Universidad de Deusto
Biblioteca

O.IO.CHRYS
OPERA
T. II.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala 1
Estante 7
Plúteo 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

DIVI IOANNIS

CHRYSOSTOMI ARCHIEPISCOPI Constantinopolitani DIVINORVM OPERVM

Tomus secundus

Ea complectens, quæ faciunt ad elucidationem Matthæi, Marci, & Lucæ, quatenus haberi potuerunt.

Potestate ab Inquisitione sancta petita atque obtenta: necnon per Doctorem Theologum prædicatoriæ familiæ professorem accuratè visus, correctus, expurgatus.

Horum omnium Elenchum, versa pagina, reperies.

BIBLIOTECÆ COLLEGII LOJOLÆI SOCIETATIS JESU
IHS

VENETIIS, M D LXXIIII.

Apud hæredes Melchioris Sessæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CATALOGVS OPERVM SECVNDI TOMI.

Commentariorum Chrysostomi in Euangelium Matthæi, Homiliæ lxxxix. fol. 4. A
Commẽtariorum in Euangelium Matthæi, Homiliæ liij. 242. K

FRAGMENTORVM EX EVANgelio Matthæi Homiliæ xxvij. hoc ordine digestæ.

Ex cap. ij. Cum natus esset Iesus in Bethlehẽ Iudææ, in Epiphania domini. 385. G
Ex eodem cap. super illud, Angelus domini apparuit in somnis Ioseph &c. in festo Innocentium. 386. E
Ex eod. de natali sanctorum Innoc. 387. I
Ex eod. cap. in illud, Defuncto Herode, ecce apparuit angel. &c. in uigil. Epiph. ibid. B
Ex cap. iij Ductus est Iesus in desertũ &c. in dominica prima Quadragesimæ. 388. F
Ex cap. v. Cum uidisset Iesus turbas, ascendit in montem. 389. D
Ex eod cap. Qui fecerit, & sic docuerit, maximus uocabitur in regno cælorũ. 391. H
Ex eod. Audistis, quia dictum est antiquis, Diliges proximum tuum &c. in festo sanctorum Ioannis & Pauli. 392. M
Ex cap vi. super oratione dominica, Pater noster qui &c. 393. G
Ex eod. cap. Cùm ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ. in feria quarta cinerũ. 394. C
Ex eod cap. super eodem. 395. I
Ex cap. vij in illud, Cauete à Pseudoprophetis. 396. D
Ex cap. ix. Ascendens Iesus in nauiculam, transfretauit &c. Dominica xvij. post Pentecostem. ibidem. L
Ex eodem super illud, Transiens inde Iesus, uidit hominem sedentem &c. De conuersione Matthæi. 397. M
Ex cap. xiiij. Herodes apprehensum Ioannẽ posuit in carcere. In decollatione sancti Ioannis Baptistæ. ibidem. F
De eodem. 399. I
Ex cap. xv. Egressus Iesus secessit in partes Tyri & Sidonis &c. De muliere Chananæa. 400. B. C
Ex cap. xviij Væ mundo ab scandalis, necesse enim est ut ueniant. 403. L
Ex eod. super illud, Domine si peccauerit in me frater meus, quoties dimittã ei. 404. E
De eodem dicto euangelico. ibidem. H
Ex cap. xix. Si licet homini dimittere uxorẽ suam quæcunque ex causa. In Inuentione sanctæ crucis. 406. A B
Ex eod. cap. in illud, Ecce nos reliquimus omnia &c. In commem. S. Pauli. 408. D
Ex cap. xxi. Cùm appropinquasset Hierosolyma &c. Dnica prima Aduẽ. dñi. 410. D
Ex eod. cap. De arbore ficus à domino arefacta. 312. G
Ex cap. xxij. Abeuntes pharisæi, consilium inierunt &c. Dominica xxij. post Pentecostem. 413. C
Ex eod. cap. Accesserunt ad Iesum Pharisæi, & interrogauit eum unus &c. Dominicæ xviij. post Pentecost. ibidem. F
Ex cap. xxv. Quandiu fecistis uni ex minimis meis &c. De diuite & paupere: & de Eleemosyna facienda. 415. F

MARCVS.

In Euangelium Marci, Homil. xiiij. 416. A

EX EVANGELIO LVCAE fragmenta.

De natiuit. S. Ioan. Bap. Sermo. ex c. i. 429. F
Ex cap. ij. Et reclinauit eum in præsepio &c. De natiuitate domini Homilia. 432. B
Ex cap. x. De eo qui incidit in latrones. Sermo. 433. L
Ex cap. xv. De patre & duobus filiis, Homilia. 434. F
Ex cap. xvi. De diuite, Homilia. 430. B
Ex eod. cap. De Lazaro & diuite, Homilię iiij. 436. G
Ex cap. xvi. De Zacchæo. 455. G

A

ANIANI IN EXPOSITIONEM DIVI IOAN. CHRYSOSTOMI EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI, *Super Euangelium Beati Matthæi*

PROLOGVS.

DOMINO verè sancto, & beatissimo Horontio Episcopo, Anianus. Pijssimi patris affectum, & sapientissimi artem magistri in me pariter exerces, quem inter has quas pro fidei vobiscum amore perpetimur tentationum procellas, & à mœrore, simul & à torpore subducis, animumque anxietate marcentem ad studium scripturarum remittis. Iubes enim beatissime, vt commentarium sancti Ioannis Constantinopolitani Epi-
B scopi, quem in Matthæo Euangelista nonaginta & vno libro explicuit, in Latinam linguam, quo possim sermone, transfundam. Quod vtinam tam à nobis commodè fieri possit, quàm à te & opportunè & vtiliter imperatur. Quid enim vel ad prudentiam eruditius, vel ad exercitationem ignitius, vel ad dogma purgatius nostrorum auribus offeratur, quàm præclara hæc tam insignis animi, ingenijque monumenta? Et hoc maximè tempore, quo per occasionem quarundam nimis difficilium quæstionum ædificationi morum, atque ecclesiasticæ disciplinæ satis insolenter obstrepitur. Pro qua certè Beatus Ioannes cùm in aliis operibus, tum in hoc quoque tantus ferè vbique, tamq; alacer assurgit, vt Euangelistę dicta interpretando, pro euãgelica perfectione nobiscum pugnare videatur. Quid enim ille magis † natu-
hominibus inculcat, quàm venturam suam † nobilitatem, ræ suæ.
C quæ aduersus Manichæi rabiem omnium rectè sapientium consensu, concentuque laudatur? Laudatur autem vel in admirabilis gloriam conditoris, vel ob concitanda studia virtutis, vel ad castiganda vitia voluptatis. Quid, inquam, pressius ille commendat, quàm ingenitæ nobis à deo libertatis decus, cuius confessio præcipuum inter nos gentilesque discrimen

est? Qui hominem ad imaginem dei conditum, tam infœliciter fati violentia, & peccandi putant necessitate deuinctum, vt is † etiam pecoribus inuidere cogatur. Quid ille aduersus eosdem magistros potius insinuat, quàm dei esse possibilia mandata, & hominem totius vel quæ iubetur, vel suadetur à Deo capacem esse virtutis? Quo quidem solo, & iniquitas ab imperante propellitur, & præuaricanti reatus affigitur. Iam verò iste eruditorum decus, cùm de Dei gratia disserit, quanta illam vbertate, quanta etiam cautione concelebret. Non enim est in alterutro aut incautus, aut nimius, sed in vtroque moderatus. Sic liberas ostendit hominum voluntates, vt ad Dei tamen mandata facienda diuinæ gratiæ necessarium vbique fateatur auxilium: sic continuum diuinæ gratiæ auxilium commendat, vt nec studia voluntatis interimat. Cùm autem in cunctis ferè doctrinæ partibus, tum præcipuè in exhortatione morali, atque in omnibus ecclesiasticæ regulis disciplinæ: ita nostrorum concinit per vniuersa sententiis, vt eos penè quos nunquam vidit, omnino ad omnem scripturarum intelligentiam informasse credatur. Quanto enim exhortandi, id est emendandi, vel etiam exornandi homines amore teneatur, hoc præcipuè opere declarat. In quo cùm susceperit commentatoris officium, certam vniuscuiusque libri partem expositione complens, reliqua amica sibi, & quàm perfectissima potest exhortatione, producit: in ipsis quoque expositionum locis, quæ quidem plena sunt acuminis, ponderis, consequentiæ, eruditionis, medullæ, nihil magis intendit aliud, quàm ne vel exigua moralitatis puncta prætereat, quasi qui omnino consilium diuinæ legis inspexerit. Quæ cùm innumeris sit intexta causis, ad vnum tamen finem omnia reducit, vt scilicet homines, quibus data est, ad amorem Dei, studiumque virtutis accendat. Quòd verò istud non ad ostentationem quandam faciat, & fœtentem illam gloriæ vanitatem, cùm tota & doctrinæ illius, & morum, qui etiam in scriptis eius relucent, continentia, tum etiam vitæ finis ipse testatur. Nempe omni ille sermone non solummodo emendat, sed etiam armat auditoris animum. Nempe tota eius & principalis intentio est, non tam priuatam istam, & inter prosperorum opaca latitantem honestatem docere, quàm illam quotidie tanquam in acie

† vt in his.

acie dimicantem, & quæ absque vllo dispendio sui tribulationum, & cędatur imbribus, & vratur ardoribus, instituere virtutem. Hanc ipsam ita ille insignis ecclesię magister, & verus Christi discipulus impleuit, vt illa omnia, quæ de asserē da etiam per mortem virtute differuit, non tam alijs, quàm sibi omnino soli inculcasse videatur. Denique vitam illam omni ab adolescentia sanctitate fulgentem, & in sacerdotio mille insignibus perfectionis ornatam, etiam passionibus pro iustitiæ amore decorauit. Quod certè alicui ecclesijs in pace degenti prouenire, ingentis animi, proculque ab omni hominum gloria remotæ mentis, raræq; omnino virtutis est. Quod autem in septimo istius libro operis indicatur, adhuc Antiochiæ presbyter hæc, quibus illam tunc ecclesiam ædificabat, scripta composuit. Ex quo magis magisq; perspicitur, illum non temeritate quadā, aut dissonante a suis moribus libertate, in regali postea vrbe pontificatum tenentē, nota illa & maxima aduersum se commouisse certamina: sed ita se instituisse semper, tamq; constanter atque firmiter cōtra omnes iniquorum cateruas, pro veritatis ac iustitiæ parte iurasse, vt quamlibet aduersus eum, vel sacerdotum nomina, vel regum arma concurrerent, depellere quidem illum sacerdotali possent trhono, nunquam tamen depellere possent veritate. Optimam itaq; meditationem in occasione rebus exequens, maluit pontificis honorem confessoris dignitate cumulare, quàm adulatoris fœditate corrumpere. Iam vero illud, quasi peculiare quoddam custodit, ac proprium, vnde a te præcipuè pro similitudine studij possit adamari, quód scilicet semper solicitus, semper vigilans, semper noxię securitatis, vel potius mortiferi stuporis inimicus, vbique vtilitatem compunctionis compunctus ipse cōmendat. Quocirca forsitan eius oratio nusquam ferè in pompam eleuatur dicentis, sed tota ad vtilitatem aptatur audientis. Est enim stylus ipse, quod quidem in suo opere magis animaduerti potest, ecclesiæ auribus accommodatissimus, priscum illud, sed eruditum dicendi genus exprimens, medius, æqualis, maturus, pudicus, alienus omni ab incurię culpa pompaque luxuriæ. Non squalidus quidem, nec tamen floridus: non impolitus, sed neque nimia subtilitate limatus: nō asperitate horridus, nec tamen amœnitate lasciuus: maximam vbique

vbique copiam, admirabilemque indicans facultatem, nusquam tamen ambitionē loquendi: eo fit, vt illum magis sim plex lector intelligat, & laudet disertus. Certè quod ab alijs quoque plurimis audire potuisti, omnes iam ecclesiasticæ Græcorum bibliothecæ post tam varias veterum scriptorū, splendidasque diuitias, post tot insignium magistrorum tā clara lumina: huius præcipuè voluminibus ornātur. Deniq; & sancti Basilij admirabilem illam curam loquendi, & Antiochi plausibilem pompam, & sublimem illum Gregorij co thurnum, facilè intelligas hac Ioannis medietate superata. Ita enim stylum suum inuiolata, vt diximus, facultate regnā tem, scripturarum vbique, & sapore imbuit, & tingit colore: vt illi quidē de apparatu eloquij remittere, iste verò de maiestate scripturarum coruscare videatur. Solæ ab eo forsitan adolescentulorum minus blandè mulceantur aures, quibus in ludo positis literarum, non tam placent solida, quam pi-
K cta, quique pulchra potius, quam vtilia sectantur, nec tam agentia diligunt, quàm sonantia, magisque gaudent florum amœnitate conspergi, quàm frugum vbertate nutriri. Hūc igitur si satis minorem sē in Latino apparere feci, non tam mihi domine venerabilis, quàm tibi imputare debes: qui me ad eum transferendum tanto, & authoritatis imperio, & blandimento charitatis hortatus es, vt illi aliquid, imo verò plurimum de honore duntaxat styli auferre mallē, quàm crimen in te diutius recusando committere. Sanè pro qualicunque hac mea opera amplissimum orationum tuarum munus reposco, quo scilicet nos, vt exemplo, ita etiam precibus tuis iuues, vt aliquid de illius viri virtute possimus imitari. Memor nostri esto semper in Christo domine meritò beatissime.

DIVI

D. IOANNIS CHRYSOSTOMI
EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI
super Matthæum Homilia prima commentarij, Aniano Interprete.

OPORTVERAT qui dē nihil nos indigere auxilio literarum, sed tā'mū dā in omnibus exhibere vitam, vt librorū vice gratia spūs sancti vteremur: & sicut attramento illi, ita corda nostra inscriberentur a spiritu. Quia verò hāc a nobis excussimus gratiā, age vel ad secundā nauigationem animū adijciamus. Equidē ꝙ primum illud fuerit profecto sublimius & ex verbis suis deus, & ex operibus ostendit. Nā & Noe & Abrahæ, eiusq; posteris, & Iob, & Mosi, non per litetas, sed per semetipsum locutus est, quia. s. munda eorū corda repererat. Postquàm verò omnis populus Iudæorum in vitiorum ima delapsus est, necessario iam inde literæ dantur, ac tabulæ, & ea, quę per has administratur admonitio. Et hoc non tantum veteris te-
B Ioan. 5. stamenti sanctis, sed ēt noui accidisse perspicimus. Siquidē nec Apostolis scriptum aliquid tradidit Christus, sed ꝓ literis, san
Ioā.14.d cti spiritus se illis daturū gratia repromi-
Hie.31.f sit: Ille, inquit, docebit vos omnia. Atq; vt discas, quia hoc multò sit illo melius, audi dūm per prophetā loquētem. Et disponā, inquit, vobis testm̄ nouum. Dabo leges meas in mente eorum, & in corda eorum perscribam eas, & erunt oēs docibiles dei. Paulus quoq; hanc eminentiā designādo, dicebat se accepisse legem, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Quia vero progrediente iam tpe, alij quidem propter dogmata, alij verò propter vitam, & mores grauiter impegerunt, ea rursus quæ constat literis, admonitione fuit opus. Iam ergo considera, quàm sit extremæ omnino dementiæ, vt qui tanta deberemus vitæ perfectione pollere, vt nihil ꝓrsus literis egeremus, sed scribenda spiritui sancto corda pro paginis præberemus: quale inquam est, si quia primam illam perdidimus dignitatem, & minoribus indigemus, ne secundo quidem remedio ad nostram vtamur salutem. Si. n. illis egere, & non gratia spiritus sancti splendere culpabile est, vide quanti sit criminis, nec per illud auxilium velle proficere, sed quasi frustra, ac vanè posita cœlestia scripta despicere, & maius absque dubio subire supplicium. Quod ne accidat, diligenter hęc, quę scripta sunt, ponderemus, & discamus quē admodum vetus lex promulgata sit, quem admodum etiam nouum conditum sit testamentum. Quonam igitur tunc modo illa lex data est, & vbi, & quando? Post Aegyptiorum profectò perniciem, in eremo, in monte Syna, & fumo & igne ascendente de monte, & tuba terribiliter insonante, & tonitruo crebrius comminante, & coruscante fulgure, & Mose in ipsam caligi-
C nem nubis intrante. In nouo vero nō ita. Non enim neque in eremo, neq; in monte, non cum fumo, & caligine, non cum tenebris, & procellis: sed lucente prorsus die, in domo sedentibus cunctis, multa cum mansuetudine, vniuersa fiebant. Siquidem adhuc illis ferocioribus, & effrænioribus humano quodam terrore opus erat, vt solitudine, monte, igni, fumo, tubarum sono, & cæteris talibus: sublimiores verò, ac perfectiora doceri faciles, & qui iam corporalium intellectum vsu virtutis excesserant, horum quæ diximus, non ege-
D bant. Quod si & super Apostolos factus Act.2.a esse sonus refertur, non propter ipsos tantum, sed ob præsentiam factus est Iudæorum: propter quod & diuisus ille in specie linguarū ignis apparuit. Si enim post hęc etiam mirabilia dixerūt, quia pleni essent Exo.19. musto Apostoli: quanto magis si nihil tale Eph.1.2 vidissent? Et in veteri quidem testō cum Lu.3.& Moses ascendisset in montem, descendit Acto.2. deus. In nouo vero cū nostra in cœlū, imo in ipsum regalē thronū esset eleuata natura, spiritus sanctus descendit de cœlo. Qui si esset minor, vt ēt blasphemat impietas, nunquā illa quæ aduentu eius facta sunt, maiora essent, magisq; miranda. Nā & ta-

bulæ iſtæ ſunt abſque dubio meliores, & virtutum merita clariora. Non enim deſcenderunt Apoſtoli de monte, tabulas lapideas afferentes in manibus: ſed ſanctum ſpiritum mente portantes, & theſaurum quendam dogmatum, donorumq; geſtantes, cunctorumq; fontem ex ſe effundẽtes bonorum, omnia circuibant, viui quidam libri, viuæq; leges effecti per gratiæ largitatem. Sic tria millia, ſic etiam quinq; milia hominum, ſic innumerabiles populos toto terrarum orbe ceperunt, deo per illorum linguam audiẽtibus diſſerente, à quo etiam Matthæus repletus ſpiritu iſta conſcripſit: Matthæus vtiq; publicanus. non enim a profeſſione ſua illum erubuerim nuncupare, nec illũ omnino, nec reliquos. Hoc eſt.n. quod maxime oſtendit ſpiritus ſancti gratiam, eorumq; virtutẽ. Euangelium vero, non abs re quidem, ſcriptionem ſuam vocauit. Siquidem pœnarũ ſublationem, vèniam peccatorum, ſanctificationẽ, atq; iuſtitiam, redemptionem, adoptionẽ etiã filiorum, & cœlorum hæreditatem, & cum dei filio fraternitatẽ, omnibus inimicis dei, & in tenebris ſedentibus nũciauit. Num quid ergo poſſit eſſe æquale his tam bonis nuncijs? Deus conuerſatur in terris, hõ in cœlo; facta eſt omnium vna permiſtio, angeli cũ hominib. iungebãt choros, homines choris addebãtur angelicis, atq; cœleſtibus alijs, ſupernisq; virtutibus. Erat cernere antiquũ repente prælium diſſolutum, deũ hominibus recõciliatum, diabolum verò confuſum: dæmones cũ tremore fugientes, mortem peremptam, paradiſum apertum, maledictionẽ remotam, peccatũ de medio ſublatũ, exagitatum errorem, veritatem reuerſam, pietatis ſermonẽ vbique ſeminatum, vbiq; creſcentem, cœleſtem cõuerſationem in terræ regione plantatam, virtutes ſupernas familiariter nobiſcũ loquentes, & ad terras ſæpe angelos ventitãtes, exq; his hominibus ſpem firmam certiſſimam futurorum. Propterea igitur euã gelium iſta vocatur hiſtoria, quaſi ſcilicet omnia alia verba inania doceantur, ac vacua, quibus ſolent præſentia iſta promitti: vt copia diuitiarum, vt potentiæ magnitudo, vt principatus, & gloriæ, vel honores, & quantacunq; alia bona eſſe homines arbitrantur, quæ vero piſcatorum, ſunt annunciata verbis, propriè ac verè euangelia nominantur, nõ tantum quia firma ſunt, ac penitus immobilia, ſupraq; noſtrã eminentia dignitatem: ſed quia cum omni etiam facilitate nobis donata ſunt. Non enim laboribus noſtris, atq; ſudoribus, nõ doloribus, & ærumnis: ſed per dei in nos tantummodo charitatem, tam grãdia hæc promiſſa ſuſcepimus. Sed principio requirendum eſt, quænam illa cauſa ſit, quòd ex tam diſcipulis, duo tantum ſcribunt Apoſtoli, & duo eorũ qui Apoſtolos ſunt ſecuti: vnus enim Petri, alter Pauli diſcipulus, poſt Ioannem atque Matthæum euangelia condiderunt. Quia.ſ. nihil omnino pro humanæ gloriæ, ſed cuncta pro diuinæ gratiæ amore faciebant. Quid igitur? Non ſufficiebat vnus euangeliſta cuncta memorare? Sufficiebat quidem, ſed cum quatuor ſint, qui euangelia conſcribant, nec eiſdem certè temporibus, aut in eiſdẽ locis, neq; pariter congregati, neque mutuo colloquentes, & tamen quaſi vno ore pronunciant: fit hoc, ſine dubio, veritatis grande documentum. Verum econtrario, inquis, iſta res accidit: in multis enim diuerſi inter ſe inueniuntur, ac diſſoni. Immo hoc ipſum maximum eſt teſtimoniũ veritatis. Si enim ex toto, & in omnibus conſonarent, & cum nimia diligentia, atq; cura, atque ad tempora, ac loca omnia, vſque ad ſingula æqualiter verba concurrerent, nemo inimicus credidiſſet vnquam: ſed eos communi ad decipiendum conſilio congregatos, quaſi ex humana quadã conſpiratione euangelium condidiſſe. Nõ enim ſimplicitatis fuiſſe tam ſolicitam cõſonantiam iudicarent. Nunc verò quæ videtur ex rebus exiguis diſſonantia, ab omni illos ſuſpitione defendit, & ſatis clarè ſcribentium exiſtimationem tuetur. Si vero aliquid de temporibus ac locis variè dixerunt, nihil quidem dictorum præiudicat veritati. Sed tamen prout donauerit deus progredientes, etiam iſtud quale ſit, declarare tentabimus: illud poſt hæc, quæ diximus poſtulantes, vt diligenter notetis: quia in illis principalibus cauſis, in quib. & vita noſtra, & prædicationis ſumma cõſiſtit, nuſquã aliquis illorum, vel in minimo diſcrepare conuincetur. Quæ verò iſta ſunt? Quia deus homo factus, quia mirabilia operatus, qm̃ crucifixus, qm̃ ſepultus eſt, qm̃ reſurrexit, qm̃ aſcendit in cœlum, quoniam iudicaturus eſt, quoniam ſalutaria præcepta conſtituit, qm̃ non contrariam

Act. 2. g

Bart. 3. Ioan. 1. Phil. 3.

E

F

G

H

etiam legem intulit priori, quia filius dei eſt, quia vnigenitus, quia eiuſdem cum patre ſubſtantię, & quantacunque ſunt talia. In his quippe omnibus maximam illorũ inuenimus eſſe concordiam. Si vero in mirabilibus eligendis nõ omnes eadem cuncta dixerunt: ſed hic quidem illa, alter vero alia narrauit, nihil te omnino conturbet. Siue enim vnus quilibet vniuerſa dixiſſet, ſuperfluus iam fuiſſet numerus cæterorum: ſiue varia omnes inter ſe ſcripſiſſent, ac noua omnia, nullum potuiſſet cõuenientiæ apparere documentum. Propterea, & communiter multa dixerunt, & nihilominus quiſque proprium aliquid, ac ſpeciale conſcripſit, vt neque ſuperflue, & importune aliquid videretur adiectum, ſi nihil adderetur noui, nec tota rerum fides adduceretur in dubium, ſi omnia diuerſa dixiſſent. Lucas igitur etiam cauſam ponit, propter quam venerit ad ſcribendum: vt habeas, inquit, eorũ verborum, de quibus eruditus es, veritatem, id eſt, vt ſæpe commonitus in eadem meditatione permaneas. Ioãnes vero, ipſe quidem cauſam ſcriptionis tacet: vt autem loquitur ſuperius ſermo repetitus, & patrum ad nos traditione delãtus, nec ipſe ad ſcribendum abſque certa ratione deſcendit. Sed quia illa iam trium fuerat intentio, vt in ſuſcepti morarentur hominis ſacramento, & de ipſa deitate dogma periclitabatur taceri, ad ſcribendum Chriſto inſpirante motus acceſſit: quod ex ipſa certa hiſtoria, & de euangelij declaratur exordio. Neque enim ab inferioribus cœpit, vt cæteri: ſed ad ſuperiora continuo, ad quæ vrgebatur, aſcendit, propter quæ librum ipſum profecto compoſuit. Neque enim ſolis inuenitur differre principijs, ſed per totius fere euangelij textum grandior cæteris ingreditur, atque ſublimior. Matthęus acceden tibus his, qui ex Iudæis Chriſto crediderant, & rogantibus, vt quæ verbis docuiſſet, hæc eis in literis ſeruanda dimitteret, Hebræo dicitur euangelium ſcripſiſſe ſermone. Marcus quoque in Aegypto idipſum rogantibus traditur feciſſe diſcipulis. Et idcirco Matthæus quidem, vtpote Iudæis ſcribens, nihil amplius ſtuduit oſtendere, q̃ quia ex Abrahæ, & Dauid Chriſtus ſtirpe deſcenderat. Lucas vero, quippe qui omnibus in commune loqueretur ſermonem ſuperius extendit, ad ipſum vſque Adam generationes retrorſum numerando perueniens. Et ille quidem ſtatim ab ipſa generatione Chriſti ſumit exordium. Nihil enim magis delectare Iudæum poterat, quàm ſi Chriſtum Abrahæ, Dauidis, nepotem eſſe diceret: hic vero diuerſæ. Nã prius multa commemorat, & tunc demũ generationum catalogum texit. Horum igitur omnium conſonantiam, orbe quoque ipſo teſte monſtramus: quia ea, quæ ſunt dicta ſuſcepit, teſtibus quoque ipſis veritatis inimicis. Siquidem multæ poſt illos hæreſes pullularunt, contraria his, quæ ſcripta ſunt, opinantes. Et earum quidem aliæ, omnia, quæ euangeliſtæ ſcripſerant, receperunt: aliæ vero quibuſdam ſententijs a reliquo opere amputatis, ſic apud ſe ſcriptas conſeruant. Quòd ſi pugna aliqua eſſet in dictis, neque iſtæ, quæ ex aduerſo loquuntur hæreſes, omnia recepiſſent: ſed tantummodo illam partem, quã ſibi cernerent conuenire: neque iſtæ, quæ partem aliquam receperunt: de eadem aduerſus alias diſputaſſent. Ita neq; ipſa quidem commata, quę velut detruncata membra abſciſſis alijs remanſerunt, poſſunt latere: ſed aperte clamant, maximam ſibi germanitatem eſſe cum corpore. Vt enim ſi partem aliquam ſumas ex latere, & in exigua portione cuncta reſpicias, ex quibus totum conſtat animal, id eſt, & carnẽ, & oſſa, & neruos, & venas, & totius, vt ita dixerim, maſſæ vim atque naturam ex ipſius parte cognoſcas: ſic etiam in ſcripturis, in vnaquaque particula dictorum, totius potes cernere affinitatem. Si vero inter ſe euangeliſtarum ſententiæ diſſonarent, nec tanta concordia poſſet oſtendi, olim iam ipſum dogma fuiſſet deſtructũ: omne enim regnum, inquit, diuiſum aduerſus ſeſe deſolatur. Nunc vero, vel hoc ipſo ſancti ſpiritus clarius maieſtas reſulget, ſuadens hominibus, vt erga principalia illa, magisque neceſſaria vacantes, nihil de exigua portione lædantur. Vbi autem eorum vnuſquiſque degens ſcripſerit, non valde eſt cur contendamus: quòd vero aduerſus ſe non ſcripſerint, ex toto operis contextu docere tentabimus. Tu vero tale eſt quod facis ſemper huiuſmodi diſſonantia conquirendo, quale eſſet, ſi illos iuberes per omnia eiſdem vti elocutionũ modis, eademque verba ſemper proferre. Tacco, q̃ hi ipſi, qui ad omnem pompam de

I

In proœmio beati Lucę.

K

Luc. 11

L

M

Universidad de Deusto
Biblioteca

de rhetorica, & philosophia gloriantur, multos, & plurimos, & de eisdem causis scribentes libros, non modo simpliciter di screparunt, sed etiam sibi contraria pleraq; dixerũt. Et certe aliud est diuerso modo quid dicere, aliud aduerso. Nihil inquã horum loquor. Procul a me absit, de illorũ insipientia pro euangelistis satisfactionẽ parare. Neq; enim volo de mendacio adstruere veritatem. Illud sane libenter rogarim, quonam modo authoritatem dissona meruissent: quonam pacto falsa adstruendo obtinere possent, vnde admirationi essent, pugnantia inter se, atq; aduersa dicẽdo. Credebatur, inaudita loquentibus, toto orbe laudabantur docẽtes. Cumq; multi testes eorum prædicationis existerent, tum etiam inimici, hostesq; plurimi: non enim in vno aliquo scribentes angulo, ea quæ scripserant, occultauerunt: sed terras, mariaq; lustrantes, in conspectu, & auribus omnium volumina sacra replicabant: quæ sicut etiam nunc fieri videmus, ipsis quoq; præsentibus legabantur inimicis: nec quicquam tñ ex his, quæ dicta sunt, A quenquam offendit: nec immerito. Erat.n. diuina virtus, quæ aderat vbique, & apud oẽs cuncta peragebat. Cæterũ si non istud fuisset, vnde publicanus vnde piscator, vnde illeteratus quiuisset vnquam tam sublimiter philosophari? Quæ.n. sapientes seculi, ne per somnum quidem aliquando imaginari potuerunt, hæc isti cum assenerationẽ manifesta annunciant, atq; persuadent, subiugantes fidei non solum nostræ ætatis homines, sed etiam eos qui ante nos defuncti sunt: & non duos, non viginti, non centum, aut mille, aut decem milia: sed vrbes, & gentes, & populos, & terram prorsus, ac mare, Græciam simul, ac Barbariam, & habitabiles partes orbis, ipsumq; desertum. Et certe ea persuadebant, quæ naturam nostram longe probantur excedere. Siquidem relinquentes omnino terram, de cœlestibus differebant, docentes nobis aliam superesse vitam, aliamq; mortem, alterum mundum, & conuersationẽ nouam, omniaq; mutata. Non sicut Plato to ridiculam illam condidit rempublicã, aut Zeno, vel siquis alius de rebus cõscripsit, legesq; composuit. Siquidem hæc ipsa sunt, quibus facile monstratur, quoniam malignus spiritus, & dæmõ quidem ferus, hostisq; naturæ, & impugnator castitatis, totiusq; honestatis inimicus, omnia suesum, deorsumque permiscens, eorum men B tibus inspirauit. Cum.n. communes omnibus faciant coniuges, nudasq; ad palæstram virgines ducant, ad spectaculum hominum, & libidinis irritamẽtum, cum occultas concilient nuptias, oẽs in vnum ex consensu luxuriæ pecunias conferentes, ac peruertentes leges, finesq; naturæ: quid de his aliud pronunciari põt? Nam q̃ omnia illa inuenta sint dæmonum, & contra naturam probentur esse, quæ dicunt, poterit nobis esse testis ipsa natura, q̃ talia audire non patitur: cum certa non sub persecutionũ metu, non cum periculis, & præliis, sed cum omni securitate docentium, licentiaq; dicantur, multa insuper cura, ambituq; magno sermonis ornata. Hæc vero, q̃ a piscatoribus p̃dicata sunt, exagitatis vndiq; sæpius verberatis, inter pericula iugiter constitutis: absq; vllo loquentibus cultu, & arte verborum, & imperiti, & eruditi, & serui, & liberi, & reges, & milites, & Græci, & Barbari, omni cum reuerẽtia susceperunt. Neq; vero dicere poteris, parua hæc esse, nimisq; humilia, & ideo facile a cunctis suscepta: cum vtiq; multo hęc sint illorum dogmatibus celsiora. Virginitatis .n. illi nec in somno imaginati sunt digni C tate, nec contemptum habendi atq; ieunia, nec quicq̃ aliud de sublimiore doctrina. Nostri aũt magistri non solũ opus turpe condemnat, neq; tantum modo concupiscentiam prohiberi contenti sunt: sed & vultum impudicum, & inhonesta verba, risumq; lasciuũ, sed & habitum inordinatum, incessum inconditum, atq; clamorẽ, & omnino vsq; ad humilia præcepta deducunt diligentiam disciplinæ. Itaq; vniuersum prorsus orbem virginitatis plantatione complerunt, & de deo, rebusq; cœlestibus ea philosophari docent, q̃ illorum nullus aliquando potuit, vel mente cõcipere. Vnde.n. sapere hæc illi possent, qui monstrorum atque serpentium, aliorum etiam viliorum imagines, deitatis nomine consecrarunt? Attamen tam sublimia illa nostrorum dogmata, & suscepta, & credita sunt, & florent quotidie, atque succrescunt: eorum vero exagitata sunt, passimque disperdita, & aranearum telis facilius dissoluta. Quod valde consequenter factũ est: siquidem dæmones illa prædicabant. Propter qd ibi, pter lasciuiã morũ multa etiam

Philosophiæ gẽtilium, & apostolorũ differentia.

etiam dictorum obscuritas, & caligo est, & ad intelligendum grandis afflictio. Quid enim irrisione magis dignum, quam illa est disciplina, in qua, vt cætera omittam, D cum innumeris versibus philosophus disputauerit, multa orationem suam cumulat prolixitatem docendi, vt quid sit iustũ, possit ostendere, Ita etiam, vt si vtile, quid haberent: tantæ tamen obscuritatis titulo, valde id vitæ hominum esset in commodum. Si enim, vel agricola, vel ærarius, si faber aliquis, vel nauta, aut quispiam cæterorum, qui manuum suarum opere pascuntur, velit quidem ab arte propria, iustoq; labore discedere, vt consumptis tot annis studeat scire, quid iustum sit, & forte antequam discat interimatur fame: obibit profecto propter hoc iustum, neq; aliquid aliud vtile addiscens, & vitam violẽta morte dissoluens. At non etiam nostra sunt talia, sed iustum, honestum, omnemq; omnino virtutem in paucis syllabis, Mat.22 d in breuibus verbis, atque manifestis nos Christus edocuit: tamen dicendo, quoniã in duobus mãdatis tota lex pendet, & prophetæ: id est in dei, & proximi charitate: bi.7. b tum iubendo, Quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, hæc & vos facite illis. Hæc est.n. lex, & prophetę. Quæ certe, & seruo rustico, & viduæ, & puero, & erudito, & satis rudi facilia ad intelligendum sunt, & prorsus exposita. Tales q̃ppe sunt E sententiæ veritatis. Idq; exitus rerum ipse testatur. Siquidem omnes fere, quæ sunt agenda didicerunt, nec didicerunt modo, verum etiam, quæ didicerant, efficere curarunt: & nõ in vrbibus solum, atq; plateis, sed in ipsis quoque verticibus montium. Etenim ibi maxime euangelicam videas florere philosophiam, & angelorum choros in humano corpore refulgere, conuersationemq; omnino cęlestem in terris micare. Nobis siquidem piscatores disciplinã scripsere viuẽdi, non à puero eligi aliquos ad discendum iubẽtis, vt philosophis moris est, neq; certum numerum annorũ prę finientes ad cõsummanda studia virtutũ: sed cunctis generaliter ætatibus differentes. Illud.n. puerorũ ludus est, hoc veritas rerum. Locũ quoq; disciplinæ huic certũ dederunt, cœlum profecto: & informatorem eius deum ꝑculdubio esse docuerũt. Qui etiã leges, quibus vtimur, dedit, quales, & oportuit. Præmia verò virtutum, nõ ramus oleæ, nec corona oleastri folijs immista, nec publice apparata conuiuia, nec æreæ statuæ, nec imagines coloribus adũbratæ, & friuola ista, atq; vanissima, sed vi ta nullo vnquam fine claudẽda, & filiorũ F dei collata nobilitas, cumq; angelorũ choris iungenda lætitia, & ante regalem thronum secura præsentia, & perpetuum esse cũ Chro. Doctores verò istius disciplinæ, ac principes publicani sunt, & piscatores, pelliumq; sutores: nõ qui exigua ætate vixerint, sed adhuc viuãt, in ęternumq; permaneãt. Et idcirco defuncti quoq; multũ valent prodesse discipulis. Huic itaq; disciplinæ non cum hominibus bellum est, sed aduersus sæuissimos dæmones, contraque incorporeas potestates. Propter quod, & rex * talis exercitus nullus est hominũ, * dux nullus est angelorum, sed ipse ꝑculdubio deus. Arma quoq; istorũ militum, naturã ipsius belli consequenter imitãtur. Nõ.n. 2.Co.10 ex ferro parantur, ac pellibus, sed ex veritate, fide atq; iustitia, ęterisq; virtutib. Q̃m igitur de huiusmodi disciplina, & liber est cõscriptus, & nobis de ipsa disputare propositum est, diligentius audiamus euangelistam super eadem differentem. Non.n. sunt eius dicta, sed Christi, qui ipsius informator est disciplinæ. Hanc ergo solicite cõsideremus, vt in illa etiam mereamur adscribi, & in eorum fulgere numero, qui prius eam seruando nituerunt, & immarcessibiles illas meruerunt coronas. Et multi quidem hunc librum satis apertum esse G opinantur, ac planum, solos prophetas intellectu putantes esse difficiles. Sed hoc quoq; eorum est, qui altitudinem incompertarum sibi rerum prorsus ignorant. Propter quod obsecro, vt multo cum studio sequamini ista, quæ dicũtur, & ipsum euangelij pelagus intremus, Christo nobis præbente in hoc itinere principatum. Vt autem fit facilior iste ad intelligendum liber, rogamus (quod in alijs quoque scripturis facere consueuimus) vt præueniatis animo, atque voluatis eum, qui a nobis elucidandus est locus, vt intellectui lectio viam parans, quod etiam in Eu Act.8.e nucho illo factum est, multam vobis conferat facultatem docendi. Etenim plurima sunt, quæ inquiruntur, ac varia. Considera igitur quanta in ipso euangelij principio quæstionum sylua nascatur. Primo quidem, cuius rei gratia per

Ioseph

Ioseph generationum ordo decurrat, de quo non nascitur Christus. Secundo, vnde manifestum sit, quòd a Dauid originẽ ducat cum parentes Mariæ, ex qua certe natus est, habeantur incogniti: neque enim generationes ex virginis parte numerantur. Tertio quam ob causam Ioseph quidem generatio, qui certe nihil ad generationem contulit Christi, tam diligenter asseritur: virgo autem, quę etiam mater eius effecta est, non ostenditur ex quibus
H parentibus, auis, proauisque nascatur. Post hæc etiam illud inquirendum esse videtur qua de causa generationes per viros nominans, meminerit etiam fœminarum. Et quia semel id fieri placuit, cur non omnes fœminas nominarit. Nam meliores quasque transcurrens, vt Saram, & Rebeccam, earumque similes: eas tantummodo, quæ de aliquo vitio celebratæ sunt, eduxit in medium: id est, si qua adultera, vel meretrix: siquis etiam ex nuptijs non legitime copulatis, de alienigena est ortus, ac barbara. Siquidem non modo Vriæ vxorem, sed etiam Thamar, & Ruth euangelista commemorat: quarum alia quidem erat alienigena, alia vero commista, non tantum non lege ille coniuncta coniugij, sed furata concubitum, & intra habitum meretricis abscondita. Vriæ quoque vxorem nullus ignorat, sed propter factum illud insignis audaciæ. Et tamen omnes alias euangelista præteriens, tantummodo istas generationum catalogo comprehendit. Quòd si meminisse oportuit fœminarum, cunctæ debuerant nominari: si vero non omnes erant, sed aliquæ proferendæ, eas magis poni decuit, quæ non de peccatis, sed de virtute celebrantur. Vidisti nempe quanta nobis attentione opus sit, etiam inter ipsa principia. Et certe supra cætera esse manifestum illud videbatur exordiũ,
I forte autem aliquibus etiam superfluum, quia solum ibi numerum putabant nominum contineri. Supra hæc etiam illud inquisitione dignum est, quæ causa compulerit, vt tres reges in enumerandis generationibus præteriret. Si enim quasi nimis impiorum nomina reticere maluit, nec aliorum quidem similium meminisse debuerat. His additur etiam illa quæstio, quòd tertio generationes quatuordecim esse dicens, numerum in extrema parte nõ tenuit. Deinde, quæ nam illa ratio persuasit, vt Lucas quidem aliorum faceret nõ minum mentionem, & non modo non eorundem omnium, sed multo etiam plurium. Matthæus vero non paucorum modo, verumetiam diuersorum, cum vtique ad vsque generationem Ioseph numerum etiam ipse perducat, in quo finem fecit, & Lucas. Iam ergo perspicite quanta nobis opus sit vigilantia, non solum ad exponendum euangelium, verumetiam ad discernendum quænam illa sint, quæ expositione indigeant. Siquidem scientiæ pars est, quæ sunt obscura cognoscere. Illud quoque inter occulta numeratur quomodo Elisabeth de Leuitica existens tribu, Mariæ cognata dicatur. Verum ne multa pariter colligentes, memoriam vestram subito quæstionum oneremus aggestu, hic sermoni nostro terminum requiramus. Sufficit enim nobis, & valde sufficit ad audiendi interim studiũ suscitandum, vt quæ in quæstionem solent venire discantur. Si vero etiam solutionem ipsam desideratis addiscere, & hæc nobis dicentibus, in vestra est potestate. Si enim vos intellexero suscitatos, & audire cupientes, etiam absolutionem afferre tentabo. Si vero oscitantes videro, & ab intentione laxatos abscondam non absolutionem solum, verumetiam quæstiones, diuina lege commonitus: Nolite, inquit, sanctum dare canibus, neque proijciatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis. Quis Matt. 7
est modo, inquis, qui ista conculcet? Ille a
vtique, qui non ea pretiosa credit esse, atque præclara. Et quis est, inquis, ita infelix, qui non hæc pretiosiora esse omnibus, & clariora fateatur? Ille sine dubio, qui nõ vel tanto studio eis vacat, quanto in diabolicis illis theatris meretricibus occupatur. Ibi enim Plurimi totos etiam dies peragunt, propterque illam occupationem vanissimam multa etiam domi detrimenta patiuntur. Et tamen cum omni diligentia, quod audierint, memoriæ commendant, eaque ad animæ suæ perniciem penitus infixa custodiunt. Hic vero, vbi loquitur deus, ne exiguum quidem patienter tempus expectant. Cur hoc? quia nihil commune habemus cum cœlo, sed omnis nostra religio verbotenus peragitur. Et certe propter hoc deus gehennam minatur, nõ vt eam nobis inferat, sed vt fugere persuadeat illam grauissimam consuetudinem.

nẽ. Nos verò ecõtratio cuncta agimus, & quotidie in illam viam quæ illuc ducit, irruimus. Nã præcipiente nobis deo non modò vt audiamus quæ dicuntur, verùm vt cum omni etiam deuotione faciamus, nos nec audire curamus. Quãdo igitur ea quæ dicũtur, implebimus? Respõde, quæso, quando incipiemus operari, cùm nec sermonem quidem super his patiẽter audiamus, sed indignemur offendamurque ac exercitatione tametsi breuissima? Deinde nos quidẽ de friuolis sæpe rebus loquentes, nisi eos qui nobiscũ sedent, viderimus attẽtos, incuriã illorum, nostrã arbitramur esse iniuriã. Deũ verò nõ putamus offendi, quando eo de tantis rebus loquente, cõtemnimus, facileque ducimur ad alia oĩno, atq; cõuertimur? Et sepe quidẽ si aliqs è senibus multas circuierit terras, marisq; regiones, nõ solũ stadiorũ numerum, sed & vrbiũ situs, & ornatus do
M morum, & portus, atq; plateas diligẽter nobis enarrat: nos verò nec q̃ ptocul simus à cœlesti vrbe cognouimus. Nam profectò ad iter hoc superãdũ, properassemus, si nota esset distantia. Nõ. n. tãtũ à nobis illa ciuitas abest, quantũ ĩter cę lũ, terramq; discrimen est: sed multò ẽt longius distat, si vtiq; negligamus: vt econtrario, si studiũ cõmodemus, ẽt in exiguo tpe ad ipsas eius ianuas perueni re poterimus. Nõ. n. locorũ lõginquitate, sed instituto morũ hæc spacia metiẽda sunt. Sed tu præsẽtis qdẽ gesta vitæ diligenter tenes, nosti & noua & vetera, ac etiã prorsus antiqua potes enumerare, non solùm principes sub quibus diuersis temporibus militasti, sed etiã oẽs militię duces: sed etiã ęditores munerũ, & eos qui in spectaculis certauerũt, quique vicerunt, nihil vtiq; ad te ptinẽtia, nihilq; tuis vtilitatibus ꝓfutura. Quis verò ĩ hac de qua loquimur, sit ciuitate princeps, quis apud eum primus, aut secundus, aut tertius: vel q̃to quisq; tpe, vel quid sit virtutis opatus, nunq̃ vel p somnium cogitasti. Quæ verò leges in
A hac vrbe sunt positæ, nec alijs quidem dicentibus pateris audire. Qua ergo ducia, dic mihi, illis te aliquando speras bonis potiturum, ad quorũ magnitudinẽ nec quãdo promittuntur, intendis? Sed & si antè nunquam, saltem nunc id facere curemus. Etenim si concẽdatur à deo, auream ingrediemur vrbẽ, immo facilè omni auro preciosiorẽ. Nũc ergo discamus fundamenta eius, & portas ex sapphiro margaritisque compositas: habemus quippe optimum ducem, Mathæum profectò. Per ipsius nanque portam nũc cupimus introire, multoq; nobis studio est opus sequendi. Si quidem enim aliquem non intentum viderit, continuò eũ à ciuitate propellit. Est si quidẽ vrbs ipsa regia, & tota prorsus illustris & nõ sicut videmus apud nos, in palatia, domos, plateasq; distincta: sed quicquid est illius vrbis, aula cęlestis est. Pãdamus igitur portas animi, aperiam' aditũ, cumq; tremore plurimo primas æternæ vrbis ianuas intraturi, oĩ subnixũ maiestate regẽ suppliciter adoremus. Etenim primus ipse cõgressus põt cernẽ tibus terrorẽ incutere. Modò quidẽ nobis portę istę penitus occlusæ sunt: cùm verò eas reseratas videremus (hoc. n. est B
solutio qõnum) tunc plurimũ oĩno poteri mus intus fulgorẽ aspicere. Etenim spiritus te oculis ducens, oĩa tibi publicanus iste promittit, ꝙ videlicet ostẽdat vbi rex ipse sedeat, quorumq; illi militũ assistãt cohortes, vbi angeli, vbi verò habeantur archangeli, & quis vobis† in †& quis
hac vrbe sit deputatus locus, & quonã nobis ci
illuc itinere pergatur: & quanto hono uibus ĩ
re donandi sint hi, qui primi illius ciui hac &c.
tatis ius fuerint consecuti: quãto quoq; hi, qui illos secundo sequuntur loco: quanto etiam hi qui tertio, & quot sint illorũ ordines ciuiũ, q̃q̃ diuersi in illo gradus distinguãtur senatu, & q̃ variæ ibi splendeant differentiæ dignitatum. Nõ igitur cũ tumultu ingrediamur, nõ cũ turbatione, neq; cũ strepitu, sed cum silentio atq; reuerentia, q̃ tãtis est exhibẽda mysterijs. Si. n. in theatro, cùm multũ silentiũ antè præcesserit, tum demũ literæ regis leguntur: multò magis in hac vrbe oẽs cohiberi oportet, & cõprimi, & erectis auribus, atq; animis adĩtare soliciti. Non. n. terreni regis, sed angelorum domini scripta recitanda sunt. Si. n. ita nos voluerim⁹ aptare, ipsa nos Spiritus sancti gratia cũ omni diligẽtia C
ad penetralia interiora ꝓducet, atq; ad ipsum regis perueniemus thronum; ac bonis omnibus perfruemur, gratia &c.

Homilia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia secunda ex cap. i.

Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abrahã. Igitur meministis admonitionis eius, qua ad vos superiori die sumus vsi, cũ hortaremur vt sũmo cũ silentio & quiete, tantis congruente mysterijs oĩbus euãgelij verbis cõmodaretis auditũ. Siquidẽ iã incepimus cœlestes adire ianuas, pp quod vos pteritę denũciationis admonui. Etenim si Iudæi accessuri ad montẽ, & ignẽ, & caliginẽ, & tenebras, ac procellas, ĩmo nõ accessuri ad illa, sed ea & audituri eminus, & vi
Exo. 19 suri triduum antè se continere iubebantur à fœminis, ac vestes abluere: & tamẽ in timore erant maximo, tremoreq;, cũ certè illos plurimum Mosi psentia cõsoueret: multò magis nos, qui talia incipimus audire verba, & nõ ꝓpeul à mõte fumãte cõsistere, sed in ipsum oĩno introire cœlum, maiorem philosophiam debemus ostendere, non indumenta corpo-
D ris abluentes; sed stolas animæ candidãtes, nosq; ab omni seculi huius cõmistione purgantes. Nõ. n. caliginem hic, non fumũ videbitis, non procellã, sed regem sedentem super thronum illius ineffabilis gloriæ, & angelos ei, atq; archãgelos pariter assistentes, & sanctorũ populos innumeris illis angelorũ cohortibus copulatos. Talis quippe est ciuitas dei habens ecclesiã primitiuorũ, & spiritus iustorum, & frequentias angelorũ, & sanguinem aspersionis, p quem recõciliata sunt oĩa. Nam & cœlum ea q̃ in terra sunt accepit, & terra ea q̃ in cœlo: & desiderata olim angelis atq; sanctis
Ioã. 12. pax aliquãdo donata est. In hac vrbe tro
Ephe. 2 phæũ cõstitit crucis, clarum. s. atq; conspicuũ. In hac item spolia sunt Christo parta, humanæ s. naturæ exuuiæ, regis nostri pda: q̃ oĩa diligenter euangelij lectione discetis. Et si cũ silentio & moderata sequaris quiete, circunducere te per cuncta poterimus, ac diligenter ostendere, vbi qdem mors iaceat crucifixa, vbi peccatũ suspẽsum, vbi plurima illa atq; præclara ex hoc bello fulgeãt monumẽta victoriæ. Videbitis & hic tyrannũ reuinctũ, & multitudinẽ captiuorũ sequẽ
E tem, & arcẽ, ex qua sceleratus ille dæmõ omni retro tpe in perniciẽ hominũ procurrebat, repentè subuersam. Videbitis ẽt reuulsas latronis spelũcas, antraq; patefacta: nã ibi quoq; pseꝛtia regis affulsit. Sed nihil est dilectissime, qd horum fatigeris auditu. Neq;. n. si qs isti⁹ tpis victorias tibi, trophęaq; recẽseret, vlla vnquã caperere satietate, sed neq; cibum, neq; potũ illi narrationi aliquãdo præponeres. At verò desiderabilis illa narratio, quantò potius est audienda? Considera enim q̃ sit audire magnificũ, ꝙ deus surgẽs de sede regali è cœlo venit ad terras & ad ipsum descendit infernũ: in acie dimicãs stetit, quemadmodũ aũt illi diabolus repugnauit, immo nõ ipsi manifestè, ac nudè, sed deo in natura hominis
Ioan. 3, abscondito. Quodq; mirabile est, vide-
Gal. 3. bis mortẽ morte peremptam, & maledictũ esse maledicto extinctũ; & p q̃ diabolus iam antè maximè valebat, p eaipsa tirannidem illius esse destructã. Exurgamus igitur, & somnũ animi longius repellamus. Ecce. n. video portarum nobis claustra reserata: sed tũ cũ oĩ moderatione & tremore mentis ipsas continuò ia
F nuas intremus. Quæ verò sunt istæ ianuæ? *Liber generationis*, inquit, *Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham*. Quid ais? De vnigenito dei filio dictutum te esse promiseras, & Dauid mentionem facis, eiusq; illũ filiũ esse cõmemoras hominis, q̃ post mille generationes natus traditur, ipsumq; esse, & patrẽ Christi discis, & proauum? Verùm cohibe te paulisper, & cõprime, nec velis repentè oĩa simulq́ue discere, sed sensim atq; paulatim, siquidẽ adhuc in vestibulis cõstitisti ante ipsa prorsus initia portarum. Quid igitur ad penetranda interiora festinas? Necdum benè omnia, q̃ foris sunt, consideraſti. Neq; enim nunc tibi ipsam generationẽ domini conor exponere, immo verò nec cùm ista narrauero: est. n. inexplicabilis tota, neq; vlli prorsus effabilis: & hoc tibi ante me Esaias propheta denũciat; siquidẽ ipsius pdicãs passionem, & plurimã pro toto orbe terrarum piissimamq; curã, atq; admiratus qui tũ esset, qui factus sit quòve descẽderit, maximo sono vocis exclamauit, & dixit; Generationẽ eius quis enarrabit? Verũ nobis nõ de diuina generatiõe nũc sermo est, sed de hac inferiore, q̃ in terra facta est, quæq; testib. celebratur innumeris. Sed super ista quoq; prout accipientes sancti

G sancti spũs gratiam, poterimus effari, ita profectò narrabimus. Neq; hanc. n. per spicuè satis explicari possibile est, quippe cũ sit etiam ipsa maximè mirabilis. Nõ igitur exigua te aliqua opineris audire, cùm hanc generationem audis edisseri: sed totam in te mentẽ prorsus exuscita. Et continuò totus horresce, cùm deum veniſſe audis super terras. vsqueadeo. n. istud mirabile erat, & nulli antè prorsus auditum, vt ẽt prophetæ porrò antè cũ
Baru. 3 admiratione pdicerent: Qm̃ super terrã
d visus est, & inter hoĩes est. Valde etenim audire mirabile est, ꝙ ineffabilis deus, & qui nec sermonibus explicari põt, nec cogitationib. cõprehendi, patriq; p oĩa coæqualis, per virginis ad nos venit vterum, & fieri ex muliere dignatus est, & habere progenitores Dauid & Abrahã. Et quid dico, Dauid & Abraham? etiam illas, qd horribilius est, fœminas, quas paulò antè memoraui. Hæc igitur audiẽs mente cõsurge: verùm nihil humile suspiceris, sed potius propter hæc ipsa maximè mirare, quia cũ filius sempiterni esset dei, ẽt filius Dauid esse dignatus est, modò vt te filium faceret: dei serui patrẽ habere dignatus est, vt tibi ser
H uo patrẽ faceret deũ. Vides arbitror ab ipso statim principio, q̃ lęta sint, hæc nũcia. Quòd si ambigis de his q̃ ad tuũ spectant honorem, de illius humilitate disce credere ẽt quæ super tuã dignitatem dicuntur. Quantum. n. ad cogitationes hominum pertinet, multò est difficilius deum hoĩem fieri, q̃ hoĩem dei filiũ cõfecerari. Cũ ergo audieris, quia filius dei, filius sit & Dauid, & Adę: dubitare iã de fine, cùm tu qui filius es Adæ, sis filius dei. Non. n. frustra, nec vanè ad tantam humilitatem ipse descendit, sed vt nos ex humili sublimaret. Natus est. n. secũdũ carnẽ, vt tu nascerere spũ: natus est ex muliere, vt tu desineres filius esse mulieris. Propterea duplex facta generatio est, et huic. s. nostræ similis, & nostram eminenter excedens. Quòd. n. natus ex fœmina est, & nobis cõpetit: ꝙ verò nõ ex voluntate carnis & viri, sed ex spiritu sancto, alã nobis sublimiorẽ futurãq; & spiritu cõsequẽdã generationẽ ꝓmittit. Sed alia quoq; oĩa ex simili diuersitate cõstabãt. Nã & baptisma profectò tale suscepit, qd haberet quidem aliquid veteris, haberet & noui. Quòd. n. baptizatus est à propheta, expressit vetus: ꝙ aũt descendit spiritus, adũbrauit nouũ. Nã vt si q̃spiam in atena cõsistẽs, duos aliquos iuicẽ dissidẽtes, extẽta manu vtraq; cõiungat: ita fecit & Xps veteri nouũ, diuinã naturã humanæ, suis nostra iungendo. Vides nũc puto fulgorem vr I
bis procul coruscãtis, vides quãto inter ipsa principia splẽdore lucet, qũo tibi regem ipsum humana specie, sic mortalibus, velut exercitui admistum ostendit. Neq; . n. in bello semper propriã habere rex cernitur dignitatẽ, sed purpura & diademate relictis, militis habitũ frequẽter induitur. Sed illic, ne cognitus hostes in se cõuertat: hic contrà: vt ne ante cõgressum subitò oẽs auertat, suosq; maiestatis fulgur cõturbet; saluare. n. nõ terrere studuit. Et idcirco illum hac appellatione cõtinuò nominauit, Iesum vtiq; nuncupãdo. Iesus. n. nõ est Græci Iesus.
sermonis vocabulũ, sed Hæbraica lingua Iesus dicitur, quod est in nostro sermone, saluator: saluator aũt ab eo, ꝙ salutem populo suo pstaturus aduenerit. Iamne igitur ĩtelligis, quẽadmodũ euãgelista auditorem in excelsa subuexerit, & ea certè q̃ in vsu esse viderentur locu K
tus, per q̃ tamen ipsa longè nos maiora quàm oẽs sperare poteramus, edocuit. Vtriusq; igitur istius nominis apud Iudæos erat celebrata notitia. Quia enim incredibilia erant, q̃ promittebantur, futura: etiam nominum præcesserunt figuræ, vt porrò antè omnis ex inuidia nouitatis tumultus oriturus extingueret. Iesus nanq; etiam ille dicitur, qui post Moysen populũ in terram repromissio- Iosue 1.
nis induxit. Vides figuram, perspice ve a
ritatẽ. Ille in terram repromissionis, hic verò introduxit in cœlum, & ea q̃ sunt in cœlis bona. Ille postquàm Moyses mortuus est, iste postquàm lex per Moysen lata cessauit. Ille ducis dignitate pollens, iste verò regis maiestate præfulgẽs. Sed ne Iesũ audiẽs, de societate nostrum patereris errorem, cõtinuò subiunxit, & Christũ. *Iesu Christi*, inquit, *filij Dauid*. Ille enim non erat ex Dauid, sed ex alia tribu. Cuius verò rei gratia librum ipsum generationis Christi vocat, vbi nõ sola vriq; generatio, sed tota prorsus ipsius mysterii dispensatio continetur?

Quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quia totius. ſ. diſpenſationis caput & ra
L dix, atq; principiū oīum nobis in hoc
Gen. 1. cōſiſtit bonorū. Vt. n. Moyſes librum
a cœli appellauit, ac terræ cum certè non
de cœlo ſolùm, terraq; loqueretur, ſed
de cunctis q̄ inter ipſa ſubſiſtūt: ita & t
euangeliſta ab ipſo oīum fonte & capi-
te bonorū librū vocauit. Omni ſiquidē
admiratione pleniſſimū eſt, & ſuper
ſpē expectationēq; mortaliū, q̄ deus hō
factus eſt. Hoc aūt impleto, illa oīa quæ
ſequuntur, iuxta ordinē & rōnē conſe-
quuntur. Qua verò de cauſa non eum
antè filium Abrahæ, & poſtea filium Da
uid nūcupauit? Nō, ſicut opinantur ali-
qui, ab inferioribus volens ad ſuperiora
conſcendere. Cæterùm feciſſet quòd fe-
cit & Lucas, nunc autem econtrario fa-
cit. Cur ergo cōmemorauit priorē Da-
uid? Quia ipſe proculdubio in omnium
verſabatur ore, ob inſigne honoris &
gloriæ, ob ipſius quoq; tpis ſpacia iun-
ctiora. Nō. n. olim defunctus fuerat: ſi-
cut Abraham. Etſi enim vtriq; promiſe-
rat deus, ſed tamen illud quaſi antiquū
reticebatur, hoc verò quaſi nouum, &
recens ab oībus celebrabatur. Ipſi nanq;
Ioā. 7. f Iudæi dicunt, Nonne ex ſemine Dauid
& Bethlehem caſtello vnde erat Dauid,
venit Chriſtus? Nemo igitur illū filiū
M Abrahæ, ſed oēs filiū Dauid nomina-
bant. Etenim propter tēpus, vt dixi, pro
pterq; regnum hic magis in hominum
memoria vigebat. Qui etiam honorabi
liores quoſque de ſanctitate reges, qui
poſt Dauid fuiſſe referuntur, ab illo oēs
vocabant. Nec ipſi ſolùm, verumetiam
deus. Nam & Ezechiel, & alij prophetæ
dicunt Dauid ſurrecturū eſſe, atq; ven-
turum, non de illo vtique mortuo iam
loquentes, ſed de his qui illius virtutē e-
rant imitaturi. Et Ezechię quidē dicit:
4. Reg. Protegā ciuitatē iſtā propter me, & pro
19. g. & pter Dauid puerū meū. Salomoni verò
20. b. dicebat: Quoniā pp Dauid regnū eius
3. Reg. ipſo viuente nō dirumperet. Multa. n. il
11. f lius viri coram deo erat, & corā homi-
nibus gloria. Propterea igitur à notiore
interim, & celebratiore perſona ſumit
exordiū: & tum demū ad antiquiorem
recurrit parētē, ſuperfluū, quātum ad
Iudæos ſpectat, eſſe iudicās, ſermonē ſu
perius ordiri. Iſti. n. erant præcipuè ma-
ximeq; mirabiles: ille quidē quòd eſſet
rex & propheta, hic verò, quòd prophe-
ta & patriarcha. Et vnde, inquis, manife
ſtū eſt ex Dauid eſſe Chriſtū? Si. n. nō
ex viro, ſed tantūmodo eſt natus ex vir
gine, de cuius certè generatione reticet,
quomodo ſcire poterimus illū ex Dauid A
ſtirpe deſcendere? Duo ſunt enim quæ
pariunt quæſtionem. Vnum, quæ cauſa
ſit, vt in generationum catalogo virgo
ſileatur: alterum verò, qua ratione Io-
ſeph memoret, cui certè nihil cū Chri-
ſti generatiōe eſt cōmune. Videtur. n. &
vnum abūdare, & alterum deeſſe. Quid
ergo dicemus? Quòd vtiq; primū illud
neceſſe fuerit memorari, quemadmodū
ex Dauid virgo deſcenderit. Vnde hoc
itaq; diſcemus? Audi ad Gabriel loquen
tē dñm: Vade ad virginem deſponſatā Luc. 1. c
viro, cui nomen Ioſeph, ex domo & fa c
milia Dauid. Quid igitur vis audire ma
nifeſtius, cū ex domo & familia Dauid
illam virginem eſſe cognoſcas? Vnde pa
tet q̄ inde vtique erat etiā Ioſeph. Fue-
rat quippe in lege præceptum, ex diuer-
ſis tribubus non licere vſurpari coniu-
gium. Et propheta Iacob de Iudæ ſtirpe
illum venturum eſſe prædixit: Non defi Gen. 49
ciet, inquit, princeps de Iuda, nec dux de b
ſemoribus eius, donec veniat cui para-
tum eſt: & ipſe erit expectatio Gētium.
Hæc ergo prophetia ex tribu quidem
Iuda illum fuiſſe declarat, non tamen
quòd ex Dauid genere deſcender. Putas
ne igitur ex tribu Iuda, vnius familiæ tā B
tum. i. ſolius Dauid, propagatū, genus?
Immo cùm multæ eſſent ex tribu Iuda
familiæ, nō vtiq; omnes à Dauid genus
trahebant. Sed ne iſtud hìc diceres, p̄ue
niens euangeliſta prorſus excluſit ſuſpi-
cionem tuā, non ſolùm ex domo, verū-
ēt ex familia Dauid illū eſſe confirmās.
Si verò nūc aliunde quoq; vis iſtud ad-
diſcere, nec altera ꝓbatione deſerimur.
Non ſolū. n. de alia tribu, ſed ne de fa-
milia quidē altera fas erat coniugia co-
pulari. Ita iſtud qd dicitur, ex domo eē
familia Dauid, ſiue virgini copuletur, cō
ſtabit dictū: ſiue ipſi Ioſeph potius apte-
tur, illud idē cōficitur. Si. n ex domo Da
uid atq; familia erat, non aliunde acci-
peret coniugem, niſi ex ea tribu, de qua
etiam ipſe deſcenderat. Quid verò, in-
quis, ſi legem ille tranſgreſſus eſt? Sed
idcirco euāgeliſta p̄ueniēs, Ioſeph iuſtū
eſſe

eſſe teſtatus eſt, ne tu ei temere crimen im
pingeres, ſed vt virtutem eius potius agno
ſcens, ſuſpicionem tranſgreſſionis abijce-
res. Ille ſiquidem tam modeſtus, & praua
cupiditate liber, vt ne ſuſpicione cogente
vellet in virginis inquirere ſupplicium:
quomodo propter libidinem præcepta le-
C gis violaſſet? Qui. n. ſupra legem ſapiebat:
dimittere. n. & occulte dimittere, ſine du-
bio erat ſupra legem profecti: q̄uo contra
legem aliquid admitteret? & hoc nullius
cauſæ neceſſitate cogente. Sed q̄m quòd
ex genere Dauid fuerit hæc virgo ex his,
quæ dicta ſunt, manifeſtum eſt: neceſſariū
eſt dicere, cuius rei gratia Ioſeph in gene-
rationibus euangeliſta memorarit, cum
virginem prorſus omiſerit. Quænam igi-
tur hæc cauſa eſt? Non erat mos apud He-
bræos generationum catalogum per fœmi
nas texere. Vt ergo, & morē cuſtodiret, ne
in ipſo ſtatim principio videretur antiqua
deſtruere, & nobis virginem certius indi-
caret, parentes eius reticens atq; maiores,
de Ioſeph generatione non tacuit. Siue e-
nim hæc feciſſet in virgine, nouitatis non
effugiſſet inuidiam: ſiue Ioſeph reticuiſſet
non agnouiſſemus ex qua tribu virgo ſub
ſiſteret. Vt ergo, & nos diſcerneremus, quę
eſſet Maria, vel vnde, & conſuetudo legis
permaneret immobilis, generationum ca-
talogum vſque ad ſponſum eius perduxit,
ac de domo illum Dauid eſſe monſtrauit.
Hoc. n. declarato, illud quoque pariter o-
ſtendit, quòd. ſ. inde eſſet, & virgo: quia vti
que nequaquam iuſtus iſte pateretur vxo-
rem ſibi aliunde, q̄ vnde lex præcipiebat
eligere. Poſſumus vero aliam quoque, & al
D tiorem quidem proferre rationem, ob quā
parentes virginis prætermiſſi ſunt, quod
nunc exponere minus opportunum vide-
tur, eo quòd multa iam dicta ſunt. Et idcir
co hic iam ſermonem de quæſtionibus ter
minantes, teneamus interim diligenter ea
quæ nobis abſoluta patuerunt: quam ob
cauſam Dauid nominauerit priorem, de-
inde qua ratione librum ipſum, librum ge
nerationis vocarit, vel etiam cur dixerit,
Ieſu Chriſti: deinde qūo generatio eius, &
cōis ſit, & non ſit per cuncta cōis: tum, vn
de Maria ad Dauid pertinere monſtretur:
ad extremum, quam ob rem Ioſeph quidē
generationum catalogo collocetur, Mariæ
autem parentes omnino ſileātur. Si enim
cuſtodieritis iſta, promptiores nos facietis
ad reliqua: ſin vero hoc reſpueritis, & expu
leritis è mentibus, pigriores erimus in cæ
teris. Neque enim terræ, quæ ſemina prio-
ra corruperit, curam adhibere delectabit
agricolam: propter quod obſecro, vt hæc,
quæ ſeminata ſunt. Verſetis. De tali enim
ſtudio taliq̄ue cura ingens quoddam ani- Vtilitas
mabus bonum, ac ſalutare conquiritur. ſacrarū
Nam & deo placere poſſumus iſta curan- litera-
do, & ab iniurioſis obſcœniſq̄ue ſermoni- rum.
bus munda ora ſeruabimus, dum ſpiritua
libus exercemur eloquijs: & dæmonibus
terrori eſſe poterimus, linguam noſtram
talium armis muniendo verborum, & tūc E
maiorem dei gratiam valebimus prome-
reri. Hinc enim mentis veſtræ, & acumen
augetur, & lumen. Nam & oculos, & os, &
auditū propterea poſuit in nobis deus, vt
omnia ipſi membra ſeruirent: vt quæ ip-
ſius ſunt audiamus: quę ipſius, loquamur:
quæ ipſius, ſemper operemur: eiq̄ue laudes
canamus aſſiduas, & gratias per cuncta re
feramus, perq̄ue hæc omnia conſcientiæ
noſtræ ſecreta mundemus. Sicut enim cor
pus, quod aeris puritate perfruitur, ſanius
fit: ſic profecto etiam anima fit ſapientior,
quæ tali meditatione nutritur. Nonne vi
des etiam corporis oculos, cum in fumo
forte remorantur, lachrymas ſemper effun
dere: ſi vero potiantur aere purgato, & flo
rentibus pratis, & hortis virētibus, & fon-
tibus inter amœna fluentibus, & ſaniores
eſſe, multoq̄ue maiore aciei fulgore rutila
re? Talis profecto eſt, & mentis oculus. Si
in pratis ſpiritualis paſcatur eloquij, erit
totus ſine dubio purus, ac lucidus, & acu-
tius cuncta perluſtrans: ſi vero in fumum
ſecularium negotiorum fuerit ingreſſus,
ad innumera prorſus mala lachrymabi-
tur, ac flebit, & in hoc quidem ſeculo, ſed F
multo amarius in futuro. Fumo enim ſunt
humana negotia comparanda. Propterea,
& ille ait: Defecerunt ſicut fumus dies Pſ. 101.
mei. Sed ille quidem de breuitate hoc, & a
fuga quadam huius dixit ætatis. Ego vero
non ad hoc ſolum, verumetiam ad turbu
lentiam rerum preſentium dici poſſe iſtud
accipio. Nihil enim ita oculos animæ con
triſtat, ac turbat, vt ſecularium conditio
curarum, & quaſi obuolitantia quædam
multiplicis cupiditatis examina. Hæc e-
nim ſunt iſtius fumi ligna. Nā ſicut ignis
iſte communis vbi humidam corripit con
ſperſamq̄; materiam, plurimum ſine du-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bio fumum ſuſcitat: ſic etiam concupiſcentia vehemens illa prorſus, ac flammea, qñ humentem alicuius, ac paluſtrem ſuccendit animam, multum in ea fumũ gignit, ac nutrit. Propter hoc etiam rore opus eſt ſanctiſpiritus, & potentis illius aurę flatu, vt huiuſmodi extinguat ignem, fumumq; diſpergat, & cogitationem noſtram expeditam reddat, ac volucrem. Non poteſt. n. quis omnino, non poteſt tantis prægrauatus, atq; in terram defixus malis, ad cœlorum euolare faſtigium. Et ideo ſtudendũ nobis eſt, vt parati ſemper, & accincti iter hoc conficere poſſimus: immo nec ſic quidem poſſibile eſt, niſi alis ſpiritus ſubuehamur. Si igitur mente ab omnibus libera, & ſpirituali opus eſt gratia, vt excelſum illud valeamus aſcendere: qui nihil horum, ſed & omnia quotidie aduerſa colligit, & diabolico ſe pondere opprimere feſtinat: quonam, quæſo, pacto volare poterit, tam importabili onere depreſſus? Etenim ſiqs, vtin quibuſdam iuſtis ſtateris noſtros velit cogitatus ſiſtere, inter mille ſecularium ſermonum talẽta vix centum denarios ſpiritaliũ poterit inuenire verborũ, immo nec decem quidẽ obolos. An vero non turpe maximeq; ridiculum ſit, res neceſſarias certasq; magna plerũq; parte, ſeruis quos habemus demandare: ori vero quod proprium noſtrumq; poſſidemus, viliora, quã mancipijs, nempe inutilia quædam, & ſuperuacua committere: vtinam vero ſuperuacua tantum, non ẽt damnoſa, & noxia, nihilq; profutura? Quòd ſi meliora loquemur, etiam deo proculdubio verba noſtri oris placerent. Nunc vero quaſcunque hoſtis antiquus ſuggerit locutiones loquimur, tum quidem ridentes ipſi, tum vero in aliorum riſumfaceta aliqua, & vrbana dicentes, & nunc quidem maledicta iaculantes, & iniurias inferentes: nũc vero mẽ
H tientes, iurantes: & nunc quidem de rebus friuolis conquerentes, nunc vero multiloqua uanitate deliros omnes delirasq; ſuperantes, ea quæ ad nos omnino non pertinẽt, abſq; vlla in mediũ rõne proferimus. Quis. n. veſtrum, rñdete quæſo, qui aſſiſtitis, vnum, ſi exigatur, pſalmũ põt memoriter edicere, aut ſcripturarũ vllam aliam portionem? Nullus oĩno eſt: nec tñ ſolum iſtud eſt malum, ſed qm̃ ad ſpiritualia deſides, ac remiſſi, ad diabolica prompti, ignẽ ipſum ardore ſuperatis. Etenim ſiquis vos de theatralibus aliquid voluit interrogare canticis, & meretricios illos, fractosq; modulos audire: multos qui illa etiam diligẽtiſſime didicerint, poterit inuenire, & qui ea cum maxima etiam pronuncient voluptate. Sed eſt ne horum criminum tandẽ aliqua defenſio? Non ſum, inquit, ego monachus, vxorem habeo, & filios, & curam domus. Hoc. n. eſt, quod omnia quaſi vna quadam peſte corrumpit, qm̃ lectionem diuinarum ſcripturarum ad ſolos putatis monachos pertinere, cum multo magis vobis, quam illis ſit neceſſaria. Qui. n. verſantur in medio, & vulnera quotidie accipiũt magis indigent medicamine. Itaq; multo
G eſt grauius, atq; deterius ſuperfluam eſſe I legem dei putare, q̃ illam omnino neſcire. Hæc. n. verba ſunt, quæ de diabolica prorſus meditatione promũtur. Nõ audis Paulum loquentem: Qm̃ ad correptionem noſtram hæc omnia ſcripta ſunt? Tu vero euangelium etiamſi illotis, vt aiunt, manibus contrectare daretur, ne attingere quidem cupias: tantum abeſt, vt penitus penetrare iudices operæpretium: itaq; fit, vt ſurſum hodie deorſum omnia ferantur. Qđ ſi diſcere cupis quantus ex ſcripturis diuinis naſcatur profectus, temetipſum diligẽter examina: qualis quidem efficiaris, cum pſallis deo: qualis, cum diabolo: & quemadmodum quidem affici ſoleas, cum in ecclefia ſtetteris, quemadmodum vero ſi ſtetteris in theatro, & videbis quam ſit grande iſtius animæ, illiusque diſcrimen licet vna ſemper in te anima ſit: Idcirco. n. Apoſtolus ait: Corrumpunt mores bonos colloquia mala. Itaq; aſſidue potentibus ſpiritus dei carminibus egemus. Etenim iſtud eſt quo irrationalibus præſtamus animantibus, cum certe inferiores ſimus in cæteris. Hoc eſt. n. nutrimentum animæ, hoc ornamentum, vt è regione, dei non audire verbum, fames atq; internecies. Dabo, inquit, eis, non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed famem audiendi verbum dei. Quid igitur infelicius eſſe poſſit, quam vt K quod deus in pœnam minatur, hoc tu iam ſponte in caput tuum attrahens corroges malum, & inferens animæ tuæ ſæuiſſimã famem, atq; peſtiferam, per quam miſerorem illam cunctis omnino rebus efficias? Verbis enim nunc ſanari illa ſolet, nunc corrumpi. Nam & ſæpe in iã ſermone ſuccenditur, & ab ipſo incendio alio rurſus ſermo-

Ro. 15. a
1. Co. 15 d
Amos. 8 d

ſermone reſtinguitur: & ad concupiſcentiam ſermo illam obſcœnus inflammat, & ad pudicitiam verbum honeſtatis reducit. Si autem hoc facit ſermo iſte communis, reſponde, quare tu ſcripturarum eloquia contemnas? Nam ſi admonitio ſola tm̃ valet, quanto magis ſi etiam per ſpiritumſancti gratiam ipſa admonitio proferatur? Ex ſcripturis nanque diuinis Matthæi ſermo prolatus, ipſo igne vehementius animam audientis accendit, atq; in omnium illam præpatat vſum bonorum. Sic etiam Paulus Corinthios, quos inflatos eſſe cognouerat, ac tumentes, caſtigatione ſermonis reddidit mitiores. De quibus enim erubeſcere ſeq; occultare potius debuerant, ob ea ipſa ſuperbum quiddam ſublimeq; ſapiebant: ſed poſtquam Pauli epiſtolam ſu
L ſceperũt, audi quanta illorum ſit facta mutatio, de qua ipſe certe illis teſtimonium reddit magiſter: Hoc ipſum, inquit, ſecun
2. Co. 7. o dum deum contriſtari vos, quantam in vobis operatur ſolicitudinem, immo defenſionem, immo indignationem, immo timorem, immo deſiderium, immo æmulationem, immo vindictam. Ita ergo, & ſeruos, & filios, & coniuges moderemur, & amicos: ita & de inimicis quoque amicos facere curemus. Sic etiam illi quondam admirabiles viri, poſtquam ad amicitias venerunt dei, facti ſunt profecto meliores. Nam & Dauid poſt peccatum, quoniam ſermonem audiuit dei, ad ſalutarem illam pœnitentiam conualuit. Et apoſtoli eodẽ pacto facti ſunt tales, quales eos fuiſſe miramur: eodem pacto vniuerſum illi mundum attraxerunt. Et quid, ais, lucri eſt, qñ quis audit, & non accedit ad implenda, q̃
2. Reg. 12. d dicta ſunt? non paruus eſt etiam ex ipſo profectus auditu. Nam qui audit, & ſemet ipſum reprehendit, ſæpe & altius ingemiſcit, & eo quandoq; peruenit, vt ſtudeat etiam implere quod dicit. Qui vero, nec quia peccauit intelligit, quando a peccatis recedet? quando ſe ipſe culpabit? quando
M etiam emendare conabitur? Non igitur contemnamus ſcripturas audire diuinas. Hæc enim diabolicæ inſpirationis operatio eſt, non ſuſtinentis nos aſpicere theſaurum, ne diuitias acquiramus. Propterea ille ſuadet, nihil omnino eſſe commodi diuinas audire leges, nequando ex auditu ſe qui etiam videat actionem. Deprehendentes itaq; hanc illius artem malignam, vndique nos muro ſcientiæ muniamus, vt ſpiritualibus circunſtipati armis, & ipſi permaneamus intacti, & caput deijciamus inimici: ſicq; victoriæ inſignibus adornati, futurorum gaudio potiamur bonorum gratia, & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria cum patre, & ſancto ſpiritu, in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia tertia ex cap. I.

L*Iber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid, filii Abraham, &c.* Ecce iã tertia diſputatio vertitur, & necdum a nobis ſunt euã gelij abſoluta principia. Non fruſtra ergo prædiximus, quoniam huiuſmodi intellectuum natura multa continet profunda. Age vero hodie ſequẽtia differamus. Quid ergo nunc in quæſtione verſatur? Cuius videlicet rei gratia Ioſeph in generationũ catalogo ponatur: & vnam quidem cauſam recenſuimus, neceſſe vero, & alteram magis arcanam illam, edocere. Sed quæ ea eſt? Noluit euangeliſta recenti adhuc tem A pore noui illius admirandiq; partus Iudæis eſſe manifeſtum, quod Chriſtus natus fuiſſet ex virgine. Sed nemo quaſi de inuſitata expoſitione turbetur. Neq; enim proprius noſter hic ſermo eſt, ſed a nobis de patrum, atq; inſignium virorum traditione ſuſceptus. Si. n. ipſe dominus multa in primis obumbrauit atque operuit, filium ſe hominis vocans: nec illam quam cum patre poſſidet æqualitatem, vbiq; nobis ad liquidum reuelauit, quid miraris ſi hoc quoque interim texit, magnum quiddam atque mirabile diſpenſando? Et quid nam hoc eſt mirabile, inquies? Vt ſcilicet, & ſaluaretur virgo, & maligna ſuſpicio pelleretur. Si enim ab initio Iudæi iſta audiſſent, lapidaſſent virginem indigne propter eam famam tractantes, & adulterij illam crimine condemnaſſent. Qui enim etiam illis operibus, quorum ſæpe in veteri teſtõ exempla præceſſerant, manifeſta impudentia repugnabant, nunc dæmonia eijcientem, dæmonium habere dicentes: nunc in ſabbato ſigna faciẽtem, quaſi dei Ioã. 8. f aduerſariũ iudicantes, cũ certe liquido cõ Mat. 12 ſtaret ſabbatum ſine crimine frequẽter ſo a. & Io. lutum: quid illi hoc audito dicere, quid fa 7. c cere aliqñ dubitaſſent, cum vtiq; omni oc B caſione, quanquã nullam ille prębuiſſet,

ad huius calumniam abuterentur? Si.n.etiam post tot signa adhuc illum Ioseph filium nuncupabant, quomodo ante signa natum ex virgine credidissent? propterea igitur Ioseph in generationibus ponitur, virginemque ducit. Nam si iste quoque, vir certe admirandus, & iustus, multis rebus indiguit, vt quod factum erat, verum esse susciperet, admonitus ab angelo, admonitus reuelationibus somniorum, & prophetico testimonio confirmatus: quando illi praui animo, & corrupti, tamq; hostiliter Christo repugnantes, hanc opinionem probassent? Quinimmo rem nouam, atq; inter admirabilia cũcta peregrinam, & quæ nunq̃ prioribus accidisse seculis diceretur, omni contentionum tumultu cõfundere, ac perturbare curassent. Nam ille quidem qui eum dei filium semel credidisset, nihil de hoc possit ambigere: qui vero seductorem illum, deoque putaret esse cõtrarium, qũo non ex hoc scandalizaretur magis, atque ad suspicionem illam turpissimam duceretur? Propterea, & apostoli inter initia euangelij prędicandi, non continuo istud annunciant, sed fidem resurrectionis præcipue inculcant, cuius iam in prioribus præcesserant exempla temporibus, etsi non per omnia fuisse doceantur æqualia: quoniam vero natus sit ex virgine, parumper occultant, sed nec ipsa quidem hoc mater temere est ausa proferre. Itaq; considera quid etiã ad ipsum loquatur: Ecce, inquit, ego & pater tuus quærebamus te. Cæterum si hæc passim fuisset opinio vulgata, nequaquam illum Dauid filium credidissent: quod si nõ putaretur, mala etiam hinc plurima nascerentur. Idcirco istud ne angeli quidem, nisi ipsi Ioseph tantummodo loquuntur, & Mariæ: euangelizantes vero pastoribus, cum dñm esse natum palam nuncient, quo tñ sit natus modo, prorsus occultant. Cuius vero rei gratia cum meminisset Abrahæ, atque dixisset, quia genuerit Isaac, & Isaac Iacob, nec fratris eius mentionem facere curasset, ad Iacob veniens, non solum Iudã, sed ẽt fratres eius annumerat? Quidam sane propter malignitatem morum Esau, & aliorum id factum esse voluerunt, ego vero istud oĩno non dixerim. Si.n.hoc obseruandum putauit, qua rõne paulò post talium meminit fœminarum? Hic autem a contrario resulget dignitas Christi: non quia magnos progenitores habeat, ac potentes, sed quia potius exiguos, ac viles, Sublimium quippe illa maxima, & amicabilis gloria est, humiliari sponte submissius. Qua ergo de causa non meminit cæterorum? quia scilicet nihil habebant cum Israelitarum genere cõe, Saraceni, & Hismaelitæ, & Arabes, & quotquot sunt ex illorũ patribus procreati. Propterea igitur illos quidem reticuit: festinat vero ad eos, ex quibus nascitur Christus, & vnde propagatur populus Iudæorum. Propter qđ ait: *Iacob autem genuit Iudam, & fratres eius.* Hic iam Iudæorum designatur genus, *Iudas autem genuit Phares, & Zarã de Thamar.* Quid agis ò homo? quid nobis talis recordationem infers historię, q̃ adulterio turpe continetur? quid hoc vero rei est? qã si nudi tantummodo hominis describeret genus, merito hæc reticuisset. Quia vero de incarnati mysterio scribimus dei, non modo non tacere ista, verum ostentare debemus: sic.n.magis virtus eius, ac pietas refulgebit. Venit.n.non vt nostra fugeret opprobria, sed vt ea potius extingueret. Sicut.n.admirabilis iudicat, non quia mortuus tantum verumetiam, quia crucifixus, ac sepultus est: quanquam est certe res ista per se exprobratione plenissima: sed quanto magis exprobabile istud est, tanto magis illum ostendit de misericordia glorioſum: Sic etiam in generatione illius dici potest quod non solum, quia suscepit carnem, & homo factus est, admiratione sit dignus: sed quia etiam natus tales progenitores habere dignatus est, nihil de nostris vilitatibus erubescens. Idque ex ipsis nascendi primordijs ostendit, quam nil hunc pudeat omnino nostræ carnis assumptæ: per ista proculdubio docens, vt nos quoq; nunquam erubescamus de vitijs parentũ: sed vnum quęramus illud, atque omnibus studijs assequamur, nobilitari propriarũ honore virtutum: huiusmodi enim etiam si alienigenam habeat matrem, etiam si fornicatione pollutam, vel quolibet eiusmodi dedecore sordidatam, nihil tamen de eius, aut vilitate fuscabitur, aut crimine polluetur. Quòd si fornicatorẽ ipsum ad meliora conuersum, nequaquam prior vita commaculat: multo magis è meretrice natus, & adultera, si propria virtute decoret, parentum suorum non decoloratur opprobrijs. Neq; vero, vt tantummodo nos doceret

Hoc infra. c

C

Luc. 2. g

D

E

F

Rom. 3

G

Ge. 38. g

H

Ph

I

Psal. 79. b
Mat. 21. d
Eph. 2. e

ceret hoc fecit, sed etiam vt reprimeret Iudæorum tumorem. Quia.n.illius nobilitatis, quæ ad aĩam pertinet, insignia negligebant, nimiumq; insolenter de Abrahę stirpe gloriabantur, virtutẽ parentum defensionem suorum rati esse vitiorum, idcirco in ipso euangelij principio docet, non alienis, sed proprijs esse gloriandũ virtutibus. Simul ẽt Illud agit, vt ostendat oẽs quoq; progenitores eorũ subditos esse peccatis. Siquidẽ patriarcha eorum ipse ille, a quo nomen accipiunt, non exiguum aliquod legitur admisisse delictum. Vrget.n.Thamar fornicationem accusans. Dauid quoque Salomonem ex muliere, quæ illi est adulterio iuncta, suscepit. Quòd si a maioribus custodita lex non est, multo potius a minoribus. Si ergo nõ est impleta lex, oẽs vtiq; peccauerunt, & satis necessaria facta est Christi præsentia. Proptrea igitur, & duodecim patriarcharum intulit mentionem, vt hinc quoq; humiliaret immodicã de progenitorum nobilitate iactantiam. Multi.n. eorum ex ancillis matribus nati sunt, nec tñ differentia parentum fecit differentiam filiorum. Siquidẽ illi oẽs similiter, & patriarchę, & tribuum principes extiterunt: priuilegium.n. ecclesiæ ista iam designabat æqualitas. Hæc quippe nostræ nobilitatis est prærogatiua, cuius olim figura præcesserat, vt siue seruus sit aliquis, siue nobis, nihil huic plus minusue accedat. Sola.n.hic requiritur voluntas, mentisq; generositas. Supra hæc vero, quæ diximus, ẽt aliud adiungit, propter quod ipsam commemorauit historiam. Siquidem non otiose ad Phares addidit, & Zaram. Erat.n.abundans, atque oĩno superfluum commemorato Phares, per quem Christi erat decursura generatio, Zaræ quoq; facere mentionem. Qua igitur illum ratione memorauit? Partura.istum cum esset Thamar, iamq; partuum doloribus concussa proferret, prior Zara emisit manum ex vtero tunc obstetrix videns, q̃ iam se primogenitus indicasset, cocco eius alligauit manum, quam ille vinctam retraxit, quo toto iam intra alium recepto processit Phares, & tum demum Zara. Quos cum obstetrix natos videret, dixit ad Phares. Quare propter te incisa est sepes? Vidistine signatissimam mysteriorum figuram? Non.n.incassum hæc tanto ante scripta sunt, sed neque sacra dignum fuisset historia dicere, quid obstetrix fuisset loquuta: nec huiusmodi narrationem decebat notam facere, quòd manum ille protulerit, qui secundo egressus est. Quid igitur hoc iterum ænigmate designatur? Prius de ipso pueri vocabulo quod latet in quæstione, discamus, Phares.n.concisio est, atque diuisio, secundo autem ex ipsa nouitate facti. Neque enim erat consequentiæ naturalis, vt is qui emisisset manum, eandem postquam esset vincta, reuocaret. Neque enim consueti motus hoc fuit ordinisue naturæ. Nam præmissa quidem huius manu, alterum egredi, naturale fortasse sit: retrahi vero istam, & transitum alteri cedere, non iam fit lege nascentium, sed profecto ex dei gratia, quę tunc pueris aderat, ista dispensans, & nobis quandam imaginem futurorum in eorum natiuitate depingens, quid igitur? aiunt quidam, diligenter ista pensiculati, duorum populorum typum esse puerulos: eoq; pertinere, vt intelligas, posterioris populi rempublicam præeluxisse ortui prioris. Manum prætentam habens, haud vniuersum spectãdum se præbet puerulus, sed eam cortipit rursus. Mox fratre toto effuso, apparet ipse quoque totus: quod ipsum in vtroque contigit populo. Nam republica illa spirituali, quæ temporibus Abrahæ fuit, illucescente, & medio cursu subito reuocata, Iudæorum populus venit, & legalis respublica: rursus post legẽ, nouus ille totus iã prodit populus: quod etiam obstetrix exclamat, Cur rupta per te sepes est, quod cœpta spiritu libertatem subingressa legis sepes, intercluſit dissecuitque. Sepem.n.scriptura vocare legem solet. Sic propheta, inquit: Sustulit sepem eius, carpuntq; quotquot hoc faciunt iter: itẽ sepẽ circumposui, & Paulus, interstitiũ maceriæ diruit. Alij vero totum hoc curupta per te sepes est, de nouo legemq; sequuto populo intelligunt: veniens enim ille, legem sustulit. Vides, quia non ob exigua quędam, & vilia, eam quę de Iuda est, commemorauit historiam. Nam Ruth & Raab nõ frustra intulit mentionem, quarum vnam alienigenam, aliam etiam meretricem fuisse constat: sed vt discerес idcirco venisse Chtistum, vt nostra mala deleret omnia. Non enim quasi iudex, sed quasi medicus aduenit. Sicut igitur illi cõiuges accepere meretrices: sic etiam fornicatricem hoĩum naturam sibi copulauit.

Quod propheræ quoq; olim in synagoga dixerunt factum esse: sed illa quidem cohabitatori suo fuit ingrata semper ecclesia vero semel a malis suis liberata in spõsi amore permansit. Itaque considera etiam ea, quæ in Ruth facta sunt, nostri figuram fuisse. Hæc enim erat alienigena, & in extremam delapsa pauperiem: sed videns eã Booz, nec ob ipsius paupertatẽ despexit, nec ob impietatem gentis exhorruit: sicut etiam, & Christus ecclesiam suscipiens, & K alienigenam, & magnorum oppressam egestate bonorũ, suo consortio copulauit. Sed quemadmodum Ruth illa ex alienigenis mulier, nisi prius reliquisset parẽtes, nisi domum contempsisset, & gentem, & patriam, atque cognatos, nunquàm prosecto tali fuisset nobilitata connubio: ita ecclesia ẽt non ante amabilis efficitur spõso, quam priorem conuersationem relinquat. Quod propheta quoq; ad ipsam loPs. 44.c quens, ait: Obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet rex decorem tuum. Hoc.n. Ruth etiã fecisse legit, & idcirco in ecclesiæ similitudinem materegũ effecta est. Ipsius.n.est stirpe, Dauid, aliisq; reges fuerunt, qui de eadem familia germinarunt. Vt igitur his omnibus eos, qui ex Iudæis crediderant, hortarent, non sapere superbum: & generationum catalogum texuit, & mulieres istas produxit in medium. Nam Dauid regem certe illum magnum, alienigena ista per suos posteros genuit: neque tamen ille ignobilitatem eiusmodi matris erubuit. Non est enim omnino, non est, nec de virtute, nec de vitio parentũ, aut laude aliquis dignus, aut culpa: nemo inde vere, aut obscurus, aut clarus est: immo vt quod incredibile videtur, dicamus, nescio qũo magis ille resplendet, qui ex parentibus a virtute prorsus alienis, ipse tamen fuerit de virtute mi L rabilis. Nullus igitur in superbiam de gloria parentum eleuet, sed considerans progenitores dñi, oẽm reprimat mentis tumorem, & de solis virtutibus glorietur, immo nec de ipsis quidem. Sic.n.etiã Pharisæus Lu.18.c publicano deterior effectus est. Si asit vis Ro.11. sublime ostendere virtus, noli sapere sublime: & tunc illud quod egeris, esse monstrabis excelsius. Noli te putare quicquam feciſſe cum feceris, & plenissime cuncta fecisti. Si.n.etiam cum pctõres simus, hoc nos arbitrãdo quod sumus, iustificamur, sicut etiam publicanus: quanto magis si cum iusti fuerimus, esse nos peccatores tm̃ putemus? Siquidem ex peccatoribus quoq; iustos humilitas facit: cum tamen non sit illud humilitas, sed vera confessio. Si igitur tm̃ valet in peccatore confessio, considera quantum humilitas possit in iusto. Noli itaq; ipse tuorum corrumpere fructus laborum, noli sudores tuos in vacuum effundere, noli cursum in inane dirigere, ne post mille circuitus mercedẽ laboris amittas. Nouit.n dñs tuus, & quidem longe te Mat.10 melius, tuarum merita virtutum, etiam si d calicem aque frigidæ dederis, nec hoc quidem irremuneratum relinquet. Numum quoq; si dones vnum, vel si etiam cũ nihil, omnino donare poteris, ingemiscas: omnia cum ingenti benignitate susciPiet, ac M mercedem pro his largam parabit. Cuius aũt rei gratia tua dijudicas, nobiscq; ea studes frequenter ingerere? An ignoras quod 2.Co.10 si te ipse laudaueris, nequaquam lauderis a deo? ita è regione si te ipse quasi miserũ lu eas, nunquam te ille prędicare cessabit. Non vult.n.laborum tuorum fructus perire, quinimmo cĩa in tuum commodum facit, tibiq; rem augere festinat, vt ẽt pro exiguis te coroner, vndique occasiones requirens, per quas te de gehennæ possit liberare supplicio. Et idcirco etiamsi vndecima diei opereris hora, integrã tũ tibi est mercedem daturus. Et si nulla, inquit, fuerit tibi salutis occasio, propter meipsum facito, ne nomen meũ vtiq; polluatur. Et si ingemueris solum, atq; lachrymaueris, rapit ista confestim in tuæ occasionem saluLuc. 17 tis. Non igitur in superbiam intumescamus, sed dicamus nosmetipsos inutiles, vt in partem vtilium transeamus. Si.n.te laudandum esse dixeris, reprobus effectus es, etiamsi fueras ante laudabilis. Si vero inutilem te esse fatearis: factus est vtilis, etiãsi A fueras ante culpabilis: propter quod necessaria nobis est præteritarum obliuio virtutum. Et qũo, inquis, possumus ignorare, quod nouimus? Quid ais tu, cum quotidie offendas dñm, nihilominus delitiaris, aC rides, & inter magna peccata, nec te peccasse nosti, obliuioni cuncta tradendo: solam vero nõ potes recte factorum obijcere memotiã? Et certe cum multo sit fortior pars timoris, nos econtrario quotidie offendentes dominum, nec reuocamus quidem ad memoriã pctã, quæ fecimus. Si vero paruã aliquam

aliquam inopi porrigamus stipem, sursum id, deorsumq; iactamus: quod extremæ omnino dementiæ est, grande illius, qui spiritualia debet colligere detrimẽtũ. Satis certus.n. thesaurus, rectè factorũ obliuio. Quia sicut aurum, vestemq; pretiosam cum in publico ponimus, plurimos ad insidias prouocamus: si verò ea recondamus, atq; occulamus domi, in tuto cuncta seruabimus: sic sunt etiam diuitiæ virtutum, si eas in memoria quasi venales assidue portemus, armamus hostẽ, irritamus inimicum, & dolosum inuitamus ad furtum. Sin verò nemo alter id scierit, nisi quem nulla occulta latere possunt, tutissimo in loco pretiosa consistent. Nequaquã B igitur huiusmodi bona frequenter euenti Luc.18 les, ne quis ea fortè diripiat. Quod etiam c Pharisæus passus est, In lingua illa circunferens: vnde ea, & diabolus rapuit, quanq; certè illa cum quadam gratiarum actione memorabat, atq; ad dominum cuncta referebat. Sed ne hoc quidẽ profecto sufficit ei. Non.n.gratiarum actio est alijs exprobrare delicta, sibi a plurimis gloriam quærere, & super eos, qui peccauerunt iactãter insurgere. Quòd si gratias agis deo, sufficiat tibi ipse pro cũctis, nec velis eas in ho Agere minum proferre notitiam, neq; proximũ gratias. iudicare. Non est nanq; istud actio gratia- Dan. 3. rum. Vis autem quemadmodum verę deo gratię referantur, agnoscere? Audi tres pueros in medio ignis loquẽtes: peccauimus, iniquè gessimus, iustus es domine in omnibus, quæ fecisti nobis, quoniam in vero iudicio oĩa induxisti super nos. Hoc est.n. referre gratias deo, peccata ei propria confiteri, vt cum mille se aliquis reũ fateatur malorum, nulla tamen pro his magna satis se arbitretur ferre supplicia. Caueamus igitur de nobismetipsis dicere glorioSa: hoc enim nos, & hominibus, & deo abominabiles facit. Et idcirco quanto maiora fecerimus bona, tãto de nobis minora dicamus. Hoc.n. modo maximam, & coram C Eccle.3. deo, & coram hominibus gloriam consequemur: nec solum gloriam, q̃ a deo est, verumetiam mercedem, retributionẽq; plenissimam. Noli ergo mercedem reposcere, vt merearis accipere. Tu saluari te dei gratia confitere, vt se ille tibi debitorem fatea tur, nec modo pro operibus tuis, verũetiã pro hac gratia, humiliq; snĩa. Quando.n. aliqua fecerimus, habemus eũ proculdubio debitorem: qñ verò nihil arbitramur nos operatos, amplius etiam de tali merea mur affectu, quam propter opera ipsa, quę facimus. Minimum itaq; de se sensisse, tã magnũ est, quam maximas res fecisse: q̃ si non adsit, nec illæ poterunt esse laudabiles. Nam nos quoq; famulos habẽtes, tũc eos maxime comprobamus, quando cum bona gratia in omnibus obsecuti nihil se grande arbitrãtur egisse. Itaq; si bona tua magna vis facere, noli ea magna putare: aliter.n.magna esse nõ possunt. Sic.n. Cẽturio dixit: Nõ sum dignus, vt intres sub- Mat. 8. tectum meum: & propterea dignus effe- b ctus est, supraq; omnes Iudæos iure mirabilis. Sic etiam Paulus ait: Nõ sum dignus 1.Co.15 vocari apostolus: & omnium primus in- b uentus est. Sic & Ioannes: Non sum, in- Mat. 3. quit, idoneus soluere corrigiam calceamẽ- c mẽti eius: & idcirco amicus factus est spõ- & Io.1. si. Et manum Christus, quæ se indignam d calceamentis esse ducebat, à pedum obse- D quio ad caput suum subleuauit. Sic etiam Petrus ait: Exi a me domine, quia homo Luc. 5. peccator sum: & propterea factus est eccle b siæ fundamentum. Nihil.n.si sic est amicum deo, quam siquis se minimis annumeret: hoc est.n. caput totius philosophiæ atq; fastigium. Qui.n. humiliatur corde, atq; conteritur, non efferetur in gloriam, non inuidiæ liuore, non iracundiæ furore vexabitur: non vilis alijs vitijs subiacebit. Nanq; vt contritam manum etiam si millies in altum leuare velimus, non possumus: ita etiã si animam conteramus, quãliber innumeræ illam inflando eleuare voluerint passiones, ne tantulum quidem poterit extolli. Si.n. etiam, qui externarum luget damna rerum, omnes a se fugat animæ languores: multo magis, qui hoc pro peccato facit, plena philosophiæ sanitate potietur. Et quis inquis, ita conterere corsuum potest? Audi verò Dauidem, qui per hoc pręcipue refulsit, & vide quã eius anima contrita sit. Nam post virtutes innumeras, cum domo excidisset, & patria, & vitam ipsam postremo periclitaretur amittere, cum tempore ipso discriminis sui militem vilem, & prorsus abiectum, insultan E tem sibi, & maledicentem videret, non modo ipse non retulit maledictionis vicem, sed etiam quendam militum suorum volentem eum interimere, non sinit, dicens: 2. Reg. Dimitte vt maledicat, quoniam dñs man- 16.b dauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

dauit ei: forsitan respiciet deus humilitatem meam. Et rursus, cum sacerdotes rogarent, vt cum illo circumferretur arca, non
2. Reg. 15.f passus est; sed Stet, inquit, in templo: & si liberauerit me deus de instantibus malis, videbo pulchritudinem eius: si vero dixerit mihi. Nolo te, ecce ego, faciat mihi qđ
1. Reg. 24. & 26 placet in conspectu eius. Illud vero erga Saulem semel iterumq;, & multoties factum, nonne cumulum philosophiæ ingentis ostendit? Veterem quippe superemi net legem, & prope ad apostolica præcepta peruenerat. Ideirco, quæ dei erant, per omnia diligebat: non ipse se de his quæque se cerat laudans, sed vnum, & solum studet sequi ab ipso positas leges, eisq; in omnibus obedire. Quod post tot certe illa materia virtutum, cum illum tyrannum, fratricidam, patricidam, iniuriosum atq; furiosum pro se regnantem videret, nec sic quidem scandalum mente concepit: sed si, in-
F quit, hoc visum fuerit deo, me quidem exagitari, & errare semper, ac fugere, illum vero regnare, amplector atq; suscipio: & habeo pro innumeris, quæ a deo mihi inferuntur, tribulationibus gratiam. Longe aliter plurimi impudentes pariter, & arrogantes, qui cum ne minimam quidem partem de illius virtute possideāt, si inter prosperitates suas, vel parū quid viderint admistum esse tristitiæ, mille animam suam non metuunt vulnerare blasphemijs. At non etiam Dauid talis fuit, sed inter maximas tribulationum procellas, omnem modestiam, ac patientiam mentis ostendit:
Act. 13. propter quod dixit deus: Inueni Dauid, filium Iesse, virum secundum cor meum. Talem igitur etiam nos possideamus animam: & quicquid patimur, facile feremus, ac fortiter: atque ante regnum futurum,
Mat. 11 d hic quoque fructum de humilitate capiemus. Discite (inquit dominus) a me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Vt ergo hic, & ibi optata requie multa cum gloria perfruamur, humilitatem (matrem bonorum) nostris penitus mentibus inseramus. Sic.n. & istius vitæ pelagus absque vllo tumore fluctuum transire poterimus, & ad tranquillissimum illum portum enauigare, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui est gloria, & imperium, cum patre, & sancto spiritu, in sempiterna secula seculorum, Amen.

Homilia IIII. ex cap. I.

OMnes igitur generationes ab Abraham vsque ad Dauid, generationes quatuordecim & à Dauid vsque ad transmigrationem Babylonis generationes quatuordecim: & à transmigratione Babylonis vsque ad Christum, generationes quatuordecim. Omnem ab Abrahā vsque ad Christum generationum seriem tres in partes Euangelista diuisit ostendēs quòd nec cōmutatis quidē disciplinæ modis, ille vnquam populus sit melior effectus: sed etiam sub vario genere præsidentium, in eadem tamen morum prauitate permanserit, & neque cum ducum, neque cum regum, neq; cum sacerdotum potestate regeretur, ad studium virtutis accesserit. Quanam igitur ratione suadente, tres pariter reges in media generationum parte præterijt: in vltima vero cum duodecim solummodo posuisset generationes, quatuordecim eas esse memorat? Horum vnū vobis potius intelligendum relinquo neq; enim omnia exposita atque absoluta debetis accipere, ne vobis ex nostro nascatur labore desidia, alterum vero ipsi expedire tentabimus. Mihi enim videtur hoc H
loco etiam captiuitatis tempus in generationum ordine collocatū: sed & ipse Christus vnius numerum generationis implere, vt qui in omnibus verus homo exprimitur, hoc quoq; nobis titulo copuletur. Bene autem etiam captiuitatis Babylonicę recordatur, vt. s. doceat, populum Iudęorum ne illa quidem castigatione correptū modisq; omnibus necessariam fuisse Christi præsentiam. Marcus vero alium scribēdi ordinē tenuit: nec.n. generationes quibus Christum annumeret, explicuit: quinetiam reliqua narrando, maximo perstrinxit cuncta compendio. Ego igitur existimo, primum omnium Matthæum Euangelium ædidisse: propter quod etiam generationum catalogum diligenter enumerat, & plene cuncta atq; instanter exequitur. Marcus aūt compendiosa post illum cucurrit via, vtpote qui iam ab alio dicta, & manifestata replicaret. Lucas sane non modo texit generationum catalogum, verumetiam pluribus eū texit extendendo noībus: quippe qui Matthæi scriptione ꝑuentus, amplius aliquid docere nos studeat. Suum.n. quisq; diuerso mō est imita I
tus magistrū. Marcus quidē Petrū verborum

rum parcitate gaudentem: Lucas vero Paulum, fluminum copiam vbertate loquendi superantem. Cur verò Matthæus in ipso sermonis exordio non dixit, quod prophetæ solebant, Visio quam vidi: vel, sermo qui ad me factus est? Quia illis scribebat profectò, qui cum bona omnia voluntate susciperent, quiq́ue plurimum ab illius authoritate penderent: quinetiam facta per ipsum sæpe miracula testimonium dictis ferebant: & hi quibus Euangeliū condebatur erant in fidei ratione firmissimi: sub prophetis autem, nec tanta erat multitudo signorum, per quā eorum merita lucerent, & maxima tunc pseudoprophetarum increbuerat ægritudo, quibus etiam promptius Iudæorum populus obedire cō sueuerat. Propter quod necessaria tūc erat prophetis formula ista principij. Si vero aliquando etiam signa facta esse referuntur, occasione facta sunt gentium Barbararum, vt multi ex eis proselytorum numero iungerentur, & vt opportuno in tempore diuinæ maiestatis insigne claresceret, ne scilicet dei populum aduersarij subiugantes, potentia deorum suorum vicisse se crederent. Ideirco enim & in Aegypto signa facta sunt, quando cum Israelitico exercitu magna illius populi profecta est multitudo: & postea in Babylone, & in fornacis
K ignibus, & interpretationibus somniorū maxima effulsere miracula. Copiosius vero signa micuerunt, cum essent in eremo a cunctis gentibus omnino separati. Verum hæc non vtique rariora etiam tempore nostræ vocationis ostensa sunt. Nam tum quoque cum primum Euangelio coruscante, vel Iudæi, vel gentes ad veritatem ab errore transirent, plurima eos, & maxima mirabilia prouocabant, quæ certè non ante cessarunt, quàm annunciata in Christū
Ios. 10. fides toto diffusa orbe regnaret. Quod si
4. Reg. etiam post eremum facta sunt pauca illa,
20.b quæ legimus, & rara, vt cum sol a suo cursu destitit, vel cum etiam retrorsum cucurrit, nec nostra quidem, si recordemur, ætate mirabilia defuerunt. Siquidem sub prin
Iulianus. cipe Iuliano, qui omnes impietate superauit, signa frequenter ostensa sunt. Iudæis enim templum Hierosolymis reædificare cupientibus, de fundamentis ignis exiliēs, a cœpta illos ædificatione deterruit. Et cum idem prophanus sacrata deo vasa temerando, ebrietatem suæ mentis ostendit, quæstor regalis ærarij per medium repente diruptus est. Tunc etiam eiusdem regis anunculus, nominis quoque illi communione coniunctus, vermibus exesus interijt: quando fontes quoque largorum prius fluminum more manantes, pollutis L
per sacrificia regionibus aruerunt. Tunc etiam intolerabilis fames toto prorsus orbe cum impio rege dominata est. Quis neget signa hæc fuisse manifesta? Mos siquidem dei est iste certissimus, vt cum mala ad cumulum suum venerint, cumq́ue viderit grauiter, & suos afflgi, & aduersarios tyrannide quadam contra se impietatis extolli, vel potius mentis ebrietate bacchari, diuinitatis suæ potentiam per signa declaret. Quod etiam propter Iudæos in Babylone legitur implesse. Quia vero non frustra, nec absque certa ratione omnino tres in partes progenitores Christi Euangelista diuiserit, ex his quæ dicta sunt, perspicuum est. Diligenter itaque perpende, & vnde ipse generationum numerus incipiat, & vbi finiat: ab Abraham nimirum vsque ad Dauid, & a Dauid vsque ad transmigrationem Babylonis, ab hac vero vsque ad ipsum peruenit Christum. Nam in
ipso exordio duos patriarchas coniunctè Ge. 22.
posuit, Dauid scilicet, & Abraham. Ac rur d
sus per ordinem dirigendo, suo nihilomi- 2. Re. 7.
nus loco vtrunque memorauit. Siquidem, c
vt ante iam diximus, ad ipsos specialiter 2. re. 2. f
fuerat facta promissio. Cur autem sicut 1. Paral.
Babyoniæ captiuitatis meminit, non etiā 17. b
de Aegypto? Quia hanc non timebant, M
Babylonios verò audire sine timore non Ps. 17. g
poterant: quippe cum illud esset antiquū, Ge. 46.
hoc verò recens, atque oculis semper oc- 4. Reg.
currens: illuc quidem non propter pecca- 24. 25.
ta ingressi fuerant, huc vero ob scelera trās & 2. Pa-
lati. Quòd siquis nominum interpretatio ral. vlti.
nem discutere conetur, maximas in his quoque diuitias sensuum latere mirabitur, & non parum ad intelligentiam noui proficere testamenti, vt in ipso Abraham, vt in Iacob, vt in Salomone, vt in Zorobabel, non enim ociosè, nec vacuè, hæc illis nomina reperimus imposita. Sed ne longius protrahendo sermonem, modestiam vobis inferre potius, quàm conferre scientiam videamur, relinquentes ista, ad magis necessaria transeamus. Cum igitur progenitores nominasset omnes, & vsque ad Ioseph enumerationem veniret, non tamen in

men in eo fuit ſtare contentus: ſed addidit, virum Mariæ: proculdubio declarans, propter illam, iſtum quoque generationum catalogo comprehenſum. Deinde ne cum audires, virum Mariæ, communi eos putares coniunctos lege connubij: cõſidera quemadmodum id quod ſecus poterat intelligi, ſequenti ſtatim narratione curauerit. Audiſti virum, inquit, audiſti matrem, audiſti quoque puero nomen impoſitum: audi nunc etiam generationis, de qua non agitur, dignitatem. *Ieſu Chriſti autem generatio ſic erat.* Reſponde quæſo, ſuper qua generatione nunc diſſeras, quam quam iam id ipſum ex parte indicaſſe videaris, progenitores ſuperius nominando. Sed volo, inquit, modum ipſum generationis exponere. Vides certè quemadmodum auditoris animum ſuſcitarit, dũ ſe nouum aliquid dicturum eſſe promittit. Sed conſidera, quæſo, dictorum admirabilem conſequentiam. Neque enim continuo ad oſtendendam generationem eius acceſſit, ſed in primis quotus ab Abraham, quotus a Dauid, quotque generationum gradibus a tranſmigratione Babylonis diſtaret edocuit: per quod ſtudioſum auditorem ad temporum ſupputationem remiſit: oſtendens quoniam ille ſit Chriſtus, qui a Prophetis eſt prædicatus. Cum enim generationum numerum percurreris, & didiceris a tempore ipſum eſſe, qui porrò ante promiſſus eſt, facilè ſuſcipies, & ſignum quod in generationes eius impletum eſt. Quia enim magnum quid locutus erat, atque mirabile, quòd ſcilicet natus eſſet ex virgine: priuſquam tempus notet, obumbrat myſterium, virum Mariæ nominando: quin & generationis ſeriem
B immiſcet, & præterea annos enumerat, admonens auditorem, quoniam hic ille ſit,
quem patriarcha Iacob promiſit, deficien-
ge.49.b tibus ex Iuda principibus affuturum, quẽ
Dan. 9. etiam Daniel propheta poſt multas annorum hebdomadas venturum eſſe prædixit. Quòd ſi aliquis illos hebdomadis annos, qui Danieli ab angelo numerati atq; prædicti ſunt, ab inſtauratione Hieruſalem voluerit ſupputare, & ad ipſum vſque Chriſtum numerando deſcendere: videbit hos annos illis, qui à Daniele ſignati ſunt, conuenire. Quomodo igitur natus eſt? *Cum eſſet, inquit, deſponſata mater eius Maria.* Non dixit, virgo: ſed ſimpliciter, mater: vt ſermo nihil in primis noui afferens, abſque difficultate caperetur. Propter quod prius præparans auditorem, quaſi ad aliquid eorum, quæ ex more veniunt, audiendum, & hac eum interim ſibi expectatione deuinciens, tunc demum infert, quod iure omnes queant, & de nouitate rei, & de maieſtate mirari. *Priuſquam conuenirent,* inquit, *inuenta eſt in vtero habens de ſpiritu ſancto.* Non dixit, priuſquam in ſpõſi adduceretur domum: intus enim iam erat. Hunc quippe morem tenebat antiquitas, vt ſponſæ in ſponſorum domibus haberentur: Quod nunc quoque fieri interdum videmus: vt enim geneti Loth apud ſocerum leguntur habitaſſe, cum ſponſis nondum ſibi copulatis lege coniugij: ſic habitabat etiam Maria cum ſponſo. Et cuius tandem rei gratia non antequam ſponderetur, virgo concepit? vt videlicet, quod inter ipſa quoque initia ſignificauimus, myſterium interim quaſi obumbratum lateret, & vt virgo omnem prorſus occaſionẽ malignæ ſuſpitionis effugeret. Quando enim ille, qui præcipuo zelo poſſet ardere, cernitur non ſolum non abijcere ſpõſam, nec eam ignominiæ denotare, ſed etiam recipere in conſortium, & honorare poſt partum: profecto manifeſtum eſt, quod niſi apertè noſſet ex operatione ſancti ſpiritus illum extitiſſe conceptum, nunquam vel apud ſe illam retinuiſſet, vel ei in omnibus quorum indiguit miniſtraſſet. Satis autem propriè poſuit. *Inuenta eſt in vtero habens de ſpiritu ſancto.* Inuenta eſt, inquit: quo ſermone res, quæ contra conſuetudinem, & præter omnem ſpem expectationemq; proueniunt, notare cõſueuimus. Nequaquam igitur euageris vlterius, nec ſupra ea, quæ dicta ſunt, hinc quicquã requiras, neq; dicas: Quemadmodum ſpiritus ex virgine iſtud operatus eſt? Si enim
D ẽt cum ſolẽni homines formãtur more naturæ, impoſſibile eſt tamẽ modum formationis edicere: quonam iſtud pacto, ſpiritu ſancto inuſitate atque ineffabiliter operante, eloqui aliquando poterimus? Ne enim tu Euangeliſtam importuna ſæpius inquiſitione pulſares, neve illi moleſtiam pararesſæpius ſuſcitando, dixit, quis mirabile iſtud effecerit, ſeque a cunctis pariter quæſtionibus compẽdio liberauit. Nihil.n. inquit, noui amplius, quàm a ſancto ſpiritu factum eſſe quod natũ eſt. Erubeſcant hoc

loco,

loco, & confundantur oẽs qui ſuperiorem illam generationem temeraria curioſitate rimantur. Si.n. iſtam quæ mille celebrata teſtibus, & ex multis eſt prędicata temporibus, quæ oculis inſpecta, manibuſq; contrectata eſt, interpretari tamen nullus po-
Iſa. 43. teſt: quem cumulum non excedunt furoris, qui ineffabilem illam generationẽ dei humanis, vel cogitationib. inueſtigari putant, vel vocibus indicari? Non.n. Gabriel archangelus, non Euangeliſta Matthæus amplius huic quippiam ſignificare potuerunt, niſi tantummodo ꝙ eſſet ex ſpiritu. Qualiter verò ex ſpiritu, & quonam modo, horum certè nullus expoſuit: neque.n.
E erat omnino poſſibile, neque.n. exiſtimem, cum ex ſpiritu conceptum audieris, continuo ẽt omnia te didiciſſe. Etenim adhuc multa neſcimus, & etiamſi illud percepe-
ris, Cuius generis eſt, in vtero, qui ſit, qui eſt infinitus: quemadmodum qui cuncta continet, a muliere geſtetur: quẽadmodũ pariat virgo, quemadmodũ templum illud formauerit ſpiritus, quemadmodum non totam carnẽ ex matre ſuſceperit, ſed partẽ huius, eamq; auxerit, & figurauerit. Nam
Gal.4.a quòd ex virginis carne proceſſerit, demonſtrauit ille, qui dixit: quod enim in ea natum eſt. Et beatus Paulus: Factum, inquit, ex muliere, factum ſub lege: os quodãmodo obſtruens impiorũ, qui autumant quaſi per quendam caunalem, ita alterius naturæ Chriſtum tranſiſſe per Mariam. Si.n. ita res ſe haberet, quid ei opus fuiſſet vtero virginis? ſi ita eſt, nihil ei nobisq; commune eſt. Alia igitur illa caro eſt, non ex noſtræ cõione naturæ. Quemadmodum er-
Iſa. 11. go de radice Ieſſe proceſſit? quemadmodum virga, quem ad modum flos, quẽ ad modum filius hominis? quemadmodum
Rom.1. mater eſt Maria? quẽ ad modum ex Dauid
Phili.9. factus eſt ſemine? quemadmodum formã
Ioan.1. ſerui dominus accepit, quemadmodum
Ro. 9.a verbum caro factum eſt? quemadmodum ad Romanos Apoſtolos ait: Ex quibus Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia deus? Quoniam igitur ex nobis, id eſt, ex noſtra ut omnino natura, & ex vtero virginali: & per iſta, quæ diximus,
F & per alia plura monſtratur. Noli igitur tu quicquam vlterius inquirere, ſed ſuſcipe quod relatum eſt, & noli indagare, quod tacitum eſt. *Ioſeph autem cum eſſet iuſtus, & nollet eam tradicere* (inquit) *conatus eſt occul-*
tè dimittere. Poſtquam dixit, quia eſſet ex ſpiritu, & abſque vlla miſtione ſexuum: ſermonem ſuum etiam aliũde confirmat. Ne enim aliquis diceret: & vnde hoc poteſt eſſe manifeſtum, quis vidit, quis audiuit aliquando tale aliquid contegiſſe, neque putares diſcipulum, quaſi gratificatũ magiſtro, iſta cõfingere introducit Ioſeph ex his quæ paſſus eſt, fidem dictis per cuncta facientem, vt planè hinc dicere Euangeliſta videatur: Si non credis mihi, & teſtimonium tibi meum forte ſuſpectum eſt: crede igitur, vel marito. Ioſeph autem vir eius, inquit, cum eſſet iuſtus. Iuſtum hic, in omni virtute dicit eſſe perfectum. Eſt enim iuſtitia ſpecialis quædam, & ex parte iuſtitia, auaritiæ vitio non teneri: eſt G
vero iuſtitia altera generalis, quæ ex cunctis omnino perficitur: iuxta quem præcipue modum ſcriptura ſolet appellare iuſtiam: vt cum dicit, homo iuſtus verax & Luc.1.a
rurſus: Erant iuſti ambo in conſpectu dei. Cum igitur eſſet iuſtus: ho eſt, frugi bonusq; vir: voluit occulte dimittere eam. Propterea vero Euangeliſta dixit, quid iuſto illi acciderit ante notitiam, vt nequaquam de his, quæ poſt notitiam rei ſunt facta, dubitares. Et certè ſi maria talis fuiſſet, qualem illam ſuſpitio fingebat, non modo publicari meruerat, verumetiam ex legis authoritate, puniri, ſed Ioſeph non ſolum maius, verum id quoque quod erat minus, pariter indulſit. Non.n. tantum eam damnare noluit, ſed etiam publicare. Vidiſti nempe virum ſublimiter philoſophantem, & tyrãnicæ illius affectioni immunem. Noſtis.n. profectò noſtis, quàm impotens res ſit zelotypia. Propter quod ille bene huius rei non ignarus: aiebat: Ple-
nus eſt.n. zelo furor viri eius: nõ parcet in Pro.6.d
die vindictæ. Et rurſus idem: Inexorabilis, inquit, eſt ſicut infernus zelus. Et nos quidem pleroſq; nouimus velle animam potius amittere, quàm in tormentum zeli, atq; hmõi ſuſpitionis incidere. Quanquã H
hic quæ tandem diceretur eſſe ſuſpitio, vbi ipſe vteri tumor videbatur arguere ſuſpectam? ſed tamen ita erat ille vir ab huiuſmodi paſſione mũdus, ac liber, vt ne in minimis, quidem virgini vellet inferre mœſtitiam. Quia ergo & apud ſe illam retinere iniquum putabat, & publicare, atque in iudicium trahere, nihil eſſe aliud quàm in mortẽ trahere videbat: neutrũ horũ facit,

ſed

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed adhuc sub lege viuens, supra legem philosophatur. Siquidem aduentante iam gratia, multa sublimioris disciplinæ documẽta fulgere oportebat, Vt enim sol nondum radijs ostensis, eminus tamen splendore suo maximam partem orbis illuminat: ita & Christus ex vtero virginis iam iamq; progrediens, vniuerso orbi, etiam priusquã oriretur, illuxit. Denique ante illũ quoque virginis beatæ partum, & prophetæ in spiritu tripudiabãt, & mulieres in spiritu præ dicebant futura, & Ioannes nondum claustra egressus vteri, gaudia sua tradebat, & matri. Propterea igitur, & Ioseph tantam philosophiam mentis ostendit. Neq; enim aut in iudicium tradidit sponsam, aut ipse saltem ei manifestum vteri exprobrauit tu
I morem, sed tantummodo a se illam separare conatus est. Cum in his ergo omne negocium verteretur, atq; in summa res difficultate consisteret, aduenit repentè angelus, qui omnia simul mœsta, & aduersa dissolueret. Inquisitione dignum videtur, cur non priusquam intelligeret vir grauidam virginem, vnde esset grauida angelus edecuerit: sed posteaquam ille suspitione cruciatus est, tunc iste id quod acciderat, indicauerit. *Hæc*, inquit, *eo cogitante, ecce angelus domini*. Et certè virgini ante conceptum denunciat, quod futurum est: quod quidem ipsum non effugit quæstionem. Nam & si angelus non dixit viro, qua tamen ratione id virgo celauit? quæ enim & ab angelo audierat, & virum turbatum videbat, cur tantum mœrorem sermone non absulit? Quanam ergo ratione non antequam turbaretur, hæc ei angelus reuelauit? Oportet enim, vt quæ prius proposita sunt, priora soluantur. Cur hoc, inquam, angelus antè non dixit? ne scilicet Ioseph de rei nouitate dubitaret, & tale quid forsitan pateretur: quale Zachariam legimus pertulisse. Facilè quippe est credere verum,
Luc. 1.c esse quod dicitur, quando iam res ipsa oculis offertur: antequam verò incipiat fieri quod promissum est, laboriosè prorsus di-
K cta, & præsertim inusitata creduntur. Propterea istud nec angelus indicauit, & virgo id quod, & audierat, & sentiebat, abscondit. Neque enim sibi vllo modo a sponso credendum putauit, si ad eum rem nimis nouam, suspectamq; deferret, quinimmo magis eum in iram credidit concitandum, si quasi crimen admissum hoc videretur obumbrare figmento. Si enim etiam ipsa virgo, cui tanta erat gratia conferenda, aliquid tamen patitur humanũ, & dicit: Quomodo istud erit, quoniam virum non cognosco, quanto magis ille dubitasset, maximè cum id audiret ab vxore suspecta? Idcirco ei de hac re virgo quidem ipsa nil loquitur, angelus vero tempore aduenit cõgruente. Et cuius inquies, rei gratia non idipsum custodiuit in virgine, vt ad illam quoque post conceptum veniret? Ne scilicet stupentis ac verecundantis animum anxietas, mœstitiaq; cõsumeret. Valde enim fieri potuit, vt tanti ignara secreti, aliquid de se crudele decerneret: & quantum honestatis amans, tantum famæ turpis intolerans, vel ad laqueũ subito, vel ad gladium conuolaret. Erat enim illa virgo per cuncta mirabilis, cuius virtutem Euangelista Lucas declarans, refert: quòd cum ab angelo verba satis ho- L
norificæ salutationis audisset, non semetipsam continuo, vt fit, in gaudium relaxauit, nec nimis credula noua dicta suscepit: sed honesta ac decenti trepidatione permota, cuiusmodi esset salutatio illa quæsiuit. Virgo igitur tanti, & pudoris, & ponderis, vel examinari mœrore potuisset, si tam grande sibi imminere cogitasset opprobrium: cum præsertim neminem sibi quamlibet multa dicenti crediturum putaret, quòd ille conceptus, qui de coniugio non erat, non de adulterio contigisset. Ne igitur ista sequerentur, venit angelus ante conceptum. Oportebat quippe imperturbatum illum esse vterum, quem hominum ingressurus erat creator. Decebat illam profecto animam ab omni esse immunem cogitationum tumultu, quæ tanti electa est ministra mysterij. Propterea virgini quidem ante conceptum, viro autem ipso iam instantis partus tempore nũciatur. Quo plerique parum intelligentes, ad Euangelistarum discrepantium retulerunt, quasi scilicet, Lucas, Mariæ, Matthæus vero Ioseph asserat nũciatum: igno M
rantes profecto vtrunque id esse consequẽter effectum, quod per omnem hanc historiam obseruare nos conuenit, vt vna hac regula multa, in quibus videntur Euãgelistæ dissonare, socientur. Venit itaque angelus ad Ioseph satis anxium, satisq; turbatum. Nam & propter illa quę diximus, & vt magis iusti viri philosophia clarescé-

clarescèret, dilata est præsentia nunciãtis. Aduenit autem cum res ipsa iam esset implenda. Hæc autem eo cogitante, ecce angelus domini in somnis apparuit ei. Considera certè modestiam, ac maturitatem viri: non modo non puniuit aliunde grauidam, sed nec cuiquam mœroris sui causam retexit, ne illi quidem ipsi de qua eum suspitio mordebat: sed secum ipse cogitationem suarum fluctibus æstuando, ab ipsa etiam virgine studuit abscondere tanti causam doloris. Neq; expellere eam de domo voluit, sed a se tacitè dimittere. Tam mansuetus ille vir erat, tamq; moderatus. Hæc ergo eo cogitãte, in somnis apparuit ei angelus. Cur in somnis, & non potius apertè, sicut & pastoribus, & Zachariæ apparuerat, & Virgini? Quia, scilicet vir prorsus fidelis, & manifestiori reuelatione non indigens. Nam virgo, quidem, quippe cui tam & noua nunciarentur, & magna, multoq; maiora, quàm Zachariæ fuerant nun-
A ciata, & ante rem ipsam doceri debuit, & per apertissimam reuelationem doceri. Pastores quoq; tanto debuerunt instrui manifestius, quanto magis ab eiusmodi erudi tione per agrestem erãt vitam remoti. Hic verò post vteri indubitatum tumorem, cũ iam mœrore animi, & maligna suspitione tabesceret, & ad expectationem iam iamq; meliorem aliqua optaret ratione transferri: hoc iam erat in animo, vt si fortè appareret quispiam, qui mœrentem in viam spei lætioris induceret, & facilè reuelationem susciperet, & libenter. Et idcirco postquam suspitione cruciatus est, visione recreatur: vt hoc ipsum quod post suspitionem docetur, ea quæ dicuntur vera esse demonstret. Cum enim quod nulli fuerat ipse confessus, sed inclusum tantummodo mente voluebat, id etiam loquente sibi angelo recognoscit, certissimum & absq; vlla ambiguitate prorsus documentum est, q̃ a deo ad illum missus aduenerit. Ipsius enim est solummodo, cordis arcana prospicere. Considera igitur quanta in hac dilatione compleantur. Nam & admiranda viri philosophia monstratur, & expectata opportunitas temporis ad fidei proficit fir
B mitatem, & historiæ veritas insuspecta seruatur: quæ ostendit iustum virum ea esse perpessum, quæ illum pati consequentia rerum ipsa cogebat. Quemadmodum igitur angelus ei fidem suggerit ambigenti, audi, atque mirare quanta in hoc philosophia sermone resplendeat. Cum enim venisset, dixit ad eum: *Ioseph, fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam*. Principio satis necessario Dauid intulit mentionem, vnde vtique Ioseph Christum didicerat nasciturum: deinde tum non sinit eum conturbatione vexari, dum nomine progenitoris ingesto, illius eum promissionis admonet, quæ ad omne facta est genus Iudæorum. Cæterum cuius rei gratia Dauid eum filium nuncuparet ostendens: Noli, inquit, timere. Et certe alicubi deus non idem facit, sed rege quodam de muliere secus, quàm oportuerat cogitante, castigatorio sermone vtitur, & comminationis plenissimo, cum tamen ibi quoq; ignorantia excusaret admissum. Neque enim Ge.12.d
sciens ille Sarai alij copulatam in vsum & 20.a
vxoris acceperat, & tamen cum crimine careat verberatur: hic verò multo mitius agitur, ac lenius: quippe vbi & maximarum C
rerum dispensatio continetur, & ingens inter virum vtrunq; discrimen est. Propter quod nequaquam huiusmodi cogitatio correptionis indiguit. Dicendo.n. noli timere: proculdubio eum demonstrat timentem, ne scilicet offendat dominum si adulteræ copuletur. Per quod ostenditur, quia nisi hic interessisset metus, nec ille de eius demissione aliquid cogitasset. Ex his igitur omnibus illud profecto declarat, q̃ dei ad Ioseph venerit missus imperio, cuncta quæ cogitauit, quæq; perpessus est in medium proferendo. Nec verò nomen virginis memorasse contentus, addidit cõiugem, haud ita vocaturus si corrupta fuisset. Coniugis autem nomine sponsam intellexit, sicut eos quoque qui adhuc sponsi sunt, generos appellare scriptura consueuit. Quid autem est accipere? Domi profecto retinere. Iam enim illam mente dimiserat: sed dimissam, inquit, deus tibi copulat, non parentes: copulat verò non in fœdus solemne coniugij, sed in consortium communis habitaculi, & copulat per mæ vocis officium. Sicut enim illam postea cõ
mendat Christus ipse discipulo, ita etiam Ioã.19.c
nunc angelus sponso, solatium tantummodo eius habituram absque fœdere nuptiarum. Deinde etiam rem ipsam exprimens, qua plurimum vrebatur maritus, de maligna quidem suspitione tacuit: honestius D
autem, multoque dignius causa partus exposita

posita, suspitionis quoque prorsus restinxit: ostendens quoniam propter quod solũ sponsam, & secum habere metuebat, & a se demittere cogitabat, ob hoc ipsum magis illam accipere debeat, secumq́ue retinere, si in cœpta velit permanere iustitia, per quod affatim trepidationem eius mœstitiamq́; dissoluit. Non modo, inquit, illicito non est violata complexu, verumetiã supra naturam moremq́; fœcunda est. Noli igitur de tam felici partu sponsæ attrahere mœrorem, immo verò in maiorem prorumpe lætitiam. *Quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est.* Nouum dictum atq; mirabile, & humanis cogitationibus supereminens, supra leges vadens omnino naturæ. Quo nam igitur modo hæc ille vir crederet, qui nihil prius tale sermone conceperat? Ex eorum quę iã peracta erant reuelatione, Idcirco enim omnia, quę celabantur in eius animo, angelus reuelauit: memorando certè, quæ patiebatur, quę verebatur, quæq́; etiam meditabatur effice-
E re, vt cum cognouisset ista, etiam illa suscipere. Neque verò de præcedentibus solum ad fidem ducit ambiguum, verumetiam de futuris. *Pariet enim*, inquit, *filium, & vocabis nomen eius Iesum*. Non enim quia ex spiritu sancto est, idcirco te a ministerio tantæ existimes dispensationis extraneum. Nam etsi nihil habeas in hac generatione commune (virgo quippe permansit intacta) tamen quod est proprium patris, quodq́ue nihil infuscat virginis dignitatem, hoc tibi facilè concedo, vt scilicet nato nomen imponas: tu enim illum primum vocabis. Quanquam enim non sit filius tuus iste, qui nascitur, tu tamen curam erga illum, & solicitudinem ostẽdens parentis: & propterea te illi ab ipsa statim nominis impositione coniungo. Deinde nequis illum ex hoc verè patrem vocaret, audi quàm cautè, quamque solicitè ea quę dicuntur addiderit. *Pariet*, inquit, *filium*. Non dixit, pariet tibi: sed posuit illum suspensum. Non enim illi, sed vniuerso prorsus orbi peperit Christum. Propterea & nomen eius de cœlo angelum detulisse Euangelista memorauit, vt hinc quoque ostenderet illum mirabilem esse partum, quo eius nomen ad Ioseph, & per angelum, & a deo missum doceret. Nam & ip-
F sum vocabulum non inaniter positum est, quod certè mille continet thesauros bonorum. Propter quod illud etiam angelus interpretatur, bonis mœrentem spebus animando, & hoc quoque illum modo ad credendum, quod loquitur, inuitat. Facile nanq; solicitamur ad prospera, & promptius fidem accommodamus secundis. Cum igitur ex omnibus construxisset fidem, a præcedentibus, a præsentibus, a futuris, ab honore eius, quem promiserat nasciturum, introduxit opportunè etiã prophetam de Christo loquentem: & singularia per ipsum bona vniuerso orbi conferenda prænunciat. Quænam igitur bona sunt? Remissio scilicet, interitusque peccati. *Ipse*, inquit, *saluum faciet populum suum a peccatis eorum*. Hic quoque beneficij noui tas indicatur. Non enim a bello visibili, neque a gladio Barbarorum: sed quod his longè maius est, a peccato suo populum suum nunciat liberandum: quod præstare nulli fuit hominum aliquando possibile. Et cuius, inquies, rei gratia quasi signatè populum suum, & nõ etiã oẽs gentes pariter nominauit? Ne scilicet de manifesto, & G
& inusitato nuncio scrupulum pateretur auditor. Cæterum rectè, ac generaliter hoc verbo inclusit, & gentes. Populus.n. Christi non tantũ natio Iudæorum est, sed omnes quoque, qui ad eum veniunt, eiusq́ue donantur agnitione. Considera vero quẽadmodum nobis ipsam etiam Christi patefecerit dignitatem, primo populũ eius appellans, quem per ipsum a peccatis dicit esse saluandum. Nihil enim hoc aliud est, quàm ostendere dei filium esse qui nascitur, nec se de aliquo homine rege nũc proferre sermonem. Neq;.n. potest peccata dimittere, nisi solummodo diuina natura. Tanta igitur cœlestis muneris liberalitate Isa. 43.
donati, cuncta omnino faciamus, ne tam Luçç. 5.
grandibus beneficijs irrogemus iniuriam. Si.n. etiam antequam hęc caperemus dona, merebamur tamen propter peccata puniri, quanto magis postquam tam ineffabilia sumus beneficia consecuti? Et hoc non frustra, nec absq; certa nunc ratione commemoro: sed q̃ video plerosq; desidiosius post acceptum baptismatis viuere sacramẽtum, quàm eos, qui nondum, sunt illo mysterio consecrati. In plurimis enim nulla omnino signa Christianæ inuenio disciplinæ: non in publicis locis atq; cõmunibus, non in ipsius ecclesiæ conciliabus fa- H
cilè reperias, per quod inter fidelem infidelemq́;

delemq́; distinguas. Solo enim hoc celebrandi mysterij tpe dignosci potest, cum videlicet alios excludi videris, alios verò intus teneri. Oportebat autem vniuscuiusq; fidem non locis, sed moribus indicari. Nã secularium quidem decora dignitatum, consequenter ab extrinsecus positis cernũtur insignibus: nostra vero intelligi oportet ex mentibus. Fidelis enim non modo a cõione mysterij, verumetiam de nouitate vitæ debet agnosci. Fidelem enim sal esse conuenit, & luminare mundi. Sin verò ne tibi quidem ipse luceas, & ne propriã quidem putredinem fętoremq́; detergas, quibus te indicijs ego fidelem potero agnoscere? An quia sacrati aquas fontes ingressus es? At hoc ipsum quod datum tibi fuerat ad salutem, fit tibi grauioris causa supplicij. Honoris siquidem magnitudo his, qui non dignè viuunt honore, cumulus incipit esse pœnarum. Igitur fidelem non ab his tantum, quæ accepit a deo, verumetiã ab his, quæ obtulerit ipse deo, conuenit re
I fulgere, & vndiq; esse notum atq; manifestum, & ab incessu, & ab aspectu, & a veste, & a voce. Et hæc dixerim, non vt nosmetipsos ad ostentationem nostri, sed ad
Matt. 5. ædificationem cæterorum vtiq; aptemus
Ro. 15. videndos. Nunc vero vndecunq; voluero te dignoscere, inuenio te a contrarijs publicari. Si te ex loco scire curauero, procul dubio in circo te theatroq́; prospiciam, tos prorsus dies in vanissimis illis cętibus exigentem, vel in foro corruptis hominibus pestiferisq́; coniunctum. Sin verò ex ipsis motibus corporis notitiam tui habere quæsuero, videbo te horrẽtibus cachinnis, & fœdissima iucũditate resolutum, vt fluxam quandam perditamq́; meretricem. Sin autem te a veste considerem, nihil te a scenico habitu distare cognoscam. Iam si te voluero a comitibus addiscere, inueniã te adulatoribus stipatum, atque parasitis. Si a sermone, nihil te audiam omnino sanum, nihil serium, quodq́; ad disciplinam nostram spectet, loquentem. Si a cibo, maior hic profecto materia accusationis orietur. Vnde igitur, responde mihi, fidelem te esse potero cognoscere, cũ omnia ista quæ diximus, contrariam de te ferant sententiam, teq́; apertissimè infidelem esse conuincant? Et quid dicam, vtrum fidelis? nec si homo verè sis, possum euidenter agnoscere. Quando enim vt asinus calcitras, vt taurus superbis, libidine incensus sic hinnis vt equus: quando in epulis vrsorum imitaris voratum, & pinguedine corpus mulorum more distendis: cum exercenda simultate, camelum, lupum imiteris rapina: cum iracaris, vt serpens, & atrocitate scorpionum percutias: cum subdole insidieris, vt vulpes, cumq́; veneno malignitatis armeris, vt coluber, & vipera: cum quasi diabolus ipse aduersus fratres crudelia bella susciptas: quonam vnquam modo, qua ratione in hominum te possum numero collocare, nulla in te cernens humanæ signa naturæ? O rem plenam doloris atque lachrymarum: fidelis & catechumeni di- Amplifi
stinctionem reperire cupiebam, sed nec in cat locũ
ter homines, & feras quod sit discrimen eundem
inuenio. Quid enim te appellare debeo? fe compa-
ram? Sed illæ vno aliquo horum vitio te- ratione.
nentur, tu verò simul in te omnia colligendo longe ferarum irrationale stultumque transgrederis. An diabolum te potius appellem? sed ille nec peęunias concupiscit, nec tyrannidi ventris obsequitur. Cum igitus plura in te vitia sint, quàm in bestijs atq; dæmonibus, respondeobsecro, vnde te possum iure hominem nuncupare? Si
L vero te hominem appellare nequeo, quo tandem modo potero fidelem vocare? Verum hoc est multo deterrimum, quod tũ cum omnium vitiorũ squalore turpemur, nec intelligimus quidem nostræ animæ sęditatem, nec eius prorsus deforme cognoscimus. Nam tu quidem apud tõsorem residens, diligẽter capitis tui attendis comã, sumpro siquidem speculo, multo cum studio, summaq́; cura æqualitatem cõsideras, & nitorẽ capilli: nec tũ in imagine tui temetipsum inspexisse cõtentus, tum ipsum artificẽ, tum alios adstantes solicite homo iam senex nõ vereris iuuenili stultitia insanus, interrogare, an alicubi incomptius manus properantis operata sit, an satis deceat frontem leniter attonsa cæsaries. Animæ vero nostræ, quæ non solum deformis est, verumetiam ferarum omnino conformis, & quæ Scilla aliqua, vel Chimæra (vt fabula celebrat) effecta est, nulla nos cura, nulla solicitudo vnquã remordet: cum certe hic quoque speculum sit paratum, proculdubio spiritale, & longe illo vtilius speculo, longeq́; lucidius, Non enim ostendit tantummodo suam vnicuiq; sęditatẽ, sed eam in maximum quoq;, si volumus,

conuertit

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

M conuertit decorem. Hoc est enim virorum memoria sanctorum, ac beatę illorum conuersationis historia, & generaliter diuinarum lectio scripturarum, positęq; a deo legis agnitio. Si volueris saltē fixè, intenteq; cordis oculo fulgentes illas sanctorū imagines intueri, totum continuo mentis tuę deforme conspicies. Cumq; istud agnoueris, nullius profectò rei indigebis alterius, per quam ab huiusmodi turpitudine libereris, tam nobis vtile istud est speculum, tamq; nos facili transformatione conuertit. Nemo igitur diutius inferarum effigie perseueret. Si enim seruus nequaquam domum patris ingreditur: cum bestia etiam fueris effectus, quando poteris ipsum saltem introire vestibulum? Et quid dico bestia, quando vnusquisq; vitiosus omni bestia comprobetur immanior? Illæ quippe, quanquam naturaliter sęuiant, si humana tamen ante palpentur, plerung; mansuescunt: tu autem qui illarum profectò naturalem feritatem, in eam quæ contra naturam est mansuetudinem sæpe commutas: tuam mansuetudinem naturalem in feritatem, quæ naturæ tuæ est inimica, conuertis: cumq; naturaliter feram ad mansuetudinem trahis, te naturaliter mansuetum in ferarum rabiem natura repugnante perducis. Et leonem quidem mitigas, reddisque tractabilem: furorem verò animi tui omni prorsus efficis leone sæuiorem. Et certè A cum ibi sint duo impedimenta, vel maxima, quòd fera ipsa, & ratione priuatur, & longè omnium alterius generis animaliū excedit furorem: tu tamen de copia donatæ tibi a deo sapientiæ, ipsam superas arte naturam. Qui igitur naturam vincis in bestijs, cur in temetipso naturæ obfuscas bonum, dum malum adamas voluptatis? Itaque si te, vt alium hominem mansuefaceres, iuberem, nihil hic quidem impossibile videret imponere: quanquàm excusare posses, non te esse dīm voluntatis alienæ, neque cuncta in tua potestate cōsistere. Nūc vero tua hæc propriè fera est, & cui certissimo iure domineris. Quam igitur habes apologiam, quemve reperies honestum excusationis colorem, qui cum solerti studio hominem quodammodo facias de leone, tu tamen negligens leo efficiaris ex homine? Nam illi quidem donas supra suam aliquid habere naturam, tibi vero nec naturales quidem affectus reseruas. Et qui bestias feras ad mansuetudinis prouehis dignitatem, temetipsum de throno deijciēs, B & honore regali, ad irrationalium cogis furorem. Ponamus enim si placet, iram quoque bestiam esse quandam: quantum igitur ab alijs erga mitigandū leonē studiū cōmodatur, tantam tu erga iracundiam impende curam, & effice huiusmodi cogitationem mitem atq; mansuetam. Siquidem hæc fera, & vnguibus sæuissimis armatur, & dentibus, & nisi illam solicitè mansuefeceris, cuncta simul disperdet, atque lacerabit. Nullus enim leo, nulla sic vipera viscera queunt humana laniare, vt hominis iracundia ferreis quibusdam vnguibus vniuersa confodiens. Neq; enim solummodo corpori nocet, sed ipsius etiam corripit animæ sanitatem: cunctas siquidem eius omnino vires discerpit ac deuorat, eamq; ad omnia inutilem facit. Nonnulli hominū vermes quosdam in interioribus corporis nutrientes, ne respirare quidem sinuntur, vexatis profectò adesisq; visceribus: nos tamen veneratam hanc in nobis alentes viperam, iram dico, quæ omnia interiora hominis depascitur: quid vnquam sanū, aut forte possumus cogitare? Quonam igitur modo ab hac tā noxia peste fugiemus? si illam vtique potionem bibamus, quę omnes intra nos vermes serpentesque mortificet? Et quod nam, inquies, istud est poculum? Pretiosus scilicet Christi sanguis, si C cum fiducia vtique sumatur. Omnis enim hoc remedio morbus extinguitur: post hoc sanctarum quoque scripturarum diligens, & deuotus auditus, & misericordia auditui copulata. Per hæc enim omnes mortificari illæ possunt, quæ animam nostram tabefaciunt passiones. Et tunc verè vita ac sanitate potiemur, qui certè nunc nihil ferè a mortuis discrepamus. Neque enim possibile est nos verè viuere, nisi in nobis vitia omnino moriantur. Hæc necessario nos perimunt in futuro, si nos viuere hic illa patiamur, quinimmo etiam ante illam mortem, hic exigunt a nobis horrenda supplicia. Siquidem vniuersa hæc vitia, & crudelitatis plena sunt, & auiditatis, nosque quotidie deuorare non desinunt. Itaque & dentes eorum non immeritò esse dixerim dentes leonum, immo & iam sæuiores. Nam leo quidem simul vt fuerit expletus, semesum continuo cadauer relinquit: hæc verò vitia nec satiantur

tiantur aliquando, nec ab anima nostra vsquam recedunt, captumq; à se hominem diabolo simillimum faciunt. Quorum certe tanta vis est, vt seruitium, quod Christo Paulus inferum superumque tutus securusque exhibuit, idipsum a suis exigant D captiuis etiam. Nam si, vel amore corporum, vel cupiditate pecuniarum, vel gloriæ aliquis delectatione capiatur, superos inferos continuo contemnit, dummodo vitijs obsequatur. Nequaquam igitur dicenti Paulo fidem adhibere dubitemus, qui tanto Christi amore flagrauerit. Quādo diuites inueniuntur aliqui ita desiderijs suis, ac vitijs seruientes, cur ita Paulū seruisse Christo incredibile iudicetur? Idcirco.n. nos imbecilliorem in Christum habemus affectum, quia omnis nostra vis in vitiorum amore consumitur. Nam & auaritiæ deseruimus, & aliena diripimus, & inani gloriæ libenter obsequimur: qua seruitute, quid vnquam esse vilius, aut contemptius dicendum est? Etsi.n. millies clarus habearis, atq; conspicuus, nihil hinc tamen inglorio aliquo mel or existis: immo hoc ipso multo inhonoratior, multoque despectior. Quando enim illi ijdem tui amici, qui te glorificare certatim student, clarumque monstrare, propter hoc teipsum rursus irrident, quòd gloriam ab ipsis requiras: quomodo non tibi in contrarium huiusmodi studia vertuntur? Vsqueadeo autem vitium istud notatur, vt E sicut laudamus omnes eum, qui non fornicationem, non adulterium concupiscit: ita etiam prædicemus istum, magisq; miremur, qui amorem refugit gloriandi: cū è regione accusare potius, quam laudare soleamus eos, qui hominum laudes requiunt. Quid igitur istam magnopere sectaris, cuius vice contraria eius tibi semper occurrit? Si enim glorificari cupis, gloriā despice, & eris omnibus gloriosior. Nunc verò idipsum pateris omnino, quod Na- Da.3. a buchodonosor legimus pertulisse. Nam ille statuam quōdam erexit, a ligno, & mortua corporis imagine magnam scilicet famam aucupaturus, viuus a rebus mortuis claritatem mutuaturus: O ingentem insaniam, quo se honorare est visus, deridendum præbuit. Nam qui re mortua nixus, magis quam seipso, & mentis suæ viribus, lignum supra se dignatur, qui non sit ille (obsecro) risu maxime dignus? Vt si aliquis de magnitudine, ac pulchritudine domus, de scalis potius gradibusque marmoreis se esse honorabiliorem putet, quā quòd homo genitus, & rationis nobilitate donatus est. Hunc itaque plurimi etiam F nunc inueniūtur imitari, vt enim ille tūe de imagine aurea, sic modo alij de veste pretiosa, de equis alij, vel curribus, de amplitudine columnarum, & picturis parietum, opinantur se esse meliores. Quia.n. quod erant homines, perdiderunt, solicite huc illucque circumeunt, aliunde sibi gloriam colligentes, omni sanè irrisione dignissimam. At non etiam illi fortes dei, & laudabiles famuli, huiuscemodi rebus: sed illis, quibus oportebat maxime, refulserunt. Siquidem cum adhuc adolescentes essent, & peregrini, immo etiam serui, atque captiui, ac necessariarū rerum penitus indigentes, multo his clariores fuerunt, quos omnis copia rerum, simul ac pompa comitatur. Et illi quidem Babylonio regi, non illa ingens, & auro fulgens imago, non prefecti regionum, ducesque militię, non innumerabilis, ac bellator exercitus, non auri argentique stupenda congestio, eius ambitioni, & ad magnum illum efficiendum aliquid prodesse potuerunt: his verò cunctorum talium possessione nudis sola philosophia suffecit. Et hæc nimirum fuit, quæ illos omnibus, non diuitibus solum, verumetiam diademate purpuraque fulgentibus reddidit clariores, quanto amplius tetertimo aliquo cœno solis flamma resplender. Ducebantur ad totius penè orbis spectaculum adolescētes, serui, ijdemque captiui. Qui cum ante regem intrepidi constitissent, in conspectu eorum ignē G cōtinuo iussit accendi, & duces militum, & satrapæ, præfectique regionum, & omne illud diaboli circunstabat theatrum, & vox vndique fistularum, & tibiarum cantus, & clangor tubarum, totiusque musicæ artis sonus ferebatur in cœlum, sancto rumque auribus obstrepebat, & fornax in immensam altitudinem fuerat accensa, ipsasque iam nubes flamma tangebat. Verum illos nihil horum omnino deterruit: sed quasi pueriles quosdam sriuolosq; conatus ridendo despicerent, ita secure sortitudinem animi modestiamque monstrabant: & emittentes vocem omnibus illis buccinis clariorem, tota cum libertate dicebant: Notum tibi sit rex, quoniam dijs Da.3. c

tuis non seruimus, & imaginem auream, quam statuisti non adoramus. Et considera in ipso tanti seruore certaminis modestiam relucentem, Notum tibi sit rex. Nō enim verbis quoq; despicere regē, atq; inhonorare voluerunt: sed suam tantummō erga deum monstrare pietatem, propter, quod nec in longum extendere sermonē. Nā in breui cuncta declarant. Est, inquit,
H deus in cœlo, qui potest liberare nos de fornace ignis ardentis, & de manibus tuis rex eripere nos. Quid nobis igitur oltēdis diffusas militum copias? quid fornacē inusitati flammarum ardentem globis? quid micantes gladios? quid terribiles hastatorum cateruas? His nanque omnibus longe sublimior est deus noster, ac fortior. Deinde intelligentes fieri posse, vt eos deus permittat interim passioni subijci: ne si id ac cideret, videantur illi temere dei omnipotentiam prædicasse: consequenter adiungunt, Quod & si istud non fiat, notum tibi sit rex, quòd dijs tuis non seruimus. Si enim dixissent, propter nostra peccata nō liberat, & forte non liberasset, illis tamen creditum non fuisset: existimassent quippe impij non potuisse deum magis, quam noluisse defendere. Propterea hic interim istud tacent, quod certe in fornace sępe cōgeminant, peccata sursum, ac deorsum humiliter confitentes. Apud vero regem nihil tale prorsus commemorant, sed quòd etiam si donentur incendio, nequaquam tamen a pietate discedant. Non.n.hic pro retributione, atq; mercede, sed pro sola rotum dei charitate faciebant. Nam & seruitutis præmebantur iugo, & ærumnas captiuitatis gemebāt, & nulla rerum prosperitate fruebantur. Siquidem & patria, & libertate, & omnibus quibus ante potiebantur, exciderant. Non.n.mihi illas in regali aula cōmemores dignitates: sancti illi q̄pe cum essent, atq; iusti, millies in regione propria stipem petere maluissent, mō
Ps.83. c vt consecrati deo templi iucunditate gauderent. Elegi, inquit, abiectus esse in domo dei mei, magis q̄ habitare in taberna
Ibid. culis peccatorū: &, Melior est dies vna in atrijs tuis, super millia. Multo igitur magis elegissent abiecti esse in ciuitate dei, q̄ in Babylonia regnare: idq; præcipue ex vocibus illis approbatur, quas inter flammas frequenter emittunt, habitatione illius regionis grauati. Etsi.n.ipsi ante hanc tenta

tionis procellam plurimo apud illos honore fruerentur, cernentes tamen varia ciuium suorum, & magna discrimina, vehementi nimirum mordebantur dolore. Qđ vtiq; proprium solet esse sanctorum, nō.s. gloriam propriam, nō honorem, nō quicquam aliud omnino anteferre proximorū saluti. Considera igitur, q̄ diuersus ab illis sit noster affectus. Illi.n.in medijs quoque ignibus constituti, p̄ vniuerso populo dei supplicant: nos verò ne in securitate quidē K
maxima meminimus proximorū. Sed & ad interpretandum regis somnium requisiti, non propria aliqua commoda proposita habebant, sed quod ad cunctorum vtilitatem ciuium pertineret: mortem verò, q̄ facile contemnerent, clarissimi experimenti probatione docuerunt. Vbiq; autē se pie pro cūctis, atq; humiliter opponūt, deum per omnia placare cupientes. Deinde qm̄ semetipsos ad impetrandam populo veniam sufficere non credunt, ad patrū merita confugiunt: ipsi verò nihil se amplius profitentur afferre, q̄ humiliatū spiritum, ac dolore contritum. Horum igitur virtutem nos quoq; debemus imitari. Siquidem etiam nunc aurea imago proposita est, pecunia.s. in qua tyrannica quædā mammonæ formatur effigies, & ad seruiē dum sibi cupidorum corda solicitat. Sed nequaquam nos, aut sonitus tubarum, aut tibiarum, citharæque concentus, aut relqua diuitiarum incentiua commoueant, vt imaginem adoremus auaritiæ: sed etiāsi ardentem fornacem intrare cogamur, pauL pertatem dico, eam tamen, & inter ignes positi diligamus: tunc.n.nos in medio flāmarum blanda circundabit roris aspersio. Ne igitur pauperiei fornacē horreſcamus. Nam tum quoq; in ignem cōiecti, per ipsum ostensi clariores sunt: qui verò imaginem adorauerunt auream, subito ignis perierunt voratu. Sed tūc quidem omnia pariter impleta sunt: nunc autem alia quidē in hoc seculo, alia verò in futuro sunt implenda iudicio. Hic quippe, qui ne mammonam adorent, eligūt sentire pauperiē, & hic quidem magna, sed multo maiori in futuro claritate fulgebūt. Qui verò hic imaginem adorantes auream, de iniquitate ditantur, tunc profecto extrema supplicia persoluent. De huiusmodi.n. fornace Lazarus non minus, q̄ illi tres viri, clarus 91 Luc.
egressus est: at cōtra ille diues purpuratus, e
as

ac splendidus, qui in parte adorantium iure numeratur, gehennæ est deputatus incendio. Quæ igitur superius dicta sunt, figuram manifeste exprimunt futurorum. Sicut.n.ibi in ignem missi, nihil aduersi omnino senserunt: qui verò foris steterūt, subito ac vehementi incendio concremati sunt: sic etiam tunc futurum est. Nā &
M sancti etiam si flumen igneum transeant, nihil prorsus triste patientur, sed apparebunt absq; dubio clariores: adoratores vero imaginis videbūt ignem omni in se fera sæuius irruentem, seq; ad pœnarum interiora rapientem. Siquis ergo non credit gehennam, ad fornacis illius flammā mēte respiciat, & ex contemplatione præsentiū credat futura, nec paupertatis, sed iniqtatis fornacē expauescat. Hic.n.& ignis, & dolor est: ibi verò, & ros sentitur, ac requies. Et in illa quidem flamma diabolus medius assistat, in hac verò angeli incendia repellentes. Audiant igitur ista diuites qui fornacem iniquitatis accendūt, & qui pauperibus nihil nocent, diuina illis virtute rorante: se verò in illius horribilis flā mæ prædam sponte præcipitant, quā proprijs certe manibus accendunt. Tunc itaque angelus descendit ad pueros, nunc vero nos descendamus ad eos, qui in egestatis fornace torrentur, eisque refrigeria de misericordiæ rore prestemus, vt ab illis flā mam inopiæ repellentes, possimus coronarum quoq; eorum esse participes. Atq; ita flammam gehennæ Christi a nobis vox illa depellat, quæ dicit: Esurientem me vidi
Mat.25 stis, & pauistis: sitientem, & potum mihi
c dedistis. Hæc.n.tum nobis vox, roris loco
A (fratres) erit, per medium ad nos flammā relata. Descendamus, inquam, cum misericordia in fornacem inopiæ: intueamur illos, qui securi per huiusmodi gradiuntur ignem eiusq; fidentes verticem calcāt. Cōsideremus nouum quiddam, atq; mirabile, hominē in fornace gratias supplicite agentem, hominem in fornace dulci modulatione cantantem, hominem in extrema inopia colligatum, & plurimam tamē deo gloriam, laudesq; referentem. Illis siquidem pueris inueniūtur æquales, quotquot paupertatem cum gratiarum actione patiūtur. Est.n.terribilior pauperies igne, & amplius ferire consuevit. Verum, vt illos non adussit ignis, sed qm̄ gratias dño retulerunt, etiam vincula eorum cōtinuo dissoluta sunt: sic etiam tibi, si paupertatē cum gratiarum actione sustinueris, vincula resoluuntur, & ignis extinguitur: si verò non extinguatur, multo maiore miraculo fontis naturam ignis imitabitur, q̄ in his certè conspici potest, qui iuxta Euā gelium philosophantur, quiq; libētius in paupertate, quā in suis opibus diuites gloriantur. Nam & tunc illi, qui in ardenti fornace constiterant, purissimo rore fruebantur: & licet nō fuerit ignis extinctus, in medio sui tamen stantes, omnino non B
attigit. Nequaquam igitur extra fornacē positi vramur incendio, necessitates pauperum immisericorditer negligēdo, ne patiamur, quod illi tunc regis pertulere ministri. Si.n.in fornacem pauperum sponte descendas, cum tribunalis pueris profecto consistes, nihilq̄ue in te aduersi ignis operabitur. Sin verò in egestatis ardore positos, quasi de confessu superiore despicias, continuo te flamma vorax consumet. Descende igitur in ignem, ne te horribiliot ignis inuoluat: neq; extra ignem sederis, ne te subitus flammæ voratus arripiat. Si enim te cum pauperibus viderit, à læsione tui prorsus absistit: sin verò à pauperibus separatum, aduolabit repente, teque rapiet ad pœnam. Noli ergo ab eis vsquam omnino discedere, sed cum diabolus imperauerit eos in fornacem inopiæ contrudi, qui aurum contempserint adorare: noli tu ex illorum parte effici, qui conijciunt: sed potius ex eorum, qui in tale conijciuntur incendium: vt efficiaris quoq; ex his qui saluantur, non ex his, qui ad supplicium congregantur. Etenim ros magnus est, nequaquam amore diuitiarum ab inopum miseratione reuocari: suntque omnibus ditiores, qui diuitijs contemptis virtute claruerunt. Nam, & illi tunc contemnē C
do regem, rege ipso effecti sunt clariores. Et tu, itaque si mundi opes fideli mente despicias, toto eris mundo pretiosior: sicut etiam illi sancti, quibus dignus non erat mundus. Vt igitur dignus cœlestibus Heb.11.
efficiaris bonis, de tide præsentia. Hoc si- g
quidem modo, & hic claritate virtutum, & in futuro præmiorum honore fulgebis, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium cum patre, & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia V. ex cap. I.

Hoc autem totum factum est ut adimpleretur, quod dictum est a domino per prophetam, dicentem: Ecce virgo in utero concipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel. Esa. 7. c

Multos audio, qui dicunt, quod præsentes quidem, & Euangelicæ veritatis eloquijs perfruentes, dignum tantis rebus cõmodent auditum: egressi verò ecclesiam, cum loco, & animum repente mutent, extinguentes prorsus totum illum deuotionis ignem, quem sermo in eis prædicationis accenderat. Quidnam igitur adhiberi D congruit, ne istud eueniat? Si scilicet consideremus in primis vnde contingat. Vnde itaq; vobis accidit tanta mutatio? De conuersatione nimirum parum attenta, & vitiosorum hominum assiduo pestiferoq; colloquio. Non enim oportebat omnino a cœtu ecclesiæ recedentes, contrarijs huic studio negocij implicari: sed domum continuo reuertentes, sacros replicare libros, & coniugem pariter liberosq; ad eorum, quæ dicta sunt collationem vocare, hisq; altius animo, ac penitus insertis, tum demum ad ea, quæ huic vitæ sunt necessaria curãda procedere. Si enim balneum egressus, publica conuenticula euitas, ne beneficium forti fomento negocia molestiora corrumpant: quanto magis cum ab ecclesiæ congregatione regrederis, hoc te oportet efficere? Nunc vero contraria agentes, cuncta dispetdimus: nondum quippe vtilitate sermonis firmiter in mente defixa, plurimus irruens secularium impetus actionum, omnia pariter euellit. Quod ne accidat, quoties a sancta congregatione discedetis, nihil magis necessarium iudicate, quam ea, quæ audiendo didicistis, conseruare meditando. Nimia enim omE nino indeuotio, & prorsus extrema est, vt quinque, & sex dies quidem in rebus carnalibus consumentes, vnum spiritalibus diem, immo exiguam diei partem nolitis impendere. Nonne quotidie cernitis filios nempe vestros, ea quæ discenda susceperitur, totius fere diei continuatione meditari? quãto id magis nos in spiritalibus studijs præstare debemus, alioqui nihil huc nos proderit conuenire, haurientes vase vndique hiante rimis, atq; vndiq; perfluẽte: & ne tantum quidem studij in horum, quæ dicimus conseruatione ponentes quantũ, erga aurum, argentumque solemus adhibere. Paucos. n. plerunque numos cum aliquis accipit, & solicite reponit in sacculo, & diligẽter obsignat sigillo: nos verò postquam longe auro, gemmisq; pretiosiora suscepimus eloquia, & inæstimabiles spiritalium opes bonorum, nequaquam ea in thesauro animę recondimus continenda, sed passim, atq; negligẽter mentes nostras effluere permittimus. Quisnam igitur nostri aliquando miserebitur, cum ipsi nobis tam aperte inueniamur inimici, atq; in tã F tam nos pauperiem sponte cogamus? Ne igitur ista contingant, legem hanc nobis scribamus immobilem, nec nobis modo, sed coniugibus etiam liberisque nostris, vt vnum huuc totius hebdomadis diem, quo ad audiendum concurritur, totum in eorum, quæ dicuntur meditatione ponamus. Sic. n. & multo diligentiores vos ad ea, quæ sunt dicẽda venietis, & ipsi minus experiemur laboris. Sed etiam scientię nobis lucrum profecto maius eueniet, quando memoriter prius audita retinentes, paratius, atq; instructius ad recentia conuolatis. Non. n. parum ad erum, quæ dicuntur proficit intellectum, diligenter nosse sensuum consequentiam, quæ a nobis iuncto lectionis tenore contexitur. Quia igitur impossibile est vno die cũcta transcurrere, idcirco multis ea vobis commendamus diebus, contextu memoriæ interrupta iungentes, & longam seriem rerũ, quasi resticulam quandam nostræ circumligãtes animæ, vt integrum scripturarum corpus appareat. Recordantes igitur diligenter, quæ a nobis antea memorata sunt, per gamus ad reliqua. Quænam verò illa sunt de quibus hodie differendum est? *Hoc autem*, inquit, *totum factum est, ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem*. Digna prorsus tantum voce signauit miraculum, dicẽdo: Hoc autem totum factum est. Quia. n. quoddam pelagus immẽsum, & inæstimabile misericordiæ dei vidit profundũ, atq; in rem subito prodisse G quod ante in spe nõ fuerat, ac repentæ naturæ leges solutas, reconciliationem dei, hominumq; factam, superiorem cunctis ad inferiorem descendisse substantiam, & destructum macerię interstitium, & impedimenta submota, multoq; his plura esse cõpleta, vno fere verbo magnitudinem exprimendo miraculi, ait: HOC autem totum factum

factum est, vt adimpleretur, qđ dictũ est a dño. Ne, inquit, æstimes quia istud mõ primũ placuerit impleri, olim hoc ordinatum a deo, atque dispositum est. Quod & Paulus vbiq; studuit ostẽdere. Iam verò ipsum Ioseph ad Esaiam remittit, vt si verborum illius fuerit oblitus, q̃ recẽs, & in somnis audierat: saltem prophetæ dicta, in quorum meditatione nutritus est, mente cõtineat. Et virgini quidem nihil tale est prorsus locutus, nimirum, q̃ adhuc puella cum esset horum notitiam non haberet: viro aũt, ac præsertim iusto, & prophetica assidue scripta meditanti, consequenter hinc dixerit. Et superius quidem ait, Mariã coniugem tuam: hic verò postq̃ prophetam adduxit H in medium, tum demum ei credidit nomẽ virginitatis. Neq;. n. ante imperturbato qe toq; animo, & virginem illam audisset, & matrem esse: à propheta verò nihil erat auditurus noui, sed certè id quod longi erat tpis meditatione detritum. Verum vt hoc quod dicitur facile credatur, in mediũ angelus adducit prophetã. Sed nec teste quidem tam claro contentus, ipsum sermonem ad dei authoritatem reducit. Non. n. Esaiæ, sed dei illud dictum esse confirmat. Idcirco non ait, q̃ dictum est ab Esaia: sed quod dictum est à dño. Os quippe fuerat Esa. 7. c Esaiæ, per quod sermo ipse erat egressus: rursum verò diuinum. Quid ergo hoc oraculo prædictum est? *Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel.* Et cur, inquies, non est hoc nomine. i. Emmanuel: sed Iesus Christus vocatus? Quia. s. non dixit, vocabis: sed, vocabũt: populi sine dubio, & ipse exitus rerũ. Hic. n. ab effectu nomẽ imponitur. Est. n. mos scripturæ, euentus retum ponere nominum loco. Quid. n. est aliud, vocabunt nomen eius Emmanuel: nisi, videbũt oculi mortalium deum inter homines versãI tem: qui etsi ante cum hominibus fuit, nõ tñ tam aperte, tamque manifeste? Quòd si hoc loco Iudęi impudenter repugnent, rogabimus eos, qui igitur puer vocatus est, velociter spolia detrahe, cito prædare? Ibid. 8. nequaquam. n. hic habent, quod respondere possint. Cur igitur ad prophetam, voca nomen eius, inquit, velociter spolia detrahe, cito prædare? Quoniam illo vtiq; nato, de tractio spoliorũ facta est, atq; populatio. Merito igitur res, quæ sub eo tam clara cõtigit, ipsi nomen imposuit. Et ciuitas, inquit, vocabitur ciuitas iustitiæ, mater ciuitatum fidelis Sion. Nec tñ inuenimus, q̃ aliqñ ciuitas iustitiæ nominata sit, sed in Hierusalem semper appellatione permansit. Verum quia istud euenit in melius populi more conuersо, ciuitatem ita prædixit vocandam. Cum. n. tale aliquid acciderit, vt hõ per quẽ accidit, ex facto, q̃ ex nomine clarius iudicetur, nomen eius appellat ipsam rei, quæ per illum facta est, veritatem. Si vero hinc confutati, atq; conuicti, aliter appellationem virginis intelligere conantur, aliosq; nobis interpretes proferentes, atq; dicentes: non dixerunt, virginem: sed, puellam, primò quidẽ dicemus illud, qm̃ ad faciendam veræ translationis fidem, omnibus alijs iure Septuaginta interpretes sint digniores. Siquidẽ alij post aduentum dñi interpretati sunt, Iudæi siK quidem permanentes, meritoq; suspecti: Septuaginta interpretes. quippe qui inimice, & subdole multa corruperint, & data prorsus opera a prophetis mysteria prædicta celauerint. Septuaginta vero ante centum, & aliquanto amplius dñici aduentus annos ad interpretandum tot, ac pariter accedẽtes, ab omni suspitione huiusmodi vindicantur, tum ob ipsum temporis interuallum, & illorum numerum: tum ex ipso, quod super omnia debet valere, cõsensu. Sin autem illorum, qui postea interpretati sunt testimonium proferre maluerint, sic quoq; a nostra perueniet parte victoria. Siquidẽ scriptura adolescẽtulæ, vel puellæ nomine, virginem appellare consueuit. Idq̃; non in fœminis solum, verumetiam in viris sæpe signatum est. Iuuenes, inquit, & virgines, senes cum iunioribus. Ac rursus de puella loquens, quæ vir Ps. 140. ginitatem corporis violenter oppressa perb diderit: Si, inquit, proclamauerit adolescẽ Deu. 22 tula. i. virgo. Et ea quidem, quæ superius dic d cta sunt, hunc sensum facile confirmant. Non. n. frustra posuit, Ecce virgo in vtero habebit: sed cum ante dixisset, ipse dominus dabit vobis signum: continuo subieL cit, Ecce virgo in vtero habebit. Et certe si puella quidem in vtero esset habitura, sed hoc tamen cõi fieret lege connubij, quod tandem id signum fuisset? Signum quippe omnem prorsus consequentiam, & ordinem rerum debet excedere, & nouum debet esse in omnibus, atq; a solenni more diuersum, aliter vero signum esse non poterit. *Surgens autem Ioseph a somno, fecit sicut*

Universidad de Deusto
Biblioteca

præcepit ei angelus domini. Vidisti certe obedientiam, vidisti animum facile sacris fidē sermonibus accommodantem, vidisti mē tem omnino vigilantem, ac nulla prorsus corruptione violatam. Neq; n. saltem ipso suspitionis suæ tempore triste aliquid est molitus in virginem: & nūc quoque cum eadem illa suspitione releuatus est, non modo illam non conatur expellere, sed & secum retinet, & totus dispensationis minister efficitur. *Accipe*, inquit, *Mariam coniugem tuam.* Nempe consideras, q̄ frequenter Euangelista hoc virgini nomen impo nat, nolens interim mirabile illud reuelare mysterium, sed tamen iam extinguens suspitionem malignam. *Cum autem accepisset, non cognouit eam, donec peperit filium*
M *suum primogenitum.* Donec, hic posuit, non vt suspiceris, quia vel postea aliquando cognouerit: sed vt discas, ꝙ etiā ante partū intacta permāserit. Cuius igitur, inquies, rei gratia, donec, hic positum est? Sæpe scriptura diuina hac vti elocutione consueuit: vt dicendo, donec, non definitū ali
Ge. 8. a quod tempus includat, nam & cū, a Noe cotuus ex arca esset emissus: nō est, inquit, reuersus donec siccaretur aqua, et certe nec postea inuenitur redisse. De ipso etiā
Ps. 89. a loquens deo: A seculo, inquit, & vsq; in seculum tu es. Sed nullū hic profecto termi num posuit. Rursus altitudinē pacis annū
Ps. 71. a cūis: Orietur, inquit iustitia eius, & multitudo pacis, donec auferatur luna: non tamen vt post illa pacem finē statuat huius, q̄ spectamus, elemēti. Ita etiam hoc loco, donec, posuit, vt à suspitione illud q̄ ante partū tempus fuit, absolueret. Postea vero quod sequitur, tibi iā estimandū reliquit. Quod. n. ab eo tibi discendū erat, hoc ipse dixit, quod intacta fuit vsq; ad partū virgo, q̄d vero apertum erat atq; manifestū, tuo intellectui dereliqt: vt est certe istud. Quoniam nec postea quidē eam quæ X̄pi mater effecta est, & nouo illustrata partu, nouoq; cōceptu, ille iustus aliquādo fue-
A rit ausus attingere. Si. n. cognouisset eam, & loco habuisset vxoris quō illam dominus quasi absq; solatio, & nihil penitus ha
Ioā. 19. c bentem, discipulo commendare curasset,
Luc. 8. c iubens ei vt eam reciperet in suam? Vnde igitur, inquies, fratres eius dicuntur Iacobus, & Ioannes? Non aliter omnino, quā quo ipse Ioseph Mariæ putabat maritus. Multa quippe sunt ad opacandum illius partus mysterium obducta velamina, pro pter, quod ita et eos Ioannes vocabat di- Ioā. 7. a cens: Neq; n. fratres eius credebant in eū. Sed tamen hi ipsi, qui parum ante credide tant, clari postea in fide, ac mirabiles extiterant. Quando. n. Hierosolymam Paulus Gal. 1. a ingressus est, vt cum cæteris apostolis de dogmatum varietate conferret, continuo intrauit ad Iacobum. Tam. n. fuit ille mi- Iacobus rabilis, vt episcopatum primus acciperet. Aiunt. n genua eius obduruisse callo, tantamq; in eo fuisse carnis incuriam, vt adhuc viuentis omnia fere membra morerē tur: atq; assiduitate orationis, iugiq; ad pauimentum prostratione corporis, frontem quoq; eius callo similitet obductam, vt nihil ferè à cameli genibus discreparet. Hic etiam Paulum, cum pp eum Hierosolymā Act. 21. venisset, maturitatis suæ sermone modera d tus est, dicēs: Vides frater quot millia sunt B credentium ex Iudæis, &c. Tantus illius erat pro ædificatione ecclesiæ zelus, tātaq; prudentia, imo dei in illo gratia de Christi virtute resplendens. Qui. n. obtrectabāt dño in carne constituto, adhuc in carne passibili, ita eum & admirati sunt, & coluere post mortem, vt eum multa pro illo cupiditate morerentur: quę certè maximè effectum resurrectionis ostendunt. Propte rea quippe ad vltimum clariora seruauit, vt absque vllo esset ambiguo virtutis tam grande documentum. Si. n. nos eos quoq; quos admiramur viuos tamen obliuiscimur mortuos: quomodo illi quem audebant irridere viuentem, deū esse post mortem putarent, si eum nihil aliud esse q̄ hominem credidissent? Quō autem pro illo elegissent mortem et subire, nisi manifestum in ipso cognouissent resurrectionis exemplum? Hæc verō dicimus, non vt audiatis solummodo, verumetiam, vt quæ audiatis imitemini, fortitudinem scilicet, constātiam, omnemq; iustitiam: vt nemo sui desperatione moriatur, etiam si antea desidiæ torpore languebat, vt vnusquisq; nostrum nulla in re alia spem suam, nisi post Dei misericordiam in morum sanctitate constituat. Nam si istis omnino nil profuit, vel patria, vel domo, vel propinquitate Christo fuisse coniunctos, antequam de propria fulgerent virtute: qua nos dignos venia putamus, qui de iustis propinquis, ac fratribus gloriamur, nisi eos ipsos fuerimus imitati? Nam, & propheta idipsum

Gen. 48. b sum significans, ait: Frater non redimit, redimet homo: et si Moses fuerit, etiam si Samuel, et si Hieremias. audi tū quid ad illū
Hie. 11. c loquatur deus: Noli, inquit, orare pro populo isto: quoniam non exaudiā te. Quid igitur miraris, si non exaudiat supplican-
Ibid. 15 tem? Etiamsi ipse, inquit, Moses adesset, atq; Samuel, me tamen eorum pro talibus deprecantium nō placaret oratio. Sed Eze-
Exe. 14. d chiel saltem si supplicet, audietur. Verum ipsi quoq; dicit dominus, quoniam si assistat Noe, & Iob, & Daniel, filios suos, & filias nō liberabūt. Etiā si Abraham patriarcha pro his supplicet, qui in suis vitijs permanendo immedicabiliter ægrotāt, abibit deus relinquens rogantem, ne vocē pro talibus interueniētis exaudiat. Et si Samuel
1. Reg. 16. a rursum exorans pro aliquo indigno deprecetur, continuo ad ipsum clamabit deus: Vsquequo tu luges Saul? Etiam si pro soro
D re quispiam incōpetenter orauerit, audiet
Nu. 12. c, d quod Moses: Si conspuens conspuisset pater eius in faciem ipsius, nonne esset immunda? Non igitur quasi oscitantes, & desides, ex aliorum meritis pendeamus. Habent. n. vim pro nobis, & quidē maximā, orationes supplicationesq; sanctorum: sed tunc profecto cum nos quoq; idipsum per pœnitentiā postulamus, & ac studia melio
Exo. 32. g ra confugimus. Alioquin etiam Moses ipse, qui & fratrē suum, & sexcenta illa millia armatorum ab imminenti dei liberauit ira, sororem tamen suam nequiuit eruere. Et certè non erat æquale peccatum. Illa iniuriosius de Mose fuerat quiddam locuta: at vero omnis illa multitudo, quam diximus, recte in dominum impietatem commiserat. Sed hanc tamen vobis quæstionē potius relinquo, ipse vero id quod multo est difficilius, conabor absoluere. Quid. n. iam de sorore dicamus, quā tanti ille dux populi sufficere sibi ipsi quoq; deprecando non valuit, sed post mille ærumnas laborum, & quadraginta annorum cōmendadatum sibi à domino principatum, prohibitus est a domino terram repromissionis intrare, quam toties ei diuinus fuerat sermo pollicitus? Quid igitur in causa est? Ne
E quaquam vtilis in illam terram sancti Mosi fuisset ingressus, & q̄ omnino plurimos Iudæorum in maxima erroris ruinā supplantare potuisset. Si enim quia per illum fuerant de sola Aegypto liberati, relicto deo tantummodo Mosen requirebant, ipsius esse prorsus cuncta illa beneficia credentes: hunc si introductorem quoque in terram repromissionis habuissent, in quæ non illi impietatis prærupta cecidissent? Vt igitur omnis huiusmodi amputaretur Deu. 34 occasio, ipsum quoque eius est occultatum sepulchrum. Et Samuel quidem Saulē ab
1. Reg. 16. a ira dei liberare non potuit, Israel * vero sæpe populum saluauit Hieremias quoq; Iudæorum non eripuit vltioni, alium tamen In Exodo, & quendam saluasse memoratur. Daniel etiā Numē- sapientes Babyloniæ ab interitu liberauit, * For- nec tamen Iudæos iugo captiuitatis absol- san, Mo uit. In Euangelio vero cernimus, non in ses legē- alijs, atq; diuersis: sed in eisdem ipsis fieri dum. vtrunq; personis, & vnum eundemq; ho- Dani. 2. minem, nunc quidē sufficientem ad libe b, c rationē sui, nunc verò ipsum propriæ salu Mat. 18 tis effici proditorē. Nam ille quidem mille d talentorum debitor, multis precibus supplicado semetipsum periculo liberauit, poF stea verò idipsum impetrare non valuit: alter verò econtrario, cum prius perditioni semetipsum totum dedisset, postea tamen sibi plurimum profuit. Quis vero iste est? qui. s. bona patris adsumpserat. Ex quibus profecto redolet, quòd si negligentes fueri Luc. 15. mus ac desides, nec per aliorum quidē pos- c sumus merita saluari. Si vero mente vigilemus, etiā per nosmetipsos istud valeamus efficere, & multo magis nostro, quàm alieno tuti esse suffragio. Nam & deus salutē nostram, non tam alijs rogantibus pro nobis vult donare, quam nobis: vt hoc ipso, quo iram in nos eius placare cupimus, ad studia meliora migremus, & fiduciā bonæ conscientiæ colligamus. Sic. n. Chananæā Mat. 15 illam aliquando miseratus est: sic etiā me- b retrici donauit salutem, sic latronem a cru Luc. 7. a ce in paradisum transtulit, nullius patro- Ibi. 23. f ni, nullius precibus mediatoris inflexus. Et bene dicimus, non vt pro peccatoribus supplicandum esse sanctis negemus, sed ne nosmetipsos in ocium, ac desidiam resoluamus, & dormientes ipsi alijs tantummodo nostra curanda mandemus. Nam cum dixisset, facite vobis amicos: non hic resti- Luc. 16. tit, sed adiecit, ex iniquo mammona, vt. s. b tuum id esset ac proprium. Nihil quippe hic aliud quàm misericordiæ opera signauit: quodque mirandum est, nequaquam G nos, si velimus assurgere, de ipsa possessionis iniquitate condemnat. Quod enim dicit, huiusmodi: acquisisti antea male,

impende iam bene: collegisti hactenus ini
que, disperge nunc iustè, & certè, quæ tan
dem ista virtus est donare de talibus? Sed
tamen amans hominem deus, eousq; de-
scendit, vt si ista faciamus, bona nobis ma
gna promittat. Verum nos in tantum stul
titiæ amentiæq; processimus, vt nec ex ini
qua aliquid possessione tribuamus: sed &
cum rapinis mille ditati, vel minimâ par-
tem fortè dederimus, omnia nos iam im-
plesse credimus. An non fortè audisti Apo
stolum pronunciantem, quoniam qui par
2. Co. 9. ce seminat, parcè, & metet? Qua quæso,
b enim rõne parcis, ac retines? Non est istud
impendere, sed augere: neq; fructus, ac ne-
gociatio impensa dicenda est. Vbi.n. semẽ
est, ibi etiam multiplicatio fructuum con-
sequitur. Tu verò si terram quidẽ pinguẽ,
ac fertilem coleres, & quæ plurimum esset
opportuna seminibus, non tantum illam
propria horrea seminando vacuares, verũ-
etiã mutuaueris aliunde, quod sereres. Ma
ximum nanq; detrimentum putares, in re
H tali diligere parcitatem. In cœlo verò ope-
rans, atq; ibi fructum requirens, vbi nulla
aeris inæqualitas, corruptio nulla ventorũ
est: sed plurimo vbiq; cum fœnore semine
iacta proueniunt, cunctaris, atq; dissimu-
las, nec intelligis, quia possimus, & parcen
do perdere, & spargendo colligere. Sparge
ergo, ne perdas: noli retinere, vt magis cõ-
greges, sed fructuosissimo eroganda gene-
re, vt lucteris impende. Et si seruare illa o-
portet, noli ea ipsa seruare (hoc.n.mõ vni-
uersa dispereunt) sed deo potius cuncta cõ
mitte, & nemo quicquam poterit inde di-
ripere. Noli igitur tu hic velle negociari:
neq;.n. nosti lucra colligere, sed eũ potius
fœnerare, qui longe maiorem fœnore red-
dit vsuram: ibi (inquam) potius fœnerare,
vbi nulla inuidia prorsus, nullus timor,
nullæ versantur insidiæ: fœnerare nullius
rei penitus indigentem, sed propter te tũ
tanquam necessaria postulãtem. Da pascẽ
ti omnes, & propter te esurienti, ne ipse e-
gestate moriaris. Da ei qui idcirco pauper
effectus est, vt te diuitem faceret: fœnerare
vnde possis non mortem fructificare, sed
vitam. Istæ nanq; vsuræ regnum, illæ autẽ
acquirunt gehẽnam, illæ.n. auaritiæ sunt,
istæ verò philosophiæ: & illæ quidem cru
I delitatis, istæ verò pietatis. Quam ergo sa
tisfactionem parare poterimus, qui cum,
& amplius, & tutius, & opportunius possi
mus accipere, & cum libertate omni, &
absq; formidine, absq; obtrectationibus,
ac periculis possidere, a talium lucrorum
studio recedẽtes, vilia ista sectamur, ac tur-
pia, continuo peritura, ac maximum no-
bis paritura supplicium? Nihil.n. præsenti
vsura turpius, nihilq; crudelius. Siquidem
huiusmodi fœnerator negociatur aliena
discrimina, & vberiores (vt putat) quæstus
de alterius infœlicitate consequitur, atq;
insuper quasi pietatis mercedem reposcit,
velut metuẽs ne immisericors fortè videa-
tur: cum profecto prætextu miserendi, at-
que opem ferendi, maiorem misero foueã
crudelitatis effoderit, specie iuuandi atte-
rens inopem, ac manum porrigendo deji-
ciens: & quasi in portum ex tempestate su
scipiens, sed improuiso turbine in multo
magis crudele naufragium, velut inter sco
pulos, ac latentia saxa demergens. Quid
igitur, inquis, hic præcipis? vt.s. pecuniam
congregatam, mihiq; vtilem in vsus alte-
rius commodem, nec vilam inde prorsus
mercedem reposcam? Absit. Non ego istud
dico, sed satis cupio etiam te pro illa acci-
pere mercedem: non hanc sane vilem, & K
prorsus exiguam, sed longe vtiq; maiorẽ.
Vsuram.n. tuam, non aurum volo esse, sed
cœlum. Cur ergo in paupertate teipsum
cõcludis? Cur terræ totus affigeris, nimiũ-
que in ea sordide volutaris, & repetis exi-
gua pro magnis? Hoc n. illorum est, qui di
tari prorsus ignorant. Cũ.n. deus pro par-
uula quadam pecunia, bona tibi cœlestia,
& æterna promittat: tu verò dicas, cœlum
mihi non det, sed pro cœlo largiatur au-
rum, quod profecto periturum est: hoc est
velle in pauperie remanere. Qui autem ve
ras opes, ac diuitias concupiscunt, ea quæ
mansura sunt potius eligunt, quàm illa,
quæ pereunt: huiusmodi.n. præponũt ma
gna paruis, & temporalibus sempiterna,
fiuntq; digni, qui vtraq; percipiant. Qui
enim cœlum terræ amore contemnit, etiã
ista profecto perdet: qui verò huic illud
præponit, vtrisque potietur, & multo certe
tutius, multoq; iucundius. Quod vt etiã
nobis fiat, despicientes cuncta omnino
præsentia bona, potius eligamus futura.
Ita enim, & illis, & iftis fruemur, gratia, &
misericordia domini nostri Iesu Christi,
cui gloria, cum patre, & sancto spiritu in
secula seculorum, Amen.

Homi-

Homilia. VI. ex cap. II.

L *CVm autem natus esset Iesus in Bethlehem*
Iudæ, in diebus Herodis regis, ecce Magi
ab oriente venerunt Hierosolymã, dicentes: Vbi
est qui natus est rex Iudæorum? vidimus enim
stellam eius in Oriente, & reliqua. Multa no-
bis opus est vigilantia, multa prece, vt præ
sentis difficultatem loci possimus absolue
re: & quinam isti sint Magi, & vnde vene-
rint: & quonam modo, quove suadente di
scesserint: quænam etiam illa fuerit stella,
quæ magos ad Christum vsque perduxe-
rit. Quinimmo si placet, ea primum pro-
feramus in mediũ, quæ de hoc loco dispu
tant veritatis inimici. Siquidem tũ amen
tiæ illis diabolus inspirat, vt hinc quoque
se contra virtutis rationem opinentur ar-
mari. Quidnam ergo proponunt? Ecce, in
quiunt, ẽt Iesu nato sydus apparuit: quod
certè grande documentum est, certissimã
astronomię esse rationem. Porrò id aperte
falsum conuincitur. Si.n. fm legem est na
tus astrorum, qũo astronomiam soluit, fa-
tumq; destruxit, ac totum omnino exclu-
sit errorem, omnemq; vanissimã artis hu-
ius obruit officinam? Quonam etiam pa-
cto Magi ex stella illa Iudęorum regem il
M lum esse didicerunt, cum certe non istius
regni ille rex esset, sicut etiam Pilato ipse
Ioã. 18. respondit: Regnum, inquit, meum non est
g de hoc mundo? Nihil quippe tale mõstra
uit, quale mundi huius reges habere con-
spicimus. Neq;.n. hastatas ille, atq; clypea
tas ostendit militum cateruas, non equos
regalibus phaleris insignes, non currus au
ro ostroq; fulgentes. Nõ.n. istum, nec aliũ
quempiam similem circa se habuit orna-
tum: sed vilem hanc prorsus vitam egit, ac
pauperem: duodecim tantummodo homi
nes, eosq; despicabiles secum trahẽdo. Sed
& si regem illum esse Magi nouerant, cu-
ius rei tamen gratia ad eum venirent? Ne-
que.n. istud ad astrologię spectat artem, vt
eos, qui nascuntur, cognoscat stellis: sed vt
è regione de hora, punctove nascentũ, ea
quæ illis sunt euentura, prædicat. Isti verò
neq; parienti adstiterant matri, neq; tem-
pus quo rex noster natus esset agnouerãt,
vt hinc videantur præcinendi futura sum-
psisse principium: sed è contrario, cũ mul
tum ante tempus in regione sua stellã ap-
parere vidissent, venerunt ad eum, qui e-
rat natus, videndum. Quod quidẽ ipsum,
quantum ad rationem spectat humanam,
multo esse incõsequentius comprobatur,
quam id quod pauloante præmissum est. A
Quænam.n. Magos ratio cõmouit? Quę-
nam etiam spes impulit prẽmiorum, vt ad
regem adorandum venirẽt, tam vasto præ
sertim a se terrarum spatio separatum? Qđ
etsi super ipsos regnaturus fuisset, nec sic
quidem haberet peregrinatio tam lõga ra-
tionem. Nam si in regali fuisset aula na-
tus, ac patre regnante: consequenter forte
quis diceret istos in honorem patris puc-
rum adorare voluisse, & hoc sibi ad conci
liandum regis animum suffragium com-
parasse: nunc verò cum illum, nec suũ re-
gem sperent futurum, sed gentis alienæ,
magnoq; spatio ab illorum regione diui-
sæ, neq; patrem eius regẽ esse videant: qua
ratione tanti iter laboris arripiunt, & ado
rant paruulum in matris gremio pauperis
collocatum, & offerunt munera, maximo
certe cũ periculo ista facientes? *Audiens.n.*
hæc ab eis Herodes, pariterq; populus, turba-
tus est. Verum hęc, inquis, minime pręscie
bant. At omni prorsus ratione nuda hæc
probatur obiectio. Nam etsi valde insipiẽ-
tes fuissent, istud tamen nequaquam igno
rare potuissent, q̃ ingressi vrbẽ in qua rex
alter habitaret, talia prædicando, aliumq;
illius populi regem esse monstrando, non
mille cõtra se gladios commouerent. Cur
ergo etiam adorarũt pannis adhuc infan-
tiæ colligatum? Nam si virilis iam fuisset
ætatis, dicere quis forte potuisset, quia ali
quod ab eo auxilium præstolãtes, in aper-
tum se periculum tradidissent. Quod ta-
mẽ ipsum extremæ omnino fuisset demẽ
tiæ, vt Perses aliquis, ac Barbarus, nullũq;
habens cum Iudæorum gente consortiũ,
vellet a domo sua patriaq; discedere, relin
quere etiã famulos, amicos, propinquos,
regnoque se alterius subiugare. Si verò id
stultum fuisset, multoq; id quod sequitur,
esse stultius cõprobatur. Quid verò istud
est, quod scilicet tam longi spatia itineris
emensi, cum adorassent puerum, multosq;
aduersum se excitassent tumultus, conti-
nuo sunt reuersi? Quæ verò etiam regni vi
disse feruntur insignia? Humile profecto
tugurium, squalidumq; præsepium, & par
uulum pannis vilibus inuolutum. Cur ve-
rò ipsa obtulere munera? quave de causa?
Putasne lex erat, aut mos aliquis, vt vbicũ
que terrarum regibus natis huius tribue-

retur

retur deuotionis obsequium: & isti totum prorsus circumeuntes orbem, eos quos scirent ex vilibus, atq; pauperibus reges futuros, suppliciter adorarent, & hoc anteq̃ illi solium regale cõscenderent? Sed omnino nullus id dixerit. Cuius ergo illum adorauerunt rationis intuitu? Sed & si de præsentibus aliquid beneficijs cogitabant, qd tandẽ remunerationis à paruulo, & matre inopi sperare potuerunt? An vt in posterũ sibi apud regem gratiam collocarẽt? Et vnde scire illi poterant, quia ille nõ obliuisceretur tam properatæ adorationis iam maturus in regno, q̃ in ipsis adhuc fuisset incunabulis adoratus? Quòd si illum crederent a matre admonendum, illi tũ supplicio essent q̃ præmio digniores, qui eum in tam apertum periculum, non tam adorando, q̃ prodendo tradiderant. Hinc siquidẽ Herodes profecto turbatus, omni puerum cura quærebat, omniq; eum interimere cupiditate properabat. Ita.n. se res habet, vt vbi quispiam regnante alio alterum regẽ dixerit futurum, mille eum periculis exponat, atq; in apertum tradat interitum. Videsne quanta hic absurda nascãtur, si iuxta humanam consequentiam, moremq̃ cõem hęc esse intelligenda credamus? Nec tamen ista solum, sed plura etiam alia proferre possumus, maiorem habẽtia quæstionem, q̃ ista, quæ diximus. Sed ne obscuris obscura nectentes, fastidium vobis, laborẽq; faciamus: agè iam ad ea, quæ proposita sunt explananda veniamus, ab ipsa sumentes stella absolutionis exordiũ. Cũ.n. didicerimus, quę nam sit illa stella, vel qualis: & vtrum vna de multis, an prorsus noua, & ab alijs discreta syderibus, & vtrum naturaliter stella videatur: cum (inquam) didicerimus ista, facilè sciemus, & reliqua. Vnde ergo manifestius poterunt ista cognosci? De ipsa profecto Euãgelicæ lectionis historia. Quòd.n. non vna fuerit hæc stella de pluribus, imò (vt ego arbitror) nec stella omnino, sed quædam inuisibilis virtus in specie syderis figurata, ab ipso primum itinere monstratur. Non est.n. stella, omnino non est, quæ per hanc cœli plagã cursum tenere doceatur: sed siue dixeris solem, siue dixeris lunam, astraq̃ue cætera ab Oriente ferri omnia in Occidentem videmus. Hæc verò à Septentrione in Meridiẽ stella veniebat. Sic.n. secundum locorum situ Palæstina spectabat ad Persidem. Secundo vero etiam de tempore istud probari possibile est. Neq;.n. in nocte cernitur, sed lucente prorsus die, ac sole fulgente. Quam lucendi vim non modo stella nulla, sed nec ipsa quidem luna sortita est: q̃ licet multo clarius omnib. coruscet astris, continuo tamen ortu solis absconditur: & quæ prius illustrabat omnia, sub multo clariore syderе vix ipsa conspicitur. Hæc verò stella ipsos etiam solis radios proprio quodã, præcipuoq; fulgore superabat, clarius illis profecto apparens, atq; in tanto eorũ lumine magis ipsa resplendens. Tertio autem ab ipsa interpolatione lucendi, stellæ huius nouitas indicatur. Nunc.n. occultabatur omnino, nunc toto prorsus fulgore radiabat. Nam vsq; ad Palæstinam venientibus Magis, quasi dux itineris semper apparuit: cũ verò Hierosolymam introissent sese rursus abscondit. Deinde cum Herodi causam itineris indicassent, eoq̃ue relicto ad puerum pergerent adorandum, iterum se illis eadem stella monstrauit. Hoc aut̃ non agit motus syderis, sed virtus quæ ã plena rationis. Neq;.n. proprium quempiam illa tunc stella cursum tenebat, sed cum eos videret pergere, etiam ipsa pergebat: cum verò eos state cõspexerat, stabat, ad voluntatem prorsus viantium, & vtilitatem cuncta dispensans: sicut ẽt illa quondam in eremo nubis columna pro opportunitate rerum nunc stabat loco, nũc progrediens mouebat exercitum. Quartò ẽt ab ipso demõstrationis modo, facie istud lucideq; perspicitur. Non.n. in excelso cõstituta cœli, eum qui inquirebatur a Magis ostẽdit locum, neq;.n. sic discere illi aliquando potuissent: sed descendens, & inferiorem aeris partem tenens, istud effecit. Nostis.n. quia tam exiguum, & humilem locum, ac breue tugurium, quod (vt ita dixerim) corpusculum illud paruuli continebat, nequiuerit de cœlo stella monstrare. Neq;.n. tantam illius breuitatem loci, tã inæstimabilis altitudo designare potuisset, quòd certè perfacile à lunari potest orbe cognosci. Luna.n. cum tam multis sit sublimius clara syderibus, in tam grandis latitudinem diffusa terræ, cunctis mundi habitatoribus creditur esse vicina. Quemadmodum igitur stella tam exiguum locum, tugurij scilicet, atq; præsepis, ostendit: nisi sublime illud relinquens ad inferiora veniſſet, superque ipsum fere caput pueri

pueri constitisset? quod etiam Euangelista significãs: *Ecce*, inquit, *stella quam viderant in Oriente, præcedebat eos vsque dum veniens staret supra, vbi erat puer*. Nempe cõsideras quantis ex rebus Euangelista doceat, quia non sit hæc stella de cæteris, neq; secundũ consequentiam astrologiæ puerum ostendat astrologis. Cur igitur apparuit? Vt videlicet infidelitatem Iudæorũ magis magisq; conuinceret, & ingratis omnẽ prorsus aditum excusationis obstrueret. Quia enim Christus aduenies veteri testamento erat finẽ daturus, vniuersum verò mundum ad se vocaturus adorandum: qui vtique mari, terraq́ue esset colendus, ab ipsis statim initijs natiuitatis ostium gentibus reserat, & sic quoque domesticos cultores suos erudit, dum inuitat alienos. Quia.n. audientes prophetas, qui aduentum eius sæpe promiserant, parum attente eorũ verba pensabant, a longinquis regionibus venire fecit, & Barbaros, qui ab illis inquirẽt regem, vt Persico primum sermone discerent, quæ prophetis nunciantibus discere noluerunt: vt si bonæ fuerint voluntatis, maxima iuuentur occasione credendi: si verò contra manifesta contenderint, omni prorsus excusatione priuentur. Etenim non suscipientes Christum post tantorũ de illo testimonia prophetarum: quo tandem impietatem suã obducere colore potuissent, quãdo vidissent Magos vnius apparitione stellæ, & inquisisse Christum, & inuentum suppliciter adorasse? Quod igitur de Niniuitis fecit deus, mittens ad eos Ionam, quod in Samaritana, atque Chananæa, hoc etiam fecit in Magis, & idcirco dicebat: Viri Niniuitæ, regina Austri surgent in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam: quoniam illi quidem minoribus crediderunt, isti verò, nec maximis. Et qua, inquis, ratione Magos per stellam duci ad Christum, & quo nam modo? Oportuit prophetas mitti potius: sed nequaquã Magi credidissent prophetis. Aut voce aliqua desuper insonare. Nec hanc quidem tantopere curassent. Aut angelum mittere, verum hunc quoq; forsitã præterijssent. Propterea igitur omnia huiusmodi derelinquens, per ea illos vocat, q̃ familiaria eis consuetudo faciebat, mira quidem dispẽsatione pietatis ad hominũ condescendens salutem. Ingens itaq; Magis, & clarum ostẽdit astrum, quodq; plurimum ab his, quæ spectamus syderibus discreparet, vt eis de magnitudine, & de pulchritudine syderis, necnon etiã de ipsa nouitate cursus admirationem moueret. Hoc itaq; Paulus imitando, ab ara occasione sumpta cum gentibus disserit, ex domesticis in medium proferens testimonia poetis: Iudæis aliquandiu Christũ absque interdicto circuncisionis annunciat, & adhuc sub lege viuentibus a sacrificijs sumit initia doctrinæ. Quia.n. vnusquisq; cõsuetudinis suę amicitia ligatur, & deus, & missi si ab ipso ad totius orbis salutem magistri de ipso cuiusq; more gentis materias sibi assumunt dicendi. Ne igitur opineris indignum, q̃ Magi per stellam vocantur. Hoc enim modo, omnesq; ceremonias, oẽsque ritus, & sacrificia, atque purificationis, & neomenias, & arcam, templũq; ipsum reprobabis. Siquidem hæc omnia originem a gentium ruditate traxerũt. Sed deus ob deceptorum salutẽ per ea ipsa se coli passus est, per quæ illi dæmones ante coluerant, aliquandiu illa in melius inflectens, vt eos paulatim, & a consuetudine sua reduceret, & ad philosophiam perduceret altiorem. Hunc igitur ipsum dispensationis suæ morẽ seruauit in Magis, quos per stellæ apparitionem vocauit, vnde eos inde efficeret cellsiores. Deniq; quos vocauerat, & ad præsepe ipsum stella præeunte deduxerat, eis nõ iam per stellam, sed per angelũ loquitur, ita eos gradatim ad meliora perducit. Hoc etiam Ascalonitis, hoc legitur feciſſe Gazensibus, horumq; finitimis. Etenim istæ quinque tunc vrbes postq̃ letali plaga, arca ad se veniente, percussæ sunt, nullamq; ex tãtis malis liberationem; ceterant inuenire, vocatis Magis, & populi multitudine congregata, quemadmodum illa dei placari posset ira, q̃rebant. Tũc eorum respondere vates, vt iuuencas indomitas adhuc primiparas ad plaustrum iungerent, quo arca veheretur, nulloq́ue eas regente, quo vellent ire permitterent: sic apparituram esse dicentes, vtrum a deo plaga illa veniſſet, an communi quodam casu, atq; ægritudine deperissent. Si inquiũt iugum superba ceruice contriuerint, atq; mugientes, ad vitulos recurrerint, casu in fem ẽ manifestũ est: si verò directo itinere cõtẽderint, & neq; admugitũ tẽtauerit redire vitulorũ, neq; in aliã regionẽ ignotę vię errore detorserint, ligdo patebit dei

manu

Exo. 15. d & 33. b F

Ionæ. 3. b H

Mat. 12 d

Luc. 11 d

1. Re. 5. p totũ.

1. Re. 6. a & seq. K

manu has vrbes fuiſſe percuſſas. Quoniã igitur vatibus iſta dicentibus, illarum tũc regionum populi crediderũt, eorumq; imꝑleuere præceptum, deus quoq; condeſcẽſione ſolita, diuinorum ſnĩam comprobauit: nec maieſtate ſua putauit indignum, in effectum operis prophanorum dicta pducere idq; agere, vt illi fideliter viderentur iſta ſuaſiſſe. Ad maiorem ſiquidem dei gloriam pertinebat, ſi virtus eius ẽt inimi corum teſtimonio pãderetur, & ſi ipſi quo que gentilitatis magiſtri conſonã ferrent de veri dei poteſtate ſnĩam. Multaq; prẽte rea horum ſimilia in Iudæorum diſpenſa tionibus inuenimus. Nam in pythoniſſa quoq; hunc tenuit diſpenſationis tenorẽ: quod vos iam ipſi iuxta prædictam regulã poteſtis abſoluere. Occaſione igitur ſtellæ hæc a nobis dicta eſſe ſufficiat, de qua vos dicere iam plura poteritis. Da.n.inquit, ſa pienti occaſionem, & ſapientior erit. Tem pus vero eſt, ad principium eorum, q̃ ſunt lecta redeamus. *Cum autem natus eſſet Ieſus in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis regis.* Et Magi quidem ſtellam prẽlucentem ſecuti ſunt: Iudæi autem nec prophetis quidem inſonantibus crediderũt. Quanta vero ratione, & locum deſignat, & tẽs: dicendo, in Bethlehem Iudæ: in diebus Herodis regis? Qua vero de cauſa addidit dignitatẽ? Quam certe idcirco ſignauit, qm̃ erat, & alius Herodes qui interfecit Ioannem: ſed ille tetrarchæ honorem habuit, hic regis. Et locum ponit, & tẽs, vt nobis in memoriam reuocet antiquas prophetias: quarũ vnam Hieremias, alteram Micheas aliqñ prædixit. Et tu, inquit, Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda. Aliam vero patriarcha Iacob, q nobis olim tẽs ipſum diligenter expreſſit, & aduentus Chriſti ſignum euidens poſuit, dicendo: Non deficiet princeps ex Iuda, nec dux de fœmoribus eius, donec veniat cui repoſita ſunt: & ipſe erit expectatio gentium. Sed & illud quoq; inquiſitio ne dignum puto: vnde ad hunc illi potue runt intellectum venire, & quis eos in hoc ſuſcitaſſe credatur. Nõ.n.mihi ſolius hoc eſſe ſtellæ vĩ, verumetiam dei, per quem il lorum ad hoc aĩa commota eſt. Qui tale ẽt aliquid in Cyro legitur rege feciſſe, præparans eum, vt Iudæorum populum a iugo captiuitatis abſolueret: non tñ ſic iſtud operando, vt liberi arbitrij iura perſtringeret. Siquidem ẽt cum Paulum vocauit è cœlo, non ſuam tantũmodo gratiam, ſed ẽt illius fecit obedientiã relucere. Et cur, inquies, nõ hoc magis omnibus reuelauit? Quia.ſ.non oẽs fuerant crediturí. Erant quippe iſti cunctis, qui in illa verſabantur arte, ad fidem paratiores. Nam & cum plurimæ aliæ gentes perirent, ad ſolos tñ Niniuitas propheta directus eſt & duo latrones iuxta dñm pependerunt, ſed vnus tñ electus eſt in ſalutem. Conſidera igitur horum, & admirare virtutem, non mõ, quia tam longi itineris ſubiere laborem, ſed ẽt quia tam ſimpliciter, ac libere egere cum rege. Etenim ne ſubdole miſſi ab aliquo putarentur, & ducem ſui itineris prodũt, & longinquitatẽ regionis fatentur, & fiduciam mentis oſtendunt. *Venimus*, inquit, *adorare eum.* Et neq; tumultum populi atq; clamorem, neq; ptãtem reformidant tyrãni: vnde mihi vñr iſti ẽt in regione propria facti eſſe poſtea ciuium ſuorum magiſtri. Qui.n.hic nequaquam iſta dicere timuerunt, multo hæc ipſa liberius patriæ ſuę hoĩbus prędicarunt: quippe præter ſtellæ indicium, habebant, & angeli reſponſum, & prophetæ teſtimoniũ. *Audiens*, inquit, *Herodes rex, turbatus eſt, & omnis Hieroſolyma cum illo.* Herodes quippe cõſequenter, vtpote rex, & ſibi pariter, & liberis formidans. Hieroſolyma vero, quam tandem habuit cauſam timoris, cum certe illũ audierit eſſe, quem ſaluatorem eius, atq; beneficium, & liberatorem prophetæ porro ante prædixerant? Qua nam igitur rõne Iudæi turbati ſunt? De ipſa nimirum prauitate ſnĩæ, qua prius auerſabantur dñm beneficia conferentem: & tam glorioſæ quam conſecuti fuerãt ab eo libertati, prę ferebant miſerabilem illam, quam in Aegypto ſuſtinuerant, ſeruitutem. Tu vero diligentiã conſidera prophetalem. Nam hoc quoque ipſum olim propheta prædixerat: & cupient ſi nati ſint, eſſe igne combuſti: Quoniam puer natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis. Quanquam enim turbati, nequaquam tamen ſtudent videre quod factum eſt, neque ad adorandum euntes Magos ſequuntur: neq; in tãta re, tamq; mirabili, aliquid curioſitatis oſtendunt: ita erant contentioſi pariter, ac deſides, atque omnibus duriores. Oportuerat nanque eos continuo ſentire, quantum ſibi eſſet additũ dignitatis, de tãti.ſ.natiuitate regis, qui Perſarum ad ſe regem ortu ſuo triumphante traxiſſet, & ſub quo oẽs populos poſſent legibus ſubiugare, vtpote rebus in proſperiora ſurgentibus, & regno tam clare ab ipſo regis ſui fulgente principio. Qui tamen nec ſic quidem in meliora mutantur, cum paulò ante captiuitauitate fuiſſent Perſica liberati. Erat.n.omnino conſequens, vt ſi nihil de occultioribus altioribusq; didiciſſent, fœlicitatem tamen ſuam ex ipſa præſentium nouitate perdiſcerent, meritoq; dicerent: Si iam regem noſtrum Perſæ natum tantummodo contremiſcunt, quanto eum magis poterunt timere firmatum, eiusq; imperijs obedire? Erunt ergo profecto noſtra oĩum regnis gentium clariora: ſed nihil prorſus hmõi deſides animos ſuſcitauit. Tantus ſiquidẽ illos torpor obſederat, tantus etiam illos poſtea languor inuaſerat: quod vtiunque vitium procul à nobis debemus arcere. Oportet.n. eum qui aduerſus iſta depugnat, ipſo igne potiorem in ſe feruorem mentis accendere. Vnde etiam dominus ait: Ignem veni mittere in terram: & quid volo: niſi vt accendatur? Propterea, & ſanctus ſpiritus in ſpecie ignis apparuit. Verum nos cinere frigidiores, & mortuis inſenſibiliores facti ſumus: & quidem eum ipſum Paulum beatum ſuper cœlum cœli volitare videamus, ipſoq; igni ardentius tranſcendentem cuncta, & cuncta ſuperantem, inferna.ſ.ac ſuperna, & tam præſentia q̃ futura. Quòd ſi ſupra te eſt illud exẽplum, q̃q̃ iam hic ſermo torporis eſt (quid n.te amplius habuit Paulus: quia tibi illum impoſſibile credis imitari?) tamen ne aliquid contentioſius afferre videamur, prætereuntes Paulum, eos ſaltem qui primi in Chriſtum crediderant, cõſideremus. Qui certe, & pecunias, & poſſeſſiones pariter, & curas, atque onera vitæ huius reliquerunt, ſeque totos tradiderunt deo, cunctis prorſus diebus, ac noctibus ipſius adhærendo ſermoni. Hæc eſt.n.ſpiritalis natura flammæ, vt nullam ſecum carnalium voluptatum ardere patiatur, ſed in alium nos amorẽ ſemp accendat. Et idcirco talium rerum cupidus, ẽt ſi cũcta, q̃ poſſidet cogatur impendere, ſi deridere gloriam, ſi exhorrere delitias, ſi ipſam poſtremo odiſſe vitam, cum ingenti oĩa facilitate perficiet. Etenim præcipuus quidẽ illius ignis ardor cum alicuius mentem fuerit ingreſſus, totũ inde torporem, ignauiamq; depellit: & eum cuius ſemel pectus inuaſerit, oĩ prorſus alite præſtat eſſe leuiorem. Iamq; iſte talis ea, quæ vñr cuncta deſpiciens, in compunctione continua perſeuerat, largo aſſidue fluens fonte lachrymarum, multamq; hinc capiens voluptatẽ. Nihil quippe ita conglutinat deo, vt illæ lachrymæ quas, & peccati dolor, & amor virtutum effundit. Qui.n.talis vitæ conſeruat tenorem, ẽt ſi in medio vrbis videatur habitare, quaſi in eremi tamen vaſtitate requieſcit, & inter ſolitudines montium, & ſecreta conuallium. Nullo.n.tumultu rerum, ſtrepituq; concutitur: nihil de præſentiũ auocatione conſpiciens, neq; vllam ſatietatem de hmõi luctu lachrymisque percipiens, ſiue propria peccata, ſiue etiam lamentetur aliena. Et idcirco Chriſtus hos præ cęteris pronunciauit beatos, Beati, inquiens, qui lugent. Et quemadmodum (inquies) Paulus ait: gaudete in domino ſemper? Dixit hoc quidem ille, confiteor, ſed eam procul dubio, quæ ex his naſcitur lachrymis ſignificans voluptatem. Sicut.n. mundi gaudium triſtitiæ conſortio copulatur, ita etiam ſecundum dominum lachrymę iugem pariunt certamq; lętitiam. Sic ẽt illa in euangelio meretrix, virgines quoque ipſas honeſtate ſupetauit, & incredibilis in Chriſtum amoris igne ſuccenſa, & a maximis ſordibus peccatorum largiſſimo lachrymarum fonte purgata. Quia enim perfecte incaluerat pœnitendo, bacchari (vt ita dixerim) cępit deſiderio exagitata Chriſti. Siquidem continuo, & crines reſoluit, & ſanctos pedes vberibus diluens lachrymis, ac proprijs extergens capillis, pretioſo rigauit vnguento. Et hæc quidem extrinſecus cuncta faciebat: ea vero, quæ in ſecreto mentis agitabat, multo his erant ignitiora, multoq; maiora, quæ tantummodo deus ipſe cernebat. Et idcirco omnis hoc audiens congaudet illi, ac de eius virtute lætatur, ab omniq; illã crimine decernit alienam. Si igitur nos maligni hanc de illius ferimus conuerſione ſententiam, intellige quanta iam benigni dei liberalitate potiatur, quantorumq; ẽt ante illum diem remunerationis ex ipſa pœnitentia fructum ſibi congregarit bonorum. Sicut enim poſt vehementes imbres mundus aer, ac purus efficitur, ita ẽt lachrymarum pluuias ſerenitas mentis ſequitur,

L
1. Reg. 28. b. & ſeq.
Pro. 9. b
Mat. 14 a
Mic. 5. a
Ge. 49. b
M
2. Para. 36. d. & 1. Eſdr. 1. b
Ionæ 1. & 3.
Luc. 23
A
B
Eſa. 9. b
Ibid. a
C
Lu. 12. f
D
Acto. 4.
E
Mat. 5. a
2. Co. 13 d
Phili. 3. & 4. a
F
Luc. 7.

quietur, atq; tranquillitas, omnisq; illa de peccatorum tenebris offusa caligo dissoluitur. Et sicut ex aqua, & spiritu, sic rursus ex lachrymis, & cõfessione purgamur, modo ne ad ostẽtationem istud, & laudem faciamus. Illa siquidem, quæ huiusmodi deflet intuitu, magis ẽt culpa digna, quam quæ corporalis studio pulchritudinis colo ratur fucis, stibioq; depingitur. Illas (inquam) ego requiro lachrymas, quæ non ostentationi proficiunt, sed compunctioni: quæ funduntur occulte, quæq; ex illo dolore profluunt, quæ intra conscientiæ thesaurũ, & pectoris arcana celantur, quæ per afflictas genas nullo hominũ teste voluuntur, quæ summo in silentio, & quiete desiliunt, quæ ex intimo cordis ebulliũt, q̃ ex tribulatione, & dolore nascũtur, quæq; solius dei oculis offeruntur. Quales certe illæ erant annæ aliqñ lachrymę, de qua dicitur: Labia eius mouebantur, vox autem 1.re.1.b eius non audiebatur. Solę quidẽ lachrymę emittebant ad dñm vocem omni buccina clariorem: & idcirco sterilitatẽ eius in fœcunditatẽ mutarunt, & quasi è duro quodã saxo agrum fertilẽ reddiderunt. Si ergo tu quoq; eiusmodi lachrymas fundas, etiã domini tui efficieris imitatur. Nam ipse G Ioan.11.c,f fleuit, & cum Lazarum suscitauit: & cum ad expugnãdam respiceret ciuitatem. Sed etiam tunc profecto, cum de Iudæ prodi- Lu.19.f tione simul ac pditione turbatus est. Itaq; flentem quidẽ illum frequenter inuenias, nunquam vero tidentẽ, sed nec leuiter saltem subridendo gaudentẽ. Nullus.n.hoc Act.20. Euangelista memorauit. Nam ꝙ & Paulus f fleuerit quidem, & per trienniũ noctibus in fecerit ac diebus, & alij de illo, & ipse de seipso testatur. Quod vero riserit, neque ipse vsquam, neq; de eo quispiã alius ostendit. Sed nec vllus sanctorum, vel de seipso vel de alio quopiam, tale quid aliquando significasse narratur. De sola sanè Sara le- Ce.17.c & 18.b gimus hoc dictum, ad illico dei voce correpta est. Et de filio Noe, sed propter illum Gen.9.c riſum seruus factus est ex libero. Et hęc dico non vt risum prorsus abscindam, sed vt d dissolutionem penitus extinguam. Cuius etenim rei gratia in cachinnum solueris, & defluis, qui tantorum tibi sponte factus es causa mœrorum, ante tribunal Christi illud staturus terribile, & summa cum examinatione rationẽ pro cunctis actib. redditurus? cũ vtiq; non de his solũ iudicandi simus, quę voluntate, atq; proposito, sed H etiam quę coacti aliqñ committimus. Qui Mat.10 enim, inquit, negauerit me coram homi- d & Lu. nibus, negabo & ego eum corã patre meo. 12.a Et certè plerunque contingit, vt extorquea tur alicui negatio dei, sed tamen non effugit ista supplicium. Nam pro hac quoque pœnas luemus. Nec de his tantummodo puniendi sumus, quæ sciendo peccamus, verumetiam pro illis, quæ ignorando committimus. Nihil, inquit, Apostolus, mihi 1.Co.4 conscius sum, sed non in hoc iustificatus a sum. Et hoc dixit ille, qui conscientiam Ro.10.a suam iugiter ponderabat, quique maxima scientiæ luce refulgebat. Testimoniũ, inquit, illis perhibeo, quia æmulationem dei habent, sed non secundum scientiam. Veruntamen hoc eis ad purgationem omnino non sufficit. Sed & Corinthijs scribẽs; Timeo, inquit, ne sicut serpens Euam sedu 2.Co.11 xit astutia sua, ita corrumpantur sensus ve a stri, & excidant a simplicitate, quæ est in Christo Iesu. Pro tantis igitur peccatis pœnas daturus, securus tui sedes, miserabili risu, fugendisque facetijs te simul aliosque disperdens, & de sola delitiarum voluptate solicitus, bona æterna contemnis? Si ergo inquis, ista non fecero, sed ad luctum fuero lachrymasque conuersus, quem tandem fructum capessam? Profecto maximũ & omnino tantum, quantum sermo explicare non sufficit. In secularibus enim iudicijs, quantumlibet post acceptã sententiam lamenteris, & lugeas, non tñ effugies flendo supplicium: hic vero si toto corde I ingemueris ad deũ, soluisti repente sententiam, veniamq; meruisti. Idcirco multa no bis de luctu loquitur Christus, & beatificã Luc.6.c do lugentes, & miserando ridentes. Non enim in vnum propterea sæpius conuenimus, vt indecentib. cachinnis resoluamur: sed vt gemamus potius, & regnum ex hoc gemitu hæreditemus futurum. Nam tu quidem si conspectui terreni regis assistas, nec subridere prorsus audebis: ipsum vero angelorum dominum habens vbiq; præsentem, non ei cum tremore assistis, maximaq; reuerentia: sed etiam illo & irascẽte tu rides, nec vides quòd amplius hinc eũ commoueas, quàm peccando cõmoueras? Neq; n.ita peccantes auersatur deus, quã eos, qui post peccata securi sunt. Et tamen inueniuntur quidã tam insensibiles prorsus ac ferrei, vt post hæc etiam dicãt: mihi verò

vero vtinam haud vnquã flere contingat, sed præstetur mihi potius a deo ludere omni tpe, & ridere. Quodnã, obsecro, tali inueniatur mente puerilius? Non enim deus K dat ludere, sed diabolus. Audi igitur quid Exo.32. passi fuerint aliquando ludentes. Sedit, in- d quit, populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere. Tales erant quondam in Sodomis, tales etiam tempore fuere diluuij. Nam & de illis dominus ait: Quoniã superbia, & saturitate panum, & diuitijs affluebant. Illi quoque qui Noe tempore, cum per tot annos fabricari arcã viderent, fugiebant omnem compunctionis dolorem, & male blandæ tantũ lætitiæ seruiebant, nihil omnino erant prouidi futurorum, & propterea subita omnes illos mersit pœna deluuij, factumq; est totius orbis commune naufragium. Noli igitur hæc a deo poscere, quæ accipis a diabolo. Dei siquidem est humiliatam dare animam, trementem, pressam, pudicam, pœnitentem, atq; compunctam. Hęc.n.sunt dei munera: quia & nos talibus potissimum indigemus. Imminet nanq; nobis grande certamen, & aduersus inuisibiles lucta virtutes, aduersus spiritualia nequitiæ, & cõtra hu- Eph.6.c ius mũdi principatus, & potestates pugnã dum est: ac studendum, & semper optandum, vt ferũ illum superemus exercitum. Quòd si redeamus atque ludamus, iugem desidiam confouentes, facillimè ante pugL nam quoque proprio corpore vincemur. Non est nostrum ergo assiduè ridere, resolui cachinnis, mollibus delitijs: sed eorũ potius, & earum quæ spectantur in theatris, quæ in lupanaribus inquinantur, eorum qui ad hoc sunt facti parasitorum, & adulatorum. Non est, inquã, hoc eorum qui ad æternum regnũ vocati sunt, quiq; in cęlesti illa ciuitate conscripti, non est spiritualia arma gestantium: quod certe proprium est diabolo militantium. Ille.n.est ille, qui etiam in artem iocos, ludosque digessit, vt per hæc ad se traheret milites Christi, virtutisque eorum neruos faceret molliores. Propterea in vrbibus etiam theatra cõstruxit, & illos risuum ac turpium voluptatũ incentores parauit, quos abstinentię quoq; adiumẽto fecit his artibus aptiore, vt per illorum sanè famẽ vniuersas prorsus vrbes cõmuni peste corrũperet. Quæ nos fugere præcipue beatus præcipit Paulus, suadens vt & stultitiam, & scurilitatem a nobis lõginus repellamus: ex quibus risus multo per nicioſior est, multoq; deterior. Quando.n. Eph.5.a mimi illi atq; ridiculi, blasphemum ac turpe quid dixerint, tunc potissimum quique M stolidiores soluũtur in risum: inde applaudentes magis, vnde etiã illos lapidib. exagitare debuerunt, qui fornacẽ sibi ignis horribilis ex huiusmodi voluptate succendũt. Qui.n.laudant ista dicentes, ipsi eis hæc exercere persuadent, & idcirco ipsi potius propter hęc merentur subire supplicium. Si.n.nullus esset talium spectator ac fautor, nec essent quidem qui aut dicere illa, aut agere curarent. Qũ verò vos cernunt, & artes proprias, & ipsa exercendi quotidiani operis loca, & illum quẽ ex his paratis quæstum, & prorsus omnia simul vanissimi illius spectaculi amore deserere: auidiori, & illi ad hæc intẽtione rapiũtur, stu diumq; his maius impendunt. Et hęc dico non vt illos a crimine videar vindicare, sed vt vos discatis initium, & caput iniquitatis huius vos esse potissimũ, qui totam prorsus diem in tam ridicula, tamq; etiam pernicioſa voluptate consumitis, & honestum coniugij nomen, ac reuerendũ in illud negociũ publicatis. Non.n.tam ille de linquit, qui illa simulat, quã tu qui hoc fieri iubes. Nec solum iubes, sed etiam exultatione, risu, plausu adiuuar, quæ geruntur, omnibusq; prorsus modis hanc diabolicã confoues officinam. Quibus iam igitur oculis domi coniugem cernis, quam ibi in persona alterius tantæ vides iniuriæ subiacere? Quomodo autem non rubore suffun A deris, quoties vxoris recordaris, quando eundem sexum tam fœde ibi videris publicatum? Neq; vero istud mihi opponas, ꝙ iam quicquid ibi fit, imitatio sit iocorum, non etiam veritas rerum. Etenim simulatio ista plurimos adulteros facit, & multas domos subuertit. Propterea q̃ maximè gemo, quòd tam grande malum hoc, malum esse non creditur: sed quod est multo deterrimum, & fauor, & clamor, & plausus adhibetur, & risus, cum in communem perniciem adulterium tam turpe committitur. Quid ergo ais, simulatio est illa, non crimen? Et propterea mille illi mortibus digni sunt: quoniam quæ fugere cunctæ prorsus imperant leges, ea isti non verentur imitari. Si enim adulterium malum est, malum est sine dubio eius imitatio. Et nondum dico quantos

adulteros

Universidad de Deusto
Biblioteca

adulteros faciant, qui hæc adulteria simulatione committunt, quemadmodũm etiã impudentes horum imitatores efficiant. Nihil quippe obscœnius illo oculo, nihil que lasciuius, qui spectare talia patienter potest: ne dicam libenter. Deinde quale illud est, vt cum in platea nudam fœminã nolis aspicere, immo, neque domi quidem, sed etiam si id forte cõtingat, in iniuriam tui factum putes: quum verò ascẽdis theatrum, vt violes vtriusque sexus pudorem, obtutusque proprios pariter in cestes, nihil tibi inhonestum credas accidere? Non enim istud accipias, quia meretrix nuda est: sed quia natura ipsa est, idẽque corpus, & meretricis, & coniungis. Si enim nihil in tali re esse opinaris obscœnum, qua gratia cum idipsum in platea videris, a cœpto resilis inceptu, & inuerecundiam seuerius exagitas? nisi forte credis, eandem rem non similiter esse turpem, cũ eam separatim cernis, & cum omnes consentientes aspicias. Verum istud risus est prorsus, ac dedecus, & extremæ omnino verba dementiæ: potiusque est luto, atque cœno omnem suam turpare faciem, quã tantæ spectaculo fœditatis. Non enim ita cœnum oculis noxium est, vt impudicus ille vultus, & nudatæ meretricis aspectus. Audi igitur, quid iam a principio generi hominũ nuditatem induxerit, & vel hoc pacto turpitudinem illam metue. Quid igitur nudos fecit homines? inobedientia
Ro. 1. c & Eph. 5. a & diaboli consilium, tam hoc illi iam a principio semperque studio fuit. Verum illos quidem cum nudi essent, puduit tamen: vos eam rem laudi ducitis, iuxta illud apostoli, gloriam in turpitudine ponentes. Quonam igitur te pacto deinceps aspiciet vxor a tali fornicatione redeuntem? quemadmodum suscipiet, & alloquetur tam indigne naturæ muliebris conditionem sexumque fœdantem, atque a tali spectaculo captiuum seruumque redeun-
C tem mulieris fornicantis? Si igitur hęc audiêres doletis, maximas gratias vobis a[illegible] re me, & debere confiteor. Quis est [illegible]m qui me lætificat, nisi qui contri[illegible] r ex me? Ne igitur desinatis super huiusmodi licentia gemere, ac sæpius remorderi. Hic enim dolor fiet nobis conuersionis ad meliora principium. Propterea, & ego sermonem vehementius pressi, vt altiore quadã incisione ab eorum vos, per quos inebria-
mini putredine liberarem, atque ad putã reuocarem animi sanctitatem: qua quidẽ, & præmijs veræ pietati propositis, omnes nos potiri contingat, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, cum patre, & sancto spiritu, in secula seculorum, Amen.

Homilia septima ex cap. secundo.

ET congregans omnes principes, & scribas populi sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur. At illi dixerunt, In Bethlehem Iudæ.
D Vidisti certe, vt sermo superior ostendit, cuncta omnino, quæ facta sunt ad redargutionem proficere Iudæorum: qui priusquam Christum viderent, ac veneno inficerentur inuidiæ, simpliciter de illo testimonia prædicta recitabant: vbi vero aspexerunt gloriam eius de miraculis coruscãtem, liuore corrupti, supprimunt veritatẽ. Sed illa per hæc potius cuncta crescebat, & ab ipsis quoq; iuuabatur inimicis. Considera verò hoc loco etiam, quam improuisa quamque miranda proueniant: quan doquidem, & vicissim docent, & mutuo a se aliquid addiscunt, Iudæi scilicet, & Persæ. Nam Iudæi quidem a magis audiunt quoniam stella eum a regione Persidis prędicarit: Magi verò a Iudæis discunt, quoniam ipsum Iesum stella monstrauerit, vt prophetæ ante prædixerant. Quæ certe interrogationis occasio, fit diligentioris materia doctrinæ. Ipsi quidem veritatis inimici, pro veritate coguntur legere literas, & prophetiam de Christo nescientibus interpretari: licet non eam omnino totam voluerint publicare. Cum enim dixerint, quia ex Bethlehem processurus esset, qui regeret Israel: nequaquam tamen id quod sequitur, addiderunt, in adulatio
E nem profecto regis: vt ad humanæ gratiæ Mac. 5. a lucrum, veritatis damna proficerẽt. Quid verò istud erat? Et egressus, inquit, eius a diebus æternitatis ab initio. Et cuius, inquies, rei gratia, si inde erat (vt prædictum est) aduenturus, aliquanto tempore in Nazareth moratus est, per quod etiam obscurauit prophetiæ ipsius veritatem? Quinimmo non obscurauit, sed magis etiam, si cõsideres, reuelauit. Hoc enim ipsum, quod in Nazareth semper mater habitarat, quæ illum in Bethlehẽ genuit, ratione, & prouidentia rem ostendit impletã. Et idcirco
non

non continuo, vt natus est, in ciuitatem suam venit, sed in Bethlehem quadraginta est remoratus diebus: vt his, qui diligentius vellent de ipso cuncta rimari, occasionẽ inquisitionis ingereret. Etenim multa erant, quæ manifestũ efficerent, quod latebat, si modo illi inuestigare voluissent. Siquidẽ veniẽtibus propter illũ ab extremo Oriente Magis, totus omnino populus in admirationem suspensus est: sed etiam rex ipse cũ populo, & propheta in mediũ qua
Luc. 2. c si testis adductus est, factaq; est magna cuiusdã pompa indicij. Sed & alia quoq; plura tunc gesta sunt, quæ Lucas diligẽter cũcta contexuit, proferens & Annæ viduę, &
F Symeonis iusti, & Zachariæ sacerdotis, & angelorum psallentiũ, & pastorũ exultantium consonas de pueri maiestate sententias: quæ omnia satis erant idoneã præstãdi occasionẽ, vt quod factum fuerat discereretur. Si enim Magi à Perside venientes, non ignorauerunt eum in quo est ortus lo cum: quanto magis qui ibidem conuersabantur, discere vniuersa potuerunt? Ostendit se igitur ab initio ortus sui multorum mirabilium testimonio. Quia verò illi videre tam lucentia voluerunt, per aliquantum se quidem tps occultauit: sed rursus alio semetipsum demõstrauit modo, & qui dem multo clarioris testimonio potestatis. Non. n. iam illum Magi, non stella, nõ an
Matt. 3. d geli: sed pater ipse cœlitus prædicauit. Nã
Luc. 3. e & Ioñ. 1. d cum Iordanis fluenta consisteret, superuenit, & spiritus sanctus, vocem illam patris super baptizati caput deferens, & Ioannes
Matt. 8. & Mar. 4. d omni libertate sermonis multitudinem ad se venientium cohortando, totã omnino Iudęam, habitabilia loca atq; deserta, lumine huius prædicationis implebat. Testimonium quoq; erat magnum signorũ: nam & terra, & mare, cunctaque omnino creatura, clarissima pro Christo voce resonabat. Ipso quoq; virginalis partus tẽpore ea sunt facta miracula, quæ abũdè possent
G maiestatem demonstrare nascentis. Ne enim dicerent, ignorauimus, quando & in qua regione sit natus: & illa de Magis impleta sunt, & alia (vt diximus) plurima, vt nullus prorsus excusationis relinqueretur color, qui id quod impletum fuerat inquirere voluissent. Porrò considera ipsam
Matt. 5. a prophetæ diligentiam. Non enim dixit, quòd in Bethlehem permansurus esset: sed ex Bethlehem procedet, inquit: vt signanter prophetasse videatur, illum ibi tãtummodo nasciturum. Quidam enim impudenter audaces aiunt, de Zorobabel hęc fuisse prædicta. Sed qua tandem istud ratione defenditur? Non enim huic competit, vt egressus eius a principio ex diebus æternitatis esse dicatur. Quomodo autem saltem illud, quod ante dictum est, ex te 1. Esd. 5. exiet dux: de Zorobabel poterit conueni c re, qui non in Iudæa, sed in Babylone ortus docetur? Vnde etiam ipsum nomen ac cepit, quia scilicet ibi sit in sobolem semi- Zoroba natus. Quicunque habent Syri sermonis bel. peritiam, intelligunt profecto, quod loquimur. Supra hæc vero, quæ diximus, etiam exitus ipse rerum', prædicti de Christo testimonij asserit veritatem. Quid enim dicit? *Nequaquam minima es in principibus Iuda.* Causam quoq;, quæ per illam magnã, atq; illustrem faceret, adiungens: *Egredietur ex te dux.* Nemo enim alius omnino, præter Christum, claram illam fecit, nobilemq; regionem. Post illum siquidem inusitatum admirandumq; partum, ab extremis vsque finibus mundi veniunt ad visen H dum illum tugurij, ac præsepij locũ. Quod certè olim propheticus sermo signauit, dicens: Nequaquam minima es in principibus Iuda. Id est inter tribuum principes. Hoc vero dicens, Hierusalem quoque pariter comprehendit. Sed nec sic quidem Iudæi intendere voluerunt, & certè cum maxima ad illos deferretur vtilitas. Idcirco. n. inter initia non tam de dignitate illius lo qui prophetæ inducuntur, quam de beneficio, quod in eos maximũ conferebat. Nã & cum virginis partus instaret. Vocabis, inquit, nomen eius Iesum: & intulit: dicẽs ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Et Magi quidem, non vbi est qui natus est filius dei: sed, natus est, inquiunt, rex Iudæorum: hic quoq; prophe-
ta non dixit, ex te procedet filius dei: sed dux, inquit, qui reget populũ meũ Israel. Oportebat siquidẽ condescensorio, & humiliore interim sermonis ingressũ institui prædicationis exordia, ne tanti adhuc mysterij animos rudes, subito patefacta veritas in scandalum concitaret. Et idcirco ea magis, quæ ad salutem ipsorum pertinent prædicantur, vt ad suscipiendum interim regem beneficio sibi blandiente concurrãt. Quæcunq; igitur prima testimonia prose I runtur, & quorum statim post natiuitatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

tempus erat, nihil de illo præcipuũ dicũt, nihilq; sublime, nec omnino tale aliquid, quale posteaquam processit in mediũ, ipsa clamabant documenta signorũ. Illa quippe de potestate eius, & certius loquuntur, & clarius. Cum.n.post mirabilia, quæ fecit innumera, hymnos in illum pueri canerent, illud ei propheticum coaptantes: Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem: & rursus: Qm̃ videbo cœlos tuos opera digitorum tuorũ: proculdubio creatorẽ illum omnium esse clamabant. Illud etiã testimonium: quo eius in cœlum signatur assumptio, æqualitatẽ cum patre ostendit.

Psal.8.a Ibid.

Dixit, inquit, dñs domino meo, sede a dextris mei. Esaias verò ait, Quoniã qui exurget, reget gentes: in eum gentes sperabũt.

Ps. 19.a Esa.11.c

Qũo autem dixit, Bethlehem non esse minimam in principibus Iuda? quia profectò non omni Palæstina tantum, sed vniuersò prorsus orbe factus est ille vicus illustrior. Sed ad Iudæos videtur interim sermo aspicere, & idcirco subiunxit, *Qui reget populum meum Israel*. Cum certè totius sit orbis rector effectus: sed, vt dixi, nolẽs interim offendere Iudæos, sermonem de gentilium vocatione celauit. Et quemadmodum, inquis, rexit populum Iudæorũ? Et istud quidem proprie factũ est: sed hic tamẽ Israel illos appellat oẽs, qui ei ex Iudæorum, & gentilium populo crediderunt. Et hoc interpretans Apostolus, aiebat: Non.n.oẽs qui ex Israel, hi sunt Israelitæ: sed quicũq; per fidem repromissionis nati sunt. Si verò non oẽs regit: vocatorum crimen est, non vocãtis. Cum oporteret.n.illos adorare cũ Magis, & glorificare deum, quia tale iam tempus initat in quo illorum omnia peccata soluantur: nihil nanq; in hoc loco audiunt de terrore iudicij, nihil de commination supplicij, sed de mansueto tm̃ mitiq; rectore: ex aduerso conturbantur, atq; conturbant, & mille post hæc moliuntur insidias. T*unc Herodes*, inquit, *clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis*. Puerum proculdubio interficere cupiens: quod non stultitię solum, sed ẽt furoris indiciũ est. Nã & illa quæ facta sunt, & illa quæ dicta, satis idonea erant, q̃ ab omni illũ possent deterrere conatu. Nõ enim ex hominibus erant illa, quæ natum esse regem docebant. Siquidem & ꝙ stella Magos ab Oriente vocauit, & ꝙ homines Barbari longinquæ subierunt peregrinationis laborem, mõ vt adorarẽt in pannis atq; in præsepio collocatum: ꝙ olim propheta omnia ista ptædixit, aliaq; eiusmodi longe maiora erant, quàm vt secundum hominum potestatem fieri crederẽtur: sed illum tũ nihil horum omnino cõpescuit. Tale quippe est initium malignitatis, vt a nullo impulsa plerunq; sese ipsa præcipitet & quàm sæpe absq; effectu operis, ærumnosa, & impossibilia gessit efficere. Considera ergo vecordiã singularem. Si.n.prophetiæ ipsi crediderat, eamq; inuictã putabat, clarum erat illum aduersus impossibilia conari. Si verò minimè credebat prouẽ tura esse, quæ tãto antè prædicta sunt, nec sibi timere debuit, nec puero insidiari. Ex vtroq; igitur frustra susceptus dolus iste cõuincitur. Sed & quòd sperauit Magorum labefactari posse scientiã, ad eandẽ mentis spectat insaniã. Erat.n.extremę oĩno vecordiæ, vt se crederet a Magis potius adorandum, quam illũ in cuius vix dum nati honorẽ tot regionum itinera confecerant. Si enim prius etiam, quàm viderant ita sunt in desideriũ eius effusi, iam cum in contẽplatione ipsa prophetæ essent prędictione firmati: quanã illos rõne futuros credebat pueri proditores? Et tũ cũ tam multa sint, quæ illum possent a noxia intentione deducere, conatur nihilominus cupita complere. Siquidẽ clam vocatis Magis scisciabatur ab eis. Existimabat.n. Iudæos ꝙ pueri salute solicitos, nec in tantum illos furoris erumpere, vt protectorem, & saluatorem suum, & ad liberationem illius gentis ortum, vellent tradere manibus persequentis: Idcirco secretè Magos vocat, ac solicitè tempus inquirit: non pueri, sed stellæ: & crudelissimæ venationis auidus, multo cũ ambitu tendit insidias. Consequenti vero ratione colligitur, stellã ipsam ante multũ apparuisse tps. Quia.n. Magi plurimi erãt itineris longinquitate remorandi, neq; poterant mox nato puero assistere, quem vt mirabilius rei dignitas eluceret, pãnis ad huc infantiæ colligatum oportebat adorari, ante multum tempus eum stella demonstrat. Si enim quando puer natus est in Palęstina, tunc illis stella apparuisset in Persida: plurimum in itinere tempus terentes, nequaquam illum adhuc in pannis inuenire potuissent. Quòd si a biennio, & infra, Herodes pueros interfecit, non mireris. Siquidem conueniens in eundem tyrannum

Ro. 9.b

K

L

M

A

rannum pauor, & furor, pro abundantia cautionis, & licentia persecutionis, maius etiam tempus includit, ne quis profecto eius ætatis, & fortè is potissimum propter quem alij interimuntur effugiat. *Cum igitur eos vocasset: euntes*, inquit, *interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi, vt ego veniens adorem eum*. Nempe considerastis stultitiæ mistum dolum tyrãni. Si.n.hæc verè dicis, qua tandẽ ratione ductus latenter interrogas? sin aũt vt fraudẽ specie consilij tegas: hoc ipso nõ caues, quòd clam de puero interrogas, dolum tuum a Magis sacris deprehẽdi. Verum, vt paulò antè præmisimus, anima semel malignitate capta, stultior cũctis efficitur. Nõ aũt dixit, Euntes discite de rege nato: sed, de puero, inquit: ita ei etiam nomen potestatis inuiderat. Sed Magi præ multa erga regem reuerentia, nihil mali penitus suspicantur. Non.n.opinabantur, ꝙ in tantum malignitatis ille prorumperet, vt tam admirabili dispensatione nato moliri auderet insidias. Proficiscuntur itaq; nihil horum penitus sentientes, sed ex proprię simplicitate mentis etiam cæteros æstimates. *Et ecce stella quam viderant in Oriente, præcedebat eos*. Propterea.n.aliquandiu fuerat abscondita, vt amittẽtes subito itineris sui ducem, interrogare Iudæos de puero cogerentur, remq; in notitiam omnium publicarent. Postquam vero interrogauerunt, & ipsos pueri inimicos ad cognoscendam dignitatem eius habuerunt magistros, stella eius rursus apparuit. Sed considera mirabilem prorsus ordinem rerum: à Persida illos vsq; Hierosolymã stella deduxit, post stellam suscipit eos populus Iudæorum, & rex Herodes, qui adducit prophetam, id quod illis apparuerat prædicantem. Post prophetam vero rursus diriguntur ad stellam, & ab Hierosolymis in Bethlehem ipsa ducẽte perueniunt. Ibi iam excipiuntur ab angelo, ac de omnib. instruuntur: inde quoq; redeuntes, adhuc stella comitatur. Hinc euidenter addiscas, quia non vnũ erat hoc sydus è cæteris. Nulla quippe hanc habet stella natura. Neq;.n.ibat propter Magos tantummodo, sed præibat quodammodo apprehensa manu trahens eos, viamq; demonstrans, lucente prorsus die, ac sole rutilante. Et quidnã opus erat, inquis, hoc sydere, cum certè iam vicus ille fuisset repertus? Absq; dubio vt videretur, & puer. Neque.n.erat prętereа quicquam quod illum posset ostendere, cum nec esset ipsa domus conspicua, nec mater quasi clara quædam celebraretur, ac nobilis. Opus igitur fuit stella, quæ super ipsum prorsus tuguri culmen insisteret, pp quod & ab Hierosolymis proficiscentibus rursus apparuit, nec prius a cursu suo destitit, quàm ad ipsum psepium peruenirẽt. Duoq; simul mirabilia iunguntur. Fuit.n.vtrunq; mirandũ, vt & Magi adorarent puerum, & eos ad adorandũ stella pduceret: quæ certè talia sunt, vt ẽt lapideas mentes ad lumen dei omnino attrahere queant. Deinde postquam supra pueri caput institit, iterum se sydus abscondit: quod ipsum maius erat, quàm vt a stella fieri crederetur, nunc videlicet apparere, nunc oculi, seq; rursus ostendere. Hinc proculdubio Magi quoq; incrementa fidei ceperunt. Propterea etiã gratulati sunt, qm̃ quæsitum desideratumq; reperierant, qm̃ effecti fuerant nuncij veritatis. Et quia non frustra tam longæ viæ spatia cõfecerant: tam ardenti quippe erga Christũ cupiditate flagrabant. Etenim ad locũ perueniens, super ipsum pueri stetit caput, ostendens profecto dei filium esse qui natus est. Cumq; ibi aliquantulum substitisset, ad adorandum adduxit, quos præcesserat ad viandum, non simpliciter Barbaros, sed illis longè vtiq; sapientiæ dignitate præstantes. Videsne igitur, quàm hæc stella apparuerit necessario? Siquidem & post prophetæ testimoniũ, & post sacerdotum, scribarũq; interpretationẽ, illa nihilominus vtebantur magistra. Erubescat Marcion, erubescat, & Samosatenus ille Paulus, qui nolunt videre, quod Magi viderũt ecclesiæ progenitores. Nequaquã sic erubuerim nũcupare eos. Confundatur, inquam, videns dominum Marcion in assumptione carnis adorari: confundatur & Paulus, videns nõ sicut hominem, quem tantummodo hominem suspicatur. Nam ꝙ in carne vera sit, ostendunt panni atque præsepe. Quia vero non nudum.i. non solum adorẽt hominem, profecto declarat, quia adhuc qui rudem his munerib. honorent, quæ offerri deo solent. Confundatur cum ipsis ẽt natio Iudæorũ, cernẽs ad credendũ in Christũ Magos ac Barbaros prævenire, ne post illos quidem venire sustinens. Ecce enim quæ tunc facta sunt, futurorum expressa figuram. Ab ipso siquidẽ dominici ad-

B

C

D

E

uentus principio declaratum est, qm̃ popu
lum illum fides gentilium præueniret. Et
Mat.28 d qño non ab initio, dices, sed in fine ipso:
Euntes docete, inquit, oēs gentes? Quia. s.
vt paulò antè memorauimus, figura erat
id quod tunc accidit, & quædã prędicatio
futurorum. Erat quippe cõsequens, primos
ad fidem Iudæos potius accedere. Quoniã
vero sponte oblatum sibi beneficiũ respue
runt, in contrarium versa res est. Cæterum
nec ad paruulum adorandum Magi priuſ
quam Iudæi accedere debuerant. Nimiæ
siquidem coarguunt tarditatis, quos iuxta
ipsum omnino dominici ortus sedentes lo
cum, post tot regionum spatia emensa prę
ueniunt: & hi qui nihil prorsus de Christo
audierant, præcurrunt eos quos ad eũ su-
scipiendũ tot prophetarũ vaticinia concitabant. Quia igitur domestica illa præclara
Act.13. g quq; bona sua ignorarunt, mirũ non est a
Persis ea esse prærepta. Quod certè dicit, &
Paulus: Vobis quidẽ oportebat primũ an-
nũciare verbũ dei, sed qm̃ vos indignos iu
dicastis, ecce conuertimur ad gentes. Etsi
igitur antea permanebant increduli, tamẽ
F postquam idipsum a Magis audierunt, cõ
festim ad Christum debuerunt aduolare.
Sed vtiq; noluerunt, & propterea istis dor
mientibus illi peruenerunt. Imitemur igi-
tur nos saltẽ deuotionem Magorũ, veroq;
amore philosophiæ barbarã consuetudinẽ
subiugemus. Longo itinere curramus, vt
Christũ videre mereamur. Nã & illi, nisi
procul regionẽ propriã reliquissent, nequa
quã vtiq; Christum videre potuissent. Re-
cedamus igitur a terrenis negocijs, atq; cu
ris. Etenim Magi illi cum adhuc morarentur in Persida, stellã videre tantummodo:
quia vero a Persida recesserunt, solẽ ipsum
aspexere iustitiæ: qui certè nec stellam qui
dem ipsam tandiu videre meruissent, nisi
cito a Persida fuissent profecti. Surgamus
ergo etiã nos, & licet oēs resistant, nos ta-
men alacres, & prompti ad pueri accurra-
mus domum. Et si rex, & si populus, & ty-
rannus huius velint cursum itineris impe-
dire, nequaquam tamen accensi desiderij
extinguamus ardorem. Sic. n. omnia aduer
sa calcabimus: qm̃ & illi nisi vidissent pue
rum, nec periculum quod intentabatur à
rege, vitassent. Prius. n. puerum cernerent,
vndiq; illis opponebantur timores, cõtur-
bationes atq; discrimina, postquam vero
adorarunt, securitas & tranquillitas subse-
cuta est. Nec iam stella eos, sed angelis su-
scipit: quia. s. adorando facti fuerant sacer- G
dotes, cũ supplicatione ẽt muneribus obla
tis. Et tu itaq; Iudaicum populũ repugnã
tem, vrbem vacantẽ, insidiantem tyrannũ,
& fallacem istius seculi vmbrã relinquens,
in Bethlehem festinus accurre, ac domum
spiritalis panis ingredere. Et si enim pastor
fueris, in diuersorio puerũ videbit, & si rex
fueris, nec tamen deuotus aduenerit, nihil
omnino proderit purpuræ fulgore circun
dari, & si Magus fortè sis, nihil te ad hunc
regem introire prohibebit, modo vt adora
turus, atq; honoraturus dei filium, & non
quasi conculcaturus aduenias: modo vt ho
norem ipsum cum gaudio ac tremore of-
feras: possunt. n. vtraq; hæc pariter conue-
nire. Sed caue ne Herodi efficiaris similis,
& dicas vt & ego veniens adorem eum:
cumq; veneris, interimere coneris. Huius
etenim similes sunt, qui indignè abutun
tur cõione mysterij. Reus est. n. inquã, iste
corporis, & sanguinis domini. Qui. n. eiuſ 1. Co. 11. f
modi sunt, habent in se tyrannum, & re-
gno Christi iugiter inuidentem, longe sa-
ne Herode illo nequiorem, mammonã. s.
Hoc. n. in homines tenere imperiũ gestit, H
suosq; cultores simulat, & mittit ad Chri-
stum, vt specie quidẽ adorare videantur:
quantum vero in ipsis est, interimunt eũ,
quem adorare se simulant. Timeamus igi-
tur, ne quãdo speciem supplicum atq; ado
rãtium geramus, opere vero existamus ini
mici. Igitur adoraturi Christum cuncta
proijciamus è manibus. Si habuerimus au
rum, offeramus ipsi, nõ terræ defodiamus.
Si. n. illi tunc Barbari in honorem tantũ-
modo domini obtulerunt libenter aurũ:
qualis tu eris, si ei non tribuas indigenti?
Illi tam longo itinere cucurrerunt, vt na-
tum viderent, tu vero qua tandem satisfa-
ctione poteris absolui, qui ne breuis, qui-
dem plateæ spatium transis, vt visites ægri
tudine afflictum, & vinctũ catenis? Et cer-
te solemus ægrotantium, atq; vinctorum,
& varia horrentium debilitate misereri: tu
vero ne erga dñm quidem tuum, & eum,
qui tantorum tibi est author bonorũ, hoc
permoueris affectu? Et illos quidem aurũ
legimus obtulisse, tu vero panem ipsum
vix tribuis. Illi viderunt stellam, atque
lætati sunt: tu autẽ ipsum aspiciens Chri-
stum peregrinum nudumque, non flecte-
ris. Quis enim vestrũ, qui innumeris estis

Christi

I Christi beneficijs obligati, tam longinquę
propter eum arripuit expeditionis laborẽ,
quàm illi Barbari, immo sapientiores pro-
fecto sapientibus? Verum quid ego de spa-
tio loquor itineris longioris, cũ plurimæ
fœminarum tanta iam animi mollitudine
resoluantur, vt nisi aduectæ mulis, quãli-
bet exiguo spatio a domibus suis venire ne
queant ad videndum dñm in præsepio spi
ritali? Sed ex his quoq; qui certè ambulan
di laborẽ ferunt, alij secularium negocio-
rũ tumultus, alij theatrales turbas sanctis
cœtibus anteponunt. Et barbari quidẽ illi
priusquã Christum viderent, tam longam
exuperauerunt viam: tu vero nec videndo
quidẽ illos probaris imitari. Nam & cum
eum videris, ita eũ relinquis, vt post illum
curras ad theatra, ac mimum potius, & vi-
dere, & audire desideres. Atq; vt eadẽ rur-
sus attingam, Christũ quidem in spiritali
situm præsepio derelinquis, properas vero
iacentem in scena spectare meretricẽ. Hoc
autem quibus tandẽ putamus dignũ esse
supplicijs? Responde obsecro, si se quispiã
introducere te polliceretur, ad regẽ, & ostẽ
deret tibi illum vndiq; coruscantem, atq;
inter varios pompæ suæ ornatus, sedẽ-
tem, putasne theatrale spectaculum auli-
cæ præponeres dignitati, cum certè ne
hinc quidem tibi aliquod commodum
quæreretur? At vero ex hac mensa spirita
K lium fons emanat bonorum, & hanc tu
statim relinquens curris ad theatrum, vt
natantes fœminas, & sexũ illum publicis
oculis intuearis expositũ: vt (inquam) istud
aspicias, sedentem iuxta donorum cęlestiũ
fontem Christum relinquis. Nã & eodo
super fontem sedet, non vnam Samarita-
Io.4.a b nam, sed vniuersam alloquens ecclesiam.
Vereor autẽ ne in me quoq; Samaritanæ
tantum loquatur. Nam & nunc ei nullus
assistit, nisi hi qui solis assunt fortè corpori
bus, alij vero ne ipsis quidem profecto cor-
poribus. Tu tamen hinc nequaquam rece-
das, sed potius permane, potumq; a nobis
pete: non vtique aquæ poculum, sed sancti
ficationis hausurus. Sanctis enim Christus
sancta distribuit. Non. n. aquam de hoc no
bis fonte largitur, sed sanguinem viuũ, qui
quanquã ad mortis dominicæ testimoniũ
sumitur, nobis tamen causa fit vitæ. Tu ve
ro relinquis huius sanguinis fontem, cali-
cemq; reuerendum, & ad diabolicum illũ
locum festinus accurris, vt. s. spectes mere-
tricẽ natantem, & naufragiũ animæ repẽ-
te patiaris. Aqua quippe illa pelagus quod
dã est immane luxuriæ, quo non corpora
submerguntur, sed naufragiũ infertur ani L
mabus. Nam illa quidem in medijs aquis
nuda ludit natatu, tu vero de sublimi spe-
ctans gradu, in libidinis profunda demer-
geris. Huiusmodi. n. diaboli retia, nõ tam
in illam descendentes aquam, ibiq; se vo-
lutantes capiunt, quam sursum sedentes.
Multo quippe hi sæuius suffocantur, quã Exo:14.
Pharao ille quondam cum curribus suis, b,c
equitibusq; submersus est. Iam si aliquo
fieri posset modo, vt vobis illis supernatan
tes vndis animas ostenderẽ, haud profecto
aliter apparerent, quàm Aegyptiotum illa
in fluctibus corpora voluebãtur. Sed illud
est multo vtiq; periculosius, & tantam il-
lam perniciem nominant voluptatem, &
immane illud perditionis pelagus. Euripũ
delectationis appellant: cum certè facilius
aliquis ac tutius Aegeũ mare transeat, atq;
Tyrrhenũ, quàm illius spectaculi horren-
da discrimina. Nã primo quidem per totã
noctem omni expectatione nimis anxia,
talium diabolus corda solicitat: deinde id
quod tam cupidè fuerat expectatum osten
dit, quo continuo eos ligat, ducitq; captiuos. Neq;. n. si mistus meretrici non es, im M
munem te putes esse peccati, cum totum il
lud voluntate cõmiseris. Nam si ab huiusmodi concupiscentia possideris, ingenti
flamma profectò succenderis. Sin vero hęc
aspiciendo nihil pateris, culpæ nihilomi-
nus teneris obnoxius, factus. s. scandalum
cęterorũ, & talium adhortatio voluptatũ,
tuamq; faciem ipse confundis, animamq;
cum facie. Verum ne sola tantũ agere ca-
stigatione videamur, iam correptionis re-
media suggeramus. Quisnam ergo hic est
emendationis modus? vestris vos trado eru
diendos cõiugibus, cũ certè oporteret, ſm
Apostolũ, vos potius esse vxorũ magistros. 1. Co. 11.
Quia vero p peccatũ ordo conuersus est, & & Eph.
corpus quidẽ superius, caput vero inferius 5.
effectum, hac saltem via ad honesta redire
non pigeat. Quòd si magisterium mulie- Colo. 3.
ris erubescis: peccatum fuge, & cito pote-
ris in thronum doctoris ascendere, qui ti-
bi ordinatus est a deo. Quandiu vero pec Prou. 6.
caueris, non te ad mulierem tantum, sed ẽt
ad irrationales animantes, & vilissimas scri
ptura transmittit. Neque. n. erubescit ani-
mal rationis honore donatum, apis atque

formicæ discipulum facere: nec tamen scripturæ culpa est, sed eorum qui nobilitatē propriam perdiderunt. Hoc ergo & nos facere curabimus. Et nunc quidem te mulieri assignamus docēdum: sin vero illius monita contempseris, ēt ad irrationalium te magisterium relegabimus. Ostendemus. n. quanti te alites, ac pisces, quàm multa etiā pecorum genera, atq; reptilium, honestate & castitate præcedant. Quòd si eiusmodi animalibus te comparari pudeat, regredere ad propriæ nobilitatis insigne, & immē sum illud gehennæ pelagus, flumenq; igneum fuge. i. pestiferam illam piscinam theatri. Hæc est enim, quæ spectatores suos in flammeum illud pelagus mergit, queq; profundum illius ignis accendit. Si. n. ille qui absq; his quoq; irritamentis videt fœminam, interdum tamen ad concupiscendum trahitur, & tantummodo concupiscēdo mœchatur: qui non solum videt, sed ēt totam omnino nudam ac lasciuientem videt, qui non millies libidinis captiuus efficitur? Haud ita illud, quod sub Noe legimus diluuium fuisse, hominum extinxit genus, vt natatrices iste oēs prorsus spectatores suos multo cum dedecore suffocant. Siquidem ille tunc imber etiamsi mortem intulit corporum, vitia tamen simul deleuit animarum. Hæc vero aqua diuersum manētibus in vita corporibus, animarum operatur interitum. Vos autem siquidem aliquod de honore certamen oriatur, omni ambitione contenditis, vt vel vniuerso præsideatis orbi: illo. s. vobis priuilegio blā dictes, & hæc prima ciuitas fidelibus Christianorum nomen imposuit: cum vero de honestate, & castitate certandum est, ne a vilissimis quidem vinculis putaris turpe superari. Quid tu ergo, inquis, nos facere iubes? abire in montes remotos, & monachos fieri? Et quid ego aliud ingemisco, quàm quòd illis vos solis putatis honestā vitam ornatamq; congruere? Et certè Christus communia omnibus præcepta constituit. Siquis viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde eo: non solum monacho dicitur, verumetiam marito. Siquidē ille tunc mōs, in quo hæc Christus docebat, cunctis ferè talibus implebatur. Considera ergo theatrum, ac diabolicos refuge conuentus, & noli quasi oneros iorem culpare sermonē. Non enim interdico coniugia, nec impedio liberam voluptatem, sed cum honestate id fieri volo, non cum obscœnitate, vel crimine. Non ego te in montes, ac solitudines ire præcipio: sed benignum esse, & honestum iugiter ac modestum, vel in medio si placet vrbis habitantem. Omnia siquidem mandata legis, nobis sunt monachisq; cōia, absq; sola profecto pactione connubij: quanquam hinc quoq; beatus Paulus admonet, per cuncta monachis æquare nos cupiens. Tempus, inquit, breue est: reliquum est, vt & qui habent vxores, tanquam non habentes sint: præterit enim figura huius mundi. Ac si diceret, Nō iubeo vos in montiū habitare verticibus, quanquā etiam id quidem vellē, modo ne illa opera imitarentur vrbes, quæ in Sodomis vindicata sunt: veruntū ad istud nequaquam impello. Permane habens domum, coniugē, liberos, modo noli eos spectatores voluptatum efficere incestarū, noli introducere in domum tuam pestē theatri. Non audis Paulum dicentem: Vir sui corporis nō habet potestatem, sed mulier? Itaq; cōia huic quoque præcepta constituit. Tu vero siquidem ecclesiam vxor frequentat, grauissimus illius accusator efficeris: ipse autem totum in theatris diem exigens, dignum te accusatione non credis: sed cū sis erga vxoris pudicitiam ita diligēs, vt ēt superfluum te atq; immoderatū esse non pudeat, quippe qui a necessarijs processionibus sepe contineas illam, tibi tamen cuncta prorsus arbitraris licere. Sed minime hoc tibi permiserit Paulus, qui eandem ēt mulieri tribuit potestatem: Vxori, inquit, vir debitum reddat. Quoniam igitur modo a te honoratur vxor, q̄ tam indigna suggillatur iniuria, cum tu corpus qđ in illius potestate est, meretricibus copulas? Tuum quippe corpus vxoris est. Quē, inquā, illi tribuis honorem, cū tu multus ac lites in domū introducas tuam, cum illa ipsa vitia, quę obscœnè admittūtur in publico, domi nutriunutr licenter: cum quotidie confundas, & coniugem verecundantem, inuitisq; talia auribus audientē, imo præceteris temetipsum hac turpitudine decolores? Multo. n. erat tacere cō sultius, quam tā obscœna loqui, quę etiam seruos loquentes iustum est verberari. Quā tu ergo satisfactionem parabis, respondeq̄so, qui intelligitis ea ne transitorio q-dem aspectu esse digne, quæ tu omni spectare

ctare ambitu concupiscis: queq; etiam me morare turpe est, ea cunctis honestis artibus sanctisq; præponis? Ne igitur videar onerosior, hic iam terminabo sermonē. Si vero in eisdē perseueraueritis, acutiore ferro, & altiore incisione discindam: nec vnquam prorsus quiescā, quoaduscq; diabolicum illud dispergā theatrum, vt mundus ecclesiæ cœtus purusq; reddatur. Ita enim & a præsenti turpitudine liberabimur, & vitam acquiremus futuram, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium cum patre, & spiritusancto in secula seculorum, Amen.

HOMILIA OCTAVA
ex capite secundo.

ET cum intrassent domum, inuenerūt puerum cum Maria matre eius: & procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Quemadmodum igitur Lucas ait, quòd in præsepio positus esset? quia scilicet cum fuisset enixa, ibi eum continuo reclinauit. Erat enim valde difficillimum vacantem reperire alicubi domum, propter conuentum ac frequentiam Iudæorum, quos in vnum eadem tunc descriptionis causa collegerat; quod certè Lucas euidenter expressit, dicens: Et reclinauit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diuersorio. Postea verò eum sustulit, & in suo gremio collocauit. Siquidem vt Bethlehem ingressa est, partum celeriter absoluit: vt hinc quoque causam totius dispensationis agnoscerēs, quia scilicet non fortuitu ista, nec simpliciter accidunt: sed secundum prouidentiam dei, & prophetiæ consequentiam, vniuersa completa sunt. Verum quid illud est, quod Magis puerum adorare persuaserit? Nam neque virgo ipsa erat nobilis, nec domus in qua habitabat illustris, nec quicquam ex his omnibus, quæ videbantur, eiusmodi erat, quod Magis admirationem faceret, eosque ad puerum alliceret adorandum. At vero illi, non modo adorant, sed etiam apertis thesauris suis offerunt munera, & munera certè deo, quàm homine digniora. Thus siquidem, & myrrha ipsi potissimum conGruebant. Quinnam igitur illud est quod eis, & domo, & patria relicta, tanti itineris spatia transire persuaserit? Quod proculdubio fecit, & stella quam viderant, & a deo donata lux, quæ illorum mentibus, quasi aliud quoddam sydus effulserat, eosque paulatim ad perfectiorem scientiam prouehebat. Cum enim essent cuncta alia vilia, nisi istud eorum animos incitasse, nunquam profecto tantum illi honoris paruulo detulissent. Idcirco nihil, ibi de sensibilibus istis grande conspicitur, sed augustum tugurium, ac vile præsepium, & inops mater, vt melius nuda Magorū philosophia clarescerēt & vt discas quia non quasi homini tantū, sed etiam deo authori omnium supplicarint bonorum, propterea nullo eorum, quæ extrinsecus videbantur offensi sunt, sed & puerum fideliter adorabant, & munera suppliciter offerebant, quæ tamen plurimum, & a Iudæorum ruditate distarent, & ecclesiasticæ philosophiæ conuenirent. Siquidem scientiam isti, & obedientiam, & charitatem figuraliter offerebant: non oues non vitulos. *Responso autem accepto*, inquit, *in somnis, ne rediret ad Herodem: per aliam uiam reuersi sunt in regionem suam*. Considera igitur etiam hoc loco admirabilem Magorum fidem, qui in nullum hinc scandalum commouentur: sed ad cuncta obedientes permanent, atque flexibiles, nihilque omnino turbantur, neque ipsi secum disputant, dicentes: Si magnum quiddam esset hic puer, & potentiæ aliquid obtineret, nobis adoratoribus eius, quid opus esset fuga, occultusque discessus? Cur enim nos, qui palam ac liberè venimus, nec tanti populi fragorem, nec tyranni furorem pauentes, quasi reos quosdam atque fugitiuos, angelus ciuitate propellit? Verum nihil omnino tale, vel ore proferunt, vel mente concipiunt. Hoc est enim fidei insigne, vt absque controuersia vlla obediant imperanti, nec tamen mercedem reposcant obsequij. *Qui cum discessissent, ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum*. Dignum esse hoc loco iudico trepidationem quandam mentis fateri, & quasi metuere pro Magis, pariter ac puero. Etsi enim illi turbati

non sunt, sed fideliter omnia susceperunt, nos tũ scrutari dignum est, cur non & Magi præsentes saluentur: & puer: sed illi qui dẽ in Persidem reuertantur, hic autẽ cum matre in Aegyptũ transfugiat: cum multo potius fuisse videatur in manus eũ Herodis incidere: nec tũ cum incidisset latere, sed claro prorsus diuinitatis auxilio vindicari. Verum hoc modo rebus impletis, creditũ non fuisset vere illũ suscepisse carnẽ, tantiq; hodie mysterij sacramenta nutarent. Si.n etiam cum ista facta sint, & plurima iuxta humanæ naturæ dispensata rationem: aliqui tñ ausi sunt suspicari, qñ fabula quædã fuerit carnis assumptio: in quæ nõ illi impietatis prupta recidissent, si omnia iuxta quod dignũ est, propriẽ virtutis potentia egisset? Magos vero celeriter emittit, simul & Persarũ regioni mittens magistros, & inefficacem reddens furorem tyranni: vt discat se impossibilia moliri, & conceptam extinguat inuidiam, seque in studio vani laboris abducat. Est autem diuinitatis virtute dignum, non modo conterere inimicos, verumetiam cum omni illos facilitate decipere. Sic enim & Aegyptos populi sui vtilitate seduxit, cumq; palam in Iudæorum manus illorũ posset transferre diuitias, occultè hoc magis fieri, ac decipiendo præcepit: quod certe illum apud inimicos non minus fecit, quam alia signa, terribilem. Denique Ascalonitæ, omnesq; per circuitum alienigenæ, quando arcã dei cœperunt, percussiq; plaga, suaserunt ciuibus suis, ne aduersus dei repugnarent manum: cũ cæteris mirabilibus hoc quoq; in mediũ protulerunt, dicẽtes: Quare grauatis corda vestra, sicut grauauit Aegyptus & Pharao cor suũ? Nõne postq̃ illusit eis, dimiserunt populum suum, & abijt? Hæc verò dicebant, cũ ad documentũ virtutis dei signis manifestius factis, nequaquam istud esse inferius iudicarent. Id igitur ẽt in præsenti causa factũ est, qđ certe facilè posset tyranno incurere terrorem. Itaq; considera quænam Herodem esse passum, consequentia rerum ipsa declarat: qui certè suffocari ẽt præ indignationis magnitudine potuit, cum se ita illusum atq; irrisum doleret. Quòd si non est hinc melior effectus, non deus q̃ ista dispẽsauit, in culpa est, sed nimiæ liuentis insaniæ, qui ne his quidem cessit, quæ vtique consolari, & à tanta eũ abducere malignitare potuerũt. Sed alio rursus aditu ac malignitate in vlteriora processit, vt multo graniorem stultitiæ suæ reciperet vltionẽ. Et cuius tandem inquies rei gratia in Aegyptum paruulus mittitur? Prima quidẽ illa causa est, quam Euangelista signauit, vt impleretur, inquit, qđ scriptum est: *Ex Aegypto vocaui filium meum*. Deinde vt in illa quoque regione melioris spei ponerentur exordia. Quia.n. Babylon atq; Aegyptus præomnibus terris flamma impietatis ardebant, & ab ipsis statim principijs ostendit, quia vtranq; emẽdaturus esset, & igne potius fidei succensurus, ex his vtriq; persuadens ẽt de alijs mundi partibus speranda eẽ meliora. Nam Persidi quidẽ Magos remittit, ipse vero cum matre in Aegyptũ descendit. Supra vero ista quæ diximus, ẽt hinc aliquid aliud addiscitur, quod certè non ad exiguam philosophiam pertinere doceatur. Quid vero istud est? quòd ab ipsis videlicet vitæ initijs, ad tentationes debeamus atque insidias præparari. Cene igit̃ ab ipsis omnino incunabulis Christi, istud effectum. Nam statim vt ortus [illegible], cõtra eum tyrannus furit, et ipse in Aegyptũ fugit, continuoq; in montana trãsitur, & mater innoxia in regionem Barbarorum fugatur; vt tu videlicet hæc audiens, eũ dignus fueris specialis alicuius negocij minister effici, & videris te tribulationes varias & mille sustinere discrimina, nihil omnino turberis, neq; tecum ratiocineris, ac dicas: Quidnam istud est, quod mihi infertur immerito? Cui certe laus poteris, & corona congruit: quique esse deberem clarus ac nobilis, vtpote dominica præcepta perficiens. Sed vt isto munitus exemplo viriliter cuncta sustineas, sciens tribulationes maximas, & inseparabiles quasdam comires esse virtutum, perspice igitur istud non tantum in matre pueri, verumetiam in illis Barbaris fuisse completum. Nam & illi reorum mare clam fugiunt: & ista, quæ nunquam domum suam fuerat egressa, & tum ærumnosum conficere iter iubetur, propter partum illum mirabilem, ac spiritalem. Sed considera rem prorsus nouam, atq; mirificam. Palæstina insidiatur, Aegyptus recipit ac seruat eum cui tendũ tur insidiæ. Non solum quippe in filijs patriarchæ, verumetiam in ipso domino præcesserunt secutorum figurę. Siquidem multa ẽt quæ in ipso tũc facta sunt, præcinebant

1. Reg. 6.b

Oseę. ii. a

L

M

bant ea, quæ postea erant futura. Quod in asina quoq; & pullo eius impletum est. Apparuit igitur non angelus Mariæ, sed Ioseph loquens: & quid ait? *Accipe puerum, & matrem eius*. Hic iam non dicit, coniugem tuam, sed matrem eius: quia absoluta per signũ partus, & exposa suspicio ẽ, & nosq; vlla ambiguitate vir crediderit libere iam, & aperte angelus, neq; filium, neq; coniugem, eius appellans: sed puerum, inquit, accipe, & matrem eius, & fuge in Aegyptũ. Causam quoq; iungit fugæ. *Quoniam*, inquit, *Herodes quærit puerum, ad perdendum eum*. Quæ cum audisset Ioseph, nequaquã passus est scandalum: neque dixit, Incerta ista res est, ac prorsus ambigua, tu paulò ante dicebas, quia saluabit populum suũ, & nunc seipsum quidem non potest de periculis liberare. Aut si põt, quid nobis est opus labore, ac transmigratione longinqua? contraria oĩno sunt facta promissis. Sed horũ nihil prorsus opponit. Vir.n. erat fidelis, neq; curiose reuersionis tps, inquirit, quod vtiq; ab angelo non signate fuerat expressum. Sed esto ibi, inquit, vsquequo dicã tibi. Verũ ille, nec per ista quidem factus est segnior, sed obediuit liben

A ter, & credidit, oẽs prorsus tribulationes cũ gaudio sustinendo. Enimuero misericors deus mœstis rebus q̃dam ẽt iucunda permiscuit. Quod certe in sanctis oĩbus fecit, quos neq; tribulationes, neq; iucunditates sinit habere cõtinuas: sed tum de aduersis, tum ex prosperis iustorum vitam, quasi admirabili varietate contexuit, qđ hic quoq; eum fecisse considera. Videndo quippe sanctus Ioseph grauidam spõsam, in conturbationem incidit maximam, atque in horribilem quendam cogitationis tumultum. Iugis.n. illum de puella adulterij suspicio mordebat: sed affuit repente angelus suspicionem soluens malignam, & timorem hunc prorsus extinguens: deinde videns puerum signo natũ, maxima exultatione repletus est: sed rursus huic ẽt gaudio periculũ grande successit, cũ tota vtiq; ciuitas turbaretur, ipse rex fureret, & ad necem puerum q̃reret: sed & hunc mœrorem alia rursus lætitia subsecuta est, apparitio videlicet stellæ, & adoratio Magorũ. Post hanc quoq; iucunditatẽ iterũ periculũ, iterumq; formido. Quærit, inquit, Herodes aĩam pueri: & fugere necesse est, & in longinqua transire. Nondum quippe opportunum erat, vt signorum miracula coruiscarent. Si.n. a prima prorsus infantia B mirabilia monstrasset, homo proculdubio creditus non fuisset. Ideirco nanque non vtcunq; tps legitur, sed & tumor vteri cernitur, & nouem mensium tempus voluit, & ipse partus absoluitur, & nato nutrimẽtum lactis adhibetur: perq; aliquot annos silentio res tanta celatur, & virilis expecta tur ætas, vt per hæc oĩa credibile efficiatur susceptihominis sacramentum. Qua igitur ex causa non sunt facta miracula? pp matrem, propter Ioseph, propter Symeonem iam iamq; moriturum, pp pastores, propter Magos, propter ipsos quoque Iudæos. Siquidem voluissent ea, quæ fiebant diligenter experiri, non paruum inde ad illa, quæ secutura erãt, habuissent profectũ. Quod si nihil prophetæ de Magis loquuntur, nequaquam omnino turberis: nanque omnia prædixerunt prophetæ, nec cuncta siluerunt. Quemadmodum.n. si vidissent hoĩes factum quod nunq̃ audissent futurum, & conturbationis plurimum, & stuporis habuissent: ita rursus si cuncta omnino ante didicissent, & illi etiã somnum (vt ita dixerimus) de securitate paterantur, nec quicquam nouum Euangelistis fuisset C relictum. Si vero de prophetia Iudæi ambigerent, dicẽtes: *Ex Aegypto vocaui filium meum*, de se dictum potius, quàm de Christo esse prædictum: responderem profecto esse hunc quoq; prophetię morem, vt multa sæpe in alijs dicantur quidem, sed in alijs impleantur: vt illud quod de Symeone, & Leui dr: Diuidam eos in Iacob, & dispergam eos in Israel. Hoc.n. non in ipsis, in eis etiam factum est, qui de illorum stirpe processerunt. Et quod in Cham a Noe dictum est, in Gabaonitis posteris eius impletur. De Iacob quoq; similiter intelligitur accidisse: siquidem benedictio illa, quę dicit, Esto dominus fratrum tuorum, & adorent te filij patris tui: non in ipso habuit effectum. Quemadmodum enim id possit intelligi, cum econtrario iste timuerit fratrem, atq; tremuerit, eumq; millies adorari? sed vtiq; in eis, qui ex eius stirpe descenderunt. Hoc igitur etiam in præsenti potest quæstione defendi. Quis.n. magis, ac proprie dei filius esse dicitur? Ille ne populus qui adorabat vitulum, qui idolis initiabatur, quiq; filios suos dæmonijs immolabat: an vero dominus Iesus Christus, qui

Ge. 49. d

Ge. 9.d Ioſue. 9. a, & seq. Ge. 27. d. & 28. a. & 33. a

Exo. 32 a. & seq. Ps. 105. f

qui natura filius dei est, & toto patrem ho
nore veneratur? Itaq; nisi aduenisset iste,
D nequaquam prophetia dignum finem ha
bere potuisset. Considera igitur quemad-
modum istud ipse Euangelista designet,
dicendo: *vt impleretur*. Ostendit.n.quoniã
nisi venisset iste, non vtiq; fuisset imple-
tum. Quod quidem ipsum, beatam virgi-
nem non mediocriter claram facit, ac no-
bilem: quæ id habuit quod toti illi erat po
pulo gloriosum, qui superbius se, atq; inso
lentius efferebant, quod deducente deo de
Aegypto fuissent reuersi, idq; ad gloriam
suam sæpe iactabant. Hoc.n.etiam prophe
Amos.9 c Ge.46.a & seq. ta denotans ait: Nonne alienigenas addu-
xi de Cappadocia, & Syros ex louea? Fecit
etiam virginis hunc esse primatum. Qui-
nimmo & populus, & patriarcha cum de
scenderent in Aegyptum, & inde rursus a
scenderent, istius reuersionis signabant fi
guram. Nam & illi fugiẽdo mortem, quã
comminabatur fames, descenderunt in Ae
gyptum, & hic mortem fugit, quæ per insi
dias imminebat. Sed illi quidem a fame,
quæ tunc acciderat, liberati sunt: hic vero
etiam descendens in Aegyptum, omnem
illam regionem suo sanctificauit ingressu.
Diligenter vero perpende, quemadmodũ
cum humanitatis humilibus, diuinitatis
excelsa claresc̃at. Nam cum dixit angelus,
E *fuge in Aegyptum*: Nequaquam se socium
itineris futurum esse pollicitus est, neq; il-
luc scilicet euntibus, neque redeuntibus:
proculdubio designãs maximo ipsius pro-
pter quem fugiebant paruuli, esse munitos
comitatu, qui vbi certè primus apparuit,
in melius cuncta conuertit. Nam & Magi
illi, & Barbari superstitionem patriam re-
linquentes, ad verum dominum veniunt
adorãdũ, & Augustus ipse futuro in Beth-
lehem partui per descriptionis serui impe
rium, & Aegyptus suscipit, ac tuetur insi-
dias fugientem tyranni. Nanq; tactu ipso
domini gustum quendam sanctificationis
adipiscitur: vt cum illum audierit ab apo-
stolis prædicari, huius quasi priuilegij ho
nore decoretur, quod dominum prima su
scepit. Et certè solius hic Palestinæ videba
tur esse primatus: sed facta est postea ista
feruentior. Deniq; siquis nunc ad Aegypti
veniat solitudines, paradiso prorsus omnẽ
illam videbit eremum digniorem, & innu
merabiles angelorum cœtus in corporib.
fulgere mortalibus, & populos martyrum
& choros virginum, & omnem quidem ty
rannidem diaboli dissolutam, Christi au-
tem regnum coruscans: & illam Magorũ F
quondam, ac philosophorum parentem,
cunctarumq; huius generis artium reper-
tricem, quæq; etiam cæteris propria inuẽ-
ta tradiderat, videbit modo piscatorũ ma-
gisterio gloriantem, & contemptis omni-
bus iam illis repudiatisq; doctoribus, pu-
blicanos vbiq;, ac sutores pellium circunse
rentem, atq; ad maximam fidei suæ gloriã
crucem domini præferentem. Et hæc om-
nia bona non in vrbibus solum, sed etiam
in desertis florent locis. Est.n.cernere tota
illa regione diffusum exercitum Christi, &
admirabilem illum regium gregem, virtu-
tumq; cœlestium cõuersationem in terris
micantem. Atq; hæc non in viris solum,
verumetiam in fœminis splendere consp
cias. Nam illæ quoq; nõ minori, q̃ viri vir
tute decorantur: non clypeo arrepto in e-
quum insilire callentes, vt honestissimi il-
li, ac sapientissimi gentilium iubent magi
stri: sed multo certè vehementius bellũ ge
rẽtes. Communis.n.illis, ac viris aduersus
diabolum pugna est, contraq; huius mun
di potestates, nec vspiam teneritudo sexus
his congressibus impares facit. Non.n.na Eph. 6.
tura corporis, sed voluntate animi exercen
tur ista certamina. Propterea sæpe in hu-
iusmodi acie fortius viris fœminæ decerta
runt, ac trophæis insignibus claruerunt.
Non ita varijs astrorum choris cœlum re-
fulget, vt Aegyptus innumeris monacho- G
rum, ac virginũ distinguitur, atq; illustra-
tur habitaculis. Siquis illã Aegyptũ vete
rem nouit rebellẽ deo, ac magnitudine su
perstitionum furentem, adorantem irratio
nales animantes, porros ẽt cepasq; pauitã
tem: hic optime Christi potest nosse virtu
tem, per quem facta est tam admirãda mu
tatio. Nec sanè antiqs testibus indigemus
adhuc.n.stultissimæ illius gentis reliquiæ
manẽt ĩ exẽplo prioris amẽtiæ. Sed ex his
tũ plurimi superstitionẽ pristinã respuen-
tes, iamque deposito insultantes furori, de
cœlo, & his, quæ in cœlo sunt philosophã
tur, & patrijs moribus obloquũtur, & pro
genitores suos sæpe miserantur, & phi oso
phos nihilipendunt. Ipsis.n.rerum voci-
bus eruditi sunt, quod illorum inuẽta ver
ba sint amilium fabularum: veram au-
tem, cœloq; dignam hanc solam esse phi-
losophiã, q̃ illis à piscatoribus prædicata
est.

est. Propterea cum hac dogmatum veritate, plurimo etiam studio virtutis ornatur: cunctis quippe præsentibus rebus exuti, mundoq; crucifixi, nihilominus ad perfectionis vlteriora contendunt: proprij siquidem opera corporis ad indignẽtium vtuntur alimoniam. Neq;.n.quia ieiunat, aut vigilãt, idcirco ocium sibi indulgent diurnum: sed noctes quidem sacris hymnis, ac vigilijs: dies vero orationibus, manuumq; operibus exercent, a postolicæ cursum virtutis imitantes. Si.n.ille, inquiunt, toto pene ad ipsum respiciente mundo, vt inopes pasceret, & opificem professus est, & vsum pristinæ artis exercuit, idq; faciens ne nocturno quidem sopori indulsit: quãto nos magis qui secreto eremi fruimur, vacatione quietis huius ad spiritualem vti decet operam? Erubescant hoc loco locupletes oẽs, sed in ipsis diuitijs, pauperes quando illi quidem nihil præter corpus proprium possidentes, vim quandam manibus suis afferunt, adnitentes omnino atq; certãtes fructus hic egentibus inuenire. Nos vero cum plurimũ opum occultemus interius, ad misericordiæ opera, nec de superfluis aliquid attingimus. Quam igitur, (responde quæso) excusationem poterimus inuenire? quam veniam? Et certe considera, q̃ isti
Exo.16 a aliqñ pecuniæ fuerint amatores, quinetiã cum cæteris vitijs ventris imperio seruientes: ibi.n.erant ollæ carnium, quarum Iudei in eremo recordantur: ibi multa tyran
I nis ventris, & gutturis: sed tamen quia no luerunt, in contrariũ repente mutati sunt, & Christi suscipientes ignem, in cœlum subito subuolarũt. Quiq; prius ad iracundiam ardentiores omnibus fuerant, & ad libidinem corporis proniores, nunc incorporeas potestates temperantia, cæterisque speciebus virtutum imitantur. Quisquis regionis illius gnarus est, ista q̃ dicimus recognoscit. Si vero habitacula illa nondũ nouit consideret virum per cunctorũ vsq; hodie ora volitantem, quem apostolorum simillimũ Aegyptus protulit, beatum dico, & magnũ illum, de quo sæpe audistis, Antonium, & respiciat, quia hic quoq; illius fuerit regionis indigena cuius etiam Pharao, sed nihil sit inde vitiatus. Nã & visione dei dignus est habitus, & talẽ vitã prorsus ostendit, qualem habere studẽt milites Christi. Hoc añ facile cognouerit, quisquis eum legerit librum, qui vitæ eius texit historiam, in quo ẽt prophetiam lucentem videbit. De his.n.quos Ariana pestis inuasit, manifestissime prophetauit: quantaq; ecclesijs labes immineret, edocuit: deo vtiq; reuelante hæc, & cuncta ante oculos eius figura pingente. Quod certe, vel præcipuum catholicæ fidei documẽtum est, nullum videlicet hæreticorum talem posse monstrari. Sed ne me hæc audi- K re videamini, ipsum potius librum legentes, diligentius cuncta discetis, vt maxima inde philosophiæ incitamenta capiatis. Obsecro autem, vt non solum meditemur scripta illa, sed ea quoque, quæ exprimuntur, imitemur: neque, vel locum: vel educationem, vel maiorum nostrorum vitia præ texamus. Si enim nosipsos diligentius voluerimus excolere, nihil nos horum prorsus impediet. Siquidem, & sanctus Abraham habuit patrem impium, neque tamẽ illius hæres impietatis effectus. Et Ezechias prophanissimi Achaz filius fuit, sed dei amicus esse promeruit. Et Ioseph in media tum seruiuit Aegypto: sed gloriosam sibi texuit castitatis coronam. In medio quoque Babyloniæ tres pueri, in media quoque Chaldæorum domo inter illos delitiarum varios apparatus, in summa tamen arce philosophiæ constiterunt. Et Moses in Aegypto, & Paulus in toto orbe terrarum: nec tamen his omnibus quicquam horum impedimento fuit, quominus cursum virtutis implerent. Et nos igitur cuncta hęc exẽpla cernentes, superfluas quidem curas, & varias peccandi occasiones penitus amputemus, eumq; quo virtus paratur, amplectamur laborem. L Sic enim, & deum ad maiorem in nos beneuolentiam prouocabimus, & merebimur, vt nobis in spirituali certamine cooperetur, atque ita bonis potiemur æternis, quæ omnes nos percipere contigat, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium cum patre, & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Homilia nona ex capite secundo, Georgio Trapezontio Interprete.

TVnc Herodes ut des quoniam illusus esset a Magis, iratus est ualde: & mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, a bimatu, & infra, secundum

Universidad de Deusto
Biblioteca

secundum tempus, quod exquisierat à Magis. Et certe non cum oportuerat iraſci, ſed comprimi potius, ac timere, atq; intelligere, q̄ rem ſtultam conaretur: ſed coerceri oīno nequit animus praua ſemel voluntate vitiatus, iamq; imbecilliter ægrotans, neq; cedit magnis quamlibet a deo remedijs indultis. Conſidera igitur iſtum prioribus malis addere poſteriora certantem, & homicidia homicidijs iungentem, perq; omnia velut furibundum in præcipitia labentem: quaſi. n. ab aliquo dæmonum, ira, ira cundia, inuidiaq; vexatus, nulla prorſus ratione frænatur: ſed contra ipſam omnino fuit naturam, & iram qua aduerſus Magorum illuſionem fremebat, in paruulos vertit innocuos: tale quiddam in Paleſtina facere aggreſſurus, quale Pharao in Aegypto perpetrarat. *Mittens enim,* inquit, *interfecit omnes pueros in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu, & infrà, ſecundum tempus quod exquisierat ā Magis.* Hic iam vos diligenter attendite, etenim multi multa ſuper hmōi infantibus dicere conantur, iniuriam facti criminātes: & alij modeſtius quidem ſciſcitari malunt: alij vero confidentius certant, immo furioſius. Vt igitur hos quidem ab inſania, illos aūt ab imperitia liberemus, patimini nos de hac cauſa vel breuiter diſputare. Si. n. illud criminari volunt, qm̄ deſpecti ſunt a deo paruuli, cum iuſſu occiderentur tyranni: criminentur ēt illorum militum necem, qui traditū ſibi Petrum aliqn̄ cuſtodiebant. Sicut vero hic fugiente puero Ieſu, alij paruuli ꝓ illo, q̄ ſolus quærebatur, intereunt: ſic ēt tunc Petrum de catenis, & carcere ab angelo liberatū, tyrannis quidē, huic (de quo quimur) & opere ſimilis, & noīe, cū requiſiſſet, nec tn̄ inuenire potuiſſet, ꝓ illo eos a quibus cuſtodiebatur, milites interemit.

M

Exo. 1. b c

Act. 12. a

Act. 12. a

A Et quid hoc, inquies, ſpectat ad cauſam? hęc. n. nō eſt ſolutio, ſed geminatio qōnis. Et ego id quidē noui, propterea q̄ oīa eiuſmodi profero, vt vno abſoluam cuncta compendio. Quonam ergo mō iſta ſoluēda ſunt, quamue poterimus probabilem proferre rationem? qm̄ non quidem Chriſti fuga paruulis cauſa mortis extitit, ſed crudelitas regis. Sicut ēt illis militibus nō Petri liberatio cauſa interitus fuit, ſed Herodis profecto vecordia: qui ſi vidiſſet parietem carceris temere profeſſum, ſeras violenter reuulſas habuiſſet colorem, quo vel dolum, vel deſidiam cuſtodientibus apoſtolum militibus imputaret. Cū vero integra, atq; ita vt fuerant oīa permanerent, cum clauſa oſtia cernerentur, cum & cuſtodum manus eadem catena conſtringerent (erant quippe pariter colligati) potuit ex his facile conijcere, ſi iuſte id quod acciderat iudicaſſet, quia neq; virtute, neq; calliditate hoīum id fuiſſet effectum, ſed diuina procul dubio potentia, atq; mirifica ex quo illud quoq; fuiſſet ſecutum, vt non iniq; vindicaret in milites, ſed deū qui id egerat ſuppliciter adoraret. Si. n. fecit cuncta, q̄ fecit, vt non mō cuſtodes in periculum non induceret: verumetiā per illos regem ipſum in viam veritatis aduceret. Si vero ille ſapientiſſimo aīarum medico, & ad commodum hoīum cuncta facienti eſſe voluit ingratus: inobedientia languentis in culpa eſt, non peritia curātis. Quod in puerorum quoque cauſa dici conſequētiſſime poteſt. Quo. n. Herodes ſæuiſſime colore rationis iratus es, cum te a Magis illuſum videres? Non cognoueras ortum illum eſſe diuinum? Non tu princeps conuocaueras ſacerdotum? non ipſe congregaueras ſcribas? Non ēt illi, qui a te fuerant conuocati, prophetam ſecum in iudicium illius concilij protulerunt, qui olim iſta p̄dixerat? Non intellexiſti noua veteribus conſonare? Non audiſti qm̄ Magos ſtella deduxerit? Cur non erubuiſti tam laudabile ſtudium Barbarorum? Cur non libertatem illorum fiduciamq; miratus es? Cur non es reueritus veritatē? Cur non ex præcedentibus ēt extrema penſitaſti? Cur non ex his oībus collegiſti, nequaquā Magorū illuſionum deputādum eſſe quod factum eſt: ſed diuinæ vtiq; virtuti, prouide omnia atque vtiliter ordinanti? Quòd ſi eſſes ēt Magorum fraude deceptus, quid hoc præiudicaret innocuis? His, inquit, aſſentior. Bene enim Herodem omni excuſatione nudaſti, & oſtendiſti ſceleſtiſſimum prorſus homicidam, nondum tamen ſoluiſti de iniquitate ipſius facti quæſtionem. Etſi enim ille egit iniuſte, cur tamen deus agi iſta permiſit? Quid igitur ad huiuſmodi obiecta reſpondeam? Illuc profecto, quod ſp, & in eccleſia, & in domo, & in publico, & omnino vbique inculcare non deſino, quodq̄ue a vobis ſumma cum diligentia cupio ſeruari. Stat enim certa illa, fixaq; regula, & vna contra omnes huiuſcemodi

B

C

iuſcemodi aptiſſima, ac validiſſima quæſtiones. Quænā igit hæc regula eſt? quæue ratio? Quia videlicet qui lædere velint, multi ſint: qui veto ab alio lædatur, oīno nullus. Et ne in longum vos ſuīæ huius cō turbet ambiguum, rem celeriter abſoluā. Quicquid illud a quolibet hoīum paſſi fuerimus iniuſte: aut remiſſione peccatorum deus, aut amplioris mercedis retributione compenſat. Atque vt lucidius incipiat eſſe quod dixi, ratione iuuemus exemplis. Ponamus. n. aliquem ſeruum multarum pecuniarum proprio eſſe dño debitorem, vim quoq; perpeti ab iniquis hominibus hunc ſeruum, & q̄dam eorum, quæ habebat amittere: ſi igitur dñs valens coercere raptorem, atq; violentum, non quidē ſeruo reſtituat erepta, ſed tn̄ cuncta, quæ perdidit, ſibi illa computaret reddidiſſe: putaſne læſus eſt ſeruus? Nequaquā. Quia vero ſi receperit plura q̄ perdiderit, nonne ēt lucri damni occaſione collegit? Quod certe ab oībus abſq; vllo probatur ambiguo. Hoc igitur, & in nobis cum iniuſte aliquid patimur cogitemus: quia ſcilicet pro illatis nobis afflictionibus, aut remiſſionem accipiamus oīum peccatorum, aut ſi tanta in nobis delicta non fuerint, clarioribus honoremur coronis. Audi. n. Paulum loquentem ſuper eo, qui fuerat fornicatus: Tradidi, inquit, huiuſmodi hoīem ſatanæ, in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die domini Ieſu. Quorſum, inquies, dicuntur iſta? Nobis. n. de illis ſermo eſt læſis, qui ab aliquibus lęduntur inimicis, non qui a doctoribus corriguntur. Nullo ſiquidem, ſi diligēter inſpicias, hæc medio ſeparantur. Etenim in quæſtionem vertitur, ſi pati quippiam mali noxium dicantur eſſe patienti. Sed vt de eo quod prius quæritur, ſermonem faciamus, recordare beati Dauid, qui cum videret Semei illum amariſſime inſtantem, exq; periculis inſultantem, ac mille cum opprobrijs obruentem: duces vero militiæ ardere in conuitiatoris interitum: prohibuit: & dixit: Dimitte illum, vt maledicat, vt videat dñs humilitatem meā, & reddat mihi bonum pro maledicto hoc in iſto die. In pſalmis quoq; canendo dicebat: Reſpice inimicos meos, qm̄ multiplicati ſunt, & odio iniquo oderunt me: & dimitte omnia peccata mea. Lazarus quoq; propterea intrauit in requiem, quia patienter innumera huius vitæ aduerſa ſuſtinuit. Non igitur lædunter, qui lædi nobis vñr: ſi modo viriliter illata patiātur. Quinetiam hinc cumulatoria percipiunt, ſiue cotripiantur a deo ſiue a diabolo verberentur. Et quod, inquis, pctm̄ habebāt paruuli, vt illis opus fuerit ignoſci? De his qdē qui fuerūt ętate ltīma, recte hoc dr̄. Qui vero tam immaturum ſuſtinuere finem, quænā illa pp quæ interfecti putentur, delicta fuerunt? Non me audiſti paulo ante dicentem: qm̄ ſi ea, q̄ ſoluantur peccata non fuerint, erit tn̄ retributio mercedis his qui iniuſte aduerſa aliqua patiuntur. Quid igitur obfuit in tali cauſa paruulis interemptis, & ad tranquiliſſimum, tutiſſimumq; portū celeriter euectis? Qm̄ ſi vixiſſent, inquis, multis potuerant florere virtutibus. Sed idcirco non exigua eſt p̄ſtanda merces, qm̄ in tali cauſa interitum pertulerunt. Poſſumus vero illud referre, q̄. ſ. non eos permiſiſſet deus tam celeriter hinc rapi, ſi eos præclari cuiuſdam meriti futuros eſſe preſciſſet. Si. n. etiam illos, qui in ſumma malignitate victuri ſunt, tanta tn̄ cum patiētia ſuſtinet: quanto magis hos non ita finiſſet auferri, ſi eos magnos quoſdam præuidiſſet futuros? Et hi quidem ſunt noſtri ſuper hac qōne ſermones, immo ne ipſi quidem noſtri oēs: ſed ſunt alij multo his remotiores quos diligenter nouit ille, qui cuncta diſpenſat. Huic igitur comprehēſione huius rei certiore commiſſa, ad ſequentia proueharnur, & ex afflictionibus cæterorum fortiter omnia ferenda diſcamus. Etenim nō parua tunc Bethlehem luctus tragœdia cō prehendit, cum paſſim paruuli ab ipſis matrum raperentur vberibus, ad crudelem illam mactationem ducerentur. Quòd ſi adhuc animo paruus es, & infra perfectionem probatæ in aduerſis philoſophiæ iaces, diſce illius qui iſta præceperat, finē tyranni, & in hac aliquantulum conſolatione reſpira. Satis. n. ille tunc celere ob tale facinus pœnam recepit, tantoq; congruentia ſceleri ſupplicia perſoluit. Siquidem vitā iſtā morte teterrima, & multo hac quā infontibus intulerat miſerabiliore finiuit: malaq; alia mille ſuſtinuit, quæ facile noſtis, quotquot Ioſephi ſuper his legiſtis hiſtoriam. Quā ego, ne in lōgum verba producerem, neue continuum textum expoſitionis inciderem, ſuperfluum duxi præſenti inſerere ſermoni. *Tunc impletum eſt quod dictum*

D

E

F

G

1. Co. 5. b

2. Reg. 16. b

Pſ. 24. d

Luc. 16

Antiquitatū lib. 17. cap. 8. 9. & 10

dictum

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictum est per Hieremiam prophetam, dicentem: Vox in Rhama audita est, ploratus, & vlulatus multus, Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt. Admirabilis consequentia: quia vero auditorem magnitudine horroris impleuerat, cum vtiq; violentam illam iniquam atq; crudelem descripsisset mactationē: rursus eum consolatur, & dicit, ꝙ non idcirco illa facta sint, quia ea deus prohibere nequiuerit, aut futura non viderit: sed q̄ certe, & præscierit, & per prophetam longe ante prædixerit. Nequaquā igitur turberis, & concidas, ad ineffabilem prouidentiam eius prospiciēs: q̄m, & per illa, quę operatur ipse, & per ista quæ ab alijs fieri sinit, perspicue possumus intueri. Quod igitur dñs discipulis loquēs ait, hic āt coaptandum est. Quibus q̄m cōdemnationes, captiuitates, & totius orbis oppugnationes, interneciuaq́; prælia præcinebat, releuans eos, & consolans, ait: Mat. 10 c Nonne duo passeres esse vænciunt, & vnus ex illis non cadet in terram sine patre vestro, qui in cœlis est? Hæc vero dixit, ostendens deus, quia nihil fieret eo nesciente, sed spectante quidem cuncta: non tñ cuncta faciente, ac si diceret: Nihil omnino turbemini, neue paueatis: ille enim qui & præuidet ista omnia, quæ & sustinetis, & ꝓ ōt profecto prohibere, vobis vtiq; proficiendo non prohibet: quod in nostris quoque tentationibus cogitare, & satis hanc idoneam consolationem poterimus accipere. Et quid, inquis, ēt Racheli cum Bethlehē cōe dicit? *Rachel*, inquit, *plorans filios suos*. Ge. 48. b Quid aūt Rhama prinet ad Rachel? Rachel mr̄ fuit Beniamin, quam defunctam sepelierunt in Hippodromo, qui est iuxta Bethlehem. Quia igitur, & sepulchrum vicinum erat, & campus ipse in Beniamin sorte contigerat, Rhama quoq; ad eandē pertinebat tribum, & a principe tribus, & ab ipso interfectionis loco consequenter eos, qui occisi sunt, filios eius vocauit. Deinde cū ostēdisset incurabile illud vulnus infixum, ait. *Et noluit consolari, quia nō sunt.* I Rursus ēt hic dicimus, qd paulo aū dicebā nunq̄ nos debere oīno turbari, cum accidunt aliqua, q̄ promissionibus dei aduersari videātur. Ecce.n. aduenientе ipso dño ad illius populi, immo totius orbis salutē qualia populi exordia, mater fugit, intolerabilibus patria calamitatibus occupatur, cædes innumeræ, omnibusq; amariores

H

mortibus perpetrantur, ploratus, & luctus ingens vbiq; Neq; est cur conturberis, sic ille rempublicā suam semper auspicatur, ingens virtutis suæ nobis exhibens argm̄: sic apostolos suos deduxit, atq; omnia restituens contraria contrarijs, componit, quò maiori cum admiratione fiant. Cæsi igitur eiectiq; & mille tormenta passi apostoli, victores tandem persecutorum suorū euadunt. [Defuncto aūt Herode, ecce angelus dñi apparuit in somnis Ioseph in Aegypto, dicens: Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & vade in terram Israel.] Non iam dicit, fuge: sed, vade. Videsne rursum tribulationi requiem succedentē, deinde periculum imminere post requiem? Rediens.n. montanā illam regionem reliquit, & in propriā rursus habitationē reuertitur, & crudelem illum paruulorum interfectorem vidit extinctū. Deinde ingressus domū, priorū discriminū reliquias ostendit, filium. s. tyranni viuentē, atq; regnantē. Quonam aūt modo in Iudæa regnabat Archelaus, cum ipsi prouinciæ Pilatus Pōtius præsideret recēs adhuc erat Herodis interitus, & necdū regnum illud fuit in multa diuisum: itaq; nuper patre defuncto filius interim ꝑ ipso tenebat imperium. Nā frater quoq; Herodis eodem erat noīe, pp quod euangelista signanter addidit, *Pro Herode inquit patre suo.* Quòd si in Iudæam pp Archelaum, inquies, venire metuebat: debuit ēt Galilæam pp Herodē timere. Sed mutandæ regionis causa iam nulla remanebat, cum iā res profecto essent quietæ. Oīs quippe impetus persequētis in Bethlehem eiusq́; finibus desæuierat: qua vtiq; cæde completa, opinatur Archelaus oīa iā peracta, atq; in illa multitudine paruulorū, cum quoq; qui solus q̄rebatur extinctum. Alioqui si scisset mortuo patre, non occisum eum quem regem timebat futurū solicitior ipse fuisset in reliquum, atq; persequendo paternæ crudelitatis imitator. Venit igit̄ Ioseph in Nazareth, simul & periculum fugiens, & amori patriæ concedens: quod vt faceret securius, angeli super ea re responsum accepit: q̄q̄ Lucas non dicat eum illuc ex responsi authoritate venisse, quia more purificationis impleto reuersi sunt in Nazareth. Quidnam igitur dicendum est, quòd scilicet Lucas illud tempus profecto describens, qd fuit priusquam in Aegypto fugarentur,

K

L

centur, hæc dixerit. Neq;.n. ante emundationem illuc eos deus ire iussisset, ne vtiq; cōtra legem aliquid videretur admissum: sed ritum quidem illos purificationis implere, non tamen Nazareth redire præcepit, ac tum demum in Aegyptum fugere. Sed illi regionem patriæ diligentes, istud vltro fecerunt. Qui.n. in Bethlehem non nisi ob causam descriptionis ascenderant, cum prope ne standi quidem ibi haberent locum, ea re propter quam illuc ventū fuerat impleta, reuersi sunt Nazareth. Propterea quippe, & angelus cum ipsorum faciēs volūtate, in propriam illos domum remittit. Verum ne istud quidem ociose factum putemus, ꝙ certè porrò antè prędictū est. *Vt impleretur*, inquit, *quod dictum est a prophetа, quoniam Nazaræus uocabitur* Quis igitur hoc asseruit prophetarum? Nequaquā scruteris ista, neq; in huiusmodi fueris curiosus. Multa.n. ex propheticis periere monimentis, quod de historia Paralipomenō probare possibile est. Desides.n. cū essent Iudæi: nec desides modo, sed & impij: alia quidem perdiderunt negligenter, alia verò tum incenderunt, tum conciderunt. Et de prophanitate quidem tali Hieremias refert, de negligētia vero in. 4. Regum libro legimus, quoniam post multum temporis vix Deuteronomij sit volumen repertum, defossum quodam in loco, ac penè deletū. Si autem absque vlla incensione templi, absq; vllo impugnante ciuitatis tumultu, sacri tamen libri variè deperibant: quis iā istud inter illas depopulationes, vastationesq́; hostium, inter illa templi, ac totius vrbis incendia contigisse miretur? Cæterū quia prophetæ prędixerant, idcirco etiam apostoli Nazarenum eum frequenter appellant. Hoc ergo est, inquis, quod prophetiam de Bethlehem fecit obscuram? Nequaquam, immo hoc ipsum illos potius admonebat, & ad perscrutandum ea, quæ de illo dicta sunt, concitabat. Sic etiā Nathanael ad eum inquirēdum venit, dicēs: Ioā. 1. g Nazareth culus. A Nazareth potest aliquid boni esse? Erat enim viculus ipse vilissimus: immo non ille tantummodo, sed cuncta prorsus regio Galilææ: propter hoc dixit: Interroga, & vide, quoniam propheta a Galilæa nō surgit. Verum ille tamen ne inde quidem erubescens vocari, ostendit quòd nullius, quæ secundum hominem magna videntur, indiget. Nam & discipulos de Galilęæ

M

4. Reg. 22. b & seq.

Ioā. 7. g A

regione elegit, vbiq; occasiones amputans desidia, ac torpore languentibus: ac docēs quòd nullius rei indigeamus externæ, si voluerimus studere virtuti. Propterea ne domum quidem vspiam possedit. Filius, inquit, hominis non habet vbi caput reclinet. Et Herodis insidias fugit, & natus in præsepio collocatur, & in diuersorio manet, & matrem elegit pauperem: nos videlicet eruditi, ne quid horum esse erubescendum putemus. Itaq; ab ipsis omnino principijs vniuersam mundi pompā, omnem superbiam, atq; arrogantiam calcās, solius nos sectatores præcipit esse virtutis. Cur enim tu de nobilitate patriæ tumescas, cum te ego totius mundi iubeam esse peregrinum? Cumq́; talē esse te liceat, ut ad comparationem tui totus hic orbis iudicetur indignus? Quemadmodū.n. Christianus ista debet despicere, quæ ne ab ipsis quidem gētilium philosophis alicuius pretij iudicantur: sed longe extra bona hominis constituta, & extremi cuiusdam status fortita regionem. Et cur, inquis, Paulus tale quid dicit? Secundum electionem autem charissimi, inquit, pp patres. Sed require, quando, & de quibus, & ad quos loquens hoc Apostolus dixerit. Ad eos nempe hic sermo est, qui ex gētilibus Christiani, de fidei priuilegio magnum quiddam tumebant, contraq; Iudæos sese insolentius iactabant, atq; hoc ipso eos à societate fidei repellebant. Reprimens igitur illorum tumorem, ad fidem istos trahit, atq; ad eundem zelū crudelitatis accendit. Cæterum quādo de magnis loquitur viris, atque in omni virtute fortissimis, quemadmodū loquatur attende. Qui aūt, inquit, hæc dicunt, significant se patriam inquirere, & si quidem illius meminissent, de qua exierant, habebant vtiq; tempus reuertēdi nunc autem alteram meliorem expectāt. Et rursus: ſm fidem mortui sunt oēs isti, non reportantes promissiones, sed de lōge eas aspicientes, & salutantes. Et Ioannes quidem ad se venientibus inclamabat: Ne velitis dicere, quia patrem habemus Abraham, & iterum Paulus: Non.n. oēs qui ex Israel, hi sunt Israelitæ: neq; qui filij carnis, hi filij dei. Quid.n. filios Samuelis necessitudo iuuit parentis, cuius non fuerūt virtutis hęredes? Quid aūt ēt Mosi liberis paternæ profuit cura iustitiæ, cuius eis nō successit imitatio? Itaq; neq; ad illos prīs impe-

Luc. 9. g
Luc. 9. b &. 13. f
Ibid. a.
a e

Heb. 11 d

Ibid. c

Luc. 3. b

Ro. 9. b

1. Re. 8. a

C

imperium quasi ex successione defertur, qui illum vocabulum tantum signabant parentem: sed ad eum migrat, qui illius erat filius virtute, non genere. E regione vero quid Timotheo nocuisse creditur, q̃ fuit de patri gentili? Quid autem è diuerso, Noe filius, de patris virtute lucratus est, qui ex ingenuo factus est famulus? Vidisti certè quàm non suffecerit ad suffragium liberis, paterna nobilitas. Vitia siquidem voluntatis vicerunt priuilegia naturæ: & peccantem non modo de nobilitate patris, verum de ipsa libertate etiam pepulerunt. Esau quoque nonne sancti Isaac erat filius, magno etiam patris fauore munitus, qui. s. studebat atque cupiebat primatus ei benedictionem donare, propter quod etiam ille omnia patris iussa faciebat: sed tamen quia paruus moribus erat, nihil ex his omnibus adiutus prorsus est: sed & iuxta naturæ ordinem prior, & de patris voluntate securior, quia tamen displicebat deo, omnia, quæ iam tenere videbatur amisit. Et quid ego de hominibus loquor? Iudæi quondam filiorum dei honore gaudebant, sed decoloratos vitijs nihil iuuit tanta nobilitas. Si igitur dei quis filius factus, nisi huic nomini meritum virtutis addiderit, etiam maius subito profecto habebit supplicium, quid mihi iam auorum, atq; proauorum memoras dignitates? Hoc autem non in veteri solum, sed in nouo etiam testamento contigisse certum est. Quotquot, inquit, receperunt eũ, dedit eis potestatem filios dei fieri. Sed plurimis tamen ex huiusmodi filijs nihil patrem Paulus profuisse denunciat. Si circuncidamini, inquit, Christus vobis nihil proderit. Quomodo igitur his, qui curam sui habere voluerint, humanum poterit prodesse suffragium? Nequaquam ergo hominum accedamus sententiæ, qui de nobilitate, ac diuitijs gloriantur, ne in extremã inopiam decidamus: sed illam potius expetamus opulentiam, quæ consistit in splendore virtutum. Illam veto paupertatem refugiamus, quæ nos constituit in squalore vitiorum, per quã ille diues versus in pauperem est, qui ne vnius quidem erat guttæ dominus, aquam certe multis precibus ambiebat: nec est omnino inter nos quispiã qui tanta egestate teneatur. Quamlibet enim aliqui nimia tabescant fame, aquæ tamen non gutta solum, sed & copia æquali

Act. 16. a

Ge. 25. c

D

Ioã. 1. b

Gala. 5. a

Luc. 16

ter perfruuntur: nec ea solum, sed multo etiam maiore solatio, at non etiam ille dies, qui vsque ad guttæ quoque inopiam singulari egestate deuenerat, quodq; erat multo acerbius: nullũ omnino aliud paupertatis solamen poterat inuenire. Quid igitur tota mente diuitijs inhiamus, quandoquidem nos istæ in cœlum euehere nõ possunt? Responde, quæso, si terrenus forte rex diceret, non posse diuitum quenquã in ipsius fulgere regno, aut aliquo honore decorari: nunquid non certatim omnes abijcerent inhonoratas repulsasq; diuitias? Si igitur apud terrenum regem honorem nobis auferrent opes, continuo despicabiles fierent: rege vero cœlorum inclamante nobis, ac dicente, quia difficile sit nos cum diuitijs diuinæ illius habitationis intrare vistibulum, non impendimus omnia? Nunquid non libentissime carebimus vniuersis, modo vt cœlorum regnum introire mereamur? Et qua tandem digni venia sumus, qui his nos omni ambitione circundamus, quibus reiectis intercluſam hanc nobis viam facile possumus aperire? At vero nos thesaurum nostrum non solum in arcis recondimus, verum etiam terræ desodimus, modo ne illũ custodiendum transferamus in cœlum. Quod faciendo tale quiddam facis, quale si aliquis agricola accipiens frumentum in terra fertili seminandum, vberem quidem agrum relinquat, in lacum vero frumentum omne demergat, vt eo nec ipse potiatur, & frumentum sui corruptione depereat. Sed ille videlicet ab eis mira, & prorsus electa ratio proferatur. Quoties enim nos ista culpamus, dicere solent, non parum sibi consolationis afferri, quòd ea videant cum diligentia sibi cuncta seruari. Quinimmo non videre sibi ista reposita esse, grande solatium est, & mira securitas. Tu vero propter reconditas tibi opes non solum solicitudinis anxietate cruciatis, sed etiam mala cætera, multoq; his grauiora perpeteris, formidando mortes, pugnas, & insidias, tum ne publica sæuiat fames, & populus vacui ventris impulsu aduersans domum tuam corripiat, cum certe ipse tu potius amando diuitias, & famẽ in vrbem, & quod est fame grauius, hoc ipsum domui tuæ discrimen importes. Neque enim facile videas aliquos inopiæ necessitate deficere. Possunt quippe multa

Mat. 19 c. & Mar. 10 b

E

F

varijs

varijs modis ad huiusce miseriæ solatium prouideri: propter pecunias vero, atque diuitias, cæterasq; huiusmodi causas, plurimos tum occultè, tum publicè interemptos esse monstrauerim. Et multis quidem talium exemplis malorum, vitæ, agri, fora, omniaq; iudiciorum loca plena sunt. Qui nimmo si respicias mare ipsum, humano sanguine videas cruentari. Non enim in terra tantummodo tyrannis ista dominatur, sed in pelago quoque multa cum insolentia, temulentiaq; bacchata est. Nam hic quidem congregandi auri cupidus naufragat, alter vero propter ipsum necatur aurum, & vna atque eadem tyrannis alium mercatorem, alium fecit homicidã. Quid igitur potest ærumnosius amore pecuniæ, vel etiam pernicioſius inueniri, quãdo propter eam plerimi, & peregrinantur, & periclitantur, & sæpe etiam trucidantur? Et quis, inquis, miserebitur incantatoris a serpente percussi? Oportebat enim, vt scientes hanc crudelissimam tyrannidem, procul eius refugerent seruitutem, atque a tã inutili, & imperioso amore requiescerent. Et quanam, inquis, hoc ratione possibile est? Si scilicet alium. i. cœlestis regni amorem intra tuum pectus incluseris. Qui. n. concupiscit illius regni gloriam, facile irridebit auaritiam. Qui semel Christi seruus effectus est, non erit mammonæ famulus: cuius certè è regione sit dominus. Illa enim, vt fugientem sequi, ita fugere consueuit sequentem. Nullum sic honorat, vt contemptorem sui: nec ita irridet aliquẽ, vt eos, qui illam nimiè concupiscunt: nec irridet modo, verumetiã vinculis eos mille circunligat. Itaque soluamus aliquando hos pessimos, arctissimosq; nodos. Quid rationalem animam in famulatum adducimus, irrationalis materiæ, omniumq; malorum parentis? Sed ò grande ridiculum. Nos enim illam incessimus, at vero illa nos rebus impugnat, sicut seruos quospiam per orbem nos iugiter inhonorans, & quasi venales per cuncta circunferens. Quo quid turpius possit, qdve indignius inueniri? Si enim insensibiles materias nõ vincimus, quemadmodũ incorporeas possumus superare virtutes? Si vilissimam terram, & abiectos lapides minime despicimus, principatus quoque quomodo nobis potestatesq; subdemus? Quemadmodũ vero ipsum illud poterimus decus castitatis tenere? Si enim aspectu subito splendor auri etiã nos sui cupiditate succendit, quonam modo possumus pulchram faciẽ pudico animo, ac oculo præterire? Etenim tã to quidem in hanc tyrannidem amore cõ currunt, vt eos ipse quoque aspectus auri sæpe perturbet. Qui etiam facetum se loqui aliquid arbitrantur, cum quasi ludendo dicunt, iuuari quoque oculos quoties aureus numus aspicitur. Sed periculosè, ò homo, in talibus ludis: nihil enim perinde, & animæ oculis, & corporis, vt huiusmodi cupiditatis morbus incommodat. Hic quippe est amor ille teterrimus, qui lãpades stultarum virginum extinxit, easq; a sponsi excluſit thalamo. Hæc enim, vt dicis, species oculis accommoda, nõ sinit Iudam ad domini respicere voluntatem: quinetiam, vt cæcum duxit in laqueum, mediumque dirupit, postque illa omnia ad gehennæ supplicia transmisit. Quid est hac igitur peste iniquius, quidve pernicioſius: non dico de materia pecuniarum, sed importuna ista cupiditate hominum, atque furioſa? Nam crebro, & pugnas cier, & multo sanguine mortalium madet, omniq; fera prorsus immanior incidentes sibi rapido ore dilaniat: quodq; his multo est grauius, ne ipsos quidem facit sentire laniatus. Oportebat enim eos, qui tam dira patiuntur, & ad prætergredientes quosque tendere supplices manus, & impensè in auxilium conuocare, qui è diuerso etiam delectantur, & gratificantur his morsibus. Quo quid vnquam potest infelicius, quidve furioſius iudicari? Hæc igitur omnia intelligentes, fugiamus morbum hunc omnino letalem, & venenatissimos auaritiæ morsus remedio congruente curemus. Satis ab hac procul peste fugiamus, vt & hic tutam vitam habeamus, atq; tranquillam, & thesauros consequamur futuros, gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi, cui honor, & gloria in secula seculorum, Amen.

Ecc. 12. c

G

K

Homilia. x. ex cap. III.

IN diebus illis uenit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ, & dicens: Panitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum. De quibus hoc vult intelligi diebus? Neque illud hic videtur tempus notare, quo adhuc Iesus puer Nazareth venisse le-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gitur: nam post triginta ferè annos aduenit Ioannes, sicut Lucas euangelista significat. Quemadmodū ait igitur, in illis diebus? Mos est scripturarum, & vtiq; celeberrimus, hoc vti locutionis modo, non solū cum ad præteritam narrationem aliud cōtinuo tempus adiungitur: verumetiam cū illa narrat, quæ post multorum annorum spatia contingunt. Sic deniq; & dominus cum in Oliueti monte resideret, & accedētes ad eum solicite discipuli de captiuitate Hierusalem, deq; ipsius scisciterentur aduentu: & certè nostis quam grandi vtrunque hoc tempus medio diuidatur, cum de vrbis subuersione dixisset, sermonemq; de his disputans terminasset, iamq; ad dicendum de mundi fine transiret: tūc, inquit, hæc vel illa erunt. Dicendo autem, tunc, non vtiq; tempora, quæ plurimum a se erant discreta, coniunxit: sed illud tantummodo quo hæc euentura erant, tempus notauit, dicens: *In diebus illis*. Non.n. quasi cōtinuo hæc secutura monstraret, id posuit: sed in illis, inquit, diebus, in quibus certè ista contingerent, ad quę narranda progreditur. Et cuius, inquies, rei gratia post triginta annos Iesus venit ad baptisma istud cum legem erat veterem soluturus? Propterea vsq; in hāc ætatem, quæ omnia potest capere peccata, in legis obseruatione permansit, nequis diceret, ideo eum soluisse legem, quia eam nō valuisset implere. Neque.n. omnis prorsus ætas cunctis vitijs opportuna est. Nam primos adhuc annos imprudentia, & imbecillitas animi simul obsidet: adolescentiæ verò tempus feruentior impugnat libido: reliquā verò ætatem habendi maxime solicitat cupido. Propterea igitur omnem hanc Christus expectauit ætatem, per quod omne tempus iustitiam legis impleuit: ac tum demū venit ad baptisma, quasi cumulum illud cūctis obseruationibus legis imponens. Audi etenim, quid loquatur: Sic, inquit, decet nos implere omnem iustitiā. Quod dicit, hmōi est: Omnia iam legitima compleuimus, nec vllum transgressi sumus aliquando mādatum: vnum adhuc deest solummodo, oportet etiam istud adiungi, sicq; à nobis iustitia omnis implebitur. Iustitiam verò hic complementum cunctorum nominat mādatorum. Christum igitur propter eam, q̄ diximus causam, ad baptisma venisse manifestum est. Sed inquirendum videtur, vñ

Luc.3.

L Mat.24 a & Mat. 13.a

M

ipsum baptisma, & quamobrem fuerit institutum: quia.n. non a semetipso Ioannes sed deo illum mittēte ad mysterium istud accesserit, etiam Lucas euidenter ostendit, dicens: Verbum domini factum est ad Ioānem filium Zachariæ: id est, præceptū dei. Et ipse ait: Qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quē videris spiritum sanctum descendentem, hic est, qui baptizat in spiritu sancto. Qua verò de cā ad baptizandi est missus officium? Et hoc nobis idem Baptista declarat, dicens: quoniam venerit in regione Iordanis prædicans baptisma pœnitentiæ, in remissionē peccatorum: & certè remissionem hoc baptisma non habebat. Hoc.n. munus illius baptismatis erat, quod postea Christus instituit. In hoc.n. vetus homo noster crucifixus est, ac sepultus, & ante crucem nusquā prorsus remissio extitit peccatorum. Siquidem vbiq; ipsius hoc sanguini deputatur, idem.n. istud Paulus affirmans: Sed emundati, inquit, estis: sed sanctificati estis, non per baptisma Ioannis, sed in nomine domini nostri Iesu Christi, & spiritu dei nostri. Et alibi ipse dicit: Ioannes quidē prædicauit baptismum pœnitentiæ: & nō ait, remissionis: sed vt crederent in aduenientem post eum. Cum.n. nondum pro peccatis mundi hostia fuisset oblata, cum necdum spiritus sanctus descendisset, nec peccatum est solutum, nec inter dūm, atq; homines inimicitia sublata, nec maledictio expuncta: qūo remissio peccatorum facta dicitur? Quid igitur est, quod ait, in remissionem peccatorum? Erant omnino Iudæi peruersæ mentis, nec peccatorum suorum mordebantur reatu: sed cum maximis sceleribus tenerentur obnoxij, audebant sibi tamen arrogare iustitiam. Quod certè præcipuè a fide illos veritate decussit. Hoc.n. etiam Paulus accusans, ait: Q̄m ignorantes dei iustitiam, & suam quærentes statuere, iustitiæ dei nō sunt subiecti. Et rursus: Quid ergo dicemus? q̄ gentes, quæ non sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam. Israel autem sectando legem iustitiæ in legem iustitiæ non peruenit. Quare? qa non ex fide, sed quasi ex operibus. Hæc igitur causa malorum cum esset, venit Ioannes, nihil aliud faciens, quam vt illos ad peccatorum suorum cognitionem trahat. Hoc illius etiam habitus ipse ostendit, qui vtiq; cōpunctioni, ac pœnitentiæ cōgruebat.

A

Act.1.a
Luc.3.a

B

Ro.10.a

Ro.9.g

bat. Hoc ipsa qnoq; prædicationis verba
Lu. 3.b eius declarant. Nihil.n. aliud aiebat, quā, Facite fructus dignos pœnitentiæ. Quia igitur propriorum obliuio pctōrum, sicut etiam Paulus ostendit, insolētes eos aduersus Christi dona faciebat: è regione vero delictorum memoria requirendi liberatoris, & cōsequendæ veniæ desideriū suscitabat: ad hoc Ioannes præparaturus aduenit suadens eis refugium pœnitentiæ: non vt castigarentur, sed vt humiliores pœnitendo facti, & pctōrum suorum crebrius recordantes, ad dona remissionis accurrant.
C Vide igitur, quam hæc diligenter expresserit: cum.n. dixisset, quia venerit prędicare baptisma pœnitentiæ: intulit, in remissionem pctōrum: quasi diceret, ego illis confiteri peccata sua, & pœnitentiam agere psuasi, non vt castigarentur oīno, sed vt dignius postea remissionis dona susciperēt: nisi.n. seipsos ante damnassent neq; sane gratiam requisissent. Non quærentes vero gratiam, neq; remissionem profecto assecuti fuissent: ita istud baptisma, alterius.i. Christi baptismatis prēparatio est: & idcir co dicebat, vt crederent aduenientem post eum præter illam quam diximus, aliam quoque causam baptismatis ponens. Neq; .n. dignum erat, vt beatus Ioannes singulas adiret domos, & quasi apprehensa manu circunduceret Christū, atq; ipsum credendum esse clamaret, ac præsentibus cunctis atq; cernentibus beatam illam vocem emitteret, cæteraq; cuncta compleret. Propterea igitur venit ad baptisma. Nā & baptizantis fama, & causæ dignitas oēs trahebat, atq; ad Iordanem vocabat, & frequentissimum quoddam colligebat theatrum: propterea, & aduenientium ad se tumorem reprimit, eisq; suadet, nequaquam de ipso magnum aliquid suspicari ostendens illos extremorū esse reos malorum,
D ob quæ maximum illis imminere supplicium, nisi agant pœnitentiā, & parentibus derelictis, eaq; quam de illis habeant iucūditate contempta, totō aduenientem Christum orbe suscipiant. Quo adhuc tpe in occulto erant non modo dignitas, verumetiam præsentia ipsa Christi, ita vt a plurimis, & mortuus crederetur, recordantibus videlicet eam cædem, quæ paruulos depopulata est. Etsi.n. duodecimo ostendit se ætatis suæ anno, rursus tñ se celauit, ac texit. Propterea igitur ad manifestandā cognitionem sui clariore opus habebat, & celsiore principio. Et ideirco tunc primū incepit beatus Ioannes ea, quę Iudæi nusquam, vel a prophetis, vel quibuscunque alijs audierant, voce clarissima prædicare. Nihil vero iam de terrenis promissionib. loquens, regnum profecto annuncians instare cœlorum regnum: hic autem aduentum Christi, absq; dubio Cristi, & priotē significat, & secundum. Et quid, inquies, ad Iudæos? Neq;.n. quid dicit, intelligūt. Sed propterea, inquit, tectius loquor, vt ipsa permoti obscuritate dictorum, ad inquirendum illum veniant, quem audiunt prædicari: in tantum venientes ad se spebus melioribus erigebat, vt publicani pluri E mi, & milites quid eos facere oporteret, inquirerent, ac solicite interrogarent, quemadmodum vitam suam instituere deberent. Quod certe signum euidens erat, eos præsentium rerum curis leuatos, ad celsiora suspicere: iamque fideliter imaginati, tum supplicia, tum præmia futurorum. Cuncta quippe, quæ audiebant, quæq; cernebant, ad altiorem eos sapientiam subleuabant. Considera.n. quale tunc fuerit, videre hoīem post triginta annorum spatia ab eremi castitate venientē, filium certe pontificis, nullus prorsus ex rebus necessarijs indigentem, & mirabilem, profecto omnibus, & per cuncta reuerendum, quem Esaias quoq; testimonij sui authoritate decorabat. Nam, & ipse aderat prædicans eum, ac dicens: Hic est quem olim venturū promisi clamantē in eremo voce clarissima, ac prædicantē. Tanta.n. gratiæ largitate oīa hæc futura propheticus sermo prædixerat, vt non solum dominum, sed etiam ipsum ministrum eius multo ante præcineret: nec illum solummodo prænunciaret, verumetiam locum in quo erat habitaturus, sed & modū prædicationis eius doceret, quantaq; per illum morum emendatio esset futura exF primeret. Considerentias, etsi non eadum in eiusdem sententias, etsi non eadem omnino verba, conueniant euange- Esa. 40.
lista scilicet, & propheta. Quid enim de Ioanne Esaias ait? Cum (inquit) aduenerit, clamabit? Parate vias domini, rectas facite semitas eius. Ipse vero cum aduenisset, aiebat: Facite fructus dignos pœnitentiæ. Quod vtique tale est, quale si dice- Hic, &
ret, parate vias domini. Vides igitur, & per Lu. 3.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

illa, quæ propheta prædixerat, & per ista, quæ ipse prædicebat Ioannes, vnũ idẽq; monstrari. s. & ꝙ præcursor, & viam dñi paraturus aduenerit: non vt remissionem pẽtorum daret: sed vt eorum præpararet animas, qui omnium dñm erant recepturi. Lucas vero etiam amplius aliquid adiecit. Neq;. n. initium solummodo indicasse cõtentus, omnem de ipso propheticæ ordinem narrationis inseruit. Omnis, inquit,
Esa. 40. a vallis implebitur, & omnis mons, & collis humiliabitur: & erunt praua in directa, & aspera in vias planas: & videbit oĩs caro salutare dei. Vidisti certe quemadmodum ante veniens propheta cuncta prædixerit: videlicet, & quantus etiam ad Christum populi concursus, & quanta per Christum in melius rerum esset futura mutatio quamque affluens bonorum cœlestium largitas, quæue horum omnium causa esset bonorum: quanquam hæc ipsa per allegoricam significauerit figurã, quod certe genus loquendi maxime Prophetas decet. Cum. n. dicit: Omnis vallis implebitur, & omnis mons, & collis humiliabitur: & erunt praua in directa, & aspera in vias planas: ostendit, & humiles sublimandos, & è diuerso sublimes humiliandos: ac difficultatem legis, fidei facilitate mutandam. Non iam, inquit, ad iustificationem merendam sudores peccatoribus imminentes, & labores: sed gratia omnib. occurrit, ac venia plurimo salutis plena cõpendio. Deinde causam quoque ipsam, q̃ id faceret ostendens: Qm̃, inquit, videbit omnis caro salutare dei. Non Iudæi iam solummodo, atque ꝓselyti, sed omnes terrę prorsus, ac maria, atq; vniuersum humanum genus. Siquidem appellatione prauorum, omnem corruptam vitam vitiosamq; signauit: publicanos. s. atq; meretrice: latrones, magosq; significãs, q̃ de prio
*forsan rictis. Mat. 21 c ri conuersatione prauissimi, ratis * in reliquum gessibus occurrerunt. Quod certe etiam dñs ipse dicebat: Publicani, & meretrices præcedent vos in regno dei, qm̃ crediderunt. Idipsum etiam alio sermone
H Esa. 65. d propheta prædixit: Tunc lupi, inquit, & agni pascentur simul. Sicut enim ibi vallium appellatione, vel collium, in æqualitatem morum vna dixit philosophiæ æqualitate miscendam: ita hic quoq; per irrationalium differẽtiam, ostendit vitam hominum cultibus moribusque diuersam, in eandem religionis coituram esse concordiam: hic quoque causam ipsius societatis adiungens. Ea vero est: Insurget, in- Esa. 11.
quit gentium rector: in eum in gentes spe c rabunt: Quod ibi vtique alio sermone signauerat dicendo: Qm̃ videbit omnis caro salutare dei. Illud sursum deorsumque Esa. 52.
significans, ꝙ scientia Euangelij huius, ac d singularis potentia toto diffundenda esset orbe terrarum, quæ humanum genus a feris moribus, & lapideis cordibus, ad pluri mam mansuetudinem, ac teneritudinem mentis repente conuerteret. *Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & Zonam pelliteam circa lumbos suos.* Animaduertistis nempe quemadmodum ipsi prophetæ aliqua prædixerint, aliqua vero euangelistis dicenda seruauerint. Et idcirco Matthæus, & prophetiam posuit, & propria subiunxit: non vtique quasi superfluum esset, atq; ociosum putans, si de I
sancti habitu quoq; dixisset. Erat. n. oĩno mirabile humano in corpore tantam videre tolerantiam. Quod certe Iudæos magis ad credendum tradebat, cum in Ioanne Heliam cernerent, atq; in illius beati recordationem, per istius virtutem redirẽt: immo multo etiam maiore admiratione caperentur. Siquidem ille in vrbibus pascebatur, hic vero ab ipsis incunabulis in eremo semper inhabitauit. Oportebat. n. præcursorem illius, qui oĩa vetera dissolueret, id est maledictionem, mœrorem, dolorẽ, laborem atque sudorem, aliqua & ipsum muneris huius symbola gestare, & superiorem illa condemnatione esse. Itaque non aratro curuus incubuit, non in sulcos campum scidit, non in sudore faciei suæ panẽ comedit: sed erat illi impræparata mensa, & facilis amictus, & habitatio facilior amictu. Neque enim vel tecto indiguit ille, vel lecto, non mensam, vel aliqua huiusmodi requisiuit, sed angelica quadam vita mortali in carne resplenduit. Propterea etiam vestimentum de pilis camelorum habuit, vt habitu quoque ipso mundi contemptum doceret: suadens cæteris nihil cum terra habere cõmune, sed ad prio
K rem nobilitatem reuerti, quam certè habuerat Adam priusquam de victu, vestituque curaret. Ita ille tunc habitus pœnitentiæ pariter, & regni indicia præferebat. Neque verò dixeris, & vnde illi cilicinum, vestimentum vñ etiam ipsa zona, qui certe in

in eremo ipse vestsabatur? Si. n. hinc pateris quæstionem, alia quoque horum similia plures reperies. Quemadmodum in sohtudine hyemes pluuiasque sustinuit, & hoc tenero adhuc corpore, atq; ætate puerili. Quemadmodum valuit rudis adhuc natura carnis, tantas inæqualitates aerum cum illa ciborum tenuitate tolerare, vt de reliqua eremi afflictione fileamus. Vbi nunc illi sunt, qui nimis illam inanem, atque vanam Cynicorum impudentiam ꝓ virtute sectantur? Quæ. n. philosophia, ali quandiu quidem incluſum dolio coartari: post hæc vero ingenti luxu, intemperãtiaq; dissolui fulgere annulis, prolui phialis, puerorum atque puellarum ministerijs abundare, multaque alia pompæ vanitate circundari, & sub professione philosophię vtraque immoderatione delinquere? At non etiam Ioannes talis apparuit, sed eremum ita ille habitauit, vt cœlum: omnisque veræ philosophiæ virtute decoratus est, & quasi angelus aliquis è cœlo, ita in ciuitatem a solitudinis vastitate descen-
L dit. Ingens quidem athleta pieratis, ac velut toto spectante mundo, dei iudicio coronatus, & cœlestis cuiusdam philosphiæ dignitate resplendens. Et hoc nondum destructo vtique peccato, necdum lege cessante, aut morte deuicta, nec confractis certe æneis portis: sed vetere adhuc morte reguante. Tantum enim valet fortis aĩus, ac virtutis semper amore flammatus: & vbique obuia sibi impedimenta transiliẽs: sicut etiam Paulus in noui iam testamenti obseruatione faciebat. Et cur, inquis, e
Io. 21. c tiam zona vsus refertur? Mos iste apud an
Act. 12. b tiquos vigebat, priusquam in mollẽ istũ, ac fluidum habitum laberentur, sic itaque
Act. 21. b. c & Petrus cinctus inuenitur, & Paulus. Virum, inquit, cuius hæc zona est. Helias quoque, sanctiq; cæteri istud virtutis insigne gesserunt: ꝙ scilicet in iugi opere versabantur, siue iter agerent, siue aliud quid necessarij, ac properandi laboris arriperẽt. Nec ꝓpista tantummodo, sed vt omnem quoq; superbiendi rationem conculcarẽt, seque ad oĩm laborem ipso quoque habitu præpararent. Quod quidem ipse Christus pro maxima prædicat laude virtutis.
Lu. 7. d Quid inquit, exijstis videre in desertum?
Mat. 11 hominem mollibus vestimentis indutũ? M Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Si vero ille in omni vitæ ra-
tione mundissimus, cœloq; ipso clatior, & prophetis celsior, quo nullus hominũ maior fuit quique tanta apud deum familiaritate gaudebat, ad oĩm tamen patientiã durabat laborum, satis alte deliciarum fluxa despiciens, atq; ad omnem se vitæ rigorem coartans: quam nos satisfactionem afferre poterimus, qui post tot Christi beneficia, postque mille nostrorum onera peccatorum, ne animam quidem partem illius castigationis imitamur: sed comessationibus, & potationibus dediti, ac peregrino odore fragrantes, vel potius fœtentes, nihilq; a theatralibus fœminis discrepantes ac nosmetipsos eneruantes vndiq;, ac vndique relaxantes, in prædam diaboli præparamur? [Tunc exibat ad eum omnis Iudæa, & Hierosolyma, & omnis regio Iordanis: & baptizabantur ab eo, confitentes peccata sua.] Videsne quantum præsentia valebat prophetæ? Quemadmodum ad se fecit vndique populos conuolare, quemadmodum illos ad peccatorum suorum cognitionem reduxit. Erat siquidem admiratione dignissimum, tantam in hominis habitu fulgere virtutem, tantamq; in illo splendore constantiæ dignitatem: quem vtique tam ingentem videbant, & aduersus oĩm illam multitudinem, quasi cõtra A pueros insurgentem, plurimaq; vultus gratia coruscantem: cum id quoq; ad cumulum admirationis accederet, quòd multo post tempore apparuisset prophera. Siquidem diu illis iã gratia ista defecerat, postque lõgum tempus ad eos fuerat reuersa: ipsum quoque prædicationis genus nouũ erat, atque diuersum. Nihil quippe vsitatũ annunciabat ac solitum, nulla prælia, nulla certamina, nullas de terreno hoste victorias: non morbos ac fames, non expugnationes Babylonicas ac Persidas, non vrbis captiuitatem, neque eorum omnino quicquam quæ prius audire consueuerãt: sed cœlum annunciabat, & illud quod ibi promittitur regnum, atque gehennæ è diuerso supplicium. Propterea, quanquam haud multo ante, omnes qui per solitudines aberrabant, trucidarentur, tanquã qui Iudæ, & Theudæ complices essent, nihilo segniores tamen illi ad hunc concurrebãt. Neque enim Ioannes ad tale aliquid illos conuocabat, vt eis tyrannidem dissensionemq; suaderet, aut huiusmodi temerarium aliquod, & inconsideratum facinus: Iosephus antiquita. li. 18. c. 1. & 2. & li. 20. cap. 5. Idem li. 20. anti qui. c. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed vt auditores ad cœlorũ regnum vocaret. ſ. Ideo neq; ſecũ illos retinet, nec per
B eremũ circunducit ſequẽtes: ſed veniẽtes ſuſcipit, & ad cœleſtẽ eruditẽ philoſophiã continuò domũ remittit: per oĩa illos docens cuncta etiam terrena deſpicere, atq; ad præmia regni futurorũ bonorum, & in eorum quotidie deſiderio concitari. Hunc igitur etiam nos ſtudeamus imitari, & omnem luxuriam ac temulentiam relinquentes, ad prætioſiorem vitam nos vndique coartemus. Tẽpus quidẽ confeſſionis æquè & lotis baptiſmate, & illotis propha
nisq; incũbit: his quidẽ, vt poſt patientia criminum vulnera pœnitentia interueniẽte curentur, & ad ſacra myſteria redire mereantur: illis verò vt eam, quam poſt lauacrum cœleſte conceperant maculam diluentes, ad dominicam mẽſam munda iam conſcientia, ſecuraq; conueniat. Abſiſtamus igitur ab hac fluida diſſolutaque vita. Nequeunt enim omninò, nequeunt aliquando in vnum & confeſſionis lacrymæ, & corporis conuenire voluptas. Et hæc vos doceat beatus Ioannes & cibo ſuo, & habitu, & habitaculo. Quid igitur, inquies? Ad huius tu vitæ arduum nos imperas coartari? Non impero planè,
C ſed ſuadeo: quòd ſi facitis, & laudo: ſin verò iſtud vobis impoſſibile iudicatis, ſaltem in vrbibus conſtituti pœnitentię opera monſtremus. Etenim iam iudicium aſſiſtit in ianuis: quod ſi adhuc eſſet procul, nec ſic quidem oportebat agere ſecurius: ſiquidem generalem illum mundi finem vniuſcuiuſque noſtrũ vitæ finis imitatur. Quia verò propè ſit, atque in ianuis, audi Paulum monentem: Nox præ
Ro. 13. d ceſſit, dies autem appropinquauit. Et rurſus: Quantulum quantulum, donec veniat qui venit, & non tardabit. Et ſigna
Heb. 2. a quidem iam conſtat impleta, quæ illum diem quodammodo videntur vocare. Et
Heb. 10 g prædicabitur inquit, hoc Euangelium tegni in vniuerſo mundo, in teſtimonium
Mat. 24 a omnibus gentibus: & tunc venit conſummatio. Diligenter conſiderate quæ dicta ſunt. Non dixit, cum creditum fuerit à cũctis: ſed cum omnibus (inquit) fuerit prædicatum: & propterea ſubiunxit, in teſtimonium omnibus gentibus: oſtendens non ſe expectaturum vt omnes prius credant, & ita ipſe qui prædixit adueniat. Quod enim ait, in teſtimonium omnibus gẽtibus: hoc eſt dicere, in accuſationẽ & re
dargutionẽ eorum qui Euangelio credere noluerunt. Veruntamẽ nos audiẽtes iſta, immo cernentes, altiſſimo torporis ſopore deprimitur, & illudẽtia nobis phantaſmata ſomniamus, quaſi nocte omnino profundiſſima ſoporati. Nihil ſiquidẽ à ſomnij vanitate præſentium differt rerũ figura, ſiue illæ triſtes, ſiue ſunt proſperæ. Exurgite ergo iã, deprecor: à ſomno teterrimæ iſtius noctis exurgite, vt poſſitis ſolẽ videre iuſtitię. Nemo.n. ſolẽ dormiẽs intuetur nec radiorũ eius decore oculos illuminat: ſed cuncta q̃ ſe opinatur videre, figmenta ſunt sõnij. Propterea q; maximè indigem⁹ cõpunctione pœnitẽtiæ, multarũq; lachrymarum: & ob hoc ipſum, quia cũ peccamus, nullo dolore cõpũgimur: qa magna peccamus, atq; oĩno talia q̃ modũ indulgentiæ videantur exercere: atq; hoc nõ eſſe falſum, teſtes ſunt plures qui audiunt. Agamus tũ pœnitentiã, & non modo venia peccatorũ, verumetiã præmiorũ gloria pfruemur. Pœnitentiam verò dico, nõ ſolũ vt à malis prioribus deſiſtamus, verũ etiam vt bonorũ operũ fructibus impleamus. Facite, inquit, fructus dignos pœnitẽtiæ. Quo aũt modo fructificare poterimus? Si vtiq; peccatis aduerſa faciamus. Aliena rapuiſti, & incipe donare iam propria. Longo es tẽpore fornicatus: à legitimo quoque vſu ſuſpendere cõiugij, ac perpetuã continẽtiã ſæpius paucorum dierũ caſtitate meditare. Iniuriã, vel opere cuiq̃, vel ſermone feciſti: refer benedictionis verba conuicijs: & percutiẽtes te nũc officijs, nunc ẽt beneficijs placere contende. Neq; .n. vulnerato ſufficit ad ſalutem tantũmodo ſpicula de corpore euellere, ſed ẽt remedia adhibere vulneribus. Delicijs ante, & temulentia diffluebas: ieiunio, & aquæ potu vtrunq; cõpenſa, vt famem ſuperes imminentẽ. Vidiſti impudicis alienũ decorẽ oculis: fœminã iam oĩno non videas, maiore tactus cautione poſt vulnera. Declina, inquit, a malo, & fac bonũ, & rurſus: Prohibe linguam tuam a malo, & labia Pſ. 36. c
tua ne loquantur dolum. Sed doce me etiã Ibi. 33. c
bonum facere, qui malum vitare docuiſti. Ibidem.
Inquire, inquit, pacem, & perſequere eam. Non tantum hanc dico pacem, q̃ cum hominibus, verumetiam quæ cum deo eſt copulanda. Et bene ait, perſequere, exagitata eſt enim vndique, & prorſus exploſa, ac
terram

terram relinquens in cœlum profecta. Sed tamẽ poſſumus eam rurſus reuocare ſi volumus, ſi vtiq; iracundiam, ſuperbiam, at
F que iactantiam, omniaq; abijcientes impedimenta pacis, modeſtam hanc vitam, puramq; ſectemur. Nihil eſt.n. ira, ac temeritate deterius. Hæc nanque eſt, quæ nunc in tyrannicam quandam ſuperbiam animos extollit, nunc eoſdem prorſus ſeruili deiectione commutat: & hinc quidem ridiculos, inde verò reddit odioſos, contrariaque in vnum vitia coniungit, adulationẽ arrogantiæ copulando. Quòd ſi nimietatẽ circuncidamus iræ: & modeſte humiles, & tute ſublimes eſſe poterimus. Nam & corporibus noſtris intemperantia a ſuperfluitate oritur. Cumq; fines proprios, certamque menſurã vſus naturalis exceſſerit, tũc mille morbi, tunc funera acerba conſurgunt: vt animalibus quoq; inuenimus accidere. Circuncidamus igitur a nobis intemperantiam, & ſalutare pharmacum bibentes, in corporis, atque animæ ſanitate maneamus. Sic.n. etiam orationi digne, ac perſeueranter poterimus incumbere. Nam etſi non continuo accipimus, quod rogamus, nihilominus permaneamus petentes vt mereamur accipere. Neque.n. vult deus ſua dona differre: ſed tardius dando, quod petimus, inſtantiam nobis orationis indicit. Propterea & aliquandiu, & annuere precantibus differt, & tribulationes irruere permittit, vt ad ipſum, & frequentius cõ
fugiamus, & expreſſius, nec ab eo diſcedaG mus aliquando. Tale aliquid faciunt amãtiores filiorum parẽtes, cum paruulos ſuos viderint a ſe quidem ſæpe diſcedere, æquæ norum autem ſuorũ luſibus detineri: prę
cipiunt famulis terribilia multa ſimulare, vt exagitati etiam metu paruuli, ad matrem ſinum confugere feſtinent. Ita etiam deus non modo ab alijs nos ſæpe tribulari ſinit, ſed nonnunquam etiam ipſe plagã minatur: non vt eam in nos inducat, ſed vt nos ad ſe potius adducat. Siquidem cũ ad ipſum fuerimus reuerſi, continuo diſſoluit timorem. Quòd ſi quales in tribulatione ſumus, tales etiam eſſemus in requie, nequaquam egeremus afflictionibus eruditi. Et quid ergo de nobis loquor? illis quoque quos legimus ſanctis plurimum eruditionis de tribulatione veniebat, propter q̃
Pſ. 118. c propheta dicit. Bonum mihi, quia humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas. Ipſe quoque dominus dicebat Apoſtolis: In Ioã. 16. g
mundo tribulationes habebitis. Idipſum ſignificabat, & Paulus, cum diceret: Datus 2. Co. 12 b
eſt mihi ſtimulus carnis meæ, angelus ſatanæ, qui me colaphizet: & ideirco ter dominum deprecatus eſt, vt ab eo illa tentatio diſcederet: ſed impetrare non potuit, quia ſcilicet maxima per illam commoda colligebat. Quod ſi etiam ſancti Dauid vitam H
velimus inſpicere, inuenimus eum profecto inter pericula clariorem: nec illum tantummodo, verumetiam cæteros ſanctos. Nam beatus Iob maxime cum tribularetur, effulſit, & Ioſeph deo in tribulatione plus placuit, Iacob quoque, & eius pater, quiq; vnquam iuſtorum fuerunt, clariores de tribulationibus texuerunt coronas, victoresq; proclamati ſunt. Quæ quidẽ omnia conſiderantes, iuxta ſermonem ſapien Eccl. 2. a
tiæ, non deficiamus, non feſtinemus in die tentationis: ſed ad illud pręcipuum erudiamur vnum, vt viriliter cuncta toleremus, nec de his, quæ nobis accidunt, quæſtionẽ curioſitate moueamus. Noſſe.n. q̃n tribulationes auferri oporteat, illius eſt, qui eas permiſit inferri. Illatas vero cum omni gratiarum actione tolerare noſtræ opus eſt voluntatis: quod ſi fiat, bona proculdubio ẽt omnia conſequemur. Vt igitur hęc cuncta proueniant. ſ. vt & hic probatiores, & illic clariores eſſe mereamur, ſuſcipiamus ęquo animo quicquid fuerit illatum: gratias agentes ei, qui multo amplius, q̃ ipſi nos, qd nobis expediat, agnoſcit: quiq; in amo
re noſtri facile parentum vincit affectum: I
& ad ſingula quæq; diſcrimina vtraq; hęc nobiſmetipſis iugiter incantantes, triſtitiã comprimamus. Glorificemus verò in omnibus dominum pro nobis cuncta facientem, nobisq; omnia prouidentem. Sic.n. facile, & eas, quæ virtuti opponuntur, repellemus inſidias, & immarceſſibiles conſequemur coronas, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria, & imperium cum patre, & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia. X I. ex capite tertio.

VIdens autem multos Phariſæorum, & Sadducæorum uenientes ad baptiſmum ſuum dixit eis: Genimina niperarum, quis demonſtrauit vobis fugere à uentura ira? Facite ergo fructum dignum pœnitẽtiæ. Et ne uelitis dicere in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ra vos: patrem habemus Abraham. Dico enim vobis; quoniam potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam: qui autem post me venturus est, fortior me est, cuius non sum dignus calceamenta portare. Quemadmodum igitur Christus ait, quia non crediderũt Ioanni? quia scilicet non erat aliud, non credere Ioanni nisi, quem ille prædicabat, nolle suscipere. Nam & prophetas, & legislatorem videbantur audire: sed tamen obedire eos illis negauit, quoniam prophetatũ ab illis dominum suscipere noluerunt. Si.n. inquit, crederetis Moſi, crederetis forsitan, & mihi. Et cum interrogarentur a Christo, baptisma Ioannis vnde esset: dixerunt, Si dixerimus, de terra: timemus populum, si verò dixerimus, de cœlo: dicet nobis, qũo ergo nõ creditis ei? Et ex his omnibus illud liquido cõprobatur, quod aduenerint quidem, & baptizati sint, non tamen ad fidẽ quoq; quæ prædicabatur accesserint. Nam Ioannes Euangelista quoq; malignitatem eorum euidenter ostendit, ex eo. s. quòd ad Baptistam miserant sciscitandum, si tu es Helias, si tu es Christus? propter quod intulit: Qui autem missi fuerant, erant ex Phariseis. Quid igitur populi? nonne idipsum quidem putabant? Sed illi simplici illud suspicabantur animo, nulla prorsus ratione fucato. Pharisæi verò occasionem qua aliquid reprehenderent, quærebant. Quia.n. manifestũ erat ex vico regis Dauid Christum esse venturum, hic verò de Leuitica veniebat tribu, insidias ei in interrogatione posuerunt: vt si hic aliquid loqueretur, illi ad accusandum repente consurgerent. Hoc igitur etiam per ea, quæ sequuntur, exposuit: Ioanne quippe nihil horum, quę illi expectauerunt confitente, tamen reprehendere non morantur, dicentes. Quid ergo baptizas, si tu non es Christus? Atq; vt discas, quoniam alia quidẽ Pharisæi, alia verò populi ad eum voluntate veniebant: audi quemadmodũ Euangelista istud quoque declaret: de populo quidẽ dicens, quia aduenirent, vt baptizarentur ab eo, confitentes peccata sua: de Pharisæis verò, haud similiter. Quoniam videns multos venientes, ad baptisma, dixit: serpentes, genimina viperarum. O admirabilem animi magnitudinem, stupendamq; constantiam, quã liberè illis omnibus loquitur, qui propheticam semper sitiebant cruorem, quiq; in nullo erant serpentibus minores. Quanta & ipsos, & ipsorum parentes libertate castigat. Sed dicat hic aliquis: libertatem quidem illam fuisse præcipuam: cæterũ illud esse quærendum, vtrum rationem aliquã habuerit ipsa libertas. Neq;.n. peccãtes viderat, sed post peccata conuersos, propter quod nec increpare debuerat, sed è regione laudare, atq; suscipere: quia. s. vtribus, ac domibus derelictis, ad eremum cucurrisset, vt veritatem prædicationis audirent. Quid ergo dicemus? Nõ vtiq; illum absq; M
consideratione tãta seueritate fremuisse, & neq; præsentibus, neq; absentibus pepercisse. Nam quia reuelante sibi deo, cordis eorum occulta perspexerat, eosq; superbũ sapere de parentũ nobilitate cognouerat; hanc illis perditionis esse causam, & hinc in vltimã eos sciebat præcipitatos esse desidiam, satis necessariè radicem atrogantię huius incidit. Propterea illos Esaias Sodomorum principes, & Gomorrhæorum plebem vocat. Et alter propheta dicit: Num sicut filij Aethiopũ vos estis mihi? Et prorsus omnes ab hac eos persuasione deducũt reprimentes illorum tumorem, qui eis innumerabilium causas pariebat etiam malorum. Sed prophetæ, inquies, consequenter, siquidem illos peccantes videbant: hic verò qua de causarquave ratione idipsum facit, cum eos certè videat ad obediendum paratos? Proculdubio, vt illã duriciẽ molliret. Nam si sermonem ipsius diligenter intendas, increpationi temperamentum laudis admiscet. Hæc quippe dixit admirans, quòd ea quæ illis penè impossibilia videbantur, vel serò implere potuerunt. Huiusmodi igitur increpatio inuitantis est potius, atque ad vigorem animi coarctantis. Cum.n. illos respuisse miratur, & pessimã A
prius eorum conuersationem fuisse, nunc laudabilem esse conuersationem declarat. Quid, inquis, factum est, quòd cum illorũ essent filij, tãq; nequiter educati, susceperunt subitò pœnitentiam, & eam nobis, non suis parentibus offerentes? Vnde hæc facta est repentè tanta conuersio? Quis voluntates eorũ asperas mitigauit? Quis vulnera immedicabilia curauit? Et considera quemadmodũ illos ab ipsis omninò principijs attentos attonitosq; reddiderit, de gehenna

gehenna scilicet inferendo sermonem. Nõ enim aliquid vsitatum locutus est: neq; dixit, Quis vobis demonstrauit bella vitare, & irruentes fugere impetus, barbarorum captiuitates, morbos, ac fames? Sed aliud quoddam supplicium comminatur, quod nunquam certè illis fuerat ante manifestum. *Quis, inquit, demonstrauit vobis fugere à uentura ira?* Bene autem illos etiam genimina viperatum vocauit. Siquidem id serpentium genus ita in parentis festinat exitium, vt aluo qua portatur exesa, in vitam prodeat morte gignentis: quod isti quoq; faciebant, patrum sanguine, ac matrũ mandentes, & sceleratis manibus eos a quibus ad veritatis lumen ducebantur, interficiẽtes magistros. Nec sola tamen increpatione contentus, adiungit etiam verba consilij. *Facite, inquit, dignos fructus pœnitentiæ.* Non inquit, sufficit à malignitate fugisse, nisi ad virtutis studia transeatis. Non hic vsitata illa opus est etiam mobilitate, vt ad tempus quoddam per compunctionem repressi, rursus ad malitiæ vestræ familiare redeatis. Non enim tali conditione venimus, quali etiam priores prophetæ: multo sublimiorem in partem rerũ est facta mutatio. Siquidem adest ipse iudex, & dominus regni, ad celsiorem homines philosophiam ducens, atque in cœlum vocans, & ad eam, quæ ibi fulget cõuersationem trahens: propterea occultatum etiam de gehenna pando sermonem. Nam & bona, & mala quæ annunciantur, æterna sunt. Nolo te ergo in eisdem vitijs permanere, nec proprias culpas obumbrare suffragijs, Abraham, Isaac & Iacob superba voce resonantes, ac de sanctorum vobis parentum nobilitate plaudentes. Hæc verò dicit, nõ quo prohibeat eos sese ex illis genitos confiteri: sed quo proculdubio moneat, ne præclaræ illi iustitiæ confidant parentum, cũ tanta illi squaleant vitiositatis incuria. Si C
mul, & conscientiarum secreta prodit, & futura prædicit. Nam postea inueniuntur hæc ita dixisse. Nos, inquiunt, patrem habemus Abraham, & nulli seruiuimus vnquam. Quia igitur hoc erat, quod in superbiam eos maxime exerat, atq; perdiderat, id etiam ipse reprimit in primis. Considera verò quemadmodum patriarchę honore seruato, istos ad studium correctionis hortetur. Dicendo.n. ne velitis dicere, quoniam patrem habemus Abraham: nõ ait, nihil vobis prodesse potest patriarcha: sed minus quodammodo id locutus, ac lenius, *Potest, inquit, deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.* Nonnulli quidem opinantur, hoc illum dixisse de vocatione gẽtilium, quos metaphoricos lapides nominauerit. Ego tamen aliam quoque huius dicti intelligentiam esse prospicio. Quæ verò est ista? Ne, inquit, putetis, quoniam si pereatis ipsi, absq; filijs orbumq; patriarcham deus esse patiatur. Non erit istud, omnino non erit. Deo enim possibile est filios ei etiam de lapidibus suscitare, atq; ad nobilitatem propinquitatis eius addu cere. Siquidem & ante sic factum est: homines quidem ex lapidibus fieri, tale est quale fuit puerum de sterili matre procedere. Quod etiam propheta significans: Aspici Esa. 51.a
te (inquit) in solidam petram, de qua excisi estis: & in foueã lacus, de quo effossi estis. D
Aspicite in Abraham patrem vestrum, & in Saram, quæ genuit vos. Huius igitur illos prophetiæ admonens: & ostẽdens quoniam prius quoque tam admirabili modo eum fecisset parentem, vt quodammodo ex lapidibus ei filiũ dedisse videatur, nunc quoq; istud dicit esse possibile. Et considera quemadmodum terreat quidem, nec tamen prorsus abscindat. Non.n. dixit, iam suscitauit: ne semetipsos desperare cogantur: sed potest, inquit, suscitare. Nec vero ait, potest homines ex lapidibus facere: sed quod multo erat pretiosius, filios inquit, Abrahę. Nempe considera quemadmodũ illos a iactatione etiam carnali, & refugio istius propinquitatis abduxerit, vt potius in conuersione vera, & conuersatione sancta spem saluris locarent. Vidisti quemadmodum cognationem carnis excludens, hanc (quæ per fidẽ constat) induxerit. Perpende igitur quemadmodũ iam inde quo que laugeat hunc timorem, & solicitudinem mentis intendat. Cum enim dixisset, potest deus ex lapidibus istis suscitare filios Abrahæ: intulit, *Ecce securis ad radicem arboris posita est*, vt sermonem faceret per cuncta terribilem, opus quippe erat talium auditorum magistro castigationis E
plena doctrina, per quam commoueret, atque excitaret animos multo iam tempore in terrenis operibus volutatos. Quid enim dico, inquit, quòd a patriarchæ sitis cognatione remouendi, quòd visuri alios ex lapidibus in vestrã succedere

dignita-

Ioã. 5. g
Mat. 21 c
Ioã. 1. c
Luc. 2. a
2. Reg. 7. c
1. Para. 17. b
Hic. & Mat. 1. 13. d & Luc. 3. b
Amos. 9 b
Phili. 3.
Ioã. 8. d

dignitatem? Non.n.hucusq; tantum supplicia vestra perueniunt, verumetiam in vlteriora procedunt. *Ecce iam*, inquit, *securis ad radicem arboris posita est*. Nihil terribilius hac ipsa exhortatione sermonis. Non.n. adhuc illis falcem volantem, non destructionem sepis, non conculcationem vineę comminatur: sed securim secantem, quodque multo est terribilius, imminentem, &
Esa.5.c iam iamq; cædentem. Quia.n.in prophetarum verbis increduli sæpe dicebant, Vbi est dies dñi, & veniat consilium sancti Israel, vt sciamus, eo ꝙ multa annorum spatia, quæ dicebantur, venirēt: necessariè ab hac illos desidia retrahens, mala ipsorum vicina constituit. Id.n.egit dicendo, iam, & radicibus securim admotam esse monstrando. Nihil, inquit, est medium, sed ipsi iam radici imminet prorsus absciſio. Neq; enim, aut ramis minatur, aut fructibus, sed
F ipsi vtique radici: ostendens illos, si forte neglexerint, immedicabiliter esse feriendos, & ne spem quidem curationis esse habituros. Nō.n.qui aduenit seruus, vt priores: sed profecto omnium dominus grauissimam certè contemptoribus suis, ac potētissimam inferens vltionem. Attamen cū etiam maxime terruisset, non eos sinit desperatione cōcidere, sed vt paulo superius, non dixit, quoniam suscitabit deus: verū, quia potest suscitare filios Abrahæ: consolationem quādam admiscendo terrori. Ita hic quoq; non ait, quòd radicem iam ipsam ictus securis attingat: sed, quia interim posita sit, & radici prius admota. Nec quicquam iam esse dilationis ostendit. Cūque eam iuxta, inquit, admouerit, uos tū ipsius facit incisionis authores: si velitis quippe conuerti, & esse meliores, securis ista remouebitur, nihil prorsus operata. Si verò in eisdem studijs permaneatis, radicitus arbores desecabit. Propterea, nec a radice remouetur, nec tamen aduersus radicē mouetur, & cædit: quorum vnum agit, ne vosmetipsos in ocium resoluatis: aliud verò, vt discatis posse vos etiam breuissimi temporis conuersione saluari. Et idcirco vndiq; auget timorem, excitans eos ad pœnitentiam, & penè compellens. Nam & a
G stemmate abduci parentum, & in filiorū locum alios induci, & pœnam iam in ianuis assistere, & intolerabilia esse patienda. Vtraque hæc.n.quæ per radicem, secutimq; monstrauit, idonea erant etiam mis iacentes oppressasque torpore animas suscitare, & ad studium virtutis attollere. Hoc igitur etiam Paulus ostendens, ait: Quoniam dominus breuiatum faciet verbum super vniuersum orbem. Sed nihil ti meas, quinimmo vel maxime time, modo ne in desperationem venias per timorem. Adhuc quippe habes spem cōuersionis in columem: non.n. processit immutabilis illam iamq; ad puniendum definita sententia, neq; vt cæderet, venit securis (alio qui quid illam ferire prohiberet iam radicibus imminentem) sed, vt te terrore faceret meliorem, & expectatum, fructum afferre cōpelleret: propter quod intulit, *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur*. Cum verò dicit, Omnis, vniuersum honorem carnalis nobilitatis excludit: etiam si ipsius, inquit, Abrahæ fueris nepos, & mille a quibus ducis genus patriarchas enumeres, duplicem pœnam subibis, si bonorum fructuum inanis extiteris. Horum itaque seueritate verborum, & publicanos terruit, & militum corda tremere fecit, non in desperationem illos vtique mittendo, sed ab omni prorsus desidia liberando. In ipso siquidem timore plurimum erat consolationis inclusum: dicendo.n. *Quæ non facit fructum, excidetur, & in ignem mittetur*, ostendit quod quæ facit fructum bonum, ab omni proculdubio supplicio vindicetur. Et quomodo, inquiunt, fructum facere possumus, ictu iam securis instante, & breuitate temporis coartante, atq; inducarum fœdera resoluente? Potesti, inquit, Nō.n.talis est iste fructus, qualis est arbor, longum nimirum tempus expectās, & horarum necessitatibus seruiēs, nec absq; magna difficultate proueniens: sed velle sufficit, statimque arbor erumpet in germina. Neq;.n.tantummodo radicis natura, verumetiam ars agricolæ arborem istam colentis plurimum adferendum fructum opitulatur. Ne igitur dicerēt, nimia nos festinatione conturbas, vrges prorsus, atque angis, superponendo vtiq; securim, & excisionem celerem comminando, tum etiam exigendo fructus tempore instantis supplicij: intulit, quo ostenderet afferendi fructus facilitatem. *Ego inquit, uos baptizo in aqua: qui autem post me venit, fortior est me, cuius non sum dignus corrigiam soluere calciamenti. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto, & igne*. Per hęc profecto demōstrat, quia sola opus sit

I sit voluntate, ac fide, non laboribus, ac sudoribus: quamq; est facile baptizari, quā sit etiam facile mutari fieriq; meliorem. Postquam vero mentes eorum cōcussit terrore iudicij, & expectatione supplicij, & nomine securis, & ipsorum repulsione, & aliorum introitu filiorum, & geminatione pœnæ, absciſionis scilicet, & combustionis: cumq; vndique eorum duritiam molliuisset, atq; ex tot malorum timore ad liberationis desiderium suscitasset, tum demum de Christo intulit mentionem: neq; verò simpliciter, sed multo cum cumulo eminentiaq; sermonis. Deinde cum ostendisset grande illud medium, quod inter se Christumq; distingueret, ne ad gratiā idipsum dicere videretur, a comparatione rerū earum quas vterque daturus erat, pulchre pręoccupauit. Neq;.n.continuo dixit, Nō sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius: sed post quam baptismatis sui professus est simplicitatem: nec quicquam illud amplius habere monstrauit, quam vt eos ad pœnitentiam duceret: non enim dixit, in aqua remissionis: sed, pœnitentiæ: tum demum ponit etiam Christi baptisma ineffabilium donorum liberalitate cu
K mulatum: ac si diceret, Neq; quia post me illum audistis venire, quasi posteriorem despiciendum puteris: donorum eius audite virtutem, & liquido cognoscetis, quia nihil grande, nihilq; dignum illius honore protulerim, dicendo: Non sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius. Cumque audieritis, quòd me ille sit etiam fortior, nequaquam puteris me istud comparationis more dixisse, qui ne inter seruos quidē eius sum dignus collocari, etiam seruos extremos, neque vilissimam partem in ipsius mihi ministerio vendicare. Propterea.n. non posuit calciamenta simpliciter: sed, corrigiam: quæ certè omnium videtur extrema. Deinde ne humilitatis potius, quā veritatis putetur esse quod dicitur, ex ipsis documentum rebus assumit. *Ipse*, inquit, *baptizabit uos in spiritu sancto, et igne*. Videsne quanta sit Baptistæ, quamq; admiranda sapientia? Quando.n.ipse prædicat, affert omnia plena terroris, & quæ animos auditorum maxima prorsus comminatione concutiant, quando verò illos ad Christum remittit, iucunda ponit, ac prospera, & quæ facile possint recreare meruentes. Non.n.comminantem securim, nō excidendam, & comburendam proponit arborem, non iram futuram adducit in mediū L
sed indulgentiam peccatorum interitumque pœnarum, iustificationem, sanctificationem, liberationem, filiorum adoptionē fraternitatem, cohæreditatem, communionemq; Christi, & sancti spiritus dona largissima. Hæc etenim vniuersa pariter complexus est, dicendo: Ipse vos baptizabit in spiritu sancto: ipsa quoq; translatione sermonis exprimens gratiæ largitatem. Non enim dixit, dabit vobis spiritum sanctum: sed baptizabit vos in spiritu sancto. Iam verò commemoratione ignis adiuncta, rursus ipsius gratiæ vehemens, atque incomprehensibile signauit. Perpende igitur quales tunc fieri consequens fuerit auditores, cum certè cernerent posse se subito effici similes propheratum, illorum vtiq; magnorum. Propterea quippe etiam ignis intulit mentionem, vt eos ad illorum recordationem vocaret, quibus ignis specie apparuerant visiones. Sic enim beato Mosi Exo.3.a
in rubo locutus est deus, sic omni populo Exo.19
de monte Sina, sic Ezechieli quoque de c
Cherubin. Considera verò quemadmodū Eze.1.a
etiam suscitet auditorem, primum vtique g
illud ponens, quod post omnia esset futu- M
rum. Oportebat quippe prius, & agnū occidi, & interim peccatū, & inimicitias solui, & fieri sepulturam, & resurrectionē sequi, & tum demum aduenire spiritum sanctum. Veruntamen interim nihil horum dicit, sed illud ponit extremum, ꝓp quod certè facta sunt omnia: quodq; tale est, vt huius dignitatem simul ostendat, & lubētissime, & ab illis audiri possit, & recipi: vt cum didicerit auditor qm̄ spiritum accipiat dei, ipse iam secum retractet quonam id fieri possit modo, tam late regnante peccato. Vnde illū rursus excipiens solicitudine attonitum, atq; ad discendum paratū, consequenter infert etiam de passione sermonem, nullo vtiq; iam hinc scādalo subsistente, post tam grande donationis augmētum: propter ꝙ clamat rursus, & dicit, Ecce agnus dei, qui tollit peccata mundi: non.n.remittit, sed quod profecto maioris pietatis est, tollit, inquit. Non.n.idem est, peccatum indulgere simpliciter, & suscipere. Illud enim absque periculo fieri potest, hoc verò per mortem. Rursus verò dicebat, quia filius dei est. Sed ne hoc quidē apertam illius ostendebat audientibus dignitatem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnitatem. Neq; n. iam nouerant illum esse dei filium naturalem, sed de tanto spiritus sancti munere etiam illud profecto fit matur. Propterea etiam pater mittens Ioã
A nem, hoc dignitatis Christi documẽtum dedit: Super quem videris, inquit, spiritũ descendentem sicut columbam, & manentem super eum, hic est qui baptizat in spiritu sancto. Vnde etiam ipse pronunciat: Et ego vidi, & testimoniũ perhibui, quia ipse est filius dei: vt videlicet ostenderet, ex illo etiam istud liquido claruisse. Denique quia prospera nunciando recreauerat audi torem, atq; aliquantulum a timore laxauerat, sequenti eum rursus sermone restrinxit, ne ad desidiam a securitate transiret. Talis nanque erat natio Iudæorum, vt si amplius fuissent in lætitiam per iucunda laxati, facile in deterius verterentur: propter, quod terribilia rursus inducens ait: *Cuius uentilabrum in manu sua.* Superius tãtummodo supplicium numerauerat, hic vero ostendit, & iudicem. Iamque signare pœnam ipsam mortem esse dicit æternam dum inquit: *Paleas autem comburet igne inextinguibili.* Videsne eum, & dominum esse rerum, & eundem rursus agricolam pari
ter, ac patrem? De quo alibi: Pater meus,
Ioã. 15. inquit, agricola est. Quia. n. dixerat, securis ad radicem arboris posita est: necessarium huic operi laborem putares, vixq; in
ter abscindendum vnumquemq;, & reser-
B uandum haberi posse iudicium, ex alio opere inducit etiam facilitatem: ostendens ipsius vniuersum esse mundum, neq; eum vocasse alienos: nunc verò cũcta permixta sunt. Etsi. n. appareat frumentum refulgẽs, sed tamen quasi in area sparsum est, non quasi in horreo congregatum, in futuro erit multa discretio. Vbi nunc illi sunt qui gehennam esse non credunt? Duo quippe pariter hic posuit, quia scilicet, & credentes baptizet spiritu sancto, & comburat incredulos. Si igitur illud verum est, proculdubio, & istud est verum. Propterea. n. simul vtrunq; prædixit, vt ex hoc quod iam factum est, etiam illud quod adhuc differtur, credamus futurum. Nam ipse quoque Christus dominus hoc solet, sæpe in eisdẽ rebus, sæpe etiam in contrarijs duas prophetias pariter collocando: quarum vnam hic impleat, alteram spondeat in futuro: vt ab his qui de promissionibus eius pertinacius dubitãt, ex hac, quæ iam facta est, etiam illa, quæ impleta nondum est, creda
tur implenda. Siquidem & illis, qui propter ipsum mundi huius cuncta contemnerẽt, centuplum in præsenti tempore, in futuro autem vitam promisit æternam: ex his Mat. 19
vtiq;, quæ in præsenti seculo præstat, vera d
esset etiam futura declarans. Quod etiam C
Ioannes hoc fecit loco, simul vtrunq; ponendo: quoniam. s. & baptizet in spiritu sancto, & comburat igne inextinguibili. Si igitur non & Apostolos baptizasset in spiritu, & quotidie omnes volentes, posses de eo quoq;, quod simul posuit fortasse dubitare. Si verò quod difficilius videbatur, & grandius, ac supra omnem prorsus esse rationem, factum tamẽ est, sitq; quotidie: quomodo illud quod & facilè, & iuxta rationem fit, non verum esse cõtendis? Quia verò dixerat, baptizabit vos in spiritu sancto, & igni: magnaq; hinc repromittebat bona: ne cuncta, quæ erãt dicta despiciẽs, in turpe te ocium relaxares, intulit ventilabrum, perq; hoc iudicium designatũ. Nolite, inquit, putare sufficere baptisma, si post illud praui esse persistitis. Opus. n. nobis est multa philosophia, multaq; virtute Propterea illos post comminationem securis, ad lauacrum cohortatur: post gratiam verò lauacri, de vẽtilabro, igniq; deterret: atq; illorum, qui nec dum baptizati sunt, nullam prorsus discretionem facit, sed generaliter: Omnis, inquit, arbor quæ nõ fa- Luc. 3. b
cit fructum bonum, excidetur, & in ignẽ & 6. f
mittetur: per quod cunctos profecto infideles significat puniendos. Inter baptizatos verò distinguit, quia proculdubio sic D
sciebat futurum, vt plurimi ex his etiam, qui credidissent, indignum fide fructũ suę conuersationis ostenderent. Nemo igitur sit palea, nemo fide fluctuans, nemo cogitationibus prauis obnoxius, vbilibet ab illis iactandus. Si. n. in frumenti soliditate permanseris, etiamsi tribulatio irruat, nihil dabit incommodi. Siquidem in area iacens frumentum, rapidæ etiam curruum rotæ, nihil comminuunt prorsus. Si verò in infirmitatem decideris palearum: & hic intoleranda patieris, a cunctis omnino cõcisus, & ibi immortale supplicium sustinebis. Siquidem omnes hmõi, etiam ante illius fornacis incendium, pabulum hic efficiuntur irrationalium passionum, sicut & paleæ ab irrationalibus vorantur animalibus, & ibi rursus esca erũt igniũ, atq; materia.

teria. Neq; vero istud loquendi genus ocio sum esse aliquis existimet. Nam recta edicere, quia ipse de vniuscuiusq; actibus iudicabit, non tanta sinit suscipi facilitate sermonem. Quòd verò eundem sensum comparatione permiscet, atque ea continuo vtitur, efficacius fuerit, & maiore con
E solatione auditorum animos affecit: propter quod plurima eis dominus quoq; ipse loquitur sic. Nam & agrum, & aream, & messem, & vineam, & torcular, & sagenã, & piscium capturam, cæteraq; huiusmodi, in quorum quotidie versabatur vsu, verbis suis sæpe miscebat. Quod etiam Baptista hoc fecit loco, eorum quæ prædicta sunt præbens grande documẽtum, sancti. s. spiritus donum: acsi diceret, Qui tantum potest, vt etiam peccata dimittat, & sanctum spiritum largiatur, quanto magis poterit ista perficere? Vidisti nempe, quam consequenter resurrectionis iudicijq; verbum ante præmiserit, & qua, inquit, ex causa noluit ea signa memorare, quæ ab ipso continuo erant futura? quia. s. hoc quod ait, maius omnibus erat, propter quoq; istud cuncta illa facta sunt miracula. Itaq; caput ipsum ponens bonorum, simul omnia comprehendit, destructionem profecto peccatorum, mortis interitum, maledictionem remotam, longa prælia dissoluta: in paradisum introitum, in cœlos ascensum, conuersationem cum angelis copulatam, futurorum communionem bonorum: pro his
F quippe omnibus sancti spiritus pignus accipitur, quem. s. Euangelista memorando, simul & resurrectionem corporum nominauit, & miracula illa signorum, & in cœlorum regno consortium. Et illa vtiq; bo-
Isa. 64. na, quæ oculus nõ vidit, nec auris audiuit,
1. Co. 2. Per illud nanq; donum hæc nobis cuncta præstantur. Erat ergo superfluum mentionem facere signorũ, quæ paulò post essent futura, & certissimo oculorum probanda iudicio. Magisq; oportuit disputari, quòd
M filius esset dei, & Ioannem absq; collatione præcederet, quòd peccatũ tolleret mundi, quod de cunctis operibus exigeret profecto rationem, & spes nostræ vltra mensuram præsentis seculi tenderentur: atque in futuro digna vnusquisque, aut præmia susciperet, aut supplicia sustineret. Ista. n. oculis interim inferri non poterant. Hæc igitur scientes omnia, maximo virtutis studio feruẽamus, dum adhuc certè in area sumus. Licet. n. quandiu hic degimus, de palea in frumentum mutari. Nequaquã ergo iaceamus, neq; ad omnem vẽtum huc illucq; rapiamur: neq; scindamur a fratribus, etiamsi exigui nobis videantur, & viles. Nam & frumentũ paleis mensura quidem minus est, sed natura pretiosius. Ne igitur præteruolans seculi huius vmbras, atq; imagines concupiscas, quæ vtiq; ignibus præparantur: sed amplectere humilitatẽ deo placitam, firmam. s. ac dissolui omnino nesciam, quam nullus gladius incidere, nullus queat ignis exurere. Propter huiuscemodi. n. & paleas patienter expectat, vt fiant ex illius coniunctione melio- G
res. Propterea nondum iudicij examẽ agitatur, vt omnes pariter coronentur, vt multi ad virtutem a vitijs transeamus. Inhorrescamus igitur audientes huius parabolę sermonem. Siquidem ignis ille nescit extingui, & quomodo inextinguibilis perse uerat? Nonne cernis solem istum semper ardentem, & nunquam prorsus extinctũ? Non legisti incensum rubum, nec tamen ipso incendio concrematũ? Si ergo tu quo Exo. 3. a
que extinguere vis flammam, misericordię operibus abunde circundare, atq; hoc modo ne experimentum quidem illius ignis accipies. Si. n. his quæ dicuntur, absq; vlla ambiguitate credideris, nec videbis quidẽ illud incendium. Si verò incredulus perseueres, ibi ipso satis experimento discès, qñ iam non valebis effugere. Ineuitabile quippe supplicium est his, qui rectam vitã habere neglexerint. Neq;. n. sola cuiquam fides sufficit ad salutem. Nam & dæmones credunt, immo etiam contremiscunt.: sed Iac. 2. a
maximo etiam prorsus morum quoq; indigemus ornatu. Propterea quippe, & in ecclesia vos sæpius congregamus: non vt huc tantummodo introisse videamini, sed H
vt aliquem fructum ex ipsa cõgregatione referatis. Si verò semper assitis, absque vllo autem hinc discedatis profectu, nihil vobis ingressus iste, nihil hæc poterit prodesse sedulitas. Si. n. pueros tradentes magistris, cum nihil eos proficere viderimus, acerrimi continuo accusatores efficimur magistrorũ, abductosq; ab eis discipulos, ad alium doctorem sæpe transferimus: qua possumus satisfactione defendi, qui ne tm quidem studium virtuti tribuimus, quantum terrenis istis exiguisq; rebus solemus impendere, sed vacuas semper domum tabulas

Universidad de Deusto
Biblioteca

bulas reportamus, cũ certe plures hic sint, ac multo potiores magistri. Nã & prophetas, & Apostolos, & patriarchas, omnesq; iustos per singulas quasq; ecclesias vobis adhibemus magistros: & nec sic quidẽ aliquid profectus acquiritur. Sed si duos, aut tres psalmos ex more sonantes, & solẽnes orationes negligẽter, & omnino prout casus quidem attulerit effundẽtes habeatis, abũde sufficere vobis creditis ad salutem: nec auditis prophetã loquentẽ, quin dũm potius per prophetam: Populus iste labijs me honorat, cor aũtem eorum longe est a me. Ne igitur & nobis istud ꝓueniat, dele literas, vel potius signa confusa, quæ in tua diabolus mẽte formauit, atq; affer mihi cor liberum a secularium curarum tumultu, vt ibi, q̃ voluero omni cum licẽtia diligentiaq; conscribam. Nunc aũt nihil ibi potest aliud agnosci, q̃ pessimi magistri, teterrimæq; illæ literæ, auaritia. s. rapina, dolus, zelus, inuidia. Et idcirco tabulas vestras accipio, eas nec legere quidem possum. Non. n. illas iuuenio ibi literas, quas vobis relinquimus cũctis certe dominicis diebus inscriptas: sed pro illis alias quasdã detortas. s. atq; confusas: quam cum deleuerimus, aliasque denuo, q̃ sunt de sancto spiritu, scripserimus, vos nihilominus abeuntes, ac diaboli magisterio vestra corda præbẽtes, offertis illi, vt suas ibi literas rursus inscribat. Quisnam igitur horũ finis speratur malorum, etiamsi ipse non dicã, vniuscuiusq; vestrum conscientia recognoscit: Ego tũ opus meum implere non desinam, rectas vobis literas scribens. Sin aũtẽ vos studia vestra cassetis, nobis quidẽ merces manebit immobilis: vobis autem: sed nihil volo tristius dicere. Obsecro itaque rursus, ac deprecor, saltem studium imitemur erga ista puerorum. Illi. n. primo quidem solas discunt in scholis literarum figuras, deinde legere illas, perq; ista paulatim ad certam viam perueniunt lectionis, quæ eisdem nihilominus literis continẽt. Hoc igitur nos etiam faciamus, totamque iustitiam singulas eius partes menti dãdo discamus. Et primo quidem non iurare, ac nõ peierare meditemur, inde quasi ad alia elementa venientes, discamus non liuore mentis, non amore corrumpi: non cura vẽtris, non ebrietate, non crudelitate delinquere, omnemque prorsus animi superare torporem: post hęc verò ad spiritualia trã-

Esa. 29. d

I

K

scuntes, meditemur continentiam, vẽtrisque neglectum, iustitiam, castitatem. Deinde vt inanẽ quoq; gloriam respuamus: & sic modesti, ac mente compuncti, atque simul omnia copulantes, nostris inscribamus animabus: & eadem sp in domo, & in publico, apud amicos, cum coniugibus retractemus, & liberis. Sed a primis interim, ac facilioribus inchoeamus, a non iurando videlicet: quod quasi primum disciplinæ elementum sæpe meditemur, & præcipuè domi. Ibi. n. plurimi sunt, qui hanc bonam meditationẽ frequenter impediãt. Nunc. n. aut negligens famulus, aut neq̃mentem a sui quiete deturbat, nunc ẽt cõtristat vxor, & ad indignationem iramque conuertit, nũc indocilis, atq; indisciplinatus filius, ad minas, ac iuramentum remittit. Quod si in domo sæpius ab his iratus, nihilominus cœperis obtinere ne facile ad iuramentum traharis: poteris victor etiam in publico permanere: atq; ita neq; in vxorem, neq; in seruum, neq; in alium quenq̃ contumeliosus existere. Nam & vxor, vel laudando alterum quempiam, vel semetipsam sæpe miserando, virum in maledictionis verba succendit: tu tũ ne cogaris vituperare laudatum, sed cuncta viriliter sustineto: & cum a tuis seruis dominos videris laudari alienos, nihil omnino turberis, sed fer cuncta patiẽter. Sit tibi prorsus domus tua quasi quidam certaminis locus, & palæstra virtutis, vt ibi viriliter exercitatus, & omni cautione vallatus, his qui foris sunt absq; periculo miscearis. Hæc ẽt in gloria contemnenda facere te conuenit. Si. n. inanem gloriam apud vxorem, seruosq; calcaueris: apud nullum prorsus alium hac facile peste capieris. Vbiq;. n. morbus iste arcem tenet, maxime tamen vxoris præsentia conualescit. Si igitur ibi eius violentiã destruamus, facile illam apud omnes superabimus. Idipsum verò aduersus alia quoque vitia seruemus, domi contra illa exercentes animum, & quotidiana meditatione firmantes, hac spiritali assidue vtentes palæstra. Vt autem faciliores hmõi exercitationes nobis esse possint, & castigationũ nobis aliquid inferamus, cum de propositi quippiam lege trãsgredimur: sit vero castigatio ipsa non damnum aliquod inferens, sed mercedem, ac lucrum maximum referens: id autem est, vt. s. nosipsos cõdemnemus, & longiore ieiunio laniemus, atq;

L

M

huiusmo-

huiusmodi tolerantiam indicamus laborum: sic. n. vndiq; multa nobis lucra prouenient. Nam & hic dulcem vitam virtutũ ipsarum delectatione ducemus, & futurorum dono potiemur bonorum, deiq; insolubiles amicitias sortiemur. Veruntamen ne ista proueniant, cum hic vtilia fueritis dicta mirati, negligenter, & vt cui libuerit proijcientes mentis vestræ tabulas, diabolo eas scribendas rursus offertis. Quid ergo faciendum est, cum hinc vnusquisq; discedit? Vocet coniugem suam, cui omnia ista memoriter replicet, eamq; sibi in hoc opus copulet adiutricem, atq; ab hodierna iam die bonam istam frequenter palæstrã, quasi oleo quodam, ita sancti spiritus auxilio. Sed & si semel, & si iterum, & si sæpe cecideris hæc exercens, nihil omnino desperes: sed ista rursus rursusq; congredere, nec ante prorsus absistas, q̃ clarã victo diabolo tibi texas coronam, & thesauro tutissimo opes virtutum recõdas. Si. n. in vsum semel bonæ istius philosophiæ transeas, etiamsi postea aliquis ibi torpor obrepat, non tamen facile poteris horum quippiã, quæ præcepta sunt, transgredi, bona. s. consuetudine firmitatem iam imitante naturæ. Quàm. n. facile est dormire, comedere, bibere, respirare: tam nobis facilia erunt ẽt opera virtutis: ex qua etiam capiemus honestissimam voluptatẽ, quietissimo in portu sedentes, & serenitate continua perfruẽtes. Sic. n. nauim nostram varijs opibus onustam, in diem perducemus futurum, & coronas perpetuas consequemur: quas omnibus nobis eueniat promereri, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium, cum patre, & spiritu sancto, in secula seculorum, Amen.

A

B

C

D

Mar. 1. a
Luc. 3. d

Isa. 53. 1. Pe. 2.

Ioã. 13. a

Homilia. XII. *ex cap.* III.

TVnc venit Iesus à Galilæa in Iordanem, vt baptizaretur ab eo. Ioannes autem prohibebat eum dicens, Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Cum famulis dominus, cum reis iudex baptizandus venit: verum nihil tibi hinc conturbationis oriatur, in his quippe humilibus illius sublime resplendet. Qui. n. dignatus est tanto tempore gestari vtero virginali, cumq; nostrã in diem procedere natura, exdi atq; crucifigi, cunctaq; perpeti, quæ passus est: quid miraris etiam si baptizari susciperit, cumq; alijs ad seruum venire non respuat? Illud est quippe admirationis omnimodo plenũ, quod scilicet ille, qui erat deus, homo fieri voluit. Iam vero alia iuxta rationis ordinem consequuntur. Propterea. n. & Ioannes prę occupans dicit, quoniam non sit dignus soluere corrigiam calciamenti eius, cunctaq; alia, ex quibus illud est, quod sit omnium iudex, & secundum meritum vniuscuiusq; retribuat, quodque sanctum spiritum omnibus liberaliter largiatur: vt cum cum videris ad baptisma venientem, nihil prorsus humile suspiceris. Idcirco. n. Ioannes præsentem quoque illum prohibet dicens: *Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me?* Quia. n. illud erat baptismum pœnitẽtiæ, & in accusatione peccatorum inducebat, nequis putaret, quoniam & ipse tali proposito ad Iordanem veniret: præmunit hoc, agnum certe illum, ac redemptorẽ vocando, ab omni immunem, quod in toto erat orbe, peccato. Qui. n. cuncta humani generis poterat peccata delere, multo magis absq; omni erat ipse delicto. Sed qđ vtiq; erat amplius, qui tollit, inquit, peccatum mundi: vt post ipsum illud quoq; cũ omni iam facilitate suscipias, cumq; susceperis, animaduertas quòd duo pariter magna dispensans veniat ad baptismum, propter quod & venienti clamat Ioannes. *Ego à te dẽo baptizari, et tu uenis ad me?* Quid igitur Christus? quod postea fecit in Petro, hoc prius in Ioanne seruauit. Nam & ille pedes sibi eum lauare prohibebat: sed cum audisset, quod facio ego, nescis modo, scies autem postea: & non habebis partem mecum: celeriter ab intentione sua destitit, atque in diuersam transiuit repente sententiam. Et iste similiter cum audisset, *Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam*: parere non distulit. Non. n. erant pertinaciter contentiosi, sed dilectionem suam, atque obedientiam ostẽdebant, per quæ omnia domino meditabantur esse subiecti. Considera verò quemadmodum illum per hæc ipsa a cunctatione deducat, per quæ præcipue id quod fiebat, videbatur esse suspectius. Denique non ait, ita iustum est: sed, sic (inquit) decet, Quia enim satis ipse esse ducebat indignum, vt baptizaretur a famulo, aduersus indecentiam contrariũ eius opposuit: ac si diceret, Nonne istud, vt quoddam indecens refugis, & idcirco me prohibes? Propterea ergo dimitte,

quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia est vtiq; decentissimum. Nec verò ait simpliciter, sine: sed addidit, modo. Nō.n. (inquit) erunt ista continua, cito me in his quæ concupiscis videbis: nunc verò sine istud impleri. Deinde quemadmodum decet, ostendit. Vnde igitur illud decere mō strauit? Quia, inquit, omnem iustitiā implebimus. Hic quippe signauit, dicendo: *Sic enim decet nos implere omnem iustitiam.* Iustitia siquidem est, omnium mandatorum plena custodia. Quia vtiq; iam, inquit, cūcta mandata perfecimus: hoc autem solūmodo erat reliquum, id quoque ipsum oportet adiungi. Venit.n. soluere maledictum, quod erat de præuaricatione legis impositum. Prius igitur me, inquit, illam oportet implere, vosque a maledictione eius eruere: ac tum demum ei cessationem dare. Decet itaq; omnem me implere legē quia vtique decet etiam maledictum soluere, quod ob præuaricationem legis illatū est: propterea quippe, & carnem assumpsi,
E & veni. *Tunc dimisit eum. Et baptizatus Iesus, confestim ascendit de aqua. Et ecce aperti sunt ei cœli, & uidit spiritum descendentem sicut columbam, & uenientem super se.* Quia.n. multo maiorem illo esse Ioannem putabant, eo quod omni tempore in eremo versaretur, esset que summi filius sacerdotis, stola tali indutus, quoque maxime admirationem mouebat, de sterili matre progenitus Iesus verò, & de obscura natus puella: nā plurimis adhuc virginitatis erat partus incognitus: & nutritus in domo, & in omnium medio versatus, & communi hac veste tectus, facile illum inferiorem putabāt, nondum eorum scientes aliquid, quæ adhuc habebantur abscondita. Accessit autem, vt etiam baptisma ipsum a Ioanne susciperet: quod certè maxime abundat ad confirmandum istius suspicionis errorem etiam si illa, quæ prius posuimus defuissent. Arbitrabantur enim, quod hic vnus esset quidam è vulgo: nec putabant, quod si ille singulare, ac magnum aliquid obtineret, ad baptisma inter cæteros venire potuisset. Propter quod videbatur Ioannes multo illo admirabilior, multoque præstantior. Ne igitur apud plurimos opinio ista firmaretur, baptizato illo, & cœli apeF riuntur, & spiritus sanctus continuo descēdit, & cum spiritu sancto vox patris vnigeniti sui prædicat dignitatem. Quia enim vox illa, quæ dixit, *Hic est filius meus dilectus*, credebatur a multis Ioanni potius conuenire: nec enim adiecit, vt diceret, iste qui baptizatus est: sed, iste, simpliciter, & vnusquisque id quod auditum est, de Baptista magis, quam de baptizato dictum putabat, tum ob ipsam baptizantis dignitatem, tum propter omnia illa, quæ diximus, venit spiritus sanctus in specie colūbæ, & vocem traxit ad filium, cunctisque fecit esse perspicuum, quia istud, quod ait, *Hic est filius meus dilectus*, non de Ioanne Baptista, sed de filio baptizato deberet intelligi. Quemadmodum igitur non credi derunt, qui sub Mose, quando etsi non talia, plurima tamen sunt facta miracula: nihilominus post illa omnia, post voces, post tubas, post tonitrua, post fulgura, & vitulum fabricauerunt, & Beelphegor initiati sunt: ita & hi ipsi, qui tunc aderant, cum vidissent Lazarum suscitatum, tam longe tamen a credēdo ei, qui hoc ipsum operatus fuerat refugerunt, vt ipsum quoque interficere sæpe conati sint. Si igitur resurrectionem a mortuis ante oculos habentes, ita tamen erant maligni: quid mirāris si delatam cœlitus vocem minime receperunt? Quando enim anima ingrata fuerit, ac praua, morboque languoris oppressa, nullo omnino horum superatur: vt
G è regione voluntas bona non satis indiget signis iuuari. Ne igitur quæras, quomodo non crediderunt, sed illud require, si non omnia facta sint propter quod illos oportuerat credere. Siquidem per prophetam deus pro illis omnibus, quæ facere consuevit, carmen quoddam satisfactionis instituit. Quia enim erant Iudæi profecto perituri, extremoque supplicio deputandi, nequis de illorum malignitate prouidentiam culparet dei, ait: Quid faciam vineæ meæ, quod ei adhuc, non fecerim? Idipsum itaque etiam hoc etiam considerandum loco, quid scilicet oportuerit fieri, quod a deo factum esse possit negari: vt siquando de dei prouidentia aliquis sermo moueatur, hoc vtaris satisfactionis modo, aduersus eos, qui illi de multorum malitia obtrectare conantur. Considera igitur quanta hic faciat opera miranda, & initia futurorum. Non enim paradisus, sed cœlum aperitur ipsum: illa vero ad Iudæos quondam habita oratio, sit deinde proposita nobis: Nunc verò, domino iuuante, ad institutum sermonem reuertamur. *Et baptizatus*

Exo. 19. & 33.

Ioā. 11. & 12.

Esa. 5. b

ptizatus Iesus, ascendit protinus, ex aqua, & aperti sunt cœli. Cuius igitur rei gratia cœli
H patuerunt? Vt discas etiam tu cum baptizaris, hoc fieri, deo te iam ad patriam cœlestem vocante, nihilq; cōe cum terra hrē suadente. Quod & si non vides, tamen nō idcirco discredas. Semper.n. inter initium spiritalium, ac mirabilium dispensationū apparent sensibiles visiones, taliaq; signa stupedioribus, claraq; visione egentibus, neque vllam incorpoream naturam comprehendere cogitatione valentibus præstātur, vt ea cum vel semel, vel postea fuerint prædicata, statim fidei ardore suscipias.
Act. 2. a Nam & super Apostolos sonus factus est spiritus vehementis, & ignearum vtique linguarum species apparuit, sed propter adstantes profecto Iudæos. Nunc vero etiamsi euidentia signa non fiant, ea tamē quæ olim facta referuntur, suscipimus. Cæterum, & columba tunc ideo apparuit, vt extenti quodammodo digiti vice dei filiū Ioanni, cæterisq; monstraret: vt discerets, qm̄ super te quoque cum sacro fonte diluxis, sanctus spiritus veniat: iam vero nō visibili specie, qua vtiq; nō egemus, cum nobis pro cunctis sola fides sufficiat. Cur autem in specie venit columbæ? Mansuetū hoc animal, ac mundum est. Quia igitur
I est mansuetudinis spiritus propterea in eius specie apparuit. Simul etiā veteris nos videtur admonere historiæ. Nam cum vniuersum aliquando orbem naufragium cō mune mersisset, & omne prorsus hominū genus periclitaretur, istud iterim certe animal apparuit, finemque illius tempestatis ostendit, atque ore ramum portans oliuę, pacem mundo redditam nunciauit. Quæ omnia erant futurorum figura. Tunc enim multo erat hominum vita deterior, multoque maiori digna supplicio. Ne igitur ipse desperes, illius te historiæ confirmat admonitu. Nam tum quoque desperatis iam omnino rebus, liberatio facta est atque correctio: sed tunc vtiq; per pœnam modo vero per gratiam, atq; ineffabilem indulgentiam redemptoris. Propterea, & columba cernitur nequaquam oliuę ramū ferens, sed omnium liberatorem nobis, euidenter ostendes, spemq; suggerens prosperorum. Non enim ex arca vnum educit hominem: sed postquam apparuit, vniuersum prorsus orbem attollit in cœlum, quæ certe pro oleæ ramo, omni generi homi-

num adoptionem detulit filiorum. Considerans igitur tanti amplitudinem muneris, nequaquam illius inferiorem existimes dignitatem, quia se in huiusmodi specie demonstrauit. Audio quippe dicentes aliquos, quātum inter homines columbamque discrimen est, tantam Christi, & sancti spiritus esse distantiam: quia ille quidē
K in nostra villiq; natura, hic verō in specie sit visus columbæ. Quid igitur ad talia respōderi potest, nisi quia filius quidem dei, naturam hominum profecto susceperit, spiritus vero sanctus non assumpserit naturam columbæ: idcirco Euangelista, non in natura, sed in specie columbę dixit: nec vnquam omnino postea, sed tunc certe solum in hac visus est figura. Si vero propterea minoris illum esse autumas dignitatis, inuenientur iuxta ratiocinationem tuam Cherubin quoq; multo esse potiora: & tanto vtique, quanto columbæ aquila præcellit, siquidem istius quoq; illa susExe. 11. d. & 17. a
cepere figurā. Et rursus pōtiores angeli Da. 7. a
esse credentur: sæpe.n. in figura hoīs ostēsi Gen. 18
sunt. Sed non est istud, oīno non est. Aliud & 19. a.
nunque est ipsius rei veritas aliud vero tē- & 32. a.
poralis visionis submissio. Noli igitur tā f
grandi beneficio ingratus existere, noli ei Iosue. 5
vicem referre contrariam, qui tantorum ri d
gauit re fonte donorum. Vbi.n. adoptio filiorum est, ibi etiam omnium malorum prorsus interitus, & cunctorum collatio fit bonorum. Propterea Iudaicum quidem baptisma aboletur, ac definit, nostrum vero sumit exordium. Quodque in paschæ mutatione factum est, Idipsum efficitur L
in nouatione baptismatis. Nam & pascha cum vtrunque dominus celebrauerit, illi quidem terminum posuit, huic vero principium. Hic vero Iudaicum postq̄ impleuit baptisma, continuo ēt ianuas ecclesiæ reseravit. Sicut ergo in vna tunc mensa, ita in vno nūe flumine, & recepit vmbrā, & addidit veritatem. Sancti.n. spiritus gratia, in Christi baptismate est, Ioannis vero baptisma, hac donatione priuatur. Propte rea igitur cum quidem alij baptizarentur nihil tale factum est oīno. In isto vero solo qui illud erat traditurus, impletur: vt cum his, q̄ dicta sunt etiam illud addiscas, quia. s. non erat meritum baptizantis, sed baptizati virtus operata est. Tunc.n. & cœli aperti sunt, & spiritus sanctus superuenit, A veteri quippe nos in nouū transfe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tens testamentum, & portas nobis supernas reclusit, & sanctum inde spiritum misit, qui ad illam nos patriam cum dignitate maxima conuocaret. Nõ.n. angelos nos neque archangelos faciens, sed dei filios, atque dilectos ad gloriam ducit æternam. Hæc igitur vniuersa considerans, videlicet & charitatem vocantis, & illius ad quam vocaris patriæ claritatem, & honorem
M quo vtiq; donatus es, vitam exhibens mu
Gal.vlt. neribus congruentem, crucifige mundo, tibiq; mundum, cunq; omni diligẽtia cęlestis in te decus conuersationis exorna. Nec quia corpus tuum translatum adhuc
Luc.2.b in cęlum non est, ideo iam putes cum ter
Act.1.b ra aliquid te habere cõmune, cũ caput iã certè auum regnet in cęlo. Et idcirco cum in terris adhuc dominus versaretur, angelos inde deduxit, cumq; eius rursus ascendit: vt tu quoq; priusquam illuc ascendas, ita tibi possibile esse dicas habitare nunc terram, vt tunc habitaturus es cœlũ. Permaneamus igitur custodientes eam quam initio suscepimus dignitatẽ, & futura quotidie regna quæramus omniaq; præsentia vmbras esse, prsus, ac somnia iudicemus. Neq; si rex terrenus aliqs assumens te pauperem, ac mendicum, repente sibi adoptaret in filium, tu iam ad tuguri tui respices vilitatẽ: & certè non grandi hæc differe mine separantur: ita nũc igitur nihil præsentium putes esse pretiosum. Longe quippe maiora sunt ad, quæ vocatus es capessenda. Qui.n. vocat, dns angelorum est: ea verò, quæ conferentur bona, & explicationem sermonis, & cogitationem mentis excedunt. Non.n. te à terra transponit in terram, vt terrenus iste rex: sed a terra extollit in cœlum, & a mortali ad immortalem profecto naturam, atq; ineffabilẽ gloriã:
A quæ tunc solummodo cernẽda a nobis erit, quando etiam possidenda. Tantorum igitur particeps futurorum bonorum, noli auri argentiq; curis onerare mentem, cæterisq; huiusmodi vmbris, atq; imaginibus illudere. An forte non putas omnia ista, quæ cernimus, comparatione cœlestis regni mẽdicorum panniculis esse viliora? Et quemadmodũ illo eris honore dignus, quamve satisfactionem parabis, immo q̃ non supplicia persolues, post tam grande donum ad vomitum priorem trãscurrẽs? Nõ tam.n. quasi homo simpliciter, sed vt dei filius peccas, seuerius punieris: & ipsa excellentia dignitatis, maioris tibi fiet eã supplicij. Nam nos quoq; haud similiter famulos peccantes castigamus, & filios, & maxime quãdo magna a nobis aliqua fuerint beneficia consequuti. Si.n. ille qui paradisi fuerat sortitus habitaculũ, propter vnum vtiq; delictum post honorem pertulit mala: nos postquam cœlum accepimus & cohæredes vnigeniti facti sumus, quam veniam sperare poterimus, si ad serpentẽ curramus post columbam? Non est hic.n. terra es, & in terram ibis: nec dicendũ est, operaberis terram; nõ illa (inquam) hic audiemus priora: sed qã est multo his amarius, tristiusq;, exteriores tenebras, insolubilia vincula, vermẽ perpetua venena fundentem, & stridorem dentium flebiliter insonantem. Et sanè merito: qui.n. nec inter tanta beneficia melior effectus es, iustissime extrema illa, atq; sæuissima tormenta
B patieris. Cœlum aliqñ Helias aperuit, & 1.Re.17
clausit: sed vt pluuiam, aut emitteret, aut teneret: tibi autem non idcirco apertũ est cœlum, sed vt illuc profecto cõscenderes: quodq; est amplius, non vt ascenderes tm̃, verum vt alios quoq; si velles, simul leuares, tantam sibi in suis omnibus potestatẽ fiduciamq; donauit. Quia igitur ibi est domus nostra, ibi etiam omnia recondamus, nihil hic penitus relinquentes. Quic quid.n. hic dimiserimus, amittimus. Hic siquidẽ, & si ostijs thesauros tuos, & si clauibus, serisq; communias, si apponas famulorum mille custodias: & si superes omnes insidias malignorum, & si oculos effugias inuidentium, & si nulla pertineas dãna patiaris, etiamsi nullum omnino rebus inferat detrimentum vetustas (quod vtique inter impossibilia numerandum est) mortem tñ nunq̃ valebis effugere, sed vno tibi momẽto tpis omnia illa rapientur: nec ra
C piẽtur modo, sed in manus ẽt inimicorũ plerunq; tradentur. Si verò in supernam illam domum opes tuas transferas, omnia proculdubio ista superabis. Non.n. ostiũ, non seras, & claues superponi erit necesse. Tanta est securitas illius ciuitatis, tam indespoliabilis regio, & quæ omnino inuia corruptioni, malitiæq; permaneat: q̃ certe constat esse verissimum. Nonne igitur extremæ vecordiæ est, hic quidẽ vbi reposita corrumpuntur, ac pereunt, omnia congregare: ibi verò vbi si aliquid recondamus, ẽt augeri poterit, non minimã quidẽ commendare

mendare partem, & hoc cum ibi sumus sine fine victuri? Propterea, nec gentiles fidẽ his, quæ a nobis dicuntur, accommodant. De actibus enim non de sermonibus nostris futurorum volunt habere documentum. Nunc vero cum videant ædificari a nobis splendidas domos, agros, balnea atque hortorum amœnitates parari, nolunt credere, quòd alterius nos vrbis perfectionem paremus. Si enim inquiunt, verum esset istud, vendentes prorsus cuncta, quæ possident, illud profecto præmitterent. Itaq; de præsentibus facile coniectant. Vident quippe locupletiores quosq;, domos atque agros illis maxime iunctas vrbibus
D comparare, in quibus habitationem locarunt. Sed nos è contrario facimus, & tertã quidem quam paulo post relicturi sumus, multo cum studio nobis parantes, pro paucis certe iugeribus, & exiguis habitaculis non modo aurum: sed proprium quoque sanguinem frequenter impendimus. Vt vero cœlum nobis emamus ipsum, ne hæc quidem quæ nostris vsibus supererant, ero gamus. Et hoc cum & exiguo illud pretio emere possimus, & in perpetuum possidere, si semel emerimus. Propterea extremas merito pœnas luemus, nudi illuc euntes, ac pauperes. Quinimmo non pro nostra paupertate tantum, verumetiam pro eorũ quos nostri similes facimus, intolerabilia etiam supplicia perferemus. Cum enim videant gentiles eos quoque erga ista studiũ omne figentes, qui cœlestibus misterijs pfruuntur, multo iam ipsi magis præsentia contuentur, plurimum sane super nostrũ caput ignium congregantes. Quando enim nos, qui eos deberemus docere cuncta hæc contemnere, quæ videntur, ipsi ex omnibus maxime in istorum desideriũ concitamor: quemadmodum ipsi salui esse poterimus, qui certe pœnas pro aliorum
Mat. 5. quoque perditione soluemus? Nonne au-
b dis Christum loquentem, quoniam pro sa
E libus nos esse in hoc mundo velit, atque lampadibus, vt & diffluentes delicijs restringamus, & peeuniæ solicitudine obtenebratos illuminemus? Quando igitur ipsi potius properamus in tenebras, quando ipsi potius relaxamur: quæ tandem nobis supererit spes salutis? Nulla est, omnino nulla: sed mugientes prorsus, prestisque dentibus infrementes, manibus simul ac pedibus colligatis, ingehennæ trudemur incendium. Et hoc postquam nos abunde vitæ huius cura confecerit. Hæc igitur omnia considerantes, vincula tanti abumbramus erroris, vt nec in illa incidamus, quę nos inextinguibili igni tradant, & præsenti hac catena solicitudinum liberemur. Qui enim pecunię seruit, & præsentibus compedibus stringitur, & futuris paratur: qui vero istius cupiditatis immunis est, vtraque libertate potietur: quam vt ipsi etiam consequamur, grauissimum nuaritię conterentes iugum, ad cœli fastigia subleuemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & honor cum patre, & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Homilia.xiii.ex cap.iiii.

F

TVnc ductus est Iesus spiritu in desertum vt tentaretur à diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens tentator, dixit ei: Si filius dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: scriptum est. Non in solo pane Deu. 8.
a *viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore dei tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem, & statuit eum super pinnaculum tẽpli, & dixit ei: Si filius dei es, mitte te deorsum scriptum est enim, Quia angelis suis mandauit* Psal.90.c
de te, & in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Iesus rursum. Tunc istud, ad quodnam tempus aptandum est? Proculdubio ad illud quo descendit spiritus sanctus: cum etiam desuper delata vox ait, Hic est filius meus. Mirum est vero quòd dixit a spiritu, id est, sancto: ab hoc enim illum desertum ductum esse significat. Quia enim omnia ad nos erudiendos, & facienda sibi, & patienda suscepérat, in eremum quoque se patitur abduci, & cum diabolo inire certamen: vt vnusquisque cum fuerit baptizatus, si post baptisma maioribus tentationibus vrgeatur, non vtique turbetur, quasi inseparatum sibi aliquid obuiauerit: sed permaneat cuncta viriliter sustinendo, vtpote quæ sibi consequenter contigerint. Idcirco enim accepisti arma, non vt ocieris, sed vt pugnes. Propterea deus in te tribulationes struere permittit. Primo quidem vt discas quoniam Christi baptisma multo te fecerit fortiorem, deinde, vt in
G egregia illa animi mediocritate permaneas,

Universidad de Deusto
Biblioteca

neas, neque donorum. ſ. magnitudine elatus, neque tentationum mole depreſſus. Ad hæc vero, vt malignus ille dæmon, cũ de tua a ſe diſceſſione dubitat, ex ipſa tribulationum tolerantia diſcat, quòd perſecta ab illo ab renunciatione diſceſſeris. Quarto, vt ſortior, & ipſo prorſus ferro valentior, tentationum exercitatione reddaris. Quinto, vt capias grande documentũ theſaurorum tibi à domino creditorum. Neque enim ſuperueniret tibi, neque aduerſus te diabolus irrueret, niſi in maiore te poſitum honore conſpiceret. Hinc enim aduerſus Adam inſurrexit aliquando quia multa illum dignitate vidit conſpicuum. Propterea, & contra ſanctum Iob nequitiæ ſuæ arma commouit, quia vtiq; videbat illum ab omnium deo miris laudi
Mat.26 d bus coronatum. Et quemadmodum igitur dominus dicit, Orate ne intretis in tentationem propterea non eum vltro eſſe in e-
H remum, ſed a ſancto ſpiritu ductum eſſe commemorat, iuxta diſpenſationis profecto rationem: vt nos videlicet apertiſſime ſignatum eſſe videamus, quia non ſponte noſipſos in tentationes oporteat inſilire: ſed ſi contracti fuerimus, viriliter repugnare. Et conſidera. Qũ illum aſſumens ſpiritus duxerit, non in vrbem, neque in forũ ſed in eremum. Quia enim diabolum volebat allicere, non de eſurie ſolum, verumetiam de loco occaſionem illi tentationis ingeſſit. Tũc quippe maxime aliquos diaGene.3. bolus aggreditur, cum ſolos viderit, atque ab alijs ſegregatos. Sic denique mulierem ab initio aggreſſus eſt, ſolam illam excipiens, atque a viro inueniens ſeparatam. Quando enim viderit aliquos copulatos, haud ſimiliter audet accedere. Vnde maxi
Eccle.3. me oportet etiam ob hanc cauſam frequẽter nos alijs aggregari, vt non facile in diaboli captionem paremur. Inuenit ergo illum in inuio ſolitudinis. Quòd enim talis eſſet eremus, Marcus diligenter notauit de domino, dicens: Et erat cum beſtijs.
Mar.1.b Conſidera vero cum quanta ad eum arte malignitatis accedat, quodue præcipue tẽpus obſeruet: non enim ieiunantem tentat, ſed eſuriẽtem, vt. ſ. diſcas q̃ ſit bonum grande ieiunium: & quia hęc aduerſus diaI bolum arma ſint maxima, quodq; poſt baptiſma non delicijs atq; temulentiæ, non mẽſæ epulis onuſtæ, ſed ieiunio aũm debemus intendere. Propterea. n. & dñs ieiunauit, non quia hoc indigeret ipſe, ſed vt nos vtiq; doceret, quibus peccata ante baptiſma dominatio ventris intulerat. Vt. n. ſi aliquis ægrotum quem ad ſanitatem reduxit, iubeat illa nõ facere ex quibus morbus ille contigerat: ita etiam poſt baptiſma ieiunium contra vitium edacitatis induxit. Nam & Adam de paradiſo intemperantia ventris eiecit, & diluuium ſub Noe iſta commeruit, & fulmina in Sodomitas ipſa deduxit. Et ſi enim fornicationis quoque ibi crimen horrebat, ſed hinc Eze.16. tamen vtriuſque radix ſupplicij pullulauit. Quod Ezechiel quoque notando dicebat: Verumtamen hoc erat peccatum Sodomorum, qm̃ in ſuperbia, & in ſecurita, te panum, & in abundantijs effluebant. D Et ſic etiam Iudæi maxima prorſus mala frequenter operati ſunt, & ad impietatem delicijs, atq; ebrietate compulſi propterea, & ipſe quadraginta dies ieiunat, nobisq́ oſtendens remedia ſalutis, nec tamen vltra progreditur, ne. ſ. admirationis enormitas incredibilem faceret ſuſcepti hominis veritatem. Nũc vero nequaquam fit iſtud quia prius Moſes, & Helias dei potentia ſuſtentati, in hanc ieinnij longitudinem peruenire potuerunt. Si vero vlterius proK greſſus fuiſſet, plurimis etiam incredibilis fuiſſet carnis aſſumptio. *Cum igitur quadraginta dies ac noctes ieiunaſſet, poſtea eſurijt.* Occaſionem diabolo tentandi præbens, vt prius ipſe congreſſus qũo etiã ab alijs vinci poſſit, oſtenderet. Sic. n. faciunt athletæ, qui cum diſcipulos ſuos vincere docent, data in palæſtris cum alijs certamen exercent, vt in luctantium corporibus faciant artem ſpectare vincendi: quod in hac quoque colluctatione conſtat eſſe effectum. Quia. n. diabolum ad certandum voluit attrahere, eſuriem ſuam ei fecit manifeſtã, & non repulit prouocantem. Sed cum eũ ſuſcepiſſet ad luctam: & ſemel, & iterum, & tertio cum facilitate, quæ eum maxime decebat, eliſit. Sed ne ipſas victorias tranſcurrendo vtilitatibus veſtris aliquid detrahamus, a primo inchoantes conflictu, vnumquodq; certamẽ diligentius retractemus. Poſtq̃ eſurijt, inquit: *Accedens diabolus dixit ei: ſi filius dei es, dic vt lapides iſti panes fiant.* Cum enim audiſſet venientem de cœlo vocem, atq; dicentem: Hic eſt filius meus dilectus: audiſſet etiam Ioannem teſtimonium illi tam inſigne perhibentem,

ac

ac hominem deinde ipſum eſurientem vi-
L deret, magno teneri cœpit ambiguo. Nam neq; hoĩem illum eſſe nudũ credere poterat, pp ea quę diuina vox de eo protulerat: nec rurſus iſtud recipere, q̃ filius eſſet dei, quem eſurientem videbat. Itaque maxima rerum cõcluſus anguſtia, voces emittit ancipites. Et ſicut in paradiſo accedens ad hominem, finxit illa, quæ non erant, vt quæ erant diſceret: ita hic quoque neſciens manifeſte ſuſcepti hominis ineffabile ſacrm̃, & quiſnam eſſet hic præſens: alia retia iacere molitur, per quæ ſe abſconditũ iſtud atque ſecretum opinatur addiſcere. *Si filius*, inquit, *dei es, dic vt lapides iſti panes fiant.* Non dixit, ſi eſuris: ſed ſi filius dei es, videlicet exiſtimans poſſe ſe illi aliquid per laudum blandimenta furari. I deirco non commemorauit eſuriem, ne hoc ei quaſi exprobrare atq; objicere videretur. Magnitudinem quippe tantæ diſpenſatio nis ignorans, iſtud ei erubeſcendum putabat: propter quod doloſa illum adulatione palpãdo, ſolius admonet dignitatis. Quid igitur Chriſtus? Inſolentiam eius faſtumque deijciens, & oſtendens id quod acciderat, nec confuſione dignum ſua eſſe ſapientia: id quod ille in eius adulatione abſconderat, in medium profert, palamq́ M conſtituit. *Non in ſolo*, inquit, *pane uiuit homo*. Ita nihil erubuit a neceſſitate ventris incipere. Tu vero maligni dæmonis perpende nequitiam, & vnde faciat initia luctandi, & quemadmodum propriæ non obliuiſcatur artis. Per quæ enim, & primũ expulit hominem, & alios certè plurimos malis mille circundedit: per hoc etiam nunc texit dolos, prouocans, ſcilicet ad appetitum cibotum. Multos igitur ſtultorũ nunc etiam audire poſſumus, qui dicant mala propter ventrem innumera comitti: ſed Chriſtus oſtendit, quòd amatorem virtutis nihil tyrannis iſta indecens facere compellat. Denique, & eſurijt, & non obedit imperãti: nos profecto erudiens ne vnquam diabolo credamus. Quia. n. homo hinc offendit deum, legemq́; tranſgreſſus eſt: ex abundanti tunc docet, quòd & ſi non tibi præuaricationem ille præcipiat, nec ſic quoque eſſe credendum. Et quid dico præuaricationem? etiamſi aliquid vtile
Luc.4 f dæmones iubeant, nec ſic quidem illos debes audire. Sic. n. etiam illos dæmones lo-
Act.16. qui vetuit, qui eum dei filium prędicabãt, & Paulus rurſum idipſum inclamãtes increpauit: & certe erat vtile quod dicebant: ſed magis eos magisq́ deprimens, eorumq́ inſidias deſtruens, exagitabat ſalutaria quoque dogmata prædicantes, vnA dique eorum ora claudens, & tacere præcipiens. Idcirco ne hic quidem dictis eius annuit Chriſtus: ſed quid ait? *Non in ſolo pane viuit homo*. Quod vero dicit, hoc eſt, poteſt eſurientem deus etiam in ſermone Deu. 8. a paſcere. De veteri autem teſtimonium protulit teſtamento, atque præcepit, ſiue famem, ſiue aliud patiamur aliquid, nunquã tamen dñm relinquamus. Si vero quis dixerit, & quidem debuit hoc quod petebatur oſtendere: reſpondebo. Cuius tei gratia? quaue id exigente ratione? Non. n. vt crederet hæc ille dicebat, ſed (quantum opinabatur) vt ipſum de infidelitate conuinceret. Siquidem etiam primos homines hac arte decepit, cosq́ue parum deo credidiſſe conuicit. Contraria enim dixit ille promittens, cosq́; inanibus ſpebus inflauit: quum perſuaſione feciſſet incredulos, etiam de illis bonis, quibus fruebantur, Mat.12 c.e excluſit. Sed Chriſtus oſtendit ſe, neq; tũc diabolo, neq; poſtea Iudæis, iuxta diabolũ Mar. 8. b ſapientibus, ſignumq́ue poſtulantibus, annuiſſe: vbiq; nos docens, vt etiamſi aliquid Luc. 11 d eiuſmodi facere poſſimus, nihil tamen, vel abſque ratione, vel cum aliqua vanitate faciamus: nec diabolo vnquam credamus, etiamſi magna quædam neceſſitas vrgere B videatur. Quid igitur ſceleratus ille, atque deuictus? Poſtquam præceptum ſuum illi perſuadere non potuit, & hoc cum tanta vrgeret eſuries, ad aliud procedit, & dicit: *Si filius dei es, mitte te deorſum: ſcriptum eſt enim, Quoniam angelis ſuis mandauit de te, & in manibus tollent te*. Cur autem ad ſingula Pſal.90. tentamenta proponit, ac dicit, Si filius dei es? Idipſum etiam nunc facit, quod fecit in primis. Sicut. n. tunc de deo detrahens ait, Scit. n. deus, quia in quacunque die manducaueritis, aperientur oculi veſtri: p̃ hæc oſtendere volens illos circunuentos eſſe a deo atque deceptos, nullumq́; ab eo beneficium conſecutos, ita hic quoq; idipſum profecto ſignificat quodammodo, dicens: Fruſtra te filium ſuum nominauit, taliq; donatione decepit. Aut ſi certe aliud eſt, documentum nobis aliquod tantæ oſtende virtutis. Deinde qm̃ ille fuerat de ſcripturis locutus, etiam dñs teſtimonium illi

Universidad de Deusto
Biblioteca

protulit de propheta. Quemadmodum igitur Christus verba eius audiuit? nihil vtiq; indignatus est, nihilq; commotus, sed cũ multa modestia scripturarum ei rursus voce respondet: *Non tentabis dominum deum tuum*. Nos vtiq; docẽs, quia diabolum per Deu. 6.c C patientiam ita oporteat, atq; tolerantiam, non per signa, superari: nihilq; ad ostentationem nostri, atq; amorem facere gloriãdi. Considera verò diaboli insipientiam, de testimonio, quoq; ipso, quod protulit. Nam ea quidẽ quæ a domino plata sunt, satis apte vtique prolata: quæ verò ab illo vsurpata, inepte nimium, ac prorsus incõgruè, & quæ nulla parte sui domini respõsionibus obuiarent. Neq;.n.quod scriptũ est, quia angelis suis mandauit de te: suadet, vt se ipse iaciat, atq; præcipitet? præterea verò, neq; de domino istud dictum est, quanquam hoc quidem de illo nõ arguat. Et certè cum ille iniurioso sermone abusus fuisset, valdeq; cõtrariè: nemo.n.à dei filio istud exposcit. Dæmonum quippe est seipsos iacere deorsum, dei verò homines erigere iacentes. Nam si potentiam oportet ostendi, non semetipsum proijciendo, ac præcipitãdo ostenderet, sed alios profecto saluando. Cæterum seipsum in præcipitia, ac prærupta proijcere, diabolcæ est mẽtis insania. Quoties.n.istud aliqui faciũt, consilio nimirum seductoris agitantur: at Christus etiam cum ista dicta sint, nondũ se tamen reuelat, sed quasi homo ei interim loquitur. Dicere.n.quia non in solo pane viuit homo: &, Non tentabis dominum deum tuum: non valde seipsum manifestantis erat, sed vnum se ostendentis è cæteris. D Neque verò miteris, si diabolus Christo loquens iæpe huc illucq; vertatur. Nam vt præliantes solent, cum acceperint letales plagas, multo vtique sanguine perfluentes, tenebrasq; patientes, moribunda circumferre membra: ita hic quoq; prima statim, ac secunda sauciatus plaga, in alia, atq; alia verba deuoluit: & tñ hic quoq; tertium certamen ingreditur, & ducens illum in montem excelsum valde, ostendit ei omnia regna mundi, & dixit: *Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me: tunc dicit. Vade satana, scriptum est.n. dominum deum tuum adorabis, & illi soli seruies.* Quia.n.iam Deu. 6.c in patrem ipsum nequissimus ille peccauerat, omnia quæ illius sunt sua esse dicendo, seq; eorum dominũ sacrilege profitẽdo, quasi cunctorum esset creator, tunc eũ iam vtiq; corripit: & ne tunc quidem vehementius, sed omnino simpliciter, atq; mediocriter. *Vade*, inquit, *satana*. Quod præceptum magis, quam increpatio fuit. Postq̃ verò ei dixit, Vade, continuo illum vertit in fugam. Neque.n.alijs iam per semetipsum tentationibus appetijt. Et quomodo, inquies, Lucas ait, Quia omnem tentationem consummauerit? Mihi quidem videtur ipsa tentationum capita ille cuncta dixisse, vt ea quoq; omnia pariter intelligas quæ sub istis quasi principalibus continentur. Hæc.n.sunt, quæ in se mala innumera comprehendunt. Seruire ventri, inanis appetitu glotiæ quippiam facere, ac furioso pecuniarum amore superari. Quod vtique etiam sceleratus iste cognoscens, quasi omnibus vitijs fortiorem pecuniarum cupiditatem locauit, ante iam quidem, & prorsus ab initio certaminis idipsum meditatione parturiens: extremum verò illud reseruãs, quasi quod omnibus valentius esse iudicaret. Hic quippe mos deceptioni eius est, vt quæ magis ad supplantandum idonea esse credit, hæc adhibeat extrema. Quod certè etiam in sancti Iob tẽtatione seruauit, pp quod hic quoq; cum ab illis, quæ videbantur faciliora, atque infirmiora cœpisset, ad fortius trãsijt. Quemadmodũ igitur istud superari oportet? ita proculdubio, vt ipse Christus edocuit: vt.s.refugiamus ad dominum: & ne fame quidẽ ipsa deijciamur, credentes ei, quòd vel solo possit alere sermone: & ne in illis quidem, quæ accepimus bonis, tentemus datorem, atq; vt cœlestis tantummodo gloriæ claritate contẽti, terrena ista pro nihilo iudicemus: & sp F sciamus esse vilissimum, quicquid mensuram necessarij vsus excesserit. Nihil.n.sic diabolo subijci hominem facit, vt inhiare opibus, atq; habendi amore superari. Idq; ex his, quæ nunc fiũt, facile doceri potest. Nam modo quoq; non desunt, qui in vitijs, atq; delitijs omni ætate vixerint, ibi tamen iuxta rationem duntaxat tuam eo dem excipiuntur statu. Quis tandem vnquam tyrannus, quis ita crudelis, ita truculentus, ac barbarus, tam dure decultoribus suis, ac subditis iudicabit? Vides certè stultitiæ magnitudinem, consideraſti vbinam huiusmodi ratiocinatio terminet? age igitur, & si nulla alia, his saltem rationib. eruditus, ab hac maligniſſima ſuſpitione deſiſte.

deſiſte. Fuge longius vitia, & laborem, qui est pro virtute complectere. Non.n.vsque ad præsentium possessionem bona nostra perueniunt. Quod etsi aliquis dixerit, quis inde veniens, ea quę ibi sunt, indicauit? Respondẽ, Homo equidem nullus, nam illi fortsitan credendum non fuisset, vtpote pompam magnam omnino faciẽti rebus, easq; elatius proferenti, at vero omnium dominus cuncta illa nobis maxima cum veritatis reuerentia reuelauit. Quid igitur homine nobis opus est indice, cum idem ille qui exacturus est ista supplicia, clamet G quotidie, quia & gehennam parauit, & regnum: atque horum præbuit nobis clara documenta? Si.n.nequaquam ibi iudicaturus esset, ne hic quidem vnquam vltionem de infidelibns expetisset. Nam hoc quoque quam putamus hr̃e rationem, ꝙ malorum quidam non puniuntur alij, cũ alij puniantur nisi forte dũm personarum acceptorem quis dixerit? Itaq; vanum etiã istud est, si credantur alij quidem pœnas soluere, alij vero hinc impune transire. Hoc.n. priore illo est errore deformius: sed si bono me animo volueris audire, hãc quoque quæstionem breuiter absoluam. Quænam igitur hæc absolutio est? Neq; ab omnibus hic deus exigit vltionem, ne resurrectionem vtique desperando, iudicium quoque desperes futurum, quasi omnium iam hic supplicijs persoluti: nec tñ oẽs sinit impune transire, ne cuncta prorsus absque vlla esse prouidentia suscipiẽs. Sed & non punit: per ea quidem, quæ punit, ostendens ibi ab eis, qui hic immunes supplicij fuerint, exacturum se esse rationem: per ea vero, q̃ non punit, sperare nos faciens esse terribile prorsus post ista iudicium. Si vero generaliter dissimulans fuisset, priorũ nullum hic aliq̃n punisset, nullum beneficijs honorasset. Nunc aũt cum H vides propter te, & cœlum extendisse solẽ & fundasse terram, & maria fudisse, & aera patidisse, & lunæ disposuisse cursus, & immutabiles anni leges hominibus ordinasse, aliaque omnia cernis nutu eius cursum suum absq; cessatione perficere. Omnis quippe nostra, irrationabiliumq; natura, reptilium, serpentium atq; gradientiũ, volantium quoq;, ac natantium infretis, in stagnis, in fluminibus, in fontibus: tum eorum, q̃ in montibus vagantur, ac vallibus tũ quæ in aere in domibus in cãpis, tum semina vniuersa, tum germina, arboris quoque, & siluestres, & mites, steriles aliæ feraces, cæteraq; omnino cuncta ab illa nihil laborante prorsus manu tum creata, tum mota in nostram dispensantur salutem, nec solum ad necessarium nobis vsum, verumetiam ad exercenda liberalitatis officia, & communicandi ministeria præstantur: tantum igitur cernens ordinẽ rerum, & certe ne exigua quidem à nobis numerata pars est, audes dicere, quòd ille qui tanta est propter te operatus, ac talia, æternæ te obliuioni tradat, cumq; asinis, ac porcis mortuum iacere patiatur: & cũ tanto te munere suæ pietatis honorauerit, qua te angelis quoque fecit æqualem, post I labores innumeros, sudoresq; despiciet? Et quanam hæc poterunt rationis similitudi ne colorari? Hæc enim etiamsi nos forte taceamus, lapides proclamabunt, tam certa, & clara sunt, atq; ipso lucidius sole fulgentia. Quia igitur hæc omnia propter te facta sunt æmulare atq; imitare victoriã. Et si ad te cultoribus dæmonis, ac de illa sapientibus aliquis accedat, vbique exprobret, ac dicat: Si magnus quidem es atq; mirabilis, transfer hunc montem: nihil omnino turberis, nec ad iracundiam velut quadam feritate rapiaris, sed commoda ratione responde, dicens illud quod dominum certe tuum audisti paulo ante dicentem: Non tentabis dominum deum tuũ. Et si ille gloriam, potentiamq; proponẽs, & infinitam pecuniæ multitudinem, adorare te iubeat, sta perseueranter prorsus, ac fortiter. Non solum.n.in communem nostrum omnium dominum hoc diabolus fecit, sed quotidie prorsus quoscunque famulos eius huiusce modi machinis fretus oppugnat, haud in montibus solum, & in eremo atque deserto: nec per se metipsum tantummodo, sed in vrbibus, & in foris, & iudiciorum locis, & per homines naturæ nobis societate coniunctos. Quid igitur facere nos conuenit? Ex toto videlicet illi non credere, atque obstruere prorsus audi- K tum, & odisse etiam blãdientem. Tuncq; illum auersari maxime, cum maiora promittit: quia & Euam quando maxime spebus extulit, tunc vtique deiecit, magisque illi inuexit incommoda. Nam & hostis est ferox, & bellum infert non denunciandũ. Nec tñ nos pro salute nostra, quantũ ille pro perditione decertat. Aduersemur huic

Universidad de Deusto
Biblioteca

igitur non sermonibus tantum, sed & operibus: non cogitationibus solum, sed & actibus: nihilq; ex his, quæ illi solent placere faciamus. Sic.n.oīa quæ deo placitura sunt, faciemus. Nam ille quidem multa sæpissime pollicetur, nō vt det, sed vt potius accipiat, promittit plurima de rapinis, vt auferat regnum atq; iustitiā, & quasi quosdam laqueos tendens atq; decipulas, thesauros pollicetur in terra, vt etiam nos, & istis thesauris, & cœlestibus spoliet. Vult nos in hoc seculo ditari, ne videat diuites in futuro. Et si non potuerit per diuitias ab illa nos excludere beatitudine præmiorum, alia ad nos via. i. paupertatis, accedit: quod sanctum quoque Iob impugnando faciebat. Quia.n.vidit nihil ei nocuisse diuitias, retia ex paupertate contexuit, inde saltem credens eum posse laqueari, quo qd
L aliquando queat esset vecordius? Nam qui potuit modeste fere diuitias, multo magis poterat etiam fortiter ferre pauperiem. Et qui præsentes opes absq; cupiditate possederat, facile non requirebat absentes. Itaque beatus ille non opulentia, sed inopia factus est illustrior. Siquidem diuitias malignus spiritus auferre potuit, charitatem vero qua erga deum ille feruebat, non modo auferre non potuit, sed fecit etiam fortiorem: & quem cūctorum possessione nudauerat, maioribus postea doluit abundare diuitijs. Et idcirco in magna rerum versabatur angustia, cum quanto plures, quātoq; maiores admouit plagas, tanto eum potentiorem videret effectum. Itaque cū omnia peregisset maximoque tentationum strepitu, nihil tamen explicare potuisset, quasi ad antiqua illa arma cucurrit, ad fœminam, & personam sibi induit, quasi pie aliquid prouidētis, per quam calamitatum eius tragœdiam miserabiliter inculcat: & simulat se ad ipsius ex tantis liberationem malis istud afferre consiliū:
Iob.2.c verum nec sic quidem valuit obtinere. Vidit enim dolosam eius escam vir ille mirabilis, & loquentem ex diabolo coniugem,
M maxima repente prudentia in silentiū coarctauit: quod nos quoq; facere conuenit. Nam etsi fratris, etsi amici charissimi, etsi coniugis, etsi necessariorum, vel cuiuslibet alterius personam induitus, aliquid nobis eorum, q̄ solet loquatur: nō illum per quē loquitur, sed illud qui loquit' auersari atq; horrere debemus. Nam quoque plurima similia horum facit, ac diuersarum nos personarum consolatione, & compassione solicitat: quæ videntur quidem specie esse blanda, re vero letifera: si quidem venenosis omnibus nocentiora verba nouit infundere. Blandiri.n.vt noceat, diaboli est, corripere vero, vt prosit, dei. Nequaquam igitur aliter quàm se habet intelligere conemur, neq; per oēm modum vitæ huius tranquilla sectemur. Quem, inquit, diligit Heb.12
dominus, corripit. Quando enim prospe- Pro.3.b
ritate fruimur, cum in malignitate viuimus, tunc magis nobis est, ac magis dolendum. Nam semper quidem nos oportet metuere peccantes, maxime autem nihil triste perpetimur. Quando enim per partes ab vno quoque nostrum pœnas exigit, leuiorem nobis ipsam animaduersionem facit: quando vero patientius nostra videtur dissimulare delicta, ad maximam nos in talibus permanentes pœnam reseruat, quando enim iustis non desit tribulatio, A
quanto magis illa expectanda est peccato- Exo.14.
ribus? Perpende igitur quanta Pharao dei patientia quondam potitus, extremam pro cunctis postea pertulit vltionem. Nabuchodonosor quoq; postquam plurima, Dan.4.
& magna peccauit, grauius in fine punitus est. Et purpuratus ille dines, quo magis nihil triste sustinuit, hoc ipso infœlicior Luc.16
fuit. De præsenti enim vita deliciatus abscessit, dignam pro his omnibus vindictā daturus, vbi certe, nec consolationem inuenire posset malorum. Et tamen sunt quidam ita frigidi prorsus, ac stolidi, vt præsentia magis eligant, & ridicula illa verba depromant, Interim fruar præsentibus, & tunc de incertis probabo. Indulgeam ventri, seruiā voluptati: abutar istius vite iucūditate, da mihi quod præsens est, accipe quod futurum est. Et in quo tandem ab hircis, & porcis differunt tam ir- Hie.15.
rationabilia proferentes, Equi, inquit, insa- c
nientes in fœminas facti sunt: vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat, nō concedit propheta, vt eos qui tales fuerint', homines nuncupemus. Quis ergo culpare nos poterit, cum porcis atque asinis stultiores putamus eos, qui ea, quæ clariora sunt quam quæ cernuntur oculis, B
esse adhuc putant obscura, & ignota? Si enim nulli alij credis, audi dæmones saltē, cum dei potentia verberantur, qui certe ad nobis nocendum, & facere meditantur,

tur, & dicere. Neq;.n.negare poteris quod omnia illa agant ad nostram desidiam nutriendā, & gehennę resoluendum timorē, atq; vt nullum credatur futurum esse iudicium. Sed tū hi qui ista cupiunt persuadere, semper clamantes nihilominus atq; vlulantes, frequenter prædicant ibi exercenda supplicia. Vnde igitur hæc dicunt, & contra, quàm volunt loquuntur? nequaquam aliunde, nisi quia ad istud cruciatus sui nimietate coguntur. Neq;.n.sponte vel hoc illi voluissent fateri, vel q̄ a mortuis hominibus sæpe torquentur, vel q̄ omnino aliquid triste patiuntur. Cur igitur hæc dicimus? quia. s. gehennam, & dęmones esse fateantur, qui a nobis gehennā credi omnino. Tu vero cū tanto honore potiaris, & ineffabilium mysteriorum sis certè particeps, ne illos quidē inueniaris imitari: sed ipsis quoq; deterior effectus es. Et quis, inqs, venit ab inferis, & talia nunciauit? Sed & de cœlo, quis venit, & dixit quia deus, sit qui cuncta condiderat? Animam quoque
C vnde nos habere manifestum est? Si enim sola illa crediturus es, quæ videntur, & de cœlo, & angelis, & de anima ac mente dubitabis: sic tibi omnia prorsus veritas dogmata deperibunt. Et certè si manifesta vis credere, inuisibilibus magis te oportet fidem, quam visibilibus commodare. Quanquam enim admirabile satis sit, magnumque quod dixi, tamen verum est, & habentibus intellectum absque vllo ambiguo cō fitendum. Oculi enim carnis sæpe fallūtur, non vtiq; in illis, quæ inuisibilia esse constat, illa quippe ex toto nesciunt, sed etiam in his ipsis, quæ videntur aspicere. Falluntur autem, & spatij longitudine, & aeris æqualitate, & mente alio intenta, & ira, & solitudine, & mille alijs, quibus eorum perspicuitas impeditur. At vero mentis oculus diuinarum scripturarum lumen aspiciat, multo certius, atque ab omni prorsus errore alienum, harum quæ sunt incipiet habere rerum iudicium. Nequaquam ergo nobis illudamus ipsi, ne per desidiam vitæ nostræ, quæ de talibus est orta dogmatibus, perque ipsa dogmata magis nobis conflemus incendium. Si enim iudicium non est futurum, neque pro malis actibus supplicia soluemus: sequitur, vt neque pro sanctis laboribus præmia capessamus. Perpendite igitur, quousque vestra blasphe-
D mia prouehatur, qui dicitis iustum, mitē, ac misericordem deum tantos suorum labores, sudoresque despicere. Et quia tandem istud poterit ratione defendi? Itaque etiamsi aliundè omnino nequeas, exemplo tamen propriæ domus ista considera, & tunc manifestam hanc stultitiam deprehendes. Nam si millies ipse sis immisericors atque crudelis, & vltra omnes feras rationis extraneus, nequaquam tamen pateris, vt amantem tui seruulum moriens inhonoratum relinquas, quem certe & libertate donas, & pecunia, cæterisque muneribus: & quia ipse nihil ei iam poteris præstare post mortem, eum parimonij tui hæredibus solicitè commendas, rogans pro illo ac deprecans, facisq; prorsus omnia ne illum irremuneratum relinquas. Tu igitur tam malignus, erga seruulum tamen tam benignus, ac misericors inueniris: Deus vero infinita illa bonitas, ineffabilis misericordia, ineſtimabilis pietas, famulos suos Paulum, Petrum, Iacobum, Ioannem, cæterosque horum similes, propter ipsum cō fectos fame, afflictos vinculis, verberibus scissos, fluctibus mersos, bestijs traditos, quotidieque morientes, perpessos quanta nec numerari, quidem possunt, incoronatos, inhonoratosque despiciet? Et ille qui- E
dem, qui ludicrum instituit hunc agonē, eum, qui in Olympico certamine victor extiterit prædicat, & coronat, Et dominus seruum, & rex militem, cuncti generaliter bene de se meritos, quibus possunt remunerat bonis: deus vero solus post tam largos sudores postque tam multos labores, nec amplum, nec exiguum prorsus bonsi proprijs cultoribus recompensabit? Sed sancti illi atque iusti, cunctisque prorsus virtutibus dediti, illic demum iacebunt vbi adulteri, homicidæ, ac parricidæ, vbi viatores etiam sepulchrorum? & quam tandem habent ista rationem, si nihil est post illum, quo hinc auferimur, abscessum: sed vsque ad præsens est omne nostrum? In eodem vero statu, sunt etiam, qui studia habuere diuersa, immo ne in ipso quidem per omnia? Nam aliter fiet illis, qui hic, propter deum in ærumna, & istis, qui dicunt: hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me. Qui quidem homines, sunt natura, sed per voluntatem suam diaboli facti sunt instrumenta. Vnde & tunc non per seipsummet tantummodo, sed per alios quoque accedebat ad Christū. Quod

etiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam Lucas significando dicebat, Discessit ab eo vsque ad tempus: ostendens quòd postea per sua aduersus illum instrumenta pugnauerit. *Et ecce accesserunt angeli, & ministrabant ei.* Quandiu enim fuit in conflictu positus, nequaquam eos apparere permisit: ne sanctè victoriam superandum fugaret: postquam vero illum per cuncta deuicit, & victum fugere præcepit, tunc angeli consequenter apparēt: vt tu discas, quòd te quoque post confectam de diabolo victoriam, angeli repentè suscipiant, plaudentes tibi, teque stipatorum vbique more comitantes. Sic igitur, & Lazarum post fornacem paupertatis ac famis, totiusq; prius angustię, suscipientes ad requiem pertulerunt. Quod enim paulò ante memoraui, multa nunc eorum Christus ostendit, quibus nos postea perfruemur. Hęc igitur cōsiderantes, omnia suademus animę nostrę, quòd postquàm hinc fuerimus profecti, & ante terribile illud adstaturi sumus tribunal, & omnium quæ hic agimus rationem reddituri. Nam & supplicia perferemus, si in peccatis perseueramus: & potiemur coronis, bonisque ineffabilibus perfruemur, si paruo hoc tempore nos voluerimus excolere, eorumque qui his contradicere ausi sunt, ora claudamus: ipsi vero gratissimam eligamus virtutis viam, vt digna cum fiducia ad iudicium illud ab euntes, promissa nobis præmia consequamur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria cum patre, & spiritu sancto, in secula seculorum, Amen.

F Luc.4.d

Luc.16. e,f

G

Homilia.xiiii.ex cap.iiij.

AVdiens autem Iesus, quoniam traditus esset Ioannes secessit in Galilæam, & relicta ciuitate Nazareth, venit, & habitauit in ciuitate Capernaum maritima, in finibus Zabulon, & Neptalim: vt adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetā: Terra Zabulon, & terra Neptalim, via maris trans Iordanem Galilææ gentium: populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: & sedentibus in regione vmbrę mortis, lux orta est eis. Exinde cœpit Iesus prædicare, & dicere Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonem, qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes rete in mare: erant enim piscatores. Et ait illis. Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. At illi cōtinuò relictis retibus secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius in naui cum Zebedeo patre eorum, reficientes retia sua, & vocauit eos. Illi autem H statim relictis retibus, & patre secuti sunt eum. Et circumibat Iesus totam Galilæam, docens in synagogis eorum, & prædicans euangelium regni, & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Qua tandem ratione secedit? Nos videlicet docens, non vltro in tribulationes irruere, sed secedere potius atque discedere. Neq; enim crimē est non semetipsum in pericula sponte proijcere, sed non fortiter cum incideris permanere. Hoc igitur nunc docens, & materiā subtrahens inuidiæ Iudæorum, secedit in Capernaum: tum prophetiam, quæ de ipso concinerat adimplens, tum etiam canere festinans orbis magistros. Ibi quippe illi exercendæ tunc artis suæ studio morabantur. Tu vero considera quemadmodū eundi ad gentiles occasionem a Iudæis semper accipiat. Nam hic quoque cum precursori eius insidias tetendissent, ipsum in Galilæam gentium ire compellunt. Vt autē intelligas, quia neq; proportione de Iudæorum hic gente dicatur, neque omnes memorentur tribus, considera quemadmodum regionem illam propheta secernat. *Terra Zabulon, & terra Neptalim via maris trans Iordanem Galilææ gentium: populus, qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnā.* Tenebras hic nō istas profecto sensibiles, sed errores atque impietates vocauit: propter quod & intulit, *Qui sedebant in tenebris* I *& vmbra mortis, lux orta est eis.* Vt enim discerens, quia neque lumen, neque tenebras has sensibiles nominaret: & cum de lumine loqueretur, non simpliciter lumen posuit, sed lumen magnū, quod alibi appellat, & verū: & tenebras memorans, vmbrā mortis vocauit. Deinde mōstrans, quia nō ipsi inquirentes inuenerint: sed vltra illos deus desuper illustrauit: Ipsum, inquit, eis lumen exortū est, ac refulsit, non quòd illi prius ad lumen accesserint. Ante aduentū quippe Christi in extremis nimirū malis vita erat hominum constituta. Neq; n.ambulabant: quod vtiq; signum erat, ne spem quidē illos liberationis habuisse: sed sedebant a tenebris cōprehensi, quasi ignorantes prorsus quonā promoueri deberent. Sedebant in tenebris, vt qui omnino nec stare iam

Esa. 9.a

re iam possent. *Tunc cœpit Iesus prædicare, & dicere: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum.* Tunc istud, quando significat? Cum. s. Ioannes in carcere inclusus est: quā rē & ipse ab initio prædicauit. Quid aūt opus erat Ioanne, cum Christū satis ipsa operum suorū testimonia prædicarent? vt videlicet hinc quoq; illius dignitatē disceres, q̄ sicut pater, ita etiam filius haberet prophetas. Sic. n. Zacharias ipse dicit in spiritu. Et tu puer propheta altissimi K Luc.1.d vocaberis. Deinde vt ne impudētibus, quidem Iudęis defensionis pars vlla remaneret, quod quidē etiam ipse posuit, dicens: Venit Ioannes neq; manducans, neq; bibens, & dicunt: dæmoniū habet. Venit filius hominis manducans, & bibens, & dicunt: Ecce hō vorax, & potator vini, publicanorum, & peccatorū amicus, & iustificata est sapientia a filijs suis. Tum etiam fuit omnino necessarium, vt ea quę de illo erāt dicenda, non ab ipso prius, quàm ab alijs dicerentur. Qui. n. post tot ac tanta illa testimonia, atq; documenta clamabant: Tu testimoniū perhibes de teipso, testimoniū tuū non est verum: nisi prius Ioanne dicē te, processisset in mediū, ac pro se testimoniū ipse dixisset, quid nō illi fuissent locuti? Propterea ne prædicat anteaquā Ioannes, nec mirabilia operatus est, quoadusq; ille incideret in vincula: ne hac existente cā, magna pars populi scinderetur. Idcirco nec aliquod signū fecit Ioannes: vt ex hoc quoq; multitudinem traderet Christo, quę ad eum signorum admiratione cōflueret. Si. n. post tantum dispensationis tenorem ante carcerem Ioānis, atq; post carcerem, L discipuli eius tā pertinaci aduersum Chri Ioā. 1,c stum æmulatione feruebant, vt nō ipsum, sed Ioannē Christū esse contenderent: si horū nihil fuisset, quid tandē non accidisset erroris? Propterea ēt Matthæus signauit, quia tunc cœpit prædicare. Cumq; cępisset, illud prædicauit in primis, quod certè docuerat, & Ioannes. Et necdū interim de se aliquid memorat, sed prædicationem quā prædicauerat ille cōfirmat, hæc. n. erat quæ facilius posset audiri, quia. s. nullā de illo dignam opinionem gerebant. Idcirco incipiens, nihil dicit aduersum aut molestum: vt ille qui imminentē securim, arborem radicitus excidendā, aream purgandā & ignem inextinguibilē memorabat, sed a bonis orditur ac prosperis, cœlum. s. & illud, quod ibi est regnum futurum audientibus nunciando. *Et ambulans iuxta mare Galilææ, vidit Simonem, qui dicitur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes retia in mare, & dicit eis: Venite post me, faciam vos piscatores hominum. Hi autem relictis retibus, secuti sunt dominum.* Et Ioannes quidem aliter dixit eos vocatos: vnde manifestum est secun Ioā. 1.f dā hanc vocationē fuisse, idq; multis ex re bus ostenditur. Nā ibi quidem dicit quòd M ad Christum, antequā Ioannes in carcerē duceretur, accesserint: hic vero postquā ille inciderit in vincula. Et ibi quidem q̄ Andreas Petrum: hic vero quòd Iesus ambos vocet. Et Ioannes quidem ait, q̄ Iesus venientem ad se Petrum videns, dicit: Tu es Simon filius Ioanna tu vocaberis Cephas, Ibid. quod interpretatur Petrus: Matthęus verò asserit, quòd isto iam nomine vocaretur. Videns, inquit, Simonem qui dicitur Petrus. Sed a loco etiam quo vocati sunt, alijsq; multis id scire possibile est, & ab eo quòd facile obedierunt vocanti, suaque omnia reliquerunt. Erant quippe sufficienter iam ante prædocti, & ibi quidem Andreas in domum veniens, multaq; a Christo audiens inuenitur: hic vero vnum audientes, nudumq; verbum, confestim sequuntur. Videtur quippe fuisse consequēs, vt prius quidē, & audierint, & secuti sint, postea vero cum, & Ioannem in carcere ligatū, & ipsum secessisse vidissent, reliquisseq; eos magistrum, atq; ad artem propriā reuertisse. Sic denique piscantes eos rursus inuenit. Ipse aūt neq; prius eos cum vellēt abire prohibuit, neq; quia discesserant in finem reliquit: sed concedens eis, cum resilire voluerunt, ad eosdem iterum capiēdos venit: qui certè est optimus spiritalibus quoq; piscationis modus. Perpende vero, & fidem, & obedientiam vocatorum, & cognoscas quam dulcis sit piscatio: siquidem in medio ipsius operis constituti, cum illum audissent iubētem nihil distulerunt, nihil omnino cunctati sunt: non dixerunt, reuertemur domum, loquemur propinquis: sed cuncta illico relinquentes, se- 3. Reg. cerunt, quod Helisæus quoque sub Helia 19.d legitur impleuisse. Talem quippe à nobis obedientiam Christus efflagitat, vt neque punctum temporis differamus, etiā si nos aliquid necessarium vrgere videatur. Propter quod, & alium quendam accedentem ad se, & rogantem, vt ad sepeliendum patrem

Universidad de Deusto
Biblioteca

mat.8.e & Luc. 9.g trem rediret: ne id quidem facere permisit, ostendens quia Christus cunctis sit etiam necessitudinibus præferēdus. Sed dicas forsitan, maxima fuisse promissa: & hoc est propter quod illos maximè admirori: quia cum nondū signum aliquod factum fuisse vidissent, tā firmiter promissionis magnitudinē crediderunt, vt ēt Christum sequi rebus omnibus anteferrent. Ex illis quippe ipsis quibus capti sunt verbis, facilè crediderunt alios quoq: per eadem a se capiendos. Istis igitur hoc promisit Iacobo vero,
B & Ioanni nihil tale pollicitus est. Siquidē obedientia præcedentium bis quoq; ad credendum iter parauit, sed vt multa iam de illo antè audierant prędicari. Vide autem quam etiam diligenter inopiam eorū Euāgelista signauerit. Inuenit, inquit, eos reficientes retia sua. Tanta erat egestatis magnitudo, vt vetera contexerent: quia emere noua nequibant. Nec sanè parua hæc sunt documenta virtutis, facilè oēm tolerare pauperiē, de iustis laboribus viuere, mutua sibi charitate connecti, secum habere inopē patrem, atq; in eius obsequio laborare. Quia istos ergo iam ceperat, tunc incipit, eisdē præsentibus mirabilia monstrare, quæ vtiq; faciendo Ioannis de se dicta firmabat. Synagogas vero sæpius introibat, hinc quoq; Iudæos docens, quia non esset aduersarius quidē dei, ac seductor animarum, sed quia patri consentiens aduenisset: ingressus vero synagogis, non modo prædicabat, verumetiam signa ædebat. Qñ.n. nouum fit aliquid atq; prȩcipuum, signa deus facere consueuit, præstans q̄dā pignora suæ potentiæ his, qui legē eius ac
Gen. 1.c & 2.c cipiunt. Sic igitur cum hominem facturus
C esset, prius mundū creauit, ac tum demū facto homini legē in paradiso dedit. Et cū
Gene. 7 & 8. sancto etiam Noe legem positurus esset, magna vtiq; mirabilia monstrauit, per q̄ instaurauit omnino creaturā, ac terribile illud pelagus per annū certè integrū toto fecit orbi diffundi, iustumq; illum in tanta totius mundi tēpestate seruauit. Abrahæ quoq; multa signa legitur præstitisse, vt clarā illam de regum bello victoriam, vt insignē quoq; aduersus Pharaonem plagā,
Cen. 14 Ge. 12.d vt cum de varijs illum periculis liberauit.
Deut. 4. & Exo. Sed & Iudæis quidē cum legem esset datu-
5.& 6.d rus, prius mirabilia illa, & ꝓdigia magna ostendit, ac tum demum eis prȩcepta legis imposuit. Ita hic quoq; cū sublimē quandam viuendi introduceret etiam disciplinam, & quæ nunquā ab illis fuisset audita, authoritatem mandatis suis præstruxit de claritate signorum. Quia.n. æternum ignum, quod prædicabat, ex his quæ videntur etiā illa, quæ nondum sunt visa monstrabat. Considera vero quā nihil Euangelista superfluis immoretur, quemadmodū non singulos nobis eorum, qui curabātur enumeret: sed nubes quasdam signorum grandi verborum parcitate transcurrat. *Obtulerunt*, inquit, *ei omnes male habentes, variis languoribus, & tormentis comprehensos, & dæmonia habentes, & lunaticos, & paralyticos, & curauit eos.* Verum illud inquiritur, cur a nullo eorum fidem poposcerit. Neq;.n.
D dixit qd' alijs postea dixisse narratur. Creditis quoniam possum hoc facere? quod certè hic ideo non dixit, quia nondū potētiæ suæ documēta præstiterat. Deinde hoc ipsum, quòd eum simpliciter adibant, & certatim infirmos ei ac debiles offerebant: non mediocrem profectò eorum fidem docebat. Nam è longinquo eos vtiq; portabant, nō portaturi proculdubio, nisi prius de illo magna prȩsumerent. Sequamur etiā illum igitur nos, varios siquidē languores habemus animarum: & hi sunt quib. principaliter vult mederi. Propterea enim etiā illas ægritudines sanat, vt istas scilicet de nostris animabus expellat. Accedamus ergo ad eum, nec ab illo quicquam de præsentis vitæ prosperitatibus expectemus, sed indulgētiam peccatorum precemur. Nam etiam nunc dabit ille, si nos non negligimus postulare. Tunc enim in Syriam so-
Matt.4 d & Luc. 4.f lummodo fama eius exierat, nunc vero totum terrarum orbem peruasit. Et illi quidem cum audissent eum dæmonia fugasse, vndique confluebant: tu vero cum longe plura, longeq; maiora virtutis eius experimenta iam ceperis nequaquam tamen exurgis, & curris? Nam illi quidem, & patrias reliquerunt, & parentes, & amicos at
E que cognatos tu vero ne domo, quidem abscedis, multoque maiora quam sequaris relinquis. Immo ne istud quidem a te poscimus, sed consuetudinem solummodo malignam relinque, & domo tua atque cum tuis manendo poteris facilè saluari. Nūc vero siquidem habuerimus aliquam corporis passionem, omnia facimus, cuncta mercamur, vt in reliquum ægritudine liberemur: anima vero nostra tam malè

malè se habente dissimilamus, semper differimus? Propterea ne corporeis quidē languoribus liberamur, qm̄ quæ maximè necessaria sunt, superflua esse ducimus, quæ vero pene dissimulanda, hæc omnino necessaria iudicamus: & fontem ipsum incuratum relinquētes, mulorū riuulos purgare conamur. Quod aūt earum, quæ sunt in
Ioā. 5.a corpore passionum maligna sæpe anima
Luc. 5.d causa, & triginta annorum paralyticis, &
Ce. 4.& ille qui per tectū legitur fuisse depositus,
1.Ioā.3. & ante omnes Cain ipse monstrauit, multisq; alijs exemplis idipsum poterit comprobari. Exiccemus igitur fontem malorum, & cuncta continuo languorū fluenta siccabuntur, non modo enim paralysi dissolui, peccare verumetiam languor est, &
F longe illo languore deterior, ac tāto vtiq;, quanto est corpore anima præstantior. Accedamus igitur ad eum, & iam modo precemur, vt stringat animam nostrā vndiq; dissolutam, omniaq; hæc temporalia relinquentes, pro spiritalibus suplicemus: si vero horum solicitudinem geris, cum illis ēt ista curato. Nec quia non doles ipse cum peccas, age te securū: ob hoc quoq; ipsum gemas magis, quia ne sentis quidē de pec-
Pron. 5. cato dolorem. Hoc enim fit, non quia pec-
Eccl. 21. cata non mordeant, sed quia insensibilis est anima quæ peccat. Denique ex illis istud, quòd dico perpende, qui propria peccata iam sentiunt: nonne huiusmodi quoq;, qui secantur, vel vruntur, amarius videntur vlulare? Quanta faciūt, quanta patiuntur, quantum lugent, quantum etiā lamentantur, vt a mala conscientia liberentur? Quod certe nō facerent, nisi fm animam vehementer dolerent. Est igitur primum bonum, nihil omnino peccare: secundum vero, post peccatum sentire, quod commiseris, atque lugere. Si vero ne istud quidem habemus: quemadmodū precabimur deum, & peccatorum remissionē petemus, de quibus nihil omnino curamus? Cum enim ipse ille, qui deliquit, ne
G hoc quidem ipsum, quod peccauit, studeat agnoscere: pro quibus deum delictis rogabit, quæ adhuc commisisse se nescit. Hæc vero ignorans, quonammodo nosse poterit diuini beneficij largitatem? Solicitè igitur propria delicta considera, vt discas quorum remissione doneris, atque ipsi beneficio gratus existas. Nam tu quidem cum hominem in te fortem cōmoueris, & amicos, & vicinos, & ianitores rogas, & pecunias erogas, & plurimos dies patienter impendis, humiliter adstando, ac sæpius supplicando, sed & si semel, & si iterum, & si millies te repellat, q̄ in te fuerat offensus, tu nihilominus non quiescis: sed solitudine maiori concussus, supplicationē quoq; adhibes longiorem, nobis vero cum indignetur omnium deus oscitamus, atq; oscitādo recubamus, deliciamur, inebriamur, & cuncta, quæ sunt malæ consuetudinis frequentamus? Et quando illum possumus facere placatum: quonammodo autē non illum aduersum nos amplius commouemus? Non dolere enim quia peccaueris, magis indignari atque irasci facit deum, quam illud ipsum, quod ante peccaueras. Propter quod in ipsam iam dignum erat demergi terram, & ne solem quidem istū videre, nec respirare prorsus, quia cum tā reconciliabilem nobis habeamus deum, H eum tamen, & ad iracundiā prouocamus, quotidie commouentes', nec ad pœnitentiam aliquando confugimus. Et certè ille ne hoc quidē quod irascitur, odio & auersatus nos fecit, sed vt sic saltem ad se attra- 3. Pe. 3.
hat quos non vult perire? Alioqui si etiam iniurijs lacessitus iugiter beneficia præstaret, amplius profecto contemneres. Ne igitur istud eueniat, aduersatur ad tempus, vt te secum habeat in æternum. Confidamus ergo ipsius misericordiæ, & solicitissimè pœnitentiæ opera monstremus, priusquā ille illucescat dies, qui nobis minimè iam istud prodesse permittat. Nunc enim fere totum consistit in nobis: tunc vero solus profecto iudex habebit in te sententię potestatem. Præoccupemus igitur faciē eius Ps. 94.a
in confessione, fleamus atq; etiam lugeamus. Sic enim poterimus ante certam illā horam, definitamque sententiam rogare iudicem, vt nobis peccata dimittat, iam nec introitu opus erit ad iudicium dei: vt e diuerso nisi id faciamus, publicè ac toto mundo teste nos audiet, nec spes vlla veniæ restabit. Nullus quippe illuc vadens eorum valebit peccatorum effugere tormēta, a quibus hic non fuerit absolutus. Sed sicut illi qui, vt sæpe cernimus, catenati, de his carceribus ad iudicium protrahuntur: I
sic omnes quoque animæ, cum hinc fuerint varijs peccatorum testibus circumactæ, ad terribile illud ducentur tribunal. Nullo enim præsens vita differre videtur

a carcere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a carcere. Sed ſicut cum triſte illud introimus habitaculum, circundatos videmus, ac vinctos catenis: ita etiã nũc ſi extra omnia nos phantaſmata collocantes, vniuſcuiuſq; ingrediamur animã, videbimus eam durioribus fero vinculis, colligatã, & maximè ſi in diuitum intremus animas, qui quanto copioſius ſuis opibus ambiuntur, tanto oneroſius vinciuntur. Sicut.n.cum aliquẽ videris vinctũ, & ceruice, manibus, pedibusq; ferratum: propterea illum maximè miſeraris: Sic ẽt cum videris diuitem cunctis rebus omnino circundatum, noli eũ propter illa putare locupletem, propter quæ debes infœlicẽ vocare. Præter illa ſiquidẽ vincula habet cuſtodem carceris ſæuiorem, amorem. ſ. pecuniarum, qui ſemel a ſe vinctum nequaquã de hoc carcere exire pmittit. Sed mille illi imponit catenas, & oſtia, & ſeras, atq; cuſtodias, & in interiorem illum conijciens carcerem, etiã delectari his vinculis facit, vt ab illis quibus oneratur malis, ne ſpem quidem vllã liberationis inueniat. Quòd ſi intenta mentis
K acie animũ eius inſpexeris, non modo illũ ligatũ, verũetiã ſqualentẽ, atq; ſordentẽ ac vermibus plenum videbis. Neq; enim meliores delitiarum iudicandæ ſunt voluptates, immò etiam horribiliores: ſimul quippe corpus, animamq́; corrumpunt, & vtrãque ſubſtantiã mille ęgritudinum fontib. rigant. Propter hæc ergo omnia liberatorẽ animarum noſtrarum deprecàmur deum, vt & vincula iſta dirumpat, & ſæuum hũc a nobis cuſtodem repellat, grauiſſimoq́ue illo nos liberans onere catenarum, omni alite pernicioſiorem intellectum noſtræ mentis efficiat. Sic autẽ illum precemur, vt etiam noſtram iungamus voluntatem videlicet, ac ſtudium, atque in bonis operibus exequendis congruum alacritatis vigorem. Ita enim etiam breui tempore poterimus a malis, quæ nos obſidens liberari, & tunc ſaltem vbinam fuerimus addiſcere, ac digna perfrui libertate: quam nos cõ ſequi omnes, eueniat, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria & imperium cum patre. & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia. xv. ex cap. v.

L IN *illo tempore. Videns turbas Ieſus, aſcendit in montem. Et cum ſediſſet acceſſerunt ad eum diſcipuli eius: et aperiens os ſuum docebat eos, dicens: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.* Conſideremus fratres contemptum honoris, & gloriæ. Neq; enim ſecum circumducebat ſequentes, ſed quando quidem petebat ratio curandi, ipſe omnia circumibat viſitans turbas, atque regiones. Quando vero plurima ad eum multitudo collecta eſt, vno in loco reſidet: & non in vrbis, foriq́; medio, ſed in monte, atq; deſerto: nos videlicet erudiens, nihil ad oſtentationem noſtri facere, ſed a cunctis potius tumultibus liberari, & præcipue cum philoſophandum eſt, ac de rebus ſerijs diſſerendum. Cũ aſcendiſſet atq; ſediſſet, continuo ad eum acceſſere diſcipuli. Vidiſti certe virtutis augmentũ, & quẽadmodum ſint facti repente meliores. Nã ſignorum quidem ſpectatores erant plurimi: iſti vero etiam audire magnũ aliquid ac ſublime cupiebant. Quod certe illum, & ad magiſterium prouocauit, & ab his fecit inchoare ſermonibus. Non enim corpora ſola curabat, ſed etiam animas medicabatur, aquarum cura rurſus ad corporũ remedia tranſibat, ipſas quippe vtilitatum vices ſæpe variabat, & doctrinæ verborum ſuorum ſalutantiũ operũ dona miſcebat. M
Simul ẽt impenditiſſima hæreticorũ ora claudebat, vtriuſq; curam gerendo ſubſtãtiæ, ſeq; integri animalis eſſe creatorẽ docendo. Propter qđ plurima vtrique naturæ ſua prouidentia conferebat, nunc illã, nũc iſtã medendo. Quod hoc ẽt facit loco: *Aperiens*, inquit, *os ſuum docebat eos*. Et cuius rei gratia vr adiunctum, aperiens os ſuum? vt proculdubio diſceres, quia non cũ loquere tur modo, verumetiã cũ taceret, docebat. Nunc quidem os aperiens, nunc vero ipſis vo ẽ operibus emittens. Cum vero audis, docebat, ne opineris ſolis eum locutũ eſſe diſcipulis: ſed propter illos & cęteris. Quia enim erat adhuc multitudo illa vulgaris, totaq́; terrena, conſtituens ante ſe diſcipulorum chorũ, ad ipſos verbum facit: vt ex ſermone, quo eos docet, ẽt his plurimum a talibus diſtantẽ faciat philoſophię diſciplinã. Quod igitur & Lucas ſignificando dicebat, quia ſermonẽ ad eos verterit, idip ſum ẽt Matthęus manifeſtans ait: Quoniã acceſſerint ad eum diſcipuli, & docuerit. Lu. 6. d
Vnde igitur incipit? Quæ fundamenta nouæ nobis collocata diſciplinæ? Audiamus itaq; quę dicuntur. Dictum eſt nãque preſentibus,

ſentibus, ſcriptũ vero his omnibus, qui poſtea eſſent futuri. Propterea docens quidẽ
Deu. 29 Mar. 13 ad diſcipulos reſpicit, verum nequaquã in
A eis ſua dicta determinat, ſed infinitè, & incircunſcriptè cunctas beatitudines in cõe proponit. Nõ n. dicit, beati eſtis vos, ſi pauperes. Et certè etiamſi ad illos hoc directè
Mat. 27 d ſignateq́; dixiſſet, futura nihilominus fuiſſet omnibus doctrina cõis. Nam & cũ dicit, Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſq; ad conſummationem ſeculi: non ad eos tantummodo loquitur, ſed per eos ad vniuerſum prorſus orbẽ. Et qñ eos beatificat, perſecutionem ferentes, exagitatos vndiq;, & intolerabilia illi patientes, non eis ſolum, ſed & cunctis eadem implentibus texit coronam. Veruntamen vt iſtud magis magiſq́; luceſcat, & diſcas ea, quæ dicuntur a Chriſto: tibi quoque & cunctis generaliter hominibus, ſi attẽdere velint, eſſe communia: audi quodnam his mirabilibus verbis ponat exordium: *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.* Qui ſunt pauperes ſpiritu? Humiles. ſ. mente, atq; contriti ſpũ. Spiritum hic.n. poſuit p anima, & volũtate. Quia.n. ſunt humiles plurimi non ſua ſponte ducti, ſed neceſſitate rerum coacti, relinquens hmõi: neq; enim hoc inter laudanda numerandum eſt: eos qui ſe humiliant, & compri-
B munt voluntate, primos beatos appellat. Et quam ob cauſam nõ humiles voluit appellare, ſed pauperes? Quia hoc loco vtiq; præſtantius eſt, ſiquidem illos hic humiles memorat, qui dei præcepta metuunt, atq; etiam contremiſcunt. Quod per Eſaiam prophetam deus amanter excipiens dice-
Eſa. 66. a bat: Super quem requieſcam, niſi ſuper humilem, & quietum, & trementem ſermones meos? Multi quippe ſunt humilitatis modi: & hic quidem eſt humilis mediocriter, alter vero cumulate. Hanc igitur humilitatem etiam propheta collaudat, non vtcunque compreſſam deſignando mentem, ſed omnino contritam. Sacrificium,
Pſ. 50. d inquit, deo ſpiritus contribulatdr: cor contritum, & humiliatum deus non ſpernit. Sed etiam tres pueri pro magno ſacrificio hanc offerunt deo dicentes, ſed in anima contrita, & ſpiritu humiliato ſuſcipiamur. Hanc ergo nunc etiam Chriſtus beatã vocauit. Quia enim profecto mala maxima, & quæ toti ferè orbi intulere perniciem, de ſuperbia mentis exorta ſunt, quando-
quidem ille, qui talis certè ante nõ fuerat, per hoc diabolus effectus eſt: quod etiam 1. Ti. 3. b
Paulus ſignificando dicebat, Ne in ſuperbiam elatus, in iudicium incidat, & in laqueum diaboli, Et primus ille homo his a C
diabolo ſpebus inflatus, poſtquam ſe atroganter extulerat, cecidit in mortem: dominum.n.ſe credens futurum, etiam quod habebat amiſit, hoc enim ei & dominus exprobrans, ac ſtultitiæ eius inſultans, ait: Ecce Adam factus eſt ſicut vnus ex nobis, cæteriq́ue poſtea hinc ad impietatis præcipitia deuiarunt, æqualitatem dei cogitationum ſibi phantaſmate mentiendo, quia, inquam, hanc eſſe conſtat cauſam malorum, & radicem fontemq́; peccati, contrarium ægritudini remedium docendo conficiens, quaſi fundamentum quoddam ſorte, atq; munitum, hanc primum ſententiã collocauit. Siquidem vnuſquiſq;, humilitate ſuppoſita, tutiſſimè cuncta alia ſuperponit ædificans: hac vero ſubducta, etiãſi ad ipſum vſq; cœlum conuerſationis ſublimitate peruenias, ſimul omnia ſubtrahuntur, atq; in finem peſſimũ relabuntur. Nã ſiue orationem, ſiue ieiunium, ſiue miſericordiã, ſiue pudicitiam, ſiue aliud quid bonorum, abſq; humilitate cõgreges: ſtatim, cuncta defluũt, cunctaq́; depereunt. Quod etiam Phariſæo legimus accidiſſe, qui cũ Luc. 18.
ad ipſum virtutis cacumẽ aſcenderet, amit b
tens ſimul vniuerſa deſcendit, quia ſcilicet nõ habuit matrem bonorum. Sicut enim ſuperbia omnium fons malorum eſt, ita humilitas cunctarum origo virtutũ. Iure D
igitur hinc incipit, vt arrogantiam radicitus de auditorũ pectoribus euellat: & hoc ad diſcipulos ait, qui humiles ſemper extiterant: quippe qui ne occaſionem quidem habuerant inſolentiæ, cum eſſent vtiq; piſcatores ac pauperes, nec minus de imperitia, quàm de ignobilitate deſpecti. Et ſi ergo non hoc propter diſcipulos diceret, dicebat tamen propter cęteros, qui vel tunc aderant, vel poſtea erant futuri, ac diſciplinam ipſam per Apoſtolos recepturi, ne illos per ſuperbiam fortè contemnerent, immo etiam propter ipſos profecto diſcipulos. Etſi enim tũc forſitan minimè, ſed poſtea tamen hac indigebant maxime cautione: poſt tot certè illa mirabilia, poſt ſigna, poſt honorem ab vniuerſo ſibi penè orbe delatum, poſt illam poſtremo fiduciam, quam ſe apud deum habere

gaude-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gaudebant. Non enim diuitiæ, non potentia, non ipsum omnino regnum ita quenquam poterant efferre, vt ea quæ Apostolis suppetebant. Quinimmo etiam antequam facultatem acciperent signa faciendi, abūde extolli quibant, cum viderent magistrū theatro illo vndique admirante circundari, per quod certe pati poterant aliquid hu
E manum. Idcirco in primis mentes eorum humiliat, & comprimit, doctrinam suam non sub specie mandatorum, atque exhortationis inducit: sed sub præmijs beatitudinem, vt scilicet sermonem ipsum faciat gratiorem: & studium doctrinæ suæ cunctis recludebat. Non enim dixit, ille & ille, sed quicunque ista fecerint, omnes beatitudine seruos fieri: siue ignobilis atque pauper, siue plebeius, siue peregrinus, nihil te fieri beatum vetat, si istius virtutis æmulator extiteris. Hinc igitur vnde maxime oportebat, exorsus progreditur ad mandatum aliud, quod videtur contra totius mūdi pugnare sententiam. Cum enim omnes putent gaudentibus inuidendum, eos vero, qui in mœrore, pauperie, luctuque, versantur miseros existiment: hoc ipsos pro illis appellat beatos, dicens: *Beati qui lugent*. & certe isti infelices ab hominibus iudicantur: sed idcirco ante doctrinam signa præmisit, vt facillime crederent talia sentienti. Verum hic quoque non simpliciter lugentei posuit, sed propter peccata lugentes. Quippe cum illud aliud etiam vehementer vetetur, de seculatium, scilicet rerum dispendijs: quod significabat, & Paulus dicendo, Quoniam seculi, quidem tristitia mortem operatur, quæ autem secundum deum est tristitia, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Istos, hic igitur beatos vocat, qui vtilem voluerunt habere tristitiam. Et non simpliciter posuit testes, sed omnino cum cumulo, nō vt quippe mœrentas, sed lugentes. Siquidem præceptum istud totius philosophiæ magisterium est. Si enim illi, qui vel filios mortuos lugent, vel coniuges, vel aliū quempiam proximorum: toto illo doloris sui tempore: non pecuniarum tenentur amore, non corporum: non gloriam concupiscunt, non consumuntur inuidia, non iniurijs permouentur, non alijs vitijs obsidentur, vtpote solis luctibus mancipati: multo magis, qui propria peccata lugent, sicut ea lugere dignum est, celsiorem philosophiam mentis ostendunt. Deinde præmium illis aptissimum potens: *Quoniam ipsi*, inquit, *consolabuntur*. Vbi vero, dic mihi, consolabuntur? Et hic profectò, & quod est amplius, in futuro. Quia enim præceptum ipsum valde videbatur onerosum, ac vehementer molestum, hoc se promisit daturum, quod illud, quàm maxime leue possit efficere: itaque si velis consolari, luge. Neque putes exempli gratia allatum esse, quod dixi. Quando enim consolatur deus, etiamsi mœrorum irruant, cunctis superior existis. Siquidem ipsis doloribus præmia deus ampliora constituit; G quod certe hoc ipso quoque designat loco, beatitudinem lugentibus deputando, non secundum dignitatem operum, sed iuxta suorum munerum largitatem. Perpende verò, quòd non est hoc operis humani, sed indulgentiæ dei. Nonne lugentes isti ob peccata lugent? at vero his sufficit, si deum satisfactione placauerint, vt ab eo veniam consequantur. Sed quia ipse magno homines amore miseratur, neque in summotione pœnarum neque in remissione culparum retributionem suam terminat, sed eos qui ob peccata lugent, & beatificat, & multa consolatione donat: non autem de proprijs tantum, verumetiā de alienis iubet lugere delictis. Quales etiam sanctorum oratione fuerunt, vt Mosi, vt Samuelis, vt Pauli, isti quippe omnes aliena peccata lugebant. *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Dic quæso, quā terram? terram quidam intelligibilem dicunt: verum istud omnino falsum est, nec in scripturis vspiam reperimus intelligibilem terram. Quidnam hoc ergo est, quod dicitur? Sensibile hic præmium statuit, sicut & prius: Honora, inquit, patrem tuum, & matrem, tuam, sic. n. eris reus longæuus super terram. & rursus dominus ipse latroni: Hodie mecum eris in paradiso. Neque enim de futuris solummodo bonis, verumetiam de præsentibus cohortatur, propter tardiores, scilicet auditores, & antequam futura veniant præsentia requirentes. Propterea igitur in processu Euangelij dicit, Esto consentiens aduersario tuo cito. Deinde istiusmodi philosophiæ ponens præmium, ait: Ne tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro. Videsne vnde terruerit, a præsentibus scilicet, & quæ frequenter eueniūt? Et rursus:

2. Co. 7. c

F

Exo. 17. c

& 32. g

1. Reg. 15. c

Ro. 9. a

& Eph. 3. c &

Phil. 1. b

& 2. Thessa. 1. d

H

Deut. 5. b

Mat. 15 a

Eph. 6. a

Luc. 23. f

sus: Quicunq; dixerit fratri suo, racha, obnoxius erit concilio. Paulus quoq; creberrimè & præmia sensibilia proponit,
1. Cor. 7. per totum. & de præsentibus adhortatur, vt cùm de virginitatis bono disserit, nihil. n. ibi super cœlesti honore cōmemorat, sed de præsenti vtilitate rem commendat, dicens:
1. Cor. 7. c Propter instātem necessitatem. Et rursus:
Ibidē. Ego autem vobis parco. & iterū: Volo autem vos sine solicitudine esse. Sic igitur
Ibidē, f Christus spiritalibus sensibilia miscebat. Quia ergo mitis quisq; propria putatur amittere, contrarium pollicetur, dicens: quòd ipse sit qui tutissimè cuncta possi
I deat, non audax scilicet ac proteruus. Aliter verò quia in veteri testamento sæpe
Ps. 36. b propheta cecinerat, Mansueti aūt hæredi tabūt terram: à familiaribus iam illi populo, notisq; verbis sermonem texuit, vt non in omnibus inusitatè loqueretur. Hæc verò dicit, nō tantū ad præsens vsq; tēpus sua promissa perducens, sed cū futuris etiā ista promittēs. Nā cū & spiritalia pollicetur, hęc certè vobis quæ sunt in præsenti vita nō eripit. Et rursus cū præsentia repromittit, nō tamē magnitudo promissionū solūmodo vsq; ad ista pertingit. Quærite, inquit, primū regnū dei, & hæc omnia adijcientur vobis. Et rursus: Quicūq; dimiserit domū aut fratres,
Mat. 6. d

Matth. 19. d centuplū accipiet in seculo isto, & in futuro habebit vitā ęternam [Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiā.] Quā verò iustitiā? Vtiq; rationalem istā quæ ex aduersō auaritiæ collocatur. Quia. n. cōmendaturus erat misericordiā, ostendēs quomodo misereri oporteat: id est, non ex auaritia nec rapina, opportunè beatificat iustitiā acquirentes. Et cōlidera quanta idipsum exaggeratione cumulauerit. Non enim dixit, Beati qui iustitiā seruant: sed, beati qui esuriunt, & sitiūt iustitiā: vt nō vtiq; mediocriter, sed cum omni illam cupiditate teneamus. Quia enim hoc est auaritiæ proprium, neq; sic cibum desideramus ac potū, vt possidere latius, induiq; preciosius: concupiscentiam istam quæ habendi amore flagrat, iubet in meliora conuerti: deinde rursus sensibile præmiū statuens, ait: [Quoniam ipsi saturabuntur.] Quia enim plurimos diuites facere putatur auaritia, dicit hoc esse cōtrariū, magisq; id præstare iustitiam. Noli igitur iustitiam exercens formidare paupe
K riem, neq; famem timere, cùm certè illi magis omnibus bonis excidant, qui aliena diripiunt: vt ex aduerso, ille qui iustitiam diligit, tutissimè omnia bona possidet. Si enim qui aliena non inuadūt, tāta rerum vbertate potiuntur: quantò magis qui propria fideliter largiūtur? [Beati misericordes.] Hìc nō pecuniarum solū modo erogatores designare mihi misericordes videtur, sed idipsum cum aliorū quoq; mandatorū obseruatione faciētes. Varij suat enim miserationis modi, latū quoq; hoc omnino mandatū est. Quod L igitur huius virtutis est præmium? [Quoniam ipsi misericordiā cōsequētur.] Et videtur æqualis quidem esse retributio, sed est tamē longè ipsa virtute præstātior. Isti enim quasi homines profectò miserētur, cū ab omniū Deo misericordiā cōsequētur. Par aūt non est humana miseratio, Eccl. 2. atq; diuina: sed quantū beneuolētiæ, ma & 18. litiæq; discrimē est, tantum ab illa ista discernitur. [Beati mundo corde, quoniam ipsi Deū videbunt.] Ecce rursus præmiū spiritale. Mundos verò hìc appellat, aut vniuersalē virtutem tenentes, & nullius sibi mali cōscios, aut continentia consp
cuos. Nihil. n. nobis est ita opus ad videdū Deum, vt istius puritate virtutis propter quod Paulus ait: Pacē sectamini, & Hebr.
sanctimoniā, sine qua nemo videbit deū. 12. d
Videre aūt dixit, quēadmodum hominibus videre possibile est. Quia enim sunt plurimi qui se à rapina quidē, auaritiaq; contineant, fornicentur tamē, atq; luxurientur: ostendens, quia primū illud minimè sufficiat, etiam illud adiecit. Sicut & Paulus ad Corinthios scribens: Macedonibus testimoniū reddidit, quia non 2. Cor. 8. a solùm misericordia essent diuites, verùm alijs quoq; virtutibus abundarent. Cùm enim illorum in pauperes liberalitatem dissereret, intulit: quoniam seipsos dederunt primùm Deo, deinde nobis [Beati pacifici.] Hìc non modò dissentire illos M prohibet, atq; aduersum se mutuò dimicare: sed aliud quiddā maius inquirere. s. vt etiā alios dissideates in sacrā studeant reuocare concordiam. ac rursus præmium spiritale subiungit. Quòd verò istud est? [Quoniā ipsi filij Dei vocabūtur.] Siquidem vnigeniti hoc præcipuū opus fuit, distantia copulare, conciliare pugnantia. Deinde ne opineris bonam esse vbiq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

pacẽ, addidit:[Beati qui persecutionẽ patiuntur propter iustitiã].i. pro virtute atque pietate, pro defensione cęterorũ. Solet quippe iustitiã oẽm prorsus animi appellare virtutẽ.[Beati estis cũ exprobauerint vobis homines,& dixerint oẽ malũ aduersum vos, mẽtiẽtes.] Siue.n.seductores, siue maleficos, siue pestiferos, siue aliud vos tale quippiã vocẽt, eritis, inqt, beati. Quidnã possit his p̃ceptis inusitatius inueniri, p q̃ illa nobis desiderãda dicit, q̃ alij putãt esse fugiẽda? Egere dico, atq; lugere, persecutionẽ pati, audire maledicta. Eò nihilominus non modò id dixit, verũ ẽt facilè p̃suasit, nec duobus aut decẽ, nõ viginti aut cẽtũ hominibus aut mille, sed vniuerso iã penè mũdo. Cũq; dicerẽtur illa q̃ videntur onerosa & grauia, cõtraq; multorũ cõsuetudinẽ veniẽtia, nihilominus admirabatur venerans oĩa illa audiẽtiũ multitudo: tãta quippe
A erat virtus docentis. Attamẽ ne putares, quia quolibet modo audire maledicta præstaret beatos, duos tantùm separauit modos, cũ scilicet vel propter ipsum audiunt, vel falsa iactantur: Si verò istaĩnõ fuerint, non modò non est beatus hęc audiens, verùm etiam misertimus. Deinde respice rursus in præmiũ:[Quoniã mercs vestra multa est in cœlis.] Tu verò ẽt si nõ per singulas beatitudines regnũ audias repromitti, nequaquã tamen mœrore turberis. Et si enim retributiones ipsas indifferenter appellat eas: tamẽ profectò cunctas ad vnũ cœlorũ regnũ adducit. Quando autẽ dicit:& lugentes cõsolabũtur, & misericordes misericordiã cõsequentur, & mundi corde deũ uidebunt, & pacifici filij dei vocabũtur: nihil omnino aliud nisi cœleste regnũ per hęc cuncta designat. Qui enim horum dicuntur potiri, illud sine dubio cõsequentur. Ne igitur tantũmodo pauperũ spiritualium hoc esse præmium suspiceris, sed & esurientium iustitiam:& mitiũ, & prorsus omnium quos idem beatitudinũ textus includit. Propterea.n.in cũctis virtutibus,& promissionibus beatitudinẽ posuit, vt nequid sensibile sperãdũ putares.
B Neq; enim esset beatũ talibus coronari, quæ in præsenti vita cõtinuò soluũtur, ac defluunt, & fugaciùs q̃ vmbra præteruolãt. Cũ verò dixisset, quoniã merces vestra multa est in cœlis, aliã quoq; consolationem intulit, dicens: [Sic.n. persecuti sunt & prophetas qui fuerunt ante vos.] Quia enim regnũ cœlorũ adhuc erat in spe, atq; expectatione, solã cõsolationẽ illis de eorũ societate præstat, qui ante illos afflictiones varias pertulerũt. Ne, inquit, putetis quòd mala aliqua decẽtes, & noxia sancientes, ista patiamini, vel ab eis quasi prauorũ fitis magistri dogmatũ persequẽdi. Nõ enim de prauitate doctorum, sed de malignitate auditorũ pericula ista insidiæq; contingent. Non ergo vobis obtrectabitur, qui talia patiemini: sed illi profectò qui inferent passiõnẽ: in testimoniũ verò vobis est tempus paratum. Neq; in prophetis iniquitatem aliquã, deoq; aduersam culpando doctrinam, alios quidem eiiciebant, alios verò lapidabant, alios malis innumeris obruebant: neq; hoc vos ergo perturbet. De ea Hebr.
dem quippe sententia nunc quoq; cũcta 11.g
perficient. Vidisti quemadmodum eorũ
sensus erexerit, iuxta Mosen illos, atque C
Heliam omnino cõstituens? Sicut etiam 1.Thes.
Paulus ad Thessalonicẽses scribens, ait: 2.c
Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei, quæ sunt in Iudęa in Christo: quia eadem passi estis & uos à contribulibus vestris, sicut & illi à Iudæis, qui occiderunt dominum Iesum, & prophetas, & nos persecuti sunt, & deo non placent, & omnibus hominibus aduersantur, quòd hìc quoque Christus impleuit, & in aliis quidem beatitudinibus .:Beati, inquit, pauperes, beati misericordes, hìc verò non infinitè posuit, sed ad ipsos prorsus dirigendo sermonẽ, dicens:[Beati estis cùm exprobauerint vobis, & dixerint omne malum aduersum vos.] Videlicet ostendẽs ipsorum hoc esse præcipuũ, & proprium super omnes prorsus magistros. Simul etiam suam hìc prodidit dignitatem & honorem, quæ æqualiter cum patre communicat. Sicut enim illi, inquit, propter patrem, sic etiam vos propter me istã patiemini. Quãdo enim dicit, persecuti sunt prophetas, qui fuerunt ante vos: istos quoque iam prophetas factos esse declarat. Deinde ostendens, quia hoc eos maximè iuuet, ac faciat clariores: non dixit, maledicent uobis quidem, vosq; etiam persequentur: sed ego tamen fieri istud uetabo. Neque enim discipulos suos non audiendo maledicta,

D maledicta, sed audiendo, ac fortiter sustinẽdo, & persecutores suos ipsis operibus arguendo, vult esse munitos. Hoc autem multò est illo vtiq; præstantius, sed longè potius est percuti: nec tamen malum aliquod pati, q̃ omnino nõ percuti. Hic igitur dicit, Quia merces vestra multa est in
Luc. 5.d cœlis. Lucas verò etiã cũ additamento, cumq; maiori cõsolationis cumulo hoc eũ dixisse cõmemorat. Nõ solùm.n.illos qui propter deũ maledictis expositi sunt, beatos dicit à Christo vocari, sed etiã eos quibus à cunctis benedicitur infœlices. Væ, inquit, vobis cũ benedixerint vobis omnes homines. Et certè etiam apostolis benedicebãt homines, sed profectò non omnes. Et idcirco non ait: væ cum benedixerint vobis homines, sed cùm benedixerint omnes. Hoc enim impossibile est, cũ virtute viuentibus cunctorũ ore benedici. Et rursum ait, Cùm eiecerint nomẽ vestrũ tanquã malum, gaudete & exultate. Non.n.pro periculis solũ quæ passi sunt, verùmetiam pro maledictis retributionẽ maximam pollicetur. Propterea non dixit, cùm vos exagitauerint, atq; interfecerint: sed, cùm exprobrauerint vobis. Ne-
E scio quo enim modo omnibus penè rebus amatiùs solent mordere maledicta. In periculis quippe multa sunt quæ laborem ipsum faciunt leuiorẽ: vt multorum exhortatione succendi, vt habere plurimos applaudentes, dignisq; passionẽ ipsam præconijs coronantes: in maledictionibus verò etiam consolatio ipsa subducitur. Neq; enim creduntur cunctis periculis sæuius mordere certantẽ, nec omnino magna esse quæpiam virtus putatur, fortiter sustinere maledictũ, cùm certè multi etiam ad laqueum cõuolarint famæ opprobria non ferentes. Et qui id hoc miraris in cæteris, cũ proditorem illum impudentissimum, pariter & crudelissimum, atq; cõtra omnia flagitia nequitiæ fron-
Matth. te duratũ, hoc præcipuè ad laqueum ire
27.a cõpulerit? Iob quoq; ipse certè omni la-
A 1. c pide atq; adamante tolerãtior, cùm quidem patrimoniũ amitteret, malaq; innumera sustineret: cumq; subitò numerosa sobole esset orbatus, cùm quasi fontem quendam vermium toto videret corpore bullientem, supraq; hæc vxorem sibi molestius imminentem, perfacilè cuncta superauit: vbi verò exprobrare sibi amicos, atq; insultare vidit, & malignã illã de se exĩstimationem fouere, & dicere quòd talia propter peccata pateretur, ac malitiæ F
suæ solueret vltionem: tũc demum vtiq; Iob.11.
turbatus est ille vir maximus, ille fortissi- & 19. &
mus. Dauid quoq; omittens cuncta quæ 22. & se
pertulit, pro maledicto patienter audito rè perto
vicem à domino reposcebat: Dimitte, in tum.
quit, vt maledicat, quoniã dominus man- 2. Reg.
dauit ei, vt videat afflictionẽ meã, & red- 16.b
dat mihi pro maledictione hac in die illa. Et Paulus nõ solũ pericula sustinẽtes, nec tantũmodo proprijs spoliatos bonis laudat & prædicat, verumetiã maledicta tolerantes. Rememoramini, inquit, dierũ priorũ, in quibus illuminati magnũ certamẽ sustinuistis passionum: & in altero
quidẽ opprobrijs & tribulationibus spe Heb.10.
ctaculũ facti. Propterea & mercedẽ huic f
patientiæ plurimam proposuit Christus: ac nequis diceret, hìc ergo nõ reddis maledicentibus vicẽ, neq; illorũ ora cõsuis: cũ mercedẽ promisisset futurã, cõmemorauit prophetas, ostendens quoniam nec propter illos in præsenti deus exegerit vltionẽ. Si verò tũc quoq; cũ adhuc præsentiũ tribulationum tempus esset, tamẽ de futurorum illos promissione solatus est: quantò nunc magis, quando & hæc ipsa spes solidior effecta est, & philosophia profectò sublimior? Considera verò etiã
post quot mandata idipsum locarit. Non G
enim hoc absq; certa ratione fecit, sed quia voluit ostendere quòd nisi quis illis, quas superius posuit, armatus fuerit ornatusq; virtutibus, ad hæc nequaquã possit prodire certamina. Propterea de priore semper etiã mãdato sequentis viã struens, aureã quandã nobis catenã texuit. Cùm enim quis humilis fuerit, erit consequenter & mitis. Quia autem mitis, etiã peccata lugebit. Qui verò ob peccata luget, esurit sititq; iustitiam. Qui iustus est, iste etiam misericors: qui & misericors fuerit & iustus, idẽ ẽt cõpunctus & mũdo corde. Qui verò talis est, erit etiam profectò pacificus. Porrò qui ista perfecerit, erit absq; dubio ad pericula præparatus, nec ad maledicta prorsus vlla terrebitur, necnon mala quoq; mille patitur. Postquàm igitur, prout oportuit, ad virtutum studia cohortatus est, rursus eos laudum admixtione permulcet. Quia.n. erant præcepta sublimia, multoq; quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

in veteri lege maiora. ne trepidarẽt, nẽue turbarẽtur ac dicerent, & quemadmodũ hæc implere poterimus, attende quid dixerit. [Vos estis sal terræ.] Per quod ostendit quàm necessariè ista præcipiat. Nõ. n. pro vestra, inquit, salute tantũmodo, sed pro vniuerso prorsus orbe hæc vobis doctrina cõmittitur. Non ad duas quippe vrbes, aut decẽ, aut viginti: neq; ad vnã vos mitto gentem, sicut etiã prophetas: sed ad omnẽ terram prorsus, ac mare, totũq; mundum, & hũc varijs criminibus oppressum. Dicendo enim, [vos estis sal terræ:] ostendit omnium hominũ infatuatam esse naturam, cõculcatamq; peccatis, & idcirco illas ab eis maximè virtutes requirit, quæ cunctis necessariæ atque vtiles sunt futuræ. Cùm. n. mansuetus aliquis, ac modestus, cùm misericors fuerit & iustus: non in semetipso tantummodo hæc rectè facta concludet, verũ in aliorũ quoq; vtilitatem bonos hos facier emanare fontes, sed qui mũdo corde est, atq; pacificus; & qui persecutionem pro veritate perpetitur, nihilominus in cõmune cõmodum vitæ suę statuit exẽplũ. Ne igitur opinemini ad mediocria vos ducẽdos esse certamina, neq; pro exiguis rebus vobis hunc insonare sermonem, vos estis sal terræ. Quid igitur? ipsine putrefacta medicati sunt? Nequaquam: nec. n. possibile est, vt ea quæ corrupta sunt, salis perfrica
I tione reparentur. Nõ hoc fecerunt ergo, sed ante se mota, sibiq; tradita, atq; ab illa iam putredine liberata, perfricabant sale, inq; hac nouitate seruabãt, quã à domino vtiq; susceperãt. Liberare quippe à putredine peccatorũ, Christi profectò virtutis est: vt autẽ nõ ad illa iterũ reuertantur, apostolorũ curæ est ac laboris. Vides quemadmodum paulatim etiã prophetis eos meliores esse patefecerit? Non. n. illos filios veteris testamenti, neq; mediocres ponit magistros: sed seueros quoddã atq; terribiles. Hoc est. n omnino mirabile: quia nõ adulãtes, neq; palpantes: sed è diuerso salis instar vrentes, ferè omnibus se tam desiderabiles reddiderunt. Nolite ergo (inquit) mirari, si alios omittens vos potissimùm doceo, atq; ad pericula tãta succingo. Cõsiderate quippe quãtis vtbibus, quantis q; populis vos sim missurus magistros. Propterea nõ vos tantũmodo volo esse sapiẽtes, sed vt tales faciatis & cæteros. Huiusmodi autem magistros, in quibus certè tantorum periclitatur salus, maxima decet pollere prudentia, tãtasq; illis virtutũ adesse diuitias, vt alijs quoq; vtilitatem ędificationis impertiant. Nisi, inquit, fueritis omnino tales: ne vobis quidem ipsis sufficere profectò poteritis. Nolite igitur de difficultate conqueri, quasi qui doctrinã meam molestã esse dicatis. Infatuatis enim cõculcatisq; popu K lis, per vos ad sapientiam redire possibile est. Si verò id etiã patiamini vos ipsi, vobiscũ perderetis & reliquos. Itaq; quantò etiam maiorum vobis rerum cura cõmittitur, tantò potiore indigetis & studio. Propter quod intulit, [Si aũt sal euanuerit, in quo salietur? Ad nihilũ valet vltrà, nisi vt mitrae sotas, & cõculcetur ab hominibus.] Alij. n. etiã si sæpe delinquãt, possunt tamen ad veniã peruenire: si verò hoc magister ipse patiatur, omni satisfactione priuabitur, & supplicia extrema persoluet. Ne. n. audientes, cũ exprobrauerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malũ aduersum vos, in mediũ prodire formidẽt, dicit: quoniam nisi ad ista fueritis parati, frustra etiã proditis in publicum. Non. n. vos oportet maledicta hominũ timere, sed laudes: quas si audire cupiatis, tũc verè infatuãdi estis, atq; calcãdi: si verò perseuerabitis vosmetipsos vndiq; castigãtes, & deinde audieritis mala, gaudete. Hoc. n. est opus salis, laxa quæq; vrere atq; restringere. Itaq; iam necessa
L ria subsequitur maledictio, nihil vobis prorsus incõmodans, immo etiã testimoniũ vestræ perhibens firmitatis. Si verò illa timentes, fortitudinem vobis vtilem deseratis, multò sæuiora patiemini, & malè scilicet audientes, & contempti à cunctis atq; despecti: hoc nãq; est ab omnibus conculcari. Deinde ad aliud eos sublimius ducit exemplum. [Vos estis lux mundi.] Iterum mundi, nõ vnius profectò gentis, nec viginti vrbium, sed totius orbis lumen tunc perhibentur: & lumen intelligibile, ipsoq; sole fulgentius, sicut etiã sal hoc loco intelligitur spirituale. Prius autem sal posuit, deinde lumen, vt discas quantum sit verborum vrentium beneficiũ, quantumq; cõmodum honestæ rectæq; doctrinæ. Hæc siquidẽ stringit animos, nec quoquã diffluere permittit, facitq; attentius ad lumen virtutis aspicere, ad

re, ad quam velut apprehensa manu pertrahit audientes. *Non potest ciuitas abscondi super montem posita: neque accendunt lucernã, & ponunt eã sub modio.* Rursus eos per ista ad bene viuendi diligentiã cohortatur, ostendens, vt studeãt esse soliciti, quasi ante omnium. s. oculos constituti, & in medio orbis terrarum certantes theatro. Nolite, inquit, aspicere, quia in isto nunc residemus loco, & in exigua sumus patre certaminis. Sic enim eritis manifesti cunctis, quemad
M modũ ciuitas in montis vertice collocata, vel sicut lucerna in domo super candelabrum relucens. Vbi nunc sunt Christi virtutis increduli? Audiant ista, & prophetiæ potentiã post experimenta mirantes, maiestatem dñi adorando venerentur. Perpende. n. qualia polliceatur eis, q in sua quoq; regione habebantur incogniti, q, videlicet terra omni, mariq́ue celebrandi sint, & ad terminos vsque mundi fama ducente venturi: immo non fama, sed manifesto beneficiorum, atq; admirandæ operationis effectu. Nõ enim illos fama portãs fecit vbiq; notissimos, sed ipsa vtiq; documenta virtutum. Sicut enim quidam volucres effecti, ipso etiam sole pernicius omnẽ perlustrauere terram, spargentes vbiq; lumina veritatis. Hic autem videtur mihi illos ad cõstantiam cohortari: dicendo enim, Nõ potest ciuitas abscondi super montem posita suam declarat profecto virtutem. Sicut impossibile, inquit, est super mõtem positam abscondere ciuitatem, ita etiam prædicationẽ latere, atq; reticeri. Quia. n. prædixerat persecutiones, & maledicta, & insidias, periculave: ne putarent, q, hæc eos possint in silentiũ coarctare, confirmans eos, ait: Quia non mõ non tacebunt, sed etiã vniuersum prorsus illustrabunt orbem, & ob hoc quoq; clari efficientur, ac nobiles. Et
A hic quidem propriæ ostendit insigne virtutis, in consequentibus vero ab illis constantiam flagitat, dicens: *Neque accidunt lucernam, & ponunt eam sub modo: sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus.* Ego quidem, inquit, lumen accendi, vt vero perseueret ardens, vestri profectò sit studij, nõ propter me, vosq́ue ipsos modo, verumẽt propter illos, qui eadem luce potientur, vobisque ducentibus viam veritatis inuenient. Non enim poterunt maledictionibus vestrum obumbrare fulgorem, si tamẽ vos omni cum diligentia vixeritis, atque ita prorsus quasi, qui vniuersum orbem vestri faciatis imitatione conuerti. Dignam igitur tanta gratia exhibere vitam, vt sicut illa cunctis mox regionibus prædicanda est: ita illi etiam conuersatio vestra conueniat. Deinde aliud quoque luctum cum hominum salute subiungit. Sane quòd sit prorsus idoneum illos præstare solicitos, atque ad omne virtutis bonum concitare. Non solum, inquit, corrigitis orbem rectè sancteq́ue viuendo, verumetiam glorificari deum ex vestra conuersatione facitis: quẽadmodum si contraria gesseritis, & homines perdetis profectò, & dei nomen blas- B phemijs offendetis. Et quẽadmodum, inquit, per vos glorificabitur deus, si vos homines maledictorum fuerint contumelijs consecuti: sed vtiq; non omnes. Nam illi quoque ipsi qui hoc publicè faciunt inuidentes, apud conscientiam tamen suã admirabuntur vos, atq; suspicient: sicut è regione vitiosos quosque palam quidẽ adulatorio sermone demulcent, sed eosdem in secreto mentis accusant. Quid igitur ad ostentationem nos viuere, atq; ad gloriæ amorem iubes? Absit, non dico istud omnino: neq; enim dixi, vt rectè facta vestra in medium studeatis afferre, nec vt illa mõstretis admonui: sed dixi, luceat lux vestra, hoc est, plurima in vobis sit virtus, ac maxime ingens illius accẽdatur ignis, & ineffabile omnino lumen effulgeat. Quando autem tam magna virtus fuerit, & clara, latere non poterit etiamsi mille illam contegere velit modis ille, qui possidet. Irreprehensibilem igitur etiam hominibus præstare vitam, vt nullum in vobis verum colorem accusationis inueniant. Sequitur illud, vt etiamsi iunumeri accusare cupiant, nullus vnquam infuscare vos possit. Bene autem ait, lumen. Nihil est, quod sic homi
nem faciat insignem, atque conspicuum, C etiamsi magno ambitu optet latere, vt splẽdor iste virtutis. Sicut enim ipso sole circundatus, ita vtique clarus refulget, nec in terram solummodo rutilatus propriæ virtutis emittit, sed supra ipsum etiam cęlum proprio fulgore radiabit. Hinc itaque illos vberius consolatur. Et si, inquit, maledicta in vos audientes doletis: sed habetis plurimos quos ad amorem atque admirationẽ dei, vestro adducatis exemplo. Ac ne dicatur, & videatur omnium generaliter ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ledictorum cõmendare patientiam, admoneo ne hoc quidem positum sentiatis inordinatè, atq; confuse: sed prouide, & omnino distinctè. Siquidē de illis hic loquitur profecto maledictis, quæ falsò & propter deum obijci solent. Iam vero demonstrat, quia non modo maledicta huiusmodi patienter ferre, verumetiā prędicari, atq; laudari plurimū afferat lucri ad dei gloriā recurrentis, perq; hoc ipsum melioribus spebus eos attollit. Non.n. inquit, tantū valebit obtrectatio malignorū, vt alios quoq; tenebris obducat, quo minus vestrū queāt lumen aspicere. Nam cum sal infatuatur, cum lumen extinguitur, tunc vos tantummodo meritoq; calcabunt: non cū recta facientes subiacetis opprobrijs. Tunc enim
D multi erunt omnino mirantes: non vtiq; vos tm̄, sed per vos etiam patrem vestrum. Nec dixit deū, sed patrem: conferendæ illi nobilitatis prærogatiuam hoc iam nomine largiendo. Itaq; cum similitudinem illis proprij honoris impertiens pauloante
Matt. 5. a dixisset, Nolite mœrere cũ ceperitis audire maledicta: sufficit enim vobis, q̄ propter nomen meum illa auditis, hic iam deum eorum appellat patrem, vt honoris similitudinem vbiq; demõstret. Considera quātum istiusmodi sit commodum, quantum etiam diserimē, si per nos noster dominus blasphemetur. Sine offensione igitur simus, & Iudæis, & gentibus, & ecclesiæ dei,
1. Cor. 10. g vitam nostram clariorem sole præstantes. Et si maledicere, quis velit, non ipsum malè audire doleamus, sed si merito istud audiamus. Si.n. vitijs sordeamus, etiamsi nobis nullus obtrectet, erimus omnibus miseriores. Si vero virtutibus splendere curemus, vel si totus mundus contra nos maledictis voluerit personare, erimus omnium
E beatissimi, atq; ad nos trahemus omnes, qui venire elegerint ad salutem: & qui nõ contumelias malignorum, sed vitæ nostrę voluerint considerate virtutem. Omni quidem tuba documenta sunt operum clario ra, vitaq; munda ipsa est luce fulgentior. Nec obscurari poterit, etiamsi innumeri fuerint obloquentes. Si.n. habuerimus illa omnia, quæ pauloante præmissa sunt, nec solũmodo mansuetí, ac misericordes, mon doq; corde fuerimus, atq; pacifici: sed si ēt cum maledicimur, non referamus iniutiā, quinimmo etiam gaudeamus: nõ inferius omnino, quàm per ipsa signa spectatores nostros ad veritatē trahemus, venientq; ad nos oēs libenter. Sed etiamsi serus, etiamsi dæmon aliquis, aut quicunq; tandem. Si vero nonnulli virtutis tuæ conscij, nihilo minus re contumelije insequantur, nequa quā inde turberis, nec consideres, quia publicè in te iaculentur iniurias: sed ipsam illorum interroga conscientiam, & videbis applaudentes tibi, terq; mirantes, ac virtutum tuarū laudes numerantes. Considera Dan. 3.
igitur quemadmodum rex aliqñ Babylonius tres illos in fornace pueros prædicaret, & certe hostis erat, atq; apertus tnimicus: sed quia viriliter eos stare perspexit, F
ꝓdicat & coronat. Propter aliud certe omnino nihil, nisi quia illo vtiq; contempto, dei legibus seruiebant. Diabolus.n. cum nihil se viderit effeciſſe, discedit, metuens iam profectò ne maiorum nobis fiat occasio coronarum. Cum vero ille discesserit, quanuis scelestus sit aliquis, ac tota prorsus mente contemptus, incipiet tamen introspicere virtutem, illi iam qua offendebatur nube submota. Quod & si homines bona tua videre dissimulent, maiorem certe apud deum admirationem, laudemq; reperies. Noli igitur dolere, atq; concidere. Nam & apostoli ipsi alijs quidem erant odor mortis, alijs autem odor vitæ. Si.n. te 2. Co. 2.
nullam tu culpandi occasionem ministres c
omni prorsus crimine liberaris, immo magis ac magis beatus efficeris. Resplende igitur fulgore vitæ, & maledices omnino cõtemne. Non potest.n. accidere, omnino nõ potest, vt qui virtutē diligenter exequitur, nunquā plurimos acquirat inimicos. Sed nihil hoc ad eum, qui virtute lætatur, qñquidem clarus illorum occasione resplendeat. Hæc igitur scientes, illud curemus vnum diligenter. s. nostram dispensare vitā. Sic.n. etiam illos, qui nunc in vmbra mortis sedent, ad vitam perducemus futuram. Tanta quippe istius luminis virtus est, vt non solum hic fulgeat, verumetiam illuc possit ducere, modo sequantur. Cum enim viderint præsentia nos cuncta contēnere, G
& ad futura esse premia præparatos, supra omnino nostrum oēm sermonē ipsis ersit operibus crediturí. Quis enim tanræ vecordiæ est, qui videns hominem pauloante diuitijs ac delitijs irretitum: repente vero contum his omnibus, & quendam volucrem factum, ac famem iam ac pauperiē, & omnem prorsus laborem, ad pericula ēt pugnasq;

pugnasq; ac sanguinem, atq; interfectionem sui postremò ad omnia quæ videtur metuenda succinctum, non manifestū documentum accipiet futuro eum? Si verò nosmetipsos præsentibus implicemus, sem perq; citerius relabamur, quemadmodum credere poterunt nos ad perfectionem altèrius mansionis vrgeri? Quia vero etiam poterimus satisfactione purgari, cũ non tantum apud nos valuerit dei reuerentia, quātum ad sapientes gentilium humana gloria? Siquidem eorum se aliqui, & pecunijs exuere, & audacter ad contemptum mortis pararunt, vt se hominibus ostentarent, propter quod eorum spes inanes fuerunt: quænā ergo nos ratio liberabit, si tanto nobis præmiorum honore proposito, tantaq; aperta nobis ad philosophandum via, ne illis quidem similia fecerimus, sed nos patiter perdiderimus, & exteros? Non.n. ita
H incõmodat Ethnicus iniquitatem faciens, quēadmodum eum illam Christianus operatur: & latis vtiq; consequenter. Illorũ.n. gloria corruptibilis, ac fluxa est: nostra vero, per dei gratiā, ex aduersus quoq; præcipua esse, & illustris agnoscitur. Idcirco qñ etiā nobis maximè exprobrare voluerint, suaq; in nos maledicta augere, istud adiungunt, O Christiane: quod profecto non dicerent, nisi magnā de ipso dogmate existimationē tenerent. Non audisti quanta pro fecerit Christus, & qualia? Qñ igitur vnũ ex illis mandatis poteris implere, cum relinquens omnia, vsuras colligendo circumeas, & fœnori fœnus adiungas. Et nunc quidem negociationes instituens, emas seruorum cateruas, diuersorum animalium greges, argentea vasa conficias, nunc agros merceris ac domos? atque vtinam id solũ. Cum vero vanissimis huiusmodi studijs iniquitatem sociam iungas, cum finitimorum terras tuis copules, inuadas domos, pauperes conteras, augeas famem: quomodo potes ipsum saltem ecclesiæ introire vestibulum? Sed nonnunquam fortè pauperum misereris. Noui hoc quidem. Sed ibi quoque etiam multa est ægritudo: aut enim cum fastu id superbiæ facis, aut ad
I gloriæ vanitatem, vel lucrum, ne de bonis quidem operibus mercedem consequaris. Quod quid infœlicius credatur esse, cum in portus tranquillitate naufragium patetis etiam? Ne igitur istud eueniat, cum bonum quippiam feceris, noli a me gratiam flagitare, vt deum certè habeas debitorem. Accipit enim ille fœnus a quibus non putatur accipere. Habes igitur locupletissimum debitorem. cur illum relinquens, me exigis hominem pauperem prorsus ac tenuem? Nunquid enim indignatur hic debitor cum fœnus exigitur? Num aut verax in soluendo non est, aut soluere spē te dissimulat? Non cernis eis nullo explicabiles sermone thesauros? Non liberalitatem illam inenarrabilem donatoris? Ipsum igitur tene, ipsumque exige. hac enim exactione iactatur. Nam si ab alio exigi viderit, quæ ipse debet, suam reputabit iniuriam. Nec tibi vltra iam redder, quinimmo te sibi vltionis faciet debitorem. Vnde me iudicas, inquit, ingratum? cuius vero mihi es idoneus conscius paupertatis? Quia scilicet me prætermisso, ad alium importunus accedis, alterum fœneratus es, & alterius exactor efficeris. Nā etsi homo accepit, quod dedisti, deus tamē vt tribueres, imperauit. Se igitur principalem debitorem tuum, seque vult esse va K
dem, præbens tibi occasiones innumeras exigendi. Noli igitur tantas relinquendo diuitias, tantamque facultatem, & copiam largiendi, a me vt accipias postulare, qui nihil omnino possideo? Cuius enim rei gratia mihi te ostendis, cum misericordiam pauperibus impendis? Num ego tibi, vt tribueres imperaui? Nunquid a me vt retribuerem audisti, vt a me consequenter mercedem videaris exigere? Ipse dixit: Pro. 19. c
Qui miseretur pauperi, fœnerator dei. Deo igitur fœneratus es, ipsum reposce: sed non tibi in præsenti cuncta restituet. Verum hoc quoque tuo commodo facit. Est quippe talis hic debitor, non qui (vt alij) festinet ipsum tantummodo fœnus exoluere: sed agit omnia vt & vsura currat, & creditum ipsum maneat in tuto. Propterea hic quidem reddit ex parte, maximum autem tibi in futuro thesaurum reseruat. Hæc igitur scientes, misericordiæ operibus liberaliter affluamus, plurimumque amorem ostendamus in pauperes, eosq; nõ pecunijs solum, verumetiam cæteris operibus adiuuemus. Et si viderimus publicè (vt sit) cædi aliquem, aut injuriam sustinere, ēt si pecunia pro eo est dā
dā, præstemus: & si rem verbis possumus L
terminare, ne pigeat. Est enim pro sermonibus merces, imo pro ipsis quoq; gemiti-

bus condolentis. Et ideo beatus Iob: Ele-
bam ego, inquit, super oẽm infirmum: &
Iob.30.d ingemui cũ viderem homines in neceſſita-
tibus. Si vero certa merces ẽt gemituum
atq; lachrymarum: qñ & verbũ, & ſtudiũ,
aliq; plurima cõcurrerint, conſidera quã-
ta ſit retributio conferenda. Nã ipſi quoq;
Rom.5. cum inimici eſſemus, dei vnigenitus nos
Ephe.2. ei reconciliauit, irato medium ſe inferens
& opponens, qui & plagas pro nobis ſuſce-
pit, & mortẽ. Studeamur igitur nos etiam
eos, qui affliguntur, de malis innumeris li-
berare. Non quẽadmodum nunc certè fa-
cimus, qui cum videmus in ſe aliquos con-
curriſſe, alternisq; iniurijs cædi atq; diſcin-
di, quaſi data opera ſubſiſtimus, confuſio-
ne aliorum ac dolore gaudentes, & colligi-
mus diabolicum quoddam theatrum. quo
quid crudelius poſſit oſtẽdi? Vides mutuis
ſe contumelis denotantes, atq; alterna cæ-
de mulctantes, ſcindentes veſtes, ora fœdã-
tes, & quietum adſtare te pateris? Nũ leo
M eſt, num alia fera aliqua, num coluber? Cer
te homo eſt, tibi per cuncta cõicans: frater
eſt, membrum eſt: noli peccare, ſed diſſõl-
ue pugnantes. Noli ex eis voluptatem ca-
pere, ſed eorum corrige voluntatem. Impu
dentum.n.& ocioſorum eſt in talium re-
rum gaudere diſcrimine: iumentorũ hoc
(inquam) eſt, atq; irrationalium prorſus
aſinorũ. Cernis homines mutua cæde tur-
pari, & non hanc eſſe tuã turpitudinẽ du-
cis, & non medius inſilis, nec diabolicam
illã diſpergis cateruam, atq; hominum pe
ricula diſſoluis? Et iubes tu, inquit, vt me
hmõi manibus inſerã, plagisq; ipſe confi-
ciar? Primo quidẽ non patieris iſtud: & ſi
acciderit, incipiet tibi hoc opus pars quæ-
dam eſſe martyrij, ſiquidẽ pp deum iſta p-
peceris. Si vero plagas accipere cunctaris,
conſidera qm̃ dñs tuus propter te nec cru-
cẽ quidẽ ſuſtinere cunctatus eſt. Nam illi
quidã velut ebrij tenebras de tyrannide pa
tiuntur furoris, quo ſolo illi tunc vtuntur
duce: indigent aũt ſano aliquo cuius adiu
uẽtur auxilio, & ille qui facit iniuriam, &
iſte qui patitur. Hic quidẽ, vt liberetur af-
flictus: ille aũt, vt ceſſet affligere: accede igi
tur, & manũ portige ſobrius tumulento.
Eſt.n. furoris ebrietas, & multo illa quę cõ
tigit ex vini ebrietate deterior. Non vides
A ſæpe nautas, cũ aliquod cernunt incidere
naufragiũ, continuo vela tendentes, maxi
ma intentione properare, vt eiſdẽ artis ho
mines de periculo tẽpeſtatis eripiant? Si ve
ro artis ſocij tantum opitulandi ſtudium
ſui ſimilibus oſtendunt, quanto magis fi-
dei participes hæc omnia implere conue-
niet? Nam hic quoq; naufragiũ eſt, illoq;
quod diximus, pernicioſius profecto nau-
fragio. Aut.n.vim patiens blaſphemauit,
& cunctis quæ habebat bonis repentè va-
cuatus eſt: aut peierauit tyrannide furoris
oppreſſus, & nihilominus incidit in gehẽ-
nam: aut plagã inferens commiſit homici
dium, perq; id naufragium vitæ ipſe ſuſti-
nuit. Perge igitur, malumq; cõpelce, mer-
ſos extrahe, iniq̃ ipſos maris fluctus fida
mente deſcende. Cũq; theatrũ illud diſſi-
paris diabolicũ, ſingulos admone ſepara-
tim: reſtingue flammã, fluctuq; cõprime,
& cõpone. Si vero maior ignis, & fornax
fuerit ardentior, ne tunc quidẽ timeas: ha-
bes.n. multos iuuantes, manumq; tibi cõ-
tinuo porrigentes. Si mõ initium rei ipſe H
præſtiteris, habes ſupra omnia opitulantẽ
tibi pacis deum, flammamq; illam primũ
ipſo cooperante diſcuties. Plurimi ẽt alij
ſubſequẽtur, & illorũ quoq; recte factorũ
merces ad te profecto perueniet. Quid ali- B
qñ Iudæis præcepit deus, Iudæis, inquam, Exo.23.
adhuc rudibus, humiq; reptantibus? Si vi- a
deris, inquit, iumentũ inimici tui cecidiſ-
ſe in via, ne pertranſeas, ſed accurre, & iu-
mentũ quod cecidit ſubleua cum eo. Mul-
to, inquã, hoc facilius eſt rixãtes homines
ſeparare, atq; eos in pacem rurſus adduce-
re. Si vero inimicorũ aſinũ, quanto magis
animas oportet erigere? Præcipuè cum iſta
multo ſit ruina deterior, per quam ſ. non
in foueã, ſed in gehennæ collabuntur incẽ
diũ, nequaquã irarum ſuarũ onera ſuſtinẽ
tes. Tu vero videns fratrem tanto furoris
caſce depreſſum, & diabolũ propè adſtan-
tem, ignemq; protinus accendentem, tran Luc.10.
ſcurris immiſericorditer atq; omnino cru f
deliter: qđ abſq; periculo nec in bruto ani
mante cõmittitur. Samaritanus quidẽ ille
cum vulneratum videret ignotũ, nihilq̃
ad eum penitus pertinentẽ: & adſtitit, &
iumento proprio ſuperpoſuit, & adduxit
ad vabulũ, medicumq; conduxit. Et argẽ-
tũ aliud quidẽ continuo dedit, aliud vero
promiſit. Tu vero cum fratrem non in la-
tronẽ videas incidiſſe, ſed in ipſas dęmonũ
turmas, in obſidionẽ furoris: nõ in ſolitu-
dine, ſed in medio ciuitatis: nec pecuniã ĩ- C
pẽſurus, nec cõducturus aĩal, nec proximũ
longo

longo itinere deducturus: ſola etiam pro-
ferre verba diſſimulas, & abſq; vlla oĩno
miſericordia, immo ẽt cum crudelitate p̃-
cipua contemnis, ac præteritis? Qũo ſpe-
ras, inuocans deũ te habiturum eſſe placa
tum? Iam vero ad noſipſos meus ſermo cõ
uertitur, qui publice quoq; iſta commit-
tis. Ad te, inquã, qui vim affers, & iniqui-
tatem facis: dic mihi, plagas tu incuſis, &
calcibus cędis, & mordes ſuſne ſylueſter ef
fectus es, & aſinus agreſtis, & canis redi-
bus? Non pudet, nõ erubeſcis in feram ex
hoĩe conuerſus, & proprię nobilitatis obli
tus? Etſi.n. pauper ſis, ſed certe liber: etſi
opifex, ſed nihilominus Chriſtianus. Pro-
pter hoc ipſum ergo, ꝙ pauperes, magis
neceſſariã habes quietem. Diuitum eſt.n.
litigare, non pauperum: eorum vtiq; hoc
opus eſt, quos variæ aduerſum ſe materiæ
incitant iurgiorum. Tu vero cũ diuitiarũ
non habeas voluptatem, mala tũ diuitia-
rum requiris, congregans tibimetipſi ini-
micitias atq; certamina. Angis fratrẽ, atq;
ſuffocas, & publice ſpectantibus cunctis
D elidis, ac ſaucias, nec exiſtimas maiore te-
ipſum confuſione fœdari, qui ſerarum im-
petus furibundus imitaris. Quinimmo ẽt
ipſis deterior effectus es. Illis quidẽ ſunt cũ
cta cõia. Nam & pariter congregantur, &
iter vna carpunt, & ſocietate ſua gaudent,
nobis vero oĩno nihil cõe eſt, ſed ſurſum,
ac deorſum rixa atq; contẽtio, maledicta,
inimicitiæ, & vſq; ad cõmiſſum cædis in-
iuriæ. Itaq; nec cęlum quidem reueremur
ipm, ad quo certe cõiter omnes vocamur:
nec terram, quæ nobis itidem in cõe dona
ta eſt, neq; ipſam poſtremo naturam. Ita
prorſus oĩa ſimul fœdera charitatis, iracun
diæ furor, & amor pecuniæ diſſipauit. Nõ
Mat.18 vidiſti illum, qui mille erat debitor talen
d torum, quia eorum remiſſionem conſecu-
tus, conſeruum proprium ob centum de-
narios ẽt ſuffocabat, in mala certe vltima
decidiſſe, atq; immortali traditũ eſſe ſup-
plicio? Num reuereris, exemplum non me
tuis, ne talia ipſe patiaris? Etenim nos quo
que, & plurima dño debemus, & maxima,
ſed tamen magnanimiter expectat: neque
imminet exigendo, ſicut nos ſtudemus fa
cere conſerui: neque ſtringit, neque ſuffo-
cat: & certe ſi vel minimam eorum partẽ
a nobis in præſenti vellet exigere, olim ſi-
E ne dubio periſſemus. Hæc igitur ſcientes
dilectiſſimi, humiliemur, & debitoribus
noſtris etiam gratias agamus. Fiunt enim
ſi philoſophari volumus, maximæ, nõ ſo-
lum indulgentiæ, verumetiam mercedis
occaſio, pauca ſiquidem damus, plurima
recepturi. Quid ergo exigis violẽter a pau
pere? oportebat.n. etiam ſi ille vellet exſo-
luere, te tamen potius remittere non ha-
benti, vt a deo non modo totum, ſed etiã
multiplicatum illud acciperes. Nunc vero
cuncta a contrario facis, & viuis omnino
opibus violentiæ, idq; contendis ne quid
ex tuis tibi debitis remittatur: & proximũ
quidem videris opprimere, cum temetip-
ſum proprio mucrone transfodias, & ge-
hennæ tibi augeas ipſe ſupplicia. Quòd ſi
hic paululum philoſopheris, cauſam tibi
tuam redderes leuiorem. Nam & nos vult
propterea a virtute liberalitatis incipere,
vt occaſionem inueniat per quam nobis
plura reſtituat. Quantoſcunq; habeas igi-
tur debitores pecuniarum, atque culparũ,
cunctos liberos abire permittens, a deo
iſtius magnanimitatis repoſce mercedem.
Quandiu.n. illos exigere perſeueras, non
habebis dominum debitorem: ſi vero illos F
dimiſeris, tunc tenere poteris deum, atque
ab eo huius philophiæ vicem cum cumu-
lo maxime liberalitatis exigere. Si enim
homo forte præteriens, & abs te debitorẽ
conſtricta gula teneri videns, roganſque,
vt illum quidem dimittas, abſq; vero debi
tum repoſcas: haud ſtudeat eſſe ingratus ti
bi, cum quod tu dimiſeris, ille in ſe recepe
rit vniuerſum: quid deum credimus, non
multipliciter, non infinities redditurum,
ſi quis amore, & præcepto huius obnoxijs
nobis condonemus, nil neq; paruum, ne-
que magnum ab illis repoſcamus, liberos
abire ſinamus? Ne igitur temporalem hãc
aſpicias voluptatem, quam de exactione
capimus debitorum: ſed damnum illud,
quod ſuſtinebimus in futuro, in illi, certe
noſmetipſos, quæ ſunt æterna lædentes.
Cuncta igitur auaritiæ, atque malitiæ im-
pedimenta ſuperantes, & pecunias debito
ribus noſtris, & peccata donemus: vt cau-
ſam nobis noſtram æquiorem paremus:
quodq̃ negleximus per aliam explicare
virtutem, hoc ex condonatione admiſſæ
in nos malitiæ conſequentes, æternorum
gaudio potiamur bonorum, gratia & mi-
ſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui
gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia.xvi.ex cap.v.

NOlite putare quia veni soluere legem, aut prophetas. Qui enim id fuerat suspicatus, quisue oīno istud obiecerat, vt contrà necessario videat occurrere? Neq;.n.ex dictis eius istiusmodi suspicio nascebat. Nā iubēs esse mites, modestos ac misericordes & corde mundo, & pro iustitia decretare, nihil vtiq; tale monstrabat: sed totum huiusmodi quod huic potius suspicioni esset aduersum. Cui igitur hoc dixit? Non ocioso oīno, nec vacuè: sed, quia veteribus præceptis multo erat maiora positurus, dicēs. Audisti quia dictū est antiquis, non occides: ego aūt dico vobis, ēt ab ira cundia tē perate, & diuina quadam conuersatione, atq; cœlesti iter celebrare viuendi. Quia ergo ista erat dicturus, ne ipsa nouitas audientiū corda turbaret, atq; aduersus dñi præcepta, quasi quandam cogitationū seditionem moueret, hac vtitur præmunitione. Et si.n.legē illi nec cogitatiniobus, nec operibus implerent, quippe quā quotidiana præuaricatione dissoluerent: ipsas tñ literas immobili volebant authoritate permanere, nihilq; aliud illis adiungi: im
H mo addentes quidē illis supra antiqua præcepta, principis suos æquo iustinebant. Verum non cum in melius, sed cum in detexrius eorum additamenta proficerent. Siquidem honorem parentibus debitū præcepta addendo soluerent, aliaq; ex lege plurima importunis his additionū suarum redundantiis subruerunt. Quia igitur Xps, nec de sacerdotali veniebat tribu, & quæ erat dicturus, cumulus erat quidam non imminens, sed augens profectò virtutem: sciens q; eos possent hæc vtraq; turbare: priusquā admirabiles illas leges discipulis inscribat, necessariò præmonendo hoc qđ eorū mentibus obrepere poterat, excludit. Qui verò istud erat obrepens, ac sermoni resultans docentis? Opinabantur illum ista dicendo, legitima antiqua dissoluere. Contra hanc ergo nunc illis suspicionem mendetur, & non hic tñ modo istud, sed
Ioan.9. alibi quoq; rursus inculcat. Quia.n.illum
Ioan.5. quasi de obseruantia sabbati aduersarium
Luc. 5. dei esse credebant, suspiciones eorum curans, hic quoq; satisfactionem adhibet: alibi alias quidē, sed cīno dignas: vt cum
I dicit: Pater meus vsque modo operatur, & ego operor. Aliàs verò multa cōdescēsione plenas: vt cū ouis sabbato perdite adducit exēplum, & ostendit pp mutæ animantis salutē sabbatū esse violatū. Circuncisionis quoq; similiter meminit, idipsum profectò facientis, pp quod etiam humilioribus vtitur sæpe verbis, vt suspitionem qua contraeius deo putatur, tollat. Propterea qui innumeros sermone solo mortuos suscitauit, cum de sepulchro Lazarū vocatu
Ioā.11. rus esset, orationē antè præmisie. Deinde ne hoc illū minorem patre monstraret, vt hanc quoque suspicionē curaret, adiecit:
Ibidē. Sed hæc pp turbā quæ circunstat dixi, vt credat quia tu me misisti. Itaq; nec oīa sic facit quasi ipse habeat potestatē, vt infirmitates. s. eorum hac moderatione medeatur: nec cuncta rursus operatur orando, ne aliquibus impostorū malignæ suspicionis argumentum relinquat. Non igitur quasi infirmus agit aliquid, aut quasi quæ ipse non possit: sed excelsa humilibus, & rursus excelsis humilia permiscet. Verum ne hoc quidē absq; rōne aliqua facit, sed cū sibi prorsus congruente sapientia. Cum.n. maiora iure propriæ potestatis operetur, in minoribus tamen ad cœlū respicit. Nā peccata dimittens, & occulta animorū reuelans, & paradisum referans, & dæmones fugans, & leprosos expurgans, & pelagus frenans, & plurimos etiam mortuos K Mat.14
suscitans, solo vtebatur imperio: quan- b.15.d.
do verò id quod is erat minus, panes mul Io. 6.a.
tos fecit ex paucis, tunc respexit ad cœlum, ostendens non se hoc de infirmitate fecisse. Qui enim maiora fecerat potestate, quemadmodum oratione in minoribus indigerent? Sed vt paulò antè præmisi, facit istud vt ora obstruat impudentium. Id igitur etiā in dictis eius quoties cū humilia loqui audiētis, intellige. Nam & verborū eius, & operū taliū variæ cāæ reperiunt & plurimę: vt cū docet ne à deo putetur esse alienus, vt cū ad humilitatem suū instituit exemplum: vt cū à quo sit tactus interrogat: vt cū dicit, Iudæos cūcta si mul audire nō posse: vt cū discipulos docet, ne de illo interim aliquid magnū loquātur. Propter hoc cū multa de se humilia ipse dixerit, excelsa alijs magis dicenda dimisit. Nam ipse quidē cū ad Iudæos loqueretur, aiebat: Antequam Abraham Io.8.b.
fieret, ego sum verū discipulus eius haud Ioan.1.
ita, In prīcipio, īquit, erat verbū, & verbū erat apud deū, & deus erat verbū. Rursum quia

quia cœlum, & terram, & mare, & visibilia omnia, atque inuisibilia ipse condiderat,
L nusquam omnino patefecit. Discipulus verò cum libertate maxima, nihilque subtra
Ibid. a hens, & semel, & secundo, & frequēter hoc loquitur, scribens: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factū est nihil &, In mundo erat, & mundus per ipsum factus est. Et quid miraris, si alij de illo plura dixerint, q̄ de seipso memorauit: qñ plurima quę re
Ioā.9. a bus ostendit, verbis tñ non ad liquidū voluerit indicare? Quia.n.hominem ipse fecerit, docuit in cæco, cui oculos quos nunMat.19 quam habuerat creauit. Qñ verò de prima
a illa hominis formatione disseruit, non diMar.10 xit, ego feci: sed qui fecit, inquit, masculū,
a & fœminam fecit eos. Rursus quia mun
Mar. 6. dum, & quæ in eo sunt ipse formauerit, &
& Lu.9 ex piscibus, & ex vino, & ex panibus, & ex
Luc. 23 tranquillitate mari reddita, & ex sole quē
Ioā.2. b crucifixus tenebris obduxit, perq; alia mul
Mar. 4. ta monstrauit, verbis tñ nunquam manife
& Luc. ste istud expressit. Discipuli verò, & id sæ
8.d pe memorauerunt, & Ioannes videlicet, &
Petrus, & Paulus. Si.n.illi certe nocte, ac
die illum, & audientes loquentem, & vidē
M tes signa facientem, & quibus seorsum inquirentibus de quæstionibus multa soluebat: si illi, inquam, quibus tantam vtique virtutem dedit, vt etiam mortuos suscitarent: quosq; ad tñ perfectionis culmen euexit, vt pp eum cuncta cōtemnerent, post insignem illam philosophiam, ac virtutē omnia tñ portare non poterant, antequā illos ad audiendum spiritus sanctus præpararet: quemadmodum Iudaicus populus exors omnino sapientiæ, tantæq; virtutis extraneus, & vel ad audiēdum Christi verbum, vel opera cernenda casu quodam aliquando deductus, non eum alienum esse a deo omnino credidisset, nisi tantam ille cō descensionem per cuncta seruasset? Idcirco enim etiam cum sabbatum solueret, non principalem legem, q̄ illud solueret, induxit: sed excusationes quoque plurimas, variasq; composuit. Si verò vnum mandatū resoluens, tanta vtitur dispensatione verborum, ne vtiq; vulneret audientes quāto magis cum legi integræ integram adderet legem, grandi satisfactionis opus habuit præparatu, grandiq; cura, ne auditorū animos vulneraret? Propterea igitur non vbiq; manifestè de sua inuenitur docere deitate. Si enim hoc, q̄ legi aliquid adiecit, ita eorū corda turbauit: multo magis si se deum dixisset. Idcirco ergo, & alibi plurima infra propriam loquitur dignitatem, & hic progrediens ad legis augmenta, diligenti præoccupatione est vsus. Non.n.semel dixit, A
quia non solueret legem: sed etiā secunda idipsum satisfactione repetiuit, maiusque aliud rursus adiecit. Cum.n.dixisset, Noli te putare qm̄ veni soluere legem, aut prophetas: intulit, *Non veni soluere legem, sed implere.* Hoc.n.non solum Iudæorum impudentissima illa, sed etiam hæreticorum valet ora frænare, qui veterem legem ex diabolo esse confingunt. Si.n.ad dissoluendā tyrannidem illius Christus aduenit, cur legem eius adeo non soluit, vt & impleat? Neq;.n.contentus dixisse, nō soluo: quod vel solū certe sufficeret: addit, impleo. Hoc autem dicere, non modo non est aduersarij legis, verūetiam cōseruatoris eius, atq; fautoris. Et qui eam non dissoluit, inquis? Qūo ēt impleſſe, vel legem dicitur, vel prophetas? Prophetas quidem, quia ea quæ de ipso dixerant, operibus cūcta firmauit. Propter quod per singula euangelista dicebat, vt impleretur, quod dictum est per prophetam. Et qñ natus est dñs, & qñ in eum paruuli admirabilem illum hymnū canebāt: & cum super asinam sedit: & in alijs omni
B no multis ea, quæ de illo prophetæ aliqñ prædixerant, euidenter impleuit: quæ omnia nisi venisset ipse, impleta procul dubio non fuissent. Legem verò non vno tñ, sed altero, & tertio impleuit modo. Vno quidem, quia nihil ex legitimis ipse transgressus est. Nam de omni a se lege cōpleta, audi qđ dixerit. Sic.n.decet nos implere omMat. 3.
nem iustitiam Iudęis quoq; dicebat, Quis Ioā. 8. f
ex vobis arguet me de peccato? Rursus ve- Ioā. 14.
rò discipulis: Venit, inquit, princeps mūdi d
huius, & in me inuenit nihil. Olim aūt ēt prædixerat propheta: quia peccatum non Esa. 53.
fecit. Vno igitur isto legem impleuit mō. c
Alia verò, quia per nos quoq; id ipsum facit. Hoc est quippe mirabile, quia non solum legem impleuit ipse, sed idem istud nobis quoque facere donauit: quod Paulus significando dicebat: Quoniam finis legis Christus ad iustitiam omni credenti. Et peccatum illum damnasse dixit in car- Ro.10.a
ne: vt iustificatio legis impleretur in no- Ro.8.a
bis, qui non secundum carnem ambulamus. Et rursus: Legem ergo destruimus per fidem? Absit, sed legem statuimus.

Quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ro. 3.d C Quia enim ſtudebat lex hominem facere iuſtum, atq; ad hoc inueniebatur infirma veniens Chriſtus, & per fidem certiſſimũ modum iuſtificationis inducens, voluntatem legis impleuit. Quod.n. illa non potuit, hoc per fidem ipſe confecit: propterea quoq; dixit, Non veni ſoluere legem, ſed adimplere. Si vero aliquis diligenter examinet, alium quoque tertium modum impleri ab eo legis inueniet. Quẽ vero iſtũ? Ipſa vtique præcepta, quæ erat daturus. Non.n. interitus priorum, ſed augmentũ potius, & complementum erant ea, que dicebantur a Chriſto: illius quippe ſententiæ qua dicitur. Non occides: non interẽptio, ſed adimpletio magis atque munitio eſt, dicere, non iraſcaris: omniumq́ue ſimiliter cæterorum. Propter quod cum iam ſemina quædam citra ſuſpicionem præmiſiſſet, nunc cum palam ex veterum nouorumq́; præceptorum collatione, orationiſq́ue habitu aduerſatiuo ſuſpectus futurus videretur, occupatione vtitur neceſſario, velut per ænigma illa inter ſe comparando. Siquidem dicere, Beati pauperes ſpiritu: tale eſt, quale etiam dicere, nolite iraſci. Et, beati mundo corde: ſimile huic eſt, quod ait, ad concupiſcendam mulierem non videndam. Et, nolite theſaurizare theſauros ſuper terram: & hoc concinit quod ait, Beati miſericordes. Et lugere perſecu-
D tiones pati, & opprobria ſuſtinere, profecto tale eſt, quale etiam per anguſtam viã perſeueranter incedere. Et eſurire, ac ſitire iuſtitiam, nihil aliud eſt, quàm quod etiã poſt in conſequentibus loquitur: Quęcun-
Mat. 7. b que vultis, vt faciant vobis homines, hæc etiam vos facite illis. Et cum pacificum appellaret beatum, illud penè dicebat, vt re-
Ibi. 5. c linqueret ante altare munus, & ad reconciliationem læſi à ſe fratris accurreret, atq; aduerſarium celeriter cõſentiret. Sed ibi qui dẽ præmia his, qui virtutẽ perficerent, ordinauit: hic verò nõ facientibus ſupplicia comminatur. Propter quod ibi quidem dixit, quia mãſueti hæreditabũt terram, hic verò, q̃p qui fratrem fatuum vocet, reus effi eitur gehennæ. Et ibi quidem, quoniã mũdo corde videbunt deum: hic verò, q̃p verus adulter ſi ij qui fęminã aſpiciat intemperatè. Et ibi pacificos filios appellauit dei, hic verò diſcordes aliunde deterret: ne fortè tradat te, inquit, aduerſarius iudici. Sic & lugentes perſecutionem ferentes, ſuperius vocat beatos: in cõſequentibus verò his qui non ea ingrediuntur via, perditionẽ minatur. In qua vtiq; illi ſunt qui lata viã ſpatioſamq́; frequentant. Sed & quod dicitur, Non poteſtis deo ſeruire & Mat. 6.
mãmonæ: huic videtur æquale, quod ait: d.
Beati miſericordes: &, qui eſuriũt & ſitiũt E
iuſtitiã. Verũ quod paulò antè memoraui quia hæc ipſa lucidus erat profectò dicturus, nec lucidius modo, verumetiã cumulatius, plurima. ſ. alia illis quàm dixerat additurus. Nõ iam.n. vſitatũ miſericordẽ requirit, ſed ẽt tunica te exui iubet ad tegendam alterius nuditatẽ. Neque ſimpliciter mitẽ, ſed illum qui alterã quoq; maxillam præbeat ferire cupienti, per quæ oẽm obiectionẽ, quę naſci videbatur, extinguit. Neque hoc ſemel, ſed iterum iterumq; comminat. Cum.n. dixiſſet, nolite putare quoniam veni ſoluere legẽ, aut prophetas, intulit: [Non veni ſoluere legẽ, ſed implere. Amen amen dico vobis, donec tranſeat cęlũ & terra, iota vnũ, aut vnus apex nõ prẽteribit à lege, donec omnia fiant.] Quod verò dicit, eiuſmodi eſt: impoſſibile eſt legis decreta non perfici. Nã minimũ quoque eius oportet impleri: quod certè ipſe fecit, omni illã diligentia curaq; ſeruãdo. Hic iã illud nobis profectò ſignificat, quoniam totius mundi figura mutanda ſit. Nec verò idipſum ſimpliciter poſuit, ſed vt auditorem doceret, atq; oſtenderet perfectiorẽ ſe introducere diſciplinam. Siquidẽ transfigurãda cuncta oĩno creatura, & hominũ genus ad alterã patriam ſit vocãdum, atq; ad ſublimioris vitæ gloriã præparandum. [Quicunque ſoluerit vnũ de F
mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cœlorũ.] Poſtq̃ enim ſuſpicione ſe vindicauit maligna, & volentiũ cõtradicere ora clauſit: tunc iam conſequenter & terret, atque in honorem conſtituendæ à ſe legis pœnã prẽuaricantibus maximam comminatur. Quòd.n. nõ de veteri hoc lege dictum eſt, ſed de illa quam ipſe erat poſiturus, ex his diſce quæ continuo ſubſequuntur. [Dico enim vobis, niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſquam ſcribarum & phariſæorum, non intrabitis in regnum cœlorũ.] Si verò de veteri hoc lege dixiſſet, quemadmodum diceret, niſi abundauerit? Ea.n. facere quæ phariſæi ſcribæq; faciebant, nondum rationẽ abũdantis iuſtitiæ habebat

Sed

Sed quod erat hoc abundans? ſcilicet nec iraſci: & adulterium nec videndi obſcœnitate cõmittere. Qua igitur gratia vocauit minima mandata, cùm tam magna certè ſint, atq; ſublimia? Quia enim conditurus erat ipſe legem: ſicut ſemetipſum humiliat, interdum & mediocra de ſeipſo loquitur: ita nunc etiam de præ
G ceptis ſuis: nos. ſ. per hæc quoq; docens mediocritatem vbiq; ſeruare, & inuidiã nouæ legis attenuans, vtitur quippe ſermone, qui diuerſis intellectibus poſſit aptari. Cùm verò audis minimum in regno cœlorum, nihil aliud intelligas, q̃ in tẽpore regni, atq; ſupplicij. Solet etiã cœlorum appellare regnũ, non ſolum ipſa gaudia præmiorũ, ſed etiam reſurrectionis tempus, & præſentiã illã terribilem. Cæterũ quę nã eſſet hæc ratio, vt ille qui dem qui fratrem fatuũ vocaſſet, vnum q́; mãdatũ ſoluiſſet, iret in gehennã: hic verò qui & mandatum ſolueret, & non ſolueret ſolùm, ſed ad ipſum alios etiam in duceret, eſſet tamen vel minimus in regno? Nõ igitur hoc dixit, ſed quia reſurrectionis tempore huiuſmodi prævaricator erit minimus & abiectus. At verò omniũ minimus poſt iudiciũ incidet in gehennã. Deinde quaſi verè deus futuram multorũ deſidiam præuidebat, quia videlicet opinaturi erãt exaggerationis illa eſſe præcepta, & aduerſus Euãgeliũ ratiocinaturi, atq; dicturi. Ergòne qui fratrem tantummodo fatuum vocauerit, puniH
etur: & q̃ incautè fœminam viderit, inter adulteros deputãdus erit? Igitur cõtẽptũ legis antea tollẽs, vtriſq; pœnã eſt maximã cõminatus, & prævaricatoribus. ſ. & his qui ad prævaricationẽ alios cohortãtur. Sciẽtes igit' cõminationis iſtius magnitudinẽ, neq; trãſgrediamur ipſi legẽ, neque eos qui illam ſeruare cupiũt, remoremur. [Qui autem fecerit, inquit, & ſic docuerit, hic magnus vocabitur ĩ regno cœlorũ. Non.n. ſibiipſi tãtũ vnuſquiſq; utilis eſſe debet, ſed etiam cæteris. Neque enim æqua merces eſt eius qui ſolummodo ſeipſum regit, & illius qui etiã alios acquirit. Sicut enim docere abſq; operibus condemnat docentem, Qui, inquit,
Rom. 2 c doces alium, teipſum non doces, ita facere quidem, nec tamen alij facienda ſuggerere, non parum de illa plena mercede decerpit: oportet igitur in vtroq; eſſe perfectũ. Cumq́; primùm ſe aliquis ipſe correxerit, tunc eundem etiam erga cæteros congruit fieri diligentẽ. Idcirco enim etiam ipſe prius poſuit facere q̃ docere, oſtendens quòd ſic aliquis bene accedere valeat ad docendum. Nec talis omnino aliquando audiet: Medice cura
Luc. 4. d teipſum. Qui enim cùm ſeipſum docere nequiuerit, alios emendare conatur, irriſioni eſt expoſitus plurimorum: immo I
ne docere quidem ſeipſum valebit, cũ. ſ. verbis eius clariores hominum voces reclament. Si verò fuerit ex vtroque perfectus, magnus uocabitur in regno cœlorum, [Dico vobis, quia niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſquàm ſcribarũ & phariſæorum.] Hìc iuſtitiam, vniuerſam di-
Iob. 1. cit profectò virtutem. Sicut etiam de ſancto Iob. loquens, ait: Erat homo iuſtus irreprehenſibilis. Iuxta hunc modum ẽt Paulus ſignãter iuſtum vocabat, cui nec 1. Tim.
legem poſitam eſſe dicebat. Iuſto, in- 1.b
quit, lex non eſt poſita. Sæpiſſime quidẽ in ſcripturis generaliter poſitum hoc virtutis nomen inuenies. Tu verò attentiùs gratiæ augmenta conſidera, quemadmodum ſcilicet rudes adhuc diſcipulos veteris legis obſeruatoribus velit eſſe meliores. Scribas hìc enim atq; phariſæos non iniquos, vt putatur, appellat: ſed eos qui legis præcepta cuſtodiunt. Neque enim illos qui non cuſtodirent, diceret habere iuſtitiam: neque ei quæ non eſſet, eã quę eſſet iuſtitiam compararet. Perſpice igitur etiam quemadmodum hoc loco legem conſtituat antiquam, dum eam cõfert nouæ. Cuius ſanè illam eſſe quaſi cognatam docet, & omnino germanam. Plus.n. ac minus eiuſdẽ generis manifeſtũ eſt. Nõ igitur legi obtrectat antiquæ, ſed profectò intẽdere vult. Quæ ſi ſtatuta fuiſſet à malo, vnquã eius incrementa K
quæſiſſet, nec impleſſet illã, ſed penitus exploſiſſet. Et quì inquies, ſi talis eſt, non inducit in regnũ? Sed modò vtiq; nõ introducit, iam poſt Chriſti aduentũ perfectiori deditos diſciplinæ, vtpote qui maiori gratiæ ipſius virtute potiantur, perq́; hæc maiora debeant inire certamina. Cęterùm electos illa ſui temporis alũnos in regnum omnes prorſus induxit. Etenim Mat. 8.
multi ab Oriente, & Occidente venient, b
inquit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

inquit, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno dei. Et Abraham igitur, & Isaac, & Iacob, & Lazarus qui magnis certè præmiis fruitur, atque in Luc.16. c Abrahæ sinibus inuenitur epulari, & oēs qui perfectè in lege veteride virtute fulsere, per ipsam profectò fulserunt. Deinde si illa lex mala, si fuisset aliena, nequaquam totam illā veniēs ipse Christus implesset. Si. n. istud tantū modo attrahendi ad se Iudæos studio fecisset, non aūt vt oſtēderet cognatā esse illā legi nouæ, eiq; per omnia congruentem, quanam quæso ratione non ēt gentilium ritus, & legitima seruauit, vt per hoc quoque gētes pos L sit attrahere? Per quæ manifestissimè vndique reluceſcit, non ideo veterem legem desisse in regnū inducere, quia mala sit, sed quia perfectiorū vtiq; mandatorum tēpus aduenerit. Si verò ad cōparationē legis nouæ, vetus imperfectior mōstratur, ne hoc quidē illā malā esse conuincit. Siquidem secundū hunc modū, idem istud etiā noua ipsa patietur. Nā & huius scientia si futuræ scientiæ compatetur, perexigua & imperfecta quædam particula est, quæ cùm illa venerit, euacuetur. Cùm au i. Cor. 13.c tem, inquit, venerit quod perfectū est, euacuabitur quod ex parte est, quod certè vetus à noua lege perpessa est. Nec tamen continuò aduersus nouæ legis loquitur dignitatem. Cùm tamen nobis cœlorum regno potientibus, illa quoque cessaturā esse dicamus: tunc, inquit, euacuabitur quod ex parte est. Sed quāuis maiora succedant, hanc tamen esse magnā nihilominus confitemur. Quia igitur & ampliora sunt prēmia, & eminentior sancti spiritus gratia, consequenter requiruntur ēt maiora certamina. Non. n. iam lacte, ac melle manans terra promittitur, non se M nectus vberior, nec numerositas filiorum, non frumenti viniq; copia, non ouium atque armentorum greges: sed cœlum, & ea quæ sunt in cœlo bona, & filiorū adoptio, & cum vnigenito iūcta fraternitas, & societas hæreditatis, & glorificari, & contegnare, & præmia illa q̄ promittuntur innumera. Quia. n. etiā maiore in re guo honore potiemur, audi Paulū loquē- Ro.8.a tē: Nihil igitur iā dānationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnē ambulāt, sed secdm spiritum. Lex. n. spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit te à lege peccati & mortis. Cū igitur fuisset præuaricantibus cōminatus supplicia, ac præmia obedientibus ampla posuisset: cùmq; ostendisset quia meritò à nobis supra prioris iustitiæ mensuras requirat, incipit recentis legis ordinare præcepta, nō simpliciter, sed per cōparationē legis antiquæ. Propter qđ studuit oſtēdere, quia & præcedentibus non repugnās, sed valde ēt per cuncta consentiens ista præcipiat: & quia consequenter, atq; opportunè prioribus secunda præponat. Quod vt possit esse lucidius, ipsius conditoris legis verba diligentius audiamus. Quid igitur ipse pronūciat? [Audistis quia dictū est antiquis. Nō occides.] Et certè idē est, qui ēt il Exo.20. la præceperat, sed absq; illius, cuius hoc A interim posuit cōmemoratione personæ. Siue. n. dixisset, audistis quia dixi antiqs: fuisset nihilominus sermo receptus difficilis, cunctisq; audiētibus inaccessus: siue dixisset, quia dictum est antiquis à patre meo, deinde intulisset, Ego aūt dico vobis: maioris hoc profectò esse insolētiæ iudicassent. Propter quod mediè illud posuit atq; suspēsè, vnū illud præcipuè conficiens, vt oſtēderet opportunissimo euenisse tpe ista dicendo. Cùm. n. posuit, qđ dictū est antiquis, plurimum iam esse ips asseruit, ex quo istud acçepere mandatū. Hoc verò fecit vt auditorē ad sublimiora progredi præcepta cunctantē actius incitaret: vt si quispiā doctor dicat puero negligenti, Nescis iam quantum tēporis in syllabarū meditatioue cōsumpseris? Tale igitur aliquid etiam significans antiquorum commemoratione facta, ad doctrina illos aduocat celsiorem, ac si diceret: Habuistis sufficiens omnino tempus ista meditandi, iam oportet vos ad sublimiora succendi. Benè autem quòd nec ipsum præceptorū cōfundit ordinem, sed ab eo primùm cœpit, à quo in parte moralium etiam lex fuerat exorsa. Nam id quoque est in omnibus cōuenientiam legis oſten B dere vtriusque. [Ego autem dico vobis, quoniam qui iraſcitur fratri suo temerè, reus erit iudicio.] Vidisti perfectam vtique potestatē, vidisti dignitatem, quę latorem certè legis deceret, Quis enim propheratum ita vnquam locutus est? quis iustorum? quis patriarcharum? Nullus omnino. Nam illi per singula sæpius inferebant, Hæc dicit dominus: sed non ita

ita loquitur & filius. Illi. n. domini verba, hic verò patris annunciat. Cùm aūt Ioan.17 dico patris, sua vtique dico. Mea, inquit, tua sunt, & tua mea. Et illi conseruis suis loquebantur, hic seruis. Interrogemus igitur eos qui veterē legē penitus explodūt. Non iraſci, contrarium est eius præcepto quo prohibemur occidere: an potius absolutio, supplementum, per quod illud quoque ipsum custoditi queat? haud dubium hoc illius sit supplementū, propterea q̄ue perfectius. Qui. n. in iracundiam non effertur, quantò longius ab homicidio abstinebit? Et qui animi indignationē refrenat, quanto magis manus suas innoxias continebit? Radix quippe homicidij, iracundia est. Qui igitur radicē abscindit ipsam multò facilius ramos eius poterit amC putare, imò ne germinare quidē illos omno patietur. Non igitur in legis interitū, sed ad maiorē eius profectò custodiā ista præcepta sunt. Quid. n. lex volebat efficere, cùm ista mandaret? Nonne vt ne quis occideret, pximū? Igitur impugnatorē legis homicidia oportuerat imperare. Occidere enim & nō occidere, duo sunt absq; ambiguitate contraria. Sin verò ne iraſci quidem finit: hoc vtique statuit, & perfectius statuit, quod etiam lex volebat. Nō enim similiter auersatur homicidiū, qui tantummodo non occidere meditatur, & qui iram quoq; ipsam prorsus interemit: satis enim procul ab hmōi recesſit audacia. Vt aūt illos ēt aliunde capiamus, cūcta quæ solent dicere proferamus in mediū. Quæ nā ergo sunt illa quæ dicuntur? Deus, inquiunt, qui fecit hune Mat. 5. g mundū, qui solem suum facit oriri super bonos & malos, & qui pluit super iustos & iniustos, malus est. Qui verò ex illis quasi modestiores videntur, istud quidem repudiant: iustum verò illum esse dicentes, boni tamen appellatione defraudant. Alterum verò quendam, qui certè omni no non est, nec eorū quæ sunt quicquam creauit, patrem attribuunt Christo: & illum quidem non bonum in suis manere dicūt, suaq; seruare: bonū verò in aliena irruere, eorumq̄ue quorum non sit creaD tor subitò velle fieri saluatorem. Vidisti diaboli certè filios, quemadmodum de fonte ipso patris loquuntur, alienantes à Io. 1. b deo creaturas eius: cùm beatus Ioannes è regione clamet, in propria venit: &, mundus per ipsum factus est. Deinde legem discutientes priorem, quę oculū pro Exo.21. oculo, & dentem pro dente ijci iuber, insi c liunt continuò dicentes: Et quemadmo- Deu.19. dum esse bonus potest, qui tam dira præ d cepit? Quid igit ad ista referemus? Quia scilicet maximam misericordię spem hęc præcepta contineant: non enim vt nobis vicissim erueremus oculos sanxit hanc legem, sed vt metu quo ab alio istud timeamus pati, ipsi quoq; tale quippiā in alios caueremus admittere. Sicut. n. Niniuitis Ionæ.1. euersionem minatus est, nō vt eos interfi 3 ceret (si enim voluisset istud, nihil potius oportuerat quàm tacere) sed vt eos faceret timore meliores, iramq́; compesceret: si ēt temerè in alienos insilientibus oculos, pœnā statuit, vt & si ipso voluntatis bono nollent à crudelitate desinere, saltē metu cogerentur oculis parcere proximorum. Si verò illud crudele dicitur, & homicidium & adulteriū arcere crudele dicatur: sed insipientium omnino ista verba sunt, & extremo furore dementium. E Ego enim adeò metuo dicere hęc esse crudelia, vt his contraria etiā iniqua perdoceam: quòd certè cōis quoque ratio deprehendit. Qui enim dicis, quia oculū pro oculo iussit auferri, idcirco crudelis: ego autem refero, quia nisi præcepisset istud, tunc verè apud plurimos talis fuisset, qualem tu eum falso conqueretis. Deniq; sermone fingamus omnem legem esse resolutam, nec quempiam pro huiuscemodi factis formidare supplicium: sed cunctis prorsus malignis licere vti moribus suis, & adulteris, & homicidis, & furibus, & periuris, & parricidis: nonne sub hac licentia omnia pariter vna cōfessio iniquitatis inuolueret? Nonne mille sceleribus & cædibus urbes, fora, domus, maria, totusq̄ue omnino mūdus fuisset impletus? Nam si legibus certè dominantibus, & vigente comminatione, atque terrore, vix tñ volūtates cohibentur malignæ: si etiā hoc præsidiū defuisset, quanā posset malitia ratione frenari, aut quæ nō in vitā hominū pestis irrueret? Nec tñ solū istud crudele est, permittere. s. malis agere q̄ue F rint: sed aliud quoq; isto certè nihilominus. i. lęsum & immeritò afflictū negligere, atq; despicere. Dic. n. mihi, siquis feros hoīes, ac semper malignos in vnū colliḡs gladijs armaret, totāq; circumire ci

uitatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

uitatẽ iuberet atq; obuios sibi quosque cõfodere: quod tandem hoc esset immanius? At si alius eos quidẽ qui ab illo armati essent ligaret, violenterq; cõstringeret: eos verò qui interimendi erant, ab iniquis illis manibus liberaret, quod è regione isto inueniretur humanius? Hæc igitur etiam ad legem transfer exempla. Quẽ. n. oculũ pro oculo effodi præcepit, timorem quasi carnificũ pectoribus immittẽs, illius similis inuenitur, qui illos, quos dixi, cohibuit armatos. Qui verò nullã omnino pœnam decreuit nocenti, nõne armasse tibi iniquitatẽ videtur, eũ que imitatus fuisse, qui sceleratos illos gladiis instruxit, inq; totius ciuitatis misit exitiũ? Videsne quemadmodum non solùm nullius crudelitatis, verùm ẽt maximæ pietatis sint illa præcepta? Si verò propter ista importabilẽ legislatorem vocas, ac prorsus onerosum: quid est, dic mihi, laboriosius, non occidere solũmodo, aut ne irasci quidẽ? Quis iudex seuerior atq; districtior, qui de homicidio, an qui etiam de ira exigit vltionẽ? qui adulterũ post cõmissum opus pœnæ subiicit, an
G qui etiam pro sola concupiscentia iubet subire suppliciũ sempiternum? Perspicite igitur etiã in cõtrariũ illorum cõuersum esse sermonem. Nam veteris quidẽ legis deus, quem dicunt illi esse crudelem, inuenitur esse mãsuetus, ac mitis. nouæ autem quem bonum fatentur, onerosus ac durus, secundum stultitiæ illorũ duntaxat errorem. Nos verò vnum atq; eundẽ vtriusque testamenti asserimus conditorem, qui ad varias hominũ vtilitates omnia dispensarit, & diuersitati temporum diuersitatem vtriusque legis aptauerit: Igitur nec illa præcepta crudelia, nec ista onerosa sunt atq; molesta: sed vnius, eiusdemq; oĩa prouidentiæ. Quòd. n. etiam veterẽ ipse condiderit, audi prophetã loquentẽ, immo ipsum magis deũ per prophetã: Disponã vobis testamentũ, quod
Esa.55. b disposui patribus vestris. Si verò ista non suscipit qui Manichęorum tabe infectus ægrotat, audiat Paulũ eadẽ rursus ista dicentẽ: Abraham enim duos filios habuit,
Gal.4.c vnũ de ancilla, alium de libera. Hæc autem sunt duo testamẽta. sicut ergo diuersæ ibi sunt quidem fœminæ, sed vir vnus
Exo.21 c vtriusque: sic etiam ibi duo testamenta, vnus verò vtriusq; legis est conditor. At-

qui vt discas vnã eandemq; in vtroq; mãsuetudinẽ contineri: ibi quidẽ dicit, oculum pro oculo: hìc verò, si quis te, inquit, percusserit in dexteram maxillã, præbe illi & alteram. Sicut. n. ibi alienus timor ad modestiã ducit nocentem, ita hìc quoque dũ cõmendat læso patientiã, lædentem multò maiore vltione deterret. Et quemadmodum, inquies, ille terrebitur, cum hic alterã præbere iubeatur? Et quid tandem huiusmodi conficere gestit obiectio? Non enim ideo hoc præcepit, vt resolueret percussoris timorẽ: sed vt hunc quem præbere iusserat, ad omnẽ toleratiam præpararet. Nec dixit, quòd impunè ille inferret iniuriam: sed, tu ne refera: duo pariter efficiens, & percussorem scilicet supplicio maiore terrendo, & eũ qui percutitur, de ipsa quoque patientię virtute solando. Sed hæc velut in transitu de mandatis omnibus quasi generaliter dixerimus. Necessariũ verò est ad incertũ reuerti, & consequentiam eorum quæ prius sunt dicta, contexere. [Qui ira
I scitur, inquit, fratri suo sine causa, reus erit iudicio. Non enim omnino istum extinxit affectum. Primò quidem, quia impossibile est hominẽ passionibus liberari. Nã vt regere illas possimus, ita absq; illis per omnia esse non possumus. Deinde quia ẽt multis vtilis est affectus iste, si illo videlicet opportunè ac scienter vtamur. Itaq; cõsidera q̃ ampla quondã bona operata sit ira Pauli: hanc. n. ille aduersus Corinthios exercendo, à maxima illos errorum pestilentia liberauit. Per hanc etiam Galatarũ gentem, quæ ferè à Christo iam exciderat, reformauit, alios-
que his plures illius irę censura correxit. Quod nam igitur opportunum est tempus iræ? quãdo nõ s. nosmetipsos vlciscimur, sed cũ reprimimus erga alios insolẽtes, cũq; desides increpatione conuertimus. Quod verò importunũ est tempus
Ro.12. d iræ? cũ. s. vt nosmetipsos vindicemus, ira scimur: quod Paulus quoq; prohibendo dicebat, Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locũ iræ. Quãdo etiã de pecuniis litigamus. Nã hoc est quod
1.Co.6 a idẽ magister omnino destruxit, dicẽdo: Quare non magis fraudem patimini? Sicut. n. hinc irasci, superfluũ & inutile est, ita ira illa & necessaria est, & commodissima. Sed plurimi è contrario efferun-

tur

tur quidem, cum ipsi aliquid patiuntur in iuriæ. Resoluuntur vero, & omnino molescunt, cum alios, vel maximam afflictionem viderint sustinere: quod certè vK trunque Euangelij verbis repugnat. Non
Ps.4.a ergo ipsum irasci malum est, sed importune, ac leuiter irasci. Propterea etiam prophera dicebat: Irascimini, & nolite peccare. *Qui autem dixerit fratri suo racha, reus erit concilio.* Concilium hic, iudicium Hebræorum vocauit: quod ideo nunc posuit, ne noua vbique videretur docere, atque pe
Racha. regrina. Racha verò non grandis alicuius est sermo conuicij, sed magis de contemptu veniens, impatientiaque dicentis, vt ipsi nonnunquam, vel seruulis, vel inferioribus quibusque aliquid imperantes dicimus: Vade tu, die illi. Sed etiam, qui lingua vtuntur Syrorum, racha pro eo quod est tu, dicere solent. Sed misericors dominus, cum maioribus etiam minima quæque delicta pariter euellit, præcipiens, vt mutuo nobismetipsis, & honorabilius vtamur, & cautius, vt per hæc maiora quoque peccata moriantur. *Qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis.* Multi hoc graue, atq; onerosum putant esse mandatum, vt scilicet pro vno nudoq; sermone tanta nobis pœna subeunda sit. Vnde quidam istud exaggeratione magis dictum esse voluerunt. Sed vereor ne nosmetipsos his verbis omnino friuolis, vel potius infidelibus seducentes, ibi rebus ipsis supplicia extre-
L ma soluamus. Sed cur, quæso, mandatum istud videtur onerosum? An fortè nescis, quia plurima pars culparum, atque pœnarum à sermonibus sumat exordium? Nam & blasphemia per verba, & detractio per verba, inde & maledicta, & iniuriæ, atque periuria, & falsa testimonia, & ipsa frequenter homicidia. Noli igitur aspicere, quòd vnus hic sermo sit: sed quantum periculi habeat, expende. An ignoras inimicitiarum tempore incandescente ira, animoq; prorsus ardente, etiam minimũ aliquid magnum videri? Tunc quippe, & quod non valde iniuriosum est, nimis tamen putatur onerosum. Nam hęc ipsa paruula, & homicidia sæpe peperetunt, & vrbes crebro integras subruerunt. Sicut. n. manente amicitia, etiam quę molesta sunt leuia dicuntur: sic inimicitijs obortis, leuia, quæque pro grauissimis audiuntur. Nam etsi simpliciter aliqua dican-

tur, de malo tamen animo prolata creduntur: atq; vt igne cũ scintilla exigua est, ẽt si plurimum lignorum admoueas, nõ ea facilè comprehendit: si verò satis in excelsum flamma consurgat, nõ iam ligna, sed
M & saxa, & omnem prorsus incidẽtem materiam sibi vendicat: & per quæ extingui solet, per ea ipsa potius accenditur. Quidã quippe aiunt, quòd hmõi flammam non ligna, tantũ, & stuppa, aliaq; ignis alimẽta, sed aqua ẽt maiori impetu iactata, magis magisq; succendat: ita accidere etiam in ira soler: Quicquid aliquis dixerit, continuò pabulũ pessimi huius efficietur incendij. Quæ omnia Christus antè iam cõprimens, cum quidẽ qui sine causa irascitur, iudicio condemnat: & idcirco dixit: *Qui irascitur fratri suo sine causa, reus erit iudicio.* Eum verò qui dixerit, racha, reum pronunciat esse cõcilio. Sed adhuc ista nõ magna sunt. Hæc. n. idcirco non sunt memorata supplicia, vt eum qui fratri fatue dixisset, gehennè ignibus deputaret, modo certè primum nomen gehennæ commemorans. Cum. n. prius de regno multa dixisset, nunc istius intulit mentionẽ: ostẽdens quoniam illud quidem illius voluntatis sit atq; pietatis, hæc verò nostræ profectò defidiæ. Vide autem quemadmodũ gradatim faciat augmenta pœnatũ, quodammodo excusans se tibi, atq; demonstrans quoniam ipse quidem nihil velit tale minari, nos verò illũ ad huiusmodi denunciationes pertrahamus. Idipsum itaq; diligenter expende: Dixi, inquit, noli irasci sine causa: quoniam reus eris iudicio. Contempsisti fratrem. Vide quid peperit iracundia, ad iracundiam te continuò prouocauit. Racha n. fratrem vocasti. cui rursus culpæ pœnam concilij comminatur. Quòd si ista quoque despiciens ad maius volueris promoueri conuicium, non iam vltrà his in te mediocribus vindicabo, sed immortali illo gehennæ supplicio, ne iã etiam ad homicidium fortè prosilias. Non est omnino, non est intolerabilius aliquid iniurijs, quodq; possit magis hoĩs animã remordere. Quòd si sermo ipse paulò fuerit asperior, duplex conflatur incendiũ. Ne igitur leue aliquid existimes, fatuũ fratrem vocare. Qũ verò isto quo ab irrationalibus separamur, & quo maximè homines sumus, intellectu scilicet aque prudentia, fratrem spolias, omni illum nobilita-

te ptinaſti. Nō ergo verborum tantummō ſonum ſimpliciter audiamus, ſed in res ingredientes ipſas, & vim illam conuicij pō derantes, conſideremus quantum ſermo iſte operatur dolorem, atq; ad quantū ma lū ſæpe perueniat. Propterea igitur, & Paulus non adulteros ſolum, & maſculorum concubitores, verumetiam maledicos a regno dei excludit: & merito. Conuiciator quippe bonum charitatis omnino corrūpit, & mille proximum inuoluit incōmodis, ac iuges inimicitias frequenter operatur, & Chriſti membra diſcerpit, ac deſiderabili eo pacem ſingulis quibuſq; diebus exagitat, ampliſſimam diabolo viam per conuicia parans, eumq; efficiens fortiorē. Propterea etiam Chriſtus neruos potētiæ eius exſcindens, induxit hanc legem. Eſt quippe illi cura maxima charitatis. Otium enim mater bonorū, hoc certum an diſcipulis Chriſti ſis experimentum, & ea quæ in nobis ſunt bona, cuncta cōplectens. Hęc eſt præcipua ex cūctis omnino virtutibus. Igitur conſequenter radices inimicitiarū, ipſoſq; fontes per quos charitas necari ſolet, multa cum vehementia Chriſtus intercipit. Ne igitur hæc dicta cuiuſdam exaggerationis exiſtimes, ſed intelligēs ea, quę ex his ſæpe gignuntur, legum ſtatutū māſuetudinem demirare. Nihil.n.ita ſtudet deus, vt nos mutuis charitatis nexibus colligare. Propterea & per ſemetipſum, & per
Mat.22 diſcipulos ſuos, tam in nouo, q̄ in veteri te
Ro. 13. ſtamento plurimo hoc mandatū ſermone
C commendat. Et vehemens animaduerſor,
Leu.19. atq; punitor eſt eorum, qui præceptū tale
Deut.6. contēnunt. Nihil quippe eſt quod ita oēm
Mat.24 malitiam, & pariat, & firmet, vt interem-
b ptio charitatis. Nam & dñs idcirco dice-
Gen.4.a bat: Q̄m abundauit iniquitas, refrigeſcet
b charitas multorum. Sic etiam Cain eſt fra
Ge.27.f tricida factus: ſic Eſau, & patri obſtat, & fra
g.& ſeq. tri minatur interitum. Sic etiam contra Io
Ge.37.a ſeph ſanctum fremuit malè coniurata ger
& ſeq. manitas. Sic mille alia pullulauere mala, hac virtute ſubtracta. Propterea & Chriſtus omnia incommodantia charitati, diligenter interimit. Neque enim hæc tantūmodo, quæ poſuimus dixiſſe contentus, alia quoque plura ſubiungit, per quę quātum illorum curam habeat, oſtendit. Comminatus enim per concilia, atque iudiciū, comminatus etiam per gehennam: intulit rurſus, & cætera, quæ prioribus conſtarēt, dicens. *Cum offers munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid aduerſus te, relinque munus tuum ante altare, & uade prius reconciliare fratri tuo, & tunc ueniens offer munus tuum*. O admirabilem benignitatem, atque ineffabilem erga homines amorem dei. Honorem ſuum deſpicit, dum in proximo charitatem requirit: oſtendens quoniam, nec priora, quæ etiam comminatus eſt, odio aliquo hominum, vel de cupiditate inferēdi ſupplicij comminatur, ſed amore præ D
cipuo. Quid enim his verbis mitius eſſe poſſit, quid lenius? Interrumpatur, inquit, miniſterium meum, vt tua charitas integretur. Sacrificium mihi eſt fratrum reconciliatio. Propterea quippe non dixit, poſtquam obtuleris: aut priuſquam offeras: ſed munere ipſo iam poſito, & inchoante ſacrificio, recōciliandum mittit ad fratrem: & neque propoſita etiam munera auferri iubet, neque priuſquam offerantur id memorat: ſed propoſito palam ſacrificio, illuc curere imperat offerentem. Quam igitur ob cauſam iſtud fieri iubet? Duo ſunt, vt certè ego arbitror, quæ per iſta, & deſignat & conficit. Vnum quidem, quod vtiq; iam dixi, oſtendere ſcilicet volens, quod honoret maxime charitatem, & hanc acceptiſſimum eſſe ſacrificium ducat: abſque iſta vero, nec illud profecto ſuſcipiat. Aliud vero, quo irreſutabilem quandam neceſſitatem reconciliationis imponat. Qui enim iuſſit, non prius munus offerri, quām reconcilietur offenſio: etiamſi non ob proximi charitatem, ſaltem ne ſacrificium maneat imperfectum, currere ad contriſtatū iubet, inimicitiasque diſſoluere. Propterea & diſertè cuncta memorauit, terrens illum videlicet, ac ſuſcitans. Cum enim dicitur, relinque munus tuum: non ibi reſiſtit: ſed E
intulit, ante altare, rurſus horrorem injiciens: & vade: non tantum dicit, vade: ſed adiunxit, primum, & tunc veniens offer munus tuum: per omnia iſta ſignificans, quia per aliquas inter ſe inimicitias diſſidentes, nequaquam menſa illa ſuſcipiat: Audiant hi qui ſacris certè myſterijs initiati, cum inimicitijs ad communionem altaris accedunt. Audiant etiam illi, qui nondum initiati ſunt. Nam ad ipſos quoque habet aliquid ſermo iſte commune. Offerunt nanq;, & ipſi munus, & hoſtiā, orationem dico, & eleemoſynam. Quia enim & hæc ſacrificij inſtar obtineant, audi prophetam loquentem: Sacrificium laus honorificabit me. Et rurſum: Immola deo ſacrificium laudis: & Eleuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum. Itaque etiam ſic orationem cum tali offeras voluntate, melius eſt orationem relinquere, & ad reconciliationem fratris excurrere, & tunc oratione conſequenter offerre. Propter hoc enim facta ſunt omnia. Idcirco & deus homo factus eſt, atq; omnia illa geſſit, vt nos in vnum ſine dubio congregaret. Et ibi quidem eum, qui læſit, mittit ad læſum, in oratione vero læſum ad eū qui læſit, & adducit: ac ſibi vtrunque conciliat. Nam ibi quidem dixit, Dimitte hominibus debita eorum: hic vero iuſſit, Si
F
Matt.6. frater tuus habet aliquid aduerſus te, vade
b, & Lu ad eum prius: immo hic quoque mihi vi-
cæ.6.f detur læſum remittere: & idcirco non dixit, reconcilia tibi fratrem tuum: ſed reconciliare fratri tuo. Et videtur quidem ſuper eo, qui contriſtauerit eſſe ſermo, totum vero de contriſtato potius dicitur. Si enim illi, inquit, reconciliatus fueris, per illam quam in eum oſtenderis charitatem: me quoq; incipies habere placabilem: eumq; multa fiducia poteris munus offerre. Si vero adhuc indignaris ac tumes, reſpice quia & ego libenter mea iubeo contēni, vt amicitia veſtra renouetur: Atque vt tibi ad cōſolationem maximam hęc ipſa proficiant, non dixit cum primum ſenſeris, tunc reconciliare: ſed cum extenuatione, Si aliquid frater tuus habet aduerſus te: nec addidit, ſi tamen iuſte, nec ſic quippe inimicitias oportet extendi. Nam & Chriſtus iuſtiſſimè nobis poterit iraſci, ſed tamen ſemetipſum pro nobis dedit, tanta certè illa peccata non imputans. Propterea igitur & Paulus alio modo de reconciliatione docebat: Sol non occidat ſuper iracundiam
Ephe.4. veſtram. Sicut.n.hic dominus de ſacrificio
b ita ibi a die ipſo ad pacem Paulus impellit. Secretum quoq; noctis veretur, ne fortè ſolum cauſa excipiens ſauciatum maius
G profecto vulnus efficiat. In die nanq; multi ſunt aduocantes, atq; retrahentes: in nocte vero, quia ſolus relinquitur, intraq; ſemetipſum cogitationum æſtibus huc illuc que iactatur, in immenſum verticem minarum fluctus tumeſcunt, fitq; maior omnino ſeuiorq; tempeſtas. Idcirco præueniēs Paulus vult iam reconciliatum nocti trade re, ne ſaltem vnam occaſionem de ſolitudine diabolus inueniat, per quam iracundiæ fornacem poſſit accendere, eamq; efficere ſæuiorem. Sic etiā Chriſtus non concedit ne paululū quidē omnino differre, ne huiuſmodi anima impleto abſq; reconciliatione ſacrificio, deſidia maiore capiatur, quotidie diſſimulet in pacē reuerti. Nouit enim talē eſſe hmōi paſſionē, quæ ſatis velocis curationis indigeat. Et ſicut ſapiens, quiſquā medicus non modo imminentes morbos præueniētibus remedijs excludit, verumetiā iam tenentes alio medendi genere iam rapellit: ita etiam Chriſtus facit. Nam ſaltuum quidem vocare prohibendo aduerſus inimicitias auditorum corda præmunit. Reconciliationem vero poſt inimicitias imperando, vim morbi iam obtinentis e medio tollit. Et conſidera quàm vehementer, vereq; ponatur. Ibi.n.gehennam H
eſt cōminatus, hic verò munus niſi præcedente reconciliatione non ſuſcipit. Maximam ſanè per hæc omnia indicans iracundiæ pertinaciam, atq; idcirco & radicem eius interimit, & fructū. Et primo quidē: Nolite, inquit, iraſci: poſtea verò ait, nolite maledicere. Siquidē vtrunq; iſtud ex alterutro augeri ſolet, ex inimicitijs. ſ. maledictio, & ex maledictione rurſum inimicitiæ. Et ideo primo quidem malum ipſum naſci vetat, deinde ſi importuniſſimè pullularit, & noxium germen attulerit, vndique illud exurit. Ideoque cum & iudicium plurimum
& concilium antè memoraſſet, cumque etiam de gehenna, ſuoq; ſacrificio diſputaſſet, etiam alia ſubiunxit, dicens: *Eſto conſentiens aduerſario tuo cito, dum es cum illo in uia*. Ne enim diceres, quid ſi iniuriam patiar, ac fraudem, quid ſi mea mihi aliquis eripiat. perq; hoc me ad iudicium ire compellat, hanc quoq; occaſionem vel excuſationem remouit. Iubet enim ne ſic quidē te inimicitias aliquando ſuſcipere. Deinde videns magnum hoc præceptum, de præſentium illud vtilitate commendat, quæ certè craſſiores, quaſque mentes magis permouent, quàm futura. Quid ais, in- I
quit, ſi potentior ſit ille, qui nocet? Amplius igitur nocebit, niſi reconciliatione placetur. Sed ad iudicium te venire compellet. Et hoc ipſum eſt, quod præcipuè debes cauere. Nam prius quidem tantummodo rebus exutus, corpus ſaltem liberū poſſidebas: cum verò ſub iudicis cœperis

Universidad de Deusto
Biblioteca

stare sententia, etiam vincula sustinebis, & supplicia extrema persolues. Si vero illud iurgium fugeris, duo bona pariter acquires: dum & nihil triste ipse perpeteris, & absolutio negocij non de illius potentia, sed de tua virtute prestatur. Si autem huic nolueris consentire præcepto: non tantũ certè illi, quantum tibimetipsi profecto nociturus es. Cerne igitur hic quoq; quẽ admodum illum ad pacem studeat adducere. Cum enim dixisset, *esto consentiens aduersario tuo*, intulit, *cito*, nec tamen hoc addidisse contentus, aliud quæsiuit augmentum dicens, *dum es cum illo in via*. Per hæc illum prorsus vrgens, ac satis vehementer impellens. Nihil quippe est, quod ita vitã nostram valeat euertere vt operum actionem bonorum dissimulare, semperq; differre. Sæpe enim istud omnibus nos bonis fecit excidere. Sicut ergo præcepit, & Paulus, priusquam sol occidat inimicitiarum vincula dissoluere: & vt superius ipse domi
K nus imperauit, antequam sacrificium celebretur, reconciliari fratri: ita hic quoque cito, inquit, dominus, dum es cum illo in via: ante scilicet, quam ad iudicis accedas fores, priusquam ante illius sistaris tribunal, iamque in iudicantis transeas potestatem. Prius enim quam illuc introeas, tu es totius negocij dominus: cum verò ad vestibulum illud fueris, ea quæ ad te attinent, prout volueris ordinare, sub ditione iam constitutus alterius, nõ poteris. Quid est igitur consentire? hoc est omnino quod dicit, eligere rerum magis subire dispendium: aut certè sic negocium, quod agitur apud te ipse dijudica, vt personam diuersæ partis non assumas: nec iustitiam ita tractabis, vt propriam: tunc enim demum iustam poteris ferre sententiam. Si verò grãde quidem istud videtur, nihil omnino mireris. Ideirco enim omnes illas beatitudines posuit, vt præparans, atque præmolliẽs auditoris animam, opportuniorem illam ad susceptionem totius huius legis efficeret. Et nonnulli quidem aduersarij nomine diabolum ipsum significari putant, ac iuberi nequid illius prorsus habeatur: idq; esse ei consentire, nihil ex eius rebus attingere, neque postquam hinc fuerimus profecti ineuitabile expectare supplicium. Mihi autem de his qui in præsenti sunt videtur dixisse iudicibus, ac de illa via, quæ ad iudicium ducit, superque isto vsitato car-
L cere disputasset. Qui enim ad sublimia fuerat cohortatus, non modo de futuris, verumetiam de præsentibus addidit timorem: quod certè facit frequenter, & Paulus nunc de futuris, nunc etiam de præsentibus animum auditoris instituens, inuitos aliquos a malis operibus reuocans, iudicẽ illis ostendit armatum, dicens: Quòd si Ro. 13.
malefeceris, time, non enim sine causa gla a
dium portat, dei enim minister est. Et rursus potestatibus subditos esse præcipiens, non solum timorem ponit dei, sed humanæ quoque potestatis minas, commodum scilicet commune curans. Necesse est. n. es Ibid. b
se subiectos, non solum propter iram, sed & propter cõscientiam. Siquidem insipiẽtiores quosque, vt ante paulo præmisi, magis solent ista corrigere, quæ videntur, quæque prius assistunt. Propter quod etiam Christus non solum gehennam, sed iudicium, & traditionem & carcerem, & omnem, quæ ibi est commemorauit ærumnã, per eũcta hæc radicem homicidij penitus excidẽs. Qui. n. nec maledicit, neq; litigat, neq; dilatione pacis inimicitias extendit, M
quonam est modo futurus homicida? Ex hoc quoq; liquidò apparet, quia in proximi commoda, nostrum quoq; commodũ collocetur. Qui. n. aduersario consentit, multo magis semetipsum iuuabit, a iudicijs se videlicet, ac vinculis omnibusq; quę ibi sunt miserijs, abstrahendo. Consentiamus ergo his, quæ dicta sunt, nec vltra inobedientiam contentione foueamus, maximè cum præmia, & voluptatem in se, & vtilitatem habeant ipsa præcepta. Quæ si molesta pleriſque, & ingentis cuiusdam videntur laboris, intellige propter Christum te illa suscepisse facienda: & quod videtur esse triste, iucũdissimum iudicabis. Quòd si sermonem hunc absque intermissione teneamus, nihil experiemur onerosum, sed è diuerso plurimam capiemus vndiq; voluptatem. Siquidem labor ipse non iam apparebit labor, sed quanto magis fuerit extentus, tanto pleniori suauitate, ac delectatione mutabitur. Quando igitur quasi quodam te infundens veneno cupiditas pecuniarum, aliorumque obsederit consuetudo vitiorum, illa ex aduerso te cogitatione armato, quæ dicit, Nequaquã nos vmbra hæc fugitiua seducat, largissimam profecto mercedem per contempta temporali voluptate capiemus: atq; ipse ad tuam animam

A animam loquere, Tristaris, quia te corporis voluptate defraudo, sed lætare potius, quia cœlorum tibi regna prouidebo. Non enim propter hominem, sed propter deũ certè istud operaris: paululum igitur expecta, & videbis quam sit commodum grande patientiæ. Discе præsentis vitæ incommoda magnanimiter sustinere, & ineffabili apud deum fiducia, ac libertate gaudebis. Si enim ista semper nostrę inculcemus animæ, nec ad sola respiciamus onera virtutum, sed eas quoq; quæ illis proueniant consideremus coronas, celeriter ab omnibus illam vitijs subtrahemus. Nam si diabolus ostendens iucunditatem equidem temporalem, dolorem vero perpetuum, tamen inualescit, & superat, nobis scilicet in contrarium ista vertentibus, qui & dolorem illum quasi breuem negligimus, & voluptatem hanc quasi sit æterna complecti mur: quanam poterimus ratione defendi, qui virtutem, nec post tanta promissa perficimus, cum certè causa laboris ipsa pro omni nobis retributione sufficiat, qui certissime credimus, propter deum nos hæc omnia sustinere? Si enim mortalem hunc certè regem habens quispiam debitorem,
B grande se omni suæ vitæ tempore credit inuenisse præsidium: quantus sit futurus ille perpende, qui misericordem deum, semperq; viuentem, bonorum operum, paruorum simul, atque magnorum sibi fecerit debitorem. Noli ergo mihi labores imponere, atque sudores. Neque enim spe solũ ac fiducia futurorum, sed alio etiam modo facilem deus facit esse virtutem, videlicet cooperando nobis, nosque semper in bonis actibus adiuuando, at vbi enim voluerit exiguum, quid deuotionis afferre, reliqua omnia celeriter subsequentur. Propterea enim vult, & te aliquid laborare, vt tua quoque possit esse victoria. Et vt plurimũque rex aliquis vult quidem filium suum in acie versari, in hostem iacula torquere, exercitui esse conspicuum, vt illum profecto habeat consortem triumphi, totum verò ipsum bellum gubernat, ac peragit: ita etiam deus in hoc prælio facit, quod aduersus diabolum geritur. Vnum enim illud a te solum requirit, vt aduersus hostem veras inimicitias pro honore regis, & tua salute suscipias. Itaque si ei istud obtuleris, omne iam bellum ipse conficiet. Et si vel iracundiæ passione, vel pecunię cupiditate flammaris, vel ab alijs quibuspiam vitijs, quasi immanissimis hostibus obsideris: aderit C
profecto velociter si modo te expeditum, sibique viderit præparatum, & facilia tibi esse cuncta præstabit, teque totius flammę faciet esse victorem. Sicut etiam pueros illos in Babylonica fornace tutatus est, qui certe nihil ei aliud prorsus obtulerant præter voluntatem. Vt ergo nos quoque superantes hic omnem fornacem illicitæ voluntatis, ibi gehennæ effugiamus incendia: hæc quotidie, & cogitemus, & curemus, agamus voluntate semel bonis operibus destinata, & orationum frequentia beneuolentiam nobis reconciliantes dei. Ita enim etiam illa, quæ importabilia nunc putamus, facilia prorsus, ac leuia, amabiliaque ducemus. Quandiu enim in vitijs permaneamus, asperam atque difficilem, & omnino arduam opinamur esse virtutem, ipsa verò vitia desiderabilia prorsus, ac dulcia: sin autem illa, vel breui tempore deseramus, tunc & hæc horribilia turpiaque, & virtus delectabilis apparebit, & facilis. Hæc autem ex illis abunde valemus addiscere, qui vitam suã facta in melius conuersione mutarunt. Audi igitur quemadmodum Paulus eos asserat de vitijs erubescere, qui iam ab eis fuerant liberati. Quem, inquit, fructum habuistis tũc
Ro. 6. d
in illis, in quibus nunc erubescitis? Quem D
admodum verò virtutem leuem esse dicat 2. Co. 4
eam laborem momentaneum, ac leuem tri Gal. 6. d
bulationem appellans, atque in passionibus suis gaudens, plurimumque gloriæ sibi vendicans de stigmatibus pro Christi nomine susceptis. Vt igitur nos quoque in tam sancta, tamq; vtili permanentes cõ suetudine roboremur, quotidie nobis ex
his, quæ hactenus sunt dicta, modulemur: Phi. 3. c
& præteritorum quidem obliti, ad ea verò quæ priora sunt semper extenti, supernæ brauiũ vocationis sequamur: ad quod omnes peruenire contingat, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium in secula seculorũ. Amẽ.

Homilia. xvii. ex capite. v.

IN illo tempore, dixit Iesus discipulis suis: *Audistis, quia dictum est antiquis, Non mœchaberis: ego autem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.* Postquam ple-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nissime quid primum mandatum contineret docuit, quod certe vsq; ad supremũ philosophiæ cacumen extendit: certa iam via, institutoque pergens ordine prouehitur ad secundum, hic quoq; legi profecto
E consentiens. Qui tamen mandatum hoc in parte moralium non secundum dixit esse, sed tertium: neque totius decalogi primum mandatum est. Non occides: sed,
Deu. 6. Dominus deus tuus, deus vnus est: propter
a quod inquisitione dignum viderit, cuius rei gratia non inde fuerit exorsus. Quam igitur ob causam? Quia inde. s. inchoantẽ, & mandatum illud oportebat augere, & semeripsum notitiæ hoĩum pariter inferre nondum vero erat tempus tale de se aliquid prædicandi. Aliter vero, vt moralem interim exercendo sermonem, tum ex præceptis ipsis, tum etiam ex mirabilibus, dei se filium audientibus esse suaderet. Si igitur priusquam, & faceret aliquid, & doceret, dixisset: Audistis, quia dictum est antiquis, Ego dominus deus tuus, & pter me non est: ego autem dico vobis, vt me quoque adoretis sicut, & patrem: fecisset profecto, vt omnes illum furere iudicarent. Si enim post doctrinam quoque tantaq; mi-
Ioã. 7. c racula, nondum eam manifeste loquentẽ,
8. f. 10. ipsum dæmonium habere clamabant: si
d ante hæc omnia tale quid dicere voluisset, quid illi iam illi, vel cogitare aduersus eũ, vel pronunciare dubitassent? At vero super
F hac re doctrinam opportuno tempori reseruasse, hoc fuit facilitatem suscipiendi huius dogmatis præstitisse. Propter quod nunc quidem consulto illud commemorare præterijt, signis vero id vbique confecit quod tamen postea implendo optimã doctrinam, etiam sermonibus reuelauit. Nã modo claritati signorum, modo nouitati dictorum, sensim atque paulatim istud admisceet: siquidem cum potestate talia faciendo, legemq; supplendo, quisnam esset facile monstrabat: ostendens sese ex ipso etiam præcipiendi sermone mirabilem,
Mat. 7. ita vt Euangelista diceret: Erat enim in
d potestate sermo eius: non enim ita docebant scribæ eorum, & Pharisæi. A commu-
Mar. 1. nibus quippe vitijs exorsus, ab iracundia
c scilicet: & concupiscentia: hæc enim sunt, quæ tyrannidem quandam in hominum pectoribus exercent, ita vt sola ex omnibus magis naturalia esse videantur: cum ingenti illa, & quæ prorsus latorem legis decebat, authoritate correxit, omnesq; huiusmodi affectus doctrinæ perfectione composuit. Neque enim illum hic dixit adulterum puniendum, qui opere adulterium perpetrasset: sed quod fecit in homicida, hoc etiam in isto facit: & non actum solummodo, sed impudicum quoque coercet aspectum: vt discas vbi consistat illud quòd supra scribarum, & pharisæorum G
nostra præcipitur abundare iustitia: propter quod ait. *Qui viderit mulierem ad con-* Mat. 5.
cupiscendum eam, iam mœchatus est eam in cor c
de suo. hoc est dicere. Qui dat operam in venusta corpora curiosius intueri, & decoras aucupari facies, taliq; animam spectaculo, & obscœnos pulchris etiam vultibus oculos affigere. Non enim idcirco dominus aduenisse contentus est, vt solummodo corpus a malis actibus, sed vt prius animam quoque ab huiusmodi cogitationibus auerteret. Quia enim sancti spiritus gratiam mente susceperimus, merito ipsam purificat primam. Et quemadmodum, inquis, possumus a concupiscentia liberari? Maxime quidem, si velimus etiã ipsam mortificare possibile est, atque a tali prorsus æstu ociosum pectus manere. Hic enim non omnino generaliter concupiscentiam interimit, sed illam, quæ ex formæ decore concipitur. Qui enim studet elegantes facies inspicere, ipse præcipue fornacem sibi istius passionis accendit, & captiuam faciens animam, ad opus quoque celeriter abducit. Propterea non dixit, qui concupiuit ad adulterandum: H
sed, qui viderit ad concupiscendum. Et cum quidem de ira loqueretur, certe quadam peccatum ipsum definitione signauit: dicendo, sine causa. Hic vero non ita, sed ex integro eiusmodi concupiscentiam penitus amputauit. Et certe vtraque hæc ingenita, vtraque vtiliter instituta sunt, & ira videlicet, & concupiscentia: illa quidem, vt coerceamus malos, atque incompositos ordinemus: hæc vero, vt propagetur soboles, & genus successione seruetur. Quanam ergo ratione non etiam hic rem ipsam proprie definiuit? Maximam quidem, si volueris intendere, hic quoque positã definitionem videbis. Non enim passim dixit, qui concupiuerit. Potest nanque, & iam aliquis inter secreta montium residens concupiscere: sed qui, inquit, viderit mulierem ad concupiscendum,

dum, id est, qui concupiscentiam videndi curiositate collegerit, quique nullo omnino cogente, quiescenti animæ feram subito immiserit. Hoc enim non iam naturæ est, sed propriæ omnino desidiæ: quod cer
Pro. 6. c tè olim etiam veteri lege prohibetur. Noli, inquit, addiscere pulchritudinem alienam. Deinde nequis diceret: Quid autem, & si inspiciam, nec tamen capiat, Cohi-
I buit aspectum, ne huiusmodi licentia fidens, etiam in peccatum quandoque corrueres. Quid autem, inquis, si video ad cõcupiscendum, sed tamen turpe nil egero? Et sic quidem iam in adulterorum parte numeraris. Pronunciauit. n. lator legis, nec amplius aliquid hinc oportet inquiri. Deinde semel quidem, & secundo, & tertio sic videns, possis animum continere. Si verò frequenter id feceris, fornacemq; istam sponte succendens, profecto capieris. Neque enim extra naturam aleamque humanam consistis. Sicut enim nos cum gladium teneri videamus a puero, etiamsi nõ dum eum vulneratum inde esse cernamus verberamus tamen, ac sæpe minantes denunciamus nequando illum rursus attingat: ita etiam deus inuerecundum coercet aspectum, ne quandoque in ipsam quoque incidat actionem. Qui enim in se flammam cupiditatis accenderit, etiam absente muliere, quam vidit, iugiter apud semet ipsum turpium rerum simulacra depingit. Et ne esse est huiusmodi nonnunquã ad flagitium ipsum etiam opere peruenire. Propterea illos quoq; qui in solo fiunt corde cõplexus, Christus interimit. Quid ergo hic iam respondent, qui ausi sunt temere cohabitare virginibus? Huius enim sanctificationis legis mille sunt adulterio-
K rum rei, quotidie illas ad concupiscendũ videntes. Propterea etiam beatus Iob hãc sibi ab initio legem ipse decreuerat, periculosum hoc spectaculum vndique a suis oculis repellendo. Siquidem post huiusmodi aspectum multo iam difficilius certamen efficitur, cum & viderit aliquis, & tamen ea quam viderit, non fruatur: nec tãtam de contemplatione ipsa capimus voluptatem, quantum patimur de augmento istius cupiditatis dolorem, fortiorem contra nos facientes hostem, & ampliorẽ locum diabolo præparantes: vt nequaquã illum vlterius propulsare valeamus, quem semel in intima cordis admisimus, cuique temere mẽtis nostræ claustra reserauimus. Idcirco præcipit, ne forniceris oculis, ne per hoc scilicet animo forniceris. Est enim possibile, & aliter aspicere, vt certe aspiciũt & pudici: & ideo non aspectum ipsum, sed concupiscentiæ iunctum interimit aspectum. Si enim id voluisset efficere, profecto dixisset. Qui viderit mulierem, profecto mœchatus est eam in corde suo. Nunc verò id omnino non dixit: sed, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam: qui scilicet ad hoc aspicit, vt oblectet eius aspectum. Neque propterea tibi deus oculos L
effinxit, vt per illos ad animum adulteria transmittas, sed vt creaturas eius aspiciẽs, mireris authorem. Sicut ergo est temere irasci, ita etiam temere videre, si id ad libidinem facias. Si enim vis videre, atque ex visu capere voluptatem, aspice propriam coniugem, & illius prius amore perfruere. Hoc enim nulla lex prohibet omnino. Si verò erga alienum curiosius decorem, tuã despicis: & ipsam profecto lædis, a qua in aliam oculos auertis, & istam etiam, quã illicite contingis. Si enim nequaquam illam attrectasti manu, sed oculis tamen, ac voluntate palpasti: propterea etiam hoc proculdubio adulterum esse reputatur, & ante futura illa tormenta non leue iam in præsenti inuenitur afferre supplicium. Nã perturbationibus, ac tumultu intrinsecus cuncta complentur: & multus quidem æstus, plurimus etiam sentitur dolor. Nec omnino huiusmodi homo melius affectus est, quam qui affliguntur, vel captiuitate, vel vinculis. Et illa quidem, quæ letalem hanc eiecit sagittam, subito auolans te relinquit: tu verò mortiferam tibijpsi plagam dedisti, effrænato semel vsus aspectu: imò verò non illa spi- M
culum torsit, sed tu tibijpsi plagam ilam mortiferam intemperanter spectans infixisti. Et hoc dicens, pudicas quidem ab omni accusatione submouero. Si qua verò ideo ornatur, & comitur, vt in se oculos omnium irritet, etiam si nullum pulchritudinem sua potuerit vulnerare, dabit tamen extrema supplicia. Parauit quippe virus, temperauit venenum, porrexit poculum, etiamsi nullus, qui mortem biberet inuentus est. Quid igitur? Num etiam ad ipsas, inquis, loquitur Dominus? Quoniam communes ponit vbique leges, etiamsi ad solos interdum viros vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

deatur attendere, absq; vllo ambiguo, cum capiti loquitur, toti profecto corpori admonitio ipsa communis est. Mulierem nãque, & virum, vnum esse nouit animal, & idcirco nusquam lege diuidit quod genere coniunxit. Si vero etiam specialiter prolatam in fœminas correctionẽ audite maiuis, audi Esaiam plurima in illas inuectio
Esa. 3. c ne clamantem, earumq; habitum, & aspectum, & incessum notantem, & vestes in humum defluas, lasciuientes pedes, & luxuriosis motibus colla fracta sublimiaq;. Audi cum eo etiam beatum Paulum,
1. Ti. 2. c multa illis præcepta ponentem, tum de auri, ac vestis ornatu, tum de intortis arte cri nibus, tum de ipsis quoque delicijs, alijsq;
A huiusmodi eas vehementius increpantẽ. Ipse etiam Christus in consequentibus rectè quidem, idipsum tamen propriè signauit, cum ea, quæ etiam nos scandalizant erui, abscindiq; præcepit: per quod certè ira, qua in eiusmodi fœminas vti debemus, ostenditur. Et idcirco subiunxit: *Si oculus tuus dexter scãdalizat te, erue eum, & proiice abs te.* Ne enim diceres, quid igitur si propinqua sit, si aliqua mihi necessitudine copulata, propterea ista mandauit, cum vtique non de membrorum disturbanda compage differat: absit hoc enim, nullum quippe esse crimen carnis enũciat, sed vbique malum arguit voluntatis. Non enim oculi, sed per oculos animus intuetur. Denique nobis interdum ad alia mente conuersis, oculi ante se posita non cernunt: nõ igitur totum ad illorum spectat effectum. Quòd si de membris ista loqueretur, nequaquam, vel de vno, vel de dextro id oculo, sed indifferenter de vtroque. Qui enim dextro scandalizatur oculo, haud dubium quin ipsum patiatur etiã de sinistro. Quã igitur ob causam, & oculum dextræ partis? vt scilicet disceres, non de membris esse sermonem, sed de his potius, qui nobis
B familiaritate iunguntur. Et si igitur tantũ aliquẽ diligas, vt eo oculi vtaris vice: aut ita tibi quempiam esse vtilem putes, vt eũ dextræ manus ducas loco, & hi tamen animæ tuæ fortassis incõmodent: etiam istos a te, inquit, abscinde. Et diligentius vim ipsam sermonis examina. Non enim dixit, a talium societate discede: sed maximam separationem indicens, erue inquit, ac proijce. Deinde quia satis se vera præceperat, lucrum ex vtroque ipsius seueritatis ostendit, eandem similitudinem, tam in bonorum, quam etiam in malorum parte seruando *Expedit enim tibi*, inquit, *ut pereat vnum membrorum tuorum, quàm totum corpus tuum mittatur in gehennam*. Cum enim nec seipsam certe saluet, quæ tibi fuerit adiuncta, & te perditionis suæ socium faciat: quæ tandem illa humanitas sit, vtrunque demergi, cum liceat, vel vnum separatione
Ro. 9. a seruare? Cur enim Paulus optabat anathema fieri? Non vtique, vt nihil inde lucri caperet, sed vt alios acquireret in salutem. Hoc verò idipsum etiam de causa reprobi fratris intellige, vtique noxius est: & idcirco non ait tantummodo, erue: sed, proijce inquit, abs te: vt eum nunquam recipias vlterius, si qualis fuerat perseuerat. Hoc e- C nim modo, & illum maiori crimine liberabis, & te a perditione saluabis. Vt autẽ manifestius commodum istius legis aspicias, si placet etiam in corpore iuxta causam id quod dictum est, requiramus. Si enim daretur electio, vnumque esset necessarium de duobus, videlicet, aut cum ambobus oculis in foueam ruere, atque ibidem deperire, aut etiam absque vno oculo reliquum saluare corpus: putasne è duobus susципere non malles secundum? At illud omnibus absque ambiguitate perspicuum est: non enim hoc esset odientis oculum, sed corpus reliquum diligentis. Hoc etiam in viris consideretur, & fœminis. Si qua enim tibi noceat amando, incurabilisque permaneat: & te omni peste, dum sic abscinditur, liberabit, & ipsa a maioribus est erepta peccatis, non iam vltra cum suis malis etiam crimen tuæ perditionis admiscens. Vidisti quanta lenitate Christi lex plena sit, & quæ a pluribus nimiæ seueritatis putatur, quantum apud homines pietatis ostendat? Audiant ista, qui sæpius ad theatrum festinant, seque ibi penè quotidie adulterij obscœnitate commaculant. Si enim etiam familiaritate deuinctum, sed scandalizantem tamen abscindi, atque abijci lex iubet: qua tandem poterunt satisfactione defendi, qui nunquam sibi co- D gnitos, per artem spectaculis deditam illuc quotidie trahunc, ac mille illis occasiones perditionis ministrant? Neque enim solum impudicè non concedit aspicere: sed postea quam noxam de societate patefecit, progrediens etiam præceptum ipsum legis extendit, iubens scilicet, vel eruere

nos

nos eiusmodi, vel abscindere, longeq; proijcere. Et hoc qui innumera de seruanda charitate mandauerat, vt & ex vtra illius curam, ac prouidentiam disceres, & quem admodum vbique nostram vtilitatem requirat. *Dictum est autem, Quicunque dimiserit uxorem suam, det illi libellum repudii: ego autem dico uobis, Quicunque dimiserit uxorem suam, excepta causa fornicationis, facit eã mœchari: & qui dimissam duxerit, adulterat.* Nequaquam ad ea, quæ sunt vlteriora progreditur, nisi bene priora mandauerit. Ecce enim nobis etiam speciem adulterij demõstrat. Quæ vero ista est? Erat hoc veteri in lege mandatum, vt qui propriam, quacunque de causa, odisset vxorem, non eam prohiberetur eijcere, inque illius locum alteram ducere: quod certè, non passim fieri lex iusserat: sed vt quicunque dimitteret, libellum repudij coniugi daret, ne ius habe- E ret ad illam iterum reuertendi: sed nihilo minus hæc nuptiarum saltem figura remaneret. Nisi enim præcepisset istud, & sine repudij libro hanc quidem expellere, aliã verò ei liceret accipere, deinde reducere priorem, plurima fuisset secutura confusio: omnibus videlicet maritis alternis vicibus eiectas sæpe, receptasque ducentibus, essetq; adulterium omnino manifestum: propter quod non ob paruam consolationem, repudij librum repetit. Quòd quidẽ factum est propter aliam quoque molestiã multoque maiorem. Si enim retineri etiã exotam præcepisset vxorem, facile profecto illam, qui oderat occidisset: talis quippe erat natio Iudæorũ. Qui enim ne filijs quidem proprijs pareere, & prophetas solebant frequenter occidere: vt aquam, ita humanum effundentes cruorem: multo illi minus odiosis coniugibus pepercissent. Propterea igitur concessit minus, vt quod longe erat maius, incideret: quod enim hæc lex non primum statim lata sit, audi quid dicat: Moses, inquit, propter duritiã vestram hæc scripsit: ne clam mactaretis, sed eijceretis. Quia verò ipse omnem sustulit iram, non solum certè homicidium, sed etiam irrationabilem indignationem vetando, istius quoque præcepti intulit
G mentionem. Idcirco etiam priorum semper verborum memor est, vt ostendat non se dicere illis aduersa, sed consona. Cumulat namque illa, non destruit: & extollit præcepta aliqua, non soluit considera ve- rò illum semper viro loquentem. *Qui enim dimiserit*, inquit, *uxorem suam, facit eam mœchari: & qui dimissam duxerit, adulterat.* Ille quidem si alteram duxerit, tunc se cõstituit criminis reum, qui adulteram fecit ex coniuge: hic verò accipiendo alienam adulter effectus est. Nequaquam enim mihi referas, quia illam alter eiecit. Nam expulsa quoque vxor, esse eius qui eam expulit perseuerat. Deinde ne totum in eijcientem referens, magis superbam facerent vxorem, post hæc etiam susципientis ei ianuam claudit dicendo: qui autem dimissam duxerit, adulterat. Per quod certè mulierem facit nolentem pudicam, ad omnes illi aditum claudens, neque permittens, vt aliqua viro impatientiæ occasio ministretur. Cum enim didicerit mulier, quod omnimodo necesse sit, aut eum habere quem ab initio sortita sit, aut illius semel eiectã domo nullum se iam aliud inuenturam esse suffugium, etiam nolens coniugem suum amare cogetur. Si vero nihil ipsi de F hoc propriè loquitur, minimè mireris: est enim muliebris sexus infirmior, propterea illam relinquens, dum deterret virum, vitium quoque vxoris emendat: vt si aliquis lasciuum habens filium, illum quidem relinquat: eos vero corripiat per quos ille talis efficitur, eosque ab illius comitatu discedere, nec ei prorsus appropiare præcipiat. Quòd si hoc videtur onerosius, priorum recordare dictorum, quibus beatificat audientes, & valde istud possibile esse videbis, ac facile. Mansuetus quippe, atque etiam pacificus, & humilis, ac misericors, quemadmodum eijciet vxorem? Qui alios quoque in pacem reducit, quo pacto ipse discordabit a coniuge? Neque vero hoc solum, sed alio etiam modo leuem hanc legem facit, ac facilem. Siquidem reliquit viro vnum expulsionis modum dicendo, excepta causa fornicationis: alioquin in eandem rursus turpitudinem cuncta remearent. Si enim iuberet etiam pluribus mixtam, retineri tamen a viro coniugem, rursus in adulterijs licentiam negotiorum omne conuerteret: cernis nempe quemadmodum præcedentibus ista conueniant. Qui enim non videt alienam coniugem oculis impudicis, nequaquam vtique fornicatur: nec præbebit occasionem viro, vt H propriam eijciat vxorem. Propterea igitur libertati iungit timorem, atque progre-

dens

Universidad de Deusto
Biblioteca

diens magnum viro periculum, si eijciat opponit: ipsum quippe de vxoris adulterio facit reum. Ne enim cum audisset, eijce oculum, putaret istud de vxore mandari: opportunissime correctionem huius ambiguitatis induxit, dum vno tantum, nec vllo prorsus modo coniugem permisit expelli. *Iterum audistis, quia dictum est antiquis, non periurabis: reddes autem domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iurare domino.* Quanam quæso ratione non continuo venit ad furtum, sed ad periurium, illudque mandatum omnino præterijt? Quia videlicet, qui non furatur, ne iurare quidem cogitur: qui verò, neque iurare, neque mentiri solet, multo magis furtum facere vitabit. Itaque per istud etiam illud destruit profecto peccatum: nam præcipue mendacij causa de furto est. Quid verò est, reddes autem domino iuramenta tua? hoc est, iurans verum loqueris. *Ego autem dico vobis, non iurare omnino.* Deinde auditores suos ad ulteriora perducens: *neque per terram*, inquit, *iurare: neque per cœlum, quia thronus dei est: neque per Hierosolymam, quia ciuitas dei est magni regis.* Vtens scilicet sermonibus propheratum, & ostendens nequaquam se veteribus esse contrarium, habentibus consuetudinem per ista iurandi. Nam & erga Euāgelij finem morem istum fuisse declarat. Tu verò considera vnde dominus extollat elementa: nō vtique ob naturam illis datam, sed ob ipsius ad elementa rationem, ex ordine, & subiectione dictam: quia enim magna idolatriæ tyrannis erat, ne ex sese honoranda elementa viderentur, hanc subiunxit causam quam diximus, ad maiestatem dei statim reuersus. Non enim dixit, quia pulchrum est magnumque cœlum, nec quia vtilis terra: sed quia illud quidem thronus dei est, hæc autem scabellum, per quæ omnia ad dei illos compellit timorem. *Neque per caput tuum*, inquit, *iuraueris, quia non potes vnum capillum album facere, aut nigrum.* rursus non hominis caput, velut rem magnam admirans, per caput iurare vetauit. Nam & ipse adoratus est, sed gloriam ad deum referens, & ostendens, quia nec tui profecto fis dominus: ergo nec vllius prorsus, quod per caput exigitur iuramenti. Si enim filium alteri nemo dat propriū, multo magis deus opus suum ipse non prodit. Nam & tuum caput est, sed alterius profecto creatura: tamq; longe abest, vt capitis tui ipse sis dominus, vt ne minimum quidē quod in eo est, possis conficere. Neq; n. dixit, non potes producere capillum, sed nec ipsam coloris eius conuertere qualitatem. Quid igitur, si aliquis exigat iuramētum, & necessitatem iurationis imponat? Sit tibi timor dei omni necessitate violentior. Si enim velis huiusmodi occasiones semper obijcere, nihil de his, quæ sunt imperata custodies. Nam & de vxore dicturus es: Quid si litigiosa? quid si fuerit superbiosa? aut de oculo dextro: Quid si eum diligo, & amore eius inflammor? Et de impudico aspectu: quid si non aspicere non possum? Et de conuicio in fratrem prohibito, quid si inconsiderantior fuero, linguamque frenare non potero? Et ita prorsus omnia, quæ sunt præcepta calcabis. Et certè in legibus, quas homines condiderunt, nihil ausus es tale proferre, ac dicere: quid si istud, vel istud, sed volens prorsus, ac nolens suscipis cuncta, quæ scripta sunt. Quòd si legem volueris custodire Christi, necessitatem quidem nullam, quæ te ab obseruatione eius impediat, aliquando patieris. Qui enim superius dictas beatitudines audiuit, & talem se præbuit, qualem præcipit Christus, nullam prorsus necessitatem per aliquem sustinebit, cum certè sit apud omnes venerandus, & admirabilis, atque reuerendus. *Sit autem sermo vester, est est, non non: supra quicquid est, ex malo proficiscitur.* Quid igitur supra, est est, non non, esse dicemus? haud dubie iuramentum, non periurium, hoc siquidem omnino manifestum est, & quod a malo est, doceri nullus indigeat, & non tam superfluū quam omnino contrarium. Superfluum verò est, quod superuacuè, atque abundanter adiectum est: quod certè, vt ostendamus, iuramentum est. Quid igitur a malo hoc esse dicetur? & si ex malo erat, quomodo iubebatur in lege? Id igitur etiam ipsum de vxore dicturus es. Quemadmodum nunc esse adulterium iudicatur, quod fuerat aliquando concessum? quid igitur ad ista dicemus? Nisi quia pleraque quæ tunc dicta sunt accipientium legem infirmitas exigebat. Nam & nidore victimarum coli, satis indignum deo est, sicut etiam philosopho balbutire non congruit adulterium ergo nunc dicitur tale repudium, & ex malitia profectum iuramentum.

Exo. 20 b
Deu. 5. b
I
K
L

tum. Ad perfectū sui venerunt incrementa virtutum. Si verò hæc ab initio diaboli lex fuisset, nunquam in tantum vtiq; profecisset. Nisi enim illa præissent, non tam facile ista fuissent secuta. Noli igitur eorum vim desiderare dictorum, quorū iam vsu nihil penitus indigemus: tunc enim profecto valuerunt, cum tempus petebat, immo si vis etiam nunc. Nam modo quoque eorum virtus ostenditur, hoc ipso quoque quo maxime accusatur a nobis. Talia quippe nunc apparere illa, ipsorum est grā de præconium. Nisi enim nos bene, atque vtiliter enutrissent, & ad susceptionem profecto maiorum opportunos esse fecissent, nequaquam modo esse nobis viderentur exigua. Sicut enim mamilla nutricis, cum omne suum impleuerit officium, & puerum ad mensuram firmioris ætatis adduxerit, inutilis iam videtur: & parentes, qui prius necessariam esse filio eius iudicabant mamillam, mille illam postea irrisionibus prosequuntur. Plerique autem eam solum verbis horribilem faciunt, sed etiā amaris quibusdam herbarum succis oblinūt, vt cum sermone nequiuerint importunum iam circa illam desiderium pueri compescere, ipsis saltem illud rebus extinguant. Sic etiam Christus a malo illam esse dixit: non vt ostenderet a diabolo veterem esse legem, sed vt etiam vehementius ab antiqua eos vtilitate reuocaret: & Iudæis quidem ista dicebat, vtpote insensatis, & in eadem impietate durantibus: velut quadam amaritudine, ita captiuitatis timore eorum circumliniens ciuitatem, eamque quasi inuiam solitudinem faciēs. Quia vero ne hoc quidem illos ab ea poterat arcere, sed rursus illam videre cupiebant, sicut ad mamillam pueri recurrentes, perfecte illam occuluit destruendo, & plurimos eorum in longinqua dispersit: sicut plerique abductos a matribus vitulos includunt, vt eis tempore ipso persuadeant a solito nutrimento lactis arceri. Si verò diaboli esset testamentum vetus, nequaquam coli simulacra vetuisset, ex aduerso autem eiusmodi cultum etiam præcepisset: hoc enim diabolus fieri volebat. Nunc verò è contrario legem ipsam videmus egisse, ob idque ipsum iurandi ratio quondam est lege permissa, ne homines, aut simulacra colerent, aut per simulacra iurarent. Iurate, inquit, per deum verum. Non igitur paruū aliquid hominibus bonum, sed omnino magnum lex ipsa contulit, si ad solidum eos cibum studuit adducere. Quid igitur mali, inquit, habet iurare? & plurimū sine dubio mali: sed nunc tamen post tanta. s. augmenta virtutis, tūc verò nequaquam. Et quonam modo, inquis, fieri potest aliquid nunc quidem bonum, nunc verò non bonum? Ego verò econtrario assero. Quonam. n. modo nō est & bonum aliquid, idemque non bonum: cum id esse clamet quicquid in rebus est, & educationes videlicet, & artes, & fructus & cætera omnia. Primum itaq; in nostra istud perpende natura. Portari. n. in humeris hominum, in prima ætate bonum est, postea miserrimum: præmanfis vti cibis, inter principia vitæ bonum est, postea verò abominationis horrorisq; pleniſſimū. Lacte nutriri, atq; ad mamillarum alimēta confugere, in initio quidem vtile, ac salutare est: postea vero pernicioſum prorsus, ac noxium. Vides quemadmodum eædem ipsæ res secundum tempora nunc bonæ, nunc vero contrarij esse generis appareant. Nam & vestem non indui paruulo quidem honestum est, viro autem pudendum. Videsne etiam è diuerso discere, quēadmodum puero apta non sint ea, quæ viro sunt? Da puero vestem virilem, & plurimus omnino risus sequitur, maiusque erit incedentis periculum, & sæpe huc illucq; nutantis. Da illi negocia curare ciuilia: & vel mercari, vel serere, ac metere, & erit rursus grande ridiculum. Et quid ego ista cōmemoro, quando homicidium quoque ipsum, quod a diabolo inuentum esse manifestum est, opportune aliquando factum, eum qui id operatus est, Phinees. s. maxime fecit sacerdotij honore decorari? Quā autem homicidium diabolicum opus sit, audi in euangelio docentem Christum: Vos opus patris vestri vultis facere: ille homicida erat a principio, & ab initio. Sed tamē occidit Phinees hominem, & reputatum est ei ad iustitiam. Abraham vero non homicida solum, verumetiam patricida, quod certe est grauius effectus, magis deo, magisq; complacuit. Sed & Petrus geminum fecit homicidium, fuit tamen opus spirituale quod factum est. Nō sola igitur respiciamus opera, sed tempus & causam, & voluntatem, & personarum differentiam: & quātacunq; alia ipsis operibus acciderint, dili-

A
M
B
C
Nu. 25. Ps. 105. e
Ioā. 8. f
Ge. 22. b
Acto. 5. a b
Hie. 4. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

diligentissime requiramus: non enim possumus ad veritatem aliter peruenire. Studeamus igitur si cœlorum regnum consequi volumus, supra vetera facere præcepta, quasi vtique aliter nequeamus accipere. Nam si ad mensuram tantummodo veterum peruenimus, inueniemur extra illius domicilij stare vestibulum. *Nisi enim abundauerit*, inquit, *iustitia uestra plusquam scribarum, & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum.* Cumq; nobis comminatio sit tanta proposita: sunt tamen aliqui, qui non modo non supergrediantur illam iustitiam, sed longe post illam relinquuntur etiam. Non solũ enim iurare non fugiũt, verumetiam peierare non metuunt: Non modo impudicum aspectum minime deuitant, verumetiam in turpissimam illam incidunt actionem: omniaq; alia, quæ vetantur, audent absque cunctatione cõmittere, vnum hoc expectantes, illum diem profecto pœnarum, & qũ pro delictis suis supplicia extrema persoluantur: quòd est eorum certe proprium, qui vitam istam in vitijs terminaruut: illos.n. prorsus desperare iam conuenit, nihilq; in reliquum expectare nisi pœnam. Qui vero in ista adhuc luce versantur: & pugnare possunt, & vincere, atque ad coronam facile peruenire. Noli ergo ò homo in ociũ reclinati, nec dissoluas bonam animi voluntatem: neq; enim quæ operantur onerosa sunt. Qui tandem (quæso te) labor est, fugere iuramẽtum? Nunquid pecuniarum opus est impensa? Nunquid ærumnis, ac sudore perficitur? tantummodo velle sufficit, & totum quod iubetur impletum est. Quòd si mihi consuetudinem tuam opponis, vt legem, per hanc ipsam te admoneo, quam sit facilis ista correctio. Si enim in aliam consuetudinem ex alia te conuerteris, hoc qđ tibi difficile videtur, effeceris. Considera igitur quemadmodum gentilium aliqui quarundam syllabarum non bene exprimentes sonum, offendentem sæpe linguã longa meditatione limauerint: qui humerum quoque indecenter mouentes, gladio continue oppositio consuetudinem timore vicerunt. Qui.n. scripturis sacris nõ acquiescitis, secularium vos admouere cogor exemplis: quod etiã deus propter Iudæos fecit. Abite, inquit, in insulas Cethim, & in Cedar mittite, & considerate si mutauit gens deos suos: & certe ipsi non sunt dij. Ad irrationalia quoque animalia homines sæpe transmittit. ac dicit: Vade ad formicam ò piger, & æmulare vias eius: & vade ad apem, & discе quam operatrix sit. Tale igitur aliquid & ego nunc vobis loquor: saltem philosophos considerate gentilium, & tunc profecto discetis quanto simus digni supplicio, qui diuinæ legis præcepta contemnimus: quandoquidem inuoniuntur illi propter humanam hanc honestatem innumera fecisse: nos vero, nec propter cælorum quidem regnum tale studium commendamus. Quòd si etiam post ista dixeris magnam vim esse consuetudinis, & quæ nos possit inuitos etiam crebro fallere: & ipse consentio. Sed cum hoc nihilominus etiam illud adiũgo: quia sicut ad vitandum consuetudo est violenta, ita fit potens ad corrigendum. Si enim multos tibi volueris domi præficere, custodes, & seruos. s. & amicos, compulsus atq; exactus a cunctis, a vitiosa illa consuetudine facile discedes. Et si quadraginta saltem diebus hac te meditatione firmaueris, nequaquam ad similem laborem alterius vltra temporis indigebis: sed tutissime repositum in te manebit quod studendo quæsieris: & quidem multa optimæ istius cõsuetudinis firmitate fundatum. Cum igitur istud corrigere tentaueris, & si semel, & si iterum legem consuetudine fueris fallente transgressus: sed & si tertio, & si vicies, ne tunc quidem omnino desperes, sed rursum resurge, atque idipsum studiũ solitus apprehende, & absque vlla prorsus ambiguitate superabis. Non.n. leue quippiam malum putes esse periurium. Nam si iurare a malo est, iam peierare ipsum quantum opinaris esse supplicium? Nempe omnia dicta laudastis: sed nequaquam ego plausum requiro, nec fauentium sonos, & votum tumultus. Vnum est omnino quod cupio, vt omni cum disciplina. s. & quiete audiatis, quæ dicimus, eademq; faciatis: hic est mihi maximus plausus, ista pergrata præconia: sin vero dicta laudes, nec studeas facere, quæ laudas, & tibi magis acquiritur sine ambiguitate suppliciũm, & mihi confusio, ac manifesta prorsus irrisio. Neque enim theatrum est iste conuentus, nec ad spectandum hic tragœdum sedetis, vt tantummodo verba laudetis. Magisterium hic est absque dubio spiritale, propter quod illud vnum studendũ est,

Pro. 6. a & 30. d

est, vt quæ dicuntur opere compleatis, & obedientia teste monstretis: tunc enim acceptissima omnia confitebor, quæ nunc etiam desperare compellor. Nam cum, & priuatim plurimos vestrum admonere nõ cessem, & rursus vobis in commune disserere, nihil tamen cerno plus fieri, sed prima vos adhuc elemẽta meditari: quod certè maximam potest docenti inferre desidiam. Vide igitur, & Paulum propterea erubescentem, quia auditores eius plurimũ immorabantur prioribus disciplinis. Nam cũ deberetis, inquit, magistri esse propter tempus, rursus indigetis, vt vos doceam, quæ sunt elementa exordij sermonis Dei. Propterea nos quoque lamentamur, & plãgimus: & si viderimus vos in eisdem manentes, etiam interdicemus omnino vobis sacri istius ingressionem vestibuli, & cœlestis participationem mysterij, sicut etiam fornicatoribus, & adulteris, & his, qui de homicidijs arguuntur. Melius namque est cum duobus, actribus, diuinæ legis præcepta seruantibus orationes deo offerre solicitas: quam iniquè agentium, cæterosque prudentium multitudinem congregare. Nullus aduersum me hoc loco potens, nullus diues insletur, nec superbum attrahat supercilium: cuncta.n. apud me ista, vel fabula vidẽtur, vel vmbra, vel somnium. Nemo quippe mihi ex his, qui locupletes habentur, ibi cum accusatus fuero, patrocinabitur, cum mihi pro crimine fuerit dei amor: lex non cum omni vehementia, constãti; que defensa. Hoc.n. hoc inquam, etiam illum quondam admirabilem perdidit sacerdotem: cuius cum vita esset irreprehensibilis, tamen quia filios calcantes dei legẽ non cum seueritate corripuit, cum illis etiam iure punitus est. Si verò cui certè necessitudinis vinculum, tyrãnisq; repugnabit tanta naturæ, cum non esset seueritate debita in liberos vsus, seueriſſimã exactus est vltionem: quam nos veniam habere poterimus, qui cum simus tyrannide illa liberi, omnia tamẽ adulatione corrumpimus? Ne igitur vosque ac nos vna perire faciatis obedite (obsecro) commonenti: & mille vobis constituentes redargutores, & iudices, consuetudinem fugite iurandi: vt cœpto itinere pergentes, post hanc aliam quoque perfectionis omni cum facilitate virtutem, & ita bonis potiamur futuris: quæ omnes nos contingat adipisci, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium in secula seculorum, Amen.

Heb. 5. c

1. Re. 2. & 4.

Homilia. xviij. ex capite. v.

AVdistis quia dictum est: Oculum pro oculo, & dentem pro dente. Ego autem dico vobis, non resistere malo, sed siquis te percusserit in dextram maxillam tuam, præbe ei, & alteram. Et volenti tecum in iudicio contendere, & tunicã tuam tollere, dimitte ei, & pallium. Vides nẽpe non eum de oculo dixisse, cum nos scãdalizantem oculum iubet eijcere, sed eum procul dubio, qui nobis per familiaritatem noceret, nosque in barathrum perditionis impelleret. Qui.n. ad tantum hic cacumen beneuolẽtiæ prouocauerat, vt nec eius qui dem oculum eijci sineret, qui effodisset alterius: quo nam pacto aliquem proprium sibi oculum iuberet eruere? Si verò veterẽ legem aliquis accusat, quòd talem videlicet exigi præceperit vltionem: valde mihi videtur huiusmodi ab illius consideratione sapientiæ, quæ latorem legis decet, deficere: & vim temporum, & vtilitatem ignoscendi ignorare. Si.n. satis diligenter inspexeris, quinam illi legis fuerint auditores, & in qua conuersatione degentes, & quando hæc præcepta susceperint: facile intelliges, maximeq; miraberis legislatoris sapiẽtiam certissimè perspicies, quòd vnus, atq; idem sit, qui & illa tunc. & postea ista præceperit, & vtranq; vtilissimè scripserit, atq; ad diuersum tempus aptissimè. Etenim si inter ipsa principia doctrinę, sublimia hęc atq; eminentia præcepta posuisset, neq; ista, neq; illa ẽt forsitan recepissent: nunc vero opportuno in tempore duo hæc diuersa disponens, totum prorsus orbem ex vtroque correxit. Aliter verò præcepit istud, vt mutuo nobis oculos eruamus, sed vt potius innocentes manus contineamus. Siquidem comminatione tali impetum frenauit iniuriæ, sicque paulatim maximam philosophiam seminauit, dum interim iubet læsum æquali supplicio iudicari: cum certè maiori pœna ille dignus sit, a quo hæc iniquitas cœpit exordium. Hoc enim ratio æqualitatis efflagitat. Sed quia miserationem quoq; voluit admiscere iustitiæ, eum qui magis profecto deliquit, minori punit supplicio, quam meretur, docens videlicet, vt patientiæ virtutem etiam per membro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

membrorum damna seruemus. Cum igitur de priore iam lege dixisset, omniaque ferè eius præcepta numerasset, rursus ostendit nequaquam illum esse fratrem, qui ea operatus est, sed malignum: & idcirco intulit, *Ego autem dico vobis, non resistere malo.* Non dixit, non resistere fratri: sed ait, malo: ostendens quòd illo vtique instigante talia perpetrentur. Per quod certè plutimũ de ira læsi erga eum, qui læsit relaxat, & imminuit indignationem dolẽtis, dum quasi in alium transfert causam doloris. Quid igitur? nõ oportet nos resistere malo? oportet quidem: sed non hoc tamen modo, verum eo quo ipse præcepit: vt scilicet ad patiendas nos iniurias præbeamus: sic enim illum profecto superabimus. Nec enim ali quando ignis igne, sed aqua vtique ignis extinguitur. Vt autem discas, quòd etiam in veteri lege patiendo quisque superaret, & tunc quoque hic est dignus corona: idipsum diligenter expendere, & videbis multo istum virtutis honore conspicuum. Nã ille qui prior noxias manus intulit, ipse vtrunque, & fratris videlicet, & suum effodit oculum: propter, quod iure omnibus odiosus est. At verò læsus etiam cum se talione vltus est, nihil tamen fecit immaniter: & idcirco iste plurimos inuenit condolentes, vtpote mundus ab hoc delicto, etiã cum exegerit vltionem. Nam calamitas quidem in vtroque existit æqualis, sed dispar est meritum, & apud deum profecto, & apud homines: & ideo iam, nec ipsa calamitas æqualis est. Sufficienter verò dixerat, quoniam qui irascitur fratri suo sine causa: & qui fatuum vocat, reus erit gehennæ. Hic verò etiam maiorem exigit philosophiam, non modo quiescere percussum iubens, sed è contrario etiam honorare cædentem, aliamque illi maxillam parare. Hoc autem dicit non ad hanc vnam tantummodo iniuriam imperans patiẽtiam, sed in omnibus quoque alijs ad istius nos exercitationem virtutis erudiens. Sicut enim cum dicit, qui fratrem suum fatuum vocat, reus erit gehennę: non de sola istud pronunciat illius sermonis iniuria, sed de omni profecto maledicto: ita hic quoq; nõ vt tantummodo palmis cęsi fortiter feramus iubet, sed vt quodcunque illud nobis fuerit illatum, absque vlla conturbatione patiamur. Propterea ibi extremam elegit

M

A iniuriam, & hic faciei verberationem locauit: quod certè maximè exprobrabile, & præcipue esse iniuriosum solet. Cum autẽ de illo, qui percutitur, differat, pone etiam pro percutiente præceptum: quando enim ille, qui patitur iniuriam, nihil se graue existimat sustinere. Siquidẽ ad philosophãdum paratus, quodãmodo ne sensum quidem ipsum experitur iniuriæ. Certat enim potius ille, qui cæditur, tunc proculdubio percussor pudore suffunditur: nec iam ictũ infert secundum, etiamsi omni prorsus fera existat immanior, immo plurimum se etiam de priore culpabit. Nihil enim ita lędentes coercet, vt patientia, modestiaq; læsorum: nec securutum modo coercet impetum, sed de præcedente exigit pœnitentiam, cogitque cædentem, vt a percusso cũ modestię illius admiratione discedat. Qui nimmo, & familiares facit, nec solum amicos de inimicis, sed sępe etiam famulos. Sicut è contrario vltionis exactio vtrunque confundit, ac deteriorem facit, & iram ad maius inflammat incendium: ad mortem quoque ipsam peruenit malum, in vlteriora progrediens. Propterea cum, qui palmis cæditur, non modo prohibuit irasci, sed ẽt percutientis iram exatiare præcepit, vt ne

B

primam quidem iniuriam sustinuisse videretur inuitus. Hoc enim, inquit, modo etiã impudentissimum plaga certiore percuties, quam si eum ferires manu. Et non solum tibi eum tolerabiliorem facis, verum etiam sibi modestiorem. *Et qui vult*, inqt, *tunicam tuam tollere, & iudicio contendere: dimitte ei, & pallium.* Neq; enim tantummodo in plagis, verumetiam in pecunijs, rebusque diuersis nos vult præstare patientiam, etiam idcirco rursus similem virtutis cumulum posuit. Sicut enim cæsum iubet patiendo superare, ita eum, qui spoliatur, præcipit etiam plura dimittere, quam raptor petebat: & tamen non simpliciter idipsum, sed cum additamento posuit. Neque enim dixit, da obuio vestimẽtum, sed ei qui vult tecum iudicio contendere: id est, si te ad iudicium propter tunicam trahat, ac negocium tibi exhibeat. Quemadmodum autem primo quidem fatuum fratrem vocare, ac sine causa te prohibuit irasci: progrediens vero plus aliquid exegit, quandoquidem iussit etiam dexteram te maxillam parare: ita hic quoque cum dixisset, esto consentiens aduersario tuo: rursus intendit imperium. Non solum enim

illa

C illa quæ auferre vult, dari præcepit, sed maiorem etiam liberalitatem ostẽdere iubet. Quid igitur nudum circumire me iubes? Nunquam essemus omnino nudi, si his pręceptis diligenter, & per omnia obtemperaremus: sed cuncti profecto omnibus bonis cultu abundantiori circundati: primo quidem, quod nemo quisquam sic animo cõparatus non obtemperauisset: deinde etiã si esset aliquis tam ferox tamque immitis, vt eousque immanitate procederet: multo tamen plures reperirentur, qui ita philosophantem, non vestibus solum, sed (si fieri posset) ipsis quoque corporibus tegere certarent. Quòd si necesse esset ob philosophiam nudum rursus incedere, nec sic quidem esset pudendum. Quia & Adam nudus erat in paradiso, nec erubescebat tamen. Et Esaias nudus, & discalciatus, sed omnibus Iudæis longe honestior incedebat, & clarior. Et Ioseph quando nudatus est, tunc magis nituit. Non enim hoc modo nudari malum est: sed ita, vt vos indui, scilicet preciosis vestibus: hoc vero turpe, hoc omnino ridiculum est: propterea illos quidẽ laudauit deus, hos vero, & per prophetas, & per apostolos sępe culpauit. Ne igitur impossibilia putemus esse præcepta, quæ certè, & vtilia nobis sunt, & valde facilia, si tota vtiq; mente vigilamus: tantũque in se lucri continent, vt non solum nobis, sed ipsis quoq; lædẽtibus maximè profint. Et hoc est in his eximium, q̃ hoc ipso quo nos iubent patienter iniurias sustinere, eos quoq; qui faciunt docent philosophari. Cum.n. ille quidem rapere aliena festinat, tu vero ei ostendas quoniam id tibi dare leue sit, ac minime molestum, illius quoque pauperiem copia tuæ liberalitatis exatias. Perpende quanta doctrinæ vberta te potiatur, qui ad malitiæ contemptum studiumq; virtutis, non iam vtiq; sermonibus, sed factis animatur. Non.n. nobis ipsis tantummodo vtiles nos esse vult deus, verumetiam cæteris omnibus. Si igitur deseris, & forense certamen effugeris, tuum tantummodo commodum requisisti: si vero aliud addideris, illum quoq; meliorem per te factũ remittes. Talis est quippe sal, quod certe dominus vult esse discipulos, quod vtiq;, & seipsum seruat, & ea quibus conseruandis fuerit admotũ: talis est oculus, nam & sibi lucet, & cæteris membris. Quia igitur huius te voluit vicem tenere,

Ge. 2. d &. 3. b Esa. 20. a Ge. 39. c

D

sedentem in tenebris illumina, docens ne illud quidem quod prius concupierat, rapuisse violenter: persuade illi, quia te omnino nihil læserit. Hoc.n. modo eris apud eum ipse reuerendus, si. s. donasse te, non amisisse monstraueris. Modestiæ igitur virtute pollens, fac de cupiditate illius libera litatem tuam. Si vero satis esse hoc magnũ putas, paulisper expecta, & liquido cognosces nondum te ad perfectionẽ venisse mãdati. Neque.n. qui patientiæ leges posuit, hic stetisse contentus est: sed procedit, ac dicit: *Siquis te coegerit mille passus, vade cum illo alia duo.* Vides nępe cumulum sapiẽtię, post concessam tunicam, palliumq; dimissum, etiamsi nudo, inquit, corpore tuo ad iniurias, ac labores vti inimicus velit, ne sic quidem illum oportet vetari. Vult.n. omnia nos possidere communiter, & pecunias videlicet, & corpora: non cum indigẽtibus solum, verumetiam cum iniuriam facientibus. Vnum enim misericordiæ est, alterum vero patientiæ: & idcirco dixit, Si quis te angariauerit mille passus, vade cũ eo alia duo: ad priorem vtiq; adducens te virtutem, eandemq; liberalitatem seruare præcipiens. Nam si ea, quæ inter initia pręcepit, cum multo certè sint minora, tantas tamen beatitudines habent: perpende quænam illos expectat sors, qui ista pfecerint, quales etiam efficiantur ante illam gloriã præmiorum, qui in humano, & eo quidẽ passionibus obnoxio corpore, velut saxa rigidi immobilesque duratunt. Quando enim, neque iniurij, neque plagis, neque rerum direptione mordentur, neque alij cui quam molestiæ cedunt, verum è contrario & ad tolerandum fortiores fiunt, & ad dandum paxatiores, considera quanta illorum animus cumuletur virtute in passionibus certè ipsis. Propterea quod in plagis, quod que in pecunijs iubet, idipsum quoque fieri præcepit, & in laboribus. Quid, inquit, iniurias ac pecunias loquor? Etiam si ipso corpore tuo ad laborem atque dolorem vti quis velit, & hoc inique tamen, rursus exupera, & illius iniustitiam virtute transcendæ. Adigere vero est, inique aliquem trahere, & absq; vlla omnino ratione, opprimendo. s. atque lędendo: sed tamen ad hoc quoque ita esse debes paratus, vt amplius pati velis, quàm ille optat inferre. *Petenti te da, & volentem a te mutuari, ne auerseris.* Hæc superius dictis mi-

E

F

nora

Universidad de Deusto
Biblioteca

nora sunt, sed nihil omnino mireris. Hoc enim semper fere facere consueuit, vt maioribus minora permisceat. Si vero hæc illorum compatatione inueniuntur exigua audiant illi, qui aliena diripiunt, vel qui propria meretricibus largiuntur, duplicẽ sibi accendentes ignem, & de iniquis certè fructibus, & de pernitiosis sumptibus puniendi. Hic vero mutuum non vsuratũ
G illud fœnus appellat, sed simplex beneficium commodãdi. Alibi vero idipsum manifestius explicauit illis, dicens esse tribuẽdum à quibus nihil nos recepturos putemus. *Audistis quia dictum est, Diliges proximum tuum, & odies inimicum tuum: ego autẽ dico vobis, Diligite inimicos vestros, & orate pro calumniantibus, & persequentibus vos: vt sitis filij patris uestri, qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos.* Perspice, obsecro, quemadmodum vltimam posuit coronam bonorum. Propterea quidem docet non modo cęsum palmis ferre patienter, aliãq; etiam maxillam parare: & auferenti tunicam, etiam pallium concedere: sed & mille adigenti passus, per duo quoq; alia præbere comitatum: vt quod his maius erat, cũ omni facilitate susciperes. Et quidnam, inquit, his maius est? Videlicet ista facientẽ nulli esse prorsus inimicum, immo quod potius est, atq; perfectius, etiã illius a quo læditur amicum. Non.n.dixit, non oderitis: sed, diligite, inquit: nec ait, nolite nocere, sed benefacite: quod si aliquis diligẽter examinet, horum quoq; ipsorum aliud, &
H multo his maius additamentum videbit. Neq;.n.vtcunque inimicos amari docuit, sed pro inimicis etiam supplicari. Vidisti nempe quantis ad perfectionem gradibus ascenderit, & quemadmodum nos ad ipsum virtutis cacumen eduxerit: a superioribus igitur ad inferiora numerando descẽde. Primus, ne prior iniuriam ordiare. Secundus, vbi est iniuria cœpta, ne tu illam eodem pacto propellas: tertius, ne par pari referas, sed quiescas. Quartus, vt etiam præbeat seipsum ad iniuriam sustinendam. Quintus, vt etiam ad maiora se præbeat, q̃ vult ille, qui fecit. Sextus, non odisse a quo ista perpetitur. Septimus, etiam diligere lædentem. Octauus, beneficijs quoq; eum liberter afficere. Nonus, etiam deum pro aduersario deprecari. Perspexisti celsitudinẽ philosophiæ, & idcirco tã claro est digna ptæmio, quia tam magno est subiecta præcepto: quodq; ingentem semper animam, & studium omnino multum requirat: nã, & præmium illi tale proponit, quale priorum omnino nulli. Neq;.n.terræ hic meminit, sicut in mitibus: nec consolationis ac miserationis, sicut in lugentibus, atque miserentibus, neq; regnum cœlorum memorat, sicut in pauperibus spiritu, persecutionemq; patientibus, sed quod his erat lõ I
ge sublimius, vt scilicet fierent similes dei, prout tamen hominibus id esset possibile. Vt sitis, inquit, similes patris vestri, qui in cœlis est. Tu vero diligenter nota quemadmodum, neq; hic, neq; in superioribus patrem suum vocet. Nam ibi quidem, vbi deiuramentis agit, deum appellat, magnumque regem: hic vero eorum patrem vocauit: id autem facit, vt sermonẽ de hoc opportunius in tempus reseruet. Deinde ipsam quoq;, similitudinem proferens: Qui inquit, solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos, & iniustos. Nam & ipse quoque non modo non odit (inquit) cõtemptores suos, verumetiam beneficijs munerat. Et certè nequaquam est æquale peccatum, non modo propter cumulum beneficij, verũetiam propter eminentiam dignitatis. Tu.n.a conuerso pateris iniuriam, ille vero a seruo, & quidem mille beneficijs affecto. Et tu quidem verba donas, pro illo videlicet supplicando, deus vero res ipsas satis magnas, satisque mirificas, quotidie solem reducens, & opportunas per totum annum pluuias submini strans. Sed tamen concedo ita esse te illi prorsus æqualem, vt hominem homini esse possibile est. Noli igitur odisse malum tibi hic aliquod inferentem, sed magis ama, quasi multorum tibi conciliatorem
K bonorum, teque ad amplissimum honorem lædendo ducentem, alioquin, & dolorem passus es, & futura mercede nudatus. Quòd certè extremæ omnino dementiæ est, vt aliqui cum maiora perpessi sint, nequaquam minora sustineant. Et quemadmodum, inquies, fieri ista possibile est? Vidisti deum hominem fieri, & eousque pro tua descendentem salute, tanq; propter te esse perpessum, & adhuc inquiris, & dubitas quemadmodum possibile sit iniurias donare conseruis? Non audisti eum in pa- Luc.23
tibulo dicentem: Pater dimitte eis, non e. c
nim sciunt, quid faciunt? Nõ audisti Pau- Ro.8.f
lum

sum dicẽtem: Christus Iesus qui mortuus est, qui & resurrexit, qui & sedet ad dexteram dei, qui etiam interpellat pro nobis? Non vides, quia & post crucem, & post resurrectionem Iudæis interfectoribus suos apostolos miserit, bona illis innumera portãtes, sed ab eis mala innumera passuros? At tu plurimum omnino læsus es? Verum quid tandem tale perpessus es, quale tuus, immo omnium dominus? vinctus loris, verberatus flagellis, palmis ora temeratus, conspurtus à seruis, ad mortem vsque deductus, & mortem omnium turpissimam, & infensissimam, & hoc postquam beneficia
L eis mille contulerat. Sin autem omnino nimis læsus es, idcirco nihilominus beneficium refer nocenti, vt & tibi facias maiorem coronam, & fratrem periculo grauissimi languoris absoluas. Nam & medici quando iniurijs, & calcibus cæduntur furentum, tunc illorum magis magisque miserentur, tum maxime ad reddendam illis sanitatem parantur, scientes quòd excellentiam morbi significat ea iniuria. Et tu igitur de inimicis eandem teneto sententiam, sicque vtere tibi iniuriari cupientibus. Illi nanque sunt maxime ægroti, omnemque violentiam sustinentes. Libera te igitur a pessima læsione, & tumescentem in te iram remitte. Libera te a sæuissimo dæmone, proprię.s.mentis furore. Nam & cum aliquos a dæmone actos videmus, sæpe lachrymamur: non autem agimus, vt ipsi quoque eadem illa patiamur. Hoc igitur etiam in eorum quos diximus ratione seruemus: illorum.n.sunt similes iracũdi, immo illis longe miseriores, qui vtiq; scientes insaniunt. Propter quod & inueniabilis est eorum ista demẽtia. Noli igitur insultare iacenti, quinimmo miserere. Etenim si videamus aliquem horribiliter ve-
M xatum, & vertiginis suæ tenebris obtectũ, quiq; etiam malignum illum humorem vrgeatur euomere, porrigimus manum, & supportamus huc illucq; iactatum. Etsi vestimẽta ille nostra polluat nõ auersamur, neq; abijcimus ægrotum: sed illud tantũmodo vnum requirimus, quemadmodum a tam grãdi hac eum angustia liberemus. Hoc igitur ẽt erga istos faciamus, vt & supportemus vomentes, & confoueamus ægros: nec eos vspiam reliquamus, priusq̃ totam prorsus amaritudinem ponant: & tunc tibi gratiam, qui talis fuerit exoluet. Quando.n.eiusmodi æger a passione requieuerit, tunc liquido cognoscet, a quanta illum conturbatione sanaueris, & quid dico ab illo tibi gratiam? Deus te ilico coronabit, & innumeris remunerabit bonis, quia fratrem tuum grauissima ęgritudine liberasti: sed ẽt ille tẽ honorabit, vt dũm, modestiam tuam per cuncta miratus, Nõne vides pariẽtes fœminas, quemadmodũ assistentes sibi sæpe commordeant, & tamen illæ minime dolent? immo dolent quidem, sed ipsum dolorem fortiter ferunt, ac dolentibus, & partus vexatione cõscisis, maxime condolent. Harum igitur etiam memineris, & noli esse fęminis mollior. Cum enim mulieres istæ qnippe pertulerint, si pererint, huiusmodi mulieribus de impatientia fluxibilior non es, tũc A
te virum esse cognoscent. Sin autem videntur grauia præcepta, considera quia ideo aduenerit Christus, vt hæc in nostris mentibus sereret: & vtilia non amicis modo, verumetiam inimicis efficere. Propterea vtranque habere etiam curam iubet, & fratrum videlicet, quando dicit: Cum autem offers munus tuum ad altare, & inimicorum cum tibi eos diligere imperat, & orare pro ipsis deum. Et nõ solum dei ad hoc hortatur exemplo, verumetiam viliũ personarum. Si enim dilexeritis, inquit, diligentes vos, quã mercedem habebitis? nonne & publicani hoc faciunt? Tale quid di Heb.12
cit, & Paulus: Nondum vsque ad sanguinem restitistis aduersus peccatum repugnã b
tes. Si igitur hæc feceris, cum domino vti que perstitisti, si vero neglexeris, in publicanorum parte numeraberis. Nempe considera quemadmodum non tanta sit præceptorum magnitudo, quanta differentia personarum. Non modo igitur rem cogitemus ipsam, quòd sit videlicet difficile p̃ceptum, sed respiciamus, & præmium: & consideremus cuius efficiamur similes, implendo præcepta, quibus etiam comparemur peccata faciendo. Et fratri quidem te conciliari frattrem iubet, nec ante prorsus B
absistere, quàm inimicitias extinguat. Qñ vero de omnibus disputat, non iam huic nos necessitati subijcit: sed ea tñ, quæ a nobis debentur efflagitat, hoc quoq; ipso efficiens facilia præcepta. Quia.n.dixerat, ita persecuti sunt, & prophetas, qui fuerũt ante vos: ne propter hæc eos amarius haberent, iubet non modo, vt sustineant ista

facientes, verumetiam diligant. Perspicisne igitur quemadmodum radicitus prorsus euellat, & iracundiam, & concupiscentiam: tum illam quæ erga corpus est, tum istam, quæ erga pecunias, vel erga gloriam vitamq; præsentem? Hoc autem quanquã & ante iam feceris, multo tamen nunc amplius facit. Quando.n. pauper aliquis fuerit, ac mitis, & lugens, iram prorsus excludit, quando iustus, & misericors, habendi cupiditatem repellit: sed & cum mundo corde quis fuerit, obscœna profecto concupiscentia liberatur. Qui vero persecutiones patitur, & tolerat iniurias, & æquanimiter diuersorum obtrectationelaceratur: præsentia etiam iam cuncta despicit, atque ab omni fastu, ab omni gloriæ vanitate seiungitur. Cum igitur absoluisset his vinculis
C auditorem, atque ad varia eum certamina præparasset: aliter quoq;, & maiori omnibus diligentia hæc vitia rursus euellit. Cũ enim ab ira fuisset exorsus, & vndique neruos istius passionis excidisset docendo, atque dixisset: Et qui rascitur fratri suo, & qui racha vocat, & qui fatuum, puniatur: & qui offert munus, ne ad altare accedat, priusquam inimicitiarum nodos exoluat: & qui habet aduersarium, antequam ingrediatur ad iudicium, ex inimico faciat amicum, rursus ad concupiscentiam regreditur, & dicit: Qui viderit oculis impudicis, sicut adulter puniatur. Qui scandalizatur à muliere turpi, vel ea, quæ iuncta est coniugio, vel a quolibet, qui ei per vsum familiaritatis incommodat, omnia hæc penitus ascindat. Qui mulieri iunctus est lege connubij, nunquam eam expellat, & alteram ducat. Per hæc enim pudendæ concupiscentię radices prorsus euellit. Iam vero hinc pecuniarum amorem coercens, præcipit nunquam omnino iurare, nunquam omnino mentiri: nec tunicam, qua quis induitur, aliquando ubi vendicare, quinimmo etiam pallium indulgere rapienti, ipsam quam exigitur corporis sui operam sponte geminare. Quòd certè plenissimum fecit desiderium, quo erga pecunias ardorem extingueret. Post ho
D rum igitur variam præceptorum coronam inducit consequenter, & dicit: *Orate pro calumniantibus, & persequentibus vos*. Per quod scilicet auditorem ad supernum philosophiæ cacumen eduxit: sicut enim maius est cædi palmis, quam esse mitem: vt perfectius est rapienti tunicam etiam pallium suum cedere, quam esse misericordẽ: vt constantius est pro iustitia passum aliquid ferre patienter, quam ipsam exercere iustitiam: atque vt grandius est, vel ad operam comprehensum, libẽter sequi: vel maxillam alteram præbere ferienti, quam esse pacificum: ita celsius est persequentibus benedicere, quam ipsam persequentium molestiam sustinere. Vides certè, vt paulatim auditores suos ad fastigia prorsus euehat ipsa cœlorum. Quonam igitur digni supplicio sumus, qui cum ad similitudinem dei vitam nostram informare iubeamur, forsitan ne gẽtilibus quidem inueniamur æquales? Si.n. diligere diligentes te, publicanorum est, atque gentilium, quando ne id quidem faciamus, cum iustis fratrum laudibus inuidemus, quæ non tormenta patiemur? Qui enim iubemur iustitia supraire Pharisæos, gentilibus quoque inferiores iacemus. Quemadmodum igitur, re
I sponde quæso, videbimus regnum futurũ? Quemadmodum sacrũ illud merebimur adire vestibulum, qui nec publicanis quidem ipsis inuenimur meliores? Id enim signauit dicendo, Nonne & publicani hoc faciunt? Quòd vero, vel præcipuè doctrinam eius admirabilem facit, vbique cum multo etiam cumulo præmia ponit bonorum: vt est deum videre, regnum accipere cœlorum, & in dei filios adoptari, & misericordiam consequi, & consolationem mereri, & mercedem recipere copiosam. Sicubi vero opus est etiam tristium mentione, strictius istud attingit, & parcius. Nam gehennæ quidem nomen semel in tantis sermonibus posuit, & in alijs quibusdam simili breuitate perstrictis: sæpe autem cohortatorio magis, quam comminatorio sermone vtens, corrigit auditorem dicendo, Nonne & publicani hoc faciunt? Et, si sal infatuatum fuerit: & minimus vocabitur in regno cœlorum. Est vero ibi etiam ponit peccata pro pœnis, vt supplicij pondus potius per semetipsum auditor intelligat: vt cum dicit, mœchatus est eam in corde suo, & facit eam mœchari: & quod abundantius est, a malo est. Intellectu quippe potientibus ad emendationem sine pœnæ nomine commemorata peccati sufficit magnitudo. Propter, quod hic etiam publicanos, atque gentiles producit in medium, vt tales discipulis

Mar. 5. g
& Luc. 14. g
Mat. 5. e
Mat. 5. d
F

pulis comparando personas, ad virtutem illos ẽt pudore succedat. Quod ẽt Paulus
1.Th.4 c fecit dicendo. Sicut & cæteri, qui spem nõ
Ibid.b habent, & sicut gentes, quæ ignorant deũ, ostendens qm nihil ab eis supra modum exigat, sed mediocre quiddam, & plurimis vsitatum. Nonne, & Ethnici, inquit, hoc faciunt? Sed non hic tamen sermonem terminat, quẽ certè opportunius finit in præmijs, spebusq; melioribus, dicens: *Estote ergo perfecti, sicut & pater uester cælestis perfectus est*. Sæpissime cœlorum nomen, ac fere vbiq; dissieminat, ab ipso ẽt præmiorum loco eorum animos suscitando: adhuc.n. infirmius quiddam, crassiusque sapiebant.
Præueniendi fratres salutatione. Omnia igitur, quę dicta sunt iugiter mente voluentes, plurimam etiam inimicis studeamus impendere charitatem, & ridiculam illam consuetudinem omnino pellamus: quam rationis inopes plurimiq; patiuntur, expectantes vt prius salutentur ab amicis: quique illud quod plurimam certe beatitudinem continet negligentes, hoc quod est plenum irrisionis adamarunt. Cuius.n. rei gratia cum salutatione non præ
G uenes? quia hoc, inquit, expectat. Propterea ergo præcipue ad hoc oportet aceurrere, vt tu notius accipias humilitatis coronam. Non, inquit, sed quia idipsum ille quæsiuit. Et quid hoc satisfactione deterius? Quia, inquit, ille mihi factus est mercedis occasio, nolo hanc accipere mercedem. Si enim ille re saluter prior, nihil tibi proficiet amplius, quàm etiam salutanti, immo illi potius hoc proderit, qui te anticipare officio. Si vero tu prius ad salutandum properes, luerum de illius tumore cepisti, & largissimum quendam fructum de illius superbia ẽt messuisti. Quẽadmodum igitur non extremæ omnino verecundiæ est, vt qui nudis etiam verbis tantum capere fructum possumus, eum tñ sponte perdamus: & super quo culpamus alterum, in idipsum nihilominus incidamus? Si enim culpas quoniam prius ab alio salutationis expectetur officium: cur, obsecro, quod reprehẽdis imitaris. Quodque ipse malum esse conquereris, cur & hoc quasi bonum rursus exequeris? Vides certe quàm nihil sit omnino vecordius homine inter vitia viuente: propter quod obsecro, fugiamus hunc tumorem maligNum pariter atque ridiculum. Mille quippe hic animorum morbus amicitias dissipauit, multasq; operatus est simultates, & H ideirco huius quoq; hoĩes nos præuenia mus officio. Qui.n. & cędi palmis, & cogi, atque nudari ab inimicis iubemur, & tamen ferre patienter: qua tandem digni venia sumus, qui in salutatione nuda tam grande vitium contentionis ostendimus? Despiciemur, inquis, & consputabimur prorsus, cum ei hoc donauerimus. Et ne contemnaris homo, offendis deum? Ne contemnat te conseruum seruus, deum ipse contemnis, & eum certe qui tantis beneficijs te honorauit? Si enim indignum est, vt te qui eiusdem honoris es despiciat: quanto indignius est a te contemni deũ, qui omnium est creator, & dominus? Post hæc vero etiam illud expende, quoniam quando te ille contempserit: tunc tibi maioris fiet mercedis occasio. Propter deum enim nimis ista perpeteris, quia. f. legem eius audisti. Hoc.n. quo tandem digno honore pensandum est: quibus diadematibus conferendum? Mihi vero magis prouenire inimicitias sustinere propter deum atque contemni, quàm vel a cunctis regibus honorari. Nihil enim prorsus, nihil huic potest gloriæ comparari. Hanc igitur I insequamur, sicut ipse præcepit, & oĩno nihil esse omnia humana ducamus. Sed certam ostendentes philosophiam, vitam nostram in cunctis prorsus officijs ordinemus. Hinc enim merebimus frui, & possessione cœlorũ, & gloria eorum, q̃ ibi sunt præmiorum: quasi angeli cum hoĩbus ambulantes, tanq̃ virtutes cœlorum in terrarum regione degentes, vt extra omnem conturbationem positi, omnemq; mœrorem, etiam bona ineffabilia cõsequamur: quibus nos oẽs contingat potiri, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi cui gloria in secula seculorum, Amen.

Homilia xix. ex capite vi.

Attendite autem ne faciatis eleemosynam uestram coram hominibus, ut uideamini ab eis. Importentissimam hic hominum eliminat passionem, rabiem quandam. f. ac furorem, quem ab alijs vitijs emendati, de inanis gloriæ amore patiuntur. Nam inter principia quidem ipsa doctrinæ nihil super hac passione distulit. Erat quippe superfluum, si priusquam aliquid sanctorum operum facere suaderet, qũo ea face-

Universidad de Deusto
Biblioteca

zent, & quemadmodum singula quæque exequerẽtur doceret: postq̃ vero in studiũ illos philosophiæ induxit tunc iam pestẽ illis istam, quæ illis importune assistere cõ
K suevit, interimit. Neq; n. vtcunque gignitur ægritudo, sed cum plurima ex his, quę præcepta sunt, fecerimus. Oportuit ergo prius inserere virtutem, & tum demũ noxium illi istius passionis germen necare. Et considera vnde ipsum sumat exordiũ, ab eleemosyna. scoratione atque ieiunio. In his enim maxime solet gloria cohabitare virtutibus. Nam Pharisæus quoque ille hinc fuerat inflatus, atq; dicebat: Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo: & hoc in ipsa glorians oratione promebat, quam certe ad ostentationem emisisse conuincitur. Quia enim nullus tunc illi adstiterat alter, publicano se ostentando dicebat: Non sum qualis Publicanus iste, vel cæteri hominum. Considera vnde saluator noster fuerit exorsus, qui quasi de insidiosissimo aliquo serpente loqueretur potentissimoq; furandi, ei vtique qui non tota prorsus mente vigilasset. *Attendite*, inquit, *ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus*. Sic etiã Paulus Phi-
Phil. 3. a lippenses monens: Videte, inquit, canes, videte malos operarios. Clam quippe ingreditur bestia, cunctaque bene orientia intus maxima cum quiete, & absque vllo sensu perdentis exportat. Quia igitur plu-
L rimum fecit de eleemosyna sermonem,
Mat. 5. g deumque adduxit in medium, qui Solem suum oriri facit super bonos: & malos: atque auditorem ad liberalitatem vndique coharratus, etiam gaudere persuasit largitate donandi, consequentissime cuncta prorsus, quæ pulcherrimam, & feracissimam hanc oleam necare nituntur, euellit: propter quod ait, Attende ne eleemosynã vestram faciatis coram hominibus. Illa vero, quæ superius dicta est, dei est propria misericordia. Tum vero dixisset, ne faciatis coram hominibus: adiecit, vt videamini ab eis. Et videtur quidem idipsum etiam ante dixisse. Sed si aliquis diligenter expendat, non hoc vnum atq; idem, sed aliud quidem illud, aliud vero esse istud inueniet. Multam enim præceptum hoc continet cautionem, & ineffabilem quandam dei erga homines curam: id vtiq; prouidentis, ne cuius hi mercedẽ operis amittant. Potest enim aliquis etiam coram hominibus eleemosynam facere, nec tamen hoc ideo facere, vt eam oculis hominum ostentet: & aliquis non coram hominibus faciens, eo tamen animo facere, vt se id facientem optet videri. Propter quod non omnino indiscretè factum ipsum, sed voluntatem aut coronat, aut punit: nisi enim M
hæc diligentia fuisset adiuncta, fecisset plurimos ad misericordiam segniores: quia scilicet non omnes vbique possent per cuncta id facere latenter. Propterea ab huiusmodi vinculo necessitatis absoluens, non finis operis, sed voluntati operantis mercedem, damnumve decernit. Ne enim diceres, cur ergo sustineo detrimentum, si quod etiam facio, alter aspexerit? Non hoc, inquit, requiro: sed tuam profecto mentem, modumque miserendi. Curare quippe vult animam, atque omni ægritudine liberare. Postquàm igitur datum illud explodit, quod dari ad ostentationem solet, quantumque id damnum inferret, edocuit: est enim vane istud, frustraque fecisse: animos eorum rursus exuscitat, dum & patrẽ memorat, & cœlum, ne scilicet solo eos damno mercedis exterreat, verumetiam illius a quo sunt geniti memoria coercet. *Non habebitis*, inquit, *mercedem apud patrem vestrum, qui in cœlis est*. Verum ne hic, quidem stare contentus est, sed ad vlteriora progreditur, alijsque rursus modis plurimum eos ab inani gloria hortatur. Sicut enim superius Publicanos posuit atq; Ethnicos, vt imitatores malorum de personarum etiam qualitate confunderet: ita hic quoque commemorauit hypocritas. *Cum*, inquit, *facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt*. Non ga A
vero illi stipem ad signum erogant tubatum, sed maximam in eis volens notare ostentationis insaniam, opportunissimè translatione verborum vitij eorum redundantiam publicauit. Et bene hos nominauit hypocritas. Erat quippe facies quidem ipsa miserantum: mens vero inhumanorum, atque crudelium. Non enim vt proximorũ miserererentur dabant, sed vt ipsi delectatione gloriæ pascerentur: quod certè erat crudelitatis extremæ, alios quidem fame, hos autem peruersis honoris auiditate captari, & non toto cum affectu operis, ac mentis affectu periculum soluere proximorum. Non ergo tantummodo dedisse eleemosynam, sed quemadmodum oportet

tet dedisse, virtutis est. Postquam illos sufficienter igitur notauit, ac tetigit, maximã certe audientibus incutiens verecundiam: iam hic tam grauiter ęgrotantem corrigit voluntatem. Cumq; ostendisset qũo non fieri deberet eleemosyna quemadmodum debeat fieri rursus ostendit. Quoniam igitur modo fieri debet? *Nesciat*, inquit, *sinistra tua, quid faciat dextera tua*. Hic quoque non manus voluit intelligi, sed exaggeratum posuit hunc sensum. Si, inquit, possibile est teipsum quoque ignorare quod facis: sit tibi hoc prorsus in studio, non (vt
B opinantur quidam) ab iniustis tantum hominibus misericordiæ opus voluit abscondi: cunctos enim iussit omnino celari. Deinde animaduerte merces ipsa quanta sit. Quia enim erat inde etiam supplicium, hinc iam ostendit, & præmium, vt eos ad viam rectam ex vtroque compellat, atque ad doctrinæ excelsa perducat. Docet quippe, vt sciant deum vtique esse præsentem: & quia non vsque ad hanc tantummodo vitã, vel bona, vel mala nostra peruenianti: sed quia terribile nos expectat post ista iudicium, & sua vnicuique actuum retributio reseruatur, ac pro diuersitate operum, vel pœna, vel gloria: & quia nec magnum, nec exiguum alicuius opus latebit, etiam si ad præsens omnes prorsus homines celare videatur. Hæc nanque cuncta memorauit, dicẽdo, *Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi*. Propter quod magnum omnino facere eleemosynam, atque honestissimum residere ostendit theatrum, quod cupiebat potissimum, hoc cum magna illi copia largiendo. Quid desideras, inquit?
C nonne esse aliquos operũ spectatores tuorum? Ecce igitur habes non angelos atque archangelos tãtum, sed etiam horum omnium deum: quòd si habere etiam homines spectatores concupiscis, ne hac quidẽ, quam præcipue cupis, mercede priuaberis: sed cum opportunum tamen tempus aduenerit: quando certe cum maximo tibi hoc cumulo præstabitur quod requiris. Nam modo quidem si spectari velis, decẽ vel viginti, aut centum tantummodo hominibus ostentare te poteris: si vero nunc latere curaueris, tunc ipse te prædicabit deus toto prorsus orbe præsente. Itaque si opera tua maxime sciri cupis, nunc illa occulta diligenter, vt eadem tunc ad maiorem tumultum spectent honorem, deo scilicet, ea faciente manifesta, & ea referente prorsus, coramque omnibus prędicante. Nunc vero cuncti te culpabiliter videntes, quasi gloriæ inanis auidum: si vero te viderint a deo coronatum, non modo non culpabũt verumetiam admirabuntur omnes atque laudabunt. Cum igitur maximam quęas accipere mercedem, magisque admirationi esse cunctis, si modo exiguum tempus expectes: perpende quanto sit omni dementiæ, vtrunque id patiter amittere, & eum qui a deo mercedem operis efflagitet ad spectandum ipsum opus homines aduocare. Si enim ostentare nos volumus, patri ante omnia nos studeamus ostende- D
re, qui & coronandi nos tenet potestatem, & mercede priuandi. Et certe etiamsi futuri præmij damna non essent, tamen gloriæ cupidos non decebat diuinum spectaculum relinquentes malle oculis placere mortalium. Cuius. n. stoliditatis est, vt ad spectandas virtutes eius rege properante, illum quidem relinquat, ac negligat: ab egenis vero atque mendicis spectari velit, ab eisq; potius laudem requirat? Idcirco igitur non solum nos ab ostentatione nostri etiam vetat, verumetiam nobis studiũ indicit latendi. Non enim est hoc prorsus æquale, siquidem minus agit qui apparere non studet, quàm qui studuit, & latere. [Cum autem oratis, inquit, nolite fieri sicut hypocritæ, qui amant in synagogis, & in angulis platearum stantes orare, vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Tu autem cum oras, intra in cubiculum tuũ, & clauso ostio, ora patrem tuum in abscondito.] Rursus etiã istos hypocritas vocat, & omnino conuenienter, ac proprie, qui deum, scilicet se orare simulantes, mortalium oculis ingeruntur: non iam orantum, sed ridiculorũ prorsus hominum gerendo personam. Qui enim ad supplicandum paratur: omnibus relictis, illum intuetur vnũ, E
qui habet donandi, quod petitur, potestatem: Si vero istum relinquens, per diuersa errabundus vageris, & vbiq; oculos, mentemq; circunferas, post longissimas preces vacui a pfecto manibus abscedes, hoc quippe ipse voluisti propterea non dixit, recipient mercedem suam, sed, receperunt, inquit, ab his tñ duntaxat, a quibus etiã concupiscunt. Neq; n. hoc voluet deus, qui certe eã, quæ ab ipso est, vult tribuere

Universidad de Deusto
Biblioteca

mercedem: illi vero eam, quæ est ab hominibus requirentes, nequaquam iam ab illo merẽtur accipere, propter quem nihil omnino fecerunt. Tu vero misericordiam dei cum admiratione cõsidera, qui pro his quoq; quæ à nobis rogatur, bonis mercedem se pollicetur daturum. Vituperans igitur illos, qui nõ ita, vt oportet, officio orationis vtuntur: & vituperans tum a loco, tum ab effectu: cum ostendisset nimis eos esse ridiculos, optimum illum modum orationis inducit, iuxta quem certè mercedẽ tribuit orantibus. Intra, inquit, in cubicu-
F lum tuum, quid ergo? In ecclesia, inquis, non oportet orare? Et valde quidem, sed cum hac vtique, qua diximus, voluntate. Vbique. n. deus quo aliquid facias spectat intuitu: alioquin etiamsi cubiculũ ipsum fuetis ingressus, idq; cum ostẽtatione tui, vt. s. intelligaris secretè oraturus, obclusueris: nihil tibi ad celandam orationem ostia præstiterunt. Vide igitur hic quoq; quam diligenti rem distinctione signauerit, dicẽdo, vt videantur ab hominibus: etiamsi ostia cubiculi tui obseres, hac tamen te cautione vult tenere virtutem, vt etiam mẽtis tuæ ianuas claudas. Nam cũ vbiq; opportunum sit ab inani gloria liberum habere pectus, ac vacuum: tamen in oratione præcipue. Qui. n. absq; hoc etiam vitio frequẽter erramus, & auocati per diuersa distrahimur: si cum hac quoq; ægritudine ingrediamur ad orandum, ne ipsi quidem preces nostras audire poterimus: si vero eas nõ audimus ipsi, qui petimus, quemadmodũ vt a deo audiantur, rogamus? Et tñ sunt quidam qui post tot tantasq; denunciationes dei, tam sint in orationibus impudentes, vt etiam latentes corpore, omnibus se faciant voce manifestos, tumultuose omnino clamantes, sesq; ridiculos voce facientes. Nõne cernis quemadmodum publice quoq;, si quis ita ad quemlibet accedat petendo, cumq; magna quippiam voce poscendo, remoueat a se illum, cui tumultuo
G sius supplicabat? quod si idem iste quietè idipsum etiam faciat, ac modeste: tunc notius inflectet eũ qui potest tribuere, quod rogatur. Non igitur gestibus corporis, neque clamoribus vocis, sed intentione optimę voluntatis orationum vota reddamus: non cum sonitu oris, ac strepitu: non ad tam importunam ostentationem nostri, atq; iactantiam proximos nobis clamore appellemus: sed cum omni modestia, & contritione mentis, lachrymisq; secretis. Sed doles animo, & omnino non potes a clamoribus temperare: immo vero maxime dolentium est, illo vtique modo orare quo dixi. Nam & Moses dolebat, cumq; tacens oraret, audiebatur, & propterea ad il- Exo. 14 d
lum dixit deus: Quid clamas ad me? Anna quoque cum vocem nullam prorsus emitteret, omnia tamen, quæ voluit, impetrauit: quia. s. sola, & tota mente clamabat. 1. Re. 1. b
Abel vero non modo tacens, sed etiam defunctus orabat: & tamen sanguis eius emit Ge. 4. a b & Heb. 11. a
tebat vocem omni prorsus buccina clariorem. Clama igitur, & tu sicut ille sanctus, Iohel. 2. c
nequaquam omnino prohibeo. Dirumpe, vt propheta præcipit, cor tuum, & non vestimenta tua. De profundis, inquit, clamaui ad te domine. De imo prorsus corde vocentur hæc, & proprij pectoris contentus Psal. 129. a
arcano orationem tuam fac esse mysteriũ. H
Non consideras, vt coram regibus quoque omnis coerceatur tumultus, & maximum vndiq; silentium commendetur? Et tu igitur regalem ingressus aulam, nõ eam, quæ in terra est, sed illam, quæ multo est terribilior, videlicet in cœlo, plurimum reuerẽtiæ, atq; ordinationis ostende. Vnus. n. es ex angelorum choro, atq; archangelorum socius effectus, cum Cherubin quoq;, atq; Seraphin canis. Omnes nanq; isti cœlorũ populi maximum ordinem per cuncta cõseruant, cum timore, ac tremore multo, regi omnium deo cœleste illud carmẽ, & sacros semper hymnos canendo. Istos igitur tempore orationis admisce, & mysteriorũ eorum imitatos efficere. Non enim homines oras, sed deum certè vbiq; præsentem, & antequam vox tua insonet audientem, omniaq; cordis arcana cernentem. Si ergo sic oras, plurimam accipies profecto mercedem. *Pater*, inquit, *tuus qui uidet in abscõdito, reddet tibi in palam.* Non ait, donabit tibi: sed, reddet, inquit. Debitorem tibi eum quippe constituit, teq; magno pro hoc ẽt honore donauit. Quia. n. ipse inuisibilis est, vult orationem quoq; tuã a nullo omnino sentiri. Deinde ipsa ẽt orationis verba commemorat. *Orãtes ergo, nolite multum* I
loqui, sicut Ethnici faciunt. Cum superius de Supra. e
eleemosyna certa ratione etiam differeret, tantummodo pestem illam, quæ de vanæ gloriæ nasci solet amore compescuit, nihilque aliud adiecit: neque enim dixit,

vnde

vnde oporteret eleemosynam facere: de laboribus profecto iustis, non de auaritia, nec rapina. Hæc siquidem res nulli erat prorsus ambigua, quanquam ipsam satis iam superius commendasse videatur, cum esurientes sitientesq; iustitiam appellauit beatos. In oratione vero quiddam etiam aliud iunxit, multiloquium vtique coercẽdo: & sicut ibi hypocritas, ita hic Ethnicos notauit, vt vtrobique auditorem personarum vtilitate suffunderet. Quia enim vt alia multa, ita hoc quoque, vel maxime animum tangit, ac mordet, cum scilicet, ali quis desperatis hominibus comparatur: hinc eos præcipue a vanissimis ostentationibus subducit. Bathologiam vero hic loquacitatem vocauit, qua tunc vtique vtimur, cũ nõ vtilia nobis a deo poscimus: vt potentias scilicet adipiscamur, & glorias, & vt superemus inimicos, atque vt multis opibus affluamus, & omnino ea quæ nobis sunt nihil profutura: nouit enim quicquid nobis opus sit. Super hæc vero videtur mihi longas orationes vetare: longas
K vero dico, non tempore, sed multitudine, & prolixitate verborum: perseuerare quippe oportet, quæ sunt vtilia poscentes. Ora-
Col. 4. Luc. 18 tione, inquit, instate. Nam & ipse dominus ad viduæ illius, & immisericordis, & crudelis iudicis nos mittit exemplum, vt
Luc. 11 orationis instantiam ex illius interpellationis importunitate commendent. Et cũ intempesta nocte venisse aliquem dicat ad amicum, eumque dormientem de lectulo suscitasse, illumque hoc non tam familiaritate, quã sedulitate meruisse: nihil aliud omnino, quàm vt ipse frequenter interpellaretur, admonuit. Non tamen iussit, vt orationem versibus mille compositam deferrent ad eum, ipsique recitarent. Hoc enim omnino reprobauit dicendo. *Putant enim quòd in multiloquio suo exaudiantur. Scit enim*, inquit, *pater uester quid uobis opus sit*. Et si, inquis, ille nouit, cuius tandem rei gratia nos oportet orare? Vt scilicet deum non doceas, sed inflectas, vt familiaris efficiaris interpellationis frequẽtia: vt humiliteris orando vtq; peccatorum tuorum sæpe recorderis. *Vos autem cum oratis sic orate*.

Homilia xx. de oratione dominica, ex cap. vi.

Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Vides nempe quemadmodũ L
continuo animam auditoris erexit, quem totus omnino beneficij inter principia ista commonuit patrem quippe dicendo, & veniam peccatorum, & pœnarum interitum, & iustificationem, & sanctificationem, & liberationem, & filiorum adoptionem, & hæreditatem dei, & fraternitatem cum vnigenito copulatam, & sancti spiritus dona largissima, vno sermone signauit. Impossibile est enim deum patrem vocari ab eo, qui non omnia hæc bona fuerit consecutus. Duplici igitur modo eorum animo accendit, ex eius, scilicet quẽ patrem nominant diuinitate, & magnitudine beneficiorum, quibus ipso donante potiuntur. Cum vero deum esse dicit in cœlis, non ibi eum hoc dicendo concludit, sed a rerris abducit orantem, eumque supernis habitaculis, ac regionibus affigit excelsis. Similiter etiam docet generalem orationem facere pro fratribus. Non enim dicit, pater meus, qui es in cœlis: sed pater noster qui es in cœlis: vt pro cõmuni scilicet corpore precem fundas, & vbique non tam propria commoda, quàm proximorum petas. Quo quidem ipse, & inimicitias interemit, & superbiam repri- M
mit, & explodit inuidiam, & introducit matrem bonorum omnium charitatem, & humanarum rerum inæqualitatẽ prorsus expellit, & miram regis cum paupare æqualitatem honoris ostendit, si tamen in maximis, & ad æternam gloriam necessarijs communione sociemur. Quid enim noxæ de terrena ignobilitate metuendum est, quando cœlesti omnes nobilitate coniungimur? cumque nullus alio amplius de illo honore possideat, neque locuples paupere, neque dominus seruo, neque iudex ministro, neque ex milite, neque philosophus barbaro, nec sapiens imperito? Cunctis enim vnam atque eandem nobilitatem donauit deus, cum dignatus est omnium pater vocari. Postquam igitur istius eos nobilitatis admonuit, per quam dati quoq; cœlitus doni species cõprehendit: postquam illis æqualitatem inter fratres honoris ostendit, & vtilitatem charitatis inseruit: postq̃ eos, & abduxit a terra,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& cœlo prorsus affixit: consideremus quidnam eos postulare præcepit: quanquã hoc loco sermo ipse facile possit totius disciplinam virtutis inserere. Nam qui communẽ patrem nominat deum, videtur se idoneũ profiteri, qui congruum meritum ennuerationis ostendat, ne scilicet tanta nobilitate indignus appareat: sed potius par gratiæ præstet. Et studium. Sed contentus hoc solo non fuit, siquidem addit, & cætera. *Sanctificetur nomen tuum.* Digna prorsus eo, qui eum patrem appellauit oratio, nihil omnino prius quãm pro illius gloria supplicare, omnia vero reliqua secundo loco dncere, infraque laudes eius numerare. Sanctificetur quippe, est glorificetur. Qui qui quidem gloriam propriam maiestatis suæ plenam semper obtinet, & æqualem iugiter permanẽtem. Rogare autem orantem iubet, & vt per vitam nostram glorificetur: quod etiam superius profecto commorauit, dicendo: Luceat lux vestra corã hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Nam & Seraphin glorificantia deũ hac voce resonant: Sanctus, Sanctus, Sanctus. Sanctificetur igitur, hoc est dicere, glorificetur. Dignare, inquit, vitam munda conuersatione seruare, vt per nos cuncti te omnino glorificent. Quod rursus philosophiæ perfectæ est, tam irreprehensibilem omnibus exhibere vitam, vt eam singuli quique mirantes, dominum de seruorum sanctitate collaudent. *Adueniat regnum tuum.* Hoc quoque gratissimi omnino serui est, neque inhærere præsentibus, neque magnum aliquid ea, quæ videntur putare: sed ad patrem semper vrgeri, semperque in futura gestire: quod certe de optima oritur conscientia, & mente terrenis oĩno rebus exuta. Hoc igitur, & Paulus pſingulos desiderabat dies, propterea; dicebat: Et ipsi primitias spiritus habẽtes, & ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum expectantes, redemptionem corporis nostri. Qui enim isto amore succenditur: neq; vitæ huius operibus inflatur, neque humiliatur aduersis, sed tanquam in ipso iam cœlo habitans, vtriusque huius inæqualitatis immunis est. *Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra.* Videsne optimã consequentiam? Nam cum desiderium imperauerit futurorũ, atq; ad perfectionem illam nos iusserit sp vrgeri quandiu tamen illuc non pergimus, etiam hic degentes iubet conuersationem cum cœli habitatoribus habere cõem. Nam desiderari quidem conuenit cœlos, & ea, quæ habentur in cœlis: tamen & antequam superna illa præstetur habitatio, cœlum quodammodo fieri iussit è terra, vt.s. tales sint etiam dum in ea degunt, ita & omnia faciant, & loquantur, quasi qui prorsus conuersentur in cœlo. Denique pro hoc etiam esse dominum deprecandum. Nihil est etiam quod propter terrenarum rerum habitaculum ad supernarum virtutum perfectiones homines prohibeat peruenire: est quippe possibile, vt in terrarum adhuc regione degentes, quasi iam in cœlis habitent, ita cuncta perficiant. Quod igitur dicit omnino etiã tale est. Sicut ibi fiunt omnia libere, & non alia quidem audiunt angeli: alia vero etiam contemnunt, sed voluntati cedunt diuinę, & in omnibus obsequuntur: potentes, inquit, virtute, facientes verbum eius sic etiam nos effice dignos, qui non ex dimidio, sed prorsus ex integro ea, quæ in tua sunt voluntate, faciamus. Vidisti nempe quemadmodum, & humilitatem docuerit, ostendens quia perficere virtutẽ non nostri sit studij: tantummodo, verumetiam gratia dei. Et rursus cõmunem omnium curam vnumquemque orantium suscipere præcepit. Non enim dixit, fiat in me, vel in nobis voluntas tua, sed prorsus vbi terrarum, vt scilicet eradicetur error, & veritas inseratur, atque vndique vitijs explosis, virtus reuertatur, inq; illius cultu nihil prorsus terra distet a cœlo. Si enim hoc, inquit, fuerit: nihil, quantum spectat ad meritum, superna ab inferioribus discrepabunt, & si sit habitantium natura dissimilis, cum scilicet alios nobis angelos terra demonstret. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Quoniam dixerat, fiat voluntas tua, & in terra quemadmodum seruatur in cœlo: id autem loquebatur hominibus carnis fragilitate circundatis, ac necessitati naturæ interim subiectis, nec eandem habentibus impassibilitatem qua angeli perfruuntur: præcepta quidem sic dei a nobis fieri iubet, vt etiã ab illis dicit impleri: condescendit vero etiam naturæ fragilitati, ac si diceret: Conuersationis quidem diligentiam eandem a vobis efflagito, non tamen impassibilitatem requiro. Neq; n. concedit istud fragilitas

Supra. 5 b
Esa. 6. b
Ro. 8. d
Phili. 3.
Pſ. 102. d

litas ipsa naturæ, quę necessario certè cibo indiget sustentari. Tu vero considera quẽadmodum etiam carnalibus rebus plurimum spiritale societur. Nõ enim propter diuitias atq; delicias, non ob pretiosæ vestis ornatum, sed pro cibo duntaxat quotidiano iussit orari: & idcirco subiunxit, Panem nostrum quotidianum. Neq; hoc tamen fuit sermone contentus, sed adhuc signantius addidit dicens: *Da nobis hodie*, vt nequaquam illos vlterioris diei cura cõtereret. Cuius. n. dei spatium vsurum esse te nescis, quam ob causam illius solicitudine torquearis? Hoc etiam in consequentibus ptolixius imperauit, dicens: Nolite soliciti esse, inquit, in crastinum, volens ẽt nos vndiq; accinctos esse, & quibusdam velut pennis fidei instructos, semper ad cœlestia subuolare, nec amplius indulgere naturæ, quàm a nobis ipse necessitatis vsus exposcit. Deinde quia contingit, vt etiam post regenerationis lauacrum delinquatur, plurimum hic quoque miserationis ostendens, etiam pro peccatis, misericordem deum interpellare nos præcipit. Sequitur enim. *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Vidisti certè cumulum misericordiæ, post tantorum quippe abolitionẽ malorum, & ineffabilem gratiæ largitatem, iterũ peccantibus dignatur ignoscere. Quia. n. fidelibus oratio ista conueniat, & ecclesiæ regula ipsa testatur, & ipsius orationis exordium. Nondum quippe initiatus baptismatis sacramento, non põt deum patrem vocare. Si igitur fidelibus hæc aptatur oratio: orãt aut ministerio consecrati, vt eis peccata donentur manifestum est, quia neq; post baptisma remedium pœnitentiæ denegetur: nisi enim hoc docere voluisset, nunquam sic præcepisset orari. Quia vero commemorat quẽadmodum peccatorum veniã consequamur, ponamq; hanc viam nobis præstat ac facilem, & nosse profecto se, & docere declarat, posse ẽt post baptismum cõmissa peccata deleri: idcirco. n. hunc modum supplicationis induxit: de peccatis vero nos proprij, admonendo, bonũ humilitatis insinuat. Vt vero remittamus alijs imperando, ab omni nos liberat recordatione nequitiæ: dum vero nobis indulgentiã pollicetur, bonis nos prorsus spebus attollit, & exẽplo ineffabilis misericordiæ dei, nos ẽt ad dandam peccantibus in nos veniã cohortatur. Quod. n. maximè animad uerti conuenit, istud profecto est: qm̃ singulis quibusq; sententijs perfectionẽ virtutis includens, ẽt in precedentibus malitiæ nos prohibuerit recordari. Nam & sanctificari per os nomen dei, perfecta est conuersationis integritas. Et voluntatem eius fieri, idipsum rursus amplectitur: & posse deum patrẽ vocare, immaculatæ conuersationis indiciũ est. In quibus prorsus omnibus cõprehensum est, vt his qui in nos peccauerint, desinamus irasci. Nec tñ hæc dixisse contentus est, sed abundantius ostẽdere volens, quantã huius rei curã gerat, idipsum ẽt specialiter inculcauit: post quã impletam orationis formulã, nullius prorsus mandati meminit, nisi istius certe, qã ad dandã nos veniam concitauit: ait quippe, *Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet, & vobis pater vester cœlestis peccata vestra.* Itaq; a nobis tota hæc res sumit exordium, futurumq; de nobis, in nostra est potestate iudiciũ. Nec. n. vel irrationabilis quispiã, aut in magno aliquo, aut in exiguo delicto de iudicio dei conqueri posset, ipsum reũ, dm̃ illius fecit esse sententiæ. Quẽadmodum, inquit, tu tibi ipse iudicaueris, ita etiam tibi iudicabo. Si. n. dimiseris conseruo tuo, a me quoq; eandẽ gratiam consequeris: & certè nequaquam istud æquale est. Tu. n. remittis, cum certè quoq; ipsa remissione indigeas: deus vero cum nullius vnquã indigeat, ignoscit: tu conseruo remittis, deus seruo. Et tu quidẽ mille peccatorum reus, deus vero ab omni peccato prorsus extraneus: & tũ sic quoque abundantiam propriæ miserationis ostendit. Nam cum certè possis absq; hos quoq; tibi omnia peccata dimittere, vult tamen beneficium etiam per ista conferre, mille tibi occasiones mansuetudinis suæ ac pietatis ministrans, dũmodo hoc quod in te est belluinum, depellar, & iram qua flagras extinguar, teq; vndiq; tuis membris reiungat. Quid. n. quæso, dicturus es, cum a proximo aliquid passus sueris iniustè? tunc quippe peccatum est: si vero iustè, ne peccatum quidem est. Fac ergo te iniustè aliqua perpessum. talia proculdubio sunt, quę etiã tibi a deo poscis remitti, multoq; maiora. Sed ante ipsam quoq; veniam non exigua donatus es gratis, edoctus. s. humanam habere mentem, & omnem mansuetudinem eruditus. Supra hæc vero ẽt merces tibi in futuro

Infra. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

futuro ampla tribuétur: dum nullius a te exigetur ratio peccati. Quo non igitur digni supplicio sumus, cum tali nobis a deo potestate donata, ipsi salutis nostræ efficimur proditores? Quemadmodum vero in alijs causis, vt audiamur, rogamus, qui nobis ea ipsa quorum domini sumus non impendimus? [Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo. Quoniam tuum est regnum, & potentia, & gloria in secula, Amen.] Hic iam nostræ nos pro-
I fectò humilitatis admonuit, vt.s. reprimeret indomitæ mentis tumorẽ. Docet enim non quidem nos recusare certamina, nec tamen in ea audacius insilire: hoc enim modo, & nostra incipiet clarior esse victoria, & diaboli infœlicior pugna ridebitur. Nam protactos siquidem, in medium viriliter stare oportet ac fortiter: non prouocatos vero quiescere, & tempus expecta re certaminis, vt nos & vacuos ostẽdamus amore gloriæ, & plenos virtute constantiæ. Malum vero hic diabolum vocat: docens nos cum eo habere prælium, nullo vnquam fœdere dirimendum, & ostendẽs quia non sit talis ille natura. Cum enim omnis malitia de motu voluntatis oriatur, tostenditur bonæ absque dubio esse naturæ, etiam qui malus vocatur: quod certè dicitur merito propter redundantiam malignitatis. Et quia cum nihil sit læsus a nobis, inconciliabili aduersum nos certamine præliatur: & idcirco non dixit, libera nos a malis, sed a malo: nos videlicet erudiens, nusquã aduersus proximos amarius cõmoueri propter ea, quæ ab illis patimur mala: sed ab istis in illum transferre inimicitias, quasi in cunctorum. s. caput, & causam malorum. Postquam inimici nos commemoratione permouit, desidiamq; a nobis oẽm prorsus excludit: rursus mentem nostram confirmat, ac suscitat illius nos regis cui fideliter subdimur, commouendo, eumq; omnibus potentiorem esse mõstrãdo. *Tuum est regnum, & potentia, & gloria.*
K Si igitur ipsius est regnũ, nihil propterea oportet timeri, vtpote existente nullo, qui ei repugnare possit, sibiq; imperium vendicare. Quando.n. dixit, tuum est regnũ: ostendit illũ quoq; impugnatorem nostrũ, ipsi tñ esse subiectum, etiamsi repugnare videatur, sinente interim hoc deo. Nam & ille vnus de numero seruorum est, licet reorum miam, atque reproborum. Nec audebit aliqñ super vnum irruere conseruum, nisi prius ab omnium dño acceperit potestatẽ. Et quid ego de conseruis loquor? ne aduer Mat. 8. d
sus porcos ille quidem sumpsit audaciam, & Lucæ 8. c
ptiusquam permitteretur a domino. Neq; in boum, neq; in ouium greges, nisi potestatem super ea re accepisset. Si igitur mille adhuc esses gradibus inferior, deberes tamen iure confidere talem habens regem, qui facile omnia etiam per te possit efficere. Quoniam tuum est regnum, & potentia, & gloria in secula, Amen. Non n. tantummodo de instantibus te malis seruat, verumetiam te clarum potest facere, & in omnibus glorioſum. Sicut. n. potẽtia eius est maxima, ita etiam ineffabilis gloria, & hæc cuncta perpetua, nec vllo vnquam fine soluenda. Vides quemadmodum vndique spiritalem athletam perunxerat, atq; ad confidentiam præparauit? Deinde qã pauloante memoraui, volens dominus ostendere, quod super omnia memoriã malitiæ detestatur, eaque apud illum prorsus exosa sit: & è regione cunctarum omnino præcipuam aduersantem huic vitio virtutem diligat: post orationem ipsius nos rursus virtutis admonuit, & de constituta nimirum pœna, & de proposita gloria auditorem ad obedientiam mandati huius inducens. Si, inquit, dimiseritis hominibus, & pater vester cœlestis dimittet vobis: si vero non dimiseritis, neque ipse dimittet vobis peccata vestra. Idcirco, & cœlos rursus commemorauit, & patrem: vt hinc quoq; auditorem pudore suffunderet, si cum tanto sit patre generosus, ad malitiam fetirate rapiatur: atque ad cœlum vocatus, terrena, & carnali prorsus mente vilescat. Non solam quippe gratia dei esse filios, verum etiam oportet operibus. Nihil autem est, quod sic dei similes faciat, vt malignis, atque lædentibus esse placabilem, sicut etiam Supra. f
pauloante prænonuit cum diceretur: deus g
solem suum oriri facit super bonos, & malos. Propterea, & per singula quoque verba nos commonens, facere preces iubet M
dicendo, Pater noster, & fiat voluntas tua sicut in cœlo in terra: &, panem nostrum quotidianum da nobis hodie: &, dimitte nobis debita nostra: &, ne nos inducas in tentationem: &, libera nos a malo. Plurali vbique numero nos vti docens, vt proximis per cuncta placati, ne vestigium quidem in nobis iracundiæ relinqua-

linquamus. Quanto iam ergo inuenimur digni esse supplicio, post hæc omnia non modo non remittentes, verumetiam de inimicis a deo vindictam rogantes, & velut ex diametro legem transgredientes? Et hoc cum ille cuncta, & faciat, & dicat, ne ipsi mutius aduersum nos seditionibus inflemamus. Quid enim charitas omnium mater bonorum, ea quæ illi incommodãt tollens, vndique nos in vnum congregat copulando. Non est enim aliquis, omnino non est, non pater aliquis, non mater, non amicus, non alius quispiam, qui ita nos ali quando dilexerit, quemadmodum ipse, qui fecit nos deus. Et hoc de ipsis, quæ præcipit, potest maximè relucere. Si vero mœrores mihi obieceris ac dolores, cæteraque vitæ præsentis incommoda: considera in quantis illum quotidie offendas, & vlterius mirari desines, etiamsi plura horum mala videris irrogari: sed cum bono aliquis perfrueris, tunc potius stupebis, atque miraberis. Nunc verò ad incumben-
A tes quidem clades, & commotæ sæpius bellas respicimus: peccata vero quibus deum sæpe offendimus, quotidie non videmus, & idcirco propter ipsa frequenter affligimur. Quòd si vnius saltem diei nostra vellemus peccata numerare, tunc optimè disceremus quantorum rei essemus malorum. Itaque etiamsi alia vniuscuiusque vestrum peccata prætetiens, ea quæ hodie fecistis ostendero, & certè ignoro, quid vestrum vnusquisque commiserit: sed tamen tanta est copia delictorum, vt ille quoque qui non diligenter cuncta etiam cognoscit, multa tamen ex eis possit intelligere. Quis igitur nostrum non habuit in oratione desidiam? Quis non superbiæ est inflatus tumore? Quis non inanis gloriæ aurula ventilatur? Quis non de fratre detraxit? Quis non concupiscentiã admisit malignam, vel impudicis oculis aspexit? Quis non inimici cum passione animi recordatus est? Quis non æmuli sui aut cruciatus est prosperis, aut delectatus aduersis? Sin autem, & in ecclesia constituti, & breui in tempore tantorum efficimur, malorum rei: quales tandem nos futuros putamus, cum hinc fuerimus egressi? tantos fluctus patimur in portu: cum exierimus in pelagus illud malorum, forum dico, & vrbana
B negocia, & domesticas curas: putamus sine nos saltem ipsos poterimus agnoscere? Verumtamen tot, ac talium peccatorum compendiosam vobis ac facilem deus viam liberationis dedit, totiusque laboris alienã. Quis enim labor est fratri indulgere conturbanti? labor quidem in remittendo nullus, in retinendo vero inimicitias maximus. Siquidem iracundia liberari, magnã menti reddit quietem, & valde hoc est facilè volenti. Neque enim necesse est maria transfretare, nec longi itineris peregrinationem subire, nec montium excelsa conscendere, nec pecuniam impendere, nec corpus incendere: sed sufficit velle tantũmodo, & omnia continuo peccata deleta, Gala. 5.
sunt, Si vero non solum ipse non ignoscas verumetiam contra illum interpelles deũ quam iam, quæso, spem habebis salutis, qui etiam in eo ipso tempore, quo deo supplicas, eumque tibi propitiari cupis, maiores illi irascendi causas ministras habitu, quidem circundatus supplicantis, voces vero insonans bestiales, & contra temetipsum maligna illa verborum iacula contor C
quens? Idcirco igitur, & Paulus cum de oratione loqueretur, nihil magis, quam istius mandati custodiam flagitauit. Leuantes, inquit, puras manus sine ira & disceptatione. Si enim ne tunc quidem iram 1. Ti. 2.
remittis, cum misericordiam postulas, sed b
& valde malitiæ recordaris, & hoc sciens, quòd aduersus teipsum gladium dirigas: quando iam effici misericors poteris, pessimum quoque istud venenum malignitatis expuere? Quòd si nec dum istius vitij magnitudinem deprehendisti: considera cum idipsum in homines admittitur, & tunc saltem cumulum deo a te illatę videbis iniuriæ. Si tibi certè hominum quispiam, & supplicaret, aut vt eius misereris expostceret, deinde cum humi stratus iaceret: subito videret inimicum, tibique iam supplicare desineret, in illius vero cędem totus irrueret: nonne ad maximam te iracundiam concitaret? Hoc igitur ẽt deo accidere similiter opinare. Nã tu quoq; deo supplicãs, interea supplicationẽ relinquis, & sermonibus cædis inimicum: ac dei leges prorsus inhonoras, qui omnem aduersus contristatos iracundiã præcepit remitti, inuocans cum ac rogans, vt præceptis suis faciat ipse contraria. Nec tibi ad supplicium satis est, quod dei legem ipse transgrederis, sed deum quoque vt hoc faciat, deprecaris. Nunquid etiam ipse corã, quæ imperauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

D imperauit oblitus est? Nunquid homo est, qui illa præcepit? Deus profecto est, qui cũcta cognoscit, quique cum omni diligentia sua vult mandata seruari, tantumque abest, vt faciat illa, quæ postulas, vt te, qui hæc dicis, tantum quia dicis auersetur oderitq; pœnamq; abs te reposcat extremam. Qui igitur obtinere tu ab illo quæris, quæ summo cum studio vitanda esse præcepit? Sed sunt quidam, qui in tantam deuenere vecordiam, vt non modo aduersus inimicos orens, sed etiam filijs mala sæpius imprecentur, vtrorunq; si daretur, sanguinẽ degustare cupientes, quinimmo gustantes. Neq; n. dixeris, quia dentes corpori non infigas dolentis: quantum enim ad votum spectat animi, id quoq; multo est sæuius. Profectò fecisti rogans desuper aduersus illum iram venire, eumque mortis supplicio mancipari, omnemq; illius domum pariter euerti. Cum igitur hæc facias, nonne cunctis morsibus sæuiora? nonne telis omnibus sunt amariora? Non ita docuit Christus, non ita os tuum præcipit cruentari: quandoquidem oribus humanarum pastu carnium cruentatis linguæ, sunt huiusmodi sæuiores. Qui igitur fratrem salutas, quemadmodum Dominicum sanguinem
E gustas, qui tu sacra mysteria attingis, tam dirum mente gerẽs venenum? Cum enim dicas deo, dirumpe viscera eius, domumq; subuerte: omnia illius repentè disperde, cum mille illi impreceris interitus, nihil prorsus ab homicida differs, immo in nullo distas a fera quæ vesci hominibus consueuit. Quiescamus igitur ab hac ægritudine, vel furore: & beneuolentiam quam ergà contristatos fratres imperat, ostendamus: vt patri nostro, qui est in cœlis efficiamus similes. Quiescemus autem si propriarum voluerimus meminisse culparum, si cum diligentia cuncta in nobis studuerimus peccata disquirere, quæ & domi facimus, & publicè: quæ in foro, quæ in ecclesia: etsi non ab aliud prorsus, propter eam tamen quam hic haberi ostendimus negligentiam, impatiẽtiamq; mentis extremas luere pœnas merebimur. Nam prophetis certè psallentibus, & docentibus Apostolis, & deo nobis loquente erramus foris, inque animum nostrum secularium inducimus negociorum tumultus. Ac ne tantam quidem adhibemus dei legibus reuerentiam, quantam regijs edictis spectatores adhibent in theatris. Ibi quippe cũ leguntur hæ literæ, & præfecti, & consules, F
& senatus, & populus, stantes omnino cũcti, maxima cum quiete audiunt, quæ leguntur. Et si quis inter alta illa silentia repente prosiliens contra regem iniuriosus reclamet, supplicia extrema persoluet. Hic vero cum literæ cęlestes legantur, vndique resultant tumultus. Et certè ille, qui misit ista præcepta, longe est rege sublimior, & theatrum illud honoratius. Non enim tantumodo homines, sed angeli spectant, & victoriæ ipsius gaudia, quæ literis his nunciantur multo sunt triumphis præsentibus lætiora: propter quod non homines solũ, sed & angeli, & archangeli, & populi cęlorum, cunctisq; prorsus, qui habitamus in terris communem omnium laudare regẽ iubemur. Benedicite, inquit, domino omnia opera eius. Haud quippe sunt exigua, Psl. 102. d
quæ fecit, sed cuncta, & sermonem, & intellectum, & mentem supergrediuntur humanam: & hæc quotidie prophetæ varijs modis prædicant, & vnusquisq; eorum clarum hoc canit teophæum. Nam hic quidem dicit: Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominib. Ephe. 4. b
Et dominus fortis, & potens, dominus fortis in prælio. Hic verò, & fortium, inquit, Psl. 23. b
diuidet spolia. Venit. n. vt prædicaret captiuis remissionem, & cæcis visum restitueret. Alter verò maximam canens de morte Esa. 50. d
victoriam, ait: Vbi est, inquit, mors victoria tua? vbi est inferne stimulus tuus? Alius G
vero profundum pacis nuncians: Confringent, inquit, gladios in aratra, & lanceas suas in falces. Alter vero ad Hierusalem loquitur: Exulta vehementer filia Zac. 9. c
Sion, prædica filia Hierusalem, quia rex & Mat.
tuus venit tibi mansuetus, sedens super asi 11. a
nam, & pullum nouellum. Hic vero eius Mala. 3
secundum prædicit aduentum, dicens: Veniet dominus quem vos quæritis, & quis sustinebit diem aduentus eius? Exultare sicut vituli a vinculis absoluti. Et rursus alter cum admiratione pronunciat: Hic est deus noster, & nemo illi conferetur. Verũ cum hæc, & alia plura dicuntur, quę certe cum tanto nos oportebat mentis tremore venerari, vt nos in terra esse minimè sentiremus: tamen quasi in medio stantes tumultuarius foro, & confuso strepitu cuncta miscemus: ac de his quæ ad nos nihil attinent colloquentes, omnes congregationis

gationis tempus impendimus. Cum igitur & in exiguis, & in magnis, & auditu, & actu, & publicè, & domi, & in ecclesia ipsa tam desides simus, postque hæc omnia etiam aduersus eos, quibus iubemus ignoscere, impiè oremus: vnde: quæso, habebimus spem salutis, qui tot, tanti sque pecca
H tis etiam aliud augmentum iniquissimæ istius orationis adiungimus? Adhuc ergo mirari dignum est, cum aliquid nobis ex improuiso contingat aduersi? An potius mirari nos conuenit, cum non aliquid mali contigerit? Illud enim consequentia est omnino rerum, hoc verò extra omnem profecto rationem, vt scilicet inimici dei, eumque continue ad iracundiam prouocantes, Sole, ac pluuijs alijsque ipsius beneficijs perfruamur, homines, qui feras ipsas immanitate superantes, aduersum nos mutuo dimicamus, & assiduis morsibus proximorum membra lacerantes, fraterno linguam sanguine cruentamus, post spirituale certè mensam, postque tanta beneficia, ac mille promissa. Hæc igitur diligentius cuncta pensantes, euomamus, malignitatis venenum, dissoluamus inimicitiarum nodos, & orationes nobis deo congruas offeramus: proque feritate dæmonum, angelorum mansuetudinem colligamus. Et quamlibet frequenter lædamur, & granditer, quæ nostra sunt illorum putantes, proque mandato isto mercedem nobis considerantes paratam, sedemus irã, & tumentes animi fluctus, pacis tranquil-
I litate reprimamus: vt & præsentem vitam absque conturbatione aliqua transeamus: & illuc profecti, talem experiamur deum, quales ipsi erga conseruos existimus. Si vero graue istud atque terribile, leue illud atque desiderabile ignoscendo faciamus, & iamiam fiduciæ, quæ ad deum est, nobis ianuas recludemus. Quod quia non obtinuimus abstinendo a peccatis, hoc consequemur his, qui in nos peccauerint remittendo: nequaquam istud onerosum est. Itaque etiam inimicis nostris beneficia præstantes, plurimam nobis ibi misericordiam præparemus. sic enim, & secundum præsentem vitam conctorum dilectione potiemur, & præ cæteris ipse omnium deus, & amabit nos, & coronabit, & futurorum bonorum possessionem donabit: Quæ omnibus nobis contingat meri, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia. xxi. ex capite. vi.

CVm autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes. Gemere prorsus hoc loco, & amarum quiddam imgemere nos conuenit. Non solum enim hypocritas imitatur, sed illos quoque simulatione ipsa transimus. Noui enim pluresque noui non ieiunantes modo, idque ipsum omnibus ostentantes: sed non K
ieiunantes quoque, & personam sibi ieiunantium nihilominus induentes, ac peccato ipso grauiorem sibi excusationem parantes. Ne, inquit, scandalizem multos id facio. Quid agis? Diuina lex est ista præcipiens, & tu hominum metuis offensam: & custodiens quidem præceptum dei, scandalizare te putas, transgrediens vero scandalis liberari? Et quid hac vecordia possit esse deterius? Quandiu igitur a tam sæda simulatione non desinis, qui ipsis quoque hypocritis horribilior effectus es, quique maximum huius vitij intelligens cumulum, ipsius verbi nõ erubescis sonum? Non enim tantummodo simulare te dixit, sed amplius huiuscemodi volens castigare figmenta: exterminant, inquit, facies suas, hoc est corrumpunt, atque disperg unt. Si vero faciei corruptio est propter inanem gloriam pallidum apparere quenquam: quidnam dicendum est de fucis, atque picturis corrumpentibus facies fœminarum in perditionem iuuenum lasciuorum? Nam hi quidem, qui ostentant pallorem ieiunij semetipsos tantummodo: hæ vero, & seipsas, & eos a quibus videntur, interimunt: propter quod vtraque pestem multo cum studio nos oportet effu- L
gere. Neque enim nos ostentari solummodo, ac latere præcipit: quod fecit & supra. Nam de eleemosyna quidem loquens, non simpliciter hæc posuit, sed cum dixisset. Attendite ne faciatis coram hominibus, addidit: vt videamini ab eis: In oratione vero atque ieiunio nihil tale signauit. quare istud? Quia eleemosynam quidem impossibile est omnes latere: orationem verò atque ieiunium, secretum esse possibile est: sicut enim cum dixisset, Nesciat sinistra tua, quid faciet dextra

Universidad de Deusto
Biblioteca

dextra tua: non de manibus id dixit: sed studium, quod oēs celari oporret, expressit, dumque cubiculum ingredi iussit, non omnino, nec principaliter tantummodo iussit istic orari, sed idipsum rursus explicuit: ita hic quoque cum vngi iusserit, nō vt vngamur omnino præcepit: siquidem inueniremur omnes hanc præuaricari legem, & illi ipsi, qui certè præ omnibus illam custodire decertant, populi profecto monachorū, qui in secreta montium recesserunt, nō hoc itaq; præcepit, sed quia mos iste apud veteres fuit, vt lætitiæ suę tempore sępius vngerentur, quod facilè & sancti
1. Reg. 16. c. & 2. Re. 2. a, & 5. a M Dauid, & Danielis ducetur exemplo: præcepit vngi, non vt hoc omnino faciamus, sed vt semper omni cum diligentia bonū hunc thesauram studeamus occultare: atq; vt hoc ita se habere cognoscas, ipse id qđ
Matt. 4. a sermone præcepit, opere compleuit. Et cū per quadraginta dies ieiunasset latēter, nec faciem suam lauasse, nec caput legitur vnxisse: sed tñ cum ista non fecerit, supra oēs absq; vlla glorię vanitate cuncta perfecit: quod certè ēt nobis præcipit, hypocritas in mediū proferendo, nosq; ab hoc vitio duplici abstrahendo. Nā & aliud quiddam hypocritarū appellatione notauit, non solum rē ipsam esse ridiculā, damnosamq;, verumetiā impostură non diuturnam esse monstrando, per qđ certè auditorem a maligna hac concupiscentia prorsus abducit. Tandiu. n. hypocrita clarus apparet, quandiu assistit spectantium multitudo, immo nec tunc quidē: tunc corā hominibus clarus est. Norunt. n. videntium plurimi, qui sit, quē non esse se simulet. Verunti theatro illo subito dissoluto, qualis sit manifestissimè omnibus reuelatur, hoc igitur gloriæ cupidos pati prorsus necesse est. Nam hic eis omnino manifesti sunt, quia non hoc sint, qđ vidētur, sed tantummodo sub hac studeant latere persona: multo autem magis capiendi, sunt in futuro, cum nuda
1. Co. 3. A omnia apparuerint, atque perspicua. Sed aliunde quoq; eos ab hypocritis prorsus adducit, dum videlicet ostendit facilè hoc esse præceptum. Neq;. n. extendens dierum continuatione ieiunium, longius illud fieri iuber, sed admonet, ne ipsius ieiunij corona depereat: idque quod solum videtur onerosum, hypocritis nobisq; commune est. Nam & illi vtiq; ieiunant: quod vero est leuissimum, ne. s. labōrātes mercede pri-

uemur, hoc nobis dominus impetrauit, laboribus, quidem nostris ad deus nihil, mercedem verò nobis cum omni congregans cautione: neque incoronatos, sicut hypocritas abire permittens, atque illorum nos esse imitatores volens, qui in Olympio agone decertant: qui tanto certè populo confidente, tantis principibus vni placere festinant, victoriam, scilicet eorum brauijs splendentibus honoranti: cum certè ille longè sit inferior nostri spectatore certaminis, cui vt velis tuam monstrare victoriam, duplex te causa, & grandis inuitat: quia scilicet, & solus ipse est, qui possit brauio honorare victorem, & absque collatione vlla spectantes omnes dignitate præcellit. Tu veto te alijs ostentas, non modo te nihil iuuantibus, sed etiam multum profecto lædentibus: ateamen ne hoc quidem, inquit, veto. Nam etsi etiam omnibus vis placere, expecta paululum, & ego istud tibi maiore copia, & cum maxima quidem B mercede præstabo. Nūc vero ab ea te istud quæ ex me est laude diuellit, vt contra humanæ gloriæ neglectus despectusque coniungit, per quod in futuro quidem plurima cum licētia laude omnium perfruetis: sed non mediocre tamen etiam hinc commodum capessiturus, vbi & humanam hāc, præsentemq; gloriam virtute proculcas, & a pessimo hominum seruitio liberaris, & idoneus operarius virtutis efficeris: nūc vero è regione si humanam gloriam conspiceis, etiamsi in solitudine fueris, omni virtute nudaberis. Non enim habes, qui spectare, aut laudare possint: quod certe maximam est iniuriam ipsi facere virtuti, si scilicet, eam non propter ipsam, sed proprer ærarios, funarios, & reliquum platearum vulgus sequaris. Vt enim te miretur mali, & a procul remoti, ad ostentationem, atq; ad spectaculum tu ipsos quoque aduocas virtutis inimicos: quod certè tale est, quale si esse quispiam vtique velit pudicus, non vt pudicitiæ bonum impleat, sed vt placeat impudicis. Et tu igitur nequaquam elegisses, vtique virtutem, nisi aduersarijs eius placere voluisses, quam pro- C fecto hinc esse admirationi docet, quia quoque a proprijs laudatur inimicis. Admirari ergo debemus eam, vt dignum est, non propter alios vtique, sed propter ipsam omnino virtutem: quia & nos quando non propter nosmetipsos, sed propter alios

alios amamur: huiusmodi dilectionem arbitramur iniuriam. Hoc igitur etiam in virtutis ratione considera: vt eam neque propter alios appetas, neque propter homines obedias deo, sed propter deum potius hominibus. Alioqui si virtutem etiam videaris sequi, nihilominus similis non sequenti, deum in iracundiam concitasti. Sicut enim ille non faciendo inobediens fuit. ita tu non ritè faciendo. *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra*. Quia enim inanis gloriæ morbum fugarat, facilè iam contemptum habendi, & mundi consequenter inducit. Nihil quippe ita ad amorem diuitiarum, vt gloriæ cupiditas inflemmat. Propter hanc nanque homines, & seruorum greges, & eunuchorum cateruas, & equos aureis phaleris, & insignes, & argenteas mensas, & alia magna ridenda conquirunt, non vt expleant necessitatem, non vt capiant voluptatem, sed vt sese possint ostentare quamplurimis. Superius igitur tantummodo, quia misericordem fieri oportet: hic verò, & quantū misereri oporteat, ostendit dicendo: Nolite D thesaurizare. Quia enim importunū erat inter ipsa initia dicendi de contemptu rerum subitò inferre sermonē, propter quādam scilicet auaritiæ tyrannidem: paulatim vitij huius inducit horrorem, ab eoq; liberat ægrotantes, ac sensim animum auditoris ingreditur, vt & facilius recipi possit, & gratius. Propterea enim primo quidē ait, Beati misericordes: post hæc vero, Esto consentiens aduersario tuo: postque illud, Siquis, ait: voluerit tunicam tuam tollere, & iudicio contendere, dari & pallium, hic vero multo illis omnibus maiora commemorat. Nam ibi quidem dixit, quoniam si litem tibi videris imminentem, etiam illa quæ habes indulge: melius est enim iurgio liberari, quam retinere materiam iurgiorum, hic autem neq; aduersarium, neque in iudicio certantē, neq; alium quēquam omnino commemorans, ipso prorsus docet habendi gaudere contēptu: ostēdens, quia non tam propter eos, in quos fit ipsa misericordia, quam propter istos quos facere cohortatur ista præcipiat, vt etiam si nemo fuerit lædens, atq; in iudicum trahens, nihilominus præsentia contemna- E mus, eaq; indigentibus ministremus. Et ne hic quidem posuit omnino, sed hic quoq; gradatim incedit, ac sensim, & certè cum magnum ostendisset in eremo super hac virtute certamen, attamen nō ponit istud, neq; adducit in medium. Nondum enim reuelandi ea tempus aduenerat: sed interim cogitationes cordis examinat, consiliatoris magis, quam latoris legis vicē hoc sermone custodiens. Dicendo enim: [Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo, & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt, & furantur.] ostendit & terrenum hunc thesaurum noxæ facilè patentem, & cœlestem illum ab omni labe serenum, & tutissimum, vel de loco. s. vel de ipsa eminentia præmiorum. Nec tamen vsq; ad ista progreditur, sed alterum quoq; eius sensum minuistrat, & in primis vnde plurimum metuunt, inde illos potissimum cohortatur. Certè hoc, inquit, times, ne deo quatur pecunia, si eleemosynam largiaris. Da igitur eleemosynam, & tunc pecunia tua seruabitur, quodq; est amplius, non modo non consumetur ipsa, verumetiam F maiora incrementa suscipiet. Nā illa quoque quæ in cœlo, sunt habenda commemorat, quod licèt modò reticere videatur, postea tamen diligenter inculcat: nunc verò interim adducit in medium, quod eos maximè etiam poterat cohortari, quod scilicet thesaurus eorum maneat inexpensus, per quod etiam ad studium miserationis inuitas. Non enim tantummodo ait, si thesaurum tuum in eleemosynam erogaueris, conseruasti, verum etiam è contrario comminando: nisi, inquit, erogaueris perdidisti. Et considera ineffabilem sapientiam: non enim dixit alijs illa dimittes, nam hoc quoque dulce nonnunquam homines æstimant: sed eos potius aliunde deterret, videlicet ostendens, quoniam neque istud inueniant. Et si enim homines, inquit, nequaquam isti thesauro possent nocere: sunt tamen alia profectò, quæ noceant, tinea scilicet, & ærugo: quanquam enim capi facilè species ipsa videatur, inexpugnabilis tamen est, nec cohiberi vnquam potest. Et quantalibet contra eiusmodi noxam requiras, nunquam illam vlebis arcere. Quid igitur? aurum tinea corrumpitui? Nequaquam profecto, sed quod a tineis non consumitur, asportatur a furibus. Quid ergo? Omnesne spoliatos putamus? Et si non omnes, sed certè quāplurimos: propterea quippe, & alium, vt paulo antè dixi, sensum inferēs, ait: *Vbi fuerit thesaurus*

Universidad de Deusto
Biblioteca

thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Etiamsi nihil, inquit, tale contingeret, non tamen exiguum patereris incommodum terrenis rebus affixus, & seruus factus ex libero, & cœlestibus bonis excidens, nunquam de sublimibus cogitare: sed pecunias iugiter, & vsuras, & fœnus semper, ac lucra, & reditus tabernarum illiberales, cum ab his omnibus liber possis quietè agitare. Quo quid tandem queat infelicius inueniri? huiusmodi quippe deterius quā quilibet seruus afficitur, tyrannidi huic sequissimæ sub iugatus: quęque omnibus potiora sunt, pariter abijciens, propriæ, scilicet libertatis, ac nobilitatis insignia. Quantacunque. n. tibi aliquis voluerit de veritate disserere, mente pecunijs affixa, nihil ex vtilibus poteris audire: sed quasi quidam canis ad sepulchrum reuinctus: & tyrannide pecuniarum omni catena tenacius illigatus, adeuntes te atque poscentes latratibus tuis personas, vnum atque idem iuge opus exequens, vt alijs repositā conserues: quo quid vnquam possit miserius iudicari? Sed tamen quia hoc celsius erat, quam vt ad illud auditorum mens possit ascendere, & neque custoditi thesauri damnum, neque contempti lucri facilè poterat intelligi: sed opus erat sapientiore, ac perfectiore sententia, quæ id vtrunque perpenderet: sic quidem illa præmisit, vt tamen postea manifestiora subiūgeret, Vbi enim fuerit thesaurus tuus, ibi erit, & cor tuum. Facit vero illud etiam alio sermone lucidius: *Lucerna corporis tui, est oculus tuus*, ac si diceret, Ne defoderis aurum tuum, nec quicquam aliud eiusmodi: siquidem tineæ illa, & ærugini, ac furibus congregabis: si vero has aliquo modo pestes effugeris: tuum tamen cor seruitio subiugare, terręque affigere non omnino effugies. Vbi enim fuerit thesaurus tuus, ibi erit, & cor tuum. Igitur si thesaurum tuum condideris in cœlo, magnam hic mercedem capescis, quòd illuc mente trāsgrederis, & ea quæ ibi sunt cogitas, deque illorum es professione solicitus. Vbi enim thesaurum tuum reponis, illuc transponis, & mentem. Cæterum si id facias in terra, in ipsa proculdubio totus hærebis. Sed si obscurum putas esse, quod dictum est, audi etiā cætera, quæ sequuntur. [Lucerna corporis tui, est oculus tuus. Si fuerit oculus tuus simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Quod si fuerit oculus tuus nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ sunt, & erunt?] Ad ea quæ sensibilia sunt, sermonem rursus adducit. Quia enim de animo iam dixerat in seruitutem, iam & in captiuitatem, redacto: hoc autem non a multis poterat intelligi, ad ea quæ extrinsecus sunt, oculisque proposita doctrinam suam transfert, vt ex istis etiam, quæ de interioribus dicuntur intelligant. Si enim ignoras, inquit, quanta per hoc inferatur noxa menti, a corporalibus istud addisce. Quod. n. oculus corpori, hoc intellectus est animæ. Vt enim nequaquam optes auro ornari, veste serica conspici, si sit oculis tibi carendum, sed horum proculdubio sanitatem desiderabiliorem rebus omnibus iudicares: quæ si tibi certè depereat, nihil te iam tota vita delectat: quanto hoc magis pro oculis debes mentis efficere? Sicut enim postquam corporalium oculorum lumen extinctum est, omnia iam membra in miseria versantur, ac tenebris, ita etiam mente cæcata, innumeris prorsus malis hominum vita cumulatur. Quemadmodum, igitur in corpore, hoc maximè prouidemus, vt oculos habeamus incolumes: sic etiam in anima intellectus conseruemus salutem. Si vero cæcamus istum, quo alijs quoque debemus lumen inferre: vnde iam ipsi poterimus aspicere? Sicut enim, qui caput ipsum fontis obstruxit, totum simul exiccauit, & fluuium: sic & etiam qui oculum mentis tenebris obduxit, omnes quoque vitæ istius actus vna confusione cæcauit. Propter quod ait: Si lumen quod in te est, tenebræ sunt: ipsæ tenebræ quantæ erunt? Quando enim lucerna extinguitur, quando gubernator mergitur, quando dux ipse capitur: quæ tandem obedientibus supererit spes salutis? Propterea nunc quidem omisit dicere eas, quæ diuitijs tenduntur insidias, lites videlicet, ac pugnas: quanquam superius memorauit, etiam ista dicendo, ne fortè tradat te iudici, & hic ministro, & in carcerem mittaris: sed ponens his omnibus sæuiora, & quæ absque dubio semper accidunt, a maligna concupiscentia liberat audientes. Etenim multo horribilius est mentem huic ægritudini mancipere, quam carceris squalore macerari. Et hoc quidem non semper accidit. Illud

dit. Illud verò indiuisibile habet cum pecuniæ cupiditate consortium. Et idcirco post illud continuo istud locauit, vtpote pessimum, & quod omnibus soleat accidere. Dedit enim nobis intellectum deus, vt ignorantiam fugemus è mentibus, vt rectum teneamus iustumque iudicium, atq; ad alia huiusmodi dirigamur: & contra diuersarum impugnationum varios incursus, hoc quasi quodam scuto vti ac lumine maneamus innocui atque muniti. Nos vero tantum hoc dei donum temerè prodimus, propter superflua ac vana prorsus. Quid enim prodest auratis armis milites refulgere, cum ducitur rex ipse captiuus? Quod lucrum est ornatæ depictæque nauis, cum ipsius mergitur gubernator. Quę nam illa est bene compositi corporis pulchritudo, cum facies oculos amisit? Quem admodum igitur si medium, cuius ad alium ægritudines depellendas sanitas necessaria est, ipsum in ægritudinem mittas, & in deaurato cubiculo, lectuloque argenteo iacere præcipias, nihil proficiet omnino languentibus: ita etiam si mentis principale corrumpens, quo scilicet ingruentibus potes vitijs repugnare thesauro seceris assidere, non modo nihil omnino profeceris, sed totum prorsus animum læseris. Considerasti nempe quemadmodum propter, quæ homines habendi maximè cupiditate capiuntur, per hæc ipsa præcipuè ab ea eos reducit. Cuius, inquit, rei gratia pecunia concupiscis? nonne vt voluptate, ac delicijs perfruaris? Hoc quidem hic penitus non habebis, immo è cōtrario hinc tibi erit afflictio maior. Si enim oculis effossis nulla ferè iucunditate mulcemur, propter miseriam quam de illorum priuatione sentimus: multo id magis in submersione mentis, & cæcitate perpetimur. Quā igitur ob causam thesaurū tuum terræ defodis? Vt diligentius, inquit, custodiatur ac tutius. Sed hic quoq; contrarium tibi rursus occurrit. Sicut. n. & ieiunantem, & largientem, & orantem per ea ipsa ab inani gloria retraxit, per quæ illi ipsius cupiditate etiam flagrabant, ac si diceret, quam ob cām ita ieiunas, oras, ac misereris? nempe quia gloriam hominū diligis. Noli igitur ita orare, & tuue eam in futuro maximam consequeris. Sic etiam pecuniæ cupidum, per quæ illam maximè diligebat, per ea ipsa ab eo studio dehortatur. Quid, inquit, cupis? nempe vt & tua pecunia cōseruetur, & ipse delectationibus perfruaris. Hæc tibi equidē multo cū cumulo vtraq; præstabo, si modo ibi reposueris thesaurū, vbi ipse præcipio. Apertius quidem in consequentibus læsionē mentis, quæ ex diuitiarum accidit amore patefecit, quando. s. spinarum laceratione eas comparauit. Veruntamen hic quoque non obiter idipsum notauit: ostendens eum, qui illis fuerit deditus, tenebris esse circundatum. Vt enim in tenebris ambulantes, nihil manifestè, vereq; conspiciunt, Si enim funem viderint, serpentem putant: si inter montes ac prærupta deuenerint, præmoriuntur pauore: sic etiam isti nulla prorsus metuēda cernentes, sola suspicione terrentur. Nam pauperiem contremiscunt, immo non pauperiem tantum, sed etiam quantulumcunq; dispendium. Nam si exiguum aliquid saltem amiserint, magis etiam, quàm hi, qui necessario victu indigent, lamentantur ac deflent. Multi igitur ex diuitibus istis etiā ad laqueum concurrerunt, nequaquam. s. tantum mœrorem ferentes. Sed & iniuriā pati, ac detrimenti aliquid incurrere, ita illis intolerandum videtur, vt ob hoc quoq; plurimi vitæ istius blandimenta respuerint. Siquidem molles eos, & ad omnia prorsus infirmos diuitiæ reddiderunt, nisi quòd fortes in solo earum seruitio perseuerant. Quando enim illæ sibi eos seruire compellunt, nec verbera, nec opprobria reformidant, non ignominiam prorsus vllam, non periculum capitis perhorrescunt: quod certè infelicitatis est extremæ. Ad hæc quidem, in quibus philosophari decet, esse omnibus molliores: ad ea verò in quibus pudore opus est ac timore, impudētiores omnibus fieri, atq; omnibus sæuiores. Tale enim aliquid his accidit, quale est quod ille perpetitur, qui pecuniam suā in ea, quæ non oportuerat impēdit. Hinc enim tempore necessarij fœnoris imminē te, non habens quod possit credere mutuāti, intolerabilia mala sustinet, male iam omnibus, quæ habuerat expensis: & quēadmodum illi in theatro artium lasciuarū periti, in ipsis quidem plurima, & admirāda faciunt, & periculosa patiuntur: in alijs vero vtilibus necessarijsque rebus imperitiores omnino cūctis, & irrisione sunt omnibus digniores. Nam qui supra funem per sublime tensum cum securitate gradientes

dientes tantam fortitudinem in entis ostẽdunt, cum aliqua necessaria certè causa audaciam, & fortitudinẽ flagitat, nihil prorsus virile non modo facere possunt, verum etiam cogitare. Sic sunt profecto etiam isti locupletes, qui cum omnia pro diuitijs audeant, pro philosophia non grande aliquid, non exiguum se sustinere patiuntur. At sicut illi ridiculum opus exequuntur, & vanum, & omnino infructuosum; ita hi quoque pericula ac præcipua sustinent multa, quæ omnia inutili sine claudũtur. Hinc quidem mentis confusione cæcati, inde vero inanium curarum caligine obducti, propter quod nec facilè possunt ea, quæ sunt discenda percipere. Qui enim noctis tenebris impeditur, statim vt C radij solis affulserint, a tenebris liberatur. At vero captus oculis, etiam sole vbiq; rutilante, noctẽ suam patitur: quod hi quoq; profecto, qui ne sole quidem ipso iustitiæ tam splendido coruscãte, eisq; maximam ostendente lucem, ab animi sui tenebris liberantur, ita eorum oculos clausere diuitiæ. Propter quod, & duplicem sustinent cęcitatem: vnam quidem, quam patiuntur ex opibus, alteram vero, quam perferunt dum obedire tali nolunt magistro. Obediamus igitur ei, & obediamus attentius, tandem aliquando incipiamus lumen aspicere. Et quemadmodum te ad visum redire possibile est, nisi prius didiceris quomodo cæcatus es? Quo ergo cæcatus es? De mala vtique concupiscentia: amor siquidem diuitiarum, pupillam mentis tuæ quasi quidam malignus humor influxit, densamq; iam nebulam prorsus operatus est. Sed & dirumpi, atq; dispergi hanc nebulam facile est, si sradium doctrinæ Christi volueri mus exhortantem admittere, si illum audierimus exhortantem, atque dicentem: *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra*. Et quid mihi, inquit, prodest huiusmodi audire vocem, quando concupiscentiæ vinculis teneor adstrictus? Sed & ipsam certè D concupiscentiã dissoluere potest maximè assiduus auditus. Quòd si illius nodis permanes obligatus, intellige quia non est cõcupiscentia ipsa huius meli causa. Quæ. n. concupiscentia est seruire durissimæ seruituti, tyrannidi impotentissimæ subiugari, vinciri, vndiq; angorum catenis, ac teterrimis animi tenebris obsideri, & turbationibus semper impleri, & infructuosis doloribus semper cruciari, atque alijs patrimonium reseruare, & frequenter inimicis? Qua ergo hæc tandem concupiscentia digna sunt, immo qua non fuga, quibus non cursibus relinquenda? Quæ tandem concupiscentia est thesaurum inter fures recondere? Si enim omnino diuitias concupiscis, fac eas tutissimas permanere, nullique patere violentiæ. Quod vero nunc facis, non est diuitias amantis, sed seruitutis damna, doloresq; continuos expetentis. Tu vero si aliquis tibi hominum tutũ a fraude atque violentia demonstret locũ, facile etiam ad alias solitudines pacas abscedere. Cum vero id tibi non homo, sed ipse certe polliceatur deus: & non eremũ tibi proponat vtique, sed cœlum, contraria magis recipis: sed etiamsi innumeris munitionibus in terra diuitiæ recondantur, nunquam tamen earum dominus, vel E potius seruus, curarum poterit morsibus liberari. Nam etiamsi nunquam eis fortasse perdat, nunquam tamen carebit timore perdendi. Ibi vero nihil prorsus tale patieris (vbi quod est amplius) non modo defodis aurum, sed & seminas. Idem enim thesaurus, & semen est, immo vero longè hoc vtroq; præstantius: semen quippe nõ semper manet, hoc autem iugiter perseuerat. Hic thesaurus omnino non germinat, ille vero immortales tibi affert fructus. Si vero de ipso tempore, & redditionis dilatione conquerens, pollum tibi, & ego dicere: Quanta, & alia non recipies in præsenti, quæ cum maximo etiam labore commendas: & ex his certè quotidianis, atque ad vitam necessarijs te docere tentabo, vanas tibi excusationum materias requirentem. Multa quippe eriã in præsenti vita paras, quibus non es fruiturus: quæ si tibi aliquis opponat, filios tu illico proferens ac nepotes, idoneã te habere credis, & rationẽ & consolationem laborum. Cum. n. in extrema iam positus senectute, amplas ædifices, & claras domus, quarum ante finem tuum perfrui habitatione desideras: cum frequentes, & arbores seras, post longum certè tempus fructum daturas: cum nouellis campum plantatijs impleas, nunc est præsens quidem labor, sed post multos annorum circulos fructus futurus: sed & cũ F patrimonia coemis, & hæreditates pluriumq: cernis, quibus dominari post grande tempus expectas: cum alia quoq; istiusmodi

modi plurima paras, de quibus cum laborem maximum sentias, nullum fructũ interim capescis: putasne propter temetipsum ista, an pp alios facis, qui post te vtiq; etiam victuri sunt? Quemadmodum igitur non extremæ vecordiæ est, hic quidem pp dilationem tpis nihilominus cunctari, & hoc certè cum multos per annos expectantes, laborum nostrorum fructibus excidamus: ibi vero propter dilationem istã laxari, atque marcescere, cum certè maius tibi absq; dubio lucrum conferat ipsa dilatio, nec ad alios bona a te expectata trãsmittat, sed tibi omnia certè tradenda custodiat? Præter hæc autem nec longa est ipsa dilatio. Est quippe res ista prorsus ambigua, & omnino nescimus an etiam nostra ætate hæc omnia finiantur, & dies ille metuendus adueniat, atque horribile illud nobis ostendatur tribunal. Nam & signa multa prorsus impleta sunt, & Euangelium toto iam ferè orbe personuit: & prælia, & terrarum tremores, & fames, vt prædictum fuerat, acciderunt, ne grande iam medium G est: sed non vides signa, at hęc ipsa quidem quæ modo posui, signa sunt maxima. Verum neque sub Noe quondam vlla totius mundi generalis interitus indicia viderũt: sed inter epulandum atque ludendum, in ter ædificationes domorum, & lætitias nu Gen. 7. c d ptiarum, interque opera ista solemnia subito deprehensi sunt ab illa vltione terribili. Similiter in Sodomis cum delitijs solMat. 24 d & Luuerentur, cum criminibus pollucrentur, cæ. 17. f nihilque eorum, quæ sunt facta prospiceGe. 19. e rent, delapsis cœlo fulminibus exusti sunt. Quæ omnia considerantes, ad eam nos, qua hinc abscessuri sumus profectionem paremus. Nam licet communis illius finis nondum instet dies, peculiaris tamen iste vniuscuiusque nostrum finis in proximo est. Et si enim senex sit aliquis, & si adolescens, morti tamen in qualibet ætate vicinus est, Nec putemus nobis, cum ille venerimus misericordiam esse tribuendam, qui non agimus, vt veniam mereamur accipere: etsi Abrahã pro nobis roget, etsi Noe, etsi Iob, etsi Daniel. Dum igitur est tempus in manibus, plurimã nobis apud deũ fiduciam præparemus, misericordiam nobis largissimam congregemus, nostraque omnia transferamus in cœlum: vt opportuno tpe, quando eis maximè indigemus, H omnibus perfruamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia. xxii. ex cap. vi.

NEmo potest duobus dominis seruire: aut enim vnum odiet, & alterum diliget: aut vnum agnoscet, & alterum contemnet. Vides vt paulatim à præsentibus auditorem rebus abducat, perque multa sermonem de contemptu habendi inferens, tyrannidem cupiditatis extinguat? Neque enim ea, quæ superius ait, dixisse contentus est, & certè cum multa alia, & magna sint, sed alia quoque plura, & terribiliora subiungit? Quid enim his, quæ nunc dicta sunt, ad vtrunque excitandum mentis affectum cumulatius proferatur? Quidve terribilius est, quàm si propter pecunias, Christi etiam seruitio dicamur excidere: vel desiderabilius, quàm si despectu pecuniarum tota illi possimus mente, & dilectione coniungi? Quod enim dicere semper soleo, id nunc rursus admoneo, quòd scilicet auditorem ad eorum, quæ dicit obedientiam etiam per aduersa compellat, non solum. sI per ista quæ prosunt, verumetiam per illa, quæ lædunt: sicut optimus quispiam medicus, qui & ex intemperantia egritudinem ostendat esse secuturam, & ex obediẽtia sospitatem. Considera igitur quantum hic lucrum rursus ostendat, & quemadmodum vtilitatem de aduersariorum vituperatione confiaiat. Non, inquit, hoc solo vobis diuitiæ nocent modo, quo contra vos latrocinantium armant manus: nec quia magno cum cumulo intellectum vestræ mentis obtenebrant: verum etiam quòd vos à seruitute Dei diuellunt, & rei mortuæ, pecuniarum, scilicet captiuos efficiunt, satis proculdubio ex vtroque lædentes, dum & earum vos seruitio subiugant, in quas oportuerat exerceri dominatum, & ab eius vos obsequio excludũt, cui supra omnes profecto seruire, & necessariũ est etiam vobis, pariter & commodum. Sicut enim duplex damnum esse perdocuit, hic quidem recondere vbi ærugo, & tinea demolitur: ibi vero non reponere, vbi incorruptibilis thesaurus manebit: Ita hic quoq; geminum in auaritia posuit detrimentum, & hoc scilicet, per quòd a deo retrahit, & illud per quod subiugo mammonæ præmit. Nec tamen statim aperte il-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lud posuit, ac nudè, sed primo de communium illud sensuum assertione construxit: ait quippe, *Nemo potest duobus dominus*
K *seruire*. Duos hic esse dicens contraria imperantes, quod nisi intelligas, ne duo quidem sint. Nam & illius, quæ in Christum crediderat multitudo, erat cor vnum, &
Act.4.g anima vna. Et certè cum in corpora illi essent multa diuisi, sed concordia tñ vnum fecit ex plurimis. Deinde vt quod dicit cumulet, non solum, inquit, non seruiet, sed & aduersabitur, & habebit exosum. *Aut enim*, inquit, *unum odiet, & alterum diliget: aut unum patietur, & alterum contemnet*. Et videtur quidem idipsum esse repetitum, sed nequaquam aut ociose, aut redundanter hoc posuit: verumtamen vt ostenderet, quia facilis est ad meliora mutatio. Ne n. diceres, semel iam sum seruitio subiugatus, & tyrannide pecuniarum grauiter oppressus, ostendit non impossibile esse conuerti: & quemadmodum inde hunc ventum est, ita hinc quoque illuc posse rediri. Cum hoc igitur sine vllius dixisset significatione personæ, quo videlicet auditori facilius persuaderet, æquum ad ea quæ dicerentur afferre iudicium: postquam illum ad sibi consentiendum parauit, tum demum etiam se releuat, intulit quippe: *Non potestis deo seruire & mammonæ*. Hoc loco, & animo prorsus reto perhorrescamus, &
L corpore, intelligentes istud quod Christũ dixisse memorauimus, ex aduerso. s. deum aurumq́ue consistere. Si igitur istud sono quoque sermonis horribile est, quanto est horribilius, cum ipsis operibus tyrannus aurũ dei timori præfert? Quid ergo apud veteres sanctos? nonne hic ipse auri potenGe.13.a tatus vigebat? Nequaquam: ait enim, Qũo
Ge. 33. Abraham, qũo etiã Iacob placuerũt deo. At noli tu mihi contra hanc sententiam proferre diuites, sed diuitijs seruiẽtes. Alio quin etiam Iob erat quidem diues, non tamen pecuniæ seruiebat, sed habebat diui-
Iob.1.2. tias, eisq; vt congruit, imperabat: nec erat
& vlti. famulus earum profectò, sed dominus. Sicut enim alieni patrimonij dispensator, ita illa omnia possidebat, non modo aliena non rapiens, sed propria quoque indigentibus largiens, quodq; his maius est, nec habere se illa gaudebat, quod hinc in-
Iob.31.c telligitur. Si lætatus sum, inquit, quia mihi essent multæ diuitiæ. Vnde etiam consequenter, quia gaudiũ de possessione non habuit, dolorem de amissione non pertulit. At non tales nostra sunt ætate locupletes, sed captiuis omnibus deterius affecti: & sicut inuiti cuidam tyranno tributa pẽ- M
dentes, non quiescunt a miseria seruitutis. Quasi. n. arcem quandam, ita eorum mentem amor auri insedit. Vnde per dies singulos præcepta eis plena iniquitatis imponit, nec est omnino aliquis, qui nõ obediat imperanti. Noli igitur ex superfluo argumentari: semel siquidem pronunciauit deus impossibile esse dicens, vtrunq; hoc simul esse seruitium. Ne ergo tu dixeris hoc esse possibile. Quando enim te vnus dominus proprijs quoque exui iubet, alter verò etiam aliena diripere: quando ille tibi imperat castitatem, iste luxuriam: quando hic tibi castigationem ventris indicit, ille ebrietatem iatque delitias: quando te alter omnia ista iubet despicere, alter vero inhærere, atque inhiare præsentibus, cum hic quidem præcipit lecta marmorea, parietes pictos, & laquearia deaurata mirari: ille vero inhorrescere huiusmodi omnia, & veræ philosophiæ pulchritudinem, ac morum ornamenta suscipere quemadmodum possibile est, tam contraria hæc pariter conuenire? Dominum hic autem mammonam, ideſt pecuniam nuncupauit, non ob probam ipsius vtiq; naturam, sed ob eorum miseriam, qui se ad illius inclinauere
Phi.3.d seruitium. Sic etiam ventrẽ Apostolus appellat deum, non vtiq; a dignitate dominantis, sed ab infœlicitate famulantium.
A Quod supplicio certè omni etiam maius est, satisq; idoneum, etiam ante pœnam punire captiuum. Quibus enim captiuis nõ infœliciores etiam putandi sunt, qui cum habeant deum, ab illo rege mitissimo recedentes, tyranno se huic sæuissimo dederũt & hoc cum nobis, etiam in præsenti ista res nocet? Nam & damna per hanc cãm ineffabilia contingunt, & lites frequenter & calumnia, atq; certamina, & assidui dolores, & cæcitas mentis: quodq́ue est grauius, etiam bonorum nobis cœlestium per hæc infertur amissio, quę solo certè possumus dei seruitio promereri. Cum igitur ex his omnibps ostendisset, quam esset vtilis despectus pecuniarum, atque ad custodiã, & ad animæ voluptatem, & ad virtutẽ tenendam, & ad pietatem, quæ erga deum est munimentum: conficit iam possibile esse quod præcepit, Hoc est quippe optimę legis

legis insigne, non vtilia tantummodo, verumetiam possibilia sancire: propter quod intulit, dicens: *Nolite cogitare animæ uestræ quid manducetis*. Ne ergo? dicerent, quid ergo si abijcianius omnia, ideirco huic contradictioni opportunè rursus occurrit. Sicut. n. si inter principia ipsa dixisset, Nolite de cibo esse soliciti: sermo asque dubio esset onerosus, Ita postquam ostendit mise-
B riam, distentionemq́ue animi de pecuniæ amore nascentem, coarctationem suã reddidit faciliorẽ: propter quod ne nunc quidem simpliciter ait, Nolite esse soliciti: sed prius adiecit, & causam, sicq; illud vtique præcepit. Postquam enim dixit: *Non potestis deo seruire & mammonæ*, intulit, *propterea dico uobis: Nolite soliciti esse*. per quod ostendit ineffabile detrimentum. Non solam enim noxam in pecunijs, inquit, verumetiam plagam in rebus, & quidem principalibus sentietis, ac propriæ etiam subuersionem salutis. Siquidem vos excludunt a deo qui vos creauit, & tuetur, & diligit: propterea dico vobis, nolite soliciti esse. Quia enim inæstimabilem esse noxam monstrauerat: consequentissimè præceptum quoque ipsum, quo aduersus illam armemur, ostendit. Neque. n. tantummodo ea, quæ parta sunt abijci iubet, verum ne super necessario quidem cibo esse solicitos, animæ vestræ quid manducetis: non quia anima indigeat cibo, cum sit incorporea profecto, sed iuxta cõem hoc est morem locutus. Et si enim alimentis ipsa non indiget, non tamen potest permanere in corpore, nisi vtiq; alimenta sumẽte. Cum igitur
C de cibo eos curare vetuisset, nequaquam illud inexpletum reliquit: sed magis adhuc, ac magis animos commouet audientium: tum quidẽ his, quæ in nobismetipsis gerimus, tum vero illis, quæ sunt exterius exẽplis. Et de his quidem, quæ in nobis sunt, ita disserens. *Nonne anima plus est quam esca & corpus plus quàm uestimentum*? Qui igitur hoc, quod maius est tribuit, quomodo non etiam, quod minus est largietur? Qui formauit eam, quæ tali indiget carne, quomodo non etiam alimenta præstabit? Propter quod non simpliciter ait, Nolite soliciti esse, quid manducetis, aut quid induamini: sed omnino signãter animę inquit, & corpori: quia ex ipsis erat vtiq; probatus superfluum esse de victu vestituque curare. Et ideirco sermonem suum vtriusque substantię muniuit exemplo. Sed animam quidem qualẽ semel dedit, talis & permanet, corpus vero vsq; ad sui mensuram quotidianis diebus augetur. Deinde proprium indicans vtriusq; naturæ, & vnius immortale asserens, alterius temporale: intulit dicens, *Quis ex uobis potest addere ad staturam suam cubitum unum*? Nam de anima quidẽ conticuit, vtpote quæ incrementa non caperet, de corpore autem solo disputauit. Ex quo etiam istud ostendit, quia corpus ipsum non tam alimonia sui crescat, quam
D prouidentia conditoris. Quod etiam per alia demonstrans Paulus, aiebat: Igitur ne
1.Co.3. b que qui etiam plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat deus. His igitur, quæ in nobis, sunt ita est cohortatus, alijs vero exemplis: *Aspicite*, inquit, *volatilia cœli*. Ne quis enim diceret, prodest nobis esse solicitos: & ex maioribus, & ex minoribus a solicitudine dehortatur. A maiorum quidem parte, cum & animi eos, & corporis admonuit: a minorum vero, cum ad auium misit eos exemplum. Si enim etiam longè inferiorem tantam se ostendit deus habere curam: quemadmodũ, inquit, vobis necessaria ista non tribuet? Et ad istos quidem hoc modo: erat enim vulgus auditor: diabolo autem longe aliter omnino respondit: Non in pane Matt.4.
a solo, inquit, viuit homo, sed in omni verbo quod procedit, de ora dei. His vero etiã volucrum exemplum, & maxima quidem cum increpatione proposuit: quod certè in cohortationis ratione validissimum est. Sed in tantum quidem impiorum processere dementiæ, vt hoc ipsum reprehendere non vereantur exemplum. Est, inquiunt, prorsus incongruum, vt ille qui voluntatem in audientibus suscitabat, natu- E
ralium ad hoc rerum exempla proferret, quibus quippe hoc inest natura. Quid igitur ad ista dicemus? quia videlicet, & si illis hoc iuxta naturam inest, nobis tamen idipsum possibile est per studium voluntatis. Non enim dixit, respicite quia volãt aues, quod nobis certè impossibile est prorsus imitari: sed quia absque solicitudinis suæ præparatione pascantur, quod nos quoque, si volumus, facilè quimus implere. Et hoc illi ostendunt profectò, qui istud operibus executi sunt: propter quod dignum est docente sapientia, magis magisque mirari. Qui cum hominum proponere pos-

ſet exempla, & Moſen, Heliam, Ioannem, cæterosq; proferre, qui eorum ſimiles de victu non fuerunt ſoliciti: vt magis audientium conſcientias verberaret, de irrationalium illos ſecuritate commonuit. Si enim iuſtos illos memorare voluiſſet, dicturi iſti continuo fuiſſent, nec dum ad eorum virtutis cacumen aſcendimus. Nūc vero iſtos quidem reticens, & cœli eis volatilia proponēs, omnem prorſus occaſionem huiuſmodi contradictionis incidit. In hoc quo que legem imitatus antiquam. Nam vetus quoque lex, & ad apem homines, & ad formicam remittit, ſed & ad turturem aliquā do, & ad hirundinem. Verum hoc quoque grande documentum eſt, ad honorem qui in libertate eſt hominis exprimendū: quandoquidem quod illa habent lege naturæ, hoc nos aſſequi poſſumus voluntate. Si enim etiam illorum, quæ propter nos vtique creauit, tantam deus curam gerit: quanto potius noſtri quos dominos fecit? Reſpicite volatilia, & non ait, quæ non cauponum, ac negociatorum more viuunt: hæc enim deſperatorum omnino profeſſio eſt: ſed quia non ſeminant, inquit, nec metunt. Quid igitur? Nō oportet, inquies, ſeminare? Non dixit, quia ſeminate nō debeas, ſed quia ſolicitus hinc, atque anxius eſſe non debes: nec ait, non oportet operari, ſed quia puſillanimum eſſe non oporteat, & curarum angore diſtendi. Nam & cibo refici vtique iuſſit, ſed nequaquam de hac eſſe neceſſitate ſolicitos. Hinc beatus, & Dauid ſermonem porrò antè præmiſit, ſub quadam idipſum expri mens cohortationis figura: Aperis tu, inquit, manum tuam, & imples omne animal benedictione. Et rurſus: Qui dat iumentis eſcam ipſorum, & pullis coruorum invocantibus eum. Et quis, inquit, aliquando iſtius curæ manſit immunis? Non audiſti quos viros, & quanto iuſtitiæ nomine pollentes prætulerim? Non vides in illis patriarcham Iacob nudum ex patria profectum domo? Non audis orātem illum, atque dicentem? Si dederis mihi deus panem ad manducandum, & veſtem ad operiendum: quod certè non erat ſolicitudinem gerentis, ſed a deo cuncta quærentis. Hoc etiam Apoſtoli perfecerant, omnia quę habebant ſubitò relinquentes, & rerum ſimul, curarumq; onera ponentes. Hoc etiam tria millia credentiū Chriſto ſe impleſſe lætata ſunt: Sin verò tot verba audiens, tot exempla, nihilominus retrahis aſſenſum, ne his profecto moleſtiſſimis ſolicitudinum vinculis, libereris, intellige nihil tibi profuturam eſſe hanc ipſam, quam de curarum nobis poteris grum nam: & ſic ſaltem ſolicitudinum tuarum vincula diſſolue. *Quis enim*, inquit, *poteſt ex nobis adiicere ad ſtaturam ſuam cubitum unum*? Vidiſtine quemadmodum ex hoc quod apertum eſt, illud etiam quod occultum erat, facerat eſſe perſpicuum? Sicut enim corpori, inquit, ne exiguum quidem augmentum ſui potes adijcere curando, ſed abſque tua ſolicitudine illius incremē H
ta conſequeris: ita te oportet etiam alimoniam congregare, ſi tamen, vel ſic eam putaueris congregandam. Ex quo profecto manifeſtum eſt, nequaquam noſtra induſtria, ſed prouidentia dei etiam ea perfici, in quibus ipſi videmur operari: quòd ſi ille nos deſerat, non ſolicitudo vlla, non cura, non labor, nec quicquam horum aliud apparebit: ſed cūcta prorſus infœliciter laborata, & effuſa inaniter vaneſcent. Ne igitur opinemur impoſſibilia eſſe præcepta: plurimi quippe ſunt, qui etiam nunc iſta perficiant. Si vero iſtud ignoras, nihil omnino mirandum eſt. Nam & Helias ſe eſſe iam ſolum putabat, ſed audiuit a domino: quoniam reliqui mihi ſeptem milia virorum. Ex quo perſpicuum eſt, quia nunc quoque multi ſunt apoſtolicam vitā tenentes, ſicut quæ paulo antè dixi octo millia credentium illa. Si vero tales modo 2. Reg. 19.b & Ro. 11.a
eſſe non credimus, non quia deſunt, qui iſta perficiant, ſed quia longè nos ab illorum virtute diſtamus. Sicut ergo ebrietatis cum aliquis vitio obſeſſus eſt, difficile omnino credit eſſe quempiam hominum, qui ne aquam quidem guſtarit vnquam, cum certè plurimi id apud nos monachi fecerint. Et ſicut ille, qui cum mille meretricibus voluptatur, virginem quenquam permanere poſſe deſperat: & vt alienorum raptor, etiam propria quenquā facilè contēnere poſſe non annuit: ita & qui mille curarum languoribus contabeſcunt, non facilè accipiunt hanc, quæ a ſaluatore præcipitur in alijs eſſe virtutem. Nos vero, quia multi iſtud impleuerint, ipſorum quoque etiam noſtra ætate iuxta euangelium philoſophantur, poſſumus exēplis docere. Sed vobis interim ſatis eſſe poterit, ſi non appe I
tere

Exo. 34. d, & De. 9.b
3. Re. 19 b
Matt. 3. b, &
Mar. 1. a F
Iud. 14. b & Prou. 6. a
Eccleſia ſti. 11. a & 30. d
Pſ. 83. a & Hier. 8. b
Eſa. 39. c
G
Ge. 28. d
Mat. 19 d
Act. 2. g

tere diſcatis aliena, & miſericordiæ opera complere, ac reconditas pecunias erogare. Hæc.n. ſi feceris dilectiſſime, cito etiam ad illa proficies. Nunc interim abundātiam, atq; omne quod ſuperfluit, deponamus, ſimusq; maximè mediocritate cōtenti, atq; diſcamus omnia, quibus opus habemus de iuſtis operibus, & laborib. poſſidere. Quia & beatus Ioannes, quando his qui veſtigabilibus exigendis vacauerunt diſputabat, & milites: ſtipendijs ſuis eſſe contentos iubebat: nolebat quidem etiam ad aliam eos celſiorem philoſophiam prouocare. Verū quia nondum ad eam apti erant, ſaltem minora dicebat, ne vtiq; ſi eis eminentiora ſuaſiſſet, nec illa fuiſſent ſecuti, & hæc forſitan perdidiſſent. Propterea igitur, & ipſi in his nos adhuc inferioribus exercemus. Nouimus quippe ſupra nos eſſe interim amorem ex toto contemnere poſſidēdi. Quantum enim cœlum à terra, tantum illa philoſophia diſtat a nobis. Apprehen. K damus igitur ſaltem extrema hæc, & minima præcepta, nec ipſa enim exigua conſolatio eſt. Et certè Græcos quoſdam iſtud ſcimus impleſſe, quanquam non qua debuerēt animi ſentētia propria reſpuerint. Verum nos ſufficere interim credimus, ſi miſericordia a vobis larga præſtetur: cito enim etiam illuc peruenire poterimus, ſi ad hoc fuerimus antè progreſſi: ſin autem ne hoc quidem fecerimus, quo tandem nō digni iudicabimur eſſe ſupplicio? Qui cū veteris teſtamenti iuſtos ſuperare iubeamur, inferiores etiam gentilium philoſophis inuenimur. Quid ergo dicemus, qui cum angeli, ac dei eſſe filij debeamus, ne hoc quidem nobis, vt videamur homines eſſe ſeruamus? Rapere enim, & inuadere violenter aliena, non humanæ manſuetudinis, ſed immanitatis eſt beluarū: quin immo ipſis quoque deteriores ſumus, qui in alienum tranſimus affectum. Illis enim hoc naturaliter inſitum eſt, nos vero, qui ratione honorati ſumus, & tamen in eam, quæ præter naturam eſt, excedimus vilitatem: qua tandem venia digni eſſe poterimus? Conſiderantes igitur propoſitæ nobis priloſophiæ menſuras, vel ad media- L uenire properemus, vt & a ſupplicio liberemur futuro, & virtutum iter continuo carpentes, ad faſtigia bonorum ipſa veniamus: quibus omnes nos contingat potiri, gratia, & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria, & imperium in ſecula ſeculorum, Amen.

Luc. 3. c

Homilia. xxiij. ex cap. vi.

Conſiderate lilia agri quomodo creſcunt, non laborant neque nent. Dico autem vobis quoniam nec Salomon in omni gloria ſua veſtitus eſt, ſicut vnum ex iſtis. Poſtquam de neceſſario diſputauit cibo, & oſtendi, quia nec ſuper hoc quidem nos oporteat eſſe ſolicitos, tranſit ad leuius. Neq;. n. ita per omnia veſtimentum neceſſarium eſt, vt alimètum. Cuius igitur rei gratia, nō hic quoq; ſimili eſt vſus exēplo? Cur nō ex auibus pauū nobis propoſuit, aut cygnū, vel ex pecoribus agnū? Multa quippe ex hoc animantiū genere ſumere exēpla potuiſſet. Quia .ſ. vtrunq; cumulum voluit exaggerationis attollere, & ab herbarum. ſ. vtilitate, q̄ tanto tū adornatur decore, & ab illius pulchritudinis dignitate, quæ ſpendet in floribus: minus. n. exquiſitæ veſtis ambitum M
depreciaret, ſi ei nō ornata ſolum, verum etiam animata præponeret: & idcirco poſt quam iſta confert, non iam lilia, ſed agri illa ſœuum vocauit. Et ne hac quidem appellatione contentus, turſus aliam quoque illis addit vtilitatem. *Quod*, inquit, *hodie eſt* & non dixit, cras vero non eſt: ſed multo adhuc inferius ac vilius: *& cras*, inquit, *in clibanum mittitur*. Nec dixit deus illa veſtit, ſed *deus illa ſic veſtit*. Vides certè multos exaggerationū cumulos, magnaq; elationis augmenta. Hoc aūt facit, vt eos magiſq̄ que caſtiget, propter quod intulit, *Quanto magis nos*: multam quippe hic ſermo vim continet: quod enim dixit, vos, nihil egit omnino aliud, quam vt oſtenderet, quanto genus humanum deus honore cumulauerit, quantam etiam eorum curam gerat ſalutis: ac ſi diceret, Vobis quibus rationalem animam dedit, corpusq; formauit, vos propter quos fecit omnia, quæ videntur, propter quos miſit prophetas, legemq̄ conſtituit, propter quos bona operatus eſt innumera, propter quos etiam vnigenitum filium ſuum dedit. Et quia manifeſtè iſta monſtrauerat, meritò eos poſtea corripit, dicens: *modicæ fidei*? Talis eſt, qui præcipit, non ſuadet ſolum, ſed & increpat, vt magis excitet audientes ad eorum, quæ dicuntur aſſenſum. Per hæc vero non modo docet, nequaquā debere eſſe ſolici- A
tos,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tos, sed nec arrogare nobis aliquid de pretiosæ vestis ornatu: qñquidem pulchritudo florum, & decor varius herbarum, ipsumq; omnino fœnum amictu nostro inuenitur pretiosius. Cur igitur ex his in superbiam mentis erigeris, in quibus per facilè de te obtinẽt etiam herba victoriam? Et vide quemadmodũ ab initio leue ostendat esse præceptum, dum per aduersa rursus, perq; illa, quæ maximè timent, eos a timore deducit. Cum.n. dixit, considerate lilia agri: intulit: Non laborant. Igitur volens nos a laboribus liberare, hæc ipsa præcepit. Non itaque de his rebus non curare labor est, sed labor est profectò curare. Et sicut dicendo non seminant, haud semina excluſit, sed curarum onera decessit: sic et cum dixisset, neque nent, non opus, sed solicitudinem sustulit. Si autem Salomon ipse florum decore superatus est, & non semel aut iterum, sed tota prorsus illa, qua regnauit ætate, posset enim quispiam dicere, quia nunc quidem pulchritudinem florum splendore vestis æquauit, nunc vero candore eorum, vel fulgore superatus est, qui vtique ne vna quidẽ die tanto est splẽdore decoratus, hoc enim omnino significauit, dicendo: In omni regno suo nec ab
B vno quidem flore victus, alium vero inuenitur imitatus, sed ab omnibus pariter obscuratus abscedit: propter quod ait, sicut vnum ex istis. Quantum vero distat a veritate mendacium, tantum illorum amictus, & horum quoq; florum discrimen interiacet. Si ergo ille, inquam, victum se esse confessus est, qui cunctos certè, qui vnquã fuere reges claritate superabat: quando tu poteris vincere, vel proximus huic tantæ pulchritudini aliqua ex parte consistere? Hic etiam nos admonet, nec ab huiusmodi ambiamus decorem. Respice nanq; finẽ eius: in ignem post victoriam mittitur. Si autem erga hæc vilia, nec vllo prorsus digna sermone, neq; magno vsui necessaria tantam prouidentiam creator ostendit: qñ te negligere poterit etq; despicere, animal longe omnibus, quæ propter te vtiq; creauit, honoratius? Cuius vero rei gratia, tanto etiam herbas decore vestiuit? vt suam. s. sapientiam creator ostenderet, copiamque virtutis: vt vndique illius gloriam discere-
mus. Non.n. cœli tantummodo gloriam
Ps. 148. narrant dei, verumetiam terra. Nam hoc quoque Dauid ipse dicit in Psalmo: Laudate dominum de terra, ligna fructifera, & omnes cedri. Alia quippe de fructu, alia de magnitudine, alia de decore laudem deo videntur emittere. Id autem ipsum maximas profecto designat diuitias sapientiæ, quando etiam in hæc, quæ sunt vtiq; vilissima (quid.n. vilius quàm hodie quid esse, cras vero desinere?) tantum decoris effudit, quod nullo vsui esset futurum. Quid enim ad ignis alimoniam florum pulchritudo confert? Quemadmodum tibi nõ dabit, quod vtiq; necesse est ad vsum, qui illud quod omnibus, rebus est vilius, tam abundanter ornauit? Et hoc nõ ad aliquẽ, vt dixi, vsum faciens, sed diuitias suæ liberalitatis ostendens: multò magis te omnibus certè honoratiorem in his, quæ ad vsum pertinent, honorabit. Cũ igitur ostendisset plurimam esse erga homines prouidentiam dei, cumque iam oporteret virgã eis correctionis adhibere, plenissimè etiã istud exequitur. Verum hic quoque admixta vtitur lenitate: n enim infidelitatem eis imputat, sed fidei paruitatem. [Si autẽ inquit, fœnũ agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, deus sic vestit: quanto magis vos modicæ fidei?] Et certè omnia ista idem proculdubio semper operatur, & sine ipso factum est nihil: & tamen Ioã. 1.c
nusquam aliquid de se adhuc commemorat. Sufficiebat quidem ad ostendendam Ibid.1.a
interim authoritatem suam dicere per singula quæq; præcepta: Audistis quia dictũ D
est antiquis, ego autem dico vobis. Nequaquaquam ergo mireris, cum etiã post ista Matt.5.
vel occulit semetipsum, vel aliquid de se cd
humilius enunciat. Vnum.n. interim illud studet, vt facilius illi possint capere sermonem, perq; cuncta ipse demonstret, non se esse aduersarium quendam dei, sed consitentẽ patri per omnia: quod eũ hic quoq; fecisse perspicimus. Cum.n. tam multa iã dixerit, ipsum tamen adhuc solum, & persæpe memorauit, sapientiã, prouidentiãq; eius admirans: vtpote omnium rerum curam gerentis, magnarum. s. atq; minimarum. Nam & cum per Hierusalem iurare Mat.5.f
prohiberet, ciuitatem illã magni regis vocauit: & quando per cœlum, dei illud appellauit thronum. Et cum de mũdi admi- Mat.5.
nistratione loqueretur, ipsi omnia prorsus c
adscripsit, dicens: Qui solem suum oriri facit super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos. Et in oratione nos, Ibid.g
docuit

docuit cõfiteri, quoniam ipsius sit regnũ, & potentia, & gloria. Hic quoque cum de eiusdem prouidentia disputaret, & ostenderet, quemadmodum etiam in minimis
E optimum impleret artificium: qui fœnum, inquit, si vestit: nec adhuc vspiam suum illum, sed eorum patrem vocauit, vt hoc ita auditorum animos onere laxaret, nequando cum suum patrem esse diceret indignũ putarent. Sin vero de vilibus, necessariisque rebus non oportet esse solicitos: quatandem digni venia iudicandi sunt, qui curam suam multo pretio coemptis, & superfluis omnino rebus impendunt? immo qua erunt venia digni, qui nec somnum quidem capiunt, dum aliena diripiant? *Nolite ergo*, inquit, *esse soliciti, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt.* Vidisti nempe quemadmodum eos rursus, & amplius increparit, & manifestius docuerit, qui nihil vel onerosum præceperit, vel molestum. Sicut enim paulò ante cum di-
Supra. 5 g ceret: Si diligitis diligentes vos nihil amplius facitis: nam & gentes hoc faciunt: commemoratione gentilium eos ad id, quod erat perfectius incitauit: ita nunc quoque eosdem adducit in medium, corripiens, & ostendens necessarium se a nobis debitum flagitare. Si enim amplius nos quàm etiam scribas atque pharisæos oportet efficere: qua pœna videbimur esse di-
F gni, qui non solum illos nõ vincimus, sed in vilitate quoque gentium permanemus, eosq; parcitate dilectionis imitamur? Verum non vsq; ad correptionem tantummodo sermone progressus est, sed cum eos seuerius castigasset, perque hoc etiam suscitasset, plurimumq; in eis succendisset pudorem, consequenter illos aliunde solatur. *Nouit*, inquit, *pater uester cœlestis, quia his omnibus indigetis.* Non dixit, nouit deus, sed nouit pater vester: vt eos profecto ad spem certiorem vocaret. Si ergo, & pater vester, & talis pater, nequaquam profecto patietur despici a se filios, mala vltima sustinentes, quando ne homines quidem patres hoc aliquando patiuntur. Sed alium quoque præter hunc intulit sensum dicendo, qm̃ his omnibus indigetis. Quod vero dicit, eiusmodi est: Nunquid superflua ista sunt, vel vos ea despicit requirentes? Et certe herbas quoque ne in superfluo quidem despexit ornatu: nunc autem ista necessaria sunt. Quam ergo tu opinaris causam tibi esse curandi, hanc ego idoneam esse dico, quę te ab omni liberet intentione curarum. Si enim dixeris, propterea me oportet esse solicitum, quia sunt necessaria: ego è regione respondeo, propterea non oportet te esse solicitum, quia sunt vtique necessaria. Si enim essent superflua, non ita G
deberes de eorum præstatione confidere: nunc vero, quia necessaria sunt, prorsus nõ oportet ambigere. Quis enim pater inuenitur aliquando, qui liberis suis necessaria quidem se non præstare patiatur? Igitur ob hoc quoque proculdubio deus ista præstabit, quia naturæ creator ipse est, & satis plene, quorum illa indigeat agnoscit. Nã ne hoc quidem poteris opponere, quod sit quidem pater, sint etiam necessaria, quæ a filijs requiruntur: ignoret autem ille, quia in eorum sint indigentia constituti. Est enim omnino clarum, quòd deus, qui naturam ipsam nouit, & eius creator existit: quique illam talem creando formauit, indigentiam quoq; eius magis profectò prospiciat, quàm tu certe ipse, qui huiusmodi necessitatibus coartaris. Nam ipsi vtiq; sic placuit, vt hanc indigentiam natura pateretur. Nequaquam erit ergo contrarius in his, quibus ei opus esse decreuit, nec ille qui in tanta illam indigentiæ necessitate constituit, necessariorum eam rerum perceptione fraudabit. Nihil horum itaq; curemus: neq; enim curando quicquam amplius consequemur, nisi quòd nosmetipsos solicitudinum angore distendimus. H
Cum enim etiam nobis non curantibus præstat, immo tunc magis, quando nihil hinc omnino curamus: quid tibi amplius solicitudo præstabit, nisi quod superfluam a te exigit vltionem? Neque enim quispiã ad cõuiuium iturus opulentum, de ipsius diei cibo se curare patietur. Nec ad fontẽ aliquis accedens, solicitudinem de sitis necessitate perpetietur. Nequaquam ergo ẽt nos, cum habemus liberalitatem, & prouidentiam dei cunctis omnino fontibus affluentiorem, inopes nos putemus. Nam post illa, quæ dixi, rursus alium quoq; sensum super eiusmodi rebus fiduciam suggerentem imponit, ac dicit: *Quærite autem primum regnum dei, & iusticiam eius, & hæc omnia adijcientur uobis.* Postquã. n. animos audientium onere curarum leuauit, tum c
eos etiam de cœli regione commouit.

Venit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Venit quippe vetera soluturus, & ad meliorem, veramq; patriam vocaturus: idcirco igitur cũcta perficit, vt nos a superfluis liberet, atq; a terrena eximat passione. Propterea etiam Ethnicorum meminit dicẽs, quoniam hæc omnia gentes inquirunt, quorum videlicet erga præsentem vitã studium omne cõsumitur, quibus nulla prorsus cura est futurorum, nec cogitatio alia de cœlo: nobis autem ista non sunt principaliter requirenda, sed alia profecto. Neq; propterea creati sumus, vt ederemus, atq; biberemus, vesteq; tegeremur, sed vt placeremus deo, & bonis potiremur futuris. Sicut ergo in vsu ipso hæc transitoriè sunt habenda, ita etiam in oratione transitoriè postulanda. Quærite autem primum regnum dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Non dixit dabuntur, sed adijcientur: vt. s. diſceretis horum, quę in præsenti dantur, nihil esse omnino magnum, si futurorum magnitudini comparentur. Et ideirco, nec peti illa quidem iussit, sed alia quidem solicite postulari, illa verò his adijcienda esse præsumi. Quære igitur tantum futura, sic enim etiam optimè præsentia consequeris: noli quærere, quæ videntur, & ea absq; ambiguitate percipies. Est quippe prorsus indignum, vt super eiusmodi rebus interpelles deum. Qui enim omne studium, totamq; curam pro illis ineffabilibus gerere debes bonis, satis te ipse depretias, atq; confundis, qui erga cupiditatem rerum mundanarum instar fluentum temetipsum semper impendis. Quemadmodum igitur panem petere præcepit, sed addidit, quotidianum: & cum dixisset, da nobis hodie: signanter adiecit, hodie: sic etiam hoc fecit loco. Non. n. dixit, nolite esse soliciti: sed, nolite (inquit) soliciti esse in crastinum. Per quod certè, & nobis libertatem donauit petendi, & animam nostram magis necessarijs rebus affixit. Nam & illa ideo peti præcepit, non quasi deus nostrarum precum indigeret admonitu: sed vt absq; dubio diſceremus, quod cum illius auxilio faciamus bona cuncta quæ facimus, & vt ipsa assiduitate poscendi ei nos propriè dederemus. Considerasti certè quemadmodum etiam per ista suaserit, quod præsentia quoq; ab ipso absq; dubitatione percipiant. Qui enim maiora præstat, multo magis tribuit, & minora. Non enim propterea (inquit) dixi, nolite ista deposcere, vt vel fame deficiatis, vel nũditate deformes sitis: sed vt abunde vobis etiam necessaria ista suppeterent: quod certè omnium maximè idoneum erat, vt illos possit attrahere. Nam sicut in eleemosyna dehortans eos sese hominibus ostentare hac illis præcipue ratione suadebat, qua docebat multo eis maiorem gloriam esse tribuendam, si eam ipsi vltra non quærerent. Pater enim, inquit, tuus, qui videt in occulto, in conspicuo reddet tibi: ita hic quoque abstrahens eos ab inquisitione prælentium, hoc eis maxime suadet modo, quo non requirentibus multo abũdantius dandum esse promittit. Propterea inquit, iubeo ista non quæri, non vt accipias, sed vt abundanter accipias. Cumque ea, quæ tibi competit vtilitate etiam præsentia consequaris, ne solicitudinibus afflictus, & curarum morsibus ſæpe diſcerptus, non modo istis, verumetiam spiritalibus bonis te facias indignum, & ne superfluam patiaris ærumnam, & quod est amplius, propositam tibi amittas coronam. *Nolite ergo soliciti esse in crastinum: crastinus enim dies solicitus erit sibiipsi. Sufficit diei malitia sua*, id est, miseria ipsa, atque contritio. An fortè non sufficit tibi illa sententia: In sudore vultis tui manducabis panem tuum: quod alium quoque addis curarum laborem, qui certè etiam à prioribus es sudoribus liberandus. Malitiam verò hic non malignitatem vocat, absit hoc enim: sed miseriam, vel laborem. Sicut enim cum alibi dicit, Si est malitia in ciuitate, quam dominus non fecit: non auaritiam significat, ac rapinas, nec eorũ quicquam aliud omnino: sed eas profecto plagas, quæ diuinitus inferuntur, de quibus rursus loquitur per prophetam: Qui facio pacem, & creo mala. Neque enim hic malitiam voluit intelligi, sed pestilentias profectò, & famem, cæteraq; huiusmodi, quæ mala esse putantur a plurimis. Est quippe iste mos, vt multi hæc mala esse pronuncient: sic enim & quinque illarum prouinciarum sacerdotes, atq; diuini, quando arcæ subiunxerunt, boues illatas a deo plagas, & mœrorem illum, ac dolorem, quem de earum afflictionibus sentiebant, malitiam nominabant. Ita hic quoque malitiam pro afflictione posuit, dicens: Sufficit diei malitia sua. Nihil. n. perinde aĩam vt solicitudo, & cura eius, excruciat. Sic. n. Paulus

Ad q̃d hõ creatus.

Supra. b

K

Gen. 3.

Amos. 3 b

L

M Esa. 45. b

1. Par. 13 b c

Paulus ad amorẽ virginitatis accendens, consilium subministrat dicens: Volo autem vos sine solicitudine esse. Quòd vero ait, crastinus dies solicitus erit sibiipsi: nõ ipsum prorsus diem aliquid curare dixit, sed quia ẽt ad imperfectum vulgus ei sermo est, volens expressius esse, quod protulit, personam quandam adscripsit tempori, iuxta multorum profecto ad illos morem locutus. Idipsum autem hic suadet cõ filio, quòd ad altiora progressus sanxit imperio. Nolite, inquit, possidere aurum, neque argentum, neque peram in via. Postquam enim hæc ipsa operibus ostendit, tunc etiam verbis firmiora præcepta constituit: vnde etiam receptu facilis sermo eius effectus est, quia scilicet operibus eius fuerat ante firmatus. Vbi hoc ergo per opera monstrauit? audi ipsum loquentem: Filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet. Neque hoc tamen solũ dixisse contentus est, verum in discipulis quoque virtutis huius præstat splendoris documentum. Nam & cum ipsos ad huiusmodi inopiam coarctasset, nullo eos indigere permisit. Considera vero eius admirabilem erga suos prouidentiam, & quemadmodum omnes prorsus patres pietate dilectionis exuperet. Hoc enim, inquit, iubeo ob nihil aliud omnino, nisi vt uos liberem ab inanium afflictione curarum. Si. n. & hodie cures de crastino, & rursus crastino ipso cures die, nõne superfluo, ac nimio temetipsum deprimes onere curarum? Cur ergo cogis diem plusquam ipse sortitus est afflictionis accipere, & supra proprios eius labores etiam sequentis ei diei põdus imponis: & hoc cum nil istius adiectione fascis alterius diei leuioras sis onera facturus laborũ? Cum igitur eos acrius increparet, ipsum penè tempus animauit, & velut afflictum ab omnibus introduxit, quasi quod contra illos de imposita sibi afflictione clamaret. Et reuera accepisti diem, vt ea quibus in ipso opus est cogitare: quam igitur ob causam curas ei etiam alterius adiungis? Nunquid enim non habet sufficiens onus, solicitudine sui? cur igitur maiore illum oprimis fasce curarum? Quando. n. ipse hoc lator legis enunciet, & qui de nostris certe conscientijs iudicabit, considera quàm bonas spes ipse nobis ante præsul præsentis iucunditatis ministret: qñ vtique ipse testatur, qm vita ista sit misera, atq; ita ærumnis varijs onusta, vt in afflictionem, contritionẽq; nostri vnius quoq; diei cura sufficiat. Et tamen cum tanta nobis dicuntur, ac talia, nos nihilominus horum solicitudinem gerimus: de cœlo autem nihil omnino curamus, sed rerum ordinem per cuncta peruertimus, contraq; præcepta Christi vtrinque pugnamus. Itaq; diligenter hæc ipsa considera. Nolite, ait, præsentia ista prorsus inquirere, nos hæc sola etiam absque intermissione sectamur. Quærite, inquit, & semper, & sola cœlestia. Nos vero ne vnius quidem horæ spatio illa perseueramus inquirere: sed quantam in his, quę ad corpus necessaria sunt, curam ostendimus tantam in spiritalibus habemus incuriam, immo longe etiam, longeq; maiorem: sed nequaquã nobis prospere ista prouenient, nec longum impunita hmõi licentia relinquetur. Ecce. n. contemnimus decem diebus, ecce triginta, ecce iam centum: nonne iam erit prorsus necesse in manus dicentis incidere? Sed habet consolationẽ quandam ipsa dilatio. Et quænam ista consolatio est? quotidianis prorsus diebus terribile expectare iudicium. Quod si cupis consolationem aliquam de hac dilatione percipere, correptionem de pœnitentiæ dolore fructifica. Si. n. ex dilatione pœnæ aliquod tibi putas esse solatium, multo magis lucrum est nunquam in illud supplicium deuenire. Quod igitur est longe longeq; præstantius, futuri hac dilatione iudicij ad euitationem maioris pœnæ imminentis vtamur. Neq; enim aut onerosum aliquid, aut molestũ est imperatum, sed sic facilia cũcta prorsus, ac leuia, vt si asseramus promptam tsolummodo voluntatem, oĩa efficere possimus, etiãsi peccatis pleni fuerimus innumeris. Nam & Manasses scelera multa commiserat, quippe qui etiam in sanctos manus suæ crudelitatis extendit, & abominanda in templo dei simulacra constituit, & ciuitatem homicidijs impleuit, multaq; alia perpetrauit, maiora prorsus quàm vt videretur venia posse donari. Veruntamen post tot ille, tantaq; flagitia ab oĩbus est mundatus, ac ablutus. Quo aũt istud efficit modo? Pœnitentiæ profecto, fletu, & studio voluntatis. Nõ est quippe, non est aliquod omnino peccatũ, quod non cedat pœnitentiæ virtuti, immo gratiæ dei: qui cum ad meliora conuertimur,

1. Co. 7. f

Luc. 9. f & 10. a

A Lucæ. 9 g

B

4. Reg. 21. & Para 33. P totum.

C

D

mur, continuo nobis cooperator efficitur. Si enim bonus esse malueris, qui prohibeat nullus omnino est: immo est quidem diabolus prohibēs, sed profecto nihil potest te eligente meliora, magis autem hoc deo tibi in adiutorium copulante. Quod si tu certe nolueris, retroque recesseris, quinam ille te turabitur? Non.n. necessitate, ac violentia, sed cum tua te vult voluntate saluare. Si.n. tu seruum habens obedientē te, ac semper horrentem, sæpe etiam recedentem a te, atq; fugientem, nequaquam iam illum comprehendis, ac retines, & certe cum obsequio eius indigeas: multo magis deus, qui non propter suam aliquam necessitatem, sed omnia propter nostram facit salutem, non vult te violenter adstringere: quemadmodum è regione si solam ad placendum ei ostendes voluntatem, nunquam te ille destituet, quantalibet aduersus te diabolus moliatur. Nos ergo nosipsi causa nostræ perditionis existimus:
E non enim instanter ad eum accedimus, non interpellamus assidue, non rogamus quemadmodum pro tanta est dignum causa rogare: sed & si eum adeamus, aliquando ita facimus hoc, quasi nō desideremus accipere: neque cum ea fide qua congruit deprecantes: sed oscitantes prorsus, ac tota mente torpentes, ea quæ videmur postulare negligimus. Et certe vult se a nobis exigi deus, hæc quippe illi omnino vis grata est: nam si vehementius instare viderit exigentes, etiam illa, quę non petimus, largitur. Nunc autem liberalitatem suam differt, non quia præstare nolit, sed quia no-
Luc. 11 a stra illum delectat exactio. Et propterea tibi aliud quoque posuit exemplum: nunc
Luc. 18 a illius amici, qui noctu instabat petendo, nunc iudicis, neque deum timentis, neq; hominem omnino reuerentis. Nec vero tantummodo vsque ad exempla peruenit, sed ipsius quoque operibus ostendit, cum
Mat. 15 c serlicet, Chananæam illam mulierem magno certe dono impletam remisit. In hac vero euidenter ostendit, qm̄ deus etiam illa, quæ nobis parata non sunt, dare possit,
F si vehementius postulentur: Non, inquit, est bonum tollere panem filiorum, & dare canibus: & tamen dedit, quia illa etiam vehementer exegit. Iudæis vero è regione monstrauit, quia desidiosis, nec illa quidē tribuat, quę eis fuerant præparata. Deniq; illi acceperunt nihil, immo ēt propria perdiderunt. Et ideo, quia minime quęsierūt, ne sua acceperunt quidem: illa vero, quia violenter incubuit vendicare, & rem filiorum accepit canis: tantum quippe bonum est fides sedula, & deprecatio perseuerans. Noli ergo dicere, quia tibi sit inimicus deus, teq; omnino nolit audire. Cito tibi respondebit, si assidue illum, & (vt ita dixerim) molestē interpellare non desinas: & si enim non ob amicitiam, at propter sedulitatem istud efficiet: neque inimicitiarum importunitates, neque vllum patietur impedimentum omnino. Nec dicas, non sum dignus auditi: & idcirco nō oro: nam & Chananæa illa etiam talis fuit, sed nihilominus impetrauit. Nec dicas, & multum peccaui, & non possum ad me iratum vocare: non enim meritum tuū deus, sed solam interim considerat voluntatem. Si enim iudicem non timentem deum, neque homines erubescentem vidua inflexit, multo magis bonum iudicem interpellatio assidua. Et si multo magis bonum iudicem interpellatio assidua. Et si igitur nō fueris amicus, & si non ea, quæ tibi competere videntur expostules, & si bona patris luxuriosus absumpseris, lōgumq; tem
G poris a facie eius absueris: & si degener, atq; omnium prorsus extremus, & indignantem illum iratumq; conuenias, incipe tantummodo orare, atq; ad ipsum redire, & recipies profecto cūcta, & confestim oēm iram pœnamq; restingues. Sed ecce (inquis) oro, & nihil amplius sequitur. Nō enim ita postulas, quemadmodum illos legimus postulasse, Chananæam dico, & amicum nocte pulsantem, & viduam iudici frequenter molestam, & filium, qui patris cuncta decoxerat: si enim sic orasses, proculdubio celeriter impetrasses. Nam etsi a te accepit iniuriam, tamen pater est: & si iratus est, tñ amātissimus filiorum est, & vnū est tātummodo, quod requirit: nō exigere de iniurijs vltionē, sed te videre ad meliora cōuersum, sibiq; iugiter supplicantem. Vtinam nos ita erga illum seruaremus affectum, vt illius viscera nostra charitate flammentur: Sed tantummodo occasionem deus istius ignis requirit, & si modicam scintillam ipse præbueris, ingentem omnino flammam beneficiorum in te eius accendes. Non enim quia iniuriam accepit, irascitur: sed quia tu es author iniuriæ, per quā ēt velut ebrius

Ibidem Luc. 11 Ibid. 18 & 15.

H ebrius desipis. Si enim nos cum simus maligni, iniuriam accipientes a filijs, tamen pro illis dolemus: multo magis, qui nullā omnino sentit iniuriam, pro tuo tantum commodo, qui illam facere ausus es, irascitur. Nam si nos, qui secundum naturam diligimus filios, satis tamen profecto eos diligimus, multo magis ille diligit, qui di-
Esa. 49. d ligit vltra naturam. Sed etsi obliuiscatur mulier infantem, inquit, veteri sui, ego tamen nō obliuiscar tui, dicit dominus omnipotens. Accedamus igitur ad eum, atq;
Mat. 15 c dicamus. Etiam domine, nam & canes edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Accedamus, inquam, importune, immo hoc nunquam est importune accedere. Sicut.n. respirare importune oīno nunquam est, ita etiā non quidem petere, sed non petere potius importunū est. Sicut.n. respirare hoc iugiter indigemus, ita ēt eo, quod a deo præstatur auxilio. Quod si voluerimus, facile illum ad nos poterimus inflectere. Et hoc profecto declarans, atq; ostendens deum promptum esse semper ad beneficia largienda dicebat. sicut diluculum paratum inueniemus eum. Quotiescunq;. n. venire, & ad illum voluerimus accedere, expectatas ab il
I lo esse preces nostras continuo sentiemus. Si vero nihil de redundante illo fonte bonitatis haurimus, nostra est omnis culpa, non fontis. Hoc etiam Iudæis imputando
Oseę. 6. b &. 13. a dicebat: Misericordia, vt nubes matutina, & sicut ros diluculo cadens. Quod vero dicit hmōi est: Ego quidem, quæ a me petenda erāt, cuncta largitus sum: vos vero quasi quidam ventus vrens aduersus nebulam, roremq; contenditis, & idcirco retrahitur a vobis: ita præ nimia malignitate vestra facitis immensæ liberalitatis dei dona cohiberi, quod tñ ipsum dispensatio prouidentiæ est. Cum.n. nos viderit non mereri dignissime proculdubio beneficia sua continet, ne nos vtiq; desides faciat, nō digne inquirentibus largiendo. Si vero paululū in meliora mutemur, & vel tantulum quidem, vt nos saltem peccasse doleamus, supra q̄ omnes fontes subito ebullit, copiosius quam omne prorsus pelagus effunditur. Quantoq; amplius acceperis, tanto ille plus gaudet, & hoc ipso ad dandū plura consurget: diuitias enim suas nostram
Ro. 16. c esse ducit salutem, & ipsam dandi petenti bus largitatē: quod certe dicebat Paulus, Qui diues est in omnibus, qui inuocant illum: non enim nisi quando non postulamus, irascitur: tunc etiam nos solum, q si non poscimus, auersatur. Propterea enim K
& pauper factus est, vt nos diuites faceret, 2. Co. 8 & illa omnia sustinuit, vt nos ad petendū plenius incitaret. Nequaquam igitur desperemus, sed habentes tot occasiones salutis, spesq; meliores, etiamsi quotidie peccemus, accedamus tamen rogantes, proque delictis assidue veniam deprecemur. Sic.n. & ad peccandum efficiemur absq; dubio tardiores, & diabolum repellemus, & dei in nobis misericordiam prouocabimus, & bona consequemur futura, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi cui gloria, & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia. xxiiij. ex cap. vij.

NOlite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini. Quid igitur? non debemus arguere peccantes? Nam & Paulus hoc dicit, immo ipse rursum Christus per Paulum: Tu qd Ro. 14.
iudicas fratrem tuum? Et tu quis es, qui iu b
dicas alienum seruum? Et iterum: Nolite Ibidē. a
ante tempus iudicare, quoadusque veniat 1. Co. 4
dominus. Quemadmodum igitur alibi dicit: Argue, obsecra, increpa? & alibi: Pec- a 2. Ti. 4.
cantes coram omnibus argue? Et Christus a
quidem in euangelic præcipit: Si peccaue- 1. Ti. 5.
rit in te frater tuus, vade & corripe eum c
inter te, & ipsum solum: & si te audierit, L
lucratus es fratrem tuum: si vero non au- Mat. 18
dierit, adhibe tecū adhuc vnum, vel duos, b. & Lu
vt in ore duorum vel trium testiū stet om cæ. 17. a
ne verbū: quòd si nō audierit, dic ecclesię. Et certe tam multos cōstituit increpantes, & nō increpātes mō terumetiā punientes cū eū, qui nullū horū vellet audire, quasi Ethnicum, & publicanum esse præcipit: quemadmodū vero illis etiā claues dedit. Si enim iudicaturi omnino non erunt, priuabuntur omnino potestate, & frustra illam acceperunt ad ligandum atque soluendum. Nam & aliter si hæc peccamdi impunitas obtineret, cuncta pariter dispe-
rirent, & quæ in ecclesijs sunt, & quæ in vrbibus, & quæ in domibus singulorum. Nam & dominus seruum, & domina ancillam, & filium pater, & amicum amicus nisi iudicauerint, ad maximum omnino incre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

incrementum sui vitia cuncta peruenient. Et quid dico amicus amicum, vbi de ipsis quoq; iudicemus inimicis? Nunquam poterimus omnino inimicitias dissoluere, & absque vllo prorsus ordine, ac distinctione meritorum permista erunt omnia, atque confusa. Quidnam hoc sit ergo diligentius ponderemus, ne aliquis diuersa hæc
M remedia salutis, leges esse quasdam, aut expellendæ pacis, aut introducendæ confusionis, existimet. Et prudentibus quidem ex his, quæ sequuntur lucidissime virtutē istius legis ostendit, dicendo. *Qui vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ est in oculo tuo non vides?* Si vero plurimis tardorum istud videatur obscurum, plenius idipsum elucidare tentabimus. Hic enim (vt apparet) non generaliter peccata omnia prohibuit iudicari, nec prorsus omnibus istius rei abstulit potestatem, sed his profecto solis, qui cum flagitijs abundent innumeris, alios de leuissimis quibusque delictis tota temeritate condemnant. Videtur autem mihi etiam hic Iudæos notare, qui de paruulis quoque omnino culpis accusatores amarissimi proximorum, ipsi nihilominus sua, nec maxima quidem crimina cohibebant. Quod eis etiam in fine
Mat.23 a euangelij dominus exprobrat: Alligatis, inquit, onera grauia, & importabilia: ipsi autem digito non vultis ea mouere. Et decimatis mentham, & cyminum, & anethum: & dereliquistis, quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidē. Ergo in istos quoque sermonem videtur extendere, vt scilicet ante eos compescat, & comprimat, quia ausuri erant accusare discipulos. Et si enim isti nihil tale peccauerant, sed tamen illis videbantur esse delicta: vt non obseruare sabbatum, vt uesci
Mat.23 c manibus illotis, ac publicanorum interesse conuiuijs: quod alibi quoque culicem ait, excolantes, camelum autem glutientes hic vero constituit, & legem, quæ in com-
1.Co.4 a mune seruetur. Nam & beatus Paulus Corinthios non omnes iudicare prohibuit, sed eos qui audebant iudicare meliores, & in causa non manifesta. Non.n. vetuit eos corripere peccantes, neque infinitè omnes increpauit: sed discipulos profecto, qui de doctoribus iudicabant, & cum ipsi mille essent malorum rei, infontibus detrahebant: quod hic quoque Christus notauit, sed eis plurimum etiam incussit timorem, ineuitabile supplicium comminando, atque dicendo: *In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabitur de uobis.* Non.n. illum condēnas, inquit, sed temetipsum profecto condemnas, & facis tibi terribilius esse iudicium, cogisq; aduersus te diligentissimam fieri etiam de minimis vltionem. Sicut.n. in venia peccatorum promerenda, a nobis principia sumuntur: sic etiam in ipso iudicio, a nobis condemnationis mensura procedit. Nec enim oportet exprobrare delictum, neque illum, qui peccato aliquo sit B
præuentus insolenter obruere, sed clementer monere: nec persequi iurgio, sed iuuare consilio: nec cum iactatione in eum erigi, sed cum dilectione corrigere. Non.n. illū sed te profecto extremo adijcis ipse supplicio, non ei vtique parcendo, cum te petit de peccatis suis exercere iudicium. Videsne quemadmodum duo ista mandata leuia sint, & obedientibus ingentium causa existant bonorum, sicut è regione inobedientibus ingētium malorum? Qui enim remisit proximo, se priusquam illum reatibus liberauit, nihil laborans, cum vtique parcens, atque ignoscens de peccatis alterius iudicaret, magnum sibi indulgentiæ thesaurum tali sententia recondendo. Si igitur peccauerit, inquis: non ei dicam, qa malum est fornicari, neq; corrigam increpatione lasciuum? sed noli, vt hostis, neq; vt inimicus exigens vltionem, sed vt medicus remedia profutura conficiens. Non.n. dixit, Noli cohibere peccantem: sed, noli vtique iudicare: hoc est, noli effici iudex amarus. Nam & aliter non de magnis, desperatisq; criminibus, quod paulo ante præmisi: sed de illis id dictum est, quæ videntur crimina esse, cum non sint: propter q ait, Quid autem vides festucam in oculo
C fratris tui, trabem autem, quæ est in oculo tuo non vides? Quòd certè nunc plurimi faciunt, qui si viderint monachum habere superfluum vestimentum, legem illam dominicam impudenter imponunt, cū millies ipsi aliena diripiant, & quotidie auaritiæ crimen exerceant. Et si eum cibo vti viderint largiori, accusatores existunt amari ipsi quotidie crapulati, atq; temulēti: ignorantes, quia cū proprijs admissis hinc quoque sibi cōgregent maius incendium, omniaq́ue semetipsos excusatione denudent. Vt enim diligentius peccata examinentur tua, legem primus ipse posuisti, seuerius de his

de his, quæ proximus peccauerat iudicando. Ne igitur graue esse credideris, si talia sustineas etiam ipse supplicia. *Hypocrita, eiice primum trabem de oculo tuo.* Hic iam iram vult monstrare plurimam, quam habet in eos, qui ista committunt. Quotiescunque enim voluerit ostendere aliquod magnum esse peccatum, magnamq; etiam propter illud, & pœnam, ab iniuria facit correctionis exordium. Sicut ergo, & aduersus illum, qui a conseruo suo centum
Mat.18 d denarios exigebat, cum indignatione dixit. Serue nequam, omne debitum dimisi tibi: ita hic quoq;, ait, hypocrita. Non.n.
D pietatis est tam rigida hæc aduersus delicta sententia, sed inhumanitatis. Et personam sibi quidem dilectionis imponit: opus autem malitiæ implet extremæ, dum falsa proximo opprobria affigit, & crimina, & inuadit locum magistri, cum non sit dignus tenere discipuli: propter quod illū etiam hypocritam nominauit. Qui enim tam acer, inquit, in alienis fuisti, vt etiam exigua denotares, quemadmodum in tuis tam negligens extitisti, vt etiam magna transcurreres? Eijce primum trabem de oculo tuo. Vides certe, quia non vetuerit iudicare, sed iusserit eijcere primum de oculo proprio trabem, & tunc aliorum errata corrigere: nam & sua vnusquisque facilius cognoscit quàm vtique cæterorum, & maiora citius prospicit, quàm minora: & seipsum magis amat profecto, quàm proximum. Itaq; si alterius curam gerere cupis, temetipsum ante curato, in quo & manifestius inuenitur peccatum, & grandius. Sin autem temetipsum cōtemnis, ac despicis liquet omnino, quia fratrem tuum ipse odio iudices, non studio disciplinæ: nec emendare illum cupias: sed notare. Quòd & si oportet huiusmodi aliquem iudicare, non tamen a te hoc fieri debet, verum ab eo, qui nihil tale cōmisit. Quia n. magna
E philosophiæ dogmata, & excelsa constituit, nequis diceret, quoniam in talibus philosophari sermone prōptissimum est: volens monstrare fiduciam conscientiæ, & quòd in nullo sit horum, quæ dixit obnoxius, sed quia cuncta omnino perfecerit, hanc comparationem consequenter inseruit: si quidem ipse quoque erat iudicaturus, dicendo: Vę vobis scribæ, & Pharisæi: sed non erat eorum reus, de quibus alios iure culpabat: neque.n. aut trabem, aut festucam de suo eijcit oculo, sed ab his omnibus purus, & mundus, aliorum peccata correxit. Non enim debet aliquis condemnare alterum, cum ipse sit reus. Et quid miraris, si dominus posuit hanc legem, quæ etiam a latione seruata est, qui in cruce dicebat ad socium suum: Neque tu times deum, qui in eadem pœna es? Protulit.n. Luc. 23
vocem Christi omnino sententiæ consoe nantem. Tu vero quidem tuam trabem nō modo non eijcis, se ne sentis quidem, fratris vero non modo vides, sed & iudicas, & eijcere conaris. Velut si aliquis sæuissimo hydrope, vel quolibet immedicabili lan- F
guore constrictus, hunc quidem etiam negligat, eum vero culpet, qui exiguum in aliqua corporis sui parte non curet tumorem. Si vero malum est propria peccata nō cernere duplex iam aut triplex malum est iudicare alios, & in suo oculo trabem absque dolore gestare. Omne quippe est grauius trabe peccatum. Hoc est ergo quòd per hæc, quæ sunt dicta, præcepit, ne scilicet ille, qui mille est vitijs obnoxius, acrior rem se iudicem in aliorum velit præbere delictis: & præcipue si hæc esse inueniantur exigua, non scilicet, arguere alterum prohibens atque corrigere, sed dissimulare propria negligenter, & insultare impudenter alienis. Siquidem ad magnum istud proficeret malignitatis augmentum, & duplex malum iniquitatis inferret. Nam qui cunq; studet sua quidem, etiam cum sint magna, negligere: aliena vero amarius delicta discutere, etiam paruula videlicet, ac vilia, duplex sibi importat incommodum, tum quidem propria negligendo, tum vero inimicitias in se, ac simultates omnium commouendo, atque ad extremam omnino feritatem duritianq́ue cordis semetipsum semper acuendo. Postquam igitur hæc cuncta sanctione saluberrimæ huius legis exclusit, aliud quoque præceptum intulit, dicens. *Nolite dare Sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos.* Et certe in consequentibus, præ- G
cepit. Quod audistis in aure, prædicate super tecta: sed ne hoc quidem mandatum aduersatur priori, nec indifferenter omnibus prædicari iussit, sed his quos doceri oporteret, præcepit cum fiducia prædicari. Canes igitur hic significat homines in impietate viuentes, spemq́ue omnino conuersionis in melius non habentes. Mat.10 c

Porcos

Universidad de Deusto
Biblioteca

Porcos vero, in luto instænis luxuriæ iugiter commorantes, quos supra omnes huiusmodi doctrina pronunciauit indignos.
1.Co.2.d Hoc ergo, & Paulus adstruens, ait: Animalis autem homo non percipit ea, quæ sunt spiritus dei, stultitia est enim illi, & non potest intelligere. Alibi quoque corruptionem dixit esse morum, dogmata pfectiora non capere: propter quod iubet ne huiusmodi hominibus cuncta pandamus: fiunt quippe magis, postquam didicerint secreta temerarij. His enim qui benigno sunt animo atque prudenti, honestissima apparent, cum fuerint reuelata: imprudentes vero magis ea ignorata reuerentur. Quia vero discere illa naturali ratione non possunt, etiamsi ignorãtia offensi, id conentur. Neque enim porcus aliquando nouit, cuius sit pretij margarita: & hic
H ergo, quia nescit, ideo conculcat. Nihil enim hinc affertur amplius his, qui eiusmodi sunt, & tamen audiunt, nisi noxa cumulatior. Siquidem ab illis, & sancta temerantur, nescientibus vtique cuius illa sunt meriti, & ipsi desperatius insolescunt contraque nos potius armantur. Hoc est enim quod ait: *Ne forte conculcent ea pedibus suis, & conuersi dirumpat vos.* Sed ira, inquit, soli si publicarentur manerent tamẽ semper inuicti, nec aduersum nos reprehensionum materias ministrarent. Prorsus assentior. Sed nosse tu debes non in illis reprehensionum esse causas, verum in eis, qui porci meruerunt vocari. Sicut etiã calcata brutorum pedibus margarita, non ideo, quia vilis est conculcatur, sed quia in porcorum incidit vtilitatem. Et bene ait, Cõuersi dirumpant vos. Modestiam enim simulant, vt secreta condiscant: cum vero didicerint, repente alij ex alijs effecti irrident, insultant, atque illudunt, quasi quadam a se atte deceptis: propterea, & Paulus Thimotheo dicebat: Quem, & tu deuita, valde enim restitit verbis nostris. Et
2.Ti.4.c rursus alibi: Increpa huiusmodi: & iterũ,
Ibid.a Hæreticum hominem post vnam, & se-
Titum. cundam correptionem, deuita. Non enim
3.c ex his, quæ didicerint armantur, sed eorum occasione superbius efferuuntur, atque
I insolentia fœdiori complentur: & idcirco non exiguum lucrum est in sua illos ignorantia permanere: non enim tam recta temeritate despiciunt. Si vero discant, gemendum est omnino damnum, cum certe, & ipsi nihil omnino fructificent, immo magis magisque lædantur, & tibi negocia, ac pericula mille commoueant. Audiant hoc loco illi, qui impudenter omnibus, ac temere copulantur, despicabilia ea, quæ sunt reuerenda, facientes. Nam & mysteria ideo clausis ianuis celebramus, & eos, qui nondum initiati sunt, adesse prohibemus, non quia infirmitatem mysteriorum aliquam deprehendimus: sed quia ad participationem eorum illi adhuc quos arcemus, infirmi sunt. Propter quod etiam ip- Mat.13
se multa ad Iudæos in parabolis dissere- b. &
bat, quoniam non videbant videntes: pro Mar.4.
pterea iussit, & Paulus scire nos quemad- b
modum debeat vnicuique responderi. *Pe-* Col.4.b
tite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Quia enim magna mirandaque præcepit, & passionibus esse liberos iusserat, ad ipsum quoque cœlum omnino adduxerat docendo, vt studeret non angelis, neque archãgelis, sed ipsi
K omnium domino, inquantum possibile est, esse consimiles. Discipulos vero nõ modo ipsos ista perficere, verumetiam alios emendare præceperat, & malos omnes, atque iustos diligenti iusserat comminatione discerni. Grande autem est in hominibus mentis occultum: ne dicerent, quia importabilia sunt ista prorsus, ac dura, nam & in consequentibus Petrus ait: Quis po-
test saluus esse, & rursus idem: Si ita est cau Infra 19
sa hominis cum vxore, non expedit nube d
re, ne igitur hic quoque similia proferrẽt, Ibid.b
quanquam etiam in præcedentibus ostenderit facilia esse præcepta, multas proferens omnino sententias, & sane tales, quæ illis sufficerent suadere: hic tamen etiam ipsius facilitatis infert coronam, non leue aliquod laboribus eorum genus consolationis inueniens, auxilium. s. dei, quod orationum perseuerantia promeretur. Non solum, inquit, vos oportet studere virtutibus, sed ad tantum opus diuinum quoque aduocare præsidium. Veniet enim prorsus, atque aderit, & vobiscum certamina ipsa tractabit, ac facilia vobis cuncta perficiet. Propterea, & petere præcepit, eisq; se daturum spopondit: nec tamen obiter postulare iussit, sed cum sedulitate multa, & magna patientia, crebroque pulsatu: hoc est enim quod ait, Quærite, siquidem ille
L qui quærit aliquid, cuncta profecto alia mente proijciens, vnum intendit illud quod

quod solum requirit, ac præsentium rerũ nihil omnino considerat. Norunt certè illud quotquot, vel auro, vel seruis, vt plerunque contingit, amissis, experti sunt hanc, quam dico diligentiam requirendi. Ex eo quidem quod ait, Quærite, istud ostendit: ab eo verò, quod dixit, Pulsate: vehementer accendi, & ardere prorsus mente præcepit. Noli ergo homo sponte concidere, neve inferius studium impende virtuti, quam cum aurum requiris amissum: illud enim frequenter requirens, nequaquam forsitan reperis, veruntamen cum omnino nescires inueniendum esse, quod fuerat amissum, omnes nihilominus perscrutandi excogitares modos. Hic vero etiam sponsionem Christi tenẽs, quod absque dubio si quæsieris, accipias ne minimam quidem partem illius studij conaris ostendere: quod si non continuo acceperis ne sic quidem desperare te conuenit. Propter hoc quippe ait, pulsate: vt ostenderet, quia & si non continuo aperuerit, te nihilominus oporteat ad ianuam permanere. Si modò, inquit, meæ non vis credere spõsioni, crede, vel huic, quod a me profertur exemplo. *Quis, ait, ex uobis est pater: quem si*
M *filius suus petat panem, nunquid lapidem porriget ei?* Ab hominibus quidem cum aliquid exposcis, & molestus omnino, & onerosus videris: deum verò quando id non facis, tunc amplius, vt tibi indignetur, accendis. Si verò permaneas postulando, etiam si nõ continuo accipias, accipies tamen: propterea quippe ostium clausum est, vt tu pulsare cogaris: idcirco non celeriter annuit, vt tu diutius inquiras. Permane igitur in q̃rendo, atque pulsando, & absq; ambiguitate percipies. Ne. n. diceres, quid si petiero neq; accepero, tamen parabolica locum ratione concluſit, de communibus certè rebus sententia proferendo, & exemplis hominũ ad impetrandi te fiduciam nutriendo: perque ista monstrando, quia non solum petere oporteat, verumetiam illa tantummodo, quæ sola sunt poscenda deposcere. Quis. n. est, inquit, ex vobis pater, quem si filius suus petat panem, nunquid lapidem porriget ei? Itaque & si non accipis, quia lapidem petis, idcirco non accipis. Nam & si filius sis, non tamen tibi sufficit ad omne quod popoſceris impetrandum, sed hoc ipsum est, quod vetaris accipere, quòd cum sis filius dei, ea quæ tibi non expediunt, deprecaris. Et tu igitur noli aliquando petere, seu quærere secularia, A
sed spiritalia omnia, & prorsus accipies. Nam & Salomon popoſcit ea, quę oportuit poscere, & vide, quam celeriter accepetit. Duo igitur adesse oportet oranti, vt. s. & vehementer petat, & illa proculdubio, quæ petenda sunt. Quia & vos, inquit, cũ patres sitis, rogari tamẽ expectatis a filijs: & si inutile aliquid petierint, dona vestra cohibetis. Si verò illi, quod est petendum, & vtile postularint, annuitis, atque præstatis. Et tu igitur ista considerans, non desistas, nec accipias, quandiu inuenias ne recedas: nec omnino abeas, quoaduſque clausa reserentur. Si enim cum hoc studio mẽtis accesseris, & dixeris, nisi accepero, non recedam, prorsus accipies: modo si talia postulaueris, quæ & illum, qui petitur dare deceat, & accipere tibi qui precaris, expediat. Quæ vero ista sunt? si. s. spiritalia cuncta depoſcas. Et primoquidem his qui in te peccauerant, incunctanter remittas, ac tum demum accedas ad tibi quoq; veniã poſtulandam, atq; sine ira, & disceptatione sanctas ad deum manus eleues, si ergo sic petierimus, accipiemus profecto. Quẽadmodum verò nunc petimus, risus quidẽ est nostra petitio, & risus non sobriorum
B hominũ, sed temulentia sauciorum. Quid ergo, & quando spiritualia petiero, nec tamen ea fuero consecutus? Non studioſe proculdubio poſtulasti, aut teipsum feciſti qui aciperes indignum, aut certè petere celeriter destitisti. Et cuius, inquies, rei gratia non dixit, quæ debeant poſtulari? Et quidem cuncta dixit in his, quæ memorata sunt, & ostendit pro quibus oporteret rogari. Noli ergo dicere, quia accesſi ad petendum, nec tamen accepi. Cum enim nõ petas deum, ab eo te non accepiſſe causaris: qui & ita te diligit, vt pater sit: & tantum omnes patres dilectione præcellit, quantum in hoc affectu malignitas a benignitate superatur. *Si enim uos,* inquit, *cum sitis mali, nostis bona dare filiis uestris: quanto magis pater uester cœlestis?* Hæc verò dixit, non vituperans humanam naturam neque mortalium genus malum esse pronuncians, sed ad exprimendum distinctionis inter deum, atque homines per grande discrimen, & ad comparationem benignitatis suæ, amorem patrum malignitatem vocat: tanta quippe est in illo excellẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tia charitatis. Vidisti etiam sensum prorsus occultum, qui potuit etiam nimia desperatione deiectum, & ad spes subleuare meliores. Nam hic quidem sub exemplo patrum, redundantiam diuinæ benignitatis ostendit in superioribus verò de maioribus idipsum probauit, ex anima videlicet, & corpore, quibus nos creator profecto composuit, & nusquam adhuc caput ipsum bonorum, neque suam præsentiam adducit in medium. Qui enim filium suũ pro nobis ad occidendum dedit, quemadmodum nobis non cuncta donauit? Nondum enim erat ad vlteriora progressus, sed Paulus quidẽ hoc ita ponit, ac dicit: Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo nõ etiam cum illo omnia nobis donauit? Ipse autem adhuc eis de humana vult cõuersatione disserere: deinde ostẽdens, quoniã nec orationi solum debeant fidere ea, quæ in ipsis sunt negligentes, neque rursus cũ virtuti student, propriæ totum committere voluntati, sed diuinum quoque adiutorium postulare, & ea, quæ ipsorum sunt pariter inserre, vtrunque istud frequenter inculcat. Nam & salubriter admonens, plurimum eos orationi docuit insistere: & cum orare docuisset, rursus ad eorum, quæ agẽda sunt cohortationem reuertitur: a quo iterum redijt ad docendum, quia oporteat frequenter orare: rursus verò, dicendo, Petite, quærite, atq; pulsate: ad studium illos incitat voluntatis. *Omnia, ergo,* inquit, *quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, hæc et vos facite illis.* Hoc autem dicit, in breui cũcta replicans, & ostendens compendiosam rem esse virtutem, ac facilem omnibus, atque manifestam. Neq; simpliciter ait, quæcunq; vultis: sed, omnia ergo, quæcunque vultis. Hic.n.ergo, istud non ociosè posuit, sed necessariè prorsus, atq; signanter: ac si diceret, Si ergo cupitis audiri, præter illa quæ dixi, etiã ista perficite. Quæ vero ista sunt? Quęcunq; vultis, vt faciant vobis homines. Vidisti certè, quemadmodum, & hoc quoq; ostendat loco, quia cum oratione opus sit etiam disciplina virtutum. Et non dixit, quæcunque vis tibi a deo fieri, hæc ipse fac proximo, ne diceres: quonam modo hoc effici potest, cum ille sit deus, ego verò humunculus, sed quæ vis tibi fieri a conseruo, ea tu erga proximum, inquit, ostende. Quid vnquam hoc præcepto aut leuius inueniatur, aut iustius? Deinde declarans seruati istius præcepti ante præmia quoq; grande præconium. *Hæc est,* inquit, *lex & prophetæ.* Vnde & manifestum est secundum naturam nobis esse virtutẽ. Domestico siquidem magisterio omnes, q̃ facere debeamus, agnoscimus, & impossibile omnino nobis est, ad ignorantiæ præsidium aliquando confugere. *Intrate per angustam portam, quoniam lata, & spatiosa uia est, quæ ducit ad mortem, & multi sunt, qui intrant per eam: quam arcta, & angusta est uia, quę ducit ad uitam, & pauci sunt, qui inueniũt eam.* Et certè post illa clamat, & dicit: Iugum meum suaue est, & onus meum leue. In his quoq; quæ paulo ante dixit, id ipsum omnino signauit. Quomodo igitur hic arctam illam, angustamq; prunũciat? Quam si diligenter inspicias, hic quoque illam leuem valde dicit, & facilem. Et quẽ admodum, inquies, quæ arcta, & angusta est facilis iudicatur? Quia & via est videlicet, & porta: sicut etiam illa ipsa lata, & spatiosa via quãquam est, similiter, & porta: in vtroq; tamẽ nihil omnino constãs. Nam cuncta prætereunt, & aspera vitę huius, & prospera. Haud verò hoc solum est facile etiam virtuti, quam certè etiam facilem ipse præstat finis viæ. Non.n.transite solum labores, atq; sudores, sed ad bonum quoq; properare finem, (ad facilem vitam quippe contendit,) potest consolationem afferre certantibus: ita & temporale sudorum, & perpetuum coronarum. Et quia prius sunt laboriosa, quę transeunt, postea gloriosa, quæ permanent, maximum potest laborum esse solatium. Propter quod & Paulus tribulationem leuem vocauit, non vtiq; ad qualitatem tribulationum, sed ad certantium voluntatem, & spem respiciens futurorum. Quod.n.inquit, momentaneum, & leue est, tribulationis nostræ supra modum sublimitatem, æternũ gloriæ pondus operatur in nobis, non cõtemplantibus nobis, quę videntur, sed quę non videntur. Quòd si nautis minaces illi pelagi fluctus, si tempestates, atque hyemes agricolis, si vulnera cædesq; militibus si grauissimi illi ictus plagæque pugilibus leues videntur, atq; tolerabiles propter spẽ temporalium, ac pereuntium commodorum: multo magis cum cœlum proponatur in præmio, & ineffabilia illa bona, atque perpetua, nihil ex præsentibus his aduersitatibus sentietur. Si vero aliqui etiam sic viam istam esse laboriosam putant, de sola eorum profecto desidia oritur ista suspicio. Vide igitur quemadmodum illam facilem etiam aliunde faciat, iubens eos non commisceri canibus, porcisq; se prodere, & a pseudoprophetis cauere, & vndique illos docens debere esse solicitos. Sed & hoc quoque ipsum, quòd illam arctam vocauit, maxime ad faciendam illam facilem profuit, per hoc siquidem, vt semper vigilarent admonuit. Nam sicut Paulus cum ait: Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem: non idcirco dixit, vt deijceret animos militum, sed vt potius erigeret: ita hic dominus velut a somno suscitans viatores, viam eorum asperã nuncupauit, Nec hoc tantum illos modo ad vigorem mentis hortatus est, sed illud etiam commonendo: quia multos habeat via ipsa ad supplantandum paratos, quiq; quod est periculosius, non aperte se proferant, sed callidissimè tegant: talis quippe est falsorum natio prophetarũ. Sed tu nequaquam, inquit, istud aspicias, quia hæc, vel arcta, vel aspera est, nec quia lata, & spatiosa est illa contraria: sed quonam hæc vtraq; perducat. Hæc vero cuncta commemorat, vt alacritatem in nobis voluntatis exusciter, sicut & alibi dicit: Regnum cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Qui.n.certamen ingreditur, si videat spectatorem suum ardua ipsius congressionis, horridaq; mirantem, maiore profectò animi alacritate succenditur. Non igitur angamur, cum nobis multa in hoc itinere mœsta contigerint. Arcta est.n.via, & porta prorsus angusta: sed non talis etiam illa est, ad quam tendimus ciuitas. Et idcirco neq; hic oportet sperare requiem, neq; ibi triste aliquid iam timeri. Dicendo verò, *pauci sunt qui inueniunt eam,* segnitiem plurimorum euidenter expressit: ac docuit audi tores, vt non ad multorum prospera hæc, ac læta respicerent, sed potius ad laboriosa paucorum. Nam plures, inquit, nõ modo per hanc non ingrediuntur viam, sed eam ne eligunt quidem: quod extremæ est omnino desidiæ. Verum nequaquam ad multitudinem oportet aspicere, neq; hac exẽplorum dẽsitate turbari: sed imitari paucos, qui hoc nos itinere cautissimè incedere cohortantur. Nam cùm ipsa via arcta sit, tum etiam plurimi sunt iter facientiũ, qui ab eius nos excludere conantur ingressu, propter quod intulit, *Attendite a falsis prophetis: ueniunt enim ad uos in uestitu ouiũ, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Ecce cum canibus, ac porcis aliud quoq; insidiarum genus multo illis profecto efficacius ad nocendum. Illi quippe professi sunt, & omnino manifesti: isti verò fraudulenter obtecti: & idcirco ab illis quidem imperat abstinere, istos verò etiam diligenter examinari, atq; discerni, quasi omnino difficile sit ad primũ illos intelligere congressum, propter quod dixit, Attendite, vt nos ad eos excutiendos redderet acriores. Deinde ne cum audissent, arctam atq; angustam viam: & quia illos multis aduersantibus per eam oporteret incedere, porcos quoq; & canes esse cauendos: cumque istis aliud quoq; malitiosius genus luporum: ne (inquam) tot tristium rerum aggestione conciderent, ac satis durum putarẽt, tam multis insidiantibus iter tale conficere, & de omnibus mandatis præterea esse solicitos, malorum quoque illos, quæ sub patribus eorum sunt facta commonuit, huiusmodi homines falsos prophetas vocando: nam & ante talia contigerunt. Nolite, inquit, omnino terreri, nihil prorsus vobis nouũ accidet, nihilq; peregrinum, semperq; diabolus ad oppugnationem veritatis subornat errorem per pseudoprophetas. Hic autem non mihi significare videtur hæreticos, sed eos qui cum sint vitę prauitate corrupti, speciem tamen virtutis induti sunt, qui vulgo impostores vocari solent, propter quod intulit, dicens: *Ex operibus eorum cognoscetis eos.* Nam apud hæreticos quidem saltem vita honesta frequenter ostenditur, apud hos vero, nec vita. Quid ergo inquis, si etiam mores fingant honestos? sed facile deprehendentur, atq; capientur. Talis quippe est natura istius viæ, quam vos conficere præcepi, laboriosa prorsus, ac dura: virtutis vero simulato recusat laborem, solamque sui ostentationem requirit, propter quod etiam de simulatione conuincitur. Quia verò dixerat, *Pauci sunt qui inueniunt eam,* sanctam proculdubio paucitatem ab eis secernit, qui cum non inueniant iter illud angustum, tamẽ se inuenire simulant. Et cæteris præcepit, vt non ad eos, qui virtutis specie tegunt aspiciant, sed potius ad eos, qui illam viam in veritate concelebrant. Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuius, inquies, rei gratia non eos facit esse manifestos, sed nobis potius curam huiusce modi examinationis imponit? Vt profecto vigilemus, simus absque intermissione soliciti, non ab apertis modo, sed ab occultis quoque inimicis cauendo, quos significat, & Paulus, dicens: Et per dulces sermones seducunt corda innocentium. Nequaquam ergo turbemur, cum huiusmodi homines nostraque ætate plurimos videmus. Nam hos quoque Christus paulo ante prædixit. Et considera lenitatem: non ait, punite tales, sed tantummodo ne ab eis lædamini præcauete, & ne incircunspecti, atq; immuniti in eorum insidias incidatis. Deinde ne diceret impossibile esse huiusmodi homines deprehendi, rursum similitudinem a communi hominum ponit exéplo. *Nunquid colligunt de spinis uuam, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona bonos fructus facit, mala autem arbor fructus malos facit. Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala bonos fructus facere* Quòd verò dicit, huiusmodi, nihil habent mite, vel dulce, qui oues vsq; ad superficiem mētiuntur, propter quod omnino discretio est. Et ne, vel in exiguo quidē ad eorum malitiam conuenire videatur, naturalibus iam necessitatibus cōparat ea, quæ ab illis non aliter sunt futura: quo more loquebatur, & Paulus. Sapientia, inquit, carnis, mors est: legi enim dei non subijcitur, nec enim potest. Quod & idipsum ponit secundo, nō est superflua repetitio verborū. Sed ne quispiam diceret, arbor mala affert quidem fructus malos, affert tamen etiam bonos, fitq; ex duplici fructuū qualitate discretio ipsa difficilis. Non est hoc, inquit, omnino: malos verò tantummodo affert, bonos verò nequaquam poterit afferre. Sicut & arbor bona non nisi iuxta suam naturā fructificare solet. Quid igitur? Nunquamne homo bonus in malum versus est, aut malus rursus in bonū? atq; multorum omnino in diuersa mutatio talia nobis abunde ministrat exempla, Christus autem non dixit impossibile esse malum ad meliora conuerti, nec bonum negat in deterius posse transire, sed quia quandiu malitiæ affixus est, bonum vtiq; fructum non possit afferre. Nam transire quidem ad virtutem, etiam cum sit malus potest: sed nunquam bonum affert fructum, quādiu in malitia perseuerat. Quid ergo? Dauid, nonne cum bonus esset, malum attulit fructum? Immo non permanens bonus, sed vtiq; mutatus. Cæterum si qualis erat cōtinuo perseuerasset, nequaquam talem fructum tulisset, neq; permanens in cœpto virtutis vsu fecisset illa, quę fecit. Hæc autem idcirco præcipuè dicebat, vt eorum quoque qui temere obloqui etiam innocentibus solent, linguas reprimeret, passimq; accusantiū ora frænaret: Quia enim plurimi bonos quoq; de malorum ingenijs æstimant, vt omni eos excusatione nudaret, hoc intulit: Non enim, inquit, potes dicere, Circumuentus sum, atq; deceptus. Siquidem manifestam tibi discretionem ex operibus ostendit, & vt etiam discuteres eorum opera, præcepit, ne scilicet temere cuncta confunderes. Deinde eos, qui puniri non iusserat, sed tantū caueri, hos quidem consolatur, qui eorum patiebantur insidias: illos vero deterret, & si nolint ad meliora conuerti, quasi quodā muro, ita supplicij eos comminatione cōcludit. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur*[1]. Deinde vt sermonem ipsum aliquantulum temperaret, intulit: *Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Ne enim certā illam, & iam iamque complendam, comminationem videtur inducere, sed eam, quæ consilij vicem, atque admonitionis impleret, ac eorum animos interminatione, atque examinatione concussit. Quo quidem loco mihi etiam Iudæos videtur notare, huiusmodi fructus sæpe monstrantes: Propterea etiā Ioannis verbis vti maluit, per eadem scilicet rerum vocabula illis supplicium comminando. Talia quippe etiam ille dicebat cum instantem securim, & excidendam arborem, ignemq; inextinguibilem nominaret. Et videtur quidem vna tantummodo pœna esse comburi. Si vero aliquis diligenter expendat, duplex hoc inuenit esse supplicium. Qui enim in gehenna vtitur, & cœlorum regnum prorsus amittit: quæ certè pœna maior est, quam cruciatus ille flammarum. Noui autē quia plurimi pertimescant gehennam; ego tamen illius gloriæ amissionem multo amarius, quam ipsius gehennæ dico esse supplicium. Si vero id non possum sermone monstrare, nihil est omnino mirādum. Nanq; n. nouimus illorum beatitudinem præmiorum, vt infœlicitatem quoq; de eorū amissione scire possi-

Ro. 16. b

L

Ro. 8. a

M

Mat. 3. c

B

mus. Cæterum Paulus qui ista comparat, certissimè nouit, quoniam excidere à dei gratia omnium sit profectò miserrimum. Nos autem hoc tunc absq; dubio discemus, cum experimento cœperimus doceri. Sed istud vt ne patiamur faxis ò vnigenite fili dei, neque experiamur intolerabile istud, horrendumq; suppliciū, quàm grande sit: Nam quàm malum illorū bonorum portione priuari, apertè quidē exprimi non potest: tamen prout mihi possibile fuerit, conabor atq; contendam per exempla vobis illud facere, vel ex parte manifestum. Ponamus igitur adolescentem aliquem esse mirabilem, eundemq; & cunctis florere virtutibus, & totius tenere orbis imperium, tamq; in omnibus esse perfectū, vt vniuersos erga se homines patrio ardere faciat affectu. Quid non ergo istius patrem pati existimatis libenti animo, ne talis filij priuetur alloquio: quod vero vel exiguum, vel grande malum non esse subiturum, modo vt illum etiam videat, atque illius præsentia perfruatur? Hoc igitur de futura quoq; gloria cogitemus. Neq; enim sic filius patri, etiamsi virtutibus mille decoretur, desiderabilis est atq; mirabilis, vt cœlestium fructus bonorum ac resolui, & esse cum Christo. Intolerabilis quidem res est etiam gehenna: quis nesciat, & supplicium illud horribile? Tamen si mille aliquis ponat gehennas, nihil tale dicturus est, quale est à beatę illius gloriæ honore repelli, exosumq; esse Christo, & audire ab illo, Non noui vos: atq; argui quòd esurienti, & sitienti negauerimus cibum & potū. Est enim satius mille fulmina sustinere, quàm vultum illum mansuerudinis pietatisq; plenum, nos tamen auersantem videre, & illos totius tranquillitatis oculos, nequaquam nos aspicere sustinētes. Si enim ille mecum ei inimicus existerem, eumq; odissem, atq; auersarer: ita est tamen secutus, vt ne sibi quidē parceret, seseq; ipsum in mortem traderet: quando post illa omnia esurientem illum ne pane quidem duco dignum, quibus iam illum potero oculis intueri? sed hoc etiam illius considera loco lenitatem. Neq; n. beneficia sua imputando cōmemorat, nec quia illi eum despiciant, quibus tanta præstiterit: nec enim dicit, te qui cū non esses, esse te præstiti, & tibi inspiraui animā: qui te supra ea, quæ in terra sunt cuncta constitui: qui propter te & cœlos, & aerē, & pelagus, & terram, & omnia quæ existunt, creaui: qui a te inhonoratus sum, & diabolo ipso vilior existimatus: qui nec sic quidem destiti, sed innumera tibi beneficia etiā post illa donaui: qui ob tuam salutem fieri seruus elegi: qui palmis ora temeratus, & faciem sputaminibus aspersus, & seruili supplicio deputatus: vt te de morte redimerem, crucis mortem ipse sustinui: qui pro te etiam in cęlo interpello patrem, qui spiritum sanctum tibi dono, qui te ad regnum inuito cœlorū, qui tibi etiam tanta promisi: qui & caput tuum esse volui, & sponsus, & vestis, & domus, & radix, & pastus, & potus, & pastor, & frater: qui te hæredem cohæredemq; delegi, qui de tenebris in lumen te duxi: cum hæc. n. hisque plura proferre posset, nihil horum omnino commemorat. Sed quid? solum ipsum profecto peccatū, hic quoq; charitatem ac desiderium quod erga te habet ostendens. Neq; n. dixit, Ite in ignem, paratum vobis, sed, paratum diabolo. Et prius dicit, q̄ nam illi peccauerint. Et ne tunc quidem cūcta, sed pauca: & ante hos illos qui mandata eius impleuerint in regnum vocat, vt ex hoc quoq; ostendat iustè se culpare quos damnat. Quonam ergo supplicio non sunt verba eiusmodi sæuiora? Si. n. hominem aliquis a quo beneficijs affectus est, esurientem minimè despicit, sed etsi fortasse despiciat, certè cum ei ille exprobrare beneficia sua cęperit, eligit magis in terram omnino demergi, quam coram duobus tribusve amicis tale aliquid audire: quid nos patiemur, perpendite, qui toto iam teste mundo hæc, quæ memorata sunt, audiemus, quæ ne dominus quidem diceret, nisi & æquitatem propriæ vellet declarare sententiæ. Quod. n. haud exprobrans ea proferret, sed quasi satisfaciēs, & ostendens, quia non eis frustra, nec absque certa iustitiæ ratione dictuus sit, discedite à me: ipsa satis beneficiorum quę eis ante contulerat liberalitate patefecit. Si vero exprobrare voluisset, omnia illa quæ dixi, adduceret in medium: nunc autem dicit sola illa, quæ passus est. Timeamus igitur dilectissimi, huiusmodi tunc audire sermones. Non est lusus hæc vita, immo est quidam præsens vita lusus, sed non est lusus etiam futura. Nunc autem non tam lusus est vita nostra, quàm aliquid fortè deterius. Non. n. tendit ad risum, sed intole-

Phili. 1.

C

Mat. 15

D

E

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

rabilem quoque portabit dolorem eis, qui mores suos nō maturè, ac diligenter instituunt. Quo.n.distamus a pueris ludendi gratia casulas ædificantibus, nos qui ampla prætoria, & clara construimus? Quæ autem dissimilitudo est inter eorum grandiola ad ludum parata, & nostra hæc splē didè, ac delicatè apparata conuiuia? Nulla planè, nisi quòd ea nos ad suppliciū nostrum sæpe faciamus, quæ illi imitantur ad ludum. Quòd si necdum perspicimus eorum, quæ agimus vtilitatem, nō est profecto mirandum. Nondum.n. venimus ad maturitatem virorum, quò cum venerimus, intelligemus hæc omnia ēsse pueri lia. Nam & illos cum ad virilem trāsimus ætatem ridere consueuimus, ob ea certè ipsa, quæ cum pueri essemus, etiam studiosè credebamus esse facienda. Nam & testas aliquando, & lutum sæpius aggerentes, nō minus gloriabamur, quā hi qui certatim amplas porticus, & triclinia gaudēt superba construere: sed tamen peribant illa, & continuo corruebant. Verum ne stantia quidem vtilia nobis esse potuissent, sicut ne istæ quidem splendidæ domus, quæ certe iam cœli ciuem capere nō possunt. Sed neq; istæ in illis se habitare patietur, qui patriam expectat æternam. Verum, vt nos pedibus ludicra illa ædificiola plerunque destruimus, ita hæc sapienti ille mēte subuertit: & sicut nos paruulos de illa flentes destructione ridemus: sic isti quoque viri nobis de hac subuersione mœrentibus, nō modo rident, sed etiam flent. Siquidem & eorum viscera compassione plena sunt, & nobis ingentia hinc nascuntur incommoda. Iam igitur in viros transeamus aliquā do: quandiu terræ prorsus affigimur, de liquis, ac lapidibus gloriantes? Quousq; lusibus occupamur, ac salutem nostram ipsi despicimus, ac prodimus? Nam vt pueri rum neglectis literis, ad huiusmodi nugas sua studia conuerterint, durissimis verberibus subiacebunt: sic nos quoq; qui in his rebus studium omne consumimus, cum a nobis spiritualium exigetur operum disciplina, nisi quæ reddenda erunt habuerimus parata, horrenda illa supplicia perferemus. Nec erit vllus omnino, qui liberet, etiamsi pater, etiamsi frater, vel quilibet alius assistat. Sed hæc quidem, quibus nunc dediti sumus, cuncta pariter euanescent: H quæ vero ex istis pœna colligitur, immortalis erit, atq; perpetua. Quod quidem accidere consueuit in paruulis, quorum puerilis illa constructio a patre ora subruitur ipsi etiam verberati post lusus consuerunt ad lachrymas. Atq; vt hæc ita se habere discas, illud ipsum erga, quòd maximū studium videtur esse ponendum. i. diuitias in medium proferamus, & constituamus quamlibet è regione virtutem, & tunc præcipuè illarum perspicies vilitatem. Duos igitur homines esse ponamus: nec de auaritiæ opibus scimo sit, sed de honestis adhuc, iustisq; diuitijs. Duo ergo talium opum domini fingantur, quorum vnus quidem ad pecunias congregandas maria naiget, terras excolat, multaq; alia reperiat genera lucrandi: quanquam ignoro si hæc faciens iustè patrimonium possit augere. Verum concedatur istud, & constituatur interim lucra illum iusta conquirere. Iste igitur, & agros coemmat, & seruos, & quā tacunq; sunt talia, nullaq; ad hæc iniquitate ducatur: alter vero æqualiter locuples vendat agros, vendat domos, vasa quoque argentea, & aurea, atque horum omnium pretium indigentibus largiatur, curet ægrotos, in necessitate positos absoluat, alios vinculis eximat, alios eripiat de metallis, alios egestatis impatientia ad laqueum conuolantes, in vitæ amorem reducat, liberet de seruitute, ac morte captiuos: de cuius vos tādem esse parte malletis? Et certè nondum futura diximus, sed interim ista præsentia. Cuius, inquam, similes esse malletis? congregantis aurum, an plurimorū pericula submouentis? ementis agros, an hominibus diuersa calamitatum tempestate vexatis, semetipsum portum parantis? multo auro argentoq; circundati, an mille laudibus coronati? Nonne.n. hic quidē videtur angeli alicuius similis, qui de cœlo ad consolationem hominum, emendationemq; descenderit? Aliter vero, nec homini conferendus, sed cuipiam paruulo vanè cuncta, & inaniter congreganti. Sin autem pronunciatis huiusmodi hominē esse ridiculum, extremæq; vecordiæ, quando etiam iniquè opes congregat: quid eo potest infœlicius iudicari? Si.n. tāta illius stola derisio est, cum addita fuerit, & gehēna, & regni cœlestis amissio: quibus lachrymis, quibus tandem lamentationibus prosequendus est, & viuus, & mortuus? Sed alteram quoque, si placet, virtutis partem, eiusq; contrarium pōderemus. Alium igitur rursus hominem proferamus, in summa potentia constitutum, omnibus imperantē, ingenti prorsus honore conspicuū, K præclara præconis sui voce terrificum, in ctum baltheo potestatis gemino, ac longo præeuntium ordine glotiantem, multorū officiorum stipatum caterua: nonne magnum hoc esse quiddam creditur, ac beatum? Age igitur, contra hūc quoq; alium è regione ponamus splendentem virtute patientiæ, humilitate, ac mansuetudine refulgētem, & hic tamen patiatur iniurias, atq; etiam verberetur, cunctaq; hæc facile portet, ac fortiter eosq; a quibus iniurias accepit, benedictionibus prosequatur: responde, quæso, quis magis horum tibi admirādus videtur? ille inflatus, & tumidus: an iste pressus, ac placidus? Nonne rursus hic quidem cœlestibus est virtutibus comparandus, quæ maxima impassibilitate potiuntur: ille vero homini morbo hydropis & plurimo prorsus tumore turgēti? & hic quidem medico spirituali, ille autem inflatis, ac resupinis? Quid tibi arrogas homo, quia sublimi curru veheris, quia te trahūt mularum quadrigæ? Et quale istud est? Nā & saxa ita plerunq;, & ligna, gestētur. Sed speciosa veste circundaris? Sed & respice pro cultu vestium, virtutum decore fulgen L tem, & videbis te quidem putrefacto iam fœno esse simillimum: illum vero arbori admirabiles fructus ferenti, maximam prębenti cernentibus voluptatem. Tu quippe circumsers pastum vermium, atq; tinearū quæ cum tibi incubuerint, celeriter te huiusmodi ornatu nudum relinquent. Nam vestimentum, & aurum, aliud quidem vermium cibus est, aliud vero terra, & cinis, & iterum terra, & præterea nihil: at vero ille, qui virtutum decore circundatus est, talem profecto habet stolam, quam non modo tinea, sed ne mors quidem valeat ipsa corrumpere. Siquidem istæ virtutes animi nequaquam a terra sortiuntur exordiū fructus quippe sunt spiritus, propterea, neque vermium dentibus deputantur. In cœlo nanq; huiusmodi vestimenta texuntur, vbi non est tinea, non vermis, nec huiusmodi quicquam aliud omnino. Quid igitur est melius, respondę, quæso, sublimari potentia: an potius inhonoratum iacere? Splendere diuitijs, an squalere pauperie? abundare delitijs, an fame, atque egestate cruciari? Proculdubio melius, atq; optabilius inhonoratum esse, quam in diuitijs, atq; delitijs. Si ergo bona eligis, magis ipsa quàm minima, relinque terras, & transM gredere totus ad cœlum. Si quidem præsentia ista vmbræ sunt, & quædam vanitates imaginum: futura autem veritas rerū immobilis prorsus, ac solida, nec ab vllo tibi aliquando rapienda. Hæc nos igitur omni cum studio diligamus, vt ex horum quæ hic sunt liberemur tumultu, & ad portum illum tranquillissimum nauigantes, multa onusti merce veniamus, & ineffabilibus misericordiæ operibus redundemus: quibus nos omnes contingat potiri, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia.xxv. ex cap. vii.

NOn *omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit voluntatem patris mei qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum*. Cuius rei gratia non ait: sed qui facit voluntatem meam? Quia hoc interim poterant amabilius audire, quod dixit, citiusque suspicere: illud autem ad eorum infirmitatem nimis erat grande, quod tacuit. Aliter vero idipsum quod reticuisse visus est, istud dicendo signauit. Præterea hoc quoq; possumus dicere, expressum hic esse manifeste, quia nō sit in patris, ac filij volūtate diuersitas. Mihi autem videtur Iudæorū hic proprie cō scientias verberare, oēm prorsus religionē in dogmatum ratione ponentium, de sancta vero conuersatione nihil omnino curantium: vnde illos etiam Paulus coarA Ro.2.c guit, dicens; Cognominaris Iudæus, & requiescis in lege, & gloriaris in deo, & nosti voluntatem eius: verum nihil tibi ex ea accedit quicquam, nisi eadem vitæ integritate declares. Ipse autem Dominus, non solum id dixisse contentus est, sed, & maiora longè, & terribiliora subiunxit: *Multi*, inquit, *dicent in illa die, Domine domine, nomine in nomine tuo prophetauimus*? Non modo ille, inquit, qui habet fidem conuersatione neglecta, regnum non poterit introire cœlorum: sed & ille, qui fide multa etiam splenduit claritate signorum, nec tamen aliquid in vita boni

Universidad de Deusto
Biblioteca

operis exercuit, a cœlestibus similiter ianuis repelletur. Multi.n. mihi dicent in illa die: Domine domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? Nempe considerat quemadmodum se quoq; introducat latèter: quia.n. prope finem sui est prolatus ad populum sermo doctrinę suæ, merito iam se iudicem esse demonstrat. Nam quod expectat pœna peccantes, in superioribus euidenter expressit. Quis vero sit puniens hic reuelat, nec tamẽ apte dixit, ego sum: sed multi, inquit, in illa die dicent mihi, domine domine: idipsum rursus hac moderatione conficiens. Si.n. iudex ipse non esset, quomodo ad eos diceret, *Tunc confitebor eis, discedite a me, nunquam noui uos*? Non vtiq; futuri solummodo iudicij tempore, sed ne tunc quidem, inquit, quando vos faciebatis signa mirabilia. Propterea etiã discipulos admonebat: Nolite gaudere, quia vobis dæmonia subiecta sunt, sed quia nomina vestra scripta sunt in cœlis. Et vbiq; prorsus ad plurimam eos curam conuersationis hortatur. Neq; n. accidit, vt homo rectè honestèque viuens, atque ab omnibus vitijs liberatus aliquando despiciatur a deo, sed & si in aliquo errore teneatur, cito illum deus ad notitiam perrahit veritatis. Verum sunt quidam qui opinentur mentiri tunc illos ista dicendo, & propterea, iniquiunt, nec merebuntur omnino saluari, quod si ita est, ipse aduersus illum sensum venit, quem voluerat inducere. Voluit.n. hoc loco asserere, quòd fides absq; operum sanctitate nil etiam valeat, deinde idipsum vlterius extendens, adiecit & signa, vt videlicet ostenderet, quia nõ modo fides, sed ne ipsa quidem cupiã mirabilia profutura sint, si ea operatus fuisset absq; possessione virtutum. Sin autem illi nequaquam ista fecerint, quemadmodum hæc conficietur assertio? Aliter vero: neq; auderent hi ipsi domino, iam vtique iudice præsente, mentiri: sed & ipsorum interrogatoriè sermo prolatus, & deinde secuta responsio hæc eos fecisse demõstrat. Illi quippe, quia contrarium expectationis suæ finem videbunt, quia hic fuerint mirabilia faciendo conspicui, vbi se intelligent puniendos, quasi stupentes dicent, atque mirantes: Domine domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? Quemadmodum nos auertaris modo? Quid sibi vult nouus iste finis, nec a nobis aliquãdo proLuc. 10. d

uisus? Sed mirentur illi, qui cum tot signa fecerint, punientur: tu vero nihil omnino hoc miretis. Omnis quippe gratia donum est solummodo largientes. Illi autem nihil ei de proprio attulerunt, propter quod etiã merito puniuntur, qui erga eum a quo ita honorati sunt, vt talia etiam indigna dona conferret, ingrati existere maluerunt, tantorumq; beneficiorum prorsus immemores. Cur, inquis, iniquitatis operarij mirabilia fecerunt? Sunt quidam, qui dicant eos non eo tempore, quo signa faciebant operibus iniqs vacasse, sed postea esse mutatos, & ad iniquitatis opera cõuersos. Sed si id esset, alio rursus modo falsum esse mõstraretur illud q̃ dominus curauit astruere. Quod.n. studuit ostendere, istud profecto est, quoniam neque fides, neque mirabilia quicquam valeant si non assistat vita. Quod certe dicebat, & Paulus: Si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, & nouero mysteria omnia, & si habuero omnem scientiam: charitatem autẽ non habeã, nihil sum. Qui igitur isti sunt inquies? Multi profecto credentium acceperant dona gratiæ, ex quibus erat ille, qui cum in Christi nomine dæmonia eijceret, non tamen eum etiam sequebatur: qualis erat, & ipse Iudas. Nam hic quoq; quanq̃ esset malus, gratiæ tamen munus acceperat. Quinetiam in veteri testamento idipsum, qui quærit inuenit, videlicet in ipsis quoq; indignis, ad aliorum vtilitatem gratiam frequenter operatam. Quia.n. nõ omnes in omnibus idonei fuit reperti: nam alij quidem vitæ erant honestate conspicui, non tamen pari etiam ardore fidei feruebant: alij vero è contrario fidei bonum absq; vitæ honestate seruabant: per vnius, atq; eiusdem ineffabilem gratiæ largitatẽ, & illos æquè hortabatur, vt fidem studerent habere maiorem, & hos, vt essent etiã in conuersatione meliores. Et ideirco cum eis ad liberalitatem maxima gratiæ dona præstabat: *virtutes*, inquiũt, *multas fecimus: sed confitebor illis, quia nunquam noui uos*: Nunc quidem se esse amicos putant, tunc vero scient, quia non vt amicis ista donauit. Et quid omnino miraris si hominibus quanquam vitæ suffragia non habentibus ipsum tñ credentibus, gratiæ suæ dona largitus est, quando tale aliquid in his etiã, qui vtroq; hoc nudabantur bono inueniD 1. Co. 13 a

E

Nu. 24 c

tur operatus? Balaã quippe a fide, ac probitate

bitate vitæ erat prorsus alienus, sed tamen operata est in illo dei gratia, in ædificationem proculdubio cæterorum. Et etiã Pharao talis extiterat, veruntamen ipsi quoq; ostendit futura. Et Nabuchodonosor iniquissimus fuit, sed huic quoq; etiam ea, q̃ in nouissimo seculo futura sunt, reuelauit sed & ipsius filio, qui facile patrem impietate superauerat, mirabilia futura patefecit, per quem certe omnia maxima dispensationis suæ opera mõstrauit Quia igitur & tunc ipsa adhuc erant euangelicæ prædicationis exordia, multaq; oportebat diuinæ potentiæ clarere documenta, plurimi quoq; indignorum accipiebant dona gratiæ: veruntamen nihil propter hæc illi signa lucrati sunt, sed magis etiam punientur, propter quod & terribilẽ minatur eis sermonem dicendo, nunquam noui vos. Multos quippe hic odit, atq; auersatur et ante iudicium. Timeamus igitur dilectissimi, maximamq; curam sanctæ conuersationis adamemus, nec putemus minus aliquid nos habere, quia nos modo signa nõ facimus. Nihil nanque tunc nobis propter illa amplius reddetur, sicut nec minus dabitur, quia signa non facimus, si vtiq; omnibus studuerimus abundare virtutibus. De mirabilibus siquidem nos absq; dubio debitores efficiemur dei: pro bene autem acta vita deũ habebimus debitorẽ. Quia igitur cuncta perfecte de virtute disseruit, & simulatores eius plurimos, ac diuersos esse monstrauit, cum eos, qui ad ostentationem sui orant, atq; iciunant, tum etiã eos, qui simplicitatem ouium tantummodo habitu profitentur, tum illos quoque, qui doctrinæ ipsius studio malignitatis aduersi sunt, quos etiam porcos, & canes vocauit: hinc iam præceptis suis consolationem rursus admiscens, ostendit quantum sit virtutis commodum, quantum etiam malignitatis incommodum, *Omnis, ait, qui audit uerba mea, & facit ea, assimilabitur uiro sapienti*. Quæ quidem passuri sunt, qui mandata non faciunt, quamuis faciant signa, sine dubio audistis. Oportet ergo vos discere, quibus sint illi fruituri bonis, qui omnia, quæ præcepta sunt, obedienter impleuerint: qui certe non in futuro tantum verumetiam in isto seculo de obseruati euangelij vtilitate gaudebunt. *Omnis*, inquit, *qui audit uerba mea, & facit ea, assimilabitur uiro prudenti*. Considera quam admiDan. 2. a b

F

G

rabili ornetur varietate doctrinæ, modo quidem dicens. Nõ omnis, qui dicit mihi domine domine, seq̃; ipsum reuelans: mõ vero inferens, qui facit voluntatem patris mei. Et rursus iudicẽ se demonstrans, *Multi*, inquit, *dicent mihi in illa die: domine domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? & dicã illis, nunquam noui uos*. Hic quoque rursus ostendit habere se omnium potestatem, propter quod ait. *Qui audit uerba mea hæc*. Quia.n. cuncta disputauerat de futuris, regnum commemorando cœlorum, & mercedem ineffabilem pollicendo, & consolationem dei, & quantacunq; sint talia, vnlt eis etiam hinc tribuere fructus laborũ, & ostendere quanta sint in præsenti quoque vita beneficia virtutis. Quod eius ergo primum beneficium est? Tutum viuere, atq; munitum, nulliq; aduersantium rerum in prædam, patere, quinimmo cunctis, quæ obsistunt superiorem omnino consistere. Cui bono quid vnquam inueniatur æquale? Hoc.n. ne ille quidem ipse sibi præstare posset, qui diademate coronatur. Solus.n. & quidem multo cum cumulo bonorum suorum possidet firmitatem, qui potentissima virturum cohorte munitur, atq; inter hos tumentes seculi fluctus plurima tranquillitate perfruitur. Hoc est.n. omnino mirabile, quia cum nulla serenitas sit, immo cum sit valida tempestas, & crebra tentationum, ipse ne tantulum quidem potuerit commoueri. *Descendit*, inquit, *pluuia, uenerunt flumina, flauerunt uenti, & impulerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat supra petram* Hic autem, & pluuiam, & flumina, & ventos translatione verborum afflictiones, & ingruentia hominibus pericula nuncupauit, calumnias videlicet, insidias, fluctus, interitus, aliorum impugnationes, desertiones suorum, cæteraq; omnia vitæ præsentis incommoda. Sed nulli, inquit, horum talis anima succumbit, causa verò istius firmitatis est, supra petram esse fundatam. Petram hic autem doctrinæ suæ munimentum vocauit. Siquidem omni petra illius sunt fortiora præcepta, & obedientem deo cunctis præstabant tribulationum fluctibus celsiorem. Quicũq;.n. diligenter hæc custodit, ac fortiter, nõ mõ hominibus nocere cupientibus, verumetiã ipsis dæmonibus sibi insidiantibus superior eminebit. Quia vero non ad hinnientem doctrinæ pompam ista dicantur, Iob certè

H

I

Iob. 2. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

certè testis est: qui vtiq; & omnes diaboli in se excepit ictus, & tñ permanebat immobilis. Idipsum testãtur, & apostoli, qui torrente totius orbis in se parirer irruẽte, tyrannorum. s. atq; populorum, Iudæorũ, atq; gentilium, & suorum, & alienorum, prorsus, & dæmonum, ad cunctas coniuratas aduersus se impugnationis machinas, pulsata fluctibus rupe firmius constitetũt: quodq; est adhuc amplius, omnia ista domuerũt. Quid igitur hac vita beatius possit inueniri? Hoc. n. non magnitudo diuitiarum, non corporis fortitudo, non potẽtia vlla, non gloria, non quicquam horum simile poterit polliceri, sed possessio sola virtutis. Non est. n. non est omnino alterã inuenire vitam malis omnibus liberam, ni si hanc profecto solam. Et testes huius rei vos certè ipsi estis, qui aulicas nostis insidias, & illos strepitus, ac tumultus, qui domos diuitum sæpe subuertunt, nostis. Sed in apostolis tale omnino nihil contigit. Quid igitur? Nihilne erga illos huiusmodi factum putamus? Nihilne illi ab aliquo triste perpessi sunt? Hoc est. n. præcipuè, maximeq; mirabile, quia cum plurimas quidem illi paterentur insidias, maximeq; in K illos tempestatum turbines frequenter irruerent: nequaquam tñ eorum animos labefactare potuerunt, nec eis aliquem incutere mœrorem. Obtinuerunt vbiq;, vbiq; valuerunt, nudis omnino corporibus nauigando, cunctaque aduersa vincendo. Et tu igitur si volueris cum diligẽti omnia cautione perficere, cuncta hęc impugnationũ genera ridebis. Si. n. fueris harum adhortationum munitus armis, nulla tibi oppugnatio poterit inferre mœstitiã. Quid. n. nocebit, qui diuersas contra te molitur insidias? pecunias fortè tibi diripiet? Sed etiã ante illius minas, hæc vniuersa iussus es despicere, & cum tanto perfectionis cumulo, vt ne ab ipso quidem domino tale aliquid postulares. Sed recludet in carcerem? sed & ante carcerem ita te viuere vtiq; præcepit, vt toti iam mũdo omnino esses crucifixus. At malignitate obtrectationis macerabit? sed ab hoc quoq; dolore te Christus eripuit, multam tibi pro susceptis maledictionibus pollicendo mercedem: sicq; te esse mundum iubendo ab ea, quæ inde L oritur ira, atq; tristitia, vt ibi pro inimico etiam orare præceperit. Sed ex agitabit te vndiq;, & afflictionibus mille circũdabit, sed clariorem tibi profecto texet coronã, sed afficiet te plagis, vel etiam interficiet: & idcirco rursus tibi maiora pstãbit, suoq; te scelere, ad martyrij palmam prouehet, citius ad tranquillissimum portum ire cõpellet, amplioris tibi procul dubio mercedis occasionem ministrans, teque ab illius diei timore liberans, quo diuersorũ actuũ ratio in communi reddenda est. Quod autem præcipuè mirandum est, non modo nihil omnino lædunt, qui talibus insidias machinantur; sed eos etiam faciunt oppugnatione meliores. Cui bono quid vnquã simile valeat inueniri, talem vitam videlicet elegisse, qualis hęc sola est? Quod. n. dicere semper soleo, id nunc quoq; inculcare non desino. Vbiq; ferè ex vtroq; auditorum operatur salutem, tum amorem virtutum, tum horrorem inferendo vitiorum. Quia. n. dixerat, arctam & angustam viã: rursus huic afferens consolationem labori quam tuta sit via ipsa, quamq; etiam suauis ostendit: sicut etiam contrarij illius itineris, & asperitatem plurimam, & maxima indicauit esse discrimina. Vt. n. virtu- M tis in præsenti beneficia monstrauit: ita ẽt vitiorum pandit incommoda. Quia. n. futurum erat, vt ipsa quidem dicta aliqui mirarentur, nec tamen bonorum documenta operum præberent, præueniens eos terret, ac dicit: quia etsi bona sint, quæ dicuntur, nequaquam tamen ad animæ firmitatem sufficit solus auditus, sed obedientia quoque sit necessaria, quæ certè operibus ostẽditur. Nam totum profecto in his præcipuè consistit. Itaq; hic iam interim sermoni suo terminum posuit, vbi maximè vigẽtem in eis timorẽ reliquit. Sicut. n. ad studia virtutum, non solum de futuris eos pmijs incitauit, promittendo regna cœlorũ & ineffabilem omnino mercedem, & consolationem futurum, ac bona prorsus innumera: sed etiam de præsentibus, dum. s. petræ nomine firmum, atq; immobile culmen veritatis ostendit. Sic etiam ab amore vitiorum non modo supplicijs deterret futuris, excidendam commemorando arborem, ignemq; inextinguibilem, & a cœlesti regno exclusionem minando, & dicẽdo, Non noui vos: sed de præsenti quoq;, dum translatione verborum, domus commemorauit ruinam. Hoc quippe ipso vehementiorem fecit profectò sermonem, quo illum ẽt comparatione vestiuit. Nõ. n. tãtum

tum etiam sententia eius pondus habuisset, si simpliciter dixisset, ac nude: Insuperabilis erit, qui virtute munitur, & facile
A in prædã patebit vnusquisq; vitiosus: quãtum certe nunc obtinet cum ad ipsum cumulatius exprimendum, & petra, & arena, & domus, & flumina, & venti, ac pluuiæ proferuntur. *Et omnis audiens*, inquit, *sermones hos meos, & non faciens, assimilis iudicabitur stulto, ei scilicet, qui domum suam super arenam ædificat.* Bene autem auditorem huiusmodi stultum vocauit. Quid. n. possit stultius, quidue infœlicius inueniri, super arenam ædificante domum, & laborẽ quidem necessario sustinente, fructu vero ipsius laboris, ac requie non fruente, perque hoc ẽt supplicia debente? Quòd autem vitijs obnoxij laborent, omnimodo manifestũ est: itaq; & raptor, & adulter, & calumniator multũ laborant, & plurimum afflictionis profecto sentiunt, vt vel malitiam, vel luxuriam suam ad profectum possint operis adducere: sed non modo nullum de huiusmodi laboribus fructum pariunt, verũ-
Gal. 6. b etiam damnum grande patiuntur. Nã & Paulus hoc significando dicebat. Qui in carne seminat, de carne, & metet corruptionem. Huius omnino sunt similes, qui ædificant in arenis, in fornicatione videlicet, atq; luxuria, in iracundia, & cæteris talibus. Huiusmodi erat: & Achab, sed non
B & Helias: etenim è regione ponentes, &
3. Reg. 17. & sequen. virtutes, & vitia, diligentius q̃ sint hęc inter se diuersa consideremus: nam hic quidem super petram ædificauit domum, ille vero super arenam. Et idcirco ille diademate coruscus, ac purpura contremiscẽbat prophetam, sola certe circundatum: tales ẽt Iudæi, sed non & apostoli. Nam pauci hi cum essent, atq; etiam vincti, firmitatem petræ constantiæ virtute superabant. Illi vero, qui plurimi armatiq; constiterant, arenarum imitabantur instabilitatẽ, denique quasi trepidi cedentesq; dicebãt.
Act. 5. f Quid faciemus hominibus istis? Vides nẽpe stupenda rerum angustia coartari, non comprehensos, & vinctos, sed comprehendentes, atque etiam vincientes, quo quid magis nouum valeat inueniri? Tu alterũ vinculis adstringis, & ipse potius coartaris: & merito: siquidem cuncta ædificas in arenis, propterea, & imbecilliores omni-
Act. 5. e bus erant atque dicebant: Quid facitis, volentes inducere super nos sanguinem hominis huius? Quid agis? Cædis, & metuis: alium persequeris, & ipse formidas? Tu iudicas, & tamen tremis: ita est quippe malitia infirma. At non similiter, & apostoli: sed quoniam modo? Non possumus, inquiunt, nos quæ vidimus, & audiuimus non loqui. Considerasti certe grande inuictæ mentis excelsum. Vidisti petrã vndarum murmura deridentem. Vidisti domum contra ventorum flatus prorsus immobilem. Quod. n. multo est amplius admirandum, non mõ deterriti per aduersa non sunt, verumetiam maiorem inde assumpsere cõstantiam, & persecutores suos in trepidationem maximã compulerunt. Quicunq;. n. adamantem percutit, magis ipse percutitur. Et qui aduersus stimulum calcitrat, sine dubio ipse cõpungitur, suisq; proprijs ictibus vulneratur: & qui impugnat virtutem tenentes, ipse profecto subruitur: & malitia tanto efficitur infirmior, quanto contra virtutem diutius præliatur. Et sicut, qui ignem obligat in vestimento, illum quidẽ non extinguit, vestem vero cõburit: ita ẽt qui in virtute positos persequebantur, comprehendebant, ac sæpius colligabant, illos quidem reddebant ex his oĩbus clariores, se aũt oĩno perdebant. Etenim quantacunque ob iustitiam passus fueris aduersa, tanto ingentior efficeris, & firmior: quantoq; studerimus cœlestem honorare philosophiam, tanto magis nullius prorsus alterius indigebimus. Quanto autem nõ indiguerimus alterius, tanto fortiores erimus omnibus, atq; omnibus celsiores: talis profecto erat Ioãnes. D Illum quidem contristare poterat omnino nullus, ipse autem Herodem mœrere faciebat. Nam ille quidem inops rerum, aduersus regem constanter insurgit: hic vero diademate, ostroq; fulgens, & mille alijs vmbræ istius ornatus insignibus, tremit, ac formidat pauperẽ prorsus, ac nudum. Sed nec abscisum eius caput secure poterat, ac libenter aspicere, quia post mortem quoque Ioannis in illo terror vigebat: audi itaque quid dicat, Hic est Ioannes quẽ ego interfeci. Hoc enim quod ait, interfe- Luc. 9. a ci, non est semetipsum superbius efferentis, sed timorem suum vtcunque solantis, & conturbatæ menti solicite suadentis, ipsum esse, qui à se fuerat occisus: tanta est vis quippe virtutis, vt post mortẽ quoque sit viuentius fortior. Nam & cũ adhuc in

eremo

Universidad de Deusto
Biblioteca

eremo prædicaret, multarum domini diuitiarum veniebant ad eum, atq; dicebant:
Luc. 5. b Magister, quid faciemus? tanta certè habetis, & a nihil habente cupitis viam vestræ fœlicitatis addiscere, ab inope loeupletes, ab eo qui nec domum possidet militãtes? Quid vero iste? etiam Helias erat, propter quod eadem libertate, & regem increpat,
E & populum: nam ille quidem dicebat, Vsquequo claudicatis vtroq; poplite vestro,
3. Reg. 18. d Iste vero, serpentes genimina viperarum:
Matt. 3. b & Luc. 3. b & ille quidem imputabat aliquando regi,
3. Reg. 18. c Tu perdis Israel, & domus patris tui, hic autem dicebat Herodi, Non licet tibi habere vxorem Philippi fratris tui. Vides certè petram, vide rursus, & arenam quam facilè, quàm citò cedit aduersis, quàm facilè
Mat. 6. c per cuncta subruitur: adeo est imbecillis nequitia, etiamsi honore regis iuuetur, etiamsi præsidio multitudinis, atq; vniuersa huiusmodi potẽtia fulciatur: omnes tũ quorum pectoribus ineſt, cunctis omnino rebus fragiliores facit. Et idcirco nec simpliciter ruit, sed cum magno etiam fragore collabitur. Et facta est, inquit, ruina eius magna. Neq;.n. exiguarum, leuiumq; rerũ periculum est, sed de animæ discrimine, de immortalibus supplicijs sustinẽdis, deque cœlestis regni amissione res agitur. Quinetiam præter ista tam grãdia in præsenti quoq; seculo nimis ærumnosæ vitæ, atq; omnibus miseriori malitiæ sectator addictus est, cum timoribus assiduis, atque etiam mortibus sub diuerso onere curarũ & trepidationum angore viuendo. Quod
Pro. 28. a certè ille sapiens significando dicebat: Fugit impius nemine persequẽte. Huiusmodi quippe homines etiam vmbras tremũt,
F etiam de amicis pericula suspicãtur. Multò itaq; de inimicis magis, quinimmo ẽt seruulos reformidant, & non modo notos sibi homines: sed & prorsus ignotos: atque supplicium ante illud futurum, hic iam sibi tormenta etiam multiplicant. Et hæc omnia Christus manifestando signabat, cum diceret, *Facta est ruina eius magna*. Ibi aperto prorsus fine bona hæc præcepta cõcludens, eos qui non plenè credũt futura, de præsentibus vitia fugere cohortatus est. Etsi enim maius longe profecto doctrinæ pondus est, futuris, vel prouocare præmijs, vel deterrere supplicijs, tamen crassiores quasq; animas hic magis sermo cohibet, atque a studio malignitatis abducit. Propter quod etiam tali fine sermo eius impletus est, vt magis in eorum mentibus tã vtilis sententia figeretur. Hæc igitur scientes omnia, & præsentia. s. & futura, vitia cuncta fugiamus: amplectamur vero virtutem, ne vanè, atq; inaniter laboremus: sed & hic certo munimine, & ibi cœlesti gloria perfruamur: Quam omnibus nobis cõtingat adipisci, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia. xxvi. ex cap. vii. & viii. G

ET *factum est cum consummasset sermones istos, mirabantur turbæ super doctrinã eius*. Certe videtur fuisse cõsequẽs, vt quasi de oneribus præceptorum dolerent, ac velut quodam torpore fatiscerent, considerãtes subtilia sibi dictorum: nunc vero econtrario etiam admirantur, & laudant. Tanta quippe erat virtus docentis, vt plurimi audientium ea, quæ dicebantur, adamarant, & in admirationem maximam cogerentur, deque ipsa delectatione dictorum persuasionem cohortationis acciperent, nec cum sermonem ipse finisset, vsquam omnino discederent. Neq;. n. quia descendit è monte, idcirco auditorum est frequẽtia dissoluta, sed descendentem quoq; omne illud sequebatur theatrum, tantã quippe illis dictorum suorum infuderat voluptatem. Admirabãtur vero eius inter multa alia præcipuè potestatem. Non. n. quasi ex alterius persona præcepta ponebat, sicut Moses fecerat, ac prophetæ: sed ferè vbique se indicabat esse, qui imperandi authoritatem teneret. Denique cum præcepta ipsa sanciret, sæpe dicebat: Ego autem
Matt. 5. d dico vobis: & terribilis illius iudicij faciẽs
H mentionem, se monstrabat esse iudicem, de præmijs, atque supplicijs. & certè hic quoque consequens erat illos etiam per ista turbari. Si enim pharisæi ipsis illum ostendentem operibus potestatem sæpe, nec exagitare timuerunt, & lapidare moliti sunt: quanto magis hi, cum audirent sola verba, quæ istud signanter ostenderent, penè etiam consequenter poterant in scãdalum concitari? præsertim cum hæc inter ipsa adhuc principia diceret, & priusquam ipse potentiæ suæ documenta præstaret. Sed tamen isti nihil tale patiuntur.

Quando

Quando. n. bona audientis, & grata mens est, facile assentitur sermonibus veritatis. Propterea enim illi quidem signis ipsis domini omnino potentiam prædicantibus, scandalum de potestate patiebantur operantis: isti vero cum solum audissent, nudumq; sermonem, ei tamen sedulo iungebantur, eiusque vestigijs inhærebant: hoc
Cap. 8. nanque significans euangelista dicebat, *Quoniam secutæ sunt eum turbæ multæ*. Non aliqui scribarum videlicet, ac principum, sed qui erant a malitia liberi incorruptęq; sententiæ, & per totum prorsus euangelium hos ei cernis affixos. Siquidem cum doceret, audiebant silentes, nihil vtiq; perstrependo, nec alicuius quæstionis obiectu consequentiam interrumpendo doctrinæ,
I neq; pharisæorum more tentantes, & reprehensionem aliquam in illo reperire cupientes. Itaq; etiam sermone finito permanebant, sequentes illum, atq; mirantes. Tu vero domini perpende sapientiam, quemadmodum dispensationes etiam suas pro vtilitate variat audientium, vt nunc quidẽ a signis ad verba trãseat, nunc autem a doctrina migret ad signa. Nam & priusquã in montem præcepta daturus ascenderet, multos vtiq; curauit, vt his, quæ dicenda erant, viam pararet. Et rursus prolixo hoc doctrinæ suæ sermone finito, ad facienda nihilominus signa regreditur, vt ex his profecto dicta confirmet. Quia. n. quasi habens potestatem docebat, ne putaretur ostentatio esse quædam, atq; præsumptio: genus istud docendi, idipsum etiam operibus exercet. Curat. n. quasi habens procul dubio potestatem, vt nihil iam omnino turbentur, ita eum audientes docentem, quemadmodum vident etiam signa faciẽtem. Cum. n. de monte descenderet, accessit ad eum leprosus, dicens: *Domine si vis, potes me mundare*. Magna est prudentia accedentis, & fides. Non. n. quasi inconsideratus sermonem docentis incidit, nec illud auditorum theatrum importunus interciditi sed expectauit tempus aptissimum, &
K descendenti iam ei opportunissimè supplicauit. Nec sanè negligenter, ac tepidè, sed cum ingenti mentis ardore. Nam sicut alter euangelista dicit, supplicauit fixis in terra genibus aduolutus, cumq; fide pura prorsus, & vera, ac ipsa existimatione dignissima. Non. n. dixit, si orauerit, potes me mundare: neq; ait, domine mũda me: sed ipsi cuncta commisit, eumq; conferendæ sanitatis dominum esse confessus est, atq; in ipso constituit omnium potestatẽ. Quid vero, inquis, si praua erat opinio leprosi? Proculdubio illam quidem destrui, istũ vero corripi oportebat, & corrigi. Putasne igitur hoc facit? Nequaquam, sed è regione totum quod dixerat, & assensione prorsus, & operatione confirmat. Et idcirco non dixit, mundus esto, sed: volo, mundus esto: vt non iam vltra illius opinionẽ, sed domini voluntatem sanitatis munus sequatur. At non ita, & apostoli, sed quonam modo? Quid igitur, cum eos homines obstupuissent, sic mirabamini nos (inquiunt) quasi propria potestate, & virtute fecerimus hunc ambulare: Dominus autẽ cum multa fuisset mediocri sermone locutus, sæpe etiam, quæ infra gloriam eius iacerent, modo vt dogma veritatis insereret: L
hic tamen plurimis de ipsius potestate mirantibus, quid ait? *Volo, mundus esto*. Et certe tot signa, & talia operatus, nunquã hoc verbo vlus refertur, hic vero, vt de potestate sua opinionem, & leprosi firmaret, & populi, addidit, Volo: & non solum id quidẽ dixit verbo, & non impleuit effectu: verũ è regione continuo opus sermonem secutum est. Si vero non bene ille dixisset, sed blasphemia fuisset vlla, quod dixerat, cohibenda fuerat virtutis operatio. Nunc autẽ cessit extemplo iussui natura, cum tanta vtique celeritate, quanta deum conuenit, & profecto maiore quam euangelista memorauit. Nam cõfestim quoq; ipsum multò est tardius illius operis celeritate, quo leprosi est facta curatio, non autem ait, simpliciter: Volo, mundus esto: sed extendens manum, tetigit eum. Quod est certe inquisitione dignissimum. Cuius. n. rei gratia, cum eum voluntate, ac sermone mundaret, extendens manum suam adiecit, & tactum? Mihi prorsus videtur, non ob aliam illud fecisse causam, quam vt huic quoque ostenderet, non se subditum legis esse, sed
M dominum, & quia cuiq; mundo nihil sit
4. Reg. 5. c prorsus immundum. Propterea Helisæus quidem, neque videt Naaman, sed & scandalizatum esse audiens, quia eum, nec inspicere voluisset ipse, nec tangere diligentiam legis obseruans, nihilominus manet domi, eumque ad Iordanis fluenta mittit lauandum. At vero Christus ostendit, quia non vt famulus, sed vt dominus curet, ac

tangat

Universidad de Deusto
Biblioteca

tangat. Non.n. tangentis manus immunda est facta per lepram, sed per sanctã manum leprosi corpus omne mundatum. Nõ solũ.n. corpora curaturus, sed animas quoque ad veram philosophiam inducturus aduenit. Sicut ergo vesci manibus illotis omnino non prohibet, optima illam profecto legem de indifferentia inducens ciborum: ita hic quoque ostendens animas oportere curari eorum, quos ab exterioribus immunditijs liberauerat, etiam interiora purificat, & animæ tantum lepram docet esse metuendam, quod est vtiq; peccatum. Cæterum leprosum esse corpore, nullum potest impedimentum afferre virtuti. Primus itaq; leprosum ipsum tangit, atque ex tanto populo nullus accusat. Nõ erant quippe ibi iudicia corrupta, neq; spectatores liuore vitiati. Propterea non modo nõ calumniati sunt signum, verumetiã cum stupore venerati: procul quippe ab huiusmodi criminationibus recesserunt, potentiam eius de ipsa quoq; operis celeritate mirantes. Cum igitur curasset corpus
A eius, ne cui id diceret imperauit: sed vt o-
Leu.14. stenderet se sacerdoti, & munus offerret, quod præcepit Moses in testimonium illis. Sunt quidam qui opinantur hoc eum propterea iussisse, ne.s. per malitiam sacerdotes non eum dicerent fuisse mundatum quod qui putant, stultissimè, atq; ineptissimè suspicantur. Non.n. sic eum ille mundauerat, vt emundatio ipsa esset ambigua: sed & perfectè omnino mundauit, & nulli hoc eum iussit etiam fateri, docens quã esset alienus ab aura gloriæ, pompaq; iactãtiæ. Et certe nouerat, quia non esset ille taciturus, sed passim tam grande beneficiũ prædicaturus: & tamen quantum in ipso est, fugit ostentare quod fecerat. Et quemadmodum, inquies, alibi publicari talia ipse ptæcipit? non contra se veniens, neq; dictorum compugnantia sententias suas destruens, sed curatos a se gratos quoq; esse ipse præcipiens. Non.n. semetipsum predicari iussit, sed dari gloriam deo, vt & per leprosum gloriæ, atq; iactantiæ renuncian
dum doceret, & per illum quem a legione
Mat. 5. mundauerat, gratias nos deo referre com-
& moneret, eiusq; beneficia confiteri, atq; vt
& Lucæ ostenderet semper ex mirabilibus suis lau-
8.c dem non nisi deo esse referendam. Quia
B enim homines, quandiu quidem grãdi ali qua ægritudine detinentur, dei sæpe meminerunt: morbo autem liberati, grauius obsidentur languore desidiæ: idcirço præcipiens, vt & ægroti videlicet, & sani deũ iugiter recordemur, ei quem curauerat, ait, Da gloriam deo. Qua vero de causa iussit, vt seipsum ostenderet sacerdoti, & munus offerret? Vt legem vtiq; rursus impleret. Non.n. vbiq; illam resoluit, sed nũc quidem illud, nunc istud effecit, tum futuræ viam philosophiæ perstruendo, tamen impudentissima Iudæorum ora frænãdo, & infirmitati eorum necessaria condescensione medicando. Et quid omnino mirari, si hoc in prædicationis suæ fecit exordio, quando & apostoli quos certe ad gentes ire præcepit, per quos, & doctrinæ ianuas toti prorsus orbi iussit aperiri, & excludi legem, & instituta præceptorum nouari, omniaq; ferè vetera cessare, inueniũtur aliquando quidem custodire legem, aliquando vero transcurrere? Et quid hoc, inquis, ad legis videtur spectare custodiam, si dixit, ostende te sacerdoti? imo vel maximè. Erat quippe lex vetus, ne leprosus de Leu.14.
emundatione sua ipse decerneret, sed vt cõ a
spectui sacerdotis se offerret, & probatio- C
nem suam oculis eius exponeret, atque ex illius sententia in numerum mundorum rediret. Nisi.n. dixisset sacerdos leprosum esse mundatum, adhuc cum immũdis erat extra castra mansurus. Propter quod ait: Ostende teipsum sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moses. Non dixit, quod ipse præcipio: sed eum interim ad legem remisit, vndiq; ora obloquentium consuendo. Ne.n. eum dicerent rapuisse gloriam sacerdotum, opus quidem impleuit ipse, probationem vero permisit illis, quibus ẽt de signis suis iudicandi tribuit potestatẽ: ac si diceret, Tam procul sum, vt vel Mosi videar, vel sacerdotibus repugnare, vt eos quos ipse curaui ad iudicium illorum remittam. Quid verò est, quod ait, *in testimonium illis*? In redargutionem profecto, in accusationem, atque documentum, si perueræ voluerint esse sententiæ. Quia enim dicebant, vt seductorem, ac deceptorem in re persequimur: tu, inquit, mihi in illo tẽpore in testimonium eris, quòd a præuaricatione sim legis alienus: quippe cum te curauerim, ad legem remitto, atque ad sententiam sacerdotum: quod certe erat honorantis legem, & Mosi præcepta venerantis, nec antiquis dogmatibus resistentis.

Si

Si vero nihil iam illis obseruatio ista præstabat, hinc quoq; maxime possumus quã-
D tus penes illum sit honor legis agnoscere: quia & præuidens, nullum iam eos fructum de obseruatione eius habituros, tamen quæ pertinebant ad illã, cuncta prorsus implebat. Nam & hoc totum vtique præsciebat, & illud nihilominus imperauit, non ad instructionem illorum, neque correctionem profecto: sed in testimoniũ illis, hoc est in accusationem, atque in redargutionem eorum, qui me legis esse aduersarium mentiuntur: quæ à me, inquit, etiam facienda erant, facta sunt omnia. Nam & præsciens vos absque emendatione mansuros, nec sic quidem, quæ facere
Mat.24 oportebat omisi: vos vero in malitiæ ve-
b stræ continuatione durastis, tale est, quod alibi dicit: Prædicabitur hoc euangelium in vniuerso mundo, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio. Quibus gentibus? non obedientibus, scilicet neque euangelio consentientibus: ne enim aliquis diceret, cuius rei gratia omnibus prædicatur, si oẽs crediturí non sunt, vt inquit, clareat me ea, quæ debui facere cuncta fecisse, & post hæc nemo culpare me possit, quasi qui non audierit prædicantem, ipsa aduersus illum prædicatio te
E stis insurgat. Nec poterit post hæc aliquis
Psal.18. dicere, non audiui, cum ad fines orbis terræ pietatis sermo peruenerit. Hæc igitur etiam nos considerantes, quæ expetuntur a nobis cuncta faciamus, seruantes videlicet, & erga proximos charitatem, & erga deum cum ardenti dilectionis affectu, cũ etiam pleno mentis timore. Est.n. prorsus absurdum nos opere quidem ipso beneficijs eius quotidie perfruentes, gratias ei, nec sermone prosoluere, & hoc cum nobis rursus profit ipsa confessio. Neque enim ille alicuius nostri eget, sed nos omnium, quæ illius sunt, indigemus. Siquidem gratiarum actio, illi quidem nil omnino addit nos autem magis illi familiares facit. Nos.n. hominum beneficia recordantes, vehementius eorum amore succendimur: multo magis beneficiorum in nos dei memores, studiosiores erimus ad ipsius mandata seruanda: idcirco apostolus dixit. Et
Col. 3.c grati estote optima quippe beneficiorum, custos est ipsa memoria beneficiorum, & perpetua gratiarum cõfessio. Propterea & reuerenda, ac salutaria illa mysteria, q̃ omni certe ecclesiæ congregatione celebramus eucharistia, id est gratiarum actio, Euchari
nuncupamur. Sunt.n. beneficiorum recor stia
datio plurimorum, caputq; ipsum diuinæ F
erga nos charitatis ostẽdunt, nosq; faciũt debitas deo gratias semper exoluere. Si.n. dñm ex virgine esse natum grande miraculum est, & euãgelista cum admiratione Luc.3.a
dicebat: Hoc autem totum factum, in quo Mat.21
tandem beneficiorum ponemus loco, illũ a
etiam mortuum esse pro nobis? Nam si illius tantummodo nasci totum vocatur iã & semetipsum nobis cibũ dare, & spiritales illas præbere epulas, quid vocandũ est? Agamus igitur ei iuges gratias, & nõ modo verbis hoc nostris, verumetiam operibus, immo ipsis principaliter impleamus. Agamus vero gratias, non de proprijs tantum, verumetiam de alienis bonis. Ita enim & inuidiam poterimus extinguere, & alere charitatem, eamq; in nobis efficere pinguiorem. Neque enim iam illis poteris inuidere, de quorum bonis gratias deo deferendo lætaris. Idcirco enim altari assistens sacerdos, pro vniuerso orbe terrarum, pro absentibus, atque præsentibus, p his qui ante nos fuerunt, pro his qui postea futuri sunt sacrificio illo proposito, deo nos gratias iubet offerre. Hoc quippe & a terra nos liberat, & transponit in cœlum, atq; ex hominibus angelos facit. Nã & illi ordinantes choros, pro his, quæ nobis collata sunt bonis, gratias agebãt deo, G
atque dicebant: Gloria in excelsis deo, & Lucæ.2
in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et quid ad nos, inquies, illud exemplum, quod non de habitatoribus terræ, neq; de hominibus protulisti? Quinimmo ad nos maxime, qui ita docemur diligere conseruos, vt illorum bona nostra esse bona discamus. Propter quod etiam Paulus in cunctis fere epistolis suis pro totius penè orbis salute gratias agit ipsius salutis autho ri. Et nos igitur, tum de proprijs tum de alienis bonis, tum de magnis, tum de exiguis gratias ei referamus assiduas. Etsi enim paruũ aliquid fuerit, forte sit maguũ tamen de honore donantis, immo nihil exiguum est, quod illo largiente cõfertur. Non solum ẽt, quia datur a deo, sed quia tale est quicquid ille confert, vt dici nõ meretur exiguũ. Vt.n. alia vniuersa prætereã, multitudine sua numerũ exuperant arenarum: quidnam poterit ei, quæ propter nos

facta

Universidad de Deusto
Biblioteca

facta est dispensationi præferri? Quod.n. erat apud eum omnibus pretiosius, vnigenitum pro nobis filium dedit, & quidem cum adhuc essemus ipsius inimici. Nec dedit solum, sed & nostram illum fecit esse mensam, omia faciens ipse pro nobis, & donando videlicet, & gratiarum actores ipsa donorum suorum vbertate faciendo.

H Quia enim in multis homo deo existit ingratus, ipse vbique suscipit vicem nostram, & ea quæ ad nos pertinent, per diuitias suæ dispensationis operatur. Nam quod pro Iudæorum aliquando salute faciebat temporibus locisque, ac festiuitatibus varijs, in memoriam illos suorum beneficiorum reducēs, id nunc equidem magno cum cumulo est operatus in nobis ipso genere sacrificij, ad iugem nos pro beneficijs suis gratiarum incitans actionē. Nemo quippe ita studuit probos efficere aliquos, ac magnos, semperque gratos, vt nos deus ipse, qui condidit. Propterea etiā nolentibus nobis sua interdum beneficia largitur, & iuuat sæpius nescientes. Sin autem mirum videtur, quod dictum est, non in obscura aliqua, vilique persona, sed in ipso tibi Paulo istud accidisse monstrabo. Etenim beatus ille, multis periculis magnisq; tribulationibus aggrauatus, deum frequenter rogabat, vt ab eo tentatio tanta discederet: verumtamen non ad petitionem eius, sed ad vtilitatem potius aspexit:

2.Co.12 b idq; declarans ait, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Itaq;

I antequam ei causam panderet beneficium pstabat inuito, ac penitus nescienti. Quid igitur magnum reposcit, qui pro tanta liberalitate in nos sua solummodo gratos sibi esse nos præcipit? Obediamus igitur deo, atque hoc vbique seruemus. Nam & Iudæos nihil magis perditioni dedit, quā quòd ingrati deo esse voluerunt. Multas quippe illas, & vicissim sibi succedentes plagas, nihil in eos aliud quam istud induxit: immo ante plagas quoque animas eorum hoc malum corrupit, ac perdidit. Ingrati(inquit)spes, sicut hyemalis pruina, ita ruim tota resoluitur prorsus, ac deperit. Hoc autem vitium ex arrogantia potissimum gigni solet, cum se aliquis dignum esse beneficijs existimat: quem humiliatū potius, atq; contritum non pro bonis modo, verumetiam pro his, vt quibusdam videtur aduersis, ita deo referre gratias con-

Sad. 16 d

gruebat, vt quantacunq; pateretur, nihil se dignum crederet sustinere. Age igitur nos quoq; quantum in virtute proficimus tantum nosmetipsos amplius cōtemamus: qm & hoc magnæ omnino virtutis est. Sicut enim quanto acutius viderimus, tanto magis discimus, quam longe a cœli regione distamus: sic etiam quanto superius ad virtutis ascendimus excelsum, tanto amplius docemur, quam sit inter nos, & deū grande discrimen. Nec sane minima est pars ista philosophiæ, meritum suum posse dignoscere. Ille est maxime seipm sciēs, qui se esse nihil existimat. Propterea quippe, & Dauid & Abraham postquam ad summum iam fastigiū virtutis euaserant, tunc istud, quod dico præcipue videntur implesse. Nam vnus quidem se esse dixit, & cinerem, alter vero se vermem vocabat, & cuncti omnino sancti horum se more dejciunt: è regione vero, qui arrogās esse mauult, ipse est, qui se eūctis deterius ignorat. Propter quod more communi solemus dicere de superbis: Nescit seipsum: seque prorsus ignorat. Qui vero se nescit, quemnam poterit agnoscere? Nam sicut ille, qui seipsum agnoscit, profecto nouit, & reliquos: ita etiam qui se nescit, consequenter ignorabit, & cæteros: talis erat, qui dixit: supra sydera cœli ponam thronum meū. Quia enim ignorauit seipsum, alia quoque simul cuncta nesciuit. Sed non sic etiam Paulus, Nam & obortiuum se, & minimum sanctorum vocabat, & ne appellatione quidem apostoli dignum se esse dicebat, post tot certe illas, tantasq; virtutes. Hunc igitur æmulemur, atque ardenter imitemur. Imitabimur autem, si a terra sunt, negocijs liberemur. Nihil enim perinde, quo teipsum ignores, facit, vt temporalibus his esse rebus affixum: & rursus, nihil ita temporalibus rebus hominem affigit, vt ipsa sui ignoratio: siquidem vtrunq; hoc pendet ex altero. Sicut enim qui gloriam mundi huius requirit, & magna credit esse præsentia etiam si multum omnino contendat, nunquam tamen ei semetipsum scire conceditur: sic etiam si seipsum despicit, semetipsum facile cognoscet. Cum vero se didicerit, hoc ipso iam itinere ad alias quoque partes virtutis accedet. Vt igitur bonam hanc possimus percipere disciplinam, cunctis temporalibus liberati, quæ plurimam in nobis flammam cupi-

Ge. 18 d

Psal.38 b

Esa. 14 d

1.Co.15 a

K

L

cupiditatis accēdūt discentes proptiā uti litatē, omne ostendamus humiliratem, atque philosophiā: ut & presentia bona, & futura cōsequamur gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium in secula seculorū, Amen.

Homilia.xxvij.ex cap.viij.

INtrāte autē Iesu in Capernaū, aduenit ei cēturio deprecās eū, & dicēs: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Leprosus quā, ut

Supra a M audistis, eū à monte Iesu descēdisset, ad eū accessit: Centurio autē hic cùm iam in Capernaū introisset, aduenit. Quanā igitur de causa neq; hic, neq; ille ad mō tē cōscenderunt? nō negligētia profectò, cum uterq; fide ferueret, sed ne prædicāti obstreperent: accessit itaq; uerecundè Cēturio, ac ait: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Excusando se, ut quidā aiunt, causam adiecit, qua de re puerū nō adduxit. Quippe cùm nō fuerit facilè paralyticū, qui doloribus nō paruis uexaretur, & ultimos iā spiritus traheret lōgius deportare. Quòd enim in ultimis esset, Lucas significauit,

Lucæ. 7. a dicēs: Et erat moriturus. Ego autē id ardētissimę illius fidei signū dixerim. Multò.n. profectò maiorē istius, quàm eorū qui per tectum immiserūt, fidē arbitror. Quia enim nō dubitabat uel solo domini uerbo iacētē excitari posse, idcirco minimè deportandū putauit. Cur igitur dominus quod nusquā antè fecerat, hic peragit? Nā cū ubiq; uoluntati tantummodo supplicantiū obtemperaret, hìc non curaturū se solū, sed domū quoq; Centurionis profecturum pollicetur. Certè id ita facit, ut quāta sit Cēturionis fides perMar. 7. c discamus: nisi.n. ita feciſſet, sed illico puerū donasset, syncera illius feruensq; fides Phœnissa. ignota nobis fuisset. Idipsum etiam in muliere, quāuis contrario quodā modo, perfecit Hic.n. non vocatus, vltrò se domū pollicetur profecturū, vt tu eximiam

A Centurionis fidē, & præcipuè humilitatē perdiscas: at verò in Phœnissa negauit se facturū quod petebat, & illā constāter iterū atq; iterū petentē perterruit. Cùm enim sapiēs, potēsq; medicus sit, nō ignorat cōtraria ex cōtrariis facilè elicere. Ita hìc vltrò se iterū offerendo Centurionis, ibi verò protogando, & quasi retinendo, mulieris fidē cunctis aperuit. sic ad Abraham quoq; facit, dicens: Nō cœlabo puerum meū Abrahā, vt nos summam eius charitatem percipiamus, & quanta veleg. Sodomitas vsus prouidentia fuerit: sic denique qui ad Loth missi erant, ingredi ad ipsum volebant, vt inaudita ipsius hospitalitas non lateret. Quid igitur ait Cēturio? [Domine non sum dignus, vt intres subiectum meum.] Audiamus ergo, audiamus quicunq; volumus Christum suscipere: posumus.n. etiam nunc nos ipsum suscipere. Audiamus(inquam) Cēturionem, & imitemur. Audiamus simili studio, & Iesum recipiamus. Cùm.n. pauperem fame & nuditate confectū receperis, Christū profectò recipis, atq; nutris. [Sed tantùm dic verbo, & sanabitur puer meus.] Vides quòd Centurio veluti etiā leprosus verā de Christo habuit opinionem. Similiter.n. quoq; nō dixit, ora, supplica, deprecare: sed solùm, impera. Timens deinde ne quoniam de ipso magna protulit, negaret Christus, vt sermonem moderaretur, illud adiecit: [Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic vade, & vadit: & alij, veni, & venit, & seruo meo, fac hoc, & facit.] Sed nō mirū est, iquies, si Centurio ita est suspicatus: verū nō id quęritur, sed vtrum Christus opinionem eius de se acceperit ac confirmauerit, an repulerit atq; abiecerit. Probè valde abste, atq; prudēter obiectū est. Si altius ergo inspicimus, quod in leproso factū didicimus, idipsum ēt hìc perfectū inueni mus. Nā quēadmodū leprosus, si volueris, dixit: neq; ab hac tātū modo voce de omnipotētia Christi testimoniū, verùm etiam ab ipsius Christi responsione: qui non solùm quod de se leprosus credebat, non arguit, sed etiam mirum in modum confirmauit, quod superfluum erat addendo, cùm dixit: Volo, mundus esto: ac si verè illū opinari docuerit. Simile quid dam hìc quoque diligentius considerantes, contigisse inspeximus. Cùm.n. Centurio dei non hominis potestatem paucis ei verbis attribuisset, non modò non reprehendit, verùm etiam laudibus non paruis eū prosecutus est. Miratus est.n. inquit Euangelista, & ita miratus, vt tanta hominū turba præsente atq; audien-

Gen. 18 c

Gen. 19 a & Roma. 13. a

C Suprà. a & Luca. 5. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

te imitãdum ipsum cæteris proposuerit. Perpendis quòd singuli qui diuinã ei protestatem attestati, non sine laudibus recipiuntur. Stupebant turbæ de doctrina ipsius, quàm diuina cum authoritate docebat Nec eos ideo reprobauit, sed unà cum eis de monte descendit, sententiamque de se illorum mundatione leprosi cõprobauit. Clamat ille: Si volueris, potes mundare me, nec reiecit eum, sed sic mũdauit, vt uerbo illius uteretur, ac diceret: Volo, mundare. Denique Centurio hic non parua voce dicebat: [Dic uerbo solùm, & sanabitur puer meus, Et admiratus eum dixit: Neque in Israel tantam inueni fidem.] Sed vt vndiq; muniaris, à cõtrario quoq; idipsum docebimus. Ni-
Ioan. 11 hil horum Marthã, sed opposita dixisse inuenies. Scio n. inquit, quod quæcunq; à deo petes, dabit tibi deus: nec solũ quãuis ei familiaris esset, valdeq; ipsum diligeret, laudẽ consecuta non est, sed quasi non rectè de ipso sentiens, emendatur.
D Respondit. n. dominus: Nonne dixi tibi, qũia si credideris, videbis gloriam dei? Sic apertè ipsam, quod nõdũ crediderit, accusauit. Deinde quoniam illa, quæcunq; à deo petis, dabuntur tibi, dicebat: uolens eam ab huiusmodi remouere sententia, docereq; quòd nõ aliunde habet, sed omnium bonorum fons est. Ego sum, inquit, resurrectio & uita: id est non expecto, vt ab alio mihi potestas conferatur, sed à meipso cuncta possum efficere: propterea ergo Centurionem coram omnibus laudat, & cæteris oĩbus anteponit, & regnũ cœlorũ ei demum largitur, vt reliquos ad imitationẽ eius facilius cõciter. Quod si non potes tibi persuadere, ideo hæc à Christo sic dicta fuisse, ut cæteri omnes hinc ad similẽ fidem perducãtur: ppẽde q̃ diligẽter id Euãgelista significauit. [Audiens aũt Iesus, miratus est, & sequentibus se dixit: Amen dico vobis, nõ inueni tantã fidem in Israel. Ex his profectò intelligitur id maximè, fidẽ seruentissimã, regnum cœlorum, exteraq; bona
E nobis præbere, si magna de ipso, deoque vero digna imaginari velimus: nec uerbis solũ laudẽ illi attribuit, sed ægrotum quoq; filiũ propter merita fidei sanum fecit, fulgentemq; ipsi coronã, ac magis ornatã muneribus contexuit, cùm sic dicat: [Dico autem vobis, quòd multi ab Oriẽte & Occidente venient, & recũbent cũ Abrahã & Isaac in regno cœlorum: filij autẽ regni eiicientur in tenebras exteriores. Liberius certè nunc posit̃q pluribus signis animos eorum attraxit, cum ipsis loquitur: verùm ne adulatione aliqua vsum fuisse Cẽturionẽ quisq̃ puter, vtq; omnes ex animo locutum intelligãt, audi quod infertur: [Vade, inquit, & sicut credidisti, fiat tibi.] & cõtinuò res ipsa consecuta, certissimum animi & uoluntatis illius testimoniũ perhibuit. [Et sanatus est puer eius ab illa hora.] Idipsum etiã in Phœnissa pariter factũ est: sic. n. illi quoq; dixit, Magna est fides tua ò mulier, fiat tibi sicut uis: & sana facta est illico filia eius, Mat. 15 c
Verùm quoniã idipsum in filiũ Centurionis signũ Lucas exponens, alia q̃dã in istis apponit, eaque nobis dilucidanda sunt, ne discrepantiam facere uideantur aut credantur. Lucas igitur scribit, eum Luc. 7. a F
presbyteros Iudæorum misisse ad ipsum, deprecantes vt veniret: Matthæus verò accessisse, ac dixisse, Non sum dignus. Nõ ignoro quosdã, quãuis multis conueniant, aliũ tamẽ hũc, aliũ illũ opinatos fuisse. De illo. n. dicitur, quia & synagogam cõstruxit: de hoc aũt ipse Iesus adiecit, Nec in Israel tantã fidẽ inueni. Nec apud Lucã scribitur, multos uenturos ab Oriẽte: vnde cõsequẽs esse videtur ex Iudęorũ illũ genere fuisse. Nos autem & si hoc modo facilius vitare discrepantiã fatemur, de eodem tamen & hìc, & ibi dici arbitramur. Qũo igitur, inquies, Matthæus non esse dignũ dixisse scribit, sub cuius tectũ dominus introiret, Lucas verò misisse, vt iret? Duo hìc nobis Lucas, vt mihi quidẽ videtur, ostẽdit: quanta sit Iudaica adulatio, & q̃ calamitate oppressi hoĩes, modò hoc modò illud consiliũ anteponũt. Quare verisimile mihi videtur, cũ voluisset ad Iesum proficisci Centurio, deterrentum à Iudæis fuisse, qui ei assentarentur, atq; dicerent: nos ibimus, & adducemus ipsum: quod ita esse perspicies, si plenã assentationibns orationẽ eorũ diligẽtius cõsiderabis. Diligit. n. aiũt, gentẽ nostrã, & synagogam nostram ipse nobis cõstruxit. Neq; uident unde Cẽturionem cõmendẽt. Nã cũ dicere oportuisset, uoluisse quidem ipsum venire, sed nos casum suũ, & calamitatis magnitudinem considerantes, ut domi manere vellet Ibidem G

vellet suasimus: ne magnam illius esse fidem ostenderent, atq; hinc celsitudo domini Centurionis iudicio, celsitudo Dei esse videretur, virtutẽ eius, animũ & fidẽ in Iesum cẽlare maluerunt, nec ad finem perducere illud curarunt, cuius gratia venerant. Magnas profectò ad cæcandas ho-
a minum mentes inuidia possidet vires. Verùm is qui occulta cordiũ nouit, Centurionis fidẽ etiam inuitis illis patefecit: quod vt verum esse credas, ipsum Lucam (quæso) rursus audias: ait. n. quia non lon-
Ibidẽ. gè distante eo misit, dicens: Domine nõ vexeris: non enim sum dignus, vt sub tectũ meum intres. Vnde patet illum quãdo à iudæorum molestia liber fuit, tunc misisse qui dicerent: nõ negligẽtia factũ quòd illico ipse non accesserit, sed potius quia indignum se putauit, qui dominũ suæ domi reciperet. Quod si Matthæus non per alios, sed per seipsum istud dixisse asseuerat, nihil prorsus ad rem: non. n. id q̃ritur, sed vtrum euangelistarum vterq;, quod iam apertũ esse arbitror, magnam de Christo fidem habuisse Centu-
H rionem testatur. Non est absurdum missos esse primò aliquos, qui illud dicerẽt: deinde quoque ipsum accessisse, ac per se iterum eadem dixisse. At verò inquies, Lucas alterum non scripsit: ego aũt tibi alterũ à Matthæo prætermissum esse respõdebo, idq; non esse eorum qui repugnãtia dicũt, sed eorum potius qui quæcunq; ab alterutro prætermissa sunt, dili-
I genter supplent. Tu verò etiã Cẽturionis fidem à Luca prædicatam esse intellige, q̃ dixit, quia morituru erat puer. Nec. n. id desperationem adduxit patri, nihiloq; minus superstitem futurũ saluum sperauit. Quòd si Matthæus à Christo dictũ ait, Nec in Israel tantã fidem inueni: & hinc nõ fuisse illũ Israelitã, ac Iudæum putas significari, Lucas aut synagogã cõditã esse ab illo, noli hæc pugnantia credere: poterat. n. etiã cum Iudęus nõ esset, iudæorum & synagogã cõdidisse, & gẽtẽ vehementer amasse. Tu verò verba Centurionis diligentius perscrutare, & quòd præfectus erat non prætermitte, vt hinc facilè quanta virtus ipsius fuerit, possis perspicere. Tanta certè eorum superbia est, qui principatus, præfecturasq; gerunt, vt neq; calamitatibus victi ad humiliora condescendant. Vnde ille de quo Ioan nes scribit, trahens illum domum dicebat: Propera atq; descende, moriturus est enim filius meus: at verò hìc non ita, sed tam. Illo, q̃ his qui per tectum demiserũt lectulum, multò præstantior. Nõ. n. præsentiã Christi quærit corporalem, neq; ipsum ægrotum duxit ad medicum, sed summa de Christo imaginatus, ac deum ipsum esse nõ dubitãs, Dic verbo solo, inquit. nec id cõtinuò incipiens dixit, sed ærumnã suã tantùm exposuit. Ex nimia nanq; humilitate factum est, vt putaret nõ tam facilè Christum ita obtemperaturum suę voluntati, vt etiã domum eius petere vellet. Quapropter statim cum audisset dicentẽ: [Ego veniam, & curabo ipsum: tunc exclamauit, Nõ sum dignus, sed dic verbo solùm.] sic nec doloris magnitudo adeò animum eius confudit, vt tanta calamitate pressus nõ philosopharetur. Nõ enim salutem solùm filij respiciebat, sed ne quid ipse minus decenter faceret, aut diceret, animaduertebat: & quamuis nõ ipse petierit vt iret, sed Christus se iturum obtulerit, ueritus tamen sic fuerat, ne videretur maiora q̃ dignitas sua pateretur accipere, ac rem grandem prorsus, ac suis viribus imparem subire. Vides prudentiam hominis, vides excellentiam animi, vides singularem quoq; Iudæorum dementiã? Dicunt. n. dignum K
esse cui graciam tribuat. Nam cùm magis humanitatem, facilitatemq; Iesu admirari debuissent, ad dignitatem Centurionis cõfugiunt, dignum esse dicentes, nec quare dignus esset prospicientes: sed non sic Centurio, sed valde se indignum esse asserebat, non salutari beneficio solùm, verumetiam vt domi Iesum reciperet: pro certo etiam cùm dixisset, iacet filius meus. non intulit, dic vt curetur: veritus ne tanto munere esset indignus, sed nudã calamitatem suam exposuit. Cũq; Christi pollicitationem percepit, nec sic ausus est oblata percipere, sed adhuc constanter pertinentem ad se modestiam cõseruat. Dicit fortasse quispiam, & cuius rei gratia pariter eum Christus nõ honorauit? Respondebimus: pariter, & magis quàm pariter, Christum ipsum habuisse honoratum. Primùm, qa benignã & humilem mẽtem illius declarauit: quod inde maximè apparuit quòd domum ipsius non adijt, & filium curauit. Deinde, quia Io. 4 g

Universidad de Deusto
Biblioteca

regni cœlorum participem ipsum constituit, & generi Iudæorum omniũ præposuit: ita qui se indignũ recipiendi Christum arbitrabatur, cœlo dignissimus factus, incorrupta bona quæ Abrahã impetrauit, cõsecutus est à domino. Et qua de causa, inquies, leprosus, qui etiã istis maiora perfecit, non est laudatus à Christo? Non.n.dic verbo, sed quod vulgò magis erat, velis, solummodo dixit. Id verò est quod de patre ipso propheta protulit, dicês: Omnia quæcũq; voluit, fecit. Ego autẽ leprosum etiã laudatũ existimo: cũ.n. sibi dictũ sit, Offer donũ quod iniunxit Moses in testimoniũ illis, nihil aliud dictũ est, nisi ꝙ tu accusabis, condẽnabisq; Iudæos incredulos, quoniam credidisti, quãuis alioqui nõ sit æquale quod fecerunt: maius est.n. alienigenam q̃ Iudæũ credidisse. Non fuisse aũt Centurionem ex genere Iudæorũ, tum à nomine ipso, vocabuloq; Centurionis perspicuum est: tum etiam quia dictum est, Nec in Israel tantã fidẽ fuisse inuentam. Et erat profectò arduum, hominem qui in Iudæorũ scripturis educatus non fuit, tam magna de Christo cogitasse. Imaginatus.n.mihi fuisse videtur cœlestem militiam, cuius Christum ducem, ac dominum esse credidit: cui etiã mortẽ ipsam, & morbos ipsos, cæteraq; omnia sic esse subiecta non dubicauit, vt nõnulli milites sibi, immo etiam multò magis: propterea dicere nõ ambigebat, Ego enim homo sum, tu videlicet Deus ego sub potestate, tu scilicet sub potestate non es: si ergo ipse qui homo, & sub potestate aliena, tot tantaq; facilè possum efficere: quid est quod facere ipse nõ possis, qui & Deus es, & sub aliena potestate non es? Nõ enim quasi simile quoddam affert, sed comparationis præstantia, quasi nimium Christus præcellat.h.d. quòd si ego q̃ similis sum quibus impero, & sub alterius potestate, tamen propter paruam excellentiam præfecturæ nemine repugnante fiunt quæ iussero, quãuis magna diuersaq; sint, [Alij enim dico, vade, & vadit: & alij,]veni, & venit,]quantò magis ipse ad finem perducere poteris quæ iusseris? Quidã hunc locum ita legunt: Si enim ego qui homo sum, vbi interuallo suspendentes, postea inferunt: sub potestate habẽs sub me milites. Tu verò illud etiam mihi perpende, quo pacto breuiter subiecit, morti quoq; ipsum dominum imperare posse, quasi ancillæ atq; seruienti. Cùm enim dixerit, dico, veni, & venit: ac vade, & vadit: illud profectò significare voluit quod minimè poterat in quẽquam mors peruenire, si Iesus ei abscedere iusserit. A Vides fidelem hominem. Nam quod omnibus postea fuit apertum atque clarum, quòd mortis ac vitæ potestatem Christus habeat, quòd ad inferi ianuas deducat, atq; reducat, ipse multò antè & animo credidit, & alijs prædicauit: nec militum solùm, sed volens seruitutem omnium ad Christi subiectionem ostendere, seruorum quoq; fecit mentionem: & tamen in tam singulari, atq; mirabili fide tanta humilitas resplendebat, vt se indignum putaret: dominus autem vt dignissimum etiam ostẽderet, cuius domũ intraret, multò maiora ei contulit, fidem eius cum admiratione prædicans, pluraq; sibi concedens quàm flagitauerit: venit enim corporis salutem filio quærens, & regnum cœlorum etiam inuenit. Vides in hoc iam adimpletum illud fuisse quo dicitur: Petite primò regnum Dei, & hęc Mat. 6. d omnia adijcientur vobis. Nam quoniam & inauditam fidem, & eximiam humilitatem præ se ferebat, cœlos ei prębuit, & salutem filij non negauit. Neq; hinc solùm magni ipsum fecerat, sed inde multò magis, ꝙ omnibus significauit, post quorum ciectionem ipse reciperetur: vt iam neminẽ fugere posset, his verbis declarati, nõ ex operibus legis, sed ex fide salutem hominibus æternã præstari. Idcirco nõ Iudæis tantùm, verumetiam gentibus hoc donum propositũ est, & gentibus potius q̃ Iudæis. Non enim Centurioni solo, sed in toto terrarum orbe sic futurum prædicit: ita & meliore spe gentium animos excitabat, cùm multi à Galilæa gentiũ ciuitate ipsum sequerẽtur, & Iudæorum arrogantiã deprimebat. Nam ne queri aut turbari iure possent, nõ à se, nec ex proposito quasi principali, sed data per Centurionem occasione illũ de gentibus sermonẽ introduxit: nec tamen nomine ipso gẽtes nuncupauit, sed cũ multos ab ortu atq; occasu vẽturos esse dixerit, vt nõ inuidiosè, ita satis luculẽtè gentes significauit. Neq; hac ratione tãtùm odo, nouũ vt videat, atq; inauditũ hunc docendi

docendi modum reddat, atq; moderationem: verumetiam quia cœleste regnum nõ suo nomine, sed signum Abrahæ appellauit, quæ appellatio, etsi erat ignota illis, attamen non poterat non excitare, & quasi mordere Abrahæ nomine in medio allato: qua de causa etiam Ioannes nõ statim de gehenna quicquam dixit, sed illud proposuit, quod Iudæos maxime contristabat ne videamini dicere, q̃n pueri sumus Abrahæ: quanuis his verbis etiam efficiat, ne disciplinæ, ac religioni maiorum oppositus quidem esse videatur: nulla enim talis de ipso potest haberi suspicio: qa adeo patriarchas, & Abraham admiratur, ac laudat, vt sinus eorum vltimũ bonorum omnium finem arbitretur, ac prædicet. Sed duplicem quendam, & Iudæis dolorem, & gentibus lætitiam ex huiusmodi saluatoris sermone afferri perspicio. Nam & illis, tum quia deiecti sunt, dolẽdum est: & his, tum quia bonorum compotes facti sunt, tum quia quæ non sperarunt cõsecuti, certe gaudendum. His tertium quoq; adijci posset, quòd illi videant negligentia sibi ea excidisse, quæ isti studio rapuerunt. Regni.n. filios illos vocauit: quibus regnum fuerat præparatum. Quæ res maiorem poterat ipsis inferre dolorem, quàm sinus Abrahæ repromissione suos quasi a manib. eorum extorqueat. Verum, quia sententiæ cuiusdam, ac iudicij pronunciatio sermo is erat, fidem verborum signo confirmat: sic, & signa vere facta euentu prædictarum rerum creduntur. Quare siquis verbo saluatoris salutem tunc puero præstitam dubitauerit, a prophetia Christi, quæ iam sicut dixerat, in finem exijt: ad aliud quoq; credendum aĩum inducat. Sic.n. propter prophetiam ante rerum euentum in signo tunc merito non dubitatur: idcirco antequam iacentem susciteret paralyticum, illa prædixit, vt a rebus præsentibus fidem orationi acquireret, ac munus a maiore cõfirmaret. Multo.n. minus est, quod studiosi virtutis cultores fœlicem finem consequãtur, & his oppositi finem quoq; oppositũ: iure nanque id ita euenire nemo dubitat: quàm membra corporis conquassata robo rare mortuum susciteare. Id.n. iam & naturam ipsam profecto excedit, ad quod ita ingens atque mirabile non paruam rem Centurio contulit: sic enim Christus dixit, *Vade, & sicut credidisti, fiat tibi.* Videsne quemadmodum, & domini omnipotentiam, & Centurionis fidem salus pueri patefecit, ac etiam prophetiam omnino fore confirmauit? immo vero hæc cuncta Christi omnipotentiam magna voce prædicabant, qui nõ solum paralyticum pueri corpus confirmauit, sed Centurionis quoque animum in fidem magnitudine miraculorum attraxit. Tu vero non tantum fidem vnius, & salutem alterius, verumetiam celeritatem considera, quam ante oculos ponit euangelista, cum dicat, *Et sanatus est puer ex illa hora.* Quòd similitet in leproso quoque significauit, dicens: Et confestim E mundatus est. Non enim curatio, omnipotentiam ostendit. Ita signis pariter, ac doctrina, qua cœleste regnum aperiebatur, omnes homines ad seipsum trahere studebat. Nam etiam quibus minabatur Iudęis eiecturum se eos è regno, non vt eijciat minabatur, sed vt eiectionis timore ad ipsum conuersi non eijcerentur: quòd si etiam minis meliores ipsi facti non sunt, maius tum ad eos, quàm ad omnes, qui pariter committunt, crimen redundat. Non enim Iudæis solum id accidit, sed multis quoque fidelibus. Nam Iudas filius regni erat, audiuitque vna cum alijs discipulis illud, In duodecim sedes sedebitis: sactus est autem gehennæ filius. At vero Aethiops, Mat. 19 d quanuis Barbarus quidem esset homo, vnus tamen eorum factus est, qui ab ortu atque occasu erant, suntq; venturi, vt vna cum Abraham Isaac, & Iacob æternis bonis fruantur. Idipsum in nobis quoque Iudæis fit: nam multi erũt, ait, primi vltimi, Mat. 20 b & vltimi primi. Vnde cauendum, ne aut illi quasi non possint redire omnino negligant: aut isti quasi iam stabiles sint, confidentia corrumpantur. Ita Ioannes quoq; F antequam hæc fierent, clamans dicebat: Mat. 3. b Potest deus ex lapidibus his erigere filios Abrahæ. Nam ne rei nouitate quisquam turbaretur, statim ab ipsis euangelij incunabulis id prædicitur. Verum Ioannes quoniam primum prędicauit, quasi possibile futurum prædixit. Christus vero, vel operibus docuit, non aliter quam prædixit futurum. Non ergo nimium confidãt, qui stant, secum crębro illud repetant, Qui æstimat se stare, videat ne cadat. Nec desperent, qui ceciderunt, sed dicant secum: Nunquid qui cadit, non resurgit? Nouimus enim multos ad ipsius cœli fere

Luc. 16 e

Ioã. 8. e C

Supra. a

D

Supra. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.Co.10.c verticem conſcendiſſe, omnes virtutes numero habuiſſe, deſerta deuiaq; loca a vita
Pſ.40.b & Hier. 8.b hominum aliena coluiſſe, ac deniq; fœmi nam, neque in ſomnis quidem vidiſſe, & tamen negligentia lapſos ad vitiorum barathrum deueniſſe. Contraque non ignoramus fuiſſe nonnullos, qui a vitiorum barathro commoti, cœlibem vitam acceperunt: tantumque virtute potuerunt, vt dæmones deijcerent, alijsque multis ſignis præfulgerent. Quorum omnium ſic plenæ ſunt ſcripturæ, ſic plena eſt vita hominum huiuſmodi exemplorum, vt iam adulteri, & molles Manichæorum ora, queant comprimere, qui commiſſa ſemel delicta, quibus animus maculatus eſt, abſtergi amplius non poſſe affirmant, diabo
G lo ſeruientes, ac hominum animos ne virtuti poſſint intendere deijcientes, totamque humanam vitam euertentes. Nam qui perſuadere conantur, vt abijci non poſſe prauitatem credamus, hi non ſolum, vt futura perdamus efficiunt, ſed præſentia quoque, quantum in ipſis eſt, omnino perturbant. Quomodo enim quiſpiam cum male vixerit, relictis vitijs virtuti ſe tradere ſtudebit, ſi non eſſe reditum ad ipſam putabit? Nam ſi modò cum ſint leges quibus pœnæ inferuntur, tum propoſiti honores, quibus plerique ad bene viuendum inuitantur, cum gehennam malè agentes timeamus, cum cœleſte regnum ad noſmetipſos conuerti ſperemus: cum denique improbi dedecore, probi laudibus afficiantur, vix tamen pauci arduos virtutis labores, vitiorum ſpreta voluptate ſequuntur, his omnibus ſublatis, quid poterit homines detinere ne ruant? profecto nihil. Non ignorantes igitur quanta ſit fraus, & malitia diaboli, aperteque videntes ſeculariu legum latoribus, dei oraculis, rationi natura duce nobis inſitæ, omnium gentium viris, Barbaris, Scythis, Thracibus, ac cunctis ſimul cæteris hominibus, tam Manichæos, quam eos qui fato omnia, neceſſitateque fieri arbitrantur oppoſitos, at
H que repugnantes: caueamus chariſſimi, ac per anguſtum iter illis contemptis ita pergamus, vt conſidere, & timere verè videamur. Timentes quoniam ex vtraque itineris parte, varia præcipitia ſunt, confidentesque quoniam Ieſus dux noſter eſt, mature viam ſobrij, atque vigiles pergamus. Nanque etiamſi minimum quid commiſerimus, confeſtim delapſi in immenſam præcipitij voraginem deferimur. Non enim ſumus ſtabiliores nos quam Dauid, qui parua negligentia in profundum peccati detruſus fuit: ſurrexit tamen velox, ſuſcepitque ſeipſum admonitus. Non ergo delinquentem ſolum inſpicias, ſed etiam 2. Reg. 12. d
multò magis delictorum maculas abluentem. Non enim idcirco hæc tam exquiſitè hiſtoria ſcripta eſt, vt electum tu illum videas, ſed vt ſurgentem, recipientemque ſe admireris: ſic profecto diſces, ſiquando decides, quo pacto tibi ſurgendum ſit. Nam quemadmodum medici grauiſſimorum morborum cauſas, atque curam diligentius docent, vt in difficilioribus exercitati, qui diſcunt, facile quid ſibi in alijs faciendum ſit intelligant: ſic diuinæ literæ maxima delicta in medium poſuerunt vt inde minora etiam committentes, facilius rationem curationis inueniant. Conſideremus igitur, quo pacto ægrotauit, I
quomodoque citò curauit ſeipſum beatiſſimus ille vir. Quo igitur morbo detentus fuit? vxorem alienam ſeduxit, virum inno 1.Re.11 p totũ.
centem occidit. Non enim vereor magna hac voce publicare. Nam cum ſpiritus ſanctus non in dedecus, ſed in laudem vniuerſam hanc hiſtoriam per ſcripturam expoſuit: cur me ſubobcultare oportebit? propterea non ſolum facinus prædicare, ſed facinoris appendices adijcere conſtitui. Qui enim occultant, mihi videntur obſcuriorem illius virtutem reddere: ac veluti qui certamen, quo Goliath illum ob- 1.Re.17
truncauit, tranſeunt, non parum de laudibus ſuis deducere conantur: non aliter omnes qui hanc rem taciti prætereunt, de gloria eius detrahere videntur. Admirabile forſan videtur eſſe, quod dico, ſed ſi æquo animo in audiendo perſtabitis, meritò nos ita ſentire cognoſcetis: ideo enim crimen magnum eſſe fateor, & longo amplificans vtor ſermone, vt magnis quoque, ac mirabilibus ipſum curis, atque remedijs vſum, non nequeam affirmare. Quæ igitur facinoris appendices? Virtus hominis, quæ intolerabile crimen faciebat. Non enim pariter commiſſa in omnibus accipienda. Potentes enim ait, potenter caſtigabuntur. Et, Qui Sap. 6.a
nouit voluntatem domini ſui, & non fa- Luc. 12.f
cit, vapulabit plagis multis. Ita plurimarum rerum cognitio acerbiores peccatorum

rum efficit pœnas. Ideo ſacerdos ſi pariter cum cæteris peccat magis q̃ cæteri ſupplicio punietur. Sed forſan amplificatione criminis trepidatis de me, atq; timetis, quaſi ad inuia periculoſaq; loca delato. Ego autem tantum iuſto illi tribuo, vt vlterius etiam audeam progredi. Non enim dubito, quin quanto magis delicti magnitudine extabat, tanto maiores Dauid laudes conſequatur. At, inquies, quid cæde, ac adulterio magis excogitari poteſt? poteſt
Ge.4.b profecto: nam ſicut Cain non cædem ſolum commiſit, ſed multo etiam cæde maius: cum non alienum, ſed germanum: non iniuriatum, ſed iniuriam perpeſſum occiderit: nec exemplo aliorum concitatus, ſed primus inuentor ſceleris, alijs ſe ad exemplum propoſuit. Similiter quoque & in hac, non cædes ſolum commiſſa fuit, ſed multo magis quàm cædes: cum nõ vnus de multis Dauid fuerit, ſed propheta eximius, nec iniuriantem interfecerit, ſed
L perpeſſum iniuriam. Nõ enim mediocris
2. Reg. 11 iniuria eſt ſtuprum vxoris, & tamen vxorem rapuit, & eum cuius vxor erat, trucidari curauit. Perpenditis nullo me pacto illi iuſto perpeciſſe, nec quicquam de delictis detraxiſſe: & tamen tantum illi attribuo, vt poſt exquiſitam omnium criminum expoſitionem, Manichæos quoq; in his maxime illuſos, & Marcionis morbo laborantes adeſſe optarẽ, vt hinc eorum ora ſummopere obſtruerem: nec id iniuria. Nam cum iſti adulterium, cædemq; ſimplicem factam aſſerant, non modo minime nos id negamus, verumetiam multiplicia hæc crimina fuiſſe affirmamus: idque tum ab eo, qui paſſus fuit iniuriam, tum a conditione peccatoris comprobamur. Nõ enim pariter profecto delinquitur, ſiquis cum Spiritus ſancti gratiam ſit conſecutus, cui multa magnaque beneficia diuinitus collata ſint, qui vnicam authoritatem obtineat, qui denique ad ſenilem iam ſit ætatem prouectus, ea commiſerit, quæ alius horum omnium expers perpetrauit. Sed tamen idcirco maxime tam prudentiam, quàm robur illius animi admiramur: ſed
M ad nequitiæ profundum delapſus, non decidit animo, non deſperauit, non tantis vulneribus leraliter a diabolo percuſſus, quaſi victus humi ſe reſupinum proſtrauit: ſed velociter, immo certe continuo maiora quàm accepit intulit vulnera. Ita non aliter factum eſt, quàm cũ a Barbaro quidam in acie fortis vir dimiſſo telo periculosè percuſſus, neque id ſemel, ſed iterum, atq; grauius perpeſſus, non ceſſerit, ſed vt dig; ſanguine perfuſus, magno in hoſtem impetu ruerit: confeſtimque trucidauerit: ſic etiam Dauid, quanto magis ſaucium dices, tanto maioris illum animi oſtendes: qui poſtquam ita miſere depreſſus fuit atque deiectus, velociter ſurgere, ac ante primam aciem ſtare, percuſſoremq; ipſum humi ſternere potuit: quod quale, quantumque ſit: hi maxime non ignorant, qui in ſummas peccatorum ærumnas deciderunt. Non enim ita magni excelſiq; animi ego iudicio, ſi cum recte vadas, iter tuũ fœlici curſu perficias: habes enim dũ curris ſpẽ optimam, q̃ te hortatur, incitat, roborat, vites addit: quemadmodum ſi prope victoriam, & coronã, atq; trophæa graviter lapſus, ad eundem cito curſum te recipiens victoriam conſequaris. At vt vobis apertius pateat, quod dicitur, aliqua quoque ſimilitudo ante oculos ponatur. Finge igitur gubernatorem quendam per mil
A ſe maria incolumem nauigaſſe, deinde poſteaquam magnas tẽpeſtates, & procellas horribiles, & fluctus inſanos arte ſagaci euaſerit, cum in ipſo portus oſtio mergeretur, vix inde nudum effugiſſe, quem animum ad mare, & nauigationes, huiuſmodique labores iſte habebit? putaſne quòd vnquam noluerit, niſi animi ſit ficti, vel littus ipſum, aut nauem aliquam, aut portum aſpicere? Non equidem arbitror, immo ſeipſum occultans, ſpe omni ad nauigandum deſtitutus, mallet mendicus vitam agere, quàm ad primos labores, periculaque redire: ſed non fuit huic ſimilis ille, verum magno naufragio poſt multos labores penè ſubmerſus non deſperauit: ſed naui rurſum in pelagus deducta, dare vela ventis poſt naufragium auſus, & clauo rurſum vſus, & plures perpeſſus labores, maiores iterum accumulauit pecunias. Quòd ſi ſemper ſtare, ac nunquam ceciciſſe, diuinum eſt atque mirabile: quibus eſt laudibus dignus, qui ſe, & a caſu recipit, & multa maiora perficit intrepidus? Et certe non erant pauca, quæ in deſperationem detrudere ipſum potuiſſent. Primum delictorum inuſitata magnitudo, deinde quòd in ipſo aggreſſu vitæ, atque iuuenta, quæ ſpem ſolent nutrire,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed in senectute iam constitutus labitur.

B Nec enim gubernator, qui nuper mare ingressus, naufragium fecit: pariter dolet atque ille, qui post multa annorũ spatia domum, immensa, onustaq; gaza renauigãs, in scopulos deuecta, cuncta momento tẽporis perdidit. Ad hoc tertio, qm̃ paratas magnis laboribus ingentes virtutum, ac meritorum suorũ diuitias his delictis subuertit. Non enim paruus quidẽ, sed maximus, singularisq; diuitiarum cumulus sibi depositus erat: multa libi a prima ętate qm̃ pascebat fuerunt congesta: multa quan
1. Reg. 16.b do gigantem illũ, atque horribilem Go
Ibi.17.f liath, superauit, atq; deiecit. Multa cũ sæpius euangelica magnanimitate, atq; philosophica erga Saul vsus fuerit: nam cum centies penè in manus suas incidasset inimicus, ignouit semper, maluitque patriam ipse libertatem, vitamq;, si esset opus, amit
1. Reg. 24.b:c tere, quàm persequentem occidere inimicum. Neq; his minora regnũ adeptus fecit. Præter hæc aũt populi de ipso existimatio, cui se non respondisse videbat, non parum poterat aĩum eius conturbare, cum intelligeret, non tantum se purpura exornari, quantum potestate deformaretur. At hæc omnia, non ignoratis profecto quanta magnitudine animi opus sit, vt cum
C detegantur peccata, in publicum quoque efferantur: vt multi iam capere, ac testes
2. Reg. 12.a turpitudinis esse queant, non turbetur tm̃, rex præsertim, neque decidat, sed meliori spe præsumpta, seipsum recognoscat. His omnibus ex animo pulsis, adeo post illa Dauid refulsit, sic se a maculis abluit, ita mundum effecit animum, vt vel mortuus peccantibus succurrerit: & quod de Abraham, id quoque de Dauid deum dixisse scriptura testatur, immo vero multo magis de Dauid. De Abraham.n. scriptũ est:
Exo.6.a Recordatus sum testamenti mei, quod erat ad Abraham, hic vero non dicit testamenti, sed propter Dauid seruum meum protegam ciuitatem hanc. Salomonem ẽt
4. Reg. 20.b qui nefaria crimina commisit, charitate patris placatus deus a fastigio regni non deiecit, sed tanta de illo apud Iudæos merito semp fuit opinio, vt apostolus Petrus post multos annos sic in concione dixerit: Li-
Act. 2.c cet dicere ad vos libere de patriarcha Dauid, quoniam & obijt, & sepultus est: sed Christus quoque tãta ipsum post hæc peccata spiritus sancti gratia fulsisse ostendit, vt rursus de diuinitate sua, vt propheta potuerit præiudicare: per prophetiam enim eius Iudęorum comprimens ora, Christus dicebat: Cur igitur Dauid in spiritu domi Mat.22
num eum vocat, dicens: Dixit dominus D
domino meo, sede a dextris meis? Scimus Psl.109.
etiam quemadmodum, vel nolenti Mosi a
dedit pœnas Maria, quando contumeliosa Nu.12.
in fratrem fuit: sic huic quoq; nolenti sce- a
leratus filius dedit pœnas. Quæ quidem præcipuam dei beneuolentiam in illos viros magis, quàm cætera omnia declarant. Nam cum dei sententiam habeas, quid te amplius oportet inquirere? Quòd si velitis particularius philosophiam illius perdiscere, facile poteritis, si quę post gesserit ab historia colligetis: quanta ei loquendi ad deum libertas concessa sit, qua erga deum charitate arserit, quomodo ad virtutum in dies accesserit incrementa, quàm exacte, ac exquisite ad vltimum vsque spiritum vixerit: hæc omnia facile inquam ex historia cognoscetis. Cum igitur exemplis moniti simus, inuigilandum nobis, prouidendumque est primum ne cadamus: deinde si fortẽ ceciderimus, ne diutius iaceamus. Non enim vt negligentiores vos faciam, Dauid delicta præ oculis posui: sed vt timore cadendi, maiore vos cura muniam. Nam si tantus vir, quia parum neglexit, tot, tantisq; telis confectus penè fuit: quid de nobis erit, si recte viuendi normam omnino contempserimus? Quare non quòd
E ceciderit selum considera, ne forte pigrior inde fias: sed & diligenter cogita, quid
Psal.6. post casum fecerit, quem fletum suscepe-
rit, qua pœnitentia die, ac nocte confectus fuerit, & quo cilicio indutus, lachrymis lectum suum rigauerit. Quòd si ille tanta cordis compunctione inciguit, quos nos pacto salutem acquiremus, nullo post peccata dolore compuncti? præsertim quoniam qui multa meruit prius, poterit forsan hinc ab imminentibus telis seipsum defendere: qui autem nudus omnino est, ad quacunque corporis partem telum peruenerit, mortale vulnus ingeritur, quod ne accidat, virtutibus nosipsos armemus: & siquid maculæ nos deformauerit, confestim lachrymis, & gemitu abluamus, vt ad dei gloriam hac vita peracta, bonis perfruamur futuris. Quibus omnibus vtinam potiamur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, &

& imperium cum patre, & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Homilia.xxviii.ex cap.viii.

F *ET cum venisset Iesus in domum Petri, vidit socium eius iacentem, & febricitantem: & tetigit manum eius: & dimisit eam febris. Et surrexit, & ministrabat illis.* At Mar
Mar. 1.c cus quoniam tẽpus significare voluit, Statim, etiam adiecit: hic vero signum nobis tantum exposuit, tpe omnino neglecto: &
Luc. 4.f alij quidem addunt, qm̃ & rogabat eum, quæ iacebat: hic vero etiã id prætermisit: quod certe non est discrepantium, sed alterum breuitatis, alterum narrationis exquisitæ. Sed cuius rei gratia domum Petri dominus petijt? Mihi quidem videtur, vt cibum assumeret, quod euangelista quoque significauit, cũ dixit: Surrexit, & ministrabat illis. Non.n. ignoramus discipulorum diuersorium ipsum fuisse. Nam ad Matthæum diuertit, quando eum vocauit: qd̃ faciebat, vt hoc ab eo affecti honore diligentiores ad omnia fierent. Tu aũt etiam hic summam Petri in Christum reuerentiam considera: nam cum socius sua domi iaceret, caloreq; febris arderet, non traxit eum, neq; cogere cogitauit: sed expectauit quousq; prædicationem absolueret, cæterosq; omnes, qui tunc ad eum confugerãt curasset, & tunc demum eum intrasset, per ipsam iacentem, rogauit: sic enim statim ab ipsis initijs, aliorum commoda suis, vt præponeret, institutus erat. Petijt autem domum eius non ab eo vocatus, sed sponte atque a seipso, vt qui à Centurione audierant, Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum: hinc quanti faciebat discipulum possent intelligere. Et quã
G quam cogitatione assequimur, qualis quoque piscatorum domus fuerint: videmus tamen ipsum humiles sponte casas petere, vt his omnibus despiciendam esse humanam magnificentiam doceat: & alias quidem verbis sõlis affert curationem, nunc vero manus porrectione febricitãtem sanauit, nonnnunquam autem vtrisq; vtitur, vt multis modis præ oculis curatio adducatur. Nam cum adhuc deitatis suæ mysterium latere multos commodius fuerit, ac præcipuè discipulos, ne præ gaudio exclamassent, ideo nolebat nimio semper humanè curationis modum excedere: quod inde patet: quoniam cum a monte descenderet, præcepit ne cui dicerent, quæ viderant. Tetigit ergo manum eius, nec febrium Mat.17
tantum ardores extinxit, aut certa incolu- & Mar.
mitatis signa reduxit: verumetiam pristi- 9. b, &
nas corporum vires recuperare illico fecit, Luc.9.d
vt quando facilis curatu ægrotatio videbatur, curandi modo virtus curantis ostenderetur. Nam id certè medẽdi artificium homo facere non potest. Nemo quippe ignorat, quàm longo tempore, posteaquam febres cessauerunt, opus sit ad pristinum robur recuperandum. Cuncta igitur tunc simul facta sunt: quod & in mari pariter euenisse perpendere possumus. Nam & ibi nõ H
ventos sõlum, ac tempestates sedauit, sed Hic &
quod inauditum omnino erat, fluctus etiã Mar. 4.
vndasq; statim composuit. Nam & si vis d & Luventorum cessauerit, permanent tamen flu cæ.8.d
ctus vndarum diutius: sed non ita hic. Non enim natura duce, aut arte fiunt, quę a Christo fiunt: sed simul omnia finem suum assequuntur: quod suboštendit euangelista dicens: Surrexit, & ministrabat illis. Id certè tam virtutem Christi supra hominem significabat, quam volũtatem mulieris, atque affectum erga Christum aperiebat. Illud quoque hinc discimus, quòd nonnunquam aliorum fide alios dominus curat: pariter enim hic, & in Centurionis filio, alij quoque modo credebant, alij curabantur. Nam etsi nom curetur nisi credens, tamen si aut morbus, aut ętas impe- Hic &
dimento erat, ne magna quædam posset Mat.15
de Christo quispiam cogitare, aliorum hor d
tatu ac fide adductus curabat. [Vespere autem facto, obtulerunt ei multos dæmonia habentes, & eijciebat spiritus verbo, & omnes malè habentes curauit: vt adimpleretur, quod dictum est per Esaiam prophetã dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit, & ægrotationes nostras portauit.] Vi- Isa. 53.
des iam multitudinis fidem adauctã, certe neq; tẽpore ita cogente decedere poterãt, nec importunos se putabant esse, si etiam vespere iam facto ægrotos ad eum adducerent: tu autem mihi perpendas quantam multitudinẽ hominum curatam fuisse asserant Euangelistæ, non per singulos minutim enarrantes, sed vnico verbo miraculorum pelagus exponentes. Deinde ne magnitudo rerum mirabilium incredulitatẽ cuipiam faciat, cum tantum populum ex tam varijs, diuersisque morbis vno momento

Universidad de Deusto
Biblioteca

mento temporis ab eo liberatos fidem excedere videatur, prophet a inducitur, qui iam diu his rebus testimonium perhibuit, & simul magnã conflauit de deitate Christi demonstrationem scripturæ, ostendit euangelium, signisq; profecto non minorem: idcirco dicitur ab Esaia prædictum fuisse: Quoniam infirmitates nostras accepit, & ægritudines nostras portauit: non dixit, dissoluit aut curauit: sed accepit atque portauit: quod de peccatis mihi dictũ a propheta videtur, vt cum Ioanne conueniat dicente: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mũdi. Cur ergo, inquies, de morbis aut ægrotationibus id dictum euangelista in hoc loco scripsit? Certè aut historicè testimonium prophetæ accepit, aut subaperire voluit plurimas ægrotationes ab animi peccatis originem trahere. Nam si mors, quę morborum omniũ fons caputq; est, a radicibus peccati pullulauit: quid mirũ est, si ęgrotationes quoq; multę inde nascantur, vnde vel ipsa ægrotandi potestas egressa est? *Videns autem Iesus turbas multas circum seipsum, iussit vt abirent in vlteriorem ripam.* Videsne iterum, immo crebertimè, quanto studio fugiat ostentationem? Nam cæteri quidem dicunt dæmonibus eum præcepisse, ne dicerent, quòd ipse esset. Matthæus autem dicit, quòd turbas remouebat: quòd faciebat partim nos docens humiliansque partim ne Iudæi pestiferæ veneno inuidiæ tabescerent, monens nihil prorsus ad ostentationem a nobis esse faciendum. Etenim non corporum incolumitas curæ sibi tantummodo erat, sed multò magis animarum saluti prouidebat: ita vtrinque supra hominem se esse ostendebat, & quòd morbos verbo aut tactu curaret, & quòd humanam gloriam non quæreret. Repellebat igitur turbam, quoniam erant ei affixi non pauci amantes, admirantesque ipsum, videreq; ipsum semper cupientes. Et certè quis ab authore talium signorum non inuitus recederet? aut quis, vel faciem solam aspicere, osque ipsum, ex quo diuina præceptorum instituta profluebant ingenti desiderio non arderet? Nam vt faciendis signis erat mirabilis, sic visu gratiosissimus traditur fuisse: idque ipse propheta significans, multo antę clamauerat, Speciosus pulchritudine super filios hominum. Sic autem dicit Esaias: Non habebat speciem, neque pulchritudinem: aut quoniam ad deitatis suæ ineffabilem gloriam, aut quoniam passionis cruentam deformationem, & liquidos tumores respexit, id ita dixit: vel etiam quia tenui eum, & victu, & vestitu vsurum significare voluit. Nõ autem prius iussit vltra adire, quam morbos curauit. Non enim æquo animo abire potuissent: & cui in monte non concionanti solum, sed & silenti adhærebant, eodemq; nunc modo etiam post miracula permanent, ex solo aspectu non paruam vtilitatem assequentes. Nam si Mosi facies resplendebat, & Stephani vultus angelicus videbatur: quid de ipsius domini facie debemus æstimare? Sed fortè nunc his verbis adeo nonnulli incensi sunt, vt desiderent effigiem eius videre: sed dum modo velimus, multo illa venustiorem, si bene hic vixerimus, tunc aspiciemus, cum immortalitatem adepti, obuiam in aera ipsi immortali incorruptibiliq; corpore rapiemur. Tu vero illud etiam considera, quòd non dicitur repulisse turbas, ne contemni viderentur: nec iussisse, vt omnino recederent, sed vt abirent in vlteriora: vt spe allecti, quòd illo traiecturus esset, facilius obtemperarent. Verum turbæ non parua charitate deuicti, iussa continuo faciunt. Quidam autẽ pecuniæ auidus, nimiumque inflatus. *Sequar te*, inquit, *magister, quocumque abieris.* Perpendis quid supercilium, ceruicesque faciunt, non facilè patiuntur, se cum multis inueniri. Nam hic, vt alius non parum cedere videatur, admodũ importunus est: huiusmodi certè mores Iudæorum sunt, quos aliena temporibus libertate sæpius, yti non ignoramus: sic enim alius quidam, cum cæteri omnes decenti taciturnitate adstarent, ipse quasi insultans ait: Magister, quod est præceptum primum? nec tamen molestè tulit dominus, nec importunam libertatẽ corripuit, vt & nos ferendos esse huiusmodi homines perdiscamus: & quanuis non arguit apertè tam peruersa cupientes, tamen ita voluntati eorum responsum accommodat, vt & ipsi se iustè reprehensos cognoscant, duplicem eis præparans vtilitatem, & quia sibi adaperuit, ꝙ secreta cordium sciret: & quia ostentationem suam ineptam non protraxit in medium, vt si vellent, facilè seipsos possent emendare: quòd hic factum liquidò videmus. Nam quæstui seruiens ille, cum propter

Ibid.

Ioã. 1. d K

L

Mar. 1. c & Lucæ 4. f

Psl. 44. a

Esa. 53. a

M

1. Thes. 4. d

Mat. 22. d

A

pter multitudinem signorum multos vndique affluere videret, putauit dominum inde ditari, ac ideo sequi cupiebat. Sed vnde id nobis patebit, inquies? a responsione quæ non ad sonum verborum, sed ad sensum interrogantis accommodata est. Quid enim ait pecunias credis collecturũ, si me sequaris? Nonne vides nec diuersorium mihi esse, nec tantum pecuniæ, vt queam vitę necessaria comparare? *Vulpes enim*, inquit, *cauernas habent, & uolucres cæli habitationes, filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.* Hæc sanè non erãt repellentis, sed eius qui & prauam illius opinionem carperet, & potestatem daret, si cum spe huiusmodi sequi vellet. Tu vero etiam vide improbos hominis mores, intellige quòd cum hæc audisset, nihil ex commodissima, pertulitque responsione seipso melior factus est, nec referre saltem valuit paratum se esse Christo auscultare. Verum inde alios quoque non paucos ita redarguisse inuenitur, vt a responsis eius sensum interrogãtis subaperiret. Nam & illi qui magistrum bonum appellabat, quiq; hac assentatiuncula verborum tracturum ad se dominum sperauit: cur me bonum nominas, inquit, cum nemo sit bonus præter deum solum? & qui ei dicebant: Ecce mater tua, & fratres tui te quærunt, quoniam more hominum non, vt aliquid boni perciperent, eũ adierunt, sed vt solum ostenderent, quanto sibi essent cæteris coniunctiores: quippe qui, & matrem, & fratres eius agnoscerent, confestim audierunt: Quænam est mater mea, vel qui sunt fratres mei? Ad fratres quoque ipsos dicentes, declara teipsum, quoniam hinc falsæ aliquod choragium gloriæ indagabant, audi qũo respondebat: Vestrum tempus semper est paratũ, meum aũt nondum abest. Sed per contrarium quoq; de se ipsis existimationẽ nonnunquã aperit, vt de Nathanaele inquit: Ecce vere Israelita, in quo dolus non est, Illud quoq; ab his alienum non est, abeuntes annunciate quę audistis, & vidistis. Nã hic quoq; non ad verba, sed ad mentem eius, qui misit responsum esse videmus: & turbæ autem mentis secreta tetigit, vbi dicit: Quid existis videre in desertum calamum? Nam quoniam mutabilem, quasi Euripũ esse credebant: ideo falsum eorum de Ioanne suspicionem arguens, ait: Quid existis in desertum videre, calamum a vento agitatum, aut hominem mollibus vestimentis circumamictum? vtraque re significans, neque a seipso esse instabilem, nec quoniam delicijs corrumpatur, posse mutari. Non mireris ergo etiam hic ad interrogantis mentem, non ad sonum verborũ esse responsum. Quod quam moderatissimè protulit, inde patet, quoniam non dixit habere se quidem pecuniam, sed despicere, sed nihil se prorsus habere, vt tu hinc perpendas, quam mitabilis esset in eo humilitas. Nam & cum esset cũ publicanis, aut biberet, aut contra, quàm Ioannes aliquid facere videretur, propter Iudæorum, immo illud potius totius orbis terrarum salutem faciebat. Sic.n. & hæreticorũ ora obstruxit, & illos qui tunc secum viuebant summopere attraxit: sed alius quidam ei dixisse scribitur, *Domine, sine me prius abire, & sepelire patrem meum.* Considera quantũ inter hos discrimen est: ille imprudenter sequar te, inquit, quocunq; abieris: hic verò etsi rem honestam peteret, nolebat tamen, nisi ei concederetur, abire: sed non permittitur ei. Dicit enim sibi: *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos, tu autem me sequere.* Ita vbique volũtatem hominum inspicit. Sed curnam, quispiam dicet, Noluit? Quoniã videlicet neque pater insepultus iacuisset, cum sepeliendi munus etiam alius, quàm filius subire posset, & filius à rebus melioribus nõ euelleretur. Cum autem mortuos dixerit suos, ostendit profectò non fuisse suum hunc mortuum: vnde mea quidem sententia infidelium quendam illius patrẽ fuisse significatur. Si verò mirum tibi de adolescente videatur, quòd cum rem tam honestam, fereq; necessariam intenderet, non statim abijt, sed Iesum consulere voluit: illud mihi solet videri mirabilius, ꝙ cum sibi negatum esset, quod petebat, non grauiter tulit, sed æquo animo cum Iesu veluti iubebatur, permansit. Sed putasne, aliquis dicet, non ingens impudentiæ crimen illum incurrisse, qui in sepeliendo parente non affuit? Ego verò ingratissimum hominem eum iudicarem, si negligentia id fecisset. Cum autem ne rerum maiorum seriem turbaret, Iesu obtemperans non abijt, non mediocri laude dignus, quoniam remansit. Dominus quoque ipse, non quia despiciendi sunt parentes, abire vetuit: sed quia discere nos hinc voluit, nihil esse vtilius, magisque necessarium

Mat. 12. d & Mar. 3. d

Luc. 8. c

Ioã. 7. c

Ioã. 1. g

Luc. 7. d C

Ibid.

D

E

Universidad de Deusto
Biblioteca

tium nobis doctrina cœlesti, quæ tãto studio obeunda est, vt etsi magna sint, q̃ abire vrgeant, incumbere tamen omni diligentia, atq; inuigilare debeamus. Quid enim maius videtur, quàm dum sepeliantur parentes, adesse? Quid enim facilius, aut quid breuiori tempore peragi potest? quòd si nunc tam breue tempus propter sepeliendos parentes abesse a spiritalibus vetitum est: perpende quo supplicio digni, sunt qui semper a doctrina Christi absunt, qui vilia nimium atque abiecta secularium rerum negocia necessarijs anteponunt nullo vrgente. Ego autem doctrinæ illius efficaciam, vehementer admiror: nam cum adolescentem sibi perpetuò affixerit, à mille malis veluti ab immoderato fletu ac dolore, aliorumque, quæ hinc oriri solent, eripuit. Erat enim verisimile post parentis sepulturam ad testamenti, legatorisq; confi derationem deuenturum: deinde in aliud ex alio quasi vndarum fluctibus distractus procul a portu salutis iactaretur: quæ ne
F illi accideret, secum esse ipsum iubet, enmq; suis violentem affigit ac cõiungit. Si vero tu adhuc miraris, nec æquo animo ferendum putas, quòd iuberetur adolescẽs non adesse extremo in parentum officio: illud tecum versa, sæpenumero a prudentibus viris, siquis molestius parentis aũt filij mortem, quàm oporteat laturus videatur, nõ subito, neque in sepeliendi tempore, sed multo post opportunitate data charissimorum interitum fuisse nunciatum: nec vllus vnquam illos carpsit, neq; quasi inhumanos reprehendit. iure id quidem. Econtra autem crudeles ac inhumani essent, si quos imbecilles animo cognoscerent, illos ad rem asperam, atque turbulentam protraherent. Quòd si propinquos ita lugere, vt deiectus mente esse videaris non laudatur: quàm magnum esse malum putandum est, a spiritali doctrina huius vitæ
Luc. 9. g curis abduci? idcirco alibi etiam ait, neminem, qui aratro manu imposita, ad posteriora reuersus est rectè ad regnum cœlorum proficisci. Quid igitur hinc præcipuè discimus, quid aliud, nisi quòd nullo momento temporis caduca hæc, etiamsi necessaria videantur, spiritalibus anteferenda sunt, & quòd aliud longe vita est, aliud vero mors, quàm vulgo æstimentur? Quippe cum multi viuere credantur, qui nihil a mortuis differant, quoniam in peccatis miseram vitam agentes, nil a mortuis differre dixi, immo vero maximè differunt, cum sint illis multo deteriores. Nam qui moritur, ait, iustificatur a peccato: hic autem G
seruit peccato. Nec enim mihi dices, non clausisse hunc oculos, nec sepulchro iacere, nec iustitis ligatum detineri, nec postremò vermibus esse proiectum, cum multo peioribus hic quàm, qui obierunt vexetur. Non deuorant vermes, sed perturbationes animi omni feroci bestia truculentius exagitant atque lacerant. Clausi oculi sunt mortuorum, nihil prorsus cernentes: hic vero mille sibi morbos oculis cernendo quotidie contrahit. Ille iacet in monumento ad peccandum iam immobilis, hic in sepulchro malo a seipso intrusus, ingenti peccatorum mole obruitur. sed corpus dicet quispiam, huius pingue ac flotidum, non tabe corruptum videmus. Magna vero res, si corpore integro iampridem anima corrupta atque deperdita est: & ille post mortem malè olet, hic verò per totam vitam os habens, vel ipsis cloacis spurcius, intolerabilem expirat fœtorem. Quare tanto ille discrimine hoc melius est quanto naturali solum corruptioni subiectus, corruptionem omnibusque debitam patitur: hic vero antequam ad illa perueniat, quæ non effugiet, peccatorum vndique fœdissimam sibi putredinem colligit, H
mille indies corruptionis vias excogitans. Sed phalerato, inquit, equo fertur magnificè. Ego vero, inquam, meliorem illum esse, qui in vrna quasi in lectulo quiescit: quodque decentius est, nemo putrescẽtem cernit, sed tegitur vrna dissolutum corpus: hic autem fœtentem animam in corpore, quasi in sepulchro circumagit. Certè si posses, animam hominis peccatis inuolutam oculis cernere, non dubitares multò melius esse in sepulchro iacere, quàm delictis irretitum detineri: & lapide potius, quàm graui peccatorum pondere premi: qui quoniam quantis malis vexentur ignorant, nõ dubitent tamen propinqui eorum veluti Maria cum ad Lazarum faceret Iesum adire: tunc etiam si putridum oleat, etiamsi quatriduanus sit, non desperes tamen, sed adeas, & lapidem inde remoueas: primo enim statim, vt in sepulchro iacentem in- Ioã. 11. f
stitis ligatum inspicias. Sed producamus in medium insignem quempiam aeq; potentem, vt in eo, quę diximus, apertius cõspician-

spiciantur: nec vereamini. Nomino. n. neminem, quamuis ẽt si nominarem, nihil omnino timẽdũ esset: vrcũque enim faciat, manet mortuus: mortuus cũ sit, cũ viuo homini mortuus nocere nullo pacto possit. Cõsiderate igitur primò hmõi
1 hominis caput, quasi ebrioſi caput opertorijs pluribus, atque vinculis alligatũ, sic vndique obrutũ, vt sensibus extinctis nihil audiat, nihil videat, nihil prorsus sentiat. Deinde si lubet etiam manus inspicite, videcẽque ventri annexas, sicut mortuorũ, non quidem institis, verum quòd turpius est, durissimis anaritiæ vinculis, q̃ vinctas nõ fuit ad liberalitatem porrigi, sed insensibiles ad hmõi officia reddit: vultus & pedes similiter irretitos videte. Videte varijs eos cutis alligatos, ac idcirco nõ posse dei ecclesiam adire. Vidistis mortuum, nunc & pollinctorem videte. Quis igitur pollinctor ibi est? nẽpe nullus alius, nisi diabolus, qui eos diligẽter ita fingit, & polit, vt non homines, sed ligna arida esse videantur. Nam vbi non oculi, non manus, non pedes, non alia membra suis officijs fungũtur: quo modo hunc hominem putabis, præsertim cũ anima ẽt eius peccatorũ fœditate obruta, idolum magis quàm anima esse videatur? Quoniam ipsi quasi mortui nihil sentiunt, adeamus Iesum pro ipsis oremus, vt ipsos excitet: lapidẽ tollamus, institas dissoluamus: nam si lapidem auferK re poterimus, insensibilitatem eorum scilicet qua premuntur, velociter profectò ipsos à monumento educes: & cum eduxeris, citius atque facilius nexus eorum dissolues: tunc eos Christus cognoscet, cum excitati fuerint, cum soluti, tunc ad cœnamque suam vocabit. Quicunque igitur Christum diligitis, accurrite ad Iesum, atque orate. Nam quanto peius olẽt huiusmodi mortui, tantò magis debemus, si eos amamus, pro eis intercedere: & nuper sorores Lazari tunc fecisse uidemus, non prius à precibus ac orationibus abscedere, quàm vinos recipiamus. Non enim dubito, quin si & nos, & nostra sic diligenter gubernemus, futuræ vitæ beatitudinem consequamur, ad quam omnes perueniamus, gratia & misericordia Iesu Christi, Amen.

Homilia XXIX. Cap. VIII.

ET ascendente eo in nauiculã, secuti sunt eũ discipuli eius. Et ecce motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur à fluctibus: ipse verò dormiebat. Lucas quidẽ ne quis ab eo temporũ ordinẽ quę rat: Et factum est, inquit, uno dierum, & Luc. 8. d
ipse ascendit in nauigium, & discipuli eius. Marcus quoque similiter. Hic verò Mar. 4. d
consequentiam quandam temporum ob L
seruat. Hæc à me prædicta sunt, ne quis, quoniam non eodem modo scribunt omnes, discrepare ipsos arbitretur. Turbas igitur præmisisse, ac discipulos tantummodo secum retinuisse, illi etiam dicunt. Id autem non frustra, neque casu fecit, verùm vt futuri signi miraculo ipsos corroboraret. Nam vt Palæstræ magister optimus ad vtrumque eos exercebat, ne aut terrore vincerentur, aut honoribus efferrentur: ita ne magnum quid sibi arrogẽt, quoniam alijs omissis ipsos tantum secum retinuit, vt in tempestatem incidant permittit, & simul in ferendis aduersis fecit meliores. Nam certè priora quoque signa, quæ iam ab eo gesta erant, magna fuere: verùm hoc neque parum eos exercebat, & antiquissimo illi simillimum erat. Idcirco igitur solos discipulos secum duxit, quoniam ut signa tantum modo demonstrarentur, turbas quoque admittebat: vbi verò ad signa timor quoque, ac tremor imminebat, eos solos recipiebat, quos ad prædicationem, & pericula erat missurus. Et Matthæus quidem dicit, quia dormiebat. Lucas † verò quia in cervicali simpliciter, vt humilitatem suam patefaceret, & † Videnum legendũ, Marc. M
præstantis philosophiæ præceptis nos instrueret. Cùm ergo fluctus vehementius insurgerent, ac mare procellis insaniret: tunc excitant ipsum, dicentes: [Domine salua nos, perimus.] Ipse autem eos priusquàm mare sedaret, reprehendit: sicut enim diximus ad exercitationem eorum hæc fieri permittebantur, erantque quasi figura tentationum, ad quas essent perueniturí. Maioribus enim eos certè rerum tempestatibus postea permisit vexari: vnde Paulus quoque dicebat, Nolo autem vos ignorare fratres, quòd valde gra- 2. Cor. 1. b
uati supra vires fumus, vt de vita etiam desperauimus, qui ex tantis mortibus

nos

Universidad de Deusto
Biblioteca

nos liberauit, vt hinc igitur eos doceret, quantum in eo confidere oporteret, cum insani fluctus insurgant: discerentq; quòd ad melius cuncta dispensat, primùm ipsos increpat: nec enim incassum ad extremũ vsque terrorem eos deuenire permisit, verũ vt signum eis ingens videretur & perpetua miraculi memoria resideret. Nã quoniam post rem factã obliuio solet ex negligentia homines occupare: propterea priusquam signa fiant, multa fieri permittuntur, quæ diututniorẽ memoriã faciãt.

Exo.4.a Sic & Moses serpentem primò perhorruit, neque id leuiter: deinde rem illã mirando, haud tamen citra solicitudinem contẽplatur: & nunc discipuli cũ iam salutem ferè desperassent, tunc saluãtur. Ita ex periculorũ cõfessione, magnitudinem

A signi perdiscũt, hac de causa ẽt dormiuit. Nam si vigilantẽ viderent, aut non adeò pertimuissent, aut petere ab eo salutẽ, qui pericula eorum videret, neglexissent, aut non posse ipsum fluctus sedare putassent: idcirco dormit, vt & timoris cã ipsis maior præberetur, & sensus eorũ apertior ad videnda miracula redderetur. Nam cùm nõ pariter aliquis sentiat quæ in alienis fiunt corporibus, & quæ in seipso, oportebat discipulos eius, qui plurimos indies liberari videbant, vt magis obligarẽtur in seipsis omnipotẽtiã eius inspicere: cùmq; nec claudi essent ipsi, nec cæci, nec alia ægrotatione laborarẽt, tempestatem fieri permittit, vt liberati ab ea, firmã beneficiorũ eius in se memoriã habeant. Propterea nec præsentibus turbis id facit, sed solos ipsos corripit, ne modicæ fidei à multitudine damnarẽtur, & antequã undas aquarum deprimeret, nimios animorum fluctus sedauit. Corripuit .n. eos, ac dixit: [Quid timidi estis modice fidei?] Ad hęc caulam reddidit, non à tẽtationibus, sed ab infirmitate mẽtis timorem proficisci. Quòd siquis obijciat, nõ fuisse formidinis, nec paruæ fidei, q̃ eum ad saluandos

B ipsos excitassent: respõdebimus, Quinimmò, illud profectò non conuenientem se de ipso habere opinionẽ declarabat, quòd vigilantem posse tẽpestati resistere nõ diffidebant, dormientem verò minimè. Nec mirum si parum adhuc credunt, qui vel post multa etiam alia signa imperfectiores fuisse videantur. Quocirca & increpãtur sæpius, vt cùm ad eos dicit: Adhuc & vos insipientes estis? Quòd si discipuli adhuc deficiebant, quid mirum est, si turbæ nihil magni, nec vltra hominem de ipso cogitabant? Admirabantur enim dicentes, [Qualis est hic homo, quoniam & mare & venti obediunt ei?] Christus autem non arguebat eos nudum hominem ipsum putantes, sed sustinebat, signisq́ue inducebat, vt viderent se non rectè opinari de ipso: hominẽ verò ipsum partim visu, partim quoniam dormiret etiã ac biberet, tum ẽt quia nauigijs vtebatur, existimabant: propterea ẽt admirabantur dicẽtes, Qualis est? somnus .n. & statuta quavidetur, hominẽ ipsum declarat. At verò matis tanta per eũ subitò facta trãquilli tas, deum exclamat: quamquàm .n. & Moses tale quid olim fecerat: sed ille quasi seruus, hic verò quasi dominus operatur. Nõ enim virgam vt ille tetendit, non manus C in cœlũ sustulit, non precibus indiguit: verũ vt dominus ancillæ impetãs, & conditor suæ creaturæ, sic fluctus maris depressit, frenauitq́; verbo solũ atq; præcepto. Omnis .n confestim soluta est tempestas, nec vestigium fuit vllum turbationis relictum: quod euangelista ostendens, inquit: [Et facta est tranquillitas magna] Et quod de patre quasi res grandis dictũ est, & ipsum Christus effecit. Scriptũ est enim de patre: Dixit, & stetit spiritus tempestatis: & de Christo hic scriptũ est, q̃ verbo solo facta est tranquillitas magna: propterea, etiã mirabantur ipsum turbæ, quæ certè non adeò miratæ fuissent, si fecisset vt Moses. Verùm posteaquàm à naui descendit, mirabilius quoddam signum subsequitur: dæmonibus .n. quidam repleti, quasi serui fugitiui, cùm dñm viderent clamabant. [Quid nobis ac tibi fili dei? venisti huc ante tempus vexare nos?] Nam quoniam Iesum turbæ hominem appellabant, accesserunt dęmones, deitatem eius prædicantes: ita qui mare nec fluctuans, nec tranquillum audierunt, audiebãt dæmones eadem ipsa clamantes, quæ mare tranquillitate subita prædicabat: verũ ne assentatiuncula hæc dicere videantur, rebus ipsis probant, dicentes: Venisti huc ante tp̃s torquere nos? Ideo se hostes antè D profitẽtur, ne suspecta eorũ supplicatio videatur. Nã nemine videte flagellabãtur, multoq́; magis q̃ mare paulòantè, ppuncti præsentia Christi atq; incẽsi vexabantur,

Mar. 4. d
Io.14.b & c
Exo.14. d
Psal.106. c

tur, nec ferre vllo modo poterant. Accessit .n. Christus ipse ad eos, qm̃ nemo illos dæmonibus terribiles adducere ad Christũ audebat. Et Matthæus quidẽ scripsit illos dixisse, Venisti huc ante tp̃s torquere nos? cęteri verò illud ẽt adijciunt, q̃ precabantur eũ, & adiurabant ne velit in abyssum eos immittere: putarunt .n. vltimi supplicij iam tp̃s instare, ac ideo formi

Luc.4.f dine cõmoti, talem pœnã deprecabãtur. Quòd si Lucas vnũ fuisse scribit, hic aũt duos, neq; sic dissonantiã aliquã esse dicimus. Nam si vnũ Lucas solum fuisse affirmasset, discreparet certè à Matthæo: nũc verò cùm alter de vno, alter de duobus verba faciat, non dicũt certè pugnantia, sed aliter atq; aliter rem eadem exponũt. Mihi videtur quidem duriori dęmone vexatum, Lucæ suffecisse: quocirca & tragico quasi genere calamitatẽ enarrat, quod

E nulla vincula, nullæ catenæ ipsum detinerent, sed omnibus disrupti, miserè errare

Mar. 5. a per desertũ. Marcus aũt lapidibus seipsum cædere solitum adiecit, sed verba quoq; sua ad ponendam præ oculis crudelitatẽ ac impudentiã ipsorum sufficiũt. [Venisti .n.] aiunt, [huc ante tempus torquere nos?] Nã cùm non possent excusare se q̃ non peccassent, ne ante tp̃s pœnas darent, formidare videtur. Quoniã enim ia n se deprehensos in perniciosis atq; iniquis factis arbitrabantur, quibus oĩ quo poterant modo creaturas hristi exagitabant: propterea putarunt nõ expectaturũ ipsum cõmodius punitionis tp̃s, sed acerbitate & magnitudine peccatorũ cõmotum, tunc vltimis supplicijs puniturum: ideo deprecabantur, rogabant, obtestabantur. Ita qui ferreis teneri non poterãt vinculis, vincti nunc veniunt: qui montes velocitate arripiebãt, ad cãpos nunc humiles exeunt: qui aliorũ itineta occupantes neminem transire sinebant, cũ eum vidisent qui vias suas facilè obstruit, constiterunt. Sed curnã in sepulchris versantur? Quia videlicet pernicioſam opinionẽ ingerere hominibus conãtur, q̃ hominum qui abierunt, animæ, dæmones fiant, qđ

F etiã à cogitatione nostra vtinã absit. Sed quid respondebis, obijciet quispiam, cùm multi aruspices aris infantes attulerint, atque immolauerint, ac animab. eorum quasi dæmonibus vsi sunt? Ego aũt quòd homines à sceleſtis aruspicibus, atq; magi occisi sint, non negabo. Quòd verò immolatorũ hominum aĩæ ipsis cooperentur, vnde mihi persuadebitur? an quia ipsos dæmoniacos clamare nonnunquàm audisti, aĩa talis ego sum? Verũ hæc quoque oratio à fraude atque deceptione diabolica est. Non .n. anima defuncti est quę ista dicit, sed dæmon qui hæc vt audiẽtes decipiat, defingit. Nã si possibile esset animam hoĩs in dæmonis substantiã transire, multò facilius posset in corpus suum redire. Præterea quæ ratio inducet nos, vt I credamus animam cui illata iniuria est, illi ipsi patrocinari, qui sibi iniuriam intulit: aut hoĩem posse facere, vt incorporea virtus in aliam substantiam transmutetur? Nam si est de corporibus impossibile, vt vnquàm hominis corpus in asini corpus transmutetur: quãtò minùs inuisibilem animã in substantiam dæmonis transformare possibile erit? Quare vetularum hæc verba, imò desipientium ducenda sunt, & puerorum ludibria. Nec enim potest anima è corpore separata in his regionibus errare. Iustorũ aĩæ .n. in manu G dei sunt. Infantium quoq; similiter nõ .n. Sap. 3.a peccarunt. Peccatorũ verò post hunc exitum cõtinuò abducunt qđ à Lazaro & diuite planum efficitur: sed alibi quoq; dñs ait, Hodie aĩam tuã abs te repetent. Non Luc. 12. igitur põt aĩa cùm à corpore abscesserit, c apud nos hic errare: nec id iniuria. Nã si Aĩę post qui iter faciunt, cùm in ignotas regiones inciderint, nesciũt, quò iturí sint, nisi ducẽ habeant: quãtò magis aĩa relicto corpore, cùm nouã oĩno sibi vitã & viam ingrediatur, quò itura sit ignorabit, nisi ducẽ consequatur? Multis è locis scripturæ cõprobari põt, non errare hic post mortẽ iustorum hoĩum aĩas. Nã & Stephanus Act.7.g ait: Suscipe spiritum meum. Et Paulus re Phil.1.c solui, ac esse cum Christo desiderabat. De Ge.25.a patriarcha quoq; scriptura dicit: Et appositus est ad patres suos: mortuus est in senectute bona. Quòd verò nec pctõrum aĩæ hic cõmorari possunt, diuitem audias qui dicat, perpendasq́; quid petit, & non impetrat. Quòd si possent animæ hoĩum hic cõuersari, venisset ipse vt cupiebat, & H fratres de tormentis inferni fecisset certiores: quo ex loco scripturæ illud etiã apertè patet, quòd post exitum à corpore in locum quẽdam certum aĩæ deducuntur, vnde redire sponte sua non pñt, sed terribilem

Universidad de Deusto
Biblioteca

bilē illum iudicij diē ibi expectār. Quòd siquis dicet, & cuius rei gratia dæmones petierunt, vt ſ. ad gregē porcorum poſsēt proficiſci, idq; ſibi Chriſtus permiſit? Certè nō illorum grā id fecit, verùm vt multa hinc diſpenſando doceret. Primùm.n. qui liberati à dæmonib. erant, facilè hac ex re intellexerunt, quantum doloris inſidiatores ſui dæmones habuerunt. Deinde & oēs hinc diſcimus, ne in ſuos quidem impetū facere dæmones audere, niſi permittat. Tertiò docemur, niſi vel in ipſa calamitate dæmoniaci diuina prouidentia iuuarentur, multa peiora ſibi à dæmonibus fierent, q̄ tunc in porcos illata ſunt. Nam quòd maiori hoīes odio habeāt, q̄ expertes rōnis amantes, nullus vaquàm dubitauit. Quare qui porcis non pepercerunt, ſed cōteſtim cū ſibi conceſſum eſt, in præcipitia compulerunt: multò magis hoīes quos incoluiſſent, in deſertū abegiſſent, niſi diuinitus retinerentur. Vnde manifeſtum eſt neminem eſſe, qui abſq; diuina gratia viuat. Quòd ſi non eodem modo cuncti eam percipiamus, hoc ipſum certè prouidentiæ quædam ſpecies eſt non minima, cùm ad id quod vnicuique confert gratia prouidentiæ accōmoderur. Ad hęc etiā illud diſcimus, nō cōiter ſolùm omnibus deum prouidere, verùm ēt vnicuique ſeparatim: quod etſi diſcipulis ēt adaperuit, cùm dicit, pilos quoq; capitis ſui enumeratos eſſe, tamen & ab his dæmoniacis planè id perficitur de quibus iam omnino actum fuiſſet, niſi diuina cura conſeruarentur. His igitur de cauſis conceſſit in porcorum gregē abire, vt ſimul omnes qui regionem illam habitabant, quanta eſſet virtus eius non ignorarent. Nam vbi magna fama de ipſo erat, ibi nō minimum ſe oſtendebat: vbi verò minùs cognoſcebatur, nec quicquam de eo ferebatur, ibi miraculis ideo magis effulgebat, vt eos ad cognoſcendum deitatē eius attraheret. Ipſi verò ſic inſenſibiles fuerunt, ſicut euentus rerum docuit, vt cum admirari, adorareque virtutem ipſius deberent, repellerent potius hortarenturq; à finibus eorum recedere. Sed quare à dæmonibus porci interempti ſunt? Semper in deiectionem animos hominum intrudere dæmones ſtuduerunt, ſemperq; gaudent cæde ac vaſtitate, qđ & princeps eorum diabolus aduerſus Iob fecit: cū ſibi deus petenti cōceſſerit nō ſui gratia, verū vt ſeruum ſuum faceret clariorem, & impudentiam diaboli deprimeret, ac in caput ſuum cuncta, q̄ aduerſus iuſtum excogitarat, cōuerteret. Nā & hìc oppoſitū certè factū eſt, q̄ dæmones optauiſſent, cū & Chriſti virtus præclarè p̄dicaretur, & eorū malitia, & duritiæ, ac impotētia manifeſtius appareret: ita vt nec in porcos habere poteſtatē videātur, niſi creator oīum deus conceſſerit. Hæc ſiquis ēt anagogicè velit accipere, nō prohibemus, dū rerum veritatē ita ſēm̄ hiſtoriā habuiſſe ſe credat, vt euangeliſta præſcripſit. Scire tū licet, multos homines, qui porcorū more nō hoīum viuant, facilè à dęmonibus invadi ſolere: qui quouſq; aliqđ hominis ſapiunt, forſan effugere poterint: Si verò porci oīno fient, nō à dæmonibus ſolùm exagitabuntur, verum etiam per præcipitia deferentur. Sed ne fictā fabulam hoc eſſe putes, ſed firmiter credas expulſos ab hominib. dæmones fuiſſe porcorum interitus efficit. Tu verò nō oīpotentiā eius ſolū, ſed ēt clementiā conſidera. Nā cùm à regione ſua, qui hæc miracula videtūr, eum ingrati abigerent, non repugnauit, ſed ceſſit: ac ipſos, qui ſe ſua doctrina indignos faciebant, reliquit. Illi tamen qui à dæmonibus liberati erant, remanſerunt miraculi expoſitores, vt ab eis quæ facta erāt omnes percipere poſſent: ipſe autem etſi receſſit, timorē tamen ab eis nō abſtulit. Magnitudo.n. damni atque iactura porcorum ſigni famam augebat, & vndique miraculi nouitas p̄dicabatur, ab his qui liberati erant, à porcorum dominis, ac ēt à paſtoribus ipſis. Hæc ſi altius conſideras, etiam nunc fieri videbis, multoſq; inuenies in ſepulchris dæmoniacos, quos ab inſania ſua non ferrum, nō catenæ, nō multitudo hominum nō exhortatio, non terror, non minæ, nō aliud quid huiuſmodi abducere poteſt. Quid.n. luxuria corruptus atq; petulans, qui ad omnem corporis formam hiſcit, à dæmoniaco differt? non vi ſetur nudus ambulare, ſed corporeis quidē veſtibus amictus eſt, veris autem veſtimentis priuatus, ſumma hominis gloria caret: non lapidibus ſeipſum cædit, ſed ſceleribus, quæ lapidibus duriora aſperioraq; ſunt. Quis igitur hunc hominem iuuare poterit? quis eum à petulantia remouebit? quis ei perſuadebit,

Luc. 12. a

Iob. 1. b c

bit, vt laſciuiam aſpernetur? Quo fit, vt nū quam ſit in ſeipſo, ſed ſemper in ſepulchris verſetur. Sepulchra.n profecto ſunt meretricum diuerſoria, cum multo fœtore, multa putredine, multa immunditia ſunt repleta. Ac auarus, nonne talis eſt? Quid.n. ipſum ligare poterit? Certè non timor, nō quotidianæ minæ, non exhortationes, nō conſilia: omnia.n. hæc vincula ſpernit, ad iuratq; omnes, qui eum a cupiditate auri remouere volunt ne faciant, ſupplicium putans eſſe maximum non viuere in ſupplicio. Quid enim miſerius auaro? Nam dæmoniacus verbo Chriſti abactis dæmonibus liberatus eſt, pecuniæ autem ſeruus Chriſto non auſcultat: nam & ſi quotidie Chriſtum audit prædicantem, Non poteſtis deo ſaruire ac mammonæ: & ſi gehennæ terror incutitur, ac inferni pœnæ imminere dicuntur, non credit tū, nec Chriſti verbo credit, nō quia robuſtior ipſo ſit, ſed quia nolentes nos ad virtutē Chriſtus nō adducit: idcirco ēt quamuis celebres habitet vrbes, deſolatus tū eſt. Quis.n. mentis compos cum hmōi hominibus conuerſabitur? Nam mea quidem ſententia, cū mille dæmoniacis habitandum potius eſſet, quàm cum vno, qui hoc morbo laboraret: quæ quidem ſentētia mea ab his, quæ vtri que patiuntur, probari facilè poteſt. Nam æris quidem auidi beneuolos, niſi vtiles ſibi ſint, inimicos dicunt: & liberum hominem, ſi poſſent, libenter in ſeruitutem ſuā redigerent: dæmoniaci vero nihil huiuſmodi faciunt, ſed ipſi ſoli ſuo malo laborant. Et illi quidē multas domos euertunt, nomenq; dei propter ipſas blaſphemant, cōis ærumna ciuitatum, atq; orbis totius: dæmonibus aūt exagitati lachrymas nobis ita mouent, vt eorū facilè miſereamur, & iſti non ſentiunt plerunq; quod agunt, illi præmeditari omnia faciunt in medijs vrbibus bacchantes, ac nouam inſanientes inſaniam. Quando.n. oēs ſimul dęmoniaci tantum facinoris committent, quātum Iudas ſolus commiſit? Qui ad extremam iniquitatem turpi pecuniarum ardore deuectus eſt, pariterq; omnes qui auaritiam illius imitantur, quaſi ferę beſtiæ a catenis ſolutæ, cunctos homines nullo reſiſtente perturbant ac lacerant: & vincula quidem vt etiam his vndique coniecta ſunt, iudicij timor, legum terror, multorum odia, cæteraque huiuſmodi: ſed his ruptis omnia perturbant: quòd ſi quis hos nexus omnino ab eis auferret, tunc videres peiore hos dæmone, quam dęmoniacos, ac fortiore vexari. Verum quoniam id facere nō poſſumus, ſaltem oratione ita fingamus, vt cum omnes catenas ab eo mente abſtulerimus, clarè inſaniam eius perſpiciamus. Sed nolite attocitatem beſtiæ cum adaperta fuerit formidare: nam hæc non veritate rerum facimus, ſed ſola oratione confingimus. Fingite ergo videre tetrum quendam hominē, qui ab oculis igne emitat, cui ex vtroque humero dracones pro manibus dependeant, cuius os cauernæ inſtar magnitudine ſit, in quo pro dentibus acuti enſes ſtent, ex lingua venenoſus fons ſcaturiat. Venter omni fornace ſit ardentior, cuncta quæ immittuntur ſubito conſumens, pedes alati ventis quoq; ipſis velociores, facies canis, ac lupi ſimul faciem oſtendat, nec hominis vocem emittat, ſed inſuaue quiddam atq; terribile mugiat, is ad hæc omnia faces ardentes in manibus teneat. Mira hæc forſan vobis videntur, ſed nondū dignè ipſum deſcripſimus, ſequi etiam debent horum inſtrorū effectus: itaq; imaginemur eum obuiā factos iugulare, carnes eorum lacerare ac deuorare. Sed quid facio. Nā & hoc deſcripto, multo truculentior eſt auarus, in oēs, vt mors inſiliens, oēs vt infernus deglutiens, cōis generis hominum hoſtis: quippe qui vellet res omnium ſibi arrogare, nec finē hic facit, verum cū vndiq; cupiditate cuncta collegerit, ipſius etiam terrę ſubſtantiā in aurum commutari vellet, fontes ac fluuios argento optat defluere. Verū, vt videatis nondum nos inſaniam illius oratione aſſecutos, fingamus a nemine ipſum accuſari, nullum ſibi terrorē imminere: non a iudicijs, non a conſuetudine hominū, non a legibus, & tunc videbis ipſum arrepto enſe oēs interimere, nulli parcere, non amico, non cognato, nō ipſis parēribus. ſed quid plura? interrogate auarum ſi hęc ſecum quotidie verſat, ſi oēs cogitationes inuadat amicos, cognatos, parētes. At nec interrogate quidē ipſos opus eſt. Scitis enim omnes, q̄ qui hoc morbo premuntur, & vitam parentum ſenum grauiter ei ferunt, & dulce illud natura ſuauiſſimum liberorum donum aſpernantur: vnde factum eſt, vt multi ſterilitatem vxorū herbis excogitarint, ac naturam orbam effecerint, qui & ſi filios natos non interfe-

Mat. 6. c & Lu. 6

A

B

C

cerunt, attamen nos omnino nascerentur
essecerũt. Quare nolite admirari, si sic aua
ros destipissimus, cum videaris non potuis
se nos prauitatem eorum oratione assequi
D sed considerate quomodo poterint ab hoc
acerbissimo dæmone liberari. Quo pacto
igitur liberabuntur? Si persuaderi sibi cer-
tè poterit impedimento auaritiam esse
maximo ad conquirendam grandem pecu
niam. Quæstus enim cupidi, parui spe lu-
cri magnas plerunque faciunt iacturas.
Nam multi cum magnis locare pecuniam
studeant vsuris, cupiditate lucri minus di-
ligenter conditionem eorum examinauerunt, quibus pecunia crediderunt, atq; ita
sortis quoq; ipsius iacturam fecerunt. Mul
ti cum in magna pericula deuenissent, qa
parua se pecunia redimere noluerunt, vitã
vna cum opibus amiserunt: multi cũ aut
dignitates, aut huiusmodi aliquid adipisci
pecunia potuissent, propter auaritiam om
nia perdiderunt: nec mirum, nam qui se-
mimare negligunt, ac semper ad messem
se præparant, ipsius etiam messis expertes
plerunq; remanserunt. Nemo est quippe,
qui semper metere, aut semper emolumen
ta consequi possit: ita cum velint impen-
sas fugere, nec lucrari sciunt, quòd vna in
re facilè perspicere potestis. Nam si vxorẽ
ducere volũt, aut decepti inopem pro opu
lenta eligunt, aut propter diuitem ductam
maiora damna suscipiunt. Non enim vxo
E res, opes, sed virtus diuitias præparat. Nam
quæ vtilitas maximæ dotis est, cũ inepta,
prodiga vxor sit, cũ vt ventus omnia dissi-
pet? Quid porrò si lasciua, petulansq; sit,
quã mille consequantur amantes? Quod si
etiam ebriosa, nonne citius in summam
maritum depellet paupertatem? Hęc om
nia vobiscum, oro, sæpius versate. Nam
à rebus futuris siue gehenna, siue regno cę
lorũ nõ possum vobis prodesse. Si.n.auari
tiis, non rectè sermonẽ de illis rebus acci-
pietis: si ergo damna, & iacturas, quas sæpe
cupiditate quæstus fecistis, vel in mutuo
dando, vel in emendo, vel in vxorẽ ducen
do, vel in tutelis, ac alijs huiusce modi, præ
oculis semper habebitis, facilè pp hoc ip-
sum quod æris pauidi estis, auaritiã contẽ
nitis, & sic tam præsentem vitã tutius age-
tis, quam animi oculis aliquando adaper-
tis solem perspicere, ac supremæ philoso-
phiæ poteritis institutã percipere: quibus
afficietur, vt vitam ęternam cõsequamur,
ad quã omnes perueniamus, gratia & mi-
sericordia dñi nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xxx.ex cap.ix.

ET ascendens in nauiculam transfretauit, F
*& uenit in ciuitatem suam. Et ecce offere-
bant ei paralyticum iacentem in lecto. Videns
autem Iesus fidem illorum, dixit paralytico: Con
fide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Propriã
hic ciuitate eius Capernaũ appellauit. Be
thlehẽ.n.ipsum tulit, Nazareth educauit,
sed Capernaũ perpetuũ ipsius erat habita-
culum. Paralyticus certè hic non est ille, Ioã. 5.d
de quo Ioannes fecit mentionẽ. Nam ille
apud piscinã Hierosolymis iacebat, hic in
Capernaũ: & ille triginta, & octo annis la
borauit, de hoc verò nihil tale adscriptum
est: præterea nullos ille habuit ministros,
hunc afferri ad Iesum ministris videmus.
Ad hæc confide fili, dixit huic, remittun-
tur tibi peccata tua. Illum vero interroga-
uit, an vellet sanus fieri: accidit q̃d in sab-
bato illũ curauit, hunc verò non in sabba
to. Nihil.n.tale hic accusare Iudæi viden-
tur. Postremò post hoc signũ tacuerunt Iu
dæi, post illud importuni persequebantur.
Hæc nõ ociosè dixi, sed nequis vnũ eun-
dẽq; putans esse, dissonantiq; miracula euã
gelio afferat. Tu vero, q̃ clemens, quamq;
humilis sit dñs considera. Nã & antea tur
bas miti animo remouit, & a Gadarenis
pulsus non restitit, sed recessit, non procul
tñ: rursusq; cũ ẽt posset pedes trãsire, naui Supr.8.
gio se ad discipulos traiecit. Nõ.n.semper d
signa facere volebat, ne humanitatis suæ Ibid.c
mysterio derogaret. Matthæus igitur, At- G
tulerunt eũ, inquit: alij aũt per tectum de- Mar. 2.
missum fuisse descripserunt, ac ita Christo a & Lu.
propositũ, vt nihil a ministris, qui fide ad- 5.d
ducti rem totam ei reddiderunt diceretur.
Nã etsi in principio p̃dicationis nõ tantã
ab adeuntibus fidem postulabat, postea tñ
non a laborantibus solũ, verumetiã a mi-
nistris flagitari fidẽ nonnunquã videmus,
ac maximè q̃n ægrotantes morbo impedi
ti, non rectè sapiunt: sed hic ẽt qui paraly-
ticum dimiserunt, crediderunt. Videns.n.
inquit, fidem eorũ: & paralyticus ipse nisi
credidisset, demitti profectò nõ voluisset,
q̃n ergo tanta illi fide aduenerũt, propter
ea dñs quoq; virtutem suam magis osten-
dit, summa cũ potestate a delictorum vin-
culis ipsum dissoluens, vt ex omnibus his

patri

patri se demonstraret æqualem: quę quidẽ
altius mihi repetenda esse videntur. Mani
festa igitur fecit potestatem suam, cum ad
Supra.8.a leprosum dixit, Mundus esto: cum Centu
Ibidem rionem, dic verbo solũ, & sanabitur puer
Ibid.c meus, dicentẽ magnis laudibus extulit, cũ
mari frenum verbis imposuerit, cũ dæmo
H nes, qui iudicij potestatẽ eum habere con-
Supra. fitebantur, quasi dñs eiecerit: nunc rursus
8.d alio quodã, multoq; maiori modo inimi-
cos suos cogit: æqualem se patri verbis suis
confiteri: nam ipse oẽm ambitionẽ fugiẽs,
quoniam magna erat multitudo circunfu
sa adeo, vt omni obstruso introitu a tecto
paralyticum dimiserint, noluit statim cor
pus curare, verum vt ab inimicis sibi occa-
sio traderetur, latentẽ atq; abditam curam
animæ contulit, cũ peccata dimisit. Quod
quidẽ, & paralytico necessarium erat, & ip
si nimiũ glorioſum non erat: hæc Iudæi
cũ prauitate animi vexati reprehenderunt
maiora videri inuiti omnia perfecerunt.
Sapientia.n.eius factum est, vt ex inuidia
eorum multo magis signa apparerent. Vi-
deamus igitur posteaquam illi turbati di
xerunt: *Hic blasphemat.* quis potest peccata
dimittere nisi solus deus, videamus, inquã,
quid ipse ait, vtrum opinionẽ eorum im-
probauerit, an potius cõprobauerit: nisi.n.
æqualis esset patri, dixisset: Certè rectè sa-
pitis procul ego absum a tanta potestate:
nunc vero nihil horũ dixit, sed cõtra tam
verbo ac affirmauit. Ita q̃n solet esse audiẽ
tibus molestũ, vt aliquis de seipso apertius
dicat aliorũ verbis, & signo deũ, se patriq;
æqualem esse ostendit: & quod mirabilius
I est non per amicos solum: verumetiam per
inimicos hoc peragit, vt & virtutis, & sa-
pientiæ suę pelagus pateat. Per amicos qui
dem q̃n dixit, Mundus esto: &, Q̃m neq;
in Israel tantam fidem inueni, per inimi-
Ibid.f cos vero nunc cum enim illi dixissent, ne-
& Luc. minem posse peccata dimittere, nisi solũ-
5.c modo deum, intulit: *Vt videatis quia pote-*
Sup.8.b *statem habet filius hominis dimittere peccata*
in terra, tunc dixit paralytico: Surgens tolle
grabbatum tuum, & vade in domum tuam.
Ioã.10.g Non aũt hic solum id facit, sed alibi etiã
cũ inimici sui dicerent. Non de bono ope
re, sed de blasphemia lapidamus te, & q̃n
cum sis homo, deum teipsum facis. Non
refutauit opinionẽ illorum, sed approba-
uit dicens: Si non facio opera patris mei,
nolite credere mihi: sin autem facio, si mi-
hi non creditis, saltem operibus credite.
Verũ hic aliud signũ deitatis suæ, & quod
patri æqualis esset, non paruum ostendit.
Illi.n.murmurantes, secum dicebant: Pec-
catorum dimissionẽ esse solius dei. Ipse ve-
rò non solum peccata dimisit, sed occulta
etiam cordiũ, quæ nosse solius dei est, ma-
nifestauit. Non.n.apertè secum, hic blas-
phemat dixerunt. Iesus autem motus ani-
morum non ignorans: *Cur*, inquit, *mala co
gitatis in cordibus vestris?* Quòd vero dei so-
lius sit secreta cordiũ nosse, audi propheta K
dicentem: Tu nosci corda solus: & rursus 3. Reg.
Scrutans corda, & rhenes deus: & Hiere- 8.d.& 2
mias, Graue cor est super omnia, & homo Paralip.
est, & quis noscet eum? &, Homo videbit 6.f
in faaiem, deus aũt videbit in cor: multis Psal.7.c
quoq; alijs percipere possumus solius esse Hie.17.
dei mentẽ ac animos hominum cognosce b
re. Quare æqualẽ patri se ostendit, qui quę 1. Reg.
inimici sui secum cogitabãt, nec audebant 16.b
multitudinẽ timentes proferre, hæc omni
bus summa eis clementia reuelauit. Quòd
si turbationis aliquid ferre quempiã opor-
tebat, ægrotum magis oportebat, qui quasi
deceptus potuisset exclamare: Ego ad cu-
randum corpus veni, hic vero ad curãdum
animam refugit: vnde nanq; manifestum
est, dimissa mihi esse peccata mea? Nunc
vero ille nihil huiusmodi dicit, sed seip-
sum curantis potestati syncere atq; integrè
tradit. Scribæ aũt peruersitate atq; inuidia
beneficijs aliorum insidiantur, idcirco ẽt
clementissimè ipsos increpat, re potius q̃
verbis, vt dicere videatur: Si non creditis
posse me peccata dimittere, & tumoris quo
dam afflatu id me arripere putatis, quod
non habeam: ecce ad illud hoc quoq; adij L
cio, quod secreta vestræ mentis reuelabo,
& ad hæc tertium rursum addo, paralytici
corpus, firmum illico, atque robustum con
stituens. Illud verò non prætermittendũ,
quòd quando peccata paralytici dimisit,
non apertè potestatem suam manifestauit.
Non.n.dixit, dimitto tibi peccata tua: sed
dimittuntur tibi peccata tua. Inimicis au
tem vrgentibus manifestius suam potesta-
tem ostendit. Ait.n.vt sciatis, quia potesta-
tem habet filius hominis in terra peccata
dimittere, perpendisne quàm longe abest,
vt nolit æqualis putari patri? Non.n.dixit
potestatem habere a deo filium hominis,
aut quia dedit sibi deus potestatem, sed po
testatem habet filius hominis: nec ad glo-

riam dico, ait, sed vt vobis persuadeã, quia non blasphemo, cũ meipsum patri æqualẽ faciam. Sed & alibi, certa firmaq; signorũ vult argumenta præbere: veluti quando dixit, Vade & ostende teipsum sacerdoti: qñ Sup. 8.a socrum Petri ad ministrationem vsq; confirmauit: quando deniq; in præcipitia por Ibid.b cos abire permisit: sed in hoc loco quòd Ibid.d peccata verè dimissa essent, subita curatione corporis, quasi certo quodam argumen
M to è vestigio confirmauit. Quòd vero corpus curarum erat: quoniam grabbatum tulit, ac alijs, dubitari non poterat. Hæc itaque facta sunt, nequis putaret ficta phãtasmata videre, nec tamen prius eum curauit, quàm ipsos interrogauerit. *Quid sit facilius dicere, dimittuntur tibi peccata, an tolle grabbatum tuum, & vade in domum tuam?* Hoc vero huiusmodi est, vtrum vobis facilius videtur dissolutum corpus confirmare, an animæ peccata dimittere? Nec est dubium quin confirmatio imbecillis corporis facilius sit. Nã quanto anima corpore præstantior, tanto curatio eius curatione corporis maior ac difficilior: verum quoniam alterum latet, alterum patet, minus quoq; ac manifestius adijcio, vt illud maius ac inuisibile confirmatius, certiusque adhuc manifestè reddatur: sic opere ipso Ioã. 1.d iam illud subaperiebat, quod Ioan. dixit: Ipse tollit peccata mundi. Mittit aũt eum cum sanasset in domũ suam, partim vt humilitatẽ ostenderet, qđ eum nõ retinuerit: partim ne multi non signũ verũ, sed phantasmate factũ dicere auderent: qui.n. morbi testes erat, hos & sanitatis testes esse volebat: vt dicere videatur, Ego quidẽ optassem prẽsentes oẽs, qui cũ corpore sani sint anima tñ vehementius ęgrotant, his quæ inter vos facta sunt, ad sanam mentẽ redu
A ci potuisse: sed qm̃ nolunt, vade in domũ tuam, vt saltem tuorum mentes ab ægrotatione reuoces. Videsne quemadmodum tã corporum, quàm animarum conditorem se esse ostendat? Nam vtriusq; substantiæ morbũ curauit, & occultum manifestè patefecit. Sed nihilominus etiã humi turbæ adhuc iacent: miratæ nanq; fuerant, cum hoc vidissent, & glorificauerunt deum, qui tantã dedit hominibus potestatẽ: sed mentes eorũ assiduis operibus excitabat, & ad sublimius sapiendũ adducebat. Nõ. n. paruum videbatur, ꝙ cæteris hominibus maiorem, & a deo ipsum venisse arbitrarentur: quæ si firmo animo tenuisset, hac via a minoribus ad maiora procedẽtes, cognouissent profectò dei filium fuisse: sed non seruauerunt, hæc tenaciter, propterea ad excellentiora progredi non potuerunt, sed mutato animo rursus dicebant: Hic homo non est a deo. Et qũo ipse a deo est? Quæ assiduè vertebant secum, quando perturbationibus animi victi, huc & illuc inconstãter ferebantur: quod etiam nunc multi faciunt, cum ęquo animo oporteat perferre, suis perturbationibus incitati, deũ ipsum vt credant, vlciscuntur: qui cum posset in-
B blasphemantes fulmina iacere, Solem tamen suum oriri super oẽs facit, imbres de- Matt.5.
g mittit, cæteraq; omnia clementissimè prę stat. Ipsum igitur imitemur, vt oportet exhortemur, cæteros ad virtutẽ quieto animo admoneamus, nulla ira, nulla ferocitate moueamur. Nec.n. deo nocuisti, si blasphemasti iratus, sed gladium in te ipsum conuertisti: quare ingemisce, lachryma: lachrymis.n. dignus est qui peccat: præterea multum lachrymis melius remedium est ad hæc peccatorum vulnera: humilitas.n. atq; contritio cordis oẽm vim superat. Et considera quoniam ipse deus nobis tam veteri, quàm noua scriptura tunc loquitur, cum videatur contumelijs fuisse iratus. In veteri.n. scribitur Populе meus quid feci tibi? In noua verò: Saule Saule quid me per Mic.6.a
sequeris? Paulus.n. cum omni mansuetudi Act.9.a
ne iubet aduersarios alloqui: sed & ipse Christus cum accessissent discipuli, rogassentq; vti ignem de cœlo demitteret, vehe mẽter ipsos increpauit dicens: Nescitis cu Luc.9.g
ius spiritus estis vos. Hic quoq; non dixit, quid cogitatis scelesti, inuidi, & salutis humanę hostes: sed, *cur mala in cordibus uestris cogitatis?* Oportet ergo clementer ægritudines animi remouere? nam qui humano timore melior factus est, ad prauitatem rursus citò redit: propterea zizania iussit mit
C ti, vt pœnitentiæ tempus præberetur. Mul Mar.13
d ti certè tanta pœnitentia compuncti sunt, vt cum antea peruersi essent, electissimi postea inuenirẽtur: vt Paulus, vt publicanus, vt latro, qui cum prius zizania essent, in optimũ triticũ mutati sunt: quæ quidem mutatio in seminibus impossibilis est, at in voluntate facilis, atq; procliua. Non.n. naturæ terminis ad bonum aut ad malum voluntas dissipatur, sed libero honoratur arbitrio. Quare cum inimicum veritatis aliquem

aliquem videris, omni studio atq; conare ad virtutẽ reducere, primũ viuendi exemplis, deinde orationis grauitate, ac postremum patrocinij, & auxilij copia. Nõ graueris omnia emendationis genera percurrere. Imitandi sunt.n. boni medici, qui nõ vno curationis modo vtuntur: sed cum viderint primis remedijs nõ esse depressum morbum, alia atq; alia rursus excogitant: & aliquando quidem ligantes membra, doloribus dolores excutiũt, aliqñ verò incidunt, ita multis varijsq; medendi generibus tandem corpus ad sanitatẽ reducũt. Quare pariter ẽt tu animarum medicus factus, omni curationis modo ẽm leges Christi vtaris, vt & operũ tuorum, & aliorum salutis mercedẽ accipias. Nã qui hæc
D Ioã. 12. in gloriam dei facit, ipse quoque gloriam
d consequetur. Glorificabo.n. inquit, eos qui me glorificant. Quare omnia ad gloria dei agamus, vt æternã requiem adipiscamur. Ad quam oẽs vtinam perueniamus, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, simul atq; spiritu sancto gloria, impetium, honor nunc, & semper: & in secula seculorum, Amen.

Homilia. xxxi. ex cap. ix.

ET cum transisset inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio: Matthæum nomine, & ait illi: Sequere me, &c. Cum ingens signũ mirabili curatione paralytici fecisset, nullam ibi morã contraxit, ne scribæ maiori videntes ipsum arderent inuidia: sed recessit, vt turbationem eorum mitigaret: quod nobis quoq; faciendum est. Non.n. debemus cominus in aduersarios insurgere, sed vlceribus eorum mederi cedentes, vt dolor eorum mitigetur. Sed cuius rei gratia non cum Petro, simul ac Ioanne, & alijs discipulis ipsum vocauit? Certè quemadmodũ tunc ad illos accessit, vocauitq; quando ob temperaturos sciebat, sic Matthæum quo-
E que nunc vocauit, quando miraculorum
Act. 9.a fama perdomitum, minimè reluctaturum videbat. Qua de causa etiam Paulum post resurrectionem piscatus est. Nam qui corda scrutatur, & occulta mentium perspicit, is ẽt quando vnusquisq; ad obediendum paratus erat, non ignorauit: propterea non continuo incipiens quando durior
Ro. 8.c fuit, sed post mille miracula, & insignem atq; prouulgatam famam, aptiorem iam ad obtemperandum vocauit. Sed non est ab re grandem euangelistæ philosophiam admirari, qui antea etiam vitam suam non celauit, & nomen suum adscripsit: quod alij mutata appellatione occultauerant. Sed cur dixit, in teloneo sedisse? Virtutem vocantis voluit ostendere, qui non imposito adhuc fine prauę publicanorum conuersationis, è medio malorum pelago ipsum abstraxit, sicut beatum Paulum quoq; furentem, ac omni rabie ardentem, & ignẽ ecclesiæ inferentem, reduxit. quam vocantis virtutem, ad Galatas scribens expressit, Galat.i.
cum dicat: Audistis fratres aliquando conuersationem meam in Iudaismo, quia supra modum persequebar ecclesiam dei, &
F expugnabam ipsam. Piscatores quoque a Piscatu-
medijs operibus suis vocauit. Sed piscatu- ra nõ vi
ra quoddam artificium est, quod quanuis tupera-
rudiorum hominum sit, nihilominus nõ, tur.
vituperatur: publicanorum autem studia, Luc. 7.f
& exercitatio, impudentiæ ac credelitatis plena sunt, quæstus, nota illiberalis, turpis quædam mercatura immò rapina lege seculari concessa, quæ omnia non erubuit, dominus, si sibi amicum fecit publicanũ: nec mirum, quando nec meretricem erubuit, quam non a fornicatione solum eripuit, verumetiam pedes osculari permisit. Venit enim non vt corpora solum curaret, verumetiam multò magis, vt ægrotis animis incolumitatem præstaret: quod planum in paralytico fecit, cuius cum peccata dimiserit, tunc ad Matthæum accessit, ne turbarentur si publicanum viderent in discipulorum consortio collocatum. Supra.a
Nam qui potest delictorum dissoluere vincula, cur mirum est si peccatorem, apostolum fecit? Vidisti virtutem vocantis, discere nunc vocati obedientiam. Non enim repugnauit, nec ambigendo secum dixit: putasne publicanum peccatoremq; me rectè absque fraude vocauerit, non est enim huiusmodi humilitas laudabilis: sed confestim ita obtemperauit, vt nec domũ quidem ad communicandum rem cum
G suis profectus sit, verum sicut piscatores prius retibus vna cum nauigio, atque patre relictis: sic iste publico officio, & quæstu relicto, sequebatur, sic præparatum animum atq; præmeditatum ostendens, sic ab omni seculari negocio seipsum eripiẽs, mirabili hac obedientia testimonium vocanti perhibuit, quòd opportunè ipsum

Universidad de Deusto
Biblioteca

vocauerit. Sed cur iam, inquies, non omnibus scripsit quomodo vocati sunt, sed de Petro, Iacobo, Ioanne, atq; Philippo solũ, de cæteris vero nihil? Quia isti maximè in humili artificio, atque turpi quæstu versabantur. Quid enim publicano peius, aut piscatura humilius? Philippum etiam non fuisse insignem, a patria eius planum fieri potest, ideirco de his maximè scribunt. Qua de causa cum laudabilia narrant, suspectos habebis? præsertim cũ multa signa & miracula breuiter transcurrant, crucis vero patibulum, quod opprobrij plenum esse videbatur, exactissimè prosecuti sunt, discipulorumq; studia, artificia, quæstus, contemptum, & ipsius magistri progenitores, qui turpitudine aliqua detinebantur, magna voce in mediũ proferunt. Patet ergo quanta sibi esset cura veritatis, cum nihil ad gratia, nihil ad ostẽtationem ambitiose conscripserint: Verum Matthæus vocatus, honorem quoq; non minimum consecutus est. Mensa. n. domini continuo dignatus, poterat facilè maiora quoq; sperare, qui videbat iam se liberè cum dño conuersari? quamuis Iesus non cũ illo solum ad mensam accubuerit, sed alijs quoq; cũ multis, quod sibi crimini à nobilioribus dabatur, qui peccatores depellẽdos esse cẽsebant: sed nec hoc ipsum celarunt euangelistæ, quod ab improbis atq; inuidis ad infamiam dicebatur. Concurrunt autem quasi ad consortem artificij multi publicani, quos Matthæus lætitia non parua propter accessum Christi inuitauit dño ita disponente, qui oẽ genus curationis animorum exhibuit, nec disputando solum, aut ægrotos curando, aut inimicos redarguendo: verumetiã comedendo atq; bibendo, multos a vitijs ad virtutem reduxit, vt nos doctiores his omnibus efficeret. Nõ enim tps, nec opus ex quo non possimus vtilitatẽ subducere. Et quamuis, quæ tunc apposita erant, iniustè atq; rapaciter fuerunt acquisita, nõ repulit tñ ea dñs, sed assumpsit ex illis. Magnum. n. lucrum oriebatur, qui nimmo eodẽ tecto, eademq; mensa cum peccatoribus vtitur. Hæc certè bonum medicum decent, qui nisi laborantium putredinem ferat, non potest eos doloribus liberare: sed dñs malam multorum de se existimationem ad quam deuenerunt, quoniã cum publicanis in domo publicani comederet, non timuit. Illi autem exprobrabãt dicentes: Ecce homo edax, & vini potator, publicanorum amicus, & peccatorum. Audiant hæc qui magnam sibi per ieiunium gloriam adipisci student, discantq; dominum edacem, viniq; potatorem appellatum, non erubuisse. Omnia enim hæc despiciebat, vt ad finem optatum peruenirẽt sicut & factum est. Nam & conuertit omnino, & multò meliorem publicanum effecit. Et vt discas quantum alijs quoq; profuit, quando in domo Matthæi cũ publicanis accubuit: audi quid Zacchæus dicit, alius quidem publicanus, qui cum Christi verba percepisset dicentis, Hodie in domo tua oportet me manere: summa iucunditate perfusus, medietatem substantiæ pauperibus tribuit, & si cuiquam aliquid calumniose abstulit, reddidit quadruplum. Ad quem Iesus, Hodie salus huic domui facta est. Rectè. n. diximus, omni ex re meliores homines posse fieri. Sed quomodo (inquies) Paulus præcepit, siquis cum frater nominetur, sit fornicator vel rapax, cũ eo non comedere? Primum quidem non patet, si magistris etiam hæc a Paulo præcepta sunt, sed non fratribus solum: deinde nondum erant omnino facti fratres, quos vitandos dixit. Ad hæc, ad consortium fratrum iam ascitos, tũc vitare iubet cum in malis perseuerent. Publicani autẽ illi ab illicitis conuersi, iam meliora prosequebantur: verum nihil horum Pharisęos meliores fecit, sed discipulos aggrediũtur, dicentes: *Cur cum publicanis & peccatoribus magister comedit uester*? Ita quando discipuli deliquisse in aliquo videbantur, Christũ alloquuntur. Ecce, inquiunt, discipuli tui faciunt quod non licet in sabbato facere. Hic vero ad omnes discipulos Christo detrahunt: quæ omnia malitiosè agebant, volentes a magistro discipulorum multitudinem subducere. Quid autem immensa sapientia domini ad hæc? *Non indigent*, inquit, *ualentes medico, sed qui male habent*. Perpendis quomodo ad propositum maledicta eorum conuertit. Illi culpæ dabant quoniam cum huiusmodi hominibus conuersabatur, ipse vero contra non indignũ esse aiebat, conuersari cum his, qui medici misericordia indigebant. Quare non procul a culpa tantum hæc esse ostendebat, sed principale propositum suum, & laude maxima dignum. Sed ne videatur turpitudinem vocantis annectere, cum dicat, male agentes medico indigere: illud adiecit increpans ipsos ac dicẽs, *Euntes discite quid est misericordiam uolo, & non sacrificium*. qđ dicebat, vt paruam eos scripturarum habere ostenderet peritiam: quapropter acriori quoque oratione vsus est, non commotus ipse, nequaquam, sed vt illos cõmoneret: & quanuis potuisset dicere, Non vidistis me paralytici membra firmasse, peccatorum nexus dissoluisse, nihil tamen horũ, sed communibus, & probabilibus primo vtitur. Denique scripturas in medium adducit: cum enim dixerit, non eis, qui rectè valent, medico opus esse: sed eis qui malè valent, & hinc occultè seipsum esse medicum declarauerit: tunc adiecit: Euntes discite quid est, misericordiam volo, & nõ sacrificium: hoc & Paulus facit. Nam a cõmunibus primum, & probabilibus re confirmata vbi deit: Quis pascit gregem, ac ex lacte eius non comedit, tunc scripturarum testimonium adduxit, In lege nanq; Mosi scriptum est, inquit: Non frænabis bouem triturantem: sic dominus euangelium annunciaturis concessit ex euangelio viuere. at verò ad discipulos aliter dicit: insignorum. n. memoriam reducit dicens, Oblitis estis panum, & hominum quinq; millium, & corbium quos tulistis? Non sic autem ad istos nunc ait, sed communis imbecillitatis meminisse facit, vt ex ipsorum numero eos etiam esse ostendat, quippe qui nec scripturarum peritiam habebant, & omnem virtutem negligentes, plurimũ in sacrificijs confidebant: id enim occultius significans, breuiter tetigit, quod passim ab omnibus dicitur prophetis, cum dicat, Discite quid est, misericordiam volo, & non sacrificium: quibus verbis probat illos esse, qui iniquiter agant, non se. quasi dicat, cuius rei gratia incusatis me, qui peccatores ad virtutem reduco? aut cur patrem propter idipsum non incusatis? Quemadmodum igitur, alibi simili argumento vtens, dicebat: Pater meus vsque modo operatur: & ego operor: sic in hoc loco, Euntes, inquit, discite quid est, misericordiam volo, & nõ sacrificium: vt enim ille hoc vult, inquit, sic & ego. Vides illa quidem superflua, hanc vero necessariam. Nequa enim misericordiam volo, inquit, & sacrificium, sed misericordiam volo, & non sacrificium. Alterum enim comprobauit, alterum reprobauit, ostenditq; non

Mat. 11. c

Luc. 19. a

Ibid. b

Mat. 12.

1. Co. 5. c

K

Mat. 9. a

Supra. a

1. Co. 9. b

Deu. 25 a

1. Co. 9. b

M

Mat. 16 b

& Mar. 8. b

Ose. 6. c

Ioã. 5. c

L

modo non esse prohibitum, quòd illi vituperabant, sed longe multo quàm sacrificia cautum. Cum igitur, & a communibus, ac probabilibus sententijs, & a scripturis ipsos compressisset, adiecit, *Non ueni uocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam*. quę ironicè dicere videtur, sicut illud. Ecce Adam factus est quasi vnus ex nobis. Et iterum; Si esuriero, non tibi dicam. Nam neminem in terris iustum fuisse aperuit Paulus, vbi dicit: Omnes enim peccauerunt, & egent gratia dei. Verum quod hoc hic dicitur, vocatorum conciliationem respicere videtur: adeo enim procul abest, ne peccatores abominetur, vt eorum causa solum aduenisse testetur: & ne his verbis resupinos, ac desides faceret, quia peccatores appellauit, ad pœnitentiam confestim adduxit. Non enim vt in peccato permaneremus aduenit, sed vt commutari, meliora eligeremus, verum cum vndiq; ora eorum partim a scripturis, partim a rerum probabilitate obstructa fuerint, cumq; ipsi rei tam viderentur, ac peccato subiecti, qa legibus, & scripturis se opponebant: omiserunt ipsum, ac ad discipulos iterum crimen transtulerunt. Et Lucas quidem Pharisæos, hic verò Ioannis discipulos fecisse dicit. Verisimile autem est ab vtriusque simul factum fuisse. Pharisæi enim confusionem suam intelligentes, Ioannis discipulos, mea quidem sententia, veluti in Herodianis postea fecerunt, secũ acceperunt. Inuidebant. n. semper Ioannis discipuli, Christo, & multi ipsi se opponebant, tunc solum ad humilitatem redacti, cum Ioannes in carcerem fuit adductus. Modestius enim tunc accesserunt ad Iesum, ipsiq; nũciauerunt, quamuis postea ad primum inuidiæ vitium fuerint reuersi. Quid igitur dicunt? propter quid nos, & Pharisæi ieiunamus multum, discipuli autem tui non ieiunant? Et ecce hęc illa est ægritudo, quã Christus iampridem depellebat, dicens: Quando ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua: prouidebat enim quot, quantaq; vitia hinc oriantur. Christus vero nõ increpat eos acriter, tanquã inanem quærentes gloriam, & incassum sese ostentantes: sed maxima cum clementia respondet, dicens, *Non possunt filii sponsi ieiunare, donec cum ipsis est sponsus*. Ita quando publicanis dicebat, vt animos eorum vulneratos curaret, acrius in exprobratores insurrexit,

A

Ge. 3. d

Psal. 49. b

Rom. 3.

B

Luc. 5. f g

Mat. 6. c

rexit. Nunc verò cum ipsum atq; discipulos suos carperent, humillimè succurrit: quod autem dixerunt, huiusmodi est: Con
C cedatur tibi quasi medico ad curationem ægritudinum cum ægrotis comedere, discipuli autem tui cur ieiunio spreto, comessationibus inhiãt? & vt crimen in maius efferatur, primum se, deinde Pharisæos posuerunt, comparatione peccatum amplificare studentes. Nos enim, inquiunt, & Pharisæi multum ieiunamus: quod alteri a Ioanne didicerunt, alteri a lege, ve-
Lu.18.b luti & Pharisæus ille dicebat: Ieiuno bis in hebdomada. Quid igitur Iesus ad hęc? Non possunt filij sponsi ieiunare, donec cum eis sponsus est. Se prius quidem medicum, nũc verò sponsum appellauit, inefabilia quædam mysteria his nominibus adaperiens, & quanquam cum acrimonia potuisset sic in eos inuehi, Vnde potestis vos huiusmodi ieiunandi legem condere, aut quam vtilitatem vobis ieiunia afferunt, cum mens vestra sceleribus repleta sit cum alios accusetis, criminum non paruas ipsi trabes gerentes in oculis, cum ad aucupandam hominum gloriam omnia faciatis, cum denique potius inanis gloria esset ejcienda, & omnes virtutes adhibendæ, fratrum dilectio, charitas, mansuetudo: nihil tamen horum dicit, sed humillimè, ac animo æquissimo, Non possunt, inquit, filij sponsi ieiunare, donec cum ipsis sponsus est. In memoriam illorum Ioannis ver
Ioã.3.d ba reducens, quibus ille dicebat: Qui habet sponsam sponsus est, amicus autem sponso assistens, & audiens sponsum, gau-
D dio gaudet propter vocem sponsi. Id verò huiusmodi est: gaudij atq; lætitiæ præsens est tempus, nolite igitur adhibere mœsta: mœstum autem quid ieiunium est, non natura sui, sed comparatione illorum, qui ad huc infirmiores sunt. Nam prouectioribus qui ad sublimioris philosophiæ fastigium peruenire volunt, iucundo quædã res est, & valde amabilis: & quẽadmodum ex bona corporis habitudine lætitia consequitur: sic multo maior est animi voluptas, qñ virtuti deditus est: sed ad mentẽ eorum, suspiciones q; respondit. Esaias vero de ieiunio verba faciens, humilitatẽ animi ieiu-
Esa. 58. nium appellat. Moses quoq; pariter. Domi-
a b nus autẽ non ex his quæ dicta sunt, tantũ
Nu. 30. modo ipsos retrudit, verumetiã quia dicit:
c *Venient dies quando auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt.* Vnde patefecit non ventris causa discipulos non ieiunasse, sed quadã eius dispensatione mirabili: & simul cum his passionis mentionem in respondendo aduersarijs fecit, vt assuescant discipuli grauiora hæc audire, & dolorem non asperna
E ri: nam ad eos ipsos de passione apertius dicere, arduum nimium adhuc erat, quippe quod multo post ad exercitatiores dictum, ipsos conturbauit. Ad alios igitur dicitur, vt mitius videatur, & quadam premeditatione discipulos confirmet: verum quoniam passione Ioannis superbum quiddã, meo iudicio, sapere, atq; sublime videbantur, hunc quoq; tumorem ipsorum deprimit: de resurrectione tũ nondum fecit mẽtionem, nec erat adhuc opportunum de tanto mysterio dicere Nam secundum naturam sit, vt qui natus homo est moriatur illud omnino supra naturam est. Deinde quod in superioribus faciebat, id etiam cõficit hic. Nam sicut cum inuidi conarentur nefanda in eum cogitare crimina, quoniam cum peccatoribus comederet: contra ipse persuasit, non modo crimen id non esse, sed laude quoq; dignissimum: sic in hoc loco cum ipsi vellent ostendere nescire ipsum vti discipulis, facilè probat eos potius qui hæc dicunt, ignorare sequentibus vti, & frustra sine causa cæteros culpare. *Nullus enim immittit, ait, commissuram panni rudis in uestimento ueteri.* Vide quomodo a probabilibus confirmat orationẽ. Tale nanq; est quod dicit, nondum discipuli mei ad maiora conscenderunt, nondum spiritu re
F nouati sunt, propterea huiusmodi indulgentia adhuc egent, vt maiora sibi ponderа imponenda non sint: hoc autem dicebat, leges iam discipulis atq; regulas præbens, vt cum etiam ipsi ab errore gentium discipulos asciscant, mites erga eos, & suaues sint. *Neque immittunt uinum, ait, nouum, in utres ueteres.* Perpendis hæc exempla similia esse priscis, vestimentum. s. atq; vtres. Nam & Hieremias cingulum populum Hie.13.
a b dixit, & tam de vtribus, quàm de vino mẽtionem fecit: a quibus nunc exempla accepit, quoniam, & de mensa, & de ventris vitio sermo erat. Lucas autem addit, quo-
Luc.5.g niam & nouum scinditur, si veteri illud immiseris: ira non solum nullum commodum sequitur, verumetiam damnum consequetur. Sic eisdem verbis, & præsentia primo, & futura prędicuntur, q̃ antequam

tequam veniant, non oportere, inquit, austerum quoddam, aut asperum discipulis præcipere. Nam qui opportunitate non expectata, altiora hominibus dogmata proponit, is nec cum occasio fuerit, aptos ad audiendum inueniet, cum iam semel eos corruperit. Quod nec susceptibilis rei causa, nec suscipientium culpa contigerit, sed pp imponentium, atq; docentium festinationem importunam. Hinc etiam causam docemur, quare humilioribus verbis ad ipsos sępe disseruit, cũ intelligamus pp infirmitatem audientium multa fuisse ab ip
G so humilius, quàm dignitas sua pateretur, de ipso disputata: quod & apud Ioannem
Ioã.16. apertius exprimitur. Multa vobis habeo dicere, inquit, sed non potestis ferre modò. Nam nè putarent illa solum fuisse, sed multa maiora præstare crederent, infirmitatem eorum in mediũ protulit, quasi promittens tunc illa etiam ipsos audituros cũ robustiores fuerint: quod pariter hic quoque facit. *Venient enim dies*, inquit, *cum sponsus ab eis auferetur, & tunc ieiunabũt.* Quas ob res non debemus cuncta in principio rerum exposcere, sed ea solum, quæ incipientibus facilia, gradus sunt ad futura: & si curris atque festinas, velociusq; rem agere cupis, ideo noli festinare, quia quanto velocius perficere festinas, tanto tardius perages: ideo ergo noli festinare, quia festinas. Sed ne tibi obscuritate sermonis ænigma dicere videamur, ipsam rerum naturam considera, & non latebit te nostræ orationis sententia, nec te quisque eorum qui te importune criminantur, cõturbet. Nam & tunc Pharisæi erant, qui criminabantur, & discipuli, qui opprobrijs vrgebantur: sed nihil horum fecit, vt Christus immutaret sententiam, nec concessit dedecus esse, non ieiunare hos, cum illi ieiuna
H rent. Verum vt gubernator optimus non confunditur fluctibus, cum artificio suo confidat: sic Iesus fecit. Dedecus quippe non erat, si non ieiunabant, sed qñ pp ieiunium magis fastus vlceribus exacerbati dirumpebãtur. Quæ nos intelligentes his institutis nostros gubernemus. Vxorem habes ornatum corporis nimium adamantem, quæ fuco perfusa, quotidie lasciua, delicijs, loquacitate diffunditur. Nam etsi hæc oĩa in mulierem vnam concidere nequeunt, fingamus tamen oratione oĩa cõcurrisse. Sed cur, inquies, de fœminis potius quam de viris dicere voluisti? Sunt certe viri tali muliere corruptiores. Verum quoniã maribus gubernatior natura conceditur, idcirco mulierem nunc describimus, non quia plura in mulieribus, quàm in viris vitia reperiantur. Multa. n. apud viros sæpe inuenies, quæ apud mulieres nusquam, aut certe rarius reperiẽtur: vt cædẽ, vt sepulchrorum euersionem, vt inutilem aduersus feroces bestias pugnam, cæteraque huiusmodi. Nolite ergo putare sexus contemptu nos ista facere, sed quia cõmodius nunc est de fœminis dicere. Sit ergo talis mulier quã describimus, eãque velit I
vir eius oĩ cura & studio ad meliorẽ mentem reducere. Quonam igitur mõ id peraget? Si non vniuersa. s. simul imperabit, sed faciliora, eaque prius, quibus illa minus studere videatur. Nam si cuncta ab initio in melius vertere volueris, nihil facies. Nõ ergo statim aureis ornamentis ipsam priuabis: habeat interim, atque vtatur. Nã id minus esse malum videtur, quàm depicta fucataque facies. Picturam ergo prius Facies
auferas, idq; non terrore, nec minis fa- fucata
cias, sed miti iucundaq; suasione, partim notat.
alias accusando, partim tuo iudicio atq; authoritate improbando. fac vt à te sæpe audiat non placere tibi fucatas facies mulierum abominationem atque fastidium inde tibi tantum innasci solere, vt ferre non possis: cui tuæ sententiæ, aliorum quoque opinionem accommoda, quòd nullam formosam communiter putent, quæ non suo, sed alieno colore coloretur. Interea nihil adhuc de gehenna dixeris, nihil de regno cœlorum: sed persuade ipsi magna te affici voluptate, cum talem eius faciem videas, qualis à Deo creata est: faciem verò corruptam & alienam à natura sua rubrica vel cerusa plenam, apud homines bonos vulgo improbari. Prius igitur his ttiis rationibus, & communi sententia, morbum ab anima eius extermina. Et postquam his verbis permulseris, de K
inferno etiam ac cœlo dicito, nec semel, sed iterum atque iterum hæc disserere nõ graueris: non odio aut ira, sed cum amore & lętitia, nunc adulando, nunc quasi ex fastidio oculos auertendo, nunc colendo: nonne vides pictores modo hos, modo illos colores prioribus abrasis imponere, cum formosam faciem pingunt? Noli tu pictoribus indoctrior fieri. Illi corporis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris effigiem tabulis pingentes, tãto ſtudio atq; cura vtuntur: nos cum meliores animas facere volumus, ſedebimus ocioſi nihil cogitantes? Nam ſic cum faciem vxoris tuæ probè formaueris, non videbis corporis ſui faciem figmẽtis deformatam, nõ labia quaſi colore pertincta, nõ os vrſæ oriẽtato ſimillimam, non atra ſupercilia quaſi ad ollam attriuerit, non puluerulentas genas, ceu ſepulchri parietas: quæ omnia, cum calx, & cinis, & puluis ſint, ſummam deformitatem efficiunt. Sed quonã modo ad hæc verba dilapſus ſum, vt qui alios moneam cum humilitate docere, ipſe ad irã videar deuolutus? Redeamus igitur ad mitiorem admonitionem, feramus (inquam) ita noſtrorum delicta, vt interea L indulgendo emendemus. An nõ vides fieri ab omnibus infantium matribus, cũ vehementius ploreãt qñ ablactentur? Nõ vides omnia nos æquo animo pati, dummodo facimus ne peiorem menſam repoſcãt? ſimiliter incorrigendo quoq; agamus. Sufferamus interim cætera, vt vnum ſolũ conſequamur: quod cum habebimus, ad aliud hac via progrediemur, ac ita pariter, ſimiliq; modo de aureis ornamentis diſputabis: ſi paulatim ſic animum vxoris tuæ formaueris, pictor eris optimus, ſeruus fidelis probus agricola. Cum his ſimul illuſtrium quoq; mulierum, quę forma præſtiterunt, (Gen.17 mentionem crebrò facito, Saræ videlicet, &c Tob. Rebeccæ, atq; ſimilium, quas omnes con- 10.12. ſtat hmõi vanitatem contempſiſſe, qđ in- &c.1.Pe. de patet, qñ Lia patriarchæ Iacob vxor, 3.a etſi formoſa non erat, nihil tñ hmõi exco (Gen.24 gitauit, nec faciem a natura ſua traduxit: &c.25.& ſed permanebat integra naturæ conſeruãs Gen.29 lineamenta: nec ei offuit a Gentibus edu- d catã fuiſſe. Tu verò cuius caput Chriſtus eſt, quæ fidelis es, inuentiones ſatanę comprobabis: nec recordaberis (inquam) faciẽ Chriſti, nec ſacri quod labia tua ornauit, nec ſanguinis, qui linguam tuã coccineã effecit? quæ omnia ſi memoria teneres, ẽt M ſi valde ornatum amares, non auderes tñ, nec ferre poſſes puluerem, aut cinerem aliquem ſuper faciem tuam imponere. Memento Chriſto te adoptatam fuiſſe, & hãc deformitatem abominaberis. Non.n.gaudet hic coloribus, ſed ſublimioré pulchritudinem flagitat, animę. ſ. quam etiam vallde diligit, quam & propheta non parui faPſ.44.c ciendam ducit, vbi ait: Et concupiſcet rex pulchritudinẽ tuam. Non ergo inane đđ, atq; ſuperfluum nobis imponamus. Nulli.n.ex operibus dei aliquid deeſt, nec q̃quam eſt quod emendatione tua indigeat nemo imagini, quæ ad ſimilitudinem regis alicuius facta eſt, apponere quicquam audet: & ſi audebit, nõ faciet impunè. Hominum igitur operi nihil addis, quòd verò deus operatus eſt, id emendare conaris? nec gehennæ ignis tibi venit in mentem, nec animæ periculum pertimeſcis, q̃ tunc omnino neglecta iacet, cum totam mentem, curam, ſtudiumq; tuum ad corpus cõtuliſti. Cur dico animam negligi, cum ipſi corpori contraria contingant, quam tu optaris? quod inde patet, quoniam cum hac re formoſa videri ſtudeas, hac certè diſformis appares: hac re marito placere credis, hac non paruus ipſi dolor adducitur, nec ipſi ſolum, verumetiam alieni te culpant: A hac re quaſi formoſam gloriari te poſſe putas, hac tibi non paruum dedecus affertur, Non ſolum æquales, atq; amicas, ſed conſcias ancillas, & ſcientes ſeruos cum videserubeſcis, & multo plus cum te in ſpeculo videas. Sed cur hæc tam multa connecto, maiora illa præteriens? & deum offendis, modeſtiam ſuffodis, ſuſpitionum flammã incẽdis, proſtituta ſcorta imitaris: quæ omnia cogitantes, contemnite diabolicos hos ornatus, & inutiles artes, ac formoſitate hac, immo deformitate omiſſa, illam pulchritudinem in animis comparate, quam angeli concupiſcunt, quam deus diligit, q̃ maritis iucunda eſt: vt honorificè vita hic peracta, futuram quoq; gloriam conſequamur. Ad quam vtinã perueniamus, gratia, & miſericordia dñi noſtri Ieſu Chri, Amẽ.

Homilia.xxxii. ex cap.ix.

HAec illo loquente ad eos, ecce princeps vnus acceſſit, et adorabat eum dicẽs: *Domine, filia mea modo defuncta eſt, ſed veni impone manum tuam ſuper eam, et viuet, &c.* Opus iam ſermonibus adiũgitur, & Phariſei magis confunduntur: nam & qui acceſſit, ſynagogæ princeps erat, & luctu magno prę- B mebatur. Vnica.n.puella erat, & duodecimum annũ ipſum fermè florem ætatis attigerat. Quam ob rem maxime confeſtim eã voluit ſuſcitari, quòd ſi Lucas ſcribit veniſſe quoſdam, qui dixerant, Noli vexare magiſtrũ, mortua.n.mõ puella eſt: dicem[e] Luc.8.g quòd, quòd, modo illud a tempore itineris conjcientis erat, modo mortuam eſſe, aut forſan calamitatem amplificantis. Nam qui re aliqua indigent, ſolent ærumnas ſuas augere, & maiores facere, vt exorent. Sed vide ruditatem principis eius. Duo quędã à Chriſto poſtulat: vt veniat, & vt manum imponat, quod erat ſpirare adhuc puellã, quando ab ea pater deceſſerat. Id Syrus quoque Naamam a propheta poſtulabat, 4.Re.5.c cum diceret: Exibit, & manum ſuam imponet. Viſu.n. & ſenſu indigent, qui rudiores ſunt. Et Marcus quidem, & Lucas Mar.5.d. & Lucæ.8.g tres cum accepiſſe diſcipulos dicunt, hic vero ſimpliciter diſcipulos ſcripſit. Sed cuius rei gratia Matthæum, qui modo acceſſerat, non accepit? partim vt maiori deſiderio arderet, partim qñ adhuc imperfectior C erat. Hac enim de cauſa illos honorat, vt alij ad ſublimiora imitatione illorum conſcendere conentur. Matthæo autem ſatis erat, quòd ſanguinis fluxu laborantem ſanari viderãt: quòd eadem dignatus, quòd aliorum conſortio aſſumptus fuerat. Euntem vero cum ſequebantur multi, tum vt tñ viderent miraculum, tum propter dignitatem perſonæ, cuius filia laborabat. Et ad hæc qñ cum rudiores plurimi eſſent, non ita integritatem animæ, vt corporis curationem quærebant, ea propter confluebant: alij ſuis morbis compulſi, alij nouas inauditasq; res deſiderantes videre: doctrinæ autem, prædicationisque gratia pauci adhuc ad ipſum cõcurrebant, & nihilominus non dimiſit eos domum intrare, ſed nec discipulos quidem oẽs: eruditiores nos faciens, paratioresq; ad omnem oſtẽtationem depellãdam. [Et ecce mulier quæ ſanguinis fluxũ patiebatur duodecim annis, acceſſit retro, & tetigit fimbriam veſtimenti eius, dicebat.n.intra ſe: Si tetigero tñ veſtimentum eius ſalua ero.] Quam ob rẽ non libere atq; aperte ad Ieſum acceſſit? Propter ægrotationis genus in mundã ſe putabat, ac ideo erubeſcebat. Nam ſi mentſtruorum tpe immundæ putabantur, multo magis, quæ non natura, ſed prętera naturam fluxum ſanguinis patiebatur, immundam ſe nõ immerito æſtimabat: propterea ergo abdit ſe atq; occultat, quia ægritudo hæc, immundicies ſecundum legem iudi-D cabatur. Nondum enim etiam ipſa recte Chriſto ſentiebat: ac ideo arbitrata eſt facile ipſum poſſe celare. Prima vero hæc mulier publice accedere auſa eſt, quoniam fœminas quoque ipſum curare iam audiuit: & quoniam ad filiolam archiſynagogi proficiſci conſpiciebat: & ad domum quidem ſuam quanuis opulenta eſſet, nihilominus non eſt auſa vocare: nec aperte acceſſit, ſed occulte cum fide veſtem ipſius tetigit. Cum fide, dixi: quoniam non dixit: liberaborne ab hac ægritudine, ſi veſtem eius tetigero, an non ſed non dubitans ſanitatem ſe ab huiuſmodi tactu conſecuturam, acceſſit. [Dicebat enim, inquit, in ſeipſa: Si ſolum tetigero veſtimentum eius, ſaluabor.] Perſpexit antea vade Chriſtus exiuit, è domo videlicet publicani, a quibus oĩbus ſitmam, non dubiam ſpem capiebat. Quid autem Chriſtus? Non paſſus eſt eam latere, ſed produxit in mediũ, & omnibus rem multis de cauſis fecit manifeſtam: quanuis nonnulli ſtolidi ambitione ipſum commotum id feciſſe autument. Cur enim, aiunt, non paſſus eſt eam latere? Quid ais tu omni ſcelere ſceleſtior homo, qui mille ſigna tranſcurrit, ambitione laborat? Sed cur, ais, in medium duxit? Primum, vt ab omni formidine fœminã E liberaret, nec conſcientię ſtimulis quaſi futura ſanitatem exagitaretur. Deinde vt quæque ipſius curaret, quem putauit latere potuiſſe: denique vt fidem eius manifeſtam faceret, vt alij poſſent imitari. Prætereа non eſt minus ſignum ſecreta cordium ſcire, quam flumina ſanguinis coercere. Poſtremo principem ſynagogæ voluit emendare, ne incredulitate omnia corrumperet. Venerunt enim qui dicerent, Noli moleſtus eſſe magiſtro, mortua iam puella eſt: & qui erant in domo, deridebant ipſum dicentem. Quoniam dormit, quod ne pater ſimiliter pateretur, fidem aperit mulieris. Id inde quoque patet, quoniam dixit ad eum: Noli timere, crede ſolum, & ſalutabitur. Data enim opera commorabatur, vt poſt mortem puellæ veniret, & hinc reſurrectionis myſterium patefaceret, idcirco tardius incedit, & mulierem pluribus alloquitur, & vt puella moriatur, vt diximus, & peruenirent qui dicerent. Luc.8.g Noli negocium facereſſere magiſtro: quod & Lucas aperte oſtendens, ſignanter dixit: Adhuc ipſo loquente, venerunt aliqui de domo dicentes: Mortua eſt filia tua, noli exhibere negocium magiſtro. Mor- F tẽ ergo eius vulgari voluit, ne reſurrectio

foret

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioā.11. a

foret ſuſpecta, quod in omnibus facit. Nā ad Lazarum non poſt primam', aut alteram, ſed poſt tertiam diem acceſſit. His igitur de cauſſis in medium adduxit, & ait: *Confide filia*. Perterrita enim erat mulier, idcirco & confide dixit, & filiam appellauit, & certè fides eius filiam eam Chriſti effecit. Lucas autem multo plura de mulie re nobis narrauit. Scribit enim poſteaquàm acceſſerit, & curata fuerit, nō prius

Luc.8.f à Chriſto vocatam fuiſſe, quàm quæſitum ſic fuerit: Quis eſt qui tetigit me, Petrus autem, & alij reſpondebant: Præceptor, turbæ te continent, & comprimunt: & tu dicis, quis eſt qui tetigit me? Id non paruum erat ſignum, & veram ipſum carnem indutum eſſe, & omnem ſuperbiam conculcare. Non enim proſequebantur, ſed vndique ipſum comprimebant: perſeuerabat autem dicens, Tetigit me aliquis: cognoui enim virtutem a me exiſſe. Quod reſponſum ruditati audientium accommodatum, facile fecit, vt mulier quoque ad confeſſionem animum induceret. Ideo ipſam non ſtatim redarguit, vt cum oſtendiſſet omnia ſe ſcire, ſponte accederet ipſa, & factum prædicaret: quod ſi prius ipſe dixiſſet: ſuſpectus videretur. Vides mulierem longè archiſynagogo præſtantiorem:

G non apprehendit, non quicquam detinuit, digitis ſolum tetigit, & ideo cum vltima veniſſet, prima curata receſſit: & ille quidem medicum ipſum ducebat ad domum, huic vero ſolus tactus ſuffecit. Nam etſi ægritudine tardabatur, fidei tamen voluntate volabat. Perpende autem quomodo ipſi rem attribuit, dicens: *Fides tua ſaluam te fecit*. Si ambitionis oſtentationisq; gratia in medium produxiſſet, vt inſani dicunt, nequaquam id adieciſſet, quo & archiſynagogum ad fidem reduxit, & non minor vtilitas corporis curatione, & voluptas mulieri præſtita eſt. Quod autem ad mulieris honorem, atque gloriam, emendationem quoque aliorum, non ad ambitionem facta ſunt: inde patet, quòd abſq; hoc ſigno non minus ipſe mirabilis eſſet futurus, cum guttarum pluuiæ copiam multitudo ſuperaret, & multo maiora hoc & poſtea fecerit. Mulier vero niſi Chriſtus factum ſuum manifeſtaſſet, tam magnis laudibus caruiſſet: ideo eam in medium produxit, factum illius prædicauit, metū eiecit (tremens enim acceſſit) confidere iuſſit, & ad reparationem ſanitatis alia quoque præbuit quietis viatica, dicens: *Vade in pace*. Veniens autem in domum principis, & videns tibicines, ac turbam tumultuantem, dixit: *Diſcedite, non eſt enim mortua puella, ſed dormit*. Amara hinc archiſynagogo facta eſt coniectura, tibiæ nanque cæteraq; inſtrumenta huiuſmodi, quoniā mortua erat puella, ad concitandum fletum adhibita fuerunt. Quid autem Chriſtus? Cæteros quidem homines eiecit, parentes autem puellę dimiſit, vt teſtimoniū præberent, à Chriſto non ab alio ſuſcitatam fuiſſe: quamuis antequam ſurrexiſſet verbo illam ſanaſſet, dicendo: Non eſt mortua, ſed dormit. Et veluti antequam Mat. 6.
fluctus maris ſedaſſet, diſcipulos ipſos in- d
crepauit, pariter quoq; in hoc loco turbationem mentis eorum, quæ aderant adiecit, oſtendens quaſi a ſomno facile ſibi eſſe mortuos excitare. Id alibi quoq; fecit, dicens: Lazarus amicus noſter dormit. His etiam docet non eſſe timendam mortem, cum ad conditionem ſomni iam re- Ioā.11.
dacta ſit. Deinde quoniam ipſe quoq; mo b
riturus erat, aliorum morte, ac reſurrectione faciebat, vt diſcipuli confiderent, ac æquiſſimo animo mortem ipſius ferrent, cuius aduentus mors in ſomni conditionem deueniſſet. Deridebant autem ipſum: ipſe vero etſi viderat, nullam eos de verbis ſuis fidem facere, nihilominus non moleſtè ferebat, ac increpauit deridentes, vt tam deriſio, qua tibiæ, atq; luctus mirabili teſtantia nouitati in manus illud efferrent. Nam quoniam ſolent homines facta, præteritaque ſigna non credere, ſuis ipſorum verbis & riſu eos præoccupat: quod & in Lazaro & in Moſe ſimiliter factum eſt. Dixit enim: Quid eſt quod in manu tua eſt, vt cū Exo.4.a
vidiſſet ſerpētē ex virga factum, nulla oblitione teneretur virgam prius fuiſſe, ſed vocis propriæ memoriam habens, vehementer miraretur. In Lazaro quoq; interrogauit vbi eum poſuerunt: vt qui dixerūt, Veni & vide: & quòd ſętet, qm̄ quatriduanus Ioā.11.
eſt: nullo pacto negare poſſent mortuum, e
ab eo excitatum fuiſſe. Cum ergo inſtrumenta fletus, & turbas vidiſſet, eiecit oēs, & in præſentia parētum ſignum operatus eſt, non aliam in corpus introducendo animam, ſed eādem ipſam animā ita facile reducēdo, vt quaſi à ſomno excitaſſe videret: manu autē ipſam accepit, vt viſo ipſo certiores

tiores fierent, qui cernebant a morte ipſam, quaſi a ſomno excitatam: & pater quidem dicebat, manum impone. Ipſe vero maius quid fecit. Non enim imponit manum, neq; orat, ſed omnia ſibi parere oſtēdens, non ſuſcitauit ſolum, ſed ne phantaſma ſuſcitatio videretur, cibum iubet da

K re puellæ: nec dedit ipſe, ſed alij: ſic etiā in Lazaro fecit. Soluite (dixit) eum, & dimitti te abire. Deinde menſæ ſuæ participem accepit: vtrunq; certe ſimul comprobare ſolebat, mortem atque reſurrectionem verā fuiſſe exquiſitiſſime vndiq; confirmās. Tu vero non reſurrectionem ſolum puellę mirari velis, verumetiam, quia parētibus præcepit nulli dicere, qua ex re diſcere potes, ac firmiter credere, nihil vnquam ab illo ambitioſe, aut cupiditate gloriæ factum fuiſſe. Simul etiam conſidera, flentes atq; plorantes, quaſi tam magna videre miracula indignos, omnes eiectos fuiſſe: nec velis tu cum lugentibus exire, ſed cum Petro, Ioanne, & Iacobo vna remaneas. Nā ſi tunc eos, qui flebant eiecit, qñ non erat ita planum, quaſi in ſomnum iam mortē eſſe redactam: quid nunc faciet, cum id luce ipſa iam clarius ſit? Sed non ſuſcitauit filiam tuam nunc: ſed ſuſcitabit omnino longe maiori cum gloria. Puella nanque illa mortua rurſus fuit: tua vero poſteaquā reſurrexit, nunq̄ in poſterum mortem videbit. Nemo ergo defunctos ploret, nemo lugeat, nemo mortem Chriſti qua mors ſuperata eſt, calumnietur. Quid fruſtra fles, ſi mortem in ſomnum redactam eſſe cre-

L dis? Quid te cædis, & luges? Gentes id faciunt, qui non credunt: ſi autem fidelis pariter atq; infidelis hac in re peccat, quid reſpondebit? quō veniam petere audebit, præſertim longis temporibus poſtea, cum iā nemo Chriſtianus de reſurrectiōe ambigat? Tu vero ſeduliæ ſtudes delictum hoc caſu amplificare, & incitatrices fletus mulieres conuocas, quarum flebili cantu in-
2.Co.6. cendatur, atq; inflammetur vehementius
c ægritudo tua, nec Paulo dicenti auſcultas, quæ conſonantia eſt Chriſto ab Belial, vel quæ proportio fideli cum infideli? Cumq; gentiles, qui nihil de reſurrectione acceperunt, conſolandi rationes inueniant, magno animo dicentes: nec. n. facere poteris, vt quod factum ſit non eſſe factum videatur: nec lugendo chariſſima pignora excitabis: tu, qui ſublimioris philoſophię præcepta quotidie audis, nō erubeſcis grauius illis in tuo caſu exagitari? Non. n. dicitur tibi ſortiter feras: non potes facta infecta facere, ſed æquo animo feras. Dormit. n. puella tua, non eſt mortua: quieſcit, non eſt perdita: reſurget, ac æterna in poſterū, atque immortali vita viuet. Non audis ꝓphetam dicentem: Cōuertere anima mea Pſ.114.
in requiem tuam, quoniam dominus be- b
nefecit tibi? Beneficium deus hanc rem vo M
cat, & tu ploras? Et quid nam faceres, ſi hoſtis, ſi inuidus, ſi inimicus eſſes defuncti: Nam ſi quempiam flere oportet, atq; lugere, diabolum certe oportet. Ille igitur pectus pugnis cædat, ille grauiter ferat, quoniam ad immortalitatem mortui tendūt: illum hi clamores, & fletus decent, non te qui ad requiem proficiſceris: & certe harū turbationum omnium tranquillus quidā portus in morte eſt. Examina quot quantaq; mala ſunt in hac vita, tecum ipſe recenſe quoties præſentibus rebus maledixiſti, cum ſemper in peius, & videris, & videas omnia ruere: quanuis, & ab initio nō patua pœna huic vitæ ſit attributa. In do- Ge.3.e
loribus, inquit, paries filios: & in ſudore Ibid.d
vultus tui comedes panem tuum: &, in Io.16.g
mundo tribulationem habebis. Nihil au- Eſa.33.
tem hmōi de futuris rebus ſcribitur, qui- d
nimmo totum oppoſitum. Effugit, inquit, Mar.8.
dolor, triſtitia, gemitus, & rurſum: Ab O- b
riente atq; Occidente venient, & recumbent in ſinu Abrahæ, Iſaac, & Iacob, & ali Eze.40.
bi thalamus ſunt, quæ illic ſunt, ſpiritalis, inextinguibiles fulgidæq; lucernæ, cœleſtis vita. Cur ergo defunctū exagitas? Cur committis, vt timeant mortem alij, atque formident? Cur cauſam prębes, vt nonnulli deum incuſare audeant, quòd mala nobis tēra inuexit? Immo vero cur poſt mor- A
tem tuorum pauperes cōuocas? Cur præſbyteros, vt pro eo velint orare, obſecras? Non ignoro te reſponſurum, vt defunctus requiem adipiſcatur, vt propitium iudicē inueniat, his ergo de rebus flendum atque vlulandum arbitraris? nonne vides quàm maxime tibi ipſe repugnas? Nam cum illū abiſſe in prata florentia putes, ingentes tamen aduerſus teipſum fluctus ſuſcitas tēpeſtatis. Sed quid faciam, inquies? talis q̄dam res natura parentum eſt. Non eſt naturæ iſta culpa, non eſt rei ipſius: ſed nos, qui omnia huc atq; illuc impellimus, molles nimium atq; deiectos noſtros animos effici-

Universidad de Deusto
Biblioteca

efficimus, & diuinam nostram perdimus nobilitatem, & simul infideles facimus diuiniores. Quomodo.n.de immortalitate animæ secum disputabimus? qua ratione resurrecturos nos illis persuadebimus, cum longe magis q̃ illi mortem formidemus? Multi.n. apud eos cum nihil de immortalitate animæ crederent, nihilominus mortuis filijs, vt inanem quandam gloriam cõsequerentur, corona ornati, & candidam induti vestem, in publicum prodierunt: oro, vt futura illa quidem, & vera gloria
B moueat, vt effœminatos hos, eneruosque mores contemnere velis. Sed hæredẽ non habeo, inquies, nec quem rerum mearum successorem constituam. Ego vero te libenter interrogarem, tuarumne rerum, an cœlorum malis filios tuos esse hæredes, & vtrum magis desideres caduca hæc, & corruptibilia possideri ab illis, quæ tamẽ post omnino essent relicturi, an stabilia illa, & æterna non habes hæredes filios, sed habet ipsos pro te deus: non hæredes facti fratrũ suorum, sed facti sunt Christi cohæredes. Sed cui pretiosas, inquies, vestes nostras, cui magnificas ædes, cui seruos, cui agros relinquemus? Illis ipsis profecto, & multo tutius quàm si viuerent: nihil enim prohibet. Nam si multæ barbaræ gentes vna cũ defunctis res eorum cremare solent, quanto æquius defuncto tu filio tua tradere potes: non vt in cinerem redigantur, sed vt glorioſum magis illum reddant? Putas eum maculis inquinatum abisse, da sibi sua, vt illis se a maculis detergat: putas in iustitia ipsum decessisse, præbe sibi tua ad mercedis, & retributionis adiectionem. Sed videre, inquies ipsum cupio. Certe igitur viues, ne dubita cito te ad ipsum
C profecturum: illud etiam tecum versa, quoniam si hac oratione nequaquam tibi persuadebimus, natura ipsa temporis tibi persuadebit. Nam multitudine dierũ absque aliqua mercede consolaberis, quòd si statim in tuorum morte philosophari volueris, duas res maximas consequeris. Nã & interea tranquilliori animo viues, & a diuina retributione fulgentissimam habebis coronam. Omnes enim cæteras virtutes excelsum animi robur, quo calamitates & ærumnas minui facimus, meo quidem iudicio superat. Tu autem tecum ipse continue cogita, filium dei ipsum quoque obijsse: sed ille quidem propter te, tu vero tuipsius causa, & illum dixisse quidẽ scribitur: Transeat a me calix iste: & triſti Mar. 26
tia, agoniaq; affectus, noluit tamen mortẽ d. & Lu
non amittere, sed pluribus maioribusque cæ. 22. c
doloribus corporis vexatus, quàm tragœdi
oẽs scribere possent, expirauit. Non enim
simpliciter mortuus est, sed turpissimum
atq; acerbissimum genus mortis sustinuit
& antequam moreretur, flagellis atq; con
tumelijs cæsus, propter te omnia perpessus
est, vt ad ferẽda omnia suo exemplo te in
stitueret: quin & mortuus corpus reliquit
ac rursus ipsum cum maiori gloria suscepit, vt & tu certam resurrectionis spem retineas. Si hæc igitur non putas fabulam
esse, noli plorare: si hæc vera credis, noli D
flere: sin vero ploras, & fles, qua ratione
infideli persuadebis, quòd hæc credas? Sed
intolerabilis tibi casus tuus videtur. Propterea ergo defuncti gratia plorandũ non
est, quoniam a multis huiusmodi casibus
liberatus est. Noli ergo facere, vt inuidere
videatis: nam qui mortem sibi optat quoniam ante tempus aliquis suorum ereptus
est, ploratq; propter illum, quia non viuit,
vt multa huiusmodi subeat, inuidere magis quàm amare illum videtur. Noli ergo
cogitare, q̃ nõ redibit vnquã domum tuã
filius, sed quia & tu paulò post ad ipsum
gradieris: noli cogitare illum huc postea
minime reuersurum, sed quia hæc, quæ videmus, omnia cum sint caduca, & instabilia, nunq̃ eadẽ permanent: omnia.n. transfigurabuntur, & cœlum, & terra, & maria,
& tunc suscipies filios tuos maiori cum
gloria. Quòd si in peccato mortui sunt, finem tamen peccandi habuerunt. Nam si
pœnitentiam essent acturi, deus cui oĩa patent, non antequam eam egissent, ipsos rapuisset: sin vero iusti decesserunt, euaserũt
iam a periculis, & tuti suprema beatitudinem possident. His rebus omnibus planum factum est, non esse amoris has lachrymas, sed turbationis, & animi parum
sapiẽtis. Nam si defunctum diligeres, gau- E
deres profecto, exultaresq̃: quia fluctus p̃sentis vitæ pernauigauit. Quid.n. mirabile, aut nouum, atq; inauditum factum est? an non eadem ipsa quotidie reuolui videmus? diem nox, noctem dies: hyemem æstas, æstatẽ hyems modo præcedit, modo
sequitur, nec plus quicquã est: & hæc quidem eadẽ semper: mala vero alia atq; alia
indies, q̃ filium tuũ hr̃e quotidie, & tecũ
esse

esse velles omni verbo subiectum, omni luctui, cum tua forma dilue, ac horrore vitam
miserè agere, & alia quidem mala iam
subeuntem, alia vero timentem ne subeat.
Non enim poteris vnquam dicere, quòd
potuisset longum istius vitæ pelagus absq;
dolore, mœstitia, cura, nauigare: ad hæc etiam illius tibi rationis memoria veniat,
non immortalem te genuisse: sed si nunc
diem suum non obijsset, paulò post certè
ad hoc ipsum peruenisset. Sed non saturasti te amore illius. Sed ibi omnino perfruere
ris. At vellem, inquies, hic quoq; ipsum videre. Et quid prohibet? licet tibi eum certè hic quoque videre, si sapis. Certa enim
spes futurorum, & iucundior visu, & cla- F
rior est. Tu vero si ad imperandum, regnãdumq; hoc caduco, mortaliq; regno filius
tuus abijsset, nolles eum inde redire, vt ipsum videres: nunc vero cum ad meliora,
maioraq; regna processerit, parui temporis absentiam ferre non poteris, præsertim
cum loco illius coniugem habeas. Sed nõ
est mihi coniux, inquies. Habes patrem or
phanorum, & viduarum iudicem in consolatorem. Audi Paulũ talem viduitatem
extollentem, atque dicentem: Quæ autem
verè vidua est, ac solitaria, speravit in do- 1. Ti. 5.
mino: præstantior enim hæc videbitur, cũ a
maiori patientia fulgeat. Noli ergo plorare, aut dolere ea de re, qua tibi corona præparatur, pro qua tibi merces debetur: reddidisti.n. depositum, quod tibi creditũ erat,
non sis ergo solicita, si vides in inuiolabili ærario thesaurum tuum esse depositum.
Quod si etiam tam præsentis vitæ, quam
futuræ conditionem intellexeris: & hanc
quidem aranearum esse telam, atq; vmbrã
illam verò immobilem, ac æternam esse
firmiter crediderit non indigebis vlla alia
ratione. Nunc.n. filius tuus ab omni mutatione rerum ereptus est: si vero hic esset,
probusne, an reprobus futurus esset, in ambiguo versaretur. Nonne vides quotidie
multos a parentibus abdicari, multos tamen, licet abdicatis longe peiores fiunt, coactis parentibus nihilominus detineri? Hęc
G igitur nobiscum cogitantes, sublimiori vtamur philosophia. Nam hoc modo, & defunctis gratiores erimus, & in hac vita non paruas laudes consequemur, & a deo
ipso magna præmia, magnasque retributiones suscipiemus, futurorum scilicet bonorum firmam stabilemq; possessionem,
gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xxxiii. ex cap. ix.

ET transeunte inde Iesu, secuti sunt eum duo cæci, clamantes, & dicentes: Miserere nostri fili Dauid. Et cum uenisset in domum, accesserunt ad eum cæci, et dixit eis Iesus Creditis quia hoc possum facere uobis? Dicunt ei, Vtique domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens: Secundum fidem uestram fiat uobis. Et aperti sunt oculi eorum. Quam ob rem clamantes
sequi permittit? docet rursus ambitionem
esse fugiendam, & inanem hanc gloriam
non conquirendam. Nam cum propè domum esset, distulit curationem eorum, vt
occultius eos ibi curaret, ac ideo nulli etiã
hac de re quicquam dicere præcepit: non
paruo autem dedecori cæci Iudæis sunt,
quoniam etutis oculis nihil videntes, auditu solum crediderũt, cum illi signa oculis cernentes, & optimum visus secum habentes testimonium, contra quam cæci & H
dicant, & faciant. Ego vero animi eorum
ardotem, & a clamore, & à verbis intelligo. Non.n. simpliciter accesserunt, sed cũ
magno clamore: nec aliud quicquam petebant, quam misericordiam: filium autem
Dauid appellabant, quoniam id nomen
magni erat honoris: vnde prophetæ quoque sæpius reges quos honorare, & magnos ostendere volebant, sic appellabant.
Cum vero in domum ipsos adduxisset,
ideo rursum interrogauit, quoniã sæpius
nequis ambitione ad miraculorum actionem sponte ipsum accurrere putaret, rogatus curabat. Præterea nequis obijcere q̃at,
si misericordia sola saluos faciebat, cur omnes saluos non fecit, habet.n. profecto ipsa misericordiã quãdam rationem: q̃n in
eorum fide qui saluantur, radices agere solet: nec his de causis tantummodo fidẽ ab
eis petit, verumetiam q̃n filium Dauid eũ
appellabant, ad altius, atq; sublimius reducere volens, vt dignam de ipso existimationem, rectumq; iudicium facerent, interrogauit: *Creditis quia possum hæc facere?*
Nõ dixit certe, q̃n possum peibus id a patre meo impetrare, sed q̃n possum hoc facere. Quid aũt illi? *Vtiq; domine.* Non filiũ I
iam Dauid appellãt, sed ad sublimiora volantes, dñm ipsum tã magnæ stãtis attributione profitentur. Et tunc demũ manũ
imposuit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

impoſuit', dicens: *Secundum fidem veſtram fiant vobis.* quod fecit, vt & fidem eorum firmiorem redderet, ac ſimul oſtēderet, nonnullam ad ſalutem ſuos ipſos quoque partem contuliſſe: id ſemper penè faciebat, cum antequam corpora curaret animæ fidem manifeſtare ſtuderet. Qua ex re non ſolum ipſos, qui ſalutem acceperant, præſtantiores reddebat, verumetiam cæteros eorum exemplo conficiebat, ſic antequam paralytici corpus diſſolutum conſolidaſſet animum eius excitauit, dicens: Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua. Puellā vero cum a morte excitaſſet, per cibum quem ſibi afferri iuſſit, a quo eſſet ſuſcitata, inſtruxit, eodemque modo Centurionis fidei totum attribuit, nec diſcipulos a furore maris ante liberauit, quàm de patua eorum fide queſtus fuiſſet: pariter etiā hic, quanquam vel antequam ipſe quicquam proferret, mentes eorum non ignorauit, nihilominus tamen ad gloriam aperuit: deinde poſtquam curauit, nulli eos dicere iuſſit, nec ſimpliciter, ſed magna cum vehementia iuſſit: acriter enim ipſis infremuit dicens: *Cauete nequis reſciat. Illi autem euntes, diffamauerunt eum in tota terra illa.* Non potuerunt tamen illi adeo eſſe ingrati, vt conticerent, ſed tantæ rei prædicatores, ac euangeliſtæ facti, quod celare iubebantur, magna voce reclamabant: nec repugnat hoc illi quod alibi dictum eſſe non ſumus neſcij: Vade, & enarra gloriam dei: quinimmo inter ſe, mea quidem ſentētia, ſum mopere conueniunt. His enim nos monet, vt quæ laudi ſunt, non modo ipſi taceamus, verumetiam alijs prædicare non permittamus. Quæ vero ad gloriam dei pertinent, ea nec ipſi prætereamus ſilētio, ſed & alios, vt efferant exhortemur. *Ipſis autem egreſſis, ecce attulerunt ei hominem mutum dæmonium habētem.* Non enim naturali curſu ægrotatio, ſed dæmonis inſidijs illi accidit. Quapropter ipſe per ſe venire, oratéque Ieſum non potuit, ligataque lingua ſibi vna cum anima vi dæmonis abalijs affertur, quas ob res, nec fidem eorum efflagitauit, ſed illico laborantem curauit. [Eiecto enim dæmone, ait, locutus eſt mutus, turbæ autem admiratæ ſunt dicentes: Nunquam apparuit ſic in Iſrael.] Qua ex re maximum dolorem Phariſæi contrahebant, quòd cunctis ſimul non præſentibus ſolum, ac viuis, verumetiam defunctis, ac priſcis ipſum anteponebant: quod ſ. non quia curabat, ſed quia quamprimum volebat, innumeros atque arte hominum incurabiles facillime curabat. Et vulgus quidem ita dicebat, Phariſæi vero contra non mō calumnijs obfuſcare fulgorē ſignorū conantur, ſed ipſum ipſis oppugnare non erubeſcunt, ita perniciōſum malum, ac ſibiipſi contrarium, atque repugnans inuidia. Quid enim dicunt? [In principe dæmoniorum eijcit dæmones, Quid dementius hoc dici, aut excogitari poſſet? Nam vt progrediens aſſerit, impoſſibile eſt a dęmone dæmonia eijci. Solent enim dæmones iuuare, confirmareq; ſuos, non debilitare, aut deſtruere. Præterea ipſe non dæmonia eiecit tantum verumetiam leproſos mundauit, mortuosque dormientes excitauit, marisque fluctus fræno compeſcuit, peccata hominum poteſtate propria dimittit, æternam immortalitatis beatitudinem prædicauit, ac denique ad patrem conuerſos adduxit: quæ omnia nec vellent, nec poſſent dæmones facere. Ad idola enim vt opera manuum dæmones hominem adducunt, a deo abducunt, nullam fuiſſe futuram vitam, omnibus perſuadere conātur: præterea dęmones ſi contumeliaueris, quā ab ipſis ſperabis veniam, qui vel cultorib. ſui exitio ſunt? Chriſtum autem videmus his alijsque contumelijs, & iniurijs affectum, non modo vltum non fuiſſe, ſed nec commotum quidem, quippe qui etiā poſt hæc maledicta, vrbes, & villas Iudææ circumiret, vt ſcribitur, prædicans in ſynagogis euangelium regni cœlorum, & curans omnem morbum omnemq; languorem: qua quidem manſuetudine animi accuſationes illorum facile refellebantur. Nam ſignorum continua ſerie confirmationem prius hominum de ſe exiſtimantium reddere volebat, deinde rationibus quoque ipſos redarguere. Circumibat ergo vrbes, & vniuerſam Iudææ regionem, docens in ſynagogis: vt nos diſcamus non maledictis maledicta, ſed beneficijs atque meritis eſſe referenda: & certe qui non gratia hominum, ſed propter deum bene de conſeruis ſuis meteri ſtudet, etſi maleficia pro beneficijs referantur, minime tamen ſolitam benignitatem omittet: non enim latet eū, maiorem ſibi propter hoc mercedem eſſe repoſitam. Qui vero maledictis atque iniurijs laceſſitus, benefaciendi ſtudium neglexerit,

Supra.a Mar. 5. b. & Lu cæ.8. f

Mat. 8. b. & Lu cæ.7.b

K

Luc. 8.f

L

M

Mat.13 g. & Lu cæ.4.c

glexerit, is non propter deum, ſed vt ab hominibus laudetur, beneficus fuit in proximum: quapropter Chriſtus, vt luce clarius videremus, ſola ipſum benignitate atque miſericordia illa omnia feciſſe, non expectabat ſemper ægrotos afferri, ſed ipſe quoque ad laborantes, ac ſua ope indigentes, vltro profectus eſt, duo eis maxima beneficia conferens. Primum æterni regni euā gelium deinde omnis morbi atq; languoris repulſionem. Nullam ergo ciuitatem præteribat, nullum vicum negligebat, ſed ad omnia loca libenter accedebat: nec id ſibi ſuffecit, ſed alio quoque modo prouidere voluit. Nam cum vidiſſet turbas, miſertus eſt, quia erant vexati, & iacentes ſicut oues non habentes paſtorem: tunc dicit diſcipulis ſuis, *Meſsis quidem multa, operarii autē pauci: rogate ergo dominum meſsis, vt mittat operarios in meſſem ſuam.* Vide rurſus quàm fugiat inanem hominum gloriam, quantumq; oſtentationem contemnat: nam ne omnes ad ipſum confluat, diſcipulos emiſit, nec iſta ſolum de cauſa id fecit, ſed etiam, vt quaſi in paleſtra quadā, in Iudæa exercitati, totius orbis terrarum curam ſubire poſſent. Idcirco ingentes, ſi paruas vires eorum conlideras, laboris atque operis cauſas proponit, & quaſi teneras è nido auiculas protrahit ad volandū, vt facilius poſtea maiora capeſſant certamina: & in præſenti quidem corporum ſolummodo, poſtea vero animarum curatio nis, quæ natura prima eſt, poteſtatem ſibi elargitus eſt. Tu autem conſidere qualiter & facilem, & neceſſariam ſimul rem oſtendit. Quid.n. dicit? Meſſis quidem multa, operarij autem pauci. Non mitto, inquit, vos ad arandi ſeminandique laborem, ſed ad ſegetis iam præparatam meſſem. Idipſum Ioannes quoque alijs verbis ſcripſit: Alij nanq;, inquit, laborauerunt, & vos in laborem eorum introiſtis: his dictis ſimul ne ſibiipſis attribuerent, atque arrogarent quæ faciebant, & cum magnos labores iā præceſſiſſe oſtenderet, promptiores eos reddebat. Illud ēt perſpice, quemadmodum a miſericordia quadam, & retributione exorſus eſt: viſcera.n. expandit miſericordiæ, qm vexatos, & deiectos, quaſi oues, quæ paſtorem non habeant, turbas videbat. Quod quidem dictum, principum atque pontificum accuſationem habet, qui cum eſſent paſtores, luporum officio fungeban

A

B

Ioā. 4.c

C

D

tur: quoniam non modo non ſtudebant reducere multitudinem ad virtutem, verumetiam progreſſus ipſius ad meliora impediebant. Nam vulgus quidem admirabatur, & clamabat: *Nunquam ſic apparuit in Iſrael.* Illi vero contra. *In principe dæmoniorum dæmonia eiicit.* Sed quoſnam hic operarios vocat? duodecim certe diſcipulos. Cur igitur cum dixiſſet, *operarii autem pauci*, numero diſcipulorum alios non adiecit, ſed ipſos ſolos emiſit? aut cuius rei gratia dicebat, *Orate dominum meſsis, vt mittat operarios in meſſem ſuam*: cum neminem eis adiecerit? Quia videlicet, & ſi numero perſonarum non addiderit, virtutem tamen, ac gratiam contulit. Orate autem, inquit, dominum meſsis, hic ſignanter magnitudinem doni oſtēdit, & occultius ſe eſſe dūm meſſis patefecit: nam etſi neq; orauerint, neq; obſecrauerint quempiā: ipſe tñ continuo eos ordinauit, atq; conſecrauit, vt hinc ipſum eſſe dūm intelligerent, & verba Ioannis memoria recolligerent, nec obliuiſcerentur areæ, aut ventilabri, aut paleæ, aut tritici. Vnde clarum fit, ipſum eſſe agricolam, ipſum eſſe meſſis, & prophetarum, q ſemina meſſis iecerunt, dūm. Nā ſi ad meſſem ſuam operarios miſit, metebant aūt operarij ſegetem, q̄ prophetarū ſeminibus pullulauit: certe ſicut meſſores, ita ipſi quoque qui ſeminauerunt, operarij eius fuerunt: neq; verbis ſolum eos ad meſſis hortatus eſt myſterium, ſed multo magis, qm mirabilem eis metendi poteſtatem præſtitit. [Vocās.n. ait, duodecim apoſtolos ſuos dedit eis poteſtatem immundorum ſpirituum, vt eos eijcerēt, & curarent, omnem infirmitatem, & omnem languorem,] Arqui nondum ſpiritus erat datus: nondum .n. inquit, ſpiritus erat datus, qm̄ Ieſus nōdum erat glorificatus. Quo igitur ſpiritus eijciebant? Imperio certe ipſius, atq; poteſtate. Tu vero diligenter perpende, q̄ opportuno congruoq; tpe ipſos miſerit, & q non confeſtim incipiens: ſed poſteaquam non oīno paruo tpis ſpatio ipſum ſecuti, defunctum viderunt ab inferis rediiſſe, mare ſibi partuiſſe, dæmones extruſos, paralytici membra conſolidata, peccatorum nexus ſalutes: cum ſufficienter omnipotentiam ipſius, & verbis, & operibus percepiſſent, tunc eos mittit, non ad periculorum negocia plena, cum adhuc nullum his immineret in Iudæa periculum, niſi quod

Cap. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad verba, maledictaq; pertineret. & tamen quoq; sibi futura prædicit, vt ab initio ipsos statim confirmet, & maioris animi faciat, assidua veraciq́ue de periculis diuinatione: deniq; quoniam binas apostolorum
Mar. 6. a coniugationes, Petri atq; Ioannis nomine vocatas euangelista iam docuit, & cum illis Matthæum quoq; adiunxit, nullamq́ue adhuc aliorum fecit mentionem, necessarium hic catalogum, & numerum ipsorum, atq; nomina manifestauit: dicit. n.
E *Duodecim autem apostolorum nomina sunt hæc: Primus, Simon qui dicitur Petrus.* Erat. n. alter etiam Simon, qui Cananæus dicebatur: similiter Iudas alter Iscariotes, alter Iacobi. Iacobus etiam eodem modo alter Alphæi, alter Zebedæi. Et Marcus quidem
Mar. 3. b ex dignitate ipsos numero collocauit. Post duos. n. qui apicem apostolatus tenuerũt, Andream posuit: hic vero haud ita, sed diuersimodè: magis enim adeo Thomam, se quidem multo inferiorem, priore loco, & ante se numerauit. Sed inspiciamus a principio apostolorum catalogum. *Primus, Simon qui dicitur Petrus, & Andreas frater eius.* Non paruam laudem his attribui, cũ alterum a virtute, alterum a nobilitate morum appellauerit. *Deinde*, inquit, *Iacobus Zebedæi, & Ioannes frater eius.* Vides non ex dignitate ipsos numerari: nam mea quidem sententia, Ioannes non solum illis, qui post illum numerantur, verumetiam fratre maior erat. Adiecit deinde Philippum, atque Bartholomæum: & post eos intulit, Tomas atq; Matthæus publicanus.
Luc. 6. b c Lucas vero non sic, sed Thomæ istum anteponit. Iacobus deinde (inquit) Alphæi, quoniam erat (vt iam dixi) Iacobus Zebedæi. Lebbæum postea nominat, qui Thad
F dæus vocatus est, & Simonem Zelotem, quem & Cananæum nuncupat ad proditorem vltimo venit, non vt inimicum, atq; hostis, sed vt historiam conscribens, ita locutus est: nec dixit sceleſtus ille Iudas, sed a patria ipsum appellauit Iscariotem. Erat enim alter Iudas Lebbæus, quem Thadæum vocauerunt, quem Iacobi esse Lucas
Ibid. dicit: ab hoc igitur illum diuidens, Iudas, inquit, Iscariotes, qui & prodidit ipsum: nec pudebat ipsum ita scribere, cum nihil vnquam, nec eorum quidem, quæ vituperari posse videbantur occultarit: sed apostolorum omnium quasi vertex indoctus ille erat, ac rudis. Animaduertamus autem quo, & quos miserit. Istos, inquit, duo decim misit Iesus quos istos dicis? Piscatores. s. & publicanos. Quatuor. n. erant piscatores, duo publicani, Matthæus, & Iacobus, vnus etiam proditor. Quid igitur ipsis præcepit? *In viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: sed potius ite: ite autem magis ad oues, quæ perierunt domus Israel.* Ita ipsis aperte dicere videtur, non putetis odio mihi hos esse: nec animum meũ ab ipsis auersum esse, quia contumelias mihi ingerunt, & dæmoniacum appellant. Videtis. n. tantam me curam horum habere, vt non ad alios, sed ad G
istos vos mittam, vt & doctores, & medicis sitis: nec prius his, quam cæteris prædicare denuncio solum, sed ne viam facere incipiatis, quæ ad illos ducat iubeo, nec in ciuitatem Samaritanorum intrare, quoniã non bono in Iudæos animo erant Samaritani: & quanquam faciliores ad credendũ essent Samaritani, ad difficiliores tamen Iudæos mittit, vt quoniam tantam sui curam gereret, non ignorarent: & sic ora ipsorum obstrueret, vt ad doctrinam apostolorum præpararet, ne rursus criminari audeant, ad præputium habẽtes Christi abijsse discipulos: ac ideo iure viderentur ipsos odisse, atq; abominari. Oues autem, quæ periere ipsos appellat, non quæ fugam spõte ceperunt: vt vndiq; paratam eis veniam esse ostendendo, mentes eorum permulceret. *Euntes autem*, ait, *prædicate, dicentes: appropinquauit regnum cælorum.* Vides diuini mysterij magnitudinem, vides sublimem apostolorum dignitatem, nihil quod ad corpus, nihil quod ad hos sensus pertineat: nec similia Mosi, & prophetarum doctrinæ, sed noua quædam, atq; inaudita, qualia priores, non docuerunt, quia terrena hæc bona promittebant: sed cœlorum regnum, & totam illam beatitudinem præ- H
dicare iubentur, nec tamen hac ratione solum maiores isti, atque præstantiores sunt, verumetiam, quia confestim obtemperarunt. Non enim recusant, quemadmodum nonnulli veteres: sed pericula quoque ipsa, & bella, cæterasq́ue intolerabiles afflictiones audiendo, singulari obedientia iussa capessunt, gaudentes, quòd regni cœlorum, facti essent prædicatores. Sed cur miraris, quispiam obijciat, si non ad durum, atque arduum aliquid, sed ad prædicandum missi,

continuo

continuo paruerunt? Quid dicis, non ad ardua missos ipsos fuisse? Non audis carceres, non vincula, non intestina bella, non inimicitias omnium hoĩum, quæ omnia paulò post subituros esse prædixit? Nam alijs quidem prædicatores, & mille bonorum artifices constituit ipsis aũt afflictiones corporis multitudine ferè infinitas magnitudine intolerabiles, prænunciauit. Deinde vt fide dignos prædicatores regni efficeret. *Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, dæmones eiicite: gratis accepistis, gratis date.* Considera qualitet non minorem curam habet, vt mores eorum in melius reducat, quàm vt signorũ præbeat potestatem. Nam vt ostendat absq; nobili
I tate morum nihil signa valere, vtq́ue nullum fastum animi, atq; tumorem incideret, gratis accepistis, inquit. Deinde ne cupiditate pecuniarum mouerentur: intulit, gratis date. Nam ne quasi sua ipsorum potestate miracula facientes inde superbirent: gratis, dixit, accepistis: sic alijs quoq; hæc beneficia, quorum nullum potest condignum pretiũ inueniri, gratis date. Post hæc cum radicem malorum omnium voluerit euellere, vitiorum fundamentum diruere: *Non possideatis aurum, neq; argentum,* dixit, *neque pecunias in zonis uestris, nõ peram in via, nec duas tunicas, neque calceamenta, neque uirgam.* Non dixit, non accipiatis vobiscum, sed non possideatis: vt si & aliunde sumere possent, recusarent tamen, ac pernicioſam, hanc ægritudinem fugerent. Quo quidem recepto, multa profecto præparantur, atq; comparantur. Primum nulla de discipulis potest esse suspitio, deinde ab omni seculari cura sic ipsos liberos reddit, vt prædicationi solum vacare possint: ad hæc immensam eius potentiam ipsis patefacit, quod & postea commemorauit, dicens: Nunquid vobis tunc aliquid defuit, qñ vos nudos, & absq; calceis misi? Illud ẽt consideratione dignũ est, quod nõ
K incipiens statim dixit. Non possideatis aurum neq; argentum: sed cum prius mundandi leprosos, eijciendi dæmonia potestatem eis dederit, tunc intulit: Non possideatis: gratis accepistis, gratis date. Sic rebus ipsis docuit vtilia simul, & honesta, & facilia facta eis præcipere. Sed, inquies, cætera quidem non absq; ratione certa dicta esse. Quid aũt, vt peram non habeant in viam, nec duas tunicas, nec virgã, nec calceos, qua nam de causa eis iniunxit? Exactissime certe sublimioris vitæ fundamenta voluit iacere: sic & in superioribus nullam de crastino die curã ipsos habere hortatur. Nam cum ad vniuersi terrarum orbis magisterium ipsos missurus esset, non iniuria ad angelicam, vt ita dixerim, disciplinam ex humana vita traducit, ab omni cura rerum secularium liberos reddens, vt vni rei, prædicationi videlicet euangelij, solummodo vacarent: immo vero ẽt ab ea solicitudine, atque cura eos liberauit, cum
Infra. c dixerit: Ne soliciti sitis qualiter, vel quid loquamini: ita quod videbatur horroris, laborisq; plenum, facile sibi atq; procliue fecit. Nulla enim res tranquillitatem animi magis gaudiumq́; solet efficere, quàm si oẽm solicitam curam, & lãguorem animi deposueris, præsertim cum sine studio atq; opa tua, ope ac auxilio, deus qui tibi adsit in omnibus, a nemine possit superari. Sed L
ne vniuersis cogitationibus exagitarẽtur, secum ipsi dicentes: vnde igitur, quæ ad vitam necessaria sunt, consequemur, non adduxit in medium, quod alias eis dixerat, inspicite volucres cœli. Nondum. n. poterant re ipsa hoc præceptum præstare, sed multo fortius est illud, quod adiecit dicẽs, *Dignus est enim operarius cibo suo.* Vnde perspicuum fit, a discipulis esse alendos, ne autem ipsi aduersus eos quos docebant, quasi oĩa præbentes, & nihil viciſlim accipientes, insurgerẽt, aut illi, qui audirent, quasi neglecti atq; spreti decederent, ac ne eos pudeat, qui quasi mendicando viuere ipsos volebat, operarios vocauit: & quod eis dabatur, mercedem appellauit, vt rem debitam dari sibi ostenderet. Nam etsi verbis solum operari videbantur, res tñ erat non parui laboris, & beneficia collata non parua. Quare quod apostolis dabatur, nõ gratis offerebatur: sed ad retributionem beneficiorum reddebatur. Dignus est. n. operarius cibi suo: non quia tanti solummodo labores illi apostolici fuerũt: nequaquam enim hoc cogitandum est, sed ne apostoli plus aliquid quęrant, & qui sibi necessaria ministrabant, nulla iactatione liberalitatis tumerent, si debitũ persoluebant. *In quamcunq; autem ciuitatem, uel castellum introieritis, exquirite quis dignus in ipsa est: & illic manete donec exeritis.* Hic quoniam dignos esse dixit operarios cibo suo: ne opinarẽtur, omnium domos hoc verbo sibi patere, M

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed magnam quoq; in hoc moderationem scirent esse habeudam: hoc adiecit, quod & laudi esse poterat, & ad necessariorum præparationem conferebat: nam si dignũ inuenirent, dedisset certe illi cibaria non inuitus præsertim cũ nihil vltra necessaria peterent. Non aũt solum dignos q̃rendos iubet, verumetiã ne de domo in domum transeant, vt neq; qui suscepit, turbaretur, nec ipsi aut leues, aut ventri dediti viderẽtur: quod signanter expressit cum dicat. *Ibi manete donec exieritis*. Quod clarius ab
Mar. 6. b. & Luc. 10. a b alijs euangelistis discere possumus. Perspicis qualiter iam ipsos grauiores maturioresq; reddidit: & eos qui suscepturi erant diligentiores, com ostenderit magnã hinc illos vtilitatem, magnamq; gloriam consecuturos. Deinde idipsum rursus confirmare volẽs, dixit: [Intrantes autem in domũ: salutate eam, dicentes: pax huic domui. Et si quidem domus fuerit digna, veniet pax vestra super ipsam: si autem non fuerit digna, pax vestra ad vos reuertetur.] Vides q̃ vsque ad minima non recusat descendere,
A nec iniuria: athletas eos pietatis, & prædicatores veritatis ad vniuersum orbem erat missurus, ac ideo ẽt vt moderatiores, simul & iucundiores eos faceret, adiecit: [Quicunq; non receperit vos, neq; audierit sermones vestros, exeũntes domum, vel ciuitatem illam, excutite puluerẽ de pedibus vestris. Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum, & Gomorrhæ in die iudicij, q̃ ciuitati illi.] Nolite, inquit, cogitare q̃m doctores estis idcirco expectandũ vobis esse, donec illic salutatio ab illis vobis afferatur, sed præcedite vos honore primiq; salutare. Volens aũt ostendere non esse salutationem hãc nudam, atq; inanẽ, sed benedictionis vires retinere. Si erit, inquit, digna domus, veniet super ipsam: sin vero superba atq; contumeliosa, primum quidem pace vestra non perfruetur, deinde nõ minori supplicio punietur, q̃ Sodoma. Sed quid ad vos, inquient, supplia eorum, cum domos dignorũ habeatis? Quid aũt sibi vult, cum dicit: Excutite puluerem, pedum vestrorum? certe vt ostendãt nihil penitus ab illis habuisse, vel vt testimonium perhibeant longe itineris, quo ad eos peruenerunt. Tu vero considera nondum ip-
B sis oĩa esse donata, non. n. præscientiam ipsis adhuc largitus est, vt prospicere possent quis dignus, quisq; indignus sit, sed inuestigãdi cura, & periculo rerum id intelligẽdum commisit: ita ipse apud publicanum mansit, q̃m dignum se per pœnitentiam Mat. 9. a
præbuit publicanus. Sed illud non prætermittendum, quod cum oĩbus eos priuasse videatur, cuncta concessit. Permisit. n. vt in eorum domos intrarent, qui disciplinã suam susciperent, vt ibi diutius manerent: hoc pacto, & ab omni apostolos cura liberat, & cæteris persuadebat, propter salutẽ eorum a se missos apostolos fuisse. Persuadebat autem facile, vel quoniã nihil plus, quàm necessaria doctores, & medici petebant: vel quoniam non ad omnes simplicier, & sine inquisitione intrroibant: ita nõ signis solum, sed multo magis propria illorum virtute fieri claros apostolos volebat. Nam nihil ita sublimitatem philosophiæ ostendit, quemadmodum si nihil superfluum possideas, & magnitudine animi nulla re indigeas, quam etiam illi, qui falso appellati apostoli fuerant, non ignorant: idcirco Paulus quoque dicebat, vt in eo quo gloriantur, inueniantur sicut, & nos. Quòd si alienas regiones petentibus,
C & ad ignotos proficiscentibus nihil plus quærendum sit, quàm quotidianus cibus: quanto minora quærenda sunt ab his, qui domi suæ morantur? Hæc (quæso) non audiamus solum, sed diligenter etiam imitemur. Non enim solis Apostolis dicta sunt, sed omuibus, qui cum sanctis connumerari volunt. Faciamus ergo nos dignos a quibus apostoli suscipiantur. Ex animo enim & bona susciepientium voluntate pax ista in domum venit, & ex mala rursus euolat: non enim docentium præsentia solũ, sed dignitate susciptiũm id fieri scimus. Nolite ergo paruam putare iacturam, si quis hanc pacem amiserit, quam propheta quoq; pronunciabat, dicens: Quam pulchri sunt pedes euangelizantium pacem, Esa. 52.
cuius pacis dignitatem atq; præstantiam explicans, intulit: Euangelizãtium bona: cuius etiam Christus magnitudinem atq; sublimitatem ostendens, dicit: Pacem dimitto vobis, pacem meam do vobis. Quare omnia nobis facienda sunt, vt ea pace, Io. 14. d
& domi, & in ecclesia potiamur. Nam & in ecclesia præsul pacem præstat, & hoc illius figura est, & oportet omni studio ipsum ante mensam libenter recipere. Nam si turpe est mensæ communionem non offerre, quanto turpius hic faciet, qui pacem

eem offerentem depellet? Causa tui præ-
D byter sedet, causa tui rectus stat doctor, laboribus, & afflictione affectus. Qua igitur te excusabis ratione, si ne ad audiendum quidem paratum animum ei præbueris? Communis certe domus ecclesia omnium est, quam vos priores, nos ad illorum figuram posteriores, intramus: atq; ideo communiter omnibus confestim cum intraue rimus, pacem secundum illam legem offe rimus. Nemo ergo desidia veniendi studio supersedeat, nemo secularibus suspensum animum rebus habeat, cum iam ad prædi candum sacerdotes intrauerint: non enim parua imminet punitio. Vnde ipse optarẽ millies domi nostræ cõtemptus esse, quàm in hoc loco prædicans, semel tantummodo non auditus: tanto certe mihi hoc quã illud molestius esse videtur, quãto hæc domus quàm vestra excellentior est. Nam hic magnę nobis sunt possessiones, hic omnis spes nostra sita est, omnia quæ hic sunt, sublimia certe sunt atq; fulgentia: hæc mensa pretiosior multo est atque iucundior, quam tua: hæc lucerna magna, fidei oleo hic perunctι, a morbo liberati sunt. Arca etiam hæc melior quàm tua est, magisque necessaria: non enim pretiosas vestes, sed
E misericordiam incluſam continet, qua qui priuantur, culpa sua priuantur. Hic & lectulus est valde tuo præstantior: diuinarũ enim scripturarum lectio omni magnifico lecto suauior est: & certe bene nobiscum ageretur, si nullam aliam domum præter hanc possideremus: quod dictum ne grauevobis videatur, recte dictum tria millia hominum, & quinque millia illi testantur, qui domum vnam, & mensam vnam, & animam vnam habuerũt. Totius enim
Act. 4. f multitudinis credentium, inquit, vnum cor erat, & anima vna. Verum, quoniam nimium lõge a virtute illorum absumus, & dissipati per proprias domus sumus, saltem quando huc conueniemus, omni studio faciamus. Nam & si in alijs rebus pauperes, & inopes nos sumus, nihilominus cum huc ad vos intramus, cum charitate nos, oro, suscipiatis, cumq; pax vobis dicimus: & spiritui tuo, non voce solum, sed animo quoq; respondeatis, non ore magis q̃ mente id proferentes. Quòd si quidẽ spiritui tuo pax hic respondeas: cum vero exieris impugnas, despicis, maledicis, mille opprobrijs laceras, qualisnam hæc pax est? Sed ego quidem etiam si centies mihi coram maledixeris, toto studio tibi mente syncera, & animo integro pacem præbeo, nihil vnquam de te maledicens, aut cogi F
tans: habeo enim viscera paterna, & si aliquando increpauero, cura tui permotus id facio. Tu autem occulte mordes, & cum me in hac dominica domo mente non recipis, vehementer timeo ne rursus maiorẽ mihi mœrorem inferas: non quia contumeliatus, nec quia ex animo me eiecisti, sed quoniam ita pacem repulisti, vt acerrima illa tibi attraxeris supplicia. Nam & si ipse puluerem aduersus te non excutiam, etiamsi non auertam animum meum abs te, permanent tamen immota, quæ tibi Christus minatus est: ita ego quidem crebro pax vobis dicam, neque vnquam id dicens finem faciã. Si vero vos contemptui, & contumeliæ me habebitis, neq; sic puluerem in vos excutiam: non quia nolim auscultare, obtemperareq; domino, sed qa charitate vestri vehementius ardeo. Nam nihil prorsus aliud vestri effeci causa, neq; longam peregrinationem accepi, nec in illo habitu ita veni, vt nihil prorsus habeꝛẽ. Quapropter nosipsos prius accusemus, nec sine calceis, nec absque secunda tunica veni, ac ideo forsan vos quoque negligentiores facti estis. Veruntamen non est
G id satis ad vestram excusationem: sed quãuis iudicium nobis maius ipsi præparauimus, nulla tamen hinc vobis venia concedetur. Domus priscis temporibus ecclesiæ erant, nunc ipsa etiam ecclesia in domum redacta est. Nihil autem in priuata domo carnale loquebantur, nihil nunc in ecclesia spiritale meditatur: sed huc etiam fori, & iudicij negocia introducitis. Cumque deus loquatur, non modo ipsum silentio non auditis, verumetiam contraria inferentes inculcatis: atque vtinam ad hanc vitam saltem vtilia, & ad vosipsos pertinentia, & non illa, quæ nihil ad vos pertineãt & diceretis, & audiretis, quas ob res acerbe fleo, & nunquam flendi finem faciam. Nunquam. n. possum ab hac domo in aliã proficisci, sed necesse est mihi donec a præsenti vita in aliam traducar, hic habitare. Suscipite igitur nos sicut Paulus quoque Ro. 15.
iussit. Nec enim hæc de mensa dixit, sed b
de animo, atq; mente: hoc ipsum ergo nos etiam a vobis quærimus, charitatem. s. dilectionemque seruentem illam propriam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quòd si hoc ẽt recusatis, saltẽ oĩ lãguore animi depositi, vosipsos diligite, ad melio
ra progredientes. Qua rõne maiorẽ ẽt ipse
potero ostendere charitatem? Nolite igi-
tur facere, vt quanto magis vos amem, tan
to minus a vobis diligar. Multa enim nos
coniungunt, ac cupulant, vna mensa om-
H nibus nobis proposita est, vnus nos omnes
Mala. 2 genuit pater, eosdem omnes dolores par-
1. Cor. tus intulimus parenti, idem potus omni
10 bus, quid dico, idem ac vnus potus, cum ẽt
ex vno, & eodem calice detur? Pater enim
noster magno charitatis vinculo studens
nos vnire, vt etiã ex vno calice biberemus
effecit: quæ res maxima nos charitate co-
pulat. Sed longe, inquies, a dignitate apo-
stolorum tu abes. Fateor, nec vnquam ne-
gabo non solum non illis, sed ne vmbra
quidem eorum me dignum esse: sed tamẽ
si nostrum officium vos conseruabitis, nul
lam iacturam hinc facietis, immo magnã
etiam vtilitatem cõsequemini. Nam cum
vel erga indignos magna sitis affecti chari
tate, cum singularem præstetis eis obedien
tiam, maiora tunc præmia, maioráque vo-
bis debetur retributio. Non enim nostra
prædicamus, quoniam est nobis doctor in
cœlis: sed quæ recepimus, ea tradimus, &
tradẽtes ea, nihil aliud a vobis flagitamus,
quàm vt diligamur. Quòd si etiam diligi
sumus indigni, sed nos dilectione, ac cha-
ritate vestra dignus cito facietis: quanuis
mandatum sit non amicos solum, verum-
Mat. 5. etiam inimicos diligere. Quis ergo sic du-
I rus atq; agrestis est, vt cũ huiusmodi man
data sibi tradita sint, nihilominus amicos
auersetur, atque oderit, etiam si mille vi-
tijs mentem irretitam atq; oppressam ha-
beat? Communicamus eadem mensa spi-
ritali, communicemus, & spiritali charita
te. Nam si latrones cum alteri alteris sale
communicauerint, latrocinandi ferocita-
tem deponant: quibus nos rationibus ex-
cusabimus, domini corpore communican
tes, & latronum consuetudinem atrocita-
te superantes? præsertim cum multis gen-
tilibus, non quoniam vna mensa vterent-
ur, sed quoniam vnius essent ciuitatis, sa-
tis ad amicitiam fuerit: nos aũt qui eiusdẽ
sumus ciuitatis, vna nobis domus est, eadẽ
mẽsa, eadem via, ianua, radix, vita, quibus
idem caput est, idem pastor, idẽ rex, vnus,
& idem magister, iudex, conditor, pater
quæ omnia nobis æquali quadam insunt
communitate, qua erimus ira digni si mẽ-
te diuisi alter alterum non diligimus? Sed
signa forsan quæritis, quæ Apostoli facie-
bant: velletis videre mundari leprosos, dæ-
moniacos curari, defunctos è sepulchris
exilire. Sed maximum vobiscum, & arden
tis illud charitatis signum est, si asque pi-
gnoribus firmiter deo credatis. Qua de
causa iam cessasse crediderim, quamuis ẽt
aliam cessationis causam habeam. Nam si
qui doctrina aut virtute aliqua præstant,
seipsos extollunt, paruiq; cæteros facien-
tes, dissiparant se ab illis atque seiungunt: K
quot quantasq; diuisiones, ac schismata
esse putaretis, si miraculo signorum aliqui
præfulgerẽt? Hęc nõ cõiectura mihi inani
dicta sunt, sed attestantur mihi Corinthij 1. Co. 1.
qui multa perpessi dissidia sunt quoniam c. d
valde signis attendebant. Non ergo signa,
sed animi incolumitatem quæras: noli de-
functum aliquem ex mortuis suscitari de-
siderare, cum didiceris vniuersos homines
resurrecturos. Non quæras cæci curatio-
nem, qui omnes nunc videas acutissime a-
spicientes sublimiori atque vtiliori aspe-
ctu. Quare discas tu quoque continentis-
sime aspicere, vt incolumitatem oculorũ
possi ideas. Nam certe si talis vita nostra es-
set, qualem scripturæ instituunt: multo
magis de nobis quàm de signa facientibus
gentiles admirarentur. Signa. n. non vere,
sed phantastice nonnunquam apparuisse
homines suspicati sunt, & a dæmonibus
plerunq; fieri credita, quamuis nostra sem
per verissima fuerint: vita vero integra nul
lam vnquam patitur suspitionem, sed om-
nium hominum, qui detrahunt ora facile
obstruit virtutis possessio. Virtutis igitur,
quæso, cura & studio exardescamus: ingen L
tes in ea opes depositæ sunt, omnes eam
admirantur: hæc homines, vel dum ser-
uiunt liberos esse ostendit, non seruitutẽ
depellendo, sed liberis multo præstantio-
res seruos faciendo: quæ res ipsa libertate
multo excellentior est. Hæc non facit qui-
dem ex paupere diuitem, verum vt paucio
tibus pauper, q̃ dives egeat facile facit.
Quòd si velis ẽt signa videre, extermina
abs te oẽ delictũ, & vidisti, quod cupiebas.
Magnus. n. dæmum pctm̃ est, quod si abs
te abieceris, maior tu eris, mihi crede, q̃
qui dæmonia eijciunt. Audi Paulum dicẽ
tem, & miraculis longe virtutem antepo- 1. Co. 12
nentem. Aemulamini, ait, charisma me- d
liora,

liora, & adhuc excellentiorem vobis viam
ostendo: quam viam deinceps exponens,
nullam facit mentionem de mortuorum
resurrectione, nihil dixit de leprosorum
mundatione, nihil, inquam, omnino harũ
rerum, sed charitatem in medio posuit. Au
di Christum etiam ipsum dicentem: Non
lætamini quoniam dæmonia vobis obe-
diunt: sed quoniam nomina vestra scripta
in cœlis sunt. Et iterum: Multi dicent in il
Mat. 7. d la die domine domine, nonne in nomine
tuo propheтauimus, & dæmonia eiecimus
M & virtutes multas fecimus? tunc respondeboris, quoniam non noui vos. Ad crucem
etiam iturus vocauit discipulos, & dixit
eis: In hoc cognoscent omnes, quoniam
mei discipuli estis, non si dæmonia ejcia-
Ioã. 13. tis, sed si charitatem habeatis inter vos. Et
d alibi: In hoc cognoscent quoniam tu me
Io. 17. a misisti, non si mortuos hi suscitauerint, sed
b si vnum fuerint. Nam signa sæpe profectò
vtilitati cæteris fuerunt: eum vero, qui fe-
cit, cum in tumorem inanemque gloriam
impulerunt, plurimum nocuerunt. Virtu-
tis autem opus, tum alijs, tum vel maximè
eis, qui operantur profuerit. Virtutis igi-
tur, virtutis inquam, curam oro habeatis.
Si ex auaritia in liberalitatem transieris,
siccam, & mancam manum recuperasti. Si
Theatralibus ludis spretis, atque relictis,
ecclesiam petieris, claudicanti pedi incolu
mitatem restituisti. Si oculos tuos ab alie-
na forma, & a meretricio aspectu reuoca-
ueris, cæcum te illuminasti. Si diabolicos
cantus despexeris, vt eorum loco spiritales
psalmos didiceris, iam loqueris, cum antea
mutus esses. Hæc maxima miracula sunt,
hæc signa eximia, hæc si faciemus, nosipsi
præclari erimus, atque illustres, & multos
a fœditate vitiorum in virtutis fulgorem
reuocabimus, & vitam demum ęternæ bea
titudinis consequemur. Ad, quam vti-
nam perueniamus, gratia, & miseri-
cordia Domini nostri Iesu Christi, A-
men.

Homilia xxxiiii. ex capite. x.

A *Ecce ego mitto vos sicut oues in medio lupo
rum. Estote ergo prudentes sicut serpentes,
& simplices sicut columbæ. Cauete autem ab ho
minibus: tradent. n. &c.* Cum magno animo
esse, & de necessarijs ad vitam confidere,
secerit, omnium hominum domos patefa-
ciendo, & honestissimam ingressus cau-
sam ostendendo. Non enim, vt errantes
quosdam, & mendicos, sed vt ipsis etiam Supra. b
suscipientibus excellentiores adire alios
iussit, quod ostendit dicendo. Dignus est
operarius cibo suo. Et quoniam præcepit Ibid.
dignos esse quærendos, & suscipientes esse
salutandos, & quoniam intolerabilia non
suscipientibus imminere supplicia dixit,
cum igitur his omnibus omnem solicitam
curam ab ipsis eorum cordibus eiecerit, &
signorum armauerit miraculis, omniq̃ue
seculari negocio liberos, ferreos quasi, at-
que adamantinos fecerit: tunc euentura
sibi aduersa prædicit, non ea solum, quæ
paulò post futura erant, verumetiam illa,
quæ post longa temporum spatia, vt ab ini
tio, & antequam duri labores accideren t,
aduersus diaboli bellum ipsos instrueret. B
Multa enim ex hac prædicatione futura-
rum rerum in melius rediguntur. Primum
vt summam eius virtutem, atque poten-
tiam, qua etiam futura nouerat, non igno
rarent. Deinde nemo poterat suspicari de
imbecillitate ipsius, qui misit, in tantas ip-
sos afflictiones incidisse. Præterea ne si re-
pente atrocitate malorum præmerentur,
quia præter spem, & contra opinionem ali
quid accidisset, turbarentur. Denique ne
passionis tempore stuperent nimium, &
vltra quam oporteret mouerentur: quod
certè fugere dominicæ tempore passionis
non potuerunt: vnde & increpabat ipsos, Ioã. 16.
dicens: Quoniam hæc locutus sum vobis,
tristitia impleuit cor vestrum, & nullus ex
vobis interrogat me, quo vadis. Nondum
tamen de se quicquam dicit, quod scilicet
vinciretur, flagellis cæderetur, & demum
crudeliter, & iniquè interficeretur. Ma-
gis enim hæc mentes eorum profecto exa-
gitassent, quàm quæ sibijpsis futura præ-
dicabantur. Deinde, vt videant nouum
quendam, atque inauditum bellandi mo-
dum imminere, ac mirabilem hanc aciem
militum futuram, qui nudi vna induti
tunica, sine calceis, atque virga, sine
cingulo, absque proprio cibo in prælia C
descendebant. Non fecit hic dicendi fi-
nem, sed inexpugnabilem virtutem suam
ostendens, quanuis aduersus lupos es-
sent ituri: nec simpliciter aduersus lu-
pos, sed in medium luporum, omnem
tamen mansuetudinem eos habere iubet

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec id solum, sed columbæ quoq; simplicitatem: sic.n. virtus eius maxime patere potest, si lupi superabuntur ab ouibus, quæ cum in medio luporum sint, & hinc atque illinc morsibus luporum lacerarentur, nō modo non deficerent, sed lupus in naturā ouium transmutaretur. Maius certe atque admirabilius est mentem atq; animū aduersariorum commutare, quam gladio ipsos superare: præsertim cum duodecim numero ibi essent, aduersus cæteros omnes homines, qui lupos atrocitate vincebant mitterentur. Erubescant igitur, qui contra facientes, quasi lupi aduersarios suos persequuntur, cum videant, innumeros lupos ab ouibus vinci pauciſſimis. Et certe quousque sumus oues, facile hostes vincimus: cum vero in naturam luporum transimus tunc superamur: tunc enim nullum nobis a pastore patrocinium adest, qui non lupos, sed oues pascit: atq; ideo cum in lupū te conuerteris, abit confestim, & relinquit te, qui non permittis virtutem ipsius in te clarescere. Quando enim iniuria vexatus, æquo mitiq; animo cuncta pateris, ipsi soli trophæum attribuis. Si vero exieris aduersus hostes atq; pugnaueris, victoriā illius obfuscas. Tu autem etiam diligenter cōsidera, qui sunt, qui hæc ardua, & labriosa adeunt, formidolosi videlicet, & indocti illiterati, rudes, obscuri quidem homines, & ignoti, qui nunquam philosophorum perceperunt instituta, nunquam in forum descēderunt, piscatores, & publicani, multis repleti rebus, quæ iure animos eorum possent deijcere. Nam si magnos, & claros viros tanta difficultas rerum potuisset cōmouere, quomodo non potuisset imperitos homines, quibus nullius rei magni ali quid venit in mentem? Sed nō deiecit, neque turbauit: nec id iniuria, dicet quispiā, cum se intelligerent posse leprosos mundare, dæmonia eijcere. Ego autem dicere non dubitarim, quia videlicet idipsum iure debebat ipsos conturbare: quoniam qui tantam potestatem haberent, vt defunctos etiam a morte possent excitare, hi tāta pericula essent subituri, tanta bella gesturi, ad iudices vincti deducendi, communis denique totius orbis abominatio futuri. Quæ igitur in omnibus his erat consolatio? Sola mittentis virtus. Quocirca ita signanter incepit: Ecce ego mitto vos. Sufficiat hoc vobis ad omnem consolationem, satis sit ad confidendum. Vides quanta eius est authoritas, intelligis quoniam maxima sit potestas, percipis inexpugnabilē eius esse virtutem, sic enim dicere videtur, nolite turbari, si quasi oues in medio luporum vos versari, & columbas esse iubeo. Nam & si possum conttarium quoq; præstare, vt nihil laboris atque doloris ad vos perueniat, neque vt tanquam oues lupos timeatis, sed quasi leones terrorem inferatis omnibus, tamen confert ita fieri quē admodum iubeo: id enim illustriores vos facit, id meam facile declarabit virtutem. Sic enim postea dixit Paulo. Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitatibus perficitur. Ipse igitur Apostolos oues man suetudine fecit. Id enim significatur, cum dicitur: Ego mitto vos sicut oues in medio luporū. Nolite igitur animo esse deiecto, mittenti mihi credite hac re præcipue inuictos vos esse futuros. Deinde vt etiam aliquid a seipsis cōferant, nec omnia videantur esse a gratia, nec frustra, & aliena solū virtute coronari æstimentur, adiecit: *Efficiamini ergo prudentes ut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Sed quid poterit nostra prudentia in tot tantisq; periculis efficere? Aut qualiter poterimus tantis agitati fluctibus prudenter quippiam prouidere? Quid enim sibi prodesse poterit ouis, etiamsi omnem ouium sensum accumulauerit, cum in medio tam multorum conuersetur luporum? Aut quid emolumenti columba consequetur, etiam si fuerit simplicissima, cum eam vndique truculentissimi accipitres inuadant? Certe rationis experientia, nec sensu suo, nec simplicitate nostra præcipua quædam, ac eximia conse quemini: sed inspiciamus quando prudentiam quærit, serpentis certe prudentiam imitari cohortatur. Nam quemadmodū serpens totum seipsum tradit, nec minimum curat, si corpus inciditur, donec caput suum integrum seruet: eodem tu quoque modo, præter fidem cætera perdere nō cures: profundas vniuersam tuam pecuniam, tradas corpus: vitę ipsius, si opus est, minimè parcas, dummodo fidem serues quæ caput & radix est: qua seruata, etiam si omnia perdas, omnia tamen rursus maiore cum magnificentia recuperabis: idcirco nec simplices solum iussit esse, nec prudentes solum, sed ambo hæc in vnum commiscuit, vt in præcipuam virtutem

E

2. Co. 12 b

Serpētis astutia.

F

simul

simul vertantur. Et prudentiā quidem serpentis adhibere te iubet, ne velis vulneribus atq; periculis principalissima membra objcere. Simplicitatem verò columbæ, ne
G iniuriatus vlciscaris, aut ad punitionē insidiantes abducas: nihil.n. tibi prudentia proderit, nisi hæc simplicitas sibi adijciatur. Quid ergo magis arduum atq; difficilius his, inquies, poterit vnquam inueniri præceptis? Non sufficit q; male vexer, verumetiam omnem animi molestiam eijciendam imperas. Id.n. per simplicitatem columbæ significās, quod simile est, siquis fœnum in ignem imponens non cremari ab igne illud velit, sed contra ignem à fœno extingui. Sed nihil vobis, quæso, conturbationis oriatur: hæc.n. quæ impossilia videntur, exitum suum iam, & finem consecuta sunt, & re ipsa atq; opere, non mutata natura, sed in eadē humanitatis natura persistentes, serpentis prudentiā, & simplicitatem columbæ habuerunt Apostoli. Nemo igitur impossibilia, quædam data putet illis mandata: Scit enim ipse naturā rerum ante omnes alios, scit non audaciā audacia, neque temeritatem temeritate, sed mansuetudine extingui solere. Quòd si rebus ipsis id ita fieri videre desideras, Actus Apostolorum diligenter lectitato:
H perspicies profectò cum sæpe Iudæorū populus in Apostolos insurrexerit, ac dentes in eos acuerit, columbæ simplicitatē nunquam ipsos perdidisse: sed mansuetudine ac moderatione respondendi iram ipsorū superasse, furorem incitatū extinxisse, impetum retardasse. Nā cū illi dicerent, Nōne etiam atq; etiam præcepimus vobis ne doceretis in nomine isto, nihil tamen asperum, nihil acre, neq; dixerunt, neque fecerunt, sed mansuetè respondentes dicebāt:
Acto. 4. Si iustum est vos audire magis quā deum, iudicate. Perspexisti simplicitatē colūbæ, vide nunc serpentis prudentiam. Non.n. possumus, inquiunt, nos qūæ vidimus, & audimus non loqui. Perpende qualiter exactè nos admonet, quia perfectos vndique esse oportet, vt neq; periculis animus deijciatur, neq; ab ira efferatur: idcirco dicebat: *Cauete ab hominibus, tradent enim vos in cōciliis, & in synagogis suis flagellabunt vos, & ad reges atque præsides, ducemini propter me, in testimonium illis, & gentibus.* Ita vbiq; ad vigilandum eos animo præparat, afflictiones quidem ipsis tribuendo, affligere autem posse cæteris permittendo, vt tu ex hoc discas in afflictionibus esse victoriā, & præclara hinc statui trophæa. Non enim dixit, luctamini cum illis, & concertate, & contra insidiātes insurgite: sed, ad vltimas I
afflictiones atque pericula, venietis. ò admirabilem dicentis virtutem, ò sublimem audientium philosophiam: valde nanq; mirandum est, quomodo non statim hæc audientes, fugam cœperunt formidolosi homines, atque imperiti, qui nihil vltra stagnum illud, in quo piscabantur, nouerāt. Quomodo autem non cogitarunt neque hęc secum dixerunt: quo igitur fugiemus, si omnia iudicia hominum in nos præparantur, si reges aduersus nos futuri sunt, si Iudæorum synagogæ, si duces, si populi gē tium, si principes deniq;, & subditi? Non enim in Iudæa solum hæc futura prædixit, sed in toto terrarum orbe. Ad reges.n. inquit, & ad duces ducemini: vt ostenderet ad gentes quoq; ipsas suo iussu illos destinari. Oēm orbem in nos concitasti, omnes terrarum habitatores aduersus nos armasti, populos, duces, reges. Sed longe horribilius est, quod sequitur, cum & frarricidas, & patricidas propter nostram doctrinam homines futuros pronuncies. *Trades enim frater fratrem inmorrem, & pater filium, & insurgent filii in parentes, & morte eos afficient.* Quomodo igitur cæteri credent, qui propter nos viderint filios interimi a parentibus, fratres a fratribus, cum sceleribus cuncta repleri senserint? Nonne vt seducto res dæmones, nonne vt sceleſtos latrones, & totius orbis corruptores vndique nos expellent, cum viderint cognatorum atq; affinium sanguine omnia repleri? Hancne K
igitur pacem ita optabilem quę tot tantasque cædes illis inferat, domi suscipientib. retribuemus? Quòd si non duodecim, sed mille millia essemus: si non rudes atque indocti, sed sagaces, & peritissimi ad dicendum oratores: si non inopes atq; mendici, sed reges magnos exercitus, magnas opes possidentes, non possemus adhuc profecto terrarum orbi persuadere, cum ad intestina, ciuiliaq; bella, imo ciuilibus multo peiora inflammare videmur. Nam & si parum, vt præcipis, de salute nostra curabimus, quis tamen nobis mentem adhibebit? Nihil certè horum cogitauerunt, nihil dixerunt, nec præceptorum temeraria curiositate rationes quæsierunt, sed cedebant

Universidad de Deusto
Biblioteca

debant libenter imperanti, atq; obsequebantur: quod non suæ erat virtutis, sed præcipientis immensæ sapientiæ. Examinemus enim diligentius qualiter vnicuique afflictioni consolationem adiunxit. De non suscipientibus enim dixit: Tolerabilius erit terræ Sodomorum, & Gomorrhæ in die iudicij, quàm ciuitati illi: & hic rursus quia dixit, ad duces & reges ducemini: statim intulit, gratia mei in testimonium ipsis, & gentibus. Non est profecto parua
L hæc consolatio, vt propter Christum patiaris, & in redargutionem illorum, qui tibi molesti erãt. Nam deus etiam si nullus attendat, vbiq; tamen quæ sua sunt, ineffabili virtute operatur. Hæc ipsos non ideo consolabantur, quoniam punitionis aduersariorum cupidi essent, sed partim quia cõfidere poterant, vbique seipsum habituros præsentem, quia hæc prouidere: partim, quia non quasi pernicioſi, & perditi homines, sed altioris dispensatione mysterij hęc paterentur. Quibus etiam aliam addidit præcipuam, meo iudicio, afflictionis mitigationem, dicit.n. [Cum autem tradiderint vos, nolite cogitare qũo aut, quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis.] Ne dicere possent, qualiter, cum tam crudeliter atq; acerbe in nos inuehantur, persuadere ipsis poterimus:
Lu.21.c summopere iubet, & defensione cõsidere. Et alibi quidem ait. Ego vobis os, & sapiẽtiam dabo: in hoc autem loco, spiritus patris vestri est, qui loquitur in vobis. Sic ad dignitatem propheratum, qui spiritu loquebantur eos adduxit. Ac ideo cum virtutem eis datam exposuerit, tunc etiã consecutura mala coniunxit, cædes scilicet atque interitus. *Tradet enim frater fratrem ad mortem, ait, & pater filium, & insurgent in parentes filii, & mortificabunt eos.* Nec finem hic fecit, sed aliud quoque multo horribilius addidit, vel qđ lapidea corda posset exagitare atq; concutere. *Omnibus enim odio eritis.* & confestim consolationem adiunxit, cum dicit, *propter nomen meum.* cui alteram copulauit. *Qui autem perseuerauerit usque in finem*, dicens, *hic saluus erit.* Hæc etiam alioquin animos eorum extollere possent, atq; confirmare quoniam tantãm prædicationis suę virtutem audiebant futuram, vt omnis sanguinis coniunctio virtute illius contemnerentur, omnis affinitas spernereтur, omnia illi cederent aduersa, omnis potestas rndiq; pelleretur. Nam si nulla naturæ vis aduersus sermonem verum potest reluctari, sed vniuersa deprimitur atque resoluitur, quidnam aliud vincere vos poterit? Nec tamen quoniam tanta potestas vobis data est, idcirco in ocio vitam agetis, sed omnes communiter homines, qui terrarum orbem habitant, hostili odio vos aggrediẽtur. Vbi nunc Plato, vbi nũc Pythagoras, vbi Stoicorum turba? Plato certè, quanquam magnam gloriam fuerit consecutus, sic tamen a nonnullis contemptus fuit, & vt videtur, nihil eatum rerum A
quas optauerat in finem perduxit, neq; vni Platonis
solummodo principi persuadere potuit, iteritus.
sed perditis auditoribus non parua cũ miseria naturæ concessit. Cynicorum autem Cynici.
durissima vita quasi vmbra atq; somnium ab omnibus iamdiu contempta est: atqui nullos in labores, nulla in odia hominum inciderunt, sed contra clari atque illustres pp seculares has literas, & inanem mundi philosophiã videbantur, adeo vt Athenienses Dionis epistolas, quas ille Platoni scripserat, publicè proposuisse ferantur. Et tamen solutam vitam semper viuebant, & Dion.
opibus non paruis affluebant. Vnde Aristippus quidem magni preeij scorta conduxit. Alius verò testamenta condidit, Aristip.
non contemnendam pecuniam heredibus relinquens: alius cum discipuli seipsos substrauissent, desuper ambulauit. Sinopem sem autẽ Diogenem scribunt in foro turpitudinem publicè peregisse. Talia certè Dioge-
omnia præclara illorũ sunt: nihil vero hic nes Sihmõi cernimus. Sed omnia cum exquisita nopẽsis.
modestia, & honestate suprema, & bellum etiam aduersus terrarum orbem pro veritate, & pietate susceptum: quo fiebat, vt quotidie cæsi, & neci traditi, fulgentissima tũ B
postea trophæa erigerent. Sed fuerũt apud gentiles etiam, obijcies, illustrissimi duces, qualis Themistocles ille, qualis Pericles fuerat. Puerorum ludos, & ineptorum studia res gestas iudicabis, si cum his, quæ piscatores gesserunt, conferre volueris. Quid enim magni de Themistocle dices, an quoniam persuasit Athenienſibus naues conscendere, cum ingenti exercitu, Græciam Xerses aggrederetur? Sed hic non Xerses inuadit Græciam, sed diabolus cum vniuerso terrarum orbe, innumeris dæmo-

nis dæmonibus, aduersus duodecim homines non breui tpe, sed per totam eorum vitam insurrexit. Superarunt tamen atq; vicerunt duodecim illi homunculi: quodq; mirabilius est, non fuderunt aduersarios, nec trucidarunt, sed mentes atq; animos ipsorum in melius reduxerunt. Illud verò obseruandũ vbiq; est, quòd non fugarunt atq; interfecerunt insidiantes sibi Apostoli hostes, sed cum fœdiores atq; immaniores dæmonibus inuenissent, ad angelicam vitam traduxerunt. Sic humanæ naturæ libertate donata, ne pernicioso simulachrorum cultui seruirẽt, seductores illos, & cor
C ruptores hominum demones, non solum a domibus ac ciuitatibus, verumetiam ab eremo exterminarunt. Testantur id chori, & multitudo monachorum, quibus vbiq; plãtatis habitata simul loca, & deserta omni ab inquinatione mundata perlucẽt: & quod nemo vnquã cogitasset, nulla hæc legione, nullis armis, sed passionibus solum Apostolorũ perfecta sunt. Habebãt in medio sui ciuitates, synagogæ, reges ac principes, duodecim homines: vinculis, flagellis, carceribus, quibuscunq; poterant, vt silerent comminabantur, nec potuerunt ora eorum obstruere: sed veluti nemo solares radios vincere põt, sic nullus linguam eorum potuit compescere. Quæ res ea de causa sic fiebat, quoniam nõ homines, sed spiritus sancti virtus loquebatur: qua etiam Paulus Agrippam, & Agrippæ ministros, Neronem quoq; omnium hominum per-
a;Di.4.d nicioſſimum facilè superauit. Dominus.n. mihi adstitit, ait, & confortauit, & eruit
Lu.12.b me ab ore leonis. Tu verò de ipsis etiam Apostolis mecum admirare, qui cum audierint, ne soliciti sitis: & crediderunt, & obsecuti sunt, & nihil ex terribilius horto rem potuit illis inferre. Si vero quispiam obijciet, satis illos inde corroboratos fuis-
Mat.10.c se, quoniam audiuerint: Spiritus patris vestri loquetur, ego certe etiam propter hoc
D stupeo, quòd nulla ambiguitate detẽti fuerunt, nullam liberationẽ ab his malis quæ fierunt, præsertim cum non per duos vel tres annos, sed per totam vitam hoc impẽdere sibi perciperent. Hoc.n. ipsum signanter expressit, cum dixit: Qui autem in fi-
Apostolos aliq posse a seipsis. nem perseuerauerit, hic saluus erit. Vult quippe non solum gratia sui ipsos esse munitos, sed a seipsis etiam nonnihil conferre. Quod ita esse videbis, si altius confide-
raueris, alia omnino ad eum, alia etiam ad discipulos posse referri. Nam quòd signa facere queant, Christi est, ꝙ autem nihil possideant, Apostolorum. Similiter, quòd domus alienæ ipsis paterent, gratia Christi faciebat: quòd verò nihil vltra necessaria paterent, ad perfectionem ipsorum pertinere videtur. Dignus est.n. operarius cibo suo. Proterea, quòd possent pacem suscipientibus donare, cœlestis liberalitate Mat.10
muneris præstabatur: quòd autem dignos & Lucæ
quærerent, neq; omnes indiscretè adirent, 10.b &
grauitatis erat hoc suæ, atque maturitatis. 1.ti.5.c
Adhuc, quòd pœnas daturi essent, qui nõ susceperint, omnipotentiæ Christi: quòd verò clementer abirent, nullam iniuriam, nullam reddentes contumeliam, ad mansuetudinem illorum spectabat. Quòd etiam spiritus eis daretur, & ab omni soli-
E citudine liberarentur, Christi erit mittentis spiritum: quòd verò mites, vt oues fierent, & columbæ simplicitatem imitarentur, ac omnia magno animo ferrent, robur Apostolorum profecto, ac prudentiam respicit. Quòd etiam odio haberentur, neque tamen mentem atq; animum deijcerent, ipsorum erat: quòd verò perseuerantes saluarentur, mittẽtis spiritum propriũ est: ideo dicebat, Qui perseuerauerit in finem, hic saluus erit. Nam quoniam plerique consueuerunt magnam diligẽtiam incipiẽtes adhibere, ac postea resolui, & deijci: idcirco finem, ait, ego summopere considero. Nã quam vtilitatẽ pullulatio seminum potest habere, si cum vsque ad flores creuerint postea exaruerint? Continuam ergo patientiam quærit. Nam nequis nihil Apostolis, sed totũ Christo attribuat, nequis nihil mali pertulisse Apostolos putet, atque ideo de præsentia ipsorum non admiretur, idcirco patientia quoque nostra opus est, ait. Nam & si primo vos a periculis eruam, grauiora tamen alia atque alia deinde succedent, nec exitus vnquam illorum erit in hac vita. *Qui enim perseue-* F
rauerit in finem, hic saluus erit. Hac etiã de Mat.13
causa hic idem dicit, Ne soliciti sitis quid b
loquamini: alibi verò: Parati sitis ad respõ- 1.Pet.3.
dendũ omni petenti vos rationem de spe c
vestra: ita quando certamen quoddam, & luctatio ad amicos est, nobis quoq; nõnullam curam reliquit. Quando autem terribilis iudex sedet, & populus rabie furit, & horror vndique circunstat: sua ope facit vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit, vt cõfidamus, vt omni trepidatione ab animis pulsa non prodamus veritatem. Incredibile profectò est hominem in stagnis exercitatum, circa pelles & publicanorum officia educatum, audere os aperire, cum reges satrapæque studeant, satellites cum euaginatis assistant ensibus, vinctum catenis atque oppressum cunctis vndique prementibus. Incredibile est, inquam, audere os aperire, & verbum aliquod proferre posse. Neq; n. excusationem aliquam audire patiebantur, sed dogmatis nouitate perculsi, ceu communem orbis pestiferum hostem ad cruciatũ atq; tormenta rapiebant. Qui enim orbem terrarum perturbant, hi sunt dicebant, & hic adsunt. Et rursus aduersus edicta Cæsaris isti prædicant, cum Act. 16. d Iesum Christum regem appellant. Iudices ergo vbiq; iam aduersus eos erant persuasi, & absq; superiori auxilio nulla humana Ibi. 17. b virtus vera eos prædicare potuisset ostendere, & ꝙ communi hominum legi non aduersarentur. Nam si de veritate dogmatis sui non perterriti exclamarent, mandata legum euertere videbantur: si vero perterriti cõem disciplinam susciperent fateren G tur, veri dogmatis syncritatem confundebant: quæ tñ omnia tam a Petro, & Paulo, quàm cæteris omnibus prudenter atq; decẽter facta esse nõ ignoramus. Nã cũ quasi factiosi, nouarumq; rerum cupidi accusarentur, non solũ hãc suspicionem tanquã falsam refutarunt, verumetiam cõtrariam de se animis hominum existimationẽ immiserunt: vt vbiq; quasi saluatores, & præcipui benefactores, & quasi patres curam de omnibus gerentes, facilè prædicarẽtur, quæ omnia inaudita incredibiliq; patientia faciebant: quod Paulus ostendit, dicẽs: 1. Cor. 14. d Quotidie morior: & tamen ad finem in periculis patienter perseuerabat. Quã igitur venia nos erimus digni in omni tranquillitate, & securitate rerum molliter ac deiectè viuentes? Nam cum nemo nos hostiliter persequatur, cedimus: cum nemo nos fuget, fundimur atq; dissipamur, nec in pace ipsa salui possumus viuere. Et illi quidem cum totus orbis cremaretur, cumque in tota terra vnus quasi rogus flagraret, in medias flammas insilientes multos eripiebant. Tu vero nec tibi soli saluti esse potes. Quænam ergo libera nobis re- H spondendi potestas erit, quæ venia concederetur, quos non exagitant flagella, nõ vrgent carceres, quibus non principes, non synagogæ minantur, nec aliquid huiusmodi malorum impendeat, immo vero omnia se in contrarium habeant? dominamur enim, & regna possidemus: quippe qui fideles reges habemus, vnde Christiani honoribus affluunt, præfecturas regionum adipiscuntur, honore, securitate, ac pace potiuntur, neque si tamen vincimus. Et illi quidem cum ad cruciatum quotidie ducerentur, & tam magistri, quàm discipuli, mille tormentis atque flagellis cæderentur, bonorum tamen paradisi animo & cogitatione fruebantur. Nos vero, qui nec in somnis, quidem cruciatum aliquem sustinuimus, multo molliores, quàm cera sumus. Sed illi, dices, miraculis, atq; signis fulgebant. An fortassis idcirco non cædebantur? an ideo vndique non pellebãtur? immo vero etiam id prꝛter spem, contraq; opinionem sibi accidebat: vt vel ab his de quibus bene meriti fuerant, sæpenumero vexarentur. Nulla tamen molestia mouebantur, maleficia pro beneficijs recipientes. Tu vero si cui nõ magnum beneficiũ I contuleris, ac deinde ab eo pro gratia malum susceperis, pœnitet illico te beneficij, ac omni tribulatione, furoreque plenus pati non potes. Quòd si acciderit, quod deus auertat, neque permittat vnquam venire, bellum ecclesiæ ac persecutio: cogita quantus oritur risus, quàm magna erunt nostra opprobria. Merito id qui dẽ. Nam cũ nemo in arena seipsum exerceat, qũo aliqs in certamine insignis erit, atq; conspicuus? Quis vnquã athleta non ab ineunte adolescentia in palęstra corroboratus, potuit in Olympicis, excelso ac magno animo aduersariũ aggredi? An nõ oportet quotidie luctari atq; currere? Nõne videtis eos quos quinque certaminum athletas appellant, cum nullum fortè reluctatorem repererint, ad saccum arena plenum, vires suas excitare: iuniores verò his cum iunioribus quasi cum aduersarijs pugnam ad exercitationem inire? Hos imitari stude, ac ipse tecum altioris philosophiæ instituta meditare, ac re ipsa plerunque confirma. Sunt enim multi, qui ad iræ nos rabiem incitant, multi qui concupiscentiæ flammam incendunt. Insurge igitur contra passiones, vincas animi labores, vt corporis quoque labores possis perferre. Nam & beatus Iob ille, nisi antea præmeditatus fuisset, non ita in certamine refulsisset, nisi certè crebrò cogitasset, qua ratione mœrorem omnem superaret: dixisset omnino aliquid mœstum, cum re- Iob. 1. c pentè obijsse filios resciisset. Nunc vero ita & seq. præmeditatus, exercitatusque fuerat, vt ad omnia ingenti animo perstiterit, ad totius substantiæ, & tam multarum rerum iacturam, ad filiorum amarissimum obitum, ad vxoris affectum, ad acerba corporis vlcera, ad iniusta amicorum opprobria, ad ancillarum contemptum atq; seruorum. Quòd si eius mirabilia gesta cupis inspicere, ipsum audi, ac ab eo ipso disce qualiter vniuersam spernebat pecuniã. Si lætatus sum, Io. 31. c inquit, multis mihi affluentibus vndique diuitijs, si recondidi aurum in puluerem, si spẽ in preciosis lapidibus habui. Hæc ille. Propterea nec cum erepta quidem omnia subito essent, turbatus est, quippe qui præsentibus non delectabatur. Tu vero ẽt animaduerte qũo filiorum rem gubernabat, & admiraberis ipsum nulla negligentia vnquã, quẽadmodum nos retardatum, sed exactissima cura, quæ facienda essent illis proposuisse. Nã qui pro occultis filiorũ delictis sacrificabat, quanta eos solitudine in manifestis debebat corripere? Quòd si continentiæ quoq; certamina videre cupis, audi ipsum dicentem: Legẽ posui ocu- L lis meis, ne aspicerent virginem alienam. Io. 31. a Hæc de causa non fregit animã eius vxor: diligebat. n prof cto, sed nõ magis, quàm debebat, sed sicut prudens vir atque fortis vxorem modestam. Quas oẽs ob res mecũ ipse pl runq; admirari soleo, quare in mentem diabolo venit, exercitationes istius nõ ignoranti, tot tantosque aduersus ipsum cogitasse labores. Cur igitur illi venit in mentem? Truculentissima certè bestia nunquam solet desperare victoriam, quod ad condemnationem nostram spectat: nam ille nunquàm, vt dixi, nostram desperat perditionem, nos de salute nostra sæpius desperamus. Sed perpende etiam quo modo corporis dolores, & mẽbrorum abscisionem, antequam pateretur, cura & cogitatione ferebat. Nam quoniam nihil tale vnquàm pertulit, sed in diuitiarum viue bat delicijs, alienas calamitates præ oculis indies sibi proponebat. Id enim significãs, dicens. Timor quem formidabam, perue Iob. 3. d nit ad me, & quem trepidabam, offendit Ibi. 31. c me. Et rursus: Ego verò super omni imbecillo ploraui, & ingemui in necessitate hominem videns. His igitur de causis nul M la rerum acerbitas, nullus calamitatum impetus eum perturbauit. Nec solum substantiæ iacturam considera, nec immaturum filiorum obitum, nec vlcera illa procul ab omni curatione remota, nec vxoris astutas insidias, verumetiam ea, quæ his, & omnibus longè grauiora fuerunt. At quid grauius, obijcies, his passus vnquam Iob est? Nihil enim præter hæc ab historia discere possumus. Rectè dicis: nam quoniam sedemus dormitantes, & oscitantes, non discimus: nam qui diligenti cura, & solerti studio margaritas quærit, multo plura innenit. Grauiora quippe alia erant, quæ turbare magis animam hominis poterant, q̃ ea quæ dicta sunt. Ac primum, quoniam non ita clarè de regno cœlorum, & resurrectione nostra quicquam perceperat, vnde lugens quoq; ipse dicebat: Non enim in æternum viuam, & longanimus sum: de- Ibid. 7. c inde, quoniam multorum bonorum sibi conscius erat. Tertium, quoniam nullius delicti conscientia eum remordebat. Quartum, quoniam a deo hæc sibi putabat illa- Iob. 2. c ta: quòd si etiam a diabolo, idipsum satis erat ad perturbandum. Quintum, quoniã aubebat amicos tanquam perditum he- Ibid. 4. c minem vituperantes. Non enim condigna dicebant, neque vt peccata tua flagitant percussus es. Sextum, quoniam iniquè viuentes in fœlicitate viuere conspiciebat, A qui etiam quod acerbius est, ipsi illudebãt. Septimum, quoniam non habebat, cuius exemplo posset consolari. Hæc quàm maxima sunt, facilè intelliges, si cõsiderabis, quòd quãuis firma spe cœlorum regnum, & beatitudo illa suprema expectetur: quãuis multorum homines sibi ac atrocium peccatorum conscij sunt: quanuis exempla sublimis philosophiæ plena non desint, si tamen parum quid auri quispiam amiserit, nec id forsan suum, sed quod aliũ de vi rapuit, nec molestia vxoris incumbẽte, nec liberis suis defunctis, non insultantibus seruis cum multi verbis, multi rebus consolentur, vitam sibi acerbam putat, Quibus igitur ille laudibus dignus non erit, qui videbat, quæ iustis laboribus sibi ac liberis collegerat, repentè absque causa eripi: qui postea quam omnia perdidit: quasi vim pluuiæ tentationum multitudinem pertulit, nec commotus vnquã fuit, sed gra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed gratias semper domino decentes peregit. Sed vt alia omittamus, nonne solius
B vxoris verba durissimos silices commouissent? Animaduerte quàm versutè atq; malitioſè ipsum inuadit. Nullam de diuitijs fecit mentionem, nullam de camelis, nullam de gregibus atque armentis. Sciebat enim quanta philosophia mariti animus in contemnendis rebus huiusmodi muniretur. Sed quod erat durius atq; acerbius, liberorum obitum ante oculos ponit, hãc rem tragicis verbis amplificat, cui etiam vexationem suam adiunxit. Quòd si multi cum fœlici etiam in statu essent, cum nihil mali sibi accideret, vxoris tamẽ verbis deliniti peccarunt: quanti roboris illi animum fuisse credendum, qui tantam vxoris vim atque arma facile repulit, qui duas acerrimas passiones depressit, cupidi-
Ge. 39. b tate.n.s.atque misericordiam? Multi enim cupiditatis victores misericordia facti sunt Nam gloriosus ille Ioseph ardentissimas, quidem cupiditates, atque tyrannicas flammas extinxit, & formosam mulierem, quæ mille indies machinas ad capiendum excogitabat, robore animi repulit, lachrymas vero idem continere non potuit: sed
Ibi. 37. f cum vidisset fratres quorum iniuria venũ
lib. 45. a datus fuit, flagrauit affectu, & velamine
C abiecto rem totam patefecit. Quando autem vxor, quæ possunt ad misericordiam commouere flebiliter dicit, cui etiam opportunitas tẽporis opituletur, vlcera quoq; atq; liuores, milleq; alij ærumnarum fluctus: quonam modo adamantis etiam naturam superasse illum animum non dicemus, qui a magnæ tempestatis impetu, atque procellis commotus non est? date veniam libere loquenti. Si non fuit maior
Iob non minor a postolis. Apostolis beatissimus ille Iob, certè nec minor, meo iudicio, fuit. Nam Apostolis non parua erat consolatio, cum se scirent causa Christi tormẽtis vexari: quod remedium tanti erat, tantamque vim ad subleuandos a passionibus quotidie Apostolos retinebat, vt vbique firme id positum esse a domino videamus. Crebro enim scriptũ inuenies, propter me, & gratia mei. Ille autem tali consolatione omnino carebat, sed signorum miraculis iuuabatur, nec gratiæ causa confirmabatur. Non enim gratia spiritus tanti vi temporibus illis fusa erat, & quòd maius est in diuitiarum educatus delicijs, non piscator, nec publicanus fuit, nec tenuiter vitam peregit, sed qui antea honorificentissime vixit, multa postea indigne perpessus est. Quodque in Apostolis grauius videtur, idipsum ille quoque sustinuit, ab ancillis & seruis, ab inimicis, ab amicis, ab his ipsis de quibus bene meritus fuerat, acerbissimo vexatus odio: nec sacratissima illa muniebatur ancora, nec tranquillissimo portu illo quiescebat, qui Apostolis erat donatus, gratia mei scilicet, D
& propter nomen meum. Mirabiles esse di Dani. 3.
co tres illos pueros, qui ardentem fornacẽ b c
contẽpserunt: sed audi quid dicunt, Deos tuos non colimus, & imaginem quam statuisti, non adoramus. Idipsum certe magnum illis robur præbebat, quoniam non ignorabant propter deum omnia esse sufferenda. Iob autem nesciebat, q certamen quoddam in his erat atq; luctatio. Nam si resciuisset, nullo penè sensu percepisset dolorem. Vnde quando audiuit: alia me ratione putas tibi respondisse, quàm vt iustus prædiceris, animaduerte qualiter confestim hoc verbo respirauit, qualiter seipsum humiliorem fecit, qualiter nihil se passum statim æstimauit, dicens: Quid ad huc iudicor admonitus, & correctus a domino, cum hæc audiam qui nihil sum? Et
rursus: Auditu quidem auris audiebam te Io. 42. a
prius, nũc autem & oculus meus videt te: quapropter nihil me facio, & liquefactus sum, ducoq; meipsum terram esse ac cinerem. Hanc igitur animi fortitudinem, hãc incredibilem mansuetudinem imitemur, qui post legem, qui post gratiam sumus. Il E
lius exemplo viuamus, qui ante legem, & gratiam vixit, vt in æterna tabernacula ad eum perueniamus. Quod vtinam omnibus nobis contingat, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, simul ac spiritu sancto gloria imperium, & honor, nunc, & in secula seculorum, Amen.

Homilia.xxxv. ex cap.x.

CVm autem persequentur uos in ciuitate hac, fugite in aliam. Amen dico uobis, non consummabitis ciuitates Israel, donec ueniat filius hominis. Cũ illa terroris, atq; horroris plena absoluerit, q̃ vel adamãtinos aĩos frãgere potuissent: q̃ post crucem, & resurrectionem, & ascensionem dñi eis erant euentura: ad fœliciora rursus orationem deducit, vt milites videlicet illi respicere possent, atque aliqua tranquillitate prænunciatam duriciem rerũ mitigare. Non enim iussit cominus aggredi persecutores, sed fugere. Nam quoniam adhuc in principijs atque in ipsa origine res erat, mitiori vtitur oratione. Non enim de his persecutionibus dicit, quæ post crucem fuerunt, sed de his quas ante crucem, & passionem habuerũt: quod significanter expressit, dicens: Nõ.n.
F obibitis ciuitates Israel, donec venerit filius hominis: Nam ne dicerent, si ab alia ciuitate in aliam fugerimus, quid faciendum nobis est, si illuc vsque persecutores peruenerint, ab hoc timore ipsos liberans, Non poteritis, inquit, Palæstinam prius circuire, quàm ego ad vos veniã. Tu verò perpende qualiter etiã in hoc loco nõ penitus imminẽtia mala repellit, sed adest in periculis atq; leuat. Non.n.dicit, etipiã vos a persecutoribus, ac persecutiones cunctas dissoluam: sed nequaquam explebitis ciuitates Israel, donec filius hominis venerit. Sufficiebat certè ad sedandos labores suos solus aspectus Christi. Tu vero hic cõsidera non omnia sibi per gratiam concedi, sed nonnihil et ipsos conferre iuber, qd significauit, dicens: Si timetis, fugite: nec antequam perlerentur fugere permittit sibi nec magne spatia locorum, cum Palæstinæ ciuitates solum circumeundas dicit. Deinde rursus ad aliã partem philosophię traducit. Nam primum quidem a solicitu-
Hic, & dine ciborum liberauit, deinde periculorũ
Lu. 10. b terrorem expulit, nũc autem detractionis
& 1. Ti. atque infamiæ abijcit timorem. Primum
5. b illis verbis docuit: Dignus est operarius
Mat. 13 cibo suo: quibus significauit multos eorũ
b doctrinam esse suscipientes. Alterum cum
Hic, & dicit, Non sitis soliciti, qualiter aut quid
infr. 24. loquamini Et, Qui perseuerauerit in finẽ,
b hic saluus erit. Verum quoniam timere poG terant, ne infamiæ maculis laborarent, qd molestius multis plerunq; solet videri: attende quomodo ipsos hac quoque in re cõsolatur à seipso, & ab alijs dictis suis consolatione diligenter contexta, quo quidem cunsolandi modo nihil melius, nihil ipsis gratius inuentri poterat. Sicut igitur prius
Hic, & dixit, Omnes vos odio habebunt: & sta-
Lu. 21. d tim adiecit, propter nomen meum: ita etiam in hoc loco, quamuis alteram quoque afferat consolationem, cum dicat: *Non est discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum.* satis certè discipulo est, si recte poterit imitari magistrum: satis etiam seruo, si domini authoritatem consequetur. *Quòd si dominum Beelzebub appellare ausi sunt: quid domesticis suis facient?* Perpende quemadmodum deum dominum, conditoremque omnium seipsum esse ostendit. Quid igitur, inquies? Nequaquamne discipulus super magistrum, & seruus super dominum reperiri potest? Nempe quousque discipulus, aut seruus est, magistro, & domino nunquam excellentior erit honore ac dignitate. Noli enim ea quæ rarissima, sunt in medium producere, sed ab his, q̃ sæpe solent fieri, orationem considera. Nõ autem dicit, quanto magis seruos: sed, quã H
to magis domesticos eius, vt magna se illi charitate coniunctos cognoscerent: sic etiam alibi. Vos amici mei estis, & non di- Ioã. 15. b
co seruos vos. Nec generaliter solum contumelijs, atque maledictis patremfamilias petitum dixit, verumetiam contumeliæ modum expressit, dicens: Beelzebub vocarunt. Tertiam quoque ad hæc addidit consolationem, vt quoniam altiorem philosophiam adhuc non attigerunt, rationum vicos recreet. At sermo quidem vniuersalem de omnibus annunciationem continere videtur: non tamen ad omnia, sed ad proposita solum pertinet. Quid enim ait? *Nihil est opertum, quod non reuelabitur: nec occultum, quod non cognoscetur.* Hoc autem hmõi est: sufficere vobis debet illa consolatio, q̃ me quoque magistrum similibus iniurijs, ac contumelijs lacerarunt. Si vero adhuc dolore vexamini, quoniam malè audituri propter me sitis: illud dolorem vestrum sedet, quòd non multò postea ab omni suspitione liberabimini. Cuius enim rei gratia grauiter contumelias fertis? An gravis iniuria est, quia magos, & seductores vocant? Certe non multò post saluatores vos, benefactoresque totius orbis terrarum prædicabunt. Tempus enim quod I
obumbrata omnia declarat, ac detegit, & illorum aduersus vos ementia verba redarguet, & virtutis vestræ splendorem accendet. Nam quando re ipsa benefactores esse cognoscemini, quando videbunt omnes veræ cultores virtutis vos esse, tunc aduersariorum vestrorum sermonem contemnent, veritati rerum adhærentes. Sic illi mendaces, maledici, falsique aliorum accusatores videbuntur, vos autem vel sole ipso cla-

Universidad de Deusto
Biblioteca

so clariores eritis, atque illustriores: longa enim spacia temporis omnem tubarũ clãgorem in prædicandis meritis vestris superabunt, testesq; claritatis vestræ vniuersos simul habebitis homines. Nequaquam verò præsenti labore animus vester deijciatur, aut inimicorum calumnia, aut vestræ virtutis latebra. Deinde quoniam ab omni terrore, & solicitudine ipsos eripuit, atque acriores omni calumnia effecit, 'opportunè nunc de libertate prædicationis disserit, Quid enim ait? *Quod in tenebris vobis dico, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta.* Quanquam enim nõ fuerint tenebræ, quando hæc illis commitebat, nec in aure clam sibi loquebatur, superlatione quadam tamen sermonis vtitur. Solis enim ipsis, & in angulo Palæstinæ dicebat, idcirco quasi ad futurum vbique ingentem euangelij sonitum hæc conferendo ita dixit: non enim vni, aut duo-
K bus, aut omnino paucis ciuitatibus, sed toti orbi terrarum, maria, terras, loca inuia transeuntes ostendit. Nec pauperibus solum, aut rudibus, sed regibus, opulentis, potentibus populis, acutissimis philosophis, facundissimis oratoribus aperto ac nudo capit liberè ac fidenter hæc dicturos prænunciat. Propterea dixit, in domibus, & in lumine, ne aliquid subticendum, aut celandum putent. Sed, nonne satis erat, forsan quispiam obijciet, in domibus, atque in lumine dicere: sed adiecit, quod in tenebris vobis dico, & quod in aure auditis? Non erat certè satis maiores ipsorum animos reddere volenti: nam veluti quando
Ioã. 14. b dicebat, Qui credit in me, opera quæ ego facio, ille quoque faciet, & maiora his faciet: sic etiam in hoc loco, vt ostendat totum aut certè multò maiorem partem per illos, quàm per se facturum, id posuit. Principia enim ait, horum exorsus per me: quę verò post principia sequuntur, per vos conficere statui. Hæc autem non imperando solummodo dicit, verumetiam multò antè futura prædicendo. His enim dictis, & omnium illos victores fore, & occultè contumeliarum molestiam sedauit. Nam veluti hoc euangelium in lucem ex tenebris
L prosiliuit, sic malitiosa Iudæorum, ac pernicioſa de Apostolis existimatio citò cecidit. Verum cum extulisset animos eorum, atque sublimius reduxisset, pericula rursus pronunciat. Quid enim dicitur? [Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possiunt occidere: sed potius timete eum, qui potest, & corpus, & animam perdere in gehennam.] Crebro id facit: sæpe enim ad oppositum cunctatione detorquet. Nam quid pertimescitis, inquit? mortemne, aut eius terrore pulsi tardiores eritis ad prædicandum? At hac de causa potius vobis prædicandum est, quoniam mortem perhorrescitis. Nihil enim aliud a vera morte vos eripiet, quàm salutaris euangelij prædicatio. Nam etsi interempturi vos sunt, meliorem tamen partem vestram nullo modo attingent: idcirco: disertè non dixit, animam non interficientibus, sed non potentibus animã interficere, vt intelligamus non posse ipsos etiam si voluerint. Quare si vltima supplicia timetis, illa perhorrescite, quæ multo grauiora sunt. Vides, quòd non promittit ipsis huius vitæ perpetuitatem, mori autem promittit, vt maiora sublimioraque conferat, quàm si nunquam morti traderentur. Et certè multò melius est mortem omnino despicere, quàm eam effugere. M Quocirca non in periculum mortis cum nati essent homines ipsos introducit, sed terrore moriendi morte superiores facit. Ita breui oratione duobus, vel tribus verbis absoluta, salutarem de immortalitate opinionem in animis eorum fixit, atque locauit. Postea ne putarentur quasi sedere lictos ab eo, ad cædem & violentum peruẽturos interitum, de prouidentia dei disputat, decens: [Nonne duo passeres esse vẽduntur, & vnus ex ipsis nõ cadit in laqueũ sine patre vestro, qui est in cœlis? Vestri autem, & capilli capitis oẽs numerati sunt.] Quid enim vilius passeribus ait? sed tamen nunquam ignorante deo capiuntur. Non enim cooperante deo incidere in laqueũ passeres ait, qđ diuinæ maiestati indignũ est, sed nõ esse clam deo, ẽt vilissimarum auium cãm ostẽdit. Quod si nihil penitus deus ignorat: at vos paterna charitate prosequitur, & ita amat, vt pilos capitis quoq; vestri non negligat: quid timẽdum vobis est? Hoc autem dicebat, non quia deus aliquo humano more numerat, sed quia perfectam cognitionem rerum omnium, & summam de omnibus dei prouidentiam ostendere voluit. Si ergo cuncta nouit, quæ fiunt, si vult potestque simul seruare vos: nolite cum tribulationes vobis

bis acciderint, derelictos vos esse a deo exi
A stimare, Non.n.ab incommodis corporis liberare vos vult, sed ad eam perfectionem adducere studet, vt incõmoda corporis cõtemnatis. Id.n.est quod maximè a corporis liberat incommodis. *Nullus ergo timor animos uestros perturbet, cum multis partibus uos sitis præstantiores.* Vides quomodo timorem eorum depressit. Sciebat.n. arcana mẽtis, ac ideo attulit. *Nolite ipsos timere.* Nam si vos vincent, inferiorem partem vestri, corpus videlicet, solummodo vincent: quod ẽt si ab istis trucidatum non fuerit, natura tamen duce obruetur: nam nihil isti a se vobis facient, sed quod duce natura fit, id ferocitate compulsi. Quòd si hos timetis, quanto magis ille timendus est, qui tam animam quam corpus in gehennam perdere potest? Non expressit tamen apertè se illum esse, sed per ea, quæ iam dicta sunt, neminem fugiet, quòd de seipso dicit, cum iam ipsum iudicẽ fore significauerit. Nos verò cõtrarium omnino facimus: nam eũ qui potest animam perdere, id est, æternis
B supplicijs punire, nequaquam timemus: eos autem qui corpus interimunt, perhorrescimus: atqui cum anima puniatur, corpus quoque simul cruciatur. Hi verò quos minimum metuimus, non solum animam, sed ne corpus quidem punire possunt. Nã quæ pœna hæc est, quæ quanto maior fuerit, tantò illustriorem reddit patientem? Percipis qualiter hæc certamina faciliora facit: valde nanque adhuc terribilis mors videbatur, nondum contempta, ac spreta erat. Nec qui eam neglecturi erant, spiritus sancti gratia potiebantur. Terrore igitur mortis, quo mouebantur repulso: timore iterum timorem eijcit, & spe præmiorũ corroborat. Magna igitur comminatur eis potestate, atque licentia. Ita vtrinq; timore peiorum, & certa spe meliorum, ad liberam veritatis prædicationem impellit, dicens: *Quicunque igitur confitebitur in me coram hominibus, confitebor eum, et ego coram patre meo, qui est in cælis. Qui autem — negauerit me coram hominibus, negabo, & ego ipsum coram patre meo qui est in cælis.* Ita non spe meliorum solum, sed ab oppositis etiam hortatur, & in acerbiora tandem definit. Tu autem diligenter scriptum considera. Non enim dixit, qui confitebitur me, sed in me: vt tibi ostenderet non propria virtute, sed gratia superiore adiutum confiteri eum, qui confitetur. Qua etiam de causa non si-
C militer dixit de negante, qui in me negauerit, sed qui me negauerit. Nam qui negat, superioris patrocinio gratiæ priuatus negat. Sed cuius rei gratia, inquies, si priuatus, quis gratia, derelictu que negat, quasi crimino se egisset accusatur? quia videlicet, qui derelinquitur, culpa sua derelinquitur. Sep quamobrem, quispiam obijciet, non sufficit animus solus, atque voluntas, verumetiam oris confessio flagitatur? Liberã certè petit confessionem, ad maioremque charitatem nos adducit, & sublimes, atque inuictos esse desiderat. Quapropter omnibus hæc præcipit: non enim ad personam solummodo spectant discipulorum, sed discipulorum quoque discipulis robur adijciunt. Nam qui hæc rectè intellexerit, ac crediderit: is non libere solum prædicabit, verumetiam cuncta pericula magno, & æquo animo perferet. Id certè firma creditum fide multos fecit confluere ad Apostolos. Nam vt in malis maiora supplicia sequũtur: sic in bonis maior erit retributio. Etenim quoniam, qui confitetur in Christo, tempore primus est, & quia tarditate supplicij non nihil se luctari peccator putat: idcirco parem, immo verò multò maiorem tam mali quam boni retributionẽ habent: videlicet prior tu, air, tempore me hic confessus es, sed maiora tibi referam, & tanto maiora, vt omnem ad hæc, quæ tu fecisti, comparationem effugiant, ibi enim te confitebor. Vides ibi nobis tam bona, D quam mala reseruata fore? Cur ergo festinas, cur properas, cur in hac vita retributiones quæris, qui ad spem regeneratus es? His de causis siqui boni hic feceris, cuius retributionem, non receperis, forti tranquilloque animo sis: maiora enim præmia in futura vita tibi reseruata sunt. Quòd si quicquam perperam gesseris, neque pœnã vnquam propter id dederis, noli credere iam te effugisse, futura enim te ibi, æternaque pœna expectat, nisi pœnitentia meliorem te feceris. Si verò parum mihi credis, saltem a præsentibus futura conijcias. Nã si in certaminis laborisq; tempore sic sunt illustres, qui confitentur: quales in coronæ retributionisq; tempore futuros credis? Si hostes hic superant te, atque deprimunt, qui te magis diligit, quam parens tuus dilexit: admirabitur te ibi, & laudabit, vbi tam bonorum præmia, quàm malorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

supplicia reseruantur. Quare qui Christũ negant, & nunc vexantur, & tunc in æternum punientur. Nunc quidem quoniam conscientiæ stimulis exagitantur, nec vitam negatione consecuti sunt, qui paulò post morituri sunt: tunc autem etiam
E ipsi non dubitant vltimos se cruciatus perpetuosque subituros. Qui vero Christum confitentur, magnos, & in hac vita, & in illa quæstus, & magna lucra inuenient. Cũque bene mortui sunt, & hic viui clariores sunt, & ibi bonis ineffabilibus perfruentur. Non enim ad puniendum solum, verumetiam multo magis ad bona largiendum paratus est deus. Sed cur nam, inquies, alterum semel, alterum bis posuit? nouit pœnarum timore magis, quam bonorum spe homines castigari: idcirco cum dixisset. Timete magis eum, qui potest, & animam, & corpus in gehennam perdere: iterum intulit. Negabo, & ego ipsum. Hac ratione Paulus quoque assidue pœnarum meminit. Verum omni ex parte audientes communiuit: cœlos enim nobis aperuit, terribile iudicium monstrauit futurum, vbi angelici præconis tuba athletarum coronæ prædicantur, quibus magna incentiua nobis præbentur ad seruandam facile pietatem, ac fidem. Nam ne timiditate
A postolorum euangelium retardari queat ad armatas quoque, expeditasq; legiones paratos esse iubet: vt discamus infideles homines non solum suæ perfidiæ, verumetiã
F insidiarum, quas aduersus fideles cogitant acriores pœnas daturos. Cum simus igitur certiores ad meliorem vitam nos morte traiecturos, antequam tempus moriendi aduenerit, mortem contemnamus. Sed dolẽdum est, quispiam dicet, quoniam corpus post mortem omnino corrumpitur. Ego vero ideo gaudendum nobis magis censeo quoniam corruptione corporis mors ipsa corrumpitur, mortalitas destruitur, non substantia corporis: nam vt quando ęs funditur, vt inde statua confletur, nullam ęris perditionem tũc esse dicimus, cum ad meliorem vsum traducatur: similiter de corpore quoque tuo futurum est. Nullis ergo lachrymis, nullo mœrore, quoniam moritu rus es, te lacera. Tunc enim flendum esset, quando in huiusmodi conditione, ac pœnã perpetuo corpus tuum permansurum scires. Sed melius esset, inquies, si nulla putredine corpora tabescerẽt, si integritatem suam semper conseruarent. Ego vero non video, quam hoc aut defunctis, aut viuis vtilitatem afferre posset. Quousque hæc fœtida corpora diligetis? Quousque terræ affixam mentem habebitis? Quousque huius vmbræ ardenti amore laborabitis? Non enim intelligo quid emolumenti si corpora integra permanerent, consequeremur, immo vero è contra magna pernicies nos inde inuaderet. Nam si corpora nullo fœtore inquinata conseruarent, G
primum perniciosissimum superbiæ malum magis vigeret. Nam si etiam cum putredine tabescãt, cum vermibus post mortem scaturiant: multi tamen deorum honoribus coli voluerũt: quam plures huiusmodi homines futuros credis, nisi fœdissimo corporis fœtore ab hac insania deterrentur? Deinde non facile aliqui sibi persuaderent terrena esse corpora nostra. Nam si cum in terram modo resoluũtur, nonnulli tamen an terrena sint ambigũt: quod non suspicarẽtur, nisi hoc ita fieret? Tertium, magis ab omnibus corpora diligerentur, & carnales magis, rudioresque multi hominum efficerentur. Nam si aliqui etiam fœtẽtibus sepulchris stulto suorum amore coniunguntur: quid facerent si corpus integrũ detinere possent? Quartum, non valde homines futuræ vitæ statum defiderarent. Quintum, qui perpetuũ fore mundum opinantur, quasi certior cõseruatione corporis esset sua opinio, esse conditorem mundi aliquem pernegarent. Sextum, quanta sit, virtus animi non facile cognosceretur, nec quantum ipsi corpori affert, cum ei coniuncta sit. Septimum multi amore suorum cœtibus hominum H
spretis, continue suos viderent sepulchra mortuorum habitare non erubescerent. Etenim charissimorum effigies plerique depingentes, quoniam defluens corpus secum detinere non possunt, tabulis affixi vitam peragunt: quid non auderent excogitare, syncerum, ac integrum corpus suspicientes? Facile mihi videtur ad condenda corporibus templa multos conspiraturos fuisse, & cultu dæmonum ariolos, qui talibus rebus dediti sunt efficere, vt mortui sui quasi viui loquerentur, quando etiam nunc hi quos necromantas Græcę appellamus, multa huiusmodi solent excogitare. Quanta vero idololatriæ cultus ęquitia fureret, quis ignorat, cũ impul- Arioli, & Necromantici, qui

uerem, ac cinerem corporibus redactis nõnulli contendere audeant, idololatriæ cultum restituere? Ne igitur omnia hęc mala cæteraq; huiusmodi locum habeant, ac vt discamus non esse mentem in terrenis rebus retinendam, nostra ante oculos nostros corpora omnem fœtorem exhalantia tabescunt: sic qui nimium corporis formã admiratur, muliebri ardore perflagrans, si ratione deformitatem nostri corporis intelligere nollet, ipsis oculis cernere posset, cum multæ pares, atq; æquales eius quam ardet, ditiores etiam plerunq;, ac delicatiores morte præuentæ, post vnum, vel alterũ diem fœtida sanie fluentes, vermium materia factæ sunt. Qua ex re percipere debes, quali forma occupatus es, & quæ te peruertit cupiditas. Quòd si corruptionem corpora omnem effugerent, vnde id aliquis rectè perdisceret? Nonne quemadmodum ad sepulchra dæmones concurrere videntur, sic morbo cupidinis laborantes, sepulchris continuè affixi, dæmonum suas animas efficerent habitacula, atq; hoc sæuissimo insaniæ furore animam emitterent? Nunc verò ad hæc omnia id etiam animum cupientis consolatur, quoniam cum nullibi veram desideratæ imaginem rei videre licet, in obliuionem facilè labitur: ego verò arbitror, nec sepulchra quidẽ fuisse, si corpora illæsa remanerent: vrbes quippe non statuis, sed mortuorum corporibus plenas videres, cum singuli suos apud se retinerent. Qua ex re, magna quædam, & detestãda fieret confusio: Paucissimi animæ curã haberent, cum plures nihil de immortalitate animi audire paterentur. Multa præterea fœdiora: quæ silentio transeunda iudico. Ea ergo de causa confestim tabescant, vt tu pulchritudinem animi nudam perspicere queas: nam si talem formam, & talem vitam anima corpori præbet, qua ipsa
K in se pulchritudine, ac vita viuit? si corpus ita deforme, ac fœtulentum ipsa continet, & conseruat, quanto magis seipsam conseruabit? Nulla.n. alia corporis nostri pulchritudo est, nisi statuæ compositio, & flos qui ab anima corpori conceditur. Animã ergo dilige tuam, quæ corpus tuum in pulchritudine, ac in flore conseruat. Sed nescio cur dixi, in morte quãta sit vis animæ facilè videri, cum in ipsa vita facilius hoc perspiciatur. Lætitia.n. animus perfusus, roseo genas conspersit colore, dolore autẽ vexatus, omnem oris pulchritudinem statim deformauit: vnde qui assidua lætitia gaudent, in bonam corpora sua reducunt habitudinem: qui verò semper dolent, imbecilliora telis aranearum, atq; subtiliora reddiderunt. Ita perterritus animus, furibundum vultum efficit, tranquillitate autem stabilitus, iucundam constituit faciẽ. Si laborauit inuidia, tabidum pallorẽ per corpus effudit: honesto amore, ac moderato captus, formositatem corpori mirabilẽ largitus est. Qua ratione mulræ deformes non paruam gratiam ab anima ad corpus traduxerunt, nonnullæ præcipuam corporis formam animi vitiositate corruperunt. Veniat in mentem tibi, quomodo candida facies interiore rubro pertincta, cum pudoris affectus animam inuasit, varietate coloris suauissimam reddit faciem: sicut erfã L
è contra, impudens animus coruinum visum efficit, atque inanem. Nihil.n. est formoso animo formosius, nihil iucundius: nam corpora quidem absq; dolore amari, non possunt, animi autem pura syncerąq; voluptate amantur. Cur igitur regem omittis animum, & ad præconia corporis refugis? cur philosopho spreto interpretem nimia cupidine ardes? oculos perspexisti formosos, quęre quo animo reguntur, quẽ si turpem inueneris, oculos quoque despicies. Nam si mulierem deformem specioso velamine adopertam conspiceres, nullo affectu mouereris: sic è contra pati non posses, vt speciosa, & pulchra velamine tegeretur. Idipsum igitur in anima etiam facias, cui quasi velamen corporis pondus circum positum est: quod quidem vim sensitiuam omnino deponere non potest: animus autem citò à deformitate ad pulchritudinem transibit, dum velit. Nam cum deformem, asperum, atq; durum habuerit oculum facilè potest eum in formosum, mitem, serenum, iucundumq; reformare. Animi ergo nostri pulchritudinem quæramus, oro, hu
ius decore gloriemur, vt deus, qui
hunc decorem concupiscit, æ-
ternam beatitudinem no- M
bis largiatur, gratia
& misericordia
Domini
no-
stri Iesu Christi,
Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia.xxxvi.ex capite.x.

NOlite arbitrari, *quia ueni mittere pacem in terram: non ueni mittere pacem, sed gladium.* Iterum difficiliora, magisq; ardua, & quidem affatim, atque copiosè proponit, quodque ipsi obiecturi erant, id præueniēdo prædicit. Nam ne superioribus auditis in talem sermonem erumperent, idcirco ergo aduenisti, vt tam nos, qui te secuti sumus, quam eos qui sermonem nostrum nō repudiabunt interimas, ac orbem terrarū bellis, & cædibus repleas: præuenit ipse, atque ait: Non veni pacem in terram mittere. Quomodo igitur præcipit, cum ad suscipientium domos ingrederentur pacem
Luc. 2. b omnibus dicere? aut quomodo angeli clamabant: Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis? Quomodo etiam omnes prophetæ pacem tempore ipsius futuram prænunciarunt? Quia videlicet præcipua, singulari-que pax tunc præstatur, quando quod tabo, vel sanie corruptum est, abscinditur, atque proijcitur: quando factiosa, & improba pars repellitur, aut omnino destruitur: sic certè cœlis
A terra cōiungi potest. Nam & medicus hoc modo reliquum corpus conseruat facilè, si quod reduci ad sanitatem non potest, ceciderit, atque abiecerit: & militiæ dux ad soluendam militum conspirationem alterū in alterum concitat. Sic in turre factum vidimus, quando pernicioſa illa pax per discrepantiam dissoluta, tranquillam, atque
Act. 9. c & 23. c d laudabilem pacem reddidit. Sic etiam Paulus eos, qui aduersus se conspirabant, diuidebat, atque dissipabat. In bello vero Nabuthæ, nonne improba multorum concordia pernicioſissima fuit? Nec. n. semper cōcordia laudanda, cum etiam latrones magna inter se concordia cōspirare sciamus. Non igitur ex proposito Christi, sed ex mente, animoque hominum vitioso bellum erumpit. Nam ipse certè vellet, vt omnes vno consensu veritatem amplecterentur: verum quoniam resistunt, atque reluctantur, bellum prorumpit. Quid igitur, ait, non veni mittere pacem? Nolite, ait, existimare harum rerum causam vos futuros. Ego sum, qui quoniam homines ad vitia, infidelitatemque proclives sunt, hæc præparo. Non ergo quasi præter expectationem vestram quicquam acciderit, turbatione aliqua moueamini, cum ideo venerim, vt bellum committam. Hæc voluntas mea est, nulla vos inuadat turbatio, quasi bello, atque insidijs orbe terrarum ferocius exagitato. Nam si hoc modo peiorem partem conciderimus, tunc pars melior cœlo copulabitur. His etiam verbis aduersus malam multorum existimationem ipsos facit firmiores. Non autem dixit, bellum, sed quod atrocius est, gladium: quod si acerbius hæc, & minus compositè dicta tibi videantur, nequaquam mireris. Nam ne suspicari quis possit verborum lenocinijs allectos a Christo fuisse Apostolos, ac B
etiam, vt asperitate verborum ad iniustas contumelias auditum præparet, non iucundè rem asperam, sed aspertimè, atque dutissimè protulit. Nec ista sibi sufficerūt, sed latius naturam istius belli, ac singulas partes amplificans, omni bello intestino, atque ciuili multo magis pestiferum ostendit, dicens: *Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, et filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam.* Non enim ciues solum, aut inimici, sed affines, atque cognati alter in alterum insurgent, & natura ipsa disseparata, nunc semetipsam impugnabit. Separare nanque C
hominem veni, vt filius patrem, & nurus socrum inuadat: ita non solum inter domesticos bellum oriri prædicabat, verumetiam inter ipsos, qui necessarijs naturæ vinculis proximè colligati sunt: quæ res virtutem ipsius magnopere declarat. Magnum enim omnino, ac super hominem est, quod qui primi hæc audierint, libenter susciperē, & alijs persuadere potuerunt. Et quanquam non ipse, sed hominum improbitas horum omnium causa futura esset, se tamē facturum omnia dicit. Talis quippe scripturarum est consuetudo: vt enim etiam alibi dicitur, Dedit ipsis deus oculos ne videant: sic etiam in hoc loco, vt quem- Eze. 12. a
admodum diximus, hæc omnia præmeditati, atque his verbis stabiliti, cum opprobrijs, & contumelijs peterentur, minus turbari possent. Si autem grauiora hæc cuipiam videantur, priscam historiam animo versēt, Hoc enim ipsum, & superioribus temporibus contigit: quod maximo argumento est, cognata esse vetera nouis, & eū dem esse, qui hæc dicat, & illa imperauit. Exo. 32. e f 33. Iudæis enim tunc pepercit, cum singuli Nu. b c proximos suos interemissent sic etiam quā do vitulum confecrarunt, & quando Beelphegor

phegor dedicarunt. Vbi ergo sunt, qui dicere audent, pestifer est ille deus, hic propitius, atque mitis? Ecce nanque cognatis vi
D demus sanguinibus orbem redundasse, & tamen magnam, in hoc opere misericordiam, ac mansuetudinem dei fuisse asserimus. Quapropter, vt ostendat seipsum esse, cui etiam illa grata fuerunt, prophetiæ mentionem fecit: quę quamuis ad hoc propositum dicta non sit, hoc ipsum tamen
Nic. 7. b signanter expressit. Sed quænam hæc est prophetia? Inimici hominis domestici eius. Nam cum pariter temporibus Iudæorum accideret, vt populus propter prophetas, & pseudoprophetas scinderetur, & omnes diuisi, istos alij, alij illos sequerentur,
Ibid. a monebat populum propheta, dicens: Nolite credere amicis, nec sperate in principibus. A coniuge quoq; tua te custodias, nec quicquam sibi committas. Inimici. n. hominis sunt, qui in domo eius sunt. His verbis propheta omnibus rebus superiorem facere conatur eum, qui dicta eius esset susceptorus. Nec enim mori, sed male mori malum est: ideo dicebat, Ignem veni mittere in terram: quibus verbis vult significare magnitudinem, ac ardorem charitatis, quam flagitat. Nam quoniam ipse nos mirum in modū dilexit, ideo singulari a nobis quoque charitate diligi desiderat. His quippe monitionibus Apostolos simul, &
E muniebat, & sublimiores faciebat. Nam si a posterioribus vxores vna, & liberi, & parentes propter me contemnentur: quales oportet vos esse, a quibus illi quasi magistris fidem susciperent? Nec. n. hæc, quæ præ dixi dura, & ardua, vobiscum finem habebunt, sed in posteriores quoque transfundentur. Sicut. n. summam vobis attuli beatitudinem, sic singularem obedientiam affectuum a vobis postulo. *Qui amat patrem, aut matrem plus quam me non est me dignus: et qui amat filium, aut filiam super me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* Vidisti præcipuam docentis authoritatem: intellexisti quomodo patris dei filium se esse ostendit, cum iubet omnibus rebus charitatem suam anteponere? Sed quid de amicis, atque cognatis disputo, cum etiam si animam tuam meæ charitati antepositeris, procul a discipulorum meorum numero, ait, te separaueris? Quid igitur, obijciet quispiam, an hæc veteribus contraria non sunt? Nequaquam, immo verò, & valde cōsona, omninoq; coniuncta. Sic enim etiā non odio solum, verumetiam lapidibus cultores idolorum persequendos iussit: & in Deuteronomio veritatis cultores admirandos, ait: Qui dicit patri, aut matri, non Deu. 33 b
vidi te, & fratres suos non cognouit, & filios ignorauit, is custodiuit eloquia mea. F
Si autem Paulus multa disputat de parentibus, summam eis obedientiam volens præberi, non admireris. In omnibus. n. obtemperandum parentibus est, præterquam in his, quæ pietatis veritatem spectant. Ita cū sanctum sit omnem honorem parentibus afferre, cum plus quam oporteat, quærunt veritati reluctantes, resiliendum est: sic Lucas quoque scribit: Siquis venit ad me, & Luc. 14. non habet odio patrem suum, & matrem, f
& vxorem, & liberos, & fratres, & adhuc animam suam, non potest meus esse discipulus. Non simpliciter iussit te coniunctos tibi homines insequi: id enim iniquum omnino, atque pestiferum est, sed quando plus me petit aliquis diligi, odio ipsum habeas, ait. Hoc enim tam diligenti, quam ei qui diligitur, pernicioſissimum est: hac doctrina, & credentes filios maioris animi fecit, & patres, ne ab amore Christi liberos deturbent, admonuit, videntes tantas esse ipsius vires, vt facilè posset a parentibus filios eripere: quare ea tentare non debent, quæ ad finem deducere non possunt. Deinde ne molestè, aut grauiter ferant fideles, animaduerte quo sermonem deducit: cum enim dixerit, Qui non odit patrem, & matrem: confestim intulit, & animam G
suam. Quid. n. parentes, fratres, sorores, vxorem, pro me solum abijciendos putas? Nihil est homini anima sua coniunctius, & tamen nisi hanc etiam oderis, non ea, quæ diligenti, sed ea quæ odio habenti tibi retribuentur. Nec simpliciter odisse animam iubet, sed adeo, vt ad bellum, ad pugnas, ad cædem, ad sanguinem prodas. *Nam qui non portat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus.* Ita non ad mortem simpliciter paratos esse iubet, sed ad mortem etiam violentam: nec ad violentam solum, verumetiam ad maximè omnium exprobrabilem. Nec tamen aliquid adhuc de sua passione disseruit, vt istis interea castigati, æquiori animo de

Universidad de Deusto
Biblioteca

passione ipsius verba facturum audiant. An non est dignum vehementer admirari atq; stupere, quomodo anima a corpore illorum non euolauit, qui hæc audiebant, qui dura, & tristia omnia iam sentire poterant, iucunda vero, atque fœlicia spe sola consequebantur? Quomodo igitur non euolabit? Maxima erat, ac ineffabilis virtus dicentis, audientium ergo charitas etiam nõ parua: hac de causa cum grauiora multo, & duriora, quam magni illi viri, Moses atq; Hieremias perpessi fuerant, audirent, ferebant æquo animo,, immo persuasi nihil penitus obiecerunt. *Qui inuenit animam suam*, ait, *perdet eam: & qui perdet animam suam propter me, inueniet eam.* Perspicis quãtam iacturam faciant, qui animam suam plus quam oporteat, diligãt? perspicis quã vtilitatem consequantur, qui oderint? Nã cum amarissima quædam illis, atque ardua præciperet, cum aduersus parentes, ad uersus liberos, aduersus naturalem cognationem, contra vniuersum orbem terrarũ, contra etiam ipsam animam pugnam indiceret, atque aciem esse instruendam, magnitudinem quoq; vtilitatis ostendit. Nõ enim magna hæc, atque aspera, quæ multis detestanda videntur solummodo non obsunt, sed summam quoque afferunt vtilitatem: horum autem contraria sunt, quæ maximè obsunt: sic ab his, quæ ipsi deside rant, quod sæpe facit, sibi persuadet. Cur enim ait, tuam despicere animam nõ vis? an quia ipsam amas? Ideo ergo, quia ipsam diligis, despice, vt summopere ipsi prosis. Animaduerte autem quomodo ineffabili prudentia hæc disposita sunt. Nam posteaquam de parentibus, & liberis dixit, tunc ad animam opportunissimè transit: vt ab hoc vltimo illa priora minora animo videantur, ac etiam, vt discant sic se parentibus maximè proficuos fore, quemad modum animæ suę prodesse possunt. Quę omnia satis poterant homines ad cultum Apostolorum inducere. Quis enim tã generosos animos, tam fortes vires, qui ceu leones cursu orbem circumibant, qui cunctas spreuerunt sua, vt alios saluos facerent, libenti, ac prompto animo, non susciperet? Sed aliam quoque mercedem proponit, vt videant non minorem sibi de suscipiẽtibus hospitio curam esse, quam de hospicio susceptis. Et primum quidem maximum honorem præbet, cum dicit: *Qui recipit uos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit.* Cui quidem rei quid vnquam æquale poterit inueniri? Aut quid conferri omnino huic poterit? patrem. n. ac filium vna susceptos esse vides, promittit tamen etiam alteram retributionẽ non paruam. *Qui recipit*, ait, *prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet.* In superioribus quidem non parua supplicia non suscipientibus minatus est: hic verò bonorum requie, ac fœlicitate ipsos condonat. Et vt discas maiori se habere curæ susciepientes, non dixit solum, qui prophetam, aut iustum suscipit: sed adiecit, in nomine prophetæ, & in nomine iusti: quod significat, ne alia quidem de causa seculari, neq; propter has caducas, mortalesque res: sed solum quia propheta sit, vel iustus sit, suscipiat: tunc enim prophetæ, vel iusti mercedem capiet: illam videlicet, quam decens est, vt is capiat, qui prophetam, aut iustum recipit, vel certè qualem ipse propheta, aut iustus consequetur quod & Paulus dicebat: Vestra abundantia illorum inopiam suppleat, vt & illorum abundantiæ vestræ inopiæ sint supplementum. Deinde nequis inopia se possit excusare, ait: *Quicunque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, amen dico uobis, nequaquam perdet mercedem suam.* Etiam si frigidæ aquæ calicem dabis, quam rem nullo impendio facillimè facies, erit tibi merces omnino reposita. Hæc enim vniuersa gratia eorum, qui recipiunt. Animaduertis quot, quibusq; causis persuader, & domos totius orbis Apostolis aperit, cum planè his omnibus significet vniuersos sibi homines debitores futuros. Primum quia dixit, dignus est operarius cibo suo. Deinde quia nudos nihil habentes emisit. Tertiò, quia in bella, & pugnas pro susciepientibus eos emisit. Quartò, quia mirabilibus, atq; inauditis signis eos illustrauit. Quintò, quia quod omnium bonorum caula, pacẽ ipsorum ore ad domos recipientium addu cit. Sexto, quia grauiora non susciepientibus minatur supplicia, quam Sodoma me reantur. Septimò, quia ipsum etiam cum patre apud recipientes hospitari asseruit. Octauò, quia prophetę mercedem, ac iusti futuram

H

K

2. Co. 8. c

L

I

futuram recipienti pollicetur. Nono, quòd aquæ frigidæ calicem præbentes, non paruas sint retributiones habituri. Quorum vnumquodque per seipsum satis magnas vires ad attrahendum possidet. Quis enim militiæ ducem, quanuis vulneribus sanguinolentum videat, non magno gaudio tamen domi recipiat, cum ab acie redeuntem magnis trophæis, & singulari victoria videat? Sed quis nam talis modo est, inquies, & recipiemus ipsum? Propterea discipuli, prophetæ, ac iusti denique nomen adiecit, vt discas non ex dignitate recepti, sed ex voluntate recipientis mercedem omnem esse constitutam. Nam quod in hoc loco de prophetis, discipulis, ac iustis dicit: id alibi de recipientibus abiectos, ac minimos homines protulit. Inquantum enim, inquit, vni minimorum feciſtis, mihi feciſtis, & contra rursus, si nulli horum, nec mihi. Nam etsi nihil habeat magni, qui ad te refugit, homo tamen est, qui eundem quem tu terrarum orbem habitat, eisdem radijs solis illustratur: immortalem sicut tu habet animam, eundem adorat conditorem, ad eandem mysteriorum cõmunicationem crebro accessit, ad eosdem vocatus est cœlos: & quod negligendum, non est, iuste ideo petit, qui paupertate oppressus, necessarijs eget viuendi alimentis. Nunc verò, qui te a somno hyemis tẽpore tibiæ sonitu, atque fistularum excitant: quanquam ea res plerunque tibi molesta sit, multis tamen onerati muneribus abeunt, histriones præstigiatoresque, & qui suligine obliti ne noscantur, turpia in omnes iaciunt scommata: & qui sagaciori versutia prodigia facere videntur, omnes harum rerum abs te, non paruam mercedem accipiunt. Si autem mendicus, ac pauper, ipsius etiam panis indigens te adierit, quibus tu non veteris maledictis, quæ crimina, quas contumelias, quæ conuitia, quas desidias non objicies? cum nec tecum ipse reputas, quanta etiam tu desidia vitã trahas, & cũ deus multa tibi bona indies præbet. Nec volo mihi respondeas, nonnihil te quotidie facere. Sed illud mihi ostende, si earum rerum aliquid tractas, ac facis, quæ necessariæ sunt. Sin vero pecuniarum quæstus quasi diligentissimus caupo, & iugem quam de accumulandis opibus habes, curam mihi proponis: non verebor ipse tibi respondere, non esse opera hæc quippe, cum illa mea sententia, & quidem certè, magnaque opera sint, misericordia erga pauperes, oratio iugis, cæteraque huiusmodi, eorumque protectio qui maioris alicuius iniuria vexantur. Quæ omnia nullum apud nos habent locum, sed in maxima desidia, ocioque viuimus semper, nec tamen vobis vnquam a deo dictum est, Ociosus es, atque desses. Nolo ergo tibi solem accendere, nihil quod sit necessarium operaris, lunam ergo tibi extinguo, in steriliratem gremium vertam terrarum, retinebo stagna, fontes recondam, flumina exiccabo, aerem in nihilum redigam pluuias retrudam: sed omnia nobis affatim, atque copiose proponit. Quid quod multis, non solum ocio corruptis, verumetiam, non parua peccatorum illuuie mersis, eorum omnium, quæ diximus, vsum præstet? Quare cum inopem videris, nulla dedignatione mouearis, si iuuenis, atque saluus abs te alimenta petat, ne siquidem sicut seruus sit fugitiuus: sed ea, quæ diximus, tecum versa, immo vero illi ad hæc dicenda libertatem concede, & clamabit ad te iustus magna se turbari dedignatione: quoniam cum sanus fœlixque iudicio tuo sis, nihil eorum agas, quæ a deo nobis mandata sunt. sed quasi seruus a communi omnium domino arrepta fuga in alienis, id est, in omni vitio versaris, temulentia, furto, rapina, cæterisque vitijs inquinatus aliorum domos subuertis. Deinde audes ocium cæteris objcere, qui tot delicta tibi non objcis, non insidias, non periuria, non mendacia, non latrocinia, non alia mille tua huiuscemodi facinora, & flagitia recordaris. Hæc autem dico, non quia velim legem pro ociosis condere, sed quia valde desidero bonis vos esse operibus occupatos. Omnium enim vitiorum quasi magistra quędã atq; origo est otiositas. Itaque oro uos atq; obsecro, ne misericordiam contẽnatis, ne duri & illiberales sitis. Nã & Paulus cũ multum conquestus fuerat, dicens: Si quis operari nõ vult, non comedat: nõ facit hic finem, sed ad hæc addidit, Bonum faciẽtes, non deficiatis: q̃ certè contraria esse uidentur. Nam si iussisti ne comedamus, quomodo alijs dare ociosis mones? Itaque, inquit, iussi: remouere enim volens vos ab illis, & non conuersari cum illis: ac

M Mat. 25

B

1. Th. 3. c

C

Universidad de Deusto
Biblioteca

rursus monui ne inimicos eos putetis, sed continuè, ac diligenter admoneatis, non discrepantia, sed consona nimium, atque conuenientia ad vnius legis seriem deducens. Nam si ad misericordiam ambos proclines faciam, citò, & ille ab ocio, & tu a mēte illiberali recedes. Sed multa, inquies, mēdacia, multas fabulas pauperes fingūt. Ego verò hac etiam de causa maiori misericordia moueor, cum in eam necessitatē incidisse homines videam, vt impudentissimè mendacijs viuere cogantur: quorum nos non modo non miseret, sed verbis etiā asperis eos laceramus: non accepistis dicētes semel iam, atq; bis? An ergo cibo rursus non indigent, quia semel, atq; bis acceperunt? Cur nō tuo quoq; ventri eandem legem imponis? Cur ad eum non dicis, repletus hesterno die, atq; nudiustertius fuisti, quid amplius quæris? Sed ventrem quidem tuum etiam vltra mensuram replendo disrumpis, a paupere autē modica petenti, faciem auertis, cuius, vel hac de causa misereri debes, quoniam quotidie te adire non parua premitur necessitate. Nam si nulla esset alia ratio, quæ ad misericordiā
D flecteret: propterea tamen misericors erga pauperem esse deberes, quoniam necessitate coactus ad te venit. Tu verò non modo benigno animo non es, quoniam illum impudentem vides, qui paupertate superatus est, nec solum te illius non miseret, verumetiam paupertatem multis præsentibus exprobras. Cumq; deus iubeat occulte, atq; in abdito præbere: audes tu publicè pauperem afficere opprobrijs, qui a te misericordia esset subleuandus. Dare misericorditer non vis? Quid igitur criminaris? quid tribulas calamitosam, atq; miseram animam? Refugit ille ad manus tuas ceu in tranquillum portum. Cur tu omnē fluctuum vim in illum concitas, & maioris hyemis sibi reddis procellas? Cur miseriæ ipsum condemnas? Credis, quia si talia se putasset abs te percipere, venisset ad te? Quòd si talia se auditurum abs te putauit, & tamen venit: multo magis tamen eius miserandum est, quam tuam illiberalitatem pertimescendum, qui cum ita inuictam necessitatē imminere illi videas, mitior factus non es, nec opinaris satis ipsi esse ad excusationem impudentiæ ingentes famis vires: sed impudentiam ei obijcis, qui maioribus in rebus impudentissimus sæpe fuisti. Quippe pauperum impu E
dentiæ venia iure conceditur. Nos autem plerunq; tanta impudentia seruemus, vt non modo veniam nō mereamur, verumetiam acerbis supplicijs simus puniendi. Hæc, quæso, ita in memoria teneamus, vt humiliores facti non irrideamus miseros, nec vulneremus eos, qui remedium a nobis quærunt. Nam si præbere non vis, cur cædis? Nō est tibi animus largiendi, quid contumeliaris? Sed non vult aliter abire, inquies, Sic ergo fac, quemadmodum vir quidam sapiens iussit: pacifice, ac mansuetè pauperi respondeto, qui certè inuitus ita impudens est: non.n.est omnino, non est (inquam) homo, qui nō inuitus imprudentiæ crimine velit confundi. Nam si ēt mille quispiam afferat rationes, quibus oppositum probare contendat: nunquam tamen mihi persuadere poterit, eum qui victum facilè habeat, malle se ab alijs turpiter mendicare, quam honestissimè suis vesci. Nemo ergo vos falsis rationibus decipiat. Si autem Paulus scripsit, Siquis operari non velit, non manducet, pauperibus, non diuitibus, scripsit. Nam potentibus quidem contrarium dicit: bonum facientes non deficiatis. Etenim quemadmodū nos sæpe facimus, qui, quando viderimus duos amicos, alterum in alterum acerbè insurgere, seorsum alterum deducentes, vtrunq; admonendo cuipamus: sic nō Moses solum verumetiam ipse deus fecit. Nā Moses quidem ad deum dicebat: Nisi dimittis ipsis peccatum, me quoq; vna cum ipsis destruas. Ipsos autem iussit seueriss. Thes. 3. c
Ibid. F
Exo. 32 g
mè puniri, cognatosq; a cognatis interimi. Quæ quanuis opposita videantur, ad vnum tamen finem concurrebant. Deus autem ad Mosen quidem Iudæis audientibus dicebat: Dimitte me, & conteram populum hunc. Nam etsi tunc non aderant Iudæi, quando hæc deus Mosi dicebat, postea tamen hæc audituri erant: seorsum autem, atq; priuatim contraria his Mosi cōmittit: vnde Moses coactus exclamabat, dicens: Nunquid ego ipsos in vtero concepi, quia dicis mihi, Leua eos, sicut leuat nutrix lactentem in sinum suum? Similia in magnis familijs quoq; fiunt. Nam crebro paterfamilias pædagogum seorsum increpat, dicens: Nimium es acerbus in adolescentulum, atq; durus. Adolescentem autem, quasi iure cæsum criminatur. Sic a
Ibi. 32 b
Nu. 11 c
contra-

contrarijs eandem vtilitatem educādi honeste filij collegit. Pariter igitur Paulus quoque sanis quidem, ac in opibus scribit, vt ad operandum eos excitet: Siquis
G nolit operari, non comedat: his autem qui
2. Thes. 3. c. possunt liberalitate vti non sic, sed aliter
Ro. 11. c scribit, Bonum facientes non deficiatis: vt eos ad benignè dandum impellat. Eodem quoq; modo in epistola ad Romanos his quia à gentibus erant, consuluit, ne ceruices in Iudæos extollant, & oleastri similitudinem adduxit in medium, ita vt alia his, alia illis dicere videatur. Non ergo in tenacitatem incidamus, sed pareamus Paulo dicenti: Bonum facientes non deficiatis. Audiamus etiam dominum, qui iubet
Lucę. 6. c omni petenti dare: & alibi ait, Estote misericordes, sicut & pater vester. Ita cum pleraq; alia dixit, de nullo id præter quàm de misericordia dixit, Sitis misericordes sicut pater vester. Nihil.n.certè nos vsq; ad similitudinem dei sic effert atq; extollit quemadmodum libera, benefica & copiosa collatio. Sed nihil est impudentius paupere, ais. Cur quęso? Quoniam huc atq; illuc percurrens, aduersus oēs inuehitur, atque obtrectat. Vis ergo, vt facilè tibi ostendam multo impudentiores, molestoresq; nos illis esse? Veniat tibi (oro) in mentem quoties ieiunij tempore mensa vesperi apposita, si minister vocatus tardiusculè ac-
H cesserit, omnia euertisti contumeliando, calcitrando, atrociter miserum ministrum verbis ac pugnis mulctasti: quę omnia parua mora incitatus fecisti, cum tamen certior esses paulò post varijs posse ventrem tuum cibarijs explere. Deinde non vocas teipsum, qui nulla de causa vel certe minima in bestiarum ferocitatem excidisti, impudentem atq; importunum: pauperem vero, qui magno pondere premitur, qui non moram edendi, sed inopiam perhorrescit, importunum atque impudentem cæterisque conuicijs audes petere. Et quomodo, dic mihi, non maximæ impudentiæ hoc est? sed hæc nec cogitare quidem volumus, ac ideo molestos esse illos arbitramus. Nam si nostra quoque diligentius examinaremus, & cum factis eorum iustius conferremus, non putaremus illos esse importunos: noli igitur iudex esse iniustus. Nam etsi ab omni delicto liber esses, nec tamen etiam sic lex diuina tibi commisit temeraria coriositate alio-
rum crimina rimari. Nam si Pharisæus hac de causa seipsum perdidit, quam nos excusationem inueniemus? si rectè viuentes non patitur aliorum crimina indagare, quanto minus peccatores. patietur. Nolite igitur duras atque inexorabiles pauperibus aures prębere. Nolite ferarum immanitatem superare. Non.n.sum nescius I
ad tantam crudelitatem nonnullos deuenisse, vt ex desidia fame peruentes neglexerint, & ad hæc verba impudenter eruperint, nullus impræsentiarum hic famulus mihi adest, procul ab ædibus meis absum: nullus hic mihi argentarius cognitus est. O immanitatem ab humanitate omni alienam. maius facile perfecisti, & quod minus est non absolus? ne paululū itineris desatigeris labore inedia mendicus peribit. O contumeliæ nouum genus, ò superbiam inauditam. Nam si per decem milia passuum eundum esset, nonnihil rationis hæc excusatio habere fortsam videretur. Nec cogitas tanto maiorem mercedem tibi esse repositam, quanto magis laboras. Nam quando de tuo solummodo præbes, pro eo solum quod dedisti, quando vero ipse quoq; ad dandum profectus es, huius etiam laboris re- Gen. 18.
tributio tibi debetur. Sic & patriarcham ideo magis admiramur, quoniam cum trecentos & decem & octo vernas haberet, non alium misit, sed cursu ad boues contendit, ac vitulum attulit. Nunc vero ita inflati nonnulli sunt, vt non vereātur per famulos misericordiæ vti virtute. Sed nōne si per me faciam, vt tu iubes, inquies, K
inanis gloriæ crimine captus videbor? immo vero nunc hoc crimine laborare mihi videris, cum te frustra pudeat ad pauperem venire, ac cum alloqui. Sed hæc nunc non disputo, tātummodo per te tua præbeas, idq; vel per te, vel per alium facere tui arbitrij sit: illud obsecro, atque obtestor, ne contumelijs atq; criminibus inopem turpiter cædas: remedio indiget, qui te adijt, non vulneribus misericordię ope, non acto gladio. Nam siquis lapide percussus, cæteris omnibus neglectis ad genua tua sanguinolentus refugerit alione tu iterum lapide caput eius percuteres, & vulnus vulneri adderes? Nequaquam certè id faceres, sed priori & vulneri mederi conaretis. Cur igitur in pauperem oppositum facis? an ignoras quantum
prodesse

Universidad de Deusto
Biblioteca

prodesse iucũda, & quantum obesse amara potest oratio ? Melius est, inqt, sermo pius quam datio . Nõ putas aduersum teipsum ense abuti, grauioreq; ictu confossum iacere, cum dolore pauper commotus, gemens atq; lachrymas, silentio abs te discesserit, nempe a deo ad te missus fuerat? Quare cogita nunc, quo illæ contumeliæ, atq; iniuriæ peruenerunt : cum deus quidem ad te pauperem miserit, quia dandi potentem se cit, præbere illi iussit: tu autem non modo
I non dederis, sed conuicijs turpiter expuleris : huius delicti magnitudinem si facile percipere non potes, considera id in his tẽporalibus rebus, & tunc vltro intelliges, q̃ atrox facinus commisisti. Nam si famulus tuus ad alium famulum similiter tuum argentum repetiturus, quod illi dederis, iussu tuo profectus sit, nec inde solum inanis verumetiam omni conuicio, atq; contumelia pulsus redierit: dic, quo supplicio famulum tuum punites, cum teipsum ab eo cõtemptum, atq; spretum censeres? pariter ergo de deo etiam cogita. Ipse.n.est, qui ad nos pauperes mittit, nec nostra, sed dei damus, si quicquam dederimus: quòd si non dederimus, verumetiam iniuria lacessitos repulerimus, ipse tecum animo volue, quibus supplicijs, quo fulmine tem dignam egerimus . Hæc omnia(quæso)cogitantes, & linguam domitam, quasi fræno teneatis & omnem illiberalitatem eijciatis, manusq; uestras ad misericordiæ munera porrigatis. Nec pecunijs solum, & rebus nostris, uerũetiam suauitate sermonis consolemur pauperes: hoc.n. modo tam æterna, quæ cõtumeliosis hominibus impendentur, supplicia fugiemus, quã beatissima illa regna, quæ misericordibus, & benignis conferen
M tur, adipiscemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xxxvij.ex cap.xi.

ET factum est cum consummasset Iesus præcipiens duodecim discipulis. Cum Apostolos dominus miserat, tunc seipsum data opera subtraxit ab ipsis, vt opportunitatem, occasionemq; haberent mandata efficere. Nemo enim profecto præsente magistro, morbumq; omnem repellente, discipulos adire nouisset. *Cum autem audisset Ioannes in uinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis, interrogabat eum dicens: Tu es qui uenturus es, an alium expectamus?* Lucas autem dicit ipsos Ioannis discipulos signa Iesu ad Ioannem detulisse, ac tum demum ad Iesum missos fuisse: quod tamen nullam prorsus habet ambiguitatem, sed altiorem quandam solum considerationẽ. Hinc etenim etiam, quam acerbo inuidiæ flagrarent ardore, occultius suboստenditur. Quod autem sequitur, ambiguum valde perplexumque esse uiderur. Quid enim sibi voluit illa interrogatione, Tu es, qui venturus es, an alium expectamus ? Quomodo enim, qui vel antea, quam signa Iesus fecisset, ipsum cognouit, qui a spiritu hæc didicerat, qui a patre ipso audierat, qui in omnibus ipsum esse agnum dei præ
A dicauerat : quomodo(inquam) interrogatum nunc mittit, vtrum ipse, an alius venturus sit ? Nam si dubitas, an ipse sit Christus, cur ei tantam fidem præbes, vt de reconditis rebus credere paratissimus sis ? Summæ nanque fidei dignitatem oportet eum habere, qui testimonij sui pondere tã tam rem sit approbaturus, an nõ es tu qui dicebas, Non sum sufficiens corrigiam calciamenti eius soluere? qui dicebas: quoniã non noueram ipsum, sed ille, qui misit me baptizare in aqua, ille dixit : Super quem videris descendentem spiritum, & permanentem in ipso, hic est, qui baptizat in spiritu sancto? An non vidisti spiritum in specie columbæ? Non audisti vocem? Nonne tu prohibebas ipsum, dicens : Mihi est opus a te baptizari ? Nonne discipulis quoque tuis dicebas, illum extolli ad maius in dies oportere, te verò ad minus deprimi ? Nonne vniuersæ prædicabas plebi ipsum esse, qui baptizabat in spiritu sancto, & igne : & quòd ipse est filius dei, qui tollit peccata mundi? Hæc certè tu omnia, ante quam ille signorum miraculis coruscaret, magna voce prædicasti . Quomodo ergo nunc, quando iam omnibus sua virtus manifestior est, quando per totam Palæstinã
B celeberrima eius fama præfulget, quando mortui ab eo excitati sunt, dæmones depulsi, multaq; alia perlucent miracula, tunc mittis, ac interrogas ipsum ? Quidnam hoc est ? an per fraudem illa priora quasi longas fabulas confinxisti ? Et quis mentis compos talia fecisset? Non dico de Ioanne, qui exultauit in vtero, qui priusquam nasceretur, Christum prædicauit, qui

Luc.7.c

Lucę.3. & Ioan. 1.d

Ioã.1.b

Mat. 3. d

Ioã.3.d

Mat. 3. c

Ioã.1.d

Luc.1.e

qui eremum habitauit, qui angelicam vinendi perfectionem in corpore adhibuit: sed de quouis homine non insano . Nam si etiã abiectissimum quendam dicas, certe tamen post tot tantaq; tam sua q̃ aliorum testimonia nullo modo dubitasset. Ex his omnibus apertissime patet nõ ambigentem, nec vlla ignorantia ductum misisse, qui quærerent : Sed nec illud dicere quisquam poterit, sciuisse quidem ipsum, terrore autem carceris, ac vinculorum timidiorem fuisse. Num liberationem sibi hæc interrogatio affert? nec si etiam hanc speraſſet, quicquam aduersus veritatem simulasset vir ille, qui pietatis gratia, vel mille mortes obijsset? Nam nisi excelso robore animi atque inuicto fuisset, nunquam profecto ad vniuersum Iudaicum populũ
C iam diu exercitatum effusione prophetici sanguinis tam fortis extitisset. Nunquam ferocissimum illum tyrannum tanta fiducia sui sic redarguisset, vt in media vbe, ac foro cunctis audientibus, tanquam infantem, aut adolescentulũ increpasset. Quod si timidiorem quispiam suspicatur factum fuisse, quomodo discipulos suos non fuerit veritus, quibus audientibus tot, tantaq; de Iesu attestatus fuit: sed eos interrogatum misit, cum alios mittere potuisset, quamuis non ignoraret inuidia quadã illos in Christum commoueri, & ansas reprehendendi semper quæsisse. Quomodo autem plebis etiam eum Iudaice non puduit, cui multa de Christo, ac magnifica prædicauerit? Quid autem ipsi ad effugiendа vincula, & carceres hoc profuisset, qui nec Christi causa vinctus fuerit, nec quia diuinam virtutem Christi prædicauerit : verum, quia iniquitatis Herodis coniugia accusauit? Patet igitur non dubitasse Ioannem ea dere, de qua nec infans quidem, aut mente captus dubitasset. Quare oportet responsum adinuenire, cuiusnam rei gratia interrogatum Ioannes misit . Alieniores erant a Christo discipuli eius, & inuidiæ cuiusdam stimulis semper agitabantur, magistrum suum pluris esse cupientes, quæ res maxime verbis ipsorum comprobatur. Dicebant ad Ioannem: qui
D tecum erat trans Iordanem, cui & testimonium perhibuisti, ecce is baptizat, & omnes ad eum veniunt: ac rursus de mondatione facta est quæstio inter Ioannis discipulos, & Iudæos : præterea Iesum aggredientes dicebant. Cur nos, & Pharisæi ieiunamus, discipuli autem tui non ieiunant? Nam cum nihil adhuc altius, ac su- Mac. 9.
per hominem de Christo cogitarent : Io- b
annem autem plusquam hominem arbitrarentur, non poterant æquo animo ferre, crescere indies Iesum videntes, Ioannem vero quotidie minoris æstimari: quæ tamen turbatio faciebat, vt meliori Iesum mente audirent : ad quod Ioannes donec cum ipsis erat, tam precibus, quàm rationibus hortabatur. Verum cum non persuasit, mortem licet propinquam fore videret, timens ne pernicioſæ materiam opinionis relinqueret, si maiorem se Christo putantes, discipuli nullo pacto illi conjugerentur, hoc modo Christo ipsos offerre curauit . Nam si aperte ipsis consuluisset, vt Christo tanquam meliori adhærerent, nulle pacto ei credidissent, sed præcipua Ioannis modestia id dictum putantes, magis ipsum colerent, silentio autem tantam rem pertransire non potuit . Quid igitur facit ? vt ab illis ipsis quanta E
miraculorum splenderet gloria Christus, posset audire, non omnes, sed duos, quos forsan faciliores ad credendum cæteris putabat, & qui simpliciter absque suspicione interrogare possent, ac rebus ipsis discere, quantum interest inter Ioannem, & Iesum mittere studuit. Ite igitur(inquit)atq; ab eo quærite, tu es Christus, an alium expectamus? Iesus autem qui mẽtem Ioannis non ignorabat, non dicit: Respondete Ioanni, quia ego sum : sed quamuis ad interrogationem consequens erat, tamen quoniam poterat turbare auditores, vt ab ipsis rebus possent quod quærebant perdiscere, sedulo facit. Scribitur enim multos ipsum tunc curasse cum aduenissent, & certe non erat consequens cum interrogatus esset, tunc Christus es, ad quæsitum quidem nihil respondisse, sed confestim multos ægrotantes curasse, nisi hoc facere voluisset, quod diximus: eum nemo ignoret testimonium, quod à rebus trahitur, certius esse, quàm verborum, & absque vlla suspicione. Quia ergo sicut deus qua mente misit Ioannes, non erat nescius : cæcos, claudos, alijsque morbis plurimis laborantes illico curauit, non vt Ioan- F
nes hæc disceret: non indigebat enim his ille qui credebat : sed vt discipulos eius ambigentes attraheret, ideo post curationem

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem multorum, ait ad eos. *Ite & renuntiate Ioanni, quæ audistis, & uidistis, cæci respiciunt, claudi recte ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur.* Quibus adiecit, *& beatus est, qui non scandalizatur in me.* Ex quo illis ostendit, non esse sibi occultas cogitationes eorum. Quòd si respondisset, ego sum, & offendisset nempe ipsos responsum hoc & dixissent, aut certè cogitassent, quod Iudæi crebro more solent dicere, tu de te ipso testimonium perhibes: idcirco non ita dicit, sed signis ipsos ad fidem adducit, vt & omni suspicione doctrina sua careat, & hac luce dilucidior sit. Quapropter æquè occultè ipsos arguendo momordit. Nam cum illi scandalum propter ipsum paterẽtur, passionem mentis eorum ita detexit, vt nullus huius rei testis esse posset, sed cõscientiæ ipsorum, qui sibi ipsis conscij erãt res tota relicta sit, quantum in ipso scandalum paterentur, ac ideo attraxit eos, dicens: Beatus est qui non scandalizatur in me. Verum vt veritas vndiq; colluceſcat, illa etiam, quæ ab alijs hoc in loco dicuntur, in medium protrahamus. Negant igitur nonnulli, ea de causa, quæ iam dicta est ad interrogandum misisse Ioannem, sed quia ignorabat: ignorabat autẽ, aiunt, non totum mysterium, sed ipsum quidem esse Christum non ambigebat: vtrum vero ab hominibus morti traderetur, an non, id dubitabat: præterea etiam interrogabat dicens: tune es venturus? id est, tunc ipse ad inferos descendes? sed nulla prorsus hic sermo ratione cõprobari potest. Non. n. ignorabat hoc Ioannes, qui hoc ante alios maxime prædicauit. Ecce nãq;, inquit, agnus dei, qui tollit peccata mundi. Agnũ quippe vocauit, quia in crucis patibulo suspendendum sciebat. Cum etiã dixerit, qui tollit peccata mundi, idipsum significauit. Non. n. alia, quam per crucem, via peccatũ mundi abstulit, vt Paulus etiam declarat, dicens: Quod aduersus nos erat, chirographum de medio abstulit, cruci ipsum affigens. Quando autem dicebat, hic est, qui vos in spiritu baptizabit, ea quæ post resurrectionem futura erant prædixit. Sed resurrecturum quidem ipsum, & spiritum datu rum, inquiunt, sanctum, non ignorabat, sed cruci affigendum nesciebat. Quomodo ergitur resurgere poterat, nisi passus crucifixusque fuisset? Aut quomodo maior prophetis Ioannes, qui vel ipsa, quæ prophetæ dixerunt, nesciebat? Quod vero maior erat, quam propheta, ipse Christus attestatus est. Quòd autem prophetæ passionem Christi præuiderunt, nemo vnquam inficiabitur. Esaias enim clamat: Sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se, obmutescet. Et rursus: Erit radix Iesse, & qui exurget principari gentibus, in ipso gentes sperabunt. Passionem deinde significans, passionisque gloriam adiecit: Et erit requies eius honor. Nec solum, quia crucifigetur Esaias prædixit: verumetiam cum quibus crucifigetur. Reputatus est enim, inquit, cum inquis: neque id solum, sed etiam quod nulla se defensione liberabit: hic nanque ait, non aperiet os eius. Iniquitatem etiam condemnantium significat, cum dicit: In humilitate eius iudicatio sua ablata est. Sed Dauid quoque ante Esaiam totum prædixit, & iudicium simul descripsit. Quare, inquit, fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Adstiterunt reges terræ, & principes congregati sunt in vnum, aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Alibi autem, modum quoque ipsum crucifigendi expressit, dicens: Foderunt manus meas, & pedes meos, & ipsa, quæ milites facere ausi sunt, exquisitissimè expressit. Partiti sunt, inquit, vestimenta mea, & in vestem meam miserunt sortem. Nec de aceto siluit, quod Christo allatum in cruce est. Dederunt, inquit, in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Deinde prophetæ quidem ante multos annos iudicium, & condemnationem crucifigendorum cum ipso, vestimentorum distributionem, vestis sortem, aliaque huiusmodi plura præscierunt: nec enim omnia dicere necesse est, ne prolixa nobis nimium fiat oratio. Hic verò, qui maior illis omnibus fuerat, etiam hæc ab alijs prædicta ignorabat? Quonam rationis colore hic sermo sustentari poterit? Aut cur illo modo, non interrogauit Ioannes, tu es, qui ad inferos venturus es, sed simpliciter, tu es venturus? Multo autem illud ridiculosius est: asserunt enim ideo a Ioanne quæsitum fuisse, vt cum ad inferos deuenisset ibi quoque prædicaret: aduersus quos nõ erit absq; re ita dicere, Nolite fratres ad infantium mentem descendere, sed vitio, ac malitia infantes sitis: præsens enim hæc vitam tam recte quàm contrariam tibi viuendi potestatem dat: postquam vero diem tuum obieris, iudicium, & pœna consequitur. In inferno enim Psal misita dicit, quis confitebitur? Quomodo igitur æneæ portæ confractæ sunt, & vectes contriti? Per corpus eius: tunc enim primo immortale corpus hominis apparuit, quod etiam mortis ipsius tyrannicã dissoluit potestatem omnibusq; ostendit vires mortis iam esse destructas, non eorũ qui ante ipsum mortui fuerant, peccata dissoluta. Quod si ita non est, sed omnes ab initio defunctos a gehenna liberauit: quomodo ipse, inquit, tolerabilius erit Sodomis, & Gomorrhæ? Quod certe significat puniendos quidem illos oĩno, quamuis remissius. Nam si hac quoque in vita pœnas dederunt, non tamen idcirco punitionem in vita illa effugerunt. Quod si illi qui tã graviter hic puniti sunt, ibi quoque puniuntur, quanto magis qui nullum hic perpessi sunt supplicium? Sed magna, inquies, iniuria illis hac ratione fit, qui ante aduentum Christi naturæ cõcesserunt. Minime, inquam, poterãt enim homines tunc, etiam ipsum non confessi, saluari. Non enim Christi, qui nondum venerat, ab illis cultus petebatur, sed vt idolorum cultu spreto, vnum solum deum conditorem omnium nosceren. Dominus enim, inquit, deus tuus, dominus vnus est: idcirco Machabæi, qui ne legem traderent, mori maluerunt. Valde admiramur pueros quoque illos, aliosq; complures apud Iudæos, qui bene, & optime vixerunt, & hãc cognitionis mensuram inuiolatam conseruarunt, a quibus nil aliud certum petitũ est. Nunc autem non ita est, sed necessaria est ad salutem Christi cognitio: propterea dicebar. Si non venissem, & locutus eis nõ fuissem, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Pariter etiam maiora in viuendi disciplina petuntur a nobis. Nam cum illis temporibus cædis pernicies, nunc etiã ira sci satis est, vt pereas. Et tunc quidem alienũ vxori commisceri, atque adulterati, supplicium asserebat: nunc autem etiam incõtinenter oculis cernere, punitionem non fugit. Nam sicut cognitio ad perfectius, atque sublimius peruenit, sic certe disciplina quoque viuendi ad melius nunc progressa est. Non igitur præeursore apud inferos opus erat. Præterea si post mortem infideles reduci ad fidem possunt, atq; saluari: nullus vnquam peribit, poterunt homines tunc pœnitentiam agere, & Christũ adorare, quod Paulus testatur, dicens: Omnis lingua confitebitur, & omne genu flectetur, cœlestium, terrestrium, & inferorum, & iterum: Vltima inimica destruetur mors. Sed nullam vtilitatem ex ista subiectione consequentur. Non. n. voluntatis gratæ, ac bonæ opus erit, sed rerum ipsarum (vt ita dicam) necessitatis. Fugiamus ergo tales opiniones: fabulas certe aniles, atq; inualidas. Ipsum audiamus Paulum de his differentem. Quicunq;. n. ait, sine lege peccauerunt, sine lege etiam peribunt: quod de his, qui ante legem fuerunt protulit. Et quicunque in lege peccauerũt per legem iudicabũtur: id iam de his, qui post Mosen fuerũt, omnibus dicit. Et qm̃ reuelatur ira dei de cœlo in omnem impietatem, & iniustitiam hominum, furor, & ira, & tribulatio, & angustia, in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primum atq; Græci. Et certe mille afflictiones, vt historia sua prædicat, & scriptura quoque nostra, gentes in hac vita passæ sunt. Quis enim narrare poterit exquisite, quæcunque Babylonij passi mala omni tragœdia digna? Aut quis Aegyptiorum exponet calamitates? Quòd autem qui ante Christum obierunt, ac ideo ipsum non cognouerunt, si ab idolorum cultu recesserunt, ac deum solum adorarunt: si præterea honeste vitam peregerunt, æterna bona, & beatitudinem adipiscentur Paulum rursus audi: Gloria, inquit, & honor, & pax omni operanti bonum, Iudæo primum, & Gentili. Vides aperte retributiones bonorum isti repositas, contra supplicia, & pœnas illis, qui cuncta opposita fecerunt. Vbi ergo, vbi sunt (inquam) qui gehennam fore non credunt? Nam si qui ante aduentum Christi vixerunt, qui nunquam gehennæ, aut resurrectionis nomen audierunt, qui hac in vita graues pœnas dederunt, etiam ibi puniuntur: quid de nobis erit, qui tam sublimis philosophiæ præcepris educati sumus? Sed quænam ratio persuadebit, inquies, eos qui nunquam aliquid de gehenna perceperunt ad ipsam esse venturos? Poterunt enim facile seipsos excusare, ac dicere, Si gehennã nobis

G
Ioã. 1. d
Col. 2. c
Ioã. 1. c
H
M. 11. b & Luc. 7. d
Esa. 53. c
Esa. 53. d
1bid.
I
ps. 21. d
1bid.
ps. 68. e
t. Co. 14
K
Psal. 6. b
L
Deut. 6.
Vide Iosephum & 1. Machabæorum. 1.
g
Io. 15. d
Exo. 21. b
A
Ro. 2. b

Mat. 10 b
Phi. 2. b
M
1. Co. 15
e
Ro. 2. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

nobis excudisses, metu perteriti, modestius vitam egissemus: nec sicut illi, qui etsi quotidie tanta malè viuentibus imminere supplicia prædicantes audiunt, minimè tamen attendunt. Sed nemo vnquam dubitabit, si quis huius vitæ supplicijs non corrigitur, eum multo minus futuris punitionibus emendatè victurum. Rudiores enim homines præsentia magis, quam futura mala perhorrescunt. Sed cur, inquit, cum maiore formidine nos a male agendo deterreamur, non iniuria illis facta est, qui tanto timore castigati non sunt? Primum quidem non ijdem labores nobis, atque illis propositi sunt, sed multo maiores nobis. Qui autem maiore onere laboris premuntur, eis maiore patrocinio opus est. Non est autem paruum patrocinium, atque tutela, formidinis incremẽtum. Quòd si nos illis potiores sumus, quia futura non ignoramus, in hoc etiam illi nos superant, quoniam vehementius, ac ferè confestim puniebantur. Sed aduersus hæc nonnulli dicunt: Et quomodo iustus est deus, si quis cũ hic peccarit, hic atque ibi puniatur? Vultis igitur in memoriam eius rationis vos redigam, quam in ore habere soletis, vt nullum nobis afferatis laborem, cum satisfactionem à vobis ipsis habeatis. Multos vestrum ego sæpe audiui, cum latro, aut fur, pœnas dederit, ex dedignatione huiusmodi verba dicere: Mille cædes scelestus ille, mille furta commisit, & vnica solum morte morietur? Vbi ergo iustitia? Vos ipsi ergo cõsitemini, non satisfeciſse ad iustitiam, quod morte ille mulctatus est. Cur igitur nunc cõtraria sententia iudicatis? quia videlicet vobisipsis, non alijs modo iudices estis. Impeditur certè, qui seipsum nimium amat, ne possit quod iustum sit prospicere. Propterea quãdoquidem de alijs iudicamus, diligenter omnia perscrutamur: quando vero de nobisipsis sententiam laturi sumus, tenebris obducti parũ intelligimus. Nam si tam acri cura nostra examinaremus, quemadmodum aliorum, syncera integraque sentẽtia iudicaremus. Sunt enim, & vobis certè peccata non duabus, aut tribus, sed mille dignissima mortibus. Et vt alia prætermittam, recordemur quoties indigne corpus Christi susceperimus, cum non ignoremus huiusmodi homines corporis, atque sanguinis Christi reos esse. Ita cum de homicida quicquam dicis: tuiipsius veniat in mentem. Et considera illum quidem hominem nudum interfeciſse, te autem cædis dominicæ reum esse. Et illum quidem tantorum participationem mysteriorum nõ habuisse, nos autem ad sanctissimam mensam sæpius accessisse. Quid de his dicam, qui proximos assiduè mordent, atq; deuorant, magnum illis venenum immittentes: aut de his, qui cibum inopum rapiunt? Nam si qui retinet, nec præbet pauperi de suo, quasi cibũ eripiat ab eo, peccare videtur: quam multis latronibus peiores hi sunt, qui auaritia inducti per fraudem aliena retinent? quam multis homicidis hi qui rapiunt, fœdiores? Quot autem inueniuntur, qui spolijs hominum non satiati, sanguinem eorum etiam concupiscunt? Minimè minimè, inquies. Nunc quidem minimè dicis, sed vel lem tunc potius diceres, quando inimicũ tuum persequeris: tunc (quæso) hæc verba memoria habeas, vt cum exquisitè vixeris, Sodomorum supplicia fugias, ne Gomorrhæ mala in te veniant, ne Tyriorum afflictiones Sodomorumque patiaris, ne denique Christum male viuendo offendas; quod mihi cæteris omnibus magis pertimescendum videtur. Nam etsi multi gehennam omnium malorum supremum, atque vltimum putant: ego tamen sic censeo, sic assiduè prædicabo, multo acerbius esse Christum offendere, quam gehennæ malis vexari. Hortor vos, atque oro, vt mecum hac in re sentire velitis. Hoc enim modo, & gehennam fugiemus, & Christi gloria perfruemur. Quam vtinam omnes consequamur, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi, Amen.

B

C

1.Co.11 f

Homilia.xxxviii.ex.cap.xi.

ILlis autem abeuntibus cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioanne: *Quid existis in desertum uidere? arundinem uento agitatam? Sed quid existis uidere? prophetam? etiam dico uobis, & plusquam prophetam.* Bene confecta fuisse a Iesu, quæ ad discipulos Ioannis spectabãt iam vidimus. Signis enim, atque miraculis illico factis confirmati redierunt. Restabat autem, vt multitudinem etiam ad meliora reduceret. Nam etsi discipuli quidem Ioannis nullum leuitatis crimen de magistro suo cogitassent, vulgus tamen, & turbæ, cum qua mente Ioannes interrogaret scire nequirent, ad absurda multa poterant deuenire, secumque ipsis cogitare: Nonne Ioannes multa de isto testimonia perhibuit? quomodo igitur nunc dissuasus ambigit, vtrum iste an aliuš venturus sit? Num dissidia forsan iter ipsum, & Iesum sunt? an fortasse afflictione carceris timidior est? An potius illa testimonia vera nõ erant? Hæc igitur, aliáque huiusmodi, quæ illi ex imbecillitate poterant suspicari, vide quomodo destruit. Euntibus autem illis, inquit, cœpit dicere turbis. Cur ita illis abeuntibus? ne multitudo putaret assentatiunculis gratiam Ioannis Christum colligere. Nec tamen in medium cogitationes eorum produxit, sed responsum solum proponit, vt etiamistis ostendat non ignorare se arcana mentis eorum. Nec dicit quẽadmodum ad Iudæos, quid cogitatis prauа in cordibus vestris, nam quicquid illi cogitarunt, non ex malitia, sed ex ignorantia eorum, quæ dicta erant agitabantur: ideo non acriter illis loquitur, sed suauiter ab omni falsa suspicione ipsos remouet, & pro Ioanne respondet, ostendens, non ipsum esse mutatum ab illa priore sua opinione. Non esse leuem quendam hominem, qui huc, atque illuc Euripi modo iactetur: sed habilem, atque constantem, ita vt nullo modo proditam ab eo veritatem fuisse suspicari possitis. Hæc autem, non statim sua sententia, sed ab eorum prius opinione probat, ostendens eos non verbis solum, verumetiam factis stabilitatem Ioannis atteſtatos fuisse. Dixit enim: Quid existis in desertum: id est, cur omissis ciuitatibus, atque domibus vestris ad desertum vna omnes concurristis, vt miserum quendam, atque mobilem hominem videretis? Non potuisſetis certè tanto studio in desertum impelli, tot tantarumque ciuitatum populi, nec ita facilè omnes ex vniuersa Iudæa effusi in Ioannem fuisſetis, nisi magnum quendam, & mirabilem virum, & adamantinis lapidibus firmiorem Ioannem putasſetis. Nec enim, ad videndum arundinem existis. Istis maximè sunt similes illi, qui nunquam idem dicunt, sed huc, atque illuc facilè pulsi, modo hæc, modo illa soliciti sunt allegare. Considera autem, quomodo cæteris omnibus omissis hanc solam suspicionem posuit, quia tunc illi turbabantur. *Sed quid existis uidere? hominem mollibus uestimentis amictum? Ecce qui mollibus uestimentis amicti sunt, in domibus regum sunt.* Quod quidem huiusmodi est: A seipso mutabilem, atque inconstantem non fuisse Ioannem, totius Iudææ ad ipsum effusio demonstrauit.

D

F

Mat. 9. a & Mar. 2 b

G

H

Nec tamen illud poterit quispiam dicere, stabilem quidem illum prius fuisse, sed ad mollitum vitæ delicijs, mobilitatis macula deturbari. Nam hominum alij natura, procliues ad aliquid sunt, alij vitæ institutione, ac casu procliues fiunt: quemadmodum iracundi multi sunt natura, nonnulli longa ægrotatione ad huiusmodi vitium lapsi fuerunt. Et rursus alij leues natura, & inconstantes, alij delicijs effœminati, enerues, & instabiles facti sunt. Sed Ioannes, nec natura instabilis est: non enim quasi ad videndum arundinem in Iordanem ad ipsum Iudæa fuit effusi. Nec delicijs corruptus robur animi sui perdidit: probat hoc amictus suus, probat eremus, probant carceres. Nam si delicijs ille caperetur, non eremum, non carceres, sed regias domos habitasset: poterat enim profecto, si tantummodo silere voluisset, magnis ab Herode affici honoribus. Nam si vinctum mirum in modum Herodes verebatur, multo magis tacentem coluisset. Quare, qui gestis suis, tantam constantiam ostendit, quomodo poterit in suspicionem incidere leuitatis? Ita partim a loco, partim a vestimentis, partim a concursu populi, Ioannes moribus laudatis, maius quid adduxit, dicens: *Sed quid existis uidere? prophetam? utique dico uobis, & plus quam prophetam. Hic enim est de quo scribitur: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit uiam tuam coram te.* Primum Iudæorum de Ioanne adduxit existimationem, quod quidem testimonium, quoniam ab inimicis ipsis ferebatur, maximas vires habebat. Deinde arduam viri vitam, præ oculis posuit. Tertio, sententiam suam protulit. Quarto, authoritate prophetica ora ipsorum obstruit: & ne dicere, aut cogitare possent, magnum quidem illum prius virum fuisse, nunc autem mutatum, vestimentis, atque carcere in oppositum induxit. Tandem, cum dixisset prophetis illum, esse maiorem, quare maior sit ostendit. Cur igitur maior

Mar. 6.

I

prophetis

Universidad de Deusto
Biblioteca

prophetis Ioannes? quoniam propinquior erat Christo venturo. Mittam enim inquit, angelum meum ante faciem tuã: qui autem ante faciem est, is proximus est. Nam quemadmodum maiore dignitate hi sunt, qui proximè regibus deambulantibus ordinantur: sic & Ioannes in ipso aduentu constitutus, maiore gratia fulsit. Nec tamen testimonium prophetæ ad ostendendam excellentiam ipsius sufficit, sed sententiam quoque suam attulit: *Amen dico uobis, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista*. Id est, non peperit mulier Ioanne vnquam maiorem. Quæ sententia, quanuis per seipsam sufficiat, tamen si velis a rebus ipsis veritatem inspicere, veniat in mentem tibi mensa illius, educatioque, & mentis altitudo: ita enim in terris quasi in cœlo versabatur. Naturæ nanque omni necessitate superata, mirabile quoddam peregit iter. Semper in hymnis, semper in orationibus fuit. Nulli hominum antequam ad baptizandum accederet, deo autem soli sua semper offerebat
K colloquia: neminem vidit vnquam conseruorum, nec ab aliquo horum visus fuit: nõ lacte nutritus, non lecto susceptus, non tecto, non foro, non alia re humana vsus erat: tamen mitis simul, & acer, quorum alterum ex conuersatione sua cum discipulis, alterum ex responsione ad Iudæos, atque ad regem libera, facilè perdisces. Ita docebat, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista. Verum ne his Ioannis laudibus ab alijs, quæ audiebant priora exciderent, ac Christo Ioannem præponerent, perpende qua ratione ipsos detinet. Nam quemadmodum vnde firmabantur discipuli, inde multitudo conturbatur viliorem Ioannem suspicando: sic vnde multitudo ad meliora reducta est, inde maior pestis sequi cæteris potuisset, maiorem propter hæc dicta de Ioanne, quam de Christo existimationẽ facientibus: id er
Infra. g Mat. 13 g o apertè corrigit, dicens: *Qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo*. Minor quippe ætate, minor multorum opinione. Edacem enim Christum appellabant, & vini potatorem: & nonne hic est fabri lius, & vbique ipsum minoris faciebant. Quid igitur, inquies? Comparatus Ioanni maior erat? Minimè. Nec enim ipse Ioannes cum de Christo dicat, Quia fortior me est, comparando se illi dicit: nec Paulus cum de Mose scribat: Ampliori gloria hic, quam Moses dignus est, com L
parando id scribit: ipse etiam Christus cũ Mat. 5. c
dicat: Ecce plus Salomone hic, non com- & Mat.
parat se Salomoni. Quod siquis per com- 12. a
parationem id dictum contendat, dicemus He. 3. a
accommodatè hoc factum, propter audien- Mat. 12
tes: qui & semper ante procliniores ad Io- d
annem erant, & tunc partim propter car- & Luce
ceres, partim propter fiduciam, qua liberè 11. d
regibus loquebatur, elatiorem existimabãt
satisque erat, si ita dictum etiam per comparationem accepissent. Consueuit profecto etiam verus scriptura per comparationem introducens ea, quæ inter se comparari non possent, ab erroribus homines liberare: vt quando dicit, Non est similis tibi in dijs domine: & rursus, Non est deus, si Psal. 85. b
cut deus noster. Dicunt autem aliqui de Exo. 8. d
Apostolis id dictum fuisse, aliqui de angelis. Nam qui a veritate semel aberrauerũt, ad multas variasque fraudes deducuntur. Et quænam consequẽtia rerum seruari poterit si aut de apostolis, aut de angelis dictum accipiamus? Præterea quid prohibet nominatim discipulos dicere? Nam seipso minorem nominatim, non dicit propter M
suspicionem hominum, & ne multum arrogare sibi videretur: quod in alijs quoque locis factitat. Quid autem est, quod dicit, in regno cœlorum? In spiritalibus scilicet, omnibusque cœlestibus. Verum etiam cũ dixerit, in natis mulierum, distinguebat disseparabatque se ab hac comparatione. Nam si ex muliere natus est, sed non sicut Ioannes, nec omnino naturæ hominum lege, sed inaudito quodam atque mirabili partu. A *dicbus autem Ioannis Baptistæ*, ait, *usque nunc regnum cœlorum uim patitur, & uiolenti rapiunt illud*. Et quamnam consequentiam, inquies, hoc habet ad ea, quæ iam dicta sunt? Magnam certè, valdeque illis concinentem. Hinc enim audientes impellit iam ad fidem, ac ea, quæ pridem dixit Ioannes, vehementius comprobat. Nam si vsque ad Ioannem omnia completa sunt, ego ille sum, qui vẽturus sum. *Omnes enim*, inquit, *prophetæ & lex usque ad Ioannem prophetarunt*. Non enim cessassent prophetæ, nisi ego venissem. Quare nemo expectandus vlterius vobis est, cum inde apertè pateat, quia ego sum: quoniam prophetæ iam cessarunt, & quoniam multi quotidie fidem rapiunt. Sic enim iam manifesta, atque

atque illustris est, vt ad ipsam multi cursu contendant. Et quis vnquam rapuit? objA cies. Omnes. Squi magno studio properantes Christo adhæserũt. Aliud deinde signũ ponit, dicens. *Si uultis recipere, ipse est Helias* Mala. 4. b *qui uenturus est*. Mittam. n. ait, vobis Mal. 3. a Heliam Thesbiten, qui conuertat corda patrum ad filios. Hic est (ait) Helias, si attendere diligenter volueritis. Mittam. n. ait, angelum meum ante faciem tuam. Rectè autem apposuit, si vultis recipere: non veni cogere aliquem, vt gratam ab omnibus petere mentem videretur. Significauit autem Ioannem Heliam esse, & Heliã Ioannem: vtriq; enim vnam administrationem susceperunt, & præcursores ambo constituti sunt. Quapropter non dixit, hic est profecto Helias: sed si vultis suscipere, hic est: si mente videlicet attenta vtriusque gesta, & animo facili, non contentioso considerare volueritis. Nec finem hic fecit: sed vt ostendat, quanta solertia opus sit cum dixisset, Helias qui venturus est, confestim adiecit: *Qui habet aures audiendi, audiat*. Multa vero huiusmodi, vt ad interrogandum eos incenderet, ænigmata proferebat. Qui si non excitabantur, sed quasi dormitantes negligebant, multo grauiores certè
B fuissent, si apertè planeque omnia dixisset. Nemo enim obijcere audebit, ita difficilem Iesum fuisse, vt interrogandi fiduciam difficultate illius amitterent. Nam qui de paruis rebus per tentationem interrogabant, quive subdole quærere, quanuis sæpius refutati fuerint, nunquam cessauerũt, quomodo non quæsissent de necessarijs, si discendi cupiditate incensi fuissent? Et qui de legalibus quærebant, & quodnam esset mandatum primum nulla opportunitate inducti sciscitabãtur: quomodo dictorum suorum de quibus rationem reddere, si dubia erant, tenebatur, sensum non inuestigarent, præsertim cum ipse ad hoc incitare videretur? Nam cum dixerit, violenti rapiunt illud: & qui habet aures ad audiendum, audiat: ad interrogandum eos impellebat. [Cui autem assimilabo generationẽ hanc? Similis est pueris sedẽtibus in foro, & dicẽtibus: Tibia cecinimus vobis, & nõ saltastis: lamentati sumus, & non planxistis.] Hæc rursus, quanuis suspendi, separariq; a superioribus videantur, valde tamẽ illis coniuncta sunt, & ad illum locum pertinent, quo sibijpsi consona Ioannem face
re, & non contraria, vt illi æstimarũt, ostẽ debat. Probat igitur nihil spectare ad salutem ipsorum, quod iam diligenter adhibi C
tum non sit, & in medium illud quasi adducit propheticum. Quid oportebat facere huic vineæ, & non feci? Cui autem simi Esai. 5. a
lem existimabo hanc generationem? simi-
lis est pueris sedentibus in foro, qui clamãtes cum æqualibus dicunt: Cecinimus vobis, & non saltastis: lamentati sumus, & nõ planxistis. [Venit enim Ioannes neq; mãducans, neque bibens, & dicunt, dæmoniũ habet: venit filius hominis mãducans, atq; bibens, & dicunt: ecce homo vorax, & non vini potator, publicanorum amicus, & peccatorum.] Huiusmodi aũt est quod dicitur, Oppositis quibusdam itineribus ego, & Ioannes ad vos venimus, idemque fecimus, quod venatores solent facere, qui qñ fugacissima captuq; difficillima insectantur animalia, non vna via, sed diuersis, & nõ diuersis solum, sed per cõtraria plerũq; aggrediuntur, vt si alterum effugerint, in alterum incidant. Nam qñ vniuersum penè genus hominum maximè ieiunantes solet admirari, & duriciem viuendi nimium approbare: idcirco statim a teneris vnguiculis dispensatione diuina duriter vixit Ioãnes, ad hoc vt ad credendum verbis suis populi ducerentur. Sed cuiusnam rei gratia, inquies, hoc ipse iter viuendi iugressus non
D est? Immo vero hanc quoq; viam ipse con- Luc. 5. g
fecit, cum quadraginta diebus ieiunauerit, & circumierit ita docẽs, vt nõ haberet vbi caput declinaret, Sed tamẽ etiam aliter ad ipsum præparauit, vt facilius oẽs lucrifaceret. Multo. n. maius erat testimoniũ eius, qui durissima disciplina viuẽdi fuerat vsus approbari, q̃ ipsum ieiunare, atque duriter viuere. Præterea pter vitæ sanctimoniã nihil aliud magni Ioannes ostendit. Nullum enim ait, signũ Ioannes fecit: Christus ve- Ioã. 10. g
ro signorũ, atq; miraculorum testimonio claruit, illam aũt aliam viuendi viã Ioanni Ibi. 11. f
oĩno postea dimisit: ipse vero publicanorũ atque peccatorum mensas elegit, vt publicanos, & peccatores saluaret. Interrogabimus ergo Iudæos si ieiunium admirãtur, atque collaudant: cur Ioanni ieiunanti non crediderunt, cuius verba ad Iesum apertissimè illos reducebant? Quòd si grauis quædam res, atque tristis ieiunium sibi videtur: cur Iesum comedentem atque bibentem repulerunt? vtraque enim via siue

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioãnem, siue Iesum recepissent, salutem cõsequebãtur. Illi autem quasi crudelis quædam bestia contumelijs vtrunque lacerarunt. Præterea nemo non insanus contraria simul vituperare, ac laudare studet. Quod autem dico huiusmodi est: qui remissos, lætosq; homines laudant, hi seueros atq; tristes ferre non possunt: & qui seueros laudant, hi lætos repudiant. Non. n. possumus vtroſq; simul iudicio nostro approbare. Propterea etiam ipse ait: Tibia cecinimus vobis, & non saltastis, id est, remissiore viuendi disciplina volui vos attrahere, & noluistis: lamentati sumus, & non planxistis, id est, noluistis attentam Ioanni mentem adhibere, qui durissima disciplina viuendi ad vos venit Nõ. n. ad aliud Ioannes, ad aliud ego vos induco. Quippe vnum est vtriusq; consilium, etiam si viuẽdi studia contraria videantur. Quapropter ea quæ ab vtriusq; facta sunt, communia sunt. Non. n. a discrepantia, sed a summa concordia contrarias vias elegimus, quæ tñ ad vnum exitum omnino perducunt: qua igitur excusatione vti poteritis? *Et iustificata est*, inquit, *sapientia a filiis suis*. Id est nulla vos potius attrahere via, quare iure meiam incusare nunquam poteriti: quod de
Ps. 50.a patre pariter dixit: propheta, Vt iustificeris in sermonibus tuis. Deus enim quanuis sciat nihil boni vos facturos, cura tamen ac prouidentia summa erga vos vtitur: ita vt etiã his, qui impudẽtissimi sunt,
F nec vmbram quidem dubiæ atq; ingratæ excusationis relinquat. Si vero exẽpla, quibus vtitur, tenuia quidem tibi videntur, ac composito orationis contextu, nõ moueris. Ad fragilitatẽ. n. audiẽtium sermo sem
Eze. 4.a & 16.c per accommodandus est. Sic Ezechiel multis similitudinibus, quæ Iudæis conueniebant vtitur: quanuis non ignoraret, a diuina maiestate alienos fuisse. Id enim maxime dignum atq; gratum deo est, quod imbecillitati humanę accõmodatum, ad salutem nostrã pertinet. Tu vero aduerte quẽadmodum repugnantibus Iudæi seipsos implicabant. Nanq; de Ioanne iciunante dixerunt, quod dęmoniũ haberet. Ijdem ipsi rursus hoc ipsum de Christo cõtrario quodam modo viuente affirmarunt. Sibiipsis semper repugnantes, nunquã constanter idem senserunt. Lucas autem ad ea quę dicta sunt, aliud etiam addit, quo multo magis Iudæi accusandi esse videntur: dicit enim: Quoniam publicani iustificarũt Luc. 7.c
deum susciptentes baptisma Ioannis. Tũc
A incepit exprobrare ciuitatibus, cum iustificatam esse sapientiam a filijs suis plenè ostendisset. Nam quæ docendo persuadere non potuit, quæ signis atq; miraculis non effecit, vt duriciem cordis deponerent, ad exprobrandum iam accedit, quod multo maius mihi videtur, quàm si formidinem atque timorem incuteret. Tunc igitur, ait, *Iesus cœpit exprobrare ciuitatibus, in quibus*
B *factæ sunt plurimæ virtutes eius, quia non egissent pœnitentiam. Væ tibi Chorazin, væ tibi Bethsaida*. Et vt videas non natura illos tales fuisse, nomen illius vrbis posuit, vnde quinque emicuerunt apostoli. Nam Philippus, & duo illa paria, quæ apostolatus verticem tenuerunt, inde fuisse dicuntur. [Quoniam si in Tyro, atq; Sidone factæ essent, ait, virtutes, q̃ in nobis factæ sunt, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent. Veruntamen dico uobis. Tyro & Sidoni remissius erit in die iudicij, quam uobis. Et tu capernaum quæ usque ad cœlũ exaltata es, vsque in infernum descendes: quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te, mansissent vtiq; vsq; in hanc diem: veruntamẽ dico vobis, quia terræ Sodomorum remissius erit in die iudicij, quàm tibi.] Non simpliciter neque otiose Sodomorum fecit mentionẽ, sed vt
C ostendat, quàm maxima sit prauitas eorũ qui non solũ præsentes, verumetiam præteritos oẽs vitijs superasse videntur. Sic ẽt alibi modo ad Natiuitas, modo ad reginã Austri cõferens, ipsos condẽnat. Verũ eorũ ibi, qui recte, hic eorũ exẽplo, qui perperã fecerunt. quod modo grauius est, eos ac
Eze. 16.d cusat. Hanc condẽnandi legem ac rationẽ Ezechiel quoq; non ignorauit. Dicit. n. ad
H Hierusalem Iustificasti sorores tuas in omnibus peccatis tuis: Ita vbique veteri testamento doctrina sua consimilis est: nec tamen orationem adhuc vsque solum produxit, sed maiorem incutit metum dicendo, grauiora incredulos Iudęos, quàm Tyrios atq; Sodomitas expectare supplicia: ita ipsos partim quoniam, vt miseros luget, partim quoniam terret, ellicere studet. Hæc nos cum audiamus, non incredulis solum grauiores pœnas imminere, quàm Sodomitis, sed nobis quoque ipsis, credamus. Nam cum venientes ad nos aduenas atque peregrinos puluerem excutere iusserit,

rit, eadem supplicia, nisi suscipiamus, minatur: nec id iniuria. Nam Sodomitę quãuis iniquissimè vixerint, sed tamen ante legem, & gratiam peccarunt: nos autem post legis, & gratię tam diligentem curam, qua venia digni erimus, aduenas atque peregrinos, odio tam magno persequentes, & ianuas nostras, immo vero multo magis aures pauperibus claudentes? quid dico pauperibus, cum apostolis ipsis id faciamus?
I Nam quando publicè legitur Paulus, & tu non animaduertis: quãdo Ioannes tonat, & tu nõ audis: inopem tu audies, qui apostolum non audis? Vt igitur pauperibus domus nostræ, & apostolis aures pateant, omnem sorditiem ab auribus animi expurgemus. Nam quemadmodum sordes, & limus aures corporis obstruere solent: sit meretricij cantus, huius seculi fabulæ, debitorum onus, creditorumq; ac fœnotum ratio, aures mentis solent obstruere, atq; immundas facere: quasi. n. stercus auribus vestris immittunt huiusmodi colloquia: & quod Barbaris ille minabatur dicens: Comedetis stercus vestrum: id nunc multi non verbo, sed re in vobis faciunt, immo vero etiam multo peius, ac fœdius. Nam fornicatorij cantus multo magis, q̃ stercora sunt abominabiles. Quodque ægrius ferendum est, non solum nullam audientes molestiam capitis, verumetiam ridetis, atq; lætamini. Cumq; vitare ista, abominariq; deberetis, suspicitis ac laudatis. Descende igitur tu quoq; in ludum similem, imitare quod, laudas cum his qui huiusmodi commouent risum, societatem atq; commertium: sed si in illo ipso consortio coniungi nolles, cur tantum ei honorem tribuis? Et leges quidem gentilium infames eos esse volunt, tu vero quasi ad legatos, aut duces militiæ cum vniuersa ciuitate omnibus conuocatis effunderis, vt vna cum omnibus stercus in aures tuas im
K mittas: & qui seruum cædis, si coram te turpe quicquam protulit, qui filio id non permittis, qui domi tuæ quasi turpitudinem quandam ista fieri non pateris, cum verberones quidam, & seruiles abiectique homines, vt hæc audias, vocent, non modo non molestè non fert, sed lætaris etiam atque laudas, & gratias agis. Et quid hac amentia maius vnquam poterit inueniri? Sed ego turpia hæc, & incentiua voluptatum neq; dixi, nec cecini vnquam, dicis. Et quænam vtilitas est, si cum non dicas, libenter audis? immo vero vnde idipsum planum facies, quod nondicas, cum libenter hæc cum risu audias, & ad percipiendum magno cursu contendas? dic mihi oro, cum blasphemantes audis, gaudes atque exultas, aut potius perhorrescis, aures obstruis? non dubito quoniam perhorrescas. Quamobrem? quia videlicet nunquam tu blasphemare soleas: pariter ergo in turpiloquio etiam facito, si persuadere nobis omnino vis, non libenter turpissima te verba proferre, tunc tibi credimus, cum nec audire quidem perspeximus. Nã quomodo virtutem colis, qui hæc audiendo corrumperis? quomodo castimoniæ arduos poteris proferre labores, qui risu defluis, & cantu meretricio caperis? Nam si vix, quæ longè ab huiusce modi cantibus remota est, anima, castimoniæ hone- L
statem amplectitur, quomodo continenter viuere poterit, qui in his viuit? An ignoratis procliuiores nos esse ad vitia? Cum igitur etiam arte & studio ad ea curramus, quomodo fornacem æterni ignis fugiemus? Non audistis Paulum dicentem: Gau Phili. 3.
dete in domino? In domino dixit, non & 4.
in diabolo. Quando igitur audire Paulum poteris? quando peccasse te senties, cum semper ridiculis istis atque spectaculis quasi ebrius efficiaris? Quod enim huc modo peruenisti, non miror, immo vero, & valde miror. Nam huc quasi simpliciter, ac ferè sine causa veniſti: illuc vero omni studio, cursu alacritate quotidie ruis: quod inde patet, quia fœtulentissimum limum, qui in animas vestras visu, & auditu infusus fuit inde a theatris domos vestras conducitis, immo vero in mentibus ipsis, atque animis collocatis, ac sumitis: & ea quæ digna abominatione non sunt, auerteris, abominanda vero admiraris ac amas. Multi enim a sepeliendi officio redeuntes, balneum confestim intrarunt: à theatris autem recedentes, nec gemuerunt, nec lachrymam illam effuderunt. At certè nullam immun M
ditiam cadauer habet peccatum, autem ita maculat: vt nulli fontes, nulla flumina, sed lachrymæ solum atque confessio mundare queant. Sed nemo est, qui peccati sordes, quàm magnæ sunt sentiat. Nã quoniam non timemus timenda, ideirco formidamus, quæ nullam in se causam for

Universidad de Deusto
Biblioteca

midinis habent. Quis autem est ille theatralium hominum adeo magnus sonitus? quis tãtus tumultus? qui diabolici clamores? qui vestitus satanicus? Alius cum adolescens sit crinẽ nutrit, & naturam aspectu, vestitu, incessũ, cæterisq; hmõi effœminãdo, ad teneriusculæ imaginem puellæ deducere contendit: alius econtra cum sit senex, nouacula pilos pudorem omnẽ abrasus, cinctus, assistens, ad dicendum ac faciẽdum omnia paratus est. Mulieres autem nudo atque aperto capite populum absq; rubore alloquuntur, tãtaq; p̃meditatione impudentiam asciscunt, tantamq; lasciuiã in audientium atq; videntium animos infundunt, vt vno omnes animo radicitus modestiam è membris suis euellere, dedecore muliebrem naturam afficere, pernicioſa voluptate cupiditatis suas implere conari videantur. Cuncta.n. simpliciter, quæ ibi fiunt turpissima sunt, verba, vestitus, tõsura, incessus, voces, cantus, modulationes oculorum euersiones, ac motus, tibiæ, fistulæ, & ipsa fabularum argumenta, omnia (inquam) turpi lasciuia plena sunt. Dic ergo, quando a tanta fornicationis immũda cupidine, quam tibi diabolus insudit, teipsum recipies atque resipisces? Non.n. ignoramus quot tibi fornicationes peragantur, quot adulterijs matrimonia maculentur, quot viri muliebria patiantur, quot iuuenes effœminentur, cuncta iniquitatis summæ, cuncta prodigiorum, cuncta impudentiæ plena sunt: Quas ob res non cachinnis diffluere ridẽtes, sed lachrymis gemere ac dolere oportet. Quid igitur vis, inquies, an vt ludorũ omnium locum claudamus, & tibi obtẽperantes omnia euertamus? Quid euertamus dixisti? Nonne cuncta iam euersa sunt? Nam vnde credis nuptiarum insidiatores proficisci? Nonne ab huiuscemodi scenis? Vnde illos qui domos ac thalamos aliorum effodiunt? Nonne ab orchestra illa? An non hinc vxoribus viri molestissimi, & viris mulieres contẽnendæ fiũt? itaq; is mihi videtur omnia euertere, qui theatra petit, qui tyrannicæ cupiditatis viros nimis nutrit fauore. Minimè, inquies, mulieres a viris suis diseparare, puerorum pudicitiã rapere, domos euertere: hæc omnia eorum tyrannorum sunt, qui arcem occuparunt, & ciuitatẽ vi premũt. Quæ verò nos facimus, legimus approbata sunt, & adulterijs nunquàm hæc spectacula opportunitatem præbuere. Immo vero quis non adulter modo factus est? Nam si possem nomine oẽs appellare, citò tibi ostenderem. Quot quasi captiuos scorta inde abduxerunt, quot aut ab vxoribus abstraxerunt, aut ad legitimum omnino thorum peruenire non dimiserunt? Quid igitur, inquis, an leges omnes euertemus, quibus hæc constituta sunt? imo vero his theatralibus ludis euersis, non leges, sed iniquitatem euerteris, ac omnem ciuitatis pestẽ extinguetis. Hinc enim seditiones excitantur, hinc tumultus oriũtur. Qui enim his ludis aluntur, omnes vocem ventris causã collocant, qui dicere facere omnia promptissimi sunt, hi maximè solent rumoribus populos inflammare, & tumultum in ciuitates immittere. Ociosa enim iuuentus impudenter educata, omni ferocissima bestia immanior est. Malefici aũt nonne à theatralibus ludis multi constituũtur? Nã ut uniuersum populum ad hæc possint inflãmare, ut tripudiantes suas sequãtur uoluptates, ut modestas mulieres meretricibus cõmistas corrumpant, ad tãtum malefici genus perueniunt, ut nec ab ossibus quidem mortuorum abstineant. Quid dicam quòd ad diabolicas has sodalitates innumeras multi cõsumunt pecunias? Quid de lasciuia? quid de alijs malis? Animaduertis te illum esse qui vniuersam vitã hominũ euertis, cũ ad hæc cæteros horteris, non me qui huiuscemodi oẽs ludos omittendos censeo? Diruemus igitur oĩum loca ludorum? inquies. Vtinam iam dirupta essent, quanuis, quantum ad nos attinet, iã pridem desolata iacent. Nihil tamen facere horum vos iubeo, quippe cum ædificiorum magnficentia permanere possit, & ludi & tripudia omnino cessare: quod maiori uobis laudi erit, quàm si cuncta sunditus euerteretis. Sumite saltẽ exemplum vobis a Barbaris, qui omnium huiusmodi spectaculorum turpitudine carent: quam rationẽ pro vobis afferetis, si, qui adscripti estis in cœlis, angelorum atque archangelorũ socij ac coheredes, multo peiores hac in re Barbaris ipsis inueniamini? præsertim cũ queas multa aliunde tibi solatia comparare. Nã cum recreare animũ volueris, poteris hortos petere, fluẽtes riuos conspicere, ingentes lacus cõsiderare, amœna cernere loca, cicadas audire canentes, in templis martyrũ cõuersari: vnde p̃cipua tibi corporis

poris suauitas tribuetur, ac ad animam tuam eximia perueniet vtilitas, vnde singularem capies voluptatem: quoniam nullus dolor, nulla mœstitia consequitur. Habes vxorem, nõ cares liberis, abundas amicis, quæ omnia ad dilectionem honestam, & emolumenta nonnunquam solent præbere. Quid enim liberis suauius? quid vxore, casta, moderatoque marito dulcius? Barbari quidem ipsi cum de theatralibus his ludis, & importuna delectatione fabularum audissent, dixisse feruntur verba omnibus institutis philosophiæ dignissima. Prudenter enim Romanos, dixerunt, quasi liberis atque vxoribus careant, tales sibi excogitasse voluptates. Quibus verbis ostẽdabant nihil vxore modesta, nihil liberis esse posse suauius. Sed ego, inquies, estendam nihil multis huiusmodi ludos obfuisse: immo vero id maxime nocet, quòd frustra, & incassum tempus consumis, & scandalum alijs offers. Nam etsi tu quodam excelsi animi robore, nihil inde tibi mali contraxisti: attamen quoniam alios imbecilliores exemplo tui spectaculorum studiosos fecisti, quomodo non ipse commisisti, qui causam committendi alijs præbuisti? Qui enim ibi corrumpuntur, tam viri quàm mulieres, omnes corruptionis E ctimina, & causam in caput tuum transferunt. Nam quemadmodum si non essent qui luderent, sic quoniam vterque, sunt causa peccatorum, quæ committuntur, ignem patiuntur. Quare quamuis animi tui modestia effeciſti, vt nihil tibi inde offuerit, quod ego fieri posse non arbitror: quoniam tamen alij causa ludorum multa peccarunt, graues propter hoc pœnas lues, quamuis etiam multo modestior esses, si nullo modo eo pergeres. Non ergo inutiliter contendamus, nec vanas excusationes excogitemus, cum vna nobis sufficiat excusatio, longe a fornace Babylonia fugere: procul ab Aegyptio scorto abesse, atque si necesse sit nudos a manibus eius elabi: sic enim ingentes voluptates capiemus, cum stimulis conscientiæ minimè pũngamur. Sic & in hac vita moderatè viuemus, & futura bona consequemur, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xxxix.ex cap.xi.

In illo tempore respondens Iesus dixit: Confitebor tibi pater domine cœli, & terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus, & prudentibus, F & reuelasti ea paruulis. Perpendis quot, qui busq; modis ad fidem ipsos inducit? Primum præcipuis Ioannis laudibus: nã cum eum magnum atq; mirabilẽ, & plus quàm prophetam ostenderet, ad præbendam illi fidem impellebat, qui apertissimè ipsum esse Christum attestabatur. Deinde, quia dixit regnum cœlorum vim patitur: hoc Supra.b enim nõ hortantis magis ad fidem, quam impellentis esse videtur. Tertio, quoniam omnium propherarũ prædicationẽ adimpletam iam esse docebat, quo significabat seipsum esse, quem illi prædixerunt venturum. Quarto quoniam omnia iam facta esse monstrauit, quæ ab ipso fieri oportebat, quod similitudine puerorũ ante oculos posuit. Quinto, exprobrando ac miserando incredulos, & terrore ac minis reuocando. Sexto, quoniam gratias modo pro credẽtibus agit. Quòd.n. hic, confitebor dixit: idem valet quòd gratias ago. Gratias, inquit, tibi ago, quoniam a prudentibus, & sapientibus hæc celasti. An igitur perditione illorum gaudere ipsum dicemus, & quoniam illi hæc non didicere? Minimè. Sed hæc est via salutis optima, vt qui respuunt, quæ dicuntur, & nolunt suscipere, nullo pacto cogantur: vt quoniam vocati non obtemperarunt, nec meliores hic facti sunt, sed spreuerunt atque contempserunt salutem, quoniam electi sunt, resipiscere cogantur: sic certè diligentiores etiam fient, G qui crediderunt, quibus quoniam reuelata mysteria sunt, lætari atq; gaudere dignum est. Qm̃ quod ab illis occulta sunt, nõ gaudere, sed lachrymarum fontes emittere dignissimum: quod profectò facit lachrymas atq; cõmiserans ciuitates. Non ergo, quia sapientes non cognouerunt, gaudet: sed quia paruuli perceperunt, lætatur. Ita & Paulus dicit: Gratias ago deo meo, quoniam fuisti serui peccati: obedistis autem Ro. 6.c ex corde in quam traditi estis formam doctrinæ. Non ergo itaq; Paulus propterea gaudet, quia erant serui peccati: sed quia cum essent hmõi, veritatis cultores facti sunt. Prudentes autem hic scribas, & Phariſæos appellat: quibus verbis alacriores reddit discipulos, cum intelligãt illa se pi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

scatores esse consecutos, a quibus illi summi, vt videbantur, viri exciderunt. Cum autem, sapientes, dixerit: nõ illam veram laudabilem sapientiam intelligit, sed hanc, quæ seculari doctrina præstatur: idcirco ẽt nõ dixit, stultis reuelasti, sed paruulis: quasi non formatis adhuc, sed simplicibus. Ita ostendit non indignè illos, sed iure his rebus fuisse priuatos: ac per omnia nos docet flatum superbiæ omnino esse fugiendum, ac simplicitatem admirandam.

H
1.Co.3. d Quòd Paulus amplioribus verbis scribit dicens: Si quis in vobis videtur in hoc seculo sapiens esse, is fiat stultus, vt sapiens efficiatur. Sic enim gratia dei monstratur. Cur vero gratias agit patri, cum ipse illud fecerit? Sicut orat, & intercedit pro nobis ad deum ex magna erga nos charitate, sic etiam & hoc ex charitatis feruore peragit: & simul ostendit non a seipso solum, verumetiam a patre illos excidisse. Vt enim suum est gratias agere, atq; gaudere quòd paruuli recepti sunt: sic patris est ne præcibus flexus, sed sponte sua commotus id fecisse videatur. Sic.n. inquit, facta est acceptatio coram te. i. sic tibi patri omnium placuit. Sed cur tandem, inquies, occultata ab illis sunt? audi Paulum dicentem.

Ro.10.a Quoniam quærentes propriam iustitiam statuere iustitiæ dei subiecti non fuerant. Perpende igitur qualiter affici discipuli decebant, cum audirent, quia sapientes non nouerunt, quæ ipsi cognouerunt paruuli permanentes, cognouerunt ipsius dei reuelatione. Lucas autem dicit, ea hora quā

Lu.10.c I do septuaginta tedierunt de dæmonibus nunciantes, tunc gaudentem ista dixisse, quæ tam diligentiores, quam moderatiores ipsos faciebant. Erat enim moderante doctrina certè illis opus, ne magnum quid de se crederent, atq; inflarentur, quoniam dæmonia eis obtemperarent. Reuelatio. n. magnarum sibi rerum non studio, nec meritis suis concessa fuit: quapropter scribæ ac Pharisæi qui se sua opera sapientes esse arbitrabantur, elati tumore ceciderunt. Quare si arrogantia illis offuit: formidate vos, inquit, vt paruulorum statum conseruetis, non ignorantes id illud esse, quod vobis hæc reuelari effecit, cuius contrariũ illos hac reuelatione priuauit. non enim quando dicitur, occultasti hæc a sapientibus, rem totam Deo attribuit: sed sicut

Ro.1.c cum Paulus dicit, Quia tradidit eos in reprobum sensum, & excæcauit intelligentiam ipsorum: non operatum hæc deum fuisse asserit, sed illos qui causam præbuerunt: sic etiam hic dictum est, reuelasti. Deinde quoniam prædixit, Confitebor tibi pater, quia occultasti ab illis & reuelasti paruulis: ne putes hac reuelandi potestate ipsum esse priuatum, ac ideo gratias agere: *Omnia mihi tradita sunt a patre meo.* Adiecit hæc ad eos qui lætabantur, quoniam dæmones sibi parerent. Quid ita gaudetis frustra, inquit? mea omnia sunt mihi a patre meo tradita. Cum autem audis, tradita: nihil humano more factum suspiceris, K
quæ dictio, ne duos ingenitos arbitrari, quis possit, posita est. Filius autem dominus omnium nascitur, quod alibi multis in locis significat. Maius quiddam deinde adducit, in mentem tuam an sublimius erigat. *Et nemo nouit filium, nisi pater: neque patrem quis nouit, nisi filius.* Et videtur quidem id multis, qui hæc altius non examinant, separatum atque alienum a superioribus esse: quod certè plurimum illis conuenit, atq; cohæret. Nam quoniam dixit, Tradita sunt mihi omnia: quid miramini intulit, si omnium ego sum dominus, qui & aliud quid multo maius possideo, patrẽ nouerim, & eiusdẽ cum eo substãtiæ sim? Id. n. occultius significatur, solũ se nouisse patrẽ dicit, idipsum (inquam) significatur quando dicitur: Nullus cognoscit patrem, nisi filius. Tu autem diligẽter perspice qñ hæc dixit, quando videlicet, quanta esset potentia ipsius operibus cognouerunt, qñ non solum ab ipso signa vidissent fieri, sed ipsi quoque in nomine ipsius miracula perperarunt: deinde quoniam, & reuelasti ea paruulis dixit, ostendit etiam ipsum fecisse. Nemo. n. inquit, cognouit patrem, nisi L
filius, *Et cui voluerit filius reuelare.* Non inquit, cuicunq; iniunctum sit, nec cuicũq; iussũ sit, sed cuicunq; velit reuelare. Quòd si patrẽ reuelat, & seipsum videlicet, quod Ioã.14.a tanquam manifestum, & tanquam consequens, reliquit, quod & alibi facit: vt quando dicit, Nemo potest venire ad patrem, nisi per me. Hinc etiam monstratur vnius esse volũtatis cum patre. Ita. n. inquit, procul absum. ne repugnare deo patri videar, aut illi aliquo modo reluctari, vt nemo ad ipsum aliter, quàm per me possit accedere. Nam quoniam multi turbabantur, antitheum appellantes: propterea tam signis,

gnis, quàm doctrina hanc eorum opinionem. Cum autem dicit a nemine patrem, nisi a filio cognosci: non dicit ab omnibus deum ignorari, sed non cognosci ea cognitione ab alio, quam ipse cognoscit: quod pariter de filio quoque dicendum est. Non enim de ignoto quodam deo, cuius nulla vnquam habita sit cognitio, hæc dicit, vt quod Marcio asserit: sed exquisitam, perfectamq; cognitionem hic intelligit. Nam

1.Co.13 c nos quidem nec filium perfectè cognoscimus, quod Paulus scribit dicens: Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus.

M Cum igitur per ea, quæ dicta sunt, confirmasse ipsos, atq; in desiderium sui attraxisset, omnipotentia ipsius aliqualiter monstrata, tunc ad se vocat, dicens: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Non hic aut ille, sed omnes qui curis, qui doloribus, qui peccatis laboratis, venite ad me, non vt pœnas luatis, verum vt dolores peccataque vestra resoluantur: venite ad me, non quia glorificari me a vobis opus est mihi, sed quia salutem vestram maximè sitio. Ego, inquit, requiem vobis tribuam: non dixit saluos faciam, sed quod maius est, in omni quiete constituam. *Tollite iugum meum super vos, & discite a me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.* Nolite igitur onus pertimescere, suauitatis enim eximiæ plenum. Quomodo autem in superioribus dicebat angustam esse ianuam, & arduam tribulationibus viam? quando videlicet desidia, quando ignauia dissolutus es. Nam quando quæ dicta sunt perfeceris, leue tunc erit onus quapropter magnitudine retributionis etiam nunc leue appellatur. Quomodo autem, inquies, quę dicta sunt perficiam animo? Si humilitate syncera, si mansuetudine vera, si moderatione integra te communies. Humilitas quippe virtus est, & sublimioris philosophiæ mater est atque origo. Propterea etiã

A cum nobis diuina traderet institura, ab humilitate initium fecit. Et in hoc loco ab eo iterum exorsus magnam pollicetur mercedem. Non enim alijs, inquit, solum accommodus atque vtilis fueris, sed tibijpsi firmam stabilemq; requiem compræstabis. Inuenietis enim animabus vestris requiẽ, inquit. Sic antequam futura veniant, hic quoq; retribuit, & victoria præmium præbet, non solum (vt dictum est) verumetiam quia seipsum exemplum nobis posuit, vt acceptior doctrina hæc sua, & gratior esset. Quid enim dubitas, inquit, ne minor atq; despector propter humilitatem videaris? In me igitur respice, meaq; omnia hæc præcepta non ab alio, sed a memetipso discas: ita enim & luce clarius patebit tibi, quàm maximum bonũ humilitas sit. Considera quomodo his omnibus, vt humilitatem præcipuè colant, ipsis persuadet. Primo in his, quæ ipse peregit. Discite (inqt) a me, quoniam mitis sum. Deinde magnitudine retributionis: Inuenietis enim requiem animabus vestris. Præterea his, quæ ipse gratis affert: Ego enim inquit, requiem vobis compræstabo. Ad hæc, quia facilem rem atq; suauem esse approbauit. Suaue nanque iugum est, inquit, & onus meum leue. Sic & Paulus persuadet, dicẽs: B
Quod. n. momentaneum, & leue tribula- 2.Co.4. d
tionis nostræ est, per superabundantiam æternæ pondus glorię operatur. Sed quomodo inquies, leue hoc onus est, cum dicatur. Nisi quis odio habuerit patrem ac Lu.14.f
matrem: &, nisi quis tollat crucem suã, & Ibidem,
sequatur me, nõ est me dignus. & nisi quis Ibid.g
omnibus rebus suis renunciauerit, non potest meus esse discipulus: cũ iubeat ipsam quoq; animam esse tradendam, quo (inquam) leue est? doceat te Paulus, dicens: Ao. 8.g
Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, aut gladius? Et quoniam non sunt condignę passiones præsentis huius temporis ad reuelãdam in nobis gloriam. Doceant te illi, qui Ibidẽ. d
a synagogis Iudæorum post mille flagella Act.5.g
ac verbera, summo gaudio affecti redibãt, quia videlicet digni, sunt inuenti qui pro Christi nomine vexarẽtur. Quòd si adhuc iugum ac onus audiendo formidas nimiũ atque perhorrescis non naturę rerum huiusmodi timorem, sed ignauiæ totum attribuas. Nam si accinctus, & præparatus eris, & nulla desidia effœminatus, cuncta tibi facilia, leuissimaque videbuntur. Qua C
propter eos etiam Christus, vt quanta cura vigilandum esset certiores nõ redderet, non siluit onera, nec suauia tacuit: sed vtrunque complexus, & iugum dixit, & suaue appellauit: onus apposuit, & leue adiecit: & ne aut tanquam laboriosa nimium fugeres, aut tanquam nimium fa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cilia cõtemptu perſequereris. Quòd ſi poſt hæc omnia vehementer ardua, difficiliſq; tibi virtus videtur, veniat in mentem tibi quantò difficilior vitioſitas eſt: quod ipſe occultius ſignificat, cum antequam de iugo ſuo aliquid dixerit. Venite ad me omnes, exclamauerit, qui laboratis, & onerati eſtis. Hinc enim oſtendere voluit, quantum laborem, quantum grauamen intolerabile, peccatum hominibus afferat: idcirco non, qui laboratis ſolummodo ait, ſed etiam qui onerati eſtis: quod Pſalmiſta ſignificauit apertius, & naturam ipſius peccati deſcripſit, dicens, Sicut onus graue
Pſ. 37.a grauatæ ſunt ſuper me. Zacharias quoque
Zac. 5.c ſimiliter plumbi talentum eſſe ait. Id etiã rerum experientia facilè intelligimus. Nullo enim pondere grauius premitur anima, nihil tam vehementer mentis reſtringit oculos, nihil magis deijcit atque proſternit, quàm malæ actæ vitæ, ac peccatorum conſcientia, & recordatio. nihil econtra ſublimiorem atq; altiorem mentem homi
D nis reddit, ſicut iuſtitiæ atq; virtutis poſſeſſio. Quid.n. intolerabilius eſſe videtur, q̃ nihil penitus poſſidere? Quid difficilius, q̃ ſi vapules, nõ ſolum vices reddere, verumetiam alteram vertere maxillam? Quid grauius, quàm mortem violentia obire? Sed tamen hæc omnia, ſi rectè perpetiamur, leuia & facilia, & honeſtæ voluptatis efficacia conſtituuntur. Sed nulla turbatione moueamini! Inquirere nanq; ſingula diligenter, ac exactè tractare animus eſt, & ſi ita vultis, quod primum dictũ eſt, quodq; multis difficillimum eſſe videtur, iam perſcrutemur. Vtrum igitur graue atque moleſtum eſt, vnius habere ventris curam, an de mille ſolicitum eſſe, vnico veſtimento indui, nec plura deſiderare, an plura, & pretioſa poſſidentem, die ac noctu cruciari de conſeruatione ipſorum, atque cuſtodia metuentem, & ſola memoria dolentem, ne fortè a tineis corrodantur, ne ſeruus furto auferat? veruntamen quantumcunque dixero, nunquam tantum oratione aſſequar, quanto vos periculo rerum cognoſcitis. Quare optarem aliquem eorum, qui ad ſummum philoſophiæ apicem peruenerunt nobis adeſſe, vt facilè aſpiceres, quan-
E ta res iſta voluptate potiatur: propterea nemo eorum vnquam, qui paupertatem amplectuntur diuitias optat. Sed ne diuites quidem, inquies, paupertatem eligerent, vt a multarum rerum curis perſoluerentur. Et quid iſtud eſt? Mentis.n. ipſorum ac ægroti animi, non iucunditatis rerum hoc ſignum eſt. Nec alios huius rei teſtes citare volumus, quàm voſipſos, qui quotidie curis preſſi, acerbam hanc vitam vobis putatis: non autem illi ſic, ſed gaudentes ſemper, ſed exultantes ſemper, non minus pauperrate, quàm reges diademate gloriantur. Maxillam autem vertere multò facilius vapulanti, quàm repercutere, ſi attenditis. Hinc.n. bella & diſſidia originem trahũt, inde bellorum omnium atq; inimicitiarum cauſę ſoluuntur. Et altero quidẽ modo maiorẽ flammam, ſuſcitaſti, altero autẽ vtriuſq; incendium extinxiſti. Quod vero nullo incendio laborare ſuauius eſt, quam igne peruri, nullus vnquam ſi de corporibus dicitur, dubitabit. Quanto autem animus corpori præſtat, tanto & incendium eius periculoſius eſt, & ſuauitas certè iucundior. Præterea quid leuius atque facilius, in luctamine concertare, aut corona donari: currere in ſtadium, vel brauium iam obtinuiſſe: fluctibus agitari, aut in portu deuehi? quare mori etiam melius, quàm viuere cenſeo. A procellis enim atq; periculis per mortem liberamur, vita vero & laborum cumulos exaggerat, & plurimorum peccatorum reos facit, & inſidijs quotidie implicat, quibus efficitur, vt mori melius, quã viuere mihi videatur. Quòd ſi mihi non credis, ab his audias, qui vultus martyrum in tempore certaminis conſpexerunt. Quando flagellis cæſi, vncis ferreis laniati, in ſartagine immiſſi lętabantur, gaudebant, & ceu in roſario conſtituti geſtiebant. Quare Paulus quoque hinc Phil. 3.d
abiturus, & violenta morte obiturus, Gaudeo, inquit, & congaudeo vobis omnibus, & vos pariter gaudete, & mihi congaudete. Vides quanto conatu vniuerſum orbem terratum ad cognitionem gaudij conuocat? ita in magnam beatitudinem hinc abire putabat, ita mortem illam terribilẽ atque violentam deſiderandam exiſtimabat. Verum quòd ſuaue leueque ſit virtutis iugum, multis alijs etiam poſſet comprobari: ſed nos ad vltimum iam veniamus, & moleſta onera peccati conſideremus, ac ex omnibus maximè auaritiam in medium educamus, qua turpiſſima multi peccata doloſè cauponantur recauponanturque. Quid igitur moleſtius

hac

G hac te vnquam inuenitur? quot dolores, quæ magnæ curę, quot rerum offenſiones quanta pericula, inſidiæ, pugnæ, huiuſmodi homines quotidie aggrediuntur? quæ turbationes, qui tumultus eos exagitant? Nam quemadmodum ſine fluctibus mare nunquam conſpicitur, ſic animos eorum abſque ſolicitudine, terrore, turbatione nunquam reperies: ſed antequam priora componant, alia inuaſerunt: & ad hæc rurſus alia ſubingreſſa, ingentem cumulum montium inſtar erexerunt. Sed iracundi animum atque contumelioſi forte velles videre, quo quidem cruciatu quid peius? quid inteſtinis vlceribus aſperius? quid fornace qua vruntur quotidie, & flamma qua ſemper incenduntur, ardentius? At vero vita eorum qui corporum formas admirantur, & pulchritudine aliorum tabeſcunt, quid miſerius? quid hac deiectione animi formidoloſius? quia vitam gementes atque trementes iſti mihi viuere videntur. Quid porrò turbulentius ſuperbia, & cerumicibus? aut quid tumore hoc animi furioſius? Diſcite, inquit, a me quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Omnium enim bonorũ
H fons atque origo innocentia eſt. Non ergo pertimeſcas onus, nec ab eo iugo reſiias, quot te Chriſtus ab omnibus iſtis vendicat: ſed omni alacritate animi iugum hoc ſubeas, & tunc quàm ſuaue ſit, facile cognoſces. Nec enim teret ceruicem tuã, ſed ornatus gratia imponitur, & vt diſcas ordine ad regiam viam procedere, & præcipitia vtrinque vitare, ac facile per anguſtam viam lætus incedere. Quoniam ergo tot tantaq; bona hoc iugum præbet, quoniam tanta ſecuritate valattum eſt, quoniam tanto gaudio replet: omni cura, ſtudio, operaque ipſum trahamus, vt & hic requiem animarum inueniamus, & futura beatitudine potiamur, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Homilia. xl. ex capite. xii.

IN illo tempore: abiit Ieſus ſabbato per ſata: *diſcipuli autem eius eſurientes, cœperunt euellere ſpicas, & manducare*. Lucas vero in ſabbato ſecundo, primo. Quid igitur eſt, in ſabbato ſecundo primo? Quando feſtũ
I duplex erat, tam ſabbati domini, quàm ſolemnitatis alterius ſuccedentis, Sabbatum enim quietem atque ocium appellabant, curnam per ea loca illos ducebat, cum ſciret omnia, niſi ſoluere quietem ſabbati vellet? Et volebat quidem, ſed non abſque cauſa ſoluere: quapropter nunquam niſi data occaſione ſoluit, vt & legi ſatisfaciat, & obtrectatores non offendat. Eſt autem quando principaliter, etiam nulla re cogente ſabbatum ſoluit: & cum luto cæci oculos perunxit: & cum dicit. Pater meus
Io. 5.c vſque modo operatur, & ego operor: quæ omnia ſic gerit, tum vt patrem glorificent ſuum: tum vt imbecillitati conſulat Iudęorum: quod hic etiam factum videamus, cum eſurientium naturalis neceſſitas ad excuſationem adhibeatur. In his autem, quæ peccata omnino ſunt, nulla certe vnquam excuſatio inueniri poteſt. Nam neque homicida, ſi homicidium ſe feciſſe dicet neque adulter, ſi cupiditatem commiſiſſe aſſeuerabit, nunquam ſatisfaciet: nec alia vlla excogitari cauſa poterit, quin hęc quæ peccata ſunt, non eſſe peccata videantur: hic autem cum famis neceſſitatem ad ſatisfactionem attulerit, ab omni crimine illos vindicauit. Tu vero abſtinentiam diſcipulorum mecum admirare: admirare, inquam, quomodo nullam corporis curã, nullum ſtudium habeant: ſed ſine præmeditatione aliqua, ac præparatione menſam ſibi ſic conſtituunt, vt continua ferecogantur inedia premi, neque tamen a Chriſto abſcedant: nam niſi malo inediæ nimium vexarentur, nunquam certe illud in ſabbato feciſſent. Quid igitur Phariſæi? cum vidiſſent, ait, dixerunt ei. *Ecce diſcipuli*
K *tui faciunt, quod non licet facere in ſabbatis*. Non vehementer quidem hoc in loco, quamuis conſequentia rerum id petere videatur, incenſi ſunt, ſed ſimpliciter atque oratione quieta criminantur. Quando autem ſiccam, detentamque manum curauit, atque reſtituit tanta tunc exarſerunt immanitate, vt etiam de interimento ipſo conſilia agitarent. Cum enim nil magnũ atque ſublime ſit, qui etiores ſunt: cum autem ſanitatem hominibus ſolo verbo præſtari conſpiciunt, quaſi feroces beſtiæ perturbati vehementius in illum inſiliunt. Sic innidiæ veneno ſuſſecti ſalutem hominum perſequuntur. Quomodo autem diſcipulos excuſat Chriſtus? *Non legiſtis, ait,*
1.Re.21 b *quid fecit Dauid in templo quando eſurinit, & ipſe, & qui erant cum eo, qualiter intrauit in*

domum

Universidad de Deusto
Biblioteca

domum dei, et panes, propositionis comedit, quos non licebat ei comedere, neque his qui cum ipso erant, nisi solis sacerdotibus? Ita quando pro discipulis causam dicit, prophetam aliquem: quando autem pro semetipso, patrem in medium solet adducere. Et animaduerte quam acriter: non legistis, inquit, quid Dauid fecit? Magna enim erat de propheta illo hominum existimatio, atque opinio, & ita singularis, vt Petrus etiam postea cum ad Iudæos faceret verba, sic dixerit: Licet ad vos libere de patriarcha Dauid dicere, quoniam & obijt, & sepultus est. Cur autem cum Dauid mentionem faciat, neque hic, neque alibi adiecta dignitate vnquam nominauit? Ideo forsan, quoniam secundum seriem generis ab illo trahebat originem. Si Phariſæi autem indulgere, atque veniam opportune scirent concedere, inediæ causam pro integra satisfactione solam potuisset adducere: verum quoniam iniqui, atque in humani sunt, historiæ quoque recitatione comprimuntur. Marcus autem sub Eleazaro sacerdote illud factum fuisse asserit: neque dissona hinc dicit, sed primo diuersis nominibus illum appellatum fuisse ostendit: deinde cum ab eo datos fuisse panes Dauid, atque suis asseueret magnos defensioni campos asserit. Siquidem etiã sacerdos ipse id fieri permisit, neque permisit solum, verumetiam diligentius administrauit. Nec modo mihi illud opponas, quia Dauid propheta erat. Nam non prophetis quidem id licebat, sed soli sacerdoti hic honor conferebatur: vnde & adiecit, Nisi solis sacerdotibus. Quanuis enim propheta non erat sacerdos, & ille quidẽ tantummodo, non autem, & qui secum erant, quibus pariter de propositionum panibus concessum fuit, prophetæ fuerunt. Quid igitur? æqualesne Dauid prophetæ isti sunt, quispiam obijciet? Cur dignitatem quæris, vbi legis transgressio fieri videtur? Quid si naturalis necessitas vrget? hac ratione maxime crimen criminatum est, præsertim cum qui maior fuerat, similiter fecerit. Sed quid ad propositum inquies? non diem sabbati Dauid contempsit. Maius certè, quid dicis, quo præcipuè sapientia Christi demonstratur, qui die sabbati prætermisso aliud quoddam exemplum protulit, ipso sabbato maius. Non est profecto æquale diei solemnitatem nõ obseruare, & sacram illam mensam, ad quam tibi accedere nephas sit, manibus contrectare. Sabbatum quippe sæpe solutum fuerat immo vero, & in circuncisione, & in alijs compluribus semper soluitur. Et in Hiericho autem hoc ipsum esse factum licet cõspicere, quare a pluribus victorie præstatur. Quomodo igitur hac de re Dauid nõ criminatus est: præsertim cum maior hinc culpa cædis sacerdotũ, atq; interitus exordium sumpserit? quam rem ideo non posuit, quoniam ea sibi sola sufficiunt, quæ ad propositum spectant: sed aliter quoque respondere voluit. Nam cum arrogãtiam, elationemq; ipsorum Dauid dignitate, atque authoritate compresserit, tunc maiorem subiungit ambiguitatis illarum solutionẽ. Et quæ nam hęc est? *Nescitis*, inquit, *quoniam in templo sacerdotes sabbatum violãt, & sine crimine sunt?* In superioribus quippe necessitatis causa, hic autem nulla ex causa satisfactio affertur: itaq; primum cõfessione, deinde per negationem respondit: & quod vehementius est, vltimum vt oportuit collocauit, quanuis etiam prius sua recte cõsiderantibus satisfeciſſet. Noli.n.mihi objecere non esse idoneam excusationẽ cum alium idem impunè feciſſe in mediũ adducimus. Nam quando qui fecit, nullius criminis accusatur, tunc quod factum est, quasi lege lata comprobari videtur. Nõ tamen illo solo cõtentus fuit, sed vehemẽtius etiam, ac maius attulit, cum apertè neget culpam esse quicquam in sabbatis operari, quod clarè, ac indubitatè victoriæ prorium est. Sic a seipso sabbatum iam solutum ostendit, nec esse nefas id facere, dupliciter, partim a loco, partim ab ipso sabbati die comprobat: immo vero tripliciter quoniam, & duplicatum opus attulit, & aliud de sacerdotibus subiungit, quod mirabilius, ac maius est, absq; culpa ipsos ẽt tunc fuisse asseruit. Perpendis quot argumenta induxit? locum, quia in templo: personam, quia sacerdotis: tempus, quia in sabbato: rem ipsam, quia sacerdotes ipsi cõtaminant: nec dixit, quia sabbatum soluunt, sed contaminant. Et cum illi, qui maius faciunt, quia contaminant, nõ modo pœnas nõ luant, verumetiam culpa careant: qui inculpabiles sunt, non debebãt qui similiter soluunt accusari. Quod certè nullo modo illi priori simile putare debemus: nã illud semel duntaxat propter necessitatem, nec a sacerdote factum, veniam non iniuria consecutum est: hoc autem omni sabbato, & in templo, & secundum legem sacerdotes factitant. Quapropter etiam non concessionis atque veniæ iure, sed authoritate legis longe ab omni culpa, inquit, remoti sunt. Nec enim criminando hæc dixi, ait, neque vt venia dignos ostendam: sed vt iustitiæ dignitate defendam. Ita illorum quidem causam dicere videtur, & discipulos innocentes esse ostendit: Nam quando de illis dicit, quòd inculpabiles sunt: relinquitur, ꝙ isti multo magis inculpabiles sint. At non fuisse hos sacerdotes, forte objicies: ego autem non vereor respondere multo maiores sacerdotibus illos fuisse, præsertim cum ipse dominus templi, ipsa veritas secum affuerit: quapropter etiam dicebat, *Dico autem vobis, quia templo maior est is*. Quam rem ita magnam, atque mirabilem illi audientes, nihil dixerunt, forsan quia non de salute hominis agebatur, cui tamen quia molesta videri poterat, cito medetur, ad veniã, cum quadam acrimonia traducens oration nem dicit enim, *Si autem sciretis, quid est, misericordiam volo, & non sacrificium, nunquam condemnassetis innocentes*. Animaduertis quo modo venię inuitatur, & quomodo rursus præstantiores ostendit, quam qui ad veniã debeant confugere? non enim condemnasse tis, inquit, inculpabiles. Et prius quidem a sacerdotum facto idem inferebat, quòd inculpabiles essent: hoc autem a seipso, immo vero etiam hoc a scriptura concludit, propheticum etiam dictum recitauit. Demum post hęc omnia aliam etiam causam adiecit. *Dominus enim est sabbati filius hominis*, quod de seipso dictum accipimus, quãuis Marcus de natura communiter hominum id dictum scribat. Dicit enim sabbatum propter hominem factum est, non autem homo propter sabbatum. Sed si ita est, inquies, cuius rei gratia, qui ligna colligebat, puniebatur? Certe quoniam si statim a principio, quando feruntur leges, ac fere in promulgatione ipsa contemnerentur, nullo modo possent postea custodiri. Sabbati autem obseruatio, magnas vtilitates contulit populo: mites enim atque humanos alterum ad alterum reddidit, prouidentiam dei atque creationem rerum, vt ait Ezechiel, docuit, castigauit paulisper & a malignitate se mouit, ac spiritualibus rebus attentiores effecit. Nam quando lex de sabbato dabatur, si scriptum fuisset, bona quidem omnia in sabbato faciatis, mala vero non faciatis, non conseruassent legem Iudęi: quocirca necesse fuit ab omnibus eodem modo compescere: nihil enim in die sabbati faciatis, inquit, neque tamẽ sic detineri potuerunt. Ipse autem occultius significauit, quoniam a malignitate solummodo legis compescat authoritas: nihil faciatis, inquit, præterquam ea, quæ facit anima: Cum autem in templo die sabbati, & quidem studio atq; opera multo maiore fierent omnia, per ipsam certe legis vmbram veritatem his subaperiebat. Sed cur, inquies, tantam vtilitatem, quantam sabbato cõsequebantur, abstulit Christus? immo non abstulit, sed felicia illi addidit incrementa. Tempus enim iam aderat altiore sublimioreq; rerum omnium intelligentia erudiri: quare non oportebat manus hominis, qui prauitatem odisset, virtutis ardore sublimius volaret, vinctas coerceri. Nec docebat authoritate legis solum a deo creata esse omnia credere, nec terrore præcepti humanos eos esse, qui ad imitationem dei cõuocantur. Sitis enim, ait, misericordes, sicut & pater vester: nec vnum diem solemnem agere ipsos, quibus tota vita solemnitas est. Celebremus enim aie, non in fermento veteri, nec in fermento malitiæ, & nequitiæ, sed in azymis synceritatis, & veritatis. Nec iuxta dei arcam assistere atque altare aureum, eos qui creatorem omnium in seipsis habebant habitantem, multisque modis, immo vero modis omnibus ipsos alloquentem: alloquitur enim certe fideles, orantes, offerentes, per scripturas, per misericordiæ officia, & quod omnia continet, quia in ipsis habitat. Cur igitur sabbato illi opus est, qui per totam vitam suam agit solemnitatem qui cœlesti viuit disciplina, qui peccatorum immunis, virtutes obseruat, & colit? Solemniter igitur viuamus continue nihil omnino malignitatis committentes. Nam tunc solum veram solemnitatem peragimus, cum spiritalis vitæ continuè cultum augemus, cum ab alienis manus abstinemus, cũ in laboribus superfluis atq; manibus quos propter hanc vitam sustinemus. legem sabbati conservamus. Serui tuis. n. sunt extremę hi labores, illisq; profecto similes sunt, qb. ī Aegypto Iudæorũ popu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

populus vexabatur. Nullum enim inter au
ri solicitos collectores, & cœni atque late-
ru m operarios discrimen omnino est. Nã
Exod. 1. c vt tunc Pharao atrocissimus ille tyrannus,
Ibi. 5. b flagellis ad colligendas paleas compelle-
ba Hebræos: sic etiam nunc diabolus ad
officium laterum flagellis cupiditatũ mul
tos incendit. Quid.n. aliud aurum est, quã
cœnum? & argentum quid aliud, quam pa
lea? sicut ergo palea ignem, sic pecuniæ cu
piditas auaritiæ flammã incendit, & quasi
cœnum inquinat possidentes: sed missus
est nobis liberator, non Moses a deserto,
sed dei filius de cœlo. Quare si post aduen-
tum eius etiam in Aegypto permanebis,
Aegyptiorum etiã supplicijs cruciaberis:
sin vero Aegypto spreto Israel spiritalem
sequeris, miraculorum omnium eris spe-
ctator. Nec tamen id solum ad salutem
sufficit: non enim ab Aegypto tantummo
G do recedendum est, sed in repromissionis
quoque terram omnino veniẽdum. Nam
Heb. 11 f. & Exo di. 14. f Iudæi, sicut Paulus attestatur, & si per ma
re rubrum facto itinere transierint, & si
manna comederint, & si spiritalem bibe-
Exo. 16 d rint potum, omnia tamen hæc perierunt.
Ibi. 17. b Ne igitur etiam nos similia patiamur, om
nem desidiam, omnem torporem proijcia
mus. Cumq; audiuerimus malignos quos
dam præfectos, qui per angustum, & labo
Iosue. 14. & 15 Eccl. 46 f ris plenum iter quemadmodum isti, con-
demnent, non vulgus, sed Iesum Caleb fi-
lium omni animo persequamur, nec a la-
tere ipsius aureo recedamus, quam repro-
Ro. 5. b missionis terram, & cœlos ipsos adipisca-
mur. Itineris autem difficultatem cur quis
que timebit? Nam si hostes, atque inimici
dei reconciliati cum deo sumus, multo fa
cilius post reconciliationem saluabimur.
Sed angusta est, inquies, via hæc, & ardua
nimis: illa vero prior, quam faciebas, non
angusta solum, & ardua, verumetiam in-
uia, & atrocissimis plena bestijs fuit. Et
quemadmodum impossibile omnino erat
per mare rubrum pertransire, nisi miracu-
lo facta via fuisset: sic à priore vita ad cœ-
los conscendere sine meditatione baptis-
mi non possumus. Et si quod factu impos-
H sibile erat, factum est possibile: quanto ma
gis angustum hoc atque arduum iter faci-
le fiet? Ita, inquies, sed diuina potestate, at-
que gratia solum transitus tunc Iudæis cõ
cessus fuit. Idcirco tu debes confidere. Nã
si gratiæ opera solum illi transierunt, cum
tu ad gratiam laboribus quoq; tuis niteris: nonne securior es? Si enim ociosos sal
uauit, quanto magis solerti laborantibus
studio certissimam feret opem? Sed quid
ab impossibilibus diuina potestate confec-
tis, vt in difficili re confidas te hortor,
cum illud liceat dicere, q̃ si iugiter vigila-
mus, non est angustum, neq; difficile hoc
iter. Considera enim diligenter, quæ facta
sunt, mors iam ipsa conculcata est, diaboli
crudele imperiũ cecidit, atrox peccati lex
extincta est, spiritus gratia diffusa, via in
compendium redacta, onera legis ablata:
at si velis ita esse, vt dico perdiscere, cogita
q̃ iam viri sancti maiora, quàm Christus
præcipiat, effecerunt: tu vero mediocriter,
quę scripta sunt, reformidas. Quam igitur
satisfactionem habebis, cum alijs etiam vl
tra metam currentibus, tu vel ad constitu-
tum terminum peruenire graueris? Tibi
I quippe, vt partem tuarum rerum pauperi-
bus offeras præcipitur, qui alios vides om
nia sua contempsisse. Tu rogaris cum vxo
re modeste viuere, qui alios videas ne legi
timo quidem coniugio copulari voluisse.
Et quotidie quidem nostro tu hortatu im
pelleris, ne venenosę inuidiæ vitio labores
ne crudelis in peccatores sis, cum ab alijs
percussus, alteram quoque maxillam verte
rit. Quid igitur (quæso) respondebimus,
aut quomodo defendemus, qui nec iussa
quidem suscipimus: cum alij multa maio-
ra, quam iuberentur, perfecerint, qui certe
nequaquam præcepta ipsa supetassent, nisi
mirum in modum res ipsa facilis esse com
probaretur? Respondeq, quæso. Quis tabe-
scit, & quasi cera continue liquatur? vtrũ
qui bonis aliorum insidiatur, ac inuidet,
an qui gaudet ac congratulatur? Quis a-
troci suspicione semper vexatur, ac tre-
mit? vtrum qui moderate viuens, castita-
tem colit, ac seruat, an qui alienis vitijs pla
gas tendit? Quis optima spe munitus, gau
det? vtrum qui rapto viuit, an qui sua indi
gentibus partitur? Hæc igitur cogitantes
non cunctemur, nec ignauia virtutis cur-
sum relinquamus: sed cum omni alacrita-
te animi suaues hos amplos labores par-
uo tempore colluctemur, vt coronas sem-
per florentes adipiscamur. Quibus vtinam
omnes potiamur, gratia, & misericordia
domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia

K

Homilia xli. ex capite, xii.

ET transiens inde venit in synagogam eorum: & ecce homo habens manum aridam. Iterum vt re quoque ipsa pro discipulis satisfactionem redderet, in sabbato curat. Et alij quidem scribunt in medio homine cõstituto interrogasse, an bene agere liceret
Mar. 3. a. & Luc. 6. b in sabbatis. Vide igitur misericordiæ viscera, constituit hominem in medio, vt viden
tes viderent, vt oculis cernentes misericor
dia fracti, malignitatem deponerent, aut
saltem ita ægroti hominis eos puderet, vt
ab immanitate ferarum cessarent: illi autẽ
non inhumani solum, verumetiam homi
num omnino inimici malebant gloriæ
Christi officere, quam ægroti hominis sa
lutem videre: ita vtrinque prauitatem ani
mi ostendebant & quia Christo data ope-
ra repugnabant: & quia id sic obstinato a-
nimo faciebant, vt compescere atque pro-
hibere ipsum, ne cui benefaceret, conaren
tur. Et alij quidẽ, vt diximus, ipsum Chri-
stum interrogasse scripserunt, hic aũt in-
terrogatum fuisse asseruit. *Et interrogaue-
runt ipsum*, inquit, *dicentes: Licet in sabbatis
curare?* Vtrunque aũt factum esse credẽ-
dum est. Scelesti.n. illi atq; astuti, quoniã
L non ad curationem hominis tandem ip-
sum peruenturum dubitant, interrogan-
do præuenire studuerunt, vt hoc pacto ip
sum a benefaciendo remouerent. Non er-
go interrogabant si licet in sabbatis cura-
re, vt discerent, sed vt accusandi reprehẽdẽ
diq̃e materiam nanciscerentur. Cumq̃e
operatio ipsa ad accusandum malignis a-
nimis posset satisfacere, verbis tamen etiã
irretitum ideo capere conabantur, vt ma-
gnam sibi argumẽtorum copiam inde cõ
stituerẽt. Ipse autem, & humaniter curat,
& respondet, q̃ mitis sit facile omnibus a-
perieris, ac insidias inimicorum in ipsos
conuertens, ac inhumanitatem atque atro
citatem ipsorum oĩbus manifestans. Sta-
Mar. 3. a. & Luc. 6. b tuit, inquit, hominem in medio: nõ quia
ipsos metuerer, sed qm̃ ad misericordiam
cos trahere cupiebat. Cum autẽ nullo mo
do illi flexi sunt, tunc contristatus ait, atq;
iratus ipsis propter duritiem cordis eorũ.
Quis erit homo, inquit, *ex vobis, qui habet
vnam ouem, & si sabbatis in foueam hæc cecide
rit, nonne tenebit, & leuabit eam? Quanto me-
lior est homo oue? Itaque licet sabbatis benefa-
cere.* Nam ne rursus impudẽter inuehantur,
nec transgressionis crimine iterum incu-
sent, hac similitudine prius ad eos ratioci
natur. Tu vero diligenter perpende, qua- M
liter varijs modis, & vbique conuenienter,
ac consequenter satisfactiones de sabbati Ioã. 9. c
solutione intulit. Et quamuis pariter cæci
miraculum, quando lutum fecit ab eis re-
prehenderetur: tamen tacuit, tunc q̃m res Mat. 9. a
ipsa dm̃ legis per se prædicabat. At vero
in paralytico qui lectulum portauit, mõ Ioã. 7. c
vt Deus mõ vt hõ ridere volauit. Vt hõ
quidem cum dicat circuncisionem sumit
homo in sabbato, nec lex Mosaica soluit: mihi q̃m hominem saluum feci, ita- Ibid. 5. c
scimini, deus autem, quoniam dicit: Pater hic su-
meus vsq; modo operatur, & ego operor. pra. & 1.
Pro discipulis autem satisfaciẽs, dicit: Nõ Reg. 21
legistis quid fecit Dauid, & qui cum eo e-
rant, quomodo introiuit in domum dei,
& panes propositionis comedit? Sacerdo-
tes quoque in medium detulit, hic vero
interrogauit vtrum liceret in sabbato be-
nefacere, aut malefacere, & quis ex vobis,
cum habeat ouem &c. Non erat enim ne-
scius quanta æris cupiditate vexarentur,
& quod auri multo magis, quam humani Marci.
tatis essent cultores: Alius autem euange- 3. a
lista scribit: quòd circunspexit etiam eos
cum hæc interrogaret, vt etiam aspectu
atque oculorum motu ad misericordiam
ipsos flecteret: sed nequaquam illi facti
sunt meliores, & hic quidem verbo tantũ- A
modo, alibi autem manus quoque impositione curauit, sed nihil horum ipsos red- Mat. 9. c. &
didit misericordiores. Homo igitur ægro- Mar. 7.
tus sanitatem adeptus est, ipsi autem cura d
tione illius ad peius fuerant deuoluti. Et
quidem præ cæteris illos curare volebat, &
multis modis remedium afferebat, tum re
ipsa, & signis, tum verbis, & argumentis.
Cum autem omnem illi rationem retiu-
derent, tunc homini dixit: *Extende manum
tuam: & extendit, & restituta est sanitati si-
cut altera.* Quid autem illi? *Pharisæi exeun-
tes, consilium ceperunt aduersus eum, quomodo
eum perderent.* Ita nulla iniuria vexati de
interitu meditabantur, adeo perniciosum
malum inuidia est: nec enim alienis so-
lum, sed domesticis, & illis ipsis, qui inui-
dent pestifera est. Marcus autem, inquit, Mar. 3.
quoniam cum Herodianis tale consiliũ a
capiebant. Quid autem ille mitis atque
mansuetus, quem omnia nequaquam fu-
giebant, quid inquam fecit? *Iesus autem,*
inquit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

inquit, *cum cogitationes eorum cognosceret, recessit inde*. Vbi sunt ergo, qui clamare audent signa fieri oportere? etiam eis planè monstratur, nec signis quidem animo ingrato posse persuaderi. Obseruare autem diligenter oportet, tunc maximè illos esse
B ratos, cum iuuari homines perspexissent: tunc enim incusabant, tunc vehementi furore incitati insaniebant, quando ægrotum aliquem repentè incolumitati restitutum cernebant, quando etiam a prauitate, corruptisque moribus reuocatos ad virtu-
Ioā.8.b Luc.7.c tem nonnullos intelligebant. Nam quando meretricem erat seruaturus, & quando cum publicanis comedebat, quasi atrox facinus commisisset, criminabantur: nunc & quando manum siccam restituit, ferre non possunt. Tu verò illud mecum admirare, qualiter, & ægrotorum præcipuam habet curam, & inuidiam illorum multis mitigat modis. *Et secuti sunt ipsum multi, & curauit eos omnes, & præcepit eis ne manifestum eum facerent*. Turbæ quidem nimium admirantur, nimium etiam diligenter sequuntur. Illi autem a mente mala, maloque animo non recedunt: verum nequis conturbetur, inauditum illorum furorem considerans, prophetæ prædicentis hæc testimonia affert. Tanta enim fuit prophetarum diligentia, vt ne tam minutiora quidem reliquerint: sed tam itinera eius, quàm migrationes prædixerint, quaque mente fecerit non conticuerint, vt tu credas spiritus sancti potestate cuncta fuisC se prædicta. Nam si nudi cuiusdam hominis impossibile est arcana cognoscere, multo minus certè Christi animus, atque voluntas, non reuelante spiritu, à prophetis cognita fuisset. Quid autē propheta dixit? *Vt impleatur quod dictum est per prophetam*
Esa.42.a *Esaiam: Ecce puer meus: quem elegi: dilectus meus, in quo bene complacuit animæ meæ: ponam spiritum meum super ipsum, & iudicium gentibus nunciabit. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis uocem eius: arundinem quassatam non confringet: & linum fumigans non extinguet, donec emittat in victoriam iudicium: & in nomine ipsius gentes sperabunt.* Clementiam, atque mansuetudinem eius, & ineffabilem potētiam huius effert, & ianuam gentibus latam adapertam ostē dit, & futuros Iudæorum labores prædicit, & æqualitatem honoris cum patre non occultat. Ecce, inquit, puer meus quem elegi: dilectus meus, in quo complacuit anima mea. Qui autem electus est, is non vti inimicus, atq; hostis legum, latoris legem soluit: sed vt consentiens, eaque agens, quæ a legum latore similiter comprobantur: Clementiam autem ipsius mirabilem, inaudi tam mansuetudinem, incredibilem humanitatem prædicendo, inquit: Non litigabit, neq; clamabit. Nam ipse quidem optabat cum eis esse, atq; eos curare: renuentibus autem ipsis, atq; adeo repellentibus resistere, atque reluctari noluit. Deinde pro-D pheta, vt virtutem Christi, & illorum imbecillitatem ostenderet: Arundinē, inquit, contritam non franget. Sic certè ipse omnes frangere facilè poterat, vt arundinem: nec vt arundinem simpliciter, sed vt arundinem iam contritam. Et linum fumigans non extinguet. Hic accensam illorum irā, atq; furorem præ oculis ponit: & virtutem Christi tantam esse confirmat, vt comprimere, ac extinguere facilè possit: quod cū non fecerit, immensa humilitate, ac mansuetudine fecisse comprehenditur. An igitur semper hæc ita eruut, semperque fefet eos, qui singulari furore concitari, hæc insidiantur? Nequaquam: sed cum sua omnia optatum exitum fuerint consecuta, tunc etiam illos castigabit, quod inde significatur. Donec, inquit, emittet in victoriam iu 2.Co.10
dicium eius: & in nomine eius gentes sperabunt, vt & Paulus quoq; dicit: Parati sumus, inquit, omnem inobedientiam vlcisci: cum completa fuerit vestra obedientia. Quid autem est, cum emiserit in victoriā iudicium eius? cum sua omnia implebit, videlicet, tunc vltionem consummabit, tunc grauia nimis, duraq; aderunt omnia cum ipse clarum trophæum statuetit, cum E iustificationes suæ victoriā nactæ fuerint, cum deniq; nullam, etiam si impudentissimi sint, responsionem sibi relictam viderint. Nouit.n.iudicium, & iustitiam dicere, verum non in supplicio seductorum dispensatio finietur, sed orbem quoque vniuersum ad se attracturus est, ideo subiunxit: Et in nomine ipsius gentes sperabunt. Et vt certior, sis hoc etiam voluntate patris factum, ideo statim propheta, cum cæteris hoc quoque confirmauit, dicens: Dilectus meus in quem complacuit anima mea. Qui enim dilectus est, is cuncta ex sententia diligentis peragit. *Tunc oblatus est ei dæmonium habens cæcus, & mutus, & curauit eum, ita vt loqueretur, & uideret*.

O pestiferam dæmonis astutiam, vtranq; viam occupauit atq; obstruxit, quibus erat ille crediturus, visum.s.atq; auditum, quas tamen ambas vias Christus reserauit: [Et stupebant turbæ dicētes: Nunquid hic est filius Dauid? Pharisęi audientes dixerunt: Iste non ejcit dæmones, nisi in Beelzebub principe dęmoniorum. Et certe nihil magni turbæ dixerunt, & tamen nec illud pati potuerunt, adeo quemadmodum iam
F dixisse memini, beneficijs aliorum ceu acerbo morsu exagitantur. Nec quicquam est, quod eos tanto dolore cruciet, sicut indubitata hominum certaque salus. Nam quamuis, & recesserit, occasionemque ipsis sedandi perturbationes dederit, inflammabatur tamen rursus illorum animus, quoniam iterum beneficio illius incolumem hominem videbant. Qua ex re dæmone quoque ipso magis dolebant: quippe dæmon ab homine citò recedens, ac nihil dicens, fugam arripuit: illi vero modo interficiendi agitabant cōsilia, modo quoniam illud sibi non processit, calumnijs existimationem hominum de eo retunde re conabantur. Tale certe malum inuidia
Inuidia est, qua nulla vnquam malignitas peior inuenitur. Nam adulterio inquinati, voluptatis saltem iniquæ fructum, vt putant, aliquem capiunt, & breui tempore peccatum committunt. Inuidi autem & multo ante seipsos, quàm quibus inuident perturbant, & cruciant, & ita in agendo semper, inuidendoque sunt, vt nunquam peccandi afferant finem: sed quemadmodum sues lutosa immunditia, & dæmones nostris damnis lætantur, sic inuidi calamitate proximorum exultant. Cumq; aliquid triste, ac doloris efficiens proximo acciderit, tunc aliquantulum acquiescit, atq; respirat: alienas enim iacturas suos quæstus
G existimat, & aliorum fœlicitatem miseriā suam arbitratur: nec magis cōsiderat quid ipse suaue consequatur, quàm quid proximo calamitosum inferatur. Nonne igitur tales homines lapidibus petendi? Nonne omni cruciatu torquendi sunt? Non aliter profecto q̄ rabie concitati, canesq; pernicioſi, dæmonesq; atrocis furiæ. Nā quemadmodum scarabæi alieno stercore, sic inuisii aduersa aliorum fortuna nutriuntur, cum sint cōes humano generi hostes atq; inimici. Et alij quidem homines si animantes rationis expertes crudeliter cædi, ac dilaniari viderint, aliquantulum cōmiserantur: tu vero cum salutis beneficium cōferri homini cernas, expalles, & tremis, & in ferocitatem cædendi benefactoris cō spiras. Et quid hac insania furiosius vnquam reperietur? His profecto de causis fornicatores, ac publicani ad cœlos conscendere potuerunt, obscœno autem vitio laborantes, a regno cœlorum exciderunt: Mat.2.b
filij autem, inquit, regni ejcerentur foras: præterea omni prauitate illi ex animis expulsa, ea quæ nunquam sperarunt, facile nacti sunt. Pharisæi autem, vel ea quæ retinebant bona penitus amiserunt: neque id H
iniuria. Nam inuidia pestiferum malum, hominem in diaboli conditionem, ac in dæmonem immanissimum conuertit. Inuidia prima hominis cædes apparuit. Inuidia fraterna charitas contempta est. Inuidia sanguine hoīs terra primo maculata. Inuidia deniq; factum est, vt hiatu suo Ge.4.a.b Nu.16. & 26.a
terra Dathan, Chore, Abyron, vniuersumque illum populum viuos absorpserit. Sed facillimum est inuidos accusare, difficillimum aūt talem ægrotationem omnino euitare. Quō igitur ne veneno suo nos inficiat faciemus? Si dabimus operā, vt quēadmodum fornicatori nephas est ecclesiā ingredi, sic inuido quoq;: immo vero multo magis inuidus, quàm fornicator a cœtu fidelium exterminandus est. Si.n.nunc, cum id malum indifferens penè videatur, a nonnullis spernitur: profecto si atrocitas malignitatis eius omnibus patuerit, facile ab ea resiliemus. Lachrymarum igitur fontes in fletibus manere deberent ex oculis. Deus orandus, perdiscendumq; tibi est turpissimum flagitium esse inuidiam: sic enim affectus celeriter tanquam a periculoso morbo fugies, ac pœnitentiam ages. Sed quis ignorat, inquies, vitium esse inuidiam? Ignorat quidem, vt dicis, nemo: non I
tamen sicuti fornicationem, aut adulteriū abominandam ducunt. Quod vt credas, quæso, dic mihi, quando quispiam amare ficuit, quoniam in inuidiam lapsus esset? Quando deum aliquis propitium esse sibi orauit, qui inuidia peccasset? Nemo certe vnquam. Sed quamuis omnibus inuidentior hominibus sit, ieiunio tamen aliquo, aut paruo argento pauperibus dato, effecisse credit, vt nihil mali commisisse videatur, cum tamen omni pessima atque scele-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ge. 4.b Ibi. 27. g Gen. 31 Ibi. 37. Nu. 16. & 26. Ibi. 12. Gen. 3.

sceleſtiſſima paſſione vexetur. Nam vnde Cain fratricida effectus eſt? Vnde vero Eſau fratrē inſectabatur? Vnde Labam: vnde Iacob filij: vnde Chore, Dathan, & Abyron: vnde Maria atque Aaron inquinati fuerunt? Vnde ipſe diabolus calumniæ nomen ſortius eſt? Ad hæc illud etiam tecum ſemper verte, quia non maiorem illi cui inuides, ſquàm tibiipſi facis iniuriam, cum teipſum verſus mucronem impellas. Quam enim Abel ipſi Cain iniuriam intulit? Nonne illum quidem inuitus ad meliorem vitam citius tranſmiſit, ac ſeipſum ærumnis inuoluit? Eſau vero qua in re manſueto Iacob obfuit, cum ipſe etiam matrimonia conſumpſit: Iacob vero cum multis bonis, atque diuitijs abundauit? Qua in re fratres ſui Ioſeph peiorem reddiderunt? Nonne quanquam vſque ad ſanguinem fere veniſſent inediæ malo in extremis periculis fuerunt, cum ille regia poteſtate in Aegypto potiretur? Nam quanto maiore inuidia laboras, tanto maiora illi offers bona, cui inuides. Deus enim qui omnia perſpicit, cum viderit innocentem iniuria circumuentum, extollit multo magis, clarumq; illum facit, inuidentem autē deprimit. Nam ſi lætitia inimicorum incommodis affectos, impune id committere non patitur. (Non lætare, inquit, caſu

Prou. 24.c

inimicorum tuorum, ne quando videat deus, & non placebis ei) multo maioribus profecto eos, a quibus innocentes per inuidiam exagitantur, ſupplicijs tradet. Interimamus ergo peſtiferam hanc beſtiam, ac multa eius capita detruncemus. Multæ quippe inuidiæ ſunt ſpecies. Quòd ſi qui amantem ſe dilrgit, nihil maius publicanis adipiſcitur: qui odio innocentem inſectatur, quid patietur? Quomodo autem gehennam effugietis, qui gentibus atque infidelibus deteriores eſtis? Quibus de cauſis fit, vt vehementius doleam atque crucier, cum video nos qui angelos, atque archangelorum dominum imitari ex præcepto debemus, diabolum obnixa æmulatione zelare. Magna enim etiam in eccleſia, & in clero, multoque maior quàm in laicis eſt inuidia: propterea de nobis quoque ipſis dicendum eſt aliquid. Cuius enim rei gratia proximum inuidendo perſequeris? An quia in honore, ac dignitate viuit? Nō cogitas igitur, quantam honores perniciē ignauis, ac indiligentibus ſolent afferre?

K

L

Extollunt enim ad inanem facile gloriā, in tumorem atque ſuperbiam, & contemptum aliorum impellunt, deſidiam augēt: & ad hæc omnia ipſi etiam parua commoti aura defloreſcunt: quodq; acerbius eſt, malorum præcipitia, in quæ honores detrudunt, perpetua ſunt atq; prærupta. Voluptas vero, quæ ab eis capitur, vix ſenſum deliniuit, ac repente vniuerſa deuolauit. Iſtis ergo de cauſis inuides, reſponde queſo? Ita, inquis: ſed plurimum ille apud pontificem poteſt. Ducit, fert, vexatq; omnia, quæ quomodo velit, & offendentes atque inimicos perſequi poteſt: adulatores, aſſentatoresque ſuos in maius euehit, magnaque vſus fœlitate, poteſtateque ſimul lætatur. Secularium, perditorumq; hominum hæc verba ſunt. Nam ſpiritalem hominem nulla res pōt dolore vexare. Quid enim malefaciat, ſi etiam a dignitate te deponeret? Nam ſi iuſte id fecerit, maxima certe contulit. Nulla enim re magis deus offenditur, quàm ſiquis indignus ſacerdotij dignitate præfulgeat. Sin vero iniuria, omnis culpa non te tenet irretitum: nam qui iniuriam paſſus æquo animo perſert, maiorem hac re apud deum acquirit fiduciam: quare nolimus, obſecro, excogitare quomodo in honoribus atque dignitatibus, ſed quomodo in virtute, atque recta philoſophia viuemus. Nam dignitates profecto ad multa obſcœna hominem inducunt. Quapropter ēt valde magno animo, ſublimique opus ingenio eſt, vt dignitate vti, non abuti poſſis: ita qui ea caret, volens nolensque philoſophatur. Qui vero dignitate, ac poteſtate floret, ei ſimilis eſt, quī cum puella formoſa cohabitans, legē atque præceptum ſuſcepit, ne inique laſciuientibus ipſam oculis videat. Talis quippe res dignitas, atque poteſtas eſt: Quocirca multos etiam inuitos ad contumeliandum intruſit, iram plerunque accendit, linguæ frænum abſtulit, & ianuam morti reſerauit, quaſi magna procellarum vi animum ſubuertens, & ad profundum malorum omnium nauiculam ſubmergens. Cur igitur virum tu admiraris, eiq; inuidendum eſſe putas, qui tot, tantisque periculis concutitur? Sed ad hæc, quæ dicta ſunt, tecum illud etiam verſa, quot inimicis, quot accuſatoribus, quot aſſentatoribus, qui in dignitatibus eſt obſideatur. Hæc igitur reſponde queſo, beatificatione

M

digna

A digna opinaris? quiſnā inſanus id diceret? Sed apud populum, inquies, magna de ipſo exiſtimatio eſt. Quidnam hoc ſibi vult? Non enim certe populus, ſed deus iudex eſt, cui vitæ rationes redditurus es. Quare quando populum dicis, caue promontoria, ſcopulos atque latentia ſaxa. Approbatio enim vulgi quanto clariorem euempiam facit, tanto maioribus curis, ſolicitudine atque periculis vexat. Nec enim reſpirare qui dominatiui populi ſeruit, nec in re aliqua firmiter ſtare poteſt. Cur autē nec reſpirare, nec firmiter ſtare diximus? Difficile (inquam) huiuſmodi homines, etiamſi mille virtutibus muniantur, in regnum dei peruenient. Nihil enim magis e iugo iuſtitiæ ſubducere collum ſolet, q̄ hic inanis conflatus gloriæ, quę tumidos, remiſſos, adulatores, ſimulatores homines reddit. Cur autem putas Chriſtum à Phariſæis dæmoniacum fuiſſe appellatum? Nonne, quia gloriam a multis aucupari cupiebant? Vnde autem vulgus rectius de Chriſto ſentiebat? nonne quia procul ab huiuſmodi ægritudine aberat? Nihil certe ita iniquos, atque amentes facit, quemadmodum ſi ad inanem multorum gloriam inhiare cupiditate cogaris: nihil ita probos, fortes, ac adamantis inſtar infractos conſtituit homines, quemadmodum inanis huius gloriæ, ac exiſtimationis multorum contemptus. Quare excelſo quodam robore animi opus eſt, vt poſſimus tot, tātosq; vndarum fluctus euadere, tot ventorum flatibus reluctari, atq; reſiſtere. Nam qui multitudinis exiſtimationem, & famam ſequitur, quando aſpirauerit fortuna, omnibus ſeipſum fluctibus proponit: quando vero reſpirauerit in profundum vellet ſeipſum ſubmergere. Etenim cū hac paſſione quiſpiam victus fuerit, ſicut populari aura extolli regnum cœlorum ducit: ita deprimi, atque exhibilari gehennam arbitratur. Hæc igitur, obſecro digna ſunt, quibus inuideas, an potius fletu atque lachrymis copioſis? Tali ergo tu homini cum inuideas, ei ſimiles es, qui cum vinctum, afflictumque videris, atque cæſum vulneribus, ac flagellis, commotus ipſi nimium inuidet. Nam certe quot homines in populo ſunt, tot vinculis conſtringitur, tot dominis ſubijcitur, qui vulgi laude gaudet: quodque indignius eſt, quamuis diuerſis vtantur ſententijs: qui

B

cum incommoda accidunt: ea omnia ſeruienti attribuunt, nullum negocium examinantes, ſed quæ huic, vel illi viſa in cōcione fuerint affirmantes. Hæc igitur qua tempeſtate, quibus procellis peiora non ſunt? Inflantur enim voluptate tales homines, ac extolluntur, & in profundum rurſus facile demerguntur, ſemper vexati animo, nunquam in tranquillitate viuunt. Nam antequam dies concionis, & orandi facultas aduenerit, tremunt, ac de exitu nimium reformidant: poſt concionem vero, atque comitia, aut repulſi mœrore repulſæ iacent, aut quod mœſtitia turbulentius eſt, immoderata lætitia inflantur. Quòd enim voluptas non minus malum, quàm dolor eſt, facile credes, ſi quomodo animum noſtrum afficit, diligentius conſiderabis. Leuem enim, atque quaſi alatum faciens ventis ſecundis committit: quod a prioribus illis viris facile diſcere poſſumus. Quando igitur probum fuiſſe Dauid legimus? Vtrum cum ſecunda afflaret fortuna, an quando aduerſa premebat? Et quando Iudæorum populus virtutem colebat, vtrum cum anguſtis rebus perdomiti, gemitibus atque lachrymis deum inuocabant, an quando lætitia corrupti vitulum adorabant? Quas ob res etiam Salomon, qui maxime omnium quidnam voluptas ſit percepiſſe videtur: Melius eſt, inquit, ire in domum luctus, quàm in domum riſus. Idcirco deminus quoque alteros beatificat. Beati, qui lugent, dicens, alteros quaſi miſericors defiet: Væ vobis, qui ridetis, quoniam flebitis: nec iniuria. Nam in delicijs mollior flexibiliorque eſt animus, in luctu vero quaſi contractus, atque in ſe reuerſus moderationem colit, & a congerie paſſionum liberatus, robuſtior atque ſublimior efficitur. Hæc igitur omnia probe ſcientes inanem gloriam, & voluptatem, quæ a ipſa capitur celeriter fugiamus, vt veram atque permanentem conſequamur. Qua potiri, vt omnes poſſimus deprecemur, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti A- men.

C

Exo. 32 b
Ecc. 7.a
Mat. 5. a
D
Lu. 6.d

∴

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia.xlii. ex cap.xii.

SCIens autem Iesus cogitationes eorum, dixit eis. *Omne regnum contra se diuisum desolabitur, & omnis ciuitas diuisa contra se non stabit & si satanas satanam eiiciet, aduersus satanam diuisus est: quomodo ergo stabit regnum eius?* Calumniati iam pharisęi fuerant, quòd in Beelzebub dæmonia eijceret: sed tunc quidem non increpauit, nec quicquam omnino ad hoc respondit: sed partim a multitudine signorum, partim a dignitate doctrinæ, ad cognoscendam omnipotentiam suam inducebat. Verum quoniam in nequitia eorum perseuerantes eadem dictita
E bant, respondit nunc, vt deitatem suam ostendat. Primum quando arcana cordium ipsorum, quæq; inter eos secretè agitabãt, proferret: deinde quam facillimè dæmones proijceret, & quanuis valde impudens illa calumnia erat, cum inuidentes non cõsiderent quid dicant, sed quicquid in buccam venerit, proferant: non neglexit tamẽ Christus, sed propter vtilitatem ipsorum clementer, atque vtiliter respondet: vt nos doceat ita mites esse erga inimicos, vt etiã si aduersus nos ea dicant, quæ nulla ratione nitantur, quorumq́ue ipsi nequaquam conscij simus: non conturbemur tamen, neque commoueamur, sed æquo animo ipsis omnium rerum rationem referamus. Quod ideo maximè, tunc peregit, vt vel hoc signo mẽtitos esse aduersus ipsum eos confirmaret, quoniam non sit dæmoniaci tanta clementia, mansuetudine, humanitateq́ue vti, nec est arcana hominum noss̃e. Nam quia impudentissima erat talis ex cogitatio, ideo etiam timore multorũ perterriti, non ausi fuerant in publicum efferre, sed mente secum assiduè versabãt. Christus vero, vt viderent quoniam hæc ipsum non fugiunt, arcanas eorum cogitationes atque calumnias non publicauit, nec versutam malignitatem eorum effert, sed occultorum incusatione solutionem adduF cit, conscientiæ ipsorum redargutione prę termissa. Vni.n. solũmodo rei maximè studebat, vtilitati peccantium, non vt in vulgus eos traduceret. Et quanquam si voluisset rationibus eos quasi nequã homines cõuincere, ac pœnas ab eis petere facilè potuisset, hac re tñ prętermissa ad illud solũmodo respiciebat, vt moderatiores eos redderet, aut saltã a praua cogitatione subduceret, ac aptiores ad emendandũ redderet. Qm̃ igitur rñdet, nõ a scriptura certè, cui minimè ipsi probè vacabant, falsis eam expositionibus subuertentes, verum ab his q̃ cõiter solent fieri arguit, dicẽs: *Omne regnũ in seipsum diuisum nõ stabit.* Ciuitas.n. ac domus si fuerit scissa, dissoluetur. Nõ.n. adeo externa quãtum intestina, atq; ciuilia bella prosternunt: idipsum in corporibus quoque fieri solet, id in cæteris, ac ẽt omnibus rebus: sed a manifestioribus similitudines sumpsit. Nam etsi nihil regno in terris est firmius, facilè tñ destruitur seditione dissipatum. Quòd si multitudine, ac magnitũdine rerum regni, q̃ in se aduersæ corruẽt, fieri quispiam contendit: quid de ciuitate, aut domo vna dici põt? Ita siue paruũ, siue magnum sit, quod secum ipsum dissidet: G prosterni, atq; cadere necesse est. Si ergo dęmonium ipse habeo, quo dęmones eijcio, seditio iam, & pugna inter dæmones est, cum alter in alterũ insurgat: q́ si dabitis, dissoluta est iam omnis vis ipsorũ, atq; corrupta. *Si satanas satanam proiiciet.* Nõ dixit, si satanas dęmonia, sed si satanas satanã, vt magnã inter eos concordiam ostenderet. In seipsum autem regnũ diuisum, ait, q́m q́ diuisum est, imbecillius factum dispergitur: dispersum aũt, atq; dissolutum, q̃ vim habebit, vt alios possit eijcere? Vides quãto risu digna est hæc accusatio, q̃ furiosa, q̃ repugnãs. Impossibile.n. est, vt similis quisq; magna potentia munitus dæmones expellat, & pp hoc ipsum possit, pp q́ destructas iam esse vires ipsius oporteret: & hæc quidem vna solutio est. Altera vero illa, q̃ de discipulis discitur: nõ.n. vno solo argõ, sed altero, atq; tertio nõnunq̃ futiles rationes dissoluit, multis modis volens impudentiã eorum retundere: sic & de die sabbati fecisse ipsum videmus. Cum & Dauid regẽ in 1. Reg.
medium produxerit, & sacerdotum factũ, 21.b
non tacuerit, & scripturarum testem cita- H
uerit, dicentem: Misericordiam volo, & nõ Nu.28.
sacrificiũ: ac deniq; cãm sabbati adduxit, a
qũo hominis cã factum fuit: pariter igitur Osæ.6
ẽt hic secundam satisfactionẽ multo, q̃ pri c
mam clariorem subiunxit, dicens: *Si ergo in* & Mat.
Beelzebub dæmonia eiicio, filii vestri in quo eii hic, &
ciũt? Perspicis ẽt hic, q̃ mitis sit sermo. Nõ supra.9
enim dixit discipuli mei, aut apostoli, sed b
filij vestri, vt siquidẽ ad eandem cum illis aĩ nobilitatẽ venire velint, magnam hinc opportunitatem, atq; occasionem nanciscantur. Si autem tu gratitudine, ac sopore mentis in nequitia permaneant, nulla sibi iustio ad excusationem relinquatur. Tale igitur est, qđ dicitur: Si ego in Beelzebub eijcio, apostoli ac discipuli mei in quo eijciunt? Expulerunt enim iam, & discipuli dæmonia, potestate illis à Christo data, nec ipsos criminabantur: non enim rem, sed personam persequebantur. Vt igitur ostenderet ea, quæ aduersus ipsum, aut dicebant, aut cogitabant, ex sola inuidia proficiscì, apostolos in medium produxit. Nam si ego ea ratione dæmonia expello, qua suspicamini, multo magis illi, qui a me potestatem proijciendi acceperunt: de
I quibus cum nihil tale vnquam suspicati fuerim, qũo mihi, a quo illi hanc gratiã habuerunt, molesti estis, nihil tale in ipsos conferentes? Qua de re non euadetis supplicium, sed cruciatu maiori torquebimini. Ac ideo subiunxit. Ipsi vestri erunt iudices: nam quoniam a vobis sunt eiusdem legis atq; disciplinæ, & tamen mihi paruerunt: non est dubium, quin condẽnabunt vos a quibus contra, & dictum, & factum est. *Si autem ego in spiritu dei dæmones eiicio: igitur peruenit in vos regnum dei.* Quid est regnum dei? Aduentus. s. Christi. Tu vero diligenter rursus considera, qũo ipsos attrahit, mitigat, & ad cognitionem allicit suã ostendens eis, q́ bona propria, & felicitatẽ propriam contemnant. Nam cum gaudere, & exultare debeatis, inquit, quoniã ingentia, & ineffabilia illa, quæ prophetæ cecinerunt largiturus vobis veni: quoniãq; beatitudinis vestræ iam tempus adest, vos contra facitis, non solum hæc bona repellentes, verumetiam calumniantes, & falsas aduersus me causas confingentes. Et Matthæus quidem, Si ego in spiritu dei: Lucas aũt, Si ego indigito dei scriptum reliquit.
Luc. 11 Qua ex re monstratur maximæ virtutis,
c nec contemnendæ gratiæ, propter dæmonum expulsionẽ. Vnde ratiocinando concludi potest: quoniam si hoc est, certe peruenit ad vos filius dei. Sed id quidem non
K apertè infert adumbrate autem, & occultius, vt æquiori animo ferant, illud ipsum significauit, dicens: Peruenit ad vos profecto regnum dei. Vides excellentiam sapientiæ, atq; præstantiam: per ea quibus incusabant monstrabat aduentus sui fulgorem. Deinde vt alliciat, non dixit solũ, peruenit regnũ dei: sed, ad vos, inquit, hęc bona iugiter manant. Cur ergo in beatitudine vestra tanto mœrore turbamini? Cur aduersus vestram salutem arma confertis? Hoc tempus est, quod prophetæ futurum prędixerunt, hoc signum aduentus mei dederunt, q́ hæc diuinitus fierent. Nam quia hæc anguntur, vosipsi videtis: qa diuinitus, magna voce res ipse prædicant. Non.n possibile est, cum hæc in salutem hominum fiant, fortiorem esse q̃ prius satanam, sed imbecillior est necessario. Qui vero imbecillior est, non potest quasi robustus robustum dæmonem eijcere. His verbis charitatis vires, & dissidij, atq; litigationis imbecillitatem patefacit: ideirco assidue sursum atq; deorsum ad charitatem hortatur, vt diaboli robur deijciat, qui omni conatu aduersus nos incumbit. Ad secundam autem satisfactionem subiunxit, dicens. *Quomodo potest aliquis intrare in do-* L
mum fortis, & vasa illius diripere, nisi prius ligauerit fortem, & tunc domum illius diripiat? Nam quoniam non potest satanas satanã pellere, a dictis manifestum est. Quoniam autem nemo extrudere fortem potest, nisi prius illum superet: nullus vnquam dubitauit. Quid igitur ex his conficitur? Maiori robore confirmatur, quod dictum est. Adeo.n. procul absum ne socio, atq; coadiutore diabolo vtar, quòd bellum mihi perpetuum cum eo est, & victum vincio, atq; spolio, cuius rei certum illud vestigiũ est, quia vasa eius direpta videtis. Animaduerte qualiter in oppositum quàm argumentantur, concluditur. Illi enim inferre volebant, non propria ipsum potestate dæmones eijcere, ipse autem ostendit, non solũ dęmones eijcere, sed principẽ quoq; dęmonũ vinculis cõplicatum detinere, atq; illũ sua propria ptãte vicisse: quod a rebus factis cõprobat. Nam si diabolus quidẽ princeps est, cæteri vero dæmones illi subiciju̇̃tur: qũo illo nõ vincto, atq; pdomito satellites vincerent? Mihi aũt ꝓphetice id dici vr̃. Nõ.n. solũ dæmones vasa diaboli sunt, sed vniuersi certè hoĩes, qui male viuẽdo illi adhærent. Quare nõ dæmonia solũ eijci ab eo cõfirmat, verũetiã totius orbis ter M
rarũ tenebras illuminaturũ, & seducẽtes dæmonũ artes destructurũ prædicit. Nec dixit rapiet, sed diripiet, vt cum ptãte fieri hæc ab ipso significaret: fortem aũt diabolum appellauit, non quia vt natura talis fit, sed vt tyrannicas eius vires, quas ex natura

Universidad de Deusto
Biblioteca

tura sumpsit, ignauas ostenderet. *Qui non est mecum contra me est: & qui non congregat mecum, spargit.* Ecce quarta ad idem solutio. Quid enim ego quæro, aut quid volo, inquit? vniuersos ad deum reducere, vera ipsis virtutum tradere documenta, regnum cœlorum cunctis annunciare. Quid autem diabolus, atque dæmones quærunt? Quippe omnia, quæ eis opposita sunt. Quomodo igitur, qui mecum non colligit, neq; mecum omnino est, sua me operatione iuuat? Cur non iuuare ipsum dixi solum, qui etiam spargere, atque dissipare, atque dissipare mea desiderat? Quoniam qui non iugit solum, verumetiam cuncta mea dispergit, quo adeo mihi assentiret, vt mecum vellet dæmonia eijcere? HOC aũt non de diabolo tantummodo, verumetiam de seipso dictum non iniuria posset quispiam opinari. Hostis quippe diaboli Christus est, & omnia, quæ diaboli sunt ipse dispergit. Quomodo autem qui non est secum, aduersus eum est? hac ipsa re scilicet, quia non colligit, neq; congregat secum: quod si verum est, multo magis ipse aduersatur, qui aduersus eum est. Nã si ille est inimicus, qui non iuuat, quanto magis erit, qui bella suscitat? Hæc ab ipso dicta sunt omnia, vt magnas inter se, ac diabolum inimicitias esse ostenderet. Respondeo enim obsecro, si aliquis cum bellũ geras, nullo tibi est auxilio: nonne idcirco aduersus teipsum esse iudicabis? quod si alibi scribitur, qui non est aduersus nos, ꝓ nobis est, non est profecto illud huic contrarium. Nam hic aduersarium eum ostendit, qui secum aliqua non approbauit. In nomine quoque tuo, inquit, dæmonia propellit. Quamuis mea quidem sententia Iudæos hic occultius denotasse videat. Qui enim aduersus ipsum inuigilabant, & quæ ipse congregasset, dispergere conabantur, cum diabolo constituti sunt, quod significauit dicens: [Omne, inquit, peccatum & blasphemia dimittetur hominibus, blasphemia vero spiritus non dimittetur. Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: quicunque autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, nec in præsenti seculo, neq; in futuro.] Quid igitur est, quod dicit? Multa iam aduersus me calumniati estis, qñ seductor, qñ deo aduersarius, aliaq; plura quæ omnia vobis si pœnitentiam gesseritis, penitus dimitto, nulla supplicia sumã. Spiritusne, inquies, blasphemia nõ dimittetur pœnitentibus? quod omnino falsum esse patet. Nã & hoc peccatum dimissum scimus, cum multis eorum, qui talia in spiritum dixerant, quia postea eius rei pertęsum fuit, ignotum fuisse constet. Quid igitur est quod dicit? Significare voluit multo minus cæteris hoc esse ignoscibile, ac veniale. Quamnam ob rem? Quia videlicet quisnam esset Christus ignorabant. Spiritus autem sancti gratia multis, & magnis, & paruulis signis seipsam manifestauerat. Nam & prophetæ per spiritum omnia locuti sunt, & oẽs illi veteres multa de ipso acceperant documenta. Tale igitur est, qđ dicitur: Sedulo in me offenditis propter hanc mihi assumptam carnem. An igitur etiam de spiritu potestis dicere, qñ ipsum quoque ignoretis? Minime. Ideo cum veniale vobis non sit hoc peccatum tam in præsenti vita, quàm in futura, pœna luetis ingentes. Multi.n. hic solum puniti sunt: vt ille, qui fornicatus est, & qui sacramentis indigne communicarunt, vos autem tam hic, quàm ibi vexabimini. Nam quæcunque aduersus me antea blasphemastis, æquo animo vobis dimitto: pariter etiam facinus illud atrox crucis, quod in me cõmittetis dimittam, & solius infidelitatis supplicia patiemini. Id ideo fecit, quoniã qui ante crucem ceciderũt, plenam in omnibus fidem non habebant. Qua de causa crebro admonet, ne ante passionem ipsum manifestum faciant: & in ipsa cruce pro eis orauit, vt illud sibi peccatum dimittere tur. Quæ autem de spiritu dixistis, nullã pro eis veniam impetrabitis, quæ autem de his, quæ aduersus ipsum ante crucem fecerunt, vel cogitarunt, vel dicta sunt, significauit dicẽs: Quicunq; dixerit sermonem aduersus filium hominis, dimittetur ei: quicunq; autem aduersus spiritum sanctum dixerit, minime. Quare fic? quoniam cum spiritus iam vobis notus esse debeat, rem claram atque manifestam oppugnatis. Nam si me ignoratis, ignorare tamen non potestis expulsionem dæmonum, curationesq; hoĩum mirificas spiritus sancti esse operationes. Non ergo mihi, sed spiritui sancto contumelias exaggerare conamini: quapropter nisi pœnitentiam agatis, nec in præsenti vita, nec in futura punitionẽ effugietis. Vniuersorum enim hominum

Mat. 7. c

A

B

Peccatũ in spiritum sanctum.

C

minum alij & hic, & ibi supplicia dabũt, D alij in præsenti solummodo vita, alij in futura tm: alij nec in presenti, nec in futura. vt illi ipsi de quibus nunc agitur, nam & hic ipsos vltus est, quoniam intolerabilia passi sunt, vrbe ipsorum vi à Romanis expugnata: ibi autem acerbissima eos expectant tormenta, vt Gomorrhę, ac Sodomorum ciues, alijq; complures. Ibi vero solũmodo, vt diues ille qui nec guttæ vnius Luc. 16. f aquæ dãs est. Hic autem tm, vt qui apud Corinthios fornicabatur, neque hic vero, 1. Co. 5 a.b neque ibi sicut apostoli, prophetæ: sic beatus ille Iob, cæteriq; hmõi. Non.n. ad punitionẽ aliquas passiones hic susceperunt, sed vt clarius in luctamine vicisse cognoscerentur. Diligenter igitur demus operã, oro, vt in portione istorum inueniamur. Quòd si istorum assequi portionem propter negligentiam non poterimus, saltem partem eorum consequi studeamus, qui hic in vita commissa deponunt. Terribile nanque illud iudicium est, ineuitabilis pęna, intolerabilia tormenta: sed si vis, quod ego consulo, nec hic quoque aliqua pœna cruciari, tu ipse tibi iustus sis iudex, referas tibiipsi rationes viuendi. Audi Paulũ 1. Cor. 11. f dicentem, qñ si nosmetipsos iudicauerimus, non vtiq; iudicemur. Si id facies ordine paulatim progrediens, ad coronam E quoq; peruenies. Et quonã modo, inquies, mihiipsi rationes viuendi referam? Largos lachrymarum effunde fluuios, ingentes cõpunctionis gemitus redde, humillimus sis, laboribus, ac vigilijs teipsum affligе peccata tua per singula spẽs recole. Non paruus est hic cruciatus animæ, nec quantus sit ab alio cognoscitur, nisi ab eo, qui cõpunctus est, qui non ignorat hac re animã in hac vita maxime torqueri, nec est nescius Esa. 43. d quantus dolor ex memoria peccatorũ nascatur. Quas ob res iustitiam deus huic pœnitentiæ proposuit, dicens: Dic tu prius peccata, vt iustificeris. Non est profecto, non est insufficiens ad emendandum via, si cum omnia ẽm speciem in vnum peccata collegeris, assidue aĩo deinde ipsa versos, ac de ipsis continue mediteris, & cogites. Nam qui hoc facier, his adeo compungetur, vt neque hac vita seipsum dignum existimet. Quòd qui de seipso iudicabit, omni certa tenerior, humilius viuet in dies, nec fornicationes solum, & adulteria atq; si illa, quæ oẽs perhorrescunt, collegeris: verumetiam occulta insidiarum consilia, & calumnias, obtrectationes arcanas, inanem gloriam, inuidiam, cæteraq; hu F iusmodi diligentius euitabit. Non autem effugient, qui hæc deliquunt extremos suppliciorum dolores, nam & conuinciatores in gehennam incident: & qui vino inebriatur, nihil eũ regno dei habet cõe. Et qui proximum non diligit, sic deum of- 1. Co. 6 fendit, vt neque martyrio iuuetur. Et qui b propinquos negligit, fidem negat: & qui pauperes despicit, atq; contemnit, ad ignẽ mittitur. Noli ergo tanquam parua hæc negligere, sed collige, ac in mente peruide, ac si in libro conscriberes. Cum enim non conscripseris, deus & diligentius scripsit, & postulabit. Quare multo melius est a nobis ista conscribi, vt a deo deleãtur, quàm horum nobis omnium oblitis, præ oculis nostris in die iudicij hæc a deo proponi. Quod ne ita fiat, exquisite omnia recolamus, & inueniemus multis nos esse obnoxios. Quis.n. ab auaritię crimine mũdus? Noli.n. mihi dicere, moderate aliena atq; timide tetigisse: sed cogita propter hanc rem paruam, quam rapuisti, non paruo te cruciatu in æternum esse puniendum. Id inquam cogita, & pœnitentiam age. Quis a conuicio atq; obtrectatione liber est? Id autem proculdubio in gehennam intrudit. Quis occulte proximum calumniatus non est? Hic etiã cæteris omnibus immundior est. Quis oculos a lasciuo aspectu continuit? Quem adulterio deliquisse non dubitamus? Quis frustra fratri suo iratus, nõ consilio atque reatui reus est? Quis non iurauit? Qui a malo esse cognoscitur. Quis non periurauit? De quo quid possum dicere videtis, cum qui iurauit eum a malo esse contendam. Quis aliquãdo mammonæ seruus non fuit? Qui ꝓfecto fecit ne Christi seruus sit. Et cum videantur, plura maioraq; mihi restant: sed hæc sufficientia duxi ad compunctionem vos inducere, nisi qs valde lapideus atq; insensatus est. Nam si singula istorum ad gehennam deducunt, quid futurum est, si ad vnum oĩa coeunt? Qño igitur, inquies, saluari possibile est? Si oppositа his adhibeamus remedia, misericordiam in pauperes, orationẽ, compunctionem, pœnitentiam, humilitatem, contritum cor apprimè, contemptũ rerum præsentium. Mille nanq; salutis vias deus nobis proposuit, dummodo dili-

G

Universidad de Deusto
Biblioteca

genter velimus attẽdere. Animaduertamus igitur nos, ita medicinam recipiamus, vt per omnia remedia vulnera noſtra curemus, & maculas detergamus: quod facile facimus, ſi nobis miſereſcimur, ſi his qui nobis dolori fuerant, nequaquam iraſcimur: ſi gratias in omnibus deo agimus, ieiunantes pro viribus, orantes aſſidue, amicos nobis ex mammona iniquitatis facientes. Sic enim certe poterimus, & delictorũ veniam impetrare, & futura bona conſequi. Ad quæ vtinam omnes perueniamus, gratia, & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

H

Homilia.xliii. ex cap.xii.

AVt facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum. Ex fructu enim arbor cognoſcitur. Rurſus aliter ipſos confundit, nec ſibi ſatis ſuperiores ſunt redargutiones, qđ non facit, vt ſeipſum a culpa defendat: ſuf feciſſent. n quæ iam dicta ſunt, ſed emendatione eorũ ſedulo facit. Tale igitur eſt, quod dicit: Nemo veſtrum curatos reprehendit, nec malum eſſe auſus eſt eis dicere a dæmone liberari. Nam etſi valde temerarij erant, nõ fuerant tamen id dicere auſi. Quoniam ergo operibus quidem non detrahebant, operum autem authorem diabolum nuncupant: oſtendere voluit, quia & præter cões hominum cogitationes, & contra conſequentiam rerum, calumnia, & obtrectatio illa eſt. Et certe inauditæ videtur eſſe impudentię, quòd non maligne ſolum cogitarent, ſed ea etiam cogitarunt, quæ cõiter homines concipere, atq; cogitare non ſoleant. Tu vero perpende quàm procul a contentione ſit. Non. n. dixit, arbitremini arborem bonam, qñ fructus eius bonus eſt: ſed vltra quàm dici poſſit, ora eorum obſtruit, tam manſuetudinem ſuam, quàm impudentiam eorum aperiẽs. Dicit. n. Si opera mea reprehendere vultis, nihil prohibeo, dummodo conſtanter, nec inconſequẽter id faciatis. Sic enim manifeſtius quaſi compediri teneri poterant, ſi oſtenderentur clara nimium impudenter confundere. Nam & maligne agitis, inquit, nec conſequentia, ac cohærentia ſibiipſis, & cogitatis, & dicitis. Arbor enim a fructu, fructus vero ab arbore dignoſcitur: vos autem contrarium omnino facitis. Nam cum arbor fructus ſui cauſa ſit, & fructus arboris præbeat cognitionem, conſequens erat aut etiam opere reprehendere quoniam nos accuſatis: aut ſi opera laudatis, nos quoque operum authores immunes criminis ducere. Nunc autem contra omnino facitis. Nam cũ nullo modo fructui, id eſt, operibus, cõuiciati poſſitis, dæmoniacum me appellatis, qui arboris locum in hac ſimilitudine teneo: quod extremæ dementiæ eſt. Hoc iam etiam in ſuperioribus approbauit, dicens: Quoniam non poteſt arbor bona fructus malos facere, nec econtra. Quare pręter omnem rerũ conſequentiam, atque naturam huiuſmodi criminatione vſi ſunt. Deinde, quia nõ pro ſe, ſed pro ſpiritu verba facit acrius inuehitur, dicẽs: [Progenies viperarum, quomodo poteritis bona loqui, cum ſitis mali? Id iam & accuſantis eſt, & ſuperiora cõfirmantis. Ecce nanq;, inquit, cum deprauatæ vos arbores ſitis, bonum fructum ꝓducere non poteſtis. Quare non mirandũ, ſi male loquimini, quia cuma malis parentibus male educati ſitis, mentem quoque malam poſſidetis. Tu autem diligenter ꝓſpice, quomodo crimina tam clare illata ſunt, vt negari non poſſint. Nec. n. dixit, quonam pacto bona loqui poteritis, cum progenies ſitis viperarum, cum hæc ab illo aperte conſequantur: ſed qualiter poteſtis bona loqui, cum ſitis malis. A viperis aũt eos productos dixit, quoniam de maioribus nimirum gloriabantur. Vt igitur oſtendat nihil eos a progenitoribus fuerato fuiſſe, ab Abrahæ quidem coniunctio ne ipſos abſcindit, ſimilium vero malorũ progenitores ipſis attribuit, & a nobilitate Abrahæ denudauit. [In ſuperabundantia. n. cordis os loquitur.] Hic rurſus deum ſe oſtendit, qñ ſecretas cogitationes eorũ pernoſceret: & docet, quia non de verbis ſolum, verumetiam de cogitationibus pœnas luent. Quia deus eſt, nequaquam ignorat, quamuis & omnibus poſſe ſcire concedat, cum malignitate intus ebulliente, verba fori per os effundantur. Quare cum hominem audias turpiter loquentem, noli tantam putare in animo ipſius prauitatẽ eſſe ſitam, quanta impudenter nimium os hæc agere, & inſpicere manifeſtauit. [Bonus autem homo de bono theſauro profert bona, & malus homo de malo theſauro profert mala.] Noli putare, inquit, id in

I K L

vitijs ita fieri ſolummodo, cum etiam in virtute pariter contingat. Proba. n. verba multo probatiorem virtutem intus eſſe ſignificant: ita & illos peiores eſſe, quam verba ſignificarent, & ſe meliorem, quam verbis confirmaretur: theſaurum autem, ait, vt ſtupendam multitudinem ante oculos ponat: deinde rurſus timorem intulit. Nec enim putare debetis, inquit, ad hæc vſq; cõdemnationem veſtram progreſſam eſſe, vt prauæ cogitationes veſtræ omnibus notæ factæ ſint: ſed ad vltima tormenta deuenietis, quicunque talia perpetratis: nec vos puniemini, ait, partim, vt communius oratione prolata vniuerſum genus hominum cõ moneat, partim, vt minus onerioſior ſermo eſſe videatur. *Dico autem vobis, omne verbum ocioſum quodcunque loquentur homines, reddent de eo rationem in die iudicii.* Ocioſum eſt verbum, quod nulla de re proſertur, quod mẽdacio inquinat, quod ad calumniam dicitur. Quidam autem ocioſa etiam aſſerunt verba, quæ vana ſunt: vt quæ profuſum mouent riſum, aut turpia, impudica, illibe ralia. *Ex verbis enim tuis iuſtificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Perpendis nõ eſſe moleſtum, aut crudele hoc iudicium. Vides quomodo hæ reuelationes rationum tranquillæ ſunt. n. aliorum verbis, aut teſtimonio tuo ad ferendam ſententiam iudex vtitur, quod omnium certè iuſtiſſimum eſt. Tu. n. qui iudicaris, dicendi malè, & nõ dicendi quoq; poteſtatem habes: quare non hi quorũ aures iniurijs percuſſæ ſunt, ſed hi qui conuiciantur, perhorreſcere debẽt. Non. n. qui male audierunt, ſed qui malè dixerunt, iudicio ſubiecti ſunt: his periculum imminent, hos cruciatus expectãt. Qua re qui malè audierũt, cum nullam eius rei reddituri ſunt rationem, trãquillo animo eſſe oportet. Qui autem non dubitant ad iudicium ſe hac de re eſſe peruentutos, diabolicos certè hic malè dicẽdi laqueus eſt, nullam eſcam voluptatis, ſed ſobrio damnum afferẽs, & magnum delictorum acerũum efficiens: quòd ſiquis perniciosis humoribus plenus, ægrotationis laborem nõ effugiet: multò magis qui hanc omni cholera amariorem malignitatem in ſeipſo recondit, atq; conſeruat, vltimi, atq; perpetui doloribus morbi laborabit. Quod planũ a verbis ſuis eſt, quæ cum alijs dolorem inferant, quanto magis animã prorumpent a

M A

interimẽt? Nam inſidiator, & calumniator non aliter ſeipſum prius interficit, quã qui accendit ignem prius concaleſcit: vt q duros ſilices manu cædit, ipſe non lapides vapulat: qui ad ſtimulos calcitrat, ſeipſum ferit: contra vero, qui magno animo iniuriam perfert, ceu ſilex ignis, & ſtimulus aduerſarium vlciſcitur, præſertim cum nullas vires iniuriãtes habeant, ſed ceu lutum facilè diſſoluantur. Non ergo iniuriam pati, ſed iniuriam facere, aut neſcire pati, malũ eſt. Quot, quantasq; iniurias ferebat Dauid? quod quantasq; faciebat Saul? vter. n. iſtorum fortior, ac beatior fuit: & vter miſerior, aut miſerabilior? Nõne qui iniurioſe faciebat? præcepit certè Saul, ſi a Dauid ſuperatus alienigena fuerit, affinitate ſibi eum coniungere, ac filiã illi in vxorẽ liben ter tradere. Interemptus a Dauid fuit alienigena, neglexit conuentiones, atq; pacta Saul, nec ſolũ filiam illi non tradebat, ſed necẽ quoq; machinabatur. Vter igitur illorũ clarior, atq; illuſtrior? nõne alter tũ mœrore, tũ pernicioſo dæmone angebatur, alter fulgorẽ ſolis trophæis, atq; victorijs ſuperabat, quodq; maius eſt, gratiã diuinam conſequebatur? In mulierũ verò choro, nõne alter inuia tabeſcebat, alter ſilẽtio euncta ſerẽdo ad ſe vniuerſos attraxit, atq; cõiunxit? Cumq; illum in manibus habuerit Dauid, atq; pepercerit, vter miſerior, ac imbecillior, aut beatior, atq; fortior? Nõne ille, qui ne iuſte quidẽ inimicũ animaduertit? Meritò, inquã, ille fortior. Nã Saul armatus erat, cõſtipatus militibus: Dauid autem iuſtitia muniebatur, q̃ multis exercitibus robuſtior eſt: ideirco iniuria vexatus, nec iuſtè quidẽ perimere inimicũ vòluit, nõ quia fugiebat ipſum, admonẽs nequaq̃ nos inferendo iniuriã, ſed æquo animo patiẽdo fortiore fieri: ꝙ & in corporibus, & arboribus perſpicere licet. Quid porrò Iacob? Nõne a Labã iniuriã accepit? Vter igitur fortior, atq; robuſtior, qui cũ alterũ in manu habuerit, nec tangere vnquã auſus fuerit, ſed ſp eum timuerit: an qui ſine tuba militum omni exercitus ductori illi terribilior fuerit? Verũ vt nobis cõfirmatior hæc oratio fiat, in ipſo rurſus Dauid in cõtrariam partẽ verſo ſermone rem conſiderabimus. Nam qui cum magno animo ſerebat iniurias, inuictus erat: is poſtea iniuriatus, imbecillis factus ẽ. Nã ordo ille tũc permutatus fuerat, cũ Vrię iniuriã intulit,

1.Re.18 d
1.Re.17 f
1bi.19.a
1.Re.24
Ge.31. d
C
2.Re.10 b

Universidad de Deusto
Biblioteca

& imbecillitas quidem iniuriãti, robur au-
1. Reg. 21.d tem iniuriam perpesso coniungebat: quip-
pe Vrias, vel mortuus domum illius vni-
uersam depopulabatur, ita vt Dauid, quã-
uis & rex esset, & viueret, nihil tamen pol-
set. Ille autem gregarius miles, & occisus
omnia illius intus forisq; confudit. Vultis
quoq; alia ratione, ac loco muniamus ora-
tionem? Perscrutemur diligenter quid his
euenerit, qui iuste vindictam peregerunt.
Nam quàm iniuriantes viliores, cæteris
sint, animam suam oppugnantes, nullus
vnquam negabit. Sed quisnam, inquies, iu-
stam expetens vltionem mille incêdit ma-
la, & multis calamitatibus fuit confossus?
Ductor exercitus Dauid. Nam & hic bel-
lum graue concitauit, & non pauca perí-
cula subijt, quorum nihil accidisset, si phi-
D losophari voluisset. Fugiamus igitur, fugia
mus huiusmodi delicta, studeamusque vt
nec verbo, nec re iniuriam inferamus. Nõ
enim dixit, si accusabis publice, si ad iudi-
cem deferas, sed simpliciter, si maledixeris,
etiam si tecum id feceris, etiam si vere, nõ
falso dixeris, non effugies tamen extremas
pœnas, nec sic persuasus quidem dixeris:
non enim a factis illius, sed a verbis tuis
aduersus te diuinitus sententia feretur. Ex
verbis enim tuis condemnaberis, ait. Non
animaduertis, quia & pharisæus, quanquã
& vera, & manifesta dixerit, nec tectum a-
liquid retexerit, condemnatus tamen est?
Quòd si & aperta in dedecus aliorum di-
cenda non sunt, quanto magis silentio tra
denda, quæ ambigua sunt? Est enim con-
stitutus iudex peccatori: noli tu dignita-
tem vnigeniti temerario impetu rapere, il
li iudici solum conseruatur. Quòd si cupi
ditate iudicandi iudex esse velis, sedẽ ego
tibi ostendam, quæ magnum quæstum ti-
bi conferet, & nulla criminis sorde macu
labit. Sedeat mens, atq; cogitatio tua iu-
dex in animam atq; conscientiam tuam,
adducas omnia delicta tua in mediũ scru
tare, quæ animo cõmisisti, & pone dignas
singulorum pœnas, dicas tecum assidue.
E Quare hoc, atq; hoc ausus es? quare illud,
& illud perpetrasti? Quòd si ab his quidẽ
conscientia tua refugit, aliena vero curiosè
rimatur, dic ad ipsam: Non ego iudex in
alios, nec tu alios defensura iudicium su-
bijsti. Quid enim ad te, si hic, vel ille male
viuat? tu cuius rei gratia hoc atq; illud de-
liquisti non defende: accusa tua vestigia,
non aliena. Sic assidue ipsam ad hunc ter-
rorem reuoca, deinde si causam suam dice
re non possit, sed balbutiat atq; stupescat:
quasi superbã ancillã, & fornicatione cor-
ruptam, cæde, verberibus, ac flagellis dila-
nia. Hoc iudiciũ quotidie tibi diligenter
constituatur. Venenosum vermem propo
ne, cæteraq; tormenta oĩa ostende, neq; di
mittas in posterum cum diabolo fornica-
ri, neq; patiaris si impudenter dicit, diabo
lum ad ipsam venire, insidias sibi ab eo
strui: sed dic ad eam, Superflua sunt hæc
oĩa, si tu velis. Quòd si rursus dicit, corpo-
ri colligata sum, carne induta, cũ hoĩbus
habito, in terris conuersor, dicas quia hæc
oĩa inanes causæ sunt, peccandi opportu-
nitatem volenti præstantes. Nam & alij
corpori coniuncti, carnemq; habentes, cũ
hoĩbus habitantes, & in terra conuersati
recte vixerunt, tu quoq; ipsa carne induta F
nullo a bene faciendo impedimento non-
nunquam vetaris. Quòd si hæc audiens
doleat, non subtrahas manum: non enim
rietur percussa, sed mortem effugiet: & si
rursus dicit, ille me irritauit, respõde, quia
in potestate tua est non irritari: cuius cer-
tissimum argm est, quia nonnunquam irã
superasti. Si dixerit, formositate mulieris
incensam se, atq; inflammatam fuisse, re-
sponde ad eam. Poteras profecto teipsam Gen. 3.a
continere: afferas exemplа multorum, me
mento mulieris primæ, quæ dixit, serpens
decepit me, & non effugit. Hæc oĩa cũ in-
quiras, nemo assit, nemo perturbet: sed
quemadmodũ iudices semotis arbitris sen
tentiam conscribunt, pariter tu quoq; ad
occasionem tranquillitatis secretiora loca
require. Itaq; lectum, atq; quietem petitu
rus, hoc iudicium ineas: idoneum enim ad
hanc rem hoc tempus est, & consentaneus
locus, camera & lectulus: quod propheta
quoq; denotauit dicẽs: Quæ dicitis in cor Psal. 4.b
dibus vestris, in cubilibus vestris cõpungi-
mini. Nec res paruas contẽne, sed magnas
et earũ rõnes repete. Hoc mõ magna faci
lius cuitabis delicta. Id si quotidie diligen
ter facies, terribili futuri iudicis tribunali
lætus assistes. Hoc mõ Paulus seipsum mũ
dauit, ac iõ dicebat: Si nosipsos iudicaueri
mus, non vtique iudicaremur. Sic, & Iob
liberos suos mundauit: nam qui pro incer
tis hostias assidue offerebat, multo magis
certorum illum atq; manifestorum rationes repetisse credendum est. Nos autem

non

non ita facimus, sed contra: quoniam quã
primum recumbimus, secularia nobiscum
negocia vertimus, ac alijs spurcissimis co-
gitatiobus inquinamur: alij quid mutuo
dedimus, aut accepimus, cæteraq; huiusce-
modi caduca, & instabilia cogitamus. Et si
lias quidem virgines diligenter obseruа-
mus, animam vero, quæ omni hac vita
præstantior est, fornicari atque deturpari
mille spurcissimis, cogitationibus sini-
mus. Nam siue deliciarum, siue formosi
corporis, siue odij, siue alia quæcunque co-
gitatio nobis inciderit: ianuis continuo
apertis inuitamus, & trahimus, & cum o-
mni securitate fornicari cũ anima nostra
permittimus. Qua re quid ineptius, aut
stultius fieri potest? Animam nostram qua
nihil habemus pretiosius, tot tantisque
sordidissimis adulteris quasi despectam tra
dere, vt cum illis tandiu corrumpatur, quã
diu satietate illi fessi decesserint. Quod
nunquam certè fit, nisi cum iam somnus
defatigatos inuaserit, imnio vero ne tunc,
quidem tantum. Somnia enim atque no-
H cturna earundem rerum simulachra nobi-
scum pernoctant, ita illucescente iam die,
somnia plerunque in rem veram exeunt.
Et pupillam quidem oculorum tuorum,
ne minimo lædatur puluere, diligenter cu
stodis: animam autem tuam tanta malo-
rum congerie pressam negligis. Quando
igitur ab his sordibus animam detergе-
mus? Quando huiusmodi vepрium radi-
ces amputabimus? Quando virtutum se-
mina spargemus? Nescitis tempus messis
iam instare? Nos vero nec nouales quidem
adhuc præscidimus. Si ergo agri dominus
venerit, & rationes petat, quid dicemus?
quid respondebimus? An quia semina no-
bis adhuc tradita non sunt? Atqui quoti-
die in animis nostris disseminatur. An ga
sentes incidere nullus docuit? Atqui assi-
duè acutas nobis falces præbemus. An ga
secularium curæ rerum illiciũt? Quare igi
tur non erui? Verbis declarantur, sed mul
to maiorem fontem, quàm riuulos iudico.
Quod enim extra profertur, ex illo pro-
fluit: eiusq; superfluum est, quod intus est.
Vides quanta eos acrimonia percussit. Nã
I si dicta eorum praua sunt, & ab ipso diabo
li sensu scatent, conijce qualis est ille fons,
ex quo ista deriuantur, quæ res certè natu-
ra duce ita fit. Nam lingua quodam rubo-
re impedita, non potest vniuersum mentis
furorem effundere: pectus autem cum nul
lum huiusmodi testem habeat, intrepide
quæcunq; vult excogitat, si mens ad deum
conuersa non sit. Quoniam igitur, quæ di
cimus, trutinæ audientium subiecta esse:
quæ vero in pectore sunt, velaminibus ob-
ducta penitus obfuscari non ignoramus,
idcirco praua verborum turpitudo magnã
intus reconditam esse testatur. Cum vero
magnus obscœnarum cumulus cogitatio
num intus ebulliat, tunc magno impetu
obducta exiliunt. Et quemadmodum vo-
mitu laborantes, in principio quidem de-
tinere intus egredientes humores nitun-
tur: cum vero fastidio victi succubuerint,
magnis singultibus omnia è profundo
eructant: sic qui praua consilia in proxi-
mos versant, cum malignitatem mẽtis fer-
re nequeant, obtrectationis saniem euo-
munt: à quo præcipuè nobis cauendum re
gitemus, gratia & misericordia, &c.

Homilia. xliij. ex cap. xii.

*TVnc responderunt ei quidam de scribis, &
Pharisæis dicentes, Magister, volumus à
te signum videre. Qui respondens, ait. &c.* Po-
teritne quicquam, non dico impium ma-
gis, sed stolidius istis inueniri, qui etiam
post tot tantaq; signa, quasi nullum signũ K
esset factũ, dicere audent, volumus abs te
signum videre? Cuius igitur rei gratia ita
stultè loquuntur? Profectò vt rursus car-
pant. Nam quoniam non semel, sed bis at
que sæpius inuerecundorum linguã argu-
mentis compescuit, opera rursus quærunt,
ac ideo quasi admirans euangelista scribit:
Tunc responderunt ei quidem scribarum
& pharisæorum signum petentes. Tunc
istud qñ significat? Quando. s. flexos iam
esse oporteret, quando admirari arq; obstu
pescere, quãdo saltem confusi decedere de-
bebant, tunc in malignitate atque pertina
cia sua pertinaciter perseuerant. Tu vero
ipsa etiam verba considera, qũo adulatio-
ne, ac derisione plena sunt. Putarunt enim
assentatiuncula ipsum allicere, qui modò
adulantur, modo conuiciantur, modo illu
dunt, modo dæmoniacum, modo magi-
strum appellant. Quæ quanquam inter se
opposita reperiãtur à malo tamen animo,
atque mente procedunt, quapropter valde
ipsos carpere voluit. Ita cum illi aspere,
atque contumelioſe interrogant, iucun-

dius

Universidad de Deusto
Biblioteca

dius atque humilius respondet: cum vero assententur, & derideant, tunc nō medio
E cri vtitur acrimonia, omni se perturbatione superiorem ostendens. Veluti enim tūc nulla ira concitatur, eodem nunc modo adulationibus non delinitur. Aduerte autem quia ita conuiciando respondere videtur, vt non solum conuicietur, sed vestigia illorum etiam malignitatis afferat. Quid enim ait? *Generatio mala, & adultera signum quærit.* Tale igitur est, quod dicit: Quid mirum est, si ita perperam me tractatis, quem nondum cognouistis, cum etiam patrem quem plurimis & maximis periculis noscere deberetis, pariter offendatis: quem crebro delinquentes dœmonum cultus secuti estis, malos vobis (veluti Ezechiel assiduè carpere solebat) amatores allicientes. Quibus verbis & se consonum atq; concordem esse patri ostendit, & eos nihil alienum maioribus suis facere. Arcanaq; mētis ipsorum reuelat, quòd simulantes, & ceu inimici miracula petebant propterea & generationem malam nuncupauit, tum quia semper ingrati benefactoribus extiterunt, tum quia susceptis beneficijs, quod extremè vitiositatis est, ad malignitatem incitantur. Adulteram porro generationem appellauit, tam priorem quàm præsentem ipsorum deformitatem designans. Vnde rursus patri se-
M ipsum æqualem esse demōstrat. Siquidem pariter qui sibi, quemadmodum qui patri non credunt, adultetij crimine notantur: infert enim, *Nec dabitur ei signum, nisi signum Ionæ prophetæ.* Resurrectionis iam mentionem facit, & à figura Ionæ rem ipsam confirmat. Quid igitur inquies? Nonne data sunt tibi signa petenti? Sed non vt eos induceret, sciebat. n. obstinatos esse, verum vt alios alliceret, signa faciebat. Aut ita igitur respōdere possumus, aut quia non habebunt signum, quale illud erat, quo vexati, quanta esset virtus illius cognouerunt. Et hic quidem comminationibus terrenis occultius id tangit: vt quasi dicere videatur. Mille enim vobis beneficia contuli, & nihil horum vos mihi conciliauit, neque fecit, vt omnipotentiam meam velitis cognoscere: sed cognoscetis tunc a contrarijs, quando vrbem vestram prostratam videbitis, quando mœnia eius deiecta, quando templum subuersum, quando libertate, priscaque viuendi disciplina priuati, errantes ac profugi per vniuersum orbem dispergemini. Hæc igitur omnia, quæ post passionem meam euenient, in signum vobis maximum sint. Et certè maximum videri debet, sicuti & est, quòd afflictiones eorum nec auferentur, nec remittantur, neq; quamuis multi conati sint, nullus tamen potuerit ærumnis, atq; miserijs Iudęorum A
mederi. Nec hæc expressit, sed futuris temporibus manifestanda reliquit. Nunc autem resurrectionis sermonem quem futuris calamitatibus cognituri erant, probat atq; adstruit. [Sicut n. fuit Ionas, ait, in vē- Ion. 2.a
tre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.] Liquido ne verba eius illuderent, non dixit, quia resurget: eos autem occultius retigit, vt præsciē tiam eius non ignorarent, quæ ipsos adeo non fugit, vt ad Pilatum postea asserent, Mat. 27
quia ille seductor dixit, post tres dies resur b
recturum: quod certè discipuli eius tāquā rudiores non in intellexerunt. Quocirca pharisæi, & scribæ sua ipsorum sententia condemnati esse videntur. Aduerte autem quomodo, quamuis occultè, significanter tamen dixit, Non enim ait, in terra, sed in corde terræ: vt & sepulchrum denotet, & suspicionē effugiat. Tribus autem diebus mortuus esse voluit, vt nemo mortuū esse ambigeret. Non. n. cruce solum, & visu omnium, qui tunc aderant, verumetiam dierū numero mortem confirmat. Nam etsi vni B
uersa futura tempora resurrectioni restatura erant, tamen si tunc non multa morti attestata fuissent, potuisset dubitari: morte autem non credita, resurrectionis etiā mysterium omnino vacillabat. Idcirco signū etiam mortem vocauit: quare nisi crucifixus fuisset, signum datum non esset: hac etiam de causa in medium adduxit, vt præteritis signis præsentium veritas crederetur: Die mihi, quæso, fictone sermone putas in ventre ceti Ionam fuisse? Nec potes id quidem dicere: quare nec Christum in corde terræ fuisse negandum tibi est. Non enim fieri potest, vt veritatis figura procul a figmento sit, veritas autem ipsa falsa imagine inuoluatur: idcirco vbique, & mysterijs, & in baptismate, & in cæteris omnibus mortem ipsius annunciamus. Ideo Paulus magna, & clara voce clamat dicens: Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi: Vnde apertis-

Gal. 6.d apertissimè patet, diaboli discipulos esse omnes, qui Marcionis morbo laborant, cum hæc non credant: quæ nō obliuioni tradarentur, mille sacramentis effectum a Christo est, & quæ maximè diabolus dele
C re obliuione conatur. Ita & alibi dicit: Sol
Ioan. 2. uite templum hoc, & in tribus eriam ipsum diebus. Et erunt dies quando auferetur ab ipsis sponsus: hic autem, Non dabitur signum, inquit, nisi signū Ionæ prophetæ, quia ipsi nihil inde lucrabuntur ostendens, quod paulò post significauit. Et tamen quanquam sciret nihil se ipsis profuturum, tanta eius misericordia est, quod pro ipsis mortuus est. Sed ne quis putet tales Iudęorum exitu futuros, quales Niniuitarum fuerunt, quorum vrbem, quoniā pœnitentiam egerunt, ab irruentibus Barbaris eripuit. Ne igitur quis putet pœnitētiam Iudæos hanc quoq; acturos, audias quemadmodum contrarium designatur. Nam q̄ nihil fructus ex tot tantisq; beneficijs consequitur, immo etiā econtra, intolerabiles ærumnas patientur, similitudine dæmonis denotauit, ac futurarum affi ctionum cām teddidit, quia merito in ip
Ge. 18.c sos incident, quod antiquissimis etiā fecit temporibus. Sodomorum. n. vrbem vastaturus, causam Abrahę prius exposuit, declarauitq; quatenus virtutum contemptus Sodomis esset, vbi in tam magnis, popu-
Ibid. 19 losisq; vrbibus, ne decem quidem viri modestè viuētes poterant reperiri. Ipsi quoq; Loth in hospitalitatem ipsorum antea, & amores monstrauit turpissimos, & postea
Gen. 6.c ignē immisit. Pariter etiam in diluuio re-
Eze. 5.b bus ipsis ad Noe cām detulisse videtur: sed
D Ezechieli ēt cum apud Babylonios degeret, quæ Hierosolymis mala fiebant, ante
Hie. 7.d oculos perspiciēda proposuit. Cumq; Hie
& 11. c remiæ dicebat: Noli pro ipsis orare, an nō
& 14. b vides quid isti faciunt, causam profecto dicebat, quod igitur vbiq; ferè factitauit, id etiam hic conseruat. Quid enim ait? [Viri Niniuitæ surgent, & condemnabunt generationem hanc, quia pœnitentiam egerūt in prædicatione: & ecce plus quàm Iona hic.] Nam cum ille seruus fuerit, ego dominus sum: ille a cete exilijt, ego a morte resurgā. Subuersionem ille vrbi futurā prędicauit, ego regni cœlorum euangelia vobis enuncio. Et Niniuitæ quidem absque signo aliquo timuerunt, cum vos multa miraculorum signa videatis, nec quicquā ante Ionæ verba illi audierunt, cū vos per diuersa genera philosophię ego educarim. Præterea Ionas quasi minister ad Niniuitas accessit, ego autē ad vos dominus atq; creator deueni, nihil intentans, nullas viuendi rationes exigens, sed peccatorum remissorum estis alumni. Accedit quod de Iona nemo illis prædixit, cum de me plurimi prædixerint, & opera prædicationi consonare perspiciatis. Ionam etiam ne deridere retur fugisse non ignoratis, cum ego & cru E
cis patibulum subiturus, & omnes illusiones vestras laturus vltrò aduenerim. Itaq; cum ille nullum pro Niniuitis opprobriū tulerit, ego vel mortis acerbitatem libenter sustinerem. Et ille aduena quidem atq; peregrinus erat, & hominibus illis omnino ignotus: ego vero vobis coniunctus secundum carnem ab eisdem sum oriundus progenitoribus. Multa huiusmodi relinquo, quæ ab exemplo Ionæ atq; Niniuitarū facilè quis potest excogitare. Dominus vero aliud subiunxit, dicens: [Quoniam & regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, & condemnabit eam, quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis: & ecce plus quàm Salomon hic.] Hoc priore maius atq; mirabilius est. Ionas. n.
Ion. 4.a ipse ad Niniuitas abijt: Regina vero austri non expectauit oscitando, vt Salomon illam requireret: sed ipsa, & mulier barbara, & tāto interuallo locorum remota, studuit ad Salomonem venire, non minis aut terrore aliquo impulsa, sed solo sapiētiæ amore incensa. *Sed ecce plus Salomone hic.* Tunc ad Salomonē regina mulier accessit, nunc ipse rex omnium ad vos aduenio. Et illi ab extremis orbis terrarum partibus accessit: vos in vrbibus atque vicis vestris sedentes omnia me lustrantem videtis. Et Salomon quidem de arboribus, & plantis peritè disserebat, vnde non præcipuam vtilitatem audiens consequi potetat: ego autem ineffabiles quasdam res, & mirabilia sacramenta vōbis annuncio. Cum igitur oratione ipsos corripuerit, ac quasi futurarum afflictionum causam dixerit, ostenderitque ingratitudini atque pertinaciæ suæ inobedientiam eorum, non imbecillitati cicentis esse attribuēdam, idq; tam alijs multis, quàm Niniuitarum ac reginę exemplo cō muniuerit: tunc futuros quoque labores prænunciat, & quamuis occultè, & ænigmaticè, ita tamen, vt nō paruum narratio-

nis

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis series terrorem inferre videatur. [Cum enim, ait, exierit immundus spiritus ab homine, ambulat per loca arida requiē quærens, & nō inueniens dicit, reuertar in domum meam vnde exiui. Et veniens inuenit eam vacantem, scopis mundaram, & ornatam: tunc vadit, & assumit secum alios septem nequiores se, & intrantes habitant ibi: & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit generationi huic.] Hinc dilucidius ostendit, non in futuro seculo solum, verumetiam hic grauiora duriora q; ipsos passuros. Nam quoniam Niniuitas dicebat resurrecturos in iudicio, & condemnaturos generationem hanc: ne prolixitate temporis ad iniuriam deuoluā
G tur, hac in vita futuras sibi afflictiones sub
Ose.9.b texit: quas Osee propheta minando dicebat, quoniam erant (veluti mente captus propheta, homo habens spiritum) videlicet sicuti furiosi atq; bacchantes, falsi prophetæ, qui malis spiritib. exagitantur. Mē te. n. captum hic prophetam, fallum prophetam appellauit: quales arioli, & gentiū vates fuerunt. Quod significanter expressit, dicens: quia peiora prioribus erunt. Ad uerte quo pacto vndiq; attentiores faciat: a præsentibus, a futuris, a cōprobatis atq; laudatis. Niniuitis dico, Austri regina, & Tyri ac Sodomotū ciuibus, qui vehementius offenderunt. Pariter et prophetæ hac similī doctrina vtebantur, qui filios Rachabin adducunt: & sponsam, quę ornatus, p-
Hic.34. a b prij, atq; monilis non obliuiscitur: & bouē
Ose.2.c qui cognouit possidentem, ac asinum qui
Esa.1.a præsepe domini sui non ignorauit. Hac ergo trita prophetarū doctrina progrediēs, cum per comparationem ingratitudinem eorum, atq; malignitatem præ oculis posuerit, tunc futuras calamitates prenūciat. Quid igitur dicit? Quemadmodum dęmoniaci, ait, cum ab infesto dæmone sunt liberati, si negligētia corrumpantur, grauiores aduersus se attrahunt imaginationes: sic vobis accidet. Dæmonio enim tunc vexabamini, quando idola colebatis, & dæ-
H monijs filios vestros occisos offerebatis, ingentem hac ex re insaniam ostendentes: nec tamē dereliqui vos, sed per prophetas dæmonem eieci, & nunc per memetipsum curare penitus vos constitui: Verum, quoniam aduertere non vultis, sed ad maiorem prauitatem sponte ruitis: quippe cum multo deterius sit in meū, quā in prophetarū interitum sæuire: idcirco multo gra-
uiora nobis imminent, quàm Babylonis, quàm Aegypti, quàm Antiochi mala fuere. Nam quæ vespasiano duce ac Tito ipsis acciderunt, multo magis omnibus illis asperiora durioraq; fuerunt. Quapropter dicebat, erit tribulatio magna, qualis nun Mat.24
quam erit, vel fuit. Non autem hoc solum b
similitudo designat, verumetiam quia omnium virtutum numero contempto, facilius a prauis spititibus, quàm prius occupabantur. Nam quamuis olim assiduè peccarent, habebant tamen emendantem doctoris disciplinam, aderat illis ipsa dei prouidentia, non omnino dereliquerat eos spiritus gratia, cura, castigatione, omniumq; remedio iuuans: nunc verò penitus a diligenti cura spiritus desolatos fore prædixit. Quare cum virtutis pecunia sit, crimina intenduntur, dæmones acrius in eos I
insurgunt. Nemo enim vestrum ignorat memoria nostra, quando Iulianus, qui om Iulia-
nes homines impietate superauit, quo fu- nus.
rore contra veritatem bacchabatur, quemadmodum gentibus adhærebat, & cultus idolorum præferebat. Quare si aliquo modo modestius nunc degere videntur, formidine principū id si simulant: quæ si nulla esset, crudeliora quā antea vnquā facere auderēt, cum omni prauitate atq; malitia priscos nimium antecedāt, meleficas artes atq; magicas petulantiam, audaciam cæteraq; vicia supra modum colentes: & quamuis tanto fræno coerceantur, sæpe numero tamen in principes conspirarunt, & in extremas inde calamitates inciderunt. Vbi ergo nunc, vbi (inquam) sunt, qui signa, & mitacula curiosè inquirunt? Audiant, & intelligant mente, atque anima grato nobis opus esse: quæ res si non adest, nihil vtilitatis a signis adipiscimur. Nam & Niniuitæ absque aliquo penitus signo animo credidērunt: Iudæi verò etiā post tot, & tanta miracula in peius deuoluti, domicilium dæmonum facti sunt, & innumeras contraxerunt ærumnas: neque id injuria. Nam quando quispiam ab afflictionibus liberatus non modestior fit, multo grauiora, quam prius patietur: idcir co enim dixit, Non inuenit requiem: vt E
ostendat necessario, ad hmōi hominem insidias dæmonum peruenturas. Nam qui duabus, aut præcipuis causis castigatus nō est, a præcedentibus videlicet calamitatibus,

tibus, & a liberatione secuta, quibus tertiā quoq; addere possumus, comminationes scilicet peioris: nisi resipuerit, qua ratione sperare de illo poteris amplius, quòd melius futurus sit? Hæc non ad illos solum, verumetiam ad nosipsos dicta esse credamus. Nam si diuina luce illuminati, & pri-
Ion. 5.c ma delictorum miseria erepti, rursus ad eā dem malignitatem reuertimur, grauior punitio nos profectò expectabit. Ideo Christus quoque paralyticum admonebat dicens, Sanus iam factus es, noli ergo amplius peccare, ne quid peius tibi eueniat. Sed quid peius, inquies, illi accidere poterat, qui triginta, & octo annos ægrotus iacuit? Multa profecto peiora, & grauiora diuturno illo morbo possent excogitari. Vtinamq; tot tantaq; nobis non accidāt, quot quantaq; pati possumus. Magna. n. suppliciorum atq; punitionum apud deū copia est, quamuis per ineffabilem misericordiam eius iusta ipsius ira clementer mi-
L tigetur, quod ad Hierusalē per Ezechielē
Eze.16. dicit: Vidi. n. te, pollutam sanguine, & ab
a b lui, atq; vnxi, & factum est tibi nomen in pulchritudine tua, & fornicata es cum finitimis tuis: ideo nunc graviora illi peccanti minatur. Qua ex re non supplicia tantummodo, verumetiā infinitā dei longanimitatem, atq; misericordiam admirari debemus. Quoties. n. ad eadem peccata lapsi sumus, & vīq; adhuc in clementia, & misericordia sua perseuerat. Non tamē propter misericordiam suam nobis confidendum
Exod.7. & seq. est magis, quàm pertimescendum. Nam &
Exo.14. Pharao, si cōtestim prima percussione fuisset admonitus, neq; posteriores plagas habuisset, neq; tandem cum eo tantus exercitus demersus perijsset. Hæc ideo dico, quia non i noro multos etiā nunc in Pharaonis impietatem viuere, & luto ac laterib. sibi obnoxios affligere. Quandoque etiam deus minas esse inferendas proximo iubeat illi ne labores quidem remittunt, nō in rubro mari demergētur, sed in ignis fluuium, atq; pelagus intrudenter, pelagus impertransibile, atque magnitudine acer-
M bissimum, in quo ignei fluctus montium instar eriguntur: ignei dico, non huius ignis, sed iguis certè multò, quàm hic horribilioris, cuius flamma maximam conficit abyssum, ita vt vndique ignis immanissimæ similis ferę transcurrere videatur. Quòd si sensibilis iste, atque materialis, eos qui extra fornacem erant absorpsit, quid iste ignis faciet peccatoribus? Et audi quid prophetæ de illo dei præcinerunt: Isa.13.
Dies domini mirabiles, furore ac ira plenus. Nullus enim erat qui assistat, nemo qui iuuare possit, nunquam iucundam, & tranquillam Christi faciem perspicere poteris. Verum quemadmodum qui ad metalla destinantur, acerbis ita traduntur hominibus, vt nullos amicorum postea, sed solos eos, qui præsunt videant: simile quid tunc etiam erit, immo vero asperius atque truculentius. Nam hic quidem accedere nonnunquam ad principes, atque rogare pro condemnatis possumus vbi autem nō amplius licet, sed perseuerabunt in tanto dolore atq; molestia, quantum nec dicere homini possibile est. Nam si acerrimos, quos iste ignis, & hæc flamma dolores infert oratione assequi non possumus: quid illo dicemus? præsertim cum hic vno temporis momento in ignem positus homo expirat, ibi autem crematur quidem ac dolet, sed nequaquam, qui crematur, consumitur. Quid ergo ibi faciemus? Nam hæc etiam de meipso dico. Sed tu qui magister es, de teipso hæc dicis, quispiam objiciet, A
Nulla mihi ergo cura est, nec etiam supplicia illa euitare potero. Noli, obsecro, his cogitationibus deprauari. Dic. n. quæso, nōne naturæ incorporeæ diabolus est? nōne Esa.14.d
multo melior hominibus erat? hic tñ in tenebras ex luce conuersus est. Putasne igitur consolationē inde tibi futurā, si vna cū illo punieris? Minimè certè. Quid porro Aegyptij? nonne magistratus ēt suos, & singulas principū domos eisdem vlceribus vexari videbant? an igitur putas ea de re illos respirasse? Nequaquā. Quod a factis eorum patuit. Nam vt quasi flagello igneo compulsi, ad regem irruerunt, & Hæbreorum populum emittere coegerunt. Friuola enim atq; facilis hęc ratio, nec credas, si cū alijs puniaris, consolari te posse. Podagricos tibi ante oculos pone, qui qñ acutis cō punguntur dolorum stimulis, & si mille oc feres vehementius dolentes, ne respicere quidem dignantur. Non. n. patitur intensus dolor, vt quasi otiosi de cęteris cogitēt, ac inde consolentur. Minimè igitur nos hmōi spes alat: nam consolatio quæ a malis aliorum originem trahit, in mediocri afflictione locum habet. Qñ autē magnus est cruciatus, & anima vexata nimium,

adeo

Universidad de Deusto
Biblioteca

adeo fluctuatur, vt se ipsam quoque ignorare videatur: vnde fructum consolationis
B excerpere poterit? Ridicula ergo sunt huiusmodi verba, & puerorum incompositæ fabulæ, mœrori atque luctui, & huic moderato hæc solēt remedia decantari. Quie scimus enim aliquantulum, quamuis plerunque ipse quoque luctus hac ratione nō mitigetur. Quid ergo erit in cruciatu pœnarum, quem stridor dentium ingeret? Ideo molestus forsan vobis sum, & dolorem his verbis infero. Sed quid faciam? Vellem ita mihi, & vobis conscius esse virtutis, vt hæc dicenda non viderentur. Verum quamplurimi nostrum in peccatis vitam trahimus, vtinam possem verè ad dolorem vos inducere, vtinam mentem atq; animum vestrum possem cōmouere: quo facto, exitum orationi tunc optatum facerem. Nunc autem vereor, ne quidam hęc dicta mea contemnant, & maiores hac de causa pœnas mereantur. Nec enim cum dominus quispiam seruis suis comminetur, siquis verba eius contemnat, impunè id faciet, sed huius quoque rei supplicium luet. Quare oro atque obsecro, quando de gehenna quicquam audimus, compungamur. Nihil enim certè hoc sermone iucūdius est, nihil his rebus amarius. Et quo-
C modo, inquies, de gehenna audire quicquam, ac dicere iucundum esse asseris? quippe quoniam res tristis est, idcirco qui ab ea re procul se amouent, sermones suauissimi sunt. Præterea hæc audiendo anima ad se conuertitur, & cautior facta effertur altius, volatq; sublimius, malignæ cupiditatis expulsa tyrannide. Ita hæc de gehenna verba, ne in gehennā deuenias effi ciunt. Quare date mihi veniā, vt verecundiā etiā atq; dedecus futurum adijciā. Nā
Hic, & Luc. 11. d quemadmodū Niniuitæ Iudæos tunc condemnabunt, sic multi qui modo inferiores videntur, nos condemnabunt. Veniat ergo in mentem quanta erit illa derisio, quā tus despectus: veniat ita (inquam) in mentem, vt incipiamus aliquando ad veram accedere pœnitentiæ ianuam. Mihi hæc ipsi dico, meipsum primo exhortor, nemo, mihi quasi contemptus atque condemnatus irascatur. Capiamus iter angustum. Vsq; quo deliciabimur? vsq; quo degemus ociose, ridentes ac oscitantes? Non sumus adhuc satiati desidia, quod quasi noua quærimus? Nonne eadem semper erunt, eadem iterum mēsa, eadem saturitas idem sumptus, eædem pecuniæ, possessiones, cōstructiones ædium, quarum rerum omniū quis erit demum finis? Inquam cinis, vermes, puluis. Aliam ergo viuamus vitam, sa D ciamus de terra cœlum, monstremus rectè viuēdo gentilibus, quibus bonis carebūt: nam quando laudabiliter nos viuere videbunt, quasi faciē regni cœlorum aspicient. Quando quippe cernent modestos, iustos, ab ira inuidia, auaritia, atq; ab omni prauа cupiditate: quando cernent omnes virtutes numeros in nobis, admirabuntur ac dicent: Si angeli nunc facti sunt Christiani, quales postea futuri sunt? Si vehementer hic splendent, vbi se peregrinos arbitrantur, quo fulgore, tutilabunt, cum patriam recipient? Sic illos etiam meliores faciemus, sic religionis nostræ sermo non minus, quam tempore apostolorum mirabilis admodum gentibus videbitur. Nam si duodecim illi viri, ciuitates, ac nationes integrè conuerterunt: quid erit, si vitam illorum omnes imitabimur? Cogita recum ipse, quo sublimitatis religio nostra conuolabit: non enim ita resurrectionem a morte hominis, quemadmodum philosophiā viuentium admirantur, ab hac vero magnam vtilitatem consequuntur. Præterea resurrectio a mortuis semel facta, facilè obliuioni committitur: philosophia verò viuendi perpetuo manet, & viuentium animos sedulo excolit atque nutrit. Ex-
E colamus igitur nosmetipsos, vt etiam illos lucrifaciamus: nihil dico arduum, nihil difficile. Non præcipio ne vxorem ducas, non iubeo vt vrbem derelinquas, vt secularia negocia negligas: sed vt in his ipsis viuendo virtute præfulgeas. Volo enim maiori gloria virtutis coruscare vos, qui in medio vrbis versamini, quam illos qui mōtes, & eremum petierunt. Quare sic? Quia magnam hinc vtilitatem cæteri consequūtur. Nemo enim accensa lucerna sub modio ipsam ponit. Hac de causa hortor, vt supra ornata candelabra cunctas impona- Matt. 5. b & Lu. 11. c tis lucernas, vt ampliſſima inde luce hunc ignem accendamus, cuius lumine sedentes in tenebris ab errore liberabimus. Nec mihi dicas (quæso) vxorem te duxisse, liberos procreasse, magnarum ædium gubernationem habere, ac ideo nō posse ista perficere. Nam quemadmodum etiam si nihil harum rerum haberes, nihil tamen facere

facere posses pigrescendo: sic his omnibus circunuentus, diligentia, studio curaq; superabis. Vna certè res quæritur, magnitudo, & generositas animi: quam non ætas, non inopia, non diuitię, nō aliquid aliud, ne ad virtutem peruenias coercebit. Quippe tam senes, quàm iuuenes, quam vxores habentes, liberos educantes, artes professi præceptis dñi rectè paruerūt. Iuuenis atq; adeo adolescens Daniel erat: Ioseph in
Dan. 1. Aegypto seruiebat: Aquila artem profi-
Gen. 39 & se. tebatur: & purpurā quædam vendens, of-
Act. 18. a ficinæ præerat: alius carceris custos: alius
Ibi. 16. c Centurio, vt Cornelius: alius imbecillis
Ibid. 16. ac æger, vt Timotthæus: alius non solum
e f seruus, sed & fugitiuus, vt Onesimus: sed
Ibi. 10. nihil horum obfuit, ne omnes viri, mu-
a c d lieres, iuuenes, senes, serui, liberi, tam priIbi. 16. a uati, quàm cum potestate virtute coruscēt.
Ad phi- Non ergo vanis nos causis excusemus, sed
lemonē optimo vsi consilio, meliora capessamus,
per totū vt rectè viuendo futura bona consequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia xlv. ex cap. xii.

A *Dhuc eo loquente ad turbas, ecce mater eius, & fratres eius stabant foris, quærentes ei loqui. Dixit autem quidam ei: Ecce mater tua, & fratres tui foris stant quærentes te. Ipse autem respondens dicenti sibi, ait: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos dixit: Ecce mater mea, & fratres mei.* Quod pridie dicebam inania. s. esse cuncta, atq; superflua, cum virtus nō adsit: id nunc, immo multò magis etiā
G ostēditur. Nam ego quidem dicebam, nec ætatem, nec sexum, nec eremi habitationem, nec cętera huiusmodi quicquam nobis conferre, si mens atq; animus probus non sit: hodierno vero die maius aliquid, quam hoc, ab euāgelio discimus. Nā neq; si Christū concepisti, & mirabile illi festū dedicasti, nihil magnū tibi aliquid affert, nisi virtutem colas. Adhuc. n. ipso loquente, ait, dixit, quidā ei, quia mater tua, & fratres tui quærunt te: cui Christus respōder, Quænā est mater mea, aut qui sunt fratres mei? Hoc aūt dicebat, non quia de matre sua verecundaretur, aut quia natum se negaret ab illa, non enim profecto ille vterus eum concepisset, si ab ea matre nasci noluisset, verum vt significanter exprimeret, nullam etiā esse matri, qm̄ peperit, futurā vtilitatem, nisi vt decet vitā peragat. Quantuis, & ex facto matris nonnihil importunitatis quoq; accessit. Cōsidera igitur tam matris, quàm fratrum importunitatem: nam cum debuissent intrare, atq; cum tur bis simul audire, aut saltem expectare foris sermonis finem, ac demum accedere, ambitione quadam ac ostentatione commoti, foris eum in præsentia omnium euocarūt, vt viderentur facilè ac magna cum potesta te Christo impetare. Hoc enim ipsum oc- H cultius significās euangelista dicit: Adhuc ipso loquente turbis: ac si diceret, an non erat alia opportunitas? an non poteratis seorsum atque secretius colloqui? Quid porrò alloqui Christum volebāt? Si enim de dogmatibus veritatis, publicè atque in medium cunctis audientibus proponere debebant, vt communiter omnibus fierēt vtilitati: sin verò de rebus quibusdam priuatis atq; suis, non licebat tanta festinatione vrgere. Nam si ad sepeliendum patrem ne consequentia disciplinæ inscinderetur, non abire permisit: quanto minus prædicationem absoluisse pro re aliqua priuata? Vnde patet inani quadā gloria illos commotos fuisse, nihil adhuc magni de ipso cogitantes, quod apertius significauit Ioā nes, dicens: quia neq; fratres eius credebāt in eum. Verba quoq; ipsorū non recitat, nō paruæ plena dementię quia magno studio Hierosolymā ipsum trahebant, nō alia de re, nisi vt a signis illius aliquod choragiū gloriæ consequerentur. Nā tu qui hęc facis, aiebant, ostendas teipsum mūdo. Ne mo. n. talia faceret in occulto, sed quæreret omnibus esse manifestus. Ipse autē tunc eos increpauit, carnales eorū accusans co- I
Mat. 6. a & Ioā. 6. c gitationes. Nam qm̄ Iudæi conuiciantes dicebant: Nonne hic est fabri filius, cuius & patrem, & matrem nouimus, & fratres eius apud nos sunt? ignobilitati generis de trahentes, propterea ipsum ad ostendenda miracula prouocabant. Christus autem ipsos depellebat, vt ab hac ægritudine animos ipsorum liberaret. Nam si matrem voluisset negare, tunc opportunè profectò negasset, quando sibi opprobrio mater a Iudæis dabatur. Nunc autem tantam curam de ipsa facere videtur, vt cum vel in cruce penderet, amantissimo eam discipulo commendaret: nunc vero, non tantum ei honoris conferre videtur

Universidad de Deusto
Biblioteca

cur, quoniam fratrum qui nudum hominẽ illum censebant, inanem ambitionem ejicere studebat. Itaque acerbius nõ ad contumeliam, sed ad emendationem respondit. Tu verò noli verba tantum perpendere, quæ mediocrem acrimoniam continẽr, verumetiam importunitatem, atque audaciam fratrum considera. Et ad hæc, quanta esset maiestas illius, qui increpat, in animo tuo versetur, quia non nudus homo, sed vnigenitus dei filius: quem etiam ad finem verba illa tendant cogita. Non enim vilipendendo, sed vt a tyrannica passione ipsos liberaret, & paulatim ad rectã opinionem traduceret, persuaserat: quia
K non solummodo filius erat matris suę, verumetiam dominus atque curator: tunc videbis increpationem illam decentem, atque vtilem, admodumque mansuetum. Non enim respondeat, abeas, & dic mulieri huic, quia mater mea non est: sed ad dicentem directo sermone dicit, quæ est mater mea? Præterea illud etiam probat, nec matrem, nec fratres suos, nec quoscunque alios sua fretos necessitudine, virtutẽ negligere oportere. Nam si nullam mater etiam, inquantum mater, vtilitatem consequitur nisi virtutem colat: multo minus alij necessitudine saluabuntur. Vna enim sola, & vera, & communis nobilitas atque necessitudo cum Christo est, vt voluntatẽ dei facias: hic propinquitatis modus multo melior illo est atque vberior. Quæ omnia probè tenentes, nec de filiorum gestis gloriemur, nisi virtutes eorum imitemur: nec de parentum nobilitate quicquam nobis arrogemus, nisi probam eorum vitam sequamur. Potest quippe etiam, qui non genuit pater esse, & qui genuit eodem modo non esse. Ideirco alibi cum mulier quædam dixisset, Beatus venter, qui te portauit, & vbera quæ suxisti: non respondit,
Lu.11.d nullus me portauit vẽter, nec vlla ipse vbera suxi: sed, beati qui faciunt voluntatem
L patris mei. Vides quemadmodum nullibi coniunctio nem hanc naturæ hominum negat, sed addit semper illam, quæ a virtutibus est. Præcursor etiam Ioannes cum dicit: Genimina viperarum, ne videamini
Matt.3.b dicere, patrem habemus Abraham, noluit ostendere quia nõ essent ex Abraham, sed quia nihil ipsis proderat esse filios Abrahæ, nisi etiam virtute illi coniungerentur: quod & Christus denotat dicens, Si filij estis Abrahæ, opera vtique Abrahæ facietis. Nec enim carnis coniunctione ab Abraham eos separare volebat, sed admonebat, vt nobiliorem hac atque veriorem inuestigarent propinquitatem. Quod & hic diligenter facit, quamuis aliquantulũ grauius atque acrius videatur, quia de matre sermo habetur. Nec dixit, non est mater mea hæc, nec illi fratres mei, quoniam non faciunt voluntatem patris mei: non enim condemnare fratres suos, sed emendare voluit, ac ideo mansuetè, vt ipsum decebat, respondens: *Qui facit voluntatem patris mei*, inquit, *hic frater, soror & mater est*. Quare si isti etiam esse volunt, hanc viam peragant, in hac perseuerent. Quando autem mulier illa exclamauit dicens, Beatus venter, qui te portauit: non dixit se non habere matrem, sed inde matrem quoque suam beatitudinem consecuturam asserit, si patris eius faceret voluntatem: quam qui diligenter sequuntur, & fratris, & sororis, & matris retinent locum. O admirabilem honorem, ò virtutis incredibiles vires, quo ducitis bene viuentes homines? mulieres sanctissimam illam virginem beatificarunt, quotquot vterum illum admirantur, quotquot optarunt tales fuisse matres, & cætera contemnere omnia. Quid igitur prohibet? Ecce nanque rectam, atque facilem viam nobis proposuit, vt non fœminis solum, verumetiam viris ad hunc ordinem peruenire liceat, immo vero etiã ad maiorem. Multo enim propinquiores deo sunt, qui voluntatem eius faciunt, quam qui summa carnis necessitudine cõiunguntur. Non ergo simpliciter propinquitatem illam desidera, verumetiam viã capesse, magnoque studio confice, quæ ad hoc desiderium te perducat. Hoc cum dixisset, exiuit è domo. Ita & increpauit, & citò fecit quod postulabant. Pariter in nuptijs quoq; factum ab eo videamus. Nam & ibi increpauit importunè petentem, nõ tamen contradixit, vt imbecillitati mederetur, & beneuolentiam erga parentem ostenderet: hic verò, & ægritudine inanis gloriæ repulit, & matrem vt decebat, quãuis non in tempore petierit, honorauit.
Matt.3.b *In illo enim die, ait, exiens Iesus è domo, sedebat* C.a.xiij. *secus mare*. Ac si diceret, si videre me, ac audire vultis, iam exeo vt differam. Et quoniam multis coruscauit signis, prædicando rursus prodesse hominibus vult. Et prope

Ioã.8.c

A

pè mare sedens, eos qui in terris erant piscabatur. Sedisse autem in littore secus mare, non simpliciter positum ab euangelista est, sed vt intelligamus ne quispiam a tergo Christi esset, sed omnes contra faciem eius, aspicerent. *Et congregatæ sunt*, inquit, *ad ipsum turbæ multæ, ita ut in nauiculam ascendens sederet, & omnis turba in littore stabat, & locutus est eis multa in parabolis*. Non ita certe in monte, neque per tot parabo-
Mat. 1. a las sermonem contexuit: tunc enim ibi q̃dam turba erat, & plebs incomposita, hic verò, & scribæ, & pharisæi plerique assunt. Sed aduertamus (quæso) diligenter quam primo parabolam attulit, & quomodo ex consequentia Matthæus omnia nobis proposuit. Quam ergo primum dixit? Certè quam primam esse oportebat, quæq; audi-
B bat: nam quia ænigmatice prædicaturus erat, exuscitandæ vehementius primum erant audientium mentes. Hac ratione increpasse quoq; ipsum alius euangelista scribit, quasi non intelligentibus, dicentem:
Mar. 4. b Quomodo nõ percepistis parabolam? Neque hac ratione in parabolis solummodo loquitur, sed etiam, vt tenacius memoriæ, quæ dicuntur commendari possint, & expressior propter similitudines sermo res ipsas ante oculos apponat: qui dicendi modus propheticus etiam tritus est. Quæ igitur parabola est? *Exiit qui seminat seminare*, inquit. Vnde exijt, qui vbique præsens est, qui omnia replet? aut qualiter nam exijt? Certè non loco, sed habitudine, atq; incarnationis dispensatione propinquior nobis factus. Nam quia nos venire ad ipsum, nõ poteramus, peccatorũ macerias ingressum, atq; aditum prohibente, ipse ad nos egreditur. Ad quid igitur exiuit? an vt terram vepribus plenam perderet, & ignauos agricolas puniret? Minimè: verum vt optimo cultu terram arandi fertilem faceret, religionis, ac pietatis seminibus diligentius iacts. Nam semen hic doctrinam suam, arua verò, & campos animos hominum, se-
C minatorem autem seipsum appellat. Quid igitur de isto semine fit? Tribus perditis partibus, vna tantummodo saluatur. *Inseminando. n. ipsum*, inquit, *quædam secus uiam ceciderunt, & uenerunt uolucres cæli, & comederunt ea*. Nec dixit seipsum in viam proiecisse, sed quia ceciderunt secus viam. *Quædam uero supra lapidem ubi non habebant terram multam, & continuò exorta sunt, quia non habebant altitudinem terræ: Sole autem orto æstuauerunt, & quia non habebant radicem, aruerunt. Quædam autem ceciderunt inter spinas, & creuerunt spinæ, & suffocauerunt ea. Quædam uero ceciderunt in terram bonam, & dabant fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Qui habet aures audiendi, audiat*. Quarta pars sola saluata est, nec vniuersa æqualiter, sed magno quodam interiecto discrimine. His verbis copiosissimè omnibus pietatis doctrinã propositam esse ostendit. Nam quemadmodum agricola seminans non discernit campum, vt in altera parte seminet, in altera vero minimè, sed vbique proijcit semina: eodem ipse modo saluator noster non diuitem, non pauperem, non ingeniosum, aut rudem, aut fortem, aut ignauum, aut diligentem, aut desidem discernit: sed omnibus, quamuis non ingoret futurum exitũ, pietatis doctrinam commendat. Sic certè licebit ei dicere: Quid oportuit me facere, D
nec feci? Et prophetæ quidem tanquam de Esa.5.b
vinea, & de populo loquũtur. Vinea enim Ibid.a
facta est, ait, dilecto: &, vineam de Aegypto Ps.79.b
transtulisti. Ipse autem tanquam de semine: vnde significat facilius, atq; maturius nunc homines obtemperaturos, & fructũ confestim daturos. Quando autem audis exijsse seminantem, vt seminet, non idem, iterari putes. Sæpius enim egreditur seminans ad aliam quoque rem, quam ad seminandum: puta vt nouales scindat, vt pernicios as herbas amputet, vt vepres euellat, aut tale quid aliud faciat. Ipse autem ad seminandum egressus est. Cuius igitur causa, dic (quæso) maior pars seminis amissa est? Non seminantis quippe causa, sed suscipientis culpa terræ, hoc est propter reluctãtem, atque repugnantem animam. Sed cuius rei gratia non dixit, quòd inertes, ac desides ocio semina corruperunt, diuites delicijs merserunt, molles, atque ignaui perdiderunt? Noluit nimirum reprehendere, ne in desperationem immittat: sed conscientiæ audientium, atque prudentiæ huiusmodi examinationem reliquit: non autem semen solummodo, verumetiam sagenam hoc passam esse inuenies. Multa enim quoque incommoda tulit. Hac parabola discipulos docuit, & exercuit, vt etsi plures eorum, qui prædicationem apostolorum susceperi erant, perderentur, non

Universidad de Deusto
Biblioteca

caderent animis, cum id etiam in domino, atque magistro pariter factum recordarentur: neque tamen ipse, quamuis ita id futurum non ignoraret, semina proijcere neglexit. Sed quomodo, inquies, credendum est in vepribus, & in lapide, & in via prudentem hominem seminare? In agris certè, & in seminibus, quæ terræ traduntur stultè factum videretur: in animis autem, atque doctrina probè, atque laudabiliter. Non enim absque crimine agricola illud faceret cum non sit possibile lapidē, aut viam, vt fertilem terram producere: in animis autem hominum non ita. Possibile enim est, vt lapis in terram fertilem conuertatur, & vt via non conculcetur, nec prætereuntibus cunctis proposita iaceat: sed in vberes agros traducta, nec vepres emittat, & semina foueat. Nam nisi hoc possibile, immo verò facilè esset, nec
F certè seminasset. Quòd si hæc præterea mutatio in omnibus facta non est, non seminantis culpa, sed audientium inobedientia id contigit. Nam ipse quidem diligenter eis semina tradidit. Si vero illi corruperunt accepta, inculpabilis omnino est, qui tanta benignitate in omnes æqualiter vtitur. Nos vero illud etiam intelligimus, quia non est vna perditionis via, sed multæ, magnoque inter se disiunctæ interuallo. Nam qui via significantur hi negligentes sunt, atque ocioſi. Qui lapidi conferuntur, hi sunt, qui instabilitate, atque ignauia non perseuerant. Quod in lapide cecidit, hic est, inquit, qui verbum audit, & accipit cum gaudio: sed quoniam non habet radicem, in tempore credidit, & persecutione veniente scandalū passus est. Omnes audientes veritatis verbum, & non intelligentes, quoniam a cordibus eorum pernicioſus diabolus rapit, quod seminatum est: hi omnes viæ conferuntur. Non est autem æquale nulla tribulatione, atque vexatione deficere, & tentationibus victum succumbere. Qui autem vepribus, atque spinis similes sunt, multo magis cæteris omnibus peccare videntur. Quare ne quid tale nos patiamur, diligentia, magnitudine animi, & iugi memoria semina obducamus. Rapere ipsa diabolus potest, sed nos possumus facere ne rapiantur. Arescunt plerunque semina, sed non exusta calore. Non enim æstibus calefacta exaruisse dixit, sed quia radicem habebāt.

Suffocantur spinis, quæ audiuimus: non G quidem ipsarum spinarum culpa, sed eius qui crescere ipsas permittit. Potes enim dummodo velis, pernicioſa hæc germina sentium incidere, ac diuitijs laudabiliter vti. Ideo nec seculum dixit solicitudinem seculi, nec diuitias, sed diuitiarum fraudem, non ergo rebus causam, sed menti corruptæ, atque animo attribuamus. Possumus enim ita ditari, vt non decipiamur: & in hoc seculo sic conuersari, vt harum rerum curis non submergamur. Duo quippè vitia inter se opposita in diuitijs sunt. Alterum quod incendit solicitudinem, & obfuscat curis: alterum quod molliores delicijs reddit. Rectè autem dixit fraus, atque deceptio diuitiarum: quippe cum nihil aliud in delicijs sit præter deceptionē: nomina enim sola sunt in illis de rebus posita. Nam cum voluptas, & gloria, tum ornatus, & pompa horumque similia, phantasmata quædam sunt, nullam virtutem rerum continentia. Quando igitur perditionis modum primo exposuit, de agro seraci postremo mentionem facit, docens, quod desperandum non sit, sed spem salutis per pœnitentiam esse retinendam: hoc H enim possibile est a dictis perditionū modis ad hunc salutiferum modum traduci. Sed cur, si fertile territorium est, & agricola, vnus, & eadem semina, alius centum, alius sexaginta, alius triginta producit? Certè hoc quoque propter ipsam terræ naturam, cum discrimine, ac differentia hæc prodeunt. Ita non agricolæ, neque seminum causa: sed terræ conditione non naturaliter insita, sed voluntate constituta, maior atque minor progressio fit. Misericordia vero eius, atq; benignitas hic quoque apparet, cum non vnam ab omnibus mensuram effla iter: sed primos ita libenter recipiat, vt secundos non eijciat, & tertis locum præbeat. Quæ omnia dixit, ne sequentes ipsum putarent solam audientiam ad salutem sufficere. Sed curnam, inquies, nullam aliarum malignitatum mētionem facit? nihil de amoribus, nihil de vana gloria, nihil de alijs compluribus dixit. Omnia comprehendit, omnia enim hæc huius seculi, & diuitiarum sunt. Viā autem, & lapidem adiecit, vt ostendat non esse satis pecuniam contemnere, sed oportere alijs etiam virtutibus operam dare. Quid enim prodest, si diuitijs non seruis,

ignauus

I ignauus autem, atque mollis sis? Quid ēt, si cum sis generosus, pigritia, & contemptu nihil audeas, nihil opereris? Non enim vna re ad salutem opus est, sed primū oportet exquisitè audire, atque perdiscere deinde magnitudinem animi adhibere. Accedit, quòd omnis pecunia contemnenda sit, & secularium cura rerum eijcienda: ac ideo audientiam primo posuit. Quomodo autem credent, si nō audient? Nos
Ro. 10. quoque ipsi, quomodo quæ facienda sunt
c perdiscemus, nisi prædicantibus diligenter attendamus? Fortitudinem animi, ac diuitiarum contemptum subiunxit. Hæc attentè audientes, vndique nosipsos diligenter muniamus, firmas in profundum radices iacientes, ac seculares res omnes paruifacientes. Quod si illa faciemus, alia negligemus, nihil nobis confert ad salutē. Quid enim refert, vtrum hoc, vel illo modo perdaris? Quid interest si non diuitiarum fraude, sed ocio: aut non ocio, sed pusillanimitate corrumparis? Sic & agricola quocunque modo semina peritura pariter luget. Non ergo consolatur te magis, quia hoc modo, quam illo perdaris: sed acerbè dolendum est, quocunque modo deptimaris. Crememus vepres, quæ prædicationē suffocant. Sciunt id probè diuites, quoniā non hæc solum, sed nihil etiam ad aliud valent: nam cum voluptatibus seruiant, vel ad rem ciuilem inutiles facti, vilipen-
K duntur: multo ergo minus cœlestia respicere possunt. Duplex enim pestis cogitationes suas inuadit: deliciarum putredo, & curarum magnitudo: quorum vnumquodque ad subigendum nauigium sufficit. Si vero ambo concurrant, atque conueniant, quanti prohdolor fluctus, quanta tempestas concitatur? Nec mireris, si nomine spinarum delicias appellauit. Tu enim harum turbatione superatus, non sentis: sed qui procul inde absunt, non ignorant, quam vehementius omnibus stimulis pūgant ciborum deliciæ, ac multo magis, q̄ vlla solicitudo tabescaciant animam, acerbissimos dolores tam animæ, quam corpori inferentes. Non ita certè curis homo sauciatur, vt voracitate. Itaque quando aurium, quando capitis dolores, atque tinnitus, quando stomachi subuersio, cæteraq; huiusmodi hominem occuparunt: nonne omnium stimulorum punctura hæc suppetunt? & quēadmodū acuti vepres vndecūque capiūtur, atque costringuntur, manus cruentāt: eodem modo deliciæ pedibus, manibus, capiti, oculis, omnibus simi L liter membris officiūt: steriles etiam sunt, nullum quemadmodū uepres fructū producentes, ac multò magis q̄ cætera penè oīa hominem conficiunt. Delicijs enim senectus citius surrepit, delicijs sensus obtunduntur, delicijs cogitatio retardatur, citius mens tenebris obducitur, corpus dissoluitur, maior stercoris copia reconditur quasi atque reponitur: ita ex ingenti afflictionum aceruo, nauigio nimium oneribus oppresso, crebra contingunt naufragia. Quid enim respōde quæso, ita pingue corpus efficere studes? An vt te ad immolandum ducamus, an vt mensæ immolatū appunamus? aues certè pingues ad saniorem diætam inutiles sunt. Adeò mala deliciarū lasciuia est, vt irrationalibus quoque pestifera sit. Nam & volucres saturitate nimia, & sibi & nobis inutiles efficiuntur: superfluitates enim indigestæ, ac putredo humidior à pinguedine oriuntur: quæ verò animalia non copiosè aluntur, sed quasi ieiunantia mediocri victu simul & labore exercentur, hæc animalia tam sibi sanitatē seruant, quàm nobis accomodiora sunt. Quare qui his vescuntur, sani viuunt: quia verò illis pinguioribus ventres voraciter replent, illis similes efficiuntur, tardi, & ad M egrotandū aptiores facti, & strictioria sibi vincula comparantes. Nihil certè ita corpori nostro repugnat & obest, vt satietas: nihil ita rescindit, & suffodit ipsum, atque corrumpit, vt luxuria. Quare amentiam atquæ stoliditatem ipsorum inde maximè quispiā admirabitur: quia nec ita sibi parcere volunt, sicut vtribus ceteri. Nā qui vina huc & illuc traducunt, nolunt nimium vtres implere, ne distenti rumpantur: isti verò ærumnosum ventrem nec vtris quidē dignitate condonant, sed distentant, & replent vsque ad fauces duplices, non vt animalia sibi facientes angustias. An ideo tibi fauces factæ sunt, vt vsque ad os vino atque cibo, & alijs corruptionibus te impleas? Non idcirco mihi, sed principaliter, vt orando canas ad deum, & diuinas scripturas sacro ore perlegas, & proximis oratione consulas. Tu verò ad hoc ministeriū nunquā aut rarissimè faucibus vteris, sed per totū vitæ spatiū voracitatis insanę subijcis seruituti. Et quēadmodū siqs citha-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ram aureis fidibus coaptatam in manus sumeret, & cum pulsare deberet, stercore, atque cœno ipsam indignè deturparet: similiter hi quoque faciunt. Stercus autem non alimentum, sed delicias a voracitate appellaui. Quod enim necessitatem in comedendo excedit, id non alimentum, sed pestis est. Et os enim, & fauces, & lingua non ad comedendum solum, sed ad quoq;
A maiora creata sunt. Venter autem, atq; stomachus non ad recipiendum similiter cibum, sed moderatè recipiendum factus est quod manifestat, cum vehementer repletione grauatur, non modo reclamando nobis, sed vleiscendo, & vltima supplicia inferendo. Nam primum pedes acrius punit, quibus ad praua sympoſia, & ad incontinentes epulas reducimur. Deinde manus, quæ superflua ministrarunt, acrius ligat: in plerisque autem distorsione os, oculi & caput dolore vexati sunt. Et quemadmodum seruus, quando supra vires quicquã impositum est, domino impudentius maledicit: sic & venter nimium plenus, mentem, & cogitationem plerunq; corrumpit. Quod mirifica dispensatione dixerim diuinitus factum: vt si sponte moderatiorem viuendi contemnis normam, saltem inuitus, quoniam videas tantum ex saturitate tibi imminere periculum, modestius viuere coneris. Hæc igitur probè tenentes, fugiamus delicatas ciborum apparationes, quæ in voracitatem inducunt. Curæ nobis moderatio magna sit, vt & corpore bene valeamus, & animam ab omni languore liberemus, & futuram beatitudinem cõ sequamur, gratia & misericordia Domini
B nostri Iesu Christi, &c.

Homilia. xlvi. ex capite. xiii.

ET accedentes discipuli dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis? Ipse autem respondens, dixit eis: Quia nobis datum est nosse mysterium regni cælorum, illis autem non est datum. Dignum certè est de discipulorum admirari prudentia, qui etsi magna discendi cupiditate arderent, opportunitatem tamen interrogationis expectant. Non enim coram omnibus id faciunt, quod Matthæus vno verbo designauit, dicens: & accedentes. Nec a verbo hoc solum quasi conijciẽs id assero, sed a Marco apertius scriptum, non ignoro, dicente, quoniam seorsum. Sic matrem quoque, ac fratres fecisse docuisset: nunc autem palam est, ostentat o- Mar. 6.
nis causa foras euocasse. Sed charitatem eo d
rum diligenter perpende, quomodo, non mediocri curæ omnes, qui Iesum sequebatur, sibi erant. Prius enim aliorum commoda, deinde sua quærere videntur, in parabolis eis loqueris? Non dixerunt, cur in parabolis nobis loqueris? Nam & alibi sæpius nimium se proximis affectos esse omnibus ostendunt: vt cum dicunt, absolue turbas, & quoniã nouisti, quod scandalizati sunt. C
Quid igitur Christus? Vobis datum est Infra. 14
nosse mysteria regni cœlorum, illis autem b
datum non est. Hoc autem dixit non ne- Infra. 15
cessitatem quampiam ostendens, nec certam ad aliquos doctrinæ attributionem a b
casu, & vt contingit, illatam: sed vt in ipsis omnium causam esse, ac gratiam superius esse malorum significaret, ac aperiret donum quoddam hoc esse, ac gratiam infusam, quæ nullo pacto libertatem humanæ tollit naturæ: quod a sequentibus liquidius efficitur. Et attende quomodo ne, aut illi desperent, aut isti torpore tabescant, datum, & non datum esse audientes, in nobis harum esse principium rerum asseruit. *Quicunque autem habet, et dabitur ei, & abundabit: quicunque autem non habet, & quod habet, auferetur ab ipso.* Is locus non parua caligine obductus est, & ineffabilem diuinæ maiestatis iustitiam aperit. Tale nanq; est, quod dicitur: Cum enim quispiam desiderat, air, & magno studio, atq; cura virtutem inquirit, tunc ei ex deo cuncta præstabuntur: cum autem nullo studio, atque voluntate ad rectè faciendum pronus est, tunc ei diuinum auxilium, non conceditur: & quod etiam habet, auferetur ab ipso. Non aufert certè deus, sed non præbet indignis fauorem, & patrocinium suum. Hoc ipsi quoq; nos factitamus. Cum. n. negligentem quenquam ad audiendum perspexerimus, adhortamur, & admonemus, vt diligentius attendat: & si crebro id facientes non persuademus, silentio vtimur, præsertim cum videamus ex maiori cura, in maiorem illum deuolui desidiam. Attentiores autem, discendiq; cupidos attrahimus libenter, & complura docemus. Recte autem dixit, quod habere videtur: neq;. n. habet, quod æstimatur habere. Deinde aperiens quid sibi vult illud: ei qui habet, dabitur: ab eo vero, qui non habet, auferetur:

feretur: *Idcirco*, ait, *in parabolis eis loquor; ut uidentes nõ uideãt, & audiẽtes nõ audiant, neq; intelligant.* Aperire igitur oculos eorũ oportebat, inquies, quoniã non videbant. Oportebat quippe si natura cæci nõ vident. Verũ quoniam volentes oculos claudebãt, ideo non simpliciter dixit, nõ vident, sed, videntes non vident, vt à praua illorum mente cæcitatis
Sup. 12. originem esse intelligeremus. Nam cùm
b videant dæmonia eijci, dicunt in Beelzebub principe dæmoniorũ dæmonia eijcit. Cùm audiant, quòd ad Deũ eos adducam, & magnam ipsorũ habeo curã, nõ esse me à Deo cõtenduntur. Quoniam igitur contra veritatem, quam viderunt & audierunt, iudicant: ideo etiam ipsam audiendi facultatem ab eis aufero, cùm
E nihil ipsis vtile inde, sed maius peccatũ accidere, rerum periculo pateat. Non. n. solùm incredulitatis crimine tenebantur, verumetiam quoniam accusabant, & increpabant, & insidiabantur, & maiorem sibi delictorum cumulum exaggerabant. Non autem dixit hæc aperte, ne accusando molestus esset: sed ab initio quidem nõ sic locutus est, sed enodatius atq; apertius: postea verò, quia seipsos peruertebant, in parabolis loquitur. Sed ne quis eorũ putet odio atq; calumnia ad dedecus ipsorũ dicta, prophetam in
Esa. 6. c mediũ adduxit, *Completur enim*, air *prophetia, quæ dicit: Auditu audietis, & non intelligetis: & uidẽtes uidebitis, & non uidebitis. Incrassatum enim est cor populi huius, & auribus suis grauiter audierunt, & oculos suos clauserũt: ne quãdo uideãt oculis & auribus audiãt, & corde intelligãt: & cõuertãtur, & sanẽ eos.* Vides q̃ exquisitè propheta iste prædixit? vides q̃ palàm ipsos accusauit? Nec. n. dixit, non videbitis: sed, videbitis, & nõ videbitis: nec sertptũ reliquit, quia nõ audietis: sed, audietis, & nõ intelligetis. Quare ipsi seipsos intelligentia vera priuarunt, qui aures obstruunt, qui oculos clauserunt, corda obdurarunt, qui non modò audiebant:
F Ne quando igitur cõuertantur, & sanabo eos. Intrusam nimirũ nequitiam eorũ significat, & studiosè ipsos auerti ostẽdit: quanuis etiã his verbis incitet ipsos, atq; attrahat, cũ ostendat, quia si conuertantur, sanabit eos. Ac si quidè diceret, Noluisti me videre, & gratiam habeo: nam si dignũ me putasses, statim flexus tibi affuissem: qui. n. his verbis vtitur, reconciliationis viam affert. Sic igitur etiam hic, quando ait, cõuertantur, & sanabo eos: ita vtrunq; ostendit esse possibile, & cõuersionem videlicet hominũ, & salutem cõuersorũ: & quòd nõ ad gloriam suam, sed ad salutem illorũ omnia faciebat. Nisi. n. voluisset eos conuerti ac saluos esse, tacuisset profectò, neq; in parabolis quicquam locutus esset: nũc verò hac ipsa re, quia tenebris obfuscatur oratio, ad quærendum eos monet. Deus. n. nõ vult mortem peccatoris, sed vt con- Ezec.
uertatur, & viuat. Nam q̃ nec à natura, 18. g
nec à necessitate atq; vi delicta oriuntur, audi quid air Apostolis: *Vestri autẽ beati sunt oculi, quoniã uident: & aures, quoniam audiunt.* Non dicit quippe de visu hoc, neq; de auditu corporis, sed de visu atq; auditu mentis. Iudæi etiã illi erant, ad quos hæc scribit, in eisdẽ legibus atq; moribus educati, nec tamẽ ipsis quicquã G
obfuit prophetia: quia bona fundamenta, bonas radices voluntatis atq; mentis possidebant. Vides nõ significare necessitatem, quod dicitur, vobis datũ est? Non enim beatificarentur, si coacti vi quicquã rectè fecissent. Nec obijcere potes, obscurè illis hæc dicta fuisse: potuissent enim opportunè accedere ac interrogare, sicut & discipuli fecerunt: sed torpore atque negligentia corrupti noluerunt. Cut dixi, noluerunt? imò etiam aduersus eum studiosè nitebantur: nec. n. solùm non credebant, aut nõ audiebant, verumetiã impugnabant, & persequebantur prædicantẽ: quod propheta illis verbis denotauit, dicens: grauiter audierunt. Discipuli quia tales nõ fuerũt, beatificantur: & alibi rursus beatitudinẽ eorũ cõfirmando, dicit: *Amẽ amẽ dico uobis, quia multi prophetæ & iusti cupierunt uidere quæ uidetis & nõ uiderũt: & audire quæ auditis, & non audierũt.* Aduentũ scilicet meũ, præsentiã, miracula, vocẽ, prædicationẽ. Hic. n. nõ solùm perditis illis eos anteponit, verũetiam prophetis ac iustis præstãtiores esse asserit atq; beatiores. Quare ita? quoniam non solùm ista aspiciũt quæ illi non viderunt, verumetiam quæ H
illi videre cupierunt, isti oculis cernunt. Nam fide illi etiam intuiti hæc fuerunt, sed isti multò clarius oĩa perspexerunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Perpendis quomodo rursus vetera nouis conglutinat? cùm enim non solùm præcisè illos futura non vidisse, sed desiderasse quoq; ostendat: si alienus quidem à Deo esset, aut Deo contrarius, profectò nõ desiderassent. Vos igitur, inquit, quibus datum est, audiatis parabolã. Exposuit deinde quæ nobis dicta pridem sunt de negligentia & studio, de ignauia & fortitudine, de cõsequendis & abijciẽdis pecunijs, vt quantùm altera noceãt, tantùm altera prodesse intelligamus. Virtutis quoq; ipsius nõ vnam dedit viã: neq; dixit, nisi qui cẽtum faciet, eijcietur, sed saluabitur, etiam si sexaginta redder, si ad triginta solummodo perueniet: ita facilè nobis per omnia salutis iter constituit. Quas ob res etiã tu si virginitatis arduũ iter ingredi non potes, viuas moderatè cum vxore. Non potes omni ex parte pecuniam eijcere, offeras partẽ egentibus:
Luc. 3. b graue videtur onus æqualiter cum Christo partiri quę habes, vestem vnã petenti tradas: & quoniam ad medietatem præstare grauaris, tertiam saltem partem cõ
I cedas. Frater tuus est, atq; cohærtes in regno cœlorum, face eum etiã hìc cohæredem, præsertim cùm omnia, quæ ei præstas, ad teipsum redundent, atq; tefundã
Esa. 58. b tur. Non audis prophetam dicentem: Propinquos seminis tui non despicias? Quòd si coniunctos sanguine minimè oportet negligere, quantò magis Deus negligẽdus nõ est, qui cùm sit dominus, summa etiam tecũ necessitudine iungitur, qui etsi nihil abs te acceperit, vltrò tamen ineffabili sua cõmotus misericordia, cohæredem te suũ cõstituit. Quomodo igitur non est extremæ tuæ demẽtiæ ad nullã te beniguitatem tanto munere moueri? Nec retributionẽ aliquã pro gratia, nec minima pro maximis reddere? Ipse te cœlorũ hæredẽ statuit, tu nec ex istis terrenis quicquã ipsi concedis? Ipse nullius te boni authorẽ, sed hostem atq; inimicũ Dei reconciliauit: tu nec etiam amico & benefactori quippiã retribues? Quãuis certè etiã antequam regnũ adipiscaris, antequã cætera cõsequaris quæ tibi promittũtur, propter idipsum, quoniam das, gratiã ei referre par est: sic. n. etiã liberti atq; clientes, cùm dominos atq; patronos in conuiuium inuitatũr, non obtulisse illis aliquid, sed accepisse ab illis arbitrãtur: hic aũt cõtrà factum esse videmus. Non. n. seruus dominũ, sed K
dominus seruum ad mẽsam suã primus inuitauit, primus ad tecta sua subduxit: tu verò etiam nec post hæc, nec secũdo loco inuitare sustines. Nudũ te induit, tu nec peregrinũ conducis: primus tibi calicẽ suũ obtulit, tu vel aquã frigidã ei negas: potauit te Spiritu sancto, quãuis indignus esses, tu ne corporalem hãc sitim suam mitigare studes, præsertim cũ omnia hæc non à tuo, sed à suo proueniãt. Nõne magnum ducis, quòd calicẽ illum tenere potes, vnde Christus bibit, atq; ori tuo adducere: nonne vides, quia soli sacerdori fas est sanguinem huius calicis tibi tradere? Ego verò Christus, inquit, nõ ad vnguẽ ista perscrutor: sed cũ præbueris, accipiam, etiãsi secularis sis, non recusabo, nec tantũ postulo, quantũ dedi: non enim sanguinẽ, sed aquam flagito. Cogita igitur cui potũ præbes, & perhorrescas: cogita qa sacerdos Christi tu fias, cùm propria manu ei offeras, non carnem, sed panem: non sanguinis, sed aquæ frigidæ calicẽ. Vestimentũ te induit salutare, & hoc per seipsum, atq; vltrò perfecit: tu saltem ipsum per puerum atq; famulum indue. Gloriosum te fecit in cœlis: tu nuditate, deformitate, L
frigore ipsum eripe. Angelorũ te conciuẽ effecit, tu in tecto saltem susciptas, & sicut vnũ famulorũ domo tua cõtegas. Non renuo, inquit, hoc ego diuersoriũ, qui tibi ad cœlum viã construxi: qui te à durissimo erui carcere, pero nũc abs te, si liberate me à carceribus non potes, nõ paruũ mihi solamen est, si modò vinctum visites. Ego te mortuum suscitaui, nec tale quid abs te requiro, sed ad videndum ægrotum solũmodo venias. Quãdo igitur ita se res habeãt, & magna nobis largitus sit, pro quibus minima quędã repetat: negligẽtes iure ad ignem intrudemur, ad quem spontè ruimus, diabolo & angelis eius præparatũ, cùm vel lapides ipsos ac duros silices insensibilitate superemus. Dic enim, quæso, quãta tibi hæc mentis videtur tarditas, si qui tot tantaq; accepisti, qui tot tãtaq; acceptarus es, pecuniæ seruies, quam paulò pòst etiam inuitus relinques? Quandoq; multi vel vitam ipsam neglexerint, sanguinẽ suum effuderint: tu nec ista quidẽ

superflua,

superflua, vt cœlo potiaris, promere velis: qua dignus eris venia? aut quã satisfactionem inuenies, qui semina terrę spe
M inductus tradis, qui magnas fœnore pecunias locas, & in domino alendo durus atq; inflexibilis omnino esse videris? Quæ oĩa, iugiter animo versantes, ac recolẽtes quæ accepimus, quę accepturi sumus, quæ à nobis repetũtur: oĩ studio, cura, opera spiritalibus rebus incumbamus, humiles atq; misericordes simus, ne intolerabiles cruciatus nobis attraha mus. Cur. n. nõ putas sufficere ad cõdẽnandos nos, q magna consecuti, parua nõ reddimus, ibiq; ea repetãtur, quę inuiti relinquimus? Quorũ singula ad cõdemnationem nostram certè sufficiunt. Si verò vniersa cõfluant, atq; cõcurtãt, q nobis spes reliqua salutis erit? Ne igitur cõdẽnati cruciemur, benignè inopes pertractemus, vt hìc honestè, & ibi gloriosè in ęternũ viuamus, gratia & miseri cordia domini nostri Iesu Christi, Amẽ.

Homilia XLVII. Ex cap. XIII.

ALiam parabolam proposuit eis dicẽs: Simile factum est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semẽ in agro suo: cùm autem dormiret, &c. usq;, simile est regnũ cœlorum fermento. Quid interest inter hanc & superiorem parabolam? Illud certè: nam ibi eos, qui nullo modo eum audire voluerunt, sed confestim re
A silientes, semina omnino perdiderunt: hìc hæreticorum conciliabula significauit. Prædixit. n. etiam hoc, ne hac de re discipuli postea turbarẽtur. Illa igitur parabola nõ suspectũ, aut abiectum Christum esse ostenditur: hac verò corrupto rẽ etiam simul demõstrat suspectũ. Illud profectò diaboli artibus astutè fieri scire debemus, vt veritati semper errores cõnexi atq; inserti, per similitudines facilè decipiant leuiores. Propterea nõ alia semina, sed zizania immixta dixit, quæ tritico simillima sunt. Modum quoq; insidiarum proposuit: dum enim homines dormirẽt, ait. Non paruũ periculũ prærupti pręcipitij pręsulibus hinc immine re videtur, quibus agrorũ custodia commissa est: nec prælatis modò, verũetiã omnibus. Liquidò autem hinc apparet, post veritatis semina iam collecta erroris fraudem pullulasse, quod euentus quoq; rerum cõfirmauit. Falsi enim propheræ post prophetas apparuerunt, & fallaees apostoli post apostolos, & post Christũ Antichristus. Nã diabolus nisi prius videat, quid sibi sequẽdum sit, aut quibus insidiandum, cùm quid faciendũ sit nesciat, nec conatur quidẽ. Sic ergo etiam nunc, posteaquam intellexit ab alio centum, ab alio sexaginta, ab alio triginta fuisse producta, fraudẽ excogitauit: nam B
quoniã euellere nõ potuit, quod actis radicibus iam propagatũ fuit, nec suffocare, nec vrere: fraudulenter nisus est sua disseminare: Et quo nã discrimine dissemparãtur dormiẽtes hi, & illi, qui per viã significati fuerant? q videlicet ibi continuò rapuit, antequã radices emitterent: vnde maiori artificio, & nõ paruo conatu hoc sibi opus fuisse videmus: ita omnibus istis semper vigilandũ esse admonet. Nã si illas pestes effugies, nõ adhuc tutus es, inquit, atq; securus: sed quẽad modũ ibi alios via, alios lapide, alios vepribus, sic multos hìc somno salutẽ committere videmus. Iugi ergo, atq; perpetua nobis custodia opus est. Ideo alibi dicebat: Qui ad finẽ vsq; perseuerauerit, Sup. 10. c & Inf. 24. b
hic saluus erit. Principiũ aũt mali fuit, quia multi ex pręsulibus dormitãtes, prauos & hæresim occultantes viros, ad gubernacula ecclesiarũ promouerunt: qua ex re tanta facultas diabolo data est, vt iam illis in medio prælatis multò minus laboret. Et quomodo, inquies, nõ dormire poterimus? Corporis certè somno penitus impossibile, voluntatis aũt omnino possibile. Quare Paulus quoq; dicebat: Vigilate, state in fide. Nec noxiam 1. Cor. 16. c
solũ, sed superfluã rẽ ostẽdit, cũ posteaq; cultus seminatus q; sic ager fuerit, vt nul C
la re opus esse videretur: tũc tãdẽ diabolus per hæreticos seminat, qui non alia de re, q̃ inani cõmoti gloria, pernicio-sum venenũ effuderũt: non aũt his verbis solũ, sed per sequentia etiã diligenter eorũ figmenta descripsit. Quando. n. ger minauit, ait, fœnum, & fructũ fecit, tũc apparuerunt zizania. Id certè mortis est apud hæreticos, vt obumbrent seipsos, atq; occultent in principijs, quousq; maiorẽ fiduciã capiant, & quodam fauore multitudinis iuuentur: tunc. n. contagiosa venena intrepidi effundũt. Sed cuius

Universidad de Deusto
Biblioteca

tei gratia seruos introduxit, factum narrantes? vt scilicet non esse timendos hæreticos ostenderet. Hominem verò inimicũ, ipsum diabolũ, qa semper omnibus obesse conetur, meritò appellauit. Conatus.n ipsius omnis aduersus nos est, causa verò atq; origo, vt nos impugnet, ab odio quo in maiestatem diuinã fertur, profecta est. Vnde patet qa maiore charitate nos à Deo, q̃ à nobisipsis diligimur. Verũ inimici malignitas etiã inde perspicitur, quia nõ præparauit seminare tunc cũ nihil poterat interimere, sed cũ alia fata diligenter vidisset, tunc semina-
D uit, vt vniuerso simul labori agricolæ, stu-dioq; officeret: quæ omnia propter testatas erga agricolã inimicitias fecit. Vide aũt & ipsorum seruorum diligentiam. Nam etsi non prudenter, sedulò tamen ad euellenda zizania festinant, quæ res solicitudinẽ ipsorũ ac diligentiam erga satanã ostendit, quodq; ad vnum solũmodo respiciant, nõ vt pœnas inimicus luat, sed vt iacta semina non depereant. Quare quomodo morbum depellãt, inquirunt: nec sibi confidunt, sed domini sententiã expectant, ac ideo interrogãt, dicẽtes: *Vis igitur abeuntes colligimus ea?* Dominus aũt prohibet, ne fortè simul cum zizanijs herbam etiam tritici euellãt: quod dicebat, vt bella & effusionem sanguinis prohiberet. Nã si trucidarẽtur hæretici, absq; fœdere pacis atq; inducijs, bellum orbi inferretur. Duabus igitur rationibus prohibuit: Altera, qa frumẽtis parũ nocerẽt: altera, quia nisi sanarẽtur, extrema supplicia non euaderent. Quare si & puniri eos vultis, & frumentis nequaquã officere, opportunitas temporis cõgrua expectãda vobis est. Quid autẽ est q̃ eradicabitis simul cum ipsis etiam frumenta? Certè aut quia si arma capietis, inquit, necesse est, cũ hæreticos trucidatis, multos sanctorũ simul interimeretis aut qa ab ipsis zizanijs multa cõmutata, in frumẽti cõditionẽ seipsa conuerterẽt. Si ergo præuenientes euelleritis, ea frumẽta deperibũt, quæ à cõmutatis zizanijs prouenirẽt. Non prohibet aũt cõciliabula hæreticorũ dissipare, ora obstruere, libertatem loquendi concidere: verũ interficere ac trucidare. Sed vide q̃ mitis sit: non.n. solũm prohibet, sed cur prohibet, rationem exponit. Quid autẽ si perseuerabunt ad finem vsq; zizania? *Tunc dicã messoribus* (inquit: *Colligite prius zizania, & in fasciculos ea alligate ad cõburendũ.* Rursus eos verbo Ioannis cõmonefaciat, quibus iudicẽ ipsum fore asserebat, dicẽs parcendum esse zizanijs quousq; vnà cũ frumentis in agro sunt, qa possunt in frumenti statũ cõmutari. Si verò nihil hac longanimitate dominj lucrabunt, & recesserint, tũc ineuitabilis pœna necessariò eos suscipiet. Dicã.n. messoribus, ait, Colligite zizania primũ. Cur ita primũ? Ne suspicent serui, quasi F vnà cũ zizanijs frumẽta incidantur. Crescẽtur, inquit, primò zizania, & tũc triti cũ in horreis recondantur. *Aliã parabolã posuit eis, dicens: Simile est regnũ cælorum grano sinapis.* Nã quoniã dictum est tres partes seminis amitti, ac vnã solũmodo cõseruari, ipsi quoq; cõseruatæ portioni tot tantaq; prẽterea imminere pericula: ne occasionẽ interrogandi habeãt, quot & qui fideles erũt, vltrò ipsorũ solicitudinẽ tollit, per ipsius grani sinapis parabolam ad synceram fidem cõducẽs. Hac quippe imagine prædicit prædicationẽ per vniuersum orbẽ omnino coruscaturã: idcirco huius oleris similitudinẽ proposuit, quia his rebus apprimè accõmodetur. *Cæteris enim seminibus minus est, sed in herbã resolutũ, omnibus magis oleribus crescit, adeò vt ad arboris conditionẽ perueniat, ac uolucres cæli uenientes in ramis eius habitẽt.* Quod etiã in prædicatione futurũ dicit. Imbecilliores cæteris omnibus, atq; minores erãt Apostoli: verũ quia in ipsis magna erat virtus, fama eorũ vbiq; terrarum claruit. Deinde fermẽti ponit imaginẽ. *Simile est regnũ cælorũ fermento, quod accipiens mulier, abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatũ est totũ.* Nã sicut fermentum magnã farinæ copiã in vires suas, quãuis modicum sit, cõuertit: sic quoq; vos vniuersum terrarũ orbẽ conuertetis. Prudẽtissimè aũt ex natura rerũ imagines cõduxit, vt ostendat q̃ sicut illa natura duce impossibile
E est nõ fieri, pariter hęc quoq; naturę domino cõdueẽte necessariò fiẽt. Nõ igitur opponetis. Et qd potuimus ad tãtã duodecim hoĩes multitudinem? Id.n. ipsum maximè virtutis vestrę splẽdorẽ ostẽdet, q̃ multitudini orbis immixti, nõ cõfundemini. Nã & fermẽtũ cũ farinæ appropinquauerit, nõ solũ appositum, sed immixtũ penitus totam massam fermẽtat: propterea nõ dixit, apposuit: sed, abscondit. Sic igitur & vos cũ vniti atq; cõmixti impugnationibus fueritis, tũc trophęa cõsequemini: & quẽadmodũ fermentũ in farina submersum nõ deperditur, sed in naturã suã farinã transmutat: pariter in prædicatione hac euãgelij fiet. Nolite igitur timere, si magna pericula futura prædixi: nõ.n. extinguetur fulgor vester, sed omnia superabit. Tria vero pro multis hic posuit. Cõsueuit.n. hoc numero pro multitudine abuti scriptura. Nec miteris, si de regno cœlorũ disserẽs, sinapis & fermẽti fecit mẽtionem, hoĩes.n. allo
H quebatur quasi agrestes, atq; imperitos, qui maximè his rebus cõmoneri solẽt, quiq; sic erãt agrestes, vt harũ rerũ etiã sæpius interpretationẽ requirerent. Vbi nũc gẽtiliũ alumni sunt? Intelligãt saltẽ nũc à rerũ ipsarũ euentu, q̃ ineffabilis sit Christi virtus, & vtraq; ratione ipsum adorãdũ credãt: vel quia incredibilẽ futurã rẽ prædixit, vel quia quod prædixit, nõ aliter q̃ prędixerat, adimpleuit. Ipse nãq; est qui tantã fermento virtutẽ imposuit, & multitudini hominum ita credẽtes immiscuit, vt infideles fidei credentiũ adhæretẽt. Nemo ergo paucitatẽ vestrã, inquit, deploret: magna.n. est prædicationis virtus. Et quod semel fermentatũ est, fermentũ rursus ad reliqua efficitur. Et quẽadmodũ faurilla cũ in arida ligna inciderit, in flammã ipsa conuertit quæ vi sua deinde vel viridia ligna faciẽ incendit: eodẽ quoq; modo prædicatio. Sed cur nã nõ dixit ignis, sed fermẽtũ? Quoniã nõ ignis virtute totũ fit, sed lignorũ quoq; ariditate: fermentũ verò per seipsum omnia cõficit. Si aũt duodecim homines totã penè farinã orbis fermentarũt, diligẽter animo versa, quęso, quãta fit nostra malignitas atq; ignauia, qui cũ iam innumeri simus, has gẽ-
I tiũ reliquias cõuertere non possumus, qui vel mille mundis satisfacere deberemus. Sed apostolos illos fuisse, inquies. Quid ad rẽ? Nonne tecũ eiusdẽ naturæ fuerũt? Nõne cũ hominibus etiam ipsi conuersabantur, artes professi, eisdem rebus nutriti? An forsan credis illos angelos natura, aut de cœlo lapsos fuisse? Non, inquies, sed signis alij rutilabant. Non propter signa certè illi claruerunt. Vsquequo negligẽtia ita ignauiã nostrã miraculorũ fulgore, quę tũc coruscarũt, quasi velamine quodã obducimus? Multi eijcientes dæmones puniẽtur. Quid igi Sup.7.b
tur, inquies, fuit, quod pręcipuè illos magnos effecit? Certè verus ac non simulatus gloriæ atq; pecunię cõtẽptus, & quoniã nullã secularium harũ rerũ omnino curã habebãt. Nã nisi hoc habuissent, si passionibus veluti nos seruissent, etia si de morte innumeros hoĩes suscitassent, nõ, solũ nihil vtilitatis fecissent, verũetiã seductorẽ atq; deceptorũ nomẽ nõ effugissent. Viuẽdi ergo disciplina est, quæ vbiq; fulget, q̃ spũs etiã gratiã attrahit. Quod.n. signũ Ioannes fecit, qui tot tãtasq; ciuitates erudiuit? Nã nihil miraculosè ipsum egisse testat euãgelista, dicẽs: Ioãnes qdẽ nullũ signũ fecit. Vnde Io.10. g
aũt Helias mirabilis factus? nonne quia 3. Reg.
regẽ liberè alloquebatur? Nõne quia ni 18.c
hil posse videbat, clarius q̃ per signa quoq; K
perfecit? Iob aũt illum, quibus signis diabolus admiratus est? Certè signo quidẽ & 2.
nullo, vitæ aũt mirabili disciplina, & robore animi excelso atq; inuicto. Quæ signa Dauid adhuc adolescens effecit, vt deus diceret: Inueni Dauid filiũ Iesse, vi Act. 13.
rũ secũdũ cor meũ? Abrahã porrò, Isaac d
& Iacob quos mortuos suscitarunt? quẽ leprosum mũdarũt? An ignoras quia miracula nisi iugiter vigilemus, plerũq; nocẽt? Multi.n.e Corinthijs alter ab altero 1. Cor.
scissi miraculis fuerũt, multi Romano- 1.& 3.
rũ resilierũt. Simon quoq; Magus hac ratione fuit eiectus: qua etiã ille qui se Act.8.e
qui Christũ desiderauit, quasi reprobus audiuit, foueas esse vulpeculis. Nã horũ Sup.8.c
omniũ alius pecuniã, alius gloriã à si- & Luc.
gnis accumulare cupiẽs, eijciebant, & 9.g
deperibat: cura verò rectè viuẽdi & syncerus virtutis amor, nõ modò tales cupiditates nõ parit, sed natas etiã radicitus euellit. Ipse aũt dñs quãdo leges discipulis ferebat, qd eis pcipiebat? non certè vt signa facerẽt, vt videntes hoĩes glorificarẽt patrẽ. Sed quid porrò? Lucear lumen Sup.7.e
vestrum coram hominibus, vt videant L
bona opera vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Petro quoq; nõ Ioã.10.
dixit: si me amas, signa fac: sed, pasce d
oues meas. Cumq; ipsum cæteris præponeret, cum Iacobo simulatq; Ioãne propter

Universidad de Deusto
Biblioteca

pter signa forsan præponebat. Ab oĩbus certè pariter leprosi mundabantur, mor tui suscitabantur: oĩbus enim æqualiter potestas fuit concessa. Vnde igitur tres il li anteponebantur? Nõ profectò prętęrq̃ à virtute ac magnitudine animi. Vides quia benè viuendi norma, & rectis ope ribus opus est. A fructu nanq; ipsorũ eo Sup. 5. b gnoscetis eos, inquit. Vitam aũt nostrã q̃d est quod maximè cõmendat? Putasne quia signorũ ostentatio, an viuendi exquisita disciplina? illud videlicet vltimũ, à quo etiã signa originẽ trahunt, & ad quod tandẽ deuenire solent. Nam & qui rectè vixit, signorum gratiã impetra uit: & qui gratiã impetrauit, ideo suscepit, vt aliorũ vitam facilè possit emenda re. Nam & Christus proprerea miracula fecit, vt cùm fide dignus videretur, ad se homines attraheret, & virtuosè viuere persuaderet. Quocirca magnam curam, magnumq; sibi studium virtutis fuisse vi
M demus. Non.n. signis vtitur solùm, ve rumetiã gehennæ atrocitatẽ intentat, re gnũ cœlorũ pollicetur, mirabilia præce pta ac leges posuit, cæteraq; omnia per tractauit, vt in angelorũ beatitudinẽ ho mines adduceret. Cur dixi à Christo om nia virtutis gratia facta fuisse? cùm tu si quis optionẽ tibi daret, vtrum suscitare in nomine Christi mortuum velles, an propter nomen ipsius mortẽ oppetere: hoc vltimũ proculdubio eligeres. Alterũ enim signũ est, alterũ opus. Si quis aũt, vt alterutrũ optares, tibi potestatẽ daret, lapides in aurũ verteres, aut auri cupidi tatẽ nullã haberes, nonne hoc secundũ capesseres? neq; id iniuria: hac enim re homines maximè alliciuntur. Nã si alias res in aurũ verteres, augeretur certè pecu niæ cupiditas, cunctis optantibus talem virturẽ possidere, atq; inuidẽtibus, sin ve rò aduerterint te, quasi fœnum cõtemne re aurũ, hoc exẽplo cõmoti morbo huic meritò mederentur. Vides q̃a vita recta magis cæteris oĩbus iuuat. Rectam aũt vitã appello, non ieiunandi laborem, nec cilicij ac cinetis lectulũ: sed si pecuniam non aliter q̃ oporteat despicias, si charita te ardeas, fameſcentes pane tuo nutrias, si superior ira sis, si gloriam inanem non concupiscas, si inuidia non detinearis. Hæc enim ipsius documenta sunt. Non enim dicit ieiunũ suũ esse imitandum, quãuis quadraginta illos dies posset pro A
ponere: sed, Discite à me, quoniã mitis Sup. 11.
sum, & humilis corde. Imò verò contrà: d
Omne quod apponitur vobis comedite, Luc. 10.
inquit. De pecunijs autem q̃ exactissimè b & 1.
mandauit, dicẽs: Non possideatis aurũ, Cor. 10. f
neq; argentum, nec æs in zonis vestris. Sup. 10.
Hæc dixi, nõ quia ieiuniũ mihi non pla b
ceat, quod magnis soleo efferre laudibus: sed quia doleo, si cæteris neglectis, satis ad salutẽ vobis ieiuniũ existimetis, quod in choro virtutũ vltimum certè sortitur locũ. Præcipuę nanq; virtutes sunt chari tas, humilitas, misericordia, quæ vel vir ginitatẽ superant. Quare si volueris apo stolorũ virtutes assequi, nihil te prohibe bit: sola enim volũtas, ac feruentissimus virtutũ amor tibi sufficiet: nullũ igitur expectatio signorũ retardet. Multò enim magis dęmon dolet, si peccato superiorẽ animã perspexerit, q̃ si ab homine fuerit iectus: maxima enim eius virtus est pec cati amplificatio, quã vt extinguat Chri stus, in patibulo pependit. Peccatũ enim mortẽ iuduxit, peccata quę superiora fue rant, ad inferos depressa sunt. Id igitur si
B destruxeris, neruos diaboli oĩs incidisti, caput eius contriuisti, vires resoluisti, ac vniuersum eius exercitũ fudisti atq; fu gasti: signum omnibus miraculis maius effecisti. Nec à me id, sed à beato Paulo dictum putes, qui cùm dixerit: Zelamini 1. Cor. gratias spiritales, & viã supra modũ vo- 12. d bis ostẽdo: nõ dixit signa, sed charitatẽ, quæ omniũ bonorũ radix & fundamen tum est. Hanc igitur si retinebimus, & omnẽ quę ab hac oritur, philosophiam, nõ erit nobis opus signis: sin verò negli gemus, nihil nobis proderunt signa. Hæc igitur sciẽtes, illa faciamus, quibus apostoli perfulserunt. Vnde igitur illi ta les facti sunt? Petrũ audi, rogo: Ecce nos dereliquimus omnia, inquit, & secuti su Infr. 19. mus te: quid ergo erit nobis? audi & d Christũ respondentẽ: Super duodecim sedes sedebitis. & alibi, Quicũq; relique rit domum, aut fratres, aut patrẽ, aut ma Ibidem. trem, centuplũ accipiet, & vitã æternam Ibidem. possidebit. Quas ob res omnibus seculi negocijs postpositis, Christo nosipsos tradamus. Et ex sententia ipsius ad apo stolorum æqualitatem ascendemus, & vi ta æterna perfruemur, gratia & miseri cordia Iesu Christi, Amen.

Homilia

Homilia xlviij. ex cap. xiij.

C HAec omnia Iesus in parabolis locutus
est ad turbas: & sine parabolis non lo
quebatur eis, vt impleretur quod dictũ est
Ps. 77. a *per prophetã, dicentem: Aperiam in parabo*
lis os meum: & eructabo abscondita à consti
Marc. 4. *tutione mundi.* Marcus aũt asseruit, non
d aliter ipsum in parabolis fuisse locutũ, q̃
ferre poterant. Sed ne quid in noua re
præter veteris scripturæ documẽta dicere
videretur, prophetam introduxit, huius
prædicationis modũ magnis antea tẽpo
ribus præcinentẽ. Deinde ostendens ea
mente Christũ ita prędicasse, nõ vt igno
rarent, sed vt ad sciscitandũ incitarentur,
subiunxit: *Et absq; parabola nihil loque*
batur eis. Dixit quippe multa etiã absq;
parabola, sed nõ illo tẽpore, nec vllus ab
eo quicquã scisciatus est. Et prophetas
quidẽ sæpius interrogabãt, vt Ezechielẽ,
aliosq; cõplures: à Christo autem nihil
prorsus de his parabolis quęsierũt. Nam
quãuis q̃ dicta erant, sufficerent ad incen
dendũ eorum animũ ad quęstionẽ, maxi
mè quia supplicia pletunq; cõminari pa
rabolis videbatur, nullo tamen pacto illi
cõmoti fuerunt. Quocirca reliquit ipsos,
atq; abijt. *Tunc enim,* ait, *dimittens tur*
bas, uenit in domum. & nemo ipsum scri-
D barũ sequebatur. Vnde clarũ fit, nõ alia
de causa ipsos secutos fuisse, q̃ vt capien
di causas reperirent: reliquit ergo eos, &
abijt. *Et accesserunt discipuli eius, dicẽtes:*
Edissere nobis parabolam zizaniorum agri.
Cumq; eos trepidantes pierunq; aliàs
quicquã ab eo quærere non ignoremus,
vnde nunc ipsis tanta fiducia est? Quia
Suprà. b audierũt: Vobis datũ est nosse mysteria,
& Mar. & audẽtiores facti, seorsum scisciatantur,
7. b & nõ quia inuidebãt multitudini, sed quia
Luc. 8. b Dominũ audierũt: Istis aũt datũ nõ est.
De fermento autem, & sinapi parabolas,
tanq̃ liquidiores prætermerunt: hãc verò
vt coniunctã illi de semine, & maius ali
quid afferentẽ exponi maluerunt, quam
bis dixit, quia discendi cupidos illos vi
debat: cupidi aũt erant, quia sibi cõmi
nari hæc parabola videbat. Præterea nec
carpit quasi parũ intelligentes, sed expla
nauit apertius parabolam: & ita explana
uit, vt sæpius me dixisse memini, non ad
verbũ exponẽdas esse parabolas, ne mul
ta sequantur absurda. Id diligẽter ad no
stram doctrinã subseruit. Non.n. dixit, E
quia essent serui qui accesserunt, sed vt
ostẽdat cõsequẽtiæ cuiusdã causa, ac ferè
ad duplicationem imaginis eos positos
esse. In hac relicta particula, necessaria &
propter q̃ parabola hęc dicta est, interpre
tatur: seipsum & iudicẽ, & dominũ om
nium rerũ declarans. *Et respondens enim*
(inquit) *dixit eis: Qui seminat bonũ semen,*
est filius hominis: ager autem est mundus.
Bonum autem semen, hi sunt filij regni: zizą
nia autẽ, filij sunt nequã: inimicus verò qui
ea seminauit, diabolus est: messis verò, con
summatio seculi est: messores autem, angeli
sunt. Sicut ergo colligũtur zizania, & igni
comburuntur: ita erit in consummatione se
culi. Mittet enim angelos suos filius homi
nis, & colligẽt de regno eius omnia scãdala
& eos qui faciebant iniquitatẽ, & mittent
eos in caminũ ignis, ibi erit fletus & stridor
dentium. Tunc fulgebunt iusti sicut sol in re
gno patris eorum. Nam quoniã qui semi
nat agrum suũ, quiq; ex regno suo con
gregat, nõ est clàm, & hic mundus suus
est. Tu verò considera ineffabilẽ eius mi
sericordiã, & q̃ ad benefaciendũ quidẽ
pronus est, à desiderio aũt puniendi alie
nus: nam quãdo seminat, per seipsum id
peragit, supplicia verò per alios infert.
Mittet enim, inquit, angelos suos. Tũc,
ait, iusti fulgebunt vt sol in regno patris
sui: non quia Solis etiã splendorem non
superabunt, sed q̃n nihil fulgentius Sole
videmus, propterea re apertissima nobis F
ad exprimendum vsus est. Cùm aũt alibi
messem iam adesse dixerit, vt cùm de
Samaritanis dicat: leuate oculos vestros, Ioã. 4. c
& cõsiderate regiones, quoniã iam albæ
sunt ad messem. & rursus, Messis quidẽ Sup. 9. d
multa, operarij aũt pauci: quare hìc futu & Luc.
ram esse ostendit? Aliam certè ibi, aliam 10. a
hìc verbi huius potestatẽ esse videmus.
Quare etiã, inquies, cùm alibi dixerit, q̃
alius est q̃ seminat? profectò ibi nõ sim
pliciter, sed ad .pphetarũ atq; apostolo-
rum distinctionẽ illud dicebat, quod de
Iudæis quoq; ac de Samaritanis dicebat.
Ipse.n. est qui per prophetas seminauit:
quãuis nõ nunquã messem & semen ean
dem rem, ad aliud tñ atq; aliud referẽs,
nuncupauit: nam q̃n credulitatem atq;
obedientiã audientiũ designat, vt rei cõ
summationẽ ostendat, messis verò voca
bulo denotat: quando aũt fructũ prædi-

cationis

Universidad de Deusto
Biblioteca

cationis ab authoribus quærit, tam semen q̄ messem ipsam consummationem appellat. Et quomodo etiam alibi scribitur, quoniā primi iusti rapiuntur? rapiuntur quidē primi, post aūt Christi aduentum, pœnis traduntur iniqui: & tunc ad regnum cœlorum iusti proficiscuntur. Luc.13. f & 1. Thes.4. d

G Nam quoniā in cœlo iustos oportet conuersari, iudicium verò à terris peragitur: cùm alteros cōdemnarit, tunc à iudicio abiens, alteros quasi rex amicos suos in vltimam beatitudinem illam traducet. Ita duplicē futuram punitionē videre licet: alterā quoniā igni æterno ardebunt, alteram quoniā ab ineffabili gloria excident. Sed cuius rei gratia, inquies, cùm multitudo iam recessit, in parabolis etiā discipulos alloquitur? Sapientiores iam præcedentibus facti, facilius atq; melius intelligebant: propterea etiā cùm ad eos dixisset, Intellexistis hæc omnia? Vtiq; domine, respondērūt. Sic ad alia q̄ dicta sunt, hoc etiam parabolis effectum est, vt perspicaciores discipuli redderent. Quid igitur rursus ait? *Simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro: quem qui inuenit homo, abscōdit, & præ gaudio illius uadit, & uendit omnia quæ habet, & emit agrum illū. Item, simile est regnū cælorum homini negociatori, bonas quærenti margaritas: qui inuenta una pretiosa margarita, abijt, & uendit omnia quæ habet, & emit eam.* Sicut granū sinapis & fermentū, sic duæ parabolæ istæ, thesauri atq; margaritæ parū inter se differūt: illud enim

H ambabus his denotatur, quoniam oportet prædicationē euāgelij oībus cæteris anteponere. Et illis quidē fermenti dico, atq; sinapis, magna euāgelij virtus ostendebatur, q̄ omnino totū orbem terrarū erat superatura: hę verò posteriores summi esse pretij significant: sicut enim ceu sinapis extēditur, atq; propagatur, & ceu fermentum superat, sic quasi margarita pretiosissimū est. Nec illud solum discimus, quia cætera abijcienda sunt omnia, & sola prædicatio euangelij retinenda, verumetiā magno id esse cum gaudio faciendū. Sanè qui renunciationē bonorum facit, is nullā iacturam, sed quæstuosissimā facit mercaturā. Perpendis quomodo in mundo abdita atq; cœlata prædicatio est, & in prędicatione summa fœlicitas recondita? nisi ergo cunctas res tuas venundabis, non emes: nisi curiosè quæras, non inuenies. Duo hæc quippe nobis ad salutē necessaria sunt, secularium rerum contemptus, & iugis vigilantia. Quærebat enim, inquit, bonas margaritas: & cùm inuenisset vnā pretiosissimā, vendidit quæcunq; habebat, ac emit. Vna quippe veritas est, nec in multas scindit partes: ac veluti qui margaritā habet, nouit se diuitem esse, etiā si ignotū nonnunquā illud sit, cùm paruo in loculo margarita recondatur: Sic & in prædicatione veritatis, qui ei adhærent, totoq; I animo illā amplectuntur, opulentos sese nō ignorant, quanuis infideles thesauri vim non cognoscentes, fidelū opes contemnant. Deinde ne confidamus plurimùm, quoniā euangelium suscepimus, neq; opinemur sufficere solùm nobis fidem ad salutē, horrotis plenam afferr parabolā. Quænā est illa? *Simile est* (inquit) *regnum cælorum sagenæ missæ in mare, ac ex omni genere piscium congreganti, quam cùm impletā esset educentes, & secus litus sedentes, elegerunt bonos in uasa sua, malos autem foras miserunt.* Sed quid interest Suprà.c hæc ab illa, q̄ de zizanijs est? eodē enim modo etiā ibi alij saluant, alij pduntur. Verū ibi hęresi, atq; prauis dogmatibus, & qui ante illā parabolā sunt, q̄m prædicationi nō adhæserunt: isti verò malè viuendo pereūt, & cæteris sunt inferiores, q̄m veritatē quidē cognouerūt, & ī vertriculū piscatorū inciderunt, & tū malè viuendo periere. Et certè alibi ait: Quia ip Inf.25. se segregabit eos, vt pastor oues segregat: c hic verò & in parabola de zizanijs angelos istud facturos dixit. *Sic enim* (inquit) *erit in cōsummatione seculi: exibūt angeli, & segregabūt malos de medio iustorum, & mittēt eos in fornacē ignis, ibi erit fletus & stridor dētiū.* Quid igit hoc est? Nō unq̄ K cōdescendēs ipsis crassius, vt ita dixerim, nonnunq̄ vt res petit, sublimius loquitur. Hāc aūt parabolā non interrogatus, sed sponte atq; à seipso ex parte interpretatur, & formidinē magis amplificat. Nam ne cùm aduertis putrida foras ejecta esse, nullū aut paruū ejectionis periculū credas, interpretando subiunxit: quia in fornacē immittent. Et stridore dentiū, doloris magnitudinē expressit. Animaduertis quot pditiōis v ę? Videx q̄ alij vepribus, alij veneno, alij lapidib⁹, alij z zanijs cō

Supra.7 b terūtur, alij in sagena, atq; iaculo pereūt? Non igitur iniuria dictum est, latam esse viam illam, quæ in perditionem adducit, ac multos esse, qui per eam ingrediuntur: hæc n. cum dixisset, & ad horrorem terminasset sermonem, atq; immoratus amplisset adiecit: *Intellexistis hæc omnia? dicunt ei, Vtiq; domine.* Deinde q̄m intellexerunt, laudat, dicens: *Propterea omnis scriba doctus in regno cælorum similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo noua, & vetera.* Ideo alibi ait: Mittam vobis sapientes, Mar.23 d & scribas. Vides quomodo vetus testamentum non ejecit, sed laudibus effert, & the-

L saurum appellat? Quare qui diuinarū scripturarum imperiti sunt, non eruut hi certè patresfamilias, qui cum nec a seipsis habent, quærere indignum putant, sed negligenter viuendo inedia depereunt. Non autem hi solum, verumetiam hæretici expertes sunt huius beatificationis, quia nō possunt emittere noua, & vetera: nam cum vetera non teneant, noua credere, non possunt: sicut econtra, qui noua non habent, hi veteribus penitus carent: hæc. n. inter se magno iuncta, & connexa vinculo sunt. Audiamus igitur, audiamus quicunq; scripturarum lectionem negligimus, quantū damnum, quantam inopiam patiamur. Quando. n. bona viuendi opera faciemus, qui etiam præcepta, & instituta ipsa, quibus viuendum est, ignoramus? Et opulenti quidem, qui cupiditate pecuniarum insaniunt, assiduè vestes suas, ne tineis corrodantur, excutiūt: tu vero cum obliuia omnibus tineis peior, ac maior pestis animā tuam deuores, non accedens ad libros, nō excuties tineas, non ordinabis animam tuam, non aspicies cōtinuè imaginem virtutis, nec membra eius, & caput considera-

M bis: habet enim certè caput, & membra omni muliere formosa multa venustiora, ac pulchriora. Quod igitur caput virtutis est? humilitas certè: quapropter ab ipsa incipit Christus, dicens: Beati pauperes spiritu. Hoc caput, etsi nec cæsariem, nec crines habeat: sic tamen pulchrum est, vt deū ad seipsum attrahat. Ad quem enim inspiciam, ait, nisi ad mitem, & quietum, & humilem, & trementem sermones meos? Et, oculi mei super mites terræ: & propè dominus est tribulatis corde. Hoc caput procrinibus, atque comis hostias offert Deo gratissimas, hoc aureū certè altare est, hæc ara spiritalis. Sacrificium deo spiritus con Ps.50.d tribulatus, hæc sapientiæ mater est: qui hoc habet, is membra etiam consequetur. Pers. existi caput quod nunquam vidisti, vide nūc ēt faciem, ac primū attende qualis color reus sit, quàm rubicundus, quàm floridus, q̄ gratiosus, & disce vnde cōstat. Eccl.32 Vnde igitur constat? ab erubescentia certè b atq; pudore: propterea quidā dicebat, ante verecundum gratia procedit. Hæc, & alia quoq; membra magnam vim formositatis effundunt: nec si mille commisceas colores, talem speciem conficies. Quòd si oculos quoque velis aspicere, cōsidera modestiam, quanto decore, quanta diligentia depingantur: vnde non solum speciosissimi, verumetiam tam acri acumine pollēt, vt vel dominum ipsum aspiciat. Beati. r. inquit, mundo corde, quoniam ipsi deum A videbunt. Huic capiti est sapientia, & in- Mat. 5. tellectus, & spiritalium cantuum perpetua a vox. Cor autem magna scripturarum peritia, veri dogmatis conseruatio, misericordia, & benignitas. Et quemadmodum non est possibile animal sine capite viuere, sic sine hoc capite salus haberi non potest: hinc enim omnia bona originem trahūt. Pedes, ac manus habet, quibus recta opera ostendat: animata est pietatis, & rectæ fidei anima: pectus aureum, ac adamante rubustius ipsi est fortitudo, per quam efficitur, ne vnquam pectus hoc queat infringi. Spiritus autem qui animalium corda, & cerebrum continet, charitas est. Vis re ipsa tibi hanc imaginem ostēdamus? Hūc ipsum euangelistam considera, cuius etsi conscriptam vniuersam non habeamus vitam, possumus etiam ex paucis coruscantem effigiem eius videre. Quāta enim humilitate, quantaq̄ contritione rutilaret, inde cognosces, quia vel posteaquam præest euangelio, publicanum seipsum nominat. Misericordiam vero eius inde percipies, quia cunctis exutus Iesum sequebatur. Synceram fidem de dogmatibus percipies, & prudentiam, & charitatem ab euangelij compositione facile intelliges. B Vide quantam peritiam, quantamq̄; vniuersi orbis curam gerebat, perspicies: fortitudinem eius cognoscimus, quia cum gaudio cœtui conuersabatur: bonorum autē operum ostentationem, quia in sublimi sede oīno sessurus est. Imitemur ergo oēs eius virtutes, ac maxime oīum humilita-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inf.23. a Luc.18 b

tem, & misericordiam, sine quibus salutē consequi non possumus: vt quinq; illæ virgines, & Pharisæus post illas ostendunt: quippe absq; virginitate multi beatitudine illa potiētur, quam nemo absq; misericordia consequetur. Vna.n.res ex necessarijs, quibus salus ipsa continetur, misericordia est. Quare merito in corde virtutis ipsam collocauimus, & cor ipsum esse censemus: quod quidem cor nisi cæteris omnibus spiritum præbeat, velociter extinguitur. Nā quemadmodum fons si aquarum flumina in seipso quasi stagnum quoddam retineat facile putrescit: eodem certè modo diuites, cum in seipsis opes suas detineant, marcescunt: idcirco trito prouerbio fertur: Multa diuitiarū putredo apud hominem est, nec dicitur magna copia ingēs thesaurus: putredo.n. profectò est, non possidentium,
C sed opum ipsarum. Nam reconditæ vestes corrumpuntur, aurum ærugine decoloratur, frumenta marcescūt. Quid plura? Cor possidentis hæc, atq; conseruantis maioribus indies curis, quam ærugine decoloratur, atq; tabescit. Nam si animū auari nudum absq; corpore cogitatione perspexeris, inuenies sicut vestem mille tineis corrosam: sic vti3 a curis perforatum, a peccatis putrefactum, & habendi solicitudine tabescentem. Non talis profecto animus inopis est Inopis dico, vltro, ac sponte sua: sed fulget ille quidem, vt aurum, splendet sicut gemma, floret quasi rosa: nulla tinea ibi est nullus fur, nulla cura secularis, sed viuit angelica vita. Vis huius animi pulchritudinem aspicere? vis paupertatis opes quantæ sint discere? Non imperat hæc viris, sed imperat dæmonibus, non assistit regi, sed assistit deo: nō homini, sed angelorum cōmilito est. Non habet duos, tres, vel viginti loculos rerum plenos: sed sic abundat, vt
D vniuersum mundum patuipendat, & thesaurum habet in cœlo. Non indiget mancipijs, sed habet loco seruorum passiones, habet seruos appetitus, qui regibus dominantur, vt nec respicere audeant: regnum porrò, atq; aurum, & omnia huius generis hæc, de qua dicimus paupertas, quasi pueri les ludos, trochos dico, pilos, turbones, aspernatur, atq; contemnit. Habet enim ornamenta, & instrumenta ludorum, quæ videre, atq; sentire nequeūt opulenti. Quid igitur hoc paupere melius excogitari potest? Hic in cœlo tanquam in pauimento ambulat. Quod si tale pauimētum domus eius est, cogita per teipsum qualiter tectū sit. Sed non habet, inquies, equos, neque vehicula. Certè nec harum rerum opus est ei, qui nubibus vectatur, & cum Iesu conuersatur. Hoc igitur tam viri, quam mulieres diligenter intelligentes, diuitiarum copiam inconsumptibilium inquiramus, vt & regno dei perfruamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xlix.ex cap.xiii & xiiii.

ET factum est, cum consummasset Iesus parabolas istas, transiuit inde, vsque ibi: & accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius, & sepelierunt illud. Cuius rei gratia has parabolas dixit? quoniam, & alias videlicet dicturus erat. Qua porrò de causa inde recedit? vt certè verbum euangelij vbiq; seminaret. *Et cum uenisset,* inquit, *in patriam suam, docebat eos in synagogis eorum.* Quamnam patriam eius modò appellat? meo qui
E dem iudicio, Nazareth: nō.u. fecit ibi, ait, virtutes multas: in Capernaum autem fecit: vnde dictum est. Et tu Capernaum, quę vsq; ad cælos exaltata es, vsq; ad inferos descendes: quoniā si in Sodomis factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in te, mansissent vtique vsq; hodie. Cum igitur iuisset illuc, signa quidem multa non ostendit, ne maiore vi Iudæi exardescerent, ne propter incredulitatem ad detrahendum magis conarē tur. Doctrinam autem proponit, non minoris, quam signa admirationis: illi vero cum mirati, ac stupere propter docendi virtutem debuissent, ex vecordia vilipendunt eum, qui Ioseph filius videbatur. Et cum exemplis priscorum potuissent commoneri, qui a parentibus parum notis insignes filios procreatos nouissent: nam & Dauid agricolæ ignoti filius erat, & Amos caprarij, & ipse caprarū custos, Moses quoq; ille multo inferiorem seipso parētem habuit, cum igitur eo maximè admirari deberent, quod a tali natus, ita diuinitus loquebatur vt clarum esset, non humana doctrina, sed dei virtute ipsum ita prædicare: vnde admirari, ac colere debebant, inde ad spernendum concitantur. Assiduè autem ad synagogas ibat, ne si continuo in eremo versaretur, tanquam verum inimicum impugnarent. Stupentes igitur, & ambigentes dicebant: *Vnde huic sapientia hæc, & virtutes,*

Sup.11. c

1.Par.2 b
Amos.1 a
Exo.2.3 b
Vide Iosephum de antiquitate Mosi libro. 2. F

tutes, aut signa? Virtutes nominabant, aut etiam sapientiam, atq; doctrinam ipsam. *Nonne hic est fabri filius?* quare miraculum maius, & stupor multo amplior. *Nonne mater eius dicitur Maria, frater eius Iacobus, & Iudas? & sorores eius, nonne omnes apud nos sunt? unde ergo huic omnia ista? Et scandalizabantur in eo.* Vides in Nazareth ista dicta fuisse: Nonne fratres eius, inquiunt, ille atque ille sunt? Quid hoc sibi vult? Hinc.n. magis in fidem induci deberetis. Sed pessima certè res inuidia est, & sibipsi sæpe repugnat. Nam quæ inaudita, & mirabilia erant, ac sufficientia ipsos ad Iesum attrahere, ea illos magis scandalizabant. Quid igitur dicit ad eos? *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua. Et non fecit ibi,* ait, *multas uirtutes propter incredulitatem eorum.* Lucas autem, inquit, & non fecit ibi signa multa. Atqui, quispiam obijciet, facere debuisset. Nam si mirabantur eum, atq; stupebant, quamobrem multa, non fecit signa? Quia videlicet non seipsum ostentare, sed aliorum vtilitatem quærebat. Quia igitur incredulos eos esse videbat, ne maiori culpę obnoxij essent, non
G multa signa operatur. Quanquam.n. multo tempore post, cum iam miraculorum fama vniuersam Iudæam impleuisset, patriā repetijsset, non potuerunt tamen ferre, sed magno igne liuoris inflammabantur. Sed cur etiam pauca fecit signa? ne dicere possent ad eum medice, cura teipsum, ne hostem, atque inimicum putarent, neq; despici se ab eo arbitrarentur, ne deniq; sic excusare se auderent, dicentes: Si facta signa fuissent, credidissemus: ideirco igitur pauca, non multa fecit, partim ne, quod doceret, ipsi prætermitterent, partim ne maioris illi criminis rei fierent. Quanta igitur illius esset sapientia, tecum tu ipse cogita, quippe, vel cum inuidiæ malo vehementius laborantes ipsum admirentur. Verum quemadmodum in operibus, atque signis, non accusant, quæ facta sunt, sed falsas cōfingunt causas, dicentes: In Beelzebub
Sup.12 b & Luc. 11.b principe dæmoniorum dæmonia eijcit: sic etiam hic non vilipendunt doctrinam, sed ignobilitatem generis respuunt. Doctor, atque magister non conuitiatus est, sed mirabili quadam mansuetudine respondet: Non est, inquit, propheta sine honore, nisi in patria sua. Nec hic sermonem terminauit, sed illud subiunxit: Et in domo sua, vt (mea quidem sententia) hac adiecta parH ticula, fratres quoq; sui intelligerentur. A- Luc.4.c pud Lucam vero exēpla quoq; ponuntur, d quia nec Helias ad suos venit, sed ad viduā 3.Re.17 alienigenam: nec ab Heliæo quispiam le a b prosus alius mundatus est, præter alienige 4.Re.5. nam Naaman. Iudæi autem non recepe- d runt quicquam boni, ab illis, neq; fecerūt sed peregrini solummodo, atque aduenæ. Quibus dictis prauos eorum mores, ac improbam consuetudinem a priscis defluxā temporibus reprehendit, ostendens nihil Ca. 14. in ipso noui ab eis fieri. *In illo tempore, audiuit Herodes tetrarcha famam Iesu.* Rex.n. Herodes, pater huius, qui pueros in Bethlehē crudelissimè necauit, ferè iam pridem expirauit. Non autem ociosè tempus euāgelista denotauit, verum, vt ceruices tyranni, quibus cæteros despiceret, omnes intelligere possemus. Non.n. ab ipsis statim miraculorum exordijs famā Iesu, sed post multum tēpus percepit. Huiusmodi certè sunt qui in principatibus viuunt. Nam qm̄ fastu rerum plurimum sibi arrogāt, parui facientes cætera, raro ea perdiscunt. Tu autē etiam hic animaduerte, quam ingentes virtus habeat vires. Nam hic Herodes adeo Ioannem perhorruit, vt a nimia formidine, vel de resurrectione philosophareē. *Dixit autem pueris suis: hic est Ioannes, quem ego interfeci, ipse resurrexit a mortuis, & ideo virtutes operantur in eo.* Vides nimium ipsum timuisse, nec etiam hæc verba ad alienos efferre audet, sed vernas suos alloquitur. Sed tamen hæc sua opinio irrationabilis, & violenta, & (vt ita dicā) militaris est. Multi enim surrexerūt à mortuis, nec vllus eorum huiusmodi, quid vnquā cōfecit, quāuis ambitionis simul, atq; timoris hæc verba mihi plena videantur. Solet quippe vesanus animus repugnantia sæpe simul recipere. Lucas autem ait, quia turbæ dice- Luc.9.a bant, hic est Helias, aut Hieremias, vel prisCorum vnus prophetarum: quare hic quasi prudentius quicquam, atq; verius allaturus hoc dixit? Verisimile autem mihi videtur, aduersus eos, qui Ioannem esse dicebant, multi.n. etiā id de Iesu arbitrati fuerunt, illud primo Herodem dixisse quasi amentiæ cæteros accusantē, Ego Ioannem interfeci, quomodo dicitis Ioānē hic esse? Solebat enim dicere, vt a Marco, & a Luca subintelligere possumus, Ego Ioannem de collaui, fama vero signorum iam corrobo-

rata

Luc. 9. a & Mar. 6.c

rata surrexisse Ioannem suspicatur. Deinde historiam nobis euangelista contexit, non quidem principaliter: omnis enim intentio eius, atq; studium est, doctrinam, &

K signa Christi describere, quare nihil aliud nisi, quod ad hoc negocium conducat, exponit: sed hanc historiam non induxit, ni

Mar. 6. g si propter Christum, & quoniam Herodes dicebat surrexisse Ioannem. Marcus autē ait, quia Herodes quanuis à Ioanne reprehenderetur, valde tamen ipsum honorabat ita inuicta res virtus est. Narrādo deinde, inquit, *Herodes enim cum tenuisset Ioannem, ligauit eum, & posuit in carcerem propter Herodiadem uxorē Philippi fratris sui dicebat enim illi Ioannes, non licet tibi habere eam. Et uolens eum interficere, timuit populum, quia sicut prophetam eum habebant.* Et cum nam nihil Ioannes hac de re mulierem, sed virum alloquitur? quia & principalior vir est, & potestas in illo erat. Animaduerte autē quō hanc accusationem minus onerosam facit, quasi historiam describit, dicens: *Cum autem natalitia Herodis agerentur, saltauit filia Herodiadis in medio, & placuit Herodi.* O conuiuium diabolicum. O satanæ spectaculum. O iniquum tripudium, & mercedem tripudij multo iniquiorem. Cædes. n. omnium scelestissima cædium excogitabatur. Et qui coronari, ac laudibus in cœlum efferri merebatur, percussus securi iacebat. Qui dæ-

L mones denicit, eius caput post cædem ad mensam afferebatur. *Saltauit*, inquit, *Herodiadis filia in medio, & placuit Herodi: unde iureiurando affirmauit, quodcunque petierit se illi daturū: illa uero à matre præmonita: Da mihi*, ait, *caput Ioannis Baptistæ.* Duplex hic crimē est, quoniam impudenter saltauit, & quoniam adeo placuit, vt cędem loco mercedis acceperit. Vides quam atrox, quam insensatus, quā vecors est, qui iurando se obnexium facit, & illi petendi potestatem concedit, & posteaquam vidit ad quantum mali res prorupit, mœrore cōfectus est. Atqui timuisse ipsum a principio scribitur. Cur igitur mœret? Quia videlicet talis res virtus est, vt nequam etiam homines, & admirentur ipsam, & laudent. Sed ò furiosam mulierem, quæ cum adorare admirariq; deberet Ioannem, quoniam ab iniuria eam vindicabat, cædem constituit, laqueum posuit, & gratiam petit diabolicam. *Insē autem timuit*, inquit, *propter iusiurandum, & simul recumbentes.* Et quamobrem, quod gra-

uius erat non timuisti? Nam si testes periurij habere formidabas, multo te magis metuere oportuit, tot tantosq; iniquissime cædis testes habere. Verum quoniam multos opinor criminis causam vnde cædes oborta est ignorare, operæpretium duco id M nunc discere, vt legumlatoris prudentiam videatis. Quænam erat ergo prisca illa lex, quam Herodes conculcabat, & Ioannes vlciscebatur? Siquis absque liberis obierit, fratri eius vxor sua detur. An quoniā nullo solatio mors mitigabatur, & pro vita Deu. 25 a omnia facere licebat? Lex promulgata fuit vt frater viuens mortui fratris vxorem ducat, & fœtus inde procreatus defuncti nomine appellaretur, ne domus. s. illius omnino corrueret: nisi enim liberos defunctus reliquisset, quæ res maximè mortis cō solatio est, intolerabilis luctus, atque inextinguibilis fuisset: ideirco tale solamen cō ditor legum excogitauit, & nascturum illius nomine vocari præcepit. Cum vero liberi erant defuncti, nullo modo tale matrimonium procedebat. Sed cur nam ita, inquies? Nam si alij vxorem defuncti ducere licebat, nonne multo magis fratri? Minimè. Voluit enim latius affinitates euagari, vt multis modis inter se homines vinciretur. Quare igitur non alius, quam frater, sine liberis defuncti vxorem ducebat? Quia eo pacto nequaquam defuncti fœtus putaretur. Nunc autem si frater generaret, probabilis animos hominū occuparet cautio, q̄is & alioqui nulla necessitate alius vrgebatur defuncti domum restituere, qđ A a fratre iure propinquitatis postulabatur. Quoniam igitur Herodes vxorem fratris cuius filia viuebat, duxit: hac de causa Ioānes criminatur, moderatè id, & cum fiducia mansuetudine mista faciens. Tu vero perspice quomodo totum illud spectaculum satanæ erat. Nam primum temulentia, & delicijs constabat, vnde nihil vnquā probè factum est. Deinde spectatores omnes erant corrupti, & ille qui cōuiuio præerat omnium iniquissimus. Tertio, voluptas, atq; licentia omnia dicendi, audiendi, faciendi, maxima in ipsis erat. Quarto puella propter quam matrimonium fieri, non poterat, quæ abdi, atq; occultari propter contemptum matris debebat, ingreditur, omnia palam faciens, & omnes meretrices virgo impudentia superās. Tpis quoque ipsius inopportunitas scelus Herodis

mirum

mirum in modum amplificat. Nā quando gratias deo agere oportebat, qui eum illo die in lucem produxit, tunc nefandissimā cædem committit: qñ vinctum ex gaudio soluere debebat, tunc ad vincula iniquissima iussu mors suo accessit. Audiatis hæc virgines, immo vero etiam nuptæ, quæ in

B veremini. Audiatis etiam hæc viri, qui magnifica conuiuia ebrietate plena consecta mini: audiatis, inquam, & diaboli barathrum perhorrescite: sic enim omnino miserum illum hæc conuiuiorum pompa op-

Mar. 6.c pressit, vt quemadmodum Marcus dicit, etiam iurauerit, quicquid puella peteret, & ad dimidium vsque regni sui se libenter daturum. Tanti scilicet principatum suum faciebat, adeo voluptate captus erat, vt tripudijs regna concederet. Miraris forsan si hæc tunc fiebant, cum etiam nunc post tā tam religionis nostræ philosophiam, multi iuuenum adeo molles enerues q; sint, vt nulla iusiurandi necessitate vrgēte, vel animas suas tripudij gratia largiantur. Nam a voluptate semel victi, quasi pecudes quo lubus trahit, concurrunt: quod etiam tunc vesanus ille patiebatur, qui duo maxima mente captus commisit. Nam & illam furore, & temulentia concitatam, adeo, vt nihil mali prætermittendum ducerer, dominam fecit, & iusiurandi necessitate tē confirmauit. Sed quanuis ita iniquus ille fuerit, multo tamen iniquior tyrāno, & puel-

C la mulierecula illa fuit, quæ omnia hæc malа contexuit, & quasi architectus magna versutia totam rem fabricata est: quam maximas habere gratias Ioanni oportebat, hæc ad impudentissima tripudia filiā impulit, hæc cædē Baptistæ flagitauit, ab hac Herodes irretitus deperijt. Vides quàm p

Sup. 10. a bè illud a Christo dictum est: Qui patrem aut matrem super me diligit, non est me dignus? nam si hæc illa conseruasset, nō tot tantasq; leges transgressa corruisset, non ita scelestam cædem perpetrasset. Quid enim hac immanitate peius excogitari potest? cædem in gratiam petis, & cædem scelestissimam, & hoc inter cœnandum publicè atq; impudentissimè. Nec enim seorsum accessit, ac collocuta de istis est, sed coram cunctis audientibus, velamine abiecto, nudo capite, diaboli vsa patrocinio, petitionem peregit: ille comparari petitiones

eius fecit, illa mētem Herodis eripuit. Vbi enim saltus lasciuus, ibi diabolus certè adest. Non. n. ad tripudia hæc nobis præbuit deus, sed vt modestè incedamus, nō vt impudenter camelorum modo saliamus: nec enim solum fœminæ, verumetiam cameli turpiter saliunt: sed vt in angelorum choris consistamus. Quòd si corpus deforme fit impudenter saliendo, quāto magis animam fœdari credendum est? His tripudijs diabolus saltat, his a dæmonum ministris homines decipiuntur. Sed petitionem ip- D sam consideremus. *Da mihi*, ait, *in disco caput Ioannis Baptistæ.* Vides impudentiam puellæ, vides a diabolo penitus ipsam detineri? Non dignitatis etiam meminit, neq; vultum demittit: sed quasi de dapibus loqueretur, sic sacrum illud atque beatum caput in disco afferri postulat: nec causam petitionis vllam affert, quippe nulla excogitari poterat: sed absque ratione aliorum calamitatibus honorari contendit: nec postulat, vt coram producatur atque interficiatur. Nec enim ēt ad mortē euntis, libertatem ferre potuisset, sed ex horruisset, etiam dum necaretur, vocem illius. Non enim in extremo tempore vitæ siluisset: ideo da mihi, ait in disco. Magna enim inflammata cupiditate sum videndi illam linguam silentem. Non enim effugere solum illas redargutiones cupiebat, sed insultare quoque ac illudere iacenti. Deus autem sustinuit, nec fulgure a cœlo vibrata impudentissima facies illa est, nec terrę hiatu turpissimum illud est absorptum conuiuium: vt & iustus ille fulgētiores coronas consequeretur, & qui postea iniuriam passuri essent, hoc exēplo corroborati, q̄uio- E ri animo cuncta perferrent. Intelligamus hæc omnes, qui studiosè viuentes, a prauis vexamur hominibus: intelligamus hęc omnes, inquam, deum tunc sustinuisse illum, qui in eremo, qui in zona pellicea, qui in cilicio vixerat, qui propheta fuit, & prophetis omnibus maior: quo nemo maior in natis mulierum surrexit, a petulantissima puella, & impudentissimo scorto iugulari, præsertim cum leges diuinas defenderit. Hæc cogitantes, magno feramus animo quæcunque patiamur: nam & tunc polluta illa homicida tantum efficere potuit, quantum voluit, & animum suum superque expleuit. Deus autem permittebat, quanuis nihil prorsus in illam, sed in illū

Universidad de Deusto
Biblioteca

crimina Ioannes coniecit: sed habebat accusantem conscientiam suam, cuius morsibus tanquam stimulis concitata, magis bacchabatur, & in summum dedecus omnes derrusit, seipsam, filiam suã, defunctũ maritum, viuentem adulterum, & priora superare certabat. Nam si doles, inquit, quoniam adulterij crimine a Ioanne accuseris, ego te homicidam etiam faciam, & interfectorem accusantis consciam: Audiatis quicunq; de re incerta iusiurãdum præstatis: nam & alijs perditionis vestræ potestatem tribuitis, & profundissimum vobis barathrum effoditis: sic enim etiam Herodes perijt. Putauit.n. puellam in solẽnitate, & conuiuio, in tanta celebritate gratiolam quandam festiuã, & sibi nihilominus conuenientem, non autem caput Ioãnis, petituram. Sed tamen nihil horum à supplicio illum defenderet. Nã licet illa atrocissimi animi fuerit, non tamen ita facilè ille decipi debebat, vt in tyrannico imperio mulieris omnia subire vellet. Nam primum quis non abhorruisset, sacrum illud in cœna caput propositum videns sanguinem stillare? Sed non fuit commotus Herodes, nec illo sceleratior illa mulier. Tales quippe sunt mulieres omnes, quæ mercede corpus prostituunt, pertinacissimæ omnium atque truculentissimæ. Quòd si nos modo hæc audientes perhorrescimus: quanta illos turbatione tunc commotos esse credimus, qui simul in conuiuio recũbebant, nup interfecti caput hominis eruẽtatum videntes? Sed nihil illa truculentissima, furijs quoq; ipsis immanior hoc aspectu passa est, verumetiam exultabat ac lætabatur. Et quauis ipsius aspectus flexisse ipsam debuisset, nihil tñ sceleſta, & sanguinem propheticum sitiẽs commota est. Talis certè res luxuria est, non petulantes solum, verum homicidas facit. Nec dubitandum est adulterij cupidas, ad maritorum cædem, quibus iniuriam afferre meditantur, paratas esse atq; accinctas: nec ad vnius hominis interitum solum, verumetiam ad omniũ, ad quos sui dedecoris infamia pertinet: cuius rei multi passim testes inueniuntur. Quod & illa tunc fecit, putãs nullum amplius quicquam de fornicatione sua dicturum. Euenit aũt totum oppositũ, quia maiore ac clariore voce postea Ioannes exclamauit. Verum malignitas quemadmodum fabricantes, quando frigidam aquam expetunt, non futura, sed præsentia solum considerat. Nam nisi accusantẽ iugulasset, non ita prædicata esset petulantia sua: discipuli enim eius, quando in carcerem fuit coniectus, nolentes aliorum publicare flagitia, nihil omnino dixerunt: cũ vero iniuria interfectum doctorem vidissent, tunc coacti rem oẽm exposuerunt, causam etiam ipsius cædis, nequis fortè iustiorem, putaret sicut in Theuda, & Iuda impelluntur explicare. Vnde patet quanto magis, quis hoc modo peccata obumbrare atq; offuscare voluerit, tanto magis in lucem omnia venire. Sic delicta non adiectione delictorum, sed pœnitentia, & confessione celantur. Tu autem perpende quẽ admodum simpliciter omnia, & absq; molestia ita narrat, vt quasi defendere videatur Herodem. De ipso enim dicit, quòd tristatus fuit, sed tñ propter iusiurandum, ac simul recumbentes: de puella vero, quoniam a matre fuit inducta, cui etiam postea caput attulit: mulierem illam omnia hæc facinora perpetrasse. Omnes.n. iusti, non quia quispiam deceptus patiatur, sed quia faciunt iniuriam, dolent: quem profecto verè iniuriam pati dicere possumus. Nullam enim Ioannes, sed qui mortem sibi machinati sunt, iniuriam patiebantur. Ita & nos, oro, faciamus. Non insultemus proximorum peccatis, sed quantum possumus, occultare conemur: suscipiamus animum philosophia dignum, imitemur euãgelistam, qui etsi de muliere fornicatrice, & homicida diceret, quantum potuit tamẽ absq; vlla reprehensione narrauit: non.n. dixit a scelerata, & vesana, sed a matre puellam admonitam atq; inductam fuisse. Ille honestissimo vocabulo matrẽ appellauit, Tu maledicis, & conuiciaris proximum. Nec ita mansuete si frater vnquam te irritauerit, de ipso loqueris, vt ipse de corrupta muliere, sed quasi fera bestia ira tumescens, malignum diceres illum fraudulentum, amentem, cæteraq; huiuscemodi. In ferarum.n. crudelitatem prorumpentes, quasi de alienigena loquimur, contumeliantes atq; vituperẽtes. Non ita certè sancti viri faciunt, sed lachrymas potius pro peccatorib. faciũt q̃ eis maledicant. Hoc nos quoque, obsecro, faciamus: lachrymis dignam putemus Herodiadem, & omnes illius imitatores. Multa enim etiam nunc huius sympoſia celebrantur, in quibus etsi

Ioannes

Ioannes non interficitur, Christi tamen membra dilaniantur, multoque grauiora committuntur. Non enim caput Ioannis, qui modò tripudiant, sed animas recumbentium petunt. Cum enim voluptatum seruos effecerint, & illicitis meretricum amoribus occuparint, non caput a cervicibus, sed animam a Christo disiungunt, enerues ac effœminatos spectatores reddẽtes. Nec audebis, rectè scio, mihi respondere, vino te sepultum, & ebrietate superatũ: tripudio mulieris, & cantu non fuisse commotum. Moueris enim certè, & illud in te horribile perficitur, quòd Christi membra, meretricis conficis membra: etsi non assit Herodiadis filia, sed adest tibi diabolus, qui etiam tunc in illa tripudiauit, & tunc in ista te spectatore tripudiat, & discumbentium atque spectantiũ animas captiuas abducit. Quòd siquis potest non commoueri videndo, sed omnem huiuscemodi temulentiam superare: aliorum tamen peccatis adesse, nihil aliud est, quàm peccato se participem facere. Multis certè rapinis huiuscemodi conuiuia plena sunt. Nam si cum appositas videas carnes, & ingentis placentas pretij: vnde illarum rerum copia collecta sit, cogitas, inuenies vi, & rapina fuisse accumulatas. Quòd si illa non fuerint rapta, neque tamen etiam sic opiparæ comparata cœnæ, delictis carẽt, audi qualiter propheta hinc accusat: Væ qui bibitis vinum colatum, & vnguẽtis pretiosis vngimini. Vides qualiter hic delicatam vitam reprehendit? Nõ enim auaritiam his verbis, sed voluptatem accusat. Et tu quidem immoderatè deuoras, cum Christus esuriat. Tu pretiosissimas placentas, ac liba, Christus vero nec siccum quidem frustum panis. Tu vina bibis falerna, Christo vero nec frigidæ quidem aquæ calicem sitienti dedisti. Tu in tenerrimo lecto atque perornato stertis, cum Christus frigore laboret. Quare si omni etiam auaritia conuiuia tua vacent, tamen ideo flagitiosa sunt, quia cum immoderatè omnia facias, nec necessaria quidẽ Christo præbes, præsertim cum rebus illius lasciuias. Sed & si orbi parentum adolescẽtuli tutelas haberes, quo famescente turebus illius lautissimè viueres, & mille homines haberes accusatores, & a legibus statuta supplicia non euaderes: cum autem diuitias Christi receperis, non putas frustra eas consumendo pœnas te aliquando daturum? Hæc non de his dico, qui scorta nutriunt: non enim magis ad illos mihi sermo est, quàm ad canes, nec de auaris atque rapacibus, nec de his, qui tam suo, quàm aliorum ventri diligentissimè student: nihil enim mihi commune cum ipsis est, quemadmodum neque cum porcis, aut cum lupis: sed de his dico, qui abundè rebus suis potiuntur, nihil alijs præbentes, de his qui paterna bona ociosè cõsumunt, qui omnes grauiter accusandi sunt. Cum enim iure non accusaberis, cum gnatones tibi, & canes pleno ventre assistant: Christus vero indignus, qui tibi assit, videatur, cum histrio ad risum te mouendo abundè ac delicatè cibum abs te sumat: Christus vero cœlorum regnum offerendo, nec minimam quidem partem accipiat? Et ille si facetè aliquid dixerit, plenus abijt: Christus aũt qui ea docuit, quæ nisi sciremus, nihil canibus præstantiores profectò essemus, nec tantum quidem quãtum ille consequitur. Horrescis hæc audiẽ do? horresce (quæso) non verbo, sed opere: eijce hos gnatones, suscipe loco ipsorum Christum. Si sale ac mensa tibi communicauerit, mitis erit cum te iudicet: solet.n. valde mensam venerari. Nec id iniuria, cũ eam etiam latrones, venerentur, quanto magis dominus? Veniat tibi in mentem meretricis illius, quæ à mensa ita mansuetum Christum reddidit, vt Simonem increaparet, dicens: Osculum non dedisti mihi. Quòd si hæc de negligente, Chrs quid tibi retribuet fastidienti? Nec inopem fastidias, quoniam sordidus, atque pannosus accedit: sed recordare quia Christus domum per illum tuam ingreditur, & derelinquas aliquando verborum acrimoniã, quibus semper confundis accedentes importunos, ociosos, cæteraque huiusmodi inclamando. Cogita, oro, quando hoc dicis, quot quantasque res tibi gnatones conficiunt, quod emolumentum tibi, aut domui tuæ afferunt. Prandium, inquies, suauius reddunt: quomodo suaue quicquam facere possunt, qui palmis cædũtur, qui turpissimè loquuntur? Quid amatius, respondeo, quàm ad imaginem dei factum, pugnis lacessere, & ab hac proximi contumelia iucunditate affici? An non putas spectaculum ex domo tua facere, conuiuio hominum repleta, & scenicos imitari, cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti cum ingenuus vir, & generosus esse videaris? Hæc igitur suauia tu vocas, respon
de (queso) pro quibus largus lachrymarũ
fluuius effundendus, pro quibus flendum
atq; ingemiscendum est? Cumq; deberes
ad probam eos vitã exhortari, & rectè con
sulere, tu ad periuria, & ad turpissima ver
ba impellis: inanem hanc rem tu vocas, &
voluptatis materiam tibi præbere putas,
quæ gehennam tibi administrat. Cum.n.
vrbanè quicquam dicere gnatones nõ pos
sunt, iureiurando & periurio inde seso
luunt. Hæc tu risu, & non lachrymis, & plã
ctu prosequenda ducis. Quis non mentis
inops hæc diceret? Hæc a me dicta sunt,
non quia prohibeam alimenta illis præsta
ri, sed quia hac de causa nollem præstari.
Ex misericordia enim non ex contumelia
originem alimonia trahit: miserescce, non
derideas, nutriasq; quia inops est, nutrias
quia Christum in ipso nutris, nõ quia dia
bolicis verbis cachinnũ mouet, & suam
obtruit vitam. Noli faciem respicere riden
tis, sed animum eius considera, & tunc in
telliges millies sibi a seipso maledici, tunc
gementem atque plangẽtem videbis. Quã
rem, si occultat, propter te quippe occul
tat. Adhibeas igitur pauperes homines, &
liberos in conuiuio, non periuros, neque
mimos. Quòd si huius impendij atq; la
boris mercedem exigere ab eis velis, da eis
libertatem, vt si quid abs te fieri absurdè
videant, increpent, admoneant, habeant
curam domus atq; familiæ tuæ: habes libe
ros, sint tecum patres illorũ qui omnes lu
cra tibi afferant, qui deo placeãt, in spirita
lem ipsos remitte mercaturã. Auxilio quis
eget, patrocinare, administra, venare pere
grinos his modis, indue nudos, necessita
tes dissolue proximorum, tunc tibi alimo
niæ gratiam referant: quæ tam tibi, quam
illis prodesse potest, quam nullus vnquam
accusabit: hoc modo etiam amicitiæ con
glutinantur. Nam & qui gratis nutriun
tur, etiam si diligi videantur, verentur ta
men quasi apud te incassum viuentes. Si
vero aliquid cõferant, & ipsi ad te facilius
venient, & tu suauius recipies, atque libe
rius. Ita domus tibi non spectaculum, sed
ecclesia fiet. Ita fugam inde diabolus ra
piet, & Christus cum angelorum innume
ra multitudine ingredietur. Vbi.n. Chri
stus est, ibi angeli sunt, ibi cœlum, ibi lux
hac solari luce fulgentior. Quòd si vberio
res fructus ab eis capere volueris, iube cũ
aliarum rerum curam agis, diuinas ab eis
legi scripturas: libentius in his tibi mo
rem gerent, quibus tam tu quam illi hone
stiores efficimini, quàm in illis gnatonicis
quibus vna omnes dehonestamini, tu qua
si contumeliator ac tumulentus, illi quasi
miseri ac ventri seruientes. Nam qui ad
cõtumeliam aliquos miserit, grauius quid
facit, quam si occideret: qui vero ad lu
crum, & laudem, is magis prodest, quàm si
a morte liberaret. Et modo quidem magis
quàm fœnora ipsos contemnis, & vernæ
ipsi, cęteriq́ue serui liberius apud te viuũt,
tunc vero angelis æquales facies. Libera
igitur, & te, & illos ab his opprobrijs, &
gnatonum, & parasitorum omisso voca
bulo, socios viuendi appella amicos, non
adulatores voca. Amicitia enim diuinitus non in malo amicorum, sed in vtilita
te atque laude inuenta est. Illæ vero para
sitorum amicitię omni capitali peiores ini
micitia sunt. Nam multa ab inimicis lu
crati sumus, ab istis verò semper nobis op
probria, semper nocumenta inuehuntur.
Non retineas amicos damni magistros,
non retineas amicos mensæ magis, quam
amicitiæ cupidos. Hi oẽs, crede mihi, nisi
delicijs dirumparis, non erunt tibi amici.
Qui verò virrutis gratia tecum viuunt,
erunt continui, etiam si aduersa fortuna
reflauerit: parasitorum autem genus sępe
etiam vlciscitur, prauam de hominibus
æstimationem suscitantes. Non enim
ignoro multos hinc ingenuos viros praua
& falsa fama laborasse, alios maleficis ar
tibus, alios adulterij crimine, alios aliter
deho nestatos. Cum enim nihil faciant, &
lautè apud aliquem frustra viuant, volup
tatis ministri fuisse facilè traduntur. Qua
re ne in hanc suspicionem deueniamus, &
vt maximè deo placeamus, & gehennæ
supplicia fugiamus, diabolicam hãc
consuetudinem omnino dissol-
uamus: & comedentes
itaque, & bibentes,
ad gloriam dei
omnia fa-
cite,
vt ad gloriam suam peruenire
possitis, gratia, & miseri-
cordia Domini no-
stri Iesu Cstristi,
Amen.

Homilia

Homilia.l. ex cap. xiiii.

Supra.a Et cum audisset Iesus, recessit inde in nauicu-
Supra.3 lam. Vide crebro ipsum secedentem. Nam & quãdo Ioannes traditus fuit,
b & qñ interemptus, & quando Iudæi audie
runt complures ad eum discipulos confluere: quod fecit vt mores hominum plurimũ
disponat, atque gubernet: cum nondũ tem
pus aderat, quo deitatem suam manifestè
Mat.17 vellet reuelare, qua de re discipulis quoque
& Mar. dicebat, ne vlli dicerent, quia ipse esset
9.a & Christus: post resurrectionem enim suam
Luc.9.d hoc manifestari volebat: vnde non seuerus
fuit in eos Iudæos, qui ante crucem non
crediderunt, sed ad dandã veniam paratissi
mus. Cum autem recessisset, nõ ad vrbem
aliquam, sed in eremum, & cum nauigio
Supra.9 proficiscitur, vt nemo ipsum sequeretur.
b Tu vero considera, qũo Ioannis discipuli
familiariores Iesu facti sunt. Ipsi enim e
rant, qui ociosum Ioannem nunciauerũt:
ita cęteris omnibus derelictis, ad Iesum cõ
fugiunt. Sic quæ optimè differendo ab eo
responsa fuerant, nõ parum vtilitatis post
calamitatem illis attulerunt. Sed cuius rei
gratia non antè recessit, quàm de interem
pto Ioanne nuncium acceperit, præsertim
cum omnia, vel antequam fiant non igno
ret? Ideo non solum aspectu, sed re ipsa, &
opere hominem se credi volebat, quoniã
diaboli versutiam atque malitiam nouit,
quem omnia facturum videbat, vt non ve
rè homo factus fuisse videretur. Et ipse qui
dem hac de causa discessit, turbæ autẽ neq;
F sic remorantur, nec Ioannis interitu quic
quam de se reformidant, sed sequuntur di
ligenter vbiq; (dilectio nempe atq; amor
cuncta facilè mala, & terribilia depellit)
ideo etiam confestim retributionem labo
tis acceperunt. *Cum enim exisset*, ait, *vidit, turbam multam, & misertus est eis, & curauit languidos eorum*. Quanuis magno sudore
illi sequebantur, tamen quæ Christus sibi
retribuit, omnem studij sui diligentiam su
perabant. Ideirco huius curationis causam
intensam quandam misericordiam fuisse
asserit: curanit enim omnes, nec si em vt
solitus fuit eorum petijt. Nam quoniam
vrbibus relictis, incertis eum locis diligen
ter quærebant, ac inedia etiam cogente
non recedebant, quo animo atque fide in
ipsum essent, latere non poterat. Cumque
famescẽtibus cibum miraculosè allaturus
esset, nõ a seipso illud facit, sed preces alio
rum expectat. Conseruat enim consuetu
dinem suam, vt iam diximus, neque prior
quasi exultans, sed vocatus atque rogatus
signa, & miracula conficit. Sed eurnam ne
mo ex turba de seipsis cum Christo collo
cutus est? Mirum in modum verebantur
ipsum, atque amabant, adeo vt vel inediã
æquiori animo perferrent: sed neque di
scipuli pro turba orauerunt, imperfectio
res enim adhuc erant. *Vespere autem facto*, ait, *accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes: Desertus est locus, & hora iam præteriit, dimitte turbas, vt euntes in castella emant sibi escas.* G
Nam si post factum miraculũ obliti sunt,
si post sportas, cum doctrinam pharisæo
tum fermentum appellaret, de panibus ip
sum putarunt dicere: quanto minus antea
quam hæc viderunt, nihil huiusmodi su
spicati fuissent? Et quanuis præueniens,
multos curauit ægrotos; sic tamen adhuc
imperfectiores erant, vt neque hinc quod
de panibus factum est, cogitare potuisset.
Perpende igitur Christi sapientiam, quo
modo ad fidem vocare voluit. Non enim
dixit, ego ipsos pascam: incredibile enim
id videretur audientibus. Quid igitur? *Iesus autem*, inquit, *dixit eis: Non habent necesse ire, date illis vos manducare*. Non dixit, ego
eis dabo: sed, vos date: vt homini enim so
lum ei administrabant, nec adhuc commo
niti emẽdantur, aut ad altiora eriguntur,
verum vt homini respondent, dicentes:
Non habemus nisi quinque panes, & duos pisces. Vnde Marcus quoque ait, quia non Mar. 6.
intellexerunt quod dictum erat: erat enim g
obscuratum cor eorum, quoniam humi ia
cebant, a seipso iam omnia peragit. *Afferte, quæso*, ait, *illos mihi huc*. Nam etsi locus
desertus est, tamen qui vniuersum orbem
terrarum pascit, hic præsens est: etsi tran
sierit hora, sed qui temporibus non subij- H
citur, nobiscum colloquitur. Ioannes au- Ioã. 6.a
tem hordeaceos panes fuisse scribit, non
superfluè, neque ociosè id enarrant, sed
deliciarum luxum Apostolorum exemplo
caleandum esse instruens. Talis nempe
prophetarum etiam mensa erat. [Cum
igitur sumpsisset quinque panes, & duos
pisces, ac iussisset turbas recumbere in fœ
no: respexit, inquit, in cœlum, & benedi
xit, cumque fregisset, dedit discipulis eius,
discipuli autem turbis: & manducarũt om
nes, & saturati sunt: & tulerunt reliquias

Universidad de Deusto
Biblioteca

duodecim cophinos fragmentorũ plenos. Manducãtiũ autem fuit numerus quinq; millia virorũ, exceptis mulieribus, & pueris.] Cur ita respexit in cœlũ, & benedixit? Vt crederetur non aliunde, quam à patre missus fuisse, & qm illi æqualis est, quarũ rerum approbationes repugnare sibiipsis videntur. Nam æqualitas quidem, quoniã magna potestate omnia faciebat, demonstrabatur: a patre verò ipsum esse vnde persuaderetur, nisi multa cum humilitate quę cunque faciebat, in ipsum ita retulisset, vt etiam eum ad præclara facinora inuocaret. Propterea non alterum ipsorum semper solum factitauit, sed vt vtraque illa cõfirmaret, modò summa cum potestate imperij, modò inuocans patrem atq; orans, miracula peragit. A c ne repugnantia quædam in ipsis esse videretur, in cœlum minora peracturus respicit, cum maiora cum potestate à seipso faciat: vt videlicet tu discas, non quia non posset minora peragere, idcirco inuocasse atque orasse, sed vt patri honorem redderet. Nam quando peccata dimisit, qñ paradisum aperuit, & latronem introduxit, quando legem, vt author eius soluit', quando mortuos quasi a somno excitauit, mari imperauit, secreta cordium reuelauit, oculos cæci hominis curauit: quæ nullus nisi deus facere potest, non orauit neque inuocauit. Quando autem panes multiplicauit, quod multo minus erat, tunc in cœlum respexit: partim vt ea, quæ diximus firma, stabiliaq; haberentur, partim docens non esse ad mensam accedẽdũ, quousq; gratias ei agamus, qui cibum nobis præbuit. Sed cur panes non facit ex eo quod non est? Vt Marcionis, & Manichæi impudentia ora hinc obstruantur, qui eũ non esse creatorem asseuerant. His.n. operibus docet opera sua esse omnia quę videntur, & eũ esse, qui terrę fructus præber, qui ab initio dixit: Germiner terra herbã fœni, & producat reptilia viuentia animarũ. Non est certè minus illis, nã etsi ex eo quod non est, reptilia tunc producta videntur, ex aquis tñ fuere. Nec est minus ex quinq; panibus tot panes, produxisse, & ex duobus piscibus tam magnã multitudinem piscium, quàm aut germinasse a principio terram, aut aquas pisces produxisse. Hoc nempe signum erat terræ ac maris ipsum esse creatorem. Nam quoniam crebrò in singulis ægrotantibus diuinas vires suas ostendebat, vniuersale nunc beneficium turbæ contulit, ne spectatores solummodo aliorum multitudo salutis essent, sed ipsi quoque in seipsum gratia fruerentur: Ita quòd Iudæis in deserto mirabile videbatur: dicebant quippe. Nũ quid, & panem potest dare, vel parare mẽsam in deserto? idipsum opere conficit. Propterea in eremum etiam ipsos duxit, vt & maius, & absque suspicione aliqua, signum & esset, & videretur: nequis putet si vicus aut villa propinquior esset, inde ad illam mensam aliquid fuisse conductum. Quocirca non modo loci, verumetiam tẽporis atque horæ mentionem fecit. Illud enim hinc discimus, quanta philosophia, angustaque disciplina viuendi Apostoli viuerent, omnium deliciarum luxum contemnentes. In duodecim nempe hominibus, quinque panes, & duo pisces reperti sunt: ita quæ ad corpus pertinent, omnia superflua, & contẽnenda sibi videbantur ita spiritalium rerum tantummodo curam tenebantur, vt ea quoque pauca libenter alijs tradiderint: vnde docemur etiam si pauca possideamus, ipsa tamen egentibus esse concedenda. Nam & illi cum quinque panes afferre ad Christum iussi essent, non clamauerunt, Nihil nobis postea relinquitur, quo nostram inediam mitigare possimus: sed confestim nihil murmurantes paruerunt. Accedit autem ad ea, quæ quæsita sunt, quamobrem ex subiecto produxit? quoniam ad fidem eos, meo quidem iudicio, paulatim attrahebat: imbecilliores enim adhuc erant, qua de causa etiam in cœlum respexit. Nam aliorum quidem signorum multa sibi poterant exempla proponere, huic aũt simile nihil habebãt. Cũ ergo accepisset panes, dedit discipulis suis, honoratiores hac de re ipsos constituens: nec id solũ verumetiã, vt ministri rerum facti, nec dubitarent, nec obliuiscerẽtur eius miraculi, quia manus suę attestarent. Qua de causa non prius eum fecisse crediderim quàm acriore inediæ sensu turba vexaretur, quanquã discipuli accesissent, atq; rogassent, per quos etiã multitudinem vocauit, & quorum manibus distribuit, ita singulos opere ipse voluit poccupare: ad hæc panes etiam ab ipsis accepit, vt multa signi haberent testimonia, multa miraculi monumenta extarent. Nam si, etiam his omnibus adhibitis, obliti sunt, si hæc nõ fuissent facta

sent facta, quid sibi accidisset? Iubet autem in fœno discumbere, ad sublimiorem philosophiam eos instituens. Nec.n. corporibus solum, verumetiam animis alimenta præbere volebat. Sic & a loco: & quoniam non plures panes ac pisces propositi fuerant, & quoniam omnibus communiter eadem allata sunt, & quoniam æqualiter distributa, ad humilitatem, abstinentiam, charitatem mutuam, & vt omnia communia esse putarent, eos inducebat. Cum igitur quinque panes fregisset, eosdẽ in quinque manibus discipulorum reddit, vbi mirificè quasi è fonte magna copia panes atque pisces saturabant, adeo vt non sufficerint solum, verumetiam superabundauerint. Non integri quidem panes, vt ostenderent illorum panum has reliquias esse, vtque ad omnes quod factum esset, peruenire facilius posset. Propterea & esurijsse turbas permisit, ne quispiam phantasma id fuisse opinaretur. Duodecim verò corbes abundarunt, vt Iudas etiam corbem portaret. Potuisset autem facere, vt extincta fame, nihil superfluì remaneret: verum
A 3.Re.17 6 quoniam, & sub Helia simile quid factum est, non ita omnipotentiam eius discipuli cognouissent. Vnde adeò ipsum hinc Iudæi mirati sunt, vt regem quoque constituere voluerint, cum in alijs signis nunquam commoti fuissent. Sed qua quis oratione assequi poterit, qualiter panes è panibus, vt de fonte profluebant, qũo multiplicabantur in deserto, qua ratione tam multis satisfecerunt? Quinq; millia enim erant absque mulieribus, & pueris. Magna profectò laus multitudinis illius, cum & fœminæ, & pueri vna cum viris omni labore contẽpto, sequerentur. Sed illud prioribus minus non est, qũo tantæ reliquiæ factæ sunt, vt æquales numero corbes, nec plures neq; pauciores discipulis exæquarẽtur: quos quidẽ fragmentorum corbes nõ turbis, sed discipulis tradidit. Imperfectior nanq; multitudo erat, quàm discipuli. Si quo aũt facto, statim ad nauigium ascendere discipulos iussit, ac in viteriorem ripã traijcere, quousq; ipse turbas dimitteret: vt si præsentia sua phantasmatis suspicionẽ, non veritatis certitudinem ipsis præberet, abstentia magis corroborarentur, cum monumenta signi, & testimonia miraculi se-
B cum habentes, traijcerent: quanuis etiam, quandocunq; maiora faciebat, turbas a discipulis, & seipsum ab hominibus dirimere solebat. Docet quippe eos nunquam inanem multorum gloriam esse aucupandã, neque multitudini semper adhærendum. Iussit vero atq; coegit nauigium ascendere, quoniam magno suæ amore præsentiæ discipuli detinebantur, & occasione quidem turbæ mississe videtur. Iussit autem vt in montem ipse solus ascenderet, vt nos discamus non semper cum multis esse conuersandum, neque semper multitudinem fugiendam, sed alterutrum esse faciendũ. Discamus igitur etiam nos Christo adhærere, non corruptibilium harum rerũ præmio, ne Iudæorum exprobremur more: Quæritis enim inquit, me, non quia signa videritis, sed quia panibus saturati fuistis. Quapropter nec crebro id signum, sed vix semel ac iterum operatus est, vt doctiores omnes redderet, non esse ventri seruiendum, sed iugiter ac semper in spiritalibus commorandum. Sic igitur faciamus: quæramus panem diligenter illum cœlestem, quo accepto, omnium secularium rerum curam proijciamus. Nam si illi domo, patria, propinquis omnibus neglectis, in desertis morabantur, nec vrgente inedia rece
C debant: quid facere nos oportet, qui in tali, tantaq; mensa recumbimus? Maiorẽ certe afferre nos philosophiam debemus, & spiritalia semper petenda. Nã & illos accusari videmus, non quia pp panes, sed quia propter id solum, atque principaliter eum quęrebant. Caueamus igitur: nã siquis magna, & mirabilia dona negligit, & parua diligentius sectatur, ita illa magna perdit, quẽadmodum si illa sectatur, hæc quoque parua sibi accedunt. Magnis.n. parua, non econtra, in accessionem data sunt. Hæc autem caduca, & instabilia, etiamsi maxima in se videantur, tamen illis collata, parua & vilia comperiuntur. Non ergo his studeamus, sed tam possessionem, quàm priuationem indifferentem arbitremur, Iob illum imitantes, qui neque cum hæc adessent vehementius his detinebatur: neque cum abessent, valde quęrebat. Pecunię Iob. 1.d certè chremata Græca lingua dicuntur, quia non suffodere, sed vti probè eis debemus, cum chraomæ Græcè, Latinè vtor dicamus. Et quemadmodum artificiũ vnusquisq; propriam artificij sui scientiam nouit, sic diuites non fabricare, nec ædificare, nec texere, nec gubernare, nec aliud

Universidad de Deusto
Biblioteca

huiusmodi sciunt, nec scire debent: illud
D suum artificium atq; studium est, vt diuitijs rectè vti non debeant ignorare. Non est enim certè ars illa contemnenda, qua discunt opulenti conferendum indigentibus esse. Præcipua enim est, & alius artibus multo præstantior. Huius artis officina in cœlo est, huius non a ferro, neq; ab ære instrumenta sunt: sed voluntate sola, ac benignitate mentis constructa. Huius
Luc. 6.f magister Christus est, & pater eius. Sitis misericordes, inquit, sicut & pater vester, qui in cœlis est. Quodq; mirabilius est, cū ita cæteras artes antecellat, non opus est labore, neque tempore, sed sola voluntas sufficit, vt perdiscatur. Sed conspiciamus etiā finem istius artis. Quis igitur finis huius est? Cœlum, & quæ in eelo felicissima atq; beatissima sunt, ineffabilis illa gloria, spiritales thalami, fulgentissimi lapides, conuersatio æterna cum sponso, cæteraq; huiusmodi, quæ nulla oratio, nullum flumē ingenij pōt assequi: quare a fine quoque multò excellētius hoc cæteris artificijs est. Nam cum complures aliarum artium ad hanc solummodo vitam conferant, hæc ēt ad futuram vitam nos ducit. Quòd si commodissimis, & necessarijs in hoc seculo artibus tantum præstat, vtputa medicinæ,
E ædificatoriæ, cæterisq; huiusmodi: quanto magis alijs excellat, quas nec artes quidem, siquis curiosius inuestigat, appellabit? Nunquam.n. ego superfluas atq; otiosas artes vocabulo artis esse dignas putabo. Ar enim coquorum nobis prodest, immo vero ad quid non obest, cum tam corpori, quàm animo non mediocriter officiat? Matrem.n. omnium ægrotationum atq; passionum, deliciarum. s. vsum, magna pompa constipatam, in medium adducit. Neq; pinguendi artem, aut numulariam, artes ego nominarim, quippe cum nihil conferant necessariarum rerum, quibus vita nostra continetur: artes constructiuæ sunt. Propterea mens diuinitus nobis data est, vt artificia inueniamus, quibus facilius atque honestius viuere possumus: qui vero animalia in tabulis pingunt, aut in pannis intexunt, respondē, quæso, ad quid conducunt? quas ob res, & a texentibus, & ab his, qui calceos cōsuunt, multa sunt circuncidenda: Necessitate nanque superata, ad delicatissima atque superflua artes peruenerunt, quod ædificatoria quoque ars passa est. Sed quemadmodum ipsam quousque domus non theatra construit, & in domibus necessaria non superuacanea componit, artem appello. Textoris artifi- F
cium quousque pannos vestitui necessa- Ars.
rios texit, nec araneas ita imitatur, vt multa ridicula inserat, artem nominare soleo. Similiter calceamentorum sutores, donec necessarios faciunt calceos, artificis vocabulo largior: cum verò virorum calceos mulieribus adaptant, & econtra: tunc quia vtrunque sexum eneruant, super- Artifex
fluam immo vero maleficam artem appellamus. Nec ignoro quia multi pusillanimi quærere, ac valde me curiosum esse opinantur, nec verò idcirco hæc prætermittam, nam etsi parua hæc peccata videantur, ac ideo negligantur, maiorum tamen delictorum causas nobis præbent. Sed qđ minus peccatum inueniri poterit, inquies, quàm ornatos, & quasi resplendentes habere calceos, ac pedibus ita inhærētes, vt nulla inde ruga conficiatur? quod nec peccati quidem appellatione notandum est. Vultis igitur, vt largas orationi habenas mittamus, ac dedecus huius rei prę oculis ponamus? Sed nolite (oro) irasci, immo vero etiam si irascimini, parua mihi cura est, nō enim ipse, sed vos huius leuitatis cā estis, qui cum nec peccata quidem ista putetis, ad reprehendendum acrius tale iniurię genus impellitis. Agè igitur diligentiori vsi examine, quale malum hoc sit, videamus. Quantum vobis dedecus esse putatis, cum serica licia calciamentis vestris, quæ nec vestibus quidem vir probus vnquam subtexerit, diligenter inseritis: quanuis hoc dignū cachinnis arbitramur? Quòd si huic
G Curiosi tas vesti mētorū vituperatur.
nostræ sententiæ non acquieseritis, audiatis Paulum quanta hæc cum acrimonia reprehendat, & authoritate ipsius turpitudinem rei cognoscite. Quid igitur hac de re Paulus scribit? Non implicationibus, inquit, auri, aut margaritarū, nec vestimento pretioso. Quā igitur veniam habere poteris, cū neq; vxori tuę, iubente Paulo, pretiosæ vestes permittantur: tu calceos luxuriosissimè polias, ac ita cōstruas, vt nimiū attentus ad ridiculosa dedecore esse videaris? Nonne vides naues fabricari, eligi remiges, vela dari ventis, maria nauigari, ac mercatores patria, & liberis relictis, ac vita contempta, & fluctibus commissa, ad extremas Barbarorum partes mille periculis

1. Tim. 2.c

culis peruenire propter serica hæclicia, vt tu. s. calceis tuis ipsa inseras, quibus te ornatiorem esse putes? Dic, oro, qui hac curialitate amentius? Non erant veterū certe huiusmodi, sed virorum calcei curialitatē quandam ostendebant. Quare ipse timeo ne tempus veniat, in quo adolescentes apud nos vestibus atque calciamentis sine
H pudore aliquo mulierum vtantur. Illud autem molestius differendum est, ꝙ iuuenū parentes cum indifferentem hanc rem cēseant, non increpent, nō expostulent. Vultis vt afferam, quod grauissimum mihi vr, in quo dedecore vos pecunijs aburimini? Cum inedia multi laborent, inopes carne angātur, tum esuriens Christus, ac nudus in medio vestri versetur, catenis etiam vinctus nonnunquam, vos sericum calceis in-
Sup. 10 b seritis. Ipse cum discipulos suos legibus
Mar. 6. a. & Iu cæ. 9. a instituebat, nullos illis calceos permittebat: nos autem non dico nudis pedibus, sed viriliter calceatis deambulare non patimur. Qua turpitudine atq; risu quid peius fiat? Magnam enim animi molliciem hoc ostendit, magnam leuitatem vna cum curiositate temeraria. Nam quādo rebus poterit, qui tantis defluit luxurijs diligenter vacare? qñ animæ suæ curam habebit? immo vero, qñ se omnino habere animū cognosceret? pusillanimis enim omnino est, atq; abiectus, qui hęc admiratur. Atrox. n. atq; crudelis, qui hac de causa pauperes neglicit. Virtutis quoq; penitus expers, qui
I studium suum ad hæc cōtulit vniuersum. Nam qui gloriam serici, qui florem coloris, qui ad aureos intextus curiose perspicit: quando in cœlum suspiciet, quando illam pulchritudinem admirabitur, qui tincturas istas respiciens, & ad terram flexus altius se non potest erigere? Tu vero ad terrena quasi porcus diaboli artibus persuasus deuolueris. Hæc enim omnia ille excogitauit, vt illa tu beatitudine priuatus, & ad hæc miserrima detrudaris. Ita deus qui cœlum tibi offert, a diabolo serica tibi licia offerente superatur: immo vero nec ista offert diabolus, opera enim hęc etiam dei sunt, sed molliciem luxum, atq; maleficas artes, quibus oppressi adolescentes aspicere terram coguntur: qui cœlorū philosophiæ studere iussi sunt, magis calceis suis gloriantur, quam si nouas res atq; inauditas gessissent. Digitis enim pedum subleuatis deambulant in plateis, nimio plerunque inde mœrore confecti, in cœno in hyeme, aut puluere in æstate, ne vestimenta, & calcei sui maculentur. Quid facis homo? animā hac luxuria in cœnū coniecisti, eam in terra negligis detineri, & calciamentorum tanto mœrore angeris: discas vsum ipsorum, & tanti ea facere pudebit. Adinuenta enim certe sunt, vt lutum, & omnes terræ sordes audacter conculcemus. Quòd si tu ab huiuscemodi labe munda cupis calciamenta seruare, ceruicibus tuis, aut capiti connecte. Ridetis hoc audientes, mihi autem lachrymandū K
potius videtur, cum studia in his rebus vestra, & vesaniam considero, cumq; intelligam corpus vos malle luto, quàm calceos deturpare. Ita pusillanimi, ac penitus molles hine iuuenes efficiuntur, erunt etiam auidi non minus. Nam qui vestibus, calceis, cæterisq; huiusmodi valde inhiare soliti sunt, cum multa in his rebus consumant, magno indigent pecuniæ cumulo: ꝙ si acciderit, vt ambitiosum etiam, & ostentatorem patrem quispiam habeat, tūc vero hac turpissima captus cupiditate, actioribus seruitutis vinculis coarctatur: sin vero auarum, cogitur ad alia peiora confugere, vt sibi pecuniam ad impendia ista conquirat. Hac ratione multi ex adolescentibus ætatis florem perdiderunt, & gnatones atque parasiti diuitum constituti, vt huiusmodi cupiditatem, atque animum suum expleant, turpia nimium ministeria subierunt. Quòd igitur auarus, effœminatus, pusillanimis atque ociosissimus sit, & ad oēm luxuriam pronior, qui hæc optat, manifestum ex istis fecimus: quòd autem etiam crudelis, ac inanis gloriæ cupidus, quis vnquam non insanus dubitabit? Cru- L
delis enim est, quia cum viderit pauperē, tanta sui ornatus cura detinetur, vt nec aspexisse quidem videatur: sed auro quidem atque serico seipsum ornat, pauperem aūt fame deperire finit. Inanis vero gloriæ cupidus est, qui vel minimarū rerum gloriā aucupatur. Ego quippe sic arbitror, Romanorum nunquam imperatorem fuisse, qui se tantum propter trophæa sua iactaret, quantum luxu perditi adolescentes cæsariæ in modum pilæ tonsoris opere circunducta: nec pudet alienis artificum operibus gloriari. Quòd si aliorum artificio se iactant, quid facerent si quicquam magni de seipsis præstarent? Adderem alia his grauiora

Universidad de Deusto
Biblioteca

grauiora at hæc vobis satis sunt: sed mihi opus est orationem iam renunciare. Longior autem pp contentionis cupidos fui, qui nullum his rebus committi delictum arbitrantur. Et quamuis non ignorem plurimos adolescentum tanta huius passionis temulentia mente capi, vt nullam verbis meis attentionem præbuerint, non fuit tamen consilium silentio hæc pterire. Nam M patres eorum, nisi mente capti sint, vel inuitos filios ad meliorem cogent vitã transire. Nemo ergo mihi dicat nihil esse hoc, aut minimum, etenim idipsum iam pridem cuncta deiecit. Quippe qui paruis in rebus magnanimos, & ornamentorũ contemptores filios reddit, is ẽt in magnis probatiores inueniet. Quid.n. elementorum doctrina humilius? Hinc tamen rhetores, hinc eloquentes, hinc philosophi eruuntur. Et qui elementa ignorant maiora percipere nequeunt. Quare non ad iuuenes solum, verumetiam multo magis ad puellas, & mulieres hæc dicta esse velim: quæ eo magis spectãtur, quo virginibus, & mulieribus honestatis decus magis conuenire videtur. Quamobrem, quæ ad adolescentes diximus, ne rursus eadem reuoluere opus sit, vobis quoque dicta putare. Sed iã tempus est sermonem orando concludere. Orate igitur vniuersi nobiscum, vt adolescentes baptismati lauacro renouati, honestè vitam perducant, & ad maturam senectutem perueniant. Nam qui luxuriosè ac malè viuunt, eos senes fieri nõ expedit: qui vero in adolescentia moribus consenescunt, eos oro ad extremam vsque viuere senectutem, & liberos sui similes procreare, quorum virtute deus gaudeat: qui vtinam non istum solum ornatus morbũ, sed oẽm animi perturbationem radicitus ex vobis reuellat. Nam quemadmodum ager diu non proscissus, sic iuuentus negA cta syluescit, ac passim innumeras vepres producit. Ignis ergo sancti spiritus immittendus est, quo improbis cupiditatibus cõ crematis, noualia excolamus, quæ spiritalia semina possint suscipere. Quod si nunc aperte fecerimus, iuuenes nobis senibus erunt modestiores: quod certe admiratione dignum est, vt in adolescentia diligens fulgeat moderatio. Nam qui modestus est in senectute, eum cum ætate plurimum iuuetur, non magnam suæ modestiæ mercedem arbitror habiturum: illud vero mirum est: vt in fluctibus, & procellis tranquillitate fruaris, & in media fornace non ardeas, & in iuuenta nulla corrumparis luxuria. Hæc igitur memoria tenentes, beatum illum Ioseph, qui summis temperantiæ laudibus coruscauit, diligenter imitemur, vt vnà cum illo fulgentissimas consequamur coronas. Quibus vtinam omnes potiamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium nunc, & in secula, Amen.

Gen.39 b.c

Homilia.li.ex cap.xiiii.

ET *dimissa turba ascendit in montem solus* B *orare, &c.* Cuius rei gratia in montem ascendit? Certe vt nos erudiat, cum orandum deo sit, tunc eremo, ac solitudine nobis maxime opus esse. Propterea igitur crebro deserta petit, & solus orans plerunque pernoctat, vt eius exemplo tam a tempore quàm a loco tranquillitatem orandi quæramus. Tranquillitatis quippe mater eremus est, quietus portus, omnis turbationis expultrix. Et ipse quidem his de causis ascendit in montem, discipuli vero iterum procellis, & fluctibus vexantur, & tempestate non minori, q̃ prius exagitantur, nisi Sup.8.d quia tunc in nauigio secum dominus erat: nunc vero absentia domini desolati, hyemis acerbitate iactantur. Paulatim.n. ad maiora ipsos ita inducebat, vt excelso cuncta perferre animo discerent: ideireo præsens quidem erat in primo periculo, sed dormiebat, vt non longe salutem abesse crederent. Nunc vero firmiorem illorũ animum faciens, cum oĩno abfit tempestate ipsos per totã noctem laborare permittit, vt hyemis, & temporis terrore peculsi magis ipsum desiderarent, & firmam eius atq; perpetuam memoriã retinerent. Propterea, nec confestim periclitantibus succurrit, sed quarta vigilia in mari ambulãs C venit ad ipsos, erudiens nos, non a se cito solutionem calamitatum quærendam, sed magno animo aduersa perferenda. Verum quoniam iam confestim se liberatum iri crediderunt, tunc maior eis timor calamitatum erat. Hoc vero nunc obseruat, vt quando vrgentia mala expulsurus sit, tũc grauiora, & terribiliora inducat: quod etiam tunc accidit. Ad hyemis enim terrorem non minor a visu terror accessit:

cessit: propterea, nec tenebras omnino dissoluit, nec se statim manifestauit, vt quod dici periculorum frequentia fortiores redderentur. Hoc & in Iob factum fuisse videIob.4.8 &. 13. mus. Nam cum tentationi finem allaturus esset, tunc molestiora fieri permisit, non dico liberorum morte, non de verbis vxoris, sed de seruorum, atque amicorum opprobrijs. Similiter quando de peregrinatio Gen.31 cd nis afflictione Iacob, illum liberabat, maior turbatio accidit: socer.n. eum persecutus, mortem minabatur, & paulopost frater successit, qui maiorem illi timorem incussit. Nam quoniam ferre iusti homines non possent, si longo tempore, atque acerrimè tentarẽtur, cum pericula euasuri sint: tunc vt maiora mereantur, maiora inferri permittit certamina. Id etiam in Abrahã factum non ignoramus: vltima enim, atq; Gen.22 a b, tertibilis illa tentatio fuit, qua immolatio ne filij angebatur. Sic enim, quæ intoleraD bilia sunt, tolerari poterunt, si iuxta tentationum finem illata velociter dissoluãtur. Hoc igitur tunc etiam factũ videmus. Nec enim prius se Christus reuelauit, quam magnitudine terroris superati vna omnes voce clamitassent. Qua ex re? Lætior enim, atque gratior præsentia eius illis apparuit: cum enim clamassent, ait: *Statim locutus est Iesus ipsis, dicens: Habete fiduciam, ego sum, nolite timere:* His verbis timor omnis solutus, fiduciæ, ac certæ spei locum reliquit. Nam cum visu ipsum non cognouissent, partim propter noctis tenebras, partim etiam, quia nunquam auditum fuit super aquas hominem ambulasse, vece seipsum manifestauit. Quid igitur Petrus, qui semper feruentissimus fuit, & vbique antè alios præsiliebat? *Domine,* inquit, *si tu es, iube me* ⌣ *uenire ad te super aquas.* Non dixit, ora & deprecare deum, vt venire possim: sed iube, vt veniam. Vides quàm vehementer arderet? vides quanta fides ipsis etiam tunc esset? Et certè sæpenumero, quia maiora petit, quam vires suæ postularent, in periculum incidit, & nunc amore, & non ostentaE tione impulsus immẽsa petijt. Nemo enim ita, vt ipse Iesum amabat, propterea, nec dixit, iube vt super aquas ambulẽ: sed, iube vt ad te veniam. Pariter etiam post resurrectionem fecit. Non.n. potuit alios expectare, sed feruore victus præcurrit, non charitatem suam solum, verumetiam fidẽ ostendens: quia enim credebat, non tantũmodo Christum super mare ambulare, verumetiam alijs id posse concedere, ausus est hoc petere, vt cum eo citius esse posset. *Ipse autem dixit, Veni. Et cum descendisset de nauicula Petrus, ambulabat super aquas, vt ueniret ad Iesum. Videns uero uentum ualidum, timuit: et cum cœpisset mergi, clamauit dicens: Domine saluum me fac. Et continuo Iesus extendens manum, apprehendit eum, & ait illi: Modicæ fidei quare* ⌣ *dubitasti?* Hoc priore multò mirabilius est, ac ideo post illud etiam conficitur. Cum enim inde patuerit in maria ipsum habere imperium, tunc mirabilia peregit. Prius enim ventis solũmodo imperauit, nunc verò, & ipse ambulat, & alium ambulare super maria fecit: quod si ab initio fecisset, non similiter certè Petrus (non enim tantam fidem adhuc habebat) mari se commisisset quamobrem igitur Christus iussit? Quia si dixisset: Petre F non potes, ille amore concitatus contendisset: ideo re ipsa eum deterret, vt modestior postea fieret. Ille autem non potuit seipsum detinere, sed descendit: & timore victus, fluctibus obruebatur. Et timor, quidẽ a vi procellarum, periculorum verò a timore originem cœpit. Ioãnes autem ait, quia Ion.6.c voluerunt ipsum in nauigium accipere, & confestim nauigium venit ad terram, ad q̃ ibat, idipsum certè significans, ita cum terræ applicaturus esset, de nauigio descẽdit, & ad Iesum, ibat, non tantum gaudens, qa super mare ambulabat, quantum ꝙ ad Iesum itinere mirabili veniebat. Ita quod maius erat, super maria. s. de nauigio confidẽter descendere, magno animo fecit: vi autem ventorum, & impetu fluctuum, quod erat minus, superatus timuit. Naturæ quippe humanæ hæc conditio est, vt difficilioribus nonnunquam superatis, succumbat in minoribus, quod etiam Helias, & Ezechiel passus est, Moses in Aegypto, Dauid in Bethsabee: & nunc Petrus terrore tem- 3.Re.19 pestatis tota nocte vexatus, magna cum fi- Exo.2.b ducia, in aquas descendit: ad ventorum au- 2.Re.11 a tem impetum animi magnitudinem retinere non potuit, præsertim cum iam propè Christum esset. Nihil certè prodest loco iuxta Christum esse, si fide non sis. Hac de re quantum interest inter magistrum, & discipulum patuit. Hinc cæteri solamen consecuti sunt. Nam si in duobus fratribus cõmoti fuerant, multò magis id molestè tulissent: nõdum.n. gratia ipũs corroborati, G facilè

Universidad de Deusto
Biblioteca

facile mouebantur: gratia vero accepta,
Gal.1.b & Act. 2. c.f nõ tales nempe fuerunt, sed vbiq; primatum Petro præbent, & in concionibus eũ anteponunt, quamuis cæteris rudior videretur. Sed eurnam non imperauit ventis, vt cessarent, sed ipse manu extensa accepit eum? Quia videlicet fide ipsius opus esset. Cum enim nosipsi fide deficimus, tũc dei patrocinia retardantur. Vt ergo ostenderet non a procellis, neq; a ventis, sed a modica fide sua ipsum euerti, ait: Quid hæsitasti modicæ fidei? Nisi enim labefactatus in fide aliquo modo fuisset, etiam ventis facile restitisset: ideirco manu comprehendens eum, confirmauit vento spirãte, qui donec firma fides erat, nihil nocere potuit: Et sicut cum antequam volare queat, si nido pullus exierit, in terram decidat, mater velociter raptum in nidum restituit: sic tunc Christus in Petro peregit. *Et*
Sup. 8. d *cum ascendisset in nauiculum, cessauit ventus.* Et prius quidem dicebant, qualis est homo hic, quia venti obediunt ei: nunc autẽ non ita. Nam qui erãt in nauicula venientes, inquit, adorauerunt eum dicentes: *Vere filius dei es tu.* Perpende quomodo paulatim ad sublimius omnes adduxit. Nam
H & quia ipse ambulauit super maria, & qualium etiam fecit ambulare, & quia ipsum a periculo liberauit, non parum eorum fides creuit. Et prius quidem imperauit mari, vt quiesceret: nunc autem non sic, sed alio quodam multo mirabiliori pacto omnipotentiam suam ostendit. Vnde in fidẽ ducti: verè filius dei es tu, dicebant. Non igitur increpauit dicentes, immo vero eco tra verba eorum confirmauit, cum maiori potestate quàm antea venientes ægrotos curauit. *Et cum transfretassent*, ait, *venerunt in terram Genesar. Et cum cognouissent eum viri loci illius, miserunt in vniuersam regionem illam, & attulerunt ei omnes male habentes, & rogabant eum, vt uel fimbriam uestimenti eius tangerent. Et quicunque tetigerunt, salui facti sunt.* Non.n.quemadmodum prius ad domos suas ipsum trahebant, nec manuũ tactum quærunt, nec imperia eius verbis ædita, sed maiore fide altioreque philosophia curationem morborum consequebãtur. Ita mulier, quæ fluxum sanguinis pa-
Sup. 9. c tiebatur, rectius philosophari omnes eruMat. 5. c diuit. Vt autem ostenderet euangelista magno tpis interuallo illuc Christum redijsse, ait: Quia cum cognouissent eũ viri loci illius, miserunt ad oẽm regionem, vt ægros I tos ad eum offerrent. Sic longa temporis spatia non modo non debilitarunt fidem illorum, verumetiam in maius desiderium extulerunt. Tãgamus ergo etiam nos fimbriam vestimenti eius, immo vero totum. Ipsum.n.si volumus, non vestis solum, sed corpus ipsius nobis propositum est, nõ vt tangamus solummodo, sed vt comedamus & saturemur. Adeamus igitur Christum singuli ægrotantes magna cum fide. Nam siqui fimbriam vestimenti eius tunc tetigerunt, recte oẽs conualuerunt: quãto magis corroborabimur, si totum in nobis habebimus? Cum fide autem accedere, non est, vt tantummodo propositum corpus recipias, verumetiam multo magis, vt mundo corde tangas, vt sic adeas quemadmodum ad ipsum Christum. Quid.n.si voce eius non audis? nonne vides iacentem, immo vero, & loquentem per euangelistam ipsum audis? Credite igitur omnes, quia etiam nunc illa cœna celebratur, in qua Christus ipse recumbebat. Nihil quippe interest inter illam, & hanc: Non.n.hæc ab homine, illa ab ipso conficitur. Quando igitur sacerdotem corpus tibi præbere videris, noli sacerdotis, sed Christi manũ ad te porrigi arbitrari. Nam quemadmodum in baptismo non a sacerdote baptizaris, sed a deo caput tuum in virtute visiK bili tenetur, non ab angelo, nullus enim prorsus id facere potest: ita etiam nunc. Cum enim homo regeneratur, solius dei hoc munus est. Nonne vides eos, qui post hanc vitam sibi filios adoptant, quomodo nullo pacto rem seruis committunt, sed ipsi præsentes in iudicio cuncto peragũt? Sic deus non angelis hoc munus commisit, sed ipse præsens iubet, ac dicit: Ne vo- Inf. 23. a ces patrem in terra, non vt parentes contemnas, sed vt omnibus illum anteponas, qui te creauit, & adoptauit. Qui.n.maius, id est animam suam pro te posuit, quare dedignabitur suum tibi tradere corpus? Audiamus igitur tam sacerdotes, q̃ alij, q̃ magna, quam admirabilis res nobis concessa est. Audiamus, oro, & perhorrescamus: carnes suas nobis tradidit, seipsum immolatum proposuit. Quam igitur satisfactionẽ offeremus, cum tali patibulo nutriti peccemus, cum agnum comedentes in lupos conuertimur, eũ ouinis carnib. saturati, vt leones rapiamus pse rtim cum id sacra-

sacramentum non a rapina solum, verumetiam ab omni suspicione inimicitiarum mundum semper seruare iubeamur? Pacis .n. sacramentum est hoc sacramentum, inquisitioni pecuniarum, & simoniæ non conuenit. Nam si ipse sibi gratia nostri nõ
I. pepercit, quo supplicio non erimus digni, si animæ non parcimus, pro qua Christus seipsum tradidit, & pecunijs parcimus? Et Iudæis quidem singulis annis beneficiorũ suorum monimenta post festos dies deus proposuit, tibi vero quotidie ipse ne obliuiscaris proponitur. Noli ergo crucem verecundari: hæc enim sunt decora nostra, hæc sacramenta, hoc ornamur dono, hoc gloriamur: nec si cœlum, si terram, si maria dixero a deo creata: si prophetam, si angelos missos quicquam huic æquale offeram.
Ro. 8.f Hoc certe caput bonorũ est, quia proprio filio non pepercit, vt fugitiuos seruos seMat. 27 a uaret. Nullus ergo Iudas, nullus Simon hanc mensam adeat, quorum vtrq; æris
Act. 8.c cupiditate perijt. Quare fugiamus, oro, hanc foueam, neq; putemus satis esse nobis ad salutem, si cum videas, & orbos parentum spoliaueris, aureum calicem, & gẽmis ornatum huic mensæ offeras. Vis hoc sacrificium honorare? animam tuam offeras, propter quam Christus immolatus est, eam auream facito. Quòd si anima plumbea testa æris est, quid tibi proderunt aurea vasa? Non igitur laboremus ad aurea
M vasa offerenda solum, verumetiam multo magis de iusto labore acquisitã offeramus. Hæc.n.aurea sunt, & pretiosa, quæ auaritia non maculantur: non enim auri, vel argenti furiosum, sed angelorum celebritas ecclesia est. Animarum ergo munditia opus est, propter quas etiam vasa hæc deus recipit. Et certè non erat ex argento illa mensa, nec ex auro ille calix, quo Christus discipulis sanguinem præbuit suum: pretiosa tamen erant omnia, & venerationis plena, quia spiritu abundabãt. Vis corpus Christi honorare, non despicias ipsum nudum: neque hic quidem in ecclesia sericis pannis induas, foris aut frigore, ac nudita
Infr. 26 c te confici negligas. Qui.n.dixit. Hoc est corpus meum: & rem simul cum verbo cõ& Marc. 14.c fecit, idem dixit: Esurientem me vidistis, Infr. 25 d & non cibastis, & inquantum non fecistis vni eorum minimorum, nec mihi fecistis. Hoc certe corpus Christi non amictu, sed anima munda indiget: illud aũt multa cura, & magna diligẽtia eget. Perdiscamus igitur Xpm Iesum philosophari, & ipsum ex voluntate sua honorare: nam qui honoratur, eo maxime honore lætetur, quẽ ip se vult, non quem optamus. Sic, & Petrus honorare Christum credebat, si eum a lotione pedum prohibuisset: quod certe con Io.13.a trarium erat. Pariter tu etiam ita eum honora, vt ipse vult, expone diuitias tuas pauA peribus. Non est opus vasis, sed animis aureis. Hæc dico, non quia vetare velim taliũ vasorum oblationem, sed quia dignũ putem ante omnia misericordiæ, ac benignitati esse incumbendum: nam & vasa deus suscipit, sed illa multo magis sibi gratiosa sunt. Et vasa quidem danti solum profuerunt, benignitas vero etiam accipienti. Et hic quidem ostentatio nonnunq; põt accusari, ibi vero totum misericordi animo attribuitur. Respondeq, quæso, quæham vtilitas est, si cum mensa eius multis calicibus aureis ornat, ipse inedia pereat? Prius igitur ipsum esurientem satura, deinde ex quadam superabundantia mensam etiam eius ornabis. Calicem aureum facis, & aquæ frigidæ calicem ei non præbes: & qd hinc emolumentum consequitur? CooperB toria mensæ auro nitent, & ipsi necessaria velamina negas: quid igitur ipsi præbes? Die, oro, si quem fame pereuntem videres nec cibo soluere necessitatem sibi curares, sed multo argento, ac auro mensam exornares: quas putas illum gratias tibi habiturum? Quid porrò si frigore congelatum hominem aspiceres, nec vestem aliquam ei præparares? si aureas statuas ad laudem eius erigeres, nõne contemnere videreris? Ita te oportet in Christo eriam cogitare, cum errabundus, & peregrinus circumuagetur, tecto indigens, tunc tu ipsum quidem non suscipis: vermiculato emblemate pauimenta ornas, magnificos muros cõstruis, colmnarum capita erigis, lychnos ab aureis laquearibus dependere facis: ipsum vero nec visitare quidem curas in carceribus vinctum. Nec prohibeo magnifica templa condere. sed prius illa facere moneo: imo vero illa inquam facere moneo nemo enim quia templa magnifica non condiderit, vnquam accusatus est: at vero gehenna, ignis inextinguibilis, supplicia dæmonum imminent, nisi quis diligenter illa peragere velit. Cum ergo ædes exornes, noli afflictum fratrem despicere: hoc enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim templo multo principalius est: nam & illud infideles, reges, & tyranni, & latrones capere possunt. Quicquid benigne in fratrē feceris, nec diabolus ipse poterit vnquam eripere, sed manet thesauris æternis reconditum. Quare igitur, inquies, ipse dixit: Pauperes vobiscum semper habetis, me autem semper non habebitis? Propterea etiam censeo misericordia liberaliter esse vtendum, quia non semper, sed in præsenti tantummodo vita ipsum esurientem habemus. Quòd si sensum cupis illius textus vniuersum perdiscere, scias illud non esse aduersum discipulos dictum quamuis ita videatur, sed imbecillitati mulieris accomodatum. Nam cum adhuc imperfectior esset, ne verbis discipulorum quasi perperam faciens turbaretur, ad confirmā dam ipsam hæc dicta sunt. Vnde pro ea respondens, intulit: Quid labores tribuitis huic mulieri? Nam quia ipsum nobiscum semper habemus, alibi manifestauit dicēs: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Ex quibus omnibus patet, nō alia de causa Christum ita dixisse, nisi vt tenera militia, atq; tunc primo viresceus discipulorum fides increpatione cresceret. Non confugiamus ergo ad ea, quæ tunc aliqua de causa dicta tempori accommodata fuerunt, sed omnia quæ in scriptura, siue noua, siue veteri, de misericordia, & benignitate scripta sunt, diligenter lectitantes, magno studio huic rei incumbamus. Hæc enim a peccato mundat. Date, inquit, misericorditer, & omnia vobis munda erunt. Hæc sacrificio maior est: Misericordiam, inquit, volo, & non sacrificium. Hæc cœlos aperit. Oratio nes, inquit, tuæ & misericorditer facta tua conscenderunt in memoriam in conspectu dei. Hæc magis necessaria, quam virginitas est: testantur virgines, quarum aliæ huius rei diligenti cura susceptæ, aliæ expulsæ a thalamis negligentia sunt. Quæ omnia colligentes, seminemus in benedictionibus, vt compiosa nobis messis afferatur, & futura bona consequamur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Infr. 26 & Mar. 14.a

C

Ibidem

Infr. 28

Lu. 11.f Ose. 6.c & Mat. 9.b Act. 10. a Infr. 25 a

D

Homilia. lij. ex capite xv.

TVnc accesserunt ad Iesum a Hierosolymis scribæ, & pharisæi, dicentes: Quare, &c. Tunc, inquit, quando scilicet innumera signa operatus est, quando tactu solummodo fimbriæ multos curauit ægrotos: propterea enim euangelista notauit tempus, vt magnam eorum malitiam ostenderet. A Hierosolymis autem ait scribas illos, & pharisæos fuisse, quoniam per omnes tribus in duodecim partes erant disseminati: ac nequiores alijs Hierosolymitanos fuisse non est dubitandum, quia cum maiores honores consequerentur, plurimum sibi arrogabant. Tu autem considera, quomodo ab ipsa interrogatione capiuntur: nō enim dicunt, cur legem Mosi, sed cur traditionem seniorum transgrediuntur. Vnde patet multa fuisse a sacerdotibus innouata: & quamuis Moses magno terrore comminatus fuerit, nequid addant, aut auferant. Non enim adijcietis ad verbū, ait, quod ego dico vobis hodie, nec auferetis ab eo plurima tamen noua induxerunt. Ex quibus illa erant, ne illotis comederent manibus, calices, ac vasa ænea, & seipsos baptizarent. Cumque opportuisset eos progressione temporis huiuscemodi obseruationes contemnere pluribus, ac maioribus seipsos coarctauerunt. Ita cum timeret ne principatum amitterent, ceu legumlatores, vt maiores viderentur, plurima innouarunt. Quæ res ad tantam peruenit nequitiam, vt præcepta sua magis, quàm dei mandata custodirentur, adeo vt iam iure reprehendi viderentur, qui obseruationes suas negligebant. Qua ex re duplicem culpam contrahebāt: nam & innouatio ipsa non paruum erat crimen, & quia nullam de mādatis dei curam facientes, obseruationum contemptores vlciscebantur, maximi delicti obnoxij erant. Prætermissis ergo cæteris, quod præcipuum sibi videbatur, id in medium affe runt, vt si quoquomodo possent, ad iram eum incitarent. Quocirca de senioribus etiam mentionem faciunt, vt si eos despicere videretur, quasi victum, iam atq; cōsumum tenerent. Sed cōsideratione dignum est, cur illotis manibus discipuli manducarent. Cuius igit rei gratia sic comedebant? non studiose, atque data certe opera, sed serijs atque necessarijs apprime attendentes,

E

Deut. 4 a Apoc. vl ti.

F

dentes, superflua & inutilia facilè spernebant, ita vt nullam haberent legem lotis, aut illotis manibus comederet: ex temporis opportunitate alterum faciebāt. Nam qui alimenta necessaria plerunq; negligebāt, quomodo his minimis animū dedissent? Quoniā igitur sæpius illotis manibus nulla obseruatione comederent: vt quando in deserto, vt quando spicas incidebant, idipsum pro crimine illi obijciunt: quia grandia semper negligentes, maxima de friuolis cura solicitabantur. Quid igitur Christus? Non restitit eis, neque causam discipulorum dixit: sed statim recriminatus est, vt audaciam eorum reprimeret, atque ostēderet non oportere illos, qui delinquunt in maximis pro paruis aliorum criminibus adeo moueri, vt diligentiores eorum trutinæ subijcere velint Non enim accusari debet, qui accusandus non est. Tu autē diligenter perpende, quomodo quandocū que legale aliquod soluere volebat, excusationis quodā ordine illud fecit: quod hoc loco factum videmus. Non enim ad transgressionis crimen subitò venit, nec friuolum esse, id atque superfluum dicit, ne audientes magis inflammarentur: sed prius maiora in caput illorum crimina ingessit, deinde ferocitatem retrudit. Nec dixit rectè ipsos facere, qui non dei, sed legem hominum contemnunt, ne reprehendendi ansas ipsis præberet: neque rursus perperā discipulos suos facere concessit, ne legem ipsorum approbaret. Nec seniores tanquā iniquos, & scelestos accusauit, ne quasi conuiciatorem ipsum auersarentur. Verū omnibus his neglectis, aliam quandam, & altiorem viam peregit: & videtur quidē hos, qui hæc discipulis imponebant increpare, pungit verò eos, qui hæc quasi legalia tradiderunt. Ita quauis nullam de senioribus fecerit mentionem, istos tamen accusando, ita illos deiecit, vt duplex id esse crimen ostenderet. Primo, quia deo non pareret, deinde quia hominum gratia id faceret, ac si diceret, Hoc inquā vos perdit, qa senioribus vbiq; obtēperare vultis. Nō aūt exprimit aperte, sed occultius id significat,

Sup. 14 b & 12. a

G

H

Exo. 20 c & Deu. 5. b

hoc modo respondendo: *Quare etiam vos transgredimini mandatum dei propter traditionem uestram? deus enim dixit, Honora patrem tuum, & matrem tuam: & qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur: uos autem dicitis, Quicunque dixerit patri, uel matri, munus quodcunque est ex me tibi proderit: & non honorabit patrem suum, aut matrem suam, & irritū fecistis mandatum dei propter traditionem uestram.* Non dixit seniorum traditionē, sed vestram: nec quia seniores, sed quia vos dicitis, vt minus molestior sermo videretur. Nam quoniam transgressores legis discipulos ostendere conabantur, idipsum eos re vera facere ostēdit, & discipulos ab hoc crimine vindicauit. Non. n. habet authoritatem legis, quod ab hominibus adinuentū est: quocirca non legem, sed traditionem hominum iniquissimorum appellat. Verū quoniam non erat illa traditio legi contraria, quæ lotis manibus comedere iubebat, aliam legi contrariam in medium adducit quod enim dicit, tale quid est: Pietatis simulatione despicere parentes adolescentes fuerunt eruditi. Quo pacto? Siquis parens à filio ouem flagitaret aut vitulum, aut huiusmodi aliquid, præmonitus a scribis, & pharisæis filius respondebat: Quod a me in vtilitatem tuam pater petis, dono iam deo promissum est, ac ideo dare non possum: ita dupliciter peccabant, Nam neque deo offerebant, & parentes oblationis nomine deridebant. Parentes igitur quasi gratia dei, & deum parentum nomine contēnebant. Non intulit autem id antequam legem diuinam recitasset, qua ostenditur, quam maximè deo placeret, parentes a liberis honorari. Honora enim, inquit, patrem tuum, & matrem tuam, & eris longæuus in terra. Item, Qui maledixerit patri, aut matri, morte moriatur. Christus autem determinatum his, qui parentes honorant præmium promisit, & horribile contemnentibus genitores supplicium posuit, vt perterriti, comminatione legis resipiscerent. Morte nanque digni facilè occiduntur. Nam siqui verbo parentibus iniurian tur, morte plectantur: quo supplicio digni estis, qui re ipsa, & opere violatis? Nec solum id vos facitis, verumetiam alios instruitis. Qui ergo capitali supplicio digni estis, quomodo meos discipulos criminamini? Non autem mirum est, si ita me quem non cognoscitis, ac meos repellitis, cum aduersus patrem talia machinati fitis. Ita vbique, & dicit, & ostendit a contemptu patris hanc arrogantiam originem traxisse. Nonnulli aliter id exponunt, donum quodcunque ex me tibi proderit: id est, nullum honorem tibi debeo,

Exo. 21 c & Leui. 20. b & Pro. 20. c

I

Universidad de Deusto
Biblioteca

debeo, sed dono tibi datum sit, si a me ho
K noratus fuisti. Sed huius contumeliæ nul
lam Christus mentionem fecisset. Marcus
etiam liquidius fecit sic dicens: Corban
Mar. 7. quodcunq; tibi proderit. Corban vero nõ
b donum, non munus, sed oblationem Lati
ne possumus dicere. Cum igitur demon-
strasset, non iure illos, qui legem dei con-
culcent, alios reprehendere, quòd senio-
rum instituta non seruant: prophetica e-
tiam authoritate id ipsum approbat, & ad-
uersus confusos vi maiori inuehitur: quod
vbiq; facit, scripturam in medium produ
Esa. 29. cens, vt eius authoritate consonum se deo
d atque concordem ostendat. Quid igitur,
ait propheta? [Populus hic labijs me ho-
norat, cor autem eorum longe a me est:
incassum vero colunt me docente⁊ man-
data, & doctrinam hominum.] Vides ad
vnguem prophetica verba euangelicis cõ-
uenire? Vides a priscis temporibus mali-
gnitatem ipsorum esse prædictam? quod
enim Christus postea criminabatur, id E-
saias multo ante prædixit, quia scilicet deũ
quidem spernent: incassum enim, inquit,
me colunt. Magnam vero curã de seruan-
da sua doctrina habebant: docentes enim
inquit, mandata, & doctrinam hominum.
Iure igitur doctrinam non dei, sed homi-
L num discipuli mei non seruant. Ita tamẽ
moraliter eos certis rationibus perculit,
& rebus ipsis sua sententia prophetica au
thoritate accusationem eorum in maius
extulit. Nihil iam ad illos, qui emendari
non poterant, sed ad turbas refert oratio
nem, sublime quoddam, & perfectiore phi
losophia plenum dogma introducens,
sumptaque occasione maius illud ex hac
opportunitate construit, vniuersam ciborum obseruationem eijciens. Et perspice
quando. Quando leproso mundato sabba
tum dissoluit, quando terræ, & maris do-
minum esse res ipsa ostendit, quando pec-
cata remisit, quando mortuos excitauit,
quando multa iam deitatis suæ testimo-
nia extabant, tũc de cibis disputat: nec id
iniuria. Vniuersus Iudaismus hac re conti
netur, qua refutata totus facile refutatur:
hinc quippe ostenditur circuncisionẽ quo
que soluere oportere. Sed non principali-
ter de circuncisione quicquam induxit,
quoniam cum multo antiquior esset alijs
mandatis, maiore hominum existimatio-
ne seruabatur, sed discipulorum legibus eã
postea soluit. Nempe adeo magna resvide
batur, vt cum postea discipuli eam deiectu
ri essent, magna dispensatione atque tra-
ctatione ad deijciendam indiguerint. Sed
videamus qualiter legem induxit: [Cum M
aduocasset (inquit) turbas, dixit eis: audite,
& intelligite.] Ita non simpliciter, quod
vult enunciat, sed sonorose prius attentio-
res ad audiendum facit, quod eo denota-
uit euangelista, quia dixit: Cum aduocas-
set turbas: quanuis etiam opportunitate
ipsa multo attentiores reddebantur. Po-
stea enim quàm pharisæi, & scribę confusi
sunt, posteaquam prophetica turbæ autho
ritate illos condemnari audierunt, tunc le
gem proposuit, cum iam facilius omnia,
quæ dicebantur possent suscipere. Nec so-
lum aduocando eos, verumetiam verbis at
tentiores facit, dicens: Intelligite, id est, at
tendite, atq; aures erigite. Si enim iftis au
scultastis institutis sua tradentibus, multo
magis par est me audire, qui ad veram vos
opportune prophetiam induco. Nec dixit
friuolam esse obseruationem ciborum, at-
que inanem, nec quia nõ recte fecerit Mo
ses, qui hæc præcepit, nec quia condescen-
tes hæc scripserit: sed quasi admonendo,
atque consulendo a conditione ipsarum
rerum testimonio sumpto, inquit: [Non
quod intrat in os coinquinat hominem,
sed quæ ab ore procedunt.] Ita secundum
rerum ipsarum naturam legem ponit, &
sententiam profert. Hæc pharisæi, ac scri- A
bæ audientes, nec contradixerunt quidẽ,
nec dixerũt: Quid tu ais, cum deus de ob-
seruatione ciborum millies præceperit, tu
contradicis? Sed quoniam iam vehementius refutati, atque reiecti fuerant, non so-
lum, quia confusi, verumetiam, quia quæ
dolosę intendebant, aperuit, & arcana mẽ
tis suæ reuelauit: cum silentio recesserũt.
Tu autem considera, quomodo nondum
manifeste propter infirmitatem multitu-
dinis contra obseruationem ciborum in-
uehitur. Non enim apertè dixit cibaria,
sed ea quæ intrant, non coinquinant ho-
minem. Quod non absurdè de illotis etiã
manibus accipi potuisset. Tanta quippe
cura obseruatio ciborum defendebatur, tã
ta existimatione hominum muniebatur,
vt vel post resurrectionem Petrus dixerit:
Non domine, quia nunquam commune, Act. 10.
aut immundum, quid comedi. Nam etsi b
aliorum gratia hæc dicebat, & vt satisfa-
ctionem

ctionem ad accusantes præpararet, cum se
contradixisse ostenderet, nec quicquam ef-
ficere potuisse: magnam tamen monstrat
de hac re curam, & opinionem hominum
B fuisse. Ideo & Christus non apertè dixit ei
baria, sed quæ in os intrant. Cumque circa
huiusmodi sermonis finem clarius id ex-
pressisset, illis tamen verbis expressum ob-
duxit, atque obumbrauit, dicens: illotis au
tem manibus manducare non coinquinat
hominem. Ita visus est hoc orationis exitu
de illotione manuum cuncta disseruisse.
Quocirca non dixit nulla cibaria, quæ co
medit homo, inquinant eum: sed quasi de
re illa disputans, quę intrant dixit, vt illi
omnino confusi, nec mutire quidem pos-
sent: hæc igitur audientes, inquit, scanda-
lizati sunt, non turbæ, sed pharisæi. *Acce-
dentes enim*, inquit, *discipuli eius dixerunt
ei: Scis quia pharisæi audito hoc uerbo scanda-
lizati sunt?* Et certè nihil aduersus eos dictũ
erat. Quid igitur Christus? Non soluit scã-
dalum illorum, sed increpauit, dicens: *Om
nis plantatio quam non plantauerit pater meus
cælestis, eradicabitur*. Sciebat enim quando
Inf. 17. contemnenda, & quando non contemnen
a da scandala erant: quippe alibi ait, Sed ne
scandalizemus eos, mitte hamum in mare
hic autem: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæ-
corum. Cæcus autem si cæco ducatum præstet,
ambo in foueam cadunt*. Hæc autem discipuli
dixerunt, non quia solum pro illis dole-
C bant, verumetiam quia ipsi quoque ali-
quantulum turbabantur, neque audentes
de seipsis hoc dicere, quasi condolentes a-
lijs certiores fieri nitebantur: quod ita esse
facilius credideris, si ardentem illum, &
vbique cæteros præuenientem Petrum au
dias: paulò enim pòst accessit, ac dixit: *Edis
sere nobis parabolam hanc*. Ita & si turbatio-
nem, atque imbecillitatem animi non om
nino reuelauit, tamen quia parabolæ pete-
bat explanationem, commotum se esse o-
stendebat. Quid igitur Christus? *Omnis plã
tatio quam non plantauerit pater meus, eradica
bitur*. Quod de lege dictum esse Manichæi
contendunt: sed ea quæ præcesserunt, ora
ipsorum penitus obstruunt. Nam si de le-
ge hoc dictum est, quomodo superius acer
rimè pro lege ipsa pugnabat, dicens: Quare
mandatum dei propter obseruandas tra
ditiones vestras transgredimini? Quomo-
do etiam prophetam in medium induxit?
Non igitur de lege, sed de illis ipsis, ac de
traditionibus suis hæc disputat. Præterea,
si a deo dictum est: honora patrem tuum,
& matrem tuam: quomodo non est plan- Exo. 20
tatum a deo, quod a deo dictum est? a se-
quentibus autem etiam patet non de lege,
sed de ipsis, & traditionibus dictum esse.
Quippe cum subiunxerit, duces sunt cæci
cæcorum: ita legem ab omni accusatione
vindicauit, & ad illos omnem culpam tra- D
iecit: quod si de lege illud dictum esset, di-
xisset vtique, dux est cæcus cæcorum, de-
inde multitudinem ab eis disseparans, quę
per doctrinam illorum ad interitum ve-
niebat, ait: *Si cæcus cæcum ducat, uterque in
foueam cadet*. Magnũ quidem malum est,
siquis cæcus est: quòd si talis quispiam exi-
stat, non solum doctorem aspernetur, ve-
rumetiam ipse si ducis locum retineat,
multiplex culpa contrahitur. Si enim peri-
culosum cæco est ductore carere: multò pe
riculosius profectò erit, si alijs quoque lo-
co ducis velit præesse. Quid igitur Petrus?
Non dicit, quid hoc est, quod proposuisti,
nec tanquam iniquum reprehendit, ne cõ
motus putaretur, sed quasi de obscuro di-
cto interpretationem desiderat. Quòd ve-
rò non obscuritatis causa, sed scandaliza-
tus, quærebat, locus ipse in quo nihil ob-
fuscatum latet, ostendit. Quocirca, & incre
patur a Christo dicente: *Adhuc uos etiam
amentes estis*? Nam turbæ forsan intellexe-
runt, quæ dicebantur, ipsi verò scandaliza-
ti, primò quidem quasi de pharisæis dolen
tes occultius discere voluerũt, deinde post-
quam comminantem ipsum, atque dicen-
tem audierunt: Quia omnis plantatio, E
quam non plantauerit pater meus cæle-
stis, eradicabitur: & duces sunt cæci cæco-
rum: depressi, atque coarctati tacuerunt.
Sed ardor Petri silere non patitur, quid igi
tur dicit? Edissere nobis parabolam hanc.
Christus verò vehementius increpat, di-
cens: Adhuc vos sine intellectu estis? non-
dum, scilicet hæc intelligitis. Hæc dice-
bat, & reprehendebat, vt a præoccupatio-
ne animos illorum eriperet. Ideo non hic
finem fecit, sed alia quoque adiecit, dicẽs:
*Quoniam omne quod intrat in os, in uentrem
uadit, & in secessum emittitur: quæ autem pro
cedunt ex ore, de corde exeunt, & ea coinqui-
nant hominẽ. De corde enim exeunt cogitationes
malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, fur-
ta blasphemiæ, falsa testimonia, & hæc sunt,
quæ coinquinant hominem. Non lotis autem*

bus manducare, non coinquinat hominem. Vides quanta vehementia, atque acrimonia vtitur, ab eo, quod natura duce solet fieri ad vtilitatem ipsorum, quæ dicta sunt comprobans. Cum enim dixerit, in ventrem vadit, & in aluum emittitur: iuxta Iudaicam deiectionem adhuc ad illos respondet: Non enim permanet, inquit, sed egreditur, ac certè etiamsi permaneret, nullo modo immundum redderet. Sed nondum id æquo animo audire poterant. Propterea, & legislator tanto dimittit tempore, quanto intus maneat: cum autem egressum fuerit, non amplius ita: in fero denique lauari iubet, ac mundum esse, digestionis, ac expulsionis tempus diligentius examinans. Quæ autem cordis sunt, inquit, non solum cum intus locata sint, verumetiam egressa contaminant. Primum autem prauas posuit cogitationes, quod maximè Iudæorum erat: nec adhuc a natura rerum, sed a partu ventris, & cordis redarguit, quia hæc remaneant, illa minimè. Nam quæ deforis ingrediuntur, foras rursum expelluntur: quæ verò intrinsecus oriuntur, hæc & cum intus sint, & multò magis cum exierint, maculant. Hæc ita dicit, quia nondum poterant altiora conuenienter recipere. Marcus autem scribit, quia hæc ad purganda cibaria dixerit, non tamen expressit, quia talibus uesci nõ maculat animam. Nõ enim potuissent ita clarè id dictum æquo animo perpeti, ac ideo illico subiunxit: Illotis autem manibus manducare, nõ coinquinat hominem. Discamus igitur, obsecro, quæ nam ea sint, quibus turpiter homines fœdantur. Discamus, oro, & fugiamus: in nonnullis enim iam ecclesijs hunc morem corroboratum videmus, vt diligenter multi studeãt, quomodo manibus loti, candidis induti vestimentis, in ecclesiam ingrediantur: quomodo autem animam, atq; mentem suam puram, atque defœcatam offerant deo, nullã prorsus habent curam. Hæc dico, non quia lauare os, aut manus prohibeam: sed quia non aqua solum lauare os velim, verumetiam, vt æquius est, omni virtutis numero. Sordescunt quippe manus homicidio, cæterisque operationibus prauis: os autem maledictione, blasphemia, contumelia, verbis iracundis, atque obscœnis, dissoluto risu, atque scurrilitate. Si ergo nullius horum tibi conscius es, neque his maculis obscœnus, ingenti accede fiducia: sin autem millies his sordibus te deturpasti, cur incassum laboras? cur aqua os, atque linguam diligenter lauas, pernicioſam verò, atque pestiferam maculam ipsorum, non abstergis? Dic sodes, si stercore manus, atque cœno illitas haberes, auderesne ita sordidus orare? Minimè, inquies. Atqui hoc nullum tibi damnum afferret: illud omni peste perniciosius est. Quomodo igitur ea, quæ indifferentia sunt, vereris: quæ autem certam perniciem habent, ex desidia abijcis? quid igitur? an non est orandum, inquies? Orandum quidem tibi est, sed nõ sordido, neque ita deturparo. Sed si casu lapsus fueris, inquit, quid faciendum censes esse? Deterge maculas tuas diligenter. Quo pacto? Largas effunde lachrymas, ingemisce, misericorditer pauperibus de tuis offeras, si iniuriatus cupiam es, satisfacias abundè, reconcilia te illi, & ne magis oratione tua deus irritetur, deterge linguam oraturus. Nam siquis pedes tuos stercore sordidatis manibus supplicando tangeret, non modò non exaudires, verumetiam calcibus expelleres. Quomodo igitur audes tu hoc modo deum orare? nam qui orat, quasi manu lingua vtitur, qua genua Dei supplicando attingit. Nolite igitur ipsam maculare, ne deus ad vos dicat: Si multipli caueritis deprecationem, non exaudiam vos. Vita enim, & mors est in manu linguę & ex sermonibus tuis iustificaberis, atque condemnaberis. Magis igitur vertice ipso capitis linguam tuã custodias, regius quidem equus est lingua nostra. Si ergo ei frænum immiseris, doctrina tua gradarium feceris, ascendet in eum rex, & quiescet in eo si autem nullo fræno domueris, sed huc, atque illuc infrænem iactari permiseris, diaboli eam vehiculum feciſti. Tu verò eo die quo liberis legitimè operam dediſti, quanuis crimen illud non sit, orare tamen non audes: conuiciatus autem, atque contumeliatus, quod gehenam tibi præparat, antequam teipsum mundes, manum ad ęlum tollis: dic quęso, quomodo non inhorresces? An non audisti Paulum dicentem, honorabiles esse nuptias, ac lectum incontaminatum? quod si ab incontaminato resurgens lectulo times ad orandum accedere: cum in diaboli lectulo sis, cur horribile dei nomen audes inuocare? Diaboli quippe lectus, est omne conuicium, atque ira, quasi

Mar.7. c

F

G

H

I

Heb.13. a

quasi pernicioſus quidam adulter, occulta voluptate cum animo adulteratur, & ex pernicioso spermate diabolicas inimicitias parit: contraque matrimonium omnia peragens, eos qui pacis vinculo in vnum coarctantur, in multas dirimit partes, cum matrimonium in vna duos carne coniungat: nec coniunctos solum disse parat, sed ipsum etiam animum scindit, & lacerat. Quare vt liberè deum adire possis, coniunctionem hanc atq; adulterium furoris quasi rabidum canẽ procul ab animo tuo extermina. Sic Paulus etiam iussit: Leuantes, inquit, sanctas manus absq; ira & disceptatione. Noli igitur pati linguam fordescere: quo enim pacto pro te deprecabitur, si libertatem propriam amittat? Orna eam humilitate atque modestia, dignam fac deo qui per eam rogatur, repleas ipsam benedictionibus, repleas misericordiæ muneribus: possumus enim etiam verbis misericordiæ opera efficere. Melior, inquit, est sermo quàm datio, & responde pauperi pacifica in mansuetudine: omni tempore diuinarum legum narratione ipsam politiorem facere coneris. Omnis enim narratio tua, inquit, in lege altissimi sit. Sic dispositi, atque affecti ad regem accedamus, & ad genua eius procidamus, nõ corporis solum, verumetiam multò magis mentis, atque animi figura. Veniat nobis in mentem quem adire constituimus, & pro quibus, & quid facturi adimus, quem Seraphin aspicere nequeunt, quem terra contremiscit, qui lucem in accessibilem habitat. Adimus autem, vt nos a tormentis gehennæ vindicemus, vt peccatorum indulgentiam impetremus, vt intolerabiles pœnæ dilloluantur, vt cœlos, & quæ ibi bona sunt, consequamur. Concidamus igitur tam corpore, quàm mente, vt ipse iacentes nos erigat: oremus humiliter, ac mansuetè. Sed quis ita miser, inquies, ac ærumnosus, vt dum orat, humilis, atque mansuetus non sit? Ille certè, qui maledictionibus, & furore plenus orat, qui inimicos persequitur. Nam si vis accusare, teipsum accusa: si vis acutam, atque volubilem ad eneruanda peccata hominis linguam habere, tua delicta sedulò recense: nec quid alius, sed quid tu aduersum teipsum feciſti, enarra. Id enim maximum malum tibi est, quod tu perpetrasti. Nemo enim potest iniuriam tibi inferre, præter te ipsum. Quare si iniuriatos tibi persequi cupis, teipsum primo inuadas, nullus enim prohibet: nam si alium aggredieris, maiori iniuria pressus iacebis. Quas verò iniurias alterius aduersus te dicere potes, quia tibi scilicet alius conuiciatus est, alius te percussit, alius tua rapuit, alius in pericula iniecit? Sed non est hoc iniuriam pati: verum si vigilanter inspicimus, non paruo emolumento iuuari: non enim, qui passus est, sed qui fecit, iniuriam patitur. Omnium certè malorum hæc causa est, quia nec intelligimus quidem, quis facit, & quis patitur iniuriam. Nam si rectè intelligeremus, non iniurijs nosipsos vexaremus aduersus alium orantes, cum certiores essemus, neminem in terris posse nobis officere: non enim tua rapi, sed aliena te rapere, tibi malum est. Quare si rapuisti, acerrimè teipsum accusa: sin verò, alius tua rapuit, non parua tibi sedulitate orandum pro illo est, qui tibi maximè profuit. Nam, & si, non ea mente fecerit, plurimum tamen tibi contulit, dummodo tu viriliter, ac magno animo perferas. Illum quippe, tam homines, quàm diuinæ literæ miserantur: te autem, qui patienter iniuriam pertulisti, & corona donant, & æternis præconijs laudant. Quemadmodum enim siquis febricitans, plenum frigidissima vas aqua rapuerit ab aliquo, & cum pestiferam bibendi cupiditatem expleuerit, morti seipsum tradiderit, non eum vnde aqua rapta est, sed eum, qui rapuit accusamus, & sibijpsi iniuriatum censemus: sic certè de auaris, atque rapacibus cogitare debemus. Peiore nanque isti febri laborantes, alienarum rerum rapina habendi cupiditate inflammantur. Si quis quis etiam furore concitus, gladio a latere cuiuspiam rapto, seipsum occiderit: nonne, qui rapuit, sibijpsi iniuriam intulit, cum is à quo ensis raptus fuit, nulla sit vexatus iniuria? Hoc ipsum ergo in pecuniarum quoque rapina fieri iudicemus. Sicut enim periculosissimum est furioso, si ensem teneat: sic diuitiarum cumulus auaro pernicioſus, immo verò etiam multò magis. Insanus enim ille mucrone ad seipsum conuerso, a furore liberatus quieuit: rapax verò, atque auarus posteaquam, semel seipsum perCuſſerit

K

Ecc.4. a

Ibi.9.d

1.Ti.1. b

1.Ti.6.

L

M

A

Universidad de Deusto
Biblioteca

cusserit mille in dies vulneribus laceratur. Non.n. potest a cupiditate seipsum rapiendo vindicare: sed quantò plura, maioraque vlcera sibi præparauerit, tantò inconsidera tius ad alia ruit. Hęc igitur nobiscum quotidie versantes, magno hunc mucronem studio fugiamus, inhorrescamus istam insaniam: non patum faciemus si aliquando quanuis tardè, ab hac liberati, temperiem colemus. Non.n. minus hæc virtus modestia potest appellari, quàm illa, cui hoc vocabulum vulgò accommodatur. Ibi.n. aduersus vnã cupiditatem certatur, hic multæ, ac variæ cupiditates extirpandæ sunt: nihil est quippe amentius, nihil deterius eo, qui pecuniæ seruit. Dominari videtur, cum seruiat: imperare cæteris credit, cum a vilissima metallorum sibi materia imperetur: vinculis seipsum vehementius coarctando gaudet, cum ferocior propter maiorem rerum copiam aduersus ipsum bestia insurrexerit. Lætatur tunc in cupiditate
B vinctus, gaudet, & exultat: cumque a rabido isto auaritiæ cane opprimi se videat, nec vinculis arcere, nec inedia eum consumere parat, sed largiora ei pabula præbet, quibus, & fortior factus, maiore vi aduersus miserum insiliat. Hæc igitur omnia cogitantes, dissoluamus vincula quibus ligati sumus, interimamus atrocissimam hanc feram, quæramus remedium morbi, libere mus nos a furore: vt quiete animi serenissima, & sanitate potiri, ad tutissimum securumque deducamur portum, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.liii.ex capite.xv.

Mar.7. ET *egressus inde Iesus, recessit in partes Tyri, et Sidonis*. Marcus autem ait, quia cum in domum venisset, latere nõ potuit. Quam ob rem autem in illas partes profectus est? Quoniam obseruationem ciborũ contemnendam esse docuit: tunc recto itinere; ac ordine progrediens, gentibus etiã
Act.10. b ianuam aperit. Sic & Petrus, cum soluere has obseruationes iussus esset, tunc ad Cornelium missus fuit. Si verò quispiam dixerit, & quo nam modo cum discipulis iniũ
C xerit, dicens: In viam gentium ne abieritis, ille ipse abijt, primum illud adducemus, quia non tenebatur ipse, quæ discipulis seruanda præcepit, omnino conseruare:: deinde quia non vt prædicaturus illuc accessit, quod denotauit Marcus dicens, quo Mar.7. c
niam, & occultauit seipsum, & non latuit. Et quemadmodum rerum consequẽtia postulabat, ne ad gentes primum proficisceretur, sic non erat humanitatis, vltro veniẽtes repellere: nam si fugientes sequendi sunt, multò magis sequentes expectandi. Considera denique omni beneficio dignã mulierem fuisse: non autem ausa fuit in Iudæam abire, quando seipsam indignam putabat. Nisi enim is timor eam deterruisset, Hierusalem ipsam profectò petijsset: quod partim ardore fidei suæ, partim, quia terminos suos egressa fuerat, comprobatur. Nonnulli autem, & allegoricè istud exponunt, dicentes: quia quando a Iudæa Christus exiuit, tunc, & ecclesia gentium terminos suos egressa, adire ipsum ausa Ps.44. c
est. Obliuiscere nanque, ait populum tuũ & domum patris tui. Tam enim Christus, quam mulier illa egressi a terminis suis, conuenire & colloqui potuerunt. *Ecce nanque*,, inquit, *mulier illa Chananæa egressa à finibus suis*. Accusare mulierem euangelista videtur, vt & miraculum ostendat, & ip- D
sam laude dignam fuisse confirmet. Cum enim audieueris Chananæam, non poteris non meminisse iniquissimarum illarũ gentium, apud quas etiam leges ipsius naturæ funditus euersæ fuerant: quòd cum memoria repetieris, virtutem quoque aduentus Christi diligentius cogita. Qui enim electi sunt, ne Iudæos peruerterent, hi adeò ipsis Iudæis meliores fuerunt, vt terminis suis relictis, ad Christum accederent, cum Iudæi ad ipsos venientem extruserunt. Cum igitur accessisset mulier, nihil aliud nisi miserere mei exclamabat, & ingens spectaculum clamore suo concitauit. Erat enim certè miserabilis quædam res, mulierem aspicere tam magno dolore coactam exclamare: mulierem, inquam, & matrem, & pro filia quæ malè vexabatur, miserabilis res erat exclamantem præ dolore aspicere. Nec enim ausa fuit ad magistrum & dominum dæmoniacam filiam adducere, sed illa domi iacere dimissa, sola ipsa ad supplicandum proficiscitur: & morbi quidem genus exponit, medicum autem non domum suam, vt regulus ille adducere conatur, qui dicebat, Veni et impone manũ Sup.9.c
tuam, & descende antequam moriatur E
puer meus: sed calamitatibus suis expositis,

tis, & morbi longinquitate narrata, misericordiam a domino postulabat vehementius clamans. Nec dicit, miserere filiæ meæ: sed, miserere mei: nam illa insensata iacet, ego verò quam sensus morbi non fugit, quæ sentiens, atque intelligens insanto, mille vexor ærumnis. *Ipse autem non respondit ei verbum*. Quàm nouum, atque inauditum hoc est. Iudæos ingratos rationibus etiam inducit, & blasphemantes rogat, & tentantes non negligit: hanc autem quæ sponte venit, quæ deprecabatur, & supplicabat, quanquàm, quæ nulla lege, nullis prophetis fuit commonita, tamen tanta cum reuerentia accessit, nec responso quidem dignam putare videtur. Et quis non moueretur, cum aliter, quàm fama prædicaret, fieri videret? Audierunt certè, quia ciuitates, & vicos Iudææ circumiens, ægrotos curabat, & hanc vident mala sua deplorantem depelli. Quis portò misericordia flexus non fuisset, cum ita humiliter illam pro lalorante filia suppliF care oculis cerneret? nec enim quasi digna, nec quasi debitum essl gitans adijt, sed misericordiam petebat, & calamitates suas tragica oratione narrabat, nec responso digna visa fuit. Multi forsan eorum, qui audiebant, scandalum passi sunt, ipsa verò, nec commota quidem fuit. Quid dico, multos audientium, vbi & discipulos ipsos calamitate mulieris commotos fuisse, atque turbatos arbitror, nec tamen ausi fuerunt dicere, concede sibi quod petit: *Sed Accedentes discipuli eius, rogabant eum, dicentes: Absolue eam, quia clamat post nos*. Nos enim cum volumus, vt auditorum animum nostra oratio penetret, contraria sæpenumero dicimus. Christus vetò ait: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus*. Ita quando responsum ei dedit, tunc magis, quam prius silentio exulcerauit: non enim ad alios causam traducit, nec se non esse missum affirmat: sed quantò illa feruentius orat, tantò ipse vehementius retrudit: nec oues Iudæos amplius, sed filios, ipsam verò canem appellat. Quid igitur mulier? Ab ipsis Christi verbis deprecatoriam orationem connectit: Nam & si canis sum, inquit, non tamen penitus aliena sum. Rectè igitur Christus dicebat, in iudicium se in mundum venisse. Philosophatur alienigena fœmina, & dum contemnitur, singularem patientiam, præcipuamque fidem ostendit. Iudæi verò tantò affecti honore, tot tantisque miraculis admoniti, mala pro bo- G
nis referunt. Non enim ignoro, inquit, quin, nec necessaria hæc alimenta filijs seruanda sint: veruntamen cur ego vetor, etiam si canis sum? Nam si nefas est quicquam accipere, nec micæ quidem sumendæ sunt: sin verò licet quodammodo participare canibus, non omnino ipsa prohibeor. Hac de causa certè Christus eam repellebat, ideò negare videbatur gratiam, vt philosophiam eius omnibus patefaceret, non quia curare filiam eius nolebat, quam certè curauit: sed quod ad Centurionem dixit, Ego veniens curabo ipsum: vt reuerentiam, & fidem illius nos perdi- Sup.8.a
scamus, ac audiamus dicentem: Non sum dignus, vt intres sub tectum: quodque in fluxum sanguinis patiente fecit: Ego, in- Sup.8.b
quit, noui virtutem ex me egressam: vt & Mat.9.e
miraculum, & fides illius paterent, quod & Lucæ
denique in Samaritana, vt nec redarguta 8.g
quidem destitisse nosceretur, hoc in hoc lo Io.4.c
co facit: noluit enim talem, tantamque mulieris virtutem ignorationis tenebris obfuscari. Non ergo, quia negligebat, verùm, vt repositum, atque absconditum in animo eius virtutis thesaurum in lucem protraheret, eam repellebat. Tu verò non fidem solum illius, verumetiam humilita- H
tem mecum admirare: nam cum ipse Iudæos filios appellasset, adeò procul aberat, ne liuore alienæ laudis contaminaretur, vt maius adiecerit, atq; dominos nuncupauerit. *Etenim catelli*, inquit, *edunt de micis, quæ cadunt de mensis dominorum suorum*. Vides prudentiam mulieris? vides quomodo, nec contradixit, nec aliorum laudibus doluit, nec, quia contemni videbatur, molestè tulit? vides magnitudinem animi, atque constantiam? non est bonum, ipse dicebat: atque illa, vtique domine, respondebat. Filios ipse Iudæos vocauit, illa dominos: in conditione canum illam locauit, & confestim ipsam conditionem canum, atque statum vltrò illa subiunxit. Mirabilis tibi hæc videtur humilitas, audias, & Iudæorum iactantiam: Sperma, inquiunt, Abraham sumus, & nulli vnquam seruiuimus, & ex deo nati sumus. Non sic certè mulier, sed quemadmodum se canẽ, ita illos dominos appellauit, & hac humi- Ioã.8.d
litate ex abiecta conditione canum vendi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cata, filia facta est. Quid igitur Christus? I *Magna est fides tua ô mulier.* Ideò certè eam repellebat, vt ad hanc vocem consequentia rerum conuenirent, vt fulgente corona mulierem ornaret. *Fiat*, inquit, *tibi sicut vis.* Ac si diceret, fides quidem tua maiora, quàm petis posset impetrare, veruntamen fiat, vt vis. Hæc vos illi affinis est, Gen.1.a qua dictum est: Fiat cœlum, & factum est cœlum. *Salnata est enim*, ait, *filia eius ab illa hora.* Perspicis iam non parum ab ipsa ad curationem filiæ collatum fuisse, propterea nec dixit Christus, sanetur filia tua: sed magna est fides tua, fiat tibi vt vis: vt nos discamus non ociosè, nec assentationis gratia ita ipsum dixisse, sed eximiã illius virtutem, ac fidem prædicare voluisse: rerum enim euentus facilè fidem illius docuit. Sanata est enim, inquit, statim filia eius. Tu verò diligenter considera, cũ nihil ab Apostolis in re mulieris factum fuerit, totum ab ipsa fuisse perfectum: tantum quippe potest, iugis, & feruens oratio: mauult enim nostram deus, qui rei sumus, quam aliorum pro nobis orationẽ. Nam quamuis maiore illi ad Christum potiebantur libertate, magnam tamen mulier patientiam ostendit, & exitu ipso rerum facillimè intellexerunt Apostoli, quam ob rem non statim, ipsis quod pro ea petebant, concessit. [Et cum transisset inde Iesus, venit secus mare Galileæ, & K ascendens in montem, sedebat ibi: & accesserunt ad eum turbæ multæ habentes secum claudos, cæcos, mutos, debiles, & multos alios: & proiecerunt eos ad pedes Iesu, & curauit eos: ita vt turbæ mirarentur, videntes mutos loquentes, & claudos ambulantes, & cæcos videntes: & magnificabant deum Israel.] Nonnunquam quidem ipse ciuitates ac vicos circuit, nonnunquam sedet, expectatque laborantes, & claudos ad cacumina montiũ ascendere facit. Nec fimbria vestimenti modò tangitur, sed sublimiores iam animo, qui adeunt, ad pedes se ipsius proijciunt, & dupliciter fidem suam ostẽdunt: quia claudi ascenderũt, & quia nihil aliud quæsierunt, sed solum coram eo proiecti, posse sanari crediderunt. Et erat ingens omnium admiratio, cum multos illuc portatos ambulare absque ductore viderent ita, & multitudo eorum qui curati fuerant, & summa curationis facilitas obstupescere vniuersos cogebat. Perpendis quia Chananæam quidem tardius, & quasi virtute illius inductus, tandem curauit, hos verò confestim, vt ad eum peruenerunt: non certè quia meliores illa fuerunt, sed quoniam fide illa multò istis fruentior. Quocirca tardior tunc fuit, vt perseuerantia mulieris ostenderetur: at verò istis statim quod petebant concessit, vt Iudæorũ L ora magis obstrueret, & nullus eis defensionis locus relinqueretur. Nam quo maiora quis beneficia cõsecutus est, eo maiori subiacet culpæ, si nullo beneficiorum aceruo victus, in ingratitudine pertinaciter perseuerat. Qua de re locupletes quoque, quia nulla copia rerum sacti sunt meliores, multò magis quam pauperes punientur. Nec volo mihi respondeas, quia misericorditer aliquid ẽdiderũt: nam nisi liberaliter secundum rerum tuarum affluẽtiam dederis, non omnino pœnas enitabis. Non enim mensura rerum quæ offeruntur misericordia iudicatur, sed largitate ac liberalitate mentis & animi. Quòd si hmõi homines puniantur, multò magis vexabuntur, qui superflua detinent, qui sibi tristega, & quadristega fabricantes, nulla cura elurientiũ cõmouentur: qui vnde argentum colligant, perspiciunt, qũo rectè collocent, nec cogitant quidem. Verũ quoniam, & de misericordia, & benignitate mentionem feci, agè iam sermonem illum suscipiamus, quem nudiustertius de M humanitate ac liberalitate facientes, infectum reliquimus. Memministis profecto qũ iampridem de inani calcamentorum cura, de vano circa huiusmodi res labore, de adolescentium molli ornatu disputabam, qũo a liberalitate ad illa crimina lapsa nobis oratio fuit. Quòd igitur fuit exhortationis illius initium? Quia cum ars quædam liberalis misericordia sit, in cœlis habens officinam, & non hominem, sed deũ magistrum possideat: deinde quærentes quidnam ars sit, in vanos labores, & inutiles artes excidimus: & sic etiam huius artis qua faciunt calceos, superfluitatem reprehendimus. Habetisne memoriæ? Age igitur hodie illum sermonẽ resumamus, ostẽdamusq; quomodo ars misericordiæ sit cæteris omnibus multò præstantior. Et certè si illud maximè proprium artis esse ab omnibus prædicatur, vt ad vtilissimum finem rectissimè tendat nec illius quicquam liberali

Misericordiam vocat autem.

berali misericordia facilè inuenies: nemo ipsam, & artem esse, & cæteris excellentiorem dubitabit. Non sanè hæc nobis calceamenta, nec vestimenta contexit, nec lapideas domos construit: sed vitam æternam facilè præbet, ac a manibus mortis eripit, & tam in hac vita, quàm in futura præclaros reddit. Hæc mansionem nobis in cœlo ædificat, & æterna tabernacula præparat, A Hęc lampades nostras extingui non sinit, hæc vestes nostras ita lauat, vt non sordidi, sed niue candidiores ad nuptias perue- Esa.1.e nire possimus. Si enim fuerint, ait, peccata vestra sicut puniceum, super niuem deal Luc.16. babo. Hæc non patitur eo nos detrudi, vbi diues ille cruciatur, sed in sinum Abrahæ certo itinere ducit. Et cæterarum quidem artium quælibet vnum aliquem finem respicit, vt agricultura hominis pabulum, ars textoria nostrum amictum, imò verò nulla sola finem suum consequitur. Et primò, si placet, in agricultura id curiosius perscrutemur. Hæc igitur nisi ferra- Agricultura. rius faber vomerem, rastros, falcem, securim, aliaq; complura sibi mutuetur, nisi lignarius arattrum sibi fabricet, & iugum præparet, & vehiculum ad terendas construas spicas, nisi a coriatiorum artificibus corigiam sumat, nisi ædificator aliquis artibus tauris stabulum, & colẽtibus agrum tugurium struat, nisi deniq; pistoris artificium tandẽ accedat, vniuersa penitus agricultura euanuit. Non aliter etiam textoria multas ad auxilium sui artes conuocat, q̃ si opitulatæ non fuerint, remanet inutilis: ita singulæ artium altera alterius auxilio eget. Cum verò liberaliter misericordia moti, quippiam facimus, nulla re alia præter voluntatem nobis opus est. Si autem B putas magno pecuniarum cumulo, & vestibus, & calceis sibi opus esse illa Christi verba quæ de vidua dixit, tecum retracta: & Mar.12 d & si adeò pauper es, vt mendicare cogaris, Lu.12.a nulla tamen animi solicitudine laborabis. Nam si duo minuta miseris, dummodo id ex facultate feceris tua, præclarum facinus ædidisti. Si panis frustum, quia nihil aliud habeas, dederis, ad huius artis fastigium ascendisti. Hanc igitur artem, oro, professi, diligentes officia eius persequamur. Hæc vberiores nobis affert fructus, quàm imperia huius vitę ac regna. Non.n. hac re solum cæteris præstat, quia eis non indiget, verumetiam quia multa nobis, & varia sola construit. Nam & domos perpetuas in cœlis condit, & facit, vt professores eius in mortali morte non moriantur, & thesauro locupletat immarcessibili, qui nec a latronibus, nec a vermibus, nec a tineis, nec a longis temporum spatijs violatur. Siquis te docere polliceretur, quo artificio ad longiora tempora fruges terrę posses reseruare: quid non dares, vt tibi frumenta magnis temporibus illæsa permanerent? Ecce autem hæc non, vt frumenta solum, sed vt cuncta, quæ habes in æter- C num conseruet, docet, & pollicetur, & potest: nec solùm quemadmodum externæ res tuæ, verumetiam quomodo tam corpus, quàm anima ppetua integritate fruãtur, diligenter instituit. Cur tempus conterimus in exponendis artis huius officijs? Hæc erudire solet quo pacto possis deo similis esse, quòd omnium bonorum caput & radix est. Sed breuiter fines quoque ipsius perstringamus, vt videas qũo ad plurima conducit, nulla re alia adiuta. Vestimẽta igitur texit, thesauros immarcessibiles reddit, mortem superari facit, diabolum nobis domat, deoque denique similes efficit. Quid igitur hac arte vtilius atque præstantius? Nam alia ad ea, quæ dicta sunt, simul cum hæc vita prætereunt, & cum artifices ægrotent, labantur, opera quoque sua non permanent, & ad hęc longo egent tempore, alijsq; quàmplurimis. Hæc vero post hãc vitam maximè fulget, post radios suos, & opera sua ostendit: nec spatijs temporum longioribus, nec labore improbo, nec alia re huiusmodi eget: quodq; maius est etiam, quando ægrotatione laboras, quando senio confectus iaces, operatur & tecum similiter ab hac vita egreditur, nec te vnquam solũ deserere patitur. Hæc elo- D quentissimis te oratoribus superiorem facilè reddit, & cum illis plures inuideant, & prosperitate illorum tabescant, qui hoc artificio vtuntur, ab vniuersis benedicuntur. Accedit, quòd illi ad mortalium tribunalia venientes, ab iniuria nonnullos defendunt, & nonnunquam iniuriantibus patrocinantur: hæc verò ad tribunal Christi accedit, nec ipsa solum patrocinatur, vt pro eis sententiam ferat: Misericorditer nobis patrocinatur. sed & si millies homo peccauerit, coronat tamen eum, & laudibus effert. Misericorditer enim dare, inquit, commemoro. Multos ego arbitror homines, si optio sibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

detur: eloquentesne se oratores, aut misericordes, humanos, & benignos vellẽt prædicari: hoc vltimum potius electuros. Et meritò quidem. Nam si volubilitatem linguæ de medio tollas nihil mali humana vita patietur, quippe quæ multò antequã ars oratoria, & perpolita orationis compositio inuenta sit, non peius gubernabatur. Sin verò misericordiam, quemadmodum nauigare tutè per maria nunquam poteris, si portus, & stationes omnino destruas, sic nulla erit hæc vita, si misericordiam, in dulgentiam, humanitatem radicitus extir
E paueris. Quas ob res non voluntati solum hanc tantam rem deus commisit, verumetiam multas non paruas eius partes naturæ necessitate constituit. Natura enim duce patres, & matres liberorum miserentur, & filij parentum: neque id in hominibus tantùm, sed in rationis etiam expertibus fieri videmus. Natura duce fratres alter in alterum humaniores sunt, propinqui etiã, ac affines, & simpliciter homines inter se vniuersi. Natura vtique proni ad misericordiam facti sumus. Quamobrem etiam si iniuria pelli aliquos videamus, molestè ferimus, eõmouemur, itascimur: & cædi homines aspicientes, aut interimi, flectimur: & cum flentes cernimus, collachrymamus: ita quoniam huius rei armis, & pugnare, & defendi nos deus voluit, iussu eius natura nobis ad ista plurima contulit, vt saltem ex hoc intelligamus, quàm magnæ deo curæ misericordia sit. Hæc igitur nobiscum versantes, nosipsos, liberos, propinquos, atque affines ad misericordiæ scholam perducamus. Magna quippe res homo est, & pretiosum quid est vir misericors. Qui hoc non habet, à natura hominis decidit, hoc sapientes facit. Et tu mi-
F raris si hoc homo est: hoc deus est, & tu
Luc. 6. miratis. Sitis enim misericordes, inquit, sicut, & pater vester cœlestis misericors est. Discamus igitur hanc misericordiæ artem, non solum multorum, sed omnium gratia, præcipuæ autem, quia nobis quoque ipsis magnam misericordiam agimus. Misereordiam porrò quando dico, de illa dico, quæ auaritia vacat. Nam, si qui suis contentus nihil offert, procul a misericordiæ officio abest: quomodo misericors erit, qui aliena rapit, etiam si contra in opibus subuenerit? Quòd si suis solum frui, putatur esse inhumanum: inhumanius certè multò erit, si abstuleris aliena. Si igitur, qui nihil iniuriati sunt, quoniam de suo non dederunt, punientur: quantò magis vexabuntur, qui alios suis priuant? Nolite ergo mihi dicere, quoniam si abstuli ab alio, huic tantundem contuli. Hoc enim certè pessimum est. Par enim erat, eum ipsum, qui passus iniuriam est, misericordiæ opera iuuari: nunc verò alios cædis, & quos non cæcidisti, curas, cum æquum fit illos curare, quos sauciasti: immo vero nullo modo cædere hominem, aut iniuriari oportet. Misericors enim non est, qui curat quem vulnerauit, sed qui aliunde vulneratis medetur. Tuos ergo morbos diligenter cura, resarcias, quæ laceraſti, immo verò noli alium lacerare, noli alij detrahere: luden
G tis enim est quotidie deijcere, ac erigere, sed erige deiectos vndecunque. Nec credas esse possibile eadem dando mensura, qua rapuisti, vulnus illud curare, quod ab aliena tibi fraude illatũ est. Nam qui mnam rapuit, non erit sibi satis ad remedium huius vlceris, si pœnitentia pulsus, mnam misericorditer dederit, sed talento indigebit, propterea furti condemnatus quadruplum reddit. Cum igitur fure multò peior rapax sit, cumque ille quadruplum reddat, decuplum, immo verò multò plus restituere isto debet, atque vtinam etiam sic rapinæ sordes omnino detergamus. Non enim puto hanc illam esse misericordiam, cui magnus meritorum cumulus refluetuet. Quocirca Zacchæus dicebat: Siquid Luc. 19
columniatus sum, quadruplum dabo, & b
mediam mearum rerum partem inopibus offeram. Quòd si quadruplum tempore legis redditur, quantò magis sub gratia? & si furem tantum restituere oportet, quantum rapacem? Nam præter damnum contumelioſa res rapacitas est. Quare si centuplum etiam dabis, vix totum reddidisti. Non temere igitur diximus talentum esse offerendum, si mna tibi rapta sit. Quæ cum ita se habeant, si huncordinem pe-
H uerteris, & integras aliorum hæreditates rapueris, pauca verò ex multis, & ea non illis, quibus iniuriam intulisti reddideris: quæ tibi satisfacio, quàm indulgentia, quę salutis spes remanet? Vis videre, quàm magnum ex huiusce modi misericordia facinus committas? audi scripturam: Sicut, inquit, qui filium coram patre suo interficit, ita qui offert sacrificium ex pecunijs pauperum. Has tentatas nobis minas in cor
Ecc. 34. d de primò scribamus, deinde hinc abeamus has in parietibus, has in cubilibus, has vbique consecrabamus, vt saltem harum minarum iugi memoria ingens semper, ac recens formido manus nostras a quotidiana cæde coerceat. Peior sanè multò, quàm cædes rapina est, paulatim tabo pauperem consumens. Vt igitur hoc scelus euitare possimus, & nobiscum adinuicem hæc crebrò loquamur: hoc enim pacto etiam ad misericordiam erimus proniores, & fructus vberiores eius capiemus, & æterna bona consequemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. liiii. ex cap. xv.

I I *Esus autem conuocatis discipulis suis dixit: Misereor turbæ.* Quemadmodum superius cum tale signum facturus esset, primò corporis ægrotationes curauit: sic etiam in hoc loco a cæcorum, atque claudorum curatione, ad id tandem deductus est. Cur au
Sup. 14. b & Mar. 6. c tem tunc quidem discipuli eius miserti plebis, Dimitte turbas dicebant: nunc verò nihil huiusmodi dicunt, præsertim tribus iam diebus exactis? Aut quia iam meliores facti erant, aut quia etiam multitudinem non nimia inedia vexari, sed glorificare deum in his, quæ facta erant, videbant. Tu etiam considera, quoniam etiam nunc non simpliciter, neque priusquam discipulos ad hoc prouocaret, ad agendum miraculo se peruenit. Nam turbæ quidem quæ ob morborum curam suorum ipsum petierant, non audebant aliquid petere: ipse verò, qui misericors est, quique omnium curam gerit, etiam non petentibus prębet, & ait ad discipulos: *Misereor turbæ, quia triduo iam perseuerauerunt mecum..., & non habent, quod manducent: & ieiunos dimittere ipsos nolo.* Nam ne respondere possent, quia
K secum viatica portarunt, triduò iam mecũ sunt, inquit. Ita etiam si quicquam secum habuerunt, consumptum esse debet: quocirca non in prima, neque in secunda die id fecit, sed expectauit, vt omnibus consumptis, indigentia coacti maiori admiratione factum prosequerentur. Ne autem in via dissoluantur, ideo ait, vt ostenderet, non propè sibi esse domicilia, & simul aperiret nihil eis esse derelictum. Sed si non vis, quispiam obijciet, ieiunos dimittere, cur prius ad miraculum non accedis, quàm te moueri super turbam dixeris? Vt, inquit, verbis de hac re vlcrò citroq; datis attentiores fiant discipuli, & fidem suam ostendentes, peterent panes produci. Sed illi non intellexerunt quamobrem ita locutus esset: vnde postea dixit ad eos, vt Marcus ait: Sicne sunt obturata corda ve- Mar. 8.
stra, vt oculos habentes non videatis, & au b
res habentes non audiatis? Qua. n. de causa nisi hoc esset, discipulis ostendere voluisset dignam esse turbam huiusmodi beneficio, aut quia misericordia moueri super turbam addidit, Matthæus autem, quia postea increpauit, dicens: Paruæ fidei, nondum intelligitis, nec meministis quin
L que panum, & hominum, & quot portastis corbes? nec septem panum, & quatuor hominum millia, & quot sportas habuistis? Ita euangelistæ concordes inter se sunt, discipuli aũt adhuc serpũt. Et quãuis multa fecerit atq; dixerit, vt prioris miraculi memoriã haberent, interrogando, respõdendo, & qũo ministerio ipsorum vsus fuerit, & quomodo eis corbes distribuerit: tamen quasi nulla re admoniti, imperfectiores adhuc respondent: *Vnde nobis in solitudine tot panes?* Sic & prius, & nunc solitudinis meminerunt, quod quanuis ipsi ex imbecillitate dicebãt, signo tamen ab hac infirmitate, & omni suspicione liberans, clarum faciebat. Nam ne, quemadmodũ diximus, cogitare quispiam posset, a propinqua quadã villa, aut vico panes assumptos fuisse, solitudo loci vndique ideirco declaratur, vt miraculi fides excrescat. Propterea, & prius, & nunc multo procul a vicis, atque habitatione hominum in deserto tale signum operatur. Sed discipuli horum nihil intelligentes: vnde nobis, dicebant, tot panes in solitudine. Putarunt enim ita Christum dixisse, quasi eis præciperet, vt panes inuenirent. Ideò etiam superius dixit, Date vos eis man- Sup. 14.
ducare: vt commoti rogare ipsum com- b
pellerentur. Nunc verò dicit, date vos ipsis manducare: sed quid? Misereor, inquit, & dimittere ieiunos nolo: monens ac incitans ipsos, vt apertis oculis videãt, vt ab ipso petant. Verbis enim illis certè significatur, quia poterat non ieiunos eos dimittere, potestatem enim suam ostendebat, M

Universidad de Deusto
Biblioteca

debat, profectò cum nolle se dicebat: sed postquam,& multitudinis, & loci,& solitudinis ipsi mentionem fecerunt: vnde nã que nobis in solitudine,inquiunt, tot panes,vt tantam turbam saturemus,postquã igitur nihil intellexisse videntur, tunc suũ ipse opus peragit. *Et ait ad eos, Quos panes habetis? At illi dixerunt: Septem,& paucos pisciculos: sed hæc quid sunt in tanta multitudine?* Sic etsi rem totam non comprehenderẽt, sublimiores tamen paulatim fiebant: quãobrem ipse quoq;, vt mentem eorum erigeret, simili quodam modo, vt prius interrogauit, vt ipso interrogationis modo, & (vt ita dicam) vultu interrogantis prioris miraculi recordarentur. Vidisti discipulorum imperfectionem, vide nunc quã sublimi postea fuerint philosophia, quantam curam veritatis habuerunt. Hæc enim ipsi scripserunt,& tamen culpam suam, quanuis non paruam occultare noluerunt. Magnum enim erat profectò crimen, miraculi,& inauditi,& recẽtis nullam tenere memoriam. Qua de re increpati, nec increpationem quoque siluerunt. Ad hæc illud etiã philosophiæ tu genus admirare, quòd veraciter ventris superiores nulla præparandæ mensæ solicitudine tenebãtur. Tri duò enim iam in vasta solitudine commorantes, septem solummodo panes habebant. Sed Christus cætera quidem omnia similiter: vt prius. Recumbere nanque illos fecit in terra,& in manibus discipulorum panes multiplicauit *Iussit enim*, ait: *turbis recumbere super terram,& accipiens septem panes,& pisces, & gratias agens fregit, & dedit discipulis suis: discipuli autem populo, & comederunt*. Finis verò miraculi huius priori non fuit similis. *Manducauerunt omnes, & saturati sunt, & quod superfuit de fragmentis, tulerunt septem sportas plenas. Qui comederunt autem, erant quatuor milia, sine mulieribus,& parvulis*. Sed cur nam tũc quidem cum quinque millia virorum comederent, duodecim corbes superfuerunt, nunc autem septem sportæ postquam quatuor virorum millia comederunt? quamobrem igitur, quamuis pauciores essent comedentes, pauciora relicta sunt? Certè, aut multò maiores corbibus sportæ fuerunt, aut ne reliquiarum æqualitas miracula cõfunderet, & obliuionem obduceret, hoc discrimen hac differentia vtriusque signi memoria voluit confirmare: propterea,

Ioã.12. c

tunc quidem discipulorum numero corbium numerum, nunc verò panibus sportas exæquauit. Accedit quòd ineffabilem quoque virtutem suam,& quod omnia potestati suæ subiecta sunt, vt quoquo modo velit, nutu tantummodo peragat, omnibus monstrauit. Non enim erat humanæ virtutis ita in vtroque numerum posse cõseruare, vt cum multitudo comedentium alia, atque alia fuerit, nec plura, nec pauciora reliquiarum fragmenta, quàm duodecim corbes, aut septem sportæ superfuerint. Signo autem facto relicta turba, vt prius, nauigio recessit, sicut ait Ioannes. Nam quoniam nullo miraculo ad sequendum ipsum magis turbæ inducebantur, q̃ hoc signo: quippe qui non solum sequerẽtur, verumetiam ad regni fastigium promouere vellent: vt omnem tyrannidis suspicionem euitaret, post huiusmodi miracula confestim recedit, nec pedibus secuti eum sunt, sed nauigio ad Magdalorum terminos nauigauit. *Et accesserunt*, inquit, *pharisæi, & sadducæi tentantes, & rogauerunt eum, vt signum de cælo eis ostenderet. Ipse autem ait eis. Vespere facto dicitis, serenum erit, rubicũdum n. cælũ est: & mane, hodie tẽpestas erit, rutilat. n. triste cælũ. Hypocritæ, faciem quidem cæli nostis diiudicare, signa verò temporum non potestis. Generatio mala, & adultera signum quærit,& signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ Et derelinquens eos, abiit*. Marcus autem dicit, quia eũ accessissent, & q̃rerent, ingemuit spiritu: ac dixit, quòd generatio hæc signum quærit: ita quòd cuiusuis animam hæc interrogatio ad iram posset concitare, non commouetur tamen ille misericors,& protector hominum: sed tanquam miseros, ac incurabili morbo laborantes miseratur eos, qui post tot tantaque suæ virtutis signa, vt tentarent accesserunt. Non. n. vt crederent quærebant, sed facultatẽ reprehendẽdi inuestigabant. Nã si quasi crediturí ipsum adijssent, certè qui Chananææ dixit: Non est bonum panem filiorum canibus mittere, & tamen præbuit ei quod quærebat: multò magis istis petentibus præstitisset. Idcirco etiam hypocritas appellauit, quia aliud ore proferebant, aliud mente tegebant. Quanuis inde quoque pateat, nulla illos fide adijsse, quòd increpati, & redarguti verbis non respondernnt: quia ignoramus, idcirco discere quærimus. Quæ porrò signa de cælo petebant?

B

Sup.14. c

Ioã.6.b

C

Cap.16

Ionæ.2. a — Mar.8. b

Sup.15. c & Mar. 7.c

petebant? Certe vt Solem sisteret, aut lunam quasi fœnum, aut fulmina proijceret, aut aera commutaret, aut huiusmodi aliquid faceret. Quid autem ipse ad hæc ait? Faciem diei diiudicare scitis, & signa
D temporum, non potestis. Vide mitissimum, ac humillimum animum. Non enim solum negauit, vt prius, verumetiam quamuis non discendi gratia quærerent, causam subiecit, quare negauit. Sicut enim in cœlo, inquit, aliud hyemis, aliud sereni temporis signum est, & nullus signo hyemis cognito, signum tranquillitatis quærit, neque in tranquillo tempore tempestatem scrutatur: eodem quoque modo in me cogitare oportet. Aliud enim tempus huius aduentus est, aliud futuri. His miraculis, quæ modo facimus, vobis nunc opus est: quæ verò de cœlo fiunt, illi tempori reseruantur. Nunc enim quasi medicus veni, tunc quasi iudex adero: nunc quasi errabundas oues reducam, tunc verò factorum rationes repetam. Et nunc quidem occultius, tunc verò apertissimè cœlo reuoluto, Sole abdito, luna obscurata veniam, tunc virtutibus cœlorum commotis, quasi fulgur subitò meus aduentus omnibus apparebit: sed horum opportunum nunc tempus nõ est: non enim ad hæc, sed ad passionem
Esa.41.a E veni, atque ad mortem. Non audistis prophetam dicentem: Non contendet, neque clamabit, neque audietur foris vox eius? Et alium prophetam rursus: Descendet sicut pluuia in vellus. Quòd si quis
Psal.71. Exod.7. &seq. ea signa commemorat, quæ Pharaonis tempore facta fuerunt, sciat non iniuria, tunc ad incutiendum hosti terrorem illa facta fuisse quibus, non eget, qui ad amicos, ac domesticos venit. Quomodo autem, & magna illa, quæ petitis faciam, cum parua hæc non credatis? Parua quantum ad ostentationem dico. Nam virtute quidem multò hæc illis maiora fuerũt. Quid enim peccatorum remissioni exæquabitur? aut quid maius excogitari potest, quàm mortuos excitare, dæmonia depellere, dissolutam corporis compagi nem verbo consolidare? Tu autem cordis eorum tarditatem,& mentis cæcitatem considera, quomodo cum audierint, quia non dabitur eis signum nisi Ionæ prophetæ, non interrogarunt. Oportebat enim certè, cum non ignorarent, quæ illi prophetæ accidissent, cumque iam iterum idipsum audirent, diligentius rogare, vt discerent quidnam erat, quod dicebatur. Verum, vt diximus, non discendi, sed tentandi gratia ista dicebant, ac ideo ipF sis relictis abijt. *Et cum venissent, ait, discipuli eius trans fretum, obliti sunt panes accipere. Iesus autem dixit eis: intuemini, & cauete a fermento pharisæorum, & sadducæorum*. Quare non apertè dixit, cauete diligenter à doctrina eorum? Quia cum sciret præteritarum rerum iam esse oblitos, in memoriam sibi eas reducere voluit, ac ita occasione ab ipsis habita, opportunè reprehendit, adeò, vt nullam criminatio hæc molestiam afferre videatur. Et quamobrem, inquies, tunc non increpauit, quando dixerunt: Vnde nobis in solitudine tot panes, præsertim, Ma. 14.
cũ non parua oppotunitas reprehendẽdi b
sibi daretur? Ne videretur cum ostentaIoã.7.a tione ad signa præcurrere, quanuis coràm multitudine reprehendendi opportunitas, non est ei, qui ambitionem, & inanem gloriam contemnit. Nunc verò hæc idcirco etiam iustior est increpatio, quia bis iam eodem miraculo facto, nihilominus non commouebantur, quocirca cogitationes eorum in medium producit. Quid porrò cogitabant? Ipsi autem, inquit, cogitabant in seipsis dicentes, quia panem non accepimus. Adhuc enim purgationibus, & obseruationibus ciborum Iudaicis nimium solicitabantur, quorum omnium gratia acrius inuehitur, dicens: *Quid cogitatis inter uos modicæ fidei, quia panes non habetis? Nondum intelligitis, neque recordamini, turbatum est cor uestrum, oculos habentes, non uidetis, aures habentes, non auditis. Non meministis quinque panum in quinque millia hominum, & quot cophinos sumpsistis? neque septem panum in quatuor millia hominum, & quot sportas sustulistis?* Vides tanta cum ferri in illos acrimonia, vt nunquam alibi sic vehementer increpasse ipsos videatur. Cur igitur ita facit? Vt ciborum obseruationem, qua præoccupati erant, ejiceret: quapropter tunc quidem, nec intelligere, nec cognoscere ipsos solummodo dixit: nunc verò magna cum vehementia parum fideles ait: Non enim semper verborum remissio laudabilis est. Quare sicut magna vti libertate apud eum sibi

G

conce-

Universidad de Deusto
Biblioteca

concedebat. sic etiam si opus, erat reprehendebat, vt hac veritate rebus accomodata, mirabili sua dispensatione salutem eis conferret. Tu aũt animaduerte qũo mansuetudo increpationi permista est. Quasi.n. excusando increpata responderit, dixit: Nõdum intelligitis, nec meministis quinque panum, & quinq; millium, & quot corbes accepistis? & septem panum, & quatuor millium, & quot sportas accepistis? Nam ideirco tam eorum, qui manducarunt, q̃ reliquiarum numerum posuit, vt & præterita memoria colligerent, & ad futura se attentiores præberent: atque vt videas quantum hæc increpatio valuit, & qũo mentes eorum quasi somno grauatas excitauit, ipsius euangelistæ verba diligenter considera. Nam cum Iesus increpasset, atq; subiunxisset, qũo non intelligitis, qa non de panibus dixi vobis, attendite à fermento pharisæorum. & saduceorum, tunc tandem euangelista illud addit. [Et tunc intellexerunt, quia non dixerit, cauendum a fermento panis, sed a doctrina pharisæorum, & saducæorum.] Vides quàm multa præclara vehementes efficit increpatio. Nam a Iudaicis obseruationibus eos abduxit, & desidia remota multo attentiores reddidit, & ad maiorem fidem inuitauit, vt iam non formident, neque contremiscant, siquando pauciores habere panes videantur, ne inediæ malo pereant, sed omnia hæc ceu caduca omnino negligant. Sic igitur etiam nos non vbique, neque semper assentari subiecti velimus, nec optemus, vt principes nobis adulentur. Nam vtrisq; remedijs istis mens hominum, atque animus indiget. Vnde vniuersum quo
I que orbem terratum ita gubernat, vt modo hoc, modo illud adhibeat, nec secunda semper concedat, nec aduersa incutiat. Et quemadmodum nox est post diem, & dies post noctem, & æstas atque hyems vicissim: eodem nos quoque modò alias dolor vexat, alias voluptas permulcet, & nunc quidem ægrotatione laboramus, modò autem fruimur sanitate. Non ergo admiremur, quando morbis exagitamur, quoniam etiam quando nobis sanitas adest, admirari oporteret: nec conturbemur. cũ nos dolor exagitat, quoniam etiam quando gaudemus, conturbari par esset. Naturali enim successione, ac consequentia hęc omnia fiunt. Cur igitur admiraris, si hæc tibi accidat rerum vicissitudo, cum & priscis illis, atque sanctissimis viris non aliter accidisse perspicias? Verum, vt inducas animum, ita id esse, illis vitam hominis in medium producamus, quam procul maximè ab omni cura constitutam, ac voluptatis plenam fuisse arbitrare. Vis igitur Abrahæ vitam ab incunte adolescentia examinemus? Quid ergo ille adolescentiam ingressus statim audiuit? Exeas de terra, inquit, atque cognatione tua. Ge. 12. a
Perspicis rem doloris plenam illi mandari? vide nunc prospera succedere: Veni in terram, quam ego tibi monstraue- Ibidem
ro, ac faciam te in gentem magnam. Quid deinde, posteaquam in terram illam
K peruenit, ac ceu in portum quendam deductus fuit, nihilne aduersi accidit? Minime: sed alia rursum grauiora irrumpũt, fames, trãsmigratio, vxoris rapina. Meliora dein Gen. 12. c d
de successerunt, Pharaonis videlicet vultus, honor, dimissio, & magnifica munera illa, & in domum suam regressio. Cætera quoq; omnia hanc inter se habuerunt seriem, quæ prosperis, & aduersis connectebantur. Apostolis quoq; similia euenerũt. Vnde Paulus dicebat: qui nos consolatur Ibid. d
in hac tribulatione, vt possimus nos quoq; illos consolari, qui in omni tribulatione sunt. Sed quid hæc ad me, dices, qui sem- 2. Co. 1.
per in doloribus sum? Non sis ingratus, neque animo ita duro, vt meliora non cognoscas: non enim in doloribus quisquam semper esse potest. quippe cum ipsa natura id sufferre nequeat. Verum quoniam in gaudio semper esse vellemus, idcirco in doloribus semper esse putamus. Nec hac de causa solum, verumetiam quia secundarum rerum obliuio citò irrepit, aduersarum verò memoria iugis, atque stabilis est: idcirco in doloribus nos semper esse contendimus, cum impossibile sit hominem semper in doloribus esse. Sed si vultis cõditionem quoq; illorum inuestigemus, qui aut delicijs, & abundantia rerum omnium affluunt: aut viuendi angustia, om- L
ni onere, ac ærumna opprimuntur. Facilè nanque vobis ostendemus neutram vitæ conditionem dolore, aut voluptate carere. Afferantur autem in medium rex, & plebeius, ac etiam delitijs defluens iuuenis, qui magnam diuitiarum copiam à parentibus susceperit: & huic oppositus mercenarius quidem, qui quotidiano labore
panem

panem inquirat. Vis igitur illius angores primo perstringamus, cui magna facultas affluit rerum? Cogita quibus illius mentẽ fluctibus par est agitari, cum maiorem appetat gloriam, quàm assequi possit: cum nonnunquam a seruis suis etiam despicitur, cum a minoribus negligatur, cũ mille luxum suum accusent, ac si studiosissime detrahant. Nemo posset oratione assequi, quæ incommoda diuitias consequuntur. Quis.n. recensebit angustias offensiones, damna, inuidentium insidias, qui si non potuerint falsis criminibus opes eius in seipsos traducere, mille calumnijs huc atq; illuc hominem trahentes, quiescere non sinunt? Videas nunc mercenarijs voluptates, cunctis enim huiusmodi molestijs vacat. si quispiam vituperat, qui nullo
M se maiorem ducit, nõ dolet, non angitur, neque timet ne magnum aliquod damnũ patiatur: vescitur voluptuosè, dormit tutus, non ita phalerno vino gaudent, qui luxu pereunt, vt hic fontibus, & liquido fluuio. Verum quia forsan, quæ dicta sunt tibi non sufficiunt, vt præclara sit nostra victoria, age iam plebeium, & regem inter se comparemus. Videre igitur licebit illũ quidem magna voluptate commotum ridere, ludere, gestire: hunc vero diademate ornatum, & purpura resplendentem, mille curis, & solicitudine continua vexari, & timore, ita etiam nonnunquam pallescere, vt morti propinquus esse videatur. Non est igitur, non est sine dolore vitam hominis inuenire, sed nec voluptatis quidem omnino expertem. Non enim posset natura humana, vt iam diximus, perferre. Quòd si alius alio plus gaudet, aũt dolet, non naturæ rerum istud, sed hominis animo tribuendum est. Si enim continuo gaudere volumus, multas certe adhuc causas habemus. Nam si virtuti nos tradamus nihil poterit nobis dolorem inferre. Hæc enim spem bonam suggerit, semper hæc, & deo nos reconciliat, & hominibus gratos facit, hæc denique ingenti animum
A replet voluptate. Nam etsi laboriosa virtutis operatio esse videtur, facile tamen efficit, vt cum nullis stimulis conscientiæ animus pungatur, magno semper fruatur gaudio, adeo vt nemo id oratione possit exponere. Quid enim tibi videtur in præsenti vita iucundum atque suaue? Mensanè delicioſa, bona valetudo corporis, ingens gloria, diuitiarum copia? Sed hæc illi voluptati, quæ virtutem consequitur collata: amara, & mœstitiæ plena videbuntur. Nihil enim aliud iucũdum est, quàm conscientia proba, & spes futurorum certior. Quòd si vultis firmiter credere, iam moriturum hominem, vt a senio confectum, cum ei in memoriam primum reduxerimus, magnificæ mensæ, insignis gloriæ, præcipuę laudis, & gestarum rerum quas ex officio virtutis operatus est: tunc demũ interrogemus, quibus maxime gaudet, & videbimus non mediocri pudore ipsum propter illa commoueri: propter hæc autem quàm recte fecit tanta lætitia gestientem, vt salire, & volare videatur. Sic, & Ezechias cum ægrotaret, nõ mensæ deliciarum plenæ recordabatur, non eximię gloriæ, non regnorum, aut imperij, sed iu- 4. Reg. 20. a
stitiæ, ac rectæ conscientiæ. Memento e- B
nim, inquit, qualiter ambulauerim in con- 2. Ti. 4. b
spectu tuo in via recta. Paulum quoque vide propter hæc exultantem, atque dicentem. Certamen bonum certaui, cursum cõsumaui, fidem seruaui. Sed quid aliud, inquies, Paulus poterat dicere? honores certe, gloriam, cæteraque huiusmodi, nec parua, nec pauca. An non audis ipsum di- Gal. 4. b
centem: Sicut angelum domini suscepistis me, sicut Iesum Christum: & si possibile fuisset, oculos vestros effodientes dedisse tibi? & quoniam pro anima eius collum supposuerunt. Nihil autem horum omnium, sed labores, sed pericula, & repositas pro his sibi coronas in medium attulit. Neque id iniuria. Illa enim cum hac vita finiuntur, hæc vero nobiscum egrediuntur: & illorum quidem rationes exiguntur, pro his autem præmia nobis retribuentur. An ignoratis quemadmodum in die nouissimo acerba recordatio est delictorum, quomodo funditus cor euertit, quomodo summis doloribus cruciat? Tũc igitur, tunc iucunda bene actæ vitæ memoria, quasi tranquillitas post tempestatẽ veniens, conturbatam facile animam consolatur. Verum si ab omni temulentia liberi vigilaremus, per totam vitam huiusmodi nobis formido abesset: sed quoniam sicut insensati vitam agimus: in decedendo ex hac vita proculdubio aderit. Nam C
& qui vinctus propter suæ scelera fuerit, cum soluitur, vt ad iudiciũ produci queat, tunc maxime tremit, tũc formidat quãdo
ad.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad tribunal iudicis iam appropinquat, quã do ad relationem rationum iam deuenit. Idcirco terribiles visiones narrare solẽt mo rituri, quarum speciem nullo modo ferentes, & lectulos plerunq; ipsos magno iacẽ tes impetu concutiunt, & toruis eos, qui adsunt aspiciunt oculis: vel quia vi a corpore rescinditur anima, vel quia spirituũ speciem ferre non possunt. Si.n. terribiles timemus homines, quid faciemus minaces angeli, & rescindentes animam à corpore virtutes nos inuadunt, cum a corpore anima tracta multa incassum deflet? Sic & d. Luc.16. f ues ille post mortem multum plorauit, & nihil sibi prodesse potuit. Hæc igitur nobiscum versantes, & reuoluentes, ne quid tale ipsi quoq; patiamur, iugem horũ omnium timorem retineamus, si volumus re ipsa timorem, & punitionem effugere, & ad æterna bona peruenire, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amẽ.

Homilia lv. ex cap. xvi.

C*Vm uenisset autem Iesus in partes Cæsareæ Philippi, interrogabat discipulos suos dicẽs :* D *Quem dicunt homines esse filium hominis?* Cuius rei gratia nomen illius scripsit, qui vrbem cõdidit? Quoniam alia etiam est, quæ Stratonis dicitur, nec in illa, sed in hac discipulos interrogauit. Procul.n.a Iudæis abduxit, vt ab omni solicitudine liberi, nõ dubitarent apertè dicere, quæ sentirẽt. Cur autem non statim de sua, sed de multorum prius sententia ipsos interrogauit? Vt opinione aliorum exposita, rutius interrogati, Vos autem quem me esse dicitis, ab ipso interrogandi modo, non abiecta, atq; humilia, vt multi: sed sublimiora, ac diuiniora responderent. Qua etiam de causa non illicò ab ipso prędicationis initio hæc quę siuit, sed quando multa coram ipsis operatus miracula iam fuit, cũ sublimiora dogmata perceperint, cum de sua deitate, ac æqualitate cum patre multa significauit, tunc demum ad hæc interroganda descendit. Nec dixit, quem nam me asserunt esse scribæ, & Pharisæi, quanuis crebrò etiam ipsi collocuti cum eo fuerint, & miracula nonnulla viderint: sed quem me, inquit, homines esse dicunt? Populi certè opinionem de se quærebat. Quoniam & si deiectior esset, procul tamen ab omni erat malitia, qua pharisæi, & scribæ maximè peruertebantur. Vt autem ostenderet, quàm E valde vellet humanitatis suæ dogma, filiũ hominis inquit: deitatem enim suam sic solet appellare. Nullus.n.ait, ascendit in Ioã.3.b & Eph. cœlum, nisi qui de cœlo descẽdit filius ho- 4.b minis. Et rursus: Cum autem videritis ascẽ Ioã.6.g dentem filium hominis vbi erat prius. Cũ itaque discipuli respondissent, quoniam alij te Ioannem, alij Heliam, alij Hieremiã, aut vnum prophetarum æstimant, hac falsa eorum opinione in medium prolata, *Vos uero*, inquit, *quem me esse dicitis?* Ita eos hac secunda interrogatione, vt maiora de ipso cogitarent, admonuit. Ipso enim interrogandi ostendit modo, multum a dignitate sua vulgares illas abesse opiniones idcirco enim iterum interrogando aliam ab eis sententiam quærit: & quoniam plura maioraque signa, quàm cæteri viderunt maiora etiam de ipso dicerent, quàm homini conueniat. Nam vulgus quidem hominem nudum putabant ex mortuis resurrexisse, veluti etiã Herodes dicebat, a qua Luc.9.a suspicione procul abducens: vos vero, ait, quem me esse dicitis? Vos, inquam, qui plura me fecisse vidistis, qui meo nomine cõplures virtutes ipsi quoque fecistis. Quid igitur? Petrus omnium apostolorum os, vertex consortij totius, cum omnes interrogati essent, ipse solus respondet. Et quan F doquidem de sententia vulgi petebat, omnes responderunt: cum vero de sua eos rogaret, Petrus confestim præsiliuit, ac præuenit ait: *Tu es Christus filius dei uiui.* Quid igitur Christus? *Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi.* Atqui nisi propriè sic Petrus intellexisset, & ab ipso patre natum crederet, non fuisset reuelationis opus illa confessio, nec aliqua beatificatione digna, si vnum ex multis dei filijs illũ putasset. Etenim iam pridem post tempestatem, qui erant in nauigio, verè filius dei es tu, dixerunt: & quanuis verè dixerint, beatificati tamen ab eo non sunt. Sup.14 d Non enim ita, vt Petrus, sed vnum ex multis verè filium æstimabant, præcipuum quidem, magisque dilectum, non tamen ex patris substantia natum. Nathanael quoq; dicebat: Rabbi, tu es filius dei, tu es rex Is- Ioã.1.g rael: nec solum beatificatus non est, verum etiam quasi multò inferiora, quàm oporteat, cogitaret, sic a Christo erat redargutus. Quoniam tibi dixi, quia vidi te sub ficu, credidisti: maiora his videbis. Ea igitur

tur de re Petrus beatificatur, quia Christum patris propriè filium confessus est, quia etiam de causa nihil tale de illis dictum est, quale de hoc dicitur, quia pater G reuelauit tibi. Nam ne, quoniam vehemẽter amoris vinculo Petrus Christo coniungebatur, assentatiuncula gratificans, hæc verba dixisse multis videretur, in mediũ patrem produxit, qui ad confessionem veritatis animum Petri commouit: ita Petrus quidem locutus est, pater autem illi quod loqueretur, subiecit, vt non humanam opinionem, sed diuinam sententiam diuinitus dictam Petrum credas enunciasse. Quare autem non ipse aperte dicit, ego sum Christus, sed de aliorum sententia rogãdo discipulos cõducit? Quia videlicet, & ipsum magis ita decebat, & illi ad fidẽ hoc modo innitabantur. Vides quomodo filium pater, patrem filius reuelat. Nec.n. partẽ quisquam recognoscit, ait, nisi filius, & cuicunque voluerit filius reuelare. Non Sup.11. d ego possumus aliunde cognoscere filium & Lucę. quàm à patre. nec patrem aliundè, quàm 10.d à filio: ita etiam hinc honoris gloria, & substantiæ prædicatur identitatis. Quid igitur Christus? Tu es Simon filius Ionę tu vocaberis Cephas: Nam quia patrem meum prædicasti, ego etiam illum nomino qui te genuit: ac si diceret, quemadmodum tu Ionæ filius es, sic ego patris mei filius sum: Nam aliter superuacaneum omnino, atque superfluum esset dicere, H tu es filius Ionæ. Verum quia ille dixit, tu es filius dei: vt sic se esse filium dei ostendat, sicut ille Ionæ filius, eiusdem videlicet substãtiæ cum patre, idcirco illud adiecit: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.* id est, fidem atque confessionem. Hic apertè prę dixit magnam eorum qui crediturí, & erant, & sunt multitudinem fore, & sublimiora sapere ipsum facit, & ecclesiæ futuræ pastorem constituit. *Et portæ inferi non prævalebunt aduersus eam.* Si vero aduersus ecclesiam non prævalebunt, multo minus aduersus me prævalebunt. Non enim turbari te conuenit te cum audieris, quia tradar, & crucifigar. alium deinde honorem ei præbit. *Et ego autem dabo tibi claues regni cælorum.* Non dixit, rogabo patrem, vt tibi det, sed quãuis magna erat potestas, & doni magnitudo ineffabilis, & ego tamen dabo tibi, inquit: ac si diceret, Quẽadmodũ tibi pr̃dedit, vt me cognoscerẽs, ita & ego tibi dabo. Quid das, q̃so? Claues, inquit, regni cœlorum: *Vt quæcunque ligaueris super terram, sint ligata in cœlis: & quæcunque solueris super terram, sint soluta in cœlis.* Quo modo igitur non est eius qui dicit, ego ti- I bi dabo, sessum etiam in dextris, & sinistris concedere? Animaduertis quo pacto ipse etiam ad altiorem de se opinionem Petrum adducit, & seipsum his duabus pollicitationibus reuelando filiũ dei ostẽdit: Nam quæ deus concedere solus potest peccatorum, s. remissionẽ, & vt futura ecclesia tot tantisque fluctibus impetu irrũ Petrus pẽtibus immobilis maneat, cuius pastor, pastor, & caput piscator homo, atque ignobilis & caput terrarum orbe reluctante adamantis natu- eccleſiç. ram firmitate superet, hæc inquam omnia Hie.1.d quæ solius dei sunt, se pollicetur daturum. Ita & pater ad Hieremiam, dicebat: Sicut columnã ferream, & sicut murum æneum posui te. Sed ipsum quidem genti vni pater, hunc autem vniuerso terrarum orbi Christus præposuit. Quare libenter ab his quærerẽ, qui dignitatẽ filij minorem, quã patris dicunt, quæ nam sibi maiora dona videantur, quæ pater, aut quæ filius Perro largitus est? Pater q̃dẽ reuelationẽ ei filij sui dedit: filius autem partim, vt tã patris quàm filij sui reuelationem vbiq; terrarũ posset seminare, partim vt quamuis homo esset mortalis, cœlesti tamen potestate pol leret, & claues haberet regni cœlorum: ita Inf. 24. Petrus ecclesiam per vniuersum orbẽ am c plificatam, cœlo etiam ipso validiorẽ mõstrauit. Transibunt enim inquit, cœlũ, & terra, verba autem mea non transibunt. K Quõ ergo minor est, q̃ hæc in Petro effecit? Hæc aũt nõ ideo dico, quia alia patris, alia filij opera esse putẽ. Omnia enim per Ioã.1.a ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: sed vt linguam eorum abscindamus qui talia proferunt. Tu vero mecum ex eis omnibus quanta sit potestas eius intellige. Ego tibi dico, inquit, tu es Petrus & ego super te ædificabo ecclesiam meã, ego tibi dabo claues regni cœlorum. Hęc cum dixisset, *Præcepit eis, vt nulli dicerent, quia ipse est Christus.* Cuius rei gratia man dauit? Vt scilicet scandalis de medio sublatis, & mysterio crucis, ac omnino passione consummata, eum nihil restaret quod retũdere aut perturbare fidẽ posset, syncera, & ĩmobilis opinio de ipso in audiẽtiũ animis

Universidad de Deusto
Biblioteca

animis confirmaretur. Nondum enim clarè sua virtus effulserat, qua de causa post resurrectionem, quando rerum veritas erat coruscatura, & virtus eorum, quæ fiebant præcipuè apostolis auxiliatura, volebat ista prædicari. Non enim erat æquale, modò quidem miracula facientem in Palæstina videre, modò autem contumelijs pelli, ac maximè quando crux miraculis erat successura, & vbique terrarum fide, ac adoratione certa perspicere nihil amplius tale
L patientem: propter hæc igitur omnia mandauit, ne vlli dicerent. Quod enim iam radices egit, si euulsum fuerit, non facile potest iterum plantatum pullulare: quod vero posteaquam semel locatum est, immobile, atque innexum remansit, facilè propagatur accrescit. Nam si discipuli, qui plura viderunt, multaque audierunt arcana, solo auditu scandalizati fuerunt, nec ipsi solũ, verumetiam, & vertex omnium Petrus: cogita nunc tecum, quid vulgus, qui nihil altius secretè inspexerunt nulla spiritus gratia stabiliti fuere, perpessi fuissent, si quem filium dei esse perceperint, eum crucifigi, & omni contumelia exagitari viderent.
Præterea si discipulis dicebat, Multa habeo vobis dicere, sed non potestis ferre mo-
Ioã.16. c dò: quantò magis reliqua multitudo decidisset, si ante opportunum tempus huiusce modi mysterium fuisset reuelatum? Et vt credas quantum intererat, plenam postea doctrinam accipere, cum ea quæ scandalizare possent præterierint, ipsius Petri facta diligenter considera. Ille nanque ipse Petrus, qui post tot tantaque signa ter negaLuc.22 f uit, & vilem puellam timuit, posteaquam crucis mysterio consumato claras habuit
M resurrectionis demonstrationes, ne quicquam relinqueretur, quod animum eius conturbaret, atque concuteret: sic immobilem, & fixam doctrinam spiritus tenuit, vt veluti leo in populum Iudæorum irrueret, & pericula mille, ac denique ipsam mortẽ contemneret. Iure igitur iussit, ne ad multos sermonem æderent, cum neque ipsis, qui orbis magistri futuri erant, cuncta cõmittere apertè ante crucem voluerit. Multa enim illis dixit, quæ ante crucem non intellexere. Ipse quoque ait, Habeo vobis dicere multa, sed non potestis ferre modò.
Et tunc incepit eis ostendere, quoniam oporteret eum pati. Et tunc, inquit, quando in animis eorum præcipuum hoc dogma fixit, atque locauit, tunc de passione incepit dicere: neque tamen etiam sic intellexerunt, quod dicebatur. Erat enim, inquit, quasi velamine obductus hic sermo, & ceu obscuritate ita tectus, vt capere non possent, quia & resurrecturus erat: idcirco in difficilioribus immoratur, & sermonem in latius extendit, vt mente ipsorum adaperta, percipere possent quicquam. Sed non intellexerunt, inquit, sed erat hoc occultum ab eis, & timebant eum interrogare, non vtique vtrum morietur, sed qualiter, & quomodo & quidnam hoc mysterium sit. Nam cum nescirent, quid ipsum resurrectionis verbũ
A significaret, non mori, non modico præstãtius esse putabant: quam ob rem cum alij dubitantes turbarentur, Petrus iterum ex feruore solus audet ea de re quicquam dicere, neque illud palam, sed sigillatim, atque seorsum alijs remotis discipulis. *Pro-* Supra.c
pitius, inquit, *tibi esto, nec fiat tibi hoc.* Quidnam, ò Petre hoc est, tu qui reuelationem desuper habuisti, qui beatificationem consecutus es, cui claues cœlorum traditæ, tam citò adeo grauiter lapsus cecidisti, vt passionem pertimueris? Cur mirum tibi videtur, inquit, si ea re id passus sum, de qua nihil reuelatum est? Hinc certè claiè videmus, non a seipso, sed ex reuelatione illa dixisse: quia in his, quæ reuelata non sunt turbari, & turbare, & centies audiendo nõ sentit, quod dicitur. Didicit certè, quia filius dei est: quid autem mysterium crucis, & resurrectionis sibi velit, nondum didicit. Erat enim, ait, occultus ab eis hic sermo. Perspicis quia iure mãdauit, ne in publicum hæc efferrentur. Vbi enim isti turbantur, quibus hæc necessariò committuntur, quid non paterentur cæteri? Ipse vero vt ostenderet, sponte se ad passionem venire, increpauit Petrum, & satanam appellauit. Audiant quicunque passionis Christi crucem verecundantur. Nam si apostolo- B
rum vertex, etiam antequam crucis mysterium disceret, satanas vocatus est: quam veniam impetrabunt, qui vbique iam prædicatam Christi crucem negare audent? Nã si qui a deo beatificatus fuerat Petrus, qui ex reuelatione fuit veritatem confessus, sic acriter increpatur: quo supplicio cruciabũtur, qui crucis mysterium non suscipiunt? Nec dixit, quia satanas per te locutus est: sed, vade post me satana. Hæc enim illius oppositi cupiditas erat, ne Christus è morte resur-

te resurgeret: idcirco sic vehementer, inere pauerit, quia sciebat tam ipsum quam cæteros valde id formidare, nec facile posse audire: quocirca & mentis eius arcana reuelat, dicens: [Quia non sapis ea, quæ dei sunt, sed ea quæ hominum.] Nam ille cũ humanis caducisque cogitationibus rem pensaret, turpe ac indecorum id omnino futurum æstimabat. Carnẽs igitur ipsum, ait: nequaquam me quidem passio dedecet, sed tu carnali consilio id ita iudicas: Nam si diuinis ductus præceptis, atq; carnalis sensus immunis, hæc audires: non te fugeret profecto, quia præcipuum mihi decus est passio, tu indignamne ipsam arbitraris? Ego vero dico, quia passionis negatio mea ex consilio diaboli est. Sic ex
C contrarijs solicitus finem mentis eius comprimebat. Et quemadmodum, Ioanni indignum putanti, ꝙ a se Christus baptizaretur, baptizare persuasit, cum dixerat, ita decens est nobis, & huic ipsi Petro pedes suos prohibenti lauari, cum dixerit: Non
Io.13.a habebis partem mecum, si pedes tuos non lauero, sic etiam hic a contrarijs eum repressit: & increpationis acrimonia timorẽ passionis extinxit. Neminem igitur pudeat horum salutis nostræ symbolorũ, atque signorum. Passio certe domini nostræ beatitudinis caput est, atque origo, qua viuimus, & per quam sumus. Sed veluti coronam, sic læto animo crucem Christi circunferamus. Omnia.n. quę ad salutem nostram conducunt, per ipsam consummantur. Nam cum regeneramur, crux domini adest, cum sacratissimo alimur cibo, cum in ordine consecrandi statuimur, vbiq; ac
Crux vbiq; inserenda. semper id victoriæ insigne nobis assistit: quapropter, & in penetralibus, & in parietibus, & in fenestris, & in fronte quoq; ac mente, magno studio crucem inseramus. Id enim salutis nostræ, id communis libertatis, id mansuetudinis, atque humilitatis
Esa. 53. c. & Act. 8.f domini signum est. Ductus est enim vt ouis ad occasionem. Quando igitur cruce te signas, vniuersam tecum crucis causam verte, & iræ, ac reliquarum passionum in-
D cendia extingue: quando te cruce signas, magnam tuam frontem arma fiducia, libertate animum munias. Nec enim latet vos quæ nam sint, quibus libertati donati sumus. Paulus enim cum ad capessendam veram hanc libertatem nos hortaretur, ad crucis, & sanguinis dominici memoriam reduxit dicens: Precio empti estis, non fi- 1.Co.6.
tis serui hominum. Precium autẽ hic cru- d
cem appellauit, quam non simpliciter digito in corpore, sed magna profectò fide in mẽte formare oportet. Nam si hoc modo eam impresseris, nullus sceleſtorum dæmonum cum hastam videat, qua lerale vulnus suscepit, congredi tecum audebit. Nam si cum solummodo loca in quibus capite damnati pœnas persoluunt videmus, ingenti horrore concutimur: quid passurum putas diabolum, si mucronem tenere te viderit, quo vires eius Christus dissoluit, & quo caput draconis magno ictu rotauit? Noli ergo tanto bono verecundari, ne quãdo in maiestate sua veniat Christus de te verecunderur. Tunc enim signum hoc super radijs solis coruscans, ante Christum videbis. Præcedet enim profectò crux magnam vocem aspectu emittens, & ad vniuersos homines pro domino respondens, atque ostendens nihil ex parte domini defuisse. Hoc signum, & pri
E scis, & nostris temporibus clausas ianuas reserauit, hoc venenorum vires extinxit, hoc feroces bestias repressit, hoc lerales serpentum morsus curauit. Etenim si portas inferni perfregit, si cœlorũ ostia reclusit, si paradisi renouauit ingressum, si diaboli neruos recidit, quid mirum est, si pestifera venena, atroces bestias, aliaq; hmõi superauit? Hoc igitur in mente tua celato, & animarum amplectere salutem, hæc crux terrarum orbem conuertit, atque sanauit, hæc terrorem abegit, veritatem reduxit, terram in cœlum restituit, ex hominibus angelos effecit. Hæc crux non terribiles, sed despicabiles hominibus dæmones effecit. Hac cruce mors in somnum redacta est hac omnia, quæ nobis aduersabantur, humi deiecta conculcantur. Si ergo gentiliũ quispiam tibi dixerit, crucifixum ne adores, noli dubitare clara voce, & læta facie dicere: Et adoro, & adorandi nunquam sa
ciam finem, & si ridebit, largas tu effunde lachrymas de insania eius. Agas immortales domino gratias, cuius beneficio hæc susce
F pimus, quæ nullus absq; diuina gratia dicere potest. Nã idcirco hic etiam ridet, quia homo animalis non suscipit ea, quæ ipsius spiritus sunt. Sicut etiam pueri tũc mirantur, quando magnum quid, atq; mirabile perspexerint: & si ad videnda mysteria infantes perduxeris, proculdubio ridebunt.

bunt. Infantibus sane gentes mihi similes videntur, immo vero illis quoq; imperfectiores, ac ideo multo miseriores: quia nō in ætate iuuenili, sed in prouecta infantiū leuitate adeo perturbantur, vt nulla venia digni, & sint, & videantur. Sed nos clara, & magna voce dicamus, & tunc maximè qñ assunt gentiles, eximia fiducia exclamemus: Gloria nostra, caput & origo beatitudinis, libertas, & corona, crux est. Vellem
Gal.6.d cum Paulo posse dicere: Per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Sed cum multis atq; variis detinear passionib. nequeo id sanè dicere. Quare vos moneo, & multo antequam vos meipsum, crucifigamur mundo, nihil cōe habeamus cum terra: sed tota mens nostra amore superioris patriæ, gloria beatitudinis ardeat. Cœlestis. n. milites regis sumus, ac atma spiritalia induti: cur igitur cauponum, & abiectarum personarum, immo, vermium vitam eligimus, cum ibi oporteat esse militem, vbi & imperator est? Militamus enim non sub illis qui longe absunt, sed sub illo
G qui prope adest: Mortales quippe imperatores, non omnes in prætorio, & ad latus suum esse patiuntur: at vero cœlestis omnes prope suam regiam sedem esse desiderat. Et qūo fieri potest, inquies, cœlesti assistere sedi quempiam, cum in terris conuersetur? Ita & Paulus cum in terris esset, vbi Seraphin sunt, ibi conuersabatur, propius Christus assistens, quam hastati, & stipatores isti regi suo assistant. Quippe cum isti aspectum huc atque illuc circūferant, ille vero nulla rerum specie motus vniuersam mentis aciem ad regem semper tēdat: quare si voluerimus, nos quoque proculdubio poterimus. Nam si locorum interuallo disiuncti essemus, nō iniuria illud obiectum esset: si vero vbique rex noster est, studenti
Ps.22.a semper atque attento proximus adest,
Hie.23 ideo propheta quoque dicebat: Non timebo mala, quoniam tu mecum es. Et ipse
c rursum deus: Deus appropinquans ego sum, & non deus à longè, quare quemadmodum peccata nos ab illo disiungunt,
Esa. 58. sic virtus nos illi conglutinat. Adhuc. n.
c te loquente, ait, dicens: ecce ego adsum. Quis. n. adeo fuit paratus, & erectis continue auribus adstans, ne qñ a filijs suis vocaretur? Nemo profectò, deus autem paratus, continuè ad suorum vocem seruorum
H est, nec vnquam, vt oportet, vocauit, obaudiuit. Hac de causa dicit, adhuc te loquente: non expecto, inquit, vt orationē finias, sed confestim cum incipias, exaudio. Vocemus ergo ita ipsum, vt vocari desiderat. Ibidem
Qūo autem vocari vult? Solue ait, oē vinculum iniustitię, dissolue fasciculos violentarum permutationum, diuelle iniustam oēm conscriptionem: Frange panem tuū esurienti, & pauperes, qui sine tecto sunt, in domum tuam inducas. Si videris nudū indue ipsum, & domesticos seminis tui nō despexeris. Tunc scindetur matutinale lumen tuum, & vestimenta tua cito tibi orientur, & præibit ante te iustitia tua, & gloria dei circumamiciet te. Tunc vocabis me, & ego exaudiā te: & adhuc te loquente, dicam: Ecce adsum. Sed quis hæc oīa poterit facere, inquies? Immo vero, dic q̄so, quis non potest? Quid. n. ex illis difficile, aut quid arduum? quæ certè ita facilia facta sunt, vt multi mensuram eorum in agendo excesserint: non iniusta chirographa solum lacerantes, verumetiam oībus suis se denudantes, non tecto, & mēsa pauperes tantummodo recipientes, verumetiā magno se sudore conficiētes, vt inopes nutriant: qui non cognatis tantummodo, verumetiam inimicis beneficia contulerunt. I
Tu vero nescio quid illorum difficile putas. Non. n. dixit, montes pertranseas maria nauiges, tot tantaq; terræ iugera effodias, ieiunus permaneas, cilicio te induas: sed præbe de tuis, frange panem esurienti, iniusta chirographa proijce. Quid istis facilius inuenire potes? Si vero tu difficilia putas, magnitudinem pręmiorum considera diligentius, & facillima tibi reddent. Nam quemadmodum reges in equorum cursu atq; certamine, in ipso agone coronas, vestes, cæteraq; munera ante certātiū oculos ponunt: sic & dūs in medio stadio præmia locauit, & quasi multorum manibus per verba prophetæ ostendit. Et reges quidem isti, & si reges sunt, tamen quia & ipsi mortales sunt, & sua facultas caduca, liberalitas facile potest exhauriri: idcirco, vt multa videantur, quæ donant, singulis singula munera ministris in medium producunt: rex autem noster è contra. Nam quoniam immortalis, & ditissimus, & nihil omnino facit ad ostentationem, omnia simul collecta ante oculos posuit: quæ siquis per singula diuidat, innumera erunt, & infinitis opus manibus erit, vt

teneri, & ostētari possint. Quod ita esse credes, si vnumquodq; in se diligenter perspicias. Tunc scindetur, ait, matutinale lumē
Esa. 58. b
K tuum. Putasne vnum multis hoc munus videri? sed nō est certè vnum: multas. n coronas, multa p̄mia in seipso includit. Quare si placet, reuoluamus hoc inuolucrum, quantum in nobis situm est, & ingētes in hoc contineri diuitias inspicietis, dummodo non deficiatis: sed attentè, oro, mentē adhibeatis. Et primum illud videamus, cur non, apparebit, dixit: sed, scinderur? Vt velocitatem. s. & copiam dantis exprimeret: vtq; hoc verbo intelligamus valde illū nostræ salutis cupidum esse, quodq; muneribus plenus ex largiēdi festinatione quasi prorumpit, cum nihil sit, quod inæstimabile dandi desideriū prohibere possit, quibus omnibus infinitam profectò bonorū copiam paratam nobis esse ostendit. Deinde videamus, quid sibi matutinale, velit. Nihil aliud certè hoc te nomine docet, ni si vt scias, quòd non posteaquam periculū tentando fecerit, neq; postquam afflictiones inuaserint solum, verumetiam antea prævenire solet. Nam quemadmodum in frugibus matutinalia, quæ citius, quā speramus in maturitatem peruenerunt, appellare soliti sumus: eodem hic sanè pacto
Ibid. c quod vel ante tempus nobis illuceat, matu
L tinale nuncupauit. Quale illud etiam est, adhuc te loquente dicam: Ecce adsum. Quod porrò lumen dicit? Non istud certè quod sensibus nostris subiectum est, sed aliud multò præstantius, quo cœlum, angelos, archangelos, cherubin, seraphin, sedes, dominationes, principatus, potestates, vniuersum cœlestem exercitum, regia deniq; illa tabernacula videmus. Quod lumen, q̄ receperunt, non ad gehennam, non ad vermem, a quo pestifera funduntur venena, non ad stridores dentium, non ad vincula quæ dissolui non possunt, non ad angustias, tribulationes, profundas tenebras, fluuium ignis, maledictionem, loca doloris: sed eò perueniunt, vnde dolor, & mœstitia semper fugit, vbi gaudium ingens, pax, charitas, deliciæ spiritales, vbi vita æterna, ineffabilis gloria, inenarrabilis pulchritudo, maiestas regis inæstimabilis, vbi bona
Isa.64. illa sunt, quæ oculus non vidit, auris nō au
.Co.12 diuit, & quæ in cor hominis nunquam ascenderunt: vbi thalamus est spiritalis, vbi ornamenta cœlorum conspiciuntur, vbi virgines, q̄ fulgidas habent vestes, & omM nes, qui nuptialem habent amictum conuersantur, vbi opes sunt domini, ac thesauri, & æraria eius. Vidisti quàm multa, & magna sunt hæc præmia, quæ omnia vno verbulo comprehendit: sic aliorum etiam vocabulorum potestatem reuoluentibus, magna nobis copia, & profundissimum pelagus occurret. Tardabimus igitur, respon de(quæso) adhuc, nec prompti eimus ad misericordiam? Minimè, oro: si omnia nobis eijciēda essent, si in ignem saliendum, si in enses, atq; mucrones incumbendum, magno animo cuncta perferamus, vt regni cœlorum amictum, & ineffabilem illam gloriam consequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amē.

Homilia. lvi. ex capite. xvi.

TVnc Iesus dixit discipulis suis: Siquis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, et sequatur me. Tunc, istud ad quod nam est tempus referendum? ad illud videlicet, quando Petrus dixit, propitius esto tibi: & audiuit, Vade post me satana. Nam cum magis, atq; magis horū verborum Petri absurditatem, & passionis vtilitatem voluerit ostendere, non fuit contētus increpasse solummodo, sed tu, inquit, mihi dicis, propitius tibi esto, nec erit tibi hoc: ego vero tibi respondeo: quia si meam passionem prohibueris, aut molestè feras, quia patiar, non solum damnaberis, verūetiam nulla tibi prorsus spes salutis restabit, nisi & ipse ad passionem semper paratissimus sis. Nam ne indignam eam passionem putarent, non contentus his, quæ dicta sunt, alia etiam attulit consequenter, A
quibus vtilitas enodatur: ac apud Ioannē quidem dicit, Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum so- Ioā. 12.
lum manet: si vero mortuum fuerit, multum fructum affert: apud istum vero, Matthęum dico, hoc ipsum magis probare studens, non se solummodo pati oportere ostendit, verumetiam, & discipulos in id tādem deuenturos prēnunciat. Tāta. n. istius rei vtilitas est, vt non bene vobiscum agatur, si hanc mortem effugiatis, beatis simi autem sitis, si parati semper ad patiendum fueritis, sed hæc quidem postea, interim vero ex vna tantummodo parte hoc probat. Tu autem perpēde, quomodo nullo pacto

Universidad de Deusto
Biblioteca

cogit oratio. Non.n.dixit oportere ipsos
Pati, vellent nollentque: sed quid? Siquis,
ait, post me venire vult: non impello, non
vrgeo, sed liberam singulorum voluntatem efficieus, dico, siquis vult. Non.n.ad
afflictiones, & onera, nec ad supplicia, &
pœnas, vt cogere mihi opus sit, sed ad ineffabilia bona conuoco, quorum ea natu-
B ra est, vt facile per seipsam vos inuitare
possit. His dictis vehementer eos attraxit.
Nam sicut, qui vim affert, plerunque auertit: sic qui liberos audientes cõstituit multo magis attrahit: potentior enim omnino est oratio mitis, quàm violenta, ideo docebat. Siquis vult. Magna.n.sunt, ait, quæ
rretribuo, ac talia, vt vltro ac sponte homines ad ea cõcursuros dubitare non debeas.
Non n.si quis aurum, atq; argentum proponeret, vim inferret: quanto igitur magis
in cœlestibus bonis inferenda non est? &
certe si rerum ipsa natura non persuadet,
& nisi sponte curres, nec accipere quidem
dignus es, nec si acceperis, quale quantumque sit quod acceperis, cognosces: ideo nõ
cogit Christus, sed hortatur, indulgens nobis. Nam, quia murmurando, turbati, &
commoti propter dictum illud videbantur, non est opus, inquit, turbari, si nõ putatis vobis commodum esse, quod dixi:
C nec ad similia vos descendere arceo, sed
eos duntaxat voco, qui me sequi volunt.
Nec istud sequi quod modo facitis, post
me venientes, intelligere me arbitremini:
multis laboribus vobis opus erit, multa pericula subeunda, si me illo modo sequi cõstitueritis. Non.n.ò Petre, qm̃ me filium
dei confessus es, hac re solum coronæ tibi
expectandæ sunt, & quasi hoc tibi ad salutem sufficerit, totaq; res consummata sit,
in otio, & voluptate viuendum. Nam etsi
facile ipse queam, quia filius sum dei omnium te periculorum expertem facere: tui
tamen gratia nolo, vt & ipse nonnihil aferas, & maiore ꝓbitate cõfirmeris. Quẽadmodum enim qui ludicrum instituit agonem: sicut athletarum amicitiæ vinculo iungitur, nunquam eum nisi descenderit in certamine coronabit, qui proprium
illius videlicet laborem desiderat: & quo
magis eum diligit, eo magis victorem videre cupit: sic etiam Christus quos maxime diligit eos non solum auxilio suo duntaxat, verumetiã, & a seipsis vult comprobari. Minime autem onerosam orationem
reddit, quia non sibi solis hæc imminere,
sed communiter vniuerso terrarum orbi
proponit, dicens: Siquis vult, siue vir, siue
mulier, siue princeps, siue subditus, hanc
viam ingrediatur. Et sermo quidem vnũ
quid significare videtur, tria vero continet
abnegationem tuiipsius, & vt crucem accipias, & tertio, vt Christum sequaris: quorum duo coniuncta sunt, vnum per seipsum separatim ponitur. Consideremus igitur prius quidnam sit abnegare seipsum.
Si ergo intelligis quid sit alium abnegare,
tunc recte percipies quid sit abnegare teipsum. Quid igitur abnegare teipsum? D
Quid igitur abnegare alium? Qui aliũm
iam abnegauit, fratrem puta, aut seruum,
aut quemuis alium, si cædi eum virgis videat, si arceri vinculis, quicquid aliud mali pati eum conspexerit, non occurrit, non
auxiliatur, non flectitur, nec prorsus vllo
modo mouetur, ceu ille qui penitus ab illo alienatus est. Sic igitur nullo nos pacto
corpori nostro parcere vult, vt neq; si cædatur, neq; si pellitur, neq; si vritur, nec si
qd aliud huiusmodi patitur, ei parcamus.
Quid dixi nõ parcamus: cum id profecto
sit verè parcere? Nam etiam tunc patres
maximè filijs parcunt, cum magistris, atq;
doctoribus tradentes, maximè rogant ne
parcant. Sic igitur Christus, non dixit tamen non parcas, sed significantius, ac expressius, denega teipsum, pericula sibi, certaminibus te offer, & quasi alius hæc patiatur sic afficiare. Nec dixit, neget: sed abneget: ac vt hac adiunctiuncula plurimum
addat, cum abnegare multo plus quàm negare profecto sit. *Et tollat crucem suam.* Nã
ne quis putet ad verba vsque tantummodo, ac contumelias, & opprobria abnegationem hanc sui fieri oportere, id subiunxit, vt videas abnegandos nos esse vsq; ad
mortem, & mortem turpissimam: quam E.
designans non dixit, abneget seipsum vsque ad mortem, sed, tollat crucem suam:
non semel, nec bis, sed continue per totã
vitam hanc tecum mortem circunferas, &
continue ad necem paratissimus sis. Multi
quidem pecunias contempsere, multi delicias vitæ, ac gloriam concul cauerunt, mortem autem despicere non potuerunt, sed
pericula, & dolores formidarunt: ego vero
ad effusionem vsq; sanguinis volo certatores meos luctari, & ad necem vsq; pugnã
continuare. Quare si mortem obire oportet,

teat, & eam turpissimam, & æstimatione
hoĩum pessimam, ferenda omnia sunt æ
quo, immo potius læto animo. *Et sequatur
me*, inquit. Nam qũo posset quis sic talia
pati, vt Christum non sequeretur? si nihil
videlicet pp ipsum pateretur. Quippe latrones sepulchrorũ violatores, dæmonum
inuocatores, multa plerunq; talia patiuntur. Ne igitur credas ipsius passionis natu
ram per se sufficere, causam eius subiecit.
Quam ipsam? Vt quæ dicta sunt, vniuersa
F faciens atq; patiens, ipsum sequaris: vt.s.
propter ipsum omnia sustineas, vtq; oẽm
virtutis numerum habeas: Is.n. Christum
sequitur, qui non in periculis modo fortitudinem adhibet, sed modestiam, sed humilitatem, & omne sublimioris philosophię genus complectitur. Id.n.est rectè do
minum sequi, vt & propter ipsum cuncta
sufferas, & alias virtutes nõ negligas. Multi diabolum sequentes, multa patiuntur,
& vitam propter ipsum perdunt, quã nos
propter Christum, immo vero propter no
sipsos perdamus. Illi hoc faciunt, & tam
hic quàm in futura vita sibi obsunt: nos
in vtraq; vita patiamur, faciamus obsecro.
Summa enim ignauia est, non tantam sal
tem solertiæ magnitudinem animæ nos
adhibere, qui fulgentibus coronis fruemur, quãtam perditi hoĩes ostentant, præsertim cum nobis Christus adsit atq; opituletur, illis vero nemo patrocinium præbeat. Verum hoc præceptum iam tunc dixit, quando mittebat eos, dicens: In viam
Sup. 10 a gentium ne abieritis. Mitto enim vos, in-
Ibi. b. & quit, sicuti oues in medio luporum, & ad
Lu. 10. principes, & reges ducemini. Nunc autem
a idipsum multo intensius, atque acrius expressit. Mortis.n.tũc solũmodo, nunc aũt
crucis ẽt mentionem fecit, & crucis iugis
G atq; ꝑpetuæ. Tollat nanq;, ait, crucẽ suã:
id est, portet semper, feratq; secum. Illud
porrò solitus est vbique conseruare, vt non
a primis exordijs, sed paulatim progrediẽ
do, ne audientes conturbentur, sublimiora præcepta edicat. Verum quoniam nimium videbatur quod dixit, vide quomodo ex consequentibus illud mitigat. Non
enim solummodo præstantissima præmia,
quæ labores excedant: sed viciorum etiam
supplicia ponit, in quibus multo magis
immoratur, quoniam non ita præmiorum retributione, quemadmodum pœnis, & cruciatu, multi resipiscere solent.
Quare considera quomodo, & initiũ hinc
sumpsit, & exitum huc tandem conducit.
Quicunque enim voluerit animam suam, ait,
*saluam facere, perdet eam: quicunque autem
perdiderit animam suam propter me, inueniet
eam. Quid enim prodest homini, si uniuersum
mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo permutationem pro anima sua?* Tale quid igitur est
quod dicit. Non quia nolim vobis parcere, sed quia valde parcere volo, hæc impero. Nam & qui liberis parcit, is eos perdit:
qui autem castigat, & non parcit, is salutẽ
eis præbet: quod & sapiens quidam dixit. Pro. 23.
Si erudieris, inquit, filium tuum virga, nõ b
morietur, sed aĩam eius eripies de morte:
& rursus: Qui refrigerat filiũ suũ, colliga- Ibi. 29.
bit. Vulnera eius, hoc & in re militari fie- c
ri solet. Nam si quando militibus dux parcat, & idcirco in vrbe semper eos detineat,
tam milites, quàm alios simul corrumpit,
ac perdit. Quod ne vobis accidat, inquit,
necesse est, vt ad mortem semper expediti H
sitis: bellum.n.graue indicitur, quare noli
domi sedere, sed expeditus ad pugnã egrediaris, & si ceciderit in acie, tunc vicisti.
Nam si qui in his secularibus pugnis mortem contempta magno aggrediatur hostes
animo, is probatissimus inter alios, & inuictus plerunq; permanet, & terrorem hostibus facilius incutit: quibus de causis, quãuis post mortem imperator, cuius edicto
arma capta sunt, suscitare neminẽ potest,
multi tũ viri fortes inueniuntur: quanto
magis in spiritali, & nostra pugna, vbi certa resurrectionis spes nobis proponitur, is
inueniet aĩam suã, q̃ morti eã exposuerit?
Primo quidem, quia cito nõ capietur: deinde etiam si ceciderit, ad meliorem vitam
perducit eam. Verum qm̃ dixit. Qui vult
aĩam suam saluare, perdet eam: & quicunque perdet saluabit, & salutem, & perditionem in vtroq; collocauit, nequis, & hanc
perditionem illi æqualem putet, & salutẽ
saluti similem: sed certior sit tanto salutẽ
a salutis discrimine differre, quanto perditio à salute simpliciter distat: a contrariis
hoc comprobat. Quid.n.expedit homini,
ait, si vniuersum lucrabitur mundum, & I
aĩæ suæ detrimentum patietur? Vides salutem hanc animæ perditionem esse, Immo
perditione omni peiorem, quia nullo remedio sanari, nullo præmio amplius redimi potest non ergo dicas, ait, animam

Universidad de Deusto
Biblioteca

suam eum seruasse, qui hæc pericula euasit. Nam si orbem quoq; terrarum lucratus fuerit, quid plus habebit? Dic, oro, quid lucraberis, si dum seruos tuos magnificis dapibus deliciosè viuere videas, tu extremo mediæ malo debilitatus iaceas? An fortè quia dominus es lucrari te quicquam dices? Nequaquam. Id ergo ipsum ad animã tuam transferas, cum deliciaris corpore, & magna rerum affluentia ditaris, esuriente anima, & extremam expectante perditionem. Quid autem dabit homo in permutationem pro anima sua? Immoratur iterum atq; iterum in eodem. Nũ, ait, aliam habes animam, quã possis pro anima tua dare? Nam pecuniam, qui amisit, aliam pro amissa potest afferre, similiter q ędes, qui seruos, qui cætera huiusmodi amisit: animam vero si perdas, aliam pro ea dare nunquam poteris: sed si rex orbis, atq; dominus esses, si omnia, quæ in orbe tunt, &
K ipsum orbem offerres, non poteris animã eruere vnam. Nõ est autem mirum, si hoc in anima ita fit, cum & in corpore similia perspicere liceat: Nam si natura debile corpus habes, non poteris si mille alia corpora, mille vrbes, mille regna, infinitam pecuniam impenderes, a debilitate illud vindicare. Pariter itaque de anima, immò multò magis, quã de corpore cogita, & cæteris oĩbus neglectis, oẽm cutã, oẽ studiũ, omnem operam tuam ad ipsam conferas. Noli igitur de alienis curare, & tea tua negligere: quod pleriq; omnes nunc faciunt. His similis es, qui metallorum operi tradi ti sunt, nullum enim illi emolumentum, nullas opes inde consequũtur, sed magno periculo, atque detrimento suo alijs laborant, nihil prorsus de sudore, ac labore, & morte, quam plerunq; obeunt, ad finctum suum inde conuertentes. Hos igitur plurimi nunc imitantur, qui non sibi, sed alijs diuitias quærunt. Immo vero, & his multò miseriores sumus: quoniam mors doloris finem illis, nobis autem quos gehenna expectat, veræ afflictionis initium affert. At si dices, fruat laboribus, atque diuitijs meis. Animam fruẽtem ostende, quæ prin
L ceps omnium nostrarum est rerum, vt mihi persuasisti: sin vero corpus pinguescit, atque florescit illa tabescente, quid ad te pertinet hæc rerum copia? Nihil certè, sicut, nec ancillæ voluptas mœrenti dominæ aliquid confert, nec vestis magnificentia imbecillitati corporis. Quare tibi Christus iterum, atque iterum dicit, quid dabis ò homo in permutationẽ pro anima tua? Ita sursum, atque deorsum, & vbique ad conseruandam animam te impellit, & de ipsa solum curandum admonet. Verum post hos terrores à retributione bonorum dolores mitigat. *Venturus est.n filius hominis*, ait, *in gloria patris sui, & tunc reddet vnicuiq; secundum opera eius*. Vides vnam esse gloriam patris, & filij: quòd si gloria vna est, necessario, & substantia vna. Nam si vna substantia, gloriæ differentia inuenitur: Alia enim inquit, gloria Solis, alia lunæ, alia stellarum: &, stella a stella differt 1.Co.15
in gloria, quanuis ambarum vna substantia sit: quonam modo quorum gloria vna est, eorum aliam, atque aliam substantiam esse putabimus? Non enim dixit, in tali gloria, qualis patris gloria est, ne discrimẽ aliquod esse suspiceris: sed exactissimè, ac exquisitissimè in ea gloria, inquit, adeò, vt vna, & eadem sit. Cur igitur reformidas Petre, cum moriturum me audias? videbis.n. tunc me in gloria patris. Si vero ipse in glo M
ria ero, & vos similiter. Non enim præsens hæc vita terminum vobis apponet, sed vera beatitudo vos suscipiet. His dictis, non fecit hic finẽ, sed terribile illud iudicium, relationem rationum, ineuitabilem sentẽtiam, quæ flecti, & iudicium, quod decipi non potest, in medium adduxit. Quã orationẽ rursus bona spe permiscuit, quia nõ dixit, tunc se peccatores puniturũ, sed vnicuiq; secundum operationem suam redditurum. Hoc ita facit, vt & peccatores supplicij, & rectè viuentes coronæ, ac præmio rum recordentur. Et ipse quidem, vt & bonos confirmaret, & alios reduceret, hæc dicebat. Ego vero cum cognosco, quia non sum de numero eorũ, qui coronantur, perhorresco hæc audiens: puto autem in hoc timore, atq; angustia nonnullos me socios habere. Quem.n.nõ possent hæc verba in seipsum ita conuertere, vt cum sibi cõscius sit, non perhorrescat, persuasus, quia cili- Ionæ.3
cio nobis opus est, & longiore ieiunio, q̃ b
Niniuitarum populus olim adhibuit? Nõ enim orbis euersio, & communis mors nobis imminet, sed ęterna supplicia, & ignis inextinguibilis intẽtatur. Quare illos monachos, qui eremum habitant, & aliorum multorum causa, & maximè propter hæc verba, & laudo, & admiror. Nam illi post pran-

prandium, immo vero post cœnam prandium enim penitus ignorant, quia videlicet certiores sunt, luctus, & ieiunij præsens tempus hoc esse: post cœnam igitur quosdam gratiarum actionis hymnos ad deũ dicentes, huius etiam vocis meminerunt. Sed si placet vniuersum sacratissimum illum cantum vobis exponam, vt assiduè illum vos quoque canatis. Benedictus deus, qui me pascis a iuuentute mea, qui omni carni cibum præbes, reple lætitia, & gaudio corda nostra, vt semper satis habẽtes, ad omne bonũ opus abundemus, in Christo Iesu domino nostro, cum quo tibi gloria, honor & imperium cum sancto spiritu in secula, Amen. Gloria tibi domine, gloria tibi sancte, gloria tibi rex, quoniam dedisti nobis escas, gaudio, & lætitia reple nos in spiritu sancto, vt inueniamur in cõspectu tuo acceptabiles sine verecundia, quando vnicuique reddes secundum opera sua. Omnia igitur huius hymni admiratione digna sunt, sed exitus multò magis. Nam quoniam mensa, & cibus dissun dere solet, atque grauare, quasi frænum ali quod hæc euangelica verba tempore lætitiæ animo imponunt, vt diligenter illius iudicij recordentur: non.n. fugit eos quan
B ta mala passus a mẽsa luxuriosa Israel fuit.
Deu.32 Comedit.n. inquit, & incrassatus est, & cal
c citrauit dilectus. Ideo etiã Moses scripsit:
Ibi.6.b Cum manducaueris, atque biberis, & impleueris te, memento domini dei tui: post mensam.n. iniquissimè agere ausi fuerant. Caue igitur etiam tu, ne tale quid patiaris: nam si nec lapidi, nec auro, oues, ac vitulos sacrificaueris, caue tamen ne animam tuam, ne saluationem tuam fornicationi, aut huiusce modi cæteris passionibus sacrifices: hac enim de causa etiam monachi hæc præcipitia, & prærupta metuentes, cũ mensa, immo vero ieiunio vsi fuerint, ieiu nium quippe mensa eorum est, in illius se diei, & terribilis iudicij memoriam reducunt. Si autem illi, qui ieiunando, humi dormiendo, vigilando, cilicium induendo, milleque alijs seipsos castigant, hac etiam admonitione indigent: quando nos moderatè, ac probè viuemus, quibus men sæ millæ naufragijs refertæ proponuntur: qui nec in principio manducandi, nec in fine ad orationem nos conuertimus? Qđ ne faciamus, & vt naufragia mensarum dissoluamus: totus ille hymnus in medio positus explanetur, & quantam vtilitatem afferat non ignorãtes, assiduè ipsum in mẽsa canamus, & ventris, & insultationes cõ- C
primamus, moribus, atq; legibus illorum domi nostræ susceptis. Nam quoniam ad illos, vt oportet vos ire non vultis, saltẽ nostris verbis huius spiritalis cantus fructũ colligite, & post mensam singuli hæc verba cãtetis, sic incipiẽtes: Benedictus deus: 1.Co.10
Secundum apostolicam legem, qua iube & Col.3.c
mur, vt quæcunque facimus, aut dicimus, in nomine Iesu Christi, gratias deo patri reddentes, agamus, statim incipiũt: & gratiarum hæc actio non pro illa, & vna die solum, sed pro vniuersa vita effunditur. Qui.n. me pascis, ait, a iuuentute mea. Ecce sublimioris philosophiæ doctrina: cum enim deus te pascat, nulla tibi solicitudine opus est. Nam si rege aliquo tibi pollicente quotidianum ex mensa sua cibum, ac refectus cibum non quæreres: multò magis cum omnia tibi diuina voluntate quasi è fontibus emanant, omni cura expers esse debes. Idcirco enim hæc dicũt, vt tam sibijpsis, quàm discipulis suis persuadeãt, vt ab omni seculari cura immunes se conseruent, ac nequis suspicetur, pro seipsis so lummodo gratias deo reddere, subiungũt: Qui omni carni cibum præbes: ita quasi vniuersi orbis parentes pro omnibus gratias agunt, & ad fraternam omnium dilectionem seipsos hortantur, non enim possunt eos odisse, pro quibus, quia diuinitus nutriantur, deo gratias agant. Perpendis D
in actione gratiarum, & præcipuam charitatem adesse, & secularem caleari soliritudinem. Nam si carnem omnem nutriat, multò magis alet eos, qui semper ei adhærent: & si eos qui secularibus curis inuoluti sunt, q̃tò magis illos, qui oĩa hæc mũda na contẽnunt? Quã rem Chrs ẽt confirmans: dicebat: Quot passeribus meliores vos estis? His.n. verbis inducit nos, vt non Luc.12.
opibus, & terræ seminibus nos iactemus, d
qm̃ non his, sed verbo dei alamur. Cæterũ hoc exordio hymni, Manichæos queq;, ac Valentinianos, & vniuersum illorũ morbum retrudũt. Non.n. nequam, & prauus põt esse ille, qui omnibus ipsis ẽt non adorantibus, immo blasphemantibus eũ affatim sua proponit. Reple lætitia, & gaudio corda nostra. De quanam lætitia dicũt? de secularine? Minimè: non.n. profectò, si hãc expectarent, deserta loca, & montium

Universidad de Deusto
Biblioteca

cacumina peterent, nec cilicio sibi opus esser: sed illam optant lætitiam, cui nihil cum vita præsente cõe est. Illam dico, quæ angelorum est, quæ suprema omnium est, nec simpliciter eam petũt, sed optant. Nõ .n. dicunt præsta, sed reple: nec dicũt nos, sed corda nostra. Hæc enim maxima lætitia, & summum gaudium est, quæ cordis
E Gal.5.d est. Fructus .n. spiritus, inquit, charitas, lætitia, & pax. Et qm mœstitia peccato inducta est, orãt vt per gaudium iustitia in cordibus eorum plantetur, nec sane aliter lætitia vnquam vera potest generari. Vt semper satis habentes, ad oẽ opus bonum abũdemus. Vide euãgelicum illud dictum ab ipsis impleri, quo dicitur: Panem nostrum
Supra.6 b. & Luc.11.a quotidianum da nobis hodie: Quem panem etiam propter spiritualia quærunt. Vt ad omne opus bonum abundemus, Nec dixerũt, vt faciamus quod debemus, sed vt vlterius etiam, quam nobis iniunctum est, progrediamur: hoc enim significat, vt ad omne opus bonum abundemus: sic a deo quidem, quod sibi satis sit, petũt: ipsi vero maiora, & plura, quam sufficiant, immo autem oĩa offerre parati sunt. Hoc seruorum non ingratorum est, hoc virorũ qui verè philosophantur, vt semper, & in omnibus bonis abundare velint. Deinde vt imbecillitatis suæ memores, sint nec obliuiscantur, nihil absq; dei nutu generosum fieri posse, cum dixerint, vt ad omne
Ephe.3.b bonum opus abundemus: adijciunt, In
F Christo Iesu domino nostro in secula, amen. Aequalem principio finem per gratiarum actionem texuerunt. Deinde vñr iterum exordiri, cum eandem orationem continuẽt, sic & Paulus in quodam exorsu
Gal.1.a epistolæ cum in glorificationem deuenisset dicens: Secundum voluntatem dei patris, cui gloria in secula, amen. Et alibi rursus: Et coluerunt creaturam præter creato
Ro.1.c rem, qui est benedictus in secula, amen: non absoluebat orationem, sed continuabat. Nemo igitur hos angelos incuset, tanquam sermonis seriem confundentes, qui leges apostolicas sequentes, quamuis, in glorificationem exisse videantur, sacrum tamen hymnum continuant. Sed a glorificatione cœperunt, & in glorificationem diuerterunt, & post huiusmodi diuersoriũ ceu iterum exorsi dicunt: Gloria tibi domine, gloria tibi sancte, gloria tibi rex, quoniam dedisti nobis escas in lætitia, nõ enim pro magnis solum, verumetiam pro minimis gratiæ agendæ sunt: quamuis ẽt hinc Manichæorum hæresim, & omnes qui præsentem vitam malam arbitrantur, repellãt: nam nequis propter arduam eorum philosophiam, & ventris contemptũ suspicetur, q escas sicuti illi qui se præcipitent, abominentur: his verbis docent omnes, quòd non abominatione creaturarũ dei, sed quia sublimiori philosophia viuere statuerunt, a pluribus se abstinent. Tu autem considera qũo ab actione gratiarũ propter illa quæ iam data sunt, ad petitionem maiorum accedunt, nolentes ex cupiditate cœlestium in terris permanere. Dicunt .n. reple nos spiritu sancto. Non .n. probe, ac vt oportet, agere possumus, nisi gratia illa repleti fuerimus. Quis enim potest generose quicquam facere, nisi Christi nutus accedat? Sic vt igitur postquam dixerunt, vt ad oẽ bonum opus abũdemus, in Christo Iesu adiunxerũt: ita hic dicũt, reple nos spiritu sancto, vt inueniamur in conspectu tuo acceptabiles sine verecundia, ac si dicerent. Nulla cura est nobis, ne verecundemur in conspectu hoĩum, sed quæcunq; de nobis homines, aut ridẽtes, aut exprobrantes dixerint, ad ea nec vertimur quidem: totum autem hoc certamen nobis est, ne tunc verecũdemur. His dictis ignei tandem fluuij recordantur, & præmiorum mentionem faciunt: nec dicunt ne puniamur, sed ne verecundemur: id .n. nobis ẽt gehenna ipsa terribilius est, si videbimur dominũ offendisse. Quod (quia multos, & rudiores non terret) addunt. Qũ
H vnicuiq; reddes secundum opera sua. Vides quantum nobis aduenæ, ac peregrini posuerunt, hi dico eremi habitatores, immo vero cœlorum ciues: nos certè, qui harum vrbium ciues sumus, peregrinamur à cœlo, illi autem econtra. Qui post huiusce modi orationem, ac hymnum magna cõpunctione commoti, & largioribus lachrymis perfusi, ad somnum gradiuntur, tm dormientes, quantum necesse ad requiem est: ac rursus ex noctibus dies facientes, in actionibus gratiarum, glorificatione, & psalmis viuunt: nec viri solum, sed mulieres ẽt hoc genere philosophandi exercentur, & naturæ infirmitatem magnitudine animi superant. Vereamur igitur inuictũ illarum robur, nos qui viri sumus, & censemur, aliqũ præsentium rerum, immo vero

vero vmbræ somniorum, ac euanescentis fumi cupiditate tabescere. Magna .n. pars vitæ nostræ sensu quasi carere videtur. Iniens enim ætas multa dementia plena est: matura vero, & quæ iam senectuti admouetur, sensus aciem hebetiorem reddere solet. Ita parua illa vitæ particula est, quę deliciarum voluptate potest potiri: immo vero, nec illa syncerè hoc facere potest, cum mille curæ, mille labores impedimento sint. Quare (obsecro) stabilia, immortaliaque illa quæramus bona, & eam vitã,
I in qua nunquam senescimus. Potes enim & vibes habitare, & monachorũ philosophiam imitari. Potes & vxorem habere, & in magna familia versari, & orare, simul ieiunare atq; compungi. Nam & qsi ab apostolis in principio initiati fuerunt, vrbes quidem habitabant, & eorum qui in eremo conuersantur vitam viuebant, quo-
Act.18.a rum nonnulli, vt Priscilla, & Aquila officiniæ præerant: prophetę quidem omnes, & & vxores, & domos habebant, sicuti Esaias
Exo.2.d & 18.a & Ezechiel, & eximius ille Moses, & nihil hinc virtuti eorum fuit impedimento. Horum igitur zelo commoti, semper gratias deo agentes, semper hymnis eũ laudemus. & omne virtutis genus amplectamur, & eremi philosophiã in vrbes adducamus, vt cœlestium bonorum participes in æternũ gaudeamus, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxvij.ex cap.xvi.& xvii.

Amen dico vobis, sunt quidam de hic adstantibus, qui nunquam gustabunt mortem, donec viderint filium hominis uenientem in regno suo. Quoniam multa de periculis, multa de morte, multa de passione sua, & de cæde discipulorum locutus est, & aspera complura, atque ardua eis iniunxit: quæ omnia
X cum præsentem vitam sequerentur, imminere iam atq; incumbere videbantur: bona vero, quę pollicebatur, longiore spe erãt expectanda, vtputa quia seruarent animã suam si perderent eã: quia in gloria patris sui venturus sit, & præmia redditurus: vt visu etiam certiores faceret, quantum capere possint, gloriam suã qua cum venturus est, in præsenti vita ipsis ostendere, & iam visuros pollicet, ne aut sua, aut domini mortę doleant, & maximè Petrus. Et vide quid agit, cum de regno & gehenna disseruerit: quando enim dixit, Qui inuenit animam suam perdet eam, & quicunque perdet eã gratia mei, inueniet ipsam: &, qa vnicuiq; secundum opera sua reddet: regnum & gehennam designauit. Cum igitur de vtrisque disseruerit, regnum quidem, vt oculis cernatur concedit, gehennam autem minimè. Quare sic quoniam rudioribus, ac ineptioribus id necessarium erat, probis vero, & iam perspicacibus satis fuit a melioribus confirmari: prætetea hoc multò magis ipsum decebat: non tamen omnino illam partem prætermisit, sed est quando atrocitatem gehennæ quasi ante oculos oratione proponit: veluti quando Lazari effigiem descripsit, & eius meminit qui denarios centum repetijt, & illius qui sor-
L dida veste vestitus erat. *Et post dies sex assumpsit Petrum, Ioannem & Iacobum*. Alius autem euangelista, post octo, ait: nec vlla certè dissonantia est. Nam alter tam illam diem qua Christus locutus est, quam qua in montem adduxit: alter intermedias solum connumerauit. Tu vero Matthæi philosophiam considera, qui non celauit nomina eorum, qui præpositi fuerant: quod & Ioannes sæpius facit, cum eximias Petri laudes verissimè, ac diligentissimè describat. Nullum .n. in hoc apostolorum cõsortio liuor aut inanis gloria locum habebat. Primos igitur apostolorum seorsum assumpsit. *Et adduxit in montem, & transfiguratus est ante eos, & resplenduit facies eius sicut sol: uestimenta uero eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt eis Moses & Helias loquentes cum ipso*. Quã ob rẽ hos accipit? quia excellentiores cæteris videlicet erant. Et Petrus quidem, quia valde Christum diligeret, idcirco præstabat. Ioannes vero, qui nimium diligebatur, ac Iacobus a responso quod dedit, cum fratre interrogatus dicens, Possimus hunc calicem bibere: ab operibus etiam ipsis, partim alijs, quia perfecit quod dixerat: sic acer atque grauis Iudæis erat, vt magnum munus illis obtulisse, cum eũ interfecerit Herodes, M
visus sit. Cur autem non illicò, sed post sex dies hoc fecit? ne cæteri, s. discipuli seu homines mouerentur. Qua de re nec eos nominauit quos accepturus erat? Ne audientes alij ardore sequendi vexarentur: desiderassent enim exemplum futuræ gloriæ videre, doluissent etiam forsan tanquã neglecti. Nam & si corporale magis illud

ostende-

Luc.16.c Inf.18.d Inf.22.b Cap.17. Luc.9.d Inf.20.c Joan.18.d Ro.2.a

ostendebatur, summa tamen erat cupiditate desiderandum. Cur autem id prædixit? Vt ipsa prædictione deciliores, ac paratiores ad spectaculum faceret, & dierum numero, atque mora maiori desiderio concitati, vigilanti animo, & attenta mente accederunt. Cuius autem rei gratia Mosen & Heliam produxit? Multas quidem dicere quis causas posset, & primum quoniam turbæ, alij Heliam, alij Hieremiam, alij priscorum prophetarum vnum opinabantur: idcirco Mosen, & Heliam cæterorum prophetarum vertices, vt quàm magnum sit inter seruos, & dominum discrimen oculis cernerent, vtque rectè laudatum crederent Petrum, qui filium dei eum confessus est. Deindè quoniam assiduè, quasi transgressorem legis Iudæi accusabant, & blasphemare putabant, quasi gloriam patris nihil ad eum pertinentem vendicaret, dicebant enim hic non est à deo, Ioã. 9.c quia sabbathum nõ seruat, & rursus: De A bono opere non lapidamus te, sed cum sis Ibid. 10 homo, deum te facis, vt ipsa remonstretur, quia ex inuidia hæc criminabantur, quia neutri horum criminum subijceretur, nec legis prævaricator esset, nec alienam gloriam sibi acquireret, æqualem se patri faciendo: eos produxit in medium, Deu. 5.c quorum alteruter in alterutra istarum rerum persulsit. Mosi enim legem dedit, quare non fuisset passus Moses conculcari legem vt Iudæi credebant, nec prævaricatorẽ eius, & legum latori hostẽ lator ipse vnquã coluisset. Helias aũt pro gloria dei zelauit, quare nõ astitisset ei, qui æqualem se patri dicebat si nõ esset, nec paruisset illi qui sibi quod nõ habebat vendicaret. Ad hæc omnia illud ẽt possumus dicere, vt tã mortis, quàm vitæ habere prãtem liquidò ac verè crederetur, vtq; supernorũ, & infernorum dũs ostenderetur, ideirco Mosen iã mortuum, & Heliam, qui nondum id passus est in medium produxit. Quartam verò causam (quarta enim est prioribus cõnumerata) euangelista quoque ipse tetigit. Quæ nam igitur illa est? Vt crucis gloriam ostendat, & tam Petrum, quàm reliquos, qui passionem formidabant consolaretur, & ad sublimius erigeret. Nõ enim B Luc. 9.d tacebant, inquit, sed loquebantur de gloria, quam completurus erat in Hierusalẽ, de cruce videlicet, ac passione, sic enim ipsam semper appellabant. Accedit ad hæc omnia virtus quoque virorum singularis atque præcipua, quam maximè à discipulis flagitabat. Nam quoniam dixit: Siquis Sup. 16. vult post me venire, tollat crucem suam, & d sequatur me: hac de causa eos, qui centies pro dei præceptorum custodia, & populi, qui sibi crediturus fuerat mortem susceperunt, in medium produxit: quorum vterque cum animam perdiderit, inuenit eam, vterque sanè magna libertate aduersus tyrannos locuti sunt: alter aduersus Aegyptum, alter aduersus Achab, & quod Exo. 5.a magnum est, pro ingratis hominibus, & 3. Reg. inobedientibus, à quibus in atrocia pericula compulsi sunt: quia etsi priuati ac absque potestate fuerant, propositum tamen habuerunt ab idolorum cultu populum eripere: quorum alter tardus lingua, & voce tenuis, alter etiam aliquo modò rusticior, & vterque secularium diuitiarum apExo. 4.c primè contemptor. Nam neq; Moses quic quam possidebat, nec Helias præter melotem aliquid habebat, præsertim cum veteres essent, neq; tanta gratia signorum pollerent. Nam etsi mare Moses scidit, sed Pe- C Exo. 14 trus, per maria deambulauit, montes transd ferre poterat, varios morbos curabat, immanissimos dæmones pellebat, & sola vmbra corporis miraculosa agebat, & vniuersum orbem ad Christum reduxit. Si vero etiam Helias mortuum suscitauit: 3. Reg. sed ab istis mille, vel antequam spiritu es- 17.d sent donati, fuerant excitati. Produxit igitur illos in medium, vt eos qui maximè populares fuerunt imitarentur, & animi robur atque constantiam sequerentur, fierentque mites vt Moses, zelotes vt Helias, & piæ curiositatis similiter. Alter enim triennem annonæ inopiam ad emendandum Iudaicum populum intulit, alter di- 3. Re. 17 cebat, Si quidem dimiseris ei peccatum, dimitte, aut dele me quoque de libro tuo. Ad hæc omnia suæ quoque gloriæ apostoExo. 32 los admonebat, cum assistere fecisset, non g vt ad similem solum, sed vt ad maiorem certando statum conscenderent. Quare quando dixerunt, dicamus ignem de cœ- Luc. 9.g lo descendere, & Heliæ qui hoc fecit, me- 4. Re. 1. minerunt, Nescitis respondit, cuius spiri- c tus estis: ad inocentiam enim eos charismatis, ac doni præstantiam exercebat. Non putet autem aliquis Heliam nos tanquam imperfectum vilipendere: perfectum enim illum omnino, temporum tamen suorum

D suorum consideratione arbitramur fuisse. Nam cum puerilior tunc, vt ita dicam, mens hominum fuerit, non tam exquisita egebat doctrina. Hac quoque ratione Mosen perfectum æstimamus fuisse, & tamSup. 5.c men plus ab apostolis petitur, quàm ab illo fuit desideratum. Si enim iustitia vestra inquit, scribarum & Pharisæorum iustitiam non excedet, nõ intrabitis in regnũ cœlorum. Non enim in Aegyptum solum, sed in vniuersum terrarum orbem non minore idololatriæ insania furentem mittebantur: neque vt cum Pharaone colloquerentur, sed vt aduersus ipsum diabolum vitiositatis principem arma sumerẽt. illud certè ipsis luctamẽ fuit propositum, vt diabolum vincerent, & vasa eius omnia raperent: quæ quidem fecerunt, non mare diuidentes, sed impietatis profundum maioribus insurgens fluctibus virga Iesse dirumpentes. Et expende diligenter, quot, quantaque à Christo illos remouebant, mors, paupertas, infamia, & mille passiones, quibus omnibus magis terrebantur, quàm tunc mari rubro Iudæi. Per suasit tamen eis, vt omnia despicerent, & quasi solido itinere securi pertransirent. Ad hæc igitur omnia ipsos confirmans, E viros addũxit, quorum virtus apud veteres rutilauit. Quid igitur ait feruentissimus ille Petrus? *Bonum est nos hic esse*. Nam quoniam audiuit iturum ad Hierosolymam, vt pateretur, propitius quidem esto tibi: semel increpatus non amplius hoc audet dicere. Sed quoniam adhuc paSup. 16. d & Mar. 8. d uore tenebatur, idem alijs verbis occultius suggerit. Nam cum montem, & solitudinem viderit, tutum se a loco putauit fore: quare volebat ibi se perpetuò manere, quocirca & tabernaculorum recordatus est. Cogitabat enim si non ascenderet in Hierosolymam, non moriturum Christum, quia ibi audiuit scribas eum aggressuros: hæc cum dicere non auderet apertè, occultius adstruit, dicens: Bonum est nos hic esse, vbi Moses, & Helias 4. Re. 1. quoque adsunt. Helias qui de cœlo fec cit ignem descendere: Moses qui ingresExo. 33. b sus in caliginem cum deo collocutus est: præterea nullus sciet hic nos esse. Vides quanto Christi ardore incendebatur. Non enim quærere debes, quàm prudenter hortabatur, sed quàm feruens charitate Christi, quàmque inflammatus esset. Nam, quòd non pro se tantum, quantum pro Christo timeret, quando mortem, & insidias Christus prædicabat, ipsum au- F dias dicentem: Animam meam pro te po Mat. 14 nam: etsi oportuerit me tecum mori, non d te negabo: vnde factum est, vt in medio periculo constitutus tam ingenti caterua circunfusus, non modo non fugerit, verumetiam gladio arrepto sacerdotis serui autem absciderit. Non itaque pro se, sed pro magistro expauescebat. Deinde quoniam bonum est nos hic esse, enunciauit: timens ne iterum increparetur, emendauit seipsum dicens: *Si uis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Mosi unum, & Heliæ unum*. Quid facis Petre? nonne paulò antè à seruis eum separasti, cur seruis modò connumeras? Perpendis quomodo ante crucem erant imperfectiores. Nam etsi pater ei reuelauit, sed non continuè reuelationem secum tenebat, sed pauore, non quo diximus solum, sed etiam eo, qui tunc visu ipsum inuasit turbatus fuit: quod alij euangelistæ significantes, & confusionem mentis à visione illa factam ostendentes: Marcus quidem dicit, Mar. 9.a Non enim sciebat, quid loqueretur: per- Luc. 9.d territi nanque fuerunt: Lucas verò cum illud posuerit, faciamus hic tria tabernacula, statim subiunxit, nescius quid dicit. Deinde ostendens magno fuisse omnes terrore deiectos, Grauati erant somno, ait, & cum vigilassent, viderunt gloriã eius. Somnum enim hic vocauit, magnã G resolutionem virium, quæ ab illa visione facta fuit. Nam veluti oculi ex nimio fulgore obtenebrantur, sic tunc illis non in nocte, sed in media die accidit, & splendoris excellentia imbecillitatem oculorum grauabat. Quid deinde? ipse quidem nihil locutus est, sed nec Moses, nec Helias, pater autem omnibus maior, & fide dignior, magnam ex nube vocem emittit. Quamobrem ex nube? Sic ferè semper deus videtur. Nubes enim & caligo in cir- Psal. 96. cuitu eius. &, sedet in nube leui. &, Qui posuit nubem ascensum suum. Et, Nubes Act. 1.b suscepit eum ab oculis eorum. Et, sicut fi- Ps. 103. lius hominis veniens in nubibus. Vt igi- Mar. 13. tur credant ab ipso deo vocem venire, à nu & Luc. be vox emittitur, quæ lucidissima erat. 21.c *Adhuc enim*, inquit, *eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit illos, & ecce uox de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi*

Universidad de Deusto
Biblioteca

mihi bene complacui, ipsum audite. Quando enim minatur, tenebrosam ostendit, quē admodum in Sina: intrauit enim, ait, in nubem & in caliginem Moses, & velut vapor ita ferebatur fumus. Et propheta de
Exo.16. d
Ps.17.b H
minis eius differens, Tenebrosa, inquit, aqua in nubibus aeris, hic vero, quia non terrere, sed docere volebat, lucida nebula videtur, & Petrus quidem dicebat: Faciamus hic tria tabernacula, ipse autem tabernaculum nullis factum manibus ostendit: ideo ibi fumus, & pauor fornacis, hic vox, & lux ineffabilis. Vt autem nullla dubitatio emergeret, de quonam vox emitteretur, vtque de Christo solum dictum esse intelligerent, illis iam duobus, Mose scilicet, & Helia remotis, vox fertur. *Hic est filius meus dilectus.* Nullo metu Petre moueatis, oportet enim iam te omnipotentiam eius non ignorare, ac de resurrectione certiorem esse: verum quoniam adhuc dubitare videris, saltem a voce patris fidentior esto. Si enim omnipotens pater est, proculdubio etiam filius omnipotens est: quòd si adhuc formidas, & pauescis, non solum filium esse, verumetiam dilectum scito. Quid igitur metuis? nemo perdit quem amat. Noli ergo turbari, non potes tu magis ipsum diligere, quàm a parente amatur: *In quo bene complacui.* Non enim quia genuit idcirco tantummodo diligit, verumetiam quia cum sit ipsi æqualis, in omnibus eiusdem etiam penitus est voluntatis. Duplex igitur immo verò triplex dilectio est, quia filius, quia dilectus, quia, bene in ipso complacuit. Quid porrò significat, in quo bene complacuit? ac si diceret, in quo requiesco, cui placeo. Quæ ideo ita se habent, quia expauisti: patri æqualis vna cum patre voluntatem habet: & cum permaneat filius, vnum cum patre est: in omnibus ipsum, inquit, audite: quare si crucis patibulum sustinere vult, nō contradicas. *Et cum audissent, ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde. Et accessit Iesus, & tetigit eos, & dixit, surgite, nolite timere. Leuantes autem oculos suos, neminem viderunt, nisi Iesum solum.* Quomodo autem cum iam ante similis vox in Iordane audita fuerit, nemo ex turba, qui aderat expauit: & iterum quando tonitrū factum fuisse dicebant, nullus commotus fuit: quomodo, inquam, nunc timore perculsi ceciderunt? Quoniam videlicet solitudo, & altitudo montis ingēs,
I
Sup.3.d & Ioan. 1.c
Ioā.12.d

& transformatio plena horroris, lux fulgentissima, profunda nubes & latio, & hęc omnia magnum vndique illis pauorem inferebant, & ceciderunt trementes, simul atque adorantes. Ne autem ex timore obliuio fieret, citò eos liberauit, & solus ipse visus mandauit eis, ne cuiquam dicant, donec a mortuis resurrexerit. Cum enim descenderent de monte, ait: *Nemini dixeritis uisionem, donec filius hominis à mortuis resurgat.* Nam quantò maiora de ipso dicebantur, tantò difficiliora tunc creditu multis videbantur, & scandalum, quod a cruce oriebatur, multo magis crescebat: idcirco silentium iussit, neque id simpliciter, sed cum passionis intentione, quasi causam exponat, quare opus silentio sit, donec a mortuis resurrexerit, ita hic quod iucundum erat, solum dixit: asperum vero atq; amarū, silētio tradidit. Quid igiē, inquit? nonne id post resurrectionem scandalum passi sunt? Minimè: nam & spiritu recepto, & signis clara voce attestantibus, cæterisque rebus omnibus ad declarandum omnipotentiam ipsius vndique confluentibus, nullo scandalo poterant commoueri. Nihil ergo apostolis, & maximè his tribus, qui sub nube vna cum domino fuerunt, beatius inuenitur. Verum si voluerimus nos quoque Christum, non vt illi tunc in monte videbimus, sed multò certè fulgentiorem. Nam tunc discipulis parcens tantum splendorem adaperuit, quantum illi percipere poterant: in extremo autem die in ipsa gloria, atque maiestate patris, non cum Mose, & Helia solis, sed cum innumero angelorum, archangelorum, aliarumque potestatum exercitu
L
veniet, nulla nube caput eius contegente, vetumetiam mirum in modum cœlo compresso: & quemadmodum cum publicè sententiam iudices prolaturi sunt, velamina statores contrahunt, vt ab omnibus videantur: sic in solio suo dicentem, vniuersi conspicient, & vniuersum genus hominum iudicio aderit, quos ipse non per alium, sed per seipsum alloquetur. & alijs quidem dicet, Venite benedicti patris mei: esuriui enim, & dedisti mihi manducare. Alij: Euge serue bone, & fidelis, super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, contra verò alijs: Ite maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo, &
Inf.25.c
Ibid.b
Ibid.d

Ibid.c lo, & angelis eius, alij: Male serue, ac desses, & hos quidem bipartitò scindens tradet tortoribus: hos vero manibus, & pedibus in tenebras iubebit immitti exteriores. Ita post securim fornax succedat, & qui a sagena proijciuntur, ibi mirabiliter insident. Tunc quasi sol iusti, immò verò multò magis, quàm sol resplendebūt. Non enim id dictum est, quoniam tantus splendor eorum futurus est: verum, quia nihil sole fulgentius, videmus, ab eo quod nobis notissimum est, futurum designare sanctorum splendorem voluit. Hac enim de causa, & in monte sicut sol effulsisse scribi
M tur. Nam maiorem lucem illam fuisse, quā sit hæc solaris: inde patet, quia discipuli cum ferre non possent, ceciderunt. Sic igitur iusti solem fulgore superabunt, peccatores autem extrema supplicia patientur. Non erit tunc opus chirographis, non argu-
Heb. 4. mentis, non testibus, omnia.n.hæc in ipso iudice sunt, ipse testis, ipse argumentorū radix, ipse iudex, & omnia nuda, omnia clara sunt apud oculos eius: nō diues, non pauper, non robustus, non imbecillis, non sapiens, non insipiens, non seruus, nō liber aliquis ibi videbitur: sed his laruis contritis, operum solummodo erit scrutatio. Nam siquando de tyrannide, aut de cæde quispiam causam dicit, quicunque fuerit, siue præfectus, siue consul, siue quauis alia dignitatis excellens præstantia, nihil penitus valet, sed condemnatur, ad pœnam arripitur: multò magis id tunc in omnibus pariter fieri videbitis. Quod ne fiat, deponamus obsecro sordidos peccatorum amictus, & arma lucis diligenter induamus, & gloria dei amiciet nos. Quid enim ex præceptis graue ac onerosum est? Nec flectes sicut subiugo collum tuum, & fac-
Es.58.b cum ac cinerem substernes, neque id vocabis ieiunium acceptabile: sed solue omnem connexionem in iustitiæ, dissolue
A commutationem violentarum fasciculos. Vide quanta sapientia loquitur propheta: absolulit difficiliorā, & a facilibus saluari iubet, vt cognoscas non labores, sed obedientiam a deo exposci. Deinde ostendens virtutis facilitatem, & grauissimum vitiositatis onus, nudisque nominibus id comprobans, vincula & fasciculos, virium: virtutem vero horum omnium dissolutionē, appellat: omnem conscriptionem iniustam perrumpe, fœnoris videlicet, ac vsurarum literas, absolue confractos, & miseros in remissione. Talis quippe debitor est, qui cum viderit creditorem, mente infringitur, & magis eum quàm atrocem bestiā formidans, postergatur. Pauperes tecto ca- Es. 58.c
rentes in domum tuam induca: si videris nudum, operi eum, & proprios seminis tui non despicias. Et quoniam pridem hac de re disputantes, quàm magnæ præmia, quàm inæstimabiles diuitiæ iustis reseruentur, monstrabamus: videamus nūc siquid horum mandatorum difficile sit, & naturam humanam transgrediens. Nihil igitur tale profecto, sed econtra, incredibilem in his facilitatem, in omni autem vitio maximum laborem, & sudorem non paruum inueniemus. Quid enim difficilius, quàm fœnerari, & pro vsuris, vel huiusce modi commutationibus vehemen- B
ter solicitum vades quærere, & modò de pignoribus, modò de sorte, nunc de calculis, nunc de vsuris, nunc de vadibus ipsis formidare? in his enim secularibus etiam subtilis fideiussionum securitas suscepta, fragilis est: ex misericordia verò de suis offerre tam facilè, quam ab omni cura liberum est. Non vtamur ergo illa mercatura, quæ calamitatem alijs infert, nec quæ liberaliter offerenda sunt, ceu caupones fœneremur. Non sum autem nescius molesta hæc verba multis videri, verum quoniam nullum emolumentum silentij est, apertè mihi dicenda esse omnia video: quippe si tacuero, nec verbis vos exagitauero, non potero per taciturnitatem a supplicio vos liberare: immo vero econtra non solum vestrę afflictiones futuræ augentur, verumetiam meæ crescunt. Quid igitur valet blanda verborum palpatio, quæ non modò non iuuat ad opus, verum etiam vehementer deterret? Quid lucrabor si lætitia vobis afferam verbo, & re ipsa mę rorem præparabo, si delicatissimum autiū sensum demulceam, & animam in pœnas detrudam? Quare necesse est mœrorem C
hic inferre, ne ibi atrociter puniamur. Grauis dilectissimi morbus, & magno studio indigens in ecclesiam incidit. Nam cum neque a iustis quidem laboribus recō dere pecuniam iubeamur, sed apertas pauperibus domos tenere, ex aliorum inopia opes nobis colligimus, excusabile auari ię ac rapinæ genus inuenisse putantes. Nec de illis quicquam mihi dicas, quę exteri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luc.18. b ris sunt legis. Nam & publicanus exterior rē seruet legem,& tamen punitur,quod sanè nos quoque patiemur, nisi conterendi. Pauperes comprimuntur ad componendum abeuntes:ea enim de causa pecunijs abundas, vt paupertate homines liberes, non vt in paupertatem intrudas: tu verò simulatione solaminis maiores facis grumnas,& liberalitatem vendis fœnore. Vendas licet, si vendis, regna cœlorum, nec centesimam partem,abiectum certè, & minimum liberalitatis pretium, sed vitam rapis immortalem.Quid ita pauper, & egenus es,ita pusillanimus, vt paruo magna, & caducis pecunijs liberalitatem vendas, cum possis æterno regno vendere? Cur omisso deo humano lucro solicitaris? Cur diuitem transcurristi,& pauperi adhæres? reliquisti eum, qui reddere potest,& ingrato ac inopi loqueris. Ille restituere desiderat,hic non reddet nisi coactus:hic vix centesimam partem,ille centuplum, & vitam æternam: hic conuicio & contumelijs,ille singulari ac præcipua laude: hic inuidiam multorum in te suscitat,ille immarcessibiles tibi coronas connectit:hic deinde vix in hac vita, ille tam in hac,quàm in futura. Putasne igitur extremæ non esse amentiæ,sic lucrari? Nescis quot homines sortem amiserunt fœnoris expectatione, quor in pericula deciderunt,quoniam ampla desideratunt fœnora. quot tam seipsos, quàm alios in vltimam deuoluerunt paupertatem propter nimiam auaritiam? Noli enim mihi dicere,quæso,quia gaudet,& gratiam habet, quòd tibi fœnore pecuniā colloces: id enim crudelitate tua coactus fecit. Nam & Abraham cum vxorem barbaris traderet, ipse modum inuenit, quo facilius vxor susciperetur. Non libenter autem,sed timore Pharaonis impulsus: sic & pauper post quam ea re tu diguum non putas,cogitat crudelitati gratias agere.Tu autem mihi videtis si a periculis hominē vindicares, mercedem ab eo flagitare,quoniam liberasti. Minimè, inquies. Quid dicis? Si a maioribus liberasti, pecuniam non exiges,qui pro multò minore tantam inhumanitatem ostendis,nec vides, quòd intentantur pœnæ? Non audis quia veteri etiam testamento prohibetur? Sed quę nam est multorum excusatio? Fœneratus sum,aiunt, sed pauperi obtuli. Bona verba quæso,talia deus sacrificia non accipit.

Gc.12.c d

D

Mar.10

E

Deu.15. b & Lu. 6.c

Noli cauillare legem. Multò melius est non dare pauperi, quàm hoc modo dare. Quod enim iustis laboribus collectum argentum est,propter hos iniquos fœtus plerunque contaminas, quasi quis fœcundum cogat vterum scorpiones parere. Cur autem dixi legem dei te cauillare? an non & vos vsuras sordes appellatis? Quòd si qui hæc faciunt, ita censent: cogita iam qualis dei de hac re sententia sit. Quòd si exteriores legum conditores interrogare volueris, discès ab illis, quia extremæ impudentiæ signum fœnus semper iudicatum est: quare nec amplissimos homines quos senatores appellant, huiusmodi emolumentis deturpari sinunt,sed lege prohibent,ne qui rem publicam gerunt, tali lucro maculentur. Quomodo igitur horrescere non oportet, si tantum regno cœlorum honorem non tribuis, quantum legislatores senatui? Sed minus tibi cœlum videtur, quàm terra: nec te pudet talem in hac re excusationem excogitare. Quid enim irrationabilius, inueniri potest, quàm vt sine agro, & pluuia, & aratro seminare contendas? Has ob res omnes, qui hanc pestiferam agriculturam adinuenerunt, zizania metunt, quæ igni æterno tradentur. An forsan viuendi iustè modi non inueniuntur? Num sunt agrorum cultus, gregis pabula, armentorum custodia, manuum operatio, solers rerum tuarum cura? Quid insanis, quid cespitas, agricultura spinarum occupatur? Sed aduersantur, inquies, frugibus terræ multa grando,rubigo,imbres copiosi. Sit sanè, non tamen tot tanraque illis contraria sunt, quot fœnori. Quicquid enim accidit,fructui solummodo nocet:sors autem, id est ager, semper inuiolabilis remanet. In hac verò tua mercatura multi sortis etiam naufragium pertulerunt, & antequam detrimentum patiantur,continuis curis vexantur. Nunquam enim rebus suis iucundè vtitur fœnerator, nec lætatur quoniam habet, sed quando sibi fœnus collatum est, non tantum gaudet, ꝙ additio facta sit, quàm mœret ꝙ nondum vsuræ sortem adęquarunt:ac ideo antequā perniciosius iste fœtus perfectius edatur, cogitur alium fœtum producere: ita fœnora in sortem redire compelluntur,& immaturam ac abortiuum partum parere viperatum. Tales certè illi fœtus pecuniarum sunt,

Vide Pā dectas titulo de vsuris.

F

G

sunt, vt magis miserorum animas corrodant, quàm illæ feræ aluos parentum soleant lacerare. Hæc iniustitiæ vincula sunt, hic fasciculus violentarum commutationum. Do enim concedoque, inquit, tibi non vt habeas, sed vt maiora restituas,& cum deus nolit,quod dederis,accipere:date nanq; illis, inquit,a quibus accipere non putatis:tu etiam plusquam dederis flagitas, & quod nunquam dedisti,illud quasi debitū exigis: & putas maiorem hinc tibi, atq; affatim bonorum copiam præparari, vnde inextinguibilem ardorem ignis tibi incendis:quod ne fiat, huiusmodi pecuniarum partum excidamus, reludamus hos iniquos parturiendi dolores, exiccemus hunc pestiferum vterum, & sequamur illa,quę sola & magna lucra sunt. Quæ autem ista sint,à Paulo audi,quoniā magnus quæstus est puritas conscientiæ. His igitur ditemus diuitijs.vt & hic iucunde viuamus,& futuris bonis fruamur,gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

Luc.6.c & Deu. 15.b

1.Ti.6.

Homilia.lviii.ex capite.xvii.

H *ET interrogauerunt eum discipuli eius dicentes. Quid igitur dicunt scribæ,quòd Heliam oporteat primum venire*. Non ergo a scriptura id faciebant,sed quoniam scribę illis declarabant,vulgo hæc opinio ferebatur:quē admodum & de Christo,ideò,& Samarita na dicebat: Messias veniet,& cū ille venerit, nunciabit nobis hæc omnia, ab ipsis quoq; interrogatus fuit Ioannes, Heliasne es tu,aut propheta,latè nanq; vt dixi,hæc de Christo, & de Helia opinio animas hominum occupauerat, non tamen rectè ab illis hæc interpretabantur. Diuinæ nanq; scripturæ duos aduentus Christi testātur, quarum alter iam factus est, quod significauit Paulus,dicens: Apparuit gratia dei, & saluatoris nostri omnibus hominibus: erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & seculares cupiditates, modestè,iustè, ac piè viuamus.Ecce de primo aduentu. Audies nunc quomodo & alterum significās subiunxit:Expectantes beatam spem,& apparentiam magni dei, & saluatoris nostri Iesu Christi. Sed prophetæ quoque vtriusque mentionem faciunt,& secundi,cui prę curforem Heliam asserunt futurum: primi enim Ioannes fuit præcursor,quem etiam Heliam Christus appellabat, non quia Helias esset, sed quoniam ministeriam Heliæ faciebat: nam sicut ille secundi aduentus præcursor erit,sic primi fuit Ioannes. Sed scribæ ista confundentes,& populum peruertentes, secundi aduentus solummodo recordabantur,& dicebant ad plebem: Si Christus hic esset,iam Helias venisset:qua propter discipuli quoque dicunt,quare igitur scribæ Heliam oportere prius venire asserunt?Hac de causa pharisæi miserunt ad Ioannem,ac interrogabant Heliasne es tu nullam prioris aduentus memoriam retinentes: quam solutionem attulit Christus,quia scilicet Helias quidem venit, scilicet ante secundum meum aduentum, & nunciam venit: si verò Thesbitem quæritis,veniet: ideo dicebat, Helias quidem venit, & restituet omnia. Quę nam omnia?Quæcunquæ Malachias prophera dicebat. Mittam enim vobis Heliam Thesbitem,ait,qui restituet cor patris ad filiū, ne veniens percutiam terram simul. Vides exactam diligentiam propheticæ prædicationis? Nam quoniam propter ministerij similitudinem Ioannes quoque poterat Helias nominari, ne confusio fiat, patriam adscripsit, Heliam Thesbitem appellans, Ioannes enim non erat Thesbites. Aliud etiam signum addit,dicens: ne percutiam terram simul: secundum atque terribilem illum aduentum significans, non enim ad feriēdam terram primò venit. Non veni, aiit, vt mundum iudicem, sed vt saluem. Quod dixit, vt expresse significaret ante illum aduentum, quo iudicium exercetur Thesbitem esse venturum: causam quoque cur venturus sit, docuit. Quænam verò causa est? Vt Iudæis credere in Christum persuadeat, ne omnes simul condemnentur: quam rem ipse in memoriam reducens, inquit, & restituet omnia, incredulitatem videlicet Iudæorum, qui tunc erunt residui, ad fidem conuertet. Exquisitissimè autem dictum est, qui restituet non filij cor ad patrem, sed patris ad filium. Iudæorum enim filij apostoli erant, ad quorum dogmata pectora patrum, id est, Iudæorum generis mentem conuertet. [Dico autem vobis, Helias iam venit, & non cognouerunt eum, sed fecerunt in eo, quæcunque voluerunt, sic filius hominis passurus est ab ipsis.] Tunc intellexerunt quoniam de Ioanne

Ioā. 4.c

Ioā. 1.c

Tit. 2.c

Tit.2.d

I

Ma.4.b

K

Ioan.3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioanne dixit eis: nam etsi nec scribæ, nec scripturæ id dixerunt, tamē quoniam acutiores, & attentiores facti sunt, citò illud intellexerunt, & maximè quia iam prædixit, ipse est Helias, qui venturus est, & rursus: Dico autem vobis, quia Helias iam
L venit. Nec vllo confusionis errore sermonem implicari putes, si modò venturum venisse asserat: ambo enim hæc vera sunt. Nam quando dicit, Helias venit, & restituet omnia: de ipso Helia dicit, qui venturus est, propter ministerij autem similitudinem Ioannem intelligit. Sic & prophetæ vnumquemque ex approbatis regibus Dauid appellabant: & Iudæos propter morum deprauationē Sodomorum principes, & filios Aethiopum nuncupabant. Sicuti. n. ille secundi aduentus, ita iste primi præcursor fuit: quanuis & illa de causa Helię nomine Ioannem appellet, vt & val de se veteris scripturæ concordem, & hunc aduentum prædicatione prophetæ confirmari ostendat, ac ideo subiecit: *Iam uenit, & non cognouerunt eum, sed fecerunt ei quæcunque uoluerunt*. Quid est, quæcunq; voluerunt? in vincula coniecerunt, contumelijs affecerunt, occiderunt, caput disco portarunt: sic & filius hominis passurus est ab ipsis. Opportunè iterum de passione sua facit mentionem, partim a Ioannis passione dolorem eorum mitigans, partim quia mirabilia signa confestim operatus est. Inuenies enim sæpius, si diligentius obseruaueris, quādocunque de passione sua locutus est, & antè & post illico miraculosè ipsum egisse. *Tunc deniq; incepit ostendere, quoniam*
M *oporteret eum abire in Hierosolymam, & multa pati.* Tunc istud quando significat? quando prædicatus fuit Christus, & filius esse dei, quando in monte mirabilem eis visionem ostendit, & de gloria sua prophetas colloquentes apostoli viderunt, tunc apertius de passione prædixit: primo quia & filius hominis passurus ab ipsis est, deinde post paululum ejecto dæmone, quem discipuli expellere non potuerunt. Cum. n.
Mar. 8. d in Galilæam reuerterentur, dixit eis Iesus, quia tradendus est filius hominis in manus peccatorum hominum, & interficient eum, & in tertia die resurget. Hoc autem faciebat, vt magnitudine miraculorum magnitudinem doloris minueret, & solamen omni modo ipsis præberet, vt hic ex memoria Ioannis eos consolatus est. Si autem quispiam obijciet, si tot tantaque aduentu Heliæ bona futura testatur, cur ipsum modò non misit? Quia certè quanuis Christum Heliam esse putarent, non crediderunt tamen ei. Alij enim Heliam dicebant, alij Hieremiam, & inter Ioannem, & He iam præter temporum spatia nihil interest. Quomodo igitur crediturі sunt, inquies? siquidem Helias cuncta restituet, non modò sanè, quia notus, verumetiam A
quoniam vsque ad illum diem amplior magis, atque amplior gloria Christi solaribus iam radijs erat fulgentior: ad quæ omnia cum prædicatio illius accedat, ad Christi fidem impellent, facillimè suscipient. Cū autem dicat: *Et non cognouerunt eum*. excusare illos videtur, & partim, quia iniustè passurus ab ipsis est, discipulos consolatur: partim quia signis duobus dolorem obruit, altero iam in monte facto, altero iam futuro. Cum vero hæc audissent, aut mœrore passionis pressi, aut interrogare veriti, quando venturus sit Helias non quæsierunt: quando denique in Galilæa commorabantur, cum audissent tradendum esse filium hominis, & interficient eum: subiunxit, valde illos doluisse. Marcus au- Mar. 9. c
tem dicit, quia ignorabant hoc verbum, & Luc. 9. c
interrogare verebantur: Et Lucas, quia occultatum fuit ab ipsis hoc verbum, ne sentirent, & interrogare de hoc timebant. *Cum uenisset autem ad turbam, accessit ad eū homo genua flectens ante eum, & dicens. Domine miserere filio meo, quoniam lunaticus est & male patitur. Sæpius. n. cadit in ignem, nonnunquam in aquam, & attuli eum discipulis tuis,* B
& non potuerunt eum curare. Valde hunc homine infirmum in fide, scriptura ostendit, quod multis manifestum est: vel quia Chr̄s dixit, oīa esse credenti possibilia: vel qa ille dicebat, iuua incredulitatē meam: vel quia iussum a Christo dæmoni fuit, ne amplius in eum intraret, vel quia rursus ille Christo dicebat, si potes. Cæterū si hominis illius infidelitate factum est ne dæmonium exiret, quare discipulos criminatur? Vt ostendat, quòd etiam absque fide adducentium curare poterant. Nam quem admodum petentis fides a minoribus miracula elicuit: sic virtus eorum, qui faciūt, Act. 10.
quanuis parum credant adeuntes, perficere potest: quæ ambo in scripturis inueniū d
tur. Cornelius enim sua fide gratiam spi- 4. Reg. 4
ritus inuitauit: & ab Helisæo, nemine credente, d

dente, mortuos suscitatus est. Nam & qui projecerūt, & projectus ille cum esset mortuus, sola sancti corporis virtute surrexit. Quare non latet, quia & discipuli hac in re titubarunt, quanuis non omnes. Colūnæ nanque apostolorum non aderant: sed
C dementiam huius hominis illud quoque significat, quod discipulos magna turba præsente, ad magistrum accusat. Attuli enim, inquit, eum discipulis tuis, & non potuerūt curare. Christus verò maiorē culpā illi attribuit, dicēs: *O generatio incredula, & peruersa, usquequò uobiscum ero? usquequo sustinebo uos?* Non ad hunc hominem solum dirigit sermonem, ne cōturbaret eum, sed vniuersum Iudęorum genus: multos enim commotos fuisse credibile est, maleque de discipulis suspicatos. Cum autem dicit, quousque vobiscum ero, quam mori sitiat quantumque ad patrem redire desideret: & quia non sit sibi molesta passio, sed cum huiuscemodi hominibus conuersatio faciē ostendit, nec tamen increpatione Iudęo tum sermonem terminauit, sed adiecit: *Ducite ipsum ad me*. Interrogauitque quanto hæc tempore patiatur: tum vt discipulos hinc defenderet, tum vt meliore spe pater ductus crederet posse filium liberari: quē tamen vexari a dæmone permisit, non ad ostentationem, quippe turbis cocuntibus compressit ipsum, sed propter patrem, vt si trepidare sola vocatione dæmonium videret, saltem hoc pacto ad futuri miraculi fidem duceretur. Sed postquam ille, ab ineū te respondit ætate, adiuua me si potes: re-
Mar. 9. d spondit Christus, omnia esse possibilia credenti. Rursum Christus respondit, iterum
Sup. 8. a & Lu. 5. e in eum culpam reijciens. Et quando quidem leprosus dicebat: si vis, potes me mundare: laudans, atque confirmans verba eius
D respondebat, volo, mundare. Nunc verò, cum iste nihil dignū omnipotentiæ Christi attulerit, perpende quomodo ab errato eum reuocat: omnia, inquit, credenti possibilia sunt: ac si diceret, tanta virtus mea est, vt alij meo nomine miracula possint conficere: quare si credis, vt decet, tam filiū tuum, quàm alios facilè curabis: his dictis dæmoniacum liberauit. Tu autem non hinc solum prouidentiam, ac benignitatem eius cōsidera, sed ex illo tempore, ex quo dæmoni fuit permissum in hominem intrare: iam enim diu mortuus homo esset, nisi diuina prouidentia fuisset protectus. Nam qui in ignem, & aquam eum immittebat, interfecisset profecto, nisi diuinitus frænatetur, quod similiter illi passi fuissent, qui nudi deserta petentes, lapidibus seipsos cædebant. Non turberis autem si lunaticus est appellatus, patris enim dæmoniaci hæc vox fuit. Cæterum & euāgelista multos lunaticos curatos fuisse ali- Sup. 4. d
bi ait, à communi omnium consuetudine ipsos nominans: vt enim elemento illi, ac luminari dæmones detrahant, secundum lunares cursus aggrediuntur, & remittunt homines. Vnde hæc falsa opinio apud multos conualuit, quòd luna varietate sui cursus operetur: quod minimè verum est. *Tunc accesserunt discipuli ad eum secretò, & dixerunt: Quare nos non potuimus eicere illū?* Timuisse mihi videntur apostoli, ne concessam sibi gratiam amiserint: data enim sibi aduersus immundos spiritus potestas fuit, quare seorsum accedentes interrogare non verecundantur. Nam cum ea ipsa potentia eorum fuerat redarguta, cur puduissent verbis confiteri, quod opere apparebat? Seorsum autem, & remotis arbitris faciunt, quoniam de arcana, & magna re quæsituri erant. Quid igitur Christus? *Propter incredulitatem uestram ait. Si enim habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: transi hinc, & transibit: & nihil impossibile uobis erit*. Si verò quispiam dicet, & quando montes transtulerunt? Respondebimus, quia multa maiora fecerunt: multos enim mortuos excitauerunt: æquale Act. 10.
quippe non est, montes transponere, & b
animam hominis reuocare. Dicunt autem nonnulli, postea sanctitate illis multò minores, id re postulante fecisse. Vnde pater, F
quia si opus fuisset, montes quoque transtulissent: ideo non dixit, transponetis omnino montes, sed transponere poteritis: si autem non fecerunt, non est argumentum impotentiæ. Maiora enim ab ipsis facta, non ignoramus, sed quoniam res non postulauerat, noluerunt: quanuis possit etiā aliquid tale factum esse, & non scriptum. Non enim omnia miracula sanctorum cōscripta sunt. Nonne igitur, inquies, tantam fidem tunc habebant? Non certè. Ita enim imperfectiores erant, vt non semper idem essent: vnde Petrus quoque modo beatificatur, modò increpatur: & reliqui quasi amentes castigantur, cum sermonem de fermento non intellexerint. Sic ergo &

Universidad de Deusto
Biblioteca

aunc ex imperfectione ipsorum accidit, vt maiore infirmitate languerent, quod sæpius ante crucem patiebantur: fidem autem hic signorum dicit, & sinapis meminit, cuius maxima virtus est. Nam cum minima sit, magnitudine virtutis cæteris omnibus vehementior est. Vt igitur ostenderet synceræ fidei minimum ingentia posse, sinapis mentionem fecit: neque hic stetit, sed montes addidit, & vlterius progressus, nihil (inquit) vobis erit impossibile. Tu verò, & discipulorum philosophiam, qui suam impotentiam non occultarunt, & spiritussancti virtutem admirare, qui paulatim homines, vt granum, quidem sinapis fidem habentes, sic in summa contraxit, vt largos fluuios, copiosos fidei fontes ege
G rerent. *Genus autem hoc*, inquit, *non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium*. Vniuersum dæmonum genus, non lunaticorum solũmodo intellexit. Et vide quomodo iam in ipsis ieiunij semina iecit: nec mihi ea, quæ rara sunt dicas, quòd.s. absq; ieiunio eiecti dæmones aliquando fuerint: si enim vnus aut alter sic expulit, impossibile tamen est, siquis id patitur, & in delicijs viuit, ab hoc furore liberari. Aegrotis enim ieiunio maximè opus est. Sed si fide opus est, inquies, cur ieiunare oportet? quia vnà cum fide, non paruas vires affert ieiunium. Cumq; maioris philosophiæ singulare opus sit, angelum ex homine facilè reddit, & virtutibus incorporeis mirum in modum reluctatur, quanuis non ieiunio solum, sed oratione quoque, ac multò magis oratione opus sit. Expende igitur, quæso, quot quantaq; bona ex vtrisq; iunctis emanent. Qui.n. orat, & ieiunat, vt oportet, is multis rebus non indiget: qui verò multis non indiget, nun quàm fiet auarus, & pronior semper ad misericordiam erit. Qui ieiunat, leuior est, & vigilanter orat, & cupiditatis incendia extinguens, ac animam suam humilians, facilè deum placat: idcirco, & apostoli ferè semper ieiunabant. Qui orans ieiu-
H nat, binas possidet alas, quibus ventos ipsos volando præteruehitur: non enim officit, nec extenditur, nec torpet orando, quæ multi patiuntur: sed igne ardentior, & terra superior est, quare terribilis hostis dæmonibus redditur. Nihil enim est homine probo orante potentius. Nam si mulier
Luc.18. a crudelem iudicem, qui nec deum timebat, nec hominem verebatur, flectere potuit: multò magis propitium deum faciet, qui continuè orationi adhærens, ventrem superat, & delicias spernit. Si verò imbecillis corpore ieiunare semper non potes, nõ eris tamen ad orandum infirmus, neque ad contemnendas ventris delicias inualidus. Ieiunare quidem non potes, sed non viuere in delicijs potes: quod sanè paruum non est, nec magno interuallo a ieiunio distat. Sed sufficit etiam hoc diaboli furorem deprimere, cui nemo magis amicus est, quàm qui delicijs, & ebrietate maculatur: hic enim fons, hæc mater, atque origo vitiorum omnium est: hac via olim Hebræos in cultum diabolus idolorum iniecit, hac iniquos amores Sodomitarum in- 1
flammauit: hæc.n. ait, iniquitas est, Sodome in copia, & plenitudine panis luxuriabantur, hac denique via mille alij gehennæ traditi, periere. Quid enim deliciarum hæc ferditas mali non inducit? fues ex hominibus facit, immo verò etiam multò maiores. Sus enim in luto voluitur, & stercore nutritur, hic verò abominabilem magis sibi mẽsam construit, iniquas cõmistiones excogitans, & amores nepharios: hic nullo certè a dæmoniaco discrimine separatur: imprudens enim, & furiosus pariter est, & dæmoniacum quidem omnes miseramur, hunc verò auertimur, & odimus. Quid ita? quia spõtè furorẽ sibi attrahit: & os, oculos, nares, & cætera simpliciter sensuum instrumenta amarissimas voluptatis conficit cloacas. Quòd si etiam interiora inspicias, videbis animam eius ceù hyeme, ac intentissimo frigore congelatam adeò, atque torpentem, vt nulla vtilitas corpori ab ea possit afferri. Verecundor apertius enarrare quæcunque a delicijs mala tam viri, quam mulieres patiuntur: qua re cõscientiæ singulorum, quæ certius hęc nouit, relinquenda esse statuo. Quid turpius ebriosa fœmina, quæ huc, & illuc ex temulentia peruagatur? quantò enim infirmius vasculum est, tantò magis naufragium fit, siue libera, siue ancilla mulier sit: nam libera in medio ancillarum spectaculo deformatur, & serua similiter inter ancillas turpior redditur: ita faciunt, vt dei
K munera a stolidioribus vituperentur. Audiui enim multos, cum insanæ istæ accidunt passiones, dicentes: Vtinam non esset vinum. O amentiam singularem, ò stolidi tatem inauditam, alij delinquunt, & dei tu

tu dona criminaris? putasne a vino hoc factum malum? Non fecit vinum certè, sed incontinentia eorum, qui vino abusi sunt. Dicas ergo, vtinam non esset ebrietas, non essent deliciæ, si verò dicis, vtinam non esset vinum, ordine paulatim progrediens, optabis ne sit ferrum propter homicidiũ, ne sit nox propter fures, ne sit lux propter calumniatores, ne sit fœmina propter adulterium, & sic omnia dei opera tibi destruẽtur. Non igitur ita dicas, nec vinum, sed ebrietatem crimineris: & ebrio, cum in se fuerit reuersus, omni dedecore suo prius de scripto, dicas datum esse vinum ad lætitiã, non ad turpitudinem nostram: datum est, vt rideamus, non vt derideamur, vt rectè valeamus, non vt ægrotemus: vt imbecilla corpora reficiamus, non vt robur animi de
1.Ti.5. d ijciamus: honorauit te hoc munere deus, cur dehonestas propter intemperantiam bibendi teipsum? Audi quid ad Timotheũ dicit Paulus: Modico vino vtere propter
L stomachum tuum, & crebras ęgrotationes tuas. Quòd si sanctus vir ille morbo depressus, & alternis ægritudinibus laborans, quousq; magister permisit, vino nõ vteba tur: quam veniam nos consequemur, vino ad ebrietatem sani abutentes? Et illi quidem dicebat, pauco vtere vino propter stomachum tuum, ebrioso verò dicit, vtaris modico vino propter fornicationes, vt crebra turpiloquia fugias, propter pestiferas cupiditates quas ebrietas parit. Quòd si hæc non persuadens vobis, vt ab his abstineatis, saltem propter dolores, & euersiones stomachi abstineatis. Non ad mœrorem, nec ad dolorem, sed ad lætitiam vinũ datum est. Vinum.n. inquit, lætificat cor hominis: quam eius virtutem vos deijcitis. Nam quæ lætitia est, si non es in teipso, si mille doloribus vexaris, si omnia tibi circunferri videantur, si tenebris detentus, quasi febricitans hominibus indigeas, qui oleo caput tuum perfundant? Hæc nõ omnibus dicta esse velim, immo verò dicta sunt omnibus: non quia omnes vino corrumpantur, sed quia nullam de ebriosis curam sobrij habent, idcirco ad sobrios magis orationem direxerimus, quoniã, & medicus ægrotis omissis, sanos alloquitur. Vos ergo sobrios oro, ne hac turpissima
M insania vnquam capiamini, & vt eos qui capiuntur, diligenter sanare curetis. Nolite pati peiores bestijs homines fieri, nihil enim vltrà, quàm opus est illæ desiderant: isti autem mediocritatis terminos excedẽtes, irrationabiliores illis constituuntur. Quanto.n. melior asinus ebrioso est, quanto canis præstantior? Omnes certè animãtes, quæ rationis expertes sunt, cum bibũt, aut comedunt, vltrà quàm satis est, etiam si mille homines cogerent, nunquàm elabuntur. Peiores igitur irrationabilibus vos estis, qui inebriamini, non apud mentis compotes solum, verumetiam apud vos iudices. Inde nanq; manifestum est, canibus atque asinis vestro vos iudicio esse peiores, quia nullum brutorum comedere, aut bibere cogitis. Et siquis huius rei causam qre ret, nemo respondere dubitabit, ne comedendi, atq; bibendi excessus detrimento ei sit. Cum igitur minus tibi, quàm bestiæ prouideas, nonne hoc facto tuo minoris te putare videris, qui te continuè in dolores impellas? Non.n. in die quo inebriaris, verumetiam in crastinum ebrietatis reliquiæ conseruantur. Et quemadmodum cum febris cessauerit, debilitas tamen inde facta, diutius remanet: sic ebrietate transacta, effectus tamen eius tam corpus, quàm animam diutius exagitat. Iacet.n. plerunque tanquàm tempestate cõquassata nauis mi- i
serum hominis corpus, anima verò detestabili cupiditate compulsa, vehementer A incẽditur: & cum iam ab ebrietate resipuerit, tunc multo magis, quàm prius insanit, vinum, dolia, calices, cyathos, & crateres plenos confringens. Et quemadmodũ quã uis tranquillitas ex tempestate facta sit, detrimentum tamen qđ inde factum est, non restituitur si semel iactura facta sit, sic omnium penè bonorum iacturam ebrij patiũ tur. Modestiam.n. pudorem, prudentiam, patientiam, humilitatem, omnia hęc quasi naufragium passi, iniquitatis pelago sub merserunt: verum multo peiora sunt, quæ sequuntur ebrietatem, quàm quæ tempestatem. Nam ibi quidẽ iactura leuior est, hic verò grauiorem nauiculam reddit: quæ diuitijs virtutum eiectis, arenam, atq; aquã fœditam ex ebrietate sibi coaceruauit, qui bus nauicula cũ vectoribus, atq; gubernatore simul demergitur. Quæ ne accidant, fugiamus, oro, hanc tempestatem: reuoluamus semper nobiscum ebriosum neminẽ in cœlorum regnum peruenturum. Noli- 1.Co.6.
te, inquit, Apostolus, errare: nec ebriosi, b
nec conuiciatores regnum Dei hæredi- B

tabunt. Quid regnum cœlorum dixi, cum nec præsentibus quidem iucundè vtantur noctem in die habentes, & in luce tenebris obuoluti, & apertis oculis nihil rectè vidē tes? Et ad hoc grauissimum illud suppliciū Iuunt, cum mœrore sine ratione conficiantur, insaniant, ægrotent, ac omnibus ridiculi sint. Quæ igitur venia ipsis dabitur, qui sponte tantis se malis obruunt? Nulla profectò. Fugiamus igitur hunc morbum, si tam præsenti vita, quàm futura frui volumus: quod nobis gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi concedat, cui gloria in secula, Amen.

Homilia. lix. ex cap. xvij.

COnuersantibus autem ipsis in Galilæa, dixit eis Iesus. *Tradendus est filius hominis in manus hominum, & occident eum, & tertia die resurget: Et contristati sunt uehementer.* Idcirco de passione sua verba facere voluit, ne qua de causa ibi morā trahere possent, ac interrogare. Passurum. n. in Hierosolyma ipsum audientes, nec videre quidem illam vrbem volebant. C Cōsidera igitur quo- Luc. 9. d modo, & si Petrus fuerit increpatus, & Moses, & Helias cum ipso collocuti, gloriam hanc rem appellarint, & pater è nube vocem emiserit, & signa non parua fuerint facta, ac denique resurrectio in ianuis post passionem adesset: non enim longo tempore post, sed tertio se die resurrecturum affirmauit: nullo tamen pacto fetre potuerunt, sed tristati sunt, inquit, valde: quod eis accidebat, quando adhuc eorum verborum po- Mar. 9. c testatem ignorabant. Quod Marcus, & Lucas significarunt quorum alter ignorasse illos verbum, & veritos modò interrogasse ait: alter velatum ab eis fuisse ne sentirent, & tamen timuisse de hoc verbo quærere. Atqui quomodo ignorantes cōtristati fue- Luc. 9. c runt? quia videlicet morituram eum non ignorabant, sed mortem hanc non duraturam, & mille allaturam bona penitus ignorabant, cum qualisnam futura esset illa resurrectio non intelligerent: dolebant ergo quia valde magistrum suum diligebant: *Cum autem uenissent in Capernaum, adierunt Petrum, qui didrachma accipiebant, & dixerunt ei. Magister uester non soluit didrachma?* Quæ nam sunt ista didrachma? Quando Aegyptiorum primogenita deus interfecit, tunc Leuiticam tribum accepit, quoniam huius tribus minor numerus erat, q̄ primogenita Iudæorum fuissent, pro deficientibus ad supplendum numerum, siclū iussit deferri. Consuetudo igitur ex illo tēpore obtinuit, vt primogeniti hoc victigal persoluerent: cumq; ita primogenitus esset Christus, Petrus quoque discipulorum primus esse videretur, ipsum adeunt. Puto autem quoniam in Capernaum, quæ patria Christi putabatur, istud gesserunt, per singulas ciuitates id vectigal petere solitos fuisse. Non fuerunt autem ausi Christum aggredi, sed Petro nulla fere acrimonia, nec vt cr minantes, sed vt interrogantes dixerunt: Magister vester non soluit didrachma? Nam etsi de ipso conuenientem, decentemq; non habebant opinionem, hominem eum nudum putantes tamen propter signa, quæ facerat, non nihil reuerentiæ ipsi attribuebant. Quid igitur Petrus? *Vtique ait.* Ita illis quidem soluturum esse respondit, Christo autem, vt erubescens forsan, hac de re quicquam dicere, nihil retulit: sed mitis ille quem nihil fugere potest præueniēs, ait: *Quid tibi uidetur Simon? reges terræ a quibus accipiunt tributum, uel censum? a filiis suis an ab alienis?* At *ille dixit. Ab alienis. Dixit illi Iesus, Ergo liberi sunt filii.* Nā ne posset Petrus opinari hæc a Christo dici, quoniam ab illis quicquam perceperit, anteuertit Christus, vt hoc ipsum significaret, & fiduciam timenti quippiam de his E dicere Petro præbet. Quod autem dicitur, tale quid est: Immunis ego a censu sum. Nam si reges terræ non a filijs, sed a subditis censum capiunt, multò magis me, qui non terrarū, sed cœlorum regis filius sum, liberum a tributis esse oportet. Perpendis quomodo distinxit filios a non filijs? Si. n. filius non esset, hoc profectò regum exemplo vsus non fuisset. Sed filius quispiam, inquiet, est, non autem proprius, non ergo filius: quòd si non filius, nec proprius, nec omnino eius, sed alienus. Ita exemplum nullas vires habebit. Nō enim de filijs simpliciter, sed de proprijs, & regni hęredibus disputat. Atque ideo distinguendo alienos opposuit, quo vocabulo eos appellauit, qui ab ipsis regibus nati non sunt. Tu verò etiam illud considera, quomodo reuelatam Petro cognitionem hic confirmauit, neque hic terminauit sermonem: sed condescendendo, quod sapientiæ inæstimabilis est,

est, idipsum approbauit, cum hæc dixisset, ait. Vt *autem non scandalizemus eos, uade ad* F *mare, & mitte hamum: & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies staterem, illum assumens da eis pro me, & te.* Vide quemadmodum, nec omnino recusat, nec simpliciter iuber dare tributum: sed prius monstrauit non esse his vectigalium legibus se subiectum, tunc demum dari iussit: alterum ne illi, alterum ne isti scandalum patiantur. Non enim, vt debitor Sup. 15. 2 reddidit, sed vt illorum infirmitati consuleret. Et certè alibi cum de cibis dissereret, scandalum nullo modo considerasse, sed penitus spreuisse videtur: ita nos decet temporum, & opportunitatum rationem habere, ac scire quando, quibusque in rebus contemnenda, vel curanda scandala sint. Sed ditionis etiam modo seipsum demonstrat. Nam vt rerum omnium dominum se esse ostenderet, vtque maris ipsius ditionem habere videretur, non a reconditis, sed mirabili quodammodo inuentam pecuniam deferri iubet: & quanuis tum increpatione, tum quia virtute sua super fluctus Petrus ambulauit, maris dominus demonstraretur, tamen a io quodam modo, nec minus mirabili idipsum impræsentiarum ostendit. Non erat quippe paruum prædixisse a profundissimis fluctibus eum piscem hamum hausturum, qui vectigal erat soluturus. Ita imperio eius quasi iaculo in mari demerso ille captus est piscis, in quo stater reseruabatur. Diuinæ igitur, ac ineffabili eius virtuti munera pelagus offerebat, & vndique subiectionem suam ostēdebat, vel quia increpatum ex furore in trā G quillitatem subitò se conuertit. Da eis, inquit, pro me, & te. Vidisti honoris excellentiam, vide nunc quanta philosophia vti- Marcus Petri discipulus tur Petrus. Hunc enim locum Marcus, qui Petri discipulus fuit, ideo non sese ipsi fisse videtur, quoniam ingens hinc honor magistro deferebatur. Sed negationem quidem ille quoque diligentissimè scripsit, hæc verò, quæ ad magistri laudem pertinent, ipso forsan ita volente omnino siluit, pro me verò, inquit, & te, quoniam, & Petrus primogenitus erat. Miraris omnipotentiā Christi, mirare discipuli etiam fidem, qui ad rem ita natura incredibilem illicò paruit, cuius quidem fidei rētributionem cōfestim habuit, Christo in tributi solutione coniunctus. *In illa hora adierunt discipuli Iesum dicētes: Quis putas maior est in regno cœlorum?* Cap. 18 Humanū quid passi discipuli sunt, quod euangelista quoque significauit, dicens: In illa hora, quando. s. cæteris omnibus Petrum prætulit. Nam cum, & Iacobus, & Ioannes primogeniti essent, nihil tamen tale pro ipsis fecisse videtur: veriti autem turbationem præferri suam, non apertè Petrum præponi sibi, sed confusè, quis ergo maior est, interrogarunt. Quando certos præferri conspexerunt, nihil tale passi sunt: cum verò ad vnum delatus ho- H nor est, tunc nimirum doluerunt: quanuis non ex hac re solum, sed ex alijs quoque multis inflammati fuerunt. Tum quia dixit illi, Dabo tibi claues regni cœlorum, tum quia, Beatus es tu Simon Bar Iona: Sup. 16 c tum etiam hic, Da eis pro me, & te: tum denique, quia liberius eum multò Christo Ibidem colloqui conspiciebant. Quòd si non interrogasse, sed secum id cogitasse Marcus scri- Mar. 9. c bit, non sunt opposita profectò hæc, sed valde inter se cōsonant: nec semel, sed bis, ac tertiò hæc eos cogitasse crediderim, & tunc demum interrogasse. Tu verò non solummodo crimen considera, sed illud quoque tecum verte primum, quòd nulla eis de rebus huius seculi quæstio est: deinde quòd postea hac quoque turbatione superata, alteri alteris in primatu cedebāt. Nos verò, neq; ad hos quidem defectus eorum deuenire possumus, nec quis futurus sit maior in regno cœlorum, sed quis in terris maior sit, quis ditior, quis potentior q̄rimus. Quid autem Christus? Reuelat arcana eorum, nec simpliciter ad verba, sed passionem respondet. *Et aduocans Iesus paruulum, statuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico uobis, nisi conuersi fueritis, et efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis in regnum* I *cœlorum.* Curiosè, inquit, scrutamini vos, quis vestrum maior sit, & de primatus honore contenditis: ego autem si quis humiliorem se cæteris non effecerit, ipso ingressu cœlesti omnino indignum assero. Rectè autem ante oculos monstratione paruuli totam rem posuit, ipso aspectu eos cō uertens, ac persuadens, vt absq; simulatione aliqua humilitatem amplectantur. Paruuli autem non inuidere, nec inanem expectare gloriam, nec primatus desiderare dignitatē nouerunt. Non ergo fortitudine

cantum, ac prudentia, sed humilitatis quo
que virtute, & simplicitate nobis opus est:
quæ si non adest, salus nostra certè claudi-
cat. Paruuli enim, nec si contumelientur,
aut verberentur, afficiuntur odio: nec si lau
dantur, & honorantur, vlla commouentur
arrogantia. Vides quomodo rursus ad hæc
nos prouocat, vt ostendat posse nos volun
tatem istam nancisci, & pernicioſam Ma-
nichæorum rabiem acutò concidit gladio.
Si.n. natura per se mala est, cuius gratia phi
losophandi exempla inde trahit? Paruulũ
autem ætate, & quidem mea sententia, val
de paruulũ, qui ab oĩbus esset passionibus
liber in medio statuit. Illa.n. ætas oĩ arrogã
tia, oĩ gloriæ inanis furore, oĩ liuoris insa-
K nia, omni contentionis cupiditate, cęteris-
que huiusmodi immunis est. Cumq; præci
puis muniatur virtutibus, simplicitatis. s.
ac humilitatis, de nulla istarum superbit,
ita duplici philosophia ornatur. Nam &
hæc bona possidet, & nihil sibi prætet hæc
arrogat, his de causis in medio paruulum
statuit: nec sermonis finem hic fecit, sed vl
terius admonitionem producit, dicens: *Et
quicunque susceperit unum paruulum talem in
nomine meo, me suscipit.* Non.n. solũ, inquit,
magna erit merces vestra si tales efficiemi-
ni, verumetiam si alios propter me honora
bitis propter vestrum erga illos honorẽ re-
gnum vobis retribuetur, quodq; omnium
extremum est, me ipsum suscipietis. Ita vè-
hementer humilitate, & moribus, qui pro-
cul ab omni simulatione absint, afficior.
Paruulos quidem hic simplices homines,
atq; humiles, quos multi spernunt, appella
uit: hunc autem sermonem non præmiis
solum in animum penetrare facit: verum-
etiam terrore pœnarum corroborat, dicẽs:
*Qui autem scandalizauerit unum de paruulis
istis, expedit ei, ut mola asinaria suspendatur in
collo eius, & demergatur in profundum maris.*
Nam quemadmodum, cũ hos paruulos
I propter me honorant, cœlum possidebũt,
inquit, imo verò solo quoq; ipso maius ali
quid, atq; præstantius: sic & qui despiciũt,
atque vituperant, hoc enim scandalizare,
hic significat, maximo plectentur supplí-
Scanda- cio. Nec miteris si scandali vocabulo, con-
lizare, tumeliam, & vituperationem intellexit, cũ
quid. multi propter pusillanimitatem, non pa-
rum si contempti vituperatique sint, scan-
dalizarentur. Detrimentum autem, quod
huius criminis causa homines inuadet, &
acerba supplicia, & ab his, quæ nobis no-
tissima sunt, præ oculis posuit. Nam cum
rudiores commouere summopere velit, sen
sibilioribus vtitur exemplis. Quare in hoc
etiam loco atrocitatem punitionis exprí-
mens, qua contemptores paruulorum pos-
sit commouere, sensibilem pœnam molæ,
ac submersionis in medium attulit. Et quã
uis secundum rerum consequentiam, qui
non susceperit vnum horum paruulorum,
non suscipiet me, dici conueniebat, quæ res
omne punitionis genus excedit: tamẽ quia
nec rudes, atque insensatos, nec inuidos
multum id mouere potest, molam, potius,
& submersionem posuit: nec dixit molam
collo eius suspensum iri, sed expediet hu-
iusmodi si hoc patietur: vt ostẽdat grauius
quoddam, atq; acerbius malum istum ex- M
pectare. Quòd si hoc intolerabile iure vide
tur, quantò magis illud? Ita vtrinq; terribi
lem intentationem effecit, consolationem
quidem exempli notissimi ante oculos ad-
ducẽs, excessum verò multò maiorem hac
illos cogitare compellens. Vides quomodo
radicitus arrogantiæ tumorẽ euulsit? quo-
modo edocuit nulla in re primatus digni
tatem expetendam? quomodo animos pri-
matus honorem desiderantium induxit, vt
vbiq;, ac semper in vltimo se velint ordine
collocare? Nihil certè arrogantia, atque su-
perbia peius, quæ mentis quoq; vires natu
ra hominibus concessas ita deijcit, vt amẽ
tes ex prudentia, ac animo stolidos efficere
videatur. Nam quemadmodum si quis cũ
statura cubitus sit, instar montium, immo
etiam altiorẽ se putet, ac ideo seipsum qua
si montes excessurus erigat, nullum aliud
argumentum insaniæ suæ quæremus: Sic
cum inflatum videris hominem, qui me-
liorem se cæteris arbitretur, contemnique
opinetur, si cæteris hominibus conferatur,
nullum iam aliud signum recordiæ homi
nis exquiras. Tãtò quippe ridiculosior his
est, qui natura insaniunt, quantò ipse spon
te hunc sibi morbum iniecit: nec hac re so
lum miser, verumetiã quia in miseriæ fun
dum se detrusit, vt nihil sentiat. Quando
enim is peccata sua, vt oportet cognoscet? A
Quando nimium se delinquere sentiet?
Certè quasi vile mancipium, & miserum,
captiuum diabolus eum abduxit, agitatq;
verberibus, & mille contumelijs quocunq;
velit.

velit. Nam in tantam amentiam plerun-
que impelluntur, vt persuasi esse videantur
liberis quoque, ac vxoribus, & parentibus,
ac maioribus suis multò se esse meliores.
Nonnullos autem maiorum excellentia
inflari nimium facit. Ita contrarijs cau-
sis febricitant. Nam alij quoniam paren-
tes, auos, proauos humiles ipsi habuerunt,
alij quoniam claros, & nobiles, efferuntur:
quomodo igitur quispiam vtriusque pote-
rit tumorem deprimere? Si ad alteros scili-
cet dixerit, tu qui magna de nobilitate ma
iorum iactas vltra proauos, atque atauos
tuos si progrediaris, inuenies multos è ge-
nere tuo agasones forsan, aut caupones
fuisse: ad alteros è contrario, progrediaris
eu aliquantulum vltra parentes, & inue-
nies multos te clariores fuisse: hoc enim
cursu genus ferè hu anum etiam a scri-
pturis comprobari potest. Salomon rex e-
rat, & regis illustrissimi filius, cuius pater
abiectus, atque ignobilis: maternus etiam
auus adeo vilis, vt nec gregario militi fi-
B liam collocare posset: hæc ipsa si altius re-
petes, inuenies rursus horum vilium genus
illustre, ac regium. Hoc de Saul, hoc de
multis alijs dici potest. Non igitur mul-
tum hinc extollamur. Dic enim quæso,
quid genus est? Nihil aliud certè, quam
verbi sonitus ab omni re destitutus, quod
in extremo illo die probè scietis. Verùm
quoniam nondum dies illa adest, rationi-
bus quantùm in nobis situm est, nullam
in genere fieri præstantiam vobis persua-
debimus. Considera igitur, quando bellum
irrumpit, quando fames premit, quando
cætera huiusmodi mala incumbunt, quo-
modo vniuersus nobilitatis huius flatus e-
uanescit: nescit inter diuitem & pauper-
rem vllo modo morbus discernere, glorio-
sum, & inglorioſum, nobilem, & ignobi-
lem non cognoscit. Mors quoque aliæque
humanarũ rerum mutationes pariter om-
nes aggrediuntur, immo verò, quod mira-
bile fortassis videbitur, multò magis diui-
tes inuadere solent. Quò enim minus ad
ferendas mutationes exercitati sunt, eò
magis cum inciderint, pereunt. Timor e-
tiam ditiores maximè terret. Nam & prin
C cipes summopere formidant, & liberos po
pulos, non minus, quam principes me-
tuunt. Multat quippe diuitum ædes modò
impetuosa ira populi, modò principis fu-
ror euertit, quorum pauper fluctuum im-
munis omnino est. Hac igitur nobilitate
omissa, si nobilitatem tuam ostentare pla-
cet, libertatem mihi animi ostende, liberta
tem dico eam, quam ille vir beatus habe-
bat, cum esset paupertimus, a quo iterum, Sup. 14
atq; iterum, Herodes audiuit: Non licet ti- a
bi fratris tui Philippi vxorem habere: quã
is quoq; habuit ante istum, & post istum. 3. Re. 18
Huic similis fuit, qui dicebat Achab: Non c
ego, sed tu, & domus patris tui Israelẽ per-
uertis. Mentis igitur nobilitatem posside
re propera, quam prophetæ, quam apostó-
li omnes possidebant. Quales eorum ani-
mi, qui diuitijs seruiunt esse non possunt:
sed quemadmodum, qui sub mille pædago
gis degunt, quiq; a lictoribus detinentur:
sic non audent extollere oculos, nec liberè
quicquam dicere de virtute. Acris enim cu
piditas gloriæ, ac aliarum rerum auiditas,
tantum terrorem eis inferunt, vt seruiles,
abiectos, adulatoresque constituant. Nihil
prorsus libertatem animi sic tollit, quem-
admodum secularium rerum cupiditas, &
eorum, quę videntur esse præclara. Non.n.
sibi viuunt, sed alteri, & mille crudelibus
dominis huiusmodi homines præmuntur:
quos si recensere placet, aliquem ex his qui
apud reges plurimum possunt, nobis pro-
ponamus, cui magna rerum affluat copia, D
ingens potentia, patriæ splendor, maio-
rum nobilitas, ad quem vniuersa penè re-
spiciat ciuitas. Consideremus igitur, an iste
seruus omnium abiectissimus sit: quod vt
facilius demonstremus, non simpliciter ser
uum, sed seruum serui ei conferamus. Is
igitur serui seruus, etsi non liberum, vni-
cum tamen habet dominum, ad cuius nu-
tum omnia refert: quem si bene agẽdo pro
pitium sibi faciat, sine aliqua cura quietè
viuit. Ille verò quem admiraris, non vnum
aut alterum, sed multos, & importunos si-
bi dominos conquisiuit. Dominatur enim
ei primò rex ipse. Non est autem æquale
abiectum habere dominum, & regi seruire
cuius aures multorũ verbis expositæ sunt,
& modò hi sibi, modò illi persuadent.
Quare quanuis nullius sibi mali consci us
sit, qui regi seruit, omnes tamẽ timet, tam
pares, quam sibi subiectos, & tam amicos,
quam inimicos: sed hic etiam, inquies, do-
mini terrore agitatur, at non est æquale
vnum, & multos timere, immo verò si quis
voluerit diligentius inuestigare, multos
ille, neminem hic formidat. Cur, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo pacto? Quoniam isti nemo est, qui inuideat, quique velit isto expulso ad eandē
E se intrudere seruitutem. Quare fit, vt nullus inueniatur, qui sibi velit insidias tendere: multi verò sunt, qui nulli aliæ rei studeant, quam illum, qui proximus regi est, a statu eijcere, quare omnibus adulari cogitur, maiori, æquali, amicis. Nam vbi gloriæ cupiditas est, ibi quia liuor vires suas exercet, nulla syncera potest amicitia inueniri: sed quemadmodum, qui eodem artificio quæstum habent, sic omnes, qui vnam rem in seculo appetunt, syncero, ac puro nequeunt amore coniungi, vnde fit, vt bellū intus sine inducijs semper geratur. Vidisti acerborum multitudinem dominorum? vis grauiores alios afferamus? omnes qui eo minores sunt, maiores fieri diligentissimè student. Qui verò excellunt, quoniam timent, ne iste antecueniat, apertè ipsi aduersantur. Proh fidem hominum. Quid dicam? video me pollicitum fuisse dominorum horum multitudinem recensere. Oratio verò consequenter progressa, magis, q̄ polliciti sumus attulit, cum hostium ingētem aceruum, non dominorum recensuerit: immo verò, & dominos, & hostes eosdem esse probauerit, quippe qui ceū domini diligenter colūtur, & ceu hostes nimiū
F terrent, ceuque inimici occultè insidiantur. Nescio enim quid peius excogitari possit, quam vt eosdem quispiam, & dominos & inimicos habeat. Nā serui, & si iussa capessere coguntur, diligenti tamen cura dominorum proteguntur. Illi verò, & iussa vt serui faciunt, & vt hostes impugnantur: & tantò peius, quam qui aperto prælio certant, alter in alterum insurgit, quantò occultius pungunt, quantoque personas amicorum induti quasi hostes aggrediuntur, & aliorum calamitatibus fœlicitatem sibi componunt. Nostra verò non sunt huiusmodi: sed siquis aduersa opprimitur fortuna, multi secum patiuntur, & dolent, in se
1.Co.12 d cundis rursus multi congratulantur, sicut apostolus ait: Siue vnum membrorum patiatur, omnia compatiuntur: siue vnū glorificatur, omnia membra congaudent. Et
1. The. 2 d modò quidem dicebat: Quæ autem mea
b·Co.2. a spes, vel lætitia est, an non, vel vos? Modò autem ex multa tribulatione, & cōpressione cordis scripsi vobis, &, Quis infirmatur
g.Co.11 & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego nō vror? Cuius igitur rei gratia exteriores fluctus sustinemus, nec volumus, ad tranquillissimum nauigare portū? Quare nominibus omissis, res oro, amplectamur. Gloria.n.& potentia, diuitiæ, ac nobilitas, cæteraq; huiusmodi nomina sunt apud exteros nuda, apud nos res firmæ, atque perpetuæ. Econtra verò, mors, ignomi G nia, cæteraq; quibus dolor, ac mœror efficitur, nuda sunt apud nos nomina, res autē apud illos verissimæ. Quod vt oculis ipsis cernas, gloriam in medium primò adducamus, quę magna expetendaq; illis videtur. Non dico igitur, quia breuissimi est temporis: non dico, quia citò extinguitur: sed quando maximè floret, tunc mihi (rogo) ipsam ostende. Non auferas à scorto picturā, & fucos, sed ornatum inducas, & tunc magis deformitatem ipsius reprehendam. Vestitum igitur expone, lictorum multitudinem, præconis vocem, populi subiectionē, silentium omnium, & quod admirantes aspiciunt. An igitur, inquies, hæc præclara non sunt? Agè, perscrutemur ne sint superflua, & potius inutili quadam, ac falsa opinione, quàm veritate rerum comprobentur. Quid.n.melius, aut corpori, aut animæ inde accidit? an maior statuta huic erit, aut sanior, aut velocior, aut acutiores perspicacioresq; sensus acquiret? Minimè. Consideremus ergo ne fortè anima quicquam lucrata sit. Num igitur modestior, aut prudentior, aut mansuetior eo cultu hominum erit? Nequaquam, immo vero è contra: non.n.quemadmodum corpori nihil euenieb at, sic & animæ accidit. Sed H quod grauissimum est, non solum nihil tū proficit anima, sed magnum insuper vitiorum cumulum attrahit: hinc.n.ad arrogā tiam, hinc ad inanem gloriæ dementiam, iram, milleque alias passiones impellitur. Sed gaudet, inquies, iactat, atq; gloriatur. Incurabilem morbum, & malorum apicē ei attribuis. Nam qui lætatur his rebus, nō volet, nec poterit facilè liberari, cum hac voluptate viam remedij omnino abscideri t. Id igitur pestiferum penitus est, quod nō dolet, sed lætatur magnitudine, ac multitudine malorum. Non.n.semper lætari bonum est. Nam & fures furto lætantur, & adulter matrimonijs sordibus, auarus rapina. Non ergo si lætatur solum considera, verumetiam si rectè lætatur. Animaduertendum enim est, ne talis lætitia eius sit, qualis adulteri, & furis. Cur.n.dic obsecro,

secro, lætatur? Quoniam à multis honoratur, circunspicitur, & extolli atq; inflari potest. Et quid hac elatione leuius excogitari potest? Nam si id malum non est, cur inanis gloriæ cupidos vituperantes, mille opprobrijs laceramur? Cur arrogantes, & aliorum hominum cōtemptores odimus?
I Quòd si rectè ab omnibus fit, quāuis mille isti habeant lictores, accusandi tamen iniuria non sunt. Hæc de modestioribus mihi principibus dicta sunt. Multi enim eorum maiora, quàm latrones, quàm homicidæ, quàm adulteri, & sepulchrorū violatores plerunq; committunt, cum principatu non rectè vtantur. Nam & furantur aliena impudentius, occidunt crudelius, multò iniquius peculantia efferuntur, nec parietem vnum, sed innumeras domos effodiunt, facilius omnia principatus licentia peragentes. Ita durissima est eorum seruitus, cum passionibus dediti neminem vereantur. Verè igitur liber, & solus princeps, ac rex regum ille, qui passionum immunis est. Quæ omnia intelligentes, veram libertatem amplectamur, & perniciosam virtutem fugiamus, nec principatus magnitudinem, nec diuitiarum pondus, nec aliud huiusmodi præter virtutem beatificandum putemus: sic enim, & hic iucundè viuemus, & futura bona consequemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lx.ex capite.xviii.

K *Vae mundo ab scandalis. Necesse enim est ut*
ueniat scandalū, uerumtamen uæ homini illi
per quem scādalum uenit. Si autem manus tua
uel pes tuus, &c. Sed si necesse est, vt scandala veniant, quispiam opponet, cur mundum quasi miserū defles, cum manum ei porrigere atq; opitulari potius oporteret? Hæc quippe prudentis medici, dominiq; prouidentissimi, illud cuiusuis opus esse non iniuria pōt. quid igitur ad tam impudentissimā linguam respondebimus, q̄ liceet nihil diligentissimæ illius curæ par excogitari queat? Cum.n.deus sit, hō quoq; propter te factus est, & serui assumpta forma, extrema omnia passus, nihil quod ad se pertineret, prætermisit: cæterum quoniā nihil hinc vtilitatis ignauissimi homines consecuti sunt, idcirco eos defles. Quia etiā post tot tantaq; sibi allata remedia in morbis eorum perseuerarūt: veluti siquis febricitantem, cui licet peritus medicus affuerit, tū quia præcepta eius contempsit, comprobans diceret: Væ illi homini a graui ęgrotatione, quā per ignauiam plurimum atq; plurimum auxit. Verum ibi nihil profuit conducere pōt. Hoc genus quoddam curationis est, futura mala prædicere, & de flere non pœnitentes, præsertim cū multi nullā ex consilio, nullam ex fletu vtilitatē habuerunt. Ideo, væ, dolentis vocem adhibuit, vt dolore suo ipsos incitaret, ac diligentiores vigilantioresq; faceret. Ad hæc beneuolentiam quoq; suam erga illos, & clementiæ magnitudinem ostendit, quia L vel contradicentes deflet. Ita non modò nullam molestiā ex duritia aduersariorū capiebat, verumetiā & flendo, & prædicendo, ad sanā eos mentem reuocare conabatur. Sed qūo, inquies, id fieri potest? Nam si necesse est, vt scandala veniant, quo pacto ea euitare poterimus? Quia videlicet necesse quidem est, vt scandala veniant, perire autem non omnino necesse est: ceu si medicus quidem dixerit, si nulla medicina vteris, necesse est vt in hunc rursus incidas morbum: non omnino perire necesse cum erit, qui vigilanter attendit. Accedit, q̄ discipulos etiam hac ratione nonnihil exuscitat. Nam ne quasi dormitantes, quoniā ad profundam pacē, & tranquillā vitam mittantur, negligentiores sint, multa vndiq; aduersus eos tam deforis, quàm 2.Co.7. intus insurrectura bella ostendit: q̄d Paulus quoq; significauit dicens: Foris pugnæ Ibid.11 M sunt, intra timores, & pericula in falsis fratribus: & ad Miletos disserens dixit: Exur Act.20. f gent quidam ex vobis loquentes peruersa. Mic.7.b Ipse quoq; dicebat: Inimici hominis domestici eius. Cum aūt necessitatem sic dicat, non quia voluntas libertatem, potestatemq; liberi arbitrij tollat, nec quia necessitati rerum humanam subijciat vitā. h.d. sed quod omnino venturum est prænunLu.17.a ciat. Quod Lucas alijs verbis expressit, nō esse susceptibile dicens, quòd non veniant scandala. Quæ porrò sunt scandala? Rectè Scādala ac probæ vitæ confusio atque peruersio. Sic etiam qui versantur in scena, eos qui corpora peruertunt, scandala vocant. Non ergo prędictio ipsius scandala inducere putanda est. Non enim quia futura scandala prædixit, idcirco veniunt: sed quoniam omnino ventura erant, idcirco prædixit.

Non

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non enim fierent, si nollent ea excogitare nequam homines atq; pestiferi: quòd si ventura non fuissent, nec ipse futura prædixisset. Ventura verò erant, quia multi erant grauiter ægrotantes, qui voluerũt nõ agere malignè, & ipse quod futurum erat, prædixit. Sed si illi curati fuissent, quispiã dicet, ac nemo esset qui scandala faceret, nonne hic sermo falsitatis crimine teneretur? Certè si curari, sanariq; omnes voluissent, non dixisset necesse, est scandala venire. Sed quia sua sponte incurabiles futuros prospiciebat, ideo ventura omnino prædixit. Sed quamobrem ipse non eiecit scandala, inquies? Et cuius rei gratia tollenda erant, an propter eos, qui detrimento afficiuntur? Sed non quia qui inde detrimentum patiuntur pereunt, sed desidia, & ignauia sua: quid virtutis cultores verum esse ostendunt, qui non modo nullam a scanlis iniuriam patiuntur, sed præcipuos etiã quæstus nanciscuntur. Qualis certè Iob ille erat, qualis Ioseph, quales iusti denique omnes. Quòd si multi pereunt, propter negligentiam suam id accidit. Nisi.n.ita res se haberet, si propter scãdala ipsa homines perirent, vniuersi sanè homines id pateren tur: quoniam verò multi euadunt, qui nõ effugit, sibijpsi culpam attribuat, nam scandala, quidem, vt iam tetigimus, excitant, ẽt atque acuunt, & perspicaciorem faciunt non solum eum, qui sibi diligenter cauit, verumetiam eum qui fortè incidit: nam posteaquàm inde se eripuerit, cautior atq; tutior redditur. Quare si diligẽtiores sumus non paruum fructum ea ex re capiemus, quare vigilare semper compellimur. Quòd si in ipso congressu hostium cum tot tantaq; incumbant tentationes, quasi somno dissoluti iacemus: quid de nobis sperandum esset, si magna in tranquillitate rerũ
B viueremus? Quod, si vis, à primo statim homine id considera. Nam si cum breui tempore, nec die fortasse integra in paradiso deliciarum vixerit, ad tantum prauitatis deuenit, vt æqualitatem dei falsa cogitatione sperauerit, & seductorem huius beneficij authorem opinatus, vnum præceptum seruare non potuit: quid ille non fecisset, si longissimo in tranquillitate illa tempote vixisset? His ita dictis, alia rursus interro gantes opponunt: & cur, inquiunt, deus talem ipsum effecit? Non fecit quippe deus talem: non enim pœnis afflixisset, si talem ipsum fecisset. Nam si nullius nos rei, cum ipsi causa sumus, seruos nostros, & vernas criminamur, multò minus creator omniũ criminaretur. Vnde igitur hoc factum est inquiunt? ab eo sanè ipso, & negligentia sua. Quid portò est, inquiunt, ab eo ipso? Diligenter abs te ipso require. Nam si malignitates à seipsis non sunt, noli vos seruos castigare, nec vxorem si peccat increpa, nec liberos verba, nec amicos incusa, nec offendentibus inimicis infensus sis. Nam hi omnes nisi sponte delinquans, nõ punitione, sed miseratione digni sunt. Nõ possum, inquies, ita philosophari: certè si non illorum culpa quicquam factum con spexeris, sed quadam alia necessitate incũ C bente, minimè non poteris philosophari. Nam quando seruus ægritudine oppressus, iussa non fecerit: non modò non criminaris, verumetiam valde commiserescis. Quare tu ipse testimonium perhibes, nonnihil ab ipso, nonnihil aliunde, ac nõ ab ipso fieri. Similiter ergo etiam hic, si scires primum hominem prauum fuisse, qa talis fuerat factus, non solum non accusares, verumetiam ueniam facilè dares. Nam si morbo serui conditioni ignoscis, cur creaturę dei non ignoscis, si talem factum a principio arbitraris? Verum inde quoq; ora istorum obruere facile possumus: nam vndique veritatis affluunt adminicula, si eos interrogabimus, quam ob rem nunquam seruos criminantur, si facie formosi nõ sint, si nõ pteres statura, si nõ quasi volucres in eundo, cæteraq; huiusmodi, quia videlicet natura hæc, non voluntate concedunt: immunis est ergo ipse eius culpæ, quã sibi natura inuexit: nec vllus vnquam huic orationi contradicet. Cũ igitur accusas, tunc ostendit profectò non a natura, sed a voluntate mali quippiam processisse. Nam si quę minimè culpamus, ea naturæ delicta esse, aut saltem non voluntatis testamur, patet ea solum culpari, quæ voluntate committuntur. Noli ergo peruersas in medium ratiocinantes inferre, nec sophismata, & orationis contextum telis ara nearum viliorem. Verum illud mihi rursum respondeas, nonne omnes homines a D deo creati sunt? Quis dubitat, inquies? quomodo igitur virtutis ac vitiositatis ratione omnes æquales non sunt? Nam si naturæ sunt hæc, & non voluntatis, quomodo virtutem alij eligunt, alij vitiositatem sequuntur: cum certè, si natura omnes vitiosi essent concreati, nemo virtutem colere posset? Sin verò è contra natura boni omnes prodiremus, nullus vnquam malus inueniretur. Nam si vna, eademque natura omnium est, hac ratione vnum vniuersos esse oportet, si bonos quis dicat, siue malos: si putarit natura alios bonos, alios malos, id (vt diximus) præter omnem rationem est. Nam cum, quæ natura fuerint, immobilia sint, nunquam profectò hæc mouentur: quod hoc pacto considera, mortales omnes sumus atque passibiles, quare nemo impassibilis erit, etiam si quis contemnendo dirumpatur. Nunc verò multos a probris moribus ad improbos, & è contra à malis ad bonos conuerti: & illos negligentia delinquere, hos di-
E ligentia proficere quotidie videmus: quod maximè non naturæ hæc esse facilè demõstrat. Quippe cum naturalia nec vllo modo mutentur, nec studio, ac diligentia hominum acquirantur: & quemadmodum nulla indiges ad videndum audiendumq; opera, sic nullo tibi labore ad colẽdam virtutem opus esset, si natura nobis insita esset. Cuius autem rei gratia malos natura nos ab initio creasset, præsertim cum posset bonos creare? Nullius profectò. Vnde igitur mala, inquies, ortum habuerunt? tu tibijpsi respondę. Meum enim opus est, non a natura hoc, neq; a deo inditum nobis fuisse. Casu ergo, inquies? Minimè, minimè inquam. An igitur nullum eorum principium est, sed ab æterno semper fuerunt? Meliora dic verba homo, & immanissimum hunc furorem execrate, quo vnum deo, & peccato cultum attribuis, & cultum præcipuum, immo verò supremũ, meo iudicio. Præterea si mala ingenita, sunt tantas vires possidebunt, vt nec euelli, nec omnino non esse possint. Nam quod ingenitum, & absque principio est, nulli corruptioni subijcitur. Ad hęc si nequitia sic inuicta esset, quomodo tam multi homines virtutem colere potuerunt, aut
F quomodo mortales, & caduci æternam, & immortalem vitiositatem superauerunt? Sed deus, inquies, vires eorum eneruat: quomodo eneruabit, aut omnino quomodo destruet coæterna vitia, nec minus pollentia, sed æqualium virium, & eiusdem (vt ita dixerim) ætatis? O acutam diaboli malitiam, quantum quamque permicio sum malum excogitauit, qua impietate ac blasphemia inuoluit homines? Simulatione nanque pietatis, ne a deo peccatum esse videatur, pestiferum dogma introductum est, quo ingenitum esse peccatum asserunt. Vnde igitur orta sunt, inquies? Ex eo profectò quod est velle, & nolle. Ipsum autem velle, & nolle vnde nam est? Sanè a nobisipsis. Verum hæc crebra interrogatio tua ita profertur, quemadmodum si è me quæreres, vnde homines videant: cumque ipse respondęrem, ex eo quod est oculos claudere, ac non claudere: rursum tu interrogationibus me fatigando diceres, hoc ipsum autem claudere oculos, & non claudere vnde est? at si ego a nobisipsis dicerem, & a voluntate nostra, huius rei responsum voluntatis causas quæreres. Nihil enim aliud malum est, quàm deo non obedire. Sed hoc ipsum, inquies, vnde homines inuenerunt? Dic quæso, putasne difficile adinuentum fuisse? Non dico, inquies, quia difficile hoc sit: sed vnde inductus est, vt obtemperare nollet? Ex desidia sanè atque ignauia. Nam cum domi nus ad vtrumlibet sit, pronior ad hoc pro G pter desidiam fuit. Quòd si adhuc incipiti mente vagaris, & obstupescis cum hæc audias, ego abs te non arduum quidẽ ac multiplex, sed & simplex & perspicuum quęrã. Fuistine vnquam malus, cũ antea probus esses? vtputa fuisti aliqua passione superior antè, deinde ab eadem ipsa superatus? Sopitusne vnquam vino fuisti, & rursus bibẽdi voluptatem depulisti? Aut nonnunquã ira commotus, nonnunquam in te conuer sus, nihil aut parum passus ab ira es? Despexisti pauperem aliquando, & aliquando fouisti? Fuisti fornicatus aliquando, cũ impræsentiarum modestissimè viuas? Responde igitur quæso, vnde nam hæc omnia sunt? quod si non facis, ego pro te libenter faciam, quia videlicet studio ac diligentia voluisti à malo nonnunquam abstinere, nonnunquam verò desidia d so lutus cecidisti. Hæc ad te: nam his, qui bene agendi desperatione quasi furore quodam adacti, ita semper in peccatorum sordibus inuoluuntur, vt nec audire, quicquam de virtute velint. nullum de viuendi philosophia verbum committam: cum his verò, qui modò rationem secuti rectè agunt, modo cupiditate superati delinquunt, iucunde differam. Ra- H

pulsi

Universidad de Deusto
Biblioteca

puisti aliquando alienum, deinde pœnitẽtia flexus, non modò restituisti, verumetiã de tuis egeno contulisti. Vnde igitur hæc tanta mutatio? nonne a voluntate atq; cõsilio tuo? Nemo profectò dubitabit. Quare obsecro studete inquam virtuti, & frivolas quæstiones has relinquatis. Mala enim cum nullam rem habeant, nomina solum sunt. Non ergo quæras vnde sint, nec anciptiti mente pẽdeas, sed cum audieris negligentia nostra prouenire, quasi venenum ea fugito: & siquis dixerit non esse à nobis ipsa, cum cum videris seruo iratum, infestum vxori, criminantem liberos, improbantem iniustos, dic ad eum: Quomodo igitur dicebas hæc non esse a nobis? Nam si à nobis non sunt, cur illos criminaris? ac rursum ad ipsum dicas, abs tenè ipso ad obiurgandum, & contumeliandũ procedis, an non? Nam a nullo pacto abs teipso, nec tibi alius, nec tu alijs irascaris: sin verò abs teipso, iam vides ab te, ac negligẽtia tua originem vitia traxisse. Quid porrò? num opinari nonnullos esse probos? Si nemo enim probus est, vnde tibi hoc nomen inuentum est? vnde hortatio ad virtutem? vnde bonorum laudes? Sin
I verò probi aliqui sunt, proculdubio iure improbus increpatur: & increpantes ipsi hac ratione, quoniam iniuria increpant, boni non erunt. Quid enim peius excogitari possit, quàm innocentem criminibus falsò accusare? Quòd si prauos idcirco boni reprehendunt, quia possent esse non praui, hoc certè nõ paruum probitatis suę argumentum dixerim. Vnde vel mente captis petere arbitror, neminem vnquam necessario malum fuisse. Si verò post hęc omnia vnde sunt mala quæreres, non dubitabo sæpius dicere, à desidia ac ignauia tua: quia cũ prauis conuerseris, quia virtutem spernas, hinc certè, & mala sunt, & hoc ipsum, vt vnde sint mala quæras, hinc omnino est. Nemo enim rectè viuẽtium, nemo eorum, qui modestiam, atq; humilitatem colunt, friuola ista quærit: sed audaces atque proterui, qui desidiam suam defendere conantur, has aranearum consimiles telis rationes frustra confingunt, quas non verbis solum, sed multò magis opere nos destruamus. Nam si ex necessitate mala fierent, non dixisset profecto Christus: Væ homini illi per quem scandala veniunt. Illos enim solos quasi miseros deflet, qui spõte sua malis adhærent. Noli autem admirari si, Per quem, scriptum est, Consueuit quippe scriptura, Per quem: nonnunquam pro, a quo, dicere: sic ut quando dicitur, Possedi hominem per deum: non. n. secundam quandam causam, sed primam omnino posuit. Et rursus, Nonnè per deum manifestatio eorum est: & fidelis est deus, per quem vocati estis in communicationem filij sui. Cæterum vt discas, non necessariò nos malos esse, sequentia considera: nam posteaquàm malos, quasi miseros defleuit. Per quẽ quid in scriptura. K

Si manus, uel pes, ait, tuus te scandalizauerit, abscinde, & proiice abs te. Bonum est tibi claudum, uel debilem intrare in uitam, quam duas manus, uel duos pedes habentem, mitti in ignem. Et si oculus tuus dexter scandalizauerit te, erue eum. Bonum tibi est monoculum in uitam intrare, quam duos oculos habentem, mitti in caminum ignis. Non enim hæc de membris sibi dicta, sunt sed de amicis ac necessarijs, quos quasi membra nobis coniunctos ducimus: quod etsi superius ab eo tactum sit, tamen etiam nunc dicitur. Nihil enim ita pernicioſum ac pestiferum est, vt consuetudo prauorum hominum, & conuersatio: quippe cum amicitia atque necessitudo, & ad nocendum, & ad iuuandum plus nonnunquam efficit, quàm necessitas potuisset: ac ideo magna quadam cum vehementia iussit nocẽtes à nobis propinquos depellere: eos verò amputandos atq; proijciendos esse, consequentia ipsa rerum significat, qui scandali authores sunt. Vides quemadmodum futurum è scandalis detrimentum exterminat, tum quia prædixit omnino ventura, vt nullus ocio possit marcescere: sed expectatione scandali commotus, iugiter vigelet, tum quia ostenderit extrema, & maxima esse mala. Non enim solummodo simpliciter, væ dixit mundo a scandalis, verumetiam vt maximam ab illis sequi perniciem monstret, authorem scandali multò magis, quasi miserum deplorauit dicens. *Verumtamen væ illi homini.* Quibus verbis magnum ostendit supplicium illi futurum, nec id sibi satis fuit: sed similium adiectione terrorem in maius extulit, & viam monstrauit, per quam hæc scandala fugere possimus. Quæ autem hæc via est? Praui homines, inquit, etiam si valde tecum amore, aut necessitudine coniuncti sint, abscindendi sunt ab amicitia tua. Nam L

nisi etiam hoc feceris, nec illos lucraberis, & tu ipse simul peribis: sin verò procul abs te illos abieceris, tu saltem salutem consequeris: quare si cuius coniunctio saluti tuæ obest, reijce ipsum abs te. Nam si nostra plerunque membra rescindimus, cum
M incurabili morbo, & ipsa tabescunt, & reliquis officiunt: multo magis in amicis, atq; cognatis id faciendum. Sin autem natura nobis mala insita essent, hæc sanè admonitio, atq; consilium frustra omnino daretur, cum omni cura, & diligentia nihil posset prodesse: sin verò vanum hoc cõsilium non est, sicut certè non est, patet à voluntate hominum improbitatis opera proficisci. *Videte ne contemnatis unum de pusillis istis, dico enim uobis, quia angeli eorum semper uident faciem patris mei, qui est in cœlis.* Paruulos hic non ætate, sed multorũ æstimatione appellauit: pauperes dico, ignotos, cæterosq; huiusmodi, quos multi contemnere solẽt, qui nec reuera paruuli sunt, cum creatori omnium amici sint, sed multorũ æstimatione tales esse putantur: hinc iterum detrimentum scandali quasi materiam quandam semouet, atq; disterminat. Nam quemadmodum siquis proteruos homines fugiat, sic si probis adhæret, vberes fructus inueniet, ac duplici quadam tutela, & firmior: securitate vtetur: altera, quia scandalizantium coniunctionem asperna tur: altera, quia probos ac sanctos viros colit, atq; honorat, quos multò magis venerabiliores facit, dicens: Quia eorum angeli patris mei faciem semper aspiciũt. Hinc manifestum est, quia oẽs sancti angelos habeant. Apostolus etiam ait de muliere, qm̃ A
1.Co.11 velamen debeat habere in capite propter b angelos. Et Moses, statuit fines, inquit, gẽtium secundum numerum angelorum dei hic verò nõ de angelis simpliciter dicitur, sed de angelis excellentibus, atque supremis. Nihil enim aliud designatur, cum faciem dicat patris mei aspiciunt, quã summa fiducia eorum, & honor præcipuus. *Venit enim filius hominis saluare quod perierat.* Aliam rursus infert rationem, & multò quàm prior fuerat firmiorem, cui similitudinem subiungit, qua patri eadem velle inducitur. *Quid enim uobis uidetur, inquit, si fuerint alicui centum oues, et errauerit una ex ipsis, nonne relinquens nonagintanouem, ad montem profectus, quærit eam quæ errauit? & si inuenerit eam, lætatur super eam magis, quam super nonaginta nouem, quæ non errauerunt. Ita non est uoluntas coram patre meo, qui est in cœlis, ut pereat unus de paruulis istis.* Perpendis quot, quibusque rationibus ad curam tenuiorum fratrum nos inducit. Noli ergo dicere ferrarium esse aliquem fabrum, aut sutorem, aut agricolam, ac ideo, quasi rudem, atque indoctum esse cõtemnendum. Vide quanta tibi cura sit, ne hoc patiaris, vide quot te argumentis ad modestiam, & ad curam minorum fratrũ B reuocat. Infantem in medio statuit, & dixit: Efficiamini, vt paruuli: & quicunque talem susceperit paruulum, me suscipiet: quicunq; hunc scãdalizabit, extrema luet supplicia: & ad terrorem molæ, ac submersionis, væ, nimium miserantis verbũ adiecit: & scandalizantes homines, etiam si loco manuum atq; oculorum nobis essent, abscindere iussit, angelorum quoque, qui hos tenues fratres tutantur authoritate, vt eos veneremur impellit; ac demũ a sua voluntate, ac passione hortatur. Nam cum dicit, Venit filius hominis saluare quod perierat: passionem & crucem suam significat, sicut & Paulus de fratre scribens, dixit; Propter quem Christus mortuus est. Nec sustinuerunt sibi hęc omnia, verumetiã a dignitate patris ad hoc ipsum inducit, quia nec patri quidem videtur, vt vnus istorum paruulorum pereat, & a communi consuetudine hominum, quia pastor saluis ouibus derelictis, eam quę errauit diligentius quęrit: & cum inuenerit, summopere de illius salute lætatur. Si ergo deus mirum in modũ inuento paruulo gaudet Ro.14.c
qui tu audes ratione ea contemnere, atq; C
conculcare, quæ deo charissima sunt, cum oporteat animam quoque ipsam pro vno istorum tradere pusillorum? Ita inquies, sed abiectus, & tenuis est. Hac quidem ratione multò diligentius tibi omnia faciẽda sunt, vt eum conserues. Nam & ipse nonagintanouem relictis ouibus ad errãtem descendit, nec potuit illarum multarum salus perditionem vnius obducere, atq; obfuscare. Lucas aũt in humeris quoq; attu- Lu.15.a
lisse ait, & maiorem factam esse lætitiam in vno peccatore asserit, quàm in nonaginta, & nouem iustis. Ita & quia propter errantem vniuersum derelinquit gregem, & quia magis in hac inuenta lætatus est, magnum studium multamq; curã eius se habuisse ostẽdit: criminationibus. n. illis quibus in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus intendit, non vult peruenturum ad eos, qui non fuerit sicut paruulus, & mola & subuersione tumorem proteruorum hominum depressit. Nihil sanè ita charitati repugnat, sicut superbia, & mentis elatio. Quia verò dixit scandala necessèria fore, vigilantiores nos reddidit. Cumque adiecerit, Væ illi per quem scandala veniunt: vnumquenq; cauere hortatur, ne culpa sua scandalum accidat. Quod autem præcepit scandalizantes esse propellendos, salutis iter nobis expeditius faciẽdum admonet. Quòd deniq; iusserit, neq; id simpliciter, sed vehementer, atq; acriter cum dicat: Videte ne aliquem istorum contemperitis
D paruulorum, quia eorũ angeli patris mei faciem semper aspiciunt: & quia ego propter eos veni, & hæc patris mei voluntas est, ad tuendos conseruandosq; pusillos diligentiores nos reddit. Perspicis quã ingẽtia in tutelam tenuium mœnia erexerit, & quantũ studium, curamq; habeat nè perdantur, tum quia supremas decipientibus eos pœnas statuit, tum quia summã pollicetur mercedẽ his qui curã eorũ suscipiũt, idq; tam sua, quam patris authoritate corroborat. Dũm igitur etiam nos imitemur, & nihil pro fratribus omittamus, etiam eorum, quæ humilia, viliaq; nimiũ videãtur: sed si administratione nostra ẽt opus fuerit, quamuis tenuis, atq; abiectus quidẽ cui administrandum sit fuerit, quanuis ardua nobis res, atq; laboris plena esse videatur, quanuis montes, præruptaq; præcipitia transeunda, omnia hæc pro fratris salute tolerabilia, facilioraq; oro videantur: tanto.n. studio, tantaq; cura deus dignam
Ro. 8.f esse animam ostendit, vt neq; filio suo pepercerit. Quare obsecro, summo mane cũ à domo exieritis, hanc vnicam intentionem habeatis, & hoc ante omnia studiũ, vt è periculis aliquẽ liberare possitis. Nec
E dico ab hoc corporis periculo solum: nam hoc neq; periculum quidem verè dici potest, sed multò magis à periculo animæ, quod tentatione diabolica hominibus inferri solet. Si mercator, vt rem familiarem amplificet, terroris plena maria nauigat: si opifices, vt rebus suis quicquam adijciant, duros tolerant labores: & nos pariter sa uti nostrę salutem proximorum adijciamus, præsertim cum qui sua contentus negligit alienam, nec suam quidem cũ sequi potest. In prælio enim, ac expedita
acie, qui sibi solũ consulit miles, nec aliud respicit, quàm quomodo possit fugiendo animam suam seruare, is cęteros quoque milites secum ad perniciem trahit: quemadmodum è contra, generosus miles cum alios tutari conatur, se quoq; ipsum defendit. Quoniam igitur bellum quoque nobis indictum est, & prælium agitur amarissimũ, & acie instructa iam pugnamus; sic magno animo, vt noster iussit imperator, ad sanguinem, & ad necem simus præparati, vt ad salutem omnium pugnemus, alios cohortatione, alios auxilio iuuantes. Multi enim in hac acie fratres perfossi, at
F que sanguinolenti iacent, nec vllus inuenitur, qui medicetur, non è vulgo aliquis, non presbyter, non pontifex, non amicus, non frater, non alius quispiam: sed omnes ita nobis attendimus, ne ipsa quoque nostra simul cum alienis corruant. Atqui non ignoramus magnam inde ad deum fiduciam, magnam approbationem comparari, siquis ob aliorum salutem suam iugiter quæritet. Cuius rei oppositum facientes, tam prauis hominibus, quàm diabolo faciliores, imbecillioresq; nosipsos constituimus: non enim alter pro altero arma capimus, nec dei charitate nos communius, sed externæ cuiusdam amicitiæ iuuamina quærimus: sic alius affinitate, alius consuetudine, alius consortio, alius vicinia, alius alia quadã ratione, nemo fidei, ac religionis pietate nobis amicus est. Cumq; deberemus hinc solummodo amicitiæ fœdera contrahere, oppositum omnino, & quidẽ studioſè faciamus, cum Iudæis nonnunquam, & gentilibus magis, quàm cum ecclesiæ filijs amicitias coniungentes: proteruus enim iste, ille verò humanus (aiũt) est atq; modestus. Quid agis, proteruum tu fratrem vocas, qui nec recta quidem dicere videris, nec aliquo pudoris signo erubescis: ita de fratre sentiens atque prædicans, qui membrum est tuum, qui eosdem
G vna tecum parturienti labores attulit, qui eadem tecum alitur mensa? At si fratrem secundum carnem habeas, etiam si mille vitijs polluatur, non parum tũ ad illius defensionẽ studes, cũ putes si facinora illius in lucẽ prodeant, socium te dedecoris futurum: spiritalẽ aũt fratrem non solũ a contumelia, & maledicto non vis defendere, verumetiã turpiter vltro calumniaris. Proteruus enim est, ais, atq; importunus: ideir
co igi-

co igitur amicitia illi coniungaris, & vt ab
h hoc vitio semoueas, & ad virtutem reducas: sed non exaudiet me, inquies, nec consilium meum approbabit. Vnde id scis? an admonuisti vnquam, emendareq; conatus es? Sæpius id, ais, atq; sæpius feci. Dicas, oro, certiore quodam ac definito numero. Et semel, & bis fecisse me arbitror inges. O rem miram, ita semel, aut ad summum iterum illud sæpius atque sæpius tibi significauit, & si per totam tuam id vitam fecisses, non oportuisset te labore victum defecisse. Nonne vides, qũo continuè per prophetas, per apostolos, per euangelistas
Sup. 6.d nos deus admonet? putasne igitur per omnia nos persuasos emendare, rectęq; viue-
H re? Minimè: vtrum ab admonitione destitit, vtrũ siluit, an potius quotidie clamat. Non potestis simul mammonæ, atque deo
Luc. 7.f seruire? Crescit diuitiarum cupiditas atq; sitis, & tamen intonare non cessat: Dimittite, & dimittetur vobis. Indies ferarum more ad luxuriam ruimus, ille semper ad continentiam nos hortatur: nos quasi porci in luto libidinum inuoluimur, ille prædicare nõ cessat. Cuius ergo rei gratia hæc non cogitamus, neque id nobiscum dicimus? At deus semper nos alloquitur, neq; quanuis ex negligentia obaudiamus defatigatur semper id faciens: hac de causa nẽ-
Inf. 20. & 22.b pe dicebat, pauciſſimos eos fore, qui saluabuntur. Nam si non est nobis satis ad salutem, q̃ virtuoſè ipſi viuamus, sed oportet aliorum salutẽ reipsa desiderare: cum neq; nos rectè viuamus, neq; alios hortemur, quid respondebimus si quæ nobis spes salutis reliqua erit? Sed cur hęc criminor, cũ neque eorum cum quibus habitamus: vxoris, liberorum, famulorum vllam curã habeamus, sed alia pro alijs quasi temulenti
I soliciti cogitamus, qũo scilicet plures famulos comparabimus, qui diligentiori nobis studio ministrabunt, qũo liberis amplas hæreditates relinquemus, qũo vxor pretiosis vestibus, & ornatu auris pollicetur? Nullam enim nostri, sed rerum nostrarum curam habemus: vxoris obliuiſcimur, & quæ vxoris sunt recordamur: de liberis non prouidemus, & quæ liberorum sunt, amplificare atque augere studemus. Itaque his similes sumus, qui cum malè maceriatam, ac ruinosam videant domũ, ipsam quidem restituere negligunt, amplos autem ęi hortos in circuitu præparant: aut illis, qui quanuis morbo cõficiãtur, cuta tñ valetudinis neglecta, aureas sibi vestes contexunt: aut mulieri quæ cum aduersa valetudine nimium laboret, nullũ ægrotationis remedium, sed ancillas, & ornamenta, cæteraq; huiusmodi sibi studeat comparare. Non aliter sanè nos cum anima nostra, modò irę furore, modò cupiditatis ardore, nunc maledicendi studio, nũc inanis gloriæ iactatione mirabiliter vexetur, ac humi iacens, & secum ipsam dissidens, ab innumeris laceretur ferris: non vt ipsam curemus, sed vt magnificas ædes cõstruamus, & gregem seruorum, cæteraque huiusmodi acquiramus, omni studio atq; cura vigilamus. Et si vrsa fugã è cauea ceperit, domos præcludimus, vicos obsidemus, vt intercepta nemini noceat: non verò cum non vna bestia, sed multę atq; obscœnę, cogitationes omni bestia ferociores animam nostram lacerent, nec sentire quidem videmur: & vrbium sanè habitationi adeo prouidemus, vt vel in desertis locis, vel in vallatis atque munitis atrocem feram coerceamus: in anima verò nostra vbi
K locus consilij est, vbi regia sedes, vbi iudicium, eò immanes bestiæ ad mentem ipsam, ad regale solium omnia perturbantes magna licentia conscendunt: propterea ad inferiora depelluntur, quæ superius stare debebant, omniaq; simul turbata conquaſsantur vrbana suburbanaq;, quę intus, quę foris sunt. Ciuitatiq; similes sumus, q̃ barbarorum incursu conturbatur: aut auiculis q̃ dracone ad nidũ serpente, trepidè ac conturbatè circũuolant. Quare vehementer vos oro, atq; obsecro, interficiamus hũc draconẽ, arceamus atroces bestias, & praua cogitationes mucrone spiritus confodiamus, ne nobis quoq; pphęta Iudęorũ mala intentet dicens: Centaurij, ericij, & dracones illic tripudiabunt. Sunt.n. sunt certè homines asino centauris multo peiores, qui ceu in deserto viuentes calcitrẽt, & ætatẽ iuuentæ miserabiliter agant. Nã cũ atroci cupiditate vexentur, non aliter q̃ ef
frænes asino centauri circũeuntes saliunt, & calcitrant, nulli rei probę studentes: cuius mali patres eorũ causa sunt, qui equorum quidẽ domitores cogunt, vt studiosiſsimè sibi equos domitent, nec incuria committant ad firmiorẽ indomitos ætatẽ peruenire, sed frænum ac cętera quibus opus
L est, incipientes adhibent: liberos aũt suos
longè

Universidad de Deusto
Biblioteca

longè prouehi absque castigationis negligunt fræno, & dimittunt circuire, scortis, aleis, & obscœnis spectaculis inhiantes, cum deberent antequam fornicationibus, se traderent, prudenti, & modestæ vxori coniungere, quæ ab omni mala consuetudine maritum eripiat, & frænum pullo facta salutari dominatione contineat. Non enim fornicationes, & adulteria aliunde proueniunt, quàm ex nimia iuuentutis licentia. Nam si cum prudenti vxore nuberet laudis æstimatione hominum ac denique domus curã haberet. Sed vix ab ephe bis exiuit, inquies: nec ego ignoro, & certè
Ge.25.c si annos Isaac attigit quadraginta, & tamen cœlebs postea sponsam duxit: multò magis iuuentutem hanc hæc philosophia deceret, qui sub gratia nati sunt. Sed quid faciam? non vultis modestiæ temporum curam habere, sed sordibus, atq; cœno, 'omniq; turpitudine inquinari negligitis, nescientes hoc præcipuum esse matrimonij
M lucrum, vt castimonia conseruetur: quod si nõ fit, quæ nam vtilitas ex matrimonio erit? Vos autem quid facitis? cum omni turpitudine liberi vestri se maculauerint, tũc frustra vxori copulatis. Decet nanque, ais, vt in republica comprobatus, conspicuus antea fiat, quàm vxorem ducat. Animæ verò nulla vobis cura est, sed deiectam despicitis: idcirco omnia confusa turbataque iacent, quia quasi superflua quædam res anima spernitur: quia quæ necessaria sunt, contemnuntur: quæ vilia sunt, & caduca, magno studio confouentur. Nescis nihil te ita magnũ posse filio tuo largiri, quàm vt à fornicationis immunditia integrum conserues? nihil sanè ita magnum nobis est sicut anima. Quid enim proderit ho-
Su.16.d mini, si vniuersum orbem terrarum lucrabitur, & animæ suæ detrimentum patietur? Sed certè cuncta peruertit, atque deijcit immensa diuitiarum cupiditas, & ceu crudelissimus quidam tyrannus arce occupata, libertate ciuitatem priuat: sic animis omnium deiectis verum dei timorem turpiter expellit. His rationibus tam nostram, quàm liberorum nostrorum salutem negligimus ac vnum solummodo respicimus, vt magis locupletati magnum pecuniarum numerum alijs relinquamus, qui paticer alijs relinquant: sic pecuniarum transmissores (vt ita dicam) ad posteros, non domini sumus, nec sentimus hac vecordia seruis nostris viliores nos reddere. Nam seruos quidem, etsi non sui causa, attamen nostra castigamus: liberis verò tantum prouidentiæ nequaquam tribuimus, sed quasi viliores mancipijs prætermittimus. Cur, mancipijs, dixi: cum vel pecudibus ipsis minores fieri videmur? Maiorem enim asinorum ac equorum, quàm filiorum curam habemus. Nam si burdonibus, atque asinis agaso nobis præficiendus est, non parum vigilamus, ne dementem, aut tumulentum, aut furem, aut rei eius imperitum præficiamus: sin verò ad colendum filiorum ingenium pædagogus sit nobis inueniendus, qui casu oblatus fuerit, eum recipimus, nec consideramus vllam artem hoc artificio sublimiorem inueniri. Quid enim maius quàm animis moderati, quàm adolescentulorum fingere mores? Omni certè pictore, omni certè Ars pue
statuario, cæterisque huiusmodi omnibus rorũ mo
excellentiorem hunc duco, qui iuuenum derato-
animos fingere non ignoret. Quamob- ris, cæte
rem nos omnia spernimus, ac illud tan- ris subli
tummodo consideramus, quomodo volu- mior.
bilitate linguæ adolescentes præstabunt, quod etiam quæstus gratia fecimus. Non enim vt eloqui sciant, sed vt pecuniam elo
quentia colligant, eloqui student. Nam si eum facilius posse ditari absque vlla eloquentia videremus, tunc omnis apud nos
B squaleret eloquentia. Vides quam tyrannica vis pecuniarum sit, vides quo pacto cuncta occupauit, & quasi mancipia, vel potius pecudes quouis homines detrudit? verum nescio, quid lucrabimur hac nostra in eam oratione: verbis eam nos ferimus, illa rebus nos vulnerat. Non cessabimus tamen, sed verbis scelera sua patefaciemus: & siquid oratione consequemur tam nos, quam vos mirificè lucrabimur: sin verò in proposito perseuerabitis, nos tamẽ officio nostro fungemur. Creator autem omnium & vos morbi huius immunes, & nos in vobis gloriari faciat, cui gloria in secula seculorum. Amen.

Homilia.lxi.ex capite.xviii.

Si autem peccauerit in te frater tuus, vade et corripe eum inter te, & ipsum solum: & si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Quoniam acri oratione aduersus scandalizanes vsus multis eos argumentis terruit, ne supini

supini, atque desides hac ratione hi fiant quibus scandala inferuntur, & ne putantes totam in alios culpam esse reiectã ad molliciei vitium delabantur, & quasi cultu dei digni in arrogantiam incidant: perspice
C quomodo ipsos etiam comprimit, atque coercet, & inter duos solummodo redargutionem fieri iubet, ne scilicet testimonio multitudinis grauiore accusatione visa, dedignatus ille duriorem se ad corrigendum præbeat: ideo dico, Inter te, & ipsum solum, & si quidem te audierit, lucratus es fratrem tuum. Quid est, si te audierit? si persuasus videlicet abs te, peccati se condemnabit, lucratus es fratrem tuum: nõ dixit satisfactũ tibi est, cum hoc modo animaduersum esse in ipsum videatur: sed lucratus es fratrem tuum, vt desi-
gnaret communiter vtrique inimicitias esse detrimentum. Nec dixit, effecisti, vt frater tuus seipsum lueraretur, sed tu fratrem lucratus es. Ita significauit vtrunque iacturam fecisse, alterum fratris, alterum propriæ salutis. Idipsum etiam cum in monte sedebat, admonebat: tum ipsum, qui commisit ad eum cui fuit iniuriatus
Sup.5.c mittens. Si enim munus tuum ad altare attuleris, ait, ac ibi recordatus fueris, quia frater tuus aduersus te aliquid habeat, va de primò, & reconciliare fratri tuo: tum ipsum, qui passus iniuriam est, remittere proximo peccata iubens. Dimitte nãque,
Sup.6.b ait, debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Nunc verò alium, quendam modum induxit, nec eum, qui fecit, sed eum, qui passus iniuriam est, primò reducit. Nam quoniam nõ facilis, qui
D fuit iniuriatus, ad satisfaciendum est, rubore ac dedecore quodam impeditus, eũ qui passus est ad illum non temerè, sed emendationis causa mittit: non enim dicit, accusa, increpa, pœnas petito: sed argue, inquit, Nam cum ille partim ira, partim rubore quasi vino sopitus non videat, opus est, vt tu qui rectè valeas, ad ægrotum pro-
Arguere ficiscaris, & priuato quodam iudicio con-
quid. stituto, remedium facilius inferas. Nihil enim aliud est arguere, quam in memoriã eius peccata reducere, ac ad eum quæ passus sis exponere. Quòd si rectè sit, quasi pars quædam defensionis est, quæ vehemẽter ad reconciliationem impellit. Quid igitur, inquies, faciam si durus ac pertinax
De.19.b fuerit? *Assume tecum*, inquit, *unum, aut duos: ut in ore duorum aut trium testium, stet omne uerbum.* Nam quantò ille impudentior atque pertinacior fuerit, tantò magis ad emẽdationem eius absque ira, & molestia nobis studendum est. Nam & medicus cum grauiorem viderit morbum, non desistit, nec molestia oppressus deficit, sed ad ferenda remedia diligentius se accingit, quod nos quoque facere iubet: quoniam enim solus imbecillior visus es, adiectione duorum fortior factus, argue delinquen-
E tem. Perpende quia non eius, qui lacessitus iniuria est, verumetiam lacessentis vtilitatem quærit. Nam verè passus iniuriam is certè est, qui passione victus succubuit: is, inquam, est, qui morbo captus laborat: propterea sæpius sanum ad illum, modò solum, modò cum alijs mittit: & si pertinacia obduratus est, etiam ecclesiam ad hunc ægrotum adducat. *Dic enim*, inquit, *ecclesiæ*, quoniam si eius, qui patitur commodum tantummodo quæreret, certè non iussisset septuagies sepries pœnitenti esse remittendum, nec toties, tamque multos passionis emẽdatores ei statuisset: nũc verò, non semel, sed bis atq; ter, modò solum, modò cum duobus, modò cum pluribus ad curam illius te remittit. Ac de exterioribus, quidem nihil tale præcepit: sed siquis, inquit, dexteram verberibus tibi cædit maxillam, ei alteram quoque verte: hic autem non ita, sed sicut Paulus etiam ait:
1.Co.5.d Quid mihi, & eos qui exterius sunt iudicare. fratres autẽ, & arguere, & auerti iubet, & inobedientes abscindi, vt rubore impulsi meliores fiant: id ipse quoque hic facit. Nam cum de fratribus legem promulget, tres peccati magistros atq; iudices constituit, qui doceant, & enarrent, quæcunque
F in temulentia sibi perpetrata sunt. Nam etsi tu omnia feceris, atq; dixeris, doctoribus tñ sicut vinolentus indiges, omni sanè ebrietate peccatum magis mentem pertur bat, & animum insania furoreque replet. Quis. n. sapientior, quàm Dauid fuit? sed tñ cum rationis vires a cupiditate tenereu 2. Reg.
tur, quę quasi fumus animum eius occupa 12.a b
uerat, in peccatum delapsus non sentit, ac ideo lucerna sibi prophetica opus fuit, & & verbis quæ perperam gesta in memoriã reducerent: propterea etiam hic ad delinquentem multos, ac varios conducit, vt de iniurijs secum conquerantur. Cur autem hunc qui passus est, & non aliũ arguere, &

Iniuriã verè pati, quis dicatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

expostulare præcepit? qm̃ patientius hũc, in quem iniurias iaculatus est, cui dolorẽ intulit, quem oppressit, latum us est. Non.n. pariter æquo animo ab alio quam iniuriã perpesso, & cõtumelijs lacessito expostulatus sustinebit, præsertim cum solus sit, cũ eum arguat. Nam siqui pœnas ab eo petere posset, is de salute ipsius laborat, maxime omnium poterit cum placare. Vides non supplicij, sed emendationis gratia id fieri, propterea nullos sibi testes initio præber, sed cum ipse per se nihil effecerit, neq; tunc multitudini committendam rẽ præcipit, sed vnum aut ad summũ alterum addidit, quos si propter suam potentiam despexerit, tunc tandem ad ecclesiam offerẽdam rem censuit. Ita magnum sibi est studium, ne proximorum delicta nisi post primam, & alteram admonitionem efferantur. Quid autem sibi vult, in ore duorum, vel trium testium stabit omne verbum? Habes iam testes, inquit, opus abs te tuum ita esse confectum, vt nihil quod ad te pertineat, reliquum esse videatur. *Si autem eos non audierit, dic ecclesiæ*: præsulibus scilicet, ac præsidentibus. *Quod si etiam ecclesiæ non obedierit, tibi sit sicut ethnicus, & publicanus.* Tu verò considera quomodo publicanum ad exemplum summæ nequitiæ semper po Supr. 5. suit. Iam enim superius dixit, Nonne publicani quoque hoc faciunt? ac deinde, publicani præcedent vos, ait, in regnum cœlorum: id est, qui valde improbitate con- Infr. 21. c demnantur. Audiant hæc attentè, qui sibi quæstus iniustos excogitant, qui fœnus fœnori adijciunt. Cur autem istum cum publicanis collocauit? Vt certè, & illum qui pertulit iniuriam consolaretur, & hũc meritò perterreret. Num igitur hoc modo solummodo ille punitur? Non certè, sed audi, quę sequuntur: *Quæcunque alligaueritis super terram, erunt & ligata in cœlis*. Nec dixit ecclesiæ præsuli: vinculis istũ constringe: sed, si ligaueris, ei qui dolorem pertulit totũ permittens: tunc hæc vincula indisso lubilia manent. Patet ergo extremis istum supplicijs esse vexandum, sed nulla culpa eius est, qui detulit, sed totum crimen iure in eum, qui pertinax in malignitate fuit, reijcitur. Animaduertis quo pacto duplici hunc necessitate vinxit, præsenti dico punitione, & futuro supplicio? hæc minatus est, ne hæc accidant, sed tum ne ab ecclesia ejciatur metuens, tum vt vincula tã terre-

stria, quàm cęlestia reformidãs mitior fiat. Nam cũ hæc sciat, quanuis primo ingressu minus fecerit, multitudine tũ vitiorum cõuictus, iram fortasse deponet: hac enim de causa non confestim abscindit, sed ad tertium vsq; iudicium progressus est: vt si primò non paruerit, obtemperet alteri, q si secundum etiam spreuerit, tertio saltem moneatur: at si hoc etiam neglexerit, æterna supplicia tandem, & iudicium dei expauescat. [Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcũq; petierint, fiet eis à patre meo qui in cęlis est. Vbi enim duo sunt, vel tres congregati in nomine meo, illic sum in I medio eorum.] Animaduertę quemadmodum etiam hic dissidia, & inimicitias dissoluat, & pusillanimitatem omnem exterminet, & homines ad vnam congreget voluntatem, non pœnarum tãtummodo terrorem, vt iam vidimus, verũetiam his donis, quæ a charitate profluũt. Nam postea quàm contentionis extrema supplicia posuit, magna concordiæ præmia exponit, cũ & a patre, qui consensu, & charitate cõiuncti sunt, facilè impetrent quod petũt, & ipsum Christũ in medio sui posideant. Putasne igitur, vbi duos reperiri consentientes? puto sanè multis in locis, ac forsan etiam vbiq;. Quo igitur a patre cuncta nõ consequuntur? quia videlicet, multæ sint causæ non impetrandi. Nam aut incondu cibil a postulant, nec mirum est, si non exaudiuntur, cum & Paulus ille audierit: 2. Cor. Sufficit tibi gratia mea, virtus enim in in- 12. b firmitate perficitur. Aut indigni exaudiri sunt, nec quicquam boni à seipsis offerũt, cum dominus apostolorum similes denotare videatur. Ex vobis enim, inquit, qui virtute polletis, qui euangelicam doctrinam rectè viuendo complectimini. Aut aduersus eos, qui sibi dolorem intulerunt, Sup. 5. b vltionem orantes petunt, quod omnino pro & Luc. hibetur. Orate, inquit, pro inimicis ve- 6. d stris. Aut misericordiam postulant, cum nullam egerint pœnitentiam. Qua re potiri penitus est impossibile, etiam si qui K multam fiduciam ad deum habẽt, pro eis deprecentur: veluti Hieremias cum pro Iudæis oraret, audiuit: Noli orare pro popu lo hoc, quoniam te non exaudiam. Si Hier. 7. d verò cuncta hæc affuerint, & conducentia 11. c & petas, & quantum in te, euangelicam vitã 14. b te ipsa probes, & concorditer atque cum

charitate

charitate cum proximo viuas, impetrabis orando misericordiam domini. Verumetiam quoniam à patre meo dixit, vt vnà cum patre seipsum quoque postulata largiri ostendat, subiunxit: Vbi enim duo, vel tres congregati sunt in nomine meo, illic sum in medio eorum. Nonne igitur sunt duo aut tres in nomine suo vsquequaque congregati? Rarò siquidem inueniuntur. Non enim de conuentu simpliciter dixit, nec congressum tantummodo quærit: sed primò iam, vt dixi, virtutis opus, deinde hoc ipsum exactissimè ac diligentissimè. Tale quippe est, quod dicitur: Siquis propter me principaliter charitate proximo coniungitur, secum ipse sum, si ad hoc virtutis etiam opus adiecerit. Nunc autem complures videmus alias quasdam causas amicitiæ quærere. Nam alius amat, quia redamatur, alius quia honore afficitur, L alius quia vtilitati sibi esse, aut fore hominem putat: Christi verò causa difficillimè quenquam inuenies, qui amicum, vt oportet diligat, sed omnes ferè secularium vinculo rerum inter se vinciuntur. Non ita quippe Paulus, sed propter Christum diligebat: quare quanuis non tantum amabatur, quantum amabat: tamen quoniam robustas amoris radices iecit, non dissoluit charitatẽ. Nunc verò si omnia diligentiori cura scrutabimur, amicitiarum efficientia commoda magis secularia, quàm hoc inueniemus. Quòd siquis mihi potestatem inuestigandi concederet, in hac multitudine facilè ostenderem: sed perspicuum id erit, siquis vigilanter inimicitiæ causas inuestigabit. Nã qui caducis, citoq; instabilibus causis copulantur, eorum coniunctio perpetua esse non potest, sed vel contemptus, vel pecuniarum iactura, vel liuor, vel gloriæ cupiditas, vel aliud huiusmodi amicitia dissoluta dissidium induxit. Vbi si spiritalis esset radix, nulla res secularis eã euel M leret. Ea certè charitas, quæ Christi causa fundatur, firma, stabilis, atque inuicta est, nec vlla re conquassatur, non obtrectatione, non periculis, non morte, non alia re temporali. Nam qui hac de causa diligit, nullo dissidio diffiungetur: qui enim amat, quoniam redamatur, siquid minus iucundum ab amico ad eum profectum fuerit, finem amandi illicò fecit: qui verò Christi charitate amicis conglutinantur, nunquã ab amando desistit: idcirco Paulus quoq; dicebat, Charitas nunquam excidet. Quia enim dicere poteris, an quia honoratus abs 1. Co. 13 te contumeliæ vicem honoris loco retulit, b an quia pro beneficiorum gratia interfice re conatus est? Sed si propter Christum diligis, hæc ipsa ad maiorem te impellunt charitatem. Omnia.n. quæ seculares amicitias tollunt, spiritalem confirmant amorem magis, atq; stabiliunt. Quo pacto inquies? Primum, quia hic præmia tibi præparat amicus, deinde quia magis ope indiget tua, qui sic miserè affectus est. Quapropter, qui hoc amore spiritali diligit, non generis nobilitatem, non præstantiam patriæ, non excellentes diuitias, non deniq; quantum redametur, inuestigat: verumetiam si odio habeatur, si contemnatur, si interficiatur, quoniam sufficiens sibi ad amandum Christus causa est, perseuerat in amore. Firmius ergo ac stabilis stat, fixus, & immobilis ad Christum respiciẽs, a quo inimici, contemptores, obtrectatores, persecutores, qui nec videre ipsum æquo animo poterãt, supremo amore, quo maiorem excogitare nõ possumus, amati sunt. A Maiorem enim hoc amorẽ nemo inquit, Ioã. 15. habet, quàm vt aliquis animam suam ponat pro amicis suis. Et considera quoniam etiam eos, qui crucifixerũt ipsum, qui summo furore aduersus ipsum insaniebant, magno studio curare conabatur. Sic enim ad patrem de illis dicit, Dimitte eis, nescIunt.n. quid faciunt. Et discipulos quoq; Luc. 23 postea ad saluandos eos misit. Hanc igitur charitatem imitemur, & ad hanc, quasi ad exemplar respiciamus, vt imitatores Christi facti, tam præsentia, quàm futura bona consequamur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula seculorum. Amen.

Homiliæ. lxii. ex capite. xviii.

TVnc accedens Petrus, dixit: Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? usque septies? Quoniam magnum quid se allaturum Petrus putauit, idcirco quasi gloriabundus, vsq; septies, intulit. Nã si semper frater meus peccat, semperq; cũ arguas, ad pnĩam reducatur: quoties, inqt, remittere debemus? an vsq; septies? Video.n. vltrò te illi terminũ affixisse, q ptinaciter in peccato perseuerat, cum dixeris: Sit tibi ceu gentilis ac publicanus: hinc vero quem B

Universidad de Deusto
Biblioteca

pœnitet, nullum terminum attulisti, cum simpliciter iusseris ipsum esse recipiendū. Quoties igitur ipsum feram pœnitentem? an septies? Quid igitur facilis ad misericors dominus? *Non dico tibi usque septies*, ait, *sed usque septuagies septies*. Qua quidē oratione nullum omnino numerum posuit, sed indefinitè, continuè, ac semper significauit. Nam sicut millies infinitè designat, sic quando hic numerus dicitur, pierunq; multa indefinitè, atque indistincte denotantur: veluti cum dicitur. Quia sterilis peperit septem. non ergo certo numero indulgentiam conclusit, sed continuò atque semper indulgēdum esse denotauit: quod & sequenti parabola confirmat. Nam ne videatur difficilia, & onerosa imperare, cū septuagies septies dixerit, confestim parabolam adiunxit, vt & dictum communiret præceptum, & iactantem in hoc deprimeret, & facilitatem rei ostenderet. Quocirca misericordiam quoque suam in medium adduxit, vt hac collatione facilius discas, etiā si septuagies septies indulseris, ēt si cū cta simpliciter ꝓximo peccata dimiseris, C tātum quantū aquæ stilla ingenti mari cōparata: tantum, immo verò multo etiam magis misericordia tua ab infinita dei bonitate distabit: qua tu vehementer indigebis, cum vitæ tuæ rationes in iudicio relaturus sis: ideo parabolam attulit, dicens: *Simile est regnum cœlorum homini regi qui voluit ponere rationem cum seruis. Et cum cœpisset ponere rationem, oblatus est ei unus, qui debebat decemmilia talenta, non habente autem eo reddere, iussit eum dominus venundari, & uxorem & filios eius, & omnia quæ habebat.* Sed misericordia deinde domini impetrata. *Cum uidisset conseruum centum sibi denarios debentem, angebat eum, & suffocabat, qua ex re adeo commotus dominus fuit, vt rursus in carcerem eum coniecerit, quousque vniuersum debitum redderet.* Perspicis quantum inter peccata & peccata discrimen est? Quantum enim centum denarij à decem millibus talentis distant: tantum, immò verò multò plus ea, quæ in hominem peccata, distant ab his, quæ in deum committuntur: quod tum differentia personarum, tum crebritate, immò verò continentia peccandi perspicitur. Nam cum peccantes nos homo quispiam videat, veriti à peccando desistimus: cum autem deus quotidie delinquentes perspiciat, nequaquam veremur, sed omnia intrepidè facimus atque dicimus: neque hac ratione solum, verumetiam, & propter collata beneficia, & honoris gratiam, quo diuitus prædīti sumus, aduersus deum delicta grauiora redduntur. At si vultis, latius quomodo decem millia talenta, immo verò multò plura sunt, quæ aduersus deū delinquimus, explanare conabor. Quod quanuis timeam, ne aut his qui ad nequitiam proniores sunt, quiq; cōtinuò in fluto peccatorum inuolui desiderant, maiorem licentiam præbeam, aut temperantiores in desperationem inducā, vt vesut discipuli dicant, quis potest saluari? faciam tamen, vt qui attente audiunt, humiliores ac tutiores constituantur. Nam qui morbo laborantes incurabili non dolent, etiam sine hac oratione a desidia, & ignauia sua non recedent. Quōd si etiam hinc maiores causas contēnendi arripient non meis profecto verbis, sed amentiæ suę culpa erit attribuenda. Nam oratio quidē hæc, & reprimere, & compungere attentiores facile poterit, & qui moderate viuunt, cum magnitudinem peccatorum intellexerint, & pœnitentię vires didicerint, magis proficient. Dicendum mihi ergo, & ea dicendum, vt quęcunq; aduersus deum committimus, & quæcunq; communiter in homines, exponā, quę aūt propria sunt, vnusquisq; prout sibi conscius est, afferat, atque coniungat: sed prius beneficia erga nos dei breuiter percurram. Quæ igitur sunt beneficia? Creauit nos, atq; produxit cū non essemus, & omnia quæ videntur, cœlum, terrā, maria, aerem, quæq; in ipsis sunt, omnia animalia, plantas, semina, causa nostri effecit: Necesse. n. est propter infinitam rerum multitudinem capita solum tangere: animam nobis viuentē inspirauit, ac solis talem animam cōdidit, paradisum plantauit, auxiliatricem dedit, cunctis irrationabilibus præposuit, gloria & honore coronauit. Cū verò ingratus in benefactorem hō inueniretur, maioribus eum donauit muneribus. Non. n. solum cōsiderandum est, quia ex paradiso eiecerit, sed quid inde quoq; lucri secutum est. Nā posteaquam è paradiso eiectus est, & post innumera illa beneficia, & varias atq; mirabiles dispensationes, filium quoq; suum ad prævaricatores misit, cœlum eis reclusit, paradisum reserauit, & filios ex ingratis atque inimicis effecit. Quare opportunum

num est etiam nunc dicere. O profunditatem diuitiarum, & sapientiæ, & cognitionis dei. Prębuit nobis in remissionem peccatorum baptismum, eripuit a supplicijs, F hæredes regni constituit, infinita syncere credētibus pollicitus est: manum porrexit, spiritum in corda nostra infudit. Quomodo igitur post tot, tantaque bona sponte sua nobis collata, affici nos erga ipsum oportet? Putasne si quotidie pro eo, qui nos tam mirificè amat moriemur, condignas posse referre gratias, immō vero minimum, quid debiti reddere? Nequaquā. Nam si hoc etiam faceremus, ad vtilitatē nostram id redundaret. Cum vero sic affici deberemus quonam pacto erga ipsum affecti sumus? quotidie, immo vero in horas atq; in momenta temporis, leges atq; præcepta ipsius contemnimus. Sed nolite oro, si liberiorem in peccantes linguam dimisero, iniquiore animo ferre: non. n. vos solum, sed me quoq; ipsum accusabo. Vnde igitur vultis incipiam: a seruis, an a liberis, an a militibus, an a priuatis, an a viris, an a fœminis, an a senibus, an ab adolescētulis? à qua ætate, a quo genere, a qua dignitate, a quo artificio? Vultis a militantibus exordiar? An igitur parum isti delinquant, cum in dies atq; horas contumeliē tur, maledicant, conuicientur, ex alienis detentur calamitatibus, rapaces lupos imitentur: nunquā a delinquendo desistant, nisi quis absq; vndis maria esse cōtendat? Quæ enim passio ipsos non turbat? aut quęnam ægritudo animī eorū non obsidet? O quā G libus nō inuidēt, & inuidentes mirificè se apud eos ostentant: subiectis auarissimè vtuntur, his qui alicuius causa coacti, ad eos quasi ad portum refugiunt, tanquam hostes inferuntur? Quot apud eos rapinæ, quot obtrectationes, atq; cauponationes sunt? quot seruiles adulationes, quot mendacia, quot maledicta? Sed ad singula singulas leges Christi opponamus. Qui dixe- A rit fratri suo, stulte, reus erit gehēnæ ignis. Sup. 5. c Ibidē. d Qui mulierē ad concupiscentiam inspexerit, iam eam in corde suo mœchatus est. Inf. 18. a Nisi qui se humiliauerit sicut paruulus, non intrabit in regnū cœlorum: isti vero rumorē, atq; arrogātiā aduersus minores, vt eos vehementius timeāt magno studio exercēt, ac omni atroci fera crudeliores in eos inueniuntur. Nihil pro Christo, omnia pro ventre, pro quæstu, pro vana gloria Ro. 11. d faciunt. Putasne posse nos oratione delicta eorum recēsere? Quis posset detractiones, quibus vtuntur, verbis consequi? quis profusissimū risum? quis importunas contentiones? quis turpiloquia? Nā de auaritia nihil dicendum est. Etenim quēadmodū in eremo educati monachi, nec quid sit auaritia sciunt: ita & isti auaritiam ignorant, quanuis alio quodā, quàm illi modo. Nā H illi quia longè a morbo absunt, isti quia valde huius passionis ebrietate occupātur, nec sentire quidem morbū hunc possunt. Sic enim hoc vitium, expulsa virtute, animum ipsorum detinet, vt nec crimē apud insaniētes illos esse videatur. Sed his omissis, iam ad alios moderatiores veniamus. Age igitur opificum genus, qui maximo labore atq; sudore suo iustè degere videntur, diligenter inuestigemus. Verum & isti quia parum sibi ipsis attendunt, multa de laboribus suis colligunt malæ vēndo. n. ac emendo complures iustis operibus iniurias coniungunt: iurant, deierant, mentiūtur, ac vt multa possideant totos se negocijs secularibus tradunt, & terræ affixi, omnia, vt pecunia crescat faciunt, nullam curam de pauperibus habentes. Quid dicam de maledictis, & contumelijs eorum, de fœnore, de commercijs, quæ more caponum peragunt? Quid multa? non alia re magis, quàm impudentia ducuntur. Verū istos quoque si vultis omittamus, & ad locupletes, qui agrorum fœtu diuitias acquirunt, quiq; cæteris iustiores vidētur de veniamus, quorū iniustitia tanta est, vt siqs penitus inquirat, nihil pęnę iniurioſius inueniat. Quo enim miseris vtuntur agri I colis, nonne humanius multo Barbari eos tractarent? fame nanq; tabescentibus, & p totam insudantibus vitā intolerabilia nō erubescunt vectigalia imponere, ac onera, & labores quotidie maiores afferre: & sicuti asinis immo verò quasi lapidibus corporibus illorum habuti, nec respirare quidē concedentes, sed siue ager quicquam produxerit, siue non eodem semper exigunt, modo, nihil eis concedentes. Qua re quid miserabilius excogitari potest? tota hyeme laborant, frigore, imbre, uigilijs contriti, nec vacuis solum manibus, verumetiam multa debentes recedunt. Cæterum omnium famem ac naufragia, procuratorum tormenta, exactiones, & seruitutem intolerabilem reformidāt. Quis negociationes,

Universidad de Deusto
Biblioteca

cauponationesq; ipsorum enarrabit? ingentia ipsi sudore hominum dolia replẽt, nec vrceum domũ afferte illis permittũt: sed quicquid vinea protulit, in cella condunt vinaria, & argenti aliquid hac de re illis nihil proijciunt. Fœnotis inaudita ex cogitationis genera, quæ nec gentilium quidem legibus comprobantur, mutui literas maledictionis plenas conscribunt. Nõ enim centesimam totius partem, sed medietatem flagitant, cum illæ quæ soluit, & vxorem habeat, & paruulos nutriat, & homo sit: quodq; maximum est tam aream, quàm torcular suis laboribus impleat: quorum illi omnium nihil omnino cogitare volunt. Quare opportunè profectam, vt exclamet induxerimus: obstupeas cœlum, & horresce terra, quia in ferarũ mores humanum genus detrusum est. Hæc cum dico, non artes, non agriculturam, non militiã, non agros, sed nosipsos vitupero. Nam & Cornelius centurio erat, & Paulus scenofactoriæ artis peritus, quo artificio etiam prædicando vsus est. Dauid quoq; rex fuit, & Iob locupletissimus, & multorum agrorum dominus, nec horum aliquid impedimento illis fuit ad virtutem: quæ omnia probè tenentes, & decem millia nobiscum talenta vertentes, saltem hinc videamus, vt pauca illa, & vilia proximis remittamus. Referenda. n. nobis ratio est de mandatis nobis cõmissis, quæ ita negleximus, vt nõ possimus integram de omnibus reddere rationem: ac ideo bonã atq; facilem ad satisfaciẽdũ nobis viam præbuit deus, qua omnia nostra debita possumus persoluere. Quænam hæc via? Obliuio eorum omniũ quæ aduersus te a fratre tuo cõmissa sunt. Quod vt rectè perdiscas, ordine progrediens totã hanc parabolam audi. Oblatus est. n. inquit, debitor decemmillium talentorũ, quo non habente reddere, iussit eum vendi, & vxorẽ, & filios eius. Cuius rei gratia, dic quæso? Nõ ex credulitate certè, nec quia inhumanius esset, cum ad seipsum detrimentum rursus redundaret, ẽ seruis. n. suis debitor fuerat: sed quia incredibili cura illius deiectus hac cõminatione ad supplicandum ne venderetur, adducebat. Nã si propter debitum fecisset, non annuisset sanè petitioni debitoris, nec vniuerso ipsum debito condonasset. Quamobrem igitur, antequam ratio sibi oblata esset, debitum non dimisit? Vt non ignoraret seruus quot, quantaq; sibi remitterentur, quorum notitia erga cõseruum mitior fieret. Nam si debiti magnitudinem, & mirabilem indulgentiæ modum re ipsa expertus conseruum angebat, si tantopere non fuisset castigatus, quò crudelitatis non irruisset? Quid autem calamitate oppressus ait? *Patientiam habe in me, & omnia tibi reddam. Misertus autem dominus serui illius, dimisit eum, & debitum ei dimisit.* Perspexisti rursus mirabilem exaggerationem misericordiæ: dilationem solummodo temporis, ac prorogationem quandam seruus postulauit, ille autem multò magis, quàm petijt, videlicet totius mutui donationem vltrò præbuit. Ita patet voluisse ipsum, tamen non prius id facere, nisi debitor supplicaret, vt donũ non modo suum, verumetiam petitionis illius esse videretur: quod fecit, vt coronam quoq; seruus consequeretur: totum tamen ad dominum meritò refertur. Nã etsi procidit debitor, atq; rogauit, ex causa tamen indulgentiæ vniuersam rem domino attribui videmus. Commotus enim misericordia dimisit eum, nec antequam supplicaret, vt cum videretur aliquid ipsum quoq; fecisse, non maiore confunderetur rubore, vtq; calamitate sua productus facilis ad ignoscendum conseruo fieret: sed ad hoc vsq; probus ac placens fuit. Nam nec debitum negauit, & redditurum se vniuersum promittens procidit, atq; orauit, & quasi vt delinquentem se condemnauit, cum magnitudinem peccati non ignorauerit. Quę vero sequuntur, indigna omnino prioribus sunt. Nam cum exisset, inquit, non multo tpe post, sed confestim beneficij magnitudinem ante oculos adhuc habens, tãto mu nere, tantaque liberalitate domini abusus est. *Cum enim inuenisset unum conseruorum suorum, qui sibi centum denarios debebat, suffocabat eum dicens: Redde quod debes.* Vidisti humanitatem, & misericordiã dñi, vide nunc inauditam serui crudelitatẽ. Audiatis hęc, quicunq; pecuniarum gratia similia indies committitis. Nã si in peccatis id fieri non licet, quantò minus in pecunijs licebit? quid autem ille conseruus? *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.* Ne verba quidem ipsa veritus est, quibus salutem ac quisiuit: his. n. ipse dictis mille talentorum debitum euitauit. Ita nec portum quidem cognouit, quo tutatus a naufragio euasit, nec modus ipse supplicationis ad misericordis

cordis domini memoriam eum reduxit: sed omnia illa, crudelitate ac auaritia obli tus, omni fera sæuius in conseruum insiliebat. Quid facis homo? non sentis aduersus teipsum mucronem adigere, ac sententiã, & munus domini reuocare? Sed ille nihil horum cogitauit, nec rei suę meminit, nec vllo modo remisit. Et certè non æqualı de re iste supplicabat, cum pro talentis hic de centummillibus, alter autem pro centum denarijs supplicauerit: & ille conseruo se prostrauit, iste domino: & cui omnino indultum fuit, is nec prorogationem idem concessit: vinculis enim atque carcere ipsum oppressit, quod alij serui non ferentes, totam rem ad dominum retulerunt, qui nihil debebant. Quid igitur deus faciat? *Dominus autem, nequam*, inquit, *serue, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me. nonne ergo oportuit, & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?* Animaduerte, quàm mitis sit dominus, quàsi constitutus in iudicio satisfactionem reddit, quare donationem illam vniuersam reuocauit, immò verò non ipse reuocauit sed ille qui accepit, euertit. Quid enim ait? Serue nequam, omne debitum illud dimisi tibi, quia rogasti me. nonne oportuit etiam te misereri conserui tui? Nam & si dura hæc res tibi videtur, oportebat tamen, & lucrum iam acquisitũ & futurũ perspicere. Graue & honerosum præceptum hoc est, sed oportet magnitudinem quoque præmij considerare, nec illud tecum solummodo veritas, quia ille te cõtristauit, sed tu cum magis deum offendisses, sola deprecatione reconciliatus es. Quod si tibi onerosum ac durum nimis, eum, qui te contristauit diligere videtur: sed multò magis onerosius est gehẽnę supplicijs in æternum torqueri: quod si illi oppofuisses, cognouisses sanè multò leuius hoc, quàm illud, atque facilius esse. Et quãdoquidem decem millia talenta debebantur, non conuiciatus debitori, sed misertus fuit: quando vero aduersum consociũ crudelitatem exercuit, tunc nequam atq; improbum seruũ appellauit. Audiamus, qui aliena rapimus: nobis. n. hæc quoq; dicuntur. Audiamus oẽs, qui crudelitate occupati neminis miseramur: audiamus inquã, quia non in alios, sed aduersus nosipsos sæuitiam exercemus. Quare cum peccati alicui recorderis, cogita tibijpsi, non alij detrimentum inferre. Tua enim non proximi peccata in falcem colligis: & tu quidẽ quicquid aduersus delinquentem operatus fueris in præsenti vita, hæc vt homo facis: Deus vero non ita, sed maioribus ac æternis te supplicijs puniet. *Tradidit enim eum*, ait, *tortoribus, donec uniuersum debitum persolueret.* Id est, ad perpetuitatem eum supplicij tradidit: vnquam enim inde redibiturus est. Nam quoniam beneficijs melior fieri non potuisti, reliquum est, vt pœnã tolquearis. Et quanuis charismata hæc, & dona irreuocabilia sint, tantum tamen malignitas valuit, vt hanc quoq; legem superauerit. Quid igitur deterius memoria peccatorum, ac vltione, quæ tot tantaq; diuina dona euertere posse videatur? Nec quietus, sed ira commotus eum tradidit. Quando enim vendi eum iussit, nulla ira fuit in verbis, ideo nec vendidit: nunc autem hęc sententia non parua cum molestia ad compunctionem, atque supplicium terminatur. Quid autem hæc parabola sibi voluit? *Sic*, ait, *faciet uobis pater meus, si non demiseritis unusquisque fratri suo de corde uestro peccata ipsorum.* Non dixit, pater vester, sed pater meus. Non enim digni sunt isti, quorum pater deus vocetur, cum ita nequam sint, vt homines odio persequantur. Duo enim hinc eum quærere diligẽter animaduerte: vt & nosipsos peccantes culpemus, & aliorum peccata dimittamus, ita hoc postremũ propter alterũ facilius reddit. Nã qui sua cogitat, ad dandam conseruo veniam, nõ ore solum, sed corde facilior est. Non impellamus ergo aduersus pectora nostra mucronem: nunquam enim tãtum tibi doloris afferre alius poterit, quantum ipse tibi si recordatus iræ vindictam quæras, & aduersus teipsum sententiam iudicijs attrahas. Nam si vigiles atque philosopheris, in illius caput totum malum retorquetur, ac ipse mala patietur, non tu: sin uerò molestè ac grauiter feras, tunc nõ ab illo, sed a teipso detrimento afficieris. Noli ergo dicere, & obtrectauit, & calumniatus est mihi, & mille intulit incommoda. Quanto enim plura dices, tanto reipsa benefactorem ipsum ostendes, qui causam tibi præbuit, vt tuorum possis peccatorum sordes detergere. Ita quo mitiores ille iniurias in te iaculatus est, eo maioris indulgentiæ tibi causa constitutus est. Nam si voluerimus, nemo nobis vnquã iniuriari, poterit, sed cum inimici sint, præcipuã tñ

Universidad de Deusto
Biblioteca

nobis conferunt lucra. Cur de hominibus tantum loquor, cum diabolus quoq; ipse quo nihil perniciosius, non paruas nobis approbationis causas afferat? quam rem Ioan. 1. & 2. Iob ille manifestam omnibus fecit. Si ergo diabolus occasionem coronæ, præbuit: cur alios inimicos formidas? Perspice igitur quot quantaq; lucreris, si æquo animo oppressiones inimicorum tuleris. Primo, quod maximum est, peccatorum remissionem. Deinde patientiam atq; perseverantiam laudabilem. Tertiò, mansuetudinem & humanitatem: nam qui nescit aduersus inimicos irasci, multò magis amicis erit commodior. Quartò, quia procul ab ira tranquillo semper animo viues, cui rei, qd vnquam conferri poterit? Qui enim ira nõ capitur, is iucunditatem animi consecutus est. Nec vitam vanis laboribus, ac doloribus vnquam consumet. Nam qui nescit
F odisse, nec tristari cognouit, sed continuè gaudens, bonis suis perfruitur. Quare nõ mediocri supplicio nos afficimus, si alios odio persequamur: quemadmodum etiam è diuerso nobis ꝓsumus, ipsi syncerè alios diligentes. Ad hæc omnia ipsis quoq; inimicis ac æmulis, etiam si dæmones essent, venerabilis eris: immo verò si animum, vt diximus, tuum ita paraueris, nemo te inimicitijs persequetur: primum autem omnium atq; præstantissimum, dei misericordiam nanciscêris: & quemadmodum peccatorum veniam, sic virtutum maiora præmia consequeris. Diligenter igitur studeamus, ne quen quam odio habeamus, si volumus, vt nos quoq; a deo diligamur: vtq; quanuis decem millium talentorum rationes essent referendæ, misericordia motus, cuncta nobis remittat. Sed iniuria me vexauit, inquies. Miserere igitur eius, non auertaris ab eo, sed lachrymis, & fletu ipsi auxiliator: non.n.tu, sed ille deum offendit. Tu autem si perturberis, valde deo te approbasti. Præterea tecum crebrò verte, quia Christus ad crucem iturus ipse quidẽ gaudebat, de crucifigentibus autem lachrymabat. Quẽ ita imitari debemus, vt quo magis perseuerant persecutores nostri, eo largiores lachrymas ꝓ ipsis effundamus: innumera.n.nobis hinc bona, illis aũt non pauca incõmoda comparamus. Sed corã, inquies, omnibus & verbis, & verberibus, me duriter vexauit. Coram igitur omnibus, dedecore atq; infamia se notauit, & multorum aduersus seipsum aperuit ora, G tibiq; maiores subtexuit coronas, & multos præcones patientiæ ac magnanimitatis tuæ constituit: Sed clam, inquies, apud alios mihi detraxit. Et quid hoc est? huius enim rei rationem deus, non illi qui detrahentem audierunt, petitutus est. Accedit, quòd pœnas sibi multiplicauit, nõ de delictis suis solum, verũetiam de his, quæ de te oblocutus est, rationem redditurus: præterea apud homines tibi detraxit, & apud deũ sibi detractũ est. Quòd si hæc tibi satis non sunt, cogita quia deo apud homines, quos maximè diligebat, diabolus detraxit, & vnigenito filio similiter. Nã si patrẽfamilias, inquit, Beelzebub vocarũt, quid facient familiaribus eius? Nec obtrectauit solum iniquissimus ille dæmon, verumetiam fides sibi adhibita est, nec minima, sed maxima ei crimina intulit, dæmoniacum, seductorẽ, & aduersarium deo appellãs. Sed magis oppressus sum ærumnis ab eo, ais, qui beneficio meo conspicuus est. Ideo maximè tibi gaudẽdum est, quia H deo, qui tam ad probos, quàm improbos Solem otiri facit, similis factus es. Quòd si arduum, ac vltra vires tuas imitatio dei tibi videtur, quanuis studioso difficile non sit, tamen quoniã te tuo iudicio excedit, age ad seruorum eius venias imitationẽ. Imitare Ioseph, qui ad seruitutem vsq; fratrum iniuria traditus, beneficio suo sponte ipsos subleuauit. Imitare Mosen, qui vel post mille iniurias pro populo deprecabatur. Imitare beatum Paulum, qui quanuis mille a Iudæis afflictionibus quotidie præmeretur, anathema tamen esse pro salute ipsorum volebat. Imitare Stephanum, qui dum peteretur lapidibus, vt hoc peccatum lapidantibus remitteretur, orabat. Hęc omnia cogitantes omne iræ incendium extinguamus, vt & nostra deus delicta penitus remittat, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula seculorum. Amen.

Su. 10. c

Sup. 5. g

Ge. 42. d

Exo. 32. b, & g

Ro. 9. a

Act. 7. g

Homilia, lxiii. ex cap. xix. I

ET *factum est, cum Iesus consummasset istos sermones, migrauit a Galilæa, & uenit in fines Iudææ trans Iordanem.* Assiduè a Iudæa propter Pharisæorum inuidiam Christus excedebat, nunc quoniam passionis tẽpus appropinquabat, in ea immoratur: nec tamen ad

mẽ ad Hierusalem interim ascendit, sed in finibus eius conuersatur. *Et secutæ sunt, inquit, uenientem turbæ multæ, & curauit eos.* Nec continuò verbis, atq; doctrina, nec signorum miraculis, sed modo hoc, modo illo vicissim adhærentibus, & sequentibus prodest, ita signorum magnitudine, ac multitudine fide dignior doctrina videbatur. A prædicatione vero, atq; doctrina, miraculorum vtilitas vberior resultabat. Sic vtrinque ad cognitionem dei adducebãtur. Tu autem illud perpende, quomodo integras plebes vnico verbo euangelistæ transcurrunt, nomina singulorum, qui curabãtur prætermittentes. Non.n.dixerunt illũ, atq; illum, sed multos curatos fuisse, vt fugiendam esse iactãtiam significarent. Christus autem ægrotos curabat: vt & illis, & multis alijs per ipsos prodesset. Curatio nãque illorum multis causam præbuit, vt eũ cognoscerent: non tamen etiam Pharisęis: immo econtrà, idcirco ad atrocitatem ferarum educti, ad tentandam accedebant Nãquoniam, quæ fiebant, carpere nequibant, problemata quædam ei proponunt. Dicebant.n.tentantes: *Si licet homini quacunque causa dimittere uxorem suam?* O singularem arrogantiam, putarunt se posse quæstionibus os illius obstruere. Atqui rerum experientia, quãta hoc in genere sua virtus esset ostẽderat, vt quãdo de sabbatho multa disseruerunt, quando quasi blasphemantem redarguebant, quando dæmonium habere asserebant, quando transeuntes per sata discipulos reprehendebant, quando de illotis manibus disputabant: in his.n.omnibus oribus eorum consutis, & impudenti lingua repressa, confusi abiere, non tamen omnino desistunt. Peruicax sanè malum inuidia est, & millies retrusa aggredi non veretur. Tu autem quanta malitia interrogent, diligenter attende. Non.n.dixerunt, iussisti iam non esse repuniandam vxorem. Nam quãuis esset hac de re prius locutus, nullam tamen horum verborum illi mentionem faciunt, verum putantes maioribus hinc eum insidijs posse capere, vt studentes in repugnantiam eum deducere, non dicunt: cur sic, & sic legem sanxisti, sed quasi nihil hac de re dictum esset, quærunt, oblitum eum iam existimantes, paratique, si licere dixisset, sua sibi opponere: sin vero proprio confirmasset, legi Mosaicæ repugnantem ostendere. Quid igitur Christus? Non statim dixit, Cur me tentatis hypocritæ? Quare sic? vt cum omnipotentia sua humilitatem quoque monstraret. Ideo nec semper hæc silentio tradit, ne ignotam ipsi malitiam suam putarent: nec semper carpit, vt cuncta mansuetè ferre discamus. Quonam igitur pacto respondet? L *Non legistis, quia qui fecit a principio, masculum, & fœminam fecit eos? Et dixit: Propter hoc homo relinquet patrem suum, & matrem suam, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una, quare non sunt duo, sed caro una. Quod igitur deus coniunxit, homo non separet.* Vide magistri sapientiam, qui cum interrogatus esset si liceret: ne cõturbarẽtur, antequã sententiam proferret, confirmationem a scriptura posuit, ostendens dei, & patris omnium id esse mandatum. Et quia his, quæ prius sibi dicta de non repudianda erant vxore, non modò non repugnat, verumetiam valde cum Mose conuenit. Considerandum autem est, quia non authoritate solum scripturę, verumetiam rerum dignitate sententiam suam corroborat. Non enim dixit, quia virum, & mulierem vnã solummodo fecit, verumetiam quia iussit, vt vnus vni coniungatur. Nam si voluisset alteram etiam conduci vxorem, vni viro creato, multas conformasset mulieres: nũc vero, vt creationis, & sanctionis modo, vnã vni perpetuò coniungi, & nunquam rescindi oportere perdocuit, audi quomodo dicit: *Qui fecit à principio masculum, & faminam fecit eos.* Ex vna radice germinarunt, & in vnum corpus conuenerunt. *Erunt enim duo in carne una.* Deinde terrorem his intulit, qui hanc sanctionem legis carpere auderent. Nam vt fixa stabiliorque lex permaneret, non dixit nolite igitur vos diuortio separare: sed quod deus coniunxit, homo non separat. Quòd si authoritate Mosi tutaris, ego tibi non Mosen, sed Deum produco, vt vetustate præterea temporum superior sim. Deus enim a principio masculum, & fœminam fecit eos: hæc ergo lex, & si modo a me promulgari videatur, diligentissimè tamem a principio temporum sancita est. Hac etiam non simpliciter mulierem viro collocari videtis, sed patrẽ, & matrem dimittendos iuberi: nec ad mulierem accedere virum simpliciter voluit, verumetiam conglutinari, potestate dictionis ostendens minimè illos esse separandos. Nec il ud sibi solũ sufficit, sed maiorem

Sup. 12. a K Sup. 9. a Luc. 7. c Sup. 12. a Sup. 15. a

Ge. 1. d Ibi. 2. d & Eph. 5. g & 1. d

Ge. 2. d M

Universidad de Deusto
Biblioteca

rem coniunctionem ostendit, cum dicat, Et erunt duo in carne vna. Deinde prisca iam perlecta lege, quæ tam verbis, quàm rebus firma persistit, & authoritate latoris nititur, magna iam cum potestate ipse quoque, & interpretatur, & legem sanxit, dicens: Quare nō sunt duo, sed caro vna. Quemadmodum igitur scelus est, in duo diuidere vnā carnem, sic & mulierem a viro suo dirimere, iniquissimum est. Nec in A hoc stetit, sed demum quoque attulit, dicens: Quod igitur deus coniunxit, homo non separet. Ita ostendit, & præter naturā, & contra legem esse repudium: præter naturam quidem, quia caro inciditur: contra legem autem, quia cum deus coniunxerit, ac iusserit non separare, ipsi contra præcepta dei facere ausi estis. His auditis, nonne quiescere, ac laudare dicta eius oportebat? nonne admirari tantum sapientiam? nonne stupescere, eum tantam consonantiam, cum patre viderent? sed nihil horum faciunt, sed ceù pugnaces, & cōtentiosi aiūt: *Quomodo igitur Moses præcepit libellum repu-*
Deu.24 a *dii dare, & dimittere ipsam?* Quod quanuis, non ab illis, sed contra illos ab ipso proferri poterat, non tamen insultat, nec dicit, nihil ad me hoc, sed hoc quoque soluit. Ac qui si oppositus veteri testamento fuisset, non decertasset certè pro Mose, neque ea, quæ semel a principio facta fuerunt, confirmasset, nec sua priscis conuenire studuisset
Ibid.12 b c ostendere. Cæterum cum etiam multa Moses alia iusserit, vel de cibis, vel de sabbatho, cuius rei gratia nullibi præterquam in B hoc loco authoritate illius seipsos tutantur? Quippe quia studebant ingentem virorum multitudinem aduersus eum incitare: ita enim indifferens hoc apud Iudæos erat, vt omnes vulgò factitarent: quapropter cum multa in monte dilexisset, hoc eius mandatum memoriæ maximè mandarunt, inæstimabilis tamen illa sapientia pro Mose quoque satisfacit, dicens: *Ad duritiem cordis eorum illam legē ita latam fuisse.* Nam quoniam ab ipso etiam illa emanauit, iure ab omni crimine illam defendit, ac totam accusationem in caput eorum cō uertit: quod vbique ferè factitat. Nam &
Sup.12 a quando discipulos incidisse spicas accusabant, eos in culpa esse ostendit: & quando
Ibi.15.a quasi præuaricatores, quia non lauabant
Sup.12 a manus, criminabantur, eos transgressores comprobauit. Et quando de sabbatho disputabat. Deinde quoniam acre nimium, atq; onerosum erat, quod dixerat, valdeq; ipsis detrahebat, ad priscam subitò legem orationem reduxit, replicās quod superius dixerat. A *principio autem non fuit sic*, id est, rebus ipsis contraria, his deus se nobis sanxisse ostendit. Nam ne dicere possent, vnde clarum facies, Mosen propter cordis nostri duritiem ita scripsisse, inde rursus eorum obstruit. Nam si hæc lex principalis, atque commoda esset, non illa statim a principio sancita fuisset, nec creator deus sic aut creasset, aut dixisset. *Dico autem vobis, quia quicunque dimiserit vxorem suam, excepta causa fornicationis, & aliam duxerit, mœchatur.* Confusis iam illis summa cum authoritate legem sanxit, quod etiam cum de cibis, cumq; de sabbatho disputaret, similiter fecit. De cibis.n. differens, posteaq; illos conuicit, tunc turbas alloquebatur, dicens non ab eo quod intrat hominem coinquinari. Et de sabbatho pariter illis confusis intulit, Licet ergo in sabbatho benefacere: hic quoq; eodem modo. Verum quē-
Ibi.12.b admodum ibi confusis Pharisæis discipuli
Ibi.15.c turbati accedētes cum Petro dixerunt, Expone nobis parabolam hanc: sic nunc quoque tumultuantes, dicebant: Si ita est, causa hominis, non expedit nubere. Ita quia melius nunc intellexerunt, turbātur: tunc autē non intelligentes, siluerunt. Nā ex interrogatis & responsis clarior modō lex facta est. Non audentes autem apertius interrogare, quid graue videbatur, id in medium producunt, dicentes: *Si sic est causa hominis cum vxore, nōn expedit vxorem ducere.* Onerosum ac durum valde sibi videbatur, omni nequitia plenam mulierem retinere, & tam atrocem belluam in penetralibus domus seuientem fouere. Hac ratione illos turbatos fuisse Marcus aperit, dicens, D arbitris remotis illos dixisse. Quid porrò illud sibi vult? Si sic est causa hominis cum vxore: id est, si hac de causa cōiuncti sunt, vt vnum sint, nec, si causam maritus habeat, possit eiicere: facili'. n. hac cupiditate erat seipsum abdicare, quam vxori improbæ repugnare. Quid igitur Christus: Non respondit, vtique facilius est, ne legis vim id putassent habere: sed intulit, *Non omnes capiunt, sed quibus datum est.* Ita rem extulit, præcipuamque ostendit, & hac ratione attraxit atque hortatus est. Sed perpendere repugnantiam magnam: ipse arduum id esse

id esse confirmat, illi vero paruum ac facile: vtrunq; certè commodè factum. Nā cum ab ipso magnum esse confirmetur: instructiores, paratioresq; fiunt, qui hoc desiderāt. Cumq; a verbis eorum facile esse videatur, hac ratione ad eligendam continē tiam, atq; virginitatem proniores reddun tur. Nam quibus ad perpetuam hortari virginitatem arduum atq; durum videtur, ne cessitate legis in cupiditatem virginitatis impellit. Posse autem nos perpetuam seruare continentiam ostendit dicens: *Sunt eunuchi, qui ex uentre matris ita nati sunt: &*
E *qui ab hominibus facti sunt: & sunt, qui seipsos castrauerunt propter regnum cœlorum.* His omnibus adoptandam, eligendamque virgini tatem inducit: possibile nanq; id esse hominibus hoc ferè modo confirmat. Cogita tecum, si aut a natura eunuchus esses, aut iniuria hominum sic effectus: quid faceres cum & huiusmodi voluptate careres, & nullam carendo mercedem consequeretis? Gratias igitur deo agas, quia magna p̄mia, rutilantesq; coronas habebis, si ita vi ues quemadmodum sine aliquo illi præmio: immo vero multò facilius, tutius, atque iucundius, tum quia spe retributionis corroboraris, tum quia conscientia virtutis gaudes, & ad hæc non ita ingentibus cupiditatis fluctibus iactaris. Nō. n. sic amputatio membri, quemadmodum rationis frænum, immo vero sola ratio huiusmodi fluctus cōprimit, & in trāquillitatis portū animum reducit: idcirco igitur illos recen
F suit, vt hoc vehementius exhortaretur: nisi enim huc tenderet, ad quid aliorum feciset eunuchorum mentionem? Quando autem dicet eunuchos se fecerunt, nō de abscisione membrorum dicit, sed prauæ cogitationis interemptionem intelligit. Nam qui membrum incidit, maledictioni subiectus est, vt Paulus ait: Vtinam abscindan-
Gal.5.b tur, qui vos conturbant, neque iniuria. Nā cum homicidę opus id esse videatur, & dei creaturæ apertè detrahit, Manichæorum ora recludit, & eandem qui hoc agit, iniquitatem committit, quam qui apud gentes mutilantur. Diabolicæ nanq; membrorum incisio inuentionis opus a principio fuit, vt operi diuino detraheretur, vt ratione animal læderetur, vt non voluntati, sed membrorum naturę vniuersa re attributa, largas sibi ad peccandum homines portas referarent; ac ita dupliciter læderentur, tū quia membris suis carerent; tum quia volū tatis ad bona inclinatio reprimeret. Quæ omnia ex lege diabolica sunt, qui ad ea, q̄ dicta sunt via quadam progrediens, pernicio sum illud fatalis rerum necessitatis dogma introduxit. Ita vndiq; datam nobis libertatem diuinitus, vitia esse suadens, euellere conatur, multaque alia hinc pestifera dogmata occultius seminat. Talia quippe sunt diaboli pernicioſa venena: quare oro, atq; obsecro, fugiatis hanc abstinendi nequitiam. Ad ea. n. quæ dicta sunt accedit, quòd nec cupiditatis incendia mitigātur, sed grauiora inflammatioraq; redduntur. Alij nāq; sunt fontes spermatis hominū, ac aliunde certè prorumpunt, quidam a cerebro, quidam a lumbis illum inquietissimum asylum proficisci cōtendunt: ego vero non aliunde dixerim, quàm a lasciuia G mentis, & cogitationis neglectu. Quippe modestia mentis facit, vt naturales motus nullum afferant detrimentum. Cū ergo de his eunuchis dixerit, qui nisi etiā ipsi mēte se contineant, frustra, & incassum tales sunt: ac de his, qui vt cœlos nāciscantur, se continent, subiunxit rursus dicens. *Qui potest capere, capiat.* Ita magis animat, atq; incendit, vel quia magnitudinem virtutis ostendit, vel quia inæstimabili misericordia sua noluit rem in necessitatem legis cōcludere. Et ad hæc possibile id esse monstrat, vt eligendi cupiditas crescere possit. Sed si electionis opus est id, inquies, quomodo incipiens statim dixit, *Non omnes capiunt, sed quibus datum est?* Vt singulare id esse certamen perdiscas, non vt forte datam necessitatem suspiceris. His. n. datum est, qui spō tè id eligunt: quod ideo dixit, vt ostēderet superiore nobis auxilio esse opus: quod q- Apoc.3.
dem omnibus paratum est, si volumus, in hac luctatione superiores euadere. Solitus quippe est, quandocunque res ardua proponitur, hoc vti modo dicendi. Vt etiam H
quando dicebat, Vobis est datum nosse Sup. 13
mysteria regni cœlorum, quod maximè b &
ita esse præsenti loco approbatur. Nam si Luc.8.b
datum solummodo superius est, at nihil penitus, qui se in perpetua virginitate conseruant conferre videntur, superfluè ipsis regnum cœlorum pollicetur, nec meritò a cęteris eunuchis distinguit. Tu autem perpē de quomodo ab aliorum malitiosis quæstionibus non parum alij lucrantur. Nam Pharisæi qdē, qui vt caperēt, nō vt discerēt interro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

interrogabant, nihil inde consecuti abierunt, discipuli vero attentè cuncta percipientes multa didicerunt. *Tunc oblati sunt ei paruuli, ut manus imponeret super eos, & oraret. Discipuli autem increpauerunt eos, ipse uero dixit eis: Dimittite paruulos uenire ad me, talium enim est regnum cœlorum. Et cum imposuisset eis manus, abiit inde.* Cuius rei gratia discipuli paruulos repellebant? Dignitatis profectò causa. Quid porrò ipse? Humiliores esse, tumoremque mundanum calcare diligentius docens, libenter suscipit, & manus imponit, regnumq; cœlorum talibus pollicetur: quod ab ipso in superioribus ēt factum est. Quare nos quoque si cœlorum
I hæredes constitui volumus, paruulorum virtutem consequi studeamus. Hoc.n. supremum philosophiæ culmen est, vt cum prudens sis, nihil ficti, nihil simulati asciscas, id angelorum vita est. Ab omnibus.n. passionibus anima paruulorum munda est, his qui dolorem intulerunt nullas vltionis vices reseruant, & quasi nihil actum esset, veluti ad amicos accedunt. Quantò magis a matre vapulant, tantò magis eam quærit ant, atque cæteris omnibus eam anteponunt. Nam etiam si regina cum diademate, atq; purpura sibi offerretur, non præponerent eam matri, etiam si pannosa esset, quam cum sordido habitu aspicere malūt, quam reginam ornatu aureo decoratam. Quod.n. suum, aut alienum est, nō inopia & copia rerum, sed quasi philosophia discernunt: nec vltra necessitatē aliquid quæritant, sed cum lacte repleti fuerint, statim relinquunt mamillam, nō dolent pecuniarum, aliarumq; rerum huiusmodi iacturā sicuti grandiores: non venustas formas admirantur, ideo dicebat, Talium est regnū cœlorum: vt ea nos volentes faciamus, quę ingenita paruulos, atq; insinita, duce natura, facit. Nam quoniam omnia Pharisæi malitia, & arrogantia faciebāt, idcirco vbique discipulos ad simplicitatem hortatur, illos occultè malignos esse significans, & hos apertius erudiens. Nihil.n. ita in superbiam euehit, sicut principatus, & primi cōsessus. Quoniam igitur per vniuersum terrarum orbem, magnum discipuli honorē
K consecuti erant, ne humanum quid patiātur, & aut honores a multitudine petant, aut se coram alijs ostendant, præueniens solidiori doctrina mentes eorum cōfirmauit. Nam & si parua hæc esse videantur, magna tamē hinc vitia originem trahūt. Sic.n. Pharisæi ab adolescentia ducti, ad summam superbiæ arcem salutationes, primos consessus, & insessus medios requirentes, facilè ascenderunt. Ab istis.n. ad furiosam gloriæ cupiditatem, & hinc ad impietatem delapsi sunt: propterea quoniam ad tentandum accedebant, maledictione peccati contracta recesserunt: paruuli vero qa ab his omnibus immunes fuerunt, benedictionem consecuti sunt. Imitemur igitur etiam nos paruulos, & eorū mores in omni fastu, & malitia contemnenda complectamur. Non.n. est, non est inquam aliter possibile cœlos attingere, sed necesse omnino est in gehēnam detrudi malitiosos omnes, atq; simulatores: immo vero, vel antequam tempus gehennæ venerit, non paruis hic supplicijs cruciantur. Si.n. malus fueris, inquit, solus mala exhauries: sin vero bonus, tibijpsi eris, & proximo: quod ita solitum euenire facilius credes, si priscorū vitam considerabis. Nemo quippe, q̄ Saul versutior vnquam fuit: nemo simplicior, L
atque integrior, quàm Dauid. Vter igitur munitior, atq; tutior? Nonne bis illum in manibus habuit Dauid, & cum interficere posset, pepercit? Nonne irretitum, & quasi 1.Re.24
carcere circumuallatum tenebat, & dimi- b
sit? Et quāuis in Dauid ille commiserit crimina, quanuis a multis in necem illus Dauid incitaretur, intactum tamen abire voluit. Ita etsi cum magno exercitu alter persequeretur, alter cum paucis omni spe destitutus esset, nihilominus fugitiuus ille, qui de loco ad locum vagabatur, instructum legionibus regem superauit: quod ideo factum est, quia cum simplicitate alter, alter cum malitia cuncta gerebat. Quid.n. illo perniciosius excogitari poterit, qui ducem militiæ suę, a quo bella gerebātur, summique labores ferebantur, victoriæ vero præmia, & triumphi quieto ipsi atq; imbelli referebantur, interimere quærebat? Hmōi certè inuidia malum est, proprijs semper commodis insidiatur, ac eum tabefaciens, qui eam habet, mille calamitatibus inuoluit. Nam & miser ille antequam ab eo Dauid discessērat, flebilem illam vocem non M
emiserat qua deplorans dicebat: nimium 1.Re.18
tribulor, alienigenæ insurgunt aduersus c
me, & dominus desistat a me. Nec inplio fuerat anteà victus, quam ab eo Dauid discesserat: immo vero victor, ac triūphator, idcirco

idcirco euadebat, quia ducis gloria ad regem pertransibat. Non.n. tyrannicus fuit Dauid, nec à sede ipsum ejicere vnquam cogitauit: sed vehementer illi affectus, cuncta ad honorem eius gerebat: quod ex his quæ postea fecit, apertissimum est. Nam quantum illo erat melior, legi forsan subiectionis, siquis non diligenter exquirat, hęc poterit attribuere. Verum postquam a regno iectus fuit, quid persuasit, & detinuit eum, ne bellum aduersus Saul inferret? Immo vero, quàm non intendebat, cum quotidie ad aduersarij necem incitaretur, qui non semel, nec bis, sed sæpius nequiter insidias tetenderat, qui beneficijs multis affectus nihil penitus poterat criminari? Dauid autem, ipsius etiam salutis periculo vexabatur: quare necesse erat Saul vitio formidare semper, & in cacuminibus montium latitare. Sed nihil horum omnium potuit eum impellere, vt mucronem suum cruentaret: sed dormientem ipsum, & liga
Ibi. 26. tum videṡ desolatum, etiam in medio suo-
b rum cum multi hortarentur, ac dei sententia tantam opportunitatem concessam dicerent: acri omnes repulit increpatione, ac
A cæde abstinuit, saluoque emisso aduersario, quasi corporis eius custos, ac protector non hostis fuerit, sic exercitum accusabat, quòd regem prodidissent. Quid igitur animo illius æquale inuenietur? quid illa mānsuetudine maius? quod & si ab his, quæ diximus, facilè intelligatur, multò magis tamen a præsentibus perspici potest. Ex nostra quippe malignitate virtutem sanctorum melius cognoscere possumus. Quare obtestor, atq; obsecro, imitationem illorū amplectamur: gloriam fortasse cupis, ac ideo proximo insidiaris, maiorem profectò consequeris, si contempta huiusmodi gloria ab insidiando abstinueris. Nam sicut auaritia acquisitioni pecuniarum contraria est, sic cupiditas gloriæ, & ad acquirendam gloriam parum conducit. Et si vultis curiosius hoc inuestigemus. Nam quoniam nullus terror gehennæ nos mouet, & cœlorum præmia nō impellunt, agè saltem a rebus ipsis nobis persuadeamus. Qui nam igitur ridiculosi sunt, dic quæso? Nōne qui omnia faciunt, vt multitudinis auram adipiscantur? Qui porrò laudabiles? Nonne, qui hanc vulgarem laudem contemnunt? Ergò si inanem quærere gloriam exprobrabile est, & qui eam cupit, conseq
eam non potest, & exprobrabilis omnino esse cupit, ita cupido inanis glorię dehonorationis causa esse inuenitur, neq; hinc so B
lum glorioſi dedecore sordidantur, verum etiam, qui a multa illiberalia, multa seruilia facere cogūtur: ac veluti ne magna emolumenta nonnulli consequantur, auaritia solet esse impedimento: sic fit in hac re. Multis quippe illis modis adeò decipiuntur, vt parua plerunque lucra magna eis afferant detrimenta, vnde id factū est iam trito sermone prouerbium. Nam sicut luxurioſus a perfruenda voluptate passionis impeditur, cum qui valde lasciui muliebresq; sunt eos veluti mancipia mulieres contemnāt, nec ipsis tanquam viris vnquam vti dignātur: sed cædentes, atq; despuentes, huc atq; illuc circunducentes, ac omnia imperātes, solummodo irrident, atq; illudunt: sic eo qui plurimum sibi arrogat, & inanis cupiditate gloriæ fuerit, ac magnum quendā, atq; sublimē seipsum arbitratur, nihil profectò deiectius. Cum.n genus humanum cōtentioſum sit, nullum magis oppugnat, quam elatos, arrogantes, ac inanis gloriæ seruos. Hic autem ipse qui sic affectus est, quo gloriam iam acquisitam, vt putat, conseruet, quasi mācipium plurimis adulatur, nonnullos præter dignitatem suam nimiū C
colit. Quę omnia rectè sentientes, deponamus, oro, has passiones: nam aliter, & hic pœnas dabimus, & ibi perpetuò cruciabimur: Admiremur ergo virtutem obsecro, atq; colamus, vt & ī hac vita multa nobis bona tribuantur, & cum naturę concesserimus, æternam beatitudinem adipiscamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. lxiiij. ex cap. xix.

ET ecce unus accedens, dixit: Magister bone, quid boni faciam, ut habeam uitā æternā? Nonnulli huic homini quasi fraudulento, & nequam detrahunt tētationis gratia ad Iesum accessisse affirmantes: ego vero habendi quidem cupidum, atq; auarum nō negauerim, talem.n. ipsum fuisse Christi verbis declaratur: subdolū autem, & simulatorem nunquam dixerim. Partim, quia non debemus quod incertum est, ac maximè in criminibus, quasi certū asserere: partim, quia hanc de ipso suspicionem Mar- Mar. 10.
cus remouit: ait enim, Quoniā accurrēs, & b
genu

Universidad de Deusto
Biblioteca

genu flectens rogabat eum. Verum tam atrox est pecuniarum cupiditas, vt licet alio quin virtutis simus alumni, nihil tamē diuitiarum appetitione impediti proficere
1.Ti.6. b possimus. Quare non iniuria Paulus eam malorum radicem appellauit. Radix enim omnium vitiorum, auaritia est. Quare autem Christus neminem esse bonum respondet: Quoniam ceu ad hominem nudum, & vnum è multis Iudæorum magistris adijt, idcirco etiam ipse quasi homo ei respondet. Sæpius.n. ad mentem rogantium orationem accommodat: vt quando dicit. Nos adoramus quod nouimus, &, Si ego testor de meipso, testimonium meum
Ioā.4.& 5.b non est verum. Cur igitur nullum esse bonum dicit? Non eijcit seipsum a bonitate, sed hominem nullum bonum esse annuit: nec tñ omnino humanum genus bonitate priuatum esse affirmat, sed comparatione diuinæ bonitatis neminem bonum esse asserit, ac ideo subiunxit: *Nisi unus deus.* Nec intulit, nisi pater meus, vt discas, quia nō reuelauit se illi sic, & in antecedē ibus:
Sup.7.b Si vos cum sitis nequam, dicebat, nostis bona filijs vestris dona concedere. Nam & ibi nequam homines appellauit, nō quia genus humanum nequitiæ condemnaret, sed quia humanæ bonitati diuinam prætulit: quod a sequentibus illicò patet, quātò.n. magis, inquit, pater vester bona dabit petentibus se? Sed quid vrgebat, inquies, aut quod nam commodum ex huiusmodi
E responso sequebatur? Ad altiora sensim eū adducebat, ac ab adulationis vitio liberare volebat, vt simul, & a terrenis abduceret, & deo affigeret, suaderetq; futura solummodo bona esse quærenda: vtq; solum deum verè bonum, & radicem, ac fontem bonorum omnium esse cognosceret, & ei gloriam referret. Nam & quando ait: Nolite magistrum vocare in terra: tum ad distin-
Inf. 23. a ctionem sui hoc dixit, tum vt discant, quę nam sit prima rerum omnium, ac vera origo, tantum.n. ille studium demonstrauit, quòd cum alij tentarent, alij pro ægrotis venirent, ipse meliore cupiditate incensus de vita æterna Iesum adiens interrogabat. Fertilis quippe, atq; vber ager erat, sed multitudo vepriū semen suffocabat. Et considera quomodo paratus ad obediendū mādatis erat. *Quid.n. faciendo,* inquit, *uitam æternam possidebo?* Sic promptus ad parendū esse videbatur. Quòd si tentādi animo accessisset, sicut in alijs, & in Marco legis, ita
Mar.10 b & La. 18.d etiam in hoc nobis euangelista id significasset: sed si ipse siluisset, dominus certè patefecisset, aut aperte redarguendo, aut occultius significando, ne videretur decepisse ac latuisse, & non paruum hinc detrimentum contraxisse. Præterea si tētationis gratia interrogasset, nullo propter illa, quæ audiuit affectus mœrore fuisset. Nemo certè F
pharisæorum contristatus vnquam abijt, sed confusi domini doctrina, confutatique magis furiebant, hic autem tristis abijt: q̄ non paruum signum est, non peruersa illū mente, sed imbecilliore tamen, ad Christū vitæ desiderio peruenisse. Opprimebatur autem alia quadam grauissima passione, vnde cum dominus dixerit: *Si uis in uitam introire, serua mandata*: quæ nam mandata seruanda essent interrogauit, non tentādo quidem, absit, hoc.n. verum, quia existimabat, alia quædam præter legalia, vitæ sibi causam futura, quod certè magnam hominis cupiditatem designat. Deinde cum Iesus mādata legis recitasset, *Hæc*, inquit, *omnia ab adolescentia mea custodiui*. Nec finem hic fecit, sed rursus quærit, quæ res etiam nimiam eius cupiditatem significabat: nec paruū illud quoq; fuit, quod deesse sibi aliquid putans, non arbitrabatur satis dictū esse ad consequendū, quod optabat. Quid igitur Christus? Quoniam magnum quiddam iniunctur us erat, magnitudinē priuę præmij posuit, dicēs: *Si uis perfectus esse, uade & vēde omnia quæ habes, et da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlis, & ueni, & sequere me.* Perspicis quod brauia, quot coronas huic stadio proponit? si autem ille tentasset, hæc ei non dicerentur: nunc vero, & hæc illi manifestantur, & vt alliciatur, ingētem ei mercedem futuram ostendit, & voluntati eius vniuersa relinquit. Ita his om G
nibus ne onerosa videretur admonitio facere studebat, ac ideo antequam certaminis laborem ostēderet, brauium præ oculis posuit, dicens: Si vis perfectus esse: deinde inde inferens, Vēde omnia, quæ habes, & da pauperibus: & rursus iterum præmia inculcat, Et habebis thesaurum in cęlo & veni, & sequere me. Non.n. parua retributio est diligenter dominum sequi. Et habebis, inquit, thesaurum in cœlis. Nam quoniam magna illi cura de pecunijs erat, quandoquidem cunctis denudari rebus consulebat, vt ostendat non amissurum bona sua,

sed

sed tantò plura maioraq; inuenturū, quantum terra cœlum præstabilius est, retributionis præstantiam thesaurum appellauit, & simul stabilitatem, atq; incorruptibilitatem præmij, vt fieri poterat, humano verbo signanter expressit. Nō ergo satis est pecuniam spernere, verumetiam oportet pauperibus opem ferre, & ante omnia ipsum Christum sequi diligenter. i. omnia re ipsa
I præstare, quæ ab ipso iubentur, paratumq; semper esse tā labores subire, quàm omne genus mortis sufferre. Siquis.n. inquit, venire post me velit, abneget semetipsum, tollatq; crucem suam, & sequatur me. Maius quippe est, quàm pecuniam contemnere, proprij sanguinis effusio. Quam quidē ad rem non parum confert non fictus, non simulatus pecuniæ contemptus. *Hæc ille cum audisset, mœrore defectus abijt.* Qđ non absq; caula illi accidisse significauit euangelista, dicens: *Habebat enim possessiones multas.* Nō pariter certè hac passione opprimuntur, q̄ pauca possidēt, & qui magna rerum copia obruuntur. Nec vnquam magna voce prædicare cessabo, accessione pecuniarum cupiditatem habēdi magis, atq; magis adeò inflammari, vt rerum copia crescente, paupertas quoq; augeatur. Nā qui maiori desiderio ardent, egere se magis sentiunt. Perspice igitur quanta huius passionis vis sit: cum magna diues ille Christū lætitia adijsset, ita suffossus, atq; obrutus fuit, quia eijciendam pecuniam esse audiuit, vt nec respondere quidē potuerit, sed tristis, ac mœstitia prestus decesserit. Quid igitur Christus? *Difficilè*, inquit, *in regnum cælorum diuites intrabunt.* Quibus verbis non pecuniā, sed pecunia detētos carpit: quòd si diuites simpliciter difficilè saluantur, quid facient rapiente? Nam si sua non dare impedimēto ad regnum est: quantum sibi contrahit iguem, qui aliena occupat? Cur autem discipulis adeò pauperibus, vt nihil prorsus haberent, hęc dicit? Sanè vt eos erudiet, ne pudori paupertatem sibi putarent, & quasi respondeat, quam ob rem nihil habere eos permiserit. Quòd autem primò, difficilè, dixit: idipsum progrediens, cameli, atque acus comparatione valde impossibile ostendit. *Facilius enim est*, ait, *camellam per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum cælorum.* Vnde patet non paruam mercedē philosophanti locupleti esse repositā, ideo dei quoque opus id esse asseruit, vt ingentis gratiæ dono ad hanc rem opus esse ostendat. Nam discipulis perturbatis, *Hoc apud homines*, inquit, *impossibile est: apud deū autem omnia possibilia sunt.* Et cuius rei gratia discipuli, qui nimium inopes erant, turbabantur? Quia propter perditionem illorum dolebant, quorum iam charitate afficiebantur, & quasi magistrorum, ac patrū viscera susceperant: sic.n. pro vniuerso terrarum orbe huius sententiæ acrimonia exterruerunt, vt non parua eis consolatione opus fuerit: hac de cā inspiciens eos prius dixit, Quæ apud hoīes impossibilia sunt, apud deum possibilia sunt. Iucundo nāq; aspectu, ac mansueto, mentis horrore eorū
K opportunè sedato, & angustia dissoluta, qđ inspiciendi verbo euangelista significauit, demum verbis quoque excusat, dei virtutem in medium adducendo, ac vt confiderent exhortando. Si verò modum quoque ipsum perdiscere desideras, & quo nam pacto, quod possibile, & impossibile fiat, diligenter attende. Non.n. ea de causa, quæ apud homines impossibilia sunt, apud deū possibilia esse dixit, vt tu desperatione consusus, quasi ab impossibilibus deterraris: verum vt cum magnitudinem virtutis perceperis, facilius rem aggrediaris, deumque ores propitium tibi fore, vt eius ope æternæ vitæ præmia consequaris. Quomodo igitur id possibile fiet? Certè si opes proiceris, si pecuniam contempseris, si hac sordida cupiditate non superueris. Quòd enim non deo soli, sed voluntati quoq; tuæ rem attribuit, quodque dicta hæc sibi sunt, vt virtutis præ oculis magnitudo ponatur, ex his quæ sequuntur perpendes. *Nam cum Petrus rogauerit, Ecce nos reliquimus omnibus te secuti sumus, quid ergo erit nobis*, mercede illis prius definita, subiunxit: *Et quicunque reliquerit domos, uel agros, uel fratres, uel patrem, uel matrem propter nomen meum, centuplum accipiet, & uitam æternam possidebit.* Ita quod impossibile erat, possibile factū esse videmus. Sed quo pacto, inquies, opes relinquere potero? Quomodo qui semel tali passione, ac magno habendi desiderio submergitur recipere seipsum, ac è fluctibus emergere poterit? Certè si faciet initium superfluam rerum copiam circuncidere, atque abijcere, facilius, ac expeditius huius certaminis cursum subibit. Nō ergo totam rem simul aggrediaris, sed si arduum tibi videtur, eodem vniuersa

tempore

Universidad de Deusto
Biblioteca

tempore aggredi, sensim, atq; gradatim p hanc scalam ascendas, quæ te tãdem in cœ los adducet. Nam quemadmodũ, qui acu tæ bilis feruore febricitant, non solũ extin guunt ardorem potu, verumetiam lincen dunt, atq; inflammant: sic qui auaritia la borant, cum huic cupiditati omni bile a cerbiori pecuniam afferunt, maiori seipsos flamma incendunt. Nihil quippe hanc si tim ita extinguit, quemadmodum si ab hu iusmodi desiderio teipsum liberum consti tuas: sicut etiam acuta bilis non potu, sed è contrario potius extinguitur. Sed hoc ip sum, inquies, quo facere potero? Si perspe xeris nunquam rerum copia huius te ardo rem sitis extincturum, sed solo diuitiarum despectu ab hoc te tabifico morbo eripere
M posse. Noli ergo multa conquirere, ne in comprehensibilia sequaris, & incurabili peste labores, ac omnibus miserior intole rabili hoc dolore, & sis, & videaris. Respõ deas. n. mihi, oro, quem nam putas magno dolore cruciari? verum eum, qui edendi, at que bibendi cupiditate conficitur, cum nõ possit desiderio satisfacere suo: an eum, qui nec tali quidam cupiditate vexatur? Non dubito quin eum respondebis, qui animũ suum explere non potest. Tanti certè dolo ris plenum est, non posse voluptate frui, cũ nimium desideres, nec bibere posse, cum ingenti siti exagiteris. At cum præ oculis nobis ponere gehennam Christus volue rit, hoc modo descripsit, & diuitem sic ta befieri dixit, vt cum stillam aquæ desidera
Luc. 16 ret, nec habere posset, atrociter vexaretur. Quas ob res, qui pecunias despicit, is cupi ditate terminum constituit: qui vero ditari desiderat, plurima in dies conquirit, maio re siti compulsus, nunquàm ad finem deue niet: sed si mille adipisceretur talenta, mil le alia continuò quærit: quæ si possidebit, duplicare vniuersam substantiã multò ma gis exardescit: ac ita progrediens, montes, terram, maria, cuncta sibi aurum fieri pre catur, eo furoris genere insaniens, quòd nunquam hac ratione deprimi potest. Ve
A rùm vt tibi persuadeas, oblatione non ac cessione id nos malum posse compescere, considera si tibi vnquam in mentem veni ret, vt per aera ceù volucres alti optares, quomodo hãc cupiditatem reprimere pos tes. Vtrum fingendo pennas, aliaque ad vo landum instrumenta faciendo, an suaden do tibi ipsi vesana impossibilium cupidita te detineri: non ambiges, benè scio, quo niam si animum induxeris, nõ debere nos impossibilia prosequi, tranquillo penitus animo eris. Sed hoc, inquies, penitus im possibile. Sanè non minus impossibilia pe tit, qui habendi cupiditatis terminum in uenire conatur. Facilius nanque est homi nem volare, quàm acquisitione, ac accessio ne pecuniæ, cupiditatem habendi termina re. Quare quando ea, quæ desiderantur pos sibilia sunt, non est præter naturam eorum ac quisitione desiderium mitigari: quando autem penitus impossibilia, nihil aliud re linquitur, quàm vt animum tuum procul a cupiditate abducas. Ne igitur incassum laboremus cupiditate pecuniarum, quæ semper nobis mœrotis causa est, neque vn quam pectus nostrum quiescere patitur: omnino abiecta, ad alium portum plenis velis nauigemus, qui & fœlicior est, &
B supremam nobis facilè præbebit beatitudi nem. Cœlestes ergo thesauros expetamus, qui non laboris multùm afferent nobis, & quæstum inæstimabilem præparabunt: in quibus cõsequendis, nullam facere vnquã possumus iacturam, dummodo vigilemus, & præsentia contemnamus. Nam qui secu laribus rebus seruit, ac semel illis deditus, in proposito perseuerat, is necesse est, vt su periorem amittat thesaurum. Hæc omnia tecum cogita, & te a flamma eripe huius cupiditatis. Nemo enim profectò dicere poterit, præsentia quidem hanc cupiditã tem præstare, qua futuris omnino priua mur, quanuis si sic esset, fugiendam tam
C vltimam pœnam non dubitares: nunc ve rò ad futura supplicia præsens quoq; acce dit cruciatus. Multas quippe domos hæc cupiditas euertit, multa bella concitauit, & laqueo plerosque abrumpere vitam coe git, & ad hæc omnia nobilitatem humani animi exterminat, timidum, ignauum, mendacem, audacissimum, rapacem, obtre ctatoremque constituens. Sed argenti, at que auri splendor, multitudo seruorum, ædium magnificentia, saluratio, atq; con cursus in foro vulgi te decipit. Cui rei opti mum illud remediũ est, si quomodo hinc animus afficitur intellexeris (acer enim, rationeque desolatus, & deformis efficitur) si cogitabis quãtis malis hæc possessa sunt quanto labore, quibusque periculis con seruantur, nec tamen diu permanent, sed si euaserint vndique, cum mors surrepserit,
D ad inimicorum manus fortè peruenient. Tu autem nihil ex his nisi vulnera tecum retines, profundaque vlcera, quæ dum hæc colligeres, anima tua peccata contraxit, & miser recedis. Cum igitur videris magnifico vestitu, & multis satellitibus aliquem præfulgere, eius conscientiam cogitatione confestim euolue, & inuenies omnia in tus turpissimis plena sordibus. Veniet tibi in mentem, qualis erat Paulus, qualis Pe trus, qualis Ioannes, qualis Helias: ipsius vnigeniti dei filij recordare, qui non habe bat vbi caput inclinaret: eum ac veros eius seruos imitandos ducas, & inæstimabili bus eius diuitijs firmo cogitationis phan talmate inhæreas: quod si paululum respe xeris, deinde rursus tibi tanquam in nau fragio procella incubuerit tenebras affe rens, hanc Christi sententiam tecum illicò versa, repeteque sæpius, quòd impossibile sit ad cœlos diuitem peruenire. Ad hanc tu sententiam montes terrarum, maria cõ feras: ac omnia, si ita vis, cogitatione au rum facito. Nihil enim exæquari damno
E poterit, quod inde patieris. Et tu quidem multa iugera terræ desideras, domos habe re velles quamplures, totidem balnea, mil le mancipia, ornatas argento ædes, auro decoratos thalamos. Ego verò illud dicere non dubitabo, si diuitum singuli hac pau pertate omissa. (Paupertas. n. hæc est cum eo collata quod dictutus sum) si vniuersum mundum possiderent, totq; seruos habe rent, quot nunc in orbe terrarum sunt ho mines, ac vbique terrarum ædes, ciuitates, gentes sua ditione tenerent, & fontes, ac fluuij auro sibi pro aqua fluerent, tribus certè obolis huiusce modi homines vna cũ diuitijs suis, nisi ad cœlum aspirarent, di gnos non duceremus. Nam si modò cum caducas has opes expectant, magno mœro re torquentur, nisi acquirant: quid harum rerum eos consolari poterit, si sensum ali quem illorum bonorum accipiant? nihil profectò. Noli ergo tuarum pecuniarum affluentiam recensere, sed diligenti studio quantum hinc detrimentum, qui eam affe ctant, patiuntur, considera, cum cœlorum gloria hæc permutent, ac idem faciant, vt
F liquis regno exactus amplissimo, stercoris cumulo glorietur, nihil nẽpe pecuniarũ acer uus a stercoris cumulo distare vr, immo ve rò multò præstantior hic quam ille. Nã tũ ad ædificanda balnea perutilis, tũ ad colẽ dos agros necessaria est stercoris exaggera tio: aurum verò suffossum nihil penitus prodest: neque non prodest solum, verum etiam quasi fornax ardentissima, nisi quis opportune putatur, habẽtem exurit. Adeò enim multa hinc mala, adeò magnæ affli ctiones scaturiunt, vt malorum omnium arx ab authoribus auaritia vocitata sit, quã beatissimus ille Paulus multò significan- 1. Ti. 6.
tius, omnium malorum radicem appella b uit. Hæc igitur cogitantes, æmulemur ea, quæ nostra digna sunt æmulatione. Non magnificas ædes, non vberrima prædia, nõ cætera huiusmodi: sed eos vitos, qui mag nam apud deum fiduciam cõsecuti sunt, qui diuitias in cœlo possident, quorum thesauri ibi reseruantur, qui paupertatem longo diuitijs interuallo præponentes, ve rè diuites sunt. Id enim si faciamus, æter nam proculdubio beatitudinem consequemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. lxv. ex capite. xix.

F

TVnc respondens Petrus, dixit ei: Ecce nos re liquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis? Quæ nam sunt hæc omnia, quæ te dicis beatissime Petre reliquisse? Arundinem vilissimam, retia, vniuersum que piscatorum artificium, hæc tu omnia vocas? Ita, inquit, sed non ambitione quadam, aut inani gloria, verum vt pauperum plebem hac interrogatione introducam. Hic Su.
Nam quoniam a domino dictum est: Si c vis perfectus esse, vende quæ habes, & di stribue pauperibus, & habebis in cœlo thesaurum: nequis pauperem opinetur, non posse ad perfectionem se peruenire, cum non habeat, quæ pauperibus offerat: quærit Petrus, vt tu discas nihil te minus propter inopiam habiturum: quærit, in quam, Petrus, ne si id a se perciperes, præ sertim cum adhuc spiritus gratia non abũ daret, ambiguitate perplexus iaceres, sed vt ab ipso eius magistro prolata sententia, fir ma spe roboreris. Nam quemadmodum e tiam nos pro alijs disputamus, sic Apostolus quoque ad vniuersi orbis commodum, non dubitauit interrogare. A superioribus enim patet, nihil de seipso ambiguisse: qui Sup. 16
enim ipsorum cœlorum claues suscepit, c quãtò magis de cæteris, quæ in cœlo sunt confideret? Tu autem illud diligenter ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pende, quàm exquisitè duo illa, quæ Chri-
G stus a diuite petijt, vt scilicet pauperibus
substantiam distribueret suam, & Christũ
sequeretur, breuiter complexus est, dicens:
Reliquimus omnia, & secuti sumus te, am
bo enim hæc facta iam erant, & eo quòd
omnia reliquerunt, sequi facilius potue-
runt: & quoniam reliquerunt, confidere,
atque gaudere ipsos admonebat. Quid igi
tur Christus respondet? *Amen dico vobis,*
quia vos, qui secuti estis me in regeneratione,
cum sederit filius hominis in throno maiestatis
suæ, sedebitis & vos super duodecim sedes iudi-
cantes duodecim tribus Israel. An igitur, &
Iudas sedebit? Minimè. Quomodo igitur
in duodecim sedibus sedebunt, quomodo
pollicitatio hęc adimplebitur? Attẽde quõ
Hic. 18. a b & qua ratione lex est a deo per Hieremiã
promulgata, in qua hæc continentur: Ter
minum loquar super gentem, & super re-
gnum, vt auferam, & perdam: et si conuer-
tetur gens illa a malis suis, me quoq; pœ-
nitebit a malis, quæ cogitaui eis facere. Et
terminum loquar super gentem, & regnũ,
vt restaurem, & plantem: & si nequitiam
fecerint in conspectu meo, & non audient
vocem meam: me quoq; pœnitebit eorum
bonorum, quæ facturum esse ipsis locutus
sum. Pariter enim, inquit, tam in bonis,
quàm in malis id facere soleo. Si enim re-
H stauraturum me dixero, non faciã. s. si quis
indignum se hac pollicitatione præbuerit:
quod primo cõspectim homini accidit. Tre
mor enim vester, & timor, ait, erit super se
Gen 9. a ras: quod econtrario fieri videmus, quia vi
delicet indignũ se homo tali præbuit prin
cipatu: sic etiam Iudas. Nam ne punitio-
num terrore in desperationem nonnulli
compulsi duriores ad virtutem fiant, aut
bonorum pollicitationibus, in desidiam
delabantur, vtraq; ista per Hieremiam cor
rigit, dicens: Et si minatus fuero, non diffi-
das: potes enim pœnitentiam agere, & sen
Ionæ. 3. b tentiam meam sicut Niniuitæ conuerte-
re: et si aliquod bonũ promittam, propter
promissionem non decidas. Non.n. prode
rit tibi pollicitatio mea, si vitio te indi-
gnum feceris, immo verò maioris causa e-
rit supplicij: nã ego dignis, & in eo quod
digni sunt perseuerantibus polliceor: pro-
pterea discipulos alloquens nõ simpliciter
pollicetur. Non.n. sedebitis, & vos, solum-
modo dixit: sed adiecit, Qui me secuti e-
stis: vt & Iudam eijciat, & posteriores at-
trahat. Non enim ad illos dictum est so-
los, neque ad Iudam qui se indignum effe-
cit. Ita discipulis quidem magna pollici-
I tur, dicens: Super duodecim sedes sedebi-
tis: Sublimiores enim iam facti nihil è ca-
ducis rebus petebant. Cæteris autem hæc
etiam præsentia pollicetur, dicens: *Quicun*
que dimiserit fratres, aut sorores, aut patrem,
aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros,
aut domum, gratia nominis mei, centuplum acci
piet, & uitam æternam possidebit. Certè ne-
quis illud audiens, discipulis, vt maxima
in futuro præmia consequantur, datum so
lummodo credat: ea propter latius oratio-
nem produxit, & ad vniuersum orbem pol
licitationem extendit, ita vt a præsentibus
futura confirmet. Sic & discipulis, cum im
perfectiores a primis cunabulis adhuc es-
sent, quæ ad hanc vitam pertinent, offere-
bat. Nam quando a mari, & a piscandi ar-
tificio remouit, nullam cœlestium fecit se-
dium mentionem, sed hu.jus vitæ præstan
tiam commemorabat, dicens: Hominum Sup. 4. d
vos faciam piscatores: postquam verò subli
miores fecit, de cœlestibus differit. Quid
autem est, quod dicit, Iudicantes duode-
cim tribus Israel? Nihil aliud profectò,
quam condemnantes: non enim in solio
iudicandi sedebunt, sed quemadmodum
reginam Austri, & Niniuitas condemna-
turos generationem illam asserit, simili
quodammodo discipuli, non gentes, non
vniuersum orbem, sed tribus Israel con-
demnabunt. Nam quoniam eisdem, & le-
gibus, & institutis viuendi tam Iudæi, quã
K Apostoli educati fuerunt, cum Iudæi dictu
ri sint, Idcirco se credere Christo non po-
tuisse, quia mandata legis seruare iubeban
tur, discipulis in medium productis, a qui-
bus, & lex susciperetur, & fides Christo
adhibita est, omnes Iudæos cõdemnabit:
propterea enim dicebat, Iudices vestri futu Sup. 19.
ri sunt. Sed quid præcipui pollicetur ipsis, b
inquies? Si quid Niniuitæ, & regina non & Luc.
habebunt, id etiam discipuli possidebunt. 11. c.
Multa quoque alia in superioribus istis
obtulit, & in sequentibus pollicetur, quan
uis aliquid occultius in hoc etiam significa-
tur, maiora istos illis habituros, de illis
enim simpliciter dicitur, quia viri Niniui- Sup. 12.
tæ resurgent, & condemnabunt hanc ge- & Luc.
nerationem: regina quoque Austri simili- 11. d.
ter, de istis verò non ita simpliciter: sed,
quando filius hominis in sede maiestatis
suæ

suæ sedebit, tũc & vos sedebitis super duo-
decim thronos iudicantes duodecim tri-
bus Israel. Vnde significatur, quia tam re-
1. Tim. 12. b guis, quam gloriæ participes futuri sunt. Si
enim sustinemus, inquit, simul quoq; con
regnabimus. Et ecce, non concessum qui-
dem esse, sedes significauit, cum ipse solus
L in solio iudicaturus sedebit, sed honorem,
atque gloriam ineffabilem vocabulo sedi
significantes expressit. Verum ista discipulis
dicta sunt, cæteris autem vniuersis æternã
ibi vitam, & centuplũ hic pollicetur: & si
reliquis multo magis Apostolis, quibus
promissa contigisse in hoc seculo nõ igno
ramus: qui cum arundinem, & vilissima re
tia reliquerint, omnia fidelium qui prædi-
catione sua crediderunt, immo verò eos
quoque ipsos credentes in potestate habue
runt. Nam vel mori pro ipsis centies voluis
Gal. 4. b sent, vt Paulus testatur, dicens: Si possetis,
etiam oculos vestros mihi dedissetis. Cum
autem dicit, Quicunq; reliquerit vxorem:
non simpliciter præcipit dirimenda esse
matrimonia, sed sicut in superioribus dice
bat: Qui perdit animam suam, inueniet
Sup. 16. d ipsam: non vt nosmetipsos interimamus,
neque vt animam nostram violenter a cor
pore disiungamus, sed vt religionis pieta-
tem cæteris omnibus anteferamus: ita de
vxore quoque, ac fratribus intelligendum
est. Mihi autem persecutiones hic occul-
tius significare videtur: multi enim a pa-
rentibus filij, multi mariti ab vxoribus ad
impietatem trahebantur: quæ cum facere
conarentur, ait, nec vxoris loco, nec pa-
rentis habeantur: quod & Paulus consule-
M bat, dicens: Si verò infidelis, separetur li-
1. Co. 7. cet. Cum igitur alacriores mentes eorum
fecerit, nec pro se solum, sed pro vniuerso
considere orbe præparauerit, continuò su-
biecit, quia: *Multi autem erunt primi nouissi-*
mi, et nouissimi primi. Quod ita indefinitè,
atque indistinctè de multis alijs dictum,
de incredulis quoque Pharisæis accipien-
dum est: vt & in superioribus dicebat, mul
Sup. 8. b tos ab Oriente, atque Occasu venturos ad
Abrahæ, Isaac, & Iacob fulgentissimos si
nus, filios autem regni proijci foras. Dein
de parabolam adiecit, qua eorum, qui tar-
dauerunt studia incendit. [Simile est, ait,
regnum cœlorum homini patrifamilias, q
Cap. 20 exiuit primo mane conducere operarios
in vineam suam: conuentione autẽ facta
cum operarijs ex denario diurno, misit eos
in vineam suam. Et egressus tertia hora, vi
dit alios stantes ociosos, & illis dixit: Ite, &
quodcunque fuerit iustum, dabo vobis. Et
circa sextam, & nonam fecit similiter. Cir-
ca vndecimam autem horam inuenit alios
stantes ociosos, & dixit eis: Quid hic statis
tota die ociosi? Ipsi autem dicunt ei: Nul-
lus nos conduxit, dicit eis: Ite, & vos in vi-
neam meam, & quodcunque fuerit iustũ
accipietis. Sero autem facto, dicit dominus
vineæ procuratori suo: Voca operarios, &
redde eis mercedem suam, incipiens ab vl-
timis vsque ad primos. Cum ergo venissent,
qui circa vndecimã horam venerant, acce-
perunt singulos denarios. Et primi existi-
mauerunt, quòd plus essent accepturi, &
acceperunt, & ipsi æqualiter: & cum acce- A
perunt, murmurabant aduersus patrem fa-
milias, dicentes: Hi vltimi vna hora fece-
runt, & æquales eos nobis fecisti: qui porta
uimus pondus diei, & æstum. Ipse autem
respondens vni eorum dixit: amice, non
iniuriam facio tibi: nonne ex denario diur
no conuenisti mecum? Tolle quod tuum
est, & vade. Volo autem dare vltimo huic
sicut, & tibi. Vel non licet mihi, quod vo-
lo facere in his, quæ mea sunt? An oculus
tuus nequam est: quia ego bonus sum? Ita
erunt vltimi primi, & primi vltimi. Multi
enim sunt vocati, pauci verò electi.] Quid
hæc sibi parabola vult? Non.n. consona
sunt, quæ iuxta finem istius dicuntur, sed
contraria omnino his, quæ pauloante di-
sputata sunt. Nam hic non alios quidẽ eij
ci, alios verò introire, sed omnes ad eundẽ
statum peruenire videmus, cum tam ante,
quàm post parabolam econtrario vltimos
primos, & primos vltimos affirmauerit. i.
his qui primi sunt, priores erunt, non per-
manẽtibus tñ primis, sed in extremum pe-
nitus locũ deductis: quod inde magis de-
clarat, Multi.n. inquit, vocati, pauci verò
electi sunt. Ita dupliciter, & illi qui primã-
rium amiserũt, locũ mordentu: & isti qui
lucrati sunt, certiore hortatu inflammã-
tur: parabola verò non id, sed his, qui ma- B
gno sudore comprobati sunt, æquales futu
ros ostendit. Æquales.n. inquiũt, nobis fe
cisti, qui põdus, & æstum diei portauimus.
Quid igitur parabola hęc sibi vult? Hoc.n.
declarato, facilius illud soluemus. Vineam
igitur, mandata Dei: operandi autem op-
portunitatem, ac tempus commodum,
præsentem vitam appellauit: operaries

Universidad de Deusto
Biblioteca

verò eos, qui differenter, aut manè, aut tertia, aut sexta, aut nona, aut vndecima hora diuersis ætatibus vocati accesserunt, & comprobati sunt. Sed hinc iam ambiguitas prorumpit, cur cum rectè primi laborassent, denique placuissent, & diurno sudore coruscassent, pessima liuoris, atq; inuidiæ passione vexetur fruidentes. n. eadem illos præmia consecutos, qui per vnam horam laborauerunt, murmurabant, & æquales (dicunt) nobis, qui diei pondus, & æstũ tulimus, ipsos fecisti: Ita cum nullum ipsi detrimentum paterentur, nec de mercede sua quicquam diminueretur, mœrore, ac molestia propter aliorum bona premebantur: quodq; peius est, ipse etiam dominus
C domus de iure aduersus eum, qui hæc dixit, respondens, liuoris ipsum, atq; nequitiæ condemnat, dicens: Nonne ex denario conuenisti mecum? tolle quod tuum est, & vade: volo autem vltimo dare sicut, & tibi. Si oculus tuus nequam est, quoniam ego bonus sum? Quid igitur est, quod istis verbis adstruitur? hoc ipsum. n. & alijs æmulatoribus accidisse videmus. Ille nanq; filius qui probus, ac patri obtemperans fuisse peribetur, qui prodigum fratrem magis honoratum esse a parente quam seipsum perspexit, pariter dicitur conturbatus fuisse. Nam quemadmodum isti, qui primi mercedem recipiunt, magis honorantur: sic ille profectò exageratione honorum magis honorabatur. Et hæc ille ipse probus filius ita se habuisse testatur. Quid igitur dicere possumus? Nemo talia in regno cœlorum de iure disputat, aut alios criminatur: procul. n. hoc absit. Nempe ille locus omnis liuoris, atq; turbationis expers est: si. n. animas suas in hac vita pro peccatoribus sancti tradere solent, quantò magis cum ibi æternis eos bonis fruentes videant, gaudebunt, suũ esse opus salutem ipsorum putãtes? Cuius igitur rei gratia, ac figurata oratione vsus est? Parabolam dixit, & in parabolis non oportet nimia in singulis verbis cura perangi. Sed cum quid per parabolã intendat didicerimus, inde vtilitate collecta, nihil vlterius anxio est conatu inuestigandum. Cur igitur hæc sibi parabola cõ-
D posita est, & quid intendens is verbis vsus est? Auidiores voluit eos facere, qui decrepita ætate delecti sunt, ac ideo non patitur eos putare minus se habituros. Alios ergo introduxit molestè fœlicitatem eorum serentes, non vt inuidiæ tabo morderi ostenderet, sed vt tanto illos honore frui demõstraret, quantus ad inuidiam alios compellere posset: quod nonnulli, nec a quoquam interpellati, nec alij detrahere volentes, sed muneris, atq; honoris magnitudinẽ, quo ille affectus est, ostendere cupientes sepe faciunt, dicentes: Ille me accusauit, ac expostulauit, quia te tantopere honoraui. Sed cur nam, inquies, non statim omnes conduxit? Omnes quidem ille ab initio conduxisse voluisset, si verò non omnes eodem tempore paruerunt, a voluntate vocatorũ hæc differentia resultauit: ideirco alij manè, alij tertia, alij sexta, alij nona, alij vndecima hora vocantur, quia tunc obtemperaturi erant, quod & Paulus apertè significauit, dicẽs: Quando autem acceptauit deus qui separauit me a ventre matris meæ, qũ porrò deus voluit? quando certè obtemperaturus erat. Nam ipse à primis etiam incunabulis voluisset: sed quia illum renixurum sciebat, tunc voluit cum animum ipsius penetraturam vocationem non ignorabat. Sic & latronem cum postea vocauit potuisset antea ipsum vocasse, sed vocatus ille non paruisset. Quòd si dicunt isti, nemo nos conduxit: Primò quidem non oportet cuncta, vt diximus, curiosè in parabolis scrutari. Deinde nõ dominus domus id, sed illi dixerunt. Dominus verò domus ne turbet eos, sed vt magis alliceat redarguere noluit. Nam quia omnes, quantum ad se pertinet, a prima statim hora vocati sunt: ipsa parabola etiam denotauit, dicẽs: Mane ipsum ad conducendum exiuisse. Ita vndique aperitur, ætates nobis hominum, hac parabola designari, quorum alij iuniores, alij seniores virtutem amplectuntur: vt & illi discant non superbire, neque opprobrio dare, quia vndecima hora rectè viuere aliqui cœperunt: & isti etiam, quia breuissimo tempore vniuersa possunt recuperare. Nam quoniam ad ardua nimium hortatur, vt scilicet, & pecuniam proijcias, & terrena omnia sub pedibus cõculces: quæ res magno labore, atque studio indiget: ideirco vt charitatis flamma accendat, & ardentiores faciat voluntates, ostendit quia possibile sit, etiam si nouissimus veneris, pro tota tamen die mercedem accipere, quod apertius non dixit, ne rursus in desidiam audientes illabantur. Ita subaperit, a sua vniuersam hanc rem misericordia eman-

Gal. 1. 6

E

F

emanare, propter quam nec qui vndecima hora venerunt, a regno decidẽt: & hoc qui dem est, quod hac parabola construere voluit. Si autem adiecit vltimos primos, & primos vltimos futuros: ac multos esse vocatos, paucos autem electos, non mireris: Non enim a parabola id sibi conclusum est, sed quemadmodum nunc contigit, vt præter spem, & contra opinionem omniũ æqualem omnes mercedem acciperent: sic maius illud, atque mirabilius, vt primi vltimi fiant, & vltimi primi, euenturum ostendit. Aliud igitur illud, aliud hoc est. Vi detur autem mihi Iudæos hic sermo tangere, ac eos ex fidelibus, qui primò virtute coruscarunt, deinde negligentia deiecti ad profundum sunt, & illos rursus, qui a nequitia seipsos recipiente, ad anteriora cucurrerunt. Non enim nescij sumus tam fide, quam viuendi institutis magnas mutationes plerunque fieri solere. Quare obsecro, magnò studio, diligentique cura, & fidem rectam, & vitam integram conseruemus. Nisi enim fidei viuendi congruat disciplina, vltima pendemus supplicia: quod
G beatus Paulus à superioribus temporibus
1. Co. 10 a ostendit, dicens: Spiritalem potum omnes bibisse, & spiritalem cibum omnes comedisse, nec tamen omnes saluos fuisse, sed
Sup. 7. d multos eorum in cremo procidisse. Christus quoque idipsum declarat, cum aliquos qui ejecerunt dæmonia, ac etiam prophetarunt, in gehennam intrudat. Ad hæc pa-
Inf. 25. a rabolæ quoque illæ, virginum dico, illæ, la-
Sup. 13 f genæ, spinarum, ac denique arboris nullũ producentis fructum, omne virtutis opus requirunt. Accedit, quod rarius de dogma-
Mar. 4. a tibus Christus disseruit, sæpius, immo ve-
Luc. 3. b rò vbique, & semper de viuendi syncerita-
te: nullo enim ad illud labore opus est, hoc quoniam impugnatur quotidie, ideirco cõtinuis laboribus indiget: nec solum vniuersa viuendi disciplina, verumetiam partem eius omissa particula maxima damna intulit. Nam eleemosyna neglecta, quan-
Luc. 16. tis virtutis quædam pars, non ipsa vniuersa virtus sit, in gehennam tamen facilè intrusit. Nam & virgines, quia ipsam, non habuerunt, punitæ sunt. Et diues hac de causa in inferno torquebatur, & qui esurientem non cibarunt, vna cum diabolo
Inf. 25. d condemnantur. Præterea, non maledicere, particula quædam virtutis est, quam tamẽ nisi quis rectè peragat, foras ejicietur. Qui autem fratrem fatuum vocat, ait, gehennæ ignis reus est. Ad hæc modestia virtutis pars est, nullus tamen absque hac dominũ videbit. Persequimini enim, inquit, pacem Heb. 12. ac sanctimoniam, absque qua nemo videbit dominum. Humilitas similiter virtutis pars est, sine qua etiam si alia multa peragas, immundus eris apud deum: quod pharisæus omnibus patefecit, qui mille virtutibus affluens, propter arrogantiam supernã fœlicitatem amisit. Ego verò maius quiddam habeo dicere: non enim vna quædam sola particula virtutis amissa cœlum nobis omnino claudit, verumetiam si non congruenti cura, & studio peragitur, illud ipsum solet inferre: Nisi enim superabunda- Sup. 5. c uerit, inquit, iustitia vestra plus quàm scribarum, & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Et quantum illi præbebant, inquies? Id iam etiam ipse dicere volebam, vt & qui non dant, incitentur ad dandum: & qui libenter afferunt, non superbiant, sed plura dare conentur. Quantum igitur illi præbebant? Decimam primò rerum suarum omnium, deinde alteram, & demum tertiam decimam offerebant. Quare, nec tertiam partem præbẽt. Tres enim hæ decimæ coaceruatæ minus tertia totius cõficiunt. Sed ad hæc pri I mitias quoque, ac primogenita, & alia plura, partim pro peccatis, partim pro purgationibus offerebant. Præterea in diebus festis, in iubilæo, in debiti absciſione, & famulorum dimissionibus, in mutuis absq; fœnore: si autem qui tertiam partem, immo verò mediam rerum suarum offerebat: ascendent nempe ad medietatem omnia vnà congregata, si qui mediam inquã dabant, nihil magni operabantur: quid tu facies, qui nec decimam quidem partem pauperibus vnquam dare cogitasti? Quare non iniuria paucos fore saluos quidam dicebat. Non negligamus igitur exactam, atque exquisitam viuendi disciplinam. Nã si pars quædam omissa tantum periculum affert, si cuncta spreuerimus, quomodo æterna tormenta fugiemus, aut quod genus supplicij non persoluemus? Sed quænam, inquies, spes salutis nobis reliqua est, si singula omissa in gehennam depellere possint? Hoc ipsum est, quod etiam ego magna voce conclamo: veruntamen si attendere voluerimus, non est impossibile saluari, præsertim si eleemosynæ remedia mu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

remur, quibus vulnera noſtra diligenter
curemus. Non enim ſic oleum corpus ho-
minis roborat, vt animam miſericordia ſta
bilit, adeoq; confirmat, vt ſuperari a diabo
K lo nequeat: lubricum. n. eleemoſynæ oleũ
corpus hominis cõſtituit, ita vt manus dia
boli facilè propter lubricitatem effugiat.
Hoc igitur oleo crebrò nos perungamus,
hoc ſpiritalis cauſa eſt ſanitatis, hoc lucẽ,
hoc ſplendorem animo afferre ſolet. Sed il
le, inquit, ac ille auri talenta nõ pauca poſ
ſidet, nec aliquid pauperibus præbet. Et
quid hoc tua intereſt? imo verò mirabilior
atque venerabilior videberis, ſi cum pau-
2. Co. 9. a & 10. b per ſis, benignior, ac liberalior eris. Nam
& Apoſtolus Macedones admiratus eſt, nõ
quia præbebant, ſed quia quanuis paupe-
res eſſent, tamen largiter offerebant. Verũ
tu non ad illos, ſed ad communem omniũ
dominum, & magiſtrum reſpicias, qui nõ
habebat vbi caput inclinaret. Cur igitur
talis, inquies, id non facit? Noli alium iu-
dicare, ſed teipſum ita redde laudabilem, vt
omnem meritò accuſationem poſſis effu-
gere. Maiora enim tormenta imminent, ſi
cum alios accuſes, ipſe non facies, ſed eiuſ-
dem criminis obnoxius inueniaris. Nam
ſi qui rectè viuunt, iudicare alios non per-
mittuntur, quantò magis a iudicando pec
cantibus abſtinendum eſt? Non iudice-
mus igitur alios, neque deſidiam aliorum,
L ſed dominum noſtrum reſpiciamus, & ab
eo bonorum omnia exempla ſumamus.
Nunquid diuina ego tibi contuli beneficia? Nunquid ipſe te redemi, vt ad me re-
ſpicias? Alius hæc tibi præbuit. Cur omiſ-
ſo domino conſerui operationem aſpicis?
Sup. 11 d Non audiſti clamantem: Diſcite a me, quia
Ibid. mitis ſum, & humilis corde, & rurſus: Qui
vult primus eſſe in vobis, ſit omnium mi-
niſter, & rurſus: Nõ venit filius hominis,
vt ei adminiſtretur, ſed vt ipſe adminiſtret?
Præterea ne aliorum pigritia offenſus ne-
gligenter viuas: dictum tibi ab eo eſt: Exẽ-
plum enim dedi vobis, vt ſicut ego feci, &
Ioã. 13. b vos faciatis. Non eſt tibi magiſter virtutis
viuentium aliquis hominum, nec poteſt
vllus te ad eam conducere. Maior igitur
tua laus præſtantior erit tua gloria ſi nul-
la humana doctrina mirabilis euaſeris. Po
tes enim, & quidem facilè ſi volueris: non
enim primus eris, ſed multi iam id perfe-
cerunt: vt Noe, Abraham, Melchiſedec,
Ibb, & omnes qui ſimiliter illis vixerunt.

Si ad homines ergo reſpiciendum eſt, illos
non iſtos imitare, quos adeo æmulamini,
vt in cõcionibus etiam veſtris, nihil aliud
in ore, quàm hæc verba, habeatis: Agri iu-
gera ille tot, atque tot poſſidet, ille diuitijs M
prepotens palatia condit, maria conſtruit,
aliaque huiuſmodi facit. Quid ita inhias
homo, ſi ad alios reſpicis, cur probè viuen
tes, cur laudabiles viros, cur eos qui exqui-
ſitiſſimè præcepta ſeruarunt, non vides? ſed
inglorios, & offendentes deum admiraris,
a quibus multa exempla neguitiæ colliges,
vnde in negligentiam, & in ſuperbiam in-
cides, ac ad iudicandum alios conuerteris.
Si verò virtutis cultores ſæpius tecum re-
cenſeas, in humilitatem, & compunctio-
nem, in ſtudia virtutũ, facilè teipſum per-
duces. Recordare phariſæi, qui cum ad pro
bos non reſpexerit, ſed peccantis oppro-
bria viderit, labores ſuos amiſit: illud igi-
tur recordatus expaueſcas. Econtrario con
ſidera, quomodo mirabilis Dauid factus
eſt: maiorum enim ſuorum virtutes præ
oculis ponebat. Aduena, inquit, ego, ſum, Pſ. 38
& peregrinus, ſicuti omnes patres mei, ne-
que is ſolum, ſed omnes ei ſimiles, non pec
catores, ſed virtutibus coruſcantes tenaci
mente vertebant. Ita igitur tu quoque faci
to. Non. n. quaſi iudex alieni peccati ſedi-
ſti, nec ad examinanda hominum peccata
præfectus a domino es, tuus non aliorum
iudex conſtitutus es. Nam ſi nos iudicare-
mus, non vtiq;, inquit Apoſtolus, iudicare 1. Co. 11
mur. Iudicati autem a domino erudimur: g
quæ omnia tu peruertiſti. Nullam enim à
te exigi delictorum rationem, ſed aliena A
nimium anxia curioſitate ſcrutaris. Oro
igitur, obſecro, atq; obtestor, deſinamus
deſinamus hoc facere, & hac confuſione
ordinis electa, noſtrorum nos peccatorum
iudices conſtituamus. Ipſi accuſantes, teſti
monium perhibentes, iudicantes, & ſup-
plicia exhibentes laudabimur. Quòd ſi
aliena inquirere deſideras, clarorum opera
virorum curioſius inueſtiga, vt tum ex me-
moria delictorum noſtrorum, tum ex æmu
latione alienæ virtutis, tum denique ex iu
dicij noſtri in noſipſos ſententia, quaſi ſti-
mulo quotidie compuncti, ac humiliores,
& diligentiores facti, æterna fruamur bea-
titudine, gratia & miſericordia domini no
ſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Hom.

Homilia. lxvi. ex capite. xx.

ET *aſcendens Ieſus in Hieroſolymam, aſ-
ſumpſit duodecim diſcipulos ſecreto, & di-
xit eis: Ecce aſcẽdimus Hieroſolymam, & filius
hominis tradetur principibus ſacerdotum, &
ſcribis, & condẽnabunt eum morte, & tradent
eum gentibus ad illudendum, & flagellandum,
& tertia die reſurget.* Non illicò cum a Ga-
lilæa redierit in Hieroſolymam aſcendit,
B ſed ſigna prius non pauca fecit, & phari-
Sup. 19 c ſæorum obſtruxit ora, & diſcipulis de pau
pertate locutus eſt. Vende, nanq;, inquit,
Ibid. b. Sup. 18 a ſubſtantiam tuam, ſi vis eſſe perfectus. Et
de virginitatis ſimiliter caſtimonia: Qui
enim, inquit, capere poteſt, capiat. De hu-
militate etiam: Niſi enim conuerſi fueritis
ad conditionem horum paruulorum, non
Ibi. 19. b intrabitis in regnum cœlorum. De retribu
tione quoque in hac vita: Nam qui domos
fratres, ſorores reliquerit, ait, centuplum
Ibid. in hoc ſeculo accipiet. Et de remuneratio-
ne futura: Et vitam, inquit, æternam poſſi
debit. His igitur omnibus prius factis, at-
que diſpoſitis, ad vrbem acceſſit. Cumque
aſcenderet, de paſſione rurſus diſſerit ſua.
Nam quoniam facilè, quod nolebant, obli
uiſci poterant, crebritate referendi memo-
tia id eos tenere facit, & mœſtitia audien-
di conſuetudinem ſuccendit. Priuatim au-
tem eos neceſſariò alloquitur: non enim
hæc efferenda erant, ex quibus nihil vtili-
tatis ſequeretur. Nam ſi diſcipuli audien-
tes turbabantur, quid non feciſſet multitu
do? An igitur vnquam id vulgo dictum eſt,
Ioã. 2. d C inquies? Immo publicè quoque, ſed non
ita aperte prædicatum. Soluite enim, in-
Sup. 12. c & Lucæ 11. d quit, templum hoc, & in tribus diebus ex-
citabo ipſum. Et, Signum quærit hæc ge-
neratio, nec dabitur ei, niſi ſignum Ionæ
Ioã. 7. e prophetæ. Et alibi, Adhuc paruo tempore
vobiſcum ſum, & quæretis me, & nõ inue-
nietis. Diſcipulis verò non ſic: ſed quemad
modum alia, ita etiam hoc modo clarius
dictum. Sed cuius rei gratia, quiſpiam op-
ponet, ſi non intelligatur, multitudo er-
rat? hæc enim eis dicebantur, vt poſtea re-
cordati credant illum volentem, non igno
rantem, neq; coactum paſſionem ſubiiſſe.
Diſcipulis autem nõ hac de cauſa ſolùm,
verumetiam, vt diximus, vt expectatione
exercitati facilius paſſionis dolorem perfe
rant. Nam ſi præmeditati non fuiſſent, ve-
hementi turbatione quaſſati iacuiſſent:
hac de cauſa de morte ſolùm primò facie-
bat mentionem. Cùm autem corroborati
fuerint, cætera quoque adiecit, quòd ſ. tra-
dent eum gentibus ad illudendum, & fla-
gellandum. Hæc autem prædicit, vt cùm
triſtitia veniſſe viderint, certiore ſpe reſur-
rectionem expectent. nam ſi mœſta non ta
cuit, & quæ opprobrij plena eſſe videban-
tur non occultauit eis, non iniuria proſpe
ra quoque erant credenda. Tu verò conſi-
dera, quomodo etiam opportunitate com-
moda, vniuerſa pateſecit. Nec enim ſtatim
prædicationem incipiens, nec in ipſo paſ-
ſionis hæc dixit tempore, ne audientes tur
barentur: ſed poſteaquàm virtutes eius mi
raculis cognouerunt, & æternæ vitæ polli-
citationibus fuerunt confirmati: tunc paſ- D
ſionis meminit, non ſemel, aut bis, ſed ſæ-
pius, hinc hominem ſignis, & doctrina cõ
texens. Alius autem euangeliſta prophetas Luc. 18 f
quoque in teſtimonium citatos aſſerit. A
lius non intellexiſſe ipſos affirmat, ſed oc-
cultatum id verbum ab eis fuiſſe, & quia
tumultuabantur ſequentes. Sed ſi non in-
tellexerunt, inquies, nulla præmeditatione
poterant exerceri: quare prædictionis hu-
ius vtilitas omnino euaneſcit. Ego autem,
vt hanc ambiguitatem in maius extollam:
illud addere non dubitabo, quia ſi non in
tellexerunt, quo pacto mœrebant? Alius e-
nim euangeliſta dicit, quia triſtabantur.
Quomodo igitur ſi non percipiebant, aut Sup. 16 d
quomodo Petrus, propitius tibi eſto, dice-
bat? Quid igitur dicemus? Quia. ſ. quod de
morte audierint, & ſi non clarè diſpenſa-
tionis huius myſterium ſciebant, intelle-
xerunt tamen. Reſurrectionem verò non
intelligebãt, nec quæcunq; per eam mirifi
cè facturus erat. Nam alios quidem ab alijs
excitatos a morte viderunt. Quod verò qſ
quam ſeipſum excitauerit, & ſic excitaue-
rit, vt nunquam in poſterum moreretur,
minimè vnquam fuit auditum. Hoc igi-
tur erat quod abſconditum erat ab eis: ſed
nec qualis futura eſſet ipſa mors, & qũo ip E
ſum aggreſſura foret ſciebant, ideo igitur
ſequentes turbabantur. Mihi autem etiam
videtur magno ſtupore illos torpeſcere de
paſſione ſua diſſerentem audientes: nec qa
reſurrecturum ſe illis inculcabat, ideo con
fidebant: ſed cùm ad mortem, illuſionem,
atque flagella acceſſurum audirent, maxi
mè turbabantur. Nam cum in mente ver-
ſarent miracula, dæmoniacos. ſ. liberatos,

Universidad de Deusto
Biblioteca

mortuos excitatos, aliaque huiusmodi signa: non poterant his auditis non obstupescere, ac in magnam ambiguitatem incidere. Ita modò hæc credentes, modò discredentes capere non poterant, adeoque procul a recta intelligentia erant, vt Zebedæi filij ad eum accedentes de primo confessu eum alloquerentur. *Volumus enim*, aiunt, *ut unus ad dexteram__, & unus ad sinistram sedeat*. Quomodo igitur alius euangelista matrem ad hoc accessisse ait? Vtrunque fuisse credendum, matremque ab eis assumptam, vt authoritate supplicantis Christum facilius exorarent. Quod autem id verum sit, quodque ab ipsis hæc excogitata petitio fuerit, sed pudore victi matris

K patrocinium assumpserunt: animaduerte quomodo Christus ad ipsos verba sua direxerit: sed prius quid, & qua mente petant, & vnde ad hoc impulsi sint, consideremus. Cum viderent se ante alios a Christo honorati, crediderunt hanc ab eo petitionem se impetrare. Quid porrò est, quod petũt? Alius te docebit euangelista. Nam quo-

Mar. 10 niam, inquit, propè Hierusalem erant, credebantque regnum Dei iamiam euentum, quod huius vitæ, ac seculare opinabantur: hæc postulabant, vt ab honorem facilius etiam omnia pericula possent euitare: propterea Christus ab his eos cogitationibus abducẽs pericula, sanguinem, ne eemque ipsam expetendam esse iubet. *Potestis*, inquit, *bibere calicem quem ipse bibo*? Nec turbetur quisquam, si adeò imperfectos dicimus Apostolos fuisse. Nondum enim mysterium crucis erat consummatũ, nondum gratia spiritus in corda ipsorum infusa. Quare si studia virtutis ipsorum discere cupis quales post datam gratiam spiritus fuerint considera: & videbis omnem ab illis turbationem animi fuisse superatam. Hac enim de causa eorum modò imperfectio reuelatur, vt apertè percipere possis, quales subitò per gratiam effecti fuerunt. Quòd igitur nihil spiritale quærebant, nec de cœlestis regno quicquam cogitabant, perspicuum est. Sed verba quoque petitionis ipsorum audiamus. Volu-

G mus, inquiunt, vt quodcunq; petierimus, facias nobis. Ad quod Christus: Quid vultis? respondit, non ignorans certè, sed vt respondere compulsi, vleus subaperiãt, quod sanare Christus intendebat. Illi verò quoniam humano more id faciebant, coram omnibus erubescentes dicere, seorsum ab alijs discipulis Christum accipientes interrogauerunt, Præcesserunt enim, inquit, vt remotis arbitris tutius loquerentur. Volebant autem, vt ego conijcio, quoniam super duodecim sedes sessuros discipulos audierunt, primatum huius consessus impetrare, & præponi quidem se cæteris præterquam Petro sciebant, quem formidantes dicere ausi sunt, *Dic vt unus a dextris, alter a sinistris sedeat*. Ita vrgebant dicentes, dic, Quid igitur ipse? vt significaret mihil eos petere spirituale, sed nec scire quidem quid postulent: non. n. petere auderent, si scirẽt. *Nescitis*, ait, *quid petatis*. Nescitis quàm magnum, quàm mirabile, ac ipsas superiores excedens virtutes, & adiecit: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? & baptismo quo ego baptizor, baptizari?* Perpẽdis quomodo statim ab hac cupiditate ipsos remouit contraria eis differens. Nam vos, inquit, de honoribus, & coronis cogitatis: ego verò de luctamine, atq; sudore differo. Non prę H miorũ hoc tempus est, nec illa gloria mea modò apparebit, sed bella, pericula, & necẽ præsens continet vita. Perspice autem qualiter ipso interrogationis modo, & hortatur, & allicit: non enim dixit, potestisne vestrum effundere sanguinem? Sed quonam pacto? potestis bibere calicem: deinde alliciens, inquit, quem ego bibiturus sum, vt communicatione laborum cum ipso prõptiores redderentur. Baptismum deinde idipsum appellauit, vt magnam orbi futuram expiationem hinc significaret. Illi autem desiderio quodã animi confestim promittunt dicentes: *Possumus*. Nec idipsum intelligentes, quod se posse affirmabant, sed sperantes se habituros postulata. Ad quæ Christus: *Calicem*, inquit, *meum bibetis, & baptismo quo ego baptizor, baptizabimini*. Magna vobis certè bona prædico: martyrij enim corona potiemini, & violenta morte, sicuti, & ego a vita decedetis. *Sedere autem ad dextram__, & ad sinistram non est meum dare, sed quibus a patre meo paratum__ est*. Cum animos eorum in sublimius extulisset, & omni mœrore superiores calicis, & baptismi communicatione fecisset, tũc I postulata eorum emendat. Sed quid nam sibi vult, quod modò dictum est? duo enim hic a multis quæruntur. Primùm, si a dextris eius sedere quibusdam paratum sit: alterum, si dominus omnium non possit illis

Heb. 1 d Ps. 109. a Ps. 103. a Heb. 1. c

lis præbere, quibus paratum est. Ex quibus primo soluto, alterum etiã patebit. Quid igitur est quod dicit? Nullus profectò a dextris, nullus a sinistris eius sedebit, in accessibilis quippe sedes est illa, non hominib. dico solum, sed angelis, sed archangelis, cæterisque virtutibus, quod quasi præcipuũ vnigeniti priuilegium Paulus posuit, dicens: Ad quem autem angelorum dixit vnquam, Sede a dextris meis? Et ad angelos quidem, inquit: Qui facit angelos suos spiritus. Ad filium autem Thronus tuus deus in seculum seculi. Quomodo igitur, dicit, sedere a dextris, atque sinistris meis non est meum dare? an quia cõsessuri alij sunt? Minimè, minimè, inquam, ad mentem enim interrogantium condescendens respondet. Non enim de sublimi sede illa, quę ad dexteram patris est, aliquid sciebant, qui vel multò inferiora, quæ quotidie auribus eorum inculcabantur, nõ percipiebant: vnum solummodo quærebãt, præfectura potiri, & omnium primos apud eum constitui. Quodq; iam diximus, cum

K duodecim sedes audissent, ignorãtes quod dicebatur, primatum confessus postularũt. Quid igitur ait Christus? Propter me quidem, ac prædicationis meæ gratia moriemini, & meæ passionis participes eritis, sed non est id satis ad primum locum atq; ordinem obtinendum. Nam siquis posteà veniet martyrio, & aliorum omnium numero virtutum ita decoratus, vt non parum excedere vos videatur: nolite credere, quia vos amo cæterisq; antepono, ideirco eo qui maioribus nitet operibus expulso, vobis primum me locum daturum: nõ dixit autem apertè hoc, ne turbarentur, ænigmaticè verò idipsum significauit, dicens: *Calicem quidem meum bibetis, et baptismo quo ego baptizor, baptizabimini: sedere autem a dexteris & a sinistris non est meum dare, sed quibus paratum est a patre meo*. Quibus porrò præparatum est? illis videlicet, qui fulgentissimis operibus euasuri sunt: idcirco verò dixit, Non est meũ dare, sed patris mei: nequis infirmum atq; impotentẽ ad hãc ipsum fore retributionẽ opinetur. Sed quo nãmodo, Non est meũ, inquit, sed quibus paratum est? Verum vt clarius fiat quod dicimus, exẽplo id ante oculos ponamus. Ad

L æditorẽ igitur munerum atq; certaminis, quò multi atq; præclari athletæ confluãt, duos quosdã ipsi præcipua familiaritate cõiunctos accessisse fingamus, qui amicitia principis fieri postulare audeant, vt victores ipsi præconio declarati coronẽtur: quibus ille respondeat, Non est meum id dare, sed quibus labore atq; sudore præparatum est. Num igitur quasi non potentem illud id facere condẽnabimus? Nequaquã, sed iustitiam eius admirabimur. Et quoniã non personam, sed rem respicit, laudabimus. Quemadmodum igitur æditionis munerũ, atq; certaminis principem, non quia non potest, sed quia nõ vult luctationis transgredi leges, & iustitiæ ordinẽ conturbare: sic vtiq; Christum id dixisse affirmamus. Ita vndiq; illos cõpellebat, in gratia dei primum, deinde in laboribus propijs oẽm salutem, & gloriæ spem repone re: ideo dixit quibus paratum est. Nam & si alij præstantiores videbuntur, si excellẽtiora quàm vos opera facturi sunt, qũo illis expulsis locum eorum vos occupabitis? an quia mei discipuli estis? Ideirco etiam si non digni primatu eritis, præmia tñ quoq; consecuturos vos arbitremini? Nam q; to- M tius rei huius ipse dominus est, inde patet quia vniuersum ei iudicium tribuitur: ita Sup. 16 enim Petro dixit, Ego tibi claues regni cœ- 1. Ti. 4. lorum dabo. Et Paulus significauit hoc ipsum, dicens: Reposita est mihi corona iustitiæ, quã reddet mihi dñs in illa die: non solum aũt mihi, sed omnibus qui dilexerunt apparitionẽ suã. Apparitio vero Christi iam facta est. Quòd verò nullus Paulũ antecedat, nemo omnium dubitat. Si autẽ obscurius hæc a dño dicta tibi videtur, noli mirari: singulari nanque dispensatione vsus ita eos dimittit, vt suasisse videatur, ne more ac passione hominum frustra de præfecturis solicitẽtur. Præterea nulla eos afficere mœstitia voluit, quæ vtiq; sermonis obscuritate assecutus est. *Tunc indignati sunt decem de duobus fratribus*. Tunc istud, qñ significat? quãdo. s. illos duos corripuit. Ita donec Christi sententia præferri eos vidébant, non indignabantur: sed reuerentia magistri, etiam si secum mouerentur atque dolerent, amabant atq; honorabant, nec indignationem suam palam facere audebant. Similiter autem ad Petrum commoti, qñ ab eo data fuerat didrachma, nõ patefecerunt molestiam suam, sed solum, quis maior esset, interrogarunt. Postquam verò ipsos discipulos supplicando petere viderunt, indignantur, neque tunc statim

quando

Universidad de Deusto
Biblioteca

A quando ad petendum illi acceſſerunt, ſed qñ increpatos a Chriſto, primumq; locũ, niſi ſeipſos dignos eos præbeant, negatum ſibi cognouerunt. Perſpicis qũo imperfectiores adhuc omnes erant, & duo aduerſus decem primò eripere conſeſſum nitebantur, & decem duobus inuidentes indignabantur. Verùm, vt dixi, poſt aduẽtum ſpiritus eos conſidera, & videbis omnibus his paſſionibus ſuperiores. Audias igitur, qũo ipſe ille Ioãnes, qui modò hæc a Chriſto petebat, primis honoribus Petro cedat, tum concionanti, tum mirabilia facienti: vt Actus Apoſtolorum teſtantur, nec laterepatiatur Petri virtutes, ſed & confeſſionem prædicat, quam ſilentibus cæteris magna ædidit voce Ioãnes, & ingreſſum eius in monumentum non tacet, cæterisq; in omnibus ſibi eum anteponit. Nam quomodo quando patiebatur ambo affuerũt, ſuas laudes Ioannes ſuccidens, ait: Quia notus erat diſcipulus ille ſacerdoti, Iacobus vero non longo tempore poſtea vixit. Nam ſtatim ab initio rerum tanto ardore concaluit: vt humanis omnino rebus neglectis ad tantam ſublimitatem aſcenderet, vt a perſecutoribus confeſtim occiſus ſit. Et ſic quidem poſt ea ſummi oẽs facti B ſunt. Tunc verò indignabantur. Quid igitur Chriſtus? *Cum aduocaſſet eos* ait: *Noſtis, quia principes gentium dominantur eorum*. Conturbatos enim atq; commotos, antequam verba ſecum huc de re faceret, tũm ipſa vocatione, tum quoniam propius eos attraxit, ſummopere mitigauit. A communitate nanq; cæterorum duo illi ſe diſiunxerunt, & propius Chriſtum ſtantes, priuatim loquebantur. Aduocauit ergo etiam alios propè ſeipſum, vt ad ea quę diximus, etiam ipſi occultius dicta ederent, & vtrumq; paſſionem ſedaret: non vt prius parulorum quadam productione, quorũ ſimplicitatem imitandam præcepit, ſed acrius a contrario arguens. *Principes*, inquit, *gentium dominantur eorum, & qui magni ſunt, poteſtatem habent in eis. Apud uos autem non ita erit: ſed qui uult maior fieri inter uos, hic ſit omnium miniſter: & qui uult eſſe primus ſit ultimus omnium* Ita gentium moris eſſe oſtendit prima quæq; appetere. Tyrãnica enim hæc paſſio eſt, & nonnunquã eximios etiã viros perturbat: quapropter cum vehementiore caſtigatione indigent, acrius etiam ipſe inſurgit, cõparatione gentiũ ægrotantem ipſorum animum retinens. Ita horũ quidem inuidiam, illorum verò atrogantiã ſuccidit, quaſi magna voce dicens: Nolite tanquã contempti commoueri. Nam qui primatum quærunt, ſibi ipſis dedecori ſunt, ignorantes hoc ſe pacto in infima detrudere. Non enim extẽtnis ſimilia noſtra ſunt: nam apud gentes, qui principes ſunt, ipſi dominantur: apud me autem qui vltimus eſt, is ſumma tenet. Hæc ne ſine cauſa dicta putetis, ex factis dictisq; meis facilè comprobantur. Plus enim factũ eſſe à me, quàm dictum videtis: qui cum ſuperiorũ dominus ſim virtutum, homo fieri volui, & ſperni atq; dehonestari dignatus ſum. Et quod maximum eſt, ad mortem ipſam ſponte feſtino. *Filius enim hominis*, ait, *non uenit ut ei miniſtretur, ſed ut ipſe miniſtret, & animam ſuam in redemptionem dare multorum*. Ita ipſe, inquit, animã meam in redemptionem inimicorum etiam meorum trado: tu verò humiliatus ſi fueris, pro teipſo id facies, qđ ego nõ mei, ſed tui cauſa ſuſcepi. Noli ergo timere quaſi honorẽ tuum humilitate amittẽs: nunquam.n. poteris tantum humilitatis oſtendere, quantum pro te dñs ſuſcepit: cuius deſcenſus, & altos exit, & gloriam eius manifeſtauit. Nam antequam homo factus eſſet, ab angelis ſolũ cognoſcebatur: poſtquàm autem hominẽ aſſumpſit, & crucis patibulo pependit, nõ ſolum gloriam illam non amiſit, verumetiam hanc acquiſiuit, quæ a cognitione orbis reſultat. Quare nullo pacto metuas, quaſi tollatur honor tuus, ſi teipſum humiliaueris: hinc.n. vel ad cœlos vſque gloria tua pertranſit, hinc amplior atq; præſtantior redditur, hinc regni ianua tibi aperitur. Caueamus igitur ne contrariã facientes viam, aduerſus noſipſos acerrima bella geramus. Si.n. voluerimus magni ac mirabiles videri, non modò tales non erimus, verumetiam cæteris omnibus abiectiores futuri ſumus. Perpendis qũo vbiq; ita eos hortatur, vt quod petunt ex contrarijs quã arbitrentur inuenturos oſtendat: ſic in ſuperioribus de auaris, & inanis gloriæ cupidis factũ declarauimus. Cuius.n. rei gratia coram hominibus tua erogas pauperibus. inquit? Nonne vt magna gloria fruaris? Noli ergo ita id facere, & permanentem gloriam conſequeris. Quam autem ob rẽ pecuniam accumulas? Nonne vt locuples euadas? Noli ergo pecunias conſeruare, & veris

Acto. 3. cd

Ioã. 18. c
Act. 12. a

C

D

veris diuitijs potieris. Simili quoq; modo in hoc loco, cuius rei gratia, inquit, primatus, & præſecturas deſideras? vt cæteris ſilicet præſtes. Vltimum igitur o dine mi E gito, & tunc primum obtinebis locũ. Quare ſi magnus vis fore, hæc ipſa contemne, & eris profectò magnus. Illud enim quod tu maximum putas, minimum omnium eſt. Vides quomodo huius ægritudinis ſuperiores effecit, hinc omnino aſſecuturos, quod quærebant demonſtrans, ſi hoc ſpernant, illud admirentur. Gentium autem ideirco mentionem fecit, vt ea ratione opprobrij plenam, & deteſtabilem hanc rem eſſe oſtendat. Qui enim ſibi arrogat, is verè humilis eſt: qui verò humilis eſt, is ad veræ ſublimitatis cacumen volauit: quæ non appellatione ſolum ac nomine, ſed re ipſa ſublimitas eſt. Et externa quidem celſitudo, neceſſitatis atque timoris eſt: hæc verò interior atque noſtra, celſitudini diuinæ ſimilis eſſe cognoſcitur. Quare, qui apud nos magnus eſt, etiam ſi nemo ipſum huiuſmodi eſſe dicat, verè tamen magnus eſt: ſicut è contra ſuperbus, quam omnes admirantur, & colunt, omnium verò humillimus reperitur: & ille quidem honor cum a coactis tribuatur, facilè diſperit: hic verò quoniam ex honorãtium animo prociſcitur, ſtabilis permanet. Hac ratione ſanctos viros maximè admiramur, qui quò cæteris erant excellentiores, eo humiliores ſeipſos dicebant: qui ad hunc vſq; in diem in ſublimitate ſua perſeuerant, cum nec mors quidem ipſa magnitudinem eorũ deprimere potuerit. Et ſi valeis ratiocinando etiam illud inueſtigemus. Sublimis quidẽ eſſe dicitur, aut proceritate corporis huius, aut quia in editiore loco ſit collocatus: humilis autem, qui huic contrarius eſt. Attende igitur, & videbis nihil humilitate altius, nihil arrogantia depreſſius. Nam arrogans quidem atq; ſuperbus maiorem ſe cæteris arbitratur, & neminem ſe eſſe dignum affirmat. Nec ita magno quiſquam poterit honore ipſum afficere, quin cupiditate maiori agitatus, parum ſibi collatũ arbitretur. Cumq; laudẽ ab hominibus quærat, ſpernit eos, atq; contẽnit: quę ſe adeò expers rationis eſt, vt ænigmati ſi millima ſit: quos.n. deſpicit, ab his hominibus gloriam quaſi debitam flagitat. Perſpicis quomodo, qui ſe altius erigit, is humi affixus iacet. Nam quòd abiectos cæteros homines eſſe putet, idq; in ſeipſo cogitet, a vocabulo ipſo manifeſtum eſt: hoc.n. atrogantiam, atq; inſolentiam dicimus. Si ergo ita cæteros ſpernis, cur adulationibus laudem ab illis aucuparis? cur tantam tecum turbam hominum circumducis? Vidiſti re ipſa humilem homunculum, atq; ſupinum caducis omnino rebus ſubnixum: age iam è contrario qualis vere ſublimis ſit, conſideremus. Hic certè non ignorat quãtum, & quid homo ſit, hic rectè intellexit magnum eum eſſe hominẽ, qui cũ omniũ minimus ſit, minimũ quoq; ſe putat. Quocirca quantũcunque ſibi honoris tribueris, maximum arbitratur. Conſtans igitur eſt, atq; ſibijpſi conueniens, nec modò hoc, modò illud ſequitur: ſed quos excelſos putat, ab his etiã ſi parum honoris nanciſcatur, ſummopere propter celſitudinem illorum honorari ſe putat. Inſolens aũt puſillos eos arbitratur, qui eum honorant, ſed laudari ſe ab illis, ſingularem omnino rem arbitratur. Humilis rurſum a nulla ægritudine capitur, non perturbatur ira, nulla cupiditate gloriæ vexatur, non vincitur liuore. Quid igitur ſublimius animo harum perturbationum experti? At verò arrogans, atq; inſolens, ceu vermis in ſtercore, ſic in his paſſionibus ſemper inuoluitur. Nam & inuidia, & ira, & inanis gloria, vehementer animum illius exagitant. Vter igitur excelſus, atq; ſublimis eſt: qui his paſſionibus ſeruiliter preſſus, quaſi ei dominentur, expaueſcit: an qui ſic ſuperior eſt, vt nullo modo ab his capi poſſe videatur? Quam nã auẽ altius tu volare opinaris? Vtrum eam quæ H cum per aera feratur, at ũdines aucupis atque retia non formidat: an eam quę, vel ſine arundine ac viſco, quoniam humi ſerpat potius quàm volat, manib. facilè capitur? Huiuſmodi certè inſolens animus eſt, qui cum humi ſerpat, in oẽm laqueũ incidit: quod etiã à nequiſſimo illo dæmone colligere poſſumus, qui propter arrogantiam in profundum depulſus eſt: homo autem, quanuis corporeus ſit, tamen ſi humilitate polleat, ita illũ excedit, vt ſub calce hominis ille iaceat. Calcate, nanque, inquit, ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, ita homo cum angelis in cœlis ſeipſum poteſt locare. Hoc ipſum etiam ab hominibus ſuperbis intelligere poſſumus. Vemat enim illius Barbari tibi in mentem,

Sublimis. Humilis

Arrogantia.

Eſa. 14. cd
Lu. 10. c
& Pſal. 90. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem, qui tantum ductitauit exercitum, qui nec ea quidem, quæ a sensu cognoscimus nouerat: nesciebat enim vtrum lapides essent, simulachraque: & idola vtrum essent simulachra ignorabat, qua de causa inferiorem se istis omnibus faciebat. Fideles vero, pijq; homines vltra Solem seruntur: neque his sublimius quicquam inuenitur,
I cum vel ipsa cœli conuexa transgrediantur, & angelis prætermissis apud regiam sedem assistant. Præterea quem nam deiectum, atque infirmum putabimus: vtrum eum, cui deus patrocinatur, an eum quem deus impugnat? Hunc vltimum videlicet. Audias ergo, quid de vtroque scriptura cla
Iac. 4.b mitat: Superbis, inquit, atque arrogantibus deus resistit, humilibus autem gratiã præbet. Illud etiam abs te libenter quæram, quemnam arbitraris sublimiorem: sacrumne virum, a quo grata deo quotidie sacrificia offeruntur, an eum qui nullam apud deum fiduciam habeat? Et quas, inquies, hostias humilis offert? Dauid illum
Ps. 50.d de hoc audias: Sacrificium, inquit, deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum deus nõ despicies. Vidisti quàm mundus humilis sit, videas & insolentis impurissimas sordes. Impurus, inqt, apud deũ est oĩs immundus corde. Ad hæc, in altero deus ipse requiescit. Super quem. n. respiciam, ait, quàm super mitem, & quietẽ,
Es. 66.a & tremente rem sermones meos? Alter autẽ cum diabolo humi traditur: inflatus enim diaboli supplicia sustinet. Ne fortè inflatus, Paulus inquit, in iudiciũ incidat diaboli. Quodque mirabile est, contrarium
1. Tim. 3.b semper, quàm optat, eum persequitur. Nã cum cæteros contemnat, vt maiori dignus honore videatur, maximè omnium ipse despicitur. Ridiculi enim & omnium inimici sunt, qui ira & inuidia facilè capiuntur, quæ eius maximè comites sunt, quare
K nescio siquid peius excogitari possit: extremitas enim malorum certè hæc est. Humilibus verò quid iucundius? quid beatius? qui cum deo gratissimi sint, non paruam etiam ab hominibus, quam non quærunt, gloriam reperire solent. Nempe ab hominibus, quasi parentes coluntur, quasi fratres amantur, quasi propria membra souẽtur. Amplectamur igitur humilitatem, si sublimes fieri desideramus, præsertim cum videamus ab insolentia deijci homines. Hæc enim ad humilitatis barathrum Pharaonem detrusit: nescire nanque dominum dicebat, & soricibus, & ranis, ac Exo. 5.a
muscis deterior factus est: postremò cum ipsis armis, & equis submersus fuit. Abraham verò è contrario: Ego sum terra, & Ibi. 14.g
cinis, prædicabat: propterea & multa Bar- Ge. 18.d
barorum milia vicit, & cum in medium Aegyptiorum incidisset, maiori cum triũpho euasit, cui virtuti semper inhærens, sublimior indies reddebatur: immò verò sublimior quotidie fit, cum eius laudes vbique decantentur, Pharao autem, & terra, & cinis, etsi quid humilius excogitari po- L
test, factus cognoscitur. Nihil certè magis deus, quàm arrogantiam auersatur. Quid enim non fecit, vt hãc passionem destruat? Hac enim de causa mortales facti, in dolore ac luctu viuimus. Ideo in continuo labore, atque sudore, & affligenti operatione constituti sumus. Arrogãtia quippe primus homo, cum æqualitatem dei speraſſet, deliquit: & ita non solum quo optauerat, non ascendit, verumetiam a sublimitate propria decidit. Hoc nempe superbiæ Ge. 3.b
opus est, vt non modò nihil boni nobis afferat, sed etiam quæ habemus corrumpat: è contra verò humilitas facit. Nam & ea quæ nobis assunt bona conseruat, & quæ non habemus facilè adijcit. Hanc igitur admiremur, hanc sequamur, vt & in hac vita honorificè conseruemur, & futura gloria potiamur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia, lxvii. ex cap. xx. & xxi.

ET egredientibus illis a Hierico, secuta est eum turba multa. Et ecce duo cæci sedentes secus uiam, cum audissent quia Iesus transiret, clamauerunt, dicentes: Miserere nobis Iesu fili Dauid. Respice quibus locis ad Hierusalem transit, vt vbi antea versabatur ignorare non possis. Maximè autem mihi quærendum videtur, cur non inde rectè in Galilæam, sed per Samariam transijt: sed hoc quidem studiosis relinquamus. Nam si quis curiosius hoc inuestigare voluerit, inueniet Ioannem huius causam conscripsisse. Quare nos propositum nostrum sequẽ Ioã. 4.b
tes, hos cæcos audiamus, qui multis excellentiores cernentibus erant. Nam quanuis nec ductorem habere, nec videre ipsi possent aduenientem, summo tamen studio, ac contentione ad ipsum venire conabantur.

nabantur. Cumque magna voce clamarent, iussi tacere magis clamabant. Constans quippe, ac fortis animus, quo magis vetatur, eo altius prouehitur. Christus verò carpi eos patiebatur, vt ex ipsis animi eorũ seruorẽ facilius cognoscerent, curationeq; dignos crederent: quapropter nec, vt solebat, an crederent interrogauit. Satis enim superque clamor, & aduenienti erat conatus ad fidem eorum declarandum. Hinc iam apertè discere potes dilectissimè, quia etiamsi valde viles, atque etiam abiecti simus: tamen si ardenti animi studio, ad
A deum accedamus, per nosipsos sine mediatore impetrabimus, quæ petamus: Considera enim quomodo nullus Apostolorum istis affuit, sed è diuerso, quanuis multi eos repellebant, omni tamen impedimento superato ad Iesum peruenire voluerũt. Ita etsi nullam ex vita fiduciam euangelista eis tribuit, ardore tamen animati sibi ipsis sufficerunt. Hos igitur imitemur, etsi vel tardior deus ad tribuendum sit, vel multi ceũ importunos retrudant, non cessemus tamẽ petere, scientes hoc pacto maximè deum a nobis posse placari. Sic enim etiam ardentem eorum voluntatem non pauperies, non cæcitas, non quia continuò non fuerant auditi, non quia turbæ repellebant, non denique vlla res alia potuit extinguere, talis quippe est laborans, & inflammatus animus. Quid igitur Christus? Vocauit eos, & dixit. *Quid uultis, ut faciam uobis? Dicunt ei, Domine, ut aperiantur oculi nostri.* Cuius autem rei gratia eos interrogat? Nequis scilicet putet aliud illos petijsse, & aliud ipsum præbuisse. Deinde vbiq; solitũ scimus virtutẽ, & fidẽ petẽtiũ
obductam prius reuelare, & tunc demum
Su. 15.c eos curare, tum vt in imitationem alios
Ibi. 8.a conciter, tum vt curationis dono dignos
Ibi. 9.c fuisse demonstret. Hoc & in muliere illa
B Chananæa effecit, hoc in Centurione, hoc in ea, quæ fluxum sanguinis patiebatur: immo verò mirabilis illa mulier interrogationem domini præuenit, nec tamen ẽt sic ab eo prætermissa est, sed post curationem prædicatur. Ita vbique diligentissimè aduenientium fidem reuelabat, & extollebat, quod nũc quoq; factum esse videmus. Cum autem illi videndi facultatem petijssent, misericordia motus tetigit illos. Hæc quippe curationis sola causa est, propter quã in hunc mundum descendit. Et quanuis misericordia sua, & gratia curet, dignos tamen quæritat: quales illos fuisse tũ clamoribus, & constanti eorum conatu patuit, quàm quia curati non resilierunt post beneficia, ingratitudinem, vt multi, ostendentes: ita & ante curationem perseueran tis, & fortis animi, & post donum gratissimi reperti, secuti sunt eum. *Et quando appropinquauit Hierusalem, & uenit in Bethphage* Cap. 21.
ad montem Oliueti, tunc misit duos discipulos, dicens: Ite in castellum quod contra uos est, & inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea: soluentes, adducite mihi. Et siquis uobis dixerit aliquid, dicetis, quia dominus his opus habet: & confestim dimittet. Hoc autem factum est, ut adimpleretur quod dictum est per prophetam: Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, & sedens super asinam, & pullum filium subiugalis. Sæpe quidem etiam anteà, nun- Es. 62.d
quàm verò ita clarè in Hierusalem ascen- & Zac.
dit. Quę nam igitur huius rei causa est? In 9.b
dispensationis exordio, cum neque ipse ita clarus esset, nec passionis tempus appropinquaret, indifferenter cũ illis versabat, occultãs seipsum. Nam nec ipse mirabiliter patefaciendo se visus esset, & illi maiore inuidiæ incendio flagrassent: nunc autem cum virtutis suæ multis signis periculum fecerat, & crux in ianuis adesset, clarius seipsum reuelat, & cum maiore, ac cõ gruente omnia facere authoritate videtur sed propter hæc maioribus inuidiæ stimulis tabescebant: quæ quanquam sic ab initio agere poterat, commoditatem tamen ordinati progressus conseruauit. Tu verò diligenter expende quot mirabilia peragit, & quot prophetias adimplet: asinam inuenturos prædixit, neminem prohibiturum, & omnes tacituros affirmauit, quæ Iudæorum culpa non parua esse videtur: siquidem qui nunquam eum viderunt, suq; ipsi sine controuersia tradunt, cum Iudæi etiam per discipulos signa facientem videntes non receperunt. Non fuit res ipsa parua. Quis enim illis persuasit, præsertim pauperibus, ac forsan agricolis, nullo modo aduersari? Cur dixi, non aduersari, D
sed nec interrogare quidem, aut interrogãtes responso audito tacere, atque cedere? Nam vtraque ista pariter mihi mirabilia, & inaudita videntur. Non enim paruum est, cum traherentur iumenta, nihil dixisse: & si dixerunt, cum audissent quia dominus illis indigeret, cessisse, maximè cum non

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum non ipsum, sed discipulos eius viderent. Hinc omnes docet, Iudæos in ipsum irruentes solo nutu reprimere potuisse. Hinc etiam discipulos docet, quicquid ipse peteret, etiam si animam dare iuberet, absque vlla controuersia esse parendum. Nam si cesserunt ignoti, quid discipuli fare debent? Duplicem autem ad hæc prophetiam: alteram opere, alteram verbis adimplebat. Opere quidem, quia scriptum
Zac.9.b est à Zacharia, quod in asina sicuti rex sedebit. Cum igitur id, veluti scriptum est, expleret, alterius ipse prophetiæ dabat initium, quæ futura erant ipsis factis significando: Immundarum enim vocationem gentium, & quia in ipsis requiesceret, & venient atque adorabunt eum, res ista significabat: ita prophetiæ prophetia succedit. Mihi vero non ideirco solum in asina sedisse videtur, verumetiam vt viuendi philosophia nos erudiret, ita simul, & prophetias adimplebat, & dogmata veritatis plantabat, & viuendi præcepta exemplis præbebat, & affirmabat. Regulas enim nobis præbet, ne maiora, quàm necessarius vsus exigat, requiramus. Itaq; quando etiã
Luc.1.c nascebatur, non magnificas ædes, non locupletem matrem, sed paupertimam, & fabro desponsatam elegit, & in tugurio nascitur, & in præsepio ponitur. Sic discipu-
1.Co.1.d los non oratores, aut prophetas voluit, nec genere, aut fortuna claros, sed inopes valde, atq; ignotos. Mensa sua hordeaceis nõ
Ioã. 6.a nunquam panibus, nonnunquam quos discipuli ẽ foro emerent, referta erat. Recumbebat præterea in fœno: vestes viles, nec cõditionem vulgi excedentes induebatur. Domum nullam habebat, cumque de loco in locum transeundum erat, pedibus iter faciebat, & sic faciebat, vt labore plerunq; conficeretur. Nunquàm in sede, nec in puluinari, sed in ipsa superficiæ terræ,
Io.4.b c modò apud fontes solus sedebat, & mulierem Samaritanã alloquebatur: sic mediocritatem in mœrendo nos docens, quando res postulabat, lachrymas effudit, terminos nobis in omni re constituens, vt quousque progrediendum esset, non ignoremus.
F Quibus etiam nunc, quoniam iumentis opus esse imbecillioribus non ignorabat, modum exemplo dedit, ne aut equis, aut mulis sublimes feramur, sed asino, quando res cogit, insidere: neque vlterius progredi, sed vbique necessitatem vsum termina-

re. Sed videamus iam tam verborũ, quàm rerũ prophetiã, quæ igit̃ est illa? Ecce rex
tuus venit tibi mansuetus, ascendens super iugalem, & pullum nouum: nõ currus, vt reges cæteri, agens, non vectigalia exigens, non elatus tumore, nec satellitib. cõstipatus: sed magnam vndiq; mõstrans humilitatem. Interrogẽt ergo Iudæus, quisnam regum asina vectus Hierosolymã intrauit. Neminem profectò præter Christũ dicere possunt. Hæc faciebat, vt quemadmodum diximus, figuris ventura significaret. Etiã enim hic, & nouus populus olim immundus per pullum significatur, qui postquam in eo Iesus quieuit ab omni sorde liberatus, mundus effectus est. Perpende autem examussim imaginem esse conseruatam. Discipuli quippe iumenta soluunt, quoniam & nos, & illi per Apostolos vocati sumus, & nostra fides in zelum illos deduxit. Præterea ideirco asina pullum suum sequi perspicitur, quoniã postquam in gentibus Christus sedebit, tunc G
& Israelitæ zelantes venient: quod Paulus Ro.11.c
significans, dicebat: Quia cæcitas ex parte Israeli accidit, quousque plenitudo gentium intraret, & sic vniuersus Israel saluabitur. Quod enim figura hęc facta prophetiæ figurabat, à dictis manifestum est. Nisi enim ita esset, non tanta cura certè prophetæ pulli etiam ætatẽ prædixisset. Illud etiam discimus, quemadmodũ nemo tunc Apostolos, ne abducerent iumenta, detinuit: si nullus vetare potuit, ne gentes ab idololatria remouerentur. Non autem in pullo nudo, sed super Apostolorum iectas vestes insedit. Pullo.n. oblato vniuersa iam a se præbent, sicut & Paulus dicebat:
Ego autem iucundissimè consumã, & con- 2.Co.12
sumar ego ipse pro animabus vestris. Tu e
verò subitam pulli donationem admirare, quõ dum esset indomitus, & fræni omnino expers nõ resilijt, nec reluctatus est, sed quietè quasi assuetus ferebatur. Gentium enim obedientia hinc significatur, & repentina in meliorem vitam mutatio: quæ omnia illis verbis facta sunt: Soluentes, ad ducite mihi ita inordinata in ordinem, & immunda ad mundiciem redacta sunt. Detectionem Iudæorum considera, qui quanuis tam multa eius signa viderint, nunquam tamen ipsum sic admirati sunt, H
quemadmodum nunc, quia turbas concurrere aspexerunt, vehementer obstupescũt.

Con-

Concussa enim fuit, inquit, vniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic? turbæ autem dicebant: Hic est Iesus propheta, qui est a Nazareth Galilææ. Ita quando tandem magnum, quid de ipso dicere visi sunt, tũc humilis, & abiecta sententia sua humi trahebatur. Hæc autem faciebat, non vt se hac pompa ostentaret, sed partim, vt & prophetiam (vt diximus) impleret, & vitam nostram instrueret: partim, vt discipuli hæc maximè solamen morte eius haberent, cũ viderent in nullo inuitum posse violari.
Tu verò id etiam admirare, quomodo tã a Zacharia, quàm a Dauid ad vnguem ista prædicta fuerunt. Sic igitur etiam nos faciamus, & laudes cantemus, & vestimenta eis tradamus, qui ipsum afferunt. Quam. re digni erimus, cum illorum alij asinam vestimentis suis Christi sessuri gratia ornarent, alij indumenta humi sternerent: si nos nec nudum ipsum videntes, a recondi
I tis pro eo quicquam impendere nolumus? Et cum illorum alij præcedant, alij subsequantur, nos aduementem repellamus, atque contemnamus: quo puta hæc supplicio digna esse? Accedit ad te dominus in-
digens, tu ne supplicantem quidem audire poteris, sed accusas, & increpas, præsertim cum talia verba perceperis. Quod si ad poculum argenti offerendum, & frusta panis prębenda adeò tenax, auarus, & piger es, quid faceres si vniuersa tibi essent euacuanda? Non vides quot quantaque hi qui se munificos vulgò appellari volunt, sportis in theatro largiuntur? illorum tu nec centesimam quidem partem dare sustines.
At quãdo diabolus quibuscunque obuijs dare iuber, & si huic rei gehenna immineat, iucundè tamen illi obtemperas: cum verò Christus regnum, si indigentibus obtuleris, tibi retribuat, non modò nihil præstans, sed insuper etiam petentes contumeliaris: sic apertè manis obedire diabolo, vt puniaris, quàm Christo parere, vt saluetis.
Qua quidem vecordia nescio, siquid vesanius vnquam possit excogitari: gehennam ille, hic regnum pollicetur: & vos hoc neglecto ad illum accurritis, & hunc venientem repellitis, illum etiam cum longè absit, vocatis. Non aliter ergo fit, ac si cum diadema, & purpuram rex afferret, spernere-
tur: latro autem, qui acutum, quo te in-
K terficias mucronem largiatur, facilè persuadeat. Quæ intelligentes, charissimi, ape-

riamus oculos aliquãdo, & vigilemus oro. Ego nam iam erubesco cum toties me dixisse de eleemosyna sciam, & nihil exhortationibus meis dignum confeciss videam: & factum quidem esse aliquid non ignoro, non tñ tantum quantum optabam. Sed cerno quidem vos seminantes, non tamen plena dextera: quare timeo, ne parce quoque metatis. Vt tamen parcè proijci semẽ videatis, considerate, si videtur, vtrum plures in ciuitate inopes, an diuites. Ego quidem puto decimam ferè partẽ ciuium diuitijs affluere, & decimam tanta paupertate opprimi, vt nihil penitus habeant, cæteros inter conditionem istorum collocati. Partiamur igitur multitudinem vrbis p egenorum numerum, & videbitis quãm magnum ex hac consideratione dedecus erumpat: Nam qui magna copia rerũ abũdant, pauci certè sunt, quorum verò mediocris fortunæ, multi: qui autem nihil habent, paucissimi. Cumq; plurimi sint, qui famescentes possint saturare, multi tamen esuriunt, non quia non possumus illis satisfacere, sed quia duities, & inhumanitas corda nostra occupauit. Nam si locupletes, & illi qui mediocris fortunæ sunt, cibo & L
vestitu indigentes inter se partiantur, vix centum aut quinquaginta viri vnum paperem sortientur. Et in tanta eorum multitudine, qui subuenire possunt, egentes pauperiem suam quotidie famescentes deplorant. Sed vt apertissimè inhumanitatẽ eorum videas, vnius diuitis, nec valde locupletis hæc ecclesia fructus colligens: cogita tecum quot viduis, quot virginibus quotidie succurrat. Iam enim numerus eorum in catalogo ascriptus ad tria millia peruenit: & præterea multis, qui carceres habitant auxiliat, multis in hospitali laboranti bus, multis aduenis, multis leprosis, oĩbus qui altari assistunt, cibaria, & indumenta prębet, multis etiam qui quotidie ad petẽdum accedunt, nec tamen ecclesiæ opes, id circo diminutę sunt. Quare si decem solũ modo viri hoc impendio in pauperes sic vterentur, nullus in hac vrbe fame, aut nuditate laboraret. Sed quid, inquies, liberis nostris relinquimus? Sortem certè, quanuis & fructus ita dispositi mirificè crescãt, & in cœlis reconditi vobis conseruentur. Quòd si ita nõ vultis, mediam saltem fructuum partem, aut tertiam, aut quartam, aut qd minimum est, saltẽ decimã Christo

præbea-

Universidad de Deusto
Biblioteca

M præbeamus. Gratia enim misericordia dei decem vrbium inopes hæc ciuitas nostra continuè posset enutrire. Quod si vultis, ratiocinando tamen inquiramus, quanuis ita res pateat, vt nulla ratiocinatione nobis opus esse videatur. Videtis igitur quot quantaque vna domus ad ciuilia onera, quotannis conferens, nunquam hac impē
Mat.11 sa laboret, quam si diuitum singuli paupe rum gratia susciperent, momento cœlum raperent. Quæ igitur venia, quæ satisfactio poterit esse, cum ex istis rebus, quas omnino morituri relinquimus, non ita indigentibus copiosè præbeamus, sicut multi scenicis tribuunt, præsertim cum æternę sic danti retributiones debeantur? Oportebat quidem etiam si hac in vita perpetui maneremus, huic benignitati non parcere: cum verò paulò posteà nudi hinc rapiamur: quæ nobis satisfactio erit, si neque a nostrorum fructibus prædiorum esurientibus opitulamur? Non enim cogo facultatem minuere, non quia id nolim, sed quia te valde alienum ab hac re perspicio. Non ergo audeo illud dicere, sed ad exponendos fructus hortor, & nihil esse hinc reponendum consulo: satis est tibi, quòd quasi à copioso fonte pecunia fructuum confluat indies, fac inopes rerum tuarum participes, dispensa probè, quæ tibi diuinitus commendata sunt. Sed onera publicè, inquies, tribuo. An ideo forsan despicis
A quia nemo te hic dare cogit? & publicè quidem, quanuis nihil agri tui produxerint, necessariò præbes, cum non audeas aduersari: Christo verò ita miti, & tunc solummodo petenti cum sertilitate agrorum abundas, nec iucundè quidem respõdere dignaris? Quis igitur te liberabit a tormentis futuris? Nullus certè. Nam si propter has præsentes pœnas in tribuendo ciuitati diligentissimus es, grauiores esse tutas memento, vbi non in carceres, sed in ignem deijcieris æternum. Quare horum omnium gratia hæc tributa pauperibus primum conferamus. Nam & facilius id facere possumus, & merces maior debetur, & maiora multo meremur, & acerbiora non facientibus supplicia imminēt, quæ nullum vnquam habitura terminum sunt. Quòd si milites tibi alendos obijcias qui pro te cum Barbaris pugnent: considera non paruum esse pauperum exercitum, qui periculosum pro te bellum susci-
pere parati sint. Nam si quicquam abs te acceperunt, deum orando propitium tibi reddent, & loco Barbarorum, insidias dæmonum procul repellent, vires diaboli de- B
bilitantes, vt non possit omnino animam tuam expugnare. Quare cum videas hos quotidie milites ad regem precibus pro te intercedere, alimenta sibi quasi debitum conferas tributum. Mitissimus enim est rex hic noster, nulla vi exigit: sed sponte oblatum etiam si minimum sit, suscipit: & si longo temporis spatio necessitate quapiam detentus non feceris, non cogit. Nõ abutamur ergo longanimitate, ac misericordia eius, verum reponamus nobis non ira, sed salutem: non mortem, sed vitam: non tormenta, & pœnas, sed honores, atque coronas. Nihil hic impendes, cum transferantur offerenda, nullus labor suscipiendus est, vt in argentum redigas: alimenta offeras solum, & ipse dominus in cœlum transponet, ipse mercaturam hanc quæstuosam faciet: non indiges hic ministris deferendi, nec testibus, tutum semper est, quod dedisti, & mirabili mercaturæ genere crescit, atque multiplicatur. Præterea, quæ reipublicæ tribuis, nunquam tibi reddantur, cum hæc eximio quosdam fœnore, & lucro spiritali restituentur. Istis enim respublica, illis tu ipse veteris: quasi enim deo credantur, chirohraphum tibi diuinitus fit. Qui enim, inquit, pauperis miseretur, deo fœneratur. Etenim quanuis do- Pro.19.a
minus omnium sit, non est tamē dedignatus, & arra, & vadibus rem firmare. Quænam igitur arra est? Hæc certè præsentia sensibilia, & spiritalia exordia futurorum. Quid igitur procrastinaris, & inertia corrumperis, cum multa iam receperis, & maiora expectes? An ignoras fortassis quot, quantaque recepisti? ipse corpus tibi formauit, animam creauit, ratione solum ex omnibus animantibus honorauit, omnium visibilium rerum vsum præstitit, cognitionem suam tibi largitus est, filium suum pro te tradidit, baptismum, multis plenum donis concessit, sacra mensa donauit, regnum & ineffabilia bona pollicitus est. Qui ergo tot iam accepisti, tantaq; acceptarus es (non enim vereor eadem rursus repetere) pereuntibus pecunijs pro eo parcis, & qua venia dignus eris? Sed cũ filios aspiciam, inquies, non possum non retardari. Nimirum ad hæc lucra tibi filij C
quoque

quoq; instituendi sunt. Nam si magno fœnore argentum tibi esset collocatum in homine grato, nec imporenti: scio huius te malle debiti literas liberis relinquere, vt ingentes inde capiant fructus, quàm pecuniam, nec cogerentur alios quærere vbi tuto queant collocare. Da igitur filijs tuis has literas, deum sibi debitorem relinque. Agros quidem non vendis, sed liberis relinquis, vt eorum fructibus ditiores euadant. Hoc verò chirographum, quod maiores omnibus prædijs fructus reddere solet, relinquere filio recusas? magna certè, id est simplicitas, immò verò clemẽtia præsertim cum scias, quia quãuis hoc filijs relictum chirographum sit, tñ & ipse abiens tecum portas. Talia quippe spiritalia sunt, vt multis multiplicata satis faciant. Non simus igitur ita pauperes animo, neq; inhumani atq; crudeles aduersus nosipsos: sed quæstuosam hanc mercaturam suscipiamus, quæ simul, & nos abeuntes comitabitur, & filios nostros non derelinquet, & tam nos, quàm illos ad futurã beatitudinem perducet, in Christo Iesu domino nostro, cui gloria, & imperium cum patre, & spiritu sancto, Amen.

D

Homilia, lxviii. ex cap. xxi.

ET cum intrasset Iesus in templum, eiecit omnes uendentes, & ementes, & mensas numu
Es. 56.c & Hier. 7.b *lariorum euertit, & cathredas uendentium columbas: & dicit eis: Scriptum est, Domus mea, domus orationis uocabitur: uos autem eam feci*
Ioã. 2.c *stis speluncam latronum.* Similiter Ioannes quoq; scripsit: sed ille in principio euange
E lij, hic iuxta finem posuit: quare bis id, diuersisq; temporibus factum credendũ est, quod tam à tpe, quàm a responso colligi potest. Apud Ioannem.n. in ipso pascha, apud istum verò multò antè in templum dicitur Christus aduenisse: & tunc Iudæi dicebant, quod signũ nobis ostendis, nunc vero quanuis acriter reprehensi, tũ quia iã mirabilis apud oẽs videbatur, conticuerũt quod certè maiorẽ culpam Iudęorũ ostendit, qui semel, & bis capti, perseuerabant cauponantes, & deo aduersariũ appellantes, cũ debuissent hinc, & vires suas, & honorem quẽ parri tribuebat, agnoscere. Nã & signa iam multa, & verba signis conuenire videbant, dedignabantur tamen inobedientes, neq; prophetam clamantẽ audiebant, nec infantium præter ætatẽ præconia percipere poterãt. Quare ipse quoq; acrius eos accusans, Esaiam induxit, dicentem: Domus mea, domus orationis vocabitur. Neq; hinc solum potestatem demonstrat, verumetiam, quia varias ęgritudines curauit. *Adierunt enim ad eum claudi, & cæci, & curauit eos*, inquit. Illi verò neque sic virtute ipsius pacefacta, quietiore animo esse poterant, sed cum ad signa infantium F
accederent præconia, grauiter angebãtur, atq; dicebant: *Audis quid isti dicunt?* Atqui Christo potius hæc verba conueniebant, Psal.8.a
qui cum infantes sibi hymnũ decantarẽt, dicere potuisset: non auditis, quid isti dicunt? Quid igitur Iesus his, qui tam manifestis signis, & rebus aduersabãtur? Acrius, vt corrigeret, carpsit: dicens, *Nunquid legistis, quia ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem?* Quam rectissimè, ex ore, dictum est: non.n. ex mente illorum illa verba procedebant, sed virtute ipsius tenera, illorum lingua ad formanda hæc verba dũcebatur. Quæ res balbutientes tunc gentes, quæ post ex fide maximè sonuerunt, figuratè significauit. Apostolos quoq; nimirum confortauit. Nam ne ambigerent, quoniam rudes homines tantam rem potuerint prædicare, hoc infantium exẽplo vniuersa huiusmodi mentis angustia sedari potuit, cum dubitare nequisset, quin & ipsis facultatem dicẽdi daturus sit, qui paruulos fecerat eloquentes. Ad hæc naturæ quoq; dominum, atq; creatorem, miraculum demonstrabat. Infantes igitur, quanuis per ętatem non possent, significant tamen, & rebus conuenientiam decantabãt: viri autem quasi furiosi loquebantur. Tale, quid certè nequitia est. Verum quoniã multa erant quibus inflammabãtur turbæ videlicet facta simul, & dicta, eiectio vendentium de templo, miracula, paruulorũ laudes: ne rumor eorum omnino exarde- G
sceret, non incepit docere, sed relinquens eos decessit. *Mane autem in urbem reuertens esuriuit.* Quando mane sic esuriuit? Quando carni concessit, tunc ipse passionem suã ostendit. *Et uidens*, inquit, *ficum in uia, iuit, ad eam—, nec inuenit nisi solum folia—.* Alius verò euangelista scribit nondum tempus fuisse. Quomodo ergo, si nondum tempus erat, tanquàm fructum inuenturos iuit ad eam? Pater igitur cogitationibus discipu- Mat.11
lorum id dictum esse, qui hæc ceu imper. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

fectiores ſuſpicabãtur, quorum cogitationes nonnunqam ſcribunt euangeliſtæ. Neque hoc ſolum ſecundum mentem ipſorum ſcriptum eſt, verumetiã & quia ideo maledicta ficus fuit, non habebat fructum. Cuius igitur gratia maledicta eſt? Certè, vt diſcipuli confiderent. Nam quoniam ſemper beneficia conferens, nullum vnquam puniuit, vt tam diſcipuli, quàm Iudæi ſibi perſuadeant verbo ſolummodo poſſe ipſum crucifigentes exiccare, ſed ſpõte omnia ſuſtinere, puniendi virtutem, nõ in hominem, ſed in arborem opportunè nunc demonſtrauit. Cum autem loca, vel plantæ, vel animantes rationis expertes tale quid patiuntur, noli curioſius, quare ita factum ſit, inueſtigare. Non ergo quære vtrum meritò exiccata ficus ſit, ſi tempus H non erat, delirationis nempe id mihi videtur extremæ: ſed ſignum ſolummodo conſiderans admirare, & creatori gloriam redde. Sic & in ſubmerſis porcis rationem iuſtitiæ diligenter inquirentes multi fecerunt, quibus mens adhibenda nõ eſt. Sup. 8. c Quã igitur ob rem hoc modo deſcripta res eſt? & cur ita cauſa maledictionis eſſe videtur? Diſcipulorum, vt diximus, cogitationes ſequentes euangeliſtæ ita ſcripſerunt: fruſtra verò legem nonnulli per ficum ſignificari contendunt: fructus enim legis fides erat, & tunc tempus fructus aderat huius, & lex quip, è ipſum produxit. Iam enim inquit, albæ regiones ſunt, & ad meſſem paratæ. Et, mitto vos, vt metatis, quę non ſeminaſtis. Nihil igitur horum hic ſignificatur, ſed puniẽdi virtus, vt diximus, manifeſtatur: quod inde perſpicuum eſt, quia Ioã. 4. c nondum tempus fuiſſe ſcribitur: nõ enim Ibid. ad experiendum fructum, ſed diſcipulorum cauſa feciſſe hoc verbo aperitur, q magna hoc miraculo admiratione commoti fuerunt. Nam etſi multa, maioraque ſigna viderunt, nouum tamen atque inauditum hoc fuerat, nunc quippè primò puniendi I virtutem adaperuit. Quapropter non in alia, ſed in hac humidiſſima planta id fecit, ivt mirabiliores res viderẽtur. Verum ne iſte ſcrupulus perturbet, vtque clarè videas confidentiæ cauſa diſcipulorum id factum fuiſſe, audi quæ ſequuntur. quid igitur dicit? *Et vos maiora facietis, ſi credere, ac in oratione confidere volueritis.* Vides propter eos totam hanc rem factam eſſe, nec inimicorũ inſidias formidẽt? Ideò iterum iſtud repetit, vt in credendo atq; orando firmius figat. Non enim hæc facietis ſolũ, inquit, verumetiam montes orandi, & credendi virtute facilè tranſponetis. Inſolentes autẽ Iudæi, & magno tumore inflati, vt docentem interpellarent, accedentes ſciſcitabantur. *Qua poteſtate tu hoc facis?* Nam quoniam detrahere miraculis nequibant, cauponantium in templo correptionem obijciunt, qũo etiam apud Ioannem, quanuis non eiſdem verbis, eadem tamen mente feciſſe videntur. Quod enim oſtendis nobis quia hæc facis, Iudæos dixiſſe retulit: ſed ibi quidem reſpondiſſe ſcribitur, Soluite templum hoc, & in tribus diebus erigam ipſum: hic verò inſolubili ambiguitate ipſos tenuit irretitos: vnde perſpicuum eſt in principio, & exorſu miraculorũ illud, hoc verò iuxta paſſionem geſtum fuiſſe. Tale autem eſt quod dicunt: Quando tu K magiſterij ſedem aſcẽdiſti, aut qñ ſacerdos ordinatus, quia tanta poteſtate vteris? Atqui nihil ipſe arroganter egit, ſed ornatũ, & decus templi defendit: nihilominus, quia nihil aliud habebant, hoc reprehendunt: nec in ipſo eijciendi tempore fecerunt, multitudine miraculorum confuſi: poſtea verò quamprimum viderint eum, tunc inſtant atq; increpant. Quid autem ipſe? non è directò, ſed apertè ipſis reſpondẽt. Facilè nanque illis patere poterat poteſtas eius, ſi diſcere voluiſſent: ſed è contra ipſos interrogat, dicens. *Baptiſma Ioannis unde erat, è cælo, an ex hominibus?* Sed quę nam, inquies, hęc rerum conſequentia eſt? Optima certè. ſi è cœlo reſpondiſſent, cur ergo, intuliſſet, non credidiſtis ei, cui ſi fidem adhibuiſſetis, hæc non eſſe interroganda ſciretis. Non enim ſum ſufficiens, Luc. 3. d dicebat ille de Chriſto, calceamenti eius Ioã. 1. d corrigiam ſoluere. Et iterum: Ecce agnus dei, qui tollit peccata mundi. Et, hic eſt filius dei: &, qui deſuper venit ſupra homines eſt: &, quoniam ventilabrum in manu Ioã. 3. d eius, & purgabit aream ſuam. quare ſi Ioã Sup. 3. c ni credidiſſent, non eſſet eis difficile co- Luc. 3. d gnoſcere, in qua hæc faceret poteſtate. Cũ autem illi ex malitia neſcire ſe reſpondiſſent, L non retulit, Nec ego ſcio: ſed, nec ego dico vobis. Si enim ignorabant, doctrinã petere oportebat: verum quoniam verſutè agebant, meritò nihil eis voluit reſpondere. Cur autem non dixerunt ex hominibus baptiſmum eſſe Ioannis? *Turbas*, inquit,

inquit, *formidabant.* Perſpicis cordis eorũ, peruerſitatem? deum vbiq; contemnunt, & cuncta propter homines peragunt. Nã & Ioannem non quia tantum virũ uerebantur, ſed multitudinis opinione perterriti metuebant, Chriſto quoq; ipſi propter homines, ne minores viderentur, credere nolebant: omnia deniq; hinc eorum mala oriebantur. Deinde dixit eis: [Quid vobis videtur? Hõ quidam habebat duos filios, & dixit primo: Vade hodie operari in vinea. Ipſe aũt reſpondens dixit: Nolo, poſtea autem pœnitentia motus, abijt. Et cũ acceſſiſſet ad-ſm dixit ſimiliter. Ipſe autem reſpondit, ac dixit: Vado, & nõ abijt. Quis ex duobus fecit volũtatem patris? Dicunt, primus.] Rurſus per parabolas loquitur, ac eos reprehendit, tum ingratitudinẽ eorum, tum duritiem deprauationis occultius ſignificãs: hoc.n. hi duo filij deſignãt, quod & in gentibus, & in Iudæis factũ eſt. M Gentes.n. cum non promiſerint obedientiam, q quippe nec legẽ audierint, re ipſa obtemperarunt: Iudæi vero quanuis promiſerint omnia ſe, quæ deus dixerit facturos, opere tamen neglexerũt. Ideo ergo ne credant legem ſibi prodeſſe, per eam condemnandos eſſe magis oſtẽdit. Sic & Pau- Ro. 2. b lus, non auditores, inquit, iuſti ſunt apud deũ, ſed factores legis iuſtificabuntur. Propterea ab ipſis elicit ſnĩam, vt a ſe ipſis cõdemnati conticeſcant: quod & ſequenti parabola vineæ conficit, quod vt facilius peragat, in aliã perſonã crimen tranſtulit. Nã quoniam noluerũt è directo fateri, per parabolam quã non intelligẽtes, ſimpliciter ac rectè ſnĩam protulerunt, occultius ad quod volebat eos protraxit. Et tunc tandẽ quod parabola tenebris obduxerat, perſpicuum facit dicens: [Quia publicani, & meretrices præcedent vos in regnũ cœlorum. Venit.n. Ioannes ad vos in via iuſtitiæ, & nõn credidiſtis, publicani vero, & meretrices crediderunt ei: vos aũt vidẽtes, nullam ad credendum ei poſtea pœnitentiã feciſtis.] Nam ſi cõfeſtim a ſcortis eos præueniri dixiſſet, oneroſa certè hæc oratio viſa fuiſſet: nunc aũt poſt prolatam ab ipſis ſnĩam leuior videtur, quapropter cauſam addidit. Quænam porrò cauſa erat? Venit Ioannes, non ad illos, ſed ad vos, inquit, & venit in via iuſtitiæ: nullo.n. iure A poteſtis eum criminari, nec dicere vnquam audebitis negligentem illum, aut leuem fuiſſe. Nam & vita eius irreprehenſibilis fuit, & prouidentiæ ſingularis, & tamen non attendiſtis ei. Illud etiam aliud crimẽ veſtrum eſt, quia publicani ei attenderũt. Et rurſus aliud, quia cum debuiſſetis, vel ante publicanos credidiſſe, vos nec poſt illos quidem voluiſtis. Quod ſicut omni vos venia priuat, & accuſationem veſtram amplificat, ſi eximia illorum laus eſt: venit.n. Ioannes ad vos, & non recepiſtis: non venit ad illos, & receperunt. Nec tamen exẽplo eorũ inducti eſtis. Perſpice oro, quòd laus illorum, & quòd accuſatio iſtorum creſcit argumentis: venit ad vos, non ad illos, & non credidiſtis vos, hac re ipſi ſcãdalizati non ſunt, crediderunt illi mihi, vobis hæc res profuit. Antecedere autem, atque præire publicanos dicit, non quia iſti ſequantur, ſed quia ſi volunt, ſequendi poteſtas ſibi relicta eſt. Nihil certe magis, quàm æmulatio rudiores concitat, propterea crebrò dicebat, primi vltimi, & vl- Mar. 10. timi primi: propterea ſcorta, & publicanos in medium producebat, vt iſtos commoueret. Nam extrema ſunt hæc vtraque delicta, ex concupiſcentia feruenti, alterum corporum, alterum pecuniarũ crimẽ B tur: ita oſtendit id eſſe maxime legi diuinæ obtemperare, Ioanni credere. Nec ergo gratiæ ſolum eſt, quòd meretrices introeant, verumetiam iuſtitiæ. Non.n. permanent meretrices poſt quam intrarunt, ſed obedientia, & fide purgatæ ac commutatę intrauerũt. Perſpicis quomodo partim parabola, partim meretricum commemoratione, & vehemẽtem, & minus oneroſam orationẽ efficit? Non.n. illico, cur non credidiſtis Ioãni, dixit, ſed publicanos, & meretrices credidiſſe primò aſſeruit. Deinde vt vehementior oratio fieret, illud ſubiunxit ab ipſa rerum ſubſequentia, non venialiter eos peccare arguens, ſimulq; oſtendens ad aucupandam hominum gloriam, ſic ab eis vniuerſa fieri. Chriſtum enim fateri nolebant, timentes ne à ſynagoga pellerentur: Ioanni rurſus detrahere non audebant, non veneratione aliqua, ſed timore. Quæ omnia ita, vt diximus, redarguit, vt grauiore poſtea vulnere ſauciaret, dicens: Vos autem videntes non pœnituit poſtea, vt illi crederetis. Improbum enim eſt, nõ diligere bonũ ab initio, ſed multò maior culpa eſt, nolle per pœnitentiã regredi: hoc.n. maximè plures corrum- C

Universidad de Deusto
Biblioteca

pere, & ad profundum nequitiæ depellere
solet: quod multos etiam nunc vecordia,
ac insania extrema, facere video. Sed nemo
vestrum, oro, huiusmodi esse velit, verum si
etiam ad extremum esset prauitatis delap-
sus, non desperet posse ad meliora se trans-
mutare: facile quippe est, vel ab ipso impro
bitatis barathro seipsum recipere. An non
audistis quomodo illa meretrix, quæ om-
nes impudicitia superauit, vniuersos rur-
sus continentia, & virtute reliquit? non di
co illam, de qua in euangelio scribitur, sed
hanc, quę nostra memoria ex Phęnicę om
nium ciuitatū iniquissima fuit. Hęc enim
pueris nobis apud nos erat, & cum prima
in theatro esset, nomen eius vbique fereba
tur: non in vrbe nostra solummodo, sed
ad Cilicas vsque, & ad Cappadocas, Hæc
multorum patrimonia exhausit, hæc mul
tos parentum orbos tenebat, hæc malefi-
cis quoque vti artibus dicebatur, quasi nō
eleganti corporis forma solum, verumetiā
magicis cantibus, & herbis retia tenderet:
hæc reginæ quoque fratrem attraxit, tan-
ta cupidinis tyrannide pollebat: sed subi-
to nescio qua re, imò verò certissimè scio:
voluntate nanque commutata, & dei gra-
tia hoc modo impetrata, omnia illa spre-
uit, & calcauit: ita diaboli officina proie-
D cta facilè ad cœlum ascendit: & quāuis ni
hil erat ea petulantius dum in scena versa
retur, postea tamen continentiæ magnitu
dine multas antecelluit. Cilicium.n. indu-
ta per totam reliquam vitam hoc se pacto
exercebat, huius gratia, & præfectus a sce-
nicis perturbatus armatos milites misit,
qui nō potuerunt eam rapere, nec a nume
ro virginum, quæ ipsam receperunt abdu
cere. Hæc cum ineffabili sacramento com
municasset, & condignè susceptā gratia vi-
xisset: vniuersis per gratiam maculis deter
sis, narrare demum concessit. Mirabilem
enim philosophiā post baptismum osten-
dit, nec vnquā amantibus antea, eamq; se
quentibus, ac diligenter quærentibus visa
est: sed posteaquam semel seipsam inclusit,
multos annos quasi vincta in carcerib. pe-
regit: sic erunt primi vltimi, & vltimi, pri-
mi. Sic accenso ac inflammato animo nec
Sup. 20. b vlla re alia nobis opus est, vt eximij ac mi-
rabiles efficiamur. Nemo ergo, qui malè
vixit, desperet: nemo qui virtutem colit,
confidat ac dormitet, ne meretrix quæpiā
eum anteuertat. Ille autem non desperet,
vt dixi, cum ante primos etiam possit voli
tare. Audias quid deus ait ad Hierusalem, Hie. 3.a
Dixi postquam fornicata es in his omni- E
bus, ad me conuertere: & conuersa nō est.
Certè cum iam ad amandum deum feruē
ter redierimus, nō sicut homines solet im
properare. Præterea nec quando pœniten-
tiam agimus, quia lōgo tempore ab eo ab-
fuerimus, exprobrat: sed si solum, vt decet,
conuertamur, ac ei valde inhæreamus, &
carnes nostras timore suo affligamus, con
festim nos, amplectitur, fouet, & præcipua
charitate prosequitur: quarum rerum mul
ta non solum in nouo, verumetiam in ve-
teri testamento videre licet exempla. Quis
enim Manasse deterior fuit? sed facilè con
uersus propitium sibi deum largis reddidit 4. Reg.
lachrymis. Quis Salomone fœlicior? sed 21. a &
cum negligentia dormitasset, decidit in 2. Paral.
profundum. Verum has ambas in eius pa- 33. ab
tre mutationes possum ostendere, qui mo- 3. Re. 11
dò diligenti pœnitentia in sublime scande a, & 2.
bat, modò negligentia in infima labeba- Esd. 13.
tur. Quis Iuda beatior? sed factus est prodi d
tor. Quis miserior Paulo? sed vas electio- Acto. 9.
nis constitutus est. Quis Matthæo peior? Matt. 9.
sed Apostolis est connumeratus. Quis Si-
mone laudabilior? sed factus est omnium
abiectissimus. Quàm multas huiusmodi
mutationes, & olim, & nup factas, & nūc
quotidie fieri nō ignoramus. Quas ob res
sæpius mihi illud dicendum esse video, nec
illi, qui vixit in scena desperandum esse: F
nec huic, qui versatur in ecclesia, omnino
confidendum. Ad hunc.n. ait: Qui se existi
mat stare, videat ne cadat. Ad illum verò: 1. Co. 10
Nunquid qui cadit, nō resurget? Et iterū: c
Dirigite dissolutas manus, & genua para- Hie. 8.b
lytica. Et rursus ad probos, Vigilate ait: Es. 35.a
ad illos autem, Surge qui dormis, & suscita Inf. 24.
te a mortuis. Nam alijs quidem conseruā- d
da sunt, quæ acquisierunt: alijs autem ne- Eph. 5.c
cesse est, vt commutati id fiant, quod non
sunt. Nam vt alteris conseruare sanitatem
opus est, sic alteris ab ægrotatione seipsos
liberare. Multi quippe à morbo diligentia
conualuerunt, & multi ex sanitate in mor
bum negligentia inciderunt. Ideo ad illos
quidem dicit: Ecce sanus factus es, noli am Ioā. 5.c
plius peccare, vt non deterius tibi aliquid Ibid.
fiat: ad hos autem, Vis sanus fieri, tolle le-
ctum tuum, & vade in domum tuam. Pec-
catum nanq; grauissima paralysis est, nec
paralysis solummodo, sed paralysi etiam
peius:

peius: hmōi enim homines non solum in
ocio, vt ita dicam, virtutis viuunt, verumēt
in opere nequitiæ degunt. Et tamen si qui
hoc pacto dissolutus iacet, paululum se vo
luerit erigere, confestim ab vniuerso mor-
bo liberatur. Et si tringinta, & octo annos
G iacueris, nihil tamen prohibebit, si volue-
ris sanus fieri: adest enim nunc etiā Chri
stus clamās, Tolle lectum tuum: modò ve-
lis tu surgere, modò non desperes. Non ha
bes hominem, sed habes deum: non habes
qui te valeat in piscinā immittere, sed ha-
bes eum, qui potest facere, ne tibi opus pi-
Ioā. 5.a scina sit. Non habes, qui te in piscinam
inijciat, sed habes eum qui potest te iube-
re, ac dicere: Tolle lectum tuum. Ita non
potes dicere, dum ego venio, alius ante me
descendit, nullus verat (si volueris) in fontē
gratiarum descendere. Hæc quippe gratia
nunquam consumitur, nunquam euacua-
tur, continuè fons hic emanat, & a pleni-
tudine ipsius, & corpus, & animam oēs cu
Iac. 2.d rabimus. Adeamus igitur alacri animo. Nā
Lu. 23.f & Raab meretrix erat, sed saluata est: La-
tro truculentissimus fuit homicida, sed pa-
radisi ciuis effectus est. Nec Iudæ profuit,
quòd magistrū discipulus sequebatur, sed
perijt: latro autem in cruce probum se di-
scipulum fecit. Hæc dei mirabilia sunt: sic
magi comprobati, sic publicanus euange-
lium cecinit, sic Paulus è blasphemo in
Apostolū euasit: hæc considerans non de-
sperationē, sed misericordia dñi fretus, ex-
cita teipsum, viā solmodo facere incipias,
& citò peruenies. Caue ianuam tibi pre-
H cludas, ingressum obsepias, breuis præsens
est vita, paruus est hic labor: qui etiā si ma
gnus esset, neq; sic tamen renuere deberē-
mus. Nam si hunc laudabilem pœnitentię
ac virtutis laborem non suscipies, nullo ta
men pacto labores, & afflictionem huius
seculi effugias: quòd si vtrobiq; , siue vir-
tuosè viuas, siue non labor inest: quamob-
rem non illū laborem eligamus, cui vbe-
res fructus, & merces copiosa debetur, quā
uis non idem virtutis, ac secularium rerū
labor, nec æqualis omnino sit? Crebra.n.
pericula in seculo sunt, alia super alia de-
trimenta semper accedunt, spes tenuis, ma
gna tā pecuniarum, quàm corporis serui-
tus: solicitudo animi continua, quorū om
niū retributio minorē sempe fructū affer,
re solet, quàm opinaberis: siquidē aliquis
omnino fructus sequetur. Non.n. vbique
hic secularium rerū sudor fructuosus est: ve
runtamen etiam qui non decipit, si magnā
vbertate sua lætitiam attulit, paruo tamen
tpe durat. Nam cum iam senueris, nec ha-
rum rerum vsu plurimum delectaris, tunc
laboris mercedes accedunt. Ita sudore, ac
misera florens ætate, ac validus continuè
opprimeris: senio autem confecto, dissolu-
to iam corpore, deliciandi potestas vix cō-
ceditur, cū & sensus ipse sit extinctus: qui
etiam si vigeret, tamen propinquæ mortis
memoria licentius vti non potest. In virtu
te verò non sic, sed labor quidem termina
tur cadente corpore, corona verò, & mer-
ces iam senescenti, iam & immortali, atq;
perpetuo redditur: ita laborandi afflictio
in hoc seculo, & breuissima est, retributio
verò in futuro est infinita, vt quieti æter-
næ nihil tristè successurum sit. Nulla quip
pè mutatio, nullus casus in posterum ibi
timendus est. Quæ igitur huius seculi bo
na sunt, quæ multis parta sudoribus, eum
nec suta, & breuia, & fragilia sint, ante-
quàm appareant euanescunt? Aut quomo
do cum illis cōferri possunt, quæ stabilia,
firma, ac immortalia, & nullius laboris
sunt, cum in Christo certaminis tempore
coronas tibi afferāt florescentes? Nam qui
pecunias aspernatur, non paruam hic etiā
accipit mercedem, omnis curæ, inuidię, ca
lumniæ, insidiarū deniq; omninò expers.
Qui modestè, ac pudicè viuit, etiam hic
non paruo animi gaudio fruitur, ab omni
turpitudine, impudico risu, periculis, re-
prehensione, cæterisque huiusmodi libe-
ratus. Omnis certè virtutis partes etiā hic
mercedem afferunt secum. Vt igitur, &
præsentibus, & futuris bonis potiamur,
fugiamus nequitiam, & pro viribus virtu-
tem insequamur, si volumus, & hæc, & fu- K
tura bona, gratia, & misericordia domi
ni nostri Iesu Christi consequi, cui gloria,
imperium, & honor, nunc & semper, & in
secula seculorum, Amen.

Homilia, lxix. ex cap xxi.

ALiam parabolam audite: Homo quidem erat paterfamilias, qui plantauit vineam, & sepem circumposuit ei: & fodit in ea torcular, & ædificauit turrim, & dedit eam agricolis, & peregrè profectus est. Quando autem appropinquauit tempus fructuum, misit seruos suos, vt acciperent fructus eius. Et agricolæ ap-

Universidad de Deusto
Biblioteca

prehensis seruis eius, alios quidem cæciderunt, alios autem interfecerunt, alios autem lapidauerunt. Rursus misit alios plures prioribus, & fecerunt illis similiter, nouissime autem misit filium suum, dicens: Verecundabuntur forte filium meum. Agricolæ autem uidentes filium, dixerunt in seipsis: Hic est hæres, uenite interficiamus eum & possideamus hæreditatem eius. Et cum eiecissent extra uineam, interfecerunt eum. Cum igitur uenerit dominus uineæ, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: Malos male perdet, & uineam suam locabit aliis agricolis, qui

Ps.117.a *reddent ei fructum temporibus suis. Dicit eis*

L *Iesus: Nunquam legistis in scripturis, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli?* Multa ex hac parabola ænigmaticè denotauit. Nam & prouidentiam suam a priscis temporibus illis semper mirificè affuisse ostendit, & cædi semper eos vigilasse significat, & nihil abeo, quod ad salutem eorum pertineret, derelictum demonstrat, & post prophetarum atrocissimam necem, non alienatum fuisse deum, sed filium quoque suum eis misisse designat: noui quoque, & veteris testamenti vnum, eundemq; deum esse confirmat, & grandes atque mirabiles mortem suam res gesturam prædicit. Et vltimæ supplicia crucis ac passionis daturos præmonet, gentium quoq; vocationem apertius denotat, quam in postremis ideo posuit, vt maiora commisisse cognoscant, quàm vt veniam consequi mereantur. Cur & quo pacto? Quia cum tantam curam deus eorum semper habuerit, a publicanis tamen, & scortis magno interuallo relicti sunt. Expende autem, & prouidentiam eius ineffabilem, & ociositatẽ inauditam istorũ. Plura enim ipse agricolarum opera fecit, maceriem circumposuit, vineam plãtauit, parauum quid agricolæ opus ipse reliquit, vt. s. M plantatæ iam vineæ curam habentes, quæ data fuerunt conseruarent. Nihil enim ille omiserat, sed omnia perfecta custodiæ suæ tradidit: nihil tamen isti ex prouidentia dei, tot tantaq; bona consecuti, lucrati sunt. Nam post exitum ab Aegypto legem dedit, ciuitatem condidit, templum erexit, quæ omnia mirabili eius longanimitate facta sunt, quam rem peregrinatione significauit. Misit autem seruos suos, vt fructũ acciperent, prophetas videlicet, vt obedientiam, & proba secundum mandata opera colligerent: illi verò inaudita nequitia vsi sunt. Nam quanuis tanta eorũ dei honorarentur, tñ non solùm fructum reddere non potuerunt, quod vitium negligentiæ erat, verumetiam modestissimè prophetas missos occiderunt. Cumq; debuissent ad preces refugere, quia reddere non habebant, non modò id non fecerunt, sed etiam supplicia inferebant, petebant ipsi dare debentes, & prophetarum sanguine manus contaminauerunt. Alios deinde super alios misit, vt istorum proteruia, & mittentis clemẽtia omnibus fieret manifesta. Sed cur inquies, filium non continuò misit? Vt a multis iam malefactis possent seipsos cognoscere, & superbia omissa filium verentur: plures rationes reddere possumus, sed ad sequentia festinamus. Quid autem est, fortassis verecundabuntur? Non ignorantis certè, absit hoc enim, sed magnitudinem peccati volentis ostendere, cuius nunquam vllam satisfactionem ostendere potuerunt. misit ergo sciens, quòd interficerent. Dicit autem, fortassis verecundabuntur, quæ debuissent fieri enarrans: verecundari. n. proculdubio debuissent: sic & alibi ait: Si fortè audierint: non etiam quia ignorabat, sed ne quidam ex amẽtia dicerent, prædictione dei coactos obtẽperare non potuisse, ideirco hmõi vitiatur orationis figura, modò si fortè audierint, modò fortassis verecundabuntur, dicens: Nã si vecordes in cõseruos fuerunt, Christi in dignitatẽ reuereri debuerunt: illi verò accurrisse, eũ veniã peccatorum petisse debuissent, non modò illud non fecũt, sed solum in scelere certant, & priora vltimis superare contendunt: quod & ipse significans dicebat, Repletistis mensuram patrũ vestrorum. Ita enim quidam prophetæ eriminabantur, dicentes: Manus vestræ sanguinis plenæ sunt: & Sanguinem sanguini commiscent: &, qui ædificant Sion in sanguine, non castigantur. Nam quanuis hoc primũ mandatum habuerunt, ne occidas, multaq; alia ad conseruationẽ hũius facere iussi sint: prauam tñ hanc consuetudinẽ noluerunt vnquã deponere, sed secũ dicunt: Ecce interficiamus eum. Cur obsecro? quid criminari magnũ, aut paruũ potestis? an quia nimiũ vos deus honorauit? quia cũ deus sit homo propter nos factus, innumera ad salutem nostram miracula fecit: an quia peccata dimittebat? an quia in regnũ vocabat? Tu aũt ad impietatem

Inf. 23. d

Esa. 1. d
Ose. 4. a
Mic. 3. d

B

tatem magnam quoq; dementiam accedere, & necis causam insaniæ plenã esse considera. Interficiamus. n. inquiunt, & suam hæreditatem retinebimus. Vbi porrò volunt occidere? Extra vineã omnino statuerunt. Perspicis qũo ẽt locum prædixit, vbi crucifigendus erat. Ita eiecerũt eũ, inquit, atq; occiderunt. Et Lucas quidem ipsum determinasse ait, quo supplicio huiusmodi serui puniendi essent: ac illos, absit hoc, dixisse: ac ideo inspexisse eos, testimoniũque adiunxisse. Quid ergo est quod scribi

Isa. 28. d C tur: Lapidem quem reprobauerunt ædificãtes, hic factus est in caput anguli? Et quicũque ceciderit super eum cõfringetur? Matthæus autem ab illis prolatam sententiam esse asserit, Non autem vlla hic discrepantia, cum vtraq; facta esse intelligamus. Prolata enim ab illis sententia postquam senserunt aduersus seipsos ita protulisse, absit hoc, exclamarunt: & tunc testimonio prophetæ rẽ approbauit, ita fore omnimodè affirmans. Vocationẽ aũt gentium, ne earpendi cãm acciperent, non apertè, sed occultius significauit, dicens alijs se daturũ. Propterea & parabola vsus est, vt hanc ab ipsis sententiam eliceret, quod & in Dauid

4. Reg. 12. b illo factum est, quando de parabola Nathã sententiam tulit. Tu verò iustissimè dictã sententiam inde iudica, quod ipsam, qui perpessuri erant, se condẽnauerunt. Verũ vt discerent non solum iuridica hæc esse, sed etiam a spiritu olim prænunciata, dei quoq; sententia comprobari, increpantis modo propheriã induxit, dicẽs: *Numquam legistis, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli, a domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris?* Ita vndiq; eijciendos Iudæos, quia nõ crederent, & gentes introducendas monstrauit. Id. n. etiam per Chananæam, id per asinam, id per multas alias parabolas, id per Centurionẽ apertius significauit, id etiam nunc designat, ac idem subiungit: A domino factũ est istud, & est mirabile in oculis nostris: crediturus. n. gentes, & Iudæos fideles, quanuis magno prius interuallo distarent, vnum tamen fore confirmauit. Et

D vt videãt nihil horum deo esse aduersum, sed valde acceptum atque gratum, mirabile præterea, stuporisque plenum, a domino istud factum esse subiunxit. Lapidem

Ezec. 43. b enim seipsum, & doctores Iudæorum ædificatores vocare solet: sic & Ezechiel ædificantes murum, ac erigentes incompositè, ait. Quomodo autem reprobauerunt? dicentes videlicet, non esse ipsum a deo, quia turbas hic seducit. Et rursus: Samaritanus tu es, & dæmonium habes. Deinde vt intelligant non id solum imminere sibi dertimentum, quia eijcientur: punitiones quoque adiecit, dicens: *Qui ceciderit super lapidem hunc cõfringetur: super quem autem ceciderit, conteret eum.* Duas his perditiones denotauit: Alteram, quia offenderũt, & scandalizati sunt: hoc etiam est quod dicit, qui ceciderit super lapidem hunc: Alteram, quia capti, calamitosi, & ærumnosi semper vixerunt, & viuunt: quam apertissimè expressit, dicens: conteret ipsum: hinc & resurrectio sua occultius denotatur. Propheta quidem Esaias in vineam translata causa dicit: Quid opportebat me facere huic vineæ, & non feci? & alibi similiter: Quod inuenerunt patres vestri delictum in me? Et rursus: Populus meus quid feci tibi, in quo te contristaui? Ideo in gratam mentem eorum, & innumeris beneficijs contraria eos semper retribuisse ostendit. Hic autem multò vehementius id positum est. Non enim ipse dixit, quid oportebat me facere, & non feci: sed eos ipsos ad ferendam sententiam coegit, qui nihil derelictum esse a deo, & se peccati cõ demnauerunt, dicentes: quoniam malos malè perdet, & vineam suam alijs agricolis dabit. Sic & Stephanus ipsis exprobrabat, & summopere mordebat, ostendens magnæ ipsos curæ semper deo fuisse, & benefactori deo contraria semper retribuisse: cuius rei signum illud maximum est, quòd non qui punit, sed qui puniuntur, supplicij causa exiterunt. Hoc ipsum igitur tam per parabolam, quàm per duplicem prophetiam, alteram à Dauid sumptam, alteram fieri videmus. Quid igitur facere oportuit eos cum hæc audissent? nonne adorasse? nonne obstupuisse? quia tantam curam, & olim, & tunc sui habebat: & si nullo istorum mouebantur, nonne saltem pœnarum terrore moderatiores fieri debuissent? verum nihilo meliores facti sunt. *Sed cum audissent*, inquit, *cognouerunt quia de ipsis dicebat. Et quærentes eum tenere, timuerunt turbas, quoniam sicut prophetam eum habebant.* Sentiebat. n. iam, quia seipsum ænigmaticè insinuabat. Nonnunquam autem

Ioã. 7. b
Ioã. 8. f

Esa. 1. a
Hie. 2. a
Mic. 6. a
E

Act. 7. a

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

quando detinere ipsum volebant, per me-
dios transiens non videtur: nonnunquam
subitò apparens tumida desideria eorum
comprimit, quod & admirantes dicebant:
Nonne hic est Iesus, quem quærunt inter
ficere? Vide quomodo liberè loquitur: nec
quicquam sibi dicant: hic verò quoniam
timore multitudinis reprimebantur no-
luit miraculosè per medios inuisibilis tran
sire. Non enim omnia super hominem
faciebat, vt incarnationis dispensatio cre-
deretur. Illi autem nec timore multitudi-
nis omnino castigantur, nec dictis ipsis iu
uabantur, nec prophetarum testimonia,
aut sententiam suam, aut multorum exi-
stimationem verebantur, ita penitus eos
auaritiæ, & inanis gloriæ, & præsentium
rerum cupido inuaserat. Nihil certè ita
præcipitem agit hominem, nihil sic a fu-
turis deijcit bonis, quemadmodum siquis
caducis his rebus animũ affligit: nec quic
Su. 6.d quam aliud, & præsentibus iucundè vti, &
futuris perfrui facit, quàm si illa istis pror-
sus anteposueris. Quærite nanque, inquit,
primum regnum dei, & hæc omnia adij-
G cientur vobis. Atqui etiam si hæc adie-
ctio posita non esset, non tamen valde cor
ruptibilia essent desiderãda: nunc verò dũ
illa consequi studeas, istis etiam potieris.
Hæc cum ita se habeant, nonnulli tamen
credere nolunt, sed insensatis lapidibus
similes, vmbrarum voluptates insectãtur.
Quid enim præsentium rerum iucundum
est? quid potrò voluptuosum? liberius enim
vos hodierno alloqui die constitui: ferte
igitur obsecro, vt facilè videatis monacho
rum, & crucifixorum vitã, quæ onerosior
vobis ac molestior solet videri, multò hac
tenerã, molli, & flexibili iucundiorem es-
se: cuius rei vosipsos audeo testes citare, q
in periculis nonnunquam vestris, ne in ca-
lamitates, & ærumnas incidatis, mortem
optatis: & illos qui in montibus, & spelun
cis degunt, qui cœlibem vitam, & minime
negocioſam viuunt, beatos vere ac ex ani-
mo appellatis, quod eos qui in ocio vitam
agentes, in scena, & orcheſtra diem, & no-
ctem peragunt, feciſſe nonnunquam non
ignoro. Nã & si mille voluptatibus sceniti
abundare videantur, quanuis delectationũ
flumina adesse illis credantur, multis tamẽ
H amarissimis telis persossi plerunq; iacent.
Nã si saltatricis alicuius amoribus captus
quispiã fuerit, omni malitia durius, omni
peregrinatione molestius tormentum cer-
tè sustinebit, omniq; obsessa ciuitate mise
riores peragit dies. Sed illis interea omis-
sis, & conscientiæ eorum, qui perpessi, sunt
derelictis, age de plurimis disseramus: quã
to interuallo a iucundissima monachorũ
vita distare inueniemus, quantum inter
tranquillissimum interest portum, & ma-
re tempestuosum, atq; incommodum. Per-
pende autem fœlicitatis suæ stabilimenta
ab ipsis continuò diuersorijs. Forum. n. &
vrbes, & tumultus platearum fugientes, in
montibus viuere maluerunt, vbi nihil sibi
cum his secularibus rebus commune est,
vbi nihil humanarum rerum perturbat,
non mœstitia, non dolor, non acerbior cu
ra, non pericula, nõ liuor, nõ turpis amor,
non aliud huiusmodi, sed quæ sunt futuri
regni iam meditantur. Valles, & montes
apud fontes, in solitudine ac tranquillitate
habitantes, & cum deo ipsi colloquentes,
omni tumultu domus sua omnis vacat, &
anima omni passione, & ægritudine libe-
ra, leuis, subtilis, & ipso tenuissimo aere pu
rior: quorum corpus idiscst, quo Adam
etiam ille ante peccatum exercitus, tũ glo I
riam indutus, & deum libere alloquebatur, & paradisi regionem magna beatitu-
dine plenam habitabat. Cur enim isti pe-
ius se habeant, quàm ille, quãdo ante ino
bedientiam in operando paradiso fuit cõ-
stitutus? nulla illi secularis erat cura, nulla
certe isti ẽt vexantur. Integra ille conscien
tia, cũ deo colloquebantur, non aliter isti,
immò verò tanto liberius id faciunt, quã-
to maiore fruuntur gratia dono spiritus
elargita. At vellẽ oculis domiciliũ eorum,
& disciplinã viuendi cernere velletis, verũ
quoniam foro, & vendendi ac emendi ope
re occupati non vultis, saltẽ particulã a no
bis aliquam disciplinæ illorum libenter au
diatis: oẽm. n. illorum vitam perstringere
nec operis, nec temporis præsentis est. Ita
igitur orbis terrarum lumina in exortu So
lis, immò verò multò etiã ante diem a lec-
tulo surgentes, integri, sobrij, vigilantes:
nã nec grauedo capitis, nec rerũ cura, nec
aliud hmõi eos tanquam angelos in cœlo
versatos perturbat. Illico igitur postquã in
lectulo splendẽtes, & læti surrexerint, cho
ro constituto, integra conscientia omnes
quasi ab vno consonanter ore diligenter
hymnis deum laudant, gratias, pro vniuer
sis tam proprijs, quàm cõmunibus benefi-
cijs ei

cijs ei agentes. Quare illo addam omisso,
quid inter angelos, & hunc monachorum
interfit chorum libenter interrogauerim,
qui sic in terra cantant, & dicunt. Gloria
K in excelsis deo, & in terra pax hominibus
Luc. 2.b bonæ voluntatis. Amictus autem ipsis for-
titudini suæ conueniens circumiacet. Nõ
enim effœminatæ, ac eneruę per terram si-
bi vestes trahuntur, sed ita eis præparatæ
sunt, vt beatissimis angelis illis, Heliæ dico, Helisæo, Ioanni, ac vniuersis apostolis:
etenim alijs caprarum, alijs camelorum pi
lis confectæ sunt, multis coria solum, & ea
vetustate consumpta satisfaciunt. Hymnis
verò iam decantatis, gembus flexis deum
vnanimes pro his orant, quæ nec in men-
tem quidem multorum facilè veniunt. Ni
hil. n. præsentium petunt rerũ, quippè qua
rum nulla omnino sibi cura est: sed vt in-
trepidi, cum filius dei ad iudicandum vi-
uos, & mortuos venerit, ante tribunal il-
lud terribile assistant, vt nullus illam vocẽ
Inf. 25. audiat, Nescio vos: & laboriosam hanc vi-
tam tecta peragant conscientia, vt difficil
limum hoc mare secundo nauigent vento
huius orationis dux, & caput præcipuum
est eorum pater, atque præfectus: his cre-
bris sanctisq; absolutis orationibus, exor-
to iam Sole ad opus vertuntur, quo mul-
tos pauperibus fructus colligunt. Vbi nũc
sunt, qui diaboli choreis, & perditis canti-
bus dediti in scena quotidie sedent? pudet
L me certè verba de illis facere, veruntamen
Ro. 6. d necesse mihi est propter infirmitatem ve-
stram. Nam & Paulus ait: Sicut statuistis
membra vestra seruire immundiriæ, ita
nunc statuite membra vestra seruire iusti-
tiæ in sanctificationem. Quare nos quoq;,
agè vitam meretricum, & corruptorum iu
uenum in scena habitantium perscrutẽ-
mur, & ad horum beatorum vitam, quã-
tum ad iucundè viuendum attinet compa
remus. Iucundè nanq; viuendi gratia ne-
gligentiores iuuenes scenæ laqueis capiun
tur: sed tantam, si perpendimus, differen-
tiam inueniemus, quantam siquis canen-
tes angelos modulationem diuinam audi
ret, & porcos in stercore defossos, ac gru-
nientes. Ore nanq; illorum Christus, isto-
rum verò diabolus loquitur. Tibiæ inflã-
tis genis, deformi facie sonoram istis emit
tunt vocem: illis gratia spiritus loco tibiæ,
citharis, atq; syringis adeò suauiter sonat,
vt nõ sit possibile suto, & lateribus affixis,
tantam ante oculos ponere voluptatem:
Quare vellem aliquem corũ, qui circa hæc
insaniunt, illuc adducere posse, & hũc san
ctorum chorum ostendere, non n. opus mi M
hi esset verbis: verum etsi hæc terrenis dis-
serimus, conabimur tamen ab illuuie, &
sordibus aliquantulum eos euellere. A me-
retricum igitur cantibus statim cupidinis
flamma incendit auditores, & quasi non
sufficiat ad inflammandam mentem aspe-
ctus, ac facies mulieris, pestem quoq; vocis
adinuenerunt. Nostrorum autem modula
tione, siquid huius morbi animum vexat,
illicò extinguitur. Non autem vox, ac fa-
cies solum muliebris, verumetiam multò
magis vestitus videantur, adeò vt si pauper
quidam rudior, atq; abiectior aspiciat, mo
lestè nimium ferat, & secum sæpenumero
dicat: Scortum quidem in flagitiosis hæc
inuenit, seruis stipari, cocorum artificio in
tantis delicijs viuunt, ego verò ingenuus,
& ab ingenuis ortus, qui iustis laboribus
meis vitam duco, nec somnians quidem
ita deliciari possum: sic mœrore perturba-
tus, cogitabundus recedit. Quod ex aspe-
ctu monachorum non accidit, immò verò
contrarium omninò cõtingere solet. Si. n.
diuitum filios, & maiorum insignium ne-
potes illa amicula ferte aspexerit, quæ nec
extrema paupertate oppressi ferte dignarẽ
tur, & hac re gaudere illos agnouerit: cogi
tate quanto solamine, si sit pauper, sic con
firmatus recedit, si diues moderatior, atque
melior inde facilè fit. Et in theatro quidẽ
cum aureis ornamentis callidissima meretẽ-
trix incedit, pauperes dolore conficiuntur,
cum nihil tale vxoribus esse suis recorden A
tur: diuites autem hoc aspectu conturba-
ti, cum habitum, aspectum, vocẽ, incessum
cæteraq; cupidinis plena viderint, & im-
probo ardentes incendio domos suas redie
rint, quasi deformiores vxores despiciunt:
hinc iurgia, & rixæ, hinc dissidia, & bella
oriuntur, hinc mors etiam nonnunquam
consequitur. Nam qui huiusmodi cupidi-
ne capti sunt, vita sibi cum vxore acerba vi
detur, ita vniuersa in domo sua conturbã-
tur, cunctaq; sibi videtur. Nihil tale a cho
ro vnquam efficitur: mitem inde redeuntẽ
vxor virum suum suscipiet, ac omnis ab-
surdæ voluptatis expertẽ, adeò vt facilior,
atq; quietior sibi esse videatur. Ita theatra-
lis hic chorus malorum omnium, ille ve-
rò monachorum, bonorum fons est, atque
origo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

origo. Alter ex ouibus lupos fecit, alter è lupis in agnos conuertit. Sed forsan de voluptate nihil adhuc dixisse videmur. Quid igitur iucundius, quàm tranquillitate animi, nihil dolentem, nihil mœrentem, ac nihil gementem viuere? Veruntamen ad vlteriora proueharmur, & vtriusque modulationis huius, atque aspectus voluptate in uestigemus: & inueniemus alteram ad vesperam, quousque in theatro spectator sedeat solummodo permanentem, deinde autem omni stimulo accerbius pungentē: alteram vero perpetuò in animis vigentē, cum & corpore horum virorum gestu, loci amœnitas, conuersationis iucunditas, synceritas disciplinæ, ac deniq; optimi spiritualisq; cantus illius gratia in animis eorum, qui viderunt, continuè insideat. Quare qui huius portus contiuua tranquillitate lætantur, quasi grauissimam tempestatē tumultus fugiunt vniuersos, nec canentes, atque orantes solum, sed diuinis etiam libris affixi iucundissimè afficiuntur: choro enim solo dissoluto, plerunque alius cum Esaia colloquitur, alius cum apostolis disserit, alius laborat, lectitat, & philosophatur de deo, de creaturis, de visibilibus de inuisibilibus, de vtilitate huius vitæ, de beatitudine futuræ. Ita non brutorum animalium decoctas sibi carnes, vt alantur, assumunt: sed dei verba, melle, atq; fauo iucundiora, melioraq; cibo etiam Ioannis, quo in desertis alebatur: hoc mel non syluestres è floribus apes collegerunt, nec digestum more suo coram alueatibus immiserunt, sed spiritus gratia constituens pro fauis alueatibus, atque fistulis in animis sanctorū imposuit, vt quicunque vult, continuè possit comedere. Apes igitur imitantes sacrorum fauis librorum circumuolant, magnā inde voluptatem carpentes. Si ergo volueris qualis hæc mensa illorum sit perdiscere, propius ad eos accedas, & senties suauissimas, & spiritalis plenas odoris eructationes illorum: Nullum turpe verbum ab ore illorum vnquam profertur, non asperum, sed cœlo vniuersa digna sunt. Quare non ab re quispiam facere poterit, si ora istorū qui versantur in foro, qui secularium terū rabie furiunt cloacis sordidissimis comparet: illorum verò fontibus, vnde riuis liquidissimis fluenta mellis emanēt. Siquis aut molestè ferat, quòd multitudinis ora tordium cloacas appellauerim, is parcè nimiū

Sup. 3. b & Mar. 1. a

B

C

me dixisse non ignorat. Nō enim hac mēsura, sed acerbiore similitudine scriptura vtitur. Venenum, n. inquit, aspidum sub labijs eorum, & sepulchrum apertum est guttur eorum. Sanè talia illorum nō sunt, sed odoris plena ingentis. Et hæc quidem præsentia huiusmodi sunt, futura verò, quæ oratio assequetur? quæ mens intelliget elegantem illam requiem, summā beatitudinem, ineffabilia, atque inæstimabilia bona? Multi fortasse feruore accensi, huius optimæ viuendi cupiditate disciplinæ capti estis. Sed quod vobis erit emolumentum, si tunc solummodo, quando hic estis, ignis hic ardeat: cū vero discesseritis prorsus extinguatur? quomodo igitur huic medebimur? antequam extinguatur hæc flamma, ad illos angelos perge, augeas hunc feruorem, non ita nostra oratione ardebis, quemadmodum ipsarum rerum aspectu. Noli dicere, colloquar cum vxore antequā proficiscar, negocia mea componam: hæc tarditas negligentiæ initium est, momento voluisse quēdam ordinare domum suā, & non fuisse a propheta dimissum. Quid dixi domum ordinare? sepelire patrem discipulus voluit, & non permisit dominus. Atqui nulla res tam necessaria videbitur, quàm sepeliendi patris officium, Christus autem non permisit. Quam nam ob rem? Paratus semper diabolus est, vt ingressum vbique attentè quæritet, & si paruæ tarditatis causam apprehenderit, magnam indè conflabit desidiam, propterea quidam admonet dicens: Noli de die in diem procrastinare. Sicut enim plura emendare potueris, si domum quoque tuam probè dispones. Quærite nanque, inquit, primum regnum dei, & hæc omnia adijcientur vobis. Etenim siquis sua despicit, & nostrorum curā assumit, quieti eius solemus prouidere: quantò magis deus, qui etiam si ad eum non conuertamur, non parua tamen cura, & prouidentia erga nos vtitur. Noli ergo de rebus tuis curare, sed omnia tua deo commenda. Cura. n. tua cura hominis est, deo autem de omnibus tuis committe prouidentiam. Noli tu maioribus prætermissis, de illis curare, ne deus minus de illis prouideat. Vt igitur magna cura tuas res complectatur, ipsi soli vniuersa committe: nam si tu, spiritualibus omissis, ea tractabis, minorem deus de ipsis curam habebit. Vt ergo, & res tuæ fœliciter gubernen-

Ps. 13. b & 139. a & Ro. 3

Sup. 8. d & Luc. 9. g

E. c. 5. b

Sup. 6. d

E

1. Pet. 5.

bernentur, & tu solicitudinis expers sis, sequere spiritualia, contemne hæc secularia: sic enim, & terram, & cœlum, & futuram beatitudinem obtinebis, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula, Amen.

Homilia. lxx. ex cap. xxij.

ET respondens Iesus dixit in parabolis: Simile est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias, filio suo, et misit seruos suos uocare inuitatos ad nuptias, et noluerunt uenire. Rursus misit alios seruos, dicens: Dicite inuitatis, prandium meum paraui, tauri mei, & altilia mea occisa sunt, & omnia parata sunt, uenite ad nuptias. Hi autem cum neglexissent, abierunt: Hi quidem in proprium agrum, illi autem ad negociationem suam, reliqui autem tenuerunt seruos eius, & contumelia affectos interfecerūt. Rex autem cum audisset, iratus est: & missis exercitibus suis perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succendit. Tunc dixit seruis suis: Nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui uocati erant, non erant digni: Ite ad exitus uiarum, & quoscunq; inueneritis, uocate ad nuptias. Et cum exissent serui ad uias, congregarunt omnes quos inuenerūt, bonos, & malos, et impletæ sunt nuptiæ discumbentium. Intrauit autem rex, ut uideret discumbentes, & uidit ibi hominem non uestitum ueste nuptiali, et dicit ei: Amice, qualiter intrasti huc? Ipse autem obmutuit. Tunc autem dixit ministris, Ligatis eius pedibus, et manibus, mittite eū in tenebras exteriores, ubi erit fletus, & stridor dentium. Multi. n. sunt uocati, pauci uero electi. Perpendis tam ex hac, q̄ ex superiore parabola, quantum intersit inter seruos, & filium. Animaduertis magnā vtriusque parabolæ similitudinem, differētiam quoque non paruam. Nam etiā hæc longanimitatem, prouidentiam, curamq; dei erga Iudæos summam, & eorū in deū ingratitudinem significat, electionem quoque ipsorum, & vocationem gentium similiter. Verum ad hæc omnia quanta viuendi disciplina vti debeamus, quamq; acerba pœna negligentes expectet in hac denotatur. Quare post illam hæc rectissimè posita est: quoniam. n. ibi dictum est: alij dabitur genti, quæ reddet fructus in tempore suo, hic cui genti dabitur declarat, neque id solum, sed ineffabilem erga Iudæos curam ostendit. Nam cum ibi ante crucē solum vocare ipsos videatur, hic etiam post

G

Sup. 21 d

mortem in vocando perseuerat. Ita quādo grauissima eos supplicia luere oportebat, tunc ad nuptias trahit, & summo paratus est honore afficere. Vide autem quomodo etiam ibi quemadmodum tunc, posteaquā non modò non susceperunt eum, sed etiā iugulauerunt, tunc alijs vinea præbetur: eodem nunc pacto postquam venire ad nuptias noluerunt, alij vocantur. Quid igitur dementius inuenitur, quàm cum in nuptias voceris, resilire? Quis enim in nuptias venire non optaret, & eas regis quas amantissimo filio facit? Et cuius rei gratia nuptiæ appellatæ sunt, inquies? Vt & dei erga nos præcipuam curam, charitatemq; cognoscas, & rerum splendorem non ignores, vbi nihil triste, nihil luctuosum, sed omnia spiritualis gaudij plena sunt: hac ratione Ioannes sponsum appellat: hac ratione Paulus quoq; dicit: Vni ergo vos viro adoptaui, & rursus, Magnum hoc est mysterium: ego autem dico in Christo, & in ecclesia. Cur autem non ipsi adoptari sponsa dicitur, sed filio? Quia filio adoptata patri adoptatur. Nam propter indentitatem substantiæ nulla apud scripturam differentia est, siue hoc, siue illo modo dixeris. Accedit quod resurrectio quoque in hac aperte significatur. Nam quoniam in superioribus de morte dictum est, post mortem modò nuptias, & sponsum videmus, illi vero, nec sic quidem mitiores fiunt, qua re nihil certè crudelius: tertia enim hæc culpa est, prima quidem prophetarum, altera filij cædes fuerat: hæc tertia est, quia interfecto filio, cum iam in nuptias eius ab eo ipso inuitarentur, non eundi causas paria boum, agros, & vxores confingunt. Nam quanuis rationem habere quandam hę occasiones videantur, hinc tamen discimus, nihil adeò necessarium esse posse, vt spiritalia illud non antecedant: inuitauit autem non nuper, sed ante multa secula. Dicite nanque, inquit, inuitatis: quod profectò crimen eorum auget. A quibus igitur antea vocati fuerant? A prophetis certè olim, & a Ioanne, qui omnes ad Christum mittebat, dicens: Oportere Christum crescere, se verò minui: postremò per ipsum etiam filium, Venite nanq; ait, omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego vos requiescere faciam, & rursus: Siquis sitit, veniat ad me, & bibat. Non verbis autem solùm, verumetiam rebus vocauit, & post assum-

Ioā. 3. d & Apo. 18. g

2. Co. 11 Ephe. 5. H

Ioā. 3. d

Sup. 11 d I

Ioā. 7. f

Universidad de Deusto
Biblioteca

assumptionem per Petrũ, & Petri socios.
Gal.2.b Qui.n.operatus est Petro, inquit, apostolus, in apostolatum circunciſionis, is operatus est, & mihi in gentes: Nam quoniã filium necauerunt, per seruos rursus eos vocat. Ad quid porrò inuitat? An ad labores, afflictiones, sudores? Nequaquam, immo vero delicias. Tauri.n.mei, ait, & saginata occisa sunt. Vide quàm magnificæ dapes proponuntur, neque id eos conuertit: sed quantò mitior est ipse, tantò magis illi duresc unt. Non.n.impediti negocijs, sed negligentes non venerunt. Cùm autẽ alius se nuptijs, alius bobus excusat, nonne occupationes, ac negocia ista sunt? Minimè. Cum enim spiritalia vocant, nulla occupationis excusatio est, quanuis his occupationibus desideria obducere sua mihi videantur: nec grauiter solum peccarunt, cum inuitati non venerunt, sed atrociter, atq; tyrannicè inuitantes seruos, & vituperauerunt, & necauerunt: quod multò superioribus grauius est. Illi.n.fructus repetentes, hi vero in nuptias vocantes trucidarunt: quo furore quid maius excogitari posset? hoc & Paulus criminatur, dicens: Qui & dominum, & suos prophetas interfecerũt,
K & nos persecuti sunt. Sed ne deo aduersa-
1.Th.2. rium dicere possint, ac ideo in nuptias eius non venisse, pater ipse inuitauit. Quid autem factum est posteaquam venire superse derunt, & inuitantes seruos interfecerunt? Exercitibus missis vrbes eorum incendit, & eos interemit, hæc autem dicens, Vespasiani, & Titi facta multò ante significat: ita Christo credentes, patrem etiam exacerbauerunt: ipse nanq; est, qui eos puniuit. Nec interfecto Christo statim, sed post quadraginta annos eos perdidit, vt longanimitatem eius omnes viderent. Tunc.n.
Act.7.g demum perierunt, cum Stephanum lapi-
Ibi.12.a dauerunt, Iacobum obtruncauerunt, apostolos denique; cæteros contempserunt. Vidisti virtutem, celeritatemq; rerum? adhuc enim euangelista Ioanne viuente, alijsque compluribus, qui cum Christo vixerunt, ita ipsius euentus prædictorum testes facti sunt illi, qui audierunt. Considera igitur ineffabilem eius erga Iudæos curam: vineam plantauit, maceriem circumposuit, seruos ad exigendos miserat fructus, quibus interfectis rursus misit: his quoque peremptis filius ad ipsos venit, quo crudeliter trucidato, ab eo ipso postea in nuptias vocati, venire noluerunt. Alios deinde mi L
sit seruos, quibus similiter necatis, tunc tãdem, quia incurabili morbo laborabant, eos dispersit. Res autem ipsæ incurabilem suum fuisse morbum ostendunt. Nam ad ea, quæ dicta sunt, scorta etiam ipsis renuẽtibus, & publicani crediderunt: quare non solum a sceleſtissimo suo, verumetiam ab aliorum clarissimo facinore condemnantur: Si autem quisquam opponat, nõ fuisse tunc gentes vocatas, cum apostoli verberibus cæsi, pulsi, ac nonnulli occisi fuerũt, sed illico post resurrectionem. Euntes.n.in Inf.28.
quit, docete omnes gentes: illud profectò d
dicere possumus, quia & ante crucem, & post crucem ad Iudæos primùm misit. Ante crucem.n.ad oues ire iussit, quæ perierunt domus Israel: post crucem autem nõ modò non vetuit, verumetiam iussit veritatem Iudæis attestari. Nam etsi omnes gẽtes docendas dixerit, in cœlum tamen ascensurus, primum illis prædicandum esse significauit. Accipietis enim virtutem, air, Actor.1.
spiritu sancto super vos aduenient e, & eritis mihi testes in Iudæa, & in Hierusalẽ, & vsque ad extrema terræ, & Paulus rursum: Gal.2.b
Qui operatus est Petro in apostolorum circunciſionis, is & mihi in gentes operatus M
est. Propterea, & Apostoli Iudæis primò prædicauerunt, longoque temporis spatio cæsi, & flagellati in Iudæa manentes, at demum ab ipsis propulsi, in gentes profecti sunt. Tu vero munificentiam hic quoque considera. *Quoscunque, enim, ait, inuenietis, inuitate ad nuptias.* Nam antea quidem, vt diximus, Iudæis, & gentibus prædicabant, in Iudæa maxime permanentes: verum, quia perseuerare in inuidijs Iudæi compertí sunt, audi quomodo Paulus hanc parabolam exponit. Vobis erat necesse, inquit, Act.13.
verbum dei primum prædicari: sed quia g
indignos vosipsos iudicastis, ecce conuertimur ad gẽtes. *Parate quidem, ait, ipsæ nuptiæ sunt, vocati uero digni non erant.* Non ignorabat autem indignos illos etiam postea fore. Sed ne vlla respondendi occasio relinquatur, licet id sciret, ad ipsos tamen primò, & venit, & misit. Ita & illorum ora obstruit, & nos docet cuncta a nobisipsis esse replenda, etiam si nemo quicquam emolumenti consequatur. *Quia ergo illi digni non erant, ite,* inquit, *ad compita uiarum, ac triuia, & quoscunque inuenietis etiam abiectos, & viles omniam factos, inuitate.* Itaq; crebrò dicebat,

bat, quia meretrices, & publicani cœlos hę
reditabunt, sientq́ue primi vltimi, & vltiSup 21.
2 mi primi: id iustè fieri demonstrat: hoc qp
pe maximè omnium Iudæos vexabat, grauius incommoda sua ferentes, quam ipsius
A vrbis ruinam, multoq́ue magis illos mordebat, quia gẽtes introduci iam audiebãt. Deinde ne fideles sola se fide saluari posse confidant, de pœna malorum differit. Ita infideles ad fidem, fideles verò ad rectè viuendum cohortatur. Indumentum.n.viuẽtis actio est. Verum cum per gratiam vocati simus, quam ob rem hęc ita minutim disputat? Quia videlicet vocatio, & purgatio ipsa ex gratia sunt, vt vero vocatus iam, & candida indutus veste seipsum non maculet, ad diligentiam quoque pertinet vocatorum. Nam si non, quia dignus, sed quia gratia tibi largita est, vocatus venisti, oportebat te vicissim pro gratia non nihil reddere, & non tantam iniquitiam, ac ingratitudinem post acceptum honorem ostendere. Sed nõ quia magna, vt Iudæis, inquies, mihi concessa sunt, immo vero multò maiora. Nam quę longo tempore illis parabãtur, ea tibi quanuis indignus esses, vno tẽporis momento vniuersa largita sunt: ideo Paulus scribit, Gẽtes autem pro misericor
Ro.15. dia glorificauerunt deum. Tu.n.quæ illi expectabant accepisti, propterea magna negligentibus imminet pœna: nam sicut illi,
B quia non venerunt, contempsisse rectè dicuntur, pariter tu si perperam viuẽdo recũbere audebis, nequitiæ accusaberis crimine. Sordidæ nanq; vestes significant, impuræ vitæ maculas hinc abeuntem contrahere, quocirca, & obmutuisse scribitur. Vides quomodo, quanquam res ita pateat, non prius tamen supplicia infert, quam ille qui peccauit sententiam protulerit? Cum.n.nihil ad satisfaciendum afferat, a seipso condemnatus, ad pœnam rapitur adeo atrocẽ, vt dici non possit. Noli.n.tenebras audiẽs, hoc solo illum puniri æstimare, vt in loco tenebroso concludatur, præsertim cum subijciatur, *Vbi est fletus, & stridor dentium*. Intolerabiles quippe dolores his verbis significãtur. Audiatis, qui mysteriorum participes facti, & ad nuptias admissi, sordidum animę amictum gestatis. Audiatis vnde vocati estis, a triuijs videlicet, atque compitis. Audiatis quales antea fuistis, claudi profectò, & cæci animo, qui morbus vitio corporis multò detestabilior est. Vereamini benignitatem vocantis, nemo in sorditie vestitus pmaneat, sed vnusq́sq; fulgentia operetur animæ indumenta. Audiatis mulieres, audiatis viri, quia non est opus vobis his aureis, sed illis interioribus ornamentis: scitote quomodo quousque C
ista retineamus, difficillimum est illis vti. Non enim possumus, & corpus, & animã simul exornare, non possumus, inquam, & mammonæ seruire, & Christo, vt oportet, parere. Repellamus igitur truculentissimã istam tyrannidem. Nam siquis aureis domum tuam velit depensis ornare, te vero nudum in cilicijs sedere cogeret, nõ æquo animo id ferre posses: nunc vero nõ alius, sed tuipse domicilium animæ tuæ, corpus (dico) aureo, & gemmis exornas: animam vero in turpitudine cilicij sedentem negligis. Ignoras forsan ciuitatis principem magnificè ornari oportere? propterea ciuitati quidem tentoria, principi autem purpura, & diadema contexta sunt. Pariter ergo etiam tu viliora corpori tribue, mentem vero, atque animam stragula, atque corona magnificè polias, & in sublimi solio, atque splendido sedere permitte: tu autem è contrario penitus facis. Nam vrbe magnificè compta, animum qui regnare debet, a passionibus victum trahi permittis: nec in mentem tibi venit non ad nuptias simpliciter, sed ad dei nuptias te vocatum fuisse. Non cogitas quomodo in hos inuitatam animam thalamos ingredi oporteat, in deaurato vestitu varietate circundatam? Vis, vt tibi eos ostendam, qui condignas his nuptijs vestes amiciuntur? Illorum in mẽtem tibi veniat sanctorum, de quibus pri- D
die sermo habitus est, qui cilicio induuntur, eremum habitant, qui conuenientia his nuptijs amicula possident: quæ res inde patet, quia nunquam oblatas purpuras acceptarent: sed quemadmodum rex, siquis pannosa indumenta pauperis ei offeret, abominaretur, atq; repelleret, non aliter illi regiam purpuram contemnunt: qđ ideo illis euenire solet, quia pulchritudinẽ cultus sui non ignorant, vnde fit, vt tanquam aranearum telas vestitum regiũ despuant. Hæc illis instituta ciliciorũ vsu cõfirmata sunt, vnde regibus etiam ipsis excellentiores sunt, atque præstantiores. Nã si posses mentis eorum, atque animi ianuas reserare, & nudas cogitationes eorũ, & omnem interiorem ornatũ conspicere,

fulgor e-

fulgore perculsus, in terram cõcideres: nec illarum vestium splendorem, nec conscientiæ lucem perferre posses: ad quorũ tabernacula vos mittimus, non quia priscorum virorum mirabilia desint exempla, sed quoniam præsentibus rudiores magis moueri
E solent. Nihil ergo in tabernaculis suis triste inuenietis, sed tanquam in cœlo tugu-ria fabricati, sic longè a seculi perturbationibus habitant aduersus diabolum militantes, & cum lætitia eum expugnantes. Idcirco enim in solitudine domicilium cõstituerunt, ciuitatibus, & celebri habitatione hominum omnino relicta, quoniam, qui bellum gerit, non potest domi sedere, sed necesse est quasi subitò migraturus præparato in diem domicilio habitet, ita illi è contrario nobis omnibus habitant. Nos enim non, vt in castris, sed vt in abundante tranquillitatis ciuitate viuimus. Quis enim vnquam in exercitu domus fundamẽta iecit? quis ædes ædificat, cum inde paulò post decessurus sit? Nemo profectò: sed siquis id etiam facere vellet, quasi proditor trucidaretur. Quis in castris agri iugera emit? quis miles mercaturam exercet? Nullus certè, neq; id iniuria: ad prælium. n. nõ ad caupœnis, inquit, veuimus artes. Cur igitur castrorum loca excolis, quæ paulò post relicturus es? In patria, inquit, hæc nõ in castris facienda sunt. Hæc tibi a me simi
liter dicuntur, cum in supremam ciuitatẽ peruenerimus, tunc ista facito: immò vero nullo tibi labore opus ibi est, cum vniuer-
F sa hæc a rege tibi præparata sint. Hic igitur satis est nobis fossam facere, vallum cõstituere: ædificiorum opus non est. Audisti vnquam Scytharum, qui absq; certo vagãtur domicilio, viuendi consuetudinem? ita Christianos circumeũtes orbem aduersus diabolum pugnantes, captiuos a manibus eius rapientes, omnibus temporalibus neglectis viuere oportet. Cur itaq; magnificas ædes struis ò homo? an vt teipsum magis vincias? Cur thesaurum obruis, vt diabolum aduersus animam tuã inuites? Cur mœnia condis? an ad carceres tibi cõstruẽdos? Quòd si hæc tibi difficilia neglectu videantur, ad tabernacula monachorum proficiscamur, vt re ipsa facilè ista contemni posse perdiscas. Tuguria sibi constituunt, quæ si relinquere oportebit, ita facilè id faciunt, sicuti milites castra, vt absq; vllo dolore derelinquant. Similiter, vt milites inuicem habitant, & multò suauius viuunt. Sanè iucundius est deserta loca crebris tabernaculis monachorum plena conspicere, quàm tentoria militum, quàm hastas cõfixas, quàm multi udinem hominum ferrea capita producentium, quàm radiantes clypeorum vmbones, quàm homines vndique ferro circundatos, quàm prætorium extempore constructum, quàm latos campos hominibus comedentibus, aut canentibus refertos. Nam si in solitudinẽ abierimus, & illorum militum tuguria considerabimus, non tentoria, non mucronem, non
G indumenta aurea, quibus imperatori tegmen contexitur, spectabimus: verum quẽadmodum siquis super terram hac multò fœliciorem, immensæq; magnitudinis cõplures cœlos extenderet, is nouum, inaudi tum, atq; mirabile spectaculum monstraret, non aliter illic intueri licet. Non. n. cœlo diuerticula eorum minora æstimanda sunt, angeli nempe, immò vero ipse quoq; angelorum dominus ad eos sæpenumero diuertuntur. Nam si Angeli Abraham illum virum mulieri coniunctum, & filios Ge.18.a
nutrientem liberalitate hominis allecti peterunt, multò magis cum maiorem virtutem inuenerint, & homines carnis contẽptores, ac penè extra corpus, cum illis morabuntur, & consentaneam eis choream cõstituẽt. Mensa enim illorum omnis luxus immunis, suprema philosophia referta est: non sunt sanguinis riuuli apud eos, nõ incisiones carnium, non nidores acuti, non fumus pinguedinem redolens, non cursus, atq; recursus, nec tumultus, & clamor importunus: sed panis, & aqua, altera ex fonte nitido, alter ex iusti laboribus. Qui si liberius epulari voluerint, recentibus herbis mensa repletur, maiorq; inde voluptas quàm è dapibus regum consurgit. Nullus
H enim hic metus animos quatit, nemo principum interpellat, non irritauit vxor, non tristitiam intulit infans, non nimius risus emolliuit, non multitudo adulatorum inflauit: sed omnium huiusmodi remota turba, angelorum quasi mensa fruuntur. Ex fœno sibi sedilia subijciunt, sicut Christus
Luc.9.b
in eremo fecit, cum quinq; milia hominũ paucis pasceret panibus. Multi autem, nec casam quidem vllam habent, sed cœlo pro tecto vtuntur, & luna loco lucernæ, nec oleo, nec ministro indigentes. Illis certè solis condignè luna desuper lucet, hanc mẽsam in cœlo angeli despicientes lætantur, & gaudent. Nam si cum vnus peccator pœnitentiam agat, lætantur: quid non faciẽt tot iustos videntes imitatione perfici sua? Non est ibi dominus, & seruus, sed omnes serui, omnes liberi, ac omnes deniq; domini sunt, non est ænigma, quod dico. Alter enim alteri, & seruit, & dominatur. Nocte aduenient nemo mœstitia opprimitur, quod multis vulgo euenire solet, diurna cogitatione negocia reperentibus. Post cœnam non sunt ad claudendam portam, &
I vectem imponendum soliciti, quippe qui nulla timeant latrocinia. Nec magna in extinguendis lucernis, & comprimendo igni solicitudine fatigãtur, ne scintilla exiliens domum perurat. Collocutio etiam eorum simili tranquillitate ornatur: non. n. quemadmodum nos, alium principẽ esse factum, alium principatum emisse, mortium esse alium, & hæreditatem alterius in alterum deuenisse: cæteraq; huiusmodi quæ nihil ad nos pertinent colloquuntur: sed de futuris semper philosophantur, & quasi alium, quàm nos orbem habitantes, quasi in cœlum translati, ac ibi viuentes: sic de cœlestibus semper, de sinu Abrahæ, de coronis sanctorum, de societate Christi disputãt: præsentium autem nulla sibi memoria est. Sed quemadmodum nos nunquã, quid formicæ in cauernis suis faciunt dicimus, eodẽ illi modo quid nos facimus
K nolũt cogitare: sed de summo rege, de bello aduersus diabolum, de fugiẽdis insidijs eius, de virtutibus, & vita sanctorum diligenter meditantur. Quid igitur inter nos, & formicas interest, si collati ad illos fuerimus? Nam quemadmodum formicæ corporis duntaxat curam habent, pariter, & nos cernè, immo vero multò peius. Non. n. pro rebus necessarijs, quemadmodum illæ solummodo laboramus, sed pro superfluis etiam, ac turpibus vigilamus: vitam illæ nullo crimine peragunt, nos vero auaritię seruientes, non illa, sed lupos, atque leones imitamur. Cur dixi, cum multò simus peiores? non aliter. n. quàm rapiendo viuere natura illis concessit, nos autem, quos ratione, ac æqualitate honorauit, non pudet immanissimas feras rapina superare. Sed monachi angelis æquales longè a nobis omnibus absunt: omnibus. n. alio quodam modo, quam nos vtuntur, omniaq; sibi a nostris aliena sunt, cibus, domus, calcei, locutio. Si quis vero colloquentes illos audiret, cognosceret continuò dignos cœlorum illos, nos vero etiam indignos terrarum ciues esse. Præterea siquis aliqua dignitate insignis ad eos profectus fuerit, tunc maximè vniuersus hic tumor reprehẽditur. Virtutis. n. ille cultor, qui nullum humanarũ rerum periculum fecit, propè magistrum militum principatu iacentem in fœno super puluinar sordidum sedet: nõ. n. adsunt qui assentatiuncula in maius illum extollant. Eodem itaq; modo fit, veluti siquis ad aurifabrum, aut rosetũ venerit, recipit. n. ab auro, & rosis quendam coloris splendorem: sic qui accedunt illis nonnihil a fulgore illorum vtilitatis consecuti, a priore superbia plerũq; liberantur. Ac veluti siquis editui locum petierit, etiam si minimus sit magnus tamen, atque sublimis videtur, sic
L donec cum illis fuerint, excellentiores apparent: cum vero inde abierint, quasi a sublimiore loco descenderint, humiliores videntur, Nihil est rex apud eo, nihil præfectus: sed quemadmodum nos de puerorũ ludo ridemus, sic illi superbiæ flatum contemnunt: quod inde pater, quia si tuto eis regnum offeratur, nũquam regnare velint: vellent autem, nisi hæc regna despicerent, nisi caduca, & inania ducerent. Cur igitur non quasi transfugæ ab hac miseria ad illam sponte beatitudinem conuolabimus, non gradiemur ad illos angelos, non candidas sumemus vestes, ac quasi põpam circunferentes has nuptias violẽter petemus: sed mendici remanebimus, nihil a pauperibus, qui sunt in triuijs differentes, ne dicam peius nos, atq; miserius multò esse dispositos? Deteriores nempe mendicis sunt, qui malè ditantur. Mendicare nanq; melius quam rapere: alteri. n. venia, & misericordia parata est, alteri atrox pœna statuta: alter non offendit deum, alter, & deum, & homines: quodq; miserrimum est, solus labores, & pericula rapinæ subit, fructus vero alij plerunq; possederunt. Hæc igitur rectè scientes, vniuersam procul pellamus auaritiam, & magno studio cœleste regnũ
M rapiamus. Nemo enim nemo inquam desidia corruptus illic introire poterit: vtinam autem omnes iugi studio, & vigilantia diligenti illius regni rapina locupletemur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia.lxxi. ex cap.xxii.

TVnc Phariſæi conſilium ceperunt, *ut eum in ſermone caperent.* Tunc iſtud quando ſignificat? Quando maximè illos compungi oportuit, quando clementiam ipſius admirari debuerunt, quando futurorum euẽtus erant expaueſcendi, quando denique a rebus præteritis, etiam de futuris credendum erat. Magna enim profectò voce ipſæ res exclamabant, cùm & publicani, ſcorta crederent, & multi iuſti, atque prophetæ eſſent interempti, a quibus inducti nõ debebant de perditione ipſorum ambigere, ſed credere, credendoque humiliores fieri: non deſinit tamen nequitia ipſorum, ſed inflatur, & ad vlteriora progreditur. Et quoniam timentes multitudinem, retinere ipſum non audebant, aliud iter aggreſſi, vt in periculum injiciant, imperantibus noxium facere ſtudent: itaque diſcipulos ſuos cum Herodianis ad eum miſerunt, dicentes: *Magiſter ſcimus quia uerax es, & uiã dei in ueritate doces, nec de aliquo tibi curæ eſt: non.n.reſpicis ad perſonam hominum: Dic ergo nobis, quid tibi uidetur? licet Cenſum dare Cæſari, an non?* Tributum enim iam ſoluebãt, cum res eorum ad Romanorum manus tranſiſſet, quoniam igitur viderunt Theudam, & Iudam hac de cauſa quaſi ſeditioſos interiiſſe, his verbis etiam ipſum in ſimilem ſuſpicionem injicere conabantur. Mittunt itaque diſcipulos ſuos cum militibus Herodis ſic interrogaturos, vt vtrinque prærupta præcipitia laterent: & quicquid reſponderit, præceps ruat. Herodianos autem ſimul acceperunt, vt ſi pro eis reſponſum ipſius faceret, ipſi criminarentur: ſin vero pro ipſis, Herodiani cõtinuò accuſarent. Atqui didrachma iam perſolue rat, ſed hoc illos omnino fugiebat: & quãuis alterutro ipſum laqueo capere ſatis eis erat, malebant tamen aduerſus Herodianos quicquam ab eo audire: propterea diſcipulos vna cum illis miſerunt, vt illorum præſentia commotus in illum crimen laberetur, quo ceu factioſum principi traderent. Hoc Lucas quoque ſubſtendens dicit præſente multitudine interrogationẽ huiuſmodi factam fuiſſe, vt ſcilicet plurimorum teſtimonio res pateret: ſed aduerſus ſeipſos cuncta fabricati ſunt, cum tanquã in theatro vecordiam, & malitiam ſuam manifeſtarint. Perſpice igitur qua affectione, quove dolo ipſum aggrediuntur. *Nouimus* dicunt, *quia uerax es*. Quomodo igitur quaſi a ſeductore corrumpi aſſereba tis, quem paulò antè interficere volebatis? vniuerſa nempe iſta inſidiantes faciunt. Nam quoniam paulò ante inflammati, acriter interrogauerunt, dicentes: In qua poteſtate hæc facis, nec ad eam interrogationem optatum audierunt reſponſum, adulatione nunc putant ita eum effœminare, vt aduerſus inſtituta eorum, & præſentem rerum ſtatum quippiam dicat: vnde veritatem quoque ineſſe ipſi non ex animo, neque volentes atteſtantur. Deinde ſubiungunt. *Nec de aliquo tibi cura eſt*. Perpendis quomodo ſe ſubaperiunt in eum velle ſermonem Chriſtum depellere, quo Herodẽ offendat, affectatæ tyrannidis ſuſpicione, quia ſtatutas leges contemneret: ita in factionis crimen trahere ipſum nitebantur. Quòd enim dicunt, nulla cura eſt tibi de aliquo, nec ad perſonam hominum reſpicis, Herodem, ac Cæſarem ſubоſtendere videntur. *Dic igitur nobis, quid tibi uidetur?* Nunc honoratis, & magiſtrum appellatis: quando vero de ſalute veſtra diſputat, contumeliamini, & deſpicitis? Mira vero hæc malitia eſt: non enim dicunt, dicas nobis quid bonum ſit, quid conducibile, quid legitimum: ſed, quid tibi videtur: ſic illud ſolummodo ſibi propoſitum fuit, quomodo præſenti principatui hoſtem eſſe oſtenderent, ac principi quaſi ſeditioſum traderẽt quod Marcus apertius ſignificans, & arrogantiam cupiditatemque cædis oſtendens, dixiſſe illos ait: Demuſne Cæſari cenſum, an non? Ita furore quidem ſpirabant: & fraudẽ ſub cultus ſimulatione inſtruebãt quid igitur ipſe? *Quid me tentatis hypocritæ?* Vides quemadmodum maiore nunc illis acrimonia reſpondet. Nam quia magna, & aperta vtebantur malitia, maius ipſe quoque vulnus intorquet, confundẽs eos, primum cum in medium arcana ſua producat, omnibusque pateſaciat, qua mente ad eum accedant: hoc faciebat, vt eorum repreſſa nequitia nunquam aliàs ſimiliter delinqueret. Nam quanuis magnum ei honorem verbis deferrent, magiſtrum appellantes, veritatem ei attribuentes, & pro cul abeſſe, vt perſonas aſpiceret, affirmantes, cum tamen deus ſit, verbis decipi non poterat. Conijcere igitur debuerunt, non a caſu ipſos increpaſſe, ſed data opera ſignificare

Sup.21 c

Mar.12 b

gnificare voluiſſe, omnia cordis eorum ſecreta ſibi eſſe notiſſima: licèt autem ad confundendam nequitiam eorum increpatio illa ſufficeret, non fuit tamen ea contentus, ſed alio quoque pacto ora eorum obmuteſcere cẽſuit: *Cenſus enim nummum*, inquit, *oſtendite*. Cumq; feciſſent, illicò tum lingua, vt ſolet, ſententiam profert, impellitq; quia liceat confiteri, quod manifeſtã, & claram ei victoriam afferebat. Quando ergo interrogat, non quia ignorat, interrogat, ſed quia per reſponſionem ipſorum ob noxios eſſe vult oſtendere. Ita nunc interrogati, cuius illa effigies eſſet: cum illi Cæſaris reſpondiſſent, illicò ſubiunxit. *Reddite igitur Cæſari, quæ Cæſari ſunt*. Non enim ait dare, ſed reddere iſtud eſt, quod tam ab inſculpto ſimulachro, quàm a ſuperſcriptione oſtenditur. Deinde ne contentiosè dicerent, hominibuſne igitur nos ſubijcis, ſtatim adiecit. *Et quæ ſunt dei deo*. Poteſtis enim, & hominibus ſua reddere, & quæ dei, deo debetis præſtare, propterea Paulus quoq; dicit: Reddite omnibus debita, cui vectigal, vectigal: cui tributum, tributum: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem. Tu verò cum audias teddenda eſſe Cæſari, quę ſua ſunt: illa ſolum dici nõ debita, quę pietati, ac religioni nihil officiũt. Nam quod fidei, ac virtuti obeſt, non Cæſaris, ſed diaboli tributum, & vectigal eſt. *Hæc illi audientes obticuerunt inuiti, & ſapientiam eius admirati ſunt*. Stupere igitur, ac credere ſtatim oportuiſſet, cum nõ paruũ eis argumentum ſecreta eorum aperiendo deitatis ſuæ dediſſet, & commodè, ac breuiter ora eorum obſtruendo. Quid igitur? crediderunt ne? Minimè. *Sed dimittentes eum*, inquit, *abierunt: & poſt eos acceſſerunt Sadducæi*. O amentiam hominum, alijs cõfuſis, alij aggrediuntur, qui aliorum exemplo commoniti tardiores eſſe debuiſſent: Sed audacia temeritatis plena, impudens ſimul, & pertinax adeò eſt, vt impoſſibilia etiam inuadere non vereatur: propterea & euangeliſta impudentiam eorum admiratus, hoc ipſum denotauit, dicens: In illa die acceſſerunt: In illa videlicet, in qua illorum malitia patefacta confudit eos. Qui autem iſti ſunt? Erant quidem apud Iudęos multò Phariſæis inferiores, qui alias, quã Phariſæi opiniones ſequebantur, hi reſurrectionem omninò negabant, nec angelũ, nec ſpiritum confitebantur. Rudiores.n. erant, & corporalia ſolummodo ſectabantur: cõplures.n. apud Iudæos hæreſes erãt: vnde Paulus etiam dicit, Phariſæus ſum: q̃ apud vos exquiſitiſſima hæreſis eſt. Hi ergo Sadducæi rectè quidem de reſurrectione nihil dicunt, ad Chriſtum verò verba componunt, & rem non factam, vt ego puto, confingunt, putantes ambigentem ipſum capere, & reſurrectionis myſteriũ poſtea deridere. Manſuetè verò etiam iſti acceſſiſſe videntur, dicentes: *Magiſter, Moſes dicit, ſi morietur aliquis non habens filium, ducat frater eius uxorem illius, & ſuſcitet ſemen fratri ſuo. Erant autem apud nos ſeptem fratres, & primus duxit uxorem, & defunctus eſt, & non habens ſemen, dimiſit eam uxorem fratri ſuo: ſimiliter, & ſecundus, & tertius, uſque ad ſeptimum: nouiſſimè autem omnium mortua eſt, & mulier. In reſurrectione igitur cuius ex ſeptem erit uxor?* Vide quanta peruerſitate? Nam ne reprehendat, quia cura hæc erat, meo, vt dixi, iudicio. Nam duobus mortuis, tertius non duxiſſet, eo mortuo pertertius quartus non feciſſet, ita quintus etiam, & ſextus multò minus, ſeptimus vero minimè omnium, ſed abominati illam fuiſſent mulierem. Tales quippe Iudæi ſunt, quos videmus quaſi omine a fratrum ducendis vxoribus deterreri: quare quanuis lex ita cogat, ſæpe tamen hoc neglexerunt. Vnde Ruth quòq; illa Moabitis ad longiorem illius cognationis fuit deuolu ta, & Thamar a ſocero ſperma furati coacta eſt. Cuius autem rei gratia, non duos, aut tres, ſed ſeptem fratres fuiſſe fingunt? Vt ampla ſicut putabant ratione aduerſus reſurrectionem poſſent inſurgere. Et quã ob rem omnium fuiſſe vxorem affirmãt? Vt ambiguitate ipſum implicarent. Quid igitur Chriſtus? Ad vtrunq; accommodauit orationem, & quemadmodum vbique verè ſecreta eorum reuelat, vt non nunquã omninò appareant, nonnũquam ſic tangit, vt conſcientiæ ſtimulis mordeantur, eodẽ hic quoque pacto cogitationibus eorum reſiſtit. Vtrunq; igitur oſtendit, & reſurrectionem. ſ. futuram, & non talem qualem ipſi opinabantur. Quid enim ait? *Erratis, neſcientes ſcripturas, & potentiam dei*. Nam quoniam ceu periti authoritate Moſi, & lege nitebantur, idcircò ex ignorantia ſcripturarum huiuſmodi prouenire interrogationem affirmat. Nam quia nullam habebant ſcripturæ peritiam, & immenſam dei

Deu.25 b

Ruth.e a

Universidad de Deusto
Biblioteca

potentiam ignorabāt, tentatum venire au debāt. Cur igitur mirum est, inquit, si me, quem nescitis, tētationibus aggredimini? Cum etiam omnipotentiæ dei, cui tot tātaq; apud vos facta pericula sunt, nullam notitiam habeatis, nec à scripturis, nec ab omni acceptione ad eam cognoscendā inducti estis. Communiter quidem homines H concipiunt omnia deo possibilia esse: verū qm̄ ea causa erat, ne resurrectionē esse putarent, quia eundem rerum statum postea futurum arbitrabantur, ad interrogata respondens, hāc causam remouet, & illius vi tæ conditionem ostendit, dicens: *Quoniam in resurrectione, neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut angeli dei in cælo.* Lucas verò, sicut filij dei scripsit, si ergo nuptiæ ibi non sunt, superuacanea hæc, quæstio est: non tamen, quia vxores non ducūt, idcircò angeli sunt, sed qm̄ quasi angeli, idcircò vxores non ducunt. Hinc multa destruuntur, quę 1.Co.7. f Paulus vnico verbo significauit, dicens: Transit. n. figura huius mundi, & ita quidem quales in resurrectione futuri sint homines, designauit, quāuis autem ex dictis futuram esse resurrectionem cōprobet, tñ a scriptura quoq; ratiocinando idipsum cō firmat. Ita nō interrogationi solum satisfecit, sed opinioni quoq; ipsorum mederi voluit. Nam qñ non malitia tātum, sed ignorantia impulsi tentant, vniuersa docendo solet aperire: qñ autem peruersitate tantū commoti aggrediuntur, tūc, nec ad interrogata quidem respondet. A Mose igitur quem ipsi in fauorem suum producūt, eos confundit, dicens: *De resurrectione uero mortuorum non legistis, quoniam ego sum deus Abraham, & deus Isaac, & deus Iacob? non est deus mortuorum, sed uiuentium.* Quemadmodum. n. Adam, quanuis viueret, posteaq̄ de vetito ligno comedit, sententia tamen pro Exo. 3. b Gen. 3. c ita mortuus erat: sic profectò isti, & si mortui erāt, pollicitatione tñ resurrectionis vi Ro. 14. b nebant. Quomodo igitur alibi dicit, vt & mortuis, & viuis dominetur? Non est hoc illi simile: mortui nanq; hic illi, qui victuri sunt, appellantur. *Et audientes turbæ mirabantur in doctrina eius.* Neq; hic Sadducæi, confusi. n. recesserunt, sed multitudo simplex fructum consecuta est. Verum quoniā talis resurrectio futura est, agè omnia faciamus, vt primatū ibi adipiscamur. Et si placet etiam ante resurrectionem videre aliquos cœlibem, atq; cœlestem viuētes vitā, facilè poteritis: quod vt fiat, in eremū (oro) proficiscamur: non. n. vereor eadem de re verba sæpius facere. Videamus igitur etiā hodie spiritales illos exercitus, videamus voluptatem ab omni trepidatione liberā. Non. n. cum lanceis, vt seculi milites castra metantur: in his. n. castris pridie orationē absoluimus: nec cum scutis, & galeis, sed nudos omnium harum rerum conspicies. Opera verò eorum sic ardua intueberis, vt ea, nec cum armis quidē alij facere queāt, quæ si aspicere vis, manum mihi porrige. Eamus ambo ad hæc prælia, & cernemus K instructas eorum acies. In prælio. n. quotidie sunt, cùm quotidie aduersarios suos, insidiantes nobis cupiditates mirabili victoria fundant, fugent, humiq; prosternāt. Ita illud apostoli opere demonstrant: Qm̄ qui Christi sunt, carnem suam cum passionibus, atq; concupiscentijs crucifixerunt. Gal. 5. d Considerasti quanta multitudo hostiū mucrone spiritus confossorum iaceat. Non est ibi. n. ebrietas, nō est ibi superfluitas: quod mensa illa facilè ostendit. Iacet enim ibi aquæ potu perempta temulentia, multifor mis hæc multiceps bestia. Nam quemadmodum Scylla, & Hydra apud poetas, sic & ebrietas multis capitibus armatur: hinc enim fornicatio, hinc ira, hinc mollices, hinc turpes amores oriuntur: hæc igitur omnia superata ibi, prostrataq; sunt, quibus seculares hi milites etiamsi multa bella confecerint, facilè superantur. Nulli. n. enses, nullæ hastæ, nihil aliud huiusmodi aduersus ea capita temulentiæ poterit obsistere: sed gigantes ipsi, ac fortes viri, qui mille præclara gesserūt facinora, absq; vinculis, vino, & somno ligati, sine vulnere quasi confossi iacent: immò vero peius ēt, L quàm confossi. Nam illi quidem, etsi progredi non possunt, vident tamen, atq; intelligunt: isti verò etiam mente capti omni sensu carent. Vides excelsiorem, atq; præstantiorem hunc exercitum esse, qui voluptate solum eos hostes fugant, a quibus isti superantur. Nam cùm mattem vitiorū omnium debilitent, ac eneruent, adeò, vt turbare non possit: reliqua quoq; vitia, matre ac capite obtrūcato, ī eis sepulta sunt, qua quidem victoria singuli eorum potiuntur. Non. n. quemadmodum in alijs pugnis, qui saucius est, q̄ semel ecciderit, alijs grauis esse non potest: ita etiam hic fieri solet, sed necesse est, vt ab omnibus hæc bellua feriatur.

feriatur. Nam nisi quis percusserit, atq; deiecerit, impetum illius euitare non potest. Vides præclaram victoriam? Nam singuli eorum illud trophæum erigunt, quod totius orbis armati milites statuere nequirent. Omnia igitur iacent, quæ temulētia gignere solet, verba stolida, mens furiosa, superbiæ flatus, cæteraq; huiusmodi. Suū Ps. 109. b enim probè hi milites imperatorem imitā tur, quem admirando scriptura dixit: De torrente in via bibit, ppea exaltauit caput. Vultis è regione ingentem aliā mortuorū M multitudinem aspicere? perstringamus cupiditates, quæ ex delicijs, quæ ex pulmentarijs, quæ ex coquis, quæ ex mensarijs, q̄ ex farcinatoribus succenduntur: vereor certè ista omnia enarrare. Veruntamen dicā, nec si leophasinos aues: iura fusim artificio iuxta humidas, & siccas carnes, leges de istorum ordine varias. Nam quasi rempublicam gubernantes, aut acies expedientes sic quid primum, quid deinde afferendum sit sanciunt: & alij quidem aues piscibus farcinatas, subtili arte contextas primò of ferendas esse asserunt, alij ab alijs rebus originem cœnæ faciendam contendunt: ita magnum certamen de istis committitur. Nā & de qualitate, & de ordine, & de multitudine disputant: quodq; peius est, quibus obrui merentur, in his gloriantur. Nā alij ad meridiem vsq;, alij diem integrum, alij per totam etiam sequentem noctem produxisse prandia iactant. Considera miserrime hominum quam venter mensurā flagitat, & pudebit te immoderatissimæ, atq; ineptissimæ huius edendi diligentię. Nihil tale est apud angelos illos, sed huiusmodi etiam voluptates mortuæ ibi, atq; sepulæ sunt. Non. n. vt repleantur, nec voluptatis: sed viuendi causa sumunt alimenta, non sunt apud eos aucupes, neq; piscatores, sed panis, & aqua. Solicitudo autem A hæc, & tumultus, & cura procul inde abest, & tā tuguria sua, quàm corpora ita magnam illis præstant tranquillitatem, quem admodum magnos tempestatis fluctus in istos concitant. Rescinde igitur cogitatione ventres istorum, & videbis magnam intus congeriem, sordidissimam cloacam, sepulchrum fœtidum: erubesco dicere, quæ sequuntur, eructationes videlicet fœtulentas, fastidiosos vomitus, euacuationes ventris sursum simul, atq; deorsum. Si autem illuc proficiscaris, non modò has cupiditates, verumetiam illas Veneris, quæ ardentiores inflammationes q̄; sunt, vnà cum eqs & armis deiectas videbis: equi nempe arma, & sella, verba turpia sunt: neq; in his solùm præclaram illi victoriam obtinent, verumetiam in acquirenda pecunia, in cō cupiscenda gloria, in admittenda inuidia, in cæteris omnibus morbis. Putasne præstantiorem hunc exercitum esse, & mensam illam vestra iucundiorem? Nemo certè, nec eorum quidem, qui comedendi voluptate dirumpuntur, nisi mente captus sit, negare audebit. Hæc. n. viam ad cœlum præparat, illa vi ad gehennam trahit. Diabolus illius, Christus istius princeps est: Ju B xus, & lasciuia illam, philosophia, & moderatio istam præparat: hic deus adest, ibi diabolus. Vbi. n. temulentia, vbi verba turpia, vbi venter satur, ibi dæmones, & diabolus exultant. Talis erat mensa diuitis illius, q Luc. 16 nec vnius stillæ aqua post mortem potieba c tur. Monachi autem non talem certè habent, sed angelorum vitam iam meditantur. Non celebrantur nuptiæ apud eos, nec somno, nec delicijs dediti sunt. Nam quis facilius hostes fundere potest, quàm qui comedendo trophæum erigit? ideo prophe ta quoq; dicebat: Parasti in cōspectu meo Ps. 22. b mensam aduersus eos, qui tribulant me. Non. n. errabit quispiam, si hoc eloquium ad mensam conferat monachorum. Nulla enim alia re magis anima tribulatur, quā concupiscentia, petulantia, ebrietate, cæte risq; vitijs, quæ hinc oriuntur: quod omnes sciunt, qui harum rerum periculū fecerunt. Quod si considerare diligenter voluris, vnde illa, vnde hęc mensa referatur: tūc quid inter vtrāq; intersit, probè cognosces. Vnde igitur hæc repleri solet? Ex multis viduarum lachrymis, ex multis orbis parentum, quæ facilè propter impotentiam violātur, illa vero a iustis laboribus. Vnde sor C mosæ mulieri, quam nihil externum decorat, cū innata quadam pulchritudine splēdeat perinde illis illa est. Hæc autem meretrici deformi, quæ quanuis multo circunde tur fuco, non potest tamen deformitatem occulere, sed quò magis appropinquat, eò deformior videtur. Noli. n. incipientes cōuiuas examinare, sed famentes considera: tunc enim videbis quasi libera, & pudica mulier illa sit, nihil ea p̄sente dici, aut fieri turpe: hæc autem quasi meretrix, atq; infamis nihil honestum admittit. Illa conui-

Universidad de Deusto Biblioteca

tarum ſolummodo quærit vtilitatem: hęc detrimentum, atque perniciem. Illa offendere deum non patitur: hæc te non dimittit, niſi offendas. Abeamus igitur ad illos, vnde ſciemus quot, quantisque vinculis ſimus innodati. Vnde facilè diſcere poteri mus, quomodo mille referta bonis mensa præparatur iucundiſſima, minimi, aut nul lius impendij, omnis ſolicitudinis expers, inuidiæ, conuicij, & omnis morbi omnino immunis, optima ſpe repleta, multis trophæis ornata: vbi tumultus nō eſt, quò morbus non accedit, vnde abeſt ira: vbi tranquillitas, vbi pax habitat: nec mihi mi niſtrorum apud diuitum menſam ſilentium enarra, ſed clamorem conuiuarum, non prætermitte. Non eum dico, qui alterius ad alterum eſt, quamuis, & hic ridiculoſiſſimus ſit: ſed interiorem, qui animum ipſum occupat, qui captiuum ducit: cogitationum dico tumultū, fluctus, tenebras, tempeſtates, quibus omnia ita confunduntur, ac permiſcentur, vt nocturna in animo pugna committi videatur. Non ita in tabernaculis monachorum fieri videmus, ſed magna tranquillitas, ingens ibi quies verſatur: vnde poſt hanc quidem menſam ſimilis morti ſomnus conſequitur, poſt illam autem vigilia, & mentis, & corporis: & hanc quidem atroces pœnæ, illam regnum cœlorum comitatur. Illam igitur inſequamur, vt fructibus eius perfrui mereamur, ad quos omnibus nobis peruenire contingat, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Homilia lxxj. ex capite xxii.

PHariſæi autem cum audiſſent, quia ora Sadducæorum obſtruxerit, congregati ſunt in vnum. & interrogauit vnus ex ipſis iuriſperitus tentans eum, & dicens: Magiſter, quod eſt mandatum magnum in lege? Rurſus cauſam euangeliſta poſuit, quam ob rem ſilere debuiſſent, & vt facilius temeritatem eorum oſtendat, quo pacto? Quia illis confuſis iſti rurſus aggrediuntur, cumque quieſcere oporteret, decertare voluerunt, & legis peritiam profitentem præmittunt, non diſcere, ſed tentare cupientes: ac ita interrogāt: quod nam primum mandatum in lege ſit. Nam cum primum illud ſit: Diliges dominum deum tuum, putantes cauſas ſibi allaturum, quoniam deum ſe faciebat, hoc modo interrogant. Quid igitur Chriſtus? Vt oſtendat idcircò ad hæc eos deueniſſe, quia nulla in eis eſſet charitas, ſed inuidię liuore tabeſcerent: *Diliges*, inquit, *dominum deum tuum: hoc primum, & magnum mandatum eſt. Secundum autem ſimile huic: Dilige proximum tuum ſicut teipſum.* Quam autem ob rem ſimile eſt huic? Quoniam hoc illud inducit, & ab illo rurſus munitur: Quiſquę. n. malè agit, odio habet lucem, & non venit ad lucem: & rurſus, Dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt deus: deinde ſequitur, Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt, & iterum, Radix omnium malorum auaritia eſt: quā quidā appetentes, errauerunt a fide, &, Qui diligit me, mandata mea ſeruabit, quorum caput, & radix eſt, Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Si ergo diligere deum, diligere proximum eſt, nam ſi diligis me ò Petre, inquit, paſce oues meas: Si etiam dilectio proximi facit, vt mādata cuſtodias, metirò, ait, in hoc totam legem, & prophetas pendere. Et quēadmodū in ſuperioribus cū de reſurrectione interrogaretur, plus docuit, quàm tentantes petebant: ſic in hoc loco de primo interrogatus mandato, ſecundum etiā nō valde, quàm primum inferius ſponte attulit. Secūdum. n. eſt primo ſimile. Ita occultius inſinuauit, odio illos ad quærendum incitati. Charitas enim, inquit, non zelatur. Sed cuius rei gratia, Matthæus quidē apertè ait, tentando illum quæſiſſe, Marcus autem è contra? Sciens, inquit, Ieſus, quia ſapienter reſpondit, dixit ei: Non lōgè es a regno dei. Nulla certè inter euangeliſtas diſcrepantia eſt, ſed magna etiam conſonantia: tentando. n. incepit, ſed cum a reſponſione Chriſti nonnihil vtilitatis perceperit, iure laudatur. Non. n. incipiēs ſtatim laudes audiuit: ſed quādo dixit maius eſſe diligere proximum, quàm holocauſta offerre, tunc ei dicitur: Non es procul a regno dei. Humilia. n. & abiecta deſpiciēs, initium virtutis percipit, cuius cauſa, & ſabbatha, & reliqua huiuſmodi omnia inuenta ſunt, nec tamen conſummata ipſum laude honorauit, ſed nonnihil ei deeſſe oſtendit. Nam ſi procul abeſt, abeſt tamen, quare defectus ille ſibi erat ſuppleḋus. Noli autem mirari, ſi cùm vnum eſſe deum dixit, & prętер eum alium non eſſe, laudatus eſt: ſed hinc ēt perdiſce, ad mentem accedentium ſolere ipſum plerunque reſpondere.

Deu. 6.a

Ioā. 3.b
Pſ. 52.a

Pſ. 13.a
1 Ti. 6.
Ioā. 14.c
Gal. 5.c
Ioā. 21.d

1. Co. 13.b

Mar. 12.d

dere: nam & ſi mille indigna gloriæ Chriſti afferant, illud tamen dicere non audēt, quia omnino deus non ſit. Quam ob rem autem illum laudauit, qui præter patrem, non eſſe alium deum dixerit? Non certè, quia non eſſe ſe deum voluit ſignificare, ab ſit hoc enim, ſed quia nōdum tempus aderat ſuæ deitatis reuelandę, ideirco in prio re dogmate illum permanere dimittit, ceù que probè vetera tenentem laudauit, vt idoneum ad noui teſtamēti doctrinam faceret, quam opportuno tempore manifeſtius erat introducturus: quanuis etiam qū in ſcriptura, ſiue veteri, ſiue noua dicitur vnum eſſe deum, & præter eum alium nō eſſe, non ad diſtinctionem filij, ſed excluſionem dictum ſit idolorum. Quare hac ſententia voluntatem iſtius laudatam exiſtimato. Cum igitur reſponſum dederint, ipſe quoque interrogat: *Quid vobis videtur de Chriſto cuius filius eſt? dicunt ei Dauid.* Conſidera diligenter, atque perpende, quia poſt multa miracula, & ſigna, poſt multa reſponſa vltrò citroq; data, poſt argumenta æqualitatis cum patre cōplura, poſt doctrinam verbo, & opere rutilantem, poſt laudem iſtius qui vnum eſſe deum aſſeruit tandem interrogat. Nam ne dicere poſſent, miracula quidem ab eo facta fuiſſe, legi autem contratium extitiſſe, idcirco poſt tot tantaq; interrogat: occultius eos inducens, vt ſe deum profiterentur. Et diſcipulos quidem primùm quid alij de ſe, deinde quid ipſi dicerent, interrogauit: iſtos vero non eo pacto, ſeductorem enim profectò, & perditum virum dicere non dubitaſſent. Quare ſententiam eorum de Chriſto inquirit. Nam quoniam ad paſſionē iam iturus erat, eam prophetiam in medium adducere voluit, quæ apertiſſimè dominū eſſe ipſum prædicat: non tamen principaliter, neque temerè, ſed ex cauſa rationabili ad iſtud peruenit. Nam quoniam interrogati primò, non vera de ipſo dicebant, hominem eſſe nudum aſſerentes, ad refutationem erroris ſui Dauid illum deitatis ſuæ prædicatorem citauit. Nam quoniam nudum hominem opinabantur, ideo Dauid eſſe filium reſpondebant, quod emendans ipſe prophetam hūc inducit, & quia dominus ſit, & quia propriè patris filius, & quia patri æqualis confirmantem: nec id ſibi ſufficit, verùm, vt etiam terrerentur, quæ ſequuntur ſubiunxit: *Quomodo ergo Dauid in ſpiritu uocat eum dominum?* Ita omnibus modis ad fidem eos inuitabat, ne autem dicere poſſent, adulationis cauſa, & humano conſilio ſic a propheta ſcriptum fuiſſe: *Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum*, reſpice quemadmodū ſubmiſſe opinionem prophetæ, atq; ſentē tiam de ſe recitauit. Primùm cuius eſſe filium arbitrarentur. Deinde poſtquam illi Dauid reſponderunt, non dixit: Atqui Dauid ſic de Chriſto prophetauit: ſed rurſus interrogādi ordine, Quomodo igitur Dauid in ſpiritu dixit, quod facit ne his verbis conturbentur. Ideo nec quid vobis de me videtur, ſed quid de Chriſto videtur, interrogauit. Sic & apoſtoli remiſſè diſſerebant, dicentes: Licet liberè dicere de patriarcha Dauid, quia mortuus, & ſepultus eſt. Similiter igitur, & ipſe interrogando, atq; ratiocinando dogma hoc de ſe introducit, dicēs: Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. Si ergo Dauid dominum ipſum vocat, quomodo filius eius eſt? hoc ratiocinatur, nō quia velit oſtendere Dauid filium Chriſtum non eſſe (non. n. Petrum hac de cauſa increpaſſet) ſed vt falſam opinionem eorum in melius reducat. Quare quando infert, quomodo igitur filius eius eſt, non ſic eſſe filium, vt illi putabant affirmat: illi enim filium ſolummodo, non autem etiam dominum arbitrabantur, ita poſt recitatum teſtimonium, quietè, atque remiſſè infert: Si ergo Dauid dominum ipſum vocat, quomodo filius eius eſt? Hæc illi audientes nihil reſpondebant: non enim diſcendi, ſed tentandi cauſa interrogabant. Ideò ipſe intulit, ſed quoniam paruam ei fidem habebant, prophetam quoque ſecum accepit: quod maximè conſiderantes, quando remiſſum quid, atque humile de ipſo dicitur, non ſcandalizabimur: ad multas enim alias cauſas præcipua hæc accepit, quòd illos condeſcendens alloquitur. Qua de cauſa interrogando dogmata modò ſanxit, ac dignitatem ſuam occultius oſtendit. Non enim æquale videbatur, Dauid & Iudæorum dominum dicere. Tu autem opportunitatem etiam expende. Cùm. n. vnum eſſe dominum dictum ſit, tunc de ſe quoque dixit, quia dominus eſt: quod non operibus ſolum, ſed prophetæ authoritate

Pſ. 109. a

Act. 2.c

L confirmauit, qua demonstrauit, quia pater ipse sibi propugnat: Donec enim ponam inimicos tuos, inquit, scabellum pedum tuorum, ita & magnum honorem sibi à patre, & se patri concordem esse ostendit. Hic fuit finis disputationum, atque interrogationum omnium, præclarus quidem, atque sublimis adeò, vt ora eorum facilè consuerit. Conticuerunt enim ex illo tempore non sponte, sed quia ita lethali fuerant perfossi vulnere, vt non ausi fuerint eam amplius aggredi. *Nullus enim*, ait, *ausus fuit ab illo die interrogare eum*. Hæc res non parum vulgo conducebat: ac ideo repulsis iam lupis, insidijsque illorum detectis, ad multitudinem orationem conuertit. Nihil enim amplius illi inanis gloriæ cupidi, & graui hac passione superati acquirere poterant. Grauis enim, atq; multiceps certè ista passio est: alij n. principatu, alij diuitijs, alij robore corporis gloriãtur, & progredientes quasi ordine quodã, ad eleemosynam, ieiunium, orationes, doctrinamq; veniunt: ita multa sunt huius belluæ capita. Verum non est mirabile inani gloria propter alias res commoueri, ieiunio autem, atq; oratione iactare, mirabile simul, & lachrimis dignum est. Sed ne
M solum criminemur, agè modum etiã quẽdam exponamus, quo tam truculẽtam poterimus effugere bestiam. Quos igitur primò aggrediemur? eosne qui diuitijs, an eos, qui vestibus gloriantur? eos qui principatu, an eos, qui doctrina, aut arte quadam, aut robore corporis, aut forma, aut ornatu iactãt? eosne qui atrocitate, an eos qui humanitate, & eleemosyna, aut versutia, aut morte, aut his, q̃ post mortẽ consequuntur tumescunt? Multos n. hæc passio riuos possidet, & vltra vitam nostram progreditur. Mortuus n. est ille, ac ille, inquit: & vt mirabilis quidem fuisse videatur, talia, & talia testamento iussit fieri: hac ratione ille inops est, ait, ille autẽ dives. Nã quod acerbum est, a contrarijs etiam hæc fera constat, quos igitur primos acie petemus? non n. aduersus omnes vna ratio cõgruit, vultisne illos inuadamus, qui eleemosyna gloriãtur? Mihi certè ita videtur: doleo enim cùm inanem considero gloriã rei, quam vehementer quasi pestem insidere, & quasi nutricem regiæ puellæ insidiantem: alit enim eam, sed ad impudicitiam, & infamiam. Nam patrem contemnere iubet, & vt sceleſtis, ac perditis iuuenibus placeãt, impudico expolit ornatu, ac tali quadam corrupto lasciuia. sac petulãtia pleno, nõ qualem pater desiderat. Agè igitur aduersus hos ensem stringamus: fiat ergo a quodam eleemosyna cumulatè ad ostentationem: sic igitur a thalamo pater- A
no primum eam educit, cumque pater iu- Sup. 6. a
beat ne sinistræ quidem eam apparere, ipse seruis notis, atq; ignotis, & quibuscunque obuijs ipsam ostẽtat. Vides a qua lena hoc scortum ad amores turpes hominum impellitur, & quemadmodum ipsi iubeant, ita ornetur. Vis videre quomodo non meretrix simpliciter, sed furiosa meretrix huiusmodi anima efficitur? quali mente prædita sit, discere studeas. Quid. n. furiosius est, quàm omisso cœlo post seruos fugitiuos, & perditos homines per vicos, & angiportus currere ad inquirẽdos inimicos, atq; amplectendos? Nemo quippe maiore odio multitudini est, quàm qui falsam gloriam ab ea quouis modo aucupatur: mille nanq; criminationes in huiusmodi homi nem confingunt, nec aliter fit, quàm siquis puellam regiam a solio regali depulsam, adulteris viris, & despuẽtibus eam tradat. Isti ergo quantò magis eos amplecteris, tãtò te magis auertuntur: deus autem si ab eo gloriam quæras, amplectitur te, atque laudat, & magna retribuere paratus est. Ad hæc si detrimentum huius iactantiæ melius perdiscere velis, siquando ad ostentationem te, & laudem dederis, considera quomodo mœror confestim surrepat, & B
continuus permaneat, præceptumq; Chri- Ibid.
sti clamantis in mẽtem veniat, omnem te mercedem perdidisse. Vbiq;, ac semper inanis gloria vituperatur: illa verò turpissima est, quę nimium inflatur. Quippe cum extremę crudelitatis esse videatur, alienas clades quasi præconio efferre, quasiq; paupertatem exprobrare. Nam si beneficij commemoratio, quasi exprobratio est: quid dicemus eum facere, qui beneficia libenter multis ostentat? quomodo igitur hoc venenum effugiemus? Certè si diligenter cõsiderabimus, a quibus quærimus gloriam. Dic enim quæso, quemnam eleemosynæ opificem esse putas? eum videlicet, qui rem ipsam adinuenit, qui optimè omnium id facere nouit, & sine termino factitat. Agè gitur respondè, si luctas exercitatorias discerres, ad quos nam spectares, aut quibus te in palæstra ostenderes? olerane, ac pisces vendentibus, an huius luctationis principi, atq; magistro? Et certè illi quidem multi sunt, hic verò vnicus. Nonne igitur si hic te admiratur, illis deridentibus, tu quoque vnà cũ magistro illos irridebis? Quid porrò, si cœstibus certare discerres, nonne similiter professorem eius certaminis, atq; C
magistrum spectares? sin autem eloquentiæ artibus præstare velles: nonne si a præcipuis oratoribus laudareris, multitudinis verba contemneres? Quomodo igitur turpe non est, in cæteris quidem artificijs, ac certaminibus ad magistrum te duntaxat respicere, hac vero in re contrarium penitus facere, præsertim cum æquale detrimẽtum non sit? Nam si ad voluntatem multorum, non ad iudicium magistri lucteris, in ea re solummodo damnum est: sin verò ostentatione iactas, vitam æternam perdi- Sup. 9. d
disti. Si ergo misericorditer dando similis deo factus es, diligenter studè, vt in contemnenda etiam ostentatione similis ei efficiaris, qui morbos hominum curans præcipiebat ne alicui dicerent. Sed misericors forsan, ac liberalis ab hominibus vocari desideras, quàm ob rem? Nonne nullum est huius rei lucrum, damnum autem inæstimabile? Ipsi enim quos ad testimonium tuæ benignitatis citas, latrones abs te constituuntur, qui te regno cœlorum spoliẽt: immò verò non ab ipsis hoc patimur, sed a nobis, non ab alijs superiore gloria pellimur. O nouæ calamitatis genus: ò furiosam hanc turbationem, quæ tinea corrodere non potest, nec furviolare, ea inanis gloria omnino dispergit. Hæc est tinea cœlestis thesauri: hic est fur, qui æterna regna
D furatur, qui immarcescibiles a nobis diuitias auferat, qui tanquàm contagiosus morbus omnia corrumpit. Ita quoniam prospexit diabolus tam latronibus, & vermibus, quàm alijs machinis inexpugnabile illud esse præsidium, per inanem illud gloriam expugnat. Sed gloriæ, inquies, cupidus sum. Nonne satis habes a conscientia eius, cui beneficium collatum est, & ab ipso deo laudari? Sed apud reliquos etiã homines te ostentare cupis. Caue ne contrarium eueniat, & aliquis non liberalitate, ac benefico animo, sed ambitiosè te id facere credat, intolerabiliq̃ superbia, quòd alienas libenter efferas clades. Nam eleemosyna mysterium est: concludendæ igi-

Terent. in Andr. Act. 1. sce. 1.

tur ianuæ sunt, nequis aspiciat, quæ videre nephas est. Et certè mysteria nostra, eleemosyna maximè, ac charitas sunt. Ineffabili enim sua misericordia nostri misertus est. Et prima, quæ in Eucharistia dicitur oratio, qua pro dæmoniacis deprecamur, misericordiæ suæ commemoratione plena est. Secunda, qua pro his oramus, qui pœnitentiam agunt, misericordiam humiliter quæritat. Tertia etiam, quam pro nobisipsis fundimus, vel infantes adducit, deum ad misericordiam lachrymis E
inflectẽtes. Nam quoniam nostra ipsi peccata cognouimus, pro alijs, qui peccarunt, quiq; peccare possunt, ipsi clamamus: pro nobis autem ipsis infantes, quorum imitatores cœlorum regnum expectant. Hac enim oratione significatur, quòd qui simplicitatem paruulorum sequuntur, hi maximè pro reis deum deprecari possunt. Ipsum autem Eucharistiæ mysterium quanta misericordia plenum sit, initiari solummodo nouerunt. Quare tu quoque cum eleemosyna veteris, ianuas claude, ipse qui recipis, solus conscius sit: immò si possibile est, nec ipse quidem percipiat vnde erogatum sibi beneficium est. Quæ si derise. ris animo, & hoc mysterium tuum ædideris, in mentem tibi veniat, quia etiam ille ipse a quo gloriam aucuparis, tanquàm vanum te omnino condemnabit: & si amicus est, secum te reprehendet: sin verò inimicus, etiam apud alios hanc ambitionẽ condemnabit. Ita contraria tibi eueniunt, quàm desideras. Tu quidem maximè cupis, vt de te admirans, ille misericors, ille humanus, ille benignus dicat: ipse autem, ille inanis gloriæ cupidus prædicabit, ille qui omni quouis modo placere hominibus studet, cæteraque his deteriora. Sin verò tu celabis, tunc exclamabit, ò misericor F
dem illum, atque humanum. Non enim grande aliquid, atque præcipuum occultari diutius deus patitur: sed si tu celabis, ille manifestabit: ita & miserabilior eris, & maiora lucraberis. Quare ad acquirendam gloriam contra est omninò ostentatio. Nam ad quod festinanter pergimus, ad illud impedimento solet maximè esse. Non enim beneficentiæ gloriam solum amittimus, sed contrarium quoque acquirimus, & ad hæc non paruis nos incommodis subijcimus. Horum igitur omniũ gratia inanem gloriam contemnamus,

& a deo solummodo lucrari cupiamus. Hoc.n.modo,& præsenti,& futura gloria potemur, gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi,Amen.

Homilia.lxxiii.ex cap.xxiii.

TVnc Iesus locutus est turbis, & discipulis suis dicens: Super cathedram Mosi sederũt scribæ,& pharisæi: Quæcunque igitur dixerint vobis, facite: secundum vero opera eorum nolite facite. Tunc istud quando significat? quando illorum ora obstruxit, quando ita iam confusi fuerunt, vt tentare ipsum amplius non auderent. Verum quoniam domini, & domini mentionem fecit, iterum refugit. Nam quanuis nihil tale in lege scriptum inueniatur: illud autem in primis, G Deu. 6. a Dominus deus tuus, dominus vnus est: legem tamen nouam, vniuersam veterẽ scripturam solet appellare. His omnibus ostẽdit eadem se patri velle. Nam si contraria illi cuperet, contraria quoq; in legem dixisset: nũc verò adeò legem vereri videtur: vt etsi legalis doctrinę professores corrupti sint, auscultare tamen hortatur, & de recta disciplina viuendi differit, quæ res maximè causa incredulitatis erat. Corruptis.n. viuendi moribus, & inanis gloriæ cupiditate a credendo repellebantur. Cum igitur præcepta emendationis gratia tradere voluerit, quod præcipuè ad salutem conducit, nequis.s. dogmata negligat, neve in sacerdotes insurgat, id summopere iubet, nec iubet solum, verumetiam facit: non enim a docendi gradu corruptos deiecit, vt nullam audientibus occasionem inobediẽtiæ relinqueret,& maius illis iudiciũ præpararet. Sic quanuis nequam essent, principatum eis confirmauit, vt vel post increpationem edixerit, Facite quæcunque illi H vobis esse facienda confirmant: nõ.n.sua, sed quæ per Mosen deus imperauit, prædicant. Tu autem considera quantum Mosi defert honorem, & se veteribus conuenire ostendat, & illos propter legem Mosi venerandos autumet. In Mosi.n. inquit, cathedra sederunt: ita qui a moribus eorum fide non potuit ipsos dignos esse testari, a sede ac successione, quæ sunt in lege intelligere: vt de cibis, & sacrificijs, cæterisque huiusmodi. Quomodo enim hæc confirmasset, quæ iam refutauit? Sed omnia, inquit, quibus mores hominum corrigũtur, quibus meliores efficimur, & quæ ita nobis congruunt, vt non patiantur iugo amplius legis deprimi. Cur igitur non gratię præceptis ista, sed authoritate Mosi confirmauit? Quoniam nulla temporis opportunitas erat ante crucis mysteriũ ad hæc manifestanda, quamuis ad hæc illud etiã mihi videatur dispensare. Nam quoniam grauius eos accusaturus est, ne imperiti expetitione principatus eorum laborare, aut odio ipsum moueri existiment: hoc primò remouet, vt omni suspicione ablata liberius reprehendat. Sed cuius rei gratia ipsos tandem accusat, & longa in eo vtitur oratione? Prẽmonere multitudinẽ voluit, ne opera eorum sequentes miserius cadãt. Non enim simile est interdicere ne faciãt, & eos qui peccarunt ostendere: sicut, nec I simile est consulere, quę oportet, & eos qui rectè ipsa fecerunt in medium producere: propterea, & præueniens ait, Secundum autem opera eorum nolite facere. nam ne inducere animum possent, quoniam auscultandi sunt, imitandos etiam esse, hac vtitur correctione. Ita qui sibi honor defert videbatur, in reprehensionem conuertitur, quia mores eorum condemnat: quare in vituperationem conuertitur, cum talis eorum vita esse videatur, vt imitatores ipsorum corrumpantur. Hac ergo de causa ad accusationem ipsorum deuenit, & adhuc, vt ostendat incredulitatem eorum, & crucis patibulum, quod sceleratè facturi sunt, non ipsius crucifixi, nec non crediti, culpa, sed illorum scelere accidisse. Tu vero considera, vnde initium sumat, & vnde crimina eorum amplificet: Dicunt enim, inquit, & non faciunt. Criminandi naque omnes sunt, inquit, qui legem transgrediuntur: sed maximè omnium, qui doctoris fungitur authoritate, dupliciter enim, atque tripliciter iure condemnatur. Primum, quia transgreditur. Deinde cum in corrigendis alijs ipse claudicat: propter dignitatem, quam gerit, maiore dignus supplicio est. Tertio, quia cum ceu doctor præsideat, nequitia sua facilè cæteros corrumpit: his autem reprehensionem adiungit, quoniam austeros se nimium gerant aduersus reos. [Ligãt enim onera grauia, & importabilia, & imponũt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere.] Duplicem hic nequitiam eorum ostendit, tum quia sine venia exquisitissimè K

mè multitudinem viuere volũt, tum quia nimium sibijpsis indulgentes magnã assumũt licentiã, quorum opposita in optimo principe requiruntur: vt.s. aduersus seipsum nulla vtatur venia, sed se verum in se iudicẽ exhibeat, erga subiectos autem mitior, & ad dandã pronior veniã sit: quorũ opposita isti faciebant. Tales quippe oẽs sunt, qui verbis philosophiam terminant, austeri nimiũ, & non ignoscentes ceũ inexperti doctrinæ, eius q̃ opere ac exemplo discipulis traditur: quæ nequitia cum parua non sit, superiora crimina in maius extollit. Tu autem expende, qũo id etiam auget: non.n. dixit, Non possunt, sed nolũt: nec portare, aut ferre, sed digito mouere: hoc est, nec propè accedere, nec tangere volunt, sed diligentes atq; robusti in prohibitis sunt. [Omnia enim opera sua faciũt, ait, vt ab hominibus videantur.] His verbis inanis gloriæ cupiditatem eis obijcit, L qua perierunt. Ita superiora crudelitatis erant, atq; desidię: hæc verò furoris, qui gloriæ inanis cupidine illos exagitabat: quæ res à dei eos expulit charitate, & corrupit, ac effecit facilè, vt in alienos certarent spectaculo. Nam quales spectatores quispiam sibi eligit, cum his placere studeat, consona illis certamina suscipiat necesse est. Ita qui fortibus viris spectantibus luctatur, fortiter agere conatur: qui verò apud ignauos, & timidos, ipse quoq; hmõi efficitur, vt verbi causa: Risu quis gaudentes habet spectatores, ridendi author illicò efficitur, vt spectatoribus placeat. Alius à diligenti atq; philosopho spectari voluit, talis & ipse videri certat, vt laudem a spectatore suo consequatur. Sed perspice in hoc loco rursus qũo crimen amplificet. Non.n. alia sicut alia faciũt, sed vniuersa simpliciter sic. Cum igitur inanem gloriam eis obiecisset, non magnarum, neq; præclararum rerum fama eos laborare demõstrat, nihil.n. huiusmodi habebant: sed è paruis, & vilibus gloria mendicabãtur, quibus ingens eorum nequitia significabatur. [Phylacte M ria eorum, inquit, dilatant: & magnificant fimbriam vestium suarum.] Quæ nam, sunt hæc phylacteria, & fimbriæ? Quoniam facilè beneficiorum dei obliuiscebãtur, idcirco deus signa sua in libellis breuissimè conscribi, & manibus eorum appendi iussit: vnde dictum est, Nec remouebuntur ab oculis tuis. Hæc phylacte- tia, quasi quædam custodientialatinè vocabant, sicuti multæ mulierum modò fa- De. 6.b Phylacteria. ciunt euangelia ex collo dependentes: & vt aliunde in memoriam reducantur, quod obliuiosi crebrò facere solent, filo digitũ strictius ligantes, id deus ceu infantulis citò iussit facere. Hyacinthinum enim filũ b Nu. 15. d in extremitate vestis, quæ ad talos est, assui præcepit, vt attentiore cura mandatorũ recordarent, hanc fimbriã appellant. In his igit rebus diligẽtiores, ligacula quibus libelli depẽdebãt, latiora, & fimbrias maiores faciebant, qđ ex inani gloria proficisci videbatur. Quã.n. ob rem hęc ita facis? An quia virtutẽ id eximiã putes, vel quia aliquid vtilitatis inde habeas? non, sed mãdata tibi deus præcepit, sed vt signa, & miracula eius memoria teneas. Quòd si eleemosyna atq; ieiunio, quę opera nostra efficiuntur, nullo pacto gloriari oportet, quã ob rẽ his plurimũ iactas, ò pharisæe, quibus maximè tua desidia declaratur? Illi verò non hic solum, verũetiam ex alijs multò minoribus morbũ contrahebant. [Diligunt.n. ait, primos in cœnis accubitus, & primos in synagogis consessus, salutationes in foro, & vocari ab hoĩbus rabbi.) A Hæc.n. si minima esse videantur, magnorũ tñ cã sunt malorũ. Nã & ciuitates, & ecclesias sępenumero euerterũt: ppea nec à lachrymis abstinere possum, cũ primos istos consessus, & salutationes audiã, ac in mentẽ veniat, quot quantaq; hinc mala in ecclesia dei orta sunt, q̃ modò percensęri tps non est, immò verò nec opus, cũ seniores ea, quæ viderunt, minoribus etiã enarrare queant. Tu aũt cõsidera ibi maximè illos inanis fomenta gloriæ quæsiuisse, vbi iubebantur humiliores esse, in synagogis videlicet, quò ad docendos alios veniebant, in conuiuijs.n. hmõi aliquid committere non ita graue vr, quanuis non in ecclesia solũ, sed vbiq; doctorẽ cæteris pstare oporteat. Nã quemadmodum hõ vbicunq; fuerit, cæteris animantibus præstat: ita doctorẽ decet, siue loquatur siue sileat, siue in cõuiuijs siue alibi sit, cęteris hominibus excellere, adeò vt in incessu, & aspectu, & habitu, omnibusq; simpliciter alijs præstantior esse videatur. Illi verò in omni re deteriori signi, vndiq; sibi dedecus contrahe- B bant, quæ fugienda erant insequentes. Diligunt enim ait. quòd si diligere, crimen est: quid erit re ipsa efficere? Sed cætera quidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

quidē tāquam parua, & vilia, & in quibus non erat opus discipulos suos corrigi, in accusatione ac reprehensione illorum terminat: principatus aūt appetitio, quæ omnium malorum causa erat, & sedis docendi raptus in mediū diligenter ad doctrinā discipulorū producitur. quid.n. ait? *Vos vero nolite vocari rabbi*. Cuius causa stat m subiungitur: *Vnus enim vester est magister, omnes vero vos fratres estis*. Nec alter altero præstantior, qm̄ nihil est quod a seipso sui
1.Co.3. b querit: ideo Paulus quoq; dicit, Quid enim est Paulus? quid autem Apollo? quid porrò Cephas? nisi ministri? non dixit magistri, & rursus. *Non vocetis patrem*, non vt nemi nem patrem vocent, sed ne ignorēt, quem principaliter patrem vocare oporteat. Nā quemadmodum nemo principaliter magister est, sic nec pater præter illum, qui tam magistrorum, quam patruū omnium causa est: & rursus subiungit. *Neque vocemini magistri, quia magister vester unus est*
Sup.16. b *Christus*. Nec dixit, ego: sed quemadmodum in superioribus, quid vobis videtur
C de Christo, dixit, non de me: sic in hoc loco. Quare libenter nunc aduersarios interrogarē, quid dicerēt, cū sæpius p̄i soli ad contemptum vnigeniti, vnus deus & vnus dominus accommodent: doctor ne pater est? Nullus negare audebit: atqui vnus inquit, doctor noster est Christus. Quemadmodum igitur cum vnus esse Christus dicatur, num expellitur pater, ne doctor sit; sic cum vnus dñs, & vnus deus pater asseratur, non expellitur filius, quominus vna cum patre dñ, & deus sit. Vnus.n. atque vnus ad distinctionem hominum aliarūq; creaturarum dicitur. Cum ergo fugiendum esse hunc grauem morbum edixerit, docet per humilitatem esse fugiendum, ac ideo adiecit; [Qui est maior vestrum, erit vester minister: qui exaltauerit seip sum, humiliabitur: & qui se humiliauerit, exaltabitur.] Nihil.n. humilitate præstantius, propterea crebrò de hac virtute commemorat. Nam & quando paruulos in medium adduxit, & cum in monte doceret, hinc beatificationes illas incepit, & impræsentiarum radicitus superbiæ vitium euellit, dicens: Qui seipsum humiliauerit exaltabitur. Vide quomodo rectè ad cōtrarium auditorem impellit. Non.n.a cupiditate primatus ,phibet solū, sed ad alterum extremum hortatur: sic enim desiderio potieris, inquit, tuo: propterea ordine vobis ista sequenda sunt. Qui.n. seipsum D
humiliauerit, is exaltabitur. Sed vbi hanc inueniemus humilitatē, inquies? Vultis ad spectaculū huius virtutis rursus ascendamus? ad sanctorum dico tabernacula, mōtes atq; conualles: ibi enim sublimitatem, ac humilitatem videbimus: ibi sunt homines, quorū alij dignitatibus præfulserunt, alij diuitijs excelluerunt: qui oēs mirabiliter se vndiq; vestitu, domo, ministerijs, cæteris omnibus ad præcipuam humilitatē reduxerunt. Omnia igitur quæ ad superbiam incendunt, amictus magnificentia, ædium splendor, ministrorum multitudo, quibus vel inuiti ad insolentiam oēs detrahuntur, iacent ibi humi prostrata. Ipsi ergo ligna scindunt, ipsi accendunt ignem, ipsi coquunt, ipsi aduenis ministrant: nec cædentem ibi, nec læsum aliquē videbis, nec præcipientē, nec cui præcipiatur: sed oēs ministri sunt, & ab vno quoq; conuenarum pedes lauantur. Et magna de hoc apud eos honesta contentio, quod faciunt non inquirentes siue seruus sit, siue liber, E
q aduenit, sed erga oēs simpliciter hoc ministerio vtuntur. Nūllus.n. ibi est magnus aut paruus: ingens igitur cōfusio, inquies, immò verò præcipuus ordo. Nemo.n. peruusne, an ignarus sit, respicit, sed oēs inferiores se cæteris ducunt, & hac ratione maiores efficiuntur. Vna mensa omnibus, & administrantibus, & his quibus administratur, eædem epulæ, eadem indumenta, eædē domus, idem viuendi ordo: magnus est apud eos, qui vilia opera rapit. Abest inde meum ac tuum: eiectum inde omnino id verbum est, quod multorum causa est bellorum. Cur aūt miratis, si vnus viuendi modus, vna mensa, vnus vestitus omnibus sit, cum omnia quoque vna sint vniuersis, non dico fm substantiam: id.n. similiter in omnibus est, sed secūdum claritatem: quō igitur ibi superbiet? Non est ibi pauperies, non sunt diuitiæ, non gloria, ignominia: magni & parui virtute solummodo sunt, sed nemo id respicit. Non enim dolet paruus quasi cōtemptus, quippe cum qui contemnat nemo sit. quòd si esset, istud eruditur maximè, contemni scilicet, despui, ac vilipendi non verbis solum verumetiam rebus: cum mancis, cū pauperibus libenter conuersantur, & his F
mensæ conuiuis plenæ quotidie sunt, propterea

pterea regno cœlorum digni sunt: alius ibi vulnera permulcet leprosi, alius cæcum ducit, alius portat eum qui crus fregit. Non sunt ibi parasiti, nec adulantiū multitudo, immò verò, nec quid sit adulari cognouerunt. vnde igitur insolētes fieri possunt, cum tanta sit apud eos æqualitas? propterea etiam magna sibi ad virtutem facilitas atq; mirabilis pbetur: his enim multò magis rudiores proficiunt, quàm si cogerentur primos alijs honores deferre. Sicut enim audacem, ac temerarium nō qui resistit, sed qui cedit, solet erudire: sic ambitiosum, non qui de gloria contendit, sed qui gloriam aspernatur corrigere videtur: quod illis diligenter factitatum est. Nam quanta cōtentio de primatu apud nos est, tantum apud eos certamen de contemnendo primatu est: student enim, non vt honorentur, sed vt honorent; ipsa etiam opera ad humilitatem exhortantur, & superbire non sinunt. Quis.n. vnquam fodiēs, plantas rigans, sportas & sacculos texens, cæteraque similia faciens, multum sibi poterit arrogare? Quis præterea pauper inedia seipsum domans hac ægritudine laborabit? Nemo profectò, propterea perfacilis ibi humilitas est. Nam quemadmodum apud nos pp plandārium atq; admirant ū multitudinem, difficile est humilitatē seruare: ita ibi facillimum, solitudini.n. solummodo ille attendit. Volucres volantes videt, arbores coeuntes aspicit, spirantem zephyrum sentit, fluuios per valles deferri spectat. Vnde igitur extollitur, qui in tanta solitudine viuit? Non tamen idcirco excusabiles nos erimus, qui in media multitudine conuersantes nobis arrogamus. Nā
Ge.18.a & Abraham cum Chaldeis erat, & tamen
Psa.21.a dicebat: Ego verò sum terra, & cinis. Et na
1. Cor. uid in medijs aciebus: Ego, clamabat, ver-
15.b mis sum, & non homo. Et Paulus in medio terrarum orbe non verebatur dicere: Non sum dignus vocari Apostolus. Quam igitur satisfactionem habebimus, cū post tot, tantaq; exempla non respiscimus? Nāquemadmodum illi mille coronis titulabunt, quoniam primi virtutis iter egerūt: sic nos qui nec post illos, quorum res gestas lectitamus, neque post istos viuentes, quorum opera admirantes videmus, ad imitandam humilitatem eorum impellimur, mille meremur supplicia. Qua enim G
ratione satisfacies, cum non emenderis? Literas forte nescis, & scripturam perlegere non potes, vt inde priscorum virtutes virorum perdiscas? culpa quidem etiam hęc est, cum ecclesia semper tibi pateat, nō H
venire ad degustanda hæc fluenta. Verūm si priscorum virtutes ignoras, hos viuentes aspicere potes. Sed nullus est, inquies, qui me ducat. Me igitur adeas, ego tibi horum diuerticula ostendam: veni & aliquid vtile ab istis disce: lucernæ isti sunt vbique terrarum fulgentes: mœnia vrbium isti sunt, propterea solitudinem petierunt: vt te quoq; doceāt tumultus ciuitatis despicere. Alij te fortiores in medijs fluctibus trā quillitate potiuntur: tibi verò qui vndiq; exagitaris, quiete opus est, vt paululum a frequentibus procellis respirare possis. Crebtò igitur ad illos proficiscaris, vt orationibus, & admonitionibus eorum sordes peccatorom detergas, & tum hic iucundè viuas, tum futuram beatitudinem consequaris, in Christo Iesu domino nostro, cui gloria, & imperium in secula Amen.

Homilia, lxxiiii. ex cap xxiii.

Vae vobis scribæ, & pharisæi hypocritæ, quoniam deuoratis domos viduarum, & oratione longa orantes, propterea iudicium amplius Mar.12
accipietis. Hinc iam propter ventris voragi d
nem in eos inuehitur, quodq; grauius est, I
qui non a diuitibus ventres suos implebant, & cū illorum paupertati auxilio esse debuissent, è contra ēt opprimebant: neq; simpliciter edebant, sed deuorabant, cuius voracitatis modum grauiorem fuisse videmus. Oratione nanq; ait, longa orantes. Oēs.n. qui perperam agunt, supplicio digni sunt: qui verò simulatione bonitatis ad improbitatē tendit, multò grauiori pœna omninò afficiendus. Et cuius rei gratia non priuauit ipsos dignitate? Quia nondū tempus postulabat: quare interea omissis, cautiorē his verbis multitudinem fecit, ne propter dignitatem eorum decepti, imitādos esse crederent. Cum enim dicat, quæcunque vobis dicunt facere, facite: ostendit: quæcunq; illi nequiter nō faciūt, ne rudiores putent omnia eis esse permissa. [Væ vobis qm̄ clauditis regnum cœlorum ante homines, vos.n. non intratis, nec intrantes dimittitis intrare.] Quod si accusandi vīr, qui nemini prosunt: qui damno

atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

atq; impedimento sunt, quam veniam cõ sequentur? Quid autem est, intrantes? Idoneos. ſ. atque paratos. Nam cum præcipuè corrigere oportebat quæ alias opus erat, intolerabilia eis onera iniungebant: è contrario aũt cum ipsos facere oportebat, nõ modò nihil agebãt, sed quod multò peius
K est, alios etiam ad similem nequitiam hortabantur. Hi sunt quos pestes transferendo appellamus, qui ad corrumpẽdos alios studiosè vigilantes, aduersus doctoris officium insurgunt. Si. n. doctoris est errantes reuocare: qui ad salutẽ tendentes in errorẽ reducit, is perditus omnino atque pestifer est. Aliud deinde crimen exaggerat. [Circuitis, inquit, mare ac aridam, vt faciatis vnũ proselyrum: cumq; factus fuerit, facitis eum filium gehennę duplo quàm vos.] Non inquit, saltẽ quia multis, & magnis, laboribus aliquẽ ad doctrinam vestram attraxistis, ad parcendum ei estis parati: præsertim cũ natura duce maiore omni parsimonia conseruamus, quæ maiore labore possidemus: vos aũt neq; id quidem mitio res reddit. Ita in duobus magnis eos crimi natur: quorũ vnũ est, quia inutiles ad salutem multorũ existentes, vix magno sudo-
L re quenquã possunt attrahere: alterũ, quia desides ad custodiendos attractos sunt, imò verò ẽt proditores, cum eos malo exẽplo viuendi deteriores faciant. Magistris enim ẽt ipsis peiores discipuli fiunt, probos enim doctores vix imitare quimus: improbos autẽ qm̃ faciliores ad mala sumus, etiam superamus. Filium verò gehennæ ipsum per se gehennam appellat: & duplo q̃ vos, ait, vt & multitudinem terreat, & illos grauius feriat: quia improbitatis magistri sunt, & maiore discipulos nequitia corrũpere conantur, ad maiorem eos improbitatem adducentes: quę res perditissimi animi omnino est. Deinde amentiam quoq; ipsorum reprehendit, quia maiora iubebãt mandata contẽnere. Atqui oppositum superius dictum est, quòd onera grauia, & intolerabilia colligarent, sed istę etiam rur
Luc. 11. g sus faciebant. Cumq; oẽm operam ad corrumpendã multitudinem susciperent, acerbi exquisitores erant in paruis, maiora verò negligebant [Decimatis enim, ait, mẽtham, & anethum, & cyminum, & dimittitis grauiora legis, iudicium, & misericordiam, & fidẽ: hæc oportebat facere, & illa non dimittere.] Merito hęc oportebat facere, inquit, Eleemosyna enim etiam decima est, eleemosyna verò nocere non potest. Non autẽ sicut legẽ seruantes facere oportet, neq; ipse sic dicit: sed, hæc facere oportebat, & illa non dimittere. Vbi autem de mundis, & immundis disputat, non adijcit illud, sed distinguit, ac necessariò exteriores munditias ad interiorem consequi, neq; contrariari misericorditer ratione fiebant, ea indifferenter transcurrit, tum propter idipsum, quia misericorditer fiebant, tum quia non erat adhuc tempus legis clarè atq; apertè deserendæ: quæ verò ad obseruationẽ mundationum corporum pertinebant, ea manifestius euertit. Propterea de eleemosyna dicit, hęc facere oportebat, & illa non omittere: de purgationibus verò non sic. [Mundatis enim quod desoris est calicis, & paropsidis, intra autem estis pleni rapina, & immunditia. Munda calicem interius, vt exterius mundus fiat.] A re cõi atq; manifesta, calice dico, ac paropside istud accepit. Deinde vt ostenderet nullũ dãnum ex contemptu corporalium mundationũ sequi, acerba verò supplicia his imminere, qui animæ mundationẽ despiciunt, q̃ mundatio virtute conficitur: altera culicem, qm̃ parua: altera camelum, quia magna, & intolerabilia sunt, appellauit. [Ait enim, culicem transcolantes, & camelũ glutientes.] Parua. n. illa pp magna, misericordiam dico, atq; iudicium lege firmata sunt. Quare a magnis dirupta nihil prodesse possunt: parua. n. ad magna sequuntur, hæc aũt ad illa non consequuntur. Hæc dicit, vt ostendat ẽt ante gratiæ tempus non pluris ista fuisse, cum alia maiora quærerentur. Quare cum sublimia iã, A & diuiniora mandata accesserint, inutilia omnino remanserunt, ac ea cõseruare amplius non oportet. Semper igitur, atq; vbique pernicioſa quædã res improbitas est, magis autem quando correctione indigere non putat, tum verò maximè perniciosissima est, cum se ad emendandos alios sufficere opinatur: quæ significans Christus, cæcorum duces illos appellauit. Nam Sup. 15. b si maxima videtur calamitas atque miseria, ducem omnino a cœtu repelli: quid dicemus si aliorum etiam dux esse contendit? His omnibus furorem inanis gloriæ, atque rabiem ænigmatice designat: qui morbus quoniam ad ostentationem cuncta faciebant, omnium malorum causa extitit,

titit, qui a fide ipsos abduxit, & virtutem negligere persuasit, effecitque vt purgationibus animæ neglectis, mundationibus corporis summopere vacarent. Propterea ad virtutem, & purgationem ipsos reducens, misericordiæ, iudicij atque fidei meminit: his enim vita continetur, his anima nostra mundatur, iustitia scilicet misericordia, & veritate. Ex quibus misericordia ad ignoscendum nos inducens non permittit supra modum seueros in peccatores, atque difficiles esse: sic enim misericordes effecti dupliciter lucramur, partim
B quia etiam ipsi a creatore omnium misericordiam consequemur, partim quia mitiores facti, oppressis condolemus, & opitulamur: Iustitia verò seductores, & simulatores esse non sinit. Quando autem dixit, hæc oportebat facere, & illa non dimittere: non subiecit hoc quasi legalem aliquã obseruationem inducens, absit hoc enim: nam id in superioribus iam demonstrauimus. Cumque de calice, & paropside dixerit, interiora curanda esse, vt etiam exteriora mundentur: non idcirco hæc dixit, vt ad veterem paruorum curiositatem hortaretur, immò verò è cõtrario superfluam omnino esse ostendit. Nõ enim dixit etiã exteriora purgate, sed interiora solum, & hinc etiam illud sequetur. Præterea nec de calice, & paropside disputat, sed de anima, & corpore disserit, & corpus quidem quod intus est appellat. Quòd si in calice interiori mundatione opus est, quanto magis in homine? vos autem a contrario facitis, inquit. Parua enim & exteriora diligenter seruatis, magna verò, & interiora negligitis, vnde magnum sequitur detrimentum: nam cum vniuersa effecisse putetis, quæ facta sunt despicitis, despicientes
C autem, nec cogitatis quidem ea capessere. Post hæc inanem rursus gloriam eorũ reprehendit, sepulchra eos dicens putrida, & hypocritas appellans: quę res omninò eos perdidit. Nõ simpliciter aũt sepulchra, calce solum peruncta, sed luxuria, & hypocrisi plena esse affirmauit: ita causam exposuit quare non crederentur, quia hypocrisi, & iniquitate referti erant: quæ nõ Christus tantum, sed prophetæ quoque sæpius prædicauerunt, quia videlicet principes eorum nullam iustitiæ rationem in iudicando sequerentur. Ita vbique inuenies, hæc quidem flagitari atque exigi, sacrificia verò eijci: quare nec præcepta ista, neque criminatio hæc, aut imago sepulchri, noua inauditaq; sunt. Quippe huius imaginis propheta quoq; meminit, neq; id simpliciter, sed sepulchrũ apertũ guttur eorũ appellauit; multi etiam nunc huiusmodi homines inueniuntur, qui se magnopere deforis exornant, intus autem omnis sunt iniquitatis plenissimi. Multæ nanque viæ impræsentiarum etiam exterioris ornatus exhibentur, magna cura, & magna vigilia eius rei multos exagitat: animæ verò decus, & purgatio penitus negligitur. Nã si conscientiam singulorum cernere possemus, multos ibi vermes, multam saniem, atque intolerabilem comperiremus fœtorem: cupiditates dico à ratione alienas, atque improbas, q̃ vermes spurcitia mitũ immodum excedunt. Sed pharisæos quidẽ atque scribas tales fuisse, quamuis graue sit, non tamen ita malum videtur, sicut & penitus intolerabile est, vt vos qui tẽpla dei per gratiam effecti estis, sepulchra rursus fœtulentissima facti esse videamini. Extremæ certè id ego educo miseriæ. Nam vbi Christus habitat, vbi spiritus sanctus operatus est, in qno tot mysteria peracta sunt, id sepulchrum facies? quo fletu, quibus lachrymis, quo planctu id persequendum est, cum membra Christi ad immundissimum sepulchrum transformaueris? Cogita quomodo natus sis, quibus dignus factus, quem accepisti amictum, quo pacto templum constitutus es, quod ditui aliunde non potest? quo pacto ornatus es, non auro, neque gemmis, sed spiritu, qui omnium rerum preciosissimus est. Cogita quia nullum in ciuitate sepulchrum struitur, quare nec tu in supernam poteris ciuitatem introire. Nam si in terrestri ciuitate hoc interdictum est, multò magis in cœlesti: immò verò etiam in terris, cum mortuam animam circunferas, omnibus qui mentis compotes sunt deridendus videris, nec deridendus solum, verum etiam fugiendus. Respondeat, quæso, siquis cadauer putridum circunferens per ciuitatem vagaretur, nonne omnes eum fugerent? Hoc de te cogita qui animam peccatis obrutam atque mortuam circunducis. Quem ergo tui miserebitur, cum adeò crudelis in teipsum sis aduersarius? Siquis vbi dormis, vbi cœnas cadauer obruisset, quid tunc faceres? Tu verò mortuam

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuam obruis animam, non vbi prandes, ne que vbi dormites, sed in ipsis Christi membris, nec formidas, ne mille in caput tuum fulmina iaciantur. Quomodo autem cum tantis sordibus refertus malè intus oleas, in ecclesiam, & templa sancta venire audes? Nam si qui mortuũ in regiam obruerit, is vltima supplicia luet, cogita tu quàm acerba pœna vexaberis, qui atria hæc adire sancta, & obscœno fœtore implere non erubescis. Imitate meretricem illam, quę pretioso Christi pedes vnxit vnguento, & bono totam repleuit domum odore: cuius tu contrarium in hac domo facis. Quid enim refert, si tu fœtorem non sentis? hoc enim incurabilis maximè morbi signum esse videtur, & eò difficilioris, quo humana corpora corruduntur, & fœtent: illa enim ægritudo saltem aliquo sensu à laboribus percipitur, & misericordia digna videtur: hæc verò sensum tuum fugit, & odio atque punitione digna est. Quomodo ergo grauiter laboras, vt nec sen u quidem magnitudinem morbi satis percipias? Agè attentissimum te hodie præbeas, vt quanta peste vexeris perdiscas. Sed primum audi quid te psallere oporteat: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Quòd si non incensum, sed mordacissimus abs te, ac grauiter olens fumus ascendat, quibus supplicij dignus eris? Quis autem iste fumus est tam grauis, quàm molestus? Multi ad formas mulierum aspiciendas, ad adolescentulorum pulchritudinem curiosius intuendam, in ecclesiam veniunt: deinde non miraris, quomodo vndique fulmina non deferuntur, quomodo cuncta fundituus non euertuntur. Hæc enim non fulminibus solum, sed etiam gehennæ supplicio digniſſima. Verum deus cum longanimus, & misericors sit, vt in pœnitentiam te adducat, iram suam interea retinet. Quid facis homo, mulierum speciem curiosius in ecclesia perscrutaris, ne horrescis tanta templum dei afficiens contumelia? prostibulumne tibi videtur ecclesia, & foro ignobilior? Nam in foro erubescis, etiam times nequis te videat mulierem sectari: in ecclesia verò dei, cum ipse deus te alloquatur, & ab istis deterreat: eo ipso tempore maximè fornicatione, ac adulterio vteris, quo tibi magna voce inponatur, vt ab his fugias, nec horrescis, nec stupes? Verum hæc ab impudicissimo theatro didicistis, hæc vos illa contagiosissima pestis docuit. Virus illud pestiferũ, ineuitabilis negligentium loqueus, incontinentium voluptuosa perditio. Quocirca propheta quoque id accusans dicebat, Neque oculi tui, neque cor bonum est. Sanè multò magis esset cæcos, aut aliter ægrotos esse, quàm ita oculis turpiter abuti. Oportet quidem interiore pariete a mulieribus disseparari: verum quoniam non vultis, necessarium esse patres nostri putauerunt, saltem his ligneis parietibus vos disseparare. Audiui autem ego a senioribus non fuisse hos parietes ab initio. In Christo enim Iesu non est mas, neque fœmina. Apostolorum etiam tempore vna viri, & mulieres orabant: & mulieres verę mulieres, & viri similiter viri erant. Nunc verò è contrario, mulieres quidem meretricum sibi mores assumpserunt, viri autem furorem equorum imitantur. Num audistis viros ac mulieres in cœnaculo cõ gregatos fuisse, & cœlo conuentum illum dignum fuisse? & meritò quidem. magna enim philosophia tunc mulieres viuebãt, & viri castimoniam conseruabant. Audiatis purpuræ venditricem illam quid dicat: si dignam viæ domini iudicastis, introite, & manete apud me. Audiatis fœminas, quæ virili assumpto animo, cum apostolis orbem circumibant. Priscillam dico, Persidem, & cæteras, a quibus adeò procul absunt præsentes fœminæ, quantum hi viri ab illis vitis. Tunc enim quamuis orbem illæ mulieres circuirent, nulla tamen ignominia notabantur: nunc verò etiam in thalamo suo moram contrahentes, vix turpem suspicionẽ effugiunt, quòd a nimia expolitione atq; delicijs sibi accidere solet. Illis erat curæ, vt prædicatio crescceret, his formositas solũ, atq; corporum pulchritudo: hæc est istarũ gloria, hæc salus: magna verò atq; sublimia virtutis opera, nec summa quidem videre vellent. Quæ mulier operam dedit, vt maritum faceret meliorem? Quis vir studet ad amorem virtutis impellere vxorem? nemo profectò, sed omne studium atque opera de vestibus, de aureo corporis ornamento, cæterisque huiusmodi. Et vt exteriora bona augeantur, mulieri cordi est: viro autem, & hæc, & alia multa curæ sunt, vniuersa tamen huius seculi.

Luc. 7 f & Ioan. 11.a

pſ. 140. a

Hie. 22. c

Gal. 3.d

Act. 16.6

Act. 18.2 & Ro. 16.b

F G H I

Qui s

Quis vxorem ducturus, quomodo puella educata sit inuestigat? Nullus omnino: sed pecunia statim, possessionum magnitudo, & supellectilium quæritur. Hæc quasi quicquam empturus esset, vel permutationem quandam facturus, diligentius perscrutatur, ac ideò synallagma Græcè, Latinè permutationem nuptias appellant. Audiui enim multos dicentes, commutauit ille, vel illa, id est coniugio copulati sunt. Ita dona dei vituperant, cum quasi vendentes, ac ementes vxores viri ducant: & viris nubant mulieres. Stipulationes quoque nuptiarum maiore astutia componũt, quàm eas, quæ in vendendo, vel emendo confici solent. Discite quomodo ptiores vxores ducebãt, & imitaminí quo pacto ergo ducebãt? Ingenium, mores, animi, virtutem quærebant, ac ideo stipulationibus, & longa instrumentorum serie nõ indigebant: sufficiebat enim loco istorum omniũ spontę indoles. Quare, vos hortor, ne facultates, & copiam retum, sed modestiam, & mores quæratis: quære pudicam, & religiosam puellam, & hæc tibi magno thesauro erunt præstantiora. Si enim quæ dei sunt, quæritas, hæc quoq; tibi addentur: si verò illis omissis, ad hæc rapienda festinas, & illa amittes, & hæc non consequeris. Sed ille atque ille, inquies, vxoris opibus locupletatus est: non erubescis talia in medium exempla proferre? Centies prudẽtes dicere viros audiui, malle extrema se pauperie laborare, quam vxoris facultate ditari. Quid.n. amarius his diuitijs? quid modestius hac rerum facultate? quid turpius, quàm inde ita insignem fieri, vt ab omnibus dicatur, ab vxore ille locuples factus est? Intrinsecas enim modò solicitudines ac modestias omitto, arrogantiam mulieris atq; iactantiam, seruitutem viri, famulorum opprobria, pauper iste, dicẽtiũ, ac pannosus, ignobilis & ex ignobilibus. Quid.n. habuit quando huc venit? nonne vniuersa hæc dominæ nostræ sunt? sed parum de his verbis curas, non miror, quia liber non es: similia.n. parasiti etiam, & gnatones audiunt, nec dolent, aut erubescunt, sed etiam gloriantur huiusmodi decore: quemadmodum, & isti qui cum hæc a nobis audiant: absit, inquiunt, suaue quidem mihi atq; iucũdum, & suffocet me. O versutiam diaboli, quæ proverbio vitæ hominum tradidit, quibus integra posset homi

K

nis vita euerti. Expende igitur, oro, quàm certa his verbis pestis insideat. Nihil enim aliud hoc prouerbio dicitur, quàm quòd nulla ibi honestè viuendi, nulla iustitiæ, cæterarumque virtutum cura sit. omnia hæc apud te iaceãt, voluptatem solam vbi que sequaris, & si res ipsa te obruerit, ac suffocarit, si omnes obuij in faciem tuam despuerent, si sordes in stultum proijcerent, si quasi rabiosum canem depellerent, dum tamen voluptas insit, expetibliem rem esse iudicato, & omnia propter illam ferenda putato. quid aliud porci, aut canes, si verba humana sibi concederentur dicerent? fortasse autem non ita imprudenter loquerẽtur, veluti nunc homines a diabolo persuasi grunniunt. Valde igitur vos precor, vt magnam in his verbis esse amentiam considerantes, & hæc & similia prouerbia fugiatis, & illa scripturarum istis contraria in ore semper habeatis. Quę autem sunt illa? Ne ambules post cõcupiscentiam animæ tuæ, & appetitum tuum non conse- Prou. quaris. Et de meretrice rursus, contra quã prouerbium consulit: Improbæ mulieri non attende, mel enim stillat à labijs fœminæ meretricis, quæ ad tempus guttur tuum impinguat, postea verò amarius felle inuenies, & acutum magis ferro bipenni. Hæc igitur, non illa audiamus. Nam inde illiberales, inde seruiles, cogitationes oriuntur, inde hominem in naturam conuertunt ferarum: quia vbiq; iuxta prouerbium illud voluptatem sequendam arbitrantur, quod etiam absq; verbis nostris à seipso derideri meretur. Quid.n. sanitas illa tibi proderit? Quid voluptas afferet, si obrutus suffocatusq; fueris? Noli te igitur tantos audientibus cachinnos commouere: nolite gehennã incendere, nolite ignẽ inextinguibilẽ vobis præparare. Respicia. mus aliquã, vt oportet ad futura, oculorum lippitudine diligenter detersa, vt & hanc vitam honestè, ac piè peragamus, & futuris bonis potiamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

L

Ecc. 18. Ro. 13. Prou. 5.

M

Homilia, lxxv. ex cap xxiii.

VAe vobis, qui ædificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta iustorũ, & dicitis: Si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non cõmunicassemus secum in sanguine prophetarum. Non quia ædificãt, nec quia patres

suos

Universidad de Deusto
Biblioteca

suos accusent, Væ illis dixit: sed quoniam ita facientes, & ita dicentes, patres suos cõ demnare audebant, cum ipsi peiora committerent. Nam quod simulatione patres
Lu.11.g reprehenderent, Lucas subaperit dicens. Quoniã & placet, quia ædificatis, væ nãq;
A vobis, inquit, quia ædificatis monumenta prophetarum, patres autem vestri occiderunt eos: ergo testamini, quòd complacetis in operibus patrum vestrorum, quia illi quidem prophetas interfecerunt, vos autem ædificatis monumenta eorum. Mẽti enim, ac voluntati eorum, quia ædificabant, apertè detrahit: non enim vt honorarẽt occisos, sed vt cæde illorum vires suorum ostenderent, timentes ne, si vetustate sepulchra caderent, tanti facinoris, ac audaciæ memoria caderet. Sic igitur sepulchra prophetarum, quasi trophæum constituentes, præclaris constructionibus ædificabant, audaciam patrum ostentantes. Quæ nanque impræsentiarum audetis, inquit, ea facilè hac voluntate monumenta vos ædificare ostendunt. Nam etsi contraria dicitis, quasi patres vestros condemnãtes: quia si fuissemus in illis diebus, non communicassemus cum illis in hoc: sed qua via ista dicatis nõ latet. Propterea enim aticè dixit, vt id aliquantulum obduceret atque contegeret: cum dixerit, quia dicitis, *Si essemus in diebus patrum nostrorum, non communicassemus illis in sanguine prophetarum*. Sed quod nam crimen est filium esse homicidæ, si patris mẽ
B tem asperneris? Nullum profectò. Vnde manifestum est ideò id aduersus eos protulisse, vt cognationem nequitiæ occultius significaret, quod a sequentibus aperitur: adiecit enim, *Serpentes genimina viperarum*. Quasi diceret, quemadmodnm viperæ veneni similitudine matribus coniunguntur: sic & vos parentibus vestris cupiditate cædis coniungimini. Deinde quoniam mentem incertam multis perscrutatur, a futuris facinoribus suis, quæ vniuersis, patebunt, dicta comprobauit. Nam quoniam iam dixit, quare testamini eorum vos filios esse, qui occiderunt prophetas: vt significaret improbam se hanc cognationem intellexisse, aperiretque fingere illos, cum dicant, non fuissemus cum illis participes: statim intulit, *Et vos implete opus patrum vestrorum*. Non imperans, sed quod futurum erat prædicens, cædem dico suam ab illis perpetratam. Propterea redargutione illata, cum ostenderit fictè, ac simulatè ad defensionem illis se verbis vti, quia non fuissemus cum patribus participes in sanguine: si enim domino non pepercerũt, quomodo seruis pepercissent? acrimoniæ plena vtitur oratione, serpentes, & genimina viperarum appellans, ac
C dicens: Quomodo gehennæ iudicium eui tabitis, talia audentes facinora, deinde negantes, & mentem vestram omni studio celantes? postea per exaggerationem aliun de ipsos redarguens, inquit: [Quia mittam ad vos prophetas, & sapientes, & scribas, & ex ipsis interficietis, & crucifigetis, & flagellabitis in synagogis vestris.] Nam ne dicere possint, quia & si dominum crucifiximus, seruis tamen si tunc fuissemus, pepercissemus. Ecce, inquit, seruos vobis ipsos quoque prophetas mittam, nec abstinebitis a sanguine ipsorum. His ostendit non esse mirum, si a filijs illorum occidetur, cum simulatione, dolo, cupiditateque cædis non pari patres superant suos, ad hæc inanis gloriæ iactantia incensi facilem monstrantur. Quod enim dicunt, Si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non consensissemus effusioni sanguinis prophetarum: verbis solummodo philophantes, opere autem contrarium facientes, ostentationis gratia dicunt. Serpentes genimina viperarum: hoc est, iniqui, ac iniquorum filij, & parentibus multò iniquiores. Fœdiora enim scelera perpetratũt, tum quia post illos, tum quia post maiora commiseruut, ac maximè, quia iactabant se nunquam, si temporibus patrum fuissent, in crimina illorum collabi potuisse. Deinde finem atque apicem ipsi malorum omnium imposuerunt. Illi enim ad
D vineam missos seruos, isti filium interfecerunt: illi vocantes ad nuptias, isti sponsum necarunt. Hæc dicit, a cognatione Abrahæ operibus eos remouens, ostendẽsque nullam sibi vtilitatem inde futuram, nisi opere patriarcham imitentur: propter ea subiungit, Quomodo iudicium gehennæ vitabitis, si illos sequimini, qui tanta scelera commiserunt? Hinc repræsentationem quoq; Ioannis in memoriam reduxit: sic enim Ioannes illos appellabat, & Sup.3.b
futuri iudicij memoria terruit. Deinde quoniam nec iudicij, nec gehennæ minis terrebantur: partim, quia non credebant:

partim, quia futuris non mouebantur, a præsentibus eos reprimit, dicens: [Ecce mitto ad vos prophetas, & sapientes, & scribas, & ex ipsis interficietis, & flagellabitis, vt veniat super vos omnis sanguis iustus
Ge. 4.b a sanguine Abel iusti, vsque ad sanguinem
2.Paral. Zachariæ filij Barachiæ, quem occidistis
24.f inter templum, & altare. Amen dico vobis, venient hæc super generationẽ hãc.] Vide quot modis ac argumentis reuocare stabilireque ipsos studebat. Dixit, iam patres suos ab eis condemnatos, quia isti non communicassent cum illis: quod ad
E conuertendum parum non est. Dixit, quoniam condemnantes alios ipsi peiora faciunt, quod ad confusionem ipsorum sufficiebat. Dixit, quia non ferent ista impunè: & vt terroris magnitudinem renouaret, gehennam eis intentauit. Verum quia gehenna futura est, ac alterius vitæ, præsentia posuit: Venient enim omnia hæc, inquit, in generationem hanc: quæ suppliGen. 4. cia cum acrimonia protulit, dicens, quoniam grauiora cæteris patientur: nulla tñ harum omnium rationum facti sunt meliores. Quare siquis diceret, curnã grauiora omnibus patientur, respondendum est, quia iniquiora fœdioraq;, quàm cæteri omnes perpetrarunt, & nihil eos a sceleribus potuit reuocare. An non audistis Lamech dicentem: Vindicatum est ex Lamech septuagiessepties, hoc est, pluribus ego, quã Caiu supplicijs dignus sum? Atqui fratrẽ ipse non interfecit. Sed quia nec exemplo quidem cõmonitus, prudentior factus est,
Exo. 20 a punitur: idipsum est quod alibi deus ait, Reddens peccata parẽtum in filios, in tertiam, & quartam generationem, his qui me odio habent, non quoniam alieni peccati quispiam supplicia luat, sed quoniã qui multos propter peccata sua vexatos esse non ignorat, neq; ideirco factus est meF lior, sed eadẽ committens non curat, illorum quoq; pœnas iustè sustinebit. Abel autem illum in medium produxit, vt ostendat inuidia ẽt istos in cædẽ incitari. Quid igitur, inquit, dicere potestis? an forsan qa post commissa deus conticuit, an quia exclamauit quidem, sed grauiora supplicia non poposcit? an quia ignorastis, quil us patres vestri exagitati sunt modis, quoniã prophetas occiderunt? nonne mille cladibus traditi perierũt? quomodo igitur meliores facti non estis? Cur autem patrum vestrorum supplicia, & quæ passi sunt, ego enarrem? ipsi vos patres vestros sanguinis crimine condemnastis. Cur ergo peiora facitis? vosipsi iam sententiam protulistis, Sup.21.
quia malos malè perdet. quam igitur post d
hanc sententiam atrocius furẽtes veniam impetrabitis? Sed Zacharias iste quis nam est? Alij Ioãnis patrem opinantur, alij Zachariam, alij binominem quendam sacerdotem, quem & Iodam scriptura nominat. Tu verò perpende duplex illud scelus fuisse: non enim viros solummodo sanctos, verumetiam in loco sacro necabant. Hæc dicens, & illos terrebat, & discipulos consolabatur, ostendens, quia iusti viri iã antea talia perpessi sunt. Illos verò terrebat, quia quemadmodum, & patres sui pœnas dederunt, sic etiam illi grauioribus ve
xabuntur. Prophetas autem, & sapientes, G
& scribas missurum se ait, omnem eorum excusationem abscindens, ne scilicet dicant, gentiles quosdam missos fuisse, ac ideo non fuisse susceptos. Ita sola cædis cupiditas, & sanguinis nimia sitis ad scelera illos impellebat, quod prophetæ quoque omnes criminabantur, sanguinem sangui ni misceri ab eis dicentes, & sanguinis esse viros. Propterea, & sanguinem sibi offerre deus voluit, vt ostenderet, quia si brutorum sanguis ita preiosus est, quantò magis hominis, quod ad Noe multò expressius dixit: Vindicabo omnem sanguinem effusum. milleque alia inuenire facilè possumus diuinitus a deo Iudæis iniuncta, Ge. 6.b
vt ab effundendo sanguinem remouerentur, quocirca nec suffocatum aliquid comedere præcepit. O inæstimabilem misericordiam dei, qui quanuis sciret nihil Iudæis hæc profutura, nihilominus prædicere, ac admonere nunquam cessauit. Mitto enim inquit, quanuis occisum eos iri nequaquam ignorem. Ita hinc etiam falso illud comprehendebantur dicere, quòd participes prophetarum sanguinis nõ fuissent. Prophetas enim etiam isti, & in synagogis interfecerunt, nec locum, nec personas reueriti. Non enim abiectos quosdã, H
sed prophetas, & sapientes, ne ab eis increpentur, interfecerunt: significat autem apostolos, & eos qui cum apostolis, & post apostolos fuerunt, ex quibus multi etiam prophetabant. Vt autem deinde hunc terrorem augeat, Amen dico vobis: intulit, venient hæc omnia in generationẽ hanc:

Universidad de Deusto
Biblioteca

in caput vestrum hæc omnia conuertam, & apertam faciã vltionem. Nam qui mul-
tos peccãtes videt, nec illorum opprobrijs
modestior factus est, sed eadem, atq; peiora
machinatur, par est, vt maiora, quàm illi,
luat supplicia. Quemadmodum.n. præci-
puam consecutus esset, sic quoniam emen
dare se noluit, maiori pœna abnoxius est:
efficaciorem nanq; admonitionẽ per mul
ctam præcedentium habuit, nec fructus
quicquam capere voluit: ad vrbem dein-
de conuertit orationem, vt illos saltem hac
via commoneat. *Hierusalem Hierusalem di-
cens*. Quid sibi vult hæc conduplicatio?
Miserantis, valdeque diligentis huiusmo-
di orationis figura est, quasi enim ad con-
tinuè, ac valde dilectam, quæ quoniam di
ligentem semper contempserit pœnas da-
tura sit, supplicia illaturus, quare ita faciat
satisfactionem adducit: hoc apud prophe-
I tas etiam facit. Dixi, conuertere ad me, &
Hie.3.c non es conuersa: verum cum nomine ip-
sam eõduplicato vocauerit, scelera eius po-
stea subijcit, dicens: [Quæ occidis prophe
tas, & lapidas eos, q ad te missi sunt. Quo
ties volui congregare filios tuos. & nolui-
sti?] Ita de his, quæ aduersus ipsum fece-
runt, dicit, quia neq; his omnibus a diligẽ
do vos, atq; amando me remouistis: sed
quanuis atrociter læsus non semel tantũ,
aut bis, sed sæpius atq; sæpius ad me con-
trahere volui. [Quoties enim volui con-
gregare filios vestros, sicut gallina pullos
suos sub alas, & noluistis?] Hinc patet,
quia semper seipsos peccando dissemina-
bant: amorem aũt suum ab imagine signi
ficauit: feruenti nanq; amore aues pullos
diligunt suos. Crebrò aũt hiẽ imago auis,
& alarum apud prophetas inuenitur, & in
cantico Mosi, & in psalmis mirabilem pro
uidentiam, & eximiam protectionem de-
notans: sed noluistis ait. *Ecce relinquetur
domus vestra deserta*. A patrocinio. s. meo
derelicta. Ipse igitur erat, qui etiã superio-
ri tpe continebat eos, atq; protegebat: qua
re ipse quoq; est, qui continuè illos eo sup
plicio punit, quod valde semper tacuerũt:
hoc enim omnium rerum summum euersio
nem designabat. [Dico enim vobis, non
K me videbitis amodo, donec dicatis: Bene-
dictus, qui venit in nomine domini.] Val
de diligenti, etiam hoc verbum, valdeq;
illos non a præteritis solum ad pudorẽ im-
pellentis, verumetiam a futuris studiose at
trahentis. Futurum.n. secũdi aduentus diẽ
hoc in loco significat. Nonne igitur vide-
runt eum postea, dices? Sed illud amodo,
non illam horam, se vniuersum vsque ad
passionem tempus significat. Nam quo-
niam ipsum dei aduersarium, & hostẽ ap-
pellabant, vt ipsos ad amorem sui horte-
tur, concordem se patri ostendit: ijsdem
enim verbis, quibus & propheta vtitur, vt
illum se esse demonstret, qui in prophetis
est. Carterum resurrectionem quoq; suam
occultius, secundum verò aduentum aper-
tius denotauit, significans eos etiam, qui
vehementes incredduli sunt tunc adoratu-
ros. Quomodo autẽ id aperuit, futurumq;
comprobauit? Multa ventura prædixit,
quia.s. mittet prophetas, quia eos interi-
ment: quia extremas clades interfectores
eorum patientur, quia domus sua desola-
bitur, in grauioresq;, quàm vnquam, erum
nas incident. quæ omnia, vel mẽte captis,
nimiumq; contentiosis secundum aduen
tum eius, & futuram omnium adoratio-
nem confirmant. Interrogabimus nanque
ipsos, nonne misit prophetas ac sapientes? L
nonne occiderunt illos in synagogis suis?
an domus sua in desolationem dimissa nõ
est, vel clades forte prædictæ in generatio-
nem illam non venerunt? Nullus audebit
profectò ista facta esse negare. Sicut igitur
vniuersa hæc re ipsa euenerũt, sic illa certè
futura sunt, & videbunt, atque ipsum esse
Christum necessitate rerum facti certiores
negare non poterunt. Quare, obsecro,
quousque nobis tempus conceditur, rec-
tè viuamus. Nam quemadmodum ni-
hil ex illa cognitione tunc illi lucrabun-
tur, sic nihil ex illa pœnitentia nos conse-
quemur. Nam neque gubernator, postquã
nauis submersa est, neque medicus, post-
quam ægrotus obijt, quicquam prodesse
potest: sed omnes antequam res in exitũ
veniat studere ac vigilare oportet, ne in
mortem, ac naufragium deueniant: nam
postea nihil amplius prouidere possunt. Si
militer igitur etiam nos quoniam in ægri-
tudine vitam trahimus, & medicos congre
gemus, & pecunias agamus, & omni stu-
dio incumbamus, vt ab ægritudine iniqui
tatis liberati, sani ex hac vita recedamus:
& quantum erga seruos, & vernas nostros
cum ægrotant studium adhibemus, tãtam
diligentiã cum anima nostra laboret, pro
nobisipsis assumamus. Certè quanquam
propin-

propinquiores nosipsi nobis simus, quàm
serui nostri, & corporibus animæ multò
præstantiores sint: optabile tamẽ mihi est,
si saltem æqualem vtriq; rei diligentiã con
feramus. Quod si modò non faciemus, cũ
illuc abierimus, nihil nobis ad satisfacien-
dum relinquitur. Sed quis, inquies, adeò
miser, atq; ignauus est, vt nec tantam qui-
dem erga se diligentiam habeat, quantam
erga seruos suos ostendit? Sanè idipsum
est, quod ego etiam vehementer admitor.
ita enim parui nosipsos facimus, vt magis
nos, quàm seruos nostros vilipendamus. Il
lis enim febricitantibus medicos conuo-
camus, cubiculum sibi certum tribuimus,
& medicinæ legibus parere impellimus:
quas si negligunt, & irascimur, & custodes
apponimus, qui eos medicorum præceptis
viuere cogant: quòd si magni pretij opus
medicina fuerit, libenter impensam subi-
mus, & medicis ipsis non paruam merce-
dem deponimus, quando verò nosipsi egro
tamus (semper autem ægrotamus) ne me-
dicum quidem accurrere nolumus, nullas
pecunias impendere, nihil penitus proui-
dere, sed quasi citatio quodam inimico, &
hoste nostro iacente, sic anima laborante
A afficimur. Hæc dico, non quia velim a cul
tu seruorũ vos reuocare, sed quia valde de
siderem tantã curam, tantamq; diligentiã
saltem habere de anima nostra. Et quo pa
cto, inquies, id faciemus? Monstra ipsam
ægrotantẽ Paulo, accede Matthæũ, Ioan-
ni assideas, ab ipsis diligenter audias, quid
eum oporter facere, qui laborat, dicent ti
bi libenter, nec te remediũ celabunt. Non
enim mortui sunt, sed viuunt, & prædicãt.
Sed non sentit, inquies, quanuis febriciter
anima mea: exciter igitur ipsa ratio seip-
sam, prophetas reuocet. Non exigunt pe-
cuniã isti medici, nec quicquam mercedis
aut pro arte sua, aut pro præparandis me-
dicinis flagitant, nec vllæ erunt tibi impẽ
sæ, nisi quòd eleemosynam facere iube-
bunt. Nã alioqui ditiorem te faciunt. Cũ
enim modestiorem reddant, cum a multis
te inutilibus impendijs liberent, cum ab-
stinere a vino, cum non vti delicijs persua
deant: tunc certè ditiorem te faciunt. Vi-
des mirabilem medicorum artem? & sani-
tatem, & pecunias simul præbebunt. Assi-
deas ergo eis, disce ab eis ægritudinis tuæ
naturã perconctatus: vt verbi causa, pecu-
B niarum feruore accenderis, nec minus cu-
pis, quàm frigidã aquam febricitantes, au-
dias quid remedij afferunt. Nam sicut me
dicus, si voluptate veteris, illud atq; illud ti
bi euenturum prænũciat: sic Paulus quoq;
Qui ditari volunt, inquit, incidunt in ten
tationẽ, & concupiscentias stultas, & no- 1.Ti.6.
xias, quæ in profundum interitus, & perdi
tionis homines præcipitant. Sed impatien
tiæ vitio laboras, audi rursus eũ adhuc pa- Heb.10.
rum: Et qui venturus est veniet, & non tar g
dabit: dominus prope est, nihil soliciti si-
tis: & rursum, Transit mundi huius figu- Phi.4.a
ra. Non.n. solummodo illi alia quædã ad 1.co.7.f
sedandum sitim, præter aquã frigidam ex-
cogitant: sic & iste a caducis, ad æternam
concupiscentiam traducit. Ditari deside-
ras, inquit, non prohibeo bonorum operũ
acquisitionem. Ingentes vis thesauros con
dere, in cœlis eos repone. Et quemadmo-
dum medicus ossibus, neruis, dẽtibus obes
se frigidũ assueuerat, sic & iste breuius qui-
dem, quoniam breuitatis magister est, cla-
rius autem multò, atq; vehementius om-
nium malorum radicem, auaritiam esse af
firmat. Qua igitur re, inquies, vti oportet?
Neq; id prætermisit, sufficientia, inquit, C
pro auaritia magnus.n. quæstus est suffi- 1.Ti.6.
cientia cũ pietate. Quòd si repugnas, quia b
plura desideras, & nõdum potes superflua Ibid.
cuncta proijcere, etiam sic ægrotanti quid
faciendum sit, dicit: Vt qui lætãtur in pos-
sessionibus, sicut non lætantes sint: & qui
habent, tanquam non retinentes: qui vtun
tur hoc mundo, tanquam nõ vtentes. Per- 1.co.7.f
spicis qualia sunt, quæ iubet? Vis vt alium
etiam medicum conuocemus? mihi ita vi-
detur. Non enim isti sicut medici corpo-
ris inter se ambitionis causa ita certant,
vt plerunq; diẽ suũ pp ægrotus cõtentio
nem eorum obeat: sed ad laborantium sa-
nitatem solummodo respiciunt. Noli er-
go multitudinem eorum formidare, vnus
in omnibus loquitur Christus: agè igi-
tur, audi quàm grauiter hunc morbum
alius, immò magister omnium castiget.
Non potestis, inquiens, deo simul, & mã-
monæ seruire. Quomodo autem hæc e-
runt, & quomodo concupiscentiam depo- Sup.6.d
nemus, inquies? Audi eũ, nec enim id præ
termisit, sed quomodo id poterimus facere
perdocuit. Nolite, dicens, in terris thesau-
rizare, vbi tinea, & ærugo demolitur, vbi Ibid.e
fures effodiunt, & furantuur. Perpendis
quomodo tum a loco, tum ab huius cu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

piditatis furore ab hac abducens auaritia, deo affigit, vnde nihil potest asportari. Nã si diuitias vestras eo transponetis, vbi nec tinea, nec ærugo demolitur, nec fures effodiunt, atque furantur, & hanc facillimè
D ægritudinem depelletis, & animam in magna rerum copia constituetis. Ad hęc quẽ admodum medicus exemplo terret, quia ille, inquit, aqua frigida vsus, perijt: sic etiã ipse, vt moderatiorem te faciat, diuitem vitę ac sanitatis cupidum inducit, quem auaritia impeditum, non fuisse optata cõ secutum ostendit. Alius deinde euangeli-
Lu. 16.f sta in flammis laborantem diuitem in me
Su. 6. d dium adduxit, qui nec stillam aquę potuit inuenire. Facilia verò hæc esse ostendit, dicens: Respice ad volatilia cœli: adeoq; infirmitati tuæ condescendit, vt nec diuitem desperare permittat. Nam quæ homi-
Sup.19. nibus impossibilia sunt, inquit, ea deo pos
d, & sibilia sunt. Ita & si diues es, mederi tamẽ
Mar.10. tibi facilè potes: non enim ditari prohibuit, sed diuitijs seruire, & huic cupiditati affigi vetuit. Quomodo igitur possibile est diuitem saluari? Si quæ habet, communia sibi cum indigentibus sint, qualem Iob illum fuisse non ignoramus. Si cupiditatem superflui ab animo euellat, si vltra
Luc. 7.f necessarium vsum minimè procedat. Præterea Publicanum etiam ægrotantem tibi proponit, qui etsi magno æstu auaritiæ febricitaret (qd enim publicano rapacius?) veluciter tamen liberatus quoniam præcE ptis medici paruit, eximium habendi contemptum complexus est. Quid plura? omnes discipuli Christi his ęgritudinibus, quibus, & nos laborantes, facillimè curati fuerunt, quorum singulos ne desperemus nobis proponit. Hunc igitur ipsum publicanum condidera, qũo quadruplum raptarũ ab eo rerum, & mediam omnium rerum suarum partem daturum se pollicetur, vt Iesum recipiat. Sed ardes tu, atque inflam maris cupiditate pecuniarum. Habes igitur, quæ omnium sunt quasi tua, plura tiLu.19.a bi dat, quàm postules, diuitum omnium orbis domos tibi aperit. Qui enim patrẽ, aut matrem aut agros, aut domum dimiSu.19. d serit, centuplum accipiet. Ita non pluribus solum potieris, verumetiam difficilẽ hanc sitim restingues, omnia facilius ferens, nõ modò plura non desiderans, sed ipsa etiam plerunque necessario contemnens. Nam
Phi. 4.c & Paulus cum esuriret, tunc magis lætabatur, quàm quando comedebat: sic & athleta coronas ex certaminibus meritas, certandi laborem non fugit, vt in ocio viuat: & mercator qui transmarinarum mer F cium lucra gustauit, desidiosè viuere non sustinet. Et nos igitur, si fructus spirituales gustabimus, præsentia certè vniuersa vilipendemus, futurorum cupiditate, quasi optima quidem ebrietate capti. Bibamus igitur de fonte spirituali, vt & præsentium tumultu, atque turbatione liberemur, & futuram beatitudinem consequamur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxxvi.ex capite.xxiiii.

ET egressus Iesus de templo ambulabat, & accesserunt discipuli eius ostendere sibi ædificationes templi. Ipse autem respondens dixit eis, Videtis hæc omnia? Amen dico nobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Quoniam iam superius dixit desolatam dimittere domum eorum, milleq; alia mala prænunciauit, quæ audientes discipuli magnificentiam templi ostendebant, quasi ambigentes tantam rem tamq; inauditam, tum excellentia materiæ, tum artis varietate mirabili, posse destrui: idcirco nõ desolationem futuram solum, sed omniũ destructionem apertissimè prædicit. Nonne videtis igitur, inquit, hæc omnia, & admirantes stupescitis? non manebit lapis super lapidem. Quomodo igitur permanet, inquies? quidnam hoc est? Nec enim ipse nullum omnino lapidem super lapidem remansurum dicebat, vetum aut omnimodam, vt ita dixerim, destructionem ac desolationem significat, aut in eo loco quem G sibi discipuli ostendebant, ad fundamenta vsque vniuersa dirupta fuerũt. Sunt enim aliquæ partes templi solo penitus exęquatæ. Præterea illud maximè dicendum est, quoniam a rerum euentu valdè quoq; contentiosos credere oportet, omni ex parte cuncta perijsse. *Sedente autem ipso in monte oliuarum, accesserunt discipuli secreto, dicentes: dic nobis quando hæc erunt, & quod est signum aduentus tui, & consumationis seculi?* Idcirco seorsum accesserunt, quia de magnis, & occultioribus rebus interrogaturi erãt. Quia enim futuram illã gloriã videre cupiebãt, quam innumerabilia sibi allaturam bona credebant, ideo diem aduentus discere festinabant.

stinabant. Duo igitur interrogant: vnum quando hæc erunt, templi huius, s. euersio: alterum, quod aduentus tui signum est. Lucas verò, vnum de Hierosolymis videli
Lu.21.c cet interrogasse ipsos exponit: putabãt. n. tunc statim aduentum suum futurũ. Mar
Mat.13 cus autem non omnes de Hierosolymorũ
a euersione, sed Petrum, & Ioãnem, qui maiorem apud eum habebant fiduciam, interrogasse ait. Quid igitur ipse? *Videte neH quis uos seducat: multi enim uenient in nomine meo dicentes, Ego sum Christus: & multos seducent. Audituri autem estis prælia & opiniones præliorum, ne terreamini.* Nam quoniam de Hierosolymæ supplicijs audientes, quasi oẽs periculi inexpertes futuri, de secundis solummodo cogitabant, quæ se citò consecuturos arbitrabantur: idcirco rursus difficiliora eis prædicit suspensos faciens, & duplicitet ad vigilandũ exhortans, ne adulatione seducentium circumueniantur, neve periculorum vi opprimãtur. Duplex enim bellum futurum asserit, alterũ a seductoribus, alterum ab hostibus: sed illud multò grauius atq; periculosius, quod in confusione atq; turbatione rerum hominibus timore perterritis, incumbet. Magna. n. tunc profectò tempestas Iudææ turbabat. Romana vi superãte, multis vrbib. expugnatis, & armis vniuersa regione referta, qua de cã multa facillimè credebantur. Nã bella nunc non ea, quę in alijs partibus orbis gesta fuerunt, nulla. n. illorum cura erat: sed ea quę aduersus Hierusalem Romani susceperunt, prænunciat. Præterea nihil noui diceret, si orbi euẽtura enarraret: fuerunt. n. etiam antea, & bella, & tumultus, sed aduersũs Iudæos procul ventura bella prædicit. Iam. n. Romanorum poI tentia solicitos eos faciebat: ac quoniam turbatura ipsos erat, hæc omnia prædicẽtur: vt ostendat deinde se quoq; ipsum in Iudæos insurrecturũ, non pugnas solum verumetiam illata diuinitus vulnera, pestem, annonæ inopiam, ac deniq; terręmotus prædicit, quæ non vt alias quadã naturali rerum cõnexione, sed superiore ira futura confirmat. Præterea nec simpliciter, nec repentè, sed cum signis hæc asserit vẽtura, causam quoq; harum cladiũ posuit, ne propter credentes hoc euenisse Iudæi contendant. In superioribus. n. dicebat, posteaquam effusi effundendique a manibus eorum sanguinis mentionem fecit: Amen dico vobis, quia venient hæc omnia in generationem hanc. Deinde ne tanta malorum vi prædicationem impediri crederent, subiunxit: *Videte ne terreamini, oportet enim hæc omnia fieri.* Fient, inquit, omnia quæ prædixi, & tentationum impetus non dirumpet rem meã, ita turbatio atque tumultus omnis oracula mea turbare non poterit. Quia verò Iudæis dixit, Non videSu.23.d bitis me donec dicatis, benedictus qui venit in nomine domini: vnde discipuli putabant vna cum Hierosolymarum euersione consumptionem omnium futurã, hanc eorum opinionem emendans, adiecit: *Sed nondum est finis.* Quia autem sic existimabant, ab ipsa illorum interrogatione ma- K nifestum est. Quid. n. quæsierunt? Quando hæc erunt: hoc est, qñ Hierusalem euertetur: & quod est signum tui aduentus, & consummationis seculi? Ipse autem nõ ad interrogationem hanc statim respondit, sed illa prius posuit, quæ prius dicenda erant: Nam nec de Hierosolymis, neq; de secundo suo aduentu illico, sed de his malis, quę iam in ianuis erãt, verba fecit: ideo solicitos eos facit dicens, [Cauete nequis vos seducat: multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus.] Sic posteaquam ad istarum rerum auditũ suscitauit: Cauete nanq;, inquit, ne decipiamini: postea quã solicitos curiososq; reddidit, & ad vigilandũ paratiores, seductorũ, & pseudochristorũ facta mentione, tunc demũ Hierosolymotũ exponit afflictiones, a præteritis semper futura ita confirmans, vt vel rudiores ad credenda hæc facilè induci queant. Bella verò, & bellorũ auditum, primos impetus appellat: & ne post illa bella consumptionem omniũ futurã putarent, præmuniens, vt diximus, intulit: [Sed nõdum est finis, surget enim, ait, gẽs aduersus gentem, & regnum aduersus regnum.] Afflictionũ originem intelligit: L hæc aũt omnia dolorũ principium sunt, eorum videlicet, quæ illis accidẽt. *Tunc iradent vos in tribulationes, & interficient vos.* Opportunè pericula discipulorũ inseruit, vt a cõmunibus eos consolaretur: nec tñ id sibi sufficit, sed adiecit: Propter nomen meum. [Eritis. n. ait, odio omnibus propter nomen meum. Tunc scandalizabuntur multi, & inuicem se tradent, & multi pseudochristi, & prophetæ surgent, & seducent multos: & quoniam abundabit ini-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quitas, refrigescet charitas multorum. Qui autem perseuerauerit in finem, hic saluus erit.] Maius id malũ est, si siquidẽ intestina quoq; bella, sibi imminent. Multi. n. falsi fratres facti, eas turbabant. Vides bellũ triplex futurũ? Vnũ ab hostibus, alterum a seductoribus, tertium a falsis fratribus.

2.Co.7. d Audi nũc Paulũ de his plangentẽ atq; dicentem: Deforis pugnæ, intus timores, & pericula in falsis fratribus. Et rursus, Tales

2.Co.11 c enim falsi apostoli sunt dolosi operarij, in apostolos Christi se transformantes. Affert inde quod multò cæteris grauius erat, nec ab ipsa quidẽ charitate vllum eos solamẽ habituros. Deinde ostendẽs, generoso excelsoq; animo nihil hæc officere posse, no

M lite timere, aut turbari, ait. Nam si toleratiam, vt decet, habebitis, non superabunt vos hæc mala. Quod inde comprobatur, quia omnino prædicatio vbiq; terrarum amplificanda est, adeò pericula hęc omnia cumulosè superabitis. Sed ne, qũo victuri essent ambigerent, plus intulit, quia non viuetis solum, verumetiam vbiq; terrarum prædicabitis. [In vniuerso. n. orbe prædicabitur, inquit, euãgelium hoc in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio.] Consummatio. s. Hierosolymorum. Quod enim sicut prædixit, vel ante Iudæorum vrbis euersionem per mũdum euangeliũ effusum erat, Paulum au-

Psa.18.a & Ro.10 d di: In omnem terram exiuit sonus eorum. Et rursus, A spe euangelij quod audistis, quod prędicatum est in vniuersa creatura, quæ sub cœlo est. Et videas eũ in Hierosolymis ad Hispaniam vsq; currentẽ. Quòd si vnus in tanta parte orbis prædicauit, cõgita quid à reliquis factum fuerit. Sed & alibi Paulus de euangelio scripsit, qđ fructũ ferat, & crescat in omni creatura, quæ sub cœlo est. Quid aũt est, in testimonium omnibus? Vbiq;, inquit, prædicabitur, sed non omnes vbique credent. In testimoniũ autem non credentibus vbique prædicabitur, hoc est in redargutionem, reprehensionem, & testimonium. Nam qui credide

A runt, aduersus incredulos testabuntur, & condemnabunt eos: idcirco posteaquam euangelium in vniuerso orbe prædicatum fuerit, Hierosolyma euerretur, vt nec vmbra excusationis ingratis relinqueretur. Nam qui potentiam eius in breuissimo temporis spatio, per totum orbem, quasi fulgur rutilasse viderunt: quam veniã habebunt in duritie permanentes? Quòd autem vbique prædicatum fuerit, Paulus, vt diximus, ostendit dicens: A spe euangelij quod audistis, quod prædicatũ est in vniuersa creatura, quæ sub cœlo est. Quæ res maximum argumentum omnipotentiæ Christi est. Viginti. n. annis, aut ad summum triginta, ad oẽs oras orbis euangelium transcurrit: post hæc igitur, vt dixi, Hierosolymorũ finis aderit, hoc. n. ipsum significasse ex prophetia patet, quam adiecit ad confirmandam euersionem Iudæorum, dicens: [Cum aũt videritis abominationem desolationis, quæ dicta est per

Da. 9.ß Danielem prophetam, stãtem in loco sancto, qui legit intelligat.] Ad Danielẽ eos remisit, abominationẽ autem statuam appellat eius, qui vrbem expugnauit, quam desolata vrbe, atq; subuerso templo, intus statuit: quocirca & desolationis ipsam appellauit. Verũ vt discerent hæc futura nõnullis eorũ adhuc viuentibus, ideirco dice

B bat: Cũ videritis abominationem desolationis: vnde maximè, & Christi virtus, & apostolorũ fortitudo mirabilis, videlicet q tpibus illis prędicabant, qñ maximè Iudęi oẽs pellebantur, quando quasi seditiosi, ac improbi obseruabantur, quando vndique illos exterminandos esse Cæsar iam iusserat: neq; aliter fiebat, quàm siquis cum maria vndiq; insurgant, cum tenebris aer obductus sit, cum crebrò atq; alia super aliã naufragio nauis submergatur, cum inter se nautæ, qui supersunt omnes dissideant, cùm belluæ de profundo emergant, vnaq; cum fluctibus nauigantes arripiant, cum fulmina iaciantur, piratæ insidientur, nulla fides inter nautas sit, ignariq; naui gandi gubernacula teneant, & nauali bello cõtendant: cum classis maxima, simul & instructissima ex aduerso aggrediatur vnam habentibus nauiculam, & eam ita, vt dixi mus, miserè apparatã, in aduersam & maximã classem insurgere iuberet, ac ei victoriam pollicitaretur. Nam & a gentib. quasi Iudæi odio habebantur, & a Iudæis acriter impugnabantur, quasi legem suam soluentes: ita nullibi quiescere poterant: cum

C vbique præcipitia essent, acuti scopuli starent, cautes ac saxa subessent latentia in ciuitatibus, in regionibus, in domibus, omnes vna, & singuli eos aggrediebantur, imperatores, principes, qui priuati, & qui eũ potestate erant, vniuersæ gentes, ac omnes

populi

populi. Sic tanta turbatio erat, vt nullus oratione assequi posset. Valde nanq; Romanorum principatus Iudæos persequebatur, quoniam mille aduersus eos excogitabant insidias, nec tamen hinc vel minimam iacturam prædicatio habuit: sed capta vrbe, atq; cremata, & habitantibus miserrimè afflictis, qui inde fuerunt, apostoli nouas leges, & noua præcepta viuendi Romanis, vel inuitis imponebant. Orem nouam, atq; inauditam in natura. Iudæorum innumera millia Romani tunc vicerunt, atque ceperunt, & a duodecim viris nudis, atque inermibus superati sunt. Quæ oratio exponere poterit tanti miraculi magnitudinem? Duo. n. hæc docentibus inesse oportet, vt authoritate polleãt, & ab audientibus diligantur, & ad hæc tertiũ, vt ea dicantur: quæ audiẽti placeãt, & in tpe quietis prædicẽtur: q̃ omnia tũc omnino contraria erant. Nec enim per au

D thoritatem fide digni putabantur, & qui authoritate credebantur, seducentes decipientesq́ue multos, faciebant, ne apostoli diligerentur, verumetiam, vt dilectis conuersari non possent. Ita vndique a gente, a patria, a legibusq́ue suis depellebantur. ac rursus magna in ipsis Apostolorum præceptis videbatur esse durities: è regione verò magna in priore vita, vnde homines abducebant, voluptas: præterea tam ipsi, quàm sequentes eos multis subiecti periculis, varijsq́ue mortis generibus crudeliter trucidabantur: & ad hæc omnia tumultus, & turbationes bellorum adeò difficilem rem faciebant, vt etsi nihil aliud resisteret, omnia tamen hinc dissolui facilè possent. Quare opportunum est exclamare, Quis loquetur potentias domini, auditas faciet omnes laudes eius? Nam si

Pſ.105.a Exo. 5.c Aegyptij Mosi facienti signa, vt lutum solummodo, ac lateres haberent non auscultarunt: quis persuasit apostolorum discipulis pro quieta voluptuosaq́ue vita, pericula, effusionem sanguinis, quotidianamq́ue mortem eligere, præsertim cum alienigenæ, capitalesq́ue hostes qui prædicabant crederentur? Quod vt videas quantũ

E sit, quantumq́; vires excedat humanas, fingе non in gentes, non in ciuitates, ac populos, sed in domum vnam quempiã, qui odio habeatur introire, vt cohabitãtes ibi diuidat atq; dirimat, abducatq́ue patrem a liberis, liberos a matre, ab amantissima vxore maritum, & videbis antequam aperire os, mutiteq́ue possit, discerptũ atq; dilaniatum. Quòd si etiam de contemptis hominibus esse videatur, & onerosa imperãs, philosophari delicijs deditos iubeat, & vnus ad multos certare audeat: nonne antequam ad ianuã accedat, lapidibus obrutus iacebit? Id igitur quod in vna domo facere impossibile est, in vniuerso terrarum orbe Christus per præcipitia, igues, prupta, scopulos, per bella terra mariq; frementia discipulis missis perfecit. Quæ omnia si certius perdiscere velis, annonæ dico inopiam, terræmotus, cæterasq́ue tragicas ærumnas, Iosephum historiographum diligẽtius legas. Præterea enim ipse dicebat, ne terreamini, fieri. n. oportet hæc omnia: & qui ad finem vsq; perseuerauerit, hic saluus erit: & prædicabitur omnino in toto mundo id euangelium. Exorsus deinde, harum rerum hæc esse ait: adiectos. n. & territos pauore propter illa, quæ dixit, cõuertit etiam si multò plura futura essent incõmoda, asserens necesse esse vbiq; terrarum F euangelium hoc prædicari, & tunc veniet finis. Vides qũo se res tunc habebat, qũo varia, & grauissima bella gerebãtur in initio, præsertim quando maxima tranquillitate indiget, quicquid incipitur? Quomodo igitur res se habebant? Nihil enim refert eadem rursus repetere. Primum igitur bellum erat, quod seductores inferebant. Venient enim inquit, pseudochristi, & falsi prophetæ. Alterum Romanorum. Audituri enim estis, inquit, bella. Tertiũ, quod inopiam rerum omnium attulit. Quartum, quod pestes, & terræmotus. Quintũ, quia tradent vos in tribulationes. Sextũ, quia omnes vos odio habebunt. Septimũ, quia alteri alteros tradent, & odio persequentur. Intestina verò bella his verbis significantur, & demum pseudochristi, & falsi fratres, & quòd omnium malorum semper causa fuerit, charitatis extinctio. Vides mille bellorum genera, omniaq́ue noua, & inaudita, sed tamen cuncta hæc, aliaq; complura, quia prædicatum iri euãgelium in vniuerso ipse voluit orbe, vicit superauitq́; prædicatio. Vbi vbi sunt igitur, qui a natiuitatis momento facta nobis incutiunt, & ecclesiæ dogmatibus hæc audent permiscere? Quis commemorauit alium Christum, aliamq́; rẽ similem fuisse, præsertim cum centum annorum mil-

lia iam exacta esse mentiantur, illud verò
nec fingere quidem audent: sed quàm nam
G cœli, aut temporum circulationem dice-
tis? Vbi Sodomæ, aut Gomorrhæ, fulmi-
na, aut diluuium aliud inuenietis? quous-
que ludetis, circuitiones has, & ductiones
rerum, & natiuitatem asserentes? Quomo
do igitur, inquies, multa vt dicuntur, eue
niũt? qu cum tu dei auxilio teipsum pri
uaueris, ..q; aduersario te tradideris, om-
nes res tuas transponit vt vult, facileq; huc
atq; illuc vertit diabolus. Quod non ita in
sanctis viris fieri põt, immò verò neq; in
nobis peccatoribus, dũ tñ cõstanter animo
ea despiciamus. Nam etsi vita nostra im-
proba sit, veruntamen quia per diuinam
gratiam veritatis dogmata magna constã
tia retinemus, facilè dæmonum insidias
superamus. Quid autem aliud est ista na-
tiuitas, præterquam iniustitia, & confusio
quæ temerè ac absque ratione omnia fieri
persuadeat? Sed si nulla est, inquit, ista na-
tiuitas, vnde alius diues, alius pauper est?
Nescio: sic enim interea tibi respondebo,
vt te doceam ne vniuersa velis temeratia
curiositate scrutari, neve credere temerè o-
mnia ferri: nõ enim, quia tu causam igno
ras, quæcunque in mentem venerint, fin-
genda sunt. Præstat enim proba ignoratio
H ne detineri, quàm falsa opinione mancipa
ri. Nam qui nescit, facilè ratione ducitur:
qui verò scire credit cum nesciat, non po-
test facilè veritatem suscipere, sed maiori
sudore opus est, vt antequam vera inculcẽ-
tur, falsa ex animo eius eijciantur. Nam,
& in charta vbi nihil scriptum est, facilli-
mè scribitur: literis verò plena, non simili-
ter certè, necesse enim est priora delere: &
medicus, qui nihil offert, & qui ædificat
illico ruitura, peior eo est, qui nunquam
ædificauit. Et terra facilius aratro proscin
ditur, quę nihil habet quàm quę vepribus
refertissima. Nequaquam igitur cuncta sci
re velimus, sed patiamur etiam nonnulla
ignorare, vt si magistrum inueniremus, du
plicem ei laborem non præbeamus, immo
verò ne, vt multi semper ægrotemus, qui
falsis opinionibus occupati, emendari ac
corrigi nunquam potuerunt. Non autem
æqualis labor est seminare, posteaquam ra
dicitus priora euulseris, & in agro nudo se
rere. Illic enim euertere multa prius neces-
se est, & tunc alia inculcare: hic verò præ-
paratum rus præbet auditus. Vnde igitur
locupleratus est ille, iam dicam. Alius deo
tribuente, alius permittente diuitias possi
det: hæc enim ratio, & breuis, & syncera 1
est. Quid igitur fornicatores, adulteros,
molles, & eos qui malè rebus vtuntur, ipse
locupletes facit? Ipse quidem diuites non
facit, sed locupletari permittit, Permultum
autem interest facere, & permittere. Cuius
autẽ rei gratia ita permittit? Quia nondũ
tempus adest iudicij, vt vnicuiq; secũdum
opera sua tribuat. Quid.n.illo diuite ne-
quius, qui Lazaro neq; de micis quidem Lu.16.f
dari sustinebat? Qui quoniam cũ esset lo-
cuples, crudelitatem exercuit, miserabilior
cæteris factus, nec stillam aquæ consequi
poterat. Nam si duo quidem improbi fue-
rint, quorum alter diues sit, alter pauperie
prematur, quoniam non equali fortuna hi
vtuntur, non eodem ibi, sed qui melioris
cõditionis hic fuerat, maiori supplicio af-
fligetur. Videmus ergo istum grauius ve-
xatum, qui secundis dũ viueret rebus abu
sus est. Quare cùm videris iniquè ditatũ,
fœlicitate vti non parua, ingemisce atq; la
chryma. Nã hæc prosperitas maiores sibi
præparat pœnas. Quemadmodum enim Ro. 2.a
multa peccantes quotidie si ad pœniten-
tiam redire contemnunt, thesaurum iræ
sibi thesaurizant, sic qui non modò vexa-
tiones huius seculi effugiunt, verumetiam
bonis fruuntur, ibi cruciabuntur. Cuius
rei non a futuris solummodo rebus, verũ
etiam a præsenti vita exemplum tibi præ-
stabo. Beatus enim ille Dauid, quando cũ K
Bersabee delictum illud commisit, & per 2. Reg.
prophetam arguebatur: idcirco vehemen- 11.a
tius accusabatur, quoniam nimium hono
ratus a deo, ita spurce labebatur: exprobra Ibid. 12
tionem ipsius a deo audias. Nõne, inquit, b
in regem te vnxi, & de manu Saulis erui
te, & quæ fuerunt domini tui tibi concess-
si, & vniuersam ludæ ac Israelis domum?
Et si hæc pauca tibi essent, alia quoque ti-
bi adiecissem: cur flagitium hoc fecisti co
ram me? Non sunt quippe eadem in om
nibus peccatis, sed multa variaque supplı-
cia. Nam & ætate, & educatione, & digni
tate, & ingenio, & vsu rerum, atq; pruden
tia, alijsque compluribus variantur: verũ
vt clarius id fiat, in fornicationis delicto
examinetur. Perpende igitur quantam
diuersitatem punitionis, non a me, sed a
diuinis scripturis cõperio. Fornicatus quis
piam ante legem fuit, alio quodam modò
illum

Ro.2. b illum puniri Paulus ostendit, dicens: Qui
cunque sine lege peccarunt, sine lege quo
que peribunt. Idem, alius post legem deli-
Ibid. quit, grauiora sustinebit. Quicunq;.n.in
lege peccarunt, inquit, per legem iudicabũ
tur: lapsus similiter antistes, qui sapientia
est, non parua pœna propter dignitatem
L afficietur: propterea aliæ quidem fornica-
trices necabantur, sacerdotum verò filiæ
igne cremabantur. Qua ex re quàm ma-
gnus pœnarum cumulus pontificem expe
ctet peccantem, legis conditor voluit signi
ficare. Nam si filiam eius atrocius puniri
iussit, quid erit de ipso? Passa mulier vim
est, nullam punitionem meretur: lapsa est
similiter diues, & pauperrima, quantum
interest ab his patet, quæ modò de Dauid
exposuimus. Post aduentum Christi quidã
peccauit, si non initiatus, nec catechume-
nus moriatur, grauiores omnibus illis pœ
nas daturus est. Post lauacrum delictum
Heb.10. admisit, hic iam nullum erit peccatori so-
a lamen: quod Paulus significat, dicens: Le-
gem Mosi aliquis contempsit, absq; miseri
cordia duobus, vel tribus testibus moritur
quanto existimatis grauiore dignum sup-
plicio, qui filium dei conculcauit, & san-
guinem testamenti communem putauit,
& spiritus gratiam vituperauit? Fornica-
tus verò quidam vir sacer est, verticẽ, quip
pe fornicationis hæc improbitas tenet. Vi
des quàm multa, variaque discrimina in
vno peccato considerantur. Aliud ante le-
gem, aliud post legem: aliud sacerdotis, a-
liud ditissimæ, aliud paupertimæ, aliud ca
M thecumenæ, aliud fidelis, filiæque pontifi-
Luc.12 cis. Cæterum magna etiam a cognitione
f differentia nascitur. Qui nouit voluntatẽ
domini sui, & non facit, vapulabit plagis
multis: & post exempla peccare, grauioris
pœnæ causa est, ideo dicit: Vos verò, neq;
scientes pœnitentiam postea egistis, quan
Mat.23 uis magno cultu sitis honorati. Ideò, &
Hierusalem improperans dicit, Quoties
volui congregare filios vestros, & nolui-
Luc.16 stis? Grauius etiam est delicijs abundantẽ
f peccare, vt in diuite illo, & Lazaro vide-
mus, Locus etiam differentiam facit, quod
ipse dominus significauit, dicens: Inter
templum, & altare. Ipsa quoque delicta
modos quosdam habent quibus diuersifi-
cantur. Non est mirum, inquit, si apprehen
ditur quidam furans. Et rursus: Occidisti
filios tuos, & filias tuas, hoc super omnem
fornicationem, & abominationes tuas gra
uius est. Et a personis rursus: Si peccauerit,
aliquis in hominem, orabit pro ipso: sin 1.Re.2
verò in deum peccauerit, quis orabit pro
ipso? Et quando eos, qui multò cæteris pe-
iores sunt, nequitia superamus, quod apud
Ezechielem criminantur, dicens: Nec secũ Eze.16.
dum quidem iustitiam gentium feciſtis. f
Et quando, nec exemplo quidem aliorum
cortigimur. Vidit sororem suam, ait, & iu-
stificauit eam. Et quando maiore, quis pa- Ibid.
trocinio diuino vsus est. Si.n.in Tyro, & A
Sidone hæ virtutes factæ fuissent, pœnitẽ-
tiam egissent: veruntamen tolerabilius e-
rit Tyro, & Sidoni, quàm ciuitati huic. Sup. 11
Perspicis exactam diligentiam, perspicis c
eorundem peccatorum non idem esse sup- & Lucæ
plicium? Nam quando ex indulgentia di- 10.c
uina nihil lucri retinere volumus, peiora
meritò patiemur, quod Paulus adaperuit,
dicens: Secundum duritiam tuam, & im- Ro.2.a
pœnitens cor, iram tibi thesaurizas. Hæc
intelligentes non offendamur, nec pertur-
bemur propter varium humanarum rerũ
defluxum, nec ratiunculæ humanæ tempe
statibus fluctuamur: sed incomprehensibi-
litati diuinæ prouidentiæ cedentes, virtu-
tes insequamur, & vitia fugiamus, vt futu-
ris bonis potiamur, gratia & misericordia
domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. lxxvij. ex cap. xxiiij.

TVnc qui in Iudæa sunt, fugiant in montes: et qui in tecto, non descendat tollere aliquid de domo sua: & qui in agro, non reuertatur tollere tunicam suam. Cum de futuris Hierosolymę vrbis ærumnis, & de apostolorum certatio
nibus dixerit, ac inuictos fore, & per vni- B
uersum orbem prædicaturos asseruit, ad
Iudaicas rursus redit calamitates: vt osten-
dat tunc Iudæos cladibus maximis impli-
candos, cum discipulorum splendor, & prę
dicatio vniuersum fuerit orbem comple-
xa. Tu autem perpende, quomodo ab his,
quæ minima videntur, inauditam atrocita-
tem belli exponat. Tunc enim, qui in
Iudæa sunt, ad montes fugiant, inquit.
Tunc istud quando significat? quando hęc
scilicet fient, quando desolationis abomi-
natio in loco sancto constituetur: tunc er-
go, inquit, cum armati hostium exercitus
omnia repleuerint, quoniam nulla vobis
spes salutis relinquitur, ad montes festini.
fugiatis

fugiatis. Nam quoniam sæpe alias è grauioribus se bellis receperunt: vt tempore Sanatheris, & Antiochi, quando irruente hoste, & templo capto constantia, & virtus Machabæorum cuncta reparauit, ne cogitare queant simile, quid etiam tunc futurum, omnem mutationem in melius abstulit: satisque, inquit, est siquis omnino nudus saluabitur. Idcirco, nec eos, qui in tectis inuenientur, domum ad tollendum inde aliquid descendere permittit: vt inuitabilem, & summam calamitatem ostendat, in quam qui inciderit, necessariò deperibit. Præterea siquis in agro erit, nec iste (inquit) ad accipiendam vestem suam redeat. Nam si fugiendum est his, qui intus erunt, multò minus, qui extra fuerit, intus refugere debebit. *Væ autem prægnantibus, & nutrientibus*. Alterum quia cum tardiores sint, non possunt facilè fugere, onere ventris retentæ: alterum quando affectus infantium vinculo retinentur, cumque nequeunt simul, & se, & lactentes conseruare, vna depereunt. Nam pecuniam quidem, & vestimenta contemnere facile est, sicut recuperare non arduum: quæ verò natura duce comparantur, quomodo effugere poterit? quomodo ventre grauis, leuior fiet? quomodo lactans mulier lactētem infantem, quem peperit, negliget? Sed rursus magnitudinem ærumnarum significans, ait: *Orate, ne fiat fuga vestra in hyeme, nec in sabbatho: erit enim tunc tribulatio magna, qualis nunquam fuit a principio mundi vsque modò, neque fiet*. Perspicis de Iudæis factum hunc sermonem fuisse, & de afflictionibus quæ illis incumbebant? Nec enim apostoli diem sabbathi obseruabant, sed nec in Iudæa erant, cum hæc a Romanis fiebant: multi enim eorum iam decesserant, & siquis viuebat, in alijs partibus conuersabatur. Cur autem, nec hyeme, nec sabbatho? Hyeme quidem, propter ipsius temporis importunitatem, sabbatho autem propter authoritatē legis. Nam quoniam velocissima quadam fuga indigebitis, nec sabbatho audetis hoc facere propter legem, nec hyeme potestis propter difficultatem temporum, idcirco vobis orandum est. Talis enim futura tunc est tribulatio, qualis, nec fuit, nec erit vnquam. Nec putes exaggerationis cumulo id dictum esse. Quanta enim tunc Iudæos mala vexarunt, historia Iosephi demonstrat, nec potest certè dici fidelem illum fuisse, nec ideo rem orationem amplificasse. Nam, & Iudæus erat, & seruentissimus ferè omnium Iudæorum, qui post Christi aduentum fuerunt. Quid igitur scribit? Quia omnem orationem tragicam clades illæ facilè superauerunt, nec tali vnquam bello gens Iudæorum laborauit. Quippe tanta fames in eo inualuit, vt ipsis matribus filiorum deuoratio studio fuerit, ac ea pro re bella inter se cierent, multosque iam mortuos partirentur. Qua re libenter interrogarem Iudæos, quamobrem tam intolerabilis ira diuinitus in eos fuit effusa, vt omnes ærumnas præteritas, non dico in Iudæa solum, sed vbique terrarum factas excesserit? Nonne patet propter temerariam audaciam, & prolatā a se de crucifigendo Christo sententiam? Omnes certè ita exclamabant, sed cum omnibus, & pro omnibus ipse rerum euentus. Tu verò ingentem malorum cumulū considera. Nam non ad transacta solummodo tempora, verumetiam ad futura collata, grauiora omnibus videntur: nec enim in vniuerso orbe vnquam fuit tanta malorum exaggeratio: nec id iniuria. Neque enim aliquis vnquam hominū ausus fuit, nec quisquam tantum potuit vnquam scelus audere. *Erit enim tribulatio talis*, inquit, *qualis, nec fuit, nec erit: & nisi abbreuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro: propter electos autem abbreuiabuntur dies illi*. Hic ostendit grauioribus illos supplicijs dignos: dies autem nunc tempus belli, atque obsidionis illius significant. Tale nanque est, quod dicitur: Si diutius Romanorum in Hierosolyma bellum durauerit, nemo Iudæorum omnino euadet: omnem enim carnem modò Iudaicam appellauit. Sic autem dixit, vt tam præsentes, quàm absentes his verbis includeret. Non enim, qui in Iudæa fuerunt, solum impugnabantur: sed vbique dispersos Iudęos mirabili odio, & inaudita indignatione Romani pellebant, persequebantur, trucidabant. Electos autem hic fideles nominauit, qui in medio Iudæorum intercepti erant. Nam ne dicant Iudæi hæc mala propter prædicationem, & adorationem Christi sibi accidisse, non solum, nō fuisse causam malorum fideles ostēdit, verumetiam nisi fideles fuissent, interemptione vniuersos necatos fuisse asserit. Nam si dilatio belli permissione diuina facta fuisset, nullæ Iudæorum extarent

Ioseph. libr. vij. de bello Iudaico cap. vii

rent reliquiæ: sed ne cum infidelibus Iudæis fideles interimerentur, citius ei bello finem imposuit: præterea, vt in medio illorum intercepti fideles conseruarentur, respirandi potestatem eis concedens, ne tanquam simul perituri timeant. Quòd si in hac vita de fidelibus est prouidentia, vt propter eos alij quoq; saluentur, & Iudæorum reliquię pp Christianos supersint, quā tus coronæ, atque retributionis spe honor erit? hinc etiam hortatur, ne periculis proprijs contristentur, præsertim cum videāt similibus nullo lucro, sed detrimēto sui capitis alios vexari. Nec hortatur solum, atque consolatur, verumetiam occultius, atque sensim a Iudaicis moribus abducit. Nam si nulla postea mutatio in melius futura est, nec rursus templum vnquam condetur: patet, quia lex etiam omnino cessabit. Id apertius dictum non est, ne pro tempore doleant. Præterea, nec principaliter, & a seipso ad hunc sermonem deuenit, sed conuersando in vrbe ad demonstrationem ædificiorum, & interrogandi necessitatem eos compulit, vt quasi ad interrogata respondens, futura prænunciet. Tu autem dispensationem spiritus diligenter cōsidera. Nihil.n. horum Ioannes scripsit, ne quoniam post Iudæorum illas ærumnas lōgo tempore superuixit, ab euentu rerum, nō a prædicatione Christi scribere videatur: qui autem ante illud bellum ad dominum decesserunt, quiq; nihil horum viderunt: ipsi, vt vndiq; prædicationis veritas resplenderet, ista scripserunt. [Tunc siquis vobis dixerit: Ecce hic est Christus, vel illic, non credatis. Surgent. n. pseudoprophetæ, & dabunt signa magna, & prodigia, vt si possibile est, etiam electos seducant. Ecce prædixi vobis. Si igitur dixerint: Ecce in deserto est, nolite exire: & si in penetralibus, nolite credere. Sicut n. fulgur exit ab Oriente, & paret vsque in occidentem: ita erit, & aduentus filij hominis. Vbicunque. n. fuerit corpus, ibi congregabuntur, & aquilæ.] Cū ea quæ ad Hierosolymam pertinent absoluisset, ad aduentum transitu facto, signa eius sibi prędicit, non illis tantummodo, verumetiam nobis, & posteris omnibus vtilissima. Tunc, inquit, quādo videlicet Hic quemadmodum sæpenumero in alijs dixi, non consequentiæ temporum, neque præcedentium connexionis istud, tunc, est: vbi enim consequētiam voluit significare, statim post tribulationem illorum dierum subiunxit: hoc verò in loco, tunc dicit, nō statim post antecedentia significans, sed tempus, quo affutura sunt breuiter designans. Sic etiam quando dicitur, In diebus illis venit Ioannes Baptista: non immediatè consequens tempus, sed quæ facta sunt, quę dicturus erat, denotare voluit postquam enim de natiuitate Iesu, & de Magorum aduentu, & de Herodis interitu disseruit: statim, in illis diebus subiunxit: atqui triginta ferè annorum spatia interfuerunt. Mos igitur est scripturæ hoc pacto loqui, quare hic etiam vniuerso modico tempore prætermisso, quod a captiuitate Hierosolymæ vsque ad consummationem extenditur: Tunc intulit, siquis vobis dixerit, hic est Christus, aut hic, ne credatis. A loco prius ipsos cautiores facit, signa quædam secundi aduentus sui, & multorum opiniones exponendo. Non enim quemadmodum primus apud Bethlehem fuit, in angulo videlicet orbis minimo, nec vllo id hominum sciente, sic & secundus: sed manifestè adeò, vt nuncio res non indigeat. Non est paruum profectò signum ita venire, vt latere non possit. Cō sidera autem quomodo nihil hic de bello disputat, sed cum de aduentu differat suo, de seductoribus verba facit: multi quippe apostolorū etiam tempore seductores fuerunt. Venient enim, inquit, & decipient multos: qui verò ante secundum aduentum seducent, multò illis erunt deteriores. Ea enim signa, atque prodigia dabunt, vt si possibile sit, electos quoque seducant. Antichristus autem significatur, cui nonnullos etiam ministraturos ostendit: quem Paulus hominem peccati, filium perditionis appellauit. Deinde adiecit, Cuius aduentus est secundum operationem satanæ, in omni virtute, & prodigijs mendacij, in omni deceptione iniustitiæ, in his, qui perduntur. Perspice autem quomodo cautiores facit. Nō exeatis, inquit, in eremum, non introeatis in penetralia: non dixit, Ite, & non credite: sed, non exeatis, neque eatis: magna enim fraus propter signa futura est. Cùm ergo dixerit, quomodo venturus est Antichristus, quia in loco aliquo futurus, tunc de seipso demum exposuit. Quomodo igitur ipse venturus est? *Vt fulgur ab Oriente ad Occasum usque ruilat, sic erit aduentus*

Sup. 3. a

2. Th. 2. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

aduentus filii hominis. Quomodo igitur fulgur videtur? Non indiget certè præcone, aut nuncio, sed in momento temporum omnibus apparet: sic igitur aduentus ille vbique semper splendere statim videbitur. Aliud deinde signum adiecit, dicens: *Vbi corpus, ibi congregabuntur, & aquilæ.* Angelorum, martyrum, cæterorumque multitudinem sanctorum ita significans, Signa postea terroris plena percenset. Quæ autem hæc signa sunt? *Statim post tribulationem illorum dierum sol obtenebrabitur.* Quorum dierum? Antichristi videlicet, & falsorum prophetarum. Magna enim tunc tribulatio futura est, cum ita multi futuri sint seductores, quamuis non longis temporum spatijs perdurabit. Nam si bellum illud aduersus Iudæos propter electos breuiori tempore fuit dissolutum, quantò magis propter eos ipsos contrahetur illa tentatio? Præterea non dixit, post tribulationem, sed addidit, statim post tribulationem: ita simul omnia peraguntur, & pseudoprophetis, & pseudochristis perturbantibus confestim ipse aderit. Non enim parua, tunc vexatio vniuersum orbem continebit. Quomodo autem aduenier? Ita. s. vt creaturæ transformentur: sol enim obtenebrabitur, non quia destruetur, sed quia luce illius aduentus superabitur, & stellæ cadent. Quis enim vsus nulla existente nocte ipsarum erit? Et virtutes cœlorum commouebuntur: & meritò quidem, cùm tantam mutationem rerum fieri perspicient. Nam si quando facta sunt, stellæ, astra, ita miracula exhorruerunt, vt ea de re dictum sit, quando natæ sunt stellæ, magna voce me omnes angeli mei laudarunt: multò magis tunc mirabuntur, videntes vniuersa commutari, conseruos rationem vitæ referre, orbem omnem terribili assistentem tribunali, ac omnes, qui ab Adam ad aduentum vsque illum facti sunt, operum rationes reddentes. *Tunc apparebit signum filii hominis in cælo.* Crux enim Sole fulgentior videbitur: obscuratur enim sol, crux autem apparet: quod fieri non posset, nisi sola res radios splendore superaret. Cuius autem rei gratia istud signum apparet? Vt magno cumulo Iudæorum impudentia opprimatur, crucem in suam iustificationem secum habens, in iudicium veniet. Non vulnera enim, sed acerbum, ac ignominio sum mortis suæ genus ostendens. *tunc plangent tribus*. non enim accusantibus opus erit, cum crucem viderint. Plangent igitur, quia ex morte ipsius nihil profecerunt, quia crucifixum, quem adorare oportebat, contempserunt. Vides quomodo terribiliter aduentum suum descripsit? quomodo animos discipulorum suscitauit? idcirco prius tristia posuit, deinde iucunda commemorat, vt vel hoc modo eos consolaretur. Cæterùm passionis rursus, atque resurrectionis ex præstantiore habitu crucis meminit, vt non iam pudeat eos, nec dolor inuadat, cum in signum tunc præuentura sit. Alius autem: videbunt, inquit, in quem pupugerunt. verùm quoniam crucis mentionem fecit, ideò subiecit: quia videbunt filium hominis, non in cruce, sed venientem in nubibus cœli cum virtute, & gloria multa. Noli enim credere, quia crucem audisti, tristem, aut amarum futurum, sed cum virtute, atque gloria magna venturum non dubita. Crucem autem secum habet, vt peccatum ipsorum sine accusatione condemnetur, veluti si quis lapide percussus, ipsum lapidem, vel cruentas vestes in testimonium ostendat. Veniet autem in nube, sicut assumptus est: hæc omnia tribus videntes, flebunt, sed mala sua non in solo fletu terminabuntur. Et fletus quidem erit, vt a seipsis proferre sententiam, & seipsos condemnare aspiciantur. *Tunc autem*, inquit, *mittet angelos suos cum tuba magna, & congregabunt electos a quatuor uentis, a summis cœlorum usque ad terminos eorum*. Hæc tu audiens, futuram punitionem quanta sit, per teipsum excogita: non enim his solùm, verumetiam illis pœnis vexabuntur: & sicut superius dicturos asserebat, Benedictus qui venit in nomine domini: ita hic dicit, quia plangent. Nam quoniam de bellis expositum grauissimis est, vt discant quoniam ad has afflictiones æterna quoque supplicia eos expectant, & ab electis separat, & lugentes, gehennæque traditos inducit. Deinde rursum discipulos confirmat, ostendens a quantis liberabuntur malis, & quam ingentibus bonis perfruentur. Cùm aũt sic liquidò, atque apertè veniet, per angelos vocat. Hoc etiam vocationis modo illos honorauit. Paulus verò de resurrectione mortuorum verba faciens: in nubibus rapientur, dixit. Ipse nanque dominus descendet de cœlo, ait, in visione, in voce archan-

Luc. 21 c & Ezec. 32. b & Ioel. 3. c

Sup. 21 a & Matt. 21. b

1. Thess. 4 d Ibid.

archangeli. Itaq; cum resurrexerint, angeli omnes congregabunt: congregatos verò nubes rapient, & hæc omnia in momento temporis fient: non. n. vocat eos sursum sed ipse in tuba descendit. Quid autem tu barum, sonus sibi vult? Ad exsuscitationem, ad gaudium, ad exprimendum rerum stuporem, ad dolorem eorum, qui relinquuntur. Væ mihi de die illo terribili, qui cum oporteret nos expositione istarum rerum gaudere, dolemus, & mœrore conficimur: sed fortasse solus ego hæc patior, vos autẽ hęc audiẽtes, lætamini. Nam me quidẽ, cũ hæc in mentem veniunt, horror inuadit terribilis, & amarissimè perflens, ex profundo corde ingemisco. Nam quanuis nihil horum ad me spectet, illa tamẽ, quæ mox ad virgines, & ad seruum nequam, qui & accepit talentum suffodit, dicentur, vehementius me perturbant: propterea lachrymis confundor, quoniam a tanta gloria casuros nos video, a tantorumque fruitione bonorum expellendos, & hoc non tempore aliquo terminato, sed semper, atq; perpetuè, solummodo, quia parum laboris sufferre nolumus. Nam si magnus esset labor, & hæc lex onerosa, quamuis etiam si cuncta cessent toleranda, causa tantùm desidiæ friuola quidem, sed nihilominus propter præceptorum difficultatem, diuturnitatem temporis, laboris duritiem, intolerabile onus nõ potuisse sufferre videmur: nunc verò nihil huiusmodi dicere possumus, quia non minus tunc quàm gehenna nos exagitabit, quia quãdo breuissimo spatio temporis nõ insudauimus, cœlo & ineffabilibus bonis priuari nos intelligemus. Breue quidem tempus hoc est, & labor minimus, & tamen oscitamus, & tota mente torpemus. Terreste certamen est tibi propositum, cuius corona in cœlo redderur: ab hominibus exagitaris, & deus tibi honores retribuet: paucis diebus curris, & æterna præmia consequeris: corruptibili corpore luctaris, & incorruptibili laudaris. Sed præter illud apprimè tenendum est, quia etsi propter Christum nihil triste pati voluerimus, necesse tamen est multa tristia sustinere. Non enim, quia propter Christum mori non vis, ideirco immortalis futurus es: nec quoniam propter Christum diuitias tuas non distribuis, ideirco tecum eas auferes. Hęc a te Christus petit, quæ si ei non dabis, omnino tamen propter conditionẽ naturæ relicturus es. Hæc tua sponte facere hortatur, quæ omninò uito te fient. Vnum solum petit, vt propter eum vtrò, & non coactus facias. Vides quam facillimum est hoc certamẽ? Nam quæ necessariò patieris, inquit, ea si propter me pati volueris: idq; vnicum tibi propositum fuerit, sufficenter mihi obtemperasti. Quod alij mutuaturus aurum es, illud mihi, & ad maiora fœnora, & cautione tutiori mutuato. Si alterius gratia militares labores susc ipis, mihi etiam milita, quoniam cumulo retributionum ingenti labores tuos omninò excedam. Tu verò alios quidem, qui vel mutuò, vel in vendendo, vel militando maiora tibi offerunt, anteponis: Christum verò solum præstantiora sine comparatione præbentem aspernaris, atq; repellis. Cur tibi tam magnum cum eo bellum est? Cur tanto es inflamatus odio? Vnde igitur veniam, ac satisfactionẽ impetrabis, cũ nec illis eũ rationibus, quibus hoĩes hominibus anteponere velis? Cui certè thesaurum tuum tradis? In manu mea recondas, inquit. Non videtur tibi dominus terræ tutior esse, quàm terra? Illa quod reposuisti, solum reddit, imò uerò nonnunquam etiam amittit, & redonare non potest: ipse autem etiã mercedem, quia in manu sua reposuisti, redditurus est. Magna profectò nos charitate prosequitur, ideo si mutuo dare volueris, paratus semp, vt accipiat, est: si ferere tibi placuerit, libenter semina suscipit: si magnificas ædes condere constitueris, allicit te ad seipsum, & hortatur vt in regione sua ædifices. Quare ad inopes curris? ad homines dico inopes, qui aut tibi tuum nõ reddent, aut certè malè, & illiberaliter reddent. Sed non mouemur his verbis: ac iõ, ubi pugnæ, iudicia, calumniæ, illo festinamus. An igitur iniuria punit nos, atq; euertit, cum in rebus omnibus seipsum nobis præbeat, & nos ipsi studiosè resistamus: Ne quaquam. Nam siue meo volueris expoliri ornatu, siue armis meis armari, siue mea in dui vestimẽta, siue dapibus meis deliciari, siue iter meum peragere, siue in ciuitatem peruenire cuius artifex, & conditor ipse sum, siue in regione mea domum ædificare: ita hæc omnia facere potes, vt non modo nullam abs te harũ rerum omniũ mercedem exigã, sed ipse tibi magnæ velim esse mercedis debitor, dummodo vti rebus

meis

Inf. 25. a Ibid. c

Apoc. 1. b

Universidad de Deusto. Biblioteca

meis non abomineris. Quid huic liberalitati æquale vnquam inueniri potest? Ego ipse sum pater, ego frater, ego dominus, ego sponsus, ego nutritor, ego vestis, ego radix, ego fundamentum. Quicquid volueris ipse sum: nulla re indigebis, ego tuus
Sup.20 d ero minister. Veni enim non, vt mihi ministraretur, sed vt ego alijs ministrem. Ipse amicus sum, membrum, caput, frater, soror, mater, vniuersa ipse sum dummodo mihi, vt decet, afficiaris. Ego pauper propter te, in sepulchro propter te, patrem in excelsis pro te interpello, qui ad inferiora pro te a patre missus descendi. Omnia tu mihi es, frater, cohæres, amicus, membrum. Quid vis amplius? quid auertis a me mentem? Quid caduco huic mundo laboras? Cur perforato aquam dolio ingeris? Nihil.n. aliud est pro præsentibus istis laborare, quã flammam discerpere, q̃ pugnis aera cædere. Cur frustra curris? Nonne vniuscuiusq;
Eccl.1.a &.12.c artis finis quidam est? Ita profectò. Ostende igitur mihi huius secularis studij finẽ: sed non potes. Vanitas enim vanitatum, & cuncta vanitas sunt. Proficiscamur ad sepulchra, ostende mihi patrem, ostende vxorem tuam. Vbi est, qui purpurã induebatur, qui vehiculo ferebatur, qui exercitus ductitabat, qui corona militum cingebatur, qui lictoribus muniebatur, qui alios cædebat, alios in carcerem detrudebat, qui quos volebat, interimebat, & liberabat similiter quos volebat? Nihil video nisi putrida ossa, & vermes, & araneam: omnia illis puluis, omnia fabula, omnia somnium, vmbra, narratio nuda, & imago: immò verò, nec imago, imaginis quippe effigem videmus: hic autem nullam effigiem perspi-
G cere possumus, atque vtinam hic omnia mala terminarentur. Nunc verò honores quidem, & voluptas, & maiestas omnis ad vmbram, & ad verba rebus nuda exitum habent. Quæ verò ab illis sequuntur, non vt vmbra, & somnium euanescunt, sed permanent, & eò nobiscum ita transeunt, vt omnibus fient apertissima. Rapinæ namque, violentiæ, fornicationes, adulteria, cæteraque huiusmodi non vertuntur in cinerem, sed tam res, quam verba ibi conscribuntur. Quibus igitur oculis tunc deum cernemus? Nam si patrem, qui te genuit, peccati aduersus eum conscius, aspicere nõ posses: quomodo ad deum omni certè patre mitiorem oculos, tunc eleuabimus? quomodo sustinebimus, quando Christi terribili assistemus tribunali, cum exquisitissima peccatorum omnium persecutatio fiet? Si verò quispiam futuro non credit iudicio, ea consideret, quæ hic fiunt. Videat eos, qui in carceribus sunt, qui in metallis, qui in stercore, qui dæmonio agitantur, qui insaniunt, qui incurabili morbo laborant, qui continua paupertate præmuntur, qui vexantur inedia, qui luctu intolerabili affliguntur, qui captiui degunt. Nemo.n. istorum omnium hæc pateretur, nisi cæteris omnibus, qui similiter peccant, H
supplicia post mortem imminerent. Nam quia nihil nonnulli malè viuentes hic patiuntur, hoc ipsum argumentum est, quia post exitum è vita omnino punientur. Nõ est. n. credibile cùm vnus sit omnibus deus alios hic puniri, alios euadere impunè eorum, qui similiter deliquerunt, nisi pœna ibi certa reseruaretur. His igitur rationibus, & exemplis persuasi, humilius viuamus, & qui iudicium non credunt futurũ, credant iam, & meliores fieri studeant, vt cœlorum regno dignè vitam peragentes, futura supplicia euitemus, & æterna bona nanciscamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxxviii.ex cap.xxiiii.

*A*B arbore autem fici discite parabolam, quã do iam ramus eius effectus fuerit, & folia germinauerint, cognoscitis quoniam ... propè est æstas. Ita & vos, cum videritis hæc omnia, cognoscite quoniam propè est in ianuis. Quoniã post tribulationem illorum dierum dictũ est, ipsi verò certum, definitumque tempus quærebant, & diem ipsum discere cupiebant: idcirco similitudine vtitur ficus, ostẽdens non magna spacia temporũ inter futura, sed consequenter, atque deinceps illum diem venturum: quod non similitudine solum, verumetiam sequentibus verbis expressit, dicens: Scitote quoniam propè est in ianuis. Hinc etiam prædicit æstatem tunc spiritalem, tranquillitatemque a fluctibus huius vitæ iustis hominibus futuram: iniustis autem a contrario, hyemẽ, ac terribiles tempestates post æstiuam tranquillitatem venturas; quod paulò post significauit dicens: lasciuè illis viuentibus diem illum esse venturum. Non autem ea ratione tantummodo, vt spacium temporis I

ris designet, sicus similitudine vsus est, cũ & aliter istud significare potuisset: sed vt omninò futuram rem confirmaret. Nam sicut hoc esse necesse est, sic illud quoque necessariò erit. Nam quod semper contingit, quod omninò euenturum est, tam apud ipsum significauit, quam apud beatum Paulum imitatorem ipsius, qui de resurrectione disserens, ait: Granum tritici
Ioã. 12. c & 1.Cor.15 c cadens in terram, nisi mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Similiter etiã ad Corinthios. Insipiens, ait, quod tu semi
Ibidem. n.s non viuificatur, nisi mortuum fuerit. Verùm ne rursus interrogent, quando igitur hæc erunt, in memoriam prædicta reducens, ait: *Amen dico vobis, non præteribit*
K *generatio hæc, donec omnia fiant.* Quæ omnia dic quæso? Bella in Hierusalem, fames intolerabilis, pestis inaudita, terræmotus, pseudochristi, pseudoprophetæ, prædicatio euangelij in vniuerso terrarum orbe, seditiones, turbationes, cætera omnia, quæ ad aduentum vsque futura sunt. Quomodo igitur hæc generatio dictum est? Non de
Ps.23.b uiuentibus tunc, sed de fidelibus dixit, vt solet loqui scriptura: vt quando dicitur, Hæc est generatio quærentium dominum.
hic sup. a Quod igitur in superioribus dicebat, quia oportet hæc omnia fieri, & rursus: Vbique
Ibidem. prædicabitur hoc euangelium: id in hoc quoque loco, quia scilicet hæc omnia euenient, & fidelium generatio nullo incommodo dissipata permanebit. Ita Hierusalem euersa, Iudæisque in nihilum penè redactis, a nulla re fides superabitur. Non enim fames, non sutor, non pestis, non terræmotus, non bellorum impetus, non pseudochristi, non pseudoprophetæ, non seductores, non qui tandem perturbabunt omnia, non falsi fratres, non alia huiusmodi tentatio aduersus fideles prævalebit: in maiorem deinde fidem ipsos compellens, ait: *Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt.* Facilius enim, inquit, hæc firma, & immobilia destruentur, quàm ver
L ba mea possint decidere. Examinet, oro, si quis repugnet, & si vera inueniet iam tran facta antè, omninò ab illis ad credenda futura animum inducat: examinet, inquam, exquisitissimè, & videbit exitum rerum huius prophetiæ veritati attestantẽ. Elemẽta verò hæc medium produxit, partim, vt cœlo, ac terra præstantior ecclesia signifi-
cet partim, vt vniuersi creatorem ipsum esse ostendat. Et quoniam de consummatione differuit, de re. s. quæ a multis non creditur, cœlum, & terram in medio posuit, vt ineffabilem virtutem suam ostenderet, & magna cum potestate vniuersi se dominum significaret, ex quibus omnibus, vel nimium ambigentes ad fidem præparet. *De die autem illa, & hora nullus nouit, neque angeli cælorum, neque filius hominis, nisi solus pater.* Et quod dixit, neque angeli, repressit eos nè discere vellẽt, quod angeli nesciũt. Eo verò, quod dixit, neque filius, non solum a discendo, sed etiam a quærendo prohibuit: hac ratione id dictum esse, illud ostendit, quod post resurrectionem curiosius quærentibus respondit. Nunc enim multa signa dixit, tunc verò apertè repressit, dicens: Non est vestrum nosse tempora, Acto.1. M vel momenta. Deinde ne dicant neglectos se, atque contemptos esse, qui nec harum rerum digni videantur, subiunxit: Quæ pater posuit in suã potestate. Magnæ nanq; sibi curæ fuit honorare illos, & nihil quod eis conduceret, & possent ferre, celare. Propterea patri istam notitiam attribuit, rem arduam esse ostendens, maioremq; quàm ipsi capere possent. Nisi autem ita sit, sed ipse quoq; filius ignorat, quando sciet, an vnà nobiscum? quis hęc vnquam dicere poterit: patrẽ filius optimè nouit, & eo prorsus pacto quo pater filium, diem autem illam ignorat? Præterea etiam spiritus dei profunda inuestigat, filius verò, nec tempus quidem nouit? Sed quomodo quidem iudicare oporteat, non fugit eum, & arcana singulorum clam eo non sunt: quod autem multò vtilius est, id ignorat? Adhuc. quomodo is, per quem omnia facta, & sine Ioã.1.a ipso factum est nihil, diem illam ignorabit? Qui.n. sęcula fecit, is profectò creauit, & tempora, & diem produxit. Quomodo igitur, quæ ipse produxit, ignorat? Deinde vos, vel ipsius substantiam filij non ignorare affirmatis, filio verò, nec illius diei cognitionem conceditis, filio dico, qui semper in sinu patris est? Et certè multò maius, immò verò absque comparatione maius, quid substantia filij est, quam dies illa. Quomodo igitur, cùm maiora vobis attribuatis, hæc minora filio concedere non A vultis, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & cognitionis occulti? Sed, neque vos scitis, quæ nam sit substantia dei, quamuis Col.2.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

furore incitati hoc affirmetis: neq; filius diem illum ignorat. Quapropter cum omnia dixerit,& tempora, & tempestates exposuerit,ac ad ipsas demum ianuas peruenerit, propè est, in ianuis, inquit, silentio eam tradidit. Ita si diem, atque horam curiosè scrutaris, non audies a me, ait: sin vero tempora,& initia, nihil celabo, sed omnia tibi exacta dicam diligentia. Multis enim tibi ostendi, non esse mihi diem illā ignotam: spatia temporum,& res venturas tibi prædixi, & quantum ex hoc tempore ad illum diem. Idem mihi ficus parabola designauit, ad ianuas denique ipsas te duxi, ostium verò si volo tibi aperire, excommodo etiam tuo id facio. Sed, vt aliunde quoque discas, non ex ignoratione ipsum dicere recusasse, ad ea quæ dicta sunt, aliud quomodoque signum proponit, dicens:

Gen. 6. &c.7. b *Sicut erant in diebus Noe ante diluuium comedentes,& bibentes, nubentes, & nuptui tradentes, vsque ad diem, qua intrauit diluuium, & sustulit vniuersos, & non cognouerunt, donec venit diluuium,& tulit omnes: sic erit, & aduentus*
B *filii hominis.* His verbis repentè, ac non ex-
1. Th. 5. pectatum inter hominum delicias se venturum ostendit: quod Paulus quoque denotauit, dicens: Cum pacem,& securitatē dicant, tunc repentina eis imminet pernicies, sicut partus dolores ei, quæ habet in ventre. Quomodo autem post tribulationem illorum dierum ait: Si deliciarum lasciuia, si pax, si securitas, secundum Paulum, futura est, si delicijs lasciuiunt, quo-
Ibid. modo tribulantur? Pax & lasciuia insensatis etiq, propterea non dixit, pacem,& securitatem: insaniem eorum hoc modo dicendi ostendens: sicut & qui tempore Noe fuerant, quamuis multis in malis essent, delicijs tamen diffluebant: iusti autem non
Ge. 6. b ita, sed cum tribulatione, atque mœstitia vitam trahebant. Hinc etiam aperitur, qa cum Antichristus venerit, licentius omni turpi voluptate iniqui, & qui salutem suā desperabunt, vtentur. Tunc ad explendū furorem mentis multi studebunt. Crapula tunc, & temulentia summopere vigebit, quapropter,& congruo vsus exemplo est.
bid. c Nam quemadmodum,& cum arca fieret, apertè futurum prænunciauit diluuium: illi autem non credentes, tanquam nullo malo venturo, lasciuiebant: sic Antichristus apparebit, postquam consummatio,&
C intolerabiles pœnæ sequentur. Quòd autē voluptatibus suis quasi temulentia quadam detenti, futura non sentirent, ideo
1. Th. 5. Paulus dicebat: Veluti dolores in vtero ha-
a benti, sic illis terribilia,& intolerabilia aderunt. Quare autem Sodomorum mala, non dixit? Vniuersalem, prædictamque cladē,& minimè creditam exempli loco proponere voluit, vt quoniam apud multos futura non creduntur, a similitudine præteritorum moueantur animo, atque credāt. Ad hæc illud etiam ostendit, quia & priscorum ipse conditor est. Aliud deinde signum ponit, quibus omnibus efficitur, ne quaquam se illum diem ignorare. Quod autem est signum? *Tunc duo erunt in agro, vnus assumetur, & vnus relinquetur. Duæ molentes in mola, vna assumetur, & vna relinquetur. Duo in lecto, vnus assumetur, & vnus relinquetur. Vigilate igitur, quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit.* Hæc omnia, vt dixi, & ipsum non ignorare denotant, & discipulos ab interrogando auocant. Cuius rei gratia dictum quoque Noe mentionem fecit,& duos in lectulo dixit? significans, quia inexpectatus ab omnibus ueniet, & quietis tempore aduenient: duæ quoque molentes idipsum. i. nullam solicitudinē significant,& ad hæc: quia serui,& domini, & assumuntur, & relinquuntur, tam qui in ocio, tam qui in labore,& alia, atq; alia dignitate præfulgent. Sicut in veteri D
Exo. 11. quoque scriptura dicitur: A sedente in so-
b lio usque ad captiuam, quæ in mola est. Quoniam enim iam dictum est, difficile diuites saluari, idcirco, neque istos omnes perituros, neque pauperes è contrario saluari omnes: sed vtrinque,& saluari,& perire modò ostendit. Mihi autem videtur ex hoc etiam significari nocturno illum aduentum tempore futurum, quod etiam Lu-
Luc. 17 cas asserit. Vides quomodo vniuersa sibi
f apertissimè patent? Deinde ne tursus interrogent, continuò subiunxit: Vigilate igitur, quia nescitis qua hora dominus vester venit: non dixit se nescire, sed quia ipsi nesciunt. Ita tamen eos ad ipsam penè horā deduxit, atque statuit, & curiosiores reddere cupiens, ab interrogando auocauit: vigilate, dicens, nescitis, &c. vt ostenderet hac se de causa dicere noluisse. *Illud autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias, qua hora fur uenturus esset, vigilaret utique, et non sineret perfodi domum suam. Ideò & uos estote parati, quia qua hora non existimatis, filius hominis ueniet.*

Pro-

Propterea igitur hæc dicit ipsis, vt vigilēr, vt iugiter parati sint, quia qua non existimant hora, venturus est. Solicitos igitur fa-
E cit,& curiosos, ne vnquam virtutem negligant. Tale quid autem est, quod dicitur: Si præscirent homines quando morituri sunt diligentiam suam circa illam horam ostēderent. Ne igitur in illo solummodo tempore, sed continuè diligentes sint, nec generalem, nec singularem horam prædicit, vt semper expectando semper vigilent: hac enim ratione terminum vitæ nō occuluit. Deinde liquidò, adeò, vt nunquàm liquidius, dominum seipsum appellauit. Hęc autem etiam ad erubescentiam desidiæ mihi dicta videntur: maiorem. n. diligētiam habent furem expectantes, quàm vos salutis animæ: vigilant. n. nunc, ne aliquid sibi furripiatur. Vos vero quanuis certè sciatis vēturum dominum, non perseueratis tamē, neq; ita vigilatis, vt possitis non impræparati ex hac vita discedere, quapropter cum pernicie dormientium dies ille venturus est. Nam quemadmodum non læderetur il
le furto, si furem sciret venturum, sic & vos quoniam scitis dominum venturum, para
t ores esse debetis'. Cæterum quoniam iudicij mentionem fecit, ad doctores etiam vertit orationem, de pœna, & meritis differens,& primò bonis collocatis, ad peccato
res exitum facit, commodissimè orationē
F concludens. *Quis ergo,* inquit, *fidelis seruus, & prudens, quem constituet dominus super familiam suam dare eis cibum in tempore suo? Beatus seruus ille, quem cum uenerit dominus eius, inuenerit sic facientem. Amen, dico vobis, quoniam in omnibus suis constituet eum.* Dic quæso, num & hoc ignorantis est? Nam si quoniam, nec filium scire dictum est, ignorare ipsum affirmas: quid modò dices, cum dubitando dicere videatur, quis igitur fideIis seruus? An, & hoc ipsum ignorare cōfinges? Nequaquam: nullus. n. nisi mente captus id diceret: atqui causam de illo dicere
Ioā. 21. d possumus, de hoc verò nullam. Quid porrò quando interrogando dicit, Petre diligis me? neq; illud sciebat, aut quando quæ
Ioā. 11. d rit, vbi posuistis eum? Ego verò etiam patrem ita loquentem inuenio. Ipse. n. est qui
Ge. 3. b dicit, Adam vbi es? Et, clamor Sodomorū
Ibi. 18. c multiplicatus est in me, descendens igitur videbo, si secundum clamorem venientem opera fiant: si autem non ita, vt cognoscā. Et alibi: Si fortè audierint, si forte intelexerint. Et in euangelio. Verebuntur fortasse filium meum, quæ omnia verba quanuis
Eze. 2. b ignorationem significent, non ignorans,
Sup. 21. d tamen, sed vt eum decet, dispensans ita dicebat. De Adam ergo illo modo quæsuit,
& Lucæ 20. b vt in excusationem peccati eū induceret. De Sodomis autem ita locutus est, vt nos eruditet nihil antea esse determinandum, quàm ad rem ipsam certius perueniremus. Per prophetam autem ambiguè loqui vide
G tur, ne prædictio inobedientiam necessariò facere videretur. In euangelio verō ostēdere voluit, quia reuereri filiū debuissent. Hoc autē in loco, ne rursus curiosius perscrutentur,& adhuc, vt quod rarius est, pluris ostendat. Expende autem qualem hæc verba ignorantiam significare possunt, siquidem a te constitutum per familiam tuā ignorare non potes. Præterea beatificat qdem eum: Beatus. n. inquit, seruus ille: quis vero sit, silētio tradidit, quis. n. est, aut qūo constituet dominus super familiam suam, quem inuenet sic facientem? hæc non de pecunijs solummodo, verumetiam de verbis, de virtute, de omni dispensatione singulo homini concessa, dicta sunt. Hæc parabola, vel ad gerentes, gubernantesq; rem publicam accommodari potest. Docet. n. vnumquenq; ad communem vtilitatē omnia conferre, quæ sua sunt, siue sapientiā, siue principatum, siue quicquid aliud, non ad detrimentum conseruorum, nec ad perditionem suam. Quapropter vtrunq; ab eo fiagitat, prudentiā. i. atq; fidem. Delicta. n. ab amentia originem habent. Fidelem igi
tur appellat, qm nihil ex rebus domini sibi attribuit, nec incassum quicquam expen H
dit. Prudentem autem, quia dispensare noluerit: opportunè siquidem vtraq; re nobis opus est, ne. i. q̄ domini sunt, ad proprios vsus rapiamus, & vt opportunè omnia dispensemus. Nam si alterum horum absit, eius absentia alterum omninò claudicat. Si. n. fidelis ita sit, vt non furetur: dispergat aūt non necessario consumens impendio, non paruum id crimen est. Sin verò è contrario rectè dispenset, sibi verò accumulet, ingens rursus hæc culpa. Audiamus etiam qui pecunioſi sumus. Non. n. doctoribus hæc solum, sed diuitibus etiam dicit, cum vtrisq; dñs diuitias suas crediderit, maximas quidem doctoribus, sed locupletibus etiam non paruas. Si ergo docentes maiores diuitias seminent, atq; dispergant: vos

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem nullam in minoribus liberalitatem ostendatis: cur liberalitatem, & non gratitudinem dixi, non.n. vestra, sed aliena tribuitis: quę nam vobis futura est excusatio? Sed interim antequàm de punitione dicatur, approbati præmia serui qualia sint, audiamus, *Amen dico vobis, in omnibus suis constituet eum.* Quid hoc honore maius? quę oratio hanc dignitatem, hanc beatitudinem assequi poterit, cum cœlorum cõditor, cui
1 omnia seruiũt, hominem in omnibus suis constituius est? Præterea, & prudentem eũ appellauit, quia nouit magna pro paruis perdenda non esse: quia moderatè vitã hic peragens, cœlos consecutus est. Deinde q̃ semper factitat, non a bonorum præmijs tãtum, sed a prauorum etiam pœna audiẽtes corrigit, ac ideò subiecit: *Si autem dixerit malus seruus in corde suo, tardat dominus meus uenire, & inceperit conseruos suos verberare: comedat autem, & bibat cum ebriis: ueniet dominus serui illius in die quã non existimat, & in hora, quam non nouit, & diuidet eũ, & partem eius cum hypocritis ponet: ibi erit fletus, & stridor dentium.* Si vero quispiam opponat, perspicis, quę cogitatio seruo venit, quàm dies ille ignotus est: tardat.n. inquit, dominus meus. Illud respondebimus, non quia dies ille ignotus sit, sed quia ipse nequam hæc cogitat: quam.n. ob rem nihil huiusmodi fidelis ille, prudensq; seruus cogitauit. Quid.n. refert miserrime omniũ, si dominus tuus tardet, cum eum omninò venturum non ignores? Cur ergo diligenti studio non incumbis? Ego verò è contrario huic præcipi contendo, non tardare dominum, sed iniqui serui hæc de tarditate
Phi.4.a sententia est, propter quam etiam accusãtur. Quòd verò non tardet, Paulus quoque
K confirmat, dicens: Dominus propè est, ni-
Abac. 2 hil solliciti sitis: &, Qui vẽturus est, veniet, & non tardabit. Sed quæ sequuntur audi, vt discas quomõ crebrò in memoria ignoratum illum diem reducat, significans seruis istud esse perutile, ac sufficiẽs a somno eos excitare. Nec refert, si multi nihil vtilitatis hinc consecuti sint. Nam, nec etiam ab alijs inuãtibus lucrati aliquid sunt: sed tamen ipse nunquàm cessat facere, quæ sua sunt. Quid deinde? Veniet, inquit, in die qua non existimat, & in hora quam nõ nouit, & extremis eum cruciabit tormentis. Perpendis quo vbiq; ignorantiam hãc repetit, tum, vt vtilitatem eius ostendat, tũ, vt semper diligentiores esse faciat: hæc.n. res, vt.s. nos semper diligẽtiores esse faciat: hæc.n. res, vt.s. nos semper vigilemus præcipuo illi est studio, atq; curę: ac quoniam calamitatibus oppressi magis corrigimur, delicijs verò, atq; ocio corrumpimur, ideircò vbiq; in remissione, atq; quiete vẽtura mala prænunciat. Et vt in superioribus per tẽpora Noe hoc ipsum significauit: ita hic quando seruus ille temulentiæ se dedit, q̃ conseruos inflatus verberat, tunc intolerabilis est pœna. Sed non pœnam solummodo illius, verum diligentius consideremus, ne ipsi quoque similibus simus obnoxij. L
Huic.n. similes profectò sunt, qui pecuniã habentes, pauperibus non erogant, dispensatores etiam tu es pecuniarum tuarum non minus, quàm qui ecclesias gubernãt. Quẽadmodum igitur illi non habent potestatem ea, quæ a nobis collata sunt pauperibus, temerè dispergere, quanuis ad alimenta pauperum constituta sunt, pari tu quoque modo non debes temerè tua cõsumere. Nam etsi paternam hæreditatem accepisti, tua quæ habes, sunt dei tamen sunt vniuersa. Deinde si tu diligenter, quæ dedisti vis dispensari, deum autem non arbitraris maiore actimonia a nobis rationem dispẽsationis petiturum, sed laturum, vt perperã cuncta dispedantur: non est ita, non est. Ideò etenim, & apud te pecuniam esse passus est, vt alimenta pauperibus in opportunitate concedas. Quid est porrò in opportunitate? Cum egeant, cum fameſcant. Sicut igitur tu conseruo ad dispensandũ dedisti, sic dominus tibi, vt opportunè impẽdas. Cum q̃; possit auferre, relinquit tamẽ, vt virtutis exercendæ habeas facultatẽ, vtque altero alterius egente, seruentiore oẽs inter se charitate vinciret. Tu vero cum acceperis, non modò haud prębes, verumetiã verberibus cædis. Quòd si culpa non dare est, quæ venia erit verberanti? his verbis cõ M
tumeliatores, & rapaces subostendere mihi videtur, vehementer eis intentans, cum verberibus eos cædant, quos alere debeant. Deliciantes autem etiam, atq; lasciuiẽtes, inquit, cum temulentis: vẽtris voraginem significans hæc dicit. Non.n. accepisti, vt deuorare habeas, sed vt ad eleemosynã vtaris. An forsan tua te credis habere? res pauperum tibi credita est, etiam si laboribus iustis, etiam si hæreditate paterna in te peruenerit. Num putas non potuisse deũ abs te hanc

te hanc pecuniam auferre? Sed ideo non fecit, quia te dominum esse vult benignitatis erga pauperes. Tu autem diligenter perInf. 25. a pende, quomodo in omnibus ferè parabolis ille ponitur, q̃ sua pecunia probè vsus
Hic & Luc. 12 e non est. Nam neque virgines aliena rapuerunt, sed sua non erogauerunt: neq; qui talentum suffodit, aliena inuasit, sed quia nihil addidit: neq; qui esurientem prætereirunt, propter alienorum rapinam crucian tur, verum, quia sua, quemadmodũ, & hic seruus, non seminauerunt. Audiamus igitur quicunq; ventri seruimus, quicunque ad opiparè comparãdas cœnas pecuniam consumimus, quæ non nostra, sed indigentium est. Noli.n. quoniam magna domini benignitate quasi tua erogare iussus es, idA circo etiam tua arbitrari: mutuò tibi concessit, vt probitatem inde quæras. Noli ergò putare tua esse, quæ habes, sed quæ domini sunt, domino præbe. Nec.n. etiam si tu cuipiam mutuò cõtulisti, vt aliquid inde lucrari posset, illius pecuniam esse asseres: similiter ergo deus tibi pecuniam tradidit, vt cœlum merceris. Quare nõ est benignitatis suæ cumulus ingratitudine tua euertendus. Veniat in mentem tibi, quàm optabile erat homini post baptismum remissiones peccatorum inuenire, si eleemosynam facere possint, torpent rursus, & decidunt. Sed præbeo, inquies, quid præbes? Nunquã
Luc. 21 a certè tantum dedisti, quantum mulier illa, quæ duos obolos erogauit, immò verò, nec mediam quidem partem, nec submultiplicem eius quod illa obtulit, præstitisti: sed inani vniuersa sumptu eijcis. Magnifica cõ uiuia, & potationes inebriãtes excogitas, nõ tu alios vocas, modò vocaris ab alijs. Ita nunc tu consumis, nunc alios consume
B re cogis: & duplicem tibi præparas cruciatum, alterum ab his, quæ tu, alterũ ab his quæ alij hortatu faciunt tuo. Vide igitur hîc quoq; famulum, q̃m edat, & bibat cũ temulentis accusari: non.n. istos solum, verumetiam eos, qui cum illis viuunt, torquebit. Nec iniuria quidem: Nã & seipsos corrumpunt, & proximorum salutem negligunt. Nulla verò re alia deus magis irritatur, quam si proximi commoditatem despicias: quapp vt iram in istos ostendat, in duas incidi seruum illũ partes imperauit: hac de causa suorum insignem discipulorum charitatem esse affirmauit, quoniam diligentẽ necesse est de delicti vtilitate meditari. Hanc igitur viam teneamus, q̃ nos maximè ad cœlos perducet, quæ Christi sacietimitatores, quæ deo, quantum fieri potest, simillimos constituet. Perspice autem eas quoq; virtutes magis necessarias esse, q̃ iuxta viam hanc tentoria posuerunt. Et si placet, diligentius id inuestigemus, sententiąque secundum scripturam proferamus. Possunt ergo duæ ad vitam maximè viæ perducere: quarum altera viatori dũtaxat, altera etiam proximo conducat. Consideremus igitur vtra magis comprobetur, & ad apicem nos perducat virtutis. Illum igi C
tur, qui sua duntaxat quærit, crebrò Paulus criminatur (quãdo verò Paulum dico, Christum dico) hunc verò laudibus prosequitur: quod vt pateat, ipsum audiamus: Nemo quod suum est, quærat, sed quod est proximi vnusquisq;. Vides quomodo alte. 1. Co. 10
rum eiecit, alterũ amplexus est? & rursus: f
Vnusquisque vestrum proximo placeat ad Ro. 15.
ædificationem. Deinde mirabilem laudem a
admonitione mistam subiunxit. Nam & Ibid.
Christus non sibijpsi placuit: sed quanuis victoria iam, & sententia Pauli appareat, tũ, vt maiori cumulo melior pars excedat, videamus, quæ virtutes in nobis duntaxat terminantur, quæ autem a nobis ad alios etiam transeunt. Ieiunare igitur, humi iacere, virginitate florere, moderatè viuere, hęc omnia ipsis, qui faciunt vtilia sunt: at a nobis transgrediuntur, eleemosyna, doctrina, charitas. Audi autẽ quid de his dicit Paulus: Si omnia, quæ habeo, in panes paupe- 1. Co. 13
rum dispergam, & corpus meum tradã, vt b
vratur, charitatem autem non habeam, nihil mihi prosunt. Ita perspicuo charitas pconio, & laudatut & coronatur. Sed si vultis tertiò etiam pedem conseram, & pugnabo, & ponatur quempiam ieiunare, martyrio comprobari, atq; cremari: alium verò ad ædificationem proximi martyrium differre, nec differre modò, sed etiam absque martyrio decedere. Vter igitur post hanc peregrinationem maior erit? Non est nobis multis in hoc loco rationibus opus, nec longiore disputatione, cum magna voD
ce beatus Paulus sententiam iam protulerit, dicens: Cupio dissolui, & cum Christo esse, melius mihi: in carne autem Phi. 1. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

adhuc permanere, propter vos magis neceſſarium eſt. Ita proximi ædificationem potiorem duxit, quàm reſolui, & eſſe cũ Chriſto. Et certè ſi maximè vis eſſe cum Chriſto, voluntatem eius facias: voluntas autẽ eius illa præcipua eſt, vt proximo conducere ſtudeas. Vis vt & aliunde tibi hanc ſententiam corroborem? Amas me Petre, inquit, paſce oues meas. Cum tertiò ipſum interrogaſſet, hoc amoris argumentum eſſe confirmauit: quod non ad ſacerdotes ſolummodo dictum eſt, verumetiam ad ſingulos noſtrum, quibus, vel minimus quidẽ grex commiſſus eſſe videtur: nec.n. quia minimus eſt, negligi debet. Pater nanque meus complacuit in ipſis. Habet vnuſquiſque noſtrũ ouem, ad pinguia eam paſcua ducat. Cumq; a lectulo paterfamilias ſe reciperit, nihil aliud quærat, quàm vt ea faciat, atq; dicat, quibus incrementa religionis domui vniuerſæ adijciat. Mater autem familias domũ quidem cuſtodiat, ſed multò magis procuret, quomodo quæ ad cœlos pertinent, vniuerſa familia operetur. Nam ſi in rebus ſecularibus antequam domeſtica diſponamus, quæ reipublicæ debẽtur perſolui curamus, ne horum vectigaliũ cauſa in forum pertracti, ac cæſi vituperemur: quãtò magis in ſpiritalibus oportet, quæ creatoris dei, & regis omnium ſunt, prius diſponere, ne illo pertrahamur, vbi dentium ſtridor eſt? Has igitur amplectamur virtutes, quæ nobis ſalutares, & proximo perutiles ſunt. Tale quid eleemoſyna eſt, tale oratio, immo verò etiam hæc ab illa vires, atq; alas aſſumit. Orationes, inquit, & eleemoſynæ tuę, in conſpectu dei aſcenderunt. Non autem ſola oratio, verumetiã ieiunium inde corroboratur. Quippe ſi abſque eleemoſyna ieiunes, nec ieiunium quidem hoc reputatur: cum ventris ſeruo, ac temulento, qui ita ieiunat dererior ſit, tantoque peior, quantò crudelitas delicijs nequior eſt. Cur de ieiunio ita loquor, cũ ipſa caſtimonia, & virginitas eleemoſyna carens ex thalamo ſponſi eijciatur? Et quã quam adeò magna quidem res virginitas ſit, vt propter excellẽtiam ſuam, nec in nouo teſtamento neceſſitati legis ſuccubuerit, ſed tamen niſi eleemoſyna ipſam comitetur, eijcitur, quod ſi ita eſt, ſicuti certè eſt quis eleemoſyna contempta veniam impetrabit? Nullus profectò, ſed perire neceſſe eſt eum, qui eleemoſyna caret. Nam ſi in rebus ſecularibus nemo ſibi ſoli viuit, ſed tam opifex, quàm miles, tam agricola, quã mercator, ad communem vtilitatem proximis etiam omnes conferunt, multò magis in ſpiritalibus id faciendum eſt: hoc enim maximè vita eſt, alijs ſcilicet etiam prodeſſe. Nam qui ſibi viuit, cæteros omnes negligens, & vita eius ſuperuacanea eſt, & ipſe ſuperfluus, nec homo generis noſtri. Quid igitur, inquies, meane contemnam, & ea quæ aliorum ſunt, curem? Non negligit ſua, qui aliena procurat: qui.n. aliena quærit, neminem lædit, omnes miſeratur, pro viribus vnicuiq; prodeſt, a nullo rapiet, nullius bona inuadet, non furabitur, non falſum teſtimonium dicet, ab omni malignitate abſtinebit, omnem virtutem amplectetur, libenter pro inimicis orabit, inſidiatoribus benefaciet, nemini conuiciabitur, nemini maledicet, etiam ſi centies ab alijs lædatur. Sed illa diligenter apoſtoli verba ſecum crebrò reuoluit. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Si vero noſtra quæramus, non omnino hinc de alienis quoque curabimus. His omnibus perſuaſi non poſſe ſalutem nos conſequi, niſi commune cõmodum quæramus: & huius ſerui in duas partes partitione admoniti, & eius qui talentum ſuffodit cruciatu perterriti, meliorem viam donec poſſumus, eligamus, vt æterna quoque regna poſſidere poſſimus, gratia, & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Ioã. 21. c

E

2. Co. 11 g

G

Act. 10. a

Inſ. 25.

F

Homilia. lxxix. ex cap. xxv.

TVnc ſimile erit regnum cœlorum decem virgimibus, quæ accipientes lampades ſuas, obuiam ſponſo exierunt. Quinque autem ex ipſis erant prudentes, & quinque fatuæ: quæ fatuæ, accipientes lampades ſuas, non acceperunt ſecũ oleum: prudentes autem, acceperunt oleum in vaſis ſuis, cum lampadibus. Tardante autem ſponſo, &c. uſque ad illud: Ab eo autem qui non habet, & quod uidetur habere, tolletur ab eo. Inutilem ſeruum eiicite in tenebras exteriores, vbi erit fletus, & ſtridor dentium. Parabolæ iſtæ priori de fideli, & ingrato ſeruo, qui rẽ domini diſperſit, ſimillimæ ſunt. Quatuor enim ſunt, omnes diuerſo itinere nos eòdẽ conducentes. Omnes.n. ad eleemoſynam capeſſendã concitamur, & vt quibuſcunq; modis poſſumus, cum non ſit poſſibile aliter

ter ſaluari, proximis vtilitati eſſe ſtudeamus. Sed in ſuperioribus de omni vtilitate, quam proximo conferre poſſumus: in parabola verò de virginibus, de illa præcipuè, quę pecunijs ſit eleemoſyna loquitur, nimirum; vehementius, quàm in ſuperiori parabola. Nam ibi cædentem proximos, temulentum, & rem domini diſſipantẽ, atq; perdentem atrociter punit: hic verò eum, qui emolumento alijs nõ eſt, nec accumulatè indigentibus miniſtrat: vſæ nanq; ſunt eleemoſyna, ſed quia copioſè non fecerant, torquentur. Cuius autem rei gratia non ſimpliciter qualemcunq; perſona poſuit, ſed virginibus hanc parabolam accõmodauit? De ſublimitate virginitatis iam dixit, eunuchos eſſe nonnullos, qui ſe propter regnum cœlorum caſtrarũt: & qui capere poteſt, capiat. Nec ignorat vulgò magnam de virginibus exiſtimationem fieri, quippe res natura ſublimis eſt: quod inde patet, quia, nec apud veteres a priſcis illis ſanctisq; viris coli potuit, & poſt gratiam nulla legis neceſſitate iubetur. Non.n. imperauit, ſed voluntati fidelium commiſit: vnde Paulus quoq; ait: De virginibus autem præceptum domini non habeo: & laudo quidem eum qui vult, neq; præceptum id facio. Quoniã igitur, & magna res erat, & maioris apud multos exiſtimationis, ne quis ea te peracta, quaſi nullo indigens negligentior in alijs ſit, hanc parabolam poſuit, vt oſtendat, quia ſi cætera vniuerſa virginitas habuerit, & caruerit eleemoſynæ fructibus, cum fornicatoribus, & inhumanis eijcitur, & cum quibus immiſericors conſtituitur. Nõ eſt autem corporis, & pecuniæ par cupiditas, ſed acrior multò, atq; vehementior corporum eſt. Quantò igitur imbecilliori reluctamur, tãtò minus ſi vincimur, venia digni ſumus. Ideirco, & fatuas appellauit, quoniam difficiliorib⁹ ſuperatis, faciliora perdiderũt. Lampades autem hic ipſius virginitatis nominat donũ, & munditiam ſanctitatis: oleum verò benignitatem, eleemoſynam, patrociniũ indigentium. *Sponſo autem tardante, cõninerunt omnes, & dormiebant.* Non paruum temporis rurſus ſpatium interiectum oſtendit, opinionem diſcipulorum reprimens, qui cõfeſtim regnum eius futurum ſperabant: quapropter crebrò ab huiuſmodi eos ſpe remouet. Ad hoc ſomnum quendã eſſe mortem denotat. *Dormiebant, enim,* inquit: *Ad mediam autem noctem, clamor factus eſt.* Aut in parabola, quoniam dormiebant, dixit, commoratur: aut rurſus in nocte futuram reſurrectionem oſtendere voluit. Clamorẽ etiam Paulus commemorat, in iuſſione, in voce archangeli, in vltima tuba deſcendet de cœlo. Quid porrò tubæ volunt, & quid clamore illo dicere? *Sponſus uenit, apparatis ergo lampadibus: fatuæ dicunt ad prudentes: Date nobis de oleo veſtro.* Rurſus fatuas appellauit, vt nihil amentius eſſe oſtendat, quàm pecuniam in hac vita colligere, & nudos nos proficiſci, vbi maximè benignitate indigemus, vbi miſericordia nobis opus eſt. Præterea ſperantes ibi ſe oleum inuenturas, intempeſtiuè quæſierunt: quanquam autem nihil humanius illis virginibus fuerit, quæ hac re præcipuè fulſerunt, non totum petebãt. Date.n. nobis ex oleo veſtro, inquiunt: & neceſſitatem oſtendebant, Extinguuntur.n. lampades noſtræ: ſed tamen repulſæ ſunt, nec humanitas earum a quibus petebatur, nec petitionis facilitas, nec petentium neceſſitas, vt impetrarent effecit. Quid igitur hinc docemur? Quia videlicet nullus nos, qui opera perdiderimus, defendere ibi poterit, non quia nollet, ſed quia non poteſt: videmus enim prudentes ad impoſſibilitatem confugere: quod & Abraham ille denotauit, dicens: Magnus inter nos, atq; vos hiatus exiſtit, adeò vt nec volentes pertranſire, traijcere poſſint. *Ite autem ad vendentes, ac emite.* Qui porrò vendunt? Qui pauperie premũtur. Vbi verò iſti reperiuntur? In hac ſolũmodo vita: hic ergo non ibi quærẽdi ſunt. Vides quàm magnas ab inopibus merces negociemur: ſi hos tollas, magnam noſtræ ſalutis ſpem euertiſti. Hic igitur oleũ colligendum eſt, vt ibi cum tempus fuerit, paratum nobis adſit. Non enim illud tempus, ſed hoc congregationis eſt. Noli ergo in delicijs, luxu, inaniq; gloria fruſtra conſumere, quæ habes, cum multo tibi oleo ibi opus futurum eſt. His ille auditis receſſerunt, ſed nihil vtilitatis conſecutæ ſunt. Ita ipſo parabolæ contextu oſtendit, quia etiam ſi miſericordes illic fuerimus, non euademus tamẽ: nihil enim profuiſſe iſtis miſericordiæ illius voluntatem videmus, quia non hic, ſed ibi venditores olei quærebant: nec diuiti profuit adeò miſericordem ibi fuiſſe, vt etiam de abſentibus ſuis ſolicitaretur: & qui dum viueret, iacentem in porta pauperẽ præteribat: quos inde videre non poterat, a gehenna eripere f[illegible]

H

I

Sup. 19. b

1. Co. 7. d

1. Th. 4 d

K

Luc. 16. g

L

Luc. 16 e f

Universidad de Deusto
Biblioteca

nat, rogitéque nonnullos ad illos mitti omnium earum nuncios rerum: verum vt ille, sic etiam istæ nihil consecutæ sunt. *Posteaquam enim ad emendum profectæ sunt, venit sponsus, & intrarunt simul, quæ erant paratæ, fatuæ vero exclusæ sunt.* Ita post ingentes illos labores, post incredibiles sudores, & acerrimas pugnas, post trophæa, quæ de naturæ rabie statuerunt, resurgunt cum decore, & lampadibus earum extinctis, terram aspicientes, recedunt. Nihil sanè tenebrosius est, quàm virginitas oleo carens: vnde sic vulgò multi immisericordes tenebrosos solent appellare. Quid igitur ex virginitate lucratæ sunt, quæ nec sponsum quidem viderunt, nec saltem ad pulsandũ vsque peruenerunt, sed terribile illud verbum audiuere, *Abite, nescio vos?* Quod cum ipse dixerit, nihil aliud, quàm gehenna, & intolerabilis cruciatus relinquitur: immo verò etiam, gehenna, istud verbum grauius est: hoc verbum operantibus etiam iniquitatem dixit. *Vigilate, quia nescitis diem, neque horam.* Crebrò id repetit, vt ignorantiam exitus ab hac vita vtilem esse ostendat. Vbi sunt ergo, qui per totam vitam desidia torpescunt, & quando a nobis admonentur, respondere non dubitant, omnia se pauperibus moriendi tempore relicturos? Audiant hæc verba, & emendent se: multi.n. abeundi tempus expectantes, ita repentè rapti sunt, vt nec iniungere suis quidquam potuerint. Sed hæc quidem parabola eius eleemosynæ gratia, quæ cum pecunia conficitur, dicta est: quæ vero sequitur, generaliter omnes respicit, qui nec pecunia, nec verbo, nec authoritate, nec quouis alio modo proximis conferunt, sed omnia retinẽt. Cur autem hæc parabola regnum, illa spõsum adducit? Vt videas quantum virginibus Christus afferatur his, quæ sua pauperibus erogant: hæc enim, & vera virginitas est. Nam & Paulus huic rei hanc descriptionem attribuit, dicens, Innupta solicita est de his, quæ domini sunt, vt sit sancta corpore, & spiritu. Hæc admonemus, ait: Si verò apud Lucam aliter talentorum narratur parabola, nos aliam hanc, aliam illam esse putamus. Videmus enim ab vno fonte diuersos in illa fructus confluxisse: ibi enim alius quinque, alius decem attulit: quapropter, nec eadem præmia consecuti sunt: hic verò è contrario: quapropter & parcis corona redditur. Nam qui duo accepit, alia duo lucratus est: & qui quinq; similiter. Ibi vero, quia & ex eadem sorte alter plura, alter pauciora conquisiuit, non iniuria varia retributione fruuntur. Perspice autem vbiq; non confestim, sed longo tempore interiecto exigentem. Sic enim etiã vinea agricolis data peregrinatus est, & nunc credito dato recessit, vt longanimitatem eius facilius cognoscamus. Quanuis mihi videatur resurrectio quoq; huiusmodi verbis significari. Hoc autem in loco, nec agricola, nec vinea, sed omnes operarij sunt. Non.n. ad principes, neq; ad Iudæos solum, sed ad omnes hæc differt. Offerentes igitur, & sua nonnulli, & ea quæ domini erant, gratè fatentur. Nam alius quidẽ dicit: *Domine quinque talenta mihi tradidisti.* Alius duo ostendens ab ipso operationis occasiones recepisse, & gratiam habere, & totum ipsi reputare: quid igitur dominus? *Euge serue bone, & fidelis.* Hoc enim bonum est, quod proximum respicit. *Quia in paucis fuisti fidelis, in multis te constituam, intra in gaudium domini tui.* Vniuersam hoc verbo monstrat beatitudinem. Non autem & ille sic, sed quomodo? *Noui quoniam durus es homo, metens vbi non seminasti, & congregans, vbi non sparsisti, & timens, abscondi talentum tuum. Ecce habes, quod tuum est.* Quid igitur dominus? *Oportebat te committere argentum meum nummulariis:* Id est, oportuit te dixisse, admonuisse, consuluisse: sed non obtemperant ais: nihil hoc quippe ad te pertinet, quid hæc te mitius, atque humanius? Homines sanè nõ ita facere solent, sed ipsum qui pecuniam credidit, exactionis etiam officium facere volunt, ipse verò non ita. *Sed te oportebat,* inquit, *creditum facere, exactionem autem mihi relinquere qui cum vsuris creditum ipsius exegissem.* Audiens sanè vsuram, splendorem operum intelligat. Te igitur oportuit, quod facilius est facere, & difficiliora mihi relinquere: verum quoniam non fecisti, *Accipite uos,* ait, *ab ipso talentum, & date ei qui habet decem talenta. Habenti enim, dabitur, & superabundabit: ab eo autem qui non habet, & quod habet, auferetur ab eo.* Quidnam hoc significat? Qui doctrinæ gratiam ad vtilitatem aliorum accipit, nec vtitur ea, gratiam quoque ipsam omnino perdit: qui autem studiosè, ac sedulò vtitur his maiorem gratiam ita impetrabit: quẽadmodum ille, vel quod accepit, amiserat. Verum non ad hæc vsque damnum ociosi procedit,

procedit, sed intolerabilis cruciatus, & sententia terribilis sequitur. *Proiicite nanque, inquit, inutilem seruum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium.* Vides quomodo non solum rapaces, & qui aliena inuadũt, nec soli malefactores, verumetiam, & qui bona facere negligit, extremo cruciatur supplicio? Audiamus igitur hæc verba, & donec tempus patitur, nostrã amplectamur salutem. Accipiamus in lampadibus oleum, amplificemus talentum. Si enim in pigritia, & ocio viuimus, nullus nostri etiam flentium ibi commiserebitur. Nam, & qui sordidas vestes habebat: quanuis seipsum condemnasset, nihil tamen profecit. Et qui talentum accepisset etsi depositum reddidit, condemnatu est tamen: virgines quoque deprecatæ sunt, & clamarunt, sed nihil inde consecutæ sunt. Quæ omnia cogitantes, pecunia, studio, authoritate, quibuscunq; possumus proximos adiuuemus. Talenta.n. hic pro eo, qđ vnusquisq; facere potest accipimus, siue authoritate protegere, siue pecunijs iuuare, siue doctrina admonere, siue alia quapiam re proximis prodesse queas. Nemo secum dicat, cum vnum talentum habeam, nihil possum efficere: potest profectò ex vna re sola comprobari. Non es pauperior illa vidua, non es Petro, atque Ioanne rusticior, qui quanuis rudes simul, atq; illiterati fuerant, quoniam magno studio communem vtilitatem complexi fuerant, cœlorũ principes facti sunt. Quippe nulla res deo gratior est, quàm vt vniuersam vitam ad commune commodum conferas. Idcirco ratione, atque oratione nos deus decorauit, mẽtem, atq; ingenium concessit, manus, pedes, vites corporis dedit, vt his omnibus, & nos ipsos, & proximos tutemur. Non.n. ad agendas gratias solummodo confert oratio, verumetiam ad docendum, & admonendum perutilis est: qua in re si ea diligenter vtemur, dominum: sin verò in contrarijs, diabolum imitabimur. Nam & Petrus quandoquidem Christum confitebatur, quasi ea dicens, quæ patris sunt, beatificabatur: quòd autem crucem horrebat, atq; repellebat, quasi ea quæ diaboli sunt sapiens, acriter increpabatur. Si ergo ignoratione crucem recusando reprehẽsus est, quam nos sponte peccantes veniam impetrabimus? Ea ergo loquamur, quæ Christi verba esse confestim cognoscuntur. Nec.n. cum dixero, surge, & ambula: neq; cum dixero, Thabita surge: tunc solũ Christi verba loquor, verumetiam multò magis si cõtumelijs agitatus benedixero, si oppressus iniuria pro opprimentibus orabo. Et in superioribus quidem dixisse memini manũ esse linguam nostram, quæ pedes dei attingat: nunc verò maius quiddam adijcio, qa lingua nostra lingua est Christi. Christi linguam imitamur, si diligẽtiam adhibeamus, vt illa loquamur, quæ ille præcepit. Quæ vero sunt illa? Humilitatis certè benignitatis, quæ plenissima verba. Sic ille contumeliantibus respondebat, dicens: Ego dæmonium non habeo: & rursus, Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo. Si hoc pacto tu quoque respondes, si ad emendationem proximi loqueris linguæ illi lingua tua simillima est: hæc non ego, sed ipse deus confirmat, Qui educit honorabilem, inquit, ex indigno, is quasi os meum erit. Cum igitur tuo lingua sit Christi, & os tuum patris fiat, & sancti spiritus templum sis: quis honor, qđ decus maius hoc excogitari potest? Non si ex auro tibi os conficeretur, non si gemmis construeretur: ita præfulgeret, vt tunc hoc humilitatis ornatu resplenderet. Quid enim optabiliu ore, quod maledicendi studium penitus ignorat, & benedicendi solum cognouit? Quòd si benedicere maledicenti aspernaris, saltem taceas, hoc interim facito: postea ratione, ac via vteriora petens, ad illud quoque peruenies, & huiusmodi os habebis, quale prædiximus: nec putes nimium dictum esse. Misericors enim dominus est, & suæ hoc donum bonitati tribuitur. Non ergo audaciæ attribuas, si te Christi os habere quispiam dixerit. Audaciæ quippe os diabolum imitamur, linguam habet nequissimo dæmoni simillimam: quod quàm maximum sit malum, tecum ipse cogita, præsertim cum horum mysteriorũ particeps factus sis, & ipsa carne domini communieaueris. Hæc tecum voluens, imitare Christum pro viribus, vt nullo tibi modo resistere, immo vero, nec aspicere possit diabolus. Non enim ignorat, quæ nam sint Christi signa, bene cognouit arma, quibus victus fugatusque est. Quæ autem ea sunt? Humilitas profectò animi, & mansuetudo. Nam quando in monte aggredientem superauit, atque prostrauit, quando non cognoscebatur, qa

Christus esset, mansuetudinis humilitatisque verbis eum confudit: pariter ergo tu quoq; facies, & si hominem in diabolum versum aggredi te videris, illo pacto vincito. Data est tibi diuinitus potestas imitari Christum pro viribus, & similem illi fieri: noli expauescere hoc audiens: timendum enim tibi potius est, si similis illi fieri negligas. Loquaris igitur, vt ille, & eris talis, quãtum ad hoc, qualis ipse fuit, prout humanæ vires patiuntur: huius rei gratia maior est, qui ita loquitur, quàm qui futura prædicit: hoc.n. totum ex dono est, illud etiã ex labore, atq; sudore tuo procedit. Fac vt ex animo tuo os tuum ita conformetur, vt os Christi esse videatur. Potest Christus hoc facere, si tu volueris: nouit hanc autem si desidia, & torpore non corrumparis. Sed quomodo formatur, atq; depinguitur huiusmodi os, inquies? Quippè non est opus coloribus, nec vlla materia indigemus: sola.n. virtute, & humilitate, ac mansuetudine huiusmodi os maximè conformatur. Verùm nequando diaboli os nobis extruamus, non erit ab re considerare, quomodo etiam illud conditur, quomodo igitur conditur? Maledictione profectò, contumelijs, contradictione, periurio: diaboli.n. linguã habet, qui vt diabolus loquitur. Quæ igitur venia nobis dabitur, immò verò, quæ supplicia non perpendemus, quando linguam nostram, qua dominicam degustauimus carnem, diaboli sponte linguam efficimus? Non faciamus oro, sed omni studio, atq; cura conemur, vt dominum lingua nostra discat imitari: quod si faciemus non dubito quin ante tribunal Christi magna cum fiducia stabimus. Vbi nisi quis in hac vita humiliter loqui didicerit, non intelligetur tunc a Christo. Quemadmodum enim si Romanus fortè fuerit iudex, non percipiet rationes tuas, nisi Latinè loquaris: sic etiam Christus non audiuit, neq; attendit, nisi lingua sua vtaris. Discamus igitur ita loqui, vt rex noster, & ea lingua verba proferre, qua ipse vtitur. Imitemur diligenter illam linguam in omnibus. In luctum incidisti, caue ne magnitudine doloris os tuum euertatur, habes Christum quẽ imiteris: nam & ipse Lazarũ fleuit. Timor incubuit tibi non paruus, loquaris rursum sicut Christus. Nam & ipse propter te dispensationis ratione in formidinem incidit: dicas etiam tu, Veruntamen nõ vt ego volo, sed vt tu. Lachrymas effundis, moderatè id facito, vt Christus. Insidijs circumuentus es, & mœror te occupauit, Christũ imitare, qui & insidias passus est, & contristatus dixit: Tristis est anima mea vsq; ad mortẽ. Omniũ tibi rerũ exempla præbuit, vt terminos conserues, & constitutas regulas non transgrediaris: hoc modo poteris os possidere ori dominico simillimũ: hoc modo in terris gradiens, cœlestem linguã habebis, datas tibi in mœrore normas, datas in ira, datas in luctu, datas in solicitudine diligenter conseruans. O quot nostrũ Christi faciem videre desiderant? ecce non videre solum eam, sibi ipsi Christo similes fieri, si voluerimus, licet. Non procrastinemus ergo, non libentius prophetarum ora quàm humillimum hominem osculatur. Multi.n. dicent ei, nonne in nomine tuo prophetauimus? & respondebit eis, Nescio vos. Mosi autem os, qui humilis valde, & mitis erat (omnes quippe homines mansuetudine ille animi excessit) sic diligebat, sic osculabatur, vt præsens præsenti, facie ad faciem quasi amicus ad amicum loqueretur. Non præcipis nunc dæmonibus, sed præcipies tunc igni gehennæ, si habebis ori dominico simile. Abyssi igni præcipies ac dices, tace, ac obmutesce: ac ita cum magna fiducia in cœlos ascendens, & æterna beatitudine perfrueris: quod vtinam omnibus contingat, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Inf. 16. d

Ibid. & Mar. 14. d

Sup. 7. c Nu. 12.

Exo. 33 b

Homilia. lxxx. ex cap. xxv.

CVm autẽ venerit filius hominis in maiestate patris sui, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, & separabit oues ab hædis: & hos quidem acceptabit, quoniam esurientem eum cibauerunt, & sitientem potauerunt, & hospitem existentem collegerunt, & nudum existentem circumamicierunt, & infirmantem visitauerunt, & in carcere existentem uiderunt, & dabit regnum eis. Alios autem pro contrariis delictis mittet in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius. Suauissimum hunc textum, qui continuè animo retinendus est: diligenti (oro) studio, & cõpunctione cõuenienti audiamus. Ad hũc enim postremò sermonem illum Christus terminauit: nec id iniuria. Magna enim sibi humanitatis, ac eleemosynæ cura est: idcircò multa etiam in superioribus de hac disputauit. Et hic apertius quodammodo atque acrius, non duas, aut tres, aut quinque personas similitudinis modò accipiens, sed ad vniuersum mundum verba liquidò faciens: quanuis & in superioribus certo personarum numero expresso, non duas personas, sed partes duas, alterã obedientium, alteram inobedientium significabat. Verũ hic, & dilucidius, & horribilius illa ipsa pertractat. Quapropter nõ dixit iam, simile est regnum cœlorum: sed seipsum ostendens, atq; reuelans, dicit: Cũ autẽ venerit filius hominis in gloria sua. Nunc.n. venit, sed non in gloria, sed in cõtumelijs atq; conuicijs: tunc verò sedebit in sede maiestatis, & gloriæ suæ. Crebrò gloriæ meminit, qm̃ crucis tẽpus iam aderat, quæ res maximo probro habebatur: quocirca extollit auditorem, ac erigit, & ante oculos ipsum iudicium ponit, & vniuersum orbem corã se sistit: & adhuc terrorem maiorem illo adducit, quia euacuari (vt ita dixerim) cœlos ostendit: oẽs.n. angeli erunt cũ ipso, testantes quot quantaq; ministerio suo, cum a dño mitterentur ad salutẽ hominum, peracta sunt. Ita horroris vndiq; plenus ille dies futurus est: *Congregabuntur*, inq;, *omnes gentes*. hoc est, vniuersa hominum natura. *Et segregabit eos ab inuicem, sicut pastor separat oues*. Nunc.n. non segregati, sed misti sunt vniuersi, tunc verò exquisitissimè separatio fiet, & ab ipsa vtriusq; partis statione ira distincti, vt pateant vniuersis: quanuis etiam hac appellatione mores vtriusque partis aperiantur, cum alij hœdorum, alij ouium nuncupatione nominentur, vt aliorum sterilitas, quia nihil ab hœdis producitur, aliorum fertilitas ostendatur. Vberes enim & multi ab ouibus fructus proficiscuntur, alij lactis copia, alij elegantia lanæ, alij fœtu, quibus omnium hẽdorum genus omnino caret. Sed expertes rationis animantes natura duce fructificant, aut steriles sunt: homines verò voluntate vtrunq; istorum faciunt, quapropter merito alteri coronis decorantur. Sed non prius eos tormentis tradidit, quàm de iure cum eis discepter, ideò adstantibus ipsis crimina exponit. Illi vero satis modestè respõdent, sed nihil emolumẽti ex ea re cõsequũtur, & meritò quidem rẽ.n. neglexerũt, quæ ipsi semper magnæ fuit curæ. Nã & prophetæ hoc prædicabant: Quia misericordiã volo, & nõ sacrificium: & legislator tam verbis, quàm rebus ad hoc hortabatur, & ipsa natura non parua nobis ingenerauit documenta. Perpende aũt non vnum, aut duo, sed omnia illos contempsisse. Non.n. solum esurientem non cibarunt, & nudo amiculum nõ præbuerunt, nec quòd facillimum erat, ægrotum visitarunt. Et vide quomodo facilia mandat: non enim dixit, In carceribus eram, & laborastis: aut ægrotus sui, & medicati estis, sed visitastis, & venistis ad me. Sed nec esurienti famem leuare difficile: non.n. sumptuosam vnquam quæsiuit mensam, sed eam, quæ necessitati duntaxat sufficeret: quodque maius est, non in sublimis cuiusdam, sed in humilis habitu serui quæsiuit, quorum singula ad cõdemnationem illorum sufficiunt: petitionis scilicet facilitas, & dandi potestas, panis enim petitur: petẽtis miseria, quia pauper atq; mendicus: cupiditas retributionis, regnum enim promittitur: terror pœnarum, gehenna enim incutitur: accipientis dignitas, deus enim pauperum manibus accipit: honoris cumulus, quia tantũ descendere dignatus est: ius tribuendi, summa.n. iustitia est, de suis ei concedere. Verum ab his omnibus cupiditate habendi retracti sunt, nec pœnarum intentationes timuerunt, cum & in superioribus his, qui pauperes non recipiunt, grauiora quam Sodomis minatus sit: & hic liquidò dicat. [Inquantum non fecistis vni horum minorum fratrum meorum, nec mihi fecistis.] Quid ais? si fratres tui sunt, quomodo minimos appellas? immò verò ideò fratres, quia humiles, quia pauperes, & abiecti. Hos.n. maximè ad fraternitatem conuocat suã, qui ignoti, & despicabiles sunt: non dico monachos duntaxat, qui montes habitant, sed fidelium singulos, etiam seculares esurientes, nudos ac peregrinos curæ nobis esse non paruæ desiderat. Fratres.n nostri bapt.smate constituti sunt, & ineffabilis mysterij participatione. Cęterũ inde quoq; iustissimè hanc prolatam sententiam ostendit, quia prius eos laudauit, qui hæc fecerunt, dicens: [Venite benedicti patris mei, hæreditate vobis regnũ paratũ a constitutione mundi. Esuriui, & dedistis mihi manducare: & quæ sequũtur.] Nam ne dicere possent, nõ habuisse, sic a conseruorũ factis ora eorum obstruxit, vt & virgines a virginibus, ac tumulẽtum, & ventri

Oſe. 6. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

vētri deditum seruū, a fideli seruo cōsudit: & eum qui talentum in terra suffodit, ab his qui multiplicauerunt reprehendit: & singulos peccantiū, ab his qui rectè vixerunt, reprimit: quæ comparatio nonnunquam æqua, vt in hoc loco, & in virginibus fit, nonnunquam à maiore cumulosius inferē: quale illud est, Viri Niniuitæ surgēt, & cōdēnabunt generationē hanc quia crediderūt prædicationi Ionæ, & ecce plus q̄ Iona hic, & Regina Austri condēnabit generationē hanc, quia venit audire sapientiam Salomonis: & ecce plus q̄ Salomon hic, & ab æquali rursus: Quia ipsi iudices vestri erunt, & a maiori iterū, Nescitis quoniam angelos iudicabimus, nō solum secularia: & hoc nimirum, quia diuites diuitibus, & pauper pauperibus confert, ab æquali procedit. Non aut hinc solum iustè prolatam sententiam demonstrat, quia eiusdem conditionis conserui mandatis paruerunt, verumetiam, quia nec illis obtemperauerunt, a quibus paupertas eos dehortari non potuit: qualia sunt extinguere sitim sitienti, vinctum consolari, ægrotum visitare. Cæterum laudando probos, ostendit quanta eos a principio charitate complectatur. Venite nanque, ait benedicti patris mei, accipite præparatum vobis regnum a constitutione mundi. Quibus bonis hoc nomen compensari potest, vt benedictus sis, & a patre ipso benedictus? vnde autem tanto dignati sunt honore? quæ nam est causa huius? *Esurijui enim, & dedistis mihi manducare: sitiui, & potastis me, & quæ sequuntur.* O quantæ gloriæ, quantæ beatitudinis hic verba sunt. nec dicit, accipite, sed hęreditate, quasi propria, quasi paterna, quasi vestra, quæ vobis a principio debebantur. Nam antequam nati fitis, quia sciebam vos huiusmodi futuros, hæc vobis a me præparata fuere. Quibus verò pro rebus hæc sibi retribuuntur? Pro tecto, pro veste, pro aqua frigida, pro visitatione, quia in carcerem ingressi, vinctum consolati sunt. Vbique enim vsum, atque patrocinium indigentium inquirit, immo autem neque id semper. Non enim visitatione, ac consolatione solummodo, qui dicti sunt, indigent, sed alterum eorū ex carceribus solui, alterum ægrotationē euadere peroptat: verum ipse adeò mitis est, vt quæ possumus flagitet, immò verò his etiam minora. Voluntati.n. nostræ cōmisit, vt possimus maiora facientes, maiorem acquirere laudem. Sed istis quidē, Venite benedicti: illis autem, ite dicet maledicti, non quidem a patre: non.n. ipse, sed opera eis propria maledixerunt. In ignem æternū, non vobis, sed diabolo, & angelis eius præparatum. Ita quando de regno quidem dicebat, præparatum vobis ante constitutionem mundi, subiecit. De igne verò non sic, sed diabolo ait esse præparatū. Nam ego regnum vobis, ignem autē non vobis, sed diabolo, & angelis eius præparaui, in quē quoniam vos spontè iniecistis, vobisipsis id reputate. Ita cum istis, tum his maximè, quæ sequuntur, quasi excusando se respondet. *Esuriui enim*, inquit, *& comedere mihi non dediſtis*. Si enim inimicus fuissem, nonne ad immisericordes etiā flectendos, mitigandosque sufficiessent passiones illæ, inedia, scilicet frigus, vincula, nuditas, ægrotatio? aut quia vbique sine tecto peruagatus sum, hæc enim etiam inimicos mouere possent: vos autem neque amico hæc contulistis, amico dico, & domino, & benefactori. At canem plerunque famescere videntes frangimur, & beluarum inedia nonnunquam flectimur: tu verò domino famescente nō moueris, qua ratione poterunt hæc excusari? Nam si istud solummodo esset, nonne ita sibi sufficeret, vt retributum esse videretur? non dico, vt vocem illam a sedente in patris solio orbe terrarum præsente audias, & regnum consequaris: sed ipsum operari nōne sibi ad retributionem sufficit? Nunc autem ad hoc coram vniuersis ineffabilis corona gloriæ præconio te manifestat, & coronat, patronumq̄; ac hospitē profitetur: nec veretur hęc dicens, vt fulgentem acquiras coronam. His igitur rationibus, & isti non iniuria puniuntur, & illi etiam si mille talia fecerint, per gratiam tamen coronantur. Gratiæ nanq; omnino illa benignitas est, vt pro rebus minimis, & vilissimis cœleste regnum, & tantus honor tribuatur. [Et factum est, quando finiuit Iesus sermones hos, dixit discipulis suis: Scitis, quia post biduum Pascha fiet: & filius hominis tradetur, vt crucifigatur.] Rursus quando de regno, de retributione futura, de æternis cruciatibus disseruit, opportunè passionis meminit. ac si diceret, Quid formidatis propter has temporales afflictiones, cum æterna bona vobis præparata sint?

sint? Tu autem perpende, quo pacto quod eos maximè contristabat, nouo quodam obduxit artificio, tam in superioribus vniuersis, quàm in hoc loco: non enim dixit, quia post duos dies tradetur, sed quia post duos dies pascha fiet, & tunc adiecit, Et filius hominis tradetur: vt ostendat mysterium hoc esse maximum, diem festū atq; solemnitatem, quæ ad salutem orbis celebratur. Et quoniam ad consolationē eorū sufficiebat, omnia ipsum præscire quæ passurus erat, idcirco modò nihil de resurrectione subiunxit: ad hæc quia superfluum fuit, cum tot tantaq; de ipsa disputauerit, in mentionem eius rursus incidere. Præterea vt diximus, quia p pascha, prisca illa Exo.12. quæ in Aegypto facta fuerant beneficia, in memoriam eorum reduxit, propterea ostendit passionem suam a mille afflictionibus homines liberaturam. [Tunc congregati sunt, principes sacerdotum, & scribæ, & seniores populi in atrium principis sacerdotum, qui dicitur Caiphas, & consilium fecerunt, vt Iesum dolo tenerent, & interficerent. Dicebant autem, non in die festo, ne fortè tumultus fiat in populo.] Vidisti maximā Iudaicarum rerum peiurbationem atq; corruptionem. Iniquissima penitus aggressuri negocia ad summū p̄ otificem veniunt, vt inde licentiam ac potestatem accipiant, vnde a talibus prohiberi oportebat. Quot autem erant principes sacerdotum? Lex quidē vnicum esse voluit, sed multi tunc erant: vnde liquet, quia res Iudaica dissolui iam incipiebat. Moses.n. vt dixi, vnum iussit esse, quo mortuo, alterum creari voluit, vita cuius exilium eorū terminabat, qui homicidium nolentes cō Luc.1.a miserunt. Quomodo igitur tunc multi erant? an ne postea facti sunt? & hæc de Zacharia verba Lucas faciens, significauit, dicens, ex vicissitudine ipsum Abiæ fuisse. Principes igitur sacerdotum hic eos dicit, qui de principibus sacerdotum fuerunt. Quod autem consilium cœperunt? Vt occultius eum caperent atque interficerent: vtrunque occultius facere volebāt: populum enim valde formidabāt, ac ideo præterire diem festum volebant, dicentes: *Non in die festo*. Nam diabolus, ne manifestè passio extaret, ad aliud tempus reijcere ipsam studebat. *ne tumultus fiat in populo*. Considera valde ipsos timere non deum, neque ne maius scelus esset in ipsa Paschę celebratione tam tetrum facinus facere, sed homines, & tumultum: ira tamen inflammati, posteaquam proditorem inuenerunt, commutati expectare non potuerunt, sed in ipsa solemnitate ipsum occiderunt: quasi enim cæci cupiditati furoreque irritati, quam primum sibi facultas data est, peregerunt. Et quamuis ipse nequitia illorum dispensando, in melius vtebatur, non tamen hac de causa impuniti euadent, cum mille cruciatus ex voluntatis prauitate mereantur, qui eo tempore quo noxij etiam soluebantur, innocentem interficere voluerunt, a quo innumera, & immensa beneficia susceperunt, qui propter illos, gentes interea negligere videbatur. Sed ò misericordiam atque benignitatem Christi, qui ad tam nequam homines, tamq; proteruos, apostolos etiam suos post resurrectionem suam misit, ad manifesta pericula, mortemq; certissimā. Talia ergo habentes exempla, non dico moriamur pro inimicis, licet hoc quoq; haud recusandum esset. verum quoniam infirmiores sumus, illud interea dico, non inuideamus amicis, non insectemur liuore benefactores: non dico interim, vt malè nobis facientibus beneficia conferamus, quanuis etiam hoc desidero: sed quoniam tardiores ad perfectiorem virtutem estis, saltem vlciscendi animum deponite. an fortè putatis scenam esse quandam hęc nostra, & histrionum simulationis plena? Cur contra veritatem pugnatis? non temerè scripta sunt omnia, quæ fecit, quæ certè poterant eos reuocare: verum vt tu Christi bonitatem imiteris, vt misericordiam eius sequaris. Nam illos, vel supinos in terram proiecit, & auriculam seruo restituit, & humiliter eos allocutus est, & mirabilia pendens in cruce signa ædidit, radios Solis auertens, lapides findens, mortuos ad vitam reuocans, vxorem iudicis somnijs territans, & in ipso iudicio inauditam humilitatem ostendens, qua non minus, quàm signa potuisset eos attrahere, multa etiam prædicens, & in ipso patibulo crucis exclamans: Dimitte ipsis pater hoc peccatum. Sed sepultus, quæ non Lu. 23. fecit ad salutem ipsorum? sed post resurrectionem non statim Iudæos vocauit? non peccatorum dedit remissionem, milleque alia bona contulit? Quid.n. mirabilius, q̄ eos a quibus crucifixus atq; occisus est, in ado-

Universidad de Deusto
Biblioteca

in adoptionē filiorum dei ſuſcipere? Quid hac pia cura, ſimul ac prouidentia maius inueniri unquam poterit? hæc nos audiētes, velamine faciem operiamus, cum tam procul nos diſtare ab eo videamus, quem imitari iubemur. Perpendamus quanto diſcrimine ab ipſo differamus, vt nos condemnantes, rectius pœnitentiam agere poſſimus, nec eos offendamus, pro quibus animam Chriſtus tradidit ſuam. Nos verò nec reconciliari volumus illis, quos vt reconciliet, nec accerrimum quidem, atq; infame genus mortis recuſauit. An forſan expenſam etiam hoc quādam, & pecuniæ proiectionem putatis, quod de eleemoſyna dicere ſoliti eſtis? Cogita q̄ obnoxius ſis, & non ſolum non retardaberis, verūetiam rurſum ad eos qui offenderunt venies, omnemq; læſionem tibi dimittes, vt indulgentiæ tibi cauſa id fiat, vtq; tuorū malorum ſolamen inuenias. Gentiles ſæpenumero nihil magni hac ex re expectātes, facilitate animi hoſtibus atq; inimicis pepercerunt: & tu qui ad tantam ſpem hinc profectus es, retardaris, atq; torpeſcis. Et quod tempore ipſo duce conficiēt, id tu propter legem non prius conficies, ſed expectabis, vt ſine præmio ac laude tua perturbatio hæc animi extinguatur quam tu cum magno præmio deponere potes: præſertim cum certiores ſimus, ſi tēporis beneficio indignatio animi ceciderit, nō paruos nobis imminere cruciatus, quia quod in vobis tēpus efficit, id manda ta dei facere nequierūt. Si aūt inflammari te dices, cū in mentē tibi cōtumeliarū ve niat, repete potius, ſiquid boni tibi ab iniuriato collatū eſt, & quot tu afflictiones alijs intuliſti. Detraxit tibi, & oblocutus de te eſt, expende ſiquid ſimile alijs tu vnquam feciſti. Quo igitur veniam impetra bis, quam alijs concedere non pateris? At nihil tale, inquies, vnquam dixi. Sed audi ſti libenter alios talia dicentes, quod abſq; culpa eſſe nō poteſt. Vis diſcere, quàm magnum bonum ſit iniuriarum obliuio, & quo ſummopere ea deus placatur? eos qui lætantur, quoniam iuſtè ab eo quidam puniti ſunt, non patitur omnino impunè id facere. Nam etſi iuſtè illi vexati ſunt, ſed gaudere te hac de cauſa non oportet. Vnde propheta multa criminatus, hoc tandem ſubiunxit, dicens, Non palli ſunt aliquid in contritione Ioſeph, & rurſus: Nō exiuit ex domicilio ſuo ad plangendam vnam domum coniunctā ei. Ita quanuis Ioſeph, & tribus ex eo, & vicini eius ex dei ſententia punirentur, ſed tñ etiam iſtis cō dolere nos vult. Nam ſi nos qui nequā ſumus, quando in ſeruum noſtrum animaduertimus, conſeruorumq; aliquem ridentem conſpeximus, adeò irritamur, vt ad ridentem iram deriuemus: quantò magis deus ſupplicijs aliorum lætantes torquebit? Quod ſi lætandum non eſt, ſed condolendum his, qui a deo puniuntur: multo magis his condolendum, qui nos offendunt, eius nanq; charitatis id ſignum eſt, quā deus cæteris omnibus anteponit. Nā ſicut illi flores colorum pretioſiſſimi ſunt, quibus trabea imperatoris tingitur: ſic illę virtutes magni prætij ſunt, quibus charitas continetur. Nihil porrò charitatem ita continet atq; conſeruat, vt commiſſorum aduerſus te peccatorum obliuio. An forſan de altera parte nihil deus curauit, an lædentē ad læſum non miſit? Immo ab al tari ad illum miſit, & poſt reconciliationē ad menſam quoq; vocauit. Sed noli tu hac de cauſa illum expectare: omnia. n. ſic perdidiſti. Propterea enim ineffabilis tibi merces repoſita eſt, vt illum præuenias. Nam ſi rogatus reconciliaberis, non mandato dei, ſed ſtudio illius reconciliatus brauia illi reliquiſti. Quid tu, ais, non vereris hominem inimicum habere? Nonne ſufficit nobis diabolus, ſed eiuſdem etiam generis inimicos attrahimus? O vtinam nec il le bellum nobis indixiſſet, vtinā diabolum ſe non feciſſet. Neſcimus inſani, neſcimus quanta in reconciliatione voluptas ſit, quā in ipſis inimicitijs intelligere non poſſumus. Verum quanto ſuauius amare iniuriantem, quàm odiſſe, poſt depoſitas inimicitias optimè percipies. Cur igitur furore agitatos imitamur, alter alterum dentibus lacerantes, & in propriam carnem inſanientes? Audi quanta cura etiam legis tempore de hoc habebatur: viæ, inquit, recordantium mala in mortem, homo homini conſeruat iram, & à deo quęrit ſanari. Atqui oculum pro oculo, & dentem pro dente conceſſit: quomodo igitur increpat, atque criminatur? Quia illa non vt alter alteri faciamus permiſit, ſed vt formidine pœnæ à ſimilibus abſtineamus. Præterea repentinæ iſtæ iræ ſunt, iniuriarum verò memoria animi eſt, perniciem

L Matt.5.

M Amo.6. b

A Eccleſiaſtes.28.

Ex.21.c

perniciem diutius cogitātis. Sed malè me vexauit, inquies. Nunquam ille tantum tibi facere potuit, quantum tuipſe tibi læſionis memoriā retinendo. Præterea non B eſt poſſibile virum fortem mali aliquid pati. Fingamus. n. quempiam liberos, & vxorem habentē philoſophari, qui etiā detrimenti occaſiones habeat multas, magnos ſibi pecuniarum aceruos, amicos quamplures principatū non paruū, honores deniq; ingentes: veruntū philoſophiæ ſummopere inhæreat: huic homini fortunæ vulnera cogitatione afferamus. Nequam igitur aliquis damno ei nō minimo ſit: quid igitur ad eum, qui nihil pecunias ducit? Liberos eius interimat alius: quid ad eum, qui de reſurrectione quotidie philoſophatur? Vxorē occidit quiſpiam: quid hoc ad eū, qui doctus eſt nō lugere dormiētes? Vituperationem alius ei afferat: quid ad eum, qui florē fœni præſentia cuncta exiſtimat? Si vis, & corpus eius cædatur, & in carcerem quoque trahatur: quid ad eum, qui ſemel ſibi omnino perſuaſit, quanuis exte- 2.Co.4.d rior homo corrumpatur, interiorem tamē renouari: &, quia tribulatio patientiam Ro. 5.a efficit? Sic ego hunc hominem nihil mali paſſurum oſtendere pollicitus ſum, oratio verò progrediens, probiorem atque perfectiorem fieri tentationibus demonſtrauit. C Nolite igitur in alios veſtro detrimento incitari, acumen animi infirmius faciētes, Non enim ex prauitate proximi magis, quàm veſtra hæc concitatio malignitate prorumpit. Quapropter ſi quis contumelietur, lachrymamus confeſtim atque contrahimur. Siquis noſtra rapiat, eodem pacto mouemur, infantium vicē ſupplentes, quos qui liberiores ex æqualibus ſunt, parua, aut nulla plerunque de cauſa ad dolorem impellunt, quos tamen ſi mouerī atque dolere viderint, non deſinunt mordentes: ſin verò ridentes atque paruipendentes, confeſtim eos omittunt. Sed nos etiam iſtis ſumus amentiores, his de rebus plangentes, de quibus magnopere ridendum eſt. Quas ob res vehementer vos hortor, vt his puerilibus contemptis moribus, ad cœlos aſpiremus. Viros enim, & viros perfectos Chriſtus nos eſſe deſiderat, ſicuti Paulus quoq; iubet, dicens: Non 1.Co.14.d ſitis pueri mente, ſed malitia paruuli eſtote. Infantes igitur ſecundum nequitiam ſimus, & malignitate omiſſa virtutem amplectamur, vt ad æterna perueniamus, gratia, & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Homilia. lxxxi. ex capite. xxvi.

CVm autē eſſet in Bethania in domo Simonis leproſi, acceſſit ad eum mulier, alabaſtrum vnguenti habens pretioſi, & effudit ſuper caput eius recumbentis. Hæc mulier vna, & eadem D apud omnes euangeliſtas eſſe videtur: meo autem iudicio eadem eſt apud tres: alia verō quædā, & mirabilis Lazari ſoror apud Ioannem. Non autem abſq; cauſa lepræ Ioā.12.a Simonis mentionem facit euangeliſta: ſed vt aperiat, quare confidens acceſſit mulier. Nam quoniam immunda quædam res, & abominabilis ægritudo lepra eſſe videbatur: vidit autem curatum Simonem a Ieſu (non enim aliter hoſpitatus apud leproſum fuiſſet) vehementer ſperauit animæ quoque ſuæ ſordes facile poſſe ab eo detergi. Ciuitatis autem Bethaniæ nomen non ocioſe addidit, ſed vt diſcas, ſponte ad paſſionem accedere. Nam qui prius a Iudæis ſibi cauebat: quando maximè inuidia exarſerunt tunc propius ad eos venit, vt circiter duo millia paſſuum a Hieroſolymis abeſſet. Qua ex re manifeſtè patet diſpenſationis quoque priores fuiſſe receſſus. Cum igitur (vt diximus) apud Simonem mulier ipſum vidiſſet, fiducia inde capta, ingreſſa eſt. Nam ſi illa, quæ ſanguinis fluxum patiebatur, quan- Sup.6.c & Luc.8.f uis talis flagitij ſibi conſcia non eſſet, tamen quoniam naturæ quodā defectu immunda videbatur, timens ac tremens acceſſit: multo magis timendum iſti erat, quæ conſcientiæ pondere præmebatur. E Quocirca poſt multas mulieres, poſt Samaritanam, poſt Chananæam, poſt eam quæ fluxum ſanguinis patiebatur, alias quoque complures, Ieſum adire auſa, quia turpis vitæ conſcia, factum eſt, vt nec publice, ſed in domo, atq; priuatim acceſſerit. Cumq; cæteræ oēs curationis corporeæ gratja adiſſent, ſola hæc ad honorem ei cō ferendum, & animæ incolumitatem acquirendam acceſſit: nulla enim corporis ægrotatione laborabat, vnde merito de animo, atque affectione ipſius erga Ieſum quiſpiā admirabitur: præſertim tamen cum non, vt homini nudo afferret honorem, ſed vt maiori cuidam: ſupraq; hominem. Quippe cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

pe cum capillis abstergeret pedes eius, honorabilius in toto corpore membrum, caput dico suũ pedibus Christi subijciebat. [Videntes autẽ discipuli eius, inquit, molestè tulerunt, dicentes: Ad quid perditio hæc? potuit enim vnguentum hoc venundari multo: & dari pauperibus. Sciens autem Iesus, dixit. Cur molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me, pauperes enim semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis. Cum enim hæc immiserit vnguẽtum hoc in corpore meo, ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis, vbicunque prædicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo, dicetur, & quod fecit in memoriam eius.] F
Vnde discipulis hęc cogitatio suborta est? Audierunt sanè dicentem magistrum: Misericordiã volo, & non sacrificiũ: Iudęos; increpãtem, quia grauiora, iudicium. s. misericordiam, & fidem negligebant. Multa enim alia de eleemosyna in monte ab ipso disputata meminerunt, ex quibus omnibus inferebant, quoniam si holocausta, & priscum cultum non suscipit, multo minus huius vnguenti effusionem gratam habebit. Sic igitur illi cogitabant, ipse vero mentem eius apertissimè videns, & quanta religione: quantoque studio erat succensa, non solum hoc, verumetiam valde condescendens in caput suum effundi vnguentum permisit. Nam si hominem assumere, & vtero mulieris portari, & educari lacte non recusauit: cur miraris, si hoc quoque non depulit? Et certè quemadmodum pater eius nidorem, & fumum, sic & ipse meretricem suscepit, mentem & animum eius considerans. Etenim Iacob statuam deo inunxit: & in sacrificijs oleũ offerebatur, & sacerdotes vnguento vngebantur. Discipulis autem, qui mẽtem eius perspicere non poterant, importunè criminabantur, & accusantes munificentiam mulieris ostendunt. Nam cum dixissent, vendi trecentis denarijs vnguentum illud potuisse, quantum ipsa ædidisset aperuerunt, & sic magnanimitatem eius manifestarunt. Iesus autem increpat, dicens: *Cur molesti estis huic mulieri*? Et rationem vnam affert, qua rursus in passionis suæ memoriam eos inducit. [Ad sepulturam enim meam hoc fecit, ait. alteram, Pauperes enim vobiscum semper habetis, me autem non semper habebitis. Et vbicunq; prædicabitur hoc euangelium, factum & istius dicetur.] Perpendis quomodo exitum ad gentes prædicit, hinc etiam mortis suæ solamen discipulis afferens. Siquidem tanta post crucem virtus eius futura est, vt vbiq; terrarum prædicationis splendor refundatur. Quis igitur poterit aduersus veritatem hanc tam latè longèq; patẽtem quicquam opponere? factum, n. iam videmus, quod prædixerat, & quocunque terrarum ibis, hanc mulierẽ prædicari audies. Et certè nec insignis quędam, & nobilis fuit persona, nec multitudine testiũ res celebrata est, nec in theatro, sed in domo, & in domo leprosi confecta, vbi discipuli solummodo aderant. Quis igitur tam abiectæ mulieris factum ita exclamauit, vt per totum sic orbem, & ab omnibus audiretur? Virtus profectò eius, qui hæc prædixerat. Et quidem regum, ac imperatorum res gestæ, quorum nonnulla remanent tu o numenta omnino tacentur: & de plerisq; eorum, qui vrbes condiderunt, mœnia exerunt, bella gesserunt, trophæa statuerũt, multusq; gentes subiugarunt, quanuis & statuas sibi fecerint, & leges sanxerint, nulla tamen fit mentio, multique ipsorum nec nomine quidem extant. Quòd autem meretrix mulier in domo cuiusdam leprosi decem viris præsentibus oleum effudit, id per vniuersum orbem tanto tpe transacto decantatur: sed Indi, Scythæ, Thraces, Sauromatæ, quiq; Mauritaniam, quique Orchadas insulas habitant, quod in domicilio pauperis à flagitiosa fuerat factũ muliere, magna prædicant voce. O ineffabilẽ misericordiã domini, qui à meretrice muliere pedes suos osculari patit, & oleo pretioso perungi, & pilis capitis eius abstergi: nec patitur solum, verumetiã increpat criminantes. Non. n. debebat pro tãto mulier studio reprehendi. Tu autem illud considera, quõ iam sublimes animo, & ad eleemosynam proniores erant discipuli. Sed quamnam ob rem non illico dixit, I quia opus bonum fecit, sed antepositi, Quid molesti estis huic mulieri? Vt eruditet eos, non statim ab incunabilis ab imbecillioribus sublimiora esse petẽda. Quapropter non rem ipsam solummodo nudam, sed personam mulieris coniunctam exposuit: quam certè, si legem sanciret, nõ apposuisset. Ideo ergo personam cum re simul accepit, vt discas tu gratia mulieris

hæc

Ose. 6. c & Sup. 9. & 23. b

Ge. 28. d

1. e. 2. b & 8. b

G

H

hæc dicta esse, ne germinantem fidẽ eius decuterent, sed irrigarent magis, ac ad maiora protraherẽt: vnde nos docet, quando bonum quicquam fieri videmus, etiam si exactissimè non fiat, suspiciendum tamen nobis esse, & fauore nostro ad vlteriora p uehendum. Non est enim exquisitissima ratio statim in principio rerum quærenda: hoc Christũ ita velle, inde pater, quia cum non haberet vbi caput declinaret, loculos tamen circunferre iussit. Pręterea nõ erat tempus tunc factum mulieris corripiendi, sed commendandi duntaxat, atq; approbandi. Et quemadmodum, siquis ipsum antequam mulier hoc fecisset interrogasset, non admisisset: sic postquam fecit, illud vnum solummodo respicit, ne increpatione discipulorum ancipiti animo turbetur, sed hortatu suo maiore animo suscepto recedat. Non erat enim amplius increpatio post effusionem olei opportuna. Ita & tu si præparasse quosdam vasa videris sacra, aut ornatum quendam alium circa parietes ecclesiarum, & pauimenta confecisse, noli reprehendere, aut venunda ri iubere, quod factum est, ne animum eius qui fecit, perturbes: Sin verò antequam fecerit, te consuluerit, pauperibus offerre iubeto. Verum quoniam ad sepulturam suam id ipsam fecisse dixit, ne confundatur mulier sepulchrum, & mortẽ audiens, vide quemadmodum rursus ipsam corroborat. In vniuerso, inquit, orbe quod ista fecit, dicetur: quod & discipulis solamen affert, & illi solamen simul, & laudem. Vniuersi enim factum ab ea decantabunt, inquit, & modò passionem meam prædixit, quæ ad sepeliendos homines pertinẽt adducens. Nemo igitur ipsam increpet, cum ego adeò procul absim, vt ipsam quasi malè fecerit reprehendam, vt nec latere quidem id patiar, sed vbique terrarum, quoniam mente pia, & feruenti fide factũ est, prędicari faciam. Quam autem ob rem nihil spiritale, sed perpetuam mulieri memoriam pollicetur? Hac laude de spiritalibus etiam cõfidere ipsam effecit. Si enim bonum operata est opus, proculdubio digna opus mercede non fraudabitur. [Tũc profectus vnus ex duodecim, qui dicebatur Iudas Iscariotes, ad principes sacerdotum, dixit: Quid vultis mihi dare, & vobis tradam eum?] Tunc istud ad quod nã tempus referendum est? Non ad aliud certè. Nec quando audiuit, quia prędicabitur vndiq; hoc euangelium: sed quando etiã mulieres, atq; infantes tanto Christũ persequebantur honore, tunc ipse diabolicũ facinus meditabatur, & peragebat. Cognominant autem eum, quia erat etiam alius Iudas, nec verentur dicere ex numero ipsorum duodecim ipsum fuisse: sic etiã nihil eorum occultant, quæ opprobriosa sibi esse videbantur. Et certè potuerunt simpliciter dicere ex discipulis illum fuisse, fuerunt enim & alij præter duodecim: nunc autem ex duodecim addunt, ac si dicerent, ex primo eorum choro quos quasi optimos elegit, qui cum Petro atque Ioanne vnius ordinis erant. Vnica quippe cura illis solummodo fuit, non tenebris obducendi, quæ facta sunt, sed veritatis exponẽdæ: quocirca multa de signis prætereunt, & nihil eorum, quæ ignominiosa videntur, occultant, sed siue verbum sit, siue res quæ- M piam, opprobrioso dictum, aut factum liberè id prædicant: nec cæteri tantum, sed ipse quoq; grandiloquus Ioannes diligenter obseruat. Exquisitissimè nanq; omniũ contumelias, & opprobria in Christũ facta conscripsit. Vide autem Iudæ maligni tatem, qui sponte ad prodẽdum abijt, qui argento id facit, & argento minimo. Lucas verò ait, cum magistratibus ipsum pe- Lu. 22. 11 pigisse. Nam propter Iudæorũ seditiones quosdam præfecerunt Romani, qui eos in ordinem redigerent. Iam enim principatus eorum secundum prophetiam translatus erat. Ad magistratus igitur profectus dixit: Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradam ipsum? [Isti autem statuerunt ei triginta argenteos. Et tunc quærebat opportunitatem, vt ipsum traderet.] Nam quoniam multitudinem timebat, tempus quærebat: quo solum posset circumuenire. O singularem amentiam, qua penitus habendi cupiditate fuit excæcatus. Nam qui sępius vidit ipsum p medios inimicos trãsisse, qui diuinæ omnipotentiæ ipsius multa documenta re ipsa percepit, retineri ipsum posse putauit, præsertim cum tot sibi tam terrentia, quàm mulcentia verba ab eo dicerentur, vt sceleratam hãc cogitationẽ ab ipso abijcere omnino debuerit. Nã quanuis nec etiã in ipsa cœna curam eius prætermisit, sed vsque ad vltimam penè horam, qua fuit traditus, de hac re ille ænigmaticè loquebatur: nihil tamen ille

lucrari

K

L

Universidad de Deusto
Biblioteca

lucrari potuit, nec propterea dominus, quę
A sua sunt, facere cessauit. Hoc igitur probè tenentes, cuncta libenter ad reuocandos peccatores, & desides faciamus, admonentes, docentes, exhortantes, rogantes, consolantesque non cessemus, etiam si nihil prodesse videamur. Nam & Christus quanquam inemendabilem Iudæ in misericordiam, duritiem non ignorabat, non tamē cessauit, quæ sunt sua facere, admonendo, minitando, & quasi miserum lachrymando, nec apertè vnquam, & liquidò, sed vt occultius, ita illi expressius. In ipso verò proditionis momento, & osculari se ab eo dignatus est: sed nihil hinc ille consecutus est, tantus certè, tamque incredibilis auaritiæ furor est: hæc enim illum & proditorem nequissimum, & sacrilegum nefandissimum fecit. Audiatis hæc attentius omnes auari, qui grauissimo Iudæ morbo laboratis: audiatis, inquam, & teterrimam hanc ægritudinem fugiatis: nanque si qui vnà cum Christo viuebat, si qui doctrinam Christi audiuit, si qui signa fecit, in profundissimum malorū barathrum ex hac ægritudine præcipitatus est: multò facilius vos, qui nec scripturas audistis, & secularibus rebus affixi estis, hic morbus aggredietur, nisi iugiter, atque perpetuò vigiletis. Quotidie ille cum eo erat, qui non ha-
B bebat, vbi caput reclinaret: & quotidie, & verbis, & operibus instituebatur, vt nō argentum, non aurum, non duas tunicas habere vellet, & tamen deprimere se non potuit. Quomodo igitur tu speras absque magna cura, & diligenti studio contagionem huius morbi effugere? Terribilis certè, terribilis hæc bellua est, si tamen volueris facillimè ipsam superabis: non habet enim a natura originem hæc cupiditas. Nam quæ a natura sunt, vniuersis hominibus communia sunt: hæc autem cum omnibus non insit, ex desidia solum originem trahit, inde nascitur, inde augetur, inde conseruatur: cum aliquos in seruitutem suam attraxerit, confestim illis præter naturam viuere persuadet. Nam cum amicos, fratres, cognatos, vniuersos simpliciter, qui eiusdem generis sunt, & ad hæc omnia se quoque ipsos ignorant, præter naturam certè viuunt: vnde patet præter naturam esse malignitatem, & pestiferum auaritiæ morbum: in quem & Iudas cum incidisset proditor factus est: quem Christus vocauit, non coegit. Sanè dei vocatio nec mentem eorum, qui virtutem volunt contemnere, vllo modò violentat, sed hortatur quidem, ac consulit: & omnibus modis bonos esse persuadet: si verò aliqui re- C
luctentur, nullo modo coercet. Quòd si vis discere vnde huiusmodi factus est, argenti cupiditate ipsum deperisse inuenies. Sed quomodo, inquies, hac passione victus est? Ex desidia certè, atque incuria. Vnde mutationes huiusmodi sic fieri solent: quemadmodum studio, ac diligentia illorum contrariæ. Multi enim ex rapacitate, ad lenitatē omnino mutati sunt, multi petulātes modestiam amplexi sunt: multi auari prius, & odiosi, alienorum inuasores, postea etiam sua proiecerunt. Contrarium rursus a desidia solet accidere. Etenim Giezi vna cum viro sancto viuebat, 4. Reg. 5
& nequam hoc morbo effectus est. Pessima nempe omnium hæc passio est, hinc sepulchrorum violatores, hinc homicidæ, hinc bella, & pugnæ, hinc alia quamplura mala oriuntur. Vbique certè auarus Auarus ad omnia inutilis.
inutilis est, nec ad imperandum exercitui, nec vt præsit populo commodus. Cur dico in rebus publicis, cum in priuatis etiā inutilis sit? Si vxor ducenda est: non probam, sed impudentissimam omnium pecunia eliget. Si domus emenda, non eam quæ homini libero conueniat emet, sed quæ multis posset locari. Si serui, & quicquid aliud comparandum est, vilissimum semper inquiret. Quid minora percurro? si regnum orbis inuaserit, cæteris omnibus miserior tamen est, atque pauperior, terrarum pesti, vtbium pernities, sin- D
gulorum calamitas: non enim quæ cæterorum, sunt quasi sua tutatur, sed veluti vnus ex multis omnia rapit, pauciora putans cæteris omnibus habere. Nam cum cupiditati eorum, quæ nondum possedit, ea quæ habet confert, nihil prorsus habere opinatur: propterea quidam ait, nihil esse auaro iniquius. Qui auarus est, etiam Eccl. 10
seipsum perdit: auarus communis omnium hominum hostis, auarus non parum dolet, quia terra pro spicis aurum non producit, quia fontes non manant auro, quia montes loco lapidum aurum non habeāt. Auarus fertilitatem tēporum molestè fert, & communi fœlicitate contrahitur, oēmque fastidit causam, vnde argentū colligere non pōt: è regione verò cuncta suffert,

vnde

vnde duos solummodo capere obolos possit, omnes homines tam pauperes, quā diuites odio prosequitur: pauperes, ne quid ab eo petant: diuites, quia quę illorū sunt, non possidet: vniuersos enim simpliciter, quæ sua esse deberent, occupare putat, ac ideo quasi ab omnibus læsus, omnibus in-
E sensus est. Hic quid plenum sit nescit, saturitatem ignorat, omnium deniq; ita miserrimus est, quemadmodum expers auaritiæ, & oppositæ virtuti deditus omnium est beatissimus. Quippè cum virtuoso, siue seruus sit, siue dominus, nemo malefacere possit, nec si vniuersi homines cum armis, & machinis aduersus eum insurgerēt: nequam verò, & rapax, & homo qualem descripsimus, etiam si rex sit, etiam si mille purpuris exornetur, vel a quouis pati extrema potest: adeò improbitas imbecilla res est, adeò è contra virtus validissima. Quid igitur mœres propter pauperiem? Quid plotas, cum festū diē habeas? Quid lamentaris, cum solemnia dicas? Solemnis quippe dies, & festus prudenti pauperies est. Quid plangis ò puer? pueri enim certè huiusmodi homines sunt. Vapulasti ab aliquo, quid hoc? fortiorem te reddit. Quis piam pecuniam surripuit tuam, in quonā tui oneris partem sustulit? Famam tuam læsit, ad aliam virtutis speciem resiliisti. Audias exteriores sic philosophantes atq; dicentes: nihil te mali nisi fingas, passum inde fuisse. Sed magna te illa domo priuauit, & hortos circumpositos eripuit. Ecce
F vniuersa terra in conspectu est tuo: ecce publica ædificia, siue ad voluptatem, siue ad vsum ea requiris. Quid amœnius, aut pulchrius firmamento cœli? Quousq; pauperes atq; inopes sumus? Non pōt diues esse, qui animo pauper est: sicut nec pauper esse pōt, qui animo diues est. Nam si excellētius, atq; præstantius corpore anima est, non possunt, quæ corporea sunt, ipsam ad se nolentē attrahere: sed illa quæ princeps corporis est, cuncta corporea, vt vult, trahit atq; transmutat. Nam & cor qñ laborat, totum corpus patitur, & intemperies sua totum corpus aggreditur: sicut è contra, tēperies toti corpori prodest: quod siquid cæterorum languescat mēbrorum, corde incolumi, & virtute vigenti, facilè languor etiam illius excutitur. Et vt apertiorē totam hāc rem faciam, dic quæso quod emolumentum ex arbore futurum est, si rami virescunt, & radix putrescat? aut quod detrimentum arbor habebit, si foliis exiccatis radix incolumis penitus sit? Pariter hic igitur cogita, nullam vtilitatem esse pecuniæ, si animus paupertate deprimitur: nec paupertatis vllum onus, si animus diues existit. Sed qūo, inquies: diues animus esse poterit, si pecunias non possidet? immò verò tunc maximè summis diuitijs pollet. Nam si, vt sæpius dictum est, id argumentum diuitis animi est, quòd pecuniam despiciat, ac re nulla indigeat: patet paupertatis a contrario argumentum esse, studio & cura collectioni pecuniarum incumbe- G
re. Nec vllus vnquā dubitabit, facilius in paupertate, quàm in rerum copia posse pecuniam despici, ac multò magis à diuitibus, quàm à pauperibus magnitudinē pecuniæ concupisci. Veluti ēt ebrius maiore siti vexatur, quàm qui medico vino vsus est. Non. n. huiusmodi cupiditas est, vt maiori cumulo rerū possit extingui, sed è contra inflammari, atq; incendi soleat: & quē admodum ignis addita materia magis effertur, sic pecuniarū cupiditas adiectione auri magis extollit. Si ergo qui plura expetit inops est, at talis, qui multa possidet esse inuenitur, hic maxima paupertate deprimitur. Perpendis diuitis animū in paperie, & pauperis è contra in diuitijs esse? Sed in personis quoq; si placet qualis sit hæc res videamus. Ponamus ergo duos diuites, quorum alter mille, alter decem habeat talenta, pecunia sua penitus a quoquam priuari: vter igitur maiore vexabitur dolore? nōne patet, eum qui mille amisit? Sed profectò nō doleret magis, nisi magis pecuniā amaret. Qui verò magis amat magis certè concupiscit: qui porrò magis concupiscit, hic pauperior est. Illud. n. maximè cupimus, quo maximè indigemus. H
Ex indigentia. n. cupiditas originem trahit: vnde vbi satietas est, cupiditas esse nō potest. Quippè tunc maximè sitimus, cum potu indigeamus. Hæc a me dicta sunt, vt ostēdam, si vigilamus, neminem nobis nocere posse: vtque pateat, non ex paupertate, sed a nobilipsis detrimentum nobis fieri. Quare vehementer omnes rogo, atque oro, vt omni studio auaritiæ morbum expellamus, vt & hic in diuitijs nulla re indigentes viuamus, & ęternis bonis perfruamur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia.lxxxii.ex capite.xxvi.

PRima autem azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: *Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? Ipse autem dixit: Ite in ciuitatem ad quendam, & dicite ei: Magister dicit, tempus meum prope est apud te facio Pascha cum discipulis meis.* Primâ azymorum eam diẽ vocat, quæ ante azyma erat. Consueuerunt.n.a vespere semper dies numerare, & eius mentionẽ facere in vespere eius Pascha erat immolandũ. Quinta enim sabbathi accesserũt, quã hic quidẽ primam azymorum, id est, ante azyma vocat, tempus designans, quo accesserunt. Alius aũt, venit, inquit, dies azymorum, in qua oportebat immolari Pascha, Nam, Venit, istud, propè, & in ianuis erat, significat, vesperã videlicet illam a qua incipiebant, commemorans: ideo quiq; euangelistarum adijciunt, quando immolabatur pascha. Accedunt igitur discipuli ad Iesum, & dicunt: vbi vis præparemus tibi comedere Pascha? Hinc etiam patet nullam sibi domum, nullum diuersorium fuisse, puto aũt neq; discipulis eius. Nam profectò ipsum ad eos diuertere rogassent: sed nihil erat etiã istis, omnibus iam anteà propter Christum neglectis, atq; contemptis. Cuius autem rei gratia venit ad Pascha? Omnibus semper vsq; ad vltimum passionis diem non esse aduersarium se legi ostendit. Sed cur ad ignotum eos hominem ire iussit? Ostendere quoq; voluit, potuisse ipsum passionis tormenta euitare. Nam qui mentem illius verbis solum induxit, vt ipsum cum discipulis vellet susc̃ipere: quid fecisset crucifigendus, si pati noluisset? Pariter etiam de asina fecit. Si quis.n.aliquid dixerit, inquit, dicite quia dominus eus indiget: hic autem, Magister dicit, apud te cum discipulis meis Pascha facio, dicendum præcipit. Ego verò non solũ admiror, quia ignotus erat, sed illud multò magis stupeo, quã bellum acerrimum, & inimicitias, primatum hac ex re inuidere sibi videns, omnibus his neglectis libẽter obtemperauit. Cæterũ quia ignotus erat, signum eis dedit, quale de Saule propheta dicens: Inuenies hominẽ ascendentẽ, & vtrem habentem: hic verò aquæ amphorã portantẽ. Tu autem perpende rursus, qũo virtus eius appater. Non enim solum dixit, apud te facio Pascha: sed illud proposuit, Tempus meum propè est: quod fecit partim, quia volebat crebrò passionis memoriam discipulis inculcare, vt hac præmeditatione corroborati, minus turbarentur: partim vt tam susc̃ipienti, quàm Iudæis, quàm ceteris omnibus ostenderet, quòd semper dixit non inuitum se ad passionem accedere: Cum discipulis autem meis dicit, vt & sufficiens fieret præparatio, vt nemo latebras ipsum quærere suspicaretur. *Sero autem facto, discumbebat cum duodecim.* O ingentem impudentiam Iudæ: aderat.n.etiam ille, atque mysterijs ac mensa communicauit, & inter comedentes arguitur, quando etiã si fera esset immanis, ad lenitatem compelli potuisset. Præterea idcirco, & euangelista signanter dixit, quia comedentibus ipsis de proditione Christus loquebatur, vt tum a tempore mysterij, tum a mensæ cõmunicatione nequitiam proditoris ostenderet. Postquam.n.discipuli, sicut præcepit Iesus, fecerunt: sero facto cum duodecim, inquit, comedebat. Comedentibus autem eis dixit: *Amen dico vobis, vnus ex vobis me tradet.* Cæterum ante cœnam eius etiam pedes lauit: vide autem quomodo illi valde indulget: non enim dixit, ille: sed, vnus ex vobis me tradet, vt rursus pœnitentiæ occasionem latenti meliorem præberet. Itaquè maluit omnes illos tertere, quàm huic pœnitentiæ irritamenta non dare. Vnus, inquit, ex vobis duodecim, qui vbique mecum fuistis, quorum pedes laui, quibus tot tantaq; pollicitus sum. Dolor intolerabilis illicò sanctum illud inuasit cõsortium. Et Ioannes quidem ait, ex ambiguitate alios in alios aspexisse, deinde quãuis nullius rei sibi conscij essent, singuli tamen de se timentes ipsum interrogauerũt. Item notanter ait, quia magnitudine mœroris commoti, cœperunt singuli de se dicere: *Numquid ego sum domine? Ipse autem respondens, dixit, Cui ego cum intinxero, panem porrigam.* Vide quomodo ipsum tandem reuelauit, quando scilicet ab hoc dolore animi liberare cæteros voluit: semimortui enim iam erant, hoc pauore consternati, quo impulsi interrogabãt. Nec ista de causa solummodo illum ædidit, verumetiam vt territus ille resipisceret. Nam cum confusè atq; indistinctè audiens non moueretur, vt magis eum tangeret, velamina deiecit. Iesus autem cum illi mœrentes interrogarent, [Nunquid ego sum domine respondens

spondens dixit: Qui tinxit mecum manũ in paropside, hic me traditurus est. Filius quidẽ hominis vadit, sicut scriptum est de illo. Vę aũt homini illi per quem filius hominis tradetur: bonũ erat ei, si natus non fuisset hõ ille.] Quidam asseuerant ita illũ impudentẽ fuisse, vt paruipẽdendo magistrum, cũ ipso tingeret: Mihi autem vẽ Christi hortatu id quoq; factum fuisse, vel vt magis sibi Iudas afficeretur, vel vt maiore detineretur pudore: etenim etiã in hoc nõ paruus affectus: Hęc autẽ cũa nõ festinè transeurrenda sunt, sed nostris mentibus infigenda: sic.n.nullum vnquam in nobis ira locum habebit. Quis.n.rem illam animo voluens, & proditorem vnà recumbentem cum saluatore, ac eum qui tradebatur sic leniter atq; humiliter loqui, nõ ejiciet omne furoris atq; iræ venenum? Perpende igitur quam leniter ad ipsum sermonem conuertit? Filius quidem hominis, inquit, vadit, sicut scriptum est de ipso. Quibus verbis, & discipulos confirmauit, ne imbecillitati hanc rem attribuant, & proditorẽ simul voluit emẽdare. Væ aũt homini illi, per quem filius hominis tradetur: bonum erat illi si natus non fuisset homo ille. Perpende etiã, atq; etiam in arguẽdo ineffabilem lenitatem: non enim acriter, sed comi ferendo profert orationem, aliqualiter rursus quasi tenebris obductam. Et certè non superior solum vecordia, sed posterior impudentia omnem indignationem merebatur: postquam enim ita redargutus fuit, interrogauit dicens. *Nunquid ego sum rabbi?* O singularem stultiam. quærit de his, quorum sibi conscius erat. Nam & euangelista ex admiratione impudentiæ illius hæc dixit. Quid porrò ad hæc lenissimus, & mitissimus ille Iesus? *Tu dixisti.* Ita quanquã dicere potuisset, sceleste atque sordide tam longo tempore hoc malum parturiens, & nunc diabolicis factis concilijs argentum ex pacto habiturus, audes redargutus, qua si nullius tibi rei conscius interrogare? Nihil tamen horum dicere voluit: sed quid? Tu dixisti. Ita terminos nobis, ac regulas obliuiones fixit iniuriarum. Sed obijciet quispiam, atqui si est scriptum, Christum hæc fore fuisse passurum, quamobrem Iudam, qui scripta perfecit, criminamur? Quia non illo certè animo, sed improbitate sola in turpissimum illud facinus fuit impulsus. Nam nisi mentem respicias, ipsum quoq; diabolum ab omni crimine liberabis. Sed non est ita, non est. Mille.n. vterq; meretur supplicia, etiam si orbis salutem inde consecutus est. Quippe, non Iudæ traditio, sed sapientia Christi, atque potentia salutem peperit vniuersis. Christus enim improbitate aliorum ad vtilitatem nostram vsus est. Sed inquies, quid igitur, si Iudas non prodidisset? quid hoc porrò ad quæstionẽ? crucifigi oĩno Christum oportebat, nec crucifigi poterat, nisi per homines. Quid si omnes erga ipsum boni fuissent, hæc pro salute nostra dispensatio nõ processisset? Absit hoc omnino. Nam inæstimabilis sapientia Christus, si ita contigisset, nouit quo pacto res dispensanda fuisset. Præterea ne quis putet ministrum dispensationis Iudam fuisse, quasi misertum deflet. Sed rursum quispiã obijciet, si bonum erat non fuisse Iudam natum, quare illum produxit? Quare autem cæteros prauos produxit, ita cum te oporteat improbos coarguere, q̃ poterãt improbitatem negligere, hoc derelicto temerariè dispensationes, & opera dei scrutaris, quanuis nullum necessitate cogit, vt probitatem sequatur. Ita, inquies. Sed bonos natos esse solum oportebat, nec gehenna aut supplicijs opus erat, cum nullum maligni tatis extaret vestigium: improbos nunquã natos, aut natos confestim decedere. Nos verò primũ illud apostolicum dicendum Ro. 9.d arbitramur. Quinimmo ô homo tu quis es, qui aduersus deum respondes? Non dicet, quod factum est factori suo, cur me ita formasti? Deinde si rationem humanã quæris, illud addi non debitabimus, maiori admirationi bonos esse, cum inter improbos viuant: tunc enim innocentia sua, & mirabilis philosophia magis elucet. Tu verò omnem luctationis, atque certaminis materiã ac causam funditus euertere vis. Quid ergo inquies, vt alij meliores videantur, alij punientur? Minimè, sed propter improbitatem eorum. Non enim quia nati sunt, nequitiam contraxerunt: sed quia desidia se corruperunt, idcirco puniuntur. Qũo ergo supplicio digni non sunt, qui cum tales habuerint virtutis magistros, nihil boni facere voluerunt? Et veluti probi viri vexati, summis laudibus, & præmijs digni: sic profectò, & praui duabus de causis, tum quia cum possent virtutem sequi, sicut & iusti, secuti non sunt: tum

D quia nihil exemplo bonorum virorum lucrari studuerunt, supplicijs digni cõperiũtur. Quam aũt ob rem non à principio, sicut & cæteri, Iudas, *Numquid ego sum domine*, interrogauit? Quoniam generaliter, vnus ex vobis dictum erat, latere putauit. Cum verò iam videret manifestè se reprehendi, de lenitate domini confisus, posse redargutionem euadere, dũm interrogauit: qua propter etiam rabbi solus in hoc loco appellauit. O cæcitatem mentis inauditam. quo exactus atq; depulsus es? Talis nempè res auaritia est, amentes, stolidos, impudentes, canes pro hominibus: immò verò, & canibus peiores, & dæmones a canibus facit: Qua fiebat, vt Iudas quidem diabolum etiam insidiantem amplecteretur, sesum verò benefacientem ei traderet, alter diabolus voluntate iam factus. Tales quippè insatiabilis pecuniarum cupiditas homines facit, vecordes, furiosos, ex pecunia penitus pendentes: qualis & Iudas factus fuit. Quomodo autem Matthæus, & alij duo, quàmprimum de proditione pepigit, captum a diabolo dicunt: Ioannes
Ioã.13.c Nam post panem ingressus fuit in eum
E satanas? Non aliter quippe Ioannes, quàm cæteri dicit. Cœna enim (ait) facta, cum diabolus iam in cor Iudæ immiserat, vt eum tradat: post igitur buccellam introiuit in eum satanas, quia non subitò, neq; sub vno momento, sed sensim diligenter facto periculo, hominem ingreditur: quod & hic factum esse intelligimus. Sensim. n. ad eum accedens, & pulsans, postquã apertum sibi habitaculum esse cognouerat, totus ad illum spirat. Quomodo autẽ si pascha comedebant, aduersus legem recumbentes comedebant? Sed dicere possumus, quia postquam comederunt pascha, ad cœnandum recubuerunt. Alius autem Euangelista dicit, quia vespere illo non comedebat solum dominus pascha, verumetiã
Luc. 22 b comedendo dicebat: Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum. Quare hoc pascha, id est, hoc anno comedere pascha desiderauit? Quia videlicet tunc salutẽ orbi allaturus esset, tunc mysteria traditurus, & dolores mortis oppressurus erat, ita sponte ad crucem accessit. Sed nihil horum efferatam illam bestiã mitigauit, flexit, conuertit: quare iure quasi miserum illum defleuit, dicens: Væ homini illi,
F deinde terruit: Bonum fuisset ei, si natus non esset. Sed quoniam neque sic emendatus est, tandem eum manifestauit, dicens: Cui ego tinctum panem porrexero, non fuit tamen ille commotus, sed quasi furore quodam, auaritia atq; insania captus induruit: immò verò multò peiore morbo, quàm furor est, captus fuit. Quando. n. tale aliquid furiosus ac insanus operatus est? Non proijciebat hic spumam in ore, sed dominicam cædem emittebat: nẽ torquebat manus, sed extendebat ad vendendum ineffabilis precij sanguinem. Maior igitur hæc insania fuit, quia sanus furiebat. Sed non loquebatur incognita, inquit: immò verò, quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? diabolus. n. certè per os illius introiuit. Sed non repulit terram pedibus calcitrans. O quàm melius est furiosi pacto calcitrare, quàm hoc modo rectũ pedib. ambulare. Sed nõ cædebat lapidibus: & quãtò melius erat hæc, quàm illa conficere? Vultis igitur in medium dç moniacis, & auaris productis, alterum alteri comparemus? Sed nemo ad suum hæc collatio
dici contemptum arbitretur. Non enim perela-
naturam, sed rẽ istam improbamus. Nunquam dæmoniacus vestem induitur, sed lapidibus seipsum acerbissimè cædens, per asperrima, & inuia loca a dæmone actus percurrit. Quid igitur, si auaros peiora his aggredi atq; pati, adeò vt ludus hæc ad illa videãtur, probabimus? fugietisnè hanc ægritudinem? Eia igitur videamus vter mi
G nus laboret. Nihil enim alter ab altero differre videtur, cum vterque omni nudo turpior comperiatur. Multo enim melius est nudum omninò esse, nullaq; veste contegi, quàm rapta pecunia magnificas sibi vestes comparare, qui mihi vestiri vidẽtur, veluti qui triettijs Bacchi bacchantur. Nam quemadmodum illi laruas, & vestes insanientium accipiunt, eodem hic quoque pacto. Sicut itaque dæmoniaci nuditatem a furore fieri videmus, sic hos amictus ab insania non negauerim. Itaq; nuditate illa hic amictus miserabilior, quod idem ostendere conabor. Quem. n. ex ipsis insanis magis insanire dicemus, eumne qui seipsum solummodo cædit, an eũ qui tam seipsum, quàm quoscunq; obuiam habebit? hunc videlicet vltimum. Dæmoniaci ergo seipsos denudãt, auari autẽ obuios omnes dum possunt. Sed lacerant illi vestes, inquies. O quantò magis vnusquisque

læsorum

læsorum vellet laceratum sibi potius indumentum fuisse, quàm ereptam esse vniuersam substantiã. Sed vulnera in hominis faciem nõ incutiunt: immò verò hoc quoq; rapaces faciũt, paupertatem eis, & inediã inferentes corroduut. Sed non mordent dentibus sicut dæmoniaci: vtinam dentiPr. 56.a bus morderent, & non malis omni dente
H acutioribus. Dẽtes enim ipsorum, scutum & sagittæ. Præterea vter magis dolet, qui semel dente percussus remedio confestim vsus est: an qui semper paupertatis corrodiẽ dẽtibus? Quippè in voluntaria pauperI tas bellua omnium atrocior, & fornace ardentior est. Sed non sequuntur deserta loca, sicut dæmoniaci: vtinam eremum, & non ciuitates popularentur, vt omnes, qui vrbes habitant, in ocio viuerent. Nunc verò hac quoq; ratione intolerabiliores sunt quoniam quæ in deserto illi, hæc in ciuitatibus isti facientes, eas desolant, præsertim cũ nullo resistẽte, quasi hæc in deserto agerent, sic asportant vniuersa. Sed nõ petunt lapidibus quoscunque obuios. & quid hoc est? Multò certè facilius est a proiectis lapidibus cauere, quàm literas, & stipulationes charta, & attramẽto in miseriam inopum confectas, & mille vulnerum plenas euitare. Si consideremus nunc qualia sunt, quæ sibijpsis faciunt, nudi per ciuitatem ambulant, cum nullum sibi virtutis amiculum sit: quòd si ea res turpis eis non videatur, terterrimæ hoc insaniæ argumentum est, quia turpitudinem suam non percipiunt: sed corpore quidem nudi erubescunt, animo autem non modò non verentur, verũ etiam iactant. Sed vultis causam etiam impudentiæ exponamus? Quæ igitur causa est? Multos huiusmodi nuditatis habentes socios, quemadmodum in balneo nos, sic alter alterum non verentur. Nam si multi virtutis amictu essent vestiti, tunc turpitudo eorum magis notaretur. Nunc verò illud maximè multis dignũ est lachrymis: quia cum multi sint mali, non pudet eos malè agere. Ad alia enim hoc quoque in diabolo factum accedit, quia nec sensum improbitatis capere dimittitur, sed multitudine peccantium turpitudo peccati tegitur: sic enim contingeret in magna verè philosophantium multitudine auarũ tunc versari perspicacius nuditatem suam
Sup.7.b intelligerent. Sed satis iam ex his patet dç moniacis esse nudiores. Quia verò etiã deserta loca sequuntur, nemo contradicet. Lata. n. illa, spatiosaq; via omni deserto desertior est. Nam & si multi per eam proficiscantur, tales quippe sunt, qui rapacitatem amplectuntur. Hæc igitur via non solum deserta, sed asperior est quod inde patet, quia non ita lapides acuti, duræ rupes, & cacumina montium scandentes adeò lacerant, vt auaritia, & rapina eorũ animas qui aliena inuadunt. Quòd aut sicut dæmoniaci apud sepulchra versentur, immò verò ipsi sepulchra sint, quis non viderit? K
Quid. n. sepulchrũ est? nihil aliud certè, q̃ Sepul-
lapis mortuorum corpora tegẽs? Quid igi chrum.
tur? an non illis lapidibus horum corpora miserabiliora sunt? Non. n. lapides sunt ea dauera tegentes, sed corpora lapidibus magnis insensata mortuas animas tegentia. Præterea nemo errabit sepulchra ipsos nominãs sicut, & dominus noster Iudæos appellauit, & subiunxit dicens: Intrinsecus autem rapina atq; auaritia pleni sunt. Vultis iam tandem probemus, quo lapidibus capita sua feriunt? dic quæso. vnde incipiẽdum putas? non a futuris, præsentia ergo dicantur. Quibus igitur lapidibus grauiores curæ non sunt, quæ non capita feriũt, sed animã corrodunt? Nam dum timent, ne iure ex domo exeant sua, quæ iniuria sunt intrusa, multis variisq; turbationib. vexantur, tremunt, irascũtur, ingemiscũt, irritãtur, modò in suos, modò in alienos: ita nunc mœstitia, nunc metus, modò ira ipsos inuadit, & ceù à præcipitio in præcipitium transeuntes semper vexantur: ac dũ quotidie acquisitioni studeut, nullam aut minimã ex quæsitis capiunt voluptatem. Nã trepidant, ne quæ rapina c. l egerunt, diffluant: cumq; toto animo ad colligendũ incũbant, quiescere nullo mõ possunt: L
sed quemadmodũ, qui continua siti vexatur, etiam si mille fontes imbiberit, tũ quia satiari bibendo non põt, paruam inde percipit voluptatem: sic isti non modò non quiescunt adipiscendo, verumetiam qm̃ nullus huius cupiditatis terminus est, vehementius cruciantur. Talia. n. præsentia sunt, in futuro verò die (dicendum a nobis est, & si minus attenditis) vbiq; in euãgelio hmõi homines pœnas habituros videmus. Nam quando dicitur: Esurijui, & Su.25.c
nihil mihi ad comedendum dedistis: sitiui, & nihil mihi ad bibendum præbuistis, auari homines his verbis puniũtur: ad eos

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ibid.d enim, qui malè locupletati sunt, dicet: Ite
Su.18.c in ignem æternũ præparatum diabolo. Et
nequam ille seruus, qui conseruis substan-
Ib.25.c tiam domini non distribuebat, auaritia pe
Ibib.a rijt. Et qui talentum suffodit: & quinque
virgines: & vbicunque secundum leges aua
ri puniuntur. Et modò quidem audiunt,
hiatum esse inter nos, & vos: modò verò,
Ite in ignem æternum: modò in duas par
tes decisi, vbi fletus, & stridor dentium. Ita
vndique compulsi, ac nullo in loco quie-
M scentes, in gehennam soli detruduntur.
Quid igitur fides tibi ad salutem prodest,
si vbi est stridor dentium, vbi exteriores te
nebræ, vbi præparatus diabolo ignis, eo
detruderis: & in hac vita periculosis insi-
dijs, acerrimis maledictis calumnijsq; su-
biectus, curis conficiaris, & ab ipsis, qui ti-
bi adulari videntur, odio non paruo habea
ris? Sicut enim probos non boni solum,
verumetiam mali admirantur: pariter cer-
tè maliguos nõ solum probi, verumetiam
improbi odio persequuntur. Quę res adeò
vera est, vt auaros ipsos interrogare non
dubitem. Sic alter alteri tædio esse studet,
& quasi maximè officeret inimicus puta-
tur, atque seipsos conuiciantur: & vitupe-
rari nimium putant, si quisquam auaros
eos appellauerit, & hoc opprobrium eis
obiecerit: opprobrium quippe id extremũ,
& summæ malignitatis argumentum. Nã
si pecuniarum cupiditate vincaris, quando
inanis furorem gloriæ, quando iram, qũo
concupiscentiam carnis superabis. Hęc. n.
multo esse difficiliora, inde tibi persuade-
bis, quod multi complexionem corporis
ad iram, & cupidinem nonnihil conferre
arbitrantur: & accessus complexionum ad
seipsos opponere medici consueuerunt. &
calidioris quidem, & humidioris corporis
procliuiorem esse aiunt ad Venerem, sic-
A cioris verò impetuosum atque iracundũ:
sed de auaritia nullus vnquam ab eis ali-
quid tale audiuit. Quare a desidia solum-
modo, & animi stupore pestifera hæc ori-
tur ægritudo. Quapropter rogo atque ob-
secro, studio iugi atque diligentia hoc cor
rigamus, cæterasq; passiones, quæ pro di-
uersitate nascuntur ętatis, pro viribus trã-
ponamus. Si verò in vnaquaq; vitæ nostræ
particula hoc salum naugãtes, vtilissimos
virtutis labores præteruehimur, vbiq; nau
fragijs vexati, ac ad portum tandẽ spirita-
lium currẽtes merciũ deducti, vltima pro-
fectò luemus supplicia. Pelagus enim est
latè longèq; protensum hæc vita & quem-
admodum in mari vniuerso sinus diuersi,
alijs atq; alijs tempestatibus commouen-
tur præcipuè: velut Aegeum ventis exaspe
ratur, Tironus ꝓpter angustias, & Caryb-
dis: quæ Libyen versus propter stagna Syr
tis, & breuia Portus, magnitudine fluctuũ
atq; impetu: Hispanicus Oceanus, quia
inuius carentia portũ, & locorum ignorã-
tia intricatus, difficilis nauigantibus est:
similiter alij alijs de causis: sic & in vi-
ta nostra fieri videmus. Nam primũ in ea
pelagus, statim videre licet puerũ ętatis cõ
ditione, quæ multis ac magnis procellis
exagitatur: tũ quia mens imbecilla est, tũ B
quia nulla firmitate adhuc roboratur, sed
huc atq; illuc flectitur. Quapropter pædą-
gogos illi, & magistros præficimus, vt defe
ctus naturæ diligentia suppleat, veluti, &
in nauigando gubernatoris artificio ma-
ris asperitas superatur. Adolescentium fluc-
tus pueritię succedũt, qui vehementiori-
bus sicut Aegeum pelagus exagitantur cõ
cupiscentiæ ventis: quæ quidem ætas quã-
tò magis correctione indiget, tantò minus
instruitur, non solum, quia magnis turba-
tionum fluctibus cæditur, verumetiam,
quia peccantes non redarguuntur: cum
& magister pædagogus subtrahantur ma-
gnitudine tempestatis: cum maiore turbi-
ne venti spirent, & gubernator sit imbecil
lior, nemoq; alius tutor assit, atque de-
fensor. Virilis tertium locum ætas occupa
uit, quam rerum omnium dispensatio ma
ximè vrget, quando vxor, nuptiæ, procrea-
tio prolis, familiæ gubernatio, & in men-
tem plurimæ curæ innumeræq; veniunt,
quando auaritia, & inuidia maximè vigẽt.
Si igitur vnamquanq; partem ætatis cum
naufragijs pręteruehimur, quomodo hanc C
vitam transibimus? Quomodo æterna fu-
giemus supplicia? Nam si nihil synceri at-
que integri in prima ætate didicerimus,
si iuuenes modestè non vixerimus, nec
auaritiam viri superauerimus, quasi in sen
tinam quandam ætatis, in senectutem sci-
licet deuecti, victa iam tempestatibus ani-
mæ nauicula, cum fluctibus fatiscant com
pagines, deferemur in illum portum, non
spirituales merces, sed multum ac sordidum
lutum deportantes: vnde diabolo quidem
risum incitabimus, nobis verò ipsis perpe-
tuam mœstitiam comparabimus, intole-
rabili

rabili ac æterno cruciatu vexati. Quod ne
accidat, vndiq; colligamus nos, & aduer-
sus omnes passiones pugnantes, cupiditа-
tem pecuniæ penitus proijciamus, vt &
hic tranquille viuamus, & futuram beati-
tudinẽ adipiscamur, gratia & misericordia
domini nostri Iesu Christi, cui honor, &c.

Homilia, lxxxiii. ex cap. xxvi.

Coenantibus autem eis, accepit Iesus panem & benedixit atque fregit, & dedit discipulis suis, &c. O cæcitatem proditoris, qui cũ
ineffabilibus mysterijs cõmunicasset, idẽ
permansit, & diuina mensa susceptus, in
Lu.22.a melius commutari noluit: quod Lucas si-
gnificauit, dicens, quia post hoc satanas
introiuit in eum: non quia dominicum
corpus despiceret, sed quia proditoris sto-
liditatem irridebat: maius enim peccatum
vtraque ratione fiebat, quia tali animo my
D sterijs susceptis, nec timore nec beneficio,
nec honore melior factus est, Christus au-
tem omnia quanuis sciret, vetare tamen
eum noluit: vt tu discas nihil ab eo præ-
termitti, quod ad emendationẽ pertineat.
Præterea tam in superioribus, quàm in se-
quentibus crebrò eum reuocat, & verbis,
& operibus, timore, colendo, minando,
honorando retinere studebat, sed nihil ho
rum illi mederi potuit. Quare illo non prę
termisso, his mysterijs in memoriam cæ-
dis suæ rursum discipulos reuocat & inter
cœnandum de cruce disputat, crebritate
prædictionis dolorem mitigans discipule-
rum. Quid enim passi non fuissent, si eos
ita non confirmasset, qui etiam his omni-
bus præmoniti conturbati sunt? Et come-
dentibus (inquit) eis, accepit panem, &
fregit: Quam ob rem passionis tempore
hoc mysterium tradidit? Vt vndique di-
scamus ipsum veterem etiam legem sanxi-
sse, & omnia quæ in illa sunt propter no
uam hæc adumbrata fuisse: hac igitur de
causa veritatem figuræ adiunxit. Vespera
verò illa adimplętionis temporum signũ
erat, & quia iam ad consummationem ip-
E sam res peruenerunt: Gratias porrò egit,
vt nos instrueret quomodo mysteriũ hoc
facere debeamus, & simul, vt ostenderet
sponte se ad passionem proficisci. Præte-
rea vt nos doceret omnia, quæ patimur,
cum actione gratiarum esse ferenda, ac bo
nam nobis spem inde immitteret, atque
foueret. Nam si figura a seruitute libera-
uit, multò magis veritas terrarum orbem
vindicabit. Ad hæc, vt significaret, quod
ad beneficium naturæ humanæ traderе-
tur, ideo nec ante hoc mysterium tradidit,
sed quando cessare iam legem oportebat.
Præcipuam autem solemnitatem eorum
dissoluit, ac ad aliam eos mensam horro-
ris plenam conuocans dicit: *Accipite, & co-
medite, hoc est corpus meum, quod pro multis
frangetur in remissionem peccatorum.* Quomo
do turbati non fuerunt cum hoc audis-
sent? quia multa iam, & magna de hoc an-
tea disseruit. Quapropter nec illud quod
iam crebrò perceperant, confirmauit: sed
passionis causam peccatorum esse remissio
nem exposuit, & noui testamenti sangui-
nem vocauit, hoc est, Pollicitationis, &
promissionis legis nouæ. Hæc enim rur-
sus pollicitus est, & testamentum nouum F
hoc ipsum confirmat: & quemadmodum
vetus pecudes, & vitulos habebat, eodem
modo nouum dominicum possidet san-
guinem. Moriturum se hinc etiam osten
dens, reducatur quod similiter per sangui
nem reuocabitur, atque fiebat. Causam
deinde rursus mortis suæ subiecit, dicens:
Qui pro multis effundetur, &c. Deinde
ait: *hoc facite in meam commemorationem.* Vi
des qũo ab Iudaicis abducit, & auocat mo
ribus? Nam sicut illud in rememoratio-
nem miraculorum, quę in Aegypto patres
vestri viderunt faciebatis, sic & hoc in
meam facite commemorationem. San-
guis ille ad primogenitorum salutem fuit
effusus, hic in remissionem totius orbis
peccatorum. *Hic enim est sanguis meus*, in-
quit, *qui effundetur in remissionem peccatorum.*
Quod dicebat, vt ostenderet passionem,
& crucem mysterium esse, & discipulos
hinc consolaretur. Et quemadmodum Mo De.16.a
ses, hoc æternum vobis erit memoriale di-
cebat: sic & ipse, in meam, ait, commemo
rationem, donec veniam. Hac de causa
desiderio desideraui hoc pascha vobiscum
comedere, quo vos spiritales faciam. Ipse
quoque bibit ex eo, ne auditis verbis illis
dicerent: Quid igitur sanguinem bibi-
mus, & carnem comedimus? ac ideo per-
turbarentur. Nam & quando prius de his
verba fecit, mihi solummodo propter ver-
ba scandalum passi sunt. Ne igitur tunc
id quoque accideret, primus ipse hoc
fecit, vt tranquillo animo ad communi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cationem mysteriorum induceret. Quid
G porrò vetus, quoque hoc facere potuit, inquies? Minimè: ideò.n. hoc facite, dixit, vt ab illo abduceret. Præterea si remissionem hoc peccatorum facit, sicuti certè facit, superuacaneum illud omninò est. Sed sicut in veteri, eodem hic modo in beneficio reliquit, memoriam mysteriorum colligendo, & hinc hæreticorum ora frænando. Nam quando dicunt, vnde patet immolatum Christum fuisse, & alia multa mysteria: hæc.n. afferentes ora ipsorum consuimus. Si enim mortuus Iesus non est, cuius symbolum ac signum hoc sacrificiū est? Vides quantum ei studiū fuerit, vt semper memoria teneamus pro nobis ipsum mortuum fuisse. Nam quoniam Marcio, Valentinu, Manichæus, eorumque sequaces negaturi erant hanc dispensationē, in memoriam passionis per hoc semper ita reducit mysterium, vt nemo non insanus seduci possit. Ita per sacratissimam istam mēsam & saluat, & docet: hoc enim caput bonorum omnium est. Quare hoc Paulus voluit ac repetit, sed tradito iam mysterio, [Non bibam, ait de hoc genimine vitis, vsque in diem illam, cum illud bibam nouū
H vobiscum in regno patris mei.] Nam quoniam de passione ac cruce locutus, & resurrectionis iam meminit, regnum patris eam appellans, sed quam ob rem post resurrectionem comedit, ac bibit, ne phantasma quoddam resurrectio à rudioribus putaretur, qui certum resurrectionis argumentum id esse dicunt, vnde Apostoli quoque ad manifestandam resurrectionem dice-
Act.10.f bant, Qui comedimus cū eo, ac bibimus, vt igitur signanter exprimeret, quia videbunt eum posteaquam clarè resurget, & quia cum eis rursus ita futurus est, vt & rebus, & visu resurrectioni possint testimonium præbere, quouis̄q; istud bibam vobiscum, inquit, nouum. Testes enim vos eritis, quia videbitis me postquam resurrexero. Nouū autem, hoc est, nouo modo quodam, immo inaudito atque mirabili: non enim passibile corpus habens, sed immortale atque incorruptibile, alimentoque nō indigens surrexit. Quare, cū opus nō erat, post resurrectionem comedit & bibit, cum eius corpus istis nullo modo amplius indigeat, sed vt certiori argumento resurrectionem firmaret. Sed cuius rei gratia non aquam, sed vinum post resurrectionem bibit? Pernicioſam quandā hæresim radici- I
tus euellere voluit, eorum qui aqua in mysterijs vtuntur, ita vt ostēderet, quia & quādo hoc mysterium tradidit, vinum tradidit, & iam post resurrectionem in nuda mysterij mensa vino vsus est. Ex genimine autem, ait, vitis, quæ certè vinū non aquā producit. [Et hymno dicto exiuerunt in montem oliuarum]. Audiant oēs qui quasi porci cum iam comederint, euersa calcibus mensa temulenti consurgunt, eum agere gratias debeāt, & in hymnū a mēsa deuenire. Audiatis etiam quicunque vltimam mysterij orationem non expectatis, quæ illius symbolum est. Gratias enim egit antequam discipulis dederat, vt etiam nos ab actione gratiarum incipiamus. Gratias egit posteaquam dedit, & hymnum cecinit, vt nos quoque similiter faciamus. Quare autem ad montem proficiscitur, ad locum etiam ludæ notissimum? Ne celare se videretur, prodire voluit, quò cum peruenisset, omnes vos, inquit, scandalizabimini in me: & prophetiam subiecit. [Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergētur oues gregis.] His vtitur, tum vt Zac.13.
re ipsis persuadeat attendendum semper c.
scripturis esse, tum vt significaret dei se voluntate crucifigi, ac vndique non esse alienum a veteribus se demonstraret, nec aduersarium deo, quem vetus sequitur testamentum. Et quia omnes prophetæ à pri- K
scis temporibus dispensationem hanc futuram prædicarunt, quare meliorem spem expectandam esse hortatur. Illud etiā per hanc propheriā docet, quales videlicet ante crucem, quales post mortem discipuli fuerunt. Nam qui nec stare quidem cum proderetur potuerunt, robusti postea, & adamante validiores fuerunt. Hic autem metus, & fuga discipulorum, mortis eius argumentum est. Nam si tot tantisque factis, ac dictis impudenter nonnulli asserunt non fuisse ipsum crucifixum, quid dicere non auderent, si nihil horum accidisset? Hac de causa non ipsa passione solū, verumetiam & mysterijs, & discipulorum dispersione verè se mortuum fuisse declarat, Marcionis morbum his omnibus euertens: ideo etiam ipsum Apostolorum vertici cem negare permisit. Si.n. vinctus, crucifixusque non est, vnde & Petrus, & cæteri tanto pauore pulsi fugerunt? non tamen dimisit eos in mœstitia. Sed qd? [Postquā autem

rem resurrexero, præcedam vos in Galilæa, &c.] Non.n. statim apparuit, neque in longam quandam abijt regionem, sed in eadem regione, & eisdem penè locis apparet vbi crucifixus est. Vt etiam hinc credi faciat, quia ille ipse resurrexerit, qui cruci-
L fixus fuit: ita mœrorem eorum consolatus est. Idcirco autem in Galilæa dixit, vt a timore ludęorū liberati, facilius verbis suis, & attenderent, & arderent: hac.n. de causa ibi apparuit. *Tunc respondens Petrus dixit: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.* Quid ais Petre, prophe ta dixit, quia oues dispergentur, & Christus dictum confirmauit, & tu negas? Non
Sup.1 2. satis tibi est, quia cum pridem iam dixeris: Propitius tibi esto, increpatus fuisti? Idcirco igitur permisit, vt caderet, vt in omnibus disceret Christo patere, verioraque dicta istius crederet, quam sua sibi conscientia testaretur. Sed & cæteri non parum a negatione Petri fructus acquisierunt, humana infirmitate, & dei veritate percepta. Cum.n. ipse aliquid prædixerit, nullus se sapientiorem putare, nec in alios insurgere debet. Gloria.n. tua, inquit, in te, non in alio est: cumq; dicendum esset, opem nobis feras ne scandalizemur, è contrario nimium sibi arrogans, inquit: Et si omnes
M scandalizati fuerint in te, tamen ego non scandalizabor: quanuis omnes id patiantur: ego tamen solus, non patiar. Ita hæc res sensim eum ad tetrum, & insolens crimen deuehebat, quem reprimere Christus volēs, quoniam, nec prophetæ, nec sibi obtemperauit, negationem fieri permisit: idcirco.n. testantem quoq; prophetam adduxit, ne quid repugnare auderet. Quare Petrus cum verbis non crederet, a rebus ipsis eruditur. Vt autē credas hac de causa per-
Luc.22. missione diuina Petrum negasse, Christū audias. Ego inquit, deprecatus sum pro te, vt non deficiat fides tua: hoc.n. vt vehemētius eum tangeret, dicebat, significans eius casum multò peiorem esse aliorum casu discipulorum, ac ideo maiori etiam patrocinio indigere. Duplex enim crimen erat, tum quia repugnauit, ac restitit, tum quia cæteris seipsum præposuit, immò verò etiam tertium non paruum crimen eum cō misisse dixerim, quia sibi totum imposuit. His igitur mederi omnibus volens, cadere
Ibid. illum permisit, ac ideo cæteris prætermissis ad eum orationem direxit, dicens: Simon ecce satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, id est, tentaret, perturbaret, vexaret, ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Curnam si omnes expetijt, pro omnibus deprecatus nō est? Patet hinc quod paulò antè dicebam, quia vehementius eum tangens, & ostendens multò peiorem eius, quàm aliorum lapsum esse, ad eum conuertit orationem. Cur autem non dixit, Ego non dimisi: sed, ego depre- A
catus sum? Humilius iam loquitur ad passionem iturus, vt humanitatem suam demonstret. Nam qui super confessionem eius ecclesiam ita fundauit, atque munijuit, vt nullum periculum, neque mors ipsa posset eum superare, qui claues regni cœlorū ei concessit, & totam potestatem ei commisit, nec vnquam pro illis omnibus oratione indiguerit: quanto minus hac in re Sup.16
indiguisset? Maxima quippè authoritate c
illa dicta, ædificabo super te ecclesiā meā: &, dabo tibi claues regni cœlorum. Quomodo igitur, orate ei opus fuit, vt vnius hominis commotum animum stabiliret? Quare igitur ita dixit? Propter causam profectò, quam iam exposuimus, & propter infirmitatem discipulorum, qui nondum decentem omninò de ipso existimationem habebant. Quomodo igitur negauit? Non dixit quippe non negabis: sed, vt non deficiat fides tua. Cura.n. ipsius, atq; fauore factum est, ne omnino Petri fides euanesceret: ingens enim pauor eum inuaserat, & ingens ideo, quoniam diuina protectione valde fuit denudatus, quod porrò factum est propter arrogantiam, & cōtradicendi pertinacem duritiam. Ita quoniā, B
& Christo, & prophetæ apertissimè repugnauit, in eum terrorem deuenire permisit, vt radicitus ab eo illæ passiones euellerentur: adeò enim pertinax fuit, vt cum Christus ei dixerit: *Amen dico tibi, quoniam hac nocte, antequam cantet gallus, ter me negabis*: Non dubitauerit respondere: Si oportuerit me mori tecum non te negabo. Lucas vero ad hoc addit: quia quanto magis Luc.22.
Christus casurum Petrum significabat, tanc
tò magis affirmabat id se nunquàm passurum. Quid hoc est ò Petre? quando vnus ex vobis me tradet, Christus dicebat: tunc ne esses ille timebas, & nullius rei conscius cogebas vnum de discipulis interrogare ipsum: nunc verò liquidissimè ipso clamante, quia omnes vos in scandalum incidetis,

contradi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

contradicere audes? neque id semel solum facis, sed bis, & sæpius, vt Lucas asserit, vnde id tibi accidit? Ex multo certè amore, & multa voluntate. Nam quoniam a solicitudine illa, quam de proditione frustraneam cognouit, nimium sibi ipsi confisus hæc dicebat, & in alios insurgebat dicens: & si omnes in te scandalizati fuerint, ego tamen nunquam scandalizabor. Puto autem ambitione quoque aliqua, & iactantia in ea verba Petrum lapsum fuisse. Nam & in
C ipsa cœna quis nam inter eos maior esset ambigebant, adeo inanis gloriæ passio animos adhuc eorum turbabat: Christus autem ab his passionibus eum liberare volens, non impellebat ad negationem, absit hoc enim, sed fauorem suum ab eo subtraxit, & humanam redarguit naturam. Perspice autem, quomodo post resurrectionē hinc eruditus submissius loquitur: cum enim dixerat, domine, hic autem quid, coar-
Ioā.21. gutus nihil apponere ausus tacuit: cumque
g audiuerit, non est vestrum nosse tempora,
Act.1.a aut momenta, non repugnauit. Deinde in cœnaculo, & sindone cum vocem audiuerit, quæ deus mundauit, tu noli communia dicere, quanuis, nec quid diceretur, quidem statim intellexerit, quieuit tamen in illo omnino vsus consensione: hæc omnia casus ille perfecit. Nam anteà totum sibi attribuebat, dicens: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego tamē nunquàm scandalizabor. Et, si oportuerit me mori tecum, non te negabo: cum dicere debuisset, si patrocinio tuo iuuabis: è contra verò posteà dicit, Quid nobis attenditis quasi propria virtute, vel potestate ipsum ambulare fecerimus? Magnum profectò dogma hinc discimus, quia videlicet nullo modo hominis voluntas sufficit, nisi auxilio
D superiori roboretur. Et quia nihil lucrati
Exo.11. poterimus superiori patrocinio, si voluntas nostra repugnat: quorum alterum Petrus, alterum Iudas confirmat: hic enim etsi præsidium Christi largum habuerit, tamen quoniam noluit attendere, nullam inde vtilitatem consecutus est: ille verò, etsi bene animatus fuerat, diuino tamen subtracto auxilio, state non potuit. Quas
Luc.17. ob res vehementer rogo, atque obsecro, ne
f velitis cuncta ita deo attribuere, vt oscitandum dormiendumque vobis putetis: nec rursus si vigilatis, laboribus rem vestris aliquam effici arbitremini. Nam, nec desides, atque resupinos iacere nos deus vult, ac ideo nonnihil a nobis petit: nec arrogantia corrumpi, ac ideo totum nobis, non commisit: ita ex vtraque parte incommodo remoto, quod nobis vtile, ac necessarium, idem operatur: quibus rationibus verticem quoque apostolorum labi permisit, humiliorem ipsum faciendo, & ad maiorem profectò charitatem inducendo. Credamus itaque vbique deo, nec repugnemus ei, etiam si sensui, & cogitationi nostræ absurdum esse videatur, quod dicit: superet, & sensum, & rationem nostram quæso ipsius, quod in omnibus, & præcipuè in mysterijs faciamus, non illa, quæ ante nos iacent solummodo aspicientes, sed verba quoque eius tenentes. Nam verbis eius defraudari, non possu
E mus, sensus verò noster deceptu facillimus est, illa falsa esse non possunt, hic sæpius, atque sæpius fallitur, quoniam ergo ille di- Mar.14
xit, HOC est corpus meum: nulla tenea- c
mur ambiguitate, sed credamus, & oculis & Lucæ
intellectus id perspiciamus. Nihil enim 22.b
sensibile traditum nobis a Christo, sed rebus sensibilibus: omnia verò, quæ tradidit, insensibilia sunt: Sic & in baptismo per aquam, quæ res sensibilis est, donum illud conceditur: quod autem in ea conficitur, regeneratio scilicet, ac renouatio, intelligibile quidem est: nam si tu incorporeus esses, nudè ipsa dona incorporea tradidisset tibi: quoniam verò corpori coniuncta est anima tua, in sensibilibus intelligenda tibi traduntur. O quot modò dicunt, vellem formam, & speciem eius, vellem vestimenta ipsa, vellem calceamenta videre. Ipsum igitur vides, ipsum tangis, ipsum comedis. Vestimenta eius desideras videre, ipse verò seipsum tibi tradit, non vt videas solum, verumetiam, vt tangas, & in te habeas. Nemo igitur nauseans accedat. Nam si Iudæi stantes calcea- Exo.12
ti, & baculos in manibus habentes cum b
festinatione comedebant, quanto magis F
nobis vigilandum est? Nam illi ab Aegypto in Palæstinam erant profecturi, ac ideo viatoris habitum habebant: tu de terra in cœlum ascensurus es. Vigilandum igitur est, non enim paruum supplicium indignè communicantes expectat. Cogita quanta indignatione aduersus proditorem, aduersus eos qui crucifixerunt ipsum mouearis: & caue ne tu quoque corporis,

poris, & sanguinis Christi reus efficiaris. Illi acerbissimè trucidarunt, tu post te tantaque beneficia sordida susceipis omnia. Non enim sufficit ipsi hominem fieri, flagellis interim cædi: sed nos secum in vnam (vt ita dicam) massam reducit, neq; id fide solum, sed re ipsa nos corpus suum efficit. Qua igitur re mundiorem esse nō oportet eum, qui hoc sacrificio participaturus est: quos radios solares non deberet excedere manus illa, quæ hanc coronam pertractat, os quod igne impletur spiritali, lingua quæ cruentatur hoc admirabili sanguine? Veniat in mentem tibi quo sis honore honoratus, qua mensa fruaris. Ea nanque re nos alimur, quam angeli videntes tremunt, nec absq; pauore propter fulgorem, qui inde resilit, aspicere
G possunt, & nos in vnam cum illo massam reducimur, Christi corpus vnum, &
Ps.135. caro vna. Quis loquetur potentias domi-
a ni, auditas faciet omnes laudes eius? quis pastor vnquam membris suis oues suas nutriuit? Multæ matres post partum alijs nutricibus infantes dederunt, quod ipse facere noluit, sed proprio corpore nos alit, & sibi coniungit atq; conglutinat. Consideremus autem, inquies, licet apertè ad omnes pertineat. Nam si ad naturam nostrā descendit, patet quoniam ad omnes: quòd si ad omnes, & ad vnumquenq; profectò. Sed quomodo non omnes inde lucrum consecuti sunt, inquies? Id certè non illius causa, qui maximè hoc optat, accidit: sed eorum culpa, qui eum susceipere nolunt. Singulis enim fidelibus per hoc mysterium se coniungit: & quos peperit, non alij nutriendos tradit, sed ipse studiosissime alit, hac etiam re tibi persuades carnē illam tuam assumpsisse: tanta igitur charitate, atque honore affecti nō torpeamus. Non videtis quanta infantes animi alacritate mamillas arripiunt? qua præssione papillis infigunt labia? Non minore cupiditate nos quoque ad hanc mensam, & ad huius calicis spiritalem accedamus papillam: immo vero maiore desiderio quasi lactentes pueri, gratiam spiritus sugamus:
H vnus sit nobis dolor, vna mœstitia, si hoc alimento spiritali priuamur. Non sunt humanæ virtutis hæc opera, quæ tunc in illa cœna confecit: ipse nunc quoque operatur, ipse perficit, ministrorum nos ordinem tenemus: qui verò hæc sanctificat, & transmutat, ipse est, loco animo accedat. Cum discipulis, inquit, meis facio pascha: hæc enim illa, non alia mensa est, hæc nulla re minor quàm illa est. Non enim illam Christus, hanc homo quispiam facit: sed vtranque ipse. Hoc est illud cœnaculum vbi tūc Christus cum discipulis erat, hinc ad montem Oliuarum exiuit. Hinc & nos ad manus pauperum exeamus, ibi enim mons Oliuarum est. Oliuæ quippe in domo Dei plantatæ, multitudo pauperum est: hinc stillat illud guttatim oleum, quo nobis tūc opus omnino erit: hoc est, Sup. 25
quod quinque illæ virgines habebant: a
hoc est, quo alteræ carentes perierunt: hoc nobiscum habentes progrediamur, & cū fulgentissimis lapadibus ad sponsum proficiscamur. Adeat nullus crudelis, nullus immisericors, nullus impurus quouis mo- I
do: hæc tam ad vos, qui communicatis; quàm ad vos, qui ministratis dicta esse volo. Oportet enim etiam eadem ad vos dicere, vt magno studio, & diligenti cura dona hæc distribuatis. Non parua vobis imminet pœna, siquem aliqua improbitate teneri scientes, ei huius mensæ participationem permittatis. Sanguis enim eius ex manibus requiritur vestris. Si dux igitur quispiam, si consul ipse, si qui diademate ornatur, indignè adeat: cohibe, ac coerce, maiorem tu illo habes potestatem. Ita si limpidissimus aquę fons, vt intactum gregi seruares tibi commissus esset, cum petulcos sues, ac sordidissimos venire aspiceres, non patereris in fluenta illos insilire, nec fontem ab his perturbari, nunc verò cum non aquæ, sed sanguinis, & spiritus sacratissimus fons commissus tibi sit, si peccatis inquinatissimos videbis accedere homines, non indignaberis, neque contristeris? Et quam veniam huius contemptus consequeris? Idcirco vos deus tanto voluit honore decorare, vt hæc diligentissimè discernatis. Hæc est dignitas vestra, hæc stabilitas, hæc corona, non quia tunicam induti candidissimam per ecclesiam ambulatis. Sed vnde, inquies, ego illum, atque illum qualis cognoscere possum? Non de ignotis, sed de notis hæc disputo. Dico horribile quoddam, atque tremendum: non est ita malum dæmoniacos intus esse, sicut istos, qui pecca- K
torum sordibus polluntur. Illud enim pes- Heb.10
simum est, sicut Paulus ait, Christum con- f
culcare,

Universidad de Deusto
Biblioteca

culcare, & testamenti sanguinem ducere communem, & spiritus gratiam contemnere. Multò igitur dæmoniaco peior est, qui peccati sibi conscius accedit: illi.n. quòniam dæmone vexantur, non puniuntur: qui verò indignè adeunt, æternis tradentur tormentis. Omnes igitur simpliciter pellamus, quos indignè accedere videmus. Nullus communicet, nisi ex discipulis sit, nullus impuro animo, sicut Iudas panem assumat, ne similia patiatur. Corpus Christi etiam hæc multitudo est: quare cauendum tibi est, qui hæc mysteria ministras, ne dominum irrites, corpus hoc non purgando, ne acutum gladium pro cibo prębeas. Sed si quidem aliquis ignoratione mensam adiuerit, nullo timore territus abijce: deum, non hominem timeas: si hominem times, ab eo ipso quem times, derideberis: sin verò deum, hominibus quoque venerabilis eris. Quòd si ipse pellere, non audes, mihi dicas, non permittam ista fieri: animam prius tradam meam, quàm dominicum alicui corpus indignè, sangui nemque meum effundi potius patiar, quã
L sacratissimum illum sanguinem prętereà digno concedam: quòd si quis venerit cum sordibus ignoranter, nulla vestra culpa est. Nam hæc mihi de notis, ac manifestis disputata sunt, quibus emendatis, citò nobis deus etiam ignotos notificabit: sin verò notos admittemus, qua de causa ignotos nobis manifestabit? Hæc mihi dicta sunt, non, vt coerceamus solum, sed vt corrigamus, & reducamus, & curam omnium habeamus: sic enim, & deum nobis propitiũ faciemus, & eos multiplicabimus, qui dignè cõmunicare possint, vt tam vestri studij, ac diligentiæ, quam piæ in alios curæ magna prędmia cõsequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amẽ.

Homiliæ lxxxiiii. ex cap. xxvi.

TVnc venit cum eis Iesus in villam quæ dicitur Gethsemani, & dicit discipulis suis: Sedete hic, donec vadam illuc, & orem. Et assumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi, cæpit contristari, & mœstus esse: & dixit eis, Tristis est anima mea vsque ad mortem, sustinete hic, & vigilate mecum &c. Quoniam ipsi valde inhærebant, nec ab eo libenter separabãtur, idcirco cõsedere ibi iubet, donec abiens ora-
Mar. 14 d & Lucæ 22. d
M ret. Consueuerat nanque seorsum orare: quod faciebat, vt nos erudiret, quietem, ac tranquillitatem in orationibus diligenter appetere. Tres autem secum accepit, & dicit eis: Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Quam ob rem alios non secum accepit? Ne laberentur, & caderent: illos autem solos elegit, qui gloriam eius in monte viderunt, quos tamen etiam dimisit, & paulum progressus orauit, dicens: *Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et venit ad eos, & inuenit eos dormientes, & dicit Petro: Ita non potuisti una hora vigilare mecum? Vigilate igitur, vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Non frustra, neq; ociosè ad Petrum maximè dirigit orationem, quanquam, & alij similiter dormirent: sed tangere ipsum acrius etiam hinc voluit, ea de causa, quam iam antè explicauimus. Verum quoniam, & cæteri pariter dixerunt: cum.n. Petrus dixisse, Mar. 14 d
Et si oportuerit me mori tecum, nõ te negabo: similiter, inquit, omnes discipuli dixerunt, idcirco infirmitatem eorum redarguens, omnes alloquitur. nam qui mori cũ eo volebant, nec quando contristabatur quidem, contristari negligentes potuerũt, sed victi a somno, ceciderunt. Ipse verò intẽtius orat, adeò, vt vel sudores vberius defluxerint. Ea rursus de causa, ne hypocrisis ista videatur, neve possint hæretici dicere, quia solicitudinem, & tristitiam istã simulauerit, idcirco, & sudores quasi guttæ sanguinis defluxerunt, & angelus confortans eum, & multa signa timoris apparuerunt. Nam nequis ficta hæc audeat verba dicere, hac de causa orat. Eo igitur, quod dixit, transeat si possibile est, humanitatem suam ostendit: eo verò, quod non, vt ego volo, sed, vt tu, sublimem admirabilis philosophiæ virtutem tradidit: cum exemplo nos doceat, etiam natura horrore perculsis, non esse mœrentis faciem solummodo, videre quoque addidit: nec verba rursum amentibus sufficiunt, rem magis quærentibus: & rem ergo mœrentis adhibuit, vt vel qui valde contentiosi, & pertinaces sunt, credere possint verè hominem factum, vereque mortuum fuisse. Si enim cum, & vultus, & verba, & res mœrorem significauerunt, discernitur tamen a nonnullis passio: quid nam dicerent, si ista non essent? Vides quot, quantisq;
A

quantisq; dispensationibus veritatem ostendit, cum his quæ loquitur, tum his, q̃ patitur? Venit deinde, ac dicit Petro: Sic non potuisti mecũ vna hora vigilare? Om
B nes dormiebant, & Petrum coarguit, occultius cum de his reprehendens, quæ in superioribus fuerat locutus, ac ideò, Mecũ non ociosè adiecit: sed quasi diceret, Vigilare mecum non potuisti, & mecum mori poteris? Id etiam insinuat, quod sequitur: Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem. Vides quomodo ipsos rursus ab arrogantia remouet, ac tristis mentis, & humiles esse hortatur, deo totum attribuentes? & modò ad Petrum, modò communiter ad omnes verba dirigit. Et illi quidem di-
Luc. 22 e cit: Simon, Satanas petijt te cribrare, ego verò deprecatus sum pro te: communiter autem omnibus, orate, non intrate in tentationem. Ita vbiq; arrogantiam, atq; pertinaciam amputat, & magis solicitos facit: & ne acrior videatur, vniuersa mitigando dicit: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: etsi.n. mortem contemnere volueris, inquit, non poteris tamen, nisi deus tibi manum porrexerit, cum carnalis abhorreat sensus. *Rursus autem abiens, orauit dicens: Pater, si non potest istud transire à me, fiat voluntas tua.* Hic ostendit voluntatem se dei omninò continere, & vbiq; voluntatem dei quærendam, & eligendam esse. *Re-*
C *diit autem, & inuenit eos dormientes.* Nã præterquàm quòd nox erat, & intempesta, oculi etiam eorum mœrore grauabantur. *Ipse autem profectus tertiò idem orauit.* Cõfirmãs hominem verè factum fuisse: quod enim secũdò, & tertiò fit in scripturis, maximopere veritatem ostendit: veluti, & Ioseph ad Pharaonem dicebat: Secundò id tibi
Ge. 41. d apparuit somnium veritatis gratia, ita enim factum est, vt ita credas omninò futurum: hac de causa etiam ipse non semel, sed bis, & ter idem orando protulit, vt dispensatio firmiter crederetur. Cur autem iterum ad discipulos redijt? Vt eos redargueret, quoniam adeò sopiti mœstitia erant, vt neque præsentiam quidem eius sentirent: non tamen redarguit, sed paulum recessit, magnam eorum esse infirmitatem significans, qui nec increpati quidẽ vigilare potuerunt: non excitat autem, nec increpat amplius, ne perterritos magis terreat: sed recedens orauit, & rediens inquit: *Dormite iam, & requiescite.* Quanuis enim vigilare opus erat, significans tamen, quia nec aspicere quidem mala valebant, sed fugerent præ timore, ac fugarentur: & quia minimè eorum egeret auxilio, & tradi omninò ipsum oporteret, dormite, inquit, & requiescite. *Ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum.*
Ostendit rursus dispensationis hoc fac ũ D
fuisse, & simul animos ipsorum erigit, eo quod dixit, tradetur in manus peccatorũ, significat enim proteruitatis illorum hoc opus esse, non quia ipse peccato sit obnoxius. *Surgite, eamus, ecce appropinquat, qui me tradet.* Ita vndique ipsos erudit, non necessitatis, nec infirmitatis, hanc rem fuisse, sed dispensationis cuiusdam inæstimabilis: præsciebat enim eos venturos, nec solum, non fugit, verumetiam eos incessit. *Adhuc enim ipso loquente, ecce Iudas vnus ex duodecim, & cum ipso turba cum gladiis, & fustibus, missi à principibus sacerdotum, & senioribus populi.* Hæc sunt sacerdotum instrumenta, cum laternis, inquit, & lampadibus egrediuntur. Iudam autem iterum ex duodecim vnum dicere non veretur. *Qui autem tradebat eum, dedit eis signum dicens: Quemcunque osculatus fuero, ipse est, tenete eum.* Prohdolor, quantam anima prauitatem suscepit? quibus oculis tunc magistrum aspexit? quo porrò osculatus ore est? O sceleratissimam mentem, quid cogitauit? quid ausa est? quod signũ proditionis dedit? Quemcunque osculabor, inquit: confidebat enim in lenitate magistri: quæ res maximè omnium cõfundere illum, & omni priuare venia sufficit, quia ita mitem, E
atque mansuetum prodebat magistrum. Sed cur nam hoc signum datum est? Quia sæpius circunuentus ab ipsis, pertransiuit per medium ipsorum nescientibus ipsis: quod & tunc factum fuisset, nisi ipse assensisset. Et hac re volens eos erudire, etiam tunc tenebris oculos eorum inuoluit. At tunc interrogauit, dicens: Quem quæritis? Ioã. 18. a
& quanuis laternas, & lampades, & Iudam ipsum secum haberent, non nouerunt tamen, sed responderunt: Iesum. Quibus ipse. Ego sum, quem quæritis. Et ad Iudam: *Amice, inquit, ad quid venisti.* Postquàm enim vires patefecerat suas, tunc iam permi Luc. 22
sit. Lucas autem ostendit in ipsa quoque c
hora qua traditus est, Iudam corripuisse, dicendo: Iuda, osculo filium hominis tradis? ac si diceret, non te pudet in habitu proditio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

proditionis venire? sed tamen quoniam y neque sic eum prohibuit, & osculari dignatus est, & vltrò se dedit, *tunc immiserunt in eum manus, & tenuerunt illum.* Ipsa nocte in qua comederunt pascha, tanta insania, tantoque furore agitabantur. Nihil tamen omninò potuissent, nisi ipse permisisset. Idcircò Iudas maxima non euitabit supplicia, quinimmo multò magis iure vexabi-
F tur, quia omnipotentiæ, humilitatis, lenitatisque domini tot tantaque habens argumenta, omnem feram belluam crudelitate superauit. Hæc igitur considerantes, auaritiam fugiamus. Auaritia enim tunc illi furorem immisit: auaritia omnes, qui ei seruiunt, crudeles efficit, atque atroces. Nam si propriam auarus salutem negligit, quid faciet de aliena? Præterea sic tetra & tyrannica hæc passio est, vt vehementissimam etiam corporis libidinem nonnunquam superet. Erubescendum igitur est, quia pecuniæ parsimonia a luxuria multi se aliquando reseruarunt: timore autem Christi modestè viuere, atque honestè noluerunt. Fugiamus ergo ipsam, fugiamus inquam nunquam enim cessabo id prædicans. Cur enim aurum homo accumulas? Cur seruitutem hanc maiorem, duriorémque tibi constituis? Cur fœdiorem tibi carcerem paras? Cur maioribus te curis quotidie angis? Puta tuas omnes esse, quæ in metallis sunt auri venas, quæ in ærarijs regum argenti pondera. Quippe si hæc omnia tua essent, diligenter seruares, neque vnquam vtereris. Nam si modò his, quæ habes non vteris, sed tanquam ab alienis magnopere abstines, multò diligentius si plura possideres, id certè faceres. Nempe
G quantò plura possidet auarus, tanto parcior solet fieri. Sed certior sum, inquies, quia hæc mea sunt. Existimatione igitur, non vsu rerum possessione diuitiarum requiris. At inquies, venerabilior apud homines sum pecunijs abundans, & plerisque timendus: immò verò cunctis diuitibus, pauperibus, laborantibus, cæterisque huiusmodi hominibus facilè contemnendus. Vis metui esse, atque terrori, abijce causas, quibus te illi carpere possunt, qui huic rei multam dant operam. Non audis, quid tri-
,, to prouerbio dicitur? Centum simul viros
,, vnum pauperem, atque nudum spoliare, non posse. Maxima enim paupertatis propugnatione defenditur, quem nullus rex, nullus imperator vincere possit: auaro autem vniuersi facilè possunt obesse, neque homines solum, verumetiam tineæ, atque vermes eum aggrediuntur. Cur dico, tineas & vermes, cum tempus solum nulla re addita, sui ipsius natura maximè talibus officere possit? Quæ igitur diuitiarum est voluptas, tu explices oro. Ego enim dolores, & mœrores ipsarum video. Sed qui sunt, inquies, isti? Curæ, insidiæ, desidia, odium, timor, perpetua sitis, & mœstitia sempiterna. Nam quemadmodum, si quis amans mulierem, amplexus vti non possit, extremo dolore cruciatur: sic diuites facultate quam habent, si auari sunt, nullo modo se satiare possunt: sed tale sibi accidit, H quale quidam vir sapiens de Eunuchis dicit: Cupiditas autem Eunuchi virginitatis ,, adulescentulæ florem nititur eripere. Si- ,, cut igitur Eunuchus virginem amplexus ingemiscit, sic omnes qui diuitijs inhiãt. Qui autem posset omnia persequi, aut exponere, quomodo vniuersis fastidio est auarus, seruis, vicinis, rempublicam gerentibus, agricolis, atque inopibus iniuria læsis, vxori præcipuè, atque liberis, quos non vt liberos, sed quasi mancipia misserimè solet educare? Sed mille doloris, molestiæ, ire, ac denique derisionis aduersus se argumenta præberet, si communiter omnibus exibilandus proponeretur. His igitur tædijs, his fastidijs, his doloribus auaritia subiacet: immò verò multo pluribus. Nemo enim hæc oranimque assequetur, quæ cum periculo indies experimur. Tu verò voluptates modò mihi expone, quæ inde oriantur. Videor, inquit, mihi esse, & diuitem me omnes æstimant. Quæ nam est hæc voluptas, si pateris inuidiam, solummodo, vt puteris? Sed nomen, inquies, maximè habeo. Rectè id dicis, nempe huiusmodi diuitiæ nomẽ solummodo sunt omni re de- I solatæ. Sed lætatur hac æstimatione dives, inquis. Eadem re lætatur, pro qua sibi valde dolendum esset. Quam ob rem dolendum? Quia ipsum inutilem, vilem, ac timidam ad omnia reddit, in peregrinationem proficisci non audet, mortem multò magis, quàm alij formidat: pecuniarum potius, quàm lucis cupidus: hic pulchritudine cœli non delectatur, quia sibi non affert aurum, nec magnitudine, ac motu Sois, quoniam non immittit in domum suã J aureos radios. Sed multi sunt, inquies, qui

Auarus omnib' inutilis & fastidio est.

iucundè

iucundè diuitijs fruuntur, viuentes in delicijs, ventrem colentes, vino se replentes, magnificè omnia præparantes. Peiores illis modò nominasti, qui maximè omni abvsu distabãt pecuniarum. Nã auarus quidem cupiditate æris alligatus, saltè ab alijs abstinet vitijs: illi verò abiectiores multò sunt, cum ad ea, quæ diximus turpissimo aliorum quoq; vitiorum dominatu fœdantur, truculentissimis quasi tyrannis, Veneri, voluptati corporis, cæterisq; vitijs quotidie seruientes: scorta diligenter alẽtes: cœnas opiparè sumptuosas præparantes: parasitos, assentatores studiosè colligentes, & ad cupidines, quas natura non sustinet, incitantes, mille propter hæc ægritudinibus tam corpus, quàm animam conficientes.
K Non n. ad necessitatem, sed ad corruptionem corporis, & animæ perditionem rebus vtuntur: & idem faciunt, quemadmodum in summa corpore ornato diligẽtia, pudeat ad sui ipsius vsum pecuniam consumere. Quas ob res ille solus vera fruitur voluptate, ac rerum suarum dominus est, qui diuitijs rectè vtitur: alij autem omnes serui, atq; mancipia sunt: passiones n. animæ, & corporis ægrotationes adaugent. Quæ igitur tranquillitas, aut voluptas ibi animi est, vbi cõtinua obsessio, belluæ ingens, & tempestas vniuersos maris fluctus e superans viget? Pecunia quippe si amentem hominem inuenerit, insanum omnino facit, si lasciuum, in maiorem impellit luxuriã: pauperibus prædicare audet nullum esse sapientiæ, ne prudentiæ lucrum. Maxima n. ignorantia non iniuria tenetur. Nemo quippè captus luminibus, lucis iucunditatem cognoscere potest. Salomonem dicentem audias: tantò sapientẽ insipienti præstare, quantum inter lucem, & tenebras interest. Qua igitur ratione docere poterimus eum, qui degit in tenebris? Pecuniæ nempè cupiditas tenebra est qua efficitur, vt aliter, quàm se habeant res videantur: sed quemadmodum si quis in profundissimis tenebris, aut vas aureum, aut lapides pretiosos, aut vestes aureas videat, dignitatem earum rerum discernere non potest, pariter certè auarus optimarũ rerum pulchritudinem nullo modo perci-
L pit. Depelle igitur huius passionis caliginem, & tunc naturam rerum cognosces, q̃ nusquam sic apertè, vt in paupertate, discitur: nusquam ita probè cognoscuntur ea q̃, cum non sint, esse putantur, quemadmodum in philosophia. Sed ò stultos homines illos, qui pauperibus maledicunt, dicẽtes inopia vniuersam perturbari vitam, & dedecore clara, non nunquàm domos maculari: quod est n. hoc dedecus, dic quæso? Non est sibi constructus ebore lectulus, nõ argentea vasa: sed samia cuncta sunt, & lignea, ac magna istud gloria, & nobilitas domus est. Iterum. n. secularium rerum cõtemptus vniuersum sæpenumero studiũ, totamq; operam ad curam animæ conuertit. Quare cum ab exteriotibus nimiũ perdere hominem videas, tunc de dedecore illius erubescere debes. Nullus. n. habitus, nulla honesta species in diuitum ædibus aspicitur. Nam quando vides ligna peripetasmatibus velata, lectos exornatos argento, quasi in theatro, & superba scenarum pompa: quid hac deformitate deformius M
sieri potest? Quæ igitur domus orchestræ, aut tripudiorum locis similis est: diuitis ne an pauperis? Diuitis certè, hæc ergo dedecoris plena est. Et regione autem, quæ domus Pauli, aut Abrahę domui conferri potest, nonne domus inopis? Hæc igitur optima, atq; probatissima est: quod vt melius Luc. 19
discas, Zachæi domum cogitatione ingrediaris, & considera, cum audisset Christũ apud eum mansurum, quomodo eam ornauit. Non. n. curriculo ad vicinos concendit, mensas, sedes, subsellia petẽs eburnea, nec extraxit è loculis Laconica quædam mensarum velamina, sed ornatu Christo gratissimo decorauit. Quis porrò iste? Dimidium, inquit, rerum mearum do pauperibus, & quadruplicata reddo, quæ rapui. Sic & nos, oro, domos nostras exornemus, vt Christum suscipere mereamur, hæc pulcherrima sunt portarum velamina. Hæc in cœlis solummodo fiunt, ibi texuntur, ibique ista sunt, ibi cœlorum rex habitat. Si verò aliter ornabis, diabolum, & illius con uocas chorum. Cæterum Christus ad Mat Sup. 9. a
thæum quoq; publicanum diuertit: quid igitur ille fecit? Voluntate prius seipsum ornauit optima, qua sibi persuasit neglectis omnibus Christum esse sequendum. Act. 10.
Sic & Cornelius orationibus, & eleemosy- d
nis domum suam ornauit. Vnde factum A
est, vt vsque in hodiernam diem fulgentissimam habitet regiam. Vilitas enim, & deformitas domus, non a vasis inordinatè proiectis, nõ a neglecto lectulo, nõ a mutis

sumo

Universidad de Deusto
Biblioteca

fumo decoloratis, sed ab improbitate habitantium cernitur. Quod inde Christus ostendit, quia virtute habitantis, vel vilissimas petere casas non dedignatur. Ad improbum autem ædes etiam si aureis contegantur laquearibus, nunquàm tamen ingreditur. Illa igitur regia rutilantissima est, in qua dominus omnium habitat. Hæc verò quanuis aureis tectis, ingentibusque columnis constet, cloacis tamen, & omni sordicie confluentibus riuis similis est, cũ diaboli vasa in ea contineantur. Hæc mihi non de diuitibus his, qui, vt oportet, impendunt: sed de rapacibus, & auaris dicta sunt: hic nullum studium, nulla cura de rebus necessarijs est, sed omnis opera pro vẽtre, ac turpitudine consumitur, ibi ad rectè philosophandum omnia impenduntur. Quapropter nusquam videmus Christum in splendidas ædes diuertisse, sed regijs omissis, & molles indutis purpuras posthabitis, publicanorum casas, & piscatorum eligebat. Quare tu etiam cum ipsum in domum tuam vocare volueris, eleemosy-
B na, orationibus, supplicationibus, vigilijs ipsam diligenter ornato. Hæc Christi regis ornamenta sunt, illa verò mammonæ, qui hostis Christi, atque inimicus est: quas ob res nemo vilitate domus erubescat, si his ornamentis eam decorat, nemo magnificentia ædium sublimis incedat: immò verò magis erubescat, & altis omnino contemptis palatijs, humiles eligat casas, vt in hac vita Christum suscipiat, & in futura æternis ædibus perfruatur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amẽ.

Homilia.lxxxv.ex cap.xxvi.

ET ecce unus eorum, qui cum Christo erant, extendens manum suam, euaginauit gladium: & cum percussisset seruum pontificis, amputauit auriculam eius dextram. Tunc dicit ei Iesus: Conuerte gladium in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladiũ, gladio peribũt, &c. Quisnam est iste, qui auriculam serui
Ioã.18. amputauit? Petrum certè fuisse Ioannes
b testatur, cuius ardentissimo animo iure istā res attribuitur. Cæterum illud quærendum est cuius rei gratia gladios ferebant. Non enim hinc solum, verumetiam inde liquidò patet gladios eos habuisse: quia interrogati rñderunt, duos se gladios portare. Sed quã ob rẽ Christus istud permisit? Lucas sanè ait, qa dixit ad eos, Nũ qñ vo- C
abs que pera, calciamentis q̃ que misi, re qua Luc.22
piam caruistis? Cumq̃ que illi nulla, respon- b
disset: sed modò intulit, qui habet sacculum, tollat, & peram: & qui non habet, Ibid.
vendat vestimentum eius, & emat gladiũ: tunc illi dixerunt duos se gladios habere. Ad quod Christus, satis esse, respondit. Cur igit hoc pmisit? Vt facilius crederent, quia tradentur: propterea dixit eis, emite gladios, non, vt percutiant, animat, sed vt prædicationem hac re ante oculos ponere. Quare autem peram etiam addidit? Vt eos eruditet studere, ac vigilare multum, quoniam proprio vsuri studio sint. Nam in principio quidem quasi rudes, ac teneros virtute sua fouebat: nunc autem quasi è nido pullos educens, suis etiam pennis vti hortatur. Deinde ne putent imbecillitate se omissos esse, ac ad suam operam cõpulsos, ad priorum memoriam reducit, dicens: Num quando misi vos sine sacculo, re quapiam caruistis? ita vtrinque ad agnoscendas res eius inducit, tũ quia eos protexit, tum quia sensim, ac paulisper ad operam suam eos remisit. Sed vnde nam ibi gladij sunt inuenti? A cœna, & mensa tũc iam exiuerũt, vbi propter agnum gladios esse oportuit: illi verò quoniam audissent venturos aduersũ eum aliquos esse, quasi D
magistrum defensuri secum gladios acceperunt. Quæres discipulorum animus solummodo erat. Propterea Petrus qui gladio vsus, comminatione, & quidem vehementi reprehenditur. Vltus.n. seruum magno ardore animi est, quod non ad sui, sed ad magistri fecit defensionem: Christus verò nullum detrimentum fieri permisit: consestim.n. illum curauit, & hac magnitudine miraculi, & lenitatem, & potentiam suam ostendit. Tu verò discipuli quoq;, & amorem pium, & humilitatem considera: alterum enim ex diligendi feruore, alterum ex obediẽtia fecerat. Nam cum audisset, Mitte gladium in vaginam: quod antèà nunquam fecit, statim obtemperauit. Alius autem euangelista dicit, interrogasse discipulos si gladio percutiendum erat, & Christũ
non solum prohibuisse, verumetiam per- Luc.22.
cussum sanasse. Sed Petrum acriter, & quidẽ minãdo increpat, vt eum, & cæteros simul ab huiusce modi defensione deterreat. *Omnes enim qui gladium acceperint, gladio morientur.* & adiecit, *An putas, quoniam non possum*

possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi
E *plus quàm duodenas legiones angelorum? Sed vt impleantur scripturæ.* His rationibus feruentes animos eorum restinxit, maximè cum ostendat iam ita prædictum esse a scripturis. Vnde superius quoque orabat, vt cum audirent voluntatem hanc esse dei, mitiori animo ferrent. Ita duobus consolatus eos est: eorum qui sunt insidiati supplicio, (Omnes enim, qui acceperint gladium, inquit, gladio morientur) & quia sponte sua hęc sufferat. Possum enim auxilium, ait, a patre habere, si volo. Cur autem non dixit, an putatis, quia nõ possum omnes hos perdere? Quia nondum decentem, atque constantem de ipso fidem habent, credibilius illis hoc erat, præsertim cum paulò antè dixerit: Tristis est anima mea vsque ad mortem: &, Pater, transeat a me calix iste. Et ad hæc sudor quidem, & labor animi apparuit, & ab angelo confirmatus fuit. Quoniam igitur multa humanitati conuenientia fecerat, si se illos perdere posse dixisset, non fuisset verisimile. Ideò an putatis, inquit, non posse me impetrare a patre meo? & id ipsum humili-
4.Re.19 ter profert, dicens: Et exhibebit mihi duo-
g decim legiones angelorum. Etenim si vnus
F angelus centum octogintaquinque armatorum hominum millia interfecit, quid facerent duodecim legiones angelorum? Ita ad imbecillitatem, atque timorem eorum qui metu iam semimortui erant, orationem accommodauit, & auctoritate scripturarum muniuit. *Quomodo igitur implebuntur scripturæ?* Sic eos ab omni defensione deterret. Nam si scripturis quoque ita videtur, quid vos repugnatis? Et hoc quidem ad discipulos, ad illos autem ait, *Tanquam ad latronem existis cum gladiis, & fustibus comprehendere me: quotidie in templo sedebam docens, & non tenuistis me.* Recense quot modis eos exuscitet. Supinos eos proiecit, aurem seruo restituit, interitum eis comminatus est, vt gladio morientur, qui gladium accipiunt, quod futurum præsenti miraculo confirmauit. Sic vndique & a præsentibus, & a futuris potentiam suam ostendit, vt nullo vi detentus esse videatur: & ideo subiecit, Quotidie vobiscũ eram, & sedebam docens, & non tenuistis me. Hinc ostendit permissione sua illud voluisse: miraculis autem prætermissis, de doctrina mentionem facit, ne iactare se videretur: docentem me non tenuistis, inquit, silentem aggressi estis: in templo erã, & nemo manum in me iniecit, modò nocte concubia cum gladiis, & fustibus irruistis: quid opus aduersus me his armis fuit? G
His omnibus manifestum facit, quia nisi ultrò seipsum tradidisset, nihil etiam tunc ipsi potuissent. Si enim inter eos erat, & capere uolentes, nunquam potuerunt, neque tunc, quidem voluit ambigere, id quoque soluit, dicens: *Hoc factum est, vt scripturæ impleantur.* Vides quomodo semper etiam in ipsa proditionis hora, ad emendationem eorum omnia faciebat, sanando, prædicando, terrendo (gladio enim peribunt) spontè se ad passionem venire ostendendo? Quotidie nanque vobiscum eram docens, & non tenuistis me: concordem se patri significando, vt prophetarum scripturæ adimpleantur. Cur autem in templo ipsum non tenuerunt? Non fuissent ausi propter turbas. Quam ob rem etiam exiuit à loco, & opportunitate temporis illis potestatem concedens, & excusationem eorum vndique succidens. Nam qui se ipsum tradidit, vt scripturas impleret: quomodo aduersus deum patrem docebat? *Tunc discipuli omnes, dimisso ipso, fugam ceperunt.* Quando verò hæc ad turbam locutus est, tunc in pedes se omnes dedere, nullam iam videntes eius defensionem, qui vltrò se traderet, ac diceret secundum scripturas ista fieri. Sed discipuli quidem fugiunt, illi verò Iesum ad Caipham du- H
cunt. *Petrus autem sequebatur, & introiuit videre finem.* Ingens huius discipuli ardor fuit, qui nec cæteris quidem fugientibus territus est, sed secutus etiam introiuit. Nam & si Ioannes quoque id fecerat, sed tamen notus erat pontifici. Cur autem ip-
sum eò duxerunt? Ibi omnes erant congre- Ioã.18.
gati, & omni consilio pontificum res gere- c
batur, Idcircò ad eum omnes conueniunt, qui illo anno summum pontificium obtinebant, vbi pernoctarunt vigilantes, adeò vt pascha ea nocte comedere neglexerint. Mane autem facto non intrarunt in prætorium, vt Ioannes inquit, vt non contami- Ibid. e
narentur, sed vt manducarent pascha. Vnde liquidò patet, cupiditate interficiendi Christum prævaricatos fuisse, ac alia die pascha comedisse. Non.n. Christus, sed illi audacissimi homines, & mille transgrediẽtes legis præcepta, quoniam ita inflammati

Universidad de Deusto
Biblioteca

erant, & sæpe conati capere ipsum nihil sa
cere potuerunt, ex insperato nacti, quod
cupiebant, tempus patchæ transposuerũt,
vt ardentes cæde animos eorũ explerent:
propterea congregantur omnes, & consi-
lium iam pestilens erat. Et nonnulla more
indicis quærunt, vt habitum iudicij, atque
1 figuram insidijs ponerent. Non enim con
ueniebant testimonia, sed tumultus, atque
turbationis omnia plena erant, adeò vt a-
pertè fictũ pateret esse iudicium. *Venerunt autem falsi testes dicentes, iste dixit: Soluite tem plum hoc, & in tribus diebus erigam ipsum.* In tribus dixit certè diebus, sed non, soluo:
sed, soluite. Nec de illo templo, sed de cor-
pore suo dicebat. Quid igitur pontifex fe-
cit, vt ad respondendum compelleret, vnde
capi ipsum arbitrabatur? *Non audis*, inquit,
quid isti testantur aduersus te? Iesus autem,
quia nullum videbat excusationi locum,
tacebat: figura.n.ibi duntaxat iudicij erat,
re autem ipsa latronum impetus: pontifex
igitur perseuerabat dicens: *Adiuro te per deum viuum, vt nobis dicas, si tu es Christus filius dei viui.* Ipse verò respondit, *Tu dixisti; veruntamen dico vobis, amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei, & venientem in nubibus.* Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens, *Blasphemauit*.
Quod ait, vt atrocius dictum Christi vide-
retur, & atrocior accusatio fieret. Nam quo
niam audientes perterriti fuerant: sicut in
Stephano postea fecerunt, aures obstruen
Act.7.g tes: simile quid hic a pontifice factum est.
Sed quænam erat ista blasphemia? Nam
K congregatis ipsis alibi istud proposuit: Di-
Ps.109. xit dominus domino meo, sede à dextris
a meis: quod latius ab eo exponi audientes,
nihil audere ausi, & tunc tacuerunt, & ni-
hil postea ipsi contradixerunt. Quomodo
igitur blasphemiam nũc istud appellabãt?
Cuius etiam rei gratia Christus hoc eis re-
sponsum dedit? Vt omnem eorum tolleret
excusationem. Idcirco ad extremam vsque
diem apertè seipsum Christũ esse dicebat,
qui a dextris sedeat patris, quiq; tursus ad
iudicandum orbem venturus sit: quæ res
magnam eius concordiam ad patrem signi
ficat. Vestimentis ergo conscissis, cæteros
interrogat, dicens: *Quid vobis videtur?* No-
luit a seipso sententiam proferre, sed quasi
manifestissimo peccato, & blasphemia pa-
tente, ab illis eam elicere voluit. Non e-
nim ignorabat si res in cognitionem, &
examinationem veniret exquisitam, ab
omni eum crimine liberari, ac ideo apud
seipsos condemnari studebat. & auditores
præoccupabat, dicens: *Vostis audistis blasphemiam*
audistis. hæc dixit, vrgens quasi, atque im-
pellens aduersus eum sententiam profer-
re. Quid igitur illi? *Reus est mortis.* Condẽ-
natum enim iam a se ad Pilatum ducere
volebant, vt facilius ipsum quoque ad con L
demnandum impellerent, cuius rei omnes
consecij vna voce respondent, reus est mor-
tis: sic ipsi accusabant, ipsi disceptabant,
ipsi sententiam ferebant, omnium officia
tunc ipsi occuparunt. Quomodo autem
sabbatha in medium non proposuerunt?
Quia sæpius ora eorum frænauit, ex his,
quæ tunc facta fuerant condemnare ip-
sum cupiebant, & ad ea peruenit pontifex,
vt omnibus scissione vestis ad se attentius
attractis, sententia iam ab ipsis prolata,
tanquàm condemnatum ad Pilatum du-
cant: Ita callidè, atque malitiosè cuncta ge Ioã.18.
rebant: nihil certè tale apud Pilatum di- c
cunt: sed quomodo? Nisi malefactor hic es
ser, non vtique tibi tradidissemus eum: ita
publicis criminibus interimere ipsum stu-
debant. Cur autem occultius non inter-
fecerunt? Malam de Christo existimatio-
nem suscitare volebant. Quia igitur mul-
ti audiuerunt eum, & admirabantur ve-
hementer, atque stupebant tam de signis,
quàm de doctrina: idcircò dederunt ope-
ram, vt publicè necaretur. Christus verò
non prohibuit, sed in veritatis affirmatio-
nem proteruitate illorum vsus est. Manife-
sta enim morte ipsius omnibus facta, con-
trarius est consecutus euentus, quàm illi o- M
ptabant. Illi enim ad dedecus ipsius publi
cè eum necarunt, ipse autem summa hinc
gloria perfulsit. Et quemadmodum dice-
bant: Occidamus ipsum, ne Romani ve- Ioã.11.
niant, & ciuitatem nobis, atq; gentem eri- f
piant: quo interfecto, illud maximè passi:
eodem nunc pacto publicè crucifixerunt,
vt magna infamia notarent: euenit autem
omninò contrarium. Potestatem autẽ ha-
buisse illos per seipsos interficere, Pilatus Ioã.18.
declarauit dicens: Accipite eum vos, & se- f
cundum legem vestrã iudicate ipsum. Vo-
luerunt autem, vt tanq̃ iniquus, tanq̃ tyrã-
nus, tanquã factiosus turpissima videretur
morte necatus. Qua de re latrones quoque
simul cum eo crucifixerũt, & ad Pilatũ di-
cebant: Non scribe regẽ hũc esse Iudęorũ, Ibi.ig.d
sed

sed quia dixit regem se esse: quę omnia ita
pro veritate faciunt, vt nec vmbram quidẽ
excusationis impudentissimi Iudæi habe-
bant: immo custodia, & signacula sepultu
ræ, magnum splendorẽ veritati adiderunt,
idem etiam conuicia, & contumeliæ fece-
rũt. Huiusmodi certè res falsitas est, vt his
rationibus dissoluatur, quibus tetendit
insidias: quod illis accidisse videmus. Nã
cum viciisse iam putarent, tunc maximè ea
re, qua putabant vicisse, in summum de-
decus impulsi perierunt: quibus autem
victus visus est, hinc maximè refulsit, &
A mirabili est potitus victoria. Non quæra-
mus igitur vbique victoriam, nec semper
superari vereamur. Est.n.quandoq; victo-
ria detrimentum, offensio verò emolumẽ-
tum adducit. Etenim in ira, qui valde con-
tumeliatus alium est, superasse videtur, cũ
reuera ipse maximè a turpi hac perturba-
tione victus non parum sibiipsi nocuerit.
Qui autem magno animo tulit iniuriam,
hic profectò, & quidem cum laude supera
uit. Ille nanque nec suam quidem ægritu
dinem compressit, hic etiam alienam ex-
tinxit: & ille suo morbo superatus est, hic
etiam alienum curauit: nec solum ipse in-
flammatus non est, verumetiam ingentẽ
alterius flammam extinxit. Quòd si appa-
rentem hanc, & non veram victoriam con
sequi voluisset, & ipse victus iacuisset, &
aduersarium magis incendisset: sic turpi-
ter, ac miserabiliter, quemadmodum mu-
liercułæ ab ira exagitatæ ambo iacent.
Nunc verò, & huius dedecoris expers est,
qui philosophatur, & præclarum tam sibi,
quàm proximo de iracundia trophæum
constituit. Non igitur vbiq; victoria quæ-
renda est. Qui enim lædit, superare læsum
videtur: sed pernicioſa sibi victoria supe-
rat. Læsus autem si magno animo perfert
B iniuriam q̃q̃ victus videatur: coronam tñ
splendidam adeptus est. Sæpenumero er-
go vinci quàm vincere præstantius est: o-
ptimus profectò istæ victoriæ modus est.
Nam siue quis rapiat, siue percutiat, siue
inuideat: q̃ suffert, & n quo minu õ aggre
ditur, ille pulcherrimus victor est. Cur ra-
pinam, & inuidiam dico, cum etiam qui
ad martyrium traditur cæsus, laceratus, iu
gulatu q; hoc pacto deniq; superat? Et q̃-
dem in bellis ostensio prælij est, similes oc
ciderit. Hæc apud nos clarissima est victo
ria, nullibi certè malè agentes, & vbique
mala sustinentes superamus: illa fulgentis-
sima victoria est, qua inferentem patien-
do superasti. Cumque oppressam exteriori
victoriæ naturam habeat, quod maximæ
virtutis argumentum est, a deo esse demõ-
stratur. Sic scopuli fluctibus cæsi facilè ip-
sos dissoluunt, sic sancti omnes præconio
præclaro coronati, præclara trophæa sta-
tuerunt, hanc victoriam laboris expertem
consecuti. Non.n.luctari te, aut laborare
oportet, deus eas tibi vires concessit, vt
non contentione manuum, sed patientia
vincas. Non exeas igitur in prælium, & vi
cisti: non collucteris, & coronatus es, mul
to tu præstantior, & fortior aduersario es.
Tu teipsum dedecoras: noli committere, C
vt ille possit dicere, vix a te in prælio supe-
ratum fuisse: sed fac vt inexpugnabilem
hanc virtutem admiretur, & stupeat, præ-
dicetque abs te sine prælio victum fuisse.
Sic beatus ille Ioseph, qui magno animo
iniurias tulit, vbique vt victor prædicatur.
Nam & fratres, & Aegyptiam illam mu- Ge. 37.
lierem insidiantes, æquo animo ferendo & seq.
superauit. Noli mihi carceres, vbi vinctus
fuit, nec regiam vbi mulier illa versabatur
domum obiectare: sed victum mihi, at-
que victorem ostende, & qui voluptate,
qui in mœrore viuebat, patefacias. Illa nec
iustum illum virum, nec cupiditatem pro
priam superauit: hic & mulierem repulit,
& a difficillimo captus morbo non est. Et
si vis, verba mulieris audiamus, vt a supe-
rato penitus, atque prostrato animo pro-
ferri videas. Adduxisti nobis huc, inquit, Ge. 39.
puerum Hebræum illudere nobis. Non c.d
ille ò misera, atque inquissima, sed dia-
bolus tibi illusit, quia persuasit posse ada-
mantinum abs te animum infringi. Non
adduxit tibi maritus Hebræum insidian-
tem puerum, sed callidissimus dæmon,
qui in illicitam te impulit cupidinem.
Quid autem Ioseph? tacet omnino, & sic
condemnatur, velut, & Christus. Figura
enim illa Christi fuerat. Sed erat ille, in-
quies, in vinculis, hæc in regia spatiaba- D
tur. Et quid est hoc? nonne illa splendida
fuit, coronatus etiam hic, cum in carcere
vinctus iacere videretur? Hæc autem om-
ninò vincto miserior, quãquam in regali
thalamo versabatur: sed non hinc solum,
verumetiam ab exitu rerum victoriã aspi-
cere licet. Quis.n.quod voluit, nactus est?
ille vinctus profectò, non hæc regia mu-

lier. Nam ille castimoniam studuit conser
uare, hæc castum illius animum corrum
pere. Quis, igitur voluntatem adimpleuit
suam? Ille qui passus æquo animo iniu
riam, est, aut hæc quæ iniquissimè intulit?
Ille proculdubio, ille igitur clarissima fuit
potitus victoria: quæ omnia non ignoran
tes, hanc victoriam, quæ a patientia origi
nem trahit, totis viribus persequamur: il
lam diligentissimè fugiamus, quæ ab infe
renda iniuria nascitur. Sic enim, & præ
sentem vitam quietè, atq; tranquillè pera
gemus, & futuram consequemur, gratia &
misericordia domini nostri Iesu Christi,
Amen.

Homilia. lxxxvi. ex cap. xxvi.

E *Tvnc spuerunt in faciem eius, & colaphis eũ cæciderunt. Alii autẽ palmas in faciẽ eius dederũt, dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est qui repercussit? &c.* Quam ob rem hæc faciebant, cum occisuri eum essent? Quid enim huiusmodi illusione opus erat? Crudeles eorum mores in omnibus ostendũt, qui quasi venatores fera inuenta, sic violẽtia, & furore ferebantur, solemnitatem habere credentes, & ingẽti cum voluptate insilientes. Tu autem sublimem discipulorũ philosophiam admirare, qui adeò exquisitè ista conceperunt, vt quanti facerent veritatem, facilè appareat: cum ea, quæ turpissima videntur, ad vnguem exposuerunt, nihil celantes, nec erubescentes, sed eximiam putantes gloriam: & profectò eximia est, quòd dominus orbis talia pro nobis pati voluerit: quæ res, & ineffabilem erga nos charitatem, proteruitatemq; eorũ nulla venia dignã ante oculos ponit. Quippe aduersus mitissimum illum, atq; lenissimũ, q vel qñ cædebatur, ea verba dicebat, quibus etiam leonem in agnum redigere posset, tantam crudelitatem ostendebant: sed vt ipse nihil lenitatis prætermisit, sic ipsi, nihil contumeliæ, nihil impietatis: sed tam verbis, quàm factis explere furorem
F suum conabantur: quæ omnia Esaias ille
Is. 52. prædixit, qui paucissimis verbis omnem hanc contumeliam multò antè aperuit. Quemadmodum, inquit, obstupescent super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus tuus, & forma tua inter filios hominum. Quid enim illi contumeliæ poterit æquari? In faciem illam, quam fluctus maris reueriti sunt, quam sol in cruce viuendo radios occuluit, spuebant, cæde Luc. 8. d
bant, caput percutiebant, abundè animos Ibi. 23. f
suos explentes, & vulnera contumeliosissima inferentes, quibus spuendi contemptũ addere non verebantur. Verba rursus derisionis plena proferebant, Prophetiza nobis Christe dicentes, quis est qui te percussit? Sic illudebant, prophetam ipsum appellantes. Alius autem euangelista dicit, Luc. 22
quia velamine sua facie adoperta hæc fa- g
ciebant, quasi quendam infamem, & nullius rei hominem, non liberi solum, verumetiam serui deludentes. Sæpius oro hæc attentè audiamus, hæc in cordibus nostris conscribamus: hæc enim pulcherrima, & gloriosissima sunt: in his ego summopere glorior, nec minus me hi sui dolores sublimem efferunt, quàm mille mortui quos excitauit. Hæc & Paulus item, & item voluit, atque reuoluit, crucem, mortem, passiones, conuicia, iniurias, contumelias: & modò quidem ait, Exeamus ad ipsum opprobrium eius ferentes: mo- G
dò autem. Qui pro gaudio sibi proposito Heb. 12
crucem sustinuit ignominiam contem- b
nens. *Petrus autem sedebat in atrio foris, &* Ibi. 12. d
accessit ad eum una ancilla, dicens: Et tu eras cum Iesu Galilæo. Ipse autem negauit coram omnibus, dicens: Nescio quid dicis. Egresso autem illo ad portam, vidit eum alia ancilla, & dicit: Et hic erat cum Iesu Nazareno. Et rursus negauit cum iuramento. Post paulum autem cum accessissent, qui stabant dixerunt Petro: Verè et tu ex eis es, etenim loquela tua te manifestum facit. Tunc cœpit anathematizare, quia non nouisset hominem, & continuò gallus cantauit. Et recordatus est Petrus uerbi Iesu, quod dixerat: Prius quam gallus cantaueris, ter me negabis. Et egressus foras, fleuit amarè. O res nouas, & mirabiles: quando capi magistrum vidit adeò efferbuit, vt stricto gladio seruum percusserit: quando autem magis indignari inflammari, succendiq; debebat, tot tantaq; opprobria videndo, atq; audiendo, tunc abnegauit. Quis. n. indignatione non insaniret nefandissima illorum facta conspiciens? pauore tamen ille omnino superatus, non modò non indignatur: sed pernegat, ac miseræ vilisque puellæ verba ferre, non potest: nec semel modò, nec secundò, sed etiam tertiò negat, & hoc in breuissimo tempore, nec coram iudicibus: foris H
enim

enim erat. Sedebat enim, inquit, in aula foris, & cum in portam exisset, eum aggrediuntur, nec lapsum suum ipse antea sen-
Lu. 22. f sit, vt Lucas dicit, quàm in eum Christus respexisset. Ita non solum negauit, sed etiam quanuis gallus cantasset: casum suũ tamen a seipso non sensit: sed magistri ad-
Mar. 14 monitione indiguit. Cuius inspectio vox
g illi facta est. Marcus ait, cum semel Petrus negasset: tunc primò gallum cantasse: cum verò tertiò illum, tunc gallum secundo ita exquisitè solus explicauit, & piam magistri ad discipulum curam, & imbecillitatem Petri, & quòd formidine motus vix seipsum cognosceret, hæc ab ipso ma-
Marcus Petri discipulus didicit ab eo, qđ scripsit. gistro Marcus didicit: discipulus enim Petri fuit: vnde maximè ipsum admirari debemus, quia non solum magistri delictum nõ occultauit, sed exquisitius etiam, quàm cæteri hoc ipso, quia discipulus erat, conscribere potuit. Quomodo igitur cum Marthæus dicat, antequàm gallus canter, ter me negabis: cum tertiò negasset, secundò gallus cantauit, vt Marcus scripsit?
I & quomodo hæc vera, & consona esse possunt? Valde ista certè vera, & sibiipsis conuenientia sunt. Nam quoniam in vna vice ter, & quater gallus cantare assueuit: significare voluit Marcus, quia nec voce quidem galli in memoriam adductus est, nec se a negatione retinuit: vtrunque igitur verum est. Nam antequam vnam cantãdi vicem gallus absoluisset, ter negauit. A Christo autem in memoriam delicti reductus, ne lachrymis proderetur, non est
Cap. 27 palam ausus, sed exiuit foras, & fleuit amarè. *Facto autem die ducunt Iesum à Caipha ad Pilatum.* Nam quoniam interficere ipsum statuerunt, & propter diem festum non poterant, ad Pilatum eum ducunt. Tu verò considera quomodo res ita compulsa est, vt in die festo ageretur. Quippè ita iam a priscis temporibus fuerat figuris significatum. *Tunc videns Iudas, qui tradidit eum quòd condemnatus esset, pœnitentia ductus retulit triginta argenteos.* Hoc tam Iudæ, quàm pontificum culpam exauget: illius non, quia eum pœnituit, sed quia tardè pœnituit, & seipsum condemnauit, confessus à se factam esse traditionem. Horum autem quia cum possent mutare propositum, perseueraruut pertinaces, nulla pœnitendi cogitatione compuncti. Tu verò cogita quando illum pœnituit, quando ad exitum scelus iam omnino peruenit. Talis nempe diabolus est, vt non dimittat ho K
minem, nisi negligat ante vltimum effectum magnitudinem peccati præuidere, vt pœnitentia ductus, a peccato resiliat. Tam multis enim admonitionibus Christi nihil flexus, cum verò in vltimum iam effectum res venit: tunc pœnitentia ducitur, neque tunc vtiliter, & vt oportebat. Nam quoniam quidem condemnauit seipsum, & argenteos proiecit, nec Iudæos veritus fuerat, omnia hęc laudabilia sunt: quod verò seipsum suffocauit, id ab omni venia remotum, pernicioſum fuit consilium dæmonis: præripuit enim eum antequàm pœniteret, vt pœnitentię fructum amitteret, & extrema morte cunctisque manifesta, suspensus perijt. Ita vndique considera magnum veritatis splendorem confiari ex his rebus, quas aduersarij agunt, vel patiuntur. Ipsum enim mortis genus, quo proditor perijt, eorum ora, qui Christum damnauerunt profectò cõsuit, nec sinit, vt vmbram saltem excusationis inueniant. Quid enim dicere possunt, si talem aduersus se proditor sententiam protulisse inuenitur? Sed videamus etiã, cum argenteos principibus sacerdotum retulit, quibus vtitur verbis. [Peccaui tra- L
dens sanguinem iustum. at illi dixerunt, quid ad nos? tu videbis. Et proiectis argenteis in templo, recessit. Et abiens laqueo se suspendit.] Nec enim potuit acerbos conscientiæ stimulos, & flagella perferre. Similiter autem, & Iudæi faciunt. Nam cum debuissent istis commoueri, pertinacissimè tamen perstiterunt, quousque ad exitum, & effectum peccati peruenerunt. Nam peccatum quidem illius, quod erat proditio, ad extremum modo venerat, illorum verò nondum. Cum autem etiam illi scelus perfecerunt, & crucifixerunt ipsum, tunc conturbantur modò dicentes: Noli scribere hunc Iudęorum esse regem. Quid enim timetis? cur turbamini, cor- Io. 19. d
pore iam exanimo in cruce suspenso? modò diligenter custodiunt, dicentes: [Ne fortè discipuli suffurentur, & dicãt a mortuis eum resurrexisse, & erit error vltimus peior priore.] At certè si dicent, nisi res vera fuerit, facilè redarguitur. Sed quomodo furentur, qui nec stare quidem potuerunt, cum caperetur, quorum caput, & vertex puellæ verba non ferens, tertiò ip-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum negauit? Sed, vt diximus, cogitationum turbine ferebantur: grauiter enim se commisisse non ignorabant, quod inde patet, quia dicebant ad Iudam, Tu videbis.
M Audite ista, audite inquam auari, versate animo, quid ille passus fuit. Nam & pecuniam amisit, & scelus admisit, & animam perdidit. Hæc atrox auaritiæ tyrannis facere solet. Non est argento, nec hac vsus vita, non fruetur futuro, vniuersa simul amisit: prauáque vel apud eos quibus tradidit, æstimatione de se suscitata, laqueo demum gulam fregit. Sed vt dicebam, non antequam rem perficiant, nonnulli inspiciũt: video enim etiam illos nolle interea, quantam rem auderent aspicere, sed dicentes, Tu videbis: quæ res culpam eorum maiorem reddit. A pertè nanq; audacissimæ iniquitatis testantes passione se ferri, & nolle à perperam cœptis desistere, ostendunt, ficto ignorantiæ velamine stultè se adoperientes. Nam si post crucem, & mortem ipsius istud dixissent, quanuis, neq; tunc recte dici poterat, non tamen adeò illos condemnaret: nunc autem cum adhuc in potestate vestra sit, & possitis ab hac vos abducere cæde, quomodo hæc dicere potestis? Hæc excusatio vestra multò magis accusat. Quonam pacto? quia totum ad proditorem crimen refertis, cum possitis ipsi huius sanguinis expertes esse: vos autem pertinacissimè ad peiora progredientes, crescem proditioni addidistis. Quid enim tenuit, cum illi dictum sit, Tu videbis: à prauo proposito desistere: sed contrarium ominò faciunt, interitum inferentes, & vbique tam nequiter agentes, vt in pœnas ineuitabiles se coniecerint: sic & paulò post à Pilato eis potestate commissa, latronem reluerunt, quàm Iesum eligere: & latronem quidem manifestis criminibus inquinatum tanquam innocentem complectuntur: Christum verò qui non modò nihil criminis vnquam fecit, sed plurimis etiam, ac maximis beneficijs illos affecit, interfecerunt. Quid autem Iudas? Postquam vidit inutilem se laborem perferre, quia nollent illi argenteos accipere, proiecta in templo pecunia abijt, & gulam laqueo fregit: *Principes autem sacerdotum proiectos argenteos capientes, dixerunt: Non licet mittere in Corbonam eos, quoniam pretium sanguinis est: & consilio inito, emerunt ex eis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Ideo vocatus est ager ille, ager sanguinis usque ad hodiernum diem. Tunc impletum est, quod dictum est per Hieremiam prophetam, dicentem: Et receperunt triginta argenteos pretium* Zac.11 *appreciati, & dederunt eos in agrum figuli, sicut dominus mihi constituit.* Video rursus propria eos conscientia condemnari: quoniam enim non ignorabant iniquè se hominis cædem cõmisisse, noluerunt in Corbonam pecuniam deponere, sed agrum in B peregrinorum sepulturam emerunt: quæ res proditionis aduersus illos testimonium est. Nomen.n. villæ inditum omni clarius tuba sceleratam eorum prædicat cædem: nec simpliciter, sed concilio congregato id factum. Et in omnibus procedunt, ne aliquis ab hoc crimine innocens sit, sed omnes simul hac magnitudine peccati premãtur. Hæc autem multis seculis anteà prophetia prædixit. Perspicis, non ipsos solũ, verùm & prophetas turpissima opprobria exquisitè narrasse, & vndique magna voce passionem prædicari. Sed Iudæi amẽtia cõ uoluti, hoc modo fecerunt. Si.n. in Corbonam pecuniam immisissent, non ita manifesta res facta esset: nunc verò villa empta, etiam posterioribus rem vniuersam prodiderunt. Audiatis quicunq; animæ hominis pretium capiẽtes, beneficium postea exercede confertis. Iudaica huiusmodi eleemosyna est, immò verò diabolica. Sũt enim, sunt inquam, etiam nunc qui alienis direptis excusatos se à toto crimine putant, si aliquam partem pauperibus dederint, de quibus ait propheta: Altare meum lachrymis velastis. Non vult certè Christus rapina nutriri, ingratissima hęc sibi sunt alimẽta. Quid ita tu dominum contemnis, vt res immundas offerre audeas? melius est commitere, vt inedia tabescat, quàm huiusmodi alimento sustentare. Alterum nempe crudelitatis simul, & cõtumeliæ: & melius est nihil omnino dare, quàm rem aliorum alijs concedere. Dic quæso, si duos quosdã videres, alterum omninò nudum, alterum indutum: nullamne iniuriam faceres, si vestitum spoliares, vt nudum indueres? immò verò maximam. Quòd si re integra cõcessa, non eleemosyna vsus est, sed iniuriã commisisti, cum nec tricesimam partem raptarum rerum dederis, & eleemosynam rem appelles, quo supplicio non vexaberis? Si enim accusabuntur, qui claudicantes offerebant animantes, cum tu peiora facias,

facias, quomodo veniam impetrabis? Nã si etiam ipsi à quo abstulit fur rem reddiderit, adhuc iniuriæ adeò reus est, vt vix additione quadruplici crimen persoluat, & hæc in veteri testamento solum muntus: sed noua etiam gratia renouata, considera quantũ in caput suum ignẽ exaggeret, quod si nondum pœnas luat, idcirco magis lachrymandum est, quia irã sibi thesaurizat maiorem, nisi pœnitentiam egerit. Quid enim, existimatisne, ait, illos solos peccatores fuisse, super quos turris cecidit? Non, dico vobis, sed quos quoque
D nisi pœnitentiam egeritis, similia patie-
Lu.13.a. mini. Agamus igitur pœnitentiã, demus eleemosynam, ab omni auaritiæ tabe puram: & demus nõ parcè, sed copiosè. Ve-
Deu.12. c.& 14.d niat in mentem vobis, octo millia Leuitarum Iudæos alere solitos fuisse, & cum his viduas, & parentibus orbos, præterea muneribus, & tributis subiectos militiæ quoq; operã dedisse: nunc aũt agros, domus locationes, vehicula, equos, mulos, multaq; alia huiusmodi propter vos, & vestrã crudelitatẽ ecclesia possidet. Oportebat enim hunc ecclesiæ thesaurũ vos retinere, ac ecclesiã non paruos ex nostra deuotione consequi fructus. Modò aũt duo quædam mala cõmittuntur Nam & vos quasi nihil dare debeatis, nihil confertis, & Dei sacerdotes à sacerdotio aliena pertractant. An enim poterant etiam tẽpore apostolorũ domus, & agri ab ecclesia possideri? cuius igitur rei gratia vendentes pecuniam offerebant? Quia id multo melius erat profectò. Nunc verò secularium cura rerũ vobis furentibus, timor nostros inuasit patres, ne, dum colligere, ac nihil seminare studeatis, viduarũ, orphanorũ, & virginum multitudo fame depereat,
E qua re cõmoti hæc sibi comparare coacti sunt. Non libenter ad hanc se deformitatem immiserunt, qui desiderabant fructus ex nostra deuotione sic acquirere, vt orationibus solum attendere possent: nunc verò coegistis eos eorũ, qui secularia gerũt negotia, curã & gubernationem imitari, vnde vniuersa cõmiscentur, atq; turbatur. Cum enim & nos eadẽ solicitudine teneamur: quis propitiũ faciet Deum? Propterea os aperire non possumus, quia nõ me-
1.Co.16. a.& Hebr.10.c. lius ecclesia, quàm secularia gubernantur. Nõ auditis, quia nec quidẽ nas peccatores, quæ absque labore fuerunt collectę distribuendas putauerunt apostoli? Modò aũt in procuratores, dispensatores, cauponesredacti episcopi sunt, immò verò istos etiã cura, & solicitudine secularium rerum superatũt. Cumq; oporteat ipsos animarũ habere curã nostrarũ, hoc prætermisso illa solicitè curant, quæ publicanis, quæstoribus, atq; villicis curanda sunt, de his quotidie cogitant, & peruigilant. Hoc nõ frustra deploro, sed vt harũ rerũ mutatio quædã in melius fiat, vt & nos qui grauẽ hanc seruitutẽ patimur, misericordiã consequamur, & vos fructus, & thesauros ecclesiæ prępparetis: Si aũt hæc facere nõ vultis, ecce ante oculos vestros pauperes sunt, ex quibus, quotquot potuerimus, alere nõ negligemus: quos vero non possumus, vobis dimittemus: quos aliter oro diligẽter, ne in terribili die iudicij illa verba, quæ aduersus immisericordes dicentur, audiatis. Fameſcentẽ me vidistis, & nõ aluistis, hęc certè inhumanitas nos quoq; vobiscũ derisibiles facit: orationibus enim, atque prædicatione, cæteroq; cultu ecclesiæ prætermisso, alij frumentorũ venditoribus, alij cauponibus per totam vitã colluctantur: vnde iurgia, contentiones, conuicia, opprobria, quotidie oriuntur, & vnicuiq; sacerdotum secularibus idonea negocijs imposita nomina sunt: oportet igitur in talia hæc mutari, & inde presbyteros nominari, vnde Apostoli leges sanciebant: à nutritione videlicet inopum, ab eorũ, qui lædebantur protectione, à diligenti erga peregrinos cura, à patrocinio eorum, qui opprimuntur, in orbos parentibus cura, à protegendis viduis, à defendendis virginibus. Hæc officia loco villarũ, & domorum curæ presbyteris distribuere decet: hæc ornamenta ecclesiæ sunt, isti conuenientes thesauri, qui & vobis facilioręvitã, & nobis fructuosioręprębere pñt, immò verò nobis quoq; nõ paruam afferent vtilitatẽ gratia enim dei cẽtũ milia homi G nũ huc conuenire opinor, quorũ singuli si vnũ panẽ quotidie paupertati offerrẽt, omnes certè pauperes abundarẽt: si vnum vnusquisq; obolũ solummodo, nemo penitus indigeret: & non adeò villis & agris atrẽti essemus, nec tot iurgia, & conuicia quotidie pateremur. Illud enim euangelicũ: Vade, ac vende vniuersa quæ habes, & Sup.19. da pauperibus, & veni, ac sequere me: opc. portunè nũc ad ecclesiæ prælides, pp latas

Episcoporũ peccatũ deplorat, & eorũ restaurationem petit.

ecclesiarum possessiones, & meritò dici potest. Non.n.sequi Christum aliter possumus, nisi omnis secularis curæ simus expertes. Nunc vero prohdolor vindemiæ, ac messi, dei sacerdotes, & venditioni, ac emptioni fructuum assistunt: & illi quidem, qui figuræ, atq; vmbræ cutum habebant, quãuis corporalior eis administratio esset commissa, omnium tamen harum rerum erãt immunes: nos verò qui ad penetralia cœlorũ vocamur, quiq; ad vera sancta sanctorum ingredimur, mercatorũ rursus, & cauponũ curas suscipimus, vnde, & magna scripturarum oritur negligẽtia, ingens in orando segnicies, & cæterorum omnium contemptus. Non.n.possibile homini est sufficienter studio, atq; opera in vtraq; distendi. Quare rogo, atq; obsecro multò nobis vndiq; fontis scaturiginem, areamque, H atque torcular, nostram deuotionem fieri. Sic.n.& pauperes facilius eò alentur, & deus glorificabitur, & vos ad maiora misericordiæ opera progressi, æterna vobis bona impetrabitis, quibus vtinã omnes perfruamur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. lxxxvij. cx cap. xxvij.

IEsus autem stetit ante præsidẽ, et interrogauit eum præses, dicens: Tu es rex Iudæorum? Ipse autem dixit: Tu dicis. Et cum accusaretur à principibus sacerdotum, & senioribus, nihil respondebat. Respicis illud primum inuestigari, quod Iudæi crebrò malitiosè volebant? Nam quoniam videbant nullam à Pilato de legalibus curã fieri, ad publica crimina accusationem reduxerunt. Sic aduersus ẽt apostolos faciebant, eadem ipsa semper clamantes, quia circunuagantur Iesum quen
Act. 17. b K dam regem esse prædicantes. Ita cum quasi de homine nudo hæc dicerent, ad suspicionem tyrannidis impellere auditores conabantur: vnde patet scissionem quoq; illam tunicæ, & indignationem pontificis simulatam fuisse. Cuncta.n.vertebant, atq; turbabant, vt in mortem ipsum inijcerent.
I Quod igitur illi maximè opponebant, id nimirum Pilatus scrutatur. Quid igitur Christus? tu dixisti. Et fatetur se regẽ esse, sed cœlestem: quod alibi clarius ad eundẽ
Ioã. 18. g Pilatum respondens, dicebat: Quia regnũ meum non est de hoc mundo. Verum ne, aut illis excusatio harum rerum relinquatur, apertissimam affert rationem, dicens: *Si de hoc mundo esset regnum meum, decertassent utique ministri mei, nè traderer.* Hinc patet hac de causa, & ipsum tributa detulisse, & alijs deferre iussisse, vt nullum hęc supicio locum haberet: quando etiam regem constituere ipsum voluerunt, confestim fugit. Sed cur, inquies, affectandæ tyrannidis accusatus, ista non protulit? Quia cum a rebus ipsis mille haberent argumenta virtutis eximiæ, spontè vigilantes hæc occultabant, & iudicium studiosè corrumpebãt: propterea tacet paucissima quædam, & rarius respondens, ne perpetuo silentio superbus videretur. Pontifici.n.quando adiurauit, & interroganti nonnunquam præsidi: ad obiecta verò crimina, quoniam minimè se persuasurum sciebat, nihil omninò respondit: quod & prophęta quidem significans, ante multa sęcula dicebat: In humilitate iudicium eius sublatum est. Mirabatur autem his de rebus Pilatus valdè. Erat quippè admiratione dignissimum, tanta cũ humilitate, ac taciturnitate videre adstãtem illum, qui mille, permanifestissimaque haberet argumenta, cum sanè, nec ipsi accusatores vllius ei criminis conscij fuerint, sed inuidia sola mouerẽtur. Vnde falsis ductis testibus, qm̃ nihil inuenire potuerunt, authoritate sua vrgebant, nec compũcti fuerunt. Cum autem expiasse, aut iudicem lauasse manus vidissent: multa.n.ẽt Pilato traditus fecit, quibus resipiscere potuissent, sed in nullo voluerunt meliores fieri, quid igitur Pilatus? *Non audis quanta aduersus te isti testantur?* Volebat.n.ipsum satisfacientem liberari, propterea his verbis vtebatur: verum qm̃ nihil Iesus respondet, aliud quiddam excogitauit. Quid nam illud est? Mos erat ex cõdemnatis vnum eis dimittere, qua ratione liberare Christum tentauit, vt si nollent tanquam innocentẽ absoluere, saltem, vt condemnatum aliquã a principe peterent, quem solemnitatis gratia princeps populo condonauit. Nunc autem è cõtrario princeps a populo petit, neque sic illi mitigantur, sed inuidentes magis, quasi atroces ferè perturbatione liuoris insaniunt. Nihil.n.habebãt prorsus, quod etiam aduersus silentem obijcerent: sed cumulo iustitiæ illius, etiam silẽtis redarguebantur, ita vt tacendo, dicacitatem, atq; surorem illorum superabat. *Sedente autem ipso protribunali misit ad eum mulier eius, dicens:* L

Nihil tibi, et iusto huic multa enim passa sum hodie per uisum propter ipsum. Aduerte rursus quàm mirabile hoc est, quàm sufficiens omnes illos reuocare: ad rerum.n.periculum, & innocentiæ argumentorum claritatem, non parua res, somnium accessit. Cur autem ipse Pilatus somniũ non vidit? Aut quia mulier dignior erat, aut quia si præses somnium hõe se vidisse dixisset, non ita sibi creditum fuisset, aut quia non edixisset, sed secum ipse tenuisset. Idcirco igitur ex dispensatione mulier vidit, vt omnibus notum fieret: nec solum somniat, verũetiã multa patitur, vt maritus vxori condolẽdo tardior ad cædẽ redderetur. Tẽporis quoq; opportunitas non patum conferebat: eadẽ enim ipsa nocte illo somnio fuit exagitata. Verum non erat Pilato tutum (dices) ipsum liberare, quoniam affectatæ tyrãnidis erat accusatus oportebat igitur argumenta quærere, quibus ista probantur, vtputa si exercitum conscribebat, si pecuniam ingentem conflabat, si arma, vel aliud huiusmodi pręparabat. Ille verò temerè ab eis dedu
Ioã. 19. b c tur, quapropter cũlpæ non est expers. Ma
M ius nanque ait, qui me tibi tradidit, habet peccatũ. Mollicie igitur factum est sua, & vt cæderet, & flagellis cæsum concederet: ita mollis hic eneruisq; fuit, pontifices autem proterui, atq; malitiosi. Nam postquã ille cogitando legem adinuenit quandam, quæ solemnitati ex condemnatis aliquem condonare iubebat, turbis persuaserunt, vt Barabbam vnà omnes peterent voce. Vides quam diligenter ille prouidebat, vt eos ab hoc scelere liberaret, & quanto ipsi studio, quàmq; multa opera, vt ne vmbram quidẽ sibi excusationis relinquerent. Vter.n.dimittendus erat, certis iam criminibus condemnatus, an cuius adhuc causa pẽdebat? Nam siqua lata sentẽtia etiam dimitti poterat, multò magis ille, cuius res in ambiguo vertebatur, nmò certè homicida, atq; manifestis latronibus peior eis Iesus videbatur: propterea non dixit, latronem, sed insignem latrõnem eos habuisse, famosum videlicet in proteruitate, & multis homicidijs inquinatum. Præposuerunt tñ illum orbis saluatori: nec rationem temporis aliquam habuerunt, quod sanctum erat, atq; solemne, nec humanitatis leges, aut aliud huiusmodi veriti sunt: sed inuidia penitus superati, ad proteruitatem suam plebem ẽt corrumpunt: ita deceptionis quoq; plebeis

extrema luẽt supplicia. Barabba igitur ab vniuersis postulato. *Quid igitur faciam,* in A quit Pilatus, *de eo qui dicitur Christus?* Conuertere illos rursus aliquo voluit pudore: potestatem.n.eis eligendi reliquit, vt saltẽ veriti Iesum petant, vt clementiæ suæ totũ attribuatur. Cõtentiosos.n.magis videbat fieri, cũ eis nihil ipsum peccasse dicebat, ac ideo putabat, si humanitati eorum salutẽ ipsius attribueret, facilius posse psuadere: illi verò non dubitauerunt clamare, crucifige: ad quod ipse, *Quid.n.mali fecit? Tunc ẽt magis clamabant, crucifige. Videns igitur Pilatus nihil se omnino proficere, lauit manus, dicẽs: Innocens ego sum à sanguine huius iusti, uos uidetis.* Act. 24. b f Cur igitur tradis? cur non eripuisti, sicut postea militum tribunus Paulũ? qui & sciebat gratum fore Iudæis, si Paulus traderetur, & seditio, ac tumultus ea de re factus erat: restitit tamen generosè, atq; repugnauit: sed nõ ita Pilatus. Verùm ignauissimè, atq; mollissimè vnà omnes corrupti labebantur. Nec.n.Pilatus multitudini repugnauit, nec multitudo sacerdotibus, ita vndiq; peribat ipsorum excusatio magna voce magis, atq; magis clamantium, crucifigatur. Nec interimere solum volebant, sed turpissimam crucifigendi eius causam æstimari studebant. Ideo iudice repugnante, B pertinaciter ipsi clamabant. Vides quot a Christo ad reuocationẽ illorum facta sunt. Sicut.n.Iudam sæpenumero retrahebat, pati modo hos quoq; reprimebat, tum per totum euangelij tempus, tum in ipsa potestate iudicij. Oportebat profectò, quando lauisse manus iudicem viderũt dicentem, Innocens ego sum à sanguine huius: quãdo Iudam laqueo se suspendisse, quãdo rogantem Pilatum, vt alium pro ipso acciperent, tam verbis, quàm rebus commoueri, atq; compungi. Nam si proditor seipsum condemnauit, si sententiam laturus iudex proferendæ sententiæ crimina reijcit, si mirabilis eadem nocte nobili mulieri apparuit visio, si quasi cõdemnatus a Pilato petitur: quam poterunt excusationem inuenire? Nam si nolebant, vt innocentẽ absoluere: non tñ hominem latrocinio proditũ ipsi anteponere debebant. Verùm cũ viderent iudicem manus lauare, dicentemq; audirent, Innocens sum: magis clamabant, dicentes: *Et respondens uniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Qm̃ igitur aduersus seipsos sententiã protulerunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tulerunt, tunc omnia concedit Pilatus. Tu autem animaduerte hoc etiam in loco ve
cordiam ipsorum, talis quippè appetitio te
meraria, & proterua cupiditas est, vt nihil
C boni videre hominem sinat, vobisipsis ma
ledicitis, quam ob rem etiam ad filios ma-
ledictionem protrahitis? Clementissimus
tamen Iesus, quàuis ipsi maximè, & aduer
sus se, & aduersus filios insanirent, non ta-
men ex sententia ipsorum ipsos condem-
nauit, sed tam ex ipsis, quàm ex filijs, eos
susscepit, qui pœnitentiam egerunt, milleq;
bonis honorauit. Nam & Paulus ex ipsis
Act.21. erat, & multa illorum millia, qui in se in
d Hierusalem crediderunt. Cõsidera.n. (Iaco
bus ait) frater, q̃ multa millia Iudæorũ cre-
dẽtium sunt, qui omnes ex illis fuerunt: si
autem aliqui remixi sunt, sibiipsis imputẽt.
Tunc dimisit eis Barabbam, Iesum autem flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur. Cur
flagellis cædit? vt quasi condemnatum, aut
quasi formam iudicio quandam afferens:
vel Iudæis gratam rẽ faceret. Et certè resi-
stere, atque repugnare debuisset, præsertim
cum ipse dixerit: *Accipite eum uos, & secun-
dum legem uestram iudicate ipsum.* Multa nẽ-
pe fuerunt, quæ tam Pilatum, quã Iudæos
ab illo nefando iudicio prohibebant: inau
dita signa, & miracula magna, incredibilis
eius qui patiebatur clementia, taciturnit s
inæstimabilis. Nam postquam & orando,
& respondendo hominem se esse demo-
D strauit, sublimem rursus, ac vltra hominẽ
tam, silendo, quàm despiciendo quæ dice-
bantur, ostendit, quibus omnibus ad mirã
dum ipsum adduci poterant: sed nihil ho-
rum illis profuit. Cum.n. semel quasi vino
lentia, vel insano furore oppressa sit, diffi-
cillimum est resipiscere, nisi generosissima
sit anima quæ opprimit. Periculosum cer-
tè, periculosum inquam est, perniciosissi-
mis his passionibus locum concedere: qua
re oportet omni pacto reiicere ingressum
ipsarum, atque repellere. Nam si com-
prehenderint animã, atque superauerint, tunc
sicut ignis ingentem, ac siccam nactus ma
teriã, maximam solent flammam accende-
re. Quare rogo, atq; oro, omnia faciamus,
vt quasi maceria separemus à nobis harum
ingressum. Nullus igitur friuola se illa ra
tione consoletur, qua vniuersa proteruitas
in animam conducitur. Illa, inquam, ratio
ne nullus vtatur: qm̃ multi dicũt, quid hoc
est, aut illud, mille certè hinc mala oriun-
tur. Veterator.n. malorum diabolus, cũ sit
magna malitia, multa opera, ingenti stu-
dio, condescensioneq; nonnulla ad perdi-
tionẽ hominum vtitur. A minimis.n. ple-
rũq; incipit, quod intueri hoc modo licet.
Studebat in Pythonissæ derisionem Saul 1.Reg.28
regẽ detrudere, iterum, quia non adhibuis
set ille mẽtem, ad Pythonissas paulatim ip
sum inducit. Nam q̃m Samuelis non obtẽ- E
perauit, & holocausta offerri præparauit, il
lo absente accusatus, ait, necessitas hostiũ
facta est maior. Cumq; flere oportuisset,
quasi nihil mali fecisset, lætabatur. Iussit
deinde nõnulla de maledictis deus, ea quo
que transgressus fuit: hinc aduersus Dauid
illum insaniuit, ac si paulatim, atq; paula-
tim labens nõ stetit, quousq; ad ipsum per
ditionis barathrum seipsum immisit. Simi
liter etiam de Cain factum esse videmus.
Non.n. confestim cædem fratris illi sugges
sit, ne magnitudine rei commotus tam sce
lestum facinus abominaretur: sed prius per
suasit deteriora offerre, nullũ esse id dice-
s peccatum: deinde inuidiæ veneno succen-
dit, nihil etiam hinc mali secuturum per-
suadendo: Ita sensim in eum illapsus, ad eę
dem fratris, & ad negationem sceleris im-
pulit, nec prius cessauit, q̃ malorũ omniũ
verticem imposuit. Repellẽda igitur malo-
rum initia sunt. Nam ẽt si ad maiora pri-
ma non progrederentur peccata, non esset
tñ negligendum: nũc verò per istam incu
riã gradatim semper ascendũt, quapropter
omni studio, atq; opera funditus principia
peccatorum sunt euertẽda. Nõ.n. vim de-
licti solam cõsideres, nec quia parum sit,
cogites: sed illud præcipue tene, quia si ra- F
dicem non euulseris, magnus inde labor
succrescet. Mirabile quidem, atq; inau itæ
dicere audeo. Solet mihi nonnunq̃, nõ tã-
to studio magna videri peccata esse euitan
da, quãto parua, & vilia: illa.n. natura ipsa
spontè auertitur, hæc aũt hac ipsa re, quia
parua sunt, desides reddunt: & dum contẽ-
nuntur, non potest ad expulsionem eorum
animus generosè insurgere. Vnde citò ex
paruis maxima fiunt negligentia nostra:
hoc ipsum corporibus, quoq; accidere vide
bis. Sic in Iuda maximum proditionis ma
lum concreuit: nisi.n. putasset paruum esse
pecuniam inopum surripere, in tantã pro-
teruitatẽ non deuenisset. Iudæi quoq; nisi
putassẽt inanis glorię delictũ minimũ eẽ,
vsq; ad eędẽ Christi lapsi non fuissent. Hac
via

via omnia scelera fieri videbis. Nemo.n. re
pentè ad extremam improbitatem insilijt.
Habet quippè insitum quẽdam anima pu
dorem, atq; innatũ, quem subito calcare,
atq; proijcere non potest: sed sensim, atq;
paulatim ex negligẽtia perit: hoc pacto ẽt
idolorum cultus aditum inuenit, cũ vltra
q̃ oportet, viui, ac defuncti nonnulli hono
rarentur: hoc pacto simulachra, & statuæ
G adoratæ sunt: hoc pacto deniq; fornicatio,
& cætera vitia dominantur. Cõsideremus
autem, si nimium quidã, ac importunè ri-
sit, reprehensus a quopiam est: respondet
alijs, nihil esse id mali. Quid.n. est risus,
aut quid vnquã ex risu mali sequetur? Or-
ta tñ ex immoderato risu pauliſper scurrili
tis, à scurrilitate turpiloquium, à turpilo-
quio operatio turpis profecta. Cum alius
proximo ex incuria malediceret, reprehen
susq; esset, cõtempsit, dicens nihil esse ma-
li hmõi verbis vti: sed hinc dissidia, & o-
dia nata sunt, inde inimicitiæ capitales,
hinc contumeliæ, à contumelijs porrò pul
satio, ac inde cædes plerunq; secuta est. Sic
à minimis ad maxima gradatim diabolus
ducit, & inde ad desperationem detrudit,
& hanc viam priore non minorem adinue
nit. Non.n. tantos peccatum, quantos de-
speratio perdit. Nã qui deliquit, si seipsum
per pœnitentiam excitabit, citò delicti re-
missionem impetrabit, qui autem pœnitẽ-
tiam spernit, idcircò veniam impetrare nõ
põt, qm̃ medicinã pũiæ non imponit. Cer
tas adhuc addit insidias, quibus religiosos
deuotionis habitu ad peccãdum impellit.
Et q̃n, inquies, tale aliquid potuit efficere?
1.Co.7. Attẽde igitur, & disce, vt à laqueis eius pos
c sis tibi cauere. Per Paulũ tibi Christus præ
H cepit, vxorem à viro non separari, nec alte-
rum altero priuari, nisi ex cõsensu: sed nõ-
nullæ quasi castitatis ardore accensæ, à vi
Nota. ris abierunt, ita putantes magnum quid fa
cere, ad adulteria viros suos compulerunt.
Cogita igitur, quãtum mali cõmiserint, q̃
cùm magnos p castitate labores subierũt,
quasi adulteræ accusentur, extremaq; sup-
plicia daturę sint, quia in profundum perdi
tionis coniuges præcipitarunt. Alij rursus
1.Co.8. à carnibus abstinẽtes, ex laudabili hac ab-
bc & stinentia ad abominationem carniũ lapsi
Col.2. c sunt, quæ res atrocem eis pœnam pparauit:
hoc autem fit, q̃n aliqui iudicium suũ scri
pturis anteponunt. Sic & aliqui apud Co-
rinthios putarunt, perfectionis esse de om-
nibus indifferenter gustare, de his ẽt quæ
prohibita sunt: quod non modò perfectio
nis non erat, verumetiam iniquitatis extre
mæ, pp hoc, & vehementer à Paulo corri-
piuntur: Et nisi corrigantur, vltimo suppli
cio dicebat obnoxios esse. Alij rursus reli-
gionem esse putant non paruam, capillos
capitis nutrire, quod ex prohibitis est, &
non paruum dedecus affert. Alij magnum
dolorem, & immoderatã tristitiã, quasi vti
lem post peccata laudant, atq; admirãtur.
Quod diabolico artificio fieri, Iudas pate-
fecit, qui ex dolore nimio se suspẽdit, ppũa
ẽt Paulus pro eo, qui fornicatus fuit, forn i
dauit nequid tale pateretur: & admonuit I
Corinthios citius eum liberare, ne nimio 2.Co.2.
submergeretur dolore: deinde ostendens à b
diabolo nimiam hanc esse tristitiam, adie Ibid. c
cit: Vt non circumueniamur à Satana. Nõ
enim ignoramus, inquit excogitationes il
lius, quia dolos semper, & fraudes nouas
adinuenire solet. Si n. apertè pugnaret, fa-
cilis esset victoria: immò verò nunc, si iugi
ter vigilamus, non est difficilis. Ad omnes
has vias armauit nos deus, non esse contẽ-
nẽda parua cõsulens. Audi ergo quæ Chri
stus admonet dicẽs: Qui dixerit fratri suo, Sup.5.c
fatue reus erit gehennæ ignis: &, qui ad cõ Ibid.d
cupiscendã mulierẽ aspexerit, adulter est.
Ridẽtes ẽt quasi miseros deflet, & vbiq; ini
tia, & semina peccatorum radicitus tollit:
& de ocioso nos verbo relaturos rationem
asserit, & Iob cogitationes filiorum purga
bat. Aduersus autem desperãtes, ait: An nõ Sup.11
surgit, qui cecidit, an qui auertit non con- c
uertitur? & rursus: Nolo mortem peccato Iob.1.a
ris, sed vt conuertatur, & viuat. Et hodie si Hie.8.b
vocem eius audieritis, &c. Et, quod lætitia Eze.18.
sit in cœlis, cum peccator pœnitentiã agat. g
Multaq; hmõi, & documenta, & exẽpla in Ps.94.b
scriptura inueniuntur. Ne autẽ religionis Luc.15
noĩe perdamur, illud Pauli dicendũ iterũ, a
atq; tenendum est. Ne nimio dolore, inq̃, K
absorbeatur. Hæc igitur nõ ignorãtes, om- 2.Co.2.
nibus diaboli vijs, quibus desides pueritiæ b
scripturarũ prudẽtiã opponamus. Noli er
go dicere: qd est, si formosam curiosè aspe
xero mulierẽ? Nã qui corde mœchatus est,
is rẽ ipsam pagere non dubitabit. Noli di-
cere, quid est si pauperem hunc præteribo?
Hoc.n. pacto, ẽt alium transcurres, deinde
alium, atq; alium, ac tandem oẽs cõtẽnes.
Noli dicere, quid est, si rem proximi desi-
derabo? Hoc.n. Achab regem perdidit. Nã

quan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quanuis prętium dederit, veruntamen a
3.Reg.21 nolente accepit, pœnas perluit. Qui nullo
pretio dato, aliena rapit, præsertim cùm
gratiæ documentis sit roboratus: quam pu
nitionem non meretur? Quam vt fugia
mus, ab omni vi, & rapina diligenter absti
neamus, nec a peccando solummodo, sed
ab initijs etiam peccatorum mundos nos
conseruantes, magno studio virtutem am
plectamur, si ad cœlorum regna proficisci
volumus, quò vtinam omnes perueniа
mus, gratia, & misericordia domini nostri
Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxxxviii.ex cap.xxvii.

TVnc milites præsidis accipientes Iesum in prætorio, congregauerunt ad eum vniuersam cohortem, & exuentes eum, chlamydem coc
L *cineam circundederunt ei.* Quasi omnes ex
composito conueniſſent, ita signo dato ad
choream omnes diabolus concitabat. Nã
etsi possumus inuidiæ tabo existimare ad
insaniam Iudæos concitatos fuisse, tamen
qua de causa moti milites fuerint, non pa
tet. Diabolus igitur erat, qui vniuersos tũc
illos occupauit: voluptatem etenim ex cõ
tumelijs propter immanitatem suam ca
piebant. Cùm. n oportuisset comprimi po
tius, atq; lachrymare, non solum hoc non
faciebant, verumetiam è contra sicut, &
plebs ipsa, & vituperabant, & insultabant,
Iudæis forsan gratificantes, aut suis vten
tes moribus. Multis autem, variisq; modis
contumeliabantur. Caput. n. illud sanctissi
mum modò puguis, modò calamo cædebant, modò corona ex vepribus contexta
decorabant. Quam igitur nos exusationẽ
vnquàm habebimus, si vituperati ad iram
concitamur, qui tot tãtaq; sustinuisse Chri
stum non ignoramus? Extremas certè ille
contumelias sustulit. Quippe cum nõ mẽ
brum vnum, sed vniuersum corpus atroces
has iniurias pateretur: caput corona, cala
mo, pugnis, facies sputis, maxillæ alapis,
corpus reliquum flagellis, nuditate, amictu
chlamydis, adoratione simulata, manus ca
M lamo, quem pro sceptro tenere dederunt,
os quoq; ipsum, & lingua aceti potione,
ac fellis. Quid istis vnquàm grauius? quid
contumelioſius ixcogitari potest? omnem
ista excedunt oretionem, qui illi quasi ti
mentes, nequid aelinquerẽt, crudeliter ex
cogitauerunt, & audacter fecerũt, qui suis
manibus prophetas occiderunt. Christo ve
rò, quanuis sententia Iudicis, ipsi tamẽ fa
ciunt vniuersa, ipsi & apud se damnarunt,
& apud Pilatum dicentes: *Sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Ipsi contumeliã
tur, & insultant, ipsi vinciunt, & modò vin
ctum ad Pilatum deducunt: ipsi militibus
causam præbent ita crudeliter in eum in
surgere: ipsi verbis, ipsi sputis, ipsi verberi
bus cædunt. Nihil horum certè à Pilato fa
ctum est, sed omnia illi effecerunt accusato
res, iudices, lictores, ministri capitalium re
rum: hæc a nobis tunc legantur, cum veni
re omnibus, atq; audire liceat. Nam ne gẽ
tiles dicant præclara nos, atque insignia
Christi facta prædicare, opprobria verò, &
passionẽ celare: & sanctissimi spiritus gra
tia ita dispensatum est, vt in solemnitate
maxima, cum omnes vnà viri, atq; mulie
res adesse possint, iuxta diem Paschæ omnia hæc perlegantur. Vniuersis ergo præ
sentibus, qui volunt, magna hæc voce prę
dicantur: quibus cognitis, Christus tamen
deus esse omninò creditur. Et cum propter
alia beneficia, quæ nobis contulit, tũ pro
pter hæc ex animo adoratur, quia tantùm
pro nobis condescendere dignatus est, vt
hæc passus omni nos virtutis genere insti
tuerit. Hæc ergo semper lectitemus, mirifi
cam. n. afferunt vtilitatem. Nam perspiciẽs
verbis, & rebus, & habitu contemni, atque
per illusionem adorari, cædi denique, ac
omnia pati extrema, etiam si lapis esses, ad
mollitudinem ceræ flexus, omnem animi
tumorem deponeres. Sed reliqua quoq; au
dias. Postquam. n. deludẽtes saturati sunt,
de nudato ipso, vestes eius ceperunt, & sedẽ
tes obseruabant qñ expiraret: & vestes eius
inter se patiuntur, quod in alijs condem
natis non fecerunt: nituntur autem omni
tranquillitate potiri ea vestimenta, quibus
mirabilia gesta sunt. Sed nihil tunc aduer
sus eos geritur, Christo ita volente: adeò. n.
magnus hic fuit contemptus, quia in abie
ctum quasi, atq; omnium vilissimum age
batur, vt in latrones gestum non fuerit.
Medium verò ipsum crucifigunt, vt existi
mationis latronum particeps fieret. *Et de*
derunt ei acetum. hoc etiam ex contumelia.
B Ipse autem nolebat bibere. Alius verò euã
gelista dicit, quia cum gustasset, dixit, Con
summatum est. Adimpleta iam est vndiq;
prophetia: Dederunt in escam meã fel, &
in siti mea potauerunt me aceto. Nec tñ ẽt
ille eum bibisse ostendit (nihil. n. interest
inter

Mar. 15. & &c. 6.

Ioã. 19. f

Ps. 68. c

nter gustare simpliciter, & non bibere) sed
le vno, ac eodem dicuntur: nec tamen ter
minatur adhuc illorum insania, sed cum
enudassent, crucifixissent, acetum attulis
ent, non poterant adhuc animum exple
e: sed in patibulo pendentem videntes, &
psi, & transeuntes omnes amaris impetũt
erbis, quæ & rebus ipsis mihi grauiora vi
entur. Idcircò. n. ita faciebant, vt tanquã
seductor, qui omnia, quæ dicebat, ad cor
mpendos homines frustra essent, & in
nspectu omnium vituperatus decederet:
leo etiam militum manibus, & publico
reus iudicio confecto certior videretur. Et
quanquam sequẽs turba etiam lapides fle
tu suo flexissent, nullo tamen modo atro
cissimas illas belluas commouit: propterea
turbam quidem allocutione dignam puta
uit, illos verò minimè. Non. n. solum quæ
optabant, fecerũt: verumetiam resurrectio
nem illius formidantes, existimationi suæ
C officere studebant: propterea publicè ista
iactant, latrones cum eo crucifigunt: & vt
seductor, ac mendax videretur, Descende
(clamabãt) de cruce, qui templum destruis,
& in tribus ipsum diebus reædificas. Nam
quoniam scriptam a Pilato causam tollere
non potuerũt: quia scriptum erat, Rex Iu
eorum: repugnauit. n. ille dicens, Quod
scripsi scripsi: ideo vituperando nitebantur
ostendere, quia rex non esset: ideò tumul
tuantes dicebant: Si rex Israel est, descen
dat nunc de cruce: & rursus, Alios saluos
fecit, seipsum saluare nescit. Ideo etiam si
guis prioribus huic detrahere conabãtur:
& rursus, *Si filius dei est, & si vult eum deus,*
dere *saluet nunc eum*. O insani, sceleſtiq; homi
quũ nes: an prophetæ non erant prophetæ, &
eo, q iusti, quos occidistis, iusti non erant, quo
peri niam eos deus a periculis non eripuit? im
lis suc mò verò erant, etiamsi a vobis iniuria ve
mbũt xabantur. Quid igitur huic amentiæ ve
stræ æquale excogitari potest? Nam si exi
stimatis, quòd illorum apud vos propter pe
ricula nomen perijt, sed erant prophetæ,
quanuis torquerentur: multò magis non
debebatis in hoc scandalizari, qui & rebus
semper, & verbis falsam hanc repulit opi
nionem: nihil nihil tamen, nec in ipso tẽ
pore passionis, aut dicendo, aut faciendo
aduersus existimationem Christi efficere
valuerunt. Nam & latro, qui vitam in omni scelere consumpsit, tunc maximè quan
D do ista dicebantur eum confessus, regni
eius fecit mentionem. Et plebs ipsum ama
rè flebat. Sed quanuis ea, quę fiebant, apud
ignaros dispensationis, mysterijs huius im
becillitatem testari videbantur, veritas ta
men etiam per hæc contraria floruit. Hæc
audiẽtes, aduersus omnem furorem, & irã
diligenter nos armemus. Si succendi cor
tuum senseris, pectus continuò signaculo
crucis signato: repete memoria, quæ tunc
facta fuerunt, & ira illicò tanquam puluis
discipabitur. Verborũ simul, & factorum
recordare, non obliuiscaris dominum il
lum, te seruum esse: ille propter alios, tu
propter teipsum suffers: ille pro his, de qui
bus benemeritus fuit, pro his qui crucifi
xerunt, tu autem pro teipso: ille à contume
liantibus, tu verò ab his fortè quibus sæpe
iniuriam intulisti. Ille vniuersa spectante
ciuitate, immò verò, & Iudæis, & aduenis
misericorditer nimium locutus est, tu pau
cis præsentibus ferre non poteris. Quo ad
maiorem contemptum occideretur, vide
tur a discipulis quoq; suis de relictus. Ita
qui antea colebant, fugam ceperunt: ini
mici autem, & hostes patibulo pendenti
circunfusi contemnebant insultantes hæc
deridebãt omnes vnà, Iudæi ac milites in
ferius, latrones vtrinq; superius: ambo. n. E
etiam ipsi contumeliabantur. Quomodo Luc.23
igitur Lucas de vno dicit? vtrunque profe- c
ctò factum est, vterque antea: postea verò
alter solummodo deridebat. Nam nequis
compositorem factam fuisse crederet, nec
latronem illum fuisse, qui latro fuit, ab ip
sa contumelia etiam in cruce latro, atque
inimicus antea fuisse repentè conuersus o
stenditur. Hæc igitur omnia cogitando
philosophare. Quid enim tale, ac tantum
ferre tu potes, quale dominus tuus? Publi
cè te quispiã vituperauit, sed non talia tu
audisti. Verberibus cæsus es, sed non tanto
tempore, neque sic flagellatus, & denuda
tus. Alapis te quidam petijt, sed non illo
modo. Tu verò etiam adde, a quibus, &
cur, & quando, & quis ipse quoq;: & quod
grauius est, nemo illa facta criminabatur,
nemo quærebatur, sed è contra probabant
omnes, & cædentibus, ac deridentibus se
coniungebant, & quasi arrogantem quen
dã seductorem, ac deceptorẽ, qui re verba
sua cõprobare non posset, sic deridebant.
Ille verò ad hæc vniuersa tacebat, maxi
mum nobis longanimitatis præbens exẽ
plum. Nos autẽ hæc audientes, nec famu
los

Universidad de Deusto
Biblioteca

F lòs quidem patimur noſtros, ſed magis q̃ ſylueſtres aſini calcitramus atq; ſalimus, crudeles, ac inhumani, ſiqd aduerſus nos dictum, vel factum ſit, nullam aut paruã exiſtimationẽ facientes ſi hæc in deum cõ miſſa ſint. Similiter quoq; aduerſus amicos afficimur: dolorem quis intulit, ferre non poſſumus: verbis carpſit, oĩ bella mouemur atrocius. Nec prodeſt q̃ iſta quotidie lectitentur: diſcipulus prodidit, cæteri eum reliquerũt, quib. multa, & magna collata beneficia fuerant. Hi furore concitati in faciem ſpuebant, pontificis ſeruus colapho petijt, milites cædebant, qui aderant illudebant, & contemnebant, nec vllũ ad quenquã verbũ emiſit, ſed oẽs vicit ſilẽtio. Ita opa iſta te docẽt, quanto mitius feres, tãto magis te malefacientẽ ſuperaturum, & admirationi apud oẽs futurũ. Quis.n. non mirabitur eum, qui opprimentiũ cõtumelias æquo aĩo perfert? quemadmodũ .n. etiam cum iuſtè quiſpiam torquetur, ſi magno aĩo patitur, iniuſtè cruciari multis vr: ſic qui cum iniuria vexatur, ſi nõ perfert, iure puniri putabitur, ac deridebitur quaſi mancipium ab ira diſtractus, & animi nobilitatem furori ſubijciens. Nec.n. liberum eum hoſem dixerim, ẽt ſi mille ſeruis dominetur. Sed valde me, inquies, ille irritauit. Quid hoc eſt? tũc.n. maximè oportet philoſophari. Nam quando non incitantur, feras quoq; manſuetas eſſe videmus: nõ.n. ſemper furore ipſas ferri cernimus, ſed qñ concitantur. Quare ſi tunc ſolummodo quieſcimus, quando nemo irritat: in quo belluis præſtabimus? Illæ tamen iuſtè pleruuque mouentur, & excuſari poſſunt, qñ prouocatæ, ac punctæ concitantur: præterea rationis expertes, duce natura mouentur: tu verò in ferarum incidens morem, vnde tibi excuſationem parabis? Quid.n. mali paſſus es? Rapta ſunt abs te tua, at hæc ipſa de cauſa ferre magis oportet, vt maiora lucrari poſſis. Laude ac gloria priuatus es, & quanti hoc eſt? minor profectò factus non es, ſi philoſopharis. Si verò nihil mali pateris, cur iraſceris ei, qui non modò tibi non nocuit, verumetiam profuit? Nam negligentes honorati, molliores redduntur: diligentes autem, ex deriſione, & contumelia fortiores efficiuntur. Ita profectò deſides laude magis, q̃ vituperatione læduntur. Nam vituperãtes quidem ſi attendimus, cauſam nobis præbent philoſophandi: laudantes autem arrogantiæ mollicie, inani gloria impellere aĩos ſolent: cuius rei patres ſunt teſtes, qui filios non ita laudibus efferunt, vt cõ- H uicijs reprimunt, timentes nè aliquam inde molliciem contrahant: & pædagogi ſimile quoddã adoleſcentibus remediũ adhibere runt. Quare ſi auerti nonnullos decet, adulatores magis, q̃ contumeliantes odiſſe oportet. Maior.n. non attẽdentibus ex adulatione peſtis oriri ſolet: & facilius eſt hãc, q̃ illam paſſionem ſuperare. Quare qui ſuperat illã, tum mirabilior vr, tum ẽt maiora conſequet̃ præmia. Mirabilius.n proſectò eſt videre hoĩem qui dum vituperat, q̃ hoĩem qui dum depellitur, & percutitur, non decidat. Sed q̃ũo, dices, potero non moueri? Vituperãdo quidem perſequitur, crucis ſigno ſtatim pectus ſignato, recorda re oĩum, quæ tunc geſta ſunt, & confeſtim omnia extinguuntur: nec quia vituperat modo aliquis cogita, verumetiam ſi quid boni vnquam ab illo in te profectum eſt, diligenter conſidera, & confeſtim ad clementiã redigeris. Immò verò ante omnia deum timeas, idq; ſp tecum verte, q̃ cogitatio cito te modeſtum, ac manſuetũ faciet. Præterea a tuis quoq; famulis documentũ ſuſcipias, conſideraq; nonnunquam te vituperante illos flere, & hinc intellige non eſſe hãc philoſophiam difficilem: hoc modo furorem tuum condemnabis, & in ip- I ſo contumeliandi tpe dices non eſſe contumeliandum, & ſic ne ipſe contumelijs affectus dolebis. Cogita, quia nõ eſt in ſe, qui vituperat, & non moleſtè feres contumelias eius. Nam & dæmoniaci plerunq; nos verberant, nec ſolum non mouemur, verumetiam eos deflemus: ita igitur etiam tu facito, miſereat te cõtumeliatis. Magna .n. bellua ira. f. & furore, & pernicioſo dæmone detinetur, ſolue ipſum, qui ab hmõi dæmone vexatur, & ſic inſaniendo breuiſſimo temporis ſpatio corrumpitur. Huiuſmodi.n. hæc ægrotatio eſt, vt non egeat lõgo ad perdendum hominem tempore: propterea quidam dicit, Momentum furoris eius caluus eſt ipſi: hoc ipſum videlicet tetrum atq; tyrãnicum oſtendens, quia breuiſſimo tpis ſpatio, & ſine aliqua ferè mora maximo ſolet afficere malo. Nam ſi ad vires ſuas prolixitas etiam temporis accederet, inſuperabilis hæc pœnæ paſſio eſſet. Vellem poſſe oſtendere qualis quidem ſit.

ſit, qui vituperat, & qualis q̃ philoſophatur, & nudum vtriuſq; animum in mediũ ducere: videres.n. alterum fluctibus exagitari, alterum in tranquillo portu quieſcenti nauiculæ ſimilem eſſe. Nam impetu horum turbatur fluctuum, & ipſos facilè diſſoluit. Cum.n. qui vituperant, omnia faciunt, vt moderare poſſint: ſi ex iſta ſpe deciderint, facilè mitigantur, & leniuntur. K Non.n. videbis hominem ita commotũ, qui poſtea ſe non magnopere condemnabit, veluti etiam è contra, qui non commotus ira, nunquàm hoc factum ſuum ſolet condemnare. Nam ſi etiam inſurgere opus ſit, facilius, atq; prudentius id abſque ira, quàm cum ira facere poteris, & ad hoc nullum inde poſtea capies tædium, Ita ſi volumus, apud noſipſos facilè bona retinebimus, nihilq; nobis per gratiã deerit, quod ad tutelam, & laudem noſtram pertineat. Sed quæris laudem ab alio: tu igitur teipſum honora, & nemo te dehoneſtare poterit: ſi verò tu teipſum dehoneſtabis, etiam ſi omnes homines te laudent, nihilominus non honoraberis. Quemadmodum.n. nullus nos lædere poterit, niſi a nobiſipſis lædamur: ſic niſi noſipſos vituperemus, nemo alius nos vnquam dedecorabit. Ponamus.n. mirabilem quendam, atq; inſignẽ eſſe virum, quem omnes adulterum, furẽ, ſepulchrorum euerſorem, homicidam, latronemq; prædicẽt: ille verò, nec irritetur, nec moleſtè ferat, nec alicuius huiuſmodi rei ſibi conſcius ſit, qua igitur inde vituperatione læditur? nulla profectò. Quid inquies, ſi multi malam de ipſo habeant opinionem? nulla, inquam, omninò vituperatione ipſe læſus eſt, ſed illi ſe vituperarunt, L qui alium, quàm decet, talem virum exiſtimant. Dic quæſo, ſiquis Solem tenebrarũ autorem exiſtimet: Soline, an ſibi detraxit? Sibi videlicet ipſi, cum furioſi, & inſanientis opinionem conſequatur. Eodem profectò modò, qui prauos bonos eſſe putant, & è contrario, ſeipſos vituperãt. Quare magnum ſtudium, multamque operam adhibeamus, vt conſcientia noſtra munda ta, nullas aduerſus nos anſas, nullam malam excitemus ſuſpicionẽ: ſi verò alij hoc pacto nobis affectis inſaniunt, non moueamur. Nam qui praua multorũ opinione, cum bonus ipſe ſit, lædi videtur, nunquàm profectò inde fiet, vt talis nõ ſit, qualis eſt: qui verò fruſtranea commotus ſuſpicione peſtiferum in ſeipſum morbũ attraxit, hoc etiam pacto prauus, ſi è cõtrario bonus eſſe videtur, non modò nihil inde lucratus eſt, verumetiam, & in deſidiam incidet nõ minorẽ, & maiori cruciatu vexabitur. Nã qui cum malus ſit, malus etiam exiſtimatur, forſan humiliatus delicta ſua facilia cognoſcet: cum verò prauitas eius latet, ſecurus degit. Nam ſi accuſantibus vniuerſis, vix reſipiſcunt multi, atq; compũguntur: quando excitari poterunt, ſi non ſolum reprehendi, verumetiam laudari ſe a multitu M dine ſciant? Non audis Paulum id accuſan 1. Co. 5 tem, quia eum qui fornicatus fuerat, nõ ſo a lum cognoſcere peccatũ ſuum Corinthij non permiſerunt, verumetiã in peiora detrudebant applaudentes, honorantesq; ipſum? Quas ob res vehemẽter rogo, atq; obſecro, vt ſuſpicionibus, & laude, ac vituperatione multorum neglectis, diligẽter inuigilemus, ac faciamus, ne alicuius nobis mali conſcij ſimus, neve noſipſos vituperemus: hoc.n. modo tam in præſenti, quàm in futura vita magnam gloriam conſequemur, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria, &c.

Homilia. lxxxix. ex cap. xxvii.

A *Sexta autem hora tenebræ factæ ſunt per vniuerſam terram vſque ad nonam horam. Circa autem horam nonam clamauit Ieſus voce magna dicens: Eli eli lamma ſabachthani: hoc eſt, Deus meus, deus meus, vt quid de reliquiſti me?* Hoc eſt illud profectò ſignum, quod petẽtibus Iudæis daturũ ſe dicebat, dicẽs: Generatio praua, & adultera ſignũ q̃rit, & ſignũ nõ dabitur ei, niſi ſignũ Ionæ prophetę. Crucem.n. mortẽ, ſepulchrũ, atq; reſurrectionem ſignificat. Et rurſus alio quo- Sup. 12 c & Mar. 8. b & dammodo virtutes crucis ſignificando dicebat: cum exaltaueritis filium hominis, Luc. 11. tunc cognoſcetis, quia ego ſum. Tale quip b pè aliquid dicitur, Cum me crucifixeritis, A ac iam victoriã cõſecutos vos putaueritis, Ioã. 8. d tũc vires meas cognoſcetis. Nã ciuitas eorum poſt paſſionẽ Chriſti perijt, mores ceſſarunt, diſciplina ciuilis, & ſua libertas euanuit: prædicatio verò floruit, & ad extremas vſq; orbis oras euãgelicus ſermo peruenit, & terra ſimul, ac maria, frequentata deſertaq; loca omnipotentiam eius prædicant: hoc igitur dicit, & ea quæ in ipſo tẽpore crucis acciderunt. Quippè mirabilius erat in patibulo crucis pendente ipſo, quã humi

Universidad de Deusto
Biblioteca

humi gradiente illa fieri. Acciditq; etiam q̃ de cœlo illa facta sunt, quemadmodum Iudæi petebant, & in vniuerso terrarum orbe, quod nondũ plus accidit, nisi in Aegypto duntaxat, qñ pascha erant celebraturi. Illa. n. hæc figuratè significabant. Tu verò etiam animaduerte, quando tenebræ fiunt, in media videlicet die fiunt, vt vniuersi qui terram habitant videant: quia dies vbiq; terrarum tunc est. Hoc signum non magnitudine solum miraculi verumetiam, quia facillime accidit, ad conuertendos eos sufficiebat, post omnia verò, q̃ per insaniam, & furorem fecerunt factum
B est, qñ iam ipse furor cessauit, qñ deridendo saturati sunt, qñ contumeliando aĩum suum explerunt, quando deniq; omnia sibi dicta sunt, quæ volebant: tunc tenebræ apparent, vt saltem tunc ira deposita, nonnihil ab hoc signo consequerentur. Mira-
b erat certè talia efficere, dum esset in cruce, quàm, de cruce descendere. Nam siue ab eo hęc facta esse putabant, timere ac credere oportuisset: siue non ab eo, sed a patre, oportebat tamen propterea commoueri atq; compungi. Iram enim dei propter facta ipsorum commotam esse teñebræ illæ significabant. Nam quia eclipsis non
In Eclipsis tempore passionis domini, tres dies rauit horas. erat, sed ira quædã atq; molestia: non hinc solum, verumetiam à spatio temporis patuit. Per tres. n. horas eclipsis illa permansit, cum tñ breuissimo quodam tpe accide re soleat, quod non ignorant qui viderũt. facta. n. etiam fuit memoria nostra. Sed qũo, inquies, omnes mirati homines adeò non sunt, vt deum ipsum putarent? Quia
C videlicet humanũ genus magna desidia, & proteruitate tunc tenebatur: præterea vnum hoc dũtaxat fuit miraculum, quod factum cito præterijt, adeo, vt nemini cura fuerit causam eius inquirere. Ad hæc longa impietatis consuetudine homines deprauati fuerunt, & causam ignorantes, putabant fortasse naturali quadã in eclipsi accidisse. Cur autem miraris de alijs, qui nec sciebant quicquam, & segnicie dejecti non q̃sierunt, cum etiam illi qui in Iudæa viuebant, post tot tantoq; miracula aduersus eum insurgerent, quãuis planum fuerit ab ipso illud gestũ fuisse? Propterea. n. in fine clamat tenebrarũ, vt intelligerent adhuc ipsum viuere, & ab eo tenebras factas fuisse, vt meliores hac ratione fierent. Dicit. n. *Eli eli lamna sabachthani*. Vt vsque ad extremum spiritum honorari ab eo patrem, & non esse illi aduersariũ discerent. Quapropter & prophetica vocẽ emisit, ve terem approban o scripturã, & Hebraicè dixit, vt probe eiusdem ipsum esse cũ patre voluntatis perciperent. Tu aũt ẽt hoc loco vecordiã illorũ, & perulantiã perspice. *Putauerunt. n.* inquit, *Heliã ab eo vocari: & aceto illico ipsum potauerũt. Alius autem impetuose accedens, lancea costam eius percussit.* Quid his omnibus iniquius vnquam excogitari potest, qui eo impietatis deuenerunt, vt mortuũ iam corpus vexarent? Tu verò considera, qũo ad nostram salutem proteruitate illorum vtitur. Hoc. n. vulnere facto, salutis nostræ fontes è costa sua emanerunt. *Iesus autem clamans magna voce emisit spiritum.* Hoc est istud quod dixerat: Ioã. 10
Potestatẽ habeo ponere aĩam meam, & po D
testatem habeo rursus sumere eã. Idcircò
. n. magna voce clamauit, vt oñdat sua hęc
ptãte fieri. Marcus aũt dicit, miratũ fuisse Mar. 15
Pilatũ, si iam mortuus erat. Sed centurio a
quoq; ideò maximè credidit, quia sua ipsum sponte, & potestate mortuum perspexit. Hæc vox velum templi scidit, monumenta aperuit, & templum ipsum in desolationem redegit: quod fecit, non quia tẽplum cõtemneret: qũo. n. illud despiceret, Ioã. 2.e
qui dicebat, Nolite facere domum patris
mei negociationis domum, sed sicut etiã
qui Babylonijs illud tradidit indignos ostendit illos esse, qui in eo cõuersarentur: propterea prophetia quædam hoc erat futuræ cito, ac perpetuæ desolationis, & mutationis rerum ad maiora atq; sublimiora, & ineffabilis suæ signum virtutis. Sed
ad hæc omnia resurrectio quoq; mortuo- 4. Reg. 13. d
rum secuta omnipotentiã eius ostendit.
Helisæi. n. tempore, cum mortuus vnum mortuum tetigisset, surrexit: nunc autem corpore in patibulo pẽdente, vox sola mortuos excitauit. Huius. n. illa figura fuit, qm̃ ideò factum est, vt hoc facilius crederetur. Nec mortui solum excitantur, verũ- E
etiam lapides scinduntur, & terra concuti
tur, vt hinc percipi posset, illos quoq; facilè dirumpere potuisse. Nã qui lapides scidit, qui terrarũ orbem tenebris obduxit, multo magis illos si voluisset, perdere potuisset: verum noluit, sed vires suas in elementis ostendens, illos ex clementia saluare volebat: sed non fuerunt illi remissiores. Talis quippè proteruitas inuidiæ est,

vt

vt non facilè terminetur: sed tunc quidem vel aduersus ea, quę mirificè fiebant, impudentissimè resistebant: postea verò cũ obsignato monumento, & caterua militum custodiente surrexit, ac ipsis custodibus cũ surrexisse ipsum audirent, non dubitarũt argento illos corrũpere, vt resurrectionem Christi obfuscarent. Nòli ergo mirari, si tunc ẽt mente capti videbantur, cũ semel adoĩa ex impudentia perperam agenda præparati essent, sed illud diligenter considera, qualia signa nunc fecit, alia è cœlo, alia in terra, alia in ipso templo, tum vt diuina eius indignatio cognosceretur, com-
F munissima iã futura, quæ ante abdita fuerunt penetralia, & quod cœli hoĩbus aperiantur, & res ad vera sancta sanctorũ deriuabic. Et illi quidem dicebãt. Si rex Israel
Mar. 15 c est, descendat de cruce: ipse verò totius orbis regem ostendit. Illi dicebant, Vah qui dissoluis templum hoc, & in tribus restituis diebus: ipse aũt qũo penitus desolabatur significauit. Illi, alios saluauit, seipsum saluare non potest: ipse verò pendens de cruce, in seruorum corporibus abundantissimè illud ostendit. Nam si magnum est
Io. 11. f Lazarum excitasse, multo maius profecto est multos iam olim mortuos in vitam reduxisse: quod resurrectionis futuræ signũ fuit. Multa. n. corpora sanctorum qui dormierunt erecta in sanctam introierunt ciuitatem, & multis, apparuerunt. Sed centurio quoq; tunc gloriam reddidit deo, di
Luc. 23. g cens: Verè iste homo iustus erat. Turbæ deniq; quæ ad videndũ exierant, pulsantes pectora sua reuertebantur, Tanta cruci fixi virtus apparuit, vt post illas contumelias, post vituperationẽ, & cædem, tã Centurio, q̃ populus compuncti fuerint. Quidam aũt dicunt hunc Centurionem in fide postea roboratũ adeò fuisse, vt ẽt martyrio sit coronatus. *Erant autem illic mulieres multæ a longe videntes, quæ secutæ fuerant eum, Maria Magdalena, & Maria Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi.* Hęc mulieres illæ facta videntes, quia natura magis compatiuntur, summopere flebãt. Diligenter aũt considera quanta illarum constantia est. Sequebantur ipsum ministrantes ei vsq; ad pericula, præsentes oĩa
G speculatę fuerunt, qũo clamauit, qũo expirauit, quomodo lapides scissi sunt, cætera deniq; omnia. Quare primæ quoq; ipsum eũ surrexisset, viderunt: & sexus qui maximè fuit condemnatus, primus honorum contemplatione perfruitur, quod maximè fortitudinem illarum significauit. Discipuli. n. fugierunt, illæ permanẽt, soror matris eius, hãc. n. Iacobi appellat, & cæteræ. Alius autẽ euangelista dicit, quia multi ẽt Luc. 23
se propter hæc facta cædebant, & pectus g
percutiebant: quod summopere Iudæorũ ante oculos ponit crudelitatem, quibus. n. cæteri flebant amarè, his illi gloriabãtur. Nam & si magna ira dei, immo vero furore ea signa forent, tenebræ s. dirupit lapides, rescissum velum, motus terræ, nec timore tñ vllo repressi, nec misericordia flexi sunt. *Accessit autem, & Ioseph, & petiit Christi corpus.* Hic erat Ioseph, qui quãuis occultabatur, rem tamen post mortẽ Christi subijt arduam. Non. n. ignobilis quidã erat neq; ignotus, sed ex consilio vnus atque insignis: vnde fortitudo eius maxima admiranda est, cum propter amorem Iesu periculum mortis susceperit, & vniuersorum se odio tradiderit: exanime quippe corpus petere ausus, non añ destitit quàm H
impetrauit. Nec solũ animum eius, quia petijt, & non paruo impendio sepulchro tradidit, sed nouo quoq; suo monumento cognoscimus: quæ res non temere accidit, sed diuinitus fuit dispensata, ne alium, nõ Christum surrexisse suspicio fieret. *Erant autem Maria Magdalena, & altera Maria contra sepulchrum sedentes.* Cuius rei gratia istæ assident? Nihil magnũ, aut sublime, vt oportebat de ipso cogitabãt. Ideo & vnguenta tulerunt, & diutius morabantur, vt simul, ac per furorẽ Iudæorũ liceret, ad vngendum ipm accurrerent. Vides mulierum fortitudinẽ? Vides pium erga ipsum amorẽ? Vides liberalitatẽ in pecunijs? vides aĩum, vel mortis pericula contemnentem? Imitemur has mulieres nos viri, nec deseramus in tentationibus dñm: illæ certè, vel in mortuum tantã pecuniã ædiderunt, vitæ pericula non formidantes. Nos aũt, eadem. n. mihi dicenda sæpius sunt, nec famescentẽ quidẽ alere, nec nudũ induere volumus: sed cum mendicare ipsum videamus, sponte pterimus. Et certè si ipm Xpm nunc videretis, non dubitaret vnusquisq; vestrum vniuersam substantiã erogare: verũ nunc terunciũ nõ erogas. Non I
audis dicentẽ, Quod vni ex minimis meis Sup. 25.
facis, mihi facis? Nihil nempe interest, si d
ue huic pauperi, siue ipsi Christo dederis.

Nihil enim minus habes his mulieribus, quæ tunc Christum alebant, immo verò, sed nemo his verbis turbetur, multo etiã maius. Non enim est æquale ipsum dominum præsentem alere, cuius præsentia, vel lapideum ad se animum attraheret, & propter eius verba duntaxat pauperes, mendicos, ægrotos alere atq; curare. Quippe tũc etiam ipsa facies, & dignitas præsentis, q̃ cum videtur, parturit quod facis: modo autem vniuersa hæc liberalitatis, & misericordiæ tuæ sunt: accedit quod maioris erga Christum reuerentiæ signum est, quandoquidem ideo conseruum tuum in omnibus diligenter pascis, atque curas. Quid igitur nosipsos deferentes, in illa studium omne consumimus, quæ migrantes habere non possumus, & frequẽter nec hic manentes retinere, cum ita locupletari liceat, vt non tantum hic, verum & illic ditissimi videamur? Qui nanq; loca, domos, & aurum in anima circunfert, vbicunq; visus fuerit, cũ his videtur diuitijs. At inquies. Quomodo potest hoc fieri? Potest, & cum maiori facilitate. Nam si in cœlum ea trã-
K stuleris per pauperũ manus, in anima tua reposueris omnia, & licet iã mors ingruat,
Acto. 9. g illis te nemo priuabit, sed transibis, & illic locuples. Talem habebat, & Tabitha thesaurum. Propterea non domus eam prædicabat, neque parietes, neq; lapides, neque columnæ, sed induta viduarum corpora, & manentes lachrymæ, & fugitiua mors, vitaq; resplendescens. Talia nobis quoq; cõparemus horrea, tales domos ædificemus,
1. Co. 3. & ita deum habebimus cooperatorem, & ipsi eius cooperatores erimus. Ipse nanq; pauperes, cum non esset produxit: tu verò productos, & factos, fame, & reliquis ærumnis tabescere non sinis, subueniens, corrigens vndique dei templum labens: cui qd vnquam æquale fuerit, & ad vtilitatis, & dignitatis rationem? Si verò nõdum aperte didicisti, quam te decorauit ornamento, paupertatem subleuare iubens: illud intra te, computa, si tibi talem dedisset potestatem, vt labens cœlum sustinere posses, nõne per id opus honorando te multo maiorẽ existimasset? En igitur maiori te dignũ fecit honore. Quod.n. cœlis est dignius, hoc tibi refouẽdum commisit. Apud deũ enim visibilium nihil homini par. Nam & cœlum, & terram, & mare propter eum fecit, & in eo magis quam in cœlo delectatur inhabitans. Et tamen nos, & hæc scientes, nullam dei templorum curam gerimus, aut prouidentiam, sed eos neglectũ L
iri sinentes, nobis magnas, & splendidas domos paramus. Et ideo cunctis priuati sumus bonis, & valde pauperibus pauperiores, quoniam has ornamus ædes, quas hinc migrantes aspportare non possumus, & illas omittimus, quas nobiscum possumus simul ducere: dissoluta nanq; pauperum corpora omnino resurgent: & in his productis, qui hęc imperauit deus, eos qui curam ipsorum gesserint, laudabit, & admirabiles reddet: q̃ eos iam casuros, nunc quidem præ fame, nunc verò prænuditate, & gelu omnibus modis refocillarunt. Veruntamen, & tot nobis laudibus propositis, adhuc cessamus, & ad hanc pulchrã torpemus curam. Et Christus quidem non habet vbi caput suũ reclinet, sed circumit Luc. 9.
peregrinus, & nudus, & esuriens: tu verò suburbana, thermas, & porticus, innumerosq́ue paras thalamos incassum, & frustra: at Christo nec exiguum communicas tectum, coruis autem, & miluis fastigia exornas. Quid hac peius stupiditate? Quid hac insania grauius? Insania si quidem hęc sunt extrema. Quin potius quicquid aliquis dixerit, dignum protulerit ni M
hil. Veruntamen si volumus, ægritudinẽ, licet grauem, repellere possumus. Nec solũ fieri potest, sed & facilè. Nec facilè simpliciter, verum & multo facilius ab hac peste liberali, quã a corporalibus morbis quanto maior est, & medicus. Eũ igitur alliciamus, & vt adiuuet rogemus, & à nobisipsis debita conferamus, voluntatem dico, & promptitudinem: nihil enim aliud exigit. Sed si hæc accipiat solum, a seipso cuncta depromet. Impendamus itaque nostra, vt & hic puram assequamur sanitatem, & ad futura perueniamus bona, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi, cum quo patri simul, & sancto spiritui gloria, imperium, honor, & adoratio nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

D. IOAN. CHRYSOSTOMI homiliarum octogintanouem super Matthæum, Aniano & Georgio Trapezuntio interpretibus, finis.

HO

HOMILIARVM. LV.
IN S. MATTHAEI EVANGELIA,
PRIMA EX CAP. I.

Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham. Liber est quasi apotheca gratiarum. Sicut enim in apotheca diuitis alicuius omnis homo, quod desiderat, inuenit sic, & in isto libro omnis anima quod necessarium habet, inuenit. Quid est quod ait, Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abrahæ? Et quomodo
K dicit Esaias propheta. Et generationem e-
Esa. 53. c ius quis enarrabit? Sed ille diuinam generationem eius inenarrabilem esse pronunciat, iste autem carnalem exponit. Propterea non dixit, Iesu Christi filij dei: sed filij Dauid, filij Abraham. Et quare Ioannes statim in principio euangelij sui, diuinitatis eius monstrauit naturam, dicens:
Ioã. 1. a In principio erat verbum, & verbum erat apud deum? Quoniam Ioannes inter gentes in exilio constitutus, Græco sermone euangelium causa Gentium scripsit, quæ non cognoscebant si deus filium habet, aut quomodo gentium habet: idcircò superfluum erat primum incarnationis eius mysterium gentibus demonstrare, cum illum ipsi, quis esset, nescirent: ideò necessarium fuit primum illis ostendere, quia est filius dei deus: deinde in sequẽtibus, quia
Ibi. 1. b carnem susc epit, dicens: Quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Matthæus autem euangelium Iudæis Hebraico sermone conscripsit, sicut iam diximus supra, vt Iudæi legentes ædificarentur in fide. Iudæi enim semper cognoscebant, quia est filius dei, & quomodo est filius dei. Superfluum ergo erat exponere eis di
L uinitatis eius naturam, quam ipsi optimè cognoscebant, necessarium autem fuit mysterium incarnationis eius ipsis ostendere. Quare autem non illi sufficit dicere illum filium Abrahæ solius, aut Dauid solius: quia ad ambos de Christo nascituro ex eis, promissio fuerat facta. Ad Abraham quidem sic. Et in semine tuo benedicen-
Ge. 22. d tur omnes tribus terrę: quod intelligi non potest nisi in Christo, quoniam inter cæteros Iudæos, & Gentes nunquam amicitia stabilis fuit. Ad Dauid autem ita dicit: Iurauit dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum: de fructu ventris Ps. 131. tui ponam super sedem tuam. Ideò ergo b vtriusque filium dicit, vt vtriusque promissiones in Christo impletas ostenderet. Deinde, quia Christus tres dignitates fuerat habiturus, rex, propheta, sacerdos: Abraham autem habuit duos filios, & duas dignitates: propheta enim fuit, & sacerdos: Ge. 15. c. sacerdos, sicut deus ad illum dicit in Ge- Ibi. 20. neſi: Accipe vaccam triennem, &c. Pro b pheta autem, sicut ait dominus ad Abimelech de illo: Quoniam propheta est, & orabit pro te, & saluus eris tu, & domus tua, Ideò ergo dictus est filius Abrahæ, & Dauid, vt propheta quidem intelligatur, & sacerdos ex Abraham, rex autem ex Dauid. Item ideo non dictus est tantummo- M
do Dauid filius, quia Dauid rex fuit, & propheta sacerdos autem non fuit. Ideò ergo amborum filius nominatus est, vt vtriusque patris triplex dignitas originali iure cognosceretur in Christo. Sed quare prius Dauid nominauit, cum Abraham præcedat in tempore? Prima ratio, & simplex hæc est: Cum propositum esset euangelistæ ex Abraham generationes domini numerare, si prius dixisset eum filiũ Abrahæ, postea autem Dauid necesse habebat iterum reuerti ad Abraham, & in ipso loco bis eum numerare. [Altera autẽ [nomi-
ratio est, quia regni dignitas maior est nare.
quàm naturæ. Nam etsi Abraham præcedebat in tempore: Dauid tamen præcedebat in dignitate. Et quomodo maior fuit Dauid, quàm Abraham, cum quandoque Dauid reprehensus est in peccato? Sed audi, quoniam Dauid de nimia iustitia sua confidens dicebat: Domine deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis, Psal. 7. a
Item iniquitatẽ si conspexi in corde meo, Ibi. 65. non exaudiet deus. Ergo dimissus est, vt d
circunueniretur a carne: non vt iniustitia ostenderetur eius, sed vt eius iactantia compesceretur. Abraham pater fidelium, quem deus voluit exemplum esse sanctorum, dicens ad eum: Exi de terra tua, &

Ge.12.a de cognatione tua, & veni in terrã, quã tibi demonstrabo, vt sciant omnes homines, quicunque voluerint esse filij Abrahæ, & terram illam viuam promissionis accipere, de qua scriptum est: Credo videre bona domini in terra viuentium: quoniam bona sua debent contemnere sicut Abraham terram suam contempsit, & parentes suos carnales dimittere, sicut ille cognationem suam dimisit. Qui autem Abraham imitari noluerint, non possunt esse filij Abrahæ. *Abraham autem genuit Isaac.* qui interpretatur risus. Risus autem sanctorum est, non stulta cachinnatio labiorum, sed rationabile gaudium cordis, qui fuit per omnia mysterium Christi. Sicut enim ille Isaac, desperantibus iam parentibus, in vltima senectute donatus est lætitia suis, vt cognoscatur, quia non erat filius naturæ, sed gratiæ: sic, & noster Isaac in nouissimo fine productus est a matre Iudæa gaudium cunctis, sicut dicit angelus ad pastores: Ecce euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni plebi. Vnde ait Apostolus: Postquàm venit plenitudo temporis, misit deus filium suum natum * ex muliere, natum * sub lege. Sed iste per virginem, ille de anu, ambo extra spem naturæ. Ille postquàm mater eius parere posse cessauerat, iste priusquàm mater eius parere posse inciperet. Sed ille de anicula ideo iam deficiente, iste autẽ de virgine incorrupta: quia ille Isaac filios fuerat generaturus in lege corrumpenda, iste autem in gratia permansura. Sicut illum mater nescuit, quando ducebatur ad immolandum, sed postquàm reuersus est, cognouit, quia erat oblatus: Sic istum synagoga, non cognouit esse filium dei, cum duceretur ad mortem: sed postquam resurrexit a mortuis, tunc cognouerunt eum Iudæi. Sicut ille ligna portauit, vbi fuerat incendendus: sic iste lignum portauit, vbi fuerat crucifigendus. Sicut ille non restitit Abrahæ, cum vellet eum occidere, sed dixit, Pater mi, liga mihi manus, & pedes, nequando insurgam in impugnationem: sic & iste non contradixit patri, sed paratus respondit, Si possibile est, transeat a me calix iste: sed non sicut ego volo, sed sicut tu pater. *Isaac autem genuit Esau, & Iacob.* in figura duorum populorum * Esau a capite vsque ad pedes totus pilosus, seculum primum hoc significat, quod ab initio vsq; ad finem totum quasi aspertimis pilis iniquitatum repletũ est. Iacob autem totus speciosus, & nitidus futurum seculum significat, quod totum pietatis decore fulgebit, & non inuenietur in illo aliqua asperitas, aut nigredo peccati. Et quemadmodum cum de vtero matris suę exiret Esau, tenuit plãtam eius Iacob: vnde Hebraicè Iacob appellatus est, id est, supplantator: mox enim, vt illius pedes egressi sunt, istius caput apparuit: Sic & in fine seculi istius, statim illius seculi principium apparebit. Et quemadmodum Esau persequebatur Iacob, sic filij seculi huius persequuntur filios seculi illius: & sicut ipse, ita & filij eius non resistendo, sed fugiẽdo superant malos. Nam quemadmodum tunc mater adiuuit Iacob, dicens ei: Fili, audi me, & fuge in Mesopotamiam, donec quiescat ira fratris tui: sic & ecclesia filios suos quotidie docet, cum persecutionem patiuntur, dicens: Si vos persecuti fuerint in ciuitate ista, fugite in alteram, & date locum irę. *Iacob autem genuit Iudam, & fratres eius.* Et noster Iacob genuit duodecim apostolos in spiritu, non in carne: verbo, nõ sanguine: Nam sicut ille cum suis duodecim descendit in Aegyptum, vt multiplicaretur: sic & Christus cum suis duodecim apostolis descendit in mundũ, & multiplicatus est per totum mundum, sicut res ipsa testatur. Item sicut ille descendit, vt medullam Aegypti mãducaret: sic & Christus cum suis apostolis intrauit in istum mundum, vt medullam huius mundi mãducaret, id est, acquireret sibi. Medulla. n. huius mundi, sunt homines sancti. Sicut enim medulla quandiu in arbore fuerit sana, semper floret: cum autem percomesta fuerit, tota paulatim marcescẽdo siccatur: sic & quandiu sunt fideles, stat iste mundus. Nam sicut egredientibus Israelitis de Aegypto, exterminata est Aegyptus: sic & sancti cum de isto mundo defecerint, casurus est iste mundus. Iudas autem interpretatur confessor, quoniam Christi erat imago, qui confessor patris erat futurus, dicẽs: Confiteor tibi pater domine cœli, & terræ. Quia sicut Iudas meretrici coniunctus est, & dedit illi virgam, & annulum: sic & Christus ecclesiæ meretrici ex gentibus se coniunxit, & dedit illi pro mercede coniũctionis virgam * crucis, & annulum spiritus sancti per baptisinum, quasi signaculũ fidei

Gal.4.a * * factum.

Lucę.2.b

Inf.26.d

Esau, * seculorum.

Iacob.

Iudas.

Luc.1 d

* verbũ.

Luc.15 g fidei præcedentis, quẽm etiam alibi lasciuo filio reuertenti dari præcepit pater benignus. Et ideo forsitan Thamar, vxor eius, interpretatur immutata, vel exacerbatio: quia, & in ipsa habet intellectum conuenientem, & in ecclesia. In ipsa quidem, quia cum esset casta, in meretricem se immutauit, & facta est exacerbatio Iudæ in ira, sicut Genesis liber testatur, in ecclesia autem, quia fuerat ecclesia meretrix, & exacerbatio dei, postmodum autem immutata per fidem Christi facta est casta. *Iudas autem genuit Phares, & Zaram de Thamar.* in mysterio Iudaici populi, & Gentilis. Zara enim primus ex vtero egressus apparuit, obstetrix autem ligauit illi coccum ad manum, signans populum Iudaicum rubrica tum sanguine circumcisionis. Retracto autem Zara processit Phares: intercluſa est enim caro in qua Zara erat inclusus: hęc autem in qua Phares erat inclusus, adaperta est, ideò & processit primùm: Sic Iudaicus populus primus apparuit in luce fidei qua si de vulua tenebrosa mundi procedens, & ideò signatus est cocco circumcisionis, putantibus omnibus, quia ipse populus dei erat futurus primus. Sed quid? posita est ante faciem eius lex, quasi sepes, vt impediret iustitiam eius. Nam lex impedit fidem, nõ adiuuat, sicut scriptum est: Priusquam veniret mandatum, peccatum quidem mortuum erat, ego autem viuebam: postquàm venit mandatum, peccatum reuixit, ego autem mortuus sum. Sic ergo impeditus est populus Iudaicus per legem, vt non ad iustitiæ lucem veniret: sed subitò temporibus Christi rupta est sepes legis, quæ erat inter Iudæos, & Gentiles, sicut ait Apostolus, medium parietem maceriæ soluens: sic factum est, vt ethnicus populus, qui primũ Iudaico populo apparente, quasi in vulua tenebrosi mundi tenebatur incluſus: postquàm rupta est lex per Christi mandata, exclusu Iudaico populo, iste primus processit ad fidem, & postea sequitur Iudaicus populus, sicut ait Apostolus: Ecce mysterium vobis dico. Ex parte cæcitas in Israel contigit, donec plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israel saluus fieret. Siue autem Zatam quis dicat in figuram populi fuisse gentilis, qui primum per prophetas demõstratus apparuit, & ab eisdem prophetis dominici sanguinis cocco signatus est. Dum enim per Christi sanguinem regenerandus prophetizabatur, cocco domini sanguinis signabatur. Phares autem in figura Iudaici populi qui sępe legis excluso populo gẽtili, primus processit, illo postea secuturo: maceria legis sublata, non incongrue dicitur: propter quod & nominatus est ille Zaram, quod est oriens, vel nobilis. Iste autẽ Phares, quod est præcisio, quoniam populus Christianus semper oriens erat futurus, semper illustris: Iudaicus autem interiectu legis præcisus ab eo. Et videtur quidem Iudas ex incestuoso nurus suæ Thamar coniugio filios suscepisse, reuera autem, neque ex nuru, neque ex meretrice. Meretrix enim nõ fuit, quia propter amorem seminis Israel finxit se meretricem, cũ non esset. Nurus autem non fuit, quia nullus filiorum Iudæ habuit eam: * nam primus filius Iudæ, cum Iudas suo ipsius experimento exterritus, noluisset ei accipere in iugem ex filiabus Chananæorum, sed dedisset ei Thamar ex filiabus Aram, Mater autem eius cum esset Chananæa, hortaretur * eam accipere ex genere suo: ille consilio matris vsus non contigit eam, propter quod, & percussit eum dominus malignantem. Alter autem filius, audito quòd fratri suo semen fuerat suscitatura, * non sibi, semen suum effudit in terram, propter quod & ipse percussus est. Et sic factũ est, vt Thamar virgo maneret. Hæc autem ita de filijs suis gesta, cum nesciens Iudas diù lamentaretur, & plangeret, pœnitens, quia nephãdum opprobrium cum nuru sua, vt putauit, fecisset in Israel, & diù precaretur deũ, nec luctus sui terminum faceret, adstitit ei angelus domini, & hæc omnia exposuit ei, sicut fuerant gesta, & consolatus est eũ. Iudas autem tantæ fuit religionis, vt & postquam cognouit non eam fuisse vxorem filiorum suorum, non acquieuerit ei appropinquare: quoniam etsi quantum ad deum ipsa non erat nurus, tamen quantũ ad scientiam hominum nurus videbatur. Prouidebat enim bonum, non tantùm coram deo, sed etiam coram hominibus. *Phares autem genuit Esrom.* Quoniam quidem causa, & ratione, prouidentiaq; dei posita sunt hæc nomina, credimus, maximè cum essent hi principes generis electorum: qua autem causa, & ratione posita sunt, verè ipsi scierunt, qui posuerunt, & deus, cuius prouidentia ponebantur. Nos verò, quod intelligere possumus in nominibus ipsis,

Ro.7.d

Eph.2.c

1.Co.15 g

Ro.11. c

* Nam prius Iudas cum suo ipsius &c.

* cum.

* suscitaturus.

2.Co.8.

Esrom.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc loquimur, maximè cum nullam scripturam canonicam de istis personis habeamus. Estom enim, sicut Hebræorum sermonum nominum interpretes dicunt, interpretatur, iaculum videns. Iacula autem sunt inimici, omnes passiones carnales, quas intrinsecus diabolus iaculatur in animam, & omnes tentationes aduersitatum, quæ prouenerint fidelibus extrinsecus iaculante diabolo. Omnes deinde homines iniqui, quos vel contra veritatem, id est, dei voluntatem, vel contra seruos eius excitat inimicus, iacula eius sunt, de quibus
L
Eph.6.c omnibus dicit Apostolus: Ante omnia accipientes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula maligni ignea extinguere. Qui ergo videns est iaculum, vigilans est contra versutias inimici, & de longè prospicit iacula eius, & cauet, aut scuto fidei susceptо retorquet ad dominum. Vult ergo dominus omnes seruos suos videntes esse iacula super se venientia. Qui aurem non videt ea super se venientia, quomodo ea declinet? Potest & aliter homo iustus iaculum videns intelligi, vt sit ipse iaculum videns Christi, cum & ipse Christus dicatur iaculum patris, Esaia dicente: Qui posuit me
Esa.49. sicut sagittam electam in pharetra sua. Iste
a ergo vt fidelis, & iaculum Christi, & missus à Christo: & iaculum est, non irrationabile, sed rationabile: & videns, vt sciat
Aram. ipse, quæ debet configere, & quæ pertransire. *Efrom autem genuit Aram.* Aram interpretatur visio eorum, vel irritatio eorum, vel elatus, aut lux eorum. Sicut nominum istorum significatio dat intelligere: æstimo quòd in tempore istius Aram, filij Israel in Aegypto valde erant multiplicati, & elati, & refulgentes. Et multiplicatio eorum zelabilis facta erat in oculis Aegyptiorũ, & irritatio erat facta ipsorum, secundum
Exo.1.b quod in Exodo scriptum est: Ecce genus fi-
K liorum Israel multiplicatum est super nos, venite ergo circunueniamus eos. Et in tempore eius fortitan, gementes eos sub depressione Aegyptiorum dominus vidit sicut
Exo.3.b scriptum est: Videns vidi afflictionem populi mei, qui est in Aegypto, & gemitum eius audiui. Idcircò secundum prouidentiam dei tale nomen ei impositum est, vel quia irritauerunt Aegyptios valde crescentes, atque elati: vel quia vidit eos dominus ingemiscentes, & laborantes. Et ex consideratione temporis ipsius, credibilis res est. Nam tribus modis circunuenerunt filios Israel. Primum in opere luti, deinde Exo.1.b
per obstetrices, tertia vice, vt expositos facerent infantes suos, in quo tempore natus est Moses. Denique ipse Aram Aminadab filiam accepit vxorẽ sororem Naason. Inter circunuentionem ergo vnam, & inter
* nõ vis circunuentionem alteram * nõ nisi, vt aliut aliquot transacti sint anni. Et ita fit, vt rectè quot trã multiplicatio filiorum Israel in tempore facti sint Aram zelabilis facta fuisse intelligatur, & anni &c.
afflictio ei superuenisse, & dei visitatio eũ perspexisse. Conuenienter autem Aram (qui erat irritatio Aegyptiorum, vel visitatio ipsorum, vel lux eorum, genuit filium Aminadab,) qui interpretatur, vel gens desiderata, vel populi mei voluntarij. Nec.n. L
facta fuisset super eos visitatio dei, nisi gens desiderata fuisset, & populus voluntarius. Neque fuisset irritatio Aegyptiorum, nisi desiderabiles, & voluntarij deo fuissent: & vsq; nunc, qui desiderabiles sunt, & voluntarij deo, illi sunt zelabiles, & irrãt ad inuidiam sui tenebrarum viros. Idipsum autem est voluntarium esse populum, & gente n esse desiderabilem. Qui.n. volũtarius
Ps.53.b est deo, & dicit: voluntarie sacrificabo tibi, ipse est, & desiderabilis apud deum: & qui desiderabilis est deo, sine dubio volũtarius est: quia non omninò subiectionem homi num diligit deus, aut famulatum, sed volũtariam subiectionem, & voluntariũ famulatum. Natura.n. omnes sub deo sunt, qm̃ & à deo creati sunt. Voluntate autem non omnes sunt dei, quia secundum opera diabolo se substernunt. *Aminadab autem*, qui erat volũtarius populus, vel gens desiderata, *genuit Naason*, qui interpretatur refectio, Naason
id est, requies. Verè.n. quicunque est voluntarius deo, & præbet se desiderabilem apud deum, generat sibi refectionem, & requiem. Congruè autem Naason, in cuius tempore filij Israel de Aegypto exierunt, qui & princeps factus est super tribũ Iudæ, refectio, & requies est nominatus, M
quoniam in tempore illius de seruitute Aegyptiorum violentorum, & de laboriosis operibus luteis liberati requieuerunt, & refectionem consecuti sunt in deserto, & corporis, & animæ: corporis quidem, quia ad libertatem venerunt corporalem: animæ autem, quia post immundas culturas Aegyptiorum ad notitiam perducti sunt dei viuẽtis. Sed & columbinus, & serpentinus,

pentinus interpretatur Naason forsitan, quia prudens erat in bono, sicut serpens: simplex autẽ in malo, sicut columba. Hic autem Naason, vt diximus, exiuit de terra Aegypti, qui fuit princeps tribus Iudæ: sicut res ipsa ostẽdit. Nec enim poterat iste fieri princeps, si pater eius vixisset, nisi fortè aliquis dicat sic Aminadab senem extitisset, vt non posset gerere principatum: quod non æstimo verum. Quod ergo dicitur in Exodo, quoniam quinta generatione filij Israel de Aegypto exierunt, secundum generationes inuenitur tribus Leui. Iacob autem genuit Leui, Leui autem genuit Gad, Gad autem genuit Amram, Amra autem genuit Mosen, & Aaron. Quatuor itaque generationibus defunctis in Aegypto, vsque Amram, exiuit generatio quinta, id est Moses & Aaron. Secun-
1.Paral. 6 dum genetationes autem tribus Iuda, septima generatio de Aegypto videtur exisA se, sex generationibus defunctis in Aegypto: id est, Iacob, Iuda, Phares, Esrom, Aram, & Aminadab: septimus autem egressus est Naason. Puto autem hoc, quòd tribus Iuda magis multiplicabatur præ omnibus tribubus. Tribus autem Leui non sic multiplicabatur, quia Leuitæ circa templi obsequiũ, vbi pauci sufficerunt, necessarij tantum erant, sicut & Numerorum liber testatur. Tamen si rationis est, quòd Enoch qui translatus est, in septima generatione sit natus: si rõnis est, q̃ Noe in generatione decima ab Adam, qui mysterium fuit Christi: Si rationis est, quòd scilicet in decima generatione natus est Abraham à Noe si rationis est, quòd de Abraham vsque ad legem, id est, vsque ad Mosen septem generationes habentur: Sine dubio, & hoc rationis est, quoniam secundum quidem tribum, Leui in quinta generatione egressi sunt de Aegypto, secundum autem tribum Iuda in septima. In tribu ergo Leui, quia generatio quinta exiuit, defunctis in Aegypto quatuor: hoc puto mysterium, qm̃ omnis homo ex quatuor elementis creatur secundum corpus,
B id est, ex terra, ex aere, ex igne, ex aqua: post hæc autem per baptismum regeneratus fit filius dei. In quo ergo quatuor elemento rum generationes moriuntur in mundo, ille verò per baptismum in quinta generatione spiritus exit de mundo: hoc est, qui
Col.3.a mortificauit membra sua super terram (sicut ait Apostolus,) quę ex quatuor elemeu torum generationib. consistunt, vt nõ iam in carne sit, sed in spiritu, ille exiuit ad perfectum de mundo. Et nemo egredietur verè de mundo, nisi qui mortificatis illis quatuor generationibus, cœperit esse in quinta: vt etiam ad deum dicat Apostolus, Rom.8.
Tu autem in carne non es, sed in spiritu. Et hic ergo in tribu Iuda. Alia quidem videtur esse species rationis, tamen penè eadem ratio est. Sextus enim numerus mysterium habet operis, & laboris, propter quod & deus omnia visibilia in sex diebus operatus est, & requieuit in septima: Septimus autem numerus mysterium indulgentiæ, & ocij, & requiei: sicut in multis diximus locis. Qui ergo transit omnia visibilia, & relinquit posit se quæcunq; infra sex dies creata sunt: hoc est vniuersum mundum hunc corruptibilem, & implet quod mandat Ioannes in epistola sua canonica, dicẽs: Filioli mei, nolite diligere mundũ, C
neq; ea, quæ in mundo sunt: ille in sep- 1.Io.2.e
tima die est, hoc est, in Christo, & requie est, Christus.n. est requies nostra, sicut dicit de Iudæis minimè intraturis in eam Ps.49.b
propheta Dauid: Iuraui in ira mea, si introibunt in requiem meam. Ille ociatur ab vniuerso opere mundi, qui & sabbatizat à malis sabbathum sanctũ, ille & meretur indulgentiam: & si aliquod gessit humanum, ille exiuit de mundo. Qui autem in mundo est, nunq̃ in septima requie est, nec ociatur a malis vnquam, nec sabbatizat. Et qui in septima requie est, ille non est de mundo: qui autem in mũdo est, indulgentia dignus non est. Vide quàm prudenter secundum rationes, quas diximus, Leuitæ quidem in quinta gnatione exeũt de Aegypto: regales autem in septima, qm̃ regales modicum, aut multum plerunque delinquunt ipsa potestate cogente, & difficile est eos esse sine delicto perfectos: propterea si moderatè deliquerint, indulgentia digni efficiuntur. Leuitæ autem, & viri religiosi, sacerdotales, perfecti, & spirituales, & sine macula esse debent. Ideò quæritur in illis, vt quatuor generationibus illis omninò mortificatis in corpore, in quinta generatione mundi consistant: nihil, si possibile est, carnis habentes in
D se, nisi quod vitam sustentet, sicut dicit Apostolus: habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus

Naasson autem genuit Salmon. Salmon autē
Salmon interpretatur accipe vas. Iste Salmon accepit vxorem, nomine Raab. Hęc aūt Raab ipsa dicitur fuisse meretrix de Hiericho, q̄ suscepit exploratores, & legatos filiorum Israel: & cum quærerentur a rege Hiericho, vt occiderentur, abscondit eos in superiori parte domus suæ, & seruauit incolumes. Audiens autē facta filiorum Israel, I dilexit Israel amplius quàm propriam gētem. Et dupliciter mihi res ista credibilis esse videtur. Primum cū esset Salmon nobilis inter filios Israel, & quia de tribu Iuda erat, & quia filius principis, vidit Raab illam fidelem sic conuersam ad bonum, & a deo dilectam, & deductam de Hiericho secundum dei præceptum, & computatam inter filias Israel, quasi magnam illam aliquam constitutam metuit accipere Salmon in vxorem. Deinde credo, & propter rationem spiritualis mysterij: quoniam Raab illa meretrix figura fuit ecclesię, quę cum fuisset ex Gentibus meretrix, & culturis idolorum commacula a, suscipiens
E speculatores Iesu Christi, id est apostolos in domum pectoris sui per verba ipsorum, abscondit eos sursum in memoria capitis sui, vt non inueniret eos princeps mundi diabolus, nec perderet eos, qui signo rubri sparsi, & per senestram demissi, quasi per indicium dominicæ passionis saluata, & educta de mundo, & castificata facta est sponsa Christi. Salmon iste decimus est ab Abraham. Semper autem decimus numerus, quia numerus est perfectionis, mysterium habet Christi perfecti: propter quod & prima litera nominis Iesu iota habet decem denotans: ergo & quia Salmon in numero fuit mystico Christi, & illa in mysterio fuit ecclesiæ, non sine ratione credimus ipsam fuisse Raab, & accepisse eam Salmonem. Forsitan autem ideo, & interpretatur Salmon, accipe vas, quasi per ipsum nomen inuitabatur a prouidentia
Act. 9.c dei, vt acciperet vas electionis Raab. Nam sicut Paulus cū fuisset persecutor, dignus probatus in apostolatu, vas electionis factus est deo: Sic & Raab cum fuisset meretrix, & Gentilis, digna æstimabatur a populo Israel, vt esset cōiuncta Salmoni. Vel spiritualiter, coniugio Christi, quia vas electionis facta est Chrysto: huic mysterio
F vrunque meretricis illius conuenit nomē. Prius enim dicebatur Raab, quod interpretatur latitudo, vel dilatata: aut quia ex omnibus finibus terrę vocata ecclesia, gentium latitudo appellabatur: aut dilatata, quia credens ex toto orbe terrarum, in toto fundata est mundo. Hæc autem Raab postquam nupsit Salmon, nominata est Rachab, quod interpretatur ascensio. Verè enim sicut corporaliter Rachab illa ascendit, facta vna ex filiabus Israel, & dignificata coniugio talis viri, sic & spiritualiter ista ascendit: quia cum fuisset ecclesia cultrix antea idolorum, facta est socia angelorum, & sponsa Christi, & filia dei. Salmon ille, qui interpretatur, accipe vas, qualem filium genuit ex Rachab? Booz? qui Booz.
interpretatur in virtute: vel, virtus in ipso, siue prævalens, qui secundum imperium dei accepit vxorem Ruth a deo prouisam: in virtute genetat filios, & in seipsis virtutem habentes, & prævalentes. Qui autem accipiunt vxores ex prouisione diaboli. i. non religionis intuitu, nec fideles in infirmitate generant filios, nec prævalentes vnquam, nec fortes nisi in malo, & ad pœnam irreligionis suæ, nō ad gaudium, nec ad consolationem videntur filios genuisse. Hic itaque Booz accepit vxorem Moabitidem nomine Ruth. Quomodo accepit eam, exponere existimaui superfluum, Ruth.4
c cum de his scriptura sit omnibus manifesta. Hoc autem dicimus solùm, quo- G
niam & Ruth pro merito fidei suæ nupsit Booz, quia propriam gentem contempsit, & terram, & genus, & elegit Israel, & non despexit socrum viduam simul, & peregrinā desiderio ducta generis eius magis, quàm sui. Deos patrum suorum repulit, & deum viuentem elegit, talibus verbis dicens ad socrum suam: Noli obuiare mihi, Ruth.1
c vt relinquam te, quoniam vbicunq; ieris, ibo: & vbicunque manseris, manebo. Populus tuus, populus meus est: & deus tuus, deus meus est: vt vbicunque mortua fueris, moriar, & ibi sepeliar. Hoc faciat mihi deus: & hoc augeat, si nos sola mors separauerit inter te, & me. Ergo Booz pro merito suæ fidei illam accepit vxorem, vt ex coniugio tali sanctificato genus nasceretur regale. Nam Booz senior constitutus, non sibi vxorem accepit, sed deo: non propter passionem corporis sui, sed propter iustitiam legis, vt suscitaret semen proximo suo: non magis amore quàm religione feruentior: ætate senex, iuuenis

autem

autem fide, & ideo forsitan nominatus est in virtute, vel virtus in ipso prævalens. Quoniam qui secundum ætatē ad incun-
H dum coniugium est in virtute, non est nominabilis, & laudandus, quia est in virtute: sed qui extra ætatem coniugalem iam factus, accepit ex religione virtutem ad cō iugium incundum, sicut iste Booz, ille laudabilis, & nominabilis est, quia existit in virtute, & illius talis viti virtus in ipso est. Iuuenis. n. virtus non est in ipso, sed in iuuentute corporis eius, ideo & postmodum exhausta marcessit. Qui autem in anima sua fidei habet virtutem, sicut & habebat Booz, illius virtus in ipso est, & ideo insenescibilis est. Consequenter, & Ruth, in-
Ruth. spiratio est appellata. Nam nisi inspiratio dei fuisset in ea, no dixisset quæ dixit, nec fecisset, quæ fecit. Quid primum laudatur in ea? Dilectio generis Israel, aut simplicitas, aut obedientia, aut fides. Dilectio quidem generis Israel, quia sic desiderabat filios suscipere ex semine Israel, & vna fieri ex populo dei. Si enim communicationem viri desiderasset, quasi puella lasciua, aliquem iuuenem potius appetisset. Quoniam autem non lasciuiæ suæ, sed religioni satisfacere cupiens fuit familiam potius sanctam elegit, quàm iuuenilem ætatem. Simplicitas autem, quia vltronea sub pallium eius ingressa est, nec cogitauit ne for-
I tè spernieret eam: quasi vir iustus lasciuam puellam, aut ne deluderet eam: & quod grauius erat, contemneret delusam, sicut faciunt multi: sed obaudiens facta socrus suæ consilijs, cōfidenter credidit: quia pro speraturus fuerat deus actum ipsius, sciens conscientiam suam, quia non libido ad hoc eam compulerat, sed religio erat hortata. Quid autem & in Booz prædicatur? Humilitas, castitas, & religio. Humilitas quidem, & castitas, quia non contigi eam quasi lasciuus puellam, nec abhorruit eam quasi castus lasciuam: sed mox, vt verbum eius de lege proximitatis audiuit, nihil horum omnium lasciuię imputauit, sed vniuersa religioni adscripsit. Nec desperit quasi dives pauperem, nec veritus est quasi maturus adolescentulam: sed paratior fide, quàm corpore, manè processit ad portam, & prouocauit quendam ex genere, quem iure proximitatis æstimabat propinquiorem: obtinuit, prævaluit non tantùm iure proximitatis, quantum dei eligentis fauore, idcirco fortè prævalens dictus est. Talis ergo Booz ex tali coniuge Ruth, qualem filium genuit? Obeth, qui inter- Obeth.
pretatur subditus. Nunc autem, qui diuitias eligunt, & non mores: pulchritudinem, & non fidem: & quod in meretricibus solet queri, hoc in coniugibus optant: K
propterea non generant filios subditos, vel sibi, vel deo: sed contumaces, & contra se, & contra deum, vt filij eorum non sint fructus iustæ coniunctionis eorum, sed pœna condigna irreligiositatis ipsorum. Iste autem Obeth, qui subditus dicebatur, quid genuit? Iesse, id est, refrigerium. Iesse Iesse.
.n. Latino sermone, refrigerium appellatur. Nam verè, quicunque subditus est deo, & parentibus suis, tales filios generat, deo præstante, a quibus refrigeretur: quoniam Eccl.1.a
qui honorat patrem, honorabitur a filijs suis: qui autem contumaces exsistunt, aut in deum, aut in parentes, generantes non refrigeria sibi generant, sed dolores, vt a filijs suis recipiant, quod fecerunt in parentibus. Adhuc æstimo propter Obeth, qui subditus est nominatus: & propter Iesse, qui refrigerium est dictus, ne fortè in diebus Obeth, filij Israel propter delicta sua traditi erant sub potestate gentis cuiusdam, sicut in libro Iudicum frequenter legimus factum. Et quoniam subditi facti fuerant cuidam genti, conueniēter in tempore illo natus Obeth, subditus est appellatus. Iesse autem, sicut ex parte colligere de scriptura Regnorum potuimus, quot
L annorum Dauid, appropinquare cœpit Sauli, iam tot annis regnante, penè secundum tempus extitit Samuel, sub quo iudice, & propheta placentes per omnia deo filij Israel, & corporaliter refrigerati sunt, & ab Allophylis liberati, & spiritualiter bene agentes, & ideò fortè Iesse refrigerium est appellatus. *Iesse autem genuit Dauid regem*. Quia deus in generatione iustorum Ps.111.a
est, & generatio rectorum benedicetur. De Dauid autem nunquid tantum dicere possumus, quantum scriptura Regnorum? idcirco prętermittentes omnia, hoc dicimus solum, quia & Iesu Christi imago fuit Dauid. Dauid autem interpretatur sufficiēs, Dauid.
manu, vel dilectus, sicut & Christus fuit, & in bello fortis, & potens, & patri dilectus, & in actibus suis, & in misericordia, & in mansuetudine sua prophetatio fuit Christi. Et quid dicam, in actibus suis iustis, aut

in perse-

in persecutionibus suis iniustis? In ipso etiã peccato suo pessimo, Christi & ecclesię mysterium fuit. Sicut enim Dauid cum esset in solario suo excelso lætus, vidit speciosam Bersabee, cum lauaretur, & concupiuit eam, & habuit, cum adhuc esset in cõiugio viri alterius Ethei: sic & Christus cũ esset in cœlo suo altissimo, adhuc lætus in
M suã diuinitate, vidit ecclesiam gẽtium speciosam secundum cor, displicentem sibi in sordibus errorum suorum, & bonis operibus se diluentem, cum adhuc diaboli esset coniux, vidit eam, & concupiuit, & habuit prius. Post hæc autem descendens in mundum, sicut Dauid postea interfecto Vria vxorem eius sibi in coniugem sumpsit: sic & Christus, destructo diabolo, subditas ei gentes traxit in coniugium suum. Nam sicut Dauid primum Bersabee habuit, cum adhuc esset sub proprio viro, postea eam legitimam vxorem accepit: sic & Christus & tunc fecit ecclesiæ, & modò facit omni animæ rectæ. Nisi enim deus prius habuerit, aut Iudæum, aut gentilem, impossibile est, vt adducat eum ad fidem suã: vtputa Cornelium adduxit ad fidẽ suã p ministerium Petri: sed ante habuit animã eius operans in ea orationes assiduas, & eleemosynas multas, sicut Actus Apostolorũ testãtur. Centurionem vocauit ad fidem suam, sed prius, cum adhuc esset sub diabolo, habuit animã eius, operans in ea dilectionẽ gentis dei, & ædificãs synagogas: sic quod diabolum facere videmus. Impossibile est, vt aliquem Christianorum ad perfidiã trahat, nisi prius cum adhuc sub Christo esset, habuerit animam eius, & operatus fuerit in ea proprium opus, & probauerit cõsensum ipsius. Ecce Iudam priusquam disiungeret eum a Christo, & sibi coniungeret, prius habuit eum, operans in eo cupiditatẽ pecuniarum, & furta. Postquã verò delectatus est in conscientia sua sibi conuenienti, tunc compulit eum tradere Christum, & transire ad sua. Bersabee autem interpretatur filia potentis, quod nomen fm mysterium ecclesiæ habet idoneam rationem. Ecclesia. n. nupta nostro Dauid, filia facta est dei omnipotentis, quæ prius filia diaboli videbatur fuisse. Adhuc interpretatur Bersabee, e, litera duplicata in fine, puteus septimus, quod corporaliter, & spiritualiter habet interpretationem conuenientem. Quoniam sicut dat nobis intelligere

2. Reg. 11.a

A

Ac.10.b

Inf. 8.a

Bersabee.

scriptura Paralipomenon, vxores septem habuit Dauid, ex quibus filios generauit. Sex quidem, quas accepit in Ebron: septimam autem in Hierosolymis Bersabee. Putei autem in prouerbijs Salomonis, quamuis & alterum interiorem habeant intellectum, tamen in prima facie vxores significantur: vbi docet cum vxoribus proprijs virum debere permanere, dicẽs: Bibe aquã de tuis vasis, & de puteorum tuorum fontibus. Si ergo putei vxores intelliguntur, cõuenienter Bersabee septimus puteus interpretatur, quia & septima extitit vxor. B
Sed & Christus septem ecclesiarum sponsus habetur. Nam quamuis innumerabiles sint ecclesiæ secundum diuersitatem locorum, tamen omnes septem dicũtur propter spiritus septem, quibus sustẽtatur omnis ecclesia. Vnde & Ioannes, & Paulus apostolus ad septem ecclesias scribunt, quasi ab omnes. De regibus autem residuis dicere aliquid, visum est mihi superfluum, cum desiderãtibus dicere, vel audire de eis sufficiat scriptura regnorum. Sed tamen secundum quod Hebraicorum sermonum interpretes tradiderunt, nomina eorum actibus coaptare tentabimus, vt dei prouidentiam, & in ipsis hominum nominibus ostendamus, & spiritalem delectationem audienti populo acquiramus. *Dauid autem genuit Salomonem*. Salomon autem Salomõ
interpretatur pacificus. Pacificus est autẽ appellatus, quoniam omnibus in circuitu gentibus, & pacificatis, & tributa reddentibus, pacificum habuit regnum, ita vt & templum deo ædificaret, vtens etiam ministerio gentium: quoniam in figura fuit nostri pacifici Christi, qui confugientibus ad se per fidem gentibus vniuersis, & bonorum operum spiritalia tributa soluentibus, pacificum habuit regnum: ita vt C
ex viuis lapidibus non solum Iudæis, sed etiam gentibus viuum templum deo ædificaret viuenti. *Salomon autem genuit Roboam*. Roboam autem interpretatur, in Roboã.
multitudine populi. Aestimo, quòd pater quidem eius, sicut omnium regum patres ex bono propolito ei nomen imposuit Roboam: dei autem prouidentia, sicut & omnium regum nomina secundum actus eorum proprio dispensauit nomine, siue in bono, siue in malo. Salomon ergo cum haberet regnum valde multiplicatum, meritis patris sui Dauid, & suis, quia

2. Reg. 5.c & 1. Par. 3.a b

Pro. 5.c

quia dilexerat eum deus in primis, natum sibi in tempore illo filium, appellauit Roboam, id est, in multitudine populi, quasi factum in multitudine populi, vt secundum statum regni sui multiplicati nominaretur filius eius: prouidentia autem dei, quia fuerat peccator futurus, & dissidium regni sui passurus, dispensauit, vt diceretur in multitudine populi: quoniam quod fit in multitudine populi, statim facilè seditionem multitudinis patitur. Multitudo enim mater est seditionis, & contumaciæ: quia quicquid a multis peccatur, plerunque manet inuindicabile: paucitas autem magistra est disciplinæ. Aestimo, quòd Salomon, & Roboam in my-
D sterio Christi fuerunt: quòd si in mysterio Christi fuerunt, consequenter & in mysterio populi Christiani. Namq; cum sint omnes Christiani corpus Christi, rectè vniuersus populus Christianus accipiendus est Christus: sic & Salomon in mysterio populi fuit Christiani bene incipiẽtis: Roboam autem in mysterio populi malè finientis. Nam sicut circa senectutem Salomone peccante, excitauit dominus satam super eum, & detruncauit ex parte modica
3. Reg. 12. c & 2. Para. 10.a regnum eius: in tempore autem Roboam, abijcientis consilium seniorum, & sequentis consilia iuuenum coætaneorum suorũ ad plenum scissum est regnum, ita vt decẽ tribubus secedentibus, & proprium sibi facientibus regem, duæ tribus tantummodo manebant sub Roboam. Sic populus Christianus in primis quasi bene agens prosperatus est, sicut Salomon: procedente autem tempore, cum cœpisset delinquere populus Christianus, & amare, quæ carnis sunt, & mundi, quasi filiam Pharaonis quam diabolus subministrat princeps carnis, & mundi, ad tentationem Christianorum, excitauit deus super populum Christianorum spiritum schismatis. In primis quidem debilitatus est Christianus popu-
E lus in quibusdam schismatibus. In nouissimo autem populi Christiani quasi in tẽpore Roboam abundante iniquitate, & charitate refrigescente, plenius consciissus est populus Christianus, ita vt maxima pars Christianorum diuideretur in hæreses, & faceret sibi proprios episcopos, quasi proprios reges, & vix pauciissimi Christiani remanerent in ecclesia Christi sub Christo. Et sicut tunc Roboam abijciens consilia seniorum, & coætaneorum suorum sequens, occasionem præbuit dissidio illi: sic & circa finem episcopi relinquentes consilia seniorum apostolorũ, & prophetarum, secundum quod consiliati fuerant episcopos conuersari debere, vel episcopatum suum tractare, & secuti sunt consilia coætaneorum suorum, & iuuenum consiliantium episcopum oportere diuitem fieri, & inhospitalem, & timorem dei non habere, & talia quædam alloqui, quæ moueant plausum: & dederunt occasionem diabolo præcisionum faciendarum, non attendentes, quę dominus dicit: Si autem cœperit dispẽsator dicere, quia dominus meus moram facit, & cœperit castigare pueros, & ancillas, & manducare, & bibere cũ ebriosis, veniet dominus eius in die qua nescit, & hora qua ignorat, & diuidet eum. Iterum, quod præcepit Petrus: Non vt dominantes, sed quasi episcopatum tenentes. F
Item Paulus: Nouitates vocum deuita, generant enim lites, & sermo eorum sicut cãcer serpit. Item: Formam habe sanorum c
verborum, quæ a me audisti. De qua prosperatione prima populi Christiani, & de aduersitate nouissima prophetatur in Psalmo. De prosperatione prima sic: Tunc locutus es in aspectu filijs tuis, & dixisti: & cætera quæ sequuntur. De aduersitate autem nouissima sic: Tu verò repulisti, & pro nihilo deduxisti, & distulisti Christum tuum, & cætera quæ sequuntur. Vide quia quomodo tunc in regno Iudę quidam reges extiterunt peccatores, quidam autem mediocriter peccatores: in regno autem Israel nemo regum iuuentus est iustus: Sic & in ecclesia Christi inueniuntur quidem episcopi boni, & peccatores: in hæresibus autem nemo inuenitur omninò rectus, sed omnes peruersi: quia in auro quidem inuenitur scoria, & sordes, in sordibus autem non inuenitur autum. *Roboam autem genuit Abiam*. Abias autem interpretatur, pater veniens, vel patris mei hic. Forsitan hic Abias simillis natus fuerat patri suo in corpore, ideo appellauerunt eum, pater veniens, quasi alter pater nascens: vel patris mei hic, quasi patris sui hic esset imago. Prouidentia autem dei sic ordinauit eum vocari: quia sicut Roboam cœpit rectè, postea autem extitit peccator in Deum, sic & Abias. *Abias autem genuit Asa*. Asa.
Asa

Lu.12.c

Ibid.1.d

Ps. 88.d

Ibid.f

G

Abias.

Asa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Asa autem interpretatur vnguentum. Iste enim Asa valde perfectus fuit corde, & placens deo, sicut Regnorum liber ostendit.

3. Reg. 15.b Propter hoc forte a deo est ordinatum, vt appellaretur vnguentum: Quia sicut vnguentum, & in hyeme floridum est, & boni odoris, & homines suo odore delectat, atque impinguat, cum ex eo vncti fuerint: sic & iustus, & in hyeme tentationis immarcessibilis est, & fidelis manet. Sicut fuit in Asa, qui & bonæ opinionis est, & historia scripta de eo delectat legentem, & ædificat, & impinguat, & ad desiderium suæ sanctitatis excitat viros prudentes.

Iosa-- phat. *Asa autem genuit Iosaphat*. Iosaphat autem interpretatur dominus iudex: puto quòd

1.Pa.3. b Asa pater eius cum propter iustitiam eius eum dominus prosperasset in omnibus, & inimicos eius confregisset ante faciē eius, sicut scriptura testatur Regnorum, quasi

1. Reg. 15.b c in ipso nomine filij sui confessionem offerens deo iudici iusto, vocauit eum dominus iudex. Nam vere iusti iudicis est bene agentem remunerare, & negligentem corripere, sicut fecit deus Asa. Nam postquam Aethiopum, & Libyum virtutem

H innumerabilem deus deposuisset ante faciem eius, postea aduersante sibi rege Israel Basa, Syrorum auxilium petijt aduer-

2. Pa.6. c sus eum: propter quod, & misit ad eum Ananiam prophetam dicentem hæc: in quo confidis te regem, & non confidis in dominum deum tuum? propterea labefacta est virtus Syriæ de manu tua? Nonne

4. Reg. 18.f Aethiopes, & Lybies erant in virtute magna, & in curru, & equites, & multitudinem copiosam? & cum confideres in dominum, tradidit illos in manus tuas, quoniam oculi domini respiciunt in omnem terram, ad conseruandum illum, qui est perfecto corde ad eū, & euanuisti die isto. Propter quam diffidentiam puto, quòd & in senectute doluit pedes, quia dominus

3. Reg. 15. iustus iudex per omnia fuit in eo. Nam nec modicam iustitiam seruorum suorum sine remuneratione relinquit, nec modicam culpam sine correctione dissimulat. Sed & in filium eius Iosaphat, qui hoc nomine vocabatur, iustus extitit iudex, quoniam & ipse consummatus fuit, sicut pater eius Asa, & adhuc amplius. Propter hoc, & dominus iustus iudex, amplius adhuc exaltauit, & glorificauit Iosaphat,

I quam patrem eius Asa, ita vt omnes reges in circuitu munera ei offerent quemadmodum Salomoni. Sed tamen cum fecisset amicitias cum Achab, & dedisset ei auxilium ascendenti ad bellum, circumdederunt eum currus: & cum iam periclitaretur occidi, exclamauit ad dominum, & eripuit eum. Cum autem interfecto Achab reuerteretur in Hierusalem, misit deus ad

2. Para. 19.a eum Iehu prophetam filium Ananiæ dicentem: Si peccatorem illum adiuuisti, & illis qui oderunt deum amicus es, & in hoc super te ira a facie domini descendisset, nisi sermones boni inuenti fuissent tecum, quoniam abstulisti lucos de terra Iuda, & parasti cor tuum ad requirendum dominum. Vides quia nec dare oportuit auxilium inimicis dei, nec ab eis accipere? Quoniam autem nec accipere oportet ab inimicis dei, docet nos supradicta historia de Asa. Quoniam verò nec dare, instruit nos hæc in scriptura de Iosaphat. Qui enim petit auxilium ab inimicis dei, de auxilio dei desperat vtiliores * sibi existimans inimicos dei quàm deum. Qui autem dat auxilium inimicis dei, aduersatur deo. Deo enim volente conterere inimicum suum, ipse eum defendere tentat.

* Valiores. Ioram.

Iosaphat autem genuit Ioram. Ioram autem interpretatur, dominus altitudo. Hic Ioram similiter sicut pater suus Iosaphat, pro

K speratus est nimis, & exaltatus in regno: quasi confidens in domino vocauit filium suum natum, dominus altitudo: tanquam si dicat, Dominus est altitudo mea, qui me non merito meo, sed misericordia sua fecit in altitudine. Forsan & prouidentia dei, quia impius erat futurus, & superbus, sic eum nominari disposuit. Nam iste Ioram in magnitudine diuitiarum elatus est, & valde impiè gessit in deum, sicut liber Regnorum, & Paralipomenon testantur. Habens vxorem nomine Godoliam filiam Gezabelis, & Achab eius consilio vtens, valde extitit iniquus in deum, & elatus, ipsam altitudinem sibi quasi deum, vel dominum fecit, confidens in altitudine. Omnis enim homo malum ipsum cui seruit, dominum sibi

2. Para. 21.a facit: Nam ita elatus est, vt & fratres suos omnes occideret, quos ei quasi adiutores, & cōsiliarios reliquerat pater. Propter quæ omnia percussit eū dominus passione grauissima, & diutina, ita vt ante biduū mortis suæ intestina sua putrefacta iactaret.

Ioram

Ioram autem genuit Ochoziam. Ochozias autem genuit Ioan. Ioas autem genuit Amasiam. Amasias autem genuit Oziam. Sed iustè vsque ad tres generationes ex eo sanctus spiritus per Matthæum præcepit de numero regum tollere de immundo, & maledicto semine natos, in generationibus Christi spernens connumerare. Ioram autem ex semine Achab, & Iezabel, accipiens sibi vxorem Godoliā nomine genuit ex ea Ochoziam. Ochozias autem genuit Ioā. Ioas autem Amasiam, in quo completur generatio quarta seminis iniqui, & maledicti. Achab enim rex Israel accipiens sibi vxorem Iezabel filiam Sidonij regis, contra dei præceptum impiam nimis, multas impietates commisit in dominum, illa se instigante. Propter quod spiritussanctus per prophetam contestatus est dicens: Vt disperderet omnem masculum de domo Achab. Quam prophetiam impleuit Iehu filius Namzi vnctus a puero, qui missus erat ab Helisæo, & accepit promissionem, vt vsque ad quartam generationem sedeāt filij eius in sede regni super Israel. Quanta ergo benedictio facta est super Iehu, qui vindictam fecerat super domum Achab: tanta fuit maledictio super domum Ioram propter filiam iniqui Achab, & Iezabel, vt vsque ad quartam generationem præcidantur filij eius de numero regum, & sic peccatum eius descendit in filios eius, sicut fuerat scriptum, Peccata patrum reddam in filios, vsque in tertiam, & quartam generationem. Videte ergo per istam scripturam, quam periculosum est inire coniugia ex genere impiorum, sicut Ioram: & quam glorioſum est vindictam in impios facere, sicut fecit Iehu. Quantum ergo ad historiam regnorum pertinet, Amasias genuit Oziam: quantum ad Matthæum, Ioram genuit Oziā. Vnde Ozias interpretatur filius nobilis. Qua autē cā vocauerit eum pater filium nobilem, non potui æstimare, nisi fortè siquis æstimet eum speciosum fuisse natum, aut fortè primitiuum fuisse: quoniam tunc primitiui apud illos clari, & honorabiles habebantur: tum & secundum deum, quantum ad alios, qui ex maledicto semine descenderant reges. Etiam secundum deum nobilis fuit, quia fecit Ozias quod placitum erat deo, & in omnibus a deo adiutus est, propter quod cum fuisset a deo prospera-

Exo. 20 a

M

Ozias.

tus, elatum est cor eius, & dignum se æstimauit etiam sacerdotali officio fungi. Nā cum vsurpasset sibi thuribulum inferre in templum, & resisterent ei filij Aron, & Leuitæ, quasi illicita appetenti, comminatus est eis, quasi rex potestate subnixus. Confestim autem deus percussit eum lepra, & visa est lepra bis in fronte eius, & exiliuit foras, & sedit domi vsque ad mortem suam leprosus. Videte, quàm illicitum est vsurpare opus, quod a deo non est commissum. Quale facit peccatum laicus vsurpans sibi opus clericale, tale facit peccatum, & lector, si vsurpauerit opus diaconi, & diaconus, si vsurpauerit sibi presbyteri opus: & presbyter, si episcopalem appetierit potestatem. Vide quomodo secundum quod prolongabatur generatio orta de illa maledicta familia, sic paulatim per generationes minuebatur in eis iniquitas. Ochozi
Ecce enim Ochozias peior fuit omnibus post Ioram patrem suum. Interpretatur autem Ochozias possessio inuisibilis. Patrem autem eius cum fuisset impius, non possumus suspicari secundum deum posuisse filio suo vocabulum possessio inuisibilis: nisi fortè secundum diabolum, a quo seductus varijs fluctuabatur erroribus. Huius autem filius Ioas iam melior Ioas.
fuit eo, sed non ad plenum. Nam quandiu vixit Ioiada sacerdos, qui vnxerat eum in regem, valde puerum dilexit, & eripuit eum de manu Athaliæ auiæ suæ, quæ 2.Pa.23 & 24.&
occiderat omnes nepotes suos, & ipse fecit quod placitum erat deo. Postquam au- 4.Re.12 a
tem mortuus est Ioiada, quem fortè erubescebat quasi sanctū sacerdotem, & quasi authorem vitæ suæ, & regni, mutatus est, & fecit malum ante deum. Denique cum induisset spititus sanctus Zachariam filium ipsius Ioiadæ, & dixisset ei. Hæc dicit dominus, quare præteristi mandatum
domini, non erit vobis in prosperum, 2.Pa.24
quoniam dereliquisti dominum, & ille c
derelinquet vos. Insurrexerunt in eum, & B
lapidauerunt eum ex præcepto regis: propter quod, & conuenienter nomen eius interpretatur temporis prolongatio, quia Ama-
prolongatio temporis mutauit eum in pe zias.
ius. Item Amazias paulò melior extitit, quam Ioas: nam Amazias filius eius in primis placuit deo, sicut Ioas, sed postea malignatus est sicut Ioas: secundum hoc fuit melior, quam Ioas pater

suus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

suus, quia Ioas corripiẽtem se prophetam lapidibus interfecit, & hoc ob filium Ioiadæ sacerdotis regificatoris sui. Amazias au-
2. Paral. 25.d tem cum misisset ad eum deus Balaam prophetam dicentẽ: Quare quæsisti deos, qui non liberauerunt populum suum de manu tua, non interfecit, sed comminatus respondit ei: Nunquid consiliarium regis dedi te? caue tibi ne flagellaris. Item Ozias filius Amaziæ melior fuit omnibus illis præcedentibus ante se: etsi non fuit irreprehensibilis, quia opus sacerdotij affectauit. Vide nunc secundum hoc, & dei iudicium iustum. Sicut enim Ozias prolongato numero generationum minus malus extitit cæteris ex generatione maledicta progenitis, non tamen perfectus fuit:
C quia adhuc aliquid habuit generationis illius: sic & deus non eum præscidit de numero regum, quia fecit quod placitum est deo. Percussit autem eum lepra propter iactantiam eius, vt domi sederet: vt videretur non de numero generationis Christi
Ioathã. præcisus, sed fruitionis regni ex parte fraudatus. *Ozias autem genuit Ioathan.* Ioathan interpretatur perfectus, vel dominus immaculatus. Et verè perfectus fuit hic Ioathan, & quantum ad reges se præcedentes dominus immaculatus: quia fecit quod placitum erat deo, & nulla reprehẽsio eius legitur in scriptura regnorum. *Ioathan autem genuit Achaz.*
Achaz. Achaz autem interpretatur firmamentum domini, aut virtus. Ioathan autem cum esset rectus, & fidelis deo, firmamentum suum, & virtutem credens dominum esse, a quo, & fuerat prosperatus in regno, quasi confidens firmamentum suum, & virtutem credens dominum esse, vocauit filium suum Achaz, & firmamentum domini, vel virtutem. Ille autem non fuit firmamentum domini, neque virtus. Neque enim firmauit eum deus in bono, sed diabolus in malo, qui fuit dominus eius. Nam valde impiè gessit in deum, sicut testatur scriptura Regnorum, & Paralipomenon. Quod autem
D appellatus est Achaz firmamentum domini, vel virtus, religionem quidem patris
[differẽ tiam. eius ostendit, ipsius autem duritiam: [qa sicut a conuersatione patris factus est longè, sic & a proprietate nominis sui seipsum præcidit, nisi fortè quod apud Esaiam prophetam positum est hoc modo: Et factum est in diebus Achaz filij Ioathan re-
& gis Iuda, ascendit Rasim rex Syræ, & Phacee filius Romeliæ rex Israel ad Hierusa- Esa. 7.a
lem expugnare eam, & non potuerunt debellare eam. Et annunciatum est in do- 4. Reg.
mo Dauid a dicentibus: Consensit Syria 15.c &
cum Ephraim, & expauit anima eius, & 16.a
anima plebis eius, sicut in sylua arbor, [arundo
cum à vento commouetur Et dixit domi- Esai.7.a
nus ad Esaiam: Exi in obuiam Achaz tu, & qui relictus est Iasub filius tuus, ad piscinam superioris viæ villæ Fullonis, & dices ei: Vide vt quiescas, & noli timere, neque anima tua languescat a duobus titionibus fumigantibus istis. Cum enim ira furoris mei facta fuerit, iterũ sanabo quoniam filius Aram, & filius Romeliæ, qui cogitauerunt cogitationem pessimam, dicentes: Ascendamus in Iudæam, & colloquentes eis, conuertamus eos ad nos, & regem statuemus eis filium Thabeel. Hæc dicit Adonai dominus Sabaoth. Non manebit cogitatio ista, neque sic fiet. Forsitan E
sic confortatus Achaz cum genuisset filiũ, vocauit nomen eius Ezechias. Ezechias Eze-
autem interpretatur, cõfortauit dominus. chias.
Verè completa est in Ezechia confortatio domini, cui animus extitit sanctus super omnes reges, qui fuerunt ante eum. Nam
inter cætera bona, quæ meritò præstitit ei Esa. 37.
deus, cum misisset ad eum Sennacherib per totũ
rex Assyriorum, Rapsacem principem militiæ suæ, & libellum plenum improperijs & blasphemijs contra deum, sicut exponit Esaias propheta: Ezechias accepit libellum illũ, & ingressus in tẽplum, apparuit ante dñm, & orauit, & confestim missus est ad eum Esaias propheta, annuncians ei protectionem dei, & confortans eum, & exijt ad preces Ezechiæ angelus a facie domini, & percussit in castris Assyriorum cẽtum octogintaquinque millia virorum. Qualia autem fuerint verba Rapsacis, vel qualis oratio Ezechiæ, vel qualis confortatio Esaiæ, lege in Esaia, & profer causam excitationis in populo. *Ezechias autem genuit Manassem.* Manasses autem interpretatur, ab insurgente, vel ex obliuione: quã interpretationem commendat, & liber Manas-
Geneseos, vbi cum natus fuisset in Aegy- ses.
pto filius Ioseph, vocauit nomen eius Ma- Ge.41.g
nasses, & dicens: Obliuisci me fecit dominus laborum meorum, & locorum omnium domus patris mei. Si ab insurgente F
intelligatur, sic possumus dicere: quia fortè ab

tè ab insurgente Sennacherib contra eũ, liberauit eum dominus: ideo quasi gratias agens postea in nomine filij sui, vocauit eum Manassen. Si autem intelligatur ex obliuione, rationem alio modo possibile est existimare: quoniam non faciebat filium, propter quod cum genuisset filium, vocauit nomen eius ex obliuione, quasi ex desperato filium sibi natum. Hæc secundum propositum bonum æstimabimus patris, alioqui secundum actum pessimũ Manasses aliter est æstimandum: quoniã quidem pater eius in illo prædicto proposito vocauit eum Manassen. Prouidentia autem dei sic eum dispensauit vocari, quia obliturus fuerat omnem conuersationem patris sui sanctam, & omnia beneficia dei pro merito eius collata in ipsum, & stimulatus ab insurgente diabolo, qui solet insurgere super genus humanum ad euertendum, gesturus omnia quę deum ad iracundiam prouocarent. Denique cum ægrotasset Ezechias in tempore quodam, & venisset ad eum Esaias propheta visitandum,
G vocauit Ezechias filium suum Manassen, & cœpit ei mandare, quòd debeat deum timere, quomodo tegere regnum, & alia multa. Et dixit ad eum Esaias: Verè quia non descendunt verba tua in cor eius, sed & meipsum oportet per manum eius interfici. Quod audiens Ezechias, volebat filium suum interficere, dicens: Quia melius est me sine filio mori, quam talem filium relinquere, qui & deum exasperet, & & sanctos eius persequatur. Tenuit autem eum vix Esaias propheta, dicens: Irritum faciat deus consilium tuum hoc, videns Ezechiæ religionem, quia plus amabat deum, quam filium suum. Tamen cũ multa gessisset impiè hic Manasses, adduxit su-
per eum deus principes virtutis regis As- 4. Reg.
sur, & comprehenderunt Manassen in vin- 21. & 2.
culis, & ligauerunt eum in compedibus, & Par. 33.
perduxerunt eum in Babyloniam, & erat & seq.
ligatus, & catenatus in domo carceris, & dabatur ei panis hordeaceus ad mẽsuram modicus, & aqua cum aceto modica ad mensuram, vt viueret tantum, & erat constrictus in doloribus valde. Et ideo cum vehementer affligeretur, quæsiuit faciem domini dei sui, & orauit deum, qui omnibus adstat, & exaudiuit dominus vocem eius, & misertus est ei. Et facta est circa eũ
H flãma ignis, & liquefacta sunt omnia vincula eius. Liberauitque dominus Manassen ex omni tribulatione eius, & reuersus est in Hierusalem in regnum suum, & cognouit dominum Manasses, dicens: Ipse est solus deus. Et seruiuit soli domino deo in toto corde suo, & in tota anima sua omnibus diebus vitæ suæ, & reputatus est iustus: & ideò fortè vocatus est, ab insurgente, vel ex obliuione, quia liberauit eum dominus ab insurgente, & ex obliuione dei factus est memor dei. *Manasses autem genuit Amos*, [qui interpretatur fortitudo. Et Amos.
siquidem ante pœnitẽtiam genuit Amos, [Amõ,
cum malignaretur in idolis, non possu- & sic de
mus æstimare, quasi religionis causa voca- inceps.
uerit eum fortitudinem, sed causa audacię corporalis: sicut solent, & barbaræ gentes nomina filijs imponere, ad deuastationem respicientia bestiarum, ferarum, vel rapacium volucrum, gloriosum putantes filios tales habere, ad bellum idoneos, & insanientes in sanguinem. Si autem post pœnitentiam genuit eum, credibile est, quod causa religionis vocauerit eum fortitudinem. Adhuc interpretatur Amos, & aliter, onerantis, vel populum abrumpentis. Quòd si ante pœnitentiam genuit filium, non animaduerto qua causa sic nominauerit eum: si autem post pœnitentiam, idonea ratio est. Memor enim gestorum I
suorum malorum humilitatis causa, ad subijpsius arguitionem vocauit eum, onerantis, vel populum abrumpentis: ac si dicat, filius peccatoris: quoniam rex, qui peccat, & seipsum onerat, & abrumpit a deo, etiam populum suo exemplo onerat peccatis, & abrumpit a deo: sicut fecit Manasses, onerans & abrumpens populum a deo exẽplo suæ impietatis. Nã ipse Amos non fuit fortitudo secundum deum, sed fortitudo secundum diabolum. Fuit enim valde iniquus, vt extant opera sua maligna, quibus imitatus fuerat Manassen, vt
etiam deum posse se fallere æstimaret, di- 4. Reg.
cens: Pater meus multa ex iuuentute sua 21.d
iniqua fecit, & in senectute sua pœnituit, & 2. Pa.
& ego nunc ambulabo secundum, quod 33.d
desiderat anima mea, & postmodum conuertar ad dominum. Sicque factus est fortitudo maligna, & onerauit seipsum pernicioribus oneribus, & suæ malignitatis exemplo abrupit populum suum magis a deo, quam pater eius. Ideoque forsitan sic est nominatus secundum prouidentiam dei,

Universidad de Deusto
Biblioteca

dei, & exterminauit eum dominus deus velociter. Attendite ergo laici, nequis ex vobis cogitationẽ Amos in corde suo ponat: quoniam qui talia cogitans peccat, non ex infirmitate carnis deuictus delinquit, sed ex proposito malo, qui amicus est mali ipsius. *Amos autem genuit Iosiam*. quod interpretatur, vbi est hostia domino, aut salus domini. Forsitan Amos secundum cor suum auersum a domino, vocauit filium suum, vbi hostia domino, aut salus domini est: hoc est, quia quod nusquam est, neque prodest. Prouidentia autem dei secundum quod futurus fuerat Iosias, dispensauit ei nomen imponi, vbi est hostia domino, aut salus domini: quoniam verè in illo fuit hostia domini. Tale enim sacrificium obtulit domino deo, quale nec ante eũ aliquis regum nec post eum. Et ipse fuit hostia deo, secundum quod mandat Apostolus, Vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, deo placentem. Et ipse fuit populi sui in tempore suo a domino salus. De cuius laudabilibus factis nihil tale dicere possumus qualia testatur scriptura Regnorum, & Paralippomenon. Vide qualis fuerit, vt etiã ante multas generationes nasciturus eius nomen prophetaretur, quia Iosias est nomen eius. Tertius enim Iosias est, cuius nomen prophetatum est priusquam nasceretur. Iı tres sunt, Sampson, Iosias, Ioannes. *Iosias autem genuit Iechoniam*. Sed non sic positum est in libro Regnorum, sed post mortem Iosiæ rex factus est Ioathas filius eius: quem veniens Pharao propter peccata eius adduxit in Aegyptum, & in loco eius posuit Eliachim regem fratrem ipsius alterum filium Iosiæ, qui interpretatur, dei adiudicatus: & vocauit eum alio nomine Ioachim, quod interpretatur, domini præparatio. Cum autem, & ipse Ioachim malignatus fuisset in deum, quasi vere impius [* in condemnationem adiudicatus a deo, & postea præparatus ad euersionem Iudę, & secundum iracundiam dei veniens rex Assyriorum adduxit eum in Babyloniam, & factus est in loco eius rex Iechonias filius eius, quod interpretatur, præparans domino. * Cum autem, & ipse malignatus fuisset in deum, præparans seipsum deo ad iram, adductus est, & ipse a rege Assyriorum in Babyloniam cum omnibus suis: & factus est rex in loco eius a rege Assyriorum frater eius Sedechias, sub quo, & totus transmigratus est Iudæ. Ergo talis est ordo: Iosias genuit Eliachim postea vocatum Ioachim. Ioachim autem genuit Iechoniam, *Iechonia autem genuit Salathiel post transmigrationem*. Secundum ergo Regnorum scripturam, Ioachim est quartusdecimus a Salomone, & ipse est filius Iosiæ. Iechonias autem primus vsque ad Christum, qui verè nõ fuit filius Iosiæ, sed nepos, filius [Ioachim: Aut secundum euangelium quidem, in quo Iechonias filius dicitur esse Iosiæ: si inter præcedentes generationes computetur Iechonias, quasi quartusdecimus, reliquæ generationes vsque ad Christum a Salathiel computatæ, inueniuntur tredecim esse: si autem inter reliquas quasi primus ponatur, ipse præcedentes generationes a Dauid computatæ vsque ad Iosiam, inueniuntur tredecim esse. Quid ergo? Ioachim sublatus est de numero regum, & iustè: quia non populus dei constituerat eum in regnum, sicut erat consuetudo in regibus constituendis: sed Pharao per potentatũ, ideo quantum ad eum non fuit rex Ioachim. Si enim iustum fuerit, vt propter solam commistionem generis Achab, & Iezabel tollerentur de numero regum supradicti tres reges, quamuis a populo legibus fuerant constituti in regno: quare non erat iustum, vt similiter toleretur, & Ioachim, quem Pharao in regno [* hostili fecerat regem, & non populus dei præuio iure. Et sic Iechonias iste, qui est filius quidem Ioachim, nepos autem Iosiæ, sublato patre suo Ioachim de numero regũ, ipse positus est pro eo quasi filius Iosiæ. Et bis nominatur in euãgelio, semel quidem ante transmigrationem, videlicet pro numero quartodecimo. Iterum autem nominatur post trãsmigrationem, quasi pro numero primo, hoc modo: Iosias autem genuit Iechoniam, videlicet quartumdecimum. Iechonias autem post transmigrationẽ genuit Salathiel, videlicet quasi primus. Et inuenitur Iechonias hic duorum numerum tenere, patris sui, & suum. Hic enim Iechonias cum esset vnus, duas habuit conditiones: Fuit enim & rex ante transmigrationem, quasi regificatus a populo dei: factus est: & priuatus post transmigrationem, quasi ductus captiuus. Ideò ante transmigrationem quidem computatur

K Iosias.

1. Reg. 3. c & 2. Paral. 35. a Ro. 12. a

Iechonias.

[* verè, & prius ipse.

* deo.

Salathiel.

[* Pharao vi.

M [Filius autẽ Ioachim secũdum &c.

A

tatur inter reges quasi rex, post transmigrationem autem computatur inter priuatos quasi priuatus. Quomodo autem vis vt posuisset euangelista? Si dixisset Iosias genuit Ioachim in quartadecima generatione, Ioachim autem genuit Iechoniam: Iechonias autem post transmigrationem genuit Salathiel, extra quod à Pharaone regificatus computabatur Ioachim inter reges Iuda: Iustè [adhuc inueniebantur ante transmigrationem quidem quatuordecim reges, post transmigrationem vnus rex, & tredecim priuati. Et si Iechoniam posuisset inter reges priores, inuenirentur quidem quindecim generationes regales antè transmigrationem, tredecim autem priuatæ post transmigrationem.

[Iain stè.

B

Et siue illo, siue hoc modo, irrationabile aliquid dicere videbatur euangelista, & mysterium quod proposuerat, non ostenderet. Vides quia sapienter voluit euangelista Iechoniam dupliciter esse. Primum quidem inter reges quasi quartumdecimum, & ipsum deinde post transmigrationem inter priuatas generationes primum, quasi priuatum & ipsum. Nam cùm constet computato etiam Ioachim à Dauid vsque ad Christum viginti & octo esse generationes: quid impedit, vt Ioachim sublato, rationabiliter filius eius Iechonias dupliciter nominetur, vt mysterium quod euangelista proposuit, explicet, & de numero generationum non mentiatur? Nec obest quòd filius Iosiæ dictus est, cùm sit nepos: quoniam & nepotes rectè filij appellantur. Iechonias aut genuit Salathiel, quod interpretatur, petitio dei. De Salathiel quidem nihil legimus, vel boni, vel mali: tamen putamus eum sanctum fuisse, & in captiuitate assiduè deum petisse pro ipsa calamitate quæ contigerat Israel, & ideo petitionem dei eum appellatum fuisse. [Salathiel autem genuit Zorobabel.] Interpretatur autem Zorobabel, fluitio postposita, vel ex commistione, vel hic doctor Babyloniæ. Legi, si verum est, nescio, quia sacerdotale & regale genus mistum est in Zorobabel, sicut inferiùs exponemus. Et fortè ergo propter hoc dictus est, ex commistione. Per istum autem Zorobabel dimissi sunt omnes filij Israel, & reuersi sunt in propriam terram cum gaudio magno, sicut Esdras propheta exponit. Cùm enim esset Zorobabel in ministerio Darij regis, controuersia facta est inter eum & duos alios regis ministros, quid esset fortius in mundo: & vno dicente, quia nihil est fortius quàm vinum: altero autem, quia nihil fortius est quàm rex: Zorobabel dixit, nihil fortius est quàm mulier & veritas. Quibus de hoc fine fine certantibus ventum est vsque ad sententiam Darij regis, quo residente cum principibus suis ad iudicandum contenderunt tres, singuli pro sua sententia. Verba contentionis eorum qui vult scire, legat Esdram prophetam. Tamen vicit Zorobabel, & iudicio Darii & omnium principum pronunciatum est, omnibus fortior veritas est. Cùm autem diceret ad eum Darius rex cum iuramento, pete à me quod vis, vsque ad dimidium regni mei, respondit Zorobabel: Ego non peto regnum tuum, sed ipse vtere eo in æternum: sed hoc peto, quod cœpit pater vester Cyrus rex ante vos, vt dimittatis captiuitatem filiorum Israel redire in sua. Darius concessit. Exiens autem Zorobabel, gratias egit deo, dicens: Benedictus es Deus & pater veritatis, q̃ sapientiam hanc in os meum misisti. Et ideo inuentus est rectè secundum prouidentiam dei nominatus Zorobabel, id est, hic doctor Babyloniæ. Quæ autem maior doctrina est, quàm ostendere veritatem dominatricem esse omnium rerum? Et impletum est in eo quod fuerat scriptum. Super inimicos meos prudentem me feciſti mandato tuo, quia in æternum mihi est. Super omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est. Super seniores intellexi, quia mandata tua exquisiui. Vel, fluitio postposita: id est, quia defluitionem regni ad se decurrentem postposuit, & elegit redemptionem populi sui. De reliquis autem generationibus, nec scripturam aliquam me recordor legisse, nec fabulam aliquam aliquando audisse. Hoc autem in fine notandum est, quòd quicunque regum placuerunt deo, diutius regnauerunt, & prosperati sunt, & inimicos eorum humiliauit deus sub manibus eorum. Quotquot autem

Zorobabel.

C

1. Esd. 2 & 3 & Iosephus anti. li. 11. c. 1.

2. Esd. 3 & 4.

Ibi. c

Psal. 118. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

malignè gesserunt, velociter & à regno,
& à vita cum amara morte præcisi sunt,
E & humiliauit eos deus sub inimicis eo-
rũ. [Omnes ergo generationes ab Abra-
ham vsque ad Dauid, generationes qua
tuordecim.] Cùm potuisset euangelista
breuiter numerum generationum expli-
care, dicens: Ab Abraham vsque ad Chri
stũ generationes sunt quadraginta duæ,
qua ratione ter generationes præcidit, &
in tres partes diuisit per generationes
quatuordecim? Quia ter completis qua-
tuordecim generationibus, mutatus est
in Iudęis hominum status. Ab Abrahã
enim vsque ad Dauid fuerunt sub iudici
bus: à Dauid vsque ad transmigrationẽ,
sub regibus: à transmigratione vsque ad
Christum, sub pontificibus. Hoc ergo
vult demonstrare, quoniam sicut sem-
per ter completis quatuordecim genera-
tionibus mutatus est hominum status:
sic completis quatuordecim generationi
bus à transmigratione vsque ad Chri-
stum, necesse est à Christo mutari simi-
liter hominum statum: quod & factum
est. Post Christum enim iam non sub iu
dicibus multis, nec sub regibus multis,
nec sub pontificibus multis fuerunt: sed
omnes generationes sub vno Christo, &
iudice, & rege, & pontifice factæ sunt:
quia trium illorum statuum solus ha-
F buit dignitatem. Vnde quoniam & iu-
[Iesu dices, & reges, & pontifices, tres Chri-
Næue. sti dignitates præfigurabant, semper prin
cipia eorum in figura fuerunt Christi.
Primus iudicum, Iosue: [primus re-
gum, Dauid: primus pontificum, Ie-
sus filius Iosedech. Hos in figura Chri-
sti fuisse dubitat nemo. Fortè ideo qua-
tuordecim generationes ponuntur, id
est, quater decem, hoc est quater Chri-
Iota stus: Iota enim littera, Christi mysterium habet. Ideo ergo quatuordecim,
quoniam ter quidem figuratus Christus
ostensus est, quarto autem verus Chri-
stus apparuit. Qua ratione apud Lucam
septuagintaseptem generationes ponun
tur Christi renascentis ex baptismo, in
proprio exponemus loco. Hìc autem di
camus, qua ratione quadraginta duæ
generationes ponuntur Christi secun-
dum carnem nascentis in mundum.
Quadraginta duo enim sex septimana-
rum numerus est. Sex autem numerus,
operis & laboris numerus est, quoniam
in sex diebus factus est mundus, qui posi
tus est in opere, & labore, & dolore. Con
uenienter ergo Christi nascentis in mũ-
dum ad laborem & dolorem quadragin-
ta duæ generationes ponuntur mysterium continentes operis & laboris. [Ge
neratio autem Christi sic erat.] Quoniã
superius dixerat, Iacob autem genuit Io
seph, cui desponsata Maria genuit Ie- G
sum: ne aliquis audientium æstimaret
sic esse Christi natiuitatem, quomodo
præcedentium patrum, ipse ordinem suę
narrationis præcidens addidit, & dicit:
Generatio autem Christi sic erat: ac si di
cat, generatio quidem eorum quos expo
suimus partum, sic fuit quemadmodum
retuli: Christi autem generatio non ita,
sed sic. Quomodo? [Maria cùm esset de-
sponsata Ioseph, priusquam conuenirẽt,
inuenta est in vtero habens.] Id est ex vir
gine sine patre, vt eius generationem enu
merans, de semine Dauid eum descendis-
se ostendat secundum dei promissa, & ex
tra naturam humanam, natiuitatem eius
exponẽs factam, mysterium deitatis eius
aperiat. Nec enim dignum erat, vt vnige
nitus dei, non propter se, sed propter ho-
mines nascens, more nasceretur huma-
no. Homo enim in carne nascitur, vt cor
ruptioni subiaceat: Christus autem na-
tus est, vt sanet corruptionem. Sicut ergo
non est consequens, vt corruptibilis ho-
mo nascens, ex incorruptibilitate virgini
tatis nascatur: sic nõ erat cõsequẽs, vt vni
genitus dei, qui ideo nascebatur, vt corru
ptionem sanaret, nasceretur ex corruptio
ne coniugij. Homo ex necessitate nasci-
tur, vt sit: Christus autem non ex necessi-
tate naturæ, vt esset: sed ex voluntate mi-
sericordiæ, vt saluaret. Quomodo ergo H
iustum est, vt vnum eundemq; habeant
natiuitatis honorem necessitas & volun-
tas? Meritò ergo contra naturæ humanæ
regulam natus est, quia erat super natu-
ram. Vide autem nouam & admiran- Miran-
dam Christi natiuitatem, id est, per homi da Chri
nes peccatores, per mulieres meretrices, sti nati-
& adulteras, & gentiles. Sed talis genera- uitas. C
tio non sordidat dignitatem Christi, sed per pec
commendat misericordiam ipsius. Sic catores.
erat mirabilis, vt qui patres per adoptio-
nem fecit & genuit, à filiis nasceretur.
Facti sunt patres eius, quorum non erat
filius.

filius. Iste illis beneficium præstitit, vt
vt esset filius eorum. Illi autem nihil isti
Omni- præstiterunt, vt essent patres ipsius. In ho
bus. minibus * patres filios sibi adoptãt, quos
ipsi desiderant: hic autem filius sibi ado-
ptauit patres, quos ipse elegit. Illic filij à
patribus suscipiunt generositatis dignita
tem, hic autem patres à filio susceperunt.
[Cùm esset despõsata mater eius Maria
Ioseph, priusquàm conuenirent, inuen-
ta est in vtero habẽs de Spiritu sancto.]
Quoniam futurum erat, vt omnes san-
cti de virgine nascerentur ecclesia despon
sata Christo, ideo Christus nascitur de
virgine desponsata, ne dignius nascerẽ-
tur serui quàm dominus. Sed vt per om
nia filij paternæ natiuitatis perfectum
I imitarentur exemplum, ideo & Maria de
sponsata erat fabro lignario: quoniam &
Christus sponsus ecclesiæ omnem salutẽ
hominum, & omne opus suum per li-
gnum crucis fuerat operaturus. Ideo au-
tem & desponsata & domi habita, vt de
sponsatio ipsa fidelis esset, & fornicatio-
nis opprobrium à matre repelleret, & vir
[Gratiã ginitatis gloriam [nascituro domino re
seruaret. Sic enim quia in domo sponsi
peperit, infideles Iudæi dixerunt, Nonne
hic est Iesus filius Ioseph? quanto magis
si extra domum sponsi peperisset, dicturi
fuerant: Nònne hic est Iesus filius mere
tricis? Nam quemadmodum in ea quæ
in domo viri concipit, intelligitur conce
ptio maritalis: sic in ea quæ extra domũ
concipit, est suspecta conceptio. Magis
ergo voluit dominus, vt haberet mater
eius maritalem suspicionem, quàm for-
nicationis opprobrium pateretur. Ante
quàm conuenirent, inuenta est in vtero
habens. Non dixit, priusquam acciperet:
sed, priusquam conuenirent, inuenta est
in vtero habens: quia iam accepta erat
in domo. Virginitas enim est incorrupti
bilitas, incorruptibilitas autem virgini-
Veritas tas ipsa syncera. Ideo ergo antequàm con
Natus K uenirent, conceptus [est Christus, vt nec
de corruptione incorruptibilitas nascere
tur, nec de passione corporis vtriusque
templum sibi dominus fabricaret. Dico
autem non ad desperationem & confu-
sionem nuptorum, sed ad consolatio-
nem & gloriam continentium: quoniam
hęc ipsa coniunctio maritalis, malum est
ante deum: non dico peccatum, sed ma-
lum. Nam quantum ad naturam rei ip-
sius, peccatum est; concessione autem dei
factum est, vt non sit peccatum. Quomo
do? Oportebat enim vt homo corruptibi
lis nasceretur in mundo, vt posset tenta-
ri, vt tentatus coronetur. Si autem incor
ruptibilis factus fuisset, tentari non po-
terat. Si verò non tentabatur, nec corona
batur: quia incorruptibilitas tentatio-
nem non sentit. Ideo ergo factum est, vt
ex passione carnis & sanguinis, & igne
feruido in visceribus succedente humo-
re, homo corruptibilis nasceretur, vt ne
de bono malum nascatur, aut ex impas-
sibilitate corruptio: sed vt de malo ma-
lum procedat, & ex passione corruptio
generetur. Reuocauit autem matrimo-
nium in vsu, vt vnus vnam haberet vxo-
rem. Nunc autem postquam venit pleni-
tudo temporis, & senuit mundus, scimus
quale est consilium dei, & quid vult, &
quid est placitum coram illo. Sed ausi
non sumus dicere propter homines in-
continentes, in quorum corpore anima
nihil agit, sed in toto illos possidet san-
guis & sordidissimus ille vapor, de illo
insano igne procedens. Denique com- Gal. cũ
mendauit [angelus Tobiæ in nuptiis mandauit To-
eius, vt cum * veniret ad illam consuetu- ret To-
dinem humanam, surgeret prius & ora- biç 6. 7.
ret, & sic diceret: Domine tu scis, quia & 8. an
non propter libidinem accepi vxorem, tequã.
sed propter liberos procreandos: quia si
aliter orasset, oratio eius deo non fuerat
placitura. Vides ergo quia opus illud car
nis, filiorum causa decorat. Nunc autem
multiplicato seculo, creandorum homi-
num occasio est extincta. Iam deum non
multitudo hominum, sed charitas san-
ctorum delectat. Ecce una est libido quæ
fornicationem generat, & quæ marita-
lem vsum ministrat. Sed sicut posuit ma
ri terminos littora, dicens: Vsque huc
venies, & hic te constringes: sic libidini
carnali terminum posuit coniugium, vt
vsq; illuc veniens, illic se constringat. Si A
cut ergo mare si littora sua supergressum
fuerit, peccat: ita & homo, si transgressus
fuerit licentiam maritalem. Si ergo una
est libido in maritis, & in adulteris: quo
modo potest fieri, vt vna eademque res
pro dimidia quidem parte sit iustitia,
pro dimidia autem sit peccatum? Aut
enim tota est peccatum, aut tota iustitia:

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia vna est res. Verum est autem, quia libido iustitia non est, ergo tota peccatum est. Sed peccati illius pœna non imputatur, donec iste odibilis & corruptibilis transeat mundus. Ideo ergo dominus conceptus est priusquàm conuenirent, vt non ex passione carnis & sanguinis nasceretur: qui ideo venit, vt carnis & sanguinis solueret passionem, & mutaret in spiritum. Cui inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto? Sine dubio à sponso suo Ioseph, qui zeloso amore semper se admonente, vitam circunspiciebat Mariæ. Nam sicut historia quædam non incredibilis, neque irrationabilis docet, quando gesta sunt quæ refert Lucas, Ioseph absens erat. Nec enim conueniens est putare præsente Ioseph introisse angelum ad Mariam, & dixisse quæ dixit, & Mariam respondisse quæcunque respondit. Si concedamus angelum potuisse intrare ad eam, & loqui, planè confestim Mariam abiisse in montana cum festinatione, & introisse
B domum Zachariæ, & salutasse Elisabeth, & mansisse cum ea mensibus tribus, possibile non fuit presente Ioseph: quia necesse erat, vt absentationis eius, & mansionis diutinę requireret causas. Postquã autem rediit peregrè post tot menses, & inuenit eam grauidam manifestè, forsitan ei comminatus est quasi sponsus, & de iudicio dei terruit eam, quasi vir timoratus. Illa autem cùm videret se innocenter in suspicionem criminis decidisse, nec posse se iam excusare, testimonio ventris conuictam, cum lachrymis & suspirio clamans iurauit, dicens: Viuit dominus, nescio vnde sit hoc. Quo audito, timuit valde Ioseph, & ex parte credidit in ea, aliquid esse diuinum. Nec enim timuisset, nisi ex parte aliquatenus credidisset. Ad hæc autem fidem verborum eius commendabat cõuersatio eius sancta. Forsitan autem cùm esset iustus, cœpit sibi cogitare de illa: Comessatrix aut vinolenta nunquàm fuit: quoniam omnis mulier quæ vinolenta est & comessatrix, etiam meretrix est. Nam siue in cibis, siue in libidinibus delectatio carnis est, quæ precipitat hominem. Mulier quoque quæ suauitatibus gulæ suæ non contradicit, multò magis neque libidini suæ resistere acquiescit, sicut etiam Apo-

Cauc.

stolus dicit: Quoniam vidua quæ in deliciis est, uiuens mortua est. Non leuis, non iocosa, non cantatrix, non turpium verborum amatrix, sicut solent plerunque puellæ, quæ libenter talia aut loquuntur, aut audiunt. Siquidem imprudentiores sunt, libenter loquuntur: si autem verecundiores, etsi loqui talia erubescunt, tamen delectantur audire. Non super virum oculos suos extulit, nec infixit aspectum. Hæc enim sunt documenta mulieris meretricis, sicut ait Salomon: Fornicatio mulieris in extollentia oculorum eius. Hæc & alia similia tractans, nihil horum inueniebat in ea: sed ea diuerso omnia laudabilia, omnia admiranda, quæ sine spiritu sancto possibile non erat esse in natura humana. Omnibus igitur documentis, quibus fornicatio mulieris intelligi & argui solet, deficientibus, sola apud eum remanebat suspicio gratiæ dei. Propter hæc omnia æstimauit eam habere in utero de Spiritu sancto. Nam nulla res sic castitatem mulieris viro commendat, sicut vita eius disciplinata. Vbi enim timor dei est, ibi & castitas est: vbi autem non est timor dei, ibi neque castitas est. Caro enim vrget, securitas mulieris adiuuat carnem: si timor dei non fuerit qui resistat, quis eam teneat in-
D dagatam? O inæstimabilis laus Mariæ magis credebat castitati eius, quàm vtero eius: & plus gratiæ, quàm naturæ. Conceptionem manifestè videbat, & fornicationem suspicari non poterat. Possibilius esse credebat mulierem sine uiro posse concipere, quàm Mariam posse peccare. Et quod maius est uidere, ut sponsus de sponsa sua haberet, sic habuit Ioseph apud se. Frequenter enim viri, etiam si leuiter uiderint mulieres suas aspicientes in alterum, mox excitantur in zelum: & quod non est, illud suspicantur, quia ex magno amore nascitur zelus. Hìc autem & maritalem zelum, & uteri clamantis accusationem, sola præteritæ conuersationis documenta uincebant. [Ioseph autem uir eius, cùm esset iustus, & nollet eam traducere, uoluit occultè dimittere eam.] Cogi-

C
1. Tim. 5. a

Ecclꝛ. 26 b

tabat enim forsitan apud se, si peccatum eius celauero, facio contra legem dei: & si propalauero filijs Israel, lapidabunt eam.
Ge. 17. c & 21. a Timeo enim ne hoc qđ est in vtero eius, diuinitus sit. Nunquid non Sara nonagin-
E ta annorum concepit, & peperit? Si illam quasi lignum iam siccũ fecit florere: quid si diuinitas partum isti voluit sine viro donare? Nunquid ad virum pertinet ipsa cõceptio mulieris? Nam si conceptio mulieris pertineret semper ad virum, sine dubio quando vult vir, tunc conciperet, & mulier: nunc autem non quando vult vir, tũc concipit mulier, sed quando vult deus. Si ergo conceptio mulieris non in viro posita est, sed in deo: quid magnum si voluit isti fructum sine viro præstare? Quid ergo faciam? Dimittam eam occultè: quia in re incerta, melius est, vt meretrix constituta euadat, quàm vt innocens moriatur. Iustius enim est iniustum iustè euadere, quã iustum iniustè perire: quia etsi reus semel euaserit, iterum potest perire: innocens autem si semel perierit, iam non potest reuocari. Expedit ergo, vt dimissa opprobrium patiar, quàm tradita morti moriatur. Hæc autem talia cogitare, & agere velle, nõ est hominis valde iusti. *Hæc eo cogitante, apparuit ei angelus in somnis, dicens:* Quoniam
F ergo auditio verborum Mariæ, & consideratio vitæ eius, mala suspicari de ea non sinebat Ioseph: consideratio autem conceptionis eius non permittebat eum ad plenum bona æstimare de ea, & sic animus eius inter vtrasque partes fluctuabat, & tenere eam timebat, & tradere eam non audebat, propter hoc necessaria fuit ei reuelatio illa diuina. Si enim ipsa Maria, quæ angelum viderat, & audierat sibi loquentem, tã de sua conceptione, quàm de Elisabeth, ascendit in montana, vt videret Elisabeth, & ipso confirmaretur aspectu: quãto magis Ioseph post verba conceptionis Mariæ, post consideratione vitę eius, adhuc nutabundus, necessariã habuit reuelationem diuinam? Propter tres ergo causas apparuit ei. Primum, ne iustus homo ignorans faceret rem iniustã ex proposito iusto. Deinde pp honorem matris ipsius. Nam si dimissa fuisset, etsi non apud fideles, tamẽ apud infideles turpi suspicione carere non poterat. Tertiò, vt intelligens Ioseph sanctam conceptionem, diligentius se in futu rũ custodiret ab illa, quàm prius. Prius. n.

G

seruauit se propter disciplinam iustitię, postea autem, & propter timorem partus huiusmodi. Quare non ante conceptionẽ virginis venit ad Ioseph? Vt ne cogitarer, quæ Luc. 1. b cogitauit, ne pateretur quæ passus est Zacharias, qui culpam infidelitatis incurrit de conceptione coniugis iam longæuæ. Incredibilior. n. erat res, virginem posse cõcipere, quàm anum. Si ille sacerdos constitutus rem faciliorem fore non credidit, quantò magis iste popularis rem difficiliorem fieri non credidisset? Si ipsa Maria angelo sibi dicente de conceptione sua, penè non credebat, propter virginitatem suam, dicens: Qũo fiet hoc, quoniam virum non
G cognosco? quomodo Ioseph fuerat creditus, referenti de altera, quòd sine viro conciperet? *Ioseph fili Dauid, ne timeas accipere Mariam coniugem tuam: quoniam quod nascetur ex ea, de spiritu sancto est.* Filium Dauid eum nominans, voluit eum adducere in memoriam promissionis dei ad Dauid, vt de semine eius Christus nasceretur. Dicẽs autem, ne timeas: cognitorẽ se cordis eius ostendere voluit, vt per hæc futurorum bõnorum, quæ de Christo erat dicturus, face ret fidem: quia quod nascetur de ea, de spiritu sancto est. Spiritum sanctum, ipsum dicit vnigenitum deum, sicut ipse de se re- Ioã. 6. g
stat in euangelio: Quia spiritus est, in- Ioã. 4. c
quit, qui viuificat: caro autem nihil prodest. Et Ioannes ait: Dominus spiritus est. Nõ enim spiritus aduocatus ingressus est in Mariam, vt suscipiens corpus nascatur in mundum, sed vt sanctificaret virginis vas. Dicens autem, quod nascetur ex ea, de spiritu sancto est: hoc dicere vult, quia de semine viri alicuius non fuerat nasciturus, sicut æstimans metuebat Ioseph, sed de spiritu sancto. Sicut. n. secundum præceptum Raphaelis angeli ad Tobiam, viro & vxo- Tob. 6.
re more solito, venturis ad coitum, oratio d
præcedere debet, vt quod cõcipitur, in sanctificatione concipiatur: sic vnigenito deo H
virginem ingressuro, spiritus sanctus præcessit, vt præcedente spiritu sancto, in sanctificatione nascatur Christus secundum corpus, diuinitate ingrediente pro semine. *Et pariet filium, uocabisque nomen eius Iesum.* Non dixit, pariet tibi filium, sicut ad Zachariam: Ecce Elisabeth vxor tua cõcipiet, & pariet tibi filium: quia mulier, quæ ex viro cõcipit, marito suo filium parit: quia magis ex illo est, quàm de ipsa. Hæc aũt q̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

non de viro conceperat, non filium illi peperit, sed sibi tantummodo. Vides quo similitudine ipsius rei per omnia sequitur; Ge. 3. a quæ facta est in Adam? Sicut.n.tunc mulier gustans de ligno, sola seducta est, & peperit mortem, Adam autem non fuit particeps in seductione illius: nō enim a diabolo seductus peccauit, sed quia consensit Luc. 1.c mulieri, Sic & modò accipiens Maria de spiritu sancto, sola credidit, dicens: Ecce iam nunc beatam me dicent omnes generationes. Ioseph autem tunc in fide conceptionis illius nihil habuit commune, sed postea tacendo, & consentiendo tantùm, saluatus est. Ideo, & in somnijs adstitit ei, non palam: vt quemadmodum dormiente Adam creauit mulierem, sic & isti dormienti diuinitus consignaret vxorem. Iesus. Ipse autem euangelista interpretatur, quod intelligitur Iesus Hebraica voce, dicens: *Ipse saluabit, populum suum a peccatis eorum.* Si ergo medicus, qui nullam potestatem habet salutis humanæ, propter solam confectionem herbarum, non erubescit medici sibi nomen imponere: quanto dignius iste vocatus est saluator, per quem totus saluatus est mūdus? *Hoc autem totum factum est.* Quid totum? Vt virgo propinquo suo desponsaretur, vt casta seruaretur, vt angelus per somnium Ioseph loqueretur, vt spōsam eam accipere iuberetur, vt pueri nomen Iesus vocaretur, vt virgo mundi saluatorem generaret. *Vt impleretur quod dictum* Esa. 7. c *est a domino per prophetam, dicentem: Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium.* Gratia a prophetis testimonium habet, vel ideo vt vetus, & nouum consonet testamentum, vel vt infirmitati eruditorum satisfaciat, vel vt non mox temere viderentur erumpere, quod tanto antè tempore prædictum est. Prophetia autem alia est ex præscientia, & hæc est immutabilis: vt hæc, Ecce virgo concipiet, Prophetia duplex. alia ex iudicio operum, & hæc, solet mutari secundum, quod verba sonant, non secundum intellectum: vt, Adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur: subintelligimus, nisi pœniteat. Item quæ est ex K præscientia, illa impletur dei solummodo Ion. 3. b operatione, vt quòd virgo pareret. Alia impletur hominum administratione, vt de aliquo, vt fit iustus. Admiratus itaq; tanti mysterij dignitatem, propheta, quasi oēs de somno suscitās, ait: Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel, quod est interpretatū nobiscum deus. Multis prætermissis vno vti- Emmanuel. tur nomine, quod præsenti vtile est negocio. Quanuis.n.nobis sit præsens semper gubernando, tamen præsentior essentialiter ex vnitate personæ factus est. Verbum enim caro factum est, & habitauit in no- Ioā. 1.b bis. *Exurgens autem Ioseph a somno, accepit Mariam coniugem suam.* Non in domo accepit eam, nec.n.adhuc dimiserat eam de domo: sed de animo suo desponsuerat eam, & iterum in animum suum eam recepit. *Et non cognouit eam, donec peperit.* Verè enim non cognouit eam antè, cuius fuerat dignitatis, quæ vnigeniti dei facta fuerat māter: sed postquam peperit, tunc cognouit eā: quia speciosior, & dignior facta fuerat, quàm totus mundus. Nam quem totus mundus non capere poterat, nec merebatur accipere, quasi in angustum cubiculū vteri sui sola suscepit. Vidit Ioseph enim virginem permanere post partum. Vidit mysterium [stelle, quomodo stans super ca L put pueri, venientibus Magis puerum de- [Ministerium. monstrabat. Stans testimonium dabat, quia loqui non poterat. Ipsos denique Magos vidit adorantes, & diuina dona eorum præsentantes. Audiuit sermones ipsorum, qūo ab Oriente vsq; Hierosolymam stella præcedente venerant, quæ non designata monstrare, vt dei gloriam reuelaret. Ergo incomparabilis natiuitas, totius humanæ natiuitatis mensuram excedens, & diuinitatem nascentis pueri ostendebat, & dignitatem Mariæ parientis Ioseph demonstrabat. Ideo dicit, *Et non cognouit eam, donec peperit filium suum primogenitum.* Cognouit autem eam, quæ esset, post partum ipsius. Quidam ex hoc verbo, secundum Euno- Eunomij hæresis. mium putant, quòd Ioseph donec peperit quidem non illam habuit in conscientia, [Concupiscētia. postea autem cognouit eam, & filios peperit. Vnde & Christum primogenitum Primogenitus quis. dicit: quia ille dicitur primogenitus, quem alij fratres sequuntur. Insanus neminem M intelligit esse sanum: quia illi qui ausi sunt hoc dicere de illa, putant quia, & Ioseph hoc ausus fuit facere. Hoc enim quod fieri potuit, dicit euangelista quia factum non est: illud autem quod nec fieri potuit, quid necessarium habuit dicere, factum nō est? Nam sunt quædam, quæ naturaliter possunt fieri: sunt autē quæ impossibilia, sunt per

per ipsam naturam. Volo tibi referre: Ille, nescio quis, cum illo litē commisit: & do- Simile. nec vixit, non est ei locutus. Nunquid ex hoc, quod dixi, donec vixit, non est ei locutus: ex eo signaui, quia post mortem illi locutus est, quod fieri non potest? Illud enim quod fieri potest, dixi, quia factum nō est. Quid autem opus habui exponere, quia nec post mortem illi locutus est, quod fieri non poterat? Sic & Ioseph ante partum credibile fuit, vt cognosceret eam: quia nō dum cognoscebat mysterij dignitatem: postquam verò cognouit, quia facta est vnigeniti dei templum, qūo poterat hoc vsurpare? quod antea facere noluit vir religiosus expectans nuptias suas, postea facturus fuerat, vt habitationem dei carnalibus cōcupiscentijs sordidaret? Hæc secundum rationem. Veniamus autem ad authoritatem scripturæ. Dicit enim Apostolus se- 1.Co.15 cundum exemplum propheræ de Christo: d Oportet eum regnare, donec ponat omnes A inimicos suos sub pedibus eius. Ergo Paulus hoc significauit, vt tandiù regnet Christus, quandiù fiant omnia sub pedibus eius, postea autem cesset regnare? Stulte: qui regnat antequam omnia illi subiecta sint, multò magis regnat, & post- 1.ti.4.d quam fuerint ei omnia subiecta. Item alibi dicit: Donec venio attende lectioni. Nūquid significauit, donec venio quidem attende, cum venero autē negligē? De pri- Exo. 4.f mogenito autem quod dico, vsus est scripturis, non solum illum primogenitum dicere, qui primus nascitur, sed etiam illum, qui solus est natus. Quando dicebat dominus ad Pharaonem: Primogenitus meus Israel: nunquid iam alium populū habebat? Si autem dicis, quia secundum præscientiam dicebat primogenitum populum Iudaicum, sciens quia ex Gentibus alium populum erat facturus: dico tibi, quantum ad præscientiam suam, semper duos populos habuit: sed tam de Iudæis, quàm de Gentibus vnum populum fuerat habiturus, sicut & habet.

Homilia secunda ex cap. secundo.

Cvm natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis regis. Cum fugeret Iacob ante fratrem suum Esau, & venisset ad B vesperum, vidit somnium tale: Scala posi- Ge.28.c ta erat, cuius caput pertingebat vsque ad cœlum, & angeli ascendebant, & descendebant per eam, dominus autem recumbebat super eam. Surgens autem Iacob, suggerente spiritu prophetauit, dicens: Quam formidolosus locus est hic, non est aliud hic nisi domus dei, & porta cœli. Et ideò vocatum est nomen loci illius Bethel, qd est interpretatum, domus dei. Nato itaq; in Bethlehem dño, visionis illius prophetia completa est. Domus.n.dei est corpus Christi, ipso dicente: Soluite templū hoc, Item, Sapientia ædificauit sibi domum. Ioā. 2.a Porta aūt cœli ipse est Christus, per quem Pro.9.a introitus in regna cœlorum, dicente pro- Ps.117.c pheta: Hæc porta dñi, iusti intrabunt per eam. Adhuc aūt videamus, quod ad vtilitatem respicit, & quod euangelista tempus designat, qñ nascitur Christus, id est, in diebus Herodis regis, vt prophetiam Danielis completam demonstraret, quæ post septuaginta septimanarū annos Christū esse nasciturum demonstrat. Nam ex illo tē pore vsque ad regnum Herodis septuaginta septimanarum anni sunt consummati. Sciens autem deus perfidiam Iudæorum, quia crucifixo vero Christo, alium expectaturi fuerant Christum, id est, Antichristū: C ideò occasionem incredulitatis eorum tollens, tempus ostendit, quando nasciturus erat Christus, vt in illū Christum credamus, qui ex tpe Danielis post septuaginta septimanarum annos nascitur, non in illū qui in fine seculi sub nomine Christi venturus est. In diebus Herodis regis. Quādiu gens Iudaica, quāuis sub peccatoribus, tā Iudaicis regibus tenebatur, prophetæ mittebantur ad remediū eius. Qualis necessitas, tale & auxiliū. Nunc autem, qñ lex dei sub potestate regis iniqui tenebatur: id est, iustitia dei sub dñatione Romana præmebatur, nascitur Christus, quia magna, & desperabilis infirmitas medicū artificiosiorē quærebat. *Ecce Magi venerunt ab oriente Hierosolymam, dicentes: Vbi est qui natus est rex Iudæorum?* Ecce, hoc est confestim vt natus est, magnū deum ostenderunt in homine paruulo, & verbis, & actibus, & muneribus. ipsis. Verbis quidē, quia dixerunt, Vbi est qui natus est, rex Iudæorum? *Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Actibus aūt, quia cum vidissent eū, adorauerunt eum. Inuenta est in eis fides acutior, quā aspectus, videntibus humilia, & intelligētibus alta. Muneribus āt, quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dobtulerunt ei aurum, thus, & myrrham, sicut inferius ostendemus. Venerunt autem ad iudicium Gentium, & ad præiudicium Iudæorum, illorum fidem prophetantes futuram, & istorum incredulitatem condemnantes præsentem. O beati Magi, qui ex omnibus gentibus primitiæ fidelium fieri meruerunt. Illi enim Magi futuræ ecclesiæ formam portabant. Sicut enim illi regem, quem non viderant, credentes quærebant, & confitebantur: sic & nos qui sumus ex Gentibus, dominum quem nunquam vidimus, credentes quotidie quærimus, & cõfitemur potestatem ipsius. Quàm benè de istis prophetauit, Esaias, dicẽs: Priusquam cognoscat puer patrem, & matrem, accipiet virtutem Damasci, in conspectu regis Assyriorum Qui sunt Magi? viri Orientales, qui venerunt a Perside. Magi.n. apud illos, non malefici, sed sapientes intelliguntur. Ideo autem dicti sunt virtus Damasci, quia virtus vniuscuiusque prouinciæ, sunt sapientes ipsius. Rex autem assyriorum est diabolus, princeps dæmonum. Ergo Christus priusquam secundum corpus inciperet cognoscere patrem aut matrem, virtutem diaboli subingauit. Qualis futurus erat in posterum, cum ad perfectum veniret, demonstrabat in puero, qui adhuc in cunabulo constituturus, diabolum expoliauit a suis, scilicet ab istis Magis. Quomodo cum veniisset ad bellum, euacuaturus fuerat omnem potestatem ipsius, considera. Quoniam ab Oriente venerunt, vnde dies nascitur, inde initium fidei processit: quia fides lumen est animarum. Quando enim ab Occidente nascitur aliquid contra Orientem, diuinatio [mali ostenditur contra bonos: quando ab Oriente nascitur aliquid contra Occidentem, diuinatio [boni ostenditur contra malos. Quoniam ergo in temporibus Christi iustitia subingatura fuerat iniustitiam, & fides infidelitatem, ideo ab Oriente venerunt primitiæ fidei. Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Nunquid nesciebant, quia in Hierusalem regnabat Herodes? Nunquid non intelligebant iustitiam legis, quia quicunque rege viuente, alterum regem pronũciat, & adorat, quasi minister tyranni punitur in sanguine? Sed dum considerabant regem futurum, non timebant regem præsentem. Nunquid nõ habebant præ oculis suis periculum mortis, qui talem rem illicitam vsurpabãt. Sed non curabãt de morte. Si autem curassent de morte, nunquam ad hoc ausi fuissent. Adhuc non viderant Christum, & iam parati erant mori pro eo. O beati Magi, qui ante conspectum crudelissimi regis, antequam Christum cognoscerent, Christi facti sunt confessores. Legi apud aliquẽ, Magos istos ex libris Balaam diuinatoris, apparituræ huius stellæ scientiam accepisse, cuius diuinatio posita est, & in veteri testamento: Orietur stella ex Iacob, & exurget homo ex Israel, & dominabitur, omnium gentium. Audiui aliquos referentes de quodam scriptura, etsi non certa, tamẽ non destruente fidem, sed potius delectante, quoniam erat quædam gens sita in ipso principio Orientis iuxta Oceanũ, apud quos ferebatur quædam scriptura, inscripta nomine Seth, de apparitura hac stella, & muneribus ei huiusmodi offerẽdis, quę per generationes studiosorum hominum, patribus referentibus filijs suis habebatur deducta. Itaque elegerunt seipsos duodecim quidam ex ipsis studiosiores, & amatores mysteriorum cœlestium, & posuerunt seipsos ad expectationem stellæ illius. Et siquis moriebatur ex eis, filius eius, aut aliquis propinquorum, qui eiusdem voluntatis inueniebatur, in loco cõstituebatur defuncti. Dicebãtur autem Magi lingua eorum, quia in silentio & voce tacita deum glorificabant. Hi ergo per singulos annos post messem trituratoriam, ascendebãt in montem aliquem positum ibi, qui vocabatur lingua eorũ Mons Victorialis, habens in se quandam speluncam in saxo: fontibus, & electis arboribus amœnissimus: in quẽ ascendentes, & lauantes se, offerebãt, * & laudabant in silentio deũ tribus diebus. Et sic faciebant per singulas generationes, expectantes semper, ne forte in generatione sua stella illa beatitudinis oriretur, donec apparuit eis descendens super montẽ illum Victorialẽ, habens in se formã quasi pueri paruuli, & super se similitudinẽ crucis: & locuta est eis, & docuit eos, & præcepit eis, vt proficiscerentur in Iudęam. Proficiscentibus autem eis per biennium, præcedebat stella, & neque esca, neque potus defecit in peris eorum. Cætera autem quæ gesta referuntur ab eis, in euengelio compendiosè posita sunt. Tamen cum reuersi fuissent, manserunt colentes, & glorificantes

Esa. 8.

E

[dominatio.

G

Mõs Victorialis

* orabãt

ficantes deum studiosius magis quàm primum, & prædicarunt omnibus in genere suo, & multos erudierunt. Denique cum post resurrectionem domini Thomas apostolus isset in prouinciam illam, adiuncti sunt ei, & baptizati ab eo, facti sunt adiutores prædicationis illius. Ex eo autem qđ dicit scriptura, Vidimus stellam eius in Oriente, videtur occasionem dare infidelibus de astrologia, vt vnũquenq; putẽt suę stellæ motu, & nasci, & viuere: ideo bonũ est breuiter de his inferre sermonem. Si enim stellæ est, quòd aut boni sumus, aut mali: ergo nec bonum nostrum laudandum est, nec malum vituperandum, quia nec est in nobis volũtarius actus. Vt quid enim boni mei laudem merear, quòd non meo arbitrio, sed motu stellæ facio: aut mali mei pœnam suscipiam, quod non voluntate, sed necessitate commisi? Nam nec possum fugere malum, etiam si volo, si me natiuitatis meæ stella compellit ad malum. Si adulter, & homicidia fiunt per stellam, & in crimine stella facit eos interfici, magna est illarum iniquitas stellarum, magis autem illius, qui stellas ad hoc creauit. Interrogamus ergo, ex se facta est creatura, an ab alio? Siquidem dixerint, ex se, audiant a nobis: quoniam impossibile est, quod a se extitit, & euentu agitur, vt aliquem ordinem habeat certum. Si autem dicunt, ab alio, ergo iniquus est, qui fecit. Nam cum sit præscius futurorum deus, quòd tanta iniquitas futura erat per stellas, si noluit emendare, non est bonus: si autem voluit, & non potuit, impotens est.

Nota de astrologis.

H

I

Sed etiam iniustus est: quia ex necessitate stellarum peccantes, ita punit, quasi ex voluntate peccantes. Ipsa denique mandata dei, ne peccent, aut hortamenta, vt faciãt bonum: per hanc insipientiam nonne destruunt? Quis enim hortetur aliquem ne faciat malum, quod non potest declinare: aut vt faciat bonum, ad quod non potest peruenire? Deinde interrogamus: si idem ip est cursus stellarum, quare non semper idem est, & hominum status? Si dicunt, per certos annos fit stellarum restauratio, necesse est ergo qui sciunt astrologicam disciplinam: quia per certos annos restituuntur stellæ, sciant, & per quot annos restituuntur stellæ. Quibus post responsum dicimus, quæ fuit illa stella, quæ fecit oẽs homines in diluuio mori? Nunquid in ea extitit, vt iterum diluuium faceret, aut illi homines secũdum vnam stellam fuerant nati? Nam oportebat per vnumquenque gyratum eandem ipsam indeficientem rem consummari. Nam si eiusmodi motio, & gyratus stellarum eiusdem malitiæ, & eiusdem bonitatis causam præstat, oportebat non semel fieri Abraham, aut patriarchas, aut prophetas, aut apostolos: sed quotiescunque fit ipse gyratus stellarum. Deniq; ipsa conuersatio * hominum testis est veritatis. Ante aduentum Christi, quæ stella omnes homines idola colere compellebant, cæteraſque iniquitates facere? Aut post Christũ qualis gyratus ab idolis recedere homines fecit, & pet totum orbem mores mutauit antiquos? Ecce persæ matribus, & filiabus iunguntur, Iudæi autem octauo die circunciduntur, & vnaquæq; gens aliam, atque aliam habet consuetudinem. Si idẽ est cursus stellarum, quomodo Persæ ab illa consuetudine nunquam recedunt, neque Iudæi a sua? Si autem dicatur, secundum diuersas regiones diuersa est stellarum operatio: quomodo ergo, qui in Perside crediderunt, ab illa turpitudine recedere potuerunt, in eadem regione manentes, aut qui non crediderunt etiam peregrinantes in alienã prouincia mores patrios tenuerunt? Et Iudæi transmigrati in Babylonicã, & illic filios procreantes, quomodo nunquam per stellas regionis illius compulsi sunt a circuncisione sua recedere, & illorum insaniam sequi? Nequis ergo stellarum culpet discursum, sed suum propositum. [Audiens autem Herodes rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum eo.] Existimans illum regem fore terrenum, quasi de successore regni turbatus est. Semper enim grandis potestas maiori timori subiecta est. Sicut ramum * arborum in excelso positarum, etiam si leuis aura fauerit, mouet: * sic, & sublimes homines in culmine dignitatum existentes, etiam leuis nuncij fama conturbat. Humiles autem sicut in conualle, plerunque in tranquillitate consistunt. Aut ideò turbabatur, audiens regem natum Iudæis ex genere Iudæorum, cum esset ipse genere Idumæus: ne regno reuoluto iterum ad Iudæos, & ipse a Iudæis expelleretur, & semen eius post ipsum præcideretur a regno. Puto quòd non

K

* cõuersio.

L

* cacumen.

* mouetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non tantùm Herodes a semetipso turbabatur, quantum diabolus in Herode. Herodes enim timebat, quod suspicabatur: diabolus autem timebat, quod verè sciebat. Herodes hominem æstimabat, diabolus deũ cognoscebat. Audierat enim iam angelos
Luca.2. b in aere clamantes, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ideò quantò magis testes addebantur pro Christo, tantò magis destructionem potestatis suæ diabolus timebat. Vnusquisque ergo eorum zelo proprio turbabatur, & secundum suam naturam sui regni successorem timebat. Herodes terrenum, diaM bolus autem cœlestem. Nam nec Herodes terretur, si cœlestem regem nasci suspicatus fuisset, nec diabolus si terrenum. Vis scire, quia non tantùm ipse turbabatur, quantum diabolus in eo? Ecce & Iudaicus populus turbabatur, qui magis de auditu isto gaudere debuerat: quia rex Iudæus surgere dicebatur, designatus à deo. Sed turbabantur, quia de aduentu iusti non poterant iniqui gaudere. Aut certè turbabantur timentes, nè fortè iratus Herodes Iudaico regi, genus eius vexaret. Nam quemadmodum certantibus ventis mare concutitur, sic regibus aduersantibus sibi, populus regni vexatur. [Conuocauit autem principes sacerdotum, & scribas, & interrogauit ab eis, vbi Christus nasceretur.] Ex hoc apparet maximè, quia diabolus turbabatur in Herode, quoniam traditores legis interrogat. Vt quid enim interrogaret Herodes, qui non credebat scripturis? Sed
inuesti gabat. inuestigabat diabolus, qui credebat quòd scripturæ non mentiuntur. Nam diabolus alios in errorem inducit, ipse autem veritatem bene cognoscit. Quid enim vis? credebat Herodes scripturis, aut non credebat?
A Si non credebat, vt quid interrogabat scripturas, quas putabat esse vaniloquas? Aut si credebat, quia inde verè nasciturus est rex, vnde scripturæ dicebant: quomodo sperabat posse se interficere illum regem, quem futurum scripturę esse dicebant? Nũ quid poterat homo corrigere, vt ne fiat qđ deus ordinauit, vt fieret? Sed quidem credebat Herodes in malo, in bono autem non credebat: quoniam quidem, quòd inde nasciturus fuerat rex, vnde scripturæ dicebãt, credebat: quoniam autem aduersus illum agere non poterat, quem deus mittebat, non credebat, quia non suo consilio gubernabatur, sed vinculo diaboli trahebatur ligatus. Sic sunt omnes homines peccatores, in quibus diabolus operatur: credunt scripturis, & non credunt: quia hoc *credũt ipsum, quod credunt, perfectè credere* non pficere. permittuntur. Quod enim credunt, veritatis est virtus: quia nulli potest esse occulta. Quod autem non credunt, excæcatio est inimici: quia subiecti sunt operibus eius, & mens eorum libera non est: vtputa omnes, qui Christiani sumus, & legimus, scimus, quia mundus consummandus est, & quia morituri sumus, & hoc ipsum tamen perfectè non credimus. Si enim perfectè crederemus, sic viueremus, quasi post modicum transituri de hoc mundo, non quasi in æternum mansuri. *At illi dixerunt: In Bethlehem Iudæ. Sic enim dictum est per prophetam.* Dant responsum regi interroganti ex corde non bono, cum deberent eclare mysterium regis a deo prædefiniti ad salutem gentis Iudææ, maximè in conspectu regis alienigenæ, qui non solum zelo regni, sed etiam generis alieni odio aduersaturus regi postmodum futuro non ignorabatur, si ipsi sapienter voluissent considerare. Et non solum manifestant mysterium, sed etiam ad fidem sermonum suorum propheticum protulerunt exemplum, tanquàm qui thesauros domini sui absconditos hostibus eius prodant: & facti sunt non prædicatores operum dei, sed proditores mysteriorum eius: & non doctores Herodis, sed irritatores malitiæ eius. Ex quibus docemur, scripturarum occulta non manifestari iniquis, sed fidelibus, sicut præcepit Paulus:
2.Ti.2. a Quæ à me audisti per multos testes, hæc commẽda fidelibus, qui possunt etiã alios docere. Et non solum prophetiæ mysteriũ prodiderunt regi iniquo, sed adhuc ipsam prophetiam præcidentes ex vno consensu suo omnes, & non exponentes omnẽ scripturam diuinitus inspiratam, interficiendorum paruulorum facti sunt causa. Quo-
C Mic.5.a modo enim scriptum erat? *Et tu Bethlehem terra Iuda, non es minima inter principes Iuda: ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel, diesq; eius a diebus seculi.* Si ergo integram propheriam protulissent, sicut fuerat dicta, considerans Herodes, quia dies nascituri regis illius à diebus seculi erant, & intelligẽs antiquitatem honoris eius: quia non erat ille talis rex terrenus, cuius dies a diebus

diebus seculi erant, in tantum furorem nõ exarsisset aduersus eum: nunc autem præ
I cisa hac parte prophetiæ, quæ compescere poterat zelum ipsius, primam partem solum protulerunt, quæ eum poterat irritare. Vnde ita exponẽtibus illis, putans Herodes similem cæteris regibus ex ea nasci regem, paruulos interfecit, cum illis æstimans occidere etiam Christum. O infelices Iudæi: Herodem docuerunt, quia de Bethlehem nascitur ipse, qui est gubernaturus populum Israel: & se non docuerũt, postquàm natus est, vt crederent ei. Herodes illis credidit, quasi vera dicentibus, vt persequeretur Christum, & ipsi sibi nõ crediderunt, vt susciperent eum. *Tunc vocauit occultè Magos, & diligenter exquisiuit tempus, quando apparuit eis stella. Et ait illis: Ite, & videte de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi, ut & ego veniẽs adorem eum.* Postquàm audiuit Herodes responsum, dupli-
D ci modo credibile: primum, quia a sacerdotibus fuerat dictum: deinde, quia exẽplo prophetico fuerat comprobatum: nõ ad deuotionem flectitur nascituri regis, sed ad malitiam interfectionis eius per dolũ: quia malus homo, quæ dei sunt quidẽ, intelligere potest: quæ dei sunt autem, agere nõ potest: qm̃ intellectus hominis ex deo creatus est, actus aũt ex proposito voluntatis ipsius. Vidit enim Herodes magnam deuotionem Magorum circa Christum, & quia non poterat eos, nec blãdimentis flectere, nec minis terrere, nec auro corrumpere, vt consentirent ei in interfectione regis futuri, ideo & illosipsos decipere cogitauit. Nec.n. poterat fieri, vt blandimẽtis seducti proderent illum, propter quem tãti itineris susceperunt laborem. Nec expauescere poterant aliquem, vt traderent eum, qui non aspexerant Herodem, nec Cæsarem, sed in medio regno illorum ingressi sunt, alium regem annunciantes: nec aliquid amplius desiderare poterant, quàm Christum, qui illi de tam longa prouincia munera pretiosa portabant. Cum vidit, ꝙ aliud facere non poterat, ergo deuotionẽ promittebat, qui gladiũ acuebat, & malitiã cordis sui humilitatis colore depingebat. Talis.n. est consuetudo omniũ
E malignorum, quando aliquem in occulto grauius lædere volunt, humilitatem illi, & amicitias fingunt. Occultè vocauit eos, vt non viderent Iudæi (habebat enim suspectos Iudæos) ne fortè quasi regem suæ generationis amantes, & intelligentes astutiã Herodis, proderent consilium eius Magis, nesciens, quia inimici maiores erant Christi Iudæi, quàm ipse. Herodes enim velut hoiem suspicans persequebat: Iudæi aũt post multa miracula, post signa cœlestia, postq̃ manifestè cognouerunt eũ esse filium dei, tunc crucifixerunt eum. Quanto ergo manifestior diuinitas eius illis, q̃ illi: tanto sceleratior est Iudæorum iniquitas, q̃ Herodis *Et ecce stella, quam viderant in Oriente, præcedebat eos, usque dum veniet, & stetit super caput pueri.* Ex hoc ostenditur io
F co, quia cum aliquantulum stella adduxisset Magos propè Hierusalem, abscondita est ab eis, vt relicti a stella cogerentur in Hierusalem interrogare de Christo, simul & manifestare de illo, propter duas causas. Primum, ad confusionem Iudęorum: quoniam quidem Gentiles stellæ tantummodo visione confirmati, Christum etiam per alienas prouincias requitebãt: & Iudęi ab infamia prophetias legentes de Christo, & in suis finibus natum, non susceperunt. Deinde, vt interrogati sacerdotes, vnde nasceretur Christus, ad prę̃judicium suum responderent, de Bethlehem: quia qui Herodem docuerant de Christo, ipsi ignorabant de illo. Si enim iugiter apparuisset, in Bethleem eos fuerat deductura, & ideò non fuissent coacti interrogando nuncia re de illo. Et ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos: vt considerantes obsequium stellæ, regis intelligerent dignitatem, & dicerent apud se: quo sit rex iste terrenus, cui stella ministrat? Quid autem mirum, si Sole iustitiæ orituro stella ministrabat diuina? Præcedebat autẽ eos, vt ostendat quoniam hominibus quærentibus deum, sic omnia elemẽta ministrãt. Si ergo magnum putas, quia Christo stella obsequebatur, vide qm̃ maiora sunt, q̃ tibi homini constituto ministrant. Ecce enim tibi sol currit, & luna fulgere non cessat. Si tibi homini constituto elementa ministrant, quid mirum, si Christo stella obsequebatur? Si tibi peccanti elementa ministrant, quid mirum, si ante illos quærentes Christum, stella currebat? Et si angeli ministrant hominibus, quos deus nõ ad obsequium hominum, sed ad suum creauit: quid magnum, si hominibus elementa ministrant, quæ propter homi-

nes

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gnes sunt creata? Hæc audientes, gaudere nos oportet, pariter, & timere: quia quanto maiora beneficia hominibus sunt constituta, tanto grauiora peccantibus iudicia sunt præparata, & stetit super caput pueri, quasi dicens, hic est: vt quia loquendo monstrare non poterat, stando monstraret. *Et videntes stellam, gauisi sunt gaudio magno ualde.* Quia videlicet spes illorum non erat decepta, sed amplius confirmata, quod tanti itineris non sine causa susceperunt laborem. Indicio enim stellæ sic occurrentis sibi secundum tempus, intelligebant, quia diuinitus eis natiuitas
* Ministeriũ. illa regis est ostensa. Et per mysteriũ* stellæ intelligebant, qm̃ dignitas tunc nati regis excedebat mensuram omnium mũdialium regum: necesse enim erat, vt gloriosiorem putarent regem illum, quàm stellã, cui stella sic deuotè obsequebat. Aut quomodo non crederent ei subdendos homines, cui etiam cœli ornamenta subdita esse videbant? Aut qũo poterat ei terra esse rebellis, cui famulabatur, & cœlum? *Et intrantes domum, uiderunt puerum, & matrem eius.* Videamus quid tale glorioſum videntes in puero gauisi sunt, qui regem quærẽ
H tes, tanti itineris susceperunt laborẽ. Nunquid viderunt palatium marmoribus splẽdidum? Nunquid matrem eius diademate coronatam, aut in lecto auro recumbentem? Nunquid puerum auro, & purpura inuolutum? Nunquid aulam regiam diuersis populis personãtem? Sed quid? Pandochium tenebrosum, & sordidum, & magis animalibus quàm hominibus aptum: in quo nemo contentus erat secedere, nisi itineris necessitate coactus. Matrem eius vix tunicam vnam habentem, non ad ornamentum corporis, sed ad tegumentum nuditatis proficientem, quam habere poterat vxor carpentarij, & hæc in peregrè cõstituta. Puerum pannis sordidissimis inuolutum, & in sordidiore quoque præsepio positum: quia locus ille sic erat angustus, vt nec ponendi infantem spatium inuenirent. Si ergo regem terrenum quærentes, sic inuenissent, magis confundendi fuerãt quàm gauisuri, quia tanti itineris laborẽ sine causa suscepissent: nunc autem, quia cœlestem regem quærebant, etsi nihil regale videbant in eo, tamen solius stellæ testimonio contenti gaudebant. Oculi eorum contemptibilem puerum aspicere non poterant, quia spiritus in corde eorum, terribilem eum monstrabat. Adhuc autem si
I quasi terrenum regem eum quæsissent, inuenientes eum apud ipsum remansissent: sicut sæpe fieri solet in seculo, vt proprio rege relicto, conferant se ad alterum. Nũc autem, & hunc adorauerunt, & ad suum reuersi sunt: vt istum haberent regem cœlestem animarum suarum, illum autẽ terrenum corporum suorum. *Et adorauerunt eum.* Putas adorassent infantem non intelligentem adorationis honorem, nisi aliquid, diuinum credidissent in eo? Ergo nõ puꝛitiæ detulerunt honorem nihil intelligenti, sed diuinitati eius omnia cognoscenti. Sed & qualitas ipsa munerum oblatorum testificabatur eos quandam diuinitatis æstimationem habere de puero. *Apertis enim thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham.* Adimplentes gentium in Christo confessionem, & prophetiam impletam significantes Esaiæ dicentis: Omnes qui sunt in Saba venient, aurum offerentes, & lapidem pretiosum, salu Esa. 60.
b tare domini euangelizãtes, & omnes oues Cedar congregabuntur, & arietes Nabaioth venient, qui & offerent acceptabilia super altare tuum. Confestim autẽ cognoscentes, & aperientes thesauros suos, congruam gentibus in Christo per ipsa dona ostenderunt oblationem. Regem enim cognoscentes eum, primitiam mundam, & pretiosam sanctorum, sibi aurum repositũ obtulerunt. Diuinum autem, & cœleſte K
intelligentes principium eius, Libani obtulerunt odorem, formam mundæ orationis in odorem suauem spiritus sancti oblatæ. Humanam autem & temporalem sepulturam eius intelligentes, obtulerunt myrrham. Hæc autem, etsi tunc non intelligebant Magi secundum quale mysteriũ ista gerebantur, vel quid significaret vnũquodque munus eorum, nihil tamen contrarium est. Gratia.n. quæ illos hęc omnia facere hortabatur, & ipsa ordinauerat vniuersa postmodum cognoscenda: Aurum sunt ergo perfecti fideles, & sapientes, dicente apostolo: Siquis ædificat aurum, argentum, lapides pretiosos. Si quis ergo p. 1. Co. 3.
e bet se Christo fidei sapientia plenum obtulit ei aurum. Thus autem est oratio, sicut scriptum est: Dirigatur oratio mea, si- Psl. 140.
a cut incensum in conspectu tuo. Siquis ergo Christo mundam offert orationem,

obtulit

obtulit ei thus. Myrrham ęstimo esse opera bona: quoniam sicut myrrha corpus defunctorum insolubile seruat, sic bona opera Christum crucifixum in memoria hominis perpetuum seruãt, & hoiem seruant in Christo. Primùm ergo oporteret
L Christo offerre fidẽ rationabilem, deinde orationem mundã, & tertiò opera sancta. Tu ergo quãdo venis ad ecclesiã ad oran
Exo. 23. dum deum, munera tecum in manibus
b & 34. tuis porta: da non habentibus, & pete ab
d illo qui habet, vt oratio tua bonis operi-
† largi- bus commendetur. Sic & in lege scriptũ
tate. est: Ne intres in conspectu domini dei tui vacuus: infirma.n. oratio est, quæ eleemosynarũ virtute † nõ est munita. [Et admoniti in somnis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.] O fides Magorũ, non contradixerunt angelo admonenti, dicẽtes: Tantam viã venimus, venientes autẽ multitudinẽ ciuitatũ nõ timuimus, regem terribilem apud illas omnino non expauimus: sed stetimus, & fiducialiter qui natus fuerat, regem prædicauimus, & quasi deo munera digna obtulimus, & quasi seruos latenter iubes nunc fugere, vt alia via venientes, alia redeamus? Sed fideles constituti, nec tunc timuerunt cognosci, nec modò erubuerũt occultè recedere: quia nec erat possibile, vt qui ab Herode ad Christũ venissent, ad Herodem redirent. Qui enim relicto Christo, vadunt ad Herodem, frequenter reuertuntur ad Christũ: qui aũt relicto Herode, ad Christũ veniunt toto
M corde, nunquàm reuertũtur ad Herodẽ: Idest, qui de Christo ad diabolũ trãseunt per peccatũ, frequenter per pœnitentiam reuertuntur ad Christum: qui aũt relicto diabolo venit ad Christũ, difficilè reuertitur ad diabolum: quia qui nunq̃ fuit in malis, sed in innocẽtia, dũ nescit quid sit malũ, facilè decipitur, & transit ad diabolũ: sed cùm expertus fuerit malum quod inuenit, & recordatus fuerit bonũ quod perdidit, compunctus redit ad deum vnde recessit. Qui autem in malis fuerit, & conuersus est ad bonũ, dum gaudet de bonis quæ inuenit, & recordatur mala quæ euasit, difficilè redit ad malũ. Sed quid? quia multi cùm Christo relicto peccaue-
F rũt, nõ agunt pœnitentiã: Illi tales nunquàm fuerũt Christi, ideo superius dixi, qui toto corde de diabolo venit ad Christum. Qui. n. post peccatum nõ pœnitet, nõ quasi homo carne deceptus peccauit, sed arbitrio suo cùm esset malus, malum egit. Nã malus quod malũ est non putat malũ, ideo nec pœnitet cũ fecerit malũ. Aut ita: Qui enim à diabolo venit ad deum, nunquàm debet per illam viã ambulare, per quam venit ad diabolũ. Veni sti per viam fornicationis, ambula decæteꝛo per viam castitatis. Venisti per viã auaritiæ, ambula de cætero per viam eleemosynarum. Si autem per ipsam viam redie A
tis, iterũ sub regnum Herodis vadis, & fis proditor Christi. [Qui cum recessissent, ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Tolle puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum. O angele dei, nonne tu mihi retulisti: quia qũ nascetur ex ea, de Spiritu sancto est? & qũo iubes nos fugere? Quomodo filius dei ante hominẽ fugit? Aut quis liberet de inimicis, si & ipse inimicos suos timet? Iã primum quidẽ fugit, vt regulam humanæ naturæ quã susceꝑit, conseruet in omnibus, & in hac parte: quia & humanę naturæ & pueri li ætati cõuenit fugere potestatẽ minantem. Alioqui si illud agat in corpore constituꝛus, quod est proꝑium dei, nõ dispẽsat in se humanam naturam, sed mutat. Deinde vt & cęteri Christiani. i. sancti, cũ necessitas persecutionis aduenerit, fugere non erubescant. Et quare vadit in Aegyptũ? Nunquid alia terra defecit? Semper enim aduersus populum eius Aegyptus extitit inimica. Sed ẽt recordatus dominus, qui nõ in finẽ irascitur, neq; in æternũ indignatur, quanta mala fecerit super Aegyptũ: ideo mittit filium suum in eã, & dat illi magnæ reconciliationis signũ, & perpetuæ amicitiæ pignus, vt decẽ plaB
gas Aegypti vna medicina sanaret. O cõ- Psal. 76.
mutatio dexteræ excelsi. Vt populus, qui antè fuerat persecutor populi primogeniti, postea fieret custos vnigeniti filij. Vt qui illi populo violenter dominati sunt, isti cum deuotione seruirent. Vt iam nõ irent ad mare rubrum demergendi, sed vocarentur ad aquas baptismatis viuificandi. Vt impleatur quod dictum est: Ecce Esa. 19.
dominus descendit in Aegyptum, sedẽs super nubẽ leuẽ. Nubes est corpus ipsius, Leue autẽ sine põdere peccatorũ. [Tunc Herodes videns quoniam delusus esset à Magis, iratus est vehemẽter.] Postquàm

paruulus

Universidad de Deusto
Biblioteca

paruulus Iesus Magos subiugauit sub imperio suo, non potestate corporis, sed gratia spiritus: nõ exercitum Christus misit post illos, sed stellam modicã ante illos. Religione illos subdidit, nõ timore. Non enim persecutus est illos, sed ipse requisitus est ab eis. Ideo meritò irascebatur Herodes, quia quibus ille sedens in throno regni, & vestitus purpura, suadere nõ poterat: his Iesus paruulus, & iacens in præsepio, & pannis inuolutus placuit. Herodes aũt, qui dum vellet deludere, delusus est, deuotionem promittebat puero, dicens: [Exquirite de puero, vt & ego veniã, C & adorem eum.] Insensatus qui vnigeni tam Dei sapientiã humana fraude circũuenire tentabat. Iam enim quasi successorem regni sui timens, fremebat. Nã reges si quidem ex aliis causis irascuntur, citò placantur: illa aũt ira eorũ inextinguibilis est, quã regni zelus accẽdit. Deinde cõtemnentes eũ Magi addiderũt causas doloris: quemadmodum si quis infundat oleũ super ignem ardentẽ, magis crescit incendiũ: sic ardentẽ zelum Herodis, delusionis opprobrium amplius excitauit. Quid fecit? [Misit & occidit oẽs pueros in Bethlehẽ, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infrà, secũdũ tẽpus, quod exquisierat à Magis.] Vt quid? Quia delusus erat à Magis. Sicut fera bestia habens naturalẽ asperitatẽ, si ab aliquo fuerit vulnerata, naturalẽ crudelitatẽ eius duplicat ira doloris, & quasi cæca furore, iam non aspicit vulnerantem: sed quicunque antè oculos eius occurrerit, siue homo, siue alterum animal, quasi authorem vulneris sui dilaniat: sic & ille delusus à Magis, irã suã super paruulos infundebat. Dicebat enim cogitans in furore: Certè Magi inuenerunt puerũ illum, quẽ regnaturũ dicebant, & aut autũ acceperũt à parentibus eius, aut largis promissionibus sunt placati, ideo ad me reuersi nõ sunt. Nam D rex quicquid aduersus regnũ suũ putauerit, totũ verum æstimat. Animus eius semper suspectus est, regni zelo repletus. Dũ omnia timet, omnia suspicatur. Facilè credit quicquid fuerit suspicatus. Sicut vir si zelet vxorem, ut vxor virum omnẽ auditionem turpem credidit de Ilo: etsi non sit, auditio ipsa digna & idonea vt credatur: tamẽ fidem auditionis zelus cõmendat. Ideo ergo fortitan talia dicebat apud se. Quis est puer ille, qui antequàm nascatur in terra, iam apparet in cœlo? Necdũ seipsum ostẽdit, & iam oẽs illum quærũt. Et necdum terrenũ populũ habet, & iam militiæ cœlestes stellarum illi ministrant. Quis est ille, qui anteq̃ mecũ pugnet, iam me vincit: anteq̃ vincat, regnat: anteq̃ regnet, iam dominat? Quid putas facturus est ille homo in regno meo, si creuerit? Ego & dona hominibus spargo, & gladium porto, vt qui non timet, vel diligat: qui non diligit, vel timeat. Ille nec populũ habet, nec diuitias cõgregauit: & q̃uo sine auro diligitur, & sine ferro timetur? Sic misit & interfecit oẽs paruulos, vt vnũ inueniret in omnibus. Sed nec vnũ inuenit in omnibus, & omnibus vitã æternam præstitit propter vnũ. Ipse se fallere voluit, qui inter homines Deũ quærebat tenere. Quid agit insensata ira tua Herodes? Si nõ credis verbis quæ Magi dixerunt de rege futuro, quare sine causa insanis in pueros? Si aũt credis verũ esse, quod dictũ est de puero & de stella, iterum dico, quare sine causa insanis in pueros? Nunquid potes tu mutare sententiam Dei, aut perdere illũ, quẽ Deus defendit? Sed quid mirũ, si Herodes homo iniquus, putabat se posse mutare cõsiliũ dei? Ipse deniq; sapientissimus Salomon, cũ propter peccatũ suũ audisset à prophetis, Hieroboã regẽ futurũ, posuit persequi eum, putans posse illum perdere, quem Deus producit: quia zelus sapere nescit, & ita nõ potest habere cõsiliũ. [Vox in Rhama audita est.] Rhama ciuitas erat Saul. Saul autẽ erat de tribu Beniamin. Beniamin verò filius erat Rachel, cuius monumentũ erat iuxta Bethlehem, vbi hæc agebantur mala. Quoniã ergo in Bethlehem interficiebantur paruuli, vbi erat monumẽtum Rachel: ideo Rachel introducitur plorans. Quanuis autem Rhama nõ esset propè Bethlehẽ: tamen dicitur, vox in Rhama audita est: quoniam Rhama Hebraicè interpretatur excelsum. Ideo dixit, vox in excelso audita est: quoniam de morte innocentium mittebatur ad cœlum, ideo audiebatur in excelso. Sic enim ait Salomon: Vox pauperis penetrat nubes, & non discedit donec audiatur. Sic & pauper quãdo violentiam patitur à potente, etiamsi non est ausus vociferare, sed latenter lachrymatur, Rhama

chrymatur, tacitus clamor eius in excelso auditur, quia non magnus clamor velociter à Deo auditur, sed iustus. Quòd ait, [ploratus,] fletũ paruulorum ostendit: q̃ autem dixit, [vlulatus,] matrũ significat lamentum. Plorabãt enim paruuli, quia separabantur à matribus: vlulabant matres, quia desolabantur à filijs, & quasi viscera earum separabantur ab eis. Et erat videre maiorem dolorem in matribus remanentibus, q̃ in paruulis morientibus. Paruuli enim vnum patiebantur dolorẽ, quia separabantur à matribus, & nõ quia ducebantur ad mortem. Nec enim sciebant adhuc mortis timorem. Matres autem duplicem: vnum quidem, quòd videbant paruulos suos interfici: alterũ, quòd ipsæ desolabantur à filijs. In paruulis mors eorum beata finem faciebat doloris: in matribus autem, paruulorum memoria semper reparatio erat doloris. Post G hæc autem dignam pœnam Herodes suscepit. Nam filios suos tres interfecit, & non interfectos ab alio vidit vt ne vel paternã super illos pietatem demonstraret in luctu: sed ipse occidit, vt & filios perderet, & de morte eorum crimen acquireret. Viscera sua laniabat in filijs, & dolorem eorum non sensit. Vt quemadmodum paruuli mortem suam non senserunt propter infantiam: sic & ille dolorem viscerum suorum non sensit propter Act 12. d insaniam. Deinde ipse multis doloribus apprehensus est, sicut refert historia: quã longum est narrare. Quot enim membra corporis habebat, tot doloribus torquebatur. Et quia multoties mori non poterat, qui multos occiderat infantes: propterea vindicta morientium plurimorũ in plurimis ei doloribus reddebatur. Itẽ quando vidit se propè mortẽ, sciens quia odibilis erat apud omnes iudæos, & quia mors illius multis gaudium erat facturа, congregauit omnes principes iudæorum: & iussit, vt cum ipse mortuus fuisset, omnes occiderentur, vt in morte eius omnes ciuitates lugerent: etsi nõ propter amorem illius, vel saltem propter suum dolorem. Et hoc consilio Dei factum est. Quando enim Magi annunciauerũt de H stella regis futuri, omnes principes consenserũt Herodi, vt requireret puerum, & occideret. Hoc vnde scimus? Primũ, quia dicit scriptura: Turbatus est Herodes, & omnis ciuitas cum illo. Deinde ipsa verba angeli hæc demonstrãt, dicentis: Accipe puerum & matrem eius, & reuertere in terram Iuda: defuncti sunt enim qui quærebant animã pueri. Non dixit, mortuus est, qui requirebat animã pueri: sed, mortui sunt omnes, qui requirebant animã pueri. [Defuncto Herode, ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto, dicẽs: Accipe puerũ, & matrem eius.] Vides quia Ioseph nõ ad cõiugium Mariæ erat electus, sed ad ministerium eius? Eunte aũt illa in Aegyptũ & redeũte, nisi despõsata illi fuisset: quis ministeriũ ei tantæ necessitatis impleret? Nã in prima quidem facie Maria puerũ nutriebat, Ioseph conseruabat. Reuera aũt puer matrem nutriebat, & Ioseph tutabatur. Ideo non dicit, accipe matrem & puerũ eius: sed, accipe puerum & matrem eius: quia non propter illam matrẽ iste filius natus est, sed propter iliũ filium illa præparata est mater. Nec pueri erat gloria habere illã matrem, sed illius erat beatitudo istũ habere filium. Sicut ipsa dicebat: Ecce nunc beatã me dicent omnes gene I rationes. [Vade in terram Israel.] Quasi Luc. 1. c enim medicus descendit in Aegyptum, vt visitaret eam languentem erroribus, nõ vt remaneret in ea. Nã in prima facie quasi Herodẽ fugiens, descendit in Aegyptũ: reuera aũt, vt Aegyptij erroris dæmones effugaret ex ea, sicut testatur Esaias, Esa. 19. dicens: Ecce dominus descendit in Aegyptum, sedens super nubem leuem, & cadent idola Aegypti. Vides ergo quia ideo descendit in Aegyptum, non mortem fugiens, sed vt mortifera idola dissiparet? Nam nunquam inuenitur dominus descendisse, nisi tunc. Notandum aũt quia nocte fugit in Aegyptũ reuertitur autem per diẽ: quoniã fugiens, persecutionẽ fugiebat Herodis: reuertens autẽ, mortuo reuertebatur persecutore. Omnis enim persecutionis angustia nox est, refrigerũ aũt dies. [Admonitus aũt in somnis, secessit in partes Galilææ, & veniẽs habitauit in ciuitate, quæ vocatur Nazareth, vt adimpleretur quod dictũ est per prophetas, Quoniã Nazareus vocabitur.] Dũ dicit, per prophetas, nõ per prophetã, manifestat q̃ nõ certã authoritatẽ prophetiæ protulit, sed sensum propheratũ colligẽs dixit. Nam per omnes prophetas, Iesus

Nazarenus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nazarenus vocatur, quod est sanctus.
N Aut fortè legerunt & alios prophetas ita dicentes, qui non sunt nobis canonizati. Alij etenim prophetauerũt, & conscripsetunt, sicut Natã, & Esdras. Et quoniam prophetatum erat, hoc ipsum manifestat
Ioã. 1. f Philippus, dicens ad Nathanael: quem scripsit Moses in lege, & prophetæ, inuenimus Iesum filium Ioseph à Nazareth. Vnde & Nathanael sciens propheratum esse hoc ipsum confirmans respondit: Ex Nazareth potest aliquid boni esse?

Homilia tertia. ex cap. tertio.

IN diebus illis uenit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ, & dicens, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnũ cælorum. Hic est enim de quo dictum est per
Esa. 40. d *Esaiam prophetam dicentem: Vox clamãtis in deserto, parate viã domini, rectas facite semitas eius. Ipse aũt Ioannes habebat vestimẽtũ de pilis camelorũ, & zonã pelliceã circa lumbos suos. Esca aũt eius locustæ, et mel syluestre. Tunc exibat ad eũ Hierosolyma, et omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanẽ, & baptizabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata sua. Videns autẽ multos Phariseorũ & Sadducæorũ, venientes ad baptismũ suũ, dixit eis, Progenies viperarũ, quis demonstrauit vobis fugere à uentura ira? Fa*
L *cite ergo fructũ dignũ pœnitẽtiæ.* Sol appropians ad processum, antequàm appareat mittit radios suos & facit albescere Oriẽtẽ, vt procedens aurora aduẽtũ dei demõstret. Sic dominus natus in mũdo, antequàm appareat, spiritus sui fulgore trãsmisso illuminauit Ioãnẽ, vt præcedens ille, aduentũ saluatoris annũciet: ne fortè subitò veniẽs, & dicens se esse filium dei, propter ipsam magnã atq; terribilẽ indicationẽ rei ipsius, magis se incredibiliorẽ ostẽderet. Si.n. Ioãnes prædicauit persona cognitus, genere dignitosus, (erat.n filius Zachariæ sacerdotis) & cõuersatione mirabilis, tamẽ infideles iudęi nõ acquieuerũt credere Christo per illũ: quãtò magis nõ erãt credituri, si nulla ante eũ denunciatio præcessisset? Nã quãtumuis fuerit persona laudabilis in sua causa nõ potest esse testis idoneus. Venit Ioannes quasi magni regis præparator fidelis. Qualis rex, talis & nuncius regis: natus ex gratia, nõ ex natura. Sicut Christi cõceptionem antè angelus nunciauit, sic & istius. Sicut illius nomẽ anteq̃ cõciperetur, ita uditũ est: sic & istius. Sicut illius potestas antequã nasceretur, ostensa est: sic
M & istius virtus anteq̃ nasceretur manifestata est. Hæc fuit inter illos differentia: quia Christo concepto, fidelis mater con
Luc. 1. d fessa est gratiã Deo, dicẽs: Ecce ancilla domini, fiat mihi secũdũ verbũ tuũ. Ioãne aũt cõcepto, incredulus pater obmutuit: quia Ioãne nato, lex de cætero fuerat tacitura, Christo aũt nascente postmodũ, gratia fuerat locutura. Ioãnes quidẽ parentibus suis donatus est pro munere pie
* materia. tatis ipsorũ, quẽ natura * desperabilis in ætate produxit: quoniam & mundus per tot millia annorũ sterilis constitutus, illo nascente fructus iustitiæ erat facturus: quẽ parentes non ex amore carnis seminauerũt, sed ex vnanimitate & cõcordia disciplinæ meruerũt: erãt enim iusti ante deũ ambo. Nec n. decebat, vt ex carne & sanguine nasceretur, qui ideo nascebatur, vt filium virginis prædicaret. Verè enim deserta erat Iudæa, vacua à iustitia, plena peccatis, quam Deus plantauerat, lex irrigauerat, oẽs prophetæ coluerant. Illa aũt nullũ fructum produxit, nisi spinas asperrimas, quibus suũ dominũ coronabat. [Dicẽs, Pœnitẽtiã agite.] Quo in ipso principio manifestat, quia benigni regis est nuncius: nõ n. peccatoribus minas intendebat, sed peccatorũ indulgentiã promittebat. Solent.n. reges nato sibi filio indulgentiam in regno suo donare,
A sed antè transmittũt acerbissimos exactores, qui omne quod inuenerint exigant, ita vt indulgẽtia ipsa crudelior esse videatur, q̃ ipsa exactio, vt nihil indulgentiæ habeat præter nomen, vt lugentes illã homines, & nudi suscipiant. Deus aũt & nato sibi filio, volẽs donare in seculo indulgentiã peccatorum, præmisit quasi exactorem Ioannẽ exigentẽ, & dicentẽ: Facite fructus dignos pœnitẽtiæ. O exactio, quę non pauperes fecit exactos, sed magis diuites reddit. Nã cùm quis debitum iustitiæ suæ reddiderit, Deo nihil præstat, sed sibi lucrum salutis acquirit. Quid autem agit pœnitẽtia? cor emũdat, sensus illuminat, animas sanctificat, & ad susceptionẽ Christi præparat humana præcordia, quẽadmodum magno iudici, aut regi aliquò in expeditionem venturo, præparatores præcedunt, sordida abluunt, diruta componunt, ne fortè indecorum aliquid videns rex, delicatus abhorreat: Sic, & domino nostro ad peregrina loca huius seculi venturo, præcessit Ioannes, qui ab humanis cordibus pœnitentiæ scopis, peccatorum sordes eijceret, & quæ per longam diaboli indisciplinationem dissipata fuerant, spiritualium præceptorum ordinatione componeret: insuper aqua baptismatis adornaret, vt veniens rex cœlestis, dignum transitum inueniret per corda credentium, propter quod dixit: *Vox clamantis in deserto, parate uiam domini, rectas facite semitas eius.* Vox est sonus confusus, nullũ secretum cordis ostendens: sed hoc tantũmodo significans, quia vult aliquid dicere
Verbũ. ille qui clamat. Verbum autem est sermo rationabilis, mysterium cordis aperiens. Adhuc vox inter animalia, & homines cõmunis est, verbum aũt hominũ tm. Ideò ergo Ioannes dictus est vox, non verbum: quia per Ioannem, neque misericordias suas deus, neque iustitias, neq; ante constitutionem mundi præparata consilia demonstrauit: sed hoc tantummodo, quia aliquid magni facere deus in hominibus meditabatur. Postea autem per filium suũ plenissimum mysterium suæ volũtatis aperuit, ideò & dictus est verbum. Parate viã domini. Pœnitentiã agere peccatorum, & facere fructus dignos pœnitentię, hoc est, parare viam domini, & rectas facere semitas eius. Quomodo signat oẽs vias domini naturaliter in hominibus esse plãtatas, sed postea per contumaciam nostram sectas esse desertas, & flexuosas? Nunquam
C n. illas hominibus reparare committeret, nisi sciret eas in hominibus esse, & hominum negligentia esse subuersas. Ecce humilitatis gratia in hominibus fuit: sed dũ inuicem homines se ad indignationẽ pro uocant, humilitatis gratiam corrumpunt, quando se alter humiliat, alter eum accipere recusat. Item si alter se contra alterum humiliaret adinuicem alterutrum se ad humilitatis gratiam excitarent. Nam sicut omne artificium corporale [vsitatione seruatur, & additur: sic, & gratia omnis per exercitationem additur, & per desidiã minoratur. Nam si minor se humiliauerit ante maiorem, aut pauper ante diuitem, non accepit illum quasi humilitatis honorem, sed quasi debitum potestatis. Vis autem scire, quia ante humilitatis gratia fuit in nobis? Vnde didicimus subiecti esse potentibus? Item sapientiam habuerũt hoẽs, sed dum sapientiam suam non ad adiuuandos se per suam sapientiam exercebant, sed ad circunueniendos, sapientia illorum inuenta est esse malitia. Vnde.n. poterat homo habere intellectum, quomodo alteri faceret fraudem, nisi a deo gratiã intelligentiæ accepisset? Ita bono dei male vtentes, fecerunt esse diaboli malum. Secũdum hæc tria, tracta in omnibus rebus bonis. Postquam ostẽdit, quia ipse est vox clamantis in deserto, dicens, parate viam domini: prudenter subiunxit confestim, & D
quæ esset vita eius, ostendens, quia meritò omnes homines eum venerabantur. Nam ipse quidem testificabatur de Christo, vita autem eius de ipso. Nam testimonium verborum eius nequaquam fuisset idoneum, nisi eum mirabilis vitæ institutio commendasset. Nam nemo potest alterius esse testis idoneus, nisi prior fuerit suus. *Ipse autem Ioannes habuit uestimenta de pilis cameli, & zonam pelliceam super lumbos eius: & locustas, & mel syluestre edebat.* Non de lana cameli habuit vestimentum ne ipsa mollicies vestimenti delicata faceret membra, & ipsa deliciositas virtutem patientiæ emolliret: sed de asperitatibus setis cameli, vt ipsa asperitas ad virtutem patientiæ animum exerceret: ideo non dixit, de lana cameli: sed, de pilis cameli. Nã omne vestimentum ad tres pertinet causas, aut ad speciem visionis, seu ad vanam gloriam: aut ad delectationem corporis: aut ad tegumentum nuditatis. Ad speciem visionis habere vestimentum, seruis dei non conuenit: similiter ad delectationem corporis, deo seruientibus non est aptum. Sed quid? tantum ad tegumentum nuditatis. Quoniam autem non de lana camelina, sed de pilis cameli habebat ve- E
stimentum, ipse dominus manifestat, dicens de Ioanne: Quid existis in desertum videre? hominem mollibus vestitum? Non: nam hi qui mollibus vestiuntur, in domi- Mat. 11
bus regum sunt. Vides ergo, quia tale habebat vestimentum, vt de virtute animæ eius ipse habitus corporis loqueretur. *Et zona pelliceæ super lumbos eius.* Ex eo quod quasi pro nouo aliquid significet in Ioanne dicens: Et zona pellicea circa lumbos eius: ostendit, quia consuetudo erat apud

[alias corpo... tea.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudæos, vt zonis laneis vterentur. Ideo iste quasi aliquid durius facere volens, zona pellicea cingebat se: puto quòd Ioannes in conuersatione populi Iudaici penè secundum iustitias gentium conuersantis, indicabat in habitu vestem religiosiorem, non mollem, neque delicatam, sed cilicinam, grauem, & asperam, & conterentem corpus potius, quàm fouentem. Nam extra alias legis iustitias, grauiores se habere iustitias. [Non occides, non adulterabis, non periurabis, oculum pro oculo, dentem pro dente, diliges amicum, & odies inimicum, gentium torcuosarum iustitiæ sunt. Vnde & euangelista dicit inferius: Si diligitis diligentes vos, quam mercedem habebitis? Nonne & gentes hoc faciunt? Et zona pellicea circa lumbos eius. Lumbi sunt voluptates omnium peccatorum, quia omne peccatum cum voluptate committitur. Zona autem pellicea est continentia corporalis. Zonam ergo pelliceam habebat circa lumbos suos, quoniam etsi, qui se continere videbantur ex populo Iudaico à peccatis, corporali continentia se constringebant, non spirituali, ab opere malo se continentes propter legem, non à voluntate mala propter deum: vtputa non quidem occidebant, tamen irascebantur sine causa. Non quidem adulterabantur, tamen concupiscebant in corde. Forsitan non periurabant, iurabant tamen. Hæc continentia corporalis est, quia legi, & hominibus satisfacit, & non deo. Continentia autem malæ voluntatis placat deum, quia homo videt in facie, deus autem in corde. Reddebant malum pro malo, & bonum pro bono: amicos amabant, & inimicos odiebant, ni re iustitia corporalis est, non spiritualis: hominibus placens, non deo. Vides quia omnis continentia eorum corporalis erat, peccata tantùm actuum deprimens, non voluntatem? Item locustæ sunt volatilia quidem munda, tamen parua, & non satis in altum volantia, quæ manducabat Ioannes constitutus in deserto. Quo [docebat Ioannes, idem [manducabat. Volatilia quidem erant, non autem magna volatilia, nec satis in altum volantia: quia secundum iustitiam legis, metu pœnæ corporalis viuebant, non secundum spiritualia, & altissima Christi præcepta. Denique quomodo magnæ volueres trant Iudæi, aut ad alta volantes quibus à Ioanne pœnitētia sola iniungebatur? Qui enim abstinet se ab opere malo, & non insuper facit opera bona, volat quidem, non autem in altum volat. Parua ergo volatilia, & non in altum volantia manducabat Ioannes: maiora autem volatilia, & in altū volantia, quæ altissima cœli poterant penetrare, Christo post venienti, quasi regi magno seruabat. Ille enim postea veniens magna volatilia, & in altum volantia manducauit: id est, docuit beatos apostolos duodecim, & sub apostolis. lxx. discipulos, & cæteros Christianos, quibus, & altissima mandauit præcepta. Antiquis dictum est, non occides: ego autem dico vobis, quia qui iratus fuerit fratri suo sine causa, reus erit iudicij. Antiquis dictum est, non adulterabis: ego autem dico, nec vsque ad oculum concupiscas. Antiquis dictum est, non periurabis: ego autem dico, omninò non iurabis. Antiquis dictum est, oculum pro oculo, dentem pro dente: ego autem dico non malum reddere pro malo. Antiquis dictum est, diliges amicum, & odies inimicum: ego autem dico, diligite inimicos vestros. Vides quia quibus Ioannes prædicabat pœnitentiam peccatorum, parua volatilia erant, & non in altum volantia: quibus autem spiritualia Christus mandauit, magna volatilia erant, & ipsos penetrantia cœlos: vt dicere possint, Nostra autem conuersatio in cœlis est. Ideo forsitan eis dicebat: Nolite timere, multis enim passeribus meliores estis vos. Item mella sunt eloquia dei. Ideo ergo Ioannes mel agreste edebat: quoniam adhuc ante Christum, ante spiritum sanctum constitutus sub lege, legis vtebatur eloquijs insipidis, & insuauibus, & agrestibus. Nam si filius dei sub lege est factus, quantò magis Ioannes, qui verè erat Iudæus? Sed filius dei sub lege factus est, vt eos, qui sub lege erant, redimeret, & educeret. [Ioannes autem sub lege natus est, non vt eos, qui sub lege erant educeret, [sed vt essent sub lege, vt secundum legem, & viuerent, & docerent. Propterea nihil extra legem, aut fecit, aut docuit, sed tantum pœnitentiam prædicauit. Christus autem multa extra legem, & fecit, & docuit. In sabbatho operatus est, leprosum tetigit, & alia multa: quia non insipidis, & agrestibus legis vtebatur præceptis, sed suauibus,

[grauiores hæ ipsæ iustitiæ.
F
Inf. 5. g & Luc. 6. e
Lumbi.
t. Re. 16
G
[quod. [id est.
Exo. 20 c & Mat. 5. c
H
Exo. 21 c
Leu. 19 d
I
phi. 3. d
Luc. 12 d
ps. 18. c
Gal. 4. a
[educeret.

suauibus, & domesticis, quæ à patre susceperat. Propterea Ioannes agreste mel manducauit, Christus autem domesticum. Ac sic Ioannes legis, & prophetarum omnem formam adimplens, speciem gentium diuina virtute circa seipsum consummans, capillatam, & peregrinam tunicam induebat, quasi ecclesiam suam lex, & prophetæ suis prophetationibus imputrescibilē, & incarpibilem texuerunt. Zona, autem erat præcinctus, præparationem ostendens accedentibus, & crescentibus prædicationibus suis. Edebat aūt locustas, & mel syluestre: ostendens eos, qui longe volabant, propè futuros, sicut & Apostolus ait ad gentes: Et vos qui aliquando eratis a longè, propè facti estis in sanguine Christi. Et qui agrestium gentium dulcedinem futuræ fidei docens, quæ ad sublationem cuiusdam rationis processerat, mel syluestre edebat. *Tunc exibat ad eum Hierosolyma, & omnis Iudæa.* Id est, quando vox facta est in deserto, parate viam domini, rectas facite semitas eius. Et amplius resonabat conuersatio vitæ eius in eremo, quàm vox clamoris ipsius. Et magis expauescere faciebat homines operibus suis, quàm verbis. Et forsitan nisi sermones suos conuersatione huiusmodi commendasset, nunquam omnis Iudæa ad vocem eius exisset ad eum. Ex quibus verbis apparet, quia dominus constitutus in mundo, non tantum visibiliter sermonibus suis docuerat populum suum, sed inuisibiliter in cordibus hominum operans adducebat ad fidem. Nec enim hoc admonebat Ioannes, vt viam domini super terram, sed in sensibus, & cordibus hominum pararent. Ergo in prima quidem facie videbatur in corpore ambulans, reuera autem per corda hominum, & per sensus incedens, singulorum conscientias scrutabatur. Egrediebatur ad eum omnis Iudæa. Ad cōparationem enim illius sanctitatis, quis poterat arbitrari se iustum? Inimitabilis erat conuersatio eius, omnium vitam apparere faciebat culpabilē, vt iam nemo in operibus suis confideret, sed omnes in misericordiam dei spem suā collocarent. Quemadmodum enim si videris albam vestem, dicis, satis candida vestis est: si verò posueris eam iuxta niuem, incipit tibi sordida apparet: etsi vetē sordida non est, tamen quantum ad similitudinem niuis sordida inuenitur: sic quantum ad comparationem Ioannis, omnis homo videbatur immundus. Et verē talis debet esse princeps in populo, vt totus populus semper aliquid noui [inueniat, quod imitetur in eo. Nam ad cuius similitudinē extendat se populus, & emendet, si videat ipsos principes esse sordidiores quàm se? [Et baptizabantur ab eo confitentes peccata sua.] Confessio peccatorum est testimonium conscientiæ timentis deum. Qui enim timet iudicium dei, peccata sua non erubescit confiteri: qui autem erubescit, non timet. Perfectus enim timor soluit omnem pudorem. Illic enim turpitudo confessionis aspicitur, vbi futuri iudicij pœna non creditur. Nunquid nescimus, quia confessio peccatorum habet pudorem, & quia hoc ipsum erubescere, pœna est grauis? Sed ideò magis nos iubet deus confiteri peccata nostra, vt verecundiam patiamur pro pœna. Nam & hoc ipsum pars est iudicij. O misericordia dei, quem toties ad iracundiam excitauimus, Sufficit ei solus pudor pro pœna. [Videns autem multos Pharisæorum, & Sadducæorum venientes ad baptismum, dixit eis, Genimina viperarum, quis vos docuit fugere a ventura ira? Facite fructus dignos pœnitentiæ. Sicut artifex medicus, si videt ægrotantis colorem, intellegit speciem passionis ipsius: sic & Ioannes mox, vt vidit Pharisæos venientes ad se, intellexit cogitationes eorum prauas. Forsitan enim cogitauerunt apud se, imus, & confitemur peccata nostra. Quantum est in vna hora erubescere? Iustitias à nobis non quærit, nullum laborem nobis imponit, baptizamur, & consequimur indulgentiam peccatorum. Sic cogitabant, quomodo & modò omnes, qui faciendæ iustitiæ propositum non habent, & ad baptismum veniunt, putantes, quia possit eos iustificare sola aqua baptismatis, etiamsi non præcesserit bona voluntas. Insipiens, pone Ioannem medicum esse, verbum aūt ipsius quasi ferrum medicinale, quo repletæ peccatis conscientiæ præciduntur: confessionem pura esse digestionem impuritatis, & spurcitiæ, quę intus erat inclusa, baptismum esse lotionē sordidū egestarū: nunquid facta digestione impuritatis, iā statim sanus factus es? nunquid iam non habes vulnus? nunquid non est tibi necessaria superpositio medicinæ? Sic multa diligentia necessaria est

[boni.
Confessio.
M

Universidad de Deusto
Biblioteca

homini post cõfessionem, & baptismum, vt vulnus peccatorum eius, & confessionis apertura sanetur. Genimĩa viperarum,
A Natura.n.viperarum talis est, cum memor
Viperarum natura. derit hominem, statim currit ad aquam: si autem aquam non inuenerit, moritur. Ideò & istos vocabat genimĩa viperarum, qui peccata mortifera cõmittentes, currebant ad baptismum, vt quemadmodum viperæ per aquã, periculum mortis euaderent. Item viperarum natura est, rũpere viscera matrum suarum, & sic nasci. Qũ ergo Iudæi assiduè persequentes prophetas, corruperunt matrem suam synagogam, sicut ipsa lugens dicit in Canticis: Filij mei dimicarunt in me: ideò viperarũ
Cant.1. b genimina nuncupantur. Item viperæ à foris speciosæ sunt, & quasi pictæ: ab intus autem veneno plenæ sunt. Ideò & hypocritas, & Pharisæos viperarũ genimina appellat, quia hypocritæ pulchritudinẽ sanctitatis ostendebant in vultu, & venenum malitiæ portabant in corde. Quis vobis o-
Esa. 1.d stendit? Nonne Esaias prophera ostendit vobis, dicens Lauamini, & mundi estote? Absit. Ille n. sicut dicit, Lauamini & mundi estote: ita ẽt auferte nequitiam ab animabus vestris, discite benefacere. Si vos Esaias docuisset, nunquam spem vestram in aqua tãtummodo poneretis, sed ẽt in operibus boni. Nunquid Dauid propheta vo
B bis ostendit, dicens: Asperges me domine
Ps.50.b hyssopo, & inundabor lauabis me, & su-
Ibid. d per niuem dealbabor? Absit. Ille enim sic dicit postea: Sacrificium deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum deus non spernit. Si ergo discipuli essetis Dauid, cum spiritu contribulato, & cum gemitu cordis ad baptismum veniretis. [Nolite dicere, quia patrem habemus Abraham.] Quid enim prodest ei, quem sordidant mores, generatio clara? Aut quid nocet illi generatio vilis, quẽ mores adornant? Ipse se vacuum ab omnibus bonis actibus ostendit, qui gloriatur in patribus. Quid profuit Cham quòd filius fuit
Ge.6.b Noe, nõne separatus de medio filiorum? qui secundum carnem frater natus fuerat secundum animum factus est seruus. Nec familia eius sancta potuit defendere impios mores. Aut quid nocuit Abrahæ, q patrem habuit Thare luteorum deorum
Ge.11.d cultorem? nonne separatus à genere suo, positus est in caput fidelium, vt iam non diceretur filius peccatorum, sed pater sanctorum? Nec potuerunt gloriam eius sordidare paterni errores. Nam & aurum de terra nascitur, sed non est terra. Et aurum quidem eligitur, terra autem contemnitur. Et stagnum de argento egreditur, sed non est argentum. Itaque argentum colatum seruatur, stagnum autem foras expellitur. Melius est de contemptibili genere clarum fieri, quam de claro genere contẽptibilem nasci. Qui enim de claro genere clarus nascitur, gloria claritudinis eius nõ est eius solius, sed communis videtur cum genere. Qui autem de contemptibili genere clarus egreditur, tota gloria claritudinis eius, eius solius est. Item, qui de contẽptibili genere contemptibilis nascitur, turpitudo contemptibilitatis illius non eius solius, sed etiam generis eius. Qui autem de claro genere contẽptibilis nascitur, omnis turpitudo illius, eius solius est. Ideò melius est, vt in te glorientur parentes, qui talem filium habent, quàm tu glorieris in parentibus. Sic, & vos nolite gloriari, dicentes, quia patrem habemus Abraham: sed magis erubescite, quia filij eius estis, & sanctitatis eius non estis hæredes. Ipse enim suo testimonio se conuincit, quia de adulterio natus est, qui non similatur patri. Sermonem dictum ad Iudæos, conuertamu ad Christianos: quia sicut Iudæi putabant se propter hoc solum esse saluandos, quia erant filij Abrahæ: sic & multi insipientes Christiani per hoc solum putant se esse saluandos, quia sunt Christiani: ad quos conuenienter dicit Ioannes: Nolite dicere, quia sumus Christiani, sed facite dignos pœnitentiæ fructus. [Potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.] Lapis quidem durus est ad opus: sed cum factum fuerit opus ex eo, deficere nescit. Sic & gentes cum difficultate quidem crediderunt, tamen credentes permanent in æternum in fide. [Iam securis ad radicẽ arboris posita est.] Securis autem est acutissima ira consummationis, quæ totum præcisura est mundum. Et si posita est, quare non præcidit? aut si interim præcisura non fuerat, quare posita est? Quia rationabiles sunt arbores, & in potestate habent facere bonum, aut non facere: vt videntes ad radices suas positam esse securim, timeant præcisionem suam, & faciant fructum. Nam quanuis malus,

malus nec timore corrigitur, tamen bonus nisi timuerit peribit. Ergo denuncia tio iræ etsi in malis nihil agat, tamen à malis segregat bonos. Vide autem, quòd non ad ramos posita dicitur esse secutis, vt cùm præcisæ fuerint, iterũ repatentur: sed ad radices, vt irreparabiliter extirpentur. Quare? Quoniam quandiu mundus
1.Io.5. E iste iniquus, & totus positus in maligno, non erat circa finem, castigabantur peccatores, non exterminabantur propter duas causas. Primùm quidem, quoniam oportebat homines esse in mundo, quanuis essent iniqui, quoniam & ipse mundus iniquus est. Deinde, quia mundo manente expectatio erat, si fortè aliqui nascerentur iusti ex generationibus iniustorum. Nunc autem hoc quidem mundo iam finiente, illo autem sancto iam appropinquante, non castigantur iam peccatores, sed euertuntur propter duas causas. Primũ quidẽ, quia iam nec expectatio potest esse, si fortè ex generationibus iniustorũ aliqui aliquando iusti nascantur. Deinde, quia nec cõuenit, vt in illo sancto mũdo homines sint non sancti, sicut scriptũ
Ps.36.c est: Quoniam sancti inhabitabunt terrã,
Esa.26. b iniqui verò expellentur ex ea. Et iterum erat Esaias: Tollatur impius, vt non videat honorem domini Dei. [Ego quidẽ baptizo vos in aqua ad pœnitentiam: qui autẽ post me venit, fortior me est, cuius non sum dignus calceamẽta soluere. Ipse baptizabit vos in spiritu. & igne.] Quoniã missus erat Ioannes ad baptizandũ, non tamẽ propter necessitatẽ dandi baptismatis, sed vt per occasionẽ ad baptismũ venientibus, præsentiam filij Dei in
F corpore prædicatet, sicut ipse testificatur
Ioã.1.d ahbi, dicẽs: Sed vt manifestetur in Israel, ideo ego veni in aqua baptizare. Ideo nunc ad baptismũ venientibus, & ipsum prædicabat apparituriũ cõfestim, & eminentiã potestatis eius annunciat. Pedes aũt Christi intelligere possumus Christianos, in quibus ambulat, præcipuè apostolos, cæterosq; prædicatores, per quos discurrit: inter quos fuerat & Ioannes Baptista. Calceamẽta aũt quibus operit pedes, possumus intelligere firmitates, quibus omnes operit prædicatores. Vis scire q̃ fortia sint calceamenta ipsius? Audi ipsum dicentem ad Hieremiam: Ecce posui te in hodierna die sicut ciuitatem fir-
Hier.1. d mam, & sicut murum æreum. Hæc ergo calceamẽta Christi, omnes prædicatores portant, & Ioannes ipse portabat: sed dignum se non esse pronunciabat portare, vt maiorem ostenderet gratiam † Christi meritis suis. Ioannes corporalis est, & aqua corpus est: ideo corpus cum corpore corpus baptizat. Christus autem spiritus est, & spiritus sanctus spiritus est, anima quoq; spiritus est: ideo spiritus cum spiritu spiritum nostrũ baptizat. Et quoniã iudex est qui baptizat in igne, id est in tentationibus: Ioannes cùm sit corporalis, spirituale baptismum non potest dare: quia omnis beneficus maior est quàm beneficium eius. Nemo potest dignius be G neficiũ dare, quã ipse est: nec facit aliud quàm † ipse non est. In igne non potest † aliàs, baptizare homo, quia homo hominis nõ alterum potest esse iudex. Ille.n. tentandi habet li quod centiã, qui habet remunerãdi potestatẽ. Ergo Christi baptismus non soluit Ioannis baptismum, sed in se inclusit. Qui.n. baptizatur in nomine Christi, vtrũq; baptismum habet, & aquæ & spiritus: quia Christus spiritus erat, & corpus suscepit, vt & spirituale & corporale baptisma daret. Ioannis aũt baptismus, non inclusit in se baptismũ Christi: quia quod maius est, minus in se includit: quod autem minus est, maius in se includere nõ potest. Ideo Apostolus cùm inuenisset quosdã Act.19. Ephesios Ioãnis baptismate baptizatos, a iterũ baptizauit eos in nomine Christi, quia in spiritu non erãt baptizati. † Si ergo super Ioannis baptisma, quod plenũ *hæc ĩ quibusdã exẽplaribus desunt. quidem non erat, tamen rectum erat, iterũ baptismum Christi dare licuit Apostolo: quo tu dicis q; super baptismũ meũ melius non debes baptizare, quod nihil habet in se præter baptismi nomen? Denique baptizantes secundũ mortem illius H baptizamus, qui crucifixus est. Si ergo non deus est crucifixus in carnẽ secundũ te, sed homo purus, iam secundũ mortẽ puri hominis baptizas. Homo autem purus spirituale baptismum non potest dare, sicut suprà diximus: & ideo baptismũ tuum etsi non † esset rectum: tamen ba- * aliàs, ptismum erat, id est simile baptismo deest nõ Ioannis erat, id est, in aqua, non in spiritu. Ergo Paulus Christi secutus exemplum, baptizabat eos qui baptismate Ioã nis fuerant baptizati: quoniam & Chri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stus iterum baptizauit eos qui à Ioanne erant baptizati, sicut sermo demonstrat, dicens: Ego quidem vos baptizo in aqua, ille autem vos baptizabit in spiritu. Nec videbatur iterum baptizare, sed semel, in quo enim amplius erat Christi baptismū quàm Ioannis, in hoc nouum baptismū videbatur, & nō iteratum.* Si ergo post baptismum Ioannis, quod etsi perfectum non erat, tamen legitimum erat, baptizabat Christus, vt aliquid amplius daret hominibus, quomodo post impium baptismum non licèt dare sanctum? Videamus nunc & vniuscuiusq; baptismatis qualis sit vtilitas. Et quanuis verbi baptismum non sit positum in hoc loco: tamen quia † est, & dominus dixit de eo, Et vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Et Apostolus ait, Mundans eā lauacro aquæ in verbo: dicimus & de illo, quoniā verbum à sordibus ignorātiæ mundat, scientiæ lumen infundens, sed peccata non diluit, animam non adiuuat, nec concupiscentias malas præcidit ab ea, nec carnem à mala voluptate compescit. Hoc facit verbum fidei mundum, quod nondum faciebat antea lex: iustitiā quidē ostendebat, animā autem nō adiuuabat: quoniā omne verbū lucerna est, & nō virtus. Item aqua proficit, quia peccata quidem quæ iam processerūt in opus, abluit, & hoc si pœnituit: animam autē non sanctificat, nec concupiscentias cordis, aut cogitationes malas præcidit, nec repellit eas, sed nec carnales concupiscentias reprimit. Qui ergo non fuerit sic baptizatus vt mereatur accipere spiritū sanctum, in corpore quidem baptizatus est, & peccata eius indulta sunt, sed in animo catechumenus est. Sic. n. scriptū est:

Ro. 8. Quia qui spiritū Christi nō habet, hic nō est eius: propter quod caro eius postea peiora ei germinabit peccata quia nō habet in se spiritū sanctū conseruantē se, sed va

Mat. 12 cua est domus corporis eius. Propterea spiritus ille inueniēs vacuā domū, & mū datam doctrinis fidei, quasi scopis, intrās septempliciter habitat in ea: quoniā verba fidei, quæ appellant scopæ, ab ignorātia mūdant, nō à peccatis vel cōcupiscentijs. Baptismū aūt spiritus proficit, quia ingrediēs spiritus circūplectitur animā, & quasi muro quodā inexpugnabili circuit eā: & nō permittit vt carnales cōcupiscentiæ & cogitationes præualeant cō tra eā. Non quidē † facit vt caro non cōcupiscat: sed tenet animam, vt non ei cō sentiat, neq; vincatur ab ea. Ergo qui spiritū sanctum † habet, concupiscit quidē secūdū carnem, sed secundum animā adiuuatur à spiritu, vt concupiscentiæ eius non veniant ad perfectum. Tentationis aūt & tribulationis baptismum igni hic cōparat: cōburit. n. carnem & coquit, vt nec cōcupiscat citò, sed vt nec germinet concupiscētias. Nā anima spiritus est, & spirituales pœnas timet, carnales aūt nō timet. Vnde & sancti pœnas huius seculi cōtemnunt, & futurum iudicium timēt, vbi spiritus cruciantur. Caro aūt spirituales quidē pœnas nō timet, carnales autē timet. Ideo mali nō cessant peccare, nisi eos iudicia carnalia & terrena cōpescāt. Ideo ergo sciens dominus, quia caro carnales tantumodo pœnas timet, spirituales autem nō timet: super seruos suos concupiscentias carnales mittit, & tentationes & tribulationes, vt combusta caro timeat † disciplinam, & timens angustias suas non concupiscat malum. Quia caro importuna, & cōcupiscens, si secura fuerit, etsi non vincit seruos Dei, tamē sordidat sanctitatē eorum, & inquietat, & requiescere non permittit. Vnde iustitia in tentationibus floret, in prosperitate autē marcida est. Quēadmodum si focum posueris super terrā, comburit ipsas radices herbarum, & vt in loco illo iam nō facilè nascat herba: sic & tētationis ignis positus super carnem, cōburit radices cōcupiscentiarum in ea, vt nō facilè cōcupiscat. Vides ergo quia aqua, præterita lauat peccata: spiritus autē repellit cōcupiscētias, & prēualere nō finit: ignis autē ipsas concupiscētiarum radices comburit? Et aqua præterita tollit, spiritus præsentia impedit, ignis aduersus futura pmunit. Quid est autē baptizare in igne, etiā sequēs sermo demonstrat, dicens. [Habens ventilabrum in manu sua.] Vētilabrum est indicium, per quod dns singulos hoīes tētat, & cunctorum corda dijudicat. Ergo non mox, vt quis in aqua, vel spiritu fuerit baptizatus: statim ad perfectum est baptizatus, nisi dominus eum inuisibiliter baptizauerit in igne tentationis: quoniam si non fuerit quis tentatus, nō pōt esse probatus. Species autem tentationum sunt multæ.

* hæc rursus desunt.

† al. q̄a & dominus.

Ioā. 15.

I Ephe. 5.

K

† al. q̄d.

† al. deest sanctum.

L

† teneat

M

Species tentationum. Iob. 13. & 29. a Tob. 2. e Ps. 25. a Eccl. 4. b Ps. 65. b Eccl. 2. a

multæ. Tentant etenim homines aut in infirmitatibus, aut in damnis rerum suarum, aut in mortibus charorum suorum, sicut Iob & Tobias. Alij in cogitationibus peruersis, aut in diffidentijs, sicut dicit ꝓpheta: Proba me dne, & tenta me: vre renes meos, & cor meum: quoniā misericordia tua ante oculos meos est, & cō placui in veritate tua. Item Salomon dicit de Christo: Quoniā cum tentatione ambulat cum eo, & in primis eligit eum: timorem & metum adducet super eum, & cruciabit eum in tribulatione doctrinę suæ, donec tentet eum in tribulationibus eius, & credat animæ eius. Alij in persecutionibus, dicente ꝓpheta ex persona martyrum: Quoniā ꝓbasti nos deus, igne nos examinasti, sicut igne examinatur argentum, &c. Vnde sciens Salomon, quoniam seruos Dei oportet tentari, admonet, dicens: Fili, accedens ad seruiturem dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuā ad tentationem. Et vt breuiter dicamus, omnis aduersitas, quæ nos sine nostra occasione tribulat in hoc mundo, baptismū ignis est: quā si magnanimiter

A sustinueris, nihil murmurās cōtra deum, imputat tibi illa carnalis afflictio ꝓ peccato quod cōmisisti. Si autem non peccasti, quod est difficile, & ignis ille tentationis circa animam tuam non inuenit sordes peccatorum quas comedat, ipsam animam tuam facit splendidiorem: & quantò grauior fuerit tentatio, tantò magis sacit claresc̄ere animam. Et in aqua q̄dem semel baptizamur, in igne autem pœnæ

* sæpe. * dum viuimus. Sicut. n. vita nostra in mundo hoc nunq̄ munda est à peccato, aut. n. videndo, aut audiendo, aut loquendo, aut cogitando q̄ nō expediunt, semp animus sordidat: sic nunq̄ à nobis ignis tribulationis recedere pōt. Et verè optabilis res est sapientibus, qm̄ scriptum est:

Ps. 93. b Beatus homo quem dns arguerit sup terram. Quanuis autem secundum exitum rei, ignis & ventilabri vnus est sensus: tamen sequens ꝓprietates sermonū, puto differentiā ignis esse & ventilabri. Vt omnis tribulatio q̄ contingit Christianis secundum carnem, sit baptismus ignis: pse cutio autem Gentilium vel hæreticorum, sit ventilatio ventilabri cęlestis. [Et pmundabit aream suam, &c.] Area est ecclesia, horreum autem, regnum cœleste, ager vero, hic mundus. Sicut ergo paterfamilias B mittens messores, metit festucas de agro, & cōportat eas in aream vt illic trituret & ventilet, & discernat triticum à palis: sic & dns mittens Apostolos, cæterosq; doctores, quasi messores, pcidit omnes gentes de mundo, & in aream ecclesiæ cōgregat. Hic ergo triturandi sumus, hic ventilandi. Sicut. n. granum tritici inclusum in palea, foras nō egredit, nisi fuerit triturata: sic & homo de impedimentis mundialibus, & de reb. carnalibus, quasi in palea inuolutus, difficilè egredit, nisi fuerit aliqua tribulatione vexatus. Nam sicut q̄dem plenum granum mox vt leuiter percussum fuerit, de palea sua exilit foras: si autē subtile fuerit, tardius egredit: quod si vacuum fuerit, nunq̄ egreditur, sed illic cōterit in palea sua, & ita cum paleis foras iactat: sic omnes q̄dem homines in rebus carnalibus delectant, sicut grana in palea. Sed qui fidelis est, & boni cordis, habet medullam: mox vt leuiter tribulatus fuerit, negligens q̄ sunt carnalia, currit ad deum. Si aūt modicè infideliot fuerit, cum grandi tribulatione vix recedit, & vadit ad deum. Qui autem infidelis est & vacuus, quantūuis cōtritus fuerit, sicut granum vacuum de palea nō egreditur, sic nec ille de carnalib. rebus, & de impe C dimēris mundialib. nunq̄ egredit, nec trā sit ad deum: sed illic in malis constitutus conterit, vt cùm infidelib. quasi cum paleis foras proijciat. Et sicut triticū, primū quidē triturat: & cum trituratum fuerit, in vno loco iacet cum paleis cōfusum: postea autem ventilatur, vt q̄ fuerant iam disiuncta corporibus, separentur & locis: sic & populus in ecclesia aut moribus cōteritur carnalium passionum animā semper vrgentium, aut castigationibus corporalibus quasi virgis quibusdam, aut cōculcationibus iniquorum † & superborum, quasi calcibus irrationabilium iumentorū, vt disiungantur fideles ab infidelibus per diuersas contritionum * species. Cū aūt disiuncti fuerint ab inuicē actibus, adhuc in vna ecclesia habentur cōmisti. Ideo orietur † persecutio quasi † mouentus, vt ventilabro Christi iactati, qui iam disiuncti fuerāt actibus, separent & locis: vt sicut triticum mundum in granarijs, sic sancti probati, in regnis cœlestibus reponant. Vides ergo qa tentatio

† inimicorum.

* cōcussiones.

† mouetur.

non perdit, sed manifestat eos, qui in pace nõ apparebant? Sed fortè dicis, nonne melius erat, vt ab initio deus oẽs electos
D hoẽs ad Christianitatem vocasset, vt nõ semper ventilaretur ecclesia, sed magis in pace cõsisteret? Audi, nunquid tu potes cũ sit messis tua in agro, triticum à paleis separare? etsi tentaueris, nec paleas à tritico separas, & triticũ similiter cum paleis perdis. Sic nõ poterat fieri, vt deus de Iudeis, aut gentibus iã electos sine tentatione discerneret & vocaret: qm̃ qui non cognoscit Christum, nec veritatem eius: si erret aut peccet, nõ apparet vtrum pp malum propositum, suum peccet, aut pp ignorantiam. Qui aũt cognouerit Christũ iustitiam eius, & errauerit, aut peccauerit: tũc manifestum est, quia non ideo errat aut peccat, quia nescit quis sit deus, aut quæ voluntas ipsius: sed quia non diligit voluntatem dei. Hæc sine tẽtatione qũo fieri possunt? Ecce n. si palma proposita nõ sit in stadio, athletam nolentem luctari culpare non potes quasi infirmum. Incertum est n. vtrum ideo luctari non velit, quia infirmus est, aut quia nõ videt ꝓpositam palmam. Quòd si palmam viderit, & luctari noluerit: tunc est manifestum, quia pp desidiam suam non vult luctari. Sic & gentilis, qui resurrectionis præmia nescit, nec futurum esse iudicium credit:
E non potest cognosci vtrum ideo nõ faciat iustitiã, quia nõ amat iustitiam, aut quia nullam mercedem speret de ea. Si verò factus fuerit Christianus, & cognouerit futurum esse iudicium: tunc peccans, manifestum est, ideo peccare, quia non amat quod est bonum. Ad hæc fortè dicis: Hęc secundum hominem dicis, deus autem qui cordium & futurorum cognitor est, poterat scire quis, & qualis erat futurus. Sed audi, in iudicio Christi iusto, non solùm quæritur, vt Christus cognoscat se iustè hominem iudicare, sed etiã vt homo ipse cognoscat se iustè iudicari à Christo, testimonio cogitationum suarum & ope
Ro.2.c rum comprobatus: sicut scriptum est, Cogitationibus inuicem accusantibus, aut etiam defendentibus in die cùm iudicauerit deus occulta hominum. Item: Ecce ho
Ps.49.d mo & opera eius. Item: Arguam te, & statuam contra faciem tuam peccata tua. Si ergo homo non cognoscens Christum, neque iustitiam eius, secundum scientiam dei condemnetur à deo, qũo cognoscet se iustè condemnatum? Nam deus quidem cognitor cordis scit, quia iustè eum condemnat: ipse aũt peccator iustè se cõdemnatum non intelligit, & dicere põt: Qm̃ & ego si cognouissem Christum, & mandata ipsius: seruassem fidem eius, & nõ de
F clinassem à mãdatis ipsius. Ideo ergo oẽs ad agnitionem veritatis adduxit, vt manifesti sint peccatores, quia non ignorantia iustitiæ, sed malo proposito peccauerũt: & non ignorantes Christum recesserunt à Christo, sed magis partes diaboli diligentes. Si ergò quando ex Iudæis & gentibus vocabantur, electi vocari non poterant: quantò magis modò nõ possunt fieri electi Christiani, cùm oẽs de Christianis parentibus generentur? & non tãtum ideo fiunt Christiani, quia credunt Christum, aut diligunt eum: sed quia de Christianis parentibus procreantur: & vocatio eorum sit non secũdum fidem, sed secundum genus. Necessarium ergo est, vt oẽs boni & mali fiant Christiani, & omnes agnitionem veritatis accipiant, vt & posteà immissis tentationibus pauci eligantur de multis, vt impleatur quod dictum
Mat.20 & 22.b est: Multi sunt vocati, pauci verò electi. Nunquid tu reprehenderis, quare † à tritico paleas separas, & ita secondis? Nec. n. ratio est, vt cum tritico reponas & paleas, quia nec sunt necessariæ tibi ad vsum. Et qũo deum culpemus, qui à fidelibus separat infideles, qui non proficiunt ad gloriã eius? Et illæ quidem paleæ per naturam
G habent vt sint paleæ, & triticum esse non possunt: infideles autem nõ per naturam habent, vt sint infideles, sed fiunt paleæ propria voluntate, expellentes à se medullam iustitiæ. Si ergo illæ paleæ quæ non possunt esse triticum, comburuntur in igne: quantò magis infideles dignius cõburentur, qui potuerunt esse triticum, nisi à se medullam iustitiæ proiecissent? Et vide quoniam nõ dixit, mundabit aream suam, sed, permũdabit. Propterea † enim vsque ad consummationem semper necesse est, vt diuersis modis tentetur ecclesia, donec permũdetur. Et ideo ecclesia Christi nunquàm sine tentatione demissa est: Et primùm quidem ventilauerunt Iudæi eam, deinde Gẽtiles, modò hæretici: postmodum autem peruentilabit Antichristus. Sicut enim quando permodica aura est,

est, non permundatur tota tritici massa, sed leuiores quidem paleæ modica aura iactantur, graviores autem remanent: similiter remanent & vacua grana. Necesse est ergo, vt maior expectetur ventus, vt & graviores paleæ, & vacua grana iactẽtur. Sic & quãdo modica est tẽtatio, illi proijciuntur de ecclesia, qur multum sunt infideles. Ideo necessaria est tentatio maior, vt omnes infideles plenius expellantur, vt
H perpurgetur ecclesia. Et modò quidã modico flatu tentationis sufflante pessimi homines recedũt: si autem surrexerit maior, sicut erit sub Antichristo, tempestas, ẽt illi, qui videntur stabiles, sunt exituri.

Homilia IIII. ex Cap. III.

Tvnc venit Iesus à Galilæa in Iordanẽ ad Ioannem. Quando? quando Ioannes prædicabat, dicens: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum: tunc venit Iesus, vt testimonium ac
Io.1.d ciperet à Ioanne, Ecce agnus dei, qui tollit peccata mundi: & vt confirmaret prædicationem ipsius, vt videntes homines Christum cum esset sine peccato, quasi peccatorem baptizari, dicant apud se: Si ille, de cuius innocentia ipse Baptista testimonium dedit, baptismum se necessarium habere putauit: quomodo nos contemnimus pœnitentiam, qui sumus cooperti peccatis? Item testificatus erat Ioannes, quoniam ego baptizo vos in aqua, post me autem veniet fortior me, ipse vos baptizabit in spiritu & igne. Ideo tunc venit, vt etiam hoc testimonium eius ostenderet verum, vt in haptismo eius aperiantur cœli, descendat spiritus, pater clamet de cœlo, & per hoc manifestũ efficiatur:
I quia verè dignior erat Ioanne, qui baptizatus est à Ioanne. Sicut enim cùm processerit lucifer, lux non expectat occasum luciferi, vt ita ꝓcedat: sed adhuc eo ascendente egreditur, & suo lumine obscurat illius cãdorem: sic & Ioanne prædicãte ante Christum, Christus non expectauit, vt cursum suum Ioannes impleret, & sic ipse veniret ad medium: sed eo adhuc docente apparuit, vt per comparationem doctrinæ suæ vel operis, prædicationẽ Ioannis faceret non videri iustitiam. Vnde postquàm cœpit Iesus prędicare ad se currentibus vniuersis, viluit doctrina Ioãnis.

† inuideuter. Vnde discipuli eius videntes † dicebant ad eum: Rabbi, ecce cui tu testimoniũ perhibebas, ecce hic baptizat, & oẽs veniunt ad eum. Deinde venit ad baptismum, nõ vt ipse remissionem peccatorum acciperet per baptismum, sed vt sanctificatas aquas relinquerer postmodum baptizãdis. Adhuc autem, vt qui humanam susceperat naturã, totum humanæ naturæ inueniatur impleſſe mysterium. Nam quanuis ipse non erat peccator tñ naturam susceperat peccatricem: propterea etsi ipse baptismate non egebat, tñ carnalis natura opus ha
K bebat [Ioannes aũt prohibebat eum, dicens: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me?] Quò ego desidero ascendere, tu inde descendis. Ergo vt tu me baptizes est idonea rõ, vt iustus efficiar, & dignus cœlo. Vt aũt ego te baptizem, quæ est ratio? vt iustus efficiaris? sed ipse es iustitiæ radix. Vt in cœlum ascendas? sed ipse natura in cœlo es, etsi volũtate de eẽlo descẽderis. Tu es spũs, ego caro. Nunquid caro spiritum sanctificare põt? Magis aũt spiritus sanctificat carnẽ. Cuius. n. creandi est virtus, ipsius est & sanctificandi potestas. Quis diues à paupere diuitias quærit? Magis aũt pauper à diuite diuitias quærit. Iaco.1.
Omne bonũ de cœlo descendit in terrã, nõ de terra ascẽdit in cœlũ. Ille antiquus Lucifer, qui manè oriebatur, cogitauit apud se, dicens: Super cœlũ ascendã &c. Si Esa.14.d ergo ille angelus constitutus, & pro sola cogitatione superbiæ depositus est de angelica gloria ad ignominiam tenebrarũ: ego quid merear pati, si homo carnalis, corruptibilis constitutus, tantæ superbiæ opus impleuero, & dignum me existima uero totius creaturæ dñm baptizare? [Et ait ei Iesus, Sine modò: sic enim nos oportet implere omnem iustitiam.] Nõ denegat eminentiam potestatis suæ, sed mysterium dispensationis ostendit, dicens: Sine L modò: id est, scio, quia hoc est iustum, vt tu à me baptizeris: sed sine modò, vt iustitiam baptismatis, non verbis, sed factis adimpleam. Prius suscipiã & posteà prædicabo. Quòd ergo dicit, Sic oportet nos implere omnem iustitiã: non hoc signat, vt si fuerit baptizatus: sed sic, id est quemadmodum baptismatis iustitiam prius factis impleuit, postea prædicauit: sic omnem iustitiam non prius verbis, quàm factis impleuit. Vnde etiam Lucas testatur Act.1.a de

Universidad de Deusto
Biblioteca

de illo, dicens: Primũ quidem sermonẽ feci de oĩbus ò Theophile, quæ cœpit Iesus facere, & docere. Aut ita: Sic oportet nos omnem iustitiam implere: id est, qũo & baptismi impleuimus iustitiam. Qũo impleuit baptismi iustitiam Christus? Sine dubio secundum dispensationem humanæ naturæ: hominum.n. est opus habere baptismatis, qui secundum [omnino.] naturam carnalem oẽs [sunt peccatores. Sicut ergo impleuit iustitiã baptismi, sic impleuit & iustitiam nascẽdi, & crescendi: manducãdi, & bibendi: dormiendi, & lassandi: sic & suscipiẽdæ tẽtationis, sic & timoris, & fugæ, & tristitiæ: sic & passionis, & mortis, & resurrectionis impleuit iustitiam: id est, secundum dispensationẽ quã suscepit humanæ naturæ, omnes iustitias istas impleuit. Ergo sic & natus est, nõ vt homo purus, sed vt deus & homo. Quasi homo sic creuit, sic esuriuit, sic tẽtatus est, sic lassatus est: nõ homo purus, sed deus in homine. Quasi homo sic alligatus est, sic flagellatus, sic crucifixus & mortuus est: non vt homo, sed per dispensationem deus quasi homo. Si autẽ hæc omnia purus homo impleuit, iã nõ secũ dũ dispensationẽ humanã impleuit oĩa, sed secundũ naturã: quid aũt dispẽsationis est, aut cõtra naturã, si ea quæ passionis sunt, sicut homo passibilis patiatur? Dum aũt dicenti Ioanni, ego à te debeo baptizari, respondit, Modò interim sine: ostendit quia postea Christus baptizauit Ioãnẽ, quãuis in secretioribus libris manifestè hoc scriptum sit. Et Ioannes quidẽ baptizauit illũ in aqua, ille aũt Ioannẽ in spiritu. [Iesus aũt baptizatus confestim ascendit de aqua.] Non inuenio qua causa positũ est, quia confestim ascẽdit de aqua. Quid.n. interesset, si tardiùs ascendisset? Ergo potuit sic dicere, Iesus autẽ baptizatus, ascendit de aqua. Puto autẽ factũ Christi ad mysteriũ pertinere omnium, qui post modum fuerant baptizãdi: ideo dixit, Confestim: & non dixit, egressus est: sed, ascendit: quia omnes qui dignè secundum omnia mẽbra iustitiæ formati & consummati baptizantur in Christo, confestim de aqua ascendunt: id est, proficiunt ad virtutes, & ad dignitatẽ subleuãtur cœlestẽ. Qui.n. ingressi fuerãt in aquã carnales, & filij Adã peccatoris, confestim de aqua ascẽdunt spũales filij dei facti. Et ne mihi dicas, quia multi quales fuerant ante baptismum, tales permanent post baptismũ, ẽt qui nõ in pœnitentia baptizantur, nec toto corde pœnitẽt se illos fuisse, quod fuerũt, sed retento peccandi proposito baptizantur, ideo non proficiunt confestim de aqua. Si ergo quidã ex sua culpa nõ proficiũt baptizati, quid ad baptismum? Scriptura.n. de potestate baptismatis loquitur. Quid potest eis præstare baptismum, qui indignè fuerint baptizati? Aut certè cõfestim ascẽdit de aqua, festinãs ad tentationẽ cõtra diabolũ, ad liberandum genus humanũ. Misericordia eius vrgebat eum. Sicut.n. dux contra tyrannũ deputatus ad bellũ, mox vt signum expeditionis & profectionis acceperit, festinat exire, sciẽs quia tarditas eius perditio est prouinciæ. Nã tyrãnus sciens aduersus se principem deputatum, etsi lenius acturus fuerat, crudelius agit: sic & Christus, ex quo baptismatis signũ accepit, festinabat accipere spiritum sanctũ quasi arma cœlestia, & exire, sciẽs quia tarditas eius interitus erat mundi. Nã diabolus audito, q̃ filius dei descenderat in hunc mundum, aduersus ipsum vehemẽtius festinabat omniũ hominum corda in peccatis & infidelitate concludere, putãs se tãtũ posse perdere, quantum nõ posset Christus saluare. [Et apti sunt ei cœli.] Nõ rupta est ei ipsa creatura cœlorũ, sed per baptismũ oculi sensus eius aperti sunt, vt videãt quæ sunt super cœlos. Si.n. ipsa creatura rupta fuisset, non dixisset, Ei apti sunt, non tãtum ei aperti fuissent: quia quod corporaliter aperitur, omnibus est apertum: quod autẽ spiritualiter, illis solis, qui illuminãtur in spiritu sancto. Sicut Stephanus repletus spiritu sancto dicebat: Video cœlos apertos, & filiũ hominis stãtẽ à dextris virtutis dei. Sed dicit aliqs, Quid.n. ante oculos filij dei clausi fuerãt cœli, qui ẽt in terra constitutus erat in cœlo? Si ea quæ superius dixit, Sic oportet nos implere omnem iustitiã, benè intellexisti, nõ dubitas q̃ secundum mysterium aperti sunt ei cœli. Nam sicut secũdum dispensationem humanã baptizatus est, secundum naturam autem diuinam baptismo non egebat: sic secundum humanam dispensationẽ aperti sunt ei cœli, secundum naturam autem suam erat in cœlis. Ergo nõ deo aperti

aperti sunt posito extra carnẽ, nec puro homini extra deum: sed deo quasi homini, vt exẽplo eius intelligamus, quia omnes homines recti, qui baptizati spiritũ meruerunt accipere sanctũ, similiter apertiuntur eis cœli, & vident ea quæ sunt in cœlo: non carnalibus oculis videndo, sed spiritualibus fidei credendo. Qui.n. non credit ea, quæ gloriosa & terribilia à deo reposita promittuntur in cœlis, ante oculos cordis eius obturati sunt cœli: qui autẽ firmiter credit, & quasi [ad illud quod videt tendit, illi aperti sunt cœli: & cum corpore sit in terra, animo est in cœlo. Si aũt oportet credere, quia verè aperti sunt ei cœli, quia fortè erãt inuisibilia quædã obstacula ptius, quibus obsistẽtibus, animæ defunctorũ introire nõ poterant cœlos: quę homines nec clausa possunt aspicere, nec aperta: tamẽ siue hoc modo, siue alio intelligãtur cœli aperti, omnino sic est intelligendum, apti sunt ei cœli. i. propter eum, gratia eius. Aperti sunt autem cœli, nõ solùm ei, sed omnibus pp eum. Etsi in singulis quibusq; generationibus erãt iusti, q̃bus aperirentur, tamen iterũ cæteris peccatoribus claudebãtur: & nullus poterat esse tam iustus, vt dignus esset apire portas cœlorũ ad introitum oĩum hominũ. Postq̃ verò natus est Christus, baptizatus est, sanctificatus est, gratia illius solius apti sunt cœli. Vtputa si ab Imperatore q̃rat homo aliquod beneficium dignitatis, & ipse nõ habet tãtum modo fiduciã petẽdi, neq; amicitiã impetrãdi, vadit ad fratrem Imperatoris, aut ad amicũ charissimum, vt intercedat ad illũ: Sic dicit illi Imperator, Ecce ego hoc beneficium non illi do: sed tibi. i. pp te illi do. Nam nõ illi donatur, cui datur, sed illi p̃pter quem datẽ: sic & hìc dicit, Ei aperti sunt cœli. i. pp eum nobis aperti sunt. Vis autem manifestè scire, quoniam ante Christum cœli si aperiebantur, iterum claudebanẽ? Nam iusti quidem forsitan ascendebant in cœlum, peccatores autẽ nequaq̃. Ideo autem dixi, forsitan: ne qui busdam placeat etiam ante Christi aduẽtum iustorum animas ascendere potuisse in cœlum. Alioqui nullam animam ante Christum arbitror ascendisse in cœlum, ex quo peccauit Adam, & clausi sunt ei cœli: sed omnes in inferno detentas, pp quas etiam descendit ad inferos, sicut ipse testatur in Sapientia, dicens: Descendã ad inferiores partes terræ, & visitabo oẽs dormientes, & illuminabo sperantes in deum. Apti sunt ei cœli. Sic apti sunt, ut nunq̃ claudant. Ecce baptizato quidem Christo, aperti sunt ei tantum: postq̃ verò tyrannum vicit per crucem, & resurgens, ab angelis portabatur in cœlum: ui dẽtes angeli portitores, q̃a cœli iam nunq̃ erant claudendi, sed omnes iusti & peccatores pariter ascensuri erant in cœlũ, & staturi ante tribunal Christi, quia non erant necessariæ portæ cœli, cœlo posteà nunq̃ claudendo: iõ non dicunt, Aperite portas, & introibit rex glorię, iam.n. erãt aperti: sed, Tollite portas principes uestras. Aut ita: Cœli sunt scripturæ diuinę prophetarum & Apostolorum, in quibus habitat deus, de quibus scriptũ est: Quoniam uidebo cœlos tuos opera digitorũ tuorum, lunam & stellas, q̃ tu fundasti. Ergo qui baptizatur, & meretur accipere spiritum sanctum, adaperiunt ei omnes scripturæ, vt intelligat q̃ ibi posita sunt mysteria veritatis. Propterea autem omnibus non aperiuntur, quoniam quidem falsum baptismum habentes, nõ possunt accipere spiritum veritatis. Quosdam autem non baptismum impedit, ne accipiant spiritum veritatis, & aperiãtur eis scripturæ, sed propositum malum, quanuis benè fuerint baptizati. Sicut enim in cœlo cœlatur deus, sic in scripturis absconditur. Et sicut hoc cœlum corporale omnes quidem homines uident, non autem aspiciunt deum inhabitantem in eo: sic & scripturas diuinas omnes quidem homines legunt, non tamen omnes intelligunt deum ueritatis positum in scripturis, nisi qui fuerit sic baptizatus, ut accipiat spiritum sanctum. Vnde & Apostoli priusquàm baptizarentur in spiritu sancto, clausæ eis erant scripturæ prophetarum, exponentes de Christo, sicut scriptũ est: O tardi corde ad credendum in omnibus quæ prophetę dixerunt. Postquàm verò aperuit eis sensum, insufflato spiritu sancto, tunc reseratæ sunt omnes scripturæ ante oculos cordis eorum, vt intelligerent quæ scripta erant de Christo. Et ideo fortè hìc dicitur, aperti sunt ei cœli. Apud Marcum autem, vidit scindi cœlos. quoniam secundum hunc Enangeli statum scripturæ manifestæ sunt, non conscissæ:

[aliàs de est qua si.]

Psal. 23 b

Psal. 8. a

Luc. 24 d

Mar. 1. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

scisse: nam quotidie ad confirmationem
G fidei ex eis accipiũtur exẽpla. Secũdum
Matcũ autẽ ẽt scisse sunt, & inutiles fa-
ctæ: quia post Christũ iã lege & prophe-
tis nõ vtimur, sed Euãgelio Christi quasi
cœlo sublimiori & nobiliori. [Et vidit
spiritũ descẽdentẽ sicut colũbã, & venie-
tem super se.] In quo mysterio natus est
Christus, in hoc mysterio & Spiritũ san
ctũ accepit. Etenim filio dei baptismũ re
cipiente, & spũ descedente, vnus ĩ forma
stabat humana, alter in spẽ descendebat
columbæ, tertius aũt nec in forma stabat
humana, nec in specie descendebat colũ
bæ, sed ĩ voce tãtùm audiebat' de sursum
descẽdente. [Sicut colũbã.] Ideo spiritus
sanctus speciem colũbæ suscepit, quoniã
prę oĩbus animalibus hæc cultrix est cha
ritatis. Oẽs.n. spẽs iustitiæ, quas hẽnt ser
ui dei in veritate, possunt habere & serui
diaboli in simulatione. Habet.n. diabo-
lus & mãsuetos & humiles, hẽt castos &
eleemosynarios, & ieiunios: & omnẽ spe
cies boni, quã creauit deus ad salutẽ ho
minũ: ipsam specĩẽ & diabolus introdu-
H xit ad seductionẽ, vt inter bonũ verũ, &
bonũ simulatũ confusio fiat: vt simplices
homines, qui boni veri & boni simulati
differẽtiam intelligere cautè nõ possunt,
dũ quærũt bonos dei viros, incurrant in
seductores diaboli. Solã aũt charitatem
sancti spiritus nõ põt immũdus spiritus
imitari. Omnis ergo species iustitiæ in
impostoribus inuenit', sola aũt gratia ve
ræ charitatis non inuenitur, nisi in solis
seruis dei. Ideo ergo hãc priuatã speciem
charitatis sibi soli seruauit Spiritussanc-
tus, ut p nullius iustitiã & testimonium
sic cognoscatur vbi est Spiritussanctus,
quẽadmodũ p gratiã charitatis. [Hic est
Infr. 17 a filius meus dilectus, in quo cõplacui.] Et
vide quoniã in mõte sic dicit, Hic est fi-
lius meus dilectus, in quo complacui, ip-
sum audite: hìc aũt tantũmodo dixit, in
quo cõplacui: quia illic iã cognoscebant
ex parte filiũ dei. Sed quia putauerũt er-
rãtes, Christũ Mosi & Heliæ similẽ esse:
iõ addit, ipsum audite. Non vt legem &
prophetas nõ audiãt, sed vt Euãgelũ am
plius audiãt, quàm legẽ & prophetas, ut
scirent quia ipse esset dominus legis &
prophetarũ. Hic autem cùm non adhuc
cognosceretur Christi persona, nõ cõue-
niebat dicere, ipsum audite: quoniã quã
do psona firmiter cognoscitur, tũc & do
ctrina fideliter suscipit', quoniã psonæ di
gnitas commendat personæ doctrinam. I

Homilia.v. ex capite.iiij.

*TVnc Iesus ductus est à spiritu in deser-
tũ, ut tẽtaretur à diabolo.* Ex eo quod
subiunxit, dicens, vt tẽtaretur à diabolo:
ostẽdit quia à Spiritu sancto est ductus,
sed non quasi minor maioris præcepto,
sed nec quasi maior minoris hortatu.
Nam non solùm ductus, aut adductus di
citur, qui alicuius potestate ducitur: sed
etiam ille, qui alicuius rationabili exhor
tatione placatur. Sicut scriptũ est de An-
drea: Hic inuenit Simonem fratrem suũ Ioan. 1
& dicit ei: Inuenimus Messiam, qui dici- f
tur Christus: & adduxit eũ ad Iesum. Ec-
ce nõ potestate eum adduxit, sed ratione
placauit. Quemadmodũ si magister mili
tum videat dominantem tyrannum, &
det consilium regi, dicens: Exi obuiam il
li, quia tota perit prouincia: nã fortior est
tua fama, quàm mea virtus. Et ecce rex à
magistro militũ ducitur, & tamen nõ est
minor eo, qui ducit. Ad diabolum Iesus
ductus est, vt tentaretur: ad homines qui
dem diabolus uadit, ut tentet eos: nõ ho
mines ad diabolum, vt tententur ab eo. K
Quoniam autem aduersus Christũ dia-
bolus ire nõ poterat, iõ cõtra diabolum
Christus processit. Constat in nobis quin
que baptismata esse. Vnũ in uerbo, sicut Ioan.iij
& Christus dicit: Et vos mundi estis pro a
pter verbum, quod locutus sum vobis.
Secundũ in aqua, sicut cunctis est mani-
festũ. Tertium autẽ in spiritu, sicut scri- Act.1.
ptum est: Ioannes quidem baptizauit in a
aqua, vos aũt in spiritu sancto baptizabi
mini. Quartũ verò in igne, quod est ten
tatio præsens. Quoniam autem baptizan
tur homines & in igne, testis est domi- Esa. 4.b
nus per Elaiã: Et auferã (inquit) sordes fi-
liorũ Israel de medio eorum, & sangui-
nem eorum mũdabo in spiritu iudicij, Ps.65.b
& spiritu combustionis & ardoris. Con-
sequenter.n. ait propheta: Quoniam pro
basti nos deus, igne nos examinasti, sicut Ibidem
igne examinatur argentum. Et postmo-
dum, Transiuimus per ignem & aquã,
& induxisti nos in refrigerium. Sicut.n.
aurum uel argentũ cõbustis [in fornace [al. con
sordibus colatur: sic homo in fornace bustum
tentationis missus, depositis peccatis,
sanctificatur.

sanctificatur. Quintum in morte, sicut ip-
se dicebat: Baptismo habeo baptizari, &
Lu.12.f quoniam turbor vsq; dũ perficiatur. Quo-
niam autem peccatum, & in morte remit-
Ro. 6.b titur, docet Apostolus, dicẽs: Qui.n. mor-
L tuus est, iustificatus [est a peccato. Quale
[viuifi- autem peccatum in morte remittitur, scit
catus. qui intelligit, pro quali peccato introduc-
ta est mors. Nam si propter peccatum mo
ritur homo, sine dubio soluitur propter
quod moritur. Ideò dominus postquam ba
ptizatus est in verbo, factus est sub lege. A
Ioanne autem in aqua, a patre verò in spi
ritu: nunc a spiritu ducitur in desertum,
vt baptizetur in igne tentationis, postmo-
dum baptizandus in morte. Age, nunc vi-
deamus, qui sunt, qui baptizantur in igne,
& quando baptizantur in igne. Vt autem
sciamus, videndum nobis est, quid est qd'
dicit, tunc ductus est. Quando? Quando
Inf.17.a pater clamauit de cęlo: Hic est filius meus
dilectus, in quo cõplacui. Vides ergo quia
nemo baptizatur in igne tentationis, nisi
qui factus fuerit filius dei. Quandiù enim
catechumenus est homo, nondum abre-
nũciat diabolo, & omnibus operibus eius
plenius. Baptizatus autem Christo se tra-
dit, dicens: Abrenuncio satanæ, & omni-
bus operibus eius. Ideò catechumeno ei
constituto, quasi suo parcit adhuc: post
baptismum autem, quasi alienum factum,
tota virtute satanas persequitur. Baptis-
mum autem signaculum fidei est. Nun-
M quid miles post militiam signatur, vt iam
Baptis- sedeat, & requiescat? Sed magis ante mi
mus. litiam, vt postmodum militet, & laboret!
signacu Nam & athleta, ante certamen vngitur, vt
lũ fidei. luctetur: sic & homo spiritualiter ideò
oleo chrismatis vngitur, vt contra diabo-
lum, quasi spiritualis athleta luctetur. Sed
quid, quia multi cum tentati fuerint, su-
perantur, & pereunt? Illi tales non a spiri-
Ro. 8.c tu ducuntur ad tentationem suscipiẽdam,
nec sunt filij dei: Quoniam qui spiritu
dei aguntur, hi sunt filij dei: sed a peccatis
expelluntur proprijs. Qui autem a spiri-
tu dei ducuntur ad tentationem, non su-
perantur. Serui autem diaboli in igne
non baptizantur. Quare? Quia non po-
test fieri, vt depositis sordibus emunde-
tur, qui totus est sordibus. Incipe laterem
aqua lauare, nunquid aliquando munda-
tur? Non, sed magis commoto luto, am-
plius sordidatur, ille enim mundatur, in
quo est aliquid boni, quo emundetur. Vt-
puta bonus homo, si carnalibus vitijs fue-
rit sordidatus, tentatur vt illud bonũ eius
mundetur. In illo autem quid mundandũ
est, in quo nihil est boni? Secundum hoc,
cum videris aliquem peruersum Christia-
num nunquam tristari, aut periclitari: cũ
videris hæreticum nunquam persecutio-
nem tentationum pati, noli scandalum pa
ti: nec dicas, quomodo hæretici persecu- A
tiones nunquam patiuntur, sed semper fi-
dẽles? Quomodo mali homines nunquam
periclitantur, sed semper boni? Scito quo-
niam qui filij dei sunt, hi tantummodo in Filij dei
tentationis baptizantur igne. Veniat tibi baptizã
in mentem quod te docuit Apostolus Pau tur in tẽ
lus, dicens: Et omnes volentes piè viue- tationis
re in Christo, persecutionem patiun- igne.
tur. Mali autem homines, & seductores 2.Ti.3.
proficiens in peius, errantes, & in errorem d.
mittentes. Nunc videamus quando bapti-
zantur in igne. Postquam fuerit homo ba-
ptizatus in verbo, instructus in fide: & post
quam fuerit baptizatus in aqua: & post-
quã fuerit baptizatus in spiritu: in quarto
loco baptizatur in igne. Multi autẽ, & cũ
in aqua baptizati fuerint, non baptizan-
tur in spiritu. Nisi enim quis ante baptis-
mum aquæ sic deposuerit a se totum pec- Sup.1.b
candi propositum, vt dignus sit spiritum
sanctum in templum sui cordis suscipere,
non baptizantur in spiritu. Quia spiritus-
sanctus fugit hominẽ fictum, & non habi
tat in corpore subdito peccatis: & ideò B
non fit filius dei. Et hi sunt, qui cum ten-
tati fuerint, superantur & pereunt: viden-
tur quidem filij dei facti, propter aquam
baptismatis, re vera autem non sunt filij
dei, quia non sunt in spiritu baptizati. Nã
corpore quidem baptizati sunt, animo au-
tem catechumeni sunt: quia aqua corpus
baptizat, spiritus autem animam. Ergo
non solum Christus ductus est in deser-
tum a spiritu, sed & omnes filij dei haben
tes spiritum sanctum ducũtur a spiritu in
desertum, vt & ipsi tententur a diabolo.
Qui enim habet spiritum dei, hi non sunt
contenti sedere ociosi, sed ipse spiritus, qui
est in eis, vrget eos ad aliquod opus appre-
hendẽdum magnum, cui diabolus aduer-
satur, qui est in deserto. Vt autem intelli-
gas, quia omne bonum, quod secundum
deum bonum est, in deserto est: videamus
quid est desertum. Est autem desertum
secundum

Universidad de Deusto
Biblioteca

secundum deum, & est desertum secũdum diabolum. Natura carnalis, domus diaboli est, & omnis iniustitia epulatio ipsius est. Quantum ad deum autem desertum est, quoniam non est in eo iustitia dei. Spiritus autem domus est dei, & omnis iustitia eius epulatio est ipsius. Quantum ad diabolum autem desertum est, quia iniustitia non est in eo, qua diabolus delectatur. Et quare natura carnis domus diaboli est? Quia omne malum intus in carne est, quia secundum voluntatem carnis est: & intus in mundo est, quia secundum voluntatem mundi est. Omne autem bonum foris est extra carnem, quia non est secundum voluntatem carnis: & est foris extra mundum, quia non est secundum voluntatem mundi. Vides ergo quia omnis res spiritualis extra fines carnis est foris, & quasi in deserto est, & extra fines mũdi est foris. Vnde qui viuunt secundum dei mandatum, exisse de mundo dicũtur: non corpore, sed conuersatione exisse dicuntur de carne, & in spiritu esse. Domus autem dei spiritus est, quia omne bonum intus in spiritu est, quia secundum voluntatem spiritus est. Omne autem malum foris extra spiritum est, quia non est secundum voluntatem spiritus. Vides ergo, quia omnis res carnalis foris, extra fines spiritus est, & in deserto est. Ergo quantum ad deum, desertum est natura carnalis, vbi non est via iustitiæ, in qua non inuenitur aqua spiritus sancti, & est vituperabile desertum, de quo & propheta dicebat: Sitiuit in te anima mea in terra deserta, & inuia, & inaquosa. Quantum autem ad diabolum, desertum est omnis res spiritualis, & est laudabile desertum. De tali deserto dicebat deus ad Pharaonem: dimitte populum meum, vt seruiat mihi in deserto. In tali enim deserto vult deus omnes suos sibi seruire. Ad tale desertum omnes filij dei, qui habent spiritum sanctum, exeunt vt tententur. Vtputa proposuisti non ducere vxorem, duxit te spiritus sanctus in desertum: id est, eiecit te extra fines carnis, & mundi, vt tenteris a concupiscentia carnis: quia non habet castitas in se, vt delecteris in ea secundum carnem. Si autem intus eras in carne, & in mundo, id est, secundum naturam carnis, & mundi habebas vxorem, non tentabaris. Quomodo enim tentetur libidine, qui quotidie est cum vxore? Proposuisti ieiunare, extra fines carnis existi, & mundi, vt tenteris in fame a spiritu gulæ. Si autem in finibus carnis, & mundi positus, manducabas, & bibebas, non tentabaris a spiritu gulæ in fame. Quomodo enim tentetur in fame a spiritu gulæ, qui nunquam esurijt? Sic & dominus nunquam tentatus fuisset in fame, nisi quadraginta diebus ieiunasset, & tunc esurisset. Item eleemosynas facere proponis, foras existi: quia natura carnis, & mundi non delectatur dare, sed semper accipere. Si autem non dabas, non tentabaris a spiritu auaritiæ. Itũ proponis humilitatem seruare, existi in desertum vt tenteris a spiritu superbiæ: quia caro, & mundus in humilitate non delectatur. Exurget aliquis diaboli angelus, qui te conculcet, & irritet humilitatem seruasse, dum vides, quòd in hoc seculo humilitas contemnitur, & superbia honoratur. Et cum hos omnes spiritus viceris, nouissimè tenteris a spiritu vanæ gloriæ. Incipis enim gloriari, quia vicisti: quia spiritus vanæ gloriæ præcipuè a sanctitate nutritur. Scire autem debemus, quod filij dei non possunt tentari a diabolo, nisi in desertum exierint, secundum ea quæ diximus: hoc est, nisi proposuerint circa aliquas studere virtutes. Filij autem diaboli, & intus in carne, & in mundo constituti, confringuntur, & pereunt. Quomodo? Vtputa bonus homo si vxorem habuerit, hoc est enim esse intus in carne, non tentatus in libidine: id est, non fornicatur, sed sufficit ei vxor sua. Malus autem & intus in carne constitutus: id est, habẽs vxorem, fornicatur, & non est contentus vna. Item filius dei, id est, bonus homo, si intus in carne fuerit manducans, & bibens, non tentatur in esca: id est, non inebriatur, nõ deliciatur, sed mensuratè manducat, & bibit. Filius autem diaboli, & intus manducans, & bibens, non est contentus mediocribus cibis, & potibus: sed inebriatur, & ad lasciuiores cibos extẽditur. Item seruus dei, etsi intus sit in carne, nemini aliquid dans, non tentatur, quia alteri nõ tollit: malus autem intus, nemini dat, & tamen alienum tollit: & sic in omnibus rebus tractans inuenies. Vides ergo, quia est & ista differentia inter filios dei, & inter filios diaboli? qa filij diaboli nõ exeũt ad diabolum, vt tentẽtur, sed diabolus venit ad

Desertũ duplex.

Ps. 62.a

Exo. 5.a

D

E

F

nit ad eos, vt tentet: id est, non exeunt extra carnem ad illum, sed intus in carne dominantur ab illo. Quid enim opus habet foras ad certamen exire, qui non desiderat vincere? Sed diabolus venit ad illos, quasi ad familiam suam. Filij autem dei foras exeunt, vt tententur ab illo, id est, extra fines carnis: quia si intus fuerint in finibus carnis, non potest ad illos venire diabolus, quia filij dei sunt: nec potest illos tentare, sicut supra diximus. Ergo quia diabolus non potest intrare ad illos, ideo qui sunt gloriosiores filij dei, extra fines carnis exeunt contra illum, quia victoriæ gloriam concupiscunt: propterea in hoc loco non diabolus venit ad Christum, vt tentaret eum, sed Christus exijt ad diabolũ, vt tentaretur ab eo, dans dilectis suis exemplum. Hæc omnia diximus propter illud quod ait: Tunc Iesus ductus est a spiritu in desertum, vt tentaretur a diabolo. *Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurijt.* Non solum ideò tentabatur, quia ieiunabat: sed ideò ieiunabat, vt tentaretur. [Ieiunium autem non est tantum irritatio passionis, sed repugnatio. Si ergo ieiunaueris, vt nõ intres in tentationem, placuerit autem deo inducere te: non dicas, quia perdidi fructum ieiunij mei. Nam etsi non tibi proficit ieiunium tuum, vt non tenteris: tamen ad illud, sine dubio, tibi proficiet, vt a tentationibus non vincaris, sicut Christo profuit. Multis modis diabolus audierat: quia Christus natus est in hoc mundo, aut angelis prædicantibus ad pastores, vel pastoribus referentibus ad Mariam, vel Magis quærentibus in Hierusalem eum adorare; cuius viderant stellam, vel Ioanne ostendente: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sed faciebat eum incertũ natura eius carnalis. Dicebat enim apud se: Hic non potest esse filius dei, qui de muliere, & de viro natus est. Nam & ideo de desponsata, & in domo habita natus est, vt partus virginis diabolo celaretur. Si autẽ de simplice virgine natus fuisset, facilè poterat cognoscere diabolus, quia filius est dei. Cogitaret. n. apud se, Maria fornicata non est, si autem fornicata fuisset, ego sine dubio scirem, quia omnis fornicatio me ministrante committitur. Sine dubio iste filius dei est. Nec enim potest fieri, vt de muliere homo sine viro nascatur, Ideo desponsata intrauit domum Ioseph, vt dum maritalis conceptio æstimatur, vnigeniti dei natiuitas non cognoscatur. Hic est rex gloriæ, qui pannis inuolutus, nec locũ in diuersorio potuit inuenire, sed in præsepio positus est. Hic est creator rerum, qui creauit omnia, & per singulos ætatis gradus ascendit. Hic est ille sanctus, qui cum peccatoribus, vt peccator est baptizatus. Quid ergo? ipse cum tentabo, & si quidem inuenero eum hominem, sicut puto, dominabor illius, sicut omnium hominum: si autem inuenero eum sicut audio, filium dei, postmodum recedam ab eo, nec congrediar contra eum: quoniam qui vadit contra fortiorem, occasionem illi victoriæ prouidet: si autem subduxerit se, euacuat virtutem ipsius. Sciens ergo dominus cogitationes diaboli, quia volebat eum tentare, processit contra eum: non quasi deus, sed magis quasi homo, nec in toto quasi deus, nec in toto quasi homo. Nam quemadmodum quadraginta diebus non esurire, non erat hominis: sic aliquando esurire, non erat dei. Ieiunauit ergo quadraginta diebus propter duas causas. Primum, vt nobis aduersus tentationes ieiunãdi daret exemplum: deinde, vt quadragesimi ieiunij nostri poneret mensuram. Esuriuit autem, vt ne nimis supra mensuram ieiunans, manifestè intelligeretur deus, & sic diabolo, quidem spem tentandi extingueret, suamque victoriam impediret. Itaque diabolus, quia videns per quadraginta dies ieiunantem, desperauerat: postquam sensit esurientem, iterum cœpit sperare, & sic accessit ad extra esurientem, & inuenit intus nunquam esurientem. Et dum tentat esurientem, vincitur a non esuriente. *Et accedens tentator dixit ei: Si filius dei es, dic vt lapides isti panes fiant.* O cæcitas diaboli manifesta: quomodo suspicatus est eum non esse filium dei, quem post quadraginta dies esurientem sensit, & per quadraginta dies non esurientem non intellexit? Nam sicut esurire hominis est, ita per quadraginta dies non esurire, hominis non est. Non cogitauit quoniam, qui verè non esurit, voluntariè esurire potest, qui autem verè esurit, per tot dies non esurire non potest. Fortis ad ea, quæ infirma sunt descendere potest, infirmus

[quia tẽtabatur.

G

H

I

Universidad de Deusto
Biblioteca

Firmus autem ad ea, quę fortiora, sunt ascẽdere non potest. Sic ergo magis ex eo quod per tot dies non esurierat, intelligere debuerat, quia deus est: quam ex eo quod post tot dies esurijt, quia homo est. Nam deus, quæ hominis sunt, agere potest: homo autem quæ sunt dei, agere non potest. Sed forsitan tu dicis, Moses & Helias quadraginta dies ieiunarunt, & homines erãt. Sed illi ieiunantes esuriebant, & sustinebant: iste autem quadraginta diebus non esurijt. Hoc est enim quod dicit: Et cum ieiunasset quadraginta diebus, postea esurijt. Esurire enim, & non manducare, patientiæ est humanæ: non esurire autem, diuinæ naturæ. Qui ergo quadraginta diebus non esurijt, posteà esuriens, dæmon strauit, quia esuritio eius voluntaria fuit, non necessaria. Quid ergo est? sicut semper diabolus omnes homines excæcabat, vt non intelligerent, quod est bonum: sic modò inuisibiliter ipse a Christo est excæcatus, vt non cognosceret verum. Cogitauit enim apud se, si poterit de lapidibus, facere panes, verè filius dei est: si autem nõ poterit, homo est. Sed quæ fuit cogitatio ista? Per hoc enim nunquam poterat cognoscere, si filius dei erat, an non. Primũ si filius dei erat, nec esuriebat. Quomodo enim non vincat necessitatem naturæ carnalis, qui ipsam necessitatẽ in natura creauit? Et vt quid faceret de lapidibus panes, qui panem cum omnibus alijs ex nihilo, cum voluit, fecit? Deinde etsi esuriebat propter corpus, & volebat facere, faciebat quando ipse volebat, non quando diabolus prouocabat. Si ergo non faceret, quod & fecit: vnde sciebat, vtrum ideò non fecit, quia non potuit, quasi homo: aut quia noluit quasi deus, quod & fecit? Nam nec fecit, nec dixit possum, & nolo, vt ne se ostenderet filium dei. Nec dixit, non possum, vt non se ostenderet mendacem, confitens se hominem cum esset deus. Sed quid? *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo dei.* Non dixit, non in pane solo viuo, sed in omni verbo dei, vt non videatur de se dixisse: sed mediè, non in solo pane viuit homo. Quid aliud poterat respondere? & filius dei abscondens se, ne ostenda tur, quod potest: & homo astutus excusans se, vt non ostendatur quod non potest. Si ergo cum ex hoc responso nihil certum addiscere potuisset, vtrum deus esset, an homo, assumpsit eum ad aliam tentationem dicens apud se: Iste qui in fame non vincitur, etsi non est filius dei, tamen sanctus est: Valent enim homines sancti, & spirituales fame non vinci. Sed postquam omnem necessitatẽ carnis vicerint, per vanam gloriam cadunt. Ideo cœpit cum tentare in vana gloria. *Et assumpsit Iesum in sanctam ciuitatem.* Quando audis dicentem, ductus a diabolo, nihil cogites de potentia diaboli, quia potuit ducere Christum: sed de patientia Christi mirare, quia sustinuit, vt a diabolo duceretur. Ergo in sequente domino non infirmitas, sed patientia est: in ducente autem diabolo non virtus, sed superbia est: quia volentem Christum non intelligens quasi inuitum ducebat. Ille ductus est, vt nos voluntatem diaboli non sequamur. *Et statuit eum supra pinnaculum templi.* Sed fortè cogitamus, quomodo in corpore constitutum, omnibus videntibus statuit illum super templum? Si potentiam Christi consideramus, intelligibilia inueniuntur omnia. Forsitan enim diabolus quantum ad se, sic eum assumebat, vt ab omnibus videretur: ipse autem nescientе diabolo inuisibiliter sic agebat, vt a nemine videretur: sicut scriptum est de eo: Ipse autem transijt per medium eorũ, & abijt sic. Si enim Abacuc homo constitutus a nullo est visus, quando ab angelo per comam capitis portabatur de Iudæa in Babyloniam: quantò magis est credibilius de Christo non fuisse visum, cum volens a diabolo assumeretur? Et statuit eum supra pinnaculum templi. Cogitauit enim apud se, si miserit se per aerem, scio quoniam est filius dei, sine dubio enim mittet se, vt cognoscatur, quod est: si autem non potuerit se mittere, scio quoniam homo est. Sicut ergo concupiscentia vanæ gloriæ ipse ruit de cœlo: nam cum esset angelus, volens se ostendere deum, perdidit & illud quod erat, dum voluit appatere, quod non erat: sic putauit, & Christum concupiscentia vanæ gloriæ ferri. Nam sicut difficilè aliquẽ suspicatur malum, qui ipse est bonus: sic difficilè aliquem suspicatur bonum, qui ipse est malus. Et dicit ei: *Si filius dei es, mitte te deorsum.* Per hanc propositionem, quomodo poterat cognoscere si filius dei est, an non? Primum volare per aerem non est propriũ opus dei, quia nec hoc est vtile alicui

Exo.34.d
3.Re.19.b
K
L
Deu.8.a
M
A

le alicui, vel ad animam, vel ad corpus. Si ergo nulli necessarium est, neq; proficit ad salutem: volauerit autem aliquis prouocatus, propter ostentationem solam hoc facit: & est hoc ex diabolo magis, quàm ex deo. Si ergo homini dignitoso, & sapienti sufficit esse quod est, & non est necessariũ ei apparere, quod non est: quia hoc nõ homini prodest, quod videtur ab alijs, sed qđ est apud se: quanto magis filius dei ostendere se necessarium non habet, sine causa alicuius vtilitatis, cui nihil necessarium est, sed totum possidet in natura, de quo nemo potest tantùm cognoscere, quantum est apud se? Si ergo non volauerit, quomodo poterat per hoc cognoscere, vtrum nõ potuit propter infirmitatem quasi homo, aut noluit propter vanitatem, quasi deus? quia nõ creditus fuerat, sed tentatus. Si filius dei es, mitte te deorsum. Vide superbiam inimici, quomodo ipsa inuitatio eius iniuriosa est. Nunquid non poterat dicere, descende per aerem ambulãs? Sed quid? Mitte te deorsum. Nec timuit cogitans, ne fortè si inuentus fuerit filius dei, inueniat illi fecisse iniuriam. Sed nihil dubitat dicere, nec facere, qui nihil sibi reliquit quod speret. Et vide, non impulit, non tetigit, non appropinquauit: sed tantum dixit, Mitte te deorsum, si es filius dei: vt sciamus, quia omnis, qui obaudit diabolo, ipse se deponit deorsum. Nam diabolus ad malum hortari potest, cogere autem non potest. *Scriptum est enim: Quoniam angelis suis mandauit de te, vt in manibus tollant te.* O diabole, quomodo filius dei angelorum manibus portatur legisti, & quia super aspidem, & basiliscum calcat, non legisti? Sed exemplũ illud quidem profert, quasi superbus: hoc autem tacet, quasi astutus. Nam & verè filius dei angelorum manibus nõ portatur, sed ipse magis angelos portat. Nec.n. creatura portat creatorem, sed creator creaturam. Si autem creatura haiulat creatorem: ergo creator an tequàm faceret creaturam, à quo portabatur? Nam verè etsi portatur manibus angelorum, non ideò portatur, vt non offendat ad lapidem pedem suũ, quasi infirmus, sed propter honorem potestatis, quasi dominus, Scriptum est: Qui sedes super Cherubin, appare. Et illud quidem, quod diabolus refert, quia in persona Christi dicitur, verum est. Sicut.n. dicitur: Quoniam tu es domine spes mea, altissimum posuisti refugium tuum &c. Sed non de Christo dictum est tantum, sed de omni homine iusto, quorum personam suscepit. *Respondit ad eum, scriptum est: Non tentabis dominum deum tuum.* Non dixit, non tentabis me dominũ deum tuum, ne se manifestaret deum: sed ita, non tentabis dominum deum tuum: quod poterat dicere, & omnis homo dei tẽtatus à diabolo: quoniam & qui hominem dei tentat, membrum diaboli est. Sic ergo ex hoc responso incertus transijt ad tertiam. Dixit.n. apud se: Tria hæc retia habeo extensa super omnem mundũ, vt quis quis euaserit de retibus gulæ, incurrat in retia vanæ gloriæ: qui euaserit de retibus vanæ gloriæ, incidat in retia auaritię. De his autem tribus retibus nullus hominum ad perfectum euasit: & si euasit, non integer, sed contritus euasit. Hic autem iam retia ventris dirupit, retia vanę gloriæ transiuit. Ponam ei nunc retia auaritię, & ostendam illi omnia regna mundi. Si cõcupierit ea, scio quia homo est. Nam omnes homines propter gulam, & propter pecuniarũ auaritiam, & propter vanos honores seruiunt mihi: si autem contempserit ea, scio quia filius dei est. Nec.n. potest desiderare, quæ ipse creauit, nec delectatur terrenis, q frui tur cœlestibus. Nam etsi alijs mentiebatur diabolus, sua esse omnia, apud se tamẽ sciebat, quia non erãt eius, sed dei. *Et sic assumpsit eum super montem excelsum valde, quem ipse diabolus circumiens omnem terram excelsiorẽ cæteris cognoscebat, & ostendit illi omnia regna mundi, & honores eorum.* Fortè tractas apud te, qualis potuit esse ille mons, de quo omnis terra videbatur: aut si erat super omnẽ terram, quomodo tamen poterat inde, quãtum ad carnem, totam terram illi ostendere. Nam etsi, quantum ad diuinitatem suã videbat: tamen, quantum ad diabolum, ostendere illi non poterat, quem hominem æstimabat. Sed ita intelligendũ est, assumpsit eum super montem excelsum valde: quia quantò magis excelsior fuerit mons, tantò magis aspicienti ex eo spatior terra videtur. Ostendit autem ita, non vt ipsa regna, vel ciuitates eorum, vel populos, vel argentum, vel aurum videret: sed partes terræ in quibus vnumquodque regnum, vel vniuscuiusque regni ciuitas posita erat: vtputa si ascendas super excelsum locum, digito extenso dicam tibi, Ecce ibi est Roma, aut ibi est Alexandria, non sic ostendo tibi,

Deu.6.c
Tria retia diaboli, quibus illaqueat animas.
D
Pſ.90.b
C
Pſ.97.a
Pſ.90.b
E

Universidad de Deusto
Biblioteca

tibi, vt ipsas videas ciuitates, sed partes terræ in quibus positæ sunt. Si enim nautæ vnam stellam aspicientes, non dicam ad vnam quanque prouinciam, vel insulam: sed ad vnamquanque ciuitatem, & ad singula loca, quæ petunt, sine aliquo errore, aut deuagatione dirigunt cursum: quantò magis diabolus, qui princeps aeris constitutus, totam terram non solum sciebat, sed etiam, & videbat, poterat, Christo, & singula loca certissimè digito demonstrare, & vniuscuiusq; regni honores, & statum verbis exponere? Nam non solum ostensum dicitur, quod ostenditur ad videndum, sed etiam quod exponitur ad intelligendum,
Esa. 2. a F sicut scriptum est: Ascendamus in domum dei Iacob, & ostendet nobis viam suam, & ambulabimus in ea. *Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me.* Considera quomodo omnis promissio eius irrationabilis est, & mendax. Certè vni dare nõ poterat omnia, nisi ab omnibus omnia tolleret. Si autem ab omnibus omnia tolleret, à nemine adoraretur, cum diabolus, neq; ex amore, neque ex timore adoretur ab aliquo: sed quia promittit diuitias, aut dat. Quomodo autem expediebat diabolo ab omnibus omnia tollere, & vni dare, vt ab omnibus contemnatur, & ab vno colatur? Sed, neq; illud dicere possumus, vt vnusquisque quidem sua teneret, iste autem super omnia esset. Vnus.n. super omnem mundum, neque est, neq; fuit aliquando, neq; fieri potest, vt non sit illi aliquis non subditus. Primum propter deum, quia non cõcedit diabolo, & hoc facere posse: secundò propter ipsum diabolum. Gaudium.n. & gloria, & potestas diabolo, in quo est, nisi in superbia, & in inuidia, in ira, in vana gloria, & his similibus? Vbi hæc exercentur, vnum regnum stare non potest: sed necesse est, vt diuidatur in plura. Vbi autem hæc non exercentur, diabolus non colitur, neque regnat. Quomodo ergo regnum sibi tolleret, & illi daret? Deinde quid si sancti erãt
G in mundo aliquod regnum tenentes. Nam si peccatori dare, & tollere potest diuitias: sanctis, neq; dare, neque tollere potest. Tu-
Iob. 1. b tasne semper voluit tollere diuitias Iob? sed non potuit, nisi quando permissus est. Nunquid nõ voluit, si potuisset, tollere regnum de manu Dauid? Nam verè non est
Pro. 8. b mundus diaboli, neque regna illius. Scriptum est enim. Per me reges regnãt: & per me tyranni scribunt iustitiam. Sed ea quæ per iniquitatem aguntur in mundo: vtputa per furtum, aut per vim acquisiti diuitias, aut aliqua perditione animæ tuæ susceptis honores: illas tibi diuitias diabolus dedit, sed nõ ipsæ diuitiæ diaboli sunt, sed prouisio eorum. Res autem ipsæ illius [promissio.
sunt, qui creauit eas ad probationes sanctorum, & peccatorum. Et inter duas conditiones posuit illas in medio, vt & diabolus posset illas dare, & deus. Nam dans potestatem diabolo, non à se dimisit, vt si quidem cum peccato acquirantur, per diabolum dentur: sin autem sine peccato, per deum. Ecce.n. oculos nostros, & aures, & os, & cætera membra, inter duas conditiones sic creauit in medio, vt & diabolus aperiat oculos hominis, & deus. Si.n. ad turpem rem aperuerit homo oculos, diabolus aperuit oculos eius: si autem ad iustitiam, deus. Nunquid ex hoc, quia membra nostra interdum à diabolo aguntur, volentibus nobis, iam mẽbra nostra diaboli sunt? H
Sic & diuitiæ quanuis interdum à diabolo dentur, tamen diaboli non sunt. Si.n. verè consideres, magis diuitiæ ipsæ in potestate sunt hominis, quàm in potestate diaboli. Nam diabolus, non quibus ipse vult diuitias dare potest, sed qui volunt ab illo accipere. Homo autem in potestate habet à quo vult eas accipere, siue à diabolo, siue à deo. *Tunc dicit ei Iesus: Vade retrò satana, scriptum est enim, Dominum deum tuum adorabis, & illi soli seruies.* Finem tentandi diabolo imponit, dicens: Vade retrò satana, vt ne progrediatur vlterius tentans. Diabolus autem, sicut rationis est intelligere: id est, sicut rationabiliter intelligi potest, non quasi obaudiens ad præceptum, recessit, sed aut ipsius Christi diuinitas, aut spiritussanctus, qui erat in eo, excussit inde diabolum quod ad nostram consolationem proficit maximè, quia non tãdiù homines dei diabolus tentat, quandiu vult: sed quandiù Christus eũ permittit, vel spiritussanctus, qui est in eis. Diabolus.n. quantum ad se, nunquàm cessaret tentans: nec.n. habet alium actum. Non manducat, non bibit, nõ dormit, non opus aliquod aliud operatur, nisi vt tentet, vt fallat, vt subuertat. Hic est cibus illius, hic honor, hoc & gaudium. Propterea infatigabilis est in malo, sed potentia [dei repellit eum, etsi permittit eum paulisper tentare, propter fidem probandam,
Deu. 6. b & 10. d
I [misericordia.

dam, tamen repellit eum propter infirmã naturam. Adhuc vide, cum Christus in prima tentatione passus fuisset tentationis iniuriam, dicente sibi diabolo: Si filius dei es, dic lapidi huic, vt fiat panis: non est exasperatus, nec in increpationem, vel abiectionem eius est excitatus: sed sustinuit, & mitis permansit, tamen contra verba tentationis congrua dedit exempla. Similiter, & in secunda, quanuis esset iniuriatus dicente sibi diabolo: Si filius dei es, mitte te deorsum: turbatus non est, nec increpãs ei dixit: Vade retrò satana. Nunc autem, quando diabolus, dei sibi præsumpsit honorem, dicens: Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me, & hoc quæsiuit fieri sibi a Christo, quod soli deo fieri debetur: exasperatus est, & iratus est, & increpauit eum, & repulit dicens: Vade retrò satana scriptum est, Dominum deum tuũ adorabis, & illi soli seruies. Vt nos illius discamus exemplo, nostras quidem iniurias illatas ab impijs, siue in dicto, siue in
K facto magnanimiter sustinere: dei autem iniurias, & contemptum, nec vsque ad auditum sufferre. Quoniam in proprijs iniurijs esse quempiam patientem, laudabile est: iniurias autem dei dissimulare, nimis
Eadem aliter. est impium. Hactenus simpliciter diximus de tentationibus quibus tentatus est dominus: nunc breuiter perstringamus, quid ad nostram ædificationem significent Christi tentationes. Frequenter diximus, corporis quidem ieiunium esse, abstinere a cibis: animæ autem ieiunium, abstinere ab omni re mala. Quia sicut caro delectatur cibo, sic spiritus abstinere a carnis peccato. Secundum hoc ieiunium Christi in nobis intelligimus esse abstinentiam peccatorum. Si enim manducatio Adæ de ligno scientiæ boni, & mali, prudenter ab omnibus est recepta, appetitio est peccati prohibiti: Consequenter, & ieiunium Christi intelligendum est in nobis abstinentia a peccato. Quod si ieiunium est abstinentia rei malæ, sine dubio, & desiderium eius esuritio est ipsius, & vsus rei ipsius intelligitur panis. Proponens ergo ieiunium sibi Christus, & non superatus desiderio panis a diabolo sibi propositi: hoc nos docet, vt si aliquis, vtpote filius dei, opus eligens magnum exierit in desertum, sicut diximus supra, & proposuerit se abstinere ab aliquo vsu corporali, & delectabili, quod est ieiunare, propter viuificatorium dei mandatum, ne interrumpat. Si autem loquente in cogitationibus suis diabolo, & ad vsum rei illius prouocante interruperit vtens, peccauit potius, quàm vsus est, & peccatũ sibi conuertit in vsum, hoc est, lapidem in panem. Et quamuis ab illa re se abstinere decreuerit, qua vti potuit sine peccato, si non decreuisset: tamen quia decreuit abstinere ab illa, vsum rei illius iudicauit esse peccatum, id est, lapidem. Propterea si vsus fuerit eo, peccatum sibi sumpsit in vsum, id est, lapidem sibi mutauit in panem, dirumpentem magis, quàm nutrientem. Sicut & Apostolus de mulieribus viduitatem promittentibus dicit: Quæ cum delũserint Christum, nubere volunt, habentes damnationem, quia
1. Ti. 5. b primum fidem irritam fecerunt. Sed deprimens desiderium suum quasi esuritionem, respondeat in cogitationibus suis diabolo sibi persuadenti: quia non in vsu rei illius solo viuit homo perfectè: & si viuit, secundum corpus viuit, & non secundum animam. Plenissimè autem viuit in obseruantia mandatorum dei, & ideò fortè non simpliciter dicit, dic lapidi, vt fiat panis, ne de qualicunque lapide dixisse intelligatur: sed ita, Dic huic lapidi, id est, quem ego tibi ostendo. Item ascensio super tem M
plum, moraliter intelligitur exaltatio cordis sanctorum ad sanctitatem. Statio autem super pinnam templi, exaltationis ipsius mora. Quando.n. quis inflatus mente carnis suæ exaltatus fuerit quasi sanctus, & gloriatus fuerit quasi consummatus, ductus est a diabolo quasi super templum: & quando existimauerit se consistere in sanctimoniæ summitate, & in ipsa æstimatione iactantiæ fuerit demoratus, positus est super pinnam templi, & stat ibi. Conuenienter ergo, & ordinatè exposuerunt euã gelistæ. Postquàm.n. exposuerunt Christũ in tentatione ieiunij superasse diabolum, in sequenti loco exposuerunt ductum esse a diabolo super templum: quoniam victoria tentationis, & expletio alicuius operis magni, gloriationem operatur, & fit causa iactantiæ. Sed vide quoniam Christus ieiunium quidem vltrò suscepit, super templũ autem diabolus eum duxit: vt & tu, qui filius dei es, ad ieiunium quidem morale, id est, ad abstinentiam laudabilem rei cuiusdã sponte procedas, & alacriter: extolli au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem ad fastigium sanctitatis, non acquie-
A scas, quia nemo extollit se ad sanctitatis al
titudinem, nisi ducente diabolo. Nec enim
ideò acquieuit Christus duci, & constitui
super templum, vt tu moraliter imitator
eius existens, ascendas per iactantiam cor-
dis tui ad altitudinem sanctitatis. Nec e-
nim volens ascendit, quantum ad corpus:
sed ideò acquieuit duci, & constitui super
pinnam templi, & audire præcipitij ver-
ba: Si filius dei es, mitte te deorsum: vt ti-
bi ostendat exaltationis exitum metuen-
dum: id est, vt demonstret tibi ruinæ peri-
culum, quod omnes gloriantes subsequi so
Prou.18 c let, sicut testatur Sapientia, dicens: Ante
ruinam exaltatur cor hominis, & ante glo
riam humiliatur. Consequenter, & domi-
Luc. 14 c nus dicit: Omnis qui se exaltat, humiliabi
tur: & qui se humiliat, exaltabitur. Si er-
go times ruinam de fastigio sanctitatis, fu-
ge exaltationem cordis ad sanctitatem, &
non patieris ruinam de fastigio sanctita-
tis. Cur autem omnem iactantiam subse-
quatur ruina, causa est manifesta. Quoniã
omnis qui confidens est in operibus suis,
& gloriatur, securus est: qui autem secu rus
est, non timet: & qui non timet, nec cauet:
qui autem non cauet, quando non sperat,
supplantatur à diabolo, & deijcitur. Qui
B autem nihil sè existimat esse, in inferiori
parte templi consistens, quãtum ad se, cau-
sa humilitatis, solicitus est de se: qui autem
solicitus est, & timet: qui autem timet, cir-
cunspicit semetipsum, & non sinit duci se
à diabolo super templum. Talis fuit, & il-
le, qui dicit: Non quòd iam perfectus sim,
1.Co.4 a aut iam iustificatus sim, &c. Si ergo Pau-
lus timuit se dicere esse perfectum, quis au
deat se existimare perfectum? Si ergo per-
fectus filius dei es, & aliquam laudabilem
abstinentiam suscepisti, quasi exiens in de-
sertum, his duabus tentationibus domi-
nus tentatus est propter te, vt non interrũ-
pas opus tuum, sed ad perfectum deducas:
cum autem perduxeris ad perfectum, non
glorieris. Si autem mediocris es filius, &
nullum ausus es affectare pro virtute certa
men, tentatione tertia tentatus est: propter
te ductus est super montem excelsum, &
audiuit verba pernicioſa, Hæc omnia tibi
dabo, si procidens adoraueris me: vt tu nõ
desideres magnus, & altus fieri in hoc mũ
do. Ascensio enim montis illius est proces-
sio ad magnitudinem, vel altitudinem di-
uitiarum, & gloriæ huius mundi: quoniã
ipsa processio eorum de superbia cordis de-
scendit. Et vide quomodo per ordinem di- C
cit, prius ductus est super montem, deinde
gloriosa mundi ei ostensa sunt: in tertio
loco posita est ei conditio, vt si adorasset
diabolum, omnia fierent eius. Sic & tibi
contigit, qui altus, & magnus fieri festinas
in mundo, & ascendis in montem, quem
diabolus sibi elegit ad seducendum. Cùm
enim volueris fieri altus, & magnus, quod
est ascendere in montem, diabolo te ducen
te, incipis die, ac nocte cogitare de diuitijs
acquirendis, de susciendis honoribus, &
ante oculos mentis tuæ semper illa vniuer
sa proponere: scito quia princeps mundi
gloriosa regni sui tibi ostendit. Cum autẽ
sensserit te diutinis huiusmodi cogitatio-
nibus in concupiscentias eorũdem bono-
rum accẽsum: in tertio loco tales tibi pro-
uidet causas, vt necesse sit tibi, si volueris il
la consequi, diabolum adores, relinquens
fidem dei, & seruias ei negligens iustitiam
dei: si autem elegeris adorare deum in fide
eius, & seruire ei secundum mandatum ip [deest, obserua
sius obseruare[, illa omnia non consequa-
ris. Ideo docet Paulus Apostolus: Obsecro
autem vos fratres studium habere quietis, re. 1.Th.4.
& negocij proprij, & operandi manibus b
vestris, & nullius desiderium sit vobis ad
ea, quæ foris sunt. Et iterum: Habentes ali- 1.Ti.6.
menta, & quibus tegamur, his contenti si- b
mus. Nam qui volunt diuites fieri, incidũt D
in tentationem, & laqueum diaboli, & de-
sideria multa inutilia, & nociua, quæ mer-
gunt homines in interitum, & perditionẽ.
Radix enim omnium malorum est cupidi
tas diuitiarum, quam quidam appetentes,
circa fidem naufragauerunt. Ergo omnia
Christo promissa sunt, & omnia Christus
contempsit, vt ne gloriam dei diabolo da-
ret: vt & tibi etiam si totus mundus fuerit
datus, tantùm vt dimittas deum: non fa-
cias amplius diuitias, quàm gloriam dei.
Nec enim iustum est, propter creaturam
contemnere creatorem, sed propter creato
rem creaturam. Quoniã diuitias tibi deus
dare potest, diuitiæ autem tibi deum dare
non possunt. Non enim propter se tenta-
tus est, sed propter nos, & non sibi vendi-
cat, sed nobis. *Tunc reliquit eum diabolus, & accedentes angeli dei ministrabant ei.* Non di-
xit, Et descendentes angeli dei ministra-
bant ei, vt ostendat, quia semper ad mini-
sterium

sterium eius angeli erant in terris: sed
tunc præcipiente domino recesserunt ab
eo, vt locus diabolo aduersus Christum
daretur, ne fortè angelos videns circa
eum, non appropinquaret ad eum. Sic
E enim inuisibiliter fit omni homini Chri
stiano. Duo enim sunt angeli permanen-
tes cum hominibus: scilicet bonus & ma
lus: Quãdiu circa nos est angelus bonus,
nunquàm nos in tentationem potest im
pellere angelus malus. Secundũ dispen-
sationem autem Dei recedit aliquantu-
lum angelus bonus, magis autem non re
cedit: sed absconditse, inuisibilẽ se red-
dens ante diabolum: quoniam nisi volue
rit angelus bonus, à diabolo non videtur. Subtrahit ergo se, vt det diabolo li-
centiam tentandi, & stans expectat ten-
tationis euentum. Quando ergo aliqua
concupiscentia malæ rei ascenderit su-
per cor tuum, & pulsat aliquod genus
peccati, non est circa te angelus bonus,
sed diabolus loquens in corde tuo, ten-
tat te pariter & compellit. Si tu ergo
permanseris, confringens cor tuũ, magis
autem diabolum in corde tuo confrin
gens: cùm non te potuerit superare, di-
scedet à te. Quando recedente, concu-
piscentia incipit cor tuum exultare,
quia euasisti impetum illum malum: &
quasi quidam spiritus in te tacente læ-
tatur, & gratias agit Deo: cognosce
quia recessit à te diabolus, & post tenta
F tionis victoriam accedens angelus mi
nistrat tibi, & ille loquitur in te, & gau-
dium operatur. Quoniam autem mini-
strabant ei angeli, scimus: in quibus au-
tem rebus illi ministrabant, scire non
possumus. Vtrum ad sanitates infirmi-
tatum, quemadmodum & per angelum
Raphaelem sanauit Tobiam: an ad cor-
rectionem animarum, an ad effugatio-
nem dæmonum, quoniam quidem mul
ta opera sua per angelos facit, verum est.
Angelis autem facientibus ipse facere
videtur, qui dat illis faciendi præceptum
& potestatem. Tamen manifestissimum
est, quia etsi ad opus ipsius ministrant ei,
non propter necessitatem impotentiæ
eius ministrant ei, sed propter honorem
potestatis ipsius. Nam ministrant ei, &
non adiuuant eum.

Homilia VI. ex cap. IIII.

CVm autem audisset Iesus, quod Ioannes traditus esset, secessit in Galilæam. A quo? Sine dubio à Deo quia in virum
sanctũ, nemo potest aliquid, nisi tradide-
rit eũ Deus. Nã peccator in peccatorẽ ali
quid forsitan potest, quia nec est valde
sub cura Dei peccator: in hominem autẽ
Dei sine dubio nihil potest, quia protec-
tor est deus omniũ sperantium in eum. Psa.17.a
Sic. n. dicit & alibi: Nõne duo passeres vę Inf.10.a
neunt dupondio †, & vnus ex eis non ca- † asse.
dit super terram sine præcepto patris ve G
stri? quantò magis vos modicæ fidei?
Vestri autem & capilli capitis numerati
sunt omnes. Omnis homo, quantumuis
fuerit malus, priusquam aliquam faciat
iniquitatem, quasi tardior est ad opus ini
quitatis: quòd si semel cœperit facere ini
quitatem, iam paratior fit ad omne opus
iniquum. Sicut enim bestia, quanuis sit
naturaliter sæua, tamen si excitata non
fuerit, non se facilè super hominem ia-
ctat: si autem homine occiso, vel aliqua
bestia, sanguinis acceperit gustum, iam si
viderit hominẽ, sine aliqua mora irruit
super eum: Sic & Herodes, etsi proposito
erat iniquus, tamẽ postquam propter cor
reptionem adulterij sui est exasperatus,
opus pessimum ausus est facere, & Ioan-
nem recludere in carcerem, seipso ini-
quior: & audacior quidẽ fuerat sibimetip
si factus cum omnibus consentientibus
sibi Iudæis in mortem Ioannis. Quod
sciens dominus, secessit inde, non ipse ti-
mens mortem, sed propter duas causas.
Primùm, vt passionem suam opportuno
tempore reseruaret: deinde, vt nobis fu-
giendi periculũ tentationis daret exem-
plũ: non quia ille timebat periculum ten
tationis, sed quia nos aliter nõ omnẽ to-
leraremus tentationẽ. Si. n. ideo per om- H
nem viam iustitiæ præcessit, quasi magi-
ster, vt nos eum sequamur, quasi discipu-
li: manifestum est, quia non considerauit
quid ipse posset, sed quid nos poteramus implere. Si autem ea fecisset Chri-
stus, quæ ipse poterat facere, & non nos:
discipuli eius esse non poteramus, sequi
eum non præualentes. [Et relicta ciuitate
Nazareth, veniens habitauit in Caper-
naum, in finibus Zabulon & Nepta-
lim, vt adimpleretur quod dictũ est per

Universidad de Deusto
Biblioteca

Esa.9.a Esaiam prophetam: Terra Zabulon, & terra Neptalim via maris trãs Iordanem Galileæ gẽtium. Sicut docet historia, hæ tribus ante omnes transmigratæ sunt in Babyloniam. Cõuenienter ergo, quos ante oẽs ira dei percussit, ipsos primùm dei misericordia visitauit: & qui primi ducti sunt in captiuitatẽ corporalem, ipsi prius de spũali captiuitate reducti sunt. [Populus qui sedebat in tenebris, vidit lucẽ magnam: & qui sedebant in regione & vmbra mortis, lux orta est eis.] Sedebant in tenebris Iudæi, qui fuerant sub lege, in qua dei iustitia non fuerat manifesta: etsi erat ibi iustitia, tamen in figuris quibusdam & mysteriis rerum carnalium Ibid. fuerat cooperta. Quale.n.est lumen iustitiæ in circuncisione præputii? Tenebræ J enim erant maximè secundum legẽ, quæ non ad manifestandam dei iustitiam data fuerat, sed ad puniendam duritiam cor Infr.19. & Mar. 10.a dis eorum: Sicut ait dominus, Propter duritiam cordis vestri Moses ista mandauit: & non ad saluandos eos, sed ad excæcandos, vt inebriati per legem, non cognoscerent lumen, quod non merebantur videre in tenebris, id est in peccatis. Lumen magnum, id est Christum. Nam multa lumina fuerant inter Iudæos. Lumen fuerunt Moses, & Aaron, & Iosue, & cæteri iudices & prophetæ. Omnis doctor lu- Inf. 5.b men illorum est, quos illuminat docens: Sicut scriptum est. Vos estis lux mundi. Magnum autem lumen est Christus. In regione autem & vmbra mortis sedebant Gentiles, aut quia iniquitates mortiferas faciebant, aut quia colebant idola & dæmones, quorum cultura ducebat eos ad mortem æternam. Iudæi autem, qui secundum legem opera faciebant, ideo in tenebris erant, & non in regione & vmbra mortis: quia & si non erat quidem iustitia quam faciebant, tamen facientibus eam, & si gloria non dabatur, tamẽ mors æterna non contingebat, quia dei tenebant mandata. Vmbram autem mortis æstimo esse peccatum idololatriæ. Sicut K enim qui viuunt in agnitione dei & Christi, quanuis agnitio ipsa sit vita, tamen do nec sunt in seculo isto, non sunt in vera 1.Co. 13 vita, sed in vmbra vitæ: quoniam per fidem ambulant, & non per speciem: & per speculum in ænigmate vident, non facie ad faciem. Sic qui in erroribus idolorum viuũt, licèt ipse error sit mors, tamen nondum sunt in vera morte, sed in vmbra mortis, donec in isto seculo sunt. Quoniam autẽ ignorantia dei vmbra est mortis, testatur propheta dicens: Et declinasti Ps.43.b semitas nostras à via tua, & cooperuit nos vmbra mortis. Sine dubio enim operiet eum ignorantia dei, cuius via de via dei fuerit declinata. Regio autẽ mortis, mundus est iste. Sicut enim illa terra, terra viuorum est, de qua dicitur: Credo videre Ibi.26.d bona domini in terra viuentium: sic terra hæc regio mortis est. Propterea ad plenum deo placere non possumus, degentes in ea, quia ipsi etsi viui sumus propter opera viua & fidem Christi, tamen quia in mundo viuimus, cui diabolus principatur, coinquinati sumus. Ideo & Paulus Ro.7.d dicebat: Quis me liberabit de corpore mortis huius? Corpus enim hoc, corpus est mortis: quia non vitalibus, sed mortiferis voluptatibus est subiectum. Et vide L quàm propriè quidem dixit propheta: Iudæos quidem vidisse lumẽ magnum, Gentibus autem ortum esse: quoniam apud Iudæos erat agnitio filii dei, non autem videbant eum, quia sedebant in tenebris legis, aut peccatorum: apud Gentes autem nunquam fuit agnitio filii dei. Ideo à Iudæis quidem dicitur visus, Gentibus autem ortus. Dicitur autem Capernaum inter fines Iudæorum & Gentium posita esse. [Ex tunc cœpit Iesus prædicare, & dicere: Pœnitentiam agite appropinquabit enim regnum cœlorum.] Ex tunc, id est ex quo testificatus est à Ioãne. Nec enim prædicare credibiliter poterat, nec testis patris existere, nisi testificatus fuisset ab eo: quia nemo potest alterius esse testis idoneus, nisi qui ipse fuerit testificatus ab altero. Testificatus autem est ab eo sic: Ec- Ioã.1.d ce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Vt omnis qui ordinatur ad prædicandum, bonum testimonium habeat à populo, & ab his qui sunt foris, sicut ait Apostolus: Qui enim benè viuit, se solũ 1.Ti.3 saluat: qui autẽ bonam habet opinionẽ, multos ædificat. Quid autem prodest, si M bonam vitam agendo te vnum salues, & malam famam habendo plurimos scandalizes? Ex tunc cœpit Iesus prædicare, ex quo in aqua quidem baptizatus est à Ioanne: in spiritu autem à patre, vt posset de seipso alios baptizare, secũdum homi-

nem dico. Ex tunc cœpit Iesus prædicare, ex quo tentatus est. Tamen autem vicit in deserto, auaritiam spreuit in monte, vanam gloriam repercussit super templum, vt nobis ostendat, quia qui ventri suo cõtradicere potest, qui seculi huius bona cõtemnit, qui vanam gloriam non desiderat, ille debet, Christi vicarius factus, iustitiam Christi prædicare: quoniam ex istis tribus caminis omnis diabolicæ fraudis al. cõsta tionis. [flamma succenditur. Item ex quo traditus est Ioannes, ex tunc prædicare cœpit. A Nam si viuo Ioanne prædicare cœpisset, fine dubio vilem fecisset Ioannem, & inuenta fuisset prædicatio eius superflua, quantum ad istius doctrinam: quemadmodum si in vno tempore lux cum luci fero oriatur, gratiam luciferi cęlat. Quàm sapienter inde prædicationis suæ sumpsit initium, quod prædicare consuetus erat Ioannes: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum: non vt conculcet Ioannis doctrinam, sed vt magis confirmet. Nam si illo adhuc docente hæc eadem prædicasset, forsitan conculcare videretur: nunc autem quia eo incluso repetit, non conculcatio, sed confirmatio inuenitur. Confirmat autem Ioannis doctrinam, vt testem eum verum fuisse demonstret. Quoniam si Ioannes verus est testis, & testimonium eius verum est quod dixit de Christo: si autem falsus est testis, & omnia illa gloriosa falsa fuerunt quæ dixit de Christo. Ergo dum Ioannis doctrinam confirmat dominus, seipsum commendat. Pœnitentiam agite. Creator humanæ naturæ scit quid necessarium habet humana natura. Sciens etenim dominus, quia nullus hominum per ignorantiam iustitiæ peccat: sed dum sequitur delectationem carnalem, cõtemnit gloriam spiritualem: ideo statim non iustitiam prædicauit, quam omnes cognoscebant, sed pœnitentiam qua omnes iudigebant. Quis ergo veniens contra iudicium dei ausus est dicere, quia ergo volo bonus esse, & non possum? Dominus B enim qui in primis non iustitiam, sed pœnitentiam prædicauit, non naturæ ignorantis, sed voluntatis culpam in peccatoribus esse demonstrat. Pœnitentiam enim correctio est voluntatis, non emendatio malæ naturæ. Nam si emendatio naturæ esset pœnitentia, creator dominus noster venisset in mundum, vt sui operis culpam emendaret, non nostros errores. Appropinquabit enim regnum cœlorum, id est beatitudo regni cœlestis, quã præparauit fidelibus deus: ac si dicat, parate uos per pœnitentiam, & per patientiam ad percipiendam beatitudinem regni cœlestis: quia appropinquabit tẽpus mercedis reddendę. Qui mala timetis aut concupiscitis bona, attendite, quia appropinquabit regnum cœlorum. Si vos mala non terrent, vel bona delectent: aut si regna non concupiscitis, vel tormenta timete. Gaudeant iusti, quia iam finiuntur mala eorum, & incipiunt bona. Lugeant peccatores, quia iam transeunt bona eorũ, & incipiũt mala. Quid nocuit homi- C nibus iustis, quia mala passi sunt, cùm cœperint esse in bonis? Nam & recordatio transactorum malorum non solùm non nocet, sed adhuc magis delectat. Nam mala quandiu præsentia sunt, grauia videntur: cum verò transacta fuerint, recordatio eorum gloriatio est. Aut quid prodest peccatoribus, quia bona sunt consecuti, cùm cœperint esse in malis? Nam recordatio transactorum bonorum non solum non adiuuat, sed adhus amplius grauat. Nam quandiu præsentia sunt, delectabilia videntur: cum verò transacta fuerint, recordatio eorum magis affligit. Et ista prædicatio pœnitentiæ qualem fructum contulit Christo? Seminauit verbum pœnitentiæ, & immaculatos prædicatores iustitiæ messuit.

Homilia. VII. ex cap. IIII.

AMbulans autem Iesus secus mare, vidit duos fratres, Simonem & Andreã. Priusq am aliquid dicat aut faciat, vocat Apostolos, vt nihil eos lateat, nec verborum Christi nec operum, vt postmodum fiducialiter dicere possint: Non possumus Act 4.d enim nos quæ vidimus & audiuimus non loqui. Vidit eos non corporaliter, sed spiritualiter: non ad facies eorum, sed ad corda respiciens. Et elegit eos non quasi Apostolos, sed quia Apostoli poterant D fieri. Sicut artifex, si viderit gemmas præciosas, & non dolatas: elegit illas non quòd sint, sed quòd fieri possunt: habens enim scientiam artis, bonum incompositum non contemnit. Sic & dominus vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dens illos nō opera eorum elegit, sed cōr
da [Mittētes retia.] & futurę dignitatis
gratiā artificij sui opere prophetātes. Vt
intelligamus quia non solū ista secunda
piscatio spiritualis à deo eis erat donata,
sed etiam prima illa corporalis dei proui
dētia in eis fuerat ordinata. Nā sicut qui
retia iactat in aquam, nescit quos pisces
comprehēsurus est, sed quos deus ei trā
miserit, illi intrant in retia: Sic & do
ctor quando diuini sermonis retia super
populum iactat, nescit qui sunt accessuri
ad deum, sed quoscunque deus excitaue
rit, illi adhærēt doctrinæ. Ergo sicut in pi
scatore labor solus requiritur piscandi,
deus aūt transmittit capturā: sic & in do
ctore nihil requiritur, nisi instātia doctri
næ, populum aut nō corrigit homo sed
deus. Sic. n. dicit dominus per prophetā.
Zach. 3 c Dic hæc ad Iesum filiū Iosedech sacerdo
tē magnū: si benè custodieris aulā meā,
dabo tibi qui habitēt in ea. [Et ait illis:
E Venite post me, & faciā vos fieri piscato
res hominū.] Id est, faciā vos doctores, vt
cū reti verbi dei cōprehendatis boīes de
mūdo hoc falso & fluctuabundo, & tēpe
stuoso, & instabili, & perfido, & semper
periculoso, & nemini vnquàm tuto, vbi
homines non ambulāt, sed feruntur inui
ti quasi nolentes. Violentia. n. diaboli cō
cupiscentias multas inoperans eis, menti
tur se facturum eorum voluntutem: quia
cum delectatione compellit in mala ope
ra, vt homines alterutrū se comedant, si
cut pisces fortiores semper deuorātes in
firmiores: ne trāslati viuant in terra fru
ctifera corporis Christi facti mēbra cor
poris eius, in terra fructifera, in terra dul
ci & semper tranquilla: vbi non est rem
pestas ad euerbonē, nisi fortè ad tentatio
nem fidei, & patientiæ fructificationem.
Vt homines ambulent, non ferantur: vt
se alterutrum non comedant habitātes,
sed foueant: ecce do vobis Euangelium
in manibus nouum, & alterum rete di
uersarum sententiarum, & obligatarum
F parabolarum, virtutum admirandarum,
& multiformium doctrinarum, narratio
nibus crebris quasi fluctibus huc & illuc
discurrētibus, textum minis iudiciorum,
& promissionibus beatitudinum, quasi
quibusdam nodis indissolubilibus colli
gatum, præscientiis & occultarum cogi
tationum cognitionibus, dæmonum cō
fessionibus, & resurrectionibus mortuo
rum, nimis confirmatum: ita vt in sinu
suo tutissimo diligenter possit rationabi
lium hominum continere capturam, vt
non det eis ex aliqua potestate [exeundi [parte,
occasionem, quasi per aperturam aliquā
neglectam à Spiritu sancto qui texuit
eam. Et hoc dicit aliquis intra se, Non
sine causa secuti sunt Iesum talia promit
tentem. Quid enim? Tibi minora repro
mittit? Num non si benè cōuersatus fue
ris, regnum cœleste tibi promittit? num
non vitam æternam? num non angelicā
naturam? num non hæreditatem secum?
Et quare non sequeris eum? Sed illi secu
ti sunt eum, quia cœlestium bonorum
amatores erant, non terrenorum. Tu au
tem eum non sequeris, quia non cœle
stium sed terrenorum amator es. Homo
enim carnalis nullum bonum credit esse
bonum, nisi carnale: & nusquàm credit
esse iucunditatem, nisi quæ est super ter
ram. Non ergo illi doctorum cupierunt
honorem, sed doctorij operis lucrum, si
cut exitus contestatus est. Si enim Apo
stoli sa&i honoribus apostolatus sui frui
ti sunt, sine dubio apostolicum cupierūt
honorem. Si autem non solùm Aposto G
latus sui honoribus fruiti non sunt hu
militatis causa, sed etiam propter homi
num salutem & gloriam Christi, passi
sunt diuersa supplicia: manifestum est
quòd tunc non apostolicum cupierunt
honorem, sed quæstum apostolici opetis
& laboris. Sciebant enim quàm preciosa
est anima hominis, quàm grata est apud
deum salus ipsius, quanta merces est ho
minem ædificare secundum deum. Con
cupierunt, & secuti sunt: tu autem non
concupiscis talia hæc. Quomodo enim
desideres alium posse salutari, quæ tejp
sum salutare non curas? [Et relictis reti
bus, secuti sunt eum.] Ne aliquis Chri
stianus dicat, Nunquid non possum diui
tias eligere, & Christo placere? ideo relin
quētes retia sua Apostoli nos docuerūt,
quia nemo potest terrena possidere, &
perfectè ad cœlestia peruenire. Considera
quomodo inter cœlum & terram aer me
dius constitutus separat creaturam vtran
que, vt ostendat quia inter cœlestia & ter
rena nulla potest esse commistio. Cœle
stia enim spiritualia sunt & leuia, & natu
raliter semper sursum petentia. Terrena

autem ponderosa sunt, & semper deor
sum deponentia. Si igitur spiritualia te
nueris, sursum te ducunt: si terrena, deor
H sum te deponunt. Igitur reliquerunt re
tia, ne magis facerent eis impedimentū
laboris, quàm additamentum vtilitatis.
[Et procedens inde, vidit alios duos fra
tres, Iacobum Zebedæi, & Ioannem fra
tem eius componentes retia, & similiter
vocauit eos.] Erant enim habitatione ci
ues, dilectione concordes, arte officij pa
res, fraternitate pietatis coniuncti: ideo
sic vocauit & istos, ne tot bonis rebus
coniunctos, dissimilis vocatio separaret.
Gratiosè aliquis de hac duplici fratrum
vtilitate locutus est, quoniam omnis Ec
clesia præcipuè in charitate fuerat con
Ioan. 15 b struenda, sicut ipse dicit: Hoc est autem
mandatum, vt diligatis inuicem, sicut
Ibid. 13 c ego dilexi vos. Et iterum: In hoc cogno
scent homines, quòd mei estis discipuli,
si charitatem habueritis inter vos. Sicut
enim in corporali ædificio lapis ad lapi
dem cæmento mediante constringitur:
sic in ædificio ecclesiæ, Christianus ad
Christianum charitate mediante conne
ctitur. Ideo super fraternitatem charita
tis ecclesiæ composuit fundamenta, vt ra
dicibus charitatis exuberans quasi hu
I mor ascendat in ramos. Et hoc super na
turalem charitatem, vt nō solùm per gra
tiam, sed etiam per naturam ipsa chari
tas firmior habeatur. Sic enim fecit deus
in veteri testamento: ædificaturus enim
populū illum per legem, supra Mosen &
Aaron fratres posuit ędificationis initiū.
Quoniam autem abundantior gratia fu
tura erat noui testamenti quàm veteris,
ideo populum illum quidem ædificauit
secundum vnam fraternitatem, hunc au
tem secundum duas. [Componentes re
tia, Quod est maximæ paupertatis indi
cium. Vetera componebant, quia noua
vnde emerent, non habebant. Et quod
ad maiorem pietatem eorum pertinet,
in tanta paupertate sic patri suo occurre
bant, vt secum eum baiularent in naui:
non ut ille istos adiuuaret in opere: sed
ut isti illum cōsolarentur sua præsentia.
Quoniam autem illi quidem reseruntur
mittentes retia sua, per omnes Euangeli
stas: isti autem componentes, sine ratio
ne esse non credo, maximè cùm poterāt
dicere sine damno aliquo intellectus: &
ibi vidit illum & illum, & non dicere,
componentes retia sua. Item æstimare il
los quidem quasi velociores ad prædi
candum, quia iam mittentes erant retia
sua: istos autem quasi pigriores, quia ad
huc componentes erant retia, non sumus
ausi: quia differentiam illorum talium
cognoscere est solius dei. Ne fortè ergo K
propter Petrum illi dicti sunt mittentes
retia sua. Isti autem propter Ioannē
componentes: quia Petrus prædicauit
tantùm Euangelium, & non compo
suit, sed Marcus ab eo prædicata compo
suit: Ioannes autem & prædicauit Euan
gelium, & ipse composuit. Et non so
lùm composuit, sed etiam omnium
Euangelistarum retia ipse composuit.
Nam cùm omnes humana Christi penè
sola composuissent, iste commiscuit eis
etiam diuina ipsius, vt nullam relinque
ret Spiritus sanctus scandali aperturam
in eis vnde pisces egrederentur. Et ut
nunc dicamus quod suprà in textura re
tis omisimus: quia circumposuit ei quasi
plumbea grauia, id est inextinguibi
lium flammarum & immortalium ver
mium supplicia ponderosa, vt possit fa
cilè humanorum cordium penetrare pro
fundum. [At illi relicto patre, & na
ui, secuti sunt eum.] Vide quia Pe
trus quidem & Andreas dicuntur reli
quisse retia: Iacobus autem & Ioannes,
patrem & nauim. Tria sunt enim gene
raliter omnia, quæ relinquere debet om
nis qui venit ad Christum: actus carna
les, substantiam mundialem, parētes car
nales. Per retia enim piscationis, actus
carnales relinquendi significantur: per
nauim autem, substantia: per patrem
verò, omnes parentes. Et uide quia prius
retia relicta significantur, posteà nauis,
in tertio loco patet: quia prius conue
nit actus mundiales relinquere. Ipsi
sunt enim qui præcipuè nocent ad spiri
tualia. Secundò, substantiam: quia non
tantùm nocet aliquid habere in mun
do, quantùm agere aliquem actum, ta
men & hoc ipsum habere nocet. In
nouissimo parentes, qui & ipsi quidem
nocent, tamen minus nocent, quàm
diuitiæ & actus huius seculi. Reli
querunt ergo nauem, ut fierent ecclesia
sticæ nauis gubernatores. Reliquerunt
retia, vt iam non pisces apportarent

Venire ad Christū, tria generaliter relinquere tenetur. L

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad ciuitatem terrenã, sed homines ad ciuitatem cælestem. Reliquerunt vnũ patrẽ, vt fierẽt oĩum spiritualiũ genitores.

Homilia. viij. ex cap. iiij.

ET *circumibat Iesu, totam Galilæam.* Omnis rex pugnaturus cõtra aduersariũ regẽ, prius cõgregat exercitũ, & sic vadit ad pugnã: sic & dominus cõtra diabolũ pugnaturus, prius cogregauit Apostolos, & sic cœpit per totã Galilæã euangeliũ prædicare. Expugnatio.n. diaboli, prædicatio est veritatis: sagitta mortifera
M est in visceribus eius, sermo iustitiæ. Deiectio eius est opus signorũ, spoliatio potestatis eius est cõuersio fideliũ. Et rex quidẽ terrenus congregat exercitũ, vt illorũ laboribus ipse gloriã cõsequatur: iste autẽ cõgregauit Apostolos, nõ vt illorũ laboribus ipse gloriam cõsequatur, sed ut suo labore illis victoriã præstet. Circũibat totã Galilæã, sicut studiosus medicus circũibat grauiter ęgrotãtes, singulis quibusq; passionibus adhibẽs cõgruas medicinas: quia debiles illi ad medicũ venire nõ poterãt. Et dominus quidẽ circũibat singulas regiones. Nos autẽ qui sumus vniuscuiusq; regionis pastores, etsi regiones circumire necessarium nõ habemus, tamẽ singulas species passionum populi circumire & considerare debemus: id est, diligẽter attendere, qui sunt in populo, qui auaritiæ morbo laborãt, ut aliquem sermonẽ de auaritiæ malo faciamus ad medicamẽtũ sanitatis illius, qui auaritiæ stimulis agitatur, secũdũ Pauli sentẽtiã, dicẽtis: Habentes alimenta, & quibus tegamur, his cõtenti simus. Nã qui volunt
1. Tim. 6. b
Ibidem
diuites fieri, incidunt in tentationes, &c. Item debemus illis prouidere, qui in populo ardentibus libidinis febribus valde laborãt: & vt ad remediũ passionis eorũ
A
aliquod medicamẽtũ in Ecclesia proferamus de apotheca medicinali Apostoli, dicẽtis: Omne peccatũ quodcũq; fecerit homo, extra corpus est: qui autẽ fornicatur, in corpus suũ peccat, &c. Et quemadmodũ paterfamilias studiosus, scit in domo sua quid vnusquisq; necessariũ habeat: ita & sacerdos singulorum mores, & actus, & conuersationem debet indiscere, vt quale quibusq; medicamentum necessariũ fuerit, submistrier: cui consolatio
1. Cor. 6 d
nẽ, cõsolationẽ: cui increpationẽ, increpationẽ. Cui aũt asperior increpationis medicina fuerit posita secũdũ qualitatẽ passionis illius, nõ debet indignari: quia nec infirmus irascitur contra medicũ, si posuerit aliquã medicinã mordẽtem. Nõ enim cõsiderat asperitatem medicinæ, & irascitur, sed considerat benevolentiam medici, & sustinet: quia prodesse illi desiderat, non nocere. Sicut autem infirmus qui ipse venit ad medicum, ex parte iam sanus est, sic & ipse peccator qui venit ad sacerdotem, & doctrinæ aut pœnitentiæ medicinam quærit, ex parte iam iustus est. Illum autem grauis tenet infirmitas B
quem sacerdos sequitur verbis, & ille spiritualium verborum medicamentum nõ sentit, nec melioratur, sed quasi qui stomochum patitur, quicquid manducauerit & biberit, iterum vomit. Sic & illa anima patiens quicquid audierit, statim de sensibus suis proiicit fotas, sic illi infideles Iudæi de quibus dictum est: Omnem escam abominata est anima eorum: id est, omnem escam doctrinæ animam nutrientem. [Docens & prædicans Euangelium regni.] Aliud est docere, aliud est Euangelium prædicare. Docebat enim eos, dicens iustitias naturales, quas etsi ille non diceret, ipsa ratio naturalis illos doceret: vtputa castitatem, humilitatem, patientiam, & cętera his similia: quæ homines etsi non audiunt, tamen à semetipsis bona esse intelligunt, sicut ait Apostolus ad Romanos secundo. Cùm enim Gentes, quæ legem non Rom. 2
habent, naturaliter quæ legis sunt, faciunt, &c. Sed fortè dicis, Si ea eos docebat, quæ omnes intelligunt, quid opus habebat eos docere? Audi, doctrina non tantùm propter manifestationem rerum obscurarum inuenta est, quantùm propter excitationem cordis & spiritus. Talis est enim humana natura, vtputa prævalentibus delectationibus carnalibus in homine, scientia quæ est in eo iustitiæ naturalis excluditur, & quasi in obliuionem deducta, de memoria foris expellitur & obdormit, Cùm ergo cœperit doctor in illis reprehendere, & repercutere mala carnalia, & terrere de futuro iudicio, quasi præcisis delectationibus carnalibus, iterum scientiam in memoriam eorum reducit, & in sensibus
C
reparat.

Ephe. 6. d & Heb. 4. e
reparat. Vnde & gladius dicitur sermo diuinus: quia sicut gladius carnes præcidit, sic & sermo diuinus concupiscentias carnales. Et quemadmodum si tollis herbas de agro, triticum conualescit in illo: sic & cõcupiscentia si præcidatur ab homine, iustitia conualescit: quia sicut herbæ suffocant triticum, sic & concupiscentiæ carnales suffocant disciplinam. Vides ergo quia doctrina non nouas scientias introducit, sed oblitas cõmonefacit? Si ergo sermo humanus tantã habet virtutem auribus sonum præstans, putas quid agebat sermo dominicus, cùm esset spiritus viuus, nõ tantũ in auribus sonans, sed & in cordibus operans? Euangeliũ aũt prædicans mysterium iustitiæ promittebat.
Euangelium.
Euangeliũ. n. est nunciũ bonũ. Bona aũt hominibus nunciantur, quando promittitur eis beatitudo cœlestis, peccatorũ remissio, adoptio filiorum, mortuorũ resurrectio, & immortalitas vitæ, hæreditas regni cœlestis, & possessio gloriæ sempiternæ, societas angelorum, & cõmunicatio spiritus, & fraternitas Christi, & paternitas dei. Hæc omnia antiqui homines manifestè nec audierant, nec sperabant. Et
D
idco præmiũ boni operis non sperantes iustitiæ contempserunt laborẽ, & transtulerunt se ad delectationes carnales: quia omnis iustitia molesta est omnibus in carne viuẽtibus, propterea labor iustitiæ non sustinetur, nisi merces eorũ expectetur. Ideo ergo illis beatitudinẽ euangelizabat cœlestem, vt corda eorũ ad patientiã boni operis excitaret, & desideriũ cœlestiũ præmiorum, aut docens, aut interpretans eis prophetias de suo ipsius aduẽtu: vt ipsa interpretationis doctrina esset propter increpationem, & euangelizatio propter denunciationẽ futurorũ bonorũ in ipso. [Et sanãs omnẽ languorẽ, & omnẽ infirmitatẽ in plebe.] Quòd dixit, languorẽ ad passiones pertinere voluit corporales: quòd autẽ dicit, Et omnem infirmitatẽ, ad passiones animæ spirituales. Nõ enim pauciores morbi animã vexant q̃ corpus. Et si quidem, diuisset, sanãs languores & infirmitates, poteramus vtrũq;
E
ad passiones intelligere corporales, vt languores quidem intelligerentur graviores passiones, infirmitates autem tædia leuiora. Nunc autẽ cũ dicens omnem languorem, omne genus siue grauium, siue leuiũ passionum concludit, alterius clausulæ videtur adiectio esse superflua, nisi vnam quidẽ ad passiones corporales intelligamus, alteram autem ad spirituales. Possumus tamen & vtranq; clausulã, ad † vtrasq; intelligere passiones ita, id est, omnem languorem siue corporalem, siue spiritualem: & omnem infirmitatẽ, siue corporalem, siue spiritualem: Vt languorem quidẽ intelligamus animæ morbũ passionis alicuius, infirmitatem autẽ infidelitatẽ: vtputa qui auaritiæ morbo subditus est, aut libidinis, aut vanæ gloriæ, languorẽ animę patitur. Qui aũt mysterium vocationis dei ignorat, ille infirmus habetur in fide. Multi enim sunt q̃ possunt bona opera facere, & Deo placere, sed nõ faciunt: quia mysterium vocationis Dei ignorant, & ipsi sunt infirmi. Quidam autem sic passionibus carnalibus sunt mancipati, vt etiam si sciãt mysterium vocationis Dei, tamen benè agere non permittuntur, & ipsi sunt languorem habentes. Sed passiones corporales
F
diuinitatis virtute sanauit, spirituales aũt verbo pietatis. Sicut. n. medicina languẽti corpori, sic verbũ prodest animæ ægrotanti. Deinde vide, quòd non prius posuit, Sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem: sed primùm, Prædicãs & docens euangeliũ regni, & posteà sanãs, propter duas causas. Primũ, quia miracula virtutũ ædificant animas secũdũ verba † pietatis. Ideo aũt præmittitur, quod magis necessarium æstimatur. Deinde quia non verba pietatis virtutes miraculorum cõmẽdant, sed virtutes miraculorũ veritatis sermones. Nec ideo credebatur Christus posse facere virtutes, quia veritatem prædicabat: sed ideo credebatur veritatem prædicare, quia poterat facere virtutes. [Et obtulerũt ei oẽs malè habentes, & curauit eos.] In quibusdã locis ponit, Et multos curauit, sicut & ibi. Et quotquot tetigerunt eum, sanati sunt. Hic autem simpliciter dicit, Et curauit eos: significãs, quia omnes curauit. Sicut nouitius medicus intrans in ciuitatẽ, & volens ostentationes dare artificij sui, omnes venientes ad se curat: & nõ tãtũ cogitat de mercede accipienda, quantùm de opinione sua commendanda. Cũ autem manifesta fuerit fama eius bona, tunc secundum laborem suum incipit
exigere

† aliàs &

† q̃a miracula non virtutũ ędificãt animas, sed verba.

Mar. 1. d Ibi. 3. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

exigere & mercedē. Sic & dominus inci
piens prædicare, nō secundum iudicium
quoſdā, ſed omnes indifferēter ſanabat:
poſtquam verò illum omnis Iudæa co
gnouit, beneficia ſanitatum digno pre
cio fidei venundabat, dicens vnicuiq;,
Inf. 9.d Fiat tibi ſecundum fidem tuā. Nō tamē
omnes, ſed illos, quos ſecūdum præſcien
tiam ſuam ante præparauerat, q̄ venirēt.

Homiliæ IX. ex cap. V.

V*Idens autem Ieſus turbas multas, aſcē dit in montem*. Omnis artifex ſecun
dum profeſſionem ſuam opportunitatē
operis videns, gaudet. Carpentarius, ſi vi
derit arborē bonam, cōcupiſcit eam præ
ſcindere ad opus artificij ſui: agricola, ſi
viderit terrā pinguem, deſiderat eā arare.
Et quid dico de rationalibus hominibus? ipſe irrationalis equus deſtabulo exi
liens, ſi viderit campos patentes, rapit fre
num, & excitatur ad curſum: ſic & domi
nus videns magnam congregationē po
puli, excitatus eſt ad docendū. Sic & om
nis ſacerdos, cū viderit Eccleſiam plenā,
gaudet animus eius, & delectatur vt do
H ceat: ſi aūt viderit eccleſiam vacuam, con
ſunditur, & nihil dicere poteſt [Aſcendit
in montem.] Nunquid non poterat ibi
docere, vbi iam populus erat? Sed pro
pter duas rationes aſcendit in montem.
Eſa. 40. Primùm, vt impleret prophetiam Eſaiæ
b dicentis: Super montem excelſum aſcen
de tu, qui benè annuncias Sion. Deinde,
vt myſterium pietatis oſtenderet. Aſcen
ſio enim eius eſt altitudo virtutū. Aſcen
dit ergo in montē, vt oſtēdat nobis quo
niam in altitudine ſpiritualium virtutū
conſiſtere debet, qui docet iuſtitiā Dei,
Nota. pariter & qui audit. Qui docet, verborū
ſuorum ſit ipſe exemplū, vt magis opere
doceat quàm ſermone. Sicut ait Apoſto
1. Tim. lus ad Timotheū: Exemplo eſto omniū
4.d fidelium. Qui aūt ambulat per conuallia
vitæ terrenæ, obſcuras ſemitas calcat, &
loquitur altos ſermones: non alterum
inſtruit, ſed ſeipſum caſtigat. Nemo n.
poteſt in valle ſtare, & de monte loqui:
ſed aut vbi ſtas, inde loquere: aut vnde lo
queris, ibi ſta. Si in terra eſt animus tuus,
vt quid de cœlo loqueris? Si ergo in ter
ra tu ſtas, de terra loquere: ſi autem de
cœlo loqueris, in cœlo conſiſte, vt dicas
cum Apoſtolo: Noſtra autem conuerſa- Phi.3.d.
tio in cœlis eſt. Ille autem populus, qui
audit iuſtitiam Dei, ideo debet in altitu- I
dine bonorū operum conſiſtere: quia diſ
cipulus imitator debet eſſe magiſtri.
Si aūt in peccatis viuas, & audias iuſtitiæ
verba docentem, iudicium tibi, non ſalu
tē acquiris. Audis enim, vt ne ignorantiq
vel excuſationem habeas ante Deū. Ecce
homo, ſi quācunq; artem ex toto corde
voluerit diſcere, puta pingere aut ædifica
re, cum frequenter magiſtrum ſuum au
dierit aut viderit, tollit ſe in ſecreto, & ac
cipit ferramentū, & ipſe ſe tentat, ſi po
teſt iam facere, quod frequenter audiuit
vel vidit: Sic & tu, ſi facere iuſtitiam non
vis, vt quid prædicatorem iuſtitiæ audis?
vt quid doctorem illum appellas, cuius
nō vis eſſe diſcipulus? Intellige ergo, di
co. n. tibi rem naturalem, ſecundum loci
iſtius ſcripturā. Si tu es ſuper montem, &
prædicator in valle, tu ſurſum cōſtitutus
audis vocē illius, quia vox melius ſurſum
aſcēdit: ſi aūt tu ſteteris in valle, & doctor
tuus ſuper montem loquatur, non mul
tum tibi proficit loquela ipſius. Ergo in
primo loco populus ſe debet conſiderare
qualis ſit, in ſecūdo loco qualem habeat
ſacerdotem: quia diſcipulus imitator debet eſſe magiſtri.
Si aūt in peccatis viuas, & audias iuſtitiæ
verba docentem, iudicium tibi, non ſalu
tē acquiris. Audis enim, vt ne ignorantiq
vel excuſationem habeas ante Deū. Ecce
homo, ſi quācunq; artem ex toto corde
voluerit diſcere, puta pingere aut ædifica
re, cum frequenter magiſtrum ſuum au
dierit aut viderit, tollit ſe in ſecreto, & ac
cipit ferramentū, & ipſe ſe tentat, ſi po
teſt iam facere, quod frequenter audiuit
vel vidit: Sic & tu, ſi facere iuſtitiam non
vis, vt quid prædicatorem iuſtitiæ audis?
vt quid doctorem illum appellas, cuius
nō vis eſſe diſcipulus? Intellige ergo, di
co. n. tibi rem naturalem, ſecundum loci
iſtius ſcripturā. Si tu es ſuper montem, &
prædicator in valle, tu ſurſum cōſtitutus
audis vocē illius, quia vox melius ſurſum
aſcēdit: ſi aūt tu ſteteris in valle, & doctor
tuus ſuper montem loquatur, non mul
tum tibi proficit loquela ipſius. Ergo in
primo loco populus ſe debet conſiderare
qualis ſit, in ſecūdo loco qualem habeat
ſacerdotem: quia doctor malus bono po
pulo non multùm nocet, bonus autem
doctor malo populo non multū prodeſt.
Nunc autē populus ſeipſum non vider,
quem primū videre debet: ſed ſemper ſe- K
dens iudicat de moribus ſacerdotū. Ideo
ergo præſens ſcriptura nos docet, vt tam
doctor, quàm populus ſuper montē ſan
ctitatis aſcendat, qui vult audire pietatis
doctrinam. Aut certè ita: Mons eccleſia
appellatur, de quo dicit propheta, Mons Pſ. 67.c
Dei, mons vber. Aſcendit ergo Chriſtus
in montem, vt illic diſcipulis ſuis myſte
ria traderet veritatis, oſtendens quon am
omnis qui vult diſcere myſteria veritatis,
in montem eccleſiæ debet aſcendere: ſed
non † in omnē montē, ſed in montē vbe † al. q̄
rem. Sunt. n. & hæreticorū montes, non non.
aūt vberes, ſed coagulati: in quibus non
veritatis myſteria traduntur, ſed menda
cia expugnantia veritatem. Ideo & eos
qui in tales montes aſcendūt, reprehēdit
Spiritus ſanctus per prophetam dicen: Ibidē.
Vt quid ſuſpicitis montes coagulato? Pſ. 118.l
Coagulati. n. dicunt hæreſiū eccleſiæ, quia Luc. 6.c
coagulatū eſt ſicut lac cor eorum. [*Beati* d
pauperes

pauperes ſpiritu. Quanuis ipſas beatitudi
nes exponat ex parte, & Euangeliſta Lu
cas, tamen iſtæ beatitudines perfectiores il
lis intelligendæ ſunt: q̄n illæ in loco cam
L peſtri dictæ ſunt, iſtę autem perfectis ſuper
montem. Illæ mediocribus, iſtæ autē per
fectis, & rectoribus populorum, ſicut fue
runt apoſtoli, ad quos dicta ſunt hęc, cuius
differētiæ rōnem largius expoſuimus ibi.
Pauper ſpiritu quis. Ideò illic ſimpliciter pauperes dixit: hic
autem pauperes ſpiritu. Pauper ſpiritu, eſt
humilis corde: id eſt pauperem ſpiritū ha
bens, qui non magna ſapit de ſe. Sicut ex
diuerſo, diues ſpiritu, intelligitur magna
Inf. 18. de ſe ſapiens, & ſuperbus, qui non implet
a mandatum Chriſti, dicentis: Niſi cōuerſi
facti fueritis ſicut puer iſte, non intrabitis
in regnum cœlorum. Qui. n. iam conuer
ſus factus eſt ſicut puer, ille eſt, & pauper
Ro. 13. ſpiritu. Et qui pauper eſt ſpiritu, ille con
Mat. 22 uerſus factus eſt ſicut puer. Et ſecundum
teſtimonium quidem Chriſti, & Apoſtoli,
plenitudo legis dilectio eſt: tamen nutrix
dilectionis humilitas eſt, & totius mali o
dij mater ſuperbia. Ergo totius boni ini
tium humilitas eſt, & totius mali ſuper
bia. Denique & perditionis initium a ſu
perbia cœpit per diabolum, initiumq; ſa
lutis ab humilitate per Chriſtum: propte
rea conuenienter, & oīum beatitudinum
humilitatem fecit initium. Et quare non
manifeſtè dixit, Beati humiles ſpiritu? E
go hunc potui tantummodo rōnis inue
nire colorem, vt non ſolum humiles oſtē
M dat, ſed ēt indigentes humiles, qui ſic ſunt
humiles, vt ſemper adiutorium dei ſint
mendicantes. Vnde in Græco non dicit,
Beati pauperes: ſed beati egeni, vel beati
mendici. Nam pauper eſt, qui anguſtiam
quidem habet, non autem tantā, vt men
Pſ. 50.a dicare cogatur. Secundum quā dīam, &
propheta dicit: Beatus qui intelligit ſuper
mendicum, & pauperē. Ergo ideò dicit,
Beati mendici ſpiritu, vt in vltima neceſſi
tate humiles oſtendat. Si ergo dixiſſet,
Beati humiles ſpiritu, nihil amplius ſigni
ficaſſet, q̄ humiles: nunc aūt, & humiles,
& ſecundum fidem humiles, & intelligen
tes vnde ſit adiutorium hoīs: Sunt. n. mul
ti naturaliter humiles ſpiritu, & non ex fi
de. Hi tales non pulſant adiutorium dei.
Qui aūt ſecundum fidē humiles ſunt, &
intelligentes, dum nimis timent de ſe, ad
iutorium dei pulſare non ceſſant. *Quoniam*
ipſorum eſt regnum cœlorum. Quid. n. aliorū
virtutes alias ſtudentium, non eſt regnum
cœlorum? Etiam. Nam ſicut cætera vitia
deponunt ad inferos, maximè tamen ſu- Eccl. 10
perbia, quia radix oīum malorum ſuper
bia eſt: ſic & omnes virtutes inducunt in
regnum cœlorum maximè tamen humi- Inf. 11.
litas, quia radix omnium malorum ſuper
bia eſt: ſine dubio, & radix oīum bonorū
humilitas eſt: & quia proprium eſt, vt qui
ſe exaltat, humilietur: ſic & qui ſe humi- A
liat, exaltet. *Beati qui lugent*. Et qui ſua qui Luc. 14.
dem peccata lugent, beati ſunt, ſed medio & 18. c
cres beati: beatiores aūt ſunt, qui aliena
lugent peccata: q̄n qui aliena lugent pec
cata, certum eſt, quia non habent ſua, quę
lugeant. Tales conuenit eſſe doctores oēs,
& qui ſunt ſuper montem. Nam cū ſint
oēs doctores populi Chriſtiani, patres quo
modo poſſunt eſſe ſine luctu, cum videant
quotidie Chriſtianorum animas vſq; ad
infernum cadentes? Nam de angelis, qui
exituri ſunt in fine ſeculi, vt ſignent ſer
uos dei, qui lugent de alienis peccatis, ſic
ſcriptum eſt per Ezechielem: Ite per Hie- Eze. 9.b
ruſalem, & ſignate omnes, qui lugent ſu
per iniquitates, q̄ fiunt in medio Hieruſa
lē: Hieruſalem. n. vera eſt Eccleſia Xp̄i, cu
ius fundamenta ſunt in montibus ſanctis.
Quoniam ipſi conſolabuntur. Si conſolatio lu
gentium eſt ceſſatio luctus pœnæ: q̄n qui
ſua lugent peccata conſecuti indulgentiā,
conſolabuntur in ſeculo illo: qui aliena lu
gent peccata, qūo in ſeculo illo conſola
buntur? Nunquid deſinent de peccatori
bus [lugere? Etiam. Quoniam quandiu [al. pec
ſunt in mundo, neſcientes prouidentiam catis.
dei, nec intelligentes ad plenum qui dia- B
bolo compellente delinquunt, & qui non
ex propoſito malo diligunt mala, omnes
peccantes lugent, omnes a diabolo circumueniri, & cogi putantes. Cum verò in
ſeculo illo prouidentiam dei cognouerint
& intellexerint manifeſtè, quoniam qui
dei fuerunt, perire non potuerunt: qui autem perierunt, non fuerunt dei, quia de
manu dei nemo rapere poteſt: depoſito de
eis luctu, conſolabuntur: & ſine miſtura
alicuius doloris, in ſua ſola beatitudine
lętabuntur. Nam quandiu charitas eſt ſan
ctorum ad peccatores, & luctus eſt. Ibi autem nec charitas eſt ſanctorum ad peccatores, nec luctus, etiam ſi propinqui fuerint: ſicut docet parabola, in qua diues

dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luc.16. dicit ad Abraham: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarũ, vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia grauiter crucior in hac flamma. Nunquid misertus est ibi Abraham super filium suum ardentem? Nam qui fuerat epulator, in qua parte corporis sui plus peccauerat, id est, in gula, in ea amplius torquebatur. *Beati mansueti.*

Mansue tus qs. C Mansuetus enim neq; irritat malum, neque irritatur a malo, neq; aduersus eum præualet causa peccati, neq; aduersus alterum aliquando ex illo nascitur causa peccandi: sed magis contentus est iniuriam pati, quàm facere: Nam nisi cõtentus fuerit homo, vt noceatur, nunquã potest esse sine peccato: quia sicut, & zizaniæ nunq; sunt minus in agro, sic non sunt minus irritatores in mundo. Ille est ergo verè mansuetus, qui cum nocitus fuerit, nec cogitat malum facere, nec facit *Quoniam ipsi hæreditabunt terram*. Sine dubio terram viuorum, de qua scriptum est, Credo videre bo-

Ps.26.b na domini in terra viuentium. Terra autem hęc, sicut quidam dicunt, quandiu est in hoc statu, tetra est mortuorum, quia vanitati subiecta est: cum autem liberata fuerit de corruptionis seruitute, in libertatem gloriæ filiorum dei, terra fit viuorum, vt immortales hæreditent immortalitatem. Alterum exponentem legi, quasi cœlum, in quo habitaturi sunt sancti, dicatur terra viuorum: quæ quantum ad nostram regionem inferiorem cœlum est, quantum autem ad illud superius cœlum, terra dicitur. Alij dicunt, quia corpus nostrum terra est, & quãdiu quidẽ subiaceat morti, terra est mortuorum: cum autẽ fuerit transformatum, & conforme factum corpori gloriæ Christi, erit terra viuorum, & hæreditabunt eam æternam æterni: & spiri-

D tualem, & sanctam, spirituales, & sancti. *Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam*. Esurire, & sitire iustitiam, est desiderare iustitiam dei. Vt siue faciant homines iustitiã dei, siue audiant, non quasi inuiti audiãt, vel faciant iustitiam dei, sed ex desiderio cordis: quoniam omne bonum, quod non ex amore ipsius boni faciunt homines, ingratum est ante deum. Vnde dominus

Ioã.7. f per Ioannem, non omnes simpliciter vocabat ad potum, sed tantummodo sitientes dicens: Qui sitit, veniat ad me, & bibat. Aestimo quòd non sine ratione esurire dixit iustitiam, & sitire. Nunc ergo esurit iustitiam, qui secundum iustitiam dei desiderat conuersari, quod est recti cordis. Sitit autem iustitiam, qui scientiã dei acquirere cupit, quam potest consequi ex studio scripturarum, quod est docilis viri. *Quoniam ipsi saturabuntur.* Videlicet largitate remunerationis dei. Qm̃ maiora erunt p̃mia dei, quàm desideria auara sanctorũ. *Beati misericordes, quoniam ipsis miserebitur deus.* Non tm̃ ille misericors est, qui miseretur, aut pauperi, aut pupillo, aut viduæ: hæc enim misericordia, & apud illos inuenitur frequenter, qui non cognoscunt deum. Ille autem verus misericors est, qui inimico proprio miseretur, & benefacit ei, secundum quod scriptum est. Diligite E inimicos vestros, & benefacite eis, qui vos Luc.6.d oderunt. Nam & deus non solum super Infrà.g gratos pluuiam dat, aut solem suum iubet oriri, sed etiam super ingratos. Vnde & ita dicit. Estote misericordes, sicut & pater ve Luc.6.e ster misericors est, &c. Et verè beatus est ille talis, quoniam misericordia eius, siquidem non habet peccatum, quod difficile est in hominibus, proficit illi ad additamentum iustitiæ: si autem habet, ad remissionem peccati quoniã potest fiducialiter dicere, Dimitte mihi debita mea, si- Infr.6.b cut & ego dimitto debitoribus meis. *Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt.* Dupliciter est videre deum, & in hoc seculo, & in illo. In hoc quidem seculo, secundum quod scriptum est: Qui videt me, videt & patrem meum. Mundo enim corde sunt, qui non solum non faciunt malum, nec cogitant: sed adhuc etiam qui omne bonum, & faciunt semper, & cogitant. Quia est interdum facere bonum, & non cogitare, qui non propter deum faciunt bonum, & tale bonum non re- F munerat deus: quia non remuneratur a deo bonum quod fit, sed id quod benè fit. Qui autem propter deum facit bonum, sine dubio, & cogitat bonum. Qui ergo omnem iustitiam facit, & cogitat mente sua, deum videt, quoniam iustitia figura dei est. Deus enim iustitia est. Secundum ergo quod ceperit se quis a malis, & fecerit bona: secundũ illud, & deum videt, aut turbulentè, aut mundè, aut modicè, aut amplius, aut ex parte, aut perfectè, aut interdum, aut semper, aut secundum possibilitatem humanam. Hoc ipso modo,

&c

& qui malè agit, & cogitat, diabolum videt: quia omne malum diaboli est figura. In seculo autem illo hoc modo mundi cor de deum videbunt facie ad faciem, iam nõ per speculum in ænigmate sicut hic. *Beati*

1.Co.13 d *pacifici quoniã filii dei vocabũtur.* Pax est vnigenitus de⁹, de quo dicit Apostolus: Ipse.n.

Pacifici qui. est pax nostra. Qui ergo pacem diligunt, filij sunt pacis. Pacifici autem non solum di-

Eph.2.c cuntur, qui inimicos in pace reconciliant: sed etiam illi, qui immemores sunt malorum, ipsi diligunt pacem. Multi.n.sunt, qui aliorum quidem inimicos libenter in pace reconciliant, & ipsi inimicis suis nunquam ex corde reconciliantur. Isti tales, il-

[bona. lusores sunt pacis, non amatores. Pax.n.illa beata [est, quæ in corde posita est, non

G in verbis. Vis cognoscere, qui est verè pacificus? audi prophetam dicentem: Cohibe

Ps.33.c linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum: id est, lingua tua malum sermonem non dicat. Sicut.n.ignis de mc dica scintilla magnum conflat incẽdium: ita & sermo malus de leui occasione magnam succendit inimicitiam. Illius labia dolum loquuntur, qui pacem portat in labijs, & malitiam seruat in corde. Si Christianus es, aut quod loqueris, hoc cogita: aut quod cogitas, hoc loquere. Diuerte à malo, & fac bonum. Non dixit, noli accedere ad malum, sed recede à malo. Ille autem iubetur recedere, qui accessit. Sciens ergo misericors deus incontinentiam nostram, quoniam si dixisset, noli accedere ad malum, aut pauci, aut nullus hoc poterat adimplere: nam penè omnes homines parati sunt ad malum, ideò sic dicit: Bonum quidem fuerat, si nec accederes ad malum: si autem quasi homo naturæ carnalibus motibus excitatus accessisti ad malum, saltem, vel propter considerationem diuini timoris recede a malo. Quoniam accedere ad malum, forsitan secundum carnem humanæ infirmitatis est: permanere autem in malo, & exequi malum, malignitatis

H est, & non infirmitatis. Inquire pacem, & sequere eam. Non dixit, si te pax sequatur, suscipe eam: sed, & si te fugerit, sequere eã. Vtputa si (quod humanum est) cum aliquo feceris litem, si quidem ille te prius inuitat ad pacem, pax te sequitur, cum gaudio suscipe eam. Quod si ille quasi malus permanet in malo, pax absconditur ab oculis tuis, tu quasi filius pacis pulsa ianuam pacis, & hoc est inquirere pacem. Nec dicas, ille mihi prior iniuriam fecit, & prius me debet rogare. Glorioſior es tu, si nocitus pacem petieris, quàm si vindictam desiderares. Quære ergo pacem, vt inuenias præmium pacis. *Beati enim pacifici, quoniam filii dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam*. Non dixit, beati qui a Gentibus persecutionem patitur, ne putes illum solum beatum, qui persecutionem patiuntur propter idola non colenda. Ideò, & qui ab hæreticis persecutionem patitur, propter veritatem non relinquendam, beatus est: quia propter iustitiam patitur: Gentiles enim Christum denegant, hæretici autem veritatem Christi. Qui autem veritatem Christi denegat, ipsum denegat Christum, Christus enim veritas est. Et ideò hæretici, qui non propter I Christum persecutionem faciunt, sed propter veritatem Christi, in prima facie Christiani videntur, reuera autem gentiles sunt. Non solum hæreticus, sed etsi aliquis ex potentibus, qui videntur esse Christiani, forsitan propter peccata sua correptus, factus fuerit tibi inimicus, & persecutus te fuerit, beatus es cum Ioanne. Nam & Ioannes Baptista, neque propter gentilita- Inf.14.a tem, neque propter hæresim interfectus est, sed quia corripiebat Herodem propter adulterium eius. Sed & omnes prophetæ, neque a Gentilibus regibus, sed a suis occisi sunt: non propter gentilitatem, sed quia corripiebant eorum peccata. Si autem, qui a suis ipsis propter causam Dei aliquid patitur, non habet mercedem, nec prophetæ habuerunt. Si autem verum est, quòd prophetæ martyres sunt, sine dubio, & qui propter causam dei aliquid patitur, etsi a suis patitur, mercedem habet. Ideò non posuit scriptura personas persequentium, sed solam causam persecutionis, vt tu non aspicias, quis te persequitur, sed vt quid te persequatur. Quid ergo, siquis te persecutus fuerit, non propter causam Dei, sed propter priuatam rem? vtputa, vt auferat aliquam rem tuã: ille quidem, qui te sine causa est persecutus, reus est: tu autem beatus non es, K quia non propter iustitiam persecutionem passus es, sed propter priuatam causam. Planè si volueris illud implere, quod dictum

Inf.f. & Luc.6.c

ctum est: Qui te percusserit ad maxillam unam, præbe illi, & alteram: & qui vult auferre, quæ tua sunt, noli uetare, tunc verè beatus es: quoniam etsi ab initio non propter causam dei persecutionem patieris, posteà tamen, aut damnum, aut iniuriam passus es propter deum. Si autem restiteris etiam cum peccato, & non potueris pati, beatitudinis perdidisti mercedem. *Beati eritis, cum uos exprobrauerint homines.* Postquam locutus est de persecutionibus sustinendis, tanquàm si respondeat, quis ad deum: Domine, quid si persecutionem quidem passi non fuerimus propter te, vel propter iustitiam tuam, in opprobrium autem venerimus, & in blasphemiam hominum iniquorum, Beati, inquit, eritis, non solùm cum persecutionem passi fueritis, sed etiam cum vos exprobrauerint homines. Ecce multi homines propter causam quidem dei fiunt nobis inimici, sed non apertè nos persequũtur, forsitan quia nec possiunt, tamen circumeuntes omnia, blasphemant nos, & dicunt de nobis, quæ sunt probrosa. *Beati eritis, cum uos exprobrauerint homines, & dixerint omne uerbum malum aduersum uos, mentientes propter me.* Sicut enim verùm est, quoniam qui calicem aquæ nobis porrexerit, merces eius nõ perit: sic qui vel vnius leuissimi verbi nobis iniuriam fecerit, anima nostra vacua non erit à mercede. Vt ergo blasphematus sit beatus, duo hæc conuenire debent: Vt mẽ daciter blasphemetur, & propter deum blasphemetur: alioqui si vnum defuerit, iam non est beatitudinis merces. Vtputa siquis dixeric de te, quod est turpe mendacium, sed non propter causam dei, sed propter priuatam aliquam inimicitiam dolens, ille quidem peccauit, tu autem mercedem iustitiæ non habes: nisi fortè cum possis reblasphemare, non reblasphemasti propter iustitiam dei: aut cum possis te reuindicare, non reuindicasti: & tunc beatus es, & causa priuata facta est tibi causa dei. Quòd si propter causam quidem dei blasphematus es, tamen quod dictum est de te malũ, verum est: iterum non es beatus, quia verum dictum est de te: & illa blasphemia pertinet tibi non ad mercedem iustitiæ, sed ad vindictam peccati. Ideò vtrunq; posuit, & mentientes, & propter me. *Gaudete & exultate.* Quare? *Quia merces uestra multa est in cœlo.* Ponderate confusionem terrenam cum gloria cœlesti, & videte si non multò leuius est, quod patimini super terram, quàm quod expectatis in cœlo. Sed fortè dicis, Quis potest blasphematus mẽ daciter, nõ dicam gaudere, sed vel magnanimiter ferre? Quisquis vana gloria non delectatur. Qui enim concupiscit, quæ in cœlo sunt, opprobria non timet in terris: nec cogitat quid loquantur homines propter ipsum, sed quid iudicet deus de ipso. Qui enim lætatur de laude hominum, & quantum lætatur, tantùm contristatur: ille & de vituperatione hominum contristatur, & tantum contristatur, quantum lætatur. Qui autem de laude hominum non extollitur, nec de vituperatione humiliatur. Vnusquisque vbi gloriam quærit, illic timet confusionem. Qui gloriam quærit in terris, confusionem timet in terris. Qui autem gloriam non quærit, nisi tantummodo apud deum, ille non timet confusionem, nisi tantummodo dei. Si miles periculum belli sustinet, dum sperat victoria [prædam: quantò magis vos opprobria mundi non debetis timere, qui regni cœlestis præmium expectatis?

I. Inf.10.d M [in corpore.

Homilia.x.ex cap.v.

A *Vos estis sal terræ: quòd si sal euanuerit, in quo salietur? &c.* Quasi interrogantibus apostolis, ad quos sit omnia ista locutus, vtrum generaliter ad populum, aut ad ipsos: volens ostendere quoniam ad ipsos præcipuè hæc loquebatur, addit, vos estis sal terræ. Hoc quod dicit, vos estis sal terræ, ad illud respicit, quod superius dixit: quia doctor omnibus virtutibus debet esse ornatus: Debet esse pauper, vt auaritiam libera voce castiget. Debet esse semper suspirans, & lugens, siue sua, siue aliena delicta, vt confundat eos, qui nec peccare dubitant priusquàm peccent: nec postquàm peccauerunt tristantur, quia peccauerunt. Ideò suspiret, & plangat, vt per hoc ostendat, quia grauis, & periculosus est mundus iste fidelibus. Debet esuriens, & sitiens esse iustitiam, vt pigros circa opera bona, vel lectionem, fiducialiter verbo dei, aut [increpationis flagello valeat excitare, magis exemplo suo, quàm voce. Debet esse mãsuetus, vt magis indulgendo, quã vindicando regat

[vel lectione dei, vel

regat ecclesiam: vt magis ametur, quàm timeatur. Debet esse misericors alijs, sibi autem austerus, vt sibi quidem graue pondus B iustitiæ ponat, alijs autem leue. Debet esse mundo corde, vt non solum non se immiscat circa negocia secularia, sed nec cogiter de mundo. Sicut.n. oculus, quantò mũdior fuerit, tantò longius videt: sic & anima, quãtò lõgius fuerit a solicitudine mũdiali, tantò amplius deo proximior est. Cuius autem cordis oculus mundum aspicit, illius mens non potest deum videre. Sit autem pacificus, vt tota ecclesia eius, quasi vna sit anima. Vbi autem concordia non est, nec oratio illic exauditur, nec oblatio suscipitur: quia nec ibi est deus, vbi discordia dominatur. Debet autem, & paratus ad passionem esse, non vana desideria martyrij habens, sed constantiam fidei martyribus dignam. Nam quantum ad sapientes, & miles non ille paratus dicitur ad bellum, qui concupiscit exire, sed qui potens est exire. Si ergo omnibus his virtutibus fuerit ornatus, tũc est quasi optimum sal, & totus populus de illo conditur, magis videndo eum, quàm audiendo. Nam prima doctrina est videre bonum, secunda autem audire. *Vos estis lux mundi.* Dum consideramus, quod opus est salis, quod lucis: admonet nos, vt quæramus ob quam causam Apostoli sali sunt comparati, ob quã C autem causam luci. Salis opus est, rem in eo statu tenere, in quo inuenerit eam, vt ad deterius eam mutari non sinat, ad melius autem perducere non potest. Vtputa tenet carnem ne putrescat, putridam autem nõ potest tenere incorruptam. Lucis autem opus est, ipsas soluere tenebras, & ea quæ fuerunt in tenebris, illustrare: sic & apostoli, cæteriq́ue doctores; sal quidem sunt populi Christiani iam cognoscentis deum, seruantes eum in ipsa agnitione dei, & sanctitate, id est terræ cultæ, quæ iam verbo crucis, quasi vomeri, aratroq; subiecta est. Lux autem sunt Gentium, producentes eas ad scientiæ lumen, vel cæterorum, qui fortè in ecclesia ceciderunt in tenebris peccatorum. Item bona conuersatio sacerdotis sine verbo, tenet quidem sanctos in sanctitate per suum exemplum, adducere autem ignorantem ad scientiam veritatis nõ potest. Item verbum quidem ignorantem adducere ad scientiam veritatis, & sine cõuersatione bona potest: tenere autem in fide vel sanctitate, absque bona conuersatione non potest, magis autem & scandalizat: sicut in sequentibus ostendemus. Ergo propter bonam conuersationem suam sacerdotes sunt sal, quoniam bona conuersatio sacerdotum conditura populi est, propter verbum autem doctrinæ lux, quoniã verbum, ignorantię lumen est. Prius autẽ D vocauit eos sal, postea autem lux, aut quia prioris loci est seruare quos habes, secundi autem vocare quos non habes, aut quia prius est bene viuere, secundum autem bene docere. Nam per bonam conuersationẽ ascenditur sine dubio ad scientiam: a scientia autem nescio si ad bonam conuersationem omnimodo veniatur. Propterea scientes quidem, sine timore dei multos videmus: timentes autem deum, sine scientia nullum videmus. Aut quia ppter Iudęos priores dicti sunt sal, non adducentes eos ad scientiam dei, sed condientes ipsos in ipsa scientia. Lux autem propter gentes, in secundo loco vocatas: Ideo & per comparationem congruam introducens addidit, dicens: *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita.* Quanuis enim ipsa voluerit esse velata: [mons ipse qui portat eam, facit eam omnibus manifestam: sic & apostoli, & sacerdotes, q fundati sunt in Christo monte excelso, non possunt esse abscõditi: etsi voluerint se abscondere, Christus ipse manifestat eos, qui baiulat eos. Quæ est hæc ciuitas? Ecclesia est sanctorum, de qua dicit propheta? Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Ciues autem eius sunt omnes fideles, de quibus dicit apostolus: Vos estis ciues sanctorum, & domestici dei. Turres illius sunt prophetæ, de quibus dictum est: Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. Sicut enim de turribus iacula cõtra omnes hostes iactantur: sic de propheticis libris, contra vanas Gentilium fabulas, & contra insanas hæreticorum disputationes salutaria veritatis proponuntur exempla. Portæ autem eius, sunt Apostoli, de quibus dictum est: Diligit dominus portas Sion, super omnia tabernacula Iacob: quia per illas totus populus intrat ad fidem. Muri autem illius sunt sacerdotes, cęteriq́ue doctores, de quibus dicit propheta ad hanc Hierusalem spiritualẽ: Et alienigenæ ædificabunt muros tuos: quoniam ex Gentibus vocati, facti sunt sacerdotes, & gubernatores ecclesiæ. Sicut

Salis operatio.

Lucis opus.

Nota.

[celata.

Psal.86.a

Ephe.2.d

E

Psal.121.b

Psal.86.a

Esa.60.b

enim muri omnem Gentilium & hæreticorum impetum ipsi suscipiunt, qui tãquã atrietibus quibusdam, sic assiduis persecutionibus feriunt clerum, ideſt murum ecclesiæ. Et sicut mortiferas sagittas, sic infanda verba peruersæ [cogitationis eorum, de impia cordis pharetra procedentia, doctores quasi lapides viui suscipiunt, & fidei virtute constringunt. [Hæc ergo ciuitas posita est super montẽ: id est apostoli, prophetæ, cæteriq; doctores ædificati in Christo. Mons. n. Christus est, de quo ait Daniel: Ecce lapis excisus est sine manib. & factus, est mons magnus, & occupauit totam terram. Nunc per alterã comparationem vult ostendere, quare sanctos suos ipse Christus manifestat, & non sinit eos esse absconsos. Id est, [quia nec quia accendunt lucernã, ideò eam accendunt, vt ponãt sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt.] Qui sunt accẽssores lucernæ? Pater, & filius. Quę est illa lucerna? Verbũ diuinũ, de quo dictum est: Lucerna pedibus meis verbum tuum. Vt luceat: id est, appareat, & illuminet, qui sunt vel in domo ecclesiæ, vel in domo omniũ mũdorũ. Quod est candelabrũ? Ecclesia, quæ baiulat verbũ vitæ. Cõsequenter dicit, & Paulus: Inter quos lucetis sicut luminaria in seculo, verbũ vitæ continentes. Consequẽter, & omnis ecclesiasticus vir, habens verbum dei, dicitur candelabrum. Modij aũt sunt homines mundiales, vacui a deo, & ab omnibus, quæ sunt dei. Dñr autem modij, qm̃ sicut modij desuper quidem vacui sunt, desubtus aũt pleni, sic oẽs mũdi amatores, & carnis, in spiritualibus quidem, & diuinis quæ superiora rectè esse dicuntur, vacui sunt, & insensati: in inferioribus autem, id est in mundialibus, & terrenis aliquatenus pleni videntur, & sapientes. Propterea, sicut in modio si volueris aliquid reponere, necesse est vt cadat deorsum ad inferiora eius, & tenebrosa: sic homini carnali, & mundiali, & vacuo, si dixeris aliqd quod est dei, non illud tenet in superiore parte mentis suæ, aut cordis: nec portat illud in ore, sed confestim cadet de mente eius, & corde deorsum in terrena, & tenebrosa, vt nec illi profit nec alijs. Si autem, & aliqua tentatio facta fuerit propter verbum veritatis, statim reuersatur in terram, & aspiciens terram quasi modius, verbum dei sub se tenet absconditum. Reuersatus est enim, & aspiciens terram, & absconde verbum sub se, quando propter aliquã causam terrenam non est ausus palam proloqui fidei veritatem, aut iniurias [carnales timens, aut mortem, aut damna, aut cætera, quæ obstruunt carnales homines, vt verbum, quod crediderunt, liberè non audeãt profiteri. Nunc autem sciens, quoniam ille est laudabilis doctor, qui facit, quod docet, addidit, & dicit: [Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui in cœlis est.] Id est, sic illuminate, docete, nõ vt verba vestra tantummodo audiant homines, sed vt opera vestra bona videant, vt quos illuminaueritis per verbũ quasi lux, condiatis per exempla operum vestrorum, quasi sales. Quoniam, qui docet, & facit qd docet, verè ille docet: qui autem non facit quod docet, non alium docet, sed seipsum condemnat. Et melius est facere, & non docere: quàm docere, & non facere. Quoniã, qui facit etsi tacuerit, aliquos corrigit suo exẽplo, qui autem docet, & non facit, non solum neminem corrigit: sed adhuc multos scandalizat. Quis. n. non moueatur ad peccandum, cum viderit ipsos doctores pie tatis peccantes? Ergo per illos quidem doctores, qui docent, & faciunt magnificatur deus: per eos autem, qui docent, & non faciunt, blasphematur. Vt puta, si bene doceant sacerdotes, & melius viuant, videntes Gentiles dicunt: Benedictus deus, qui tales habet seruos. Verè enim eorum deus, verus est deus. Nisi enim ipse esset iustus, nunquam populum suum circa iustitiam sic teneret. Nam disciplina domini ex moribus familiæ demonstratur. Non sicut nostri philosophi, qui magna loquuntur, & nec modica faciunt. Si autem bene docẽt, & malè conuersentur, videntes dicunt: Qualis est deus eorum, qui talia agunt? Nunquid sustineret eos talia facientes, nisi consentiret operibus eorum? Patres nostri, sicut illi existimant, idola colentes, omnem iustitiam seruauerunt: isti autem gloriosos loquuntur sermones, & ignominiosa opera faciunt. Vides quomodo deus per malos Christianos blasphematur? Nec potest dominus bonam opinionem habere, qui malam familiam habet. Vnde dictum est ad populum dei: Nomen enim dei per vos blasphematur inter Gentes: *Nolite putare, quia veni soluere legem, aut prophetas.*

Propter

Esa. 52. b Propter duas causas dicit non se venisse, vt solueret legem, sed vt adimpleret. Primũ, vt discipulos suos, quos omnibus bonis operibus adornatos esse debere suprà docuerat, his verbis ad suũ prouocaret exemplum: vt quemadmodum ipse omnem legem implebat, sic & illi omnia etiam minima legis festinarent implere. Deinde Luc. 6. & 14. a quia futurum erat, vt Iudæi calumniatentur eum in sabbathis operãtem, & lepram tangentem, quasi soluentem legem: ideò priusquam incurrat in calumniam calumniatoribus satisfacit, dicens: Nolite putare quia veni soluere legem, aut prophetas: nõ veni soluere, sed adimplere. Lex & prophetæ duo hæc agunt. Et de Christo prophetizant, [& legem viuendi cõstituunt: quæ vtraq; Christus impleuit. De se quidẽ sic, K quãdo natus est, & vocatus est Emmanuel: quando circunciſus est: quando præsentatus est in templum, & oblatum est pro illo sacrificium. s. duo turtures, aut duo pulli columbini: quando in Aegyptum fugit, legem adimpleuit: quando in Nazareth conuersatus est: quando cum asino in templum ingressus est: quando a pueris laudatus est: quãdo crucifixus est inter iniquos: quando felle, & aceto potatus est: quando in manibus patris sui spiritum commendauit: quando vestimenta sua diuidenda reliquit: quando descendit ad infetos, & visitauit omnes dormientes: quando ascendit in strepitu: quando sedit ad dexteram patris: quando adhuc venturus est vocans terram a solis ortu vsq; ad occasum: quando sederit in valle Iosaphat, & iudicauerit omnes gentes, adimplet prophetias. Quia nisi hæc facta fuissent, mendaces erãt prophetæ: nunc autem omnes impleti sunt, & adhuc implebuntur, cum stellæ ceciderint, cum sol tenebratus fuerit, cum luna sanguineo colore mutata fuerit, cum cœlum plicatum fuerit, sicut liber. Secundum autem modum viuendi, legem impleuit duobus modis. Primum exteriores quidẽ legis figuras soluens, interiores autem veritatis eius adimplens. Vt puta, in lege præcepit omne opus seruile in sabbatho quẽquam facere non debere, præterquã quod fit omni animæ, scilicet quod est necessarium vitæ humanæ: hoc figurale est, quia sic [deus in sabbatho cessat ab opere. Spiritualiter secundum euangelij veritatem, opus seruile peccatum est. Quoniam omnis, qui facit peccatum, seruus est peccati. Omne autem opus bonum non est seruile, sed liberale, & pro animæ fit libertate, licèt videatur ipsum opus in prima facie corporale. Vides ergo, quia Christus sabbathis operans adimpleuit legem, nõ soluit: manifestauit, non occultauit? Item in lege fuerat scriptum, lepram tangere non oportere. Hoc figuratum est. Lepra enim intelligitur peccatum. Christus ergo tangens lepram, non soluit legem, sed adimpleuit. Mundans enim leprosum, iustitiam operatus est, non peccatum. Et per hoc iustitiam tetigit, non peccatum, quod est verè lepra. Nam ille qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius: certum est quia nunquam tetigit lepram: id est, peccatum. Meritò ergo dicit, donec omnia fiant. *Amen dico vobis donec, transeat cælum, & terra, iota vnum, aut vnus apex non præteribit a lege donec omnia fiant.* Quoniam quæ ab initio mundi vsque ad finem erant futura, eorum mysteria sunt prophetata in lege, vt ne videatur aliquid eorum, quæ fiunt, deus antea non cognouisse: propterea dicit, non potest fieri, vt transeat cœlum vel terra, donec omnia quæ in lege prophetata sunt, rebus ipsis fuerint adimpleta. Ingenuus homo, si vel in vili mendacio inuentus fuerit erubescit: & qũo deus quod promisit in lege non faciat, aut aliter faciat? Vir sapiens, quod dixerit, verbũ suũ non relinquit vacuum: & qũo verba diuina sine exitu vacua poterunt remanere? Deus hominem punit, si quod docet aliũ, ipse non fecerit: qũo Christus, quod locutus est in prophetis nõ adimpleuit in opere? Deinde impleuit legẽ in minimis istis. *Siquis soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus uocabitur in regno cælorum.* Sed primum videamus, quæ sunt ista minima mandata. Et alij quidem aliter interpretati sunt, alij autem aliter. Puto autem ipse dominus manifestè ostendit, quæ sunt, dicens demonstratoriè: Siquis soluerit vnum de mandatis istis minis: id est, quæ modò dicturus sum. Nam talis est mos loquendi in scripturis, quæ post modicum dicturi sunt, quasi iam dicta demonstrantur. Sicut est ibi, Audite hæc omnes gentes. Quæ hæc, ni- Psl. 48. a si quæ in sequentibus versiculis erat dicturus? Mandata igitur Mosi in actu facilia sunt, Non occides, non adulterabis:

Mm 2 & ideo

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ideo in remuneratione modica, in peccato autem magna. Mandata autem Christi: id est, neque iraſcaris, neque concupiſcas, ipſo actu difficilia ſunt, & ideo in remuneratione magna ſunt, in peccato autem minima. Quomodo autem abſtinere ab homicidio, aut adulterio facile eſt, patet. Ipſa enim criminis magnitudo voluntatem faciendi repercutit, & ideo non habet laudem qui abſtinet ſe ab illis, quia nō eſt labor abſtinere ſe ab illis. Nam omne malum, quantò grauius crimen eſt, tantò leuius videtur ad non faciendum, & grauius facit peccatum, ſi fuerit factum. Non iraſci autem difficile eſt in actu, quia dum leuis culpa putatur, non facilè ſeruatur a multis. Et multum laborioſum eſt poſſe non iraſci, quia naturaliter in hominibus iracundia eſt plantata, & ideò in remuneratione magna ſunt: quia difficile eſt, & laborioſum abſtinere ab eis. Propterea, & ſi iratus fuerit homo, aut cōcupierit, eſt quidem peccatum, quia malum eſt: non tamē eſt graue peccatum, quia difficile eſt abſtinere ab eis. Ergo minima mandata iſta dicit Chriſti mandata, Non iraſcaris, non concupiſcas. Quæ in obſeruando quidem
B magna ſunt, in peccando autem minima videntur, quantum ad homines negligentes. Ergo illi, qui leuia peccata cōmittunt, minimi ſunt in regno dei: id eſt, qui iratus fuerit, & iratus grande peccatum non fecerit in actu, a pœna quidem ſecurus eſt, non tamen eſt in gloria: quia etſi nihil tale committit tamen quia ſecutus eſt iram ſuam, & non illam repreſſit in corde ſuo, peccauit. Vnde iubet nos propheta, ſi irati fuerimus, vt compūcti in cordibus noſtris iracundiam reprimamus, ſciens quoniam ſi per iracundiam, vel leuiter peccauerimus, peccatores ſumus. Item qui concupiſcit, etſi non fecerit, peccauit. Quare? Quia vel omnino voluit. Qui ergo doctor eſt, ſi ab omnibus abſtinuerit, magnus eſt, ſi autem, vel leuia hæc peccauerit, nihil illi prodeſt ſacerdotalis dignitas eius: ſed proiectus a primo eccleſiaſtico choro, ſit inter eos, qui nec in pœna ſunt, quia non fecerunt graue peccatum: non tamen ſunt in gloria, quia peccati rugam aut macula ſuſceperunt.

Homilia. xi. ex cap. quinto.

N*Iſi abundauerit iuſtitia veſtra plus, quàm Scribarum, & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cœlorum*. Scribarum, & Phariſæorum iuſtitiæ, ſunt mandata Moſi impletiones autem mandatorum illorū, ſunt mandata Chriſti. Hoc eſt ergo quod dicit, Niſi quis ſupra legis mandata, & hæc mea præcepta, quæ apud illos minima exiſtimabantur, impleuerit, non intrabit in regnum cœlorum: quoniam illa, ſicut diximus, de pœna quidem liberant, quę ſcilicet tranſgreſſoribus legis debetur, non autem introducunt in regnum: hæc autem, & de pœna liberant, & in regnum introducunt. Cum aūt ſit idipſum ſoluere minima hæc mandata, & non cuſtodire, quare ſupra quidem de ſoluente dicit: Qui ſoluerit vnum de minimis iſtis, minimus vocabitur in regno dei, oſtendens eum etſi minimum eſſe, tamen in regno eſſe: hic autem de non conſeruante dicit, Niſi abundauerit iuſtitia hominis Chriſtiani plus, quàm Scribarum, & Phariſæorum, nō intrabit in regnum cœlorum. Qui enim non intrabit in regnum cœlorum, extra regnū erit. Sed vide, quia minimū eſſe in regno, idipſum eſt, & non intrare in regnum. Eſſe enim aliquem in regno non eſt, & regnare cum Chriſto, ſed eſſe tantum in populo Chriſti. Tanquam ſi dicat: Qui ſoluerit, & docuerit ſic, inter Chriſtianos quidē erit, tamen minimus Chriſtianus, vel cum mi- D
nimis Chriſtianis. Qui autem intrat in regnum, fit particeps regni cum Chriſto, ſicut, & alibi dicitur bono ſeruo: Intra in gaudium domini tui: hoc eſt, vt ſimul gau- Inf. 25.
deas cum dño tuo. Conſequenter & iſte, b
qui non intrat in regnum cęlorum, gloriā quidem regni cœlorum non habebit cum Chriſto, erit tamen in regno cœlorum. id eſt, in numero eorum, ſuper quos Chriſtus cœlorum rex regnat. Nunciā incipit oſtēdere, & docere, quæ ſunt minima iſta, quorum ſolutionem prædixerat eſſe periculoſam. *Scitis*, inquit, *quia dictum eſt antiquis, non occides: ego autem dico, ſiquis iratus fuerit fratri ſuo ſine cauſa, reus erit iudicio*. Hæc impletio legis ſecundum modum viuendi ſecunda facta eſt. Faciēs enim hæc Chriſtus, & docens, impleuit legem, non ſoluit. Nō enim eſt Chriſti mandatum contrarium legi, ſed latius, quàm lex. Mādatum Chriſti legem

ſti legem in ſe tenet incluſam, lex autem non tenet Chriſti mandatum. Qui ergo implet Chriſti mandata, tacitè in eis implet & legis. Nam qui non iraſcitur, multò magis nec occidit: qui autem implet legis mādatum, nō omnino implet & Chriſti: Frequenter enim & homo non quidē occidit propter timorem vindictæ, tamen iraſcitur. Vides ergo, quia lex impleta eſt
E per gratiā, non ſublata? Deinde ſine mandatis his Chriſti nec poſſunt ſtare legis mandata. Nam ſi concedatur licentia iraſcendi, datur & cauſa homicidij faciendi. Ex ira enim homicidium generatur. Tolle autem iram, & homicidium non fit. Oīs enim qui iraſcitur ſine cauſa, quantum ad voluntatem ſuam homicidium facit, etiamſi nō fecerit propter metum. Ideo dolor quidem non eſt talis, quemadmo-
1. Io. 2. dum ſi factum fuiſſet, peccatum autem talis eſt iraſcentis. Ideo Ioannes in canonica
b & 3. c ſua epiſtola dicit: Qui odit fratrem ſuum ſine cauſa, homicida eſt. Vide ſapientiam Chriſti. Volens oſtendere, quia ipſe eſt deus, qui aliquando locutus eſt in lege, & qui nunc mandat in gratia, illud mandatum quod ante omnia mandata poſuit in lege, illud ipſum mandatum poſuit & nunc in principio mandatorum ſuorum. In primis ſcriptum eſt in lege, non occi-
Exo. 20. c des. Ideo hic ſtatim ab homicidio cœpit, vt per concordiam mandatorum, ipſe inueniatur dictator fuiſſe legis, & gratiæ. [Qui iraſcitur fratri ſuo ſine cauſa, reus
F erit iudicio.] Ergo qui cum cauſa iraſcitur, non erit reus. Nam ſi ira non fuerit, nec doctrina proficit, nec iudicia ſtāt, nec crimina compeſcuntur. Iuſta ergo ira, mater eſt diſciplinæ. Itaque non ſolùm †nō
†ol. de eſt non. peccant, qui cū cauſa iraſcūtur: ſed è contra, niſi irati fuerint peccant: q̄a patientia irrationabilis vitia ſeminat, negligētiam nutrit: & non ſolùm malos, ſed ēt bonos inuitat ad malū: quia malus quidē, quan
[correptus. uis incorreptus [fuerit, nō emendatur: bonus aūt niſi correptus fuerit, perit: quia
†corde. in corpore † magis præualet malū quàm
Iracundia. bonum. Iracundia, q̄ cū cauſa eſt, nō iracundia eſt, ſed iudicium. Iracūdiam pro priè intelligitur cō notio paſſionis. Qui aūt cum cauſa iraſcitur, ira illius iā non ex paſſione eſt, ſed ex cauſa. Nō iudicare dicitur, non iraſci. Puto aūt, quòd nō de ira cūdia carnis loquitur Chriſtus, ſed de ſpiritu. Nec ad carnē loquitur, ſed ad aīam, ſicut & in ſequentibus oſtendimus. Scit enim dominus, quia etſi mandauerit carni, caro ei non obaudiet. Nec enim eſt poſſibile, vt caro non contutbetur: quia ſa- Ro. 8. b
pientia carnis inimica eſt in deum. Legi enim dei, non eſt ſubiecta. Nec enim po- Iob. 13.
teſt dicente Iob, homo natus de muliere, b
plenus iracundia nō iraſci. Quando ergo homo iraſcitur, & non vult facere quod ira compellit, caro eius irata eſt, animus autem eius nō eſt iratus. Ergo multi ſunt G
quorum caro iraſcitur, anima autem non iraſcitur. Item multi ſunt, quorum caro non iraſcitur, aīa autem eorum iraſcitur: id eſt, qui videntur patiētes & taciti, & occultè cogitant malū, & ſemper quærunt opportunitatem nocendi. [Siquis dixerit fratri ſuo, racha, ſine cauſa, reus erit concilio.] Id eſt, vt ſit vnus ex cōcilio eorum, qui aduerſus Chriſtum fuerunt, ſicut apoſtoli in canonicis ſuis interpretantur. [Si quis autem dixerit, fatue, reus erit gehennæ.] Racha quidem dicitur Hebraicè va- Racha.
cuus, quanuis quantùm ad ſenſum verbi, vnum eſt dicere fatue, & racha. Nam qui vacuus eſt, ille fatuus eſt: & qui fatuus eſt, ſine dubio vacuus eſt, & vtriuſque verbi vna videtur eſſe iniuria. Nā ſicut idigna res eſt illi dicere, fatue, q̄ habet in ſe ſapiētiam ſpiritualē, in agnitione dei patris & Xpi: ſic indigna res eſt, dicere hoīem vacuū, qui habet in ſe ſpiritū ſanctum. Nā nemo dicitur vacuus, qui habet in ſe ſpiritū ſanctum. Et nemo fatuus, qui Chriſtū cognoſcit. Et quare illud quidē verbū, id eſt Racha, habet pœnā concilij: hoc aūt verbū, Fatue, gehēnæ? Nā ſi vnum peccatū eſt vna debet eſſe & pœna amborum. Sed quantum ad dicentis propoſitum, dif H
ferentiā iam habēt hæc verba, etſi quantū ad ſenſum ſimilia ſunt. Racha enim vulgare verbum erat apud Iudæos, quod nō ex ira, neque ex odio, ſed ex aliquo motu vano dicebant magis fiduciæ cauſa, quàm iracundiæ. Nam vnaquęque prouincia habet in conſuetudine aliquod exprobratorium verbum, quod non rixę cauſa, ſed familiaritatis gratia dicere ſolent ad eos, quorum fiduciā habēt: Vt puta patronus ſuſcepto liberto ſuo, aut diues pauperi, aut vicanus ruſtico, cōtēdens pſonā eius, magis q̄ inimicans. Sed forte dicis, ſi ira illa iuſtę iudicię cauſa nō dicitur, quare pecca

Universidad de Deusto
Biblioteca

tu est? Quia cõtemptionis causa dicitur, non ædificationis. Nã etsi persona illius tibi contemptibilis videbatur, tamen dignitas Christianitatis illius contemptibilis non erat. Etsi illum aspicere non volebas, tũ Christum qui in eo est, aspicere debuisti. Deinde & alia rõne peccatum est dicere, Racha: quia etsi ille aliquid vanũ audire merebatur, te tamẽ dicere vanum aliquid non oportebat: cùm sic scriptum

Mat. 12. c I est: Amen dico vobis, ꝓ omni verbo otioso, quodcunq; locuti fueritis, dabitis rationem. Quicquid nõ est lumen, tenebra est: sic & quicquid bonũ non est, malum est. Dicit Apostolus: Omnis sermo malus

Eph. 4. g ex ore vestro non procedat. Et non dicit, si quis bonus tantũ modo: sed, si quis bonus ad ædificationẽ fidei. Si ergo nec bonum verbũ sine causa dicere debemus, nisi fuerit pro occasione ædificationis, ne ipsum uerbum bonũ dũ sine causa dicitur, inueniatur esse otiosum, & fiat malum: quantò magis illud verbũ dicere non debemus, ꝓ à semetipso naturaliter malum est, & ad iniuriam pertinet audiẽtis? Deinde, uunquid membrum oris nostri, qđ ad ædificationem aliorum creatũ est, aut ad vsum corporis, aut ad gloriam dei, trahimus illud ad ministerium † vanitatis? Omnis .n. sermo vanus qui dicitur, immundo spiritu dictante profertur. Vanũ ergo sermonem dicentes, nõ tñ ideo peccamus, quia per illũ sermonem aliquem lædimus: sed quia damus locum in nobis immundis spiritibus, agendi quod volũt.

† al. vsũ

Pro. 30. a Hoc sciens Salomon, dicebat ad dñm: Duo postulo à te, Ne auferas gratiã tuam à me, priusquàm moriar, & vanum verbum non exeat de ore meo. Sin. vasa sanctificata ad priuatos vsus transferre peccatum est, & periculum: sicut docet nos Balthasar, qui bibens in calicibus sacratis, de

Dan. 6. K regno depositus est, & de vita. Si ergo hęc vasa sanctificata ad priuatos vsus transferre sic periculosum est, † in quibus nõ est verum corpus Christi, sed mysterium corporis eius continetur: quantò magis vasa corporis nostri, quæ sibi deus ad habitaculum præparauit, non debemus locum dare diabolo agendi in eis quod vult? [Sigs autem dixerit, fatue.] In communi intelligendum est vbique. [Sine causa.] Id est, q iratus fuerit sine causa: qui, racha, sine causa dixerit: qui, fatue, sine causa dixerit.

† hęc in quibusdã exẽplarib. desunt.

Si autem cędere cum cã, peccatum nõ est, quantò magis cũ causa, fatue, dicere, non est peccatũ? Nã & verbum malum ſpecies est aliqua castigationis, & apud sapiẽtem durius est q̃ flagellum. Quid .n. si talis fuerit causa, vt non verbis, verùm verberibus proferatur vindicta? Ecce .n. & Apostolus

Caue.

Gal. 5. a dicit fatue. O insensati Galatæ, quis vos fascinauit? sed nõ peccauit, quia iusta causa fuit dicendi. Ita ad discipulos in via Christus: O stulti & tardi corde. Si ergo

Lu. 24. offers munus tuũ ad altare. Qm̃ superius dixerat, qui iratscitur fratri suo sine causa, hoc: qui autẽ dixerit, racha, illud: qui aũt dixerit fatue, istud: consequẽter subiũgit. [Si offers munus tuum ad altare, & illic

L recordatus fueris, ꝓ habet aliquid aduersus te frater tuus.] Habet .s. si iratus ei fuetis sine causa, si dixisti ei, racha, vel fatue sine causa. Si ergo ex his leuibus causis offenso, fratre, & non placato, impossibile est munus deo offerri, & suscipi: quo ante conspectum dei ingredientur, qui fratres suos conculcant, prædantur, & alia multa in viduis & orphanis nefanda cõmittũt? In primis scire debemus, ꝓ quãdiu fideles hoĩes aliquam dissensionẽ habuerint inter se, deus illi non potest esse amicus, munus eorum non suscipitur, oratio eorũ nõ exauditur: vel siquid aliud bonum fecerint, quia nemo inter duos inimicos potest esse fidelis amicus amborum: vtputa, si de illo benè loqueris apud istum, displices isti, & in suspicionem venis, quasi plus diligas illum: & si ad illum benè loqueris de isto, displices illi, & in suspicionem venis, quasi plus diligas istum. Ideo & deus non vult esse amicus fideliũ, quãdiu ipsi inter se fuerint inimici: quia si illi misericordiam fecerit, iste contristatur: etsi non cõtristatur, quia nihil potest agere contra deum, tñ non congaudet in beneficiis eius. Si autem aliquid poterat cõtra deum, irascetur ad deum, quia miseratur est inimicum eius. Similiter & si isti misericordiam fecerit, ille contristatur. Confidera qualem habet deus conscientiam circa nos, & qũo fidem seruat hominibus, quia nos ꝓfectè diligit, ideo inimicis nostris non vult esse amicus: Vtputa, duo inimici estis fideles, ideo tibi nõ vult esse amicus, quia illi amicus est: & ideo illi non vult esse amicus, quia tibi amicus est. Ergo te diligens illi est inimicus, & illum

M

lum diligens tibi est inimicus. Nunquid propter se deus non suscipit munera nostra, sed propter nosipsos? Alteri aduersatur deus, dum alteri conscientiam seruat: & dum ambos diligit, nulli vult esse amicus pp inimicitias amborum. Ergo deus fidem nobis seruans, inimicorum nostrorum amicus fieri non vult, & nos fidem nõ seruamus, si inimicos eius diligimus, & amicos odimus. Qui .n. amicus est infidelium, & inimicus fidelium, amicos dei odit, & inimicos dei amat. Si autẽ fidem dño seruaremus, sicut ille nobis: nũquàm infideliũ amicitias coleremus, nunq̃ nos infidelium matrimonio iungeremus. [Dimitte illic munus tuum, & vade reconciliari prius fratri tuo.] Vide misericordiã dei, quomodo hominũ vtilitates amplius aspicit, quàm suos honores. Si enim

A suos honores magis aspiceret, sic dixisset: Interim offer munus tuum, & postea vade, & reconciliare. Nunc autem dicit, Vade primùm & reconciliare & sic veniens offeres. Tanquam si dicat ad illũ, Vade, ego libenter contẽnor, libenter honoris mei patior damnum, libenter expecto dominus seruos, tantummodo vt vos in amicitiã veniatis. Vade ergo, vt scias quia plus diligo concordiam fideliũ meorum, quàm munera: qa munera hominũ nullum deo faciunt lucrũ: charitas enim illorum, dei gloriam operatur. Ne dicas, ille mihi nocuit, nõ ego illi: ille mihi satisfacere debet, nõ ego illi. Si pro gloria salutis tuæ iubet te dominus amicitiã facere, magis nocitus debet rogare, vt duplicem gloriam consequaris: vnam quia nocitus es, alteram quia prior rogasti. Si enim in illum nocuisti, & ideo rogasti, parcet tibi deus quod nocuisti, quia prior rogasti: tamen nullam habes mercedem, quia reus constitutus rogasti. Si autem ille te læserit, & prior rogaueris, magnam habebis mercedem. Festina ergo inimicum tuum prænenire ad amicitias, ne fortè te tardante ille ꝓueniat te ad rogandũ, & rapiat de manibus tuis pietatis mercedem. Nã si ille te nocuit, & ille te rogat, ĩfructuosa est amicitia tua. Quã n. iustitiam fecisti ante

B deũ, si rogatus te placaueris? Nõ n. volẽs te deus substernere sub pedib. eius, iubet te ptiùs rogare, sed volẽs tibi humilitatis gloriã ꝓtendere. † Sed fortè dicis: ecce ego volo recõciliari: sed dic mihi qũo recõciliabor: Qualis præcessit offensio, talis debet sequi recõciliatio. Si cogitatu offendisti, cogitatu reconciliare. Si verbis offendisti, verbis reconciliare. Omne enim peccatum quomodo committitur, eo modo & pœnitetur: Vt puta cogitasti malè facere alicui Christiano, non potes munus tuum offerre ante deũ, quia habes in corde tuo nocendi ꝓpositũ. Recogita bene, quòd cogitaueras malè, & pœnituisti. Nam cogitationis peccatum contraria cogitatione dissoluitur. Quis testis? Pro

Psal. 4. a pheta. Quæ dicitis, inquit, in cordibus vestris, & in cubilibus veltris cõpũgimini. Vides quia irasci naturæ est: exequi aũt iracundiã, voluntatis? Si aũt verbis lęsisti frattem tuũ, vade & verbis satisfac ei ex toto corde, & pœnituisti. Quoniam autem verborum peccatum, verborum satisfactione dissoluitur, testis est Aarõ. Cùm enim detraxisset de Mose, vadens, verbis rogauit eũ dicens: Rogo domine, ne infe

Nu. 12. C ras in nos peccatum hoc, quia ignorauimus qđ peccauimus in te. Si aũt operibus aliquem offendisti, puta alicuius pecuniã fraude abstulisti, aut rem aliquam per violentiam abstulisti: redde ei quæ abstulisti, & pœnituisti. Quoniam autem abstractæ rei peccatum, rerum recompensatione dissoluitur, testis est Zacchæus, dicens: Do-

Lu. 19. b mine, quæcunq; fraude abstuli, reddo in quadrupulum. Si autem rem quidem alicuius nõ tuleris, sed fortè castigaueris hominem impotentem iniustè, dona ei aliquid pro iniuria dignũ sicut scriptũ est

Exo. 21. b in lege. Si percusseris seruũ tuum, & fregeris illi dentẽ, dimitte eũ liberum. Secundum hoc intelligẽdũ est, etsi castigaueris aliquem, iniuriæ peccatum beneficio est dissoluendũ. Alioqui nisi quẽ factis læsisti, factis placaueris, sine causa oras ad dominũ, sine causa eleemosynas facis de rebus quibus alios expolisti. Quid prodest tibi, si alter pro te oret ad deum, & alter aduersus te interpellet deũ? Etsi ad istius orationẽ vult tibi deus misericordiã facere, illius interpellatio nõ ꝓmittit. Melius est, vtetsi nemini prodes, nemini noceas, q̃ vt alios spolies, & alios vestias. [Esto consentiẽs aduersario tuo citò, dũ es cũ illo in via, ne forte tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerẽ mittaris. Festinat dñs, vt ad amicitiã festinemus inimicorũ nostrorũ, quandiu

† proui dere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

viuimus in hac vita. Vita.n.omnium hominũ cõmunis est, ista vita carnalis, per quã oẽs homines transeũt boni & mali: sciens q̃ periculosum est, si vnus ex inimicis pace non facta fuerit mortuus: nã postea etsi voluerit pacem facere, nõ possunt, cum fuerint separati. Si autem quãdiu in via huius vitæ es, non feceris pacẽ cum aduersario quem læsisti, sed sic inimicantes per mortẽ ieritis ante iudicem Christum, tradet te Christo, cõuincẽs te reũ in iudicio eius, & iudex tradet te ministro: id est, angelo pœnarum crudeli, & ille mittet te in carcerem gehẽnæ. Et qui in hoc seculo si pacem fecisses, etiam grauissimi operis poteras accipere indulgentiam, sicut scriptum est: Charitas operit multitudinem peccatorum: si semel condẽnatus fueris missus in carcerẽ, iam nõ solũ de grauibus peccatis, sed etiam pro verbo ocioso, quod locutus es: id est, si racha alicui dixisti, pro eo sunt exigenda à te supplicia. Trudet aũt te iudici aduersarius tuus, etsi te prius rogauerit ille. Dicit.n. Salomon: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: hoc enim faciens, carbones ignis cõgeres super caput ipsius. Congerere aũt carbones ignis quid est aliud, nisi magis reum facere ante Deũ? si ergo qui benefacit inimico, magis illum reũ facit ante Deum: consequenter & qui prius rogat inimicum suum, reum illum facit ante Deũ. Frequenter homines in hoc seculo mittũtur in carcerem pro peccato: id est, in angustias & tribulationes diuersas. Nã plerunq; peccantes in hominibus mittuntur in tribulationes diuersas, sed non intelligimus. Angustiæ autẽ huius mundi, carceres appellantur.

Pro.10. & 1.Pe. 4.

Prouer. 25. b & Ro.12. d

E

Homilia XII. ex cap. V.

Exo. 20 c Deu. 5. c

AVdistis quia dictum est antiquis. Non mœchaberis: ego autem dico vobis, quoniam omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eã in corde suo. Ecce alterum mandatum, minimũ quidem apud Iudæos tunc, & nũc apud omnes qui non multùm curant de anima sua: nec iudicant cor suum, qui irasci proximis suis sine causa aliquod non putant esse peccatũ: nec concupiscere tantũ mulierẽ alienã putãt esse peccatũ, opere cõcupiscentiæ nõ subsecuto. Magnũ autem est apud timentes Deũ, & cor suũ diiudicantes. Magnum est etiam apud Deum, qui nõ tantũ opus hominis aspicit, quãtũ cor. Quo mandato lex non soluitur, sed impletur: quia sine hoc mandato stare nõ potest legis mandatũ. Omne enim adulteriũ ex concupiscentia nascitur. Quo ergo tolletur adulteriũ, secundũ legis mandatũ, nisi præcisa fuerit concupiscentia, secundum Christi mandatum? Quoniam ergo sicut ira mater est homicidij, sic concupiscentia mater est adulterij: cõsequenter sicut qui irascitur fratri suo sine causa, occidit eũ in corde suo: & si nõ occiderit eũ propter metum vindictæ, † aut propter impotentiã suã, etiam homicida est apud Deũ, qui non magis opus considerat, q̃ affectum: Sic qui cõcupiscit mulierem alienã, iam mœchatus est eam in corde suo: etsi non habuerit eã, causa aliqua obsistẽte, etiã adulter est apud Deum, qui magis aspicit voluntatem q̃ opus quoniã opus ei adulterij cõmittendi defuit, nõ volũtas. Sed ne fortè hoies humanæ naturæ mysterium ignorantes, dum cõsiderant, quia generaliter omnis natura carnalis subdita est passionibus istis: & nemo est hominum, etiã sanctorum, q̃ se omnino ab ira, vel concupiscentia valeat separare, æstiment Christũ quasi impossibilia ista mãdãtẽ, occasionẽ sibi quærere, per quam hoẽs faciat reos: quoniam oĩs qui impossibilia mandat, occasiones offensionis seminat, & causas puniẽdi reqrit: Ideo pauca de diuisione voluntatum animæ corporisq; tractemus. Sicut duas in nobis habemus naturas, animæ. s. & carnis: sic duas habemus volũtates, vnã animę, alterã carnis. Duas iras, vnã animæ, & alteram carnis: duas cõcupiscẽtias, vnã animæ, & alterã carnis. Et natura quidẽ carnis ab his omnibus non põt se separare. Nã necesse habet & irasci, & concupiscere, etsi non vult: quoniã nõ est in arbitrio suo creata: id est, nõ est nũc in arbitrio suo, sicut creata fuit, sed sub lege peccati. Venũdata est.n. sub peccato, propterea de illa dicit apostolus: Sapientia carnis inimica est in Deum: legi enim Dei subiecta non est, nec.n. potest. Anima autẽ in arbitrio suo creata est, secundũ legẽ iustitiæ Dei: propterea potest & non irasci, si vult: & non concupiscere, si vult. Quando ergo

† videntium.

F

G

Ro. 8. a

irascimur

irascimur & concupiscimus, si displiceamur nobis, & festinemus reprimere uel irã, vel cõcupiscẽtiã nostrã: manifestum est, quia caro nostra irascitur, aut concupiscit sola, nõ aĩa nostra. Quando autem complacemus nobis in his, & decreuimus si poterimus nostrã impleri iracundiã, uel concupiscentiam nostram: tunc & aĩa irascitur, & cõcupiscit simul cũ carne. Propterea sciẽs deus, quia carnis natura subdita ei non est, nec potest non irasci: non mandat carni quæ mãdat. Quis enim sapiens illi ponit præceptũ, qui etsi vult, nõ põt obaudire? Sed ad animam loquitur, & animæ mandat, quæ potest deo in omnibus ob audire: quæ põt etiã carne irascente & cõcupiscente, ipsa nec irasci, nec cõcupiscere. Si ergo ad animã loquitur, & de concupiscentia animæ loquitur, dicens: Siquis viderit mulierẽ ad concupiscendam eã, iã mœchatus est eã, in corde suo: id est, nõ si quis concupiuerit secundum desiderium meritabile carnis, sed si quis concupierit secundum voluntatem animæ, & cõsensum, decernẽs & statuens implere quod cupit: ille talis, etsi nihil gesserit, iam tamen corde adulter est ante deũ: quia forsitan impeditus est ab opere, nõ cõpũctus in volũtate. [Si dexter oculus tuus scãdalizauerit te, eruẽ eũ. Puto q̃ oĩs merces iustitiæ nostræ in hoc posita sit, q̃ omni tẽpore cõtra carnẽ nostrã luctamur. Quia caro concupiscit aduersus spititũ, & spiritus aduersus carnẽ. Sic.n. ait propheta: Tota die contristatus ingrediebãr, quoniã renes mei impleti sunt illusionibus, & non est sanitas in carne mea. Si ergo secũdũ prophetã nõ est sanitas ĩ carne nostra, quot oculos quis habet, aut quot dextras in corpore suo, ut secũdũ malitiã carnis sufficiat pœna mẽbrorũ? Sed videamus ne fortè vel sic possibile est Itelligere de oculo corporali, vel de manu. Sicut enim totus homo quãdiu peccat, viuit peccato, mortuus est aũt iustitiæ, sicut scriptum est: Et uos cùm essetis mortui peccatis: cùm autem homo conuersus fuerit ad iustitiã, uiuit iustitiæ, mortuus est autẽ peccato: sic & vnũquodq; mẽbrũ: Vt puta oculus, quãdiu quidẽ malè aspicit, integer quidẽ est peccato, extinctus est aũt iustitiæ: cùm autẽ desierit malè aspicere, eiectus est à peccato, integer est autem iustitiæ. Sed neq;

H

Gal. 5.c

Psa. 37. b

I

Ephe. 2. d

sic conuenit. Nec n. hẽt rõnem hæc interpretatio plenã, propter quod dicit, Si dexter oculus tuus scandalizauerit te. Quid n. quando dexter scandalizat, sinister quid facit? Nũquid contradicit dextro, vt dexter quidẽ quasi reus eiiciatur, sinister aũt quasi innocẽs reseruetur? Sed puto ad animã hæc cuncta referri, sicut diximus suprà. Oculum igitur dicit aĩæ, id est mentem, per quã aĩa uidet. De quo & alibi dicit: Si oculus tuus fuerit simplex, &c. Oculus autem iste carnalis, non est oculus, sed est speculũ oculi illius interioris, id est mentis. Habet.n. & corpus suam mentem, sicut & anima suã: Sicut testatur apostolus, de mente quidem aĩæ dicens hoc modo: Igitur ego ipse mente quidẽ seruio legi dei, carne aũt legi peccati. De corporis autẽ mente sic, inflatus mente carnis suæ, & non tenens caput. Similiter & de manu, uel de pede. Dextra manus hominis, est voluntas animę: sinistra aũt manus, uolũtas corporis est. Hæc autem corporea manus, nõ est manus, sed organũ manus illius. Nisi enim uolũtas aũt bona, aut mala mouerit eã, ad nihil mouetur. Dextra itaque manus hominis, est uoluntas animæ: sinistra autem manus, est uolũtas corporis. Ideo autẽ partes aĩæ, dextræ vocãtur: corporis autem, sinistræ: quoniã aĩa in arbitrio suo creata est, ad quod voluerit declinare, siue ad bonũ, siue ad malũ: & sub lege iustitiæ creata est, vt recta videat, recta audiat, & agat, & ambulet: partes autẽ corporis sinistræ dicũtur, quia nõ est in arbitrio suo creata caro, ut siue ad bonũ, siue ad malũ declinare uoluerit, possit: sed in malo creata est sub lege peccati, nec põt aut videre, aut audire aut agere rectũ: Sic & oẽs sancti dextri dicuntur, peccatores aũt sinistri. Vnusquisq; ergo nostrũ hẽt dextrũ oculũ, & sinistrũ, dextrũ quidem mẽtem animæ, sinistrũ aũt mẽtẽ carnis. Dextrã aũt manũ, volũtatẽ animæ; sinistram autem, uoluntatem carnis. Quando ergo ex passione carnis concupiscimus sicut homines, aĩo aũt resistimus cõcupiscẽtiæ nostræ, sinister oculus scandalizat nos: id est, mens carnis, non mens animæ. Sinistra manus scandalizat, & non dextra, id est, uoluntas carnis, non uoluntas animæ. Vide nunc quia non iubet carnis mẽtẽ eiicere, vel carnis præsidere

K

Sup. 6. c

Rom. 7 d

Colo. 2 d

L

Universidad de Deusto
Biblioteca

dere voluntatē. Nec n. fieri potest, vt caro aliquādo cesset à desiderio malo. Desideria autem carnis tenere quidem possumus, vt non faciamus quod desiderat caro: præcidere autem non possumus, vt non desideret. Quando autem ex proposito animę volumus malū: tunc dextra manus, id est, oculu dexter nos scādalizat, & dextra voluntas. Hunc oculū, & istā manum præcidere iubet, quam & possumus præcidere: quoniā anima in arbitrio suo
M est, vt ad quod voluerit, valeat declinare. Caro autem non in arbitrio suo est, sed in malo: vendita est sub peccato, & non potest bonum velle. Ideo aūt caro sinistra dicitur, anima autem dextra: quoniā caro ad tentationē nobis creata est, anima autē ad salutem. Hæc est, sicut arbitror, loci istius interpretatio vera. Possumus tamen & alium inuenire colorem. Respectus, vel cōsideratio mētis, oculus est animæ, videlicet voluntas alicuius operis faciēdi, & mouēs manū ad aliquod opus. Manus animæ est secūdum ea quæ diximus: Vtputa erat mulier quędā religiosa, vel virgo, vel vidua, respexi & cōsideraui, & dixi: Debeo visitare illam mulierē assiduè, vt sīgd religionis ingeret quasi mulier, instruā eā, & cōfirmē ipsam in ipso bono proposito eius. Bonus respectus est iste, & dexter oculus: sed dum assiduè visito eā, decidi in laqueū desiderij eius: & ille bonus respectus meus, & dexter, factus est mihi in scandalum. Quid ergo oportet fieri? Ejicere talē illū respectū bonū, qui generatutus est mihi malū. Aut sic: Vidi orphanā quandā, & dixi, debeo illā in domo mea accipere, & educare, donec veniat tēpus nubendi: & vadens cœpi ei subministrare quæ necessaria erāt. Bonū opus hoc, & dextera manus hæc est: sed
A dū causa subministrationis video eā, decidi in laqueū desiderij eius: & illud bonū opus meū, & dextra manus facta est mihi in scandalū. Vel ita: Videntes me quidā agere fiduciali ter cum ea, scandalizati sunt, dicentes: Quid sibi vult hoc esse, q̄ iste sic familiariter loquitur cum puella? Oportet ergo præcidere tale opus bonū, quod vel mihi, vel alteri generat malum. Nā & quod alteri generat malū, mihi generat: quia per me factū est, vt alter scandalizaretur in me. Et hæc propositionis gratia diximus, veruntamen generaliter omne bonū, quod vel nos, vel alios scandalizat, præcidere debemus à nobis. Nā quale est illud bonū, ex quo nascitur malū? Melius est. n. vt sine vno respectu, aut vno opere bono saluemur, q̄ vt dum omnia opera bona voluerimus facere, cūm omnibus pereamus. Sed & alij inter interpretantē hūc locū. Vult, inquiūt, Christus, vt nō solū de periculo nostri peccati curemus, abstinētes nos ab omni cōcupiscentia mala, sed etiā ne vel propinqui nostri, vel aliqui ad nos pertinentes, turpe aliquid agant: Vtputa habes aliquem vel filiū, vel fratrē, vel amicum, qui sic benè aspicit res tuas, quasi proprius oculus
B ruus, & habes eum pro oculo dextro. Aut habes aliquem, qui sic procurat res tuas quasi propria manus tua, & est tibi quasi dextra manus. Et illum talem si cognoueris aliquid turpiter agere, præcide eum ab anima tua, & proijce lōgè abs te, q̄a scandalizat te: q̄a nō solùm pro peccato nostro, sed etiā pro peccato proximorum nostrorum, quod tamen possumus cohibere, nisi aut cohibuerimus, aut repulerimus à nobis, dabimus rationem. Et quoniā oēs Christiani vnū corpus sumus, &
Ro. 12. & alter alterius membra: melius est vt sine
b vno aut altero mēbro tali saluemur, q̄ vt
Eph. 4. volētes illos tales habere, & ipsi pereamus
f cū eis. [Dictū est antiquis, siquis vult dimittere vxorē, det illi libellū repudij. Ego
Deu. 24 aūt dico, siquis dimiserit vxorē suā, excepta fornicationis causa, facit eā mœchari. Et siquis dimissam duxerit, mœchat.]
a Nūc tertiū mādat mādatum, minimum apud indisciplinatos & lasciuos, q̄ nullū æstimāt esse peccatū vxorē dimittere, dato libello repudij, sine quo neq; stare pōt legis mandatum. Quō? quando primùm
Exo. 14. & seq. Moses filios Israel eduxit de Aegypto, genere quidē erant Israelitæ, moribus autē Aegyptij. Propter quod more Gentilitū contingebat, vt vir oderet vxorē. Et quia dimittere illā nō permittebatur, paratus
C erat interficere eam. Aut si non interficiebat propter timorē legis, tamen assiduis cruciatibus affligebat. Ideo iussit dari redīū, non quia bonum erat, sed quia repumediū erat malo peiotis: ne dum facere malum vetātur, facerent peius. Ergo propositū fuit legis repudium dare mādatis, vt ne homicidium fiat. Nūquid in facto solo fit homicidium? nōnne & in voluntate?

tate? Et corā hominibus quidem in facto fit homicidiū, corā Deo autē in voluntate. Sicut. n. q̄ irascitur fratri suo sine causa, etsi nō potuerit occidere eum, occidit eum tamen in corde suo: sic & qui concupiscit mulierem, etsi non habuerit eam, adulteratus est eam in corde suo, quia voluntas eius impedita est, non correcta: Sic qui odit vxorem suam, excepta fornicationis causa, & sic eam odit, vt dimittat eam, vt & nisi haberet licentiam dimittendi eam, occideret eam: in corde suo occidit eā, quantum ad Deum, quia opus homicidij defuit ei, non occidendi
D voluntas. Vides ergo quia lex præcipiens dari repudium, opus homicidij compescuit, non peccatū? Et non solùm homicidij crimen nō sustulit, quantū ad Deū, sed etiam alterum dimissionis introduxit peccatū. Quoniam libellus repudij testimoniū est soluti cōiugij, nunquid iusti tia soluēdi coniugij? Propterea dato repudio, solutum quidem coniugium publicatur, peccatum autem solutionis magis exaggeratur. Tamen cum de irascente sine causa, & de cōcupiscēte faceret verbū, cōpetenter intulit mandatum de vxoribus nō dimittēdis. Si. n. qui irascitur fratri suo sine causa, reus erit iudicio: quō nō erit reus, qui sine culpa fornicationis sic odit vxorē, vt etiā dimittat eam? Sed dicis, multas habet culpas vxor mea. Quid enim? Tu autē sine culpa es? Si. n. extraneorū vitia supportare debemus, dicen-
Gal. 6. a te Apostolo: Inuicē onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi: quantò magis debemus vxorum? Siquis viderit mulierem ad concupiscendum eam, adulteratur eam in corde suo: quomodo nō pro adulteriis condemnetur, q̄ dimittens vxorē, occasionē dederit adulteriorū cōmittendorum, vt & illa adulteretur in alterum: & alter in illam? Nā vir Christianus non solùm se coinquinare nō debet, sed nec aliis coinquinandi se occasionē præbere. Alioquin illorum crimen ad istius redundat peccatum, qui aliis committendi criminis factus est causa. Vide
E etiā, quia qui secundum legē repudium dat, quatuor cōmittit iniquitates. Primā, quia quātum ad deum existit homicida: secundam, quia dimisit nō fornicantem: tertiam, quia fecit eam adulterari: quartam, quia & accipiens eam, fecit adulterium. Nihil autē horum cō mittitur, ubi seruatum fuerit Christi mandatum. [Itē dictum est, non periurabis: reddes autem domino iuramēta tua. Ego autem dico, non iurare omnino, &c.] Ecce quartum mandatum, quod minimum putant auari. Nam nisi iuramentum interdicatur, non possunt amputari periuria. Ex iurameto enim periurium generatur. Nemo est enim qui frequenter iurat, & non aliquando periuret. Propter hoc admonet Salomon. Non assuescas iuramento os Eccl. 23
tuum, multi enim casus in illo. Sicut. n. b
qui facit consuetudinem multa loqui, necesse est vt aliquando & importuna loquatur: Et qui facit consuetudinem frequenter manu sua percutere, necesse est, vt aliquando & iniustè percutiat: sic qui facit consuetudinem iurare in rebus idoneis, frequēter & in rebus superfluis, etiā nolens consuetudine trahente periurat. Nam omnium rerum cōsuetudinē quādo voluerimus quidem tunc facimus, sed
F non quando volumus tunc repellimus eam. Et qualis est contra iurantes Dei sententia, docet Salomon: Vir, inquit, Ibidem.
multum iurans, non exiet plaga de domo eius. Si ergo à iurantibus plaga non recedit, quomodo à periurantibus aliquando recedet? Die mihi amice, iurando quid proficis? Nā si aduersarius tuus crederet benè te iuraturum, nunquàm te iurare compelleret: sed quia periuraturū te æstimat, ideo te iurare compellit. Et cùm iuraueris, non quasi in veritate iuramenti tui placatus, tacet: sed quasi in dānatione periurii tui vindicatus, recedit. Iuramentum enim nunquàm bonum exitum habet. Quidam enim æstimabūt te auaritiæ causa iurasse, quidam autem & periurasse. Qui autē de te benè voluerint suspicari, etsi peieraſſe te nō credunt, tamen in veritate te iurasse affirmare nō possunt. Nemo autem potest defendere te & religiosē egisse. Ideoq; iurans, inimicis tuis in opprobrium venis, amicis autem tuis in suspicionem. Sed fortè dicis, Quid faciam? non mihi credit, nec vult credere, nisi iurauero. Acquiesce magis pecuniam perdere, quàm salutem. Pretiosior tibi videatur anima tua, quàm res tua. Si rem aliquam perdideris, viuere G
potes: si Deum perdideris, quomodo vives? An nescis, quia quod inuitus amittis

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis propter dei timotẽ, maiotẽ mercedem habes pro illo, q̃ si eleemosynã dediſſes? Quia quod cũ maiore colluctatione facimus, pro illo digniùs coronamur. Ecce amice admoneo te, ne aliquando hoĩem iurare cõpellas. Siue exiſtimas eum benè iuraturũ, recede ab eo: ſiue exiſtimas eum malè iuraturum, magis recede ab eo: quia etſi ille benè iurauerit, tu quantũ ad conſcientiam tuam, periurijs illius factus es cauſa: quia hoc propoſito eum iurare cõpellis, non vt iuret, ſed vt periuret. Si aũt benè eũ iuraturũ putares, nec iurare compelleres. O inſipiens, qui alterũ iurare cõpellis, neſcis quid agis? Ille etſi periuraverit, vel cũ lucro periurat, tu aũt ſine lucro periurij illius particeps inueniris. Qui mentiri nõ dubitat, nec periurare timet: qui.n. mentitur, veritatẽ in corde ſuo trãſgreditur: qui aũt periurat in verbis ſuis trãſit deum. Quid ergo intereſt inter deũ tranſire, & veritatẽ tranſgredi, cùm & ipſa veritas ſit deus? Hæc ſola eſt differentia, quia veritatem mentientes in corde tranſimus: periurãtes aũt deũ in verbis. Nam verbo hoĩbus ſatisfaciamus, conſcientia

H aũt deo. Ipſe deus, qui periurare vetuit, ipſe & poſtea nõ iurare mãdauit. Qui ergo in iutãdo nõ timet de. præceptũ negligere, nec in periurando timebit. Quid aũt vis? Timet deũ, aut nõ timet deũ? Si timet, ẽt ſine iuramẽto nõ mentitur: ſi aũt non timet, neq; cũ iuramento põt dicere

† portatis. veritatẽ. Audite vos clerici, qui iurantibus euãgelia ſancta porrigitis: † quo poteſtis ab illo iuramẽto eſſe ſecuri, qui ſemẽ periurij † datis? Nunquid qui ignẽ portat vade cõfletur incẽdiũ, alienus eſt ab illo incendio? Aut qui gladiũ porrigit vnde homicidiũ cõmittatur, nonne eſt ſocius homicidij illius? Sic & qui occaſionẽ periurij

† q ſanctũ periuris. pſtat, collega ſit periurij eius. Si erat bn iurare oĩno ablq; periurij periculo iuſtè diceba tis, q̃ dedimus illis euãgeliũ vt iurent, nõ vt periurent: nunc aũt cũ ſciatis, quia & benè iurare nſa ex parte cũ periurij periculo, eſt, quo poteſtis eſſe liberi, qui occaſionẽ damꝰ vnde peccetur in deũ? Ceſſet ignis, & incendiũ nõ fit: ſubtrahe gladiũ, & homicidiũ nõ cõmittitur: ſic tolle iuramentũ, & periurium nõ fit. Hæc de illis dicta ſunt, qui iurant per deum: eorum aũt qui iurant per elementa, execrabilior iniquitas eſt. Cœlum.n. & terram, & cętera deus ad miniſterium ſibi creauit, non homi- I
nibus ad iuramentum. Ecce enim in lege Exo.23.
præcipitur, vt per nullum iuretur, niſi per b
deum: qui ergo iurat per cœlum aut per & Deu.
terram, aut quicquid illud eſt, per quod iu 6.c
rat, deificat illud. Propterea idololatram
ſe facit omnis, qui per aliquid aliud à deo
iurat, etiamſi iurare liceret: quia non reddit domino deo ſuo iuramẽta ſua, ſed elementis: & ſic dupliciter peccat. Primùm quia iurat, deinde quia deificat per quem iurat. Et vide, quia per ſingula hãc rationẽ dat, cur quis non debeat iurare per elementa. Neque per cœlũ, inquit, qui thronus eſt dei: id eſt, nõ deus. Neque per terram, quia ſcabellum eſt pedum eius, non dea. Neque per Hieroſolymam, quia ciuitas eſt magni regis, non magnus rex. Neque per caput tuum, quia nõ potes vnum capillum album facere aut nigrum. Ac ſi dicat: Cuius momenti es, vt per te iures? nunquid poteſtatem habes vel vnum capillum album facere, aut nigrum? Siue ergo per filios ſuos iuret quis, ſiue per ſe, ſiue per aliquẽ, meliorem facit illum quantum ad ſe, q̃ deũ: [Audiſtis: quia dictum Leu.24
eſt antiquis, Oculum pro oculo, dentem & Deu.
pro dente: ego aũt dico vobis, non reſiſtere malo.] Quintũ mandatũ minimum, 19.d
quantùm ad hoĩes crudeles, qui peccare K
ſe nõ arbitrantur, ſi reddiderint mala pro malis, nõ conſiderantes quæ dicuntur in pſal.7.c
pſalmo: Si reddidi retribuentib. mihi mala, decidã meritò ab inimicis meis manis &c. Quæcunq; nr.ille dinumerat, meritò ſe pati debere, ſi reddiderit retribuẽtib. ſibi mala: ſciãt Chriſtiani oĩa illa meritò ſe eſſe paſſuros, ſi reddiderint retribuẽtib. ſibi mala. Nã & caſuri ſunt ab inimicis ſuis inanes, & perſecuturus eſt inimicus aĩas eorũ, & cõprehenſurus, & conculcaturus in terra vitam eorum, & gloria eorum in puluerem deducturus. Tamen ſine hoc minimo mandato, legis mandatũ nõ põt ſtare. Quo? Lex præcipiens oculum pro oculo, dentem pro dente: tale habet propoſitum, vt vnuſquiſq; dum timet de ſuo mẽbro, parcat alterius, & nemo malus inueniatur. Sed quia væ mundo à ſcãdalis: quandiu.n. viuimus in hoc mundo, cui diabolus præſidet, neceſſe eſt abũdante maledicentes, percutiẽtes & perſequentes. Si ergo incipimus ſecundũ legis mandatum omnibus reddere mala pro malis,

omnes efficimur mali, & ſolutũ eſt propoſitum legis, Et dum voluit malos facere bonos, ẽt bonos fecit malos. Si autem ſm Christi mandatum non reſiſtatur malo,

L ẽt ſi mali non læduntur, tñ boni permanebunt boni: & ſic per mandatum Xpi, impletur, & legis mandatum. Nam qui mandatum legis implet, non ſimul impler, & Xpi: qui aũt Christi implet, ſimul implet & legis. Vtputa qui percutit, contra legẽ agit: qui autem repercutit, ſm legem facit, non autem & ſecundũ Xpi mandatum. Qui autem ſecundum Christi mandatũ, neq; percuſſus repercutit, tacitè & legis voluntatem impleuit. Nam qui percuſſus nõ repercuſſit, multo magis, nec ab initio percuſſiſſet: quia non venit Christus ſoluere le-

1.Pe.2. gem, ſed adimplere. Sed dicis, quia dignus eſt ille repercuti, qui contra legem percuſſit. Etiam. Sed tu non eſt dignus repercu-

Luc.23. tere, quia illius diſcipulus es, q̃ maledictus non remaledixit, percuſſus non repercuſſit, crucifixus pro crucifigẽtibus ſe orauit. Si repercuſſeris, ergo primum denegaſti te Christi eſſe diſcipulum, non verbis, ſed factis. Deinde cum eieceris oculum pro oculo tuo, & fregeris dentem pro dente tuo, nunquid per hoc reſtituitur membrũ tuũ in loco proprio? Si ergo nõ reddideris malum pro malo, & ſi membrum corporis pdidiſti, vel lucrum patientiæ acquiſiſti. Si autem reddideris: & corporis damnũ paſſus es, & ſalutis. *Sed ſiquis te percuſſerit in maxillam, præbe ei alteram.* Non.n. diabolus

M tm̃ de vulnere humani corporis gaudet, ſed & magis in vulnerę animę delectatur: ideo.n. excitat aliquem, qui te percutiat, vt dum tu excitatus repercutis eum, pecces, & vno ictu vulneret ambos. Scit enim q̃ vulnus corporis citò ſanatur: vulnus aũtẽ animæ in quibuſdam vix cum labore, in quibuſdam autem nunq̃ ſanatur. Ideoq; ſi repercuſſeris eum, in prima quidem facie illum viciſſe videris, re vera autem à diabolo victus es. Et putas, quia te ſatiaſti de illo, verè autem diabolum ſatiaſti de te. Si autem non repercuſſeris eum, ab homine quidem victus videris, diabolum autem viciſti. Hæc ſecundum iuſtitiam dei. Videamus autem ſm vtilitatem carnalem: Nunquid ſi repercuſſeris eum, compeſcuiſti eũ, vt iam non te percutiat? Sed magis excitaſti eum, vt ad huc te percutiat. Nã iracundia per iracundiam non compeſcitur, ſed amplius irritatur. Quemadmodũ ſi ignẽ cum igne coniungas, maior flamma ſuccenditur: ſi autem non repercuſſeris eum, ille iam ſtabit: ſi quidem ſapit, confuſus: ſi autem non ſapit, ſatiatus: & non ſolum iterum te non percutit, ſed forſitan compunctus corde pœnitet, quia te, vel ſemel A
percuſſit. Attamẽ etſi ſic inanus eſt, vt nec patientiam tuam intelligat, nec confunda tur in facto ſuo: nunquid potes tu te amplius vindicare, quàm deus erat te vindicaturus? ideoq̃ue ſi repercuſſeris eũ perdidiſti vindictam, quia te ipſum vindicaſti: & liberaſti eum de manibus dei, quia reddidiſti illi quod fecit. Si ergo fortiter iraſceris, patientius age, vt melius vindiceris, ſcilicet per deum. *Et ei qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei, & pallium.* Primum indigna res eſt, vt homo fidelis ſtet in iudicio ante conſpectum iudicis infidelis. Nam etſi infidelis, non eſt, certè ſecularis eſt. Et qui te venerari debuerat propter dignitatem fidei, iudicat te propter neceſſitatem cauſæ, & perdes dignitatem Chriſti, propter negotium mundi. Nõne melius eſt, vt perdas res mũdiales, q̃ gloriam ſempiternam? Si.n. rem perdideris propter Chriſtum, Chriſtus tibi rem reſtituere poteſt: ſi autem propter rem perdideris Chriſtum, res tibi non poteſt reſtituere Chriſtum. Deinde neceſſe eſt, vt humilies te coram iudice, & ſubditus fias illi propter neceſſitatem cauſæ. Et forſitan, qui propter deum non fueras te humiliaturus, humilitas te propter lucrũ, & facis rem precioſiorem quàm deũ. Ter- B
tiò, quia omne iudicium irritatio cordis eſt, & cogitationum malarum. Si ſemel in iudicium ingreſſus fueris, iam non deſideras, vt veritas cauſæ appareat, ſed vt quocunque modo victor exiſtas. Si autem videris, ꝙ cauſa tua, ſicut frequenter ſolet fieri in iudicijs, aut verbis, aut fraudibus, aut pecunijs expugnetur: neceſſe eſt ſimiliter, vt & tu, aut verbis, aut fraudibus, aut pecunijs, cauſæ tuæ adeſſe feſtines. Et ſi ab initio conſilium non habuiſti, vt ſic ageres, poſtea ſic agere ipſius controuerſiæ neceſſitas te compellit. Nam primum pro lucro tantummodo feſtinabas, poſtea iam & pro pudore contendis. Et magis contentus es etiam peccare tantum, vt vincas: quàm vinci tantum, vt ne pecces. Hæc deus illis mandat, qui magi: diligunt deũ,

quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm mundum. Nam qui lucrum animæ magnum esse existimat, damnum rei modicum putat: nam qui damnum rei magnum existimat, lucrum animæ minimũ putat. Qui ergo difficilius putat rem dimittere, quàm in iudicio introire, hoc cogitet, quia difficilius est de iudicio sine peccato exire. Facilius est enim ante iudiciũ
C rem dimittere, quàm in iudicio euitare peccatum. Nam ante iudicium, sicut diximus, vna causa auaritiæ te compellit, post ingressum etiam causa pudoris. Et qui vnã causam vincere non potuisti propter timo
Ge. 39. b rem dei, duas quomodo vinces? Ergo sicut Ioseph dimisit pallium in manu meretricis, & fugit cum meliore pallio castitatis: sic & tu proijce pallium in manus calumniatoris, & fuge cum meliore velamento iustitiæ, ne fortè dum vis vindicare vestem corporis, pretiosissimum animæ vestimentum perdas. Deinde si viderint infideles, te Christianum pro iniurijs iniurias rependere grauiores, pro terrenis facultatibus, & vsque ad perniciem animæ secularia pulsare iudicia contra direptorem iniustum: quomodo credant spem regni cœlestis esse veram, quam prædicant Christiani? Facilè enim spernunt terrena, qui cœlestia sperãt. Qui autem terrena magnopere complectuntur, nescio si firmiter cœlestia credunt promissa. Non solum ergo propter læsionem animarum nostrarum percutientem sustinere debemus, auferenti, quæ nostra sunt non repugnare, sed etiam propter demõstrationẽ indubitabilium Christi promissionum: vt ille qui viderit te iniurias proprias negligentem, terrenas etiam res quasi nihil spernentem, intelligat, quia verè est certissima spes Christianorum in cœ
D lis, pretiosior omnibus rebus terrenis, & vita iucundior omni fruitione vitæ istius carnalis. *Siquis te angariauerit mille passus, vade cum illo, & alia duo.* Vt patientia tua vincat illius crudelitatem, & ostendas quia maior est benignitas dei in sanctis, quàm malitia diaboli in iniquis hominibus. Si autem tantum vadis quantum ille te cogit: quomodo cognosceris seruus dei? Nam in necessitate bonitas non apparet. Quod ergo cogit te, vade propter necessitatem hominis violenti: quod [non te cogit, vade propter gloriam dei benigni. Si vnum vadis, putat te hominem qualemcunque fecisse, [& non pœnitet quia te angariauit: si autem amplius vadis, intelligit quia seruus es dei, & ideò incipit illum pœnitere, quia vel vnum te angariauit. Et hoc tuum additamentum non sit illi maius auxilium, sed pœna prioris audaciæ. Deinde si illum quidem diabolus excitauit ad te angariandum, & tu videns tibi iniuriam fieri, & aut verbis illicitis contradicas, aut factis, non bonis resistas: & lucrum sanctitatis, quod multis forsitan bonis operibus acquisisti, propter dolorem modicum perdis. Quid ergo? Vnum vade, vt satisfacias E
homini: alterum vade, vt te ostendas, & illum castiges: tertium, vt diabolum superabundanter confundas. Deinde hæc omnia mandata in pauperis persona conueniunt: dentem autem hominis diuitis, & potentis quis excutit? Vtinam ille alterius non excuteret. Tunicam diuitis, & potentis per calumniam quis tentat auferre? Vtinam ille per calumniam alterius, non auferret. Diuitem, & potentem quis angariat? Vtinam ille alterum non angariaret. Ergo diues infructuosus est. Et quomodo adimpleat iustitiam legis, & gratiæ, vt fiat seruus dei perfectus? Quomodo? Siquis mutuam pecuniam petierit ab eo, det illi. Lex enim est, vt alterius non tollas, etsi tuum non des. Gratia autem, vt alterius, non tollas, & tuum des. Qui ergo mutuã pecuniam dat, & legem implet, & gratiã. Nam qui de suis libenter dat, multò magis alterius bona nõ tollit. Diues ergo per patientiam non potest tentari, neque probari, quia nemo illi citò violentiam facit. In largitate autem tentatur, atque probatur. Item pauper per largitatem non potest tentari, & probari, quia non habet vnde largiatur: & ideò per patientiam tentatur, atque probatur, si benignitas eius per iniu
F riam non mutatur. Denique si veritatem considerare volumus, & intelligere rationem: quia diuitiæ nostræ non sunt nostrę, sed dei. Deus enim dispensatores nos diuitiarum voluit esse suarum, non dominos: & ideo cui voluerit, dat eas: & à quo voluerit, tollit: illud propriè nostrum est, quod in nostra est potestate habere, si volumus. Quomodo autem nostrum dicatur quod, etsi volumus, habere non possumus, nisi nobis fuerit datum? Deinde considera, vt quid tibi magis diuitias credidit, quàm illi? nunquid ex alia massa luti te fecit, ex alia illum? Et pro te Christum tradidit, pro illo autem aliquem angelorum? Si per omnia sic illum diligit quo te, non ideò dedit tibi diuitias, vt habeas eas, sed vt ten-
1. Ti. 6. d teris in eis. Ideò admonet Apostolus: Diuitibus huius mundi præcipe non superbè sapere, nec sperare in incerto diuitiarũ, sed largos esse communicatores bonorũ. Nam pauper in sanctate melior est, quàm tu in rebus secularibus. Tuæ res proficiãt ad illius sustentationem in hoc seculo, vt & illius sanctitas proficiat ad tuam sustentationem in illo: Sicut vlmus infructuosa dat humorem viti, vt vitis pro se, & pro vlmo proferat fructum. Ergo iubet nos Chri
Luc. 6. stus mutuum dare pecuniam, non tamen sub vsuris: quia qui sub vsuris mutuum
G dat in prima quidem facie sua videtur dare, reuera autem non sua dat, sed alterius tollit. Nam videtur quidẽ necessitati succurrere, re vera autem in maiorem mittit necessitatem. De vno vinculo soluit, & multi vinculis alligat. Et non propter iusti tiam dei dat, sed propter proprium lucrũ. Similis enim est pecunia vsuraria aspidis morsui. Sicut enim qui ab aspide percutitur, quasi delectatus vadit in somnum, & sic per suauitatem soporis moritur: sic & qui accipit sub vsuris pro tempore delectatur, quasi qui beneficium accipit: & sic per suauitatem beneficij non sentit, quomodo captiuus efficitur. Nam sicut venenum aspidis latenter per omnia membra discurrit, & corrumpit: sic vsura per totas facultates eius discurrit, & conuertit eas in debitum. Sicut enim fermentum modicum quod mittitur in multam farinam, totam consperſionem corrumpit, & trahit illam, & facit illam totam fermentum: sic cum vsura in domum alicuius intrauerit, totã substantiam eius ad se trahit, & conuertit in debitum.

Ille pro te, & filium suum per omnia humanę cõpassionis opprobria traducit [vs- [opprobrijs tra
que ad mortem, ille te inimicum sũũ adoptauit, cohæredem vnigenito suo fecit, & didit. tu vel nudã dilectionem, inimico tuo reddere non vis? Quid tamen mirum, si graue illis videatur inimicos amare, qui nec amicis suis synceram conscientiam seruant? Nam cum sit mundus iste scandalis plenus, si amicos voluerint diligere tantum, non poterunt inuenire quos diligant. Hodie enim iste illum offendit in re tali, cras ille istum offendet in altera re, & ita fit, vt si decreuerit hõ inimicos suos odire, necesse est, vt odiat omnes, & odiatur ab omnibus. Vides quia sicut ex ira homicidiũ nascitur, & ex concupiscentia adulterium: sic ex odio inimicorum præciditur etiam dilectio amicorum. Si autem ad tempus I
sustines eum quasi inimicum, postmodum victum benevolentia tua amabis eũ quasi amicum. Puto quòd non tantum pro inimicis nostris Christus illa mandauit, quãtum pro nobis: non quia illi digni sunt, vt diligantur ab aliquo, sed quia nos non sumus digni, vt aliquem odiamus. Odium enim spiritus est tenebrarum, & vbicunque insederit, sordidat pulchritudinem sanitatis. [Ergo non tantum ideò iubet [sanctidiligere inimicos, vt illos diligamus, quantum, vt a nosipsis quod malum est repellamus. Et ideò non dicam, si læseris inimicum, sed si oderis eum tantum amplius tibi nocuisti secundum animam, quam illi secundum corpus. Et illi forsitan nihil noces odiens eum, te autem ipsum sine dubio lædis. Si ergo peperceris inimico, tibi amplius pepercisti, quàm illi. Et si bene feceris ei, tibi amplius præstitisti, quàm illi. Iterum commemoro qđ superius dixi. Quoniam ignorantibus mysterium naturæ humanæ impossibile videtur diligere inimicum. Et verè impossibile est quantum ad carnis naturam, quia passionibus subiacet: quantum autem ad animam possibile est, quia proprij iudicij est, ideò & regere, & retinere potest carnẽ a passionibus. Nunquam enim anima passibilem regeret carnem, si ipsa passionibus esset subiecta. Puto autem sicut illud quod K
dictum est: Ego autem dico, non concupi- Ex. 20.
sces: non loquitur deus ad carnis naturã, c. &
quæ non potest fieri, vt non concupiscat, Deu. 5.
quod suum est: sed ad animam, quæ non c

Homilia. xiii. ex cap. quinto.

Leui. 19 c

AVdistis, *quia dictum est antiquis, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum: ego autem dico uobis diligite inimicos uestros.* Ecce sextum mandatum legem adimplens, minimum apud hoïes odibiles, & inuicem odientes, qui inimicũ odire debere improba voce pronunciare non erubescunt. Quòd si iustum fuisset inimicos odire, deus te inimicum ex gentibus nũquam in suam suscepisset dilectionem.

con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

concupiscere potest. Nam quando quis corporalibus quidē motibus excitatur, voluntas aūt illius nō inclinatur, vt faciat opus quod facere instigatur: sed stabili propositione continentia, & operatione [iustitiæ, irrationabiles motus corporis frangit: & si corpore concupiscit, animus eius non concupiscit: si aūt cōsenserit explere quod cogitat, tunc verè dicitur animo concupiscere: Sic, & in hoc loco, Caro quidem inimicum suum diligere non potest, quemadmodum, nec est possibile, vt iniuriam nō sentiat sibi illatam, anima autem inimicū diligere potest, quia dilectio, vel odiū carnis in sensu est, animæ autem in intellectu. Propterea anima quidem secundum tōnem vertitur, caro autem inuertibilis in passione tenetur: qm̄ anima libera est, & sub principatu dei est: caro aūt captiua est, & sub principatu diaboli est, sicut & mūdus q in maligno positus est, qm̄ & ipsa caro de mundo est Quando ergo nocemur ab aliquo, etsi odimus eum, non tm̄ exequimur odium nr̄m, considerantes dei iustitiam, sed magis confringentes motus doloris nostri, & benedicimus ei, & benefacimus. Cognosce, quia caro quidem nr̄a odit inimicum suum, q̄ nocita diligere nō pōt, anima autem diligit inimicum. Alioqui si vnusquisque motus suæ carnis consideret, nullum bonum facere inuenitur: quia omne bonum, aduersante carnis natura, cōtradicētibus nobisipsis explemus. Deinde, qui te innocentē iniuriatur, si incipias considerare qūo a diabolo possidet, & agitur, qūo voluntatem suam adimplet per ministerium eius, non solum non irascēris ei, sed adhuc misereberis eius: miseratio autem excitat [affectum. Vis ergo diligere inimicum tuum? Si iniuriam pateris, noli iniuriam præsentem aspicere, sed considera gloriam, quam pro mercede in iudicio consecuturus es. Si æquanimiter supportare volueris, si damnum passus fueris, noli hoc dānum aspicere, sed illud patientiæ lucrum. Illis.n. totum vī difficile, qui retributionem non sperant futuri iudicij. *Et benefacite his qui oderunt uos.* Sciens dominus, quia carnis dilectio ex beneficijs carnalibus nascitur, vbi nō fuit prius, & nutritur etiam vbi fuit prius: ideò iubet nos benefacere inimicis, vt eorū odia nostris beneficijs compescantur. Si enim dando, & accipiendo amicitia nascitur, q̄ non erat prius: consequenter & odium, & omnis inimicitia beneficiorum assiduitate compescitur. Ergo benefacite odientib. vt ex vestra beneuolentia ipsi se iudicent, q̄a iniustè vos odiunt. *Orate pro calumniantibus uos.* Orantes pro inimicis, non tm̄ illos, quantum nos commendamus deo: & magis exaudimur pro inimicis orantes, q̄ pro nobis. Qui.n. pro se orat, non gratiæ opus exequitur, sed naturæ. Quis.n. pro se non orat? Qui aūt pro inimico suo orat, dignè exauditur, quia gratiæ opus exequitur. *Vt sitis filii patris uestri.* In quo n. alio cognoscetur, quia filij sumus dei, nisi fuerimus similes deo? Filij.n. carnales frequenter similantur carnalibus patribus in facie, aut in loquela, aut in risu, aut in aliquo corporis signo, filij autem spiritales in sanctitate. Et illi quidem etsi similes fuerint, laudem nullam merentur, & si dissimiles, nullam vituperationem: quia non est in potestate hominis qualem accipiat corporis qualitatem. Filij aūt dei, si quidē similes fuerint, laudandi sunt: si aūt dissimiles, nimis vituperandi, quia in potestate vniuscuiusque est mensura faciendæ iustitiæ. *Si diligitis eos qui uos diligunt, quam mercedem habebitis?* Qui amicos diligit, propter se diligit, non propter deum, & ideò nullam habet mercedem: delectat.n. eum ipsa dilectio. Qui autem inimicum suum diligit, non propter se diligit, sed propter deum: ideò magnam habet mercedem, quia contradicit motibus suis. Vbi.n. labor seminatur, illic metitur fructus. *Estote ergo perfecti, sicut & pater uester perfectus est.* Qui diligit amicum, peccatum quidem non facit, iustitiam autem non operatur. Dimidium.n. bonum est hominem discedere a malo, & non sequi bonum: perfectū est autem, vt nō solum fugiat malum, sed etiam faciat bonum. Ideò dicit, perfecti estote, vt & amicos diligatis propter peccatum vitandum, & inimicos propter iustitiam habendam: quoniam illud de pœna liberat, hoc autem ducit in gloriam: nec enim est perfecta dei imago, quæ non per opera similat deum. *Vt sitis filii patris uestri, qui Solem suum iubet oriri super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos.* Caute posuit dicens, super iustos, & iniustos, non super iniustos, vt iustos. Quia omnia bona deus non propter omnes homines dat super terrā, sed ꝓpter paucos sanctos.

Con-

Contentus est enim magis, vt peccatores contra meritum suum bonis dei fruātur, quàm vt iusti contra meritum suum a bonis eius fraudentur. Similiter, & quando dominus a peccatoribus irritatur, castigationem suam non propter homines bonos mittit, sed propter solos peccatores: tamen æqualiter, & iustos tangit, quemadmodum, & peccatores. Nam quemadmodum in bonis non separat peccatores à iustis: sic nec in malis separat iustos a peccatoribus. In bonis peccatores a iustis nō separat, ne separati cognoscant se abiectos esse, & desperent: in malis iustos à peccatoribus non separat, ne separati cognoscant se electos, & glorientur: maximè cum nec malis bona prosint, sed noceant magis, nec bonis mala noceant, sed prosint magis. Nam malè viuentes dum bona percipiunt, ad præiudicium suum percipiunt, & boni dum mala patiuntur, ad
Cap. 6. lucrum iustitiæ eis procedit. *Attendite autem ne eleemosynam uestram faciatis coram hominibus, ut uideamini ab eis.* In superiori-
C bus Christus mandauit diligere inimicos, benefacere eis. Videns autem quia in ipso beneficio laqueus diaboli latebat inclusus qui bonorum operum solet perdere fructum. Nam vana carnis natura, quemadmodum primum difficilis est ab benefaciendum: ita etsi benefecerit, facilis est ad iactantiam boni operis: propterea, & in hac parte nos instruit, dicens: Attendite vobis ne elecmosynam vestram coram hominibus faciatis: vt bonum vestrum non ad ministerium vanitatis proficiat, sed ad vsum salutis. Quōd autem præ omnibus vitijs carnalibus periculosius esse in hominibus intellexit, hoc cautius cauendum mandat, dicens: Attendite ne eleemosynam vestram coram hominibus faciatis. Quoniam omnia penè mala seruos diaboli vexant. Concupiscentia autem vanæ gloriæ non solum seruos diaboli, sed etiam seruos dei, & viros fideles impugnat: magis autem seruos dei, quam seruos diaboli Vbi enim res agitur gloriosa, ibi facilius locum inuenit gloriationis occasio. *Attendite.* Quid autem attendamus? locum secretum vbi homines non sunt? Sed quid prodest, si in loco quidem homines non fuerint, in corde autem fuerit cogitatio vana? Melius est ergo, vt in corde non sit cogitatio vana, quam vt homines nō sint in loco. Si ergo cor nostrum attendere debemus, non oculis carnalibus aspi- D
cere, sed sensu vigilare necesse est circa cor: inuisibili enim est serpens, & lubricus, quem obseruare iubemur, & latenter in sensus ingreditur, & seducit. Ideò enim non potest eum caro sordida aspicere, sed anima munda. Sicut enim in loco mundo, & speciosо, si modica sordes fuerit, de longe apparet: si autem ipse locus sordidus fuerit, quantumuis stercoris iaceat ibi, non apparet, nec enim potest requiri, si est ibi aliquid stercoris, [vbi totum est [mundū
stercus: Sic, & in corde mundo, si surreptio inimici successerit, mox cor suum homo rectus discernit, quia a spiritu alieno pulsatur: si autem cor fuerit iniquitatibus plenum, suggestionem diaboli in se facilè non intelligit. Quomodo enim introitum eius intelligat, qui semper in eo est? ideò & ante præmisit, dicens: ne irascaris, ne concupiscas, ne iures, ne malum pro malo reddas, ne odias proximum tuum: quoniam qui malis omnibus istis subiectus est, cor suum non potest atten- Sup. 5.c
dere, nec intelligere diaboli seductionem in eo: quia in veste candida macula citò apparet, nigra autem vestis, & si tota sordidata fuerit, non cito apparet. Et quomodo non potest fieri, vt coram hominibus eleemosynam faciamus, aut facientes E
non sentiamus? Si præsente aliquo occurrerit pauper quomodo detur ei absconsè? Nam etsi non videtur quod datur, tamen videtur, quia datur, ducendo eum secreto. Sed considera, quia non dixit tantummodo. Ne coram hominibus faciatis: sed addidit, vt videamini ab eis. Qui ergo non Nō prohibetur corā hominib. dari eleemosina, sed vanæ gloriæ venatio inhibet. Sup. 5.b
ideò facit, vt ab hominibus videatur, etsi coram hominibus fecerit, tamen non videtur coram hominibus fecisse. Ergo si sic facere eleemosynam non est possibile, vt nullus videat, aut sentiat: tamen eo proposito facere, vt non ab hominibus videamur, possibile est. Dicit enim dominus: Sic luceat lumen vestrum coram hominibus, vt videant homines opera vestra bona, &c. Sicut ergo accensa lampas abscondi non potest: sic nec opus iustitiæ potest celari. Ergo non eleemosyna ingrata est ante deum, quæ hominibus visa fuerit, sed quæ ideò facta fuerit, vt ab hominibus videatur. Vtputa omnis homo, qui aliquod opus facit, cuius causa facit id

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod facit, in corde suo illius aspicit, & personam. Ecce facis epistolam, vt aliquem salutes amicum, quandiu scribis, semper in corde tuo amici illius vides personam, propter quem scribis epistolam.
F Item artifex tenens opus in manu, semper cum præ oculis suis habet, qui ei opus commisit faciendum, dum cogitat quomodo illud facere mandauit: sic & qui propter deum eleemosynam facit, neminem videt in corde suo, nisi personam dei tantummodo, propter quem facit. Ideò etsi euenerit, vt quibusdam præsentibus faciat, tamen animus eius homines illos non videt, etsi ipse videatur ab eis. Nunquàm transisti per viam aliquid cogitans, & a multis quidem hominibus visus es, ipse autem nullum vidisti, intendens in id quod cogitabas? Quia animus sine corpore apud seipsum potest videre, quod cogitat, corpus autem sine animo nihil potest videre. Ergo similiter, & è contrario fieri potest, vt quis nullis præsentibus eleemosynam faciat, & tamen præsentibus hominibus videatur feciſſe: vtputa qui propter homines eleemosynam facit: id est, qui desiderat, vt ab hominibus videatur, semper in corde suo personas hominum videt: ideò & si euenerit vt faciente eo, nullus sit præsens, tamen coram hominibus feciſſe videtur, quia cor eius semper hominum personas videbat. *Alioqui non habebitis mercedem apud patrem vestrum*. Et mandatum dat, & pœnam proponit, vt vanitatem humanam, & si non amor iustitiæ tenet, vel timor
G damni refrænet. Scit enim dominus vanitatibus subditam esse carnis naturam: quia omnis homo, quantum ad carnem, delectatur hominibus apparere. Non enim fieri potest, vt caro nata de vanitate non sit vanitatis amatrix: nec dominus admoneret nos, vt ne coram hominibus faciamus, nisi sciret omnes homines velle coram hominibus facere. Quis mandat alicui, ne forniceris, nisi quem intelligit esse lasciuum? Quis mandat alicui, noli te inebriari, nisi quem ebriosum esse cognoscit? Sic, & admonitio Christi de fugienda vanitate, demonstratio est vanitatis humanæ. Attamen mandat, quia etsi caro vana vanitatem desiderat, & terrena conditio gloriam suam quærit in terra, quia non potest terrestris natura gloriam desiderare cœlestem: tamen anima, quæ de veritate nata est, potest fugere vanitatem terrenam. Caro animæ subiecta est, non anima carni. Caro enim aduersus animam certare potest, vincere non potest, nisi ipsa anima consenserit, vt vincatur. Anima autem aduersus carnem, & certat, & vincit. Ergo & qui plena quidem voluntate propter homines facit, ille propter homines feciſſe videtur: super cuius autem cor cogitatio quidem vana ascendit, desideraus hominibus apparere: anima autem intelligens, vanis cogitationibus contradixit, & repulit consilium carnis, ille propter homines non videtur feciſſe: quia secundum carnem quidem voluit secundum animam autem noluit. Et quod cogitauit, passio carnis est: quod elegit, iudicium animæ. Nam si propter vanam carnis concupiscentiam dicimus: eleemosynam factam esse ingratam, nullum bonum hominis acceptabile potest esse ante deum, cum nullum bonum liberè homo facere potest, sed semper contra malas concupiscentias carnis certando faciamus bonum. Quis autem est homo castus? Nunquid qui non concupiscit? Absit: sed qui concupiscentiam suam vincit. Quis est mansuetus? Nunquid qui non irascitur? Absit: sed qui refrænat iracundiam suam. Sic non ille propter Deum videtur facere eleemosynam, qui humanam gloriam nõ concupiscit, sed qui humanam gloriam animę contradictione confringit. Alioquin in omni opere bono, nec habemus mercedem, nisi malis cõtrarijs vrgeamur per carnem. In omni enim opere bono scandalũ
H diaboli positum est, sicut scriptum est de dę monibus: Iuxta semitam scandala posuerunt mihi: vt ipsum bonum non sit securum, si solum: sed iuxta malum positum, semper tentatum sit, & probatum. Sicut enim vbicunque fuerit triticum, necesse est, vt inueniatur illic, & zinania: sic vbicunque fuerit bonum dei, illic erit, & scandalum inimici. Quid ergo? Ecce proposuisti facere eleemosynam, sed ascendit super cor tuum velle hominibus apparere, nunquid debes subtrahere manum tuam, vt ne des locum vanæ cogitationi, dicens apud te: Melius est, nec facere bonum, ne tantum inueniar propter homines facere? Absit: sed perfice opus tuum, ne dum vis cogitationi vanæ resistere, perdas opus bonum. Veniat tibi in mentem, quod Dominus ait de tritico, & zizanijs: Sinite

vtraque crescere vsque ad messem, ne eradicantes zizania, simul eradicetis, & triticum. Triticum est enim voluntas bona, quam seminat deus in homine: zizanium autem est cogitatio mala, quam diabolus seminauit per carnem. Cum ergo omni voluntati bonæ adhæreat, & desiderium malum, si volueris malam cogitationem tuam ad plenum tollere, simul tollis, & opus bonum. Nam & ipse diabolus eo consilio seminauit zizanium suũ in tritico dei, vt attrita zizania eius, suffocent triticum dei: aut siquis voluerit diaboli zizanium tollere, simul eradicet, &
K triticum dei. Nunquid, & continens, aut virgo, mox vt concupierit, iam cecidit? tantum plena voluntate non concupiscat, vt velit implere concupiscentiam suam: si autem ex necessitate carnis concupiuit, & contradixit concupiscentiæ suæ, non peccauit: sed magis glorioſior est effectus, quia vicit, tanquàm si non fuisset pulsatus. Quid ergo dicit scriptura? Sine vt matureſcant vtraque: id est, adimple opus tuum, & duc ad perfectum: & sic illa quidem vana cogitatio, quasi zizanium exiccatur, & perit: bonum autem opus, quasi triticum manet. Nam sic intelliges, si ex voluntate tua fuerit illa vana concupiscentia, aut ex necessitate carnis. Si ex voluntate tua fuit, doles si te facientem eleemosynam tuam nullus aspexit: si autem gaudes posteà, quia eleemosyna tua in silentio facta est, scito quia concupiscentia tua non fuit ex animo tuo, sed ex necessitate carnis: & ideò quasi zizanium aruit. Sic & continens concupiscentiam suam probare poterit. Si ex animo eius est quod
L concupiscit: sic etiam postquam transierit concupiscentia, voluntatem habet peccandi, tunc ex voluntate eius est concupiscentia. Si autem gaudet, quia non prævaluit aduersus eum concupiscentia, sed confusa recessit, intelligat, quia zizanium fuit ex necessitate carnis natum, & non fuit animæ eius voluntas. *Non habebitis mercedem apud patrem vestrum.* Quid enim a deo accipies, qui deo nihil dedisti? Nam quod propter deum fit, deo datur, & ab eo recipitur: quod autem propter homines fit, in uentos effunditur, & a nullo speratur. Quid est enim aliud hominum laus, quàm ventorum transeuntium sonus: Cessauerunt homines loqui, & perdidit fructum suum, quia propter homines fecit, vt ab eis laudaretur. Quæ est autem sapientia, res dare, & verba vacua comparare: autem certè mercedem dei contemnere in perpetuum mansutem in cœlis, & sugientes [hominum sermones eligere? Melius est enim non facere, quàm propter ho- [al. fugi tiuo. mines facere. Qui enim non facit, etsi in cœlo non inuenit, vel super terram nihil perdit: qui autem propter homines facit, & in terra perdit, & in cœlo non inuenit. Vel illum aspice, a quo laudem expectas, quid sentit de te? Ideò te laudat, quia propter deum te facere putat. Si autem intelligeret, quia propter eum facis, non te laudaret, sed vituperaret magis. Quid er- M go illi placere festinas, qui si te aliquando intellexerit, deridebit? Sic est homo, qui propter homines facit bonum sicut mercenarius malus, qui intra tempus locationis suæ comedit omnes mercedes suas: cum autem tempore completo recesserit, nudus egreditur. Sic ergo vacuus vadit ad deum, qui mercedem omnium bonorum suorum accipere desiderauit in seculo. *Tu ergo cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ.* Verè enim subresponsor est, qui propter homines facit. Aliud enim habet in corde, & aliud monstrat in opere. In facie quidem propter necessitatem hominum facit, & videtur misericors: in corde autem propter vanam gloriam suam agit, & est vanæ gloriæ mercator. Tuba enim est omnis actus, vel sermo, per quem operis iactantia demonstratur. Puta qui quando videt aliquem præsentem, facit eleemosynam, extra autem non facit: hoc tuba est, quia per hoc eius iactantia prædicatur. Item qui intercedente aliquo facit eleemosynam, vbi autem non est intercessor, non facit: hæc consuetudo mala, tuba est. Item qui si viderit honestiorem personam, quæ potest referre, dat ei: obscuro autem, & alligato pauperi passionibus nihil dat: & hoc tuba est, etiam A si in loco secreto fecerit, eo tamen proposito, vt laudabilis videatur: primum, quia fecit, secundò, quia absconsè: ipsa absconsio tuba est eleemosynæ eius, & quicquid illud fecerit homo per quod apparet, aut vult apparere, quia fecit, tuba est: quia per illud ipsa eleemosyna dum

Universidad de Deusto
Biblioteca

fit clamat de se: ideo non tantum locus, nec actus secretus seruandus est, sed magis voluntas secreta. Nam in omni actu carnali diabolus fraudem facere potest, in sola conscientia non potest fieri dolus: quia hominibus suademus, deo autem manifesti sumus. Nunquid non intelligit homo hoc esse vanum, quod ab hominibus vult videri? Sed cogitur amare, quod intelligit vanum. Quid miserius, quàm natura humana? Omne animal potest amare quod sibi intelligit bonum, & odire quod intelligit malum: solus homo quod intelligit malum, amare cogitur, & odire quod intelligit bonum: quia duas habet in se aduersantes naturas. Quod carni placet, aiæ
Iob.7.a displicet: & quod animæ placet, carni displicet: vt sicut ait Iob, omnis vita nostra,
B tentatio sit. Quòd si omnis vita nostra tentatio est, omnis vita nostra, & luctum est. *Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Iandudum significauimus hæc omnia ad animam dici, non ad carnem, quod hic sermo manifestè declarat. Alioqui quàtum ad corpus, quomodo potest fieri, vt nesciat sinistra quid dextera faciat, cum ambæ manus in adiutorium sibi inuicem sint creatæ, vt altera alteri administret, nec cito inueniatur opus qd vna manus sine altera possit implere? Sed secundum quod diximus supià: Dextra manus est voluntas animæ, semper ad bonum contendens: sinistra autem voluntas carnis, semper deo contraria. Ne sciat ergo carnis voluntas, quod facit voluntas animæ. Quando ergo voluntas est nobis faciēdi eleemosynas propter deum, voluntas est animæ, & dextera manus nostra. Si subeuntem nobis voluntatem vanam, vt ab hominibus videamur, id est, voluntatem carnis, & manum sinistram repressérimus, nescit sinistra voluntas quid facit dextera. Si autem subeunti huiusmo
[huius mundi. di [vanæ voluntati consenserimus, consuuximus sinistram voluntatem dextræ, & dextram sinistræ: & notum fecimus sinistræ, quod dextra operabatur. Aliter certè, sicut apostoli interpretantur in libro
C Canonum, qui est de episcopis. Dextra est populus Christianus, qui est ad dextram Christi: sinistra autem, omnis populus, qui est ad sinistram. Hoc ego dicit, ne Christianum facientem eleemosynā, qui est dextra, infidelis aspiciat, qui est sinistra. Christianus autem si Christianum viderit eleemosynas facientē, nō est contra Christi præceptum, quoniā ambo dextra sunt, *Sed sit eleemosyna tua in abscōso*. Non tantum in abscondito loco, quantum in abscondito conscientiæ: Nam si anima intra claustra bonæ voluntatis inclusa sit, corporales actus nostros abscondere possumus: si autem anima per vanas cogitationes fuerit euagata, nihil prodest actus corporales abscondere: quia sic abscondimus, vt amplius publicemus. *Et pater tuus qui videt, in abscondito, reddet tibi in manifesto.* Vide quia abscōsum cordis, non loci, significat. Deus enim in abscōso cordis est, non in abscōso loco. Cōsidera, quia non ideò voluit deus nos in abscōso facere, vt non appareat opus nostrum. Alioqui quomodo dicit: Sic luceat lumen vestrum, vt videant homines opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui in cœlis est? Sed vt ipse id ostendat. Nam gratius est omne bonum quod a nobis abscōditur, a deo autem ostenditur. Nam si tu te ipsum ostendas, pauci sunt, qui te laudent: id est, qui non intelligant, quòd tu latere potueris: qui autem intellexerit, vituperat magis, non laudat. Si autem te deus ostendat, nemo vituperat, nisi fortè malus, cui displicet bonus. Impossibile est enim, vt bonum opus hominis in abscondito dimittat deus: sed in hoc seculo manifestat eum, & in illo glorificat, quia gloria dei est. Sicut autem opus malum hominis ad gloriam diaboli est, in eo enim malitiæ eius virtus ostenditur: sic & opus bonum gloria dei est, in eo enim gloria [eius ostenditur. Sicut ergo diabolus, qui suggerit malum fieri, ipse manifestat malum: vtputa ipse suggerit adulterium facere, & ipse manifestat adulterium: ipse suggerit homicidium, & ipse publicat homicidium. Sic deus dat bonum fieri, ipse publicat omne bonum in manifesto, id est, in seculo illo futuro, quia hic merces iustitiæ manifesta non potest esse: puta pro bono opere tuo, si te fecerit diuitem: quoniam hic non solum boni, sed etiam mali diuites sunt, magis autem mali, quàm boni, ideò merces iusti E stitiæ in diuitibus non apparet. Si tibi dederit habere filios, & filios filiorum, qui etiam in bonis, & malis indifferenter, & boni, & mali inueniuntur: & ideò

Sup.f.b

[gratia.

D

iustitiæ

iustitiæ merces manifesta non potest esse, cum omne bonum quod est in hoc seculo desiderabile, inter bonos, & malos commune est: ideò si bonis datum fuerit, non apparet. Illius autem seculi bona nō sunt communia inter bonos, & malos, sed tantùm bonorum. Ideò cuicunque illic benefecerit deus, manifestum est, quia p̄ mercede iustitiæ suæ meruit illud bonum: nisi fortè sic in hoc mundo reddidit in manifesto, faciens eum omnibus manifestum: & glorificans eum, vt omnes cognoscentes eum dei hominem esse, veneretur eū. Aut si secundum opera æstimetur, & status bonorum mundi istius: vtputa, multi incurrunt mala, & boni, & mali in seculo isto: vnde intelligimus, quis tentatur in eis quasi bonus, & quis punitur quasi malus, secundum opera. Si cuius enim opera
F videmus bona, scimus, quia tentatur quasi iustus: cuius autem mala, dicimus, quia punitur in eis, quasi peccator. Sic, & bona mundi videmus, & peccatores habere, & interdum iustos: propterea secundum opera est manifestum. Quoniam malus quidem si bona in hoc mundo fuerit consecutus, dicimus, quia nutritur hic inde iniquitas eius, vt illic intereat grauius. Si autem bonus, dicimus, quia reddit ei deus mercedem iustitiæ suæ. *Et cum oratis non eritis sicut hypocritæ, qui amant stare in synagogis.* De oratione sermo est nobis, quam solam quasi spirituale talentum anima offert deo de viscetibus suis. Omnem enim iustitiam, quam facit homo, secundum potentiam suam facit, & de potentia sua profert: solam autem orationem secundum fidem suam facit, & ex fide sua profert. Vis autem scire quàm pretiosa sit oratio? Nulla iustitia thymiamati assimilatur, nisi oratio sola: sicut in reuelatione Ioannis ostenditur, quomodo magnus angelus ante conspectum altaris processit, habens
Apoc.8 in manu thuribulum incensi odoramentorum, & dictum est ei. Istæ sunt orationes sanctorum. Sicut enim thymiama bene confectum, delectat hominem odorantem: sic, oratio iusti suauis est ante deū. Vis autem scire dignitatem eius? Mox vt de ore processerit, suscipiunt eam angeli manibus suis, & offerunt ante deum, si-
Tob. 12. c cut dicit archangelus ad Tobiam: Ego sum orationem tuam obtuli ante deum. Vis scire virtutem ipsius? Oratio trium puerorum fecit, vt ignis ardens non aduDan.3.c reret eos, sed delectaret: vt flamma quidem G videretur in specie, vmbraculum autem esset in opere suo: quantò ergo gloriosa est, tantò cautè seruanda est, ne propter homines facta vilescat. *Qui amant in synagogis orare.* Putas, quia in synagoga vetat orare, in conuentu hominum? Sed eo proposito in conuentu hominum vetat orare, vt videatur a conuentu, Alioquin in conuentu fidelium orare laudabile est, sicut dictum Psal.6 f est, In ecclesijs benedicite dominum. Et Ibid.28 iterum: Adorare dominum in regia [sancta eius. Puto autem, & hoc ad locum nō refert dominus, sed ad propositum orantis: quoniam qui sic orat, vt videatur ab hominibus, mens illius nō deum aspicit: sed homines, qui sunt ibi, & videtur sibi in medio multorum orare. Ille talis, quantum ad propositum suum, in synagoga orat. Eius autem orantis mens solum aspicit deum, si in illa hora est mens eius, quasi nullum habeat circa se, quia mens illius nullum videt, qui propter neminem orat. Et ideò quamuis in synagoga orat, tamen in secreto apud se videtur orare. Deinde, Luc.18. vt orans nihil nouum faciat, quod aspi- c ciant homines: nec quis voce clamet, vt audiatur ab alijs: nec expandat manus H suas, vt Pharisæus in templo, vt videatur a multis; neque pectus suum apertè percutiat, sed abscōsè, sicut publicanus in templo: neque impudenter oculos tollat ad cœlum, vt notabilis fiat: & ita quem nemo audit clamantem, nemo aspicit tale aliquid facientem, & inter multos stans, in secreto est. *Et in angulis platearum.* Non dixit, in plateis: sed, in angulis platearum. Vt ne si in plateis orauerint, quasi simulatores religionis vituperarentur, sed in angulis, vt videantur. Abscōsè orare. Astuta vanitas: sciūt enim, quia hoc ipsum abscōsè orare laudabilius est, ideò figunt se abscondere, vt dupliciter laudentur. Primum, quia orant: secundò, quia abscōsè orant: & amplius se manifestant per hoc ipsum quod se abscondunt. Dic hypocrita, vt quid vis, vt videaris orans? Nonne, quia laudabilis res est orare? Vt quid ergo non vis esse laudabilis, qui vis, vt laudaris? O insania vanitatis: esse nolunt, quod desiderant apparere. *Amen dico uobis, perceperunt mercedem suam.* Vnusquisque vbi seminat, ibi metet: & quod seminat, hoc Gal.6.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

& metet. Propter homines orant, non propter deum: sic & ab hominibus, non à deo laudantur. Mendaciter orant, cum non orent: & mendaciter laudantur, cum non sint laudabiles: speciem vacuam religionis vendunt, & verbum vacuum laudis emūt. Sicut oratio eorum deum non delectat, sic nec laus hominum eos adornat. Quod enim in verbo positum est, tandiù est, quandiù dicitur verbum: cum autem finitum fuerit verbum, finitur, & bonum, quod positum erat in verbo. *Tu autem cum oras.* Tu qui vis, vt exaudiaris, non vt videaris: qui esse vis laudabilis, non apparere: qui in auribus dei, non in oculis hominum loqueris. *Intra cubiculum tuum, & claude ostium tuum.* Vt nemo sit ibi, nisi tu, qui oras, & ille, quem oras: & ne quis tecum sit alter, præter eum, quem necessarium habes. Testis enim orantem grauat, non adiuuat: quia deus orationibus non exigitur, sed placatur. Alterum dico alterius cordis. Qui autem eiusdem sunt cordis, etsi multi fuerint oratores, vnum sunt, quia vnus spiritus orat in omnibus, sicut dictum est: Omnium autem credentium erat cor vnū, & anima vna. Melius hæc enim spiritualiter intelliguntur ad animam dicta. Cubiculū enim est cor, vel intellectus interior, id est, spiritualis: sicut scriptum est, Quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini. Ostium autem est sensus carnalis exterior, per quem omnia bona, vel mala super animam intrant. Sicut in Canticis ex persona ecclesiæ Sapientia dicit: Ecce dilectus [meus pulsat ostiū, aperi mihi soror mea, proxima mea. Pulsat autem Christus hominem Christianum, aut per scripturas diuinas, aut bonas cogitationes super cor eius inducens: & ille, qui suscipit eas, aperit Christo: qui autem expellit, claudit. Iubet ergo, vt anima interiorem ingrediatur intellectum, quando orat, vt nihil cogitet, nisi de quo orat, & quem orat, vt claudat ostium sensus sui carnalis, vt omnes cogitationes carnales, & solicitudines foras exeludat. Si autem orans de carnalibus rebus cogitaueris, non introisti in interiorem intellectum, nec clausisti ostium sensus: & ideò tacitè cum cogitationibus superfluis anima loquens, orationis perdit tempus. [Secundum hoc, & illud superius intelligi potest. In media enim synagoga orat, qui in medio multitudinis malarum cogitationum orat, vndique mundialibus solicitudinibus circundatus. Quando enim orans cogitat de vxore, de filijs, de mancipijs, de domo, de possessionibus, de pecoribus, de militia, de lucro, de capsis, & alijs, quæ sunt innumerabilia, quæ super cor incautè orantis ascendunt: [nonne tibi videtur hæc synagoga malorum? Omnes enim istæ variæ species cogitationum, diuersi sunt immundi spiritus. Quomodo ergo non in media synagoga orat anima tua, quando tot secum immundos spiritus habuerit spectatores, & colloquentes? Possumus intelligere, & ostium domus os corporis, vt non clamosa voce oremus deum, sed desiderio tacito. Nam ex clamosa oratione multa mala nascuntur, maximè hæc tria. Primum, qui clamosè orat, non credit deum vbique esse, & absconsa audire. Ideò dupliciter deū honorat, qui absconsè orat: primum, quia orat: secundò, quia credit eum absconsa audire, sicut & audit. Nam deus non voce clamosa pulsandus est, sed conscientia recta placandus: quia non est vocis auditor, sed cordis. Secundum autem malum, quod mysteria secretarum petitionum tuarum, quas fortè non oportebat alterum scire, præter te, & deum: in auribus bonorum hominum, & malorum audienda committis, & non solùm non audiris à deo, quia indisciplinatè orasti, sed adhuc ab hominibus derideris, quibus absconsa tua manifestasti. Tertium verò malum, quia clamosè orans, iuxta te alterum non permittis orare. Vocibus enim tuis rapis sensum illius ad tuos sermones, & ideò non solum non exaudiris, quia malè oras: sed adhuc peccatum colligis, dum orare alios non permittis. Sic ergo ora, sicut audisti in libro Regnorum Annam orantem, quæ figuram portabat ecclesiæ, de qua dictum est: Labia quidem eius mouebantur, vox autem eius non audiebatur. *Et pater tuus, qui videt in absconso, reddet tibi palam.* Vt tunc cognoscant homines quem [orasti, cum viderint te accepisse, quod orasti. *Orantes autem nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt.* Quos orant Gentiles videamus, vt sciamus, quare sic orant. Orant dæmones, qui etsi audiunt, exaudire non possunt. Nam, neque mala præstare possunt, nisi permiserit deus. Orant reges mortuos, Iouem, Mercurium, cæterosque, quorum,

tum crimina sunt manifestiora quàm nomina, qui nec cū viuerēt, poterant adiuuare. Orant idola insensata, quæ nec audire possunt, nec dare responsum. Iustè ergo diù clamant, vbi qui exaudiat non est. Propterea cum sacerdotes Baal deos suos clamarent propter sacrificia comburēda, deridens eos Helias, dicebat: Clamate, clamate fortiter, forsitan dormiunt dij vestri. Sic & modò quasi dormientem eum accusat, qui orationem suam longo sermone prosequitur. *Scit enim pater vester quid vobis necessarium sit antequam petatis eum.* Si ergo præcognoscit quid volumus, non ideò oramus, vt exponamus Deo quod volumus, sed vt placeat ei præstare, quod desideramus. Et si deus placandus est, non docendus: non est ei necessaria longa oratio, sed bona voluntas. Sic ergo orabitis vos:

Homilia xiiii. ex capite sexto.

Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum, &c. Patrem se magis, quàm deum [voluit dici, vt nobis magnam fiduciam daret ad petendum, & spem largam ad impetrandum: quia serui non semper impetrant, quod petunt. Nec enim semper ex bona conscientia, quę iusta sunt, petūt. Nam frequenter serui non considerant, quid ad vtilitatem domini pertinet, sed ad suam: ideò non merentur semper audiri. Filij autem semper impetrant, quia ex bona conscientia, quæ iusta sunt, petunt: nec considerant magis quid ad vtilitatem suā pertinet, quàm ad patris: ideò semper merentur audiri. Et tu si filium dei te credis, illa pete, quę & tibi expediunt accipere, & illum decet præstare: si autem semper ab eo petas carnalia, & terrena, aut difficilè impetras, aut fortè nec impetras. Quomodo tibi illa præstat libenter non habenti, quæ etsi habeas, vbique admonet te, vt cōtemnas? *Pater noster.* Noster, dixit, non meus: libenter au it [deus quando Christianus non solum pro se, sed pro altero orat. Pro se enim orare, naturæ est: pro altero autem, gratiæ: pro se orare necessitas tei cogit, pro altero autem charitas fraternitatis hortatur. Dulcior est autem ante deum oratio, non qui necessitas rei transmittit, sed quam charitas fraternitatis cōmendat. *Qui es in cœlis.* Vult vt sciamus nos patrem habere cœlestem, vt erubescamus nos terrenis rebus substernere, scientes nos patrem cœlestem habere. Sicut enim degener filius ad opprobrium pertinet generosi patris, sic & Christianus iniustus ad blasphemiam pertinet dei iusti. Nam sicut per bonos Christianos deus glorificatur, sic per malos blasphematur. *Sanctificetur nomen tuum.* Quomodo sanctificatur ab homine, qui sanctificat homines? Aut quod sanctum est, vt quid sanctificatur? Sed in se quidem sanctum est, hoc autem quæritur vt sanctificetur in nobis: id est, vt nos illum sanctificemus in nobis, vt cum nos illum sanctificauerimus in nobis, tunc ille nos sanctificet in se. Nam qui non sanctificat deum, non sanctificatur a deo. Sanctificamus autem deum in nobis, quando scientes eum sanctum, timemus, & solicitè vigilamus, ne fortè violemus [sanctitatem nominis eius in nobis per opera nostra mala. Sicut qui præclara veste vestitus est, fugit omnem rem sordidam, ne fortè coinquinet eam, & perdat gratiam candoris eius: sic qui suscepit deū in corde suo, & spiritu suo, solicitus esse debet, ne fortè contaminet eum, sciens quia si cōtaminatus fuerit in nobis: ipse quidem in sua natura incontaminabilis manet: tamen contaminationis suæ iniuriam grauiter nosto vindicabit interitu. *Adueniat regnum tuum.* Regnum dei dicitur retributio, vel tribulatio, quā accipiunt, aut iusti pro mercede iustitiæ, aut peccatores pro culpa peccati. Regnum dei dicuntur, & sancti, sicut scriptum est. Et colligent zizania de regno eius, hoc est, de populo Christiano. Regnū dei dicitur, & iustitia, sicut dī: Auferetur a vobis regnum dei, & dabitur gēti facienti fructus eius. De omnibus vnus est intellectus. Aliud est regē esse, & aliud regnare. Ecce enim deus naturaliter rex est, sed non in omnibus regnat: nec omnes homines sunt regnum eius, quia nec faciunt omnes voluntatem ipsius. Nam in iniquis hominibus non deus, sed diabolus regnat, cuius faciunt voluntatem. Vnde sapienter ait Apostolus, dicens: Aduersus rectores huius mundi tenebrarum harum. Non dixit aduersus rectores huius mundi tantummō, sed addidit, mundi tenebrarū, quia non totius mundi sunt dñi dæmones, sed tantummodo tenebrarum, quę sunt in mundo. Tenebrę aūt mundi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicuntur homines iniqui: ſicut, & ſancti, mundi lux appellantur. Sicut ait Apoſto-
Ibi. 5.b lus: Fuiſtis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Quia ſicut per ſanctos deus oſtenditur in hoc mundo, ſic per iniquos homines obſcuratur. Et poteſtatē quidem habet deus in hominibus, & perdere omnes ſi vult, ſicut & ipſum principem peccatorum diabolū. Nam ſicut diabolus, cum ſit in poteſtate Dei, tamē quoniā quantum ad propoſitum ſuum non vult eſſe dei, non eſt de regno dei: ſic, & omnes peccatores, quamuis ſint in poteſtate dei, tamen quia nolunt eſſe ſub deo, non ſunt regnum dei. Nam verè iuſtum regnū eſt, quādo & rex vult homines habere ſub ſe, & cupiunt homines eſſe ſub eo. Quando autem rex per violentiam cogit eſſe ſub ſe, illud quantum ad veritatem non eſt regnum, ſed tyrannis. Ideò & deus, quamuis
E habeat homines in poteſtate, tamen volentes recipit tantùm, vt nō ſit tyrannus, ſed rex. Diabolus planè tyrannus eſt, quia & nolentes compellit facere volūtatē ſuā. Quid eſt ergo quod dicit? Quia interim duo ſunt regna in mundo, dei & diaboli, id eſt, iuſti & iniqui: & hoc quæritur, vt tollatur de medio regnum diaboli, id eſt, iniqui: & veniat tantummodo regnum dei, id eſt, iuſti: & ideò dicit, Tuum vnum
[iuſti. regnum adueniat, quia interim non omnes ſunt dei [Quod tunc fiet, quando omnes iniqui cum principe ſuo diabolo mittentur in ſtagnum flammeum inferorum.
1.Th.4.d Omnes autem ſancti reſurgent, & euntes in obuiam domino venient in aere, & ſemper in hoc mundo erunt cum ipſo, vt omne quod eſt in hoc mundo totum ſit dei. Sic intelligendum eſt, & de iuſtitia, quoniam modò, & iuſtitia, & iniquitas regnant: cum autem extincta fuerit iniquitas ſublato diabolo, tunc iuſtitia ſola regnabit. [Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra.] Nunquid non facit deus qđ
Pſ.134.b vult vbique? Dictum eſt enim, Quia (inquit) omnia quæcunque voluit dominus
F fecit in cœlo, & in terra, in mari, & in omnibus abyſſis. Sed hoc quæritur, vt in nobis fiat voluntas dei, id eſt, vt eam nos faciamus. Quandiu ergo regnum miſtum eſt in terra, fit quidem voluntas dei in hominibus, ſed non ſicut in cœlo. In cœlo enim omnes angeli nullius faciunt voluntatem, niſi dei tantummodo: in terris au-
ate tem non omnes faciunt dei voluntatem: iniqui enim diaboli faciunt voluntatem. Cum ergo regnum diaboli, hoc eſt, iniqui ſublati fuerint de hoc mundo, tunc omnes, qui ſunt ſuper terrā ſolius Dei faciēt voluntatem ſicut angeli omnes in cœlo. Communiter autem accipi debet qđ ait, Sicut in cœlo, & in terra: id eſt, ſanctificetur nomen tuum, ſicut in cœlo, & in terra: Adueniat regnum tuum ſicut in cœlo, & in terra: Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra. Et vide quàm cautè locutus eſt. Non dixit, Pater ſanctifica nomen tuum in nobis, adhuc regnum tuum ſuper nos, fac voluntatem tuam in nobis: ne ſeipſum videatur deus in hominibus ſanctificare, aut regnum ſuū ſuper quos vult adducere, aut voluntatem ſuam in quibus vult facere, & per hoc inueniatur deus perſonarum acceptor. Nec iterum dixit, Sanctificemus nomen tuum, ſuſcipiamus regnum tuum, faciamus voluntatem tuā, ſicut in cœlo, & in terra: ne hominum tan G
tummodo videatur eſſe, quòd ſanctificant deum, aut quòd ſuſcipiunt regnum eius, aut quòd faciunt voluntatem ipſius: ſed mediè dixit, & impersonaliter: id eſt, ſanctificetur, adueniat, fiat: vt vtriuſque perſonæ opus neceſſarium demonſtraret, qđ & homo deum neceſſarium habet, & deus hominem ad iuſtitiam faciendam. Nam ſicut homo non poteſt facere bonum, niſi habuerit adiutorium dei, ſic nec deus bonum operatur in homine, niſi homo voluerit. Sicut nec terra ſine ſemine, nec ſemen ſine terra fructificat: ſic nec homo ſine deo, nec deus ſine homine iuſtitiam operatur in homine. Ac ſi dicat, ſi hæc agitis, hæc oratis, digni filij eſtis huiuſmodi patris. [Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. In prima quidem facie ſic videntur verba ſonare, vt qui dicunt panem noſtrum quotidianum da nobis hodie, non habeant in craſtinum, aut in procraſtinum præparatum, vt poſſint dicere panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. Qui autem in craſtinum paratum habet, aut in quinque, aut in decem dies: quomodo poteſt dicere panē meum quotidianum da mihi hodie? Illud enim pe- H
titur, quod interim non habetur: quod autem poſſidetur, vt quid adhuc requiritur? Quod ſi eſt, oratio iſta, aut paucis poteſt conuenire, aut forſitan nulli. Quis enim
ita

ita fidelis, vt cum poſſit amplius habere, tñ amplius ſibi non reſeruat, niſi quotidianū victum? Forſitan ſolis conueniebat apoſtolis, qui docendi gratia per ſingulas ciuitates omni tempore vagabantur, & ipſa vagatio amplius quotidiano victu poſſidere non poterat. Sed ita debemus aptare Chriſti doctrinam, vt omnes in ea proficiant, ne fortè cōis medicina iuſtitiæ, quæ ad ſalutem omnium eſt præparata, dū aut paucis aut nulli prodeſt, inueniatur eſſe ſuperflua. Ita ergo intelligendum eſt, quia non ſolum ideo oramus panem noſtrum da nobis, vt habeamus quod manducemus: ſed vt quod manducamus, de manu dei accipiamus. Nam habere ad manducandum, cōe eſt inter iuſtos, & peccatores, frequenter autem, & abundantius peccatores habent quàm iuſti. De manu aũt dei accipe-
[iuſtorũ re panem, non eſt cōe, ſed tantùm ſanctorum. [Præparare ergo non vetant hæc verba, tñ cum peccato præparare vetant. Nam
I qui cum iuſtitia præparat, illi deus dat panem, quē manducat: qui autem cum peccato, illi non dat deus, ſed diabolus. Nam omnia quidem a deo creantur, non tamen a deo omnia ſubminiſtrantur. Vel intelligē dum eſt ita, vt dum à deo datur, ſanctificatus accipiatur: & ideo non dixit, Panē quotidianum da nobis hodie: ſed addidit, Noſtrum, id eſt, quem habemus iam præparatum apud nos: illum da nobis, vt dum a te datur, ſanctificetur. Vt puta ſi laicus offerat ſacerdoti panem, vt ſacerdos accipiens ſanctificet, & porrigat ei: quòd enim panis eſt offerētis eſt: quòd autem ſanctificatus eſt, beneficium eſt ſacerdotis. Nunquid non ſuffecerat ſic dicere, Panem noſtrum da nobis hodie? Vt quid ergo addidit, quotidianum? Vt luxurioſos cibos compeſcat, Vt tantum quis manducet, quantum ratio naturalis exigit, non quantum laſciuia carnis impellit. Si enim tu in vno conuiuio tantum expendas, quantum in pluribus ſufficere poterat: Verbi gratia, hominibus centum moderatè viuentibus aut tibijpſi centum diebus diſciplinatè viuenti iam non quotidianum cibum manducas, ſed multorum dierum. Aut certè ſicut ſupra dixit de eleemoſynis, aut de oratione, vt non coram hominibus faciamus: non quia hoc poſſibile erat omnino, ſed vt doceat nos omnino ſpectationem hominum fugere velle, vt ſi poſſibile eſt, nec videatur: quod poſſibile nō eſt, ſic & hic docere nos K
voluit, vt de nullo ſimus in hoc mundo ſoliciti, niſi de ſolo ſimplici victu, ſic mandauit orare, Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie: non quia illicitum iudicauit plus habere hominem Chriſtianū, quàm panem quotidianum: ſed hoc docere voluit, vt ſi poſſibile eſt, neque pane quotidiano plus habeat: quod poſſibile nō eſt, quantum ad poſſibilitatem humanam. Itē quare nō ſolum dixit, panem quotidianū da nobis: ſed addidit: noſtrum panem? Propter duas rationes. Primum, quoniam omnia quæ dat nobis deus, ſiue orantibus, ſiue militantibus, non nobis ſolis dat, ſed ēt alijs per nos, vt de eo, quod accepimus à deo, partem impotentibus faciamus. Qui ergo de laboribus ſuis indigentibus non præſtat, non poteſt dicere panem meum da mihi: nec enim panem ſuum tantummodo manducat, ſed etiam alienum. Deinde qui de iuſtitia acquiſitum panem manducat, ſuum panem manducat: qui autem cū peccato, alienum. Et *dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Cum qua ſpe orat, qui inimicitiam ſeruat aduerſus alterum, a quo forſitan læſus eſt? Sicut enim ipſe orās mentitur, dicit enim
remitto, & non remittit: ſic à deo petit in- L
dulgentiam, & non illi indulgetur. Si ergo, qui læſus eſt, ſine ſpe [orat deum, niſi [cauſa.
indulſerit ei, a quo, læſus: qūo putas, orat, qui non ſolum ab altero læſus non eſt, ſed ipſe per iniuſtitiam alios lædit, & grauat? Sed multi nolentes dare veniam peccantibus in ſe, fugiunt iſtam orationem orare: *Stulti*, primum quoniam, qui nō ſic orat, quemadmodum docuit Chriſtus, nec eſt Chriſti diſcipulus. Secundò, quia nec pater libēter exaudit orationem, quam filius non dictauit. Cognoſcit enim pater filij ſui ſenſus, & verba, nec ſuſcipit quæ vſurpatio humana excogitauit, ſed quæ ſapientia Chriſti expoſuit. Ergo orationem quidem dicere potes, circumuenire autem, & fallere deum non potes: nec accipis indulgentiam, niſi prius indulſeris ipſe. *Et ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos a malo.* Quoniam multa, & magnifica ſupra mandauit hominibus, vt deum patrem ſuum dicant, vt genus ſuum de cœlo cognoſcāt, vt regnum dei petant venire, vt non ſint ſoliciti vnde paſcantur: quæ omnia magnæ ſpei, & iuſtitiæ ſigna ſunt: ideò nunc
additur

Universidad de Deusto
Biblioteca

addirur humilitatis doctrina, vt dum dicunt, Ne nos inducas in tentationem: cognoscant se esse infirmos, & considerationi
M infirmitatis causam glorationis extinguat. Duo ergo petimus, primum, vt non inducat nos in tentationem: secundò, vt si induxerit, liberet de periculo tentationis. Nam verè si secundum veritatem iustitiæ suæ examinaret homines deus, nullus posset fieri saluus. Ideò aũt difficilè tentat, sciens infirmitatem nostram. Aut si tẽtat, non tandiù tentat, quandiù nos vincamus tentationem, sed quandiù vincere nos velle ostendimus, id est, non virtutem nostrã tentat, sed voluntatem: Apostolo nos confirmante, & dicente: Tentatio vos nõ ap-
1.Co.10 c prehendat, nisi humana. Fidelis aũt deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis sustinere &c. Volens.n. glorificare hominem, tentat eum, nõ vt cum magno iudicio glorificet, sed vt ne sine causa glorificet. *Quoniam tuum est regnum, & virtus, & gloria*. Tria autem hæc ad tria quæ superius dixit, pertinentia introduxit. Quoniam dixerat supra, Sanctificetur nomen tuum, adueniat regnum tuum: ac si dicat aliquis, ergo nõ habet deus regnum in terra, quia oratis, vt veniat, is respondet ad illud, quoniam tuum est regnum. Item quoniam dixerat, Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra: ac si dicat aliquis, ergo non
A potest deus facere, quod vult in terris, quia oratis vt fiat voluntas eius, ad hoc respondet, Quia tua virtus est: tanquam si dicãt, Non ideo optamus regnum tuum in nobis, aut fieri voluntatẽ tuam in terris: quia non est regnum tuum in mundo, nec potes facere, quod vis in terris, sed quoniam regnum tuum vita æterna est, & voluntas tua iustitia est. Propterea nec redigis aliquẽ sub regno tuo, nisi ipse voluerit: nec operaris in aliquo voluntates tuas, nisi ipse consenserit. Propterea oramus, vt illuminati a te, velimus suscipere regnum tuum in nobis, & optemus facere voluntatẽ tuã. Item quoniam dixerat, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: & dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: & ne nos inducas in tẽtationẽ, sed libera nos a malo. Ad illa respondet, quia tua est gloria. Verè enim, quia si nihil deest timentibus deum, dei gloria est: si illis dimittẽtibus debitoribus suis deus dimittat eis peccata eorum, dei gloria est: si autem non dimittentibus eis dimittat, non est gloria dei, quia nec est iustum iudicium eius. Si non inducat in tentationem, aut inductos si propter iustã aliquam causam liberet, gloria dei est. Et generaliter quicquid supra orare præcepit, cum fuerit a deo præstitum, dei gloria est. *Si enim non dimiseritis hominibus peccata eo-* B
rum, nec pater vester dimittet vobis. Nam & superius cum dixisset, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: non dixit, sicut & nos dimittemus, vt prius nobis deus dimittat, postea nos debitoribus nostris. Scit enim dominus omnes homines esse mẽdaces: quoniam etsi acceperint remissionem peccati sui, ipsi debitoribus suis non dimittunt. Ideò sic dicit, Dimitte nobis, sicut & nos dimittimus: vt prius dimittamus postea potamus dimissionem, & a deo remissionem peccatorum accipiamus.

Homilia.xv.ex cap sexto.

C *Vm autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, exterminant n facies suas, ut appareant hominibus ieiunantes*. Omniũ malorum prima, & fortiora, sunt tria mala: id est, gula, auaritia, & vana gloria. Aduersus, quæ dominus tentationis suscipiẽs bellum, pugnauit pro nobis. Contra gulam in eremo, contra auaritiam super mõtem, contra vanam gloriam super templũ. Item omnium bonorum prima & fortiora, sunt tria bona, eleemosyna, oratio, & ieiunium. Et vide quomodo aduersus tria mala, inuenta sunt tria bona, id est, eleemosyna contra auaritiam, ieiunium con- C
tra gulam oratio contra vanam gloriam. Dic nobis, ecce ieiunium contra gulam venit, quia contrarium est ieiunium gulæ: & eleemosyna contra auaritiam conuenit, quia auaritia congregat, eleemosyna autem dispergit. Oratio quomodo conuenit contra gloriam vanam? Audi, Omnia mala, quæ sunt in mundo habent contraria bona, per quæ superentur: vtputa, fornicatio castitatem, superbia humilitatem iracundia mansuetudinem. Et nullum est malum, quod non habeat contrarium bonum, per quod superetur, dempta vana gloria. Ideò quantauis bona feceris volens compescere vanam gloriam, tantò magis excitas eam: & causa est ista, quia omne

malum

malum ex malo nascitur, sola autem vana gloria de bono procedit: ideò non extinguitur per bonum, sed magis nutritur. Denique inter homines peccatores tentatio vanæ gloriæ non habet locum, Fornicatius enim, aut raptor, quomodo tẽtetur in vana gloria, qui nõ habet vnde glorietur? illi autem tentationem vanæ glotiæ patiuntur, qui tale aliquid faciunt vnde glorientur. Ergo nullum remedium potest esse contra vanam gloriam, nisi oratio sola: D
& hæc ipsa vanitatem generat, nisi cautè prospexeris, si fortè bene oraueris. Altera de eleemosyna, & ieiunio, & oratione diuisio in lege scripta est: Non intres ante cõ-
Exo.23. b & 34. c spectum dei tui vacuus. Vacuus autem intrat ante deum, qui veniens ad orationem nullam eleemosynam facit. Non solum in veteri testamento, sed etiã in nouo præcipitur, vt per singulas septimanas vnusquisque Christianus aliquid in gazophylacium mittat ad orationem venturus, sicut ait Apostolus: Vnusquisq; vestrum per
1. Cor. 16.a Eccl.18. c singula sabbatha quod illi placuerit apud se reponat, vt non, cum venero, tunc collectæ fiant. Item dicit Salomõ: Ante orationem præpara animam tuam. Ille præparat animam suam ante orationem, qui faciẽs eleemosynam venit ad orationẽ. Sicut.n. oleum accendit lumen lucernæ, ita & bona opera excitant fidem cordis, & dant cõfidentiam animæ apud deum orandi. Ergo eleemosyna præparatio est orationis. Item ieiunium est adiutorium orationis, quia oratio sine ieiunio gracilis est, & infirma. Nam oratio illa est fortis, quæ fit in
Ps. 50.d spiritu humili, & corde tribulato, sicut & prophera dicit: Sacrificium deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum deus non despicit. Spiritum autẽ hu- E
milem, & cor contribulatum habere non
Ps.103.c potest, qui manducat, & bibit, & delitijs fruitur: Quia panis cor confirmat, vinum autem lætificat. Spiritum autem carnis humilem esse non permittit virtus, quę fit ex pane, & cor contribulatum esse non permittit iucunditas, quæ venit ex vino, Ideò quandocunq; sanẽti pro aliqua necessitate voluerunt exorare deum, ieiunium cum oratione iunxerunt: sicut Daniel, & cæteri. Vnde quia virtus orationis ieiuniũ est,
Inf.17.d nunquam separãtur ab inuicem, sed vbiq; simul ponuntur. Oratio & ieiunium de morte liberant. Item: Hoc genus non ejicitur, nisi in ieiunio & oratione. Sicut nec miles sine armis est aliquid, nec arma sine milite: sic nec oratio sine ieiunio, nec ieiunium sine oratione. Sed ex his tribus bonis prima est oratio, quia eleemosyna quidem de rebus exit, ieiunium autem de corpore: oratio verò, nec de rebus, nec de corpore, sed de anima procedit, & de corde: ideò quasi prima, & dignitosior è duobus, media ponitur inter duas. Prima eleemosyna, secunda oratio, tertia ieiunium. Et quare eleemosyna ante orationem præcedit? quia mediatrix est, & præparatrix viæ ante faciem orationis, vt post eleemosynã sequens oratio, præparatum locum misericordiæ inueniat apud deum. Ideò autem ieiunium sequitur orationem, quia nõ ora- F
tio ieiunij est adiutorium, sed ieiuniũ orationis. Et non oratio sit propter ieiuniũ, sed ieiunium propter orationem: ideò ieiunium non ante orationem præcedit, sed oratio ante ieiunium. Tertia diuisio. Item eleemosynam facere, aut orationem, aut ieiunare, nõ est omniũ hominum, sed tm iustorum. Qui autem peccat, & eleemosynam facit, perdit quod facit. Pro cessato enim peccato peccatoris datur eleemosyna, non pro occurrente: id est, quando pœnitet nos, quod fecerimus non, vt per pecuniam peccandi licentiam comparemus. Item ille orat, qui iam non peccat: qui autem orat, & peccat, non rogat deum, sed deludit deum. Item ille ieiunat, qui non peccat: qui autem peccat, & ieiunat, nõ ad gloriam dei ieiunat, nec se humiliat, sed substantię suæ parcit. Deniq; considera in superioribus ex quo cœpit Christus apostolis suis salutaria dare præcepta, nõ statim in primis mandauit de eleemosyna, aut ieiunio, aut oratione: sed prius expellit mala, postea introducit bona. Scriptum est, Non occides: ego autem dico, nec iraſca- Deu. 5. b & seq.
ris. Scriptum est, Non periurabis: ego autem dico, nec iurabis. Scriptum est, Non G
adulterabis: ego autem dico, non concupiscẽs. Scriptum est, oculum pro oculo: ego autem dico, non omninò resistere malo. Scriptum est, diliges amicum tuũ, & odies inimicum: ego autem dico, diligite inimicos. Postquàm ergo ab his omnibus malis hominem spoliauit: tunc dicit. *Videte ne eleemosynam vestram faciatis coram hominibus, &c.* Ostẽdens quoniam nisi homo ab illis omnibus recesserit prius, sine causa facit hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit hæc bona. Prius oportet mala dimittere, & sic bona suscipere, quia non potest fieri homo nouus, nisi desierit esse vetus. Qui autem mala non dimittit, & bona suscipit, bonorum suorũ gratiã perdit: quẽadmodũ siquis homo in os suum aliquid dulce mittat cũ amaro permixtum, dulcedo illa non dat suum saporem. *Nolite fieri tristes, sicut hypocritæ*. Siue de eleemosynis dicens, sic dicit, ne coram hominibus fiãt. Siue de oratione sic, Nolite esse sicut hypocritæ in angulis platearum orantes: siue de ieiunio, hoc ipse dicit. Vides quia sciebat dominus vanam gloriam ex omni bono procedere, ideò illam spinam, quæ assiduè nascitur in terra bona, iubet præcidere, ne spina vanæ gloriæ effocet ieiunij fructum. Nunquid potest fieri, vt non sentiatur, qui ieiunat? Sed melius est, vt ieiuniũ
H tuum te ostendat, quàm tu ieiuniũ tuum. Sciens autem dominus, quia nõ potest fieri, vt sit hilaris, qui ieiunat: ideò nõ dixit, nolite esse tristes: sed nolite fieri tristes. Aliud.n. est esse tristem, & aliud tristem fieri. Qui.n. naturaliter propter assiduum ieiunium tristis est, ille est tristis, non autem fit: qui autem per imposturas aliquas pallentes apparent, illi non sunt tristes, sed fiunt. Si ergo qui ieiunat, & tristem se facit, hypocrita est: quantò magis iniquior est, qui non ieiunat, sed argumentis quibusdam in facie sua pingit venalem pallorem, quasi ieiunij signum? Displicet ei natura sua, quia non potest mentiri quod nõ facit, & misera facies carnis argumẽtis quibusdam innocens castigatur, quia fraudibus non consentit. Puto quod omnis sensatus intelligit, quia hæc verba carnaliter nõ intelliguntur. Nec.n. potest fieri, quòd qui ieiunat non appareat tristis, nec mandat dñs quod adimplere non possumus. Si.n. ideo iubet nos non fieri tristes, vt ne per ipsam tristitiam appareamus hominibus ieiunare: quare mandat caput vngere, & faciem lauare? Sic.n. ipsa vnctio capitis, & lauatio faciei, si a ieiunantibus semper seruẽ
I tur: nihilominus sunt signa ieiunij. Sed hæc spiritualiter ad animã referuntur, vt ne tristitia spiritualis faciem spiritualem exterminet. Facies autẽ spiritualis animæ,
Ps. 26.c est conscientia eius, vel cor, sicut ostendit propheta, dicens: Tibi dixit cor meum, dominum requiram, & exquisiuit te facies mea. Non.n. facies carnea deũ quærit, sed conscientia. Item quoniam facies conscientia appellatur, ostendit Iacob, cum suisset luctatus cum homine: Vidi dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Ge. 32.g
Verè enim tunc facie ad faciem deum nõ vidit, quia in schemate hominis luctatus est contra eum deus. Nã schema corporale velamentũ est dei, non proprietas dei. Sed mente vidit deum. Vnde & Israel vocatus est, id est, mens videns deum. Si autem facies eius deũ vidisset, vtiq; sic vocandus fuerat, facies deum videns. Quid ergo? facies animæ cõscientia appellatur. Sicut.n. in conspectu hominum gratiosa facta est facies pulchra: sic in oculis dei speciosa est conscientia munda. Item aliud est gaudiũ corporale, aliud spirituale. Gaudium corporale, est risus, iocus, & cæteræ delectationes carnales. Gaudiũ spirituale, est spes, sicut ait Apostolus: Spe gaudentes, in tribu Ro.12.e
latione patientes. Vides quia potest fieri, K
vt tristantes carnaliter, spiritualiter gaudeamus in spe? Hoc.n. dicit de spiritu sancto Ps. 45.d
propheta: Fluminis impetus lætificat ciuitatem dei. Item est tristitia corporalis, & est tristitia spiritualis. Tristitia corporalis, est afflictio carnis: tristitia autem spiritualis, desperatio & infidelitas animæ. Ergo dicens, Nolite fieri tristes: hoc dicit, Nolite propter homines ieiunare. Qui.n. propter homines ieiunat, tristem facit conscientiam suam, id est, desperantem. Quomodo enim conscientia eius hilaris sit, & sperãs in deum ieiunio suo, qui non propter deũ sed propter homines ieiunat? Sic & omnes hypocritæ, qui propter homines ieiunant, exterminant facies suas: id est, cõscientias suas. Qũo.n. exterminatas conscientias non habeant ante deum, qui fingentes se propter deum ieiunare, non propter deum ieiunant, sed propter homines, volentes fallere, & deũ, & homines? Aut ita, Nolite fieri tristes, sicut hypocritæ: id est, nolite sine spe, & sine fide ieiunare. Sine spe autem ieiunat, qui non se abstinet a peccato, nec facit iustitiam. Nam sicut bona opera spem generant, id est, gaudium spirituale: sic mala opera desperationem, id est, tristitiam spiritualem. Qui enim peccans ieiunat, sine spe ieiunat, id est, non habet vnde
L sperет, & gaudeat: sed est animus eius desperans, & tristis. Iam autem quomodo peccatum, & desperatio exterminent faciem conscientiæ, nullus ignorat. Nam semper

semper vulnerata est conscientia eius, qui peccat. Sic ergo omnes hypocritæ ieiunant, non bonis actibus exhilarantes conscientiam suam in spe, sed malis operibus contristantes in desperationem. Hypocrita est ergo omnis, qui peccãs ieiunat. Quid est ergo cum gaudio ieiunare, nisi prius spiritualiter ieiunare, deinde carnaliter? Natu sicut omne bonum est spirituale, sic est & carnale: & omne malum est spirituale, & carnale. Vtputa fornicatio carnis est meretricatio, fornicatio autem spiritualis est præuaricatio. Castitas carnis, est nescire mulierem: castitas spiritualis, fidelem esse deo. Humilitas corporalis, assurgere homini, verbum dicere molle: humilitas spiritualis, qui in corde suo alterum existimat meliorem quàm se. Superbia corporalis, asper sermo: superbia spiritualis, qui se meliorem putat esse, quàm alterum. Sic & ieiunium corporale est, & spirituale: Corporale ieiunium est abstinere a cibis, spirituale ieiunium est abstinere a peccatis. Nam sicut cato delectatur manducando, sic spiritus carnis delectatur peccando. Vn
M de sapientes omne peccatum libidinem vocant, quia omne peccatum cum delectatione committimus. Ideò & circuncidebatur libidinis membrum, vt in mysterio generaliter omniũ malorum delectatio tolleretur, quæ mala faciũt animum tristem, id est, desperantem. Qui enim a cibis ieiunat, non ab operibus malis ille apparet ieiunare, non aũt ieiunat: quia quantum ad homines ieiunat, quantum ad deum autẽ pessimè epulatur malis. *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam*. Delectatio illa laudis tandiu sentitur, quandiu auditur: mox autem, vt aures transierit, transit & delectatio laudis. *Tu autem cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua*. Tu qui misericors es, qui magis ieiunas corde, quàm corpore, qui magis abstines a peccato quàm cibo: & ideo non hominibus, sed deo ieiunas. Qui.n. peccantes ieiunãt, hominibus ieiunant, non deo, & ideo hypocritæ sunt: qui autem verè deo ieiunant, non tantùm a cibis se abstinent, quantũ ab omni actu iniquo: quoniam sicut cibus carnem delectat, sic omne malum delectat spiritum carnis. Quid ergo? Quando ieiunamus, si infundamus oleum capiti nostro, verè va-
A num est: & si lauemus facies nostras aqua. Et quis facie non lauata procedit? Magis enim, si hoc facimus, quasi per signa hæc lauationis, & vnctionis publicamus nos ieiunare. Quid ergo? Simplex interpretatio huius loci hæc est, quoniam per exaggerationem intelligenda sunt ista, sicut & cætera ante dicta: tanquam si dicat, Sic lõgè te facere debes ab ostentatione ieiunij tui, vt si potest fieri, quod non decet, etiam ea facias, quæ ex diuerso luxuriæ, & epulationis videntur esse indicia. Spiritualiter autem sic, sicut ex superioribus patet: quia facies animæ cõscientia intelligitur. Proijce ergo abs te auaritiæ sordes, periurij fœtorem, malitiæq; putredinẽ: & lauasti faciẽ, id est cõscientiam tuam aqua prophetica, de qua dicit Esaias: Lauamini, & mundi Esa. 1.d
estote, auferte nequitiam ab animabus vestris. Si.n. abstuleris nequitiam ab anima tua, lauasti conscientiam tuam, & bene ieiunas. Item caput tuum Christus est. Sitientem pota, esurientem ciba, algentem vesti, & sic pretiosissima myrrha, id est, oleo misericordiæ vnxisti caput tuum, id est, Christum, qui clamat in euangelio, dicẽs: Inf. 35.
Quia quod vni ex minimis istis fecistis, mihi fecistis. Quoniam autem omnis iustitia in his duobus consistit: primum, vt ne facias malum: secundum, vt facias bonũ: ad id quod pertinet fugienda peccata, dixit, laua faciem tuam: ad illud autẽ quod pertinet ad facienda bona opera, vnge caput tuum, & es amabilis sicut Maria, quæ postquam conscientiam suam lachrymis pœnitentiæ lauit, postea infudit oleum super caput Christi, & ipleta est domus odore: Ita & tuorum operum fama, si fueris talis, totam implebit ecclesiam. Et quàm prius dixit, faciem quidem lauare, caput autem nõ lauare, sed vngere. Quandiu enim sumus in corpore conscientia nostra semper sordida est in peccatis. Caput autẽ nostrum Christus, lauationem necessariam non habet, sed solam vnctionem: Quia Esa. 53.
peccatum non fecit, nec dolus inuentus c
est in ore eius. *Nolite thesaurizare vobis thesauros super terram*. Præsens capitulum ad 1. Pet. 2.
præcedens non habet consequentiæ rationem, quia illud de ieiunio dictum est, hoc autem de eleemosynis. Quid ergo est? Si memores sumus, nihil de eleemosyna, vel de oratione, vel de ieiunio, dominus docuit supra: sed simulationem eorum compescuit tantùm, vt ne coram hominibus faciant ea, vt videantur ab eis: non quia C
possibile

Universidad de Deusto
Biblioteca

possibile est sic ea agere, vt non ea videant homines, sicut diximus supra: sed solicitum fecit hominem, vt quantum ad se sic festinet agere ea, vt non videatur: vt ipsum [omni. bonum opus homini [Christiano magis in affectu sit, quàm in actu. Et conuenienter, quoniam & supra legis quidem mandata magis ad opus respiciebant, quàm ad affectum, id est, non occides, non adulterabis &c. Christus ad supplementum eorum spiritualiora introduxit mandata, ad affectum magis respicientia, q̃ ad actum. Ego autem dico, ne iraſcaris, ne concupi- [omni. scas &c. Sic & hic, vt boni [simulatione præcisa, opera eorum bona ad cor magis respiciant, quàm ad aspectum. Quoniam ergo, sicut exposuimus, nihil docuerat Christus de illis, nunc secundum tres supradictas iustitias, eleemosynæ, orationis, & ieiunij, tres consequẽtias introduxit doctrinæ: vnam ad eleemosynam, alteram ad orationem, tertiam ad ieiuniũ. De quibus singulis demonstrabimus in proprio loco. Et ad eleemosynam doctrina subsequens hæc est: Nolite thesaurizare vobis thesauros super terram, vt talis ordo sit nar
D rationis: Cum facis eleemosynam, noli tu ba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis, & in vicis, vt glorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, perceperunt mercedem suam: Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua: vt sit eleemosyna tua in abscondito, & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi in manifesto. Nolite thesaurizare vobis thesauros super terram. Et hic dat consilium, vt eleemosyna fiat: in secundo loco ostendit, quæ vtilitas est in eleemosyna facienda: in tertio loco, vt neque timor inopiæ accidentis impediat voluntatem eleemosynæ faciendæ. Nolite thesautizare vobis thesauros in terra, quia nõ estis de terra, nec de terra venistis, sed pro tempore de terra suscepistis terrã, vt per terram vincaris terram: sed de cœlo estis, & de cœlo venistis, & iterum redituri estis in cœlum, nisi vltrò remanere volueris in terra. Illic ergo substantiam tuã colloca, vbi patriam habes. Vis autem scire, quia peregrinus es in hoc mundo? Audi prophetam dicentem: Incola ego sum in terra, non abscondas a me mandata tua.
Ps. 118.c Quæ est ergo insipientia, vt contentus sis super terram: id est, in alienis vis seruire diabolo, cum possis in cœlis, id est, in proprijs regnare cum Christo? *Vbi tinea, & comestura exterminant, & vbi fures effodiunt, &* E *furantur*. Omnia bona mundi triplex interitus tollit. Aut enim a semetipsis veterascunt, & tineant, sicut vestimenta: aut ipsis dominis luxuriosè viuentibus comeduntur, sicut cæteræ facultates: aut ab extraneis, vel dolo, vel vi vel calumnijs, vel quolibet alio iniquo modò diripiuntur. Quia omnes fures dicuntur, qui per iniquitatem festinant aliena facere sua. Sed dices, Nunquid omnes qui hæc habent, perdunt ea? Ventilo vestimentum meum, vt non tineet: parcius ago, & facultates meæ non comeduntur. Solicitè ago res meas, & non diripiuntur a furibus. Interim quidem sic dicam, quia si non omnes perdunt, tamen multi perdunt. Quid ergo? melius est super terram reponere, vbi incertus est conseruationis euentus, an in cœlo, vbi est certa custodia? Hic si non custodieris, perdes: si custodieris, timore, & solicitudine cruciaris. Illic autem etsi dormis, a deo seruantur: & cum recordatus fueris, spe gratularis. Quæ est autem stultitia illic relinquere, vnde exiturus es, & illuc non præmittere, quò iturus es? Verè autem malè seruatas diuitias, etsi corporaliter non perdidisti, spiritualiter perdidisti, quia nec proficiunt tibi ad vsum salutis. Quicquid enim pro anima tua feceris, F
hoc est tuum: quod autem reliqueris, perdidisti. Nam quod corporaliter malè congregatur, spiritualiter dispersum videtur, & perditum: quod autem corporaliter bene dispergitur, spiritualiter illud congregatum, & repositũ videtur in cœlo. Nunc autem ponit, quæ sit vtilitas in eleemosyna facienda, dicens: *Vbi enim fuerit thesaurus tuus, ibi erit, & cor tuum*. Qui collocat thesauros in terra, non habet quod speret in cœlo. Vt quid enim aspiciat in cœlum, vbi nihil repositum habet? Propterea siue lætatur, in carnalibus, & terrenis lætatur: siue tristatur, de carnalibus, & terrenis tristatur. Qui autem diuitias suas reponit in cœlo, non habet spem in terra. Vt quid enim delectetur in terra, qui nihil habet in terra? Ideo siue lætatur, in spiritualibus lætatur: siue tristatur, de spiritualibus tristatur. Ergo peccatorum, & & lætitia mala, & tristitia peior, quia aut de lucro terreno lætantur, aut de damno

tristantur.

tristantur: iustorum autem, & lætitia bona & tristitia melior: quoniam aut de iustitia lætantur, aut de peccato tristãtur. Si enim aliqua causa mortis aduenerit, si quidem [deest, spes illius in terra sit, tristatur, quasi de non. domo sua ad peregrè vadens, vt non [dicam ad tormenta: si autem spes eius in G cœlo sit, gaudet quasi de peregrè ad do- [deest, mum propriã reuersurus, vt nõ [dicam ad non. regnum cœleste. Secundo, qui thesaurizat in terris, dupliciter facit peccatum. Primũ, quia malè congregat: secundo, quia cor habens in terra, nunquã quæ dei sunt recordatur, sed semper quæ terræ. Et qui thesaurizat in cœlo, dupliciter iustitiam facit. Primum, quia bene fœnerat: secũdò, quia spẽ habens in deo, semper quæ dei sunt cogitat, & meditatur, & non quę terræ. Et quẽadmodum, qui semel congregare cœperit in terra, ipsa concupiscentia terrena facit eum magis solicitum esse, nec solum neminuat inde, sed vt magis augeat: Sic, & qui thesaurizat in cœlo, ipsa concupiscentia spiritualis facit eum solicitum, non solum, vt non perdat quod habet, sed adhuc vt augeat super id quod habet. *Lucerna corporis tui, est oculus tuus*. Prius commemorare debemus, quia non de corporali oculo loquitur sermo, nec de hoc corpore quod videtur a foris. Alioqui dixisset, Si oculus tuus sanus fuerit, aut infirmus: nunc autem dixit, simplex & nequam. Non enim omnis, qui benignum habet oculum, omnino & corpus eius lucidum est: nec enim omnis, qui malignum oculum habet, corpus eius in tenebris est. Quid enim si be-
H nignum oculum habet, & infirmum? Nunquid corpus eius in lumine est? Aut si malignum, & sanum, nunquid corpus eius in tenebris est? Ergo corporis non a foris sed ab intus, id est, corporalis naturę, Lucerna autem eius est mens, per quam anima vi- Israel. det deũ, Vnde Iacob est appellatus Israel. Israel autem Hebraicè interpretatur mẽs videns deum. Postquam ergo dixit, Thesaurizate vobis in cœlo, quoniam vbi thesaurus tuus fuerit, ibi erit & cor tuum: conueniẽter subiunxit, Lucerna corporis tui, oculus tuus est. *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit*. Vt ostẽdat, quia qui eleemosynas faciũt, cor ad deum habere debent: qui autem cor habet ad deum, illius oculus lucidus est: id est, illius mens spiritualis, & munda est, nec terenis concupiscentijs sordidata, sicut scriptum est: Beati mundo corde, quoniam Sup. 5.c ipsi deum videbũt. Sicut enim qui graues oculos habet, si ponas eum in aliquo obscuro, tenebrosoq; loco, melius videt: si autem ponas eum in Sole, nihil videt, quia oculus eius non sustert Solis candorem: Sic homo mundialis, qui oculum, id est, mentem, terrenis desiderijs sordidam habet, & turbulentam: si ponas eum in rebus mundialibus, sapit & astutus est: si autem I
trahas eum ad res spirituales tenebrescit, ac nihil sapit: quia mẽs illius desiderijs corrupta terrenis iustitiæ bonum non sentit. Non sentit dico, non nescit: scit autem, sed non sentit bonum iustitiæ, quia nec delectatur in eo: præoccupatum. n. habet cor circa delectationem terrenam. *Si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit*. Quæ sunt in nobis tenebræ? Sensus carnales maleuoli, & iniq, qui semper desiderant, quæ sunt tenebrarũ, & non lucis. In quo enim alio delectatur carnis natura, nisi in auaritia, in libidine, in superbia, in delitijs, cęterisq; malis, quæ ad tenebrosam mortem deducunt? Et qui in- Gal. 5.c
telligit quid est, quòd caro concupiscit aduersus spiritum: ille intelligit, quia tenebræ sunt carnis natura. Qui ergo oculum habet mundum, id est, mentem spiritualẽ, cœlestia semper aspicientem, corpus suum seruat lucidũ, id est, sine peccato. Si enim caro desiderat ea, quæ diximus mala, secũdum suam naturam homo habens mentẽ lucidam, & spem ad deum, iustitiæ consideratione diiudicat eam, & diuini timoris virtute repercutit eam: & sic quanuis nolentem, tamen seruat eam lucidam, id est, sine peccato. Intellexisti ergo qũo qui oculum habet simplicem, corpus suum lucidum habet: qui autem oculum, id est, mẽ- K
tem habet aut malignitate aliqua tenebrosam, aut diuitiarum concupiscẽtia turbulẽtam, tenebrosum possidet corpus? Nã quæ res faciunt mentẽ hominis spiritualẽ esse, & mundam, ipse res ex diuerso faciũt carnalem, & sordidam. Qũo fit munda mens illius qui facit eleemosynas, & spem habet in cœlo: spes autem in deum, facit mentem spiritualem, & mundam: Sic qui diuitias congregat cum peccato, spem suam ponit in terra: qui autem spem habet in terra, illius mens carnalis est, & immunda. Illius ergo tota caro in tenebris

est, id

Universidad de Deusto
Biblioteca

est, id est in peccatis. Quomodo? Quando enim caro secundum suam naturam, sicut diximus, concupiscit peruersa, homo spem habens in terra, & mentem concupiscentijs turbulentam, non ei contradicit, nec iustitiæ consideratione dijudicat, nec iudicij futuri virtute repercutit: quia nec videt cum sit cæcus, nec intelligit esse malum quod malum est, & si vult non potest, quia spem non habet, nisi in seculo. Scimus autem, quia spes nobis præstat virtutem, vt carnalibus concupiscentijs resistamus: qui autem spem non habet in cœlo, virtutem non habet resistere concupiscentijs suis, & ideo fit caro illius tota tenebrosa. Et vt breuius, & manifestius exponamus. Anima priusquam peccet, & diuino auxilio confortata, regina & domina est corporis sui, & quasi libera, & regina sedet in throno cordis sui, & gubernat corpus suum quasi palatium suum, nec potest illam vincere caro. Si autem grauibus se peccatis obligauerit, tunc diuino auxilio destituta, & in potestate spirituum immundorum redacta, fit debilis, & infirma, vt non iam sit domina corporis sui, sed ancilla magis: & iam non caro animæ subiecta est, sed anima carni, nec quod vult anima caro facit, sed quod caro coegerit, hoc anima facit. Intellexisti ergo quomodo qui oculum mentis sordidum habet, totũ corpus illius tenebrosum est? *Si autem lumen quod in te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ sunt?* Sicut supra diximus, tenebra est semper carnalis natura, quia semper peccatrix est: etsi non peccet contradicente sibi anima, tamen rectè peccatrix, & tenebrosa vocatur, quia semper habet caro peccandi propositum, vt si frequenter etiam iustæ animę surrepat, vt quod suum est agat. Quis enim est ita fidelis, qui nunquam, vel ex parte est a carne victus? & si est, rarus est. Lumen autem est in corde, sicut iam frequenter audistis, anima deum videns, id est, spiritualis. Si ergo ipsa anima diuina cum sit, & data est ad illuminandũ illam carnem, fiat quasi carnalis, & terrenis concupiscentijs contenebrescat, terrena semper aspiciens: illius talis hominis caro iam vide quomodo inuoluta sit tenebris peccatorum. Si enim (sicut diximus) in viro iusto contradicente sibi rationali anima, semper caro surripit animæ, & qđ suum est agit: quantis putas in homine malo iniquitatibus se inuoluet caro, quando anima quæ contradicere illi debuerat, consentit ei, consimilia concupiscens? Per alteram quidem speciem, tamen eundem sensum exponit Lucas, primum mandãs: Lu.12.d
Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Venditе quod possidetis, & date eleemosynam, facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cœlo, &c. Deinde ait, Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando reuertatur a nuptijs. Ostendens, quia nemo potest habere lumbos præcinctos ad exeundum de hoc mundo, nec lucernas ardentes, nec expectare dominum suum, nisi qui vendunt quod habent, & dant eleemosynam, & faciunt sibi sacculos, qui non veterascunt, & thesaurum non deficientem in cœlo. A

Homilia xvi. ex cap sexto.

NEmo potest duobus dominis seruire, aut enim vnum hodio habebit, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. Lu.16.c
Videamus in primis quomodo dicta præcedentia subsequantur verba præsentia. Superius præcepit eleemosynas facere, dicens: Thesaurizate vobis thesauros in cœlo, quoniam qui thesaurizauerit thesauros sibi in cœlo, ille cor habet in cœlo, & spẽ ad deum: ille habet oculum animæ simplicem: id est, mentem mundam, & spiritualem, & semper non terrena, sed cœlestia meditantem. Qui autem habet mentem mũdam, & spiritualem, ille potest corpus suum seruare lucidum, id est, sine peccato, Qui autem non facit eleemosynas, nec cor habet in cœlo, nec spem in deum, nec mentem mundam, & spiritualem, neque potest corpus suum seruare lucidum, id est, sine peccato: quia nemo potest duobus dominis seruire, deo & mammonæ, id est, diuitijs. Mammonæ enim Syriaca lingua, diuitiæ appellantur. Sicut ergo qui duos dominos habet, necesse est, vt vnum amet, & alterum odiat: vnum contemnat, & alteri obediat: Sic & qui vult deũ amare, necesse est vt odiat diuitias: qui autem voluerit amare diuitias, necesse est, vt odiat deum: & qui vult mandata dei facere, necesse est, vt odiat diuitias: & qui vult mandatis Mãmonæ. B

datis dei obedire, necesse est, vt contemnat auaritiæ mandata facere: & qui voluerit auaritiæ mandata facere, necesse est, vt contemnat, dei mandata. Considera autem, nõ dixit, nemo potest habere deum, & diuitias: sed, nemo potest dei esse seruus, & diuitiarum. Aliud est enim habere diuitias, aliud enim seruire diuitijs. Si habes diuitias, & diuitiæ illæ non te faciunt superbũ aut violentum, sed secundum quod potes, das impotentibus, dominus es diuitiarum tuarum, non seruus: quia nõ te diuitiæ tuę tenent, sed tu diuitias tuas. Si autem diuitiæ tuæ superbum te faciunt, aut violentum, & cõstrictus auaritia nemini aliquid præstas, tunc seruus es diuitiarum tuarum non dominus: quia diuitiæ tuæ te tenent, non tu diuitias tuas. Nũc iam docet, vt ne timor inopiæ impediat ab eleemosynis voluntatem, dicens. *Ideo dico vobis, ne soliciti sitis in cordibus vestris quid manducetis*. Nam solicitudo desperationis est filia: quia desperatio solicitudinem generat. Quid est, quod dicit, Ideò dico vobis? Et quid? Vt eleemosynas faciatis, vt thesaurizantes in cœlo cor mundum habeatis, sperantes in deum. Qui autem sperat in deum, ille non est solicitus, quid mãducet, aut quo vestiatur: quoniam nulla res est, quæ facit homines desperare in aliqua necessitate, nisi ista res, quia non habet spem in deum. Ne ergo mihi dicas, nunquid volo esse solicitus? sed ipsa res me cogit. Nunquid nolo sperare in deum? sed nõ possum. Cor.n.meum, non me audit. Nescis quid pateris: lãgues, & tamen causam tui languoris ignoras. Vis ostendam tibi causam, vt in omni necessitate nunquàm desperes? Fac bene, & operare iustitiã, vt spem habeas apud deũ, & non desperabis in terra. Bona enim opera sunt, quæ sperare faciunt, & mala opera desperare compellunt. Propterea nõ dixit propheta: Spera in deo, & inhabita terrã, & pasceris in diuitijs eius: sed, Spa in deo, & fac bonitatem, & inhabita terram. *Ne soliciti sitis quid manducetis*. Non dixit, nolite laborare: sed, nolite soliciti esse. Ergo solici ti esse vetamur, laborare autem iubemur. Sic enim, & dominus loquens ad Adam, non dixit cum solicitudine facies tibi panem, sed cum labore, & sudore faciei tuæ. Ergo non solicitudinibus spiritualibus, sed laboribus corporalibus acquirẽdus est panis. Sicut enim laborantibus pro præmio diligentiæ, deo præstante, panis abundat: sic dormientibus, & negligentibus pro pœna negligentiæ, deo faciente, subducitur. *Nonne anima plus est, quàm esca, & corpus plus, quàm uestimentum?* Confitmat spem nostram, primum de maiore ad minus descendens, deinde a minore ad maius ascendẽs. Quomodo si animam dedit, escam non dabit? Si corpus plasmauit, vestimentum non prouidebit? Nisi voluisset esse quod est, nõ creauit. Quod autem sic creauit, vt per escã seruetur, necesse est, vt det ei escam, quandiu vult esse, quod fecit. Quid est a minore ad maius? *Videte uolatilia cœli, neque seminant, neque metunt &c.* Si auibus præstat alimentum, hominibus non præstabit alituram? Si illi non laborãtes inueniunt escas, homo non inueniet, cui deus dedit, & operandi sapientiam, * & fructificandi spem? Omnia enim animalia deus propter hominem fecit, hominem autem propter se. Si ergo animalibus ministrat propter hominem, hominibus non ministrabit propter seipsum? Omnia deus in sapientia fecit, hominem autem non solum in sapientia, sed etiam secundum sapientiam suam. Quantò ergo pretiosiot hominis creatio, quàm animalium, tantò maior solicitudo dei de hominibus, quàm de animalibus. Omnia deus animalia fecit, vt tandiu sint, quandiu sunt: cum verò mortua fuerint, fiant tanquàm, quæ non fuerunt, hominẽ autem, vt non solum ante mortem, sed etiam post mortem viuat: magis autem post mortem, quàm ante mortem: quoniam ante mortem in tentatione viuit, post mortẽ autem in gloria. Si ergo illis occurrit, quos sic creauit, vt tantummodo videantur: [hominibus nõ occurret, quos fecit, vt in perpetuo viuant? *Quis uestrum cogitando potest adiicere ad staturam suam cubitum unum? et de uestimento quid soliciti estis?* Si ergo cogitando modicam partem corpori vestro adhibere [non potestis, quomodo cogitando saluandi estis in toto? Deus qui te ex nihilo formauit in vtero, & de periculo cum periculo nascentem de vtero matris eripuit, te, non solùm, non cogitante, sed neque sciente, Deus qui per singulos dies incrementa corporis tui dat, & sapientia facit, te non intelligente, si ergo in teipso quotidie prouidentiam operatur, quomodo in necessarijs tuis cessabit? Considerate lilia agri, quomodo in tempore opportuno cre- C D E

* scientiam.

Pſ.36.a

Gen.3.

[viuãt

Addere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

scunt, tempore statuto formantur. In frondibus vestiuntur candore, implentur odoribus: & quod terra radici non dederat, ne
F que radix illi, inuisibili operatione Deus largitur, neq; plus istis, & minus alijs: sed in omnibus eadem prouidentiæ plenitudo seruatur, vt non a seipsis nata, neq; euentu facta putentur, sed dei prouidentia intelligantur esse disposita. *Nunquid laborant? nunquid nent?* Dicendo non seminant, [viros confortat: dicendo autem, neque nent mulieres: quoniam virorum vita seminatinibus, mulierum autem lanificio sustentatur. *Neque Salomon in omni gloria sua sic vestiebatur.* Quia Salomon etsi non laborabat, neque solicitus erat quid vestiret: tamẽ vel iubebat, vel disponebat, vel sciebat. Vbi autem iussio, & dispositio, illic & ministrãtium offensa frequenter inuenitur, & iubentis iracundia excitatur: hæc autem nesciunt, quomodo sic coronantur, [illi homines ministrabant, istis deus. *Si enim fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, deus sic vestit, quantò magis vos modicæ fidei?* Si ergo floribus sic occurrit, qui sic nati sunt, vt tantummodo videantur, & pereant: homines negliget, quos sic creauit, vt nõ pro tẽpore videantur, sed vt in perpetuo sint? Qui intelligit quid est homo, nõ desperat de deo: qui autem desperat de deo nescit quid est: quoniam homo in deo, & deus in homine est. *Nolite ergo soliciti esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus?* Deus enim hæc in natura creauit, quasi regulam terræ mandans: Producat terra herbam pabuli: ideò vult, aut non vult, bonis, & malis germinat: quia terra ministrare iussa est, non iudicare. Bonum autem, & malum non in natura creauit, sed in arbitrio nostro posuit, vt quod volumus, simus. Ideò bonis palma proponitur, malis autem pœna. Quæ est ergo sapientia, de eo esse solicitum, quod etsi solicitus non fueris, habebis: & de illo non esse solicitum, de quo si solicitus non fueris, perdes? Nam escam etsi solicitus non fueris de ea, inuenies: iustitiam autem nisi solicitus fueris, non apprehendes. *Hæc enim omnia gentes quærunt.* Quia in rebus humanis fortunam esse credunt, non prouidentia, neq; iudicio dei vitas suas gubernari æstimant, sed incerto duci euentu, ideò meritò timent, meritò soliciti sunt, & desperant, quasi qui neminem habeant gubernantem. Qui autem credit se iudicio dei gubernari, non incerto duci euentu, escam quidem suam in manu dei cõmittit, sciens quia neminem sine voluntate, & iudicio dei fames, aut nuditas occidit. Cogitat autem de bono, & malo, sciens quia nisi solicitus fuerit, nec malum fugiet, nec bonum apprehendet: ideò dicit, *Quærite primum regnum dei, & iustitiam eius.* Regnum dei est retributio bonorum operum, & malorum: iustitia autem est via pietatis, per quam itur ad regnum. Si ergo die, ac nocte cogitas qualis erit gloria sanctorum, vel qualis erit interitus impiorum, & peccatorum, necesse est, vt aut propter timorem pœnæ territus recedas a malo, aut propter desiderium gloriæ excitatus festines ad bonum. Et si quotidie cogitaueris, quæ sit iustitia dei, & quid odit, quidve amat, ipsa iustitia ostendet tibi vias suas. Nam iustitia sicut odientes se fugit, sic amantes se sequitur. Nec enim daturi sumus rationem vtrũ pauperes fuerimus, aut diuites, quia nec fuit hoc in nostra potestate: sed si bene egimus aut malè, quod in nostro iacet arbitio. Dictum est ad hominem: Maledicta terra in operibus tuis. Vides quia propter peccata hominum maledicitur terra, vt non germinet: benedicitur autem cum bona opera seCerimus? Tu ergo quære iustitiam, & non tibi deerit panis: quoniam sicut propter mala opera fructus terræ subducitur, sic propter bona, abundat. Propterea dicit, *Quærite regnum dei, & iustitiam eius, & hæc omnia apponentur vobis. Nolite ergo soliciti esse in crastinum.* Iam diximus, quoniam, quod dicit hodie, hoc solum significat, quo opus habemus in vita nostra præsenti. Quod autem dicit, cras: quod superfluũ est supra necessitatem ostendit. Nihil ergo curetis superfluum habere, quàm necessarium est vobis in vita præsenti ad vitã quotidianam. Quod autem superfluũ fuerit, quod est cras, curabit se: ac si dicat, Superflua quantacunque congregaueris, illa seipsa curabunt. Te quidem non eis fruente, ipsa autem inuenient dominos multos, qui ea procurent, sicut placuerit ipsis. Quid ergo curas de illis, quorum potestatem alijs es dimissurus? *Sufficit enim diei malitia sua*: ac si dicat, Sufficit tibi labor, & miseria, quam pateris in vita propter vsus quotidianos, quos necessarios habes. Noli superfluè pro superfluis laborare, ne labor quidem

[laborãs

[vestiuntur. ornantur.

G

H

Ge. 3.

I

L

dem fiat tuus, fruitio autem alterius. Malè iam autem diei, ipsam afflictionem appellat, solicitudinum præsentium, & laborũ: non sicut Manichæi dicũt, malam esse ipsam creaturam dei.

Homilia. xvij. ex cap. vii.

K *NOlite iudicare, vt ne iudicemini: nolite condemnare, & non condemnabimini.* Quidã hunc locum secundum huiusmodi sensum exponunt, dicentes, quia dominus hoc mandato non prohibet Christianos ex beneuolentia corripere alios Christianos dignos correptione: sed ne aut per iactantiam iustitiæ suæ Christianos despiciant peccatores, derogantes frequentes de multis, & ex solis plerunque suspicionibus odientes cæteros, & condemnantes, & sub specie pietatis proprium odium exequentes. Et vt ne sic quidem Christiani corripiant Christianos, conuenit sermo, qui dicit: Nolite iudicare. Si autem non corripuerint, vtrum conueniat illud quod dicit: Vt non iudicemini, nescio. Nunquid propter illud solum, si sic nõ corripuerint peccatores, consequentur indulgentiam peccatorum suorum, secundum, quod dictum est, Vt non iudicemini? Si enim iudicãtes, sicut iudicare non decet, malè faciunt: sine dubio non iudicantes, veniam peccatorũ priorum ex hoc non consequentur, quia non iudicauerunt malè. Quis enim consequitur indulgentiam mali sui prioris, quia non addidit, & alterum malum? Certè si in se peccantes non iudicauerint, nec ipsi iudicabuntur a deo pro suo peccato. Hæc diximus, volentes ostendere, quia hic sermo non est positus de proximis non iudicandis, qui peccant in deum, sed qui in nos peccant. Quid ergo est? Vsque, nunc exposuit cõsequentiam ad iustitiam eleemosynæ pertinentem, nunc autem incipit exponere consequentiam ad iustitiã orationis respicientem. Et est doctrina hæc quodammodo pars ipsius orationis: vt sit talis ordo narrationis: Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Nolite iudicare, vt non iudicemini. Qui enim non iudicat proximum suum propter peccatum, quod fecit in ipsum, illũ nec deus iudicat propter peccatũ, quod fecit in ipsum: sed dimittet deus debitum eius, sicut & ipse dimittit debitoribus suis. Sicut autem cætera vniuersa mandata generaliter cunctis mandauit, tàm sacerdotibus, quàm laicis, præcipuè tamen doctoribus, qui quantò maiores sunt in ordine, tantò perfectiores esse debent in disciplina, sic & hoc mandatum de proximis non iudicandis, ad omnes quidem pertinet, præcipuè tamen ad doctores. Vnde quædam sunt mandatorum istorum, quæ si diligenter aspicias, penè nec cõueniunt laicis, nisi fortè parum, doctoribus autem omninò conueniunt: quale est hoc ipsum, quod sequitur, *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem in oculo tuo non vides? Hypocrita, eiice primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere festucam de oculo fratris tui.* Videre enim festucam in oculo fratris, omnium est: eijcere illam posse non est omnium, sed tantùm doctorum, qui per doctrinam, vel increpationem secundum deũ possunt eijcere de mente fratris sui peccatum, vel magnum, vel modicum. Sicut & illud quod dicit: *Nolite sanctum dare canibus, neque margaritas vestras miseritis ante porcos.* Habere enim, vel sancta, vel margaritas, & posse dispensare, vel bona, vel mala: & discernere, qui hominum sunt canes, q porci, non est omnium hominum, sed sanctorum. Vult ergo dominus doctores Christianorum sicut in omni iustitia, sic & hoc primùm facere, deinde docere: vt doctrinã suam bonam meliori cum vita commendent, vt bene docendo scientiam inserant, melius autem viuendo timorem: quia tales sales sunt terræ, condientes omnes suæ vitæ exemplo: & lucescunt doctrinis illuminantes. Qui autem audiat illum docentem, qui seipsum non audit? Ideò dicit ad A
omnes, præcipuè ad doctores: *Nolite iudicare, vt non iudicemini.* Quoniam si doctor memor sit iniuriæ, & doloris, & memoriam malitiæ seruet in anima sua, soluitur totus ecclesiæ status, siue ad tempus respicias apostolorum, siue ad nostrum. Tunc enim sicut legimus, difficile aliquos conuertebãt ad fidem Christi, nisi multa prius paterentur ab ipsis. Nam quasi laxato diabolo, & deuicto per sufferentiam eorum nimiam vsque ad mortem, & relinquente corda infidelium, & iam non habente virtutem amplius eos armare, accedente gratia dei conuertebantur ad Christum. Si ergo

M

Universidad de Deusto
Biblioteca

memores fuissent iniuriarum, quas fuerant passi ab eis, nunquàm postmodum eos in charitate docuissent, nunquàm eos libenter ad fidem Christi postmodum recepissent: sed & nunc cùm frequenter doctores offendantur à laicis, siue iustè, siue iniustè, diabolo seminante occasiones, si memores sint iniuriæ & doloris, totam soluunt ecclesiam. Nam vbi recordatio iniuriæ, aut doloris in medio est, nec doctor beneuolenter docet laicum, nec libenter eum laicus auscultat: & doctor forsitan, vel inuitus aperit os suum ad docendum: laicus autem cum sit omninò sine timore dei, nec
B vsque ad faciem contentus est eum audire, sed conuerso egreditur dorso, & se, & illũ spernens, & amplius se, quàm illum, & nõ sentit animæ suæ dispendium efferatus, sicut, nec bestia irritata vulnus in se fixum.
Luc. 6. f Hoc caput Lucas euangelista latè prosequitur, dicens: Nolite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini: dimittite, & dimittemini: date, & dabitur vobis. Mensuram bonam, & confertam, & commotam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem mẽsura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Et quis sit ille, qui nec iudicat: quis autem qui iudicat quidem, & non condemnat: & quis est, qui condemnat quidem, & tamen dimittit: & quis est, qui dat, exposuimus ibi. [Et quoniam superflua quidem mensura datur ei, qui nec iudicat: commota autem ei, qui iudicat quidem, non autem cõdemnat: bona autem ei, qui condemnat, sed dimittit, quoniam sicut maior est superflua mensura, quàm commota, & commota maior est, quàm bona, & iusta: sic pfectior est ille, qui nec iudicat, quàm ille, qui iudicat, & non condemnat: & ille, qui iudicat, & non condemnat, melior est illo, qui condemnat, & dimittit. Hic autem Matthæus omnia illa breui sermone conclusit,
C dicens: Nolite iudicare, vt non iudicemini. In quocunq; iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. Intelligens quoniam iudicium ferme ad omnia pertinet illa. Nam qui iudicat tantùm peccantem in se, & non cõdemnat, iudicat: & qui non solum iudicat, sed etiam condemnat, iudicat: hoc ipsum enim condemnare, iudicare est. Ergo pro illo, quod Lucas dixit, Nolite iudicare, aut iudicantes nolite condemnare: iste dixit: In quocunq; iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis: id est, Si iudicaueritis, & nõ cõdemnaueritis, simili iudicio, & vos quidem iudicabimini à deo, sed non condemnabimini: si autem, & iudicantes condemnaueritis, simili iudicio, & vos iudicabimini, & condemnabimini. Et quod ille dixit, dimittite, & dimittemini: date, & dabitur vobis: iste dixit, in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Hoc est, si non rogati dimiseritis peccatum proximis vestris, sed solo respectu dei, & deus ex se prius, quàm rogetur a vobis, dimittet vobis. Si autem rogati veniam dederitis, & deus tũc dabit vobis veniam, cum dignis precibus, & congrua lamentatione eum rogaueritis. Quoniam ergo dixerat præcipuè, sicut diximus, doctoribus nolite iudicare, vt non D
iudicemini: conuenienter addidit, & dicit, *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem verò in oculo tuo non vides?* Id est, qui trabem in oculo tuo nõ vides, vt quid vides festucam in oculo fratris tui? Ac si dicat, melius est, nec docere, nec reprehendere laicum, quàm docere, & reprehendere, & teipsum in reprehensione cõsistere: quoniam talis doctrina doctoris non est audibilis, sed derisibilis. Propter quod omnis sacerdos, si vult docere populum, prius seipsum doceat: si autem seipsum non vult docere de omni, quod docet, nec seipsum arguere de omni, quod arguit: nec alios doceat, nec arguat quenquam, vt si iudicium dei non euadit, vel hominum opprobrium non patiatur. Aut quomodo dicis fratri tuo, *Frater, sine, eiiciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs est in oculo tuo?* Id est, cum qua facie arguis peccatum laici fratris tui, ipse in eodem, aut in maiore peccato existens? non times, ne audias ex diuerso, Medice cura teipsum? Si medico opprobrium est, qui nec alterius sanitatem habet in potestate, nec suam, si alios velit curare, & ipse debilis sit, quasi testimonium imperitiæ suæ portat in corpore suo propriam passionem: quomodo doctori [sit opprobrium alios velle eruere a peccato, & ipsum in ma E [non
ioribus esse peccatis, dum possit amplius seipsum eruere a peccato, quàm alios? Aut ita, Quomodo fratri tuo dicis, id est, quo proposito, putas ex charitate cordis dicis, vt salue proximum tuum? Non, sed vt te simules iustum. Si autem verè ex charitate cordis argueres proximum tuum, vt saluares, teipsum antè saluares. Nunquid possibile

bile est, vt beneuolentior sis alteris, quàm tibi? Vt quid cum teipsum nolis saluare, alterum velis? Omnis ergo doctor, qui alterum in qualicunque reprehendit delicto, & ipse in eodem constitutus, non se prius expurgat: certum est, quia alloquens in ecclesia non alios vult saluare, sed per bonam doctrinam malos actus suos celare, & scientiæ laudem ab hominibus quærit, non ædificationis mercedem à deo, & est hypocrita. Ideò competenter addit, & dicit: *Hypocrita, eiice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere festucam de oculo fratris tui.* Hypocrita est enim omnis doctor, qui non prius facit bona, & postea docet. Dũ enim bona docet, profitetur se iustum coram hominibus: dũ autem malè agit, peccatorem se constituit infra se. Hoc ergo dicit, Vis liberè, & fiducialiter reprehendere
F laicum, & eijcere de oculo mentis eius peccatum? Prius tuam ipsius mentem purga ab omni malo, vt cum tu argueris laicum pro peccatis eius, ex diuerso laicus non habeat vnde redarguat te pro peccato tuo. Nam incipiet te timere in se, cum non in- [cõdem
uenerit, quod contemnat [in te. Omne au- nat.
tem peccatum non secundum actum suũ dijudicatur, an modicum sit, aut magnũ, sed secundum peccantis personam. Laicus enim etsi magnum fecerit peccatum, modicum est, & festuca est, quantùm ad sacerdotis dico peccatum, quia laicus est: doctor autem, etsi modicum fecerit peccatum, magnum est & trabs est, quantùm ad laici dico peccatũ, quia doctor est. *Nolite sanctum dare canibus, neque miseritis margaritas vestras ante porcos, ne fortè conculcent eas pedibus suis, & conuersi disrumpant vos.* Cùm suprà dedisset dominus mandatũ omnibus, præcipuè autem doctoribus, vt diligerent inimicos suos, & benefacerent eis: iterum paulò ante, vt ne iudicarent eos qui peccãt in ipsis: considerans, quoniam qui persequuntur sacerdotes dei, aut iniuriant eos, aut lædunt: plerunque, aut infideles sunt: quales sunt gentiles, vel hæretici: aut si sunt Chri
Nota. stiani, sordidi sunt, & insecusati, qui nec cõ-
G siderant, nec intelligunt, sacerdotes Christi vicarios esse Christi, & Christum: & qm qui honorat sacerdotem Christi, honorat Christum: & qui iniuriat sacerdotẽ Christi, iniuriat Christum, ne fortè consequenter cogitantes intra se sacerdotes dicant, Si iubemur diligere inimicos nostros, & benefacere eis: si iubemur, nec iudicare eos peccatores, qui peccant in nos: sine dubio sicut debemus diligere eos, & benefacere eis, sic non debemus eos iudicare peccatores, qui peccant in nos: vt non solum nostra, sed etiam, quæ propria dei sunt, eis cõmunicemus, vt sit plena misericordia nostra, sicut & dei, ideò talem æstimationem eorum prouido sermone compescuit, dicens: *Nolite sanctum dare canibus, & margaritas vestras nolite mittere ante porcos.* Ac si dicat, mandaui vobis diligere inimicos vestros, & non iudicare eos, vt vos exhibeam misericordes ad illos, vt benefaciatis eis de corporalibus vestris, non de meis spiritualibus bonis, [quoniam in natura vobis com- [spũalibus pas-
munes sunt, & non in fide. Mandaui autẽ sim.
vobis, vt non iudicetis, qui in vobis peccauerint, non verò, vt mysteriorum meorum secreta pandatis eis, qui nolentes me scire blasphemant, & spernunt. Videte patrem vestrum deum, ad cuius exemplum volui vos esse misericordes: carnalia beneficia dig- H
nis, & non dignis similiter præstat, nunquid gratias spirituales? Nec enim dixi vobis de illo: qui spiritum sanctum iubet descendere super gratos, & ingratos, & dat benedictiones suas super iustos, & iniustos propter quod in vestris quidem estote similes, & benigni, in meis autem prudẽtes, & cauti. Si tu vestiarium tuum studiosum, & clauicularium cellarij tui fidelẽ tibi requiris: quantò magis deus talem requirit dispensatorem gratiarum suarum, qui bene tractando gratias eius, faciat gratiores, non malè dispensando reddat ingratas? Sicut enim si canibus dederis sanctum, aut porcis margaritas, nec sanctum canes sanctificat, nec margaritæ nutriunt porcos: sed è contra canes coinquinant sanctum, & porci margaritas sordidant, vel conculcant: ita si hominibus caninos, vel porcinos mores habentibus sanctum dederis, aut mysteria secreta credideris, nec sanctũ illos sanctificat, nec mysteria veritatis eos illuminant: sed è contra ipsi sanctum coinquinant, & mysteria veritatis blasphemãt. Canis & porcus ambo quidem immunda animalia sunt: sed canis ex omni parte immundus est: nam nec ruminat, nec vngulam habet fissam. Porcus autem ex parte immundus est. Nam quoniam vngulam habet fissam, mundus est: quoniam autem I
non ruminat, immundus habetur. Propter

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod canes puto intelligẽdos gentiles, vel hæreticos omninò immundos: Nam etsi propter actus suos malos immundi sunt, & propter perfidiam suam, vel idololatriâ amplius sunt immundi. Porcos autem Christianos carnalibus, & immundis voluptatibus deditos, quoniam propter fidẽ quidem suam mundi sunt, propter actus autem suos sordidos habentur immundi. Aut canes quidem gentiles: porcos autem hæreticos, propter aliquid eorum modicum mundum: quia vel nomen domini in vocare videntur, sed ex moribus intelligis, qui sunt canes, vel porci. Canis naturale est improbum esse, nunquàm vocem mittere propter aliquam alteram causam, sicut cætera alia animalia, nisi ad abigendos superuenientes, interdum autem, & de superfluo in aerem latrat. Tales sunt omnes gentiles, vel hæretici in approbabiles, latrantes plurimum aduersus seruos dei, latrantes aliquando, & aduersus deum blasphemijs: vlulantes apertè, & nunquàm os suum aperientes ad bonum, sed semper ad malum. Item porci proprium est in cœno se volutare, & nunquàm in cœlum aspicere, nec quærere Dominum suum, nisi cum esurierit. Tales sunt etiam Christiani, qui in carnalibus immundicijs delectantur, nec aspiciunt aliquando cœlos, nec quærunt deum, nisi cum necessitas eis aduenerit: & illi quidem euomũt malum, quando bene iudicantur de malo: reuertuntur autem ad vomitum suum sicut canes, quando nihilominus agunt malum: & isti proijciunt stercora peccatorum suorum, quando pœnitẽt: reuertuntur autem ad stercora sua sicut porci, quando omissam repetunt vitam. Nunc videamus, quæ sunt sancta, & quæ sunt margaritæ. Non enim distinxit quid sit sanctum dare, quid non dare, cum sit inter sanctum, & sanctũ differentia sanctitatis: sed generaliter omne, quod sanctum est, vetuit dare, ergo sanctum est baptismum, propterea non est dandum, nisi iam fidem habentibus. Sancta est gratia corporis Christi, propterea illis solis danda est, qui iam per baptismum facti sunt filij dei, & per impositionem manus. Benedictus panis sancta sunt, propterea illis porrigenda sunt, qui capaces facti sunt benedictionum per fidem. Item mysteria veritatis margaritæ sunt, quia sicut margaritæ in cluſæ cochleis positæ sunt in profundum maris: sic & diuina mysteria in verbis [incluſa, posita sunt intus in altitudinem sensus scripturarum sanctarum. Et sicut non omnis homo potest se mergere, & de profundo tollere margaritas, nisi artifex, qui habet vsum rei illius: sic non omnis homo potest descendere in altitudinem sensuum, & illic inuenire mysteriorum absconditas margaritas, nisi vir spiritualis, qui habet exercitationem spiritualium narrationum dei. Propterea margaritæ non sunt dandæ, nisi desiderantibus veritatem, & cum ratione humana viuentibus. Si ergo talibus porcis secretorum mysteriorum miseris margaritas, cœnosæ vitæ delectatione mente grauati, non intelligunt pretiosiratem earum: sed æstimantes eas similes esse cæteris fabulis mũdialibus, similiter eas carnalibus actibus conculcant: & post modicum conuersi per inobedientiam, rumpunt præbitores earum: frequenter autem, & scandalizati in eis, calumniantur expositores earum quasi dogmatum nouorum seminatores. Et si talibus canibus, qualibus diximus, dederis sancta, suscipiunt quasi canes sine discretione, & sordidis actibus suis conculcant ea, & pro nihilo æstimantes, quæ acceperunt, conuersi disputationibus suis, quasi latratibus irrationabilibus, rumpunt veritatis prædicatorem. Et puto non sine rationabili differentia sanctum quidem canibus dare vetuit dominus, margaritas autem non dare porcis. Et de margaritis quidem possumus dicere, quia si porcis mitti verantur minus immundis, quantò magis canibus plus immundis? De sancto autem dando idem æstimare non possumus. Quid est enim, si plus immundis dare non conuenit, minus autem immundis oportet? Idcireo, neque vetitum intelligimus, neque mandatum: fortè quia frequenter, & manum imponimus, & benedictionem damus etiam porcorum more viuentibus Christianis: non quia illi merentur accipere, sed nos ex nobis contra iustitiam dare vsurpamus, ne fortè plenius scandalizati, depereant. Ideò iustum non est, quia iniustum est: vetitum autem non est, quia infirmitati fuerat ignoscendum. Sed quia de sanctis cœpimus dicere, non est tacendum: quoniam aliud est sanctificatio, aliud sanctificatum. Sanctificatio enim est, quod alterum sanctificat: sanctificatum autem, alterum

[libris.

K

M

L

terum sanctificare non potest, quanuis ipsum sit sanctum: Vtputa signas panem
A tuum, quem manducas, sicut ait Paulus: Sanctificatur enim per verbum dei, & orationem: sanctificasti eum, non feciſti sanc-
1. Ti. 4. b tificationem. Quod autem sacerdos de manu sua dat, non solum sanctificatũ est, sed etiam sanctificatio est: quoniam hoc non solum datur quod videtur, sed etiam illud quod intelligitur. De sanctificato ergo pane licet, & animalibus iactare, & infidelibus dare: quia non sanctificat accipientem. Si autem tale esset, quod de manu sacerdotis accipitur, quale est, quod in mensa manducatur: omnes de mensa manducarent, & nemo de manu sacerdotis accipe-
Luc. 24 c iet. Vnde, & dominus in via non solum benedixit panem, sed de manu sua dedit
Act. 27. f Cleophæ, & socio eius. Et Paulus nauigãs non solum benedixit panem, sed de manu sua porrexit Lucæ, & cæteris discipulis suis. Quod autem de manu porrigitur, nec animalibus dãdum est, nec infidelibus porrigendum: quia non solum sanctificatum, sed etiam sanctificatio est, & sanctificat accipientem.

Homilia. xviij. ex cap. vii.

B *PEtite, & dabitur uobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur uobis.* Trãsitum consequentem de capitulo ad capitulum inuenire difficile est. Ideò diuersa proponimus secundum diuersas æstimationes interpretum. Sciẽs dominus, quoniam quæcunque mandauerat suprà, hominibus impossibilia erant: & quantum ad naturam humanam, supra naturam, nam qui se nõ abstinet à cædibus, quomodo potest abstinere se ab ira, quæ non se abstinet a fornicatione, quomodo se abstinet a concupiscentia, qui non se abstinet a periurio, quomodo se abstineat a iuramento, qui alios ferire non cessat, quomodo se præbeat feriendum, qui nec amicum suum synceriè diligit, quomodo diligat inimicum, quid autem sic impossibile est, quomodo elemosynas facere, vel orare, vel ieiunare, & nolle hominibus apparere, quid autem difficilius est, quàm non iudicare peccantem in se, autem nihil sanctum, vel secretum dicere, aut dare indignis, necesse est. n. vt & multos sibi faciat inimicos, quoniam ergo maiora erant mandata, quàm virtus humana est, transmittit eos ad deum, cuius gratiæ impossibile nihil est, dicens: *Petite & dabitur vobis.* vt quod ex vobis hominibus consummati non potest, per gratiam dei adimpleatur. Quoniam creaturam sen C sibilem deus armatam, & munitam creauit, alios. n. muniuit veloci pedum cursu, armauit vnguibus, alios velocibus pennis, alios dentibus, alios cornibus: hominẽ autem solum sic disposuit, vt virtus illius sit ipse. Et in eo, quod infirmiorem eum fecit omnibus, in ipso fortiorem eum voluit esse in se. Nam sciens deus, quia cognoscere, & colere deum vita æterna est: ignorare autem, & contemnere, perditio sempiterna: nec ita infirmum eum creauit, vt omninò nihil boni facere posset, ne quẽ super omnia, & propter quem omnia fecerat, omnibus inueniretur esse deterior: nec ita potẽtem eum creauit, vt etiam sine dei auxilio ex seipso facere posset, quod vult, vt infirmitatis suę necessitate coactus, semper necessarium habeat dominum suum. Et verè iustissima res est, vt factura necessarium habeat suum factorem. Si. n. omnis virtus hominis in deo est, & tamen contemnit omnium bonorum suorum authorem, quantò magis negligeret deum, si potentia eius esset in ipso? Aut ita, Quoniam ad sanctificandam orationem quædam dederat eis obseruandæ bonitatis mandata, dicens: Nolite iudicare, vt non iudicemini: competenter addidit, Petite, & dabitur vobis, tanquàm si dicat: Si hanc clementiam seruaueritis ad inimicos, quam mandaui vobis: quicquid vultis petite, & dabitur vobis: & quicquid desideratis inuenire, quærite, & inuenietis: & quicquid clausum vobis videtur, pulsate, & aperiretur vobis. Gratia vos prosequente, petite precibus die, ac nocte orantes. Quòd si misericordiam suam protraxerit Deus ad tempus, volens tentare constantiam fidei tuæ, tu a petitionibus tuis non recedas. Sicut enim, qui verè esurit, tandiu petit cibum, donec impleat necessitatem corporis sui: nec potest cessare, necessitas enim vrget, quia sine cibo viuere non potest, ita, & qui verè desiderat gratiam Dei, cessare, non potest a petendo, scieus, quia saluus fieri non potest, sine gratia Dei. Adhuc quærite, interrogantes sacerdotes cæterosque habentes scientiam spiritualium scripturarum, sicut præcepit lex:

D

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deu.32.a Interroga patrem tuum, & dicet tibi: seniores tuos, & annunciabunt tibi. Quærite studio, & labore, legentes scripturas legis, & propheratum. Nam deus ita nos dispoſuit eſſe, vt nec ſtudentes, & laborantes circa ſcripturas, acquiramus ſalutem ſcientiæ ſine gratia dei, vt ne nobis imputemus, quod ſcimus: nec tamen gratiam acquitamus, niſi ſtuduerimus, & laborauerimus circa ſcripturas, ne donum dei detur negligẽtibus. Gratia.n.adiutorium eſt infirmitatis humanæ: adiutorium autem non dormientibus datur, ſed feſtinantibus, & [præualentibus. Sicut.n.in bello non omnis, qui pugnat vincit, nemo tamẽ vincere poteſt, niſi pugnauerit: ſic non omnes, qui ſtudent, & legunt, acquirunt ſcientiam ſpiritualem, nemo tamen acquirere poteſt, niſi qui aut ſtudioſus fuerit ad legendum, aut aſſiduus ad audiendum. Et infideles quidem, & non timentes deum inueniunt ſciẽtiam legendo, & ſtatuendo, ſed non illam, quæ ex deo eſt, quæ per ſpiritum ſanctum datur: ſed hanc quæ eſt ex natura carnali, quæ per exercitationem carnis acquiritur, quam habuerunt etiam, & gentilium ſtudioſi. Multa.n.differentia eſt inter ſciẽtias iſtas. Qui.n.orationibus non inſtat, nec operibus bonis, ſed per ſolum ſtudiũ lectionum factus eſt ſciẽs, quãdo alijs prædicat, ipſe ſibi nõ ſentit, quod prædicat. Si de ira dei loquitur, alios forſitan terret, ipſe autẽ non timet: ſi de miſericordia, alios quidem forſitan conſolatur, ipſe autem nõ gaudet: alios admonet credere, & ipſe non credit eis, quæ dicit. Sed quando alios docet, ab intus conſcientia eius ridet ſibi de verbis ſuis: quia ſcientia quæ ex ſolis lectionibus eſt, ex ore procedit: quæ autem de ſpiritu ſancto eſt, de corde profertur, & ideò ſpiritualis ſcientia non ſolum dicitur, ſed & ſentitur: non tantùm in ſcripturis legitur, ſed ex corde ſuggeritur: & ideò ſi alios terret, ipſe amplius timet: ſi conſolatur, ipſe melius gaudet: & omne quod loquitur, non tantum legit, ſed experimento probauit. Ideò ergo petamus deũ, & operemur bona, vt non carnalem, ſed ſpiritualẽ ſciẽtiam mereamur. Et hoc eſt, quod dicit, pulſate, & aperietur vobis. Pulſat enim deum qui facit bona opera ante deum oratione, ieiunijs, & eleemoſynis. Sicut enim, qui pulſat oſtium, non tantum voce clamat, ſed & manu: ſic qui bona opera facit, quaſi manu pulſat deum operibus bonis. Scriptum eſt enim, concupiſce ſapientiam, ſer Ecc.1.d
ua iuſtitiam, & deus præbebit eã tibi. Sed quid dicis? Hoc ipſum peto, vt ſciam, & faciam: & quomodo poſſum facere priuſquã accipiam? Etiã quod potes fac, vt amplius poſſis: & quod ſcis ſerua, vt amplius ſcias. Iuſtitia enim ipſa ſe operatur, & ipſa ſe manifeſtat. Quomodo? Dum tu iuſtitiam operaris in te, iuſtitia te operatur in ſe. Nam omne artificium ſeipſum operatur: vtputa operaris vineam, colligis fructus eius, & delectatus in eis melius operaris. Vides quia G
ipſa ſe colit fructificãdo tibi dum colitur? Sic ex diuerſo, qui opus peccati exequitur, ipſum cum peccatum ſit ſpiritus immundus, operatur in eo delectationem peccandi, vt dum delectatur circa peccatum, amplius pecceт. Sic & qui iuſtitiam operatur, cum ſit, & ipſa iuſtitia ſpirituſſanctus, operatur in eo delectationem iuſtitiæ faciẽdæ, vt delectatus circa iuſtitiam, amplius faciat. Tale eſt, quod dicit ſapientia: Cogi Ecc.6.d
tatum habe in præceptis dei, & in mandatis eius meditare ſemper, & ipſe confirmabit cor tuum, & concupiſcentiam ſapientiæ tibi dabit. Vides quia ipſa iuſtitia ſe operatur, te tantummodo inchoante, & laborante? Sed & ipſa ſe adaperit, dum colitur. Sicut enim, qui peccat, dum peccat, magis, atq; magis tenebreſcit mens eius, & a luce veritatis recedit, ita vt nulla ſcientia ſalutaris remaneat in eo, niſi ſola malignitas, de qua dicit Salomon: Sapientia Ibi.19.c
impiorum, nequitia ſcientiæ eſt. Sic & qui iuſtitiam operatur, dum operatur, magis, atque magis clareſcit mens ipſius, & ad notitiam ſapientiæ maioris aſcendit, & ipſa ſe iuſtitia quaſi ſpeculum offert ante oculos cordis ipſius. Deinde ſi opera iuſtitiæ H
non facis. i. ſi non pulſas, nec orare ex fide potes. Nam virtus orationis eſt opus iuſtitiæ. Oratio autem quaſi odor ſuauitatis eſt operis boni. Sicut ergo res aliqua ſine odore poteſt eſſe, odor autem ſine re aliqua eſſe non poteſt: ſic opus ſine oratione aliquid eſt, oratio autem ſine opere bono nihil eſt: & ſi oras, non ex fide oras. Nam ſicut lucerna non quidem ex oleo accenditur, ſed per oleum nutritur: ſic fides non quidẽ ex opere naſcitur, ſed per opera enutritur. Aut ita. Cum ſuprà mandaſſet omnibus, præcipuè autem doctoribus, vt diligerent inimicos ſuos, & non iudicarent quaſi

quaſi peccatores offendentes ſe: conſequẽs erat, ſicut jam diximus, ne fortè ſub obtentu dilectionis, & bonitatis, etiã ſancta dei & ſecreta communicarent eis. Ideò conſtituit ne faciant hoc, dicens: Nolite ſanctũ dare canibus. Nunc autem dat eis conſiliũ bonum, vt ſi diligant inimicos ſuos quaſi dei benigni imitatores, & velint eos etiam ſecundum deum ſaluare, petant deum pro illis, & dabitur eis: quærant eos, qui perierũt in peccatis, & inuenient eos dei gratia
I demonſtrante: pulſent eos, qui ſunt in erroribus cõcluſi, & aperiet eos deus, vt habeat ſermo eorum ad animas eorũ ingreſſum: ac ſi dicat de Chriſtianis, qui porcorũ more viuentes perdiderunt per ſe imaginem dei, & cadẽtes ab homine porci facti ſunt, & perierunt: quærite eos admonendo benenolè, promittendo eis miſericordiã dei, & in ſpem eos adducẽdo. Sic & Paulus eũ,
1.Co.5.a qui quaſi porcus, & non homo indifferenter coniugium maculauerat patris, quæſiuit, & per gratiam dei inuenit. Gentiles autem, vel hæreticos, qui veriſimilibus perſuaſionibus mendaciorum circumſepti ſunt, & concluſi intra clauſtra perfidiæ, pulſatæ eos doctrinis aſſiduis, & aperiet eos deus ſoluens clauſtra perfidiæ, & habebitis in eos ingreſſum, ſicut Chriſtus dicit in reue-
Apo.3.d latione Ioannis: Ecce ego ſto ad oſtium, & pulſo: & qui aperuerit mihi, introibo ad illum, & cœnabo cum illo, & ille mecum. Ergo non temerando ſancta dei, vel peccatores, vel Gẽtiles, vel hæreticos debemus velle ſaluare ſub obtentu miſericordiæ. Hoc enim temeritatis eſt, non bonitatis. Sed deum quidem petendo pro eis, ipſos autẽ, vel quærendo ſi perierunt, vel pulſando ſi clauſi ſunt. Et tũc ſi & nos dignè petimus, & illi ſanabiles facti ſunt, & ex canibus, & porcis immundis reformati efficientur homines ſancti, & ſic iuſtè, & dignè ſancta participabunt, & audient ſecreta myſteria.
K *Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur.* Quoniam dixerat, petite, quærite, pulſate: ne fortè aliqui peccatorum audientes dicant, etiam iſta facere dignos hottatur, nos autem indigni, & ſi petierimus, non accipiemus: & ſi quæ ſiuerimus, non inueniemus: & ſi pulſaueri mus, non nobis aperietur. Vide quomodo eandem clauſulam repetendo tam iuſtis, q̃ peccatoribus miſericordiam dei commendat, dicens: Omnis qui petit ſiue iuſtus ſit, ſiue peccator, tantùm petere non dubiret, quærere non negligat, pulſare non ceſſet: cum conſtet neminem ſperni, niſi qui petere dubitauerit a deo, quærere neglexerit, pulſare ceſſauerit. Vt autem cognoſcamus bonitatem dei, dicamus de deo, ſicut Chriſtus dixit de nobis. Dixit.n.ſuprà: Diligite Sup.5.g
inimicos veſtros, & cætera huiuſmodi: & addidit, Si autem diligitis diligentes vos, quam mercedem habebitis? nonne Gentiles hoc faciũt? Nos ergo dicamus de deo: Si deus tãtummodo iuſtos ſuos, & amicos exaudiet, & adiuuat, quam laudem bonitatis meretur? nonne, & homines cum ſint mali, amicos ſuos rogantes ſe audiunt, & beneficia eis præſtant? Vides ergo, qm̃ dñs dicens: Eſtote miſericordes, ſicut & pater Luc.6.e
veſter miſericors eſt, qui Solem ſuum oriri L
iubet ſuper iuſtos, & iniuſtos, & dat pluuiam ſuper gratos, & ingratos, bonitatem dei voluit demonſtrare, quia tam iuſtis, q̃ peccatoribus parata eſt bonitas eius. Nec enim credibile eſt, vt opus bonitatis homi nibus quidẽ iniungat in malis cõſtitutis, ipſe autem non faciat cum ſit bonus. Ergo omnis, qui non habet iuſtitiam, aut vt credat de regno cœleſti, vt facere valeat iuſtitiam, aut certè non petiuit fideliter, aut nõ quæſiuit ſtudio, & labore, aut non pulſauit operibus bonis: ideò nõ eſt diuitia [dei nõ [iuſtitia.
præſtantis, ſed culpa hominis negligentis. *Quis ueſtrum habens filium, & ſi petat ab eo panem, nunquid lapidem porriget ei? Aut ſi piſcem petierit, nunquid ſerpentem porriget ei?* Vide quõ nos ad ſpem diuinæ bonitatis inclinat, ne fortè aliquis conſiderans quãta eſt differentia inter deum, & hominem, & põderans peccata ſua, dum non ſperat impetrare, nec incipiat petere. Ideò patrum, & filiorum ſimilitudinẽ introduxit, vt etſi pp peccata noſtra deſperemus, propter paternam veritatem bonitatẽ dei ſperemus. Panis, eſt verbum de notitia dei patris. Lapis, eſt omne mendacium, & quicquid illud habet in ſe ſcandalum offenſionis ad animã. M
Vnde dicit prophera ad iuſtum: In manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Omnis.n.iuſtus cuſtoditur ab angelis, ne fortè in occaſionem offenſionis incurrat pes cõuerſationis ipſius. Piſcem autem intelligere poſſumus verbũ de Chriſto: ſerpentem autem ipſum diabolum. Vt ergo impetremus, quod deſideramus, duo hæc conuenire debent. Vnum quidem
Pſ.90.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

quidé, vt petas oratione, & quæras studio, & pulses operibus: alterum autẽ, vt panis, aut piscis sit, quod petis. Si autem, quę nõ expediunt, petis, hoc est carnalia, quæ nocent animę tuæ, quasi lapis, aut serpens, nõ tibi præstat, etiamsi petas, quia pater benignus est. Alioqui si præstat nociua petẽti, non est pater, sed inimicus. *Si vos cum sitis mali, scitis bona data dare filiis vestris: quantò magis pater vester, qui in cœlis est, dabit spiritum bonum petentibus se?* Non quia Apostoli erant mali, sed quantum ad comparationem dei, qui solus singulariter est bonus, omnes mali videntur. Sicut ad comparationem niuis aut Solis, omne mundũ sordidum videtur, & omne lucidum obscurũ. Et verè, cum oẽs patres mali sint præter deum. Ecce si hodie pater iniuriã patiatur a filio, statim affectus illius mutatur in odium, & irascitur illi, forsitan & castigat. Non quia ille faciens iniuriam patri
A peccauit ante deum, ideò pater suus illi irascitur, sed quia illi fecit iniuriam. Alioqui si pater iniuriam passus, non propter iniuriam suã irasceretur filio, sed propter illius peccatum, in omni peccato filiorum similiter irasceretur. Nunc autem, quando ipsi iniuriam patiuntur, dolent & fremunt: qñ autem aliter filij eorũ peccauerint in deũ, nec curant. Deus autem offensus ab homine, non ideò irascitur, quia ipse cum esset Deus constitutus, ab homine est contemptus: sed quia homo offendens Deum, perdidit animã suam. Verè ergo non irascitur de iniuria sua, sed dolet de perditione humana. Et si castigat, non vt suam iniuriam vindicet, sed vt illũ corrigat ad salutẽ. Audi eum per prophetã dicentem: Si derelinquerint filij eius legem meam, visitabo in
Ps. 88.e virga iniustitias eorum, misericordiam aũt meã non dispergam ab eis, &c. Quoniam verò nõ omnia petentibus præstat, sed bonis tantummodo: ideo non dixit, quantò magis pater vester dabit petentibus se: sed addidit, bona petentibus. *Omnia ergo quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite eis.* Supra propter sanctificandã orationem mandauit, vt non iudicẽt qui peccant in ipsos: ita ex necessitate ab ordine
B suę narrationis excedens, introduxit alia quędam: quale est, Quid tu vides festucam in oculo fratris tui: & illud, Nolite sanctum dare canibus, &c. quæ sequuntur. Nunc ad mandatum quod cœperat, rediẽs ait: Omnia quæcunq; vultis, vt faciant vobis homines, facite & vos eis: id est, nõ solum mando, nolite iudicare, vt non iudicemini, quod oẽs homines sibi fieri volunt, vt cum nocuerint aliquibus, non iudicentur ab eis, sed ẽt omnia quæcunq; vultis, vt faciãt vobis homines, vos facite eis, & rũc impetrabiliter potestis orare. Nam quæcũque lex, & prophetæ sparsim in omnibus præceperunt scripturis, in hoc compendio so comprehenduntur mandato, quasi innumerabiles arboris rami in vna radice. *Intrate per angustam portam.* Tertia hæc cõ
C sequentia ad tertiã iustitiam ieiunij pertinet, & est pars doctrinæ de ieiunio factæ: vt sit talis ordo narrationis, Tu autẽ cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne appareas hominibus ieiunãs: sed patri tuo, qui est in abscondito: & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. *Intrate per angustam portam*, quoniam omnis quidẽ iustitiæ introitus ad vitam æternam angustus est homini viuenti in carne, propter aduersitatem naturæ carnalis: nullus autẽ sic est angustus, & laboriosus, qũo ieiunij synceriter consummati: & vt scias attende. Omnes quidem passiones carnales dicuntur, & sunt, quia spiritu carnis mouentur, siue ira, siue superbia, siue inuidia, siue auaritia, siue vana gloria: præcipuè tamẽ tres sunt, quasi naturales, & intimæ, & propriæ carnis passiones: esca & potus, deinde amor viri ad mulierem, & mulieris amor ad virum. In tertio loco somnus, quoniam sine illis quidem passionibus ipsa natura carnis consistere non potest. Ergo quasi partes quodammodo, & supplementa sunt naturæ carnalis: nam ad omnes illas passiones non necessitas naturæ carnalis vrget, sed præsumptio spiritus carnis: ad istas autem ipsa necessitas naturæ carnalis. Ideò & grauius est eas a natura carnali præcidere, quã cæteras passiones. Nam oẽs illas passiones præcidere labor est per colluctationem cordis: istas autem passiones præcidere, non solũ labor est per colluctationem cordis, sed consumere, & cõterere, ac interficere ipsam naturam carnalem, & quasi truncare substantiam ipsam: quemadmodum siquis præcideret a corpore aliquod membrorum ipsius. Si ergo hæ tres passiones naturales sunt, & intimæ, & propriæ naturæ carnalis: nullius D
passionis abstinẽtia sic sanctificat corpus,

quomodo abstinentia harum, vt sit homo castus, vt sit ieiunus, vt sit in vigilijs perseuerans. Et nulla illarum passionũ sic coinquinat corpus, qũo passiones istæ, vt sit homo aut fornicarius, aut epulator, aut editus somno. Ideò & Apostolus dicit: Omne
1.Cor. 6.d peccatum quodcunq; fecerit homo, extra corpus est: q aũt fornicatur, in corpus suũ peccat, quia propriè de ipsa natura carnis
[corporalis. [passio fornicationis egreditur. Et dominus in euangelio epulatorem proponit di
Lu. 16.e uitem, cui pauper Lazarus adiacebat: & Abraham non dicit ei, filij recordare, quia tu hoc, & hoc fecisti in vita tua, & nunc cruciaris: sed quia bona recepisti in vita tua. Et vbiq; dominus in euangelio præcipit assiduè vigilare. Ergo propter omnes quidem iustitias, præcipuè autem propter laboriosissimum ieiunium dicit: Intrate per angustam portam, &c. Porta perditionis est diabolus, per quam introitur in gehennã: porta autem vitæ est Christus, per
Ps.117.c quam introitur in cœlestia regna: de qua dictum est: Hæc porta dñi, iusti intrabunt per eã. Lata autem porta dicitur esse diabolus, non magnitudine potestatis extensus,
E sed effræn atæ superbiæ licentia dilatatus.
Sup. 5.a Pauper spiritu, quis. Tale aliquid dominus dicit. Beati pauperes spiritu. Pauper spiritu est, qui cum sit magnus, modicum se ostendit. Diues autem spiritu est, qui cum sit modicus, ostendit se magnũ: sicut diabolus superbia animi elatus, qui cum esset minister dei in cœlo, quasi deus super cœlos extendere se vsurpauit contra deũ. Porta autem angusta dicitur Christus, non paruitate potestatis exiguus, sed humilitatis ratione collectus, si-
Inf.11.d cut ipse de se testimoniũ dat. Videte quia mitis sum, & humilis corde. An non tibi videtur potestate latissimus, humilitate autem angustus, qui cum esset dominus maiestatis, quasi homo in hoc seculo voluit apparere, & quẽ totus non capit mundus, seipsum intra angustias vteri virginalis inclusit? Et aliàs intelligitur diabolus porta lata, & Christus angusta, quoniam diabolus omnibus peccatis inuolutos, & vniuersam mundi sarcinam baiulantes recipit, & ducit in mortem, Christus autem non recipit in se, nisi qui se omnibus peccatis exuerint, & depositerint omnem sarcinã mundi, & facti fuerint subtiles, & spiritua
F les, vt quales intrant in mundum, tales exeant de mundo. Adhuc latus dicitur diabolus, quoniam apud illum sine lege sunt omnia: Christus autem angustus, quoniã sub ratione legis apud eum vniuersa consistunt. Quicquid enim sine lege solutum est, fatum est: quod autem sub lege est, semper angustum est. Via autem perditionis est omnis iniquitas. Dicitur autem spatiosa, quia non est intra regulam veritatis, & disciplinæ inclusa, sed per diuersa carnalium voluptatum diffusa. Ambulantes in ea non quod debent agere, hoc agunt, sed quicquid eos delectauerit, hoc sequuntur. Voluntas eorum, lex est ipsorum: & non ipsi sub lege sunt, sed lex est sub illis. Via autem vitæ, est omnis iustitia. Dicitur autem esse arcta, quia intra regulam veritatis & disciplinæ est inclusa, & ambulantes in ea, non quod delectat eos, hoc faciunt, sed quod debent: quia lex non voluntas eorũ est, nec lex est sub illis, sed ipsi sub lege. Cõsiderandum est autem, quia via ducit ad portam, & nisi quis ambulauerit per viã, non potest peruenire ad portam: sic & qui iustitiam faciunt, ipsi soli possunt cognoscere Christum, & intrant per ipsum. Qui autem non ambulant per viam iustitiæ, impossibile est, vt verè cognoscant Christum, quanuis multi etiam non ambulantes per iustitiam, videantur cognoscere Christum. Si autem nec fuisti, nec es in
G via iustitiæ, & putas te cognoscere Christum, mentiris. Sicut enim qui audit, quia mel dulce est, nec gustat de illo, nomẽ quidem mellis cognoscit, gratiam autem eius naturæ ignorat, sic & qui audit, quia Christus filius dei est, iustitia autem eius non fuerit vsus, tantummodo nomen Christi cognoscit, gratiam autẽ naturæ eius ignorat. Ideò non dixit propheta, Audite, & videte quoniã suauis est dominus: sed, gustate, & videte. Quando ergo aliquid audi Ps.33.b
mus de Christo, nomen Christi cognoscimus tantummodo, vt diximus, quando autem iustitiam facimus eius, ipsum Christum gustamus. Similiter nec incurrit in manus diaboli, nisi qui in via ambulat peccatorum. Vis non incurrere in diabolum? Declina à via, quæ ducit ad illum, & nullam habet in te diabolus potestatẽ: si autẽ ambulaueris in via, quæ ducit ad illũ, iam non diabolo imputes perditionẽ tuã, quasi ille te traxerit ad se, sed tibi, quia tu iuisti ad illum: Nunquid porta ducit ad viam? sed via ducit ad portam: Sic non

prius diabolus homines ducit ad peccata, sed peccata ad diabolum ducunt. Vide: ergo hæc via perditionis, quàm nociua est, quàm spatiosa est? & ideò non solum vo-
H lentes, sed & nolentes incurrunt in eam & difficile est, vt natus in hoc mũdo, aliquatulum non incidat in eam. Quasi lata.n. de longe videtur, & ideò etiam infantes, antequam viã vitę videant, vel intelligant, istam vident: & cum intrauerit quis in eã, prout vult se agit, nec coangustatur in aliqua parte, ita vt delectet eum ambulare per eam. Ambulant enim in ea gaudentes, ridentes, non solum manducantes, & bibentes, sed etiam deuorantes, & inebriantes. Ambulãt in ea diuites, mẽtientes, periurãtes, aliena tollentes, & se diuites facientes. Ambulant in ea cum vxoribus, non solum cum vxoribus, sed etiam fornicantes, & adulterantes. Quid sit tribulatio, nescIunt. Et quis non delectetur quantùm ad carnẽ ambulare per eam? Hæc autem iustitiæ via angusta primũ, nec facilè videtur: & ideò, qui vult intrare in eam, necesse est, vt aliquantulum euagetur in via illa spatiosa, donec antè considerans, aliquando inueniat istam: & cum intrauerit in eam, non prout vult, agit. Ex omni enim parte coangustatur, ita vt pœniteat eum intrasse in eam. Ambulant enim tristes, lugentes, ieiunantes, etsi manducantes, & bibentes, ta
men non sine lege timoris manducantes,
I & bibentes. Ambulant pauperes, etsi diuites, non sibi, sed alijs: aliena non tangentes, sua dispergentes. Ambulant casti, etsi cum vxoribus, tamen non sine legis timore amorem suum dispergentes, blasphemati, iniuriam passi, & spoliati. Et quem non pœniteat, quantum ad carnem, intrasse in eam? Et ne mireris quia dixi, quem non pœniteat intrasse per eam, audi prophetã
Ps.72.a dicentem: Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei, quia zelaui in peccatoribus, pacem peccatorum videns. Ideò videntes homines hanc tribulatam, & angustam viam multi recedunt ab ea, & quidam ab initio, nec accedunt ad eam, nec volunt eam videre. Quidam autẽ concupiscentes volunt eam videre, & accedunt ad eam: sed dum considerant angustias, & labores eius, recedũt ab ea. Alij aũt audaciores, & intrant in eam, sed postea dum non sustinent labores, & angustias eius, iterũ reuersi egrediuntur de ea. Adhuc autem spatiosa dicitur illa via etiam hae de causa, quia omnia, quę sunt, vxores, filij parentes, amici, aurum, argentum, vestimẽta, domus, possessiones, omnes species bonorum ciborum, & potuum, omnia artificia omnes negociationes, militiæ, honores, & quicquid in hoc seculo est, quod aut visum delectat, aut auditum, aut odoratũ, aut gustũ, aut tactũ: vię perditionis sunt. K
Non quia omnes, qui ambulant in illis rebus peccant, sed quia omnes istæ res ad peccatum compellunt. Via autem vitæ angusta est, quia vna est species: id est, abstinentia omnium rerum. Qui enim separat se ab omnibus rebus illis, saluatur. Non dicimus quia omnes, qui sunt in illis, pereunt: sed quoniam qui se separant ab illis, omnes saluantur. Separant autem se non corpore, sed animo: non loco, sed actu. Nam quanuis sit in mundo, non videtur esse in mundo, qui non vtitur mundo.

Homilia xix. ex cap. vii.

ATtendite à falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: à fructibus eorum cognoscetis eos, &c. Suprà mãdauit apostolis suis dominus, ne eleemosynas faciant corã hominibus, vt videantur ab eis, sicut hypocritæ: & vt ne orent, vt ab hominibus videantur, sicut hypocritæ: & vt ne ieiunent corã hominibus se ostendentes, sicut faciũt hypocritæ: & docuit illos, vt ne faciant sic, & instruxit eos, quia possibile est in hypocrisi & eleemosynas facere, & orare, & ieiunare: propter quod quasi iam ad cognoscentes, I.
[quia hæc omnia in hypocrisi fieri pos- [cognosscendũ.
sunt, loquitur dicens: Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, ab intus autem sunt lupi rapaces. Quæ sunt vestimenta ouilia? Species videlicet simulatæ religionis. Eleemosyna simulata, vestimentum ouile est, non opus ouile. Oratio simulata, vestimentum ouile est, non opus ouile. Ieiunium simulatũ, vestimentum ouile est, non opus ouile: & cæteræ species pietatis, quibus se vestiunt lupi rapaces. Nulla autem res sic exterminat bonum, quemadmodum simulatum bonum. Nam manifestum malum, quasi malum fugitur, & cauetur: malum autem sub specie boni celatum, dum non cognoscitur, nec cauetur, sed quasi bonũ suscipit, & ideò

& ideo coniunctum bono exterminat bonum. Sic serui diaboli tunc pessimè Christianitatem corrumpunt, quando se simulant Christianos: de quibus admonet discipulos suos Christus, magis autem nos omnes per illos dicens: Attendite a falsis pro
[boni. phetis, quia magna virtus est hominum [cognoscere malum: & firma tutela salutis est, scire quem fugias. Hæresis quidem periculosa res est, sed vtilis valde. Periculosa
M quidem, quia multi seducuntur per eam, & pereunt: Vtilis autem est, quia tentantur fideles per eam, & ab infidelibus segregantur. Qui murmurat de periculo tẽtationis, murmuret necesse est de præmio probationis. In nullo.n. negocio potest requies inueniri, nisi præcesserit labor: quantò magis in spiritualibus rebus, nisi præcesserit tentatio, non potest esse probatio? Attendite a falsis prophetis. Primùm scire oportet, qa sunt omninò falsi Christiani. Nam nulla res perdit viros Christianos magis, quàm hæc: quia quoscunq; viderint dici Christianos, quasi Christianos eos æstimant. Si.n. constat, qũia sunt falsi Christiani, aut ille est falsus Christianus, aut tu. Si non tu, ille: si tu, non ille. Si ille, vt quid illum Christianum æstimas, de quo tibi Christus mãdauit? Quia Christianus non est, quẽ deus suum non confitetur filium: tu quomodo tibi existimas fratrẽ? Sed fortè dicis, Quomodo dicere illum possum non esse Christianum, quem video Christum confitẽtẽ, altare habentem, sacrificium panis, & vini
[al. sacri [offerentem, baptizantem, scripturas sanficiũ cor- ctorum legentem, omnem ordinem sacerporis, & dotij habentem? Vir sapiens, si non confisanguinis christi of. teretur Christum, & manifesta esset gentilitas illius, & si seducebatis per eam, insania erat, qua seducebaris: nunc autem, qui confitetur Christum, sed non sic quemad-
A modum mandauit Christus, negligentiæ tuæ est, si ab eo seduceris. Qui.n. in occultam soueam cadit, negligens esse dicitur, quia nõ cautè prospexit: qui autem in manifestam soueam cadit non negligens dicitur, sed insanus. Quæ autem de similitudine ecclesiasticorum mysteriorũ dixisti, hoc audi responsum: Qm̃ & simia hominis habet membra, & per omnia hominem imitatur, nunquid propterea dicenda est hõ? Sic & hæresis omnia ecclesiæ habet, & imitatur mysteria, sed non sunt ecclesiæ. Deinde sciens dñs, quia nõ erant manifesti Gẽtiles, sed absconditi sub nomine Christiano: ideò non dixit, Aspicite: sed, attendite: Aspice-
Aspicere.n est simpliciter videre: attẽdere re. Attẽautem, est cautè considerare. Vbi.n. certa dere.
res est, & indubitabilis, aspicitur: vbi autẽ incerta, & dubitabilis, attenditur. Sciẽs ergo Christus, quia est in illis aliquid, quod alijs pro alio videbatur, aliud desuper positum, aliud intus inclusum: ideò dixit, Attẽdite: vt scias, quia non corporali aspectu attendendum est, sed vigilantia spirituali. Si enim corporaliter illos aspicias, cognoscere non potes, quia schemata Christianitatis habẽt Nam homines passibiles qũo potestis videre mendacia veritatis velamine cooperta? Primum ergo attendendum est per opera bona. Si.n. opa iustitiæ facimus, B
& a nullo errore decipimur, & ipsi omnem sentimus errorem. Nam ipsa res facit errare, quæ facit alterius errorem nõ cognoscere. Nam qui non cognoscit mendacium alterius, suam non intelligit veritatem. Ergo quandiu bona opera facimus, ipsum lumẽ iustitiæ ante oculos nostros adaperit veritate. Sic & peccata peccantium sensus tenebrescere faciunt, vt non videntes mendacium cadant in illud. Vide.n. ab initio, ex quo inter homines seminatus est error fidei, nõ error diabolicus fecit homines malos, sed homines mali diabolicum sibi fecerunt errorem. Si error fecisset homines malos, culpa erat dei, qui tales homines fecit, vt ab erroribus seducantur: nunc autẽ culpa est hominis, qui voluntariè elegit errorem: quia non possunt errores prœualere in homines, nisi peccata præcesserint. Prius.n. peccatis plurimis excæcatur homo, & sic diaboli seductione seducitur, & cadit in mortem. Quemadmodum.n. Sole manẽte non prœualet nox, cum autem accesserit ad occasum, tunc occupat mundum: sic q̃diu lumẽ iustitiæ in homine fuerit, tenebra erroris eũ non apprehendit. Ergo bonis operibus vigilandum est, quia non error generat peccata, sed peccata errorem. Sicut dicit
Sapientia, Impietas trahit hominem ad er C
rorem. Attendite sicut admonet, attẽdite, quasi deo inuito diabolus hæreses introducat: non deo inuito, sed permittente. Si.n. Gentes non credidissent in Christum, intelligebamus virtutem fuisse diaboli, qui Gentes credere non permisit. Nã si diabolus aliquid potuisset, ab initio credere non permisisset, nunc aũt ex eo, quòd oẽs gen-

tes

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes crediderunt, sed postea ex credentibus factæ sunt hæreses, manifestum est, quia non fuit virtus diabuli, sed permissio dei. Et quare sic admonet, quasi, qui noluerit fieri? Quia nō sine iudicio vult seruos suos habere, ideò misit tentationem. Quoniam autem non vult per ignorantiam eos perire, ideò admonet. Ideò tentationem mittit, ne mali cum bonis coronentur: ideò autem admonet, ne boni cum malis pereant.
Inf.11.b Attendite vobis a falsis prophetis. Scriptū est, Omnis lex, & prophetæ vsque ad Ioannem: non quia futuri non erant post Ioannem.
Act.11.d Fuerunt enim, & Agabus, & Sylas, & multi. Sed quia prophetia de Christo non erat ventura post eum. Ergo post Ioannem prophetia quidem de Christo futuro cessauit, prophetæ autem, & fuerunt, & sunt: sed non qui prophetarent de Christo, sed
D qui interpretarentur ea, quæ de Christo ab antiquis fuerant prophetata: id est, doctores ecclesiarum. Sed & omnes Christiani prophetæ dicuntur, qui in regnum, & in sacerdotium, & in prophetiam vnguntur. Nec enim potest, quis propheticos interpretari sensus, nisi habeat spiritum prophetiæ. Hæc autem diximus, vt ostendamus, quia prophetæ, de quibus loquitur Christus, doctores dicuntur. Sciens ergo dominus futuros esse falsos doctores hæresum diuersarum, contra veros doctores, qui scripturas propheticas, & apostolicas peruersa interpretatione confunderent: ideo per apostolos suos omnium ecclesiarum doctores admonet, dicens: Attendite vobis a falsis prophetis. Et ne fortè dicat aliquis hæreticus doctor, quia non dixit nos falsos prophetas, sed Gentilium, & Iudæorum doctores: ideò addidit, dicens: Qui veniunt ad vos in vestimentis ouium. Quanuis, & de Iudaicis quidem falsis apostolis, & prophetis ista prædicit, tamē de illis Iudaicis,
Phi.3.a & Gal. 1.b. & Col.3.b qui in Christum quidem fuerant crediturī ex eis, peruersa autem loquentes secundū
E suggestionem maligni spiritus, ad corruptionem Christianorum fuerant locuturi, de quibus cauendis in omni epistola sua solicitè monet Apostolus: quorū filij sunt, & hæretici modò. Oues. n. ppriè Christiani dicuntur: vestimentum autem ouile, est species Christianitatis. Vides quia de hæreticis Christianis loquatur Christus fugiendis, qui a foris in schemate Christiani videntur, ab intus autem cōfessionis efficacitate Gentiles. Et isti multò periculosiores sunt, quàm illi Iudaici: quia illi quidem reiecti ab apostolis, & notati [extra conuē tum Christianorum erratici vagabantur, hæretici, & furtim quosdam corrumpebāt incautos. Isti autem quasi fundati Christiani, & ecclesias suas habentes. Et quid dico? ecclesias etiam regentes, palàm cum libertate subuertunt, & sic multiplicati sunt ex diuerso, vt Christiani vagi potius videantur, quàm illi. Et quomodo non sint periculosi, aut quomodo suadent multis? Et ne adhuc dicat hæreticus, quia de veris Christianis doctoribus loquitur, qui Christiani quidem sunt, tamen peccatores sunt. Omnis. n. Christianus qui facit peccatum, falsus dicitur Christianus: & verè quidē est: quia Christianus, qui facit peccatum, nec pœnitet de peccato, falsus est Christianus. Tamen, vt scias, quia non de Christianis peccatoribus, sed de hæreticis doctoribus loquatur: non tantùm dixit, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium: sed addidit,
F Ab intus autem sunt lupi rapaces. Christiani. n. doctores, etsi fuerint peccatores, serui quidem carnis dicuntur, quia vincuntur a carne, tamen propositum non habent perdere Christianos, & ideò non dicuntur lupi rapaces. Vides ergo, quia manifestè de hæreticis doctoribus dicat, qui eo proposito schemata Christianorum susceperunt, prouidente diabolo, vt Christianos iniquo seductionis morsu dilanient. De qualibus
Act.20. f lupis ad Ephesios dicebat apostolus: Scio quia post discessum meum intrabunt lupi graues in vos, non parcentes gregi, & ex vobisipsis exient peruersa loquentes, vt abducant discipulos post se: Audi ergo, qui doctus ab hæreticis, putas te eruditum: & baptizatus ab eis, putas te Christianum factum. Vide, doctores hæretici quid dicuntur a Christo? deuoratores. Si ergo eruditus es ab hæreticis, raptus es, non eruditus, non pastus. Si baptizatus ab eis es, deuoratus es, non saluatus. Nam luporum deuorare est, non saluare. [Quid ergo est? *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* fructus. n. hominis est confessio fidei eius, & opera conuersationis ipsius. Si ergo videris hominē Christianum, statim consideres, si confessio eius
G cōueniat cum scripturis, verus est Christianus: si autem non est quemadmodū Christus mandauit, falsus est. Sic enim, & Ioannes, cum de hæreticis sctipsisset epistolam, non

dixit, Siquis venerit ad vos non ha-
1. Ioā.c beas nomen Christi, nec aue ei dixeritis: sed, siquis non attulerit istam doctrinam. Indiciū Christianitatis nō ad nomē Christi retulit, sed ad confessionē: quia non nomen solum Christi Christianum facit, sed etiā veritas Christi: quia in nomine Christi multi ambulāt, in veritate aūt eius pauci. Deinde vide, Nunquid ouis lupum persequitur aliqñ? nō, sed lupus ouem. Sic. n. & Cain pſecutus est Abel, nō Abel Cain.
Ge. 4.b Sic Ismael persecutus est Isaac, non Isaac
Ibi.21.b Ismael. Sic & Esau Iacob, non Iacob Esau,
Ib.27.g Iudæi Christum, non Christus Iudæos, hę retici Christianos, non Christiani hæreticos. Ergo ex fructibus eorum cognoscetis eos. Siquis lupum cooperiat pelle ouina qūo cognoscas illum, nisi aut per vocem, aut per actum? Ouis inclinata deorsum balat, lupus in aera conuertit caput suum cō tra cœlū, & sic vlulat. Qui ergo secundum deum vocem humilitatis, & confessionis emittit, ouis est: qui verò aduersus veritatē
H turpiter blasphemijs vlulat contra deum,
Ps.72.b lupus est: sicut dicit propheta de illis, Iniquitatē in excelso locuti sunt, posuerūt in cœlum os suum. Ouis herbas manducat, lupus carnibus delectatur. Quem videris ergo de pratis scripturarū herbas floridas iustitiæ colligentem, ouis est: quem videris aūt in sanguine persecutionis gaudentem, lupus est. Adhuc aūt considera virtutes quas facit, vtiles sunt aut inutiles. Vtiles sunt, quæ mirabiliter fiunt, & ad salutē proficiunt: vtputa infirmos sanare, & alia huiusmodi, quæ fecit Christus. Vacuæ autem sunt, quæ admirationem quidē faciūt videntibus, vtilitatē autem afferunt nullā: vtputa volare per aerem, sicut & dñm diabolus hortabatur: statuas facere [ambulare: aut cōmiscere flāmæ, & non comburi: & alia qualia Simon fecit. Nam plena opera ex deo sunt, quia & ipse est plenus: vacua autē ex diabolo, sicut & ipse est vacuus & vanus. Nam quia quædā mirabilia fiūt ex deo, quædam autem ex diabolo, demonstrat Nicodemus. Non. n. dixit, Nemo facit signa, nisi sit deus cum illo: sed, Nemo facit hæc signa, quæ tu facis, nisi sit deus cum illo. Et tunc quidem ex hoc solo cognoscebantur falsi prophetæ, & veri, si vtilia aut inutilia facerent signa. Nunc autē quia futurum est, vt etiam ex parte bona faciendorum signorum diabolo detur potestas, etiam aliud quærere debemus. Si necessarium est ſm tempus, aut non est necessarium. Si. n. mirabilia Christus propter confirmationem infidelium faciebat, non propter ipsos quos sanabat: ipsos enim in fide sanare poterat, non in signo: manifestum est, quia modò cum nullus sit infidelis, faciendorum miraculorum necessitas non est. Ergo si inutile fecerit signum, falsus propheta est: quia non facit, vt alium ædificet in fide, sed vt se ostendat in opere. *Nunquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus?* Vua mysterium habet in se Christi. Sicut. n. botrus multa in se grana ligno mediante suspendit, sic & Christus multos sibi fideles per lignum crucis tenet adiūctos. Similiter & sicut ficus multa grana vno tegmine tenet inclusa, sic & multos fideles quodam dulci charitatis amplexu vna tenet ecclesia. Et sunt ī ficu signa hęc: Charitatis quidem in dulcedine, vnitatis autem in coniunctione granorum, sicut scriptū est: Deus qui inhabitare facit vnanimes in domo. In vua quidem est patientiæ signum, quia in torcular mittitur: gaudij autem in spe: Quia vinū lætificat cor hominis. Synceritatis, quia non est aqua per mistum, & delectatio suauitatis. De his scriptum est: Fructus autem spiritus est, charitas, gaudium, pax patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas, aduersus hmōi nō est lex. Spinæ autem sunt hæretici, sicut sermo ipse demonstrat superius, dicens: Attendite a falsis prophetis. Ergo non possunt spinæ, & tribuli ecclesiasticos fructus proferre. Sed quid proferūt? Vulnera, tribulationes, & cætera mala. Quemadmodum spina, vel tribulus ex qua cunque parte illam conspexeris, habet aculeos: sic & seruos diaboli ex quacunque parte consideraueris, iniquitatibus pleni sunt. Si loquitur, in dolo loquitur: si tacet, malè cogitat: si irascitur, insanit: si patienter agit, tempus expectat nocendi, & opportunitatem considerat quando noceat. Si malè agit, non erubescit: si bene facit, ad vanam gloriam propter homines facit. Quomodo proferat bonum fructum, cuius radix diabolus est? Sub arbore bona, & bestiæ, & animalia requiescunt: sub spinis autem nullum animal requiescere potest, nisi tantum modo serpentes. Sic iuxta fideles hoīes, & boni, & mali homines

[al. statuens super pinnam tē pli, ambulare, &c.
Act.8.b Ioā. 3.a I

Ps. 67.a a
Ps. 103. b K
Gal.5.d
Fructus hęreticorum.
Mores seruorū diaboli.

homines pacem habere, ac accipere [posſunt: iuxta autem infideles homines nemo poteſt pacem habere, neque requieſcere in eis, niſi tantummodo ſerpentes, id eſt dæmones, qui habent cubilia in pectoribus eorum. Fructus eorum nulli procedũt ad vſum: vmbra refrigerij non eſt in eis. Et verum eſt quidem, quia ſpinas, & tribulos omnes iniquos hæreticos appellauit: tamen forſitan ſciens dominus hanc hæreſim eſſe prævalituram præ omnibus, tribulos eos appellauit, quaſi trinitatis proſeſſores, & triangulam impietatem in ſua perfidia baiulantes. *Non poteſt arbor bona, fructus malos facere: & non poteſt arbor mala, facere bonum fructum.* Non dixit, arbor mala non poteſt fieri bona, neque arbor bona, mala. Alioqui qui malus eſt, a deo eſſet, quòd malus eſt: & qui bonus eſt, a deo eſſet, quòd bonus eſt. Nunc autem ſic dicit, malus nõ poteſt facere fructus bonos, id eſt, quandiu malus eſt. Si verò factus fuerit bonus, poteſt, vt vnuſquiſque, quòd malus eſt, aut bonus, voluntatis eius ſit, non naturæ. Nam ſi volebat, & non poterat fructus bonos proferre, naturæ erat: ſi autem poteſt, & non vult, arbitrij eſt, non naturæ. Ergo ſeruus dei non poteſt facere malum. Et ſi videtur tibi aliquando quòd malè fecit, conſidera cautè ipſum malum eius, & inuenies eum ab intus eſſe bonũ. Nam ex propoſito bono, etiam quod videtur malum, bonum eſt: quia propoſitũ bonum malum opus excuſat. Malum autem opus, bonum propoſitum non condemnat. Vidiſti Moſen homicidium facientem, ſed non propter ſuam iniuriam, ſed propter ſeruorum dei vindictam. Vidiſti Iacob aliud loquentẽ in lingua, aliudque habentem in corde: cum diceret ad Eſau, Quia vidi faciem tuam ſicut, qui viderat faciem dei, ſed non vt eum deciperet, ſed vt compeſceret. Similiter malus non poteſt facere bonum: & ſi videtur tibi facere bonum, conſidera cautè ipſum bonum, & inuenies illud ab intus eſſe malum. Nam quod ex propoſito malo fit, etiã bonum malum eſt. Nam bonum opus, malum propoſitum non excuſat: malum autem propoſitum, bonum opus condemnat. Si videris infidelem humilem, aut mãſuetum: ſcito quia ſubdolus eſt in corde. De talibus enim dicit propheta: Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleũ, & ipſi ſunt

[al. ac ſe capere.

Hæretici, ſpinę & tribuli.

M Nota.

Exo. 2. c

Ge. 33. b

Pſal. 54.

racula. Si videris eum bona opera facientem, intellige, quia propter homines facit. De illis enim dicit dominus: Omnia faciunt, vt ab hominibus videantur. Sicut ergo bonorum hominum omnia opera etiam mala, bona ſunt: ſic malorum hominum omnia opera etiam bona, mala ſunt. Si ergo videris aliquem deum in veritate non colentem, quaſi bonum, ne credas oculis tuis, vt & dicas bonæ vitæ illũ: ſed crede magis deo, quàm tibi, qui dixit: Non poteſt arbor mala facere fructum bonum. Si autem dicis illum bonum, mendacem feciſti Chriſtum. Tu enim vides, quæ ſunt in facie, deus autem, quæ ſunt in corde. Sicut enim in horto ſunt multæ arbores fructum inutilem facientes, in ſyluis autem non inuenitur bonum faciens, ſi autem faciunt, aut inſipidum faciunt, aut acerbum. Sic in eccleſia, quæ hortus eſt Chriſti, Salomone dicente: Hortus concluſus, fons ſignatus, ſoror mea, paradiſus cum fructu pomorum, multi ſunt mali. In eccleſijs autem hæreſum, quæ ſunt ſyluæ deſertæ, nemo eſt bonus: quia & ſi aliquis eſt bonus, propter homines eſt bonus, & non propter deum. Hæc ſecundum fidem dixi: quæ ſunt autem ſecundum rationẽ, audi: Quicunque facit aliquid, eſt propter quod facit: & nemo facit aliquid propter nihil. Qui pugnat, propter prædam, aut propter gloriam victoriæ pugnat: qui nauigat, propter neceſſitatem, aut propter lucrum nauigat. Sicut nihil poteſt ſine radice naſci, ſic nihil poteſt fieri ſine cauſa. Sic qui bonum facit, aut propter retributionem regni cœleſtis facit, aut propter iudicium pœnæ. Interrogo ergo te, infidelis propter quid faciat bonum, propter iudicium pœnæ, dicis: Sed non timet deum. Quomodo autem timeat deum ne peccet in opere, qui non timet deum, ne peccet in fide: cum ſit peius malè credere, quàm malè agere? Propter retributionem dicis. Sed non ſperat in deum, qui non curat vtrum mendaciter credat, an verè, cum ſit melius benè credere, quàm benè agere: quoniam fides ſine operibus aliquid eſt, etſi mortua eſt: opus autem ſine fide nihil eſt. Vt quid ergo facit bonum? Vt videatur ab hominibus, & laudetur: & ideò bonum illius malum eſt. Si enim ſine labore poterat homo bonum facere in hoc mundo credibile erat, vt infidelis bonum

A

1. Reg. 16

Cant. 4 d

B

faceret

faceret propter hoc ipſum bonum: quia bonum facere bonum eſt. Nunc autem cũ hominibus in carne viuentibus ſic contrarium ſit bonum facere, ſic difficilè, & propè impoſſibile, vt neque magni illi ſancti perfectè potuerint explere, quod bonũ eſt: quomodo infidelis faciat bonum cum tanto luctamine, nullam ſpem habens retributionis præ oculis ſuis? Quis agonem ſuſcipit ſic periculoſum, vnde palmam non ſperat? Quid ergo? Sine dubio ſperat aliquid, ideò facit bonum. Quid illud? Vt mercetur ab hominibus gloriam vanam. Nam multam dat virtutem homini ad laborandum concupiſcentia vanæ gloriæ, & ſi cũ indulgentia poſſum dicere, maiorem dat virtutem homini hypocritæ concupiſcentia vanæ gloriæ, quàm fidelibus ſpes regni cœleſtis. Et hæc eſt ratio: Contra ſpem regni cœleſtis aduerſatur natura carnis: concupiſcentia autem vanæ gloriæ ex carne eſt, & ideò conſiſtit ex [carnis natura. Ideò ergo dicit: Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum: quia & mala arbor videtur facere iuſtitiam, ſed non bonam, nec ad vſum proficientem. Nam qui propter deum facit iuſtitiam, deus illam mandauit [: qui autem propter vanã gloriam facit bonum, diabolus illud facit, & ideò diabolus delectatur in eo. Falſos ergo Chriſtianos, quos deus in ignem mittendos promittit, qũo tu putas participes gloriæ tuæ? *Non omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum cælorum, ſed qui facit voluntatem patris mei.* Falſos prophetas de quibus cauendum erat locutus, non alios eſſe, niſi falſos Chriſtianos, & falſos Chriſtianorum prædicatores, his verbis manifeſtè demonſtrat. Gẽtiles. n. aut Iudæi priuſquam credant, non dicunt Chriſto, Domine domine: ſed illi ſoli qui tam ex Iudæis, quàm ex Gentilibus viſi ſunt quidem credidiſſe in Chriſtum, conuerſantes autem, & prædicantes contra volũtatem dei, & Chriſti præceptũ facti ſunt falſi prædicatores. Item quoniã falſos prophetas, & veros ex fructibus eorum docuit eſſe diſcernendos, hic iam manifeſtius docet, qui ſunt fructus, quibus diſcernuntur probi doctores, & reprobi. Qui enim dicunt tantummodo Chriſto, Domine domine, & non faciunt dei volũtatem, reprobi ſunt: qui autem, & dicũt Chriſto, Domine domine, & faciunt voluntatem dei, illi ſoli probabiles ſunt. Quæ autem

C

[conſentit ei.

[facit.

D

eſt voluntas dei, ipſe dominus docet. Hæc eſt autem volũtas eius, qui miſit me, vt omnis, qui videt filium hominis, & credit in eum, habeat vitam æternam. Ergo voluntatem dei facere, hoc eſt credere in Chriſtũ. Sicut & alibi Iudæis interrogantibus quid faciemus, vt operemur opera dei? reſpõdit, hoc eſt opus dei, vt credatis in eum, quem ille miſit. Credulitatis autem ſermo, & ad confeſſionem reſpicit, & ad actum. Qui ergo ſic confitetur Chriſtum: ſicut ipſe docuit, ille credit Chriſto: qui autem non ſic confitetur, quomodo docuit ille, non credit. Et ſi conuerſatur quomodo mandauit ille, credit Chriſto: & qui non ſic conuerſatur quomodo ille mandauit, non credit Chriſto. Credere enim Chriſto, obedire eſt Chriſto: qui autem, aut non cõfitetur, aut non conuerſatur ſecundum verbum eius, ille, nec obaudit Chriſto, nec credit, propterea tam ille, quàm iſte non intrabunt in regnum cœlorum. *Multi dicent mihi in illa die, Domine domine, nonne in nomine tuo prophetauimus?* In qua die? Quando venerit in maieſtate ſua, & ſeparauerit eos ab inuicem, ſicut paſtor gregẽ ſuũ: qñ iam nemo auſus eſt garrula contentione ſermonum, aut mendacium defendere, aut contradicere veritati. Quia tunc iam non mundialis, & vana gloria deſideratur, ſed flamma iudicij, & pœna timetur. In illo die, quando os non loquitur, opus non abſconditur, ſicut in hoc tempore: ſed è contra opera ſingulorum loquentur, & ora tacebunt: non quando perſona interrogatur, & conſcientia non videtur: ſed è contra conſcientia diſcutitur, & perſona confunditur, dicente Apoſtolo: Cogitationibus inuicem ſe accuſantibus, aut etiam defendentibus in illa die, quando nemo excuſat peccatores, ſed omnes accuſant, nec alter pro altero interuenit: ſed ſinguli ibi timebunt, quia in illo iudicio non erunt teſtes adulatores hominum, ſed angeli veraces: non erunt iudicantes perſonarum acceptores homines, ſed deus iuſtus, qui reddet vnicuique ſecũdum opera ſua. Quam propriè timentium hominum, & anguſtias patientium vocem expreſſit, dicens: Domine domine. Non enim ſemel ſufficit illi dicere Domine, quẽ neceſſitas timoris adſtringit. Nonne in nomine tuo prophetauimus? Conſidera qa in nomine dicunt, non in ſpiritu: quia in nomine Chriſti multi ambulant, qui nõ hã-

Ioã. 3. b

Ioã. 6. d

Quid ſit credere, vel non credere Chriſto.

E

Ro. 2. c

F

Ibid. a

bent spiritum Christi, seducendi causa. Ideò non ex nomine Christi cognoscendi sunt Christiani, sed de spiritu Christi. Ergo prophetant in nomine Christi, in spiritu autem diaboli: quales sunt diuinatores. Sed sic discernuntur, quoniam diabolus interdum verum dicit, sanctus autem spiritus nunquam interdum mentitur. Cōcessum est aũt diabolo & interdum veritatē dicere, vt mendacium suum rara veritate commendet. Si autem nunquā diceret verum, nec ad tentationem poterat sufficere seductio eius. *Et in nomine tuo dæmonia eiecimus.* Dæmonia enim eiciunt in nomine Christi habentes spiritum inimici, magis autem non eiciunt, sed eijcere videntur, colludētibus sibi dæmonibus ipsis, & ideò semper eijciunt, & nunquam sanant. Semper ante illos dæmones quasi castigati clamant, & nunq̃ quasi timentes recedunt. *Et in nomine tuo uirtutes multas fecimus.* Faciunt, & virtutes secundum ea, quæ diximus, non vtilia, & necessaria, sed inutilia, & vacua. In omnibus ergo secũdum Christi præceptum discutiendi sunt fructus eorum. Si bona conuersatio est eorum, & cōfessio vera. Si autem aut confessio conuersationi non conuenerit, aut conuersatio confessioni, falsus est. *Tunc iurabo illis, quia nescio, qui estis.* Tunc, vsq; tunc autem iusti nebo, quia grandem iram grandis dilatio præcedere debet, & grandis dilatio iustius facit esse iudicium dei, & digniorem interitum peccatorum. Sciendum, quia peccatores nescit deus, q̃a nec digni sunt, vt cognoscantur à Deo. Sicut.n. & apostolus ait: Cognouit dominus, qui sunt ipsius. Non quia non cognoscit ipsos, sed suos illos esse non cognoscit: ideò qui pereunt, non fuerunt illius. Aut quomodo te Deus cognoscat, cũ tu Deum cognoscere nolis? Sicut.n. omnes hoīes naturaliter cognoscunt Deum, non autē vīr verè cognoscere, quia non dignè colunt, sicut serui dñm sicut factura factorem, & hoc est secundum naturam quidem cognoscere, non autem secundum voluntatem: Sic & Deus naturaliter oēs cognoscit, sed non eos vīr verè cognoscere, quia non eos diligit quasi factor facturam, quasi dominus proprios seruos. Et hoc est secundum naturam cognoscere, non autem ex voluntate: quia oē malum extraneũ est a Deo. Iurat aũt Christus, non vt suam veritatem commendet, sed vt illorum ineredulitatem cōdemnet. Non.n. si non iurauerit Christus, mentitur, sed vt illi amplius confundantur firmiori responso: qm̃ qui mendax est, neminem putat dicere veritatem, neq; ipsum deum. Qui.n. non seductione diaboli deceptus mentitur, sed proposito mendax est: nunquam definit esse mendax, neque post mortem. Nam mors quidem animā a carne separat, animæ autem propositum non immutat. Vis scire? Considera eos etiam post mortem mentientes, Domine in nomine tuo hoc, & hoc fecimus: Nunquid nesciebant ipsi apud se, quia nunq̃ nec dilexerant Christum, nec fecerant voluntatem eius? Sed putant se sicut in hoc seculo homines deceperunt, sic & ibi etiā deum fallere posse. Ideò etiam non dicit illis, Discedite a me qui operati estis iniquitatem: sed qui operamini. Quia iniqui nec post mortem desinũt esse iniqui: quia etsi peccare non possunt, tamen peccandi propositum tenent.

Christianus quo cognoscēdus.

profice re.

G

I

Homilia.xx.ex cap.vii.

OMnis qui audit uerba mea hæc, & facit ea, assimilabitur uiro sapienti, qui ædificauit domum suam supra petram: Frequenter miramur, quòd homines aut promissionibus flexi, aut terroribus fracti, aut persuasionibus falsorum doctorum circunuenti, relinquunt fidei veritatem, & ad mendacium infidelitatis transmigrant. Quòd si vel hanc vnam sententiam Christi cautè intelligeremus, & recordaremur: nunquā de perditione tallium hominum stupere-mus. Quomodo.n. permaneat apud Christum, qui nunquam stetit in Christo? aut quō teneat eum veritas, qui nunq̃ tenuit veritatem? aut qũo seruet eum iustitia, qui iustitiam non seruauit? Omnis qui audit verba mea hæc, & facit ea. Quæ verba; quę superius dixit: Vt qui vult esse Christianus verus, non solùm non occidat, sed nec irascatur sine causa: non solùm non periuret, sed nec iuret: non solùm non fornicetur, sed nec vsque ad oculum concupiscat: non solùm non percutiat, sed nec percussus repercutiat: non solũ aliena non tollat, sed etiam cogenti dimittat: non solùm amicos syncerè diligat, sed etiam inimicos. Eleemosynas faciat nō corā hominibus: orationibus instet intrans in cubiculum suum: ieiunia celebret non cum tristitia: non iudicet fratrem suum peccantē, sed suæ infirmitatis consideratione ignoscat: non det sanctum canibus, neq; margaritas suas mittat ante porcos. Petat, quęrat, pulset, & accipiet. Attendat autem a falsis prophetis. Qui ergo se talibus ædificauerit mādatis, quomodo potest fieri, vt ali quando fractus tentationibus cadat? Aut è contra, quomodo percussus tentationibus stabit, qui se nullius iustitiæ fundamento ligauit? Quis ista custodiuit, & cecidit? Culpamus Deum, quia non custodiuit? Si autem illis prævalet fortitudo diaboli, in quibus iustitia Christi non inuenitur, magis in illorū perditione laudādus est deus, quàm culpandus: quia hi soli pereunt, qui mandata Christi contēnunt. *Similabo eum viro sapienti.* Non dixit, æstimabo eum virum sapientem: sed, similabo eum virò sapiēti. Ergo alter est, qui similatur, alter est vir cui similatur. Ergo qui similatur, est homo: cui autem assimilatur, Christus. Christus.n. sapiens est vir, qui ædificauit domũ suam, id est ecclesiam supra petram. i. supra fortitudinem fidei. Nam & fortitudo fidei petra dicitur, propter quam Simon Petrus dictus est, ad quē dicit eus: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam. Quis est vir stultus? Diabolus, de quo dicit Hieremias: Clamauit perdix: congregauit filios, quos nō genuit: fecit diuitias suas nō cum iudicio, in medio dierum derelinquet eas: & in finem erit stultus. Iste ergo diabolus insipiens vir ædificauit domum suā super arenam. Domus enim eius ante Christum fuerunt omnes gentes. Sicut enim sancti sunt Christi, ita & impij domus sunt inimici. Ædificati autem fuerunt super arenam, id est super inconstantiam infidelitatis. Si enim constantia fidei dicitur petra, rectè & incostātia infidelitatis arena vocatur: id est idololatriæ, quæ per varias idolorū culturas semper dispersa est. Aut certè super arenam, id est super carnales homines, ac infideles. Ideò tales homines arena dicuntur, non terra: quoniam terra quidem fructū facit, arena autem sterilis manet. Deinde quia terra quidem vnita est, & in seipsam constricta; arenæ autem grana non conueniūt sibi, nec adhærent adinuicem: sic sunt, & omnes infideles, qui sub diabolo sunt, nō sunt vniti, nec vnum sapiunt, sed sunt per diuersas opiniones dispersi: & alius quidē sic dicit, alius autem sic. Sic & dogmata philosophorum nos docent, quæ sunt contraria sibi semper. Eo modo perfidia hæreticorum, qui nunquam sapiunt vnum, sed quot sunt, tot sententias habent. Propter quod arenæ assimilatur omnis diaboli populus. Populus autem Dei non solum vnitus est, quasi terra, quæ quanuis compacta sit, tamen solubilis est: sed est sicut lapis cōstrictus, & indissolubilis. Tertiò quia diaboli populus non numerabilis est, sicut arena: Dei autem, ex multis vocatis pauci electi. Pluuia autem est doctrina, quia sicut pluuia irrigat terrā, vt proferat fructū, sic doctrina hominem irrigat, vt iustitiam operetur. Sicut dicit Deus per Esaiam de tollenda a Iudæis doctrina: Et mandabo, inquit, nubibus, ne pluat super eam pluuiam. Nubes.n. dicuntur prophetæ, & apostoli, quia sicut nubes baiulant pluuiam, & effundunt eam super terram: sic & prophetæ, & apostoli accipiunt verba a Deo, & effundunt super rationabilem terram. Sunt autem nubes, quæ a spiritu sancto excitantur: & sunt nubes, quæ a spiritu potestatis aeris, sicut dicit propheta: Tenebrosa aqua in nubibus aeris. Nubes.n. quæ a spiritu sancto excitantur, candidam baiulāt aquā, id est veram, & sanctam doctrinam. Quæ autē a spiritu potestatis aeris, tenebrosam baiulant aquam, id est falsam, & impiam doctrinam, quæ non illuminat, sed tenebrescere facit mentes eorum, qui suscipiūt eam. Venti autem ex parte quidem mala, sunt immūdi spiritus, qui intra præcordia hominum fiant: ex parte autem bona, spiritus diuersarum virtutum, vel angeli, qui inuisibiliter in sensibus hominum operantur, & adducunt ad bona. Et vide proprietatem rerum. Pluuiæ proprium est mollire & soluere: ventorum autem cum virtute vt gere. Si ergo impiorum nubes falsa sua doctrina, & promissionibus molliunt homines, & blandimentis, & persuasionibus soluunt: diabolus autem intrat in corda eorum quasi ventus, & inuisibiliter vrget cōsentire mendacijs eorum, vel in cætera peccata compellit. Sic & in parte bona sanctæ nubes doctrinam iustitiæ persuadent hominibus, & rationabiliter placant: spiritus autem sanctus, vel angeli, quasi prosperi venti prosperantes in cordibus fa-

I Fortitudo fidei petra dicitur. Inf. 16.c Hie. 17.b

M

Verò Christiano quid faciendum sit.

K

Hæretici nunq̃ concordes.

Esa. 5.b

Psl. 17.b A

Universidad de Deusto
Biblioteca

eiunt homines acquiescere veritati. Sicut enim non est possibile, vt ex sola pluuia fru ctificet terra, nisi flauerit super eam ventus: sic non est possibile, vt sola doctrina B corrigat hominem, nisi cooperatus fuerit spiritus sanctus in corde ipsius. Flumina au tem sunt ex parte quidem mala homines immundo spiritu pleni, & in verbositate structi: quales sunt philosophi dogmatum diuersorum, Oratores, Grammatici, cæteri- [cæteri-que non secundum deum sapientes[: de que secularis sa- quorum ventre exeunt flumina aquæ mor pientiæ profes- tuæ[. Ex parte autem bona: Euangelistæ, sores. doctores populi, cæterique sapientes secun [flumina mẽdacis doctri- dum deum: de quorum ventre exeunt flu- næ. mina aquæ viuæ. Ecclesiam ergo, quã Chri Nota stus vir sapiens super petram ædificauit, neque pluuia mendacis doctrinæ corrumpit, neque diabolicus ventus impellit, neque violentorum fluminum impetus mouet. Nam etsi humiliatur ecclesia propter tentationem, tamen perire non potest propter fidem Christi. Nec est contrarium, qđ quidam de ecclesia cadunt: illi enim nunquam Christiani fuerunt. Sicut enim non [ex omnes, qui sunt in [Israel, hi sunt Israelitæ: sic non omnes, qui Christiani dicuntur, sunt & Christi. Christianorum enim 2.Ti.2.c opera sunt aspicienda, non nomina. Dicit enim Apostolus: Cognouit dominus, qui sunt ipsius, & discedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomen domini. Ergo qui discedit ab iniquitate, ille est Christi, nõ qui vacuè nominat nomen Christi. Illi enim C tales, nec super petram fidei erant ædificati: sicut inferius ostendemus. Aduersus domum autem, quam ædificauerat stultus sibi super arenam, id est aduersus Gentiles, & omnes impios, qui sunt diabolo domus, descendit pluuia, id est veritatis doctrina per propheticas, & apostolicas nubes: descenderunt [venti, id est gratiæ spirituales, [flauerunt. aut angeli, qui inuisibiliter operantes, homines ad fidem veritatis inclinant: venerunt flumina, id est quatuor euangelistæ, aut cæteri sapientes, & impegerunt in domum illam, & sic cecidit domus diaboli, & spiritualibus instrumentis erecta est domus Christi. Et ne mireris, quia gentes venientes ad fidem, cecidisse dicuntur. Ceciderunt enim diabolo, vt surgerẽt Christo. Ecce enim omnis homo quandiù ambulat in peccatis, diabolo stat, Christo autem iacet: cum autem conuersus fuerit ad iusti-

tiam, diabolo quidem cadit, Christo autẽ surgit. Dicit enim propheta de hominibus liberatis a Christo: Ascendit in altum, ca- ps.67.d
ptiuam duxit captiuitatem. Item domi- Luc.11
nus: Quandiu fortis armatus custodit do c
mum suam, in tuto sunt omnia eius: cùm autem venerit fortior, diripiet vasa eius, vi delicet homines impios, ex quibus ædifica D
ta fuerat diabolo domus. Si ergo secundũ prophetiam captiui dicũtur, quantùm ad diabolum: quãtum ad Christum, ad libertatem fidei sunt conuersi. Si direpti dicuntur secundum Christum, consequenter, & cecidisse dicuntur, quantum ad statum suũ priorem, qui surrexerunt in fide. *Et facta est ruina eius magna.* videlicet idolis in toto mundo destructis, mendacijs in tota terra conuictis, erroribus solutis, quia totus mũdus diabolo cecidit, Christo autem surrexit. Sic ergo domum, quam stultus ædificauerat super arenam, sapiens rex spiritualibus armis sanctorum suorũ destruxit. Domum autem, quam sapiens Christus ædificauit super petram, stultus diabolus fallacibus argumentis ministrorum suorũ nunquam poterit dissipare. Huic ergo viro sapienti Christo, similis est Christianus omnis, qui ædificat se super petram, id est Christum. Qui.n. audit verba Christi, & facit ea, ipse est, qui ædificat se super petram Christum. Cristus enim charitas est, & qui se ædificat in charitate, super petram Christum se ædificat. Qui ędificat se in mansuetudine, ædificat se super petrã, id est Christum: Christus est.n. mansuetudo. Qui ædificat se in castitate, ædificat se super petrã Christum: Christus est enim castitas. Qui E ædificat se in misericordia, ædificat se super firmam petram Christum: Christus enim misericordia est. Et in quacunque specie boni ædificauerit se homo, super petrã Christum se ędificasse videtur: quia omne bonum est Christus. Similis autẽ est Christo, quoniam sicut Christi ecclesiam ædificatam super petram nulla eam aduersitas Ro.8.g diruere potest: sic talem Christianum, qui Audiẽs se ædificauerit super Christum, nulla eum verbum aduersitas dituere potest, vt dicat cum Pau domini, lo: Quis nos separabit a charitate Christi? nec ad Tribulatio an angustia, &c. Stulto autem opus p- diabolo similis est omnis Christianus, qui ducens, se ædificat super arenam. Super arenam au super a- tem ædificat se, qui audit verba Christi, & renã ędi non facit ea. Verba enim, quæ non con- ficat.

uertuntur ad opus, arena sunt spargibilis. Sicut.n. grana arenæ non conueniunt in vnum, neq; adhærent adinuicem, sed sem per sunt separata: sic verba, quæ audiuntur & non conuertũtur in vnam iustitiæ mas sam per opus, separata sunt, & dispersa. Et ideò assimilantur arenæ, quę nunquam in semetipsa coniungitur. Ergo super arenã se ædificat omnis Christianus, qui ex auditu solo verborum credit in Christum, & F non per opera bona se confirmat in Christo. Sed & qui facit opera mala, super arenam edificat. Arena.n. est omnis malitia, sicut diximus supra: & qui in bonis mundialibus instruit, se super arenam ædificat. Similis aũt stulto diabolo est, qa sicut diaboli domus. i. dololatria a Christo destructa est per opera ministrorum eius, & gratiarum: sic & ille hodie, aut cras destruendus est a diabolo per opera ministrorum eius, vel dæmonum, vel hominum impiorum: & tales hi sunt quos cadere de Ecclesia significauimus supra, eo quòd non se ædificauerint super petram, sed magis super arenam. *Et erit ruina eius magna.* Quomodo magna? Sicut enim domus, quæ habet validum fundamentum, si pars aliqua parietis, vel tecti ceciderit: ruina eius magna non erit, quia potest fieri, vt iterũ reparetur. Si autem fundamentum eius ca sum fuerit passum, tunc est ruina eius magna, quia tota venit deorsum: sic, & Christianus si aut fornicatus fuerit, aut adulteratus, aut homicidium fecerit, cecidit quidem, tamen ruina eius magna nõ est, quia iterum pœnitentia surgere potest sicut Dauid. Si autem de fundamẽto fidei aliquid fuerit passus: id est, si præuaricatus fuerit, G & ad Gentiles, aut hæreticos transierit, tunc est ruina eius magna, quia totus fun ditus ruit. Et *factum est cum consummasset Iesus verba hæc, admirabantur turbæ super doctrina eius.* Placatus rationabiliter intellectus hominis laudem generat: victus autem, admirationem. Quicquid autem dignè laudare non possumus, hoc admiramur. Admiratio tamen eorum magis ad Christi gloriam pertinebat, quàm ad fidẽ ipsorum. Non.n. ideò mirabantur, quasi credentes in Xpm: sed quia irreprehensibiles audierant sermones. Si autem credentes in Xpm essent, non mirarentur, sed potius crederent. Nam omne dictum, aut factum illud mouet admirationem, quod

superat facientis, aut dicentis personam: Vtputa, si homo tale aliquid dicat, aut faciat, quod excedit mensuram naturæ eius. Quamuis aũt magnum sit quod Deus dicit, aut facit, tamen minus est, q̃ Dei potẽtia. Ideò quicquid a Deo factum, aut dictum audimus, non admiremur, quia omnia minora, q̃ Dei potẽtia. Tamen audiebat populus cum silentio, & grauitate, & admirans proficiebat in verbis ipsius: qa admiratio, etsi ipsa non est ex fide, tamen inuitatio est ad fidem. Nam qui admiratur de verbis doctrinæ, quamuis adhuc nõ credat, tamen iam in ipso limine credulitatis consistit, vt credat. Turbæ erant, quæ mirabantur. i. populus vulgaris. Non erãt illic Pharisæi, aut principes populi, aut sacerdotes, qui solent non discendi studio audire, sed contradicendi: non vt aliquid salutis acquirant, sed vt aliquid calumniæ inueniant. Et ideò, simpliciter audiebat populus simplex. Si autem aliqui eorum affuissent, sine dubio silentium, & grauitatẽ populi, sicut cõsueti fuerant, contradictionibus suis conturbassent: quia vbi maior scientia, illic malitia fortior. Qui enim festinauerat esse prior, difficilè contentus erat esse secũdus. *Erat enim docens eos sicut potestatem habens.* Omnis doctor seruus est legis, quia neq; supra legem addere potest aliquid de suo sensu, neq; subtrahere aliquid secũdum proprium intellectum, sed hoc tantummodo prędicat, quod habetur in lege. Nec.n. potest mens humana dirigere, id est, extra rectum facere. s. peruersum, vel malum ostendere, quod sapientia diuina dictauit. Sic.n. ait Moses, ac Salomon: Nõ addas verbis Dei, neq; detrahas Deu. 4. a. & 12. inde. Qui autem hoc ausus fuerit facere, d. & se sapientiorem putat esse quàm deum, & Pro. 30. incipit esse falsus testis, quia illud dicit qđ a. & Ec- nec auris audiuit, nec oculus vidit Chri- cle. 3. c stus autem dominus legis est, & subtrahe 1 re potest de lege, quod propter necessitatẽ temporis iussit: Vtputa pp duritiam cordis iussum fuerat dare libellum repudij. Deu. 24 Dominus illud quasi potestatem habens, a subduxit dicens: quod Deus coniunxit, ho Mat. 19 mo non separet. Item etiam addidit, quod a propter infirmitatem hoĩum minus fue- Exo. 20. rat iussum: Vtputa, Antiquis dictum est, e. & Non occides: ego autem dico, non irasca Deut. 5. ris. Ideò, ergo mirabantur, quia non quasi b seruus legis sub potestate constitutus illud

Universidad de Deusto
Biblioteca

docebat quod fuerat iussum: sed quasi dominus legis, & habens potestatem, sua auctoritate addebat super quam fuerat dictũ
Sup. 5. d dicẽs: Antiquis dictum est hoc. Ego autem dico hoc.

Homilia xxi. ex capite viii.

ET *descendente eo de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ, &c.* Vide, quia super montem, discipuli tantum dicuntur ascendisse ad Iesum: descendente autem eo de monte, secutæ sunt eum turbæ, & merito multæ turbæ: quia mons est virtutis fastigiũ, cacumen ecclesiæ, in quo appropinquare Christo non possunt turbæ, vel peccatis
K grauatæ, vel curis mundialibus oneratæ. Nec possunt imitari Xpm, nec sublimes audire sermones, qui dicuntur in monte: sed soli discipuli, qui a passionibus vitiorũ liberi sunt, qui curis mundialibus onerati non sunt. Propterea quasi leues, & expediti, ad Christum accedere possunt, facti imitatores eius in omnibus, vt sublimiores sermones ipsius possint audire. Et tamen cũ descenderet ad humilia de altitudine pietatis propter infirmitatem hominum sequi eum non potentium super montem,
Luc. 5. c tunc sequuntur eum turbæ multæ. *Ecce le-*
Mar. 1. *prosus*. Sciendum est, quòd Lucas quidẽ,
e & Marcus statim in primis ponunt dæmoniacum curatum, in secundo autem loco mulierem carnali infirmitate febrium libe ratam, ea videlicet ratione, quia maior cura Dei est de salute animæ, quàm de salute carnis. Primum quidem, quia dignitosior est anima quàm caro. Anima enim sine carne viuere potest, caro autem sine anima viuere non potest. Secundo autem, quia in omni peccato prius anima peccat, postea caro. Nam nisi anima prius fuerit victa, nunquam caro potest peccare. Caro quidem prius concupiscere malum potest, peccare autem non potest, nisi anima illi consenserit: quia caro in potestate animę est, non anima in potestate carnis. Ideò
L ergo necessarium fuit, vt anima, quę prius ceciderat, antè resurgeret. Deinde anima liberata a potestate diaboli, carnem suam saluare potest a peccato: caro autem sanata ab infirmitate, animam liberare non potest a peccato, sed magis eam euertit: quia incolumitas carnis semper impugnat iustitię disciplinam. Hic autem Matthæus statim leprosum ponit mundatum in mysterio carnis. Quid ergo? Præterijt rationem, Mar. 1. d. & Luquam alij Euangelistæ tetigerunt? Non, cæ. 5. c
sed abundãter eam exposuit. Pro eo enim quod illi posuerunt dæmoniacum curatum in mysterio animæ, iste propter salutem animæ posuit Christum docentem in monte: quod alij non dixerunt. Nam sicut effugatio immundi spiritus liberat animam de potestate peccati, quod fit per suggestionem diaboli: ita & verbum doctrinæ soluit operationem diaboli, & animam liberat ab errore, liberat a peccato, cæterisq; malis, quæ diabolo suggerente nascuntur: quia nõ solũ ille diabolum patitur, cuius corpus vexatur ab eo: sed etiã omnis, qui facit diaboli volũtatem, peius vexabitur ab eo. Leprosum autem ponit in mystetio carnis sanatæ. Lepra enim passio est carnalis. Sed ne fortè diceret populus apud se, Verba quidem magna, & terribilia sunt, sed opera nulla, dicere grandi M
ter, non est multum facere, multum est, ideò excitauit leprosum, vt mundationis illius miraculo præcedentibus verbis authoritatem præstaret: vt in verbis mirabilis, mirabilior esset in opere. Ecce leprosus quasi iam præparatus descendenti illi occurrit. Et fortè, & ideò descendit, vt leprosum mundaret. Lepra enim est peccatum animatum nostrarum. Ideò ergo dominus de altitudine cœli, quasi de excelso monte descendit, vt lepram peccatorum nostrorũ mundaret. Quare putas iste inter cæteros non ascendit in montem, vt audiret sermones diuinos? Quia lepra erat grauatus, & peccatorum baiulans pondus, sursum ascendere non valebat. Aut non audisti prophetam dicentem, quomodo leues esse debeant, qui ad ecclesiasticum montem Psl. 23. a
ascendunt? Quis, inquit, ascendet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mundo corde, &c. Sic quicunque in malis ambulat, non potest in ecclesiam ascendere, quæ mons domini appellatur, nec audire spiritualem doctrinã. Et si venit, corpore quidem venit, animo autem non ascendit: qui autem cum puro corde non venit, ni- A
hil illi prodest, quia corpore venit. Et si audit spiritualem doctrinam, non intelligit, quia sensus eus carnalium vitiorum lepra corruptus est. Nemo enim bonarum rerum potest sentire saporem, quandiu delectatur

tatur in malis. Quandiu.n. delectat eum malum, non potest eum delectare bonum. Tunc autem incipit ei placere bonum, cũ cœperit ei displicere malum. *Veniens adorabat eum.* Oratio perfecta, est fides, & confes
Ro. 10. c sio, sicut ait Apostolus: Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem: Sic & lebrosus fidei opus adorans impleuit, confessionis autem in verbis. *Domine si vis, potes me mundare.* Non illum petebat, quasi hominem artificem, sed adorabat quasi deum. Spirituali medico, spiri-
Offerebat. tualem afferebat mercedem. Nam omnes medici pecunijs, iste autem sola oratione placatur. Verè enim nihil est dignius, qđ offeramus Deo, quàm oratio fidelis. Quicquid enim obtulerimus, de nostris est, oratio autem de nobis. Domine si vis, potes me mundare. Non de voluntate Christi, ad omne bonum parata, dubitabat dicẽs, Si vis: hoc.n. dubietatis esset, sed de iudicio voluntatis eius. Christus enim cùm sit bonus, nociua non vult præstare, etiam si
B rogetur. Nec enim expedit omnibus corporalis integritas. Quoniam ergo nesciebat vtrũ expediret ei curatio illa, nec ideò ambigebat de voluntate ipsius, quanuis sciebat eam ad omne bonum paratam. Nã credere quidem bonum misericordiæ Dei, hominis est fidelis: scire autem iudicia mi
1. Co. 12 b sericordiæ eius, non est hominis, neq; fidelis, cùm constet, nec ipsum Apostolum potuisse cognoscere, cum dominum ter rogaret, vt discederet ab eo ille stimulus carnis, angelus satanæ, qui datus ei fuerat, vt non extolleretur, propter quod & dictum est ei: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur, ac si dicat: Credo quia omne quod bonum est, vis: ignoro autem si bonum est mihi quod desidero. Hoc autem planè non dubito, sed potius credo: quoniam si bonum est mihi, & tu vis. Hic ergo sermo non dubitantem eum ostendit de misericordia eius, sed ignorantem iudi cia misericordiæ eius. *Et extendens manum*
Leu. 15 a b *suam, tetigit eum.* Quia in lege dictum erat, vt qui tangeret lepram, immundus esset vsque ad vesperam: tetigit lepram, non quasi seruus legis, sed quasi dominus. Nam lex legislatori subiecta est, non legislator legi. Quid ergo? soluit legem: Non, literam qui
C dem legis soluit, propositum autem eius non soluit, sed magis illi addidit dignitatem. Si.n. lex facere potuisset, vt lepra non sordidaret tangentem, nunquam iussisset homines, vt non tangerent lepram. Ideò ergo iussit non tangere lepram, quia non potuit facere, vt lepra non sordidaret tangentem. Iste ergo, qui tangens lepram, sordidatus non est a lepra, non egit contra legem, sed amplius fecit, quàm lex iubebat: quia non solùm sordidatus nõ est a lepra, sed adhuc ipse lepram mundauit. Nec est credibile, vt dicatur sordidatus esse a lepra, qui ipsam lepram mundauit. Lex.n. non ideò vetuit tangere lepram, vt ne leprosi sanarentur: sed vt ne tangentes lepram, coinquinarentur. Iste ergo, qui tangens coinquinatus non est, sed adhuc mundauit, amplius fecit, quàm voluit lex. Tetigit ergo lepram, & legis literam soluit, vt iam non lepra corporis, sed lepra animæ fugiatur. Nã infirmitas corporis miseranda est, non odienda: infirmitas autem animæ non est miseranda, sed odienda. Quia infirmitas corporis non est in nostra potestate, vt aut non veniat super nos, aut recedat a nobis: infirmitas autem animæ in nostra est potestate, vt aut non veniat super nos, aut recedat a nobis. Infirmitas.n. corporis tenet nos, nec tenetur a nobis: infirmitas autem D
animæ non tenet nos, sed tenetur a nobis. Ideò illa infirmitas miseranda est, hæc odienda. Ergo rescindit legem, non iustitiã legis: non illam, quam in corde hominibus creando conscripsit, sed quam dictauit in libro, cum populus vitulum adoras- Exo. 32. b
set: non illam de qua dictum est, Lex domini irreprehensibilis est, conuertens ani- Psl. 18. b
mas: sed illam, de qua dictũ est, Lex iram Ro. 4. c
operatur: vbi autem non est lex, non est præuaricatio. Quomodo.n. digna erat seruari, quàm meruerunt peccata? Meritò ergo placatus rescidit, quod iratus dictauit. Nam si lex sublata non fuisset, nunquam spiritualis leprosus sanaretur: quia omnis, qui sub lege viuit, leprosus est. *Volo, munda-re: et confestim mundata est lepra eius.* Non ex quo tacta est, lepra recessit, sed ex quo iussa est. Vt ostendatur, quia non propter effugationis lepræ tetigit eum, sed vt solueret legem. Alioqui quantum ad lepram sufficiebat sermo tãtummodo: sed neq; sermo necessarius erat, sed sola voluntas: ergo voluntas facta est pp leprosum, verbum autẽ propter spectantes. Nam si tacitè eũ curasset tot adstantibus circa Christũ: quis scire poterat, cuius virtute sanatus est? Iõ ergo

Universidad de Deusto
Biblioteca

E dixit, Volo, mundare: vt omnes sciãt, quia illius virtute sanatus est, qui præceptũ sanitatis emisit. Hoc quod dicit, Volo: voluntatis eius est indicium, respiciens ad illud, quod ille dixit, Si vis: q̃ autem dixit, Mundare: potestatis est præceptum:, pertinens ad hoc quod dixerat ille, Potes. [Et ait ei Iesus: Vide nemini dixeris, sed vade ostende te sacerdoti, & offer munus, quod præcepit Moses in testimonium illis.] Nõ Leu.14. a sic intellige, quia hoc Moses p̃cepit in testimoniũ illis, sed vade tu offert in testimoniũ illis. Non dixit, Vade, ostende te sacerdotibus, & nemini dixeris: sed primò nemini dixeris, & vade ostende te. Non.n.sp iubet illum tacere, sed quandiù ostendat se sacerdotibus, ne fortè si ante alicui nunciaret: de verbo in verbum audirent sacerdotes, & occasionem habentes lepræ, pp odium, & inimicitias Christi expellerent eũ de populo quasi leprosum, non recipiẽtes mũdatum. Ideò eum iubet offerre munera, vt si postmodum vellent eũ expellere, diceret eis: Munera quasi a mundato susc̃epistis, & qũo me quasi leprosum expellitis? Si leprosus adhuc fui munera accipere non debuistis quasi a mundato: si aũt mundus factus sum, repellere non debetis quasi leprosum. Eadem aliter: Omnia opera curationum Christi habent in se mysteria dispositionum dei absconditarũ. Ideò corporalia quidem curationum eius commoda, & illorum fuerunt tunc, & modò sunt nostra: spiritualia autem, forsitan nostra tantummodo. Igitur hic leprosus, qui post verba doctrinæ, confestim quasi iam præparatus accessit ad curã, in figura fuit populi Iudaici, deorsum quidem cõsistentis: quia populus erat: audientis autẽ verbum tunc quod dictum fuerat sursum, & credentis, & adorantis, & complectentis. Omnis enim qui verbum Dei adorat, æstimaus, & ipsum esse diuinum, & complecti tur illu l cordis affectu, sine dubio, & verbum dei attingit aĩam eius. Nec.n.possibile est, vt anima, q̃ complectitur verbũ, non tangatur a verbo: cum autem tetigerit eam verbum, a lepra infidelitatis eam mundat secundum quod scriptum est: Et Io. 15.a vos mundi estis propter verbum, quod lo- Act.15. cutus sum vobis. Et Petrus in Actibus Apo c stolorum. Mundans, inquit, corda eorum per fidem. Propter quod & populus qui in lege degerat austera, & gratiam nondum erat expertus, de potentiã qui dem eius firmiter credidit secundum traditionem patrum suorum, de misericordia autem dubitauit dicens: [Si vis, potes me mundare.] Nam lex potentiam quidem Dei sufficien G ter tradebat, misericordiã autem eius non satis apertè. Propter quod & dominus cognoscenti potentiam Xp̃i, secundum legẽ quam dederat, [adimpleuit, vt & misericordiam gratiæ eius cognosceret, dicens: [quod deerat. [Volo: mundare. Et præcepit ei, vt offerret munera, secũdũ quod præceperat Moses.] Quę illa? Par tuturum, aut duos pullos columbarũ. Omnis.n.iustitia in his est duobus: In abstinentia rerum malarum, & in opere rerum bonarum. Per turturem ergo iubet populum ab infidelitate mundatũ, sanctitatem offerre Deo in abstinentia rerum malarum: qm̃ castitas spiritualis animę abstinentia est malorum, vt non coeat cum spiritu alieno, nec inspirationis eius susc̃ipiat semen, ne generet opera similia spiritui malo. Per columbam autem omne opus significat bonum, nascens ex charitate: qm̃ charitas omne opus generat bonum. Qui ergo proximum suum diligit sicut se, nullum bonum subducit proximo suo, sicut nec sibi. Cum ergo has duas iustitias impleuerit quis, ab omni malo se abstinens, quod est castitatis: & omne bonum faciens, quod est charitatis: manifestus efficitur ille talis, quia ab infidelitatis lepra mundatus est. Sic.n.populus emundatus, & talia sacrificia offerẽs deo, factus H est in testimoniũ cõtra incredulos sacerdotes, qui gloriãtes in litera legis, repulerũt auctorẽ legis purificãtẽ populũ a peccatis, quẽ lex purificare nõ potuit. Et tu si cõplexus fueris verbũ Dei cordis affectu, & tuã nihilominus animam attingit verbum, Pro.8.b quoniam diligentes se diligit, sicut dicit in Prouerbijs Salomon: & ab omni te infidelitatis lepra mundat. Cum autem te emundauerit, præcipit tibi, vt sacerdotibus te ostendas mundatum, castigans teipsum ab omni coinquinatione operis mali, & expandens charitatem tuam ad oẽs per opera bona, vt per hæc sacrificia a sacerdotibus cognoscaris, quia mundatus es, cum viderint te non facientem alteri, quod pati non vis, sed adhuc, & facientem omnibus, quæ tibi vis fieri. Si autem harum iustitiarum sacrificia non obtuleris Deo, manifestus es omnibus, quia nõ es mundatus,

datus, sed adhuc in priore infidelitate manes leprosus.

Homilia xxii. ex cap. viii.

Post hæc autem cum veniss̃et in capernaum, accessit ad eum Centurio, rogans eum, & I *dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur.* Postquam dominus populum docuit super montem, & leprosum mundauit sub monte: post hæc venit Capernaum, in mysterio: post Iudæorum mundationem venit ad Gentes. Et ecce Centurio quidã accessit ad eũ rogans. Centurio, primus fructus ex Gentibus, ad cuius fidei comparationem omniũ Iudęorum fides infidelitas est inuenta. Hic neq; Christum audiuit docentem, neq; leprosum, cũ mandaretur, aspexit, sed audita tã tũmodo sanitate leprosi, plus credidit quã audiuit. Ille.n.seipsum obtulit, dicens: Si vis, potes me mundare. Fidei quidem sunt hæc verba, non tñ magnæ, qm̃ talia verba dici poterant etiam hominibus sanctis: 4.Re.5. qualis fuit Helisæus, qui leprosum mun a dauit, nõ manibus, sed præcepto. Iste autẽ Centurio nõ solũ potestatis eius virtutem confessus est, sed ipsam diuinitatis eius naturam cognouit. Non.n.quasi corporalem sanctũ rogauit, sed quasi deũ vbiq; p̃sentem, dicẽs: *Dic uerbo, & sanabitur puer meus.* Quasi qui poterat etiam absentium infirmitatibus imperare. Erat enim iste Centurio in mysterio Gentium futurarum, quæ neq; legem, aut prophetas legerãt de Chri K sto, neq; ipsum Christum mirabilia facientem viderant, sed iustitiam legis, quam in libris non legerant, in corde senserunt: & Christum quẽ oculis non viderant, mente viderunt: ostendentes in se, quoniam scripturæ ad præiudicium peccatorum factæ sunt, non ad necessitatem sanctorum: quia 1.Ti.1.b rectis, & fidelibus scripturæ necessariæ nõ sunt, dicente Apostolo: Lex non est posita iusto, sed iniustis. Magistra enim omnis iustitiæ ipsa natura est hominum, & scri- * ineffa bilis. al. infallibilis. ptura infalsabilis* de deo creaturæ, sunt omnium rerum: quia nihil est creatum, in mundo, per quod non manifestissimè deus ostendatur: Ideo elementa omnium rerum in hoc quidem tempore admonent homines de potentia dei, in illa autem die iudicio suo cõdẽnabuntur. Sciendum est Luc.7.a autem quoniam Lucas per sacerdotes ponit Christum à Centurione rogatum, Matthæus autem ab ipso Centurione. Diuersæ quidem species expositionum, vnus autem expositionis est sensus. Ille enim per sacerdotes exponens, mysterium demonstrauit: quoniam omnis petitio populi per sacerdotes debet transmitti ad Christum. Iste autem rem ipsam exposuit, quoniam & qui per sacerdotes rogat Christum, rectè ipse rogare videtur. Ex eo autem, quòd & illic sacerdotibus intercedẽtibus acquieuit, & hic ipso rogante promisit, manifestum est, quoniam & illic non propter per L sonam sacerdotum acquieuit, sed propter fidem ipsius Centurionis: vt sciamus quoniam in omni causa non intercedentium merita, sed humiliter petentium aspicitur fides. *Puer meus in domo iacet paralyticus, & male torquetur.* Quid primùm miremur in Centurione? Humilitatem, aut fidem, aut sapientiam, aut bonitatem? Humilitatem, quia nec in domo sua Christum susc̃ipere dignum se esse existimauit. Fidem autem, quia credidit eum posse quod petijt. Sapientiam, quia diuinum thesaurum absconditum in agro terreno, non acumine oculorum, sed mentis puritate, nullo demonstrante, prospexit. Bonitatem autem, quia pro salute serui sic solicitè festinabat, quasi non damnũ pecuniæ, sed salutis passurus in morte illius. Puto quòd iste Centurio inter seruum, & dñm nullã differentiam æstimabat: sciens quoniam etsi dignitas in hoc seculo diuersa est inter illos, vna est tamen natura illis. Ideò magis dei imaginem honorabat in homine, quàm opus captiuitatis contemnebat in seruo: quod Deus non secundum suam iustitiam creãdo disposuit, sed propter peccata hominũ permittendo susc̃epit. Si tu enim dominus pretium dedisti pro seruo, Deus spiritum M suum plantauit in eo. Quantò ergo maior est spiritus dei, quàm pretium hominis: tantò maius est quod ametur, quàm quod contemnatur in seruo. Vide ergo ne fortè si tu propter pretium tuum abusus fueris illo sine timore, Deus propter spiritum suum rationem a te exigat sine misericordia. Audiant etiam, & intelligant serui. Sicut enim habent domini, quòd imitentur in Centurione, propter misericordiam: sic habent, & serui quod imitentur in puero, propter synceritatem. Putas autem qualis erat ille puer, vt sic amaretur à domino?

Universidad de Deusto
Biblioteca

domino? Secundum dilectionem domini mensurate fidem serui. Nec enim possibile erat, vt sine pretio bonorum morum tantam sibi dilectionem domini comparasset. Domini ergo seruis debent amorem propter communem naturam, serui autē debent dominis suis timorem propter ordinationem diuinam. Et in seruis Christus amatur a dominis, & in dominis Christus timetur a seruis. *Et malè torquetur.* Etsi non satis malè torquebatur, tamen æstimabat illum dominus malè torqueri, quia sic diligebat eum. Nam vnusquisq; quem diligit, & si modicè fuerit tædiatus, grauius
A eum putat habere quàm habet. Vide autē sapientiam Centurionis, & fidem. Fidem quidē, quia nō dixit, veni, & salua eū: sciēs quia, & illic constitutus, in omni loco fuerat præsens. Nam quanuis Christus videbatur esse in mundo, propter dispensationem carnis, tamen mundus erat in Christo, secundum substantiam deitatis. Sapiētiam autem, quia non dixit, vel hic constitutus sana eum: sciebat enim quia potens est ad faciendum, sapiens ad intelligendū, misericors ad exaudiendum: ideò infirmitatem tantummodo exposuit, remedium autem sanitatis in potestate misericordiæ eius dimisit. Nam & medico corporali necessarium est tantummodo passionem exponere, quid autem, aut quomodo faciat, ipse cognoscit. *Respondit ei Iesus: Ego veniam & curabo eum.* Propter multas causas, cum non peteretur, vt iret, promittit se ire. Primùm quidem, vt excitaret fidem eius, hoc ipsum respondere voluit, quod respondit. Nisi. n. ille dixisset, Veniam, & sanabo eum: nunquam iste responderet, Non sum dignus, vt intres sub tectum meum, sed dic verbo, & sanabitur puer meus. Hoc. n.
Inf.15.c consilio & Chananæa clamante, Filia mea
B malè a dæmonio torquetur: respondit, quòd non erat factūrus, Non est bonum tollere panem filiorum, & dare canibus: vt illa prouocata responderet, Etiam domine, nam & catelli de micis filiorū manducant. Sic & huic respondit quod nolebat, vt quod volebat audiret. Deinde quoniam petitio Centurionis erat pro seruo,
Luc.6. ideò ire proposuit: vt nos doceret, non magnos colere, & modicos contemnere, sed pauperes, & diuites similiter honorare. Si enim diuitem honoras, propter personam ipsius honoras eum: si autē pauperem honoras, propter personam Christi honoras. Propterea, & in quodam loco, Regulo postulante pro filio suo, non dixit, ego veniā, & sanabo eum: sed quid? Vade, filius tuus Ioā.4.b
viuit. Illic cum rogaretur noluit ire, ne fortè personam Reguli videatur accipere: hic autem non rogatus promisit ire, ne videatur humilitatem serui contemnere. Illum ergo contempsit, quem dignitas subleuabat regalis: istum autem honorauit, quem conditio humiliabat seruilis: *Respondit autem Centurio, Domine, non sum dignus, vt intres sub tectum meum.* Honorem tibi debeo pro beneficio misericordiæ tuæ, non iniuriā. Sufficit mihi, quòd puerum meum sanabis. Vt quid iniuriam etiam patiaris introndo sub tectum domus indignę? Quòd C
autem in hunc mundum venisti, iniuriam passus es: sed tolerabilis est iniuria tua, quoniam pateris illam propter omnium hominum communem salutem. Vt quid, & alteram iniuriam patiaris, introcundo in domum meam propter serui vnius salutē? *Dic verbo, & sanabitur puer meus.* Sciebat quoniam adstant illi angeli inuisibiliter ministrantes, qui omne verbum eius faciunt. Quod etsi angeli cessent tamen ipsæ infirmitates, & spiritus passionū, præceptis eius viuacibus expelluntur: quoniam omnis sermo eius virtus est viua. *Nam & ego homo sum sub potestate constitutus.* Vide quomodo mysterium patris, & filij in seipso spiritu suggerente depinxit. Nunquid non sufficiebat ad confessionem potestatis Christi hoc solum dicere, *Et ego homo sum, habens sub me milites, et dico huic uade, & uadit: & alteri ueni, & uenit?* Quoniam & Christus hēt sub se angelos, quibus eundi, & redeundi ponit præceptum. Quid ergo necessarium fuit addere, Et ego homo sum sub potestate: nisi vt plenissimè Christi dignitatem ostenderet in seipso? Id est, ego sum homo sub potestate alterius, tamen habeo potestatem iubēdi eis, qui sub me sunt. Nec. n. impedior iubere minores, D
propter, quod ipse sum sub maioribus, sed ab illis quidem iubeor, sub quibus sum: illis autem iubeo, qui sub me sunt: Sic & tu quanuis sub potestate patris sis, secundum quod homo es, habes tamen potestatem iubendi angelis tuis, nec impenditis jubere inferioribus, propter quod ipse habes superiorem. Nam vt homo, & iuberis a patre quasi minor, tamen angelis iubes quasi

[hæc in quodā exēplari desunt.

quasi maior. [Sed fortè dicit hæreticus, volens ostendere patrem, & filium, vnum vel æqualem. Non est ita intelligendus hic locus, sed sic: Si ego sub potestate constitutus, possum iubere eis qui sub mea sunt potestate, quantò magis tu, qui in nullius es potestate potes iubere eis, quos habes in potestate? Sed hanc interpretationem peruersam non recipit textus. [Non enim dixit, Si ego homo in potestate: sed ita, Nā & ego homo sum sub potestate. Non comparationis inter se, & Christum differentiam fecit, sed rationem similitudinis introduxit. Vide ergo quomodo gentilis, & rusticus miles mysterium veritatis cognouit, & homines Christiani, [qui scripturas portant in ore, denegant veritatem.

[al. interpretationem elegantissimē recepit, &c.

* hæc quoque desunt aliàs.

E
Sap.1. Non quia obscura sunt, aut profunda mysteria veritatis, non omnes ea cognoscūt: sed quia peruersa sunt corda eorum, & nō requieuerit in eis spiritus veritatis: propterea veritas fugit ab eis. Qui autem rectus est corde, ita vt requiescat in eo spiritus veritatis, non potest longe esse à veritate. Scriptum est enim: In maleuolam animam non introibit sapientia, &c. Sed dicit aliquis: Vos ergo omnes iusti estis, & recti, qui putatis vos esse in veritate? Nō omnes quod peius est: sed multi sunt peruersi in veritate fidei, tamen in erroribus nullus est rectus. Aliud est enim multos esse malos, aliud est neminem esse bonum. Vbi enim quidam sunt mali, quidam boni, hominum est differentia: vbi autem omnes mali, rei peruersitas est. Nam & in medio tritici voluntariè nascuntur spinæ, inter spinas autem voluntarium triticum non generatur. *Audiens autem Iesus, miratus est, & sequentibus se dixit: In nullo tantam fidem inueni in Israel.* Credidit Andreas, sed præsi
Ioā.1.d guante sibi Ioanne, ac dicente: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Credidit autem, & Petrus, sed euangelizante
Ibid.f sibi de illo Andrea, & dicente: Inuenimus Messiam. Credidit & Philippus, sed legendo scripturas, sicut ipse ad Nathanael dixit, Quem scripsit Moses in lege, & pro-
Ibid.g phetæ, inuenimus Iesum a Nazareth. Ipse quoque Nathanael, nisi audisset à Chri
F sto, cum esses sub arbore fici, vidi te: nunquam respondisset, rabbi, tu es filius dei, tu es rex Israel. Prius signum diuinitatis
Ibid. accepit, & sic confessionem fidei obtulit. Aut si non sumus ausi fideliorem illum putare, quàm Apostolos: ita testimonium Christi intelligendum est, quòd vnumquodque bonum hominis secundum qualitatem personæ illius laudatur. Puta si rusticus aliquod verbum sapienter loquatur, philosophus multò amplius sapienter: in modico sermone sapientiæ rusticus plus laudatur, quàm in magno philosophus: quoniam rusticum dicere aliquid sapienter, magnum est, Philosophum autem dicere sapienter, non est mirum. Aut si puer aliquid astutè loquatur, dicimus, satis sapiens puer: si autem vir perfectus sapienter loquatur, non laudatur quasi sapiens: nō quia puer plus sapuit quam perfectus, sed quantum ad comparationem ætatis suæ sapientior videtur esse, quàm ille perfectus. Sic & in Centurione dictum est, in nullo tantam inueni fidem in Israel, non quia nec Apostoli tantam fidem habuerunt. Inf. 8.l

Homilia xxiii. ex cap. viii.

In illo tempore, ascendente Iesu in nauiculam, secuti sunt eū discipuli eius. Et reliqua. Nauigante domino cum discipulis, orta magna tempestas est, ita vt nauem conci G
maris insurgentes fluctus obruerent. Ipse verò, inquit, dormiebat. Mira ratio. Ascendit paruam nauiculam, vt nauigaret, ille qui totum mundum diuina virtute gubernat. Dormit in somnum, qui populum suum vigilia æterna custodit. Dormit autem dominus, non necessitate infirmitatis humanæ, sed spontanea voluntate. Nam cum in Dei illa æterna natura somnus nō cadat, secundum quod de eo legimus dictum, Ecce non dormitabit, neq; dormiet, Ps.120.e
qui custodit Israel, tamen dominus ac Saluator noster ad probandam in se susceptæ corporis veritatem, etiam vsque ad somnum humanæ naturæ omnia implere dignatur, vt euidenter veritatem in se assumpti corporis demonstraret. Sed cum dormiente domino, sæuiente procella, vsque ad periculum nauis violenti fluctus insurgerent, discipuli timore perculsi, dominum suscitāt, dicentes: *Domine libera nos perimus.* Quod idipsum olim Dauid ex p-
Ps.43.d sona Apostolorum suscitantium dominū significasse videtur, cum dixit: Exurge, quare obdormis domine? Exurge adiuua nos, & libera nos propter nomen tuum.

Surgens

Universidad de Deusto
Biblioteca

Surgens ergo dominus, ait illis: Quid timidi estis modicæ fidei? Et imperauit uento & mari, & facta est tranquillitas magna. In quo ma-
H nifestè diuinitatis suæ potentiã dñs declarauit, dũ violẽtos maris fluctus diuinæ potestatis verbo cõpescuit. Neq; venti, vel mare obedire poterant, nisi domino, & creatori suo. Quod futurũ antè prænunciauerat Dauid, dicendo: Viderunt te aq̃ Deus,
Ps. 76.d viderunt te aquæ, & timuerunt, & turbatæ sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum, vocem dederunt nubes. Et quæ iste nubes sunt, quę tumentibus aquis vocẽ dederũt, nisi discipuli, qui viso signo diuinæ virtutis exclamauerunt dicentes: Verè hic filius
Mar. 15 d dei erat? Nubes aũt ideirco Apostoli intelliguntur, quia mõ nubiũ de terra surgentes, ad cęlos sine aliquo põdere peccati spiritualis naturæ leuitate feruntur, & ad riganda corda credentiũ pluuiã diuinę prędicationis infundunt. Alio quoq; loco idẽ
Ps. 88.b Dauid, quod dño imperante verbo, maris violentia mitiganda esset, ita testatus est
Ps. 106.c dicens: Tu dominaris potestati maris, motum aũt fluctuum eius tu mitigas. Et iterũ: Dixit, & stetit spiritus procellæ, & siluerunt fluctus eius. Et iterum: Qui contur-
Ibi. 64. b bas fundum maris, sonum autem fluctuũ eius tu mitigas. Et iterum: Ecce dabit vocẽ
Ibi. 67. g suam, vocem virtutis. Hanc vtiq; vocem, quia diuinæ potestatis virtute vẽtis imperante, maris tranquillitas restituta est. Bea
I tus quoq; Iob hoc ipsum futurum per spiritum sanctũ non ignorans, cum de dño loqueretur, ita ait: Virtute sedauit mare. Cum igitur sedata tẽpestate maris, iussione verbi esset tranquillitas instituta: Hi inquit, *qui erant in naui, mirati sunt, dicentes, Qualis est hic, quòd venti, & mare obediunt ei?* Hanc autem dñici verbi virtutem, & eorũ qui in naui erant admirationem, olim san
Ps. 106.c ctus Dauid pronuntiauerat in psalmo, dicendo: Qui descendunt mare, in nauibus, facientes operationem in aquis multis: Ipsi viderunt opera dñi, & mirabilia eius in
Ibidem. profundo. Dixit, & stetit spiritus procellæ. Et iterum: Statuit procellam eius in aurã, & siluerũt fluctus eius, & lætati sunt, quia siluerunt. Hæc itaq; primum, secundum simplicitatem historiæ per domini virtutem ista gesta cognoscimus: secundum allegoricam verò rationem, quæ in his omnibus figura monstrata sit, sõlicitè debemus intelligere. Quærendum.n.est, quid hæc nauis iuxta spiritualem rationem intelligi debeat, vel quod hoc mare, vel qui insurgentes fluctus, qui venti, qui hos fluctus concitant, qui etiam somnus dñi, vel quæ hæc increpatio domini in ventos, & quæ ista restituta tranquillitas, vel quæ digna admiratio nauigantium. Et non du- K
biũ est nauem istam ecclesiam figurasse, & quod per Salomonẽ de ea spiritus sanctus loquitur, dicens: Facta est tanquã nauis mercatura longinqua: id est ecclesia, q̃ Pro. 31. b
nauigantibus Apostolis, gubernante dño, flante spiritu sancto, prædicationis verbo vbiq; discurrit, portans secũ magnum, & inæstimabile precium, quo oẽ genus hominum, vel potius totũ mundũ sanguine Christi mercata est. De quo alio quoq; loco idem Salomon retulit, dicendo inter cętera, vestigium nauis pelagrizantibus inueniri non posse ostendens conuersationem Sap. 5. b
ecclesiæ non terrenã esse, vel seculi, sed cœlestem, & quod sanctus Apostolus refert, dicens: Nostra aũt cõuersatio in cœlis est. Phi. 3. d
Mare seculum intelligitur, quod a diuersis peccatis, & varijs tentationibus, velut quibusdam fluctibus æstuat. De quo scriptum legimus: Hoc mare magnũ, & spatiosum, Ps. 103. c
illic reptilia, quorum nõ est numerus. Animalia pusilla cũ magnis, & draco iste quẽ Ibid. d
formasti ad illudendum ei. Et iterum: Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Venti aũt nequitiæ spirituales, & immundi spiritus intelliguntur, qui ad Ibi. 68. a
naufragiũ ecclesiæ per diuersas seculi tentationes, velut per fructus maris deseuiũt. L
Dormire verò dñs in hac naui tunc intelligitur, cum ad probationem fidei, ecclesiã suam pressuris, & persecutionibus mundi istius tentare permittit, Oratio verò discipulorum, & excitantium dñm, & auxiliũ implorantiũ, vt liberarentur: preces sancto rũ omniũ ostenduntur, qui orta tempesta te persecutionis, sæuiente diabolo, & angelis eius, deuota fide, ac iugi oratione, patiẽtiam dñi, velut de somno excitant, vt misericordiæ suæ auxilio, per timorẽ humanæ infirmitatis perielitantibus subuenire dignetur: quæ increpatis ventis, immundis, scilicet spiritibus, qui authores sunt persecutionis, & mitigata omni seculi tempestate, ecclesiam suam in pace, & tranquilli tate restituat. In admiratione verò eorum qui in naui erant, qui post factam trãquillitatem dei filium confitentur, omnium credentium

credẽtium persona, & fides ostensa est, qui in ecclesia constituti, prius orationibus dominum excitantes, reddita sibi pace, verè dominum ac defensorem ecclesiæ suæ, dei filium confitentur. Quod factum statim in Actis Apostolorum, post Herodis persecutionem, & Iudæorum, a sanctis pro ec-
M clesia recognoscimus. Vnde & quanuis infestatione inimici ecclesia, vel seculi tempestate laboret, quibusuis tentationum fluctibus pulsetur, naufragium facere non potest, quia filium dei habet gubernatorem. Inter ipsos.n. turbines mundi, inter ipsas seculi persecutiones plus gloriæ ac virtutis acquirit, dum in fide firma, & indissolubili permanet. Nauigat enim instructa fidei gubernaculo, fœlici cursu per huius seculi mare, habens deum gubernatorem, angelos remiges, portans choros omnium sanctorum, erecta in medio ipsa salutari arbore crucis, in qua euangelicæ fidei vela suspendens, flante spiritu sancto, ad portũ paradisi, & securitatem quietis æternæ deducitur. Et hęc quidem nauis, quanuis per hoc tempus vitæ, per has tentationes seculi nauiget: non est tamen seculi nauis, sed dei. Est enim, & alia seculi nauis, non dei: id est, collectio hæreticorum, quæ sibi huius nomen ecclesiæ vendicat. Aduersum quam, diem iudicij futurum Esaias manifestè declarat, dicens: Dies, inquit, dominus Sabaoth, aduersus omnem contumelioſum, & superbum. Et post aliquantulum ait: Et aduersus omnem nauem maris, id est, omnem ecclesiam hæreticorum.
Esa. 2.c
A De qua alibi idem Esaias retulit: Dirupti
Esa. 33. d sunt, inquit, funes tui, quæ non valuit arbor tua, inclinauerunt vela tua, & non laxabunt vela tua. Nauem verò hanc maris esse dixit, quia huiusmodi ecclesia nõ dei est, sed seculi, quæ licet habere in se prædicationem dominicæ crucis videatur, inualidam tamen hanc arborem eius ostendit: quia vbi non est veritas fidei, infirma crucis assertio est. Vnde inclinata, & laxata vela eius sunt ostensa, quòd nullo flatu Sancti Spiritus diriguntur. Et ideo huiusmodi nauis, hoc est ecclesia hæreticorum, amisso veræ fidei gubernaculo, dominantibus aduersis spiritibus, in naufragium mortis æternæ demergitur, quæ gubernari a Christo domino non meretur, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Homilia xxiiii. ex cap. x.

I*N illo tempore, dixit Iesus discipulis suis:* Deest capu. 9. & initium decimi.
Ecce ego mitto uos sicut oues in medio luporum. Et reliqua. Omne malum, quod accidit ex insperato, nimis est graue: quod autem expectatur antequã accidat, postquam acciderit, leuius inuenitur. Ideò præscius dominus futurarum persecutionum, præmonet Apostolos, dicens: Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum: vt cum periculũ illud euenerit, non quasi nouum perhorrescant, sed tanquàm cognitum fortiores excipiant. *Ecce ego*, qui mensurata spatia constitui diei, & nocti, & nunquam altera in alterius tempus contempta desinitione transgreditur. Ecce ego, qui turbidum mare, quasi seram caueã, sic in sua litora clausi, & quasi indissolubili catena præcepto ligaui Ideo dixit, Ecce ego mitto vos: vt dum mittentis potestas consideratur, periculi magnitudo non timeatur. *Sicut oues.* Non humanę naturæ beneficiũ tollo, sed ouilis patientiæ opus iniungo. Non indignentur serui vocabulũ ouis accipere, cum sciant dñm suum nomen agni portasse. Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et qũo, inquit, proficiemus oues contra lupos? Ouium mansuetudo non potest resistere luporum crudelitati. Luporum crudelitas mitescere nescit, nisi gratia Christi faceret, quod ipsa natura fieri negat. Non vestra virtus, aut solertia ęstimatur, aut laudatur in vobis: sed nominis mei potestas intelligatur, vt glorificetur per vos, quia fortior est gloria dei, quàm rerum natura. Sicut oues. Cum cœperint vos lupi vellicare, nolite resistere, aut vociferare, scientes, quia nisi vos spoliati fueritis, alij non vestientur: id est, nisi vos mortui fueritis, alij non viuent. Nec timeatis hanc vellicationem præsentem. Cum enim ætas resurrectionis aduenerit, alia super vos lana immortalitatis nascetur. Quandiù autem propter inuestigationem diaboli gentes permanserint lupi, dorsum illis præstate ad vellicandum: cum autem per patientiam vestram lupi illi facti fuerint agni, præbete illis, tanquã oues, lac doctrinæ. Manifestum quidem est, quia oues appellat propter mansuetudinem: non timentes autem deum, lupos propter crudelitatem. Sed hoc videamus, quare istos quidem dixit, quasi oues: illos
Ioã. 1. d
B
C
D
autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem non quasi lupos, sed lupos. Si enim istos propter solam causam mansuetudinis oues dixisset, quoniam natura quidē homines erant, mansuetudine autē oues, vtique & illos quasi lupos dixisset: & quoniam & illi, etsi crudelitate quasi lupi erant, tamen natura similiter homines erant. Puto ergo ista ratione istos quidem quasi oues dictos, illos autem non quasi lupos, sed ad plenum lupos: quoniam homo dei, quamuis fuerit bonus, tamen semper habet in se aliquid mali secundum carnem, quasi homo: & ouis quidem dicitur propter quòd bonus: quasi ouis autem, quia non ad plenum bonus. Qui autem Deum non cognoscit, nihil in se boni potest habere propterea lupus dicitur, non quasi lupus, quia nihil boni habet in se, quia in se non cognoscit Deum. Causa est quia omnes homines secundum carnis naturam homini sumus: & sicut dicit Apostolus, Natura sumus filij iræ: sed per timorem dei efficimur boni. Quanuis autem per timorem Dei efficimur boni, tamen semper aliquid naturalis mali remanet in natura hominum. Ergo si natura carnalis compellit fieri malum, timor Dei ex parte retinet eum à malo. Hominem non cognoscentem Deum, aut cognoscentem quidem, sed non timentem, natura compellit facere malum, & timor Dei non retinet a malo, & ideò non potest esse in illis aliquid boni, nisi fortè propter homines, quando ipsum non est bonum, sed malū, quod est propter Deum. Quicquid autem non est ex fide, peccatum est. Ideò sancti quidem quasi oues, mali autem nō quasi lupi, sed ad plenum vocantur lupi. Nec moueat te, ꝙ etiam Christus quasi ouis est dictus, non ouis, cum sit totus bonus. Ibi enim non persona Christi comparata est ad personam ouis: sed occisio Christi, sicut occisio ouis. Denique ita subiungit: Sic non aperuit os suum in humilitate. Nam nec ouis, cum ducitur ad occisionem, aliquam vocem emittit. Hic autē persona Apostolorum comparata est ad ouium mores: non missio eorum ad missionem ouium, id est, Apostoli ipsi dicti sunt sicut oues, non missio eorum, sicut missio ouium. Non enim mittuntur aliquando oues ad lupos, nec comparat aliquis possibilem etiam impossibiliter. Vnde alibi dictus agnus est, non quasi agnus.

D Ephe. 2. a

Ro. 14. d

Esa. 53. c

E

[Estote ergo prudentes sicut serpentes.] ad intelligendas fraudes. [Estote simplices sicut columbæ,] ad ignoscendas iniurias. Nolo vos esse semper quasi columbas, ne propter simplicitatem nimiam per seductionem laqueum incurratis. Nolo vos esse semper sicut serpentes, ne ex corde contra lapidem venena fundatis, sed secundū tempus, & personas, mutetis, & mores. Estote serpentes, ne comprehendamini. Si enim comprehensi fueritis, estote colūbæ, vt ne mordeatis. Quandiu.n. homo gentilis est, serpens in illo est: quoniam indignatio illius, secundum similitudinem est illius serpentis, qui in paradiso hominem à Deo separauit: cum verò conuertitur ad fidem, recedente serpente, ingreditur in illum spiritus, qui in specie columbæ descēdit de cœlo, & sit columba. Ergo contra infideles estote serpentes, quia serpens serpenti non nocet: cum fidelibus autem estote columbæ, vt quasi columbæ columbis charitatis oscula porrigatis. Et vt breuiter dicam, estote prudentes sicut serpentes, vt malum intelligatis, & caueatis. Et estote simplices sicut columbæ, vt non faciatis vllum malum. Quia intelligere malum, laudabile est: facere autem, vituperabile. Nec qui intelligit malum, ipse fecit malum, sed qui facit malum. [Attendite vobis ab hominibus, tradent enim vos in concilijs.] Quoniam superius dixit, estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ: nunc ad vtrunq; causam ostendit, & quare vult esse prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Prudentes quidem sicut serpentes, vt attendant sibi ab hominibus, qui tradent eos in concilijs, Proprium.n. est serpentis, ab hominibus sibi cautè prospicere. Vnde Apostolus admonet, dicens: In sapientia ambulate, quoniā tempus malignum est. Quare autem vult eos esse simplices? vt nō aduersus proditores suos malitiæ memores sint, sed diligant inimicos suos, & bene faciant persequentibus se, secundum dei Christi præceptum: quia non tantùm lædimur ab iniquis inimicis, quando nocemur ab ipsis: sed etiam proficimus, cum per malitiam eorum constantia bonitatis nostræ à suo proposito victa non recesserit. Quoniam proprium est columbæ vsq; ad mortem in simplicitate manere. Vnde & de tolerantia Iob dictum est, & adhuc perseue-

F

Col. 4. a

G

Iob. 2. c

perseuerat in simplicitate. *Attendite vobis ab hominibus: tradent enim vos in conciliis, & in synagogis suis flagellabunt vos, & ante reges, & præsides stabitis in testimonium illis, & gentibus.* Ita dixit, attendite vobis ab hominibus quasi a quibusdam pessimis malis, & super omnia mala malis, Nā si non quasi homines accusans dixisset, sufficeret illi dicere, attendite vobis, tradent.n. vos. Nunc aūt addidit, attendite vobis ab hominibus: ostendere volens, quia prę omnibus malis homo est pessimū malum. Nam si bestijs cōparare volueris eum, peiorē inuenies eū. Bestia.n. quanuis sit crudelis, tū quia est irrationabilis, declinabitur ab homine crudelitas eius. Homo aūt crudelis cum sit, & rationabilis, nō facilè euadetur crudelitas eius. Si comparaueris hominē serpenti peiorē inuenies hominē: qm̄ serpens, etsi malitiā habet, tū hominis timorem habet. Ideò si quē absconsè potuerit, mordet: si aūt non potuerit, fugit. Homo aūt, & malitiā habet serpentis, & timorem non habet, sicut serpens. Ideò quandiū nō habet tps, latet sicut serpens: si aūt inuenerit, irruit sicut bestia. Adhuc aūt anguis, si quidem irritata fuerit, sæuit: si aūt irritata non fuerit, in silentio trāsit. Homo aūt, & non irritatus insanit, & magis super illos insanit, a quibus non fuerit irritatus. Et vt breuiter dicā, vnaquæq; bestia vnū hēt, & proprium malū, homo aūt omnia hēt in se. Deniq; homo malus, peior est, quàm ipse diabolus. Diabolus.n. si videat iustū, non est ausus ad eū accedere: homo autem malus quanuis hominē sanctū viderit, nō solum illum non timet, sed adhuc magis contēnit. Non.n. diabolus homini prestat virtutem, sed homo diabolo. Arma.n. diaboli est malus homo. Sicut enim homo sine armis non potest aliquid facere contra hostem, sic diabolus ēt sine homine non valet aliquid contra sanctos. *Tradent enim vos in conciliis, & in synagogis suis flagellabunt vos.* Quasi ad maiorē laudē dei in synagogis suis flagellabūt: vbi orationes, & laudes, vbi lectiones vel sacrificia, Apostolos ibi pœnis afficiebant, quasi sacrificium deo offerentes. Re aūt vera sacrificiū erat dei cruciatio Apostolorū, non ad Iudæorum mercedē, sed ad suam coronā: Iudæorum aūt erat interitus. Quoniam autem dicit, ante reges, & præsides stare, & non cogitare quid respondere debeant, hoc est, quod in Ioanne dicit, Cum aūt venerit ille paracletus, ille testificabitur de me. Et vos testimonium reddetis, quia ab initio mecum fuistis. Ante reges, & præsides stabitis in testimonium illis, & Gentibus vt dum Apostoli accusantur, dum respōdēt, in singulis quibusq; prætorijs Christi veritas prædicetur, & Iudæorum perfidia demonstretur, & Gentibus, vel ad salutē credentibus, pietatis mysterium reueletur. Audientes autem Apostoli, quia coram regibus, & iudicibus stare iubebantur, ne fortē dicant ad Christum, tu ipse scis, quia in illorum iudicibus scholastici præsunt, quomodo ergo possumus nos homines piscatores, & sine literis, coram illis testimonium dare? Tu enim ab initio non nos docuisti loqui, sed credere. Denique cum nos discipulos congregares, non inueniisti nos in capitolio philosophicos libros legētes, sed retia in mare mittētes. Neq; dixisti, Venite, faciam vos aduocatos meos: sed, venite, faciam vos piscatores hominum. Cōscientias, non eloquentias nostras elegisti. Ideò ipse, inquit: *Cum autem tradent vos, nolite solliciti esse, quomodo, aut quid loquamini.* Mea est enim causa. Deus humano auxilio non indiget. Ideò vos tantummodo mihi personam præstate, & ego vobis sensum. Nam solicitum esse ante iudicium, non est præparatio rei, sed desperatio de deo. In illis enim rebus potest esse desperatio de deo, in quibus potest esse consideratio. Puta si propter aliquem actum iter facturus es, consideras qualitatem actuum, & quantitatem itineris: & secundum eas præparas tibi expensas. Aut si domum ædificare proponas, consideras qualia ædificia, & talia præparas instrumenta. In iudicio autem quomodo potest præparari responsum? Nunquid scis, qualis sit interrogatio futura? Minimè, cùm in iudicio tali, non iudices a semetipsis loquuntur, sed diabolus in iudicibus. Si ergo homo hominis cogitationem, non solùm futuram, sed nec præsentem cognoscit: quomodo potest cognoscere consilium inimici? quia nemo hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus, qui est in eo. Si ergo ex vobis loquamini, secundum verbum respondebitis: si autem dei spiritu, secundum cogitatum eorum. Sinite ergo, vt in causa sua loquatur deus in vobis, qui

I Ioā. 15. d

Sup. 4. c

K

1. Cor. 2. c

conscien-

Universidad de Deusto
Biblioteca

conſcientiam interrogantis agnoſcit. Nõ enim poſſibile eſt, vt rex qui inimicos ſuos, mittit ad bellum: non illis præſtet arma aduerſus hoſtẽ. Qui ergo ſolicitus eſt quid
L loquatur, in ſua ſapientia ſperat: quæ eſt prima cauſa ruinæ. Nam in perſecutionibus virtus dei non requiritur, niſi præceſſerit fides. Ad maiorem conſolationem Apoſtolorum, non dixit ſpiritus patris veſtri, qui loquitur in vobis, ſed qui loquitur, vt oſtendat, quia non ſolum tunc, ſed nec modò aliquid ſine ſpiritu dei faciunt, aut loquuntur, tanquam ſi ita dicat ad illos: Maximè quia creditis in me, aut confitemini me eſſe verum. Eſurientem me videtis, & creditis quia ſum panis cœleſtis. Sitientem me videtis, & creditis quia ego
Ioã. 4.b ſum fons aquæ ſalientis in vitam æternã. Quomodo eſt iſte ſenſus humanus, qui aliud vidit, & aliud credit, & confiteꝛur? Si ergo modò, quando periculum non eſt, gratia mea operatur in vobis: quantò magis erit vobiſcum cum perſecutio venerit? Nam qui vos in pace ſuſtentat, multò amplius adiuuat in bello. *Frater fratrem tradet in mortem.* Audientes Apoſtoli, ne fortè cogitent æſtimantes cum traditi fuerint in concilijs, & in ſynagogis ad flagellãdum: illo tempore putas, nemo erit patronus, qui adiuuet: nemo amicus, qui indulgeat: nemo amicus, qui miſereatur, ideò dicit dominus: Nemo ſperet in patronis, nemo in amicis, aut parentibus: cum etiam
M frater fratrem tradet in mortem: pater filium, & filius patrem. Vide quale tunc incendium perſecutionis ardebit, vt nec ſibijpſi parcat natura. Quomodo autẽ tunc patronum, aut amicorum fidem integram quæres, cùm videris ipſius fraternitatis, & paternitatis vim eſſe extractam? Si enim amicitia in ipſa natura deficiet: quomodo inuenietur extra naturam? Ergo quia non eſt ſatis ſtupendum, ſi frater fratrem tradat in mortem, Cain enim propter inuidiam
Ge. 4.a ſacrificij interfecit Abel fratrem ſuum: Et
Ib.27.g propter benedictionem ſurreptam Eſau perſequebatur Iacob: Hoc autem quis audiuit, vt nulla iniuria exiſtente, propter ſolam Chriſti fidem pater filium tradat in mortem, quia fortior eſt conflictio inimici, quàm virtus naturæ. Corruptibilis enim eſt dilectio carnis. Mendax eſt omnis ſecularis amicitia, quæ diuini timoris vinculo non eſt ligata. Nõ eſt fides in ſeruis diaboli. Diabolus nec generat, nec generatur: ſi non generatur, neſcit ſeruare iura propinquitatis, qui nullũ habet propinquũ. Non quia odibile eſt genus Chriſtianorum, ſed quia diuinum eſt, carnales odiunt. Alij adiunguntur multò plures, & A
chariores proximitate coniuncti, beatior commutatio, bonum odium eſt. *Et eritis odio omnibus hominibus: propter nomen meum*, id eſt, omnibus infidelibus: non ſolùm inimicis, ſed etiam amicis: non ſolùm extraneis, ſed etiam parentibus: non ſolùm parentibus aut fratribus, ſed etiam ipſis patribus veſtris. O inæſtimabile diabolici furoris incendium, quod nec ipſa paterni tatis [charitas extinguere poteſt: ſupra na fraterni
turam, & contra naturam perſecutio ar tatis.
dens, ſapientibus euidenter oſtendit, quoniam illa odia non facit more humano ac cidentium ira cauſarum, ſed inuidia diaboli propter Chriſtum. *Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.* Quia incipere multorũ eſt, finire verò paucorũ. Semp in principio dilectio eſt, in fine probatio. Nemo.n.circa deum vſq; ad finẽ põt perſeuerare, niſi qui propter deum tantummodo factus eſt dei. Omne enim quod propter carnem fit, tẽporale eſt, quemadmodum & caro ipſa temporalis eſt: quod autem propter deum fit, ęternum eſt, ſicut & deus æternus eſt. Cor bonæ fidei eſt exitus bonus: quia non incipere aliquod bonum glorioſum eſt, ſed finire. Nam quod incipit, corporis voluptas eſt frequenter: quod B
autem finit, virtus eſt animæ. Nam frequenter concupiſcentia carnalis incipit bonum, ſed non finit, niſi gratia dei. Cum ergo conuerſus fueris ad deum, & cœperis deo ſeruire, & opera iuſtitiæ facere, ne aliquando acta tua recorderis, ſed finem tuũ cogita, quia præteritorum bonorum conſideratio, iactantiam operatur: conſideratio autem finis, timorem. Quoniam, qui perſeuerauerit vſq; in finẽ, hic ſaluus erit.

Homilia.xxv.ex cap.x.

I*N illo tpe dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Nihil opertum, quod non reueletur, & occultum, quod non ſciatur.* Et reliqua. Nunc profectũ prædicationis eorum futurum eis annunciat, quoniam prædicatio eorum habitura fuerat exitum glorioſum. Ecce ego ipſe, qui ſum lumen abſconditum in tenebris,

Deus celatus in homine, ſublimitas in humilitate. Tunc ſicut hoc myſterium abſconditum fuit a ſeculis, nunc autem per
Pſ.18.b vos manifeſtabitur cunctis, vt impleatur ſermo propheticus, qui dictus eſt de me: A ſummo cœlo egreſſio eius, & occurſus eius vſque ad ſummum eius. Et non eſt, qui
C ſe abſcondat a calore eius. Sicut.n. nullus eſt locus vbi non appareat ſol, aut non ſentiatur calor eius: ſic nullus erit locus, vbi non cognoſcatur Chriſtus, aut non intelligatur diuitias eius, vt omnis cõditio hominum in duas diuidatur partes, ita vt credentes merito coronentur, ac non credentes ſine excuſatione puniantur. Et vos cũ interim quaſi inimicos ſuos odiant homines, poſtea vos cognitos complectentur quaſi ſuæ ſalutis authores. Interim quaſi maleficos homines vos abominabunt, poſtea quaſi ſanctos venerabuntur. Interim vos quaſi perſecutores perſequentur, poſtea vos, omnes homines in eccleſijs ſuis quaſi Deos adorabunt. Mementote præterita, & conſolamini de futuris, quando iuſtitię domini dominata eſt iniquitas, quãdo veritatem longo tempore celauerunt tenebroſa mendacia, quando innocentia ſub exiſtimatione criminis diu velata eſt.
Exo.1.a Moſes fuit celatus in Aegypto, dictus eſt
& ſeq. filius Aegyptiæ. Quaſi homicidia fugatus eſt, quaſi mercenarius contemptibilis, ouium factus eſt paſtor. Nunquam eſt manifeſtata ſanctitas eius, nunquam eſt coronata innocentia eius. Ecce qui paſtor ouium fuerat irrationabiliũ, factus eſt dux populi glorioſi. Qui quaſi homicida ex
D Aegypto egreſſus, poſteà ingreſſus eſt iudex ſanctorum, Iam non filius Aegyptiæ, ſed quaſi filius Dei. Perdidit beneficium ſuum Aegyptus, non potuit bene nutriẽdo facere ſuum, qui melius naſcendo fuerat alienus. Qui Pharaonem regem quaſi captiuus antè timuerat, poſteà illum decem plagis, quaſi ſeruum obnoxium caſtigauit, quia nihil eſt opertum, quod non
Gen.39 reueletur Ioſeph celatus eſt in Aegypto,
& ſeq. quaſi adulter accuſatus eſt, caſtitatis cuſtos fidelis. Nunquid non eſt manifeſtata innocentia eius? Nunquid non multipliciter coronata eſt caſtitatis eius? Qui quaſi maleficus in carcere fuerat, quaſi prophe-
Ibi.41.f ta eductus eſt. In vnius pueri vindicta totus mundus fame flagellatus eſt. Et quem ſacerdos Phutiſar primum quaſi adulterum vxoris ſuæ condemnauerat, poſteà glorioſum generum in cubiculum ſuum locat. Abſconditi fuerant, & tres pueri in Dan. 3.
Babylonia, & quaſi contemptores regis b
ſunt accuſati pro crimine, ad quorum interitum iuſſum eſt, vt caminus accenderetur ſepties amplius quàm ſolebat: non quia ad comburendã carnis naturam tantum incẽdium neceſſarium erat, ſed quia tantum inſaniẽtis regis iracundia ſuggerebat. Et quid ignis in ſuo camino, furoris ſpiritu perculſus corrigit? Et perdito ſuæ virtutis calore, ſpecie ſola ardebat, vt E
incorruptibilem integritatem eorum corruptus ignis oſtenderet, & ardentiorem fidem eorum ardens flamma oſtentaret, ipſa natura ſua clamans, non in voce: quia nihil occultum quod non ſciatur. Sed vos ſuſtinete introitum iniurioſum, vt habeatis exitum glorioſum. Et tanquam promiſſionum conſolationem habentes, *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quæ in aure auditis, prædicate ſuper tecta.* Quid eſt, quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine? Item tenebras Iudaicum populum dicit, ſicut ſcriptum eſt: Lux in tenebris lu-
Ioã. 1.a cet, & tenebręeam non comprehenderũt.
Et ideò tenebræ intelliguntur, quia lumẽ verum cognoſcere non potuerunt. Quæcunque igitur dominus in Iudæis locutus eſt, in Eccleſia manifeſtanda eſſe annunciabat. Lux enim populus Chriſtianus intelligitur, ſicut & Apoſtolus ait: Eratis e-
Ephe.5. nim aliquando tenebræ, nunc autem lux b
in domino: vt filij lucis ambulate. Aut ita: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine. i. quod nunc dico vobis in myſterio parabolarum, vos poſtea dicite manifeſtè. Quod enim in myſterio eſt abſconditum ſic, eſt quaſi in tenebris poſitum. Vnde & F
Moſes, quando legem accepturus aſcendit in montem, ſicut dicit ſcriptura, ingreſſus eſt Moſes in nubem, oſtendens, quia lex Exo. 24
quæ dabatur myſterio poſita, obſcura erat d
futura, quaſi ſub nube nigerrima. Quod autem manifeſtè dicitur, in lumine dicitur. Quid eſt. Quod aure auditis, prædicate ſuper tecta? id eſt, quod auditis in ſecreto ſoli, prædicate coram omnibus, nulli abſcondentes verbum, quaſi qui ſtet ſupra tecta, & clamet. Quid eſt, quod Apoſtoli audierunt in myſterio? Quid? Exiuit ſemi Inf. 13.
nator ſeminare ſemen ſuum. Et quædam & Luc.
ceciderunt ſecus viam quædam ſuper pe- 8.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

tram, quædam inter spinas, quædam super terram bonam. Et loquebatur eis in parabolis, & sine parabolis loquebatur eis nihil. Et accesserunt discipuli eius ad eum secretè dicentes: Enarra nobis parabolam. Quibus respondit: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis, vt audientes non audiant, & videntes cæci fiant. Quid ergo? Quod tunc in mysterio solis Apostolis credebatur, nunc euangelistis referentibus, & Apostolis prædicantibus, quotidie in medio ecclesiæ omnibus populis enarratur. Ergo hoc est quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: id est, quod dico vobis in secre
G to, prædicate coram omnibus, sicut est vbi vocauit dominus discipulos suos seorsum,
Inf. 16. b. & Luc. 9. c diceus eis: Vos autem quem me esse dicitis? Responderunt: Tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti. Et mandauit eis, Nemini dixeritis: quia oportet filium hominis crucifigi, & tertia die resurgere: quia si manifestè cognitus fuisset filius Dei, nemo ausus fuisset manus injeere in eum. Et ideò crucifixus
Inf. 17. 2. & Luc. 9. b non esset, neque resurrexisset a mortuis. Propterea adhuc infernorum regnum esset in terra, & dominatio diaboli mundũ totum teneret. Quid ergo? Postquam dominus surrexit a mortuis, quod audierat Petrus in secreto, cœpit coram omnibus
Act. 2. d & 3. c prædicare, dicens: Deus patrum nostrorum suscitauit filium suum Iesum, quem vos crucifixistis, & denegastis ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti. Vos verò iustum negastis, & virum homicidam petistis donari vobis, principem autem vitæ interemistis. Ergo hoc est, quod in aure audistis, prædicate super tecta. [Et nolite timere eos, qui occidunt corpus.] Ne fortè propter timorem mortis non liberè dicatis quod audistis, nec fiducialiter prædi
H cetis in omnibus, quod in aure soli audistis. Sic ergo ex his verbis ostenditur, q̃
Prodi-tor veritatis, q̃s. non solum ille proditor est veritatis, qui transgrediens veritatem palam mendaciũ pro veritate loquitur, sed etiam ille, qui non liberè pronunciat veritatem, quam liberè pronunciare oportet: aut non liberè veritatem defendit, quam liberè defendere oportet, proditor est veritatis. Nam sicut sacerdos debitor est, vt veritatem quã audiuit a Deo, liberè prædicet: sic laicus debitor est, vt veritatem, quã audiuit quidem a sacerdotibus probatam in scripturis, defendat fiducialiter. Quod si non fecerit, proditor est veritatis. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit
Ro. 10. c ad salutem. Hæc autem diximus, quoniã multi Christianorum palam quidem trãsgredi veritatem putant peccatum, tacere autem veritatem coram infidelibus nõ putant esse peccatum: & propterea multi inueniuntur in isto reatu. Ideò nos conuenit apertius dicere, quoniam nihil de veritate neganda præsens loquitur sermo, sed de vetitate non liberè prædicanda, dicens: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & nolite timere eos, qui occidunt corpus, quo minus dicatis in lumine, qđ audistis in tenebris. Vide quoniam non
I solùm ille transgressor est veritatis, qui palam denegat veritatem, sed etiam ille, qui propter timorem eorum, qui possunt occidere corpus, tacet veritatem. Et quid dicã? Quia propter timorem mortis tacent homines veritatem, & propter miserum ventrem, & propter spem vani honoris, in cõspectu infidelium tacent homines veritatem: Vtputa, eunt homines ad conuiuiũ impiorum sacerdotum, & confugiunt ad patrocinium malorum hæreticorum, sit sermo de fide: ille sacerdos impius, vel patronus, blasphemat veritatem tuam, quasi mendacium: fidem tuam, quasi perfidiam, vt aut seducat, aut vulneret conscientiam tuam, & fãciat eam infirmam, etsi ad plenum capere non potuerit: tu autem etsi non denegaueris palam veritatem, tamen non contendis cum persona eius, cuius panem inanem manducas, vt non perdas spẽ patrocinij, aut rapacitatis: veritatem quã oportebat te liberè defendere, tacens confundis eam in conspectu inimicorum eius, vt videatur a te tacente, falsa, quæ vera est. Et qũo non es tu proditor veritatis? Sed fortè dicis. Si taceo veritatem ante aduersarios, nunquid consentio mendacio eorũ? Dic mihi, si principes aliquis imperatoris, videns ciuitatem Romanam ab hostibus expugnari, cum posset liberare eam, & neglexit defendere: num ipse videbitur tradidisse, quam potuit liberare, si voluisset? Sic & tu videns veritatem ab impijs expugnari, cum eam potuisses defendere, si loqui voluisses, tacens expugnasti, per hoc ipsum quòd compassus es expugnari. Et si propter timorẽ eorũ qui occidunt

dunt corpus tacere veritatem, sicut præsens scriptura testatur, impietas est: quomodo non sit impietas maior, tacere veritatem propter miserum ventrem, & spem vani honoris, & meliorem facere gratiam panis, & honoris, quàm gloriam veritatis Dei? Et nolite timere eos, qui occidunt corpus: quoniam corpus etsi ab impijs occisum non fuerit propter Deum, a semetipso post modicum morietur propter naturam. Ergo occisi secundum corpus ab impijs, nihil perditis, nisi mortis dilationẽ, vt corpus quod post modicum fuerat moriturum, ante modicum moriatur, magis autem, nec ante ipsam mortis dilationem. Si ergo verum est, quia nec solium cadit de arbore sine præcepto Dei: & quia numerati dati nobis sunt dies ad vitam, credere debemus, quia nec morimur ante diẽ, nec transire possumus diem: tamen ponamus,
L quod ante diem moritur, qui moritur propter Deum. Si ergo, & gratis, id est sine molestia percussoris post modicum morituri sumus, nulla Dei causa proposita: quare non ante modicum in causa Dei, cum gloria morimur, vt fiat voluntarium, quod futurum est necessarium, vt offeramus deo pro munere, quod redditur a te pro debito: Ideò nolite timere eos, qui occidũt corpus. Substantia.n. hominis non est corpus, sed anima. Hanc enim solam Deus ad imaginem suam fecit, & hanc diligit: propter hanc fecit, & mundum. Hanc zelat, & persequitur inimicus: propter hanc, & ipse filius Dei venit in mundum. Corpus autem vestimentum est animæ, sicut ait
2. Co. 5. a Apostolus: De corpore nostro in quo ingemiscimus onerati, in quo nolumus spoliari, sed superuestiri, vt mortale hoc absorbeatur a vita. Sicut ergo vestimẽtum super homines positum, siquis furibundus scindat, illatorem quidem iniuriæ sentit homo, dãnum autem non patitur in natura: sic corpus super animam positum, si occidatur ab impijs, anima quidem occisionis eius sentit dolorem, damnum autem suæ naturæ non patitur. Habemus autem huius rei vnde loquimur argumentum in membris.
M Sicut enim vngues cum summitatem vestiunt digitorum, quandiù præcidantur, dolorem faciunt corpori: cum verò præcisi fuerint, nullus sensus corporis inuenitur in eis, sed ex ipsa natura alteri noui proce dunt, vt nullum videatur natura sustinuisse dispendium: Sic corpus donec cæditur, sentit anima: cum autem occisum fuerit, nullus sensus, aut dolor animæ inuenitur in corpore illo, sed iterum super animam in tempore opportuno gloriosius illud retexet corpus, vt nullum detrimentum anima videatur perpessa, sed augmentata. Dicam autem quod sentio verius, non solùm ad vestimentum animæ caro creata est, sed magis ad tentationem eius, quasi domestica, & naturalis inimica copulata est. Et dũ expugnatur a carne, nec vincit, nec cõronatur a Deo. Hiuusmodi mysterij Paulus testis est, dicens: Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem. Si ergo caro animæ inimica, tentatio est: quis sapiens non intelligit, quia Gal. 5. c occisio corporis optanda est magis, quàm timenda? Ideò tibi corruptibilis natura creata est, inde deponendi corporis tempus est numeratum, vt homo morituro corpori tuo non pareas, sed commerito perituro compares tibi vitam mansuram. Ecce si mutuò accipis, vtputa bouem, vel equum: nonne assiduè operaris opus tuum in eum? Dicis enim apud te, hodie, aut A cras tollendus est a me, quia non est meus. Etiam tu in corpore corruptibili natus, quare non ad vtilitatem animæ tuæ veteris temporali corpore tuo, sciens quia post modicum tollendum est a te, quia non est tuum? Quæ ergo est ista insipientia, nostra, odire quod nostrum est, & amare, quod nostrum non est, Studere seruare, quod seruare non possumus, & negligere, quod in æternum habebimus? Nolite timere eos, qui occidunt corpus. Quid est timor mortis? non dolor exeundi a corpore, sed desperatio vitæ post mortem. Ille timet mortem, qui non putat se viuere post mortem. Vis scire? Ecce frequenter homines grauem dolorem patiuntur in infirmitate, & non moriuntur, & frequenter modicum tædium habent, & moriuntur, & tamen magis contenti sunt grauem dolorem pati, & non mori. Vides ergo, quia non dolor mortis, sed ipsa mors timetur? Sicut autem omnia mala operatur timor mortis, sic omnia bona operatur Mortẽ timens, parum, boni operatur. B contemptio mortis. Qui timet mori, id est, qui non sperat viuere post mortem, neque eleemosynas dat, neque orationibus instat, neque ieiunium celebrat, neque paupertatem sustinet, neque oppro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

brium ſuffert, neque damnum ſubſtantiæ ſuæ contentus eſt pati, neque corporalem iniuriam ſuſtinet propter deũ: ſed hoc ſuæ lucrum vitæ exiſtimat, ſi bonis iſtius mundi fœliciter fruitus fuerit: & hoc damnum vitæ ſuæ putat, ſi fuerit alienatus aß iſtis bonis. Quare? quia laborum ſuorum præmiũ in reſurrectione non ſperat. Qui autẽ nõ timet mori, id eſt qui vitam ſperat poſt mortem: omnia quæ diximus, libenter ſuſtinet propter deum: quia laborum ſuorũ mercedem multiplicem indubitanter expectat. Ille eſt ergo perfectus diſcipulus Chriſti, qui hæc omnia patitur, aut pati paratus eſt. Non ergo ideò dominus mandat, noli te timere, qui occidunt corpus: quia neceſſe eſt omnem Chriſti diſcipulum occidi: ſed ne omnes illas res, quas ſupra diximus, per ſingulas mandet, quaſi per compẽdium dixit: Nolite timere eos, qui occidũt corpus: quoniam, qui occidi non timet, multò magis cõtemnit cætera aduerſa carnalia, quæ ſunt ante mortem: quia omnia carnalia, quę ſunt ante mortẽ, leuiora ſunt morte. Qui ergo, quod grauius eſt non timet, multo magis contemnit, quod leuius eſt. Qui autem cæteras moleſtias, quæ ſunt
C ante mortem non eſt contentus pati propter Deum quomodo ſuſtinet mortem? Conſidera autem, vt quid nobis in natura creauit timere mala carnalia, aut diligere bona: non vt mala carnalia timeamus, quę timemus, ſed vt per timorem malorũ carnalium intelligamus magis timenda eſſe ſpiritualia mala: Vt puta, ſcis quia malum eſt pati dolorem carnis, per hoc intellige, quia peius eſt dolorem animæ pati. Scis quia malum eſt confundi coram hominibus, per hoc intellige, quia peius eſt cõfundi coram angelis. Quantum.n. angeli meliores ſunt hominibus, tantum confuſio illa peior, quàm iſta. Nã dolor, & pudor corporalis, cum corpore finitur, aut ſoluitur; dolor & pudor animæ ſemper cum anima irruit ad pœnam. Ita non vt diligas bona carnalia, quæ diligis, ſed vt per bona carnalia intelligas magis diligenda eſſe ſpiritualia bona: Vt puta ſcis, quia bonum eſt gaudere carnaliter: per hoc intellige, quia melius eſt gaudium animę. Gaudium quippè carnis cum carne finitur, gaudium autem animæ cum anima perſeuerat. Scis quòd bonum eſt gloriari in terris: per hoc intellige, quia melius eſt gloriari in cęlo. Quãtò enim clarius eſt cœlum, quàm terra: tãtò gloriofior eſt illa gloria, quàm iſta. De magnis autem theſauris bonorum, vel malorum quaſi modicum guſtũ dedit in mũ D
do, vt ex modico guſtu malorum, vel bonorum, plenitudinem cognoſcamus. Noli te timere eos, qui occidunt corpus, ſed eũ timete, qui poteſt corpus, & animam perdere in gehennam. Quid dicis, anima perit? Nonne immortalis creata eſt? Morte.n. nõ ſolùm extinctio corporalis ſignatur, ſed ẽt pœna mors dicitur. Vnde, & Paulus ait: Quotidie morior pro veſtra gloria, quam 1.Co.15 d
habeo in Chriſto Ieſu. Et Ioannes in Apocalypſi ſua ſic dicit: Beatus qui habet par- Apo.20 b
tẽ in prima reſurrectione, ei ſecunda mors non dominabitur. Secunda.n. mors eſt ignis, & ſulphur. Vides ergo, quia per damnationem animæ, non dicit ipſam ſolutionem animæ, ſed cruciationem gehennæ, quæ eſt mors ſecunda. Et tanquàm ſi aliquis dicat: Vt quid tanta licentia data eſt malis, vt etiam contra voluntatem Dei habeant in ſanctis poteſtatem nocendi? Abſit, nihil poſſunt Deo nolente. *Nonne duo paſſeres aſſe væneunt, & vnus ex eis non cadet ſine voluntate patris veſtri?* Si ergo paſſeres in voluntate Dei poſiti ſunt, non in poteſtate hominum, quos Deus ad vſum hominum fecit, quantò magis vos: non cum eſtis in poteſtate hominum, ſed in voluntate Dei, quos Deus ad ſuam gloriã fecit? Si paſſer euentu non moritur, nec cadit, E
propter hoc ipſum, quia opus Dei eſt: quãtò magis iuſtus homo, non eſt in euentu poſitus, quia imago Dei eſt? Sed aut a Deo traditus, moritur: aut a Deo liberatus, euadit. Si in paſſeribus nihil ſine ratione agitur, quorum quorum pretium vnus eſt aſſis: quantò magis in vobis ſine me nihil agitur, quorum pretium eſt ſanguis meus? Si ſic habentur paſſeres, quomodo habendi ſunt filij? Ideò ergo non debetis timere homines, quia non eſt in vobis illorum poteſtas, ſed Dei. Non enim quando volunt impij, tunc poſſunt nocere ſanctis, ſed quãdo Deus illis nocendi tempus conceſſerit, Ioã.19. b
vt prouideat ſanctis ſuis coronam. Dicit Pilatus ad Ieſum: Neſcis quia poteſtatem habeo dimittere te, & crucifigere te? Reſpõdit ad eum: Non haberes vllam poteſtatẽ in me, niſi tibi datum fuiſſet deſurſum. Quæ ergo eſt ſapientia, illum non timere, qui dat poteſtatem, ſed illum timere, qui accipit?

accipit? Qui enim dat poteſtatem, quando vult dat: qui autem accipit, non quando vult accipit. Ergo ſi non es traditus, ſine cauſa times: & ſi traditus es, ſine cauſa times. Deo enim liberante, homo tibi nocere non poteſt, & ſi vult. Neſcis quomodo F
Pilatus volebat dimittere Chriſtum, ſed non poterat, quia Deus eum tradebat? [Veſtri autem & capilli capitis omnes numerati ſunt.] Quid nobis prodeſt capillos numeratos habere, ſi morimur? Ideò numerati ſunt, vt in æternum viuamus. Nun quid ideò numerat aliquid Deus, vt numerum eius cognoſcat, qui ab initio (vt dixit ſapientia) omnia in pondere, numero, & menſura creauit? Sed ideò numerauit,
Sap.11. d ne aliquid perdat ex ipſis. Sicut dicit propheta: Mihi autem nimis honorati ſunt
Pſ.138. c amici tui Deus. Dimunerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur. Non minuuntur qui numerati ſunt, ſed etiã mul-
Inf. 18. b tiplicabuntur. Vis ſcire dignitatem numeratorum: conſidera ouem illam, quomodo paſtor non requieuit per deſertum diſcurrere, donec inueniret eam, & ad priſtinum numerum reuocaret. Nullam ex omnibus ſe habere putabat, ſi de numero ſuo vna periret. Qui autem perituri ſunt, non numerantur, ideo dominus dicit: Veſtri etiam capilli capitis numerati ſunt. Peccatores autem, vt quid numerantur, qui eſſe non æſtimantur? Illud enim numerat Deus, quod vult poſſidere: quod autem non vult habere, vt quid numerat?
G Ideò non numerantur peccatores, vt quicunque ex ipſis periret non ſentiat, neque curet Deus, quaſi de non numeratis: ſicut
Eſa. 40. e ſcriptum eſt. Pro nihilo habentur omnes gentes. Ergo paſſeres ſunt meliores, quàm peccatores? Non, ſed ſimiles. Sicut enim Deus non dixit, quia non cadunt: ſed ſine voluntate Dei non cadunt. Dei enim voluntas eſt, vt comprehendantur, & ad vſum procedant hominum, quia ad hoc creati ſunt. Sic voluntas Dei eſt, vt homo, qui ſine lege Dei vixit, ſine lege, & pereat: & qui Deum non aſpexit, non
Rom.2 aſpiciat illum Deus. Verè in hoc peior eſt homo peccator quàm animal, quoniam animal etſi non glorificat, non exacerbat: homo autem malus non ſolum nõ glorificat, ſed adhuc exacerbat. Quanta autem ſit dignitas numeratorum, etiam
Nu.1.a in libro Numeri oſtenditur, quoniã electi & colati numerantur a Moſe, per præce- & 3.c.& ptionem Dei. Non numeratur inter eos 26
fœmina. Fœmina autem intelligitur mollities, quæ eſt corruptio corporalis. Omnis autem vir mollis animo remiſſibilis in fide, & corruptus in actibus: corpore vir eſt, & ideò fœmina intelligitur, ideò non numeratur cum ſanctis. Fœmina autem ſi H
virilitatem ſanctam habuerit, etſi corpore fœmina eſt, animo eſt vir, & numeratur cum ſanctis. Illic, quia figura erat caro, fœmina repellebatur: hic autem quia veritas eſt, fœmineus animus non numeratur. Illic ſeruilis conditio excludebatur, hic autem conuerſatio ſeruilis expellitur apud Deum. Non ille ſeruus eſt, qui ſeruus eſt hominum, ſed qui peccati ſui. Ergo liber ſi opera mala fecerit, diaboli ſeruus eſt, ſeruus, ſi bona opera fecerit, filius Dei eſt: ideò ſeruilis anima non numeratur. Item neq; Aegyptius mundialis. Qui ergo diligit mundum, in ſecularibus negotijs gaudet. Propter negotia mundi tranſitoria triſtatur, propter Deum verò non gaudet. Ille non numeratur, qui anima Aegyptius eſt. Aegyptius autem ſi cœleſtia amauerit, Hebræus eſt. Item nec puer numeratur. Ille qui puer eſt ſenſibus, malitia autẽ perfectus eſt: qui malitia autem puer eſt ſenſibus, perfectus eſt. Qui autem menſurat plenitudinem ætatis Chriſti, ille etſi puer fuerit, ſicut Daniel numeratur. Et qui procedit ad bellum contra alienigenas: id eſt, qui poteſt pugnate contra immundos ſpiritus, & deſideriorum carnalium deſtruere caſtra, ille tantummodo numera- I
tur. Sed nec omnes qui habent virtutem ſpiritualem, habent Iſraeliticam virtutẽ. Nam & Gentiles habent virtutem animę, Grammaticam, Rhetoricam, & Philoſophicam: ſed non Iſraelitica virtus eſt, quæ non fit propter Deum, ſed propter bonam gloriam. Iſraeliticum autem bonum eſt, cuius mens Deum videt, ſicut Apoſtolorũ quibus dixit: Veſtri autem, & capilli capitis numerati ſunt omnes. Spiritualiter autem, capilli ſunt ſubtiles animæ, & innumerabiles ſenſus ſanctorum, qui de ſpiritu Chriſti, quaſi de capite ipſorum prodeũt. Si autem iuſtus tradidit ſe in poteſtate dilectionis, dilectio illa præcedit capillos ipſius, & tollit virtutem quã habet in capite, ſicut Dalida Sampſonis. Nam om- Iud.16.c
nis virtus eorum non in corpore, nec in

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuitijs, sed in virtutibus spiritualibus est posita. Et nulla res sic præcidit virtutem capillorum suorū, sicut corporalis voluptas. Si ergo perdidit virtutem capillorum suorum apprehendunt eum alienigenæ. i. immundi spūs, & alligabunt eū vinculis diuersorū desideriorū, & excæcabūt oculos cordis eius, vt non videat lumen. i. viā veritatis, vt egressus suos extendat, vt implea
Ps. 68. f tur in illo, quod scriptum est: Deleātur de libro viuentiū, & cū iustis non scribātur.
K [Omnis ergo qui me confessus fuerit corā hoībus, & ego confitebor eū coram patre meo. Qui aūt negauerit me corā hoībus, & ego negabo eum coram patre meo.] Et qm̄ rem impossibilē, quantum ad naturā carnalem, mandauerat: nunc & pœnā proponit, & præmiū, vt modò timore pœnæ, modò desiderio præmij virtus animæ adiuuetur. Ecce præmium: Qui me confessus fuerit coram hominibus, & ego cōfitebor eum coram patre meo. Sed prius dicit p̄mium, posteà pœnā, quia misericors Deus paratior est ad remunerandum bonos, q̄ ad puniendum indignos. Vide ergo quantum maius est præmium Dei, q̄ iustitia nostra: & quanto grauior est vindicta, q̄ nostrum peccatū. Si tu confessus fueris Xp̄m coram hoībus, confiteris, quia nihil potes præstare Deo: si autem ille te confessus fuerit coram Deo, confitetur quia potest facere te immortalem. Si tu negaueris Christū coram hoībus, denegans Christum, illi nocere non potes: si autem te negauerit Christus coram Deo, denegat qui perdere potest in igne æterno. Quis est tam lapideus, qui non desideret iustitiæ suæ testem habere Christū? Si ergo magnum est testem esse Christi, quantum magis est testem habere Christū? Considera ēt deniq;, ne fortè dicant ēt fideles Christiani, si necessitas persecutionis aduenerit, interim corā hominibus de negatione patiar pœnas, in corde autem meo veritatē teneo Christi. Ideò non dicit, Qui me confessus fuerit in corde suo: sed, coram hominibus. Quoniā qui coram hominibus non confitetur, non
L
Nihil prodest credere corde, nisi ad fuerit cō fessio oris.
pdest ei aliquid q̄ in corde credit in Christum: quia qui ore denegat, non potest fieri, vt in corde credat. Radix. n. confessionis, fides est cordis. Confessio aūt, fructus est fidei. Sicut ergo quandiù radix est viua necesse est, vt aut ramos producat, aut folia: si autem nō produxerit, sine dubio intelligis, quod radix eius in terra siccata est, sic quandiù fides cordis integra est, sp̄ germinat confessionem in ore: si autem confessio non fuerit oris, intellige sine dubio, quia fides cordis eius iam antè siccata est. Sic enim dicit Apostolus: Corde. n. creditur ad iustitiam, ore aūt confessio fit ad sa Ro. 10.
c lutem. Ergo nec valet confessio oris sine fide cordis, nec fides cordis sine confessione oris. Si autem tibi prodest corde credere, & non coram hominibus confiteri: ergo, & infideli in hypocrisi confiteri Christum prodest, etiam si corde non credat? Si aūt ille nihil proficit confitens sine fide, nec tu proficis credendo sine confessione. Si sufficit Christo, qui cognoscit, etsi confessus eum non fueris coram hoībus: ergo & tibi sufficiat, q̄a cognoscit te Christus, etsi non fuerit te confessus coram hominibus. Si autem tibi non sufficit cognitio eius, nec illi sufficit fides tua. Si. n. sufficeret tibi fides cordis, cor tantummodo tibi Deus creasset: nunc autem, & os tibi creauit Deus, vt corde credas, & ore confiteaM ris. Nec tantum ore, sed quinquè sensibus carnalibus. Si enim sufficeret cor, aut os, sic diceret, & propheta: Confitemini domi Ps. 32.
no, in cithara vnius, aut duarum chordarum, psalmum dicite ei: nunc autem dicit, in psalterio decem chordarum: quia homo, qui est psalterium, decem sonos habet quinq; carnales, & quinq; spirituales. Cū his omnibus oportet confiteri Christum. Si autem vel vnus sensus minus fuerit, nō est perfecta confessio. Ergo siquis tibi dicat, non manduces idolothytum, sed aspice tantū ad idola, quomodo speciosa sunt: si aspexeris prouocatus, oculis tuis negasti Christum, non quia aspicere idola aliquid sit, sed quia inuitatus aspicis, peccas. Si autem non aspexeris, oculis tuis confessus es Christum. Ideò scriptum est, Auer- A Ps. 118.
te oculos meos, nè videant vanitatem. Si verò dixerit tibi, nolo vt aspicias idola, c
sed tātùm ausculta quomodo ille Gentilis blasphemat Christum, vt glorificet Deos. Si auscultaueris, auribus tuis Christū negasti. Si dixerit tibi, nolo vt audias blasphemiam Christi, sed ecce qūo incensum dijs offertur, tantùm sta, & accipe odorem incensi illius: si odoratus fueris, odoratu tuo Christum offensus es. Item si dixerit tibi, non manduca carnem dentibus tuis, tantū finge te de immolato manducare: si simulaueris, sic gustu tuo Christum negasti. Si autē nolueris fingere, Christum confessus es, sicut Eleazarus in libro Mach-
2. Mac. 6. e
bæorum, qui carnes veruecinas sub specie porcinæ noluit manducare. Si dixerit, nolo, fingas te de immolato manducare, sed tantùm tange idolum manu tua, aut tene thuribulum: si tetigeris, aut tenueris, tactu tuo Christum negasti. Si autem nolueris, tactu tuo Christum confessus es, sicut scriptū est: Si est iniquitas in manibus meis.
Psal. 7. a
Omnia enim membra animæ, vel corporis tui non solum tibi ad vsum Deus creauit, sed sibi ad gloriam.

Homilia xxvi. ex cap. x.

B I *Nillo tempore, dixit Iesus discipulis suis: Nolite arbitrari, quòd venerim pacem mittere in terram. Non veni mittere pacem, sed gladium.* Et reliqua. Cum dixisset dominus, Qui me confessus fuerit coram hominibus, &c. quasi cogitantibus Apostolis, & dicentibus apud se, vsq; nunc sub tyrannis, & Gentium dominatione degimus, & nunc sperauimus pacem nobis esse venturam: & qūo hic nobis persecutiones, & iudicia futura promittit? Respondit ita: Nolite arbitrari, quòd venerim pacem mittere in terram. Et est pax bona, & est pax mala. Pax bona est inter bonos fideles, & iustos, vt in quibus est vnius fidei munus, vna sit vitę concordia. Nam fides per verbū quidem Dei nascitur, per pacem autem seruatur, & per charitatē nutritur, dicente Apo-
Gal. 5. b
stolo: Fides est, quæ per charitatem operatur. Fides aūt quæ non habet charitatem, nullum pōt boni operis fructum perficere. Si ergo aliqua dissensione fideles fuerint
Inf. 12. b & Lucæ 11. c
separati, hoc est mala discordia, sicut ait dominus: Omnis domus in se diuisa, non stabit. Sic & separata fraternitas, a semetipC sa consumitur, sicut ait Apostolus: Si aūt inuicem mordetis, & criminamini, videte nè ab inuicem consumamini. Pax autem
Gal. 5. c
mala est inter infideles, & iniquos, vt quibus est vna malitia, sit vnus ad malefaciendum consensus. Nam infidelitas, & iniquitas ex suggestione quadam diaboli nascitur, per pacē autē seruatur. Si ergo aliqua occasione infideles, & iniqui ab inuicem fuerint separati, hoc est bona discordia: quia sicut in pace bonorum, fides & iustitia stant, infidelitas aūt & iniustitia iacēt: cum verò discordia venerit, fides & iustitia cadunt: infidelitas autem, & iniustitia resurgunt: sic in pace iniquorum, & iniustitia, & infidelitas stant, fides autem, & iustitia iacent. Cum verò concordia venerit, infidelitas, & iniustitia cadunt, fides autē, & iustitia surgunt. Ideò ergo dominus bonam misit separationem in terram, vt rumperet malam coniunctionem. Omnes. n. tàm boni, quàm mali, id est, qui diligentes malum, erant in malo: & qui per ignorantiā, boni stabant in malo, omnes insimul, quasi sub vna domo infidelitatis tenebantur inclusi, ideò misit dominus separationis gladium inter illos, id est, verbum veri Heb. 4.
tatis, de quo ait Apostolus: Viuum est verc
bum dei, & efficax, & acumen habens super omnem gladium acutissimum, penetrans vsq; ad interiora animæ, & spiritus, D
artuumq;, & medullarum, scrutans corda, & cogitationes. Iste est ergo gladius bis acutus, ex vna quidem parte bonos ab errore præcidens, ex altera aūt parte malos ab excusatione, vt nec bonos ignorantia perdat, nec malos excuset: vt & boni cognita veritate, cum secuti fuerint veritatem, cum iudicio, & iustitia saluentur, & mali cum veritate cognita recesserint a veritate, cum iudicio, & iustitia puniantur. Hoc ergo gladio dominus separauit bonū a malo, vt & bonum separatum a malo surgat, & malum separatum a bono cadat. Nam bonum quādiu fuerit mistum cum malo, iacet, & mortuum est, quia non pōt bonū esse coniunctum cum malo: cum autem a malo fuerit separatum, tūc surgit, & viuit: quia incipit esse bonum separatum à malo. Sic & malum quandiù fuerit mistum cum bono, stat & viuit, quia sub se opprimit bonum: cum verò fuerit separatum a bono, tunc cadit & moritur: quia manifestatum iam non potest sub se opprimere bonum. Sic & fideles, quandiù cum infidelibus fuerint iuncti, iacēt, & mortui sunt: quia non possunt esse fideles cum infidelibus misti. Cum autem fuerint ab infide- E
libus separati, tunc resurgunt, & viuunt: quia tunc incipiunt esse fideles cum fidelibus misti. Item infideles quandiù fuerint cum fidelibus misti, stant, & viuunt: quia sub sua infidelitate tenent fideles. Si verò a fidelibus fuerint separati, cadunt, & mortui sunt: quia manifesti infideles iam non possunt perdere fideles. Omnis

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim res mala tandiù ſtare videtur, & viue
re, quandiù bonæ rei poteſt nocere: cum
verò manifeſtata fuerit, iam non poteſt no
cere, iacet, & mortua eſt. Omnis autem res
mortua, etſi eſt mala, tamen ſimilis eſt rei,
quæ non eſt. Quid ergo infideles a fideli-
bus ſeparati, alios quidē timore frangunt,
alios autem promiſſione corrumpūt? Hæc
res non dicit perdere bonos, ſed magis glo
rificare permanentes in bono, cum ille qui
aut timore frangitur, aut promiſſione cor
rumpitur, nunquam fuerit verè bonus.
Tunc enim verè infideles dicuntur perde-
re fideles, quando fideles per ignorantiam
veritatis cum infidelibus ſunt. Seductioni
bus, aut perſecutionibus fides non corrum
pitur, ſed purgatur. O mira virtus gladij ſe
parantis, cui non ſolùm coniūctio extra-
neorum reſiſtere non poteſt, quos amicitia
F voluntaria iungit, ſed nec ipſa dilectio vio
lenta naturæ carnalis: Et ideò non ſolùm
illos ſeparat, qui dilectione cōiuncti ſunt,
& natura deſiuncti, ſed etiam illos, quos
carnalis neceſſitas dulcibus vinculis alliga
uit. Ideò dicit, veni.n.ſeparare filium ad-
uerſus patrem, &c. Notāda res eſt, quoniā
quos ſeparat Chriſtus, fideles ſunt: a qui
bus ſeparat, infideles. Vnde oſtendit, ex eo
quod dicit: *Qui diligit patrem plus, quàm me,
non eſt me dignus*. Qui.n. plus diligit patrē,
quàm Deum, permanet iuxta patrē. Qui
autem diligit Deum plus, quàm patrem,
recedit a patre, fide, non corpore. Ideò au-
tem diximus, quia quos ſeparat Chriſtus,
fideles ſunt: vt ſciamus quia ſemper fideles
ab infidelibus recedunt, non infideles a fi-
delibus: quia ſemper diabolus deſiderat in
fideles ſuos cum fidelibus eſſe, vt infideles
cum fidelibus miſti, corrumpant fideles:
& Chriſtus ſemper fideles feſtinat ab infi-
delibus ſeparare, vt ne fideles conuenien-
tes cum infidelibus, corrumpantur ab eis:
Et vbicunq; ſeparatio inter bonos, & ma-
los facta legitur in ſcripturis, ſemper boni
ſeceſſerunt a malis, & non mali a bonis.
Cum eſſent Iudæi in captiuitate, Deus per
prophetam non ad Aſſyrios dicit: Exite, e-
Eſa. 52. xite de medio populi mei: ſed ad populū
ſuum, Exite, exite de medio eorum, &
G mundum ne tetigeritis: quia malum coin
quinat bonum, bonum autem non coin-
quinat malum. Vtputa iunge lutum fari-
næ, non farina ſordidat lutum, ſed lutum
farinam. Item iunge acetum vino, non vi-
num corrumpit acetum, ſed acetum vinū.
Nec.n. corrumpi poteſt ab alio, quod natu
raliter a ſeipſo corruptum eſt. Ideò cùm di
xerint infideles, A nobis vos receſſiſtis, nō
nos a vobis, crede, verum.n.eſt. Semper bo
num ante malum fugit, malum autem an
te bonum non fugit. Item cum dicit, Ecce
ille ſacerdos hæreticus deſiderat orāre cum
fidelibus, & dare benedictionem fidelibus,
crede, verum eſt n. Scit.n. dato ſuo coin-
quinare non ſanctificare accipientem. Si
enim ſciret ſanctificare qui dat, vtiq; rogā
dus fuerat, non rogarer. Nunc autem, quia
coinquinat datum eius, non expectat, vt
quæratur, ſed ipſe quærit quem perdat. Ec-
ce ille laicus infidelis, benedictionem deſi-
derat accipere a fideli: non vt ipſe ſanctifi-
cetur accipiens, ſed vt tu, & quod dediſti,
perdas: & quia dediſti ſanctum canibus, pe
reas. Non dixit ſeparare filium a patre: ſed
aduerſus patrem: quia nō corporalem ſepa
rationē iubet, ſed ſpiritualē. Qui.n. corpo- H
raliter ſeparatur, a pre ſeparat, nō cōtra pa
trē: qui aūt ſpiritualiter ſeparatur, corpore
quidem cum patre eſt, fide autem aduerſus
patrem. Nam qui longè eſt a patre, nō po
teſt ſtare contra patrem: qui autem ante pa
trem eſt, ille poteſt eſſe contra patrem, re-
ſpondendo, blandiendo, diſputando. Non
enim credibile eſt, vt corporaliter iubeat
relinquere patrem, qui dixit: Honora pa
trem tuum, & matrem tuam. Si ergo ha- Exo. 20 b
bes patrem infidelem, obſequere ei, & tu Deu. 4° b
inuenies mercedem pietatis, & ipſe infide
litatis ſuæ habebit damnationem ſuam.
Et ideò non dixit. Qui diligit patrem, nō
eſt me dignus, ſed ait, Qui diligit patrem,
aut matrem plus quàm me, non eſt me di-
gnus. Sicut.n. poſt Deum diligere paren-
tes pietas eſt: ſic plus quàm Deum diligere,
impietas eſt. Si ergo habes patrem infi-
delem, obſequere ei. Si autem voluerit te
in eandem foueam infidelitatis immerge-
re, in qua ipſe eſt, tunc plus dilige Deum,
quàm patrem: quia pater non eſt animæ,
ſed carnis. Solus autem Deus omnium a-
marum ſanctarum pater eſt. Reddite er- I
go vnicuiq; quod ſuum eſt. Carnalibus pa
tribus præbete carnis obſequium, ſpiritua-
libus autem patribus animæ ſanctitatem.
Et verè nihil eſt, quod amplius diligere
debemus, quàm Deum. Amici enim rece-
dunt, parentes deficiunt, ſolus autem Chri
ſtus, nec recedit aliquando, nec deficit, do-
nec

nec voluerimus, & nos eſſe cum ipſo. Cū
de hoc mundo exierimus, vnaquæque ani-
ma ad locum ſuum recedit: & nemo recor
datur amplius carnalem affectum, cùm de
carne receſſerit. Non pater filium, non fi-
lius patrem. Omne enim, quod de terra ſu
ſcepimus, in terra dimittetur, & neminem
nobiſcum habebimus, niſi opera noſtra, ſi
bona ſunt, ad gloriam: ſi mala ſunt, ad pœ
nam. *Qui non tulerit crucem ſuam, & ſecutus
fuerit me, non eſt me dignus*. Crucem ſuam
tollit, qui paratus eſt ad omne periculum
propter Deum, ſi neceſſarium fuerit, vſq;
ad mortem, magis, quàm relinquere Chri-
ſtum. Ille talis, etſi de miſericordia dei eua
dit, tamen quantum ad propoſitum ſuum
quotidie cruciatur. Ideò & ſi nihil tale fue
rit paſſus, mercedem tamen accipiet. Vo-
luntas enim remuneratur, non opus: quia
voluntas ex noſtro arbitrio procedit, opus
autem per gratiam Dei cōſummatur. *Qui
inuenit animam ſuam, perdet eam*. Melius
eſt propter Deum mori, & in perpetuum
K viuere, quàm propter nos viuere, & in per-
petuum mori. Si ille pro nobis mortuus
eſt, qui mori non poterat, niſi voluiſſet:
quantò magis nos pro eo mori debemus,
qui etſi nolumus, mortales ſumus. Si domi
nus pro ſeruis mortuus eſt, & hoc ſine præ
mio: iuſtius eſt, vt ſeruus moriatur pro do-
mino, & hoc cum præmio. *Qui vos recipit,
me recipit*. Quoniam Apoſtoli, & cæteri
Chriſtiani in perſecutionibus Iudæorum,
& Gentilium conſtituti, neceſſe habebant
interdum declinandi, & pericula fugere de
ciuitate in ciuitatem ſecundum Chriſti
mādatum: ideò honorem ſuum dedit eis,
magis autem ſeipſum poſuit in eis, vt ad
ſuſceptionem eorum omnem Chriſtianū
populum pronocaret, ſibi imputans acce-
Inf. 25. ptum, quod illis fuerat datum, vt recepien
e tibus eos dicat in die iudicij: Venite be-
nedicti patris mei, accipite regnum quod
vobis paratum eſt ante conſtitutionē mun
di. Eſuriui enim, & dediſtis mihi manduc-
care, &c. Quod vni enim ex minimis meis
feciſtis, mihi feciſtis. Si enim, qui minimis
de eccleſia facit, Chriſto facit: quantò ma-
gis, qui Apoſtolos recipit, cæterasque paſ-
ſiones Chriſti circunferens in corpore ſuo,
ipſam recipit Chriſtum? [Qui recipit pro-
phetam, in nomine prophetæ, mercedem
L prophetæ accipiet. Et qui recipit iuſtum in
nomine iuſti, mercedem iuſti accipiet.]

Prophetæ doctores intelliguntur, ſicut ſu-
prà docuimus. Iuſti autem omnes Chri-
ſtiani. Prophetæ ergo nomine, voluit oſten
dere omnes prædicatores Chriſti. Iuſti au-
tem nomine, omnem hominem Chriſtia-
num: quia non ſolùm doctorum eſt, perſe-
cutionum cauſa vagari de ciuitate in ciui-
tatem, ſed omnium Chriſtianorum perfe-
ctorum in Chriſto credentium. In nomi-
ne prophetæ, id eſt quaſi prophetam Chri
ſti. In nomine iuſti, id eſt iuſtum Chriſti
ſeruum. Vt ergo habeat bonum opus mer
cedem, duo hæc occurrere debent, vt &
Chriſtianum recipiant, & quaſi Chriſtia-
num, ſiue ſacerdotem, ſiue laicum. Si au-
tem aliquis, aut non Chriſtianum recipit,
aut Chriſtianum quidem recipit, non au-
tem quaſi Chriſtianum: mercedem Chri-
ſtiani non recipit. Quid verò eſt, qui acci-
pit prophetam in nomine prophetæ, mer-
cedem prophetæ accipit, & qui recipit iu-
ſtum in nomine iuſti, mercedem iuſti acci
piet? hoc eſt, qualem mercedem habet, qui
peregrinatur, talem mercedem habet, & il
le, qui ſuſcipit propter Deum peregrinan-
tem. Et fiunt ambo æquales, & ille, qui pro
pter deum laborat, & iſte qui propter Deū M
laborantem refrigerat: Vtputa ſuſcepiſti ſa
cerdotem, ſacerdotis habes mercedem: Su-
ſcepiſti laicum iuſtū, iuſti laici habes mer-
cedem. Qui recipit Chriſtianum, ille qui
Chriſtianus non eſt, non habet mercedem
Chriſtiani illius: quia & Chriſtianum ſi
ſuſcipit, tamen non eum nomine Chriſtia
ni, aut propter honorem Chriſti, ſed quaſi
quemcunque hominem. Qui enim Chri-
ſtum non cognoſcit, quomodo Chriſtia-
num ſuſcepiſſe intelligatur propter Chri-
ſtum? Et qui non credit veritati, quomodo
confeſſorem veritatis intelligatur ſuſcepiſ-
ſe propter veritatem? Non ergo recipit eū
in nomine Chriſti quaſi Chriſtianum, ſed
quemadmodum cæteri gentiles humanita
tis cauſa recipiunt peregrinos, nō propter
Chriſtum. Quod autē diximus, ſiue Chri-
ſtianū receperit, ſiue ſacerdotē, ſiue laicū,
nō habet mercedem: quia non quaſi ſacer-
dotem ſuſcepit, nec quaſi Chriſtianum: ita
eſt intelligendum, vt ſuſcipiens ſacerdotē
mercedem ſacerdotis non habeat: & ſuſci-
piens Chriſtianum, mercedem Chriſtiani
non habeat. Alioqui habet mercedem pro
pter hoc ſolùm, quia bonum opus fecit,
quamuis non fecerit propter Chriſtum.

Quoniam

Quoniam qui prophetam suscipit, non
A quasi prophetam, prophetę quidem mercedem non habet, aliquam autem habet. Huius rei testis est Daniel, dicens: Et nunc domine rex consilium meum audi, & peccata tua eleemosynis redime. Si ergo ille rex idolorum cultor, poterat eleemosynis peccata redimere: cui non prosunt eleemosynæ? Sed audi mysteriũ, quod Petrus apud Clementem exposuit. Si fidelis fecerit opus bonum, & hic ei prodest liberans eum a malis, & in illo seculo ad percipiendum regnum cœleste, magis autem ibi quàm hic. Si autem infidelis fecerit opus bonũ, hic ei prodest opus ipsius, & hic ei reddit Deus bona pro opere suo. In illo autem seculo nihil ei prodest opus ipsius. Nec enim collocatur inter cæteros fideles propter opus suum, & iustè, quia naturali bono motus fecit bonum, non propter Deũ. Ideò in corpus suum recipit mercedem operis sui, non in anima sua. Item si Christianus dederit ei, qui non est Christi, non magnam habet mercedem, quia nec Christiano dedit, nec quasi Christiano, dicente
Tob. 4. c Tobia: Effunde vinum tuum super sepulchra iustorum, & non dederis peccatori.
Ecc. 12. a Item Sapientia: Recipe, inquit, iustum, &
Gal. 6. c ne dederis impio. Tamen quia scriptum
B est, Operemini bonum ad omnes, magis autem ad domesticos fidei: qui dat infideli, modicam quidem, tamen habet mercedem: qui autem fideli dat, duplicem habet mercedem. Primùm quidem, quia creatura Dei est: secundum, quia seruus Dei est. Qui autem infideli dat vnam habet mercedem, quia creatura quidem est Dei, voluntate autem aduersus Deum. Quòd si Christianus non Christianum, sed infidelem in nomine Christi suscipit, nihilominus habet statutam mercedem: quia quantum ad se non Christianum suscipit, sed quasi Christianum. *Et quicunque uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ dederit tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Non peribit merces eius. Quoniam supra dixerat, Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet, hic exaggerans mercedem suscipientium, supra modum amplius dicit. Hoc est, quod dico, quia qui etiam vni ex minimis istis, qui neque prophetæ sunt, neque iusti, sed

Eleemosynam præbens infideli, ac ipso bo, apud deũ uon frustratur mercede

tantùm credentes in me, aquam frigidam porrexerit, hoc est, non dicam, qui eos magnificè susceperit, sed qui vel aquam frigidam porrexerit eis, merces eius non peribit. Minimi autem sunt in ecclesia, qui modicæ iustitiæ sunt, aut modicæ fidei. Et G
vide, quàm propriè de minimis dicat. Nõ dicit, Qui vnum ex minimis receperit, sicut cum loqueretur de propheris, & iustis: quia minimi in populo Christiano, non opus habent susceptione. Nec enim peregrinantur causa persecutionis, nec conten ti sunt persecutionis aliquam subire molestiam, sed statim scandalizantur. Vnde &
Inf. 24. b alibi dicit propter eos: Væ prægnantibus,
& Lucæ 21. d & nutrientibus in illis diebus. Proprium autem prophetarum, & iustorum virorum, est causa persecutionis peregrinari de ciuitate in ciuitatem: illos ideò suscipi mandat, his autem aliquid dari, ne forte propter ipsam leuem indigentiam scandalizẽ tur. Vnde non dixit, Qui vnum ex magnis istis scandalizauerit: sed vnum de pusillis istis: quia magnus non scandalizatur, sed pusillus. Verè iustus iudex. Qui e-
Inf. 12. d nim, & pro verbo ocioso constituit pœnam, iustum erat, vt pro aqua frigida daret mercedem. Tantùm in nomine discipuli, suprà cautè addidit, dicens: scicns, quoniam siquis non propter nomen Christi dederit, non habet mercedem. Frigidam aquam dicit, vt ne calefaciendi impendat laborem. Non quia aliquid est, quod dat, ideò habet mercedm: sed ob id, quia magnus est propter quem dat. Quid enim, si D
aliquis voluit dare, & non potuit? Nunquid iustum est, vt secundum modicum angustetur larga voluntas? Melius est ergo, vt opus ostendatur secundum voluntatem, quàm larga voluntas angustetur secũdum opus. Quomodo ergo omnes pauperes volentes benefacere confortat, nolentes autem benefacere inexcusabiles reddit? Qui.n. aquæ frigidæ mercedem constituit, puto quòd & sine opere nudę voluntati reddet mercedem.

Homiliæ

Homilia. xxvii. ex cap. xi.

IN illo tempore, cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis, ait illi: *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* Et reliqua. Ioannes specie homo, gratia angelus: quia nihil carnis erat in eo, nisi vilio sola: corpore tenebatur in carcere, anima autem in cœlo, Et quod Herodes illi faciebat pro pœna, ille suscipiebat pro beneficio. Et ira illius quasi Dei misericordia fruebatur, quia verum gaudium est sanctorum exire de mundo. Quẽ admodum festinantem hominem ad rem aliquam, quam desiderat, siquis nesciens
E consilium eius, pro malo compellat eum ire volentem: sic puto esse, cum impius hominem iustum vult occidere: mori cupientem. Sicut seruus postquam commissi operis impleuerit pensum, gaudet ante faciem domini sui apparere: sic & Ioannes commissæ prædicationis mysterio consummato, lætabatur ad eum transire. Et non solũ de morte sua non contristabatur, sed ipsam quoque dilationem vitæ suæ pœnam putabat. Vis scire, quod est super humanam naturam? Missus in carcerem non de suo periculo solicitus erat, sed de aliorum salute cogitabat, id est, discipulorum suorum. Ideò mittens ad Christum, interrogabat: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? In prima quidem facie extraneum aliquid videtur facere Ioannes. Cui
Sup. 3. d enim ad baptismum suum venienti dixerat: Ego a te debeo baptizari, & tu venis
Ioã. 1. d ad me: quem inter innumerabiles populos venientem, digito loquens monstrauerat, Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: & quod amplius est, quem in vtero constitutus priusquam nasceretur non solùm cognouit, sed etiam exultatione spirituali matrem suam fecit esse pro
F phetam: ipse nunc quasi nesciens inter-
Luc. 1. c rogat, Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Sed Ioannes in carcere, sciẽs sẽ iam in exitu constitutum, volebat discipulos suos Christo adiungere, tanquàm si prouidus pater moriens, filios suos consignet fideli tutori. Desiderabat enim viuens plenam fidem videre discipulorum, & sine dubitatione aliqua credentes in Christo. Sicut pater moriens, si viderit filios suos bonis moribus ornatos, & omni sapientia perfectos, quasi securus moritur, nihil de cætero timeàs de illis: sic & Ioannes volebat discipulos suos perfectos videre in Christo, vt iucundius moreretur. Magis autem non sicut pater filios suos commendabat Christo, quasi tutori, sed quasi pædagogus alienos filios, quos ad tempus accepit, vt eruditos, eruditos volebat Christo reddere, quasi proprio patri ipsorum. Ideò interrogabat per discipulos suos: non vt ipse reaccipiens responsum, a Christo audiret, & disceret, sed, vt missi discipuli oculis suis viderent opera eius, & crederent: Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? Dum dicit, Tu es qui venturus es, an alium expectamus: ostendit, quia duo erant, qui essent venturi, Christus, & Antichristus, de quo, & dominus alibi significat, dicens: Ego ve-
Ioã. 5. g ni in nomine patris mei, & non recepi-
G stis me, alius veniet in nomine suo, & illum recipietis, significans, quod quicunque non receperit Christum, expectat An-
Ioã. 5. g tichristum venire. Intellexit cogitationem Ioannis Christus, animaduertit consilium principis sui rex, sentit sermonem serui sui dominus. Quod enim spiritus in Ioanne dictauerat, Deus intellexit, dicen-
Ro. 8. e te Apostolo: Qui scrutatur corda, scit quid desiderat spiritus. Propterea spiritualem hominem spiritualis facilè intelligit. Carnalis autem non intelligit spiritualem, ipse tamen intelligitur ab eo: Quia spiri-
1. Co. 2. tualis diiudicat omnia, ipse autem a nemi-
d ne diiudicatur: quia carnalis homo secundum carnem loquitur, semper secundum carnem intelligit: spiritualis autem secundum cor loquitur, & cogitationes intelligit. Considera denique, quomodo se simulant sensus eorum, & verba. Sicut enim Ioannes in prima quidem facie per discipulos suos interrogabat Christum, Tu es qui venturus es, an alium expectamus: reuera ad discipulos suos, ait: Ite, videte, & credite: quia non est alius qui venturus fuerat, nisi ipse, sic & Christus in prima quidem facie Ioanni renunciabat, dicens: *Ite, dicite Ioanni, cæci vident, surdi audiunt, &* H
beatus qui non fuerit scandalizatus in me. Reuera autem ad discipulos eius dicebat: Ecce videte, & cognoscite, quia cæci vident, surdi audiunt, & beati eritis, si non fueritis scandalizati in me. Quid est quod videtis, & auditis? Sciens dominus, quia
I ventura

Luc.7.c venturi erant discipuli ab Ioanne, sicut Lucas dicit, in illa hora multis, & bonis hospitibus digna conuiuia præparabat, vt etiam Christo tacente, ipsa opera eius loquerentur de eo. Nam & qui curati fuerant,
Mar. 2. gratias agebant. Et quidam verò dicebant:
b Nunquam sic factum vidimus in Israel.
Luc.7.c Alij autem dicebant: Visitauit Deus in bono plebem suã. Alij dicebant: Gloria Deo, qui talem potestatẽ dedit hominibus. Sic ergo discipuli, & oculis, & auribus pascebantur, mirabilia sanitatum videntes, gratias agentium voces audientes, aut certè mirabilia eius videntes, & doctrinam eius audientes, aut certè sanitates infirmorum videntes, & confessiones electorum dæmonum audientes. O misericordia Christi, omnia faciebat, vt paucorum animas lucraretur. Quia melior est apud Deum vnus iustus, quàm totus mundus de peccatoribus plenus. Abeuntibus autem illis, cœpit dicere ad turbas de Ioanne. Quàm benè recedentibus discipulis cœpit laudare Ioannẽ:
I non sicut quidam blanditores homines, qui libenter hominem in facie laudant, aut quando vident amicos eius fideles, aut domesticos eius, quos credunt quia nũciaturi sunt illi quicquid audierint. Nam insipiens est, qui gaudet laudatus in facie. Vir autem sapiens quando laudatur in facie, flagellatur in corde. Propter duas ergo causas hominem in facie laudare non debes. Primùm si sapiẽtem illum putas, grauiter suscepturus est. Et quare illi laudibus tuis molestiam facis? Si insipientem illum existimas, extollendus non est. Quare insipiẽtiam eius laudibus tuis nutris? Nunquid dicimus, insipiens est, qui in facie vult laudari? Omnes.n. homines volumus laudari.
Phi.4.b Et ideò bonum faciamus, vt laudem consequamur ex eo, dicente Apostolo: Quæcunque sunt laudis: quæcunq; bonæ operationis hæc sectamini, & Deus pacis erit vobiscum. Nam qui vult laudari propter homines malos, vanus est: qui autem coràm domesticis eius hominem laudat, non est culpa laudati, sed laudantis. Ideò.n. coram illis laudat eum, nõ vt opinionem eius bonam commẽdet hominibus, sed vt audiat ille, quia laudauit eum. *Quid existis in desertum videre?* Non tunc exierant in desertũ,
K ad hoc vt viderent Ioannem: nec enim erat tunc in deserto, sed in carcere. Sed præteritum refert, quia frequenter exibat populus in desertum videre Ioannem, cum esset adhuc in deserto. *Calamum a vento moueri?* Calamus est vacuus, & nullam habet virtutem: & ideò qualisvis ventus flauerit super eum, huc & illuc flectit illũ. Sic & homo carnalis, & secularis, in quo fidei nulla est medulla, & virtus veritatis non inuenitur in eo, qualiscunque tentatio venerit super eum, curuat eum. Nam Deus volens ostendere Iob in quibus hominibus diabolus requieuerit, introducit draconem in figura diaboli. Et cum multa dixisset de eo, inter cætera ait: Secus calamum, & papyrum requieuit. Calamus enim est vacuus, papyrus autem nimium leuis, & mollis. Sic omnis homo carnalis, vacuus in fide, & leuis in sensu, & mollis in passionibus, calamus est, & papyrus. Quoniam vsque tunc Ioannes multis modis plura testimonia in populo dederat de Christo, sicut legimus in principio Ioannis euangelistæ: postea autem missis ad eum discipulis, interrogabat eum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? forsitan apud homines tunc ibi constitutos mirabile videbatur, & leuissimi hominis signum, vt prius quasi sciens omnibus prædicaret, modò quasi nescius interrogaret, si ipse esset, an alius. Propterea dominus hoc introducit, & dicit, vt non putent hoc ipsum leuitatis eius fuisse, & non rationis alicuius occultioris. Propterea rationem quidem eius non exponit, sed dignitatem, vt gratiam eius annunciet: quia talis, & talis est Ioannes, vt prædicatio quidem dignitatis eius suspicionem leuitatis tollat ab eo, rationem autem transmissorum discipulorum postea digni, & fideles intelligant, qui spiritum Dei habere meruerunt, scrutantes etiam altitudinem Dei. *Quid existis in desertum, videre hominem mollibus vestitum?* id est, amicum seculi, qui fruitur bonis eius. Non vidistis, quia vestimentum eius erat de pilis Cameli, & zona pellicea circa lumbos eius? Esca autem eius locustę, & mel syluestre, vt ipso conuersationis suæ testimonio contemneret mundum cũ bonis eius: stetit enim in mundo. Quod autem intrauit in mũdum, ideò intrauit: non vt ipse remaneret in mundo, sed vt spoliaret mundum: Id est, natus quidem est in mundo, sed non est ingressus ad aliqua huius mundi bona. Quod autem natus in mundo, non ipse peccans remansit M in mun-

Homo carnalis vt calamus ab omni tẽ tationis vẽto flectitur. Iob.40. c

L

in mundo, sed peccatores cõuertens ad iustitiam liberauit in mundo. Multa.n. delectamenta mundus iste ad seductionem ostẽdit hominibus. Sicut homo malignus, si viderit aliquem orphanum habere substantiam paternam, ducit eum frequenter ad prandium, donat illi interdum aliquod speciosum vestimentum, loquitur illi dulces sermones: donec tollat facultates eius: Sic & diabolus videns hominem habentẽ in se thesaurum cœlestem, id est, animam immortalem a Deo creatam, sapientiam cœlestem in arca terrena positam: ideò ostendit illi aurum, & argentum, & concupiscibilia ornamenta, ostendit illi vestes, pretiosas, & delicioso cibos, & glorioso honores, vt per hoc subiugans eum voluptatibus suis, auferat salutem animæ eius, & corrumpat gratiam cordis ipsius. *Quid existis in desertum videre prophetam? Amen dico vobis, & plus quàm prophetam.* Prophetæ enim est de Christo prædicare. Nunquid prophetæ fuit, vt in vtero constitutus, Deum in vtero cognosceret? Prophetæ est, pro merito conuersationis, & fidei prophetiam accipere. Nũquid prophetæ fuit, vt prius fieret propheta, quàm homo, & antè gratiam acciperet? Propheræ est, beA neficium a Deo accipere. Nũquid prophetæ est beneficium baptismatis Deo donare? Prophetæ est, verbũ ante tempus significare de Christo. Nunquid prophetæ est, facie ad faciem digito Christum ostẽdere? Prophetæ est, vt ipse de Deo prophetet.
Luc.7.d Nũquid prophetæ est, vt Deus de illo prophetet, dicens: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam? Hic est, de quo
Mal.3. dictum est per prophetam: Ecce ego mitto
a angelum meum ante faciem tuam. Iã nũc incipit dicere causas propter quas amplius erat, quàm propheta B. Ioannes, qui talem
Ioã.1.d meruit habere laudatorem. Et Ioãnes quidẽ testificatus erat de Christo, Ecce agnus Dei. Sed amplius recepit a Christo, quàm præstitit. Ioannes.n. Christum glorificans, humanam illi contulit laudem: Christus autem Ioanni diuinam contulit gloriam. Nam iste illum agnum ostendit, ille autẽ istum angelum prædicauit. Iste minus laudauit in Christo, quàm erat. Nam non solum peccatum mundi abstulit, sed etiam vitam æternam mundo donauit. Ille autẽ istum supra, quàm videbatur, erexit, vt qui homo erat, angelus diceretur. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam. Audi nunc, & intellige dignitatem. Puto si non est audaciæ dicere, quod glorioso est Ioãnes, quia homo fuit, & propter virtutis meB ritum angelus est vocatus, quàm si nomine angelus, & natura fuisset. Angelus.n. hoc ipsum, quod angelus est, non tantùm est virturis præmiũ, quantùm naturæ proprietas, iste autem mirabilis est, qui humana natura angelicam sanctitatem trãsgressus est, & obtinuit, quod non habuit natura per gratiam dei. Ecce omnes prophetæ ante faciem Christi transmissi sunt, & angeli sunt vocati: sicut scriptum est. Qui accepistis legem in præceptis angelorum, & Act.7.g non custodistis. Et quomodo de solo Ioanne quasi gratiæ singularis est indicium, Ecce mitto angelum meum ante faciem tuã? Omnes quidem prophetæ ante faciẽ Christi transmissi sunt: solus autem Ioannes sic missus est ante faciem Christi, vt penè cũ ipso Christo veniret. Quantùm præ cæteris prophetis Ioannes in tempore iuxta Christum, tantùm iustitia præ illis proximior erat Christo. Multæ quidem stellæ ante lucem præcedunt nũciantes lucis aduentum, nulla tamen earum Luciferi nomen habere meruit, nisi vna, quæ cum ipsa luce procedit: Sic omnes prophetæ ante faciem Christi præcedunt, nunciantes aduentum eius, solus autem Ioannes præcurC sor est appellatus: quia non solum aduentum eius annunciat, sed ipsum illum digito suo ostendit, Ecce agnus Dei. Omnes prophetæ venturum testati sunt, ille solus iam venisse monstrauit. Deinde alij prophetæ missi sunt, vt aduentum eius annũciarent: iste autem, vt præpararet viam ipsius. Aliud autem est aduentum eius annũciare, aliud est viam præparare. Nunciantibus aduentum eius, prædicationis sermo commissus est: præparanti autem vias, humane correctionis opus iniunctum est. Sicut angelus dicet de eo: Et multos filiorũ Mal. 4. Israel conuertet ad dominũ suum. Ille ergo correxit, vt iste susciperet: ille mundauit, vt iste sanctificaret: ille præparauit, vt iste inhabitaret. Altera causa propter quã melior est prophetis: *Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista.* De quo propheta aliquando prophetatum est? Omnes prophetæ prophetauerunt de Christo, de illis autem non prophetatum est. Ipse autem non solùm prophetauit

b.& Lu. 1. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

phetauit de Christo, sed etiam alij prophe
Luc.3.a tæ prophetauerunt de ipso. Quis aliquando dictus est, Vox clamãtis in deserto? Nã omnes portitores verbi fuerunt: iste autem ipsa vox, quę desertum facere poterat quasi agrum cultum. Quantò vox proximior
D verbo, non tamen verbum: tantò Ioannes propinquior Christo, nõ tamen Christus. Quis prophetarum cum esset propheta,
3.Re.19 c prophetam facere potuit? Helias quidem vnxit Helisæum in prophetam, non tamẽ
Luc.1.c prophetandi gratiam illi donauit. Iste autem in vtero matris existens, diuini introitus scientiam matri donauit, & os illius in verbo confessionis aperuit, vt cuius non
Luc.1.d videbat personam, cognosceret dignitatẽ, dicens: Vnde hoc mihi, vt mater domini mei veniret ad me? Nam quoniam Christus in vtero constitutus, Ioannem in vtero constitutum ordinare non poterat præcursorem: etsi poterat, tamen non sic potebat, vt omnes audirent: ideò fecit Mariam salutare Elisabeth, vt sermo procedens ex vtero matris vbi habitabat dominus, & per aures Elisabeth ingressus descenderet ad Ioannem, & illic eum vngeret in prophetam. Nam, sicut mater ipsa testatur, statim vt vox salutationis conuenit ad aures Elisabeth, statim exultans puer prophetauit: non voce, sed motu. Considera, non dixit, Inter natos de mulieribus, sed, inter natos mulierum. Aliud est esse natum mulieris, & aliud est esse natum de muliere. Qui mulieris natus est, in muliere quidem na-
E tus est, & initium de muliere habet, & ante mulierem non fuit. Qui autem de muliere natus est, neque in muliere natus est, Ecce.n. Christus de muliere quidem natus est. Quãtũ aũt ad sermonẽ mulieris natus hic: & in muliere natus, qui ante mulierẽ erat. Ergo qui mulieris natus est, de muliere nascitur: non tamen omnis, qui de muliere nascitur, mulieris natus est. Ideò ergo non dixit, Inter natos de mulieribus ne, & se cum illis miscerer. Scriptura quidem nõ dicit Ioannem maiorem esse cæteris sanctis, sed cæteros sanctos non esse maiores Ioanne. Coæquauit eum cæteris, non præposuit. Sed cùm tanta sit iustitię altitudo, vt in illa nemo possit esse perfectus, nisi solus Deus: puto quod omnes sancti, quantũ ad subtilitatem diuini iudicij, inuicem sibi, aut inferiores sunt, aut priores. Ex quo intelligimus, qm̃ qui maiorem non se habet, omnibus maior est. Hoc deniq; sequẽs sermo demonstat, dicens: Qui autẽ minor est in regno cœlorũ, maior est in eo. Quis aũt est minor, & maior? Christus videlicet minor in corpore, maior in spiritu. Vide ergo, quia omnibus sanctis est maior, cui solus Christus est prior, qui cum patre, & Spiritusancto viuit, & regnat in secula seculorum, Amen.

Ioannes cæteris sanctis æqualis.

Homilia.xxviii. ex cap.xi.

IN illo tempore, respondens Iesus, dixit: Confiteor tibi domine pater cęli, & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Et reliqua. Postquã improperauit ciuitatibus magis autem ciuibus, quòd toties seminati sunt in doctrina, & nunquàm germinauerunt in fide, q̃ virtutes, & miracula Christi non quasi ędificamenta spiritualia, sed quasi delectamẽta carnalia susceperunt: respõdens ait, quasi ad sensum discipulorum, secundum Lucam, exponentium: Cõfiteor tibi domine pater cœli, & terræ. Considerandum est, quoniam Lucas sic introducit hunc sensum. In illa hora exultauit in spiritu Iesus, Luc.10 d & dixit: Cõfiteor tibi pater. Iste autem sic dicit: Respondens Iesus ait: Sicut ex diuersis itineribus venientes ad vnam mansionem contendunt: sic & euangelistæ ex diuersis occasionibus loquentes in vnũ sensum ingrediuntur. Ille ergo sic introduc- Luc.10
cit: Postquã reuersi sunt discipuli, gratias c
agentes, & dicentes: Domine, in nomine tuo etiam dæmonia nobis obediunt, vidẽs gratias discipulorum Christus, quomodo in consummatione commissi mysterij fuerint fideles, quomodo in gratiarum actionibus erant deuoti, quasi congaudens di- G
scipulis suis exultauit, & dixit: Confiteor tibi pater. Iste autem postquam implacabiles animos Iudæorum, & duras mentes ostendit, quos tot miracula ad fidem flectere non potuerunt: respondit excitatus discipulorum suorum suasu, illorum bonas imprecationes suscipiens, ad quorum nunc ium bonum respondit. Alterum, duritia compulsus Iudæorum. Ergo ille gratias agit, quia illuminati sunt rustici, & simplices homines, qui totum quicquid fecerint boni imputant authori. Iste autem gratias agit, non solùm, quia illuminati sunt paruuli, sed quia excæcati sunt literati, & sapientes

pientes Iudæorum, & qui omnem gratiã Dei imputant sibi. Confiteor tibi domine pater cœli, & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Quantùm ad propositum quidẽ Christi in hoc loco loquentis, talis est intellectus verborum istorum. Postquam improperauit incredulis ciuitatibus occasionem accipiens ab incredulitate earum, iustam dispositionem Dei introducit in mediũ, gratias agẽs dicit. Quia placuit.n. Deo Iudæos quidem repellere, qui prius sapientibus dabantur in eloquijs Dei, cum essent insipientes. (Sapientiam quidẽ est,
H non eloquia Dei scire, sed secundum eloquia Dei viuere) & recipere Gentes, quia paruuli erant in sciẽtia Dei, & paruuli per ignorantiam, non per cõsuetudinem, tu autem ad quascunq; volueris personas, potes dilatare tractatum, qm̃ & ab omnibus sapientibus, qui ẽm sensum carnis sunt sapientes, & non ẽm spiritum cordis, abscondit Deus semper mysteriũ veritatis, & paruulis illud reuelat, q paruuli malitia sunt. Qui sunt sapientes? Antiqui philosophi, & orantes, qui naturali sapientia literatũ exercitatione exacuminati, de Dei natura quærere contendebant, non Deum inuenire desiderantes, sed altissima disserere cupientes, victi sunt ingenio, defecerunt sermone: in vltimo nihil se amplius inuenire potuisse cõfessi sunt, nisi quia Deus incognoscibilis est. Et tu quid ergo tantùm laborasti, si ignorans es postquàm requisisti, quemadmodum fueras antequàm quæreres? Sicut.n. qui innauigabilem Oceanũ nauigare se vsurpat, dum non potest eum transire, necesse est, vt per eandem viam reuertatur, vnde ingressus est: sic & illi ab
I ignorantia cœperunt, & in ignorantia finierunt. O homo sapiens, magis autem insipiens, Deus inuisibilis est, & quis eum potest videre, nisi ipse se videat? Serua ergo mandata Dei, sanctifica cor tuum, ita vt inhabitet Deus in te, & videas Deum. Magis autem non tu vides, sed Deus, qui est in te, ipse videt te. Deus incomprehensibilis est. Quis.n. potest comprehendere eum, nisi ipse se comprehendat? Serua ergo mandata Dei, sanctifica cor tuum, ita vt Deus habitet in te, & quotidie magis, ac magis inuenies Deũ. Non ergo tu deũ, sed Deus inuenit te. Qui sunt paruuli? Christiani, qui nihil possunt amplius æstimare de Christo, nisi quod vident in eo, & nihil amplius credere possunt, nisi quod audiunt in libris de ipso. Talis est.n. natura infantium cum viderint rẽ aliquã, animus eorum simplex nihil potest amplius considerare de ea, quàm quod oculi eorũ vident: & quod audierint ab aliquo, nihil amplius in sermonibus exponentis intelligunt, neq; possunt discutere rem auditã, sed quicquid audierint, credunt. Si bonũ, toto corde lætantur: si malum, sine consolatione tristantur. [Sic & infideles, si audierint Christum dicentem, Non sum solus, sed qui misit me pater, mecum est: nõ possunt intelligere, putantes quia nõ vnus est Deus, pater, & filius. Si.n. esset vnus, nunq̃ diceret, non sum solus. Qui.n. vnus est, & solus est: qui autem solus non est, nec vnus est. Si videmus Christũ in cruce pẽdentẽ, nõ possumus intelligere ex nobis, quia hõ purus est ille, qui pendet. Nã recessisse maiestatem Dei de corpore, nec vidimus, nec audiuimus. Sed fortè dicis, Quũ ergo clamabat in cruce, Deus meus, Deus meus, Inf. 27. f
quare me dereliquisti: si non esset corpus & Ps.21 a
derelictum? Et non audisti quũ ad latronẽ Luc.23. f
dicebat, Amen dico tibi, hodie mecũ eris in paradiso? Homo purus, qui se derelictũ dolebat, sicut tu dicis, quomodo ad paradisum ducatum præstabat? Clamat ergo filius ad patrem, vt se ex infirmitate corporis pati probaret hominibus, non vt corpus a diuinitate derelictum ostenderet. Itẽ I
qui sunt sapientes, a quibus mysterium Christi absconditum est? Sacerdotes, Scribæ, & Pharisæi, qui congregati in templo dicebant: Quousque animam nostram tollis? Dic nobis palam, si tu es Christus. Qu Ioã.10.
bus respondit: Et dixi vobis, & non creditis. Opera, quæ ego facio in nomine patris mei, ipsa testificantur de me. Et tulerunt lapides, vt lapidarent eum, dicentes: Propter bonum opus non lapidamus te, sed propter blasphemiam: quia tu cum sis homo, facis teipsum Deũ. Qui sunt paruuli, quibus est reuelatus? Quos dominus interro- L
gat, dicens: Vos autem quem me esse dici Inf. 16.
tis? Respondentes dixerũt: Tu es Christus c
filius Dei viui. Si ergo quod Iudæi quoti- & Lucæ
die meditantes legem Dei inuenire nõ po- 9. c &
tuerunt, piscatores, & rustici inuenerunt, Ioã.6.g
quotidie tractantes retia in manibus suis: (Ita pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Non dicit, qua ratione sic ei placuit, sed

[hæc in quodã exẽplari desunt. Ioã.8. d K

tantùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

tantum gratias agit patri, quia sic ei placuit.)Ita & tu nunquam discutias consilia Dei in operibus eius, quid fecit, aut qua ratione sic fecit: sed quomodocunque sic voluit rem suam ordinare, gratias agens, sufficiat tibi ad testimonium ipsa Dei natura quia Deus sine ratione, & sine iustitia nihil facit. Non enim ad discussionem suã, sed ad honorem suum creauit te. Nec iudicem te esse voluit actuum suorum, sed seruum præceptorum suorum. Boni enim domini est omnia prouidere, quæ ad vtilitatem pertinent serui. Boni autem serui est, fideliter operari, & non discutere domini sui actus. *Omnia mihi tradita sunt a patre meo.* A quo illi tradita sunt, si vnus est pater, & filius? Aut quare habere non poterat, nisi tradita illi fuissent, si per omnia patri suo erat æqualis? Nam significatio traditionis, tam vnitatis rationem, quàm æqualitatis excludit. Nam nec qui accipit vnus est, cum dante: nec qui traditum acceperit, æqualis est ei qui tradidit. Tradita sunt ei secundum, quod minoratus est paulòminus ab angelis. Nam secundum illud, quod non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, cum eo Deus vnus, & æqualis est, qui tradidit omnia. *Omnia mihi tradita sunt, cœlestia, terrestria, & infernalia.* Cœlestia quidem, vt iam nunquàm sint rebellantia: nec dicat aliquis eorum, Ponam sedem meam in nube, & ero similis altissimo. Terrestria, vt relinquentes idola, & peccata credant in me, & obaudiant meis mandatis. Infernalia, vt vocentur ad vitã, vt in nomine meo omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum. Cœlestia, vt sint in adiutorio terrestribus. Terrestria autem, vt fiant imitatores cœlestiũ. Infernalia, vt iam non expugnatione hominum proficiant, sed ad probationem sanctorum. Et vide, non dixit, omnes homines mihi traditi sunt: vt tantummodo de hominibus credituris, sed etiam, & de rebus omnibus, quæ ad gloriam eius fuerant conuertendæ, cum essent aduersæ, diabolo subuertente: Vtputa omnia ei tradita sunt, cœlum, & terra, sol, luna, stellæ, aer & ignis, aquæ, flumina, infernus, & mors, vt iam nemo hæc omnia Deos esse, aut ingenita esse, suggerente diabolo arbitretur, sed omnes Christi esse opera, sancto spiritu docente, cognoscant, & fateantur. Non ergo tradita sunt, vt modo Christi secundum naturam fiant, quæ semper eius fuerant, sed vt modo eius esse credantur, & modò ad eius gloriam conuertantur: sicut, & homini semper extitit Deus, sed vsque tunc cognitus non erat. Nunc autẽ traditi sunt ei absolutè, vt cognoscant eũ suum factorem Deum, sicut scriptum est: Sicut dedisti mihi potestatem omnis carnis, vt omne, quod dedisti mihi, dem eis vitam æternam. Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te vnum, & verum Deũ, & quem misisti Iesum Christum. Mihi tradita est vita, & mors, vt nec vita ad peccatum sit hominum, nec mors, ad pœnam: sed vt qui viuunt lucrum iustitiæ bene viuentes faciant, & qui mortui fuerint, melius viuant, mecum regnantes in cœlo. Mihi traditæ sunt diuitiæ, & paupertas. Vsque nunc enim paupertas blasphemare cogebat, furtum committere suadebat. Diuitiæ autem inflabant, nocendi virtutem præstabant. Nunc autẽ mihi traditæ sunt, vt paupertas, dum magnanimiter sustinetur, ad gloriam Dei proficiat: & diuitiæ dum misericorditer dispensantur, ad gloriam Dei proficiant: mihi traditi sunt serui, & reges, vt nec serui in suo seruitio erubescant, sed in me domino glorientur: & reges non in sua potentia extollantur, sed mihi genua curuent. *Et nemo nouit filium, nisi pater: neque patrem quis nouit, nisi filius: & cui voluerit filius reuelare?* Ita intelligẽdum est, nemo ex se potest cognoscere quẽ quam illorum, nisi patrem filius reuelauerit, & filium pater. Nam de patris quidem persona Christus ipse dixit, quia nemo scit patrem, nisi filius reuelauerit. De filij autẽ persona ideò non dixit, nisi pater reuelauerit, quia iam superius dixerat: Confiteor tibi pater, quia abscondisti hæc a sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis, scilicet, hæc eadem, quæ dispensata sunt in aduentu meo de me. Nam & ad Petrum confitentem se dixit: Non caro, & sanguis reuelauit tibi, sed pater meus. Et Esaias dixit: Ego dominus sanctus vester, qui ostendit Israel regem vestrum. Aut certè ita, secundum plenitudinem patris: Patrem nemo cognoscit, nisi filius. Et secundum plenitudinem filij: Filium nemo cognoscit, nisi pater: quia incomprehensibilem naturam comprehendere non potest comprehensibilis creatura. Quoniã et si de patre filius reuelet, aut de filio pater, tamen

tamen reuelat non quantum sunt, sed quantum ille cui reuelatur potest capere. Aut certè sic datur intelligi ex his, quæ præcedunt, quoniam dicit: Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et ex his, quæ sequuntur, quoniam dixit: Venit ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis. Puto quòd secundum hoc nemo cognoscit filium, secundum quod ei omnia tradita sunt, vt omne genu in nomine eius flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorũ: & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus est in gloria dei patris. Quæ omnia futura erant, tunc adhuc nemo sciebat. Et secundum hoc nemo cognoscit patrem, eo quòd statuit in filio suo omnibus dare salutem. Vnde Apostolus dicebat: Mysterij temporibus æternis taciti, manifestati autem nunc, &c. *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis.* Qui sunt qui laborant? Qui legis iustitiam operantur. Et qui sunt, qui onerati sunt? Ipsi Iudęi, quibus post idolelatriam vituli talia legis mandata imposuit Moses, in quibus nunquam se explicarent. De quibus & Petrus ait: Quid tentatis deum, & vultis imponere iugum super ceruices discipulorũ, quod neq; nos, neque patres nostri potuimus portare? Sed per gratiam domini nostri Iesu Christi credimus nos saluos fieri. Ideò sic dicit: Qui laboratis, id est, qui cõtenditis iusti esse, & non potestis: quia præceptum legis dum expleri non potest, sem per conscientiam facit obnoxiam. Et apud Iudæos quidem erat lex leuis, & iusta, id est, decalogus, quem ante idololatriam acceperunt, sed sine gratia inueniebatur grauis. Sine gratiæ enim auxilio omnis iustitia hominibus grauis est. Quia lex præceptum est nudum, gratia autem virtus est dei. Lex in libro conscribitur, gratia autẽ in corde plantatur. Ideò lex insufferibile pondus est, gratia autem delectatio cordis est, dicente domino per Salomonẽ. Transite ad me oẽs, qui concupiscitis me, spiritus meus super mel dulcis. Ergo lex non solùm ideò grauis est, quia gratia præcipit obseruationis mandata: sed & quia præcipit fieri, & faciendi non præstat auxilium. Nec ideò solum gratia leuis est, quia leuia ponit mandata: sed quod fieri præcepit, & ipsa in nobis faciendi operatur virtutem. Ecce enim lex præcipit: Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicũ tuũ: gratia autem iubet, Diligite inimicos vestros: Nonne grauius est gratiæ mandatũ, quàm legis? Et tamen facilius est nobis per gratiam hæc impossibilia adimplere, quã Iudæis per legem illa possibilia: qa in gratia dei totum possumus, sine gratia autem nihil, dicente Apostolo: Omnia possum in eo, qui me confortat. Adhuc autem dico: Et si impleuerit, quis omnem iustitiam legis, viuit quidem in ea, non tamen iustificatus est. Vnde adolescenti dominus sic respondit, dicens: Hæc fac, & viues. Non dixit, & iustus eris, quoniam lex abstinentiam mandat malorum, vtputa, non occides, &c. Non iustitiæ opus iniungit, sicut gratia, vt non irascaris sine causa, nec concupiscas. Qui autem abstinet se a malis, innocens quidem est: iustus autem non est, nisi & iustitię opus impleuerit. Non quidem morietur, tamen nec gloriam habebit. Propterea dicebat Apostolus: Qui erat filius Abrahæ, qui conuersatus fuerat in lege sine reprehensione. Nos, inquit, Iudæi, & non de gentibus peccatores, scientes qa in lege nemo iustificatur, credimus Iesum Christum, vt ex fide Christi iustificemur. Omnis autem, qui contendit iustitiam facere, & non iustificatur, laborat in opere, quia fructu laboris sui non fruitur: qui autem, & contendit, & iustificatur, non laborat, sed delectatur in opere suo, quia operis sui fruitur fructu. Deinde quis nescit, quia minor est iustitia legis, quàm gratiæ? Vtputa non occides, non adulterabis: hoc facilius est, quàm non irasci, aut non concupiscere, ab hoc enim multi se abstinent, etiam qui non timent deum, ab ira autem vel concupiscentia vix etiam spirituales viri. tamen difficilior, & onerosior inuenitur lex, quia opera quærit, non voluntatem, Iustitia autem gratiæ licèt maior sit, tamen facilior inuenitur, quia voluntatem non opera quærit. Vtputa siquis non iratus, sed propter disciplinam palmam alicui dederit, & euentu occiderit, sicut fieri solet, quantum ad gratiam innocẽs est, quia voluntatem, non opus requirit: quantum autem ad legem reus est, quia opera quærit. Item si in persecutione prostituta fuerit virgo, in lege quasi non virgo iam repellitur, quia opus aspicit, non voluntatem, in gratia autem quasi virgo suscipitur, quia non opera quærit, sed voluntatem. Vides quia iniusta est

lex, & onerosa? Ideò homines de sub pondere Iudaicæ legis hortatur Christus exire, & ad delectabilem gratiam peruenire, dicens: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis & ego reficiam vos*. id est, repausabo. Et vide quomodo dicit, quia laboratis. Quis est, q laborat? Qui festinat adimplere iustitiam, & non præualet: qui autē non vult facere iustitiam, ille non laborat sub pondere legis: Vtputa, si ante te videris aliquem ponderis fascem, si quidem cōtendisti eum tollere super te, & non pores, laboras: si autem nec tentas, nullum sentis laborem de pondere. Ergo non illos vocabat Christus ad se, qui omnino non cōcupiscebant facere iustitiam, sed qui festinabant, & qui laborabant, & præualere non poterant. Adhuc etiam sermonibus istis, etiam Christianos peccatorum pondere prægrauatos, ad requiem pœnitentiæ vocat. Putas quod peccatores istius mundi non laborant? Verè enim maiores labores, & solicitudines habēt, quàm serui dei, dicente propheta: Contritio & infelicitas in vijs eorum, & viam pacis non cognouerunt. Item ex persona peccatorum pœnitentiam agentium, dicit Salomon: Ergo errauimus a via veritatis, & lumen iustitiæ non luxit nobis, & sol non ortus est nobis: lassati sumus in iniquitatis via, & perditionis, ambulauimus solitudines desertas, difficiles autem vias domini ignorauimus. Quid nobis profuit superbia nostra, aut quid diuitiarum iactatio contulit nobis? Transierunt omnia illa tāquam vmbra. Ergo laborant multum, & conteruntur in seculo, sed laborem non sentiūt. Spiritus enim qui seducit eos, ipse delectat in malo. Sicut enim qui suscipiunt iugum Christi, Christus eos delectat in spiritu, ne fatigentur in bonis operibus: sic & qui iugum suscipiunt diaboli, diabolus eos delectat, & decipit, ne discedant à malo impij vsq; ad mortem suam. Ideo dicit Christus. *Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue*. Nam etsi corpore non grauantur peccatores, nec laborant, animæ tamē eorum grauatæ sunt, & laborant. Dicente propheta de onere peccatorū. Quoniā iniquitates meæ superposuerunt caput meū, sicut onus graue grauatæ sunt super me. Et iterum Zacharias iniquitatem super talentum plumbi sedere conspicit. *Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*. O gratissimum pondus, quod magis confortat portantes. Nam pondus terrestrium dominorum atterit paulatim ministrātium vires: Pondus autem Christi magis adiuuat baiulantem, quia non nos portamus gratiā, sed gratia nos. Nec nos ad auxilium gratię dati sumus, sed gratia magis ad nostrū. *Iugum enim meum, suaue est, & onus meum leue*. Suscipite iugū meū: & a me discite: id est, ex ipso iugo meo, qa suaue est, & ex ipso onere meo, quia leue est, experimentū accipite, quia mitis sum, & humilis corde. Consequenter, & propheta dicit de Christo: Gustate & videte, quoniam suauis est dominus. Inexpertis enim grauis est iustitia Christi, expertis autem suauis est. Ergo lex immitis fuit, quia quicquid mādauit, in ira sua mandauit post idolum fabricatum, non vt saluet, sed vt puniat eos secundum duritiam cordis eorum. Christus autem mitis est, quoniam quicquid mandat, propter misericordiam suam mandat, nō vt puniat, sed vt saluet. Item lex superba est. Vetat enim omnem hominem accedere ad sancta, præter pontificem. Item mulieribus menstruatis, vel vitum in fluxu seminis, vetat intrare in templum. Luscum, vel leprosum, vel aliquo membro debilē, vetat sacerdotio fungi. Videsquomodo superba est lex? Christus autem humilis, qui nihil aliquid quærit, nisi fidem integram, & conscientiam mundam. *Et inuenietis*, inquit, *requiem animabus vestris*. Non dixit, inuenietis requiem, & tacuit: sed addidit, animabus vestris: quoniam mandata Christi in hoc seculo animarum requies sunt, non corporum: quoniam etsi laborant, & tristantur in corpore, animæ eorū requiescunt, & gaudent in spiritu, & in spe. Ideò alibi dicit: Hæc autē locutus sum vobis, vt in me pacem habeatis, in hoc autem mundo tribulationes.

Homilia.xxix.ex cap.xii.

Vnc oblatus est Iesu dæmonium habens, cæcus, et mutus, &c. Tunc, quid est? quando egressus est de synagoga, in mysterio contempsit synagogam Iudæorum, tunc oblatus est ei in vno homine totus mundus, cæcus & mutus, qui neque videbat, neque loquebatur: id est, qui neque cognoscebat factorem suum, neque gratias illi agebat, vt quod visibiliter in vno homine agebatur, hoc inuisibiliter fieri intelligeretur in omnibus. Nam verè nisi Iudęam dominus reliquisset, adhuc omnes gentes in potestate diaboli cæci, & muti manerent. Legimus in scripturis, & derelictam Iudæam, & non derelictam. Derelictam quidem, sicut Esaias dicit: Et derelinquetur filia Sion, sicut vmbraculum in vinea. Nō derelictam autem, sicut Dauid dicit: Quia non repellet dominus plebem suam, & hæreditatem suam non derelinquet. Hanc quæstionē soluit nobis Apostolus, dicens: Non excidit verbum dei. Nō oēs qui sunt ex Israel, hi sunt Israelitæ: neque qui sunt semen Abrahæ, omnes filij, sed in Isaac vocabitur tibi semen. Ergo non qui filij carnis, hi filij Dei: sed qui filij promissionis, æstimantur semen. Vides ergo quia illa Iudæa derelicta est, quæ secundum carnem erat Iudæa: quę autem secundum spiritum fuit Iudæa, non solum derelicta non est, sed magis electa est. Nam sicut in homine duplex est homo: est enim homo exterior carnalis, & corrumpendus, & est homo spiritualis incorruptibilis, & sicut in lege duplex est circuncisio, a foris quidem carnalis, & rescindenda: ab intus autem, & spiritualis, & adimplenda, vtputa hoc recisum est in lege, quod erat a foris membrum: illud autem quod fuit ab intus, vt circunciderētur cor, nō est recisum, sic & in Iudęa, duplex est Iudæa. Et a foris quidem Iudæa videt, qui ex carne Abrahæ nati sunt. Ergo populus in populo erat clausus. Ideò & dominus ingressus synagogam, id est, quasi in populum, saluauit vitum spiritualis populi Iudaici figuram habentem. Et ingressus in populum, vt de medio populi populum liberaret, id est, de synagoga. Populus.n. ille spiritualis manum habebat aridam, id est, boni homines, qui erant inter Iudæos, aridas manus habebant sub lege contractas, quia opera iustitię facere nō poterant. Quia ex operibus legis nemo iustificatur. Vtputa amicū diligere secūdum legem, & ei benefacere, non est hoc benè facere, sed malè non facere. Non enim omninò malè non facere, iustitiam facere est. Itaq; sanauit manus iustorum Christus p gratiam, vt non solum amicos, sed etiā inimicos amet, benè omnibus facientes. Vides quia laxata est manus eorum, quasi accipiens gratiæ neruos? Ideò aūt prius aridada manus sanata est, postea illuminatus cęcus, quia per opera iustitiæ venitur ad perfectam cognitionem dei. Nisi.n. quis secū dum deum cœperit ambulare, vel conuersari, nūquam potest deum perfectè cognoscere. Bona.n. conuersatio ad cognoscendum deum aperit oculos mentis. Per verbum.n. quasi modicus gustus dei datur hominibus, per conuersationem autem bonam venitur ad perfectā fidem. Vnde scriptum est: Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Et ne aliquis putet, quia sufficiat homini fideli cognoscere Deum, sed necessarium est, & confiteri Deū, ideò cæcum, & mutum sanauit: oculos ad cognoscendum Deum, os ad confitendum Deum. Qui ergo cognoscit, & non confitetur: ille etsi oculos mentis habeat curatos, tamen adhuc mutus est. Qui ergo videns non videt Deum, id est, cognoscens non cognoscit Deum, cæcus est, quia non facit præcepta Dei. Et qui loquens non loquitur Deū, mutus est, quia loquens non loquitur Dei laudē, aut gratiā: sed si quidē ea, quæ diabolus iussit, ille etsi loquatur, & videat, quantū autem ad Deum mutus, & cæcus est. Non.n. ille videt Deum, qui scit Deum, sed qui timet, & diligit Deū. Qui autem timet, & non diligit, nomen dei cognoscit, nō potestatem. Et qui orat, & psallit, & non facit quæ laudat, ille corpore loquitur, animo autem tacet, *Stupebant autem turbæ, dicentes: Nunquid hic est filius Dauid?* Quàm propriè dixit, stupebant: quia ipsum nondum sciebant. Nemo.n. potest verè iudicare de opere aliquo, nisi personam operantis cognouerit quis est: Vtputa si magnum opus facit discipulus alicuius artificis, miramur, qa discipulus alicuius constitutus tale opus potuit consummare. Si aūt fecerit illud ipse magister, nō satis miramur. Quod.n. magnum est, vt exercitatissimus magister faciat opus magnum? Ita & deus qualecūq; opus fecerit, minus est, quàm potestas ipsius. Ideò faciēs filius dei miraculum, non stupore debuit excitare, sed fidem. Vis scire quia eum non cognouerunt, ideò stupebant, audi quid dicūt: Nunquid hic est filius Dauid? Si cognouissent eum, nunquā dicerent, Hic est filius Dauid: sed dicerent, Hic est filius Dei. *Pharisæi autem audientes, dixerunt: Hic non eiicit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum*. Videamus: Dixerunt hoc Phari

Universidad de Deusto
Biblioteca

Phariſæi, aut cogitauerunt? Cauſa autem quæſtionis ex eo eſt, quoniam hic quidem dicit: Phariſæi autem audientes, dixerũt, In ſequenti autem dicitur ita, Sciens Ieſus cogitationes eorum: & non dixit, audiens dicta eorum. Quid ergo eſt? forſitan quidam dixerunt, ſed ex mala cogitatione dixerunt. Frequenter enim dicunt homines de aliquo, quod non eſt verum, non autem dicunt ex mala cogitatione, vt derogent ei, ſed dicunt neſcientes rei veritatẽ. Si autem Phariſæi ex mala cogitatione dixerunt falſum de Chriſto, non ignorantes rei veritatem, ſed vt derogatorijs ſermonibus iſtis populum a fide Chriſti auerterent. Videbant.n. turbam ſtupentem, ac dicentem: Nõne hic eſt filius Dauid? Quę verba appropinquantium erant ad fidem. Ideò Phariſæi excitati in zelo, ne viſo miraculo eius crederent in eũ, dixerũt: Quid ſtupore nimio mouemini ò viri, quid ſuperflua dicitis verba, putantes ne filius ſit Dauid? Nos manifeſtè cognoſcimus, quoniam hic non eijcit dæmonia, niſi in Beel
C zebub principe dæmoniorum. Quoniam ergo ita dixerunt, non ignorantes rei veritatem: ſciebant.n. quòd ſpiritus ſatanę nõ huiuſmodi miraculũ operatur: ſed ex mala cogitatione, & ex inuido proposito, vt auerterent populum a fide Chriſti, ideò dicitur, *Sciens autem Ieſus cogitationes eorum, dixit eis*. Aut certè ſicut ſimpliciter ſermo demonſtrat, hæc Phariſæi non dixerunt, ſed cogitauerunt. Mala autem eorum cum eſſent abſcondita, quid nocere poterant gloriæ Chriſti? nihil. Qui enim malum cogitat, ſe perdit, alterum non grauat. Sed vide miſericordiã Chriſti. Si illi hoc apertè dixiſſent, & iſte è contra reſpondiſſet: diceremus forſitan, quia ideò contra verba illorum reſpondit, vt confunderet malitiam eorum. Nunc autem manifeſtum eſt, quia ideò reſpondit, non vt confunderet malitiam eorum, ſed vt ſanaret vulneratam conſcientiam ipſorum, vt videntes cogitationes ſuas in verbis eius, vel ſic intelligant, quia non eſt homo, qui corda cognoſcit. Tanquam ſi ita dicat ad eos: Puta quia dæmoniacum potuit ſanare Beelzebub, nunquid poteſt Beelzebub occulta cordis aſpicere? *Omne regnum aduerſum ſe diuiſum, deſolabitur*. Aliud eſt impoſſibile, aliud falſum. Impoſſibile eſt,
D quod fieri non poteſt: falſum autem, quod fieri quidem poteſt, factum autem nõ eſt. Quod ergo Iudæi aduerſus Chriſtum dicebant, poſſibile quidem erat, verum autẽ non erat. Quomodo non erat verũ? Quia Chriſtus quidem in Beelzebub non ejecerat dæmonia: fieri autem poterat, vt in ſpiritu diaboli dęmones expellerentur. Numquid Phariſæi homines docti in malo, hoc aduerſus dominum blaſphemaſſent, niſi cognouiſſent fieri poſſe? Nã falſum quidẽ dicere, hominum eſt malignorum: quia falſa res ſi bene continuata fuerit, vera & credibilis æſtimatur. Rem autem impoſſibilem dicere, inſenſatorum hominum eſt, non malorum: quia quod impoſſibile eſt, defenſione non indiget, quia impoſſibilitas rei ſeipſam defendit. Quòd dæmones diximus a Beelzebub poſſe expelli, quantum ad primam faciem diximus poſſe, ſecundum quod multi ſeductores videntur expellere: ne vera autem impoſſibile eſt, vt in Beelzebub dæmones expellantur: quia expellens dæmonem, non propter odium ipſius dæmonis, neq; propter ſalutem hominis ipſius eijcit eũ, ſed vt videntes perdat deceptos, quicunq; crediderint ei, vel miniſtris eius, ꝙ poſſit eijcere dæmones. Nam eijciens eum, non eijcit eum, ſed cõ
E cludit cum eo, vt inter præcipientem dæmonem, & alterum obedientem ſeducantur videntes. Ideò, & dominus ſciens, quia in ſchemate eijciuntur, non in veritate: non ad ſchema, ſed ad ipſam veritatem reſpondit, dicens: *Omne regnum in ſeipſum diuiſum, deſolabitur*. Id eſt, ſicut nõ poteſt fieri, vt quis ſe perſequatur: ſic non eſt poſſibile, vt diabolus diabolum eijciat. Regnum diaboli eſt omne malum, regnum autem Dei omne bonum. Ergo diabolus rex mali: ſi bonum faciat, ipſe deſtruet regnum ſuum, quia aduerſus ſe agit. Sicut enim malum aduerſus bonum cõtrarium eſt, & nociuum, ſic bonum aduerſus malum contrarium eſt, & nociuum. Eijciens itaq; diabolus diabolum deluſorię, nõ bonum facit, ſed malum, id eſt, non aduerſus ſe agit, ſed pro ſe: quia non eijciendorum dæmonum gratia eijcit dæmones, ſed ſeducendorum hominum cauſa. Nam expedit, & ipſis dæmonibus obaudire ſibi inuicem in ſchemate, & exire de corpore. Melius eſt enim ei exire de corpore, & animam occupare: vnum dimittere, & plurimos poſſidere. Quia ſi non exierit de corpore,

pote, corpus hominis tantummodo poſſidet, anima aũt vexati hominis innocens vadit ad Deum. Si aũt de corpore exierit, quantos homines ſeducere potuerit, tanto rum animas perdit. Deinde dic mihi, ſi ſo
F li ſerui Dei poſſunt dæmonia eijcere, an etiam miniſtri diaboli? Et ſi dixeris, ſoli ſerui Dei, quantũ ad rem quidem verũ dicis: quantum aũt ad ſpeciem, & illi eijciunt, ſicut teſtatur dominus in euangelio. Nam cum dixiſſet, Attendite vobis a falſis prophetis: poſtmodum addidit, Multi dicent
Sup.7.a mihi in illa die, Domine, nos in nomine tuo dæmonia eiecimus, & virtutes multas fecimus. Tũc iurabo illis, quia neſcio qui eſtis. Si ergo ſerui dei tantummodo eiecerunt dæmonia, iuſtè ſeducebaris, vt quem cunq; videris dæmonia expellentem, exiſtimes eum ſanctũ: nunc autem cum legas, & miniſtros diaboli eadem facientes, qua ratione ſeduceris, vt quẽcunq; videris dæmonia expellentem, exiſtimes eũ ſanctũ? Nam eijcere dæmones cõe eſt opus inter miniſtros Dei, & miniſtros diaboli: veritatem aũt confiteri, & iuſtitiam facere, priuatum opus eſt tantũ modo ſanctorũ. Ideò quem videris dæmonia eijcientem, ſi non eſt confeſſio veritatis in ore eius, nec iuſtitia in manibus eius, non eſt homo Dei. Si autem videris veritatem confitentem, & iuſtitiam facientem, etſi dæmonia nõ eijcit,
G homo Dei eſt. Ecce ſi tu, & vicinus tuus habeatis ſimile ſignũ vnuſquiſq; in equo ſuo, & perierunt ambo, & inuentus fuerit vnus ex eis, nunquid curris, & dicis: Meus eſt equus, quia hoc ſignum habet? Dicit enim tibi vicinus, Et meus equus hoc ſignum habuit. Quid ergo? Neceſſe habes aliud ſignum priuatum oſtendere, quod vicinus tuus non habet in ſuo. Si ergo in cognoſcendis animalibus ſic ſapis, quomodo in cognoſcendis ſeruis Dei ſic non intelligis? Sed per illud ſignum vis cognoſcere ſeruos Dei, quod habent & ſerui diabo
Ii cum magis deberes aſpicere, quod habent ſoli ſerui Dei. Sed dicis: Vt quid talem poteſtatem Deus diabolo dedit ad ſeductionem humanam? Si.n. ille ſeductionis poteſtatem non accepiſſet, tu probatio nis mercedem habere non poteras. Niſi.n. infideles relicti fuerint, non eliguntur fideles. Niſi aliquorum facta fuerit refutatio, aliorum non poteſt fieri electio. Omnis enim ſeductio nõ poteſt eſſe ſeductio, niſi habuerit boni colorem, per quod videatur bonum eſſe quod malum eſt: & tũc non tantum ſpeciem primam rerum bona rum aſpicias, ſed cauſam rerum cõſideres. Omne.n. malum voluit Deus poſſe latere ſub colore boni, & omne bonum voluit eſſe ſub caligine obſcuritatis, vt tu nec bonum ſine labore inuenias, nec malum ſine labore euites: negligens autem nec bonũ inueniat, nec malum euadat. Omnia deus H
poſuit in labore, vt in omni re mercedem præparet, ſicut ait Salomon: Quoniam Ecc. 3.b
Deus diſtenſionem magnam dedit homi- Iob. 7.a
nibus, vt diſtendantur in ea. Et Iob: Omnis vita noſtra tentatio eſt. Aliud teſtimonium dat, quia non in Beelzebub eijcit dęmonia. *Si ergo*, inquit, *ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filii veſtri in quo eiiciunt?* Filios eorum Apoſtolos dicit, qui erant ex illis, quos ſuperius miſit ad prædicandũ, dans illis poteſtatem ſpirituum immundorum, vt eijcerent eos. Qui credentes, dixerunt: Su. 10.a
Domine, in nomine tuo etiam dæmonia nobis ſubiecta ſunt. Id eſt, interrogate filios veſtros, in quo eijciunt dæmonia. Si illi in nomine meo eijciunt dæmonia, dicentes, In nomine Ieſu Chriſti præcipio tibi exire ab illo: verum eſt, quia non ego in Beelzebub eijcio dæmonia. Nam quia qui talis eſt homo, vt in Beelzebub eijciat dæmonia, nomen eius nõ poteſt ſic honorificatum eſſe, ſic terribile, vt in nomine eius etiam ab alijs dæmonia expellantur. *Ideò ipſi iudices veſtri erunt.* Quando? Cum Inf.19.d
ſederint ſuper duodecim thronos, iudican I
tes duodecim tribus Iſrael. Tunc ſine dubio dicetis in iudicio meo: Ideò tibi non credidimus dæmonia expellẽti, quia putauimus te in Beelzebub eijcere dæmonia. Reſpondebunt contra vos filij veſtri, & dicent: Si conſideraſſetis nos, ꝙ in illius nomine dæmonia expellebamus: & intellige re poteratis, quia ille non habuit ſpiritum Beelzebub, in cuius nomine tanta erat virtutis poteſtas. *Si autem in ſpiritu dei eiicio dæmonia, appropinquabit in vos regnum Dei.* Regnũ dei, ſeipſum dicit. Sed ideò quaſi de altera re dicebat, quia infidelib. loquebatur, ne fortè, & alteram occaſionẽ iactãtiæ inuenientes in Chriſto, quẽ nõ cognoſcebant, additamentum facerent blaſphemię. Hoc ergo videtur dicere: Si ego in ſpiritu Dei eijcio dæmonia, regnum dei appropinquat in vobis: ſi autem in ſpiritu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Beelzebub eijcio dæmonia, regnum Beelzebub appropinquat in vobis. Corrige sermonem, & manifestius declarabitur mysterium verbi Dei. Id est, si regnum Dei appropinquat, in Spiritusancto eijciuntur dæmonia, & virtutes multæ fiunt: qñ autẽ appropinquat regnum Antichristi, in spiritu diaboli eijciuntur dæmonia, & virtutes multę fiũt. Illud ergo quod dixit Christus: Si ego in spiritu Dei eijcio dæmonia: appropinquat in vos regnum Dei, ad con-
K solationem illorum hominum pertinet, qui tunc fuerunt. Hoc aũt quid significat, q̃ iactando regnum Antichristi appropinquat? in spiritu Antichristi eijciuntur dæmonia. Ad nostram admonitionem pertinet, vt sciamus, quia sicut in aduentu Christi ante illum prophetę, & cum illo apostoli in Spiritusancto faciebãt virtutes: sic & in aduentu Antichristi pseudochristiani, & ante illum, & cum in illo spiritu maligno faciẽt virtutes. Qualis. n. res mota fuerit, talis odor procedit. Accenso. n. thymiamate, suauis flagratio exijt: commoto autẽ stercore, putredo grauis prodit. Ante lucẽ aurora exijt, ante noctem obscuritas. Quidam autem hoc sub alio intellectu interpretãtur. Id est, si ego, inquit, in spiritu dei eijcio dæmonia, sicut & est verum, vos autem dicitis me in spiritu Beelzebub eijcere dæmonia, rei estis iudicij. Propter quod appropinquat in vos regnum Dei iustum, vt secundum blasphemias vestras iudicemini. *Quomodo potest quis intrare in domum eius, qui fortis est, & vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem?* Hucusque ostendit quomodo intelligeretur, si vellent: quia non in spiritu Beelzebub, sed in spiritu Dei dæmonia expellebat. Primum, quia satanas satanam non expellit, ne ipse sibi aduersarius sit, destruẽs proprium regnũ: sed Dei spiritus est, qui dæmones expellit.
L Deinde, si ego in Beelzebub eijcio dæmonia, filij vestri in quo eijciunt? Id est, nunquid non in me, aut in meo nomine? Si enim filij vestri in nomine meo expellũt: multò magis possum ego in nomine meo expellere. Et quod habet opus in spiritu Beelzebub, nunc dat rationem quare dæmones expellantur, vt expulsis eis omnes credant in Christum, id est, quia alligatus est a me malitiæ principis. Nec enim potest quis fortis vasa diripere, nisi prius alligauerit fortem. Quomodo enim poterant homines ad libertatem intellectus sui venire, & ad Deum conuerti, nisi prius alligatus fuisset, qui mentes hominum erroribus occupatas tenebat? Ex hoc intelligimus, quia quos eijciebat dæmones visibiliter, inuisibiliter alligabat. Quomodo, aut vbi, nec hominis est posse exponere, nec intelligere. Sed non tantos visibiliter eijciebat, quantos inuisibiliter alligabat. Eijciebat enim paucos, alligabat autem omnes, vt per paucos eiectos visibiliter ostenderet: quia sic omnes spiritus inuisibiliter de sensibus hominum credentium expellebat, & quasi de magna multitudine eiectorũ dæmonum, modicam probationem ostendebat in paucis. Et cum multos eijciebat dæmones, quomodo vnum alligare se promittit? Sed dicit principem omnium, de cuius
M virtute omnes dæmones valent, id est, potestatem habent. Nam sicut satana dominante omnes dæmones erant fortes: sic eo alligato, omnes sunt impediti. Nam omnes de illius veneno malitiæ virtutem accipiunt, & sunt vnum in eo. Fortem autem dicit aduersarium nostrum, quantum ad nostram infirmitatem, non quantùm ad suam virtutem. Deinde fortem dicit, non vt nos terreat, sed vt magis nos faciat esse solicitos: nec enim hostem debent timere fortem, qui habent principem fortiorem: sed vt vigilemus, & laboremus, vt ne in fiducia principis fortioris contemnamus aduersarium fortem. Nam si contendimus contra eum, manifestum est, quia fortiores illo sumus: si autem negligimus, ille fortior inuenitur. Nam quamuis sit infirmus, tamen fortior est homine negligenti: Fortem enim diabolum nostra negligentia facit, non illius potentia. Vide deinde qũo sapienter, postquam dixit fortem, postea ostendit ligatum, vt si te audita fortitudo terruerit, ligatio eius nuntiata confortet. Iã quali opprobrio dignus
A est, magis autẽ tormento, qui aduersarium suum ligatum non vincit? Vis scire quia ligatus est aduersarius tuus? Considera naturã carnis, & spiritus, & intelliges. Qũo poteras homo carnalis spiritum vincere, nisi eum dñs alligasset? Alligauit eum, vt nos eum conculcemus: illum humiliauit propter malitiã eius, nos aũt exaltauit super eum propter misericordiã suam: vt & ille victus amplius confundatur, quia spiritus constitutus a carnalibus conculcatus est: &

nos vin-

nos vincentes eum amplius glorificemur, quam victores: quia carnales cõstituti, spiritum vincimus. Ergo labor eius, & fortitudo ligatus est, nostra autem tantummodo sine labore victoria. Qui enim solutum ligare potuit, nunquid nõ poterat soluto eo vasa eius diripere? Poterat quidem, sed nõ per iustitiam, sed per potestatem. Si enim per vocationem solam vellet vasa eius diripere, solutus diabolus iterum reduceret ad se. Item si per potentiam diriperet, diceret aduersus Christum diabolus: Si quidem ad virtutem, tu fortior es, quàm ego: si autem ad amorem, ego amabilior, quàm tu. Si ergo vis illos tollere, potes: si autem dimittis eos in suo arbitrio, potius me sequũtur, quàm te. Nam diabolus quidem facere
B iustitiam non acquiescit, obijcere autem scit. Quales sunt omnes, in quibus diabolus est. In seruis enim Dei etiam leues arguunt culpas, in se autem nec crimina recognoscunt. Propterea ipsum quidem ligauit, vasa autem eius, & diripuit, & dimisit ea in domo eius. Diripuit quidem, ex eo quòd traxit ea ad notitiam veritatis: dimisit autem ea in mundo, quia sub seductione mundi istius esse nos voluit. Tanquam si ita dicat ad diabolum: Ecce alligo te, vt appareant homines, qui secuti fuerint te sua voluntate, & qui coactè. Qui enim te diligunt, etiam ligatum te non dimittent: qui autem te dereliquerint ligatum, manifestum est: quia nõ sua voluntate fuerunt apud te, sed coactè. Ergo non interficio te, neq; expello de mundo, ne fortè in voluntate non habeant quem sequantur, sed alligo te, ne nolentibus violentiam facias. Ergo manifestum est, quòd qui modò diabolum sequitur, non cogitur a diabolo: ligatus est. n. sed ipse diligit diabolũ. Si enim solutus esset diabolus, nullus homo ei resistere poterat, aut pauci, sicut nec anteà restiterunt, nisi pauci electi. Nunc autem cũ videas quosdam quidem homines sequentes eum, quosdam autem recedentes ab eo, intelligere debes, quia non est virtus cogẽtis diaboli, sed voluntas sequentiũ hominum. Si autem dicis, quia fortis est diabo-
C lus, & non prævaleo contra eum: stat aduersum te scriptura hæc, dicit quia mentiris, qm̃ ligatus est aduersarius tuus. Ligatus est. n. Malum quidem consilium suadere potest, cogere autem non potest. Quæ est domus illius? Mũdus iste. Et vasa illius? peccatores, & infideles, habitantes in eo. Audiens ergo mundũ domum esse diaboli, fuge mundum, ne diutius habitans in domo diaboli, iterum fias seruus ipsius. Sicut n. in domo Dei malum non est, ita in domo diaboli non inuenitur bonum. Nã sicut Deus in domo sua non vult videre malum, sustinere aũt videtur pro tempore malum: non quia delectatur in malo, sed vt conuertat eum ab bonum: sic & diabolus in domo sua non vult videre bonum, sustinere verò videtur bonum: non quia delectatur in bono, sed vt suadeat eum in malum. Et deus quidẽ per suam beneuolẽtiam vocat malum ad bonum, vt non necessitate, sed voluntate corrigatur ad bonum. Diabolus autem per suam violentiã persequitur bonum, vt etsi non voluntate, vel ex necessitate conatur ad malum. Fuge autem mundũ, conuersatione, nõ corpore. Nã & ipse mundus, nõ natura diaboli est, sed corruptione. Nec ab initio fecit hunc
D mundum diabolus, sed Deus: postea corruptione factus est diaboli. Ergo mundus quidem ipse, Dei est: corruptio autem mũdi, diaboli est. Si ergo de mala conuersatione recesseris, etsi corpore sis in mundo, recessisse videris de mundo diaboli, & esse in Dei mundo. Nunc quòd viuimus, in Dei mundo viuimus: quòd autem peccamus, in diaboli mundo peccamus. Fuge ergo de mundo, id est de voluptatibus mundi, ne fortè diutius viuens in possessione operũ eius, fias proprius seruus ipsius. Sicut ingenuus homo, si diutius in possessione, vel domo potentis alicuius, & violenti fuerit commoratus, per possessionem longi temporis vsu capit eum in seruitute: sic & homo si diutius fuerit in possessione diaboli, vsu longi temporis vendicat sibi dominiũ super eum, ita vt nemo possit à dominatione diaboli liberare, nisi sola potentia Dei. *Qui non est mecum, aduersum me est.* Diaboli voluntas quæ est? rerum malarum. Mea autem quę est? rerum bonarum. Vide ergo, quia cùm non sim cùm diabolo, aduersus diabolum sum. Sicut enim bonum non est cum malo, sed semper aduersus malum: sic non sunt secum, sed aduersus se, quibus & voluntas contraria est, & opus. Ille prædicat fornicationem, ego castitatem. Et ideò repellit ille castos, & congregat lasciuos: ego autem repello lasciuos, & congrego castos: ille docet dis-
E

Mũdus Dei, & mũdus diaboli.

cordiam, ego pacem: ille seditionarios congregat, & turbatos, ego autem vnanimes, & mansuetos. Vide ergo, quia non congrego cum illo, sed dispergo. Minus dicit, vt amplius significet. Si enim qui mecum nō est, aduersum me est: quantò magis, qui aduersum me est, mecum non est? Mecū non est, quia non facit ea quę ego. Aduersum me est, quia contraria facit: Vt puta, ædifico, si quis non adiuuat, etiamsi nō destruat, mecum non est, sed aduersus me: quia cum possit adiuuare, non adiuuat. Si hæc specialiter destruit, quantò magis aduersum me est? Sic & diabolo mala volente, vel faciente, & si bona non prędicatem, non erā cum illo, quia non prædico mala, quę vult ille. Cum autem è contrario bona prædicem, quantò magis non sum cum illo, sed aduersus illum? Audiant regulam Christiani, qui putant hæreticos Christianos esse, quia sic credunt quomodo nos: tamen quia non sunt nobiscū, aduersus nos sunt. Et quia non congregant nobiscum, spargunt. Si ergo quia non sunt nobiscum, aduersum nos sunt, & quia nō congregāt nobiscum, spargere videntur: quantò magis, qui & voluntate, & verbis, & actibus contra nos sunt, non sunt nobiscum? Et qui manifestè spargunt, non videntur congregare nobiscum. F

Homilia xxx. ex cap. xii.

In illo tempore, accesserunt ad Iesum Scribæ, & Pharisæi, dicentes: Magister, volumus a te signum videre. Et reliqua. Curato dæmoniaco, quidam adstantium Iudæorum blasphemauerunt eum, dicentes: Hic non eijcit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Alij autem tentantes eum, dixerunt: Magister, volumus a te signum videre de cœlo. Diuersæ quidē species, peruersitas autem omnium vna. Nā sicut opera filij Dei diabolo applicare, blasphemare est filium Dei, vel Spiritum sanctum: sic signum diuinitatis eius petere a filio Dei, iniuriam est facere filio Dei: quoniam nihil est aliud signū diuinitatis eius petere ab eo, nisi non credere verbis eius, quasi falsa dicentis de se, nisi signorum ostenderit probamenta. Quoniam autem curato dæmoniaco, Iudæi dei virtutem ad diaboli potentiam porrexerunt, & nō ædificati miraculo, sed destructi inuidia, pro gloria blasphemiam obtulerunt domino, dicentes: Hic non eijcit dæmonia, nisi in Beelzebub. Dixit eis dominus: Omne peccatum remittitur, spiritus autem blasphemia non remittitur. Quod audientes quidam Iudæi, non quidem timentes, sed timere se fingentes, neq; veritatem de Christo quærentes, sed malitiam suam sub colore ignorantiæ abscondere cupientes, interrogauerunt eum: Magister, volumus à te signum videre, id est, quia blasphemia ir remediabile peccatum est: sed etiā blasphemamus, ideò blasphemamus, quia te filiū Dei ignoramus. Ideò opera tua diabolo applicamus, quia Spiritum sanctum in te esse nescimus. Si ergo tu es filius Dei, ostende nobis signum, & adorabimus te, & iam non blasphemabimus. Vt autem scias, quod volumus a te discere veritatem, ecce etiam magistrum te appellamus. O malitia, quomodo sapere nescit? Dum volunt malitiam suam abscondere, magis eam manifestāt. Nam cùm multa signa vidissent, tanquam si nullum vidissent, ita signum petebant. Verè. n. nullum viderunt, quia corporali aspectu viderunt, non spirituali affectu. Nam mens sine oculis videt aliqū, oculi autem sine mente nunquam viderunt. Similis est natura infidelitatis terræ arenosæ, quæ quanuis pluuiam susceperit, tamē quia nullos in se tenet humores, sem per adhuc aret. Talis est conditio febrium. Quantumuis biberint febricitantes, calore totū consumante quod biberint, semper adhuc sitiunt. Sic & maligni homines quicquid boni viderint, aut audierint, infidelitate totum consumante quod vident, aut audiunt: semper vacui sunt, tanquam qui nihil viderint, aut audierint. Ecce si quis exponat tibi res quas non libenter audis, si tota die audieris, nihil eorum retines, quæ audisti, Aut ambulans in via, si mens tua aliquo cogitatu fuerit occupata, quanuis omnes videas transeuntes, tamen neminem vides, sic & Iudæi frequenter signa videntes, adhuc signum petebāt, quia hoc videbant, quod videre nolebant. Nam sicut semper discere, signum est nihil posse proficere sic signum semper petere, testimonium est nunquam velle credere. *Iesus autem respondens ait illis: Generatio mala, & adultera signum quærit.* Esaias dicit: O quomō facta est meretrix ciuitas fidelis Sion. Anima autem hominis fidelis, sponsa est Christi; G Sup. 12. c H

Christi, quæ autem infidelis est, meretrix est. In Osee dicit: Sponsabo te in fide, & cognoscēs Deum. Item, Filij in quibus nō est fides in illis, ipsi in zelum compulerūt me in non Deum, & ego in zelum expellam eos in non gentem. Sicut meretrix vxor virum suum se fingit amare, verè autē amat adulterum, & in facie istius quidem est, in corde autem alterius, sic & Iudæi videbantur esse Dei cultores, erat autē diaboli amatores. Ideò malam, & adulteram generationem eos appellat. Mala quidem erat, propter opera eorum mala: adultera autē, quia relicto viro, qui est verus Deus, idolis subdebantur. Signum vultis videre? Vbi eratis qñ dæmones castigati à me, nō flagello, sed verbo, clamabant: Quid nobis & tibi Iesu Nazarene, venisti ante tempus torquere nos? Scimus te, quia es filius Dei. Dæmones virtutem meam senserunt, & vos quomodo signum operum meorum non aspexistis? Vbi eratis, quando cæci sedentes clamabant: Iesu fili Dauid, miserere nobis, vt videamus? Tu es virga florens de radice Iesse, & flos de radice eius ascendens, & super te requiescent septem spiritus Dei. Septem spiritus Beelzebub adorant, & fugiunt a te. Cæci me non videntes viderunt, & vos vidētes me, non vidistis? Percurre si vis, & cætera mirabilia eius. [Et signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ.] Quod est signū Ionæ? Scandalum crucis. Vt non discussores rationis saluentur, sed creditores doctrinæ. Quia crux Christi discutientibus quidem rationem, scandalum est, credentibus autem salus: cuius expositionis testis est Paulus: Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scādalum, Gentibus autem stultitiam, ipsis vero vocatis Iudæis atque Græcis, Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam. Quare Iudæi signa petunt, Græci sapientiam quærunt? Placuit enim Deo signum scandali crucis, tam Iudæis, quàm Græcis gentibus prædicari, vt qui non per fidem, sed per sapientiam Christum inuenire volunt, incidentes in scandalum stultitiæ pereant. Et qui per demonstrationem signorum filium Dei cognoscere volunt, non per fidem, incidens in scandalum mortis eius, in sua incredulitate permaneant. Nihil mirum, si Iudei considerantes mortem Christi, hominem illum putauerunt, qū & Christiani, vt sibi videntur, & nō sunt, propter eius mortem, vnigenitam maiestatem crucifixam timent cōfiteri. Quos interrogamus, vbi est scandalum crucis in Christo? Quis nos scandalizat, si purus homo mortuus prædicetur? Sic ergo infideles intelligendo pereunt, si Deus fuit, nō potuit mori, si autē potuit mori, non fuit Deus. Fideles autem sic intelligendo saluantur, quia Christus non incidit in mortem propter infirmitatem naturæ, quasi homo: sed ipse traxit in se mortem pp potentiam, quasi Deus: vt non absorbeatur a morte, sed vt ipse absorberet mortē. Ergo non Christum mortuum in morte credimus, sed mortem mortuam in Christo, sicut scriptum est, quia destruxit quidem mortem, illuminauit autem vitam. Nam sicut propter mortem homo visus est, sic propter destructionem mortis Deus apparuit. Ergo infideles mortem Christi considerantes, scandalizantur, immortalitatis beneficium perdunt: fideles autem resurrectionem eius intelligentes, damnationem mortis effugiunt. [Sicut fuit Ionas triduò in ventre ceti, sic erit filius hominis in corde terræ.] Vt per mysterium similitudinis huius, & per Christū Ionas propheta fuisse consideraretur, & per Ionam Christus Dei filius esse demonstraretur. Quid est quod dico? Nisi Christus venisset in mundum, & ea, quæ dicta a prophetis fuerant, adimplesset, non erat certum de illis, quia vere prophetæ sunt. Nam & illi qui futura dicere æstimantur, non statim diuinatores putantur, sed tunc, quando ea, quæ dicta sunt, fuerint cōsummata. Itaq; Christus post prophetas quidem natus est, sed antè ille prophetis beneficium præstitit, & postea ille ab illis accepit. Ideò autem Christus illos factis prophetas ostēdit, qm illi istum in verbis filium Dei ostendunt. Nam in Syrach libro aduentum Christi sic deprecatur: Domine, in nomine tuo prophetæ prophetauerunt. Da mercedem seruis tuis, vt prophetæ tui fideles inueniantur. Nisi enim iste illos prophetas demonstrasset, Christum credere non poterant. Quomodo enim potest de alio testimonium dare, priusquā ipse idoneus demonstraretur? [Viri Niniuitæ surgent in iudicio. Quia illi prophetam receperunt, isti Christum dominum illorum prophetarum repulerunt. Illi neq; lege instructi, neque

Ose. 2. d I

Sup. 8. & Lu. 8 d

Inf. 20. d. & Lu cæ. 18. f Esa. 11. a

Ionæ. 2 a K

1. Co. 1. d

L

2. Ti. 1. a

Ionæ. 2 d

M

Eccl. 36 c

Universidad de Deusto
Biblioteca

neque a prophetis, neque ab Apostolis admoniti, ad dominum cõuersi sunt, cognoscentes peccatum suum, isti tot præceptis eruditi legis, & prophetarum, a domino recesserunt. Illi qui semper fuerunt populus diaboli, intra dies tres facti sunt populus Dei: isti qui semper videbantur populus Dei, intra dies tres, crucifixo Christo facti sunt populus satanæ. Et illi quidem personam ignorãtes, & rem incredibilem audiẽtes, & conuersionis suæ signa, & virtutes quærere debuerunt ab eo, quibus, & perso-
A na idonea prædicantis, & prædicationis indubitabilis veritas monstraretur: sed nihil horum audientes, nihil videntes, sola fide saluati sunt: isti autem tot signa faciẽtem testificantia cœlestem naturam viderunt, & non solùm a prædicatione eius recesserunt, sed in mortem illius conuersi sunt. Illi cum luctu, & lamentatione nimia pœnitentiam agentes, peccatorum
Ionæ.3. b suorum indulgentiam acceperunt: isti autem, nec sine pœnitentia oblatam sibi remissionem peccatorum accipere voluerũt,
Ro. 11. quia sine pœnitentia sunt donationes, & vocatio Christi. *Regina Austri surget in iudicio, & condemnabit generationem hanc*. Quæ cum esset gentilis, & mulier, tantam longitudinem itineris conficere propter infirmitatem sexus non est impedita, concupiscentia enim sapientiæ, infirmitati dabat virtutem, isti autem viri, & sacerdotes, quorum proprium esse debuerat amare sapientiam, ante oculos suos, & in medio gremio sapientiam positam contempserunt, illa ad hominem cucurrit, isti a Deo recesserunt, Illa vt semel nuda verba audiret, isti quotidiè diuinitatis opera ipsa videntes blasphemabant. Illa famam tantummodo de Salomone audiens concupiuit, isti autẽ
B veritatem de Christo videntes abierunt. Illa munera multa obtulit, vt audiret eum: isti autem, nec præmia regni cœlorum accipere volunt, vt credant. Quid esset illa factura, si audisset mortuos resurgere, cæcos videre? Quomodo cucurrisset, si etiã claudos currere vidisset? Non dixit illa, cui commendo gubernationem regalium necessitatum, ne fortè dum vado, & redeo tãto spatio, aliqua contra imperium meum
,, aduersa nascantur. Nam paupertas semper
,, secura est, summa autem potestas sine ti-
,, more periculi nunquàm est. Isti nec hoc
Ioã.9. f cogitauerunt, quia dixerunt: Nescimus quidem vnde sit ille Iesus, tamen facta illius bona sunt, & verba illius iusta. Etsi natura eius ex hominibus, tamen prædicatio eius ex Deo est. Etsi non illum timemus quasi filium Dei, saltem diligamus illũ, vt hominem bonum. Etsi non est dignus, vt adoretur, tñ non est meritus, vt interficiatur. Siue Niniuitæ, siue Regina Austri exurgentes in iudicio, quomodo cõdemnabunt generationem Iudæorum incredulorum? Non ipsi iudicantes eos, sed ex comprobatione sua vincunt eos. Et talia dicentes aduersus eos, qualia diximus suprà: qs fidelior est quàm Ionas, sapientior quàm Salomon? Non solùm tunc inter homines C
docebat, sed etiam nunc in ecclesia quotidie docet per sanctos euangelistas, & apostolos suos. Hæc verba non solùm tunc ad Iudæos dixit, sed etiam nunc ad oẽs Christianos inobedientes similiter dicit: Quomodo viri Niniuitæ exurgent in iudicio cum inobedientibus Christianis, & condemnabunt eos? Qm̃ illi pnĩam egerunt prædicante Iona, isti a peccatis proprijs nõ recedunt, dño illis quotidie prædicante: Agite pœnitentiam, appropinquabit regnũ Sup.3.a cœlorum. Regina Austri surget in iudicio cum Christianis istis, & condemnabit eos, quia ab vltimis partibus terræ venit audire sapientiam Salomonis: & isti de domibus suis, vel plateis, in quibus sedent nihil agentes, nolunt venire, & audire sapientiã Christi in scripturis. Et quid dico de domibus suis nolunt venire? multi. n. & de ecclesia ipsa in qua loquitur Christus, exeũt, & solum relinquunt docẽtem. *Cum autem im-*
mundus spiritus exierit ab homine, perambulat loca arida, quærens requiem, & non inuenit. Exit autem spiritus immundus ab homine, cum per fidem baptizatus in nomine Christi desierit esse diabolus, & factus fuerit Dei. Eiectus autem spiritus ille, perambulabat homines aridos, qui nondum pluuiã euangelistæ doctrinæ susceperunt in se, D
aut aquã baptismatis accipere meruerunt, & propterea, aut sunt gentiles, aut cathecumeni, secũdum rationem, quam diximus, aridi. Per eos. n. immundi spiritus vagantur, & plurimam dominationem habent in eis. Quamuis. n. Gentilis suscepto fidei verbo, liberari tamen ab immundo spiritu non potest, nisi fuerit baptizatus in nomine Christi. Vnde exorcizamus catechumenos, qui sunt baptizandi. Non autem inuenit

uenit requiem sibi, quoniam necesse est, vt Gentili veniente ad fidẽ, & catechumeno ad baptismum, cum aridi esse desierint, iã ab ipsis immundus ipse spiritus expellatur. Nec mihi dicas, quia nec omnis catechumenus ad baptismũ, alioquin nec ad omnem baptizatum, & liberatum a spiritu immundo reuertitur spiritus immundus, nisi q vacuus fuerit à Spiritu sancto. Nec apud Gentilem catechumenum inuenit requiem sibi, quia ad fidem, vel baptismum venit. Cogitans ergo spiritus ille, & dicens, *Reuertar in domum meam priorem*, & si inuenerit Gentilem catechumenum vacuum a Spiritu sancto, sine dubio pręualebit reuerti in eum. Reuertens autem qm̃ inuenit scopis, id est, verbis fidei, & veri-
E tis, ab infidelitate, & ignorantia mundatum: cum videt eum præceptis euangelicis adornatum, quasi animosior factus assumit secum alios septem spiritus nequiores se: dicens, septem, aut plures dicit, aut oẽs spiritus vitiorum. Sicut enim ex parte Dei, quanuis plures sint spiritus virtutum, tñ septem dicuntur, quia ex illis septem omnes spiritus virtutum procedunt: quos
Esa. 11. spiritus enumerat Esaias, & Salomon si
Pro. 9.a gnat, dicens: Sapientia ædificauit sibi domum, & subdidit columnas septem. Sic ex parte diaboli quanuis multi sint spiritus vitiorum, tamen septem dicuntur, quoniã ex illis principalibus vitijs, vitia vniuersa nascuntur. *Et erunt nouissima hominis illius peiora prioribus*. De hoc enim ipso, vel ipsarum rerum experimenta nos docent: quomodo Christianus si malus euaserit, peior fit quàm si fuisset gentilis. Hæc parabola melius intelligit' de Iudęis, & Gentilibus: ex eo enim quod finita parabola, vel exemplo, sequitur dicens: Sic erit generationi huic pessimæ: compellitur ad populum Iudæorum referre parabolam, vt intellectus loci non vagus, aut instabilis in diuersõ flexu, atque contra dictionibus aliquorum turbetur, sed firmus, & stabilis, vel ad prior a, vel ad posteriora respondeat. Verè enim immundus spiritus a Iudæis exiuit, quoniam facta est portio domini populus ipsius Iacob, funiculus hæreditatis eius Israel: vel quoniam acceperunt legem. Expulsus autem a Iudæis, ambulauit per aridas gentes, sed requiem sibi nõ potuit inuenire in eis: qm̃ secundum propositũ vocationis Dei erat, vt oẽs gentes venirẽt ad fidem. Non inueniens autem requiem in Gentibus, dixit: *Reuertar in domum meam vnde exiui*. Habeo Iudæos, quos antè dimiseram. Et veniens inuenit vacuam, quoniã iam dominus non erat in eis, sed nec spiritus, secundum quod dictum fuerat de eis:
Luc.13. g Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Videns autem eos diabolus mundatos verbis scientiæ Dei ab ignorãtia quasi quibusdam spiritualibus scopis, ornatos autem obseruationibus legis: propterea assumens secum septem spiritus nequiores se, secundum quod supra tradidimus, habitauit in eis. Et facta sunt posteriora populi illius peiora prioribus. Nam si prius, etsi cultores Dei non erant, tamen nec interfectores erant: & prius quanuis peccabãt in eum, tamẽ populus dicebatur Dei: posteà autem, sicut testatur Ioannes synagoga facti sunt satanæ. Accedentes autem posſu-
Apoc.2 c mus ædificationis gratia etiam ad hæreti-
G cos trãsferre sermonem. Immundus enim spiritus, qui in eis antè habitauerat quando Gentiles erant, eiectus est quando facti sunt Christiani, qui perambulans Gentiles cæteros, & non inueniens apud eos requiem, credentibus videlicet secundum tempora etiam ex ipsis in Christo, reuersus est in eos, quos possederat antè. Inueniens autem eos vacuos a spiritu sancto, vacuos à timore Dei, & operibus bonis, (quoniam spiritus quidem immundus exierat ab eis propter nomen Christi, spiritus autem sanctus non superuenerat eis, propter malum propositum cordis eorũ, & opera mala,) inueniens eos mundatos scopis, qualibus diximus suprà, & ornatos institutionibus apostolicis: assumpsit secum alios septem spiritus nequiores, & inhabitauit in eis, & facta sunt nouissima hæreticorum peiora prioribus. Hæreticos gentibus esse peiores dubitabat nemo. Primum, quia gentiles per ignorantiam Christum blasphemant, hæretici autem scientes Christi laniant veritatem. Deinde quia in illis, vel spes fidei est, in istis autem incessabilis pugna, & discordia. *Adhuc eo loquente, ecce mater, & fratres eius &c.*
Luc.11. H Videns diabolus, quia persuadebat popu-
d lis Christus esse se filium Dei dicens: Et ecce plus quàm Ionas hic, & plus quam Salomon hic: timuit enim ne si Dei filius cognoscatur ille qui putabatur homo, ipse derelinquatur ab omnibus.

Ad

Ad conuincendos sermones eius, subintroduxit parentes eius carnales, vt per illorum contemplationem, diuinitatis eius obseruaret naturam. Ideoq; venit aliquis quasi diaboli aduocatus, qui humano ore verba diabolica loqueretur, dicēs: *Ecce mater tua, & fratres tui foris stant volentes loqui tecum*. ac si dicat: Quid gloriaris Iesu de cœlo dicēs descendisse, quia radices habes in terra? Ecce mater tua, & fratres tui. Nō potest esse filius Dei, quē homines genuerunt. Non potes illum abscondere, quem natura conuincit. Tunc Iesus quasi homi nem quidem aspiciebat, tamen verè diabolus loquebatur. *Et quis est mater mea, &*
Fotini hæresis. *fratres mei*? Nescio parentes in mundo, qui ante mundi cōstitutionem mundum creaui. Nescio principium ex carne, sicut Fotinus existimabat, qui iam in principio eram apud Deum. Nam quòd hominem me videtis, vestimentum meum est, nō natura. *Et extendit, cautè, manus suas super apo*
I *stolos, dixit: Ecce mater mea, & fratres mei.* Non spernens generationem carnalem, neque erubescens humanam susceptionē, tale dedit responsum: sed volens ostendere, quia præponenda est cognatio spiritua lis carnali. Nam carnalis cognatio, non volentibus nobis, neque scientibus contingit. Non enim vnusquisque vestrum cō suetus est cogitare quorum erit filius, aut quorum cognatus. Spiritualem autem co gnationem ex proposito vnusquisque per fidem sibi acquirit. Voluntaria enim est obauditio, per quam quicunque voluerit voluntatem patris facere, efficitur filius Dei, & frater Christi. Vnde sapienter superinduxit: *Quicunq; fecerit voluntatem patris mei, ille mater mea & frater est*. In qua cognatione spirituali nihilominus est hęc Maria, quę non per coitum carnis, sed per gratiā fidei credendo facta est mater Christi. Deinde matrem, & fratres Christi, facientes voluntatem Dei intelligimus, non synagogam, quæ secundum corpus peperit Christum, cæterosque Iudæos: sed illam synagogam intelligimus matrē, quæ saluata est credens in Christum, non crucifigens eum. Similiter est intelligendum, & de fratribus, qui secundum spiritum erant Iudæi, non secundum corpus, qui Christi erant facientes voluntatem.

Ecce exiit qui seminat, seminare: & dum se
K *minat, quædam ceciderunt secus viam, & venerunt volucres, & comederunt ea, &c.* Sicut gaudet medicus, quando ad eum ægrotantiū multitudo prosequitur. Sicut lætatur rex, qñ eum magni exercitus manus armata circundat: sic exultat sacerdos, qñ eum audientium populus magnus auscultat. Et ideò ascendit in nauem, vt audiret eum populus, & videret, & visus delectaret auditum, & auditus visum. Et docebat in parabolis, dicens: Exijt seminator semina re: non de loco ad locum transmutans, sed voluntate. Nec enim venit, vbi non erat, nec relinquit vnde egressus est, quia Deus vbiq; est, præter vbi esse noluerit. Aut certè ideò exiuit, quia ibi est Deus, vbi iustitia eius colitur: vbi autem iustitia eius nō est, nec ipse est ibi. Et qui intra iustitiam suam sunt, intus sunt: qui autem extra iustitiam eius sunt, foris habentur. Propterea quandiu fuit in cœlis, vbi omnes sunt iusti, intus erat: veniens autem in mundū L
qui totus extra iustitiam erat Dei, foras exiuit, vt ipsum faceret intus. Qm̄ ergo oēs gentes, Dei iustitiam contemnentes, degebat sub ptāte diaboli: ideò exiuit, vt plantaret iustitiam in mundo, vbi non erat prius, propter peccata ipsorū. Exijt qui seminat, seminare. Non sufficit ei dicere, Seminare exiuit: sed addidit, Exijt qui seminat, seminare: vt ostēderet, quia non erat nouus seminator, nec modò ad hoc opus primum accesserat: sed hoc semper habuit in natura, vt semper seminaret. Ipse enim a principio generis humani totius scientiæ semina ipsa seminauit in natura. Ipse est qui per Mosen semina prȩceptorū legis seminauit in populo. Ipse est, qui loquens in prophetis, non solum præsentiū seminauit correctiones, sed ēt notitiā futurorū. Ipse exiuit, vt in corpore cōstitutus, & p seipsum diuiniora seminaret p̄cepta. [Et quædam ceciderunt secus viam.] Quæ est via? Mundus iste per quē oēs transeūt, qui nascuntur. Via. n. & peregrinatio, & transitus est oībus, qui & a Deo exierūt, & ad Deum festinant. Vnde & propheta Ps. 38.c
dicebat: Quoniam incola sum apud te in terra, & peregrinus sicut patres mei. Sicut ergo viator in via nihil solicitus est, nisi quod necessarium habet ad vsum: ita & homo

homo in hoc transitu mundi nihil debet
M esse solicitus, nisi quod opus habet ad vsum. Qui autem suam spem ponit in mūdo, & delectatur in eo, est similis homini desperato, qui non habet neque patriam, neq; domum, neq; familiam, ad quam festinet: sed in quocunq; loco inuentus fuerit, ipse locus domus eius est. Quæ est ergo terra secus viam? Homo secundum istum mundum viuens, qui omnia ea sapit, quæ mundi sunt, & nihil qđ Dei est: sed hoc solum diebus, ac noctibus cogitat, hoc concupiscit, quod pertinet ad bene manducandum, & bibendum, & spurcitiam corporis exercendam. Ex his enim omnia mala nascuntur. Propter cibum enim, & potum auaritiæ fiunt, furta, violentiæ, periuria: ex auaritia autem inuidiæ, & contentiones: ex inuidia autem maliloquia, & detractiones, inimicitiæ, & impostura: ex inimicitijs manifesta ira, rixæ, cædes, homicidia, iudicia: ex libidine autem fornicationes, adulteria, masculorum concubitus, fœminarum inuasiones. Talibus si loqui volueris de spiritualibus rebus, nō intelligunt verbum, nec sentiunt verbi dulcedinem. Nec. n. est possibile, vt inter tantas amaritudines vitiorum sentiatur dulcedo sermonum. Sicut qui in magno vase aceti modicam guttam mellis immiscear, etiam mel perdit, & acerbitas aceti nō mutatur: sic homini in hac malorum multitu
A dine constituto, si collocutus fueris iustitiæ verbum, & verbum perdis, & ille non temperatur in concupiscentia mundialiū rerū. Nec. n. habet bonum in se. Nam hō illud concupiscit, quod iā habet expertū in se, & scit esse bonū. Ecce si ostendis leoni viridē herbam, aut campū bene florentem, non excitat eū in concupiscentia, qa non habet hoc in natura, vt herbas mādu cet: & econtra, si ostendas boni carnes, nō concupiscit, quia non est bouis natura, vt manducet carnem: Sic, & homini mūdiali, si de bono cœlesti loquaris, non excitatur in concupiscentia boni. Sed quemadmodum si pluuia super lapidem cadat, desuper quidē sudat, ab intus aūt siccus est, quia non descendit humor in eū: sic & tali homini qñ loqueris verbum Dei, tantūmodo sonus verbi desuper percutit autes eius carnales, in cor aūt eius nihil descendit. Et meritò, iacentia super lapidem semina verbi rapiunt volatiles dæmones. Die mihi, cuius culpa est, rapientiū dęmonum semina, aut hoīum durorū non abscondentium ea in sulcis pectoris sui? Puto non esse culpā rapientiū dæmonum. Ille. n. latro, qui parietem perforat, in secreta domus parte ingredit: qui aūt inuenit foris expositum, & proiectū, qūo quasi la- B
tro culperut? Sic, & diabolus si poterat introire in secreta pectoris tui, vt a te nolente raperet verbum, bene culparetur: nunc aūt quod a te neglectum est, & cōremptū, hoc ille diripit. Denique sciens prophera Ps. 118.
hoīum abscōdentium esse culpā, dicebat: b
In corde meo abscondi eloquia tua, vt nō peccem tibi. Si ergo absconderis verbū in sulco pectoris tui, germinat tibi timorem, timor liberat te a peccato. Si autē foris eū in superficie carnaliū auriū dimiseris, qūo timor tibi germinatur? Si autem timor in te natus nō fuerit, qūo saluus fies, cum sit Eccl. 1. e
scriptum: Timor domini expellit pctm̄? Qui autem sine timore est, non potest iustificari. *Quædam autem ceciderunt super petrosam*. Petra autem in se duas habet proprietates naturæ, fortitudinis, & duritiæ. Ideò hoīes aut propter constantiam fidei petra dicuntur, aut propter duritiam cordis. Ideo propheta dicit: Et auferam ab illis cor lapideum. Quid ergo terra? intelle- Eze. 36.
ctus carnalis, & non rationabilis super ani f
mam duram, & fidelem. Nam intellectum bonum multi habent secūdum naturam, animam autem fidelem non multi: quia C
intellectus hominis est ex Deo, anima autem fidelis ex voluntate. Sunt ergo homines, quibus si locutus fueris de gloria sanctorum, & de beatitudine glorię regni cœlestis, statim gaudent, & audientes delectantur: quoniam sapientes secundum naturam etiam facilè susc̄ipiunt verbum, sed ne credas gaudio eorum: carnaliter enim gaudent, & carnaliter delectantur. Sciunt enim naturaliter, quia bonum est regnū, vel lumen. Ideò cum audierint lumen sanctorum, quasi de lumine gaudent. Sciunt etiam naturaliter, quia bonum est regnū cœleste, quasi de audito regno lætantur: & non ideò credunt, quia sic est quomodo lætantur, anima autem eorum non credit. Sed dicis, quomodo gaudere poterāt, nisi crederent? Hoc ipso enim quòd gaudent, credunt, ideò credunt. Non est ita: omnis enim qui credit, verum est, quòd gaudet, non tamen omnis qui gaudet, credit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

credit. Nam quòd gaudet in nobis, sensus est rationabilis: quod autem credit, spiritus animæ, qui non in gaudio, sed in solicitudine, & compunctione cordis cognoscitur. Quoniam non omnis, qui gaudet, & credit, tuo te docebo exemplo. Ecce cũ tibi exposuero de gloria sanctorum, de iucunditate paradisi, gaudes & exultas: si tamen non habes etiam carnalem intellectum, iam captum, & induratum in malis, & quasi terra secus viam. Sed si dixero tibi, Vide qualis est iucunditas sanctorum ergo vende omnia tua, quæ habes, & da pauperibus, & hæc omnia possidebis, ecce non facis, sed tristis recedis, sicut adolescẽs ille a Christo: non ergo credidisti firmiter, de quibus gaudebas. Ecce cuncti homines quanta pondera auri dant, vt comparent dignitatem, & cum gaudio magno dant: & sine dubitatione dant, vt comparent, & multum sibi quęstum putant, si inuenerint cui dant, & putant se iam inuenisse cui dederunt. Et amplius dico, si suã pecuniam non habuerint, aliunde mutuũ tollunt, & cum gaudio dant. Quare? Quia credunt omnino dupliciter se inuenturos esse, quod dederunt. Et si verè credis futura, quæ audis, quare non dabas simplum in terra, vt centuplum inuenires in cœlo? Quomodo non dabas temporalia, vt inuenires æterna? Si dixero tibi, Abstine te a delitijs, & ieiuna: non facis, quia non credis. Si tædianti, id est, ægrotanti tibi medicus dixerit, Abstine te ab hoc, subaudis: quia credis te sanandum, si seruaueris: & frequenter illud amplius amas, quod amarum, manducansque vteris, & vincis desiderium ventris ob desiderium sanitatis: multò magis ieiunare poteris, si credideris iucunditatem illam futuram. Tu ergo, qui propter Deum quomodocunque viuere contentus non es, si euenerit res, de qua iucundè viuere nõ poteris: quomodo propter Deum poteris corporales sustinere dolores? qui nec eleemosynas de rebus tuis dare contentus es, quomodo amissionem substantiæ tuæ propter fidem poteris sustinere? Ideò facta tribulatione, aut persecutione propter verbum Dei, scandalizaris. Nam non solùm in persecutionis tribulatione prorsus tu scandalizatus es in Christo, sed etiam in tribulatione omnium aduersitatum: Vtputa, si tibi amissio charorum, aut damnum rerum, aut corporalis infirmitas contigit: statim scandalizaris, & dicis, quod propheta ad tuam consolationẽ dixit, vt & nec tu scandalizatus sic dicas. Ecce ipsi peccatores, & abundantes in seculo obtinuerunt sibi diuitias: & dixi: Ego sine causa iustificaui cor meum, & laui inter innocentes manus meas, quin cũ meliora susciperе debui, tunc contigerunt peiora. Ille & ille in omnibus iniquitatibus voluitur, & floret in filijs, & abundat in rebus, & lętatur in sanitate. Et qualis est iustitia Dei? Et non cõsideras: quod qui ad bellum transmittitur, ad gloriam paratur: & cui tentatio imponitur, correctio ostenditur ei. Si videris, aut mortalitatem frequenter fieri super terram, aut famem, aut gladium, statim scandalizaris, & dicis: Patres nostri idola coluerunt, & semper in bonis fuerunt, & nos ex quo Christum colere cœpimus, nunquam nos bona sequuntur. Et non cõsideras, quia illorum prosperitas non fuit remuneratio Dei, sed cõtemptio. At nostra aduersitas nõ est ira Dei, sed admonitio. De illis.n. dictũ est: Vir insipiens non cognoscit, & stultus non intelliget, cũ exurentur peccatores sicut fœnum. Et quid addidit? vt intereant in seculum seculi. De suis autẽ, quid dicit? Visitabo in virga iniquitates eorum, misericordiam verò meã non dispergam ab eis. Si videris aliquem tumultum ecclesiæ tuæ, statim scandalizatus dicis: Ne fortè non sit hęc vera ecclesia apud hæreticos, sed illic sit veritas, vbi floret potestas. Et non intelligis, quod a Deo diligitur, hoc a diabolo expugnatur: quod autem a Deo contemnitur, hoc a diabolo quasi proprium in pace custoditur. Iudæa quandiu fuit Dei hæreditas, nec diabolus cessabat eam expugnare suadendo ad idola, nec Deus cessabat eam castigando, & reuocando ab idolis custodire: postq̃ contẽpta est, quasi pars diaboli facta manet in requie. Quoniam ergo multi non solùm propter persecutiones, sed etiam extra persecutiones scandalizantur de verbo: ideò suprà non solùm dixit, Facta autem persecutione: sed etiam, in tribulatione. *Alia cèciderunt in spinas.* Primùm dicam, qũo colitur, vt benè intelligatur, qũo a vicinis suffocatur seminatum in te verbum. Colis, assiduè audiendo scripturas, & traditiones doctorum. Per hoc.n. confirmatur in te verbum Dei, & crescit, & satisfacis tibi, qa ita est per omnia, quemadmodum credis.

Nar. 10. b & Lu. 18. d

D

E

G

pſ. 72. b

pſ. 91. d

pſ. 88. e

Fructus

Verbi Dei, duplex fructus.

Fructus autem verbi Dei est duplex, in operibus bonis, & in confessione fidei. Sed fructus boni operis gratiosior est apud deũ in pace, quàm in persecutione: fructus autem confessionis in persecutione gratiosior est, quàm in pace: quia in persecutione nemo te discutit, qũo viuis, sed qũo credis. Item in pace non est labor benè credere, sed benè viuere: qa pax ipsa corruptrix est pietatis. Vide iam, q̃ solicitudo diuitiarum frequentare te ecclesiam non permittit, vt audias scripturas, & traditiones doctorum, vt nutriatur verbum, quod accepisti. Et si venis in corpore, nõ venis in mente. Et si audis auribus, non audis in corde.

H Totus autem animus tuus in illis est, de quibus solicitus es. Opera bona cupiditas diuitiarum te facere non sinit. Quomodo autem sinat te tua fœnerare, quæ compellit te aliena colligere? Item si verbum Dei venerit in periculum, tu pp voluptatem diuitiarum, aut quia times perdere, quæ habes, aut quæ non habes concupiscis acquirere, veritatem fidei tuæ palam non cõfiteris. Vides qũo solicitudo, & voluptas diuitiarum suffocant verbum, & fructificare nõ sinunt? *Quædam super terram bonum.* Terra autem bona, sunt qui abstinent se à diuitijs malis, & secundum vires suas faciunt bona, & est fructus eorũ trigesimus. Si autem omnia bona sua contemnant, & accedant ad seruiendum Deo, habent sexagesimũ. Si autẽ & infirmitas corporis eis contigerit, & fideliter sustinuerint, habẽt cẽtesimum, & terra bona est. Nam & Iob ante tentationem trigesimum habuit in facultatibus suis iustè viuendo: post damna substantiæ, & filiorum, sexagesimum: post plagam aũt corporis, centesimũ fecit. Qui centesimum habet, in se sexagesimũ, & trigesimum habet. Et q̃ trigesimum habet, sexagesimum non habet. Et qui sexagesimum habet, non etiam centesimum habet: semper enim maius, quod minus est in se habet inclusum: illud autẽ quod minus est, maius in se non habet: Vtputa, præfectoria potestas habet in se vicariam, & consularem potestatem: consularia autẽ potestas, neq; vicariam, neq; præfectoriam habet in se ptãtem: Vtputa, qui talẽ fidem habet, vt possit mori pro Christo, ille sine dubio, & oĩa bona mundi contemnere potest. Nam qũo sua non contẽnat, qui seipsum contemnit? nam & ille centesimum habet. Nam qui se, & sua contemnit, multò magis aliena non tollit, multòque facilius de facultatibus suis partem dat, qui totas facultates suas nihil existimat. Item qui sexagesimum habet. i. qui diuitias potest cõtemnere, in ieiunio permanere, castè viuere, corporales iniurias sustinere, sine dubio, & trigesimũ habet. Et qui sciunt solicitudines seculi, & voluptates diuitiarum, clarius eas contemnere possunt. Qui autem trigesimum habet. i, qui malum non facit, sed quantum potest benefacit, hoc est. n. trigesimum: ille non omnimodo, & sexagesimum habet. i. non omnino potest omnia bona sua contemnere, & omnibus diebus vitæ suæ ieiunare aut in castitate viuere, aut corporales iniurias pati. Hoc.n. est sexagesimum. Ideò dominus apostolis quidem qui sexagesimum poterant sic dicit: Vendite, quæ habetis, & date eleemosynam. Istis autem qui non poterant sexagesimum, iniungit eis trigesimum dicens: Omni petenti te, da. Et qui mutuum petit, non auertas ab eo. Itẽ qui sexagesimum potest, non omnino, & centesimum potest. Quanti sunt, qui & bona sua dimittere possunt, & amissionem rerum suarum patiuntur, & castè viuere possunt, & corporales iniurias sufferre: & illud quod est centesimum timent sustinere? Quot enim confessores post multas iniurias mori timentes lapsi sunt? Sic & homo qui secus viam est, omnia mala in se habet, & lapidosus est, & spinosus. Ille autem qui spinosus est, non omnino lapidosus est. Et ille qui lapidosus est, non omnino secus viam est: Vtputa, qui fornicarius est, qui auarus est, qui periurus est, qui fur est, omnino si illi persecutio, aut tribulatio venerit propter verbum: sine dubio quantum ad hominem scandalizatur, & præuaricatur. Qui enim ante tẽtationem fidem Deo non seruat, quomodo in ipsa tentatione erit fidelis? Item qui lapidosus est, & spinosus, id est, qui ex corde non credit, & est infidelis, & vacuus, ita vt nec persecutione, aut tribulatione scandalum patiatur: multo magis, nec solicitudines seculares poterit euitare, aut voluptates carnales. Qui enim illic scandalizatur, & præuaricatur, vbi intelligit se perire, si fuerit scandalizatus: quanto magis solicitudines diuitiarum, & voluptates non est contentus repellere, in quibus se grauari intelligit,

Iob. 1. d & seq.

I

K

Luc. 12. d

Ibi. 6. b

L

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligit, non perire? Nam ſolicitudines diuitiarum, & voluptates, profectum impediunt, non faciunt peccatorem. Qui autem ſcandalizatur in Chriſto, cadit a Chriſto. Qui ergo, & cadere poteſt, multo magis impedimentum pati cõtentus eſt. Qui autem ſpinoſus eſt, non omnino, & lapidoſus eſt. Sunt enim qui tantam quidem fidem non habent, vt diuitias ſuas, & voluptates pro nihilo putent, & ſolicitudinem earum contemnant, & magis diligant cœleſtia quàm terrena: tamen ſi tentatio venerit, non recedunt a Chriſto propter timorem perditionis. Nam etſi mundum contemnere non fuerint cõtenti, vel quia non qui antè deſiderabant magnificari apud Deum, tamen a Chriſto recedere nõ ſunt auſi, quia timent perire. Ideò ſi neceſſitas venerit, frequenter, & bona ſua dimit
M tũt, quorũ ſolicitudine antè ſuerant obligati. Nam multo magis laborioſum eſt in ſecuritate concupiſcentias vincere, quàm in periculo diuitias poſſe contemnere. Ipſe enim timor periculi adiuuat animam, & facilè vincitur delectatio corporalis. Quot ſunt enim qui in ſecuritate nõ fuerunt contenti pauperes eſſe: & cum viderunt perſecutionem, magis contenti fuerunt bona ſua dimittere, quàm perire propter illa? Præſciens Deus frequenter præſcidit diuitias eorum, vt a ſolicitudinibus releuati, ſecurius, & melius permaneant cum Deo. Item qui lapidoſus eſt, non omnino, & ſecus viam eſt. Multo enim fideliores ſunt, qui in perſecutionibus forſitã poſſunt ſcandalizari, tamen in iniquitatibus non ſe omnino obligant: quia cum gaudio accipiunt verbum, & diligunt bonum, ſed vincuntur in tribulatione. Et eos forſitan propter miſericordiam ſuã Deus frequenter ſaluans, non adducit ſuper eos tentationem, vnde vincantur: quoniam nemo noſtrum idoneus eſt, ſi nos iubet Deus orare: Et ne nos inducas in tentationem. Qui autem ſecus viam eſt, in omnibus malis obrutus eſt. *Et accedentes ad eum diſcipuli eius, dixerunt: Quare in parabolis loqueris illis?* Vide beneuolentiam virorum, vide miſericordes diſcipulos benigni ma-
A giſtri. Dolebant, quia populus non intellexit, & quia talium verborum ædificatione fraudati ſunt, quia perdiderunt audiendi laborem, & tempus. Nam qui non intelligit, quod audit, perdit quod audit. Et conſidera quòd eſt beneuolentius, quod non primum interrogauerunt de intellectu parabolæ, ſed mox dixerunt: Quare in parabolis loqueris illis? quia magis de aliorum ſalute ſolliciti erant, quàm de ſua, Phi. 2.a
ſicut ait Apoſtolus: Non quæ ſua ſunt ſinguli cogitantes, ſed quæ aliorum. Hæc eſt enim perfecta charitatis gratia, qui amplius feſtinat alijs vtilis, & luceroſus eſſe q̃ ſibi. *At ille reſpondens ait illis: Quia vobis datum eſt noſſe myſterium regni cælorum.* Quoniam multi ex his verbis culpam negligẽtiæ ſuæ imputant Deo, dicentes: Quia nõ eſt mea culpa ſi neſcio, quod mihi Deus ſcire non præſtitit. Et iſta dicunt non verè dolentes, quia non intelligunt aliquid circa Deum, ſed peccatorum ſuorum excuſationem quærentes. De talibus dicit pro- Pſ. 140.a
pheta: Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis, cum hominibus operantibus iniquitatem. Ideò de iſto loco modico manifeſtius loquamur. Omnis quidem intellectus de ſpiritu ſancto eſt, & gratia Dei eſt:
B tamen alia eſt gratia, quam Deus omnibus hominibus creando donauit: alia eſt quam non omnibus hominibus, ſed dignioribus, & excellentioribus, & electioribus donat. Sicut paterfamilias multa mãcipia habens, omnibus quidem mediocrẽ veſtem dat, mediocrem annonam dat pro debito dominij ſui: quia nec poteſt eſſe ſeruus eius, niſi ab illo veſtitus fuerit, & nutritus: quibuſdam autem fidelioribus circa ſe, dat meliorem veſtem, & delicatiorem annonam, non propter debitum dominij ſui, ſed propter bonos mores eorũ: Sic & dominus generalem gratiam, id eſt, intellectum boni, & mali omnibus dat, p neceſſitate naturæ: quia nec videmur eſſe homines ad imaginem Dei creati, niſi habuerimus diuinum intellectum. Dignioribus autem dat ſpecialem gratiam: vtputa cognoſcendi myſteria, non pro neceſſitate naturæ, ſed pro remuneratione bonæ voluntatis, aut bonorum operum. Vide ergo quomodo dicit: Vobis datũ eſt noſſe myſterium regni cęlorum. Non dixit, Vobis datum eſt, alicui qui habeat ſcientiam boni, & mali. Si ergo eſt aliquis, qui non habet gratiam ſcientiæ boni, & mali, non culpa hominis eſt non habentis, ſed Dei non dantis. Si autem omnes homines in-
C telligunt bonum, & malum, non tamen omnes

omnes habent gratiam cognoſcẽdi myſterium regni, non eſt culpa Dei non dantis, ſed hominis non quærentis, nec feſtinantis, nec laborantis vt mereatur accipere. Si enim illam generalem ſcientiam boni & mali tranſegiſſes: id eſt, ſi benè vſus fuiſſes, iuſtè mereberis hanc ſpecialem cognoſcendi myſterij ſcientiã. Si autem illam generalem abſcondiſti in terrã, quæ datur pro neceſſitate naturę: quomodo mereberis hãc ſpecialem, quæ pro remuneratione bonæ voluntatis aut operum datur? Et hoc eſt quod alius euangeliſta dicit de ſeruo malo, qui talentum
Inf. 25. b ſuum abſcondit in terram, & nullum fecit fructum de illo. Dominus eius non ſolùm talentum tulit de eo, ſed adhuc iuſſit eũ puniri: id eſt, quaſi nõ fructificãtẽ iuſſit puniri reum. Vide quia paratus
Luc. 8. c fuit & alteram gratiam ei donare, ſi fructum feciſſet de prima. Qui enim habet, dabitur ei, & abundabit. Vt habenti quidem ad datur poſſibile eſt: impoſſibile autẽ vt auferatur ab eo qui non habet. Quo
† quomodo. modo procedit? Si enim tollitur ab eo quod † non habuit: ſi autem non habuit, quid tollitur ab eo? Sed ita procedit: Qui habet aliquem intellectum, & non ſa-
D cit cũ illo iuſtitiã pertinentẽ ad gloriam dei, ſed ecõtrà circa res terrenas occupat eũ, habẽs nõ videtur habere: quia quantũ ad eũ, videẽs, cæcus dicitur eſſe. Nõ habet, qui Deo nihil fert. Sicut homo cuius oculi iniquitatẽ vidẽt, nõ æquitatẽ: quã
In. 15. b tũ ad Deum videns, cæcus dicitur eſſe, ſicut ſcriptum eſt: Sinite eos, cæci ſunt, & duces cæcorum: quia diabolo vident, nõ
Eph. 2. a & Col. 2. d Deo. Sicut qui peccatis viuens, mortuus dicitur, ſicut ſcriptum eſt: Et vos cũ eſſetis mortui in peccatis veſtris: quia ille talis nõ Deo, ſed diabolo viuit: Sic qui habet intellectũ, & bonum non operatur cum eo, quantum ad Deum, nec habet. Et ideo tollitur ab eo & ipſum quod habet, vt nec intelligat quod eſt bonum, & iam vt cæcus ducatur à dæmonibus per omnia mala opera. Quando ergo videris hominẽ qui etſi non facit opera bona, tamen vel delectatur in audiendo bono: infructuoſus eſt quidem, tamen adhuc non tulit Deus ab illo hoc ipſum quod habebat, ſed expectat illum vt cõuertatur ad pœnitentiã & faciat bonũ. Cũ aũt videris hominẽ, qui non ſolũ bonum non facit, ſed nec delectatur in ipſo audito bono: intellige quia iam tulit ab illo Deus E
hoc ipſum quod habebat vt intelligeret bonum, & quantum ad Deum mortuus eſt. Nam non poteſt reuiuiſcere, niſi fortè quantum ad Deum, qui poteſt etiam mortuos ſuſcitare. Ille ergo q̃ habẽdo nõ vult, ſicut diximus, quod habet quidem naturæ eſt: quod aũt non habet, voluntatis: qui habet quidẽ, ſed non vult habere. Iudæi verò qui habuerunt legem, & vixerũt ſecundum legẽ, addita eſt eis notitia Chriſti. Qui.n. legẽ habẽtes quaſi nõ habuerunt, quia nõ vixerunt ſecundum legẽ, ablata eſt ab eis etiã ipſa lex, quã habebãt. Et nihil apud eos de lege remãſit, niſi ſola ſcriptura librorũ, oĩ legis obſeruãtia pereunte: Sic n. & Chriſtianis euenit. Qui.n. verè habẽt Chriſtum, viuentes ſecundum Chriſti præcepta, dabitur illis regnũ, vt iã nõ credãt abſentẽ Chriſtũ, ſed videant p̃ſentẽ. Qui aũt habentes Chriſtum, quaſi nõ habẽt, q.a nõ viuunt ſecundũ Chriſti præcepta: tollitur ab illis etiã hoc ipſum quod videntur agnoſcere Chriſtũ, vt credãt Antichriſto. Aut certè vt cõdẽnati in die iudicij, ſeparati de parte Chriſtianorum, etiam hoc ipſum perdãt, quod videnẽ eſſe Chriſtiani, cum infidelibus deputati. Sic & hæreſibus factũ F
eſt, q̃ habentes fidei veritatem, illã non habuerunt, nõ viuentes ſecundum eam, ablata eſt ab eis, vt crederent pro veritate mendacijs. Tales ſunt & qui quotidie tranſeunt ad perfidiam, quoniã habentes fidem, malè ea vtuntur. Tollet eã Deus ab eis, & ad perfidiã tranſibunt, & proijciet eos, & impletur in eis quod apoſtolus dicit: Eo quòd charitatẽ veritatis non 2. Theſſal. 2. d
receperunt, dabit eis Deus opera erroris vt credant mendacio, & iudicentur. Ideo Lu. 8.
in parabolis loquor illis, quia videntes non vident. Si dixiſſet, ideo in parabolis loquor illis, vt videntes non videant: forſitan non eſſet culpa non intelligentium Iudæorum, ſed Chriſti qui ſic loqueba tur, vt non intelligeretur ab eis. Nunc autẽ dicit: ideo in parabolis loquor illis, quia videntes non vident. Intelligitis ergo, quia non eſt culpa Chriſti nolentis dicere manifeſtè, ſed eorum qui audientes nolebant audire. Non.n. quia Chriſtus in parabolis loquebatur, ideo illi videntes non videbant: ſed quia videntes

non videbant, ideo illis Christus in parabolis loquebatur. Ecce viderũt mirabilia Mosi: nunquid verè viderunt? Si enim verè vidissent, vtiq; & timuissent Deum miraculorum factorem. Ecce audierunt doctorẽ legis: nunquid verè audierũt? Si. n. verè audissent eũ, vtiq; & vixissent secundũ legẽ, & credidissent in eũ quem prophetabat lex. Viderũt & ea mirabilia, sed vidẽtes nõ viderunt. Si aũt vidissent ea, & profecissent in eis. Cũ sit ergo facilius videntes cognoscere, quod vident, quàm intelligentes intelligere quod audierunt: quomodo poterant illi audiẽtes, mysteria intelligere, qui videntes mirabilia nõ cognouerũt? Quia consueti erant Iudæi videntes non videre, & audientes nõ audire: ideo non dedit eis Deus oculos fidei, vt videant diuina miracula Christi, nec audiant viua verba eius, nec similiter cõtemnant Christum, cognoscentes eum, quemadmodum contempserunt, & legẽ habentes eam, ideo & propheta illis dicebat: Audita auditis, & non intelligitis. Esa. 6. c

Videamus cuius rei intellectum denegat illis propheta. Non illum generalem qui datus est ad vsum naturæ, sine quo viuere nemo potest, sed hunc spiritualem ad cognoscendum mysterium Christi, quod datur ad remunerationem iustitiæ.

Homilia XXXII. ex cap. XIX.

H *ET factũ est cùm consummasset Iesus sermones istos, migrauit à Galilæa, & venit in fines Iudææ trans Iordanem, & secutæ sunt eum turbæ, & curauit eos ibi.* Et reliqua. Quantumcunq; gratuitum & vtile sit bonum ecclesiasticæ pacis, q̃ flagranti & solicito amore quærendum sit, exponam, vt quilibet inuentor exponere possit. Legite inquam fidelissimi hortor fratres, legite vobiscum, crescite in fide, vt vobiscum corpore absens, efficiar in Christo vobiscũ præsens in fide. Incipimus ergo exponere bona de bono. Prosequar quod dicit Euangelista: Et factũ est cùm cõsummasset Iesus sermones istos. Quos istos? quos superiùs est prolocutus. Quo modo de camino ignis mortiferi carnalium passionum super † pectus apostolorum zeli scintilla ceciderat, & modica quidem iam tantùm conflabatur: sed dominus qui de longe sentit malorũ vaporem, citò per humilitatis doctrinã, quasi cum aliquo fonte aquæ largissimo, titionem priusquam accenderetur, restinxit dicens: [Amen dico vobis: nisi cõuersi fueritis, & efficiamini sicut pueri, nõ intrabitis in regnũ cœlorũ, &c.] Et illos tũc solicitos reddidit, & totũ mundum de periculo huius incendij liberauit. Et illi quidem leuiter tacti sunt, nos autem sortiter sumus muniti. Et momentaneæ inuidiæ I eorum occasio, æternum mundo humilitatis refrigerium introduxit. Hos ergo sermones cũ consummasset Iesus, trãstulit se de Galilæa in Iudæam, quasi iustus dominus omniũ, qui sic diligit alios seruos, vt alios non contemnat. Nam sicut omnes illi debent gloriã, quasi domino: sic ille debet omnibus misericordiã, quasi seruis. Nam si semper eũ vnus teneat locus, iam non est possessor omniũ hominum, sed aliquorũ. [Reliquit Galilæã, & venit in fines Iudææ.] Galilæam patriã suam, de qua natus fuerat, quasi sol altiùs ascendens, reliquit Orientem, & venit in Iudæam, quasi ad Occasum vbi fuerat obiturus, in pace passionis occumbens, vt iterum nobis aliunde nouum ortum suæ resurrectionis ostenderet, vt dicamus cum apostolo: Vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua. [Et secutæ sunt eũ turbæ multę.] Quasi testimonia salutaris doctrinæ eius, quasi oues pastorem in manu ipsius genitæ & nutritæ sequebantur eum, quasi paruuli filij patrẽ peregrè longè proficiscentem, & quasi pater proficiscens bona pignora charitatis illis relinquẽs, peregit debilibus remedia sanitatũ. [Et sanauit eos.] Ibi apparet, quia parati erant populi sequi eum etiam in fines Iudææ: sed ne quis existimet Iudæorum, K sicut erant detractores, quòd ad cõmendationem opinionis suæ, & ad testimoniũ virtutum suarum, iactantiæ causa, trahat secum multitudinẽ infirmorum, ideo sanauit eos ibi, & dimisit eos: maximè cũ sufficerent & ipsi ad gloriã, & hominibus ad salutem, testimonia in suo loco nascẽtia [Et accesserunt ad eũ Pharisæi, tentates eum, & dicentes eis: Si licet homini quacunq; ex causa vxorem suam dimittere?] Viro casto qualiscunq; vxor bona videtur: quia perfecta charitas vitia non sentit. Qui diligit vxorem, de soluendo matrimonio legem necessariam non habet. 2. Cor. 5. d

habet. Vbi aũt de soluẽdo matrimonio lex requiritur, illic iã odiũ demõstratur: vbi odiũ inuenitur, illic fornicatio esse cognoscitur. Quẽadmodum si videas hominẽ assiduè amicitias medicorũ colentẽ, ex ipsa re statim intelligis, quia infirmus est: Sic & cũ videas siue virum, siue mulierẽ de dimittẽdis vxoribus aut viris legẽ interrogãtes, cognosce quia vir ille lasciuus est, & mulier illa meretrix est. Sic & Iudæi erant homines fornicarij & cõtaminati, qui habentes vxores, habere nõ videbãtur: quia vxor illis nõ erat qua si iucũda possessio castitatis, sed quasi de L sertũ æstus libidinis illic religatæ. Nã in matrimonio mox castitas delectatur, libido aũt quasi vinculo coniugij colligata torquetur. Et nõ sit nouũ quod dicimus, quia castitas in matrimonio delectatur. Nã primus est gradus castitatis, syncera virginitas: secundus aũt, fidele cõiugiũ. Ergo species secũda virginitatis, est matrimonij casta dilectio. Adierũt ergo Iesum tẽtãtes vt viderẽt, si volũtatis eorũ, amicus esset, an castitatis patronus: vt si quidẽ diceret, quia licet dimittere, laudarent eũ: si aũt nõ, cõtradicerẽt ei: & hoc est propriè tẽtare. Qui autẽ verè interrogat, quicquid audierit, cõquiescit. Si licet homini vxorẽ suam dimittere quæcũque ex causa? O effrænata lasciuia. Sciebant quia nullã causam idoneã habebãt circa dimittẽdas vxores, præter solã turpitudinẽ, alias atq; alias sibi iũgebant: iõ timuerũt interrogare, ex quibus causis, ne seipsos intra angustias certarũ causarũ constringerẽt. Sed interrogauerunt, si ex oĩb. causis licet, sciẽtes quia modũ nescit libido: sed quãtò exercetur, tãtò magis accẽditur, nõ leuiter, nec ĩtra terminos vnius cõiugij capit libido. [Ille respõdens ait M eis: Non legistis, quia qui fecit homines Gene. 1 d ab initio, masculũ & fœminã fecit eos?] Id est legistis quidem, sed noluistis facere quod legistis. Conscientiã illorũ ad testimoniũ prouocat, vt ostẽdat eis quia iõ interrogãt, nõ vt firmiter discãt quod dubitãt, sed vt excusabiliter faciãt quod inexcusabiliter peccent. Masculũ & fœminã. Non masculum & multas fœminas, vt vni masculo liceat plures fœminas possidere, neq; masculos & fœminam, vt vni fœminæ liceat plures viros accipere: sed masculum & fœminam, vt vna fœmina nullum masculum putet factũ esse in seculo præter vnum: vt vnus masculus nullam putet fœminam esse factam in seculo, nisi vnam. Non enim duas aut tres costas detulit de latere viri, & duas aut tres fecit mulieres. Cùm ergo secunda aut tertia vxor steterit ante faciem tuam, sicut tunc Eua ante Adam, quomodo illis dicas, Hoc nunc os de ossibus meis? Nam etsi verè costa est illa mulier, non tamen tua. Si ergo non illi dixeris, non illam confirmes esse coniungem tuam: si autem dixeris, mentiris. Si ergo deus ad hoc masculum & fœminam ex uno creauit, vt sint vnum: quare ergo & de cætero vir & mulier non ex vno vtero nascãtur, A sicut volatilia quædam? Quia deus quanuis masculũ, & fœminã quidem creauit propter necessitatẽ filiorũ generandorũ: tamẽ semper castitatis fuit amator, & cõtinentiæ author. Ideo illũ typũ non seruauit in hominibus vt si quidẽ vult homo nubere secũdũ primã dispositionem creationis humanæ, intelligat quid est vir & vxor. Si aũt noluerit nubere, non habet necessitatẽ nubendi propter cõiunctionẽ natiuitatis, ne fortè videatur per suã cõtinẽtiã alterũ perdere, quem nolebat esse in cõtinẽtia: quomodo dicemus post cõiunctũ matrimoniũ, ne alter altero nolẽte se separaret. [Propter quod relinquet homo patrẽ suũ & matrẽ suam, & adhærebit uxori suæ.] Propter quid? Quia ex uiro est uxor, & ex una carne suunt ambo. Ergo nunc maior charitas debet esse inter fratres & sorores: quia isti quidem coniuges ex eisdem parentibus exeunt, illi aũt ex diuersis. Sed hoc magnũ est nimis, quia fortior est dei constitutio, q̃ virtus naturæ. Non. n. præcepta dei naturæ subiecta sunt, sed natura præceptis obtemperat. Deinde fratres licèt ex uno nascantur, tamen ideo nascũtur, vt diuersas uias petant. Vir aũt & uxor licèt ex diuersis nascantur, tamen ideo nascuntur, vt in vnũ conueniant. Ergo hi, B quamuis sunt ex uno, tamen non ita sunt quasi ex uno: quia ad hoc creati sunt, ut non sint unum. Illi autem quamuis non sunt ex uno, tamen ita sunt quasi ex uno: quia ad hoc creati sunt, ut sint vnum. Vides ergo, quia non seipsum loquitur ordo naturæ? sed ordinationem dei ex te ipso considera. Quod enim est al. uolebat. Syzygaetiã fratres discuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in herbis, autin arboribus humor, hoc est in hominibus amor. Sicut herbæ ex humore nascuntur & crescunt, sic homines per amorem incipiunt & augentur. Humor quidem de radicibus ascendit in herbam, de herba autem non reuertitur ad radices, sed sursum transmittitur in semen: Sic & charitas de parentibus ascendit in filios, de filiis autem non reuertitur ad parentes. Ideo parentes quidem filios diligunt, sed non sic diliguntur à filiis: quia sicut herba non deorsum, sed sursum ad semen transmittit humorem: sic & homo non ad parentes, sed ad procreandos filios transmittit affectum. [Et erunt duo in carne una.] Sicut qui spiritualiter se diligũt, multorũ animæ quasi vna anima esse dicũtur, dicẽte scriptura:

Act. 4. f C Omniũ credẽtiũ erat cor vnũ & anima vna: Sic & vir & vxor, qui carnaliter se diligunt, vna caro dicuntur. [Dicunt illi: Quid ergo Moses mandauit dare libellũ repudij, & dimitti?] Displicet peccatoribus doctrina iustitiæ, grauis est fornicantibus interpretatio castitatis. Si contra rationẽ quidẽ respondere nõ possunt, veritati tamẽ credere non acquiescunt. Quid ergo? Conferunt se ad patrocinium uiri sanctissimi Mosi, cuius personã verebantur oẽs, & timebant, vt doctrinã Christi, quã rõne vincere nõ potẽt, per authoritatẽ validioris personæ destruerent: vt dũ Moses irreprehensibilis reprehendi timetur, veritatis interpretatio taceatur: sicut solẽt homines facere malã causam habẽtes, confugiũt ad potentes viros, vt si per iustitiã nõ possunt, vincãt per personam. Tanquàm si ita inuidiosè respondeant: Quid ergo? Moses præcepit in lege, qui fuit quasi visibilis lingua inuisibilis dei, qui incorruptibilẽ gloriã corruptibilib. oculis vidit, & testimoniũ diuinitatis in vultũ suscipiens portauit ad populum.

Exo. 34 d Tu aũt homo vilissimus fabri lignarij filius, quomodo destruis quod ille constituit? Si filius dei es, sicut dicis, quare confundis tuũ ministrũ? Si homo es similis nostri, quomodo reprehẽdis tuum authorẽ? Si malũ est, quare præcepit? Si bonum

D est, quare destruis? [Tunc ait Iesus: Moses, inquit, propter duritiam cordis uestri permisit uobis dimittere vxores vestras.] Frequenter uobis Moses propter duritiam uestram, iniustitiam quasi iusti tiam præcepit, ut in eremo hostias offerre deo. Et quomodo dicit propheta?

Psal. 49. b Non accipiam de domo tua uitulos, neque de gregibus tuis hircos. Sed quia patres vestri egressi erant de Aegypto corpore, tamen non animo: nam totam Aegyptum secum in moribus baiulabant: uidens itaque Moses propter dilectionem carnalem circa studia sacrificiorum eos esse inclinatos, si mandasset eos recedere à sacrificiis, non fuerat audiendus. Quia annosa passio medicamento momentaneo non curatur. Iussit eos sacrificare quidem, sed iam non dæmonibus, sicut in Aegypto, sed deo uiuo. Dimidium mali permisit, ne totum perderet bonum. Hac ratione permisit uos dare libellum repudij, quia melius iudicauit permittente lege matrimonia solui, quàm odio compellente homicidium fieri. Permisit uobis mala facere, ne faceretis peiora. Ergo hæc uobis permittẽdo, non vobis iustitiam dei demonstrauit,

E sed à peccato abstulit culpam peccandi, ut quasi secundum legem agentibus uobis peccatum uestrum non uideatur esse peccatum: Vtputa, si quis habeat seruum, qui furatur & inebriat se: considerans dominus, quia si utrunque sibi insimul mandauerit obseruare, nihil proficit: mandat illi quidem, ut bibat quantum uult, sed publicè bibat, ut hoc quidem quod bibit, sit secum nouum bonum, ut paulatim discat obedire præceptis. Sic permissum est dari repudium, malum quidem, tamen licitum à creatione. Et apostoli præceperunt secundas adire nuptias propter incontinentiam hominum. Nam secundam quidem accipere, secundum præceptum Apostoli est. 1. Tim. 5. Propterea benè dixit, quia Moses hoc permisit, non præcepit. Aliud est præcipere, aliud est permittere. Quod enim præcipimus, semper placet: quod autem permittimus, nolentes præcipimus: quia malam uoluntatem hominum ad plenum prohibere non possimus. [Amen dico vobis, quicunque dimiserit uxorem

F suam, nisi fornicationis causa, mœchatur.] Omnis res per quas causas nascitur, per ipsas absoluitur. Matrimonium enim non facit coitus, sed uoluntas: & ideo illud non soluit separatio corporis, sed separatio uoluntatis. Ideo qui dimittit

dimittit coniugem suam, & aliam nõ accipit, adhuc maritus est. Nam etsi corpore iam separatus est, tamen adhuc voluntate coniunctus est. Cum ergo aliam acceperit tunc plenè dimittit. Non ergo qui dimittit, mœchatur, sed qui alteram ducit. Sicut autem crudelis est, & iniquus, qui castam dimittit: sic fatuus est, & iniustus, qui retinet meretricem. Nam patronus turpitudinis eius est, qui crimen celat vxoris. Imitatores ergo debemus esse Dei, vt sicut ille agit cum ecclesia: sic nos agamus cum cõiuge. Ille enim nunquam derelinquet populum, nisi ad gentilitatem, vel ad hæresim voluntariè transierit: aliàs autem peccantem castigat quidem, tamen misereri

Psal. 88. c non cessat, dicente propheta: Si dereliquerint filij eius legem meam, visitabo in virga in iustitias eorum: misericordiam autẽ meam non dispergam ab eis. Sic, & vir meretricem quidem dimittat, alias autẽ malè morigeratam castiget, & teneat. Quo? Tribus modis. Primum docendo secundũ

[nõ sentit. Deum. Si autem contempserit [timorem Dei, improperando, vt vel homines erubescat. Si nec pudorem sentit frequenter cõfusa, faciat illi quod præcepit Salomon:

Pro. 10 b G Cor durum baculo percute. Ergo primum admone, quia multum proficit doctrina iustitiæ. Deinde confunde, quia frequenter & pudor frænum est vitiorum. Tertiò iustum est, vt castigetur quasi ancilla, quæ erubescere nescit, vt libera. Aliter de Galilæa turbæ in mysterium gentium secutæ sunt dominum in fines Iudææ, ibique curatæ sunt. Iustè in fines tũ fierunt Iudææ, nec. n. potuissent curari, nisi relictis finibus suis in fines transissent Iudææ, sicut

Esa. 2. a scriptum est in Esaia: Et venient omnes gentes, & dicent: Venite, ascendamus in montẽ domini, & in domum Dei Iacob, & annunciabit nobis viam suam, & ambulabimus in ea. Et curatæ sunt gentes in finibus Iudæorum ad confusionem ipsorũ, quia gentes quidẽ, & in aliena secutæ sunt Christũ: Iudæi autem in finibus suis constitutum tentauerunt, & repulerũt: & in fornicationibus suis corporalibus fornicationem suam confessi sunt spiritualem, dicentes: Si licet viro dimittere vxorem suã quacunq; ex causa? Quia non potest aio esse castus, q̃ corpore est lasciuus: hoc est, non potest Deo esse fidelis, qui vxori suæ perfidus est: sicut nec ex diuerso conscien-

tiam seruat, qui Deo fidem nõ seruat, sed altera alterius fornicationis est accusatiix. H Nam etsi interim non præuaricatur lasciuus, tamen iam in eo statutus est, vt præuaricetur, si corruptio persuasionis accesserit. Et illi quidem secundum carnem interrogabant, quæ pati merebantur secundũ spiritum: Si licet dimittere vxorem quacunque ex causa? Christus autem respondit eis, q̃ facere eos non decebat, dicens: Quicunq; dimiserit vxorem suam, nisi ob causam fornicationis, & aliam duxerit, mœchatur. Sicut. n. vxorem quocunq; mõ contra voluntatem viri agentem, dignum est repellere, non autem est iustum quantum ad grauitatem viri, nisi ob causam fornicationis: Sic & ecclesia quocunq; modo contra voluntatẽ egerit Christi, digna est abijci: non autem abijcitur pp longanimitatem Christi, nisi sola causa transgressionis. Sicut. n. si Christus prius dimisisset ecclesiam Iudæorum non eis subministrans per scripturas notitiam suæ diuinitatis, ip se faciebat eam adulteram cum dijs extraneis, q̃m natura rationabilis, & subdita Deo creata, sine Deo non potest esse: sic Christo semper eis scientiam suæ diuinitatis subministrante, quoniam synagoga I spernens transibat ad idola, inexcusabilis adultera reperta est. Propter quod repulit Christum, non repulit eam Christus: non quacunq; ex causa, sed propter causam fornicationis ipsius: quia non solum relicto Christo diabolo se coniunxit, sed etiam interfecit, pro quo mori debuerat. Ab initio. n. Deus genuit Christum: deinde creauit hominem rationabilem naturam angelorum, & animarum, quasi cõiugem, & potentem susc ipere verbum ipsius. Ideò clamat. [Quod Deus coniunxit, homo non separet.] Et multis quidem modis homo separat quod coniunxit Deus. Quando enim quis audet [dicere, aut facere aliquid, per quod scandalizati homines recedant a Christo: homo separat quod Deus cõiunxit. Sed & si nullus alter hoc faciat, ipse autem homo peccans à Deo recedat, repellens sanctum [eius à se homo videtur [spiritũ. separasse quod Deus coniunxit. [Dicunt ei discipuli: Si ita est causa viri cum vxore, non expedit nubere.] Audientes cogitabant apud se: Mulier bona difficilè inuenitur, protestante Salomone: In mille Eccl. 7. virum bonum inuenies, in omnibus autẽ

[præsumit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

his mulierem non inuenies. Quid aũt est aliud mulier, nisi amicitiæ inimica, ineffugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimẽtum mali natura, boni colore depicta? Ergo si dimittere illam peccatum est, tenere autem verè tormentum est: necesse est, vt aut dimittentes adulterium alterum facia mus, aut tenentes quotidianas pugnas, & amaritudines habeamus. Ideò responderunt: Si ita est viri causa cũ vxore, non expedit nubere. Tunc dñs nõ dixit, quia expedit, sed magis consensit, quia non expedit: sed infirmitatem carnis aspiciẽs, dixit. [Non oẽs capiunt verbũ istud, sed quibus datum est.] Non dixit, non oẽs possunt: sed, non oẽs capiunt. i. omnes quidem capere possunt, sed non tñ oẽs capere volũt. Palma proposita est. Qui concupiscit gloriam, non cogitat de labore. Nemo vinceret, si omnes periculum pugnæ timerent. Ex eo quod quidam non possunt, & a proposito continentiæ cadunt, non debemus circa virtutẽ castitatis fieri pigriores. Si. n. quidam in pugna cadentes non exanimant cæteros, sed dicunt illis sic datum fuisse, rem non applicant pugnæ, sed homini: quantò magis nos credentiũ negligentiæ imputare debemus, non difficultati virginitatis? Quod autem dicit. Quibus datum est: nõ hoc significat, qm̃ quibusdam datur, quibusdã non datur: sed illud ostendit, quia nisi auxilium gratiæ acceperimus, nihil ex nobis valemus. Qm̃ autem volentibus gratia non denegatur, in euangelio dñs dicit: Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsare, & aperietur vobis. Omnis. n. qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur. Debet autem voluntas præcedere, & sic sequitur gratia. Nam nec gratia sine voluntate aliquid operatur, nec volũtas sine gratia potest. Nam & terra non germinat, nisi pluuiam susceperit, nec pluuia fructificat sine terra. [Sunt eunuchi, qui sic nati sunt ex vtero matris suæ: & sunt eunuchi, qui ab hominibus fiunt, & sunt eunuchi, qui seipsos eunuchos fecerunt propter regnũ cœlorum.] Tanquã si dicat aliquis: Quid dicis domine? Si ex quacunq; causa contigerit homini vxorem non habere: an continentiã habebit mercedem? Non semper. Sicut. n. peccatum sine voluntate opus nõ facit ita iustitia ex opere non consummatur, nisi & voluntas affuerit: Multi. n. corpore quidem castitati student, adulterium autem voluntate committunt. Nisi. n. ex voluntate sola fornicatio cõsummaretur, nunquam dñs diceret: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, mœchatus est eam in corde suo. Ergo volũtas sine corpore frequenter peccat. Illa est gloriosa cõtinentia, non quam transgredi non potest necessitas debilitatis corporis, sed quam complectitur voluntas sancti propositi. Ideò dicit: Sunt eunuchi, qui sic nascũtur ex vtero matris suæ: sunt eunuchi, qui ab hominibus fiunt: sed illos tenet necessitas, hunc aũt tertium coronat volũtas. Quòd aũt sic nascuntur, a creatione fit cũ nascuntur, & sex digitos habentes, aut quatuor, & similia. Si. n. Deus, sicut ab initio constituit, vnamquamque naturam sic dimitteret, illam immutabiliter sp in suo ordine permanere, in obliuionem deducere tur coram hominibus operatio Dei. Nam æstimaretur natura rerum ipsa se regere: vtputa constituit Deus naturaliter, vt in hyeme frigora sint, calor aũt in æstate, vt terra fructum proferat, vt pluuia descẽdat de cœlo. Si hæc sicut ab initio constituta sunt ita in suo statu immutabiliter perseuerarent, inuenitur Deus ab initio quidẽ constituisse, & de cætero oẽm naturam in sua potestate reliquisse, & per hoc fieret, vt iam creatura necessarium non haberet factorem. Ideò ergo naturæ rerum conuertitur contra naturam suã interdum, vt semper Deus naturarum opifex in memoriã reducatur, & semper necessarius sit factor suæ naturæ: & non solum semel, sed quotidie opera sua facere videatur. Propterea in euangelio de cæco, qui sic natus fuerat, dominus dicit: Neq; hic peccauit, neq; parẽtes eius, sed vt manifestentur opera Dei. Non solum simpliciter intelligẽdum est, sicut multi putant, vt cæco sanato Dei potentia cognoscatur, id est operans Deus, alioqui omnibus infirmitatibus sanitatis, Dei potentia cognoscitur: sed ideò in illius persona hoc dicit, quia contra regulam naturæ sine oculis erat creatus, vt in transuersione naturæ opus Dei intelligatur, vm emendatur natura. [Tunc oblati sunt ei pueri, vt manus eis imponeret, & oraret.] Tunc scilicet quando dñs de castitate sermonem faciebat, & beatos pronũciabat

Mulieris malę descriptio. K

L

Sup. 7. a. & Lu cæ. 11. b

M

Mat. 5

A

Ioã. 9. a

Qua de causa cõ tra cursum naturæ aliqua interdũ cõueniãt.

eiabat eunuchos. De gloria. n. continentiq domino referente, atq; dicente, Sunt qui se eunuchizant propter regnum cœlorum: audientes quidam obtulerunt ei infantes, pueros castitate mundissimos. Putabant. n. quia dñs corpore mundos tantùm laudaret, nõ & voluntate: nescientes, quia dominus non illos beatificauit eunuchos, quos puritiæ necessitas facit castos, sed continẽtiæ virtus. *Discipuli autem increpabant eos.* O caro amica rerum malarum, & non amica rerum bonarum: quia non delectat in bono, ideò facilè obliuiscitur bonum: malum autem quicquid audierit, quasi naturaliter in corde suo plantatum, sic retinet semper. Nam nunquam potest aliquis obliuiscì quod diligit, nec retinere quod odit. Ante. n. modicum Christus accipiẽs puerũ dixerat: Nisi facti fueritis sicut puer iste, non intrabitis in regnum cœlorum. Et ecce statim obliti discipuli puerilis innocentiæ, vetabant ad Christum pueros quasi indignos accedere, ad quorum similitudinem ipsi fuerant inuitati. Nam quis mercetur appropinquare Christo, si repellitur ab eo infantia simplex? Putabant. n. se honorem facere Christo, damnum facientes gloriæ eius. Nam quemadmodum damnum est medico, si subtrahantur infirmi: sic damnum est Christo, non habere quos saluet. Si enim expectans Samaritanos peccatores, de quibus ipse mandauit, quasi de indignis, in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: tamẽ sic de aduentu eorum gaudebat, vt diceret: Escam habeo manducare, quam vos nescitis: putas quantò magis esuriebat salutem innocentium puerorum? Ideò dixit: *Nolite uetare pueros.* Nam si sancti futuri sunt, quid vetatis filios ad patrem venire? Si autem peccatores futuri sunt, vt quid sententiam condemnationis profertis, anteq̃ culpam videatis? *Talium est enim regnum cœlorum.* Talium nõ omnium. Nam quales mõ sunt, meum est: quales aũtẽ postèa futuri sunt, ipsorum. Quod ergo meum est, honorate: quod autem ipsorum fuerit, miseremini. Talium est. n. regnum cœlorum, qui casti sunt ex virtute, sicut pueri ex ætate. Taliũ est, qui simplices oculos habent, sicut pueri, & non cognoscunt differentias personarum. Ecce. n. puer, si viderit hominem, nihil aliud videt in eo, nisi hoc solũ, quia homo est: non dignitatem eius intelligit, non considerat vestem ipsius. Vir autem perfectus, cum hominem viderit, non aspicit, quia homo est: sed statim cogitat de dignitate illius, & æstimat vestimenta ipsius. Vides ergo, quia sapientior est imperfectus puer, quàm perfectus vir? Vir. n. non hominem aspicit, quem Deus fecit dominus: sed ornatum, quem diabolus adinuenit. Puer autem non ornatum aspicit quẽ diabolus adinuenit, sed hominem quem Deus creauit. Priusquam puer veneno diabolico mundialis malitiæ repletus fuerit, cognoscit opus factoris: cum vero inebriatus fuerit mundi spiritu, iam non aspicit opus factoris, sed illecebras corruptoris. Præsens locus instruit omnes parentes, vt filios suos indesinenter sacerdotibus offerant: quia si sacerdotibus offerunt, offerũt Christo. Non enim sacerdos manus impo nit, sed Christus, in cuius nomine manus imponitur. Si. n. qui escas suas per orationẽ non offert Deo, coinquinatas eas manducat, secundum quod de illis, ait Apostolus: Quoniam omnis creatura Dei bona, & nihil reijciendum quod cum gratiarũ actione percipitur: sanctificatur enim per verbum Dei, & orationem. Dicens. n. sanctificatur per verbum Dei, & orationem: ostendit, quia maculata est, nisi p oõnem fuerit omnis esca mundata, & sanctificata: quantò magis pueros offerri Deo, & sanctificari necesse est? Causa autem sanctificandarum escarum hæc est, quoniam mundus totus in maligno positus est. Ergo, & omnis res corporalis, quoniam mundi est pars, in maligno est posita, & ipsam propterea oportet sanctificari. Consequenter, & infantes quando nascuntur, & ipsi quantum ad carnem in maligno sunt positi: qm̃ & omnis caro quasi pars mũdi, in maligno posita est. Propterea necesse est offerri pueros, vt assiduè super eos oratio fiat: quoniam escam semel sanctificari necesse est. Manducamus. n. eam, & transit: hominem autem quem indesinenter aduersarius persequitur, & fordidat, semper sanctificari necesse est. Aliter: Conuenienter cõfutatis Iudæis, tẽtatoribus, & lasciuis offeruntur pueri Xpo in mysterium gentiũ in fide paruulorum, & lactis adhuc solius capientium escam, quos obtulerunt Xpo patres eorum: sicut ordinis est intelligere, posita sunt euãgelia gẽtiũ singularũ, qd discipuli in figura principũ Iudaici po

Sup. 10. a. & Lu 10. f Ioã. 4. d

B

Sup. 18 a

C

1. Ti. 4. b

1. Io. 5. d

D

E

Universidad de Deusto
Biblioteca

puli prohibeb ant: quoniam semper Iudæi omnia faciebant, nè Gentes saluarentur introductæ ad fidem.

Homilia xxxiii. ex cap. xix.

ET *ecce vir vnus accessit ad eum, & ait: Magister bone, quid boni faciam, vt habeam vitam æternam?* Et reliqua. Non sine ratione quærendum est in hoc loco, cur hic de isto adolescente Christū interrogante, Magister bone, quid boni faciam, vt vitam æternam possideam: cum dominus impleuisset narrationē, in fine sic addidit: Multi enim erunt, inquit, primi nouissimi, & nouissimi primi. Quod de Iudæis, & Gentibus dictum esse dubitat nemo. Ne fortè ergo hic adolescens in mysterio introducitur Iudaici populi semper adolescentuli, semper gloriantis, & leuis. Sic enim facere
F solet Christus plerunq; quando de mysterio alicuius rei est locuturus, antè introducit corporaliter facientem idipsum, vt ex eo occasionem inueniens, corporalem nat rationem mysterij, quàm rei propositum exequatur: Vtputa, cum de compescenda
4 iactantia Pharisæorum apud Lucam locuturus fuisset, introducit primò hydropicum, & sanauit, vt in corporali tumore hydropici iactantiæ Pharisæorum pungeretur [inflatio. Sic & hic cùm de refutatione Iudæorum, & electione Gentium mysterium exponere voluisset, ex eo verbo, quod dicit ad Petrum, Et omnis, qui reliquerit patrem, & matrem, &c. vsq; ad parabolam subsequentem de mercenarijs conductis in vineam, hora prima, tertia, sexta, & nona, & vndecima, quomodo gentes præponendæ erant Iudæis: introduxit istū adolescentem gloriantem, & leuem, & amantem amplius bona sua carnalia, quàm cœlestia Christi promissa: vt passione corporali adolescentis istius, Iudaici populi spiritualis passio demonstraretur: propter quam Christo non credidit: id est propter placentia sibi, propter iactantiam vanam, propter quæstus, quos capiebat ex lege, remansit in lege. Propterea quæcunq; dicuntur de adolescentulo isto, sic sunt accipienda, quasi de populo Iudaico dicta. Iudaicus ergo populus erat adolescens, non ætate, sed leuitate: moribus immaturus, non annis. Nam omnia quidem vitia carnalia, iuuenilia sunt, sicut dixit Apostolus: Iuuenilia enim desideria fuge, sectare iustitiā, misericordiam, pietatem, &c. Præcipuum autem vitium iuuenile, est gloriatio, quæ amplius vult videri, quàm est: aut in toto vult videri non esse, qualis est. Nam sic populum Iudaicū fuisse cognouimus in scripturis, sicut & dominus dicit de illis: Faciunt omnia, vt ab hominibus videantur. Item: Væ vobis scribæ, & pharisæi hypocritæ, qui diligitis primas cathedras in synagogis, &c. Item: Væ vobis, qui iustificatis vosipsos, Deus autem cognoscit corda vestra. Propter quod & ficus dicti sunt, habentes folia sine fructu, id est speciem sanctitatis, non ipsam sanctitatem, quam æstimatione qui em iustitiæ sectabantur, opera autem abhorrebant. Et vide quomodo in exordio ipso narrationis populi Iudaici mores significat. Dicit enim: *Magister bone, quid boni faciam, vt vitam æternam possideam?* Quia semper Iudæi interrogatores Dei fuerunt, & non obauditore: laudatores sanctorum, & non imitatores: auditores legis, & non factores: semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes: gloriantes in lege, & per præuaricationem legis dominum Deum inhonorantes. Adhuc & illud considera, quia nihil de actione Dei interrogat, quid credat, aut quomodo credat: sed hoc, Quid faciendo, vitam æternam possideat: quia omnis spes salutis apud Iudæos in operibus erat, non in fide, sicut dicit Apostolus de illis, & Gentibus: Quoniam gentes, quæ non sectabantur iustitiam, in legis iustitiam peruenerunt: quia non ex operibus, sed ex fide: Israel autem sectando legis iustitiam, in legem iustitiæ non peruenit: quia non ex fide, sed ex operibus, Prima autem iustitia est cognoscere Deum patrem, & Christum eius: nouissima autem iustitia, est facere opera bona, sicut cum dominus dixisset quibusdam Iudæis: Operamini cibum, qui non perit, sed qui permanet, interrogantibus eis: Quid faciemus, vt operemur opus Dei, respondit: hoc est opus Dei, vt credatis in eū, quem ille misit. Illi autem opus agnitionis Dei negligentes, quod est præcipuum Christiani opus, semper ad diabolum transibant, & de operibus iustitiæ requirebant. Propterea Dei agnitionē perdiderunt, & opera iustitiæ nunquam impleuerūt: quia virtus faciēdæ iustitiæ, agnitio Dei est. *Dicit ei Iesus: Quid me dicis bonū?*

Inf. 23. b
Luc. 16. d
H Ro. 2. 2. Ti. 3. Ro. 2.
Ro. 9. 3
Ioā. 6. c
I

Nemo

Nemo bonus nisi vnus Deus. Nunquid non erat ipse bonus, cùm esset filius Dei deus? Nam quēadmodum cum ipse sit filius dei, & ipse Deus est, quasi filius: sic cum sit bonus deus, & ipse filius Dei sine dubio bonus est, quasi filius boni. Sicque Iudaicus populus vnius Dei habens agnitionē, Christum nec filium Dei, nec deū cognoscere volebat. Hac ratione laudē sibi oblatā ab eo repulit, quia non quasi Deum bonum, sed quasi hominem bonum eum dicebat. Quod non fecisset, si ille quasi deum bonum, bonū eum dixisset. Et verè quantùm ad Iudæos, qui vnum Deum colebant, & Christū Dei filium non cognoscebant, nemo erat bonus, nisi vnus Deus: apud fideles verò, sicut vnus deus pater est bonus, sic & vnigenitus Deus nihilominus bonus est. Puto aūt, si dixisset ei, Magister sancte, aut etiā iuste, similiter respondisset. Quid me dicis sanctū, aut iustū. Nemo sanctus, nisi vnus deus: nemo iustus, nisi vnus deus. Ex quibus omnibus dicimus, quoniam sicut tunc Christus laudem eius repulit, qa non cognoscebat eum, sic semper repellit laudes omnium ignorantium: consequenter nec pater suscipit laudes eorum, qui nō
K cognoscunt eum secundum quod est. Nūquid gentes non cognoscebant Deum, &
Act. 13. c honorabant, secundum quod Athenien-sibus dicebat Apostolus: Perambulās enim simulachra vestra, inueni aram ignoti dei? Quem ergo vos ignorantes colitis, hunc ego annuncio vobis. Sed non suscipiebat culturam eorum, quia non cognoscebant eum secundum, quod ipse cognosci volebat. Si autem nec Christus suscipiebat laudes Iudæorum, nec Deus pater gentium: quia non cognoscebant eum secundum quod decebat cognoscere eos: sine dubio nec hæreticorum suscipiunt laudem, vel pater, vel filius, quoniam nec ipsi cognoscunt quis pater, quis filius, errantes de am
[de substantia ambo-rum. bobus, & [confundente, vtrunque: quoniam qui filium cognoscit, ille & patrem cognoscit. Quòd si laudes eorum non suscipiunt, consequenter nec opera, quamuis videantur iusta. Propterea cum dixerint,
Sup. 7. a Nos in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo, dęmonia eiecimus, & virtutes multas fecimus: dicit eis Iesus, Discedite a me, nescio qui estis. *Si vis venire in vitam, serua mandata*. Quàm sapienter ait serua. Ille enim interrogauerat, quid boni faciā, iste contra illi respondit, serua. Non dixit, disce mandata, quia Deus docuerat eum, L factor naturæ rationabilis: sed serua, quia non seruabat. Nam in hoc quod admonetur seruare, ostenditur non seruasse. Nam non est ille bonus, qui interrogat de bono, sed qui facit, quod bonum est. *Non occides*. In persona quidem loquens vnius illius quicunque fuerit, conuenienter loquitur personæ populi Iudæorum. Quæcunque enim sciebat, quasi Deus, populum Iudaicum esse facturum, vel in se, vel in discipulos, vel iam facere: anticipans eadem ipsa, præmonet eos, & dicit: Si vis intrare in vitam, non occidas. Sed occiderūt, & ipsum, & discipulos eius. *Ne adulteraveris*. Sed adulterati sunt recedētes à Deo suo, & viro animarum suarum, cum diabolo corruptore. *Ne furtum facias*. Sed fecerunt, furantes quidem fidem diuinitatis eius ex opere, & dicentes: Hic non eijcit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum: ne per opus illud crederent Christo. Item furati sunt veritatem resurrectionis eius de toto mundo, quantùm ad se, dantes pecuniam multam militibus, vt dicerent, quia nobis dormientibus, nocte venerunt discipuli eius, & furati sunt corpus eius. *Non falsum testimonium dices*. Sed dixerunt contra scripturas, hunc scimus vnde est. Deinde falsum testimonium protulerunt, dicentes M Nos audiuimns eum dicentem, quoniam ego dissoluam templum hoc manu factū, & in triduo reædificabo illud. Similia, & & in Stephanum dixerunt. *Honora patrem tuum, & matrem tuam*. Sed non honorauerunt neque patrem suum deum, qui seminauerat eos, neq; matrem suam ecclesiam patriarcharum, & prophetarum cœlestem: sed tanquam genimina viperarum ruperunt eos, & exierunt ab eis. *Et diliges proximum tuum sicut teipsum*. Sed non dilexerunt Christum factum sibi proximum, secundum carnis cognationem. Quoniam ergo, & olim per Mosen hęc eis seruare precepit, & postea per seipsum: illi autem non seruauerunt ideò non intrauerunt in vitam, id est, in agnitionem Dei patris, & Christi. *Et respondit: Hæc omnia seruaui a iuuentute mea*. Natiuitas Iudaici populi fuit ex tempore Abrahæ, vsque ad exitum eius de Aegypto. Tunc enim quasi infans populus ille, sicut Deus apud Ezechielem propheram testatur, dicens ad Hierusalem:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ezc.16.a lem: In qua die nata es, non est præcisus tuus vmbilicus, & non alligauerunt mamillas tuas: & etiam in aqua non es lota in salutem, neque oleo vncta es, neque
A sale salita, neq; pannis inuoluta es: neque pepercit oculus meus in te, vt facerem tibi vnũ ex istis omnibus, vt pararetur aliquid super te, & proiecta es in faciem campi, & in prauitate animæ tuæ, in qua die nata es. Et transiui ad te, & vidit te conspersam in sanguine tuo, & dixi tibi: de sanguine tuo bibes. Et multiplicaui te sicut hortum agri, dedi te, & multiplicata es, & magnificata es, & intrasti in ciuitates ciuitatum. Iuuentus autem eius fuit ex tẽpore Mosi, vsq; ad reges. Virilitas autem eius ex tpe regum eius, vsq; ad transmigrationem Babylonis. Senectus autem eius a transmigratione Babylonis vsq; ad Christum, quãdo & mortuus est populus ille, propriam interficiens vitam. De istis autem ætatibus suis etiam per prophetã testatur populus
Ps. 70.c ille, & dicit: Domine, memorabor iustitiæ tuæ solius: domine, quam docuisti me ex iuuentute mea, id est ex tẽpore Mosi, quãdo legem ad eruditionem suam accepit. Et vsque nunc pronunciabo mirabilia tua: quod est in tempore regum. Et vsque ad senectam, & senium Deus ne derelinquas me, donec annunciem brachium tuũ generationi omni, quæ ventura est: quod factum est in tempore Christi, quando qui
B digni fuerunt ex eis credere in Christum, brachium domini annunciauerunt omni generationi gentium, postmodum credenti in Christo. Quàm congruum autem populus ille Iudaicus dedit responsum, qui tamen corde nunquam credebat, semper ore commendabat se dicens: Hæc omnia seruaui a iuuentute mea. Quod non erat verum. Nã & prophetas occidit, cũq; idolis semper adulteratus est, & furtũ veritatis scripturarum semper commisit, sicut
Su.15.a etiam dns dicit de illis: Quia irritum fecistis mandatum dei propter traditionẽ vestram. Et falsa testimonia dixit interfectoribus prophetarũ, maximè in Esaiã, apud
Esai.1.c regem Manassen, dicens: Quia principes vestros, Sodomitas appellat: & populum
[confirmat. Israeliticum, Gomorrheos, dũm sabaoth se vidisse blasphemat, [cum dicat Deus:
Exo. 33 d Nemo videbit faciẽ meam, & viuet: propter quod, & serratus est lignea serra. Sed omnia illa specialiter conuincere Christus omittens, quasi ex alijs argumentis vult populum Iudaicum ostendere nihil horũ vnquam seruasse, dicens, *Respondit Iesus: Adhuc tibi restat unum, Vade & uende omnia tua, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & ueni sequere me.* Ac si dicat, Scio quidem, quia mentitus es, & interim accipio hæc quasi vera. Si ergo omnia ista seruasti C
a iuuentute tua, vt fias perfectus, vade & vẽde omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me. Quæ sunt quæ possidebat Iudaicus populus? Puto quòd illa quę dicit Lu- Lu.14.d
cas hoc modò: Ad horam autem cœnæ misit inuitatos vocare: illi autem recusauerunt, & vnus dixit, Villam emi, & vado videre illam: & alius, Iuga boũ emi quinq;, & vado probare ea: alius autem: Vxorem duxi, & ideò non possum venire. Quorum omniũ interpretatio spiritualis facta est in proprio loco. Hic aũt hoc dicimus tantũ, quia ex quibus causis illic ponuntur Iudęi non venisse ad Christũ, ex ipsis causis carnalibus, & terrenis intelligitur populus recessisse a Christo, tantũ [differẽtia in hoc [al. tñ.
est, quòd illic Iudæi ponuntur non venisse ad Christum: quia amore carnalium rerum, & terrenarum occupati, nec permanserunt in Christo, nec cõsideraverunt opera eius, nec audierunt sapientiam eius: propterea non cognouerunt eum filium dei, nec venerunt ad Deum. Hic autem illum populum Iudæorum demonstrat, qui vel ex prophetis, vel ex operibus, vel doctrinis D
eius cognouerunt filium Dei: & concupiscentia lucrorũ carnalium, vel bonorum, quæ consequebantur ex legę carnali, propter auaritiam recesserunt à Christo, non ignorantes diuinitatem eius, sed non sustinentes veram iustitiam eius. Quæ sunt ergo bona Iudaici populi, quæ vendere, & pauperibus dare mandantur? Primũ quidem agnitio Dei vnius, lex, templum, sacerdotium, leuitica & diuersa genera sactificiorũ, quibus omnibus carnaliter vtẽs populus ille, quasi possessiones fructiferas possidebat. Quæ quantùm ad æstimationem quidem Iudæorum magna videbantur, & multa: quantùm aũt ad Christi promissa, pauca, & nimis exigua. Quæ omnia mandantur dari Gentibus, specialiter pauperibus, & nihil horum habentibus in quibus populus ille Iudæorum fuerat diues. De hoc n. populo Iudæorum diuite, & contẽnendo,

[al. cõtẽnente. nendo, [& de populo gentium paupere, & ditando dicit Maria in Euangelio. Pauperes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Hoc ergo dicit dominus ad populum
Luc.1.c Iudæorũ, suadẽs eis, quod melius est vnius Dei agnitionem vendere: vade, & trade eam gentibus pauperibus, & non habentibus Dei vnius, & veri agnitionem: tu autem ascende ad maius, veni & sequere etiã
Ioã.17. me, vt cognoscas quoniam hęc est vita ęter-
E na: cognoscere non solùm verum Deum, sed ẽt Christum Iesum, quem misit ipse. Possides templum: trade id gentibus pauperibus, & non habentibus templũ Dei, & in primis venientibus ad agnitionem dei, & veni sequere me, vt & ipse efficiaris templũ Dei. Nam imperfectorum, & incipientium est habere templum Dei: perfectorum est templum dei esse. Possides legem: trade eam pauperibus gẽtibus, & nõ habentibus legẽ: tu aũt veni, sequere me,
1.Ti.1. & eris in gratia, sciens, quia lex nõ est posita iustis, sed impijs peccatoribus: gratia autem perfectionis est præmium. Possides legis diuersa mandata, vtputa habes hoc mãdatũ: Audi Israel, dominus deus tuus,
Deu. 6. Deus vnus est: trade ea pauperibus gẽtib. non habentibus vnũ Deum. Habes, non
Le.26.a facies idolum: trade hoc pauperibus gentibus, & per ignorantiam idola multa colẽtibus: tu autem sequere me, vt habeas vitã
Ioã.17.a æternam. Hæc est autem vita æterna, vt cognoscas vnum Deum verũ, & Iesum Christum, quem misit. Habes, Non occides: tra
Exo.20. e & De. 5. b, & de hoc gentibus homicida multa faciẽtibus: tu autem sequere me, vt non irascaris. Habes, Ne adultereris: trade hoc gen-
Ro.13.c tibus lasciuis, vt discant non adulterari: tu
F autem sequere me, vt ne concupiscas. Habes, Non periurabis: trade hoc gentibus,
Exo.21. c vt discant non periurare: tu autem sequere me, vt non iures. Habes, Oculum pro oculo, dentẽ pro dente: trade hoc gentibus, vt neq; mala patientes inferant mala: tu aũt sequere me, vt qui te percusserit in maxil-
Le.19.d & Mat. 5.g lam vnã, præbeas illi & alteram. Habes, vt odias inimicos, & vt diligas amicos: da hoc pauperibus gentibus, absq; omni iustitia, qui nec amicis suis bonam conscientiam seruabant: tu autem sequere me, vt etiam inimicos diligas: quoniã hæc omnia pauperes debent habere, vt consoletur vita eorum in ipsis. Incipientium sunt omnia illa, non perfectorum. Si ergo hæc omnia tradideris pauperibus gentibus, & secutus me fueris, per hæc maiora, quæ dixi, manifestum est, quia omnia illa a iuuentute seruasti, & proficiens in senectute tua, quę iuuenum erant, euacuasti. Si autẽ per hæc maiora me sequi nolueris, manifestum est quoniam omnia illa non solùm à iuuentute tua non custodisti, sed nec modò etiã in senectute tua conseruas. Qũo autem potest fieri, vt sterilis eius sit senectus, cuius fœcunda fuit inuentus? Nec est possibile, vt non crescat in illo bono, qui cœpit ab G
ipso bono. Nam non stat sibi in suo statu priori, sed necesse est, vt exercitatus semper crescat ad melius. *Ille autem his auditis, tristis abiit: erat enim habens multas possessiones.* Nam verè propter duas causas Iudaicus populus recessit a Christo. Aut propter peccata sua, quia nunquam seruauerat dei mandata, sicut dominus ad Nicodemum loquens testatur, dicens: Qui autem non credit in filium dei, iam iudicatus est. Hoc autem iudicium est, quoniam lux venit in
Matt.5. hunc mundum, & homines magis amauerunt tenebras, quàm lumen, erant enim g
opera eorum mala. Omnis enim, qui malum agit, non venit ad lumen, ne manifestentur opera eius. Aut propter lucra car- Ioã. 3.c
nalia, quæ conferebant ei consuetudines legis: sicut ostendit parabola, in qua se inuitati excusauerunt propter villam, propter boues, id est, propter lucra carnalia.
Inf. 22. Nam sacerdotes quidem non venerunt ad
a & Lu. Christũ, ne sacrificiorum lucra amitterẽt:
14.d populus aũt, quia per sacrificia (vt putabãt) delebantur peccata eorũ. Qualis aũt emũdatio fit in eo, qui in sanguine animaliũ veniam consequitur peccatorum? Quantùm enim dolet de occisione animalium, tantum & emundatur populus. Propterea Ps. 50.d
dicit propheta: Si voluisses, sacrificium de H
dissem, vtique holocaustis non delectaberis. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c. Quomodo autem populus Iudaicus tristis secundum animam abijt à Chri
sto, intelligit qui considerat, quæ est lætitia spiritualis. Lætitia enim cordis est bonam conscientiam habere ad Deum, & spiritualiter esse gaudentem, ac propter hoc non desperantem. Quomodo autem poterat populus ille habere bonam conscientiam ad deum, & spiritualiter esse gaudẽs, qui intelligens Christum per opera eius esse filium Dei, propter peccata sua, aut

propter

propter lucra carnalia legis contemnens Christum, maluit esse in corporalibus possessionibus legis, quàm in gratia Christi? Ideò autem, & abeũte illo, dominus dicit. [Quàm difficilè diues intrabit in regnum cœlorum. Facilius est camelũ per foramen acus trãsire, quàm diuitẽ intrare in regnũ cœlorum.] Qm̃ facilius gentes, quæ fuerant tortuoso animo, intraturæ fuerãt per angustum ostium regni cœlestis, quàm Iudęi, qui diuites videbantur. Diuites autem erant Iudęi in lege, in prophetis, cęterisq; patriarchis, in scripturis diuites, in tẽplo, in sacerdotibus, in leuitis, in sacrificijs, cæterisque dispositionibus ad religionẽ pertinentibus: quæ omnia non illos ædificauerunt in sanctitate, sed inflauerunt superbia. Apud se quidem delectabantur seruire diabolo, coram alijs autem volebant apparere Dei cultores. Gentium autem animæ assimulatæ sunt tortuosis camelis, in quibus gibbus idololatriæ ipsorum erat: quoniam cognitio dei erectio est animarum. Vnde & homines quia acceperant a deo scientiam Dei, erecti creati sunt: animalia autem, qm̃ non habent scientiam Dei, in natura sunt fracta, id est, incurua- [in natura ꝓna sunt facta.
ta. [Sic & idololatria, quæ videtur esse erectio eorũ, id est religio, potius depressio est animarum. Nam sicut præ omni iustitia operum, maior est iustitia cognoscere deũ sic præ omni peccato, maius peccatum est idola adorare. Sicut ergo gibbus cameli, q̃ videtur esse erectio sublimitatis corporis eius, ipse est magis depressio eius, & deformitas: ideò nec collum eius sursum erigere potest gibbo depressus: Sic idololatria Gẽtium, quæ videtur illis esse maxima res, spiritualis iustitiæ religiositas, & erectio animarum illorum: ipsa est magis iniquitas, & incuruatio, & depressio animarum ipsorum. Ideò enim nec caput animarum ipsorum sursum erigere possunt ad Deum, nec ad Dei notitiam peruenire, depressi
K idololatria sua. Et quemadmodum supra dorsum omnium iumentorũ non stat farcina, nisi fortiter fuerit colligata ad ipsum supra camelum autem etiam sine recolligatione repausat: (nam ipse gibbus farcinam tenet in se, aptus est enim ad pondera baiulanda.) Ita in cæteris quidem pec- [tamen.
catoribus non [cognoscentibus Deum, Omnes.n. peccatores iumenta dicuntur, sicut dictum est: Homines & iumenta salua-

bis dñe: non stat sarcina peccatorum in corde ipsorum, nisi cum magna violentia, & virtute diabolus tenuerit in corde ipsorum alligans eam delectationibus. Ipsa.n. cognitio dei excutit a se pondera peccatorum, nisi hoc modo, quo diximus fuerint colligata. In gentibus autem sine labore diabolus tenet peccata: quia non est illis cognitio dei, quæ excutiat pondera peccatorum, sed idololatria ipsa, quasi gibbus retinet in se vniuersa peccata: apta est enim ad baiulanda pondera peccatorum. Dum enim sciunt Gentes idola sua neque videre, neque audire, neque intelligere, quæ aguntur, neque irasci, neque vindicare posse: non solùm non se abstinent ab idololatria, & non se conuertunt ad verũ Deum, sed quotidie magis addunt peccata, sicut ait Salomon: Peccator adijciat ad peccandum. Deinde omnia animalia quãuis libenter terram aspiciant, semper tamẽ quando volunt, possunt tollere collum suum ad cœlum: solus camelus autem nunquam potest sursum tollere collum suum gibbo depressus: Sic omnes peccatores libenter quidem semper terrena aspiciunt, [al. adeunt.
[tamen quandocunque volunt, possunt conuertere se ad cœlestem iustitiam: gentes autem nullo modo possunt explicare se, & ad diuina conuertere, idololatria sua curuati, & excæcati. Ideò sicut camelus neque deorsum recto collo aspicere potest, sicut cætera animalia: neque sursum recto collo aspicere potest sicut homo, sed inter sursum, & deorsum caput eius pendet in medio: ita & Gentiles neq; animalibus assimilantur ad plenum, neque hominibus similes sunt. Propter humanũ, & rationabilem intellectum suum hominibus non sunt similes, quia nunquã cœlestia, sed terrena semper attendunt. Deinde sicut omnia animalia ęqualia habent crura corporis sui: (quantũ.n. habet altitudinis corpus vniuscuiusq; animalis, tantùm penè altitudinis habent, & pedes eorum, aut modicè amplius: præ omnibus autẽ animalibus multò amplius camelus altiores habet M
pedes, quàm corpus, homo autem æquales habet corpori suo pedes:) sic omnes viri iusti, secundum quod sunt, talia proposita habent, cogitationes, & actus. Pedes autẽ sunt proposita, quibus de re transeunt ad rẽ. Vnde & propheta dicebat: Dñe non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei,

mei: neq; ambulaui in magnis, neque in mirabilibus super me. Itẽ Apostolus: Parco aũt, nequis me existimet supra id quod videt in me, aut audit aliquid ex me. Peccatores aũt maiora proponũt, q̃ sunt: proposita sua, & cogitationes, & actus maiores faciunt, q̃ habent virtutes, vt semper maiores videantur esse q̃ sunt: maximè aũt gentiles, qui super istam iactantiam, quam habent oẽs homines peccatores, & mundiales, ẽt ad secreta celestia extendere- rũt ꝓposita sua, & cogitationes, & actus, uolẽtes se oñdere supra q̃ erat natura ipsorum humana. Adhuc & alia rõne gentes assimilantur camelo, qm̃ nec camelus ad plenum immũdus est, nec ad plenum mundus. Mundus quidem est, quia reuocat, & ruminat: immundus autem, quia non habet duas vngulas fissas. Sic & Gentes, qm̃ uacuæ sunt, nec mundæ ad plenũ. Mundæ quidem fuerunt, quia & tra-
A ctabant quæ dei erant, i. ruminabant, & cõuersabantur rationabiliter penè secundum deum: sed conuersationem quæ pes est, non habent diuisam in duo. i. & in fidem, & in opera, sed habent opera tantùm. Et sicut cameli pes ambulantis non dissipat terram, sed cùm sit mollis, concordat ei, & cõplectitur eam: sic & conuersatio Gentium, quanuis non esset bona, nõ erat dissipans terram, hoc est carnalem naturam, sed conueniens erat naturæ carnali, & secundum volũtatem ipsius erat. Vt autem manifestum fiat quod dicimus, ac Iob. 39. c
cipiamus exemplum quod dicitur apud Iob, de intelligibili equo & bellatore hoc modo: Qui in iracundia, inquit, demolitur terram. Qui ergo intelligibilis & bellator, equus Christi est, ipsum in se portãs sessorem, omne opus bonum & spirituale quod agit in iracundia, agit naturæ suę irascens carnali, in eo quod displicet ei maleuolẽtia carnis: & aduersans ei, in destructionem carnis suæ agit, quod agit, & dissipat carnem suam. Nam si quis spirituales virtutes exequitur, propria mortificat membra: quantò magis & dissi-
B pat, id est demolitur terram? Gentiles autem etsi bona opera faciebant, tamen quia non propter deum faciebant, sed aut propter æstimationem humanam, aut propter futuram nominis memoriam, aut propter hoc solùm, quia bonum facere, bonum est: ipsa conuer- 1. Cor. 12. b

satio ipsorũ non dissipabat naturam carnalem: quia hoc ipsum bonum, quòd propter vanum aliquid fit, & non propter deum, secundum carnem est, & secundũ voluntatem naturæ carnalis, & nõ est cõtrarium naturæ carnali, propter q̃ nec dissipat eam. Acus autem est verbum dei, quod est filius dei ipse: cuius prima pars subtilis est, atq; acuta. Subtilis, secundum causam diuinitatis ipsius: acuta aũt secundum causam incarnationis eius. Tota recta, & nullã habens deflexionẽ, aut scrupulũ, per cuius vulnus passionis gentes iã ingressæ sunt vitam æternam, qui vulnera consuere solus potest, à quo consuta est immortalitatis tunica, quæ olim consciſſa erat super Adam. Ipsa est acus quæ spiritui consuit carnẽ, vlterius separare se non potentem. Hæc acus Iudaicum populum iunxit simul & Gentium, de quo dicit Apostolus: Ipse enim est pax nostra, qui Eph. 2. c
fecit vtraque vnum. Hæc est acus, quæ diruptam amicitiam angelorum & hominum copulauit. Hæc est acus, quæ configit & pertransit, & vulnus non facit. Et vt quid difficilè populus Iudaicus intrat in regnum cœlorum? Primùm, ficut dixi- C
mus, propter carnales vsus: quoniam lex corporalia habet lucra, & præsentia: Christus autẽ spiritualia promittit, & futura. Apud carnales aũt homines semper præsentia ꝓponuntur futuris, & spiritualibus corporalia. Et nõ solùm sacrificiorũ vsus erat carnalis, sed & omnis promissio legis corporalis erat, & terrena. Si.n. Christianis suadere non possumus diuitias cõtemnere oportere: dicunt enim nobis, si noluissет deus homines habere diuitias, non creasset eas in mundo: quanto magis difficilè erat populo Iudaico diuiti secundum homines persuaderi, vt derelinqueret diuitias legis, & totius Iudaici cultus, quas à deo susceperat? Dicebant enim: Si deus voluisset legem contemni & templum, illa omnia cum tanta ratione & diligentia non tradidisset. Populum autem gętium, id est camelũ, facile erat per foramen acus transire, id est per angustum Lu. 13. e
ostium de quo scriptum est: Contendite intrare per angustum ostium. Quare? quia omnis cultura Gentium vana & irrationabilis erat. A cultura aũt irrationabili hoẽs tõnabiles non erat magni laboris ad cultũ dei uiui cõuertere. Et si Gẽ-

tes

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dtes cum tanto labore ab irrationabilibus deorum suorũ diuelluntur culturis: quanto magis Iudæi difficiliùs euelluntur à rationabilibus dei culturis? Ideo dixit, Facilius est camelum per foramen acus transire, quàm diuitẽ intrare in regnum cœlorum. [Turbati aũt sunt discipuli eius, dicentes: Et quis põt saluus fieri? Quibus respondit: Apud homines hòc impossibile est, apud deũ aũt oĩa possibilia sunt.] Et verè quantũ ad hoĩes & incredibile, & impossibile fuit populum Iudæorũ posse saluari, qui post tot peccata actuum iniquorũ, post tantas idololatrias, post tot prophetarum occisiones, nouissimè ẽt ipsum dñm cœli & terræ, quantum ad se occiderũt: sed apud deũ possibile factũ est. Quoniam aũt possibile fuit deo saluare Iudaicum populũ, multas in lege diuitias possidentẽ, credentium Iudæorum multitudo testatur, siue p ipsum Christum, siue p apostolos eius: vt bonitatis illius inuestigabile pelagus humana æstimatio non apprehendat, sed victa miretur. Tũ quia dixit dñs, Apud hoĩes hoc impossibile est, quãtum ad humanam naturã, apud deũ aũt possibile, ecce subitò excitatur Petrus vnus de populo diuite, & ex persona difficilè credẽtiũ, & clamat quasi testis potentiæ dei factus, & cõfirmat Christi promissionẽ, & dicit: [Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?] Qm̃ autem & ipse Petrus, & omnes apostoli: & cæteri credentium Iudæorum contra possibilitatem humanam per dei potentiam crediderunt in Christum, ip-
Inf.16.c se testatur dicens ad Petrum: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est. Sermo iste cõuenit ad oẽs, vt singulis quibuscunq; dicatur: qm̃ beatus es tu, ga non reuelauit caro & sanguis tibi, sed pater meus qui in cœlis est. [Iesus autem dixit eis: Amen dico vobis, ꝙ vos qui secuti estis me in regeneratione, cùm sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Futurum autem erat, vt in die iudicij responderent
Mat.25 Iudæi: Domine, non te cognouimus filiũ Dei in corpore cõstitutũ. Quis. n. hoĩum videre poterat thesaurum in terra absconditum, Solem in nube cælatum? Quis suspicabatur stellam matutinam nasci su-
per terrã? Quis putabat mulierẽ quæ clausit paradisum, vt nemo intraret in eum, vt ipsa fieret prima porta paradisi: vt per illã lux prodiret, per quam tenebræ intrauerunt? Ergo in iniuriam tuã nõ nos impulit cõtumacia cordis, sed decepit cõsideratio carnis. Vos respondebitis eis: Et nos F
hoĩes fuimus sicut & vos similẽ habẽtes animã, eandemq; carnis naturam, & in vno viximus mũdo, eisdẽ factionib. mundialium spirituũ periclitantes, ipsis protectionibus dei adiuti: in hoc ẽt vos meliores fuistis nobis, qm̃ nos fuimus homines peccatores & rustici, & obscuri in plebe, vos aũt sacerdotes & scribæ, & principes populi. Nosillũ cognoscere potuimus homines peccatores & rustici: & vos eum cognoscere non potuistis sacerdotes & scribæ, & qui habebatis scripturas præ oculis vestris quasi lãpades & semitas? Nos ante quàm mirabilia eius videremus intellexi-
mus eũ: vos autẽ vel post testimonia cunctarum virtutũ intelligere nõ poteratis? Quõ poterat fieri, vt penè tota gens ignoraret, quem duodecim cognouerũt? Esto, quia non ei credidistis nescientes eum filium dei: qua causa interfecistis eum, nullam culpam inuenientes in eum? Sed in nobis bona voluntas facta est, quasi lucerna rusticitatis nostræ: in uobis autem malitia facta est, quasi caligo scientiæ vestræ. Adhuc autem audeo & subtiliorem intro G
ducere sensum, & sm̃am alterius sapiẽtis cuiusdam viri referre. Exponit. n. sic: Qm̃ sicut Iudæorum populus in duodecim tribubus fuit diuisus, sic & vniuersus populus Christianus diuisus est in duodecim tribus, secundum quasdam proprietates aĩorum & diuersitates cordium, quas solus deus discernere & cognoscere põt: vt quędam aĩę sunt quasi de tribu Rubẽ, quædam aũt de tribu Symeon, vel Leui, vel Iuda. Puto. n. quia oẽs sancti quinque virgines prudentes esse dicuntur, quanuis sint innumerabiles, pp quinq; sensus spirituales: & oẽs peccatores, quinque virgines fatuæ, quãuis innumerabiles sint, pp quinque sensus carnales. Et sicut omnes ecclesiæ Christi septem ecclesiæ dicuntur propter septem spiritus, quanuis sint multæ. Omnes. n. in quibus præ cæteris virtutibus abundantior est sapiẽtię virtus, vna habetur ecclesia. Item in quibus præ cæteris virtutibus abũdantior est intellectus,

altera

altera dicitur ecclesia: & sic per singulos spiritus tractãs inuenies septem ecclesias. Similiter & pp gratias duodecim quas in persona duodecim virginum exponit angelus in pastore, si tũ placet illa scriptura
H omnibus Christianis, inueniũtur duodecim esse tribus: vtputa oẽs aĩæ in quibus præ cæteris virtutibus præcellit virtus veritatis, vna est tribus. Nec. n. omnes gratię æqualiter in omnibus sunt, sed vnus quidem amplius præcellit in ista, alter verò in illa. Oẽs autẽ Christiani in quibus habitat Christus, sedes sunt Christi. Quòd ergo ait: In regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, & vos sedebitis sup duodecim thronos: promittit eis tps Christianitatis futurũ post ascensionẽ suam, qũ omnes suscipient verbum apostolorum in se, sicut verbũ Christi. Illud est. n. tps regenerationis, quando hoĩes regenerati per baptismũ facti sunt ex filiis hoĩum filii dei. Illud est tps quan-
Ps.46.b do Christus sedet in sede maiestatis suæ, sicut testatur propheta de gẽtium fide futura: Regnabit dñs super omnes gentes, deus sedet super sedem sanctam suã. Nos putabamus, quia de die iudicij hoc dicit. Quicunque. n. Christum credendo in se suscipiunt, sedes sunt maiestatis eius. Et vide quia non de tpe futuri iudicii dicit, sed de vocatione gentium vniuersarum. Non. n. dixit, Cùm venerit filius hoĩs, sedens super sedem maiestatis suæ: sed ita, cum sederit in sede maiestatis suæ. In sede aũt maiestatis suæ, ex eo cœpit sedere, ex
I quo gentes credere cœperunt in eum. Ex quo ergo Christus sedit super sedem maiestatis suæ, ex eo & apostoli sederunt super duodecim thronos. i. in omnib. Christianis secũdum diuersitates animorum, quas supra tetigimus. Omnis. n. Christianus, qui suscipit verbum Petri, thronus fit Petri, & Petrus sedet in eo: sic & oĩum apostolorum throni sunt, qui omnũ apostolorum doctrinã susceperunt & tenent in se. Hanc interpretationem de diuersis tribubus populi Christiani, & de sessuris apostolis in sedibus cõmendat propheta,
Ps.121. a dicens: Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum: Illuc n ascenderunt tribus, tribus domini testimonium Israel, quia illic sederunt sedes in iudicio. Si ergo Hierusalem, quæ ædificatur, ecclesia est: sine dubio & qui
ascenderunt illic tribus, Christianorum sunt tribus: & sedes qui sederunt illic, apostoli sunt: apostoli. n. sedes dei sunt. Nec modica gloria est apostolorum, vt sermones eorum sedeant in hominibus fidelibus, sicut Christi sermones: & in sermonibus eorũ vita eorum cõsistat sicut in sermonibus Christi. Sic ergo sedẽtes apostoli in K
thronis Christianis, in duodecim partes distincti secundum differentias aĩarum, iudicãt duodecim tribus Israel, id est omnes Iudæos. Quando. n. per verbum apostolorum, quod est in nos, iudicare videtur Iudæos: qm̃ autem verba apostolorum iudicant Iudæos, & ipsi apostoli iudicare eos videntur. Sed videndum est, si omnes Christiani & apostolorum sunt sedes & Christi: quare omnes Christiani in persona quidem Christi quasi vna sedes dicuntur. Nec enim dicit, Cùm sederit filius hominis super sedes suas: sed, super sedem suam. In persona autẽ apostolorum, duodecim throni esse dicuntur omnis populus Christianus. Vide si habet rationem ista solutio, quoniam omnes apostoli omnia quidem bona habuerunt, Non autem omnia ad perfectum, sed vnusquisque eorum in aliquo bono priuato magis perfectior fuit quàm alter: vtputa Petrus in fide perfectior quàm cæteri. Ioãnes autem in innocentia simplicior quàm cæteri, & sic solus põt discernere Christus, qui animarum differentias nouit. Ideo Petrus requieuit in fide, Ioannes requieuit in innocentia: & vnuscuiusque apostoli virtus illã est thronus, in qua perfectior cæteris fuit: Christi aũt oẽs virtutes quasi vna est sedes, quia in omni virtute ille æqualiter L
solus perfectus est. Nam qm̃ de retributione in hoc mundo apostolis danda loquitur Christus, illud est testimonium qđ sequitur, hoc modo dicẽs: [Et omnis qui relinquit hoc & hoc, cẽtuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.] Id est, non solùm vos, sed & omnes qui secuti fuerint me, sicut vos. Si ergo omnes in hoc seculo centuplum accipient, recipiunt sine dubio & apostoli etiam in hoc seculo, quibus merces futura promittebatur. [Et omnis qui reliquerit domum vel fratres, &c.] Quoniam Petro interrogante ex persona apostolorum, cæterorumq; fidelium Iudæorum, quasi priori omnium Christus ita promisit, non soli Petro, sed apo-

stol s

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtolis omnibus, ne fortè poſtmodum legentes homines hæc Chriſti ꝓmiſſa, eſtimẽt tãtùm apoſtolis vel Iudæis promiſſa, vtiliter ſuperaddit dicens: Et omnis q̃ reliquerit. i. ſiue Iudæus, ſiue Gentilis. Et in aliis quidẽ Euãgeliſtis ſecundũ alium expoſuimus intellectũ. Hìc aũt ſecundũ quòd adoleſcentem illũ propoſuimus in myſterio Iudaici populi eſſe, & ipſum Petrum interrogãtem in myſterio credentiũ
M populorũ, interpretatio huius loci conuenit talis, vt de Gentib. relinquentibus omnia quę Gentiliũ ſunt, & ad fidem Chriſti cõfugientibus, oĩa iſta tradamus .i. & oĩs nõ ſolùm Iudæus, ſed ẽt Gentilis, qui reliquerit patrem ſuũ diabolum, & matrẽ ſuam ignorantiã, per quam aſſiduè diabolus ex femine interdicti erroris generat filios, aut fratres, aut ſorores, videlicet eiuſdem erroris ſocios ſociasq;. Aut ſi reliquerit ille, qui fuit ſacerdos idololatriã ipſam coniugem ſuã, per quam quotidie generabat filios & filias, & ipſos pariter cùm matre eorũ relinquens. Aut ſi alicuius profeſſionis magiſter relinquens ipſam profeſſionem, quaſi agrum fructiferum, credat in Chriſtum: aut dignitatem ſecularem, quaſi domum optimè ſe adumbrantẽ deſpiciat pp fidem. Sed & ſecũdum traditionem ſimplicẽ cõuenit intellectus: vt cum quis intellexerit quocunq; modo filium dei eſſe Chriſtum, non pp affectus parentum ſuorũ, aut fratrũ, aut filiorũ, aut poſſeſſionum relinquat Chriſtum, manens in perfidia ſua priori, ſed pp fidem Chriſti diſpliceant oĩa illa, & ſequatur Chriſtum, centuplum accipiet. Sed hoc videamus, qui reliquerit oĩa, centuplum in hoc ſeculo quomodo recipere põt? Hæc autẽ difficultas contingit, quia in hoc ſeculo recepturos dicit alter euãgeliſta, alioquin
A in illo ſeculo non eſt difficile. Ergo ſecundum ſanã doctrinam ita nos conuenit intelligere quod dicit, Cẽtuplum accipiet: non ut ipſam rem quam dimittit centuplam accipiat. Nec .n. poſſibile eſt, ꝓ patrem aut matrem relinquens, centum patres aut matres recipiat: ſed ita tantã gloriam, tantam gratiam, tantam mitificam beatitudinem conſequetur, vt centuplum valeat illi, quàm res fuit quam dimiſit. Ecce qui reliquerit patrem, & elegerit ſibi patrẽ deum, immo eis plus quàm centuplum conſtat recepiſſe quàm patet ſar-

Ma. 10. d & Lu. 18 c

nalis, vt illi obſequatur diebus ac noctibus, illius faciat voluntatem, illius expectet hæreditatẽ, qui poſtquam ſubſtãtiam ſuam tradiderit ſuis, nunquam moritur: ſed nec, relinquet filios ſuos orphanos: ſed & filii quaſi perfecti viri poſſident diuitias eius, & pater ſemper illos ſic tutatur, ſic protegit quaſi ſemp infantes. Qui matrẽ relinquit, vt diligat magis matrẽ eccleſiam: nõnne ei plus eſt centuplum q̃ mater carnalis? illa enim carnem eius peperit corporalem, hæc autem animã eius regenerauit æternam. Qualis caro, talis B
& mater carnalis. Cùm enim mortua fuerit caro, perit generatio carnis eius, & ſoluitur generationis affectus. Ex illo. n. nec ille illi filius, nec illa illi mater: quia anima nec generat, nec generatur, & nullum cognoſcit patrem, niſi eũ cuius voluntate creata eſt: nullã cognoſcit matrem, niſi ec cleſiam, q̃ illã regenerauit in fide, q̃ dedit ei mãdata diuina ex duobus teſtamentis, quaſi eſcã ſalutarem dulciſſimi lactis, ex duabus mamillis quæ illi de aqua & ſpiritu texuit tunicã immortalem, quæ illum ad pfectum ſanctitatis adduxit, vt dignus fieret patris ſui ſubſtantiam poſſidere. Qui reliquerit fratrem, vt habeat Chriſtum fratrem: nõne melior eſt ei, q̃ cẽtum fratres? Qui fratribus ſuis nõ inuidet, qui ſup hæreditate non certat, qui pp lucrum nõn rumpit fraternitatis affectus, qui nõ ſolùm oĩa ſua, ſed ẽt ſeipſum dare paratus eſt: qui cùm oĩa dederit, nil ei minuitur. Nã humana ſubſtantia ſemp pauper eſt, & quantum vis homo habuerit, nihil ſe putat habere. Illa aũt ſubſtantia ſola vera eſt, q̃ omne deſiderium ſatiat, & adhuc ſuperabundat. Qui relinquit ſorores, ſtatim eum ſuſcipiunt gratiæ dei, quaſi chariſſimæ ſorores. Non. n. vlla ſoror ſic dulciter cõplectitur fratrem ſuum, qũo gratiæ dei cõplectuntur animam ſuam. Nam C
quoties gr̃æ dei in ſenſibus noſtris hęrent & delectant nos, quoties aĩas noſtras cõplectuntur, quaſi oſculari videntur. Si filios dimiſerit, prouidet illi deus filios ſpirituales quos doceat, quos erudiat, & 1. Co. 4 d
quibus dicat apoſtolica voce: Nam in Chriſto Ieſu per euangelium ego vos genui, qui patris mortem non expectant. Nam filii carnales, ſi modicum pater eorum fuerit ſenex, tædiantur de vita ipſius, deſiderant eum mori: & ſi citò mortuus

tuus non fuerit, contemnunt eum quaſi delirum. Filij autem ſpirituales quantò perfectiores fuerint in fide, tantò amplius diligunt doctorem ſuum. Si dimittit ſubſtantiam, ab omnibus diligitur, ab omnibus honoratur, a quibuſdam autem, & timetur. Nam ipſe Deus cui ſe tradidit, dat ei gratiam coram omnibus. Nonne melius eſt ei hoc, quàm vniuerſa terra? Aut quæ ſubſtantia pręſtat homini tantam gloriam ſuper terram, quanta eſt opinio ſanctitatis? Adhuc pro ſubſtantia terrena datur ei ſubſtantia ſpiritualis, quam iunior filius, & laſciuus accepit a patre ſuo, & conſumpſit viuendo luxuriosè, id eſt ſapientiam, ſcientiam, cæteraſque virtutes innumerabiles, quas conſequuntur, qui relictis facultatibus mundialibus ſe tradiderunt Deo. *Multi .n. erunt nouiſſimi primi, & primi*
D *nouiſſimi.* Prima enim ſynagoga vocata fuerat ad ſalutem, ſed illa infidelitatis vitio ægrotante in domo patris ſui, id eſt legis, ecclęſia ſurgens de infirmitate peccatorum ſuorum cucurrit ad Chriſtum, vincens fide languorem, & ſic tranſmiſſam gratiam ſynagogæ prærripuit. Synagoga autem videns eccleſiam non ſolùm ab infirmitate ſua ſanatam, ſed etiam accepto Spiritu ſancto filiam Dei factam, acceſſit, & ipſa ad Chriſtum, magis zelo vrgente, quàm fide: ſicut dicit Apoſtolus, Sed eorum delicta ſalus gentibus, vt illos æmulentur. Sic ſynagoga, quæ primo loco vocata eſt, ſecundo credidit. Eccleſia quæ ſecundo vocabatur, ſalutis primitias obtinuit apud Deum.

Ro. 11. b

Homilia. xxxiiij. ex cap. xx.

SImile eſt regnum cælorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam ſuam. Conuentione autem facta cum operariis ex denario diurno, miſit eos in vineam ſuam. Et egreſſus circa horam tertiam, vidit alios ſtantes in foro ociosos, & dixit illis: Ite, & vos in vineam meam, & quod iuſtum fuerit, dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa horam ſextam, & nonam, & fecit ſimiliter. Circa vndecimam uero exiit, &
E *inuenit alios ſtantes, & dicit illis: Quid hic ſtatis tota die ociosi? Dicunt ei, Quia nemo nos conduxit. Dicit illis: Ite & vos in vineam meam. Cum ſero autem factum eſſet, dicit dominus vineæ procuratori ſuo: Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens a nouiſſimis uſque ad primos. Cùm uenissent ergò, qui circa undecimam horam uenerant, acceperunt ſingulos denarios. Venientes autem, & primi, arbitrati ſunt, quod plus eſſent acceptur i, acceperunt autem & ipſi ſingulos denarios. Et accipientes, murmurabant aduerſus patrem familiæ, dicentes: Hi nouiſſimi una horà fecerunt, & pares illos nobis feciſti, qui portauimus pondus diei, & æſtus? At ille reſpondens uni eorum, dixit: Amice, non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum eſt, & uade. Volo autem, & huic nouiſſimo dare ſicut & tibi. Aut non licet mihi, quod uolo facere? An oculus tuus nequam eſt, quia ego bonus ſum? Sic erunt nouiſſimi primi, & primi nouiſſimi. Multi enim ſunt uocati, pauci uerò electi.* Homo paterfamilias Chriſtus eſt, cui cœli, & terra quaſi vna eſt domus: familia autem quaſi cœleſtium, & terreſtrium multitudo creaturarum, qui quaſi triſtegam domum ædificauit, id eſt inferos, cœlum, & terram: vt ſuper terram habitarent certantes, in inferno autem victi, in cœlo victores. Vt & nos F
in medio conſtituti, non contendamus ad eos deſcendere, qui ſunt in inferno, ſed ad eos aſcendere, qui ſunt in cœlo. Et ne fortè neſcias quid debeas fugere, aut quid debeas ſequi, vtriuſque dedit tibi quaſi modicum guſtum, inter lumẽ, & tenebras habitanti. Noctem de inferno, lumen de cœlo. Nox tibi referat de tenebris inferorum, & lux tibi referat de ſplendore cœleſti. *Conducere operarios in vineam ſuam.* Quæ eſt vinea Dei hìc? non homines, ſicut alibi: homines enim vineæ cultores dicuntur. Vinea enim iuſtitia eſt, in qua diuerſæ ſpecies iuſtitiarum poſitæ ſunt, quaſi vites: Vtputa, manſuetudo, caſtitas, patientia, longanimitas, cæteraq́ue innumerabilia bona, quæ omnia generaliter iuſtitiæ appellantur. Attendamus ergo cum quali ſtudio cę leſtem vineam colamus. Adam enim poſitus eſt in paradiſo, colere, & operari eam: ſed quia neglexit eam, proiectus eſt de ea. Et nos poſiti ſumus ſuper colendam iuſtitiam, ſi neglexerimus, proijciemur de ea, ſicut & Iudæi proiecti ſunt. De quibus ſcriptum eſt: Appone iniquitatem ſuper iniquitatem eorum, vt non intrent in tuam iuſtitiam. Ruina præcedentium, admonitio debet eſſe ſequentium. Si autem, & nos ſequentes ceciderimus in ipſam, magis ve- G
niam merentur illi, qui primi ceciderunt, quàm nos, qui ſecundi. Sicut autem mer-

Pſ. 68. f

Universidad de Deusto
Biblioteca

cenarius positus in vinea, si neglexerit eã, non solùm mercedem suam perdet, sed etiam desertæ vineæ exigetur ab eo damnum: sic & nos, si neglexerimus iustitiam nobis commissam, nõ solùm nullam mercedem habebimus, sed etiam dissipatæ iustitiæ dabimus rationem. Vinea. n. Dei nõ extra nos, sed in nobis ipsis plantata est. Ideò qui peccatum facit, dissipat in se iustitiam Dei: qui autem bona opera facit, colit eam in se. Benè autem culta iustitia Dei in sensibus tuis generat botrionem, id est, Christum. Nam qui operantur iustitiam, Christum formant in se, sicut scriptũ est: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Et quia Gal.4.c qui vineam consignat alicui operandam, non tantùm propter illius vtilitatem consignat, quantùm propter suam, Deus autem iustitiam suam dans in sensibus nostris, non propter suam vtilitatem dedit eam, sed propter nostram. Nec enim Deus operatione hominum necesse habet, sed vt nos operantes iustitiam, viuamus propter eam. Si ergo ille, qui propter suam vtilitatem vineam commisit alicui, talem illam quærit H recipere, qualem illam commisit: quomodo non a nobis sic immaculata iustitia requirenda est, quomodo eam creauit in nobis, quibus non propter se dedit eam, sed propter nostram salutem? Scitote quia mercenarij sumus conducti. Si ergo mercenarij sumus, cognoscere debemus, quæ sunt opera nostra. Mercenarius enim sine opere non potest esse. Opera autẽ nostra sunt opera iustitiæ: non vt agros nostros colamus, & vineas: nõ vt diuitias acquiramus, & congregemus honores: sed vt proximis prosimus. Et quamuis hæc sine peccato facere possumus, tamen non sunt opera nostra, sed diaria nostra. Sicut ergo nemo ideò sic conducit mercenarium, vt hoc solùm faciat, quod manducet: sic & nos non ideò vocati sumus a Christo, vt hæc sola operemur, quæ ad nostrum pertinẽt vsum, sed ad gloriam Dei. Et sicut mercenarius, qui hoc solum facit, quod manducat, sine causa ambulat in domo: sic & nos, si sola hæc facimus, quæ ad nostram pertinent vtilitatem, sine causa viuimus super terrã. Et sicut mercenarius prius aspicit opus suum, deinde diaria sua: sic & nos, si mercenarij Christi sumus, primum debemus I aspicere, quæ ad gloriam Dei pertinent, proximiq; profectum. [Quia charitas, & verus amor erga Deum non quærunt quæ sua, sed ad libitum amati cuncta desiderat perficere) deinde, quæ ad nostram vtilitatem. Et licut mercenarius totum diem circa domini opus impendit, vnam autem horam circa suum cibum: sic & nos omne tempus vitæ nostræ debemus impendere circa opus gloriæ Dei, modicam autẽ partem circa vsus nostros terrenos. Et sicut si mercenarius, qua die opus nõ fecerit, erubescit intrare domum, & petere sibi panẽ: quomodo tu non confunderis intrare in ecclesiam, & stare ante conspectum Dei, quando nil boni in conspectu Dei gessisti? Exijt primo manè, & vocauit Adam, & qui cum eo fuerunt: Hora tertia Noe, & qui cum eo fuerũt. Hora sexta Abraham, & qui cum eo fuerunt. Hora nona Moses, & qui cum eo fuerunt: aut Dauid, & qui cum eo fuerunt. Nam ad istos posuit testamenta. Hora vndecima Gentes intellige, quia iam nos in nouissima mundi margine stamus, sicut & Ioannes in epistola sua 1.Ioã.2.c testatur, dicens: Filioli, iam nouissima hora est. Apostolus autem dicit iam aliquam partem duodecimæ horæ transisse, sic: Nũc enim propior est nostra salus, quàm cũm Ro. 13. credidimus. Puta erat vndecima hora. Nostro tempore iam si non est duodecima hora integra, sed sine dubio modicum restat. In duodecima hora sumus. Vnde putas, quàm candor iustitiæ iam recessit de mundo, & sol radios gratiarum suarum in se colligens reuocauit, & totam terram nigredo iniquitatum, vel mendaciorum, quasi nox fusca cooperuit, nisi quia iam, & ipsa duodecima hora finiatur? Vbique tenebras vides, & dubitas diẽ trasisse? Prius etenim in vallibus fit obscuritas, die declinante ad occasum. Quando ergo colles videris obscurari, quis dubitat quin iam nox est? Sic primùm in secularibus, & laicis Christianis incipit prævalere obscuritas peccatorum. Nunc autem quando iam vides, quod sacerdotes positos in summo vertice spiritualium dignitatum, qui montes, & colles dicuntur, apprehenderit iniquitas tenebrosa: quomodo dubitetur, quia finis est mundi? *Item exiit circa tertiam, & vidit alios stantes in foro ociosos*. Videamus qui sunt ociosi. Non peccatores: illi enim mortui dicuntur, non ociosi. Sicut enim surdus apud Deum dicitur, qui non audit, quæ Dei sunt,

sunt, sed quæ diaboli: sicut cæcus dicitur, qui non corporaliter cæcus est, sed per cuius oculos diabolus videt, & non Deus: sic
I. qui diabolo viuit, mortuus est apud Deũ. Quis est ergo ociosus? Qui opus Dei non
Ociosus quis, operatur. Puta si alienas res tollis, non es ociosus, sed mortuus. Si autem aliena quidem non tollis, tamen, nec de tuis rebus impotentibus das, tunc ociosus es. Nam quia aliena non tollis, non quidem peccas, tamen nec iustitiam, nec misericordiam operaris. Vis non esse ociosus? Nec aliena tollas, & de tuis des, & operatus es in vinea domini, & coluisti misericordiæ vitem. Inebriaris, in delicijs es, non es ocio
1.Ti.5.a sus: sed sicut ait Apostolus: viuens mortuus es. Si autem mensuratè manducas, & bibis, non quidem peccas, quia non malè
Ieiunij vitem. manducas, tamen ociosus es, quia nullam ieiunij operaris virtutem. [Vis ergo non esse ociosus? Ieiuna, & quod manducaturus fueras diurno, da impotenti, & colui sti ieiunij vitem. Item fornicaris, mortuus es, non ociosus. Si autem tuam habes vxorem, non quidem peccas, nec tamen castitatis operaris vitem. Visque esse non ociosus? Sine vxore es, ne quæsieris vxorem. Si vidua es, noli transire ad secundas, & tertias nuptias, & operata es castitatis vitem. Sed fortè dicis, Sine vxore esse non possum. Ostendo tibi, vt vxorem habeas, & ca
M stitatis vitem colas. Abstine te a menstruata, abstine te a prægnante, erubesce facere quod animalia non faciunt. Omne animal conceptionis suæ seruat honorem, & tempus: homo autem solus contemnit.
Quando dies festus est, aut dies ieiunij, ser
1.Co.7.a ua, vt impleas Apostolicum præceptum: Nolite fraudare inuicem, nisi fortè ex consensu, vt vacetis ieiunio, & orationi. Item si inuides meliori, mortuus es, non ociosus: si autem, nec inuides, nec congaudes, ociosus es. Non solùm ergo non inuideas, sed etiam congaudeas meliori, & beneuolentiæ vitem colis. *In foro*. Forum est iste mundus, vbi omnia venalia sunt. Sicut enim proprium est fori, vt omnia illic venundentur, & emantur, & inuicem se circumueniant ementes, & vendentes: sic in hoc mundo omnes vendendo, & emendo viuunt, & inuicem sibi fraudem facientes, vitam suam sustentant. Inter emptores autem, & venditores accipe tibi omnes diuitias, & honores seculi huius, quæ & ipsæ nihilominus, & venduntur, & emuntur, & omnis quæstus eorum in venditione, seu mercatione consistit. Fuge ergo forum, vt nec patiaris fraudem, nec facias. Si autem passus fueris, ipsa res te compellit, & facere. Nam si iniutiam passus fueris, si no citus fueris, difficile est, vt & tu ad inuicẽ A non noceas. Prima ergo laus est Christiano, alienum esse a foro, nullam causam habere cum illo, sicut ait Apostolus: Rogo autem vos studium habere quietis, & silen- 2.Th.3.b tij, ac negocij proprij operando manibus vestris: & nullius vestrum desiderium sit ad eos, qui foris sunt. Si enim in foro permanseris, & quod habes, perdes: si autem in vinea assiduus fueris, & quod non habes, acquires. *Item exiens circa sextam, & nonam*. Ideò iunxit sextam, & nonam, quia in sexta, & nona generatione vocauit Iudæos, & frequentauit cum hominibus disponere testamenta, quasi definito salutis omnium tempore iam propinquante. Nam post Noe ad neminem legimus deum locutum fuisse, nisi primum ad Abraham, post eum confestim ad Isaac, & Iacob. Deindè non post multum temporis ad Mosen, cui & legem dedit. Post eum ad Iesum Naue. Transacto autem non multò post tempore, ad Samuelem, & Dauid, & in singulis quibusque generationibus ad multos prophetas, cum singulis testamenta disponẽs. Sicut enim quis in itinere constitutus, aut in opere quodam, ante sextam quidem nõ operatur, aut vrgetur, aut ambulat, sciens, quia longus ei adhuc superest dies: transacta autem sexta, cùm cœperit, esse octaua, B aut nona, incipit propetantius agere, vt opus suum, vel iter tempore definito concludat: sic & Deus vsque ad Abraham, qui fuit in sexta hora, venit ad homines disponere testamentum: post Abraham autem vsque ad transmigrationem frequẽter properans, vt aduentum suum in hunc mundum, & vocationem gentium definito tempore consummaret, quasi vespere iam propinquante. *Item exijt circa horam vndecimam, & dixit: Quid hic statis tota die ociosi?* Vide quia vbique ociosos vocat, non peccatores. Denique considera, seruus ille, Luc.19 qui acceperat a domino suo vnam mnam, c vt quid audiuit, serue nequam? vt quid missus est in tenebras? quia perdidit mnam suam? aut quia nihil est lucratus de ea? sine dubio, quia nihil lucratus est de ea. Qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem peccat, perdit gratiam quam accepit. Si ergo ille non est impunis in die iudicij, qui ociosus stetit in foro, & nullam iniustitiã operatus est: quid faciet illi in die iudicij, qui peccauit, & mnam suam perdidit? Quid hic statis tota die ociosi? An nescitis, quia qui nõ operatur in hoc seculo, non manducat in illo? Et qui alijs manducantibus, & bibentibus in hoc seculo operatur, in illo seculo alijs ieiunantibus, ipse non ieiunabit, sed recumbet cum Abrahã, & manducabit de prandio vitæ. Qui autẽ hic alijs operantibus stat ociosus, alijs recumbentibus in illo seculo ipse expelletur foras. Dies.n. iste, dies operationis est: dies autem ille, qui sequitur, dies est feriarum. *At illi dixerunt: Nemo nos conduxit.* Quæ est conductio nostra, & quæ conductionis merces? Promissio vitæ æternæ. Quid est, nemo nos conduxit? Id est, nemo nos docuit. Quia hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Nemo nos conduxit, dicens: Quicunq; reliquerit domum, aut villam, aut patrem, aut matrẽ, aut vxorem, aut filios, centuplum accipiet in hoc mundo, & in futuro vitam æternam possidebit. Nemo nos conduxit, dicens: Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam, & habebitis thesaurum in cœlo. Et nota, qm̃ illi, qui aut in prima hora vocati sunt, aut in tertia, vel in sexta, vel in nona, non responderunt, quia nemo nos cõduxit. Omnes.n. illi conducti fuerunt, & habuerunt notitiam Dei, & sciuerunt Dei promissa. Gentes autem solæ, neq; Deum sciebant, neq; Dei promissa, ideò excusabiliter responderunt, Nemo nos conduxit. *Et dixit eis: Ite & vos in vineam meam, & quod iustũ fuerit, dabo vobis.* Nota quia cum primis sõlis conuenit specialiter dare denariũ, istos autem omnes sub incerto pacto conduxit, id est, quod iustum fuerit. Siens.n. dominus, quia præuaricaturus erat Adã, & omnes postmodum in diluuio fuerant perituri, certum pactum fecit ad eum, nequando dicãt, ideò se neglexisse iustitiam, quia nesciebant, quæ præmia fuerant recepturi. Istis autem nou fecit pactum. Benignus enim paterfamilias sciebat largitatem suã, quia tantum paratus est retribuere, quantum mercenarij recipere non sperabant. De dato.n. eius nemo iustè murmurat qa amplius dat, quàm omnis homo desiderat. *Cum autem sero factum fuisset, dicit dominus vineæ procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem incipiens a nouissimis vsq; ad primos.* Considera quia sero, non autem manè reddit mercedem. Ergo adhuc stante seculo isto, iudicium est futurum, & vnicuiq; merces sua reddenda. Propter duas rationes iudicium in hoc seculo fit. Primũ quia illic ipsa beatitudo ventura, ipsa est merces iustitiæ. Ideò non in illo seculo fit iudicium, sed ante illud. Deinde ante aduentum diei illius præmittitur iudicium, nè videant peccatores beatitudinem diei illius, dicente propheta: Tollatur impius, nè videat gloriam Dei. Dicit procuratori suo. Cui procuratori? Siue dubio filius dicit spiritui sancto. Et si volueris, concedo tibi, vt pater filio dicat. [Non quæro vtrum filius sit patris procurator, aut Spiritus sanctus filij: sed hoc dico, quia procurator domus, & paterfamilias, nec eiusdem substantiæ possunt esse, nec vna persona esse, nec æqualis dignitas. Si ergo alter paterfamilias, alter procurator patrisfamilias, quomodo locum habeat trinitas tua? Si autẽ eiusdem substãtiæ iste est, & est minor, iniuriam facit substantiæ, si verò, non æqualis dignitas, vbi est vna substantia?] Incipiens a nouissimis vsq; ad primos. Quare non a primis vsq; ad nouissimos, sed primum a nouissimis? Attende, naturalis est ratio. Omnes nanque qui ante aduentum Christi fuerunt, quasi ex operibus suis facti sunt sancti, Gentes autẽ ex gratia Christi. Semper libentius aliquid damus his, quibus pro solo honore nostro donamus. Ergo omnibus sanctis Deus reddens mercedem, iustus ostenditur, Gentibus autem dat misericordiam, dicente Apostolo: Gentes autẽ super misericordia honorate deũ. Aut certè propter demonstrandam immẽsam misericordiam suam, sicut est ibi, vbi ait Apostolus: Et nos qui viuimus, qui remansimus, non præueniemus eos, qui dormierunt. Magis.n. secundum rem erat, vt prius viuentes immutarentur, postea mortui resurgerent incorrupti. Sed quia in cõnertendis viuentibus vna est virtus, hoc solùm, quòd ad immortalitatem mutantur: quod autem mortui incorrupti resurgant, duo sunt opera: primò, quia resurgunt: secundò, quia incorrupti resurgunt. ergo vt ostendat Deus inæstimabilem potentiam suam, quãdo quod difficillimum est, mortuos

Ioã.17. a

C

D

E Esa.26. b

[hæc in quodam exẽplari desunt: quare ad tentè lege.

Ro.15. b F 1.Th.4

tuos suscitat incorruptos, postea viuentes immutat. Sic & in hoc loco secundum rẽ quidem erat, vt primi priores acciperent suam mercedem: sed vt ostendat Deus ineffabilem misericordiam suam, primum nouissimis, & indignioribus reddit mercedem, postea primis: Sicut illic potentia immutandorum hominum exclusit ordinem, ita & hic nimia misericordia ordinem non aspexit. [Cùm venissent autem qui circa vndecimam horam venerant, acceperunt singulos denarios. Venientes autem, & primi, arbitrati sunt, quòd plus essent accepturi: acceperunt autem, & ipsi singulos denarios.] Non iniustè. Nam, & qui in prima parte seculi natus est, non amplius vixit, quàm statutum tempus vitę suæ. Et quid illi nocuit, si post illius exitũ stetit mundus? Et qui circa finem nascuntur, non minus viuunt, nisi quãti dies numerati sunt eis. Et quid illis prodest ad cõpendium laboris, si citò mundus finitur, cum ipsum pensum vitæ suæ compleant ante mundum? Deinde si in hominis esset potentia quando nasceretur, prius aut postea: iusta ratione primam habebit mercedem, qui prius nasci voluit, secũdam autem qui postea venit ad vitam: nunc autẽ cum in Dei sit potestate, quando hominẽ producat in mundum, nec ille sibi priorẽ honorem defendere debet, qui prius natus est, nec ille contemptibilior debet esse, qui postea. Dicit enim. Et si me prius creasset, prior eram. *Accipientes autem murmurauerunt aduersus patremfamilias, dicentes: Quoniam hi nouissimi vna tantum hora fecerunt, & æquales illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei, & æstus?* Si verum est quod diximus, quia & illi suum tempus vixerunt, & non amplius: & isti suum tempus, & non minus: & vnicuiq; mors sua consummatio est ipsius: quid est quod dicũt, Totius diei põdus portauimus, & æstus? Quia magna nobis est virtus ad faciendam iustitiam, cognoscere nos oportet propè esse finem mundi. Vnde armans nos Christus, dicebas: Appropinquabit regnum cœlorum. Item Apostolus: Præterit enim figura huius mundi, volo vos sine solicitudine esse. Si ergo nobis virtus est scire propinquum esse finem, nam quanuis vsq; ad finẽ illius vita nostra forsitan non extendatur, tamẽ quasi accendimur, & præparamur ad suscipiendum finẽ: consequẽter, & illis infir-

G

H

Mat.3.a 4.c.10.a & Mar. 1.b 1.Co.7. f

matio[erat cognoscere mundi spatia esse longinqua. Et quanuis ante finem mundi in manu Dei essent ituri, tamen quodãmodo negligentes eos faciebat circa iustitiam, & refrigescere faciebat animas eorum expectatio seculi longioris. Ideò ergo quanuis non per omne seculum vixerint, tamen totius seculi grauamina, & impedimenta perrulisse videntur. Item tunc mundus in iuuentute constitutus omnibus bonis prosperabatur, & felix erat: nũc autem mundus senescens, omnibus aduersitatibus premitur, & ideò concupiscibilis non est. Qui ergo tunc fuerunt homines, cũ maiori difficultate, & labore iustitiam seruauerunt: quia ipsa felicitas mundaliũ rerum satis impedimentum est animæ ad iustitiam faciendam. Nunc autẽ facilius homines iustitiam facere possunt, quia ipsa aduersitas, & angustia mundialium rerum, adiuuat animam ad iustitiam faciendam. Sicut facilius est homini pauperi, & in angustijs constituto disciplinã tenere diuiti aũt & abundãti difficile, sic illis inter gaudia mundi difficile fuit tenere iustitiam: nobis autem inter tribulationes mũdi facile. Multum ergo tunc bonus erat, & fortis in fide, qui poterat euadere vanitatẽ nunc autẽ multum iniustus. Et modò multum malus est, & miser in fide, qui se non stringit ad Deum. Ergo pondus, quod dicit, opus iustitiæ significat: quia graue est homini carnali amare iustitiam. Aestum autem dicit, concupiscentias seculi, quas tunc patiebantur mundo iuuentute florẽte. Ergo etsi non per omnem mundum vixerunt, tamen totius mundi impugnationẽ passi sunt: quia totius vitæ virtutis in iuuentute ostenditur. Aut pondus diei dicit onerosa legis mandata pp quæ, & alibi dominus hortatur Iudæos, & dicit. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego vobis requiẽ dabo. Aestũ autem dicit, vel vrẽtẽ tentationẽ errorũ, quã cõflabant spiritus maligni in eos, ad emulationẽ gentiũ eos irritates: à quibus omnibus Gentes liberæ extiterũt Christo credentes, & per compendium gratiæ ad plenam salutẽ reuertentes. Nã neq; legis onera portauerunt, sicut Iudæi: nec seductiones passæ sunt diuersorũ errorum, quemadmodum illi. *At ille respondens vni eorum, dixit: Amice non facio tibi iniuriam.* Ergo illi nõ dolebãt, quasi fraudati de mercede sua,

[Infrigidatio.

I

Sup.11. d

K

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed quia illi amplius, quàm merebantur, acceperant. Hoc est.n. proprium inuidiæ, quando alteri aliquid additur, sic dolent inuidi, quasi illis sit aliquid subductum, qđ illi est additum: Vtputa, si viderit fieri aliquem ditiorem, putat inuidus se pauperē factum. Si alter sapientior fuerit factus, ita dolet quasi ipse sit insipiens factus. Intelligis, quia ex vana gloria nascitur inuidia? Nam ideò dolet esse secundus, quia desiderat esse prior. *Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Multi sunt vocati, pauci verò electi.* Postquàm superius de Iudæis, & Gentibus hanc ipsam dixisset sententiam, & qui erunt primi nouissimi, & nouissimi primi: videlicet quia Iudæi, & in primo loco vocati sunt ante Gentes, in secundo autē salvati sunt post Gentes, introducit parabolam istam. Et vt cognoscamus quia ad manifestationem præcedentium verborū hāc parabolam introduxit, ideò in fine eius eā ipsam sententiam repetijt, quam suprà dixerat. Aut ideò primos dicit nouissimos futuros, & nouissimos primos: non vt nouissimi digniores sint, quàm primi, sed vt coæquentur. Dicit.n. propheta Esdras [volens omnium sanctorum vnam ostendere vocationem, & nullam inter eos esse differentiā temporis causa, dicit omnium sanctorum numerum [esse quasi coronam. Sicut.n. in corona cum sit rotunda, nihil inuenies, qđ videatur esse initiū, aut finis: sic inter sanctos, quantum ad tempus in illo seculo, nemo nouissimus dicitur, nemo primus. Iō ergo quibus datum est primùm nasci, nouissimè remunerantur. Et quia sancti quasi corona erunt æquales: qui nouissimè nati sunt, primi remunerantur, vt illi illam [gratiā. gloriam [habentes, isti per hanc coæquentur. Quòd autem dicit, Multi sunt vocati, pauci verò electi: nō ad superiores sanctos pertinet, sed ad Gentes: quoniam ex ipsis Gentibus, qui multi vocati sunt, pauci sunt eligendi.

Esaias. Esa. 28. b &. 61. a [meritū

Homilia. xxxv. ex cap. xx.

ET ascendens Iesus Hierosolymam, assumpsit duodecim discipulos secreto, & ait illis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum, & scribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum Gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum, & tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedæi cum filijs suis, adorans, & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei, Quid vis? Ait illi. Dic vt sedeāt hi duo filii mei, vnus ad dexteram tuam, & vnus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Iesus, dixit: Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Dicunt ei, possumus: Ait illis: Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram meam, vel sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. Iesus autem vocauit eos ad se, & ait: Scitis, quia principes gentium dominantur eorū: & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos? Non ita erit inter vos. Sed quicunque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister. Et qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus. Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam in redemptionem pro multis. Et reliqua. Omnis gloria Dei, & omnis salus hominum in Christi morte posita est. Nulla.n est res, quæ amplius ad salutem hominum pertin: at, quā mors ipsius. Nec est aliquid aliud, propter quod magis Deo gratias agere debeamus, quàm propter mortem ipsius. Ideò cū turba plurima fidelium eū sequeretur in via, duodecim apostolos solos tulit in secreto, & illis tantummodo mortis suæ annuncia- A uit mysterium: quia semper preciosior thesaurus in meliotibus vasis includitur. Multi quidem viri erant cū eo, sed propter modicitatem fidei suæ infirmi. Multæ mulieres, etsi in fide fortes, infirmæ tamen in sexu: si audissent, quia ideò Christus ascendebat Hierosolymam, vt interficeretur, & viri forsitan turbarentur propter infirmitatē fidei, & mulieres propter molliciem suę naturæ. Nam propriè animus mulieris mollis est, & in tali negocio citius excitatur in lachrymas. Non recordamur, quòd superius cum de morte Christi Petrus audisset, dolore commotus nō timuit ipsum dñm increpare, dicēs: Propitius esto tibi, & hoc tibi non erit. Si ergo Petrus in morte Christi turbatus est, cuius alterius fides posset sustinere tanti mali dolorem? Si petra immobilis penè commota est, quomodo terra sufferret impetum tempestatis: *Ecce ascēdimus Hierosolymam.* Ecce, cōtestantis est sermo, vt memoriā præscientiæ huius in cordibus suis recondant. Tanquàm si dicat, Ecce nūc iam tertia vice prædico vobis mysterium passionis meæ futuræ, vt altius in- sideat

Sup. 16 c

ideat mentibus vestris, frequentius repetitum. Et quare illis prædicit passionis suæ mysteriū? Quia omnis aduersitas, quæ subitò euenit hominibus extra spem, nimiū grauis est: quam verò antè cognoscimus, & præparamus nos contra eam, cum superuenerit expectantibus, nobis, leuior inuenitur; q̄ esset futura si repentina venisset. Iō ergo nunciat illis de sua morte futura, vt cum dies illæ passionis aduenerit, non illos turbet cognoscentes, quia omninò erāt vētura. Si.n. toties p̄moniti apostoli de morte eius futura, tñ qñ comprehensus est, scā dalizati sunt omnes, & reliquerunt eum: q̄tò magis scandalizandi fuerant, si p̄mo niti non fuissent? Nunquid non se præparauerunt? num statuerunt in animo suo, vt non expauescerent? Si.n. se non præparassent, non promisissent vnà cum Petro dicē tes: Parati sumus tecum ire vsq; ad mortē. Sed in illa hora fides eorum defecit, & p̄parationem animæ absorbuit timor carnalis. Vel ideò prædicit eis futurū, vt ab exitu cognoscatur p̄scientia eius. Ex præscię tia autem eius intelligatur diuinitas eius: consideratio autem diuinitatis eius, cōfortet fidem ipsorum in tempore passionis eius: vt totum illud, quod patiebatur, dispē sationi voluntatis eius applicarent, nō ne- C cessitati naturæ. Ecce ascendimus. Ac si dicat, Videte quia voluntariè vado ad mortem. Nemo me vocat Hierosolymā, nemo me admonet, nullius potestatis præceptū timeo, nullius violentiæ necessitate compellor. Cum ergo venerit tenebrarum potestas, cum videritis me in cruce pēdentem, nè æstimetis me hominem esse tantùm. Nam etsi posse mori, hominis est: tñ velle mori, hominis non est, Vt quid putas, ab itinere declinauit seorsum? Nunquid non poterat in itinere constitutus hæc eadē eis loqui, cum sint paucissima verba? Sed declinauit seorsum ab itinere, forsitan sciens quòd ventura mater filiorum Zebedæi cū filijs suis, vt peterent ea quæ petierunt, & audirent ea, quæ audierunt, vt præpararet eis locum ad eundum, ad petendum, & ad audiendum. Forsitan.n. & applicauerunt ibi, donec mulieres retrò venientes occurrerent. Nec.n. credibile est, missas cum ipso ambulasse mulieres, sed longo interuallo de longè mulieres sequentes, & longo interuallo separati inter se ambulabant. Christus enim, & discipuli sui primi, sequentes autem de longè mulieres. Sine dubio ergo nulla alia causa Iesus seorsum fecessit, nisi vt illa adeundi licentiam inueniret. Sciebat enim cogitationes eorum, & consilia eorum, quæ facere cupiebāt: & nō solùm prædicens discipulis suis de sua pas- D sione futura, sed etiam aptās petituræ mulieri locum, p̄scientia sua diuinitatē ostē dit. Aliter: *Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum, & scribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad deludendum, & crucifigendum, & tertia die resurget.* Ne putes, quòd tunc tantummodo Christus traditus est sacerdotibus, & scribis, & condemnauerunt eum morte, & tradiderunt eum gentibus ad deludendum, & crucifigendum: sed & nunc traditur, & morte damnatur. Et traditur gentibus ad deludendum, & crucifigendum. Christus.n. verbum est veritatis. Sicut.n. tunc tradidit Deus Christum sacerdotibus, & scribis, ad manifestādam fidem sanctorum, & perfidiam iniquorum. Fidem quidem sanctorum, si fortè fideles videntes eum, quasi hominem pati, non recedant, neq; scandalizentur a fide diuinitatis ipsius. Ad manifestandam autem perfidiam iniquorum, si intelligentes eum esse Dei filium ẽm testimonia scripturarū, non timeant, sed ausi sint eum interficere quasi hominem: sic & modò tradit Deus verbū veritatis sacerdotibus, & scribis, id est sapiē tibus scripturarum, ad manifestādam fidē E sanctorum, & perfidiam iniquorum. Fidē quidem sanctorum, si fortè videntes verbū veritatis a mendacio opprimi, quasi mendacium, non cadant, neq; scandalizentur a fide veritatis ipsius. Ad manifestandam autem perfidiam iniquorum, si fortè intelligentes verbum veritatis, quia verè verbum est veritatis, secundum testimonia scripturarum, ausi sint interficere eum cruce verbis mendacibus. Quando enim vides scripturas prophetarum, & euangelij, & apostolorum traditas esse in manus falsorum sacerdotum, & scribarum: non intelligis, quia verbum veritatis traditum est principibus iniquis, & scribis? Et sicut tunc sacerdotes, vel p p vanam gloriam, vel propter auaritiam condemnauerunt Christū morte, cogitantes quoniam si tenuerint Christum, ipsi sacerdotes esse non poterunt ẽm legem, nec solēnia illa lucra percipere: ita nunc impij sacerdotes, & scribæ verbum

Quare christus discipulis passionem suā prænunciauit, Mar. 14 d

Universidad de Deusto
Biblioteca

veritatis dignum iudicant interire, cogitãtes, quia si verbum veritatis tenuerint, ipsi sacerdotes esse non possunt, nec sacerdotalia lucra percipere. Propterea tradunt eum gentibus, id est populis ineruditis, & indisciplinatis, & barbaris, qui nec quærunt, F nec audiunt eum cum iudicio, qui nomen habent Christianorum, mores autem Gentilium. Tradunt autem veritatis verbum peruersis expositionibus suis ad deludendum, & crucifigendum. Deludunt.n. verbum veritatis, quando simulant se sequi Christum, & disputant de eo sine Dei timore: non proposito inueniendę veritatis, sed studio subuertendæ. Hoc autem modo deludunt verbũ veritatis, non colunt. Crucifigunt autem eum, & interficiunt, quando falsa confessione mendacij, verbum veritatis suffocant, & occidunt in se. Et sicut tunc sacerdotes illi nullam culpam idoneã inuenientes in Christo, falsam accusationem detulerunt aduersus eũ: sic modò nullam rationem idoneam habẽtes dicere cõtra verbum veritatis, falsa interpretantur de illo, & falsa proferunt testimonia prophetarum, aduersum verbum veritatis. Sicut.n. tunc falsos testes subornauerunt aduersus Christum, & sicut tunc sacerdotes quidem, & scribæ cognoscentes eum, quia verè Christus est quasi hominem illum maleficum Gentibus tradiderunt, Gentes autẽ non cognoscentes eum esse Christum, deluserunt, & crucifixerunt eum, quasi hominem maleficum: sic & modò sacerdotes, & scribæ hęreticorum cognoscentes, quia verbum est veritatis secũdum scripturas quas legunt: tradunt eum, sicut diximus, populis, & gentibus ad deludendum, & crucifi- G gendum. Populi autem per ignorantiam verbum veritatis deludunt, & crucifigunt, quasi mendacium. Sed ignorantia eorum non eos excusat, quoniam si vellent cum iudicio quærere, inuenire poterant veritatem: sicut nec illos excusauit Gentiles, quoniam, & ipsi si quærere voluissent, poterãt inuenire: quoniam non erat homo tantũ, sed & Deus Christus, quoniam sicut tunc per signa virtutum suarum manifestabatur Christus: sic modò per signa operationum suarum verbum veritatis ostenditur. Christus leprosos mũdabat, cæcos illuminabat, surdos audire faciebat, mortuos suscitabat: ita modò, qui vult cognoscere vbi sit verbum veritatis, operum eius signa considerat. Vbi.n. verbum veritatis est viuum, vnitum, atq; diuinum: ibi mundantur assiduè homines a lepra peccati, & fit salutis eorũ testimonium conuersatio ipsorum, atque mens eorum. Qui audiunt verbum veritatis, illuminãtur ad intelligenda diuina mysteria: aures eorum interiores aperiuntur, vt libẽter suscipiãt diuina præcepta. Quos hodie vides mortuos in peccatis, eras resurgunt in pœnitentia, viuificati per verbum Dei. Vbi autem non viuum verbum veritatis, sed mortuum mendacium prædicatur H inter eos, nihil horum fieri vides, sicut dat de illis testimonium vita ipsorum. Sed & post tres dies resurget in animabus credentium sibi, cum tres dies fuerint consummati in eis. Prima dies pater, Secunda dies filius, secundum quod dictum est in prophe- Ps.95.a ta: Annũciate de die in diem salutare eius. Quis est autem dies alius de die, nisi genitus Deus de ingenito Deo? Consequenter & Spiritussanctus tertia dies est, quoniam his tribus illuminantur corda credentiũ. In quibus ergo trium istorum scientiæ fuerint consummatæ, in eis veritatis verbum resurgit, & viuit, & operatur. Sed, nec resurgent, nisi qui ieiunantes a malo, & flentes sunt propter eum, & desiderãt resurrectionem eius videre in anima sua: sicut & Apostoli ieiunantes, & flentes fuerunt domino crucifixo, vsq; ad diẽ resurrectionis ipsius. *Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedæi, cum filiis suis, adorans, & petens aliquid ab eo.* Hæc est Salome, cuius apud alterum euangelistam ponitur nomen, verè pacifica, secundum interpretationem: quæ filios genuit pacis. Non solùm autem ex Marco Mar.10 Euangelista, qui manifestè ipsos fratres exc ponit accessisse ad Iesum, & hæc eadem postulasse intelligere possumus: quoniã a filijs suis erat summissa, sed etiam ex prę sentibus Christi sermonibus, quibus nõ quasi ad mulierem ipsam se petentem, sed quasi ad filios summittentes respondit: *nescitis quid petatis*. Aestimo.n. quod hi fratres cũ audissent dominum de passione, & resurrectione sua propheratem, cœperunt dicere intra se, cum essent fideles: Ecce rex cœlestis descendit ad regna tartarea, vt regem quidem mortis destruat, ipsam autem mortem diuinitatis suæ potentia calcet, & sic vinculo tenebrarum soluto, captiuas animas ad sua regna perducat. Nec innumerabilis militia dæmonũ resistere poterit contra eum. Quem.n. in corpore constitutum timuerunt dicentes: Quid nobis, & tibi Ie- Mat.8.d su fili Dei excelsi, venisti ante tempus torquere nos, quomodo nudam ipsam diuinitatem contra se descendentem poterũt sustinere? Ecce post tres dies mortis suæ reuertetur ab inferis, quasi victor de bello. Nam cũ victoria tuæ [illegible] consummata, quid aliud restat, nisi, vt regni gloria subsequatur? Ergo faciamus, fratres, quomodo possimus regni illius fieri participes. Scimus quia inuidus non est. Qui enim seipsum donauit hominibus, quomodo regni sui societatem non donabit? Petentis negligentia K reprehenditur, vbi de dantis misericordia non dubitatur. Si nos rogamus magistrũ, forsitan cæterorum fratrum corda concutiemus, & dum nobis duobus volumus prouidere, inter omnes scandalum excitabimus. Nam etsi sancti sunt, tamen homines sunt. Etsi vinci a carne non possunt, quasi iam spirituales, tamen percuti possunt, quasi adhuc carnales. Vt quid ergo, vel leues occasiones demus, quibus improba carnis natura tranquillas eorum animas inquietet? Summittamus ergo matrẽ nostram, vt suo nomine deprecetur pro nobis, & fiunt duo bona. Si enim res ipsa reprehensibilis inuẽta fuerit, facilè meretur veniam, quasi mulier. Ipse enim sexus excusat errorem. Si autem non fuerit importuna, facilius impetrabit mater pro filijs suis rogans. Ipse enim dominus, qui maternos animos filiorum miseratione implevit, facilius exaudiet maternum affectum. Magna laus mulieris huius ex hoc loco colligitur. Primùm, quia non solùm illi reliquerant patrem, sed etiam ipsa reliquerat virum suum, & secuta fuerat Christũ. Et illi ostenderunt, quia filij erant huiusmodi matris, & ipsa ostendit, quia mater erat talium filiorum. Quoniam autem viuum reliquerat virum, sermo demonstrat, qui de vocatione eorum scriptus est dicẽs: L Illi autem reliquerunt patrem suum Zebe- Sup. 4. dæum in naui cum mercenarijs, & secuti d sunt Iesum. Nisi fortè quis dicat, qa Christus plusquam triennio docuit, & intra tẽpus vocationis apostolorum, & passionis Christi mortuus est Zebedæus, & sic illa secuta est Iesum. Qualis radix, talia & germina. Et qualis terra, talis, & fructus. Non eam vicit, sicut cæteras mulieres, maritalis affectus: quia ille temporalis erat maritus, iste autem perfectus sponsus, illius amor deceptio erat carnalis, istius autem dilectio incorruptibilis vitæ. Non illam tenuit miseratio senectutis eius, quia ille sine ista viuere poterat, ista autem sine Christo salua esse non poterat. Cogitauit enim quoniã amplius proderit [illegible] reliquerit virum, quàm si propter virum reliquerit Deũ. Propterea sexu fragili, & iam ætate defecta, Christi vestigia sequebatur: quia fides nunquàm senescit, & religio fatigationem non sentit. Deinde quia non sentit illa, sicut cæteræ matres, quæ corpus natorum suorum amant, animam autem contemnunt. Desiderant enim illos valere in seculo isto, & non curant quid passuri sint in alio. Alij militias filijs suis prouident, alij honores, & nemo filijs suis prouidet Deum. Perditionem illorum cum magno pretio comparant, & salutem illorum, M nec dono accipere volunt. Si viderint illos pauperes, tristantur, & suspirant: si autem viderint illos peccantes, nemo tristatur: vt ostendant, quia corporum sunt parentes, non animarum. *Accessit ergo ad Iesum, rogans, & petens aliquid ab eo.* Audacem enim fecerat eam natorum affectus, & reuerentiam forsitan spiritualem vicerat amor carnalis. *Dicit ei Iesus: Quid vis?* Non interrogat quasi nesciens, vt audiret quid vellet: sed vt illa exponente, manifestam faceret irrationabilem petitionem ipsorum: quoniam petebant quidem quasi religiosi, & cœlestis gloriæ amatores, non quasi scientiam habentes inutilium postulationum, & nociuarum. Nam frequenter dominus patitur discipulos suos aliquid non rectè, aut dicere, aut agere, aut cogitare, vt ex illorum culpa occasiones inueniat docendi, & exponendi, regulam pietatis, sciens quia & ipse error eorum, non nocet præsente magistro, & omnes non solùm in præsenti, sed etiam in futuro doctrina eius ædificat. *As illa dixit, Dic vt sedeant hi duo filii mei, vnus ad dexteram tuam, & alius ad sinistram tuam in regno tuo.* Non dicimus, quia rectè petijt: sed hoc dicimus, quia non terrena, sed cœlestia filijs suis optabat. Tunc dominus occultorum cognitor, nõ ad verba in- A tercedentis mulieris respondit, sed ad consilia suggerentium filiorum respondit, dicens: *Nescitis quid petatis*. Concupiscentia enim carnalis omnem in vobis spiritualem considerationem exclusit. Non audistis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iuſ. 25. distis me referentem, cum venerit filius ho
minis in maiestate sua, ponet oues ad dex
teram, hœdos autem ad siniſtram: & dicet
eis, qui ad siniſtram sunt: Discedite a me
maledicti in ignem æternum? Quo vos
vultis, vt vnus sedeat ad dexteram, & alius
[illegible] Ego vos vocaui ad partem
dexteram de siniſtra, & vos vertro conuno
curritis ad siniſtram. Ideò forsitan, & per
mulierem res agebatur. Vidit enim diabo-
lus, quia per illos ipsos aduersus eos agere
non valebat, contulit se ad consueta arma
mulierum: vt sicut Adam per mulierem
spoliauit, ita & istos separaret per matrem.
Nam etsi mater erat, tamen mulier erat.
Propter quod etsi affectus eius dulcis erat
erga filios quasi matris, intellectus tamen
eius nociuus erat quasi mulieris. Sed iam
non poterat per mulierem perditio introi-
re in sanctos, ex quo de muliere salus cun-
ctorũ processit. Intelligere ergo debemus,
& nos, vt non illud a Deo petamus, quod
B nos bonum esse iudicamus, sed orantes in
eius potestate ponamus, vt nos illud peten
tes exaudiat, quod ipse nobis expedire co-
gnouerit. Nescitis quid petatis. Bonum qui
dem desiderium, sed inconsiderata peti-
tio. Ideò etsi impetrare non debebat sim-
plicitas petitionis eorum, tamen confun-
di non merebatur, quia de amore domini
nascebatur. Propterea nõ voluntatem, ne
que propositum eorum culpat, sed solam
ignorantiam reprehendit, dicens: Nescitis
quid petatis. Quis autem athleta idoneus,
ante certamen de præmio pactum facit? Si
enim certamen benè processerit, iudex po-
stea potest secundum meritum certaminis
præmiũ mensurare, & æstimare. Si autem
præmium antè fuerit constitutum, non
[quasi. omnimodo secundum qualitatem præmij
potest exitum habere certamen: quia [quale
præmium detur, in potestate est mune-
rantis: qualem autem exitum habeat vnũ-
quodque certamen, nõ est in potestate cer-
tantis. Nescitis ergo quid petatis. Deside-
ratis quidem bonum, sed non intelligitis
quid est bonum. Si autem intelligeretis, il
lud petere debebatis, dicentes quoniam in
hoc mundo periculosissimo viuimus, quasi
in pelago, vbi nunquàm est minor tempe-
stas. Etsi tempestas interdum non fuerit, ta
C men semper timor est tempestatis. Sic &
in hoc mundo viuentibus, nunquàm est
minor tentatio: etsi tentatio interdũ facta
nõ fuerit, tũ timor tentationis semper est.
Ideò da nobis auxilium gratiæ tuæ, vt nõ
vincamur a malo, sed ipsi omne malũ vin
camus. Sicut n. in seculari bello videmus,
quia qui vadens ad pugnam de præda vi-
ctoriæ cogitat, difficilè vincit: qui autem
vadens sic vadit, quasi ad mortem, ille facil
superat: Sic & nos in hoc certamine spi
rituali viuentes, nõ debemus cogitare qua-
lem gloriam consequamur, sed quomodo
euadamus ruinam peccati. Qui autem de
gloria cogitat, & non magis timet de casu,
ille, nec infirmitatẽ carnis suæ cognoscit,
nec versutias considerat diaboli, nec intel-
ligit, quod ait Apostolus: Nõ est nobis col Eph. 6.
luctatio cum carne, & sanguine, sed aduer b
sus principatus, & potestates, aduersus re-
ctores huius mũdi tenebrarum. Propterea
sumite omnia arma Dei. Sicut n. miles, si
toto corpore fuerit armis vestitus, & vnam
partem habuerit nudam: nihil ei prodest,
quòd totus fuerit ferro vestitus, si per illam
vnam partem cum sagitta percusserit, sed
sic cadit quemadmodum si totus fuisset nu
dus: Sic & Christianus quãuis omnem iu-
stitiam fecerit, si in vno peccauerit: simili-
ter peccator statuitur, quemadmodum si D
semper peccasset. Sicut ait Iacobus: Si om- Iac. 2. b
nem legem adimpleas, & in vno transgre-
diaris, similiter præuaricator es legis. Ideò
& dominus illis respondit: *Potestis bibere
calicem, quem ego bibiturus sum? Aut baptis-
mate, quo ego baptizor, baptizari?* Nunquid
nesciebat dominus, quia passionem ipsius
poterant imitari? Sed ideò eis dicit, vt do-
mino interrogante, & eis respondentibus,
omnes nos audiamus: quia nemo potest
cum Christo regnare, nisi passionem Chri
sti fuerit imitatus, sicut ait Apostolus: Si 2. Ti. 2.
commortui sumus, & conuiuemus: si sustí c
nemus, & conregnabimus. Res enim pre-
tiosa vili pretio non comparatur. Magnũ
laborem necesse est nobis impendere, si vo
lumus ad regna cœlestia peruenire. Passio-
nem autem domini dicimus suscipere nos
debere, non omnimodo persecutionem Gẽ
tilium, sed omnem laborem, & molestiã,
quam patimur in corpore contra peccata
certantes. Nam si Gentiles defecerint, qui
persequebantur: nunquid ideò prompta
voluntas fidelium debet sine fructu steri-
lis permanere? Ideò & si Gentes non ha-
bes, quæ te persequantur, habes principem
gẽtium diabolum, qui hominem persequi
nunquàm

E nunquàm cessat. Si. n. principem potueris
vincere in peccato, non est magnum supe-
rare ministros eius in corpore tuo. Ecce o-
stendo tibi magnam, & insuperabilẽ perse
cutionem in corpore tuo. Incipe resistere
desiderijs tuis, & tunc intelliges, quàm for
tes sunt spiritus desideriorum malorum,
qui te persequuntur. Hæc est. n. pugna peri
culosa, & hæc est glorioſa victoria: qui po-
tuerit odire, quod amat, & amare, quod o-
dit. Aut ideò dixit eis: Potestis bibere cali-
cem, quem ego bibiturus sum? Dominus
enim cognouerat propositum istud peten-
tium fratrum, quia non primatum sibi pe-
tebant secundùm mundiales honores: quẽ
si ex duobus, vel tribus vnus acceperit, ne-
cesse est cæteros fieri eo inferiores: sed per-
fectionem pietatis petebant, in regno cœ-
lesti, quam & multi consequi possunt: &
cum fuerint consecuti, alterius perfectio,
alterius perfectione non minuitur. Vtpu-
ta, sedere ad dexteram Christi, vel ad sini-
stram: nunquid duorum est tantùm? Innu
merabiles enim possunt sedere ad dexterã
Christi, vel ad siniſtram: tamen alter alte-
rum a perfectionis ordine non excludit:
quoniam hanc perfectionem pietatis ne-
F mo potest consequi, nisi qui legitimè certa
uerit vsq; ad mortẽ. Ideò interrogat eos,
Potestis bibere calicem, quem ego bibitu-
rus sum, vt illis respondentibus, quia possu
mus: audiant cæteri condiscipuli, & con-
quiescant, intelligentes quoniam, & ipsi si
parati sunt mori cum Christo, nihilomi-
nus possunt iuxta Christum sedere, per il
Ps. 100. lorum sessionem nequaquam exclusi, sicut
b ipse dicit per prophetam in psalmo: Oculi
mei semper ad fideles terræ, vt sedeant hi
mecum. Non. n. locus sedendi maior, & mi
nor est iuxta Christum, sed fides patiendi
cum Christo. Non est calix, & baptismum
vnum. Calix n. passio est, baptismum autẽ
ipsa mors. Dictum est autem baptismum
secundum similitudinem lanæ intinctæ.
Sicut. n. lana intingitur naturalem habẽs
colorem, vt coloretur purpurea, aut alicu-
ius coloris accipiat dignitatem: sic & nos
in mortem descendimus corporales, & re-
surgimus spirituales, sicut ait Apostolus:
1. Co. 15 f Seminamur in infirmitate, surgimus in
virtute: seminamur in ignobilitate, resurgi
mus in gloria: seminatur corpus animale,
surget corpus spirituale. Omnis quidem
mors habet in se passionem, non habet in
se omnis passio, & mortem. Multi. n. fue-
runt, qui passi sunt, & non sunt occisi, qui-
les sunt confessores. Illi omnes calicẽ qui-
dem domini biberunt, baptismo aũt eius
baptizati non sunt. *Dicunt ei, possumus.* Nõ G
tantùm confidentia cordis sui, quantùm
ignorantia tentationis hæc responderunt.
Nescientibus. n. desiderabile est bellum, si-
cut, & inexpertis leuis videtur esse tentatio
passionis, & mortis. Si. n. dominus cum in
tentationem passionis venisset, dicebat: Pa
ter, si potest fieri transeat á me calix iste: Mat. 26
quantò magis discipuli non fuerant dictu d & Lu.
ri, quia possumus, si scissent qualis est ten- 22. c
tatio mortis? Magnum quidem dolorem
habet passio, tamen mors habet maiorem
timorem. Et dicit eis: *Calicem quidem meum
bibetis, & baptismo quo ego baptizor, baptizabi
mini: sedere autem ad dexterã meam, aut ad sini
stram, non est meum dare vobis, sed quibus pa-
ratum est a patre meo.* Nunquid non habe-
bat potestatem præstare cui volebat, cum
sit scriptum: Pater diligit filium, & omnia Ioã. 3. d
dedit in manu eius? Sed ideò non refuta-
uit petitionem eorum, ne exanimaret eos,
& pusillanimes faceret. Nam non facilè de
cætero resumit sperandi virtutem, qui se-
mel de eo quod sperauerat, cadit. Noluit
autem suscipere petitionem eorum, ne cæ-
teros oẽs tristaret. Nam necesse erat, quòd
vel talia cogitarent, adhuc sine auxilio Spi
ritussancti cõstituti. Si semel istis duobus H
totius regni illius societas diuidenda est, si
vnus sessurus est ad dexteram, alter ad sini
strã eius: ergo nos quid sumus facturi, aut
quid fieri iam speramus? Ideò eum secuti
sumus, vt illis electis de medio nostrũ nos
inueniamur relicti? In omni labore simi-
les eis fuimus, & nũc inuenti sumus in ho
nore dissimiles. Nam necesse erat, vt carna
lia cogitarent, qui nec dũ facti fuerant spi-
rituales. Si. n. petitio eorum susceptа non
est, & oẽs conturbati sunt, quare, vel hoc ip
sum petere ausi sunt: quòd magis fuerãt cõ-
turbandi, si petitio eorum susceptа fuisset?
Ideò, neq; dixit, non sedebitis, ne duos cõ-
funderet: neq; dixit, sedebitis, ne cæteros ir
ritaret. Sed quid? *Hoc non est meum dare vo-
bis, sed patris.* Tanquàm benignus, & pro
uidus pater sic omnia disponit, & ordinat,
vt inter fratres vnanimes fraternitatis cha-
ritas non rumpatur. Videte quomodo, &
nullum ex eis turbauit, & omnes fecit spe
rare, dicens, Non est meum dare vobis, sed
patris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

patris. Nam quod vni, aut duobus speciaIiter non promittitur, à cunctis speratur. Quid ergo, mentitus est Christus, dicens: Non est meum? Non. Omnis enim qui habet potestatem, si acceptam habet ab alio, illius est verè, qui dedit. Nam quid habebat filius proprium, cũ ipse non esset suus,
I sed patris? [Ergo inter eum cuius non est, & inter eum cuius est, nec persona vna est, nec æqualis potestas. Si enim vnus Deus, & pater, & filius, aut certè potest, aut certè non potest. Quis vidit talem vnum Deum cœlestem colere, qui in dimidio potens est, & in dimidio impotens? Aut quis illos putet æquales, quorum non est æqualis potestas? [Audiamus hæc, & intelligamus nos Christiani, vt quando aliquid petimus a Deo, & non impetramus, non frangatur fiducia nostra, neque cadat spes nostra a Deo, vt de cætero desperemus de misericordia eius: quia nec fratrum istorum fracta est fiducia, aut cecidit spes, cum non impetrassent. Quid enim si non expedit nobis accipere, quod petimus, sicut, nec illis expediebat? Quanuis autem putas te spiritualem rem petere secundum Deum, & dignam impetratione: tamen si non impetraueris, grauiter ferre non debes. Nam Iacobus, & Ioannes rem spiritualem, & dignam Deo se petere æstimabant: tamen reprobata est petitio eorum, & inutilis iudicata. Non enim omne, quod apud homines iustum videtur, iam etiam apud Deum similiter iustum est: quantò maior est deus homine, tantò profundiora sunt Dei iudicia, quam hominis. Nunquid digniores esse possumus Iacobo, & Ioanne, vt non
K impetrantes, quod petimus, doleamus, cũ nec illi de non impetrato beneficio sunt contristati? *Et audientes decem—, contristati sunt de duobus fratribus*. Quemadmodum isti carnaliter petierunt, sic & illi carnaliter contristati sunt. Nam sicut isti si spiritualiter sapuissent, non fuerant petituri, vt essent super omnes: sic & illi si spiritualiter intellexissent, non fuerant cõtristaturi esse aliquos antè se. Nam velle quidem esse super omnes, vituperabile est: sustinere autẽ alterum supra se, nimis est glorioſum. O error salutaris, qui totius mundi soluit errorem. Si n. apostoli non sic errassent, vnde nos cognoscere poteramus: quia non omne, quod videtur bonum, desiderare bonũ est, quia malum? Putabamus, quia malum desiderare, malum est, vt auaritiam, aut furtum: nunc autem scimus, quia aliud est opus bonum, aliud est primatus honoris. Et opus quidem bonum desiderare, bonũ est: primatum autem honoris cõcupiscere, vanitas est: quoniam bonum opus implere, nostræ voluntatis, & nostri operis est, & laboris, propter quod & nostra est merces: primatum autem consequi, iudicij dei est, propter quod ex primatu honoris nescio si aliquam mercedem iustitiæ adipisci meremur. Nam desiderium primatus ex iactan L
tia nascitur cordis: qui autem humilis est corde, & indigniorem se alijs arbitratur, secundum illud præceptum apostolicum, quod ait: Alter alterum æstimans superio- Ro.12.c
rem se, nunquàm desiderat superior apparere. Primatus. n. fugientem se desiderat, & Phi.2
desiderantem se odit. Videns aũt dominus alienum spiritum in cordibus discipulorũ, quasi hostem in suis castris vagantem, non eos increpauit, non proiecit a facie sua, & istos malè petentes, & illos non benè tristãtes. Si n. rex terrenus videret, quod ciuitatem illius occupatam teneat hostis, quid facere potest? Nihil, nisi vt ponat arietes, circumducat exercitum, & destruat muros, quos fortè ipse ædificauit, vt tantummodo hostem expellat. Sed videamus sapientiam nostri regis. Postquàm vidit sua castra occupata a spiritu alieno, sic hostem expulit, vt castra sua non læderet, [dicens: *Scitis, quod principes gentium dominantur eorum: & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos? Non ita erit inter vos, sed quicunque voluerit inter vos maior fieri, erit omnium minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus*. Fructum humilitatis terrestris, poluit pri- M
matum cœlestem: & primatus terrestris fructum posuit confusionem cœlestem. Quicunq; ergo desiderat primatum cœlestem, sequatur humilitatem terrestrem: quicunque autem desiderat primatũ in terra, inueniet confusionem in cœlo: vt iam inter seruos Christi non sit de primatu certamẽ: nec festinet vnusquisque eorum, quomodo alijs maior appareat, sed quomodo omnibus inferior videatur: quoniã non qui maior fuerit in honore, ille est iustior, sed qui iustior fuerit, ille est maior. Conuersatio ergo melior est desideranda, non dignior gradus. Volens certè dominus, & duorum fratrum ambitionem extinguere, & decem discipulorum inuidiam, introduxit differentiam

[deleret

rentiam inter principes mundiales, & ecclesiasticos: ostendens, quia primatus in Christo, nec ab aliquo appetendus est nõ habente, nec alteri est inuidendus habenti: quoniam principes mundi ideò fiunt, vt dominentur minoribus suis, vt seruificent eos, & spolient eos, & comedant, & vsque ad mortem abutantur vita eorũ ad suas vtilitates, & glorias. Principes autem ecclesiæ fiunt, vt seruiant minoribus suis, & ministrent eis quæcunque acceperunt a Christo, vt suas vtilitates negligant, & illorum procurent: vt si opus fuerit, neque mori recusent pro salute inferiorum suorum, sicut Apostolus dicit: Ego autem im- A
pendar, & superimpendar ipse pro animabus vestris. Si hæc ergo ita se habent, secu- 2. Cor. 12.c
larem quidem primatum desiderare, & si rõ non est, vel causa est: quia etsi iustũ nõ est vel vtile est, Primatum aũt ecclesiasticũ concupiscere, neq; ratio est, neq; causa: qa neque iustum est, neq; vtile. Quis. n. sapiẽs vltro se subijcere festinat seruituti, labori, dolori, & quod maius est, periculo tali, vt det rationem pro omni ecclesia apud iustum iudicem, nisi fortè, qui nec erubuit iudicium Dei, nec timet, vt abutens primatu suo ecclesiastico seculariter, conuertat eum in secularem? Sed nè forte qui talis est in appetendo primatum, profectũ pietatis piè prætendat, dico: Nunquid qui in ordine prior est, iam & meritis est melior? Quanuis quidem dñam esse inter sanctos denegare non possumus, tñ vt cognoscat vnusquisque si melior, aut deterior sit, nemini est concessum. Ideò prudenter Apostolus membris corporis assimulauit sanctos ecclesiæ. Sicut. n. homo quidem intelligit, quod membrũ honorabile habet in
B corpore suo, quod inhonestũ: vnumquodque aũt membrũ non se cognoscit ipm, si honorabilius sit, aut contẽptibilius: alioquin, & q̃ honorabiliora sunt, gratularen
[superbi- tur: [& quæ contemptibiliora sunt tristarent. rẽtur, & per hoc fieret inter ea scissura: sic
Deus so- dñam inter sanctum, & sanctum. Christus
lus scit solus cognoscit, cuius membra nos oẽs sũ
differen- mus. Ipius aũt sanctis non est concessum,
tiam in vt cognoscant dñam suam adinuicem, vt
ter san- non meliores superbiant contra deterioctos. res, & deteriores tristentur contra meliores, & per hoc soluta charitate, inter eos discordia nascatur, maximè in hoc seculo fa
[fastidio- cinoroso [in quo occasiones inquirer quęrit

so. al. sanctioso.

diabolus odiorum seminandorum. Quòd autem in hoc seculo dñia dignitatis facta est inter sanctos, dignitatis dico: non sanctitatis, vt alter quidem sit apostolus, alter autem episcopus, vel minister, vel laicus: contumacia carnis coegit, vt peruersitas mundi, & occulta operatio inimici coerceatur: qm̃ diabolus imperans carni, & mundo, in multam indisciplinationem excitat hoẽs quandiù sunt in carne, & in mũdo subdito ei, alios in lasciuiam, alios in delicias, alios in inuidiam, alios in auaritiam, alios in iram, & superbiam: nisi ergo sint quos timeant, soluitur disciplina. Deniq; ipsi honores in Christo in prima quidem C
facie vñr honores, re vera autem non sunt honores diuersi, sed sunt diuersa ministeria: Vt puta, honor oculi vñr, qa illuminat corpus: sed ipse honor illuminandi nõ est ei honor, sed ministerium eius: Et pedum humilitas esse videtur, quia baiulant corpus: sed ipsa humilitas baiulationis nõ est eorum contemptio, sed ministerium eorum. Propterea dñs corporis. s. homo, nec oculum suum amplius honorat, quàm pedem: nec pedem magis contemnit, quàm oculum: quia nec oculus pro aliquo suo merito honoratus est, vt oculus sit, sed ad hoc ministerium creatus est: nec pes pro sua culpa contemptus est, vt sit pes, sed ad hoc ministerium est creatus. Propterea vnumquodque membrorũ nil minus se habere intelligens, s̃m ministerium, ad quod est creatum, nec amplius: nec inuidet alterius membro, quasi plus habenti, nec spernit alterum membrum, quasi minus habens. Sic est inter, & sanctos: Vniuscuiusq; sancti honor non est honor eius, sed actus ipsius: Vt puta apostoli, apostolatus putatur a nobis honor esse ipius apostoli: verè autem non est honor eius, sed ministerium eius. Vnde Paulus de apostolatu suo dice- 1. Co. 9.
bat: Nam si euangelizem, nõ est mihi glo c
ria: necessitas. n. mihi incumbit. Væ enim mihi, si non euangelizauero. Si enim volens hoc ago, mercedem habeo: si autẽ in- D
uitus, dispensatio mihi credita est. Similiter, & diaconatus, diaconi contemptibilitas videtur à nobis, verè autem non est cõtemptibilitas eius, sed actus ipsius. Propter quod Deus, nec apostolũ amplius diligit, quàm diaconem, quia apostolus est, nec diaconem minus q̃ apostolum, quia diaconus est: quia nec apostolus pro merito

suo

suo antecedẽti honoratu est, vt esset apostolus: sed ad hoc ministerium aptus est iudicatus secundum motum animæ suæ: [hoc in quodã exẽplari deest. [Nec diaconus pro merito suo antecedenti contemptus est, vt esset diaconus: sed ad hoc ministerium aptus est iudicatus secundum motum animæ suæ. [Propter quod, neq; apostolus laudem habebit apud deũ, quia apostolus fuit, sed si opus apostolatus sui benè impleuit: neq; diaconus exprobrandus est, quia diaconus fuit, sed si opus suum neglexit. In nullo ergo hominis est honor, nisi in quo benè impleuit opus suum: & nulla contemptio eius est, nisi in quo neglexit proprium opus. Vnde sicut pes libenter seruit oculo, quasi sibi seruienti, sciens quia nisi oculus suo ministerio fuerit vsus, nec ipse suo poterit vti: & oculus libenter seruit pedi, quasi sibi seruiẽti, sciens, quia nisi pes suo officio fuerit vsus, nec ipse suo poterit vti: Sic & sancti inuicem sibi debent esse subiecti, vt minor maiori non inuideat, quasi maiori: sed libenter ei obsequatur, quasi sibi seruienti, in eo ipso, quod maior est: & maior non contemnat minorem, quia maior est, sed libenter ei obsequatur, quasi sibi seruiẽti. Hæc omnia tractauimus propter duos fratres, qui petierunt sibi primatum, cum nõ debuissent: & decem apostoli indignati sunt contra eos, cum non debuissent. [Sicut filius hominis, non venit ministrari, sed ministrare: & dare animam suam in redemptionem pro multis.]Ad hoc enim ad imaginem Christi facti sumus, vt imitatores efficiamur voluntatis eius, & conuersationis. Nunquid ad similitudinem maiestatis eius sumus creati? Nam ille quidem nostram carnem imitari potuit, nos autem illius diuinitatem imitari non possumus: sed in hoc sumus imago eius, vt quod ei bonum videtur, & apud nos sit bonum: & quod ei malum videtur, & apud nos sit malum. Quicunque autem, domino humilitati studente, iactantiæ studet, non est imago Christi. Et qui, domino paupertatem amante, diuitiarum amator est in hoc seculo, repellit a se Christi similitudinem. Non est verus discipulus, qui non imitatur magistrum: nec est vera imago, quæ similis non est authori.

Homilia.xxxvi. ex cap.xx.

ET egredientib. eis ab Hiericho, secuta est eũ turba multa, &c. Testimonium studiosi agricolæ est messis fœcunda, assidui autem doctoris documentum, ecclesia plena: negociatoris prosperata fœlicitas, apotheca multiplex. Neminem labor itineris impediuit, quia amor spiritualis fatigationem non sentit. Neminem sexus muliebris retinuit, quia inter virum, & mulierem, corporis quidem differentia est, gratia autem vna est, & vna conditio in omnibus. Illic ergo differentia sexus requiritur, vbi causæ carnalis est, & vbi caro, non spiritus operatur. Neminem possessionum suarum solicitudo [retraxit, quia ingrediebantur in possessionem regni cœlestis. Verè.n. non habet super terram, quod amet, qui bonũ cœleste in veritate gustauerit. Sicut.n. qui pretiosum gustauerit cibum, postmodum ei hæc esca communis ingrata videtur: sic & qui semel de dulcedine Christi benè gustauerit, terrenorum bonorum de cætero non multum sentit saporem. Quis nó desideret illum, aut quis non sequatur eum, quem etiam duo cæci, antequã corporaliter viderent, spiritualiter aspexerunt: & antequam audirent, crediderunt? Nimirum hęc est illa rosa in campis Hiericho, de qua sapientia loquitur per Salomonem: Sicut palma exaltata sum in Cades, & sicut plantatio rosæ in Hiericho. Ergo hæc est illa speciosissima rosa sanctitate iustitiæ Candida, & passionis sanguine rubicunda. Sicut.n. rosa antequam videatur, sentitur: & antequam inueniatur, tenetur in odoribus suis: sic & dominum transeuntem de longe, duo cæci antequam viderẽt, diuinitatis eius fragrantiam senserunt. *Et ecce duo cæci.* Ecce dicendo, opportunitatẽ ostendit: hoc est, opportunè oblati sunt antè faciem Christi, vt apertis oculis, quasi testes virtutis eius, ascenderent cum eo in Hierusalem: quia futurum erat, vt sacerdotes repleti inuidia, dicerent contra eum, in qua potestate facis hæc, vt videlicet cæci respondeant, etsi non voce, tamen ipsa re: Ecce nos cæci fuimus, & videmus. Quid ergo de potestate requiritis, qui videtis virtutẽ? Erubescite carnales oculi, qui ante vos Christum stantem non aspicitis, quem ẽt crediderunt duo cæci sedentes secus viam, non in via, Duo cæci, duo populi sunt, Iudaicus, [recordatio.

daicus, & gentilis. Aut sicut quidam interpretantur ambo Gentium, vnus ex Cham, H alius ex Iaphet. Ideò autem cæci, quia nõdum eis apparuerat vnigenita lux. *Secus viam*: Id est, iuxta veritatem conuersabantur, sed veritatem inuenire non poterant, quia via veritatis certior adhuc demonstrata non fuerat: vel secundum rationem verbi degentes, non autem in ipsa ratione verbi consistentes: quia notitiam verbi nõdũ acceperant. Sicut.n. qui in tenebris ambulat, si semel viam perdiderit, interdum tota nocte ambulat iuxta viam errans, & nõ inuenit viam, donec superueniat dies: sic & homines ambulantes in erroribus, vel peccatis, postquam Dei cognitionẽ semel perdiderunt, ad perfectam notitiam veritatis redire non poterant, nisi dies, scilicet Christus venisset, quanũis circa veritatem viuebant. Quo iuxta veritatem, vel rationẽ verbi Gentes conuersabantur? Leges rationabiles proponebant, syncera iudicia iudicabant, dicente Apostolo: Cum.n. Gẽtes, q̃ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt faciunt. Ro.2. c Ergo quasi iustitiam quidem faciebant, sed iustitiam tenere nõ poterant, non intelligentes quo oporteat scire: quia qui Deum diligit, hic cognitus est a Deo. Iudæi autem quo erant cæci? quia legem sectantes, legis iustitiam nõ inuenerunt: quia ex operibus, & non ex fide iusti I erant. Dicit.n. Paulus: Testimonium illis Ibid. 9. perhibeo, quia æmulationem Dei habent, Ibid.10. sed non secundum scientiam. Nam volẽtes iustitiam suam statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. *Audierunt quod Iesus transiret, & clamauerunt, dicentes: Miserere nobis domine fili Dauid.* Currentium strepitum audiebant, & personas non videbant. Vndiq; sistinantibus cunctis, soli sedebant indissolubili tenebrarum catena ligati, nihil solutũ habẽtes de toto corpore, præter vocem. Et ideò, quia pedibus eum sequi non poterãt, [sequebantur. voce tenebant [dicẽtes: Miserere nobis domine fili Dauid. O tenebræ omni lumine clariores. O acutissimus cæcitatis aspectus. Puta quanti homines sani, & iuxta Iesum, qui via est, ambulãtes, hominem illum putabant: & duo cæci, & longè sedentes, deũ prospexerunt. Audierunt.n. Gentes de trãsitu Iesu, secundum testimonium prophetarum annunciantibus sibi Apostolis. Audierunt.n. aduentum eius in mundum, & passionem eius, & resurrectionem, & ascẽsionem eius in cœlum: audierunt de tran- [reditio situ eius, cum iam egressus fuisset ab Hiericho, id est de hoc mundo. *Turba autem increpabat eos, vt tacerent.* Videbant sordidas vestes, & non considerabant conscientiæ claritatem. Ideò vetabant eos, non inuidẽtes eis, sed honorantes Christum. Indignũ K enim eis videbatur, vt tales homines vociferarent ad eum. Ecce fatua sapientia hominum. Existimabant iniuriam pati magnos viros, si a pauperibus honorarentur. Quis enim pauper ausus est diuitem publicè salutare? Mox indignatur, quasi iniuriã passus. Aut hi qui vetabant, in mysterio Iudæorum vetabant, quia omnia faciebant, ne Gentes in Christum credentes saluarentur. *At illi magis clamabant, dicentes: Miserere nobis domine fili Dauid.* Inuitabantur vetiti, magis quàm compescebantur. Talis est.n. natura fidei, quantò magis vetatur, eò magis accenditur. Propter quod & serui Dei in persecutionibus nõ vincuntur, sed quãtò magis afflicti fuerint, tantò amplius accenduntur. Virtus ergo fidei in periculis secura est, & in securitate periclitatur. Quid enim aliud sic vigorem fidei in hominibus laxat, [quam longa tranquillitas? [vexat. Ergo vetantes eos, addebant eis, & alteram causam doloris. Primùm, nè clamarent, qa cæci erant secundò, quia vetabantur ad lumen venire. *Et stans Iesus vocauit eos, & ait: Quid vultis, vt faciam vobis? Dicunt ei: Domine, vt aperiantur oculi nostri.* O domine quid interrogas, quod ipse oculis vides? Iu- L firmitas clamat, & vt quid vocem perquiris? Non quæro propter passionem, sed propter fidem. Non cupio audire quid dolent, sed volo cognoscere quid de me sentiunt. Tu domine occultorum es cognitor, & nescis quid de te sentiunt? Etiam scio, sed vo- Ioã.vlt. lo, vt procedant ad medium populi, & cunctis audientibus dicant, quod volunt: & dũ cæci me Dei filium confitentur, confundãtur videntes, qui me hominem tantùm putant. Dominum me vocant, & verum dicunt: sed dum filium Dauid dicunt, dissipant quod benè confessi sunt. Nam abusiuè, & homines domini dicuntur, verè autem nemo dominus est, nisi Deus. Si ergo dicunt, Domine fili Dauid, abusiuè secundum hominem me honorant: si autem solum modo dominum, secũdum deitatis diuinitatẽ me confitentur: Quia vnus Deus 1.Co.8. ex quo omnia, & vnus dominus, per quem b omnia.

omnia. Filius enim Dauid cæcos illuminare non potest, filius autem Dei potest: ideò interrogat, quid vultis? Tunc illi iam non dixerunt, Domine fili Dauid: sed tantum, Domine, vt aperiantur oculi nostri. *Misertus est autem eis Iesus, & tetigit oculos illorum: & confestim viderunt.* Quandiù ergo
M dixerunt, Domine fili Dauid, suspensa est sanitas: mox autem, vt dixerunt tantummodo, domine: infusa est sanitas super eos. Tetigit ergo oculos eorum. Tetigit homo carnaliter: nam verbo sanauit, vt Deus: tetigit quia Dauid filium eum dixerunt: sanauit eos, quia crediderunt potentiæ eius, vt vna, eademq; operatio sanitatis, & fidē eorum remuneret, & infidelitatem castiget. Bonum munus obtulerunt Christo sanati. Quale? Secuti sunt eum. Nam quid homo in vicem reddat Deo dignè pro beneficijs eius, nisi id quod ipse admonet per
Mic.6.b prophetam? O homo quid quærit Deus à te, nisi vt facias iudicium, & misericordiā, & paratus sis ire cum domino Deo tuo? Consequenter, & gentium oculos mentis tetigit dominus Iesus, dans eis gratiā Spiritus sancti. Tangere. n. Christi, est dare gratiam Spiritus sancti. Quæ gentes cum tuissent illuminatæ, secutæ sunt eum operibus bonis, nunquam postmodum relinquentes eum, sicut aliquando Iudæi fecerunt.

Homilia xxxvii. ex cap. xxi.

ET cum appropinquasset Iesus Hierosolymis, &c. Puto res ipsa exigit, vt quæramus. Frequenter quidē Iesus venit in Hierusalem, sicut Ioannes testatur, nunquam
A tamen sibi adhibuit ministeria iumentorum, nec ramorum circa se vitentia constituit ornamenta, nec ad terrenum illem laudem suæ diuinitatis animos populi excitauit: nisi modò quando, vt pateretur, ascendit. Ideò ergo cum tanta gloria est ingressus, vt amplius eorum aduersus se excitaret inuidiam, quia iam tempus passionis eius instabat, & non mors eum vrgebat, sed ipse magis aduersus se compellat mortem. Quoties enim de manibus sacerdotum elapsus euasit, cùm esset inuisibilis factus? Quando Iudæi Christum voluerunt occidere, tangere eum non potuerunt. Quando autem ipse secutus est mortem, patere ei Iudæi non potuerunt. Ergo si Christus eos prouocauit, fortè ne de morte sua se-
cit eos innoxios? Absit. Excitauit eos, non vt facerent quod antè noluerant, sed vt possint facere, quod prius volebant: facultas eis data est, non mutata voluntas. *Tunc Iesus misit duos discipulos, dicens eis: Ite in castellum, quod contra vos est, & confestim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea. Soluite, & adducite mihi.* Asina & pullus eius, Iudæi sunt, & Gentes. Iudæa enim secundum Deum mater est Gentium. Sic enim dicit ad eam Deus per Esaiam pro- Esa.1.d
phetam: Et constituam principes tuos sicut antea, & consiliatios tuos sicut ab initio. Et tunc vocaberis ciuitas iustitiæ, &
B mater ciuitatum, id est ecclesiarum, fidelis Sion. Propter quasdam tales similitudines, animalibus his assimilati sunt homines, Deum vel Dei filium non cognoscentes. Est enim animal hoc immundum, & præ cæteris penè iumentis magis irrationabile, & stultum, & infirmū, & ignobile, & oneriferum magis: sic fuerunt, & homines ante Christi aduentum idololatræ, passionibus diuersis immundi, & irrationabiles, verbi ratione carentes, quantum ad Deum stulti. Quid autem stultius, quàm factorem contemnere, quàm fabricatorem, & opus manuum suarum adorare, quasi factorem? Erant. n. infirmi secundum animā & ignobiles, non valentes resistere passionibus suis, & obliti generationem suam cœlestem, facti fuerant serui passionum suarum, & dæmonum, quibus resistere nō valebant. Et quicunque dæmonum, vel philosophorum cuiusque erroris, vel dogmatis alicuius sarcinam eis voluisset imponere, sufferebant: & omnia non bona patientia supportabant, nec resistebant. Propter, 1.Co.1.
quæ omnia, & Apostolus ad Corinthios d
dicit: Videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi fortes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, vt
C confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt cōfundat fortia: & ignobilia, & contemptibilia mūdi elegit Deus, & ea quæ non sunt, vt ea quę sunt destrueret. At vbi Christus super eos ascendit, & induxit in templum, lauati per baptismum, facti sunt de immundis animalib. homines sancti. Percepta. n. verbi ratione, sapientia dei facti sunt rationabiles, & prudentes: & inuenta est irrationabilitas eorum esse simplicitas, & stultitia eorum māsuetudo. Nā

simplicitas sine ratione verbi, hominis irrationabilitas est: & mansuetudo si nō sit propter Deum, stultitia est. Adhuc autem accepta gratia, & recognita regeneratione sua cœlesti, facti sunt de infirmis, & de ignobilibus fortes, & nobiles: & quæ videbatur infirmitas, innocentia est inuenta in eis, ignobilitas autem humilitas. Nam innocentia sine Deo infirmitas æstimatur, & humilitas non propter Deum ignobilitas iudicatur. Item reijcientes a se onera dæmonum, suscipientes super se iugum Christi suaue, & onus eius leue, & ipsum sessorem in cordibus suis suscipientes, facti sunt patientes. Nam patientia irrationabilis onerifera æstimatur, & ligata, id
D est diabolici erroris vinculo impedita, vt non haberet libertatem ire quò vellet. Nam omnes homines, antequam peccemus, liberum quidem habemus arbitriū, si volumus sequi voluntatem diaboli, au non. Quòd si semel peccantes obligauerimus nos operibus eius, iam nostra virtute euadere non possumus. Sed sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, vbi tempestas voluerit: sic & homo diuinæ gratiæ auxilio perdito per peccatum, agit non qd vult, sed quod diabolus vult. Et nisi Deus valida manu misericordiæ suę soluerit eū, vsque ad mortem in peccatorum suorum vinculis permanebit. Ergo nostra quidem voluntate, & negligentia alligamur, sed per Dei misericordiam absoluimur. Sicut enim videmus in istis mūdialibus regnis, quomodo in primis, quidem nemo potest facere seipsum regem, sed populus creat sibi regem, quem elegerit: cùm rex ille fuerit factus, & confirmatus in regno, iam habet potestatem in hominibus, & non potest populus iugum eius de ceruice sua repellere. Nam primùm quidem in potestate populi est facere sibi regem quē vult, factum autem de regno repellere iam non est in potestate eius, & sic voluntas populi postea in necessitatem conuertitur: Sic & homo priusquam peccet, liberum habet arbitrium vtrum velit sub regno esse diaboli: cum autem peccādo se tradiderit sub
E regno ipsius, iam non potest de potestate eius exire: & sic prima voluntas eius in necessitatem conuertitur. Et hoc est quod homines seculares, & peccatores dicere solēt: Nunquid nolumus esse sancti? Et quis nō vult esse iustus? Sed non possumus. Verùm quidem est quod dicunt, sed non habent excusationem: quia primùm potuerunt nō esse sub potestate diaboli, si voluissent. Postquàm verò posuerint thronum diabo li in cordibus suis, iam nemo potest eos de potestate diaboli eripere, nisi solus deus *Soluite*, inquit. Quomodo? Per doctrinam vestram, per miracula vestra: quia omnes Iudæi, & Gentes per Apostolos sunt liberati. *Adducite mihi.* Per ministerium, id est ad gloriam corrigite illos. Duos autē misit Apostolos, quia per duo generalia mandata omne genus hominum de peccato absoluitur. Qualia? Diliges dominum De. 6.a
Deum tuum ex toto corde tuo, & proxi- Inf. 22.
mum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis omne peccatum expellitur, & omnis iustitia consummatur. Aut certè alia duo, Quod tibi non vis fieri, alij ne Sup. 7.
feceris. Item, Quod vultis, vt faciant vobis homines, facite & vos similiter. Quidam autem istos duos Petrum, & Philippum Apostolos exponit intelligi oportere: quo- F
niam hi primùm transgredientes, Iudaicos fines, Gentes adduxerunt ad Christū: Philippus quidem Samariam, quā ipsam Samariam asinam esse interpretatur: Petrus autem Gentes, accipiens Cornelium ex Gentibus, quasi Samariæ pullum. *Et siquis uobis aliquid dixerit, dicite: Dominus operam eorum desiderat.* Ne dicatis, Domi- Ps.23.a
nus tuus: neque, Dominus noster: neque Dominus iumentorum: vt intelligant omnes, quia ego solus dominus, non solùm animalium, neque solùm eorum, qui mihi subditi sunt, sed omnium hominum etiam, qui mihi contrarij sunt. Nam & peccatores conditione quidem mei sunt, voluntate autem sua diaboli. Meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius. Domi Psal.49.
nus operam eorum desiderat. Iustum est, vt aliquando creatura seruiat suo creatori. Gentes enim Deus in potestate diaboli p
tempore reliquit, vt tentet, non *in* æternum contempsit, vt perdat. Necesse est autem, vt fiat quod scriptum est: Homines & iumenta saluabis Domine. *Confestim autem remittet eos.* Animal quidem post- Ps.35.b
quam ingressum est in Hierusalem Iudæę, ad dominum suum remissum est, animalis autem prophetia in Iudæa remansit. Nam de animali illo non hoc, quod videbatur, necessarium erat Christo, sed illud G
quod intelligebatur, id est non caro, sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratio : ideoq; caro remissa est, ratio autem retenta est. Aut ita, Non dixit, & iterum remittet eos ad te : sed tantùm, remittet eos, vt ne mysterium præcederet rationem. Nam puto in primis homines non sermone nudo vocauit Apostolorum, sed per virtutem spiritus sancti soluit pariter, & adduxit. Postquam autem adduxit, iterum dimisit eos in arbitrio, vt labore suo, comitãte gratia, iustificentur. Nam quòd vocati sumus, dei est, quòd autem dignè post vocationem viuimus, nostrum pariter est, & dei. Hoc est quod ait, Iterum remittit eos, non ad diabolum, qui prius tenebat eos, sed in arbitrio suo adiuuante gratiæ scilicet dono. [Hoc autem totum factum est, vt impleretur, quod dictum est per prophetam dicentem : Dicite filiæ Sion, ecce rex Zac. 6.c tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam: & pullum filium iumenti.] Dominus noster ascendens ad mortem Hierosolymam, magnam gratiam pacis, & concordiæ mundo vniuerso quasi in testamẽto reliquit. In mysterium n. gentium futurarum sedens super asinam, & pullum eius intrauit in templum, & sic gentes Iudæis coniunxit. Sciens autem propheta malitiã

H Iudæorũ, quia contradicturi fuerant Christo ascendenti in templum, ideò præmonuit, vt per hoc signum cognoscerent regem suum Iudæi, dicens: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam & pullum eius. Ecce, ostendens verbum est : id est, non corporali aspectu, sed spirituali intellectu opera virtutum eius aspicite, nõ schema visionum eius. Si.n schema eius aspexeritis, deijciendi estis in natura humana : si autem opus eius consideraueritis, saluandi estis in virtute diuina. Ante tempora autem multa constitutus prophe ta, videns eum spirituali aspectu, qui nondum natus fuerat, ideò dicebat : Ecce, vt ostenderet, quia ille de quo loquebatur, an Lu.20.a tequàm nasceretur, iam erat. Cum ergo videritis eum in templo ò Iudæi, nolite superbè agere contra eum dicentes : In qua potestate hæc facis? quia ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam. Nolite considerate in qua potestate facit, sed considerate tãtùm si facere potest: quoniam hoc credere est, illud autem tentare. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam. Nolite dicere: Nos non habemus regem, nisi tantummodo Cęsarem.

Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam. Si intellexeris, venit tibi : si I non intellexeris, veniet contra te: Id est, si intellexeris, veniet vt saluet te, & sub pedibus tuis subijciat gentes, & dicas per pro- Ps. 46.a phetam gaudens : Quoniam Deus excelsus terribilis, & rex magnus super omnem terram subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris. Elegit nos in hæreditatem sibi, speciem Iacob, quam dilexit. Si autem non intellexeris, veniet vt perdat te, & de templo sanctitatis expellat, & aliã sponsam de gentibus castiorem inducat in cubiculum sanctitatis, vt tu proiecta, & in Cãt.1.b tenebris constituta dicas per Salomonem: Ne aspexeritis me, quoniam ego sum denigrata, quoniam despexit me sol. Vis cognoscere mansuetudinem venientis? considera speciem aduentus eius. Non sedet in curru aureo, pretiosa purpura fulgens : nec ascendit super seruidum equum discordiæ amatorem, & litis, qui gloriæ iactantia pectus habet repletum, qui de longè odorat bellum, & gaudet ad vocem tubæ, & cum viderit sanguineam pugnam, dicit in corde suo, bene est factum: Sed sedet super asinam tranquillitatis, & pacis amicam. Non autem vides in circuitu eius splendentes gladios, aut cætera ornamenta terribilium armorum. Sed quid? Ramos K frondentes testimonia pietatis. Venit ergo mansuetus, non vt propter potentiam timeretur, sed vt propter mansuetudinem amaretur. *Sedens super asinam, et pullum eius.* Super matrem sedebat. Nunquid & super pullum sedebat? Tamen etsi corporaliter fieri non poterat, vt super animal vtrunq; sederet, spiritualiter poterat, cum esset Deus, vt & in Iudæis sederet, & in Gentibus, simul. Sedere autem super iumenta, est in præcordijs eorum habitare, vt dicat illis Christus : Tollite onus meum super Sap.ii.d vos, & videte, quia mitis sum, & humilis corde. Mansueti.n. mansuetum debent portare : qui vocauit eos sessor est, non vt illos puniat propter peccata eorum, sed vt ipse requiescat in eis propter mansuetudinem eorum. Nam sicut hoc genus iumenti, siquid errat, in simplicitate errat, & non in asperitate : ita & homines qui crediderunt in Iesum Christum, siue ex Iudæis, siue ex Gentibus ante Chrm non in malitia, sed in ignorantia peccaueiunt. Ideò sederidebant non puniri sub graui sessore.

Nam

Nam sicut peccatores equi sunt diaboli, ita & sancti equi dicũtur Christi, quia diabolus in peccatoribus sedens, instigat eos per deserta facinorũ: id est, per fornicationes, per auaritias &c. Christus sedẽs in sanctis, dirigit eos per plana iustitiæ, id est in castitate, in humilitate. Ergo equitatus diaL boli, perditio est: equitatus autem Christi, Haba.3 b salus, sicut Habacuc dicit in canticis suis ad ipsum Christum : Qui ascendis super equos tuos, & equitatus tuus sanitas est. Ergo induxit pullum in templum, vt Gentes Iudæis coniungat, vt adimpleat, quod Iacob benedicens filium suum Iudã prophetauit: Alligans, inquit, ad vitem pullũ Gen.49 b suum. Quæ est illa vitis? Iudęa quæ de Aegypto translata est, & in Oriente plantata. Ibi. 9.d Et sicut prophetauit Noe de filijs suis, dicens: Benedictus filius meus Sem, dilatet Deus Iaphet, & inhabitabit in tabernaculo Sem. Sem.n. pater fuit Iudæorum, Iaphet autem pater gentium, quæ per Christum ingressæ sunt in tabernacula Iudæorum. *Euntes autem discipuli, fecerunt sicut præceperat eis Iesus, et adduxerunt asinam, et pullum.* Quoniam euntes Apostoli soluerunt asinam alienam, ministerium quidem fuit eorum, virtus autẽ, & authoritas Christi, Nec.n. potuissent tollere iumentum alienum ab illo dño, qui eos non cognoscebat vnde essent, nisi præueniens spiritus Christi cor domini eius præparasset ad dãdum. Sic quòd Apostoli soluerunt Iudęos. vel Gentes de vinculo inimici : in prima quidem facie eorum videbatur opus, re vera autem fuit virtus, & gratia Christi. Nec enim a Christo duodecim constituti totũ mundum ligatum sub potestate diaboli soluere potuissent, nisi gratia Christi confregisset virtutẽ inimici. *Et imposuerunt super eum vestimenta sua, et eum desuper sedere fecerunt.* Vestimenta sunt præcepta diuina, & gratia spiritualis. Sicut enim turpitudo nuditatis vestimento tegitur, sic naturalia mala carnis nostræ prçceptis, & gratia diuina teguntur. Omnis enim homo naturaliter non solùm peccator est, sed etiam totum peccatum, dicente Apostolo: Eph.2.a Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri. Vnde & Adam ideo se vidit nudum, id est, peccatorem : & ideò folijs fici, id est, mandatis asperæ legis cooperuit nuditatem suam. Et alibi promittens Deus iustitias suas, & gratias ablaturum de gente Iudęa, sicut dicit dominus per Oseã prophetam : & auferam vestimenta mea, & linteamina, & ostendam gentibus turpitudinem Osee. 2 tuam. Ergo imposuerunt vestimenta sua, super eos, id est, mandata, & gratias quas ipsi accepetunt à Christo: super Iudæos, & Gentiles imposuerunt, id est tradiderunt, nec enim requiescere in eis potuisset Christus, nisi mandata eius fuissent in eis. *Plurima autem turba vestimenta sua sternebant. Alii autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in via.* Videlicet vt eo veniente calcarentur a iumento. Vestimenta sunt mandata, sicut diximus: frõdes autem, speciem tenent pietatis. Quoniam ergo, & mandata legis, & species Iudaicæ religionis a Christianis fuerant conculcanda in via, in est in Christo: ideò tunc illa sub pedibus iumenti sternebant in via. Et vide quoniam super iumentum quidem Apostoli posuerunt vestimenta sua, sub pedibus autem iumenti cætera turba Iudaica: quoniam mandatis Apostolorum sternuntur quidem Christiani, & adornantur, legis autem mandata conculcant. Quotiescunque. n. circuncisionem spernimus, sacrificia Iudæorum pro nihilo æstimamus, & cæteras consuetudines Iudaicas reprobamus. Vestimenta Iudæorum quibus ipsi induebantur, nos qui sumus ex Gentib, sub pedibus nostris conculcamus. Alius autem sic: Qui vestimenta, inquit, deposuerũt super asinã, Apostoli sunt, cæteriq; doctores: vestimẽta aũt sunt decus, & schema gloriæ. Gloriam ergo, quam Christus accepit a patre, dedit discipulis suis : discipu B li autem accipientes eam a Christo, dederunt eam gentibus, vt delectabiliter Christus sederet in eis, sicut ipse dicit : Et ego gloriam, quam mihi dedisti dedi eis, vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus. Turbę autem, quæ vestimenta sternebant in via, Ioã. 17. credentes erant ex circuncisione, qui gloriam, quam habebant ex lege, videntes Christum deiecerunt in terram : semetipsos humiliantes, & cum Apostolo Paulo dicentes : Secundum iustitiam, quę Phi.3.b ex lege est conuersatus sum sine quærela, sed quæ fuerunt mihi lucra, hæc æstimaui propter Christum detrimenta, & arbitror stercora esse, vt Christum lucrifaciam. Quid est autem aliud, quàm iustitiam legis terræ coæquare, ante sublimem gloriam Christi? Qui autem ramos de arbo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tribus præcidebant frondentes, ipsi erant credentes, & eruditi doctores, qui ex prophetis accipientes exempla viua de Christo, quasi de arboribus semper virentibus, & nunquam folia verborum suorum deijcientibus, ramos frondentes ante pedes subiugalis populi sternebant, & per ea exempla quasi per ramos frondentes, virentes sine offendiculo ambularent per viam vitæ istius, donec introirent in sanctuariũ dei.

Turba autem quæ præcedebat, & quæ sequebatur clamabat, dicens: Hosianna filio Dauid, &c.

C Memores populi mirabilium eius, quæ ostẽdit eis, & sanitatum, quas præstitit eis, exultantibus cordibus suis, antè & retrò clamabant, Hosianna filio Dauid. Qui p̃cedebant seniores erant, id est, patriarchę, prophetæ, cæteriq́ue sancti, qui ante aduẽtum Christi de aduentu eius, & prædixerunt, & cognouerunt. Sequentes autẽ iuniores, id est Apostoli, martyres, cæteriq́ue doctores: qui post ascensum Christi de resurrectione eius, & ascensione, vel operib. prædicauerunt, & prædicant: & licèt diuersis quidem temporibus fuerunt, tamen in omnib. vnus exultationis spiritus fuit. Et illi quidem prophetantes de Christo venturo clamauerunt: *Benedictus qui venit in nomine domini*. Hi autem laudantes clamant de aduentu Christi iam impleto, Hosianna filio Dauid. Hosianna autem quidam interpretatur gloriam, alij redemptionem, alij salutifica, siue saluum fac. Nã & gloria illi debetur, & redemptio illi cõuenit, qui omnes redemit, & precioſi sanguinis effusione saluauit.

Hosian na.

Homilia xxxviii. ex capite xxi.

ET cum intrasset Iesus Hierosolymam, commota est vniuersa ciuitas, dicens, Quis est hic, &c. Meritò commouebantur videntes
D rem mirabilem: homo.n. laudabatur quasi Deus, sed Deus laudabatur in homine. Dicebant.n. Hosianna filio Dauid. Puto autẽ quod nec ipsi, qui laudabant, sciebant qd laudabant, sed spiritus subitò ingressus in eos, nesciente animo veritatis verba fundebat. *Et intrauit Iesus in templum Dei.* Hoc erat propriũ boni filij, vt & veniens ad domũ curreret patris, & illi honorem redderet, quia genuit eum, vt tu imitator Christi factus, cũ in aliquã ingressus fueris ciuitatem, primùm ante oẽm actum ad Ecclesiã curras. Hoc erat boni medici, vt ingressus ad infirmã ciuitatẽ saluandam, primũ ad originem passionis intenderet. Nam sicut de templo omne bonum egreditur, sic & de templo omne malum procedit. Quemadmodum medicus quando primò ingreditur ad infirmum, statim de stomacho eius interrogat, & eum componere primũ festinat: quia si stomachus sanus fuerit, totum corpus validum est: si autem dissipatus fuerit, totum corpus infirmum est, ita si sacerdotium integrum fuerit, tota Ecclesia floret, si autem corruptum fuerit, omnium fides marcida est. Cor autem, & stomachus sacerdotes intelliguntur, quia in rebus spiritualibus per eos totus populus gubernatur. Et sicut cor sapiẽtiæ locus est, ita sacerdotes sunt receptacula sapientiæ spiritualis. Esaia dicẽte: de regibus quidẽ, Omne caput in dolore: de sacerdotio autem, Omne cor in tristitia. Sicut enim stomachus accipiens cibum, coquit eum in seipso, & per totum corpus dispergit: sic & sacerdotes accipiunt scientiam sermonis per scripturas ex Deo, & excoquentes eam in se: id est, tractantes & meditantes apud se, vniuerso populo subministrant. Et sicut stomacho subministrante, vnumquodque membrum suscipit nutrimentum, & conuertit ipsum in se, secundum suam naturam: vtputa quod suscipit iecur, totum fit sanguis: quod autem suscipit fel, bilis efficitur totum: quòd verò ascendit in pulmonem, phlegmata fiunt: quod autem in mamillas, totum efficitur lac, sic sacerdotibus in Ecclesia loquentibus, verbum omnes suscipiunt, vnusquisque autem conuertit illud secundum proprium cor, ita vt vnum idipsum verbum in cordibus quidem rectis procedat ad vitam, in cordibus autem peruersis suscitet iracundiã, quasi bilis: in alijs autem operatur dilectionem dulcissimam, quasi lac: in alijs autem odia, quasi phlegma nociuum, & expuendum. Videte ergo sacerdotes quomodo vos componatis in verbo, & opere. Quoniam sicut in corpore, si aliquod infirmatum fuerit membrum non omninò languet, & stomachus: si autem stomachus languerit, omnia membra inueniuntur infirma, sic si aliquis Christianorum peccauerit, non omnino peccant, & sacerdotes: si autem, & sacerdotes fuerint in peccatis, totus populus cõuertitur ad peccandum.

Esa. 1.b
Ibid.
Mala. 2.a

candum. Ideo vnusquisque Christianorũ pro suo peccato reddet rationem: sacer-
Heb. 13. c dotes autem nõ solùm pro suis, sed & pro omnium peccatis reddituri sunt rationẽ. Vidit arborem pallentibus folijs marcidam, & intellexit studiosus agricola, quia læsuram in radicibus haberet. Nam verè quemadmodum cum videris arborem pallentibus folijs, marcidam intelligis, quia aliquam culpam habet circa radicem: ita cùm videris populum indisciplinatum, & irreligiosum, sine dubio cognosce, quia sacerdotium eius non est sanum. *Et eiiciebat vendentes, & ementes de templo.* Significans quia homo mercator vix, aut nũquam potest Deo placere. Et ideò nullus Christianus debet esse mercator: aut si voluerit esse, proijciatur de ecclesia Dei, dicente propheta: Quia non cognoui negociationes,
Ps. 70. c G introibo in potentias domini. Quemadmodum enim qui ambulat inter duos inimicos, ambobus placere volens, & se commendare, sine maliloquio non potest esse: necesse est enim vt & isti malè loquatur de illo, & illi malè loquatur de isto: sic qui emit, & vendit, sine mendacio & petiurio esse non potest: necesse est enim vt negocia-
toribus hic iuret, quia non tantum valet res, quantum comparat eam, & ille iuret quia plus valet res, quàm vendit. Sed est nec stabilis substantia eorum. Taliũ enim substantia aut ipsis viuẽtibus peritura est, aut a malis hæredibus dissipanda est, aut ad extraneos, & inimicos hæreditas ipsorum ventura est. Non potest ad bonũ proficere, quod congregatur de malo. Quemadmodum si triticum, aut aliquam bladi speciem cernas in cribro, dum huc illucq; iactas eũ, grana omnia paulatim deorsum cadunt, & in fine in cribro nihil remanet, nisi stercus solum: sic & substantia negociatorum, dum vadunt, & veniunt inter emptionem, & venditionem, minuitur, & in nouissimo nihil illis remanet, nisi solùm peccatum. Ergo ostende nobis, quis est negociator? omnes enim homines videntur negociatores, Ecce qui arat, compa-
[segetes. rat boues, vt spicas [vendat: & qui operatur lignum, comparat lignum, vt vtensilia vendat: & linteonarius comparat linteamina, vt vendat, & ostendat: & fœnerator mu-
H tuat pecuniam, vt tollat vsuras. Et quomodo antiqui Iudæi, & Apostoli artificia laudauerunt? quia magis sunt sine peccato. Sicut & Paulus fuit sutor tabernaculorũ, & ipse mandat, dicens: Curent & nostris bonis operibus præesse. Et Apostoli quidẽ, sicut legimus, piscatores fuerunt. Ego ostẽ-
dam, qui non est negociator, vt qui secundum regulam istam non fuerint, intelligas omnes negociatores esse: id est, quicunque rem comparat, non vt ipsam rem integram, & immutatam [vendat, sed vt [immaopus faciat ex ea, ille non est negaciator: culatã. quia qui materiam operandi sibi comparat vnde faciat opus, ille non rem ipsam vendit, sed magis artificium suum, id est, qui rem vendit, cuius æstimatio non est in ea ipsa re, sed in artificio operis, illa non est mercatio: Vtputa, faber comparat fertum, & facit ferramentum: sed ferramentum illud non tantum habet ferri, quantùm valet, sed secundum opus ferramenti appretiatur. Qui autem comparat rem, vt illam ipsam integram, & immutatam dando lucretur, ille est mercator, qui de templo Dei ejcitur. Vnde super omnes mercatores plus maledictus est vsurarius. Si enim qui rem comparatam vendit, mer I
cator est, & maledictus: quantò magis maledictus erit, qui non comparatam pecuniam, sed a Deo donatam sibi dat ad vsuram? Secundò, quia mercator dat rem, vt iam illam non repetat: iste autem postquàm fœnerauerit, & sua iterum repetit, & aliena tollit cum suis. Adhuc dicit aliquis: Qui agrum locat, vt agriam recipiat: aut domum, vt pensiones recipiat: nũ est similis ei, qui pecuniam dat ad vsuram? Absit. Primum quidem, quoniam pecunia non ad aliquem vsum disposita est, sicut ager, vel domus, sed ad pretium emendi, vel vendendi. Secundò, quoniam qui agrum habet, arat eum, & fructum accipit ex eo: similiter & qui domum habet, vsum mansionis capit ex ea. Ideò qui locat agrum, vel domum, vsum dare videtur, & pecuniam accipere, & quodammodo quasi commutare videtur lucrum cum lucro: pecuniam autem si repositã in sacculo teneas apud te, nullum vsum capis ex ea. Tertiò, ager vel domus vtendo veterascit, pecunia autem cum fuerit mutata, nec minuitur, nec veterascit. *Et mensas numulariorum subuertit.* Pecunia spiritualiter homines intelliguntur: quia sicut numus habet charagma Cæsaris, sic homo habet charagma Dei. Et quemadmodum solidus

Universidad de Deusto
Biblioteca

K qui non habet chatagma Cæsaris, reprobus est: ita & homo qui non ostendit in se imaginem dei reprobus æstimatur. Vnde Esaias dicebat ad Hierusalem: Pecunia
Esa. 1.f tua reproba est, caupones tui miscent vinum aquæ, &c. Ideò ergo mensas numulariorum euertit, significans quia in templo Dei non debent esse nũmi, nisi spirituales, id est, qui Dei imaginem habent: & non illi nũmi, id est, non illi homines, qui terreni regis imaginem portant, id est, diaboli. Nam sicut homo bonus in se imaginem Dei ostendit, sic & homo malus imaginem diaboli habet, Aut certè mẽsas spiritualiter dicit scripturas numulariorum, id est, sacerdotum. Verè enim sacerdotum illorum scripturæ euersæ sunt, vt iam nemo eorum pascatur in eis, succedente nouo testamento priori. *Et cathedras vendentium columbas euertit*. Loquens etsi nõ sermone, tamen ipso facto: quid faciunt in templo multæ columbæ venales, ex quo vna columba gratuita descendit in templum corporis mei? id est, Spiritussanctus
Pſ.49.b repleuit Ecclesiam meam. Non enim in sacrificio columbarum postmodum placitum est Deo templum, id est, ecclesia, sed in Spiritusancto. Dixi enim vobis per pro
L phetam: Non accipiam de domo tua vitulos, neq; de gregibus tuis hircos: quoniam meæ sunt oẽs feræ syluarum, iumenta in montibus, & boues: cognoui omnia volatilia cœli. Immola Deo sacrificium laudis, quia non hostias volo, sed corda: non sacrificia, sed fidem. Item dixi vobis per eun
Ibi. 28. a dem prophetam: Afferte domino gloriã, & honorem. Et si verè vultis in tẽplo Dei consistere, tollite hostias, & sic introite in atria eius sancta. Tollite tauros de tẽplo, quia vnus taurus est offerendus pro grege vniuerso: de quo Iacob dicebat accusans leuitas, id est, sacerdotes: quia in ira sua occiderunt hominem, & in furore suo subneruauerunt taurum. Tollite oues de templo, quoniam vnus agnus occidetur. Quo niã ergo per prophetas admonuerat eos, vbi hostias de templo tollerent animaliũ, & corda sua contribulata, & humiliata offerrent, illi autem non obaudierunt: iustè nunc tanquam iratus super inobedientia eorum, propria virtute expellit eos, [ostendens per hæc, quoniam ipse est, qui tunc
[al. manu expelit. per prophetas admonuerat eos de hostijs expellẽdis. *Scriptum est enim, Domus mea, domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum.* Templum autem Esa. 56.
dei spẽluncam facit latronum, qui lucra c
terrena, & illicita, non etiam spiritualia in animarum salutem sectatur. Cultus q; reli M
gionis eo modo non tam cultus dei est, q̃ iniquæ negociationis occasio. Nam quotidie ingreditur Iesus in templum suum, id est, in sanctam Ecclesiam, & eijcit omnes vendentes gratiam Dei de Ecclesia, episcopos, presbyteros, diaconos, oẽsque ecclesiasticos, nec non & laicos: quia vnius criminis habentur, pariter dei dona vendentes, & ementes: quia scriptum est, Gratis accepistis, gratis date. Columbas quoq; Su. 10. a
vendentium cathedras euertit, vt quod honor sacerdotalis debet auferri ab eis doceret, qui pro terrena mercede opus Dei faciendum existimant. Quod igitur de eccle
1. Co. 3. c siasticis diximus hoc vnusquisq; de se intelligat. Dicit. n. Apostolus: Vos estis templum dei viui, & Spiritussanctus habitat in vobis. Non sit igitur in domo pectoris tui negociatio illicita. Nil boni quod facimus, vel facere possumus, adiuuante domino, appetitu iactantiæ faciamus, non terreni lucri concupiscentia, non malarum cupiditate rerum, ne ingrediatur Iesus iratus, & rigidus, & non aliter emundet templum suum, nisi flagello adhibito: id est, correctione grauissima: & de spelunca latronum, id est, de habitaculo dęmonũ per vsum iniquæ cupiditatis: & de domo negociationis, id est, de corde terreni lucri in A
hiante, suæ faciat domum habitationis. Vnde quia paucorum est tam solida fortitudo, cruciantur delicti sanandis vulneribus, quibus humana fragilitas sauciatur. Diligens est adhibenda curatio. Vnde dicit scriptura. Quis. n. gloriabitur castũ se Pro. 20.
habere cor mundum a peccato? Omnes b
igitur intelligãt delictorũ indulgentiã, & reparationis suę necessariam sibi esse medicinam. Nemo. n. est tanta firmitate suffultus, vt de iustificatione sua debeat esse securus. Vtamur igitur dilectissimi, saluberrimi temporis venerabilibus institutis, & solertiori cura nostras maculas tergamus. Quantumlibet. n. castè & sobriè mortalis hęc vita ducatur, quodam tamen puluere terrenæ conuersationis aspergitur, & nitor mentium ad Dei imaginem conditarum, non ita a fumo totius vanitatis est alienus, vt nulla possit sorde fuscari, & nõ
semper

sempet indigeat expoliri. Quod si etiam castissimis animis necessarium est, quantò magis est experendum, qui tota fortè anni spatia aut secularius, aut negligentius transierunt? Quos charitate debita commonemus, vt confugiant oẽs ad præsentem vbi-
B que Dei misericordiam, & digna se confessione cum obseruantia mandatorum Dei cunctorum corda sanctificent. Miteſcat sęuitia, iracundia mansuescat. Remittãt sibi omnes culpas inuicem suas. Nec exactor sit via dictæ, qui petitor est veniæ. Dicen-
Mat. 6. c tes. n. Dimitte nobis debita, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: durissimis nos vinculis colligamus, nisi quod profite
Eclipsis. mur impleamus. Clementes autem, & mites animos largitas deorum. * Nihil. n. est dignius, quàm vt homo sit authoris sui
E imitator, & secundum modum propriæ facultatis diuini operis sit executor. Nam cum aluntur esurientes, vestiuntur nudi, nonne auxilium Dei manus explet ministri? Et benignitas serui, munus est domini. Et meritò Deo gratię referuntur de pietatis officijs, cuius opera videntur in famulis. Propterea ipse dominus discipulis suis
Sup. 5. b ait: Sic luceat lux vestra corã hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est. *Et accesserunt ad eum cæci, & claudi in templo, & sanauit eos omnes*. Vt quod illi verbis clamabant, iste factis ostenderet. Quasi testis vo-
C cis eorum sanauit cæcos, vt cæci videntes, cæcos aspicientes viderent, & ipsi: vt istorum illuminatio corporalis, fieret illis spiritualis lucerna cordis. Curauit, & claudos, vt claudicantes Iudæi in fide currerẽt ad Christum, vt meliores pedes illi accipe
tent videẽtes, quàm isti. *Videntes autem principes sacerdotum & scribæ mirabilia quæ fecit, & pueros clamantes in templo, & dicentes: Hosianna filio Dauid, indignati sunt, & dixerunt ei: Audis quid isti dicunt?* Quibus ipse poterat dicere: Et vos videtis quid ego facio. Illos loquentes attenditis, & me facientẽ non consideratis. Ego enim factis interpretor voces illorum. Quemadmodum columna in templo, si steterit recta, accepto pondere, amplius confirmatur: si autem modicè obliqua fuerit, suscepto pondere, non solum non confirmatur, sed amplius vadit ad latus: sic & cor hominis si rectum fuerit, videns opera alicuius viri iusti, aut audiens, per doctrinam sapientię eius amplius confirmatur: si autem fuerit peruersum cor, videns opera alieuius viri iusti, aut audiens: non solùm non confirmatur, sed magis ad inuidiam excitatur, & magis peruertitur. Hoc modo, & sacerdotes videntes sanitates ægrotantium, & audientes laudem puerorum, non solùm nõ crediderunt in Christum, sed magis excitati sunt contra eum, dicentes: Audis quid
D isti dicunt? Vtinam vos audiretis, quid dicunt. Hæ enim sanitates ægrotantium de vocibus clamantium testimoniũ dant, quia vera sunt, quæ dicuntur. Item voces clamantium de sanitatibus ægrotantium testimonium reddunt, quia magna sunt, quæ fiunt. Si sanitates ægrotantium mentiuntur de Christo, interrogate voces clamantium. Si voces clamantium mentiuntur, interrogate ægrotantium sanitates. Et vt quid quasi reum arguitis, quem tanti testes defendunt? Si iustè clamant, consentite clamantibus, & credite in Christum: si autem iniustè dicunt, reprehendite illos magis iniustè, dicentes: Et vt quid Christum culpatis? Quid enim culpant Christum, si [intelligunt illi quid [al. non intel.
dicunt? *Iesus autem dixit eis: Vtique nunquam legistis, Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem*? Tanquam si dicat, esto istud Pſal. 8. b
mea culpa est, quia isti clamant: nunquid mea culpa est, quia ante tot millia annorum hoc futurum propheta prædixit? Si recordamur qũo superius dixit, Turba autem quæ præcedebat, & quæ sequebatur clamabat: intelligimus quia infantes dicebantur, non ætate, sed simplicitate cordis. Infantes autem lactentes, nec intelligere aliquid, nec laudare possunt. Lactentes autem dicebantur, quoniam quasi lactis suauitate, ita mirabilium delectatione excitati clamabant, sicut scriptum est: Sic exaltaui animam meam, sicut ablactatus super
E matrem suam. Lac enim dicitur opus miraculorum, panis autem doctrina perfectę Pſ. 130. a
iustitiæ, sicut ait Apostolus: Et verbum meum, & prædicatio mea non in persuasione sapientiæ verbi, sed in ostentione spi 1. Co. 2.
ritus, & virtutis. Item post modicum sic b
dicit: Et ego non potui loqui vobis quasi Ibi. 3.
spiritualibus, sed quasi carnalibus: quasi paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam. Omnis prima inductio fidei, id est, simplex doctrina, lac dicitur: quòniam sicut lac sine labore, & sine opere

Universidad de Deusto
Biblioteca

dentium manducatur, & manducantem suauitate sua delectat: sic & mirabilia nullum laborē videntibus ponunt, sed videntes admiratione delectant, & ad fidē molliter inuitant. Panis aūt perfectioris doctrinam iustitiæ significat, quam accipere nō possunt, nisi exercitati sensus circa res spirituales: quoniam qui audit, necesse habet intra se tractatib. quibusdā discutere, & meditari: quasi quibusdā dentibus spiritualibus molere. Vnde & lex ruminantia animalia voluit esse munda. Illa enim esca doctrinæ non tantùm carnalibus suauis est, quantùm spiritualibus vtilis est ad salutē. Sicut enim infanti si dederis fragmentum panis, quoniam angustas habet fauces, effocatur magis, quàm nutritur: sic & homini imperfecto in fide, & puero sensibus, si altiora mysteria sapientiæ volueris dicere, angustam habens fidem, & sensum, magis scandalizatur, quàm ædificatur. Et quemadmodum viro perfecto si dederis lac, fauces quidem eius delectat, membra autem eius non cōfortat, de pane enim scriptum est, non de lacte, quia confortat cor, si autem panem manducet, non tantùm fauces eius delectat, quātum præstat ei virtutem: sic & viro perfecto in fide, & maturo sensibus si miracula ostēderis, delectatur quidem aspectu, nihil autem proficit ei ad ædificationem sensus, aut notitiam veritatis: si autem verbum sapientiæ exposueris ei, & ratione delectatur, & ædificatur in fide. *Et relictis eis abiit foras extra ciuitatem in Bethaniam, & mansit ibi.* Vt recedendo compesceret quos respondendo non potuit: quia malitia non compescitur sermonibus, sed excitatur. Malum enim hominem melius locum dando potes vincere, quàm respondendo. Nam si contendis irrationabilem ratione placare, & illum non placas, & teipsum subuertis. *Et mansit ibi.* Noluit manere in Hierusalem, de qua iam voluntate recesserat, quæ in mortem domini sui iam manus armatas tenebat, seipsam magis occisura, quàm dominum, sed mansit apud Lazarum, & sorores eius, vt illic requiesceret corporaliter, vbi & spiritualiter repausabat. Nam sanctorum virorum est non ibi quærere mansionem, vbi clariores sunt viri, sed vbi fideliores: nec gaudent vbi epulæ largæ sunt, sed vbi sanctitas floret.

De.14.a F

Pſ.130. b

G

Homilia.xxxix. ex capite xxi.

MANè autem reuertens in ciuitatem, esuriit: & videns fici arborem vnam secus viam, venit ad eam, & nihil inuenit in ea nisi folia tantum, & ait illi: Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum, &c. Non quasi homo cibum, sed quasi deus salutem humanam: non quasi indigens quærit nostram iustitiam, sed quasi misericors desiderat nostrā salutem. Si autem quasi homo esurijsset ei bum, nunquam manè esurijsset: sed ideò ad hoc manè esurijt, quia semper esurijt, qui iustitiā illorum esurijt, aut aliorū salutem. Meritò ergo veniens ad gentē Iudææ Christus, manè esuriebat, cū per tot millia annorū nullū iustitiæ suæ desiderat cibū. *Manè autem.* id est, initium duodecimæ horæ, de qua supra locuti sumus. Vides ergo quia mutationes istæ seculi huius, & horæ dicuntur, & dies: & si cōsideres per singula secula, quasi & manè inuenies fieri, & vespere. Ecce factum est manè super Adam, quando creauit eum dominus, & dedit ei mandatum iustitiæ quasi lucem. Deinde magis atque magis hominum iniquitate crescente, & quasi nocte veniente, iustitia quasi lux recessit ab eis. Iterum factum est alterum manè, quando dominus veniens ad Noe propter reparationem seculi, ad eum, & ad filios eius posuit iustitiæ testamentum, quasi lumen. Iterum crescente hominum iniquitate, quasi nocte præualente, recessit ab eis sol, id est, dominus cū luce iustitiæ suæ. Iterum reuertens reduxit terrium manè, eligens Abraham, & ostendens ei quasi lumen animę notitiam veritatis, ponens testamentum in eo circuncisionis, & fidei. Item præualente iniquitate, quasi nocte veniente, recessit ab eis quando filij Israel secundum idola Aegyptiorum viuebant. Nunquàm enim afflixissent eos Aegyptij, si quantum ad primā faciem lux fuisset in eis. Item rediens quarto manè apparuit Mosi, & educens Israel de Aegypto lucem legis ostendit eis. Item crescente iniquitate, quasi nocte nouissima deducti sunt in captiuitatem filij Israel. Reuertens iterum dominus reduxit quintum mane, reuocans filios Israel de captiuitate, restaurans plebem per Zorobabel, & per Iesum filium Iosedech, de cætero reparans legem per Esdram prophetam. Iterum crescente iniquitate quasi nocte

H

I

nocte veniente, subtraxit ab eis dominus misericordiam suam quasi lucem, & facti sunt iterum sub Romanorum potestate. Sexto autem mane reuersus est Christus ad Iudæos & Gentes, & dedit eis seipsum manifestissimum lumen. Etiam modò sicut videtis Christianorum iniquitate crescente, quasi nocte veniente, recedet à nobis, & auferet gratiæ suæ lumen a nobis, sicut ipse testatur, dicens: Putas cum venerit filius hominis, inueniet fidem super terram? Septimum autem lumen datum est nobis, cum venerit reddere singulis secundum opera eorum. Et quotiescunque peccata hominum præualentia excludunt a se misericordiam Dei, illud tempus nox dicitur: quotiescunque autem misericordia Dei præualens, non aspicit peccata nostra, sed visitat homines in bono, dies dicitur visitatio eius. Vt scias autem de nocte, quę sit ante Christi aduentum priorē, dicit propheta: Ad vesperū demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. De nocte autem consummationis futuræ ipse dominus dicit: Cum sero factum esset, vocauit operarios reddidit eis mercedem. Ergo per istos sex dies, & noctes, laborauit dominus vadens a nobis, & reuertens ad nos. Vadens propter peccata nostra, & rediens propter misericordiam suam. Cum autem factum fuerit septimum mane, tunc requiescet in septimo die, quia postmodum hominibus viuentibus sine successione peccatorum lux iustitiæ est permansura, & semper sol Christus erit nobiscum, dicente Apostolo: Rapiemur in nubibus obuiam domino in aera, & sic semper cum domino erimus. Ideò ergo mane reuertens, esurijt: quod mysterium intelligitur ex tempore resurrectionis eius, quando relicta est synagoga, & suscepta est ecclesia. [Et videns fici arborem vnam secus viam, venit ad eam, & nihil inuenit in ea nisi folia tantùm.] Arbor fici, est synagoga. Nam synagoga propter multitudinem multorum granorum sub vno cortice habitantium dicta est ficus, quasi multorum hominum fidelium habitantium in vna domo, sicut scriptum est: Deus qui inhabitare facit vnanimes in vna domo. Deniq; vide ipsa folia fici, quomodo secundum similitudinem manus formata sunt. Folia autem viriditatis sunt species tantummodo sanctitatis in hoīe, aut sine fructu operum verba religiosa. Quicunque ergo homo religiosus, idem, arbor rationabilis profitetur se esse Dei, & iustitiam non operatur: arbor est tantummodo folia sine fructu portans, quales sumus noi, de quibus prophetauit Apostolus: Erunt, inquit, in nouissimis diebus homines seipsos amantes, cupidi pecuniarum, elati, superbi, parentibus non obedientes, voluntatis suæ amatores magis quàm Dei, speciem quidem pietatis habentes, virtutem autem eius abnegantes, quos in finem maledicturus est dominus, vt nunquam ex illis fructus nascatur, sicut maledixit Iudæis, & aruerunt. Secus autē viam, est iuxta mundum. Ideò ergo nullum in Iudæis fructum Christus potuit inuenire, quia iuxta mundum viuentes erant, id est, secundum mundum. Mundus enim via est communis, per quam omnes transeunt, qui nascuntur, sicut exposuimus in parabola seminantis. Quicunque ergo homo fidelis, id est, arbor rationabilis, iuxta mūdum viuens, nunquam potest in se fructū iustitiæ tenere. Vnde Paulus dicebat ad Timotheum: Nemo militans Deo implicat se negocijs secularibus, vt ei placeat a cui se probauit. Vt quid nō potest fructus suos tenere? Trascuntes. n. & retranseuntes dæmones, vel ministri ipsius per viam, id est, vagantes per mundum suum, excutiunt eos. Sicut enim irrationabilis terra, quæ secus viam posita est, semper conculcatur, & dura est, & semina doctrinæ in sulcos sensus sui non recipit, sed volatiles spiritus rapiunt ea: sic & omnis arbor rationabilis iuxta viam posita nunquā potest esse fructifera, id est, homo secundum mundum viuens, nunquam potest euadere a peccato, vt sit iustus. Frequenter enim transeuntes spiritus, ipsas gemmas iustitiæ excutiunt de ramis eius, antequàm aperiantur in flores. Interdum autem ipsos flores iam apertos excutiunt, interdum verò etiam poma ipsa formata deponunt. Rami enim sunt animæ sensus ipsius, de quibus omnia bona procedunt. Gemmæ autem sunt bonæ cogitationes cohærentes in sensibus. Aperti autem flores, sunt bonæ voluntates. Sicut enim de gemmis flores procedunt, ita de bonis cogitationibus nascuntur bonæ voluntates. Sicut enim flores non possunt procedere, nisi fuerit gemma: sic bona

Luc.18. b

1.Th.4. d

Pſ.29.b Sup.20 a

Pſ.67.a K

L

M

2.Ti.3.

2.Ti.2. a

A

voluntas

voluntas nasci non potest, nisi præcesserit in homine cogitatio bona. Bona.n.cogitantes, incipimus desiderare, q̃ bona sunt apud Deum. Nam voluntates bonæ sic suaues sunt apud Deum, quemadmodum Sap.1.b odoriferi flores. Vnde Salomon dicebat: Fili, serua te a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu. Poma autem sunt opera iustitiæ perfectæ. Sicut.n. ex floribus poma formantur, ita ex bonis voluntatibus opera perfecta nascuntur. Sicut autem ante pomum flos præcedit, ita ante opus bonum, bona voluntas. Omnis itaq; homo qui iã nec cogitat aliquando, quæ bona sunt, ipsas gemmas iustitiæ de ramis, id est, de sensibus eius transeuntes dæmones excusserunt. Qui autem cogitat quidem bona, & proponit in corde suo facere, quod bonũ est: puta aut eleemosynas facere, aut ieiunare, aut continens esse, & tamen concupiscentia seculi victus, aut ex quacunque occasione mutauerit voluntatem suam: de illius sensu iam apertos flores dæmones excusserunt. Qui autem cogitauit bona, & proposuit, & perfecit quod proposuit: B ille poma produxit. Quòd si iterum peccauerit, & propter peccata sequentia iustitiæ opera priora perdiderit, de illis sensibus dæmones iam perfecta poma excusserunt. Sicut ergo difficile est arborem iuxta viam positam, fructus suos vsque ad maturitatem seruare: sic difficile est virum fidelem iuxta istum mundum viuentem, i. in actibus eius iustitiam immaculatam vsque in finem seruare. Si vis ergo fructus iustitiæ vsque in finem tenere, recede de via, & plantare in loco secreto, vt nec mundus tecum aliquid habeat commune, nec tu cũ mũdo. [Et ait illi: Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum.] Non quia maledixit arborem, ideò fructus non dedit, sed quia non dabat, ideò maledixit ei, vt nec folia ipsa perferret: id est, non ideò Iudæi perdiderunt iustitiam, quia Deus eos dereliquit, sed ideò eos Deus dereliquit, quia iustitiam non offerebant, vt nec ipsa species pietatis esset in eis, aut sermo. [Et vere sicut melius est, vt non sit arbor, quàm vt sit quidem, & secundum genus suũ fructum non faciat: sic melius est, vt nec sit homo Dei, quàm vt sit quidem, & conuersationem non habeat secundum Deum. Qui enim tuus non est, si tibi non obaudit, non dolet: de illo autem graviter dolet, qui tuus est, & te contemnit, & seruit? Sic Deus non tantùm de alieno, & apertè diabolo seruienti irascitur, quãtum de suo C diaboli faciente voluntatem. Ideò in fine seculi ipse Deus mittet operationem erro- 2.Th.2 tis in tales, sicut & quotidie fieri videmus, vt credant mendacio, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati, vt iudicentur omnes. Non vult enim vt videantur esse ipsius, qui verè nõ sunt eius. Vxor meretrix melius est, vt nec sit viri sui, q̃ vt ipsa illius malè ambulando excitet eum in zelo. [Et arefacta est continuo ficulnea. Et videntes discipuli, mirati sunt dicẽtes: Quomodo continuo aruit ficulnea?] Mirati sunt, quia sermo eius quasi flamma descendit ad radices ipsius. O Apostoli, qui Io. 11.f vidistis Lazarum sepultum, & putridum iterum venientem ad vitam solo sermone: quid miramini, si videtis arborem solo sermone siccatam? Qui enim potest vitam donare, ille potest, & vitam auferre: qui autem vitam auferre non potest, nec vitam dare potest. [Respondens autem Iesus ait illis: Amen dico vobis, si habueritis fidẽ, & non hæsitaueritis, nõ solum de ficulnea facietis: sed & si monti huic dixeritis tolle te, & iacta te in mare, fiet.] Mons ille invisibilis, qui arbores infructuosas producit, vbi loca petrosa, & aspera, vbi præcipitia pendentia, & cauerne, non hominibus D ad habitandum aptæ, sed bestijs, vbi nulla est planities ad requiescendum in pace, sed ascensionibus, & descensionibus plenus est. Quicunq;.n. diabolo stant, alias ascendunt, alias descendũt. Qui mos est electus, nõ pp altitudinẽ dignitatis, sicut angeli sancti, sed propter inflationem superbiæ, non propter firmitatem virtutis, sed propter immobilem, & incorrigibilem malitiam suam. Istum montem tollite de medio sanctorum, vbi fides, vbi spes, vbi charitas, vbi planities pacis, vbi speciosi fontes doctorum, vbi prata florentia rore gratiarum, vbi volucres sancti, assidue vernantes cantibus delectant. Et mitte te in mare: id est, in istum mundum, vbi aquæ sunt falsæ, & non procedentes ad vsum, id est, populi iniqui non proficientes ad gloriam Dei, in quos omnia dulcia flumina spiritualium gratiarum currunt, & falsitatem eorum mutare non possunt, sed magis illorum falsitas corrumpit in se dulcedinem venientium fluminum in mare

mare huius mundi, vbi semper dominantur potestates, & diuersorum spirituum periculosa certamina. Sicut enim assidua est in mari tempestas, sic in isto mundo per- E secutio satanæ, vbi nunquam tranquillitas est, sed ascendentibus vndis, id est, tentationibus impellentibus, & impulsis, in vicem se percutiunt aquæ, & inuicem se frangunt, & confringuntur, & inuicem se constringentes quendam irrationabilem sonum dant. Sic seipsos homines occasionibus huius mundi ex ipso mundo nascẽtibus, quasi vndis se inuicem comedunt, & impugnant, & ex se quasi insanas voces pelagi dimittunt. Vnde dicebat Apostolus. Omnis clamor, & ira tollatur a vobis. Eph.4.g *Mitte te in mare*. Vbi sonus confusus, vbi inconstantia æterna, vbi infat gabilis cõtentio vndarum, vbi timor est, & semper mortis fluit imago. *Et omne quodcunque petieritis in oratione, credentes accipietis*. Gratiam quidem fidei Deus donat, tamen homines eam nutriunt, & faciunt fortem: fides autem facit abstinentiam rerum malarum, & opus bonarum. Quanto magis te abstinueris a malo, & secutus fueris bonum: tanto amplius fidem tuam fortem facis. Quanto autem minus abstinueris à malo, & negligentius feceris bonum: tanto magis fidem infirmam habes. [Et cum veniisset in templum, accesserunt ad eum docentem principes sacerdotum, & seniores populi, dicentes: In qua potestate hæc facis? Et quis tibi dedit hanc po- F testatem?] Quoniam autem vnam diem viderant sacerdotes Christum cum magna gloria introeuntem in templum, ita vt populus vndiq; voce angelica clamaret: Hosianna filio Dauid. Qui ingrediebatur, vt Hic sup. b homo, laudabatur, vt Deus. Qui celabatur in carne, demonstrabatur in voce: quem malitia sacerdotum quasi hominem blasphemabat, hunc innocentia paruulorum quasi Deum exaltabat. Quantum autem ille glorificabatur, tantum sacerdotes inuidia torquebantur, & illius honor illis fiebat in tormentũ. Sic enim est res, vt quando boni in sua virtute laudantur, mali autem in sua inuidia cruciantur. Itaque non sufferentes in pectore suo inuidiæ stimulantis ardorem, prorumpunt in vocẽ. *In qua potestate hæc facis?* O inuidia, quę sibi semper est inimica. Nam qui inuidet, sibi quidem ignominiam facit, illi autem cui inuidet, gloriam parat. Ipse vituperabilis inuenitur de sua inuidia, ille aũt laudabilis demõstratur de sua virtute. Ergo inuidia sibi soli nociua est. Alterum autem nõ solum non grauat, sed adhuc magis commendat. Venerunt ergo ad eum quasi ad peccantem in templo, & dum non inueniunt culpam, criminantur beneficium, G dicentes: In qua potestate facis hæc? Corpus sanum aliquoties percutitur, & non facilè vulneratur: corpus autem debile ab intus tacitam habet læsuram, etiamsi modicè tactum fuerit, citius dissipatur. Sic animal liberum, & integrum non facilè ostenditur: animal verò inuidia vulneratum, nõ solum causa idonea, sed etiam leuis occasio excitat in dolorem. Sic & sacerdotes Iudæorum inuidentes Christo, dum iustas causas accusandi nõ inueniũt circa eum, etiam de bono eius turbantur, dicentes: In qua potestate facis hæc? Cogitabant in dolore apud se: Nos fuimus columnæ templi, & ecce super illum recumbit tota Ecclesia, & nos inuenti sumus sine causa erecti, quia ministerium perdidimus, & nomen vacuum possidemus. Nos fuimus tacentium scripturarum quasi lingua visibilis, & ecce ille resonat in medio templi, & nos contempti tacuimus quasi cithara dissipata. Nos fuimus patres populi, & ille quotidie generat filios, nos autem steriles sumus inuenti. Ideò non ferentes dicebant: In qua potestate facis hæc? Dicendo. Quis tibi dedit hanc potestatem, ostendunt illi quasdam esse personas, quæ dant hominibus potestatem, siue corporalem, siue spiritualem. Tanquam si ita dicant: De sacerdotali familia genitus H non es, senatus tibi hoc non cõcessit, Cæsar non donauit. Si autem credidissent, q̃ omnis potestas ex Deo est, nunquam interrogassent: Quis tibi dedit hanc pote- Iac. 1.b statem. Scientes, quia omne datum perfectum de sursum est, descendens a patre luminum. Et, quia nemo potest accipere aliquid nisi datum fuerit ei de cœlo. Omnis homo fm se æstimat alterum, nec potest ipse melius sentire de alio, quàm ipse senserit de se. Ecce fornicarius neminem æstimat castum, Item castus non facilè de fornicario suspicatur. Superbus neminem putat humilem, humilis neminem credit esse superbũ. Sic qui non est ex Deo sacerdos, nullius sacerdotiũ putat ex Deo.

Vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnde autem putas fieri, vt inuicem se sacerdotes contemnant, & persequantur, nisi quia per ambitionem facti sacerdotes, omnes tales æstimant, quales sunt, & ipsi? Sacerdos autem qui est secũdum Deum omnem sacerdotem timet offendere: quia omnes ex Deo fieri arbitratur, quanuis ex hominibus sit factus. Ecce.n. Dauid quanuis manifestum sciret Saul non esse regem secundum Deum, tamen frequenter sibi tra-
1. Reg. 24.c ditum nolebat occidere, dicens: Non iniiciam manum meam in vnctum domini.
I Item cum Paulus maledixisset sacerdotẽ
Act.23.a Ananiam, & audisset quoniam erat sacerdos, pœnitentia ductus respondit: Nesciebam fratres, quia princeps erat sacerdotũ. Aut certè scientes sacerdotes, quoniã multi quidem faciunt signa, non ex potestate Dei, sed ex potestate cõtraria, sicut in multis expositimus locis: ideò blasphemantes interrogabant, In qua potestate facis hæc? in spiritu Dei, an in spiritu Beelzebub? Sicut alibi blasphemantes dicebant
Luc.11.b de eo, Quia hic non eijcit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. [Respondens autem Iesus, dixit: Interrogabo vos vnum verbum, quod si dixeritis mihi, & ego vobis dico in qua potestate hæc facio: baptisma Ioannis vnde erat, de cœlo, an ex hominibus?] Sciens dominus inconuertibilem eorum malitiam proposuit eis quæstionem vndique catenatam, non vt respondentes audiant, sed vt impediti nõ
Sup.7.c interrogent, quia præceperat: Nolite sanctum dare canibus, & non, decebat, vt trãsgrederetur præceptum, quod ipse præposuit. Deinde etiam si dixisset, nihil profecisset: quia non potest sentire, quæ lucis sunt tenebrosa voluntas. Quid prodest, si
K cæco aliquam pulchritudinem monstras? Cæcitas autem spiritualis est malitia cordis. Sicut enim cæcus non potest aspicere in splendorem luminis, sic non potest intelligere homo malignus mysteria pietatis. Sicut enim cautus venator, bestiam cõprehendere volẽs: cum viderit ex vna parte illius præcipitem locum, ex altera parte erigit retia, vt ex quacunque parte exilierit, aut in retia incidat, aut in præcipitiũ cadat, sic & dominus illis simplici interrogatione laqueum posuit, vt si quidem de cœlo diceret, in laqueum reprehensionis inciderent. Diceret enim eis: Quare ergo non creditis ei? Si autem de terra diceret, quasi in præcipitium, sic in periculum mortis incurrerent apud populum, vt lapidarentur. Interrogantem enim oportet docere, tentantem autem quocunque modò retundere, & obiectionis illius astutiam rationabili percussione confundere, & non veritatem eius mysterij publicare. Sic enim alibi dominus diabolo fecit, cũ protulisse aduersus eum exemplum scripturæ, quam non intellexerat, dicens: Scriptum est enim: Angelis suis mandauit de
Ps. 90.c & Lu. 4 te, & in manib. tollẽt te, nè fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Non ei dixit, nõ
b sic intelligitur scriptura illa, sed sic dimisit
L eum in ignorantia. Et altero eum manifestiori confudit exemplo, vt & audaciam eius cõfunderet, & prophetica mysteria nõ reuelaret [Et respondentes dixerunt Iesu: Nescimus. Et ipse ait eis: Nec ego vobis dico in qua potestate hæc facio.] Non dixit, nec ego scio. O vos scitis, vt homines, & denegatis, vt mali: ego autẽ scio, vt Deus, & nõ dico, quasi iustus, indignis. Nã mendacia si non habent quem decipiant, ipsa sibi mentiuntur. Sic, & veritas si non inuenit quem saluet, ipsa se sibi conseruat immaculatã. Quid autem vobis videtur? Quos reos proponit in causa, ipsos & iudices perit, vt a nullo mereantur absolui, qui seipsos condemnani. Magna est fiducia iustitiæ, vbi causa aduersario ipsi committitur, reddi veritatis exitum nõ timet, In parabolis figurat personas eorum, vt qa non intelligunt, ipsi aduersus se sententiã dicant. Sic & aliquando cũ Dauid in pec-
2. Reg. 12.a catũ incidisset, quasi stupore alicuius somnij vigilabat: nam quanuis peccauerat, tamen adhuc Dauid erat sanctissimus. Itaq; a Natam parabolarum retibus comprehẽsus, coegit vt ipse aduersos se iudicium mortis proferret. Et circunuentio quidem tunc talis, sed circunuentionis exitus modò non talis: ille enim comprehensus ad pœnitentiam flexus est, isti autem magis ad malitiam sunt excitati: hæc est. n. proM prietas bonorum hominum, & malorũ. Bonus.n. comprehensus in peccato, ingemiscit, quia peccauit: malus autem cõprehensus, fremit, nõ quia peccauit, sed quia comprehensus est in peccato: Vtputa domesticũ animal, si aliquanto tpe extra domum errando fuerit euagatum, cum venerit in manibus dñi sui, quasi in recordationem naturæ suæ redactum, citò iterum manuescit: animal autem syluestre, cùm fuerit comprehensum, aut morsibus appetit, aut calcibus repugnat, sic & malus homo correptus, non solùm pœnitentiam, non agit, sed adhuc aduersus corripientem magis insurgit.

Homilia.xl.ex cap.xxi.

HOmo quidam habebat duos filios, & accedens ad primum dixit: Fili, vade hodie operari in vineam meam. Ille autem respondens, ait, Nolo. Postea autem pœnitentia motus, abiit. Accedẽs aũt ad alterũ, dixit similiter. At ille respondens, ait, Eo dñe: & non iuit. Quis ex duobus fecit voluntatem patris? Dicunt ei, Primus. Dicit illis Iesus, Amen dico vobis, quia publicani, & meretrices præcedunt vos in regno Dei.
A *Venit.n. ad vos Ioannes in via iustitiæ, & non credidistis ei, Publicani autem, & meretrices crediderunt ei: vos autem videntes, nec pœnitentiam habuistis, postea vt crederetis ei.* Quis est ille, nisi Deus, qui omnes homines creauit, paterno affectu diligit: qui cum sit natura dominus, tamẽ magis vult diligi qua si pater, quàm timeri, vt dñs? Propterea in principio mandatorum legis nõ dixit, Timebis dominum Deum tuum ex toto cor-
Deu.6.a de tuo: sed, diliges. Dilectionem. n. ab hominibus exigere, non est dominij, sed paternitatis: *Qui duos filios habuit*. Vnũ quidem Gentium populum, alterum Iudæorum: quorum maior filius erat Gentiũ populus, minor autem populus Iudæorum, quoniam Gentes quidem erant ex patre Noe, Iudæi autem ex Abraham. [Et accedens ad primum, dixit: Fili, vade hodie operari in vinea mea.] Hodie, id est, in tempore seculi huius. Quomodo locutus est filijs suis? Non in facie, vt homo, sed in corde, vt Deus. Homo in auribus verbum sonans, sed Deus in mentibus suggerit intellectum. Quoniam autẽ sic loquitur Deus,
3. Reg. 17.b ipse signat dicens Heliæ: Descende in Sarreptam Sidoniæ, & illic mandabo viduæ,
B vt pascat te. Quomodo putas mandauit viduæ? Non sermone, sed in spiritu, nec.n. legitur specialiter ei Deus mandasse. Quis autem non intelligat, Deum inuisibiliter in corde ei locutum? Cũ.n. venit ad eam Helias, illa colligebat hastellas, vt sibi quidem, & filijs suis, non autem, vt Heliæ cibum pararet, sed repentè magnanimiter obtulit admoneti, quod antè cum extrema desperatione parauerat. Quãdo n. modicam habebat farinam in capsa, sed magnam fidem habebat in corde, quàm esuriebat Helias: reges quidem esuriebant, vidua autem pascebat: quia in illa tentatione horrea quidem defecerunt, capsa autẽ exuperabat, vt impleretur, quod fuerat scri-
Ps.33.a ptum: Diuites eguerunt, & esurierunt: inquirentes autem dominum, non deficient omni bono. Quid est operari in vinea? iustitiam facere. Vineam. n. iustitiã diximus suprà, quam generaliter quidem in natura omnium hominum Deus plantauit, specialiter autem dedit eam in libro Iudæis: cuius diuersæ vites, sunt diuersæ species iustitiarum: in qua vinea vnusquisq; secundum proprias vires, aut paucas vites operatur, aut multas. Nescio autem si totam vineam, quis hominum sufficiat operari. *At ille dixit: Nolo.* Quomodo dixit, nolo? in co
C gitatu. Qui. n. habens intellectum boni, & mali, relinquit bonum, & sequitur malũ: in cogitationibus suis contra dominum respondere videtur, quia nolo, id est, contra intellectum suum creatum sibi a Deo. Nisi. n. dixerit in corde suo, nolo: non potest fieri, vt aliquando peccet, dicente prophe-
Ps.35.a ta: Dixit iniustus, vt delinquat in semetipso. Gentes. n. a principio relinquentes deũ & iustitiam eius, & transeuntes ad idola, & peccata: in cogitationibus suis respondere videntur, nolumus facere iustitiam, quàm scimus ex nobis. *Accedens autem ad alterum, dixit similiter. At ille respondens, ait: Eo domine, & non iuit.* Iudaicus. n. populus, id est, minor filius interrogatus, & per Mosen, & per Ioannem quasi a Deo per eos loquente, spospondit se omnia facturum quæcunque præceperat dominus: posteà autẽ auersi, mentiti sunt Deo, sicut de illis dicit propheta: Filij alieni mẽtiti sunt mihi. [Quis
Ps.17.a ex duobus fecit patris voluntatem? At illi respondẽrunt: Primus.] Vide quomodo, sicut jam diximus suprà, attracti parabolæ veritate, ipsi aduersum se sententiam protulerunt, dicentes, priorem filium patris voluntatem fecisse, id est, populum gentium: quia melius est, non promittere, & facere iustitiam Dei, quàm promittere, &
D mentiri. Quorum iudicium abundanter confirmans addidit, & dicit: [Amen dico vobis, quia publicani, & meretrices præcedunt vos in regnum Dei.] Ac si dicat: Nõ solùm populus Gentium melior est vobis

Iudæis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudęis ſicut iudicaſtis, & ipſi, ſed etiam Publicani, & meretrices, q̃ ſunt inter vos manifeſtè turpiſſimam profitentes vitã, præcedũt vos in regnum Dei: quantò magis populus Gentium? Puto q̃ ex perſona omnium virorum peccatorum publicani ponuntur, & ex perſona omnium mulierum peccantium meretrices: quoniam quamuis multa ſint peccata in viris, & mulieribus præter iſta, tamen præcipuè in viris auaritia abundat, fornicatio autem in mulieribus: Vt puta, mulier quãuis poteſt eſſe auara, aut ſuperba, tamen non facilè per auaritiam, aut ſuperbiam peccat: qm̃ non habet facilè honores, pro quibus auaritiam exerceat: aut ſit ſuperba inter eos, cũ quibus conuerſatur, vt in ſuperbia peccet, quę tio ocio in domo ſua ſedet incluſa. Ideò autem faſis crimen. cilè peccatum fornicationis incurrit, maximè, quia hoc vitium facilè ex vacantia, & ocio naſcitur. Nam qui ſolicitudinibus animum habet occupatum, non facilè fornicationi operam dat. Nam definitio amoris hæc eſt, animæ vacantis paſſio. Vir aũt qm̃ in actibus rerum diuerſarum eſt aſſiduè, in auaritiæ peccatum incurrit: in fornicationem aũt non facilè, niſi fortè multum ſit laſciuus. Nam occupatio virilium ſolicitudinum, ſuggeſtionum voluptates plurimũ excludit, vnde proprium eſt hoc adoleſcentium nihil agentium. Nunc exponit cauſam, propter quam publicani, & meretrices præcedunt eos, dicens: [Venit ad vos Ioannes in via iuſtitiæ, & non credidiſtis ei, publicani autem, & meretrices crediderunt ei: vos autem videntes, nec pœnitentiam egiſtis poſteà, nec credidiſtis.] Ac ſi dicat: Etſi non veniſſet ad vos Ioannes in via iuſtitiæ, ſed tm̃ baptiſmum pœnitentiæ prædicaſſet: vos quaſi ſacerdotes, & prudentes, quaſi iudices non perſonarum, ſed rerum, debueratis ei credere, etſi non quaſi iuſto, tamen quaſi iuſta dicenti. Quid enim pertinet ad auditorem vita prædicatoris? Si enim malè viuit, illius eſt damnum ſolius: ſi autem bene docet, omnium audientium lucrum eſt. Nũc autem venit ad vos in via iuſtitiæ ſic manifeſta, vt conuerſatio eius venerabilis, & angelica vita etiam publicanorum, & meretricum corda concuteret, & percuſſa pauore flecteret ad credendum, & veſtra corda non tetigit. Videtis quia iuſtè publicani, & meretrices pręcedunt vos in regnum Dei? Conſidera autem quomodo conuerſatio bona prædicatoris, prædicationi ſuæ præſtat virtutem, vt etiam indomabilia domet corda. Et ipſa quidem prædicatio iuſta, vim ex ſe habet virtutem: duplicem autem habet, quando & prædicatio iuſta eſt, & ipſe, qui prædicat, iuſtus. Sic dicit: Vos autem nec pœnitentiam egiſtis, quaſi publicani, & meretrices credẽtes Ioanni: illi fecerunt [quod maius eſt, iſti autem [credide neque pœnitentiam egerunt, quod eſt minus, Nunquid publicani, & meretrices credentes in Chriſtum, ſine pœnitentia crediderunt? Neque enim poſſibile erat credere in eum ſine pœnitentia, qui baptiſmum pœnitentiæ prædicabat. Quod ergo vult dicere, tale eſt: Debueratis vos quidẽ ſacerdotes quaſi iuſtitiam ſcripturarum habentes, quaſi populi præceſſores ante populares credere Ioanni, vt omnes illi veſtrum ſequerentur exemplum: & non ſolum hoc non feciſtis, ſed nec poſtquam vidiſtis publicanos, & meretrices credentes, nec tunc confuſi eſtis, aut compuncti: quia publicani, & meretrices crediderunt, qui credere non ſperabantur: vos autem in duritia permanſiſtis, qui videbamini totius iuſtitiæ ſectatores, & ne tunc quidem pœnitentiam egiſtis, vt credereris, vt vel illorum exemplum ſequeremini, quibus debueratis ipſi eſſe exemplum. Nunquid vos magis ſine peccato eratis quàm illi, vt illis credentibus ei, vos nõ crederetis Chriſto? Non, ſed magis contemptores Dei, magis ſuperbi, & vanæ gloriæ amatores, & duri, qui nec præcedere illos voluiſtis in fide, nec ſequi. Et verè magna confuſio eſt ſacerdotum, & omnium clericorum, quando laici inueniuntur fideliores eis, aut iuſtiores. Quomodo autem non ſit confuſio eſſe illos inferiores laicis, quos etiam æquales eſſe confuſio eſt? Per hanc ergo parabolam eis prophetabat, quia Gentes quidem quaſi meliores fuerant eligendæ, quæ in primis quidem contumaciam oſtenderunt, poſteà autem obedientiam exhibuerunt: & Iudæi quaſi deteriores abijciendi, qui in primis quidem profeſſi ſunt obedientiam, poſteà autem inuenti ſunt contumaces: quia melius eſt apud Deum non promittere, & facere, quàm promittere, & mentiri. Tamen in figuratione Iudæorum, & Gentilium, quam expoſuimus, multorum traditionõ

H ſequentes, aliquid mihi videtur eſſe contrarium. Si enim verè hi duo filij Iudæi, & Gentiles eſſent intelligendi, poſtquam ſacerdotes interrogati reſponderunt, priorẽ filium voluntatem patris feciſſe, concludens Chriſtus parabolam, ſic debuit dicere: Amen dico vobis, quia Gentes præcedunt vos in regnum Dei: nunc autem dicit, quia publicani, & meretrices præcedunt vos in regnum Dei. Quod magis prophanorum hominum conditionem oſtendit, quàm Gentium ſtatum: niſi fortè ſic intelligamus, vt ſuprà iam diximus: quia ex hac narrationis cauſa publicanos introduxit, & meretrices, pro eo, vt dicat ſic Gentiũ populus magis placens eſt Deo quàm vos, vt etiam publicani ipſi, & meretrices acceptabiliores ſint apud Deum propter conuerſationem ſuam, quàm vos propter promiſſionem veſtram mendacem. Si ergo placet propter hanc rationem traditio illa, bene: ſin autem, poteſt, & altera eſſe traditio talis. Cum ſacerdotes non diſcendi cauſa, ſed terrendi interrogarent, Mat. 21 c in qua poteſtate facis hæc, audierant frequenter, ſicut exponit Ioannes, quando dicebat, vt vnum proferam de multis exemplum: Dixi vobis, & non credidiſtis: opera, quæ ego faciò in nomine patris mei, ipſa teſtificantur de me. Item, Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi, I Ioã. 5. f & 14. d ibi. 10. g q̃ ſi facio, etſi mihi non vultis credere, vel operibus credite, vt ſciatis, & credatis, quia ego in patre, & pater in me eſt, hoc enim non erat manifeſtè pronunciare, quia in poteſtate Dei hæc faciebat, quoniã ergo, hæc eo dicente, ex populis multi in eum crediderunt, ſacerdotes autem iuxta quod non crediderant, ſed adhuc frequenter inſurrexerant ſuper eum, introduxit parabolam duorum filiorum: oſtendens eis per eam, quoniam meliores ſunt populares, qui a principio ſecularem, & carnalẽ profitentur vitam, quàm ſacerdotes, qui ab initio profitentur ſe Deo ſeruire: quoniã populares quidem, vel ſatiati actibus ſuis malis, aliquando compuncti conuertuntur ad Deum, & incipiunt operari iuſtitiã Dei: ſacerdotes autem impœnitibiles conſtituti, nũquam deſinunt peccare in Deũ. Duos ergo filios, dicit laicorum conditionem, & ordinem ſacerdotum. Quis eſt prior filius? populus. Prior enim populus creatus eſt, deinde ſacerdotes, qui regunt populum. Alioquin antè creati rectores, quem regerent? Non. n. populus propter ſacerdotes creatus eſt, ſed ſacerdotes propter populum. Nam & mundum Deus antè creauit, & poſteà hoĩem, q̃ regeret mundum. Deniq; populus Dei ex tpe Abrahæ cœpit, ſacerdotes autem ex tpe Aaron. [Et dixit vni eorum. Fili, vade hodie operari in vineam meam. At ille reſpondit, nolo. Poſteà autem pœnitentia motus, iuit. Et accedens ad alterum, dixit ſimiliter. At ille reſpondens, ait: Eo, domine: & non iuit.] Nam ſicut oẽs Iudęi quamuis interrogati, & per Moſen, & per Ieſum, quaſi a Deo per eos loquente, ſpoponderunt omnia ſe facturos, quæ præceperat eis Deus, & non fecerunt: Gentes autem quãuis nõ promiſerint ptius, tamen poſteà obedientiam Deo dederunt. Ita. n. & populares p hoc ipſum, q̃ ſecularem ſuſcipiunt vitam, denegare videntur obedientiam Deo: ſacerdotes autem magis videntur obedientiam promittere Deo, præcipuè per hoc ipſum quòd ſpecialiter in miniſterio Dei conſtituuntur. Nam qui doctor populi cõſtituitur, ſine dubio profitetur ſe talem fore, qualem eſſe oportet doctorem. Sicut enim qui ſutoriam, verbi cauſa, aut quancunque alteram profitetur artem, etſi ſpecialiter non ſpondeat: tamen per hoc ipſum quòd ſutoriam profeſſus eſt artem, & opificium, vel magiſterium eius artis aperuit, videtur tacitè omnibus ſpopondiſſe, vt ſine reprehenſione impleat, quam profeſſus eſt, artem: Sic ſacerdos, & omnis clericus, etſi ſpecialiter non promittat: tamẽ per hoc ipſum q̃ doctor conſtituitur aliorum, tacitè promittere Deo videtur in omnibus obauditurum ſe Deo. Quæ ſit autẽ vinea, vel qũo Deus loquatur ad hoĩes, diximus ſupra. [Quis è duobus fecit voluntatẽ patris? At ille reſponderunt, primus.] Et verum eſt, quia melior eſt laicus, qui in prima facie ſecularem [vitam profitetur, [carnalem. re vera autem complectitur ſpiritualem: quàm ſacerdos, qui in prima quidem facie profitetur vitam ſpiritualem, re vera autem amplectitur vitam carnalem. Et melior eſt laicus ante Deum pœnitentiam agens, quàm clericus permanens in peccatis. Laicus enim in die iudicij ſtolam ſacerdotalem accipiet, & a Deo chriſmate vngetur in ſacerdotium: ſacerdos autem peccator ſpoliabitur ſacerdotij dignitate,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam habuit, & erit inter infideles, & hypocritas, dicente domino de malo dispen-
Lu.12.f satore: Si autem cœperit sedere seruus, manducare, & bibere cum ebriosis, veniet
M dominus eius die, qua non sperat, & hora, qua ignorat, & diuidet eum partemq; eius ponet cum hypocritis, & infidelibus. Vnde, & modò sic inuenies rē. Secularis hō post peccatum facilè ad pœnitentiam venit: nam occupatus negligentia, dum scripturis non satis attendit, semper ei, quę in scripturis posita sunt, noua videtur: ideoque cum audit aliquid de gloria sanctorū, aut de pœna peccatorum, quasi nouum aliquid audiens, expauescit: dumque aut bona concupiscit, aut mala timet, compunctus ad pœnitentiam citò decurrit. Nihil autem impossibilius, quàm illum corrigere, qui omnia scit, & tamen contemnens bonum, diligit malum. Omnia enim quęcunque sunt in scripturis, propter quotidianam meditationem ante oculos eius inueterata, & vilia æstimantur. Nam quicquid illic terribile est, vsu vilescit. Propterea clericus qui semper meditatur scripturas, aut omnino obseruaturus est, & erit perfectus: aut si semel cœperit illas contemnere, nunquam excitatur in illis, vt timeat. Quis aliquando vidit clericum citò pœnitentiam agentem? Sed etsi deprehensus humiliauerit se, non ideò dolet, quia peccauit, sed confunditur, quia perdidit
Mar. 9. g. & Lucæ. 14. g gloriam suam. Putasne dominus quasi crudelis, clericis pœnitentiam denegauit, dicens: si sal infatuatum fuerit, in quo condietur? Sed quasi naturalem rem esse considerans, quia non est, qui doceat illum errantem, qui errantes alios corrigebat: ideò addidit, & dicit: [Amen dico vobis, quia Publicani, & meretrices præcedunt vos in regnum Dei.] Id est, non dico populares, qui secundum rationem verbi vitam suā dispensat: sed publicani, & meretrices, qui desiderijs mundialibus, & voluptatibus carnalibus seipsos mancipauerunt, præcedunt vos in regnum Dei, quia illi cōuersi desiderant esse quod non erant: vos autem negatis in opere quod videmini profiteri in verbo, & estis tanquam arbores folia sine fructu habentes, non pascentes dominum suum, sed deludentes. Et vide, quòd dixit, aut quia publicani, & mereteices introibunt in regnum Dei, vos autem repellemini longè: aut quocunque alio verbo significante non eos intraturos in regnū Dei: sed ita, præcedunt vos in regno. Vbi alius præcedit in cœlesti regno, alter sequitur, qui etiam lætatur: etsi in secundo loco, tamen nihilominus erit in regno. Adhuc autem vide, quia non dixit quasi de futuro, præcedent vos: sed quasi de præsenti, præcedunt vos. Secundum hæc igitur verba, & sacerdotes significabantur in- B
gressuri in regno Dei, id est, crediturі in Christo. Sed quia credentibus publicanis, & meretricibus Ioāni, & baptizatis ab eo, sacerdotes æstimantes se iustos, neque credere voluerunt ei, post publicanos, & meretrices intratus annunciant, sicut & factum est. Post ascensionem autem domini multi eorum per Apostolos crediderunt in Christo, sicut testatur Actus Apostolorū, Act. 6. b dicentes: Et multa turba sacerdotum obediebat fidei. Et qui sunt publicani, & meretrices, qui præcesserunt eos in regno? Matthæus publicanus, & Zachæus princeps publicanorum, & cæteri publicani, qui cū ipsis, & propter ipsos crediderunt in Christo. Et quæ meretrices? Quas exponunt euangelistæ nuper testantes, quia publicani, & meretrices crediderunt Christo adhuc in mūdo hoc degenti. Sacerdotes autem post ascensum illius per Apostolos crediderūt. Ergo propter misericordiam quidem Dei ingressi sunt, & ipsi in regno, propter elationem autem cordis sui: post publicanos, & meretrices ingressi sunt, vt fieret eis pro pœna superbiæ præcessio meretricum, & publicanorum. Vt per hoc cognoscamus, quia nihil sic impedit fidem quàm elatio cordis: vnde dicebat ad eos. C Luc. 16. d Vos qui iustificatis vosmetipsos, Deus nouit corda vestra: quia quod hominibus elatum est, abominatio est ante Deum. *Audite, et aliam parabolam.* ac si dicat: Iterum vos vulnero, vt aliquando sentiatis dolorem: nam aspera medicina citius sanat, vbi tamen sanabilis morbus est. *Homo erat paterfamilias.* Homo nomine, non natura: similitudine, non veritate. Siquis autem existimat Christum hac causa etiam tantùm animam habuisse humanam, quia dictus est homo, audiat & Deum patrem hominem dictum. Præscius Dei filius, quoniam per appellationem humani nominis, quasi homo purus fuerat blasphemandus: etiam Deum patrem inuisibilem cōstitutum hominem appellauit, vt dum & pater

pater homo dicitur, filius de hæreticorum blasphemijs liberetur. Paterfamilias est, cui cœlum, & terra quasi vna sunt domus, qui angelorum, & hominum natura dominus est, beneuolētia pater. Qui ideò se patrem omnium voluit dici, vt omnes considerantes bonitatem eius, non sub specie simulata ei seruiant, quasi mali serui domino: sed in veritate, quasi boni filij genitori. *Qui plantauit uineam.* Quam vineam? Quam de Aegypto transtulit. Quo modo plantauit vineam illam? Quomodo
D vinitor studiosus, qui primum omnes in circuitu infructuosas syluas excidit, & sic postea plantat ne forte arbores lasciuientes, dum huc, & illuc per longa spatia ramos suos exporrigunt, adhuc tenerum efforent malleolum, sic Deus gentes sine fructu iustitiæ constitutas occidit, & sic collocauit Israel, ne forte gentes indisciplinatæ dum in longum terminum suæ dominationis extendunt, affligant populum Dei nouitium. *Et sepem circumdedit ei, & torcular fodit in ea, & ædificauit turrim.* Quid est sepis, nisi angeli in circuitu, custodientes populum Dei, ne in vineam Christi inuisibiles latrones irrumpant? Angelos enim præesse hominibus, & Apostolus di-
1. Cor. 11. b cit: Mulier velamen debet habere super caput propter angelos. Item dominus: Amē
Infr. 18. b dico vobis, quia angeli eorum quotidie vident faciem patris mei. Et in Actibus Apo
Act. 12. e stolorum dicitur ad puellam nunciantem de Petro, nè forte angelus eius sit. Quid est torcular, nisi ecclesia? Sicut enim area ecclesia intelligitur, quia in ea per multā triturationem, & ventilationem triticum separatur a paleis: sic rationabiliter ecclesia torcular est intelligenda, in qua omnes
E fructus vineæ, id est, opera seruorum Dei, & fides roborata ad Dei gloriam transmittuntur. Ecclesia autem torcular est, habens in se verbum Dei, quo non delectatur natura carnalis, adquiescit autem ei contorta propter timorem iudicij, vel amorem præmij, vt non tantum ipsa ecclesia torcular videatur, quantum ipsum verbum Dei quod traditum est in ea fossum. Si. n. verbum noui testamenti, quod leue est, cruciat hominem, contradicente carnis natura: quanto magis verbum veteris testamenti, quod importabile erat? Vbi ergo verbum Dei positum erat in lege, modum videndi constituens, torcular erat fossum: vbi autem de fide Dei prophetabatur, turris ædificata erat. Nam sicut in turri consistentes duo bona consequuntur, & hostiū irruptionem ipsi facile non patiuntur, & hostes de turri facile conterunt: sic & qui in fide Christi consistunt, vel in lege Dei, & dæmones super se irruere non sinunt, & spiritualibus bonorum operum sagittis eos facilè vulnerant, & dæmones super illos irruere nequeunt, & a spiritualibus malorum operum sagittis non facilè vulnerantur. Aut ita, Sepis meritum est, & custodia patrum iustorum, qui tanquam murus factus est populo Israeli. Nam propter promissionem factam a Deo, sic possidebantur ab eo, etiā contra meritum suum, F
septi meritis patrum suorum. *Torcular autem fodit in ea.* Prophetas, ex quibus quasi ex torcularibus gratia Spiritus sancti decurrebat, vt mustum. Ex quibus nonnunq̄ potati filij Israel, multi admirabantur virtutem. *Aedificauit turrim.* Hoc est legis fiducia, & altitudinem, ex qua sacerdotes velut speculatores Christum specularentur venturum. *Et locauit eam colonis.* Qui sunt coloni, quibus locatus est populus, id est, vinea, nisi sacerdotes? Plantatus est autem populus primum in Abraham, qñ in primis locutus est ad eum Deus, dicens: Exi Gen. 12
de terra tua, & de cognatione tua &c. Ex eo. n. facta est vocatio seminis eius. Locatus est colonis tempore Mosi, quando per legem constituti sunt sacerdotes, & leuitę, & procurationem regendi populi susceperunt ad magnam suam gloriā, & ad grande periculum. Ad gloriam quidem, si diligenter tractauerint populum Dei: ad periculum autem, si negligenter. Si. n. ille pro negligentia debet timere periculum, qui procurationem suscepit terrenarum rerū de manu alicuius hominis potentis: quanto magis sacerdotes, qui de manu Dei susceperunt animarum procurationem sanctarum? Plantatus quidem legitur populus in terra repromissionis: secundum qđ G
scriptū est: Vineam de Aegypto transtulisti, eiecisti Gentes, & plantasti eam. Sed illam plantationem hic intelligere nō oportet, ne prius locatam eam colonis inueniPsl. 79. b
mur exponere, q̄ plantatam. Qm autē d
ximus sacerdotes populū Dei colere, Deū autem reddere mercedem vitæ: nemo sacerdos existimet, qm iustè pro merito operū suorum accipiet a Deo mercedem, & non

Universidad de Deusto
Biblioteca

potius propter gratiam, & misericordiam Dei. Non.n.sacerdotes præstant Deo docentes populum eius, sed Deus sacerdotib. committendo eis populũ suum in spiritu. Nos aũt doctrinę mercedem acquirere nõ poteramus, nisi nobis procuratorio populi commissa fuissẽt. Etgo coloni sunt sacerdotes, qui colentes populum quasi vineam, cũ acutissimo ferro sermonis faciunt eos bonos fructus iustitiæ domino exhibere. Sicut autem duram terram ferrum emollit, sic & verbum duritiam cordis relaxat. Sicut rastro ferreo herbę radicitus euellũtur a vinea, sic & acri sermone vitia de populo resecantur. Vt sicut colonus quauis de suo munera obtulerit dño, non sic eũ placat, qũo si de vinea eius redditus ei ob
H tulerit: sic & sacerdos non tm propter suã iustitiam placet domino, quomodo si populum Dei in sanctitate docuerit, qm ipsius iustitia vna est, populi aũt multiplex. [Cum autem tempus appropinquasset fructuum, misit seruos suos ad colonos, vt acciperent de fructibus suis. Et apprehendentes coloni seruos eius, vnum ceciderunt, alium autem occiderunt, alium verò lapidauerunt. Iterum misit alios seruos plures prioribus, & fecerunt eis similiter. Nouissimè aũt misit ad eos filium suum, dicens: Verebuntur filium meũ.] Seruos suos dicit prophetas, quos per singulas generationes misit ad populum Iudæorũ. Considera qũo per singulos gradus misericordiæ diuinæ malitia Iudæorum crescebat, & qũo per singulos gradus Iudaicæ malitiæ Dei misericordia addebatur, & contra clementiam Dei malignitas humana certa-
[quãuis. bat. Ecce qualisvis [amicus alicuius fuerit homo si semel ab illo fuerit passus iniuriã, quantuncunq; frangitur eius affectus: si iterũ passus fuerit iterũ magis minuit, & si iterum amplius non minuitur amicitia eius, certe tamen non additur, Dei aũt misericordia quanto magis a Iudæis offende
I batur, tãto amplius addebatur in eis. Ecce .n. post tanta beneficia Dei, & sine admonitione domini, debuerant domino iustitiæ suæ tributa persoluere: tamen non redditibus eis, misit paucos seruos suos, quibus occisis, addidit bonitatem cũ debuisset irasci, & misit plures. Item pluribus interfectis, accumulauit bonitatem, & misit filium suum, & hunc non quasi ad obnoxios pœnæ sententiam baiulantem, sed patientię veniam: & post tot scelera adhuc eis misericordiæ locum seruabat. Sic enim dicit: [Forsitan filium meum reuerebuntur. Ergo misit confundere illos, non autem punire. Nam pro tantis iniurijs benigno domino sufficiebat sola vindicta pudoris. Cogitauit ergo apud se, quanuis neque contumeliare seruos meos debuerãt: quia qui seruis faciunt iniuriam, dominũ exhonorant: tamen mittam filium meũ, qui totum possidet in natura. Si amate eum voluerint, est quod ametur in eo, quia post me solus est bonus: si voluerint I
eum timere, est quod timeatur in eo, quia post me solus terribilis est Deus. [At illi videntes filium, dixerunt intra se: Hic est hæres, venite occidamus eum, & obtinebimus hæreditatem eius.] Ex omnibus operibus eius cognouerunt eum filiũ Dei esse, hoc enim significat, dicens: Ecce hic est hæres: tamen postquàm introiuit K
in templum, & omnes vendentes animalia, quæ ad sacrificium vendebantur, foras eiecit, in quibus sacerdotes auari tunc delectabantur: tunc præcipuè cogitauerunt eum occidere, dicentes intra se: Si populus istum habuerit Deum, necesse est, vt dimittat consuetudinem hostiarum, quæ ad nostrum pertinent lucrum, & acquiescat offerri sacrificium iustitiæ, quę ad gloriam Dei pertinet: & sic iam non erit populus iste possessio nostra: sed Dei: videlicet non ad nostrum quæstum pertinens, sed Dei. Si autem occiderimus eum, dum non est, qui iustitiæ fructus a populo quęrat neglecta iustitia, sic semper tenebitur consuetudo offerendarum hostiarum, & sic fiet nostra possessio ad nostrum pertinens lucrum. Et hoc est quod dicit, & nostra erit hæreditas. Hæc cogitatio communis est omnium sacerdotum carnalium, qui nõ sunt soliciti qũo populus viuat sine peccato, sed aspiciunt quid in ecclesia conferatur, & hoc existimant sacerdotij sui lucrum. Et non solum sacerdotes, sed etiam omnes hoĩes carnales hoc solũ eximant suũ, & hoc lucrum habere se de hac vita arbitrantur, ꝙ secundum carnem delectati fuerint in hac vita. Qm autem volentes ostendere quidem filium sp fuisse, L
quemadmodum patrem: cum dicimus illis, si filius est, & natus est, & vnicum habet. Propositione negatiua respondent, non de proprietate filij Dei secundum carnem:

em: quia post incarnationem dictus est filius ex baptismo, sicut & cæteri sancti: antea aũt verbum fuit sempre cum patre. Quos etiam Dens ex hoc loco conuincit, dicens: Mittam filium meum. Quando ergo adhuc cogitabat de transmittendo filio post prophetas, iam filius erat. Deinde si eo modo dicitur filius sicut omnes sancti, ad quos factum est verbum Dei: debuit autem & prophetas filios dicere, sicut & Christum: aut & Christum seruum dicere, sicut & cæteros prophetas: ex qua re prophetas quidem seruos omnes, hũc autem solum filium appellauit. *Et eiecerunt eum extra vineam.* Id est, extra ciuitatem Hierusalem. Et Iudæi suo consilio vsi eiecerunt eum, & Deus suo consilio eijci eũ ordinauit. Isti cogitabant, vt crimen mortis eius extra ciuitatem expellerunt: Deus cogitabat ne virtus resurrectionis eius ciuitatem scelerum saluaret, id est, vt Iudæis quidem moreretur ad mortem, Gentibus
M autem resurgeret ad vitam. [Cum ergo venerit dominus, quid faciet colonis illis? Dicunt illi: Malos malè perdet. Non est illorum ꝙ iustè iudicauerunt, sed ipsius causæ. Est.n. causa veritatis, quæ quasi violentiam illis fecit, vt non possent eam celare. Sicut Sole in nubibus constituto, hoc qđ est dies, non est nubium permittentium eum apparere super terram: sed virtus Solis, quæ pertransiens nubes, etiam impedientibus eis apparet: sic iustè pronunciauit Iudæorum non placata, sed apposita malignitas. Errauerunt bene dicendo. Nam mendaces quantum ad se tunc mentiuntur, quando dixerint veritatem: sed in hoc seculo vbi licet hominibus aliud sentire in corde, & aliud dicere in sermone, tamen ita veritate Christi circundantur homines, & tenentur, vt ipsi aduersus se iudices fiant. Putas quomodo in die iudicij conuincendi sunt peccatores in suis peccatis, ita vt nullum colorem excusationis inueniant? vbi ipsa opera statuentur ante o-
Ps.49.d culos peccatores, dicẽte propheta: Arguã te, & statuã cõtra faciẽ tuã peccata tua: vbi aĩam ipsæ cogitationes cordis accusant, & econtra excitatur cõscientia quasi domesti
ca testis, dicente Apostolo: Cogitationib.
Ro. 2. c se inuicẽ accusantibus, aut ẽt defendẽtibus in die cum iudicabit dñs occulta hoĩum. Sic & sacerdotes, vineæ spiritualis cultores
A qui populum non ad Dei gloriam exerce-

bant, sed ad suum lucrum fructificabant: ita eos dominus suis parabolis circunclusit, vt ipsi se sua sententia condemnarent. Quis illum defendet, qui seipsum accusat? Aut quis eum existimet innocentem, qui seipsum pronunciat rerum? Væ animæ, q̃ sibi defensionem conscientiæ non præparat in die iudicij. Datur.n. nobis exemplũ vt per hoc iudicium, consideremus futurũ iudicium Xpi. Sciendum est autem, quia
Lu.10.c Lucas quidem euangelista sic dicit: Adduxerunt eum extra vineam, & occiderunt: cum ergo venerit dñs, malos illos malè pdet: & responderunt sacerdotes, Absit: intellexerunt.n. ꝙ de ipsis diceret. Secundũ Lucam ergo sacerdotes contradicunt sententiæ Christi: secundum Matthæum aũt suscipiunt, & confirmant. In prima quidem facie videntur esse contraria, re vera autem non sunt contraria, sed diuersa ratione sunt dicta. Ille.n. secundum responsionem sermonis illorum exposuit, iste autem secundum responsionem cordis. Nã verè visibiliter quidem in facie contradixerunt, dicentes, Absit: in corde autem, & in conscientia sua susceperunt, dicentes, Malos malè perdet. Quid est quod dici- B
mus? Omnis hõ, & malum cognoscit, & bonum: & intelligit quod est iustum, & iniustum. Posuit.n. Deus quendam spiritum scientiæ boni, & mali in hoĩbus, vt quotiescunq; peccamus, ille in silentio quasi factum nostrum accuset: & in conscięntia tacitè ad animam loquitur, dicens: Malũ est hoc, & hoc bonum est. Propterea si fecerit homo malum, & deprehensus fuerit in eo, verbis quidẽ denegat, & excusat. ab intus aũt conscientia eius recognoscit, & sibi ipsa discussa, per spiritum cõfitetur qđ Sap.1.a fecit. Vnde scriptum est: In cogitationibus impij interrogatio erit. Ecce si seruũ tuũ deprehenderis in furto, & volueris eum castigare verbis quidem denegat: & si interrogas eum vtrum dignus sit castigari, dicit, Non: conscientia autem eius confitetur, quia dignus est cædi. Sic ergo, & sacerdotes malæ conscientiæ, verbis quidem dixerunt, absit: conscientia autem confessi sunt, quia malos male perdet. Frequenter autem scripturæ cogitationes cordis, ita exponunt, quasi dicta sermonis, si-
Iob.21 cut ait Iob: Dicit impius Deo, Discede b
a me, quia vias tuas noscere nolo. Itẽ pro-Ps. 93.a pheta: Pupillũ, & aduenam occiderunt, &

C dixerunt: Non videbit dominus, neq; intelliget Deus Iacob. Itē Salomon: Omnis homo transgrediēs in lecto suo dicit: Quis me videt? parietes, & tenebræ circundant me, quem verebor? Non memorabitur altissimus delictorū meorum. Alioqui qūo potest fieri, vt qui intellexerant contra se dictas esse parabolas, ita vt vellent eum tenere, consentirent sententiæ eius? Deniq; quasi non acquiescentibus illis, ideò introducit aliud testimonium scripturæ, dicēs: *Nunquam legistis*: id est, si parabolam meā non intellexistis, vel istam scripturam nō cognoscitis? Quòd si non acquieuissent cō fiteri dignos se esse pœna, vtiq; non erat necesse adhuc eis aliud proferre exemplū: [Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.] Id est, quare non intelligitis, quia vos estis ædificatores: & qūo non cogitatis, in cuius ædificij angulo ponendus est ille lapis? Nunquid in vestro, vnde reprobatus est? Non, sed in alio. Ergo aliud ædificium est futurum. Si autem aliud ædificium est futurū, ergo vestra ædificatio contemnenda est. Aedificatores. n. sunt sacerdotes, qui generationes hominum super generationem per doctrinam ædificantes, quasi lapides super lapidem ponentes, domum Dei cōponunt. [Sicut. n. ædificatores, nodosos lapides, & habentes torturas, ferro dolant, postea vero ponūt eos in ædificio, alioqui non dolati lapides lapidibus non cohærēt: sic & Ecclesiæ doctores vitia hominū, quasi nodos acutis increpationibus primum circuncidere debent, & sic in Ecclesiæ ædificatione collocare: alioquin vitijs manentibus, Christiani Christianis concordare non possunt. Vnde putas lites in ecclesia, inimicitias, altercationes inuicē, nisi propter auaritiam, propter inuidiam, aut propter superbiam, propter vanos honores? Tolle hæc, & nulla discordia inuenietur in Christianis. Et sicut artifex ex omnibus lapidibus eligit meliores, & ponit a foris in facie ædificij, cæteros autem lapides qualescunq; mittit intus: Sic ecclesia meliores Christianos eligit, & ponit in facie ecclesiæ, id est, alios facit sacerdotes, alios diaconos, cæterosq; ministros ecclesiæ, ponit senes, & viduas sanctam vitam habentes in ecclesia permanentes, ponit continentes iuuenes, & virgines: cęteri autem si mediocres fuerint, proficiūt in medio ecclesiæ. i. ædificij propter misericodiā Dei. Sicut ergo forani lapides nullum debēt habere nodum, aut angulum, nec debent esse alter lapis intus, alter foris: quia si sic fuerint, totum ædificium deturpant: E Sic & clerici senes, & viduæ continentes, & virgines nullam debent habere maculā, neq; in verbo, neq; in cogitatu, neq; in facto, neq; in opinione, quia ipsi sunt pulchritudo ecclesiæ, & virtus: & si mali fuerint, totam deturpant ecclesiam. Sicut. n. lapides qui sunt intus in ædificatione nemo aspicit, sed eos qui foris sunt considerant omnes: Sic secularium hominum vitia neq; sic considerantur, neq; sic nocēt ecclesiæ. Nam quanuis populus secularis sit, & indesciplinatus, tamē si isti boni fuerint, tota ecclesia speciosa videtur. Nam sicut forani lapides intraneos intra se tenēt, & constringunt: sic totus populus istorū meritis, & sanctitate saluatur. Lapis autem dicitur Christus propter duas causas. Primum, quia suis fundamentum est forte, & neq; aliqua seductione illecebrarum soluuntur, qui super eum consistunt, neq; tēpestatibus persecutionum mouentur. Deinde, quia in Christo iniquorum est magna confractio. Sicut. n. omnis res, quæ percutit lapidem, ipsa quidem colliditur, lapidem autem non lædit: sic & omnis qui cōtra Christianitatem agit, se quidem corrūpit, Christianitati autem non nocet. Quia ergo magnus est lapis Christus. [Qui ceciderit super eum, confringetur: super quem autem ceciderit, comminuet eum.] Aliud est confingi, aliud est aūt comminui. Qđ confringitur, aliquid remanet de eo, quod fuerit fractum: quod autem minuitur, minuatim quasi in puluerem conuertitur, & nihil inuenitur ex eo. Qui. n. super lapidē cadit, nō lapis eum frangit, sed ipse se frangit ad lapidem. Ideò quod cadit super lapidem non tantùm se frangit, quantum est lapidis virtus, sed quantum fortiter ipsum ceciderit. Fortiter autem cadit, quod cadit, propter duas causas, aut propter pōdus suum, aut propter altitudinem suam. Quod enim ponderosum est, etsi de humili loco cadit, fortiter cadit: quod autem de alto cadit, propter altitudinem spatij, etsi leue fuerit, grauiter cadit. Super quod lapis cadit, non quæritur an graue fuit, quod inuentum est subtus, aut leue, nec de alto, nec de humili. Qui sunt qui super lapidem

Eccl. 23 a

D

Qua de causa, lites, altercationesque inter nos.

Ps. 117. a

F

Cadētes super lapidem Xpm q. lapidem cadunt? Christiani qui credentes in Christum stant super ipsum, quasi super proprium fundamentum. Siquis de istis peccauerit, non eum Christus corrumpit: sed ipse se corrumpit, offendens in Xpm. Et ideò Christianus peccans, non tantum perijt, quantùm potest perdere Christus: G sed quātum seipsum secundum opera sua perdiderit. Homo Christianus fortiter cadit in peccato, propter duas causas, aut pp magnitudinem peccati, aut propter altitudinē dignitatis: Vtputa si sit clericus, aut cōtinens vidua, aut monachus, aut virgo, id est, qui se Deo tradidit. Propter magnitudinem autem peccati: vtputa siquis homicidium fecerit, aut adulteriū, aut aliud aliquid de grauibus peccatis: ille talis, etsi de humili loco cadit. i. etsi laicus sit, aut secularis, fortiter perit propter pondus peccati. De alto verò cadit, vtputa clericus, cæteræq; spirituales personæ. Illi etsi pondus peccati non habent. i. etsi grande peccatū non fecerint, sed leue: tamen fortiter pereunt propter altitudinem dignitatis. Sicut enim quod de alto cadit grandem sonum facit, vt audiant omnes: sic & de alto gradu cadit, ruina illius vbique auditur. Qui sunt super quos lapis cadit? Iudæi, & Gentes, qui non crediderunt in Christū. Ergo illi non secundum sua opera pereūt, neq; secundum suas personas, sed tantum pereunt, quātum potest perdere Christus. Si videris ergo infidelem hoīem, ne dicas bonus est, aut malus, iusta opera facit, aut H iniusta: sed omnes æqualiter ad nihilum Ps. 1. b deducuntur. Ideò dicit propheta: Non sic impij, non sic, sed tanquam puluis, quem proijcit ventus a facie terræ. Ideò non resurgunt impij in iudicio, neq; peccatores in concilio iustorum. Sicut vas quod leuiter cadit, & lædit, est quidem vas, sed ad vsum nō proficit: quod autem dispersum fuerit, nec videtur esse vas: sic Christianus peccator resurgit quidem, sed inter sanctos non ponitur, infidelis autem non resurget in iudicio. Quomodo autem resurget, super quem talis decidit lapis? Qui autem neq; de alto honoris, neq; de pondere grauioris peccati ceciderit super Christum, interdum neq; lædit: & si lædit, non multum lædit. *Et cum audissent principes sacerdotum, & Pharisæi parabolam eius, cognouerunt quòd de ipsis diceret: & quærebant eum tenere*. Homo qui graue fecit peccatum, dū non habet amplius, quod iam speret in Deum, peiora committit dicente Salomone: Cum venerit impius in profundum malorum, contemnit. Sicut enim infirmus, donec mediocriter habet aliquam passionem, & sperat se posse curari, seruat se a nociuis escis: si autem intellexerit insanabilem se esse, iam non sibi parcit, sic & homo donec mediocriter peccat, & spe I rat salutem, quantumcunque potest obseruat se a malo: si autem grauiter peccando cœperit desperare, iam nihil dubitat facere, quasi qui iam peccatis suis vincit iudicium Dei: nesciens miser, quia sicut in bono gradus sunt gloriarum, & vnusquisque secundum mensuram boni sui accipit gloriam: sic & in malo gradus sunt pœnarum, & vnusquisque secundum mensuram mali sui accipiet pœnam. Sicut enim infinitus est Deus in retributione bonorum, sic infinitus est in retributione malorum. Similiter, & sacerdotes omnibus malis repleti, qui iam in Deum sperare non poterant, in ipsum Deum manus mittebant: non ignorantes eum esse filium Dei, sed sibi iam non parcentes. Et mirum tibi videtur hoc? Verè omnis homo malus, quantum ad voluntatem suam, & manus mittit in Deum, & occidit eum. Qui enim Deum excitare ad iracundiam non dubitat, qui præcepta eius conculcat, qui nomen eius contemnit, qui blasphemat, qui murmurat contra Deum, qui turbato vultu aspicit contra cœlum, qui in ira sua manus audacter subleuat contra eum: nonne si potuisset fieri, manus mitteret in Deum, & occideret eum, vt iam licenter peccaret? [Et respondens Iesus, iterum dixit eis in parabolis.] Domino de vinea K proponenti parabolam, & dicenti, quoniā iustitia Dei à Iudæis fuerat auferenda, nō sunt territi, sed magis exasperati, & volebant manus mittere, & tenere eum. Quod intelligens dominus, non tacuit, sed peiorem iram Dei per aliam parabolam annunciauit eis esse venturam. Nam si illi, qui timere debuerant, non timuerunt, sed magis exasperati sunt: quanto magis Christus tacere non debuit, qui timere non poterat? Illos enim malitia fecit audaces, istū autem potestas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homiliæ.xli.ex cap.xxii.

Simile est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo, &c. Homo rex dicitur Deus pater, qui nunq̃ humanam susce pit formam: vt intelligamus, quia nomen hominis præiudiciũ non facit diuinæ suæ naturæ. Sed propter causam parabolæ homo dicitur, non quia pars aliqua hominis erat in eo. Ideò qñ audis in scripturis filiũ Dei hominem dici, quia si patet Deus, qui tantum Deus est, & non homo, tamen ho mo nominatur: quantò magis necessariũ fuit, vt homo diceretur vnigenitus Dei
L filius, cum non esset homo purus, qui humanam susceperit naturam? Quoniam aũt nuptias nominauimus, vtile est, vt breuiter ostendamus, prout dant nobis sensum bonum scripturæ, quomodo animæ fideles
Oseæ.2 Christo in die illo iungendæ sunt, interim nunc desponsatæ. Omne bonum viua substantia est, & vita est, vita autẽ est Christus. Omne autem malum sine substantia est, & nihil est, Ita quicquid viuum creatũ est super terram, ex vita viuit. Nec.n. potest esse aliquid viuum, in quo non sit spiritus vitę. Ex malo autem nulla res esse potest. Cũ verò ipsum malum nihil sit, quomodo potest facere rem aliquam esse? Tamen perdere potest, sed non ipsum malũ perdet rem: sed de illa re in qua est malum, subtrahit se bonum, propter inhabitans malum in ea: & sic bono recedente, res vadit ad nihilum. Ergo res in qua solum bonum est, viua & immortalis est: in qua autem & bonum, & malum habitat, viuit quidem, tamen pro tempore propter inhabitans bonum: moritur autem propter inhabitans malum, & est res mortalis, sicut homo. Homo autẽ ideò ex bono, & malo creatus est, vt contempto malo, sequatur bonum, & per hoc habeat ele
W ctionis mercedem. Quòd si cõtempto bono secutus fuerit malum, suscipiet eum æternus interitus. Si autem dimisso malo secutus fuerit bonum, in morte natura carnis eius soluetur ab omni malo: & cum resurrectio facta fuerit sanctorum, tunc suscipiet eum sola vita, quæ est Christus, & mortalitatẽ eius in sua immortalitate absorbebit: & sicut desiderat Paulus, vt mor-
1. Cor. 15.g tale hoc absorbeatur a vita, vt tũc impleatur scriptura, quam interpretatur idem Apostolus: Erunt, inquit, duo in carne vna, Christus enim cum anima, quasi vnus spi Ge. 2.b
ritus factus, habitabit in carne vniuersa, se & 1.Co
cundum quod dictum est: Qui adiungit rin. 6.d
se domino, quasi vnus spiritus est. Nunc Ibidem.
enim quasi modicas arras futuri coniugij Spiritum sanctum accepimus, tunc autem ipsum Christum plenius in nobis habebimus. [Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias.] Ergo quando misit seruos, iam inuitati erant. Primùm ergo dicamus quid sit ipsum conuiuium. Secundo, quando sunt inuitati. Tertiò, quando cœpit præparare cõuiuium, & quando misit inuitatores. Prandium.n. est doctrina iustitiæ, & verba cœlestium mysteriorum de filio Dei venturo. Quæ omnia mandens homo, id est, audiens, acquirit sibi vitam æternam. Multas enim proprietates habet
A sermo ad escam. Sicut enim qui mittit in os suum fragmentum panis, aut qualemcunq; cibum, primum molit eum dentibus, & ita dimitti in stomachum: sic & cũ audimus omne verbum, necesse est ipsum meditari in ore sensus, & quasi quibusdã dentibus, id est, tractatibus molere, & videre quid est, quod dicit, aut vnde dicit, aut propaer quam rem dicit. Nam quemadmodum qualemcunq; cibum, nisi masticauerimus dentibus, non sentimus saporem eius: ita & verbũ quod audiuimus, nisi masticauerimus ipsum tractantes in nobis, non possumus intelligere virtutem verbi illius. Nam & manna quod edebatur in eternio, figuram habebat verbi. Ideò dicebatur manna, quod interpretatur Hebraicè, quid est hoc? vt quotiescunq; audimus verbum, admoneat nos ipsum nomẽ requirere, quid est hoc quod audimus. Et sicut cibum postq̃ masticauerimus, dimittimus in stomachum: ita & verbum postq̃ bene tractauerimus, commendamus ipsum memoriæ quasi stomacho. Nam quemadmodum non prodest cibus, nisi cum fuerit masticatus, & in stomachum descenderit: sic non proficit ad salutem verbum, nisi cum fuerit intellectui, & memoriæ traditum. Nam sicut cibus nihil
B prodest si manducauerimus, & iterũ euomimus eum de stomacho: sic nihil in nobis prodest verbũ, quod audimus, & obliuiscimur illicò. Cibus qui in stomacho stat, ille confortat: & sermo qui in memoria manet, ille saluat. Vnde & apud Iudæos illa animalia sunt munda, q̃ reuocãt cibum,

Leu.11. & Deu. 14.a cibum, & ruminant. Ergo animal illud est mundum, quod masticat, & tradit vtero, & iterum de vtero reuocat, & ruminat. Et homo ille est spiritualis, & sanctus, qui audiẽs verbum, tractat: & cum intellexerit, memoriæ quasi vtero tradit, & iterum de memoria quasi de vtero reuocat, & ruminat, & retractat. Ille autem homo immundus est ante Deum, qui non recordatur aliquando, nec retractat, quod audit. Qui autem manducat de spirituali conuiuio, impletur spiritu, dilatatur sensibus, nutritur in veritate, pinguescit in fide, & sic ingreditur ad interiora voluntatis Dei, & manens in eis acquirit sibi vitam æternã. Qui autem ab hoc conuiuio verbi longè fuerit factus, euacuatur spiritu, angustatur sensibus, deficit a veritate, distillat a fide, & sic egrediens ab omnibus voluntatibus Dei ad inferiora, nouissimè cadit in mortem. Qñ sunt inuitati? in tempore Abrahæ, qñ
C dixit ad eum Deus: Exi de terra tua, & de
Ge.12.a cognatione tua, & veni in terram, quam tibi demonstrauero. Et omnem terram quãcunq; tetigeris pedibus tuis, tibi dabo eã, & semini tuo in æternum. Quam terram? Terram Orientalem, fluentem lac, & mel. Quod verum non est de terra illa Iudææ, qñ illa terra nunquàm fluxit lacte, & melle, sed terram rationabilem, quã Christus susceperit. De illius.n. incarnatione lac, & mel processerunt. Lac.n. opus est miraculorum, quoniam, & sine labore dentium, & cum suauitate comeditur, per quod rudes in fide quasi pueri sustentantur. Mel autem eloquia, & doctrinæ dicũtur, sicut ait
Ps. 118. b propheta: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel, & fauum ori meo. Ergo Christi incarnatio promittebatur, qui lacte miraculorum, & melle doctrinæ nutriturus fuerat Gẽtes rudes in fide. Vide ergo quoniam iam ex eo ostendebat Deus, quoniam non aliter Iudæi poterant Christo credere, nisi, vt relinquerent Iudaismũ,
[corpus. quod est, exi de cognatione tua: & opus [circuncisionis, quod est, exi de terra tua. Ergo ex eo iam Iudaismus relinquendus ostendebatur. Non solùm autem Iudæi, sed nullus homo potest lac, & mel manducare Christi, nisi cognationem suam & ter
D tam suam reliquerit, sicut scriptum est: Ni-
Sup.19 a si quis reliquerit patrem, aut matrem &c.
Luc.9.c Item, Qui meus vult esse discipulus, abneget semetipsum. Relinquit ergo cognatio-

nem suam, non qui contemnit eam, sed qui amplius diligit Deum, quàm parẽtes. Relinquit terram suam, qui carnis suæ nõ sequitur voluntatem [, qui autem concupi [volu-
scentias carnales exigit [, terram corporis ptates.
sui exercet, sicut Cain. Qui verò perfectè [car. nõ
cognationem suam, & terram relinquit, exit.
hic lac, & mel manducat, cum legit mirabilia, aut eloquia Christi. Quando cœpit hoc conuiuium præparari a tempore Mo- Ps. 18.b
si, quando lex domini data est irreprehensibilis, conuertens animas: quãdo testimonium domini fidele datum est, sapientiam præstans paruulis: quando iustitiæ domini rectæ lætificantes corda: quando præceptum domini lucidum illuminãs oculos: Ibid.
quando timor domini sanctus permanet in seculum seculi: quando iudicia domini vera, iustificata in semetipsa: quando ex decem speciebus confectus est cibus deca- Exo.16.
logi salutaris. Sicut enim regale prandium multis ciborum speciebus ornatur, ita & hoc conuiuium scripturarum diuersis iustitiarum speciebus est decoratum. Ex eo etiam tempore inuitatores exierunt pro- E
phetę, qui homines ad nuptias futuri spõsi vocarent. i. ad fidem Christi, prophetantes eis de ipso. At illi noluerunt venire. Itẽ misit alios seruos, dicens: *Dicite inuitatis, Ecce prandium meum paraui, tauri mei, & fagi-nata occisa sunt, & omnia iam parata, venite ad nuptias.* Qui sunt alij serui? Apostoli, quos & ille misit, dicens: In viam Gentiũ Mat.10.a
ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis, sed potius ite ad oues quę perierunt domus Israel. Euntes autem prædicate, dicentes, quia appropinquauit regnum cœlorum. Hoc est quod dicit, prãdium meum paraui: id est, ex omni lege, & ex omnibus prophetis scripturarum mensas ornaui. Qui sunt tauri, & fagināta occisa? Prophetæ, qui occisi sunt pro salute populi. Sancti quoque occisi sunt pro salute eiusdem populi, quemadmodum docet 2.Co.12.
nos Apostolus, dicens: Ego autem impendar, & superimpendar pro animabus ve- c
stris. Item alibi: Ego enim iam delibor. Ho- 2.Ti.4.a
minis libatio alicui pro aliquo offertur. Deo ergo immolandus fuerat Paulus pro populo, quem docebat. Sic, & prophetæ occisi sunt, vnusquisque pro salute populi, quem docebat. Et quoniam mors prophetarum sustentabat quidem ex parte sa- F
lutem humanam, nõ tamen plene saluare

poterat totum mundum, ideò nouissimè immolatus est agnus, qui totius mundi reatum innocentia sua detergeret. Propterea, & in diebus Scenopegiæ, quæ interpretatur fixio tabernaculi, diuersæ hostiæ occidebantur in figura sanctorum, nouissimè autem occidebatur, & agnus. Si ergo agnũ illic occisum intelligimus figuram Christi, consequenter, & cęteras hostias intelligimus præcedentium sanctorũ occisiones. Sed & Christus de figurata sanctorum suorum immolatione dicebat. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso, & arietibus, offeram tibi boues cũ hircis. Nec enim Christus aliquando huiusmodi animalia obtulit patri. Obtulit autem rationabiles arietes, id est, principes omnium Christianorum. Obtulit boues, rationabilem terrã colentes. Obtulit etiam hircos ex Gentibus, qui pro nomine Chisti sunt passi. Hæc autem diximus, vt ostendamus tauros, & saginata occisa, intelligi debere sanctos occisos. Omnes ergo prophetæ, & Christus ideò occisi sunt, vt hoc spirituale tabernaculum firmiter figeretur. Denique sicut viscera agni, ita eloquia Christi homines non manducauerunt, nisi postquam occisus est. Nam post mortem eius euangelia prędicata sunt, & credita, & in eis homines quotidie nutriuntur. Sic & viscera eius prophetarum, id est, eloquia, non sunt antè susceptа, nisi postquam occisi sunt. Quis audiuit, aut credidit verbis Elaiæ viuētis? Si enim suscepissent sermones eius, nunquam eum serrassent: sed postquam occisus est, tunc postmodum Iudęi susceperunt prophetias eius, & cœperunt legere in synagogis suis. Quis Hieremiæ verba susceperit viuentis? Si enim suscepissent verba eius, nunquam eum post multas iniurias lapidassent. Sed postquam occisus est, posteà cõsecrauerunt prophetias eius, & cœperunt legere eas in conuentu. Et sic inuenies actum in omnibus prophetis, quia viuētes eos nemo coluit, sed post mortem. Vnde & dominus dicit: Qui ædificatis sepulchra prophetarum, & dicitis, si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non fuissemus participes eorum in sanguine prophetarum. Sicut enim viuētis animalis viscera nemo manducat, ita viuentiũ prophetarũ sermones nemo suscepit, sed post mortē ipsorũ. Saginati autem sunt gratia Dei pleni. Ideò dixit, & saginata, & tauros: non quia & tauri nõ fuerunt saginati, sed quia omnes saginati nõ fuerunt tauri. Ex prophetis enim omnibus quidam tantummodo prophetæ fuerunt, quidam autem prophetæ, & sacerdotes: sicut Hieremias, sicut Ezechiel, sicut filius Ioiadæ. Ergo saginata dicit prophetas tantummodo, qui fuerunt Spiritusancto repleti. Tauros autem, qui & prophetæ fuerunt, & sacerdotes. Sicut enim tauri duces sunt gregis, ita sacerdotes sunt principes populi. Quosdam autem legi, dicentes, tauros hic dici martyres, tunc in primis pro Christo occisos, Apostolis adhuc viuentibus: saginata autem paruulos, spiritu sancto pinguificatos. Quorum omnium interfectiones, multas spiritualium gaudiorum epulas præbuerunt, & nuptias Christi adornauerunt. *Et omnia tam parata.* Quicquid quæritur ad salutem, totum iã adimpletum est in scripturis. Qui ignarus est, inueniet ibi quod discat. Qui contumax est, & peccator, inueniet ibi futuri iudicij flagella, quæ timeat. Qui laborat, inueniet ibi glorias, & promissiones vitę perpetuæ, quas manducando amplius excitetur ad opus. Qui pusillanimis est, & infirmus, inueniet ibi mediocres iustitię cibos, qui etsi pinguem animam non faciunt, tamen mori non permittunt. Qui magnanimus est, & fidelis, inueniet ibi spirituales escas continentioris vitæ, quæ perducant eum propè ad angelorum naturam. Qui percussus a diabolo, & vulneratus est in peccatis, inueniet ibi medicinales cibos, qui eũ per pœnitentiam reuocent ad salutem. Vt quid ibi scriptum est, Achar propter furtum laminæ aureæ lapidatus, nisi vt habeant fures quod timeant? Vt quid ibi filij Israel, qui fornicati sunt cum filiabus Moabitarum, percussi refugerunt in Beelphegor, nisi vt habeant fornicatores quod perhorrescãt? Vt quid concupitores carnis castigati sunt in deserto, nisi vt nemo delicias concupiscat? Vt quid Dauid arguit Nathã, & suscepit, nisi vt adulteri, & homicidæ pnïæ remediũ non desperẽt? Raab meretrix sanctifita est, vt meretricibus spes daretur. Nihil ergo minus est in hoc conuiuio, quàm quod necessarium habet salus humana. [At illi neglexerunt, & abierunt alius in villam suam, alius in negociationẽ suam.] Oĩs actus quẽ agunt homines in hoc mũdo, duplex est. Aut enim villa est, aut negociatio. Et quãdo aliquem laborem quidem manuum nostrarum facimus, exercentes terram, aut aliquod opus terrenum, vtputa agrum, vel vineam, vel hortum, vel opus ligni, aut ferri, villam colere videmur, id est, terram, quando autem non labore manuum nostrarum, sed aliter lucra quocunque modò consequimur, vtputa honores gerere, vt dignitiæ permaneant alicui, aut mercari, omne hoc negociatio appellatur. Duobus ergo verbis omne opus humanum conclusit siue honestum, siue inhonestum. Honestum quidem opus est villæ cultura: sicut ait Salomon: Non oderis rusticam operationem, & agriculturã ab altissimo creatam. Et Apostolus hortatur: Rogo autem vos fratres studium habere quietis, & negocij proprij, & operandi manibus vestris, & nullum desiderium sit in vobis ad eos, qui foris sunt: inhonestum est enim apud deum opus negociationis, siue dignitatis, siue militiæ. Vnde nihil horum antea Iudæi agebant, propter quod dicit prophetа: Qui non cognouit negociationes, intrabit in potentias domini: quia difficilè quis negocians intrat in regnum cœlorũ. O miserrimus mundus, & miseri, qui eum sequuntur. Semper.n. homines mundialia opera excluserunt a vita. Sed fortè dicis, Et villam colere peccatum est? Et si quidem impedimentum fidei, aut religionis tibi non facit villa, sicut fecit Iudæis, nõ habes peccatum: si aũt vel a fide, vel a religione tibi facit impedimentum, fit peccatum. Nõ ergo ipsę villę cultus peccatũ est, sed tu præferendo eam Deo, facis eam esse peccatum. Opera enim nostra authentica, opera sunt iustitiæ: opera autem carnalia, superoperationes dicuntur, non opera: quia iustitia ad vitam æternam pertinet veram, opus autem terrenum non ad vitam, sed ad sustentationem vitæ huius temporalis. Ideò ergo opus iustitiæ attentè facere debemus, opus autem terrenum transitoriè. Si ergo honestum opus sequẽdo homines debitum honorem Deo non reddiderunt, talem iram merentur: putas quali ita sunt digni, qui non honesta opera, sed negocationis sequendo, non veniunt ad deũ? Aut ita: Villa est iste mundus, circa quem homines amatores mundi occupantur quæstibus eius, quasi villæ cuiusdam redditib, delectati. Negociatio autem prædicatio legis, & procuratio templi, quam auari sacerdotes, quasi negociationem æstimant, quando lucrosam, dispensationem diuini operis putant, & non onerosam. Ergo per operationem villæ populares significantur homines, quos mundi delectatio separauit a Christo. Per operationem autem negociationis, sacerdotes cæteriq́ue ministri templi significantur, quos lucri obtentu venientes ad ministerium legis, & templi, auaritia separauit a fide. Nõ dixit, malignati sunt, sed neglexerunt: quia non omnes Iudæi crucifixerunt Christum, nec audierunt doctrinam ipsius, aut consenserunt in mortem eius. Quidam.n. secularibus negocijs occupati, non venerunt ad Christum, nec audierunt doctrinam ipsius, nec viderunt mirabilia eius, ideoq́ue non crediderunt in eum. Qui ergo odio, aut inuidia crucifixerunt Christũ, illi malignati sunt: qui autem negocijs impediti sunt, non crediderunt: illi neglexisse dicũtur, non malignati. Nam sunt quidam homines, qui possunt, & audire, & credere, sed solicitudo rerum necessariarum, & delectatio mundi separat eos a Deo, quos dominus terram spinosam appellat. Reliqui verò tenuerunt seruos eius, & contumelia affectos occiderunt. De sua morte tacet, quia iam in priori parabola dixerat: sed ostendit mortem discipulorum suorũ, quos post ascensum ipsius occiderunt Iudæi, maximè sacerdotes Stephanum lapidantes, in Iacobi morte gaudentes. Item Iacobum Alphæi lapidantes: propter quæ omnia Hierusalem destructa est a Romanis. Ideò dicit. [Audiens autem rex, iratus est: & misit exercitum suum, & perdidit homicidas illos, & ciuitates eorum succẽdit.] Romanus exercitus, dicitur exercitus Dei: quia domini est terra, & plenitudo eius. Nec enim venissent Romani in Hierusalem, nisi dominus eos excitasset. Quidam autem exercitum angelos dicit, & ciuitatem pro ciuibus ponit: ac si diceret: Misit angelos suos, & ciues illos misit in ignem æternum. [Et dixit seruis suis: Ite ad exitus viarum, & quoscunque inueneritis, vocate ad nuptias. [Manifestũ est quidem, quia post contemptam contumaciam Iudæorũ, de vocatione Gentiũ dicit, quod dicit, Ite ad exitus viarum. Propterea requiramus, quę sunt vię istę, & ad quarum

Sceno pagia.

Pſ. 65.c

In vita rarò accepti Prophetæ.

Mat. 23

G

H

I

Actus omnis duplex.

K

Ecc. 7.b

1. The. 4.c

Pſ. 70.c

L

Ioſ. 7.d

Nu. 25. a

Exo. 22. b. & Nu. mc. 20. a

2. Reg. 12. a

Iac. 2. d

M

Act. 7. g

Ibi. 12. c

A

Pſ. 23. a

rum exitus misit Christus discipulos suos.
Ioã.10. & 14. Puto ergo quoniam sicut generalis, & publica via est Christus, quæ ducit ad viram: & viæ dicũtur omnes prophetæ, & omnes apostoli: hæ enim omnes viæ ducunt ad Christum, Christus autem ad patrem: sic generalis, & publica via est diabolus, quæ ducit ad mortem, & viæ sunt omnes professiones seculi istius: Vtputa professio philosophiæ, vna est via: professio militiæ, altera est via: mundialis dignitas, altera est via: professio Ludorum, altera via est mun
B di. Et quid plura dicam? Quantæ sunt diuersitates actuum in hoc mundo, tantæ sunt viæ, quæ omnes viæ ducunt ad diabolum, generalem viam perditionis. Ideò ergo dicit: Ite ad exitus viarum, & cuiuslibet conditionis homines vocate ad fidem. Adhuc sicut castitas via est, quæ ducit ad Christum, & misericordia, cæteraq; virtutes: sic & fornicatio via est, quæ ducit ad diabolum, & auaritia, cæteraq; species malæ. Iubet ergo, vt cuiuscunq; conuersationis homines inuitent ad fidem, quoscunq;, siue seruos, seu liberos. Deus. n. corporalem seruitutem non contemnit, nec corporalem eligit libertatem. Omnis qui diaboli sequitur voluntatem, seruus est diaboli, etsi sit liber: qui autem obaudit Deo, ille verè ingenuus est, etsi fuerit seruus. Ingenuitatẽ. n. spiritualem nõ sordidat seruitus corporalis, nec turpitudinem spiritualem honestat corporalis libertas. Seruitutem. n. nõ Dei dispositio, sed humana violentia introduxit. Omnis. n. homo liber creatus est, quẽ Deus in libero arbitrio posuit, nisi ipse fecerit se seruum. Et sicut non est distantia in natura creationis hominum, sic nõ fit differentia in vocatione salutis eorũ omniũ, siue barbarorum, siue sapientum: q̃m potens est Dei gratia barbaras mentes corri-
C gere ad rationabilem intellectum, qui cor
Mat. 3. Da. 4. e f Nabuchodonosor ad feralem sensum mutauit, & iterum feralem sensum eius ad humanum intellectum reduxit. Potẽs est, inquam, mutare omnes, siue bonos, siue malos: boni ne pereant, mali, vt inexcusabiles fiãt. Nemo pp ignorãtiã pereat, nemo pp ignorãtiã excuset. Oẽs videãt lumẽ, vt appareant, qui amant tenebras, & qui lumẽ. Qui. n. filiꝰ est tenebrarũ, etsi cõpellas eũ, non accedit ad lumen: qui autem filius est luminis, nec si repellas eum, recedit a lumine. *Intrauit autem rex, vt uideret discumbentes.* Intrauit autem Deus, non quia est aliquis locus, vbi non sit, sed vbi vult aspicere, ibi fit præsens: vbi autem non vult, absens videtur. Dies enim aspectionis, est dies iudicij, quando visitaturus est Christianos, qui super mensam scripturarum sanctarum recumbunt: id est, requiescunt in fide earum, & cœlestibus epulantur doctrinis. Aut dies aspectionis, est dies tentationis: quando dignatur tentare ecclesiam suam, vt videat qui habent fidem, & opera digna Christi vocatione. Nuptiale vestimentum est fides vera, quæ est per Iesum Col. 3. b
Christum, & iustitiam eius, de qua ait Apo
stolus: Expoliate vos veterem hominem
cum actibus suis, qui corrumpitur secun-
dum concupiscentiam erroris, vestientes D
vos nouum hominem, qui secundum deũ creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis. Quòd dicit, in iustitia: ad conuersationem pertinet: quòd autem dicit, in sanctitate veritatis: ad fidei veritatem. Vestimenta ergo veteris hominis sunt pannosa, & sordida opera carnis, corruptibilia, & immunda: vestimenta autem noui hominis, sunt fortia, & decora opera spiritus, incorruptibilia, & sancta. Quemadmodum. n. si aliquis cum nigris vestimentis inueniatur in nuptijs, sordidat gloriam nuptiarum: ira & qui opera habet tenebrosa, & inter Christianos, quasi vnus ex eis conuersatur, ipsi Christianitati facit iniuriã. Homo itaque, aut secundum locum eligat vestẽ, aut secundum vestem eligat locum: id est, aut secundum opera eligat professionem, aut secundum professionem faciat opera. Qui vult esse Christi, faciat opera Christi: qui autem non vult opera Christi facere, non veniat ad Christum: alioquin audiet in die iudicij: *Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* & obmutescet. Hic enim abscondimus opera nostra, & inuicem corda nostra celamus: in illa autem E
die nihil est, quod respondeamus, vbi cœlum, & terra, & aquæ, sol, & luna, dies, & noctes, & totus mundus stabit aduersum nos in testimonium peccatorum nostrorum. Et si omnia taceant, tamen ipsæ cogitationes nostræ, & ipsa opera nostra specialiter stabunt ante oculos nostros, accusantes nos ante Deum, dicente Apostolo: Cogitationibus inuicem se accusantibus, aut etiam defendentibus in die cũ iu Ro. 2
dicabit deus occulta hominum, per Iesum Christum

Christum dominum nostrum. *Tunc dicet rex ministris: Ligate ei manus, & pedes, & mittite eum in tenebras exteriores.* Sicut est differentia gloriarum in sanctis secundum ope
1. Co. 15 c ra, dicente Apostolo: Stella enim a stella differt in claritate, ita & resurrectio mortuorum: sic quoq; differentia est tormentorum in peccatoribus. Sunt enim primæ tenebræ, & exteriores, & nouissimi lacus. Ex eo autem quòd dixit, Ingressus: vt remuneraret amicos: non autem dixit, congregauit res omnes, qui venerunt ad nuptias: datur suspicio æstimandi, ne fortè dicat hoc de vindicta iudicij. Adhuc autẽ, quia non dixit, mittite eum in tenebras inferiores, vt eas tenebras inferiora loca inferni
Ps. 85. c æstimemus: sicut ibi, Et eripuisti animam
F ex inferno inferiori: sed ita dicit, in tenebras exteriores. Ergo quotiescunq; tentat deus ecclesiã suam, & ventilat ventilabro iudicij, ingreditur ad eam, vt videat discũbentes, qui sunt, aut quales sunt: si digni sunt cœlestibus nuptijs, & conuiuio illo viuo. Et si inuenerit aliquem non habentem vestem nuptialẽ, fme, quæ diximus,
Sap. 1. c interrogat eum in cogitationibus suis: sicut scriptum est: Quia in cogitationibus impij interrogatio erit. Et interrogat eũ, quæ sunt opera ista quæ agis, quia nõ sunt opera Christiani? Vt quid factus es Christianus, si hæc opera diligebas? Ita vt non habeat, quid respondeat contra conscientiam suam. Et hunc ergo talem cum viderit in ecclesia Chrs, iubet ministros suos, id est, aliquos spiritus seductionum. Nam mala per malos spiritus reddet: qualis fuit spiritus erroris, quem misit deus, vt seduceret Achab, sicut scriptũ est in tertio libro
3. Re. 21 f. g Regnorum. Vel qualis est illa operatio erroris, quam dabit eis Deus, qui charitatem
2. Th. 2 dei non acceperunt, vt credant mendacio. Et ligant manus hominis illius: id est, opera eius, quæ sunt animę manus, quę homines rectius tollunt ad mandata Dei. Ligãt & pedes eius, id est, motus animæ eius, qui
G bus anima solet incedere, & transire: non de loco ad locum, sed de malo ad bonum, vel de bono ad malum: id est, obligant, & inebriant, & inuoluunt opera eius, vt quomodo nescit, sic in laqueum perditionis incurrat. Et apprehendentes eum per ipsa opera eius, mittunt eum in tenebras, id est, in errores, vel Gentium, vel Iudæorũ, vel hæreticorum. Et forsitan propinquio-
res tenebræ sunt Gentilium, exteriores Iudæorum, plus autem exteriores hæreticorum. Quoniam gentiles veritatem spernunt, quam non audierunt: Iudæi autem, quam non crediderunt, hæretici autem, quam audierunt, & didicerunt. Ipsarum quoq; hæreticarum tenebrarum, quædam sunt propè lucem veritatis: aliæ autem lõgius a veritate, & ideò nigriores: aliæ autẽ amplius longæ, & ideò pressiores, & exteriores. Ideo dixit, *Mittite eos in tenebras exteriores*, id est, in hęreses peruersissimas. *Ibi erit fletus, & stridor dentium.* Videte quia non dixit, Ibi est fletus, & stridor dentium sed, erit. Ergo modò mittuntur in illas tenebras mali, postea patientur fletus, vbi est & stridor dentium.

Homilia. xlii. ex capite xxii.

TVnc abeuntes Pharisæi, consilium inierunt, vt caperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis, dicentes: Magister, scimus, quia verax es, & viam Dei in veritate doces, & non est tibi cura de aliquo. Non H
enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi videtur: licet censum dari Cæsari, aut non? Cognita autem Iesus nequitia eorum, ait: Quid me tentatis hypocritæ? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt denarium. Et ait illis Iesus: Cuius est imago hæc, & superscriptio? Dicunt ei: Cæsaris. Tunc ait illis: Reddite ergo, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Et audientes mirati sunt, & relicto eo abierunt. In illo die, accesserunt ad eum Sadducæi, qui dicunt non esse resurrectionem, & interrogauerunt eum dicentes: Magister, Moses De. 28. b
dixit: siquis mortuus fuerit non habens filium, vt ducat frater eius uxorem illius, & suscitet semen fratri suo. Erant enim apud nos septem fratres: & primus, uxore ducta, defunctus est, & non habens semen, reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus, & tertius, usque ad septimum. Nouissimè autem omnium, & mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de septem uxor? Omnes enim habuerunt eam. Respondens autem Iesus, ait illis: Erratis, nescientes scripturas, neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in cœlo. Et de resurrectione autem mortuorum non legistis, quod dictum est a deo, dicente vobis: Ego sum deus Abrahã, Exo. 3. b
& Deus Isaac &c. Omnis quidem malitia confunditur aliquoties ratione veritatis,

corrigitur

corrigitur autem nunquàm, maximè eorum, qui proposito malo, & non ignorantia peccant. Sic etenim sacerdotes postquã terrere dominum non potuerunt, dicẽtes: In qua potestate facis hæc, postquàm para-
Lu. 20. a bolarum ratione constricti, sic iudicio ipsi se reos fecerunt, dicentes: Malos malè per-
Sup. 21. d det, nemine contra eos dicente testimonium, nisi conscientia sola: nunquid compunxit eos timor peccati? Nunquid compescuit eos, vel libertatis consideratio? Sed quid? *Abierunt, & consilium acceperunt, vt eum caperent in sermone.* Quemadmodum si aliquis claudere voluerit aquæ currentis meatũ, si vna ex parte exclusa fuerit aqua, violentia aliunde sibi semitam rumpit: sic & eorum malignitas ex vna parte cõclusa, aliundè sibi aditum adinuenit. Sicut.n. non potest fieri, vt ligna mittendo extinguas ignem: sic non potest fieri, vt ratione dicẽdo places hominem malum. Sicut.n. ignis quantò amplius ligna susceperit, in maiorem flammam erigitur: sic animus malus quantò magis veritatem audierit, eò amplius in malitiã excitatur. Abierunt ergo, & consilium acceperunt. Quò abierunt? Ad Herodianos. Nam ex eo, quòd non dicit, consiliati sunt: sed consilium ac-
K ceperunt: & ex eo quòd pariter cum Herodianis venerũt, apparet, quia cũ illis eiusmodi circũuentionis consiliũ tractauerũt. Homo colonus, cuius terrã possidet, illius auxilio opus habet. Qui iustitiam tenet, nullius patrocinio indiget, nisi Dei. Qui in diaboli iniquitatibus ambulat, diaboli adiutorium necessarium habet. Colonus enim Dei, diaboli auxilium non requirit: colonus autem diaboli, auxilium Dei etsi quærit, nõ inuenit. Vidisti aliquando eum tem ad furtum, Deum orare, vt bene prosperetur in furto? Aut qui vadit ad fornicationẽ, nunquid sibi signum crucis ponit in fronte, vt non comprehendatur in crimine? Quod si fecerit, non solum non adiuuatur, sed adhuc amplius traditur: quia nescit iustitia Dei patrocinium dare crimi nibus. Sic & isti Christum expugnare cupientes, conuenienter non ad seruos Dei, viros religiosos, sed ad Gentiles, id est Herodianos se contulerunt. Quale est consilium, tales & consiliatores. Quis autẽ poterat dare consilium contra Chm, nisi diabolus, qui erat aduersarius Christi? Cogitabant. n. apud se sacerdotes, si nos soli eun-
tes interrogauerimus Christum, quamis dixerit, quia non licet dari Cæsari tributum, tñ nemo nobis credet dicentibus cõtra eum: iam.n. omnes sciunt, quia inimi- L
ci eius sumus. Inimicorum autem testimonium in iudicio, etsi verum fuerit, quasi suspectum reprobatur. Sed nec per seipsos Christũ interrogare volebant, quia in magna suspicione inimicitiæ eorum fuerant apud Christum, ne fortè quasi suspecti circumuenire eum non possint. Nam inimicus manifestus melior est, quàm amicus fictus. Ille dum timetur, facilè vitatur: iste dum non agnoscitur, prœualet. *Miserunt ergo discipulos suos.* quasi adhuc minus cognitos, & minus suspectos, vt aut absconditè facilè deciperent eum, aut deprehensi minus erubescerent apud eum. Nam cõsilio malo deprehenso, tantò minor nascitur confusio, quantò fuerit persona deterior. Sed discipuli illi magistris suis ætate minores erant, malitia autem pares. Nam & pulli serpentium statura breuiores, veneno autem æquales sunt. Et catuli lupotũ adhuc teneri constituti, etsi venationem exercere non possunt, iam tamen sanguine gaudent, & morsibus ludunt. *Magister, scimus quia verax es, & viam dei in veritate doces.* Magistrum eum vocant, & veracẽ: magistrum, vt quasi honoratus, & laudatus mysteriũ sui cordis simpliciter eis ape- M Hypo-
riat, tanquàm volens eos habere discipu- critarũ
los. Hæc.n. est hypocritarum prima potẽ- mos.
tia, simulata laudatio. Laudant.n. quos perdere volunt, vt per delectationẽ laudis, paulatim corda hominum ad simplicitatẽ benignæ confessionis inclinent. Veluti siquis taurum validum viribus non potest subiugare, & vinculo flectere, mollibus manibus nodosam eius fricat ceruicẽ, vt quẽ virtute tenere non potuit, per blandimentum comprehendat: Sic & isti catenam subdolæ laudis portantes in ore, & gladium malitiæ abscondentes in corde, taurum ecclesiastici gregis dolo laudis comprehendere festinabant. De quo tauro prophetans Iacob, iam tunc increpabat Leui filium suum, qui de Leui erant nascituri sacerdotes, quia interfecturi erant Christum. Symeon & Leui fratres consumma- Ge. 49. a
uerũt iniquitates suas. In cogitationes eorum non venit anima mea, & in consilia eorum non cadant præcordia mea, quia in ira sua occiderunt virum, & in furore suo subner-

subneruauerunt taurum. De talibus dicit propheta: Molliti sunt sermones eorum super oleum, & ipsi sunt iacula. [Quid ri- Ps. 54. d
bi videt? licet censum dari Cæsari, an nõ?] Non est iustum, vt serui summi regis terrenis regibus seruiamus. Si.n. indignum est, vt ex duobus regibus homo alterius al-
A teri obsequatur, & iniuriã facit suo, si subiacet alieno: quantò magis indignum est, vt cultores Dei humanarum potestatum grauamina cognoscamus? Cogaita autem eorum nequitia Iesus, non secundum sermones eorum pacificos blandè respondit, sed secundum conscientiam eorum crudelem aspera dixit: quia deus plerunq; ad animã loquitur, non ad corpus: voluntatibus respondet, non verbis. [Hypocritæ, quid me tentatis? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium.] Dicit eis, hypocritæ, vt quod ab eo audierunt in aure, apud semetipsos inueniant in corde: vt considerantes eum humanorum cordium cognitorem, quod facere cogitabant, perficere non auderent. Vide ergo, quod Phari sæi quidem blandiebantur, vt perderent: Iesus verò confundebat, vt saluaret: quia vtilior est homini Deus iratus, quàm homo propitius. [Et ait eis: Cuius est imago hęc & superscriptio? Dicũt ei: Cęsaris. Tũc dixit eis: Reddite ergo, quę sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt dei, deo.] Imago dei non est in auro depicta, sed in hominibus figurata. Numisma Cæsaris, aurũ est: numisma dei, hõ. In solidis Cæsar vꝛ, in hominibus deus agnoscitur. Ideò diuitias ve-
B stras Cæsari date, Deo aũt conscientiæ vestræ solã innocentiã reseruate, vbi Deus videtur. Cæsaris.n. imaginẽ manus artificis sculpsit, & corruptibilibus literis annotauit: dei aũt imaginẽ in homine diuina manus decẽ viuis apicibus demõstrauit. Quibus? Illis quinque sensibus carnalibus, & quinq; spiritualibus, per quos consideramus, & apprehendimus, quæ sunt vtilia, vt deus. Ideoq; illibatã deo semper imaginẽ suã reddamus. Nõ superbiæ fastu tumidã, non iracundiæ liuore marcidã, non auaritiæ facibus succensam, non gulæ illecebris deditam, non hypocrisis duplicitate contectã, non luxuriæ sordibus attaminatã, nõ elationis protensione leuẽ, non vinolẽtiæ tabe amentem, non dissidio mutuæ charitatis extorrẽ, non detractionis mordacitate pestiferã, non multiloqui vanitate inanem, sed charitate perspicuã, fide & spe certissimam, patientię virtute fortissimã, humilitate tranquillã, castitate purpuream, parsimonia sobriam, tranquillitate iocundam, hospitalitate deuotã. Talibus.n. inscriptionibus suum Deus numisma non mallei, vel incudis ictu cõposuit, sed prima conditione formauit. Cæsar.n. suam in numo requirit imaginẽ, Deus verò hominẽ quẽ creauit, exquirit. Non dimittit Cæsar suum quod debetur numisma, nec C
Deus suã vnquam exquirendo relaxat factură. Sicut qui suam Cæsari adulterinam imaginem reddit, flagellari tortoribus, & atrocibus iubet subijci pœnis: sic deus omnipotens corruptores imaginis suæ morti tradit perpetuæ, & infernales iubet pœnas persolui immensas. Ita qui vitare horrẽda exitia cupit, incorruptam studeat authentię sui imaginẽ conseruare, quatenus cũ suam quam formauit, requisierit Deus imaginẽ, saluam, & immunẽ ab inimici infectionibus cernens, suo collocet gremio, angelorumq; choris admiscens, perpetuis faciat cęlorũ gaudijs perfrui. *In illa die, accesserunt ad eum Sadducæi, qui dicunt resurrectionem nõ esse.* In qua die? Qũ recedebãt Pharisęi, & accedebant Sadducæi. Recedebant Sadducæi, & iterum accedebãt Pharisęi. Vnus dies est, & multa certamina. Frequentabãt enim super eum, tali fortè consilio, vt quis aut comprehendere eum posset: aut si certè eum ratione superare non possent, vel p ipsam frequẽtationẽ subuerterent sensum ipsius. Quemadmodũ si inter plures hostes inueniatur vnus pugnator fortis, dum singuli viribus eũ superare nõ possunt, circũueniunt eum omnes, vt quod virtute non D
poterant superare, ipsa multitudine conuertant eum in fugam. O stulti, siquis corruptibili fonte vtatur assiduè, magis fontis illius venas laxat, & maiorem aquam infundit. Et illi de fonte viuo aquæ salientis in vitam æternam hauriebant sermones, & putabãt eum, plura interrogando, siccare. Circundabant ergo eum, quasi plures canes garruli vnum leonem. De his enim dixerat per prophetam: Quoniam circundederunt me canes multi. Et verè tan- Ps. 21. d
quam irrationabiles canum latratus, sic erat vox Sadducæorum. Videamus consilium inimici, quod per Sadducæos operabatur. Diabolus enim semper aduersarius Christi est, qui semper sibi thronum Domini

Es. 14.d mini vsurpabat, testante propheta: Super stellas cœli ponam tribunal meum, & ero similis altissimo. Ab initio mox, vt creatus est homo, tentauit vnius Dei notitiã obscurare, & culturam multorum deorũ in-
Ge. 3.b ducere, dicens ad Euam: Et eritis sicut dij, scientes bonum, & malum. Sicut.n. omne malum non a perfecto malo incipit, sed paulatim in primis: sic & istud tam audax malum, primum leuiter, & latenter inspirauit, id est, persuasit: non quidem, vt colerẽt
E Deos, sed interim fecit mentionem deorum, quos debeant colere. Adhuc.n. non erat multitudo hominum pessimorum, in quibus seminaretur fallacia deorum multorum. Nam virtus diaboli est, quòd homines mali sunt. Nec.n. potest aliquod malum seminare in mũdo, nisi per ministros suos: quia in sanctis non inuenit locum. Crescente itaq; numero hominum malorum, creuit & virtus erroris, & minuit notitiam dei, vsq; ad dies Abrahæ, quẽ deus suscitauit, vt tam per eum, quàm per eius familiam, Dei notitia in mundo, tãquàm lucerna luceret in tenebris. Videns itaque quia notitiam dei omnino extinguere nõ potuit, aliam adinuentionem excogitauit erroris, vt etsi cognoscatur Deus virtutũ, tamen nullus obediat præceptis ipsius. Nam dominus, cuius præcepto, nullus obtemperat, cum sit dñs, esse dominus non videtur: quia nomen habet tantummodo, non potestatẽ. Quid ergo? introduxit hæ-
Hic su. c resim Sadducęorum, qui dicerent non esse
Mar. 12 resurrectionem mortuorum. Quæ res omc nium propositum faciendæ iustitiæ fran-
Lu. 20. git. Nã in omni re, aut actu, siue corporali, c siue spirituali, agendi virtus spes est præ-
Act. 23. mij futuri. Qui.n. arat, arat, vt metat. Qui b pugnat, pugnat, vt vincat. Nam cum sit ita difficile in hoc mundo seruare iustitiæ sanctitatem, quis contentus esset, aduersus seipsum quotidie luctamina exercere, nisi ad spem aspiceret resurrectionis? Tolle ergo spem resurrectionis, & soluta est tota obseruantia pietatis. Nunquid Sadducęi credebant esse coniugia post mortem? Absit. Quomodo enim coniugia crederent fieri, quando ipsam resurrectionem negabant? Sed ad defensionem erroris sui putabant se inuenisse acutissimam rationem, hoc modo apud se dicentes: Sicut non est possibile, vt ea mulier, quæ fuit septem virorum, sit vnius vxor priuata, aut omnium communis: sic non est possibile, vt fiat resurrectio mortuorum. *Respondens autem Iesus, ait eis: Erratis, nescientes scripturas, neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in cœlo.* Stulti qui seculum illud huic seculo simile existimabant. In hoc seculo, quia morimur, ideò morimur, quia nascimur: ideò vxores ducimus, vt quod moriendo minuitur, nascendo suppleatur. Tolle moriendi necessitatem, & nascendi vtilitas superflua inuenitur: tolle nascendi vtilitatẽ, & nubendi causa soluta est. Nam iste mundus carnis est, ille autem animarum. Sicut anima in hoc mundo peregrina est, ita caro in illo extranea est. In isto mundo anima carni subiecta est, quantùm ad passiones humanas, in illo autẽ caro animę. Vna quæq; res in sua patria fortior est, & dominatur. Si ergo anima sic potens claudi potest in hoc seculo infirmo, & terreno corpori sic subdita est, vt nihil penè spiritualiter sapere, aut agere possit secundum suã naturã: quantò magis cũ in illo seculo caro infirma, & vilis, dignitosæ animæ, & potẽti cœperit esse subiecta, nihil poterit carnale sapere, aut agere secundum suam naturã? Nam hoc ipsum modicum, quod in hoc seculo in corpore cõstituta anima spiritualiter sapit, nimia potestas animæ hoc sibi vendicat extra ordinem, quia dominatio carnis est in hoc mundo. Quemadmodum diues peregrè profectus, si in hospitio applicuerit pauperis alicuius, quanuis non põt iubere in domo quod vult, qa hospes est, tñ magnam sibi fiduciam agendi aliquid vendicat, quia potens est: sic & anima peregrina in hoc regno carnis ingressa, quanuis nõ omnia spiritualiter agere põt secundũ se, quia extranea est in hoc mundo, tñ aliquid spirituale vendicat, & in carne, quia nimium potens est. Et econtrariò: Sicut peregrinus pauper nihil in hospitio diuitis potest, primò quia peregrinus, & hospes est, deinde quia mendicus, & pauper est: sic & caro cũ in illud H
seculum resuscitata migrauerit, nihil omnino sibi poterit carnale defendere: primum, quia extranea est in illo seculo spirituali: secundò, quia infirma est carnis natura. Et hoc quidẽ diximus secundum rationem mortalẽ. Alioquin in resurrectione mutanda est ipsa carnis natura, vt nihil 1.Co.15
carnis habeat in se, nisi fortè tantũmodò f
formam,

formã, sicut scriptũ est: Seminatur corpus animale, resurget autem corpus spirituale. *Respondens Iesus ait: Erratis, nescientes scripturas, neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent, neque vxores ducent, sed sunt sicut angeli Dei in cœlo.* Quare cum de ieiunijs, aut eleemosynis, cæterisq; virtutibus spiritualibus locutus fuisset, nunquam angelorum similitudinẽ introduxit, nisi cũ de soluto viri, & mulieris coitu loqueretur, dicens: Neq; nubent, neq; nubentur, sed sunt sicut angeli dei in cœlo? Quoniã sicut omnes actus carnales opera sunt animalium, præcipuè tñ actus libidinis opus est animalium: sic & oẽs quidem virtutes spirituales, res sunt angelicæ, præcipuè tamen castitas res est angelica. Per hoc enim solum singulariter homines angelis assimilantur, & vincitur natura virtutibus. Ideò
I dicit, Neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in cœlo. Sicut.n. quando hoc agimus, quod animalia habẽt nobiscum commune, animalia esse nos profitemur: sic quando illud agimus, quod est extra naturam carnalem, naturam carnis egredimur, & angelis coæquamur. Sed quia primum quidem, & naturale est animalium, vt non vnius masculi, vel vnius fœminæ lege contenta sint: propriũ autẽ naturale est angelorum omnino separatos esse ab vsu libidinis, qui verò vnius masculi, aut vnius fœminæ lege contentus est, mediam tenet conditionem, & est homo, id est neq; angelus, neq; animal est, Angelus quidem non est, quia nec est separatus ab vsu libidinis: animal autẽ non est, quia vnius lege contentus est, Qui autem omnino separatur ab vsu libidinis, supergreditur naturam humanã, quę media est, & ad conditionem transit angelicam. Sed nunc videamus, qua ratione diximus, quòd omnis quidem actus carnalis, opus est animalis, præcipuè tamen libido. Per oẽm actum carnalem homo animalibus similis inuenitur, maximè autem per vsum libidinis, quoniam omnium quidem carnalium sensuum opus non solum ad malum proficit, sed etiam ad bonum. Est enim & secundũ Deum videre, & audire, & odorari, & gustare, & tangere. Quotiescunque enim aspicimus multiformes species rerum, audimus varios sonos vocum, odoramus diuersas fragrationes odorum, gustamus innumerabiles suauitates gustuum, palpamus qualitates rerum innumeras, de operibus potentiæ, & sapientiæ dei dijudicamus, vt cognoscamus, & colamus eiusdem creationis authorẽ. Ideò si tollimus a nobis vsum sensuum illorum propter malum quod fit ex illis, impeditur etiam bonum quod fieri solet per eos. Tantummodo sensus ille libidinis semper in malo est, & nunquam in bono. Propterea si repellamus a nobis libidinis vsum, nullum bonum impeditur ex illo: nec enim aliquod bonum est, quod generetur ex illo, nisi sola natiuitas carnis quia & ipsa generatur ex malo. Ideo autẽ dissipata est, vt ex corruptione nascatur: quoniam & ipsa post modicũ est corrupenda. Sicut.n. non est dignum, vt quod æternum est ex corruptione nascatur: sic non est dignum, vt quod ex corruptione nascitur sit æternum. Quia caro & sanguis
Ibid.f regnum dei non possidebunt, neq; corruptio incorruptelam possidebit. Item dicit
Ioã. 1.b Ioannes: Dedit eis potestatẽ filios dei fi-
L ri, qui non ex carne, neq; ex sanguine, neque ex voluntate viri, sed ex deo nati sunt. Item alia ratio. Quoniam secundum istos sensus carnales, quos habet caro, habet ecõ trariò anima spiritualiter. Nam & videt anima spiritualiter, & audit, & odorat, & gustat, & tãgit, sicut in multis exposuimus locis. Vnde & decachorda cithara dicitur homo. Solus autem libidinis sensus inter animã, & carnem non est cõis, sed solius carnis proprius, & priuatus. Propterea per oẽs actus carnales, qui sunt ex quinq; sensibus carnalibus, homo animalibus similis inuenitur: maximè aũt ex vsu libidinis, quia ad solam pertinet carnis naturam. *Nescitis scripturas, neque virtutem Dei.* Sapiẽter primùm arguit stultitiam eorum, quia non legebant. Secundò ignorãtiam, quia non cognoscebant Deum, quia ex diligentia lectionum nascitur scientia Dei. Ignorantia autem negligentię filia est. Si enim nec omnes, qui legunt cognoscunt deum, qũo cognosceret, qui non legit? Quòd autem diximus, non oẽs legentes cognoscere veritatem Dei, tunc est si nolentes inuenire, legant. Qui enim legens de deo, vult inuenire Deum, festinet viuere deo dignè, & ipsa conuersatio eius bona fit quasi lampadis lumen ante oculos cordis eius, viam aperiens veritatis: qui autem non festinat viuere dignè Deo, legens non Deum M
quærit ad salutem suam, sed scientiam
Dei ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dei ad gloriam vanam. Ideò etsi semper legat, nunquàm inuenit: Sicut nec philosophi inuenerunt, qui ipsam causam quærebant. Putas sacerdotes Sadducæorum non legebant scripturas? Sed cognoscere non potuerunt Deum in eis, quia nolebant viuere dignè Deo. Nec enim poterant sua verba docere, quos mala opera docebant.

Intelligẽtia sacrarum literarũ nõ assiduo acquiritur studio, sed Deo digna vita.

Talis est enim scriptura nolenti viuere secundum Deum, quemadmodum si aliquis agricolæ non habenti voluntatem pugnãdi, exponat bellicam disciplinam: econtra tiò autem viro bellatori nolenti colere terram, agriculturam exponat: si tota die illa diat verba expositionis illius, nihil intelligere, aut comprehendere potest, quia nec habet desiderium disciplinæ illius. Vbicunque enim fuerit desiderium hominis, illuc dirigitur, & sensus ipsius. Ideò ad illud quidem quod dixit, Nescitis virtutem Dei: hoc retulit, dicens: in resurrectione enim neque nubent, neque nubentur. Ad illud autem, quod dicit, Nescitis scripturas: exemplum protulit, dicens: Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, &
Exo. 3. b Deus Iacob. Si enim Abraham, & Isaac,
A & Iacob morientes perijssent, nunquàm diceretur Deus eorum esse, qui non erant. Diximus supra cum de manu extensa hominis arida tractaremus, quia calumniatoribus primum oporteat in aliqua quæstione authoritatem scripturæ proferre, deinde rationem exponere, non prius rationem, postea authoritatem. Et causæ huius ibi exposuimus rationem, quia & ibi sic fecit Christus. Hic autem interrogantibus Sadducæis, & per ignorantiam aliquid se scire æstimantibus prius rationem exposuit, dicens: In resurrectione enim neque nubent, neque vxores ducent, sed erunt sicut angeli Dei in cœlo. Deinde protulit scripturæ authoritatem dicentis: Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Vt & nos calumniatoribus prius authoritatem scripturæ proferamus, postea rationem reddamus. Interrogantibus autem quocunque proposito, prius rationem exponamus, postea authoritatem: vt ratione quidem eos placemus, authoritate confirmemus. Quoniam calumniatores conuincere oportet, interrogatores autem docere. Quoniam, & calumniator, & si intelligit rationem, consentire rationi non acquiescit: fratribus autem, id est, interrogantibus, solam expo
nere sufficit rationem quæstionis, quia discendi, & non contradicendi propositum habent: propter quod, & audita ratione B
credunt. Item vide, quomodo sit infirmior Iudæorum congressio contra Christum. Prima, cum terrore: vt est, In qua potestate facis hæc, Secunda, cum dolo, cùm di- Lu. 20.
cunt, Magister, scimus, quia verax es, & a
viam Dei in veritate doces, & non est tibi Mar. 12.
cura de aliquo: non enim respicis personas hominum. Non enim terrent, sed circumueniunt laudibus: quæ congressio, etsi non minus periculosa est priore, tamen minus terribilis est. Contra illam enim necessaria erat fortitudo animæ, & constantia cordis: contra istam autem acuta sapientia. In tertio verò loco neq; cum terrore, neque cum dolo, sed ex præsumptione ignara. Satis enim fecerunt sibi Sadducæi, ita esse sicut putabant, & cum idoneo argumento existimauerunt se vincere Christum, resurrectionem annunciantem, quæ duabus præcedentibus facilior est. Hominem enim putantem se aliquid scire, cùm nesciat, facile est vitò scien
ti circumuenire. [Contra tales enim ne- [conuin
cessaria est sola scientia scripturarum. Hęc cere.
autem diximus, vt per seruos diaboli, actusque eorum, habitudinem ipsius diaboli describamus: quoniam omnis operatio inimici talis est. In primis grauis, & intolerabilis est impetus eius. Quòd siquis forti animo sustinuerit eum, in secundo inueniet eum infirmiorem, in tertio magis de- C
bilitatum. Et quantò plus repercussus fuerit, tantò magis frigescit, & deficit. Vnde puto in persecutionibus Christianis, si in primis quando comprehenduntur nõ denegauerint territi, nullis poterunt postea vinci doloribus: quia diabolus non tantum habet in se virtutis, quantum terroris. [Pharisæi autem audientes, quòd silentium imposuisset Sadducæis, conuenerunt in vnum.] Frequenter Iudæi diuersis interrogationibus Christum tentantes, sibi quidem acquisierunt interitum, nobis autem prouiderunt salutem. Nam verba Christi illis profecerunt ad confusionem, nobis autem ad ædificationem: quoniam responsis eius vincebantur, & non placabantur. Nam malitia frequenter quidem vincitur, nunquam autem placatur. Pharisæi sunt omnes, qui cõtra veritatem conten-

contendunt: quia non veritatem defendere cupientes certant, sed subuertere festinãtes. Qui enim pro veritate contendunt, & cognita veritate non consentiunt veritati: manifestum est, quoniam prius non pro veritate, sed contra veritatem certabant. Audi ergo homo fidelis, qui contra hæreticũ
D libenter contendis: si Pharisæi victi placati non sunt, & tu certando contra hæreticum potes eum placare, cum viceris? Nunquid fortior Christo es, & quos ille non placauit, tu placabis? Debuerunt quidem timere Sadducæorum exemplum, vt non similiter interrogantes confundantur, sed ardens malitia dum fauciare festinat, non aspicit exitum rei, vt tantummodo alteri noceat, nec sibi parcit. Si neminem ante eos vicisset, forsitan iusta ratione sperassent posse eum vincere, a quo nullus est victus: nunc autem videntes, quoniam quotquot interrogare eum ausi sunt, omnes victi recesserunt: quid æstimandi sunt isti? nunquid fortiores, quàm cæteri, qui victis omnibus vincere sperauerunt? Sed imprudentiores, quàm omnes, qui confusis omnibus ante se, similiter erubescere non timuerũt. *Conuenerunt in vnum, & interrogauit eum vnus ex his legis doctor, tentans eum.* Conuenerunt in vnum, vt multitudine vincerent, quem ratione superare non poterãt: a veritate nudos se esse professi sunt, qui multitudine se armauerunt. Dicebant. n. apud se: Vnus loquatur pro omnibus, & omnes loquamur per vnum, vt si quidem vicerit, omnes videamur victores: si autem victus fuerit, vel solus videatur confusus.
E O Pharisæi, qui omnia propter homines cogitatis, & facitis. Primùm quidem veniẽtes cum vno, vincendi estis per vnum: tamen pone, quia vno victo, homines non intelligant omnes vos esse victos, nunquid conscientiæ vestræ consentiunt se esse confusas? Leuis enim est consolatio, vt qui in seipso confusus est, quòd ab alijs ignoratur. *Magister, quod est mandatum magnum in lege?* Magistrum vocat, cuius non vult esse discipulus. Simplicissimus interrogator, & malignantissimus insidiator. De magno mandato interrogat, qui, nec minimum obseruat. Ille enim debet interrogare de maiori iustitia, qui iam minorem complet. Dominus autem sic ei respõdit, vt interrogationis eius fictam conscientiam statim primo responso percuteret, dicens: *Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo.* id est, non sicut tu, qui deuotionem ostendis in ore, & fraudem meditaris in corde. Magnum autem, & minimum mandatum dicimus, quantum ad dignitatem mandatorum, non quantum ad vtilitatem. Alioquin vtilitas omnium mandatorũ vna est, & omnia mandata quasi vnum videtur esse mandatum: quia ita sibi cohærent, vt alterum sine altero esse non possit: Vt puta, si interroget te aliquis in ædificatione domus, quæ pars est melior, dicis, fundamen- F
tum, Sed quemadmodum ædificatio non potest esse, nisi fuerit fundamentũ: ita nec fundamentum esse potest, nisi ædificatio fuerit subsecuta. Nec dicitur fundamentũ, nisi sit ædificatio cuius fundamentum dicatur. Ergo fundamentum in ædificatione dignius est, nõ vtilius: sic & caput dignius est, quàm membra: tamẽ nec membra sine capite, nec caput sine membris esse potest. Sic digniores sunt sacerdotes, quàm populus, non tamen vtiliores: quia nec populus sine sacerdotibus, nec sacerdotes sine populis esse possunt. Ita & dignius est hoc mandatum, Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo: quàm illud, Non occides, non concupisces: tamen vtilitas vna est: nã qui diligit Deum, ille non occidit, nec concupiscit: qui autem occidit, aut concupiscit, ille non diligit dominum Deum suũ. Esse autem minora mandata dominus manifestat, dicens: Siquis vnum ex minimis Sup. 5. e
mandatis istis soluerit, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cœlorum. Diliges, inquit: non dicit, timebis: quia diligere maius est, quàm timere. Inchoatio enim culturæ Dei habet timorem, perfectio autem dilectionem, dicente Ioanne: Perfecta dilectio foras mittit timorem. Do G
nec. n. homo timet Deum, non eum dili- 1. Ioã. 4.
git: eum autem diligere cœperit, iam non d
eum tantummodo timet, sed etiã amplius diligit. Timere. n. seruorum est, diligere autem filiorum: timor sub necessitate est, dilectio in libertate. Qui in timore seruit deo, pœnam quidem euadit, mercedem autem iustitiæ non habet, quia inuitus facit bonum propter timorem. Nõ vult ergo deus, vt timeatur ab hominibus, quasi dñs: sed vt diligatur quasi pater, qui adoptionis spiritum donauit hominibus. Nam si consideremus ab initio creati hominis causam, intelligimus, quia Deus magis se patrem

Universidad de Deusto
Biblioteca

voluit esse hominum, quàm dũm. Nõ. n. dixit tantũmodo, faciamus hominem: sed faciamus hominem ſm imaginem, & ſimilitudinem noſtram. Similare autem filijs conuenit ad patres ſuos, non etiam ſeruis ad dominos ſuos. Quid eſt diligere deum ex toto corde? Id eſt, vt cor tuum non ſit inclinatum ad vllius rei dilectionem amplius, quàm ad Dei: nec delecteris in aliqua ſpecie mundi amplius, quàm in Deo, non in honoribus, non in auro, vel in argento, non in poſſeſſionibus, aut vineis, non in animalibus, aut mancipijs, non in ornamentis, aut veſtibus, non in filijs, aut parentibus, aut amicis, ſed hæc omnia exiſtimes tibi eſſe in Deo, vt præ his omnibus deum ames. Si autem in aliquo horũ amor cordis tui fuerit occupatus, iã ex toto corde non amas deum: pro quanta. n. parte cor tuum fuerit ad aliquã rem amandam inclinatum, pro tãta parte minus eſt ad deum. Ecce ſi vir habeat vxorem, qũo cognoſcitur vxoris plena dilectio? Vxor neminem debet ſapientiorẽ reputare, quàm virum ſuum: etſi ſit alter ſapientior, tamen illa ſapientiorem eſſe alterum intelligere non debet. Vxor neminem formoſiorem debet putare, quàm virum ſuum: etſi ſit alter formoſior, tamen coram oculis eius alter formoſior non debet apparere. Perfectum. n. odium, & perfectus amor iudiciũ rerum non cognoſcit: vtputa, ſi perfectè odias aliquem, qualiacunq; fuerint apud illum, omnia tibi diſplicẽt, ſiue quæ dicit, ſiue quæ agit: etſi verè bona ſunt, tamẽ tibi mala videntur. Sic & ſi perfectè aliquẽ amas, quæcunq; ſunt apud eum placent tibi, ſiue quæ loquitur, ſiue q̃ agit: etſi mala ſunt, tamen tibi bona videntur. Ergo & vxor ſi videns aliquẽ, dixerit, quàm ſapiens vir, vtinam vir meus talis eſſet, iam amor eius minus habet de perfecto amore: & ꝓ quanta parte amplius aliquid laudauerit in altero viro, quàm in ſuo: tantò dilectio eius minor eſt ad virum ſuum. Sic ergo & omnis anima Chriſtiana, quæ ſponſa eſt Chriſti, ita diligere debet Deum, vt nihil ſit in mundo, quod amplius amet, quàm eum, aut intantum. Pro quanta autẽ parte plus aliquid amauerit, pro tanta parte minus amat deum. Quid eſt in tota anima diligere deum? Id eſt certiſſimum animũ habere in veritate, & firmum eſſe in fide. Alius eſt. n. amor cordis, & alius eſt amor animæ. Amor cordis quodammodo carnalis eſt, vt etiam carnaliter deum amemus: quod facere non poſſumus, niſi receſſerimus ab amore mundialium rerum. Sicut enim caſta mulier, quæ virum ſuum amat, nullum amat alium: ſi autem alterũ amauerit, iam non amat virum ſuum, ita & homo, ſi deum amat, mundum non amat: ſi autem mundum amauerit, iam Deum ex toto corde non amat. Ergo cordis amor non intelligitur, ſed ſentitur in corde, qa quodammodo carnalis eſt. Amor autem animæ non ſentitur in corde, ſed intelligitur, quia amor animæ iudicium eius eſt. puta ſi didiciſti vnum Deũ, ex quo omnia & vnum deum, per quem omnia: ſi iterum intellectus tuus per alicuius doctrinæ ſeductionem percuſſus, cœperit dubitare de ſubſtantia dei, in tota anima non diligis deum. Item qui putat incantationes aliquid poſſe, aut auguria aliqd intelligere, aut diuinationes aliquid nunciare, nõ ille in tota anima diligit deum. Quis autem diligit deum? qui oẽ bonum credit apud deum, & omne bonum credit eſſe deum, & extra deum non credit eſſe bonũ: Qui omnem virtutem, & ſapiẽtiam credit eſſe deum, & extra Deum non credit eſſe aliquam ſapientiam, neq; virtutem. Qui credit deũ omnia facere, & ſine deo nihil fieri poſſe: ille tota anima diligit deũ. Quid eſt, in tota mente diligere deum? Id eſt, vt omnes ſenſus tui, qui pertinent ad te, deo vacent, cuius intellectus deo miniſtrat, & cuius ſapientia circa deũ eſt, cuius cogitatio ea, quæ ſunt dei, tractat, cuius memoria, quæ ſunt bona, recordatur: tota mẽte diligit deũ, ſicut ait Apoſtolus: Pſallam ſpiritu, pſallã & mente. Cuius aũt intellectus, q̃ ſunt dei non intelligit, aut non ſm deũ ſapit, aut ſcientia illius vana eſt, & ſecularis, ſingularis autem recordatio eius non eſt bona, aut cogitatio diſplicens deo: ille non tota mente diligit deum. *Hoc eſt primum, & maximum mandatum, ſecundum autem ſimile eſt huic, Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* Videtur Chriſtus nõ ad interrogationẽ reſpondere. Ille. n. interrogauit, quod eſt magnũ mandatũ? puta dixit, diliges dñm. Si voluit, & alterum mandatum inducere, debuit minimum dicere, nõ ſecundum.

Diligere deum ex toto corde, quid.

H

I

Ex tota anima diligere quid.

Deũ diligere ex tota mẽte, quid ſit.

1. Co. 14 c

K

L

cundum. Nam contra magnum minimũ eſt, non ſecundum. Secundum autẽ ad primum reſpicit. Sed vide quid voluit oſtendere. Diliges dominum, & magnũ eſt: diliges autem, & proximum, magnum quidem eſt, primũm autem non eſt: & ideò dixit, Simile eſt. Conſidera ergo myſterium.

Proximus noſter, qs.

Quis eſt proximus noſter? Chriſtus, qui ſuſcipiens carnem noſtram, factus eſt proximus nobis, ſicut in parabola illa Chriſtus oſtendit, cũ interrogat Phariſæus. Et quis

Luc. 10 c

eſt meus proximus? Introducit hominem vulneratum a latronibus, & a ſacerdotibus deſpectum, a Samaritano autem receptũ, qui eſt ipſe Chriſtus. Ergo primum mandatum eſt magnum, Deum patrem diligere: ſecundum autem, & ſimile eſt, Dei filiũ

Ioan. 5. M

diligere, id eſt cognoſcere: ergo filius Dei magnus eſt, ſicut pater. Quicquid. n. pater poteſt, & filius põt. Pater. n. diligit filium, & omnia dedit in manu eius. Sed quia omnia filius dãre patre poteſt ſicut pater, ideò pater magnus Deus, & primus. Filius autẽ magnus Deus quidem, non tamẽ primus,

Ad Ti. 1. d

ſicut Apoſtolus: Expectantes aduentũ magni Dei, & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Vt autem ſimpliciter intelligamus proximum noſtrum omnem hominem eſſe fidelem, qui hominem amat fidelem, ſimile eſt ſicut, qui amat Deum, quia imago Dei eſt homo. Sicut in imagine ſua rex honoratur, vel contemnitur, ſic & Deus in homine, vel diligitur, vel oditur. Non poteſt hominem odire, qui Deum amat: nec poteſt Deum amare, qui hominem odit, ſicut ait Ioannes apoſtolus: Qui dicit ſe Deum diligere, & fratrem autem non diligit, mentitur.

1. Ioã. 4. d

Si. n. fratrem quem vides non diligis, Deũ quem non vides quomodo potes diligere? Quis. n. honorat regem, & contemnit imaginem eius? Aut quis honorat imaginem, & authorem cõtemnit imaginis? Aut ita: quoniam Phariſæi quidem ſciebant, quod eſſet magnum mandatum in lege, ſed tentantes interrogabant: volens eis oſtẽdere, quia non ſufficiebat eis ſolius Dei patris agnitio ad ſalutem, ideò non ſolùm dixit, Diliges dominum Deum tuũ in toto cor

A

de tuo, & in tota anima tua: ſed addidit, diliges proximum tuũ ſicut teipſum, qui erat ipſe. Alioqui ſi ad ſolam interrogationem eorum reſpondiſſet, ſufficeret dicere, diliges dominum Deum: & non addere, & proximum tuum ſicut teipſum: ſecundum quod & alibi dicitur: Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolùm Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtũ. Et vide quia non dixit, Cognoſces dominum deũ tuũ: ſed, diliges: quoniam cognoſcere vnũ deũ, penè proprium eſt humanæ naturæ: diligere autem Deum, religioſi cordis, & recti. Et quicunq; dilexerit deum ex toto corde, non eſt poſſibile, vt non perueniat ad filij eius agnitionem, id eſt proximi. Ipſa. n. dilectio Dei, quæ in eo habetur, illuminans eum, præſtat ei ducatũ, vt poſt patrem cognoſcat, & filium. *In his duobus mandatis tota lex pendet, & prophetæ.* Qui proximum ſuum diligit, nec falſum teſtimonium dicit de eo, quem diligit, nec occidit, nec mẽtitur illi, quem diligit, nec cõcupiſcit rem illius, quem diligit, nec mulierem eius inuadit. Sicut odiũ omne malum ſuggerit, ſic dilectio omne bonũ. Vnde ait Apoſtolus: Eſt fides quæ per charitatem operatur. Aut ita: Quoniam de patre, & filio omnis prophetarũ, & legis prædicatio exiſtebat, per quos prophetas agnoſcens quis proximum ſuum, hoc eſt filium Dei, ad primũ, vel maximum mandatum perueniebat, vt diligeret dominum Deum, melius cognoſcens eũ per ipſum. *Congregatis autem Phariſæis interrogauit eos Ieſus, dicens: Quid vobis videtur de Chriſto? cuius filius eſt? Reſponderunt, Dauid: Et dixit eis. Quomodo ergo Dauid in ſpiritu dominum eum vocat ſi filius eius eſt?* Iudæi æſtimantes hominem Chriſtum tentabant: nec. n. tentaſſent eum, ſi eum filium Dei credidiſſent. Volẽs ergo eis Chriſtus oſtendere, quia cognoſcebat fallaciam cordis eorum, & quia non erat homo, qui tentabatur, ſed Deus quem nemo poterat tentare. Nec dicere poterat manifeſtè veritatem de ſe, nec tacere. Dicere. n. nõ poterat, nè maiorem occaſionem blaſphemiæ inuenientes Iudæi, inſanirent amplius, tacere autem non poterat veritatem, qui ad hoc venerat, vt veritatem annũciaret. Ideò talem interrogationem eis propoſuit, vt eo tacente, ipſa eius interrogatio oſtenderet eis, quia non erat homo, ſed Deus, dicens: Et quomodo Dauid eum in ſpiritu dominum vocat? Nunquid poterat dominus eius eſſe, qui ex eo fuerat naſciturus? Puto

C

hanc interrogationem non ſolùm contra Phariſæos, ſed etiam contra hæreticos poſuit. Nam ſecundum carnẽ filius erat Dauid, dominus autem ſm diuinitatem. Si

Ioã. 17. a

Gal. 5. a B

Universidad de Deusto
Biblioteca

ergo secundum carnem dixerunt Christũ, dominum Dauid, aut secundum carnem iussus est sedere ad patris dexterã, sicut hæretici putant, æqualitatis mendacium componere festinantes: nunquid Christus Dauid se filium denegasset, nisi quia post Dauid futurus esset? Nam filius potest nobis esse, qui post nos futurus est. Dominus autem non potest esse, nisi qui aut nobiscum est, aut ante nos est. Christus ergo secundũ carnem post Dauid est, secundum diuinitatem autem ante Dauid. Ergo illũ significabat dominum suum, illum significabat iubendum sedere, qui iam tunc erat vnigenitus Dei. *Et nemo poterat respondere ei verbum, neq; ausus est quisquam ex illa hora eum amplius interrogare.* Confusio multorum, facta fuerat disciplina cunctorum. Nam si credimus, quia omnia ibi secundum Dei prouidentiam agebantur, & dicebãtur, intelligimus quoniam nõ illis desinentibus interrogare, Christus desijt docere: sed qa Christus desierat eos iam vlterius velle docere, ideò & illi desierunt ausi esse interrogare. Nam qui mari terminum posuit, ipse
D audaciæ diaboli aduersus se agentis, quando voluit, tunc finem posuit.

Homilia. xliii. ex cap. xxiii.

TVnc Iesus locutus est ad turbas, & ad discipulos suos, dicens: Super cathedram Mosi sederunt scribæ et Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, seruate, & facite: secundum opera, verò, eorum nolite facere. Dicunt enim, & non faciunt: alligant onera grauia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia verò opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus. Dilatant enim phylacteria sua, et magnificant fimbrias: amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro & vocari ab hominibus, rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi. Vnus est enim magister vester, omnes autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocari vobis super terram, unus n. est pater vester qui in cœlis est. Nec vocemini magistri, quia magister vester vnus est Christus. Qui maior est uestrũ, erit minister vester. Qui aũt se exaltauerit, humiliabitur: & qui se humiliauerit, exaltabitur. Postq̃ dominus impios sacerdotes, super se irruentes, quasi feroces bestias, quodam venabulo acutissimæ responsionis prostra-

uit, & incorrigibilem conditionem eorum ostendit, nam laici delinquẽtes facilè emẽdantur, clerici autem si mali fuerint, inemẽ E
dabiles sunt, tunc conuertit sermonẽ suum ad Apostolos, & ad populum, dicens: *Super cathedram Mosi sederunt scribæ, & Pharisæi.* Vt illorum confusio, istorum fieret disciplina. Infructuosum nanq; est verbum, in quo sic alter confunditur, vt alter non eruditur. Nam & Deus non propter malos castigationem super terram trãsmittit, sed Castigat propter bonos. Scit enim, quia malos flagella non corrigunt. Sed malos castigat, vt corrigat bonos: quia bonus nisi admonitus fuerit, per negligentiam euanescit. Sic & Christus, nunquid non potuit eorum interrogationes cõtemnere? Sed voluit indignos indignè docere, & dignos dignè ẽdificare. Sicut in secularibus in eo, quod alter paupereſcit, alter ditatur: & nisi alter descenderet, alter non ascenderet: sic & in spiritualibus, in eo quòd alter confunditur, alter emendatur. Quid ergo dicit de sacerdotibus? Super cathedram Mosi sederunt scribæ, & Pharisæi, id est multi sacerdotes, & pauci sacerdotes. Multi nomine, pauci opere. Videte ergo quomodo sedeatis super eam: quia cathedra non facit sacerdotem, sed sacerdos cathedram: nõ locus sanctificat hominem, sed homo locum. Non omnis sacerdos sanctus est, sed omnis sanctus sacerdos. Qui bene sederit super cathedram, honorem accipiet ab illa: qui male sederit, iniuriam facit cathedræ. Ideòq; malus sacerdos, de sacerdotio suo crimen acquirit, non dignitatem. In iudicio enim sedens, si quidem benè vixeris, & benè docueris, omnium iudex es: si autem benè docueris, & malè vixeris, tui solius condemnator es. Nam bene viuendo, & bene docẽdo, populum instruis, quomodo debeat viuere: bene autem docendo, & malè viuendo, Deum instruis quomodo te debeat cõdemnare. Ad populum autem quid? *Omnia quæcunque dixerint vobis, seruate, & facite: secundum, verò facta eorum nolite facere.* Id est, vos qui sedetis in ecclesia, quasi iudices sacerdotum, & non auditores: aliena discurrientes, & propria non considerantes, ex vobis ipsis iudicate de sacerdotibus. Sicut vos omnes auditis, & non omnes facitis, quod auditis: sic & sacerdotes omnes docent, sed non omnes faciunt, quod docent. Nam in hominibus dignitas quidem diuersa

Nam in hominibus dignitas quidem diuersa est, omnium autem natura vna est. Homines enim ab initio creati sunt propter se, postea autem ordinati sunt propter
nos. vos. [Propterea ergo natura eorum, ipso-
[nostra. rum est: ordinatio autem eorum, vestra.]
G Si bene vixerint, eorum est lucrum: si be-
[nostrũ. ne docuerint, vestrũ. [Accipite ergo quod vestrum est, & nolite discutere quod alienum est. Sicut n. sacerdotes etiam infideles docent propter fideles, melius iudicantes propter bonos etiam malos fouere, q̃ propter malos etiam bonos negligere: sic ergo & vos propter bonos sacerdotes etiã malos honorate, ne propter malos etiam bonos contemnatis. Melius est enim malis iusta præstare, quàm bonis iusta subtrahere. Frequenter enim, & de homine malo bona doctrina procedit. Ecce enim & vilis terra pretiosum aurum producit. Nunquid propter terram vilem, pretiosum aurum contemnitur? Non: sed sicut aurum eligitur, & terra relinquitur, sic & vos doctrinam accipite, & mores relinquite. Nam vt apibus herbæ necessariæ non sunt, sed flores herbarum: flores enim illæ colligunt, herbas verò relinquunt: Sic & vos flores doctrinæ colligite, & conuersationem relinquite, vt quasi inutilis herba arescat. Fidẽ prædicãt, & infideliter agũt. Pacem alijs dant, & sibi non habent. Veritatẽ laudant, & mendacia diligunt. Aua ritiam castigant, & auaritiam exercent. Quia ergo scire bonum, & malum, in natura positum est, facere autem in voluntate: ideò bene dicere, omnium est: bene au-
H tem facere, paucorum. Legi aliquẽ sic interpretantem hunc locum: Quoniam, inquit, super cathedram Mosi: id est, in honore, & gradu, in quo fuerat Moses, paulatim ad peius redacti, constituti sunt contra meritum suum scribæ, & Pharisæi indigni, qui legem prophetantem de Christo venturo prædicabant quidem alijs, ipsi autem non recipiebant præsentẽ: propter hoc hortabatur populum audire legem, quam prædicabant, & facere, id est credere in Christum prædicatum à lege, & nõ imitari scribas, & Pharisæos incredulos, prædicantes in lege de Christo, & non credentes in eum. Et reddit causam, vt qui prædicabant quidem in lege Christum venturum, & non credebant in eum: quia omnia opera sua faciebant, vt ab hominibus viderentur. Id est, quia non verè prædicabant Christum venturum, desiderantes ipsius Christi aduentum, quem prædicabãt: sed propter hoc solũm, vt prædicatores, & traditores esse legis ab hominibus viderẽtur. Simile propositum habent omnes, qui iustitiam Dei docent, & non faciunt: quia non docent verè ipsam iustitiam dei, non amantes, quam docent: sed propter hoc solum, vt doctores esse iustitiæ Dei ab hominibus videantur. Nunquam audistis ali I
quem de consummatione mundi, & de futuro Christi iudicio eleganter tradentem scripturas? Et si consideres vitam eius, intelliges quia sicut latro non desiderat aspicere faciem iudicis terreni, sic nec ille desiderat ad Christi venire iudicium. *Alligant autẽ onera grauia, & importabilia, & imponunt super humeros hominum, ipsi autem digito suo nolunt ea mouere.* Quantùm ad Phariſæos quidem, & scribas, de quibus loquitur, onera grauia, & importabilia, dicit legis mandata, maximè quæ dederat eis Deus propter peccatum vituli adorati, quæ scribæ, & Pharisæi docebant, suadentes populo secundum mandata viuere legis, & non venire ad facilem, & delectabilem gratiam Christi. De quibus onerosis mandatis, & dominus suprà dicebat, exhortans populum Iudæorum: Venite ad me oẽs, qui la- Su. 11. d
boratis, & onerati estis, & ego vobis requiẽ dabo. Et Petrus in Actibus Apostolorum Act. 15. c
dicit: Et vos quid tentatis deum, & vultis imponere iugũ super ceruices discipulorum, quod neq; nos, neq; patres nostri portare potuimus? sed per gratiam Christi credimus salui fieri. Erant enim quidam qui onera legis quibusdam rationibus fabulo K
sis commendantes auditoribus suis, quasi vincula super humeros cordis eorum alligabant: vt quasi rationis vinculo constricti, non reijcerent ea a se: ipsi autem nec ex modica parte ea implebant: id est, non dicam pleno opere suo, sed nec modico tactu, hoc est digito. Secundum consequentiam autem, tales sunt etiam nunc sacerdotes, qui omnẽ iustitiam populo mãdãt, & ipsi nec modicè seruant, videlicet non vt facientes sint iusti, sed vt docentes appareant iusti. Tales sunt, & qui graue pondus venientibus ad pœnitentiam imponunt, qui dicunt, & non faciunt: & sic dũ pœna pœnitentiæ præsentis fugitur, contemnitur pœna peccati futuri. Si. n. fascem

super humeros adolescentis, quam non po
test baiulare, posueris: necesse habet vt aut
fascem reijciat, aut sub pondere confringa
tur, sic & homini, cui graue pondus pœni
tentiæ ponis: necesse est, vt aut pœniten-
tiam tuam reijciat: aut suscipiens, dū suf-
ferre non potest, scandalizatus amplius
peccet. Deinde & si erramus, modicam pœ
nitentiā imponentes: nonne melius est pp
misericordiam rationem darę, quàm pro-
pter crudelitatem? Vbi enim patersamiliàs
largus est, dispensator nō debet esse tenax.
L Si deus benignus est, vt quid sacerdos eius
» austerus? Vis apparere sanctus? circa tuam
» vitam esto austerus, circa alienam autem
benignus. Audiant te homines parua man
dantem, & grandia videant facientem. Ta
lis est autem sacerdos, qui sibi indulget, &
ab alijs grauia exigit: quemadmodum ma
lus descriptor tributi in ciuitate, qui se re-
leuat, & onerat impotentes. *Omnia autem
opera sua facium, vt ab hominibus videantur.*
Postquam suprà sacerdotum, & Pharisæo-
rum, & Sadducæorum contentionibus ve
xatus est: in suis autem responsionibus nō
auditus, conuertens se, sicut audiuimus, do
cuit tales doctores audiendos esse, nō imi
tandos, nunc autē vult ostendere causam,
propter quam non poterant credere Chri-
sto: hoc est, quia omnia faciebant, vt ab
hominibus videantur. Impossibile est. n.
vt credant Christo cœlestia prædicāti, qui
gloriam hominum concupiscunt terre-
nam, sicut alibi ipse dicit. Quomodo po-
Ioā. 5. g testis credere, gloriam quærentes ab inui-
cem, & gloriam quæ a solo deo est nō quę-
ritis? In omni re, ex ipsa re nascitur quod
exterminat rem: vt puta in ligno, ex ipso li
gno nascitur vermis, qui exterminat li-
gnum, ex vestimento nascitur tinea, quæ
M comedit vestimētum, ex oleribus nascitur
vermis, qui olera vniuersa corrumpit: sic
& in spiritualibus, ex ipso proposito co-
rum spirituali accipit occasionem inimi-
cus, vnde eis retia texit: quia à seipso nihil
agere potest, nisi occasionem a nobis acce
perit. Ideò vnumquenq; hominem aggre-
ditur sm conditionem, & statum, quem
inuenerit circa eum: Vt puta inter bellato-
res nascitur de virtute contentio: in digni
tosis, de ambitione honoris surgit: inuidia
inter diuites, de acqsitione fit zelus. Quid
dicam? inter ipsos thymelicos, qui exercēt
vana ludibria, de ipsis ludibrijs sibi inui-
cem aduersantur, vt qui peius deridetur,
melior existimetur. Ideò & sacerdotes qui
positi sunt ad ornamentum populi, & ad
ædificationem sanctitatis, ex ipso minis-
terio eorum accipit colorem diabolus, &
corrumpit bonum ministerium eorum, vt
hoc ipsum bonum, dum propter homines
fit, fiat malum. Tolle ergo hoc vitium de
clero, ne velint hominibus placere, & sine
labore omnia vitia resecantur. Ex hoc vi-
tio nascitur, vt ne velint inter se meliorem
habere, sicut Iudæi Christum. Non enim
nescientes eum Dei filium esse occiderūt,
sed habere eum talem non sustinentes, si-
cut & prophetat de illis Salomon: Venite Sap. 2. c
circumueniamus iustum, quia inutilis est A
nobis, & improperat nobis peccata legis.
Ex hoc vitio nascitur, vt clerici peccantes
difficilè pœnitentiam agant. Erubescit. n.
aliquando reus videri, qui semper fuerat
iudex. *Dilatant enim phylacteria sua, & ma-
gnificant fimbrias vestimentorum suorum.* Pu
to quòd illorum tunc scribarum, & Phari
sæorum exemplo, & nunc multi aliqua no
mina Hebraica angelorum confingunt,
& scribunt, & alligant sibi, quæ non in-
telligentibus linguam Hebraicam, quasi
metuenda videntur. Sic ergo & isti uani
sunt, sicut illi fuerunt: quoniam personæ
illorum de mundo recesserunt, non mo-
res. De hominibus itaque nostri temporis
exponentes, de illis videmur exponere. Er-
go sacerdotes ex eo, quòd ab hominibus
volunt videri iusti: phylacteria alligant cir
ca collum, quidam verò partem aliquam
euangelij scriptam. Die sacerdos insipiens
nonne quotidie euangelium in ecclesia le-
gitur, & auditur ab hominibus? Cui ergo
in auribus posita euangelia nihil prosunt,
quomodo eum poterunt circa collum su-
spensa saluare? Deinde vbi est virtus euan
gelij, in figuris literarum, an in intelle- Euange
ctu sensuū? Si in figuris, bene circa collū lij virtus
suspendis: si in intellectu, ergo melius in vbi.
corde posita prosunt, quàm circa collum B
suspensa. Alij autem qui sanctiores se ostē
dere volunt hominibus, partem fimbriæ
aut capillorum suorum alligant, & suspen
dunt. O impietas, maiorem sanctitatem in
suis vestimentis volunt ostēdere, quàm in
corpore Christi, vt qui corpus eius mandu
cans sanatus non fuerit, fimbriæ eius san-
ctitate saluetur, vt desperans de misericor
dia Dei, cōfidat in veste hominis. Et quid
Paulus

Act. 19. Paulus non dabat sudaria sua, & semicin-
ctia sua, vt saluarentur infirmi? Etiam an-
tequam Dei notitia in hominibus esset,
ratio erat, vt per sanctitatem hominū, Dei
potentia cognosceretur: nunc autem insa-
nia est. Nam postquàm dei potentiam co-
gnouerimus, quid necessarium est, vt ho-
minum potentiam cognoscamus? Nam
qui necessarium non habet, vt deū osten-
dat per suā sanctitatem, & hoc facit: sine
dubio se festinat ostendere, non Deum.
Alius autem sic interpretatur hunc locū:
Quia per obseruationes, inquit, quorun-
dā dierum dilatant verba sua, quasi phyla-
cteria: & ostendunt populo ea assiduè prę-
dicantes, quasi conseruatoria legis, & salu
Mat. 15. tis eorum: quales erant de quibus Christus
dicebat: Sine causa autem colunt me, do-
C centes doctrinas, & mandata hominum:
Fimbrias autem vestimentorum magnifi-
catas, dicit supereminentias eorundē man
datorum magnificatas. Quando enim per
minimas illas, & superfluas obseruationes
iustitiarum suarum laudant quasi eximias,
& valde Deo placentes, fimbrias vestimen
torum suorum magnificant. *Amant enim
primos recubitus in conuiuiis.* Hæc si spiri-
tualiter intelligantur, ædificant: si verò
corporaliter, non solum non ędificant, sed
adhuc magis destruunt. Qūo? pone aliquē
esse corde iactantem, audientem laudabile
esse in vltimo loco discumbere, discumbit
post omnes: & non solū tunc iactantiam
cordis non dimittit, sed adhuc aliā iactan
tiam humilitatis acquirit: vt qui vult vide
ri iustus, etiam humilis videatur ab alijs.
Quanti. n. sunt superbi, qui corpore quidē
in nouissimo recumbunt, cordis autē ela-
tione videntur sibi in cornu recumbere?
Et quanti sunt humiles in cornu recum-
bentes, & conscientia se existimant in vlti
mo esse? Quid ergo? Deus spiritus est, non
ad carnem loquitur, sed ad spiritum. Caro
enim spiritualia non intelligit, dicente
Ioā. 4. d Apostolo: Siquis spiritualis est inter vos,
1. Co. 14 cognoscat, quæ scribo vobis, quia domini
d sunt mandata. Si ergo spiritus ad spiritum
D dicit, spiritualiter non carnaliter dicit. Nō
enim tantum curat Deus, vbi corpus ho-
minis iaceat, sed in qua parte mens con-
scientiæ sit collocata. Ergo quòd iubet no-
bis in vltimo loco dominus recumbere:
non solum sic iubet, vt corpore in nouissi-
mo iaceamus, sed etiam animo, vt nouis-
simos nos esse omnium iudicemus. Nam
sine causa loco se humiliat, qui corde se
præfert. Vnde non vituperat eos, qui in
primo loco recumbunt: sed eos qui a-
mant primos discubitus: ad volūtatem vi-
tuperationem referens, non ad factum. *Et
salutationes in foro.* Primas salutationes nō
solum in tempore, sed etiam in voce: non
solum in voce, sed etiam in corpore: non
solum in corpore, sed etiam in loco. id est,
non solum exigunt, vt prius illos salute-
mus, sed etiam cum voce clamantes, Aue
rabbi: non solum hoc, sed etiam vt flexis
capitibus ac nudatis, & in publico ad ge-
nua eorum nos incuruemus. *Et vocari ab
hominibus, rabbi.* Id est, vocari volunt, non
esse: nomen appetunt, & officium negli-
gunt Quomodo enim potest esse magister
qui discipulum non habet? Da ergo ope-
ram, & inuenies fructum: acquire disci-
pulum, & esto magister. *Vos autem nolite* E
vocari rabbi. Ne quod deo debetur, vobis
sumatis. Nolite & alios vocare rabbi, ne
diuinum honorem hominibus deferatis.
Vnus est enim magister omnium, qui om
nes homines naturaliter docet. Si enim
homo homine eruditet, omnes homines
discerent, qui habent doctores: nunc au-
tem quia homo non docet, sed deus, mul-
ti quidem docentur, pauci autem discunt.
Homo enim non intellectum homini prę
stat docendo, sed à deo præstitum per ad-
monitionem exercet. Doctrina enim co-
tis habet officium. Sicut enim cos non
facit ferrum, sed acuit: & sicut sine cau-
sa ferrum acutum acuitur, ita sine causa
homo sensatus docetur. Maximè uos qui
spirituales estis quomodo vocatis vobis
terrenum magistrum? Nunquid carnalis
doctrina disciplinam generat spiritualē?
Scriptum est enim: Beatus homo, quem Ps. 93. a
tu erudieris domine, & de lege tua docue-
ris eum. *Et patrem nolite vocare vobis super
terram*, quia non estis filij terreni. Ex
quo enim cœlestem te esse professus es, ex
quo patrem tibi vocasti de cœlo, dicens:
Pater noster qui es in cœlis, ac ex quo te Sup. 6.
cœlestem esse professus es, patrem vocan-
do Deum: turpe est, vt iterum te profitea-
ris terrenum, patrem tibi vocando su- F
per terram. Ecce enim in arbore, quan- Su. 6. b
uis plurimos ramos producat, tamen & Luc.
omnium ramorum vna dicitur radix: 11. a
sic & in mundo, quamuis homo, Mal. 2.

hominem generet, tamen vnus est pater, qui omnes creauit. Nam & nos filij fratres sumus patrum nostrorum, quia non ab ipsis nati sumus, sed per ipsos: id est, non initium vitæ ex eis habemus, sed transitum vitæ per eos accepimus. *Qui autem se exaltauerit, humiliabitur, & qui se humiliauerit, exaltabitur.* In conuiuio enim hoc nuptiali, id est in hac Dei vocatione primos discubitus sibi defendebant Iudæi: humiliati autem facti sunt post gentes nouissimi, & gentes, quæ contra meritum suum se vocatas intelligebant, factæ sunt ante Iudæos, qui illis quidem erant in tempore primi: quia non prima vocatio est considerandа, sed dignitosior. Illi enim ad prandium mediocre inuitati sunt, isti autem ad cœnam magnam. Illorum inuitatores prophetæ fuerunt, istorum autem ipse filius, qui erat causa conuiuij, illorum delectio apud deũ ex patribus erat, istorum autem ex fide ipsorum. Ideò alibi tangens Iudæos dicebat: Tu autem cum vocatus fueris ad nuptias (id est, ad nuptias Christi) noli recumbere in loco priori.

Luc. 14 b

Homilia. xliii. ex cap. xxiii.

Væ vobis autem scribæ, & pharisæi hypocritæ, qui deuoratis domos viduarum, &c.

Sexus mulierum incautus, & mollis est. Incautus quidem, quia non omnia, quæ videt, aut audit, cum sapientia, & ratione cõsiderat: mollis autem, quia facilè flectitur, vel de malo ad bonum, vel de bono ad malum. Virilis autem sexus cautior est, & durior. Cautior quidem, quia omnia, quæ videt discutit ratione: durior autem, quia nec de malo facilè inclinatur ad bonum, nec de bono facilè reuocatur ad malum: nam sequitur rationem. Ideò autem durior, quia rationabilior. Hæc autem præmisimus, vt ostẽdamus mulieres incautas, & faciles. Propterea impostores sanctitatis circa mulieres facilè se constringunt, quia nec intelligere impostura eorũ facilè possunt mulieres, cum sint incautæ: & ad dilectionem eorum religionis gratia facilè inclinantur, cum sint molles corde. Maximè tamen permanent cum viduis mulieribus, propter duas causas. Primùm, quia virita mulier, nec facilè decipitur, habens consiliatorem virum: deinde, nec facilè de facultatibus suis aliquid eis dat, cum sit in potestate viri: viduæ autem facilè decipiuntur, non habentes consiliatorem virum, & facilè de rebus suis talibus præstant, cum sint nullius potestati subiectę. Propterea ergo dum Iudaicos sacerdotes confundit, Christianos monet, vt nõ cum viduis mulieribus amplius permaneant, quàm cum cæteris: quia etsi voluntas permanendi mala non fuerit, tamen suspicio est mala. *Væ vobis, qui deuoratis domos viduarum, oratione longa orantes.* Qui auaritiam vestram religionis colore depingitis, & quasi diabolo Christi arma præstatis, vt ametur iniquitas, dum pietas æstimatur, qui longis orationibus, quasi magnis retibus viduarum facultates piscatis. Ob id dupliciter rei. Primùm quidem pro eo quod estis iniqui: alterum, pro eo quod figmentum assumitis sanctitatis. *Væ vobis scribæ, & pharisæi hypocritæ, qui clauditis regnum cælorum ante homines.* Vult.n dominus ostendere sacerdotes Iudæorum omnia auaritiæ causa facere, qui per scripturas quidem Christi cognoscebant aduentum. Considerabant autem, quoniam, & si Christus creditus fuisset, cõsuetudo sacrificiorum offerendorum fuerat extinguenda, & sacrificium iustitiæ valiturum: sicut de vtrisq; propheta testatur, dicens: Afferte domino gloriam, & honorem. Tollite hostias, & introite in atria eius. Ideò peruersa interpretatione ante cõspectum populi claudebant ianuam legis, & prophetarum, qui de aduentu Christi manifestissimè prædixerunt, vt a fide Christi homines separarent, timentes, ne fortè credito Christo, ipsi sacrificiorum oblationibus fraudarẽtur. Magis enim cupiebãt, vt lege manente, in vsu essent sacrificia, quibus ipsi ditabantur, non Deus: quàm lege cessante, sacrificium iustitiæ veniret in vsum, quo Deus delectatur, & homines iustificabantur. Regnum enim cœlorum dicuntur scripturæ, quia in illis insertum est regnum cœlorum. Ianua eorum, intellectus earum. Vel regnũ est beatitudo cœlestis, ianua autem eius est scriptura, per quam introitur ad eam. Clauicularij autẽ sunt sacerdotes, quibus creditum est verbum docendi, & interpretandi scripturas. Clauis autem est verbum scientiæ scripturarum, per quam aperitur hominibus ianua veritatis. Adapertio autem est interpretatio vera. Videte quia non dixit, Væ vobis, qui non aperitis regnũ cœlorũ: sed, qui

H

I

Ps. 28. a

Regnũ cœlorũ dicũtur scripturæ.

qui claditis. Ergo non sunt scripturę clausæ, sed obscuræ quidem, vt cum labore inueniantur: non autem clausæ, vt nullo modo inueniãtur. Propterea dicit Petrus in epistola sua, de scripturarum obscuritate: quia non sicut voluit homo, locutus est spiritus: sed sicut voluit spiritus, ita locutus est homo. Ratio autem obscuritatis multiplex est, tamen satisfactionis causa dicimus duas. Primum, quia deus alios voluit esse doctores, alios discipulos. Si autẽ omnes omnia scirent, doctor necessarius non erat, & ideò esset rerum ordo confusus. Nam ad eos quidem quos voluit esse doctores, sic Deus dicit per Esaiam prophetam: Loquimini sacerdotes in cordibus populi. Ad eos autem quos voluit discendo cognoscere mysteria veritatis, sic dicit in Cantico: Interroga patrem tuum, & dicet tibi: presbyteros tuos, & annunciabunt tibi. Et sicut sacerdotes, nisi omnem veritatem manifestauerint in populo, dabunt rationem in die iudicij, sicut dicit dominus ad Ezechielem: Ecce speculatorem te posui domui Israel, si non dixeris impio, vt a vijs suis prauis discedat, ipse quidem in suis peccatis, morietur, animã autem eius de manu tua requiram, sic & populus a sacerdotibus nisi didicerit, & cognouerit veritatem, dabit rationem in die iudicij. Sic enim dicit sapientia ad populum, Et extendebam sermones meos, & non audiebatis, & ideo ego in vestra perditione ridebo. Sicut enim paterfamilias cellarium, aut vestiarium suum non habet expositum cunctis, sed alios quidem habet in domo qui dant, alios aũt, qui accipiũt: sic & in domo Dei alij sunt qui docẽt, alij qui discunt. Deinde obscurata est notitia veritatis, ne nõ tã vtilis inueniatur, quàm cõtẽptibilis. Contẽptibilis.n.est, si ab illis intelligatur, a quibus nec amat, nec custoditur. Non ergo abscondita est in scripturis veritas, sed obscura: nõ vt non inueniãt eam: qui quærunt eam, sed vt nõ inueniãt eam, qui quærere eã nolunt: vt ad illorum quidem gloriam pertineat, qui inueniunt eam, quia desiderauerunt eam, & quæsierunt, & inuenerunt: ad illorum autẽ condemnationem, qui non inueniunt eam, quia nec desiderauerunt eam, nec quæsierunt, nec inuenerũt. Nec põt eis esse excusatio condemnationis ignorãtia veritatis, quibus fuit inueniendi facultas, si fuisset quærendi voluntas. Nã si veritas, salus, & vita est cognoscentium se, magis dẽt quæri, quàm quęrere. Quo claudebant scripturas sacerdotes? Aliud pro alio interpretantes, vtputa dicit Esaias: Ipse veniet dominus, & saluabit nos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt, & lingua mutorum deserta erit: Hęc signa erunt aduentus Christi. Quando ergo dominus mutum sanauit, & surdum, Iudæi peruersa adinuentione dicebant: Hic non eijcit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum: vt auerterent populum a fide ipsius. Aut certè claudebant ianuam veritatis, quando posuerunt decretum, vt siquis diceret eum filium Dei, fieret extra synagogam: Sic & modò hæretici sacerdotes claudunt ianuam veritatis. Sciunt.n. quoniã si manifestata fuerit veritas, eorũ ecclesia est relinquenda, & ipsi de sacerdotali dignitate ad humilitatem veniet popularem. Ideò qsi legunt in populo suo aliquid tale, Qui me misit, maior me est: peruersa interpretatione claudunt ianuam veritatis, dicentes: Filium minorem patre, cum ẽm dispẽsationem carnis dicatur minor. Et nec ipsi intrant in veritatem scripturæ, propter auaritiam: neq; alios intrare permittunt, pp ignorãtiam. Quid ergo? ignorans populus excusabilis erit? Absit. Si.n. vestimenta empturus, gyras vnũ negociatorẽ, & alterũ, & vbi meliores vestes inueneris, & pretio viliori ab illo cõparas: qũo non oportet populum circuire oẽs doctores, & inqrere vbi syncere veritas Christi venundatur, & vbi corrupta, & omniũ confessiones cognoscere, & veriorem eligere plus quam vestimentum? Dicit Apostolus, Omnia probate, & quod bonum est tenete. Aut si propter vtilitatem aliquam, vel necessitatem mundialem, proficiscì voluteris ad aliquem locum, cuius viam ignoras, nunquid propter ignorantiam viæ, discedis a profectione proposita? Non, sed experiris nunc istam viam, nunc illam: & quos interroges, quęris: & cum inueneris, rogas, & postulas vt semitam discas. Et si velles scripturarum ingredi veritatẽ, nunc peteres orationibus, nunc quæretes in scripturis, nunc pulsares bonis operibus, nũc interrogares sacerdotes, nunc istos, nunc illos, non inuestigas qui veri sint clauicularij scripturarum, qui falsi. Sed ista non fiunt, quia verbum Dei non creditur: quia

Esa. 35. b M

Sup. 12. & Luc. 11. b

Io. 14.

1. Thes. 5. d

A

quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia nec promissio beatitudinis eius desideratur, nec iudicium comminationis eius timetur. *Væ vobis scribæ, & Pharisæi hypocritæ, qui circuitis mare & aridã, vt faciatis vnũ proselytum: & cum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo: quam vos estis.* Iudæi enim vbicunq; videbant Gentiles proposita quæstione de veritate vnius dei, & de va
B nitate idolorum facilè disputantes vincebant. Non.n.labor est contra vanitatem idolorum manifestam, vnius Dei dicere veritatem, cum ille, qui dicit magis adiuuetur ab ea, quam adiuuet eam: tamen corrigebant eum fortè, sed nõ propter gloriam dei, vt additis cultoribus honoretur Deus: nec propter misericordiam volentes eũ saluare, quem docebant, sed aut propter auaritiam, vt additis in synagoga Iudæis, sacrificiorum adderetur oblatio: aut propter vanam gloriam, propter hoc ipsum, vt videãtur Gentilem corrigere potuisse: sicut, & nunc faciunt hæretici sacerdotes, aut promissionibus corrumpunt, aut minis terrẽt: non propter gloriam Dei, neq; de ignorantia hominum dolentes, sed aut propter auaritiam, aut gloriam vanam, vt videãtur aliquos potuisse corrigere. Sed, qui propter Deum aliquem vult corrigere, aut qui propter vanitatem, ex ipsis actibus docentis ostenditur. Quando.n.ipse in sanctitate cõuersatur, cognosce, quoniam errãtem propter deum corrigere vult: si antẽ ipse in ma
C lis versatur, quomodo alterum propter deũ corrigere valet ad bonum? Nunquid magis misericors potest esse aliquis alteri, quã sibi? Aut qui seipsum mergit in gurgitem peccatorum, quomodo alterum de peccatis valet eripere? *Facitis autem eum filium gehennæ duplo, quam vos estis.* Nam qui fortè sub cultura idolorum constitutus, vel propter alios homines iustitiam seruabat, factus sub deo: malorum magistrorum prouocatus exemplo, fit peior magistris, & sic impietas discipulorum imputatur magistris. Aut sic, omnis Gentilis in simplo est filius gehennę, quia idolorum est cultor. Item Iudæi in simplo erant filij gehennæ, quia non credebant in Christum. Quicunque ergo ex Gẽtibus adiungebatur Iudęis, non solùm non iustificabatur: nec.n iustificabatur aliquis, nisi per fidem Christi, maximè post aduentum ipsius: sed adhuc instruebatur exemplo scribarum, & Pharisæorum discredere Christo, & blasphemare eum, quemadmodum, & illi: & sic fiebat duplo filius gehennæ. Primùm quidem, quia idolorum fuerat cultor, deinde, quia factus fuerat blasphemator Christi, & intersector, sicut & nunc, qui transit ad hæreses, duplo fit filius gehennæ. Primũ quidem, quia veritatem quã tenebat, reliquit, deinde quia factus est aduersarius veritatis. Qui.n.in erroribus natus est, & in erroribus permanet, in simplo est filius gehẽnæ: qui autem natus in veritate, propter aliquã causam mundialem ad perfidiam migrat, duplo fit filius gehennæ. *Væ vobis duces cæci, qui dicitis: Quicunq; iurauerit per templum,* D *nihil est: qui autem iurauerit per aurum templi, debet.* Templum. n. vel altare ad gloriã dei pertinet, & ad hominum spiritualium salutem: aurum autem, quod est in tẽplo, vel donum, quod est super altare, ad gloriã quidem dei pertinet: & ipsum tamẽ autũ, vel donum magis ad delectationem hominum, & ad vtilitatem sacerdotum offertur super altare. Iudæi ergo aurũ, quo ipsi delectabantur, & dona quibus ipsi pascebãtur, sanctiora dicebant esse, quàm ipsum templum, & altare: vt homines promptiores fierent ad offerenda dona, q̃ ad preces fundẽdas in templo, aut iustitias faciendas. Multa.n. & modò Christiani simpliciter, & insipienter sic intelligunt. Ecce.n. si aliqua fuerit causa, modicum videtur facere, qui iurat per deum: qui autem iurat per euangelium, magis aliquid fecisse videtur: quibus similiter dicendum est: stulti, scripturæ sanctæ propter deum sunt, non deus propter scripturas. Maior est.n.deus, qui sanctificat euangelium, q̃ euangelium, quod sanctificatur a deo. *Væ vobis scribæ, & pharisæi hypocritæ, qui decimatis mentham, & anethũ, & cyminum, & reliquistis, quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem.* Qm̃ E scribarum, & Pharisæorum ad quos loquebatur, quidam erãt sacerdotes, quidam aũt populares: non incõgruum existimo, si duplicem huius loci faciamus traditionem: vt vna quidem pertineat ad populares, qui decimas dant: altera autem ad sacerdotes, qui decimas accipiunt. Etenim ipse sermo dubius est, qui dicit: Væ vobis, qui decimatis. Nam & qui accipit decimas, rectè decimare videtur, & qui dat. Scribæ ergo, & Pharisæi minimorum olerum decimas dabant, vt per hoc videntes eos, dicerent omnes: Putas quomodo omnium rerum suarum

rum decimas offerre non prætermittunt: quia etiam comemptibilium olerum decimas date non negligunt? Putas quomodo secundum omnia dei præcepta, vita eorum est consummata, vt ne in modicis his negligere acquiescant? Quod non erat verũ. Nam minimarum quidem rerum decimas offerebant, ostendendæ religionis gratia, in iudicijs autem erãt iniusti, in fratres sine misericordia, in deũ semper incredduli. *Quas simulationes eorum arguens dominus, hæc dicit, & adiungit: Hypocritæ liquantes culicem, camelum autem glutientes.* Quoniam a modicis quidem delectis se abstinebant, quæ fieri solent ex decimis nõ oblatis: magna autem mala alacriter committebant: qualia
F sunt, iniustum iudicium iudicare, in proximos suos odia exercere, in deum incredulum esse. In causa autem scribarũ, & Pharisæorum illorum cadunt multi. Et nunc, qui videntur quidem ecclesiam honorare, pauperes consolari, in iudicio autem sedentes, aut secundum personarum acceptionẽ iudicant autem secundum differentiã munerum: inter seipsos lites quotidianas exercent, & odia sine fine, præponentes semper auaritiam charitati. In fide autem semper infirmi sunt, quia inter Christianos, & hæreticos nullam differentiam arbitrantur: sicut, & meretrix mulier adulterum idipsum putat, & virum. Et ipsi ergo hypocritę sunt, & culicem liquant, modicum repellẽtes peccatum: & camelum glutiunt, maxima, & pessima committentes. Nunc veniamus ad sacerdotes. Scimus quia seruare iustitiam, & facere misericordiam, & habere fidem, propter gloriam suam deus mandauit: decimas autem offerre deo, pp vtilitatẽ sacerdotum: vt sacerdotes quidẽ populo in spiritualibus obsequantur, populi autẽ in carnalibus sacerdotibus subministrarẽt. Sacerdotes ergo auaritia pleni, siquis de populo decimas non obtulisset, ita eum corripiebant, quasi magnum crimen fecisset, quia decimam alicuius rei, vel saltem minimæ non obtulisset: siquis autem de populo in
G deum peccabat, aut lædebat aliquem, aut aliquid tale faciebat, nemo curabat corripere eum, quasi nullam culpam fecisset, quia in deum peccabat. Et de suo quidem luero solicitè agebant, de gloria autem dei, & salute hominum negligebant. Ideò dicit de eis: Væ vobis, qui decimas etiam rerum minimarum exigitis a populo, & misericordiam, & iustitiam non facientes populum non admonetis. Sic.n.& modò fit. Ecce.n. episcopus, si debitum honoris non acceperit a presbytero, aut presbyter si non acceperit a diacono, aut diaconus a lectore, irascitur, & turbatur: si autem viderit, aut episcopus presbyterum, aut presbyter diaconum, circa ecclesiæ obsequium non permanentem, aut aliàs peccãtem in deum, neq; irascitur ei, neq; curat: quia omnes quidem de suo honore soliciti sunt, de honore autem dei nullus. Et portiones quisq; suas secundum dignitatem suam vigilanter aspiciunt, & defendunt, & secundum dignitatem suam curam impendere circa obsequium ecclesiæ, non attendunt. Si populus decimas, non obtulerit, murmurant omnes: & si peccantem populum viderint, nemo murmurat contra eum. [Quam compendiosè in tribus his complexus est, & conditiones hominũ, & quæ necessaria sunt hominibus ad salutẽ? Omnes.n.homines, aut iudices sunt, siue spirituales, siue mundiales, aut sub iudicibus sunt: & omnibus generaliter hominibus tã iudicibus, quàm his qui iudicantur, duo hæc necessaria sunt ad salutem, fides vera, & opera bona. Dicens ergo, Iudicium: tetigit eos qui iudicant, siue mundiales iudices, qui præsunt mundo: siue spirituales, qui præsident ecclesijs, vt iustum iudicium iudicent. Hæc est enim eorum prima iustitia, vt si verè, aut iudices mundiales loquuntur iustitiam, aut iudices spirituales. Si verò loquuntur iustitiam in ecclesia, per hoc ostenditur si iustè iudicarint, dicente propheta: Si verè vtique iustitiam loquimini, iustè iudicate filij hominum. Si autem non iudicauerint iustum iudicium, non in veritate loquuntur iustitiam, sed in labijs tantùm. Dicens autem, Fidẽ, admonet omnes in fide viuere dei. Dicens verò, Misericordiam, cõuersationem bonam omnibus prædicauit. Nam siue abstinentia a malis, siue opus bonarum rerum per misericordiam conseruatur. Nam & non facere homini, quæ pati non vult, & facere quæ sibi fieri vult, vtrunq; misericordiæ est. *Duces cæci, liquantes culicem, camelum autem glutientes.* Omnes ergo sacerdotes, qui propter nõ I oblatas populi decimas curant, & docent populum, & corripiunt, & alia peiora eorũ peccata videntes, tacent: ipsi sunt, qui docent populum suo exemplo liquare culi-

[eos. H

pſ.57.a

Sacerdotum auaritia notatur.

cem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

cem, & camelum glutire: id est, a modico quidem peccato se abstinere, maiora autem committere. *Væ vobis scribæ, & pharisæi hypocritæ, qui emundatis, quod foris est calicis, & paropsidis.* Quoniam in specie calicis, & paropsidis homines dicit, manifestum est ex eo quod addidit, dicens: *Ab intus autem pleni estis rapina, & iniquitate.* Iudæi enim quotiescunq; ingressuri erant in templū, aut sacrificia oblaturi per dies festos, & se ipsos, & vestimenta sua, & vtensilia lauabant, & a peccatis nemo seipsum purgabat, cum Deus, neq; corporis munditiam laudet, neque sordes condemnet. Pone tamen, quia Deus odit sordes corporum, & rerum, & vasorum. Si ergo rerum sordes odit, & aut vis, aut non vis, necesse est, vt ipso vsu sordidentur: quantò magis Deus sordes conscientiæ horret? quam, si volumus, semper mundam seruamus. Non ergo vasa lauanda sunt aquis, sed conscientiæ precibus. O *pharisæe cæce, munda prius, quod intus est calicis, & paropsidis, vt fiat id quod foris est mundum.* Non ergo sensus est,
K si catinus ab intus mundatur, a foris verò mundatus non fuerit, mundus est: sed homo, si ab intus peccatis non fuerit sordidatus, & si nunquàm tetigerit aquam, mundus est ante Deum: si autem peccauerit, & si toto pelago, & cunctis fluminibus se lauerit, sordidus, & niger est ante Deum.

Homilia. xlv. ex cap. xxiii.

Væ vobis scribæ, & Pharisæi hypocritæ, qui similes estis sepulchris dealbatis, &c. Meritò iustorum corpora templa dicuntur, quia anima in corpore iusti dominatur, & regnat, quasi deus in templo, vel certè, quia ipse Deus in corporibus habitat iustis. Corpora autem peccatorum sepulchra dicuntur mortuorū, quia anima mortua est in corpore peccatoris, nec.n. viuens putanda est, quę nihil viuum, aut spirituale agit in corpore, vel quia mors ipsa habitat in corporibus peccatorum. Sicut ergo sepulchrum quandiù quidem clausum est, pulchrum videtur a foris: si verò fuerit apertū horribile est: Sic & simulatores bonorum, quandiù quidem non cognoscuntur, laudabiles sunt: cū autem cogniti fuerint, inueniūtur abominabiles. Dicito mihi ò hypocrita, si bonum est esse bonum,
L vt quid non vis esse, quod vis apparere? Si verò malum est, esse malum, vt quid vis esse, quod non vis apparere? Nam quod turpe est apparere, turpius est esse: quod autē formosum est apparere, formosius est esse. Ergo, aut esto, quod appares, aut appare, quod es: quia manifestum malum a sapiētibus non facilè reprehenditur, dum insania æstimatur. *Væ vobis scribæ, et Pharisæi hypocritæ, qui ædificatis sepulchra prophetarum, et ornatis monumenta iustorum.* Omne bonum, quod fit propter Deum, in omnibus rebus æqualiter obseruatur. Vbi autem in omnibus rebus non æqualiter obseruatur, bonū illud propter homines fit, sicut res ipsa præsens demonstrat. Ecce.n qui martyria ædificant, ecclesias ornant, bonum opus facere videntur: sed si quidem & aliàs iustitiam Dei custodiant, si de bonis eorum pauperes gaudent, si aliorum bona per violentiam non faciunt sua: scito, quia ad gloriam Dei ædificant. Si autē aliàs iustitiam Dei non seruant, si de bonis eorum pauperes nunquàm gaudēt: si aliorum bona faciunt sua, aut per violentiam, aut per fraudem: quis tam insensatus est, vt non intelligat, quia non ad gloriā Dei faciunt ædificia illa, sed propter æstimatio M
nem humanam? Et iustè ædificant martyria, vt pauperes violentiam passi ab eis, interpellent contra eos. Non.n. gaudent martyres, quando ex illis pecunijs honorantur, pro quibus pauperes plorant. Qualis est virtus illa iustitiæ, munerare mortuos, & expoliare viuentes, de sanguine miserorum tollere, & Deo offerre? illud non est Deo offerre, sed velle violentiæ suæ socium facere Deum: vt cum si oblatam sibi pecuniam de peccato libenter acceperit, consen Quō do
tiat in peccato. Vis domum Dei ędificare? mus dei
da fidelibus pauperibus vnde viuant, & ædificasti rationabilem domum Dei. In ædificijs enim homines habitant, Deus autem in hominibus sanctis. Quales ergo illi sunt, qui homines expoliant, & ædificia martyrum faciunt, habitationes hominum componunt, & habitationem dei distirpant? Iam ergo ex antiquis temporibus morbus iste in hominibus habebatur. Dicebāt.n. apud se: Si bene fecerimus pauperibus, quis illud videt? Et si viderint, non multi vident: & si multi viderint, pro tempore vident. Transit.n. tempus, & transit cum tpe benefacti memoria. Nonne ergo melius

melius ædificia facimus, quæ omnes aspiciunt, non solùm hoc tempore, sed etiam in posterum? Nam quādiù ædificium permanet, tandiù ædificantis memoria nomi
A natur: O insipiens homo, quid tibi prodest post mortem ista memoria, si vbi es torqueris: & vbi non es, laudaris? Ergo dum Iudæos castigat dominus, Christianos docet: quoniam si iuxta alia bona, ædificia sancta fecerit homo, additamentum est bonis: si autem sine alijs bonis operibus, passio est gloriæ secularis. *Væ vobis scribæ, & Pharisæi hypocritæ, qui ædificatis sepulchra prophetarum, et ornatis monumenta iustorum.* Qui considerat consequentia tunc Pharisæorum, & modò intelliget: quia hæc non solùm illis dixit Pharisæis, sed & omnibus postmodum nascituris. Nam & si ad illos solos dixisset hæc, dicta fuissent tantùm, & non etiam scripta. Nunc autem, & dicta sunt, & scripta. Dicta videlicet propter illos, scripta autem propter istos. Nam etsi patres Iudæorum mortui sunt, tamen filij eorum viuunt, qui prophetas quidem, & martyres colunt: filios autem prophetarū, & martyrum persequuntur, mortuorum sanctorum cultores, & viuorum persecutores. [Si verò trinitatem eiusdem substantię confitentes martyres passi sunt: quare eos quasi sanctos colūt, qui vnum ingenitum, & vnum vnigenitum, & vnum Spiritum sanctum crediderunt? Si autem martyres
B colunt, quasi qui veram confessi sunt fidē: quare persequuntur eos, qui fidem eorundem prophetarum & martyrum confitentur? Pharisæi ergo hæretici sunt, qui à vera fide præcisi sunt. Pharisæi.n. præcisè intelliguntur ipsi, qui sepulchra ædificant prophetarum, & martyrum nomina colunt, & præcepta blasphemant: memoriam honorant, & fidem contemnunt. *Et dicitis. Si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non fuissemus socii eorum in sanguine prophetarum.* Semper Iudæi præteritorum sanctorū cultores fuerunt, & præsentium contemptores, magis autem, & persecutores, & inimici viuentium, & amici mortuorum. Non enim sustinentes increpationes prophetarum suorum, persequebātur eos, & occidebant. Nam volentibus malè viuere, semper contraria videtur esse correptio, dicente Salomone: Argue sapiētem, & amabit te: insipientem verò, & odiet te. Posteà autem nascentes filij intelligebant culpas patrum

[hæc al. desunt.]

Prou. 9 b

suorum, & ideò quasi de morte innocentium prophetarum dolentes, ædificabant monumenta eorum, & ipsi tamen similiter persequebantur, & interficiebant suos prophetas, increpantes eos propter peccata. Nam alter alterius culpam citò intelligit, suam autem difficilè: quia homo in C
causa alterius tranquillum cor habet, in sua autem turbatum. Perturbatio autem cordis non permittit hominem considerare, quod bonum est. Sic ergo per singulas generationes Iudæi colebāt illos quasi sanctos, quos patres eorum quasi malos occiderant. Hoc autem fiebat, non vt vnaquæque generatio suam innocentiam ostenderet, sed vt inuicem se domestico filiorum iudicio condemnarent. Quis.n. existimare potest innocentes, qui a filijs suis quasi rei damnantur? Sic & Iudæi, qui fuerunt in tempore Christi, prophetas quidem colebant, & dominum persequebantur: seruos honorabant, & dominum contemnebant. Naturalem consuetudinem omnium malorum hominum Christus exponit. Nam Iudæi corripiuntur a Iudæis: sed penè in omnibus hominibus malum hoc inuenitur, vt alios quidem culpent errantes, & ip si in eosdem currant errores. Ecce si tu audias aliquem de antiquis episcopis loqui, quia ille (nescio quis sit) peccantem populum liberè increpabat: sic personas diuitū, nō aspiciebat, sed vnicuiq; verum dicebat, statim collaudes eum, & beatificas, & dicis, quia talis debet esse in populo doctor. Et si audias, quia aliquis extitit increpatus, & fecit illi iniuriam, vituperas, & di- D
cis: Quare illum non sustinuit increpantem? Ego si essem, & me aliquis pro mea culpa corriperet, non solūm non irascerer, sed magis gauderem. Sicut n. familia sine flagello non regitur, sic & populus sine increpationibus non gubernatur. Ecce siquis de tuis doctoribus voluerit te increpare pp peccatum tuum, & dicere tibi, quod verū est, statim irasceris, & blasphemas: sic & Iudæi suos quidem prophetas, non sustinebant, antiquos autem quasi sanctos colebant. Nō ergo ille est bonus, qui quod malum est reprehendere potest, & bonum laudare: sed qui reprehensus in malo, bono animo suscipit reprehensionem. In alterius causa facilè possumus omnes iusti iudices esse: ille autem verè bonus, & iustus, & sapiens est, qui sibijpsi iudex fieri potest. Cū audieris

Universidad de Deusto
Biblioteca

audieris aliquem beatificantem antiquos doctores, proba illum qualis est circa suos doctores. Si.n. illos sustinet, & honorat cũ quibus viuit, sine dubio, & illos honoratu rus fuerat, si cum illis vixisset. Si autem suos contemnit, verè, & illos contempturus fuerat, si cum illis vixisset. Nam omnis correctio similis est cæteris tentationibus. Sicut ergo omnis tentatio fideles quidem ædificat magis, infideles autẽ destruit amplius: sic & omnis increpatio disciplinæ religiosum hominem, & Deum timentem, meliorem facit: irreligiosum autem, & mãlum conturbat, & ad deterius ire compellit. Sicut ergo vas figuli igne probatur, sic & bonum cor, increpatione cognoscitur. *Et dicitis: Si in diebus patrum nostrorum fuissemus, non fuissemus socii eorum in sanguine prophetarum.* Non quia Iudæi specialiter omninò talia loquebantur, sed quia talia cogitabant, & faciebant, cogitationibus suis hæc loquebantur, & factis. Quando.n. colebant filij, quos patres occiderant, condẽnare videbantur homicidia patrum suorum, & se ab illorum consortio separare. Sic & hæretici quando colunt prophetas, & apostolos, & martyres, qui a patribus eorum, id est a Iudæis, vel a Gentilibus persecutionem passi sunt, & occisi, condemnare videntur acta patrum suorum, id est Iudæorum, atque Gentilium: & dicere, quia si fuissemus in diebus illorum, non fuissemus socij eorum in sanguine prophetarum, apostolorum, & martyrum. *Itaque testimonium redditis vobis, quia filij estis illorum, qui occiderunt prophetas.* Naturæ regula dicit, quia non potest fieri, vt de bonis parentibus mali nascantur: aut de malis, F boni: sed quales fuerunt parentes, tales erunt, & nati. Quia sicut arbor in fructu cognoscitur, & fructus per arborem demonstratur: sic parentes cognoscuntur in filijs, & filij per parentes. Nonne hoc ante Chri Psl.13.c stũ propheta prædixit, Quoniam Deus in Ibi.111. generatione iusta est? Item, Generatio rectorum benedicetur? Ergo dant testimonia de filijs mores parentum. Quòd si pater fuerit bonus, & mater mala: aut si mater fuerit bona, & pater malus: interdum filij patrem sequuntur, interdum matrem, interdum omnes filij patrem, interdum omnes matrem: tamen frequentius est, vt nati patrem sequãtur. Si autem ambo fuerint æquales, aliquando fit, vt de bonis parentibus mali exeant filij, aut de malis boni, sed rarò. Ecce.n. regula est humanæ naturæ, vt omnis homo nascatur duos oculos habens, & quinos digitos: aliquando Ioã.9.a tamen, vt manifestentur opera Dei, nascitur homo, aut sex digitos habens, aut oculos omninò non habens: sicut in euangelio scriptum est. Sicut ergo extra regulã naturæ rarò euenit, vt deformis nascatur: sic & homo extra regulã naturæ rarò proceditVxor qualis ducẽda. F, vt dissimilis nascatur filius parentibus suis. Tu itaq; iuuenis quando vxorem ducere vis, si virgo, aut si puella nuptui tradatur, noli quærere diuitem, sed benè morigeratam: quia mores boni, diuitias frequenter acquirunt, diuitiæ autem mores nunquam fecerunt. Et glorioſior est paupertas fidelium, quàm diuitiæ peccatorũ. Prou.11 Noli quærere speciem, quia scriptum est: c Sicut inaures aureæ in naribus porci, ita mulieris malè morigeratæ species. Quia in specie, meretrices placent: in moribus autem, matronæ. Cum autem requiris, aut necessarium habes matronæ mores discere, considera quales habet parentes, & sine labore cognosces de illa. Si ergo ambo fuerint boni, fiducialiter pone pedem tuum in domo illius: si autem ambo fuerint mali, fuge familiam illam. Crede.n. testimonio Christi, quod verum est: & non mentitur. Si autem dissimiles fuerint parentes illius, dubium inde habes euẽtum, quo nauta, qui in mare tradit animam suã, nescies vtrum pereat, aut euadat. Aut ita: Nõ quia aut de iustis parentibus iusti nascãtur, aut de iniquis iniqui, secundum ea, quæ diximus: sed si de parentibus iustis iusti nascãtur, per hoc ipsum, quod similes sunt parẽtibus suis, sibijpsis testimonium perhibẽt, quia sunt filij eorum: si autem de iustis iniqui nascantur, per hoc ipsum quod dissimiles sunt parentibus suis, perhibent te- H stimonium sibi, quia non sunt filij eorum. Et econtra, si de iniquis parentibus iniqui nascantur, sicut homicidæ Iudæi de homicidis Iudæis, de quibus præsens loquitur sermo, p hoc ipsum, quod similes sunt parentibus suis iniquis, sibijpsis testimoniũ perhibent, quia filij sunt eorum. Si autem de iniquis nascantur iusti, ipsi sibi perhibent testimonium, per hoc quod dissimiles sunt parentibus suis, quia nõ sunt filij eorum. Scẽm hoc ergo, & hæretici ipsi sibi testimonium dant, qm̃ filij sunt Iudæorum,

rum, atq; Gẽtilium, qui persecuti sunt prophetas, & apostolos, & martyres. Quomodo? eadem ipsa opera facientes in Christianos, quæ fecerunt Iudæi, atq; Gentiles in prophetas, & apostolos, & martyres. Nunquid prophetæ, aut apostoli, & martyres, persequentium volebant aliquid fieri suũ? Nunquid terroribus carnalibus, aut promissionibus mundialibus aliquem credere suadebant? Nec.n. est fides, quæ ex necessitate timoris procedit, aut desiderio muneris alicuius terreni: sed benè docentes, & melius viuentes, vt & verbis docerent, & factis. Et non minas proponebant carnales, sed futurum Dei iudicium exponebant. I Non mundialia bona, sed regna cœlestia hominibus promittebant. Si hæc faciunt hæretici, verè filij sunt prophetarum, & apostolorum, & martyrum, qui ita fecerũt: si autem alios persequuntur, alios tertent, alijs promittunt, aliorum bona diripiunt, alijs autem donant, sine dubio ipsi de se testimonium dant, quia ipsi filij non sunt prophetarum, & apostolorum, & martyrum. *Et vos implete mensuram patrum vestrorum.* Prophetat illis futurum, vt quemadmodum patres eorum interfecerunt prophetas, sic & ipsi interficient Christum, & apostolos, & martyres, cæterosq; sanctos. Non iubet illis, vt faciant, quæ facturi nõ erant, nisi iussisset: sed ostẽdit eis, quia sciebat, quod essent facturi: Vtputa, si contra aliquem litiges aduersarium, & scis, quod aliquid cogitat aduersus te, dicis illi: Fac mihi, quod facturus es. Non iubes illi, vt faciat, sed ostendis te intelligere, quod cogitat facere. Sic & dominus ad Iudam di- Ioã.13. c cebat: Quod facis, fac citius. Et quàm benè dixit, Implete: & non, superimplete. Quantum ad veritatem, excesserunt mensuram patrum suorũ. Illi.n. homines occiderunt, isti Deum crucifixerunt. Illi ministros, isti regem. Sed quia volũtate sua descendit in mortem, non imputabat illis suæ mortis peccatum: sicut & in cruce petebat pro illis: Pater, remitte eis, quia nesciunt quid faLuc.23 c ciunt. Imputat autem illis apostolorũ mor K tem, cæterorumq; sanctorum, qui nolẽtes occisi sunt. Ideò dicit, Implete: & non, superimplete. Nam benigni, & iusti iudicis est, suas iniurias contemnere, & aliorum iniurias vindicare. Qui autem suas vindicant, quanuis iustè vindicet, nunquàm tñ [hęc al, iudex iustus esse putatur. [Consequenter, & hæreticis dicitur hoc. Qñ.n. vides hereticos, tres per oĩa æquales dicẽtes. eiusdem esse substãtiæ eiusdẽ esse authoritatis, sine principio oẽs, hos aliqua parte distantes a gesunæ: quare at tentè le- se, non mireris: implent.n. mensurã patrũ suorũ Gentilium, qm̃, & illi similiter multos Deos colebant. Quando vides eos, tres vnam personam dicentes, & ipsam esse Deum patrem, ipsam Deum filium, ipsam Deum Spiritum sanctum, non mireris: Iudæorum enim patrum suorum implent mensuram. Sic enim, & illi semper vnum Deum patrem colebant, filium non confitentes Deum post patrem. Quando vides eos confitentes, ac dicentes, quia filius de ipsa patris substantia processit: sicut & omnis filius corporalis de corpore patris, & actum carnalem, applicant spiritui impassibili, & inuisibili: cognosce quia mensuram implent patrum suorum Gentilium. Et illi.n. tales Deos colebant, qui secundũ L carnem, & generabantur, & generabant. Quando vides eos dicentes, purum hominem crucifixum, & anima, & corpore: non Deum in corpore solùm, in quo nulla esset diuinitas: scito quoniam implent mensuram Iudæorum patrum suorum. Nã, & illi hominem purum se crucifixisse credentes, dicebãt ad apostolos: Ecce.n. impleui- Act.5.c stis Hierusalẽ doctrina vestra, & vultis inducere super nos sanguinem istius hominis. Si.n. homo purus est passus, dimitto: quia nos mors hominis, non Dei saluauit. Sed dico, Iudæi tale peccatum fecerunt, quale facit, qui hominem occidit, nõ deũ. Qm̃ vides eos persequentes, & facientes oĩa quæ diximus, non mireris: implent.n. mẽsuram Iudæorum, & Gentilium patrum suorum.] *serpentes genimina viperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennæ?* Sicut.n. serpentes prę omnibus animalibus astutiores sunt, & astutia eorum nõ est in bono, sed in malo: hoc enim semper aspiciunt, quo aliquem mordeant: & cum momorderint, quo se occultent: Sic & oẽs hypocritæ astutiores sunt cæteris hominibus simpliciter viuentes, & in astutia sua cogitant, quomodo aliquem lædant: & cum læserint, ita simpliciter ambulabant, quasi neminem M nocuerint. *Genimina viperarum.* Superius diximus de Iudæis, quoniam per singulas generationes inuicem sua facta cõdemnabant, & semper patres reprehendebantur à filijs suis. Item filij reprehendebantur a patribus

Universidad de Deusto
Biblioteca

[al. filijs Viperarum natura.

patribus [suis. Ideò ergo eos omnes viperæ similauit: quoniam talis est viperarum natura, quando conceperint in vtero matres, nati earum rumpunt vterum matris, & sic procedunt. Item ipsi nati, quando cõceperint, sic patiuntur a suo fœtu. Sic ergo viperæ semper parentes comedunt, & comeduntur a pullis suis: sic & Iudæi semper patres condemnant, & condemnantur a filijs suis. *Quomodo fugietis a iudicio gehennæ?* Nunquid sepulchra sanctorum ædificãtes, an potius a malitia corda vestra mũdantes? Nunquid sic iudicat Deus, quomodo iudicat homo? Homo hominem iudi-

1.Re.16 cat in opere, Deus autem in corde. Quæ

Pietatis gradus duo.

est autem ista iustitia, sanctos colere, & cõtemnere sanctitatem? Primus gradus pietatis est, sanctitatem diligere: deinde sanctos: quia non sancti ante sanctitatem fuerunt, sed sanctitas ante sanctos. Sine causa ergo iustos honorat, qui iustitiam spernit. Quomodo fugietis? Nunquid liberabunt vos sancti, quorum monumenta ornatis?

A nõ possunt sancti amici esse illorum, quibus Deus est inimicus. Nunquid potest esse pacata familia, domino aduersante? Quomodo fugietis? An forsitan nomen vacuũ vos liberabit, quia videmini esse populus Dei? Quid prodest meretrici, si nomen habeat castum? sic nihil prodest peccatori, si seruus Dei dicatur. Ne putetis, quia melior est Christianus impiè agens, quam infidelis impius. Denique quis peior est tibi, inimicus apertus, an qui se fingit amicũ, & est inimicus? Puto quòd melior est inimicus apertus, quàm amicus falsus. Sic & apud Deum odibilior est, qui seruum Dei se dicit, & mandata diaboli facit. Serpentes genimina viperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennæ? Serpẽtes enim sunt & omnes hæretici, prudentes in malo, & stulti in bono. Et sicut serpentes varij sunt in corpore suo, sic hæretici varij sunt in erroribus suis, & multiplices in malignitate: qui deposuerunt imaginem Dei, quę est in iustitia, & sanctitate veritatis: & susci-

Hæretici serpẽtibus cõparati.

pientes imaginem serpentis, quæ est in malitia, & schemate veritatis, facti sunt serpẽtes, filij serpentis illius, ad quem dominus

Ge.3.c in persona ecclesiæ, & diaboli dicit: Ecce

B pono inimicitias inter te, & mulierem, & inter semen tuum, & semen illius. Super ventrem tuum, & super pectus tuum repes, & terrã manducabis omnibus diebus tuis. Propter quam sentẽtiam domini inter hęreticos, & Christianos pax non potest esse. Si ergo filios ecclesiæ non persequuntur hæretici, neque aduersantur, & ipsi filij sunt ecclesiæ: si autem persequuntur, semẽ sunt serpentis illius, cuius semen inimicitias exercet aduersus semen ecclesiæ. Nam, & isti, qui genimina sunt serpentis, similiter sicut, & illi super ventrem suum, & super pectus repunt, & semper manducant terram. Super ventrem quidem, & pectus repunt: quoniam quicquid faciũt propter ventrem suum faciunt, & propter vanam gloriam pectoris sui. Terram autem manducant, quoniam neminem lucrantur, aut capiunt in perfidia sua, nisi illos, qui in terra sunt: id est, carnales homines. Spirituales autem viros seductio non consumit. [Manducare enim est lucrari, vel acquirere, siue ad vitam, siue ad mortem. Non solùm autem serpentes sunt, sed & viperæ, quarum natura est, vt rumpentes viscera matrum, nascantur: sic & authores hæresum, rumpentes fidem matris ecclesiæ, processerunt ad principatum. *Quomodo fugietis a iudicio gehennæ?* Ecclesias ædificantes, C non ecclesiasticæ veritatis fidem tenentes: scripturas legentes, non scripturis credentes: prophetas, & apostolos, & martyres nominantes, non opera martyrum imitantes, nec confessionem eorum sequentes. Sup.7.c Nec audistis eum, qui dicit: Non omnes, qui dicunt mihi, domine domine, intrabunt in regnum cœlorum, sed qui faciunt voluntatem patris mei. Sicut enim nõ omnes, qui dominum vocant, domini sunt, sed qui faciunt domini voluntatem: sic nõ omnes, qui in locis suis prædicant apostolos, & prophetas, & martyres, iam per hoc sunt cultores eorum: sed qui opera eorum imitantur, & fidem sequuntur.

[seductione consumunt.

Homilia.xlvi.ex cap.xxiii.

IDeò, ecce ego mitto ad vos prophetas, & sapientes, & scribas, & ex ipsis occidetis, et crucifigetis, &c. Prophetas, & sapientes, & scribas apostolos dicit. Prophetæ enim erant, quia prophetico spiritu erant repleti. Sapientes autem erant corde, sicut prophe pſ.89.c ta dicit de eis: Et eruditos corde in sapientia. Scribæ autem erant corde, quia de thesauris suis noua, & vetera proferebant. Sed Hic ſu. primùm videamus, qua causa dicit: Ideò, b ecce

ecce ego mitto ad vos. Superius dixerat, Væ vobis scribæ, & Pharisæi hypocritæ, qui ædificatis sepulchra prophetarum, &

D ornatis monumenta iustorum, & dicitis: Si fuissemus in diebus patrum nostrorum non essemus socij eorum in sanguine prophetarum: id est, quoniam ædificatis sepulchra prophetarum, & per hoc non solum verbis, sed & ipsis ædificationibus dicitis, si in diebus patrum nostrorum fuissemus, non essemus socij eorum in sanguine prophetarũ: volentes vos iustificare corã hominibus, qui ẽm visionem operum iudicant, & nõ corã deo, qui corda cognoscit: quod est hypocritarũ. Ideò dixit Iesus turbis Iudęorum, & principibus sacerdotum: *Ecce ego mitto ad vos prophetas, & sapientes & scribas: & ex ipsis occidetis, & crucifigetis, & persequemini de ciuitate in ciuitatem, vt mensuram homicidarum patrum vestrorum non benè plenam impleatis.* peiora facientes patribus vestris. Qm̃ illi quidem prophetas occiderũt, vos aũt ipsum dñm prophetarum. Illi. n. eos qui annunciabant ventu rum filium dei: vos aũt eos qui eum iam aduenisse testantur, vt sic per ipsa opera vestra homicidialia testimonium vobis reddatis, quia filij estis patrum homicidarũ: vt non solum sanguis istorum sanctorum, verumetiam propter istorum sanguinem,

E omnis sanguis precedentium sanctorum veniat super vos. Nunc virtutem ipsorum verborum videamus. Ostendit eis, quia intelligit corda ipsorum, quia tales sunt, vt faciant quod fecerunt patres eorum. Nam

1.Ioã.3. apud Deum, qui hominem occidere dispo nit, antequam occidat, quasi homicida habetur. Et qui adulterium committere ausus

Sup. 5. est, antequam committat iam adulter est ante Deum. Et qui periurare paratus est, antequam periuret, iam periurus videtur: quia Deus non ex operibus iudicat, sed ex cogitationibus cordis, dicente Apostolo:

Ro. 2.c Testimonium reddente conscientia eorum, etiam cogitationibus inuicem accusantibus se, aut etiam defendentibus se in die cum iudicabit dominus occulta hominum. Voluntas est enim, quæ aut remuneratur pro bono, aut condemnatur pro malo: opera autem testimonia, sunt voluntatis. Vt quid ergo expectat opera, qui conscientias nouit? Nunquid & tu in aliquo negocio testimonia quæris, cum tibi res ipsa fuerit manifesta? Sed dicis: Si secundum voluntatem iudicat, & opera nõ expectat, non misisset ad illos prophetas, & sapientes. Ideò expectat, vt duo bona fierent misericordiæ, vt & Iudæi secundum conscientias solas suas condemnarentur, & iusti homines non occiderentur. Et quis scit, quia aut malus iustè damnatus sit propter malitiam suam, aut bonus propter benevolentiam suam iustè remunetatus sit, nisi voluntas demonstraretur in F opere? Quale est enim illud iudicium iustum, cuius iustitiam nemo cognoscit? Non ergo Deus quærit opera propter se, vt sciat quomodo iudicet, sed propter alios vt omnes intelligant, quia iustus est deus. Nam Deus est, qui omnium corda cognoscit, & hominum, & angelorum, & spirituum cæterorum. Cor autem Dei nemo cognoscit, neque homines, neque angeli. Ideò ergo, & malis dat occasionem, per quam in operibus ostendatur propositum voluntatis suæ malæ: sicut dedit scribis, & Pharisæis, mittens ad eos prophetas, & sapientes, & scribas: & bonis præbet occasionem, per quam ostendant propositum voluntatis suæ bonæ, sicut prophetis, & sapientibus, & scribis suis præbuit, excitans super eos persecutionem scribarum, & Pharisæorum, vt non sine causa quantum ad homines coronarentur. Et sicut homo habens benefaciendi propositum, certè iustum est, vt Deus prouideat ei occasiones, per quas faciat bona, vt quid pinguis terra iaceat sine fructu, sic iustum est, vt homini malam voluntatem habenti, prouideat causas, per quas faciat mala, dicente Salomone: Ad prauos prauas vias mittit dominus. Vnde Dauid rogat, dicens: Viam iniquitatis amoue à me, legem tuam, &c. Nam & de beneuolis alibi propheta sic dicit: Quia pſ.118. non dimittit virgam peccatorum super lbi.124. sortem iustorum, vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas: Id est, nõ dat potestatem dæmonibus super iustos, nequando contra voluntatem suam malum facere compellantur ab illis. De maleuo- Ibidem. lis autem statim sic dicit: Declinantes autem ad suffocationem, adducet dominus cum operantibus iniquitatem: Id est, qui declinatus est ad malefaciendum, sociat illum cum operantibus mala: Vt puta volenti tibi eleemosynas facere, occurrit ante faciem tuam captiuus, aut desolata

[esi mi. &c. vidua, aut miserabilis orphanus, non tantum te[misit ad vtilitatem illius, quantum illum trãsmisit ad vtilitatem tuam: id est, non tantum præstitit illi per te, quantum per illum tibi. Nam quod per te illi præstitit, temporale est, & terrenum: quod autẽ tibi præstitit per illum, perpetuum est, & cœleste. Ne putes quia propter vtilitatem pauperum Deus diuitẽ fecit, quos & sine
H diuitibus poterat sustentare: sed propter vtilitatem diuitum pauperes fecit, qui infructuosi, & steriles erant futuri, nisi pauperes facti fuissent. Si ergo bene facere volentibus, quando prouidet causas benefaciendi, iustus est deus: sine dubio, & quando malefacere paratis malefaciendi prouidet causas, non est iniustus. Sicut enim bonus rogat, ne occasionem peccandi incurrat, dicens: Viã iniquitatis amoue a me:
Ps. 118. d sic & malus optat, vt inueniat occasionem nocendi. Ideò ergo dicit dominus: [Ecce ego mitto ad vos prophetas, & sapientes, & scribas, & ex ipsis occidetis, & crucifigetis, & flagellabitis, vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effunditur super terram.] Ergo Deus occasionẽ prouidet peccandi? Etiam, sed non vt peccare faciat, sed vt peccatorem ostendat. Ecce enim si tu vitiosum compares seruum, & volueris mores suos scire: nonne pones ante illum sacculos cum solidis, aut aliquem concupiscibilem cibum, & si quidem seruus ille incõtinens fuerit, & sine timore, porrigat manum suam, & accipiet inde: nunquid malè fecisti? Aut nunquid tu coegisti illum vt facere malè? Non, sed propalasti malitiam eius. Sic & Deus dans hominibus occasionem peccandi, si peccare voluerint, non illos facit peccare, sed manifestat pertinaciã
I cordis eorum. [Vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terrã, à sanguine Abel iusti, vsq; ad sanguinẽ Zachariæ filij Barachiæ, quem occidistis inter templum, & altare.] Id est, non tantũ super Iudæos, qui iam non sunt, sed super vos malos homicidas. Nã in tẽpore Abel Iudæi quidem non fuerunt, mali autẽ fuerunt. Nam quantum ad homines multæ generationes, tsunt secundum diuersitates terrarum: quantum autem ad Deum, duæ generationes sunt: Vtputa per singulas generationes sanctis suis bona promittens
Esa. 62. b Deus per prophetas, ad consolationẽ eorũ Christum eis prophetauit venturum, vtputa: Constituã iudices tuos sicut prius, tunc vocaberis ciuitas iustitiæ, &c. Ergo promisit quidem, non autem præstitit: præstitit autem nouissimis sanctis. Sicut & per singulas generationes peccantibus mala promittens Deus, ad terrorem eorum hunc eis propheticè minabatur interitum, quẽ Esa. 1. b Iudæi sunt passi, vtputa, Terra vestra, deserta, &c. Ergo minatus est omnibus, non autem reddidit, sed reddidit generationi nouissimæ. Sicut ergo omnia bona, quæ in singulis generationibus a constitutione mundi omnes sancti merebantur, illis nouissimè sunt donata, [qui receperunt K Christum: sic omnia mala, quæ in singulis generationibus à constitutione mundi pati meruerunt omnes iniqui, & sanctorum interfectores, super nouissimos Iudæos venerunt, qui Christum repulerunt. Aut ita: Nunquam ab initio mundi antè talis grãtia Dei donata est hominibus, qualis in Christo: aut talis interitus venit super impios, qualis venit super Iudæos Christo repulso. Exempla corporalia dico, quæ passi sunt a Romanis. Quid enim melius esse potest, quàm Deum in corpore venientem susc ipere? Aut quid peius contingere põt, quàm deũ cum tanta humilitate, & misericordia venientem ad se non solùm non susc ipere, sed adhuc interficere, & tali modo interficere? Pone ergo deũ dicere ad illos, qui receperũt Christum: Ecce ego mitto ad vos filium meum in corpore velatũ, & discipulos eius in nomine ipsius: & recipietis eos, & credetis in eum, vt veniat super vos omnis iustitia, q̃ facta est ab Abel vsq; ad Zachariam. Nonne verum dicit? Verè enim, quantum ad magnitudinem gratiæ, quę data est hominibus in Christo, non dicam omnem iustitiam præcedentiũ sanctorum, quę ab initio venit super illos: sed puto, quòd omnium sanctorum iustitiæ tantum mereri non potuerunt, quan- L tùm illis donatum est. Sic & super Iudęos, qui crucifixerunt Christum, & persecuti sunt discipulos eius venientes ad se: quantum ad magnitudinem iræ, quæ effusa est super eos, non dicam quia omnium impiorum præcedentium peccata venerunt super illos, sed magis omnium impiorum peccata tantũ mali non meruerunt, quantum venit super illos, vt talia paterentur, qualia passi sunt a Romanis: & sic postmodum omnes generationes eorum vsque in finem

in finem seculi proijcerentur a Deo, & ludibrium fierent gentibus vniuersis: Sic & modò fit in omnes gentes, & ciuitates. Vel ita: Omnis gens, vel ciuitas non, cum peccauerint, statim punit eas Deus: sed expectat per multas generationes, & modò mandat, modò minatur, interdum ex parte castigat: vt quantò magis diutius eos expectauerit, tantò amplius, & Dei iudicium iustius sit, & illorum dignior pœna. Quando autem placuerit Deo perdere ciuitatem illam, aut gentem, videtur omniũ generationem præcedentium peccata reddere illis: quoniam, quæ illæ omnes generationes merebantur, hæc sola passa est. Quid ergo? Iniustus est deus, qui aliorum
M peccata vindicauit in istis? Absit. Sed quoniam, quę illi merebantur, isti sunt passi, & soli passi sunt talia, cum non soli peccassent: propterea quę aliorum erant, dicũtur isti perpessi. Res.n. ista moralis est, & sic omnes homines quotidie facimus. Ecce.n. cùm ſerui tui peccant, expolias vnum, & iterum parcis ei, dicens: Nisi obseruaueris, hoc passurus es: similiter facis, & alteri. Non meliorantibus verò eis, si incurrerit vnus, castigatur secundum suum peccatũ, & videtur quidem pro omnibus ille solus castigatus: quia quod alijs est promissum, illi est redditum. Reuera autem non pro alijs castigatus est, sed pro se: quia secundũ meritum culpæ suæ castigatus est. Ille.n. pro alijs dicitur castigari, qui alijs peccantibus, ipse castigatur non peccans: qui autem peccans castigatur, non pro alijs, sed pro se castigatur: Sic & generatio ista pro patribus quidem suis videtur punita, quia illi territi sunt, isti puniti. Verè autem nõ pro alijs, sed pro se condemnati sunt: quia sic peccantes, iustè damnati sunt. Hæc eadem ad hæreticos conuenit dicere Christum. [Ideò, ecce ego mitto ad vos sapientes, & scribas, & ex illis occidetis, & crucifigetis, & flagellabitis in synagogis vestris, & persequemini de ciuitate in ciuitatem, vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effunditur super terram.] Verè enim
A missi sunt sapientes aduersus hæreticos, scilicet patres vestros. Sapientes autem nõ literati, quorum sapientia non est in sensibus carnalibus posita, & in lingua acquisita per exercitationem carnalem, sed sapiẽtes çirça dei timorem, sapientes circa Dei notitiam: sapientes animo, non corpore: corde, non ore: fide, non verbis, de quibus, dicit propheta: Dexteram tuam sic notam Ps. 89. c fac mihi, & eruditos corde in sapientia. Misit scribas, id est, presbyteros, & diaconos, & fecerunt eis qualia fecerunt prophetis, & apostolis. & martyribus patres eorum. Quanta passi sunt ab hæreticis patres nostri nullus ignorat, recedente de medio testimonio scribarum. Ipse enim actus hominum per singulas generationes decurrens, sufficit ad testimonium veritatis, qui sunt filij prophetarum, & apostolorũ, & martyrum persecutionem patientium semper, & qui sunt filij Iudæorum, atque gentilium persequentium semper. Quid opus est verbis ad probationem generis vostri, cùm res ipsa loquatur? Quod autem dicit, Vt veniat super vos omnis sanguis iustus a sanguine Abel, vsq; ad sanguinem Zachatiæ: non ita est intelligendum, vt omnium generationum præcedentium, & persequentium merita, generatio vna persoluat. Nec.n. iustum est, vt alter pro alterius puniatur peccatis, sed cum in die [iudicij vnaquæq; generatio punita pro peccatis suis fuerit, de hac vna & ipsa generatione videbitur esse iudicatum. Omniũ.n. iniquorum, & persecutorum, & homicidarum a Cain vsque ad finem vna generatio est: etsi non sint omnes in tempore vno, omnes tamen filij sunt persecutoris, & homicidæ illius Cain. Ideò & alibi dicit: Amen dico vobis, non transibit generatio Inf. 24. hæc donec omnia fiant: id est, donec im- c pleatur omne mysterium vocationis sanctorũ: Vtputa Cain fuit persecutor Abel, & mortuus est: facti sunt gigantes persequentes filios Seth. Ecce Cain transijt, sed generatio ipsa stetit. Perierunt gigantes in diluuio, sed nati sunt ex Cham [Cha- Chanaã nanęi, & cæteræ gentes persequentes filios Sem. Gigantes transierunt, sed generatio ista stetit. Secundum animam enim Chananęi de generatione erant eorum iniquorum, qui fuerunt ante diluuium. Interempti sunt Chananæi ex parte à filijs Israel, sicut legimus, & ex eis facti sunt alienigenæ, qui persequerentur Iudæos. Ecce & illi transierunt, sed generatio eorũ stetit. Postmodum conuersæ sunt gentes quędam ad Christum surrexerunt perfidi Iudæi post C Christum aduersus Christianos, ipsa vice habentes ipsam generationem quantum ad animam, quam habuerunt gentes illæ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ prius persequebantur Iudæos. Deinde gentiles quidem crediderunt omnes, Iudæi autem defecerunt, qui persequebantur ecclesiã: & ex ipsa ecclesia surrexerunt hæretici, qui persequebantur ecclesiã, sed generatio ipsa stetit. Ecce Iudæi, & gentes persecutores transierunt, sed generatio ipsa stat. Nam de generatione impiorum Iudæorum, & gentilium sunt hæretici isti. Ideò & mores, & perfidiam sequuntur eorum, sicut diximus suprà. Postmodum autem, & hæretici transituri sunt, vt non sint secundum quod modò esse videntur, & futuri sunt gentiles, & populi Antichristi, & transeuntibus istis, generatio iustorum stabit in illis. De generatione enim iustorum erant etiam illi, qui fuerunt, & impletur quod dictum est: Non transibit generatio ista, donec omnia fiant, *Hierusalem Hierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te mittuntur.* Omnia futura antè prospiciens dominus, præuidit etiam ruinam ciuitatis Hierusalem, & plagam quæ à Romanis ventura erat super populum illum: ideò extollens lamentum lugebat eam dicens, Hierusalem Hierusalem. Re
D cordabatur quidem sanguinem sanctorum suorum, qui effusus erat ab illis, & qui adhuc postmodum fuerat effundendus. Sed non tamen dolebat de iniuria sanctorum suorum, sciens qualem illis gloriam præparauerat pro morte temporali: sed de illorum interitu flebat, quibus & in isto seculo mala vêtura fuerãt, & in illo peiora. Sicut enim benefacientes, non Deo præstamus, sed nobis: Deus autem gaudet, nõ de suo lucro, sed de nostra salute: sic nos peccantes non Deo nocemus, sed nobis. Deus autem tristatur, non de sua iniuria, sed de nostra perditione. Sicut rex benignus audiens criminosas personas, lege quidem compellente ipse mortis sententiam dictat aduersus eos, tamen misericordia instigante lachrymas fundit super illos, & vult eos adiuuare, & non potest, contradicente sibi iustitia: quoniã misericordia tunc vera est misericordia, si sic facta fuerit, vt iustitia per eam non contemnatur: si autem contempta iustitia misericordia obseruetur, ipsa misericordia non est misericordia, sed fatuitas. Nam iustitia non est vera iustitia, nisi habuerit in se, & & misericordiam: sic & misericordia non est vera misericordia, nisi habuerit in se iustitiam. Iniustè agentibus ac malefactoribus misericordiam exhibere, nec eos punire ipsa misericordia non est misericor
E dia, sed fatuitas: Sic & dominus ipse quidem mortis sententiam dictabat super Iudæos, dicens: *Ecce ego mitto ad vos prophetas, & ex ipsis occidetis, vt veniat super vos omnis sanguis iustus.* Ecce ipse eos miserabili lamẽtatione plangebat, dicens: Hierusalem Hierusalem. Nam deus inuitus compellitur cum magno dolore peccatores damnare. Non enim sic dolet, quia ipse ab eis offenditur, sed quia quasi violenter cogitur perdere aliquem, qui omnes cupit saluare. Nam quemadmodum in nobis contra naturam est benè facere, sic & Deo contra naturam est malè facere, aut perdere. Sed dicet aliquis: Cum in potestate hẽat deus perdere, & saluare, quis eum inuitum compellit condemnare, si non vult? Tu qui nõ desideras misericordiam Dei. Nam sicut qui desideranti misericordiam Dei denegat, crudelis est: sic qui non desideranti misericordiam præstat, iniustus est. Sed dicis: Quis est homo, qui non desiderat misericordiam Dei? Tu qui permanes in peccatis. Desiderare autem misericordiam Dei, Misericordiã Dei desiderare, quid.
F est conuerti ad eum. Ille. n. desiderat misericordiam Dei, qui timet irã eius: qui autem non timet iram eius, nõ desiderat misericordiam eius, sed contemnit. Hierusalem Hierusalem, quæ vsq; nunc luctata es contra misericordiam meam tuis peccatis, nũc autem ipsam superasti. Volo enim in te misereri, sed vires misericordiæ faciẽ dę non habeo, nec possunt re amplius iam sufferre. Incessabilibus enim iniquitatibus tuis misericordia mea quasi iam lassata, a proposito suo defecit. *Quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui mittuntur ad te.* Misi ad te Esaiam, & serrasti eum: misi ad te Hieremiam, & lapidasti eum: misi Ezechielem, & tractum super lapides excerebrasti eum. Qũo sanaberis, quæ nullum ad te medicũ venire permittis? Qũo curabo infirmitatem tuam, quæ omnem medicinam conculcas? Sanctis meis non peperci, vt tibi parcerem peccatrici. Illorum vitam neglexi, ne tuam mortem viderem. Omnes medici spirituales in te defecerũt, & tu curata non es. Insanabilis est passio tua, vicit enim artem diuinam. Si de morte tua gauisus fuissem, nunquam ad te misissem prophetas. Si te perdere voluissem,

nunquam ad te ego ipse venissem. Ego tibi quid faciam, si tu ipsa viuere non vis? *Quoties volui congregare filios tuos, sicut gallina congregat pullos suos, & noluisti?* Cùm te
G in Aegypto quasi sanguinarius accipiter Exo. 4. & 5. a persequebatur Pharao, misi super te Mosen, & Aaron, quasi duas mollissimas pennas misericordiæ meæ, & liberatos vos de vnguibus eius rapui in desertum, & noluistis sequi me, facientes vobis vitulum in Horeb, vt seruiretis potius idolo mortuo, quàm Deo viuenti. Quoties volui congregare filios tuos, sicut gallina pullos suos, & noluisti? Percurre, si vis, iudicium, [Quoties peccauerunt, & tradidit illos Deus, & iterum liberauit? Gallinam, ecclesiæ ponit similitudinem. Sicut enim pulli gallinarum pastum suum quærentes, per diuersa vagantur, & maternis vocibus congregantur ad ipsam, & iterum similiter pascentes dispergunturs, & iterum maternis vocibus congregantur: Sic & populus dei carnalẽ voluptatem, & mundialem concupiscentiam sequentes, per diuersos vagantur errores, quos ecclesia mater per sacerdotes, modò increpationibus, modò blandimentis, quasi quibusdã vocibus congregare, & allectare festinat. Et quemadmodum galli na habens pullos vocando illos non cessat, vt assidua voce vagositatem corrigat pullorum suorum: sic & sacerdotes in do
H ctrina cessare non debent, vt studio, & assiduitate doctrinarum suarum negligentiam populi errantis emendent. Et quemadmodum gallina habens pullos, non solum suos calefacit, sed etiam cuiuscunque volatilis filios exclusos a se diligit quasi suos: ita & ecclesia nõ solũ suos Chrianos studet vocare, sed siue Gentiles, siue Iudæi, si suppositi illi fuerint, omnes fidei suæ calore viuificat, & in baptismo generat, & in sermone nutrit, & materna diligit charitate. Vt autem, & hæreticis hæc eadem coaptemus, Hierusalem hic semper ecclesiam intellige, quæ dicitur ciuitas pacis, cuius fundamenta posita sunt super montes scripturarum. Sicut ergo illi Iudæi, qui fuerant Hierusalem spiritualis, ingressi erediderunt in Christum: illi autem qui erãt Hierusalem corporalis, manentes in corporali Iudaismo, persequebantur spirituales Iudæos, id est Apostolos, cæterosq; ex circuncisione credentes: Sic & de ista noua Hierusalem, id est de ecclesia, qui spiri-

Iudicũ librum.

tuales Christiani fuerunt, relicta corporali ecclesia, quam perfidi occupauerunt vio 1. Ioan. 2. c lentia, exierunt ab illis. Magis autem illi exierunt a nobis, sicut Ioannes exposuit. Exire de Nõ enim ille de ecclesia exire videtur, qui ecclesia, corporaliter exit, sed qui spiritualiter veri- quis dicatur. tatis ecclesiasticæ fundamenta relinquit. Nos enim ab illis exiuimus corpore, illi I autem a nobis animo. Nos ab illis exiuimus loco, illi a nobis fide. Nos apud illos reliquimus fundamẽta parietum, illi apud nos reliquerunt fundamẽta scripturarum. Nos ab illis egressi sumus secundum aspectum hominum, illi autem a nobis secundum iudicium Dei: Ideò & illi corporales Christiani persequuntur nostros spirituales, specie colorata, varietate fundata. Propterea quæ superius Dominus commemorauerat, ad illam Hierusalem corporalem dicta esse videntur: Hierusalem Hierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te mittuntur. Non dixit, quæ occidisti, & lapidasti: sed quæ occidis, & lapidas: id est, quæ hoc proprium, & quasi naturalem consuetudinem habes, vt occidas, & lapides sanctos. Non enim occidit aut lapidauit sanctos ante Christum, & cessauit facere post Christum, quæ fecit aliquando prophetis, sed eadem ipsa facit Apostolis, quæ fecit aliquando prophetis. Sic & hæreticorum ecclesia, non solum persecuta est patres nostros, & persequi iam cessauit: sed eadem filij eorum faciũt nobis, quæ patribus nostris fecerunt patres eorum. Mittuntur enim ad illos viri fideles quotiescunque inter illos, & fideles certamen fidei commouetur, non K ex ebrietate vini, sicut fieri solet frequẽter, sed ex aliqua causa religionis. Mittuntur ad illos, sicut mittebantur prophetæ, & apostoli ad Iudæos, non ad salutem eorũ, insanabiles enim sunt: sed ad præiudicium ipsorum, vt sine excusatione ignorantiæ iudicentur. Item aliter: Hæretici prophetas, & apostolos, & martyres occiduut, qui modò sunt apud nos: sine dubio occidunt in verbis suis, & actib. Quoties. n. legũtur in ecclesijs nostris verba & acta prophetarum & apostolorum, prophetæ & apostoli missi nihilominus loquuntur ad nos: quos omnes missos ad se, hæretici dum legunt, & malè interpretantur, occidunt & lapidant eos: Vt autem manifestè cognoscas, quomodo prophetæ & Apostoli ab hære-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ticis occiduntur & lapidantur: primum intellige, quomodo nascitur Christus in nobis, & quo occiditur. Quando enim credimus in Christum, Christum generamus, & formamus in nobis, sicut dicebat apostolus Galatis: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Consequenter & quando perdimus fidem Christi, Christum occidimus in nobis, sicut & prophetæ apud hæreticos occiduntur. Quando enim fidem & veritatem verborum eorum praua interpretatione subuertunt, prophetas & apostolos occidunt in se. Ipsius enim verbi quasi sanguis veritas est, quæ viuificat verbum. Omne enim verbum, quod non habet in se veritatem Dei, mortuum est, quemadmodũ sine sanguine corpus. Propterea omnia verba diuina, quamuis rustica sint, & incomposita, viua sunt: quoniam intus in sensibus suis habent positam veritatẽ dei, quasi sanguinem in venis inclusum, & ideò viuificãt audientẽ sicut testatur Petrus ad Christum, dicens: Quo ibimus? verba viua habes. Omnia autem verba secularia, quoniam non habent in se virtutem [dei, & quamuis sint compositа, & ingeniosa, mortua sunt: quoniam inuenis sensuum suorum non habent virtutem [dei propterea nec audientem saluant. Secundũ hęc iam intelligis: qũo hæretici occidunt, & lapidant prophetas, & apostolos missos ad se. Quoties enim veritatem verborum eorũ gladij maligni spiritus, & verbi peruersi corrumpunt, occidunt prophetas, & apostolos, & sanguinem verborum eorum, id est veritatem effundunt in terram: toties aliud intelligentes in verbis prophetarum & Apostolorum, & aliud proloquuntur in populo, blasphemias suas quasi lapides quosdam iactãt super apostolos, & prophetas. *Quoties volui congregare filios tuos, &c.* Quotiescunque enim sicut diximus, inter hæreticos, & fideles fidei mouetur certamen, euidenter vult illos dominus congregare sub veritate alarum suarum, id est, duorum testamentorum, quotiescunque leguntur apud eos verba prophetarum, & apostolorum: illi autem non quasi domestici pulli gallinæ, quæ est ecclesia, sed quasi syluestres pulli sanguinarij vulturis, aut accipitris, non solum ad veritatem duorũ testamentorum venire non acquiescunt, sed adhuc irruunt super ipsam gallinam, id est, ecclesiam, & diripiunt, & dispergunt pullos eius, & euellicant eam: toties vult eos congregare, illi autem nolunt. *Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.* id est, ecce nunc tempore instanti. Cum ego fuero crucifixus, scindetur velum templi, & secreta mysteria sanctitatis eius publicabuntur, & recedet ab eo spiritus dei. Et sicut corpus anima recedente, prius quidem frigescit, deinde putrescit, & soluitur: sic & templum vestrum, Dei spiritu recedente ab eo, prius quidem seditionibus, & indisciplinationibus replebitur tyrannicis, quasi Deo iam illud non gubernante, deinde veniet ad ruinam. Sicut enim ante mortem hominis, insanabilis præcedit infirmitas: sic & ante ruinam aut hominis, aut loci alicuius, aut ciuitatis, inemendabilia præcedunt peccata. Sicut enim pulli frequenter a matre vocati, cum non obaudierint, neque secuti fuerint matrem, matre longius abeunte, aut venit accipiter, & diripit eos, aut longius euagantur, vt pereãt: sic & domino frequenter Iudæos vocante, quoniam non obaudierunt, neque secuti sunt eum, recedente illo ab eis, ad Gentes venit quasi accipiter rex Romanus, & patrem quidem eorum comedit fames, & gladius, alij autem per singulas prouincias dispersi sint, vt perirent. *Dico enim vobis, non me videbitis amodo, donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine domini.* Præcessores nostri exponunt, circa ipsum diem iudicij, & resurrectionis quosdam Iudæorum credituros in Christum. Quod & apostolus significare videtur, dicens: Ex parte cæcitas contigit in Israel, donec plenitudo Gentium intraret, & sic omnis Israel saluus fieret. Et sequens lectio illa tota hoc dicere velle videtur. Siquis autem mysterium hoc per illos putat impletum, qui in actibus apostolorum leguntur, Petro prædicante, aut alijs apostolis crediderunt: intelligat propter tres causas non esse verum quod dicit. Primum, quia tunc pars modica secundum electionem credidit, non totus Israel. Secundò, quòd illi ante Gentes crediderunt, non post Gentes. Plenitudo autem gentium tunc adhuc non introierat, sed inchoauerat hoc. Tertiò, quia quando hæc futura prædicabat apostolus, Gentes iam crediderunt, & Iudæi, qui fuerant credituri: & tamen apostolus adhuc credituros significat Iudæos, dicens ad gẽtes:

Cal. 4.c

L

Verba dei quãuis incõposita, tñ viua. Su. 6. g

Verba secularia &si tersa tñ mortua. [veritatem.

M

A

B

Ibidẽ. d

tes: Sicut.n.vos aliquando non credidistis deo, nunc autem misericordiam consecuti estis, propter illorum incredulitatem: ita & illi nunc non crediderunt in vestra misericordiam consequantur. Conclusit enim Deus omnes in incredulitate, vt omnibus misereatur. Dicens ergo, Amodò non me videbitis, donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine domini: hoc dicere vult, donec veniat tempus, in quo credentes dicatis, Benedictus qui venit in nomine domini. Spiritualiter.n.videre Christum, est ipsum in fide cognoscere. Sicut autem ad illam Hierusalem dictum est, Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. i. cum occideritis filium Dei apud vos, cum de illo templo corporali templum exierit spirituale, quod fuerunt sancti, qui ex circuncisione crediderunt in Christum. Sic & ad ecclesiam omnium hæresum dictum esse videtur, Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta, ex quo filium Dei occidistis: id est, ex quo viuum verbum veritatis illius, mendacis verbi gladio, veritate effusa, mortuum feci stis: sicut superius diximus, spiritualiter prophetas suscipi aut occidi. Qui enim credunt secundum veritatem verbis prophetarum, suscipiunt prophetas: qui autẽ corrumpunt veritatem ipsorum, occidunt verba eorum, & eos ipsos in verbis ipsorum. Sic & Christus, aut suscipitur, aut occiditur apud nos. Si.n.credimus verbis eius, suscipimus eum, & generamus in nobis: si aũt non credimus, & adhuc veritatem verborum eius corrumpimus, repellimus eũ, & occidimus apud nos. Vnde fit, vt quotidie Christus apud fideles quidem suscipiatur, atque nascatur, apud hæreticos autem repellatur. Relicta est autem, & deserta, ex quo de illa corporali ecclesia spiritualis exiuit: id est, de populo suo, qui videbatur Christianus, & non erat, populus iste exiuit, qui non videbatur, & erat: & magis autem secundum, quod diximus, illi a nobis exierunt, quàm nos ab illis. Sicut autem membrum a corpore præcisum viuere non potest neq; ramus arboris viridis esse: sic & omnes hæretici præcisi à corpore vnius ecclesię, nec vitam Christi in se habere possunt, nec viriditatem gratię spiritualis, sed est ecclesia eorum deserta: non ab hominibus, abundat.n. peruersis hominibus, quo semper malorum maior est copia, quàm bonorum: sed deserta est à sanctis, deserta à sanctitate, à fide, à veritate, à gratia, à spiritu. Deserta denique ab ipso Deo, & à bonis omnibus, quæ sunt dei. Sicut.n.homo qui Dei non est, mortuus dicitur esse, quamuis viuat: quia non Deo, sed diabolo viuit: sic omnis ecclesia, quamuis abundet hominibus, tamen si ab illis bonis, quæ dicta sunt defuerit, deserta est: quia non deo, sed diabolo plena est. Dico enim vobis: Non me videbitis amodò, donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine domini. Verè.n.ex tempore perditionis suæ hæretici nunquã Christum viderunt. Vident.n.eum fide, non oculis, qui secundum veritatẽ eius credunt in eum: qui autem non credunt, cæci sunt corde, non corpore: non necessitate, sed voluntate. Cogniturí sunt autem eum in die iudicij nolentes, qñ videbunt eum in maiestate patris, qñ videbũt eum etiam omnes iniqui, & dominum eum confitebuntur nolẽtes. Domine domine, nos in nomine tuo dæmonia eiecimus, &c. sed nihil illis proderit tarda confessio. Tunc & isti dicturi sunt Christo: Nos in nomine tuo do cuimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus. Dicet autem ad eos: Nunquid in virtute mea? nunquid in spiritu meo? In nomine enim meo aliquid agere, seductorũ est: sed in virtute mea, & in spiritu meo, sanctorũ. Discedite à me, nescio qui estis. Sicut enim vos cognoscentes me, cognoscere noluistis, non propter difficultates veritatis meæ, sed propter iniquitates malitiæ vestræ: sic & ego cognoscens vos, nolo cognoscere, non propter extraneas personas vestras, sed propter odibiles malitias vestras.

Ro.11.c

Mat.23 d

C

Sup.7.d E

Creden do gene ramus, Christũ fidẽ vero abijciendo, apud nos occidimus.

D

Hæretico rũ ecclesia de relicta a deo ac omnib. sanctis.

Homilia.xlvii.ex capite xxiiii.

Egressus Iesus de templo, ibat: & accesserũt discipuli eius, vt ostenderent ei ædificationes templi. Superius ingressus est dominus templum, quærens sanctitatem templi, sed eũ in templo nihil inueniret propriũ templi, egressus de tẽplo, ibat: quia ædificium, quidẽ stabat, quod erexerunt homines, sanctitas verò ceciderat, quam constituerat deus. Nã templum hominum est ædificatio lapidũ pulchrè cõposita: tẽplum autẽ dei est congregatio electorum religiosè cõuersantium. Ibat de templo foras, id est de

Universidad de Deusto
Biblioteca

F Iudæis ad Gentes. Ibat non solum corpore, sed voluntate recedens in spiritualibus. Ecce si pars aliqua domus fuerit decisa, cũ labore tamẽ possibile est vt reparetur: si autem ipsum fundamentum fuerit conquassatum, quid faciat paterfamilias, nisi fortè in aliquo loco noua faciat fundamenta, & lapides de priori domo trãsuectans, aliam sibi ædificet domum? Sic & in spiritualibus, si quidem populares peccauerint, per pœnitentiam corriguntur: si autem sacerdotium ipsum fuerit dissipatum, quod est populi fundamentum, quid faciat deus? Hac ratione gentem Iudæam relinquens, in alio loco, id est in medio gentium vniuersarum, noua posuit fundamenta, id est apostolos suos & omnes bonos transferẽs, Ps.118.x q̃ fuerint ex Iudæis, dicente propheta: Cõuertantur ad me, qui timent te. Nouam sibi fecit ecclesiam, & admonuit illam, vt sicut mutauit locum mutet & mores, dicẽs Ps. 44.c per prophetam: Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet rex decorem tuum. Ibat enim nunquam ad illud templum iterum reuersurus: iam Su.11.b G enim maledixerat ei dicens: Nunquam ex te fructus nascatur. Hæc enim synagoga erat illa siculnea ornata foliis, & fructibus vacua: quæ arbor videbatur, non autem erat nisi figuralis, sed erat synagoga realis: sicut & Iudæa, quæ verba sanctitatis portabat, & opera pietatis non habebat: quæ videbatur populus dei, non autem erat, ad christus esuriens qũo satiatur. quam venit Christus esuriens. Christus enim si esurit, quomodo satiatur? Satiatur in fide hominum, esurit autem in infidelitate eorum. Et desuper Samaritanum puteum gaudens sedebat, quoniam fides Samaritanorum offerenda ei fuerat, tanquã optimus cibus. Hic autem in templo nullam escam humanæ sanctitatis inueniens, egressus de templo, tristiter ibat. Et verè meritò tristabatur, & erat quod irascceretur. Apud Samaritanos in peregrè satiatus est, apud Iudæos in domo propria mãsit ieiunus. Nam ibat: per hoc quòd hic dicitur, ibat: hoc significat, quasi offensus ibat. Alioqui sufficeret dicere, Cum egressus fuisset de templo accesserunt ad eum. Quemadmodum homo, si vadat alicubi, existimans inuenire responsum: si non inuenerit, confusus egreditur, quasi qui perdidit aliquid, quia quod sperabat non inuenit. Ideò & apostolis quasi dolore repletus, respondit: *Amen dico vobis, non stabit hic lapis super lapidem, qui non destruatur.* Nõ H potest pacifica loqui, qui cor habet turbatum. *Et accesserunt ad eum discipuli eius, vt ostenderent ei structuram templi.* Adhuc apostoli carnales constituti, spirituales oculos nondum bene apertos habebant, & ideò spiritualiter adhuc viuere non poterant. Ecce enim totum templum iacebat spiritualiter dissipatum, & illi quasi mirabilem compositionem templi Christo monstrabant, non intelligentes quia homo quidẽ in ædificatione parietum delectatur, Deus autem in conuersatione sanctorum, dicente propheta: Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locũ habitationis gloriæ tuę. Ps.25.b Quem decorem? Non quem diuersitas splendentium marmorum facit, sed quem præstat varietas viuentium gratiarum. Ille decor carnem delectat, iste viuificat animam: ille pro tempore decipit oculos, & deludit, iste autem in perpetuum ædificat intellectum. *Iesus autem respondens eis, ait: Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruatur.* Apostoli vnam rem ostendere voluerunt, & ipsam inutilem: Christus autem eis duarum rerum salutarium dedit viuã responsionem. Nam & de futuro eos admonet, quasi præscius deus, & de præsenti I eos docuit, quasi benignus magister. Illi aspiciunt illa, quæ in hoc seculo viua seruant: ipse autem monet de his, quæ in futuro seculo æterna perdurant. Nam quæ videntur, temporalia sunt: quæ autẽ non videntur, æterna. Quid mirum, si hęc sunt 2.Co.4.d peritura, quæ manus humana construxit? Ps.101.d sciamus etiam illa esse soluenda, quæ manus diuina creauit. Quia initio tu terram fundasti domine, & opera manuum tuarũ sunt cœli: ipsi peribunt, tu autem permanes in æternum. Quicquid. n. videtur, carnis est mysterium: quicquid non videtur, animarum. Cùm ergo caro transierit, ne cesse est vt, & visibilia vniuersa pertrãseant quia non est fas, vt cum rerum visibilium domina caro transierit, mysteria quasi dignitosiora remaneant. Si ciuitas aliqua regi suo terreno fuerit facta rebellis, nonne tollit ab ea ius ciuitatis, & milites suos transmittit, vt fiat deserta, vt qui potestatem regis sui non cognouit in bono, cognoscat in malo, & ipsa desertio testificetur, quid ei profuerit anteà propitio regis? Hæc autem gens mihi regi cœlesti rebellis effecta est, legem meam corrupit, præcepta mea contempsit, ministros meos occidit, super meipsum iam impias K manus erexit, & adhuc interficere me cogitat, nisi me defenderet immortalis natura. Ideò tollã ex ea pignora veritatis meæ, id est Spiritum sanctum. Tollam exercitũ meum, id est angelos, qui custodiebãt eã, vt non stet hic lapis super lapidem. Cùm ergo salus ab ea recesserit, necesse est, vt perditio dominetur.

Homilia.xlviii.ex cap. xxiiii.

Sedente autem eo super montem Oliueti, accesserunt ad eum discipuli secretò, dicentes: Dic nobis, quando hæc erunt, & quod signũ aduentus tui, & consummationis seculi? Id est, quando hæc erunt, vt non stet in templo lapis super lapidem, sicut dicis? Et addunt interrogationibus suis, & alterum. s. vt significet eis etiam seculi finem, cuius Christus non fecerat mentionem. Sed illud primùm interrogant ex se & propter se, hoc autem secundum ex nobis, & pp nos. Nã, neq; nos templi illius diruptionem aspeximus, neq; illi seculi finem: ideò illis expediebat audire signa diruptionis illius, nobis autem expedit consummationis agno scere signa. Omnibus. n. laborantibus dulcis est finis. Viator libenter interrogat, vbi est mansio: mercenarius frequenter com- I putat, quando annus completur: agricola semper tẽpus messis expectat: negociator die, ac nocte thecæ suæ discutit rationem: mulier prægnans semper de decimo mense cogitat: Sic & serui dei libenter de consummatione seculi requirunt. Scriptum Sup.6.c est. n. Vbi erit thesaurus tuus, ibi erit, & cor tuum. Ecce si solidorum aliquam quãtitatem habeas in arca repositam, quotiescunq; veniens de platea, domum tuã ingrederis, ante omnia illum locũ oculi tui respiciunt, vbi solidos habes: sic & sancti illum locum respiciunt, vbi repositam habent coronam. Nam vtile est tempus consummationis cognoscere: quia & hõ in itinere constitutus, quantò magis appropinquauerit mansioni, tantò amplius incipit festinare. Nam in longa via etiam veloces homines pigriter ambulant, q̃ autem via fuerit breuiata, etiã pigri velociter ambulant. Hac ratione, & Paulus exhortans dicit: Nunc. n. propior est nostra salus, q̃ cũ Ro. 13. d credidimus. Quia appropinquata spes excitat magnanimitatis virtutem. Ideò quãtò magis laudabiles sunt sancti, qui ante Christum fuerunt: tantò nos vituperabiles, qui post Christum sumus, & adhuc de seculo recedere nolumus. Illi quidem sciebant finem esse futurum: q̃n autem, nescie M bant. Nos autem dño demonstrante, quotidie seculum finiri videmus, & tanquam mali serui, iam albescit aurora, & adhuc dormimus. Nam peccatores homines nũquam putant seculi finem esse futurũ. Et quid mirum, si quod audiunt non credũt: cum, nec illud credunt, quod quotidie vident? Nam quotidie manibus suis efferũt mortuos, & mortales se esse non putant. *Et respondens dixit eis, Videte nequis vos seducat.* In primis hoc æstimo prætermitti nõ oportere, vt consideremus quid interrogãt apostoli, & sic melius intelligemus, quid Christus respõdit. Interrogant. n. hæc duo apostoli, Quod signum erit destructionis Hierusalem, & quod signum consummationis mundi? In consummatione. n. gentis Iudææ Hierusalem destructa est, quæ tũ videbatur esse Hierusalem, non autem vera erat. In consummatione autem mundi, ecclesia, aut desolata, aut desolanda est: adhuc tũ illa, quæ videbatur ecclesia, non autem quæ vera erat, aut est. Dñs aũt non separatim dixit, quæ signa pertineant ad destructionem Hierusalem, & quæ ad consummationem mundi, videlicet, vt eadem signa pertinere videantur, & ad manifestationem destructionis Hierusalem, & ad manifestationem consummationis mundi: quia non quasi historiam per ordinem exposuit eis qũo res erant agendæ, sed prophetico more prædixit eis, quæ res erant agendæ. Prophetia autem semper per my- Prophetia. sterium dicitur, & per mysterium intelligitur. Quid igitur? hęc signa de fame, de bellis, & de terræmotu, si ad plenum spiritualiter voluerimus intelligere, non possunt pertinere ad manifestationem destructionis Hierusalem: quia tũc spiritualiter gẽs contra gentem non surrexit: id est, hæresis contra hæresim. Nam tempore apostolorum tãtummodo seminatæ sunt hæreses, tempore autem regis Christiani germinauerunt: nostris autem temporibus matura uerunt, & prævalueruut. Tunc. n. fames

non

Universidad de Deusto Biblioteca

Ps.64. non erat spiritualis, sed magna vbertas, de qua propheta dicebat: Visitasti terram, & inebriasti eam, multiplicasti ditare eã. Itẽ si volnetimus hæc signa tm̃ corporaliter intelligere, non proficiunt ad manifestationem consummationis mundi. Nam & bella hæc corporalia semper fuerunt, & sperunt. Et fames, aut terræmotus carnales semper fuerunt. Non potest autem esse in signum alicuius rei futuræ, quod semper fuit in vsu: sed quod nouum fit, illud dici
Signũ. tur signum. Sicut ergo fuit Hierusalem il-
B la corporalis, quę iam expugnata est in figura: est autem altera Hierusalem spiritualis. s. ecclesia Christi, quæ in finem mundi etiam tentanda est, & adhuc tentatur: sic & signa illa, quæ dominus dicit, & spiritualiter intelligenda sunt, & carnaliter: vt carnaliter intellecta, significent destructionem illius Hierusalem: spiritualiter autẽ intellecta, significent tentationem ecclesię in consummatione futura: Ergo ad vtrunque tempus portige mentem, qui audis, & ad illud quod fuit antequàm Hierusalem caperetur, & ad illud, quod fiet antequàm tentetur ecclesia Christi. *Videte nequis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus, & multos seducent.*

1.Ti.1. d Hoc & apostolus dixit his, qui fuerunt antequam caperetur Hierusalem, quia prius venturi fuerant pseudochristi. Etenim hoc erat signum primum destructionis Hierusalem: quod verè factum est. Venerunt. n. Dositheus, & Simon, & Cleonius, & Varisuas in nomine Christi, & alij multi, quos apostolus in epistolis suis tangit. Hoc & patribus nostris dixerũt, qui fuerunt prius antequàm tentaretur ecclesia, quia ventura fuerant hæresum multa verba mendacia, dicentia: Ego sum verbum dei, Christus. Et hoc signum fuit expugnationis ec
C clesiæ, quod & factum est. Verè. n. prius q̃ ex tpe Theodosij, prævaricãtibus multis, expugnaretur ecclesia, multa dogmata pręcesserũt ex tpe Constantini, dicentia, hoc est verbum dei: per quæ signa intelligere potuerũt periclitaturam esse ecclesiã Christi, si prophetia Christi ante exitum intelligi potuisset. *Multi venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus.* Veniẽt in nomine sponsi, vt sponsæ castitas tentata probetur. Nam sicut omnis mulier quandiù nõ admonetur a malis hominibus non benè cognoscitur vtrum sit casta: si verò admonita, conscientiam, vel fidem viro seruauerit, tunc meritò casta laudatur: *Sic* ecclesię fides non benè cognoscitur, nisi antichristi venerint ad eã: siue de illis pseudochristis, qui præcesserunt antequã tentaretur ecclesia, hoc conuenit dicere. Qm̃ sicut cũ domus incendio comprehenditur, omnes latrones consurgunt, quærentes vnusquisque, quod rapiat: sic quando casus specialiter tunc Iudæorũ, aut generaliter, aut modicum Christianorum fieri cœperit, omnes dæmones spirituales latrones insurrexerunt, per suos ministros quærẽtes vnusquisq;, quem perdant. Nõ audistis prophe D
tam dicentem, qũo in nocte omnes bestię Ps.103.
circũierunt militantes, hoc modo? posuit c
tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ syluæ, &c. Sic & dæmones spirituales bestiæ, quandiù lux iustitię est super terram, in cubilibus suis latẽt, id est in cordibus impiorum, & non se ostendunt: cùm autem tenebras impietatis aspexerint dominari, tũc dæmones procedũt, aut ministri eorum de latibulis suis, quærẽtes, quem valeãt deuorare. Ideò videte nequis vos seducat. Homo, circa mortem phãtasias videt: sic & mũdus in exitu suo multos patiẽt errores. Hoc puto, quòd ad omnes Christianos dicebat, siue tunc, siue modò, præcipuè tamen ad sacerdotes, videte nequis vos seducat: Vos estis luminaria, verbum vitæ continentes, quasi candelabra lucentia, facilè vobis extinctis ecclesia a latronibus prędam patietur in tenebris. Qũo autem stet ædificatio domus, si colũnæ ceciderint? Et ne putes, quia corporaliter iubet eos aspicere, cum dicit, videte: sed spiritualiter mente considerare. Mente autem potest considerare, qui per bonam cõuersationem mentem habet illuminatam. Qui ergo benè conuersatur, lucidam habet mentem, & intelligit, qui sunt doctores: qui autem peccat, sensus eius cum sit E
tenebrosus, non intelligit, qui sunt serui dei, & qui ministri diaboli. *Sic*ut. n. qui corporaliter oculos habet acutos, de longè prospicit veniẽtem, an amicus eius est, an aduersarius: qui autem oculos habet infirmos, quanuis intenderit, non cognoscit an amicus sit, an inimicus: Sic qui mentẽ a peccatis possidet mundam, de longè considerat, homo dei est ille, qui venit, aut homo diaboli in nomine Christi venit, aut ĩ spiritu Christi. Aut putamus quòd semper

per venturi fuerant noui Christi? Absit. Quod ergo dicebat, Multi veniẽt in nomine meo: ad tempus apostolorum pertinet. Tunc. n. sciens diabolus, quia adhuc nouus erat Christus in mundo, quia veritas euangelij eius adhuc erat ignota, quia apostoli eius multis incerti, multos introducebant Christos in mundum, vt homines volentes venire ad Christum, per similitudinem nominis eius errantes, transeant ad diabolum, & volentes ab eo exire, impingãt in eum. Quemadmodum si rex in bello victus, atq; fugatus ab alio rege, indueret indumentum regis illius victoris, & in parte sua erigat simile signum signo regis illius, vt ille populus victoris schema sui
F regis aspiciens, & signum partis ipsius, dũputat se ad proprium currere regem, incurrat in manus aduersarij sui: sic & diabolus subornat ministros suos sub nomine Christi, vt volentes homines ire ad Christum, similitudine nominis tenebricati ad diabolum vadant. Postq̃ verò notitia Christi in toto mundo prævaluit, & veritas euangelij eius facta est manifesta, mandata discipulorum eius implicare iam non poterat, sed submittere Christos. Neq; aliquid agit etiã si submittat: qm̃ omnibus manifestus est Christus, & euangelium eius, & apostoli eius: sed alio mõ submittit Christos, vt verba diuersorum hæreticorum introducta, vnumquodq; eorum dicat, quia ego sum Christus vnigenitum verbũ dei. *Audietis prælia, & opiniones præliorum.* Tũc quidem corporaliter ea dicebat prælia audienda, quæ contra Iudæam præparabat Imperator Romanus. Nam sicut solet fieri in præparatione belli, dũ eliguntur principes, dum deputatur, & congregatur exercitus, auditio currit, maximè ad eos, aduersus quos præparatur. Sed postq̃ ingressus est exercitus Iudæam, sicut exponit Iosephus, non statim ad Hierusalem applicauit, sed ad ciuitates singulas regionis illi⁹,
G & diuersa prius gesta sunt bella, & plurimæ ciuitates captæ, & sic nouissimè Hierusalem obsedit exercitus. Ideò mandabat apostolis, Videte ne turbemini, sed opus prædicationis vestræ implete. Illius Hierusalem corporalis typum gerit Hierusalem spũalis ecclesia. Nam nisi templũ illud destructum fuisset, obseruantia legis nõ facilè fuerat compescenda. Ideò autem destructum est, vt ẽt si velint Iudæi postmodum legem seruare, non possint, aut de Pascha, aut de sacrificijs, aut de cæteris festiuitatibus. Ceciderunt ergo corporalia, & figuralia, vt surgerent spiritualia, & vera mysteria. Postea autẽ spiritualiter hæresum annunciabat fore certamina, quæ impiorum princeps Antichristus contra Christianos fuerat operaturus in fide. Nã excitans diabolus errorum scandala, nõ statim oppressit ecclesiam, sed prius per varia loca schismata excitauit: vtputa audiebatur qũo in illa ciuitate Forinus hoc prędicet. Item in illa alia ciuitate Acoluthus presbyter hoc sapere cœpit. *Sic* audiebantur a Christianis schismata, & opiniones schismatum, donec omnium hæresum dux vna eligeretur peruersio omnibus. *Sed* in illis non opus erat Christianis turbari, quia oportebat fieri illa. Quod autem oportebat, do- 1.Co.11.
cet apostolus dicens: Oportet inter vos hę d
reses esse, vt probati manifesti fiant. Et si H
cut in illis tunc auditionibus præliorum, non fuit finis gentis Iudææ, sed posteà, & Hierusalem debellata est, & Iudæi quidã in gladio perierunt, quidam a bestijs, quidam in seruitute venditi sunt, quidam per singulas Gentes dispersi sunt: sic in illis auditionibus schismatum, tpe patrũ nostrorum non est factus finis, sed postmodũ ecclesia debellata est, multis ad prævaricationem, aut seductis, aut coactis: modò iam restat, vt fiat finis. Bene ergo ait, Vos nolite turbari. *Siue*. n. tunc in auditione corporalium pręliorum, siue modò in auditione spiritualium præliorum, nostri inturbabiles manent: quia ea, quæ fiunt in mundo, non possunt nocere eis, qui sunt extra mũdum: & quæ fiunt carnaliter, non possunt nocere eis, qui sunt extra carnẽ: nec mendacia lędunt eum, in quo habitat Spiritus sanctus: sed mundus mundialib. nocet, & mendaces seducunt mendacia. Quẽadmodum siquis in campo quodã tabernaculo circundatus sit, si aliqua surrexerit tẽpestas vẽtorum, sonũ quidem tempestatis audit, vexationes syluarum videt, ipse autẽ flatũ non sentit: sic qui intra iustitiam sedet inclusus, qñ mundus cõcutitur, rumores turbationum audit, secularium miserias aspi I
cit, ipsum autem concussio mundi nõ mouet. *Insurget enim gens super gentem—, & regnum super regnum.* In tpe illo oẽs gẽtes, & omnia regna, q̃ videbantur esse sub imperio Romanorum, super gentẽ Iudææ̃ sunt

congre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

congregatæ. Et omnia penè regna ſuper regnum ipſorum. Nec n. poterat aliquis parcere eis, quibus deus iraſcebatur. Spiritualiter autem ita inſurgit hæreſis ſuper hæreſim, & epiſcopatus ſuper epiſcopatũ. Sicut n. tunc inſurgens gens ſuper gentem, & regnum ſuper regnum, ſignum erat deſtructionis Hieruſalem: ſic poſteà inſurgens hæreſis ſuper hæreſim, & epiſcopatus ſuper epiſcopatum, ſignum fuit expugnationis eccleſiæ. Et verè quod dicit, Inſurget gens ſuper gentem, & regnum ſuper regnum: plus conuenit, vt ſpiritualiter intelligamus nunc de hęreſibus, quàm corporaliter tunc de gẽtibus. Tunc. n. nõ gens ſuper gentem inſurrexerunt, nec regnum aduerſus regnum, cùm penè omnes illæ gentes, & regna ſuper vnam excitatæ ſunt gentem Iudæam. Tunc. n. gens ſuper gentem, & regnum aduerſus regnum inſurgere rectè dicitur, quando inuicem ſibi gentes nõ ſunt ſubiectæ, ſed aduerſantur:

K Nunc autem hæreſis ſuper hæreſim inſurrexit, & epiſcopatus ſuper epiſcopatum. Nã omnis hæreſis impia aduerſus eas hæreſes videtur inſurgere, quæ non ſapiunt ſimiliter, vtputa hæreſis Fotini, non ſolũ Chriſti eccleſiæ aduerſatur, ſed omnibus hæreſibus aliter ſapientibus Hæreſis Homouſianorum non ſolùm Chriſti eccleſiæ aduerſatur, ſed & omnibus hæreſibus non ſimiliter ſapientibus. Ideo dicit: Inſurget gens ſuper gentem, & regnũ ſuper regnũ. Magis autem omnis hæreſis ſuper eccleſiam veritatis. Quoniam ſicut tunc omnes gentes, quanuis non eſſent eiuſdem generis, aut eiuſdem moris, tamen non ſibi aduerſabãtur, ſed vnam debellabant Iudęã: ſic diuerſæ hęreſes, quanuis non ſint eiuſdem prauitatis, tamen non ſibi aduerſantur, ſed omnes vnam debellant eccleſiam veritatis. Et quid? putas ideò diabolũ multas hæreſes induxiſſe, vt inuicem ſe mendacia eius expugnent? Abſit. Sed multiſormes cauſas erroris induxit, vt multis modis Chriſti circunueniatur eccleſia, vt pars pereat per illam ſapientiam, pars per iſtã. Sicut qui multas etiam venationes prætẽdit, cogitans quia neceſſe eſt, aut in hæc, aut in illa retia venatio cadat: *Et erunt fames, & peſtilentiæ, & terræmotus per loca.*

L Quales peſtilentiæ, & qualis fames, & terræmotus præceſſerunt Iudæam anteq̃ Hieruſalem caperetur, cognoſcere põt, qui Ioſephũ legit. Spiritualiter autem ita priuſquam expoliaretur eccleſia, ſine dubio præceſſerunt in populo Chriſtiano fames ſpiritualis verbi, peſtilentiæ diuerſorum carnalium vitiorum, terræmotus ſpirituales turbationũ populi Chriſtiani. Nec. n. nata fuiſſent tam multa ſchiſmata in populo Chriſtiano, niſi fuiſſet in eis fames verbi. Peſtilentiæ, id eſt morbi carnalium paſſionum, niſi fuiſſent in eis commotionis turbationum, ſicut ſignificat dominus in illa parabola, quam de ſeminandis zizanijs ab homine malo proponit, dicens: Cum dormirent autem homines, id eſt, cùm negligerent in peccatis, venit inimicus homo, & ſeminauit zizania. Qui autem ſatiati ſunt pane verbi diuini, qui ſani ſunt a peſtilentia paſſionum carnalium, qui ſtabiles ſunt in fide, & iuſtitia, apud eos ſchiſmata non inueniuntur dogmatum. Omnia autem hæc initia ſunt parturitionis, id eſt pſeudochriſti venientes, & auditiones præliorum, & inſurgens gens ſuper gẽtẽ, & fames, & peſtilentiæ, & terræmotus. Sicut hæc omnia corporaliter intellecta, initia fuerunt malorum Iudæis, incremẽtum autem deſolatio fuit Hieruſalem: ſic ſpiritualiter hæc intellecta, initia fuerunt Chriſtianis, incremẽtum autem oppreſſio fuit eccleſiæ. Sicut ergo certamina hæreſum initia fuerunt parturitionis: quomodo non intelligimus, quia ex quo hæreſes natæ ſunt, & diſceſſio facta eſt multorum, ex eo cõſummatio cœpit? *Tunc tradent vos in tribulationem, & occident vos, & eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum.* Aeſtimo quòd hic iam deficit expoſitio corporalis, vt de tempore illo dicamus, quo Hieruſalem capta eſt à Romanis. Ex eo quod dicit, Tunc tradent in tribulationem, qm̃ apoſtoli, & cæteri Chriſtiani tunc cœperunt pati perſecutionem, quando illa omnia cœperunt præparari contra Hieruſalem, & non potius ab initio, ex quo Chriſtus aſcendit, ſicut Actus apoſtolorum teſtantur. Planè igitur ſpiritualiter intellige re conuenit, quia quando hæc omnia cœperunt fieri contra eccleſiam Chriſti, id eſt quando cœperunt eſſe dogmata falſa, quaſi pſeudochriſti: quando cœperunt aditiones fieri, quando cœpit inſurgere hæreſis ſuper hæreſim, & epiſcopatus ſuper epiſcopatum, quando facta eſt fames verbi in populo Chriſtiano, quando comprehenderunt eos peſtilentiæ vitiorũ multorum, quando facti ſunt eis terræmotus turbationum de rebus diuinis: tũc tradi ti ſunt patres noſtri in multas tribulationes perſecutionum in toto mundo, & occiſi ſunt, & quidam odio habiti ſunt omnibus gentibus. i. omnibus hæreſibus. Nã ſi hoc, ſicut dixi, non conuenit de tempore apoſtolorũ, qm̃ erant adhuc multæ gentes non cognoſcentes Deum: ſed de iſto tempore dicitur, quãdo hęreſes factę ſunt, conſequenter hæ gentes quibus odio facti ſunt patres noſtri, hæreſes ſunt intelligendæ: quia quando eccleſia cœpit periclitari neſcio ſi erat in circuitu aliqua gens, quæ non cognoſceret Deum, cui odio eſſet. Qua autem ratione gentes hæreſes appellentur, attende. Sic enim aliquando deſtructa turre, filij Noe diſperſi ſunt, & in tot partes diuiſi, & ſuper ſingulas quaſq; gentes præpoſiti ſunt principes, ſecundum propoſitum ipſorum, angeli maligni: ſola autem gens Iudæa in portione facta eſt Dei, ſicut in Deuteronomij cantico ſcriptum eſt: Cum diuideret, inquit, excelſus gẽtes, quando diſperſit filios Adam: ſtatuit fines gentium ſecundum numerum angelorũ Dei, & facta eſt portio domini populus ipſius Iacob. Nunquam. n. diceret, quia gens Iudæorum facta eſt portio domini, niſi omnes gentes extra portionem factæ fuiſſent. Poſtquam ergo venit filius Dei, in mundum, quod nulla ſecula, nec ſperare potuerunt, ne promereri, ne tali miſericordia gens aliqua fraudaretur, vocatæ ſunt omnes gentes ad fidem, mixti boni, & mali. Boni, vt ſaluentur: mali, vt inexcuſabiles fiant. Quando ergo eccleſia ex mixtis voluntatibus erat repleta, ſicut retia, quæ dicuntur in euangelio, repleta de piſcibus mixtis: neceſſe erat, vt purgaretur eccleſia, vt boni quidem piſces mitterentur in vaſis, mali autem proijcerentur foras. Ideò conceſſa eſt diabolo erroris ſeminandi licentia, & ſic diſperſę ſunt per plurimas hæreſes, vnuſquiſq; ſm̃ propoſitum ſuum, remanſit autem vna fides tãtummodo apud Deum. Ideò ergo dicunt euangeliſtæ, hæreſes Gentes eſſe: qm̃ ſicut tunc cum omnes hoĩes eſſent vna gens, & lingua, diuiſi ſunt per plurimas gentes: ita & modò cũ eſſet totus populus Chriſtianus vna eccleſia, & vna fides, diuiſi ſunt per multas hæreſes. Et ſicut tunc oẽs gẽtes factæ ſunt ſub principatu principum malignorum, vna autem gens ſub principatu Michaelis: ſic & modò oẽs hæreſes factæ ſunt ſub dæmonum principatu, vna autem ſub principatu Chriſti remanſit, de qua dicit p̃p eccleſiam: Vna eſt columba mea, perfecta mea. *Et tunc ſcandalizabuntur multi, & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem.* Etiam ex his verbis oſtenditur, qũo hæc non dicuntur de temporibus apoſtolorum, quandiù Hieruſalem fuerat capienda: qm̃ tunc pauci ſcandalizabantur, pauci Chriſtiani inuicem ſe tradebant, quia nec audiebant inuicem, ſed erat omnium credentium cor vnum, & anima vna: ſed de noſtris dicit, in quibus plures ſcandalizati ſunt, & ſcandalizantur a fide, quàm confirmentur in fide. Nunc alterutrum, & tradiderunt, & tradunt, qũo & odiunt ſe alterutrum, ita vt nec in duobus ſynceram inuenias charitatem, non dicam in multis. *Et multi pſeudoprophetæ exurgent, & ſeducent multos.* Prophetę dicuntur non ſolùm qui de Chriſto annunciauerunt, nec qui omnino futura loquuntur: ſed doctores dicuntur prophetę. Ergo pſeudoprophetas, pſeudodoctores appellat hęreſum diuerſarũ, aut illos quos modò videmus diuerſis argumẽtis religionis ſpeciem prætendentes. Alij enim ſe dicunt neque manducare, neq; dormire, neque algere, neq; æſtuare, ſed ſemper pendere in aere. Alij autẽ veſtiti cilicijs, aut circundati catenis ſocia ſibi dæmonia cõmouentes: & quia gratiam Dei non habent, patrocinia dæmonum commendant. Sed & hęc talia rurſum ſunt, etſi inſenſatos fallunt, per hæc tamen non ſeducuntur ſapientes. Alij autem ſunt, qui vehementer ſeducunt: qm̃ etſi mendaciter, tamẽ Chriſtum prędicant, fidem annunciant: qm̃ ſic eccleſias habent, ſic ordines clericorum, ſic fideles, ſic lectiones legunt diuinas, eadem dare videntur baptiſmata, eadẽ ſacramenta corporis, & ſanguinis Chriſti. Similiter apoſtolos, & martyres colunt. Per hæc ergo valde tenebreſcere faciunt mentes, non ſolum mediocrium hominum, ſed ẽt prudentum. Quẽ ex parte non moueat Antichriſtus faciẽs opera Chriſti, & ante Chriſtianos officia vniuerſa explens Chriſtianorum? niſi fortè illum, qui conſiderat qđ apoſtolus ait: Cum. n. ipſe ſatanas transfigurat ſe in angelum lucis: quid magnum eſt, ſi & miniſtri eius transfigurentur, ſicut miniſtri.

Sup. 15. d

M

A pſ. 23. e

B

Deut. 32. a

Hæreſes Gentes dicunt.

C

D

2. Cor. 11. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

ministrii iustitiæ, quorum finis erit secundum opera eorum, non secundum schema
E ta Christianitatis eorum? Multos, inquit, seducent, non omnes: quia non est seducẽtium virtus, sed negligentia seductorum. Si autem seducentium esset virtus, omnes seducerent: nunc autem ex eo, quòd non omnes seducuntur, apparet, quia seductorum negligentia est, non seducentium virtus: Nam sicut veritas allicit fideles ad se, & amicos veritatis: sic & mendacium infideles rapit ad se, & amicos mendacij, non veritatis. Et veritas quidem interdum, aut infideles trahit ad se, aut inexcusabiles facit eos. Mendacium autem nullo modo potest flectere ad se fideles: quoniam veritas habet in se, & rationem manifestam, & firmam virtutem: mendacium autem, nec rationem habet manifestam, nec virtutem aliquam. Deinde quia veritas, & in sensu fidelium dominatur, mendacium autem in sensu fidelium nihil habet. *Qui autem perseuerauerit in finem, hic saluus erit.* Miror quomodo de Deo hæretici hæc intelligãt: aut.n. legentes hęc quomodo ausi sunt perscrutationes facere: aut perscrutationes facientes, quomodo hæc legere non erubescunt. Quibus dicitur: Qui perseuerauerit vsq; in finem? Nunquid persequentibus seductis Christianis, nunquid seductoribus
F prophetis? Non. Sicut.n. non sanis, sed infirmis apponitur medicina, sic & consolatio non periculum facientibus, sed periclitantibus datur. *Et prædicabitur hoc euangelium in uniuerso orbe.* Marcus manifestius
Mar. 13 b addit: Primùm, inquit, prædicabitur euangelium. Quando autem illa bella corporalia mouebantur contra Hierusalem, adhuc initiabatur euangelium, nondum prædicatum erat in toto orbe, ante hæreses autem consummatum est euangelium, nam vsq; ad tempus Christiani regis, prædicantibus quibusdam, aut de gente in gentem notitia Christi currente peruenit ad omnes. Vis scire, quia tunc completa est notitia Christi? considera quia ex ea hæresum bella cœperunt, vt fieret electio meliorum. Nam quandiù vocatio est, non potest esse electio: & quandiù electio est, non potest facilis esse vocatio. Nam sicut impedimentum est vocationi electio, sic electioni vocatio.

Homilia. xlix. ex cap. xxiiii.

CVm ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est a Daniele propheta stantem in loco sancto, qui legit intelligat, &c. Qui Da. 9. f
dam dicunt abominationem desolationis esse imaginem Cæsaris, quam Pilatus posuit in templo. Verius autem quid sit abominatio desolationis Lucas Euangelista G
interpretatur. Nam in quo loco Marcus, Mar. 13
& præsens Matthæus ponunt, Cum videritis abominationem desolationis: in ipso b
loco Lucas sic ponit, Cum videritis circun Luc. 21
dari ab exercitu Hierusalem, tunc scitote d
quia propinquauit desolatio eius. Et sic dicit, qui in Iudæa sunt: videlicet, vt per alteram similitudinem expositionis eiusdem loci ostendat, quid sit abominatio desolationis stans in loco sancto. Fuit enim exercitus alienigenarum, & Romani Imperatoris stans circa Hierusalem, quæ vsq; tunc fuerat sancta. Hoc, & Petrus apud Clemẽtem exponit. Deniq; hanc esse abominationem desolationis, & ipse textus ostendit. Quasi enim replicans illa omnia, quæ superius dixit breuiter comprehendit, & dicit: *Cùm ergo videritis abominationem desolationis stantem.* Hoc est, cùm videritis ea ipsa prælia iam stantia circa Hierusalẽ, quæ antè audiebatis. Similiter, & in fine mundi, & in Antichristo intelligendum est spiritualiter, quando, & hæreses, & fames, & pestilentiæ, & illa omnia antè præcesserunt: nouissimè autem abominatio desolationis stetit in loco sancto, id est exercitus Antichristi. Exercitus autem Antichristi sunt omnes hæreses, præcipuè ista, quæ obtinuit ecclesiæ locum, & stetit in loco san- H
cto, ita vt videatur quasi verbum veritatis stetisse cum non sit verbum veritatis, sed abominatio desolationis, id est, exercitus Antichristi, qui multorum animas reddidit desolatas a Deo. Et hoc est fortè, quod 2. Th. 2
apostolus dicit: Qui aduersatur, & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut qđ b
colitur, ita vt in templo Dei quasi Deus sedeat, ostendens se quasi sit Deus. Et sic omnia illa mala hæresum diuersarum, quæ anteà audiebantur tantùm, postea steterunt in loco sancto desolantia ecclesiam Christi. Ex quo data sibi licentia, cœperũt omnes publicè habere ecclesias. Et nos qdem exposuimus hic auditiones pliorum, & fames, & terræmotus, & pestilentias, auditiones

ditiones hæresum, & inopias verbi, & consuetudines Christianorum, & corruptiones morum, quæ antè præcesserunt a tempore Constantini, vsq; ad tempus Theodosij. Abominationem autem desolationis diximus esse hanc ipsam hæresim, quæ occupauit sanctæ ecclesiæ loca, & multos desolauit a fide, & ipsum exercitum Antichristi, & cæteras hæreses, quæ cœperunt publicè habere ecclesias, locum obtinentes ecclesię sanctum. Siquis autem auditiones quidẽ
I præliorum, fames, & tumultus, & pestilentias intelligat esse omnia hæc mala spiritualia, quæ facta sunt tempore Constantini simul, & Theodosij vsq; nunc: abominationem autem desolationis intelligat esse ipsum Antichristum, qui postmodum venire speratur, & obtinere loca ecclesiarũ sancta sub specie Christi, & multos fideliũ desolare, non irrationabiliter dicit. Nam siue ista hæresis, quæ iam tenuit, siue populus ille, qui postmodum cũ ipso Antichristo est futurus: rectè exercitus intelligitur esse antichristi. Et sic prophetæ verba significant magis de consummatione mundi: prophetia tamen, sicut docet Christus, ad
Da. 9. g vtrunq; est dicta. Sũt autem verba illa sic: In dimidio septimi anni auferetur iuge sacrificium, & abominatio desolationis stabit in loco sancto, vsq; ad consummationem temporis, & consummatio dabitur super solitudinem. Illic exercitus Romanus dictus est abominatio desolationis, quia ad desolationem redacturus fuerat iudaicum cultum: hic autem Antichristus dicitur abominatio desolationis, quia multorum Christianorũ animas facturus est desolatas a Deo. Nam antequam caperent Romani Hierusalem, in dimidio hebdo-
K madis Christus per suam doctrinam tulit de medio iuge sacrificium Iudæorum. Nã dicitur tribus annis, & sex mensibus docuisse, qui numerus facit dimidium septẽ annorum, vt illud sacrificium, quod iugiter fuerat in vsu, tolleretur de medio, & offerretur sacrificium laudis in voce, & sacrificium iustitiæ in operibus, & sacrificium pacis per Eucharistiam. Vsq; ad finem autem seculi tumultus est, quia Iudaica consuetudo de sacrificijs offerendis nunquam est reparanda. Item in dimidio hebdomadis, hoc est tribus annis, & sex mensibus, hoc sacrificium Christianorum tollendũ est ab Antichristo, confugientibus Christianis ante eum per loca deserta, non erit qui aut in ecclesiam intret, aut oblationẽ offerat Deo. Quoniam autem tribus annis, & sex mensibus protendendum est Antichristi regnum, multæ scripturæ significant, maximè tamẽ in reuelatione sua Ioannes. Et solitudinem illam consummatio occupauit. Nam vsque in finem tenebit Antichristus, quem dominus Iesus interficiet spiritu oris sui. De hoc.n. & apo- 2. Th. 2
stolus ait, dicẽs: Nemo vos corturbet: quia b
nisi venerit discessio primùm, & reuelatus Ibid.
fuerit homo peccati, filius interitus, qui aduersatur, & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita vt in templo Dei quasi Deus sedeat, & addidit. Iam L
enim mysterium iniquitatis operatur. Legi quendam sic exponentem, Quoniam omnia, inquit, quæcunq; exposuit suprà, signa fuerunt præcedentia diruptionem ciuitatis illius, & templi: hoc autem quod dicit, Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, & omnia, q̃ dicuntur deinceps, signa sunt consummationis futuræ, & venturi filij Dei, qui & in abominationem desolationis ipsum tradidit Antichristum. Quòd autẽ staturus sit in loco sancto, dicit hoc modo: Reædificaturus est (inquit) sanctuarium, quod fuit in Da. 9. g
Hierosolymis quondam, & ibi staturus: vt videntes Iudæi credãt in eum, non solùm propter signa eius, sed etiam propter reparationem templi ipsius, æstimãtes prophetas in tempore illo esse impletos, qui de reparatione Hierusalẽ prophetauerunt: non intelligentes quomodo propheta de reparatione templi spiritualis locutus est, quã Christus impleuit, non de corporali quam Antichristus est impleturus. Et tunc (inquit) implebitur ibi, quod prophetauit Hieremias in Iuda. Quando non crediderint, inquit, veritati, in tempore illo loquetur populo huic, & Hierusalem in spiritu seductionis. Hic excitabit tribulationem super sanctos, pro eo quòd non glorificabũt M
eũ, & multos occidet. Sed hoc de hac interpretatione dubitabile mihi videtur, si locus templi illius, ex quo dirutum est iam a Deo, postmodum sanctus vocatur, secundum, quòd & hic dicit: *Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes: & qui in tecto, non descendant tollere aliquid de domo sua: & qui in agro, nõ reuertentur retrò tollere*

Universidad de Deusto
Biblioteca

lere tunicam suam. Tunc quando viderimus abominationem desolationis stantem in loco sancto, quibus mandat fugere? non solùm illis, qui tunc fuerunt ante captiuitatem Hierusalem, sed etiam nobis, qui videmus abominationem desolationis iam stantem in loco sancto: id est, populũ Antichristi in locis ecclesiæ. Illi autem visibilem hostem fugerunt pedibus, nos autem inuisibilem hostem fugiamus actibus bonis. Quanuis.n. diabolus sit spiritus, & homo corpus: tamen nunquam illos diabolus potest comprehendere, qui fugiunt eũ per opera bona. Sine causa autem fugit ante eum pedibus, qui sequitur eum peccatis.

Sed vt sapienter intelligamus hæc, quæ propheticè sunt dicta a Christo, breuiter
A cognoscendum est, qualis est consuetudo prophetarum. Frequenter ex occasione carnali incipiebant, & sic miscebant prophetiam: vtputa, Dauid cum fugeret a facie Absalon ex occasione suæ tribulationis incipiens dixit: Domine quid multiplicati sunt, qui tribulant me? Et introducens
Ps.3.a prophetiam dominicæ passionis, addidit
Ibid.b ita: Ego dormiui, & soporatus sum, & exurrexi, quoniam dominus suscepit me. Illa ergo, quæ dixit, Domine quid multiplicati sunt, qui tribulant me, & cætera, quæ præcedunt, secundum historiam intelligamus: hæc autem, quæ dixit, Ego dormiui, & soporatus sum: si secundum historiam velis intelligere, nullum habent saporem, vt dicamus, Dauid cum pateretur a filio, dormiuit, & surrexit. Quomodo enim dormiuit, vt surgeret? Quid ergo? Necesse habemus relinquere ordinem historiæ, & spiritualiter intelligere de Christo. Tale est,
Act.2.c & Ps.15 c quod Petrus dicit in Actibus, interpretãs, Et non dabis sanctum tuum videre corruptionem: quia non poterat hoc intelligere de Dauid, sed de Christo: quia Dauid vidit corruptionem, Christus autem tertio die resurgens, nõ vidit corruptionem. Sic intelligenda est, & hæc Christi prophetia.

B Cœpit ex occasione corporalis fugæ, & quæ facta est tempore illo in Hierusalem, & prophetia magis de spirituali. Ecce.n. hoc quod dicit, Qui in Iudæa sunt, fugiãt ad montes: corporaliter secundum historiam, & si vis intelligere, possibile est in tẽpore Romanorum: in tempore autem Antichristi, de Iudæa ad montes fugere corporaliter, nõ proderit. Primùm, quia nec erit Antichristus tantummodo in terra Iudęa, nec Iudæi futuri sunt ante illum, sed vbicunq; fuerint Christiani, ab illo, aut a ministris eius persecutionem passuri sunt: nec ciuitas alia tunc est circunsidenda, sed vbique Christianus populus indagandus. Hoc autem, quod dicit, Qui super tectum est, non descẽdat tollere aliquid de domo: siue in tempore Romanorum, siue in tempore Antichristi, non potest habere corporalem intellectum: quia in tempore captiuitatis, aut persecutionis, quid prodest homini, si sedeat super tectum, & non descendat deorsum? sine dubio enim, aut, quãdo non vult, deponitur, aut cum ipsa domo succenditur. Quid ergo? Spiritualiter hæc omnia magis sunt intelligenda hoc modo. Tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes. *Tunc cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto.* Id est, cum C videritis hæresim impiam, quæ est exercitus Antichristi, stantem in locis sanctis ecclesiæ, in illo tempore, qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes: id est, qui sunt in Christianitate, conferant se ad scripturas. Sicut enim verus Iudæus est Christianus, dicente Apostolo, non qui in manifesto Iudæus
Ro.2.d est, sed qui in occulto: sic vera Iudæa Christianitas est, cuius nomen intelligitur confessio. Montes autem sunt scripturæ apostolorum, aut prophetarum, de quibus dictum est: Illuminas tu mirabiliter a montibus æternis. Et iterum de ecclesia dicit:
Ps.75. Ibi.86.a Fundamenta eius in montibus sanctis. Et quare iubet in hoc tempore omnes Christianos conferre se ad scripturas? Quia in tempore hoc, ex quo obtinuit hæresis illas ecclesias, nulla probatio potest esse veræ Christianitatis, neque refugium potest esse Christianorum aliud, volentium cognoscere fidei veritatem, nisi scripturæ diuinę. Anteà.n. multis modis ostendebatur, quæ esset ecclesia Christi, & quę gentilitas: nũc autem nullo modo cognoscitur, volentibus cognoscere, quæ sit vera ecclesia Christi, nisi tantummodo per scripturas. Quare? quia omnia hęc, quæ sunt propriè Christi in veritate, habent, & hæreses illæ in schismate: similiter ecclesias, similiter, & ipsas scripturas diuinas, similiter episcopos, cæterosque ordines clericorum, similiter baptismum, aliter Eucharistiam, & cętera omnia, denique ipsum Christum. Volens ergo quis cognoscere, quæ sit vera ecclesia

ecclesia Christi, vnde cognoscat in tantæ cõfusione similitudinis, nisi tantummodo per scripturas? Item anteà, & per signa cognoscebantur, qui erant veri Christiani, & qui falsi. Qũo? Falsi quidem, aut non poterant facere, sicut veri Christiani: aut talia non poterant, qualia veri Christiani: sed faciebãt vacua, admirationem quidem facientia, vtilitatem autem nullam habẽtia: sicut frequẽter exposuimus. Christiani autem faciebant plena, non solùm admirationem facientia, sed etiam omnem vtilitatem habentia. Et per hæc cognoscebantur, qui erãt veri Christiani, qui falsi. Nũc autem signorum operatio omninò leuata est: magis autẽ & apud eos inuenitur, qui falsi sunt Christiani, fieri ficta. Sicut autẽ Petrus apud Clementẽ exponit, Antichristo etiam plenorum signorum faciendorũ est danda potestas. Item ex moribus ipsis prius intelligebatur ecclesia Christi, qũ cõuersatio Christianorum, aut omnium, aut
E multorum erat sancta, quæ apud impios non erat. Nunc autem, aut tales, aut peiores facti sunt Christiani, quales sunt hæretici, aut Gentiles. Adhuc autem, & maior continentia apud illos inuenitur, quãuis in schismate sint, quã apud Christianos. Qui ergo vult cognoscere, quæ sit vera ecclesia Christi, vnde cognoscat, nisi tantũmodo per scripturas? Sciẽs ergo dominus tantam confusionem rerum in nouissimis diebus esse futuram: ideò mandat, vt Christiani, qui sunt in Christianitate, volentes firmitatem accipere fidei veræ, ad nullam rem fugiant, nisi ad scripturas. Alioqui si ad alia respexerint, scandalizabuntur, & peribunt, non intelligentes, quę sit vera ecclesia. Et per hoc incident in abominationem desolationis, quæ stat in sanctis ecclesiæ locis. *Et qui super tectum est, in tempore illo non descendat tollere aliquid de domo sua.* Domus nostra, est corpus nostrum. Superiora eius, sunt cor, aut caput, quæ intelliguntur domus tecta. Inferiora autẽ, sunt venter, aut cætera occultabilia mẽbra. Tũ vt melius intelligamus, quæ sunt tecta do
Ios.2.& 6.c mus, historiam de Raab proferamus. Hęc
F susceperit legatores Iesu Naue, & in superiori parte domus abscõdit, ne inueniret rex Hiericho. Hæc est ecclesia, quæ aliqñ meretrix fuit, quæ legatos Iesu Christi. i. Apostolos, & propheras, hoc est scripta eorum susceperit: & in superiori parte corporis sui abscõdit. i. in sensu, in memoria, & in corde, vt non inuenisat eos rex mundi diabolus, vt confidenter dicere possit: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Quid ergo? Quicunq; in tempore illo fuerit super tectum, id est in rebus spiri Ps.118.
tualibus viuens, quæ sunt, aut in capite, b
aut in corde: quæ tecta dicuntur corporis nostri, & fastigia prima: non descendat ad inferiores corporis sui partes, vnde aliquid tollat. i. non descendat ad aliquas res carnales, vt desideret aliquid, quod est corporale. Alioqui comprehendet eum abominatio desolationis. Et vide quia quotquot pereunt de Christianis, pp aliquam corporalem causam pereunt constitutam deorsum. Alij pp auaritiam, vt ne perdãt, quod habent, aut inueniant, quod non habent. Alij pereunt pp gulam, paupertate coacti: alij propter vxores, aut pp maritos: alij pp alias causas carnales: quæ omnia pertinẽt ad inferiores corporis partes. Sicut.n. viuẽtes in carne, relinquere videmur carnem, relinquentes opera carnis, & transimus ad spiritum, facientes opera spiritus, vt rectè
Ro.8.b dicatur de nobis, Vos autem non estis in
G carne, sed in spiritu: Sic relinquere videmur inferiora corporis nostri, opera relinquentes carnis, & ascendimus ad cor, & caput, viuentes secundum illas virtutes, quę sunt in capite, aut in corde, aut in spiritu: quæ omnia tecta domus nostræ dicuntur. Mandat ergo fidelibus viuentibus in sanctitate, ne aliquid concupiscant carnale, quod est descendere, nè fortè per occasionem desiderij illius, diabolus inueniat locum, & trahat ad abominationem desolationis, & pereant. Item, qui est in agro: id est, aut in scripturis, aut in ecclesijs, aut in Christo, non reuertatur retrò tollere tunicam suam, id est, aut conuersationem, aut cultum priorem: Vtputa, Iudæus fuisti, & factus es Christianus: in agro es, nè ad Iudaicum reuertaris cultum. Gentilis fuisti, & factus es Christianus: ne aliquid quod est gentilitatis resumas, nè per illas occasiones incidas in errores abominationis illius, quoniam hęreses illę, si vis Iudaismũ, habent in se: si vis gentilitatem, inuenies apud eos. Propterea facilè cadunt in illas, qui non fuerint cauti secundum mandata domini hæc præmonentis. *Væ autem prægnantibus, & nutrientibus in illis diebus,*
H quia aut ventris, aut gremij pondere præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

grauati, non possunt expediti esse ad fugam. Si.n. dimiserint infantes suos, viuentium viscerum suorũ patientur separationem: si autem baiulauerint, suscipiẽt vitæ periculum. Puto hoc melius intelligi posse spiritualiter ad tempus Antichristi, quę sunt spirituales prægnantes, & nutrientes ecclesiæ Christi, in singulis quibusq; gentibus constitutæ. Ecclesiæ, quando prædicant verbum veritatis, credentes in fide cõcipiunt, & habent eos in gremio suo, quasi in vtero, donec formentur catechizati per singula membra pietatis, & fidei. Cum autem formati fuerint sic, pariunt eos in baptismo: postquàm autẽ pepererint, necesse eos habent lactare doctrinis assiduis. Sed primùm videamus, quomodo deo formant in vtero ecclesiæ hominem cõceptũ in fide: Vtputa, legis iustitia est abstinere a malis operibus tantùm, non etiam facere bona opera: Christi autem iustitia non est abstinere a malis operibus tantùm, sed etiã facere bona opera. Item legis iustitia prima, & salutaris, decem habet mãdata, quasi decem menses. Primum, cognoscere vnum deũ: sm, abstinere ab idolis: tertiũ, non periurare: quartum, colere sabbathũ spirituale: quintum, honorare patrem, & matrem: sextum, non occidere: septimum, non adulterari: octauum, non furtum facere: nonum, non falsum testimonium dicere: decimum, nullam rem proximi concupiscere: videlicet secundum mysteriũ nominis Iesu Christi, quod est in litera, iota: id est, perfectionis indicio. Omnis ergo ecclesia, quæ cõcipit hominem in vtero suo per verbum in fide, prius debet eũ formare omnibus his mandatis, quasi mensibus decem, vt discat prius abstinere ab omnibus malis, & sic eum maturum in baptismum parere deo. Alioquin antequam discat ab his omnibus abstinere, si baptizauerit eum, nõ parit, sed immaturum proijcit: sicut mulier, nisi cõpletis nouem mensibus, & decimum tangens peperit, abortum facit. Propter quod, nec est hõ ille vitalis, sicut & modò penè omnes nõ parit ecclesia secundum ea, quæ diximus, sed abortos facit. Propter quod, nec baptizantur in veritate à Spiritusancto. Differt.n. Deus dare eis baptismum Spiritussancti, donec dignos se præbuerint illo tali baptismate. Sed & eum formatũ in decem illis supradictis mandatis, & abstinẽtem a vitijs, baptizans bene parit: tamen adhuc paruulus est ille, qui baptizatus natus est ecclesiæ filius, & tenere adhuc duorum testamentorum, quasi duarum mamillarum modica iustitia est nutriẽdus, quasi tenero lacte secundum angustias faucum fidei suæ, quã ipse cepit carnis natura, quam etiam gentes volentes laudabiliter viuere seruãt. Cũ autẽ sic enutritur, paulatim incipit posse susc̃ipere fortiora, & spũalia Christi mandata, quasi nutritorios, & viuos panes. i. in lege scriptum est, Non occides: ego autem dico, Nec irasceris. In lege scriptũ est, Nõ adulteraberis: ego autem dico, Nec vsque ad oculum concupiscas. In lege scriptum est, Non periurabis: ego autem dico, Non iures omninò. In lege scriptum est, Oculum pro oculo: ego autem dico, Non resistere malo omninò. In lege scriptum est, Amabis amicum, & odies inimicum: ego autem dico, Diligite inimicos vestros. Itẽ, Beati pauperes, beati mansueti, beati qui lugent, beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, beati misericordes, beati mundo corde, beati pacifici, beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Nam adolescenti cuidam interroganti, Quid faciam, vt viuam, sic primum ei secundum legem mãdauit, Nõ occides, nõ adulterabis, &c. Cum autem ille dixisset, Hæc omnia seruaui a iuuentute mea, secundum ætatem carnalem, quam nos vterũ dicimus: sic ei supermandatur: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia tua, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me. Qui ergo talis est, neq; mori potest quasi abortiuus, nec seduci quasi insipiẽs, nec vinci quasi infirmus, nec perire quasi paruulus: sed est vir perfectus, & aduersus omnia inuincibilis filius Dei. Qui autem paruuli sunt, scandalizabiles sunt. De quibus dicit dominus in euangelio: Amen dico vobis, quicunq; scandalizauerit vnum de pusillis istis credentibus in me, expedit ei, vt mola asinaria suspendatur in collo eius, & demergatur in profundum maris. Et si paruuli ẽ ecclesia scãdalizabiles sunt, quantò magis abortiui non sunt vitales? Si ergo hæc ita se habent, quare non dixit, Væ his qui in vtero habentur, & væ his, qui nutriuntur adhuc: sed, væ prægnãtibus, & nutrientibus in illis diebus? quia quando huiusmodi abortiui abstracti ab vtero ecclesiæ, aut paruuli tales, nesciunt quid

Iota.

quid patiuntur: quando.n. non sentiunt, sic pereunt. Adhuc autem, vt de proprietate loquar paruulorum, gaudẽt seducti, ad interitum ducuntur, & ridentillecti. Ideò dicit, Væ prægnantibus ecclesijs, & nutriẽtibus, quando ipse de perditione illorum talium lamentabuntur, & plangent. Ecce quantos videmus de ecclesia huiusmodi abortiuos, & paruulos ductos ad præuaricationis interitum. Nunquid aliquis eorũ lachrymauit? Nũquid aliquis tristatur est? sed adhuc ex diuerso abierunt gaudentes. Sed ecclesiæ dolorem perditionis eorũ ipsæ lamentantur, & plangunt. Ideò dicit, Væ ecclesijs prægnantibus, & nutriẽtibus in illis diebus. Et si quidem negligentia ecclesiarum, aut immaturi fuerint nati, aut paruuli, non habentes, qui aut informaret eos, aut postmodum consummaret in virum perfectum in mensuram ætatis pleni tudinis Christi: dupliciter væ ecclesijs prẽgnantibus, & nutrientibus in illis diebus: quia, & in hoc seculo dolorem patientur perditionis eorum, & in die iudicij damnabuntur, propter negligentiam, & eruditionem eorum. Si autem ecclesiæ quidem competenter circa eos diligentiam impenderunt, illi autem, nec audierunt, nec ante baptismum informati acquieuerunt, elongantes se a conuentu, & ab omni auditu scripturarum, & ab omni verbo doctrinæ alloquentium sacerdotũ, neq; post baptismum proficere voluerunt: ecclesijs quidẽ væ, quia siue hoc, siue illo modo patientur dolorem perditionis eorum: illis autẽ multipliciter væ, quia omnis causa perditionis eorum ab illis solis requiretur in die iudicij, quoniam corporis quidem profectus, non est in potestate hominis, sed dei: animæ aũt profectus voluntarius est. Videamus ergo, ne nos imperfectos inueniat, aut nunc hæreticorum dominatio, aut tũc ipsius Antichristi, quoniam sicut opera bona in die tentationis præstant spei virtutem: sic opera mala desperationis operantur infirmitatem. *Orate autem, vt non fiat fuga vestra hyeme, vel sabbatho.* Et carnaliter, & spiritualiter legitur. Fugientibus. n. & in via manere necesse est, & in syluis latere, & per deserta vagari. Fuga autem vestẽ portare non sinit, domum intrare nõ permittit, ignem accendere non concedit. In hyeme autem quid faciat fugiens? Necesse est ergo, aut fugiẽs frigore perear, aut manens gladio moriatur: Similiter in sabbatho nõ licebat amplius ambulare, nisi certũ spatiũ viæ. Vnde dictũ est in Actibus apostolorũ, sabbathi habens iter. Quid ergo faciet fugiẽs Iudæus in sabbatho? necesse est, vt aut legẽ pereat fugiẽs, aut mortẽ susc̃ipiat manens. Spũaliter aũt de Christianis talẽ habẽt interpretationẽ. Hyemẽ dicunt frigus infidelitatis spũale. Qui.n. non hẽt in corde suo ignem, de quo dominus dicit: Ignem veni mittere in terram, id est verbum diuinum, de quo caleſiat in fide: ille semper in hyeme est, etsi fuerit in media ætate: quia dubitationum incursus, quasi quasdam tẽpestates de fide Christi patitur anima eis, & algeꝛ. Aut in hyeme est, qui in persecutione est, & tempestatem patitur impiorum. Et ideò frigida fit fides omnium, & ad plenum gelat, nisi iterum calefecerit eos Spiritussanctus. Item est corporale sabbathum secundum literas legis, quod Iudæi intelligebant, & conseruabant dum a corporali opere abstinerẽt, non a corporalibus malis. Et est spirituale, secundum quod gratia Christi manifestauit: quod intelligunt Christiani, & obseruant, abstinentes se non ab opere corporali, sed a corporalibus malis. Qui ergo vacat ab opere malo faciens opera bona: laudabiliter sabbatizat, & sanctè secundum spiritum, & dei consilium: qui autem recedit ab opere boni faciens opera mala, culpabitur, & impiè sabbatizat. De hoc itaq; non bono sabbatho loquitur dominus in hoc loco admonẽs, vt ne dies ille inueniat eos in peccatis. Ideò ergo dicit, Ne fuga vestra hyeme, vel sabbatho fiat, quia quicunque in hyeme infidelitatis inuentus fuerit, aut in delicijs huius mundi sabbatizans, & ocians ab opere bono: necesse est, vt tribulationum tempore superatus, pereat credendo Antichristo, quoniam sicut diximus, opera bona in persecutionibus ad fidem spei præstant virtutem. Qm̃ autẽ de delicijs, & peccatis loquitur locus iste, manifestius adaperit euãgelista Lucas. Cũ enim locum istũ exponerer, ita subiunxit: Videte ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate. Ex duabus ergo parabolis superioribus prior quidem docet, vt festinemus perfecti esse in fide Christi: quod possumus adimplere, si scripturis, & doctrinæ sacerdotum assidui fuerimus. Quoniam, qui in fide Christi, & operibus bonis

Universidad de Deusto
Biblioteca

mis sunt imperfecti, ipsi sunt, qui adhuc in vteio habentur, aut adhuc paruuli sunt, qui facilè periclitantur in tempore persecutionis, & pereunt, quia dubij sunt de fide Christi. Sequens autem docet, vt ne vacui inueniamur ab operibus bonis, & ab exercitatione virtutum: quia qui sic inuenti fuerint, ipsi sunt paruuli, qui in die persecutionis citò periclitantur a fide Christi: quia non habent opera bona confortãtia eos in spe, nec exercitationem virtutũ in sufferentia aduersorum. Similiter, & ex duabus parabolis sequẽtibus, Prior quidẽ admonet, ne imperfecti inueniamur in fi-
D de. Ipsi sunt quidem, qui dubitationis hyemem patiuntur. Sequens autem, vt ne sine bonis operibus inueniamur in tempore illo, sabbatizantes ab opere bono. *Erit enim tribulatio magna, qualis non fuit ab initio seculi vsq; modo.* Quoniam dixit, Væ prægnantibus, & nutrientibus: &, videte ne fuga vestra hyeme, aut sabbatho fiat: nunc exponit quare, id est qa erit tribulatio magna. Vsq; ad Christũ. n. Iudæi, etsi peccatores fuerunt, tñ filij erant, non hostes: & ideò omnis ira, quę veniebat super eos, castigatio erat de misericordia veniens, non condemnatio de ira descendens. Crucifixo autem dño desierunt esse filij, & sunt facti hostes. Propterea iam non castigatio venit corrigens, sed condemnatio eradicans. Capta est. n. Hierusalem ab Assyrijs, & iterũ reparata est. Destructa est ab Antiocho, & iterum reædificata est. Inuasa est tertiò a Pompeio, & iterum reparata est. Sicut. n. homo priusquàm dies mortis eius adueniat, languere quidem potest, mori autem non potest: Sic & Iudæa ante Christum vexata est quidem, perdita aũt non est. Postquàm verò horrendum patricidium commiserunt, crucifigentes filij patrem, mortẽ
E inferentes, a quo acceperunt vitã: & quod maius est, occidentes serui dñm, homines Deum, tali eos plaga percussit, vt nunquã sanentur. Sicut illi tale facinus comiserũt, quale nunquàm cõmissum est, nec est cõmittẽdum: sic & super illos talis sententia venit, qualis nunquam venit, nec veniet. Hæc aptius est de consummatione mundi suscipere, cuius figura fuit tribulatio illa. Tunc verè talis erit tribulatio, qualis nunquam fuit. *Tunc dicent homines. Aperiat se terra, & gluiat nos.* Vsq; tunc. n. omnis ira, quæ fit à deo, ideò fit, vt fideles quidẽ tentet, infideles autem emendet: cum aũt Antichristus venerit, talis veniet ira, vt & infideles omninò pereãt, & fideles plenius coronentur. Cum. n. multi Christianorũ credentes Antichristo, signum nominis eius in manu dextera, & in fronte susceperint: tunc exibunt angeli, cum igneis curribus volantes per aera: & inuisibili manu signabunt omnes fideles, in quibus tamẽ inuentum non fuerit signum Antichristi. Ex illo iam plagæ, quæ venturæ sunt super terram, in quibus, & finiendus est mundus, iam non tangent fideles, qui signati sunt, sed illos percutiunt, super quos Antichristi inuentum fuerit signum. Erit. n. tri-
F bulatio magna, qualis nũquàm fuit. Nõne maior fuit tribulatio in diluuio, quando ab omni creatura nihil remansit, nisi solus Noe cum familia sua? Hic autẽ etsi Gen. 7.
multi occiduntur, tamen multi euadent. Sed in hoc peior erit tribulatio ista, quia illic corporalis fuit perditio, hic autem spiritualis. Quis autem illic tormentis astrictus est, quia coluit Deum? sed econtrariò puniti sunt, quia noluerunt colere Deum. Hic autem tormentis afficiendi sunt, qui non transeunt ad diabolum, relinquentes Deum. Nõne maior fuit tribulatio in So- Gen. 19.
domis, vbi nullus euasit ab igne, nisi solus Lot? Sed illic fuit aduersus peccatores iusta Dei vindicta, hic autem erit aduersus sanctos crudelis diaboli violentia. Quantò ergo pretiosior, anima quàm corpus: tãtò miserabilior perditio animarum, quã corporum. Illic perditis iniquis, euaserunt iusti: hic autem punitis, aut fugatis iustis, iniqui gaudebunt. Sed & si qui prudentes sunt, cum considerant nõ corporalem huius mundi statum, qui adhuc quodammodo stare videtur, quanuis & ipse sit minoratus, sed spiritualem totius Christianitatis statum subuersum: intelligunt quia nũ
G quam talis fuit tribulatio spiritualis, qualis facta est nunc ex tempore hæresum corrumpentium vniuersa. Perierunt, sicut diximus, omnes in diluuio, sed corporaliter perierunt. Perierũt omnes spiritualiter ante Christum, præter Iudæos, sed ignorãtia perierunt: nũc autem in scientia perierũt, & pereunt. Multum. n. interest inter illos, qui in ignorantia sunt, & in ignorãtia perierunt: & inter istos qui in veritate quidẽ nati sunt, pp aliquid autem mundiale, sciẽtes ad mendacia transierunt, & perierunt
in eis,

A in eis, & pereunt. Illi. n. forsitã aliquo modo habebunt remissionem, isti autem nullam remissionem habebunt, neq; in hoc seculo, neq; in futuro: quoniam ipsi sunt, qui blasphemauerunt, & blasphemant in Spiritumsanctum. Illi. n. iudicandi sunt, quia veritatem non quæsierunt: isti autem condemnandi, quia spreuerunt. Leuior. n. culpa est veritatem non apprehendere, q̃ contemnere apprehensam. *Et nisi deus breuiasset dies illos, non fieret salua omnis caro.* Abbreuiabuntur dies, vt atrocitas tribulationum breuiata compendio temperetur. Breuiatos autem dies intelligimus, non mensura, sed numero. Sicut. n. longitudi-
Ps. 92. a nem dierum, quam dicit propheta: Domũ tuam decet sanctitas in lõgitudinem dierum, non per longos dies intelligimus, sed
H multos: sic & breuiati dies, nõ breues dies sunt intelligendi, sed pauci. *Omnis caro.* Frequenter. n. lectionis pro hominibus animas ponunt: sicut ibi, Septuaginta animę
Deu. 10. d intrauerũt in Aegyptum. Frequenter pro
Ps. 64. 2 hominibus dicitur caro: sicut ibi, Orationem meam exaudi, ad te omnis caro veniet. Quando ergo, & animas appellat, spirituales, & perfectos homines vult ostendere: vbicunq; autem carnem, carnales homines, & infirmos. Ergo dicendo, non fieret salua omnis caro: vult nobis ostẽdere, quia non solũ spirituales homines, & perfecti, sed etiam mediocres homines, & infirmi de illo persecutionis periculo sunt liberandi, non virtute fidei, aut merito operum suorũ, sed velociter subueniẽte Christi aduentu. Non. n. propter peccatores dimittit diutius, vt etiam electi periclitẽtur, sed propter electos festinaturus est, vt neq; mediocres deficiant: quia promptior est Deus ad liberãdos bonos, quàm ad perdẽdos malos. Nam & aurifex, si inuenerit aurum sordibus mistum, non propter sordes etiam aurum contemnit, sed propter modicum aurum contentus est etiam sordes accipere. Sed & semper dies mali sanctorũ abbreuiantur. De iniquis scriptum est: Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt
I dies suos. De iustis autem: Non dabit in
Ps. 54. d æternum fluctuationem iusto. Accipe aũt
Ibid. mihi ad documẽtum ipsa tempora anni: ab æquinoctio vernali duodecimi mensis incipiunt paulatim tepescere aeres per singulos dies, vsq; ad mensem tertium, & dies fieri noctibus longiores. Item ab æquinoctio autumnali mensis septimi incipiunt paulatim iterum frigescere aeres per singulos dies, & noctes fieri longiores diebus, vsq; ad mensem nonum, quando celebratur Christi natalis: & sic inueniuntur nouem quidem mensibus aeres quidẽ temperati, & dies prolixiores, tribus autẽ mensibus aeres glaciales, & dies breues. Vides quomodo Deus misericorditer dispensauit, vt dies quidem mali inueniantur, & pauci, boni autem plures, & longi. Si ergo statum mundi huius, qui ad vsum omnium hominum cõmunis habetur, sic Deus misericorditer dispensauit: quantò magis status vitę eorum, cum maiori dispensat misericordia, vt & voluntas eorum in malis tentata clarescat, & virtus voluntatis eorũ velociter deo subueniente nõ patiatur defectionem, secundum quod & Apostolus 1. Co. 10.
dicit: Tentatio vos non apprehendat, nisi c
humana. Fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis sustinere, sed faciet cum tentatione etiã pro K
uentum, vt possitis euadere. *Tunc si quis vobis dixerit, Ecce hic est Christus, ecce illic, nolite credere.* Qua ratione supra quidem, priusquam de abominatione desolationis exponeret, sic dicit: Videte nequis vos seducat: Hic su. a
multi. n. venient in nomine meo dicẽtes, & Mat.
quia ego sum Christus: hic autem post- 31. a
quàm de abominatione desolationis statura in loco sancto locutus est, ita dicit: Tũc siquis vobis dixerit, ecce hic est Christus, ecce illic, nolite credere. Si memor es quia abominationem desolationis interpretati sumus staturam in loco sancto, hanc impiam hæresim occupaturam loca Christianorum, intelligis quoniam eleganter est dictum. Per hanc. n. significabat, quomodo, & priusquam hæresis ista abominationis loca sancta obtineret, & priusquam diuersarum hæresum constituerentur ecclesiæ, seductio quorundam erat futura: sicut & factum est. Et postquàm obtinuisset, & hæresum diuersarum ecclesiæ constitutæ fuissent, eo amplius seductio quorundam erat futura: sicut & fit. Nã prius nudi dogmatum sermones faciebant errorem, nũc autem multarum hæresum ipsæ ecclesiæ constitutę. Ideò tunc vniuscuiusq; dogma-
tis nudum verbum dicebant: Ego sum ver L
bum veritatis. Ego sum Christus, nunc autem singulatim professores hæresum diuersarum dicunt, Ecce hic est Christus, i.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesia, & illic, id est ecclesia, quia iam nõ audiendo dogmatum verba, sed videndo eorum ecclesias, Christiani scandalizantur infirmi. Adhuc autem de Antichristo ostẽdit per hæc verba, quia in illo tempore sancti in multis tribulationibus cõstituti, fortiter desiderabunt Christi aduentum, iam non sustinente carnis natura. Aliquoties diximus, quòd diabolus nõ ingerat genus tentationis in homine, sed desideriũ vniuscuiusq; considerat. Et secundum quòd viderit hominem desiderantem aliquid, ex eo accipit occasionem tentandi. Vnde & Sup. 4. a Ge. 3. b Christum cum esurientem sensisset, tentauit in fame: & Adam, & Euam cum vidisset diuinitatis amorem habẽtes, diuinitatis promissione seduxit. Et Iudam cum inuenisset auarũ, pecuniæ cupiditate ad proditionem saluatoris attraxit. Sampsonem Inf. 26. a Iud. 16. a cum inuenisset amatorem fœminarũ, per mulierẽ præcipitauit. Sic ergo & tunc diabolus videns sanctos in angustijs constitutos, & fortiter desiderantes Christi aduentum, primùm quidem propter intolerabiles persecutiones, deinde propter repromissionem temporis illius de aduentu Christi, quæ facta fuerat in scripturis, ideò sub nomine Christi, & prophetarum tentabat seducere sanctos. Et quos diuersis cruciatibus non potuit superare, victus in sua crudelitate, armabat se fraude, dicens per suos ministros: Ecce hic est Christus, ecce illic. Nam quando aliqua rerũ conturbatio fit, tunc abundant mendacia. Vnusquisq; enim dum, aut timet aduersa, aut desiderat prospera, ipse sibi nouas generat famas. Et ita diabolus suspensas animas hominum inuenta occasione deludit, hoc nuncians in auribus hominum, hoc ostẽtans ante oculos eorum, quod vnumquenq; aut timere, aut desiderare cognouerit. Sicut. n. ægrotus in doloribus positus omni homini ostendenti sibi aliquid ad remedium, facilè credit, non dijudicans personas medicantiũ, neq; discutiens artificia eorum: ipsa. n. doloris anxietas omnia omnibus credere cogit: sic & tunc sancti in necessitate persecutionum positi, & quasi ægroti desiderantes refrigerium Christi, omnibus referentibus aliquid de Christo, facilè credent. Ipsa. n. præssuræ necessitas credere cogit. *Exurgent enim pseudochristi, & pseudoprophetæ, & dabunt signa magna.* Non inutilia, neq; vana, quæ ministri diabolì facere solent: sed magna, id est vtilia, & plena, quæ sancti facere A solebant. Nam in tempore quidem apostolorum, & postmodum ministri quidẽ Christi vtilia, & plena signa faciebant ex parte dextra: qualia sunt cæcos illuminare, & alia huiusmodi facere: ministri autem diaboli inutilia faciebant, & vana ex parte sinistra, quæ admirationem quidem videntibus excitarent, ad vtilitatem autem nullius proficerẽt. Et erat inter ministros Christi, & ministros diaboli ex hoc iudicare, qui inutilia, & qui vtilia facerent signa. In fine autem temporis concedenda est potestas diabolo (sicut in historia Clementis Petrus exponit) vt faciat signa vtilia, & ex ea parte, qua priùs facere consueuerant sancti, vt iam ministros Christi non per hoc cognoscamus, quia vtilia faciũt signa, sed quia omninò non hæc faciunt signa. Qua autem ratione hoc ordinauit Deus, attende: quia nõ semper tempus vocationis est, sicut ait sapientia: Tempus cõgregandi lapides, tempus dispergendi. Tempus ergo fuit congregandorum lapidum, qñ lapides viui. i. fideles ab infidelitate vocabantur ad fidem, tempus autem erit dispergendi lapides, quando ecclesia traderur ad tentationem, vt lapides, id est, Christiani, qui non proficiũt in ædificationem corporis Christi, foras proijciantur. Donec ergo fuit vocatio ad fidem ex infidelitate, fecerunt signa, & serui Christi: quia signa diuinæ vocationis testimonia sunt, vt prædicationis veritas miraculis commendetur: cessante autem vocatione, incipiet seductio reuocans homines a fide ad infidelitatem. Incipiente ergo seductione, tradenda sunt seductionis adiutoria diabolo, id est, potestas faciendorum signorum, vt signis, & prodigijs mendacia sua pro veritate commendet. Sed fortè dicis: Si Deus concessit diabolo virtutem faciendorum signorũ, quomodo ipse mandat, ne seducantur sancti? Si ergo nõ vult, vt seducantur, vt quid diabolo dat seducẽdi virtutem? Si autem vult, vt seducantur aliqui, quare omnibus mandat ne seducantur? Audi: Concedit diabolo seducendi virtutem, vt ne mali inter bonos remaneant apud Christum: mãdat autem, vt ne boni inter malos trauseant ad diabolum. Nam sicut crudele est fideles cũ infidelibus perire, sic indignum est fideles, cũ infidelibus glorificari. *Ita vt in errorem mittant, si fieri potest etiam electos.* Nõ dixit, Vt

Ecc. 3. a

B

C Vt seducãt, si fieri potest etiam electos, sed in errorem mittant. Frequenter. n. sancti videntes aliquas operationes diaboli absconditas sub specie pietatis, dum non possunt intelligere profundas insidias inimici, conturbantur in corde suo, ac scandalizantur, & dicunt: Quid sit hoc, quod ita fit, non tñ citò flectuntur, vt credãt. Et si sensu vincũtur, quasi homines, fide aũt stant quasi inuicti. Magnitudinem autem signorum ostendere volens, ideò dicit, vt si fieri potest: qñ quãtum ad magnitudinem signorum illorum potest fieri, vt seducantur etiã electi, sed ideò non seducuntur, quia perire non possunt, quos Deus præordinauit ad vitam. Dum ergo signorum magnitudinẽ prædicit, in conseruandis fidelibus dei potentia demonstratur. Et de tempore hæresum nihilominus cõueniunt intelligi hęc. Falsi. n. Christiani, sunt falsæ veritates hæresum: falsi autem prophetæ, prædicatores veritatum falsarum. Dant autem signa, eadem facientes in simulatione, quæ faciunt fideles in veritate. Nam & castitati studẽt, & ieiunia celebrãt, & eleemosynas faciũt, & omnem ecclesiasticum canonẽ supplẽt. Aut non tibi videntur magna esse signa seductionis, cum videas diabolum facientem opera Dei? *Ecce prædixi vobis.* Contestationis verba sunt hæc, vt ne aliquis dicat, vidi eum talia faciẽtem signa, qualia ipse Chri
D stus fecit, & ideò credidi, existimans illum esse Christum. Propterea dicit: Ecce prædixi vobis: vt excusationem ignorantiæ tollat ab hominibus, & præcedens contestatio iustam faciat pœnam sequentem. Misericordia. n. est, mandatis præuenire periculum. Nõ. n. vult quempiam perire, qui omnibus monstrat perditionis aduentum. *Si autem dixerint vobis, Ecce in solitudine est, nolite exire, ecce in domibus, nolite credere.* Hoc nunc tertium de cauendis seductionibus dat mandatum. Primum est, Videte ne seducamini, multi. n. veniẽt in nomine meo dicentes, Ego sum Christus. Secũdum tũc dicent vobis, Ecce hic est Christus, ecce illic, nolite credere. Tertium, præsens, dicẽs: Si dixerint vobis, ecce in solitudine est, nolite exire: ecce in domibus, nolite credere: vt in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum, vt trina denunciatio inexcusabilem faciat negligentem. Primum ergo mandatum dedit de seductionibus futuris, priusquam abominatio desolationis constitueretur in loco, & priusquam hæresum ædificarentur ecclesiæ. Secundum autem de seductionibus post futuris, sicut iã diximus supra. Tertium verò manifestissimè de tempore furentis Antichristi, dicẽs: *Siquis vobis dixerit, ecce in solitudine est, nolite exire.* seducere. n. vos volunt. Sed dicat aliquis, Quid. n. *Si* fideles tunc non exierint in desertum, aut nõ intrauerint in domos: nunquid per hoc ipsum poterint declinare periculum, maximè cum tunc Antichristus vniuersa vbique contineat, & intus, & foris, & in ciuitate, & in deserto? Sed vide quoniam hæc dicens, ostendit, quia tunc fideles latentes erunt in locis quibusdã secretioribus. Deo eos abscondente potius, qñ loco, sicut scriptum est: Abscondes in abscondito vultus tui a conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo, a cõtradictione linguarũ. Præmonet ergo eos, ne fortè tunc audito Christi aduentu, per homines seductores procedant ad palam, & aut in deserto comprehendantur egressi, aut in domibus concludantur ingressi. Quid. n. faciet in solitudine Christi aduentus? Nunquid magis amat solitudines locorum, quàm congregationes hominum? Aut nunquid homines timet, vt in solitudine lateat? Si. n. qñ passurus aduenit, nõ timuit reges, aut iudices, sed inter impios populos prædicauit pietatis sermonẽ: qũo tunc timebit, cum venerit iudicare peccatores? *Siquis vobis dixerit, ecce in domibus, nolite credere.* Iniuriam. n. facitis diuinitati, si in domibus illam quæritis, quæ implet cœlum, & terram: aut si latere putatis, qui venit superbis resistere, & humiles exaltare. In primo enim aduentu ideò exaltus venit corpore, vt probaret fideles, in secundo autem aduentu veniet manifestus in gloria, vt remunerer fidem eorum. Ideò tunc necessarium erat, vt quæreretur: nunc autẽ non est quærendus, vt credatur, sed quærit ipse a quibus creditus est. Spiritualiter aũt de nouissimis temporibus hæc ita sunt exponenda. Sunt hæreses, quæ mendacia sua quodammodo scripturarum colorant authoritatibus: quædam autem, quę omnino ita contra scripturas habentur, ne colorate valeant mẽdacia sua de scripturis diuinis. Solitudines ergo appellat hæreses illas, quarum dogmata omninò deserta sunt a scripturis. Domus autem, hæreses, quæ scripturarum colorantur exemplis, quãuis nõ

E

Pſ. 30. f

F

Hic. 29. Iac. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sint domus vestræ, tũ vel videntur. Aut ita: Domus dicit hæreses, solitudinem autem Iudæam, secundum quod scriptum est de illa: Ecce relinquetur vobis domus vestra
Sup. 23 d & Luce 13. g deserta. Aut ita: Solitudines dicit omnes hæreses desolatas a veritate, domus autem ecclesias Christi: ac si dicat: Non dico, si dixerint vobis, ecce in hæreticis ecclesijs illis,
G vel in illis apparuit Christus, sed etiam si in ipsis veris ecclesijs, quæ & dei sunt, id est, domus vestræ, dixerint vobis Christũ apparuisse, nolite eis credere dicẽtibus ista de me, quia non est digna diuinitatis meę notitia hæc. Ostendens per hæc, qũo ex ipsis ecclesijs veris frequenter exeunt seductores, propterea, nec ipsis omninò credendum est, nisi ea dicant, vel faciant, quæ cõuenientia sunt scripturis. Vos ergo nolite exire, nolite credere. Non mandat illis, vt ne exeãt de domibus, vel ciuitatibus. Nec in domo. n. aut in ciuitate sedentibus sanctis, ista dicenda sunt: sed nolite exire de regula veritatis, quam tradidi vobis: nolite credere: Quia sicut fumus ante ignem prę cedit, ante victoriam pugna: sic & ante gloriam Christi, tentatio Antichristi. *Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & paret vsque ad Occidentem, ita erit aduentus filii hominis.* Manifestum, & velocem aduentum Christi ostendere volens, fulgoris similitudinẽ introduxit. Sicut. n. cum exierit fulgur, non solùm videtur ab hominibus, sed adhuc secundum qualitatem fulgoris sui nõ dignè aspicitur: sic & cum venerit Christus, non solùm eum omnes aspicient, sed secundũ
H mensuram glorię eius, neq; poterunt eum sufficienter aspicere. Et non solũ magnitudo eius omnem locũ implebit, sed adhuc
Ps. 96. a magnitudine eius deficiet omnis locus, sicut scriptum est: Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terræ, vidit, & commota est terra. Quem ergo peccatores videbunt, etiam nolentes: quo non videbunt eum sancti desiderantes? Et sicut in ictu oculi fulgur vniuersa petransit, sic & filius Dei, non veniens adhuc, sed ẽt venisse videbitur. Si. n. sol, qui ad ministeriũ nostrum creatus est, tantam habet splendoris virtutem, vt in quacunq; parte cœli fuerit, vbiq; appareat quasi præsens: quantò magis sol spiritualis Christus, cum venerit
1. Ti. 6. c in toto videbitur mundo, magis autẽ mundus in eo videbitur? Apostolus autem ait: Quem suis temporibus ostendet beatus & solus, & potens: non dixit, Quem mittet Christus. n. cum sit vbiq;, non venit de loco ad locum, sed vbiq; ostenditur, qui erat celatus vbiq;. *Vbi fueris corpus, illic congregabuntur aquilæ.* De vulturibus. n. dicit scriptura in Iob, quoniam vbicunq; fuerit cor- Iob. 39.
pus, illic inuenientur vulturum pulli. Hoc d
enim naturale est vulturum, sicut dicunt quidam, vt etiam trãsmarina cadauera sen I
tiant. Quoniam ergo turpes aues sunt vul- Vultures, ideò vulturinis quidem moribus a rum na
ptauit nomina aquilarum, vt in moribus tura.
quidem vulturum, sanctorum cõgregatio ostenditur ad Christi aduentum: in aquilis autem regalibus, regalis sanctorum dignitas ostendatur. Ideò. n. sancti aquilis assimilantur, quia sicut filij aquilarũ ad *Solem* probantur, vt si quidem recto aspectu intendere potuerint cõtra radios *Solis*, intelligantur esse legitimi: si autem non potuerint, cognoscantur adulterini: Sic & filij Dei ad Christi iustitiam comprobãtur: si. n. potuerint pleno corde iustitiæ verba susc̃ipere, intelligantur esse legitimi: si autem non potuerint, cognoscuntur de diabolo esse nati. *Statim autem post tribulationẽ dierum illorum sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo.* Patrefamilias moriente, tota domus eius turbatur, omnis familia plangit, & conscisis tunicis suis, nigris se cooperiunt vestimẽtis: sic & humano genere, propter quod fuerãt omnia creata, circa exitum constituto, totus contristatur mundus, vniuersa cœli ministeria lugent, & candore deposito pro vestibus luctuosis tenebris vestientur. Nã sol obscurabitur, & luna non dabit lumẽ suũ. Aut propter indignam persecutionem sanctorum dolentes, aut super impiorum pessima opera indignantes, aut nouissimam K
in eis Dei iracundiam demonstrantes, vt adhuc viuẽtibus impijs super terram, iam gustus detur infernalium tenebrarum. Siue hoc, siue illo modo, meritò nox interueniens inter diem, & diem, prædicet, quia post modicum noua dies resurrectionis est nascitura. Diuidetur enim ne istius seculi, & illius vna videatur esse natura. Sicut enim omnes carnales morimur, vt spirituales surgamus: sic & illa dies tenebris interciditur, quasi quadam morte, vt noua iterũ renascatur. Aut certè, quia spiritualiter iniquitas nox intelligitur, iustitia aũt dies.

Ex

Ex natiuitate autem Christi lux orta est,
M. 29. b dicente propheta: Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Mane Christi tempus vocatur. Hæc dies iustitiæ in exitu mundi finitur, iniquitatum, & er
Ioã. 12. c rorum tenebris obscurata. De qua & dominus ad apostolos dicit: Ambulate dum lumen habetis, ne vos tenebræ comprehendant. Sol obscurabitur, id est, notitia Christi silebit. Luna non dabit lumen suum, id est, ecclesia sanctitatis suæ claritatem non demonstrabit. Stellæ cadent de cœlo, id est, qui videntur sancti transgrediuntur, & cadent de dignitate cœlesti. Nam quod de
L diabolo dictum est, quomodo ceciderit Lu-
Esa. 14. c cifer de cœlo, qui mane oriebatur: sic interpretantur apostoli, vel sancti non de altitudine cœli ad tertam, sed de angelica dignitate ad ignominiam tenebrarum. Quo modo autem multi transgredientur Christianorum significat Daniel. et de eruditis
Da. 11. f inquit, cadent multi. Sicut ergo tempestas suscitat nubila, nubila autem cooperiunt Solem: sic impiorum persecutio suscitabit transgressionem, transgressio autem Christianitatis obscurabit candorem. Vnde
Ioelis. 2 g propheta dicit in alio loco: Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem: id est, ecclesia, aut propter assiduam occisionem sanctorum, aut quia ipsi Christiani contra iustitiam Christianitatis inter seipsos furentes bellabunt. Hoc & si de tẽpore hæresis huius scriptum intelligatur, expositionem habet conuenientem. Quomodo? Ex quo obtinuit hæresis ista sanctum ecclesiæ locum, quasi abominatio desolationis, & Antichristi exercitus constituta, Christi Solis veritas est obscurata: ecclesia fidei suæ splendorem non potuit dare clarum, & Christiani multi, qui erant stellæ rationabiles, ceciderunt à firmamento scripturarum sanctarum. *Tunc apparebit*
M *signum filij hominis in cœlo*. Quidam putant crucem Christi ostendendam esse in cœlo: verius autem est, ipsum Christum in corpore suo habentem testimonia passionis: id est, vulnera lanceæ, & clauorum, vt impleatur illud quod dictum est, Et videbunt
Apo. 1. b in quem pupugerunt. Denique in quo loco præsens euangelista ponit, dicens: Apparebit signum filij hominis: alij euan-
Mar. 13 c & Lu. 21. c gelistæ hoc solùm dixerunt: Et videbunt filium hominis venientem: videlicet ostendentes signum Christi, esse ipsum corpus Christi, qui in signo corporis sui cognoscẽdus est, à quibus crucifixus est. Vnde in Actibus ad apostolos angelus sic dicit: Hic Iesus, qui receptus est à vobis, sic veniet Act. 1. b
iterum quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Non sic portatus in tali nube: nec enim cum tali gloria ascendit, cum quali venturus est iudicare: sed sic veniet, Ioã. 20.
hoc est, similiter cum hoc corpore, cum g
quo ascendit. Vides ergo, quia quasi signum datur Apostolis corpus eius, dicens: Sic veniet: Vis autem scire, quia ad signum passionis suæ vulnera corporis sui seruauit? audi post resurrectionem dicentem ad Thomam: Infer digitum tuum
Ibid. g huc, & vide manus meas: & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Qui mortuum cor- A
pus suum suscitauit, qui tulit costam de latere Adæ, & suppleuit carnem: nunquid etiam non potuit corpus suum sanare, & integrum suscitare? Sed corpus quidem suscitauit, vulnera autem eius seruauit, Vulnera
vt in die iudicij proficerent ad testimoniũ christus
passionis contra Iudæos: & omnes qui de- quare
negantes filium Dei crucifixum in corpo- seruauit
re, Iudaizant. Propterea quasi manifesto signo conuenienter subiungit, dicens: *Tunc plangent se omnes tribus terræ.* Plangẽt enim se Iudæi videntes viuentem, & viuificantem, quem quasi hominem mortuum æstimabant, & conuincentes se corpore vulnerato, scelus suum denegare non poterunt. Plangent se, & Gentiles, qui vanis philosophorum disputationibus decepti, irrationabilem stultitiam putauerunt esse, Deum colere crucifixum, & detulerunt creaturæ gloriam creatoris. Lugent, & Christiani peccatores, qui magis dilexerunt mundum, quàm Christum, cum audierint eum hæc verba dicentem ad se: Ego propter vos homo factus sum, propter vos alligatus, & delusus, & cæsus, & crucifixus sum. Vbi est tantarum mearum iniuriarum fructus? Ecce pretium sanguinis mei, quem dedi pro redemptione animarum vestrarum. Vbi est seruitus ve- B
stra, quam mihi pro prerio sanguinis mei debetis? Ego super gloriam meam vos habui, cum essem Deus apparens homo, & viliorem me omnibus rebus vestris fecistis. Nam omnem rem vilissimam terræ amplius dilexistis, quàm iustitiam meam, & fidem. Plangent se hæretici, qui purum

hominem

Universidad de Deusto
Biblioteca

hominem crucifixum dixerunt, cum viderint ipsum esse iudicem, in quem compunxerunt Iudæi. Quomodo enim arguat Iudæos quasi interfectores filij Dei, si non filius Dei, sed purus homo est crucifixus? Et tunc plangent se omnes tribus terræ, quia nec resistendi virtus est contra eum, & fugiendi nulla facultas ante faciē eius, nec pœnitentiæ locus: ex angustia omniū rerum nihil eis remanet præter luctum. Meritò plangent se, quia tunc neq; pecuniæ diuitibus prosunt ad eleemosynam faciendam, neq; parentes iusti pro parentibus intercedunt, neq; ipsi angeli pro hominibus, sicut solebant, faciunt verbum: quia non recipit natura iudicij misericordiam, sicut nec tempus misericordiæ iudicium, dicente propheta: Misericordiam, & iudicium cantabo tibi domine. Misericordia in priori aduentu, iudicium in secundo. In priori aduentu volentibus apostolis ignem de cœlo deponere, dixit: Nescitis cuius spiritus estis, Filius. n. hominis non venit iudicare mundum, sed saluare. De secundo autem sic dicit: Nam filius hominis veniet in maiestate patris sui, & tunc reddet vnicuiq; secundum opera eius. *Et videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli, cum virtute, & gloria multa: & mittet angelos suos cum tuba, & voce magna, & congregabunt electos eius, a quatuor ventis.* Si quando rex terrenus processum aliquem, aut expeditionem mādat in populo, dignitates omnes mouentur, & exercitus exercitatur tota ciuitas feruet: quantò magis rege cœlesti exurgente iudicare viuos, & mortuos virtutes angelicæ commouentur? Terribiles ministri terribiliorem dominum præcedentes: Cherubin & Seraphin præparentur ad sedem vnius, & rationabilis thronus viuam sapientiam portaturus. Nec enim potest esse res mortua, quæ baiulat vitam. Ante ipsum pro candelabris fulgura viua præcedent, & pro tubis horrenda tonitrua. Qualis rex talis, & præparatio regis. Verè magna vox tubæ terribilis, cui omnia obaudiunt elementa, quæ petras scindit, inferos aperit, clausuras tenebrarum pertranſit, portas æreas conterit, vectes adamātinos, & ferreos confringit, vincula mortis dirumpit, & de profundo abyſſi animas liberatas, corporibus suis assignat. Hæc omnia citius consumet in opere, quàm sagitta transit in aere, dicente

Psal. 100. a

Luc. 9. g
Su. 16. d

1. Co. 15. g

Apostolo: In momento, in ictum oculi, in nouissima tuba. Tuba enim canet, & mortui resurgent incorrupti. In illa voce puluis iam dissolutus corporum mortuorum in noua membra constringitur. In illa voce quasi vna persona obnoxia totum mare discutitur, vt siquid apud se retinet de humanis ossibus, sine cōtradictione restituat. In illa voce à quatuor partibus mundi spiritus congregatur, qui resuscitet populum dormientem. *A ficu autem discite parabolam.* Quare non ex alijs arboribus, sed potius de ficu sumit similitudinem ęstatis? Quia postquam aliæ arbores vernare cœperint, frequenter euenit, vt accedēs frigus præcidat æstatem, & iterum arbores indurescunt: ficus autem quia penè post omnes arbores vernat, difficilè post ficum frigus interuenit. Ideò ergo sic comparata est ecclesia illi tempori, propter indubitabilem seculi noui aduentum. Sed quæ est ista assimilatio rei, videamus. Ficus bono verni temporis temperamento mollescit ad folia, ecclesia autem miserabili persecutione afflicta compellitur ad mortem. Sed dominus hanc assimilationem iocunditatis ex ficu, non ad afflictionem corporalē retulit, sed ad spiritualem profectum animarum. Nā qñ carnalia hominis affliguntur, tunc spiritualia eius florēt, sic ait Apostolus: Et vos suscepistis verbum dei in tribulatione multa, cum gaudio spiritus sancti. Sicut. n. vernali flatu arbores laxantur in folia, & fructus: sic persecutionibus excitantur animæ ad virtutem. Ideò autem semper ficus ecclesiæ similatur: quia sicut ficus sub vno cortice plurima grana intra viscera dulcedinis inclusa constringit: sic ecclesia sub vno corpore multos Christianos intra viscera suæ charitatis congregatos complectitur. Deinde & alia ratione: Omnis arbor penè in vno tempore fructū præbet. Nam intra paucos dies, & mature secunt, & cadunt, ficus autem ex quo cœperit fructus afferre, vsq; ad hyemē fructifica re non cessat. Nam alij colliguntur maturi, & alij hinc procedunt. Sic ecclesia ex quo cœperit sanctos offerre, vsque ad finē seculi non cessabit. Nam per singula tempora alij dormiunt, alij autem nascuntur. De hac autem ficu sub alia specie interpretationem fecimus apud Marcum, æstimantes vbiq; quod velum est, nō affirmantes: vt secundum quod visum fuerit vnicuiq;, hoc

1. Thes. 1. c

Phoc probetur. *Amen dico vobis, non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant.* Res dubia semper facit hominem negligentem. Nam quod sine dubio venturum nobis esse cognoscimus, ad id nosmetipsos magnanimiter confortamus: Ne ergo audientes apostoli certum periculum pro incerto suscipiant, & dubitantes de eius aduentu, semetipsos in negligentia ponant, ideò sermonem suum iuramento confirmans, dicit: Amen dico vobis, non transibit generatio hæc, donec omnia fiant. Quia contra magnum periculum magna præparatio est necessaria: magna autē præparatio assiduam admonitionem requirit, & cautam. Et sciendum est, quia non illud vult Christus apostolis suis ostendere, quia iam in continēti futura est tentatio illa, sed quia omnino futura est. Ergo non illos homines dicit, qui illo in tpe fuerant nati, sed familiā gentis ipsius. *Generatio ista.* Id est, aut facientium hanc tentationem, aut patientium, aut peccatorum hominum, aut dæmonū, qui operantur in eis. Nam vtrique non cessabunt esse in seculo, donec cōsummatio fiat, vt dicat illis, Discedite à me maledicti in ignē eternum, qui pręparatus est diabolo, & angelis eius. Necesse est. n. vt quandiu fides tentatur, tētatio reseruetur. Aut certè Christianorum generationē dicit, id est, generatio ista mortalis non transibit ad immortalitatem: donec, id est, nisi hæc fuerint cōsummata, vt postea immortalis, & impassibilis fiat. *Cælum & terra transibunt, verba autem mea nō præteribunt.* Quia cœlum, & terra ad ministerium vestrum creata sunt, verba autem mea ad gubernationem vestram disposita. Cœlum & terra vanitati subiecta sunt, dicente Apostolo: Vanitati enim creatura subiecta est. Naturaliter autem veritas nescit mentiri, nec potest aliquando perire.

Inf. 25. d

Ro. 8. d

Homilia. l. ex capite xxiiii.

DE die autem illa, & hora nemo scit, neque angeli cælorum, neque filius, nisi solus pater. Sicut enim in diebus Noe, ita erit & aduentus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes, & bibentes, nubentes, & nuptui tradentes, vsque ad eum diem quo intrauit Noe in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium, & tulit omnes, ita erit, & aduentus filii hominis. Vsq; nunc exposuit signa consummationis præcedentia antè consummationē: nunc docet quia subitus veniet nouissimus mundi interitus hominibus nihil adhuc tale fieri suspicantibus, ſm quod dicit, & Apostolus: Cū dixerint pax, & securitas, tunc repentinus illis supueniet interitus. Et de die illo incerto ad cumulum etiam seipsum ponit, dicens: *De die autem illa, & hora nemo scit.* Id est, non solū aliquis hominū, sed neq; angelorum quisquā, nec ipse filius, nisi solus pater: vt nemo ferat molestè, quia diem illum deus posuit in incerto, cū de ipso sit filius incertus. Simile aliquid scriptum est, & in Actibus Apostolorū. Nā cum interrogassent eū discipuli eius: Dñe, si in tpe hoc restitues regnū Israel, respōdit eis: Nō est vestrum nosse tpa, vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Opportunè ex hoc loco conuenit admonere: cum multi homines, maximè qui videntur docti, cum interrogati fuerint aliquam quæstionem, si cōtingeret eos ignorare quod quæritur: erubescentes ne videantur aliquid ignorare, quia totum scire putantur, colorant falsa pro veris, & dicunt alijs, quod non audierunt a Christo. Propterea considerantes hunc locū, non deberent erubescere aliquod mysteriorum Dei se ignorare, cum legant ipsum Christum non erubescētem suam ignorantiam confiteri ad respondendum: quia de die illa, & hora nemo scit, neque angeli, neq; filius: maximè cum sit mysteriorum dei multa profunditas: nec tamen mentitur, quando ipsum quod scit, à patre accepit. Meritò suam sciētiam denegat, quæ non ex eo: sicut & alibi cum esset bonus, bonum se denegauit, quia bonitas eius erat ex patre. Et ne pp dispēsationem humanā æstimetur scire se negasse, nō dixit, neq; filius hominis: quia secundū diuinitatē dixisset, non secundum humanā naturam. Nam inter filium Dei, & filium hominis nihil interest. Ecce senectutis signa cognoscimus, diem autem vltimum ignoramus: sic & labentis signa scimus, finem eius non agnoscimus. Sicut. n. quando videmus hominem senem, scimus quia propemodū moriturus est, quādo autem, nescimus: sic & mundum quando perturbatum videmus, casurum cognoscimus diem autem ignoramus. Mysterium Dei scire expedit quidem hominibus, Nam & seruus fidior fit circa obsequium Domini sui,

1. The. 5. a

Act. 1. a

Mar. 10. b

ni sui, cum cœperit secreta sua committere. Sed illud scire bonum est, quod proficit ad ædificationem scienti: hoc autem scire quod nihil nobis prodest, magis nocet, & superfluum est. Deus ergo, quia non omnia mysteria dicit hominibus, non inuidet scientiæ nostræ: sed quia non omniũ mysteriorum scientia nobis prodest. *Sicut enim in diebus Noe, sic erit, & aduentus filii hominis. Sicut erant in diebus ante diluuium*
K *manducantes, & bibentes, & nubentes, & nuptui tradentes.* Quod dicit, Sicut fuit in diebus Noe, manducabant, & bibebant, nubebant, & nuptui tradebant: non vetat mãducare, aut bibere, aut nubere. Nec enim fas est, vt destruat quod ipse constituit: sed iubet nos, vt quod carnaliter facimus, ad dei gloriã facientes, spiritualiter faciamus, vt carnalia nostra propter spirituale propositum spiritualia fiant. Quis est qui ad gloriã dei mãducat, & bibit? Qui de manu dei accepisse æstimat, quod mãducat & bibit. Quis autem de manu dei se accepisse æstimat? Qui operatur iustitiam, & deũ timet offendere. Nam & seruus ille, quasi seruus fidelis manducat in domo, qui considerat ideò accepisse à domino, vt opus domini opereretur. Nam qui deum non timet offendere, ille sine dubio non æstimat à deo se accepisse quod bibit: sed propter hoc solũ manducat, quia caro est. Quis autem est, qui ad gloriã dei nubit? Qui nubit, aut propter desideriũ bonorum filiorum, aut periculũ peccati timens. Quis est, qui propter desiderium bonorum filiorũ nubit? Qui postquam habuerit filios, circa dei disciplinam continet eos. Alioquin qui filios negligit,
L ille non desiderauit deo generare, sed diabolo. Quis est, qui propter periculũ peccati nubit? Qui postquàm nupserit, matrimonium castè conseruat. Qui autem propter matrimonium indifferenter abutitur amoribus suis, ille non propter turelam animæ nupsit, sed propter abundantem lasciuiam carnis. Qui ergo sic manducat, & bibit, non tantum manducare, & bibere videtur, quantum dei gloriam operari: quia non sibi seruit, sed deo. Et qui sic nubit, non tantum videtur nubere, quantum dei gloriam operari: quando non sibi, sed deo multiplicat, & sine peccato conseruat. Hoc ergo dicere vult: Sicut ante diluuium recedente ab hominibus dei timore, nihil faciebant homines ad gloriã dei, sed omnia propter solam carnẽ: siue enim manducabant, aut bibebant, non ad gloriã dei manducabant, aut bibebant, sicut mandat Apostolus: sed propter solam voluptatem carnalem, sic erit circa seculi finem. 1.Co.10
g Sicut enim homines, qui in totum carni subiecti sunt, quanuis habeant animam, tamen solummodo carnes dicũtur, testante scriptura: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quoniã sunt carnes. In quibus autem pars animæ prætualet, quanuis sint carnales, spirituales dicuntur, sicut dicit Apostolus: Vos autem Ge. 6.a
M non estis in carne, sed in spiritu, si tamen Ro. 8.b
spiritus dei habitet in vobis. Sic opera hominum, quanuis sint spiritualia, si facta fuerint propter cãm carnis, vtputa, siquis opus bonum pp homines faciat, inuenitur esse carnale: & quanuis sit carnale, si propter cãm spiritualem fuerit factum, id est, pp gloriam dei, inuenitur spirituale esse ppter causam spiritualẽ. *Sicut fuit in diebus Noe.* Id est, sic erit generalis interitus, Ge. 7.b
sic subitaneus. Sicut tunc omnis creatura deleta est, sola autem arca euasit de trabibus quadratis facta, octo animas baiulans, ita, & in consummatione omnes hæreses interibunt, vna tantummodo arca saluabitur, id est ecclesia Christi, de iustis hominibus cõgregata. Sicut tunc quicquid fuit extra arcam, perijt: sic & in fine, quicunq; fuerit extra vnam ecclesiam veritatis peribit. Quæ ecclesia habet octo rectores: septẽ spiritus, quos enumerat Esaias, & vnigenitus Deus, sic & Salomon dicit: Sapientia Pro.9.a
ædificauit sibi domum, & suffulsit columnis septẽ. Et ipse q suffulsit, octauus. Subitaneus aũt non antè nunciatus, siue ab vllo creditus. Et quid mirum, si periturũ mũdum audiunt, & non credunt? Ecce morituros scelesse quotidie audiũt homines, quotidie alios mortuos vident, & tamen non
A credunt se morituros. Si autẽ se crederent morituros, nõ facerent ea pro quibus moriuntur, id est morte digna non facerent. Si ergo illud, quod quotidie fieri vident in alijs, de se futurum esse non credunt, qũo illud credent futurum, quod adhuc nunquam factum est? *Tunc duo erunt in agro, vnus assumetur, & alter relinquetur.* Aestimo neminem dubitare sensatum, hæc præcipuè in parabolis esse dicta, & spiritualiter ea intelligi oportere. Et prima quidem parabola posita est, de popularibus Lu.17.b
iustis,

iustis, & peccatoribus. Secunda de doctoribus pijs, & impijs, quando oẽs homines, aut discentes sunt, aut docentes. Et Lucas quidem euangelista exponit de duobus in lecto, & de duobus ad molam: præsens aũt Matthæus de duobus in agro, & de duobus ad molã. Vbi enim Lucas posuit duo in lecto, ibi Matthæus posuit duo in agro. Ex quo intelligere nobis datur, quoniam lectum, & agrum ambo euangelistæ id ipsum intelligere voluerunt: quoniam qui in corpore sunt, & in mundo sunt: & qui in mundo sunt, in corpore sunt. Mundus enim nihil aliud intelligitur, nisi homo, propter quod agrum intelligere conuenit mundum hunc, sicut dominus interpretatus est suprà in perabola zizaniorum semi
B natorum in agro. Duo ergo in agro, omnes Christiani in mundo viuẽtes eodem, non tamen ijsdem actibus conuersantes. Et iusti quidem assumentur, peccatores autem derelinquentur. Omnes iusti in vno homine figurantur, & omnes peccatores in vno. *Duæ molentes ad molam, vna assumetur, & vna relinquetur.* Quæ sunt iste mulieres molentes? Puto ecclesiæ, quarũ vna
Su.13.c est, de qua dominus dicit. Simile est regnum cœlorum fermento, quod accipiens mulier miscuit in tribus fermenti mensuris. Sicut enim quanuis multi sint iusti, & peccatores, tamen quoniam omnium duæ sunt partes, in duabus ponuntur personis: sic & ecclesiæ hæresum quãuis multæ sint, tamen omnium hæresum vna ecclesia dicitur, & vna Christianorum. Vna ergo mulier molens, est ecclesia Christi. Mola est orbis terrarum, propter rotunditatem suã, sicut scriptum est de ea: Vox tonitrui tui
Ps.76.d in rota. Lapis superior, est verbum veritatis quod descendit de cœlo, vt terrena omnia complectatur, & protegat simul, & premat, & molat. Dicitur autem lapis propter fortitudinem suam. Subterior autem lapis, est omne verbum impietatis, quod de spiritu mundi a deorsum ascendit, vt
C suscipiat omnia desursum venientia grana, & aduersetur verbo veritatis. Hæc ergo ecclesia molens, id est, prædicans, circũducit verbum veritatis, id est, superiorem lapidem cœlestem: & circunducit per orbem terrarum, & circunducit super omne genus humanum, vt quotiescunque sub gremio verbi desuper miserit Deus, molat eos, id est, catechizet, & cogat eos deponere corticem veteris hominis inutilem, & insuauem: vt exuti fiant pura medulla, & spiritus, id est, vt iam non sint caro, sed spiritus: & fiat similago mundissima, & digna ad sacrificium Dei, secundũ quod Col.3.b
admonebat Apostolus, dicens: Exui te vos Eph.4.f
veterem hominem, qui corrumpitur in cõ cupiscentijs, renouamini autem spiritu sensus vestri. Sicut ergo grana in cortice nisi molita fuerint, & deposuerint cortices, & furfures, & processerint secundum, quod sunt ab intus: quanuis aquam acceperint, non coniunguntur ad alterutrum, vt fiat ex omnibus vnus panis, quanuis & fermentatum acceperint, non fermentantur: Sic & homines nisi moliti fuerint sub verbo, id est catechizati, vt depositis corporibus, spirituales efficiantur, quanuis & aquã baptismatis acceperint, quanuis verbum fidei fuerit missum in eos, sicut fermentum: non conueniunt in idip- D
sum, nec possunt sapere vnum, vt vnum corpus efficiantur, quia moliti non sunt. Sicut ergo inter duos lapides molares teritur triticum, & separatur a cortice suo, & fit similago munda: sic fideles in medio desuper quidem vrgente se verbo Dei ad fidem, & iustitiam, inde autem verbo impio se compellente ad infidelitatem, atque peccatum, conteruntur, & carnalia sua vniuersa deponunt, & spirituales efficiuntur. Sed & illa mulier videtur molere, verbum mendacij leue, & fragile circunducit: propterea neq; molit, quia non habet virtutẽ diuinam verbum eorum, nec est lapis superior. Quomodo enim mendacium mendacio aduersatur, aut iniquitas iniquitati, vt molatur aliquis inter eas? Propterea populus eorum molitus non est. Considera autem, & intelliges, si deponunt carnalia, fiunt spirituales, & moliti sunt. Si sunt in idipsum fidei, omnes moliti sunt. Si autem secundum veterem hominem sunt, si altera iterum sapiunt: qũo moliti sunt? Desuper enim verbum veritatis non compellit eos ad fidem, quasi lapis superior, nec enim habent eum: desubtus autẽ verbum impietatis non tribulat eos, quia volentes requiescunt in eo. Quomodo ergo molantur, quando non stringit subterius E
verbum, nec premit superius? Hæc ergo sumetur, quæ & videtur ecclesia, & est: illa autem relinquetur, quæ videtur & nõ est.

Quidam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quidam autem & hoc modo exponit: Molentes, sunt filij Israel, mola autem est verbum legis: quod voluunt, & molunt, sunt dei mandata in lege, quæ quasi tritici grana minutatim quidem molentes, id est, quantùm ad se diligenter mandata dei tractantes, nunquam tamen ex eis panem nutritorium proferentes. Panis autem nutritorius, est vnigenitus deus verbum, qui intus in mandatis dei habetur secundũ prophetiam inclusus, quem filij Israel, carnaliter interpretantes, nunquam proferebãt ad manifestum. Filiorum autem Israel molentium, vna videtur quidem esse synagoga, verè autem duæ sunt. Vna quidem iniquorum, & secundum carnem Iudęorum: altera autem sanctorum, & secundum spiritum Iudæorum. Hanc ergo sanctorum Iudæorum, & spiritualium synagogã molentem, & superuacuam, & sine profectu molam legis traheutem, assumet deus in fine seculi huius iam occumbentis, & liberabit eam de mola: illam autem alteram secundum meritum infidelitatis, & perF uersitatis eius relinquet.

christus pãis nutritori'.

Homilia.li. ex capite xxiiii.

VIgilate ergo, quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit, &c. Qua enim ratione homini absconditus est dies mortis ipsius? Videlicet, vt semper benefaciat, semper mortem suam sperans. Eadem ratione, & ab omnibus hominibus absconditus est dies aduentus Christi, videlicet', vt non vna generatio saluetur, sciens aduẽtum ipsius, sed omnes dum in singulis quibusq; generationibus Christi aduẽtus speratur. Ideo & interrogantibus se discipulis suis, Domine, si in tempore hoc restitues
Act. 1.b regnum Israel, respondit: Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. *Illud autem scitote, quia si sciret pater familias, qua hora fur veniret vigilaret vtiq;, & nõ sineret perfodi domum suã].* Paterfamilias est vnusquisque secundum animam in domo patris sui, fur autem diabolus est: domus autem, nostra corpora: ianuæ sunt, os & aures: fenestræ autem, oculi. Sicut ergo per ianuas, & fenestras citò ingreditur latro, & spoliat patrem familias: sic per os, & aures, & oculos hoG minis, facilè inuenit diabolus occasionem
Hie. 9.f ad animam, & facit eam captiuam: sicut & in Hieremia tale aliquid scriptum est, Quia mors intrauit per fenestras nostras. Si vis ergo esse securus, pone seram ianuæ tuæ, id est legem diuini timoris ori tuo, vt dicas cum propheta: Dixi custodiam vias Ps. 38.a meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam. Item sapientia docet: Obstrue aures tuas spinis, ne audias Eccles. verba maligna. Sed quoniam fragiles sunt 28.d nostræ seræ, nisi deus illas seruauerit, quia nisi dominus custodierit ciuitatem, in vanum vigilat qui custodit eã, rogemus deũ Ps. 126.a pariter cum propheta: Pone domine cu- Ibi. 140. stodiam ori meo, & ostium circunstantiæ a labijs meis. Non declines cor meum in verba malitiæ. Pone seras super fenestras oculorum tuorum, vt dicas cum castissimo Iob: Posui testamentum oculis meis, vt Iob. 31. non sentirem in virginem. Item si concua piui agrum proximi mei, ego seminem, & alij metent. Idem quia fragiles sunt seræ fenestrarum nostrarum, dominum inuocemus cum propheta, dicentes: Inclina cor Ps. 118.e meum in testimonia tua, & non in auaritiam. Auerte oculos meos, ne videant vanitatem. Quid ergo? nescit anima quãdo per H istos introitus fur ingreditur super eam? Verè nescit. Et quidem quando ducitur ad peccatum, scit: quando autem ingreditur, nescit. Ideo vigilare debet, & claudere omnes istos introitus, os quidem narrationibus sanctis, aures auditionibus pijs, oculos consideratione mirandorum operum dei, mentem cogitationibus occupare cœlestibus. Non. n. sufficit, vt non loquatur, vel audiat, vel videat, vel cogitet mala. Qui enim hęc agit, clausit introitus suos, & impleuit, & oppilauit malis aduersus bona, vt ne locum habeat introeundi bonus spiritus: qui autem mala quidem deponit ab eis: bona autem non susçipit, ille dicitur apertos habere introitus. Propterea vacantes eos inueniens immicus, intrat ad animam. Propter quod opus est, vt iusti introitus non solum vacent à malis, sed etiam, vt sint clausi, & pleni, & oppilati bonis aduersus mala, vt malus non inueniat locum introeundi, vnde & sapienter Petrus dicit apud Clemẽtem qũo debet quis incessanter, quæ dei sunt cogitare, & loqui, quoniam si mens fuerit in his occupata, malus non inuenit locum ad mentẽ. Consequenter propheta non dixit tantũ: Beatus vir, qui non abijt in consilio impio- Psal. 1.a rum, &

rum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit: sed addidit, Sed in lege domini voluntas eius, & I in lege eius meditabitur die, ac nocte. Et
Eph. 6. b Paulus cùm diceret, Non est vobis collu-
Ibid. ctatio aduersus carnem, & sanguinẽ, non dixit tantum, deponite mala: sed, susçipite omnem armaturam dei, vt possitis resistere in die malo: id est, omnia opera bona facite. Sicut enim vas quandiù plenum est de aliquo, non recipit supermissum: si autẽ vacuum fuerit, recipit omne quod mittitur, sic homo quandiù occupatus est malis, non recipit bonum: & si occupatus fuerit bonis, repellit malum: si autẽ nec isto, nec illo se occupauerit: id est, si neque bonis, neq; malis intenderit, omnis spiritus intrat in eum. Intrans autem non statim ducit eum ad peccatum, sed primùm delectat eum in malis, & sensum desiderijs carnalibus alligat, & posteà ducit ad peccatũ, quando iam etsi intelligit malũ esse, quod facit, non potest resistere contra malum. Si ergo te negligente domum corporis hoc modo seruare, ingressus fuerit fur diabolus, & furatus fuerit vestimenta iustitiarũ, quibus te renatũ in baptismo induit deus
K si furatus fuerit aurum intellectus tui, si diuinorum eloquiorum argentũ, quod forsitan cum multo fabricasti labore: si lintea mina gratiarum, quæ tibi dedit deus, cùm te adoptaret in filium, cæterasque diuitias spirituales tollens te dormiente, fecerit quę te mendicum, & nudum, sicut serpens Ade. 3. a dam: quid facies? Quomodo nudus ante cõspectum domini tui accedes? Et ille quidem nudatus abscondit se inter ligna paradisi: tu autem sub qua sciissura petrarum te abscondes a facie domini, cùm venerit confringere terram? Et Adam quidem a deo quæsitus est, & inuentus, tu autẽ abijcieris, & peribis. Quia ille ignorans serpentis versutiam, per simplicitatẽ nudatus est suam: tu autem sciens, tot scripturis admonitus, per negligentiam factus es nudus. Propter quod ille quidem mortalitate vestitus est ad tempus, tu autem in æternum ipse tradendus es morti, maximè si te comprehenderit finis priusquam tibi iper pœnitentiam altera texas vestimenta. Nam prima gratis præstatur a deo: secunda autem vix, & cum nimio reparatur labore, & luctu, quomodo hæc parabola est. Veniamus itaque ad ipsam parabolæ causam.

Omnis homo, si sciret quando dies domini venturus est super eum sicut fur (sed insperatè veniens sicut fur) præueniret, & non sineret perfodi domum suam. Non dico, quia repelleret a se furem, sed faceret iustitiam, vt veniente sententia Dei, non L perfoderetur quasi ignorans, sed vocaretur quasi iam præparatus ad exitum. Quando animæ peccatrices delectantur in corpore & tanquàm in suo proprio domicilio gaudent, veniens cum sententia Dei angelus mortis perfodit corpus, & animam violenter diuellit ab eo: animæ autem iustę, quę non delectantur in corpore, sed quasi in exilio sunt, in eas veniente sententia non perfodiuntur, sed vocantur gaudentes. *Quis enim fidelis seruus, & prudens, quem constituit dominus eius super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Cùm de vigilante, & non vigilante super domum suam dominus loqueretur, sciens quoniam plerunque sacerdotes mali populum obdormire faciunt in peccatis: boni autem excitant a negligentiæ somno, & faciunt vigilare in operibus bonis, quasi assidua tuba doctrinæ suæ excitans ad bona opera animas auditorum, consequenter de bonis, & iustis sacerdotibus introducit sermonem, dicens: Quis est fidelis seruus, & prudens? Si enim paterfamilias super possessionem suam villicum ponit, vt non cum singulis colonis habeat causam, sed de solo villico omnium exigat rationem, si ergo inter colonos aliqua indisciplinatio fuerit fœda, vnusquisque pro suo delicto reus efficitur, M villicus autem pro omnium delictis. Et si bene redditum suum reddiderint, vnusquisque quidem pro sua fide laudatur, villicus autem pro fide omnium remuneratur: sic & Deus in populo ideo ordinat sacerdotes, vt actuum eorum ipsi discutiant rationem. Ideoque peccante populò vnusquisq; quidem pro suo peccato punitur, sacerdos autem pro peccatis omniũ. Et bene agente populo vnusquisque quidem pro suo bono remuneratur, sacerdos autem pro bonis omnium. Quis est seruus fidelis, & prudens? Rem quidem laudabilem proponit, rarissimam autem, vt quis fidelis inueniatur prudens. Ecce si quæras fideles, id est, Deum timentes, & ipsos quidem non multos inuenies, ramẽ adhuc facilè inuenis. Item si prudentes quæras, inuenies multos: fidelis autem

& prudens

Universidad de Deusto
Biblioteca

& prudens difficilè inuenitur. Quomodo qui fideles sunt, id est, Deum timentes, difficilè sunt, & prudentes: & qui prudentes inueniuntur, difficilè sunt, & Deum timẽtes. Quanto ergo rarior inuenitur fidelis, & prudens, tantò qui inuentus fuerit, beatior est. Prudentem autem dico, nõ scientem, & doctum, sed sensatum, & mente acutum, qui potest rerum ponderare naturas, & secundum quòd potest rationabili-
A ter omnia agere. Pleriquè autem sunt habentes scientiam multam, sed nec se sapiẽter regunt, nec scientiam suam sapienter dispensant. Et omnis quidem prudens potest, & scientiam habere ex parte, non autem, & omnis sciens sapientiam potest habere: quoniam sapientia vniuscuiusque in actu probatur, scientia autem in sermone. fidelis quidem quæritur propter Deum, vt timeat Deum: prudens autem propter homines, vt populum Dei sapienter gubernet. Quoniam ergo Deo non tantum prudentia hominis, quantum conscientia placet: hominibus autem non tantum conscientia, quantum sapientia prodest, si fuerit tantum quis fidelis, laicum quidem facit, sacerdotem autem non facit, nisi fuerit fidelis, & prudens. Ergo fidelis quæritur, vt faciat priusquam dicat: prudens autem postquam fecerit dicat, & dicat intelRo.15.f ligens, cui qualis doctrina conueniat, & quando. Idem fidelis quæritur, vt memor sit pauperum, sicut Paulus: prudens autẽ, vt intelligat cui, & quomodo debeat dispẽsare. Et hoc est quod dicit, dare cibos in tempore, & spirituales, & corporales. Spi-
B rituales quidem animabus, corporales autem corporibus. Quoniam autem in ecclesia non solùm sunt pauperes in corporalibus rebus, sed etiam in spiritualibus multò pauperiores: vt det cibos in tempore, id est, in tempore opportuno. Quid est in tẽpore opportuno? quasi est aliquod tempus,
Ecc. 22. a quando non est opportunum docere, cum dicat Salomon: Doctrina & flagella in omni tempore. Sed puto hoc intelligendum tempus opportunum doctrinæ, quomodo dicit, & propheta: Tempore accepEsa. 49. c tabili exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Quando misericordia Dei non est acceptabilis? sed præcipuè tunc est acceptabilis, quando necessitatis, & angustiæ tempus est. Sicut & semper pluuia bona est, maximè tamen grata est tempore siccitatis. Et visitatio amicorum semper suauis est, multò tamen suauior in tempore luctus: sic doctrina, & consolatio sacerdotis semper opportuna est, maximè autem in tempore persecutionis. Sciens ergo Christus sanctos suos sine tentatione nunquam futuros, ideo dicit, in tẽpore opportuno: quia qui semper ægrotat, semper illi ars medici opportuna videtur. Nam sicut nauis tunc præcipuè gubernatorem necessarium habet, quando tempestatem patitur: quando autem prosperata est, ipsa se dirigit, Et miles tunc præcipuè necessariam C
habet annonam de rege, quando bellum, & periculum instat: quando autem pax est, vndecunque possunt se milites sustentare, sic ecclesiæ præcipuè in tempore persecutionis doctrinam sacerdotis necessariam habent, quasi spirituales milites spiritualem annonam: quando autem securitas est, vnicuique naturalis sufficit intellectus. Nam in persecutionibus, quando naturalis ille intellectus deficit in timore carnali, necessarius est sermo doctoris: vt quod deficit in timore periculi, repatretur per exhortationem doctrinę. Sicut autem tubicina commisso bello pugnantem exercitum circuit, & bellicos cantus in tuba decantans, milites animat ad virtutem: sic & sacerdos persecutione imminente exponens in populo fortissimorum martyrum glorioſa pericula, & inenarrabiles regni cœlestis coronas vincentibus præparatas, Christianum populum ad virtutem patientiæ vehementer accendit. Aut ita: In tempore opportuno, vt in persecutione magis instanter de veritate fidei doceamus, quàm de iustitia conuersationis: in pace autem magis assiduè de iustitia conuersationis, quam de veritate fidei. Quoniam in persecutionibus quidem plus necessaria est doctrina fidei, quàm conuersationis: in pace autem plus necessaria est doctrina conuersationis, quàm fidei. Quoniam in persecutionibus, non propter conuersationem suam bonam, aut malam veniunt Christiani in periculum, sed propter fidei confessionem: in pace autem D
non propter fidem suam veram periclitantur, Christiani, sed propter cõuersationẽ: qm in persecutione fides Christianorum periclitatur, in pace autem iustitia. *Beatus ille seruus, quem cum venerit dominus eius, inuenerit sic facientem.* Quomodo? Sicut superius diximus

diximus in fide, in sapientia, in tempore opportuno. In fide, vt credamus sic esse, sicut docemus. Ille autem credendo docet,
Credendo, qui docęat. qui facit quod docet: qui autem non facit bonum, non credit bono. Qui non credit iu bono, non docet in fide: qui autem cũ fide non prædicat, non solum non est beatus ille seruus, sed multum infelix: quia alios quidem docet, se autem negligit. Sic prudenter, quia non semper omnia, neque omnibus omnia sunt dicenda. Frequenter illa, quæ alios ædificant, alios destruunt. Sicut infantibus esca mutatur secundum
1.Co.3. a ætatem, sic in populo secundum virtutem doctrina temperatur, præmonente Apostolo: Et ego fratres non potui vobis loqui
E quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus. Quasi paruulis in Christo lac vobis potũ dedi, non escam. In tempore, ne importunè oblata doctrina non prosit, sed noceat, sicut esca cruciat aut extra tẽpus accepta *Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum.* Omnium quidem bonorum magna est gratia, inter omnes autem maxima est sacerdotalis dignitas, si quis eam immaculatè custodiat. Nam si super omnia opera sua pretiosiores existimat Deus animas hominum: quãtò magis credibile est, vt super omnia bona sua constituat eum, qui confert deo lucrum animarum? Non solùm autem omnibus bonis suis meliorem iudicat hominem, sed etiã sui ipsius impassibilitati præposuit salutem humanam. Ideo magnus est, qui bene legit hæreditatem eius, quam proprio sanguine acquisiuit. *Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo, moram facit dominus meus venire: & incipiat percutere conseruos suos, manducet autem, & bibat cum ebriis.* Percutere, est iniustè percutere: qui autẽ propter iustam causam percutit, etsi percutiat, percutere non videtur. Percutit enim non vt suam dolorem vindicet, sed vt illius animam saluet. Si autem propter deum percutere percussio esse videretur, nunquam diceret Deus, Qui parcit baculo, odit filiũ
F suum. Nam & alibi non absolutè dicit:
Pro.13. d Qui iratus fuerit fratri suo, reus erit iudicio: sed qui sine causa iratus fuerit. Sicut
Matt.5 c iusta ira non est ira, sed diligentia: sic iusta percussio non est percussio, sed correctio. Manducare, & bibere sic intelligendũ est, sicut suprà interpretati sumus, de manducantibus, & bibentibus ante diluuium, id est, malè manducare, & bibere. Propter quod non simpliciter dicit manducare, & bibere, sed cum ebrijs: id est, cum peccatoribus, qui tenebrosorum actuum vitio ebrij sunt, de quibus & Paulus dicit: Nam 1.Thes. qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui inebriãtur, nocte ebrij sunt. Vides ergo, quia manducare, & bibere sacerdotibus nõ est peccatum, sed cum ebrijs manducare, & bibere: id est, sic manducare, qũo ebrij illi desiderant. Nõ enim iubet nos scriptura malorum personas abominari, sed voluntates. Nam & Christus cum publicanis, & peccatoribus mãducauit, sed non sic, qũo publicani, & peccatores volebant. Nec vitium suum aliquis scripturæ illius authoritate defendat, quæ iubet sacerdotem hospitalem esse debere. Hospitalis enim non circa delicioſos cibos, & magnos ostenditur, sed circa assiduas susceptiones impotentium peregrinorum, vt hospitalitas nostra non ab hominibus laudetur, sed à deo sentiatur. Nam delicioſa conuiuia magis luxuriam accusant, quàm humanitatẽ cõmendent. Dicit in Salomon: Ne delecteris in multa epulatione, nec in turpibus, & modicis. Ergo nec modicũ permittitur, Ecclesia nec modicum, & pretiosum. *Veniet dominus* sti. 37.d *eius hora, qua nescit, & diuidet eum, partemq; eius cum hypocritis, & infidelibus ponet.* Diuidet eum, id est, de consortio Christianorum, vt nec cum sanctis glorificetur, neq; cum his, qui mediocriter deliquerunt, mediocriter puniatur: sed iunget eum cum hypocritis, & infidelibus, vt quorum imitatus est mores, ipsorum punitur interitu. Quo sacerdos super omnem populum glorificatur, si benefecerit, nõ solum propter suam iustitiam, sed propter omnium, quia causa est ipse iustitię vniuersorum: ita & peccans super omnes punitur, non solùm propter suum peccatum, sed etiã propter omnium: quia ipse causa fit omnibus ad peccandum. Ideò autem non solum hypocritas dixit, sed etiam infidele: quia si omnes quidem hypocritæ infideles sunt, nõ tamẽ omnes infideles hypocritę sunt. Ecce enim Gentiles infideles quidem sunt, hypocritæ autem non sunt: quia non se fingunt colere Christum, cùm non colãt, sed manifestum sequuntur errorem. Hypocritæ autem sunt Iudæi, & hæretici. Illi H
autem, quia dicunt se Iudæos cùm non sint, sed sunt synagoga satanæ. Isti autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia fingunt se esse Christianos, cum sint antichristi, id est, contra Christum. Item si quis videtur in ecclesia esse, & agat contra ecclesiam: & ille talis hypocrita dicitur esse.

Homilia. lii. ex capite xxv.

T*unc simile est regnum cælorum decem virginibus*, Et reliqua. Notandum quòd priorem quidem parabolam de doctoribus dicit, hanc autem de popularibus: tamen etsi spiritualem intellectum habeat parabola, nihil nocet interpretari eam etiã carnaliter. Tunc simile erit, cum diebus suis completis solutus fuerit mundus, cum venerit iudex omnium occultorum. Modò autem interim oẽs homines nobis inuicẽ mentimur. Alij fingunt se iustos, cũ sint iniqui: alij humiliant se vt peccatores, cũ sint sancti: alij autem turpes actus suos vsque ad mortẽ abscondunt, amplius homines erubescentes, quàm deum timentes, & semper sunt in vulnere, dum pro tempore nolunt apparere vulnerati. Qui autẽ Deũ timet, homines non erubescit. Nec enim peior potest esse timor terrenus, quàm pœna cœlestis. Quibus simile erit? decem virginibus. Quidam putant hic virgines di- I
1.Co.7. f ci, de quibus Apostolus loquitur, vt sint sanctæ, & corpore, & spiritu. Et sapiens quidem virgo est, quę & corpore & animo virgo est, vt neq; habeat virum, neq; habere desideret. Quid enim si aut parẽtes eius propter votum suum in virginitate eam tenuerunt, cum ipsa tamen post votum nubere voluerit? Quid si pro aliqua occasione quæsita, non est talis? Hæc si non est nupta, voluntatem tamen nubendi habuit, corpore quidem virgo est, animo autem nupta: quia corpus opere sordidatur, animus autem voluntate. Quanuis frequẽter occasione necessitatis carnalis, deus p̃stet hominibus misericordiam spiritualẽ: si tamen postea voluntas necessitati consentiat, non solum autem, vt non concupiscat, sed etiam abstineat se ab omni re mala, vt neque faciat, neque loquatur, neque cogiter quod displiceat deo: quia corpus fornicatur, quando cum viro coniungitur: anima autem, quando diaboli voluntatibus sociatur. Quæ hæc non seruat, fatua est ipsa virgo. Et verè fatua est, quæ per solam virginitatem corporis putat se Deo placere. Eccè.n. quemadmodum cum manducas, & bibis, non anima manducat, sed K
corpus, res enim incorporalis corporali cibo non pascitur: sic cum vir mulieri, aut mulier viro coniungitur, nõ anima copulatur, sed corpus. Propterea frequenter fit, vt nupta si aliàs non peccet, melior sit, q̃ illa quæ virgo est, & aliàs peccat. Quoniã si illa non peccat, quæ nupta est, corpore quidem nupta est, animo autem virgo est. Quę autem aliàs peccat, & virgo est: corpore quidem virgo est, animo autem fornicaria. Sed ne desperate faciamus etiã virgines bonas, quia diximus per concupiscẽtiam animas fornicari, sciendum est, quòd aliud est concupiscere, aut velle. Concupiscere passionis est, velle autem arbitrij. Frequenter.n. concupiscimus, etiam quod nolumus. Si ergo concupiscentiæ non consentit voluntas, concupiscentia sola non damnat, magis autem & gloriosiorem facit virginitatis coronam. Nunc veniamus ad spiritualem eius narrationem. Decem virgines omnes homines dicit, quorũ vita decem sensibus sustentatur, quinq; carnalibus, & quinq; spiritualibus. Omnium.n. hominum duæ sunt partes. Aut enim peccatores sunt, aut iusti. Peccatores, qui secundum carnales ambulant sensus: iusti, qui secundum spirituales. Ergo & omne L
genus peccatorum in quinq; diuiditur, & omne genus iustorum in quinq; secundũ numerum sensuum, non secundum numerum hominum. Has autem virgines diuidendas profert Christus, quando & iusti ab iniustis, & sancti a peruersis per verbũ suum diuidendi sunt: vt quinque quidem ponantur ad dexteram iusti iudicis, hoc est sapientes: quinq; autem ad sinistram, id est fatuę. Secundum autem mysterium, & Moses in duabus tabulis legem suscepit decem verborum: quinq; quidem mandata in tabula vna, quinque autem in tabula altera. Sicut ergo tabulæ testamenti illius in vno quidem hærebant, tamen non poterat fieri, vt ambæ fierent ad dexteram lę gentis: sed necesse erat, vt vna quidem cum quinq; esset ad dexteram, altera autẽ cum quinque alijs esset ad sinistram: sic omnes Christiani in vna tenentur vocatione. Nõ est autem possibile, vt omnes ad dexteram fiant sedentis: sed necesse est, vt iusti quidem fiant ad dexteram, id est, quinque sapientes: iniusti autem ad sinistram, id est insipien-

insipientes. Quidam putant hanc parabolam ad omnes pertinere, & ad hæreticos, & ad Iudæos, præterquam ad gentiles: quoniam illi idolorum cultura corrupti
M sunt, & virgines dici non possunt. Verè autem nec ad Iudæos pertinet, nec ad hæreticos: quia non possunt Iudæi dici virgines, qui proiecto, & crucifixo sponso, adulterum super se diabolum susceperunt. Neque hæretici virgines dici possunt, qui & ipsi adulterino sensu corrupti sunt, & virginitatem veritatis Christi adulterino sermone corrumpunt. Sed ad Christianum tãtummodo populum pertinet, de quibus scriptum est. Statui vos vni viro virginem
1.Co.11 a castam exhibere Christo. Timeo autem, ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua, sic corrumpantur sensus vestri a castitate, quæ est in Christo Iesu. Fatuæ autem virgines sunt, quæ fidem quidem Christi integram habent, opera autem iustitiæ non habẽt. Iudæi verò, & hæretici, neq; fidem habent, neq; opera possunt habere. Sed & si operum oleum habeant, nihil eis prodest: quid lampades fidei non habẽt, quas accendant. *Tunc simile erit.* Bene, tũc: quia interim non apparet, quæ prudentes sint, quæ fatuæ: quousque tunc multæ fatuæ fient prudentes, & multæ quæ vidẽtur prudentes, fatuæ efficientur. *Quæ acceperunt lampades suas.* Lampas dicitur fides, quia sicut lampas illuminat domum, in qua
A est, sic fides illuminat animam cuius est.
Hie.23. Accenditur aũt hæc lãpas igne diuini verbi. Verbum.n. dei ignis est, sicut dicit dominus: Ignem veni mittere in terram'. Itẽ
Lu.12.f Ro.10.c dicente Apostolo: Fides ex auditu, auditus autem per verbum dei. Accipiunt autem homines hanc lampadem, quando venientes ad Christum, per sacerdotes accipiunt traditam sibi veritatis doctrinam. Aut sicut alius putat verbũ dei, quod accepimus accedentes ad Christũ, lucerna est, secundum quod scriptum est: Lucerna pedibus
Ps.118.a meis verbum tuũ. Oleum autem doctrina sacerdotum, aut cæterarum scripturarum. Quoniam sicut lucerna nisi ei subministraueris oleum, extinguetur: sic verbum fidei nostrę, quod credentes accepimus, nisi assiduis nutriatur doctrinis, aut meditationibus scripturarum, extinguitur, & non satis illuminat animam. Aut oleum dicitur opus misericordiæ. Quia sicut oleum lumen lampadis fouet, sic opera bona subministrant confidentiam fidei, & vigorem accendunt. *Et venerunt obuiam sponso, & sponsæ.* Bene ait, Venerunt, quando ex illa die, qua homo credit Christo, quasi de seipso egressus, & de mundo ire videtur obuiam Christo: quia quotidie Christi expe B
ctat aduentum. Sicut.n. qui obuiam vadit alicui, in via stat, & expectat eum quandiu veniat: ita qui credit in Christum, sic debet viuere in hoc seculo, quasi peregrinus: & non in suis, sed in trãsitu positus. Propterea & Iudæi exituri de Aegypto, expediti Exo.12.
& præcincti agnum iussi sunt manducare: b
& ad exeundum parati, ostẽdentes nobis, qũo quicunque nostri agni Eucharistiam manducant, ita debent semper esse expediti, quasi quotidie exituri de mũdo. Nec mireris, quia dixit ire obuiam sponso, & sponsæ, cum ecclesia inter nos habeatur spõsa. Sicut.n. Christus cum sit inter nos, tamen venturus dicitur, cum apparuerit in gloria: sic & ecclesia quanuis sit inter nos, tamen ventura dicitur, cum apparuerit in gloria sua. Propterea dicit Apostolus: Mortui.n. estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo: cum aũt Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. *Fatuæ autem accipientes lampades suas, non sumpserunt oleum secum.* Sicut lampas non ex oleo accenditur, sed ab igne, per oleum tamè nutritur: & nisi oleum ei subministraueris, extinguitur: sic & fides non ex operibus nutritur, vel accenditur, sed ex verbo dei, sicut ait C
Apostolus, tamẽ per bona opera nutritur: & nisi subministraueris ei opera bona, deficit. Sicut enim non potest in deum sperare, nisi qui aliqua opera bona facit: sic non potest credere Deo, nisi qui facit aliquid dignum Deo. Inde est, quòd peccatores non credunt Deo, siue cum de gloria sanctorum, quis eis loquatur, siue de pœna peccatorum. Et dum non credunt futurum esse, quod dicitur, neque de bono futuro delectantur, neque de malo terrentur. Verè fatui sunt omnes homines, qui aut solùm existimant sibi posse sufficere ad salutem, quia credunt in Chm̃, & Christiani dicuntur, & non festinãt semetipsos bonis operibus commẽdare: nec audiunt Iacobum dicentem, Quia fides sine operibus mortua est. *Moram autem faciente sponso, dormitauerunt omnes virgines, & dormierunt.* Hoc significat sermo, quia tar- Iac. 2.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

dante consummatione non solum pec-
tores, sed etiam iusti & spirituales ad ne-
gligentiam sunt reuoluendi. Et relicta via
virtutis, ad carnalia delectamenta sunt ali
quatenus transituri, vt & illud impleatur
Ps.11.a quòd propheta dicebat: Saluum me fac do
mine, quoniam defecit sanctus, quoniam
diminuti sunt fideles à filijs hominum. Et
Lu.18.b hoc est quod Christus dicebat: Putas cum
venerit filius hominis, inueniet fidem su
D per terram? Nam vigilare est iustitiam fa-
cere, dormire autem negligere est eam, si-
cut dicit: Vigilate ergo, quia nescitis qua
Matth. hora venit dominus. Et verè non tardat,
24.d & sed quantum ad nostrã inconstantiam tar
Mar.13 dare videtur. Nam si consideremus ex quo
d Christus in cœlum ascendit, & quantũ vi-
uebant homines ante diluuium, & propè
tantum spatium est, quanto tpe erat vita
vniuscuiusq; eorum. Si quis autem oculos
habet apertos, intelligit, quia mysterium
huius verbi in nobis impletum est. Omne
enim studium spirituale relinquimus, &
ad carnalia delectamenta transimus. Quẽ
enim inuenies modò, non dicam laicum,
sed aut presbyterum, aut episcopũ, qui ad
perfectum contemnat seculi bona, credens
consummationem esse propinquã? Vnus-
quisque n. dicit in corde suo, infidelitatis
spiritu praualente: Ecce ex quo Christus
fuit in terris, semper dicitur, cõsummatio
veniet, & ecce nondum venit. Ne fortè nõ
præparandi causa, sed terrendi ista scriptu
ræ loquuntur. Qui autem non verè credit
consummationẽ esse propinquam, nõ ex
E vi rei, qua dicit, aut audit, sed ex operibus
quæ agit, cognoscitur. Qui. n. verè credit
consummationem esse propinquam, nihil
curat de mundo, nec in posterum aliquid
seruat: quia nec peregrè exiturus aliquid
secum portat in via, nisi fortè panẽ quem
necessarium habet in via. *Media nocte cla-
mor factus est*, quasi clamor præcurrẽtium,
& præturbantium angelorum. Qui cla-
mor? *Ecce sponsus venit, exite obuiã ei.* Vnde
putas iubet exire? de domibus? de ciuita-
tibus? Non, nec enim est ratio: sed vt exeãt
de mundo, exeant de iniqua carnis natu-
ra. Ex eo quod Apostolus ait, In nouissima
1.Co.15 g tuba mortuos suscitandos: datur nobis
occasio æstimandi, clamorem illũ esse de
quo dominus dicit: Ecce clamor factus
Apo. 1. 4.& 8. est. Aestimemus esse tubarum præceden-
tium, quas Ioannes in reuelatione sua ex-
posuit, quarum tubarum clamores sunt ip
sa signa, quę fiunt ab eis. Qui ergo intelli-
git illa signa clamantia seculi finem, ille
audit clamorem tubarum clamantium,
quia venit sponsus, quarum vocẽ non cor
poris auri audit, sed animæ intellectus.
Tunc surrexerunt omnes virgines illæ. Hoc
est, cum clamor factus fuerit, non solũ iu-
sti, sed etiam peccatores de somno negligẽ
tiæ surgent. Tunc incipient timere, & æ-
stimare, tunc credent, quia verè finiendus
est mundus. Nam quemadmodum securi- F
tas etiam diligentes homines negligentes
facit: sic timor præsentis periculi etiam ne
gligentes homines, exhibet diligentes, sed
nihil eis proderit diligentia illa, quam ge-
nerat timor, non fides. Tunc intelligent,
quia nihil est quod vixerunt in mundo.
Tunc incipient sapere, quando nihil eis
proderit sapuisse. *Et composuerunt lampades
suas.* Id est, tunc incipient oẽs aspicere, &
discutere fidem suam: tunc considerabunt
singuli opera sua, qui bene fecerũt, qui ma
lè, & interrogabunt conscientias suas.
Quemadmodum enim superuenturo spõ
so festinat se sponsa componere, ne fortè
ex aliqua parte displiceat sponso: ita singu
li semetipsos iudicabunt apud se. Hoc est
enim præparare fides suas. Quòd si semper
nos ita iudicaremus, quemadmodum tunc
iudicium sumus, nunquàm peccaremus
in Deum. Sicut ergo virgo deformis, & de
bilis sine causa se componit, sic & tunc pec
catores sine causa se præparabunt. Naturia-
lem rem loquitur. Sicut rex cum tyranno
bellum facturus, si voluerit aspicere exerci
tum, & considerare arma illorum, iubet
mitti tubam, vt fiant admoniti, tunc om-
nes milites festinãt arma sua aspicere, vbi
sit gladius eius, vbi lorica sit posita, vbi ia- G
cet scutum: & qui securitatis tempore ar-
ma sua studuit immaculata custodire, pa-
ratus & lætus currit ad inspectionẽ, & qui
tpe securitatis gladiũ suum æruginare di-
miserit, aut loricã sordescere, scutum fran-
gi, aut rumpi: cùm audierit tubam, & ipse
quidẽ excitatus timore festinat limare gla
dium suũ, detergere loricã, ligare, aut strin
gere scutum, sed non poterit celare negli-
gentiam suam: quia vrgens necessitas non
permittit longi temporis opus implere.
Sic & domino abiente malus seruus non
aspicit opera sua, quod facit, quid non fa-
cit, aut qũo credit: nec cogitat, quia ven-

turus est dominus eius, & opera perspectu
tus, & fidem: sed cum viderit eum venien-
tem de longe, tunc aspicit opera sua, tunc
incipit festinare, sed nihil ei proderit festi-
natio eius: quia multorum dierum negli-
gentia non potest vna hora expleri. *Fatuæ
autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo
vestro, quia lampades nostræ extinguuntur.* Ex-
tinguitur lampas hominis, quando fides
eius deficit, ac desperat. Sicut enim qui be
ne sibi conscius est, fiducialiter, & magna-
nimiter agit: quemadmodum si quis infu-
so oleo addat lumen lucernæ, sic & ille cõ-
sideratione operum bonorum suorum se-
metipsum confortat, & fidei suæ addit
audaciam. Qui autem sibi malè cõscius
est, semper pusillanimis ac timidus est. Et
H quemadmodũ subducto oleo minuitur lu
men lucernæ, sic & ille consideratione ope
rum suorum malorum semetipsum cõfun
dit, & infidelitatis suæ adhuc difidentiam
addit. Ideo ergo timẽtes peccatores, ad san
ctos dicturi sunt: Date nobis de oleo ve-
stro: hoc est, vos sancti, qui habetis opera
larga iustitiæ sufficientia vobis, nõ solùm
ad euadendam pœnam, sed etiam ad glo-
riam consequendam, accommodate nobis
auxilium operum bonorum vestrorum: id
est, intercedite pro nobis peccatoribus ad
dominum: quia iustitia vestra sufficiẽs est,
& vos glorificare, & nos excusare. *Respon-
derunt autem prudentes, dicentes: Ne fortè nec
nobis, nec nobis sufficiat.* Ostendit in his ver-
bis, quòd ita futurum est terribile iudiciũ
illud, vt nulla innocentia sibi confidat. Et
verè quis est homo natus de muliere, qui
credit iustum se esse inueniendum in con
spectu illius? de quo beatissimus Iob di-
Iob.25. b cit: Stellæ in conspectu eius nõ sunt mũ-
dæ, & cœlum sine crimine non est. Si er-
go impeccabilis natura stellarum, & cœli,
quantum ad iustitiam dei inuenitur esse
peccatrix: qũo aute cum homo appareat
iustus, cuius & sine voluntate peccandi na
I tura ipsa peccatum est, dicente Apostolo:
Ro. 7.c Ego autem carnalis sum, venundatus sub
peccato: quod enim operor, non intelligo,
non n. quod volo, hoc ago: sed quod no-
lo, illud ago: & iam non ego operor illud,
sed quod habitat in me peccatum? Tan-
tus ergo timor tunc erit omnium, etiã san
ctorum, vt nemo speret se iustum inuemẽ
dum, sed adhuc timeat ne fortè reus exi-
stat. Quis. n. potest ad perfectum dijudica-
re conscientiam suam, & cognoscere cor
suum, cum scriptum sit, Quia de omni ver Mat.12.c
bo ocioso reddituri sumus rationem? Qũo
ergo pro peccatoribus tunc intercedãt san
cti, cùm timeant ipsi de se? Nam sicut tem
pus miseri cordiæ iudicium non suscipit,
sic & tempus iudicij misericordiam non
recipit. Ideò in primo aduentu, cum tem-
pus esset misericordiæ, dicentibus Aposto
lis super inhumanitatẽ ciuitatis alicuius:
Vis dicamus, vt descendat ignis de cœlo,
respondit Iesus: Nescitis cuius spiritus Luc.9.g
estis, non enim veni iudicare mundum,
sed saluare, ostendens, quia cùm venerit in
secundo aduentu, iudicij tempus similiter
locum misericordiæ non habebit. Vbi au
tem misericordia locum nõ habet, nec in-
tercessio valer. Aut hæc ideò dicit, quoniã
indignæ sunt passiones huius temporis ad Ro. 8.d
futuram gloriam, quæ reuelabitur in no- K
bis. Si ergo maior erit gloria, quæ præpara
ta est sanctis à Deo, quàm quod vnusquis-
que sanctorum meretur: qũo sufficiat, &
alijs ad salutem vniuscuiusq; opus eorum,
cùm nec sibi soli sufficiat ad gloriam illã
iusto iudicio consequendam? *Ite potius ad
vendentes, & emite vobis.* Venditores ope-
rum bonorum, vel doctrinæ, sacerdotes
sunt, qui præcepta iustitiæ in populo dant
quasi pretium aliquod accipientes fidem
ipsorum, qui peccatores per pœnitentiam
soluunt pretio confessionis eorum placati.
Aut certè hoc pretium doctrinæ accipiũt,
qñ sic docentes eos audierit populus. Po-
pulus quidem per obedientiam suam mer
catus est sibi salutem, sacerdotes autem
qui docuerunt, & laborauerunt circa eos,
recipient à Deo doctrinæ suæ labores. Bo
num ergo est consilium sanctorum ad pec
catores, vt eant ad sacerdotes, & fideliter
audiant eos: & cum audierint, faciant, &
habebit virtutem olei fides eorum, si ta-
men habuerint tempus. *Abeuntibus autem
eis, ecce venit sponsus: & quæ paratæ erant,
intrauerunt cum eo, & clausa est ianua.* Ostẽ
ditur nobis per hæc verba, quod illo in
tpe inter angustias diuersorum terrorum
videntes se peccatores, anxiabuntur, & cur L
rẽt huc, & illuc ad sacerdotes, doctrinam,
& pœnitentiam sibi quærentes. Alij au-
tem interrogantes, quid eos oporteat face-
re, sed festinante iudicio, & necessitatibus
alijs super alias venientibus, cùm non sit
docendi licentia, nec tempus faciendæ iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stitiæ, aut agendæ pœnitentiæ, festinatio eorum vacua erit. Hoc.n.& in quotidiano vtu videmus fieri. Quotidie.n.sacerdotes clamant in ecclesia. Qui peccauit, pœnitẽtiam agat: qui non peccauit, permaneat in Deo. Neq; seducant vos honores, & diuitiæ temporales: quia tempus vestrum propè est, & si consummatio vestra tardauerit, mors vestra non tardat, & nemo credit, nemo obaudit: cum autem venerit super illos mors, festinant & anxiantur, vocant sacerdotes, pœnitentiam volunt agere, quando iam pœnitentiæ locus non est. Itaque dum exponunt peccata sua, dum accipiũt pœnitentiæ tempus, & præcepta iustitiæ, capitur anima eorum, & vadunt vacui, magis autem ligati iusto iudicio dei: quia nõ propter odium peccatorum displicentes sibi volebant pœnitentiam agere, sed propter mortis timorem. Adhuc enim si viuere potuissent, non sibi displicuissent. Alius autem M autem venditores olei, id est boni operis, pauperes dicit. Hortantur ergo prudentes virgines fatuas, vt eant ad pauperes, si patitur eas tempus, vt facientes eis bona iustitiæ, misericordiam consequantur ab eis: quoniam per misericordias factas in eos, olei, id est, misericordiæ merces acquiritur. Illæ autem dum vadunt volentes tunc aliquid boni facere, propter quod possint eũ fiducia occurrere Christo, vẽturus est Christus repentè, & nihil eis proderit anxietas illa tunc incipientibus benè agere, cum tẽpus benè agendi concluditur. *Nouissimè autem venerunt, & reliquæ virgines, dicentes: Domine, domine aperi nobis*. Nihil prodest ex necessitate reperita confessio eius, qui ex voluntate nec semel confessus est. Nam voluntaria confessio, & modica sufficit deo: ex necessitate autem, neque magna. *At ille respondens ait: Amen dico vobis, nescio vos qui estis*. Signa spiritus mei in vobis nõ video. Sicut.n.qui immundum spiritum habet, bona opera facere non potest: sic qui Spiritum sanctum habet, opera non facit mala. Quare igitur vos opera non facitis bona, sed mala? Imaginem meam non cognosco in vobis. Imago autem mea, est fugere malum, & sequi bonum: vos autem econtra, fugistis bonum, & operati estis malũ. Non potestis meorum militum præmia A accipere, qui tyranni vexilla portatis. Non possum meos dicere, in quibus meum nihil cognosco.

Sicut enim homo peregrè proficiscens vocauit seruos suos, &c. Homo peregrè profectus, Christus est, post victoriam passionis ad patrem iturus: voluntate misericordiæ homo, non necessitate naturæ. Commendat autẽ Christus dilectionem suam, quam habet in sanctis. Ad regna.n.cœlestia ascensurus, & ad patrem suum iturus vnde descenderat, peregrè se iturum dicit, propter charitatẽ sanctorum, quos relinquebat in terris, cum magis peregrè esset in mundo, sicut ipse testatur, dicens: Incola enim ego sum in terra apud te. Quando Ps.118.6 enim venit in mundũ Iesus, adhuc peregrinus erat, neminem habens sui nominis H confessorem: postquam autem venit, & discipulos acquisiuit, iam paterfamilias erat: & ideò proficiscens de mundo, peregrè proficiscebatur. Vis autem scire quantum diligat fideles suos, considera quid passus est pro eis. Si enim magis quàm gloriam suam illos amauit, quasi homo moriens propter eos: quid mirum, si maiore dilectione tenebatur sanctorum, quos relin- B quebat in terris, quàm dilectione gloriæ, quam habebat in cœlis? *Et tradidit illis bona sua*. Non inuidens alij plus dedit, alij minus, sed considerans diuersitatem fidei eorum. Qui autem inuidus est, aut parcus, omnibus est parcus & inuidus. Neque quasi acceptor personarum fecit differentiam gratiarum. Vis scire? Considera quomodo penè æqualiter remunerauit eum, qui minus obtulit, & eum, qui amplius. Si enim acceptor personarum fuisset, vtique non tantum in danda gratia, quantum in reddẽda mercede esset æqualis ambobus. Manifestum est, quòd in danda gratia non personas aspexit, sed virtutem vniuscuiusque considerauit: ne supra virtutem opus iniungens, ipse occasio offensionis existeret, & non esset reus, qui peccauit, si supra virtutem pondus imposuisset. Volens ergo dominus socios nos habere in regno cœlesti, opera nobis diuersarum iustitiarũ commisit: non quia non habeat potestatem, & sine operibus nos glorificare, sed ideò opus præmisit: quia sicut opera sine præmijs vacua sunt, sic præmia sine operibus sunt ingrata. *Statim autem abiit, qui quinque talenta acceperat, & acquisiuit alia quinque*. De talento agnitionis Christi acquisiuit

quisiuit vnam iustitiam benè viuendo. De C presbyterio autem ipso acquisiuit iustitiã solicitè præsidendo ecclesiæ. De verbo acquisiuit iustitiam, verbum veritatis syncerè prædicando. De baptismo lucratus est secundum Christi regulam baptizando, & dignos filios cum iudicio ecclesiæ acquirendo. De sacrificio acquisiuit iustitiam, tam mundum, & immaculatum sacrificiũ populo offerendo, & pro peccatis populi exorando. *Similiter], & ille, qui duo talenta accepit, lucratus est alia duo*. Id est, duas iustitias. Vnam benè viuendo, quam acquisiuit à fide Christi: alteram syncerè ministrando, quam fecit ex ministerio diaconatus. *Qui autem vnum accepit, abiens fodit in terram*. Primùm videamus, vt quid, neque ille qui duo talenta habuit, abscondisse talenta sua proponitur, cum multi diacones inueniantur inutiles: neque ille, qui accepit quinque, cum multi doctores inuenian tur inutiles, sed ille tantùm qui vnum accepit, id est populus. Attende, deus secundum præscientiam suam, licet sciat, qui iusti futuri sint, & qui iniusti: tamen omnes vocat ad fidem, dans eis gratiam credendi in Christum, quod est talentum bonis qui dem ad salutem, malis autem ad præiudi- D cium, vt inexcusabiles fiant. Diaconibus autem & doctoribus secundum præuiden tiam suam, illis videtur deus iniũgere ministerium diaconatus, aut presbyteratus qui sunt iusti: qui autem inueniuntur iniusti, illos homines ordinasse videntur, nõ deus. Ab exitu ergo rei cognoscitur, qui à deo ordinatus est, & qui ab hominibus. Qui.n. ministerium suum benè consummauerit, apparet, quia ex deo fuerat ordinatus: qui autem ministerium suum non benè consummauerit, ex hominibus ordinatus est. Qũo autem quidam sacerdotes ex hominibus ordinantur, manifestè in libro octauo canonũ Apostolorum dicitur. Qui autem ex hominibus ordinatus est, quamdũ ad deum non est diaconus, aut sacerdos. Ergo in sacerdotibus quidẽ, & diaconibus non est inuentus, vt perdat talenta, qui ex præscientiam ordinatur à deo. In popularibus autem euenit, qũo etiam qui peccator futurus est, a deo accepit fidei gratiam. Secundũ hæc ergo, quę diximus, si presbyter, aut diaconus peccator inuentus fuerit: quoniã quantum ad prescientiã dei (sicut iam diximus) non ex deo, sed ex hominibus factus videtur presbyter, aut diaconus, quasi laicus inuenitur inter eos, qui vnum talentum fidei acceperunt. Aę per hoc nemo ordinatus à deo peccat, nisi vt qui vnum talentum accepit a deo. Ideò autem gratia fidei omnibus, a deo præstatur, gratia autem clericatus, non omnibus, E sed dignis: quia in illa causa salutis est, in ista autem dispẽsatio mysterij. Nam & paterfamilias annonã quidem omnibus seruis præstat, negocia autem sua non omnibus cõmittit. Abscõdit aũt talentũ suum in terra, qui accipiens notitiam Christi cõtemnit vitam spiritualem, & in terrenis actibus, & delicijs conuersans obruit illud in carne sua, & solicitudinibus mũdi quasi spinis suffocat fidei suæ bonum, & non facit fructũ. Hoc est.n. talentum in terra abscondere, quod est semen verbi inter spinas suffocare. Sciendum est autem, quòd ille qui fodit gratiam suam in terram, nõ peccare proponit, sed iustitiam nõ facere. Qui enim peccat, non abscondere videtur gratiam, sed corrumpere. Si ergo in tenebras exteriores mittuntur, qui accepto verbo fidei. carnaliter viuendo, fructum iustitiæ non fecerunt: putas in quales tenebras sunt ituri, qui ipsum talentum fidei suæ peccando perdiderunt? iste qui fodit talentum suũ, similis est virginibus fatuis, quæ habentes lampades oleum non habebant: tã.n. illæ, quàm iste putauerunt sibi ad salutem hoc solùm, quòd credebant in Christum, posse sufficere. Nam verè talentum non perdidit, id est domini sui, tamẽ reus est damni. Non enim propter hoc solum vnusquisque fit Christianus, vt sit Chri- F stianus seruans talentum fidei suæ, sed vt operetur iustitiam Christo. Sicut.n. qui seminandi causa accipiens semen, tempore seminationis non seminauerit, damnum facit domino suo: etsi non perdiderit semen, est tamen tantum damnum, quantũ poterat lucrum facere, si opportuno tẽpore seminasset: Sic qui accipit fidem Christi, & in hoc seculo seminationis non fuerit operatus iustitiam, etsi fidem suam nõ perdiderit, tamen tantum videtur peccasse, quantum potuit iustiriam facere, si non neglexisset. *Post multum verò temporis venit dominus seruorum illorum*. Primum videamus, quare interim dominus ascendit in cœlum post modicum iterum reuersurus, & semper cum sanctis futurus?

Talẽtũ in tertã abscõdere, quid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vt videlicet absente eo fideles gloriã sibi, & vitam æternam acquirant per fidem, & opera. Præsente. n. Christo nec tentari fideles porerant, nec probari si essent veri fideles: quoniam si sit præsens non creditur, sed videtur: cum autem absens fuerit, non videtur, sed creditur dum timetur. Chri-
G sto igitur præsente, etsi tentationem aliquam sustinerent propter eum, aut iustitiam facerent, opus tñ eorum non videbatur esse in fide, sed in oculis. Ideò nec poterant sibi mercedẽ fidei per iustitiã acquirere, nisi ascendisset ab eis. Nam seruus fidelis domino absente probatur: præsente autem domino quicquid fecerit non est laus serui, sed domini. Vides ergo quia nõ propter suã vtilitatem Christus ascendit, sed propter nostram. Tempus autẽ differt largum, vt longior detur hominibus iustitiæ faciendæ licentia. *Et accedens qui quinq; talenta acceperat, dixit: Domine, quinq; talenta tradidisti mihi.* Vide bonus seruus nõ quasi glorians in opere suo, nõ primum lucri talentorum memoriam facit, sed primum memorat, quæ accepit, postea quę inuenit, vt ostendat non studij sui, aut laboris esse, quod acquisiuit, sed beneficiorum domini sui, quibus acquisiuit. Tanquã si dicat: Domine, ego quãtum ad meum studium, & laborem, nec modicam quidem iustitiã facere potuissem, nisi gratia tua fuisset mecum. Sicut dicebat ille, qui dicit: Sed plus omnibus laboraui, non autem ego, sed gratia Dei mecum. *Ait ei dominus eius: Euge serue bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui.* Pauca sunt admodum. Si-
H quis de magna massa tritici modicã dederit drachmã, aut de magno vase vini, modicum dederit gustũ: sic de magno thesauro regni cęlestis modica nobis per Spiritũ sanctum arra præstatur. Propter quod dicebat Apostolus: Ex parte n. cognoscimus, & ex parte prophetamus: cum autem venerit quod perfectum est, destruentur ea, quę ex parte sunt. Non dixit, Intra ad gaudium domini tui: sed, in gaudium domini tui, vt possessor sit gaudij, non tantum spectator. Et iam non quasi minister domini in gaudio eius, sed particeps gaudiorum. Sicut & alibi ipse dicebat: Pater, volo vt vbi ego sum, & isti sint mecum, vt videant gloriam meam, quam mihi dedisti. Quid ergo dignum facimus in hoc seculo, vt participes domini nostri i regnis cœlestibus fieri merdamur? Ideo iustẽ dicit Apostolus: Existimo enim, quòd non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriã, quæ reuelabitur in nobis. *Accedens autem, & qui duo talenta acceperat, ait: Domine duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo.* Et si minor in opere, non minor in voluntate. Videns autem dominus quia seruo illi non voluntas operandi minor fuit, sed virtus fidei: nam & ille voluit similiter amplius operari, sed magis desiderijs eius nõ I
fussecit modica fides, ideò iustus iudex, etsi non similia lucra suscepit ab illo, quemadmodum ab isto, tamen sic benecuolentia istum suscepit, quemadmodum & illum: quia Christus non magis operum remunerator est, quàm voluntatum. Nec putet ergo diaconus ex eo, quòd diaconus est, beatior erit, quam laicus studiosus. Non. n. dignitas apud Deum honorabitur, sed voluntas. Nec diacono se beatiorem debet putare presbyter ex eo, quòd presbyter est, quàm si fuerit bonus diaconus: quoniam gradus ministerij ex Deo est, perfecta autem voluntas ex nobis. Propterea non sumus iudicandi, quia non fecimus quod in parte nostra non est: sed ex Deo sumus iudicandi, quod in nobis est posse, si volumus. *Accedens autem, & qui vnum talentum acceperat, ait: Domine, scio quia homo durus es, metis vbi non seminasti, & congregas vbi non sparsisti.* O malitia peccatorum, quæ neq; futuri iudicij terrore mutatur. Qui enim peccatum suum debuerat simpliciter confiteri, vt dominum, quem malè agendo irritauerat, simpliciter confitendo leniret: ècontra non solum non confitetur, sed adhuc excusat. Et dum vult vnum excusare peccatum, addit & alia duo. Primum, quia peccauit: secundò, quia excusat: tertiò, quia & iniuriam Domino facit. Propterea sciens propheta, quàm mala sit excusatio peccatorum, dicit: Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis, cum ho- Ps.140.a
minibus operantibus iniquitatem. Dic ergo seruе mendax, quomodo metit Christus vbi non seminauit? Quis enim hominum est, vel gentilium, vel Iudæorum, quem non sufficienter spiritualibus, & corporalibus sensibus adornauit, cui non dedit scientiam boni, & mali, cui non dedit posse fugere malum, & apprehendere bonum

christus propter vtilitatẽ ostram fecẽdit.

1. Co. 15 b

Ioã. 17. d

Ro. 8. d

K

bonum si vult? Sicut enim nullus est homo, cui aliquid corporis membrorum minus sit ad vsum corporalem: sic non est, cui minus sit aliquid sensus, aut potentiæ ad intelligentiam boni, & mali, & ad omne opus bonum faciendum quodcunq; voluerit. Si igitur etiam in gẽtibus seminauit gratiam suam, ex quibus nullus iustitiæ colligitur fructus: quomodo in te metit, quod non seminauit, quem quasi aratro spirituali crucis suæ verbo arauit, quem doctrina iustitię seminauit, quẽ Spiritus sanctus irrigauit? Tot semina suscipiens gratiarum, vel vnum fructum iustitiæ non debuisti offerre? Nam Deus hominem ex duplici creans natura, corporis, &
L animæ: in corpore quidem creauit quinq; sensus, & motus quosdam cõcupiscentiarum nascentium ex occasione sensuũ prædictorum: in anima autem creauit iudicia & virtutes, vt intelligat malarum rerũ, & bonarum discretionem, vt possit resistere motibus suis corporalibus. Qui ergo secũdum delectationes carnales viuere elegerunt, neq; considerant in anima sua iudicia, & virtutes esse creatas: nec. n. experiuntur ea si sint, sed tantùm sensus carnales, & motus carnales concupiscentiarum nascẽtium ex occasione sensuum prædictorum exequuntur, ex quo fit, vt sic arbitrẽtur, & dicant, quia omnia bona carnalia, & mundialia ideò creauit Deus, vt omnibus eis vtamur. Nam si verè nõ sunt creata in nobis secũdum animam iudicia, & virtutes, quibus possumus resistere motibus concupiscentiarum nostratum carnalium: certũ est, quia ideò creata sunt bona carnalia, vt vtamur illis. Si autem creatum est in nobis, & intelligere eos, & posse resistere eis: sine dubio non ideò creata sunt corporalia bona, & mundialia, vt eis vtamur, sed vt resistẽtes eis, meliori studio acquiramus nobis mercedem. Nam nec intelligere malum, & bonum in nobis esset creatum, nisi prius creatum fuisset, & posse resistere ma-
M lo. Vt quid. n. homini datum fuisset intelligere, si non fuisset ei datum, & posse facere, quod intelligit melius esse? Nũquid animalibus Deus creauit intelligere, quod honestius, & laudabilius est? Non, quia nec creauit in eis posse facere aliquid, qđ melius est. Sic nec homini creasset intelligere, nisi creasset ei, & quod intelligit facere posse. *Respondens autem dominus eius, dixit ei:* *Serue nequam, et piger, sciebas, quia meto vbi non seminaui, & congrego vbi non sparsi: oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis, & veniẽs ego recepissem eam cum vsuris.* Nequam dicitur, quia cõtumelia reddidit dño pro honore: piger, quia talentum non duplicauit. Et ideò pro eo quidẽ quasi superbus, pro hoc autem quasi negligens cõdemnatur. Verè nequam, quia largitatem dñi, quasi violentiã accusauit. Nec. n. deus ideò gratiam intellectus, aut notitiam sui homini dedit, desiderans gloriam sibi acquiri per eum: sed vt per gratiam Dei ipse sibi vitam æternam, & gloriam mereatur, & societatem cœlestis regni cũ Deo. Hoc sine dubio intelligitur ex ipsa præcedentium remuneratione iustorũ. Si. n. propter se dedisset gratiam hominibus nunquam a seruis pauca suscipiens redderet multa. Sed malitia excæcatus dum voluit sapien- A
tiam Dei fallere, maioribus se iratus vinculis alligauit, dicens: Metis vbi non seminasti. Si. n. verè talem sciuit dominum suum, eò magis debuit festinare, vt per diligentiam suam auaritiam domini sui faceret, ne per negligentiam iniustitiam eius magis ad iracundiam prouocaret: quia austeritas non contemnitur, sed timetur. Qui autem timet non contemnere, sed placare festinat, sciens cũo qui metit vbi nõ seminat, magis vult metere vbi seminauit. *Oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis, & veniens ego recepissem eam cũ usuris.* Quidam putant tres istos omnes doctores esse, differentes autem gratias habuisse: & hunc tertium ideò argui, quia non docuit alios gratiam scientiæ, quam habebat. Et quanuis omnis homo rationalis constitutus numularius dici possit, tñ nescio si habeat rationẽ, qui sic minimus est, vt vnius talenti gratiam habeat. Qui numularius est, non indiget eius: si autem est, qui illius magisterio opus habeat, ille sine dubio numularius non est. Cauri. n. hominis est, numularium esse qui differentias pensat verborum. Ergo necesse est hunc tertium intelligere popularem, sicut diximus supra. B
Mensa est omnis scriptura diuina, sicut & alibi exposuimus, secundũ quod dicit propheta de scriptura veteris testamẽti Iudæis scandalum facta: Fiat mensa eorum corã Ps.86.c
ipsis in laqueum, & in retributionẽ, & in scandalum. Non. n. mensa eorum corporalis facta eis in scandalũ, sed scriptura legis eorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deu.21 d eorum. Legẽtes.n.in lege, Maledictus omnis, qui pendet in ligno: & vidẽtes Iesum crucifixum, contra legem æstimauerunt,
Gal,3. credere in Iesum crucifixũ, quem lex maledictum annunciabat: non intelligentes, quia nostram maledictionem in ligno susceperat, vt nos liberaret a maledictione, quam susceperámus per lignum: & sic facta est eis mensa eorum, id est, scriptura legis eorum in scandalum. Item videntes eũ in sabbathis operantem, leprosos tangentem, a quibus omnibus abstinere lex diligenter præcipiebat, scandalizati sunt in
Ioã.9.c eum, dicentes: Hic homo non est ex Deo, qui sabbathum non custodit. Non intelligentes, quia corporale quidem soluebat, spirituale autẽ implebat. Et hoc modo facta est eis mensa eorum, id est, scriptura legis eorum in scandalum. Ergo mensa est
C omnis scriptura diuina, in qua panis verbi nutriens animas positus est, supra quã omnes Christiani recumbunt, & epulãtur in spiritu. Numularij autem præsidentes mẽsæ illi, sunt sacerdotes fideles, & prudẽtes: qui cum viderint fidem, & actus Christianorum, accipiunt iudicium de scripturis, quasi de mensa, & ponderant eos, & æstimant, & intelligunt si digni sunt deo, aut non. Et si habent charagma, id est, figurã, & imaginem mundi, sunt ipsius, & oportet eos abijcere. Huic mensæ, qui commiserit fidem suam, quam baptizatus suscepit a Christo, vt in ecclesia permaneat, scripturas, aut legat, aut audiat incessanter ex fide, vt allocutionibus sacerdotum nunq̃ fraudetur. Impossibile.n.est, vt non multiplicetur fides ipsius. Paulatim.n.de die in diem timor domini generatur, sensus eius illuminatur, scientia eius crescit, confirmatur in fide, excitatur ad desiderium regni cœlestis, apprehendit eum zelus antiquorum sanctorum, quos legit, excitatur, & ipse plerunque ad easdem virtutes. Vides quantam vsuram facit augmentata fides data ad mensam scripturarum sanctarum. Sicut enim pecunia hæc corporalis quidẽ, si sit in sacculo, inclusa ipsa est semper: si autem fuerit agitata de manu in manum,
D vsu ipso multiplicatur, vnde vsura dicitur ab vsu, sic & fides Christi, si quidem otiosa teneatur in corde, non solum ipsa manet, quæ fuit, sed adhuc minoratur in otio, & torpescit, & segnis efficitur, & paulatim per actus carnales exinanita ad nihilum vadit: si autem exercitata fuerit scripturis, & locutionibus assiduis suscitata, operibus bonis vinificata: non solùm dico multiplicabitur, sed nunquàm desinet crescere, donec viuet homo. Nunquid nos ex nobis hoc dicimus? Ipse denique propheta in principio psalmorum suorum hũc annunciat esse beatum. Nam cum dixisset, Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentię non sedit: addit, Et in lege domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die, ac nocte. Et quod sit lucrum meditationis huiusmodi, subinfert, dicens: Et erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tẽpore suo: Et folium eius non defluet, & omnia quęcunque faciet prosperabuntur. *Tollite itaque ab eo talentum, & date ei, qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur, & abundabit.* Peccator agnoscens Christum, habet hanc ipsam gratiam, quòd cognoscit Christum: sed cum venerit in iudiciũ
E Christi, diuiditur a consortio cognoscentium Christum: & sic tollitur ab eo, quod videbatur habere, quanuis verè non habebat. Quomodo qui cognoscit Christum, & peccat, videtur quidem habere scientiam Christi, verè autem non habet: & ipsa notitia Christi additur homini iusto, qui habebat. Ille verè habet scientiam Christi, qui iustitiam facit. Et quomodo ei additur scientia Christi super scientiam? vt qui videbat per speculum in ænigmate, videat facie ad faciem: & qui cognoscebat ex parte, cognoscat sicut cognitus est. Sed & aliter intelligitur: Qui fidem habet, & bonã in domino voluntatem, etiam siquid minus in opere quasi habuerit, nihilominus remuneratur a iudice bono: qui autem fidem non habet, aut bonam in domino voluntatem, etiam cæteras virtutes, quas videtur naturaliter possidere, perdit. Eleganter ait, *Quod videtur habere, auferetur ab eo.* Quicquid.n.boni sine fide Christi est non ei imputatur, qui malè vsus est eo. Sicut sunt multi, qui videntur quidem, aut mansueti, aut humiles esse: sed quia non sunt
Ro.10. d hoc propter Deum, licet videatur esse aliF quod bonum eorum, non autem est: quia
Ro.4 quod non est ex fide, peccatum est. *Et hunc nequam seruum proijcite in tenebras exteriores.* Considerandum est, vt quid nõ dixit,

1.Co.13 d

Mittite

Mittite eum in tenebras inferiores: sed, in tenebras exteriores. Quidam dicunt non tantùm esse infernum deorsum, sed extra mundum istum esse aliqua tenebrosissima loca, & ignea, in quibus puniuntur, qui digni sunt. Fortè ergo ideò dixit exteriores tenebras, & non inferiores. Qui considerat quomodo sẽ quẽs parabola parabolæ huic
hic su.b præcedenti cõiuncta est, & quomodo pars est parabolæ huius: nec enim alterius rei parabola est, nisi ipsius, non sine ratione requirit: quia quod ait, Post multum temporis veniens dominus seruorum illorum, posuit cum eis rationem: non de secundo dicit aduentu, quando venturus est cum maiestate: sed de aduentu, qui frequenter solet venire ad omnes Christianos, quibus gratiam dedit suæ cognitionis: & discutit eos, & ponit rationem cum eis, vt iudicet eos, & iustos ab iniquis discernat, sicut exposuimus supra in parabola vbi dicit: Si-
Sup.18. mile est regnum cœlorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Habet autem alia parabola sic: *Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, et congregabuntur ante*
G *eum omnes gentes.* Ac si dicat, Interim quidem sic veniet, sic ponet rationem cum seruis suis, sic discutiet eos, sicut exposui in ista parabola. Cum autem venerit filius hominis in maiestate patris sui, cum angelis suis, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, tanquam non semper veniens cum maiestate patris veniat, nec cum angelis suis, nec semper veniens sedeat in sede maiestatis suæ, sed tunc tãtummodo fiet hoc. Sed & illud vide, quomodo in hac parabola peccatorem non in ignem, nec in aliquam pœnam, sed tantùm in tenebras exteriores mitti præcepit: in illa autem, cum venerit in maiestate patris, iam non tantùm in tenebras exteriores, sed & in ignẽ mittet, & pœnas. Item in hac parabola iustum in gaudium iubet intrare, in illa autem in regnum. Adhuc autem quod ait, Accedens autem, & qui vnum talentum acceperat, ait: Sciebam quia homo durus es, metis quod non seminasti, & congregas, quod non sparsisti. Putas in secundo aduentu, cum venerit sic terribiliter, cum gloria sua, stabit peccator ante eum, & talia dicet? Absit. Maximè cum, nec æstimẽt
H viri prudentes personale tũc fore iudiciũ, vt per singulos homines Christus quidem non interroget, peccator autem respondeat, & gesta narrationum cõficiantur: sed verius est, quod ait Apostolus, quia in cogitationibus suis iudicabitur vnusquisq;, dicens: Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente sibi con Ro.2.c scientia eorum, & in se inuicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus, cum iudicabit Deus occulta hominum secundum euangelium meum per Iesum Christum. Ergo in hoc seculo, quandiù sunt Christiani in corporibus suis, venit Christus ad eos, & ponit rationem cũ eis inuisibiliter, & interrogat eos in cogitationibus eorum, & audit eos in ipsis loSap.1.c quentes, sicut scriptum est de vtroque. De Ps.75.b hoc quidem, Quia in cogitationibus impij interrogatio erit: de illo autem, quia co Ps.93.a gitatio hominis confitebitur: vtputa dicit in psalmo: Viduam, & pupillos interfecerunt, & aduenam occiderunt, & dixerunt. Nõ videbit dominus, neq; intelliget deus Iacob. Non quia talia fuerunt specialiter verba illorum, sed quia tales sunt cogitationes hominum faciẽtium mala. Nec.n. facerent mala, si cogitarent deum, aut intelligere, aut videre, quæ faciũt: Sic & hic, non quia talia specialiter sint dicta hominis iusti, aut peccatoris: sed quia tales sunt cogitationes eorum, & cogitationes eorũ I quasi dicta ponuntur. Omnis.n.vir iustus, qui facit opera bona solùm propter Deũ, cum venerit in recordationem actuũ suorum bonorũ, necesse habet venire frequenter, aut Deo mouente cogitationes cordis eius in eo, aut diabolo, prætermisso Deo: nescio tamen cum venerit considerans intra se, & actus suos bonos, & naturam carnis suæ maleuolam, sic loquitur in cogitationibus suis: Non ego hęc feci. Nec enim credibile sine Deo naturam carnis iniustam facere opus iustum, sed virtus gratiæ Christi, quam dedit hominibus per fidem nominis sui. Et talis cogitatio eius fit confessio ante Christum, audientem tacitas cogitationum loquentium voces. Item omnis peccator, qui fecit opera mala, cum venerit in recordationem actuum suorũ malorum: necesse.n.habet venire frequenter, siue ipso Christo mouẽte cogitationes eordis eius in eo, siue diabolo, Dei permissione: scio tamen veniens nunquam seipsum reprehendit in cogitationibus suis, nunquàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm seipsum accusat, nunquàm se iudicat reum, sicut solent facere si deliquerint iusti. Alioquin, & compunctus emendaretur, sed excusat se semper in cogitationibus suis, & absoluere se festinat a reatu peccatorum suorum. Aut. n. naturalibus necessitatibus imputat, quòd peccauit, aut plus ab omnibus Deum exigere dicit, quã ipsa patitur hominum habitudo, Nõ potest. n. bona cogitare, qui mala opera facit: sicut nec mala cogitare potest, qui facit bona propter Deum. Et bonus quidem fortsitan interdum mala cogitat: quoniam omnis homo, etsi secundum voluntatem animæ bonus est, tñ ſm naturã carnis malus est. Malus autem impossibile est, vt cogitet bona, qm̃ & secũdum naturam carnis malus est, & secundum animæ volũtatem peruersus, & talis cogitatio maligna sit. Qñ. n. peccator nihil boni posse facere arbitrat, impediente natura, nisi tantùm cognoscere Deum, & Christum filium eius: nonne cogitationibus suis hoc dicere videtur ad Christũ, quia nihil boni posse facere creasti me, nisi solùm cognoscere? ecce habes beneficium tuum. Et hoc ipsum quasi nihil æstimans dicit, quòd Christum cognoscit. Similiter & iudicia Christi, & occulta de hominibus, aut bonis, aut malis, quasi responsa ponuntur. i. non quia specialiter sic Christus respondit, sed quia talia sunt iudicia Christi inuisibiliter iudicãtis. Cõgratulatur autem iustus apud seipsum: primum, quia talia opera fecit: deinde, quia nihil eorũ sibi imputauit, sed omnia Christo, propter quod superadditur ei gratia spiritus sancti, & introducit eum in suũ gaudium, vt sic gaudeat in futuræ spe gloriæ suę, sicut gaudet, & Christus. Nam quantum largior fuerit spes hominis, tm̃ cordis eius gaudium plenum est. Sicut in alio loco dñs dicit discipulis suis: Hæc locutus sum vobis, vt gaudium meum in vobis sit, & gaudium vestrum impleatur. i. spes vestra. Spes. n. plena hominis, plenũ est gaudium cordis ipsius. Peccator autem qualia diximus cogitans, grauiter fert: primum, quia mala fecit: deinde quia ingratus est, nullam virtutem se æstimans accepisse ad faciendum opera bona, nisi nudam notitiam eius. Propter quod iubet tolli ab eo ēt hoc ipsum, quòd cognoscat Christum, & mitti eum in tenebras exteriores. Iubet autẽ, sicut arbitror, malignos spiritus ministrantes sibi ad mala, qui obscurantes mentem eius, & obligantes opera eius, & consilia simul, quod est manus, & pedes, vt nihil vlterius boni, aut cõsiliari possit, aut agere, mittunt eum foras. Vbi foras? Extra ecclesiam Christi, extra fidem veritatis, extra conuentum sanctorum in hæreses tenebrosas, vbi non apparet lux veritatis, sol iustitiæ nunquàm splendet. Non. n. dixit, In tenebras inferiores, vt infernales intelligamus, sed in tenebras exteriores, vt hæreses intelligamus præ cæteris plus tenebrosas. Aut certè quandiù quidem peccator mala operatur, aut cogitat, in tenebris est, sed in tenebris propinquioribus, quando autem in hæresim quãdam proijcitur, tunc proijcitur in tenebras exteriores.

L

M

Homilia. liiii. ex cap. xxv.

CVm autem uenerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo: tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, etc. Criminosas personas iudex auditurus in publico tribunal suum collocat in excelso, circa se constituit vexilla regalia, ante conspectum suum ponit super mensam calliculã, vnde tribus digitis mortem hominũ scribat, aut vitã: hinc inde officiales ordinatè consistunt, in medio secretario ponuntur genera horrenda pœnarum, quæ non solũ pati, sed & videre tormẽtum est. Stãt iuxta parati tortores, crudeliores aspectu quã manibus. Tota iudicij facies cuiusdã schematis terrore vestitur. Et cum ad medium productæ fuerint criminosæ personæ, ante interrogationem iudicis ipsius, iudicij terribili discutiuntur aspectu. Similiter & dominus se ad iudicium venturum promittit, similiter cum terrore, non cum simili terrore. Nam & bona, & mala similiter ordinata sunt in terra sicut in cœlo, non tamen similia. Ergo videntes in terra pœnas, & glorias, non similes putare debemus in cœlo: sed cum sint talia super terram, multò maiora suspicari debemus in cęlo. Quã tum. n. Deus distat ab homine, tm̃ cœleste iudicium à terreno. Istius. n. iudicij splendor in schemate, illius autem iudicij maiestas in veritate, testante propheta: Deus manifestè venier, Deus noster, & non silebit: Ignis in conspectu eius ardebit, & in circuitu eus tempestas valida. Manifestè, inquit, non iam celatus in corpore, sicut antea, vt vix eum etiam boni cognoscerẽt: sed manifestus in gloria, vt etiam mali eũ confiteantur inuiti: vt qui contempserunt eum in humilitate, cognoscant eum in potestate. Et qui scire noluerunt quàm dulcis est misericordia eius, sentiant quàm grauis est ira ipsius. Deus noster, & nó silebit. Nõ dixit, & silebit, ostendens quia ipse quidẽ de se tacebit, sed ipsa glõria eius de ipso loquetur. Aliquando transfiguratum eum in monte videntes Apostoli, acceperunt mandatum necui dicerent, ne videretur Christus per potentiam subiugare sibi populũ, & non per fidem. Tunc autem iam nemo tacebit, quia non est venturus adhuc tentare fideles, sed iam perdere infideles. Tũc prædicatores necessarij non erunt. Nã & si vox omnium taceat, visio ipsa clamabit, sicut ipse de secundo suo aduẽtu dicit: Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret vsq; ad Occidentem, sic erit aduentus filij hominis. *Tunc sedebit super sedem maiestatis suæ.* Scimus certissimè, quia sedes Christi homines sunt. Cùm ergo de primo aduentu, & ascensu Christi dicat propheta sed & eum super sedem sanctam suam, hoc nec do ascendit Deus in strepitu, dominus in voce tubæ, Deus sedet super sedem sanctã suam: quomodo hic secundum suum aduẽtum exponens, dicit, Tunc sedebit super sedem gloriæ suæ? Sed vide, quia in primo aduentu sedem Christi sanctam dixit, in secundo autem glorioſam. Quomodo in primo aduentu mundauit nos per verbũ, lauit per aquam, sanctificauit per spiritũ: in secundo autem glorificabit per resurrectionem, cum transformauerit corpus humilitatis nostræ, vt fiat conforme corpori gloriæ eius: cum seminati fuerint homines in infirmitate, & surrexerint in gloria: cũ seminati fuerint corporales, & surrexerint spirituales tunc sedebit in sede gloriæ suę, cum sedes eius hoc modo facta fuerit gloriosa. Et *congregabuntur ante eum omnes gentes*. Quia omnibus gẽtibus cognitionis suæ gratiam condonauit, iudicans iustè in vtroq;, vt nec boni sine doctrina veritatis, bonitatis suæ fructus amittant: nec mali propter excusationem ignorantiæ, malitiæ suæ pœnas effugiant. Nam sicut in nocte rerum facies non apparet sed, & gemma quasi lapis videtur, & lapis quasi gemma existimatur: sic & ante aduentum Christi, humanorum cordium differentia non apparebat, sed & mali quasi boni sustentabãtur, & boni quasi mali contemnebantur. At vbi illuminatio euangelij ad omnes gẽtes prædicata peruenit, tunc manifestata est qualitas omnium voluntatum, tunc omnes gentes inexcusabiles factæ sunt. Et ideò tunc iustè ad iudicium congregabuntur omnes, quia qui mandatum præmittit, tacitè iudicium futurum esse denunciat. *Tunc segregabit eos ab inuicem, sicut segregat pastor oues ab hædis.* Tunc. n. homines misti sunt, & non solũm misti, quomodo in ijsdem locis simul cõuertentur iusti cum impijs: sed etiam confusi sunt, quomodo inter iustos, & impios, quantum ad homines discretio non apparet. Sicut in tẽpore hyemis inter virides, & aridas arbores discretio non est, cum autem venerit tempus illud beatum vernale, discernuntur: Ita nũc vnusquisq; secundum fidem suam, & secũdum opera sua manifestabitur, impijs quidem nulla proferentibus folia, nullum ostendentibus fructum: sancti autem, & solijs vestientur vitæ æternæ, & fructibus ornabuntur gloriæ. Et hoc modo segregabũtur a domino cęlesti pastore. Et pastor quidem corporalis segregat secundum naturas corporum, Christus autem secundum genera animarũ segregat homines. Oues sunt homines iusti, propter mansuetudinem, quia ipsi neminem lædunt: propter patientiam, quia cum ab alijs læsi fuerint, sustinent. Et sicut oues quando ligantur, aut tacent, aut in simplicitate balant: sic & sancti cum læduntur, aut tacent, aut certè in benignitate probati, preces transmittunt ad deum. Et sicut ouis ad mortem ducitur, & non clamat: vita eius tollitur, & mansuetudo eius non immutatur: Sic & sancti maledicuntur, & non remaledicũt: percutiuntur, & non repercutiunt: bona eorum diripiuntur, & illi non eis inuidẽt: dolorem sentiunt, & clamorem non emittunt. Et quid opus est clamoribus, cum ille, qui nocet, non misereatur, etiamsi clamaueris? ille autem, qui misericors est, misereatur, etiamsi non clamaueris, audit & videt. Hœdos autem homines peccatores dicit: quia in capris naturaliter hæc insunt vitia: Libido præ cæteris animalibus, superbia, rixa. Semper enim se percutientes incedent, & modò humero pulsante, interdum cornu percutiunt. Item inuidi sibi alterutro inuident: sicut significat Salomon

B Mat. 17. & Mar. 9. a

Sup. 24. c

C

1. Co. 15 c

Pſ. 49.

Pſ. 46. b

D

E

Ecc. 11. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

lomon de inuidis, diceus: Sicut capra, sic aspicit ruinam proximi sui. Item iactantes sunt, & gloriantes: sicut idem significat Salomon, dicens: Tria sunt, quæ securiter ambulant, leo inter iumenta, gallus inter gallinas, & hircus præcedens capras. Item capræ multum trahuntur concupiscentia gulæ. Propter gulam nanque suam per saxa, & præcipitia ambulant, & super præcipitia se suspendunt. Item clamoribus super omnia garrulæ. In omnibus his vitijs peccatores abundant, & ideò hœdis sunt assimilati. Adhuc quæro, quare non eorum similes introduxit ætates, dicens: Ita separabit eos, sicut oues ab hircis: aut ita, sicut agnos ab hœdis. Sed videte quomodo volens ostendere sanctos perfectos in omnibus, ponendos ad dexteram: & impios omninò infructuosos, ad sinistram: ideò sanctos, oues: impios autẽ, hœdos vocauit. Quomodo agni, etsi natura mansueti sunt, tamen non sunt omninò fructiferi propter ætatem: fructum enim adhuc non habent lactis, & lanæ. Item capræ etsi malignæ sunt ex natura, tamen ex aliqua parte fructiferæ sunt per ætatem, lactis enim abundantiores exhibent fructus. Hœdi autem, & mali sunt ex natura, & omninò infructuosi sunt ex ætate. *Et statuet oues ad dexteram suam, hœdos autem ad sinistram.* Quando aliquis ante conspectum regis, aut iudicis introducitur, ex ipso loco vbi stare iubetur, intelligit si propter bonum introductus est, aut propter malum. Si enim propter bonum, statim vocatur in proximo: si propter malum, longè stare iubetur: Sic & istos, Deus iustos quidem ad dexteram cõstituet, & peccatores ad sinistram: vt vnusquisque meritorum suorum conditionem ex ipsius loci qualitate cognoscat, & ante iudicij sententiam, pœnam confusionis excipiat, Meritò iustos ad dexteram collocat, quia nunquàm cognouerunt sinistrã: meritò impios ad sinistram, quia nunquã cognoscere voluerunt dexteram partem. Vias enim quæ a dextris sunt nouit dominus, peruersæ autem sunt, quæ a sinistris sunt. Ecce enim si tu consistas in publico pariter cum amico, & veniens aliquis illum salutet, & te contemnat, aut separans illum a te, cum illo loquatur, aut familiariter cum illo iocetur: nonne tu relictus solus, stas aporiatus in publico, & grauiorem existimas illam confusionem, quàm mortem? Et quõ putas impios confundendos in die iudicij, quando ante conspectum angelorum, segregatis iustis, fuerint derelicti? Nonne, etsi nihil vlterius paterentur, illa sola verecundia sufficeret eis ad pœnam? Apostolus autem dicit sanctos iam collocatos esse ad dexteram virtutis, per ascensionem, & sessionem domini saluatoris. Nam sicut in carne sua omnem carnem suscepit, & crucifixus omnem carnem crucifixit in se, & resurgens omnem resuscitauit in se: sic ascendens, & sedens ad dexteram Dei, omnes ad dexteram collocauit. Quomodo hic dicit, quia tunc statuet oues quidem ad dexteram, hœdos autem ad sinistram? Sed vide, quia nunc nos collocauit ad dexteram, ad agendum ea, quæ sunt dexteræ partis: postea autem statuet ad dexteram suam, ad conregnandũ. *Tunc dicet illis, qui ad dexteram.* Et quare non illis antè, qui sunt ad sinistram? Quia paratior est Deus semper ad benefaciendum, quàm ad malefaciendum. Nam bona bonis secundum propositum suum præstat, quia bonus est: malis autem mala contra propositum suum facit inuitus, quia iudex est. Quicquid autem homo contra naturam suam agit, pigrius agit. Si enim Christus delectaretur in pœna peccatorum, nunquàm seipsum pro peccatoribus tradidisset, *Venite*, inquit, *benedicti patris mei: possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi*. Quia dedistis, quæ semper habere non poteratis, recipite quæ in perpetuum possideatis. Meritò centuplum super cœlum, qui vnum seminastis in terra. Non enim quantum iustitia hominum potest mereri, tale creatum est regnum cœlorum: sed quale Dei virtus potuit præparare. Si enim secundum angustias humanæ iustitiæ regnum cœlorum creare voluisset, vtique post opera hominum illud creasset: nunc autem quoniam non secundum mercedem hominum, sed secundum suam largitatem constituit mercedem sanctorum: ideò antequam sanctos crearet in seculo, regnum cœlorum præparauit in cœlo. Propterea & quos ante constitutionem mundi suos esse cognoscit, tantis eos laboribus onerat, & tandiù laborare facit, donec digni efficiantur regno cœlesti. Quia nõ secundum modicitatem hominum regnum Dei existimatur, sed secundum magnitudinem

Pro. 30. d

F

G

Pro. 4. d

Eph. 2. d

H

I

Eph. 1.

dinem regni homines subleuantur. *Esurini enim, & dedistis mihi manducare*, & cætera, quæ sequuntur. Hodie si amicus tuus, aut colonus, aliquod tibi offerat munus, verbi gratia, aliquod vestimentum: tu autem despiciens illud eo ipso videnter, des illud vni ex circunstantibus tibi seruis, nonne munus vilescere facis, & confundis grauiter offerentem? Si verò suscipiens munus illius, statim vestieris te, & processeris cum ipso vestimento, magnificas munus, & nimis lætificas offerentem. Putas quanto gaudio extolluntur sancti, quando in conspectu omnium angelorum, quod fecerunt hominibus, ipse dominus fatetur se accepisse? Iam tale videtur opus eorum, non quale datum est, sed qualis persona illius, qui accepit. Tunc respondebunt ei iusti dicentes: *Domine, quando te vidimus hospitem, & collegimus te: aut nudum, & cooperuimus te? Quando autem te vidimus esurientem: & paximus: aut sitientem, & potauimus? Quando te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te?*

K O humilitas, quorum, nec post mortem deficiet. Homo. n. malus etiam falsis laudibus delectatur, vir autem bonus etiam debitam sibi laudem fugit. Ecce si per errorẽ personæ veniens aliquis, pro altero alteri vano homini gratias agit pro beneficio quodam, quanuis in cõscientia sua cognoscat se nihil tale fecisse, tamen tacet, & cõgaudet, audiens quæ non sunt sua: si verò bono alicui gratias agit, quanuis bonus ille intelligat verũ esse, quod de se dicitur, tamen refugit, & repellit audire etiam ea, quæ sibi debentur. Sic & sancti debitam sibi laudem tunc repellentes, dicunt: Qñ te vidimus esurientem? Et respondens rex, dicet eis: *Amen dico vobis, quandiù fecistis vni horum fratrum meorum minorum mihi fecistis.* O bonitas Christi, Esto, quandiù in corpore contemptibilis erat in mundo, fuerat verisimilis ratio, vt propter similitudinẽ visionis fratres suos homines appellaret: quid autem dicamus, quòd in illa gloria constitutus, adhuc contentus est eos dicere fratres, quibus sufficeret ad laudem, si bonos seruos illos vocaret? Detrahet sibi, quod habet, vt illis præstet, quod non habent. Ecce homo si ex humili generatur, & Deo præstante ad aliquam ascenderit dignitatem, erubescit generationem suam audire. Siquis dixerit eum illius esse filiũ, indignatur seipsum confiteri, quod est, vt appareat, quod non est. Et Christus adhuc gloriabitur, fratres suos dicendo, sedens in maiestate. Et meritò: quia veniens in iudicio gloriæ, non mutauit voluntatem priorem. Hoc potest intelligi, & de doctoribus qui esurientibus iustitiam dederunt cibũ doctrinæ, quo nutrirentur, & pinguescerẽt in actibus bonis: qui sitientibus Dei agnitionem, potum veritatis ministrauerunt. Aut certè cibauerunt eos, in verbo docentes: potauerũt autem, in Spiritu sancto baptizantes animas peregrinas in mundo. Omnes. n. animæ rectè peregrinæ sunt in hoc mundo, quæ possunt dicere: Quoniã aduena sum ego apud te in terra, & peregrinus sicut omnes patres mei. Verbũ. n. fidei prædicantes, colligunt animas ex dispersione alicuius erroris, & faciunt eas domesticas, & ciues sanctorum. Ipsum colligunt Christum, qui nudos, & adhuc sine aliquo indumento iustitiæ docendo iustitiam vestiunt: sicut scriptum est: Induite vos viscera misericordię, fidem, pacem, charitatem. Aut Christum, Baptizantes eos in Christo, sicut scriptum est: Quotquot in Christo baptizati estis, Christũ induistis. Et qui tales infirmos, & morbo carnalium vitiorum languentes visitat, & medicamẽto curat doctrinæ, Christum curat in eis: quia sicut in integris animabus Christus integer est, sic in lãguentibus languet. Sed & qui venit ad eos, qui viui descenderunt in infernum, opera infernalia facientes. i. qui sunt in carcere, & sunt iam sub custodia dæmonum, sicut dicit scriptura: Descẽdant in infernum viuentes: veniens autẽ per verbum educit eos de illo carcere infernali, vt liberet eos de custodia dæmonum, vt possint dicere gratias agentes: Domine Deus clamaui ad te, & sanasti me. Domine reuocasti ab inferis animam meam: ad Christũ venit in carcere. Si. n. hęc omnia corporaliter corporibus ministrare debemus, & magnæ beatitudinis est, quę omninò post modicum sunt moritura: putas quantæ beatitudinis est, hæc omnia spiritualiter animabus periclitantibus ministrare, quæ viuificatæ possunt viuere in æternum? Quantò melior est anima, q̃ corpus, tantò meliora sunt, q̃ ad salutẽ animarũ, q̃ quæ ad sustentationem corporũ ministrãtur. *Tunc dicet illis, qui ad sinistrã sunt: discedite a me maledicti in ignem æternum.*

L

Col. 3.

Gal. 3.

M

Pſ. 54. c

Ibid. 29

a

Pſ. 38. c

b

Quasi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quasi qui non sufferat præsentiam illorũ,
A vel aspicere, sic dicit, discedite a me. Nam
sicut carnales seculi carnalem speciositatem videndo delectantur: siqua autem dis
sipata, vel deformia videamus, quasi vulne
ratus est aspectus noster: Sic & Deus qui
in sanctitate delectatur animarum, pecca
trices animas aspiciens, quasi grauatus nõ
suffert. Tanquam si dicat eis: Quasi putre
do, & spurcitia estis, nec tandiũ vos susti
neo, quandiũ statis in iudicio meo. Vt
Hic su.c quid superius dicit: Venite benedicti pa
tris mei: & hic non dicit, discedite a me
maledicti patris mei? quia benedictio qui
dem ex Deo est, maledictio autem ex dia
Sup.13 bolo est: sicut ostenditur in illa parabola
d patrisfamilias, qui seminauit bonum se
men in agro suo, homo autem malus se
minauit zizaniam. *Esuriui, & dedistis mihi manducare, & cætera, quæ sequuntur.* Ex isto
loco sciendum est, quòd non tantùm pro
eo, quòd peccauerunt homines condem
nandi sunt, sed etiam pro eo, quòd bene
non faciunt. Si autem pro eo quòd bene
non faciunt, sic cõdemnantur: putas qua
les pœnas exoluent pro eo quòd peccant?
Et dignè. Deus enim ideò hominem feci,
B vt benefaciat, & ad gloriam Dei pertineat:
non ideò tantùm, vt non peccet. Nam si
nõ faciat bonum, nec est causa quare crea
tus est. Sine dubio.n. & si creatus non fuis
set, peccatum non fieret super terram. Nã
qui intelligit mysterium diuinæ dispensa
tionis, quare factus est homo, cognoscet,
quia meritò quasi peccans condemnetur,
qui iustitiam non facit. Ideò Deus creauit
hominem corruptibilem, & infirmũ, qua
si ad certamen cõtra diabolum, vt qui glo
riabatur esse se similem Deo, per corrupti
bilem naturam euacuatus, & victus, osten
datur non solùm non esse quasi Deus, sed
omni fragilitate fragilior. Vnde cùm istud
propositum suum Christus impleuerit per
hominem, id est, cum euacuauerit omnem
principatum, & potestatem tunc tradet re
gnum deo patri. Ideoque qui suo arbitrio,
1.Co.15 & negligentia diabolo locum dat, confun
dit eum, qui propter gloriam suam contra
diabolum, eum quasi in expeditione crean
do transmisit: & victus, ostendit diabolum
C potentem esse, cùm nihil possit. Quemad
modum siquis a rege suo contra hostem
transmissus, colludit cum eo, & factione
habita, fugam petit: prodidit causam regis
sui, & confundit virtutem ipsius. *Tunc respondebunt, & ipsi dicentes: Domine, quando vidimus te esurientem, aut sitientem?* O ir conuertibilis inobedientia peccatorum. Quis
non intelligat hoc, quia omne malum fa
cimus, non quia homines corruptibiles su
mus, sed quia malum proposi um possidemus? Ecce enim tunc hon inum peccato
rum corruptibilitas carnis mortua erit, & D
adhuc malitia viuet. Nunquid non audie
rant dominum supra dicentem ad iustos,
Quando vni minimorum istorum feci stis,
mihi feci stis? Et vtiq; intelligere debuerãt,
quomõ qui hon inibus nõ facit, nec Chri
sto facit. Sed audientes adhuc contradi
cunt, intelligentes fingunt se non intelli
gere: in iudicio stant, & adhuc peccare nõ
cessant. Et hic consequenter, & de doctori
bus malis intelligi potest, qui sic esurienti
bus, & sitientibus cibum iustitiæ, aut po
tum agnitionis Dei, aut Spiritu sancti nõ
præstiterunt. Qui sic nudos non vestierũt,
aut iustitiam docentes, aut in Christo ba
ptizantes. Qui sic peregrinos in mundo,
non collegerunt per verbum, nec in eccle
siæ domum per fidem introduxerunt. Qui
sic infirmo non curauerunt sermonibus.
Qui in tali carcere impietatis sedentes, nõ
eduxerunt per pœnitentiam. Si enim hæc
corporis corporibus non præstare tantæ
impietatis est, quæ etiã accipiunt ea, non
possunt viuere semper: putas quantæ im
pietatis est, hæc omnia spiritualiter anima E
bus periclitantibus non ministrare, quæ
poterant viuere in æternum, si hæc eis mi
nistrata fuissent? Quantùm enim melior
est anima, quàm corpus, tantò grauius pec
catum animabus laborantibus spiritales
eleemosynas non præstare, quàm corpori
bus corporales. In ecclesia ergo non solùm
sunt pauperes corporaliter esurientes, aut
debiles corporaliter, aut peregrini secun
dum corpus: sed etiam spiritualiter paupe
res, sine cibo iustitiæ, sine potu agnitionis
Dei, sine vestimento Christi. Maximè spi
ritualiter pauperes sunt, qui corporaliter
videntur diuites esse: quoniam plerunque
in abundantia rerum, inopia iustitiæ inue
nitur. Sunt peregrini corde, sunt debiles
animo, sunt mente cæci, inobedientia sur
di, & cæteris passionibus spiritualibus æ
giotantes, quorum animæ omnem escam
spiritualem abominantur, & appropinqua
uerunt vsque ad portas mortis. Qui ergo
non

non habet vnde faciat eleemosynas corpo
rales, faciat spirituales ex gratia verbi squã
F accepit a Deo, & inueniet retributionem
dignam a Christo: qui omnia tam corpo
ralia, quàm spiritualia data, quasi in se fa
cta commemorat, quæcunque in homini
bus facta fuerint. Hæc diximus, vt sciant
doctores, & quantum beatitudinis sibi ac
quirant, si diligentes fuerint circa verbum
Dei: & quantum damnationis, si fuerint
negligentes.

Reliquorum capitum Matthæi ex
planatio desideratur.

G HOMILIAE SEPTEM, ET VIGINTI DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI Episcopi Constantinopolitani varios in Matthæum locos explanantes.

Ex capite Matthæi.ii. in Epiphania domini, homilia.i.

Nillo tempore, cum natus esset Iesus in Bethle
hẽ Iudææ, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab
Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes: Vbi
est, qui natus est rex Iu
dæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente,
& venimus adorare eum. Et reliqua. Hoc su
turum & Esaias antè prædixit, dicendo:
Esa.60. b Venient ex Saba offerentes regi aurum,
thus, & lapidem pretiosum, & salutare do
mini nunciabunt. Nunc vtiq; quem Ma
gi uiso signo stellæ, natum regem Iudæo
H rum, Christum dominum nostrum nun
ciarunt. Omnia itaq; noua, & supra mo
dum admirationis humanæ in domini na
tiuitate concurrunt. Angelus in templo
Zachariæ loquitur, futurum Elisabet filiũ
Luc.1.c repromittit. Non credens angelo sacerdos
obmutescit, sterilis concipit, virgo parit,
Ioãnes in vtero matris inspiratus, exultat:
Christus dominus natus, ab angelo nun
ciatur, vt salus mundi sit, pastoribus prædi
catur. Gaudent angeli, & exultãt pastores,
magna in cœlo, & in terra lætitia huius
admirandæ natiuitatis exoritur. Nouum
signum stellæ de cœlo Magis ostenditur,
per quod dominus cœli, ac terræ, rex Iu
dæorũ agnoscitur natus: ille.s.de quo scri
Nu.24. ptum erat: Orietur stella ex Iacob, & exur
get homo de Israel, vt significationem stel
læ, & hominis, in filio Dei, diuinæ, & hu
Apo.22 c manæ naturæ coniunctio nosceretur. Vn
de & in Apocalypsi ita de se dominus te
statur: Ego sum radix Iesse, & genus Da
uid, & stella splendida matutina. Quia per
natiuitatis suæ ortum, discussa ignorantiæ
nocte, in salute mundi tanquã fulgidum
sydus emicuit. Cuius luminis splendor, e
tiam Magorum corda penetrans, spiritali
luce perfudit, vt regem Iudæorum, creato- I
rem cœli, signo nascentis nouæ stellæ co
gnoscerent. Neque.n. Christum dominum
nostrum Magi falsæ religionis authores
cognoscere poterant, nisi dignationis di
uinæ gratia illustrati. Iterum ergo Dei mi
sericordia per Christi exuberauit aduentũ,
vt ad omne genus hominum se cognitio
veritatis eius extenderet. Quæ idcirco an
tè Magis eluxit, vt manifesta dei pietas no
sceretur, nec aliquis desperaret, posse sibi sa
lutem credenti donari, qui iam conspice
ret Magis esse donatam. Ideò autem Ma
gi de gentibus primi electi sunt ad salutẽ,
vt per eos omnibus gentibus salutis ianua
panderetur. Sed fortè miratur aliquis, quẽ
admodũ Magi natiuitatem saluatoris ex
signo stellæ cognoscere potuerunt. Primò
quidem dicimus, diuinæ dignationis fuis
se hoc munus. Deinde legimus in libris
Mosi fuisse Balaam quendam prophetam
gentium, qui aduentum Christi, & incar
nationem eius ex virgine, certis sermoni
bus prophetauit. Ait enim inter cætera, vt
iam superius memorauimus, in sermoni- Nu.24.
bus prophetiæ suæ: Orietur stella ex Ia- c
cob, & exurget homo ex Israel. Magi er
go isti, qui nouam stellam in Oriente vide
runt, ex genere illius Balaam prophetę gẽ

Universidad de Deusto Biblioteca

ium ducere originem referuntur, qui dixerat Orietur stella ex Iacob, & exurget homo ex Israel. Et ideirco viso nouo stellæ signo, crediderunt, quia authoris sui prophetiam impletam nouerant. Ostendentes se non solùm generis successores, sed & fidei hæredes. Balaam propheta ipsorum stellam in spiritu vidit, isti oculis viderunt, & crediderunt. Ille venturum Christum per prophetiam prædicauit, isti venisse visu fidei cognouerunt. Denique statim perrexerunt ad Herodem, dicentes: Vbi est, qui natus est rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Apud eos regem Iudæorum, natum Christum dominum quæsierunt, de quorum genere Balaam hoc prophetasse cognouerant. Sed fides ista Magorum condemnatio Iudæorum est. Illi vni prophetæ suo crediderunt, isti tot prophetis credere noluerunt. Illi intellexerũt per aduentum Christi magicam artem cessatu ram, isti diuinæ legis mysteria intelligere noluerunt. Illi confitentur alienum, isti proprium nõ agnoscunt. In sua enim propria venit, & sui eum non recepeṛunt. Et hæc quidem stella ab omnibus videbatur, sed non ab omnibus intelligebatur. Sicuti dominus, ac saluator noster, omnibus quidem natus est, vnus propter omnes natus est, sed non ab omnibus susceptus est, non ab omnibus intellectus. Intellectus est a gentibus, non intellectus est a Iudeis. Agnitus est ab ecclesia, non est agnitus a synagoga. Cum ergo Magi post longi itineris gloriosum laborem, Hierosolymam venissent, requirentes regem Iudæorum: statim, inquit, rex Herodes, omnisq; Hierosolyma, magicæ fidei deuotione turbati, congregantur principes sacerdotum, & scribæ populi, requiritur ab eis vbi Christum nasci oporteret, responderunt, in Bethlehem Iudæ, iuxta propheticam prædicationem. Sicut enim scriptum erat: Et tu Bethlehem terra Iuda, non es minima inter principes Iudæ: ex te enim exiet princeps, qui regat populum meum Israel. Herodes ergo, & Hierosolymitæ Christũ dominum nostrum non ignorantes, sed sciẽtes contempserunt. Nam & requirunt ex testimonio prophetæ cum discunt, quia in Bethlehem Christus nasceretur. Locus autem iste Bethlehem, vbi dominus natus est, prophetiæ nomen acceperat. Bethlehem enim ex Hebræo in Latinũ, domus panis interpretatur, quia hic filius Dei nasci oportebat, qui panis est vitæ, secundum quod ipse in euangelio ait: Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. Hic locus, de quo dicitur alibi a propheta: Deus a Libano veniet, & sanctus ille de monte umbrãte condenso. Per quæ verba situm loci ipsius, amœnitatemq; designat. Concordat denique dictum hoc prophetæ, cum superiori dicto, vbi declaratum est, quod in Bethlehem dominus esset nasciturus. Hic dicitur, deus a Libano veniet: illic additur post quàm dictũ est: Ex te exiet princeps, qui regat populum meum Israel, Et egressus eius ab initio dierum: vt non secundum Fotinum exinde habere dominus initium putaretur, ex quo natus ex virgine est: quippè & cum ab initio dierum ipse fuisse monstretur, & dominus esse, qui in Bethlehem natus est, manifestissimè deceatur. Deinde refert euãgelista: *Tunc*, inquit, *Herodes conuocauit Magos, & diligenter didicit ab eis tẽpus stellæ, quæ apparuit eis. Et mittens illos in Bethlehem dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero: & cum inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum. Qui cùm audissent regem, abierunt. Et ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, usque dum ueniens staret supra vbi erat puer.* Herodes igitur rex iniquus, dum regno suo metuit, quod iniustè tenebat, insidiator factus est regis æterni. Hic enim Herodes, nec de tribu Iuda fuit, nec de genere Dauid, sed regnum Iudæorum per surreptionem, fauente sibi patrocinio Romanorum, more tyrannico occupauerat, & idcirco insidiabatur dominicæ natiuitati, quem regem Iudæorum natum a Magis agnouerat. Requirit itaque ab eis tempus stellæ visæ, misit eos in Bethlthem, quasi & ipse cuperet adorare eum. Simulauit solicitudinem, vt celaret deceptionem. Nec enim adorare, sed perimere dominum cogitabat. Magi interea vsque ad locum, duce stella, perueniũt, & creatorem cœli cognoscunt. Non quæsierunt ducatum hominis, quia ducatum stellæ de cœlo acceperant. Sed nec errare poterant, qui veram viam Christum dominum requirebant: illum vtique, qui ait: Ego sum via, veritas, & vita. Noua rerum admiratione, stella agit iter in cœlo, & toto itinere Magos suos comes stella non deserit,

deserit, & vsque Bethlehem pari cursu cõueniunt, & illic index stella consistit supra dominum, ac saluatorem nostrum, vnigenitum Dei filium. Refert ergo Euangelista: *Videntes autem stellam Magi, gauisi sunt gaudio magno valdè, & intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eum, & apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera aurum, thus, & myrrham.* Sed videamus nunc post statum stellæ, post Magorum cursum, natum regem, quàm gloriosa dignitas prosequatur. Statim enim Magi dominum procidẽtes adorant natum, & inter ipsas cunas, oblatis muneribus venerantur pueri vagiẽtis infantiam. Aliud oculis corporis, aliud visu mentis aspiciunt. Humilitas assumpti corporis cernitur, sed diuinitas gloriæ non celatur. Puer est, qui videtur, sed deus est, qui adoratur. Et hoc quã inenarrabile diuinæ dignationis mysteriũ. Imperspicabilis illa & æterna natura pro nobis carnis nostræ infirmitates non dedignatur accipere. Filius dei, qui deus est vniuersitatis, homo in corpore nascitur. In præsepio poni se patitur, intra quem cœli sunt. Cunis continetur, quem non capit mundus, & in voce infantiæ vagientis auditur, ad cuius vocem tempore passionis mundus omnis intremuit. Hunc itaque Deum glorię, & dominum maiestatis Magi puerum videntes agnoscunt, quem puerum, & Deum regem æternum, & Esaias ostendit dicendo: Quoniam puer natus est nobis, & filius datus est nobis, cuius imperium factum est super humeros eius. Huic igitur Magi offerunt dona, id est aurum, thus, & myrrham, secundum quod Spiritussanctus per prophetam de ipsis antè fuerat testatus: dicendo: Ex Saba veniẽt offerentes aurum, thus, & lapidem pretiosum, & salutare domini nunciabunt. Quã prophetiam Magos impleſſe euidenter agnoscimus, qui & salutare domini, natum Christum Dei filium nunciauerunt: & in oblatis muneribus, Christum, & Deum, & regem, & hominem confitentur. Nam in auro regni potestas, in thure Dei honor, in myrrha corporalis sepultura monstratur, & idcirco aurum, vt regi: thus, vt Deo: myrrham, vt homini obtulerunt. Da uid quoquè ita de his testatur: Reges Thar si, & insulæ munera offerent, reges Arabum, & Saba dona adducent, & vt potissimum, cui hæc dona essent danda, monstraret, addidit in hoc eodem psalmo: Et dabitur ei de auro Arabiæ. Idem quoquè Dauid in alio psalmo de myrrha non tacuit, cum de passione domini loqueretur, dicendo: Myrrha, & gutta, & casia a vestimentis tuis. De qua myrrha etiam Salomon ex persona Christi sic loquitur: Vndemiaui myrrham meam cum aromatibus meis, & iterum: Quasi myrrha dedit suauitatem odoris. In quo vtique euidenter de corporis sui sepultura testatur, quæ suauissimo, ac diuino odore, toto orbe fragrauit. Denique de his Magis idem Dauid significare monstratur, cum dicit: Venient legati ex Aegypto, Aethiopia præueniet manus eius. Nam quia mundum istum sæpe scriptura diuina Aegyptum nuncupat, rectè magos illos intelligimus Aegypti legatos, qui quasi totius mundi legati electi, in muneribus, quæ obtulerunt, credulitatem omnium gentium, ac fidei initia dedicauerunt. Post oblata itaque munera, admonentur Magi, *ne redeant ad Herodem regem: & sic per aliam viam reuersi sunt in regionem suam*. Exemplum nobis pudicitiæ, ac fidei præferentes, vt cognito semel, adoratoque Christo rege, viam prioris itineris, id est erroris veteris relinquentes, & per aliam viam, in qua nobis dux Christus est, incedentes, ad regionem nostram, id est paradisum, de quo Adam pulsus est, redeamus. De qua regione dicitur in psalmo: Placebo domino in regione viuorũ. Redeunt igitur magi commoniti per aliam viam, frustrata tyranni crudelitate, atque hoc modo per Magos, & puer rex natus agnoscitur, & Herodis tyranni versutia superatur. Hunc autem triumphum dominum, ac saluatorem nostrum parvulum, & in ipso corporeo natiuitatis suæ exordio habiturum, olim Esaias prænunciauerat dicendo. Quoniam priusquam sciat puer vocare patrem, vel matrem, accipiet virtutem Damasci, & spolia Samariæ, aduersus regem Assyriorum. Virtutem Damasci, quam puer natus filius Dei accepit, aurum intelligitur, quod a Magis oblatum est. Spolia autem Samariæ, eosdem Magos, quo de errore superstitionis Samariæ, hoc est, de cultura idolorum abstraxit. Qui cum antè spolia diaboli essent per falsam religionem, postea spolia Dei facti sunt per Christi cognitionem. Re-

gem autem Assyriorum, Herodem significat, vel certè diabolum, contra quem Magi ipsi aduersarij extiterunt, adorando scilicet filium Dei, dominum, & saluatorem nostrum, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Ex cap. Matth. ii. in festo Innocentium, homilia. ii.

In illo tempore, angelus domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum, & esto ibi vsque dum dicam tibi. Et reliqua. Hūc ergo puerum accipere Ioseph iussus est, de quo Esaias dicit: Quoniam puer natus est nobis, & filius datus est nobis, cuius imperium factum est super humerum eius. Ob hoc autē dixit, datus est nobis filius, quia Christus dominus noster puer natus Ioseph, vel Mariæ filius deputatus est. Quòd autem ad Aegyptum descendit, hoc futurum idem Esaias dudum prænunciauerat, dicēdo: Ecce dominus sedet super nubem leuem, & veniet in Aegyptum. Quo dicto, manifestum sacramentum dominicæ incarnationis ostensum est. Nam quia ipse Deus oriens ex alto, sol iustitiæ nuncupatur: non immeritò hic venturum eum in nube leui, id est corpore sancto, quod nullo peccato potuit prægrauari prædixit, per quod maiestatis suę lumen velamento corporeæ nubis obtexit. Osee quoq; idipsum ostendit significare, cum dicit: Abiectus est rex Israel, propter quòd paruulus sit Israel, & ego dilexi eum. Ex Aegypto vocaui filium meum. Post Aegypti olim graue delictum, post multiplices in eam plagas diuinitus irrogatas, Deus pater omnipotens pietate commotus, filium suum misit ad Aegyptum, vt quæ iam dudum sub Mose debitas sceleris sui pœnas expenderat, nūc suscipiendo Christum, spem salutis acciperet. Quanta est Dei misericordia, quæ per aduentum filij eius ostensa est? Hæc Aegyptus, quæ olim sub Pharaone in Deum cōtumax, & rebellis extiterat, nunc susceptaculum, & habitatio facta est Christi. Talis misericordia domini circa Aegyptū, qualis, & circa illos Magos ostensa est, qui Christum dominum cognoscere meruerunt. Nam cum iam dudum sub Mose magi diuinis virtutibus resistere ausi sunt, nunc Magi viso vno tantùm signo cœlesti, Dei filio crediderunt. Et sic illos quidem infidelitas sua perduxit ad pœnam, hos verò fides prouexit ad gloriam, dum natum dominum in corpore crediderunt, quem illi in diuinis virtutibus agnoscere noluerunt. Sed inter hæc iniquitas Iudęorum Christum dominum nostrum amisit, Aegyptus suscepit: Magi adorant, & Herodes, vel Iudæi nephariè persequuntur. Sequatur sermo ordinem rerum. Cum igitur Herodes illusum se a Magis vidisset, apertè postea iram, quam occultabat, effudit. Ita enim refert euangelista: Tunc, inquit, Herodes, vt vidit quoniam illusus est a Magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehē, & in omnibus finibus eius a bimatu, & infrà, secundum tempus, quod exquisierat a Magis. Tunc adimpletum est, quod dictum est per Hieremiam prophetam, dicentem: Vox in Rhama audita est, ploratus, & vlulatus multus Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt. Volens nanque Herodes, vt diximus, saluatorem mūdi perimere, misit in Bethlehem, & a bimatu, & infrà, iuxta tempus, quod a Magis cognouerat, iussit omnes infantes occidi, æstimans se vsque ad ipsum authorem vitę dominum peruenire. Cuius nequitiam olim præuidens Spiritus sanctus, per Salomonem, ex persona ecclesiæ arguit, dicendo: Quis dabit tibi fratrem meum, sugētem vbera matris suæ? Dicendo autem, Quis dabit tibi, ostendebat potestatem illum non habiturum aduersus eum, qui dominus, & princeps est omnium potestatum. Vnde non immeritò etiam ipse dominus per eundem Salomonem ita de se testatus fuerat, dicens: Quærent me mali, & non inuenient. Oderunt enim sapientiam, verbum autem domini non assumpserunt, neque voluerunt illud. Nam & per Dauid ait: Quoniam tu es, qui eduxisti me de ventre: spes mea, ab vberibus matris meæ: tu es protector meus. Sanctus quoque Moses, quòd Christus dominus infans, adhuc lactens minimè posset occidi, his verbis testatus est, dicens: Non coques agnum in lacte matris suæ. Idipsum significans Christum dominum nostrum, qui verus agnus Dei est, non nisi maturo tempore pati oportere. In Bethlehem ergo omnes occidunt infantes. Qui dum innocentes pro Christo moriuntur, primi Christi martyres extiterunt. De quibus, & Dauid significare monstratur, cum dicit: Ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem propter inimicos tuos, vt destruas inimicum, & defensorem. In hac enim persecutione infantes adhuc paruuli, atque lactentes pro Christo occiduntur, & perfectę laudis martyrium consequuntur. Rex iniquus Herodes destruitur, qui aduersus regem cœlorum regnum sibi defendere vsurpabat. Vnde nō immerito infantes illi beati per omnia extiterunt, qui primi mori pro Christo meruerunt, domino ac saluatore nostro, cui est laus, & gloria, in secula seculorum, Amen.

Esa. 9. b F

Esa. 19. a

Luc. 1. g

Osee. 11 a

Hie. 31. c H

Can. 8. a

Pro. 1. d

Ps. 21. b

1 Exo. 23. b

De natali Innocentium, homilia. iii.

Mat. 2. c

DEdicatur nouus ab infantibus sermo, sanctis laudibus Christi, in gloriam domini primam vocem aperiunt Innocentes. Fiunt diserti laude, qui fuerant imperiti sermone. Offerunt domino primitias linguæ, nouos oris immolant fructus, verborum principia libant. Infantia enim, quæ per ætatem loqui non poterat, glorias Dei cum gaudio resonabat. Norunt laudare Christum, qui loqui non norunt: fiunt periti laude, qui fuerunt imperiti sermone. Ostendunt laudibus Christum, suffragijs prædicant Christum. Fiūt interea pueri sine magistro diserti, docti sine doctore, periti sine eruditore. Agnoscunt Xpm, prædicant dominum: non quē persuasio humana docuerat, sed quē diuinitas innocentibus inspirabat. Cessant. n. humana, cum diuina tractantur: quia humana ipsa prodesse non poterunt, nisi diuinorū solatio subleuentur. Necesse est. n terrena succumbere, cū cœlestia prædicantur: naturalia silere, cum virtutes loquuntur. Etigitur itaq; infantium ætas in laudem, quæ delictorum non nouerat crimen: dignus a dignis laudatur, & innocens innocentium testimonio prędicatur: accipiunt. n. a Christo, & reddunt: consequuntur, & referunt. Vno n. tempore, & qui dederat, recipit: & qui acceperat, reddit: vno inquam tempore sua Christo reddūtur, dum eius laudes illi ab infantibus referuntur. Diximus de laude infantium, quid de lactentium laudibus proferemus? quorum laudem inuenire non possumus, nisi eos ipsos, qui laudauerint, nouerimus. Qui sint, vbi sint, quam laudē intulerint ōro, qui loqui non norant. Neque. n. illa ætas posse poterat, quod natura non dederat: aut celebrari a talibus poterat, quod institutio denegabat. Dicunt nanq; domino laudes trucidati ab Herode lactentes, loquuntur sanguine, quod lingua non possunt: passione, canunt, quod sermone non norunt: occisi prædicant, quod viui non poterant. Nec nouum quid dicitur, vt innocens sanguis aut Deo referat laudes, aut suas indicet passiones, cum Abel sanguis clamet ad cœlum, aut occisorum animæ ab altari vociferantur ad Deum. Contulit martyrium laudem, quibus negauerat natura sermonem: licuit sanguine clamare, quibus narrare non licebat voce: licuit sanguine loqui, quibus lingua non licuit: misceant cum domino colloquia, quibus humana negata sunt verba. Sed enim occisis innocentibus istis impleta sunt prophetiæ verba, dicentis. Vox in Rhama audita est fletus, plorationis, Rachelis flentis filios suos, & noluit consolari, quia non sunt. Rachelē primo ecclesię esse personam nemo est qui abnuat, nemo qui aliud contra veritatem defendat. Sed duo in illa diuersa cōspicio, fletus, & consolationis contemptus. Si. n. fleuit, cur consolari contempsit? Aut si consolari contempsit, cur fleuit? Aut quomodo competit consolari noluisse, cui cōpetit flesse, cum aut flere non potuit, cum manifestum sit fletus consolatione tergi? Vel certè cur indiguit consolationis sermone? Si inquit scriptura, noluit consolari, quia non sunt: id est, noluit consolari, quia sunt, si idcirco noluit consolari, quia sunt, quomodo voluit flere quasi illos qui non sunt? Sed vt compendiosa diuersitatum causa reddatur, conditio a matre defletur, sed spe gloriæ consolatio humana contemnitur. Pietatis affectus in fletibus declaratur, sed occisorum gloria repudium consolationis indicitur. Pugnant. n. in matre affectus, & fides, humanitas cū deuotione cōcertat: plāgit affectus, sed fides exultat: defiet humanitas, sed deuotio consolatur. Licuit. n. matri humanitus flere, cui non licuit consolatione humanitus indigere. Ideò & dominus Christus in Lazaro fleuit, nec tñ ipse quoque cuiusquam consolatione indiguit, quia homini fuit

Psal. 8. a

K

L

Hie. 31. c. & Mat. 2. d M

Io. 11. d

quod fleuit, cum manifestè Deus sit, qui
A Lazarum suscitauit. Sed ò beata lactentiũ
gloria, quibus pro Christo contigit dedica
re martyria. Expugnant tempore vno na
tiuitatem, & mortem, ingressum, & exitũ,
principium, & occasum, vt ipsis posset tem
pore vno (vt dixi) contingere, & nascendo
ingredi mundum, & dedicare martyrio cę
lum. Probat nouos exercitus Christus, ru
des milites designat, legiones lactentes, vi
ctoria perpetrata coronat. Fiunt pro Chri
sto victores, qui ætate fuerunt coæquales:
fiunt, inquam, infantes sine certamine for
tes, sine pugna victores: norũt vincere, qui
pugnare non norant: existunt victoriæ cõ
potes, qui fuerant ætate imbelles. Mere
ntur pœna martyrium, gloriam sanguine
comparant, æternam vitam tẽporali mor
te cõmutant. Nec timuit ætas illa mor
tem, nec horruit: timere. n. nõ potuit, quæ
timere non nouit: transmittit infantes in
fans Christus ad cęlum, noua xenia patri,
primitias fructuum exhibet genitori. Oẽ
dit futuram fęcundissimam messem, dum
in semine tantam exhibet vbertatem. De
risit se, derisit hostilis immanitas, quæ pu
tauit turbare posse consilium dei, gloriam
Christi, salutem necessariam mundi: Sed
contulit infantibus multis martyrium, dũ
B infantem quærit occidere Christum. Præ
stat hostis, dum nocet: beneficium tribuit,
cum occidit: inuideret. n. eorum gloriæ, si
amaret: sed aliæ sunt terrestres pugnæ, aliæ
cœlestes victoriæ. In prælio Christi moriẽ
do viuitur, cadendo surgitur, victoria per
interitum comparatur.

*Ex cap. Matth. ii. in vigilia Epi
phaniæ, homilia. iiii.*

Mat. 2. a
I*N illo tempore, defuncto Herode, ecce appa
ruit angelus domini in somnis Ioseph, dicens:
Surge, & accipe puerum, & matrem eius, &
vade in terram Israel.* Et reliqua. In eo quod
dixit angelus ad Ioseph, mortui sunt, qui
quærebant animam pueri: manifestè decla
rat filium Dei perfectum deum, perfectum
hominem susceptisse: id est, non solùm cor
pus, sed & animam. Quod ideò dicimus,
quia ausi sunt quidam ultra prædicatione
asserere, vnigenitum Dei filium, corpus so
lummodo susceptisse: sed reuincuntur tam
angeli testimonio, quàm etiam ipsius do
mini professione: quia aliquãtis locis ani
mæ suæ mentionem fecit dicendo: Pote
statem habeo ponendi animam meam, & Ioã. 10. d
potestatem habeo iterum sumendi eam. Mat. 26
Et iterum: Tristis est anima mea vsque ad & Mar.
mortem. Et iterum: Venit filius hominis 14. d
saluare, quod perierat, & dare animam suã C
in redemptionem pro multis, vt euidenter Mat. 20
dominus, & saluator noster perfectam in d
se naturam hominis demonstraret. Nam Mar. 10
quia iam dudum propter peccatum homo g
totam sentẽtiam mortis incurrerat in cor
pore, & in anima: necessariò dominus vtrunque suscepit, vt vtrunque saluaret. Fi
des ergo, & veritas gestorum, secundum li
teram in aperto est. Quòd autem post
mortem Herodis monitus est Ioseph ab an
gelo, vt cum puero, & matre eius rediret
ad terram Israel: sed in ipsis gestis, etiam
spiritalis intellectus est. Herodes habet ty
pum Iudaicæ infidelitatis, sicut Aegyptus
mundi huius. Post cuius visitationem, re
dit rursus ad visitandos filios Israel, He
rode mortuo, id est parte aliqua incredu
litatis extincta. Deinde sequitur: *Et cùm
egressus esset Ioseph de Aegypto*. Et reliqua.
Nazaræus autem dominus, & saluator no
ster, tam ex loci appellatione, hoc est ci
uitatis Nazareth, quàm ex sacramento le
gis est nuncupatus. Nazaræi enim secun
dum legem hi nuncupabantur, qui casti
tatem Deo insigni voto mancipabant, nũ
trientes comam capitis, quos lex certa sa
crificia offerre præceperat. Quia ergo tõ
tius sanctitatis, ac pudicitiæ author, &
princeps dominus Christus est, qui ait per D
prophetam: Sancti estote, quia ego san- Leu. 19.
ctus sum, dicit dominus: non immeritò &. 20.
Nazaræus dictus est, qui & verè secundum
præfigurationem legis, promissum voto
Deo patri sacrificium sui corporis obtu
lit pro nostra salute. De quo voto Dauid Ps. 131. a
ait, cum de domino loqueretur: Sicut iu
rauit domino, votum vouit Deo Iacob.
Vt autem manifestè ijsdem dominus Na
zaræum se secundum carnem nuncupan
dum ostenderet, ita per Salomonem testa
tus est, dicens: Quia caput meum reple Cãt. 5. a
tum est rore, & crines mei guttis. Quia ha
bitus sanctificationis Nazaræorum, ne cri
niem, vel comam capitis ferro contingeret.
Dictus quoq; Nazaræus est Samson, vir
potens in spiritu, & roboris in virtute, sed
in typo. Cuius gesta si cõsideremus, in eõ
quo que exempla dominũ præfigurata co
gnosci-

gnoscimus. Ille septem crines habuit, huic
septiformis spiritus, & septẽ ecclesiæ sunt.
Illi omnis virtus in capite fuit, huic om-
i. Co. 11 a nis virtus in Deo est: quia caput Christi
Iud. 14. b deus est, vt Apostolus manifestat. In illo
virtus obscura, in hoc celata diuinitas. Sã
son iter faciẽs, leonem manibus enecauit:
& dominus, ac saluator noster, per susceptı
corporis sacramentum, leonem diabolum,
extensis in cruce manibus interemit. San
E son de ore leonis fauum mellis abstraxit:
dominus de faucibus diaboli plebem suã,
quæ sibi per viam facta est dulcis, eripuit.
Samson populum Israel debellatis hostib.
dominus extinctis dæmonijs, populũ suũ
de morte perpetua liberauit. Samson obse
ratis portis clauditur in ciuitate: dominus
obsignato clauditur monumento. Nec mi
reris, quia corpus dominı, dominus dici-
Mat. 28 a tur. Audi dicentem angelum ad mulieres
de corpore domini: Venite, videte locum,
vbi positus erat dominus. Samson fractis
seris, subtractisque portis, securus exadit:
deus ruptis inferni sedis obicib. apertoque
sepulchro, recepto corpore, a morte liber e-
greditur. Postremò Samson moriens, ini-
micos suos concussis ædificijs ruina com
primit: dominus tunc cum mori digna-
tus est, non vna domo, sed omni mundo
concusso, diabolum cum suis angelis vni-
uersis extinxit: vnigenitus, scilicet Dei fi-
lius, cui est laus, & gloria in secula seculo-
rum, Amen.

*Ex cap. Matthæi. iiii. dominica prima in
quadragesima, homilia. v.*

Mat. 4. a
I*N illo tempore, ductus est Iesus in desertum
à spiritu, vt tentaretur à diabolo*. Et reli-
F qua. O incomparabilis domini patientia,
& admirandæ humilitatis exemplum. Tẽ
tari a diabolo dominus patitur, qui tentã-
tem se in deserto iam dudũ mortifero ser-
pentium morsu percussit. Ieiunans etiam
pro nobis esurijt in deserto, qui iam dudũ
esurientem populum suum in solitudine,
per quadraginta annos cibo cœlesti refe-
cit. Et cum Deus secundum incorruptam
illum, & beatam æternitatis suæ naturam
esurire non poterit, vt scriptum est: Deus
Esa. 40. æternus non esuriet, neq; laborabit: tamẽ
8 causa nostræ salutis, secundum corporis as
sumptionem, & tẽtari, & esurire dignatur,
vt veritatem in se assumptæ carnis ostẽde-
ret. Prouocatur igitur diabolus, vt tentet,
& sequitur dñs, vt vincat. Hmõi autẽ ten-
tationis certamẽ inimicus ita adorsus est,
dicendo ad dominum: Si filius Dei es, dic
vt lapides isti panes fiant. Nesciens ergo dẽ
spensationis diuinę mysterium, interrogat
quod ignorat. Dubitantis. n. vox hæc est,
qua scicitatur, & dicit, si filius. Et videa-
mus cur requirit, si ambigit: & quare inter
rogat, si ignorat. Audierat iam virgini ab
angelo nunciatum, quod esset filium Dei
paritura. Viderat, & magos suos, inanis Luc. 1. c
scientiæ errore depositi, natum puerũ sup Mat. 2.
plices adorare. Viderat, & post baptismũ b
velut columbam Spiritum sanctum descen
dentem. Audierat, & vocem patris de cœ- Mar. 1. b
lo dicentem: Hic est filius meus. Audierat, G
& Ioannem publica voce testantem: Hic Mat. 3.
qui tollit peccata mundi: Tot igitur testi- d
monijs perturbatus, nouissimè consterna- Ioã. 1. d
tus hac voce, & inter omnia, quæ audierat
magis timuit: quia cùm ipse mundum pec
catis impleret, audit venisse, qui tolleret
mundi peccatum. Exterritus quidẽ his tot
ac tantis vocibus fuerat, sed nondũ plenè
credebat: quia quem audierat Dei filium,
interim hominem videbat, & in carne cõ
spiciebat, quem audierat tollere mũdi pec
cata. Vtrum ergo vera essent, q̃ audierat pa
uidus, ac tremebũdus explorat. Vidit qui-
dem dñm quadraginta diebus, & noctib.
ieiunantem, sed non statim Dei filiũ perdi
tus credere voluit. Recolebat. n. Mosen &
Heliam quadraginta diebus similiter ieiu
nasse, & ideò an verè ipse sit Dei filius, si-
gno aliquo ꝓpositæ virtutis exquirit. Pro
ponit ergo: *Si filius*, inquit, *dei es, dic vt lapi
des isti panes fiant*. Non erat quidẽ impossi-
bile filio dei in panes lapides conuertere,
qui propemodum ex lapidibus Abrahæ fi-
lios suscitauit: sed fas non erat dñm volũ-
tati diabolicæ obtemperare. Et idcirco nõ
illi concedit dñs, id quod quærebat agno-
scere. Non. n. dignatur ei respõdere, quod
ipse esset dei filius: sed celata diuinitate, so H
lo legis respõso velut quadam cum sagit-
ta percussit, dicendo: *Scriptum est, non in so-
lo pane viuit homo, sed in omni verbo dei*. Quo Deu. 8.
responso tentationem diaboli irritã fecit. a
Non autem necessitate, sed voluntate dñs
esurijt, vt ad hmõi tentationem diabolum
prouocaret. Vt quia iam dudũ ipse diabo-
lus Adã in paradiso vicerat, nunc a dño in
solitudine vinceretur. Et Adam quidẽ non

Universidad de Deusto
Biblioteca

esurientem vicit, nunc autem a domino esuriente vincitur. His.n.modis secundum Adam vincere voluit, quibus primus Adã fuerat superatus. Percussus ergo inimicus vno iam vulnere, rursum aliud argumentum tentationis excogitat. Sic.n. Scriptũ est: *Tunc*, inquit, *assumpsit eum diabolus in sanctã ciuitatem, & statuit eum supra pinnaculum templi.* & reliqua. Victus ergo iam semel in solitudine, aliud nunc certamen aggreditur. Ascendit igitur supra pinnaculũ templi inimicus, vt prouocet, & sequitur dominus, vt triumpher. Et cõscẽdit summitatem templi, vt eum de alto eijceret, qui eum deijcere nitebatur. Ad omnem.n. se humilitatem dominus submisit, vt exẽplum nobis patientiæ in tentatione relinquet, & per omnia de aduersario triũpharet. Ait ergo diabolus ad dominũ: *Si filius*
I Psl. 90. c *dei es, mitte te deorsum, scriptum est enim: Quòd angelis suis mandauit de te, vt in manibus tollant te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.* O nefanda artis astutia, & damnanda temeritatis audacia. Qui viderat se a domino, respõso legis fuisse percussum, iam non tantũm nequitiæ suæ armis vtitur, in quibus inutilis repertus est, sed & ipse legis testimonium mutuatur. Et inde tẽtat vincere, vnde dolebat se fuisse iam victum. Audet etenim ipse dicere, scriptum est: sed non pro se, sed magis aduersum se. Scriptum quidem erat: Quoniam angelis suis mandauit de te: sed quod de suo addidit, Mitte te deorsum, scriptum non erat. In quo cognoscimus antiquam eius, & vsitatam versutiam, semper, vt fallere possit; malis suis bona miscere & venena sua mellis dulcedine temperare. Sic.n. & Adã iam dudum, vt de suo deciperet, quasi Dei ver-
Ge. 3. a ba prẽmisit. Quid vtiq;, inquit, dictum est vobis a Deo, ab omni ligno paradisi non edetis, & cætera? Vt proposito Dei mandato, hominem incautum, & falsa interpretatione, & verborum adiectione deciperet. Nam & illic de suo addidit: Quid vtiq; dixit Deus, de omni ligno paradisi non edetis, cùm dictum a domino fuisset: De om
K ni ligno paradisi edetis: de ligno aũt scien
Gen. 2. c tiæ, quod est in medio paradisi non edetis. Mutauit ergo dicta diuina, & verbis suis quædam dicta domini sociauit, vt facilius suaderet, & suadẽdo deciperet. Immiscuit verbis diuinis verba nequitiæ suæ, vt per dulcedinem mellis venena mortis infunderet. Cùm ergo inimicus legis quidem, sed aduersum se attulisset exemplum, inutilem eius tentationem despiciens dominus: rursum eum alia legis sagitta percussit: dicendo: scriptum est, *Non tentabis dominum deum tuum.* Quo respõso diabolus ite Deu. 6.
rum aliud vulnus excepit, nec tamen desi- c
uit, gemina iam plaga percussus, iterũ alia dominum aggreditur tentatione. Et potuerat quidem dominus statim eum prima tẽtatione prosternere, sed patientiam tenuit, vt ad exitium suum inimicus amplius insolescat, & ante interitum suũ plaga multiplici vulneretur. Bis deniq; cum domino congreditur, & victus adhuc tertiò nequitiæ suæ armare tentat audaciam. Hoc.n. refert Euangelista: *Et assumpsit*, inquit, *eum in montem excelsum valde, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me.* Deu. 6.
Tunc dicit ei Iesus: Vade satana, scriptum est c & 10.
enim: Dominum deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Mira, & mirabilis domini patiẽtia, & diaboli singularis audacia. Prouocat igitur tertiò nunc inimicus, & ascendit in montem excelsum, vt tentet, & dominus sequi non dedignatur, vt vincat. Vicit autem, non sibi, sed nobis. Neq;.n. magnum erat, si filius Dei diabolum vinceret: sed in hoc magnũ fuit, quia in homine vicit, & nobis vicit. Ostendit ergo, inquit, illi omnia regna mundi, & gloriam illorum, & dixit illi: Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me. Regna mundi promittit ei, qui regna cœlorum credentibus præparauit. Gloriam seculi pollicetur ei, qui dominus est gloriæ cælestis. Spondet se vniuersa dare, qui nihil habet, ei qui omnia possidet. Ab eo se adorari vult in terra, quem angeli, & archangeli adorant in cœlo. Vnde rursum dominus alio testimonio legis insolentis inimici prosternit audaciam, dicendo: Vade satana, scriptum est: Dominum deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Iam igitur victor, ac dominus authoritate diuina comminatus, diabolum iussit abscedere. Vnde non immeritò prin
Mat. 4.
cipe suo iam deuicto, postea clamant dæ- d
monia: Quid nobis, & tibi, fili Dei altissimi? Quid venisti ante tẽpus torquere nos? Non.n. poterant iam dei filium ignorare, quem deũ esse in authoris sui condẽnatio M
ne cognouerant. Huius aũt futuræ tentationis certamẽ, ẽt apud Zachariã legimus Zac. 3. a
ostensum,

ostensum, vbi dicitur: Erat Iesus vestitus vestimento sordido, & diabolus stabat vt cõtradiceret ei. Quod non vtiq; de illo Iesu filio Ioseph inconuenienter intelligi põt, cũ sacerdotum vestimẽta sordida, hoc est,
Pro. 30. c corpus ex genere peccatorũ accepit, Meritò & Salomon vestigia serpentis supra petram inuenire non posse testatus est, quia serpens diabolus, in dño, qui petra dictus est, in hac tentatione peccati vestigiũ non reliquit. Hoc & Dauid ostendit, cũ ita de
Psl. 90. b dño loquitur, dicens: Et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo, quia corpori dominico nullũ diabolici flagelli peccatum potuit proximare. Tentationes igitur dominus ab inimico sustinuit, vt homini quidẽ victoriam reportaret, diabolũ verò illuderet, secundum quod & Dauid
Psl. 103. d antè prænunciauerat, dicens: Draco iste quẽ formasti ad illudendũ ei, & iterũ: Et
Ibi. 71. a humiliabit calumniatorem: & iterũ, Tu
Ibi. 73. c confregisti caput draconis per aquã. Hunc draconem in hac tentatione illudi, & decepi dñs in libro Iob ante testatus est, di-
Iob. 40. d cens: Adducens autem draconẽ in hamo: Et videamus cur in hamo dicatur adduA ctus. Sicut in hamo escæ præda posita pisces illudimus, & decipimus, qui videntes escam, hamum non considerant, & dum auidi prædam volunt rapere, hamo capiũtur: sic & diabolo contigit, dum tantũ corpus hominis in filio Dei considerat, & Deum in corpore non agnoscit, quasi ad præparatam sibi prędam solita rapina festinat. Sed dum vult auidus prædam rapere, ipse draco, vt piscis adductus in hamo, præda domini captus efficitur. Hunc diabolum non solũ draconem hamo adduci, sed tanquã passerem ab infante illudi, idẽ
Iob. 40. d Iob in sequentibus declarauit, dicendo: Alligabis aũt tanq̃ auem, & illudes illi tã quam infantes passeri. In quibus, & potentia filij Dei, & infirmitas diaboli demonstrata est. Quia sicuti auem alligari facilè est, & infantibus de passeribus ludere: ita filio Dei facilè fuit potentem diabolum annullare, qui aduersus homines quidem semper potens fuit, sed aduersus dominum miser, & infirmus repertus est. In hac autem tentatione dominus specialiter nobis inimicum, & certandi, & vincendi dedit exemplum. Et quanuis multę, ac diuersæ tentationes diaboli circa nos sint: in his tamen tribus tentationibus, quas aduersus dominum habuit, etiã eleB ctos eius tentare consueuit. In eo nanque quod post baptismũ, ac ieiunium tentari se ab inimico passus est, id ostensum est, q̃ ad vnumquenq; nostrum post lauacrum regenerationis, post sanctæ vitæ propositum, post religiosum laborem ieiunij, statim tentator diabolus accedat, vt nos aut cibi desiderio, aut per concupiscentiã corporalem à proposito religionis auertat. Sed quemadmodum huiusmodi tentationem vincere debeamus, dominus ostẽdit: id est, vt desiderio eius non obtemperemus, statim nobis aduersus eam diuinæ legis proponamus exempla, vt famem corporis cibo verbi diuini satiari semper optemus. Hoc enim respondens dominus, ad diabolum ait: scriptum est, Nõ in solo pane viuit homo, sed in omni verbo Dei. Deu. 8.
Hæc igitur prima causa in nos diabolicæ & Mat.
tentationis ostensa est: in qua cum fuerit 4. a
superatus, aliam fortiorẽ tentationem aggreditur. Deniq; q̃ secunda tẽtatione diabolus in pinna templi dominum prouocauit, id demonstratum est: quia cum per concupiscentiam corporis decipere nõ potuerit aliquem, tentare nititur, vt vnumquenq; nostrum post primam corporis victoriam, velut in alto iam positũ, per causas spiritales præcipitare contendat, dicendo: mitte te deorsum. Non dicit mitto, ne vim facere videatur: sed, mitte te C
deorsum, dicit, vt ostenderet quod vnusquisque nostrum libertate arbitrij voluntatis suæ culpa cadit in mortem. Illius est, quidem suadere, sed nostrum est persuasiones eius per legis obseruantiam superare. Vnde & in eo quod dictum est propheticum, quasi ad probationem rei intrrpretatur dicendo, postquam ait: Mitte te deorsum, scriptum est enim, Quoniam angelis suis mandauit de te: versutia inimici mon
Psl. 90. c strata est, q̃a scripturas diuinas prauo sensu, ac subdola fraude erat interpretaturus, & pro fide perfidiam asserturus, vt simplices, & incautos per diuinæ legis testimonia, quasi per speciem bonæ confessionis, de alto præcipites daret in mortem. Sic deniq; multos hæreticos de altitudine catholicæ fidei in ima deiecit, sic nonnullos per aliqua opera iustitiæ, velut de turre præcipitat cum ab humilitate dominica separauerit, & in superbiam mentis extulerit. Tertia verò tentatione gloriam se-
culi, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

·Ti.6.b culi, & diuitias mundi proponit, per quas vt Apostolus refert, aliquantos à fide naufragare fecit, & à cœlesti gloria ad terrena transire. Suadet autem hominibus terrenos honores, vt auferat cœlestes: hortatur
D ad mundi diuitias, vt spiritales diuitias adimat. Vnde non immeritò ita de eo in libro dicitur Iob: Omne, inquit, aurum maris sub eo est: Quia per occasionem auri, & cupiditatem diuitiarū inimicus multos illaqueare, & decipere consueuit. Ac per hoc, & in his contemnendus est, & cōfutandus, vt plena de tētatore possit victoria reportari: In eo autem, quòd consummata omni tentatione, refert euangelista angelos domino ministrasse: filium Dei Deum, & conditorem vniuersitatis manifestè cognoscimus, quia angeli ministrare non poterant, nisi domino, & creatori suo vnigenito Dei filio, cui laus & gloria, in secula seculorum, Amen.

Mat.5.a *Ex euangelio secundum Matthæum, Cum vidisset Iesus turbas, ascendit in montem: & cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius, & aperiens os suum docebat eos.*
Homilia.vi. Bernardo Brixiano interprete.

NOn tantum corpora, charissimi, Christus curabat, sed corrigebat, & aīas: pariterque varians vtilitatem, & doctrinæ admiscens sermonem, ex operibus probatio-
E nem, & impudentia claudens hæreticorū ora, per quod vtrasq; curabat substantias: ostendens, quòd totius animalis est ipse creator. Et propterea multam vtrique naturæ communicabat prouidentiam: nunc quidem hanc, nunc reparans illam. Quod quidem tunc quoque faciebat: ait enim, *Cum aperuisset os suum, docebat eos.* Et cur additum est, Cum aperuisset os suum? Vt intelligas, quòd & tacens docebat, nedum loquens: sed nunc quidem os aperiens, nunc autem ex operibus emittens vocem. Cum autem audieris, quòd docebat eos, ne solos ipsum putes alloqui discipulos, verum, & alios quoque per illos. Quoniā enim adhuc multitudo popularis erat, & humi repentium discipulorum instituens chorum, ad illos sermonem habet, illos alloquendo, & alijs omnibus à dictis multū deficientibus haud grauem esse faciens sapientiæ doctrinam: quod & Lucas insinuans aiebat, quod sermonem contulerit ad eos. Quin & Matthæus idem significās scribebat, quòd accesserunt ad eum discipuli eius, & ipsos docebat. Sic enim & reliqui mentem diligentius adhibere debebant, quàm si ad omnes intendisset. Vnde igitur incipit, & quæ nobis iacit nouæ conuersationis fundamenta, cum sedulitate, quæ dicuntur, audiamus. Dicta nanq; sunt quidem ad illos, scripta verò propter omnes posteros. Propterea quippe conciōnans discipulis intendebat, non tamen in
F illis dicta cōcludit: sed omnes infinitè promit beatificationes. Non enim dixit, Beati vos estis, si sitis mendici: sed beati pauperes. Licèt si etiam illis dixisset, commune tamen erat futurum consilium. Nā & cum dixit, Ecce vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi: non illis promittebat solis, verūm per illos toti d
terrarum orbi: Et cùm illos vocat beatos persecutionem patientes, & expulsionem, & intolerabilia patientes: non illis solùm, sed & omnibus eadem obeuntibus texit coronam. Cæterum, vt & hoc manifestius reddatur, & discas, quòd & tecum multū habent prædicta participium, & cum omni humana natura, si quis modò velit aduertere, audi quomodo sermones hos admirabiles orditur: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Quid est pauperes spiritu? humiles & contriti corde. Spiritum enim hic animam, & voluntatem dixit. Quoniā enim multi sunt humiles non spontanei, sed rerum adstricti necessitate, illos omittens (nec enim hoc esset laudabile) ex voluntate semetipsos humiliantes, & contrahentes, primos vocat beatos. Et quare non dixit humiles: sed, pauperes? quoniam hoc est illo maius.
G Expauescentes enim hic ait, & trementes Dei mandata. Quos & per Esaiam prophetam plurimum approbans Deus dicebat: Esa.66.a
Ad quem respiciam, nisi ad humilem, & quietum, & trementem sermones meos? Multi sunt etenim humilitatis modi. Et hic quidem est mediocriter humilis, hic autem super omnem modum. Hāc & beatus propheta commendat humilitatem, non simpliciter contractam nobis mētem designans, sed nimis cōfractam, vbi dicit: Psal.50.d
Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non despicies. Hanc pueri tres deo pro sacrificio

magno offerunt dicētes: Sed in animo
Da.3.d cōtrito, & spiritu humilitatis suscipiamur. Hanc & Christus nunc beatam appellat. Quoniam.n. malorum maxima, totumq; perdentia mundum ex superbia subrepserunt. Nam & diabolus, cum nō esset antea talis, ita diabolus effectus est: quod & Paulus ostendens, dicebat, Ne in superbiā elatus incidat in iudicium diaboli. Et his pri
1.Ti.3.b mus homo expectationibus à diabolo inflatus, præcipitatusq; est, factusq; mortalis: sperans.n. esse deus, & quod habebat,
Ge.3.d amisit. Quod exprobrās illi deus, & ipsius cārpens dementiam, dicebat: Ecce Adā factus est quasi vnus ex nobis. Et quisq; se-
H quentium hinc in impietatē delapsus est, quòd dei affectaret æqualitatem. Quoniā igitur hæc malorum arx erat, & radix, omnisq; fons nequitiæ, remedium ægritudini præparans congruū, quasi validū quoddam, totumq; fundamentum hanc legem iecit. Hac enim supposita firmitate, ædificator omnia reliqua superponit: hac autē sublata, licèt ad cœlos vsq; perueniat operarius, omnia facilè subruuntur, & in malum finē conuertuntur. Siue ieiunium, siue orationem, siue eleemosynam, siue continentiā, siue quid aliud boni congregaueris absq; humilitate, defluit & omnia pereunt. Quod in Pharisæo factū fuit, post-
Lu.18.b quam peruenit ad ipsum verticem, omnibus amissis descēdit, qm̄ bonorum matrē nō habebat. Sicut superbia totius est fons nequitiæ, sic humilitas omnis sapientiæ principium. Quapropter & hinc orditur, ex audientium cordibus superbiā vellens radicitus. Inquit aliquis, quid hoc ad discipulos, qui per omnia erant humiles? nec enim vllam habebant occasionem insolentiæ, cùm piscatores essent, & pauperes, ignobiles, & idiotæ. Et si non ad discipulos ista dixit, sed ad eos, qui tunc erāt præ
I sentes, & ad eos, qui post hæc eos erant suscepturi, ne propter hæc eos contemnerēt: immò verò & ad discipulos. Nam etsi non tunc, posterius tamen talis cautelæ debebant indigere, post signa & miracula, & orbis terrarum honorem, & cōparatā apud deum fiduciam. Non.n. diuitiæ, non potētia, non regnum tam extollere pōt, quàm omnia quæ fuerant illis collata. Alioquin autem, & antè signa verisimile fuit eos, & tunc elatos fuisse, cernentes multitudinē, & theatrum illud circa præceptorem constitutum, & humanū aliquid passos. Propterea statim ipsorū reprimit sensum. Neque dicta in admonitionum loco ponit, & præceptorum: sed beatificationis loco, minus molestum faciens sermonem, & omnibus aperiens doctrinę studium. Non enim dixit, ille & ille, sed qui hæc faciunt, omnes beati. Itaq; siue sis seruus, siue mendicus, siue pauper, siue hospes, siue priuatus, nihil est quod beatum esse prohibeat, si virtutem hanc sueris imitatus. Exorsus igitur vnde præsertim decebat exoriri, ad aliud procedit præceptum, quod videtur esse contrarium orbis terrarum iudicio. Omnibus.n. gaudentes imitandos esse putantibus, miseros autē in tristitia positos, & pauptate, & luctu: hos ipse pro illis beatos vocat, dicens: *Beati qui lugent*, licèt eos omnes miseros vocent. Propterea nanque præueniens signa fecit, vt talia sanciens, K
esset fide dignus. Et hic verò rursum non simpliciter lugentes posuit, sed pro peccatis hoc facientes: cum sit valde diuersum, & vehementer inhibitum, circa secularium quidpiam lugere. Quod quidem & Paulus significabat, dicens: Quòd mundi quidem tristitia mortem operatur: quæ aūt est ām
2.Co.7. deum, pœnitentiā in salutem incommutabilem operatur. Hos igitur hic & ipse beatos appellat, qui sic contristantur. Nec simpliciter mœrentes posuit, sed cum augmēto: propterea neque tristes, sed lugentes. Nā hoc insuper præceptum est omnis disciplinæ rudimentum. Nam si filios, aut vxorē, vel aliū quempiam necessariorū lugentes defunctum per illud tempus doloris, non pecuniarum, non corporū trahūtur amore, nō quærunt gloriā, contumelijs non irritantur, nō capiuntur inuidia, nec ab alio quoquā vitio possidentur, luctus tantum curā gerentes: multo magis sua deflentes peccata, vt est dignū lugere, hac maiorē disciplinā præstabūt. Postea, quid præmij? *Quoniam ipsi consolabuntur.* Vbi cō
solatione fruentur? & hic, & illic. Quoniam.n. hoc præceptum erat nimis onerosum, & graue, quod ipsum maxime leue faciat, hoc se daturum esse promisit. Itaque si vis consolationem habere, lugeas, nec existimes obscurū esse dictum. Cum.n. Deus L
consoletur, si vel innumeri tristitū ingruāt imbres, omnibus eris superior. Laboribus.n. multò maiores dat semper Deus retributiones. Quod quidem, & hic fecit, beatos

Universidad de Deusto
Biblioteca

tos pronuncians lugentes, non iuxta rei dignitatẽ, sed secundum clementiã suam: quod non ex operis merito, sed ex ipsius procedit misericordia. Lugentes.n.crimina lugent: talibus autem satis est venia potiri, & purgationem assequi. Sed quoniã ipse plurimum est misericors, nec in pœnarum remissione, nec in peccatorũ absolutione retributionem concludit: sed & facit beatos, & multam impartitur consolationem. Lugere verò nos non de proprijs tantùm, verum & super alienis iubet peccatis: quales erant sanctorum animæ, qualis Moſi, qualis Dauid & Pauli: nam & omnes hi frequenter mala deflebant aliena. *Beati mites, quoniam ipſi hæreditabunt terram.* Quã, quæſo, terram? quidam intellectualem esse putant, sed hoc ita non est: nusquam.n. in scriptura terram intellectualem inueni mus. Sed quid tandem quod dicitur? Sensibile ponit præmium, sicut & Paulus, cum
Eph.6.a enim dixisset: Honora patrem tuum, & matrem tuam: subdidit, Sic enim eris longæuus super terram. Et ipse rursum latro-
Lu.23.f ni. Hodie mecũ eris in paradiſo. Nec.n.so
M lum a futuris suadet bonis, verum & à præsentibus, propter auditorum crassiores, & illa quærentes ante futura. Propterea quipè progressus dicebat: Sis benevolus ad-
Mat.5.d uersario tuo. Deinde talis disciplinæ præmium ponit, & dicit: Ne fortè te tradat ad
Ibid.c uersarius iudici, & iudex tortori. Vides vu de perterruit? Ex sensibilibus, ex his quæ iugiter passim accidunt. Et rursum: Quicunq; dixerit fratri suo, racha: reus erit cõcilij. At & Paulus semper à præsentib. exhortati consueuit, & sensibilia proponere præmia, vt cum de virginitate disserit. Nihil.n.illic interim de cœlis locutus, sed ex præsentibus induxit, Propter instantem, inquiens, necessitatẽ. Ego aũt vobis parco,
1.Co.7. volo aũt vos esse sine solicitudine. Sic itaq;
c Christus spiritualibus sensibilia commiscuit. Quoniam enim mitis existimatur omnia perdere præsentia, contrarium pollicetur, inquiens, quòd hic quidem sua possidet in tuto, qui nec audax, neq; superbus est. Qui verò talis est, & paternis quidẽ frequenter excidit, & ipsam amittit animam: Præsertim autem, quoniam & in lege ve-
Ps.56.b teri propheta sæpe dicebat: Mites enim hæ
c reditabunt terram: ex verbis secum adultis sermonem contexit, ne semper externè lo-
A quatur. Hæc autem dicit, non præsentibus concludens retributiones, verum cum his præbens & illa: siue nanq; quidpiam spirituale dixerit, quæ sunt in præsenti vita non aufert: siue quid rursum seculare promiserit, nõ hactenus promissionem statuit: ait Mat.6.d enim, Quærite primũ regnum Dei, & hęc omnia apponentur vobis. Et iterum: Qui cunq; reliquerit domum, aut fratres, &c. Ibi.19.d centuplum accipiet in præsenti seculo, & & Mar. in futuro vitam æternam possidebit. *Beati* 10.d *qui esuriũt & sitiunt iustitiam.* Quam iustiam? generalem ne dicit virtutem, an particularem hanc auaritiæ oppositam? quoniam.n.est de eleemosyna præceptum daturus, ostendens, qualiter exhibere misericordiam oporteat: puta, quòd non ex rapina, non ex auaritia, iustitiã amplectentes beatos appellat. Et nota cum quãta ponit hoc excellentia. Non.n.dixit, beati qui iustitiam vendicant, sed, Beati qui esuriũt, & sitiunt iustitiam. Ne simpliciter, sed omni studio eam obeamus: quoniam.n.hoc auaritiæ præsertim proprium est: nec ita cibos cupimus, aut potus, aut plura possidere, & abundare: cupiditatem hanc ad hoc ne nimium quæramus, transferre nos præcepit.
Deinde rursum sensibile definit præmiũ, dicens: *Quoniam ipſi ſaturabuntur.* Quoniã enim existimatur auaritia multos reddere B diuites dicit, quod cõtrarium penitus est: hoc enim efficit iustitia. Itaq; iusta faciẽs, noli paupertatem timere, neq; famem expauescas. Qui nanq; rapiunt, hi sunt qui præsertim ab omnibus excidunt: &.s.iusti tiam diligens, in tuto quæ sunt omnium habet. Quòd si non aliena cupientes tanta potiuntur copia, multò magis, qui sua dispergunt. *Beati misericordes.* Hic non solos per pecunias misericordiã exhibentes mihi dicere vr, verùm & alijs in rebus. Varius enim est eleemosynæ modus, & latissimũ hoc est mandatũ. Quod igitur huius præmium? *Quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Et videtur quidem esse quædam æqualis retributio, est autem meritis longè diffusior. Hi nanq; miserantur, vt homines, misericordiã verò capiunt ab omniũ deo. Non est aũt æqualis humana, diuinaq; mi Eccl.18. sericordia: sed quantũ est nequitiæ, bonitatisque discrimen, tantum hæc distat ab illa. *Beati mundo corde, quoniam ipſi deum videbunt.* Ecce rursum spirituale præmium. Puros autem hic ait, siue generalem possidentes virtutem, & nullius sibi conscios mali, vel

ñ, vel in continentia degentes. Nihil.n.ad videdum deum nobis tam necessariũ est, quàm hæc virtus: quapropter & Paulus di-
C cebat, Pacem sectamini cum omnibus, &
Heb.12.d sanctificationem, sine qua nemo videbit deum. Visionẽ verò dicit hic quantũ homo videre potest. Quoniam.n.multi quidem miserentur, & non rapiunt, nec vsurpant aliena, sed fornicantur, & incõtinenter viuunt: ostendens q; prius non est satis, & hoc addidit: sicut & Paulus de Ma-
2.Co.8. a cedonibus testatus est ad Corinthios scribens, quòd non tantùm eleemosyna diuites erãt, verùm & omni alia virtute. Cùm enim de ipsorum in pecunijs liberalitate dixisset, ait: Et seipsos dederunt domino, & nobis. *Beati pacifici.* Hic non tantũ eos dissidere prohibet, & inter se inimicitias exercere: verùm & aliquid maius exigit, vt & alios dissidentes conciliemus. Et rursum spiritale præmium subiungit: Quale verò? *Quoniam ipſi filii dei vocabuntur.* Nam & vnigeniti tantùm opus fuit distantia coniungere, & inimica conciliare. Deinde ne putares, quòd semper pax bona sit, intulit: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.* hoc est, propter virtutem, pro aliorum tutela, pro pietate. Iustitiam enim omnem animi disciplinam semper dicere conuenit. *Beati eritis, cum vos exprobrauerint homines, & perſecuti fuerint, & dixerint omne malum aduerſus vos, mentientes propter me.* Gaudete, & exultate, siue vos fa-
D scinatores, siue seductores, siue pernicioſos, seu quicquid aliud vocauerint, inquit, beati eritis. Quid his mirabilius præceptis cum ea, quæ fugiuntur ab alijs, hæc esse dicat desiderabilia: mendicare.s.& lugere, pati persecutionem, & malè audire? Veruntamen & dixit, & persuasit non duobus, & decem, & viginti, & centum, milleue hominibus, sed etiam toti terrarum orbi. Et audientes onerosa, & grauia, multorumq; contraria consuetudini, consternabantur turbæ: tanta vis erat dicentis. Veruntamen ne cogites, quòd malè simpliciter audire beatos facit, duas posuit definitiones, cum & propter eum, & cum falsa fuerint dicta. Quoniam si defuerint ista, non modò nõ erit beatus, verum & miser malè audiens.
Mat.5.d Deinde rursus præmia cõsidera: quoniam merces vestra multa est in cœlis. Tu verò licèt per singulas beatitudines regnũ non audias donari, noli contristari. Nam etsi retributiones differenter appellat, omnes tamen in regnum introducit: etenim dicens, Consolabuntur qui lugent, & misericordiam consequentur misericordes, & deum videbunt mundi corde, & filij Dei vocabũtur pacifici: nihil aliud per hęc omnia, nisi cœleste regnum insinuat. His.n. potientes, illud omnino consequentur. Ne E solorum itaq; spiritu pauperum præmium esse censueris, verùm & esurientium iustitiam, & mitium, & aliorum omnium similiter. Propter hoc enim in omnibus beati tudinem posuit, ne sensibile quicquam expectes. Nec.n.beatus esset, qui coronam acciperet, quæ cum præsenti vita sit resoluenda, & vmbra velocius prætercurrit. Cũ verò dixit, quòd merces est multa: subdidit, & aliam consolationem, dicens: *Sic enim perſecuti ſunt prophetas, qui fuerunt ante vos.* Quoniam enim illud regni futurum erat, & in expectatione manebat: hinc eis præbet consolationem, ex eorum qui ante ipsos passi fuerãt, communicatione. Nam ne putetis, quòd contraria sentientes, & promulgantes hæc patiamini, vel quòd malarum sitis disciplinarum doctores, ab eis pelli debeatis. Non.n.ex dictorum malitia, sed ex audientium vitio insidiæ sunt atque pericula. Vnde neque vos malè patientes calumniantur, sed illos malè agentes: & his omne superius tempus attestatur. Nec enim prophetis iniquitatẽ, & impiam opponentes sentẽtiam, hos quidem lapidibus obruerunt, hos expulerunt, hos iniuncris inuoluere malis, ne vos hoc perturbet: ex eadem enim sententia faciunt, & hæc omnia. Vides quomodo sensus eorum erexit, eos propè Mosen constituens, & Heliã, & similes? sic & Paulus ad Thes- F salonicenses scribens ait: Vos enim facti 1.Thes. estis imitatores ecclesiarum Dei, quæ sunt 2.c in Iudæa: nam & vos eadem passi estis à proprijs contribulibus, sicut & illi a Iudæis, qui & ipsum dominum interfecerũt Iesum, & proprios prophetas, & vos persecuti sunt, Deo non placentes, & omnibus hominibus aduersantes. Quod quidem & Christus hic fecit, & in alijs quidẽ beatitudinibus dicebat: Beati pauperes, & misericordes. Hic non indefinitè ipsum Mat.5.a posuit, sed ad ipsos sermonem conuertit, inquiens: *Beati eritis, cum vos exprobauerint homines, & dixerint omne malum verbum.* Ostendens, quòd ipsorum, hoc est potissimum

Universidad de Deusto
Biblioteca

mum peculiare, & super omnes alios dictorum hoc proprium. Simul autē, & dignitatem ſuam hic inſinuat, & parem cū eo, qui ſe genuit, honorem: ait.n. Sicut illi propter patrem, ſic & vos hæc propter me patiemini. Cum verò dicat, prophetas, qui fuerūt ante vos, & ipſos quoq; pphetas iā factos oſtēdit. Deinde declarans, quod hoc eos maximè adiuuat, redditq; ſplendidos: non dixit, ꝙ malè quidem dicent, & perſequentur, ego autem hoc prohibebo. Non
G enim in hoc, quòd malè non audiatur, ſed quòd malè audientes generoſè ferant, & ipſos conuincant per opera, ſecuritatem ipſis vult eſſe. Hoc.n. illo longè maius eſt, ſicut percuſſum mali nihil ferre, multò maius eſt, quàm non percuti. Scientes itaque lucrum ex hmōi ſtudio, & negligentiæ periculum: nam perditione noſtra multò peius eſt, quòd dominus noſter propter nos, vitamq; noſtram blaſphematur: ſine offenſione fiamus Iudæis, & Gentilibus, & eccleſiæ dei, vitamq; præſtantes, ſole ſplendidiorem. Et ſiquis detrahere voluerit, non quòd malè audiamus, ſed ꝙ iuſtè nobis detrahatur, dolēres. Nam ſi nequiter quidē viuamus, licèt ſit, qui vituperet nemo, omnibus tñ erimus miſeriores: ſi verò virtutis curam geramus, licèt terrarum orbis maledicat, tūc omnibus beatiores etimus, & omnes ſaluari volētes attrahemus. Nec enim malorum detractionem, ſed vitæ virtutem intuebuntur. Omni nanq; tuba clarior eſt per opera virtutum exhibitio, & ipſa luce ſplendidior eſt munda vita, licèt innumeri ſint, qui calumnientur. Si nanq; cuncta prædicta habeamus, & mites ac humiles ſimus, atq; miſericordes, mundiq́ue ac pacifici: & malè audientes non reddamus contumeliam, verum & gaudeamus, non minus, quàm ſignis videntes attrahe-
H mus: & libenter omnes ad nos venient, ſiue beſtia, ſiue dæmon, ſiue quilibet quiſpiā ſit. Improbus.n. dæmon, cū ſe nihil obeuntem viderit, iam abſiſtit, veritus ne lit nobis plurium cauſa coronarum. Illo autem digreſſo, licèt aliquis ſceleſtus ſit, atq; corruptus, illa caligine ſublata, virtutē agnoſcet. Si verò & homines decipientur, à Deo laudem habebimus, admirationemq; maiorem, in ipſo Chriſto domino noſtro, cui gloria competit omnis, honor, & adoratio nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

Mat.5.c

In illud Matt. Qui fecerit, & ſic docuerit, maximus vocabitur in regno cælorum: homilia. vii.

QVum nobis pro officio competat dicere, vobis autem conueniat pro deuotione audire: quid tam neceſſarium, tam pertinens poterit vtriſq; contingere, quàm vt quòd religioſē dicitur, & deuotè audiatur, & obſequijs competentibus teneatur? Nam ſi religioſa non tacere lucrum eſt, tacere diſpendium: quantò potiora lucra poterunt prouenire, cùm orationibus monſtratur, quicquid magiſterijs cœleſtibus, & diſcitur, & tenetur? Par enim cauſa & diſcentem, & audientem cōſtringit: vt vtriuſque profeſſio factorū ſignificatione ſignetur. Et quanuis ſit diſſimile doctoris, diſcē I
tiſq; officium, tamen vtriuſq; par eſſe debet ſanctarum legum obſequium: vt iungantur factis, qui ſeparantur officijs copulentur opere, qui diuerſi ſunt nomine: & quos vocabula ab inuicem ſeparant, eos obſeruantia præceptorum fideliter, ac deuotè coniungat. Quare ſic fit, vt vtriuſque ſit diuerſus actus, ſed obſeruantiæ par ſit neceſſarius vtriuſq; effectus: vt factorū in ambobus conſpiret aſſenſus, quibus diuerſus eſt in vocabulis ſonus. In doctore.n. moleſta eſt cauſa docere, nec facere: præcipere, nec obſeruare: in diſcente verò audire velle, quod nolit implere: autes qd eſt auditui commodare, & ab opere voluntatem auertere. Etenim qui facit, quod docet: & qui, quod imperat, complet: maximus in cœleſtibus ſententia dñi declaratur. At verò qui, quod dicit, negligit: & qui, qđ audit, contemnit: ſaluris reus exiſtit: quia obſeruanda contempſit, & pericula non vitauit. Amat.n. mortem, qui vitæ præcepta non ſeruat: & horret vitam, qui peccata morti debita, deſperata mente ſtequentat. Vt.n. per obſeruantiam legis, vita acquiritur: ita per contemptum mors a contumacibus inuenitur, dicēte domino: Si vis in vitam Mat.19
venire, ſerua mandata. Ita.n. perfectus doc
ctor liber eſt a diſcente, quem docuit, vt di K
ſcipulus contemptor inexcuſatus erit, qui facienda didicit, & contempſit. Nā & doctor econtrariò grauius affligetur, & obſequētis diſcipuli exemplo plectetur: qui facienda alijs tradidit, quæ ipſe non fecit: vt nec a diſcipulis, quos docuit, potuiſſet edi ſcere: vt quibus doctrinę tradiderat magiſterium,

ſterium, nec ab iiſdē factoribus mutuaretur exemplum. Neq; enim perfectio in legum eſt notitia conſtituta, cum ſcriptum
Ro.2.b ſit, Non.n. auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed factores legis iuſtificabuntur. Neque.n. inquam, is religioſus, & ſanctus eſt, qui nouit legē ceſſantibus factis, cùm expediat facere, quàm docere nec facere:
Ioā.15. quia moleſtū eſt docere, & nō facere. Vos amici mei eſtis, inquit, ſi feceritis, quæ mādo vobis. O magna bonitas, cui cum pro conditione reddere debeamus obſequia: vtpotè ſerui domino, famuli deo, ſubiecti potenti, mancipia redēptori: amicitiarum tamen nobis præmia repromittat, vt a nobis obſequia debita ſeruitutis extorqueat: vt quos ſibi ſeruire conſpicit ſpontè, ad beneficiorum poſſit promiſſiones imitare: & quorum voluntates à ſe conſpicit alienas, meqtes eorum prēmiorum liberalitatibus conſtituat ſuas. Nam vnde frequenter aut inuitat prēmio, aut terret ſupplicio, niſi vt benignitatis conſilio, à ſe formato homini conſulat? redempto prouidet: vt qui nō terretur ſupplicio, inuiteur pmio: & quē metus à peccato reuocare non poteſt, promiſſionum benignitas poſſit. Cupit.n. etiā nocentibus ſubuenire, deſiderat miſereri
Luc.3.b peccantibus. Siquis peccauerit, dignos fructus exhibeat pœnitentis. Inuitus enim in reos vindicat, etiam ſi dei indulgentiā miſerantis contemnant. Amat enim corrigi peccatores, qui in vitam non in mortem, à principio conſtituit homines. Ipſe enim
Mal.3.b ſibi infert interitum, qui medētis domini
Eze.18. contēpſit conſilium. Reuertimini, inquit, ad me: & ego reuertar ad vos. & iterū, Nolo mortē peccatoris, tantùm conuertatur, & viuat. Non vult dñs in quenquā dominari mortē: non vult in pœnā deduci hominē, quē in vitam conſtituit. Cæterū homo ipſe ſe dignum efficit morte, qui non paruerit legi. Odit viam, qui diuinam cō tempſerit diſciplinā. Nam cum dñs, quid vellet, quidve nollet, homini demōſtraret: ea ipſa docuit, quæ obſeruanti vitā, cōtemnenti afferunt mortē. Ita.n. de contemptu vita non poterit prouenire, vt de obſeruantia mors euenire non poſſit: vt iam hō, qđ voluerit, mereatur: & ex eo quod meruerit, iudicetur: vt hoc tantū in nominis voluntate conſiſtat, qui ſibi ex qualitate vitæ me
M ritum, quod haberet, inuenit. Quare his ſolicitè perpenſis, id eſt, vnde ſalus, vnde periculum naſcatur, ſalutis commoda de legis obſeruantia teneamus: & periculorū incommoda de legis contemptu, vt prouidi, caueamus: vt dum tenentes proſpera, & pellentes aduerſa, in conſpectu domini inuenimur, ab ipſo cum omnibus ſanctis ad æterna gaudia prouehi mereamur, Amen.

Ex capite Matthæi. v. in feſto ſanctorum Ioannis, & Pauli, homilia. viii.

Mat.5.g
Leu.19.
d

IN illo tempore, dixit Ieſus diſcipuli ſuis: Audiſtis, quia dictum eſt antiquis: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos veſtros: benefacite his, qui vos oderunt, & reliqua. Per omnia vult nos dominu, in præceptis ſuis eſſe perfectos. Nam dudum in lege præ-
Le.19.e ceptum eſt, Diliges amicos, & odies inimicos. Sed populo carnali, & terreno ſecundum tempus data iſta præcepta ſunt. Si-
Exo.21. cuti & illud: Oculum pro oculo, dentem
c pro dente. Nunc autem euangelica populo traduntur præcepta, cœleſtis ac perfectę iuſtitiæ, vt inimicos diligamus, odientes amemus: pro calumniantibus, ac pro perſequentibus oremus, vt verè filij Dei eſſe mereamur, qui pro miſericordia ſua indi-
A ſcretè ſuper bonos, ac malos, iuſtos atque iniuſtos, vitæ præſentis beneficia cœleſti dono largitur. Ad huiuſmodi præcepta euangelica cuſtodienda etiam per Eſaiam hortatur nos ſanctus ſpiritus, dicens: Audite verbum Domini, qui timetis nomen eius. Dicite fratres his, qui oderunt, & abominantur, vt domini nomen magnificetur, & appareat illis in iucunditate eorum, & illi confundantur. Vnde non immeritò Dauid in Pſalmo
Pſa.7.b teſtatur, dicens: Domine Deus meus ſi feci hoc, ſi reddidi retribuentibus mihi mala, decidam meritò ab inimicis meis inanis. Beatus quoque Iob idipſum ita commemorat, dicens: Qui ſi gauiſus
Iob.31.e ſum in delicto inimici mei, ſi dixi in corde meo, benè factum eſt, audiat auris mea maledictionem. Hæc autem euangelicæ gratiæ præcepta, quæ nunc ad ſalutem hominum data ſunt, inuenimus per mandata legis in animalibus formata, cum dicitur: Si inquit, videtis bouem ini-
Exo.23. a micī tui ſub onere tuiſſe, non pertrāſibis, ſed eleuabis eum. Vtinam tunc in lege

Moſi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mosi vnusquisque in animalibus disceret, quodcunque secundum euãgelium facturus esset in homine. Et meritò sequitur: *Si diligitis eos, qui uos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne & publicani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres uestros tantum, quid amplius facietis? nonne Ethnici hoc faciunt? Estote ergo & uos perfecti, sicut & pater uester cælestis perfectus est.* Ostendit dominus meritum nos perfectæ dilectionis habere non posse, si autem diligamus eos, quibus vicem nobis rependi dilectionis mutuæ noluerimus, cum huiusmodi dilectionem etiã Gentibus, ac peccatoribus scimus esse cõmunem. Vnde vult nos Dominus communem legem dilectionis humanæ lege dilectionis euangelicæ superare: vt non solum circa eos, qui nos diligunt, sed etiã circa inimicos, & odientes nostri amoris ostendamus affectum, vt verè bonitatis, ac pietatis paternæ in hoc imitemur exemplum. Et addidit: *Attendite, ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis*: & reliqua. Ab omni iactantia inanis gloriæ, atque humanæ cupiditatis vult nos esse dominus alienos, vt opus iustitiæ nostræ non hoc studio faciamus, quo hominibus placere velimus, sed soli Deo, à quo expectamus meriti nostri mercedem. Amittit enim meritum iustitiæ apud deũ, qui idcirco iustè vult viuere, vt gloriam humanæ laudis acquirat. Vnde Apostolus ait: Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem. Dehinc ait: *Cùm facis eleemosynam, noli tuba canere ante te*: & reliqua. In omnibus nos dominus ad perfectè fidei gloriam doctrina cœlesti conformat. Superius docuit opus iustitiæ nõ propter homines, sed propter Deum esse faciendum: nunc quoque iubemur eleemosynam facientes tuba canere non debere, ieiunium non promulgare, quod facimus. Non enim est deuotæ mentis in dei rebus aliquid operari, vt glotiam humanę laudis expectet. Plerique enim ideò aliquid in vsum pauperum largiuntur, vt inanem laudem hominum, & famam seculi de facultate mercentur. Quos operis sui mercedem in hoc seculo recepisse dominus manifestat: quia dum hanc gloriam seculi quærunt, mercedem futuræ promissionis amittunt. Et addidit Dominus, dicens: *Vt sit eleemosyna tua in abscondo, & pater tuus, qui videt in abscondo, reddat tibi.* Volens opus miseritordiæ non esse publicum, sed occultum: id est, vt non propter hominum laudem, sed propter Deum tantùm operemur, à quo expectamus cœlestem gloriam, & futuræ retributionis mercedem. Huius autem fidelis operis eleemosynæ sub religiosæ taciturnitatis silentio Salomon ecclesiam collaudans olim protestatus est, dicens: Speciosæ sunt genæ tuæ sicut turturis, propter taciturnitatem tuam. Hanc scilicet taciturnitatem, de qua ait dominus: *Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua*. Sed non hic dominus de humani cõrporis manibus, quibus nec videndi, nec loquendi vllus est sensus: sed in manu dextra, aut sinistra homines significantur. Denique scriptum legimus in libro Regum manum homines significare, cum dicitur: Nõne decem mihi manus sunt intra hominem? id est, decem tribus in Israel. Vnde non dubium est in dextra manu homines significari iustos, in sinistra verò peccatores intelligi. Secundum quod Salomon retulit: Partes dextræ nouit dominus. Peruersæ autem sunt, quæ sunt à sinistris. Huius autem dextræ ac sinistræ intelligentiam dominus in euangelio apertissimè manifestat, cum iustos à dextris, peccatores verò à sinistris collocandos esse declarat. Hæc ergo dextra iustorum, siquid secundum præceptum domini operatur, iubetur sinistra nescire: id est, quod fideliter operamur, ac religiosè, iubet vt in conspectu sanctorum, & infidelium hominum non iactemus. Verum si quid non humanæ laudis studio etiam coram religiosis fratribus fideliter fecerimus, non potest opus deuotionis ac fidei, fratribus iactantia iudicari ante Deum, ac saluatorem nostrum, qui est benedictus in secula. Deinde ait: *Et cum oratis, non eritis sicut hypocritæ tristes*. Ad omnem nos iustitiæ cœlestis, ac fidei perfectionẽ dominus instruit. Vult enim nos sine hypocrisi, sine aliquo studio humanæ laudis esse, opus diuinæ religionis implere. Prohibemur nanque hypocritarum more orationes nostras omnibus iactanter ostendere, ne meritum gratiæ amittamus. Dominus enim non simulatam, ac iactantem, sed simplicem orationem, ac fidelem requirit. Et ideo clauso ostio: id est, intra cordis, & conscientiæ ipsius secretum, à domino iubemur orare, vt ab eo, qui secretorum, & occultorum est cognitor, recipiamus orationis occultæ mercedem. Religiosæ.n. mentis est, deum nõ voce, vel sono vocis, sed deuotione animi, ac fide cordis orare. Secundum quod Dauid in psalmo testatur, dicens: Dicite in cordibus vestris, & in cubilibus vestris cõpungimini. Inuenimus deniq; in libris Regum, Annam illã sanctissimam huius euangelicæ doctrinæ præcepta implentẽ. Nam cùm sine aliquo vocis sono in cordis sui secreto, in conspectu domini fideliter orans, desiderij sui preces effunderet, statim exaudiri meruit a domino. Sic & Danieli cum tribus pueris occultè semper orãti, interpretationem somnij, & reuelationum secreta dominus scire concessit. Cornelius quippè necdum præceptis euãgelicis eruditus, dum in cubiculo suo secretè fideliter oraret, meruit vocem angeli sancti loquẽtis audire. Quid de Iona dicimus, qui non modò cubiculo, sed vtero belluæ clausus intantum orans meruit exaudiri, vt de profundo maris, & de ventre tam im manis beluę incolumis, & viuus euaderet? Exauditus autem a deo est, non quia voce, sed quia fide clamabat. Et ideò clamor vocis non est opus in oratione ad deum, quẽ scimus secreta cordis intueri, sed clamor fidei, ac religiosæ mentis deuotio. Vnde nõ immeritò in sequentibus dominus ait: Orantes autem nolite multum loqui, sicut Ethnici. Ethnici.n. homines putant multi loquentia verborum facilius se a domino posse impetrare, quod postulant. Sed hoc a nobis dominus non expectat, sed vult potius, vt orationem nostram non verbositate sermonis, sed fide cordis, ac iustitiæ meritis commendemus. Et vtique, qui melius nouit omnia, quę nobis necessaria sunt, & vniuersa quæ postulaturi sumus, antequã loquamur, agnoscit. Quantum deniq; distet inter multiloquacem, & humilem, ac simplicem orationem, in pharisæo illo, & publicano habemus exemplum. Nam pharisæi iactantis se, multiloquentia verborũ reprobatur oratio: publicanus verò humilis, ac summissus, pro peccatis suis veniam postulans, iustificatior iactanti se pharisęo descendit. In quo completum inuenimus id quod scriptum est: Oratio humilis nubes penetrabit. Perueniens ad Deum, qui orantis precem audire consuecuit, qui est benedictus in secula, Amen.

De fugiendis iuramentis, & quòd deo gratiæ agere debemus, licèt in paupertate degamus. ex Matth. cap. v. vide in vltimo tomo, ad populum Antiochenum, homilia. xxxviii.

De oratione dominica, Homilia ix.

[vetus exẽplar habet, Annua vobis domini ca, &c.

Dominica [oratio ex pontificali doctrina electis ad fidem debetur. Et qa debitum ex debito a nobis exigitur, vltrò vobis reddimus ore, quæ a nobis exigitis corde. Oratio dominica ita data est credentibus, vt opẽtibus, & moribus conueniat: & ne in multiloqo incurreremus peccatũ, collectè voluit dominus noster Iesus Christus discipulos suos orare. Alia est.n. propria oratio, alia dominica. Vos ergo, qui accepistis orationẽ in confessione assignãdam deo, debetis corde credere, opere petsi cere. Dictum est.n. Ante orationem præpara teipsum. Quid est, Ante orationem præpara teipsum, nisi expoliatus cogitatione praua, sic accedas ad dominicam orationem? Sic ergo orabis, *Pater noster qui es in cælis*. Magna dignatio patris, magna dignatio creatoris, vt creaturam captiuatam peccatis faceret liberam, ille qui ascendens in altũ captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominib. Ergo vide, quis rogas, quid rogas, quem rogas. quis? homo. quid? indulgentiam. quem? Deum. Ergo patrem nostrum dicimus Deum. Non quærit iste pater propriè se vni dare, & alij se negare: sed quomodo dicimus nostrum, sic & nos debemus effici ipsius. Qui serui eramus, facti sumus liberi: cæci, videntes: febrientes, salui. Quia ergo pater, & mater carnis huius creauerunt nos, ille veniens dignatus est regenerare nos. Ergo patrem deum habemus, ad honestatem patris ambulate, in voluntate eius proficite, vt eius promissionem accipiatis. Indignum est.n. vt si aliquis sit adulter, bilinguis, inordinatus, subdolus, malè agens, a fide recedens, tepidus in religione, sine studio viuens, captiuatus errore, dignus sit dici filius, aut ille audeat dicere, Pater. Ergo habete charitatem dei, vt sit in vobis cor, & anima vna, vt dignè dicatis ei, Pater noster. & videte vbi vocatis patrem, vtiq; in cœlo. Ideò clamamus in conspectu sacrificij, Sursum corda. Vbi confessio nostra tenetur, cor quotidie ibi representetur. Cũ consurrexeritis cũ Christo, quæ sursum sunt, quærite: vbi Christus est in dextera Dei sedens, vt cum fiducia

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicatis, Pater noster, qui es in cœlis. Sequitur oratio, *sanctificetur nomen tuum*. Quę est ista sanctificatio dei, nisi vt sanctis moribus viuentes in nobis Deus sanctificetur? Nam quicunq; puro corde, & pacifico cũ omnibus hominib. viuit, loquitur veritatẽ in corde suo, & dolose non agit sub lin-
Mat. 5. b gua sua: in hoc videntes homines bona opera, clarificant patrem, qui est in cœlis. Dixit ipse dominus noster, Sancti estote,
Leu. 19. a & 20. b quia ego sanctus sum. Quid est, Sancti estote, nisi præcepta mea implete, voluntatem meam facite, in vijs meis ambulate? Cum ista feceritis, sanctificatur pater noster, qui est in cœlis. Sequitur, dicens, *Adueniat regnum tuum*. Necessaria postulatio, quando fragilitatem carnis nostræ regit rector, & creator noster. Aduenit regnum eius, sed in nobis, non ad iudicium, sed ad redemptionem. Nam quæ conscientia est, quæ sit præparata ad regnum illud iudicij?
K Et quare dicebatur, Ne intres in iudicium cum seruo tuo, quoniam non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens? Ergo quomodo intelligimus, Adueniat regnum tuum? Adueniat, id est, in me veniat, vt & ego efficiar rex regens limum carnis meæ, terram meam, quæ fuit maledicta, spinis, & tribulis plena. Ideò dictum est: Et nunc reges intelligite, erudimini omnes, qui iudicatis terram. Qui iudicat terram carnis suæ, rex est carnis suæ: Sed non potest homo regere carnem suam, nisi rectus fuerit a rectore suo. Nam quandiù concupiscit
Gal. 5. c spiritus aduersus carnem, caro aduersus spiritum: quia hæc duo sibi inuicem aduersantur, vt non ea, quæ volumus faciamus, nondum venit regnum Dei in nobis. Sed quando subdita est caro spiritui, aduenit regnum dei in nobis. *Adueniat ergo regnum suum, fiat voluntas tua sicut in cœlo, & in terra*. Quæ est voluntas eius, nisi dominus
Ioã. 5. c Dei filius, qui ait patri, Nõ veni facere voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me? Quæ est voluntas eius, nisi quod
Ibi. 17. d dominus cecinit patri, Pater hoc volo, vt vbi sum ego, & isti sint mecum? Quæ est voluntas eius, nisi obedientia, charitas, humilitas, mansuetudo, benignitas, castitas, longanimitas, pudicitia, simplicitas? Hæ
L virtutes ex voluntate dei defendũt. Quid est. *Fiat voluntas tua*? In anima mea, & in carne mea, in cœlo mentis meæ fiat voluntas tua, in carne corporis mei impleatur voluntas tua. Est & alius sensus, Fiat voluntas tua sicut in cęlo, & in terra: cuti S angelis tuis, quos fecisti in spiritu: Quia tu facis
Ps. 103 a angelos tuos spũs, & ministros tuos ignẽ vrentem. Ita dona nobis spiritualiter viuere, quomodo angeli, qui carnem non habent, vt fiat voluntas tua sicut in cœlo, & in terra. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Magnus iste panis, qui replet mẽtem, & non ventrem. Iste panis, & noster est, & angelorum: iste panis manducatur, & non finitur: iste panis totum mundum replet, & integer manet. De ipso comedimus, inde viuimus, inde pascimur, inde nutrimur, inde peruenimus. Et tñ quotidie illum quærimus, ne deficiat fides nostra, nè vires animæ nostræ in ista arcta, & angusta via fatigatæ non perueniant ad patriã. Ergo dñe pasce nos quotidie pane cœlesti, verbo tuo sancto, quod carnem fieri voluisti, vt habitaret in nobis. Ipse panis est, qui fractus est illis ambulantibus in via, quem
Luc. 24 c agnouerũt in fractione panis. Quid est. n. frangere panẽ, nisi secretum aperire, agnoscere Deum, & hominem? Ergo dñe da nobis istum panem quotidianum. Nã primè M
1. Co. 3. a mater ecclesia ex vberibus doctrinæ suæ lac potat, dicens, Lac vobis potũ dedi, non escam: nõdum. n. poteratis, sed nec adhuc quidẽ potestis, adhuc. n. estis carnales. Accipe lac, vt peruenias ad panem: accipe orationem, vt peruenias ad perfectionẽ. Ergo panem nostrum quotidianũ da nobis hodie. Hodie dei intelligitur, hodie Dei nomen non habet, hodie Dei lux lucis est, & fons luminis. Ergo dñe illumina corda nostra, vt mereamur quotidianum panẽ. Hic modo versiculus, qui sequitur, magnam habet conditionem, magnum nobis incutit timorem. Excutite ergo pigritiã de animis vestris, non est res leuis, q̃ audituri estis. *Sequitur dicens, Et dimitte nobis debita nostra, sicut, & nos dimittimus debitoribus nostris*. Quę sunt debita? fortè cautionum debita, fortè aliquid debemus deo. Quid debemus Deo, nisi imaginem, & similitudinem eius seruare illæsam? Quid debemus Deo? honore mutuo præuenire. Sunt alia debita, q̃ debemus deo. Peccauimus illi grauiter, iniustè egimus, iniquitatẽ fecimus. Aut quis
Pro. 20. b castum se gloriatur habere cor, aut mundũ se esse a peccatis? Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, &
1. Ioã. 1 c veritas in nobis non est. Ergo ista sunt debita,

A debita, qa nõ est sine pctõ, nec ĩfans vnius
Iob. 14. a diei natus super terram. Nam qũo potest
Ps. 50. b mundus esse de immundo conceptus semine? quia in iniquitatibus concepti sumus, & in delictis mater nostra in vtero nos aluit. Exinde contraximus peccata, non tantùm originalia, sed & propria cõmissa. De ipsis debitis clamamus: Dimitte nobis debita nostra, & profitemur professionẽ periculosam, vt dicamus Deo, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: Ergo dimittis pctã peccãti in te, discute conscientiã tuã. Si sol nõ subijt cũ iracundia tua, si maledicentem te non remaledixisti, si iniuriam passus, non es comminatus: si ista fecisti, in errorem te non induxisti: nec enim Deum fallere potuisti, qui est iudex conscientiæ tuæ. Ergo non aliqua debita attendenda sunt, sed peccata peccantibus in se. Concludat Apostolus propositionem nostram: ipse dixit, Nemini quic̃q
Ro. 13. c debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Ecce si diligendo dimisisti, vera erit confessio tua. Nam cõsidera alibi quid dicit, Homo homini seruat iram, & a Deo quærit medelam. Si vis ergo, vt dimittantur tibi a deo,
Eccl. 28. a quæ commisisti, dimitte peccanti in te, ne si non dimiseris, dicatur tibi, Serue nequã
B & piger omne debitum dimisi tibi, quia
Mat. 18 d rogasti me, & te non oportuit dimittere conseruo tuo? & eris nõ dimittendo inutilis seruus, & particeps pœnæ perpetuæ. Di
Mar. 11 c mittite ergo de cordibus vestris fratribus, vt dimittat vobis pater vester, qui est in cœlis. Vltima est ista orationis sententia, quã dicturi sumus: *Et ne patiaris induci nos in tentationem, sed libera nos a malo*. Quæ est ista tentatio, nisi illa, de qua rogat Apo
1. Cor. 10. c stolus, dicens: Fidelis est Deus, qui non vos patietur tentari supra quàm potestis ferre, sed faciet tentationem etiam cum exitu, vt possitis sustinere? Tentatio grandis est, fratres charissimi, impatientem patientia vincere: non vinci a malo, sed vincere in bonum malum: cibare inimicum, necessaria ei subministrare, orare pro illo magna tentatio, magna exagitatio est. Est alia tentatio hęretic̃orum, qui colloquio suo corrumpunt bonos mores. Est tẽtatio tertia, quando se transfert diabolus in angelum lucis, vt decipiat: vt per bonum operetur mortẽ, vt fiat supra modum peccator peccans per mandatum. Ista tentatio est, vbi est legis prohibitio, ibi est magna tentatio. Ideò ergo clamat ecclesia, Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a a malo. Sed quia viribus nostris nullus po
O test ista implere, dicamus adiutori nostro, libera nos a malo. Quid est perfectum malum, nisi diabolus princeps huius mundi, & author operis mali? Cum ab ipso nos liberauerit, verè liberi erimus. Tenete orationem, vt non intretis in tentationem, & dicite voce illa angelica de vestra liberatione, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax
Luc. 2. b hominibus bonæ voluntatis.

Ex capite Matthæi. vi. feria. iiij. cinerum. homilia. x.

In illo tempore, dixit Iesus discipuli suis: Cũ ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Et reliqua. Sicut in superioribus præceptis, ita quoq; circa ieiunij obseruationẽ ad perfectæ nos fidei meritũ dominus doctrinæ suæ mandatis instituit, vt non propter humanam gloriam, sicut hypocritæ tristes faciunt, sed propter futuram spem, soli domino ieiunemus, a quo expectamus humilitatis huius deuotæ mercedem: verũ, qui ita ieiunant, vt magis hominibus, quàm Deo placeant, habent quidem laborem de corporis afflictione, sed per inanẽ gloriam mercedem laboris apud Deũ habere non possunt: qui cum solummodo id causa religionis, ac fidei agere debeant, humanam potius laudis gloriam quærere
D malunt, & ideò ait dominus: *Amen dico vobis: perceperunt mercedem suam*. Et vnum
Mat. 6. b quidem propositum videtur esse ieiunij, tam eius qui Deo tantum deuota mente ieiunat, quam etiam illius, qui ieiunans hominib. placere desiderat. Sed distat gratia ieiunantium, quam vis vtriusq; simile propositum videatur. Atque idem ieiunij labor, non tamen idẽ fructus est, nec eadem retributio meritorum. Longè enim differt ille, qui propter Deum ieiunat, ab eo qui propter homines ieiunare ꝓponit: ꝙ huic pro mercede laboris compensatio fit laudis humanæ, illi pro deuotione humilitatis meritum gloriæ in futuro seruatur. Sic quoque, & orantium habitus, secundũ propositum quidem non differre videtur, sed secundum animi fidem, & mentis affectum magna est distantia meritorum. Aliud est enim, vt superius dictum est sub expectatione laudis orare, aliud

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad hoc tantum orare, vt orationis suæ à Deo retributore expectent mercedem. Similis causa est circa oēm obseruantiā diuinæ religionis. Vnde non immerito dñs omne studium laudis atq; humanę iactantiæ volens a nobis abesse, docet nos quē admodum ipsi religioso animo, ac deuo-
E ta mente placeamus, dicens: *Vos autem cum ieiunatis, vngite caput vestrum, & faciem vestram lauate*: & reliqua. Vt, si fieri potest, opus religiosi ieiunij, & ipsius corporis atque animæ afflictionem vultus hilaritate velemus: cuius rei exempla etiam secun-
Iud. 9. & 13.a dum historiam præterito tēpore legimus præostensa. Nam sanctissima Iudith, cum magno mœrore pro populo esset afflicta, post solennitatem triduani ieiunij capite vncto, & lota facie, ita internæ afflictionis tristitiam texit, vt simulato gaudio lætari hostibus videretur: ac sic dum lætitia vultus ieiunium texit, de hoste triumphū
Esth. 4. d. & 7.c victoriæ reportauit. Similiter Esther sanctissima, dum lota facie, & capite vncto, post triduanum ieiunium intelligi a rege non potuit, Amam illum populi sui ini-
Dan. 1. a micum iniquissimum interemit. Quid de Daniele, ac de tribus pueris dicimus, qui in tanta abstinentia inter tot adolescētes, qui cibis regalibus pascebantur, soli vultu cæteris gratiores inuenti sunt? Sed quia id
F ſm literam diximus, quid etiam secūdum spiritalem intelligentiam sentiendum sit, videamus. In vnctione capitis, misericordiam significari cognoscimus. Vnde vnge
1. Cor. 11.a te caput, proximo est misericordiam facere: quæ misericordia in pauperem facta, refertur ad Deum, qui caput viri, secundū Apostolum intelligitur, ipso domino di-
Mat. 25 d cente: Quandiu vni ex minimis meis fecistis, mihi feciſtis. In cuius misericordiæ vice, diuina retributione, velut quodam oleo cœlesti perfundimur, ab eo qui ait:
Mat. 5. a Beati misericordes, quoniam ipsis miserebitur Deus. Nouit hanc cœlestis olei in capite vnctionem etiam sanctus Dauid, cum
Ps. 132. a dicit: *Sicut vnguentum quod descendit in barbam*. In facie verò lauanda, emundati corporis, ac syncere conscientię puritas significata cognoscitur. Vnde lauare faciē, hoc est ab omni sorde peccatorum, & squalore delicti faciem cordis nostri, & ipsam conscientiam mundā præferre, vt verè lætitiam cœlestis gaudij, & hilaritatem sancti spiritus in nobis habere possimus. Ac sic fit, dū sub hac fidei deuotione Deo potius, q̄ hominibus ieiunamus, a Deo qui occultorum est cognitor, accipimus retributionis mercedem. Hoc.n.ait dñs: *Ne pareatis hominibus ieiunantes*: & reliqua. Si ergo semper vis caput vnctū gerere, & mundam faciem cordis habere, iuxta domini dictum insiste fideliter operibus misericordiæ, insiste deuotioni ieiunij, vt placere domino mereari. Deinde ait: *Nolite*, inquit, *thesaurizare uobis thesauros in terra*: & reliqua. Prohibet nos dominus in terra G thesaurizare, vbi omnia infirma sunt, & caduca. Contrarium est.n. fidei ac saluti hos terrenos thesauros expetere, diuitias seculi quærere, facultates mundi sectari, quas possunt, & tineæ corrumpere, & æruginem absumere, & fures rapere: quas quicunque magis in terra thesaurizare voluerint, q̄ in cœlo, thesauros illos æternæ, & cœlestis vitæ habere non possunt, dicente ipso Mat. 19 c dño: Q̄m diues difficilè intrabit in regnū cœlorum. Similiter, & apostolus: Nam qui 1. Ti. 6. b volunt diuites efficit, incidunt in tentationem, & muscipulam diaboli. Recordemur illius diuitis, qui omnem gloriā suam in seculi thesauris, atque deliciarum suarum Luc. 12. c constituit: qui cum propter affluentiam frugum, de ampliandis horreis cogitaret, atque animæ suæ delicias opum, & securitatem longæ vitæ promitteret: non dicam furripiente fure, hæc, quæ congregauerat, perdidit, sed ipsam animam sub eadem nocte, qui thesaurizabat, amisit. Vnde non immeritò Dauid ipse testatus est, dicens: ps. 38.b Thesaurizat, & ignorat cui congregabit Mat. 10 c ea. Cogitemus, & illum adolescentem, qui cum propè omnia præcepta legis implesset, qa thesauros magis terrenos habuit, H quàm cęlestes: vitæ æternæ thesaurum ob- ps. 61. c tinere non potuit. Et idcirco bene Dauid ait: diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Perite possunt, sed in cœlo reconde, vbi nulla aduersa dominantur, vbi fures non effodiunt, nec furantur, id est, diabolus, & angeli eius. Non tinea, nec ęrugo extermi nat. i. peccata, quæ huic seculo dominantur. Quemadmodum autem hunc thesaurum in cœlo reponere debeamus, ipse dñs Mat. 19 in euangelio manifestat, dicendo ad illū c adolescentem: Vade, vende omnia, quę habes, & da pauperibus, & habebis thesaurū in cœlo. Hmōi ergo thesauros, quia æterni sunt, & incorrupti, qui perire non p̄t, per

per opera iustitiæ, per pietatis, ac misericordiæ merita iubemur in cœlo reconde-re. In cœlo.n. reconditur quicquid secundum fidem scripturæ, in vsum pauperum erogatur, dicente scriptura. Qui dat pauperi, Deo fœneratur, Vnde, & sub apostolis
Pro. 19. c. & Eccle. 29.a credentes, memores huius dominici præcepti, thesaurizasse sibi inuenimus in cœlo, qui venditis vniuersis rebus suis terrenos thesauros ad regna cœlestia transtulerunt. Et ideò addidit dominus dicēs: Vbi
Mat. 6. c fuerit thesaurus tuus, ibi erit, & cor tuum. Quia si in cœlo semper bonis operib. thesaurizamus, vbi omnis spes, & salus nostra I est, vbi nobis vita æterna reposita est: in terra licet positi, cor tamen in cœlo semper habemus. Verūm nō potest cor in cœlo habere, qui cupiditate seculi captus, thesaurizare sibi in terra maluerit. Meritò, & sanctus Apostolus, etiam diuites seculi
1. Ti. 6. d quemadmodum hunc thesaurum cœlestē consequi possint, horratur dicens: Diuitibus huius seculi præcipe non superbè sapere, neque ponere spem suam in incerto diuitiarum, sed in Deum viuum, qui præstat nobis abundanter omnia ad fruendū. Benefaciant, diuites sint in operibus bonis, facilè tribuant, communicent, thesaurizent sibi in futurum, vt apprehendant veram vitam, ab eo qui est author vitæ, & immortalitatis æternæ, cui laus, & gloria in secula seculorum, Amen.

Mat. 6. b *De lectione euangelii, vbi dictum est: Nolite esse sicut hypocritæ pharisæi exterminantes facies suas, vt videantur ab hominibus ieiunantes: homilia. xi.*

SEries lectionis euangelicæ nobis plurimum præstitit desiderium loquendi de verbo sanctitatis, de sanctis admonitionibus, de malorum moribus: vt & suos ædificaret, & inimicos exprobraret. Dicebat facta pharisæorum hypocritarum, & cor-
K de ficto adstantiū: quo magis hominibus vellent placere, q̄ Deo. Increpabat illos, admonebat suos. Nam isti alieni a Christo, qui dicebantur hypocritæ, & pharisęi, volebant videri ab hominibus, & non a Deo: receperunt mercedē laudis humanę, & non vitæ æternæ. Nam isti stabant in platæis orantes, vt viderentur ab hominibus. Videte, quantus ibi sunt plausus cordis, delectatio laudis humanæ, superbiæ odiositas. Dixit.n. quidam sapiens: In propria laude odiosa iactatio. Aequè dictum est: Non te laudet os tuum, sed laudet te os proximi tui. Et ipse dominus ostendens Pro. 27. formam humilitatis, dixit: Si ego perhi- a beo testimonium de meipso, testimonium Joā. 5.c meum non est verum. Ergo isti stabant in platæis orantes, vt viderentur ab hominibus, etiam appetentes primos accubitus in cœnis. Tuba canebant, vt eleemosynas facerēt. Quàm odiosum est, quàm peruersum est, quàm fœdum, quàm inordinatū opus. Nolite imitari superbiam pharisaicam. Stabant ad orationem, sed non stabant. Si starent: humiles essent corde, non superbi. Multi stare se putant, qui cadere se nesciunt: nec ideò dolent casus suos, q̄ non videant, quia cadunt. Multi putant L in malis operibus iustitiam se tenere, & simplex cor habere. Hodieq; sunt Christiani, qui nomen habent tantùm, opus non habent, qui propè talia agunt qualia pharisæi. Appetunt laudes humanas, timent detractiones, gaudent lucris, contristantur damnis, mendacio nūmum acquirunt, impiè agunt, calumniosè multa rapiunt: non iudicant, neque viduæ, neque pupillis, sed magis opprimunt has personas: peregrinos contemnunt, nudos despiciunt, pauperes non intendunt. Isti quid spectant in futuro, nisi illam sententiam, de qua dixit dominus: Esurui, & Mat. 25 non dedistis mihi manducare: sitiui, & nō d dedistis mihi bibere: nudus eram, & non cooperuistis me. in tribulatione, & non estis me consolati: infirmus, & non visitastis: in carcere, & non venistis? Isti tales vnam sententiam audituri sunt: Ite in ignē æternum, cuius non erit finis. Nam vide, Ibidem scriptura sancta quid dicat: In mensura, Mat. 7. qua mensi fueritis: in eadem remetietur a. & vobis. Aequè alio loco dicit scriptura. Mat. 4. Quod tibi fieri non vis: vide, alij ne fe- c ceris, Euangelium clamat. Quæ vultis, vt Mat. 7. faciant vobis homines: eadem, & vos faci b te eis. In tantis sagittis testimoniorum, M quale est cor durum, quod non doleat? In tantis compunctionibus, in tantis increpationibus, clamat dominus: nemo audit. Non tacent prophetæ, non tacent apostoli in paginis sacris, non tacent sacerdotes in admonitionibus. Quid dicturi sunt tales in futuro? Nunquid excusabunt se de ignorantia? nunquid excusabunt se

Universidad de Deusto
Biblioteca

de negligentia sacerdotum, de taciturnita

Lu.19.f te? ibi solus fletus erit, & stridor dentium. Quid facturi sumus, qui non possumus, nocte surgere, facere eleemosynam, ne videamur ab hominibus? Interdiu potest ne fieri, vt nō videatur homo faciens eleemosynam? Tu te noli videri, & non te videt alius. Tu ad aucupandam laudem humanam hoc noli facere, & nullus te videt. Sed dic in corde tuo tpe suggestionis, tem

2. Para. vlt. pore laudis humanæ, dic Deo tuo: Dedimus tibi de tuo: quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi. Nihil habemus, quod non acceperimus. Et si accepimus, quid

1. Co. 4. b gloriamur, quasi non acceperimus? Quod damus, ex donis tuis damus, non ex laboribus nostris. Ipse dedisti, vt demus. Nihil tunc agit inimicus, nisi fortè pulset cor Christianum, vt dicat: Nemo tali pietate plenus est. Iam magnum meritum habes

A ante Deum. Totum diuidis pauperibus, nihil tibi reseruas. Nudū vestis, egenum sine tecto inducis in domum tuā, elutientem cibas, sitientem potas, conse lationem subministras tribulationem passo. Ista numerat in corde, ostētans falsa, vt vera subripiat. Sed econtrario repellatur de corde talis suggestio: non ingrediatur in animā sanctam, & Deo deditam, impugnetur, repudietur, repellatur: & dicatur, Quid retri-

Ps. 115. a buam dño, pro oībus, quæ retribuit mihi? Paucos dies hoc facio, & vitam æternam accipio. Pensa inimice dies meos, & vitam perpetuam, & vide si est cōparatio ad hoc, quod finitur ad illam, quę non finitur. Cū ista dixeris tempore suggestionis, conculcatur inimicus, repellitur. Mouetur in corde pietas, merces acquiritur. Ante Deum perueniens ille ſus, ingredietis in gloriam, intrabis in gaudium, requiesces cum angelis, videbis facie ad faciē Deum sicuti est: dices in choro illo angelico, Hagios hagios hagios, sine cessatione: requiesces a laboribus, exultabis in sempiternum. Quis ad tantā promissionem nō festinet? Quis ad tantū desiderium nō applicetur? Quis

Ioan. 3. in ista caduca vita remaneat segnis, cum Phili. 2. tanta sint munera Dei? Descende, vt ascendas. De cœlo descendit filius Dei, vt nos ascenderemus. Quantum se humiliauit vsque ad mortem crucis, vt totum acquireret mundum? Si ille hoc fecit indebi

Ps. 73. b tē: nos quare non reddimus debitum? Audite orantem prophetam, & dicentem: Vouete, & reddite domino Deo vestro. Reddite, quod accepistis: accipite, quod non habetis. Quid est, quod dixi: reddite, quod habetis? Habes pietatem, fac pietatem. Habes nummum, compara cœlum. Habes vestimentum, indue nudum vestimento, Das hospitium, accipies mansionē in cœlo. Vide si est comparatio. Das corruptiles, das tēporales: accipis æternas. Das te dimissuras res, accipis in æternum possidendas. [Tu autem cum oras (hoc sequitur euangelium) intra in cubiculum tuum: & ostio clauso, ora patrem tuum in abscondito: & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.] Magna persuasio, magna doctrina, magnum lumen intelligentiæ. In cubiculum intras, & claritatem inuenis: taces, & audiris: gemis, & respiceris. Confiteris, & indulgentiam accipis: pulsas, & aperitur tibi: quæris, & inuenis. Cæterū quid significat, Intra in cubiculū

C tuū? Nō intra parietes, sed in cubiculū cordis: ibi discute cōscientiam tuā, ibi vide actus tuos. Considera vitā tuā, quid egisti in cogitationib. quid in factis, quid in dictis, quid in cupiditatibus, quid in suggestionibus, quid in illusionibus, qd in phātasijs, quid in miserijs, qd in imaginationibus. Considera ista, intra in cubiculum tuum. Proter non nescienti, sed scienti non lingua, sed gemitibus, & dic Deo tuo: Ante Ps. 73. b te est omne desiderium meum, & gemitus meus a te non est absconditus. Et ille, qui videt in abscondito, reddet tibi: non pro malo opere, sed pro credulitate, sicut scriptum est: Si crediderit is, & intelligetis. Esa. Istas sententias, quas in euangelio audiuimus, propitio Deo exponendas nō tacuimus. Diximus, vt audiatis: clamauimus, vt compungamini: exposuimus, vt intelligatis. Nodos absoluimus, obscura illuminauimus, debitum reddidimus. Si audieritis nos, vos securi eritis. Si autem non audieritis, merces vestra vos manet. Damnatio non audientes subsequetur. Tenete pacē, tenete charitatem, habete humilitatem. Psallite, intelligite, spiritu & mente orate. A cogitatione terrena recedite, vt cum ista feceritis: non temporalem, sed æternam vitam inueniatis, Amen.

D *In illud Matthæi, Cauete a pseudoprophetis: homilia. xii.*

OMnibus notum est clementissimi dei curam in hominis semper salute consistere: quippè q sp monuerit, vt iudex: vt magister, docuerit: suos semper, vt beniguus, instruxit. vnde, nec patrem agnoscit, qui monita tanta contemnit: nec magistrum intelligit, qui documenta salubria negligit: nec ad deum se pertinere cognoscit, qui eius benignas instructiones aspernatur, ac respuit. Qui quidem contēptor, ac perfidus dignè pro patre, experietur vltorem: pro magistro, iudicem: sentiet pro benigno, censorem. Nec enim poterit excusari, cui nec paterna admonitio profuit, nec magistri doctrina præstitit, nec instructio diuina persuasit. Quapropter, vt ingratus filius, vt contumax discipulus, & benignitatis tantæ alienus, cum prophanis, & externis iudicabitur. At contrà, qui patrem agnoscit, qui magistrum intelligit, qui benignum deū saluta

E ri instructione persenserit: obedientis filij, diuinæque benignitatis compos, munere æterno gaudebit. Quare si credimus deum prouidentem, & iustum, & prouidentis iustitia seruemus, & iustitiā iudicis vereamur. Domini vox est: Cauete a pseudoprophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Cauete, inquit, prophetas falsos, vt iubeo: cauete illos, qui interiorem fœuitiam innocentia vestitus occultant, qui ouium indumento contecti, quod profitentur, infamant: qui aliud docent, quàm faciunt: aliud agunt, quàm dicunt: aliud exhibent, quàm vocantur. Hi sunt, qui, quōd execrā tur, admittunt: qui quod prohibent, faciunt: &, quod faciendo præcipiunt, operum simulatione dissoluūt: apud quos innocentia culpatur, & culpa pro innocentia ducitur: apud quos peccare iustum est, & iustitiam exercere nephandum: apud quos promereri delinquere est, & delicta admittere promereri est. Vbi certant facta cum dictis, dimicat doctrina cum factis: vbi alia sermonibus sonant, alia operatione confirmant: vbi studium nullum est, nisi vt innocentibus pœna, reis gloria tribuatur. Luporum genus quantò est omnibus bestijs inferius, tantò malitia, & crudelitate deterius: quantò subtilius, tantò nocentius: quantò submissius, tantò peius. Et incessu humiles, sed actu nocentes: F vestitu simplices, sed malitia fœuiores: aspectu mites, sed immanitate crudeles. Et tamen lupi, vigilante pastore, ouibus nocere Lupo se non possunt: traditores verò, nec ouibus, uior est nec pastoribus parcunt. Quod vocantur, hæreti- debellant: quod profitentur, impugnant: cus. Christianos, quod se esse nolūt, simulant, malitiosè infestant. Malunt enim dici, quod non sunt; vt in alijs damnent, quod faciunt. Optant se crudeles existere: quia se non possunt innocentibus sociare. Nā si mihi sceleſtorum coniunctio nocere nō posset, vel societas talium perniciem allatura non esset: detestarer eos, quos domino execrabiles cernerem. Quia nunquam seruus cum inimico domini, impunè poterit habere consortium: nec miles cum imperatoris sui hoste, sine pœna potest inire consilium. quidvis ex rerum natura sic se habet, vt quoties bonus malo coniungitur: non ex bono malus melioretur, sed ex malo bonus contaminetur. Diuersitas. n. rerum, nunquàm potest habere consortiū, Vt. n. paria sui semper æqualitate iunguntur: ita cōtraria copulari nō possunt. Amaritudo nunquàm dulcedinem patitur, nec lux aliquando tenebris sociatur. Vt enim huiusmodi disparata, naturam sui conseruant: ita coniuncta amittūt, quod suerāt, G dicente domino: Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Quare, aut inserantur, si volunt salutares fructus afferre: aut Mat. 7. c secum soli remaneant, vt ariditates suas gehennę ignibus dedant. Dominus suos persecutionem passuros prædixit. Beati, inquit, eritis, cum persecuti vos fuerint. Si, Mat. 5. a qui persecutionem patiuntur, beati sunt: qui faciunt, quid sunt? quare si persecutionem pateris, Christianus es: si persecutionem facis, inimicus, & hostis. Et vnde frustra tibi Christianum nomen imponis, qui Christum in eius seruis persequeris? Affectas vocari, quod operum simulatione mentiris. Nomen tuum, Christianum sonat: sed facta Antichristum mōstrant. Sub nomine, nomen impugnas: sub lege, legem debellas. Persequeris fidē, quam te profiteri simulas: nec te iam in aliquo occultas, vt lateas: qui proditus es, quod latebas. Licuit Sodomis inter

Universidad de Deusto
Biblioteca

inquinatos, & turpes, Loth sanctissimum habitare: Christianos verò cum traditoribus morari non licuit. Licuit Israelitis in Ægypto legibus paternis insistere, quippè cum nemo eos ad illicita, nemo ad prophana figmenta compulerit. Vbi n. nasci non licuit, ibi tamen vti diuinis legibus licuit. Helias sanctissimus viduæ ministerio pascitur a traditoribus verò, dei seruis victus, pabula denegantur. Babylonia pueros contaminari suis cibis non patitur: at isti familias dei sacrilegio contaminare nituntur. Daniel sem leones libenter hospitio susceperunt: & isti dei seruos proprijs hospitijs violenter excludunt: vt quantò in bestijs laudatur humanitas, tantò in istis crudelitas detestetur. Igitur magnum mihi compendium datum est, magna via ostensa, magnæ materia attributa. Ex fructibus, inquit, eorum cognoscetis eos. Spinæ, inquit, vuas non generant: tribuli ficus non faciunt. Actus sunt, qui hominum fructus ostendunt, Totum enim malitiæ est, quicquid in eo cõsistit: vt, quod est, celet: quod non sit, se esse simulet: quem si intelexeris, vitas: quem si noueris, caues. Fur enim sic accedit, vt lateat: quoniã si agnitus fuerit, furari non poterit. Indicium enim mẽtis, operatio est hominis: quoniam factis ostenditur, quicquid cordis secretò concipitur. Tandiù enim latet, quod intra secreta viscerum conditur, quandiù factorũ testimonio comprobetur. Adeò quicquid cogitatur, innocuum est, si careat effectu: licet cogitatio mala cogitanti iam obsit, etsi alij nocere non possit. Et tamen occultum non est, quicquid conscientiæ teste cõmittitur: quia etsi alterius notitiam fallit, fallere tamen seipsum non poterit. Discedite, inquit, discedite inde, & exite de medio eorum, qui domini vasa portatis. Discedite, quotquot templum dei iam estis. Discedite, ne malorum cõsortio collatam vobis gratiam polluatis. Discedite, ne quod sanctificauit Christus, polluat diabolus: aut quod mundarit deus, contaminet inimicus. Imitare bonis actibus deum, execramini in persecutoribus diabolũ. Amet in vobis mentis munditiam Christus. Puritatem cordis, cum in vobis viderit, gratuletur omnipotens deus, vt possitis accipere, quod promittitur: facite quodcunque iubetur.

H 3. Reg. 17 b
Dan. 1. a
Ibid. 6. e
Et hoc in vos ò Luthera ni lupi.
Mat. 7. c
I
Esa. 52. c

Dominica. xviii. Post Pentecosten, homilia xiii.

In illo tempore, ascendens Iesus in nauiculam, transfretauit, & venit in ciuitatem suam. Mat. 9. a

Christum in humanis actibus diuina gessisse mysteria, & in rebus visibilibus inuisibilia exercuisse negotia, lectio hodierna monstrauit. Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suã. Nonne ipse est, qui fugatis fluctibus maris profunda nudauit, & Israeliticus populus inter stupentes vndas sicco vestigio, velut montium concaua transiret? Nonne hic est, qui Petri pedibus marinos vortices inclinauit, vt iter liquidum humanis gressibus solidum præberet obsequium? Et quid est, quod ipse sibi sic maris denegat seruitutem, vt breui loci transitum sub mercede nautica transfretaret? Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit. Et quid mirum fratres? Christus venit suscipere infirmitates nostras, & sua nobis conferre remedia sanitatis: quia medicus, qui non infert sanitatem, curare nescit: & qui non fuerit cum infirmo infirmatus, in firmo non potest conferre sanitatem. Christus ergo si in suis mansisset virtutibus, commune cum hominibus nihil haberet: & si non implesset carnis ordinem, carnis in illo esset otiosa susceptio. Sustinuit ergo has necessitates, vt homo verus humanis necessitatibus probaretur. Ascendit in nauiculam Christus, ecclesiæ nauem, seculi fluctus semper mitigaturus ascendit, vt credentes in se ad cœlestem patriam tranquilla nauigatione perducat, & municipes ciuitatis suæ faciat, quos humanitatis suæ socios esse consortes. Non ergo naui Christus indiget, sed nauis indiget Christo: quia sine cœlesti gubernatore nauis ecclesiæ, per mundanum pelagus, & per talia, & tanta discrimina ad cœlestem portum, non valet peruenire. Hæc diximus fratres, quantum ad intelligentiam spiritalem, verum ipsius historiæ ordinem prosequamur. Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suam. Creator omnium Deus posteaquam se propter nos nostra angustauit in carne, cœpit habere humanam patriam, cœpit ciuitatis Iudaicæ esse ciuis, parentes habere cœpit, parentum omnium ipse parens, vt inuitaret amor, attraheret charitas,

K Exo. 14 c
Mat. 14 d
L

charitas, vinciret affectio, tenderet humanitas, quos fugarat dominatio, metus dispersérat, & secerat ius potestatis extorres. *Venit in ciuitatem suam, & obtulerunt ei paralyticum iacentem in lecto.* Et videns, inquit, *Iesus fidem illorum*, dixit paralytico: *Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua.* Audiuit veniam, & tacet paralyticus, nec ad illam respondit gratiam: quia plus ad corporis, quàm animæ tendebat curam, & temporales, ærumnas resoluta corporis compage sic detestabat, vt æternas pœnas resolutionis animæ non deflet, gratiorem sibi præsentem vitam judicans, quàm futuram. Meritò Christus offerentium fidem respicit, & vecordiam respicit sic iacentis, vt fidei alienæ suffragio, paralytica animam ante curare, tur, quàm corpus. Respiciens, inquit, fidem illorum. Cernitis in hoc loco fratres, Deum non quærere insipientum hominum voluntates, non expectare ignorantium fidem, nec infirmi stulta desideria perferri, sed ob alterius fidem subuenire.

Mat. 9. a
Mar. 12 a
& Lucæ 5. d
M
A

De conuersione Matthæi, homilia xiiii.

Mat. 9. b

MVltæ tempestates, inquietudo aeris, sed desiderium concursus vestri potuit non impediri. Multæ tentationes, sed laborem vestrum non dissoluerunt. Non cessat impugnari ecclesia, non cessat insidias pati, sed in nomine Christi semper superat, semper vincit. Et quantùm alij insidiantur, tantùm ista dilatatur. Et fluctus quidem illidunt, sed fundamentum, quod supra petram est, non quassatur. Per diem doctrina, in nocte vigiliæ. Labor vester non quærit requiem, sed coronam. Nox contra diem certat. Ibi congregatio, & hic collectio: nox per plateas ecclesiam operata est, desiderium vestrum igne vehementius est. Non indigetis exhortatione, non quæritis monitorem spontè properatis, voluntariè concurritis. Quis non stupeat? quis non miretur? Non solum qui erant, perseuerarunt: sed qui non erant, adiuncti sunt. Talia quippè tentationis lucra consuerunt. Sicuti enim pluuia in terram descendens eleuat semina, sic & tribulatio animam intrans erigit desiderium. Sermo in.

Mat. 16 c

dei est immobilis, quia portæ inferi non præualebunt aduersus eam, qui impugnat, seipsum dissoluit, & fatigat, ecclesiam autem tortiorem ostendit: qui aduersatur, virtutem suam destruit, nobis verò per patientiam coronas operatur. Iob & ante tentationes præcipuus erat, sed postea melior apparuit: nec tantùm bonus erat, cum illæsum haberet corpus, sed multò melior ostensus est, cùm ex corpore vermes, & sanies defluebat. Nunquam formides tentationem: si animam præparatam habes, nõ nocebit tribulatio, quia tolerantiam operabitur. Sicut n. aurum in camino non læditur, sic nec stabilem animam tribulatio non nocebit. Quid operatur, caminus? aurum mundat. Quid operatur tribulatio? tolerantiam, amplioremq; patientiam. Abscindit n. desidiam, & coadunat animam, & sobriorem reddit. Vbi sunt nunc, qui tribulant? Nusquam comparent. Plateas circumeo, & neminem illorum video. Folia erant, & vento flante dispersa sunt: paleæ erant, & aspirante aura raptæ sunt, & purum remansit triticum: plumbum erant, & liquefactum est, & aurum remansit purissimum. Quis eos pepulit? quis præturbauit? Nullus hominum, sed propria conscientia præliante. Post peccatum quippè sensêrũt, quid fecerint. Nam & in Cain quando cogitabat interficere fratrem suum, ardebat animus: cum autem consummauit fratricidium, gemens, & tremens erat super terrã. Quòd si conatus horum effectum non habuit, attamen voluntas in crimine est: & quantum ad malignitatem illorum, homicidia perpetrarunt, sed nobis propter Dei clementiam vita concessa est. Hæc dico voluntatis vestræ desiderium arguens, vt nunquàm paueatis tentationes. Petra es, ne timeas fluctus. Super hanc petram, inquit, ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Quamuis deforis moueant bella, & deintus timorem incutiant, nauem Iesu submergere nõ possunt. Sed vt non omne tempus in illorum crimina expendamus, tradentes eos tortori conscientiæ ipsorum, tanquam carnifici gulæ liuoris pulsante, vt corruant in desiderijs suis, & fugiãt, nemine persequẽte: redeamus ad cõsuetum studium, & debitam apponamus mensam. Nec n. iustũ est omne tempus ad inimicorum crimina occupare, & filios esurientes relinquere.

Mat. 16 c
B
C

Hester-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hesterna igitur die beatus nobis Paulus epulũ pparauit, hodie sanctus Matthæus. Heri blasphemus, hodie raptor: heri persecutor, hodie fraudator. Sed blasphemus non permansit blasphemus, sed factus est apostolus. Et fraudator non permansit raptor, sed euãgelista factus est. Dico & prio rem conuersationem, dico & posteriorem immutationis virtutem, vt perdiscas quanta sit conuersationis vtilitas, vt & tu non desperes de tua salute. Doctores enim & & tũc cũ essent peccatores, manifesti erãt, & nunc blasphemus principium malignitatum. Quid.n. est aliud telonæum, nisi legitima rapacitas, violenta fiducia, iustitiæ legem habens patrocinante rapina? Latro deprehensus confunditur, iste rapiens fiducialiter agit. Sed hic talis, & tantus publicanus, at subitò euangelista apparuit. Sed forsitan addiscere cupis quemadmodum, & qua arte. Transiens, inquit, Iesus, vidit Matthæum sedentem in telonæo, & dixit ei: Sequere me. O virtus sermonis. Quasi quiddam intro vt hamus, & captiuum militem fecit, & ex luto aurum operatus est. Venit vncinus, & statim exurgens secutus est eum. In profundo malignitatis erat, & vsq; ad verticem virtutis conscendit, vt nobis ostenderet neminem debere desperare salutẽ, quia naturalis malignitas nõ est. Liberi quippe arbitrij nos creauit deus, vt voluntate nostra cum adiutorio dei, quod volumus, faciamus. Si publicanus es, potes fieri euangelista: si blasphemus es, potes fieri apostolus: si latro es, poteris paradisi colonus effici: si magus es, poteris dominũ adorare. Nec est vlla malitia, quæ pœnitentia non soluatur. Et ideò tanquàm principia malignitatum elegit Christus, vt nemo vsque in finem semetipsum despiciat. Noli mihi dicere, perij, qui iam medicura habes fortiorem te, & potentiorem, quàm infirmitas tua est. Medicum habes, voluntatem tuam, si volueris, emendantem, & porentem, & cupientem. Cum enim non subsisteres, fecit te: & quia peruersus effectus es, multò magis emundare te poterit. Accepit enim limum terræ, & plasmauit hominem. Dicito mihi, si nosti quomodo de terra carnem fecerit, quomodo neruos, quomodo ossa, quomodo cutem, quomodo venas, quomodo oculos, quomodo palpebras, quomodo odoratum, quomodo linguam, quomodo pectus, quomodo manus, quomodo pedes, quomodo viscera, quomodo singula membra. nonne terra erat, quod iacebat? nonne vna substantia? Et introijt artificis virtus, & variã operatus est creaturam. Nunquid nam poteris dicere, quo genere curantur vulnera tua? Vt enim ignis cùm in vepres, aut spinas immissus fuerit, concremat, & comburit fragilem materiam: sic multò magis volũtas dei nostra delet, & expellit peccata, & radicitus aulsa consumit. Sed forsitan dicis: Quomodo poterit peccator similis esse sanctis? Noli requirere qua arte, noli scrutari rationem, sed crede clementiæ, & benignitati diuinæ. Sed dicis: Grãdia sunt peccata mea, & immensa scelera. Et quis est sine peccato? Sed ego, inquit, pessimus, & super omnem hominem. Sufficit tibi ad placandum Deum peccare desinere, & benefacere. Dic tu, inquit, prior iniquitates tuas, vt iustificeris. Recognosce, quia peccasti: & si agnouerris, initium correctionis factum est tibi: suspira, molestus esto, effunde lachrymas. Nec enim aliud quid effudit meretrix illa, sed lachrymas pœnitentia sociauit, & ipsa comite peruenit ad fontem.

Mat. 9. b D

Esa. 43. d

F

In decollatione sancti Ioannis Baptistæ, vbi ita fatur de muliere mala, homilia. xv.

HEu me quid agã? vnde sermonis exordium faciam? quid dicam? vel quid taceam? Non enim ego tantùm in stupore mentis factus sum, sed omnes qui audierunt euangelij vocẽ, & mirantur mecum, vel Ioannis constantiam, vel Herodis leuitatem, vel impiarũ mulierum feruidã dementiam. Quid.n. audiuimus? Herodes, inquit, apprehensum Ioannẽ posuit in custodia. Quamobrem? propter Herodiadẽ vxorem Philippi fratris sui. Et reprehendã forsitan leuitatem Herodis à miserrimis mulieribus inductam. Quid enim quis dicat, & qũo quis enarret mulierum illarum crudelem malitiam? Et quidem ego existimo nullam esse in hoc mundo bestiam cõparabilem mulieri malæ. Sed nunc mihi de muliere mala sermo est, non de bona & honesta: nouit enim multas bonas, & honestas in omne opus bonum promptas, quarum me vitam commemorare oportet ad ædificationem audientium, & ad honorem bonarum excitandum in mentibus

Mat. 14. a & Mar. 6. c

bus singulorum: nulla ergo in hoc mundo bestia similis est mulieri malæ. Quid inter quadrupedia animalia leone sæuius? sed nihil ad hanc. Aut in serpentibus quid dracone atrocius? sed ne hoc quidem iuxtà mulierem malam, & linguosam conferri potest. Nam & leo, & draco in malo inferiores sunt: testificat huic sermoni meo sapientissimus Salomon dicens: Cohabita leoni, & draconi melius est, quàm cum muliere mala, & linguosa. Et ne putes ꝓphetã in ironia hoc dixisse, ex ipsis rebus disce manifestius. Danielem leones in lacu reueriti sunt, iustum verò illum Nabutem Iezabel interfecit. Cetus Ionã in ventre custodiuit, Dalida autem Samson circumuentum illecebris, raso etiam capite deformatum alienigenis tradidit. Dracones, & aspides & cornutæ Ioannem Baptistam in deserto viuentem subdita feritate tremuerunt, Herodias verò eidẽ caput abscidit, & tanti viri mortem in pretium saltationis accepit. Heliam corui in monte pauerunt, & Iezabel cum post illam reddita per ipsum terris pluuiæ gratiam persequebatur, vt pœnam mortis ei redderet, cuius orationib. depulsa generis humani fame, & ipsa, licèt indigna, viuebat. Quid enim dixit post illud admirabile beneficium? Si tu es Helias, & ego sum Iezabel: hæc mihi faciant dij, & hæc apponant, ni si crastina hac hora ponam animam tuã, sicut vnius eorum, qui interfecti sunt. Et timuit Helias, & abijt secũdum animam suam: & porrexit in desertũ viam quadraginta dierum, & cœpit quasi tædijs in defectione animi postulare, vt moreretur, & dixit: Domine deus sufficiat, iam accipe animã meam, quia nõ sum ego melior super patres meos. Væ mihi, quid ad hoc dicat ille tantus propheta? Timuit mulierẽ, qui totius mundi statum, & cœli pluuiã, agri speciem in linguæ potestate portauerat: qui ignem è cœlo eduxerat, & per virtutem orationis mortuos suscitauerat, hic timuit mulierem, timuit inquã. Nulla.n. malitia æmulari potest mulierem malam. Attestatur iterum huic verbo meo, Sapientissimus Salomon, Quia non est caput super caput serpentis, & non est malitia super malitiam mulieris. O malum summũ, & acutissimum diaboli telum mulier. Per mulierem Adam in paradiso prostrauit, & de paradiso exterminauit. Per mulierẽ mi

G

Eccl. 25 c

Da. 14. 1 3. Reg. 21. d Ion. 2. a Iud. 16. d Mat. 3. a

3. Reg. 17. a

H

Ibi. 19. a

Ibid.

4. Reg. 1. d

3. Reg. 17. d

Eccl. 25 a

Ge. 3. b

tissimum illum Dauid, vt necem militis sui innocentis Vriæ Ethei in epistola dolo mandaret, armauit. Per mulierem sapiẽtissimum Salomonem in præuaricationis sacrilegium præcipitauit. Per mulierẽ fortissimũ Samson tasum inductũ, rasumque cæcauit: & virtute crinili, & decoris oculis spoliatus, ludibrio foret hostibus, quibus fuerat antè terrori, cum his captiuus molit, quibus dominabatur inuictus. Per mulierem castissimum Ioseph vinculis alligatum detrusit in carcerem. Per mulierem il lum totius mundi lucernam Ioannem capite truncauit. Et quid dicam de hominibus? Per mulierẽ angelos è cœlo deposuit, id est, homines sanctos, qui ad cœlum pergebant: per mulierẽ cuncta omninò ꝓsternit, & iugulat, oẽs interficit, oẽs elidit, repletos ignominia, & honore vacuatos. Mulier.n. impudens nemini parcit, non reuitam honorat, non sacerdotem reuereꝛur, non prophetę deferꝛ. O malum omni malo peius mulier mala, siue illa pauper sit, siue diues, duplex malum est. Si habeat facultates malitiæ suæ cooperantes, duplex malum, intolerabilis vipera, immedicabile venenum. Scio ego & aspides blandimentis incantantium mitigari, & leones, & tigres, & pardos domita feritate mansuescere. Mulier mala etsi iniuriam patitur, etsi honorem accipiat, extollitur: hæc si potentis alicuius vxor sit, non cessat die, ac nocte virum suũ callidis stimulare sermonibus, blanda nequiter: & importuna violenter, donec mentem extrudat, vt similem sibi faciat maritum: improbis malè suadet consilijs, sicut Herodias fecit Herodi. Si vetò pauperem virum habeat, ipsum quoque ad iracundias, & rixas incitare non desinit. Et si vidua sit, ipsa per semetipsam omnes passim despicit, ad omnem audaciam spiritu superbiæ inflatur. Timore enim dei non refrænat linguam suam, nec in futurum iudicium prospicit, neque ad deum attendit, non amicitiæ iura seruare, non religionis fidẽ nouit vereri. Nihil est ei virũ suum tradere ad mortẽ. Deniq; iustum illum Iob mulier sua ad mortẽ tradebat, dicens ei, Dic verbum in dño, & morere. O malignitas ineffabilis, voluntas impia, non est miserata viro suo, cum videret omnia eius membra atq; vitalia vlceribus ignitis ardentia, carnes eius inuolutas, non inflexa est ad misericordiam: videns

I

1. Reg. 11. b, c

3. Reg. 11. c

Iud. 16. e

Gen. 29 b

Mar. 6. b

K

Mar. 6. d

Iob. 2. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

videns eum totum doloribus inuolui, & duris cruciatibus constrictum agone sune reo dimicare, & vlulatu lachrymabili dolores suos ab intentione latetum tabidotum expressis vocibus decantare: non mitigata est affectione mentis vxoris, cum illum quem regali quondam purpura amictum viderat, tunc cum in aggere stercoris nudato corpore iacentem videret, non recordata est pristinæ cum eo consuetudinis suæ, neq; quanta per ipsum gloriasin diuitijs, & honoribus floruisset, sed oblita omnium bonorum, quid ait? Dic verbum ad dominum, & morere. O gratia coniugalis, ò malagma doloribus leniendis accommodatum, ò charitatis vnanimæ constans fides. Die mihi mulier, putasne eum quia si te in simili tribulatione positam ille vidisset, tale ad te verbum potuisset emittere, & non orationibus, & benefactis passionem tuam abstersisset? Non sufficiebat illi temporalis castigatio, nisi tu doloribus, & vulneribus eius grauior exiteris, q̃ sempiternam illi blasphemię peccato adMat.12 c duxeris pœnam. An ignoras, quod omne peccatum, & blasphemia remittetur hominibus: in spiritu autem sancto blasphemãti non remittitur, neq; in isto seculo, neque in futuro? Vis videre, & aliam huius Iud.16. malitiæ parem? Da mihi Dalidam. Nam d & ipsa fortissimum illum Samson virum suum nouacula rasum, & vinctũ Allophylis hostibus in prædam, & ludibrium tradidit: illum cubilis sui coniugem, cui mollissimè blandiebatur, cui simpliciter adM labatur, quem ipsa chariorem habere existimabatur, quem hesterno die, vt inimica decepit, quem paulò antè callidis malè blanda palpabat illecebris, velut diligens, hunc paulò pòst morti tradebat, inducès. Et quid dicemus? Quibus odiorum causis displicuerit vxori? Fortè non erat speciosus. Et quis eo pulchrior sub illo tempore videbatur, qui septem crines sacrato vertice in septiformis gratiæ imaginem præferebat? An verò non erat fortis, & contemptu ignauiæ spernebatur? Et quis illo [forte, fortior, qui leonem terribilem vianti[sihianti, bi obuium solus, & inermis inrectis maIbi.14.b nibus strangulauit, & (vt scriptum est) siIbi.15.d cut hœdum capratum discerpsit? Et, qui vna die vetustis ossibus asini cadaueris arente maxilla Allophylos mille prostraIbid. uit: sed præterea, & sanctus erat, atque intantum sanctus, vt cum sitisset post laborem pugnæ, in loco sicco deprecatus in defectu animæ suæ dum statim ex ipsa maxilla, quam in manu tenebat erumpente aqua biberit, atq; inde sitis æstum ex eodẽ mortui pecoris olle, quo sicerat, refectus extinxerit. Et hunc tantum, & talem virũ, & pulchritudine, & virtute, & sanctitate, vxor sua sicut inimicum decipiens, alligãs Allophylis tradidit. Vnde illa mulier illitã forti viro præualuit? vnde nisi ingenita illi simplicitate bonitatis, & suæ malitiæ calliditate? non solũ in curiosa, sed & subA dola irrepsit in præcordia mariti simplicis, & importunis obsecrationibus, atq; illecebrosis blanditijs fatigatum, arcano illo virtutis suę martyrio spoliauit, atq; ita detasis crinibus virtute nudatum funditus euertit. vt quem multa milia hostiũ armata non viceranr, & ab inerme prostrata corruerant, hunc vna muliercula sine armis dolo malitiæ armata conuicerit. Propterea hoc annunciat tibi propheta, & dicit. A coniuge tua custodi te, ne manifestes ei cor tuum. Dic.n. mihi, quæ bestia contra masculum suum talia aliqñ meditata est? Quæ draçena vult masculum perdere? Vel quæ leæna marem suum ingulandum tradidit? Vides ergo quia apte dixit sapiẽtia, Quoniam non est caput super caput serpẽ Ecc.25. tis, & non est malitia super malitiam mulieris. Et ideò quisquis habet mulierem malam, cognoscat quoniam iniquitatũ suarum portat mercedem: non caret testimonio veritatis. Audi denuò sapientiam dicẽtem, Mulieri malæ, & iniquæ portio dabiIbid. tur pro operibus malis. Sed hactenus mihi de muliere mala sermo habitus hic habeat finem: oportet.n. nũc vicissim commemoB rare, & bonas, maximè propter eas, quæ adsunt: bonæ.n. fœminæ bonarum virtutes sicut proprias intuentur, & illarum castos labores suas esse coronas existimãt, 4.Re.4 Mulier bona, & hospitalis beata Sunab mitis, quæ virum suum deprecata, mansionem ædificauit Helisæo, vt prætiens, & diuertens ad eos, quod facere consueuerat, secretum haberet refectionis locum: posuit ergo ei lecticam, vt scriptura declarat, & lucernam, & mensam. Lectum verò non vtiq; vacuum tegumentis, sed habentem competentia strato indumenta. Et lucernam non sine oleo, sed cum stuppa, & oleo habentem lumen. Et mensam non

sine

sine panibus, sed ornatã cibis necessarijs. Quid autem? Digne dicimus, & beatam illam viduam, quæ susceptt propheram Heliam, quam in nullo impediuit rerum inopia, diuitem bona voluntate, cui non erat neq; frumentum, neq; vinum, neque pulmentarium, neq; aliud vllum terrestris alimoniæ genus, ad paupertatis exhaustæ consolationem. Non ager illi frugifer semen panis præbebat, non vinea prædulci fluentibus vuam racemis de vite vberem ministrabat, non arbor fructum pomi sua uissimum ramis felicibus afferebat: nõ ei C palmo terræ ad arandum locus proprius erat, neq; vel cubiti spatium adminiculabatur: sed semper in tempore messis procedens in campos, & lento incuruata progressu rara segitis absciſſæ reliquias scruta batur, & resíduas, vel caducas progressis messoribus spicas, breui gremio colligebat, in quo velut dimissa sibi æstimatione numeratã pro anni spatio reponebat annonam. Ad hãc igitur venit Helias in tpe famis quando totus in defectu, siccitate pluuiarum penè aruerat mundus, & inopia ingenti tabefactis animantibus victũ negabat: quando cœlum æstiuo igne exaruerat, terra, & crassus aer nebulosis vaporibus caligabat, subductisq; imbribus nubila refrænata pendebant: quando non herbæ, non flores, neq; vlla germina pullulabant: quando flumina tenuata hyemis algore aluei breuitas agebat, & fontium vberatos riuos sol diuturno ardore restrinxerat. Tunc ergo Helias vir cui totus erat mundus inferior, ad illam inopem viduã venit. Nostis fratres solitas viduarũ angustias, & omissis propheta diuitibus, qui etiam in tẽpore famis solent panibus abundare, descendens a monte ad istam pauperem venit. Quare ergo vir ille, qui in verbo iguem de cœlo eduxerat, non similiter ipse sibi panes depositit? Nunquid non poterat? vtique poterat. Sed non hoc facit, D nè præparata ad bonum opus vidua hospitalitatis mercedibus priuaretur, vt & illam modicum pugillum farinæ, & stillicidium olei more prophetæ susceptt, viduæ domus multiplicata benedictione rependeret: non.n. pro sua tantum requie ad eã missus est propheta, vt ab inope pascereturquantum vt egẽtem pasceret, & vt manifestaret occultum in corde bonæ illius voluntatis affectum. Hoc fecit etiam ipse dominus, qui potest omnes sanctos suos, qui sunt in hoc mundo per semetipsum sufficienter alere, continet tamen manũ suam ab impendio ministrandi, vt ad bonum promptas mentes in tpe necessitatis de fructibus humanitatis ostendat, & animarum affectiones operum qualitate discernat. Quòd si non fuerint digni, aut volentes, qui sanctos Dei suscipiant, tunc eos dominus, aut sicut Heliam per aues pascit in monte secretum, aut per prophetam aliunde transmissum, sicut Danielem in lacu leonum: aut per maritimum animal, sicut Ionam per cetum: aut ipse per semetipsum Deus pastor alimenta præstat, sicut patribus nostris in deserto. Cum.n. non essent in solitudine, qui susciperent filios Israel, de cœlo manna esurientibus E dominus ministrabat, & de petra aquam sitientibus educebat: cũ ergo in hoc mundo iusti, & iniusti permisti versantur, nũc interim sanctos suos tribulationẽ, & inopiam adeò ferre permittit: quatenus volentibus opera pietatis, & humanitatis, exercere, gratiam non abneget dominus, & sibi per præsentia, & terrena beneficia thesaurizent sibi æterna, & cœlestia. Abijt ergo beatus Helias ad illam viduam præsentibus facultatibus inopẽ, nõ amplius, q̃ pugillum farinæ habentem. Quo sumpto, esset sine dubio fame cogente cum filijs suis moritura: ad quam ait propheta, 3. Reg. Affer mihi, vt bibam modicum aquæ in 17.b vasculo. At illa mox abeunte post tergum eius iterum clamans, ait, Affer mihi, & panem in manu tua. Illa simpliciter quod habebat confessa est, dicens, Viuit dominus, si est in repositione, nisi hoc modicum farinæ, & exiguum olei. Orem laudabilem, Ibid.c quòd in tanta escarũ penuria, ipsum modicum, quod ei resíduum erat, non denegauit. O detestanda, & insatiabilis hominum auaritia. Quanti vero nunc, qui aurum, & argentum velut lutum habent: cũ rogantur, vt indigentibus opem præstẽt, vel ad tempus pro necessitate commodẽt, F renuunt, & non habere se iurant: aut siquando per multas obsecrationes flectantur, vt præstent, scripturas, & cautiones ordinant, & præiudicia quędam ferro duriora confingunt. Et illis mutuãtibus manum primum callidis conscriptionibus ligant, insuper fideiussores, & interuentores sęnoris commodati accipiunt. Illa autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem paupercula nostra ab vna voce quod
postulata est, habere non negauit, palmulã
Ibid. illam farinæ. Et quid ad illam propheta re
spondit? Festina, inquit, & fac subcinericium panem, primum mihi, & postea tibi & filijs tuis. Tentatio erat verbum prophetæ, probatio cordis, examinatio voluntatis. Et erat sicut in libra positum prophetæ, & beatæ viduæ cor. Quod in prophetici sermonis imperio, quasi quæstionis tormentorum interrogabatur, & anceps in vtrunq; pendebat, quæ viget voluntatem, si sibi potius, & filijs consuleret, an prophetæ imperio obediret. Verùm illa elegit se potius, & filios suos angustare, quàm Dei prophetam renuere, atq; illi potius de inopiæ suæ residua refectione parare. Et illa quidem necdum Christum loquentem, vt nos monentem, audierat, ita dicentẽ, Qui
Mat.10 d susceperit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: &, Qui
G potauerit sitientem calice aquæ frigidæ in
Ibid. nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Quid est aũt quod propheta ait, festina? nunquid tantum esu riebat, vt indifferenter festinatione mulieris indigeret? Non vtiq;. Sed doceri illam voluit prompto animo, & feruenti spiritu, & hilarem, & manu paratam ad boni operis effectum, non ex tristitia, & tanquam
2.Co.9 b ex necessitate præbentem. Hilarem. n. dato
rem diligit deus. Festina, inquit, & fac pri-
3. Reg. 17.c mum mihi. Sicut Abraham in angelorum aduentu ad boues festinauit, & vitulum ad
Ge.18.a eorum prandium detulit: & sicut Sara fe-
Ibid. stinauit ad panes subcinericios faciendos, vt acciperet illum in cœlis absconditũ panem: festina, & fac sicut Abraham hostias deo. Non primùm tibi, & postea mihi: nõ
Gen. 4. sicut Cain, & Ophni, & Phinees, filij Heli
1.Re.2. sacerdotis: qui despiciebant honorem dei, primum sibi sacrificiorum primitias eligẽtes ex omnibus donis, quæ deo offerebantur. Illa ergo vidua quod imperatum est ei a propheta, festinanter effecit, & fructum suum festinanter impleuit, prouidens locupletem esse fructum operantibus in deo re
H positum. Propheta verò præparationem vi
3. Reg. duæ susceperit, gustauit, locutus est, & domũ
17.c eius omnibus bonis repleuit. Hæc, inquit, dicit Spiritussanctus, Non deficiet farina hydriæ, & oleum de capsace, donec det dominus pluuiam super terram. Et quare vsque illud temporis finẽ benedictionis dedit? Necessariò vtique. Oportebat enim nouam gratiam sicut pluuiam superuenire in terram, & veterem legem accipere terminum: & consequens est opus verbo. Videtis ergo quomodo hospitalitatis mercedes benedicta vidua consequenter recepit. Bonorum enim laborum fructus gloriosus est apud Deum, & incõcussa radix prudentiæ. Audistis ò mulieres malarum mulierum pessimos actus, & bonarum gloriosos triumphos: illarum ergo facinora calcate, harum verò exempla sectamini: illas execramini, has verò imitamini: vt cum sanctarum fœminarum cursum, & vestigia consecutæ fueritis, in earum choro, atque consortio pari gratia annumerari mereamini, gaudentes, & lætantes semper cũ Christo Iesu, cui honor & gloria in secula seculorum, Amen.

EIVSDEM IN DECOLLA- Mat.14
tione sanctis Ioannis Baptistæ, in illud Matth. Herodes tenuit Ioannem, & alligauit eum. Homilia. xvi. I

HOdie nobis Ioannis virtus, Herodis feritas cum refertur, confusa sunt viscera, corda tremuerunt, caligauit visus, hebuit intellectus, aufugit auditus. Aut quid constat in sensibus humanis, quando perdit virtutum magnitudinem, criminum magnitudo? *Herodes*, inquit, *tenuit Ioannem, & alligans posuit eum in carcerem*. Ioannes Ioannis
schola virtutum, magisterium vitæ, sanctipeniũ.
tatis forma, norma iustitiæ, virginitatis speculum, pudicitiæ titulus, castitatis exẽplum, pœnitentiæ via, peccatorum venia, fidei disciplina. Ioãnes maior homine, par angelis, legis summa, euangelij satio, Apostolorum vox, silentium prophetarum, lucerna mũdi, præcursor iudicis, Christi metator, domini testis, totius medius trinitatis: & hic tantus datur incestui, traditur adulteræ, addicitur saltatrici. Meritò ergo confusa sunt viscera, corda tremuerunt. At verò Herodes prophanauit templum, sacerdotium sustulit, confudit ordinem, temerauit regnum, corrupit quicquid erat religionis, quod legis, quod vitæ, quod morũ, quod fidei, quod disciplinæ perdidit, & cõ
fudit. Herodes sicarius in ciues in nobiles Herodis
latro, in socios populator, in domesticos feritas.
prędo, plebis interemptor, occisor filiorũ, K
in extraneos homicida, in proprios parricida,

cida, inebrians terram cruore, in siti sanguinis permanebat. Hinc est quòd Ioannis sanguinem pium in poculo crudelitatis absoluit. Sed ista lectio iam loquatur: *Herodes*, inquit, *tenuit Ioannem, & alligauit eum*. Qui vincula soluerat peccatorum, pec
catoris vinculis alligatur, vt vincta venia locum veniæ non relinquat. *Alligauit eum, & posuit in carcerem*. Herodes tu adulterũ facis, & in carcerem vadit Ioannes? Sic iudicat sedens in loco iudicis reus, in loco vindicis, innocentiæ persecutor. Rogo vbi rerum facies, vbi forma, vbi pudor, vbi existimatio publici cognitoris? Vbi Deus, vbi homo, vbi phas, vbi lex, vbi ipsius iura naturæ? Simul omnia sunt Herodes te agente, te iudicante, te viuente confusa. *Tenuit*, inquit, *Ioannem, & alligans posuit eum in carcerem*. Herodes te petit causa, te arguunt vincula, te carcer accusat, te diuulgat producta in publicum pœna. Ioannes iniuria
tur, causam custodiæ, qui requirit, in te in-
L uenit, quod puniat, & in Ioanne, quod doleat. Ioannes orbi notus, famæ virtute cognitus, celebratissimus sanctitate, dum attrahit ad se inquisitores iniuriæ, facit vt tuus cunctis innotescat incestus: agit, vt te habeat confusio publica, quem corrigere non valuit secreta correptio, & priuata. Herodem Ioannes monitis non accusatione pulsauit, vtpote amator castitatis, quẽ corrigere voluit non perire. Sed Herodes facibus libidinis ardens, perire maluit, quàm redire, & vxorem fratris illicitè possidere, & placere captiuis criminum, innocentiæ inimicis. Odiosa fit semper libertas. Nam
Odiosa quo li- virtus cõtraria vitiosis, sacrilegis exosa sanbertas. ctitas, inimica castitas impudicis, corruptis integritas pœna, luxuriosis aduersa frugalitas, crudelibus dura semper misericordia, impijs pietas non ferenda. Probat hoc
Mar. 6. t euangelista cum dicit: *Dicebat Ioannes, Non licet tibi accipere vxorem Philippi fratris tui*. Ecce vnde Ioannes offendit, ecce vnde Herodes furit: malos, qui monet offendit, incurrit odium, qui arguit criminosos. Dicebat Ioannes, quod erat legis, quod iustitię, quod erat salutis, certè quod erat nõ odij, sed amoris. Ecce qualem consecutus est ab
Mat.14 impio pro pietate mercedem. *Volens*, inquit, *occidere eum timuit populum*. Facilè deuitat a iustitia, qui in causis non deum, sed homines formidat. Huic peccandi differ
M facultatem, non aufert voluntatem. Vnde etiam quos suspendit a crimine, auidiores reddit ad crimen, & æstuat animo quousque perficiat, quod cogitat malum. Solus enim Dei est timor, qui nocentes corrigit, fugat crimina, innocentiam seruat, perpetem tribuit facultatem. Sed audiamus ipsam Ioannis beatissimi passionem: *Die*, inquit, *natalis Herodis, saltauit Herodias filia in medio triclinio, & placuit Herodi, & omnibus amicis eius: & iureiurando pollicitus est dare ei quodcunque postulasset ab eo. At illa præmonita à matre sua, Da mihi*, inquit, *in disco caput Ioannis Baptistæ*. Hæc est
Mulier, mulier antiqua malitia, quæ Adam eiecit antiqua de paradisi delicijs. Hæc cœlestes homines malitia. facit terrenos, hæc humanum genus mer- Ge.3.d
sit in infernum, hæc vitam abstulit mundo propter vnius arboris pomum. Hoc malum, quod homines ducit ad mortem, hoc malum fugit Helias propheta: & cuius lingua clauis facta cœli, tanquam reus fu- 3. Reg.
git a facie mulieris. Hæc inuenit verum la 19.a
borem, & presturam, quæ nunc occidit Ioãnem Baptistam. Deijcit pueritiam, perdit iuuentutem, illicit, & inquietat mortuam senectutem. *præmonita*, inquit, *à matre sua. Da mihi*, inquit, *in disco caput Ioannis Baptistæ*. Libidine æstuans miscetur ipsa incestui, extinguit lucernam mundi. *Tunc contristatus est rex vehementer, tamen propter iusturandum, & recumbentes iussit dari, misitque, & decollauit Ioannem, & allatum est ca-* A
put eius in disco, & datum puellæ: puella autem detulit matri suæ. Audistis fratres quanta nata sit de voluptate crudelitas, de libidine impietas: allatum est caput Ioannis in disco, qui salutaria monita dabat incestui, mensa migrat in caueam, in arenam vertitur domus, fiunt de pransoribus expectatores. Mutatur furore conuiuium, fit cibus O cõui-
cædes, vinum transit in sanguinem, finis uiũ dia
apponitur in natali, in ortu exhibetur ocbolicũ.
casus, conuiuium mutatur in homicidiũ, organa vertuntur in funus, tragœdiæ personant seculorum. Intrat bestia non puella, quærit caput amputare, non saltare, discurrit fera non fœmina, aspergit iubas per ceruices non capillos, anfractibus dilatat membra, fœuitia crescit augmentis. Fit grã dis crudelitate non corpore, & singularis fera vsq; dum capiat prædam. Fremit ore, dentibus frendit, ferrum non suscipit, sed pduc it. *Præmonita*, inquit, *a matre sua*. De matris peccato dãs mugitum, abscidit
caput,

Universidad de Deusto
Biblioteca

caput, corpus reliquit truncum. Noua bel
ua, quæ contempta corporis præda, caput
ipsa truncat, ac peruasit. Verùm nequis æ-
stimet de talibus nos velle declamare. Nos
non declamate, sed voluimus clamare, vt
B festiuitatis vestræ cauta sint gaudia, vestro-
rumq; natalium lætitia teneat in exulta-
tione mensurã. Epulis vestris intersit Chri
stus: in facie prandeatur authoris, honesta
Conui- te conuium, natura ipsa quę nos producit
uij ho honoretur, lætitia mensæ vestræ pertingat
nestas. ad pauperes Christi, familia vestra innocẽ
tiæ tripudiet disciplina. Absit ebrietas, lu-
xus absistat, fugetur effusio saltatricum pe
stis, lenocinia cantorum voluptatum fo-
menta, ventris onera, naufragium mentis,
cum Herodiadis conuiuio abscindantur,
vt præsens gaudium vestrum ad lætitiam
veniat sempiternam. Fratres hodie sermo
nem tulimus in Herodem, quia satis audi-
tor intelligit quanta sit gloria martyris,
quando miseriam persecutoris audierit.
Veruntamen nos conuenit scire, quia Ioã-
nes de morte sua natus est, & de natali suo
Herodes mortuus est.

De muliere Cananæa, homilia. xvii.

Mat. 15 b E*T egressus inde Iesus, venit in partes Tyri & Sidonis. Et ecce mulier Cananæa a finibus illis egressa clamauit, dicens ei: Miserere mei domine fili Dauid, filia mea malè a dæmonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius, rogabant eum, dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos.* Miratur Euangelista. Ecce mulier vetusta armatura diaboli, quæ hominem de paradiso
C expulit, mater peccati, initium iniquitatis, præuaricationis materia, ipsa illa mulier venit, ipsa natura. Noua res, & miranda. Iudęi fugiunt, & mulier sequitur. Ecce mulier a finibus illis egressa, rogabat eum, dicens: Miserere mei domine fili Dauid. O præclara confessio. Euangelista fit mulier, deitatem eius, & dispensationem annuncians. Confitetur. n. & dominationem, & incarnationem eius. Miserere mei. Vide philosophicam mulieris animam dicẽtis: Miserere mei. Non inquit, habeo conscięntiam bonorum operum, nec rectæ vitæ fiduciam: ad misericordiã confugio, ad tranquillum portum peccãtium: ad misericordiam confugio, vbi cessat iudicium: ad misericordiam confugio, vbi ineffabilis salus est. Dic mihi mulier, quemadmodum ausa es, cum sis peccatrix, & iniqua, accedere ad eum? Ego, inquit, noui quid agã. Vide prudentiam mulieris. Non rogat Iacobũ, non obsecrat Ioannem, neq; pergit ad Petrũ, nec intendit apostolorum chorum, non quæsiuit mediatorem: sed pro omnibus illis pœnitẽtiam accepit comitem, quæ ad-
D uocati locum impleuit, & sic ad summum fontem perrexit. Propterea, inquit, descendit, propterea carnem assumpsit, & homo factus est, vt & ego ei audeam loqui. Sursum in cœlis Cherubin eum tremunt, & Seraphin metuunt: & deorsum meretrix loquitur cum eo, miserere mei. Nudus quidem sermo, sed immensitatem salutis continens, miserere mei: propterea, inquit, veneisti, propterea carnem assumpsisti, propterea factus es, quod ego sum. O admiranda res, sursum tremor, & deorsum fiducia. Miserere mei. Nõ opus habeo mediatore. Miserere mei. Quid habes opus? misericordiã, inquit, quæro. Quid pateris? Filia, inquit, mea malè a dæmonio vexatur. Egressa est aduocatrix filiæ, non affert infirmam puellam, sed defert fidem deuotam. Hæc intra semetipsam conferens, & dicens: Deus est ad quem vado. Absentia videt, occulta inspicit, omnia nouit. Miserere mei, filia mea malè a dæmonio vexatur. Fletus pestis mus stimulus naturæ viscera mea disrumpit. Quid faciam misera? Vide prudentiã. Non dixit, miserere filiæ meę: sed, miserere mei. Illa. n. insensibili passione tenetur, nescit quid habet, non sentit dolorem, velatum cor habet nequissimo spiritu obducẽte. Miserere mei, spectatricis diurnorũ malorum, quotidie cruciatus meos video. Vbi vadam? quò pergam? In eremum ire non audeo, nec illam solam relinquere: in domo sedere nõ possum, quia intrinsecus est inimicus. Fluctus in portu sunt, in tranquillitate tempestas est. Et quo nomine eã vocabo, inuenire non possum. Mortuam eam dicam, sed mouetur: viuam appellẽ, sed nescit quid faciat. Inuenire non possum, quo eam nomine appellem. Miserere mei. Si mortua esset filia mea, non talia paterer. Tradidissem vtiq; corpus in sinũ terræ, & tempore euoluto obliuionem malorum haberem, & dolor cõquiesceret: nũc autem mortuum habeo pertinax corpus, sine sensu viuum, spectaculum lamentabile, increscentia per momenta vulnera passionum

stionũ multiplicata dolorib. Cerno. n. oculos eius trãsuersos, aspectum sanguineũ, manus intortas, crinẽ dissolutũ, cõtortũ collũ, ora spumãtia, inimicũ incẽdentẽ, & non apparentem, tortorem clausum, & flagella resonãtia, neminẽ interrogantẽ, & illã cũ clamore loquẽtẽ, & illum sermocinatrix malorũ meorũ, præsto sum stimulãte natura. Miserere mei. Pessima tẽpestas passio, & timor: passio naturæ, timor dæmonis. Accedere non possum, ne
I que cõtingere. Abigit me passio, explodit timor. Miserere mei. Considera mulieris philosophiã, inspice animã generosam: Nõ perrexit ad diuinos, nõ vocauit magos, nõ alligaturas quæsiuit, nõ impostatrices mulieres adduxit, illas quæ solent dæmones prouocare, & incantationibus suis vulnus augere. Reliquit illa omnia, dimisit diaboli falsitates, omnia purgamẽta cõtẽpsit, & venit ad salutarẽ animatũ nostratũ portũ. [Miserere mei domine, fili Dauid, filia mea malè à dęmonio vexatur.] Nostis passionẽ, quãticunq; fuistis patres, adiuuate sermonẽ meũ: quanteçũq; mattes vocatæ estis, nõ potestis interpretari tempestates, quas sustinuit mulier illa. Miserere mei, filia mea malè à dęmonio vexatur. Vidisti instãtiã mulieris, vidisti virilitatẽ, vidisti longanimitatem. vidisti fidẽ? [Ipse aũt nõ respondit ei sermonẽ. O noua rerũ materies. Rogat mulier, obsecrat, deprecatur, deflet casum suũ, auget tragœdiã, enarrat passionẽ: & amator hominũ nõ respõdit, sermo tacet, fons clausus est, medicus medicamenta retinuit. Quid nouũ? quid admirabile? Alios prouocas ad sequẽdũ, & hãc miserabilẽ insequẽtem abigis. Sed cõsidera medici sapientiã, qui nõ resp̃ndit ei verbũ. Cur nõ respõdit? Quia fidẽ illius amG plius prouocabat, & animũ perseuerãtia exercebat, & discipulorum miserationes exercitabat [Dicunt quippe ad eũ discipuli eius. Dimitte eam, quia clamat post nos.] Vos, inquit, deforis clamate audi tis, ego autẽ intrinsecus video: grandis quidẽ vox ex ore procedit, sed maior est mẽtis. Dimitte eã, quia clamat post nos. Alius Euãgelista dicit, ante nos. Diuersi siquidẽ sermones sed vna sentẽtia est: nec est mẽdaciũ in vtrisq;, vtriũq;. n. faciebat mulier in causa doloris. Prius post tergũ clamabat, & cũ vidisset, quia nõ respondit, antè cucurrit, quasi canis domini vestigia lambẽs. Dimitte, inquit, eam, theatrũ nobis clamorib. excitauit, oẽ cõuocauit vulgus. Et illi quidẽ quasi homines ad clamorẽ illius erubescebãt, sed dominus temperamentũ misericordiæ suæ noH uerat. Dimitte eam, quoniã clamat post nos. Ipse aũt respõdẽs, ait: [Nõ sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel.] Et cũ hoc dixisset, peius eius vlcus efficit. Medicus. n. erat, secãs non ut diuidat, sed ut cõiungat. Hìc paululum charissimi accõmodate mentẽ vestrã, thesaurũ n. inuestigare volo absconditum. Non sum, inquit, missus, nisi ad oues quę perierunt domus Israel. O domine, hoc est totũ: ideo homo factus es, ideo carnẽ assumpsisti, gubernãtias tantas operatus es, vt vnum saluares angelum, & hoc pereunte orbis terratũ vniuersus desertus est: & Scythæ, Thraces, Indi, Mauri, Cilices, Cappadoces, Syri, Phœnices, quantacunq; sol respicit terram transisti, & propter Iudæos solos venisti: Gentes aũt in desolatione cõstitutas despicis, & illos quidem contemnentes patrem tuum, & idola adorantes, & incensa illis offerentes, insuper & filios suos dæmonibus cõsecrantes: hæc omnia dissimulans, & nos miseros expectantes te, despicis? Et certè omnes prophetæ, & ipse proauus tuus Dauid secundum carnem dicit: Postula Psa. 2. b à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuã, & possessionẽ tuã terminos terræ. Et Esaias, qui te in sede maiestatis tuæ contemplatus est, dicit: Et erit radix Iesse: &, Qui exurget imperare Gentib. in ipsum Esa. 11. a Gentes sperabũt. Et Iacob patriarcha dicit: Non deficiet princeps ex Iuda, neq; Ibid. c dux de femorib. eius, donec veniat cui re & positum est, & ipse erit expectatio Gen- Ro. 15. c tium. Malachias quoq; propheta dicit: Ge. 49. b Ab ortu Solis vsq; ad occasum glorificatur nomen in Gentibus & in omni loco Mala. 1 d sacrificia munda offeruntur deo. Et ipse Dauid ita dicit: Omnes gentes plaudite manibus, iubilate deo in voce exultationis: quia deus excelsus terribilis, rex ma- Psa. 46. a gnus super omnẽ terrã. Ascendit deus in voce tubæ. Et alter dicit: Lætamini gẽtes Ro. 15. c cũ populo eius & reliqui cẽs aduẽtũ tuũ salutare gentibus annunciarũt. Nã & ipse in aduentu tuo magos ab Oriente vocasti, & principia gentilitatis per illos

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceſſare feciſti, & euangeliſtas eos ad ſua remiſiſti. E tu quidem per ſtellam magos conuocaſti, prophetæ aũt Gentibus annunciantur. Exurgẽs ab inferis, dicis diſcipulis tuis: Euntes docete oẽs Gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti. Et nũc cùm veniſſet miſeranda, & infœlix mulier pro filiæ ſuæ infirmitate obſecrãs, & caſus ſuos deploraũs, dicis: Non ſum miſſus, niſi ad oues quæ perierũt domus Iſrael. Nã & cũ acceſſiſſet Centurio, rogãs pro famulo ſuo, dicis: Ego veniã, & curabo eum, & latroni obſecranti reſpondes: Hodie mecum eris in paradiſo. & paralytico dicis: Surge, tolle grabbatum tuum, & vade in domũ tuã, & Lazaro quatriduano mortuo, & iam fœtenti dicis: Lazare, veni foras. & qui leproſos mundas, mortuos ſuſcitas, paralyticos ſtringis, cæcos illuminas, latrones ſaluas, meretricem caſtificas, & huic miſeræ nihil reſpondes. O noua res, & admirãda. Cõſiderate chariſſimi conſtantiã, & virilitatẽ mulieris, & domini benignã ſapientiã, pariter & elementiã, qũo dilatio & excuſatio eius diuitias cõtulit obſecrãti: vt & tu, ſi oraueris, & ſtatim non acceperis quod rogaſti, nõ deſinas deprecando. Cõſidera. n. diligentius chariſſime, legis diuinæ ſecretum. Quando iudæi de Aegyptiorum dominatione, & tyrannide ſunt liberati, & effugiẽtes manus Pharaonis ad eremum pertexerunt, intraturi terrã Canaãæorũ, repletã idolorum cultibus adorantium ligna & lapides, legem acceperũt, vt cùm fuiſſent ingreſſi, nõ acciperent filias eorũ in matrimonio, neq; connubia mutuò iungerent, neq; conuiuia ſociarent, ne per ſocietatem mutuam auerterent illos à mandatis domini, & deprauarent mores eorũ. Nihil tibi, inquit, & Cananæis, ſed eſto in finibus tuis & in gente tua negocia exerce, & connubia iunge: quia linguã tuã habes, & legẽ, quæ tibi per Moſen data eſt, quam ſicut macetiã, & ſepem quandam inter vos & illos poſui. Sicut. n vinea, aut hortus, macetia circundatur: ſic iudæis lex, vt transgredi non liceret. Prohibitum itaq; erat à legevt non miſcerentur Cananæis, ne vllam cõmunionem haberent cum illis, ne amicitiæ cauſa impietatis occaſio fieret. Cùm ergo abominabiles iudæis eſſent Cananæi, tanq; idololatriæ, & immũdi, cum quib. nec fabulariphas erat. Et ęa iſta mulier de finibus erat Cananæorum egreſſa, acceſſit ad Chriſtum, & Chriſtus iudęis dicebat inſidiantibus ſibi: Quis ex vobis arguet me de peccato, eo quòd præuaricauerim legem? Quomodo ergo homo erat, & omnia quæ legis ſunt implebat? Et ſicut iam dixi, abominabiles erãt Cananæi iudæis, qui ſub lege mandante, tanq; ſepe erãt vallati. Veniens aũt Chriſtus, hoc eſt, natus ex virgine, octaua circũciſus die, pro quo in tẽplo oblatio celebrata eſt, & omnes ceremoniæ impletæ ſunt legis: & ideo impleuit legẽ, ne diceretẽ iudæi, nõ potuit implere legẽ, propterea ſoluit, prius eam complet, & poſtea ſoluit, vt oẽm illis querimoniæ auferret occaſionẽ. Clamabat. n. & dicebat: Quis ex vobis arguet me de peccato? Ne ergo occaſione accepta dicerent iudæi: Nõ credimus tibi, quia iniquè feciſti, ſoluens legẽ: quia perrexiſti ad fines Cananæorũ, & confabulaſti cum illis: quod ne fieret, lege prohibitum eſt, ideo nihil interim loquitur mulieri, ſed legẽ cuſtodiens, retardat ſalutem, & iudæos refrenat, & hãc recreat. [Qui nõ reſpõdit ei verbũ.] Nolo mihi occaſiones querimoniarũ inuenias ò Iudæe, ecce nõ loquor, ecce nõ reſpondeo, adeſt occaſio beneſaciẽdi, & prẽtatẽ meam interim differo. Ecce naufragium imminet, & gubernator quieſcit, & increſcẽte calamitate differtur ſanitas propter vos, qui ingrati extitiſtis, vt omnis vobis auferatur occaſio detrahendi. Ecce mulier multitudinem mihi clamoribus ſuis congregauit, & nondum accepit reſponſum, ne fortè dicatis, ęa vobis præpoſui Cananæos, & tranſgreſſus ſum legem, & ideo mihi nõ credatis. Qui non reſpondit ei verbum. Qũo illis ſermonẽ facerer, qui beneficijs eius erãt ingrati? Hæc autem omnia pro ineffabili clementia ſua faciebat deus, vt illos paulatim ab infidelitate erigeret, & omnẽ cauillationem de animis illorum tolleret. Nam & cum leproſum curaſſet, dicebat: Vade, oſtẽde te ſacerdotibus & offer munus, quod præcepit Moſes pro emundatione tua. O inauditã rem. Dominus mũdat, & mittit eũ ad legem Moſi Et cur hæc facit, conſidera: ne iudæi videlicet redarguerent eum, tanquã præuaricatorem legis. Nam qũo curauerit leproſum, eloqui curationis modum

Matth. 28.d

Ioã. 8. f

Ibi. 8. a
Lu. 23. f
Mar. 2. b

K
Io. 11. f

Exo. 23 d &
Deu. 7. a

L

Mat. 8. & Leu. 14. a

A

modũ nõ inuenio. Ecce, inquit, leproſus accedẽs rogabat eũ, dicẽs: Domine, ſi vis potes me mundare. Et extendens Ieſus manum ſuam, tetigit eum, dicens: Volo, mundare. Imperatiuo modo legendum eſt, non interrogatiuo: quia dixerat ille, ſi vis: reſpondit dominus, volo. Potes, inquit, me mundare: & ipſe ait, mundare. In lege nõ licẽbat tangi leproſum, quia quicunq; tetigiſſet, immũdus tota die fiebat. Nã & beatus Heliſæus hoc ſciens, cum ad eum Naaman veniſſet leproſus alienigena, miſſus à rege ſuo, mandat illi per diſcipulũ ſuum, dicẽs: Vade ad Iordanem fluiuum, & lauare ſepties, & mundaberis à lepra tua. Ipſe verò nõ fuit auſus ire, & videre leprã, vel tãgere illũ: Et Heliſæus quidem mũdauit leproſum, & Chriſtus mũdauit leproſum. Ne ergo diceret iudæi, quid magnũ fecit Chriſtus, hoc fecit, quod fecerat Heliſæus, ſed ille quidẽ tangere auſus nõ fuit leproſum, ne cõtaminaretur: iſte aũt tetigit, & mundauit: & iõ tetigit, vt oſtẽderet quoniã qui ſeruus eſt, ſubditus eſt legi: dominus aũt eſt, qui imperat legi. Volo, mũdare. Et ſtatim mũdatus eſt Nõ inuenit Euãgeliſta verbis ediſſere velocitatem curationis: ſtatim. n. dicẽdo aliud, quod diceret non inuenit. Tãta. n. fuit operãtis authoritas, vt in ingreſſu ſermonis fugaretur infirmitas. Et iõ dicit: Vade, oſtẽde te ſacerdoti, & offer munus tuũ ꝓ emũdatione tua, q̃ od pręcepit Moſes in teſtimoniũ illis. Quibus? Iudæis, ne dicãt puaricaſſe me legẽ. Nã & occultè diuinitatẽ ſuã manifeſtabat illis, vt ex operibus crederẽt, quia filius ſit dei: & in illa die veniẽs leproſus coarguat eos, cui præceptũ fuerat ſecundum legẽ offerre. Et iõ multa propter Iudæos faciebat, ſicut & nũc reſponſionem ſuã ad preces mulieris temperat, & retardat. [Miſerere, inquit, mei, quia filia mea malè à dæmonio vexatur. Qui non reſpõdit ei verbũ. Accedẽtes autẽ diſcipuli eius, dicũt: Dimitte eã, quia clamat poſt nos. Reſpõdit dominus: Nõ ſum miſſus niſi ad oues, quæ perierũt domus Iſrael.] Nę fortè dicerẽt Iudæi: Dimiſiſti nos, & ad extraneos prexiſti, & iõ nõ credimus tibi. Ecce de gẽtibus veniũt, & non ſuſcipio, vos fugiẽtes cõuoco, dicẽs: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis: & uenire non vultis. Hanc repello, & recedere nõ vult. Verè impletur illud quod ſcriptũ eſt: Populus quẽ nõ cognoui, ſeruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi: Et alibi: Apparui his, qui me nõ quærebant: inuentus ſum his, qui me non interrogabant, ex quibus & Cananæa erat. Dimitte, inquiũt, eam, quia clamat poſt nos. Videamus ergo quid dicit dominus. Nõ ſum, inquit, miſſus, niſi ad oues quæ perierũt domus Iſrael. Conſiderate clementiam domini. Nõ dixit, recede à me: ſed non ſum ad uos miſſus. Non veni pp te, ſed pp Iudæos, oues perditas domus Iſrael. Quæ cũ audiſſet, [Acceſſit, & adorauit eũ, dicẽs. Domine, adiuua me. Qui reſpõdens ait. Nõ eſt bonũ ſumere panẽ filiorũ, & mittere canibus. Conſidera precãtis inſtãtiã, & domini temperantiã. O clementia medici. In deſperationẽ adducebat eã, vt amplius rogaret, & augmentũ fidei faceret. Nõ eſt bonũ, inquit, ſumere panẽ filiorũ. Quorũ filiorũ? Iudęorũ videlicet. Et mittere canibus. Quibus? Sine dubio vobis. Hęc ad opprobriũ dicebãtur Iudæorũ, qui filij vocati, canes effecti ſunt, dicente Paulo: Videte canes, videte malos operarios, videte cõciſionẽ. Nos. n. ſumus circũciſio. Gentes verò canes appellatæ, facti ſunt filij. Filioli mei, quos iterũ parturio, donec Chriſtus formetur in uobis. Laus Iudæorũ accuſatio illis erat. Nõ eſt bonũ ſumere panẽ filiorũ, & mittere canibus. [At illa dixit: Etiã domine.] O violẽtia mulieris, ò intẽtio animi, ò profectus fidei. Medicus dicit, nõ: hæc dicit, ẽt. Dominus dicit, nõ: iſta dicit, ẽt. Nõ quaſi procax, aut impudens reputãda eſt: ſed laudãda magis, quia expectat ſalutẽ. Nõ eſt, inquit, bonũ ſumere panẽ filiorũ, & mittere canibus. Etiã domine, tu canẽ me vocas, ego te dominũ voco: tu me iniurias, ego te glorifico. [Etiã domine, nã & catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorũ ſuorum.] Non reſpuo opprobriũ, tantùm accipiam uel eſcam canis. Dicit rem quæ in conſuetudine eſt. Tu fac, quod debetur cani: quia canem me uocas, da mihi micas. O domine aduocatus meæ factus es poſtulationis, abnegando promittis. Etiã domine, nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum. Quid ergo? Qui abnegabat, qui repellebat, qui non reſpondebat, qui dice-

Mat. 11 d

C

Pſal. 17. b
Eſa. 65. a

D

Phil. 3. a

Gal. 4. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

bat: Non est bonum sumere panem filio E rũ, & mittere canibus: qui dicebat, Non sum missus, nisi ad oues, quæ pierũt domus Israel: in laudes mulieris subitò erũpit, dicens: O mulier: Propterea, inquit, laudo cõstãtiã eius, laudo fidẽ: quia iniuriata permansit, & ratione extorsit. Si. n. ab initio dimisissem illã, nec illa paulatim erudita fuisset, nec tu scisses virtutem animi eius, nec latentẽ fidei thesaurũ: & iõ suspẽdi donationẽ, vt tu agnosceres fidẽ. O mulier, deus dicit, ò mulier. Audiãt hæc qui iactãt, & orãt, & fastidiosè precãtur. Quãdo dico charissimi, roga deum, obsecra eũ, famulare illi, dicis: Rogaui, semel, secũdò, & tertiò, & decies, & vigesies, & quid nã accepi, in quis? Ne recedas quousq; accipias, finis postulati acceptio deprecãtis est. Tũe cessa quãdo acceperis, imò magis nec tunc cesses, sed tunc perseuera, agẽs gratias pro eo quod accepisti, vt pseueret tibi quod acceperis. Non nulli introeuntes ecclesiã in mille versus extẽdũt orationẽ suam, quasi apud domi nũ multitudo sermonũ opus sit, tanquã ignorãti quid postules, qui antequã cogites nouit. Nã & illi quidẽ quid dicũt, ne sciũt. Labia mouẽtur solũmodo, mẽs autẽ sine fructu est, & aures eius surdę sunt. Tu nõ audis orationẽ tuã, & dominum vis audire precẽ tuã? Flexi, inquis, genua. F Curuasti quidẽ genua intus, sed mẽs tua foris vagabatur: Corpus tuum intus, sed sensus foris: os quidẽ loquebatur, sed mẽs vsuras cogitabat, possessionem redditus supputabat, descriptiones domorũ videbat, amicorũ verba voluebat, negligẽtias intuebatur famulorũ, parasitorũ vrbanitates ridebat, mulierũ speciẽ cõsiderabat. Diabolus. n. cũ sit astutus, scit quoniã in tẽpore orationis grãdia postulemus, & sępius impetremus, impedire festinat improuidas mẽtes. Nã aliquoties cũ resupini iacemus in lectulo, nihil tale cogitamus: sed cũ venimus ad orationẽ, cogitationũ nos opprimunt nubes, vt nos auocẽt, & sine fructu efficiãt. Hęc igitur sciẽs in orationibus fieri, imitare Cananæam vir mulierẽ, quæ vigilãter, & cũ summa sapientia rogabat dominũ, & iõ meruit impetrare. Sed forsitã dices, nõ habeo filiam, quæ dæmone plena sit, sed habes animã peccatis refertã. Et quid dixit Cananæa? Miserere mei domine, quia filia mea malè à dæmonio vexatur. Dicito & tu, miserere mei domine, ęa anima mea malè à dæmonio vexatur: grandis. n. dæmõ peccatum est, & ille quidẽ in propatulo habẽs, velocius curari põt: qui autẽ occultat peccata sua hominibus, & pœnitere nõ vult, sed cõtemnens securus delinquit, & odibilis est. Et ille quidem pro ipsa vexatione veniã habebit, iste verò respõsione priuabitur. Miserere mei. Modicus quidem sermo, sed immensum benignitatis continet pelagus. Vbi. n. misericordia postulatur, ibi vniuersa cõprehensa sunt bona. Quòd si foris ecclesiam es, dic tu: Miserere mei domine, nõ solũ labia mouens, sed mẽte ingemiscens: quia & tacentes audit deus. Non quæritur locus, sed deuotio mentis. Hieremias in lacu cœni demersus erat, fideliter orãs, deũ promeruit. Daniel in lacũ leonũ missus, ad se dei misericordiam inclinauit. Tres pueri in camino ardenti erant, & deo placuerunt. Latro in cruce erat, & exauditus est fideliter postulando. Et nihil obfuit crux, sed confessio fidei paradisum aperuit. Iob in sterquilinio erat, & per patientiam suam deum propitiabatur. Quòd si & in balneis es, ora: vbicunque fueris, ora. Templum dei estis, & Spiritus sanctus habitat in vobis. Voluntas solũ modo deuotæ mentis opus. Quòd si in iudicio assistis, ora. Et cum irascitur rex, ora. Vbique deus præsens est, non claditur loco: inuocãti dicit, adsum. Nam cũ eduxisset Moses populũ de Aegypto, & per desertum ad mare rubrum venisset, Aegyptij post tergum insequebantur populũ. Ante mare fremebant fluctus, Moses in angustiis erat, tacebat quidem, sed mente grandia cogitabat. In medio tribulationis erat, inde Aegyptij insequentes, hinc mare intumescens. Ad dominũ igitur mente clamabat, & vox penitus non audiebatur, ideo dominus dicit ad eum: Quid clamas ad me? cum ore quidem non clamaret, sed corde. Et tu igitur quando adstiteris furenti iudici, ac rabido tyranno, ora deum tuum, & orante te fluctus mitigabuntur. Iudex ad te, tu ad deum confugito: iudex pro te, tu deum inuoca, qui pro te est. Nunquid longè est à te, vt uadas ad locum aliquem? Deus non includitur loco, sed semper in proximo est: & qui in loco non

G

Hie. 38 b
Dan. 6. a
Ibid. 3. c
Luc. 23 f
Iob. 2. e
1. Cor. 3 c & 6. d
H
Exo. 14 c d
Ibid.

clauditur, fide tenetur. Nam si hominẽ rogare volueris, interrogas quid facit, & audiens dormit, aut non vacat, aut certè non dignabitur respondere minister tibi. Ad Deum aũt nihil horum opus est, sed vbicunque fueris, aut inuocaueris, audit te. Non ostiario, non mediatore, non ministro opus est, sed ideirco, Miserere mei, & I Deus illico aderit: adhuc loquente te, dicet, adsum. O sermo mansuetudine, & benignitate plenus, non expectat consummari orationem, sed statim tribuit petitionem, Miserere mei. Hanc imitemur Cananæam. Miserere mei domine, filia mea malè a dæmonio vexatur. O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Vbi sunt hæretici? nũquid dixit, rogabo patrẽ meum, obsecrabo genitorẽ meum? Nunquid oratione eguit? Non vniq;, quia author salutis est, & vniuersalis creator, & verbũ deus, ideò dixit: O mulier, magna est fides tua. Quanuis, & pro dispensatione carnis orauerit, & quia magna est fides, copiosa effusa est gratia. Vbi autem oratio necessaria est, ibi infirmum est vas. O mulier, magna est fides tua. Non vidisti mortuum suscitatum, nec leprosum mundatum, nec prophetas audisti, nec legem meditata es, neque mare in diuisionibus scindi vidisti, nihil horum contemplata es, insuper, & despecta, & contempta a me es, & non recessisti, sed perseuerasti petendo. O mulier, magna est fides tua. Mortua est mulier, & prædicatum eius viget. Vbicunq; ieris, audis Xpm dicentem: O mulier, magna est fides tua, In Gotia, in India, in Mauritania, quantamcunq; sol respicit terram, clamat Xps, & non tacet verbum: O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Non dixit, saneé filia tua: sed, fiat sicut vis. Tu, inquit, eam cura, esto medicus, tibi cõmitto medicamentũ, vt imponas ei, fiat tibi sicut vis. Voluntas tua curat eã. Cananæa voluntate curauit, & filius Dei, sicut dicũt hic, a semetipso non curat, fiat tibi sicut vis: neq; iussit mulier, neque imperat dæmoni, sed sola mulieris voluntas curauit filiam, dæmonemq; fugauit. Vbi sunt, qui audẽt Xpm dicere per orationem virtutes fecisse? Vide quid dicat: fiat tibi sicut vis. Gen. 1. a Considera sermonis germanitatẽ, patrem suum imitatur. Qñ. n. faciebat Deus cœlum, dixit: Fiat cœlum, & factum est cęlũ: fiat terra, & facta est terra: fiat sol, fiãt astra cœli, & facta sunt vniuersa. Iussio adduxit substantiam parentelæ, sermo cõionem ostendit naturæ. Et sanata est, inquit, filia eius ex illa hora. Ex qua hora? Non ex qua venit mater eius domi, sed ex qua domini sermo processit. Et cum rediisset, domi inuenit eam sanæ mentis, & voluntate, immò fide eius curatam. Pro his autem omnibus gratias agamus Deo, per Xpm dñm nostrum, cum quo est Deo patri, vna cum sancto spiritu honor, gloria, & potestas, per immortalia secula seculorum, Amen. L

Isa. 58. c

K

In euangelium Matthæi, Væ mundo: homilia. xviii.

*V*Ae mundo ab scandalis. Necesse. n est, vt veniant scandala, uerumtamen, uæ homini illi per quem scandalum uenit. Videtur quidẽ specialiter designare Iudam, qm̃ necesse est, vt patiatur dñs Iesus: nisi. n. passus fuisset, genus humanum saluari non poterat. Quod autem passio domini scãdalum sit, Apostolus dicit: Quia crux dñi scandalũ est Iudæis, & stultitia Gentibus. Videtis igitur, qm̃ necesse est venire domini passionem, id est, scandalum crucis. Veruntamen, vę homini illi, per quem venit scandalum. Nunc necesse fuit, & vtile, vt pateretur Iesus: sed væ Iudæ, per quem venit nobis vtilitas. Væ mundo ab scandalis. Mundum istum terrenum locum dicit: neque verò de cœlo, & terra intelligere debemus mundum, sed mundum hic intelligamus terrenum. Ideò quod dixit dominus: Regnum meum non est de isto mundo: si essem de mundo, amaret me mundus. Et dicitur ad apostolos: Vos nõ estis de mundo. Et in multis locis terrenus mũdus interpretatur. Væ igitur mundo, hoc est terreno loco, ab scandalis Necesse. n. est, vt veniant scandala: non quia necesse, sed quia mundo necesse, vt veniant. Videte, quod dicimus subtile est: si necesse est, vt veniãt scandala, ergo absq; culpa est ille, per quẽ venit scandalum. Sed nos dicimus scandalum non venit, nisi in terreno mũdo. Vis non tibi venire scandalum, noli esse terrenus. Propterea dico, mundus terrenus scãdalum habet, terra ista necesse est, vt habeat scandalum. Noli portare terrenum, sed cœlestem, & scandalum non habebis. Veruntamen, væ homini illi, per quem scandalum venit. Generaliter disputauit.

Mat. 18 a
1. Co. 1. d
Io. 18. g
Ibi. 15. c
M
Mat. 26 b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde, & proijce abs te: bonum enim est tibi in vitam ingredi claudum in regnum Dei, quàm duas manus, & duos pedes habentem mitti in gehennam æternam. Si autem manus tua, vel pes tuus scãdalizat te. Qm̃ ad apostolos loquitur, & in apostolis fundata est ecclesia: quicquid apostolus loquitur, ecclesiæ loquitur: nam ecclesia corpus vnũ habet, sed multa membra habet. Hoc loquitur, & apostolus ad Corinthios: Quia sunt prophetæ, sunt doctores, sunt sacerdotes, sunt signa facientes, & aliæ virtutes, vbi de spiritalibus gratijs disputauit, & ibi dicit: Nunquid põt dicere oculus manui, non necessariam te habeo: aut rursus manus dicere pedi, non necessarium te non habeo? Et hoc dicit ad exemplum, longum est. n. vniuersa replicare: & hoc dicit, quia ex multis membris vnum ecclesię corpus efficitur. Ecclesia habet veros oculos, videlicet ecclesiasticos, atque doctores, qui vident in scripturis mysteria Dei, de quibus dicuntur videntes. Isti igitur, qui vident, rectè appellantur oculi ecclesiæ. Rursum habet, & manus, facit videlicet viros, qui oculi non sunt, sed manus. Nunquid norunt mysteria scripturarum? tamen sunt potentes in operibus. Habet, & pedes, qui nec vident, nec operantur, sed habent diuersos discursus: sed propterea currit pes, vt inueniat manus quod operetur. Nec oculus cõtemnat manum, nec manus contemnat pedem, nec rursum illa tria contemnãt quasi ociosum ventrem. Sæpe euenit, vt membra, quæ videntur esse verecundiora, ipsa magis vtiliora sint. Propterea dicit, & Apostolus: Verecundiora autem nostra maiorem habent honorẽ. Hoc totum quare dico? Qm̃ ecclesia, hoc est corpus dñi, ex multis mẽbris ornatur, atq; completur. Si itaq; venerit, vt te ecclesiæ scandalizet oculus scãdalizet manus, scandalizet pes: melius est te vnam non habere virtutem, & ire cum cæteris virtutibus ad regna cœlorum: aut habere oculum caligantem, & pedem claudicantem, quàm ire in ignem æternum. Errauit episcopus, peccauit presbyter, deliquit diaconus, noli dicere, quia maior est, sed recedat oculus, recedat manus, recedat pes, vt cætera membra saluentur: hoc secundum altiorem interpretationem dictum est. Sciendum quoniam possit, & aliter interpretari. Si te scandalizat oculus, si te scandalizat manus, si te scandalizat pes, si te charorum nomina pater, mater, frater, filius, & cæteræ propinquitates scandalizant, abscinde a te. Melius te est regnare sine matre, quàm perire cum matre. Et hoc propriè loquitur ad monachos, hoc proprie loquitur ad Apostolos: monachus enim apostolicam vitam desiderat imitari. Vis ô monache esse discipulus meus, immo vis discipulorum meorum esse discipulus: fac tu, quod fecit Petrus, quod fecit Iacobus, & Ioannes. Habebant oculum scandalizantem, patrem, & nauem, & rete, dicit eis Iesus: Venite, sequimini me. Scandalizabat potestatem paternã oculus videlicet malus, abscindatur oculus, & insequamur Iesum. Nemo ergo dicat, matrem habeo, habeo patrem, fratrem, filium, vxorem, habeo cętera pietatis nomina charorum. Monachi apostolorum imitatores sunt, non ergo possumus eos imitari, nisi fecerimus, q̃ fecerunt, & apostoli. Nemo igitur monachorum dicat: habeo patrem, habeo matrem. Respondebo tibi: Habes Iesum, q̃d quæris ista, quæ mortua sunt? Qui habet patrem, habet matrem, habet filios, habet omnem propinquitatẽ. Quid quæris mortuos? Sequere viuum, dimitte mortuos, vt sepeliant mortuos. Dicit ad dominum vnus discipulus: Dimitte me, vt vadam, & sepeliam patrem meum. Non dixit: dimitte me, vt sim cum patre meo: sed, dimitte me vnius horæ spatium: quid ei respondit dominus? Et in vna hora perire potes. Vide ne dum vis sepelire mortuum, ipse moriaris. Mortuus pater non exigit pietatem filij. Dico tibi monache: quid quæris patrem, quid quæris matrem? aut Christiana est mater, aut non est Christiana: aut sancta est, aut peccatrix: de duobus vnum est, alter esse non potest. Si sancta est, gaude, quia seruis domino: si peccatrix, dimitte illam, mortua est. Interrogo te ô mater Christiana, filius tuus seruit in monasterio Christo, hoc est imperatori suo, signatus est cauterio regis sui, habet scutum ieiunium, habet galeam fidem, habet gladium sermonem Dei, habet loricã vestimentum Iesum in baptismate. Sic est armatus, paratus ad pugnam, debet in campũ exire, & pugnare aduersũ hostes. Tu ei dices: dimitte arma, & veni in cubiculum.

Ibi. 18. a

Ro. 12. b. & 1. Co. 12. a

A

1. Cor. 12. c

Ibidem

B

C

D

Ecc. 15, d

biculum. Propositum est tibi ô monache, sicut & Adam, & dicitur tibi: Ecce vita, ecce mors, elige quod vis. Habes duos patres spiritalem, & carnalem: vtrunq; amare nõ potes: si spiritalis amatur, carnalis contemnitur. Non potestis duobus dominis seruire. Qui, inquit, amat patrem, aut matrem super me, non est me dignus. Si vis sequi carnalem patrem, relinq; spiritalem. Sine cã tergiuersaris monache, & dicis: Quid igitur si amauero patrem, aut matrem? nõ idcirco seruio domino? Nonne scriptum est in lege: & in euangelio: Honora patrẽ tuum, & matrem tuam. &, Qui maledixerit patri, aut matri, morte moriatur? Nunquid propterea seruire deo debemus, vt nõ honoremus parentes? respondeo tibi, & ego, in tantum honora parentes, inquantum non impediant ad seruitutem domini: hoc est, imperatoris tui, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Mat. 8. c

Ibi. 10. d & Lucæ 14. f

Mar. 7. b

Exo. 21. & Leui. 20. b

E

De eo, quod scriptum est in euangelio Matthæi cap. xviii. vbi Petrus ait ad dominum, Domine, si peccauerit in me frater meus, quoties dimittam ei? vsque septies? Et dominus ait, Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies, homilia XIX.

Ps. 118. b

EXercitia legis animam corrigunt, mẽtem ædificant, peccata compungunt, ad confessionem trahunt: Quia lex immaculata est conuertens animas. Verbi ergo consolatio confert grandem salutem, compungendo, corrigendo, ad sanitatem perfectam perducendo. Nam modò cùm legeretur nobis euangelium hoc, audiuimus vbi Petrus inquirit a domino, dicens: Domine, si peccauerit in me frater meus, quoties dimittam ei? vsque in septies? Dicit illi dominus, Non dico tibi vsq; in septies, sed vsque in septuagiessepties. Magna fratres mei quæstio. Septies cum audiris, noli te ad numerum attendere, quasi vsq; in septies peccauerit frater, aut septuagiessepties. Septies ponit, id est toto tẽpore, quia in septenario numero veniẽtes dies ad primum redeunt. Nã ille qui dicebat, Septies in die laudabo te: non quòd septies laudauerat, & tacuerat, sed significabat omni tempore. Debemus ergo toto tempore debita fratribus, id est, peccata dimittere. Nunquam iracũdiam retinere, nihilominus, quia Petrus hoc interrogabat, in quo vniuersalis ecclesia fundata est: ideoque cognoscimus in eadem ecclesia toto tempore dimitti peccata. Ergo cognoscitur septies de Cain illo, qui occidit fratrem suum, vt septies vindictam exolueret, qui eum occideret. Istud peccatum quod commisit Cain, ecclesia dimittit, ideò de septenario numero interrogabat primus apostolus Petrus. Superaddidit ille magister bonus, patiẽs, & mansuetus, dicens: Non tantùm dico vsque in septies, sed vsque in septuagiessepties. Et hoc iam demonstratur nobis de Lamech illo, qui habuit duas vxores, qui dicebat: Audite audite mulieres Lamech, occidi virum in vulnere meo. Ergo de Cain scriptum est, Septies exoluet vindictam, qui occiderit eum: de Lamech autem septuagiessepties. Ecce iam fratres declarauit nobis veritas omnia peccata dimitti in ecclesia sancta catholica. Et quantuis grauia, quantuis criminosa, quantuis execrabilia, dimittit illa omnia pater bonus, qui non vult mortem morientis, tantùm, vt reuertatur, & viuat. Ecce septies in Cain, ecce septuagiessepties in Lamech, vt ad spem reuertantur peccatores, & non desperent de granditate peccatorum suorum, reuertentes prævaricatores ad cor: vt corde contrito, & humiliato confessi Deo dimittatur eis omne peccatum, vsque ad nouissimam culpãm. Aequè similitudinem posuit serui alium, qui debebat decem millia talentorum: id est, fuit homo iste seruus omnium malorum, minister flagitiosus, & facinorosus, impius, iniquus, perfectus erat in malis: sed tamen Deus ille miserator, & misericors, longanimis, & multùm patiens, & non reddens vnicuique secundum opera sua, sustinens vsque ad pœnitentiam totum genus humanum, dimittens peccata. Sed vnusquisque videat quid ei dimittitur, vt & ipse fratri suo dimittat. Cæterùm si ei dimittitur, & ipse non dimiserit fratri suo, & cum iracundia manserit, videat quid sequitur, euangelium vbi ait, Amen amen dico vobis, quia si non dimiseritis fratribus vestris ex toto corde vestro, ita & vobis faciet pater meus, qui in cœlis est. Ecce frater si timetis pœnam, quam dominus promittit malis, corrigite, pacifici estote, nullus contemnat, nullus negligat, tepidè nemo audiat, sed in

Ge. 4. b

Ibid. d

Ibid. e

Ezc. 18. g

G

Mat. 6. b & Mar. 11. c

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

H omni alacritate, ac ardore desiderij parate iussis, vt veniatis ad quod promisit deus, & ibi regnetis vbi Deus promisit requiem illis, qui ei placuerunt vsque in finem, Amen.

Mat. 18 b

In euangelicam dictionem, Domine, quoties in me peccabit frater meus, & dimittam ei? usque septies? Dominus autem ad eum. Non dico tibi, vsque septies, sed usq; septuagies septies, homilia. xx.

Bernardo Brixiano interprete.

MAgnum quiddam se dicere Petrus existimauit, quam ob rem & quasi glorians intulit, vsq; septies. Hoc.n. inquit, quod facere præcepisti, quoties faciam? Nã si semper quidem peccet, semper autem redargutus pœnitentiã agat, quoties hoc tolerare nos præcipis? Nam illi quidem pœnitentiam non agenti, neq; damnanti seipsum, finem imposuisti dicens: Sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus. Huic autem non itidem, sed ipsum admittere præcepisti. Quoties igitur ipsum debeo tolerare redargutum, & ad pœnitentiam redeuntẽ? Satin est septies? Quid ergo Christus misericors, & bonus dominus? Non dico tibi vsq; septies, sed vsq; septuagies septies. Nõ hic vllum ponens numerum, sed infinitũ innuens, & continuè, ac semper. Sicut.n. millies, sæpe significat: itidem, & hic. Nam & sterilis peperit septem, multos intelligit scriptura. Itaque dimissionem numero nõ conclusit, sed rem ostendit perpetuam, & perseuerantem. Hoc autem, & in parabola posterius posita demonstrauit. Ne quibus enim graue quid, & magnum septuagies septies dixisse videretur, hanc adiunxit parabolam: simul, & in id, quod dixit inducens, & corripiens super hoc altum sapientem, & rem ostendens grauem nõ esse, sed per q̃ facilem. Propterea suã in medium egit misericordiam, vt ex comparatione discas, quòd licet septuagies septies parcas, & omnia generaliter peccata proximo continue dimittas: quantũ est aquæ stilla ad immensum pelagus, tantùm est, immo verò longe minus humanitas tua ad immensam Dei bonitatem, qua tibi sit opus iudicando, & rationes reddituro. Quapropter & intulit dicens: [Simile factum est regnum cœlorum homini regi, qui voluit ponere rationem cum seruis suis: & cum cœpisset rationẽ ponere, oblatus est ei vnus, qui debebat decem millia talenta. Cum aut non haberet vnde redderet, iussit eum dominus eius venundari, & vxorem eius, & filios, & omnia, quæ habebat. Deinde postquam misericordia potitus est, egressus cõseruum sibi centum debentem denarios suffocabat. Et is cum dominum commouisset, iussus est in carcerẽ dennò trudi: donec totum exolueret.] Vidisti quantum sit in hominem, & Deum peccatorum discrimen, quantum est decẽ millium talentorum, & centum denariorum discrimen: immò verò, & longè maius. Hoc aũt fit, & ex personarum ortu, & ex peccatorum continuatione. Dum enim hõ videt, absistimus, & peccare veremur: Deo tamen per singulos dies viuente, non abstinemus, sed omnia liberè facimus, & loquimur. Nec hinc tantùm, verùm & ex beneficentia, & honore, quem a Deo consecuti sumus peccata redduntur grauiora. Et si vultis intelligere qũo sunt decẽ millia talenta, immò & longè quid maius, in ipsum peccata, paucis ostendere conabor. Sed timeo ne in vitiũ vergentibus, & peccare iugiter amantibus, hiduciæ plus tribuam: vel mitiores in desperationem inducam, & dicant illud discipulorũ: Quis potest saluari: Verum, & ita dicam, & amaduertentes reddam cautiores, & humiliores. Nam, & vitijs laborantes incurabilibus, & dolore carentes, & absq; sermonibus his, proprium torporem atq; nequitiã non derelinquunt. Si verò maiorem hinc contemptus occasionem capiant, non dictorum culpa, sed illorum est insensibilitatis. Sicut contrahere poterunt, & compungere magis aduertentes. Et mansuetiores, cum peccatorũ viderint magnitudinem, atq; pœnitentię vim didicerint, magis ipsam amplectentur, propterea dicere necessarium. Dicam igitur, & ponam peccata, quæq; contra Deum patramus, & quæ in homines. Et ponam non propria, sed communia. Propria verò tum quisque de sua coniungat conscientia. Hoc autem faciam, prius Dei ponens beneficia. Quæ sunt ergo beneficia? Nos fecit, cum non essemus, & omnia propter nos creauit visibilia, cœlum, mare, terram, & quæ sunt in eis, omnia animalia, plantas, semina: opus est.n. succedire propter immensum operum pelagus. Talem nobis animam viuentem

1. Re. 2. a

Mat. 18 c

Mar. 10 c

ex omnibus quæ sunt super terram inspiranit, plantauit paradisum, adiutorium dedit, omnibus præfecit brutis, gloria coronauit, & honore. Mox effectum in benefactorem ingratum, maiori dignum munere censuit. Ne nanq; mihi solũ hoc consideres, quòd eiecit ex paradiso: verùm & lucrum ex hoc ortum animaduerte. Postquam enim ex paradiso proiecit, & illis innumeris affecit bonis, & infinitas instituit dispensationes, suumque misit filiũ pro affectis beneficio, licèt exosis, cœlumque nobis aperuit, & ipsum patefecit paradisum, & filios instituit inimicos, & ingratos. Propterea nunc opportunum est dicere: O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei. Nobis autem contulit & baptisma, remissionem peccatorum, & vltionis absolutionem, regniq; possessionem; & infinita benemerentibus bona promisit, porrexitque manum, & in corda nostra spiritum effudit. Quid itaque post tot, tantaque bona, quomodo nos affectos esse decebat? Nunquid etiam si per singulos dies pro eo moreremur, qui nos ita dilexit, meritum exolueremus, immo minimam debiti partem reponeremus? Nequaquã, alioquin & hoc in nostram conuerteretur vtilitatem. Qualiter itaq; sumus affecti, qui sic affici debemus, si p singulos dies ipsius leges afficimus contumelia? Sed si peccatis linguam immisero, ægre ferre nolitis: non enim vos accusabo dũtaxat, sed etiam me metipsum taxabo. Vnde vultis igitur incipiam? A seruis, à liberis, à militantibus, à priuatis, à principibus, à subditis, à mulieribus, à viris, à senibus, à iuuenibus, à qua ætate, quo genere, qua vultis dignitate? A militantibus sumã exordium? quid itaq; peccati per singulos dies isti nõ perpetrant? contumeliã inferentes, & conuiciũ, furentes, alienas negociantes ærumnas, lupis assimiles, nunquã a crimine mũdi, nisi quis & mare sine fluctibus esse diceret. Quod enim vitium eos non exagitat? Quis morbus eorũ non obsidet animam? In æquales inuidiã exercent, liuoremque nutriunt, & inanem gloriam, in subiectos autem auaritiam. Atinfectantes iudicia, & quasi confugientes ad portus, hostiliter se gerunt. Quot enim illis rapinę? quot vsurpationes? quot calumniæ, & adulterationes? quot seruiles assentationes? Agè ergo per singula, Christi legem accommodemus. Qui dixerit fratri, fatue, reus erit gehennæ ignis. Qui viderit mulierem ad cõ cupiscendum eam, iam mœchatus est eam. Nisi quis humiliauerit, se sicut paruulus, non intrabit in regnum cœlorum. Hi verò superbiam exercent in subditos, & tradiros, seq; trementes ac formidantes, se feris exhibẽtes magis infestos: propter Christum quidem agentes nihil, omnia verò propter ventrem, propter pecunias, propter inanem gloriam. Nunquid per verba potest actionum præuaricatio recenseri? Quis autem illorum non dixerit subsannationes, risum, intempestiuas locutiones, turpiloquia? De auaritia verò nihil dici potest. Sicut enim qui sunt in montibus monachi, neque quid tandem sit auaritia norunt: ita nec isti, sed ex contrario quã illi. Illi quidem eo, quòd sint procul a vitio constituti, morbum ignorant: hi verò quòd nimis in eo sint ebrij, neque quantum sit mali sentiunt. Sic enim virtutem hoc expulit vitium, atque tyrannicè dominatur, vt nec graue crimen esse putetur ab illis furentibus. Sed vultis vt his omissis ad alios veniamus mansuetiores? Age igitur artificum, & mechanicorum genus exquiramus. Hi nanque præsertim ex iustis laboribus, suisq; degere videntur sudoribus: verùm & isti cum sibi non cauerint: multa sibi inde mala congregant. Iustorum enim operationi laborum ex emptione, & venditione iniquitatem immiscent, & iuramenta frequenter, & periuria simul atque mendacia auaritiæ contingunt: sola curant secularia, & terræ permanent affixi, & modò lucrentur, omnia faciunt: vt autem pauperibus communicent, nullam gerunt curam, sua semper volentes augere. Quis referat super his conuicia, contumelias, fœnora, vsuras, contractus multæ falsitatis plenos, turpia commercia? Sed vultis & hos relinquentes, ad alios quãi videntur esse iustiores, veniamus? Quã sunt igitur isti? agros possidentes, & ex terra colligentes diuitias. Et quid his quoque fuerit iniquius? Siquis enim discusserit, quomodo miseris, & ærumnosis vruntur agricolis, ipsos videbit barbaris crudeliores. Nam fame deficientibus, & per totam laborantibus vitam, continua insuper, & intolerabilia iniungunt tributa, laboriosaque præfiniunt ministeria: & velut asinis, vel mulis, immò verò quasi lapidibus,

Ibi. 19. a

Ibi. e

Ro. 11.

A

B

C

dibus, illorum corporibus vtuntur: nec minimum quidem sinentes respirare, siue terra præbeat, siue non præbeat, similiter illos fatigant, nec veniæ quicquam illis indulgent. Quo quid sit inclementius, cũ per totam hyemem fatigati, & gelu, & imbre, vigilijsque consumpti, vacuis recesserint manibus, & insuper etiam debẽtes, & plusquam famem hanc, naufragium, procuratorem, quæstiones, & inde leges, exactionesque simul, & abductiones, & ineuitabilia ministeria timentes, & exhorrentes? Quis dicere possit quæstus, quos ab eis negotiantur, & circumuentiones quibus eos
D defraudant: ex eorum quidẽ laboribus atque sudoribus torcularia replentes, & lacus, ipsos autem neq; minimam partẽ domum referre permittentes, sed totum fructum in suæ condentes iniquitatis dolia, & paululum eis argenti pro his erroganteis? Porrò nouas quoq; fœnotum formas excogitant, neq; Græcorum quidem legibus sancitas, mutuorumq; scripta multæ maledictionis plena componunt. Nec n. quotamcunque totius portionem, sed dimidiam exigere conantur: & hęc exigitur, cum is & coniugem habeat, & alat infantes, homoq; sit, & proprijs aream, & torcular laboribus impleat. Sed horum nihil cogitant. Propterea cum propheta dicen-
Hier. 2. dum est: Obstupesce cœlum, & perhorresce terra, in quantam feritatem ebacchatũ est hominum genus. Hæc autem dico, nõ artes, non agriculturam, aut militiam, nõ
Act. 10. a agros calumnians, sed nosmetipsos. Quo-
Ibi. 18. a niam & Cornelius erat Centurio, & Pau-
Iob. 1. a lus sutor, & arte post prædicationem vsus est, & Dauid erat rex, & Iob agros possidebat, & hinc multos capiebat prouentus, & impedimenti nihil erant hæc ad virtutem illorum alicui. Hæc igitur omnia cogitantes, & decem talentorum millia supputantes, hinc saltem ad illa pauca, viliaq; proxi-
E mo remittenda inducamur. Ratio nanq; sit mandatorum nobis creditorum, nec omnia possumus erogare, neq; si quodlibet fecerimus: propterea deus ad exoluendum facilem, leuemque viam nobis proposuit, quæ cuncta possit illa dissoluere, iniurias, scilicet vt obliuiscamus. Vt igitur hoc benè discamus, omnem progressi parabolam audiamus: ait enim, *Oblatus est ei vnus, qui debebat decem millia talenta: cum autem non haberet vnde redderet, iussit eum venundari, & uxorem, & filios eius.* Quamobrẽ, quæso? Non ex credulitate, aut inhumanitate: nam in eum rursus damnum conuertebatur, serua siquidẽ erat & illa: sed ex ineffabili prouidentia. Per has.n. vult minas efficere, vt in supplicationem inducatur, non vt adiungatur. Nam si propterea fecisset, ipsius petitioni non annuisset, neque gratiam concessisset. Quamobrem igitur autem rationem positam hoc non fecit, neq; remisit debitum? Volens vt disceret, quantis eum debitis liberaret, vt vel ita fieret in cõ seruum mansuetior. Nam si postquàm debiti magnitudinem, & veniæ largitatẽ didicit, conseruum suffocare non desistebat, nisi talibus eum præerudijsset medicamentis, ad quid nõ erupisset crudelitatis? Quid igitur ille? *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Dominus autem eius misericordia motus, dimisit eum, & debitum remisit ei.* Vidisti rursum misericordiæ magnitudinem nimiam? Petijt tantum seruus temporis dilationẽ, ipse verò plus quàm petijt, totius mutui remissionem concessit, & veniam. Volebat quidem & ab initio dare, sed nolebat donum esse tantummodo suum: verum & huius orationis, ne fine corona recederet. Quòd enim totum ipsius erat, licèt iste procidit, & adorauit, causã dimissionis ostendit: misertus.n. dimisit ei. Veruntamẽ, & ita volebat apparere, quod aliquid, & ille contulisset, ne nimiũ esset confusus, & vt in proprijs eruditus ærumnis, in conseruum clementior efficeretur. Hactenus quidem hic bonus, & beneplacitus: nam, & confessus est, & se redditurum promisit debitum, & procidit, & supplicauit, propriaq; damnauit peccata, & debiti magnitudinem agnouit. Sed sequentia sunt præcedentibus indigna. Egressus.n. statim in se positum habens beneficium, ad malitiam abusus est munere, & libertate a domino ipsi præbita. *Cum inuenisset enim vnũ de conseruis suis, qui debebat ei centum denarios, suffocabat eum, dicens: Redde mihi quod debes.* Vidisti clementiam domini? Vides serui crudelitatem? Audite qui propter pecunias hæc agitis: nam si pro pecuniis nõ
G oportet, multò magis pro peccatis. Quid igitur ille? *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.* Ille verò nec ipsa reueritus est verba, per quæ saluatus est. Nam & ipse talia dicens, à decem millibus talentorum absolutus est, neq; portum per quem naufragium

fragium effugerat, agnouit: nõ supplicationis forma domini benignitatis memorem eũ effecit, sed omnia ille propter auaritiã, & crudelitatem, & rancorem eijciẽs, erat fera molestior, suffocans conseruum. Quid agis homo? nõ animaduertis e mucronem in temetipsum agere, sententiãq; & donum reuocare? Sed horum nihil cogitauit, neq; sui recordatus est, neque remisi, licèt non de paribus esset supplicatio. Nam ipse quidem pro decem talentorum millibus, ille verò pro centum denarijs supplicabat. Et ipse quidem conseruum, ille verò dñm rogabat. Et ipse quidem pfectã accepit remissionem, ille verò dilationem petebat. *Et nec hoc ipse concedebat illumque coniciebat in carcerem. Videntes autem conserui, eum apud dominum accusauerunt.* Nec hominibus hoc placebat, nedum deo. Condoluerunt qui non debebant: quid ergo dñs?
H *Serue nequam, omne debitum illud remisi tibi, quia rogasti me: nonne oportebat, & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?* Vide rursum & hic domini mansuetudinẽ. Iudicatur cum eo, seq; purgat, donum sũ subuersurus: quinimmo nec ipse subuertit, sed qui susceperit, ppea dicit. Serue nequam, omne debitum illud remisi tibi, quia rogasti me: nonne oportebat & te misereri conserui tui? Nam & si graue negotium esse tibi videbatur, oportebat tamen & ad factum respicere lucrũ. Etsi molestũ præceptũ, Præmium cogitare decebat. Neque q; ille contristauit, sed qđ tu deũ, quem irritasti, sola supplicatione reconciliasti. Si verò sic quoq; tibi graue, tristitia authori te amicum fieri, multò grauius in gehennã decidere Et si illi hoc opposuisses, tunc qđ hoc est illo longè leuius, cognouisses. Et cũ decem millia quidem talenta debebat, nequã non appellauit, nec cõtumelia prosecutus est, sed misertus est: cum autem in cõseruũ immitis apparuit, tunc ait: Serue nequam. Audiamus auari, ad nos.n. est sermo: audiamus immites & sæui, nõdũ non alijs, sed nobis sumus crudeles. Cũ ergo vis mali memoriam habere, cogita qđ i teipsum mali memoriam seruas, nõ in alium: quoniam tua quidem quocunq; illum affeceris vt hominem, & in præsentẽ vita: hic autem non ita, sed te grauius vlciscetur, & illic vltione futura: ait enim, *Tradidit eum donec redderet.* Postquam beneficio melior factus non es, reliquum est, vt vltione corrigaris, licèt immutabiles sint gratiæ, & dona, sed tantum malitia præualuit, vt & hanc legẽ resoluat. Quid igitur, quàm mali memorẽ esse peius, cum tantam & talem dei gratiã subuertere conspiciatur? Neq; simpliciter eum tradidit, verùm & iratus. Nam cum vendi quidem iussit, non irati sermo propterea, neq; fecit, sed erat maxima clementiæ occasio: nunc autẽ indignationis multæ, multæ vltionis, & pœnę sententia. Quid itaque parabola significat? *Sic,* inquit, *faciet & vobis pater meus, nisi remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris peccata.* Non dicit, pater vester: sed pater meus. Nõ enim dignum est talium patrem deũ vocari, qui tã improbi sunt, & in homines maleuoli. Duo hic itaq; requirit, & vt de peccatis nos cõdẽnemus, & alijs dimittamus, & illud propter hoc, vt hoc facilius reddatur. Qui nanq; sua cogitat, erit in conseruum clementior: neq; simpliciter dimittere iubet ex ore, sed ex corde. Ne cõtra nos igitur ensem agamus, malorum memoriã K retinentes. Qua nanq; te tali affecit læsione, qua te contristauit, quali temetipsum afficis irã reminiscens, & a deo cõtra te sententiam trahens te damnantem? Si verò vigilaueris, & prudenter agas, in illius caput iniuriam conuertes, & ille fiet, qui malum patiatur. Si verò molestè ferens, & indignatus permaneas: tunc ipse detrimentum patieris, non ab illo, sed abs temetipso. Itaq; ne dicas, Me contumelijs affecit, & calũniatus est, & innumera intulit mala. Nã quantò plus dixeris, tantò magis ipsum ostendis benefactorẽ: abluendi nanq; peccata præstitit occasionẽ. Quantò maioribus igitur affecit iniurijs, tantò tibi maiorum remissionis peccatorum author efficitur. Si velimus enim, afficere nos iniuria poterit nemo: verũ & inimici nobis maximè proderunt, & quid homines dico? Quid diabolo fuerit deterius? attamen & inde multam profectus occasionem habemus, & charitatis. Quod Iob quoque testatur, cui diabolus occasio fuit coronarum. Quid hominẽ horres inimicũ? Vide, quæso, quantũ lucreris, inimicorum æquè ferens insolentias. Primũm quidem, & maximũ, quòd à peccatis absolueris. Secũdò, tolerantiam acquiris, & patientiã. Tertiò, mansuetudinẽ & clementiã. Nã qui cõtra

I *das debitum:* hoc est semper, nunquã enim

lædentem

Universidad de Deusto
Biblioteca

L Lædentes nescit irasci, multò magis se diligẽtibus facilis erit. Quartò, mentem semper ab ira syncerã, cui nihil par fuerit. Ab ira nãq; syncerus, proculdubio & tristitia, quæ inde oriri solet, immunis existit. Nec in vanos labores, atq; dolores vitã impendet. Qui nanq; nescit inimicitias exercere, neq; nouit tristari, sed delicijs, infinitisq; fruetur bonis. Itaq; proximos odio prosequentes nosipsos vlciscimur, sicut beneficium conferentes nosipsos diligimus. Ad hæc omnia fies, & venerabilis, & ipsis aduersarijs, licèt etiã dæmones sint: quinimmo nec amplius ita te gerens, inimicũ habebis. Quòd autem omnium est maximũ & primum, dei lucraberis amicitiam, licèt peccator fueris, assequere veniã: & sic cortectus, maiorem fiduciã assumes. Hoc igitur præstemus, ne quẽquã oderimus, vt & nos deus diligat, vt licèt decem millium rei simus talentorum, clementiam exhibeat, & misereatur. Sed ab eo passus es iniuriam, itaq; misereatis illius, ne ꝓsequaris odio, desle potius, & luge, nec auertaris. Non.n. es tu, qui deum offendisti, sed ille: tu vero, & probabilis euades, si toleraueris. Cogita quod crucifigi debens Christus de se quidem ipso gaudebat, pro crucifigentibus autem lachrymis dabat: ita nos quoq; conue
M nit affici. Et quantò maiores patimur iniurias, tantò magis inferentes deflere. Nã hinc nobis multa quidem bona, illis verò contraria. Sed coram omnibus contumeliã intulit, & inspuit. Ergo corã omnibus seipsum cõsudit, & honore priuauit, & innumeris accusatoribus ora reserauit: tibiq; plures contexuit coronas, multosque tibi patientiæ præcones cõgregauit. Sed apud alios calumniatus est. Et quid hoc? cum Deus, qui omnia scit, pœnas sit exacturus, non autem illi, qui audierunt: nam sibi ipsi pœnæ materiam addidit. Nec tantum de proprijs, verùm & de his, quæ contra te locutus est, rationem reddet. Et te quidem apud homines accusauit, ipse verò apud deum accusatus est. Si autem hæc tibi non sufficiunt, cogita quòd & dominus accusatus est, & à satana, & ab hominib. & apud eos, qui maximè diligebantur. Et huius vnigenitus rursum eadem est passus, propterea dicebat: Si dominum domus Beelzebub vocauerunt, multò magis seruos eius: Nec tantum eum improbus ille dæmon accusauit, verùm fidem fecit: nec mediocribus accusabat criminibus, sed maximis opprobriis, & reatibus. Nam & eum dæmonium habere dixit, & seductorem, deoque contrarium esse. Sed ab illo, quem A
beneficijs affecerat, mala passus es. Et propterea pro illo, qui fecit, maximè lachrymas, & dolorem impende: pro teipso autem, & gaude, quoniam Deo factus es similis, qui solem suum facit oriri super malos, & bonos. Sed si vires tuas excedit imitatio Dei, licèt nec hoc sit vigilanti difficilè, veruntamen si tibi maius hoc esse videtur, ad conseruos agè te deducamus: ad Mat. 5. g
Ioseph innumera passum, & de fratribus optimè meritum: Ad Mosen post infinitas pro persequentibus orantem insidias: Ge. 37. e
Exo. 32. g
ad Paulum, nec habentem quomodo numeret, quæ perpessus est ab huiusmodi, & Ro. 9. a
perentem pro eis anathema fieri: ad Ste- Act. 7. g
phanum lapidibus obrutum, & deprecatum, vt eis hoc dimitteretur peccatum. Et his omnibus aduersis omnem iram elimina, vt & omnia nobis errata nostra deus dimittat, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, cui honor, & imperium in secula seculorum, Amen.

In inuentione sanctæ crucis, homilia. xxi.

IN illo tempore, accesserunt ad Iesum Pharisæi, tentantes eum, & dicentes: Mat. 19
Si licet homini dimittere vxorem suam quacunque ex causa. & reliqua: Iustus dominus omnium, qui sic diligit alios, vt alios B
non contẽnat. Nã sicut oẽs illi debent gloriam, quasi dño, sic ille debet omnibus misericordiã, quasi seruis. Nam si semper eũ vnus teneat locus, iam nõ est possessor omnium hominum, sed possessor aliquorum. Reliquit Iudæã, & venit in fines Iudææ. s. Galilæam patriã suã, de qua fuerat natus. Quasi Sol altius ascendens, reliquit Orientem, & venit in Iudæã quasi ad occasum, vbi fuerat obiturus: in pace passionis occũbens: iterum nobis alium diẽ nouiorẽ suæ resurrectionis ostẽdere volens, vt dicamus cum Apostolo: Vetera transierunt, ecce fac- 2. Co. 5. d
ta sunt omnia noua. Et secutæ sunt eum turbæ multę, quasi testimonia salutaris doctrinæ eius, quasi oues pastorem in manu ipsius genitæ, & nutritæ. Producebant eũ quasi paruuli filij patrem peregrè, longeq; proficiscentem. Et quid pater proficiscens? Bona pignora charitatis eis reliquit pro exilibus

exilibus remedia sanitatũ. Et sanauit eos, ibi apparet, quia parati erãt populi sequi eũ etiã in fines Iudææ. Sed nequis existimet iudæorũ, sicut erãt detractores, ꝙ ad
C cõmendationẽ opinionis, & ad testimonia virtutũ suarũ, iactantiæ causa trahat secum multitudinẽ infirmorũ, ideo sanauit eos, & dimisit, maximè cũ sufficerẽt, & ipsi ad gloriã, & hominibus ad salutẽ, testimonia in suo loco nascẽtia. Et accessetũt ad eũ Pharisæi, tẽtantes eũ, & dixerũt: Si licet homini vxorẽ suã quacunq; ex causa dimittere? Viro casto qualiscũq; vxor bona videtur: ꝙ perfecta charitas vitia non sentit. Qui diligit vxorẽ, de solũẽdo matrimonio legis præcepta necessaria nõ habet: vbi aũt de matrimonio solũẽdo lex requiritur: illic iam odiũ demõstrarur. Vbi odiũ inuenitur, illic iam fornicatio esse cognoscitur. Quẽadmodũ si videas hominẽ assiduè amicitias medico tũ colentẽ, ex ipsa re statim intelligis, ꝙa infirmus est: sic & cũ videris, siue virũ, siue mulierẽ de dimittẽdis vxoribus, aut viris, legẽ interrogantes, cognosce quia vir iste lasciuus est, & mulier illa meretrix est: sic & iudæi hoẽs fornicatij & contaminati, qui habẽtes vxores habere nõ videbantur: quia vxor illis nõ erat, quasi iucunda possessio castitatis, sed quasi desertũ exiliũ libidinis illic relegatæ. Nam in matrimonio mox castitas delectat, libido aũt quasi vinculo coniugij colligata tor-
D quetur. Et nõ sit nonũ quod dicimus, ꝙa castitas in matrimonio delectat. Nã primus gradus est castitatis syncera virginitas: secũdus aũt, fidele coniugiũ. Ergo species secunda virginitatis, est matrimonij casta dilectio. Adierũt ergo Iesum tẽtantes, vt viderent si volũtatis eorũ amicus esset, an castitatis patronus, vt si quidem diceret, quia licet dimittere, laudarẽt eũ: si aũt nõ, cõtradicerẽt ei, & hoc est propriè tentare. Qui aũt vera interrogat, ꝙc quid audierit, cõquiescit. Si licet homini dimittere vxorẽ suã quacunq; ex causa. O effrenata lasciuia. Sciebãt nãq; ꝙa nullã causam idoneã habebãt circa dimittendas vxores suas, præter sõlã turpitudinẽ, alias atq; alias sibi cõiungebant. Ideo timuerũt interrogare, ex quibus causis ne ipsas intra angustias certarũ causarũ constringerẽt: sed interrogauerũt si ex causis omnibus licet, scientes, quia modum nescit libido: sed quantò exercetur, tãtò magis accenditur, nõ leuiter nec intra terminos vnius coniugij se capit libido. [Ille respondens, ait eis: Non legistis, ꝙa qui Gen. 1. d
fecit ab initio masculũ & fœminã, fecit eos?] Dicẽs, nõ legistis, id est, legistis quidẽ: sed noluistis facere quod legistis: con- E
sciẽtiã illorũ ad testimoniũ prouocat, vt ostendat eis quoniã ideo interrogant, ne firmiter discant quod dubitant, sed vt excusabiliter faciant, quòd inexcusabiliter peccant. Masculum & fœminam: nõ masculũ & multas fœminas, vt vni masculo liceat multas fœminas possideret neq; masculos & fœminã, vt vni fœminę liceat multos viros excipere: sed masculũ & fœminã, vt vna fœmina nullũ masculum putet esse in seculo, nisi vnum: & vnus masculus nullã putet fœminã esse in seculo, præter vnã. Nõ.n. duas aut tres costas dominus tulit de latere viri, & duas aut tres fecit mulieres. Cũ ergo secunda aut tertia vxor steterit ante faciem tuam, sicut tũc Heua ante Adã, qũo illi dicetur: Hoc nũc os de ossibus meis? Nam si vera Ibi. 2. b
costa est illa mulier, tamẽ nõ tua. Si ergo non illi dixeris, non illam confirmas esse tuã: si autem dixeris, mentiris. Si ergo ad hoc Deus masculũ & fœminam ex vno creauit, vt sint in vnum: quare ergo & dæ cætero vir & mulier nõ ex vno vtero nascuntur, sicut volatilia quædã? Quia deus masculũ quidem, & fœminã creauit propter necessitatem filiorũ generandorum, F
tum semper castitatis fuit amator, & continentiæ author. Ideo illũ typum nõ seruauit in omnibus, vt si quidẽ vult homo nubere secundũ primam dispositionem creationis humanæ, intelligat ꝙd est vir & vxor: si tamen noluerit nubere, nõ habeat necessitatẽ nubendi, propter coniunctionẽ natiuitatis, ne fortè videatur per suam continentiã alterã perdere, quæ nolebat esse in continentia: quomodo dicimus pòst cõiuncto matrimonio, ne alter altero nolẽte separetẽ: [Propter hoc relin- Ibid. e
quet homo patrẽ & matrẽ suã.] Propter quid? Quia ex viro est vxor, & ex vna carne sunt ambo. Ergo nunc maior charitas debet esse inter fratres, & sorores: quia isti quidem ex eisdem parentibus exeunt, isti autem ex diuersis. Sed hoc magnum est nimis, quia fortior est Dei constitutio, ꝙ virtus naturæ. Non enim

præcepta,

Universidad de Deusto
Biblioteca

præcepta dei naturæ sunt subiecta, sed natura præceptis obtẽperat. Deinde fratres licèt ex vno nascantur, tñ ideo nascuntur, vt diuersas vias petant. Vir autem & vxor licèt ex diuersis, tñ ideo nascuntur, vt in vnum cõueniant. Ergo hi quanuis nõ ex vno, ad hoc creati sunt, vt sint vnum. Vides ergo quia non seipsum sequitur ordo naturæ, sed ordinationem dei. Ex teipso
G considera. Quod enim est in herbis aut in arboribus humor: hoc est in hominibus amor. Sicut herbę ex humore nascuntur & crescunt: sic homines per amorem incipiunt & augentur. Humor quidem de radicibus ascendit in herbam, de herba autem non reuertitur ad radices, sed rursum transmittit in semen: sic & charitas de parentibus ascendit ad filios, de filiis autem non reuertitur ad parentes. Ideo parentes quidem filios diligunt, sed non diliguntur à filiis: quia sicut herba non deorsum, sed sursum ad semen transmittit humorem: sic & homo non ad parentes, sed ad procreãdos filios transmittit affectum. [Et erunt duo in carne vna.] Sicut qui spiritaliter se diligunt,
Act.4.g multorũ animæ quasi vna anima dicuntur esse, dicente scriptura: Omnium credentium erat cor vnum, & anima vna: vir & vxor, quia carnaliter se diligũt, vna caro dicuntur. [Dicunt illi: Quid ergo Moses præcepit dare libellum repudij?] Displicet peccantibus doctrina iustitiæ, grauis est fornicarijs interpretatio castitatis. Sed contra rationem quod est, respondere non possunt, veritati tamen credere non acquiescunt. Quid ergo? conferunt
H se ad patrocinium viri sanctissimi Mosi, cuius personam verebantur omnes & timebant, vt doctrinam Christi, quam ratione vincere non poterant, per authoritatem lepidioris personæ destruerent: vt dum Moses irreprehensibilis reprehendi timetur, veritatis interpretatio taceatur: sicut solent homines facere, malam causam habentes, confugiunt ad potentes viros, vt & quod iustitia non potest, vincat persona. Tãquàm si ita inuidiosè respon
Exo. 33 d & 34. d deat: Quid ergo Moses præcepit in lege, qui fuit quasi visibilis, lingua inuisibilis dei, qui incorruptibilem gloriam corruptibilibus oculis vidit: & testimonium deitatis in vultu suscipiens portauit ad populum? Tu autem homo vilissimus, fabri lignarii filius, quomodo destrues quæ ille constituit? Si filius dei es, sicut dicis, quare confundis ministerium tuum? Si homo es similis nostri, quomodo reprehendis authorem tuum? Si malum est, quare præcepit? Si bonum est, quare destruitur? [Tunc ait Iesus: Moses propter duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras.] Frequenter vobis Moses propter duritiam vestram iniustitiam quasi iustitiam præcepit, in eremo deo hostias offerre. Et quomodo dicit per prophetam. Non accipiam de domo tua Ps.49.b
vitulos, neq; de gregibus tuis hircos? Sed I
quia patres vestri egressi erant de Aegypto, corpore tamen, non animo: non totam Aegyptum secum in moribus baiulabant. Vidit itaque eos Moses propter delectationem carnalem circa studia sacrificiorum esse inclinatos, si mandasset eis recedere à sacrificiis, non fuerat audiendus: quia annosa passio medicamẽto momentaneo non curatur. Iussit eos sacrificare quidem, sed non iam dæmonibus, sicut in Aegypto, sed deo viuo. Dimidium mali permisit, ne totum perderet bonum. Hac ratione permisit vos dare libellum repudii, quia melius iudicauit permittente lege matrimonia solui, quàm odio cõpellente homicidium fieri. Permisit vobis mala facere, ne faceretis peiora. Ergo vobis hoc permittendo, non vobis dei iustitiam demonstrauit, sed à peccato abstulit culpam peccandi, vt quasi secundum legem agentibus, vobis peccatum vestrum non videatur esse peccatum: vtpote sicut habens seruum qui furatur, & inebriat se, considerans dominus, quia si vtrunque insimul mandauerit obseruare, nihil proficit: mandat illi vt bibat quidem quantũ vult, sed publicè bibat, vt hoc quidẽ quod bibat, sit secundum modum bonum, vt paulatim discat obaudire præceptis: sic permissum est & repudium, malum quidem, sed licitum. Hac ratione & apostoli K
permiserunt secundas adire nuptias propter incõtinentiam hominum. Nam secundam quidem accipere, secundum præceptum apostoli est. Propterea bene dixit, quia Moses hoc permisit, non præcepit. Aliud est enim præcipere, aliud permittere: quod enim præcipimus, semper erit, quod autem permittimus, nolentes permittimus: quia malas hominum voluntates

iuntates, ad plenum prohibere non possumus. [Amen amẽ dico vobis, quicunq; dimiserit vxorẽ suã, excepta causa fornicationis, mœchatur. Sicut autem crudelis est, & iniquus, qui castam dimittit, sic fatuus est & iniustus, qui retinet meretricẽ.
L Nam patronus turpitudinis eius est, qui crimen cęlat vxoris. Imitatores ergo debemus esse dei, vt sicut ille agit cum ecclesia, sic nos agamus cum coniunge. Ille enim nunquàm derelinquit populum. nisi ad gentilitatem, vel ad hæresim voluntate transierit, aliàs autem peccantem castigat quidem, tamen misereri non ces-
Ps.88. c sat, dicente propheta: Si dereliquerint filii eius legem meam, visitabo in virga iniquitates eorũ, misericordiam autẽ meam non dispergam ab eis. Sic & vir meretricem quidem dimittat, aliàs autem malè moratam castiget, & teneat. Quomodo? Tribus modis. Primùm, docendo secundùm deum: si autem timorem dei nõ sentit, improperando, vt vel homines erubescat. Si nec pudorem sentit frequẽter confusa, faciat illi quod præcepit Salomon: Duram, baculo percute. Ergo primũ admone, quia multum proficit doctrina iustitiæ. Deinde confunde, quia frequenter & pudor frenum est vitiorum. Tertiò, iustum est vt castigetur, quasi ancilla quæ erubescere nescit, vt libera. Moraliter: de Galilæa turbæ in mysterium gentium se-
M curatæ sunt dominũ in fines Iudææ, ibiq; curatæ sunt, iusteque in fines transierunt Iudææ: nec n. potuissent curati, nisi relictis finibus suis, in fines trãsissent Iudææ,
Esa.2.a sicut scriptũ est in Esaia propheta: Et veniẽt oẽs gentes, & dicent: Venite, ascẽdamus ad montem domini, & in domum dei Iacob, & annunciabit nobis uiã suã, & ambulabimus in ea. Et curatæ sunt gentes in finibus Iudæorum, ad confusionem ipsorum: quia gentes quidem & in aliena secutæ sunt Christum Iudæi autem in suis finibus constitutum contemserunt & repulerunt, & in fornicationibus suis corporalibus fornicationẽ suam confessi sunt spiritalem, dicentes: Si licet viro dimittere vxorem suam quacunque de causa. Quia in animo non potest esse castus, qui corpore est lasciuus, hoc est, non potest deo esse fidelis, qui vxori suæ perfidus est. Sicut nec, ex diuerso, cõscientiã seruat, qui deo fidẽ nõ seruat, sed alteram alterius fornicationis est accusatrix. Nã etsi interim nõ præuaricatur lasciuus, tñ iam in eo statutus est vt præuaricaretur, si corruptio persuasionis accesserit. Et illi quidem secundum carnem interrogabant, quæ pati metebantur secundum spiritum: si licet dimittere vxorem quacunque ex causa. Christus autem eis respon- A
dit, quod facere eos decebat, dicens: [Qui cunque dimiserit vxorem suam, nisi ob causam fornicationis, & aliam duxerit, mœchatur.] Sicut enim vxorem quocunque modo contra voluntatem viri agentem dignum est repellere, non autem iustum est quantum ad grauitatem viri nisi ob causam fornicationis: sic & ecclesia quocunque modo contra voluntatem egerit Christi, abiici digna est: non autem abiicitur pp lõganimitatẽ Christi, nisi sola causa trangressionis. Sicut enim Christus si dimisisset prius ecclesiam Iudæorum, non eis subministrans per scripturas notitiam diuinitatis suæ, ipse fecisset eam adulterare cum diis extraneis, quoniam natura rationabilis & subdita deo, & à deo creata, sine deo non potest esse: sic Christo scientiam suæ diuinitatis subministrante, quoniam synagoga transibat ad idola, inexcusabilis adultera est reperta. Propter quod repulit eam Christus. Non repulit eam quacunque ex causa, sed propter fornicationis ipsius causam: quia non solùm relicto Christo, diabolo se coniunxit, sed etiam interfecit, pro quo quo mori debuerat. Ab initio enim deus genuit Christum, deinde hominem rationabilem naturam angelorum & animarum coniugem potentem suscipere ver- Mat.19
bum ipsius. Ideo clamat: Quod deus con- & Mar.
iunxit, homo non separet. Et multis qui- 10.a
dem modis homo separat, quod deus con- B
iunxit. Quando enim quis, aut dicit, aut facit aliquid per quod scandalizati homines recedunt à Christo, homo separat quod deus coniunxit. Sed & si nullus alter hoc faciat, ipse autem se homo peccans à deo præscindat, repellens spiritum à se, homo videtur separasse quod deus coniunxit. [Dicunt et discipuli: Si ita est causa viro circa vxorem, non expedit nubere.] Audientes & Apostoli, cogitabant apud se, mulier bona difficilè inuenitur, protestante Salomone: In mille quidem Ecc.7.d
vnum virum inueni, mulierem autem in

his

his omnibus non inueni. Quid est autẽ aliud mulier, nisi amicitiæ inimica, inefugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, mali natura, boni decore depicta? Ergo si dimittere illam peccatum est, tenere verò illam tormentum est: necesse est, vt aut dimittentes, adulterium faciamus: aut tenentes, quotidianas pugnas & amaritudines habeamus. Ideo respondérunt: Si ita causa est viro cum vxore, non expedit nubere. Tunc dominus non dixit, quia expedit: sed magis consensit, quia non expedit, sed infirmitatem carnis aspiciens, dixit: [Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.] Non dixit. Non omnes capiũt, id est omnes capere possunt, non tamen capere volunt. Palma proposita est. Qui concupiscit gloriam, non cogitat de labore. Nemo vinceret, si omnes periculum pugnæ timerent. Ex eo quòd quidam non possunt, & à proposito continentiæ cadunt, non debemus circa virtutem castitatis fieri pigriores. Si enim quidam in pugna cadentes non exanimant cæteros, sed dicunt illis, si datum fuisset, rem non applicant pugnæ, sed homini: quantò magis nos cadentes negligentiæ imputare debemus, non difficultati virginitatis? Quod dicit, Quibus datum est: non hoc significat quoniam quibusdam datur, quibusdam non datur: sed illud ostendit, quia nisi auxilium gratiæ acceperimus, nihil ex nobis valeamus. Quoniam autem volentibus gratia non denegatur, in euangelio dominus dicit: Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. Debet autem voluntas præcedere, & sic sequitur gratia. Nam neque gratia sine voluntate aliquid operatur, nec voluntas quid sine gratia potest. Nam & terra non germinat, nisi pluuiam susceperit, nec pluuia fructificat sine terra.

Mat. 7. a

D *In commemoratione sancti Pauli, Homilia XXII.*

Math. 19. d

IN illo tempore, dixit Simon Petrus ad Iesum: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis? & reliqua. Quoniam possibile fuit Deo saluare Iudaicum populum multas in lege diuitias possidentem, credentium Iudæorum multitudo testatur, siue per ipsum Christum, siue per apostolos eius, vt bonitatis illius inuestigabile pelagus humana æstimatio non apprehendat, sed victa miretur tamen, quia dixit dominus: Apud homines impossibile hoc est, quantum ad naturam: apud Deum possibile. Ecce subitò excitatur Petrus vnus ex populo illo diuite, & difficili, ex persona credentium Iudæorum, & clamat quasi testis potentiæ Dei factos, & confirmans Christi promissionem, & dicit: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid nobis erit? Quoniam autem & ipse Petrus, & omnes apostoli, cæteriq́ue credentium Iudæorum, contra possibilitatem humanam per Dei potentiam crediderunt in Christum, ipse testatur dicẽs ad Petrum: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cœlis est. Sermo iste conuenit ad omnes, vt singulis quibusque dicatur: Quoniam beatus es tu, quia non caro & sanguis reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est. Iesus autem dixit eis: Amen dico vobis quòd vos qui secuti estis me, in regeneratione cùm sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Futurum autem erat, vt in die iudicij responderent iudæi: Domine, non te cognouimus filium Dei in corpore constitutũ. Quis enim hominum videre poterat thesaurum in terra absconditum, Solem nube cęlatum? Quis suspicabatur stellã matutinam nasci super terram? Quis putabat mulierem quæ clausit paradisum, vt nemo in eum intraret, vt ipsa fieret prima porta paradisi: vt lux per illam procederet, per quam tenebræ intrauerunt? Ergo iniuriam nostram non nos imputemus contumacia cordis, sed decepit consideratio carnis. Vos respondebitis eis: Et nos fuimus homines sicut vos, similem habentes animam, eandemq́; naturam carnis, in vno viximus mundo, eisdẽ factionibus mundialium spirituum periclitantes, ipsis protectionibus dei adiuti.

Luc. 18. c

E

Matth. 16. E

In hoc autem vos meliores fuistis nobis, quoniam nos fuimus homines piscatores, & rustici, & obscuri in plebe: vos autem sacerdotes, & scribæ, & principes populi. Nos illum cognoscere potuimus homines piscatores, & rustici, & vos eum cognoscere non potuistis sacerdotes, & scribæ, qui habebatis præ oculis vestris scripturas quasi lampades scientiæ? Nos antequam mirabilia eius videremus, intelleximus eũ: vos autem vel post testimonia tantarum virtutum intelligere non poteratis? Quomodo potuit fieri, vt penè tota gens ignoraret, quẽ duodecim cognouerunt? Esto. Quia non credidistis ei, nescientes eum filium Dei: qua causa interfecistis eum, nullam culpam inuenientes in eo? Sed in nobis bona voluntas facta est, quasi lucerna rusticitatis nostræ: in vobis autem malitia facta est, quasi caligo scientiæ vestræ. Adhuc autem audeo, & subtiliorem introducere sensum magis alterius cuiusdam viri sapientis referre. Exponit enim quoniam sicut Iudæorum populus in duodecim tribus fuit diuisus, sic & vniuersus populus Christianus diuisus est in duodecim tribus secundum quasdam proprietates animarum, & diuersitates cordium, quas solus deus cognoscere, & discernere potest: vt quædam animæ sunt de tribu Ruben, quædam autẽ de tribu Symeon, vel Leui, vel Iuda. Puto.n. sicut oẽs sancti, quinque virgines prudentes esse dicuntur, quamuis sint innumerabiles, propter quinq; sensus

F

G spirituales. & omnes peccatores quinq; virgines fatuæ, quamuis sint innumerabiles, propter quinq; sensus carnales. Et sicut o-

Apo. 1. b mnes ecclesiæ Christi, septem dicuntur ecclesiæ, quamuis multæ sint propter septem spiritus: omnes enim sancti, in quibus præ cæteris virtutibus abundantior est sapientiæ virtus, vna habetur ecclesia. Item in quibus præ cæteris virtutibus abundantior est intellectus, altera dicuntur ecclesia: & sic per singulos tractans, inuenies ecclesias septem: similiter & propter gratias duodecim, qui in personis duodecim virginum exponit angelus in pastore, si cui tamen placeat illa scriptura. Omnium nãque Christianorum inueniuntur duodecim tribus esse: vtpotè omnes animæ, in quibus præcellit virtus veritatis, vna est virtus. Nec enim gratiæ in omnibus æqualiter sunt, sed vnus quidem amplius præcellit in ista, alius autem in illa. Omnes autem Christiani, in quibus habitat Christus, sedes sunt Christi: Quod ergo ait: *In regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, & vos sedebitis super duodecim thronos.* Promittit eis tempus Christianitatis futurum post ascensionem suam, quando omnes susceipient verbum apostolorum in se, sicut verbum Christi. Illud.n. est tempus regenerationis, quando homines regenerati per baptismũ, facti sunt ex filijs hominum, filij dei. Illud est tempus, qñ sedet Christus in sede maiestatis suæ, sicut testatur propheta de gentium fide futura: Regnabit deus super gentes, deus sedet super sedem sanctã suam. Quicunq;.n. Christum in se suscipiunt credendo, sedes sunt maiestatis eius. Et vide, quia non de tpe futuri iudicij dicit, sed de vocatione gentium vniuersarum. Nec.n. dixit: Cum venerit filius hominis, sedens super sedem maiestatis suæ: sed ita, cum sederit in sede maiestatis suæ. In sede autem maiestatis suæ ex eo cœpit sedere, ex quo gentes credere cœperunt in eum. Ex quo ergo Christus sedit super sedem maiestatis suæ, ex eo & apostoli sederunt super duodecim thronos, id est, in omnibus Christianis, secundum diuersitates animarum, quas supra tetigimus. Omnis Christianus, qui suscipit verbum Petri, thronus fit Petri, & Petrus sedet in eo: Sic & omnium apostolorum doctrinã susceperunt, & tenent in se hanc

H

I interpretationem, de diuersis tribubus populi Christiani. Et de futuris apostolis in sedibus commendat propheta, dicens: Hie

Ibi. 121. a rusalem, quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum. Illuc.n. ascendérunt tribus, tribus domini testimoniũ Israel. Quia illic sederunt sedes in iudicio. Si ergo Hierusalem, quæ ædificatur vt ciuitas, ecclesia sine dubio: & qui illic ascenderunt, tribus Christianorum sunt: sedes & tribus qui sederunt illic, apostoli sunt. Apostoli enim sunt sedes Dei. Nec modi ea gloria est apostolorum: vt sermones eorum sedeant in hominibus fidelibus, sicut Christi sermones: & in sermonibus eorum vita hominum consistat, sicut in sermonibus Christi. Sic ergo sedentes apostoli in thronis Christianis, in duodecim partibus distincti, secundum differentias animarum, iudicant duodecim tribus Israel, id est, omnes Iudæos. Quando enim

Ps. 46. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

per verbum apostolorum iudicant Iudæos, ipsi apostoli iudicare eos videntur. Sed videndum si omnes Christiani in persona quidem Christi, & apostolorũ, sunt sedes Christi: quare omnes Christiani in persona quidem Christi, quasi vna sedes dicuntur. Nec.n.dixit, cum sederit filius hominis super sedes suas: sed, super sedem suã. In persona autem apostolorum duodecim throni esse dicuntur, omnis populus Christianus. Vide si habet rationem ista solutio. Quoniam oẽs apostoli, omnia quidem
K bona habuerunt: non autẽ omnia ad perfectum, sed vnusquisque eorum in aliquo bono priuato magis perfectior fuit, quàm alter: vtpote Petrus in fide fortior, quàm cæteri: Ioannes innocẽtia simplicior, quã cæteri. Et sicut solus discernere potest Christus, qui animarum differentias nouit: ita Petrus requieuit in fide, Ioannes in innocentia, & vniuscuiusque apostoli illa virtus in throno, in qua perfectior cæteris fuit: Christi autem omnes virtutes, quasi vna est fides, quia in omni virtute æqualiter ille solus perfectus est: Nam quoniam de tribulatione in hoc mundo apostolis danda loquitur Christus, illud est testimonium, quod sequitur hoc modo, dicens: *Et omnis qui reliquerit hoc, & hoc, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Id est, non solum vos, sed & oẽs, qui secuti me fuerint, sicut vos. Si autem omnes in hoc seculo centuplum recipiunt, sine dubio, & apostolorum etiam in hoc seculo merces futura promittebatur. Ait ergo dominus: *Et omnis, qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Quoniam Petro interrogante ex persona
L apostolorum, cæterorumq; fidelium Iudæorum, quasi priore omniũ, Christus ita promisit non soli Petro, sed apostolis omnib. ne fortè postmodũ legentes homines hæc Christi promissa æstiment apostolis tantum, aut solis Iudæis esse promissa, vtiliter addidit, dicens: Et omnis qui reliquerit, id est, siue Iudæus, siue Gentilis. Et in alijs
Mat. 19 c quidẽ euangelistis ẽm alium exposuimus intellectum: hic aũt & adolescentẽ illum, qui de vita æterna magistrum requisiuit, proposuimus in mysterio Iudaici populi esse, & ipsum Petrum interrogantem in mysterio credentium Iudæorum interpretario conuenit, vt de Gentibus relinquentibus omnia, quæ gentilia sunt, & ad Christi fidẽ confugientibus, omnia ista tradamus: id est, non solũ omnis Iudæus, sed & Gentilis, qui reliquerit patrẽ suum diabolum, & matrẽ suam ignorantiã, per quam assiduè diabolus ex semine interfecti, id est, interdicti erroris generat filios, aut fratres, aut sorores, videlicet eiusdem erroris socios, sociasque: aut si crediderit ille, qui fuit sacerdos, relinquens idololatriam ipsam coniugem suã, per quam quotidie filios generabat, & filias, & ipsa pariter cũ matre eorum relinquẽs: aut si alicuius professionis magister, relinquens ipsam professionem, quasi agrum fertilẽ credat in Chri M
stum, aut dignitatem secularem, quasi domum optimè se obrumbantem, despiciat propter fidem. Sed secundum traditionem simplicẽ conuenit intellectus, vt cum quis intellexerit quocunq; modo filium dei esse Christum, non propter affectus parentũ suorum, aut fratrum, aut filiorum, aut facultatũ relinquat Christũ, manens in perfidia sua priore: sed propter fidem Christi despiciat omnia illa, & sequatur vestigia Christi. Sed hoc videamus, qui reliquerit omnia centuplum in hoc seculo quo recipere potest. Hæc aũt difficultas contigit, quia in hoc seculo recepturos dicit alter euangelista, alioquin in hoc seculo difficile non est. Ergo secundum sanam doctri- Mar.10 d & Lu. 18.e
nam ita nos conuenit intelligere qđ dicit, Centuplum recipiet: non vt ipsam rẽ quã dimittit, centuplum recipiat nec enim possibile est, vt qui patrẽ, aut matrẽ reliquit, centum patres, aut matres recipiat: sed ita tantam gloriã, tantã gratiam, tantam beatitudinem consequatur, vt centuplum valeat illi quàm res fuit, quam dimisit. Ecce reliquit patrem, & elegit patrẽ deũ. Nonne plus centuplũ ei constabit, quàm pater carnalis, vt illi obsequatur diebus ac noctibus, illius faciat voluntatem illius hæreditatẽ expectet: qui postquã substantiã tra A
didit suis nunquã moritur, neq; relinquit orphanos filios suos, sed & filij quasi perfecti viri possident diuitias eius, & pater semper illos sic tuetur, sic protegit, quasi semper infantes? Qui matrẽ reliquit, vt diligat matrẽ ecclesiã, nonne plus est ei centuplũ, quàm mater carnalis? Illa.n. carnem eius peperit corporalem, hæc aũt animam eius regenerauit æternam. Qualis caro, talis & mater

mater carnalis. Cum.n. mortua fuerit caro, perit generatio carnis, & soluitur generationis affectus. Ex illo.n. nec ille illi filius, nec illa illi mater, quia anima nec generat, nec generatur: & nullum cognoscit patrẽ, nisi eum, cuius voluntate creata est: nullã cognoscit matrẽ, nisi ecclesiam, quæ illã generauit in fide, quæ dedit ei mandata diuina ex duobus testamẽtis, quasi escã salutarẽ dulcissimi lactis ex duabus mamillis, quæ illi aqua, & spiritu texuit tunicam immortalẽ, quæ ad perfectum sanctitatis adduxit, vt digni fuerint patris sui substantiam possidere. Qui reliquerit fratrem, vt habeat Christũ fratrem, nonne melius est ei, quàm centũ fratres? Qui fratribus suis non inuidet, qui super hæreditatẽ non cer
B tat, qui propter lucrũ nõ rupit fraternitatis affectũ, qui non solũ omnia sua, sed & seipsum dare paratus est, qui cum omnia dederit, nihil ei minuitur. Nam humana substantia sp pauper est, & quantũuis hõ habuerit, nihil se putat habere: illa autem substantia sola est, quæ omnium desideriũ satiat, & adhuc superabũdat. Qui reliquit sorores, statim eum recipiunt gratiæ Dei, quasi charissimæ sorores. Nõ vlla soror sic dulciter cõplectitur fratrem suum, qũo gratiæ dei complectuntur animam sanctam. Nam quoties gratię dei in sensibus nostris hærent, & delectant nos: toties animas nostras cõplecti, & oscular videntur. Si filios dimiserit, prouidet ei deus filios spiritales, quos doceat, quos erudiat, quibus dicat
1.Co.4. apostolica voce: Nam in Christo Iesu per euangelium ego vos genui q̃ patris mortẽ non expectent. Nam filij carnales, si modi cum fuerit pater eorum senex, tædiantur de vita ipsius, desiderant eum mori, & si citò mortuus non fuerit, contemnunt eum quasi delirum: filij autem spiritales, quantò perfectiores fuerint in fide, tantò amplius diligunt suum doctorem. Si dimittit substantiam, ab omnibus diligitur, ab omnibus honoratur, à quibusdam autem, & timetur. Nam ipse Deus, cui se tradit, dat ei gratiam coram hominibus. Nonne
C melius est ei hoc, quàm vniuersa terra? aut quæ substantia tantam gloriam præstat homini super terram, quantam opinio sanctitatis? Adhuc pro terrena substantia datur illis substantia spiritalis, quam iunior filius accepit à patre suo, & consumpsit viuendo luxuriosè, id est, sapientiam, scientiam, cæterasq; virtutes innumerabiles, quas consequuntur, qui relictis facultatibus mundialibus se Deo tradiderint. Multi enim erunt primi nouissimi, & nouissi- Mat. 20
mi primi. Primò enim synagoga vocata fuerat ad salutem, sed illa vitio infidelitatis ægrotante in domo patris sui, id est, legis: & ex gentibus ecclesia surgens de infirmitate peccatorum suorum cucurrit ad Christum, vincens fide languorem, & sic gratiam synagogæ transmissam præripuit. Synagoga autem videns ecclesiam, non solùm ab infirmitate sua sanatam, sed etiã accepta gratia a spiritu sancto filiam Dei factam, accessit & ipsa ad Christum magis zelo vrgẽte, quàm fide, sicut dicit Apo Ro.11.b
stolus: Sed illorum delicta salus est gentibus, vt illas æmplentur. Et synagoga, quæ sic primo loco vocata est, secundo credidit: ecclesia, quæ in secundo loco vocabatur, & primitias salutis obtinuit apud Deum.

D

Dominica prima aduentus domini, homilia. xxiij.

IN illo tempore, cum appropinquasset Iesus Hierosolymam, & venisset Bethphage ad montem Olineti, tunc misit duos discipulos, dicens eis: Ite in castellum, quod contra vos est, & & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea. Et reliqua. Puto res ipsa exigit, vt quæramus. Frequenter quidem Iesus venit in Hierusalem, sicut Ioannes testatur, nunquam tamen sibi adhibuit ministeria iumentorum, nec ramorum virentia circa se ornamenta constituit, nec ad terribilem laudem suæ diuinitatis animos populi excitauit, nisi modò quando vt pateretur, ascendit. Ideò ergo cum tanta gloria ingressus est, vt amplius illorum aduersum se excitaret inuidiam: quia iam tempus passionis eius instabat, & nõ mors eum vrgebat, sed ipse magis aduersum se compellebat mortem. Quoties enim de manu sacerdotum elapsus euasit, cum esset inuisibilis factus? Quãdo Iudæi Christus voluerunt occidere, tangere eum non potuerunt. Quando autem Christus secutus est mortẽ, parcere ei Iudæi non potuerunt. Ergo si Christus eos prouocauit, an fortè de morte sui fecit eos innoxios? Absit, nõ excitauit eos, vt facerẽt quod antè noluerant, sed vt possent facere, quod Mat. 21

Universidad de Deusto
Biblioteca

prius volebant. Facultas eis data est, non mutata voluntas. Tunc Iesus misit duos discipulos, dicens: Ite in castellum quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea: soluite & adducite mihi. Asina & pullus eius, Iudæi sunt, & Gentes. Iudæa.n.fm deum mater est Gentium, sic.n.dicit ad illam deus per Esaiam prophetã: Et constituam principes
Esa. 1. f tuos sicut antea, & consiliarios tuos sicut ab initio, & tũc vocaberis ciuitas iustitiæ, & mater ciuitatum, id est, ecclesiarum fidelis Sion. Propter quasdam tales similitudines animalibus his assimilati sunt homines, deum vel dei filium non cognoscẽtes. Etenim animal hoc immundum, & præ cęteris penè iumentis magis irrationabile, & stultum, infirmum & ignobile, & onerisetum magis: sic & homines fuerunt ante Christũ, idololatrijs, & passionibus diuersis immundi, & irrationabiles, verbi ratione carentes, & quantum ad deum stulti. Quid aũt stultius, quàm factorem contemnere, quasi facturam: & opus manũ suarum adorare, quasi factorem? Erãt infirmi secundum animam, & ignobiles, non valẽtes resistere passionibus suis, & obliti generationem suam cœlestẽ, facti fuerant seruui passionũ suarum, & dæmonum, quibus
p resistere non volebant. Et quicunq; demonum, vel philosophorum cuiusq; erroris, vel dogmatis alicuius sarcinam eis voluisset imponere, sufferebant, & omnia nõ bona patientia supportabant. Propter, quæ omnia & Apostolos ad Corinthios dicit:
1.Co.1. d Videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes fm carnem, non multi fortes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt elegit Deus, vt confundat sapientes: & infirma mundi elegit deus, vt confundat fortia: & ignobilia, & contemptibilia mundi elegit deus, & quæ non sunt, vt ea quę sunt destrueret. At vbi Christus super eos ascendit, & induxit in templum, loti per baptismum facti sunt de immundis animalibus homines sancti. Percepta enim verbi ratione, & sapientia Dei facti sunt homines rationabiles, & prudentes: & inuenta est irrationabilitas eorum esse simplicitas, & stultitia eorum mansuetudo. Nam simplicitas sine ratione verbi, hominis irrationabilitas est: & mansuetudo, si nõ sit propter deum, stultitia est. Adhuc autem accepta gratia, & recognita gene-
ratione sua cœlesti, facti sunt de infirmis, & ignobilibus fortes, & nobiles: & quæ videbatur infirmitas, innocentia inuenta est in eis, ignobilitas autem humilitas. Nam G
innocentia sine deo infirmitas æstimatur, & humilitas non propter deum, ignobilitas iudicatur. Item reijcientes à se onera dæmonum, & suscipientes super se iugum Christi suaue, & onus eius leue, & ipsum sessorem in cordibus suis suscipiẽtes, facti sunt patientes. Nam patientia irrationabilis onerifera æstimatur, ligata, id est, diaboli errẽtis vinculo impedita, vt non haberet libertatem ire, quò vellet. Nam omnes homines antequam peccemus, liberũ quidem habemus arbitrium, si volumus sequi voluntatem diaboli, an nõ. Quòd si semel peccãtes obligauerimus nos operibus eius iam nostra virtute euadere non possumus: sed sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, vbi tempestas voluerit: sic & homo diuinæ gratiæ auxilio perdito per peccatum, non quod vult agit, sed quod diabolus vult. Et nisi Deus valida manu misericordiæ suæ soluerit illum, vsque ad mortem in peccatorum suorum vinculis permanebit. Ergo nostra quidem voluntate, & negligentia alligamur, sed per dei misericordiam absoluimur. Sicut.n.videmus in istis mundialibus regnis, qũo in primis quidem nemo potest facere seipsum regẽ, sed populus creat sibi regem, quem eligit: H
sed cum ille rex fuerit factus, & confirmatus in regno, iam habet potestatem in hominibus, & non potest populus iugum eius de ceruice sua repellere; nam primum quidem in potestate populi est facere sibi regem, quem vult: factum autem, de regno iam repellere nõ est in potestate eius, & sic voluntas postea in necessitatem conuertitur: Sic & homo, priusquam peccet, liberum habet arbitrium, vtrum velit sub regno esse diaboli, an non: cum autem se peccando tradiderit sub regno ipsius, iam non potest de potestate eius exire, & sic prima voluntas eius in necessitatem conuertitur. Et hoc est, quod homines seculares, & peccatores dicere solent: Nunquid nolumus esse sancti? & quis non vult esse iustus? sed non possumus. Verum quidem est quod dicunt, sed non habent excusationem: quia primũ potuerũt nõ esse sub potestate diaboli, si voluissent: postquam vero posuerũt thronum diaboli in cordibus suis,

suis, iam nemo potest eos eripere de potestate diaboli, nisi solus deus. *Soluite*. inquit. Qũo? Per doctrinam vestram, & per miracula vestra: quia oẽs Iudæi, & Gentes per apostolos liberati sunt. *Adducite mihi*. Ad ministerium, id est, ad gloriam corrigite illos. Duos autem misit apostolos, quia
I per duo generalia mandata omne genus
Deu. 6.a humanum de peccato absoluitur. Qualia? Diliges dominum deũ tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut teipsum. In his duobus omne peccatum expellitur,
Inf. 22. & omnis iustitia consummatur. Aut certè
Tob.4.c alia duo: Quod tibi non vis fieri, alteri ne
Mat.7.b feceris. Et iterum: Quod vultis, vt faciant vobis homines, facite & vos illi similiter. Quidam aũt duos istos Petrum, & Philippum apostolos exponit intelligere oportere, quoniam hi primum transgredientes Iudaicos fines, Gẽtes adduxerunt ad Christum: Philippus quidem Samariam, quam ipsam Samariam asinam esse interpretatur: Petrus autem Gentes, accipiens Cornelium ex Gentibus, quasi Samariæ pullum. *Et siquis uobis dixerit aliquid, dicite: Dominus operam eorum desiderat*. Nec dicatis, dominus tuus, neque dominus noster, neque dominus iumentorum, vt intelligant omnes quia ego solus dominus, non solum animalium, neq; solum eorum, qui mihi subditi sunt, sed omnium hominũ, etiam qui mihi contrarij sunt. Nã & peccatores conditione quidem mei sunt, volũ
Ps. 23.a tate autem diaboli. Meus est.n.orbis terrę & plenitudo eius. Dominus operam eorũ desiderat. Iustum est, vt aliquando creatura seruiat suo factori. Gentes.n.deus in po
K testate diaboli pro tpe reliquit, vt tentet: non in æternum consumpsit, vt perdat. Ne
Ib.35.b cesse est autem vt fiat, quod scriptum est: Homines & iumẽta saluabis domine. Cõfestim autem remittet eos. Animal quidẽ postquam ingressum est in Hierusalẽ, inde ad dominum suum remissum est: animalis autem propheria in Iudæa remãsit. Nam de animali illo non hoc quod videbatur necessariũ erat Christo, sed id quod intelligebatur: id est, non caro, sed ratio: ideoque cato remissa est, ratio autem retenta. Aut ita, non dixit, & iterum remittet eos ad te: sed tantum, remittet eos; ne ministerium præcederet rationem. Nã puto in primis homines non sermone nudo vocauit apostolorum, sed per virtutem spiritus sancti soluit pariter, & adduxit. Postquam autem adduxit, iterum dimisit eos in arbitrio, vt labore suo comitante gratia iustificentur. Nam quòd vocati sumus, dei est: quòd autem digni vocatione viuimus, nostrum pariter, & Dei est. Hoc est quod ait: *Iterum remittet eos*. Non ad diabolum qui prius tenebat eos, sed in arbitrio suo, in quo antea fuerunt, adiuuante, scilicet dono gratiæ. *Hoc autem totum factum est, vt impleretur quod dictum est per prophetam, dicentem: Dicite filiæ Sion, ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, sedens super asinam, & pullum filium iumenti*. Dominus enim ascendens L
ad mortem in Hierosolymam, magnã gra Esa. 62.
tiam pacis, & concordiæ mundo vniuerso d & Za-
quasi in testamento reliquit. In mysteriũ cha. 9.b
enim gentium futurarum sedens super asinam, & pullum eius, intrauit in tẽplum: & sic Gentes Iudęis coniunxit. Sciens aũt propheta malitiam Iudæorum, quia contradicturi fuerant Christo ascendenti in templũ: ideò antè præmonuit, vt per hoc signum cognoscerent regem suum Iudæi, dicens: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, &c. Ecce, ostendentis est verbum, id est, videte, non carnali aspectu, sed spirituali intellectu opera virtutum eius aspicite, non schema visionis eius. Si enim schema tantum eius aspexeritis, decipiendi estis natura humana: si autem opus eius considerauerit is, saluandi estis in virtute diuina. Ante tẽpora autem multa constituras propheta, videns eum spiritali aspectu, qui nondum fuerat natus: ideò dicebat, Ecce, vt ostenderet, quia ille de quo loquebatur, antequam nasceretur iam erat. Cum ergo videritis eum in templo ò Iudæi, nolite superbè agere contra eum, dicentes: In qua potestate facis hæc, quia ecce rex tuus venit mansuetus, sedens su-
per asinam. Nolite considerare in qua po- M
testate facit, sed considerare tantum si facere potest: quoniam hoc credere est, illud autem tentare. Ecce rex tuus venit tibi
Ioã.19.a manſuetus, ſedens ſuper aſinam. Nolite dicere: Nos non habemus regem, ſed tantummodo Cæſarem. Ecce rex tuus venit tibi manſuetus, ſedens ſuper aſinam. Si intellexeritis, venit tibi: ſi non intellexeritis, veniet cõtra te: id eſt, ſi intellexeris veniet vt ſaluet te, vt ſub pedibus tuis ſubiuget Gentes, vt gaudens per prophetam dicas: Quoniam dominus excelſus, terribilis, Pſ. 46.a

& rex magnus super oẽm terram: subiecit populos nobis, & Gentes sub pedibus nostris: elegit nos hæreditatem sibi speciem Iacob, quam dilexit. Si autem non intellexeris, veniet vt perdat te, & de templo sanctitatis expellat, & aliam sponsam de gentibus castiorem ducat in cubiculũ sanctitatis, vt tu proiecta, & in tenebris constituta, dicas per Salomonem: Ne aspexeritis
Can.1.b me quoniam ego sum denigrata, quoniã despexit me sol. Vis cognoscere mansuetudinem venientis? considera speciem aduentus eius: non sedet in curru aureo, pretiosa purpura fulgens, neq; ascendit super equũ feruidum amatorem discordiæ & litis, qui
A iactãtia gloriæ pectus habet repletum, qui de longinquo odoratur bellum, & gaudet ad vocem tubæ: & cum viderit sanguineã pugnam, dicit in corde suo benefactum: sed sedet super asinam tranquillitatis, & pacis amicam. Non autem vides in circuitu eius splendentes gladios, vt cętera ornamẽta armorum terribilium. Sed quid? ramos frondentes, testimonia pietatis. Venit ergo mansuetus, vt non propter potentiam timeretur, sed vt propter mansuetudinem amaretur. Sedens super asinam, & pullum eius. Esto, super marrem sedebat, nunquid & super pullum sedebat? tamen etsi corporaliter fieri non poterat, vt super animal vtrunque sederet, spiritaliter poterat, cum esset Deus, vt & in Iudæis sederet, & Gentibus simul. Sedere autem est super iumen-
Mat.11. ta, id est, in præcordijs habitare, vt dicat illis Christus: Tollite onus meum super vos, & videte quoniam mitis sum, & humilis corde. Mansueti enim mansuetum debẽt portare, quia vocauit eos sessor: non vt puniat eos propter peccata eorum, sed vt ipse requiescat in eis propter mansuetudinẽ eorum. Nam sicut hoc genus iumenti siquid errat, in simplicitate errat, & non in asperitate: ita & homines qui crediderunt in Christum, siue ex Iudæis, siue ex Gentibus non in malitia, sed in ignoran-
B tia peccauerunt: ideò sedere debent, nõ puniri sub graui sessore. Nam sicut peccatores equi sunt diaboli, ita & sancti eq sunt Christi: quia diabolus in peccatoribus sedens instigat eos per deserta facinorum, id est, per fornicationes, & auaritias: Christus autem sedens in sanctis dirigit eos per plana iustitiæ, id est, in castitate, in humilitate. Ergo equitatus diaboli, perditio est: equitatus autem Christi, salus. Sicut Abacuc dicit in canticis suis ad ipsum: Qui Abac.3.
b ascendis sup equos tuos, & equitatus tuus sanitas est. Ergo induxit populum in templum, vt Gentes Iudæis coniungat, vt impleatur, quod Iacob benedicens filium suũ Iudam prophetauit: Alligans, inquit, ad vitem pullum suum. Quæ est illa vitis? Iu- Ge. 49.
b dæa, quæ de Aegypto translata est, & in Oriente plantata. Et sicut ꝓphetauit Noe de filijs suis, dicẽs: Benedictus filius meus Sem, dilatet deus Iapher, & inhabitet in
Ibi. 9.d tabernaculis Sem. Sem. n. erat pater Iudęorum, Iapher autem pater gẽtium, quæ per Christum ingressæ sunt in tabernacula Iudæorum. *Euntes autem discipuli fecerunt sicut præceperat illis Iesus, & adduxerunt asinã, & pullum.* Quòd euntes Apostoli soluerũt C
asinam alienam, mysterium quidem fuit illorũ, virtus aũt, & authoritas Christi. Nec enim potuissent tollere iumentũ alienum ab illo domino, qui nõ eos agnoscebat, q̃ essent, nisi prævenięs eos spiritus Christi, cor domini eius præparasset ad dandum. Sic quòd apostoli soluerunt Iudæos, vel gentes de vinculo inimici, in prima quidẽ facie, eorum videbatur opus, reuera autẽ virtus fuit, & gratia Christi. Nec enim à Christo duodecim constituti totum mundum ligatum sub potestate diaboli soluere potuissent, nisi gratia Christi constegisset virtutem inimici. *Et imposuerunt super eos vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt.* Vestimenta sunt præcepta diuina, & gratia spiritalis. Sicut enim nuditatis turpitudo vestimento tegitur, sic naturalia mala carnis nostræ præceptis, & gratia diuina teguntur. Omnis enim homo naturaliter non solum peccator est, sed etiam totus peccatum, dicente Apostolo: Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri. Vnde & Eph.2.a
Adam ideò se vidit nudũ, id est, peccatorem: & ideò folijs fici, id est, mandatis asperæ legis cooperuit nuditatem suam. Et alibi promittens se Deus iustitias suas, & gratias ablaturum de gẽte Iudæa, sic dicit per Osee prophetam: Et auferam vestimenta mea, & linteamina, & ostendam gentibus turpitudinẽ eius. Ergo imposuerunt vestimenta super eos, id est, mandata & gratias D
quas ipsi acceperunt a Christo: super Iudæos, & Gentiles imposuerunt, id est, tradiderunt. Nec enim requiescere in eis potuisset Christus, nisi eius mandata fuissent in eis.

in eis. *Plurima autem turba vestimenta sua sternebant, alii autem scindebant ramos de arboribus, & sternebant in via.* videlicet, vt veniente calcarentur iumento. Vestimenta sunt mandata, vt diximus: frondes autem speciem tenent pietatis. Quoniam ergo omnia mandata legis, & species Iudaicæ religionis à Christianis fuerunt conculcãda in via, id est in Christo: ideò iam tunc illa sub pedibus iumenti sternebãt in via. Et vide quoniam super iumentum quidẽ apostoli posuerunt vestimenta sua, sub pedibus iumenti cætera turba Iudaica: quoniam mandatis quidem apostolorum sternuntur Christiani, & adornãtur, legis autem mandata ipsi conculcant: Quotiescũque enim circuncisionem spernimus, sacrificia Iudæorum pro nihilo æstimamus, & cæteras consuetudines Iudaicas reprobamus: vestimẽta Iudæorum, quibus ipsi induebantur, nos, qui sumus ex Gẽtibus sub pedibus nostris calcamus: Alius autem sic: Qui vestimenta, inquit, deposuerunt su-
E per asina, apostoli sunt, cæterique doctores: vestimenta autem sunt decus, & schemata glorię: gloriam ergo, quam Christus accepit à patre, dedit discipulis suis. Discipuli autem accipientes eam à Christo dederunt gentibus, vt delectabiliter Christus sederet in eis, sicut ipse dicit: Et ego gloriã
Ioã.17. quam dedisti mihi, dedi eis: vt sint vnum,
b sicut & nos vnum sumus. Turba autẽ quæ vestimenta sua sternebat in via, credentes erant ex circũcisione: qui gloriam, quam habebant ex lege, videntes Christum, dejecerunt in terram, semetipsos humiliantes,
Phi.3.b & cum Paulo apostolo, dicentes: Secundũ iustitiam, quæ ex lege est, cõuersatus sum sine querela: sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc æstimaui propter Christum detrimẽta, & arbitror stercora esse, vt Christum lucrifaciam. Quid est, n. aliud iustitiam legis terræ coæquare ante sublimem, & gloriosam? Qui aũt ramos de arboribus prę|cindebant frondentes, & ipsi erant credentes, & eruditi doctores, qui ex prophetis accipientes exempla viuã de Christo, quasi de arboribus semper virẽtibus, & nunquam folia verborum suorũ deijcięntibus, ramos frondentes ante pedes subiugalis, hoc est, Gentilis populi ponebant, vel sternebant,
F vt per ea exempla quasi per ramos virentes sine offendiculo ambularent per viam vitæ istius, donec introirent in sanctuariũ Dei. *Turbæ autem, quæ præcedebant, & sequebantur, clamabant: Hosanna filio Dauid.* Memores populi mirabilium eius, quæ ostendit eis, & sanitatum, quas præstitit eis, exultantes cordibus suis antè, & retrò clamabant: Hosianna filio Dauid. Qui præcedebant seniores erant, scilicet patriarchæ, prophetæ, cæteriq̃ue sancti, qui ante aduentum Christi de aduentu eius, & prædixerunt, & cognouerunt: sequentes autem iuniores, scilicet apostoli, martyres, cæteriq; doctores, qui post ascensum Christi de resurrectione eius, & de ascensu, vel de operibus prædicauerunt, vel prædicãt. Et diuersis quidem temporibus fuerunt, tamen in omnibus vnus exultationis spiritus fuit. Et illi quidem prophetantes de Christo venturo clamauerunt: Benedictus, qui venit in nomine Domini, isti autem laudantes clamabãt de aduentu Christi iam adimpleto. Hosianna autem quidam interpretantur gloriam, alij verò redemptionem, alij saluifica, siue saluum fac. Nam & gloria illi debetur, & redemptio illi conuenit, quia omnes redemit, & pretiosa sui sanguinis effusione saluauit, qui cum Deo patre viuit, & regnat, in secula seculorum, Amen.

Diui Ioannis Chrysostomi de arbore ficus à domino arefecta, homilia xxiiii. G

ET *factum est*, inquit, *cum transiret Iesus, vidit arborem fici plantatam super viam, & esuriuit, & accessit ad illam, & non inuenit fructum in ea: quia non erat tempus eius. Et maledixit eam, & aruit: & mirati sunt discipuli eius.* Si ad arborem fici esuriens dominus venit: & quia tempus non fuit, idcirco Mat.21.d
in ea fructum non reperit; cur eam idem dominus maledixit? Nec enim propriæ voluntatis vitio, fructum non habuit: cui desideratos fructus temporis necessitas denegauit. Igitur si tãta vis est, vt necessitati debita imponantur, id est, vt alieno tpe fructus de arbore exigantur; quãta vis esse poterit, si voluntas nõ exhibeat, q̃d debetur? Nec. n. voluntas poterit excusari, cũ excusata necessitas non sit. Sed primò quærendum est: cur esurierit dominus, qui omne animal pascit. Dehinc, cur ad arborem accessit, quam fructum non habere certò certius sciuit, post, cur eam arborem maledi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

xit: quæ non sua voluntate, sed temporis necessitate fructũ nõ habuit. Nisi.n.arborem figuratã in homine acceperis: rationẽ istam inuenire non poteris. Nouerat enim
H dominus exhibendi fructus tempus nõ esse: nouerat ob hoc arborem maledici non debere, quæ tunc forsitan maledicẽda fuisset, si suo tempore debita denegaret. At cũ
Tã christi dominus Christus quicquid in seculo gessit, quicquid docuit, vel quascunq; parabo
bolæ ho las intulit: in ipsis hominem designauit,
minẽ de cuius causa salutis descẽdit, quem aut inlineant, struxit, aut monuit, aut armauit. Instruxit, dum dixit: Ecce ego mitto vos, sicut
Mat.10 oues in medio luporum. Monuit, dum dixit: Ne dederitis sanctum canibus. Armauit, dum dixit: Nolite timere eos, qui cor
Ibi. 7. a pus occidunt: animam autem occidere nõ
Ibi.10.c possunt. Est autem in arbore similitudo hominis, ad quem dominus esuriens venit. Quid autem esurit in homine dominus,
Ioã. 4.c quidue ab eo sibi desiderat exhiberi, nisi quod ipse deo patri exhibuit: Meus, inquit cibus, & meus potus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me? Hæc ab homine exigit Christus, quæ ipse deo patri exhibuit. His.n.saginari certum est, quibus ab eo saginatus est pater. Hæc a nobis exigit, quæ se præbuisse deo patri ostendit. Exhibe Christo, quæ Christus exhibuit Deo: redde filio, quod filius reddidit patri. Inde
I promeretur Christianus, vnde deum promeruit Christus. Non esuriat dominus, cũ non obsequitur seruus: non sitiat Christus, dum non obtemperat Christianus. Sagina domini officia sunt serui. Tu operaris, & dominus pascitur: tu obsequeris, & Dei filius saginatur. Esurini, inquit, &
Mat.25 desisti mihi manducare. Non es arbor à
c deo plantata, si bonos fructus nõ exhibes.
Ibid.7.c Omnis, inquit, arbor non faciens fructus bonos excidetur, & in ignẽ mittetur. Non es plantatus iuxta tractus aquarum, si fructum tpe suo non reddis. Et erit, inquit, ve
Psal.1.a lut lignum, quod plantatum est iuxta tractus aquarũ, quod fructũ dabit in tpe suo. Non te patitur diu suo in agro consistere, si intelligi contigerit esurire. Infructuosas enim arbores in vinea sua dominus permanere non patitur, sicut ipse in euangelio suo testatur. Ecce trieniũ est, ex quo venio: & fructum in ista arbore nõ inuenio. Abscinde illam. Vt quid terram euacuat? Omnis sterilitas maledicta arescit, & cum

atuerit, igni & incendio proficit. Molestus terror est: vbi securis ad radices arborũ
o Mat.3.c fita, repentinum excidium comminatur. & Lucæ
Iam, inquit, securis ad radices arborũ posi 3.b
ta est. Audi itaq; securis istius terribilẽ vo Prosocem: & paratã vlcisci solicito metu formi- popeia.
da. Aut redde, inquit, fructus, aut ferio: aut K
igitur exhibe, quod iuberis: aut facio quod præcipior. Non te patiar sine fructu consistere, quæ infructuosas arbores iussa sum ampurare. Esto itaque homo arbusculæ tuæ valde diligens cultor, esto huius plantationis solicitus semper amator: vt in ea arida quæcunque sunt, abscindãtur: quæ infructuosa sunt, amputentur: quæ fructuosa sunt, excolantur: diffusos ramos & nemorum opacitate condensos, spiritali falce compone, vt abundantes fructus potius, quàm luxuriam mali germinis nutriant: ramorum nimios, & abruptos excessus diligenti solicitudine reseca, vt resecati in fœcunditatẽ fructuum exurgant. Vbertat.n.germinis non inani specie dominus delectatur. Steriles non amat: fœcundas exoptat, fructuosas diligit: aridas amputare consueuit. Sagina igitur tuis fructibus dominum, vt suis te ipse saginet. Sterilitate tua non esuriat, ne & ipse faciat te esurire. Da illi fructus, quos exigit: & accipe, quos promittit. Exhibe ei quod desiderat: & accipies ab eo, quod donat. Tribue ei nascentia, quæ cupit: & ipse tibi, quæ cupis, attribuet. Tunc.n.poteris eius fructibus saginari, si eius esuriem à te contigerit satiari. Dictum est breuiter esurire dominũ. Quid sit, dehinc quod sequitur, videamus. *Et accessit*, inquit, *ad arborem dominus: vt fructum in ea inquireret, & non inuenit, quia tempus non fuit*. Diximus superius in homi- L
nem, figuram esse arboris transferendam: cum dominus Christus nec ad arborem posset, nisi figuratè, alieno tempore accedere, nec ab ea fructum qui deerat, quasi desiderans postulare. Sed hoc totum, vt diximus, in figura hominis gestũ est, qui semper debet in sese debitos fructus habere, nec vnquam sine ipsis manis, & vacuus cõsistere: quippe qui paratus sit semper, vt si fortè dominus ad eum venerit, & fructum in eo.i.officia sancta quæsierit: inueniat eum semper paratum, semperq; fructibus bonæ vitæ instructum, vt si eum ducere secum voluerit, beatum felicemq; adducat: aut si reliquere in mundo voluerit, in exemplum

exemplum multorum relinquat. Nã quod dicit, Non fuit tempus, vt fructum dominus inuenire: hominis istic causa tractatur. Tempus n.exigendorum de hoc fructuum.i.q; dominus iudicium celebrabit, quo singulorum actus, & vt tam discutiẽs, aut bonos fructus cœlesti præmio honorabit, aut malos gehennę ignibus relegabit. Tamen quia nonnunq; ante tempus iudicij, id est, hic in seculo, dominus cõsueuit anteuertere iudicium, vt nunc de nobis
M exigat, quod iudicij tẽpore exacturus est: monet debere nos esse paratos. i. fructibus sanctæ vitæ instructos, ne subito sine fructu inuentos, exemplo istius arboris maledicat: sicut nos ipse dominus admonet, di
Mat.24 cens: Estote, inquit, parati: quia nescitis,
d quando dominus vester adueniat. Non enim ò homo contradicere iudici poteris: si a te modo velit exigere, quod illum nosti futuro iudicio destinasse. Tuum verò illud est tantum, semper esse paratum, semper solicitum, semper salutaribus officijs instructum, vt quocunque venerit tempore tuos actus discutere, iudiciũ celebrãte: dignus semper existas, qui merita vitæ cœlestibus præmijs digna expendas. Sic aliquando diluuium inopinato dimittens, genus humanum extinxit: sic Sodomitas
Ge. 7. c dominus imbri flammifero iudicauit, sic
Exo.15. Aegyptios mersit, Amorrhæos deleuit, &
a nonnunquam homines diuerso iudicio hic in seculo iudicauit. Aliud est n.manere vacuum, nec timere dñi præiudicium: aliud iecunum, & lætũ expectare iudicium. Dum enim securus, quis in mundo incautus, & legmis, tarditatem iudicij contemnens, sine fructibus bonæ vitæ consistit: sic præoccupatus a iudice, instius arboris exemplo maledictus arescit, sicut ipse do-
Lu.12.f minus in euangelio dicit: Si autem dixe-
A rit seruus ille nequam in corde suo: tradat dominus meus venire, & incipiat cædere conseruos suos manducans, & bibens cũ inebriantibus se: veniet dominus in die eius, qua nescit, & hora qua non sperat, & partem eius cum infidelibus ponet. Diximus primo quid sit esurire dominum: deinde diximus accedere ad arborem eũ, vt fructum inueniret in ea, & nõ inuenit, quia tps non fuit. Sequitur nouissimè, qa ipsam arborem maledixit, & aruit. Tu in hac arbore hõ Dei terreris, tu instrueris, tu salubriter admoneris: tibi procurantur exempla, tibi causæ aptantur, propter te istius arboris argumenta traduntur. Si habes in te fructus, serua: si non habes, repara. Hæc.n.aut seruientes terrẽt, aut cõtemnentes perimunt: aut solicitos saluãt, aut temerarios condẽnant. Tu in arbore ista consistis, tu hoc exẽplo pulsaris: per ipsam tibi, aut salus, aut causa, aut vita, aut pœna tribuitur. Aduentum dñi bonis fructibus præueni. Constitue in via paratissimos accelerans fructus. Quod in te dominus optat, inueniat: quod quęrit, reperiat: quod desiderat, habeat: ne quod a Deo arbori contigit, tibi contingat. In arbusculã prolatum est iudicium, vt tibi proficiat in exemplũ. Maledictio arboris tribuat metum, pariat fructum, seruet iudicij. Quã B
to tardauerit dominus, tanto sit solicitior seruus: quanto diutius superuenit Christus, tanto fit paratior Christianus. Maior est enim pœna dilata, quàm subita: molestius supplicium, quod præmillõ terrore differtur: grauior pœna, quæ ad hoc tardat, vt diutius seriat. Subita.n.cito percutiunt, dilata fœneratam pœnam restituũt. Non est prouidus seruus, quem imparatũ inuenerit dominus. Actus tuos tu ipse discute, & quod displicuerit, corrige: ratione, quas daturus es, caute compone, vt dominus illas possit, cum acceperit acceptare. Quare tu homo, qui in similitudine arboris figuraris: esto viuidus, esto fœcũdus, esto bonis fructibus plenus. Nullus in te ramus sine fructu remaneat: nullus locus sine fœcunditate consistat. Dominus cum ad te venerit, tuis fructibus gaudeat: vel si ad te miserit, saginam in te desideratam inueniat, vt qui q̃ sterilem arborem maledixit, fœcundam tuam arborem in æterna secula benedicat.

Dominica xxii. post Pentecostes, homilia xxv.

IN illo tempore, abeuntes Pharisæi consilium Mat.22
inierunt, vt caperent Iesum in sermone. Os a
malitia confunditur aliquoties rõne veri- C
tatis, corrigitur aũt nunq̃: maximè eorũ, qui proposito malo, & nõ ignorantia peccant. Ecce.n.sacerdotes post quam terrere dominum non potuerunt, dicentes: In
qua potestate hæc facis, postquam parabo Lu. 20.
larum ratione constricti, suo iudicio ipsi a
se reos fecerunt, dicentes: Malos malè perdet, nemine contra eos dicente testimonium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

monium, nisi conscientia sola. Nunquid compunxit eos timor peccati? nunquid compescuit eos vel libertatis cõsideratio? Sed quid? abierunt, & consilium acceperunt, vt eum caperent in sermone. Quemadmodum si aliquis claudere voluerit currentis aquæ meatum, si vna ex parte clausa fuerit aquæ violentia, aliunde sibi semitam rumpit: sic & eorum malignitas ex vna parte confusa, alium sibi aditum adinuenit. Sicut enim non potest fieri, vt ligna mittendo extinguas ignem: sic fieri non potest, vt rationem reddendo places hominem malum. Et sicut ignis quanto magis ligna susceperit, in maiorem flammam erigitur: sic animus malus quanto magis veritatem audierit, tanto amplius in malitiam excitatur. Abierunt ergo, & consilium acceperunt. Quò abierunt? Ad
D Herodianos. Nam ex eo, quòd non dicit, consiliati sunt, sed consilium acceperunt: & ex eo, quòd pariter cum Herodianis venerunt: apparet, quia cum illis eiusmodi circunuentionis consilium tractauerunt. Homines coloni cuius terram possident, eius auxilio opus habent: qui iustitiam tenet, nullius patrocinio indiget, nisi Dei: qui in diaboli iniquitatibus ambulat, diaboli adiutorium necessarium habet. Coloni enim Dei, diaboli adiutorium non requirunt: colonus autem diaboli auxilium Dei non requirit: etsi quærit, non inueniet. Vidisti aliquando euntem ad furtum Deum orare, vt benè prosperetur in furto? Aut qui vadit ad fornicationem, nunquid signum crucis ponit sibi in fronte, vt non comprehendatur in crimine? Quod si fecerit, non solum non iuuatur, sed amplius traditur: quia nescit iustitia Dei patrocinium dare criminibus. Sic, & isti Christum expugnare cupientes, conuenienter nõ ad seruos Dei viros religiosos, sed ad Gentiles, id est, ad Herodianos se contulerunt, quale consilium, tales & consiliatores. Quis autem poterat dare consilium contra Christum, nisi diabolus, qui erat aduersarius Christi? Cogitabant. n. apud se sacerdotes, si nos euntes interrogauerimus Christum: quamuis dixerit, quia
E non licet dari Cęsari tributum, tñ non nobis creditur dicentibus contra eum. Iam enim omnes, quia inimici eius sumus. Inimicorum autem testimonium in iudicio, etsi verum fuerit, quasi suspectum reprobatur: sed nec per seipsos interrogare volebãt Christum, quia in magna suspicione inimicitiæ fuerant apud Christum, ne forte quasi suspecti circunuenire eum nõ possent. Nã inimicus manifestus melior, q̃ amicus fictus. Ille dum timetur, facilè vitatur: iste dũ non agnoscitur, ꝓualet. Miserunt ergo discipulos suos, quasi adhuc minus cognitos, & minus suspectos, vt aut absconditè facilè deciperent eum, aut deprehensi minus erubescerent apud eum. Nam consilio malo deprehenso, tanto minor nascitur confusio, quanto fuerit persona deterior. Sed discipuli illi magistris suis ætate minores erant, malitia autem pares: nam & pulli serpentum statura breuiores, veneno autem æquales sunt: & catuli luporum adhuc teneri constituti, etsi venationem obtinere nõ possunt, iam tñ sanguine gaudent, & morsibus ludunt.

Dominicæ xviii. post Pentecosten, homilia xxvi. Mat. 22 d F

IN illo tempore, accesserunt ad Iesum Pharisæi, & interrogauit eum vnus ex his legis doctor tentans eum: Magister, quod est mandatum magnum in lege? Frequenter Iudæi diuersis interrogationibus Christum tentates, sibi quidẽ acquisierunt interitum, nobis autem prouiderunt salutem. Nam verba Christi processerunt illis ad confusionem, nobis autem ad ædificationem: q̃m responsis eius vincebantur, & non placabantur. Nam malitia frequenter quidem vincitur, nunquam autem placatur. Pharisæi sunt oẽs, qui contra veritatem contendunt, qui non veritatem defendere cupientes certant, sed subuertere festinant. Qui enim pro veritate cõtendit, cognita veritate consentit veritati: qui autem contra veritatem, non consentit veritati, manifestum est, quoniam prius non pro veritate, sed contra veritatem certabat. Audi igitur homo fidelis, qui contra hæreticum libenter cõtendis: Si pharisæi placati sunt, & tu certando contra hæreticum, potes eũ placare, cum viceris, si autem pharisæi victi quidem sunt, placati autem non sunt: quomodo tu poteris eos placare, cum viceris? Nunquid Christo fortiores, vt quos ille non placauit, tu places? Debuerunt quidem timere Sadducæorum exemplũ, vt ne similiter interrogantes confundant: G
sed

sed ardens malitia, dum se satiare festinat, non aspicit exitum rei, vt tantummodo alteri noceat, nec sibi parcẽs. Sed si neminẽ ante vicisset, forsitã iusta ratione se speraret posse eum vincere, a quo nullus est victus: nunc autem videntes, quoniã quot-quot eum interrogare ausi sunt, omnes victi recesserunt: quid æstimandi sunt isti? nunquid fortiores q̃ cæteri, qui victis omnibus vincere possint? Sed impudentiores, quàm omnes, qui confusis omnibus ante se, similiter erubescere non timuerunt. Cõuenerunt in vnum, & interrogauit eum vnus legis doctor. Conuenerunt, vt multitudine vincerent, quem ratione superare non poterant. A veritate nudos se esse professi sunt, qui multitudine se armauerunt. Dicebant. n. apud se: Vnus loquatur pro omnibus, & omnes loquamur per vnum: vt si quidem vicerit, omnes videamur victores: si autem victus fuerit, vel solus videatur confusus. O pharisæi, qui omnia propter homines cogitatis, & facitis. Primum quidem venientes cum vno, vincendi estis per vnum: tamen putatis, quia vno victo, homines nõ intelligant omnes vos victos. Nunquid conscientiæ vestræ non
H sentiunt se esse confusas? Leuis est enim consolatio, qui in seipso cõfusus est, quod ab alijs ignoratur. Magister, quod est mandatum magnum in lege? Magistrum vocat, cuius non vult esse discipulus. Simplicissimus interrogator, & malignissimus insidiator, de magno mandato interrogat, qui nec minimum obseruat: ille enim debet interrogare de maiori iustitia, qui iam minorem impleuit. Dominus autem sic eum reprehendit, vt interrogationis eius fictam conscientiam statim primo responso percuteret, dicens: Diliges dominum Deum tuum in toto corde tuo: id est, non sicut tu, qui deuotionem ostendis in ore, & fraudem meditaris in corde. Magnum autem & minimum mandatum dicimus, quantum ad dignitatem mandatorum, non quantum ad vtilitatem. Alioquin vtilitas omnium mandatorum vna est, & omnia mandata, quæ videntur esse mandatum, ita sibi cohærent, vt alterum sine altero esse non possit: veluti si interroget te aliquis in ædificatione domorum, quæ pars est melior, dicis fundamentum. Sed quemadmodum ædificatio non potest esse, nisi fuerit fundamentum, ita nec fundamentum potest esse, nisi ædificatio fuerit subsecuta: nec dicitur fundamentum, nisi sit ædificatio, cuius fundamen- I
tum dicatur: ergo fundamentum ædificatione dignius est, non vtilius. Sic, & caput dignius est quàm membra, tamen nec membra sine capite, nec caput sine membris, Sic digniores sunt sacerdotes, quàm populus, non tamen vtiliores: quia nec populus sine sacerdotibus, nec sacerdotes sine populo esse possunt. Ita & dignius est hoc mandatum: Diliges dominum Deum tuum, ex toto corde tuo: quàm illud, Non concupisces, nõ occides, tamen vtilitas vna est. Nam qui diligit Deum, ille non occidit, aut concupiscit: qui autem occidit, aut concupiscit, non diligit dominum Deum suum. Esse autem minora mandata dominus manifestat: Si-
c quis vnum ex minimis istis mãdatis soluerit, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cœlorum. Diliges, inquit, nõ timebis: quia diligere maius est, quàm timere. Minoratio enim culturæ Dei habet timorem: perfectio autem, dilectionẽ, dicente Ioanne: Perfecta autem dilectio foras mittit timorem. Donec enim homo timet Deum, non eum diligit: cum autem diligere cœperit, iam non eum tantummodo timet, sed etiam amplius diligit. Timere enim seruorum est, diligere filiorum. Timor sub necessitate est, dile- K
ctio in libertate: qui in timore seruit deo, pœnam quidem euadit, mercedem autem iustitiæ non habet, quia inuitus facit bonum pp timorem. Non vult ergo deus, vt timeatur ab hominibus quasi dominus, sed vt diligatur quasi pater, quia adoptionis spiritum donauit hominibus. Nam si conceperimus ab initio creati hominis causam, intelligimus, quia Deus se magis patrem voluit esse hominum, quàm dominum. Non enim dixit tantummodo, Faciamus hominem: sed, faciamus hominem secundum imaginem nostram. Similare autem cõuenit filijs ad patres suos, non etiam seruis ad dominos suos. Quid est, diligere Deum ex toto corde tuo, nisi vt cor tuum non sit inclinatũ ad vllius rei dilectionem amplius quàm Dei, nec delecteris quasi specie mundi amplius quàm Dei, non in honoribus, non in auro, vel argento, nõ in possessionibus, aut vineis, non in animalibus, aut

Deu. 6. a
Exo. 20 c. & Deu. 5. b
Mat. 5. c
1. Io. 4.
Ge. 1. a

manci-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mancipiis, non in ornamentis, aut vestibus, non in filijs, aut parentibus, aut amicis: sed hæc omnia existimes tibi esse in Deo, vt præ his omnibus ames Deum? Si autem in aliquo horum amor cordis tui fuerit occupatus, iam ex toto corde non
L amas Deum. Pro quanta enim parte cor tuum fuerit ad aliquam rem, pro tanta parte minus est ad Deum. Ecce, si vir habeat vxorem, quomodo cognoscitur vxoris plena dilectio? Vxor neminem debet sapientiorem putare, quàm virum suum: etsi sit alter sapientior, tamen illa sapientiorem esse alterũ intelligere non debet. Vxor neminem fortiorem debet putare, quàm virum suum: etsi sit alter fortior, tamen illa intelligere non debet alterum fortiorem. Vxor neminem debet formosiorem putare, quàm virum suum: etsi sit alter formosior, tamen coram oculis eius alter formosior non debet apparere. Perfectum enim odium, & perfectus amor verum iudicium non cognoscit: vtputa si perfecte odias aliquem, qualiacunque fuerint apud illum omnia tibi displicent, siue quæ loquitur, siue quę agit: etsi sint bona, tamen tibi mala videtur. Sic, etsi perfectè aliquem amas, quæcunque sunt apud eum, tibi placent, siue quæ loquitur, siue quæ agit: etsi mala sunt, tamen tibi bona videntur. Ergo & vxor si videns aliquem dixerit, quam sapiens vir, vtinam vir meus talis esset, iam
M amor eius minus habet aliquid de perfecto amore. Si videns aliquem dixerit: Quã formosus homo, vtinam vir meus talis esset: iam amor eius minus habet aliquid de perfecto amore. Et pro quanta parte amplius aliquid laudauerit in altero viro, quàm in suo, tanto dilectio minor est ad virum suum. Sic ergo, & anima omnis Christiana, quæ sponsa est Christi, ita debet diligere Deum, vt nihil sit in mundo quod amplius amet, quàm eum. Pro quanta enim parte plus aliquid amauerit: pro tanta parte minus Deum. Quid est, in tota anima diligere Deum? id est, certissimũ animum habere in veritate, & firmum esse in fide. Alius est enim amor cordis, & alius est amor animæ. Amor cordis quodammodo carnalis est, vt etiam carnaliter Deum amemus: quod facere non possumus, nisi recesserimus ab amore mundialium rerum. Sicut enim casta mulier, quæ virum suum amat, nullum alium amat: si autem alium amauerit, iam non amat virum suum: ita, & homo si Deum amat, mundum non amat: si autem mundum amauerit, iam Deum ex toto corde non amat. Ergo cordis amor non intelligitur in corde, sed sentitur: quia quodam modo carnalis est. Amor autem animæ non sentitur in corde, sed intelligitur, quia amor animę indicium est, puta, quod didicisti vnum A
Deum ex quo omnia, & vnum Deum per quem omnia. Si iterum intellectus tuus alicuius doctrinæ seductione percussus, cœperit dubitare de substantia Dei, in tota anima non diligis Deum. Iterum quis putat incantationes aliquid posse, aut auguria aliquid intelligere, aut diuinationes aliquid nunciare, ille non in tota anima diligit Deum. Qui omne bonum credit apud Deum, & omne bonum credit esse Deum, extra deum non credit esse bonũ: qui omnem virtutem, & omnem sapientiam credit esse deum, extra deum, neq; sapientiam aliquam esse credit, neq; virtutem: qui credit deum omnia facere, & sine Deo nihil posse fieri, ille tota mente diligit deum. Quid est, in tota mente diligere deum? id est, vt omnes sensus tui, qui pertinent ad mentem, deo vacent. Cuius intellectus deo ministrat, cuius sapientia circa Deum est, cuius cogitatio ea, quæ dei sunt tractat, cuius memoria, quæ bona sunt recordatur, tota mẽte diligit deum, sicut ait Apostolus: Psallam spiritu, psallam & mẽte. Cuius autem, aut intellectus, quæ Dei 1.Co.14
sunt non intelligit, aut non secundũ deũ c
sapit, aut scientia illius vana est, & secularis: aut recordatio illius non est bona, aut
cogitatio displicens deo, ille non tota mẽ- B
te diligit deũ. Hoc est primum, & maximum mandatum, secundum autem est simile huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Videtur Christus non ad interrogata respondere: ille enim interrogat, quod est mandatum magnum, puta dixit: Diliges dominum. Si voluit, & alterum mandatum introducere, debuit minimum dicere, non secundum: secundum autem primum respicit. Sed vide quid voluit ostendere, Diliges dominum, & primum, & magnum est. Diliges proximum, magnũ quidem est, primum autem non est. Et ideò dixit, Simile est: considera ergo mysterium. Quis est proximus noster? Christus, qui suscipiens carnem nostram factus
est

est proximus nobis. Sicut in parabola illa Christus ostendit, cum dixisset pharisæus: Et quis est meus proximus, introducit hominem a latronibus vulneratum, & a sacerdotes despectum, à Samaritano autem receptum, qui est ipse Christus. ergo primum mandatũ est, & magnum, deum patrem diligere, id est cognoscere. Ergo filius dei magnus sicut pater. Quicquid.n.
C pater potest, & filius potest: pater enim diligit filium, & omnia dedit in manu eius. Sed quia omnia filius patre dante potest, sicut patet, ideò pater magnus Deus, & primus: filius autem magnus deus quidẽ, non tamen primus, sicut ait Apostolus:
ad Ti.2 d Expectantes aduentum magni dei, & saluatoris nostri Iesu Christi. Vt autem simpliciter intelligamus proximum nostrum omnem hominem esse fidelem: qui hominem amat fidelem, simile est sicut, qui Deum amat, quia imago dei est homo. Sicut rex in sua imagine honoratur, vel contemnitur: sic & Deus in homine, vel diligitur, vel oditur. Non potest hominẽ odire, qui Deum amat: nec potest deum amare, qui hominem odit: sicut ait Ioannes Apostolus, Qui dicit se diligere deum,
1.Ioã.4. d & non diligit fratrem suum, mentitur: si enim fratrem quem vides, non diligis: deum quem non vides, quomodo potes diligere? Quis honorat regem, & contemnit eius imaginem? Aut quis honorat imaginem, & authorem contemnit imaginis? Aut ita: Quoniam pharisæi sciebant quidem, quod esset mandatum magnum in lege, & tentantes interrogabant, volens eis ostendere, quia non sufficiebat eis solus dei patris agnitio ad salutem, non solũm dixit: Diliges dominum deum tuum
D in toto corde tuo, & in tota anima tua, sed addit: Diliges proximum tuum sicut teipsum, qui erat ipse. Alioqui si ad solam interrogationem eorum respondisset, sufficeret dicere: Diliges dominum deum tuum: & non adderet, proximum tuum sicut te-
Ioã.14. a ipsum, secundum quod alibi dicit: Hęc est vita æterna, vt cognoscant te solũm verũ deum, & quem misisti Iesum Christum. Et vide, quia non dixit, cognosces dominum deum tuum, sed diliges: quoniam cognoscere verum deum, penè proprium est humanæ naturæ: diligere autem eũ, religiosi cordis est, & recti. Et quicũq; dilexerit deũ ex toto corde, non est possibile, vt nõ perueniat ad filij eius agnitionem, id est proximi. Ipsa.n. dilectio dei, quæ in eo habet, illuminans eum, præstat ei ducatũ, vt post patrem cognoscat, & filium. *In his duobus mandatis lex pendet, & prophetæ.* Qui proximum suum diligit, nec occidit, nec mentitur illi quẽ diligit, nec falsum testimoniũ dicit de eo quem diligit, nec mulierem illius inuadit. Sicut odium omne malũ suggerit, sic dilectio oẽ bonum. Vnde ait Apostolus: Est fides, q̃ per dilectionẽ operatur. Gal.5.a
Aut ita: Q̃m de patre, & filio omnis prophetarũ, & legis prædicatio existebat, per
L quos prophetas agnoscens, quis proximũ suũ, hoc est filiũ dei, ad primũ, & magnũ mandatum perueniebat, vt diligeret dñm E
deum, melius cognoscens eũ per seipsum. *Congregatis autẽ pharisæis, interrogauit eos Ie sus: Quid vobis videtur de Christo, cuius filius est? Respõderunt, Dauid. Et dixit eis: Quõ ergo Dauid in spũ vocat eum dominum, si filius eius* Ps.109,
est? Iudæi æstimantes hoiem Christum, tẽ- a
tabant. Nec.n. tentassent eum, si eũ dei filium credidissent. Volẽs ergo eis Christus ostẽdere, quia cognoscebat fallaciã cordis eorũ: & quia non erat hõ, qui tentabatur, sed deus quem nemo põt tentare: nec dicere põt manifestè veritatem de se, nec tacere. Dicere.n. non poterat, ne malorum occasionẽ blasphemi inuenientes Iudæi amplius insanirent: tacere autem nõ poterat veritatem, quia ad hoc venerat, vt veritatẽ annũciaret. Ideò talem interrogationem eis proposuit, vt eo tacente ipsa interrogatio eius ostẽderet eis. Nunquid poterat dñs eius esse, qui ex eo fuerat nasciturus? Puto autem hanc interrogationem, non solũm contra pharisæos, sed etiam contra hæreticos posuisse. Nam fm carnem verè filius erat Dauid, dominus autem secundum diuinitatem. Si ergo Christus secundum carnem dicitur Christus, aut secundum carnẽ iussus est sedere ad dexteram patris, sicut hæretici putant, ex æqualitate mendaciũ F
componere festinãtes, nunq̃ Christus Dauid filium esse se denegasset. Nam nobis filius põt esse, qui post nos futurus est: dñs autem esse nõ põt, nisi qui aut nobiscum, aut ante nos est. Christus autem fm carnẽ post Dauid est, secundum diuinitatem aũt ante Dauid. Ergo illum significabat dñm suum, illum significabat iubẽdum sedere, qui iam tũc erat, id est vnigenitus deus. *Et nemo poterat ei respõdere verbũ, neq; ausus est*
quisquam

Universidad de Deusto
Biblioteca

quisquam ex illa die amplius eum interrogare. Confusio multorum facta fuerat disciplina cunctorum. Nã & credimus, quod omnia sibi ſm prouidentiam Dei agebantur, intelligimus quoniam non illis desinentibus interrogare, Christus desijt docere: sed quia Christus desierat eos iam vlterius non ausos esſe interrogare. Nam qui mari terminum posuit, ipse audacię diaboli aduersum se agentis, quando voluerit, tunc finem ponit.

In locum Matthæi xxv. c. Quandiu feciſtis uni ex minimis, &c. de diuite, & paupere, & de eleemoſyna faciendæ, homilia. xxvii.

PRata, & nemoroſa loca diuerſos, & varios habent flores: & quædam quidem ſunt viſu delectabilia, q̃dã aũt bene olentia, quædam verò ad curam corporum neceſſaria: & hæc omnia congrua ſunt homini. Sic. n. eccleſia eſt, lectiones diuerſarum habet ſcripturarum, euangelij videlicet, & Apoſtolorum, & prophetarum inſtõnes, q̃ omnia apta ſunt, & conuenientia Xpo. Sed ſuper prata oritur Sol, & marceſcunt flores, & decorem ſuum amittunt. In hũc verò agrum, vel pratum, mittitur Sol iuſtiţ, & aliũ quidẽ corripit: aliũ aũt ſanctificat, alij verò miſeretur. Exortus eſt nobis hodie ſermo euangelij lectione, dicens: Quãdiù feciſtis vni ex minimis meis, mihi feciſtis. Iterum commoneo pauperem, iterum opprobriũ diuitibus facio, ſed calumniam, & iniuriam dignitati nõ facio: inſatiabilem mentẽ oſtendo, nõ diuitias
Ge. 13. a accuſo, ſed eum, qui his malè vtitur. Nam & Abrahã diues erat, & faſtũ nullum habuit: & Lazarus cũ pauper eſſet, neminẽ
Luc. 16 c blaſphemauit in tanta penuria conſtitutus. Sed quid duarũ perſonarũ teſtimonia memorem? Citabo, & beatũ Iob, qui vtrarumq; partiũ idoneus teſtis eſt: qui cum eſſet diues, contempſit nemimẽ: & cũ iniuriã pateretur, non blaſphemauit vllum:
Iob. 31. ſed cũ eſſet locuples, dicebat: Domus mea oĩ hoĩ patuit. Et cũ paupertate p̃meret, lo
Ibi. 1. d quebat in anguſtia ſua, dicẽs: Dñs dedit, dñs abſtulit: ſicut dño placuit, ita factum eſt. Diù, & fortiter ei colluctatus eſt diabolus, ſed athletã vincere non potuit: phare
H tram ſagittarum ſuarũ exinaniuit, & bellatorẽ fortiſſimũ ſauciare non potuit: immanes ſuſcitauit fluctus, & firmiſſimã pẽtram mouere non potuit: machinationes ſuas adhibuit, & turrem validiſſimam nõ ꝓſtrauit: arborẽ cõcuſſit, & poma nõ decerpſit: & ramos quidẽ cõfregit, ſed radicẽ nihil nocuit: parietẽ perforauit, ſed theſauũ auferre non potuit. Theſaurũ dico, nõ auri, & argẽti, ſed fidẽ iuſti: hanc. n. huius theſauros diripere diabolus feſtinabat. Vidiſti augmẽtati fluctus, vidiſti petrã firmiſſimã, vidiſti militẽ ꝓparatum, vidiſti turrẽ inexpugnabilẽ, vidiſti Deũ honotificatũ, vidiſti diabolũ confuſum? Et quali noſe hunc iuſtum appellẽ ignoro. Athletã eum vocẽ? ſed ꝓcellit tãtarum copia coronarũ. Petrã eũ dicã? ſed firmiorẽ video. Militem appellabo? ſed robuſtiorẽ cerno cõſtantiã. Turrẽ eum noĩabo? ſed eminet ſapientia. Arborẽ eum dicã? ſed decorior inuenitur. Fructũ eum appellẽ? ſed ſpecioſior demonſtratur. Theſautũ noĩabo? ſed copioſior dignoſcitur. Et quali vocabulo appellẽ ſanctum non inuenio. Audiant hæc diuites, audiant pauperes, quemadmodũ hic beatus vir in diuitijs ſuis, & fœlicitate diſpenſator extitit diuitiarũ: & in tẽtatione paupertatis ſuę patienter, & fortiter toleranit.
I Vides igitur q̃ bonũ eſt diuitẽ eſſe in operibus bonis, & pauperẽ in patiẽtia, & egeſtate eſſe beatũ. Nolo mihi dicas, paupertatẽ timeo: paupertatẽ times, & pẽtim nõ times. Nolo timeas paupertatẽ, ſed iniquitatẽ time, q̃ mĩ eſt tormentorũ. Dñs a te ſtipẽ poſtulat, & dare ei non vis: cum. n. audis eũ dicentẽ: Quandiu feciſtis vni ex mi Mat. 25
nimis meis, mihi feciſtis, vides q̃m ſi tribuis pauperi, Xpo fœneraris q̃d ſi contrahis a paupere manũ tuã, q̃o, & qua fiducia in illa die, & tu a dño miſericordiã poſtulabis? Nõne arguet te, dicẽs: Vidiſti me nudũ, & nõ operuiſti: & eſurientẽ, & non Ibid. d
pauiſti: ſitientẽ, & nõ potaſti? Quid tu ad hæc rũdebis, & quam veniã deprecaberis? Nonne cõſcientia tua reũ te faciet, & obmutesces? Tu quidẽ phaſianos, & attagenas, & turtures, & oĩa cœli volatilia deuoras, & q̃d pauperi repleat ventrem, non largiris: tu quidẽ veſte ſerica, leporina, & caprina, & diuerſo veſtimento vteris, & pauperi nudo, nec lineũ veſtimẽtum largiris. Tu habes in domo tua laquearia deaurata, parietes pretioſos, veſtitos marmore, columnas purpureas, & capita eorum deaurata: & pauperem, nec proſpicere quidem permit-

K permittis. Sed cum irreuocabilis finis aduenerit, perges ad inferos nudus bonis operibus, remanẽte domo cum omni ornatu ſuo in teſtimonium auaritiæ tuæ: vnuſquiſque enim prætereuntium dicet: Hæc domus illius fuit raptoris, prędonis, & auari, quantas viduas afflixit, quantos orphanos denudauit, quantos miſeros fecit, vt hãc domum poſſideret? Nolo mihi dicas, quia diues cõſul ſum, vel præfectus, aut comes, ſeu ſenator. De dignitatibus nũc nõ diſputo, quæ a Deo ad benefaciẽdum omnibus concedunt̃r: ſed de illis dico, qui inflati ſuperbia dignitatum, putant ſe immortales cum ipſa dignitate futuros: & non conſiderant conditionem ſuam, quia de terra ſunt, & in puluerem redigentur, & pro parua lætitia præſenti, perpetua ſuſtinebunt tormenta. Attendis pauperem, & deſpicis: nec recogitas, quoniam homo eſt ſicut, & tu. Homo eſt chara poſſeſſio Dei, homo cuius cauſa firmatum eſt cœlum, extenſum mare, fundata eſt terra ſuper aquas: propter quem Sol oritur, & incumbit, luna creſcit, & decreſcit, aſtra micantia ſurgunt: propter quem diuerſa animalia, quadrupedia, volatilia, & natantia: propter quem terra producit herbam, & dat cibaria in tẽpore ſuo omni animæ: propter quem montes, & colles, valles, & campi: propter quem fontes, & flumina,
L ſtagna & paludes: propter quem tempora, & menſes, & anni: pp quẽ angeli, & archangeli, principatus, & poteſtates, ſedes, & dominationes, Cherubin, & Seraphin. Et quid multa loquar? Propter quem vnigenitus filius Dei ſanguinem ſuum fudit, & genus redemit humanum: & vt pauperes non deſpicerentur, formam ſerui ſuſcepit: & quia pauperes, & ruſticanos, & piſcatores elegit dominus, quos etiam beatos appellat. Nam facilius eſſe dicit camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cęlorum. Princeps Apoſtolorum Petrus, ſuper quẽ Chriſtus fundauit eccleſiam, verè immobilis petra, & firma confeſſio: nonne pauper erat, & deſpectus, & piſcator? ſed & Iacobus, & Ioannes ſimiliter pauperes erant: & tranſiens ſaluator vidit eos cõſuentes retia ſua, & non deſpexit, ſed conuocauit, & affatus eſt eos. O eminẽtia paupertatis. Intantum pauperes erant, quòd retia noua emere nõ valebant ad capiendum piſces, ſed vetera cõſuebant. Sed & Matthęus ſimiliter nõne in Telonio ſedebat, & tranſiens Ieſus vidit illũ, & dicit ei: Sequere me. Et Exur- Mat. 9.
gens ſecutus eſt eum,, & dereliquit auari- a
tiam matrem, & rapinam nutricem: & nõ timuit iniunctionem regis ſed ſtatim ardito verbo, ſecutus eſt regem regum, & do M
minum dominorũ? Et qui aliquando alicna rapiebat, cœpit donare ſua: & pro telonatio factus eſt Apoſtolus, & de raptore conſtituitur euangeliſta: & qui aliquãdo lupus nunc factus eſt agnus Et Petrus pro hamo piſcatorio, accepit claues regni cœleſtis. Ideo fratres chariſſimi amemus pau Ibi. 16. c
peres, & peregrinos, & p bona opera promereamur dominum, fugiẽtes auaritiam matrem & radicem malorum omnium, & ſuperbiam, quæ eſt inimicitia deo: quo poſſimus, meliores effecti, inuenire miſeri cordiam in illa die, fauente Ieſu Chriſto domino noſtro, cui eſt gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Homiliarum. XXVII. in Mathæum ex varijs, ac diuerſis locis huc collectarum, finis.

[Quòd in manſuetudine Chriſtum oporteret imitari, & de malorum obliuione. Et quòd in virtute poſitum, lædere potett nihil. ex Matthæo. Item de ſumentibus indignè diuina, & ſancta myſteria ex eodem Matthæo cap. 16. vide in vltimo tomo, ad populum Antiochenũ Homilia. lij. & lx.

HOMI-

Universidad de Deusto
Biblioteca

HOMILIAE ALIQVOT
IN EVANGELIVM MARCI,
AVTHORE IOANNE CHRYSOSTOMO,
si modò inscriptio non mentitur authorem.

Harum priores tres hactenus sub vnius nomenclatura sermonis impressæ circunferuntur: reliquæ nunc primùm euulgantur ad communem studiosorum vtilitatem: idq; beneficio Reuer. in Christo patri D. Guillelmi Parui Trecassinæ primùm, deinde Syluanectensis ecclesiæ episcopi dignissimi, Theologiæ etiam Parisiensis doctoris longè eximij.

Ex recognitione Godefridi Tilmanni in Parisiensi Cartusia monachum professi.

Argumentum homiliæ primæ.

Principium euangelij Marci tractatur. Obiectioni respondetur Porphyrij eius, qui (testè Suida) propriè ἐκαλεῖτο βασιλεὺς τυρίων φιλόσοφος, qui & aduersum dogmata Christianæ legis libros scripsit quindecim. Hac gratia dictus est, ὁ πρὸς χριστιανῶν πολέμιος. Aduersus hanc excetram parauit dominus ecclesiæ suæ propugnandæ antagonistas, in quibus tres omnium maximè præfulserunt, Eusebius nimirum Cæsariensis, qui pro quindecim, triginta opposuit libros, veluti ἀντικειμένους. Totidem Apollinarius Loadicenus antistes. Methodius Tyri episcopus alius aliquot.

Visionis huius extaticæ senem de animali tetramorpho habes.

ANimal illud, quod in Ioannis Apocalypsi, & Ezechielis videtur principio tetramorphon, quod habebat faciem hominis, & faciem vituli, & faciem leonis, & faciem aquilæ, in præsenti quoque loco significat: in Matthæo quidem faciem hominis, in Luca vituli, in Ioanne aquilæ, in Marco leonis, qui in eremo ad hunc personat modum. [Initium euangelij Iesu Christi filij Dei, sicut scriptum est in Esaia propheta: Vox clamantis in deserto, parate viam domini, rectas facite semitas eius.] Qui in eremo personat, vtique leo est, & ad cuius vocem omnia animalia pertimescunt, & concurrunt, & fugere non audent. Simulq; considerate quòd Ioannes baptista, vox dicitur, & dominus noster Iesus, sermo: & iure quidem: nam seruus præcedit dominum. Initium euangelij Iesu Christi filij Dei, ergo non filij Ioseph. Initium euangelij, finis legis est. Finitur lex, & incipitur euangelium, sicut scriptum est in Esaia propheta: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam. Sicut scriptum est in Esaia. Quantum in memoria est, & in mea mente pertracto: tam septuaginta interpretes, quàm Hebræorum volumina diligentissimè ventilans, nunquã hoc in Esaia propheta scriptum esse reperire potui, quod ponitur: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam: sed in Malachiæ prophetæ fine scriptum est. Sic autem in Malachiæ fine scribitur, quomodo nunc Marcus euangelista ponit: Sicut scriptũ est

Ezec. 1. & Apo. 4. tetramorphos, id est, quadrifor mis.

Mar. 1. a

Esa. 40. a

Mala. 3. D

Mat. 10 & 2. Pe. 1. est in Esaia propheta. Euangelistæ de sancto spiritu locuti sunt. Marcus iste, qui scribit, non paruus est. Deniq; Petrus Apostolus in epistola sua ait: Salutat vos illa collecta, & Marcus filius meus. O Apostole

1. Pet. 5. d Petre, Marcus filius tuus, filius non carne, sed spiritu, instructus spiritalibus hoc igno rat: & quod alibi scriptum est, alibi memo rat: sicut scriptum est in Esaia propheta:

Porphyrius. Ecce mitto angelum meum ante faciẽ tuã? Locum istum impius ille Porphyrius, qui aduersum nos conscripsit, & multis voluminibus rabiẽ suam euomuit, in quartodecimo volumine disputat, & dicit, Euangelistæ tam imperiti fuerunt homines, non solum in secularibus, sed etiam in scripturis diuinis, vt testimonium, quod alibi scriptum est, de alio ponerent propheta. Hoc ille obijcit: nos ergo quid ei respondebimus? Orationibus vestris ista mihi videtur esse solutio, sicut scriptũ est in Esaia. Quid scriptum est in Esaia propheta? Vox clamantis in deserto, parate viam dñi, rectas facite semitas eius. Hoc in Esaia scriptum est, expositio autem ipsius capituli in alio propheta melius dicitur. Et ipse dicit euangelista: Iste est, inquit, Ioannes Baptista, de

E quo etiam Malachias dixit: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit vitam tuam. Ergo quod dicit, scriptum est, ad hoc capitulum refertur: Vox clamantis in deserto, parate viam domini, rectas facite semitas eius. Vt autem probaret is ipsum esse angelum, qui missus est,

Ioannes fuit, de quo erat nolùit ex suo probare sermone, sed ex prophetia prophetæ. Fuit Ioannes in deserto baptizans, & prædicans: Ioannes fuit, deus noster erat: quod fuit, eẽ desinit: quod fuit antequàm esset, non fuit. Cæterùm qui erat, ante erat, & semper erat: & erit, nõ habet aliquando principium. Ergo de Ioãne

Exo. 3. d Baptista dicitur, fuit: de domino autem saluatore, erat. Vbi dicitur, erat, nullum habet initium. Ipse est qui dixit, qui est, misit me: non. n. esse habuit aliquando initium. Fuit Ioannes in deserto baptizans, & prædicans: in deserto fuit vox dominũ prædicatura. Aliud antè personare nõ debuit, nisi saluatoris aduentum. Fuit Ioannes in deserto. Felix ista conuersatio, despi

Felix, qui i solitudine Christũ cere homines, angelos quærere: vrbes deserere, & in solitudine inuenire Christum.

F Fuit Ioannes in deserto baptizans, & prædicans: baptizare manu, docere sermone. Baptismus Ioannis præcessit baptismum saluatoris: sicut Ioannes Baptista præcursor fuit domini saluatoris, sic & baptismus Ioannis Baptistæ præcursor fuit domini saluatoris: illud datum est in pœnitentia, hoc in gratia. Ibi pœnitentia tribuitur, ibi venia: hic victoria. Et egrediebatur ad illũ omnis Iudæa. Ad Ioãnẽ Iudęa concurrit: Hierosolyma cõcurrit, ad Iesum verò dñm saluatorẽ oĩs cõcurrit orbis. Notus in Iudæa Deus in Israel magnũ nomẽ eius. Ad Ioannem ergo concurrit Iudæa, & Hierosolyma: cæterùm ad saluatorem omnis orbis. Veniebant vniuersi, & baptizabantur ab illo in Iordane flumine, confitentes peccata sua. Baptizabantur a Ioanne: Ioannes Baptista legis vmbram præfert, ergo ad legem tantùm Iudæi baptizabantur Hierosolyma veniebat, & baptizabantur ab illo in Iordane fluuio descendente: lex. n. descendit: licet baptizet, tamen deorsum est. Iordanis hic interpretatur fluuius descendens: cæterùm dominus noster, & trinitatis mysterium desursum est. Dicet aliquis: Si deorsum est, ergo deorsum est dominus qui baptizatus est in Iordane. Et rectè in Iordane baptizatus est: legis enim præcepta seruauit, quia circunciſus lege est, & baptizatus lege est. *Et erat Ioannes vestitus de pilis camelorum, & zona pellicea, & cibus eius locustæ, & mel syluestre.* Siuct sacerdotum principes sunt, sacerdotes Apostoli: sic monachorum princeps Ioannes Baptista est. Et quantum tradit Hebræorum scriptura, & vsque hodie in memoria est inter nomina sacerdotum, & inter pontifices Ioannes nominatur. Ita virum illum, & sanctum, & sacerdotem fuisse perspicuum est. Sed & nos legimus in euangelio secundũ Lucam de genere illum fuisse sacerdotali. Fuit, inquit, sacerdos Zacharias nomine, & iste in vice sua. Hoc autem propriè non deferebatur, nisi principibus sacerdotum, hoc est põtificibus. Hoc totum quare dixi? Vt sciamus istum esse pontificem, qui sciebat Christum esse venturum, & Christum non quærebat in templo, sed in deserto separauerat se a multitudine. Oculis expectantibus Christum, nihil aliud dignum est aspicere, nisi Christum. Et erat Ioannes vestitus pilis cameli, non lana, ne delicatas vestes putares. Denique, & ipse dominus noster in euangelio ipsius testis est: Ecce, inquit, qui mollibus vestiuntur,

Mat. 11. a

Iordanis à יָרַד id ẽ, descendit.

G

Ioannes prærogatiua sanctitatis, etiã inter põtifices Iudęorum celebratur vsq; hodie.

Luc. 1. a

in domo regum sunt. Benedicamus igitur dominum, cui cū patre, & spiritu sancto, honor gloria, & potestas, in secula seculorum, Amen.

Homilia secunda.

Quòd Ioannes uestiebatur pilis camelinis, & zona pellicea succingebatur.

Ioā. 3. d NVnc veniamus orationibus vestris ad intelligentiam spiritalem. [Et erat Ioannes vestitus pilis cameli, & zona pellicea circa lumbos eius.] Ipse dicit Ioannes: Illum oportet crescere, me aūt minui: qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem sponsi gaudio gaudet, si videat spōsum. Et deinde ipse dicit: Venit fortior post me, cuius non sum dignus soluere corrigiā eius calciamentorū: quasi dicat, illum oportet crescere, me aūt minui: oportet euangelium crescere, me aūt legem minui. Erat igitur Ioannes, hoc est, lex in Ioanne, vestitus pilis cameli, non poterat hīre tunicā
Ioā. 1. d de agno, de quo dr: Ecce agnus Dei, ecce
Esa. 53. qui tollit peccata mundi. De quo iterum dr: Sicut ouis ductus est in occisionem. De illo in lege tunicā hīre nō possumus: Et zonam pelliceam habebat in lege, quia Iudæi nec solum putant pctm esse, quod opere peccāt: cęterum dominus noster Iesus in Apocalypsi Ioannis: qui videtur in-
Apo. 1. ter septem candelabra, & habebat zonam auream, nō in lumbis, sed in pectore. Lex in lumbis cingitur: Cæterum Christus, I hoc est euāgelium, & monachorū virtus, non solùm in libidine, sed in mente condemnatur. Hic nec cogitari quidem expedit: ibi, qui fornicatus fuerit, tenetur in cri-
Mat. 5. mine. Amen, amen dico vobis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Scriptum
Deu. 5. est, inquit, in lege, nom adulterabis. Hæc est zona pellicea circa lumbos hærēs. Ego autem dico vobis, qui viderit mulierē ad concupiscendum, iam mœchatus est eam in corde suo. Hæc est zona aurea, quæ in pectore cingitur.] Vestitus pilis cameli, & locustas, & mel syluestre comedebat. Lo-
Locusta Ioannis quid. custa animal paruulū est, & inter volatile, & reptile medium est. Neq; n. a terra satis tollitur, quia si paululum eleuatur, non tā volat, q̄ sali. Et cum a terra se paululum eleuauerit, iterum pennis deficientibus, cadit in terram: ita & lex videbatur quæ quidem ab idololatriæ errore, paululum recedere, sed ad cœlum volare nō poterat regnum. n. cœlorum nunquam legimus in lege. Vultis scire, quia regnum cœlorū in euangelio tātum prædicatur? Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Ego lex tollebat hoīes Mat. 3. de terra paululū, & ad cœlum perducere a non poterat. Vbicunq; fuerit corpus, illuc K congregabuntur, & aquilæ. Locustas, & mel quoque ipse comedebat, non domesti cum, sed syluestre, inter feras, inter bestias, non in domo, non in ecclesia, sed extra ecclesiam. Syluestre. n. mel deficiebat in lege, vnde & mel nunquā in sacrificijs oblatū legimus. Miret aliquis, & dicat: Quare Leui. 2. cum oleum, cum simila, cum aries, cum c agnus, cum sanguis pecudum, cum cętera offeruntur in sacrificio Dei, mel tantum non offertur? Deniq; qd dicit: Et quodcunque offertur, sale condium offertur in Mel nusquam in lege offerē, & mortificat: contra sal, & mordicat. sacrificio: & Sermo veller sit sale cōditus. Mel penitus non offertur. Et quodcunque contigerit, inquit, immundum erit. Mel sanè voluptatis indiciū est, & suauitatis: semper. n. voluptas mortificat, semper voluptas Deo non placet: quodcunq; dulcedinem habet, in Dei sacrificijs non offertur. Mel quidem ipsum vī dulce esse, & sensum suauitate demulcens. sicut, & voluptas, sicut & libido, sicut & lasciuiæ. Mel videtur quidem hinc inde confectum esse de floribus, sed si respicias inter ipsos flores, & cadauera, & putredines hīre, & cætera istiusmodi. Ergo mel non solum de floribus, sed & de quocunque voluptuoso est. L Videtur quidem suaue esse, sed si discrimē respicias, mortiferum est. Hoc totum quare dixi? Quoniam in lege initia erant, in euāgelio perfectio. [Venit fortior me post me, cuius nō sum dignus procumbens soluere corrigiam calceamentorum eius.] Videtur quidem esse humilitatis indicium: quasi dicat, non sum dignus seruus eius esse. Sed in istis verbis simplicibus aliud Deu. 25 b demonstratur sacrm. Legimus in Exodo, Ruth. 4 legimus quoque in Deuteronomio, legimus in libro Ruth: qm̄ si quis cognatus erat, & eam quæ de genere eius veniebat, accipere nolebat vxorem, veniebat alius, qui secundus erat in genere, præsentibus iudicibus, & maioribus natu, & dicebat: Tibi competit matrimonium, tu debes eā accipere.

accipere. Si nolebat, veniebat illa, quā nolebat accipere, & tollebat calceamentum eius, & percutiebat in faciem eius, & conspuebat eum, & sic alteri nubebat. Hoc fiebat propter ignominiam: interim secundum literam, vt si fortè pauperiorem contempsisset, hac ignominia terreretur. Ergo hic sacerdotium demonstrat. Dicit ipse Io-
Ioā. 3. d annes: Qui habet sponsam, sponsus est. Ille habet spōsam ecclesiam, ego autem amicus sponsi sum, non possum soluere corrigiam calceamēti eius in lege quoniam ipse ecclesiam duxit vxorē. Ego baptizo vos
M aqua, ego ministet sum, ille author, & dominus est, ego aquam prębeo: ego qui creatura sum, creaturam præbeo, ille qui increatus est, increata præstat: ego baptizo vos aqua, ego præbeo, quod videtur, ille quod non videtur: ego qui visibilis sum, do aquam visibilem, ille inuisibilis dat spiritum inuisibilem. Quem nobis concedat pater vnà cum filio, in secula seculorum, Amen.

Homilia tertia.

De Christi baptismo, & legis commutatione in euangelicæ gratiæ sacramenta.

ET factum est, *in diebus illis venit Iesus à Nazareth Galilææ.* Videte vnitiones significationesq; verborum. Non dixit, venit Christus: non dixit, venit filius dei, sed venit Iesus. Dicat aliquis, quare non dixit, Christus? Secundum carnem loquor: cætùm deus semper sanctus est, nec sanctificatione indiget: sed etiā de carne Christi loquimur, nōdum fuerat baptizatus, & a spi-
A ritusancto vnctus fuerat. Secundum carnē loquor, secūdum formam serui loquor, nemo scandalizetur. De eo loquor, qui quasi peccator venit ad baptismum, non quod Christum diuidam, non quod alius Christus, & alius Iesus, & alius filius dei: sed quod vnus, atq; idem pro varietate temporum nobis diuersus est. *Iesus a Nazareth Galilææ.* Videte mysterium. Ad Ioannem Baptistam venit primum Iudæa, & Hierosolyma, dominus noster initium euangelici baptismi, & legis sacramenta commutauit in euangelij sacramenta: non venit de Iudæa, non venit de Hierosolyma, sed venit de Galilæa gētium. Iesus a Nazareth Galilææ. Nazareth interpretatur flos. Flor venit ex flore. *Et baptizatus est in Iordane a Ioanne.* Grādis misericordia, qui peccata nō fecerat, baptizat quasi peccator. In baptis- id est mate dñi omnia peccata dimittuntur. Sed fios, ger quasi prævium quoddam est baptismi dñi mē, iur saluatoris, cæterùm vera remissio peccato culus. rum in Christi sanguine est, in trinitatis mysterio. *Et statim ascendens de aqua, uidit apertos cœlos.* Hoc totū, quod scribitur, nobis scribitur. Ergo antequam baptismum accipiamus, clausos habemus oculos, cœlestia nō videmus. *Et spiritum tanquam columbam descendentem, & manentem in ipso, & uox facta est de cœlo: Tu es filius meus dilectissimus, in quo complacui.* Iesus Christus baptizatur a Ioanne, Spiritusſanctus descendit in specie columbæ, pater de cœlis dat testi B monium. Videte Ariani, videte hęretici, & in baptismo Iesu mysterium trinitatis est. Iesus. n. baptizatur. Spiritusſanctus descēdit in specie columbæ, pater de cœlo loquitur. Vidit apertos cœlos. Q̄ si dicitur, vidit, ostenditur quod alij nō viderunt, neq;. n. omnes vident apertos cœlos. Denique, & Ezechiel quid dicit in principio suo? Et fa- Eze. 1. a ctum est, inquit, cum sederem secus fluuiū Chobar, in medio captiuorū, vidi, inquit, apertos cœlos. Ego vidi, cœterùm alij nō videbant. Nequis putet cœlos simpliciter, & carnaliter apertos, nos ipsi, qui modò hic sedemus secundum diuersitatem meritorū, aut apertos videmus cœlos, aut clausos. Plena fides apertos habet cœlos: cæterùm dubia, clausos. *Et spiritum tanquam columbam descendentem.* Solent nobis Manichæi, & Marcionistæ, & cæteræ hæreses cobijcere, & dicere: Ergo si Christus in corpore est, & ipsa caro, quam assumpsit, non est deposita, nec deposuit eam: ergo & spiritusſanctus, qui descendit, in columba est. Videtis fibila serpentis antiqui, videtis illum colubrum, qui de paradiso eiecit hominem, & nos velle de paradiso fidei ejicere? Non dixit, sumpsit corpus columbæ: C sed, spiritum tanquam columbam. Vbi di- Dictio, citur, tanquam, non veritas, sed similitu- tāquā, do monstratur: in deum autem saluatorē similitu non scriptum est, natus est tanquam ho- dinem mo, sed natus est homo: hic verò dicitur, rei dicit tanquam columbam. Ergo, quod visum non ve- est, similitudo monstrata est, cæterùm veri ritatē. tas non fuit. *Et statim spiritus expulit eum in desertum.* Spiritus qui descenderat in specie columbæ. Vidit, inquit, apertos cœ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

los: & ſpiritum tánquam columbam deſcendentem, & manentem cum ipſo. Videte quid dicat, manentem, hoc eſt perſeuerantem, hoc eſt nunquam recedentem.
Ioã. 1. c Deniq; & ipſe Ioannes dicit in alio loco euãgelij: Et qui miſit, inquit, me, dixit mihi: Super quem videris Spiritum ſanctum deſcendentem, & manentem. In Chriſtũ Spiritus ſanctus deſcendit, & permanſit: cæterũm in hominibus deſcendit quidẽ, ſed nõ permanet. Deniq; in volumine Ezechielis, qui propriè Ezechiel in typo ſaluatoris eſt. Deniq; ad nullum alium prophetarum, loquor de maioribus, dicitur, filius hominis, ſed propriè ad Ezechiel dicitur. In Ezechiel ergo nõ tranſeunt viginti verſus, aut triginta, & ſtatim dicitur: Et factus eſt ſermo domini ad Ezechiel prophe
D tam. Dicat aliquis. Hoc quare tam crebrò ponitur in propheta? Quoniam Spiritus ſanctus deſcendebat quidem in prophetã, ſed rurſum ſecedebat. Quando dicitur, & factus eſt ſermo domini, oſtenditur, quia Spiritus ſanctus, qui receſſerat, rurſum veniebat. Quando.n. iraſcimur, quando detrahimus, quando triſtitiam habemus, q̃ ducit ad mortem, quando cogitamus ea, q̃ carnis ſunt, putamus quia Spiritus ſanctus permanet in nobis? Speramus, quia Spiritu ſancto manente in nobis, fratrem odiamus, aut mali quidpiam cogitemus? Quãdo ergo aliquid boni cogitamus, ſciamus, quia Spiritus ſanctus habitat in nobis: ſi verò aliquid mali, ſignum eſt, quod Spiritus ſanctus receſſit a nobis. In ſaluatore autem propterea dicitur: Super quem videris Spiritum ſanctum deſcendentem, & manentem in eo, ipſe eſt. *Et ſtatim ſpiritus expulit eum in deſertum.* Quanti monachi habitant cum parentibus ſuis, ſi deſcenderit Spiritus ſanctus, & manſerit ſuper eos, ipſe ſpiritus expellit eos in deſertum. Spiritus ſanctus expellit eos de domo, & ducit in ſolitudinem. Spiritus ſanctus non libenter habitat, vbi turbæ, & frequentia, & diſſenſiones, & rixæ ſunt: ſed Spiritus ſanctus priè ſedem habet ſolitudinem. Deniq;, & dominus noſter, atq; ſaluator, quando orare volebat, ſolus, inquit, recedebat in montem, & ibi tota nocte orabat. Erat in die cum diſcipulis, in nocte orationem ſuam pro nobis patri dedicabat. Hoc totũ quare dico? Quia ſolent aliquanti fratres dicere: Sine exitio manſero, ſolus orare non poſſum. Nunquid dominus noſter dimittebat diſcipulos? Vtiq; erat cũ diſcipulis, ſed quando volebat orare intentius, ſolus ſecedebat. Et nos ergo ſi volumus orare pluſquam in publico, habeamus cellulã, habeamus agros, habeamus deſerta: poſſumus, & virtutes habere de fratribus, & ſolitudinem: præſtante Chriſto domino noſtro, qui viuit, & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Soliturdo quidem ſancta, non turba, aſſeſſorem habet ſpiritũſanctum.

Homilia quarta.

Tranſiliens pericopen illam, Et ſtatim ſpiritus expulit, &c. quod alio loco eam tractarit liberalius, commentatus forſan in caput Matthæi quartum: ad eum tranſit locum, Eratq; cum beſtiis: uſque ad id: Et ingrediuntur Capharnaum.

Paræneſis ad lectorem.

F Mat. 1. b AD finem ſuperioris lectionis eſt ſcriptum. *Eratque cum beſtiis, & angeli miniſtrabant illi.* Et quoniam præterita dominica non fuit ſpatij ſatis, vt vſq; ad iſtum locum veniremus: debemus finem præteritæ lectionis, hodiernæ lectionis facere principium. Scriptura.n. ſancta hæret ſibi tota, & vno ſpiritu copulata eſt: & quaſi vna ca
A ſimill ducta Syncriſis. tenula eſt, atq; vt circulus in circulum innectitur, & quicquid aliud ſumpſeris, aliud late pender. Eratq; cum beſtijs, & angeli miniſtrabant illi. Erat Ieſus cũ beſtijs, Pſ. 73. d & ideò angeli miniſtrabant ei. Ne tradas, inquit, beſtijs animam confitentem tibi. Iſtæ ſunt beſtiæ, quas calcabat dominus euangelico pede, & calcabat ſuper leonem, G & draconem. Et angeli miniſtrabant ei: non quod videri debeat grande, atq; mirabile, ſi angeli miniſtrabant deo: neq;.n. grande eſt, ſi ſerui obſequuntur domino: ſed hoc totum de aſſumpto homine diſputatur, Eratq; cum beſtijs. Deus eſſe cũ beſtijs non poteſt, ſed caro iſta, quæ humanis tẽtationibus ſubiacet. Hoc corpus, hæc caro, quæ ſitiuit, quæ eſuriuit: ipſa tentatur, ipſa ſuperat, in ipſa nos vincimus. *Poſtquã autem traditus eſt Ioannes, venit Ieſus in Galilæã.* Apo. 1. b Hiſtoria manifeſta eſt, & abſq; noſtra interpretatione audientibus patet. Rogemus ergo eum, qui habet clauẽ Dauid, qui aperit, & nemo claudit: qui claudit, & nemo aperit: vt nobis aperiat euangelica adyta, vt & nos quoq; dicamus cum Dauid, Reuela oculos meos, & conſiderabo mira- Pſ. 118. e bilia

bilia tua de lege tua. Turbis dñs in parabolis loquebatur, & loquebatur foris, non intrinſecus: id eſt, in ſpiritu, ſed foris in litera. Et nos ergo rogemus dñm, vt introducat nos in myſteria ſua, vt introducat nos in cubiculum ſuum, & dicamus cum ſpõſa in Canticis cãticorum: Introduxit me rex
Can. 1. 2. Co. 3 in cubiculum ſuũ. Dicit Apoſtolus, quod velamen fuit poſitum ſuper oculos Moſi: ego dico, quod non ſolùm in lege velamẽ
H ſit, ſed etiam in euangelium neſcienti eſt. Iudæus audit, & non intelligit, velamen poſitum eſt illi in euangelio: Gentiles audiunt, hæretici audiunt, & velamen habẽt. Dimittamus ergo literam cum Iudæis: & ſequamur ſpiritum cum Ieſu, non quod literam euangelij condemnemus. Factum eſt.n. omne, quod ſcriptum eſt, ſed quod quibuſdã gradibus ad maiora ſcandamus. *Poſtquam autem traditus eſt Ioannes, venit Ieſus in Galilæam.* Et in præterita dñica diximus interpretantes Ioãnem intelligi in lege, Ieſum in euangelio: Ioannes.n. dicit, Venit fortior me poſt me, cuius non ſum dignus procumbens ſoluere corrigiam cal
Ioã. 3. d ciamentorum eius. Et in alio loco: Illum oportet creſcere, me autem minui. Hic cõparationem dicit legis, & euangelij. Et deinde: Ego baptizo vos in aqua, hoc eſt lex: ille verò baptizabit vos in ſpiritu ſancto, hoc eſt euangelium. Venit ergo Ieſus, quia Ioannes traditus eſt in carcerem. Clauſa eſt.n. lex, & iam præteritam non habet libertatem: ſed de lege tranſiuimus ad euangelium. Videte, quid dicat: Poſtquam autẽ traditus eſt Ioãnes, venit Ieſus in Galilæã. Nequaquam in Iudæam, neq; in Hieroſolymam: ſed in Galilæam gentium. Venit
I Ieſus in Galilæam]. Galilæa in lingua noſtra interpretatur cataciſte. Non.n. ante aduentum ſaluatoris erat ibi ſublime aliquid: ſed totum deorſum ferens, ibi luxuria, ibi ſordes, ibi immunditia, ibi porcorum vitia volutabantur. *Prædicant euangelium regni dei.* Quantum in meo corde eſt, legens legem, legens prophetas, legens pſalterium, nunquam regnum cœlorum audiui, niſi in euangelio. Poſtquam.n. venit ille, de quo dictum eſt, Et regnum dei intra vos eſt, apertum eſt regnum dei, prædicans euangelium regni dei. A diebus Ioannis Baptiſtæ, regnum cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Ante.n. aduentum ſaluatoris, & euangelij charitatem, antequam Chriſtus aperiret paradiſi ianuam cum latrone: omnes ſanctorum ani Ge. 38. g mæ ad inferos deducebantur. Deniq; dicit, & Iacob, Lugens, & gemens deſcendã ad inferos. Si Abraham ad inferos, quis nõ ad inferos? In lege Abraham apud inferos, in euangelio latro in paradiſo. Non detrahimus Abrahæ, in cuius ſinu omnes cupimus conquieſcere, Chriſtum præferimus Abrahæ: ſed euangelium legi præferimus: legimus, quod poſt reſurrectionem Chri- Mat. 27 ſti, multi ſanctorum apparuerunt in ſancta ciuitate. Dominus noſter, atq; ſaluator & in terra prædicauit, & apud inferos præ dicauit. Ideò mortuus eſt, ideò deſcẽdit ad 1. Pe. 3. d inferos, vt animæ, quæ ibi vinctæ fuerant, K laxarentur. [Prædicans euangelium regni dei, & dicens: q̃m adimpletum eſt legis tẽpus: venit principium euangelij, appropinquauit regnum dei.] Non dixit, iam eſt regnum dei: ſed, appropinquauit regnũ dei. Antequam ego patiar, & ſanguinem fundam, non eſt apertum regnum dei: propterea appropinquauit, quia necdum paſſus ſum. *Pœnitemini, & credite euangelio*: nequaquam legi, ſed euangelio. Immò per legẽ euangelio, ſicut ſcriptum eſt, Ex fide in fidem. Fides legis fidem euãgelij corroborauit. [Et præteriens ſecus mare Galilææ vidit Simonem, & Andream fratrem eius, mittentes retia in mare: erãt.n. piſcatores.] Simon necdum Petrus, necdum.n. ſecutus fuerat Petrã, vt appellaretur Petrus. Simõ igitur, & Andreas frater eius, cum eſſent iuxta mare, & mitterent retia in mare. Scriptura non dicit, quia miſerunt, & ceperũt piſces, Vidit, inquit, Simonem, & Andreã fratrem eius, mittentes retia in mare: erãt enim piſcatores. Refert.n. euangelium, quod retia mitterentur: tamen non dicit, quia aliquid ceperint. Igitur ante paſſionẽ dicitur, quod ſcilicet miſerint retia: tamen non ſcribitur, quod prendiderint. Poſt paſ- Ioã. 21. ſionem verò mittunt rete, & prendunt, & b tantùm prendunt, vt retia rumpantur, mit L tentes retia in mare. erant.n. piſcatores. *Et dixit eis Ieſus, Venite poſt me, & faciam vos piſcatores hominum.* Felix piſcationis mutatio. Piſcatur eos Ieſus, vt ipſi piſcẽtur alios piſcatores. Ipſi primum piſces efficiuntur, vt piſcentur a Chriſto, poſtea ipſi alios piſcaturi. Et dicit Ieſus, Venite poſt me: & faciam vos piſcatores hominum. *Et protinus relictis retibus, ſecuti ſunt eum.* Et protinus.

Solitudo qui dem ſancta, non turba, aſſeſſorem habet ſpiritũſanctum.

I cataclyſte. i. deluota. Lege Suidã. a גלה id eſt, voluit. Luc. 17 c Mat. 11 b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vera fides non habet interualluꝫ: statim audit, statim credit, statim sequitur, statim piscator efficitur. Et protinus relictis retibus. Ego puto, quod in retibus vitia seculi reliquerint. *Et secuti sunt eum*: Neq; n. fieri poterat, vt sequentes Iesum habuerit retia. *Et progressus inde pusillum, vidit Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius & ipsos in naui componentes retia.* Vbi dicitur, componentes: ostenditur, quod scissa fuerant: Mittebant. n. retia in mare: sed quoniam scissa erant retia, pisces prendere non poterant. Componebant retia in mari: sedebant in mari, sedebant in nauicula, sedebant cum patre Zebedæo: & legis retia componebãt. Hoc interim diximus secundum intelligentiam spiritalem. Et ipsos in naui componentes retia: & ipsos qui in naui erant. In M naui erant non in littore, non in statione solida: sed in naui hinc inde fluctibus collidebantur. *Et statim vocauit illos: & relicto patre suo Zebedæo in naui cum mercenarijs, secuti sunt eum.* Dicat aliquis: Temeraria fides est. Etenim quid signi viderant? quid maiestatis aspexerant, vt vocarentur, & statim sequerentur eum? Sanè hic ostenditur nobis, quod oculi quoq; ipsius Iesu, & vultus, diuinum quiddam spirabant, & ad se contuentium oculos facilè conuertebant. Alioqui nunquam dicente Iesu, sequimini me. secuti fuissent eũ. Hoc. n. si secuti fuissent eum sine causa: nõ tam fides erat, quã temeritas. Nunc si sedenti mihi quiuis prę teriens dicat, Veni, sequere me: & sequar, nunquid fides est? Hoc totum quare dico? Quia sermo ipse domini operatorius erat: & quodcunq; dicebat, opere efficiebat. Si enim ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt: certè idem ipseq; vocauit, ideò secuti sunt. Et statim vocauit illos: & statim relicto patre suo Zebedæo, & cætera. Audi filia & vide, & inclina aurem tuam: & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui: & concupiscet rex decorẽ tuum. Et relicto patre suo Zebedæo in naui. Audi monache, imitare Apostolos: audi vocem saluatoris, & ignora carnalem patrem. Vide verum patrem, & animæ, & spiritus, & relinque patrem corporeum. Relinquunt patrem Apostoli, relinquunt nauem, relinquunt totas in momento diuitias: relinquunt mundum, & infinitas diuitias. Totum. n. quod habebãt, dimiserũt, Deus non magnitudinem diuitiarum cõsiderat, sed animum dimittentis. Qui parua dimiserunt, vtiq; & magna similiter dimisissent. Relicto patre Zebedæo in naui cum mercenarijs, secuti sunt eum. Hoc quod paulò ante in ænigmate diximus de Apostolis, quod legis retia componebant, iam. n. scissa fuerant, prehendere non poterant: iam salsugine maris exesa fuerant, iam non poterant instaurari, nisi venisset sanguis Iesu, & innouasset ea. Relinquunt ergo patrem Zebedæum: relinquunt legẽ, quæ verè eos genetauerat: & relinquunt in naui, in medijs maris fluctibus constitutum. Et videte aliud, quid sequatur. Relinquunt, inquit, patrem, hoc est legem cum mercenarijs. Omnia. n. quæ faciunt Iudæi, propter præsentem vitam faciunt: propterea mercenarij sunt. Qui. n. fecerit legem, viuet in ea. Non dixit, viuit in ea, hoc est, vt ex lege viuat in cœlo: sed, viuet in ea, hoc est, quod facit in præsenti recipit. Denique scriptum est in Ezechiele, Dedi, inquit, eis præcepta non bona, & mandata non optima: quæ facientes, viuent in eis. Viuunt in eis Iudæi: nihil aliud quærunt, nisi habere filios, diuitias possidere, se sanos esse: omnia terrena quærunt, nihil de cœlestibus cogitant. Propterea mercenarij sunt. Vultis scire, quia Iudæi mercenarij sunt? Filius ille, qui substantiam suam consumpserat, & interpretatur in gentibus, dicit: Quanti mercenarij sunt in domo patris mei? Relicto patre in naui cum mercenarijs, securi sunt eum. Dimiserunt patrẽ, hoc est legem cum mercenarijs in naui. Vsque hodie Iudæi nauigant, & in lege nauigant, & sunt in mari, & ad portum peruenire non possunt. Non crediderunt in portum, propterea non veniunt ad portum: quem, vt omnibus nobis contingat, gratia faciat, & benignitas Domini nostri Iesu Christi, cui cũ patre & spiritusancto gloria, imperium, honor sit, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Hieronymus Iulianũ super Matthęum reuincit hoc argumẽto

Psa. 32. b

Psa. 44. c

A

Audi monache elegãtem, & sanctam.

παραλυτικόν.

Leu. 18. & Ro. 10. a

B

Exe. 20. e

Iudęi se licitatẽ præsentibus cõ modis metiuntur.

Luc. 15. d

Homilia

C

Homilia quinta.

Et ingrediuntur Capharnaum &c.) *Perpetua serie deducit assumptam pericopen ad alteram, quæ succedentis est homiliæ principium, Et protinus, &c. excurrens interim, vt fere solet, in moralem digressionem.*

Mat. 1. c

Et ingrediuntur Capharnaum Felix, & pulchra mutatio. Dimittunt mare, dimittunt nauem, dimittunt vincula retium: & ingrediuntur Capharnaum. Prima mutatio, dimittere mare, dimittere nauem, dimittere pristinum patrem, dimittere pristina vitia. In retibus enim, & in vinculis retium, omnia vitia relinquuntur. Videre ergo mutationem. Dimittuntur illa. Et quia illa dimiserunt, quid inueniunt? Ingrediuntur, inquit, Capharnaum: in agrũ consolationis. Caphar enim dicitur ager: Naum dicitur consolatio: Si autem volumus Naum, quoniam lingua Hebræa multiplices habet intelligentias: & secundum diuersitatem pronunciantis diuersus quoque sensus efficitur. Naum ergo, & consolatio dicitur, & decorus. Ergo Capharnasi. interpretari potest, & ager consolationis, & ager pulcherrimus. Ibi, vbi nos legimus: Ecce quàm bonum, & quàm iocundum: vbi, inquam, nos dicimus terpnõ, & Aquila interpretatur euprepes: in Hebræo habetur, Naum, quod interpretatur pulchrũ. Ingrediuntur Capharnaũ: & statim sabbathis ingressus synagogam, docebat eos, vt sabbathi ocium relinquerent, & euangelij opera sumerent. *Erat docens eos quasi potestatem habens, & non sicut scribæ.* Non. n. dicebat, hæc dicit dominus: & qui misit me, hæc loquitur. Sed ipse loquebatur, qui prius locutus fuerat in prophetis. Aliud est dicere, scriptum est: aliud est dicere, hęc dicit dominus: & aliud est dicere, amen dico vobis. Videte in alio loco: Scriptum est, inquit, in lege: Non occides, non dimittes vxorem. Scriptum est. A quo scriptum est? A Moyse mandante deo. Si digito Dei scriptum est: tu quomodo audes dicere, amen dico vobis, nisi ipse es, qui prius legem dedisti? Nemo audet mutare legem, nisi qui, & ipse rex est. Legem autem pater dedit, an filius? Respõde hæretice. Quicquid volueris, libenter adsumo: vtrũq; pro me est. Si pater dedit, & immutat: filius ergo æqualis est, qui immutat cum illo, qui dedit. Si autem ipse dedit, aut ipse mutat: æqualis authoritatis est, & dedisse, & mutasse: quod nemo potest facere, nisi rex. *Stupebant super doctrina eius.* Quid, quæso, nouum docuerat? quid nouum dixerat? Eadem loquebatur per se, quæ locutus fuerat per prophetas. Sed ideò stupebant: quia erat doctrina eius, quasi potestatem habens, & non sicut scribæ. Nõ loquebatur, vt magister, sed vt dñs: non loquebatur, authoritatem referens ad maiorẽ: sed ipse quod suum erat, loquebatur. Denique sic loquebatur: quia quem locutus fuerat in prophetis, præsens dicebat. Ego qui loquebar, ecce adsum. Spiritus immundus qui prius fuerat in synagoga, qui illos duxerat ad idololatriam: de quo scriptũ est: Spiritu fornicationis seducti estis. Spiritus qui egressus fuerat de homine, & ibat in desertum, & quæ siuit sibi locum, & inuenire non potuit. Et alios dæmones septem secum tulit: & reuersus est in domum pristinam. Eo tpe isti spiritus erant in synagoga: & præsentiam saluatoris ferre nõ poterant. Quæ. n. cõicatio Christo, & Beliæ? Non poterant Christus, & Belias in vno concilio commorari. *Et erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo, & exclamauit, dicẽs: Quid nobis, & tibi?* Qui dicit, quid nobis, & tibi: vnus est, & de pluribus confitetur. In eo. n. quod vincit, intelligit, & suos secum esse superatos: & exclamauit, dicẽs. Exclamauit, quasi tormẽta sustinens, quasi in dolore positus, quasi flagella ferre non valens. *Et exclamauit, dicens: Quid nobis, & tibi Iesu Nazarene? venisti perdere nos? scio qui sis, sanctus dei.* Et in tormẽto positus, & tormentorum magnitudinem clamore demõstrans: tñ dolos ipsos non intermittit. Cogitur verum dicere, tormenta cogunt, sed malitia vetat. Quid nobis, & tibi Iesu Nazarene: Quare non confiteris filium dei? Nazatenus te torquet, & nõ filius dei? Sentis pœnas, & non confiteris nomen Iesu Nazareni? Venisti perdere nos? Verũ est, quod tu dicis: Venisti perdere nos, scio qui sis. Videamus qd dicas, sanctus dei. Moyses sanctus dei nõ fuit? Esaias sanctus dei non fuit? Hieremias sanctus dei non fuit? Prius, inquit, q̃ nascereris, in vulua sanctificaui te. Hoc dicitur ad Hieremiã, & sanctus dei non fuit? Ergo nec illi qui sancti erant.

D

E

F

iucundum a ד

.i. fuit iucundum.

Exo. 20. & Mat. 19. c

Esa. 52. b

Osee. 4. c & 5. b

Mat. 12. d

2. Co. 6. c

Hie. 1. a

ער

i. ager, villa vicus. Naũ vox polysema est, pro consolatione, pœnitẽtia, aut pulchritudine. Ps. 132. a

נוה

נעם

Hτι τερπνὸν Lxx. verterũt. i. quàm iucũdum. Hiero. sequitur Aquilã.

τερπνὸς .i. iucundus.

Εὐπρεπὴς .i. decẽs, decorus elegãtis formæ.

יפי

E

.i. pulchrum,

erant. Sed quare non dicis ad eos: scio qui sis sanctus dei? O peruersitas mentis: inter flagella, & tormenta positus: & scit verũ, & tamen confiteri non vult. Scio qui sis, sanctus dei. Noli dicere, sanctus dei: sed, sanctus Deus. Fingis te scire, sed nescis. Aut. n. scis, & dolose taces: aut certè ignoras. Nõ est. n. sanctus dei: sed sanctus deus.

Hoc totum quare dico? vt non acquiescamus testimonijs dæmonum. Nunquam. n. verum loquitur. Si quidem mendax est, si-
Ioã. 8. f cut pater eius. Pater, inquit, vester mẽdax est: & ab initio mendax est, sicut & pater eius. Pater, inquit, mendax est, & veritatẽ non loquitur: sicut & pater eius, qui est pater Iudæorum. Vtique diabolus ab initio mendax est. Et quis est pater diaboli? Vide quid dicat: Pater. n. vester mendax est: ab initio mendacium loquitur. Sicut & pater eius. q. d. hoc est, diabolus mendax est, & mendacium loquitur. Et pater est ipsius mendacij: non quod diabolus alium patrem habeat, sed quod mendacij pater, diabolus est: propterea dicit: mendax est, & ab initio mundi veritatem non loquitur, hoc est, mendacium loquitur, & est pater eius, hoc est, ipsius mendacij. Hoc in transitu dixerimus, quoniam non debemus te-
Mat. 17 o stimonijs credere dæmonum. Dicit dominus, atq; saluator, Hoc genus, inquit, non exit, nisi in multis ieiunijs, & orationibus: & ecce video multos vacare ebrietatibus, ructare vinum, & inter epulas exorcizare, & clamare dæmones, & credimus Christum esse mentitum? Dixit. n. Hoc genus non exit, nisi in multis ieiunij, & ota-
H tionibus. Hoc totum propterea loquor, ne facilè credamus testimonijs dæmonum. Deniq; quid facit saluator? *Et comminatus est ei Iesus, dicens: Obmutesce, & exi ab homine*. Nam dicit veritas testimonio mendacij: Non veni, vt tuo testimonio comprobater: sed vt te ejicerem de creatura mea. Non est pulchra laudatio in ore peccato-
Eccl. 15. ris: non indigeo eius testimonio, cuius tormenta desidero. Obmutesce. Laus mea sit silentium tuum. Nolo me laudet vox tua, sed tormenta tua: pœna tua laus mea est. Non quia laudas, gratulor: sed quia exis, gratulor. Obmutesce, & exi de homine: quasi diceret, exi de domo mea. Quid facis in hospitio meo? Ego intrare desidero: obmutesce, & exi de homine: de homine, de rationali animali. Exi de homine: relinque mihi hospitium præparatum. Dominus desiderat domum suam: exi de homine, de rationali animali. Exi de homine. Dixit, & in alio loco ad legionem, vt egre- Mat. 8. d
diatur de homine, & ingrediatur in por- & Lucæ 8. e
cos. Vide, quàm pretiosa sit anima hominis. Hoc aduersus eos, qui putant, & nos, & animalia vnam animam habere, & vnũ spiritum trahere. De vno homine expellitur, & in duo milia porcorum mittitur: hoc. n. pretiosum est, quod seruatur: illud I
est vile, quod perditur. Exi de homine, vade in porcos, vade in animalia, vade quocunq; aliò volueris, vade in abyssos. Homi-
L nem relinq;, hoc est, possessionem propriè meam: exi de homine. Nolo te hominem possidere, iniuria mea est te versari in homine, cũ ego verser in homine. Ego assum
Remediari, nõ dictũ Ge. 4. a psi corpus humanum. Ego habito in homine. Caro ista, quam possides, meæ carnis portio est, egredere de homine. *Et discerpẽs illum spiritus immundus*. Dolorem suum hic signis ostendit, discerpens eum: qm̃ animã lædere non poterat. Corpus quidem lędit: sed quoniam alio modo non poterat intelligi, egrediens dæmon: signis corporis ostẽditur, quod egressus sit. Et discerpens eum spiritus immundus. Quia spiritus mundus stabat: propterea fugit spiritus immundus. *Et exclamans voce magna, exiuit ab eo*. Exeuntem se, & clamore vocis, & discerptione corporis, protestatus est. *Et mirati sunt omnes, ita vt conquirerent inter se, &c.* Legamus acta Apostolorum, Legamus signa, quæ fecerunt veteres prophetæ. Facit signa Moyses, & quid dicunt incantato-
res Pharaonis? Digitus Dei est. Moyses fa- Exo. 8. e
cit, & illi potentem alium confitentur. Deinde faciunt Apostoli signa in nomi- Act. 3. b
ne Iesu: Surge, & ambula. Et in spiritu, in- K
quit, Iesu egredere. Semper Iesus nominatur: hic verò quid dicit? Exi de homine. Non nominatur alius, sed ipse est, qui cogit eos exire. *Mirati sunt omnes: ita vt inter se conquirerent, dicentes: Quidnam est hæc? Quæ doctrina hęc noua?* Quia dæmon egressus fuerat. Nihil nouum hoc: nam & exorcistæ Hebræorum facere consueuerant. Sed quid dicit? Quæ est hæc doctrina noua? Quæ noua? *Quia in potestate, spiritibus immundis imperat*. Non alium nominat, sed ipse præcipit. Non in alterius nomine dicit, sed in sua potestate. *Et processit fama rumor eius in omnem regionem Galilææ*.

Non

Non in Iudæam, non in Hierosolymam. Doctores enim Iudæorum inuidentes Iesu, rumorem egredi non sinebant. Deniq;
Mat. 27 b & Pilatus, & alij nouerant, quod Pharisæi Iesum propter inuidiam tradidissent. Rumor ergo ingreditur in eas aures, quæ inuidia non clauduntur. Hoc totum quare dico? Quia rumor eius egressus est in omnem Galilæam. In totam Galilæam peruenit: & in vnum viculum Iudææ non peruenit. Hoc totum quare dico? Quia anima quæ semel possessa fuerit ab inuidia: difficile est, vt virtutes recipiat. Impossibile penè est remediari animam, quam inuidia
L possederit. Deniq; primum homicidium, & patricidium fecit inuidia. Duo erant homines in mundo Abel, & Cain. Abel munera suscepit dominus, Cain non suscepit. Qui virtutem imitari debuerat, adeò non fecit: sed statim interfecit eum, cuius dominus munera susceperat. Quam inuidiam vtinam fugiamus omnes, & virtutẽ sequamur, præstante domino, cui honor in secula seculorum, Amen.

Homilia sexta.

Et protinus egredientes, &c.) *Socrum Simonis Petri febri laborantem benignissima alleuat manus redemptoris, eadem, depulsa febri sanitis continuò ministrat. Ad eum proinditur locum, Vespere autem &c.*

Mar. 1. c
ET *protinus egredientes de synagoga venerunt in domum Simonis, & Andreæ, cum Iacobo, & Ioanne*. Instruxerat dominus quadrigam suam: & super Cherubim ferebatur, & ingreditur in domum Petri. Digna enim erat anima eius, quæ tantum hospitem susciperet. Venerunt, inquit, in domũ Simonis, & Andreæ. *Discumbebat autem Socrus Simonis febricitans*. Vtinam ad nostrã
M domum veniat, & ingrediatur, & febres peccatorum nostrorum sua iussione sanet.
Vitijs animæ nostrę febricitãt. Vnusquisq; nostrum febricitat. Quando irascor, febricito: quot vitia, tot febres sunt. Sed rogemus Apostolos, vt precentur Iesum, & accedat ad nos, & tangat manum nostram. Si. n. manum nostram tetigerit, statim fugit febris. Egregius medicus, & verus est archiater. Medicus Moyses, medicus Esaias, medici omnes sancti: sed iste archiater est. Nouit diligenter venas tangere, & morborum arcana scrutari. Non tangit aurem, non tangit frontem, non tangit aliam partem corporis, sed manum tangit. Propterea enim febricitabat, quia bona opera non habebat. Primum itaque sanantur opera, & postea febris tollitur. Non potest fugere febris: ni-
si opera sanentur. Quando manus nostra habet mala opera, iacemus in lectulo, al-
leuare nos non possumus, ambulare non possumus: toti siquidem in ægritudine sumus. *Et accedens ad illam, quæ ægrotabat*. Surgere enim ipsa nõ potuit, quia iacebat in lectulo, ideò venienti occurrere non potuit: sed iste misericors medicus, ipse vadit
A ad lectulum, qui ouiculam morbidam suis humeris portauerat. Ipse venit ad lectu-
Luc. 15. a lum: & accedens vltrò accersit, vt vltro sanaret. Et accedens, vide quid dicat: Debueras quidem mihi venienti occurrere: debueras venire ad ostium, & suscipere me, vt sanitas tua non tantùm misericordiæ meæ esset, sed & voluntatis tuæ. Sed quoniam magnitudine febrium opprimeris, & leuare te non potes, ipse venio. Et accedens, eleuauit eam. Quia surgere ipsa non poterat, leuatur a domino. Et eleuauit eã, apprehendens manum eius. Manum quidem prehendit. Et Petrus quando periclã- Luc. 5. b
tabatur in mari, & submergebatur: manus ipsius tangitur, & eleuatur. Et leuauit eam apprehensa manu eius: manu sua apprehendit manum. O beatam amicitiam, ô pulchrum osculum. Eleuauit eam apprehensa manu eius: manum illius sanauit sua manu. Apprehendit manum eius quasi medicus, tentauit venas, vidit magnitudinem febrium ipse, & medicus, & medicamentum. Tangit Iesus, & fugit febris. Et in nobis tangat manum, vt mundentur opera nostra. Ingrediatur domum nostram: leuemus nos aliquando de lectulo, non iaceamus. Iesus stat ante lectulum, &
B nos iacemus. Surgamus, & stemus, ignominia nostra est nos ante Iesum iacere. Dicat aliquis, Vbi est Iesus? Hic est in præ- Ioã. 1. c
senti. Medius, inquit, inter vos stat quem Luc. 17.
vos nescitis. Regnum dei intra vos est. Cre- c
damus, & videmus præsentem Iesum. Si manum eius tangere non possumus, adueluamur pedibus. Si non possumus ad caput peruenire, saltem pedes ipsius lachrymis lauemus. Nostra pœnitentia vnguentum saluatoris est. Vide quanta sit misericordia saluatoris. Peccata nostra mali

odores

ἀρχὸς. primarius, princeps.
ἰατρὸς. i. medic' hinc archiater.

Universidad de Deusto
Biblioteca

odores sunt, putredo sunt: tamen si agamus pœnitentiam, propter peccata si plorem us, peccata nostra putrida vnguentum efficiuntur domini. Rogemus ergo dominum, vt apprehendat manum nostram. *Et confestim*, inquit, *dimisit eam febris*. Statim, vt manus apprehenditur, febris fugit. Videte quid sequitur, Et continuò dimisit eam febris. Spem habeto peccator, si tamẽ de lectulo surrexeris. Deniq; & sanctus Dauid qui corruerat, qui cum Bersabee vxore
2. Reg. Vriæ Cethæi iacebat in lectulo, & adulte-
11.& 12 rio febricitabat, postquàm dominus sana-
Ps. 50. a uit eum, postquàm dixerat, Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam: & tibi soli peccaui, & malum coram
C te feci, Libera me de sanguinib. Deus deus meus, sanguinem. n. Vriæ fuderat, quia fundendum mandauerat. Libera me, inquit, de sanguinibus deus, deus meus: & spiritum rectũ innoua in visceribus meis. Vide quid dixit, Innoua. Eo siquidem tempore quo adulterium feci, quo homicidiũ perpetraui: spiritu sanctus in me veteratus est. Et quid dicit? Lauabis me, & super niuem dealbabor. Quoniam ergo lauasti me per lachrymas meas. Lachrymæ meæ, & pœnitentia mea mihi fuerunt pro baptismate. Ergo de pœnitente videte quid efficitur. Egit pœnitentiam, & fleuit, ideò mundatus est. Statim quid sequitur? Doceam iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. De pœnitente magister est effectus. Hoc totum quare dixi? Quoniam in præsenti scriptum est, *Et confestim dimisit eam febris, & ministrabat eis*. Non ei sufficit, quod eam dimiserit febris: sed in ministerium Christi tollitur, & ministrabat eis: Ministrabat pedibus, ministrabat manu: huc, illucque currebat: eum a quo sanata fuerat, venerabatur. Et nos ministremus Iesu. Libenter suscipit ministerium nostrum, licèt pollutas habuerimus manus: & quia ipse sanauit, quod sanauit, dignatur aspicere. Ipsi sit gloria in secula seculorum, Amen.

Homilia septima.

Quis me tetigit? &c. Mysterium duplex tropologicũ explicatur hæmorrhoyssæ videlicet, quæ siccato sanguinis fonte, ad dominicæ fimbriæ contactum, sanata est: & filiæ archisynagogi ad vitam reuocatæ.

Quis me tetigit? Interrogat circumspi- Mar. 5.
ciens, vt videret eam, quæ hoc fecerat. Nesciebat dominus, quis tetigisset? & Lucæ
Quomodo ergo quærebat eam? Quasi 8. g &
sciens, vt indicaret. *Mulier autem timens, &* Mat. 9.
tremens, sciens quod factum esset, &c. Si non c
interrogasset, & dixisset, quis me tetigit, nemo scijsset factum esse signum. Dicere enim poterant, Non fecit signum, sed iactat se, pro gloriæ causa loquitur. Propterea interrogat, vt mulier illa confiteatur, & deus glorificetur. *Et procidit ante eum, & dixit ei omnem veritatem.* Videte gradus, videte profectus. Quãdiu sanguine fluebat: in antè venire non poterat. Sanata est, & in antè venit. Et procidit ante pedes eius. Necdum audebat vultum aspicere: modò vt sanata fuit, sufficit ei, vt pedes teneat. *Et dixit ei omnem veritatem*. Christus veritas est. Et quoniam sanata fuerat a veritate, confessa est veritatem. *Ille autem dixit ei,* B
Filia, fides tua te saluam fecit. Digna quæ vocetur filia, quæ sic crediderat? turba quæ comprimit, filia non potest appellari. Ista verò, quæ antè pedes cadit, & confitetur, filiæ nomen meretur accipere. Fides tua te saluam fecit. Videte humilitatem. Ipse sanat, & illi refert, quod sanauit. Fides tua te saluam fecit. Fides tua te sanauit: vade in pace. Antequam crederes in Salomonem, hoc est, in pacificum non habebas pacem. Nunc autem vade in pace. Ego vici mundum. Pacem habes, esto secura, Ioã. 16.
quia sanatus est gentium populus. *Veniunt* g
ab archisynagogo, dicentes: quia filia tua mor- ἀρχισυ-
tua est. Quid vltra vexas magistrum? Reui- νάγω-
xit ecclesia, & synagoga mortua est. Licèt γος
mortua sit puella, tamen dominus loqui id est, ſ
tur ad archisynagogum. Noli timere, tan- synago-
tummodo crede. Loquamur, & nos vsque gæ con-
hodie ad synagogam, loquamur ad Iu- gregatio
dæos. Mortua quidem est archisynagogi ni, & cõ
filia: sed credite, & suscitatur. Et non ad- cilio pr̃
misit quenquàm sequi se, nisi Petrum, & est.
Iacobum, & Ioannem fratrem Iacobi. Quærat aliquis, & dicat: Quare isti semper assumun-

Quare assumuntur, & cæteri dimittuntur? Nam Xp̃s tres, & in monte quãdo transformatus est, isti hos Petrum, tres assumpti sunt. Eliguntur ergo tres, Petrus, Iacobus, & Ioannes. Primùm, & in
F isto numero mysterium trinitatis est, qui Iacobũ, numerus per se sanctus est. Nam, & Iacob & Ioan sm Hebraicam veritatẽ tres virgas ponit nem, ad in canalibus. Scriptum est, & in alio loco: fuæ di- Spartum triplex nõ distrumpetur. Eligitur spensa- ergo Petrus, super quem fundata est eccletionis sia: & Iacobus, qui primus de Apostolis arcana martyrio coronatus est: & Ioannes, qui vir opa po- ginatis est exordium. [Et venit in domum tissimũ archisynagogi, & vidit tumultum, & fleadmise- tus, & eiulantes.] Vsq; hodie in synagoga tit. tumultus est. Licet psalmos Dauid promit Mat. 17 a tant se dicere? tũ canticum eorum luctus Ge. 30. f est. [Et ingressus ait eis: Quid turbamini, Σπαρ- & ploratis? Puella non est mortua, sed dortον, mit.] Puella, q̃ vobis mortua est, mihi vi- id est, uit: vobis mortua, mihi dormit. Et quod funis. dormit, suscitari potest. [Et irridebãt eũ.] Ps. 138. Non. n. credebãt ab Iesu posse suscitari fa
a liam archisynagogi. Ipse verò abiectis omnibus, assumpsit patrem, & matrem puellæ. Et istos forsitan eiecisset, nisi propter
G affectum parentum, vt viderent filiam suscitatam. [Et ingreditur, vbi erat puella iacens, & tenens manum puellę &c.] Primũ manum tetigit: sanauit opera, & sic susciRo. 11. tauit. Verè eo tpe completũ est, Cum in- c
trauit plenitudo gentium, tunc oĩs Israel saluus fier. Ait ergo, Thalita cumi: quod interpretat, Puella surge mihi. Si diceret, Thalita Kum, interpretaretur, puella surge. Nunc verò, quia dixit. Thalita Kumi, interpretatur de Syra, & Hebræa lingua, Puella surge mihi. Kumi, hoc est, surge mihi. Videte ergo mysterium in ipsa lingua Hebræa, & Syra. quasi diceret: Puella, quæ mater esse debebas, pp infidelitatem puella facta es. Et aliter possumus dicere: Quia renascēris, puella vocaberis. Puella surge mihi, non tuo merito, sed mea gratia: mihi ergo surge, q̃ sanaris, non ex tuis virtutibus. Et confestim surrexit puella, & ambulabat. Et nos tangat Iesus, & statim ambulabimus. Licèt Paralytici simus, li-

cèt mala habeamus opera, & ambulare nõ possumus, licèt in lectulo incemus peccatorum, & corporis nostri: si tetigerit nos Iesus, statim sanabimur. Socrus Petri la- Mar. 1.
bor uerat febribus: tetigit Iesus manum, c
& surrexit: & statim ministrabat illi. Videte quanta differentia. Illa tangitur, & H
surgit, & ministrare isti sufficit, quia tantum ambulat. Et obstupuerũt stupore maximo, & præcepit illis vehementer, vt tacerent, & nulli dicerent. Videtis causam, quare iecerat turbam signa facturus? Præcepit, & non solum præcepit, sed vehementer præcepit, vt nemo sciret. Præcepit tribus Apostolis, præcepit, & parentibus, vt nemo sciret. Præcepit dñs oĩbus, sed puella tacere non potest, quæ surrexit. Et dixit dari ei manducare, ne resurrectio phantasma putaretur. Et ipse propterea post resurrectio- Lu. vlt. f
nem comedit de pisce, & de fauo. Et dixit dari ei mãducare. Obsecro domine, & nobis iacentibus tange manum, & nos resuscita de lectulo peccatorũ nostrorum, ambulareq̃ nos facias. Cum ambulauerimus, iube nobis dari manducare: iacentes manducare non possumus. Nisi steteri mus, corpus Christi accipere nõ valemus: cui gloria, vnà cum patre, & Spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Homilia octaua.

In diebus illis, cum turba multa, &c. [*Docet præsens homilia quantum interfit inter hanc quatuor milium cibationem de septem panibus, piscibus q̃, paucis, & illam quinque mi* I
lium de quinq; panibus, ac duobus piscibus. Quanquam vtraq; admirabilis prorsus, stupẽda, & soli diuinæ opationi p se cõgruẽs sit.

IN *diebus illis, cum turba multa esset cum Ie-* Mar. 8.
su, nec haberet quod manducaret, conuocatis a. &
discipulis, ait illis: Misereor turbæ, quia ecce Mat. 15
triduo sustinuit, nec habent quod manducent. d
In superiori parte legimus, quoniam do- Mar. 6.
minus pauerit de quinq; panibus quinq; e
milia hominũ. Et de reliquijs leuati sunt duodecim cophini fragmentorum. In illa parabola quicquid visum fuerat, illo tempore disputauimus. Hæc verò historia, q̃ nunc lecta est, & alia est, & ipsa est. Ex parte. n. similis est, & ex parte dissimilis. In illa historia legimus, quòd qui pasti sunt, pasti sunt in deserto: in ista verò legimus q̃d

qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui pasti sunt, in monte pasti sunt. Primũ volo dicere, quid sit dissimile. Debemus.n. scire venas ipsas carnesq; scripturarum, vt cum intellexerimus ipsam scripturam postea sensum videre possimus. Ibi legimus, quia quinq; milia fuerint, qui pasti sunt: hic verò legimus, q̃ quatuor milia fuerũt. Ibi legimus, quòd quinq; panes fuerint: Hic legimus quòd septem panes fuerint, Ibi legimus ſm euangelium Ioannis, q̃ quinque panes hordeacei fuerint: hic verò legimus, q̃ isti panes septem frumentarij sunt. Videtis dr̃iam, videtis, qa ipsum est, & non ipsum est. Nõ debemus igitur scripturas negligenter legere. Hoc solum est dissimile, nihil est aliud, Videamus quid scriptura dicat: ibi legimus qm̃ populus qui pascitur vna die tm̃ fuit cum Iesu, & pascuntur non ad meridiem, sed ad vesperam, declinante sole. Isti verò, hoc est quatuor milia, qui septem panibus pascuntur frumentitijs: quid dicit de illis ipse Iesus, non Apostoli sicut in superiori? Ibi enim Apostoli dicunt, Ecce die tota expectãt te: hic verò ipse saluator loquitur. Ecce iam triduo sustinent me. Vide, quæ sit dr̃ia inter vnum diem, & tres. Ibi ab Apostolis dñs rogatur: vt pascat: hic Apostolos commonet dñs, vt pascant: Hic quid dicit? Si dimisero eos ieiunos in domum suã, deficient Digni erant solicitudine dñi, qui tribus diebꝫ expectauerãt dñm. Deinde videamus, & alia. Quinq; milia hominum quinq; panes comedunt: & de quinq; panum reliquijs implẽtur duodecim cophini. Hic quatuor milia hominum, minor quidem est numerus. Ibi enim quinque milia, hic quatuor. Quatuor milia ergo bouum comedunt septem panes: minor.ſ. numerus plus comedit. Multi.n. vocati, pauci verò electi. Videte quid dicat: Quatuor milia hominum comedunt septem panes: de quinq; panibus implentur duodecim cophini. De septẽ panibus implentur septem sportæ: de minori numero minus remanet, de maiori numero plus remanet. Isti.n. quatuor milia minor quidem in numero, cæterum maior in fide. Qui maior in fide, plus comedit: & quia plus comedit, minus ei remanet. Vtinam, & nos panes frumentitios de scripturis plus comedere possimus, vt minus nobis remaneat in scientia. Multa sunt, quæ dicantur. Cæterum, quia in priori parabola iam explicata sunt, tm̃ voluimus dr̃iam parabolarum dicere. Etenim sensus in priori dictus est. Sequamur autem vestigia sancti Presbyteri. Et quoniam ipse de principio psalmi plenius disputauit, nos reliqua percurremus: pra stante domino, qui viuit, & regnat in secula seculorum, Amen.

Venas suas, carnesque habẽt sacræ literæ.

Ioñ. 6.a K

Mat. 10 & 22. b L

Cap. ſ. 6 quæ homilia de fidera-tur.

Presbyterũ indictus telligit seniorẽ suum episcopũ ſ. & ætati decentem, & sanctioni pontificiæ. M

Homilia nona.

Et venit Bethsaida &c.) Duorum cæcorum commeminit, Bethsaidæi primum, mox Hierichuntini, cuius & apud hunc Marcũ mentio fit capite decimo g. Deinde alterius fit ad alterum collatio allegorica. Demum ad priorem recurrit totus.

ET veniũt Bethsaidã, & adducunt ei cæcum. Mar. 8.

Qm̃ sanctus Presbiter de psalmo diuina cantauit, nos euangelium diuidimus, & quod dicturi eramus in psalmũ, in parte euangelij dicimus. ¶ Et veniunt Bethsaidã, & adducunt ei cæcum, & rogant illũ, vt eũ tãgeret.] Veniunt Bethsaida Apostoli, veniunt quib. dixerat, Nondũ intelligitis. Præterita.n. historia hoc continet. Veniunt ita Bethsaidã, in viculũ Andreæ, & Petri, Iacobi, & Ioannis. Bethsaida interpretat̃ domus venatorũ. De ista.n. domo missi sunt in totum orbẽ venatores, & piscatores. Cõsiderate quid dr̃. Historia manifesta est. Litera patet, spiritus requirat̃. Quia venerit in Bethsaidã, quia cæcus ibi loci fuerit, quia discesserit: quid hoc magnũ? Magnũ quidem est, qd̃ fecit: sed nisi quotidie fiat, qd̃ olim factũ est, nobis quidem magnũ esse cessauit. Et veniũt Bethsaidã. Veniunt Apostoli in domũ suã, vbi nati fuerant. Et adducunt ei cæcũ. Diligẽter tẽ aduertite, notate quod dr̃. In domo Apostolorũ cæcus est; vbi nati sunt Apostoli, ibi cęcitas est. Intelligitis quod dico? Cæcus iste populus Iudęorũ est, qui in domo Apostolorũ erat. Et adducunt ad eum cęcũ. Iste est cæcus, qui in Hiericho secus viam sedebat: non in via, sed secundum viam: non in lege vera, sed in lege literæ. Et rogant eum, vt illum tangeret. Ille, qui erat in Hiericho, cum audiret Iesum prætereuntẽ, cœpit clamare, & dicere: Miserere mei fili Dauid, & increpabant illum prætereuntes. Cæterũ Iesus non increpat. Non.n. venit, nisi ad oues perditas domus Israel. Iussit eum ad se adduci. Ille audiẽs, quòd

A

quòd Iesus vocaret se: exiliuit, inquit, & sua vestimenta dereliquit: & sic cucurrit. Non potuit ire cum vestimẽtis suis. Quid causæ fuit, vt vestimenta dimitteret, & sic ad Iesum curreret? Non potuit ire cum veteribus vestimentis: nudus cucurrit ad dominum. Cæcus erat, sordida habebat vestimenta cõscissa, & dirupta. Cucurrit itaque quasi cæcus, & sanatus est: quia ita erat in Hiericho cæcus ille secundum viã, qui & sanatus est. Iste nũc curatur in Bethsaida. Et rogant eum, vt illum tãgeret. Rogant discipuli dominum saluatorem, vt illum tãgeret. Ille.n. quia præ cæcitate ignorabat viam: ambulare non poterat, vt tangeret Christum. Rogant dicentes ei, tange, & sanabitur. *Et apprehendit manum cæci, & eduxit eum extra vicum.* Apprehendens manum eius. Quia manus eius sanguine plena erat, apprehendit manum, & purgauit eam. Apprehendit manum eius quasi cæci, ipse via, & ductor: & eduxit eum extra vicum. Putatis nos vim scripturæ sanctæ facere? Forsitan aliquis dicat in tacita cogitatione: Iste semper allegorias sequitur, vim scripturæ sanctæ facit. Quid causæ est, respondeat mihi, qui hoc cogitat: quid causæ est, vt ingrediatur in Bethsaidã, & offeratur ei cæcus? Non eum curat in ipso viculo, sed extra vicum: non.n. sanari potest, & videre in lege, sed in euangelio. Vsq; hodie Iesus, si ingrediatur Bethsaidam, hoc est in synagogam Iudæorum: Iesus, id est sermo diuinus ingrediatur in synagogam Iudæorum, hoc est in concilia Iudæorum. Cæcus ille, quandiù in synagoga est, & in litera: sanari non potest, nisi foras adducatur. *Eduxit eum extra vicum, & expuens in oculos eius, impositis manibus suis.* Saliua Christi medicina est. *Et expuens in oculos eius, impositis manibus suis interrogauit eum, si aliquid videret.* Scientiæ semper profectus sunt. Non potest aliquis in vna hora perfectam sapere sapientiam, quanuis prudens is sit. Non nisi multo tpe & eruditione diù quæsita, ad perfectã sciẽtiam potest quis peruenire. Primum tollũtur sordes, & cæcitas tollitur, & ita lumen venit. Saliua domini perfecta doctrina est, quæ vt pfectè doceat, a dominico ore procedit. Saliua domini, vt ita dicã, quasi de substantia domini scientia est. Sicut n. sermo, qui de ore procedit, medicina est: sic saliua videtur, quasi de dei, hoc est ipsa exire substantia. Hoc ergò, quod dicit, hoc est, se cretiore doctrina, absterſit errorem oculorum ipsius. Et expuens in oculos eius, impositis manibus suis. Saliua oculos sanat: manus ponuntur in capite. Saliua cæcitatem propellit, manus imponunt benedictionem. Et interrogauit eum, siquid videret. Sciebat quid videret, & quid non videret. Dixit tamen, si aliquid videret. Quando interrogat, si aliquid videret: scit, quod adhuc non perfectè conspicere. Et suspiciens, ait Pulchrè dixit anaulepsas, hoc est suspiciens, qui quandiù cæcus erat, deorsum aspiciebat: sursum adspexit, & sanatus est. *Suspiciens, ait: Video homines veluti arbores ambulantes.* Nec cæcus est, nec oculos habet. Video homines veluti arbores ambulantes. Vmbram adhuc video, nec dum veritatem. Quod dicit, video homines veluti arbores ambulantes hoc dicit. Video aliquid in lege, sed clarum euangelij lumen necdum aspicio. Vsque hodie Iudæi vident homines veluti arbores ambulantes: vident Moysen, & non vident eum: legunt Esaiam, & non intelligunt. Vident homines, homo est enim Esaias, Hieremias, omnes pphetę homines sunt, ad comparationem iumentorum. Homo cum in honore esset, non intellexit: adsimilatus est iumentis insipientibus, & similis factus est eis. Ergo rationabiles prophetas non vident quasi homines, sed quasi arbores. i. irrationabiles, inintelligibiles. *Deinde imposuit iterũ manus super oculos eius.* Qui me putas vim facere scripturæ, qui dicis, vim facis? hoc habet tantùm, quod sonat in litera? nihil ne intrinsecus est? Manus tenet super oculos ipsius, & interrogat, an aliquid videat. Et posuit iterum manus suas super oculos eius, & cœpit videre. Videte quid dicitur: Imposuit manus super oculos eius, & cœpit videre. Si humana esset virtus, vtiq; etsi videret: manibus super oculos impositis videre non poterat. Sed manus domini omnibus oculis clarior est. Et imposuit manus super oculos eius, & cœpit videre: & restitutus est, vt videret clarè omnia. Omnia, inquam, hæc videret, quæ nos cernimus: videret mysteria trinitatis, videret omnia quæ in euangelio sacramẽta sunt. Vt videret clarè. Nisi essent aliqui, qui viderent, & tamen nõ clarè viderent: nunquàm hoc diceret, vt videret clarè. Nunc ergo, quod dicitur, videret clarè:

B

C

D

E

Psal. 48. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

clarè: & nos omnes videmus. Credimus enim in Christum, qui verum lumen est: sed inter videntes, & videntes, magna distantia est. Secundum enim fidem vniuscuiusq; credentis, est Iesus aut magnus, aut paruus. Si peccator sum, & ago pœnitentiam, pedes tango: si sanctus sum, caput tuo. *Et misit illum in domum suam, dicens: Vade in domum tuam: & vicum ne introieris, & nemini dixeris.* Videte diligenter. Cæcus iste in Bethsaida erat: educitur foras. Ibi sanatur, non in Bethsaida, sed extra Bethsaidam. Et quia sanatus est: dicitur ei, Reuertere in domum tuam, sed non vadas in vicum. De Bethsaida tollitur: ibi erat, ibi inuenitur. Et quomodo non est Bethsaidæ ipsius domus? Videte quid dicitur. Si secundum literam intelligimus: penitus sanare non potest. Si enim cæcus iste inuenitur in Bethsaida: & de Bethsaida tollitur foras, & ibi curatur: & dicitur ei, reuertere in domum tuam: vtiq; dicitur ei, reuertere in Bethsaida. Si autem reuertitur in Bethsaida: quomodo dicitur ei, ne introieris in vicum? Vides ergo quod spiritualis intelligẽtia est. Educitur de domo Iudæorum, de viculo Iudæorum, de lege Iudæorum, litera Iudæorum, de traditionibus Iudæorum. Qui non poterat sanari in lege, sanatur in gratia euangelij, & dicitur ei, Reuertere in domum tuam: non in istam domum, quam tu putas, vnde egressus est: sed in domum, vnde fuit, & Abraham. Si- Ioã.8.g quidem Abraham pater credentium est. Abraham vidit diem meum, & lætatus est. In domum tuam reuertere: hoc est, in ecclesiam: dum venio, inquit, vt scias quomodo gubernare debeas ecclesiam, quæ est domus dei. Vides ergo, quoniam domus Dei ecclesia est. Dicitur ergo ei: vade in domum tuam: hoc est, in domum fidei: hoc est, in ecclesiam: ne reuertaris in viculum Iudæorum. In qua ecclesia vtinã semper maneamus, concedente domino, qui viuit, & regnat in secula seculorum, Amen.

Homilia decima.

Amen dico vobis &c. quod in vetere testamento domino fuit, Vino ego hoc: in nouo, Amen, amen. Stare insolorum est: contrà, impiorum iacere.

Amen dico vobis, quia sunt quidam de hic adstantibus, qui non gustabunt mortem. H
Amen dico vobis. Iurat Christus: debemus Mar. 9.
Christo iuranti credere. Quod.n. in veteri a
testamento dicitur, Viuo ego dicit dominus: in nouo testamento dicitur, Amen a Nu.14.
amen dico vobis. Amen amen, dicitur, verè d
verè. Veritas loquitur veritatem, vt vincat
mendacium. Amen dico vobis, quia sunt
quidam de hic adstantibus. Dico vobis discipulis: Iudæis autem non loquor: clausas.n. habent aures, & meus sermo eas penetrare non potest. Quia sunt quidam de I
hic adstantibus, qui non gustabunt mortem donec videant regnum dei: pulchrè de his qui stant, dicitur, Non gustabunt mortem. Qui.n. stat: in eo quo stat, nõ gustat mortem. Nam & Moyses, loquitur in Deut. Quadraginta, inquit, diebus, & quadraginta noctibus steti in mõte cum deo. Deu.10
Solus stetit quadraginta diebus: & ideò b
meruit legem accipere. Stantibus datur, iacentibus non datur. Singula verba discutimus, vt ad lectionis mysteria perueniamus. Si.n. pulchra vestibula sunt: qualis ipsa domus erit? Qui non gustabunt mortẽ. Mortis plura sunt genera. Alij gustabunt mortem, alij vident, alij comedunt, alij saturantur, alij reficiuntur. Cæterùm, & Apostoli quoniam stabant, & Apostoli erãt: propterea ne gustauerunt quidem mortẽ. Et hoc interim diximus secundum tropologiam, secundum & illum sensum: Quis pſ.88.g
est hominum, qui viuat, & nõ videat mortem? In eo quod dicit, quis: aut impossibile dicit, aut difficile. Qui non gustabunt mortem. Sunt quidam, qui non gustabunt mortẽ: qui verò mortem non videant, difficile reperitur. Hic autem mortem peccati intelligere debemus. Anima.n. quæ peccauerit, ipsa morietur. Difficile est ergo, vt Eze.18.
quis viuat, & non videat mortem. Inter a
videre, & gustare differentia est. Qui videt, K
videt quidem, sed non gustat: qui autẽ gustat, necesse est, vt videat. Videamus quid Quid ſit gustare mortem, quid sit videre mortẽ. Vidi mulierẽ pulchrã, voluit anima mea eam concupiscere: dei timor expellit desiderium. ter guſtare, & videre mortẽ.

derium. Vidi mortem, sed non gustaui. Si essit videre, & cõcupiuero: iam mœchatus sum in corde meo, ecce gustaui mortem. Hoc est gustare mortem, nõ comedere, nõ reficiri: sed quasi paululũ animo degustare. Apostoli quasi Apostoli ne gustauerũt quidem mortem. Si verò, & secundò, & tertiò rem persecero, & frequentauero in fornicatione: iam non solùm gustaui, sed & saturatus sum. Propheta ergo videre, quid dixerit. Nõ dixit, Quis est homo, qui viuat, pſ.88.g
& non gustet mortẽ: sed dixit, Quis est hõ qui viuat, & non videat mortem? difficile est.n. esse, quem concupiscentia non tẽtet, quem tentamenta non quatiant. Hoc interim diximus fm sublimiorem sensum. Cæterùm dicamus de historia. *Dixit dominus* Mar.9.
ad discipulos, quoniam sunt multi de hic adstantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum dei veniens in virtute sua. Quod dicit hoc est: Nisi me antè regnãtẽ viderint, nõ morientur. Hoc fm historiã. Et sequitur: *Et post dies sex assumpsit Iesus Petrum, et Ia-* L
cobum, & Ioannem, & ducit illos in montem excelsum seorsum solos & transfiguratus est coram eis. Et hoc esse dicunt: hoc est, Viderunt Apostoli qualis regnaturus esset Christus: videntes illum in monte transfiguratum, viderunt illum Apostoli transformatum in gloria sua, qualis regnaturus esset. Et hoc est ergo quod aiunt, Non gustabunt mortem, donec videant regnũ dei. Quid factũ est, post dies sex? In euangelio hẽs fm Matthæũ, Et factũ est die octaua: videtur itaq; fm historiam esse distãtiam. Matthæus.n. octo dies dicit, Marcus sex dicit. Sic ergo debemus intelligere, quod Matthæus, & primã dixerit, & nouissimam: Marcus verò mediastin dixerit. Scim historiam hoc dr, qm ascendit in montem, qm transformatus est, qm Moyses, & Helias visi sunt colloquentes cum eo, qm Petrus ei dixit delectatus visione pulcherrima. *Domine vis, vt tria tabernacula faciamus, tibi vnum, Moysi vnum, & Heliæ vnum?* Et statim dicit euãgelista. *Nõ.n. sciebat, quid loqueretur. Erant.n. timore perterriti.* Et deinde dicitur *quod facta est nubes, et ipsa nubes candida obumbrans eos, & venerit vox de cælo dicẽs, Hic est filius meus charissimus, hunc audite. Et statim circumspicẽtes neminem, viderunt, nisi Iesum.* Historia M
hoc continet. Qui amant historiam: qui solum Iudaicam sequuntur sententiã, qui sequuntur occidentem literam, & non vificantem spiritum. Non historiam denegamus, sed spiritualem intelligentiam præferimus, Nec hæc nostra sententia est. Sequuntur Apostolorum sententiam, & mazimè vasis electionis, qui ea verba, quæ Iu Gal.4.e
dæi intellexerunt in mortem suam, intellexit in vitam suam Apostolus videlicet, qui dicit, quod Sara, & Agar in duo testamenta interpretentur. s. mons Sina, & mõs Sion. Hoc interpretatur in duo testamenta: Hæc autem sunt in duo testamenta. Nunquid non fuit Agar? nunquid nõ fuit Sara? Nunquid mons Sina non est? nunquid mons Sion non est? Historiam non negauit, sed sacramenta prodidit: nec dixit, quæ intelliguntur duo testamẽta: sed, quæ sunt, inquit, duo testamẽta. *Et post dies sex assumens Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioãnem.* Post dies sex: Orate dominum, vt eodem spiritu, quo dicta sunt, exponantur. Et factum est, post dies sex. Quare nõ post dies nouem, quare non post dies decem, quare non post dies viginti, quare nõ post quatuor, quare non post quinque, nec antè aliquis numerus assumitur, nec postea, sed sextus eligitur? Et factum est, inquit, post dies sex. Hi qui stant cum Iesu, de qui A
bus dicitur, Quia sunt quidam de hic adstantibus: hi regnum Dei non vident, nisi post dies sex. Nisi enim mundus iste transierit, qui in sex diebus intelligitur, verum regnum non apparebit. Cum autem pertransierint sex dies: qui fuerit Petrus: hoc est, qui vt Petrus a petra Christo nomen acceperit: regnum videre merebitur. Quo- 1.Co.10
modo enim a Christo dicimur Christiani: ita a petra dictus est Petrus, hoc est petrinus. Siquis ergo de nobis fuerit petrinus, & talem hoc est eam fidem habuerit: vt super illum ædificetur ecclesia Christi. Siquis fuerit, vt Iacobus, & Ioannes fratres non tantùm sanguine, quantùm spiritu. Siquis fuerit Iacobus pternister, id est, supplãtator: & Ioannes, id est, gratia domini. Cum.n. supplantauerimus aduersarios nostros, tunc merebimur gratiam Christi. Si quis habuerit sublimiora dogmata, & intelligentiam excellẽtiorem, & meruerit vocari filius tonitrui: necesse est, vt ab Iesu ducatur in montẽ. Simulq; cõsiderate: quod Iesus donec deorsum est, non transfiguratur: ascendit, & transmutatur: & ducit illos in montem excelsum seorsum solus, & transfiguratus est coram ipsis: & vestimẽta eius facta

Universidad de Deusto
Biblioteca

B facta sunt splendentia, & candida nimis. Vsque hodie Iesus alijs deorsum est, alijs sursum est: Qui deorsum sunt, & deorsum habent Iesum: & turbæ sunt, & in montem ascendere non valent. In monte enim soli discipuli ascendunt: turbæ deorsum remanent. Si quis ergo deorsum est, & de turba est: non potest videre Iesum in candidis vestimentis, sed in sordidis. Si quis literam sequitur, & deorsum est totus, & terram respicit more brutorum animaliū: hic non potest videre Iesum in veste candida. Qui autem sequitur sermonem Dei, & ad montana. i. ad excelsa cōscendit: isti Iesus statim commutatur, & vestimenta Iesu candidiora fiunt. Hoc quod legimus, si secundum literam intelligimus: quid habet in se candidum, quid habet in se splendidum, quid sublime? Si autem spiritualiter intelligimus: statim scripturæ sanctæ, hoc est, vestimenta sermonis mutantur, & candida fiunt velut nix: qualia fullo non potest in terra facere. Tolle quoduis propheticum testimonium, tolle euangelicā parabolam: si secundum literam intelligi, nihil in se habet splēdidum, nihil candidum. Sin autem Apostolos sequeris, & spiritaliter intelligis: statim vestimenta sermonis mutantur, & candida fiunt: &
C Iesus totus immutatur in monte: & vestimenta eius candida nimis quasi nix, qualia fullo super terram facere non potest sic candida. Qui in terra est, & deorsum, hic non potest vestimenta candida facere: qui autem cum Iesu ascendit in montem, & quasi terram deorsum relinquit, meditatur ad montana, & ad cœlestia conscendere: iste potest talia facere vestimenta, qualia fullo super terram non potest facere. Dicat mihi aliquis, licet non dicat, tamen tacitus secum cogitet: Interpretatus es, quid sit mors: dixisti sermonem Dei, dixisti vestimenta, scripturas sanctas. Dic mihi, qui sunt isti fullones, qui non possunt talia facere vestimenta, qualia habet Iesus? Fullonum hoc opus est, vt quod sordidum est, candidum faciant: & vt candidum faciant, non possunt sine labore facere: sed necesse est, vt calcent vestimenta, vt lauent, vt ad Solem expandant. Nisi enim multo labore de sordido in candidū colorem non mutantur vestimenta. Voluit Plato, voluit Aristoteles, voluit Zeno Stoicorū princeps, voluit, & Epicurus voluptatis assertor, dogmata sua sordida sermonibus quasi candidis candidare: sed nō potuerunt talia facere vestimenta, qualia Iesus in monte possidet: quoniam super terram erant, totum de terrenis disputabant. Nullus igitur fullonum, hoc est, disceptatorum secularis literaturæ, potuit D
talia facere vestimenta, qualia in monte possidet Iesus. *Et apparuit illis Helias cum Moyse, & erant loquentes cum Iesu.* Nisi Iesum vidissent transformatum, nisi vestimenta illius candida, Moysen, & Heliam videre non poterant loquentes cum Iesu. Quandiu Iudaicè intelligimus, & literam sequimur occidentem: Moyses, & Helias cum Iesu non loquuntur, euangelium nesciunt. Sin autem Iesum sequuti fuerint, & videre dominum meruerint trāsformatum, & candida vestimenta eius, & omnia spiritaliter intelligere, quæ scripta sunt: statim Moyses, & Helias veniunt. i. lex, & prophetæ, & colloquuntur euangelio. *Et apparuit eis Helias cum Moyse, & erant loquentes cum Iesu.* In euangelium secundū Lucam etiam hoc additum est: Et annunciabant, inquit, illi, quo genere passurus esset in Hierusalem. Hoc Moyses loquiquitur, & Helias: & loquuntur ad Iesum, hoc est ad euangelium. Et annunciabant illi, quomodo passurus sit in Hierusalem. Lex enim, & prophetæ Christi passionem annunciant. Videtis, quomodo prodest animæ nostræ intelligentia spiritalis, sed & ipsi Moyses, & Helias videntur in candidis vestimentis. Quandiu non sunt cū E
Iesu non habent candida vestimenta. Si enim legas legem, hoc est, Moysen: si prophetas legas, hoc est, Heliam: & non illos intelligas in Christo, & nō intelligas quomodo Moyses loquitur cum Iesu, quomodo Helias loquitur cum Iesu, sed intelligas Moysen sine Iesu, & Heliā sine Iesu, & quomodo ei non annunciant passionē nec in montem conscendunt Moyses, & Helias, nec habent candida vestimenta, sed tota sordida sunt. Si enim literam Iudaicè sequaris: quid tibi prodest legere, quòd Iudas concubuerit cum Thamar nuru sua: quid tibi prodest, quòd Noe inebriatus est, & denudatus est: quid tibi prodest, quia Onam filius Iudæ fecit rem turpissimam, quam dicere erubesco: quid, inquam, tibi prodest? Sin autem spiritaliter intelligas: vides, quomodo vestimēta sordida

Lu. 9. d

Ge. 38. a & seq. Gen. 9. Ibi. 38. b

sordida Moysi vertuntur in candida. Petrus igitur, & Iacobus, & Ioannes, qui sine Iesu ante Moysen, & Heliam viderant, quia viderunt illos cum Iesu colloquentes, & habere vestimenta candida: vident se esse in monte. Verè enim in monte cōsistimus, quando spiritaliter intelligimus. Si lego Genesim, si lego Exodum, si Leui-
F ticum, si Numeros, si Deuteronomium, quandiū carnaliter lego, deorsum mihi esse videor: si spiritaliter intellexero, ad montana conscendo. Vides ergo quomodo Petrus, & Iacobus, & Ioannes videntes se esse in monte: hoc est, in intelligentia spirituali, humilia, & humana contemnunt, excelsa, & diuina desiderant: nolunt ad terram descendere, sed toti in spiritalibus immorari. *Et respondens ait Petrus Iesu: Rabbi, bonum est nos hic esse.* Et ego quando scripturas lego, & spiritaliter aliquid intelligo excelsius: nolo inde descendere, nolo descendere ad humiliora: volo in pectore meo tabernaculum facere Christo, & legi, & prophetis. Cæterùm Iesus, qui propterea venit, vt quod perditum erat, saluaret: qui non venit saluare eos, qui sancti sunt, sed qui se malè habent: scit, quia si in monte genus hominum fuerit non saluabitur, nisi ad terrena descenderit. *Rabbi, bonum est nos hic esse: faciamus tria tabernacula, tibi vnum, & Moysi vnum, & Heliæ vnum.* Nunquid arbores erant in monte illo? Deinde etiam si essent arbores, & vestimenta, speramus, quòd hoc voluerit Petrus facere, vt illis faceret tentoria, vt habitarent ibi? Et hoc est totum, quod Petrus facere desiderabat, vult tria facere tabernacula Iesu
G vnum, Moysi vnum, & Heliæ vnum: vt legem separaret, & prophetas, & euangeliū, quæ non possunt separari. Et quodammodo hoc dicit, Faciamus tria tabernacula tibi vnum, & Moysi vnum, & Heliæ vnū. O Petre licèt in montem conscenderis, licèt Iesum videas transformatum, licèt vestimenta eius candida: tamen quia Christus necdum pro te passus est, adhuc scire non possis veritatem. Aliquis dicat: Faciamus tria tabernacula tibi vnum, Moysi vnum, & Heliæ vnum: aliquis loquatur ad dominum, Facio tibi tabernaculum, facio & seruis tuis similia tabernacula. Siquando inæquales æqualiter honorantur: maioris iniuria est: Faciamus tria tabernacula. Tres erant in monte Apostoli, & volunt facere tria tabernacula. Erat Petrus, erat Iacobus, & Ioannes: vult vnus vnum capere, alter alterum, & tertius tertium. Non enim sciebat, quid diceret: cum dominum cum seruis æqualiter honoraret. Vnum siquidem est tabernaculum euangelio, & legi, & prophetis. Nisi simul habitauerint, non possunt habere concordiam. Et facta est nubes obumbrans eos. Nubes secundum Matthæum photine. H
Mihi videtur ista nubes esse gratia spiritussancti. Tabernaculum tegit vtique, & obumbrat, qui sunt in tabernaculo. Quod igitur solent facere tabernacula, hoc fecit nubes. O Petre qui vis tria facere tabernacula, respice vnum tabernaculum Spiritus sancti, qui nos pariter protegit. Si feciſses tabernacula, vtique feciſses humana: & vtiq; illa feciſses, quæ lucem excluderent, & vmbram includerent. Nubes autem ipsa lucida, & obumbrans, hoc est vnum tabernaculum, non excludit Solem iustitiæ, sed includit. Et dicet tibi pater, Quid facis tria tabernacula? Ecce habes vnum tabernaculum. Videte mysterium trinitatis, secundum meam tamen intelligentiam. Ego enim omne, quod intelligo, sine Christo, & Spiritusancto, & patre nolo intelligere. Nisi intellexero in trinitate, quæ me saluabit: dulce mihi non potest esse, quod intelligo. *Facta est nubes* photine *lucida. Et venit vox de nube, dicens: Hic est filius meus clarissimus, ipsum audite.* Quod dicit, hoc est: O Petre qui dicis, faciam vobis tria tabernacula, tibi vnum, & Moysi vnum, & Heliæ vnum: nolo, vt facias tria tabernacula. Ecce ego tibi dedi tabernaculum, quod vos protegat. Noli æqualiter domino, & seruis facere tabernacula. Hic est filius meus clarissimus, ipsum audite. Hic est filius meus non Moyses, non Helias. Isti serui sunt, hic filius est. Hic est filius meus, de mea natura, de mea substantia, in me manens, & totus, quod ego sum. Hic est filius meus charissimus. Et illi quidem chari sunt, sed iste charissimus est, hunc igitur audite. Illi istum prædicant vos autem hunc audite: ille dominus, isti conserui sunt, Moyses, & Helias de Christo loquuntur, conserui vestri sunt: hic est dominus, hunc audite. Nolite conseruos sic honorare, quomodo dominum. Dei filium solùm audite. Dum hoc loquitur pater, & dicit: hic est filius meus charissimus,

Mat. 17 a habes. ἐδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς. i. ecce nubes lucida obūbrauit eos.

Marcus hoc loco hēt. ἴδε ἐγὼ ποιῶ τρεῖς σκηνάς σοι καὶ μιᾷ Μωσεῖ καὶ μιᾷ Ἠλίᾳ. I i. & facta est nubes obumbrās eos

Universidad de Deusto
Biblioteca

hunc audite: nō apparuit, qui loqueretur. Nubes enim erat, vox audiebatur. Dicebatur, hic est filius meus charissimus: hunc audite. Fieri poterat, vt Petrus diceret: de Moyse dicit, de Helia dicit. Ne igitur illi dubitarent, dum loquitur pater, illi subtrahuntur duo: & solus Christus remanet. Hic est filius meus charissimus, hunc audite. Dicit Petrus in corde suo, Quis est filius eius? Tres video: putas de quo loquit? dum quærit, quem eligat: vnum respicit, & statim circunspicientes, dum tres quærunt, vnum inueniunt. Immo, vt amplius dicam, in vno tres reperiunt. Magis enim inuenitur Moyses, & Helias, si in Christo

K conglobentur. [Et statim circunspicientes neminem amplius viderunt.] Ego quando lego euangelium, & video ibi testimonia de lege, testimonia de prophetis, solum Christum considero. Sic vidi Moysen, sic vidi prophetas: vt de Christo intelligerē loquentes. Deniq; quando venero ad splēdorem Christi, & quasi splendidissimum lumen clari Solis aspexero: lucernæ lumē

A. simile non possum videre. Nunquid lucernam, si incendas in die, lucere potest? Si sol luxerit, lux lucernæ non paret: Sic, & Christo præsente comparata lex, & prophetæ penitus non apparent. Non dettaho legi, & prophetis, quin potius laudo: quia Christum prædicant. Sed sic lego legē, & prophetas, vt non permaneant in lege, & Prophetis, sed per legē, & prophetas ad Christum perueniam: cui cum patre, & spiritu sancto honor, gloria & maiestas per infinita sæcula seculorum, Amen.

Homilia vndecima.

Et cum appropinquaret Hierosolymæ, &c.) *De pullo asinæ agit, qui nondum frænos passus gentilitiæq; idololatriæ symbolū præferens, ad dominum per discipulos adduci iubetur: idq; ad Bethphage, id est, domum maxillarii.*

L *Parænesis.*) *Apparet non integram esse homiliam, sed fragmentum. Nos tamen dicto audientes benignissimi redemptoris, qui suis dixit discipulis & per illos nobis: colligite, quæ superauerunt, fragmenta, ne pereant, curauimus ne, & hæc qualiscunque portiuncula deperiret.*

Mar. 11 & Mat. 21. a & Luc. 19 e

ISte qui ligatus fuerat, quomodo iste pullus multos habebat dominos, secundum euangelium Lucæ: quo a multis dūis tollitur, & ad vnum dūm adducitur, quo ante portā erat, & in aphodo erat? Ante portam quidem erat, paratus erat ad fidem: sed sine Apostolis intrare non poterat, & erat in amphodo, i. inter gentilitatem, & Iudaismū, & quid sequeretur, ignorabat: Mar. 11 a quo pullus ille ſm Marcum dicitur talis esse, cui nunquā aliquis sederat? Verè nunquā insederat huic pullo aliquis. Omnes voluerant illud domare, & sedere: sed nemo potuerat. Non poterant sedere, quia edomitus non fuerat. O rem nouam. Victus erat, & tñ domari non poterat. Diuersum longè facit Iesus. Soluit.n. & sic domat. Et iste ipse pullus adducitur a Bethania, & adducitur ad Bethphage. Iesus autem erat in Bethania. Diuersi.n. euangelistæ aliter atq; aliter dicunt. Alij dicunt, q̄ erat Iesus in Bethania: alij, quod erat in Bethphage. Bethania locus est, viculus est: vbi hodie lazarus est, viculus Marthæ, & Mariæ, viculus Lazari. Simulq; considerate. Illuc adducit istum pullum indomabilem, vbi Lazarus fuerat suscitatus. In Bethania, quod interpretatur domus obediē tiæ. Indomabilis erat, adducitur ad obedientiam, vt sedeat in illo Iesus. Diximus de Bethania, dicamus de Bethphage. Bethphage interpretatur domus maxillæ. Videte ordinem fidei. Prius ūm credimus, & venimus in Bethaniam, hoc est in domū obedientiæ: & postea venimus in domū maxillarum, in domum confessionis, in domum sacerdotalem. Siagona.n. accipere solebant sacerdotes. Dicat aliquis, sacerdotes, quare non accipiunt siagona, hoc est maxillam? Nihil aliud accipit sacerdos, nisi siagona, & pectusculum, & humerum. Videte quid accipiant sacerdotes maxillā, pectusculum, & humerum, videte quid accipiant. Sacerdotalis.n. officij est, posse docere populos. Vnde dicitur, & in prophe-

M Bethania domus obedientiæ dñi Beth, domus, פה id est, os oris. Ghe, id est, vallis. Hieron. domus maxillarū. Σιαγών. i. maxilla. De pectusculo, & armò. habes. Leui. 7. Aggæi. 2.

A

Assertio operū.

ta, Interroga sacerdotes legem Dei. Sacerdotum est.n. interrogatos respondere de lege. Accipiunt ergo sermonem qui in maxilla est, accipiunt pectusculū, hoc est scientiam scripturarum. Nihil enim prodest habere verba, si scientiam non habueris: cū acceperis siagona, cum acceperis pectusculum: tūc accipis, & brachiola, hoc est opera. Nihil prodest habere te verba, habere te scientiam, si non habueris opera. Hoc totum quare dixi? Qm̄ iste pullus asinæ adduci-

adducitur ad domum maxillarum, quod interpretatur Betphage, nō adducitur primùm ad brachiola, non adducitur primū ad pectusculum: sed adducitur ad maxillam, ad sermonem, qui doceat eum Ascendit itaq; istum pullum saluator: ascendit, quia lassus erat: de Samaria Galilææ venerat Hiericho, de Hiericho venerat vsq; Bethaniam, montem tm̄ ascenderat, lassus non fuerat: pro duobus tñ. milibus lassatur, & quærit asinum. De Hierusalem ibat in Galilæam, vsq; Samariam pedibus ambulans: & duo milia ambulare nō potuit? Sed oē, quod fecit Iesus, sacra sunt, salus

1. Cor. 10. g nostra est. Si.n. dicit nobis Apostolus, Siue māducatis, siue bibitis, siue quid aliud faciatis: oīa in nomine dñi facite, quanto magis saluator, siue ambulat, siue sedet, siue comedit, siue dormit: nostra sunt sacramenta? Ascendit itaque asinam: sed dicit alius euangelista, quòd pullum ascendit.

B Alius verò dicit, quòd pariter, & in asinā, & in pullum ascendit. Rem dico ridiculā. Nunquid singulos pedes in ambobus asinis habere poterat? Hoc totum loquor cōtra Iudæos. Si.n. venit in asina, non venit in pullo. Vniuersa quidem facta sunt, sed aliud præcessit in signum. Sed & pullo asinæ indomabili, qui frœnos accipere non

Mat. 21 a poterat, cui nunq̄ aliquis sederat, in populo gentilium sedit in asina, in his qui credebant de synagoga. Et vide quid dicat. Et sedit, inquit, in asina subiugali, quę collū, & ceruices lege habebat tritas. *Et occurrit, inquit, ei multitudo.* Quandiù erat in monte, multitudo ei occurrere nō poterat: cœpit descendere, & occurrit turba. [Et clamauit, inquit, turba præcedens, & sequēs: Hoschiah-na filio Dauid: benedictus qui venit in nomine domine, osianna in excelsis.] Et qui præcedebāt, & qui sequebantur, consona voce clamitāt. Qui sunt, qui præcedunt? Patriarchæ, & prophetæ. Qui sequuntur? Apostoli, & gentilium populus. Sed & in præcedentibus, & in sequentibus vna vox, Xps est. Ipsum laudāt, ipm voce consona concrepant. Et quid dicūt? Osiāna filio Dauid: Benedictus, qui venit in noīe dñi, osiāna in excelsis. Tria dicūt:

C Osianna filio Dauid, hoc ad incipientes. Benedictus, qui venit in noīe dñi: hoc ad perfectos. Osianna in excelsis: hoc ad regnantes. Nemo nos putet diuidere Xpm. Hoc.n. solent æstimare calumniatores, q̄ nos in Xpo duas personas faciamus, aliū hoīem, & aliū Deū. Nos in trinitate credimus, non credimus in quaternitate, duas in Xpo esse psonas. Si.n. Xps duas personas habet, pr̄ & filius. i. Xps, duplex est: ergo quatuor personæ sunt. Nos ergo credimus in patrē, & filiū, & spiritū sanctū. De patre, & spiritu, nulla dubitatio est. Nō.n. adsumpserunt corpus, non adsumpserunt aliquā vilitatē. Nunc verò de Christo dicimus, Deo nro, filio Dei, & filio hoīs, & vno filio dei. Ipse Dei filius, & filius hoīs. Quicquid magnū est, refer ad filiū Dei: quicquid paruū est, refer ad filiū hoīs: & tñ vnus filius Dei est. Hoc qua necessitate compulsus sum dicere? Qm̄ audiui quosdam calumniari, qui forsitan habent animam Arrianam. Qm̄ & iniuriā humanitatis ad Deum referre nolui, non diuido Pſ. 138. Xpm. Ipse.n. & in inferno est, & in cœlo est: vno atq; eodē tpe, & descendit ad inferos, & cū latrone intrauit in paradisum. Oīa elementa tenet in pugillo suo. Si aūt in pugillo illius sunt: vbi non est, qui oīa tenet? Hæc orationib. vestris, vt potuimus, disseruimus. Hoschiah-na autem sciatis es D se, quod Græcè dicimus soson de. Quod enim dicitur in editione. Septuaginta ὁ κyrie soson de, in Hebreo habetur, יהוה הושיעה נא, hoc est. Domine saluū fac obsecro. Cui sit gloria in secula seculorum, Amen.

Homilia duodecima.

De ficu, quæ ad domini vocem cōtinuo exaruit. Hæc homilia, quòd sciam, nihil habet non peruium legenti.

Mar. 11 & Mat. 21. b. & Luc. 19 g ET intrauit dominus Iesus Hierosolymam in templum, & circunspectis omnibus cum iā vesperā esset hora, exiuit in Bethaniam cum duodecim. Ingreditur dominus Hierosolymam in templum. Ingreditur. Ingressus quid facit circunspectis omnibus? Quærebat in templo Iudæorum, vbi caput possit reclinare, & non inueniebat. Et circunspectis omnibus, quid dixit? Circunspectis omnibus respiciebat sacerdotes, volebat esse cum illis: sed non poterat, quia semper sacerdotibus seruiebat. Circunspectis ergo omnibus, quasi cum lucerna quæreret. Illud est, quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Soph. 1 c dicitur in Sophonia propheta, Et scrutabor Hierosolymam, cum lucerna. Sic ergo, & dominus cum lucerna circunspexit omnia, quærens in templo, & nihil, quod eligeretur, inuenit. Quum iam vespera esset circunspectis omnibus. Vide qd dicat, circunspectis omnibus: licèt non inueniret, tamen quandiù lux fuit, non recessit de templo: cum aũt facta esset vespera, cũ templum Iudæorum ignorantiæ tenebræ obcæcassent, cum vespera esset hora, intrauit in Bethaniam cum duodecim. Quæ-
Ad anachoretã digressio. fuit saluator, quæsierunt apostoli, in templo nihil inuenerunt, egressi sunt de templo. Gaude monache: gaude, qui in deserto versaris: quod in templo nõ inuenitur, inuenitur foras. Intrauit in Bethaniã cum duodecim. Bethania interpretatur, domus obedientiæ. Recessit igitur de templo Iudæorũ, vbi erat superbia: venit in domum obedictiæ. Obedientia, vbi humilitas. Dimisit superbiam Iudæorum, venit ad humilitatem gentiũ. Et in alia die cũ exirẽt, videte quid dr̃. In alia die, videlicet cum exirent a Bethania. Qui aũt alia die egreditur: ergo mansit in Bethania. Videte ergo templũ, in quo non manet: in Bethaniam venit, & manet. Et alia die cũ exitẽt
F a Bethania, esurijt. Mansit quidem in Be-
Mat. 15 o thania: sed in egrediens de Bethania, esuriuit salutem Iudæorum. Nõ veni, inquit, nisi ad oues perditas domus Israel. Vsque hodie Xps̃ esurit, de gentibus quidem saturatus est: in Iudæis verò esurit. Et de nobis sic sunt aliqui credentes, alij non credentes. De credentibus aũt refectus est, in non credentibus esurit. *Cumq; vidisset a lon-*
Ps. 75. a *gè ficum habentem folia.* Infelix Iudæus. Notus in Iudæa Deus: in Israel magnum nomẽ eius. Hoc aliqñ apud patriarchas, hoc apud prophetas, nunc verò Deus ille, qui
Hie. 23 * dicebat in Hieremia: Deus appropinquãs ego, & non de longè: dicit nunc idẽ, Dñs recedit a Iudæis, & longè eos videt: tñ vt saluet, appropinquabat. Cumq; vidisset a longè ficum habentem folia: folia, nõ fructus: verba, non sensus: scripturas, nõ intelligentiam scripturarũ. Illi.n. habẽt scripturas, nos verò intelligentiã scripturarũ. Vidit ergo ficum habentem folia. Semper ista ficus folia habet, & nunq̃ fructus habet. Ista ficus, quę & in paradiso fuit: deni-
Gen. 3. b que & Adam eo tpe texit verecunda sua, qñ corruit. Habebat.n. folia. Ficus ista synagoga Iudæorum est, q̃ habet tm̃ verba, & non intelligentiam scripturarũ. Videamus, vbi alibi sit scriptum de ista ficu. In euangelio ẽm Lucam legimus: Homo e-
G rat, inquit, quidam, qui in vinea sua plan-
Luc. 13. b tauit ficum. Cumq;, inquit, venisset, & requisisset fructus in ea, dicit ad agricolam, Ecce iã tertiò venio huc, & fructum q̃ro, & non inuenio. Dimitte me, & succidam eam. Dimitte me. Qñ dixit ad Mosen. Di
Exo. 32 b mitte me, & interficiam populum istum. Nemo te tenet, & dicis, dimitte me? Quando tu dicis, dimitte me: prouocas agricolam, vt te teneat. Dimitte me, & succidam illam. Ecce, inquit, tertiò venio, & fructum non inuenio. Veni primũ in lege cum Moyse, veni secundo in ꝓphetis, non uisisme ipse per me venio, & fructũ non inuenio. Ficus ista non est plantata inter
Esa. 5. b spinas, non est plantata foris, sed in vinea domus Israel. Rem nouam video. Spinæ gentium vuas adferunt, & ficus ficos non adfert? Ecce, inquit, venio tertiò, & fructũ nõ inuenio: dimitte me, & succidam illã. Prouocatus agricola, intellexit, q̃ possit tenere dñm, si rogaret. Rogat, & quid dicit? *Dimitte domine adhuc, & istum annum, & circunfodiam illam, & mittam stercus, & si quidem fecerit fructum.* Quid? Nihil dicit. Si
H nõ fecerit, tunc, inquit, venies, & succides eam. Agricola deprecatur, facit dñs quod voluerat. Rẽ dico nouã: ignoscit dñs rogatus: quod fecisset, ẽt si rogatus non fuisset. Dimitte, inquit, adhuc vnum annum. Statim.n. vt passus est saluator, non est subuersa Iudæa. Quadraginta.n. & duo anni dati sunt ad pœnitentiã. Iste est vnus annus, hoc est breue tps̃, id est, datus ei locus pœnitentiæ. Agricola circunfodit, misit stercus. Qui sunt isti agricolæ? Apostoli, qui circunfodiunt, & miserunt stercus. Ficus autem fructus non attulit. Sed videte quid dicat ipse agricola: Et si quidem fecerit fructum. Nihil intulit. Neq;.n. dixit, aut dimitte eam, aut non dimittes, aut habebis in vinea tua, aut deseres illam. Nihil tale dixit. Et si quidem fecerit fructus. Nescio quid sit futurum: tuo arbitrio derelin quo. Nõ.n. dixit, Permanebit in vinea ficus ista. Et fecerit fructum: non permanet in Iudæa Israel, sed transfertur in ecclesiã gẽtium. Si verò non fecerit fructum. Succisam ficum oculis nostris aspicimus: ruinas istas lapidum, quas cernimus, radices sunt

sunt ficus succisæ. Hoc totum quare diximus? Voluimus ostẽdere de illa parabola, quæ sit ista ficus, de qua dominus fructum desiderat. Vidit, inquit, ficum habentem folia, secus viam: non in via, in lege, non in euangelio. Propterea fructus non habe-
Secus viam ex bat, quia in via non erat, sed iuxta viam. Venit ergo Iesus, fructus quærit. Quoniã ipsa ire nõ poterat, venit ad ficum. *Et cum*
Mat. 21 colligit. *uenisset ad eam, nihil inuenit, præter folia.* Vsq; hodie nihil aliud inuenimus in Iudæis, præter verba de lege. Legunt Moysen, legunt Esaiam, Hieremiam, & reliquos prophetas. Legunt, Hæc dicit dominus: & nõ intelligunt, quid dicat dominus. Non.n. erat tempus ficorum. Grandis quæstio. Non.n. erat tempus ficorũ. Dicat aliquis, Si tempus non erat ficorum: non peccauit ficus, quæ fructum non habebat. Si autẽ non peccauit, non est iustè secata: non.n. erat tempus ficorum. Ficus hæc habebat folia, fructus non habebat. Habebat folia, longè promittebat speciem virens: sed fru-
Ro. 11. c ctus non habebat, non erat tempus ficorum. Istum locum Apostolus interpretatur ad Romanos: Nolo vos ignorare fratres, quoniam cæcitas ex parte contigit in Israel, vt subintrarent plenitudo gentium. Cùm autem intrauerit plenitudo gentiũ: tunc omnis Israel saluus fiet: si dominus fructus inuenisset in ista ficu, nõ subintrasset plenitudo gentium. Quoniam autem subintrauit plenitudo gentium, in nouissimo saluabitur omnis Israel. Dicat aliquis,
K Vbi hoc lectum est, quia omnis Israel saluabitur? Primùm quidem ipse dicit Apo-
Apo. 7. a b stolus, Cùm intrauerit plenitudo gentiũ, tunc omnis Israel saluus fiet. Deinde dicit, & Ioannes in Apocalypsi sua, de tribu Iudæ crediturí duodecim milia, de tribu Rubem crediturí duodecim milia, & de reliquis tribubus eadem loquitur. Et fiunt omnia, quæ credunt, centũ quadraginta quatuor milia. Vnde & in psalmo centesimo quadrageſimoquarto, Qui literatus est, intelligit, de isto numero disputatur: Si credidisset Israel, dominus noster crucifixus non fuisset: si dominus noster crucifixus non fuisset, gentilium turba salua non esset. Crediturí ergo sunt Iudæi: sed in fine mundi crediturí sunt. Non.n. erat tempus, vt in cruce crederẽt. Si.n. illi crediderunt, dominus crucifixus non fuisset. Nõ.n. erat tempus, vt crederent. Illorum infidelitas, nostra fides est: illorum ruina, nostra subleuatio est. Illorum non fuit tempus, vt esset tempus nostrum diximus, quia in fine mũdi crediturí sint: & interpretati sumus, nondum.n. erat tempus. Sed hoc quod sequitur, dicit ei dominus: *Iam non amplius in æternum quisquam ex te fructum manducabit.* Si crediturí sunt Iudæi: quomodo nullus de eis fructus mãducabit? Non dixit, in futuro seculo: nõ dixit, in seculis: sed, in præsenti seculo. Quod dicit, hoc est: In præsenti seculo nõ credes, sed cùm seculum istud
L finitum fuerit, tunc crediturus es. Credes quidem, sed nõ in humilem, sed in regnãtem credes: & videbis eum, quem compunxeras. In præsenti ergo seculo nemo de te fructum comedet, sed in futuro, per Christum dominum nostrum, Amen.

Homilia decimatertia.

M Mar. 11. b *ET veniunt Hierosolymam. Et cum intrasset in templum, cœpit eiicere vendentes, & ementes de templo: & mensas numulariorum, & cathedras vendentium columbas, subuertit.* Et veniunt Hierosolymam, & cum intrasset in templum, cœpit eijcere. In euangelio secundum Ioannem legimus hanc ipsam historiam: & ibi manifestius dicitur, quo tempore hoc factũ est. Et ecce, inquit, Ioã. 2. c in azymis venit Iesus, hoc est in Paschate: co tempore quo azyma manducare consueuerant. *Et fecit sibi, inquit, flagellum, & cœpit eijcere eos.* Vides ergo, quoniam eo tempore quo eijciebat eos de templo, erant dies Paschæ, hoc est dies azymorum. In diebus autem Paschæ, lege præceptum erat, vt om-
Deu. 16 d nes venirent in templum: & siquis non veniret in templum, exterminaretur anima illa de populo suo. Considerate ergo de tota prouincia Palæstina, de Cypro, de alijs prouincijs, de omnibus in circuitu regionibus vniuersum huc populum congregatum: considerate, & in animo vestro de-
A pingite, quanta tunc ibi fuerit multitudo. Ioã. 11. f Primùm interim secundum historiam dispuramus. Mirantur cæteri, quod Lazarus Luc. 7. b suscitatus est: mirantur, quod viduæ filius suscitatus est: mirantur cæteri in alijs signis. Et reuera mirandum est mortuo corpori animam reddere. Ego præsens signũ magis miror. Vnus homo, qui putabatur filius fabri, mendicus non habens domũ, non hñs vbi caput reclinaret, non habens

Hanc ipsissimã sententiã ijsdẽ ꝓpe verbis redit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

exercitum, non erat dux, non erat iudex. Quam itaque habuit potestatem, vt faceret sibi flagellum de funibus, & tãtam eijceret multitudinem: vnus, inquam, homo eijceret tantam multitudinem? Et quam multitudinem eijciebat? Quæ vendebat, quæ lucra sua in templo redimebat. Nemo contradixit, nemo ausus est contradicere, Filio.n. defendenti patris sui iniuriã, nemo fuit ausus resistere. Videtur mihi in ipsis oculis, & in ipso vultu domini saluatoris quicquam fuisse diuinum. Et hoc mihi quare videatur, ratio ista est, quã dicturus sum: Et factum est, inquit, cum transiret Iesus secũdum mare Galilææ: vidit, inquit, duos componentes retia sua, filios Zebedæi, & dixit eis: Dimittite eos, & venite, sequimini me. Et illi, inquit, statim relicto reti, naue, & patre Zebedæo statim secuti sunt eum. Nisi aliquid diuinum fuit in vultu saluatoris: irrationabiliter fecerũt sequi eum, de quo nihil viderant. Dimittit aliquis patrem, & eum sequitur, in quo nihil plus videt, quàm in prẽ suo. Sed dimittunt patrem carnalem, vt sequantur patrẽ spiritalem: non dimittunt patrem, sed inueniunt patrem. Hoc totum quare dixi? vt ostẽderem in vultu saluatoris aliquid fuisse diuinum, quod videntes homines sequebantur. Dicamus & aliud testimonium: Et ecce, inquit, cum transiret, vidit quendam hominem nomine Matthæum. Et dixit ei, Sequere me. Et dimisit omnia, & secutus est eum. Non vidit signum? sed authoritas in iubendo signũ fuit. Cœpit eijcere vendentes, & ementes in tẽplo. Si hoc in Iudæis, quantò magis in nobis? Si hoc in lege, quantò magis in euãgelio? Cœpit eijcere vendentes, & emẽtes. Pauper Christus diuites Iudæos eijcit vẽdentes, & emẽtes. Et qui vendit, & qui emit similiter, eijcitur. Non debet aliquis dicere, Ego quod meum est, offero munera: sacerdotibus do ego, sicut deus præcepit. Legimus in alio loco scriptum: Gratis accepistis, gratis date. Gratia.n. dei nõ venditur, sed donatur. Non tantùm ille in culpa est, qui vendit: sed & qui emit. Deniq; Simon Magus nõ quia vẽdit, sed quia emere voluit, damnatus est, vsq; hodie in tẽplo multi sunt, qui vendunt. infelix est, qui vendit: infelix est, qui emit. Gratia.n. Christi auro, & argento non potest comparari. Et mensas numulariorum. Mensas, vbi debebant esse panes

Hyeron. in Matthæum.

Mar. 1. b

Mat. 9. a & Mar. 2. c & Lucæ 5. f

Ma. 10. a

Act. 8. c

B

C

propositionis, & gratiarum dei, ibi auaritiæ victimæ sunt. Et mensas numulationũ. Auaritia sacerdotum altaria non sunt auaritia, sed mẽsæ numulationum. Et cathedras vendentium columbas subuertit. Columbæ non includuntur vtiq; in cathedris, sed in caueis. Nemo colũbas in cathedris includit, sed in caueis. Et quomodo nunc dicit, & cathedras vendentium colũbas subuertit? Videte quod dicit, qui vendebant, in cathedris sedebant. Super cathedrã, inquit, Moysi sederunt scribæ, & Pharisæi. De istis cathedris, & psalmus loquitur, Et in cathedra pestilentiæ non sedit. Vera cathedra pestilentiæ, quæ vendit columbas, vendit gratiam spiritussancti. Multę cathedræ sunt vsq; hodie, quæ vendunt columbas. Qui vendit columbas, non stat, sed sedet: non est erectus, sed contractus est. In eo.n. quòd vendit gratiam dei contractus est, & humilis est: sed dñs noster qui venit, vt saluaret, quod perierat: subuertit nõ eos qui vendebant, sed cathedras vendentium authoritatem subuertit: saluabit autẽ homines. *Et non*, inquit, *dimittebat, vt deferret quodquam vas per templum*. Eo tempore in carnali templo nõ dimittebat ferri vas. Et hodie quanta in templo dei vasa morãtur immunda? Eo tempore transferri non licebat vasa. Et non dicit, immunda: sed, vasa quæcunq; simpliciter nuncupauit. Nunc verò quanta vasa morantur intrinsecus? *Scriptum est*, inquit, *Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus*. Hoc in propheta legitur, Vos autem fecistis eam spelunçam latronum. O infelicitatem nostram. O nos omni lachrymarũ fonte plãgendos: domus dei facta est spelũca latronũ. Ista est domus, de qua dicitur in Hieremia, Nunquid spelunca hyænæ facta est domus mea mihi? Quod hic dicitur, Vos autem fecistis eam spelũcam latronũ: hoc est, domum meam. In Hieremia dr, spelunca hyenæ. Debemus nosse naturã animalis istius. Ex natura.n. bestiæ scire poterimus, quare vocauerit domum quondã dei speluncam hyænæ. Hyæna nunquam vr in die, sed semper in noctibus. Nunquam videtur in luce, sed semper in tenebris. Et hanc naturam habet, vt effodiat corpora mortuorum, & ipsa cædat. Denique siquis negligẽter sepelierit mortuum: effodit nocte, & tollit corpus, & comedit: vbicunque sepulchra sunt, vbicunq; ossa mortuorum sunt,

Mat. 21. a

b

Esa. 56.

Hie. 7. b

Ibid.

Hyænæ physis.

D

E

sunt, ibi cubile hyænæ est. Et hanc naturam habet, maximè canibus delectatur, & ipsos rapit, & deuorat. Videte quid dicat. Diligenter.n. aduertite: Hyæna bestia sanguinũra, bestia quę corporibus delectatur, bestia, q̃ semper in nocte, nunquam in die est: non delectatur nisi cadaueribus mortuorum, & canibus: eos vult occidere, qui seruant domum. Hyæna, & hanc dicitur habere naturam, quia spinam vnicam habet, quæ flecti non possit. Deniq; si vertere se voluerit, tota conuertitur. Non potest se flectere, sicut cætera animalia. Videtis ergo, quia ista, quæ semper in nocte, semper in tenebris est: nunquam cõuertitur. Hoc autem dicitur de sacerdotibus Iudæorum. Iudæum.n. facilè potes adducere ad pœnitentiam de plebe: de sacerdotibus verò, & doctoribus non potes, quoniam semper delectantur cadaueribus mortuorum, eorum, quos induxerint: & non sufficit eis, quoniam ipsi non sunt in luce, sed eos qui in luce latent, conantur occidere: vnã spinam habent, nõ conuertuntur: non enim agunt pœnitentiam, quoniam occupati sunt in cadaueribus mortuorum. Quod hic legimus, Vos autem fecistis eam speluncam latronum, in euangelio secundum Ioannem legimus, Vos autem fecistis eam domum negotiationis. Domum negotiationis. Vbicunque latrones sunt, ibi domus negotiationis. Vtinam de præterito populo esset tantum dictum, vtinam de Iudæis legeretur, non item de Christianis. Ploraremus quidem illos, sed de nobis gauderemus. Nunc verò in multis locis domus Dei, domus patris, fit domus negotiationis. Videtis, quàm trepidè loquor. Res tam manifesta est, vt expositione non indigeat. Vtinam esset obscurum, & non intelligeremus. In multis locis domus patris, domus negotiationis. Ego ipse qui loquor, & vnusquisque de vobis, siue presbyter, siue diaconus, siue episcopus, qui heri pauper, hodie diues, & diues in domo Dei. Nonne vobis videtur fecisse domum patris, domũ negotiationis? De istis loquitur, & Apostolus, Existimantes quæstum esse pietatem. De istis ergo loquitur, & Apostolus: Christus pauper est, erubescamus: Christus humilis est, erubescamus: Christus crucifixus est, non regnauit, crucifixus est, vt regnaret. Vicit mundum, non in superbia, sed in humilitate: occidit diabolum nõ ridens, sed plorans: non flagellauit, sed flagellatus est: accepit alapam, non percussit. Et nos igitur imitemur dominum nostrum. Ecce dies ieiuniorum, in foribus sunt. Ecce dies ieiuniorum, dies pœnitentię, dies purgationis: lætemur atq; gaudeamus nunc. Ille homo, qui in euangelio dicitur lagenam portare, egreditur de domo, & vadit ad cœnaculum: vos qui recepturi estis baptismum iam die crastina, præparate vos similiter. Qui ituri sunt ad pugnam diligenter ante se præparant. Videt si scutum habeat, si spatham habeat, si habeat hastam, si sagittas habeat, si equus ipsius refectus est, vt pugnare possit, antè præparat armaturam. Vestra arma, ieiunia sunt: vestra pugna, humilitas est. Siquis aliquid habet adãersus aliquem: dimittat, vt dimittatur ei. Nemo.n. cogitat venire ad baptismum, vt dimittantur ei peccata, & ipse fratri antè non dimittat. Si ergo habetis aliquid aduersus fratrẽ, dimittite. Non dixi, siquid illa habeat, dimittat: sed, tu si quid habes, dimitte. Dimittere ab illo, vel non dimittere, in illius est potestate: tu, quod in te est, dimitte, vt dimittatur tibi. Venturus es ad baptismum. O te felicem, qui renasciturus in Christo es, qui indumentum Christi accepturus es, qui sepeliendus es cum Christo, vt resurgas cum Christo. Diebus ergo reliquis secundum ordinem ea, quæ ad mysteria pertinent, auditurus es: nunc interim dixi vobis, vt sciatis vobis a die crastina, maximè laborandum. Deus autem omnipotens ipse corroboret corda vestra, ipse vos dignos faciat lauacro suo: ipse in vos descendat in baptismate, ipse aquas sanctificet, vt sanctificemini. Nemo dubio corde accedat: nemo dicat, Putas mihi dimittuntur peccata? Qui sic accedit, non dimittuntur ei peccata. Melius est non accedere, q̃ sic accedere. Maximè vos qui sic accepistis baptismum, vt Deo seruiatis, vt sitis in monasterio. Ipse igitur vos seruet, & nos: cui sit gloria in secula seculorum, Amen.

F

Ioã. 2. c

1. Ti. 6. a

G

Σπάσμα. id est, gladius.

H

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia decimaquarta.

In qua candidatos sacri baptismatis commonefacturus, locum prius illum explicat. De die autem illo, & hora nemo scit, &c. neque filius, nisi pater. Deinde ad moralem locum transit sententiæ illius, de vnguenti effusione super domini ad crucem properantis sacrosanctum verticem.

Mar. 13 d

EVangelica lectio magnã desiderat expositionem. Ante.n.quàm veniamus ad sacramenta, debemus scandalum tollere, nequid in mentibus resideat eorũ, qui acceputi sunt sacramenta. Si.n. qui acceputi sunt baptisma, crediturí sunt in patrem, filium, & spiritum sanctũ, nunc aũt de filio dr: [De die autem illo, & hora nemo scit, neq; angeli in cœlo, neque filius, nisi pater,] si æqualiter accipimus baptisma in patrem, filium, & spiritum sanctũ: & vnum nomen eius, patris, & filij, & spiritussancti: qđ est Deus, credere debemus. Si vnus Deus est, qño in vna diuinitate diuersa scientia est? Quid est plus, Deũ esse, an scire oĩa? Si Deus est, qño ignorat? Dr .n. de dño saluature: Omnia per ipsum
Ioã. 1. a. facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Si oĩa per ipsum facta sunt: ergo & dies iudicij, quę ventura est, per ipsum facta est. Potestne ignorare, quod fecit? Potest artifex
Colo. 2. a ignorare opus suum? Legimus in Apostolo de Xpo: In quo oẽs thesauri sapientię, & scientiæ absconditi. Videte, quid dicat: Oẽs thesauri sapiẽtiæ, & scientiæ. Non alicui sunt, & aliqui non sunt: sed oẽs thesauri sapiẽtiæ, & scientiæ sunt, sed absconditi sunt. Quod ergo est in illo: non illi
Propositę qõnis & solutio. d est, ẽt quod nobis absconditum est. Si aũt sunt in Christo thesauri sapientiæ, & scientiæ absc̃oditi, debemus inquirere, quare sint absconditi. Si sciremus nos hoĩes diẽ iudicij, verbi causa: q̃ futura esset dies
K iudicij post duo milia annorum, & hoc nos sciremus ita futurum: negligentiores hinc essemus. Diceremus.n. Quid ad me pertinet, si post duo milia annorum dies ventura est iudicij? Quòd ergo dr filium ignorare diẽ iudicij: nobis prodest, quia ignoramus diem iudicij qñ sit ventura. Deniq; videte quid sequitur: [Videte, & vigilate, & orate, nescitis.n qñ tẽpus sit.] Nõ dixit, nescimus: sed nescitis. Videmur hucusq; vim facere scripturæ, & sensum non exponere. Post resurrectionem interrogant apostoli dñm saluatorem, Dñe qñ restituturus es regnum Israel? O apostoli audistis ante resurrectionem, de die illo, & hora, nescio: & quod nescio, iterum interrogatis? Sed Apostoli non credunt saluatori, quod nesciat. Sed videte mysterium. Qui ante passionem nescit, post resurrectionẽ nouit. Deniq; quid dicit ad apostolos, post resurrectionẽ interrogatus de tẽporibus: qñ restituturus es regnum Israel? Non est vestrum, inquit, scire tempora, q̃ pater posuit in sua potestate. Non dicit hic, nescio: sed, non est vestrum scire, non uobis prodest scire diem iudicij. Vigilate ergo: nescitis.n. quando dominus domus veniat. Multa sunt, quæ dicantur, hoc aũt de euangelio diximus, ne cui scandalum resideat in animo: quòd ignoraret aliquid
L ille, in quem credituru ellet. Dr autem in eadem euangelij lectione. [Et cum esset Bethaniæ in domo Simonis leprosi, & recũ
Mar. 14 a beret: venit mulier, habens alabastrum vnguenti pistici pretiosi.] Mulier ista specialiter ad vos pertinet, qui baptisma acceputi estis. Fregit alabastrum suum, vt vos Xps faciat Christos. i. vnctos: hoc est, qđ dicitur in Canticis canticorum, Vnguen-
Cantr. a tum effusum est nomen tuũ. Propterea adolescentulæ desideraueruntte. Post te in odorem vnguentorum tuorum currimus. Quandiù clausum erat vnguentũ, quãdiù σὸν σε, norus tm erat in Iudæa Deus: in Israel so id est, di lum magnum nomẽ eius. Adolescentulæ lexerũt Iesum non sequebantur. Quando verò effusum est vnguentum in oẽm terram: tado Ps. 75. a lescentulæ animæ credẽtium secutæ sunt saluatorem. [Et cum esset Bethaniæ in domo Simonis leprosi.] Bethania interpretatur in lingua nra, domus obedientię. Et qũo in Bethania, hoc est in domo obediẽtiæ domus. Simonis leprosi est: aut certè dñs quid facit in domo leprosi? Sed propterea venit in domum leprosi, vt purgaret leprosum. Leprosus dr: non qui est, sed qui
M Simon fuerit leprosus: Fuit.n. antequam susciperet dominum: posteà verò quàm susceptus leprosus dominum, & vnguentum fractum est in vt q̃ fue domo ipsius, lepra fugit: manet autẽ nomen pristinum, vt virtus appareat saluatoris. Quomodo.n. in apostolis resident pristina vocabula, vt appareat virtus vocantis, de quibus quales fecerit: quomodo de dño. Matthæo publicano, fecit apostolum, &

Luc. 5. f & post apostolatum dicitur publicanus, non quòd publicanus sit, sed quia de publicano factus sit apostolus, nomen autem remanet pristinum, vt virtus appareat saluatoris, sic leprosus Simon iste appellatur antiquo nomine, vt ostendatur à domino fuisse curatus. *Venit mulier habens alabastrum vnguenti.* Pharisæi, & scribæ, & sacerdotes in templo sunt, & vnguentũ non habent: mulier ista extra templum est, & vnguentum defert, nardum habens, & nardum pisticam, & ex nardo ipsa pistica confectum vnguentum: Ideò vos vocati estis pistici nardi, fideles. Ecclesia enim de gentibus congregata dona sua offert saluatori, id est fidem credẽtium. Fregit alabastrũ vt omnes vnguenta susciperent: fregit alabastrum, quod in Iudæa antè tenebatur inclusum: fregit alabastrum. Quomodo.n.
Ioã. 12. d granum tritici, nisi mortuum fuerit in terra, non facit plures fructus: sic & alabastrum nisi fractum fuerit, nos vngere non
A Idẽ scr. Tit cum Origene, possumus. *Et effudit super caput eius.* Mulier ista quæ fregit alabastrum, & ipsum vnguentum fudit super caput: non est ipsa, de qua in alio euangelio dicitur, quòd pedes domini lauerit. Illa enim quasi meretrix, & peccatrix, adhuc pedes tenet: ista quasi sancta caput tenet. Illa quasi meretrix lachrymis suis pedes rigat saluatoris, & crinibus tergit: videtur quidem pedes lauare lachrymis saluatori, sed magis lauat peccata sua. Sacerdotes & pharisæi nõ dant saluatori osculum: ista pedes osculatur. Sic & vos, qui acceputi estis baptis-
Iob. 25. ma, quoniam omnes sub peccatis sumus,
Ibid. 4. & nemo est absque peccato, etiamsi vnius quidem fuerit diei vita eius, & aduersum angelos suos peruersum, quid excogitauit: primùm tenere pedes saluatoris, lauate lachrymis, crine tergite. Et cùm hoc feceritis, postea venietis ad caput. Quando descenditis in vitalem fontem cum saluatore, tunc habetis discere, quomodo vnguentum veniat in caput saluatoris. Si enim caput vir. Christus est, vestrum autem caput vnguentum est: post baptisma vngimini. *Erant autem quidam indignè ferentes.* Non dixit, omnes: sed quidam. Vsque hodie indignantur Iudæi, quando nos Iesu vngimus caput. Denique in alio loco dicitur,
Mat. 26 a quòd Iudas proditor indignatus sit. In Iudæ nomine Iudæorum vocabulum demõstratur: vsque hodie Iudas indignatur, quare ecclesia Iesu vngat caput. Et quid dicit? *Quid prodest ista perditio?* Illi videtur perire vnguentum, quia fractum est: sed nobis prodest, quia in orbem peruenit vniuersum. Quid indignatis Iuda, quia alabastrum fractum est? Deus qui te, & vniuersas gentes fecit, illo perfunditur pretioso vnguento. Volebas vnguentum habere clausum, vt ad alios non perueniret. Verè illud est, quod & in alio loco dicitur de vobis, qui habent clauem scientiæ, & ipsi nõ
Lu. 11. g intrant: sed & eos qui intrare volunt, non sinunt. Vos habetis alabastrum, immò habebatis in templo, & tenebatis inclusum: venit mulier, & tulit de templo, & tulit in Bethaniam, in domo leprosi vngit caput Iesu. Et quid dicunt illi, qui indignãtur? *Potuit*, inquit, *venundari trecentis denariis*: quia hic, qui hoc vnguento vnctus est, crucifixus est. Legimus in Genesi, quia illa arca, quæ facta est à Noe, trecentorum cubi-
Gen. 6. b c torum habuerit longitudinem, & quinquaginta latitudinis, & triginta in altum. Videte sacramenta numerorum: in quinqua-
C genatio numero, pœnitentia demonstratur. Siquidem in quinquagesimo psalmo Dauid regis, egit pœnitentiam: in trecentis verò numeris crucis mysterium demonstratur. Litera.T. index est trecentum. Vnde dicitur, & in Ezechiele, Et
Eze. 9. b scribes, inquit, in frontibus gementium, thau. Et quicunque illud habuerit superscriptum: non interficietur. Nam quicunque crucis vexillum habet in fronte sua: hic à diabolo percuti non potest. Hoc vexillum non potest delere, nisi solum peccatum. Diximus de arca, de quinquagenario, de trecentris numeris: dicamus de triginta, quoniam ipsa arca habebat altitudinis triginta cubitos, & in vnum consummabatur. Videte quid dicitur. Primum agimus pœnitentiam in quinquaginta: deinde per pœnitentiam venimus ad crucis mysterium: ad crucis mysterium venimus per perfectum verbum, qui Christus est. Quando verò Iesus accepit baptisma secundum Lucam, erat annorum triginta. Et isti ipsi triginta cubiti in vnum consummabantur. Et quinquaginta, & trecenti, & triginta in vnum cubitum consummabantur: hoc est, in vnam fidem Dei. Hoc totum quare diximus? Quia nunc dicitur, Potuit trecentris denarijs venundari. Deinde & dominus saluator
Luc. 3. e

Universidad de Deusto
Biblioteca

tor triginta argenteis venditus est. Mirum non potuisse trecentis denarijs vēdi: nam venditus est triginta. Scriptum est in Leuitico, scriptum est in Exodo: quòd sacerdotes à triginta annis esse incipiant, ante triginta annos non licet sacerdotibus ingredi templum dei: quomodo, & in iumētis, & animalibus tertius annus perfecta ætas est. Denique dicitur in Genesi, eo tē
Ge.15.b pore, quo fecit Abraham dichotomiemata: quòd bi
quoniam vitulum, & hœdum, & agnum
farīa ea habuerit trium annorum, vt perfecta ætas
diuiserit, à di- demonstraretur in iumentis: sic & homi-
chotomin. nibus perfecta ætas triginta anni sunt. Nū quid dominus noster nō potuit venire ad baptisma vigintiquinq; annorum? Nunquid vigintisex annis non potuit, aut vi-
E gintiocto? Sed perfectam hominis expectabat ætatem, vt nobis tribueret exemplum. Ideò & in Ezechiele scriptum est in principio, Et factum est, inquit, in anno tricesimo, cum essem in captiuitate. Hoc totum diximus, vt tricenarij numeri sacramenta panderemus. Indignantur Iudæi, indignantur alieni à fide, quòd vnguentum illud factum est. Cæterùm dominus noster dicit, *Sinite eam . . Quid ei molesti estis? Bonum opus operata est in me*. Quoniam ergo illa mulier bonum opus operata est. Ideò hæc de euangelio pauca diximus. Et opportunè quartusdecimus psalmus lectus est: & oportet nos de psalmo dicere Oremus dominum omnipotētem, vt ea, quæ docturi sumus, recto tramite prosequamur, per Christum dominum nostrum, Amen.

Finis homiliarum xiiij. Beati Ioan. Chrysostomi Constantinopolitani episcopi, in Euangelium Marci.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI,

Episcopi Constantinopolitani, aliquot homiliæ in loca quædam sancti Lucæ, in vnum veluti fascem nunc primum collectæ: quæ hactenus dispersæ fuerant, vnà cum concionibus quatuor de Lazaro suo loco positis.

De natiuitate sancti Ioannis Baptistæ Sermo.

F Historia habetur Lu.1.fg

DE solstitijs, & æquinoctijs conceptionis, & natiuitatis domini nostri Iesu Christi & Ioānis Baptistæ, nescio an quisquam ausus sit arcanum, fratres, ante Christinatiuitatem intelligere, vel terminare cursum horarum, dierum ac noctiū, per quos solstitia, & æquinoctia cognoscere posset, cum Iob glorioso in suis passio-
Iob.38. nibus dictum sit: Et hoc mihi dic, inquit, an scias cursum Solis, & lunæ, quæ vtique duo luminaria ad constitutionem diei ac noctis instituta esse videmus. Quòd si ergo tantus vir in suo martyrio perseuerans, quodammodo in his tedargutus est: quis ille mortalium fuisset, qui aduersum gloriam tam eminentis viri hæc impudens auderet cognoscere, nisi primum ipse dominus lucis ac noctis conditor, & discretor, qui à philosophia sol iustitiæ cognominatus est, mundum illustraret? qui pro carnalibus carnalis factus est, & mortalis pro mortalibus. Quasi mortalis visus est, G
vt posset per suam immortalitatem mortē deuincere. Propter quod clamant supernæ potestates, Vbi est mors aculeus tuus? Vbi
1.Co.15 est mors contentio tua? Hæc dicentes con testantur Christum mortem deuicisse, vt g
& nos, qui mortui iamdudum tenebamur exemplo ipsius dignationis immortalitatem caperemus, si tamen omissa tenebrarum opera viam lucis sequamur. Ipse enim est lux nostra, & vera lux, qui veniens in hunc mundum illuminauit corda nostra. Cuius aduentum siue passionem non tantùm Moses, vel prophetæ annunciarunt, quantum verò conceptionis, & natiuitatis tempus ostēderunt: propter quod
Ioā. 5.f ipse dominus Iudæis dicebat: Scrutamini scripturas, in quibus putatis vos vitam æternam possidere, ipsæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. Quibus rursum dicebat: Hypocritæ, faciem cœli & terræ
Luc.12. g nostis probare: quare tempus hoc nō probastis?

bastis? Erat ergo & temporis probatio, si eum vellent cognoscere, qui non tantùm (vt diximus) aduentum ostenderet, quantum conceptionis, & natiuitatis tempus declararet, si fidem certam in Mose, & prophetis habuissent: quòd nec tantummodo ipsius Domini, & saluatoris conceptio vel natiuitas carnalis ostenderetur, quantum & Ioannis Baptistæ præcursoris eius,
H de quo scriptum est: Ecce ego mitto an-
Mal.3.a gelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Qui veniens
Mat.3.a docebat: Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri. Qui & iterum an-
Mar.1.a nunciabat, dicens: Qui post me venit, maior me est, cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius. Hic est
Ioā. 5.f Ioannes, qui venit, vt testimonium diceret veritati, sicut & Christus dominus dicit:
Luc.7.e Vos misistis ad Ioannem, & testimonium dixit veritati. Cuius natiuitatem magnificans Deus ipse ait, Nemo est in natis mulierū maior Ioāne Baptista. Cū videamus Abraham, Isaac, & Iacob, deinde patriarchas nō minimos ab eius dignatione fuisse. Quòd si dignatio præfecit, non ū conceptiō, vel natiuitatis annunciatio, quæ cum temporibus Christi prædicata est à Mose & Zacharia propheta, cuius cruor sanguinis templi marmore infecto sempi-
Esai.8.a ternus viuit. Quem sibi dominus in testimonium vocat per Esaiam propheram, dicens: Fac mihi testes fideles homines, Vriam, & Zachariam filium Barachiæ. Et accessit, inquit, ad prophetissam, & concepit, & peperit filium. Hic est igitur Zacharias filius Barachiæ, qui occisus est à Iudæis inter ædem, & sacrarium. Inter cæ
I tera prophetiæ suæ indicia ieiunium quartum, & septimum, & decimum erit domui Iuda in lætitiam, & gaudium, & solemnitates bonas, & dies festos multos. Et iucundi eritis, iucunditatem & pacem amabitis quę tria ieiunia nunquam à Iudęis seruata fuisse inuenimus. Non enim aliquando quarta feria ieiunarunt, aut septima, quod dicitur sabbatum, aut decima feria, quæ nec potest dici: quanuis etsi in sabbato ieiunauerunt, non legi parendo, sed opportunè necessitati. Quærenda igitur erant, fratres charissimi, quæ essent ista quarta, & septima, & decima, quorum initium propheta non nominauit, à quo quartum, vel septimum, vel decimum numeratemus. Et bene quidem propheta pro altitudine Spiritus sancti initium ieiuniorum non posuit, vt cum de initio ipsorum ieiuniorum quæreremus, simul & virtutē ipsorum inueniremus, & Mosi mandata recenseremus. Satis etenim dominus ad Mosen de mense Martio testabatur, dicēs: Exo.12.a
Hic vobis mensis initium mensium, primus erit vobis in mensibus anni. Quòd si ergo ipse est initium anni, iam vtique ab ipso quartum mensem Iunium numeraremus, & septimum Septembrem, & decimum Decembrem, de quibus dominus ad
K Mosen dicit: Tribus temporibus diem festum agetis mihi. Quibus & quartum ad
Le.23.a iunxit, dicendo: Et diem festum azymo- & Exo.
rum custodietis. Septem diebus manduca- 23.b &
bitis azyma, sicut præcepi tibi in tempore Deu.16.
mensis nouorum. Hi sunt menses, in qui- a
bus dominus noster, & Ioannes Baptista Exo.34.
concepti, & nati sunt: istis quatuor tempo c
ribus, id est verno & æstate, & autumno, Esa.58.
& hyeme, per quę annus vertēs cognoscit. b
Et ideo propheta dicit: Annum acceptabilem domini. Nam rursus dominus ostendens per Mosen quartum, & septimum, & Exo.23.
decimum ieiunium, menses eos esse dicit c
in eadem Exodi scriptura: Initium messis frumentariæ, & vindemiæ, & oleæ erunt domui Iuda in lætitiam, & gaudium, &

dies festos multos: quod vtiq; initium messis, sicut diximus, est mense Martio, vñ annus vertens incipit. Mensis quarti, id est Iunius, qui est initium messis frumentariæ. De quo, & dominus discipulis suis di-
Ioā.4.d xit: Nonne quadrimensium est, & dicitis, quia iam messis adest? Nam vindemiæ mē sis est September, qui septimus est à Martio. Decimus verò mensis est December, quo mense oleæ maturæ premuntur. Sed quomodo probamus istis quatuor temporibus Christum, & Ioannem conceptos, & natos fuisse? Sicut & Dominus ipse dicit: Omnis scriba eruditus similis est patrifamilias, qui profert de thesauro suo L
noua, & vetera. Ergo quæ typicè à prophe Mar.13
tis dicta sunt, & a Mose declarata, mani g
festa sunt in euangelio. Nam temporibus cùm Zacharias pater Ioannis sacerdotium Iudæorum administraret secundum legis mandatum, & prophetiæ Io- Ion.3.a
næ, qua Niniuitis annunciauit, post triduo subuersionem futuram ciuitati eorum, qui pœnitentia acti, Domini misericordiam,

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordiam meruerunt, in cuius nunc memoriam Iudæi quotquot annis ieiunium mẽ se Septembri obseruãt, quem metellitum, siue scenophegiam nuncupant, propter quod sacerdotes in tpe illo pro peccatis populi, diebus illis secundum præceptum legis in mense Septembri sacrificia deo offerebant, quòd cum altari Zacharias obtulisset, non statim sacerdotem se profitebatur, aut idoneum esse, qui pro peccatis tam seelesti populi precibus dignus futurus esset: sed memoratus est Christum ipsum solum futurum verum sacerdotem, cui pater dixerat: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, qui hostiam placabilem pro peccatis omniũ solus Deo offert, & eius aduentum. s. Zacharias precatus est. Quoniam nec temerè hoc dicimus, quod ex responsis Gabrielis angeli inuenimus eum, & deprecatum fuisse. *Ait* M *enim ei Gabriel angelus: Zacharia, exaudita sunt preces tuæ.* Cuius vtiq; preces exaudiũ tur: vtiq; exauditur quod precatur, aut desiderat. Tribuet. n. petentibus se, quod qs desiderat, aut postulat ab eo dicente Christo saluatore nostro. Quis est enim ex vobis, inquit, quem si petierit filius suus panem, nunquid lapidem porrigit ei? Aut si piscẽ petit, nunquid serpẽtem porrigit ei? Et addidit, dicens: Vos cum sitis nequam, scitis bona data dare filijs vestris, quantò magis, inquit, dabit bona petentibus se pater vester, qui in cœlis est? Dabit eis qui eũ petunt, facientibus tũ voluntatem eius, sicut Ioannes Christi amantissimus in epistola sua cõplexus est. Scimus, inquit, quia habemus impetrationes quascunq; ab eo postulauerimus, eũ præcepta eius seruauerimus, & ea quæ illi placita sunt in cõspectu eius fecerimus. Tunc ergo Zacharias eũ hæc præcaretur, respõdit ei angelus Gabriel: [Zacharia, exauditæ sunt preces tuę: ecce Elisabeth vxor tua pariet tibi filiũ, & vocabis nomen eius Ioannẽ, & erit tibi gaudiũ, & hilaritas, & multi in natiuitate eius gaudebunt, & erit magnus coram dño, & vinum & siceram non biber, & spiritu sancto replebitur mox, vt exierit de vtero matris suæ, & multos ex filijs Israel conuertet ad dñm deum ipsorũ, & ipse præcedet ante faciẽ eius.] Gesta aũt sunt hæc ante primũ annum imperij Tyberij Cæsaris, men A se Septẽbri, octauo Calẽdas Octobris, incipiente luna vndecima, quando oportebat Iudæos ieiuniũ scenophegiæ celebrare. Tunc verò post, nouo anno Tyberius Cęsar tẽpus, cursumq; lunę collegit, & inuentum est ipsa die octauo Calendarum Octobriũ esse æquinoctium, in quo est incohatio noctis maior, quàm lucis. Illum enim oportet crescere, inquit, me autẽ minui. Minorata aũt fuerat lux à tenebris, cum Iudæi sm legem, & prophetiam sacrificia deo offerebant, in quo & Ioannes cõceptus est, in qua ẽt incusabantur à domino, dicẽte Esaia propheta: Quò mihi multitudinẽ sacrificiorum vestrorum, dicit dominus? Plenus sum holocaustomatis arietum, & pinguẽdinem taurorum, & hircorum nolo. Hæc sunt. n. quæ ante propter peccata populi offerebantur, quæ iam cessare oportebat, cum Ioannes idem Baptista conciperetur. Et ideo Zacharias pater eius sacerdos Iudæorũ obmutuit, quia iã cessare, & obmutescere oportebat sacrificia eorum, quæ pro peccatis populi offerebantur. Veniebat. n. solus sacerdos, qui agno solo immaculato sacrificium deo pro pec- B catis omnium offerret. Et ideo demonstrauit eum Ioannes Iudæis: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Nam plenissimè constat, ideò obmutuisse Zachariam sacerdotem Iudæorum, quia sacrificia secundum legem, & prophetiam offerebat. Significabat. n. quod sacrificia iam adueniente Christo, lex & prophetæ adimpleti tacerent: & ideo lex, & prophetæ vsque ad Ioannem sunt, quæ ad conceptionem eius rursum tenuerunt. Celante ergo se Elisabeth per menses quinq; conceptionis, stupens quidnam ei dominus voluisset in suprema ætate, vt pareret sterilis: tunc deinde post alterum mensem, id est sexto à cõceptione Elisabeth, missus est rursus Gabriel angelus in Galilæam ad virginem, quæ desponsata erat viro, cui nomen erat Ioseph, id est viro iusto. Iam enim destinata erat ecclesia suo sponso viro iusto, de quo Ioannes dixit: Qui habet sponsam, sponsus est. Quod & Dauid similiter dicit: Et ipse velut sponsus egrediens de thalamo suo. Post sextum autem mensem conceptionis Ioannis, qui est octauo Calendas Octobris, sextus mensis Martius principiũ anni, quia princeps, & primarius omnium ipso mense conceptus, & passus est. De quo & Paulus testatur: Qui est, inquit, initium omnis creaturæ: quia C in ipso

Mat. 7. b

Ioã. 3. d

Esai. 1. c

Ioã. 1. d

Mat. 11 b

Col. 1. c

in ipso condita sunt omnia in cœlis, & in terra. Quem mensem Iudæis Moses solennem, & Paschæ futurum solicitè, & crebrò commendabat, dicens: Hic mensis initiũ mensium primus erit vobis in mẽsibus anni. Initium. n. filiorum Dei de interrogatione hominum hoc mense incipiebatur: Exo. 12. a ex die igitur conceptionis Ioannis, octauo Calendas Octobris vsque octauo Calendas Aprilis, quãdo angelus Gabriel ingressus est ad Mariam, & salutauit eam, dicens: Pax tecum, quę inuenisti gratiã apud dñm. Quæ audito hoc verbo conturbata est, & cogitabat intra semetipsam quæ esset hæc salutatio. Cui dixit angelus: Ne Luc. 1. c timeas Maria, quia inuenisti gratiã apud dominum: Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum: hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in secula, & regni eius non erit terminus. Cui respondit Maria: Et quomodo hæc cognoscam, cum virum non nouerim? Et dixit illi angelus: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrauit tibi: propter quod is, qui nascetur sanctus, D vocabitur filius dei. Tunc Maria fida sermonis dixit: Ecce ancilla domini, contingat mihi secundum sermonem tuum. Fuit igitur, vt diximus, quando hæc angelus ad Mariam annunciauit octauo Calendas Aprilis, qui & ipse est dies æquinoctialis ad inchoationem lucis: iam enim detersa caligine à mundo, lux in mundum aduenie bat, sicut Ioannes in epistola sua dicit: 1. Ioã. 2. b Quia tenebræ transierunt, & lumen verũ iam lucet. De quo lumine iterum in cuã Ioã. 1. a gelio dicit: Fuit lumen verum, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Conceptus est ergo dominus noster octauo Calendas aprilis, mense Martio, qui est dies Paschæ, passionis domini, & conceptionis eius. In qua enim die conceptus est, in eadem & passus est. Exo. 23. c Et ideo dominus in Exodo ad Mosen præceptum sacramenti tradens dicit: Non occidas super azyma sanguinem immolatorum meorum. Et immolationis die solemnis Paschæ initia creaturæ tuæ inferes in domum dei tui. Nõ occides, inquit, agnũ in lacte matris suæ. Hæc significantia sunt agni immaculati, qui sacrificium Deo offerri habebat, quod in primo pascha conceptionis suę in vtero matris non eũ oportuisset occidi. Et ideo Ioseph sciens prægnantem esse Mariam, ne tanquam stupratam aut adulterata lapidibus interficeretur, E clam eam dimittere voluit: vt verò non occideretur agnus immaculatus in lacte matris suæ: sed inter hæc ascendit, inquit, Maria ad Elisabeth visitare eam post mensem sextum conceptionis eius. Tunc & Ioannes inspiratus est, & fecit ibi Maria cum Elisabeth menses alios tres. Et sic expletis nouem mensibus, in mense decimo pepetit Ioannem octauo Calendas Iulias, qui est nonus mensis à Septembre, & quartus à Martio inchoationis anni. De quo propheta Zacharias dixerat ieiunium quartũ Zac. 8. d esse domui Iuda in lætitiam, & gaudium. Denique & gauisi sunt, qui interfuerant partui huic. Sed quare propheta de ieiunio quarto dixit, & non mense? Quia ieiuniũ erat à malis rebus, id quod nasci habebat. Nam Moses manifestè declarauit menses, Sed cum dicat initium messis frumentariæ, tunc ergo repertum est esse primũ solstitium mundi, quando Ioannes natus est, quem diem lampadem appellant. Lampada. n. erat luminis Christi, à quo lumen ac Luc. 1. d ceperat, cum esset adhuc in vtero matris. Quando salutat Elisabeth Mariam, exultauit in vtero matris infans: ex ipso igitur dies minoratur, & nox crescit. Ioannes. n. in die pœnitentiæ conceptus est. Cumque F ab Adam secundum legem carnalem agerentur: quæ enim carnaliter geruntur, nõ talibus: Quia caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, & ideo lux minorabitur in illis. Nam Christus verò, qui in natiuitate Ioannis iam trium mensium incorruptæ vuluæ fuerat conceptus, supererat ei, vt & ipse secundũ humanam natiuitatem suppleret menses nouem, alij menses sex, qui nunc ex octauo Calendas Iulias, in octauo Calendas Ianuarias sunt menses sex. Quibus suppletis nouem mensibus, initiante decimo Christus mundo natus est, quando prima censio capitalis humani generis facta est proconsulatum in Syria agente Cyrino, id est, domino: veniebat enim dominus orbis terrarum, qui de capite nostro censeret. Et ideò sancti viri reges, & patres, Sabba venerunt ipsi Magi, inuitante stella fulgoris, memores scripturæ, quæ dicit: Orietur stella Iacob, & surgent principes de Israel.

Gal. 5. d

Universidad de Deusto Biblioteca

Nu. 24. c & Mal. 4. a de Israel. Venientes in terram Israel, id est in Iudæam deducti ab stella lucis, in ciuitatem Hierusalem requirentes regem suũ. Quem inuentum in hospitio itineris, id est in stabulo, præsepio collocatum, & pannis obuolutum, quæ fuerunt peccata carnis nostræ, cui pro tributo capitis sui in sa
G cramenti mysterio obtulerunt, aurũ, thus,
Mat. 2. b & myrrham. Aurum etenim significat corpus immaculatum, quod igne probatum nihil deperit. Hi sunt de quibus in Apoca
Apo. 3. a lypsi dictum est: Qui vestem suam nõ inquinauerunt, id est, qui carnem suam inuiolatam custodierunt. Et ideò cum agno ambulant. Nam thus significat orationes sanctorum. Nam myrrha corporis est conditura, quæ sunt operum bonorum gesta, quæ in postremo corpus, & animam ho-
Apo. 14. a minis custodiunt. Dicitur enim in Apocalypsi: Nam opera eorum comitabuntur eos. Sed nunc fratres dilectissimi, inter hæc intuendæ sunt temporum qualitates, & gesta morum: & primum à perfidia Iudæorum, qui semper in deum, & in Mosen cõtumaces extiterunt, qui cum à deo, secundum Mosen, initium anni mensem Martium acceperunt: illi dictum prauitatis, siue superbiæ exercentes, mensem Septembrem ipsum nouum annum nuncupant, quo & mense magistratus sibi designant, quos Archontas vocant. In illa solennitate scenophegiæ siue intellitidem, in quo Ioannes conceptus est, quando & lucernas
Ioã. 5. f quidem multas accẽdunt Quòd & ipsum Abrahæ significant eius conceptionis fuis
H se diem. De quo dominus dixit: Ille erat lucerna ardens, & lucens, & vos voluistis ad præsens in lumine eius exhilarari. Sic & vox puerorum frequens auditur dicentium esse lucrum, & gaudium. Quod quidem maximum lucrum est, & vitæ inuentio, de qua cõsulentes ipsum Ioannem milites, & publicani quærebant, quid agentes possent vitam cõsequi. Quibus ille insinuans viam veritatis, militibus quidem
Luc. 3. c dicebat: Neminem concusseritis, neque calumniaueritis, sed contenti estote stipendijs vestris. Similiter & publicanos hortabatur, ne quicquam amplius exigerent, quàm quod eis præceptum erat exigere. Erat autem, & gaudium his ipse Ioannes, qui nasci habebat, qui nobis Christũ insinuaturus esset, de quo angelus Zachariæ
Ibid. 1. b patri eius dixerat: Erit tibi gaudium, & hilaritas, & multi in natiuitate eius gaudebunt. Sed & tempus est autumni quando Ioannes cõcipitur. Quo tempore ager sulcis iam proscinditur, & semini venturo iam præparatur. In quo mense veteres coloni nouis cultoribus cedunt, cessantibus, scilicet pristinis tabulis conscriptionis, quæ veteris legis fractæ tabulæ, noua lex nouis cultoribus traditur. De qua per Hieremiam dominus dicit: Dabo eis illam legem spiritalem, qualem nõ dedi patribus Hie. 31. c, f
eorum, cum eos deducerem de terra Aegypti. Illi enim quibus antè vineæ cultura tradita fuerat, qui pensiones debitas suis I
temporibus non exoluerunt, qui insuper missos ad se seruos variè vexauerunt, quosdam cædentes, quosdam verò lapidantes: insuper missum à patre filium, & ipsum agnitum esse hæredem patris, existimantes se hæreditatem patrisfamiliàs eruere, apprehensum filium eius iniurijs turpissimis actum occiderunt. Quare habuit patersamiliàs necesse malos malè perdere, & in locum eorum alios cultores substituere, qui pẽsiones debitas suis temporibus persoluant. Ex Sion, inquit, exiet lex, & verbum Dei ab Hierusalem: & ipse conuertet Mat. 21 d
populum multum, & concident gladios suos in aratra, & lanceas suas in falces, vt omnis iam bellicæ vitæ vsus necessariò conuerteretur. Sed & sine dubio manifestatur sacramenti mysterium, quod dicit propheta: Concidant gladios suos in aratra. Cum gladij materies ferri sit, & aratrum lignum: quomodo potest ferrum in lignum conuerti? Quare non potius dixit, Et concident gladios in vomeres? Sed quia per lignum vita nobis data est, ideò iam cessante pristino bello, nobis ligni mentio fit per aratrum, per quod spina, &
tribuli auulsi de cordibus nostris. Terra K
est ipse homo, semen sermonum Dei percipiet, vt quidam fructum trigesimum, alij sexagesimum, alij centesimum. Nunc post hoc æquinoctium, quod est autumni tempus, respiciet nos & mensis Martius verni temporis, in quo est, & lucidius æquinoctium iucũdius omnibus, qui pigris, & somniculosis somnum oculis desistit, dicente scriptura: Quousque piger dormis? Quandiù manibus pectus amplecteris? Surge, & attinge Christum dominum. In quo iam nautica vox secura maria fretat, Prou. 6.
patefacto rubro mari, quod clauserat Pha-

rao, cum magno mugitu doloris submersus cũ suo exercitu. Ex quo liberatus Moses cum suis suauiter hostibus cæsis celebrabat, & pro voto populum monebat, dicens: In mente habetote hunc diem, quo
Exo. 15. a liberati estis de domo seruitutis, qui necdum liberati sunt, quia denuò eos inuasẽrant opera peccati, ac seruitus Aegypti. Et
Exo. 13. a ideò dominus dicebat eis: Et cum vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis. Iam
Ioã. 8. c spe rustice gaudes, iam arborũ opaca, amis
Esa. 11. a sa folia, quæ dempserat Adam ad tegumẽ
L tum pudoris reparas alia. Quia prodiet,
Exo. 23. b inquit, virga de radice Iesse, & flos ex illa virga apparebit. Iam cõsummatio est operum rusticolarum, ipsa omnis lex seruitutis carnis cessat. Quid dicit dominus in Exodo? Ex die solenni mensis primitiuorum consummabis omnia opera tua, quæcunque seueris in agro tuo. Posita enim seruitiorum lege carnis operata est vsq; ad Christum, sed mysteria diaboli terris, & hortibilibus indumentis pœnam suã luentes, ostentantes, vincti catenis. Ex ipsis fuit vnus ille, qui in monumentis dormiebat, quia iam nascebatur, qui eos vinceret. Et iucundus aer per cuius æstum improba caro lassatur, sed & glacie frigida cutis horrescit. Nam & quorum vox auditur dicentium: Exite pueri in campum mense Martio. Hæc vox vulgaris esse existimatur, sed potius rationabilis est. Credimus enim in
Ge. 4. b eodem tempore prouocatum esse Abel à Cain exire in campum, in quo occisus est. Et ideò mense Martio octo dies pastores cõtingent. Sed scriptum est, exiuit sermo, & sterit in campo. Tunc enim exijt sermo in campo, id est, in hoc seculo, quando susceptum Maria per fidem concepit dominum nostrum Christum. Sed & alios audiui dicentes: Martius in campo, & ali-
M quando post focum Martius. Equidem in campo factus est, quando Gabriel angelus in hoc mundo Mariæ sermonem intulit, Christum inde seculo nasciturum. Rursus & Martius fuit post focum, quando dominus ipse mense Martio ad iudicium ductus est. Et Petrus stans post focum calefaciebatur. Qua enim die conceptus est do-
Mar. 14 & Ioã. 18. c minus, eadem die & passus est. Eadem ipsa dies cœna pura fuit, in qua & luna quartadecima occurrit. Conceptus est enim mense Martio octauo Calendarum Aprilium die, luna quintadecima fuit, mo-
mentissimè propter horam passionis suæ sustinebat. Vnde die festo scenophegiæ Ioã. 7. a
dixerat: Vos ascendite ad diem festum hunc, ego autem non ascendam, quia meũ tempus nondum aduenit. Nouerat autem mensis solennitatem, in quo Ioannes conceptus est. Nam suum tempus conceptionis, & passionis sustinebat, quem recogno scens dixit: Venit hora, vt clarificetur fi Ibi. 12. d
lius hominis. Sed nunc dilectissimi post duo æquinoctia, quæ sunt duæ conceptiones, intendenda sunt, & duo solstitia, in quibus duæ natiuitates continentur: vnã quidem diximus Ioannis esse mense Iunio, id est, Octauo Calendas Iulias, quam lampadem appellant, quo tempore messis tritici cæditur. Ostenditur quod & Ioannes, qui eo tempore natus est, & ipse velut Mat. 3.
messis decollatus est. Qui dicebat de do c, & Lu.
mino: Cuius in manibus suis ventilabrum 3. d
permundabit aream suam, frumentum re A
condet in horreis: paleas autem comburet igni inextinguibili. Circunciſus est igitur Ioannes Calendas Iulias, id est, octaua die, quando migratio fit: vt ostenderetur, quia is, qui secundum legem, & prophe- Mat. 11
tiam conceptus erat, de quo dictum est: b
Lex & prophetæ à Iudæis migrabunt. Sed & Dominus nascitur in mense Decembri, hyemis tempore octauo Calendas Ianuarius, quando oliuæ naturæ premuntur, vt vnctio, id est, chrisma nascatur, quo seges ab herbis extraneis seritur. Cum agni balantes nascuntur, vineæ falcibus sarmenta amputantur, vt mustum suauitudinis afferant, ex quo inebriati sunt apostoli sancto spiritu. Ioã. 15.
Quia ego sum, inquit, vitis, & pater a
meus agricola. Omne igitur sarmentum in me non afferens fructum, excidetur, & in ignem mitterur. Sed & inuicti natalem appellant. Quis vtique tam inuictus, nisi dominus noster? qui mortem subactam deuicit: vel quod dicant Soli esse natalem, ipse est Sol iustitiæ, de quo Malachias propheta dixit: Orietur vobis ti Mala. 4.
mentibus nomen ipsius, Sol iustitiæ, & sanitas est in pennis eius. Qui & ipse circuncisus est, secundum testamentum dei, quod dispositerat ab Abraham octaua die, id est B
Calendas Ianuarias, in quo & ipla migratio fit. Migrauerat enim gratia, & veritas à Iudæis: Quia lex per Mosen data est, Ioã. 1. b
nam gratia, & veritas per Iesum Christum

facta est: In Christo Iesu domino, qui vi-
uit, & regnat cum patre & Spiritusancto
per immortalia secula seculorum, Amen.

De natiuitate domini, homilia.

Luc.2.b ET *reclinauit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diuersorio*. Et reclinauit
cum mater. Ioseph autem non audebat eũ
attingere, quem sciebat de se non esse ge-
neratum: mirabatur, gaudebat ob natũ, &
natum non audebat attingere. Et reclina-
uit eum in præsepio. Quare in præsepio?
Esa. 1.a Vt compleretur vaticinium Esaiæ prophe
tæ. Cognouit bos possessorem suum, &
psa 5.b asinus præsepium domini sui. Scriptum
est in alio loco: Homines & iumenta sal-
uos facies domine. Si homo es, panem co-
mede: si animal es, ad psepe accede. Quia
non erat ei locus in diuersorio. Omnia.n.
iudicia infidelitas repleuerat. Nõ inuenit
locum in sancta sanctorum, qui auro, gem
mis, serico, & argento fulgebat: & tamen
C non nascitur inter aurum, & diuitias, sed
in stercore nascitur, hoc est, in stabulo. Vbi
cunque.n. stabulum, ibi & stercus est, vbi
erant spurciora peccata nostra. Propterea
in stercore nascitur, vt eos, qui sunt de ster
Psal.12.a core, subleuet. Leuans de stercore inopem.
In stercore nascitur, vbi & Iob, & sedebat,
& postea coronatus est. Quia non erat ei
locus in diuersorio. Quicunq; pauper est,
accipiet consolationem. Ioseph & Maria
mater domini non habebant seruulum,
non ancillam: de Galilæa, de Nazaret soli
veniunt, non habebant iumentum: ipsi
sunt domini, & famuli. Rem nouam, in-
grediuntur in diuersorium, nõ ingrediun-
tur in ciuitatem: paupertas.n. timida, in-
ter diuites non audebat accedere. Videte
magnitudinẽ paupertatis, in diuersorium
vadunt: non dixit q̃ erat in via, sed in di-
uerticulo erat extra in via: hoc est non in
via, sed extra viam. Nõ in via legis, sed in
diuerticulo euangelij, & tamen in ipso di-
uerticulo erant. Alibi nullus locus vacabat
ad natiuitatem saluatoris, nisi præsepe, ad
quod iumenta, & asini ligabantur. Q si mi
hi liceret videre illud præsepe, in quo domi
nus iacuit. Nunc nos Christiani quasi pro
honore tulimus luteum, & posuimus ar
genteũ: sed mihi pretiosius illud est, quod
ablatum est: argentum & aurum meretur
D Gentilitas, Christiana fides meretur lu-
teum illud præsepe. Qui in isto præsepi
natus est, aurum condemnat, & argẽtum.
Non condemno eos, qui honoris causa fe
cerunt: neque enim illos condemno, qui
in templo fecerũt vasa aurea, sed admiror
dominum qui creator est mundi, non in-
ter aurum, & argentum, sed in luto nasci-
tur. *Et pastores erant in regione eadem vigilan
tes*. Non inueniunt Christum, nisi vigilã-
tes: pastorum est vigilare. Non inuenitur
Christus, nisi vigilantibus pastoribus. Vn
de dicit, & spõsa: Ego dormio, & cor meũ Cã. 5.a
vigilat, & Non dormitabit, neq; dormiet, psa. 120.
qui custodit Israel. Pastores erant in regio a
ne eadem. Herodes erat, pontifices erant,
Pharisæi erant, illis dormientibus Chri-
stus in eremo inuenitur. *Vigilantes pastores,
& custodientes vigilias noctis super gregem
suum*. Custodiebant enim gregem, ne dũ
dormiunt, lupus irrumperet: & ideò mul-
tum vigilabant, quia insidiæ bestiarum
satis imminebant gregi. Vigilabant qua-
si super gregem, sed non poterant con-
seruare: propterea deprecabantur, vt do-
minus veniat, & seruet gregem suum. *Ecce
angelus domini stetit iuxta illos*. Digni erant,
vt veniret ad illos angelus, qui sic vigila-
bant. *Et claritas Dei circumfulsit illos, &* E
timuerunt. Humanus timor maiorem visio-
nem aspicere non potest. Denique quia ti
more fuerunt perterriti, propterea empla-
strum quasi vulneribus datur, & sanatur,
& dicitur: *Nolite timere*. Non enim pote-
stis audire, quæ dico, nisi timor recesserit.
*Natus est vobis hodie saluator, qui est Christus
dominus in ciuitate Dauid*. Multa sunt, quæ
dicuntur. Cum illi vtique mirarentur.
*Subitò facta est cum angelo multitudo mi-
litiæ cœlestis laudantium dominum, & di-
centium*: Quoniam vnus dixerat natiui-
tatem domini, ne vnus angelus testis vide
retur, propterea omnis exercitus sonat, &
dicit: *Gloriæ in excelsis deo, & in terra pax ho
minibus bonæ voluntatis*. Si quotidie in cœ
lo ruinæ fiunt, quomodo in cœlo gloria
est, & in terra pax poscitur? Videte quid
dicitur, in cœlis gloria, vbi nulla dissen-
sio est: in terra pax, vbi bella quotidie. in
terra pax, in quibus pax? in hominibus.
Et quare Gentiles pacem non habent?
quare Iudæi pacem non habent? Ideò adie
cit: Pax in hominibus bonæ voluntatis,
hoc est, qui suscipiunt natum Chrm. *Dixe-
runt vtiq; pastores: Transeamus vsque Bethle-
hem*.

hem. Dimittamus desertum templum, &
transeamus vsque ad Bethlehem: *& videa*
F *mus verbum, quod factum est*. Verè quasi vi-
gilantes non dixerunt, videamus puerum,
videamus quid dicitur: sed, videamus ver-
bum quod factum est. In principio erat
verbum, & verbum caro factum. Et verbũ,
Ioan.1. quod semper fuit, videamus, quomodo pro
nobis factum est: & videamus hoc ver-
bum, quod factum est, quod fecit domi-
nus, & ostẽdit nobis. Verbum hoc ipsum,
si fecit, siquidem hoc ipsum verbum do-
minus est. Videamus igit' quomodo hoc
ipsum verbum, hoc est, dominus ipse fece-
rit, & ostenderit nobis carnem suã. Quod
enim videre non poteramus, dum erat ver
bum, videamus carnem: quia caro est, vi-
deamus qũo verbum caro factum est. *Et ne
nerunt festinantes*. Ardor enim animi, & de-
siderium vincebant. Pedes nõ poterant tã-
tum currere, quantum mens cupiebat aspi
cere. Et venerunt festinantes quia tanto ar
dore currebant: propterea inueniunt, quẽ
quærebant. Videamus quid inueniunt,
Mariam & Ioseph. Si verè vxor erat, vtiq;
iniuriæ erat dicere: Inuenerunt vxorem,
inuenerunt maritum: nunc verò primum
fœminam ponunt, postea vitum. Et quid
dicit, Inuenerunt Mariam, & Ioseph? In-
uenerunt Mariam matrem, inuenerunt
Ioseph nutriciũ, & infantẽ positũ in præ-
sepio. *Videntes cognouerunt de verbo, quod di-*
G *ctum erat illis de puero. Maria autem conser-
uabat omnia verba hæc conferens in corde suo*.
Quid vult hoc, qd dicit, conferens? debuit
dicere, ponẽs in corde suo: debuit dicere, cõ
siderabat in corde suo, & notabat sibi Ali-
quid dicit conferens in corde suo. Quoniã
sancta erat, & sanctas scripturas legerat, &
sciebat prophetas, recordabatur quòd an-
gelus Gabriel sibi dixerat illa, quæ dicta
sunt in prophetis. Cum his videbat con-
ferẽs in corde suo, si staret: *Spiritus sanctus
superueniet in te, & virtus altissimi obumbra-
bit te, propterea quod nascetur de te sanctum
vocabitur filius dei*. Hoc Gabriel dixerat, p̃
Esai.7.c dixerat Esa. Ecce virgo concipiet, & pariet.
Hoc legerat, illud audierat: Videbat ia-
centem puerum, videbat in præsepi puerũ
vagientem, iacentem dei filium, suum fi
lium, vnum filium: videbat iacentem, &
conferebat, quæ audierat, quæque legerat,
cum his, quæ videbat. Quia illa cõferebat
in corde suo, & nos tractemus in corde no
stro, quod hodierna die Christus nascitur.
Alij putant quòd in Epiphanijs nascitur,
non damnemus aliorum opinionẽ, nostrã
sequamur doctrinam. Vnusquisq; in suo
sensu abundat. Et forsitan reuelabit vnicui Ro.14.a
que dominus. Et illi qui tunc dicunt nasci H
saluatorem, & nos qui hodie dicimus na-
sci, vnum dominum colimus, vnum in fan
tulum suscipimus. Sed videamus, quia ma
gis rationabilius ratio nostra non reprehẽ
dit alios, sed nos probat: non sunt nostra,
quæ loquimur, maiorum sententia est, vni
uersus mundus contra huius prouinciæ
opinionem loquitur. Dicat aliquis: Hic
Christus natus est, ergo magis illi sciunt,
qui longè, quàm isti, qui propè sunt. Ve-
bis qui dixerunt? Qui sunt in ista prouin-
cia, vtique apostoli Petrus, & Paulus, & cæ
teri apostoli. Vos recepistis, nos suscepi-
mus. Petrus, qui hic fuit cum Ioanne, qui
hic fuit cum Iacobo, nos in Occidente do
cuit: & vestri igitur, & nostri apostoli ma-
gistri sunt. Dico & aliud: Iudæi eo tempo-
re regnabant in Iudæa. Deniq; scriptum
est in actibus apostolorum: Et facta est per Act. 8.a
secutio magna in illo tempore, & dissipati
sunt credentes. Et iterum: In Cyprum ve- Ibi.13.a
nerunt, Antiochiam, totum orbem pene-
trarunt, qui de Iudæis expulsi fuerãt. Qũo
ergo & Iudæi regnabant post ascensionem
domini quadraginta duobus annis? alibi
pax erat, hic bellum erat. Magis itaq; tra-
ditio ibi debuit seruari, quàm hic, vbi di-
scordia: deinde post quadraginta duos an-
nos venit Vespasianus, & Titus, subuersa I
Hierosolyma atque destructa, omnes qui
Iudæi fuerant, & Christiani penitus ciece
runt: deinde post annos multos vsque ad
Adrianum solitudo mansit. In ista prouin
cia nullus Iudæorum, nullus Christianorũ
erat. Venit Adrianus, & quoniam rursus
in Galilæa rebellarunt Iudæi, reliquias ip-
sius ciuitatis desolauit, legem tunc dedit,
vt nullus Iudæorum Hierosolymis accede
ret. Et in istã ciuitatem de diuersis prouin
cijs adduxit neotericos. Deniq; dicebatur
Adrianus Helius. Adrianus nomine ergo
suo, quoniam Hierosolymam subuerterat
Helium nuncupauit. Hoc totum quare di
co? Quia nobis dicunt: Hic apostoli fue-
runt, hic traditio fuit: nos ergo dicimus,
quia hodie Christus natus est, in Epipha-
nijs renatus est. Vos struite nobis genera-
tionẽ, & regenerationẽ, vos qui dicitis in

Epiphanijs natum.qñ ergo accepit baptiſmum, niſi verum euentum dicitis, vt in eadem die & natus ſit, & renatus? Prædicationi noſtræ etiam creatura conſentit, mũdus ipſe teſtis voci noſtræ. Vſque ad hanc diem tenebræ creſcunt, ab hac die decreſcunt tenebræ: lux creſcit, decreſcunt tenebræ: creſcit dies, decreſcit nox: terrorem veritas ſubit, hodie nobis Sol iuſtitiæ naſcitur. Simulq; & aliud conſiderate, inter do
K minum & Ioannem Baptiſtam ſex menſes ſunt: ſi conſideretis natiuitatem Ioannis, & hanc diem, videbitis ſex menſes tantum habuiſſe. Quoniam verò multa diximus, & infantem vagientem in præſepi audiuimus, & adoratimus vſque hodie, adoremus illum, tollamus illum in brachiis noſtris, adoremus illum dei filium. Deus magnus, qui tanto tempore tonauit in cœlo, & non ſaluauit: vagiit, & ſaluauit. Hoc totum quare dixi? quoniam nunquam ſaluat ſuperbia, ſed ſaluat humilitas. Dei filius in cœlo erat, & non adorabatur: in terra naſcitur homo perfectus, homo totus, vt ſanaret totum orbem. Quicquid non aſſumpſit ex homine, non ſaluauit: ſi autem aſſumpſit carnem, & animam non aſſumpſit, non ſaluauit. Saluauit ergo quod minus eſt, & quod maius eſt non ſaluauit? ſi enim dicunt, ſaluauit & animam, quã aſſumpſit: ſicut maior eſt anima corpore, ſic ipſius animæ principale ſenſus eſt: ſi autem ſenſum non ſaluauit, animam (quod minus) ſaluauit. Sed dicis propterea nõ aſſumpſit humanum ſenſum, ne vitia humana haberet in corde, hoc eſt cogitationes malas. Si ergo ipſe nõ potuit vincere, qđ fecit: mihi indignatur, quòd non poſſum vincere,
L quod ipſe debuit? Obliti ſumus propoſitum noſtrum, plus diximus, quàm cogitaueramus: aliud mens diſputauit, ad aliud lingua prolapſa eſt. Præparemus igitur aures noſtras põtifici, & quicquid à nobis minus dictũ eſt, intentis auribus audiamus benedicentes dominum, cui ſit gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo diui Ioannis Chryſoſtomi de eo, qui incidit in latrones.

TVnc dixit dñs ſimilitudinẽ iſtã ad eos: Lu.10.a
Hõ quidã deſcendens ab Hieruſalẽ in Hiericho, incidit in latrones, qui & ſpoliauerunt eum, & cædem illi intulerunt, & ſemiuiuum reliquerunt. Fortuitũ autem tranſiens per illam viam ſacerdos, cùm vidiſſet eum, præteriuit. Sed & leuites cum vidiſſet, præteriuit. Samaritanus verò quidam iter agens, cum vidiſſet eum, commotus eſt, & acceſſit ad eũ & alligauit vulnera eius, infundens vinũ, & oleum. Dehinc impoſuit eum ſuper iumentum ſuum, & duxit eum ad ſtabulũ: & protulit duos denarios, & dedit ſtabulario: dicens: *Attende illi, & curam eius habe: & ſiquid plus erogaueris, reuerſus cum fuero, ego tibi reſtituam.* Primum hominis iſtius M
ſtatum intellige, qui inermis ac deſtitutus in latrones inciderit, quiq̃ improuidus, incautusq; eam viam elegerit, qua euadere prędonum manus nequiuerit. Non.n. poſſet inermis armatos, improuidus peſſimos, incautus nociuos effugere (quippe cũ malitia ſemper armata ſit dolis, crudelitate ſepta, munita fallacia, & ad nocendi ſæuitiam præparata) cum improuidus nec vnquã poſſit obſiſtere, nec eius iacula declinare. Eſt igitur iſte homo, quem diximus, Adam protoplaſtus: cuius figuram in iſto loco potuit dominus, in quem nocendi fallaciã in exordio mundi ſerpens operatus eſt diabolus, in quem fallendi virus exercuit, & malitię ſuæ perniciem dedicauit. Hunc itaq; immortalitate nudatum, & cœleſti dignitate priuatum, ſpoliãdum tradidit ſuis: vt quẽ latro ipſe nudauerat, latronibus. i. apoſtaticis angelis ſpoliandũ penitus tradidiſſet: & quem gladio tranſgreſſionis ipſe tranſfixerat, vulnerandum ſuis, & penè exanimem latro ipſe latronibus ſocijs commendauerat inuadendum. Hic itaq; homo, id eſt, Adam iacebat deſtitutus ſalutis auxilio: iacebat confoſſus vulneribus delictorum, & ſqualenti corpore, fluentiq; tabo cruentus, & marcens, vix exiguam partem animæ ſpiritusq; trahebat. Cui nec ſacerdos Aaron trãſiens ſacri A
ficio potuit pro fuiſſe, nec eius frater Moyſes Leuita per legẽ potuit ſubuenire. Samaritanus aũt quidẽ tranſiens ſolus diſſimulare non potuit, quia pp cum a deo patre miſſus

Ioã. 8.f miſſus aduenit. Hic eſt Samaritanus dñs Chriſtus, cui hoc nomẽ ſceleratus Iudæorum impoſuit populus. Hic, inquam, dominus iacentem vulneratumq; acceſſit, vinum oleumq; vulneribus infudit: vinum, inquam. i. ſanguinem paſſionis, & oleum chriſmatis, quibus & delictorũ vulnera curantur, & ſanctificationis tutela præſtatur, vt indulgentia daretur per ſanguinem, ſanctificatio conferretur per Chriſmatis vnctionẽ. Iam teguntur vulnera, quę fuerant autè denudata. Iam à cœleſti medico conſolla loca ligantur: vt intra ſemetipſa retinentia medicinam, operãte medicamine, priſtinæ ſanitati reddantur. Infuſo itaque vino, & oleo, ligatisq; vulneribus impoſuit, inquit, eum ſuper iumentum ſuum. i. corpori ſuo eum impoſuit: quia Adã protoplaſtũ (vt omnibus notum eſt) Chriſtus ipſe portauit. Mox.n. ad ſtabulum adduxit, atq; illum ſtabulario cõmendauit. Stabulum, eccleſiã accipimus: ſtabulariũ, ipſum confirmamus. Eſt, inquam, ſtabulũ, eccleſia: quæ itinere mundi laſſatos, & peccatorum ſarcinis deſeſſos ſuſcipit veniẽtes: vbi B
poſt æſtuantis animi pernicioſos ardores, & ſqualentis vitæ deſperata ſolatia, refrigeria blãda, & autæ delectabiles ſentiuntur: vbi depoſito onere peccatorum, viator laſſus reficitur, & refectus ſalubri paſcua reparatur, vbi ſtabularius ſaluhres exhibet cibos, & deſeſſis viatoribus vtiles tribuit potus: vbi nec flagrantis Solis moleſtus ardor ſentitur, nec hyemis importunum frigus meruitur, ſed aut temperies verna blãditur, aut ſpirans autumnitas reficiendis hoſpitibus procuratur. Totum enim quicquid contrarium, nocens, & malum eſt, foris eſt: quia intra ſtabulum, requies omnis ſalubritasq; incluſa eſt. Vt enim extra ſtabulum latrones peſſimi, prædonesq; horrendi, & lupi graues, & immanes beluæ deuorandis miſeris, inuadendisq; graſſantur: ita intra ſtabulum, innocẽs agnorum copia, & ouium multiplex innocentia cõmoratur. Vbi ſi fortè aut beſtia nocens, aut lupus latens ſub velamen ouium eſſe detegitur: extra ſtabulum confeſtim abiectus cum ſui ſimilibus, publicatus abijcitur, & abiectus extra ſtabuli tegmina religatur. Ad hoc ergo ſtabulum adduxit Sa- C
maritanus hominem à latronibus vulneratum, atque eum ſtabulario commendãs protulit duos denarios, dicens: Attende, inquit, illi: & ſiquid plus erogaueris, reuerſus cum fuero, ego tibi reſtituo. Duo itaq; denarij, duo legis teſtamenta ſunt. i. vetus & nouum, legẽ & euangelium. Alterũ per Moyſen in præteritum datũ: alterum per Chriſtum in euangelio conſignatum. Hi ſunt igitur duo denarij, quos ſtabularius acceptos ſemper debeat erogare. Hi ſunt, iuquã, per quos confirmantur ſani, & erigũtur lapſi: curantur ægroti, & ſanantur per medicum vulnerati. Quos ita ſtabularius apud ſe non debeat occultare, vt prolatos qui audierit, non debeat recuſare. Vt enim erogare iuſſus eſt, qui accepit: ita libẽter ſumere debet, qui ſanari promeruit. Attẽde, inquit dominus, illi: & ſiquid plus erogaueris, reuerſus cum fuero, ego tibi reſtituo. Videamus igitur, quid à duobus denarijs. i. à duobus teſtamentis eccleſiæ rector plus poſſit impendere, quid amplius poſſit in Dei populum erogare, in quo ſe ei dominus promiſit debitorem exiſtere. Nam cum addi ad duo teſtamenta nihil poſſit, nec quicquam augmenti detrimentive lex ſancta ſuſcipiat: quid eſt ergo, qđ poſſit plus erogare rector, quæ accipit, niſi illud quod eſt proprij officij, in quo debet eniti, vt credita eroget, accepta diſpenſet, D
aperiat obſcura, reuelet occulta, inuoluta pandat, quæſtiones in lucem deducat, inſiſtat fortiter, perſeueret inſtãter? Meminerit ſe ſpeculatorem eſſe cunctorum, vt ouibus paſcuas ſalubres tribuat, agnis puri fontis vndas exhibeat, exterminet ab ouibus lupos, ab iguis nociuas beſtias excludat, vulneratos curet, errantes reuocet, ignaros inſtruat, erigat lapſos generaliter omnes, ſpecialiter ſingulos doceat, ſuæ vitæ prouocet vniuerſos exemplo. Sit eius doctrina duplex, vt verbis facta conueniant, actus doctrinæ reſpondeant, in nullo ſit minor, qui cunctis eſt potior, Chariſmatibus fulgeat, ſplendeſcat officijs. Sit cum authoritate humilis, cum humilitate ſublimis. Nec ideò ſit melior, quia maior: ſed ideò maior, quia melior. Multiplicet populos, & eos docendo meliores faciat, quàm accepit. Sic fit, vt dum hominibus ſeruenter inſiſtit, dominum ſibi conſtituat debitorem. Sed iam vt ſtabulum in eccleſiæ nomen cõuertam, & de figura proprietatem iam faciã, ad te quiſquis es ò Chriſtianæ conuertor, qui ſanitatem iactas, & te vulneratum

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuisse dissimulas: qui integritate gaudes, & te ægrotum fuisse non mœres: qui te destitutum iacuisse non respicis, sed erectum in ecclesia gloriaris. Ama Christum, qui te a prædonibus liberauit: dilige dominum, qui te prostratum iacentemq; erexit. Dilige, inquam, dominum, qui te in ecclesiæ stabulum per semetipsum inuexit, qui rectori stabulario cõmendauit: qui duos denarios, hoc est, legẽ & euangelium in eruditionẽ tuam erogari præcepit. Dilige, inquam, dñm, qui tibi dicit: Ecce sanus es, iã noli peccare, nequid tibi deterius fiat. Erogati tibi summam legis, & euangelij libẽter amplectere: impendi propter te duorũ denariorum quantitatẽ deuotione auida susci pe. Dominica summa tui causa deposita, in lucra tuæ salutis proficiat: fors propter te credita, vsuris cumulata cõsistat. Dominus.n. charam tuam salutem habet: qui propter te in seculũ venit, & te à nephandis latronibus liberauit. Nec difficilè est iam curato dare præmia, cui difficilè non fuit curando tribuere medicinã, per Christum dominum nostrum, Amen.

Ioan. 5.

Historia habetur Lu. 15. c

De patre, & duobus, filiis, homilia.

F

OMnium quidem de scripturis quæstionum absolutio, illi soli ita vt est, nota est, qui dixit: Ego sum veritas. Nos autem oportet pia voluntate, & in sensu spirituali ad inquisitionem diuinarum scripturarũ accedere: scientes quòd si aliquid verè inuenerimus, & in hoc ipso inquirendi studio repleuerimus, bonum desiderii mentis attentæ deo, intra fines beatitudinis eius erimus. De qua dicitur: Beatus impleuit desiderium suum. Qualis aũt sit huius concupiscentiæ species, adiectio beatitudinis facilè declarat, audire volẽtibus, id est, prudenter audientib. Quòd si nõ potuerimus ad plenã veritatis ipsius intelligentiã peruenire, nec sic tamen longè erimus ab illa beatitudine, quã capiunt, qui implent desiderium suum. Neque.n. si non ceperimus id munus, cuius præstãdi potestas in altetius manu posita est, reprehensionem sustinebimus: sed si in his quæ agere præcipimur, pateamus, præmium laudis iustè adipiscimur: quo ergo omnimodis demõstratum est, nõ solum nullius periculi, sed & plurimæ vtilitatis esse scrutari diuinas scripturas: quęramus illam euangelij parabolam, quæ est de patre, & duobus filijs: Nã huius rei causa, & de oue, & de mulie. Nempe. re cõparationes nobis contexto ordine su- Lu. 15. a pra recitatæ sunt. Quæritur ergo, quis iste sit senior frater, qui ex dimidio datam sibi paternæ substantię portionem custodiuit, & inseparabilem à patre suo vitam agere dilexit, quis verò iunior, qui accepta similiter ex dimidio patris substantia peregrè profectus sit in longinquam regionem, & profligatis illic omnibus partis suæ facultatibus ad inopiam redactus, porcos alienos pascere coactus sit. Sed & qualitatem pœnitentiæ eius non omittamus, & ædificati patris promptã remissionem, modestamq; pietatem, qui reuertenti filio & discessionis præteritæ leuitatem, & dissipatæ substantiæ flagitia non exprobrat, sed venientẽ clementer suscepit, & occurrens salutat, & gratulans osculatur, & incumbẽs requiescit sup eum, & vitulũ illi saginatũ pro lętitia recepti filij epulandum immolat. In quo compunctus senior, dicit patri hæc, quæ p partes digesta expositione sensibus vestris plenius intimaui. Necessariũ enim est ante oĩa percunctari causam, pro qua, & quid volens de propositis saluator ostendere, hmõi parabolas ad Iudæos apta uerit. Si.n. nobis cã talium cõparationum patuerit, tunc & ea quæ de ipsis sentimus, an rationabiliter cõgruant veritati, facilè dignoscitur. Sunt itaq; qui dicũt de duobus filijs istis, seniorẽ angelos esse, & archãgelos, vel oẽm cœli malitiã: iuniorẽ verò, hominẽ ponunt, qui in longinquã peregri nationẽ abierat, qñ in terrã de cœlis, & paradiso cecidit. Et aptant quasi cõsequẽtia, respicientes ad causam vel statum Adam. Sed hic sensus pius quidẽ videtur, nescio tamẽ si verus sit. Dicit aliquis, quare? quia iunior filius prius ad pœnitentiam venit, sua sponte recordatus præteritæ abundantiæ, & patris, sicut habet series lectionis: dominus autem veniens, ad pœnitentiam vocauit humanum genus, cum sua sponte regredi, vnde ecciderat, non cogitaret. Deinde senior filius si chorus est angelorum cœlestium, sicut prædictum est, quo ex reditu, & salute fratris sui in vituli immolatione tristatur, cum in eodem euangelio suo dicat dominus lætitiam esse in cœlo Lu. 15. b apud angelos super vno peccatore pœnitẽtiam agente? Discutientes ergo huius parabolę rationẽ, non alium intellectum vituperamus,

Pſ. 126. b

Ioã. 14. a

G

H

petamus, sed magis cum sensu illo id quod nos sentimus, vestro dijudicandũ arbitrio confetimus. Iam.n. causam exponimus, quam & domini sermo subiungit de superiori causa, has parabolas introducens, sicut præfati sumus, singularum in his parabolis personarum memoriam facientes.

I Murmurabant Iudæi, & vrebantur inuidia, quòd à domino Iesu peccatores susciperet simul, & iam conuiuari, & publicanos libenter doctrinæ saluatoris intendere viderent. Ad hanc ergo horum insolentiam Iudæorum aspiciens dominus, reprehendebat eos. Incipit primam de pastore illo parabolam, vbi nonaginta & nouem ouibus derelictis, ad vnam quæ oberrauerat requirẽdam abijt: & subnectit huic aliam parabolam de drachma decima, quã perditam intra domum suam accensa lucerna mulier inuenit. Deinde hæc de filijs duobus parabola subsequitur secundũ dispensationem, & prouidẽtiæ diuinę ordinem, harum comparationum textum faciens. Nam quia ipse princeps, & author salutis, noltræ est, seductum hominẽ, & dolo diaboli perditum saluare cupiens, & ex perfecto restituere, hoc est numero centesimo reddere, in quo perfectionis plenitudo numeratur, hinc initium comparationis facit. Subiungit autem, & mulieris personã, arguens Iudæos: docens autem ecclesiam, vt intelligant has figuras parabolarum, in operibus domini saluatoris impleri, vt a præcepto dilapsum hominem quasi erraticam ouem diligens pastor inquirat. Quem hominem, & drachmã nominat propter monetã, & regis similitudinem: figuraliter in drachma, quod pecuniæ genus est, hominem significans, quòd illi tanquàm nũmo imago, & inscriptio regis cœlestis insculpta sit. Quærit ergo drachmam accensa lucerna mulier, & mundata domo inuenit: hoc est, homo illuminatus verbo, & misericordia dei, gloriam naturæ suæ, in qua ad imaginem creatoris sui factus est, quam obscuratam peccatis domo cordis in tenebris erroris amiserat, emundatis sensibus, reperit. Et gaudio gaudet, quòd omnem immunditiam interioris aulæ studijs disciplinæ spiritalis abstersit, & contractus animæ de rebus, & curis secularibus sordes, orationibus, & inerepationib. expurgatas discusserit. Secundum prædicta consequenter annectit parabolam de duobus filijs: comparationem, vt mihi videtur, faciens non de Iudæis transgressoribus, neq; de gentibus perditis, sed populi eius, qui per pœnitentiã saluti redditur. Quem iuniorem filium nominat, hoc est his iuniorem, qui ab æuo superiori vsque ad saluatoris humanum aduentum, secundum iustitiam legis viuentes, iusti videbantur. Ergo quòd ait, iuniorem & seniorem, non in ordinem temporis, sed in voluntatum qualitatem proponens ei, qui non voluntariè, sed alieno dolo circumuentus erraret sicut ouis: hoc est, irrationabili animæ imprudentem hominem comparans, solicitudinem pastoris adhibet, vt quærat perditam, & reportet inuentã. Ei verò qui arbitrij libertate vtitur, vt recognoscat vnde ecciderat, pœnitentiæ & reuersionis vtilitatem accommodat. Vnde hæc inter parabolas supradictas ratio discretionis est secundum personas, vel mentes peccantium, vt pater filium non requirat peregrinantem, sed recipiat pœnitentem: pastor verò ouem errantem, & non sapientem reuertens requirat, & humeris suis ferat. Videamus nunc, si consonent quæ significata sunt ad hanc expositionem. Dicit scriptura diuidere patrem ex æquo filijs duobus substantiam suam. Et quam substantiam hic euangelicus pater diuidit filijs spiritalibus, nisi sapientiam, & intellectum boni, & mali, quæ verè, & perpetuæ sunt opes animæ benè viventi? Dat autem his pater diuitias suas ex æquo. Non enim quisquam aut iustus, aut peccator nascitur, sed quæ ex deo est in prima natiuitate hominibus substantia rationabilis æqualiter cunctis nascentibus. De subsequenti autem conuersatione vnusquisq; plus aut minus huius substantiæ possidere inuenitur, dum in semetipsis per similitudinem voluntatum negligentes deserunt, diligenter naturalia custodiunt bona. Alius enim memor, & intelligens domini creatoris, ea quæ a Deo patre sumpserit, ita vt sunt patris esse credens quasi paterna custodit, alius autem sua, & ex se sibi esse existimãs, sicut propriæ possessionis licentia dissipandis abutitur, & citò profligata facultate priuatur. Describitur autem in istis, & euidenter ostenditur libertas arbitrij, quã animæ rationali specialiter inseruit deus. Vide enim pater iste quomodo nec illum discedere volentem retineat, ne liberi ar-

K

L

Nota de iustitia, & peccato personali.

M

Universidad de Deusto
Biblioteca

birtij auferat potestatem: neq; alium manere cupientem cogat abscedere, ne fortè sequentium malorum, quæ postea his suo vitio accedent, ipse potius author esse videatur, si illis libertatem propriæ voluntatis absciderit: itaque & petenti dat, quia ex nobis, non ex deo inopiæ, & offensionis nostræ causa proficiscitur. *Accipiens autem pars substantiæ iunior, peregrè*, inquit, *abiit longè*. Quòd autem longè, non locorum intercapedinem, sed declinationem mentis expressit. Qui enim obliuionem dei ceperit, hic verè peregrinari à deo dicitur: sicut è contra, conuersatio secularis nõ solum peregrinum, sed alienum à deo homi
A nem facit. Et vt breuiter dicam, sicut peregrinantes à seculo præsentamur ad dominum, sic & permanentes in rebus terrenis à cœlestibus exulamus. Denique & Cain exijt à facie domini, & longè efficitur: nõ quia & locus aliquis foris esset in conspectu dei, sed quòd sua mente diuisus existet
Eph. 2. c à domini conspectu, per homicidium separatus à deo. Hac peregrinatione per magnam ignorantiam peregrinatos nos sciẽs beatissimus Paulus dicit: Vos qui aliquando longè fuistis, nunc facti estis propè. In huiusmodi ergo profectus peregrinationẽ iunior filius ille absumit, & deuorata prædicta portionis suæ de paterna hæreditate substantia, vtriq; spiritalibus destitutus opibus, vel prudentia, & intellectu, porcos pascere dicitur, hoc est, sordidas, & immundas in anima sua cogitationes nutrire, & edere escas irrationabiles prauæ conuersationis: dulces quidem egenti bonorum, quia summe puersis videtur omne opus carnæ voluptatis, quod seductio desiderij, & corruptio vitæ est, quæ virtutem, & fortitudinem animę non modò nullam præstat, sed totam penitus eneruat, & premit: huiusmodi cibos quasi porcinos, & malè dulces, quòd sunt carnalium delectationũ illecebræ, siliquarum nomine scriptura designat. Itaq; ille digressus à patre in lon
B ginquam peregrinationem profectus, patitur in terra aliena consumptis facultatibus, quæ supra dicta sunt, omnia digna puersis: & postea malorum suorum necessitate constrictus, hoc est, fame & egestate, pœnitet erroris sui, & sentit, quid sibi ipse nocuerit, qui vitio voluntatis suæ se de patre ad alienos, de domo ad exilium, de opibus ad inopiam, de abundantia ad famem transtulit. Hæc in loco seruitutis, & miseriæ reminiscens, incipit cogitare de reditu, & secum ipse reputans dicit: *Dicam patri meo, peccaui in cælum, & in conspectu tuo, suscipe me, sicut unum de mercenariis tuis*. Ostendit scriptura hunc patrem non hominem intelligi debere, sed deum: quãdo non solum cœlum nominat in confessione peccatorum pœnitens supplex, sed adiecit, in conspectu tuo: deus. n. est inspector omniũ solus, à quo nec in corde meditata Psal. 7. c
peccata abscondi possunt. Scrutãs, inquit, corda, & renes deus. Verùm nobis in hoc loco cœlum intelligatur, & dominus noster Iesus Christus, ad quem Gentiles, qui in tenebris infidelitatis blasphemauerant iam conuersi ad fidem, & confitentes veritatem dei, in pœnitentia erroris sui iustè dicunt: Peccaui in cœlum, & in te. Qui n. in cœlum peccat, quod etsi supernum, tamen visibile elementum est: ipse est, qui
C peccat in hominem, quem susceperit filius dei pro salute nostra, proinde & in patrem deum omnia speculantem peccat. His igitur cogitatis resipiscentem, & per confessionis humilitatem, & à regione longinqua remeantem filium ad se videns pater, lætatur, occurrit, amplectitur, & osculatur. Apertè hic charitas in homines diuina describitur. Quid. n. est aliud quod occurrit, nisi quia nos peccatis impedientibus nostra virtute peruenire ad Deum nostrum non poteramus? Ipse autem porrẽs ad inualidos peruenire, descendit, sicut in Za- Lu. 19. c
chæo operibus ipsis significanter exprimitur. Qui cum desiderasset videre Dominum, & ob hoc in arborem ascẽdisset, prę-
Ioã. 3. b ueniente dño conspicitur, & vocatur: & illicò in domo eius ad conuiuandum ipse declinaturũ se esse promittit. Vides quia crediturí fidẽ pręuidens Christus latentem in arbore, quasi peccatorũ tenebris obumbratum, solicito vt ouẽ perditam requirit aspectu, & venire cunctantem vocat, & venientem tanquàm humeris susci pit: & nõ audentis inuitare dũm, desideranti tamen salutiferam benedictionem peccatoris domum ingreditur, conuiuioq; participat, ostendẽs visibili gratia inuisibilem sanctificationem: quia dei sapientia familiariter cor credentis ingreditur, credentiq; partici pat sacramenta. Ergo occurrens pater fi- D
lio reuertenti, supersunditur collo eius, & in eum lachrymans requieuit. Osculatur autem

autem os eius, per quod emissa de corde confessio pœnitentis exierat, quam pater lætus excepit. Deinde mox iubet ei stolã illam primam proferri, vel pristinam gloriam, quã ex seductione diaboli nudatus amiserat: reddi simul, & annulum, siue signaculum salutaris symboli, seu magis dispensationis insigne, & nuptiarum pignus illarum, quibus Christus ecclesiam spõsat, cum omnis anima resipiscens per annulũ fidei iungitur Christo. Mandat, & calceamenta pedibus apponi, aut pp cõmunienda vestigia, ad corrigendam viam, vt per lubricum mundi istius iter fixũ incedat, aut excluso in euangelicis calceamentis carneæ contagionis luto, mundos pedes immaculata conuersatione conseruet, & dirigat, aut propter mortificationem membrorum. Vitæ. n. nostræ cursus in scripturis pes appellatur, & mortificationis species in calceamentis ponitur, quia de animalium mortuorum pellibus conficiuntur, Addit & vitulum saginatum iugulan
E dum in conuiuij exhibitione: sine dubio dñm nostrum Iesum Christum, quem dedit pater in victimam pro salute nostra. Quem vitulum nominat propter hostiam corporis immaculati. Saginatum autẽ verè dixit, quia pinguis, & opimus intãtum est, vt pro totius mundi salute sufficiens sit ad odorem suauitatis, & nidorem immolationis ad deũ mittere, & pro omnibus exorare. Propter quòd etiã mystica ratione dictum est patrem dare alijs immolandum hunc vitulum, ipsum verò gaudere,
Ioã. 3. b & epulari in victima vituli dei. Sic enim, inquit, dilexit hunc mundum, vt filiũ suũ vnicum pro salute eius daret. Non ergo ipse immolauit, sed alijs immolandum tradidit. Permittente enim patre consentiens filius, ab hominibus crucifixus est. Ipse autem pater, qui fide nostra pascitur, & filij pro nobis sui immolatione lętatur, gaudet in reditu filij, & cõuiuatur in vitulo: quia misericordię suæ fructum immolatione filij sui gaudens creator acquisitione populi credentis epulatur. Videns ergo hanc lætitiam patris senior filius, contristatur. Hu
F ius persona illis operarijs comparanda adscribitur: qui similiter in euangelio post operationem vineæ ad dominum murmurauerunt, quòd illis tota die in operibus labore confectis, illum qui ad duodecimã horam venerat, precio mercedis æquasset. Ad quos dicit ipse conductor omnium: Si ego bonus sum, quid tu malus es? Qui autem hi sunt ad duodecimam horam ve Mat. 20
nientes? qui ex Gentibus saluantur. Ioan b
nes apertè clamat: Filij, nouissima hora 1. Ioan.
est. Nihil autem differt, vtrum duodecimã 2. c
an nouissima hora dicatur. Qui sunt ergo hi qui murmurant, qui laborem, & æstum tota die portauerunt, nisi qui iustitias legis egerunt, & seruitutis antiquæ pensum reddiderunt? Vide autem, quàm apta sunt verba, quæ à patre dicuntur, vt ab his, quæ in lege vixerunt, dicta videantur. Quid. n. est quod dicit de agro venienõs, nisi significans de legis operibus venientem, & in his gloriantem, & quasi diuturnos labores imputantem? Vnde ait: *Mandatum tuum nunquam præteriui, & non dedisti mihi hædum pro me, vt epularer*. hoc est, nec peccatorem pro nostra tequie tradidisti. Qui enim, in- Deu. 4.
quit, fecerit quę legis sunt, viuet in eis: qui a & 5. d
autem non fecerit, punietur ex ipsis. Pro Ro. 10. a
isto autem, qui fornicatus est, & saginatũ, inquit, illum vitulum dedisti, vel filium tuum dilectum: sicut supra diximus. Sed quid ei respondet pater? *Tu semper mecum es, oportet autem pro isto gratulari, qui pe-* G
rierat, & inuentus est, mortuus fuerat, & reuixit. Ostendens, & in hoc verbo manifestè hominem, qui peccando vitam excidert, & obnoxius morti factus fuerit, ex reuersione saluari per pœnitentiam in adoptionem filij redire. Bonum autem hominẽ, qui permanserit in bono, hæreditatem paternam iugiter possidere. Itaque si peccaueris ò homo festina laborando reconciliari domino, vt ex mercede sudoris recipias, ex quo Dei gratia donatum tibi perdidisti. Fiet autem hoc magis, permanentibus vobis in fide & cohæredibus esse domino Iesu Christo, quia ipse est gloria, & virtus in patre, & Spiritu sancto, per immortalia secula seculorum, Amen.

In euangelium secundum Lucam de diuite, homilia.

H*Omo quidam erat dives*. Quoniam di- Lu. 16. c
xerat: Nemo seruus potest duobus do Matt. 6.
minis seruire. Non potestis deo seruire, & d
mãmonæ. Et reprehensus fuerat à Pharisæis, qui auari erant: ppea ponit exẽplum, immò in exemplum parabolæ veritatem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Neq; n. in parabola dicēda nomina sunt. Parabolæ illæ sunt, vbi exēplum ponitur,
H & tacentur nomina. Vbi autem dicitur, Abraham, & prophetæ, & Lazarus, & Moses, hic verus Lazarus. Si verus est Abrahā, verus est Lazarus. Abrahā, qui fuerit, legimus: Lazarum autē non legimus. Sed qui fecit Lazarum, ipse fecit & Abrahā: si verū dicit Abraham, verum intelligimus & Lazarum. Neq; enim vmbra corporis, & mēdacium potest congruere veritati. Homo quidam erat diues. Vide misericordiā dei. Lazarus pauper, quoniam sanctus erat, nominatur: iste verò diues, & superbus, nec nomine quidem dignus habitus est. Homo quidam erat diues. Propterea dicit: Quidam: quia quasi vmbra præterijt: *Homo quidam erat diues, & induebatur purpura, & byſſo.* Cinis, & puluis, & terra, purpurā & sericum portabat. *Et induebatur purpura, & byſſo, & epulabatur quotidiè ſplendidè.* Secundum vestimenta, ita & epulæ. Ergo & nobis quales epulæ, talia & vestimenta. *Et erat mendicus nomine Lazarus.* Lazarus interpretatur, qui adiutus est: non est adiutor, sed adiutus. Pauper. n. erat, & in paupertate illum dominus adiuuabat. *Qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus.* Diues iste purpuratus, & splendidus non accusatur, quòd auarus fuerit, non quia res alienas tulerit, non quia adulter fuerit, non
I quia aliquid mali fecerit: sola in illo condemnatur superbia. Infelicissime homi. hum, mortem corporis tui vides iacere ante ianuam, & non misereris? Si dei præcepta non consideras, saltem miserere conditioni tuæ, & time ne, & ipse talis efficiaris. Quid seruas in delicijs tuis quod superfluū est? quod iactas, tribue in eleemosynā non dico vt auferas diuitijs tuis, quòd iactas foras, micas mensæ tuæ præbe in eleemosynā mēbro tuo. *Qui iacebat ad ianuam eius.* Ideò iacebat ad ianuam, vt crudelitatem diuitis in suo corpore demonstraret: ideo iacebat ad ianuā, ne diues diceret: nō vidi, in angulo fuit, aspicere non potui, nemo mihi nunciabat: iacebat ante ianuā, videbat illum & exiens, & reuertens. Eo tpe quando te gregos seruorum, & clientū prosequebantur, ille iacebat in vlceribus. Si oculi tui putridas carnes aspicere nō dignantur, saltem aures vocem audiant. *Qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus.* Non habebat vnum vlcus, totum corpus vlcera erant, vt magnitudo pœnarum faceret magnitudinem misericordiæ. *Qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus, cupiens ſaturari de micis, quæ cadūt de mensa diuitis.* Aegrotatio habet aliquod solatium, si opus habet: sin autem ad infirmitatis magnitudinem est paupertas, duplex infirmitas. Aegrotatio semper delicata est, & indelicatas K
res accipere nō potest, quas fastidit. Quāta verò in isto pœna est, & inter tanta vulnera non meminit dolores plagarum, sed famis, cupiens saturari de micis, quæ cadunt de mensa diuitis, quodammodo dicens ad diuitem: Sufficiunt mihi micę mēsæ tuæ. Quod proijcis de mēsa, præbe eleemosynam: hac de damno lucrum. *Sed & canes veniebant, & lingebant vlcera eius:* quæ nullus hominum lauare dignabatur, & tractare, feræ mites lambunt. *Factum est autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in ſinum Abrahæ. Mortuus est autem, & diues, & ſepultus est in infernum, eleuans oculos.* Audiamus quid vtique in terra passi sunt, videamus quid vtriq; eorum patiātur apud inferos. Quod temporale fuit, præterijt: quod sequitur, æternū est. Vtriq; mortui sunt, illū angeli, istum pœna suscipiūt: ille portabatur in humeris angelorū, iste fertur ad pœnas: illum Abraham læto sinu excepit, illum tartarus vorat. Et portaretur ab angelis. Tantæ pœnæ repentè delicijs commutantur. Et portaretur ab angelis, & adduceretur, ne saltem ambulans laboraret. Portabatur post tantos labores, quia defecerat, & portabatur ab angelis. Non L
sufficerat ad portandum pauperi vnus angelus, sed propterea plures veniant, vt chorum lætitiæ faciant. Et portaretur ab angelis. Gaudet vnusquisq; angelorum tantum onus tangere, libenter talibus oneribus prægrauantur, vt adducant homines ad regna cœlorum. Et ductus est, & portatus est in sinum Abrahæ: non iuxta Abraham, sed in sinum Abrahæ, vt illum palparet, vt illum refocillaret, vt illum quasi clementissimus pater teneret in sinu suo, & refocillaret. Mortuus est autē, & diues, & sepultus est: Reuersa est terra in terram suam. Et in inferno eleuans oculos. Lazarus. n. sursum erat, ille deorsum. Eleuauit oculos, vt illum suspiceret, non despiceret. Eleuans oculos suos, cum esset in tormentis totus. In tormentis erat, oculos solos liberos habebat, vt alterius lętitiam posset aspicere.

aspicere. Propterea dimittuntur oculi liberi, vt magis torqueatur: quia nō habebat, quod alius habuit. Aliorum diuitiæ, eorū qui in paupertate sunt, tormenta sunt: [Eleuans oculos suos, cum esset in tormētis.] Illum plures angeli portant, istū tormenta possident. Cum esset in tormētis: Non dixit, in tormento: sed, in tormētis. Diuitiæ, & auaritia talia pmia suscipiunt.
M Videbat Abrahā a lōgè, & respiciebat, vt tātummodo torqueretur. Et Lazarū in sinu eius. Paradisus pauperis, sinus erat Abrahæ. Abraham a lōge, & Lazarū in sinu eius. Dicat mihi aliquis, In inferno est Paradisus? Ego hoc dico, quia sinus Abrahæ Paradisi veritas est: sed & sanctissimū Paradisum fateor. Et ipse clamans dixit: (Magnæ enim pœnæ, magnam vocem reddebant.) [Pater Abraham miserere mei.] Pa-
Lu. 15.c ter Abraham, licèt me tormēta possideāt, tamen patrem voco. Qūo ille filius, qui perdiderat vniuersam substantiam, patrē vocat: sic & ego, licèt in pœnis sim, te patrem voco. Patrē te voco natura, licèt meo vitio te patrem perdiderim. Miserere mei.
Psal. 6.a In inferno aūt, quis confitebitur tibi? Frustra agis pœnitentiam in loco, vbi nō est pœnitentię locus. Tormenta te cogunt agere pnīam, non mentis affectus. Miserere mei. Sanctus quidem est Abrahā, sanctus est, & beatus est, & oēs in illius sinum ire festinamus: verùm quicūq; in inferno est, & in regno cęlorū est, nescio an valeat misereri. Creator creaturæ miseretur suæ: venus venit medicus, qui sanaret mortuos: nam alij sanare non potuerunt. [Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquā.] Mitte Lazarum. Erras miser. Abraham mittere non potest, sed suscipere potest. Vt intingat extremū digiti sui in a-
A quam. Recordare diues vitæ tuæ: Lazarū videre non dignabaris, & nunc digitum eius desideras. Mitte Lazarum. Hoc tu ei debueras facere, dum viueret, Vt intingat extremū digiti sui in aquam. Vide cōscientiam pctōris, non totum audet poscere digitum. Vt refrigeret linguā meā, multa. n. superba locuta est. Vbi pctm̄, ibi & pœna.
Iac. 3.a [Vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.] Quanta mala lingua habet, Iacobus in epistola sua loquitur: Modicum quidem membrum est, sed magna exaltat. Qua plurimum peccauit, amplius torquetur. Aquam desideras, qui delicatos cibos ante fastidiebas. [Et dixit illi Abraham: Fili, recordare, quia recepisti bona tua in vita tua.] Vide quid dicat bona tua: cæterum bona non sunt. Quæ putabas bona, recepisti: non potes, & in terra regnasse, & hic regnare. Diuitiæ non possunt esse in terra, & in infermo. [Lazarus similiter mala.] Si qñ ægrotamus, si pauperes sumus, si agrotatione conficimur, si frigore, si hospitiū nō habemus, lętemur, gaudeamus, accipiamus mala in vita nostra. Qñ nos infirmitas, & ægrotationis magnitudo premit, Lazarum cogitemus. [Et in his omnibus inter nos, & vos chaos magnum B
firmatum est.] Dissolui nō potest, non potest agitari, & conuti. Videre possumus, transire non possumus. Et nos videmus, quid fugerimus & vos videtis quid perdideritis. Et nostra gaudia cum ulant uestra tormēta, & vestra tormenta cumulant nra gaudia. Et ait illi: [Rogo ergo te pater.] Adhuc miserabilis patrem vocat. Rogo ergo te pater. Antè rogasses eum, qui verus erat pater noster. Noueras patrem, qui despiciebas fratrem. [Vt mittas eum in domum patris mei.] Vide peruersitatem, nec in ipsis pœnis continet veritatem. Vides. n. quid dicat? Rogo ergo te pater. Ergo pater est Abraham: & qūo dicis, mitte eum in domum patris mei? Non oblitus es patris tui? non es oblitus, quia pater ille te perdidit? Qūo illum habuisti patrē, propterea habes quinq; fratres. Quinque fratres habes, visum habes, odoratum habes, saporē habes, auditum habes, tactum habes. His fratribus tu ante seruisti: istos habebas fratres, quando illos amabas fratres. Lazarū fratrem amare non poteras. Rectè non amasti Lazarum, fratrem, quia illos ambas fratres, illi fratres non amant paupertatē. Frater tuus erat oculus, frater tuus erat auris, frater tuus erat odoratus, frater tuus erat sapor, frater tuus erat tactus. Hi fratres tui amabant diuitias, non poterant videre paupertatem. [Habeo. n. quinq; fratres, vt testetur illis.] Illi te fratres in hæc tormenta miserunt, illi fratres saluari nō possunt, nisi moriantur. [Ne & ipsi veniant in locum hunc tormentorum.] Quid saluare vis illos fratres, qui non amant paupertatem? Necesse est, vt fratres habitent cū fratre suo, [Et ait illi: Habent Mosen, & prophetas, audiant illos.] Quid quæris, vt vadat Lazarus? Habent Mosen, & propheC
tas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tas. Et Moses, & prophetæ abierunt in spe lunci suis, & in antris, & in caprinis pellibus: & illi erant pauperes sicut Lazarus: & illi erant in calamitatibus, & illi sustinebant famem. Quid quæris, vt mittam Lazarũ? habent ibi Mosen Lazarũ, habẽt ibi prophetas Lazarũ: & Moses Lazarus fuit, pauper fuit, nudus fuit. Meliores diuitias esse arbitratus est paupertatẽ Xpi, q̃ diuitias Pharaonis. Habent, & prophetas, habent Hieremiã, qui in locũ luti mittitur, & pane tribulationis vescebatur. *Habent omnes prophetas, illos audiant.* Illi quotidie, hoc est Moses, & prophetæ contra quinq; fratres tuos p̃dicant, illi eos doceant, illi eos instituant, illi vocent oculũ. Et quid ei dicant, ne videas carnaliter, sed vide spiritaliter. Quod vidimus, inquit, quod audiuimus, quod manus nostræ palpauerunt de
D sermone Dei. Ille docet ẽt aures, ille docet ẽt odoratũ, ille docet ẽt saporẽ: oẽs ꝓphetæ, oẽs sancti istos fratres docent. *Et dixit illi, non pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent.* Dũ nescimus, hic dogma monstratur: aliud quidem dr̃, sed significatur aliud. Scit fratres istos nõ posse saluari, nisi aliquis ab inferis resurrexerit. Deniq; Iudæi, q tm̃ Mosen audiũt, & prophetas, & nemo eis resurrexit ab inferis: propterea fratres istos saluator noster habet. Sed si quis ab inferis ierit ad eos, pœnitentiã agent. Si quis ierit ab inferis, nescio quis iturus sit. Nõ. n. mereor in pœnis constitutus eum nosse, qui resurrecturus est: sed hoc scio, quia quicunq; resurrexerit a mortuis, & prædicauerit, illẽ poterit istos fratres saluos facere. Ille saluauit
Lu. 8. b & Apo. 2. b aures, ille enim dicit: Qui habet aures audiẽdi, audiat. Ille saluauit oculos, ille enim
Mat. 6. c dicit: Lucerna corporis tui est oculus tuus. Ex illius ore Apostolus loquit: Christi bonus odor sumus Deo. Ex illius ore lo
2. Co. 2. d quitur, & Psalmista dicens: Gustate, & videte, quoniam suauis est dominus. Ille sal-
Ps. 33. b uauit, & tactum. Quodammodo de istis
E omnibus fratribus Ioannes loquit: Quod
1. Io. 1. a vidimus, inquit, quod audiuimus, quod manus nostræ palpauerunt. Istos fratres resurrectio saluauit domini. Denique isti fratres, & in nobis erant ante quam Christus nobis resurgeret. Oculu meu. videbat malè, ducebat me post vestigia meretricis. Simpliciter videre non poteram alterius pulchritudinem, erat. n. flamma mei mihi. Aures antea pœnę erant. Delectabar .n. canticis, & turpia verba libenter audiebam. Odoribus delectabar, non quidẽ bonis, sed malis: quia interficiebant animã meam. Gulæ meæ non poterant, nec terra, nec maria sufficere. Gulæ meæ omnia seruorũ ministeria parebant. Tactus meus me ducebat in captiuitatem, mulierum complexibus delectabar. Videtis qũo isti fratres antequam Christus resurgeret, me ducebant in mortem: ille mortuus est, & ego vixi: ille mortuus est, & isti fratres surrexerunt: immò propterea mortui sunt, vt viuerent: mortui sunt carne, vt viuerent spiritu. Nunc oculus meus Christum videt, nũc auris mea Xpm̃ solũ audit, nunc sapor illum gustat, odoratus illum odoratur, tactus meus illum amplectitur. Ait autem illi: *Si Mosen, & prophetas non audiunt.* Videte quomodo sermo domini animam eruditat dogmate. Nec ex eo quod dixeramus non posse saluari fratres istos, nisi aliquis a mortuis resurrexerit, locum dederamus Marcioni, & Manichęo, qui destruũt vetus testamentum. Illi enim cum dicunt non posse saluari animam, nisi tãtum per euangelium, vetus destruunt testamentũ. Abraham verò nunquid eum destruit, qui resurrecturus est? Nou enim dicit, audiant Mosen, & prophetas. Quid spectas eum, qui resurrecturus est? Si enim hoc dixisset, destruxisset euangelium. Sed quid dicit? Mosen, & prophetas non audiunt: neque siquis ex mortuis resurrexerit, credent. Si enim crederitis Mosi, credetetis, & mihi. Ioan. 5.
ille enim de me scripsit. Vide ergo quid dicat Abraham. Bene quidem facis eũ expectare, qui resurrecturus est. Sed & Moses, & prophetæ hoc ipsum prædicant, q illequidem resurrecturus est. Sed in illis
A Christus loquitur, si illos audias, & illum auditurus es. Multa sunt, quæ dicuntur, & psalmus mysticus fuit, qui lectus est, hoc est centesimus tertius, & maximè illud: Draco iste, quẽ formasti ad illudendũ ei. Et illud, quod scriptũ est: Herodij domus Ps. 103.
dux est eorum. Omnia plena sunt sacra- c
mentis, & non dico vna hora, sed dies vix sufficiet ad interpretationem. Quoniam autem iam ingreditur quadragesima, fi-
D illud tempus fuerit, & dominus dederit occasionem, & illius loci conabimur sacramenta differere. Nunc sufficit vobis audire de Lazaro, immò Lazarũ fuisse, & diuitem:

uitem: & diuitis non tormenta deterreãt, sed pauperis exempla prouocent. Anima Christiana, anima monachi, anima eius, qui nudus nudum Christum sequitur, quando aliquem diuitem viderit, quando sibi applaudit in diuitijs, & in pompa illum diuitem cogitat, considetet vocem, & clamorem diuitis, & Lazari digitum postulantem. Simulque considerate, quod penè obliti fueramus dicere. Dicat enim aliquis, & dogma puersum inferat: Hoc quod vr̃, ante iudiciũ vr̃, an post iudiciũ? Dicat aliqs, post iudiciũ. Nã ideò, & in pœna est alius, alius in refrigerio. Et quomodo dicitur, habent Mosen, & prophetas? Si autẽ ipse Christus docet, & qui loquitur ipse est, & ante resurrectionem docet, & secundũ interpretationem nostram, resurrectio Christi postulatur: ergo ante resurrectionẽ est, & dicat aliquis, ergo & ante iudicium. Do vobis aliquod exemplum, vt exemplis possimus cognoscere veritatem. Finge aliquem in latrocinio deprehensum esse, hũc missum esse in carcere tenebroso, hũc missum esse in neruo, & tormentis expectantẽ
H quidem sententiam, sed & non esse ibi sine pœna. Nam ex ipso loco intelligit quid passurus sit: licèt, n. necdum susceperit pœnam capitalem, licèt necdum venerit dies iudicij, tamen de carcere, de tenebris, de squalore, de fame, de stridoribus catenarũ, de gemitu competitorum, de lachrymis eorum, qui cum eo sunt, intelligit in quali pœna sit futurus. Si enim tanta pœnarum præuia sunt, quid futurum erit inter ipsa supplicia? Si necdum venit ad iudicium, & necdũ pœna perfecta est, & desiderat aquã frigidam, quid in iudicio passurus est? Simulq; considerandum, quod Abraham apud inferos erat, necdũ enim Christus resurrexerat, qui illum in paradisum duceret. Antequam Christus moreretur, nemo in paradisum conscenderat, nisi latro. Rhomphæa illa flammea, & vertigo illa claudebat paradisum. Non poterat aliquis intrare in paradisum, quem Christus clauserat: latro primus cum Christo intrauit. Magnitudo. n. fidei, meruit magnitudinem præmiorum. Nõ. n. credidit in regno videns Christum, non illum vidit fulgentem, non illum vidit de cœlo respicientẽ, non vidit ei ministrantes angelos, certè
I vt liberè dicam, non vidit liberè ambulantem, sed vidit eum in cruce, vidit illum bibentem acetum, vidit eum sentibus coronatum, vidit eum confixum ad crucem, vidit eum precantem auxilium: deus deus meus respice in me, quare me dereliquisti? Ps. 21. a
& sic credidit. O conditio varia, & casus hominum apostoli secuti fuerant, & fugiunt: iste in cruce dominum confitetur. O Petre, o Ioannes, qui dixeras: Et si Mat. 26.
me necesse est mori, nunquàm te negabo. Promittis, & non facis. Ecce alius d
damnatus in homicidium, quod non promiserat, facit. Exclusus de loco es tuo, exclusit te latro. Ipse primus ingreditur cum Christo in paradisum. Ex latere diximus de latrone, neque enim obliti sumus propositi: proposueramus enim de paradiso dicere, quod ante aduentum Christi nemo fuerit in paradiso. Reuertamur ergo ad propositum. Latronis coronæ, non nos errare faciat, sed prouocet ad coronam. Abraham necdum erat in paradiso, quia necdum Christus intrauerat cum latrone. Venit Christus, & passus est, & multa corpora sanctorum resurrexerunt, & visa sunt in sancta ciuitate. Crux Christi clauis paradisi est, crux Christi aperuit paradisum. Nonne nobis dixit, quod regnum Mat. 11.
cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt b
illud? Qui in cruce est, non vim facit, nihil medium est. Et crux, & statim paradisus, sed magnitudo pœnarum facit magnitudinem præmiorum. Hæc interim diximus: deprecemur dominum, vt latronem, & istum Lazarum pauperem imitari possimus. Si persecutio venerit, imitemur latronem: si pax fuerit, imitemur Lazarũ: si martyriũ fecerimus, statim intrabimus paradisum: si paupertatis pœnam sustinuerimus, statim in sinum Abrahæ. Habet & sanguis, habet & pax lota sua, habet & paupertas martyrium suum, & egestas benè tolerata facit martyrium, sed egestas propter Christum, non propter necessitatem. cæterùm quanti pauperes sunt, & diuites esse desiderant, & scelera faciunt? Nõ ergo paupertas simplex beatum facit, sed paupertas propter Christum: fides famem non timet. Qui Christum amat, nõ timet famem: qui Christum habet, oẽs secum diuitias habet. Negotiator quidam sapiẽtissimus vendidit vniuersam substantiã suã, & Mat. 13.
cæteras margaritas, & emit sibi vnam pre- f
tiosissimam margaritam: habuerat quidẽ margaritas, & pulchęrrimæ erãt, & pręciosę.

Mosen

Mosen habebat, Esaiam habebat, Hieremiam habebat, & sanctos prophetas, sed hæc ad comparationem Christi duxit pro stercore. Vnde, & dicit Apostolus: Quæ, inquit, erant mihi pro lucro, hęc æstimaui pro stercore, vt Christum lucrifacerẽ, hoc est, vt margaritam vnam emerem. Vnde, & in alio propheta: State in vijs, & quærite viam quasi diceret, emite margaritas, & per margaritas vnam emite margaritã. State in vijs, & quærite viam: Non dixit, dimitte vias: sed state in illis vijs, & quærite viam Christum, cui sit gloria in secula seculorum, Amen.

I. Phi. 3. b

Hier. 6. d

EIVSDEM HOMILIA POST

calendas, de iis, qui eius diei postridie inebriantur, deq; iis, qui cõmeant ad cauponas, ac popinas, quiq; choreas ducunt per ciuitatem: præterea quòd non oporteat præceptorẽ desperare de discipulis etiamsi non protinus obtemperant: postremò de Lazaro mendico, ac diuite.

Sataną festũ vocat.

Fuptatibus dictum.

HEsternum diem, quũ esset festum sata næ, fecistis festum spiritus, quia multo cũ animi studio recepistis ea, quæ a nobis dicebantur, maximamq; diei partem in eo consumpsistis, ebrij temulentia quadam sobrietatis plena, cumq; Paulo ducẽtes choreas. Qua quidẽ ex re nobis gemitum accreuit lucrum, primũ, ꝙ ab indecora temulentorũ saltatione abstinuistis, deinde, ꝙ spiritalibus saltastis tripudijs, quib. pluriman adest decoris, ac modestiæ. Ad hæc, ꝙ cæteris participes fuistis non mero, sed spiritali doctrina redundantis: neq; saltastis ad tibiæ citharæq; modos, sed ipsi tibia citharaq; fuistis spiritui sancto: quumq; cæteri choros ducerent diabolo, vos eo, ꝙ hoc in loco versabamini; præbuistis vos ipsos organa vasaque spiritui exhibuistisq; animas vestras, ceu musica instrumenta, quæ spiritus sanctus pulsaret moueretq;: præbuistis corda vestra, velut organa, quibus gratiã suam inspiraret. Vnde modulatum concentum reddidistis non solũ hoĩes demulcentem, verumetiã supernas virtutes delectantem. Agè itaque & hodie, aduersus ebrietatẽ armemus linguam, iltãq; vitam madidam, ac dissolutã prosternamus: vituperemus istos, qui in ea totis diebus versantur, non vt illos pudefaciamus, sed vt eos a pudendis liberemus: non vt illis probris afficiamus, sed vt eos corrigamus: non vt illos traducamus, sed vt ab infami traductione, & a diaboli, hoc est traductoris manibus eripiantur. Quisquis.n. in temulẽtia totos agit dies, quisquis in delicijs, & ingurgitatione, sub diaboli tyrannidem redactus est. Atq; vtinam oratio nostra profectus aliquid adferat. Quòd si post nostram ẽt admonitionem in ijsdem vitijs perseueratint, ne sic quidẽ nos desistemus apud vos quod rectum est consulere, quandoquidem, & aquarum venæ, etiamsi nullus veniat aquatum, manãt tamen, & fontes quanuis hauriat nemo, tamen scatebras emittunt: & amnes etiãsi nemo bibat, nihilo secius fluunt. Sic oportet, & illum, qui cõcionatur, quanuis nullus auscultet, tamen præstare quicquid in ipso situm est. Siquidem hæc lex nobis, qui sacri sermonis administrationem suscepimus, a benigno præscripta est Deo, ne vnquam quod quidem in nobis fuerit facere, defatigemur: nec vllo tempore silcamus, siue sit qui auscultet, siue sit, qui prætercurrat negligens quod dicitur. Nã & Hieremias quum Iudæis multa minitans, malaq; imminentia prædicens, ab audientibus subsannaretur, totoq; die rideretur, cogitabat ab illa prophetia desistere, nimirum humano quodam affectu victus, sannas illas, & conuicia perpeti non valẽs, aitq;: Factus sum ridiculus toto die, dixi: Non loquar, neque nominabo nomẽ domini, & factus est in me velut ignis ardens, atque æstuans in ossibus meis, ac dissoluor, nec possum ferre. Quod autem dicit, hunc habet sensum: Volebam, inqt, a prædictione desistere, propterea ꝙ non auscultabant Iudæi: & simulatq; hoc cogitassem, irruit in animum meam spiritus vis, velut ignis, omniaq; intima mea succendit, consumens insuper, & exedens ossa mea, adeò vt incendium illud ferre non possem. Quòd si propheta qui quotidie ludibrio habebatur, quotidie conuicijs incessẽbatur, sic discruciatus est, eo ꝙ statuerat silere: qua tandem nos venia digni censebimur, siqui nondũ tale quicquam perpessi sumus, tamen ob quorundam negligentiam deiiciamus aĩum, & ab exhibẽda illis doctrina cessemus, maximè verò cum tam multi sint, qui se præbent attentos? Non hæc loquor mei consolandi delinien diq; gratia. Nã meo quidẽ ipsius nõ persuasi,

Mali nõ infamãdi, sed corrigẽdi.

Sobria ebrietas

Musica priorũ.

A

Similia pulchra

Verbi minister nunquã cessare debet ab officio.

B

suasi, quoad spirauero, & donec domino visum fuerit nos in præsenti vita versari, hoc implere ministerium, siue quis attendat, siue non attendat, vt faciat ea, quæ præcipiuntur. Verùm quoniam sunt nonnulli, qui multorum manus dissoluunt, neque contenti, quòd ipsi nihil vtilitatis adferunt vitæ nostræ, etiam aliorum studium, ac feruorem refrigerant sannis, ac dicterijs dum aiunt, Desine bene consulere, desiste monere, nolunt tibi auscultare, Ne quid sit tibi cum illis commercij, quoniam ergo sunt quidam ista loquẽtes, inhumanam hanc sententiam, insidiasq; diabolicas excutere volens è multorũ animis, pluribus hac de re differo. Siquidem, & heri noui multos, qui talia verba protulerint, qui quum conspicerent aliquos in caupona detriuisse tps, cum risu, sannisq; dicebant: Scilicet omninò persuasi sunt. Nemo prorsus cauponã ingressus est. Oẽs sobrij sunt redditi. Quid ais homo? videlicet istuc polliciti sumus, nos vno die oẽs illos reti capturos? Nam si decem modò persuasi fuerint, si quinq; tantùm, si vnus: nonne nobis hoc sufficit ad consolationem? Ego verò dicam quiddam hoc etiam vehementius. Pone neminem nostris dictis fuisse persuasum. Quanquam id fieri nunquam potest, nimirum, vt sermo in tã multas aureis disseminatus, vacet omni fructu. Veruntamen pone istuc esse, ne sic quidem nobis nihil adferet lucri sermo noster. Nam etiamsi nonnulli ingressi sunt cauponam, non tamen cum pari, qua solent, impudentia sunt ingressi, sed ad ipsam etiam mensam crebro nostrorum verborum recordati sunt, subijt illis nostra reprehensio, redijt in memoriam nostra obiurgatio, ac recordantes rubore suffusi sunt, erubuerunt tacita cogitatione, nec simili impudentia fecerunt ea, quæ solebant. Hoc autem initium est salutis, optimæque mutationis, siquem penitus sui pudeat, siquis prorsus damnet ea, quæ fiunt. Quin ex hoc insuper, & aliud nobis lucrum non minus nascitur. Quod nã hoc? Nimirum illud, quòd eos, qui sobrietatem amplectuntur, reddimus modestiores magisque compositos, dum ex oratione nostra declaratur, quòd optimis ducantur consilijs, qui non abducuntur exemplo multitudinis. Non erexi quidem ægrotantes, attamen eos qui valent, reddidi firmiores. Non abduxit a vitio sermo noster, sed tamẽ eos, qui cum virtute vitã agunt, sperãdũ reddidit attentiores. Super hæc quoque de maquiddam addam tertium. Hodie non persuasi, sed cras persuadere potero. Quòd si minus cras, attamen perendie, aut quarto ab hinc die fortassis persuasero. Qui hodie, quod audiuit, repulit, eras fortassis audiet, ac recipiet. Tum qui hodierno, crasti, noque die contempsit, fortassis post dies complures præbebit animum ijs, quæ dicentur. Quãdoquidem, & illud crebro fit, vt piscator, qui per totum diem vacuũ attraxit rete, sub nocte iam abire parans, capto, qui ipsum per totum fefellerat diem, piscc, discedat. Quòd si ideò victuri sumus in otio, & ab omnibus actionibus videbitur abstinendum, eo quòd semper euenit, vt alicubi frustremur optatis, vniuersa nobis perierit vita: nec spiritalia modo, verum etiam illa, quæ ad vitę præsentis vsum pertinent, simul interierint omnia. Etenim si agricola protinus ab agricolatione resiliat, q; semel atq; iterum, aut sæpius acciderit aeris inæqualitas breui fame periremus omnes. Item si nauclerus, ob semel atq; iterum, aut sæpius obortam tempestatem fugiat mare, futurum est, vt nemo vehatur pelago, atq; hinc rursum peribunt nobis oĩa vitæ commoda. Quòd si per singulas artes percurrens, ista q̃ nos facere vis, suadeas moneasq;, cuncta fundi tus interibunt, terraq; carebit ædificijs, ac domicilijs. Itaq; quum hæc omnia sciant, etiamsi semel atq; iterum, aut sæpius frustrati fuerint optato negotiorum, in quibus versantur, exitu: denuo pari cum alacritate redeunt ad eadem. Nam & ruricola, vbi semel atq; iterum, ac sæpius semen aruo commisit, nec votis respondet prouentus, rursus eandem exercet segetem, neq; raro fit, vt totius temporis iacturam vno sarciat anno. Sic & negotiator quanquam crebrò fecit naufragium, non tamẽ abstinet a portu, sed & postea q̃ nauim detraxit, & nautas conduxit, & pecunijs mutuo datis, eadem aggreditur negotia, idq;, quum nihilo magis nunc sciat qũo cessurum sit, quàm scierat antea. Denique quicunque solent aggredi rem quancunque, ita facere consueuerunt, quemadmodum faciunt agricolator, ac negotiator. Et post hæc, quum illi tantam adhibeant curam studiumq; circa res ad præsentis vsum vitę pertinentes. Non desed

Nõ desperãdũ de malis.

Simile a piscatore.

Simile ab agricolis.

A nauclero.

A negotiatore.

Verbum semper in aliquo fructificat.

Gradus ad virtutem est, minus impudẽter peccare.

C

D

Reprehensionis sermo bonos reddit meliores.

E

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

pertinentes, licèt exitus sit incertus: nos si loquentes non auditi fuerimus, illicò desinemus? Et quam obtinebimus veniam? Quid excusationis adferemus? Et tamen illis, si non successerit, nullus est, qui damnum acceptum leniat. Veluti si mare nauium fluctibus obruerit, nemo medebitur inopiæ naufragi. Si vis imbrium effusa in aruum præfocarit sementem, cogitur agricola vacuis manibus abire domum. Nostra verò quum loquimur, aut exhortamur non est eadem conditio. Immò si semen per te iactum auditor non receperit, nec obedientiæ fructum retulerit, tu tamen cõmunicati consilij mercedem feres a deo, nec minus accipies præmij, non auditus, quàm accepturus eras, si ille obtẽperasset.

Ministro verbi etiã si pereat opera, non tñ pibit merces.

G Quod erat in te, præstitisti. Cæterùm ad id, vt persuadeamus auditoribus, non sumus obstricti, sed tãtùm, vt admoneamus. Nostræ quidem partes sunt admonere, illorum verò obtemperare. Et quemadmodum si nos admonendi officio functi non fuerimus, etiamsi decem milia benefactorum prodierint, ipsis solis repositũ est præmium ad nos nihil redibit lucri, quandoquidem non dedimus consilium. Ita si nobis admonentibus illi non auscultarint, ad ipsos solos redibit omnis vltio, nobis autem nihil imputabitur, quin potius copiosa merces nobis veniet a deo, Siquidem quicquid in nobis erat situm, præstitimus. Nihil aliud iubemur, quam apud mensarios deponere pecuniã. Loquere & admone. Verùm non audiuit. Tu nihilo secius habes paratam mercedem. Ne destiteris, priusquam persuadeas, donec spiritum aflaueris. Terminus monendi, sit obedientia monitionem tuam recipientis. Diabolus circuncursat, obsistere cupiens nostræ saluti, non solùm ipse nihil hinc lucri reportans, verumetiam suo studio grauissima detrimenta sibi concilians. Is tamen vsqueadeo vesanus est, vt frequenter & illa tentet, quæ nequaquam fieri possunt: nec illos solùm adoriatur, quos omnino confidit se supplantaturum deiecturumque, verumetiam eos, quos probabile est artibus ipsius fore superiores. Itaq; quum audiret laudari ac mirificè prædicari Iob, ab eo qui nouit arcana omnia, nimirum deo, sperabat fore, vt eum viribus superior subuerteret: nec destitit omnia mouere molirique, quò supplantaret hominem, nec desperauit impurus ille, ac sceleratissimus dæmon: idq; quum deus illi iusto tantùm virtutis suo suffragio tribuisset. Et post hæc nõ ertubescimus, neq; pudore suffundimur, dic mihi, si quum diabolus nunquàm desperet nostram perniciem, sed indesinenter eã expectet, nos fratrum salutem desperauerimus? Et tamen illum decebat etiam priusquam expertus esset a lucta abstinere: nam deus erat, qui testimonium ferebat de iusto. Nec tamen abstinuit, sed præ nimio furore quo defertur aduersum nos, etiam post dei testimonium sperabat futurum, vt illius ætatis præstãtissimo viro superior euaderet. Cæterùm nihil est tale, quod nos in desperationem adigat, & tamen desistimus. Ac diabolus quidem verante deo, nõ discedit a pugna aduersum nos susceptra: tu verò quum deus mandet extimuletque ad subueniendum lapsis, resilis, refugisq;. Audierat diabolus loquentem deum, homo iustus, verus, timens deum, abstinens ab omni opere malo, quodq; nullus esset illi similis ex ijs, qui sunt super terram, & I tamen post tanta, taliaq; iudicia perseuerauit dicere: Quid si quando, perpetuitate magnitudineq; malorum irruentium valeamus illum superare, & hanc excelsam deijcere turrim? Quis igitur erit nobis venix locus, aut quid excusabimus, si quum tanta sit mali dæmonis in nostrum insanientis exitium vigilantia, nos ne tantulum quidem similis diligentiæ adferamus ad salutem fratrum nostrorum, præsertim quum deum habeamus auxiliatorem? Itaque quum videris fratrem tuum, durum, rigidum, minimeque attentum, dic apud temetipsum: Quid si progressu temporis aliquando valeamus illum flectere? Hoc nimirum, & Paulus præcepit: Seruum domini non oportet litigare, sed placidum esse erga cunctos, erudientem eos qui resistunt veritati, si quando det illis deus pœnitentiam in agnitionem veritatis. An non vides parentes, quomodo filijs suis, licèt frequenter desperatis, assident, lachrymãtes, lamentantes, exosculãtes, omnia, quæ possunt, admonentes, ad supremum vsq; halitum? Hoc tu quoque facito pro fratribus. Et tamen illi non possunt lachrymis, ac lamentis, neq; morbum depellere, neque mortem imminentem abigere. Tu verò frequenter poteris animam deploratam, assiduitate, instantiaque per lamenta reuocare

Mat. 25 b Talentum verbi deponendũ, vsuram præstare non est ĩ nobis.

Doctor placidꝰ, & lenis. 2. Tim. d

Simile.

uocare, ac suscitare. Dedisti consilium, nec persuasisti, illachryma, pugne frequenter, ac suspira paululum, vt tua solicitudo incutiat illi verecundiam, itaq; se conuertat ad salutem. Quid ego solus possem efficere? Neq; n. quotidie vobis omnibus adesse valeo, neq; suppetit mihi facultas, vt solus cum tanta disputem multitudine. Cæterum si vos velitis inter vos, alijs aliorum partiri curã salutis, ac vestrũ quisque vnum suscipere fratrum neglectorũ, illicò nobis creseceret ædificatio. Et quid attinet dicere, de ijs, qui post multam, ac diutinam admonitionẽ seipsos ad meliorem frugem recipiunt? Etenim quum illi non teneantur immedicabili morbo, non oportet desistere, neque curam abijcere, etiamsi certum præsciamus futurum, vt post multam solicitudinẽ, multamq; adhibitam admonitionem nihilo plus simus profecturi. Quòd si hæc oratio vobis videtur incredibilis, ex factis dictisq; Christi reddemus eam credibilem. Nam nos quidẽ ignari sumus futurorum, vnde nec I diiudicare possumus de ijs, qui audiunt, vtrum obtemperaturi sint dictis nostris, an secus, Christus autem istarum rerum certam habens præscientiam, non desatigatus est corrigendis ijs, a quibus audiebatur, vsque ad extremum. Itaque quum sciret Iudam non esse reuocandum a proditione, non tamen cessauit, assiduis consilijs, monitis, beneficijs, minis demũ omni doctrinæ specie a proditione retrahere, nec destitit illum dictis ceũ fœno cohibere. Hoc autem fecit nos instituens, vt etiamsi præsciamus futurum, vt fratres non obtemperent, tamen quicquid in nostra fuerit facultate præstemus, tanquam parata nobis admonitiones nostræ mercede. Vide autem quanta assiduitate, quantaq; sapientia illum cohibuerit. Vnus vestrũ me prodituros est. Ac rursum non de omnibus vobis loquor, noui quos elegi. Et, Vnus ex vobis diabolus est. Sustinuit omnes in angorem inducere, ne vulgaret proditorem, ac manifesta redargutione redderet etiam impudentiorem. Nam vt intelligas, q illis etiam angorem iniecerint Christi dicta, licèt sibi nullius mali conscijs, audi quomodo quisque anxius dixit: Mat. 26 Num ego sum domine? Neq; verò dictis tantùm, verùm, & factis illum corripuit, vi delicèt, quum humanitatem suam frequenter, ac modis omnibus declarasset, leprosos emundãs, dæmones abigens, ægrotos sanans, mortuos excitans, dissolutos M astringens: breuiter, quum omnibus benefeciisset, neminem tamen punijt, semper habens in ore: Non veni ad vocandum iustos, neq; vt iudicem mundum, sed vt seruem mundum. Cæterùm ne putaret Iudas, q tantùm nosset benefacere, punire verò nequaquam, & hanc quoque docuit portionem, videlicèt q punire posset supplicioq; afficere peccantes. Iam & illud vide, quàm sapienter, quamq; modis ipso dignis hoc docuit. Hominem punire supplicioq; afficere sustinuit neminem. Qui sic? Vt discipulus puniendi facultatem in eo cognosceret. Etenim si quem punisset, declarasset ipsum pugnare secum, quippe qui dixerat: Non veni, vt iudicem mundum, sed vt seruem mundum. Rursum si neminem punisset, mansisset incorrigibilis discipulus, nisi & factis didicisset illi esse puniendi facultatem. Quid igitur? Vt simul, & terreret discipulum, ne per contemptũ fieret deterior, nec vllus tamẽ hominum, afflictionem, pœnam, aut supplicium pateretur, in ficum arborem Christus hanc suam potestatem exercuit, dicẽs: Ne post hac ex te fructus nascatur, eaque mox simplici verbo exaruit. Hoc pacto factum est A pariter, vt & nihil noxæ rediret ad vllum hominem, & ipse suam potentiam declararet, vindicta in arborem impacta. Discipulus autem si hæc animaduertisset, ingentem ex hac vltione cepisset vtilitatem. Sed præscius, & hoc euenturum, non hoc tantùm verumetiam aliud hoc multo maius effecit. Quum gladijs, & fustibus armati manus in ipsum pararent inijcere, tum illos omnes excæcauit. Id enim declarauit, quum diceret: Quem queritis? Quũ enim Iudas frequenter dixisset: Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradam eum, ille volẽs etiam ipsis Iudæis facere fidem, quòd volens ad mortem iret, nec Iudæ malitia victus huc adigi potuerit, ipso proditore cum cæteris omnibus astante, quem, inquit, quæritis? Itane non nouit quem erat prodituros? Sed dominus obcæcarat illius oculos, nec id solum, verumetiam omnes hac voce resupinatos deiecit in terram. Vbi verò, nec ea res illos reddidit humaniores, neque sceleroſum illum a proditione reuocauit, sed perseuerabat insa-

Ibi. 9. b

Quare christus quũ omnib. benefecerit, neminem punierit in terris.

Ficui quare maledixerit.

Christi erga Iudam lenitas.

Mat. 26

Ioã. 6. g

Io. 18. b Mat. 26 A

Universidad de Deusto
Biblioteca

insanabilis, nec sic quidem alienatus est dominus, quò minus rursus illi tum beneuolentiam, tum curam impenderet. Sed agè considera, qũo pungit, loquens verba, quæ maximè possent animæ impudenti pudorem incutere, immo quæ vel saxeam mentem queant emollire. Etenim simul atque Iudas irruisset ad eum osculaturus, quid ait? Iuda, osculo filium hominis prodis? Nec ipsa proditionis species pudorem incussit homini. Hæc autem dicebat taxãs ac pungens illum, pristinæq; commonefaciens consuetudinis. Attamen quũ Christus tam multa tum fecisset, tum dixisset, ille tamen nihilo factus est melior, non q̃ parum esset potens qui monebat, sed q̃ ille vecors. Christus autem quum hæc omnia præsciret, non desijt tamen ab initio vsque ad finem suam exhibere benignitatem. Sic igitur, & nos, etiamsi sciamus omnia, debemus tamen infatigabiliter, ac per omne tempus fratres nostros neglectos cõponere, etiam si nihil ex admonitione fructus sit redituru. Etenim si dominus qui prænouerat huiusmodi futurum euentũ, hac vsus est solicitudine erga eum, qui nihil fructus laturus erat ex admonitione: qua tandem venia digni fuerimus nos, si, quum incertus sit nobis rerum euentus, adeò socordes fuerimus circa proximi salutem, post vnam atque alteram admonitionem eos deferentes? Deniq; præter hæc omnia, quæ dicta sunt, etiam quid in nobisipsis accidat consideremus, reputantes q̃ quum Deum nobis quotidie loquentẽ, per prophetas, per apostolos audiamus. Nam audimus quotidie, haud tamen desinit, vel appellare, vel docere rebelles patrumq; attentes. Quin, & Paulus clamat, ita debemus, & tanquam Deo per nos obsecrante, rogamus pro Xpo, reconciliemini Deo. Quòd si licendum aliquid nouum, & admirandum, haud tantundem laudis meretur is, qui præsciit futurum, vt is qui consilium accipit, obtemperet, quantum is, qui frequenter locutus, frequenter adhibita monitione frustratus est, nec sic tamen desistit. Nam priorem illum spes, pollicens futurum, vt qui audit obtemperet, etiamsi segnissimus fuerit excitat ad officium admonendi. Contra, hic quum assidue moneat, nec audiatur, nec eo tamen desistit, feruidissimè cuiusdam, ac verissimę charitatis argumentum præbet, qui quum nulla simili spe alatur, tamen ob vim amoris erga fratrem, non desinit illius agere curam. Verùm non oportere nos vnquã desistere a cura lapsorum, etiam si præsciamus illos nobis non obtemperaturos, abunde demonstratum est. Supereſt, vt ad eorum reprehensionem transeamus, qui delicijs indulgent. Donec.n. durarit hoc festum, donec ebrietatis vulnera mentibus ebriosorum infixerit diabolus, oportet, & nos admouere remedia. Heri quidẽ Paulum illis exhibuimus dicentem: Siue editis, siue bibitis, omnia in gloriam Dei facite, hodie verò ipsum Pauli dominum illis proferemus, non modò consulentem, aut monentem a delicijs abstinere, verũetiam insultantem, ac punientem eum, qui in delicijs vixerat. Nam historia de diuite, ac Lazaro, deq; ijs, quæ cæteris horum similibus acciderunt, nihil aliud, q̃ hoc declarat. Quin potius ne leuiter hoc, aut obiter agamus, ordine vobis ipsam parabolam recitabimus. [Homo quidam erat dives, & induebatur purpura, ac bysso, & epulabatur quotidie splendide. Erat autem mendicus quidam nomine Lazarus, qui iacebat in vestibulo illius vlcerosus, cupiensque saturari de micis, quæ decidebant è mensa diuitis. Sed & canes adeuntes circumligebant vlcera eius.] Qua gratia dominus, per parabolas locutus sit, & quam tandem ob causam ex parabolis alias quidem explicuerit, alias non item: & quid nam sit parabola, & siqua sunt huius generis alia, in aliud tempus reseruabimus, ne ab oratione, quæ nunc festinat digrediamur. Cæterum illud modò vobis dicemus in præsentia, quis euangelistarũ scripserit hanc parabolam a Christo fuisse propositã. Quis igitur is est? Nimirum Lucas solus, quandoquidem, & hoc scite refert, quòd inter ea, quæ referuntur ab euangelistis, alia dicuntur à quatuor cõmuniter, alia speciatim a singulis. Quam ob causam? vt simul, & nobis esset necessaria reliquorum sacra lectio, & euidenter perspicua fieret illorum inter ipsos consonantia. Etenim si omnes omnia dixissent, ita certa, & explorata, vt nullam desiderarent inquisitionem, nequaquam apparuisset illorum insignis concordia. Quapropter, & omnes communiter multa scripserunt, & sibi quisq; proprie sumpsit nonnulla.

Luc. 22 c

B

C

Vt nos peccantes tolerat Deꝰ,

Plus meretur q̃ curat insanabilem.

D 1. Co. 10 g

Lu. 16. e f E

Euangelistæ cur non omnia scripserint eadem.

nulla. Quid igitur dicit Christus? Homo quidam erat dives, cuius vita varijs vitijs erat inquinata, nec ipse tamen vllam sentiebat calamitatem, verùm illi cuncta velut è fontibus affluebant. Quod.n. illi nihil acciderit subitum, aut inopinatum, nec vlla doloris materia, nec vlla ægritudo oborta rerum mundanarum prospetitatẽ interruperit, hoc ipsum aperuit Lucas, dicens: Epulabatur, & gaudebat quotidiè. Cæterũm, quod vitiosam egerit vitam, perspicuum est ex ipso vitæ exitu, quem sortitus est, & item ante vitæ exitũ, ex eo quod sic fastidiuit pauperem. Nam ista res declarat, quòd non huius solùm, qui iacebat in vestibulo, verùm nec alterius cuiusquã ille misertus fuerit. Etenim si illum perpetuò in vestibulo prostratum, quem quotidie semel, atq; iterum, ac sæpius videre cogebatur, foras prodiens, ac domum rediẽs, non.n. in biuio, nec in angiportu, occultove loco decumbebat, sed quàm frequenter exibat, intrabatq; dives, sic vt vel nolẽs aspicere videretur, ergo si illum non est cõmiseratus, erga quem casum obiectum flexus est vnquam misericordia? Etenim, vt primum diem neglexerit, certè consentaneum erat, vt altero die sentiret aliquid affectus. Quod si hoc quoq; die dissimulauit certè tertio die, certè quarto, certè quinto, aut huic proximo die prorsus animo flecti debebat, licèt feris quoq; fuisset immitior. Verùm nihil istiusmodi sensit, sed illo quoq; iudice, qui neque deum metuebat, nec hominem reuerebatur, & impudẽtior erat, & inexorabilior. Nam illum quidem viduæ instantia, quanuis crudelem, & asperum, tamen flexit ad gratificandum, victq; mulieris supplicatio, hunc verò ne ista quidem res flectere potuit, ad subueniendum pauperi. Quanquam nõ erat similis postulatio, sed huius nempe Lazari multò fuit tum facilior, tum iustior. Nam vidua quidem illum implorabat aduersus hostes suos: hic nihil aliud petebat, quàm sedare famem, ille tamen contempsit pereuntem iacentemq;, illa flagitabat obstrepens, hic autem quum sæpius vno die simularetur, accessu famis, silens apparebat diuiti iacensq;. Hoc certè satis erat vel ad saxeum cor emolliendum. Etenim qui obtundunt, in hos frequenter etiam prouocamur ira. Cæterùm quoties videmus egenos multo cum silentio astantes, neq; vocem vllam ædentes, immò etiamsi semper frustrentur, non tamen molestè ferentes, sed tantùm offerentes sese nostro conspectui, quanuis simus ipsis lapidibus duriores, tamen admirabilem illam pauperum modestiã teneriti, flectimur. Iam & aliud accedebat his, quæ dixi, nõ minus, videlicet quod ipsa quoque facies pauperis erat miserabilis, vtpote fame diutinaq; valetudine confecta. At tamen, nec harum rerũ quicquam implacabilem illum emollijt. Hæc igitur prima vitiosa crudelitas erat, inhumanitasq;, cui nihil poterat accedere. Nec.n. simile est, si cui res sunt tenues, non succurrat egenis, etsi tantis affluens delicijs, fame tabescentes despiciat. Rursum simile non est, si pauperem semel, atq; iterum conspectum prætercurras, & quum quotidie videas, ne sic quidem ex assiduo conspectu sensum humanum excitari ad misericordiam. Rursus aliud est, si qui calamitatibus, & angustijs premitur, maleque affectus est animo, non opituletur proximo: aliud si qui tãta fruitur voluptate perpetuaque felicitate, alios fame tabescentes negligat, occludatq; viscera, nec vel ab ipsa lætitia reddatur humanior. Nam illud profectò nostis, quod licèt simus omnium imitissimi, tamen successu rerum mitiores benigniores q; reddi consueuimus. At illũ ne copia quidem rerum reddebat meliorem, sed perseuerabat versus in feram, immò potius omnium feratum crudelitatẽ, & inhumanitatem moribus præstitit. Et tũ hanc sceleratam, & inhumanã vitã agens, omni rerum prosperitate fruebatur. Alter verò iustus, ac virturis studiosus in extremis erat malis. Nam Lazarum fuisse iustũ duobus argumentis declaratum est, tum exitu vitæ, tum & ante vitæ finem, ipsa hominis in paupertate tolerantia. Quæso, nonne videmini hæc oculis intueri? Diuiti nauis erat plena mercium, ac secũdo nauigabat vento. Verum nequid miseris, ad naufragium festinabat, eo quod onus nolebat circunspectè ponere. Vis tibi cõmemorem, & aliud illius vitiũ? Quotidiè vacabat delicijs. Nam & hoc erat vitium, nõ modò hoc tempore, quum tanta a nobis exigitur philosophia, verùm etiam in initio sub veteri testõ, quum nondum nobis esset ostensa tam exacta philosophia. Audi igitur quid dicat propheta: Væ vobis, q̃ venturi estis in diem malũ, qui appropin-

Luc. 18.

G

H

Allegoria.

I

Amos. 6 a

Sabbatum nõ otij causa datũ, sed spiritalis negotij

quatis, & tangitis sabbata mendacia. Iudæi putant sibi sabbatum otij gratia fuisse datum, verùm non ista est causa: sed potius, vt abducti a curis rerum temporaliũ, otium oẽ cõsumerent in spiritalib. Quòd n. sabbatum non otij, sed spiritalis actionis materia sit, dilucidum est ex ipsis rebus. Nam sacerdos eo die duplũ facit operis, qui quotidie non nisi vnicam hostiam offerre solitus, sabbato iubetur offerre geminam. Quòd si prorsus esset otij dies, oportebat sacerdotem otium maximè otiũ agere. Quoniam igitur Iudæi corporaliũ rerum curis liberati, non vacabant spiritalibus vtputa sobrietati, modestiæ, & audiẽdis diuinis sermonibus, sed cõtrarium potius faciebant, seruientes ventri, indulgentes ebrietati, distenti cibis, delicijs, audi quomodo illos reprehendat propheta. Quum. n. dixisset, tangentes sabbata mendacia, subiunxit: Qui dormitis in lectis eburneis, ac lasciuitis in stratis vestris. Qui comeditis hædos è caulis, & vitulos è bubilibus lactentes, qui bibitis vinum defœcatum, ac primis vnguentis vngimini, Accepistũ sabbatum, vt animam tuam liberares a vitijs, tu verò tum magis illa committis. Quid. n. esse possit ista mollitie nequius, quàm indormire lectis eburneis? Nam cætera quidem peccata delectationẽ habent, velut in temulentia, & adulterio: cæterùm in lectis eburneis dormire, quàm adfert voluptatem? quod solatium? Num lecti pulchritudo reddit nobis somnũ suauiorem, dulciorem q;? Immò grauissimum est illud molestissimumque si modò sapiamus. Etenim si dum tu dormis in eburneo lecto, tecum reputes, quòd alius ne panem quidem habet quo se curè velcatur: nonne te tua condemnabit conscientia, insurget in accusationẽ istius inæqualitatis? Quòd si crimẽ est eburneis indormire lectis, quũ vndiq; etiam argento fuerint connexiti, quam adferemus excusationem? Vis lecti videre pulchritudinem? Ego tibi nunc cõmostro, non plebei, neque militaris, sed regalis ornatum. Etenim quanuis fueris omnium ambitiosissimus, sat scio non oprabis tibi lectum pulchriorem quàm regis, & quod maius est regis non cuiuslibet, sed primarij, regum q; omnium regalissimi, quique in hodiernum vsque diem celebratur, toto terrarum orbe. Eu, ostendo tibi lectum beati Dauid. Qualis igitur erat ille? Non argento, & auro, sed undiq; lachrymis, & confessione erat exornatus. Hæc ipse fatetur ita loquens: Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratũ meum rigabo. Itaq; vice margaritarum vndique lachrymis erat distinctus. Hic mihi considera mentem amore Dei flagrantem. Nam quoniam interdiu variæ solicitudines, curæq; principum, ducum, gentiũ, populorum, militum, bellorum, pacis, ciuilium, ac domesticorũ negotiorum, eorũ, q̃ procul, eorum, quæ propè distrahebant, & auocabant hoẽm, quod otij cæteri consumunt somno, ille in confessione, lachrymis, ac precibus impendebat. Neq; id ita faciebat p vnam noctem, vt altera desisteret, neq; sic p duas treſuè, vt interim deficeret, verùm singulis noctibus id faciebat: Lauabo. n. inquit, per singulas noctes lectum meum, & lachrymis meis stratũ meũ rigabo: videlicet lachrymarum vbertatẽ exprimens, simul, & perpetuitatem. Quũ oẽs quietem, & otium agerent, solus ille tunc Deum interpellabat, & aderat sopiri nescius oculus plorãti, lamentantiq; suaq; profitenti mala. Talem tu quoq; tibi parato lectum. Nam lectus argento obtectus quum inuidiam hominum accersit, tum iram supremi numinis inflammat. Cæterùm tales lachrimæ quales erant Dauidis, ipsum ẽt gehennæ incendium norunt extinguere. Vis tibi alium commostrem lectum Iacob? Solũ habebat substratum, & lapidem capiti suppositum, eoq; vidit illum intelligibilẽ lapidem, easq; scalas, per quas ascendebant, ac descendebant angeli. Hmôi lectos excogitemus, vt eiusmodi videamus insomnia. Quòd si lecto argenteo indormiemus, nõ modò nullam capiemus voluptatem, verumetiam animi molestiam perferemus. Quũ. n. tibi succurrit, q̃ in summo rigore mediaque nocte, dum tu lecto indormis, pauper in balneorum vestibulis, paleis distentæ culcitræ incubat, culmis circutectus, tremens, ac rigore cõcretus, fame cruciatus, etiã si maximè sis lapideus, sat scio cõdemnabis teipsum, q̃ tibi permittas suprà quàm opus est frui rebus, ac delicijs indulgere, quum illi, nec ad vsum suppetãt. Nullus, inquit, militans, implicatur tẽporarijs negotijs, miles es spiritualis, talis aũt miles non dormit in lecto eburneo, sed humi, non oblinitur vnguẽtis. Nã ista

Ibidem

K Festis dieb. maiora pecamus. Eburnei lecti.

Lectus Christianorum.

L

M Lachrymæ extinguũt gehẽnæ incendium. Lectus Iacob Ge. 28. e

2. Ti. 2. c Culcitra mollitis.

cura est meretricijs amoribus implicatorum, ac perditorum, scenicorum, mentisq; deploratæ hominum. Te verò non oportet olere vnguentum, sed spirare virtutem. Nihil immundius anima quoties corpus talem habet fragrantiam. Corporis. n. ac vestium fragrantia, arguit intus latere animum graueolentem, & immundum. Quũ etiim diabolus aggressus, delicijs euiraverit animam, omniq; vitiorum genere compleuerit, tum & in corpore suę corruptionis lectum oblinit vnguentis. Nec secus, atque hi qui pituita nasi catarrhoq; perpetuo laborant, & vestes, & manus, & faciem contaminant, eo quod subinde narium profluuium abstergunt, anima quoque istius praui profluuij malitiam in corpus abstergit. Quis. n. præclarum aliquid, aut bonæ frugis opinabitur, de eo qui spirat vnguenta, qui muliebribus gaudet, qui saltatricularum elegit vitam? Spiret anima tua fragrantiam spiritualem, quo tum tibijpsi, tum alijs tecum viuentibus maximam adferas vtilitatem. Nihil est. n. nihil est, inquam, delicijs pernicioſius. Audi rursum quid de illis dicat Moses: Impinguatus est, incrassatus est, dilatatus est, & recalcitrauit dilectus. Nec ait, recessit, sed, recalcitrauit dilectus, illius intractabilitatem nobis significans. Atque alio rursus loco: Vbi comederis, ac biberis, caue tibi, ne quando obliuiscaris domini dei tui. Adeò delicię solent ad numinis obliuionem adducere. Proinde tu quoque cùm sederis ad mensam, memento quod post conuiuium orandum est tibi. Ita moderatè ventrem exple, ne grauatus non queas genua flectere, ac deum inuocare. An non vides quod iumenta iugum ferentia, posteaquàm ad præsepe pasta sunt, iter agunt, onera gestant, suumq; explent ministerium? Tu verò, qui sublata mensa, ad omne opus inutilis es, & inidoneus, hũ vitare poteris, quo minus videaris asinis deterior? Quam ob rem? Quia tum maximè conuenit esse sobrium, ac vigilantem. Nam tempus post mensam, agendi gratias tempus est. Non decet autem agentem gratias ebrium esse, sed sobrium, ac vigilantem. A mensa non ad lectũ, sed ad deprecationem vertamur, ne brutis animantibus simus magis bruti. Noui fore multos, qui damnent ea, quæ nunc dicuntur, veluti qui nouam quandã & miram consuetudinem inuehamm concionandi. At ego magis damnabo prauam consuetudinem, quæ nunc obtinuit. Etenim quod post cibum, ac mensam non ad somnum oporteat ire, nec ad cubile, sed oporteat cibo præces, ac diuinarum scripturarũ lectionem succedere, manifestius declarauit ipse Christus, qui quum immensam multitudinem accepisset conuiuio in deserto, non remisit illos ad lectum, aut somnum, sed ad audiendos sermones diuinos inuitauit. Non. n. distenderat illorum ventres, neq; ad ebrietatem impulerat, verùm vbi saturasset illos quantum exigebat necessitas, ad spiritualem adduxit alimoniam. Itidem nos quoq; faciamus, eoque modò consuescamus capere cibum, vt ad vitam tuendam duntaxat sufficiat, non vt nos valeat grauare. Non. n. in hoc nati sumus, ac viuimus, vt edamus, ac bibamus, ideò edimus, ac bibimus, vt viuamus. Ab initio non erat cibi causa data vita, sed vitæ causa datus est cibus. Nos verò perinde quasi ob hoc ipsum viueremus, ita cuncta in hoc insumimus. Cæterùm, vt vehementior etiã fiat deliciarũ redargutio, acriusq; pungat in his vitam agentes, agè rursus ad Lazarum referamus sermonem. Hoc. n. pacto fiet, vt nobis sit efficacior admonitio consiliumq; nostrum, quum videatis non verbis, sed factis corripi puniriq; eos, qui indulgent ingluuiei. Dies igitur ille cum tanta viuebat improbitate, quotidie delicijs vacans, lautisq; patinis fruebatur, grauius sibijpsi supplicium accersens, maiusque parans incendium, ac vindictam Dei reddens implacabilem, vltionem exasperans sic, vt venię locus nõ esset. Pauper aũt proiectus erat in vestibulo, nec tamen erat morosus, nec dicebat conuicia, nec indignabatur. Non dicebat apud se, quod dicunt complures: Quid tandem est hoc? Iste qui improbam crudelemq; vitã agit, & inhumanam, omnibus modis, supra q̃ opus est, fruitur rebus, nec vllã animi molestiam patitur, nec aliud quicquam inopinatum, qualia multa solent in rebus humanis accidere, sed pura, nullaq; ægritudine contaminata voluptate fruitur. Mihi verò ne tantùm quidem impartitur alimoniæ, quantum postulat necessitas. Verùm isti qui in parasitos, & adulatores, ac temulentiam quicquid habet consumit, non aliter quàm è fonte cuncta affluunt. Ego porrò hic iaceo, exẽplũ ijs, qui me conspiciũt,

A Vnguẽta arguunt animã graueolentem.

B Dissimile.

C A cibo sumpto orandũ christus docuit pastor.

Socratis sentẽtia

D Paupertas non quærula

Universidad de Deusto Biblioteca

Ἐπιτρο-πῆς. prouerbium,

probrum ac ludibrium, fame contabescēs. An hæc sunt prouidentiæ? An vlla iustitia despicit res hominum? Nihil horum, neq; dixit, neq; cogitauit. Vnde hoc liquet? Ex eo, quod angeli stipatum illum deduxerunt, inq; sinum Abrahæ delatum deposuerunt. Quod si blasphemus fuisset, nequaquam illi tantum contigisset honoris. Ita cæteri quidem ob hoc demum tantopere mirantur hominem, quòd in paupertate vixerit. Ego verò doceo illum nouem supplicia pertulisse, nō quo puniretur, sed quo clariot tedderetur. Quod quidem etiā euenit. Nam paupertas quidem res est verè molesta, id quod norunt quicunq; sunt experti. Nec.n. vlla oratio possit assequi cruciatum, quem sustinent ij, quibus cum paupertate res est, si nesciant vti philosophia. In Lazaro verò non ista tantùm erat calamitas, verùm etiam aduersa valetudo erat affixa, eaq; supra modum grauis. Vide siquidem quemadmodum declarat verā que calamitatem ad summum peruenisse. Nam quod omnem paupertatem Lazari paupertas tum superauerit, declarauit dicens, quod ne micis quidem potiri licuerit, quæ cadebant de mensa diuitis. Porrò quod valetudo quoq; ad eandem mensurā peruenerit, ad quam paupertas, vltra quā non posset amplius proferri, & id quoque rursus declaranit, dicens, quod canes lingebant vlcera eius: adeò erat fractis viribus, vt ne canes quidem posset abigere, sed vinum cadauer iacebat, videns quidem eos accurrentes, nequaquam tamen valens depellere, vsqueadeò illi membra erant soluta, vsqueadeò erant arefacta morbo, vsqueadeò cōsumpta erant afflictione. Vides vehementer supraq; modum, & paupertatē, & valetudinem oppugnantē corpus illius. Quod si horum vnumquodq; per se intolerabile est, & acerbum, quum simul conglomerata fuerint, an non Adamas quispiam fuerit, qui hæc perferat? Multi frequenter laborant aduersa valetudine, cæterum non egent ijs, quæ ad victum sunt necessaria. Alij paupertati extremæ sunt obnoxij, verùm potiuntur bona valetudine, sic vt altera res alterius sit solatium, huic verò ambo concurrebant mala. Age, possēs mihi nominare quempiā, simul & aduersæ valetudini, & paupertati obnoxiū, sed non vsqueadeò desolatum, ac destitutum. Nam ille quidem quanquam nō ex

E Nouem in Lazaro supplicia. Paupertas grauis sine philosophia.

Aduersa valetudo graue malum.

F

sese, neq; a domesticis, ac familiaribus tā ab his, qui videbant, misericordia flexis sublenari poterat, in publicum proiectus, huic verò molestias eas, quas antea diximus, molestiores reddebat, quod ab his, q̄ assillere debebant, erat desertus: & hanc ipsam solitudinem iursum molestiorem videri faciebat, quod in vestibulo diuitis iacebat. Etenim si in terra deserta nullisque habitata, iacens, hæc passus fuisset, neglectusq; iacuisset, haudquaquam tantundē habuisset cruciatus. Nā si nullus adsit, hoc ipsum etiam nolenti persuadet, vt ferat, q̄ accidunt. Cæterùm quod in medio tam multorum iacens, et rietati indulgētium, G suauiter viuentium, a nemine, vel vulgarē curam nanciscereturet, ad reddebat sensum dolorum acriorem, magisque incendebat animi ęgritudinem. Non.n. perinde si absint, qui succurrant, atq; si adsint quidem, sed nolint porrigere manū, mordere solet animum in calamitatibus, quod quidem tum huic accidit. Nullus erat qui dictis cō solaretur, nullus qui factis adferret solatiū, non amicus, non vicinus, non cognatus, non videntium quisquam, adeò erat tota diuitis delicijs corrupta familia. Ad hæc aliam doloris accessionem adiungebat, quòd alterum illum in felicitate conspiciebat, non quod inuidus esset, ac prauus, sed quod omnes solent in aliorum prosperitate exactius suas persentire calamitates. Non enim iam solùm suam ipsius calamitatem cum illius prosperitate conferens, grauiorem reddidit suorum malorum sensum, verùm etiam perpendens, quod ille vitam ducens crudelem, & inhumanam in omnibus prosperaretur, ipse verò virtutem, ac modestiam amplexus, extrema pateretur mala, inconsolabilem animi moleſtiam, & hinc sustinuit. Nam si vir iustus fuisset dives, si modestus, si suspiciendus, si omni virtute præditus, nequaquam illi perinde doluisset. Nunc verò quum di H ues esset, & vitam ducens improbam, & ad extremum vsque malitiæ proiectus, & tantam inhumanitatem ostendens, & hostilem animum gerens, nec secus, atque lapidem ipsum prætercurrens, sine verecundia, sine misericordia, denique super hæc omnia, tanta potiens rerum copia, cogita quàm probabile sit, quod velut alternis fluctibus merserit ille pauperis animum: cogita qualiter affectum fuisse Lazarum

zarum consentaneum est, quum videret parasitos, adulatores, famulos ascēdentes, descendentes, egredientes, ingredientes, circuncursantes, tumultuantes, ebrios, saliētes, omne lasciuiæ genus exhibentes. sic enim quasi propter hoc venisset, vt esset alienorum bonorū testis, ita in vestibulo proiectus erat, solùm vitæ tantùm habens, vt sua mala sentire posset, in portu faciens naufragium, iuxta fontē molestissima siti diserucians animo. Dicā, & aliud quoddam, præter hæc, malum. Non poterat alterum videre Lazarum. Nam nos etiamsi innumera patiamur mala, habemus tamē ad illum spectantes vnde sufficientem accipiamus consolationem, magnumq; feramus molestiæ delinimentum. Nam malorum nostrorum reperire consortes, siue I in factis, siue in dictis, multum affert solatij lugentibus. Ille verò neminem alium habebat, ad quem respicerer eadem cum illo passum, immò ne audire quidem poterat de quoquam, qui maiorum ipsius ætate, tam acerba sustinuisset. Hoc autem satis est ad inducendam animo caliginem. Possum, & aliud his omnibus addere, videlicet, quòd ne de resurrectione quidem quicquam potuerit philosophari, sed huius vitæ res credebat huius vitæ fine terminari. Erat enim ex eorum numero, qui gratiam euangelij præcesserunt. Quòd si nūc his temporibus post tātam Dei cognitionem, post egregias resurrectionis spes, post illic repositā peccantibus supplicia, post parata ijs, qui rectè vixerunt bona, adeo deie ctis animis, ac miseris sunt nonnulli, vt ne horum quidem expectatione corrigantur: quid tandem est putandum illi accidisse, etiam hac destituto ancora? Nam ille tale nihil vnquam philosophari potuit, eo q̄ nondum aduenisset tempus eiusmodi dogmatum. Ad hæc, & aliud quiddam accessit, quòd & fama ipsius apud homines imprudentes traduceretur. Solet.n. hominū vulgus, vbi quos viderint in fame perpetuoq; morbo, & extremis agētes malis, K nec opinionem de eis habere bonam, sed ex ipsa calamitate æstimare vitam, & omnino iudicare illos ob malitiam sic affligi, aliaque multa huius generis inter se loquuntur, stultè quidem illi, loquuntur tamen. Hic si Deo charus esset, nequaquam ipsum in huiusmodi malis esse pateretur. Hoc, & in Iob, & in Paulo venit vsu. Nā

Resurrectio Lazaro nō sperata durum. Iudæorum vulgus non credebat resurrectionē. Calamitas facit obnoxium suspitioni malitię.

Iob. 4. a b

παροιμία.

& illi dicebant: Nonne frequenter tibi dictum est in labore, vim autem verborum tuorum quis sustinebit? Si enim tu consolarus fuisses multos, genibusque infirmis addidisses fiduciam, nunc verò peruenit in te labor, tu verò curasti. Nonne tuus labor est? Siquid tibi, inquit, bonæ rei gestū fuisset, haudquaquā ista pateteris, sed peccatorum, & iniquitatis luis pœnas. Et hoc erat quod maximè mordebat animū Iob. Ac de Paulo Barbari hoc ipsum dicebāt: quum enim viderent viperam pendentē de manu illius, nihil boni de illo suspicabantur, sed existimabant eum hominem esse de numero eorum, qui extrema perpetrarunt scelera. Id perspicuum est ex his, quæ dicebant: Hunc, inquiunt, a mari Act. 28. seruatum, vltio non passa est viuere. Hoc b autem non mediocriter nos quoque conturbare consueuit. Attamen quum fluctus essent tam multi vicissimq; alij super alios illum impeterent, non tamen demersum L est nauigium, sed perinde, vt si in fornace positus veluti perpetuo rore refocillaretur, ita philosophabatur. Non dicebat apud sese quicquam tale, quale vulgus dicere verisimile est: Iste dives si mortuus illic punitur, datque pœnas, vnum factum est vnum: si verò illic ijsdem potitur honoribus duo facta sunt nihil. An non hæc per fora circunfertis vos vulgares vestrum plerique, ex hippodromia paganorumque theatris in ecclesiam importantes? Pudet me quidem, ac rubore suffundor, qui talia verba in medium proferam, nisi quòd necesse est hæc dicere, vt vos a risu ꝓbro, noxijsque verbis liberemini. Hæc multi frequenter dicunt ridentes, verum hoc quoque diabolicæ versutiæ est, loco d ctorum ciuilium, & vrbanorum pernicioſa in vitam nostram inducere dogmata. Hæc sine fine, & in officinis fori, & in ædibus plerique circunferunt, quę res extremæ est diffidentiæ, maximeque ridicula, animique puerilis. Nam dicere num hinc profecti mali puniuntur, nec hoc vehementer habere persuasum, quod omnino punienti sunt, diffidentium est, ac dubitantium. Illud verò quanuis hoc euenerit, quemadmodum etiam euenturum est, putare ma- M los æquale premium cum iustis reportare, extremæ dementiæ est. Quid ais, dic mihi? Si dives illuc profectus punitur, vnū factum est vnum? & quomodo istuc possit

Prouerbiū impium.

Loci impij fugiendi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nulla comparatio in ter vitã hanc, & futurã. Fictio ĩ exẽplis.

consisteret? Quot enim annis vis illum hic pecunijs fuisse fruitum? vis ponamus centum? Ego vero etiam ducentos pono, pono trecentos, pono bis tantùm, & si vis hanc, & mille, quod tanè fieri non potuit: (Dies enim, inquit, annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni, si autem in potentatibus octoginta, attamen ponantur mille: num potes, quæso te, vitam ostendere, quæ finem non habeat, ac terminum nesciat, qualis est illic iustorum? Agè igitur, cedò, siquis in annis centum vidisset per vnam noctem suaue somnium, multisque delicijs per somnum fruitus esset, centum annis puniretur: num is de hoc dicere posset, vnum vnum, & vnicam noctem, qua somniauit centum annis æquiparare? Dictu absurdum. Hoc iam, & de futura vita cogita. Nam quod est somnium vnum ad annos centum, hoc est præsens vita ad vitam futuram, immò potius multò minus. Quod est exigua gutta ad pelagus immẽsum, hoc sunt anni mille ad futuram illã fruitionem. Et quid tandem queat aliquis amplius dicere, nisi quod terminum non habet, & finem nescit: quantumque interest inter somnia, & res veras, tãtùm interest inter huius vitæ statum & illius. Quin & alioqui antequam illic puniantur iam nunc qui improbè agunt, atq; in peccatis viuunt, puniuntur. Nec.n.mihi dixeris illum mensa sumptuosa frui, vestibus circundari sericis, mancipiorum greges circunferre, alios submouere in foro, sed explica mihi istius conscientiam, & videbis intus grauem peccatorum tumultum, iugem metum, tempestatem, turbationem: videbis velut in curia mentem ad thronũ conscientiæ conscendisse regalem, & tanquam iudicem quempiam sedentem, & cogitationes loco carnificum adhibentem, in eculeo suspendentem, lateraq; conscientiæ radentem vngulis pro commissis, vehementer inclamantem, quum nemo sciat, nisi quod solus Deus hæc videre nouerit. Etenim qui committit adulterium, etiãsi millies fuerit dies, etiamsi nullũ habeat accusatorem, non desinit tamen intus seipsum accusare: & voluptas quidem temporaria est, dolor verò perpetuus, timor vndique, ac tremor, suspicio, & anxietas, angulos metuit, vmbras ipsas formidat, suos ipsius famulos, conscios, inscios, illam ipsam, quam corrupit, & virum, quem affecit

Et hic puniuntur impij.

Cõscientiæ carnificina

Ro. 1. Sap. 17.

contumelia: obambulat amarum accusatorem circunferens conscientiam, quum sit suo ipsius iudicio damnatus, nec vel ad breue tempus possit respirare. Nam & in lecto, & in mensa, & in foro, & in domo, & interdiu, & noctu, & in ipsis frequenter somnijs hæc iniquitatis simulachra videt, ipsisque Cain vitam viuit, gemens, ac tremens super terram, quum nemo sciat, intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur, & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt: hoc & ebriosi, in summa quotquot in peccatis viuunt. Neque.n.vlla ratione iudicium illud potest corrumpi muneribus. Immò etiamsi non assequamur virtutem, sectemur tamen, dolemus eo, quòd non assequimur: etsi potiamur malitiæ voto, tamen cessante voluptate, quam ex peccato percipimus, sentimus dolorem. Itaq; ne dixerimus de diuitibus hic improbè viuentibus, & de iustis illic felicitate fruentibus, quod vnum sit vtrũ, sed quod duo sint nihil. Qũquidem iustis, & ea, quæ illic sunt, & ea, q̃ hic sunt, multam præbent voluptatem: qui verò sibi per fraudem, quæ non oportebat vsurpatunt, tũ illic puniuntur, tũ hic diferuciantur expectatione supplicij illic futuri, deinde mala, quã ab omnibus fuerunt opinione, præterea, quod ipsum etiam peccatum animam ipsorum corrũpit. Deniq; postquam hinc profecti sunt, intolerabilia perpetiuntur supplicia. Rursum iusti etiam si hic innumera perpetiantur acerba, quoniam bona spes alit illos, habentque voluptatem firmam, stabilem, & immobilem, etiam post hæc innumera illos manent bona, quemadmodum, & Lazaro accidit. Nec enim isthuc mihi dixeris, erat vlcerosus, verùm illud considera, quòd quouis auro pretiosiorem intus habet animam, immò verius non animam tantùm, verũ etiam corpus ipsius. Virtus enim corporis non est obesitas, bonaque habitudo, sed tantos, ac tales ferre cruciatus. Non enim siquis in corpore gestet talia vulnera abominandus est, verùm siquis in animo innumera habens vicera, nullam illorum curam agat, is abominandus est, qualis erat ille dives, intus totus vlcerosus. Et quemadmodum canes huius lingebant vulnera, sic & dæmones illius peccata. Et quemadmodum hic in fame cibi, ita ille in fame omnis virtutis viuebat. Hæc igitur omnia

Gen. 4.

Dilemma.

omnia quum sciamus, philosophemur, neque dicamus: Si illum Deus amasset, haudquaquam eum talem esse passus fuisset. Nam hoc ipsum quidem maximum est dilectionis argumentum. Quem enim diligit Deus castigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit. Et rursus: Fili, si accesseris ad seruiendum domino, præpara animam tuam ad tentationem, dirige cor tuum, ac perseuera. Eijciamus igitur istas superuacuas opiniones, vulgariaque istiusmodi dicta. Turpitudo.n.inquit, ac stultiloquium, & scurrilitas ne prodeant ex ore vestro. Nec ipsi talia loquamur: & si alios videamus talia loquentes, obturemus illis os, contra insurgamus acriter, cohibeamus impudentem linguam. Agè si quem vidisses latrocinij principem grassantem per vias, prætereuntibus insidiantem, ea quæ sunt in agris rapientem, in speluncas ac foueas subterraneas aurum, & argentum defodientem, ac illic multa recludentem armenta, vestes, ac mancipia multa ex incursionibus illis possidentem, agè dic mihi, num illum beatum diceres propter diuitias illas, an potius miserum prædicares, propter supplicium illi venturum? Atqui nondum comprehensus est, neque in manus iudicis traditus, nec in carcerem coniectus, neque accusatorem habuit, neque in iudicium venit, sed delicijs indulget, inebriatur, multaq; rerum fruitur affluentia. Attamen non propter præsentia, quęq; videntur, iudicamus illum beatum: sed propter futura, quæq; imminent, illũ miserum prædicamus. Hoc item, & de diuitibus, & de auaris cogita. Latrones quipiam sunt, vias obsidentes, res prætereuntium rapientes, velut in spelũcis, ac foueis subterraneis, aliorum facultates in suis cubiculis defodientes. Ne igitur beatos dicamus illos propter præsentia, sed miseros propter futura, propter formidandum illud iudicium, propter ineuitabiles pœnas. Nam isti quidem latrones frequenter ex hominum manibus elapsi sunt, nihilominus quũ hoc sciamus, & a nobis ipsis deprecamur, & hostibus imprecamur istorũ vitam, vnà cum execrabili rerum copia. Atqui sub deo vero iudice, non licet istud dicere. Nullus.n.illius effugiet sententiã, sed omnes omninò, qui cum fraudibus, & rapinis viuunt, Dei vindictam sibi accersunt illam immortalem sineque carentẽ, quemadmodum, & diues ille. Quæ quidẽ omnia apud nosipsos conferentes, ne beatos iudicemus, qui diuitijs, sed qui virtute præditi sunt, neque miseros dicamus, qui degunt in paupertate, sed qui cum improbitate: ne præsentia respiciamus, sed futura prospiciamus: ne externum amictum, sed cuiusque conscientiam examinemus, sectantesque virtutem, ac voluptatẽ, quæ ex rectè factis proficiscitur. Lazarum imitemur, diuites simul, ac pauperes. Non enim vnum tántùm, aut duo, triaue virtutis certamina sustinuit, verùm, & multò plura, paupertatem, aduersam valetudinẽ, solitudinem, ac destitutionem ab his, qui curam illius gerere debebãt: deinde quòd hæc omnia patiebatur in domo, quæ poterat hæc mala depellere, quum videret illum a quo despiciebatur tantis frui delicijs, non delicijs modò fruentem, verumetiam quum improbè viueret, nihil tamen graue perpetientem: præterea, quòd non haberet alterum Lazarum ad quem respiceret, præterea, quod de resurrectione nihil posset philosophari: ad hæc quòd super hæc, quæ diximus mala, ex calamitatibus illis a vulgo malam ferret opinionem, eò quòd non biduum triduumue, sed per omnem vitam, & seipsum videret in eiusmodi calamitatibus, & diuitem in diuerso rerum statu. Quomodo igitur sumus excusandi, si quum hic cunctas afflictiones simul conglomeratas tanta pertulerit animi fortitudine, nos ne dimidium quidem horum tulerimus? Non enim potes, non potes, inquam, alium quẽquam commemorare, qui talia tantaque perpessus sit mala. Eamq; ob rem Christus hunc potissimum exempli causa proposuit in medium, vt siquando in res tristeis inciderimus, considerantes quantò ille interuallo nos superarit, ex illius philosophia, satis magnum solatium molestiæq; lenimen capiamus. Communis igitur orbis doctor ille propositus est, rem quancunq; molestiam patientibus, qui se conspiciendum præbet omnibus, hosq; omnes superans suarum afflictionum magnitudine. Pro his igitur omnibus gratias agentes benigno deo, reportemus ex hac oratione fructum, & vtilitatem: continenter hunc doctorem, & in cõsessibus, & in ædibus, & in foro, deniq; in omni loco circũferẽtes, summoq; studio diuitias oẽs, quas habet

Heb. 12 b

Ecc. 2. a

Ephe. 5. b

Simile.

Diues iniquus latro.

Epilogus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hæc parabola, percipientes: quo simul, & præsentia, citra molestiam, mala transcurramus, & futurorum bonorum compotes euadamus: quæ nobis omnibus contingat assequi, gratia, benignitateq; domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & spiritu sancto gloria, honor, adoratio, nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

Eiusdem de Lazaro concio secunda: & quòd animæ morte violenta decedentium, non fiunt dæmones: deque iudicio, & eleemosyna.

H

ADmiratus sum charitatem vestram, quum hesterno die de Lazaro verba facerem, quod & pauperis illius tolerantiam comprobastis, & diuitis immanitatem inhumanitatemque fuistis detestati. Nam ista non vulgaria sunt bonæ mentis argumenta. Etenim quamùis non assequamur virtutem, laudemus tamen virtutem, omnino poterimus ad illam pertingere. Similiter autem, si non effugerimus malitiam, tamen vituperemus malitiam, sine dubio poterimus illam effugere. Quoniam igitur multa cum animi benuolentia sermones illos excepistis, agè quæ restant etiam, vobis persoluemus. Vidistis illum in vestibulo diuitis, videte eundem hodie in sinu Abrahæ: vidistis illum quũ a canibus circumlingeretur, videte eundẽ ab angelis stipatum: vidistis illum tum in paupertate, videte nunc eundem in delicijs: vidistis illum in fame, videte in multa rerum affluentia: vidistis illum certantem, videte coronatum: vidistis labores, videte præmium, quotquot estis, vel diuites, vel pauperes. Diuites quidem ne putetis diuitias aliquid esse magni, si desit virtus. Pauperes verò, ne iudiceris paupertatem vllum esse malum, vtrisq; verò communiter stat hic præceptor, ac magister. Etenim si hic in paupertate non deiecit animum, quam veniam merentur, qui id faciunt in diuitijs? Si hic in fame, tantisq; malis degens gratias egit, quid excusationis adferent, qui rebus affluentibus nolunt ad eandem peruenire virtutẽ? Rursus, pauperes, qui indignè molesteq; ferunt egestatem: quam impetrabunt veniam, quum hic in fame penuria q;, solitudine, & aduersa valetudine vitam assiduè trahens in ædibus diuitis, & ab omnibus despectus, ad hæc nõ habens alium, ad quem eadem perpessum respiceret, sic appareat philosophatus? Ab hoc discamus non pro beatis habere diuites, neq; pro miseris habere pauperes, immò si verùm fateri licèt, ne dives quidem ille est, qui multis opibus circumuallatus est, sed qui non eget multis. Nec is pauper est, qui nihil possidet, sed qui multa concupiscit. Ab hoc ducite hunc esse finem paupertatis, & opulentiæ, si quem videris multa concupiscentem, existimaro illum omnium esse pauperrimum, etiamsi possideat omniũ opes. Rursum, si quem videris nõ multis egentem, illum omnibus opulentiorem esse ducito, etiamsi nihil possideat. Nam mentis affectu, non facultatum modò paupertatem, & opulentiam æstimare consueuimus. Quemadmodum igitur eũ qui perpetuò sitit, non dixerimus rectè valere, etiamsi copia rerum affluat, etiamsi iuxta fluuios, ac fontes accũbat. Quid. n. prodest illa aquarum copia, quum affectio maneat insedabilis? Itidem, & in diuitibus faciamus, eos, qui perpetuò cõcupiscunt, sitiuntq; aliena, ne putemus vnquam esse sanos, nec vlla frui rerum copia. Etenim, qui suam ipsius concupiscentiam non potest sistere, etiamsi cunctorum opibus vallatus sit, quomodo futurus est is vnquam in prosperitate? Eos verò, qui quod habẽt suum, boni consulunt, quiq; sua sorte contenti sunt, nec alienas circunspectant facultates: etiamsi fuerint omnium egentissimi, omnium opulentissimos ducere oportet. Nõ. n. qui indiget alienis, sed qui putat sibi satis esse quod habet, otium est opulentissimus. Sed agedum, ad propositam materiam reuertamur. Accidit, inquit, vt moreretur Lazarus, ac deportaretur ab Angelis. Hic malum quendam morbum cupio vestris animis eximere. Sunt enim pleriq; simplices, qui putant animas violẽta morte decedentium fieri dæmones. Hoc autẽ non fit, non fit, inquam, istud. Non enim animæ violenta morte decedentium fiunt dæmones, sed animæ potius in peccatis vi uentium. Non q̃ mutetur illarum substãtia, sed quòd voluntas dęmonum prauitatẽ imitetur. Hoc & Christus dixit Iudæis, Vos filij diaboli estis: nõ quod in illius naturam essent transmutati, sed quam ob rẽ? Quoniã, inquit, desideria patris vestri vultis facere. Rursus Ioannes: Progenies viperarum, quis commõstrauit vobis, vt fugeretis ab ira ventura? Facite igitur fructum dignum pnĩa, ac ne velitis dicere: Patrem habemus Abraham. Etenim lex propinquitatis, non qui natura coniuncti sunt, sed qui virtute malitiaue propinqui sunt, eos scriptura solet appellare cognatos. Et cuiuscunque mores aliquis expresserit, huius, & filium, & fratrem illum esse dicit scriptura. At cuius rei gratia diabolus istã peruersam opinionem inuexit? Conatus est martyrum defodere, & obruere gloriã. Etenim quum illi morte violenta decesserint, cupiens prauam de illis gignere suspicionem, hoc fecit: verùm quod voluit non potuit. Perseuerant. n. martyres, propriũ obtinentes splendorem. Quin aliud multò crudelius perpetrauit, maleficis ipsiq; inseruientibus, per has opiniones persuasis, vt tenera multorum adolescẽtum corpora trucidarent, sperantes futurũ, vt fiant dæmones, ac rursum ipsi inseruirent. Verũ non sunt ista vera, non sunt inquã. Quid igitur est quod dæmones dicũt, Monachi illius sum anima? Sanè ppter hoc ipsum non credo, quia dæmones dicunt: Decipiunt enim auditores. Quapropter & Paulus ipsis tametsi vera dicentibus imposuit silentium, ne ex veris nacti occasionem, post admiscerent mendacia, fidemq; sibi conciliarent. Dum. n. dixissent, isti homines serui dei altissimi sunt, annunciantes vobis viam salutis, indignatus Apostolus silentiũ imposuit spiritui pythonico, atq; exire iussit. Et tñ quid mali dicebant? Isti homines serui dei altissimi sunt, sed quoniam pleriq; simplices nõ norunt semper diiudicare, quæ a dæmonibus dicũtur, semel eos exclusit a fide. Ex infamium numero es, inquit, non est tuum liberè loqui, tace, obmutesce: non est tuum prædicare, apostolorum ista est authoritas. Quid vsurpas, quod tuum nõ est? Sile, infamis esto. Sic & Christus dicentes ipsi dæmones: Noimus te qui sis, increpauit multa cum acrimonia: nobis legem præscribẽs, ne quo pacto dæmoni fidamus, etiamsi tibi, quod verum est, dixerit. His igitur cognitis, ne prorsus credamus dæmoni: immò etiam si quid veri loquatur, fugiamus ab illis, & auersemur. Nam sana dogmata salutifera, que non a dæmonibus, sed ex diuina scriptura licet exactè discere. Vt igitur cognoscatis non posse fieri, vt anima corpore egressa veniat sub tyrannidem dæmonum,

Diues verè qs.

Cognatio spiritualis.

M

Similia profitẽtur tabellæ miraculorũ in Italia.

Dæmõ nec vera dicẽs audiendus est.

Act. 16. d

Mar. 1. c & Lucæ 4. f

A

Ro. 6. b

audi quid dicit Paulus: Qui. n. mortuus, iustificatus est a peccato, hoc est nõ amplius peccat. Nam si animę in corpore manenti diabolus nõ potest inferre vim, perspicuũ est quod, nec egressæ. Quomodo igitur, inquis, peccant, si vim non patiuntur? Volentes, sponteq;, ac seipsas iniuria afficientes peccant, nõ coactæ, neq; tyrannide oppressæ, idq; declarant omnes, qui superauerũt illius machinamenta. Veluti beatum Iob, quũ innumeris impetisset fraudibus, omniaq; miscuisset, nõ potuit tñ persuadere, vt aliquod verbum blasphemum proferret. Vnde perspicuum est, q̃ in nobis situ est, vt vel obtemperemus, vel non obtemperemus illius insidijs, nec vllam necessitatẽ, neq; tyrannidem patimur ab illo. Non solùm ex his, quæ dicta sunt, verùm etiã ex proposita parabola liquet, q̃ animę corpus egressæ, non amplius hic commorãtur, sed protinus abducuntur. Accidit. n. inquit, vt moreretur, ac deduceretur ab angelis. Nõ solùm autem iustorum animæ, sed & eorũ qui male vixerunt illuc deducuntur, atq; id rursum ex alio diuite perspicuum est. Postquam. n. verberem prouentum produxissent agri ipsius, dixit sibiipsi: Quid faciã? Demoliar horrea mea, ac maiora ædificabo: Nihil isthac mente infelicius, verè demolitus est sua ipsius horrea. Nam horrea, quæ deprædari non possunt, non sunt muri, sed pauperum vẽtres, quibus ille neglecti, solicitus erat de parietibus. Quid igitur dicit deus? Stulte, hac nocte repetunt animam tuam abs te. Hic inquit, deductam fuisse ab angelis, illic autem repetũt: & hunc quidem ceũ vinctum educũt illum verò, vt coronam gestantem stipabant. Et quemadmodum eum, qui prius in cauea multa vulnera accepit, ac sanguine cõspersus est, post diademate capiti addito, hi qui ante caueam stant susceptum multa cum laude domũ deducunt, applaudentes, benè ominantes, admirantes: Sic & angeli Lazarum tum deducebant, illius verò animam repetebant, metuendæ quędam virtutes fortassis ad hoc missæ: neque enim sua sponte anima ad illam secedit vitam, propterea q̃ hoc ne fieri quidem possit. Nam si ciuitatem ciuitate vertẽtes egemus deductoribus, multò magis anima a carne diuulsa, & ad futuram transiens vitã opus habebit viæ ducibus. Quapropter frequenter nunc emicat, nunc in profundum demer-

Lob. 2. c

Liberũ arbitrium.

B

Animæ nõ obambulant.

Luc. 12 c

Simile.

C

Simile.

L

Assuetudo.

Animas violẽta morte decedẽtiũ non fieri dæmones.

Ioã. 8. f

Mat. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

demergitur, metuitq́; & horret quum est a corpore discessura. Nam quum sp nos stimulat peccatorum conscientia, tum verò maximè illa hora, quum hinc sumus abducendi ad illa tribunalia, metuendumq́; iudicium: tum enim siue quis rapuit, siue fraudauit, siue cõtumelia affecit, siue cuiq̃ præter causam inimicus factus est, siue aliud quodcunque facinus perpetrauit: vniuersus illic peccatorum cumulus renouat, & oculis exhibetur, mentemq́; stimulat.

Simile. Et quemadmodum, qui tenentur in carcere, sp quidem dejecti mœrentesque sunt, maximè tamen sub illum diem, quo sunt educendi, & ad ipsas iudicis fores pertrahendi, & priusquam pericliteantur, ac iudicis vocem intus audiunt, exanimãtur metu, nihiloq́; melius afficiuntur, q̃ mortui, sic & anima, maximè quidem in ipso peccati tpe cruciatur, & angitur, multo tamẽ magis quum hinc auulsa abducenda est.

Tacete, qui hæc auditis, multo maiorem D vobis habeo gratiam pro silentio, quàm p plausibus: propterea quòd plausus quidẽ, ac laudes me faciunt glorioſiorem, silentium verò hoc vos reddit compositiores.

Acclamationes indecoræ.

Noui q̃ hæc, quæ dicuntur molesta sunt, verum multum lucri, & inenarrabilem fructum adferunt. Diues ille siquem habuisset, qui ipsi talia monita, taliaque consilia admouisset, ac non potius adulatores omnia ad gratiã consulentes, atq; ad delicias trahentes, nequaquam veniſſet ad illã gehennam, nequaquam supplicia tolerasset intolerabilia, nequaquam inconsolabiliter de his pœnituisset. Verùm q̃m omnes ad gratiam loquebantur, tradiderunt illũ incendio. Vtinam liceret hæc semper perpetuoq́; philosophari, ac de gehenna loqui. In omnibus, inquit, dictis tuis memẽto nouissima tua, & non peccabis. Ac rursus: Para ad exitũ opera tua, & apparate ad viam. Siquid cui rapuisti, redde, & dicito iuxta Zacchæum: Do quadruplum, siquid rapui. Si cui factus est inimicus, reconciliare priusquam veniatur ad iudiciũ. Omnia hic dissolue, vt citra molestiam illud videas tribunal. Donec hic fuerimus, spes habemus præclaras: simulatque verò discesserimus illuc, non est postea in nobis positum pœnitere, neque commissa diluere. Quapropter oportet nos assiduè præparari ad egressum hinc faciendum. Quid enim si domino visum fuerit hoc vespere vocare nos? Quid si eras? Incertum enim quid futurum sit, vt perpetuo simus in certamine, & ad illam profectionem instructi, quemadmudum hic Lazarus semper erat in tolerantia patientiaq́; quapropter tanto cum honore deductus est. Mortuus est autem diues, & sepultus est, nimirum anima illius in corpore, tanquam in monumento defossa, ac sepulchrum circunsterente nempe carnem. Non secus enim ille, q̃ si catena quadam temulentia, ac ventris ingluuie vinctus esset, sic otiosam illã, ac mortuam reddiderat. Ne leuiter pretercurras illud, sepultus est. Hic mihi considera mensas argento circunrectas, lectos, tapetia, ornamenta, quæ tota in domo sunt omnia, vnguenta, aromata, vini meri copiam, eduliorum varietates, ciborum delicias, coquos, adulatores, stipatores, famulos, ac reliquam vniuersam pompam strepitumque extinctum marcidumq́; factũ. Vbiq; cinis, vbiq; fauilla, & puluis, lamenta, & luctus, nemine succurrente, neque semel egressam aiam postea reuocante. Tũc declaratur quid possit aurum, quid possint F copiosæ diuitiæ. Siquidem ex tam frequẽti famulitio nudus abductus est, & solus, nihil ex tanta beneficentia secum ferre valens, sed desertus, indefensus, ac neglectus: nullus eorum, qui prius auxiliabantur, aderat ereptutus a pœna, ac supplicio, sed ab illis omnibus diuulsus, solus in se recepit, vt illa non ferenda supplicia sustineret. Verè omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis tanquam flos graminis exaruit, gramen, & flos decidit, sed verbũ domini manet in æternum. Venit mors, & extincta sunt illa omnia. Nec aliter q̃ captiuum arreptum sic illum abduxit demissis oculis, pudore plenum, non audentem hiscere, trementem, pauidum, perinde quasi in somnis vniuersis illis delicijs fruitus fuisset. Ac post hæc supplex diues factus est pauperi, atque nunc illius eget mensa, illius qui dudum esuriebat, illius qui canum rostris obiectus iacebat. Breuiter res commutatæ sunt, vniuersi cognouerunt vter fuerit diues, vter pauper, quodq́; Lazarus quidem omnium fuerit opulentissimus, ille contra omniũ paupertimus.

Plato in Cratylo σῶμα. quasi σῆμα.

Diuitis mors.

Esa. 40. b

Simile a fabulis sceni cis.

Quemadmodum enim actores in scena, regum, ac ducum personas, item medicorum, ac rhetorum, sophistarum, ac militum assumentes ingrediuntur, quum ipsi nihil horum sint: sic sanè, & in præsenti vita, paupertas, ac diuitiæ nihil aliud sunt, quàm personæ. Sicut igitur in theatro sedens, si quem videris, ex his, qui extra scenam pedibus ingrediuntur, personam gestantem regis, non iudicas eum beatum, nec; regem eum credis, immò, nec ipse optaris esse talis: sed cũ scias quod sit quispiam ex his, qui versantur in foro, sutor opifex, aut faber ærarius, aut aliud quicquã tale, non iudicas illum beatum ob personam, aut ob vestem ad talos demissam, neque ex hisce rebus æstimas illorum vitam, sed despuis potius illũ ob aliam vilitatẽ, sic sanè, & hic, velut in theatro, videlicet in mundo sedens, & in scena ludentes spectans, vbi videris complures diuites, ne putes verè diuites esse, sed diuitum obtecto personis. Nam quemadmodum ille, qui in scena regem, aut belli ducem agit, frequenter est famulus eorũ, qui ficus, aut botros vendunt in foro: Iridem, & hic diues crebrò paupertior est omnibus. Quòd si detraxeris illi personam, si conscientiam explices, & ingrediaris animum, multam illic offendes virtutis inopiam, comperie q̃e omnium hominum abiectissimum. Quẽ admodũ. n. instãte vespera, digressisq́; qui H consederant, vbi fuerint è theatro egressi, habitumq́; fabulæ deposuerint: qui prius reges, ac duces esse videbantur, post apparent hoc, quod sunt: Ita sanè, & nũc, postquàm mors aduenerit, theatrumq́; dimissum fuerit, cum diuitiarum paupertatisq́; personas deposuerint, omnes illuc profecti, atq; ex solis operibus iudicati, declarãt qui verè sint diuites, qui verè paupere, qui honorati, & qui humiles. Itaq; frequenter fit, vt qui hic in diuitum numero fuerit, illic reperiatur omnium pauperrimus, id q̃d accidit huic diuiti. Nã simulatq; incubuerat vespera, hoc est mors, eq́; præsentis vitæ theatro egressus est, personamq́; deposuit, visus est illic omnium esse paupertimus: adeò verò pauper, vt ne guttam quidem aquę haberet in sua potestate, sed pro hac rogaret: neq; quod petebat, consequi potuerit. Quid hac paupertate pauperius esse posset? Sublatis. n. oculis suis, ait ad Abraham: Pater, miserere mei, & mitte Lazarum, vt intingat summum digiti sui in aquam, & instillet ori meo. Vides quanta sit afflictio? Cum proximus esset Lazarus, præteribat: nunc cum procul abest, inuocat: quẽ frequenter ingrediens, & egredies non videbat, hunc procul semotum diligẽter aspicit. Sed quam ob causam illum intuetur? Frequẽter dixerat diues iste, Quorsum mihi opus pietate, ac virtute? cuncta I mihi velut è fonte affluunt, multa fruor prosperitate, nihil sustineo rerum inopinarum: quam ob rem expeto virtutem? Hic pauper, qui iustè pieq́; viuit, innumera patitur mala. Hæc nunc quoq; frequenter dicunt. Vt igitur radicitus has reuelleret opiniones, demonstrat illi, quod malitiæ reposita sit vltio: contrà, honor, & corona laboribus pro pietate susceptis. Nõ propter hoc solùm autem vidit illum, sed vt q̃e passus fuisset pauper, hęc nunc, & diues pateretur multò grauius. Quemadmodũ. n. illi molestiorem reddidit cruciatum, quod in vestibulo diuitis iacebat, quod videret aliena commoda: sic & huic grauiorem reddidit cruciatum, quod in gehenna iaceret, quod Lazari videret delicias, quo non solùm natura suppliciorum, verùm etiam comparatione honoris illius intolerabiliorem haberet cruciatum. Et quemadmodum Adã è paradiso ejectum è regione paradisi habitare iussit deus, vt assiduus conspectus renouans molestiam, exactiorem illi præberet sensum expulsionis è bonis: Ita sanè, & hũc è regione Lazari cõstituit, quo videret quibus bonis seipsum priuasset: Misi tibi, inquit, in vestibulo Lazarum, vt tibi ad virtutem doctor esset, doctrinæq́; materia: contempsisti lucrum, noluisti ad quod K oportuit, vti salutis occasione, vtere posthac illo ad maioris cruciatus, supplicijq́ue materiam. Ex his discimus, quod omnes qui a nobis sunt contumelijs, & iniurijs affecti, tunc ante faciem nostram statuentur. Quanquam hic nihil a diuite accepit iniuriæ, neque enim illius pecunias vsurparat diues, sed suas, non impartiit. Quod si is, qui sua non impartijt, accusatorem habet eum, cui negauit misericordiam, qui aliena quoque rapuerit: quam veniam consequetur, vndique ipsum circũstantibus quos affecit iniuria? Non enim illic opus erit testibus, neque accusatoribus, neque probationibus, neque signis, verũ ipsæ per se res tales, quales eas gessimus, ante oculos nostres apparebunt. Ecce enim. inquit, homo & opera eius. Siquidem, & hoc rapina est, non impartiri de tuis facultatibus. Ac fortassis vobis mirum videtur esse

Exπη γῶν.

Rapina est, non communicare pauperi bus tua.

esse quod dico, verùm ne memini: testimonium.n.vobis è diuinis scripturis proferam, dicens, quòd non solùm rapere aliena, verùm etiam tua non impartire cæteris, & rapina sit. & fraudatio, & spoliatio. Itaq; dominus Iudæos accusans per prophetam dicit: Produxit terra prouentum suum, & non intulistis decimas, sed rapina pauperis est in domibus vestris. Quoniam, inquit, oblationes solitas non dedistis, rapuistis ea, quæ sunt pauperis. Hoc autem dicit, declarans diuitibus, quod res pauperum possident, etiamsi paterna hæreditate obuenerint, etiamsi undecũq; aliunde collegerint pecunias. Ac rursum alibi dicit: Ne spolies vitam pauperis: qui verò spoliat, aliena tollit. Nam spoliatio quædam dicitur, cum aliena accepta detinemus. Propter hoc igitur discamus, quod quoties eleemosynam non præstiterimus, pari cum his, qui spoliãt, supplicio afficiemur. Heriles.n. pecuniæ sunt undecunque eas collegerimus, & ideò tibi plura possidere concessit deus, non vt in scortationes, tenulentiam, ingluuiem, in vestes sumptuosas, aliamq; molliciem consumeres, sed vt ea distribueres egentibus. Quemadmodũ enim receptor quispiam, qui regias pecunias accepit, si neglexerit his, ibus iussus est distribuere, inq; proprias consumpserit delicias, pœnas dat, ac perditur: ita sanè, & diues receptor quispiam est pecuniarũ, quæ pauperibus distribui debebant. Itaq; cum in mandatis habeat, eas distribuere suis conseruis egenibus, siquid amplius, quã postulet necessitas in seipsum insumpserit, grauissimas illic daturus est pœnas. Non enim sunt ipsius, quæ possidet, sed conseruorũ illius. Parcamus igitur ijs tanquam alienis, vt fiant nostra. Quomodo autem illis parcemus tanquam alienis? Si illas non in vsus superuacuos insumpserimus, sed pauperum manibus impartiuerimus. Etiamsi fueris opulentus, sed plus, q̃ opus est, insumpseris, rationem reddes pecuniarum tibi creditarũ. Hoc idem fit in magnatum ædibus: multi suas ipsorũ apothecas famulis suis commiserunt, verum illi quibus commissæ sunt, seruant, quę tradita sunt, nec abutuntur commissis: verũ vbi iuserit dominus, distribuunt. Hoc tu quoq; facito. Erenim accepisti plura cæteris, non vt ea solus consumas, sed vt eorũ cæteris bonus fias dispensator. Operæpretium autem fuerit, & illud considerare. Quid tandem? Non apud alium iustum Lazarum, sed in sinu vidit Abrahæ. Hospitalis erat Abraham, vt igitur redarguatur diuitis inhospitalitas, propterea Lazarum cum illo vidit. Ille etiam prætereuntes venabatur, & in domum perrahebat suam: hic verò etiam intra domum iacentẽ despexit, cumq; talem thesaurum haberet, salutis parandæ materiam, prꝛteribat quotidie, nec in quod oportebat, vsus est pauperis propinquitate. At non ita Patriarcha, sed omnia contra. Pro foribus sedens introducebat prætereuntes omnes, & quemadmodum piscator, iacto in mare reti, piscem quidem attrahit, attrahit autem frequenter, & aurum, & margaritas: itidem, & hic reti captans homines, piscatus est tãdem, & angelos, quodq; miteris etiam insciens. Id quod & Paulus in huius laudibus dixit, Sectare hospitalitatem, per hanc enim quidã inscientes hospitio exceperũt angelos: ac rectè dixit, inscientes. Nam si sciens illos excepisset tanta cum humanitate, nihil magni, mirũe fecisset. Sed hæc tota laus, quod ignorans qui nam essent, qui prꝛteribant, nec aliud esse credẽs, quã homines viatores, cum alacritate vocauit intrò. Tu quidem igitur siquem nobilem, ac splendidum exceperis, multamq; præstiteris alacritatem, nil mirum est. Nã virtus eius, qui excipitur etiam in hospitalem frequenter adigit, vt omnem exhibeat humanitatem: cæterùm illud maximum, & admitatione dignum, quoties, & vulgates, & ignotos, ac viles multa cum beneuolentia excipimus. Propterea dicit, Quicquid feceritis vni ex his minimis, qui credunt in me, mihi feceritis. Ac rursus, ita non est volũtas coram patre vestro, vt pereat vnus ex pusillis istis: ac iterum, Quicunq; offenderit vnum ex pusillis istis, expedit ei, vt appendatur mola asinaria circa ceruicem illius, & abijciatur in mare. Deniq; multus vbiq; est Christo de pusillis, & minimis sermo: qñquidem, & Abraham sciens non excutiebat quales essent prætereuntes, nec vnde venirent, quemadmodum nos nunc facimus, sed sine delectu prætereuntes excipiebat omnes. Nam eum qui præstat humanitatem, non oportet exposcere vitæ rationẽ, sed inopiæ mederi, necessitatiq; suppeditare. Vnicũ habet patrociniũ pauper, q̃ eget, quòdq; in necessitate constitutus est,

Esa. 3. a b
Simile.
Sentẽtia dura.
M Diuitiæ tum demũ nostræ fiũt cum dãtur paupetibus.
Lazarus quare sinu Abrahæ. προσαγόμενον
A Simile.
Hospitalitas in omnes. Heb. vl. a
Mat. 25 d
B Mat. 18 a

Egenti, est, nequid ab illo postules amplius: Sed vel improbissimo imparti-endum. Mat. 5. g
etiamsi fuerit omnium improbissimus, & eguerit necessario victu, sedemus illius famen. Ita & Christus præcepit: Estote, inquit, similes patris vestri, qui est in cœlis qui Solem suum oriri facit super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos. Portus est in necessitate cõstitutorum homo misericors. Portus autem omnes, qui in naufragium inciderint excipit liberatq̃ue, siue mali fuerint, siue boni, denique quicunq; fuerint, qui periclitantur, in sinus ille suos excipit. Tu proinde si videris hominem, qui in egestatis naufragiũ inci
C derit, ne iudica, ne vitæ gesta examina, sed medere miseriæ. Quid ipse tibi negotium accersis? Liberauit te Deus omni tali solicitudine, & curiositate. Quam multa plerique fuerant dicturi, quamq; difficiles erant futuri, si Deus præcepisset, vt prius accuratè vitam factaq; singulorum discuteremus, ac tum demum cõferremus eleemosynam? Nũc hac omni curiositate nos liberauit. Cur ergo curas superuacaneas nobis accersimus? Aliud est iudex, aliud eleemosynæ largitor. Ideò vocatur eleemosyna, quòd eam, & indignis damus. Vn-
Gal. 6. c de, & Paulus dixit: Quod bonum est facite erga omnes, sed maximè erga domesticos fidei. Quòd si indignos curiose discutiamus disquiramusq̃; ne digni quidẽ facilè in nos incident. Quòd si indignis quoque præstiterimus beneficium, nimirum, & digni, quiq; omnium illorum malitiam virtute pensent, venient in manus nostras, sicut euenit beato Abrahæ, cui minimè curioso quales essent, qui prꝛteribant, contigit tandem, vt & angelos exciperet hospitio. Nunc igitur, & nos imitemur, simulq; cum hoc nepotẽ illius Iob.
Iob nepos Abrahæ. Iob. 31. d
Quandoquidem, & hic progenitoris sui magnanimitatem summa cum diligentia est imitatus. Eoq; dicebat ostium meum iugiter patebat cuiuis aduenięti. Non sic huic patebat, vt alteri esset occlusum, sed indifferenter apertum erat omnibus. Hoc exemplum, & nos imitemur, nihil exquiD rẽtes vltra q̃ oportet. Nam ad hoc, vt pauper dignus habeatur eleemosyna, satis est ẽgesta. Quòd si quis cum hac commendatione nos adierit, nequid amplius curiose scrutemur: nec.n. moribus demus, sed homini: nec illius ob virtutem nos eius misereat, sed ob calamitatem, quo nimirum, & ipsi copiosam a domino misericordiã nobis cõciliemus, ipsiq; digni simus in quos ille suam conferat benignitatem. Nam si in conseruis nostris cœperimus exquirere dignitatem morosque vestigare, idem & Deus facturus est in nobis, dumq; studemus a conseruis reposcere vitæ causas, ipsi superni numinis benignitatem amittemus. In quo.n. inquit, iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Sed ad rem redeamus. Itaq; quum videret illum in sinu Abrahę, ait: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum. Quam ob rem nõ ad ipsum Lazarum direxit sermonẽ? Pudor obstabat, ac verecundia. Ex ijs.n. quæ in illum fecerat, arbitrabatur illum omnino meminisse malorum prꝛteritorum. Qñ si ego, inquit, tanta rerum affluens copia nihil ab illo læsus, adeò despexi hominẽ, vt ne micas quidem impartierim, quantò magis ille sic contemptus, non annuet petenti beneficium? Hęc nõ vt Lazarum accusemus, dicimus. Neq;.n. hoc animo fuit Lazarus, absit: sed causam indicamus quid hic veritus non implorarit ipsum Lazarum, sed potius Abraham inclamarit, quem existimabat nescire, quæ fuerant acta. Atque illius digitum nunc implorat, quem crebrò passus fuerat exponi canum linguis. Quid igit̃ ille? Fili, recepisti bona tua. Vide philosophiam, vide humanitatem iusti. Non dixit, inhumane, crudelis, sceleratissime, quum tam multa comiseris in hominem, nunc mentionem nobis facis humanitatis, misericordiæ, & veniæ? Non pudet nõ erubescis? Sed quid dicit? Fili, inquit, recepisti bona tua. Nam animæ, inquit, deiectæ non addes perturbationem. Satis est illi suus cruciatus, vt ne illius calamitatibus insultremus. Ac ne putares, q̃ memor prꝛteritorum malorũ vetuerit abire Lazarũ, filium illum appellat. Quod in mea, inquit, potestate est, impertio tibi: cæterum, vt hinc abeamus, non est iam nostræ facultatis. Recepisti bona tua. Quare non dixit, cepisti, sed recepisti? Hinc video magnum considerationum mare nobis aperiri. Quapropter, quæ dicta sunt summa cura seruantes tam, quæ hodie, quàm quæ heri disserta sunt, summo cum studio reponamus, & ex his, quæ dicta sunt, ad audienda, quæ post dicentur, nos ipsos magis idoneos reddamus. Et quidem si fieri possit, facite, vt oĩum memineritis. Quòd si id

Mat. 7. a
Diues quur Araham appellat potius.
E
Μνησθητι τεκνον. Lazari. Recepisti bona, quare dictũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fid fieri non poteſt, hortor, vt pro omnibus illud perpetuò memineritis, quod non communicare pauperibus, eſt rapinã in illos exercere, illorumq; fraudare vitã, quodq; nõ noſtras, ſed illorum res detinemus. Nam ſi hoc animo fuerimus, pecuniam omnem effuderimus, ac Chriſtum eſurientem hic alentes, multamq; hinc nobis opulentiam recondentes, poterimus futurorum eſſe compotes bonorum: quæ nobis omnibus aſſequi contingat, gratia, ac benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, cui cum patre, & ſpiritu ſancto gloria, honor, poteſtas, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

Eiuſdem de Lazaro concio tertia, & quare non dixeris cepiſti: ſed, recepiſti: & quamobrem iuſti incidunt in pericula, quùm peccatores effugiant.

HAudquaquam mediocrem nobis vtilitatem attulit de Lazaro parabola, tũ diuitibus, tum pauperibus, vt quę hos quidem docuerit facile perferre inopiam, illos verò non paſſa ſit efferri ſibiq; placere ob diuitias, quum ex ipſis rebus demõſtrarit, illum omnium eſſe maximè miſerabilẽ, qui vitam agit in delicijs, nulli ſua bona communicans. Agè igitur, & hodie denuò tractemus idem argumentum, quandoquidem, qui in metallis operantur, vbicunq; viderint multas auri venas, illic fodiũt acrius, nec prius abſiſtunt, quàm totum quod reperiri potuit, exhauſerint. Redeamus igitur illuc, vbi ſermonem heri finiuimus, vt illinc eundẽ inſtauremus. Poteramus quidem vnius diei opera vobis totam hãc explanare parabolam: verùm non hoc agimus, vt nos multa loquuti diſcedamus, ſed vt vos diligenter acceptis, animoq; infixis quæ dicta ſunt, ex iſta cuſtodia ſentiatis fructũ aliquem ſpiritalem. Nam & mater amans, quum infantem lactẽtem parat ad ſolidum cibum adducere, ſi ſimul multum meri in fundat ori, nihil prodeſt infanti, refundente puero quod datur, ac tunicula qua pectus tegitur, irrigante. Quod ſi ſenſim, ac paulatim infundat, puer quod traditum eſt, abſq; moleſtia tranſmittit. Proinde ne vobis itidem, quod traditum fuerit, effluat: non ſemel vobis inclinauimus doctrinæ poculum, ſed in dies aliquot partiti ſumus, paſſi vos interim hiſce diebus interquieſcere ab audiendi labore, quo ſimul, & ea quæ depoſuimus, ſic infigantur animo veſtræ charitatis, vt excidere nõ poſſint, & ea quæ dicentur ſedatis, ac vegetis mẽtibus excipiatis. Eoq; crebrò vobis præ dicimus multis antè diebus argumentum de quo ſumus locuturi, vt his in medio diebus, ſumpto libro, perpenſaq; rei ſumma tota, poſteaquam intellexeritis, quid dictum ſit, quid reſtet dicendum, mentem veſtram inſtructiorem reddatis ad audienda, quæ poſt differentur. Idq; ſemper hortor, & hortari non deſinam, vt non hic tñ attendatis ijs, quæ dicuntur, verum etiam quum domi fueritis, aſſiduè diuinarũ ſcripturarum lectioni vacetis. Quod quidem, & ijs, qui priuatim mecum cõgreſſi ſunt, non dediſti inculcare. Nequis.n. mihi dixerit: Sũt frigida illa verba, multa inſunt, quæ contemni debeant. Ego foreſibus cauſis affixus ſum, publica gero negotia, artificium exerceo, vxorem habeo, alo liberos, familiæ curam gero, mundanus hõ ſum, non eſt meum legere ſcripturas, ſed eorũ, qui mundo dixerunt vale, qui montiũ vertices occuparunt, qui vitam eiuſmodi continenter agunt. Quid ais homo? Non eſt tui negotij ſcripturas euoluere, quoniam innumeris curis diſtraheris? Immo tuum magis eſt, quàm illorum. Neq;.n. illi perinde ſcripturarum egẽt præſidio, atq; vos in medijs negotiorum vndis iactati. Nã monachi quidem a foro forẽſibusq; negotijs liberi, quiq; in deſerto fixere tuguriola, neque cum quoquam habent commercium, ſed in illa quieta tranquillitate cum omni ſecuritate philoſophantur, ac velut in porta ſedentes, rebus vehementer tutis fruuntur. Nos contra velut in medio mari fluctuantes, innumerisq; velimus, nolimus, peccatis obſtricti, ſemper opus habemus perpetuo iugiq; ſcripturarum ſolatio. Illi ſedent procul a conflictu, eoque, nec accipiunt multa vulnera. Tibi verò, quia perpetuò ſtas in acie, quia frequentes accipis plagas, ideircò magis opus eſt remedijs, vt quem, & vxor prouocat, & filius cõtriſtat, atq; ad iram commouet, & inſidiatur hoſtis, & inuidet amicus, & vicinus inſectatur, & commilito ſupplatat, frequenter & iudex minatur, & paupertas eſt moleſta, & domeſticorum amiſſio luctum adfert, & proſperitas inflat, & aduerſitas contrahit. Breuiter, varia curarũ, varia perturbationis,

Simile. Diligentia ĩſcrutandis ſcripturis.

Simile.

Doctrina ſacra paulatim inſtillãda.

Omnes hortatur ad lectionẽ ſacrorũ voluminum.

nis, varia mœroris, varia iactantiæ, varia tumoris, tum occaſio, tum neceſſitas, vos vndiquaq; circumuallat, innumeraq; ex omni parte tela volitant: vnde neceſſe eſt indefinenter a ſcripturis armaturam ſumere. Agnoſce igitur quod in medio laqueorum incedis, quodq; in pinnaculis ciuitatis ambulas. Carnis.n. concupiſcentiæ acrius inſurgunt aduerſus eos, qui in hominum viuunt frequentia, quos & decora facies, & corporis nitor capit per oculos, & verbum obſcœnum per aureis ingreſſum, turbat nobis rationem, frequenter, & arte modulata cantio animi conſtantiam labefacit. Sed quid hæc commemoro? Qd his omnibus videtur eſſe vilius, vnguentorum odor alicunde aſpirans a mulierculis in forniciibus quæſtum meretricium exercentibus, ex ſimplici occurſu comprehẽdit & abducit captiuum. Adeò multa ſunt, q̃ noſtram oppugnant animam, eoq̃ opus habemus diuinis remedijs, quo ſimul, & iam acceptis vulneribus medeamur, & q̃ nondum quidem iuſticta ſunt, ſed poſt infligerentur, prohibeamus, eminus venientia diaboli ſpicula extinguentes depellentesq; per aſſiduam ſcripturarum lectionẽ. Neq; nunc fieri poteſt, non poteſt inquã fieri, vt quiſquam ſalutem aſſequatur, ni perpetuò verſetur in lectione ſpiritali. Immo præclarè reuera, præclarè inquam nobiſcũ agitur, etiamſi perpetuò huius medicamenti participes, aliqñ ſalutem cõſequi poſſimus. Quod ſi quotidiè vulneremur, medelam verò nullam adipiſcamur: quæ fuerit ſpes ſalutis? Au non vides fabros ærarios, aurifices, fabros argentarios, denique eos qui quancunq; exercent artem, omnia artis inſtrã hre parata, & integra, q̃uis cõpellat fames, quãuis affligat inopia, omnia præoptantes ſuſtinere potius, quàm vt ex inſtrĩs artificij quippiã vendere velint, atq; hinc ali? Itaq; multi frequenter potius habuerunt ad vſuram accipere, quàm vel minimum aliquid ex artis inſtrumentis oppignerare: idq; iure optimo. Norũt.n. quod diuenditis illis, ars vniuerſa ipſis ſit inutilis, totumq; quæſtus fundamentum ſublatum: illis autem manentibus, fieri poteſt, vt contractum æs alienum progreſſu temporis aliquando diſſoluant iugiter vtentes artificio. Quod ſi priuſquam diſſoluerint ęs alienum, alijs ea vendant, iam non eſt vnde poſſint ſolatium aliquod famis inopiæque excogitare. Hoc ſanè animo, nos quoque præditos eſſe oportet: quemadmodum.n. illis artis inſtrumenta ſunt, malleus, incus, forceps: ſic & nobis artis inſtrumenta ſunt Apoſtolorum, ac Prophetarum libri, omniſq; ſcriptura diuinitus inſpirata, & vtilis. Et quemadmodum illi per illa inſtrumenta quicquid faciendum ſuſceperint perficiunt: ita ſanè, & nos per hos fabricamur animam noſtram deprauatamq; corrigimus, & inueteratam renouamus. Atque illi quidem hactenus modo præſtant ſuam artem, vt formam addant rebus, neque enim poſſunt materiam vaſorum tranſmutare, neque ex argento aurum reddere: ſed harum rerum figuras cõponunt dũtaxat. Tu verò non ita, ſed amplius quiddam potes. Nam ligneum vas acceptum, poteris aliquando reddere aureum, cui rei teſtis eſt Paulus, in hunc loquens modum: In magna autem domo non ſolùm ſunt vaſa aurea, & argentea, ſed & lignea fictiliaque. Siquis igitur expurgauerit ſeipſum ab his omnibus, erit vas in honorem ſanctificatum, & vtile domino ad omne opus bonum præparatum. Itaq; ne negligamus nobis parare libros, ne circa vitalia vulnus accipiamus. Nec aurum defodiamus, ſed nobis ipſis reconda-
mus theſaurum librorum ſpiritalium. Au-
rum quidem quum maximè creſcit, tum maximè inſidiatur poſſidentibus: libri verò repoſiti multam adferunt habentibus vtilitatem. Quemadmodum.n. arma regalia repoſita etiamſi nemo fuerit qui polli-
deat, tamen ijs, qui habitãt in ædibus vbi repoſita ſunt, multam præbent cuſtodiam ac tutamen, dum, neq; latrones, neq; parietum perfoſſores, neq; alius quiſpiam ſcelerator audeat eam aggredi domum: Sic librorũ vbicunq; fuerint libri ſpiritales, illinc omnis expellitur vis diabolica, multaq; inhabitantibus accedit cõſolatio. Quandoquidem ipſe etiam per ſe librorum aſpectus ſegniores nos reddit ad peccandum. Sua.n. quippiam auſi fuerimus eorum, quæ prohibita ſunt, nosq; ipſos reddiderimus pollutos, reuerſi domum, conſpectiſque libris acrius nos condemnat conſcientia, reddimurque contentiores ad eadem repetenda. Rurſum ſiue in ſanctimonia perſtiterimus, ex libris reddimur tutiores firmioresque. Nam ſimul, atq; tetigit aliquis euangelium, mox cõpoſuit ſuã ipſius mentẽ, &

Magis tentãtur qui verſantur ĩ ciuitatibus.

Scripturarũ lectio aduerſus

L concupiſcentias carnis.

Diſſimile.

Simile.

Sacrorũ librorũ laus.

à rebus

Universidad de Deusto
Biblioteca

a rebus mundanis abduxit, idq; ex ipso solo aspectu. Quòd si accesserit diligens lectio, non aliter quàm in sacris adytis rebus diuinis vacans anima, sic repurgatur, melioríque redditur deo cum ipsa per illas scripturas colloquente. Qui igitur, inquiunt, si non intelligamus ea, quæ continentur libris? Maximè quidem etiamsi nõ intelligas illic recondita, tamen ex ipsa lectione multa nascitur sanctimonia. Quanquam fieri non potest, vt omnia ex æquo ignores, propterea siquidem spiritus gratia dispensauit illa, temperauitq;, quo publicani, piscatores, tabernaculorum opifices, pastores, & apostoli, idiotæ, illiterati, per hos libros salui fierent, nequis idiotarum ad hanc difficultatis confugere possit excusationem, vt omnibus facilia conspectu essent ea, quæ dicuntur, vt & opifex, & famulus, & vidua mulier, & omnium hominum indoctissimus ex audita lectione aliquid lucri vtilitatisq; reportaret. Nõ. n. ad inanem gloriam quemadmodum Ethnici, sed ad audientium salutem hæc omnia composuerunt, quos ab initio deus dignatus est gratia spiritus. Siquidem hi qui sunt a Christo alieni philosophi, dicendi artifices, rhetores, ac librorum conscriptores, non quod in commune conducit quærentes, sed illud spectantes, vt ipsi sint in admiratione, etiamsi quid vtile dixerint, hoc quoq; quemadmodũ in caligine quadam sapientiæ consueta illis, occultauit obscuritas. Apostoli verò, ac prophetæ omnia contra fecerunt. Et Paulus inquit: Et ego fratres veni ad vos, non per excellentiam sermonis, aut sapientiæ nuncians vobis mysterium dei. Et iterum, Sermo meus & prædicatio non in persuasorijs humanę sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus ac virtute. Et rursum, Loquimur. n. sapientiam, inquit, non seculi huius, neq; principum huius seculi, qui corrumpũtur. Quis autem audiens beatos esse mites, beatos misericordes, beatos mundicordes, cæteraq; huiusmodi desiderabit præceptorem, vt aliquid eorum discat, quæ dicuntur? Quinetiam signa, miracula, historiæ, nonne cuiuis nota manifestaque sunt? Prætextus iste est, & cauſatio, pigritiæq; velamentum. Non intelligis, quæ insunt: quomodo possis aliquando intelligere, quæ ne leuiter quidem inspicere velis? Sume librũ in manus, lege historiam omnem, & quæ obscura. nota sunt memoria tenens, ea quæ obscura sunt, parumq; manifesta, frequenter percurre. Quod si non poteris assiduitate lectionis inuenire, quod dicitur, accede ad sapientiorem, vade ad doctorem, communica cum his ea, quæ scripta sunt, declara vehemens studium. Et si viderit te deus tãtam animi promptitudinem adhibere, nõ despiciet tuam vigilantiam, ac solicitudinem. Verumetiam si nullus homo te docuerit, quod quæris, ipse sine dubio reserabit. Memento Eunuchi reginæ Aethiopum, qui cum esset homo barbarus, innumerisque distentus solicitudinibus, & vndiquaque circunseptus negotijs, nec intelligeret, quæ legebat, legebat tamen in curru sedens: quod si in via tantam præstitit diligentiam, cogita qualis fuerit domi vel sans. Si tempore profectionis non sustinuit absque lectione manere, multò minus domi sedens. Si nihil intelligens legebat, nec destitit a lectione, multò minus postquàm didicerat. Nam vt scias, quod non intellexerit, quæ legebat, audi quid dicit Philippus, Num intelligis, quæ legis? Atque ille his auditis non pudefactus est, nec erubuit, sed inscitiam suam confessus est, aitque: Qui nam possim, nisi quis mihi viæ dux fuerit? Cum nondum haberet, qui viam commonstraret, tamen legebat, eoque citò consecutus est ductorem. Nouit propensum illius animum Deus, studiumque amplexus est, misit illi ductorem illicò. Verùm non adest Philippus, sed spiritus, qui monuerat Philippum adesse: Ne negligerimus nostram salutem dilecti, hæc omnia scripta sunt propter nos ad correctionem nostri, in quos fines seculorum inciderunt. Magna aduersus peccatum munitio est, scripturarum lectio: magnum præcipitium, profundum barathrũ scripturarum ignorario, magna salutis perditio, nihil scire ex diuinis legibus: ea res, & hæreses peperit, ea vitam corruptã inuexit, hoc sursum deorsum miscuit oĩa. Nam fieri non potest, non potest inquam fieri, vt quis sine fructu discedat, qui assidua attentaq; scripturarum lectione fruatur. Ecce vna parabola, quàm multiplicem nobis attulit vtilitatem? quomodo animã nostram meliorem reddidit? Nam complures sat scio sunt, qui ex his sermonibus copiosam vtilitatem ferentes abierunt. Quod siqui sunt, qui non perinde magnum fructum reportarunt, attamen eo die, quo nobis audiẽdis vacarunt, omninò meliores

C
1. Co. 2. a
Ibid. b
Ibid.
Mat. 5. a
Lectio iterata aperit
D
Eunuchus lector. Act. 8. d
E
1. Co. 10. c
Nũc excludit hæreses.

meliores fuerunt. Non autem exiguũ est, vel istud, vnum diem in peccatorum contritione transigere, & ad cœlestem philosophiam respicere, animæque permittere, vt vel paulisper a mundanis respiret cutis. Etenim si singulis diebus tales fuerimus, nec defecerimus, assiduitas audiendi magnum quoddam præclarumq; bonum nobis pariet. Agite igitur, & ea, quæ sequuntur vobis persoluamus. Quæ sunt aũt, quæ sequuntur? Cum dixisset diues, mitte Lazarum, vt instillet summo digito, ac refrigeret linguam meam. Auscultemus quid dicat Abraham, Fili memento quod recepisti tu bona in vita tua, & Lazarus similiter mala, & nunc iste solatium accipit, tu verò cruciaris. Super omnia aũt hæc, hiatus magnus confirmatus est inter nos, & vos, vt qui volunt istinc transire ad nos, non possint, neq; qui hinc istuc transire. Grauia sunt, quæ dũr, plurimumq; nobis offundunt dolorem. Hoc, & ipse noui: sed quemadmodũ mordent conscientiam, ita non parũ adferunt vtilitatis animis eorũ, qui mordentur. Etenim si hæc nobis illic dicerentur quemadmodum dicta sunt diuiti, re vera plorandũ esset, dolendum, ac lugendum, q̃ nos pœnitentiæ tps defecisset. Cęterum q̃m hic agẽtes hæc audimus, vbi, & resipiscere licet, & commissa diluere, deniq; multam conscientiæ parare fiduciam, atque ex alienis malis concepto timore mutari, agamus gratias bonitati diuinæ, quæ per aliorũ suppl cia nostrã expergefacit segnitiem, nobisq; dormitantibus somnum excutit. Siquidẽ ob hoc hæc antè dicta sunt, ne talia patiamur. Etenim si voluisset punire Deus, non ista prædixisset: verùm q̃m noluit nos adigere ad supplicium, ideò prædicit supplicium, ut p̃dictione castigati, vitemus rerum experimenta. At cuius tandem gratia dixit, recepisti bona tua, potius q̃ cepisti? Meministis. n. (sat scio,) q̃ dicebam hinc nobis mare cõsiderationum immensum aperiri. Nã hæc vox, recepisti, debiti cuiusdam significationẽ habet, eo q̃ recipit aliquis, q̃ debẽtur. Proinde si diues iste sceleſtus, ac sceleroſus, & inhumanus fuit, quam ob rem nõ dicit illi, cepisti: sed, recepisti bona tua, quasi iure illi competierint, quasiq; deberentur? Quid igitur? Videlicet hinc discimus, q̃ etiamsi qui sint sceleroſi, ad extremam improbitatis lineam deuecti, tamen frequenter vnum aliquod, duo ue, aut tria benefact. sunt operati. Quòd autem hæc non loquor è coniecturis, hinc perspicuũ est. Quid. n. fuit illo iniquitatis iudice sceleratus, quid inhumanius, quid magis impium? Is neq; Deum metuebat, neq; hoĩes reuerebatur, attamen cum tam improbis esset moribus, fecit boni quiddam, miseratus viduam ipsi sine fine negotium facessentem, annuens postulanti officium, præstansq; quod petebatur, eo ibitis qui illã afficiebant iniuria. Ita frequenter accidit, vt aliquis vitæsit intemperantis, & tamen idem sit misericors: aut vt quis sit inhumanus, pudicus tamen. Quòd si intemperans fuerit, & idẽ crudelis, tamẽ vnum aliquod aliud bonũ opus fecit in vita. Rursus hoc idem arbitrandum est de bonis. Quemadmodũ. n. qui pessimi sunt, faciunt frequenter boni quiddã: sic, & boni virtuteq; p̃diti, sæpenumero peccant. Quis. n. inquit, gloriabitur se castum habere cor? Aut quis confidet se purum esse a peccato? Q̃m igitur verisimile est diuitem illũ, licèt ad extremum malitiæ prouectũ, aliquid fecisse boni: contra, Lazarum tametsi summã virtutem præstitisset, aliquid tñ leue deliquisse: vide qũo declarauit vtrunq; Patriarcha, dicens, Recepisti bona tua, & Lazarus mala. Et tu, inquit, etiam siquid boni fecisti, siqua merces tibi debebatur, hæc oĩa in illo mundo recepisti delicijs fluens, diuitijs affluens, rebus prosperis vtens, multoque terum successu gaudens. Et hic siquid mali fecit, omnia recepit, cum fame, inopia extremis malis affligeretur. Itaq; vestrum vterque nudus huc peruenit, ille peccatis, tu iustitia: quamobrem, & hic merum habet solatium, tu inconsolabilem sustines cruciatum. Etenim cũ exigua sunt leuiaq; benefacta nobis, ingens aũt, & immẽsum peccatorum onus: deinde hic prosperitate fruimur, neq; quicquam patimur acerbi, prorsus nudi destitutiq; benefactorum præmijs hinc discedimus, vt qui hic receperimus omnia. Rursus, cum multa magnaq; fuerunt nobis benefacta, sed exigua paucaq; delicta, & post hæc patimur aliquid acerbi: hic depositis leuioribus illis delictis puram illic, & perfectam bonorũ operũ remunerationem accipimus. Vbi quem igitur videtis, improbam agentem vitam, nec quicquam hic acerbi patientẽ: ne putaris illum beatum, sed desie potius,

F
Mordacitas salutifera.
G
Malis quoque dat probenefactis merces aliqua.
H
Boni nõ carent peccatis. Pro. 20. b
I

Universidad de Deusto
Biblioteca

ac deplora, velut illic omnia tristitia perfessurum, quemadmodum diues ille fecit. Rursus vbi quem videris virtutis studiosum, & eundem innumeris affligi molestijs, beatum existima, felicem iudica: vt qui & hic omnia sua peccata diluerit, & illic multam habeat paratam mercedem, quemadmodū huic euenit Lazaro. Nam ex hoībus, alij quidem hic duntaxat puniuntur, alij rursus nihil hic tale patiuntur, sed oēm vindictam illic recipiunt, alij verò tum hic, tum illic puniuntur. Horum igitur, quos tandē iudicatis beatos? Non dubito, quin primos illos, qui hic puniuntur, atq; ita peccata deponunt. Verū post illos, quos primo felicitatis loco ponitis? Vos fortassis eos, q nihil hic tristè patiuntur, sed illic oēm luunt pœnā. At ego non istos, sed hos potius, qui hic simul, & illic puniuntur. Nam hic qui pœnas dederit, sentiet illic pœnam leuiorem. Cæterū qui cogetur illic totam pœnam sustinere, ineuitabilem vindictā patietur, velut ille diues. Qm̄.n. hic nullam peccatorum partem abiuit, adeò seuerè punitus est, vt ne minimam quidem guttam impetrauerit. Verū hic quoque qui hic cum peccant, nihil tn̄ graue patiuntur: illos longè infeliciores iudico, qui cum hic puniantur, simul tn̄ delicijs, ac securitate fruuntur. Quemadmodum.n. hic non dare pœnas pro commissis, illic cruciatum reddit atrociorem: ita dum peccant, securitati, delicijs, multæq; rerum affluentiæ indulgere, maioris pœnæ viaticum, ac materiam illic colligit. Nam cum peccantes nos Deus afficit horibus, ea res potissimum nos in grauius incendium inijcere poterit. Etenim siquis Dei lenitate fruatur tm̄, non etiam ad qđ oportuit vtatur, atrocius supplicium sibi parat. Vbi præter Dei lenitatem ēt honoribus poritur maximis, nihilo secius tamē persistit in socordia: quis illum eripiet ab illo supplicio? Etenim vt intelligas, ϕ qui Dei lenitatem experiuntur, malum vniuersum illic sibi coaceruant, ni resipuerint: audi quid dicat Paulus: Existimas autem ò homo, qui condemnas eos, qui talia faciunt, & facis eadem, ϕ tu effugies iudicium Dei? An diuitias bonitatis illius, ac patientiæ, lenitatisq; contemnis, ignorās, ϕ bonitas Dei ad pœnitentiam te inuitat? Sed iuxta duriciem tuam, & cor impœnitens, recondis tibiipsi iram in die iræ, ac reuelationis, & iusti iudicij Dei. Ergo cum viderimus, opibus affluentes, delicijs fluentes, vnguenta olentes, in temulentia perseuerantes, in magistratu, & honore, in multa pompa, & claritudine, peccantes, neque quicquam triste patientes, hac ipsa de causa, maximè deflearnus, ac deploremus illos, quòd, dum peccant, non puniuntur. Veluti siquidem videris hydropi, aut vitio splenis obnoxium, aut tabo quopiam marcescentem, innumeris vndique plenum vlceribus, nihilo secius tamen cum his omnibus, temulentiæ, ac delicijs indulgentem, reddere morbum acriorem, adeò non miraris, aut beatum iudicas eum ob delicias, vt ob hoc ipsum etiam maximè miserum existimes. Similiter, & de anima cogitato, vbi videris hominem peruerse viuentem, multaque fruentem prosperitate, neque triste quicquam patientem, ob hoc ipsum magis deplora, quòd cum morbo, grauissimoque tabo sit obnoxius, tamen deterior fit, morbum deliciis vitaque dissoluta exasperans. Non enim puniri malum est, sed peccare malum est. Nam hoc quidem a Deo separat, illud verò nos ad Deum recolligit, iramque dissoluit. Vnde hoc liquet? Audi prophetam dicentem: Consolamini, consolamini populum meū sacerdotes, loquimini ad cor Hierusalem, quoniam accepit de manu domini dupla, pro peccatis suis. Ac rursus. Domine, pacē da nobis: nam. omnia reddisti nobis. Vt autem intelligas alios hic, alios illic puniri, alios tum hic, tum illic, audi quid dicit Paulus, reprehendens eos, qui indignè cō municabant mysteriis. Cum enim dixisset, Qui edit, ac bibit indignè domine, reus erit corporis, & sanguinis domini, subiecit illicò: Propter hoc inter vos multi infirmi, ac valetudinarij, & dormiunt multi. Etenim si nos ipsos diiudicaremus non vtique iudicaremur. Nunc autem cum iudicamur, a domino corripimur, ne cum mundo condemnemur. Vides quomodo hic inflicta pœna, liberat a pœna, quę illic est? Et de eo, qui stuprum commiserat, inquit, Tradite eum satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat in die domini nostri Iesu Christi. Quin & ex ipso Lazaro hoc perspicuum est, quòd etiā siquid mali cōmiserat, hic abiecerit, itaq; illuc purus abierit. Idē verò, & ex illo para-

Impietas felix periculo plissima.

Simile.

K

M

L

Ro. 2. a

Eſa. 40. c

Ibi. 26. c

1. Co. 11 g

1. Co. 5 b

A

paralytico manifestum est, qui triginta octo annos laborās, per morbum diuturnum peccata deposuit. Cæterùm, vt scias illum ob peccata sic afflictum fuisse, audi quid dicit Christus: Ecce sanus factus es, ne posthac pecces, nequid contingat tibi deterius. Ex his igitur clarum est, esse quosdam, qui hic puniuntur, ac peccata deponūt. Quod autem aliqui tum hic, tum illic puniuntur, si minus pro peccatorum magnitudine hic luerint pœnas, audi quid de Sodomitis dicat Christus. Etenim cum dixisset, Quicunq; non receperit vos etiā puluerem pedum vestrorum in eos excutite, subiunxit: Tolerabilius erit tertæ Sodomorum, & Gomorrhæ, quàm ciuitati illi. Quod autem dixit, tolerabilius: hūc habet sensum, ϕ illi tum quoq; forent puniēdi. Nam & antè puniti fuerāt, qnquidem in hac vita dederunt pœnas. Forrò nōnullos esse, qui hic quidem nihil molesti patiuntur, sed illic totam expectant vltionem, declarauit nobis hic diues inconsolabilē perferens cruciatum, ac ne minimum quidē refrigerij consequens, eò quòd illic illi tota vindicta fuerit reseruata. Quemadmodum igitur in his, qui peccant, ij qui nihil hic acerbi patiuntur, illic maiorem sustinent cruciatum: sic inter eos, qui rectè faciunt, qui multa patiuntur in hac vita molesta, illic multo potientur honore. Et quēadmodum si è duobus peccatoribus vnus hic puniatur, alter non puniatur, beatior est ille punitus eo, qui punitus non est: Sic sanè inter duos iustos, si alter hic plus, alter minus pertulerit afflictionū, beatior erit ille, qui plus sustinuerit, qn̄ vnicuique reddet iuxta opera sua. Quid igitur? nō est, quisquā, inquies, qui & hic, & illic requie fruatur? Istud impossibile est, o homo, atq; ex eorum numero, quæ frustra speres. Fieri non potest, non potest fieri inquam, vt qui hic in socordia, securitateq; vixerit, qui in delicijs omnibus assiduè dies consumpserit, qui temerè neglectęq; transegerit ætatem, illic honorem consequatur. Nam etsi paupertas nō sit molesta, cupiditas tn̄ molesta est, atq; huic obnoxius est, nec hinc mediocris labor. Quod si morbus nō infestat, sed inflammat ira: ne is quidē mediocris dolor vincere iracundiam, etsi afflictiones non irruperint, tamē cogitationes malæ indesinenter insurgunt. Non est autem vulgaris negotij refrænare cupiditatem, co hibere sitim inanis gloriæ, coercere fastū, a delicijs temperare, in aspera degere disciplina. Nam qui ista non fecerit, fieri non potest, vt unquàm saluus fiat. Vt autem intelligas viuentes in delicijs, non fieri saluos, audi quid dicit Paulus: Quæ verò in delicijs viuit, viuens mortua est. Loquitur de vidua muliere. Quòd si de muliere hoc dictum est, multò magis de viro dicendū. Præterea non posse fieri, o homo, vt qui talem viuit vitam adipiscatur cœlos, hoc ipsum, & Christus declarauit hunc in modū loquens, Angusta, & aspera est via, quæ deducit ad vitā, & pauci sunt, qui inueniunt eam. Quomodo igitur, dixerit aliquis, dictum est illud, Iugum meum suaue est, & onus meum leue? Nam si angusta est via, & aspera, qūo rursum eam leuē facilemq; vocat? Illud quidem dictum est pp naturam afflictionum, hoc verò pp spontaneam voluntatem adeuntium. Nam fieri potest, vt quod natura est intolerabile, fit leue si cū alacritate animi suscipiamus. Quemadmodū, & apostoli flagris cæsi reuersi sunt gaudentes, ϕ digni essent habiti pro nomine dñi ignominia affici. Quanq̄ natura cruciatuum afflictionem doloremq; solet gignere, verùm animus promptus eorū, qui flagellabantur rerum naturam vicit. Proinde, & Paulus dicit, Oēs, q volunt piè viuere in Christo Iesu, persecutionē patientur. Et si hō non persequatur, diabolus tn̄ oppugnat. Vnde multa nobis opus est philosophia, multa fortitudine, vt in precibus vigilemus, nec vnquā dormitemus, ne res alienas concupiscamus: vt quæ adsunt in egenos distribuamus, vt omnibus delicijs gemere ploraręq; renūciemus, tum ijs, quę sunt in vestibus, tum ijs, quæ sunt in mensa, vt auaritiam fugiamus, vt ebrietate, vt maledicentiam vitemus, vt linguæ temperemus, neq; vociferemur. Omnis.n. amaritudo, & lentia, commotio, & iracundia, & vociferatio, & maledicētia tollatur a vobis, ne obscœna loquamur, ne dictis vrbanis delectemur. Non est mediocris laboris in his perfectam præstare continentiam. Atque, vt intelligas quanta res sit philosophari, quamque non habeat relaxationem, audi, quid dicit Paulus, Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo: hoc dicens aperuit, quanta sit violentia quantusque labor, quem oportet sustinere eos, qui volunt corpus reddere subiectum, ac

C

Mat. 5. b

1. Ti. 5. a

Mat. 7. b

Via dñi quomodo aspera, & nō aspera.

Mat. 11 d

Act. 5. g

D

κάειν καὶ ὀλοφύρεσθαι

Mat. 16 d

Aut hic aut ī futuro patiendū.

Ephe. 4. g

1. Co. 9. d

Universidad de Deusto Biblioteca

tractabile. Quin & Christus discipulis ait, In mundo pressurã habebitis, sed confidite, ego vici mundum. Hæc, inquit, afflictio requiem vobis conciliabit, certaminũ caueæ sunt hæc præsens vita. In caueis autem, ac certaminibus nemo potest frui requie. Itaq; qui coronandus sit, quiq; velit coronari, asperam, ac laboriosam vitam suscipiat, vt postquàm hic breuem laborem sustinueritis, illic perpetuis honoribus fruamini. Quot singulo quoq; die accidũt molestiæ? Qualis autem est animi, non grauari, non moleste ferre, sed gratias agere, glorificare, adorare eũ, qui permittit has tentationes infligi? Quam multa inexpectata, quam multæ angustiæ? Et tamen oportet premere malas cogitationes, neq; permittere linguæ, vt aliquid sonet absurdi, quemadmodum beatus Iob innumera pessus mala perseuerauerit gratias agere Deo. Sunt autem nonnulli, qui si ioco cõuicio ue abs quopiam tacti fuerint, aut in aduersam valetudinẽ inciderint, veluti podagram, aut capitis dolorem, aut aliũ huius generis morbũ, illico blasphemias effundunt, ac molestiam quidem morbi sustinent: cæterũ fructu priuantur. Quid facis, o homo in beneficum, in prouisorẽ, in tui curam agentem, in seruatorem conuincia iaciens, nec te sentis in præcipitiũ abripi, teq; ipsum in extremi exitij barathrum deijcere? Num.n. si blasphemiam proferas, leuiorem reddis morbum? Exacerbas potius illum, ac molestiorem reddis cruciatum. Propter hoc enim diabolus innumeras impingit molestias, vt in illud barathrum te præcipitet. Et si quidem viderit te blasphemias proferentem, protinus auget dolorem, ac maiorem reddit, quo stimulatus rursus indignè ferat: quòd si viderit te fortiter perferentem, quoque morbus fuerit acrior, hoc magis agentem gratias Deo: illico destituit, vt qui in casum frustraque pergat imminere. Et quẽadmodum canis assistens mensæ si viderit hominem vescentem subinde aliquid eorum, quę in mensa sunt ipsi proijcientem, manet assiduè: quòd si semel atque iterum sic astitit, vt discesserit nihil adeptus, protinus abstinet, veluti qui iam frustra, & incassum assistat. Itidem, & diabolus iugiter nobis inhiat, si quod blasphemum verbum ipsi ceu cani proijciamus, hoc accepto rursus aggreditur. Quòd si perseueraueris gratias agere, iugulaueris illum fame, celeriterque abegeris, & aufugere coegeris. Verùm non potes tacere cruciatu stimulatus, nec ego prohibeo te loqui, sed volo te pro blasphemia loqui gratiarum actionem, pro verbis indignationis, verba boni omnis. Confitere domino, clama vehementer, obsecrando: clama vehementer, glorificando: sic tibi, & morbus redditur leuior, discedente quidem diabolo propter tuam gratiarum actionem, Dei verò auxilio accedente. Nam si blasphemias effuderis, pariter & Dei auxilium submouisti, & diabolum aduersus temetipsum reddidisti sæuiorem, & teipsum magis inuoluisti doloribus: Sin gratias egeris, & insidias propuleris malæ dæmonis, & Dei pro te solicita medelam tibi conciliaueris. Verùm ex consuetudine frequenter impetu rapitur lingua, vt peruersum illud verbum sonet. Verùm quum hucrapietur, priusquam verbum effuderit, commorde illam vndiq; dentibus acriter. Præstat illam nunc fluere sanguine, quàm tũc concupiscere guttam, nec impetrare posse refrigerium: præstat illam temporarium ferre dolorem, quàm tunc perenniter, & immortalibus malis cruciari, quemadmodum diuitis illius lingua ardore æstuans nullum impetrauit refrigeriũ. Deus præcepit, vt inimicos tuos diligas, tũ verò Deum te amantem auersaris. Deus iussit, vt conuicijs insectantibus begninè loquaris, maledicentibus benedicas: tu verò illi benefacienti, & tui curam agenti, maledicis, quum nulla in re læsus his. An non potuit soluere afflictionẽ? potuit, sed permisit, vt fias probatior. Verùm ecce, inquis, collabor interim, ac pereo. Non propter afflictionis naturam peris, sed propter tuam socordiam. Dic mihi vtra res est facilior, blasphemia an gratiarum actio? Nonne illa eos, qui audiunt hostes, & inimicos tibi reddit, & in desperationem postea conijcit: hæc verò innumeras adfert philosophiæ coronas, incredibilemque ab omnibus admirationem, denique ingentia a Deo præmia? Cur igitur quod vtile est, qđ facilè, quod iucundum omittens, id quod lædit, quod contristat, quod tabefacit illius loco sectaris? Quin, & alioqui si tentationis, ac paupertatis afflictio causa esset blasphemiarum, oporteret omnes, qui in paupertate viuunt blasphemos esse.

Nunc

Nunc autem inter eos, qui in extrema degunt paupertate, multi iugiter agunt gratias: alij contra, qui opibus, ac diuitiis affluunt, non cessant euomere blasphemias. Itaque non ipsa rerum natura, sed nostra voluntas, & hoc, & illud efficit. Propter hoc.n. & hanc recitauimus parabolam, vt cognosceres, q̃ hominem socordem ne diuitiæ quidem iuuent, attentum verò ne paupertas quidem lædere possit. Quid dico paupertas? Etiamsi omnia conglomerentur, quæ sunt inter hoĩes mala, nunq̃ percellent animum hominis Deum amantis, sapitiæq; studiosi, neq; persuadebũt, vt a virtute discedat. Et horũ testis est Lazarus: quemadmodum ediuerso euitatũ, ac dissolutum, non diuitiæ, non sanitas, non perpetua prosperitas, non aliud quippiam vnquam iuuare poterit. Ne igitur dicamus, q̃ paupertas, morbus, & periculorum insultus compellant ad blasphemiã. Non paupertas, sed animi consternatio: non morbus, sed Dei contemptus: nõ periculorum insultus, sed pietatis desertio, vt ad blasphemiam, ita ad omne malitiæ genus adducit minus attentos. Sed quam ob causam, inquiet aliquis, alii quidẽ hic puniuntur, alii verò illic, ac nõ potius oẽs hic? Quam ob causam? Quoniam si hoc esset, oẽs vtiq; perissent. Omnes.n. sumus obnoxii pœnis. Rursum, si nullus hic puniretur, plures redderentur socordiores, multiq; dicerent, non esse prouidentiam. Etenim si cum nunc videant multos improbos puniri, multas eiusmodi blasphemias euomunt: si ne hoc quidem esset, quidnam dicerẽt? Ad quod malitiæ genus non raperent? Has ob res Deus alios quidem hic punit, alios verò non punit, Punit quidem aliquos, excidens illorum vitium, pœnamq; illic reddens leuiorem, aut etiam in totum liberans illos, & eos, qui peruerse viuunt castigatiores reddens hac punitione: Alios verò rursum non punit, vt si resipiscentes sibiipsis cauerint, ac Dei benignitatem reueriti fuerint, & hic liberentur a pœna, & illic a supplicio. Sin perstiterint, nihilo meliores facti lenitate dei, qui mala nostra diù tolerat, maiorem sustineant cruciatum propter insignem ipsorum contemptum. Quòd siquis dixerit eos, qui puniũtur erumpere in maledicta, poterant n. alioqui resipiscere: illud respondebimus. Si Deus præsciisset fore, vt resipiscerẽt, nequaquam punisset. Etenim si quos vidit manere incorrigibiles, omittit: multos magis quos nouerat ex ipsius lenitate laturos fructum, passurus erat in præsenti vita, vt consequerentur temporis spatium ad pœnitentiam. Nunc autẽ eos eripiens, & illis leuiorem in futuro seculo pœnam reddit, & hos castigatiores illorũ suppliciis facit. Quam ob rem igitur non idem hoc facit in malis omnibus? Vt hi qui manent, per timorem aliorum suppliciis reddantur castigatiores, prædicentq̃ue Dei lenitatem, eiusq; humanitatem reueriti, desistant a malitia. Non igitur Deus iam in causa est, sed illorum socordia, qui voluerunt tam multis remediis ad propriã abuti salutem: atque vti cognoscas, quòd hac de causa fecerit, miscuit olim sanguinem Galilæorum Pilatus cum sacrificiis, & accedentes hoc ipsum renunciauerunt Iesu, atq; ille dicit, Quid putatis, quòd illi Galilæi soli peccatores fuerunt? Non, dico vobis, nisi pœnitentiam egeritis, & vos eadem patiemini. Rursum alii octodecim obruti sunt ruina cuiusdam turris, de his quoque eadem dicit. Nam quòd ait, quid putatis quòd illi peccatores erant soli, nõ erant, dico vobis, declarat quòd & viuentes iisdem erant obnoxii. Quòd autem ait, nisi pœnitentiam egeritis, & vos eadẽ patiemini: declarat, quòd & illos permisit hac de causa illa pati, vt viuentes ex his, quæ cæteris acciderent terrore concepto, resipiscerent. Quid igitur? vt ego, inquis, fiam melior, ille punitur? Non pp hoc, sed pp suum ipsius pcm̃ punitur. Cæterũ illorum interitus attentis ex abundanti fit occasio salutis, dum metu ex his, quæ aliis acciderunt concepto, redduntur probiores. Itidem, & domini faciunt, vno sæpe famulo flagellato multos metu reddunt emẽdatiores. Quum igitur videris aliquos, vel in naufragium incidisse, vel ædium ruina oppressos esse, vel incendio perisse, vel a fluuiis abreptos esse, aut alio quopiam modo violento vitam finisse: deinde alios, qui eadem cum illis, & grauiora peccarunt nihil tale passos, ne conturberis dicens, Cur tandem, qui eadem peccant, non eadem passi sunt? Verum illud reputa, quòd Deus illum quidem passus est è medio tolli præsocariq; mitiorem ei præparans in futuro seculo cruciatum, aut etiam in totum eum liberans: hunc verò

Io. 16. g

E

Impatientia blaphemiæ mater.

F

Simile.

G

Lingua cohibẽda.

Lu. 6. d

Ibidem

H

Cur nõ oẽs hic punit Deus.

I

K

L

Lu. 13. a

Simile.

M

nihil tale passus est sustinere, vt alterius supplicio castigatior factus, modestior redderetur: quod si perseuerauerit in ijsdem, crudelissimam sibiipsi ex sua socordia coacerua vltionem, nec deus fuerit causa intolerabilis supplicij. Rursum si videris iustũ affligi, aut omnia, quæ dicta sunt perpetiẽtem, ne cõsteruerís animo. Nam & illi res acerbæ splendidiores reddunt coronas: & tota pœna, si quidem tota peccatoribus infligatur, detrahit aliquid vitiorum ponderi, sin tota iustis infligatur, splendidiorem reddit illis animum, sic, vt vtilisque maximus ex afflictione fructus eueniat, tantũ si grate toleremus: hoc enim est, quod quæritur. Propter hoc cum sint eiusmodi exempla innumerabilia, sacrarum scripturarum historia his repleta est, iustos, ac iniustos malis afflictos nobis exhibens, vt siue iustus sis, siue peccator, quũ habes exempla, feras fortiter. Non solùm autem ostendit tibi improbos malis afflictos, verum etiã
A feliciter agentes, ne illorum felicitate conturberis, nimirum doctus ex his, quæ diuti acciderunt, cuiusmodi illos post hanc vitam maneat incendium, nisi vitam eam reliquerint. Non possumus, inquit, & hic, & illic requie frui? Non possumus inquam. Eoq; iusti vixerunt hic vitã laboribus obAbrahã quanta passus. Ge. 12. & seq. noxiam. Quid igitur, inquis, Abraham? Equis tam multa dura perpessus est? Nonne a paterno exulauit solo? Nonne a suis omnibus diuulsus est? Nonne in peregrina regione famem sustinuit? Nonne velut erroquisquiam, subinde vertit solùm, a Babylone in Mesopotamiam, inde in palæstinã, rursus illinc in Aegyptũ? Quis referre possit bella, quæ pro vxore, quæ cum Barbaris gessit? Quis strages, quis cognatæ familiæ captiuitatem? Huius generis alia sunt innumerabilia. Cæterùm quum filium suũ abduceret, nonne, quod est omnium maximè intolerabile, perpessus est? Eum suis ipsius manibus mactare iussus est, quem ad-
Ge. 22. a mal at, cum, quem habebat charissimũ? Quin, & ipse immolatus Isaac, nonne omni ex parte semper a finitimis vexabatur,
Isaac multa passus. adeò, vt & vxore spoliatus fuerit quemadmodum pater? Et tu tanto iam tempore manes ineruditus? Quid porrò Iacob in
Iacob multa passus. patrijs ædibus educatus, nonne grauiora quàm auus perpessus est? Ac ne singulis re
B cẽsendis prolixiorem reddamus orationem, audi quid tota vita sua dicat, Pauci, & mali dies mei, nec pertigerunt ad dies patrum meorum, Ettamen quum filium consp exisset in throno sedentem, tantaq; potitum gloria, haudquaquam oblitus est præteritarum calamitatum. Tamen ille in tantum erat malis conditus, ac maceratus, vt ne in tanta quidem prosperitate poruerit anteactorum malorum obliuisci. Quid autem Dauid? Quàm multas sustinuit tragœdias? An non eadem dicit, quæ Iacob, hunc in modum loquens? Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus, octoginta anni. Et quod amplius illorum, labor, ac dolor. Quid vero Hieremias, Nonne dicit suum execratur, ob malis succedentia mala? Quid autem Moses? Nonne loquitur, Occide me, si sic mecum acturus es? Cæterùm Helias, cuius animi sublimitas ad cœlum vsque pertingebat, quæ cœlum aperuit, an non post multa ædita prodigia iuxta lamentatur ita loquens deo, Tolle animam meam a me? Non sum melior patribus meis. Sed quorsum attinet ista singulatim persequi? Paulus omnes simul complexus sic dicit: Circumierunt in pellibus ouium, in pellibus caprarum, egentes, afflicti, calamitosi, quibus non erat dignus mundus. Prorsus ita necesse est eum, qui gratias acturus sit deo, qui probatus, ac purus esse velit, haud quaquam sectari vitam mollem, remissam, ac dissolutam, sed laboriosam multisque laboribus sudoribusque plenam. Nullus, inquit, coronatur, nisi qui legitimè certauerit. Quisquis autem certat, in omnibus cõtinens est, & in verbis, & in aspectu, & in voce, & a conuicijs temperans, & a blasphemia, & a turpiloquio, & ne tentatio foris infestet, ipse seipsum quotidie ieiunijs exercet, asperaque vita, vili cibo, vbique vitans sumptus magnificos. Aliter non potest quis placere deo. Neque enim mihi frigidum illud dictum obiecerit quispiam, quod hic, aut ille simul habeat, & huius vitæ, & illius commoda. Hoc in diuitibus, ac delicijs fruentibus simulque peccantibus accidere nequaquàm potest; verùm si istud dicendum est, de his qui hic affliguntur, dici potest, qui viuunt in angoribus, videlicet quod & hic habẽt quæ sunt huius vitæ, & illic, q̃ sunt illius. Illic habent p̃mij fructũ, hic habent q̃ illorũ spe aluntur, nec sentiunt mala p̃tia, ob futurorũ bonorum expectationẽ. Sed audia-

Ge. 47. c
τεταραγμένος.
Dauid multa passus. Ps. 89. c
Hiere. Hie. 20 d
Moses. Exo. 32 g
Helias. 3. Reg. 18. C
Ibi. 19. a
Heb. 11. g
2. Ti. 2. a

D audiamus, & reliqua, quæ sequuntur. Su-
Ps. 48. d per hæc omnia verò, hiatus ingens confir-
Aliena iustitia non prodest malis. matus est inter vos, & nos. Hinc clarũ est, q̃ frater non redimit, redimet hoc? Non dabit Deo, quo ipsi propitietur, etiamsi pater fuerit, etiamsi filius fuerit. Abraham appellauit diuitem filium, nec tamẽ illi præstare potuit, quę sunt patris. Diues patrem appellauit Abraham, & consentaneum erat illum impetraturum beneuolentiam quam patres gerunt in filios. Non impetrauit, vti cognoscas, quòd neque cognatio, neq; amicitia, neq; affectus, neq; alia res vlla ex omnibus, quæ sunt, iuuare potest eum, qui a sua ipsius vita proditus est. Hæc aũt eo dico, q̃ complures, nobis frequenter admonentibus, vt sibi caueant, vigilentq; negligunt, & admonitionem vertunt in risum. Tu mihi, inquiunt, adesto in illo die, & bono sum animo, neq; quicquam metuo. Rursum alius: Patrem, inquit, habeo martyrem. Et alius: Avum, inquit, habeo episcopum. Alij sux familiæ viros obijciunt. Frigida sunt ista verba, nihil nobis aliorũ virtus prodesse valet. Me-
Mat. 25 a mento virginum illarum, quæ quinq; virginibus non communicarunt oleum, sed ingressæ sunt in sponsi thalamum, illis exclusis. Ingens bonum, in tuis ipsius benefactis collocare spem. Illic. n. nullus vnquã
E amicus erit auxilio. Nam si hic dixit dominus Hieremiæ: Ne roges pro populo hoc,
Hier. 7. d inquam, vbi in potestate nostra est vertere vitam, quantò magis idem dicetur illic? Quid ais? Patrem habes martyrem? Istud ipsum potius faciet ad grauiorem tui condemnationem, qui quum habeas ad virtutem exempla domestica, tamen reipsum indignum maiorum tuorũ virtutem præstiteris. Verùm habes amicum egregium admirandumq;. At ne iste quidem tunc tibi est adfuturus. Quomodo igitur dicit:
Iu. 16. c Facite vobis amicos ex mãmona iniquitatis, vt recipiant vos in æterna habitacula sua? Non hic est amicitia opitulatrix; sed eleemosyna. Etenim si sola auxiliaretur amicitia, dicendum erat, facite vobis amicos. Nunc autem ostendens, q̃ non sola subuenit amicitia, addidit, ex mammona iniquitatis. Ac fortasse dixerit aliquis: Possum & absque mammona conciliare amicum, eumq; meliorem, q̃ ex mammona, Verùm vti scires, q̃ eleemosyna est, q̃ patrocinatur, opusq; tuum, ac beneficium tuum non simpliciter in bonorum amici- F tijs, sed in amicitijs per mammonam iniquitatis, iussit te confidere. Hæc igitur omnia quum sciamus charissimi, omni solicitudine prospiciamus nobis ipsis, & siue corripimur gratias agamus, siue prosperitate fruimur, muniamus nos ipsos, aliorumq; supplicijs facti castigatiores p̃ pœnitentiam, & compunctionem, continuã Confessio, & Eucharistia. q̃ confessionẽ, & Eucharistiã, etsi quid deliquimus in hac vita, depositio, summoq; studio maculis oĩbus animarum nostrarum abstersis, obsecremus Deũ, vt omnibus hinc emigrantibus, ita concedat illuc peruenire, vt non veniant in sortẽ diuitis, sed cum Lazaro potiãtur sinu Abrahæ, inque bonis immortalibus delicientur. Quæ nobis omnibus assequi contingat, gratia, ac benignitate domini nostri Iesu Christi, per quem, & qui cum patri, & spiritui sancto, gloria, honor, imperiũ, adoratio in secula seculorum, Amen.

Eiusdem de Lazaro concio quarta, quodq; conscientia solet nos commonefacere veterum delictorum. Item de Ioseph.

QVod superest de Lazari parabola, necessum est, vt persoluamus hodie. Nam vos fortasse creditis totum nobis absolutum esse. Atqui ego non obtuar vestra ignorantia, neq; prius desistam, quàm totum quod mihi videre datum est tractaro, itaq; discessero: quandoquidem, & agricola posteaquam totius vineæ vindemiã peregerit, non prius desistit, quàm singulos G etiam minutos acinos decerpserit. Quum Simile. igitur nunc quoque videam, sub literis, veluti sub folijs latere sensus occultos, agè & hos rursus diligenter amputemus, pro falce sermone vtentes. Siquidem vinea post fructus semel a vindemiatore desectos, stat nuda fructu, nihil habens præter folia: verùm spirituales diuinarum scripturarum vineæ non item, sed quauis quicquid videbatur, sustulerimus, tamen adhuc amplius supereſt tollendum. Itaque complures ante nos disseruerunt in hanc parabolam, complures fortassis, & post nos dissertuti sunt, nemo tamen poterit totas opes eruere. Nam ea est huius opulentiæ natura, quo foderis altius, hoc magis exundant diuini sensus. Fons enim est nunquam deficiens. Oportebat quidẽ su-

Universidad de Deusto
Biblioteca

periore cõuentu debitum hoc dissoluisse. Verùm non existimauimus esse tutum, Babylas beati Babylæ, & Xynoridis, sanctorum Añ hãc martyrum, qui Lazarum sequuti sunt, benoratio- nefacta præterire. Eoque distulimus funnem ha damentum, reseruantes in præsentem diẽ bita vi totũ structuram. Agẽ igitur, quoniam & detur patribus suas laudes persoluimus, non vt H illi promerebantur, sed pro viribus nolauda- stris, persoluamus, & vobis, huius exposiio pro tionis reliquias. Verùm ne vos delassemilissa Ba- ni priusquam ad finem peruenerimus, illylæ. linc repetemus sermonem, vbi illum heri finiuimus. Vbi verò illum heri finiuimus? In hiatu dirimente iustos a peccatoribus. Quum.n. dixisset diues, mitte Lazarum, quid illi respondit Abraham? Hiatus ingẽs fixus est inter nos, & vos, vt qui velint isthinc transire ad nos non possint, neque hinc isthuc transeunt. Multis verbis demõstrauimus, quod posteaquam Deus multam humanitatem erga nos exhibuit, oporteat in proprijs benefactis spem salu-
Ps.4. tis collocare, non patres, auos, ac proauos recensere, neque cognatos, domesticos, ac vicinos, frater non redimit, redimet homo? sed quicquid deprecati fuerint suppli carintque, qui hinc cum peccatis migratint, incassum iam frustraque loquentur.
Mat.25 a Etenim virgines illæ quinque implorabãt
Ibid.b.c ab æqualibus oleum, nec impetrarunt. Et is, qui talentum in terra defoderat, quũ multam excusationem attulisset, tandem condemnatus est. Item qui ipsum esurientem non pauerant, nec sitienti potum dederant: quum, & ipsi crederẽt sese ad ignoI rantiæ patrocinium posse confugere, nec
Mat.22 b veniam, nec excusationem repererunt. Ceteri verò, nec quod hiscerent habebant, velut ille sordidis indutus vestibus. Nam accusatus obticuit. Non autem hic modò, verùm, & alius ille, qui quod aduersus proxi
Ibi.18.d mum præteritarum offensarum meminisset, centumq; denarios ab eo postulasset, post super his ipsis a domino reprehensus, ob crudelitatem, & inhumanitatem, nihil habuit, quod responderet. Vnde perspicuũ est, quod, neque nos quicquàm illic subleuabit, si non habuerimus bona opera: verùm siue supplices fuerimus, obsecremusque, siue tacuerimus, æquè super nos veniet supplicium, ac vindicta. Auscultа igitur quomodo hic quum duo postularet ab Abraham, vtroque frustratus sit. Primum enim pro seipso deprecatus est, Mitte, in- Diuitis quiens, Lazarum: mox non iam pro seip- petitio so, sed pro fratribus: verùm nihil postula- qualis. torum obtinuit. Siquidem altera postulatio nempè prior talis erat, vt quod peteba tur fieri non posset. Altera verò videlicet pro fratribus erat superuacua. Quin potius (si videtur) ipsa verba multo cum studio audiamus. Etenim si quum magistra- Simile. tus in medio foro reum adducit, carnifices adhibet, ac tormentis examinat accusatum, omnes magno studio concurrunt, cupientes audire quid interroget iudex, quid K reus respondeat: multò magis hic diligenter auscultandum est, quid reus, nimirum hic diues, postulet. quid contra iustus iudex respondeat per Abraham. Non.n. patriarcha erat, qui iudicabat, quanquam is pronunciabat. Verùm quemadmodum in mundanis istis iudicijs quoties fuerint ali qui rei, puta latrones, aut homicidæ, his leges procul a conspectu iudicis occurrentes, non permittunt, vt audiant vocem iudicantis, qui præter alia hoc quoq; honore iudicat illos indignos, sed medius quispiam interpres, & iudicis interrogationes, & rei responsiones perfert: hoc sanè pacto & tunc factum est. Non deum pronunciantem, non deum ipsi loquentem audiit reus, sed medius erat Abraham, qui iudicis vocem ei, qui iudicabatur, retulit. Nõ enim ex sese dicebat, quæ dicebat, sed diuinas diuiti leges recitabat, quæque cœlitus ferebantur, sententias proferebat. eoque, nec habebat hic, quod contradiceret. Auscultemus itaque diligenter his, quæ dicuntur. Nam in hac parabola data opera immoror, nec desisto tametsi quartum iam diem in hac versor, propterea quod ex hac enarratione plurimum fructus nasci video tum diuitibus, tum pauperibus, tum his, L qui propter improborum felicitatem, tum illis, qui propter iustorũ inopiam, & afflictionẽ conturbantur. Neq;.n. vlla res perinde solet hominum vulgus offendere, ac perturbare, vt quod diuites praue viuentes multa fruuntur prosperitate: contra, iusti cum virtute vitam agentes, ad extremam rediguntur inopiam, aliaque perpetiuntur innumera paupertate ipsa grauiora. Verùm hæc parabola sufficit ad præstanda remedia: diuites quidem redigens ad sobrietatem, pauperes verò in præsentibus malis consolans: & illos quidem admonens, ne efferantur, tollantq; cristas, quoties peruerse viuentes hic pœnas non dant, quippe quum illos maneat illic granior cruciatus: hos verò cõsolans, ne aliorum felicitate perturbentur, neque putent res humanas absq; dei prouidentia ferri, quum hic iustus malis affligitur, improbus contrà, ac sceleratus homo perpetua fruitur prosperitate. Ambo siquidem pro dignitate recipient illic, hic quidem coronas patientiæ tolerantiæque, ille verò supplicia, pœnasq; improbitatis. Hanc parabolam inscribite diuites pariter ac pauperes, diuites quidem in parietibus animi ve
M stri: & siquandò deleta fuerit, oborta obliuione, illinite denuò, ab initio reminiscentes. Magis autem pauperes coram oculis vestræ mentis hanc describite, semperque circumferte, & erit vobis documentum, materiaq; totius philosophiæ. Nam si hãc iugiter inscriptam animo teneamus, neq; huius vitæ læta poterunt nos inflare, neq; tristia deijcere, prosternereq;, sed non aliter, quàm afficimur picturis in pariete additis, erga hæc vtraque afficiemur. Quem-
Simile. admodum enim conspicientes in pariete pictum diuitem ac pauperem, nec illi inuidemus, nec pauperem despicimus, eo quòd quæ videmus, vmbra rerum est, non veritas: sic & diuitiarum, & paupertatis, gloriæ & ignominiæ, aliarumque rerum omnium siue tristium, siue lætarum, naturam si pernouerimus, liberabimur à turbatione, quæ ex harum vnaquaque in nobis gigni solet. Hæc enim omnia quauis vmbra fallaciora sunt, nec quicquam habent sublime, neque præclarum, nec splendida glorioſaq; attollere, nec humilia contemptaq; contrahere poterunt. Verùm iam tempus nobis est, vt diuitis verba audiamus: [Oro te, inquit, pater, hoc est obsecro rogoque, vt mittas Lazarum in domũ patris mei. Sunt enim mihi quinque fratres, vt testificetur illis, ne veniant in hunc
A locum tormentorum.] Postquam pro se nõ impetrauerat, pro alijs facit supplicationem. Vide quàm humanum, quàm mansuetum pœna reddiderit eum. Qui Lazarum præsentem despiciebat, aliorum absentium nunc curam habet: qui ante oculos iacentem præteribat, meminit eorum quos non videbat, multoque studio postulat, vt aliquo modo illis prospiciatur aduersus imminentia mala: obsecratque vt Lazarus in domum patris mittatur, vbi ipsi fuerat cauea stadiumque virtutis apertũ. Illi videant illum coronari, qui videtũt certantem, qui testes fuerunt illi paupertatis ac famis, aliorumque malorum innumerabilium, fiant testes honoris, & ignominiæ in omnem gloriam commutatæ: vt vtrinque castigati doctique, quòd res nostræ nequaquam præsentis vitæ termino finiuntur, tandem præparent sese, vt hanc pœnam cruciatumque possint effugere. Quid igitur Abraham? Habent, inquit, Moysen, habent prophetas. Non equè tu curas fratres tuos, atque Deus, qui illos cõdidit, innumeros illis adhibuit magistros, admonitores, consultores, adhortatores. Quid igitur ille respondit? Non, inquit, sed siquis ex mortuis redeat, illi credent. Hæc sanè sunt vulgi verba. Vbi nunc sunt qui dicunt, quis illinc redijt? Quis ex mortuis surrexit? Quis narrauit, q̃ sunt apud B inferos? Quam multa talia tantaq; dicebat apud seipsum diues ille, quum versaretur, in delicijs, neq; enim temerè postulabat, vt aliquis surgeret ex mortuis. Verùm quoniam ipse audiens scripturas contemperat, derisérat, fabulas esse, quæ dicebantur, crediderat: erga hæc sicut ipse fuerat affectus, ita habebat opinionem, & de fratribus suis. Illi, inquit, sic opinantur, quòd siquis ex mortuis redierit, non diffident illi, neq; deridebunt, sed potius auscultabũt ijs, quæ dicentur. Quid igitur Abraham? Si Mosen & Prophetas non audierunt, nec siquis ex mortuis surrexerit, credent. Idq; verum esse, quod qui non audit scripturas, neque ex mortuis excitatos auditurus sit, declararunt Iudæi: qui quoniam Mosen ac prophetas non audierant, neq; quum mortuos vidissent excitatos, crediderunt. Verùm nunc quidem Lazarum occidere conabantur, nunc rursus in Apostolos impetum faciebant, quanuis multi iam ex mortuis surrexerant, quo tempore, crux prædicabatur. Vt verò, & aliunde cognoscas, quòd grauior sit scripturarum ac prophetarum doctrina, quàm siquid à mortuis resuscitati renuncient: illud con- C sidera, quòd quisquis mortuus est, seruus est: quæ verò scripturæ loquuntur loquitus est dominus. Proinde etiamsi mor- ἐν καιρῷ
tuus reuiuiscat, etiamsi angelus è cœlo de- τοῦ σαυ-
scendat, maximè omnium credendum est ροῦ.
scripturis. Nam angelorum herus mor-
tuorum

Aliàs, quo tpe dñs crucifixus est. Scripturæ prima fides.

tuorum pariter ac viuentium dominus, ipse eas cõdidit. Ad hæc quòd superuacanea querunt qui desiderãt, vt mortui illinc redeant, præter hæc, quæ dicta sunt, etiã ab huius mundi curijs demonstrare licet. Gehenna non videtur incredulis. Nam credẽtibus est perspicua, manifestaque. Curiæ videntur, quotidieque audimus, quòd ille supplicio affectus est, illius proscripta bona, alius operatur in fodinis, alius exustus est igni, alius alio pœnæ vindictæq; genere perijt. & tamen hęc quum audiunt mali ac facinorosi maleficij, non emendantur. Multi frequenter in his deprehensi posteaquam effugerunt pœnam, perfossoque carcere elapsi sunt, rursus eadem aggrediũtur, multò his sceleratiora perpetrant. Ne igitur quæramus hæc audire à mortuis, quæ multò clarius quotidie nos docent sacræ literæ. Nam si nouisset hoc deus, quod mortui excitati viuentibus essent profuturi, nequaquam omisisset, neque tantum lucrum præteriisset, qui cuncta nobis vtilia procurat. Ad hæc si assiduè erant excitandi mortui, nobisq; quæ illic geruntur renunciaturi, & hoc ipsum progressu temporis fuisset contemptum: præterea pernersa etiam dogmata diabolus inuexisset idque admodum facilè. Potuisset enim frequenter ostendere simulacra, aut subornare, qui simularent mortem ac sepulturam, mox rursus sese ostenderẽt, quasi è mortuis excitatos, ac per illos quæcunque vellet persuadere delusis. Etenim si nunc quum tale nihil sit, insomnia frequenter dormientibus visa veluti eorum, qui hinc decesserũt multos deceperunt, perdiderunt subuertuntq; multò magis id accidisset, si hoc factum fuisset, atque in mentibus hominum obtinuisset, videlicet si multi defunctorum rediissent in vitam, innumerabiles sceleratus ille dæmon dolos texuisset, multamq; fraudem in vitam hominum induxisset. Eoq; deus occlusit fores, nec permittit aliquem defunctorum huc reuersum narrare quid illic fiat, ne ille accepta occasione, technas suas omneis inuehat. Nam quũ essent prophetæ, pseudoprophetas excitabat, quum essent Apostoli, pseudoapostolos: quum Christus appareret, pseudochristos: quum dogmata sana inducta fuissent, corrupta inducebat, vbique disseminans zizania. Itaque etiam si illud euenisset, hoc quoque conatus fuisset fingere per

Similemirum.

Mortui quare non appareãt

Mortui nõ apparent vi uẽtibus.

sua organa, non verè excitatis mortuis, sed maleficijs quibusdam, ac fraudibus, contuentium oculis decepsis, aut quosdam etiam sobornans, quemadmodum dicere cœperam, qui mortem simulatent, sursum deorsum miscuisset, confudissetq; omnia: sed deus, quem nihil latet, præcluſit illi viam ad has insidias, nobisq; parcens non permisit, vt quisquam vnquam illinc huc reuersus de ijs, quæ ibi sunt, narraret viuẽtibus hominibus: docens nos, vt scripturis potius credendum existimemus, quàm cæteris omnibus, propterea quòd deus resurrectionis negotium multò dilucidius nobis commonstrauit. Orbem vniuersum conuertit, errorẽ abegit, veritatẽ induxit, per homines piscatores ac viles hęc omnia peregit, denique abundè magna suæ prouidentiæ documenta nobis vbique præbuit. Ne itaque putemus res nostras huius vitæ termino circunscribi, sed etedamus fore iudicium ac remunerationem omnium quæcunque hic ã nobis geruntur. Nam id est adeò manifestum conspicuumq; cunctis, vt & Iudæi, & Græci, & hæretici, breuiter, omnis quisquis est homo super his cõsentiat. Quanquam enim non quemadmodum decet, de resurrectione philosophantur omnes, attamen de iudicio, deq; pœnis, deq; tribunalibus, quæ illic sunt, omnes consetiunt, illic esse aliquam eorum, quę hic geruntur remunerationẽ: quod ni esset, qua de causa deus cœlum tã amplum extendisset, mare dilatasset, aerẽ diffudisset, tantã prouidentiam declarasset, nisi ad finẽ vsq; nostri curã habituras esset? Nonne vides multos, qui cum virtute vixerunt, innumeraque mala passi sunt, decessisse, nulla re bona percepta, alios contra, quum multam prauitatem commiserint, alienas facultates rapuerint, viduas & orphanos spoliauerint, oppressisintque, opibus delicijsque, & innumeris bonis fruiti fuerint, decessisse ne tantulum quidem mali passos? Quæ igitur, vel illi priores virtutis præmia recipient, vel isti prauitatis ferent supplicia, si nostræ res vltra vitam hanc non proferuntur? Nam si deus est (sicuti re vera est) eum iustum esse nemo non fatebitur. Atqui si iustus est, & his & illis reddet pro meritis. Et hoc in confesso est. Quòd si & his & illis rependet pro meritis, hic verò nullus eorum recepit, neq; ille improbitatis pœnam, neq;

Probõ immoritalitatis

hic vir-

hic virtutis præmia: perspicuum est restare tempus aliquod in quo cõgruens præmiũ horum vterq; ferret. Sed quare nobis iudicem in animo sic perpetuò vigilantem, & attentum deus constituit? conscientiam loquor. Nec. n. est vllus inter homines adeò vigilans, vt est nostra conscientia. Nã externi iudices, & pecunijs corrumpuntur, & assentationibus deliniũtur, & metu simulant, deniq; multa sunt alia, quæ rectũ illorum iudicium depranant, at conscientiæ tribunal, nulli hominũ nouit cedere, sed quanuis dederis pecunias, quãuis mineris, quanuis aliud quilibet feceris, iustã feret sentẽtiã aduersus peccatorũ cogitationes, adeò vt ipse quoq; qui peccatum admisit, seipsum condemnet; etiamsi alius nullus accuset. Neq; id semel atq; iterũm, sed sæpius, immo per oẽm vitam hoc facere non desinit: & licèt ingens temporis interuallum intercesserit, nunquam tñ obliuiscet eorum, quę facta sunt. Quin & quum perpetratur peccatũ, & priusquam perpetrat, & postquam est perpetratum, acerbus nobis imminet accusator, maximè verò posteaquã perpetratũ fuerit. Nam in perpetrando scelere, qm̃ voluptate sumus ebrij, non perinde sentimus: cæterum simulatq; cõmissum est, cœperitq; finem, tum demũ extincta voluptate, amarus pœnitentiæ stimulus succedit, cõtra quam accidere solet mulieribus parturientibus. Nam illis ante partum labor est ingens, graueſque nixus, dissecantes eas doloribus, post partum verò relaxatio, dolore simul cũ infante egrediente: verum hic non itẽ, sed dum parturimus cõcipimusq; corruptos affectus, delectamur gaudemusq;: cæterum vbi fuerimus euixi malum illum puerũ peccatũ, tum conspecta fœditate partus, discruciamur grauius, quàm mulieres parturiẽtes. Quapp adhortor primũ quod est optimũ, ne vnquã omnino concipiamus in animo corruptã cupiditatẽ. Quòd si iam conceperimus, tñ fœtum iutus præfocemus. Rursus si hucusq; fuerimus negligentes, iniquitatem in opus progressam mox occidamus per cõfessionẽ, per lachrymas, per proprium cõmissorum accusationem. Nihil. n. tam exitiale peccato, quàm peccati accusatio, condẽnatio q;, cũ pœnitudine lachrymisq; coniuncta. Condẽnasti tuum peccatũ? deposuisti sarcinã. Quis hæc dicit? Ipse iudex deus. Dic tu peccata tua prior, vt iustificeris. Cur igitur, te quæso, pudeat, & erubescis dicere peccata tua? Cane enim homini dixeris, ne tibi opprobret. Neq; n. cõscruo cõfiteris, vt in publicum proferat, sed ei, qui dominus est, ei qui tui curã gerit, ei qui humanus est, ei qui medicus est ostendis vulnera. Neq; enim ignorat, etiã tu non dixeris, qui sciebat etiã antequam perpetrares. Quid igitur est cauſæ, quòd minus dicas? Non. n. ex accusatione fit grauius peccatum, immò mitius magis ac leuius. Et ob hoc ipsum deus vult te dicere: non vt puniatis, sed vt relaxetis: non vt ipse sciat peccatum. Cur enim id postulet, quum iam sciat? Sed vt tu scias, quantũ tibi debitũ remittatur. Ideò verò vult te scire beneficij magnitudinem, vt perpetuò gratias agas, vt segniorẽ fias ad peccandũ, vt ad virtutem promptior. Nisi dixeris debiti magnitudinem, non agnosces donationis eminentiã. Non, inquit, cogo te in mediũ prodire theatrum, ac multos adhibere testes. Mihi soli dic peccatum priuatim, vt sanem vlcus, teq; dolore liberabo. Ideò nobis inseuit conscientiã, idq; quouis patre amantius. Nam pater vbi semel iterum, ac tertiò, decieſve filium increpauerit: si viderit incorrigibilem manere, desperatis abdicat, expellit è familia, à cognatione resecat. At non eodẽ mõ cõscia, sed licèt semel, licèt iterum, licèt ter, licèt mille admonuerit, ruque non obtemperes, manebit iterum, nec desistet vsque ad supremum halitum, siue domi, siue in biuijs, siue id mẽsa, siue in foro, siue in itinere, frequenter & in somnis peccatorum nobis simulacra, spectraq; repræsentat. Vide K aũt dei sapientiam. Non fecit perpetuam conscientiæ accusationẽ, neq;. n. hoc onus perferre poteramus, si iugiter accusasset: neq; rursus adeò leuem, & imbecillem, vt post vnã aut alterã admonitionẽ desperet. Etenim si singulis diebus fuisset nos stimulatura, an non desponderes animum enecaremur? Rursus si post vnam atq; alteram increpationem desistere, haud multũ fructus nobis adferret. Eoque fecit obiurgationem frequentem, at non perpetuam: frequentem quidem ne in socordiam incideremus, sed vt subinde relaxatione solatioque quopiam accepto, respiraremus. Quemadmodum diuino non dolere de peccatis, exitiale est, quodq; malorũ extremum est, etiã mali sensum nobis adimit:

Dissimile.

παρὰ τὴν ἀρχὴν.

Dissimile.

Esa. 43.

Conscientiæ morsus, quare ĩditus homini.

Conscientiæ morsus, quã nõ est perpetuus.

sic &

Universidad de Deusto
Biblioteca

sic & iugiter, supraque modum id facere,
Dolor immodicus adducit in insaniam. noxium est. Solet enim & doloris immodica magnitudo, frequenter hominem à naturalibus exutiens sensibus, animum demergere, & ad honesta omnia inutilē reddere. Eapropter & illud prouidit, vt ex interuallis nobis immineret conscientiæ redargutio, propterea quòd est admodū seuera, & quouis stimulo acrius pungere consueuit peccatorem. Non. n. tunc solū, quū ipsi peccamus, verùm etiam quum alij cō-
L mittunt eadem, vehementer insurgit, magnaq; contentione nobis occlamat. Nam scortator, adulter, aut fur non modò quū accusatur ipse, verū etiā quum audit alios eadem ausos accusari, ipse sibi videtur flagris cędi, dū increpantur alij, suorum admissorū reminiscens, & alius quidē vocatur in ius: hic verò flagellatur, cui nullum crimen intenditur, si fuerit eadem ausus. Quēadmodum in aliorum rectè factis dū laudantur, & coronantur, qui eadē cū ipsis rectè facta gesserunt, gaudēt, exultātq; quasi non tā illi, quàm ipsi laudarentur. Quid igitur esse possit homine peccatore miserius, qui quoties accusantur alij, ipse exanimatur? Contra, quid eo beatius, qui cū virtute viuit, qui quū laudantur alij, ipse gauder, lętitiaq; diffluit, ex aliorum laudibus suorū rectè factorū memoriam reciens? Hæc sunt diuinę sapientia opera, hæc maxima illius prouidentiæ sunt argumenta, conscientię increpatio, sacra est an-
Sacra ancora. cora, non sinens nos tandē in peccatorū demergi profundum. Neq; n. per id tempus tantum quo peccata cōmittimus, verū etiā post multos annorū circuitus, nouit nos veteris admonere cōmissi. Idq; ex ipsis euidenter comprobabo scripturis. Vendiderunt olim fratres Iosephum, nihil quidē habentes quod incusarent, sed quoniam
M viderat somnia, ipsi gloriam ventura portendentia. Videbā, inquit, manipulos ve-
Ge. 37. b stros adorantes manipulū meū. Quanquā ob hæc decuit illum seruare potius, quòd totius familię corona, totiusq; generis decus erat futurus. Sed eiusmodi res est inuidia, pugnat aduersus domestica decora,
Inuidiæ uis. mauultq; liuidus innumera perpeti mala quàm videre proximum in pretio habitū, etiamsi gloriæ pars ad ipsum sit permanatura. Quò sanè quid esse possit miserius? Quod & illis vsu venit. Quum. n. vidissent illum procul venientem, ipsisq; cibum adferentē, inter se dicebant: Venite, interficiamus eum, ac videamus, quid sint illius Ge. 37.
somnia. Vt fratrē non reuerearis, neq; na d
turā agnoscas, certè mensam ipsam conueniebat reuereri, ipsumq; ministerij officiū qñquidem aliturus te veniebat. Sed vide qūo, & imprudentes vaticinantur. Venite, inquiūt, occidamus eū, & videamus quid sint illius somnia: Etenim nisi struxissent insidias, nisi dolos texuissent, & impudēs illud consilium cōcinnassent, nequaquam cognouissent vim illorum somniorū. Nō enim perinde magnū erat, Ioseph, si nihil acerbi passus esset, conscendere thronum Aegypti, vt tot obstaculis discussis, hunc A
eundē assequi splendorem. Nisi. n. illi struxissent insidias, non vendidissent eum in Aegyptum. Nisi in Aegyptum vendidissent, non adamatus fuisset ab hera. Si non fuisset adamatus ab hera, non fuisset con- Ge. 39.
iectus in carcerem, non interpretatus fuis- b
set somnia, nō regnū illud fuisset assequutus. Si non fuisset regnū consequutus, nō veniſſent illi cōmercaturi frumentū, nec adorassent. Itaq; quoniā occiderunt illū, ob hoc maximè intellexerunt illius somnia. Quid igitur? Ipsine bonorū omnium quæ post euenerunt, illiusq; gloriæ fuerūt illi conciliatores? Nequaquam. Verū ipsi quidem moliebantur illum morti, desperationi, seruituti, breuiter extremis malis tradere: sed deus melior artifex, insidiantium malitia in venditi insidijsq; impediti gloriam abusus est, ne putares rerum euentus vel casus esse, fortuitaq;, vel ab humanarū actionum magnificentia pendere. Per eos qui aduersantur, per eos qui obsistunt procurat deus, vt res quæ vetantur, conficiantur inimicis suis ad suam gloriam abutēs ministris, vt intelligas quod Deus vult, à nemine dissipari posse, nec manum illam excelsam à quoquam auersum iri: quò si quando ab aliquo petaris insidijs, ne con- B
sterneris animo, neve molestè feras, sed scire possis insidias in bonum finē exituras, tantùm si fortiter feras, quæ accidunt. Ecce hic quoque liuor regnum peperit, inui- Euentus
dia conciliauit diadema, ad thronum per- ī manus
duxit, atqui illi ipsi qui struebant insidias, Dei.
auxiliantes promouerunt ad illius imperij magnitudinem. Et is quidem, cui structæ fuerant insidiæ regnum adeptus est, ij verò qui struxerant, seruierūt. Adorabatur ille, hi adorarunt. Itaq; quum tibi accidetinet

sint acerba continuaq; mala, ne turberis, neq; molestè feras, sed expecta finem. Omnino continget aliquis, munifico Deo dignus, tantum vt cum gratiarum actione
ferat, quæ accidunt, quādoquidem nec isse quum illa somniasset somnia, quum in extremum discrimen venisset, quum venditus à fratribus, quum ab hera insidijs appetitus, denique quum in carcerem esset coniectus, dicebat apud sese: Quid tādem hoc est rei, fefellerunt me illa somnia, per quæ exulo à patria, spoliatus sum libertate propriorum, non cessi heræ ad adulterium inuitam, propter pudicitiam ac virtutem dō pœnas, ac ne sic quidem vltus est vicem meam deus, aut manum porrexit, sed passus est me tradi vinculis, super alias aliæ calamitates incederunt perpetuę, post
C cisternam seruitus, post seruitutem insidię, post insidias calumnia, post calumniam carcer: verùm horum nihil illum perturbabat, sed perseuerabat in spe cum bona fiducia, sciens quòd quæ dicta sunt à deo,
Deus quaī nō statim eripuit sanctos. nunquàm excident. Poterat quidem Deus eodem etiam die ista perficere, sed vt simul & suam declararet potentiam, & fidem famulorum suorum, permittit multum temporis intercedere, multaque incidere impedimēta, vti simul & ipsius robur cognoscas, tum explentis promissa, posteaquàm in desperationem adductates est, & seruorum perspicias tolerantiam ac fidem, quos nihil horum, quæ interim accidunt, à bona spe depellit. Sed quod dicere cœperam, reuersi sunt isti, fame illos veluti carnifice præcipites agitante, & principi Ioseph exhibente. Volebant emere frumentum: hic autem ait ad eos, exploratores estis, Illi ve-
Ge. 42. c rò quidnam hoc esset apud sese reputabāt, inquiunt: Frumentum empturi venimus, & de vita periclitamur. Meritò, quandoquidem & ille vobis alimoniā adferebat, deq; vita periclitatus est. Cæterū ille quidem verè passus est: vos autem hoc per simulationem patimini. Non inimicus erat, sed inimici personam adsumpserat, vt quid in paterna familia ageretur, ad plenum cognosceret. Quoniam enim circa ipsum improbi, ingratique fuerant: Beniamin autem, quem cum ipsis non vi-
D derat, veritus de puero nequando, & ille eadem, quæ frater passus fuisset, iubet vnū ex illis vinctum illic detineri, deinde illos sumpto omni frumento discedere, mortē illis comminatus, nisi fratrem suum adduIbid. d cerent: Hæc igitur vbi facta sunt, dixit illis: Relinquite aliquem hic, & fratrem vestrum adducite: sin minus, moriemini. Quid tum inter se loquebantur illi? Profectò hæc iure nobis accidunt: nam in peccatis sumus, de fratre nostro quum rogaret nos. Vides? post tantum temporis peccati illius recordabātur, & ad patrem quidem dixerant: Fera pessima deuorauit Io Ge. 37.
seph: Cæterum ipso Ioseph præsente au- g
dienteque peccatum suum prodebant. Quid hac re mirabilius accidere possit? Iudicium absque redargutionibus peragitur, & excusatio sine accusatione, probatio sine testibus, dum ipsi qui facinus peregerant, seipsos redarguunt, quodque clam factum fuerat, efferunt. Quis cedò, quis adegit in publicum efferre, quæ antè tantum temporis parrata sunt? An non perspicuū A
est huc adegisse cōscientiam, iudicem cui verba dari non possunt? Assiduè concutiebat illorum mentem, animumq; turbabat, & ille occisus tunc sedebat tacitè iudicans illos: quumque nulla sententia in ipsos esset pronunciata, ipsi condemnatio- E
nis calculum aduersus sese ferebant. Et isti quidem hæc dicebant. Alius verò respondebat, dicens: Nonne dixi ad vos ita loquens: Ne lædatis puerum, neve quicquàm mali illi faciatis, quoniam frater noster est? & ecce nunc sanguis ipsius exqui Ge. 42.
ritur, inquit, de manibus nostris. Attamen d. e
is qui hęc dicebat, nihil de cæde, aut interfectione illa dixerat: verùm ne ipse quidem sedens quicquàm tale quærebat, sed alium fratrem requirebat: ipsorum tamen conscientia per oblatam occasionem insurrexit, momorditq; illorum animos, efficiens vt nemine compellente, sua confiterentur facinora. Eadem & nobis accidūt Affli-
in peccatis præteritis. Quum enim malis ctio dat
nos circunstantibus exanimamur, priorū intelle-
peccatorum reminiscimur. Hæc igitur om ctum.
nia quum sciamus, vbi quid praui gesserimus, ne expectemus calamitates, malo- Perora-
rumq; incursum, neque pericula, neq; vin tio.
cula, sed singulis, & horis, & diebus renouemus apud nos ipsos hoc iudicium, sententiam aduersus nos ipsos feramus, omniq; modo conemur confiteri Deo, ac F
neque ipsi de resurrectione, deque iudicio dubitemus, neque alios ita loquentes feramus, sed modis omnibus per ea quę dicta sunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt, illis obturemus os. Nam si illic non essemus daturi pœnas admissorum, Deus nequaquam in nobis constituisset tale iudicium. Quanquàm hoc ipsum illius declarat humanitatem. Quoniam enim tũc exacturus est à nobis rationem delictorum, instituit in nobis hunc iudicem incorruptibilem, vt is hic de commissis nobis iudicium reddens, emendatioresque faciẽs, ex illo eripiat iudicio, quod & Paulus ait: Nam si nosmetipsos iudicaremus, non vtique iudicaremur à domino. Vt igitur neque puniamur, neque pœnas demus, in suam quisque conscientiam ingrediatur, vitamque explicet: cunctisq; commissis diligenter excussis, cõdemnet animam, quæ hæc patrauit, puniatque cogitationem, affligat, cruciétque suam ipsius mentem, supplicium à seipso exigat pro peccatis, per condemnationem, per diligenter actam pœnitentiam, per lachrymas, per confessionem, per ieiunium, per eleemosynam, per continentiam, ac charitatem, vt possimus omnes omni modo hic depositis peccatis multa cum fiducia illuc proficisci: quam nobis omnibus contingat, assequi gratia ac benignitate domini nostri Iesu Christi, cui cum patre, & sancto spiritu, gloria, honor, imperium in secula seculorum, Amen.

1.Co.11. E

Aboli- tio pec- cati qui bus mo dis fiat.

Sermo Diui Ioannis Chrysostomi de Zacchæo.

G

Lu.19.b SI per Christum gesta, atque in exẽplum cunctis credentibus demonstrata momentis omnibus tractaremus: quantum in nobis cresceret fides, augeretur deuotio incrementa salutaria promouerent? Nec quisquam cessando torpesceret, sed se exercẽdo augeret, vt homines toties suos profectus conspicerent, quoties ista aut mente conciperent, aut sermonibus indicarẽt. Nec separarentur minores exemplis, sed semet compararent potioribus meritis: vt dum sublimia factis, & potiora operibus exæquassent: sic se imitandos cæteris exhiberent, dum potiores imitari ipsi voluissent. Vnde de multis vnum Zacchæi gestum vobiscum volumus tractare, vt ex ipso, & eius meritum, & Christi domini liberale proferamus exemplum. [Ascendit in arborem Zacchæus, vt dominum Christum ex alto conspiceret, quem in humili per breuitatem staturæ, videre nõ poterat.] Cupit nosse aspectu, quem intuitus fuerat sensu: videre facie, quem viderat mente: contemplari præsentem, quem nunquàm viderat operantem: vt amor Christi Zachæi corde conceptus, etiam oculorum fuisset visibus saginatus. Quem cum in arbore Christi diuina maiestas conspiceret: *Festina*, inquit, *Zacchæe: hodie enim in domo tua mansurus sum*. Promittit se Christus ad eius domum venturum, cuius desiderantis iam possederat animum. Venit ad Zacchæum hospitem dominus spiritales epulas præparantem: vt cuius fidem solus iam nouerat, eius meritum cunctis præsentibus demonstraret. Denique adueniẽte domino, munus gratissimum offert: donum misericordiæ exhibet, de suo dominum promereri contendit. *Ecce dimidium*, inquit, *de substantia mea do pauperibus & sicui, quid fraudaui, quadruplum reddo*. Totum, quod habuit Zacchæus, obtulisset: nisi fraudis damna multiplici dispendio pensare voluisset. O mira Zacchæi deuotio. Substantiam suam in duas diuidit partes, separat ab extraneo proprium, diuidit à fraudibus suum. Discernit a bonis suis, quod fuerat alienum. Pars proficit in misericordiam, pars impenditur in rapinam redimendam. Tribuit pauperibus proprium, & fraudibus tribuit alienum. Recipiunt, qui perdiderant, quadruplum: & residuum pauperibus proficit in subsidium. Non vult enim ex fraudibus reddi multiplicata, quæ tulerat: confitetur fraudes. Ipse se iudicat, ipse se condemnat. Nõ vult apud se rapinarum quippiam residere, vt posset iudici Christo placere. Denique reddendo, redimit crimen, condemnat factum: vt dum malè quæsita restitueret, & sua propria pauperibus offerret: sic ex fraudibus veniam, & ex misericordia perciperet gloriam. Vnde dominus Christus eius persequitur laudem, probat fidẽ, honorat eius in munere deuotionem. *Amen*, inquit, *dico vobis: quoniam hodie salus domui huic facta est, quoniam & hic verè filius est Abrahæ*. Hodie, inqt, domui huic salus facta est. Accepit domus Zacchæi salutem ex fide, quam perdiderat aliquãdo ex fraude. Misericordia reddidit, quod rapina abstulerat: conferunt dona, quod fraudes ademerant. Dona enim pauperum, lucra sunt animarum: vt probabile cunctis exi-

I

K

γνώμη.

steret, malis quæstibus damna in misericordiæ operibus lucra maxima aggregari. Quoniam & hic, inquit, verè filius est Abrahæ. Fit Zacchæus Abrahæ filius, fide, non genere: merito, non sobole: deuotione, non stirpe. Primò, Zacchæus videre dominum concupiuit, sicut de Abraham
Ioã.8.g sanctissimo ipse dominus dixit: Abraham pater vester concupiuit diem meum videre: vidit, & gauisus est. Secundò, quia Zac-
Ge.18.a chæus hospitio dominum meretur excipere, vt excepit & pater. Sed Abraham dominum excepit cum angelis, Zacchæus cum Apostolis: Ille per gentem ad Sodomam, hic transeuntem per Iudæam. Sed Abrahæ benedictio meruit filium: Zac-
Ibi.22.c chæum verò in filiorum dominus transtulit numerum. Tertiò, vt omnem substantiam suam fideliter pauperibus obtulisset. Nam totum quod habuit, obtulit: qui patrimonij partem reddendis fraudibus reseruauit. Sed Abraham domino, filium: Zacchæus substantiam obtulit. Ille hæ-
L redem, hic hereditatem donauit. Ille immolandum solum, quod habuit, pignus exhibuit: hic patrimonij substantiam domino immolauit. Vnde rectè Abrahæ filius, Zacchæus nuncupatur, dum ordinem gloriæ paternæ exequitur. Vnde Zacchæi exemplo, ad Abraham cunctis aditus aperitur dum, quibus officijs ad eum peruenire poterat, demonstratur. Quare imitare fratrem, si vis pertinere ad patrẽ: fac quod Zacchæus fecit, vt mercaris quod meruit. Similitudo enim officiorum similitudinem exhibet meritorum. Fides Zacchæum exhibet filium, quem fuisse legimus alienum. Fides, inquam, Zacchæum filium exhibet, quæ Abraham patrem constituit sublimatum. Extranei per fidẽ admittuntur: & proprij perfidia repelluntur. Si filij Abrahæ, inquit, essetis: facta pa- Ioã. 8.c
tris vestris faceretis. Non potest esse filius, quem diuersi separant actus. Non potest patris censeri nomine, qui fuerit diuersus in opere. Si Abrahæ es filius, imple paternos affectus. Quæ fecit, comple: quæ docuit, exerce: quę docuit, imitare. Vnde tibi filij nomen imponis, quem nec actus, nec M
natura commendat: quem nec fides, nec genus probat: quem nec mores, nec prosapia indicat: quem paterna monita factis dissidentibus separant? In te est, vt possis, quia in te est, vt velis. Quia Zacchæus idcirco potuit, quia voluit: quum & alius idcirco non potuit, quia noluit. Ita enim velle efficit posse, vt efficit nolle non posse. Magna enim vis est voluntatis, quę nos efficit posse, quod volumus: & non posse illa, quæ nolumus. Et ex voluntate nostra diuinitus celebratur iudicium, vt homo quicquid nunc voluerit, eligat: & quod elegerit, ex eo ipso iudicio cœlesti subiaceat. Nec enim quisquam poterit excusari, quasi voluerit, & non potuerit: cum cõstet eum idcirco nõ potuisse, quia noluit: vt nolens, volentis exemplo, damnetur: & volens voluntate propria, quia impleuit, quæ voluit, muneretur.

Tomi secundi finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq
Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

AAa BBb CCc DDd EEe FFf GGg HHh IIi KKk LLl.

Omnes ſunt quaterniones.

VENETIIS,
APVD DOMINICVM NICOLINVM.
M D LXXII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca